Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
82
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

17745

COMMENTARIA
LVCVLENTA, ET ABSOLVTA,
In Vniuerſos Ritus M. C. V. Regni Neapolitani.

IN QVIBVS

PRÆTER ERVDITIONEM, AC RERVM NOTABILIVM copioſam ſupellectilem, Ius commune per eoſdem Ritus confirmatum, limitatum, locupletatum, caſtigatum, aut quoquómodo innouatum declaratur.

CONCINNA,

ET FACILI METHODO FERE OMNIGENÆ IVRIS MATERIÆ, Pontificiæ, Ciuiles, Criminales, & feudales, ac omnia, quæ ad praxim eiuſdem Regni pertinent, explicantur.

VARIÆQVE SVPREMORVM SENATVVM, præcipuè S. R. Romanæ, & Ciuitatis Neapolitanæ, etiam adhuc non impreſſæ deciſiones, reconditis Priſcorum, Recentiorumquè Patrum doctrinis munita, vtiliter, & quam lepidè ſubnectuntur.

OPVS MAGISTRATIBVS, ET CAVSARVM PATRONIS PERIVCVNDVM, Pragmaticis omnibus, atq; in forenſi Paleſtra verſatis, maximè commodum, ſtudioſis, atquè eruditis non inſulſum.

AVCTORE

DON CAROLO PETRA

BARONE TERRARVM VASTI GIRARDI, ET CACCABONI, Ac aliorum feudorum, & in ſubſellijs Neapolitanis Aduocato.

TOMVS PRIMVS.

CVI LOCVPLETISSIMVS ELENCHVS ACCESSIT.

NEAPOLI. Typis Hieronymi Faſuli. M. DC. LXIIII

CVM PRIVILEGIO, AC SVPERIORVM FACVLTATE.

Ex Biblioth. de Rosa
Cas. 51

PHILIPPO IV.
HISPANIARVM,
VTRIVSQVE SICILIÆ, NOVI ORBIS,
ET ALIORVM REGNORVM,
INVICTISSMO, SVMMO, ATQVE
CATHOLICO REGI
TRIVMPHATORI SEMPER AVGVSTISSIMO
CHRISTIANÆ RELIGIONIS DEFENSORI ACERRIMO,
AC
GLORIOSISSIMO.

DON CAROLVS PETRA
Baro Vaſti Girardi, & Caccaboni S. & P.
Felicitatem precatur.

QVAS diù concepi, vt maturiùs ederem literarias lucubrationes, non aliam ſibi, REX POTENTISSIME, qua clariùs poſteris demandentur, expoſtulant lucem, quàm TVI vmbram Patrocinij. Par, enim, erat, vt qui non minùs mente, conſilio, legibus, quàm manu Imperium agitas, hoſce commentarios in Iuris prudentiam libros, hæreditario penè dixerim iure, humillimè peruolutos ad pedes benignè inſpiceres. Neque profectò erit, cur inſita muneris tenuitas, vel ampliſſimam TVI Nominis Potentiam, vel Regiam TVAE MAIESTATIS formidet amplitudinem, quando authoritati tanta ineſt humanitas, vt venerationem æquè, ac amorem ingeneres. Hùc accedit, quòd ipſe pluribus MAIESTATI TVAE obſtrictus nominibus, nè reuocare quidèm in dubium poteram, nùm iſte ingenij mei partus TVO potiſſimùm Nomine, tanquàm cãdida inſignitus nota prodire deberet in lucem. Quid verò illi accidat glo-

Digitized by Google

glorioſiùs,quam NVMEN ſortiri TVVM,quod tanti eſt, vt maximum,vel ipſa è ſeruitute ſubditis facias dignitatis aucupium? Tanto igitur nodo ad gloriã deuinctus,vltrò tibi perexiguas cęteroqui venerabundæ mẽtis primitias,in iuge obſequẽtiſſimi animi argumẽtum defero vectigales: maximè cum pluribus ipſe TVO ſub auſpicio ditionũ titulis cumulatus,hoc eſt, alijs, atq; alijs cõſtrictus vinculis,eò feliciſſimæ neceſſitatis redigor,vt inſtar fluminis in auguſtiſſimũ Benignitatis TVAE Oceanũ rapiar, qui tũc maximè exuberat, cũ in alios largiſſimè deriuat. Quod ſi ea Scriptores in primis cura ſollicitat, vt ei potiſſimùm Patrono libros deuoueant ſuos, qui operibus ipſis maximũ apud poſteros commendationis momentum adijciat, mirùm profectò quantam in poſterùm TVO è ſidere mihi augurer felicitatem! Nimirùm Auſtriaco inſcriptum nomine volumen iſtud, liquidiſſimè omnibus teſtatum faciet, fruſtrà ſibi edaciſſimam obliuionis tineam obluctari, quando immortali vnius PHILIPPI gloria propugnatur. Et ſanè quotus hominũ quiſq; TVAM, REGVM MAXIME, dignitatem nõ ſuſpiciat, qui vniuerſum ferè terrarum orbem geſtis, fama, victorijs peragraſti? Quotus Magnitudinem non reuereatur tuam, qui cœleſtibus Regnum auſpicijs aſſequutus, immortalem tibi,ac propè Diuinam, inſtar terreſtris Numinis vendicas venerationẽ? Quam vellem hìc ego ad poſterorum admirationẽ veriùs,quàm imitationẽ, tuos recẽſere,quà domi partos, quà belli honores, niſi tã lucul ẽto eniteres pręclarè geſtorũ ſplẽdore,vt ferè omnẽ annaliũ fidẽ deuiceris! Tãta igitur Tutelaris Regia lenitate illectus,quã libẽtiſſimè litterarium id generis munus TIBI deuoueo. Neq; profectò quicquam tuo è conſpectu timuerim, quando id inſitum habes à Natura, vt humanitati debeas, quòd munera benigniùs excipias; authoritati, quòd magna, imò etiàm maxima non tàm inuenias, quàm efficias.

IL-

ILL.MO, ET EXCELL.MO D͞NO

D. GASPARI

DE BRACAMONTE,

ET GVZMAN,

COMITI PENARANDAE,

Equiti Ordinis Calatrauæ, Commendatario Day-
miel, Sereniſſimi, ac Potentiſſimi Regis Catho-
lici Cubiculario, Belli, ac Status à Conſilijs,
Indiarum Senatus Præſidi, ac Regni
Neapolitani Proregi emeritiſſimo.

DON CAROLVS PETRA
Baro Vaſti Girardi, & Caccaboni S. & P.
Felicitatem precatur.

QVÆ me impulit aurea quidem illa, & felix neceſſitas,
EXCELLENTISSIME PRINCEPS, vt hiſce meis lu-
cubrationibus tutelare PHILIPPI, CAROLIQ; Numen
adſcriberem, eadem ipſa me cogit, vt eas Vicario tanto-
rum Principum nomine, hoc eſt, Tuo inſigniam. Nimi-
rùm innumeris beneficiorum vinculis ad gloriam ve-
riùs, quàm ſeruitutem obſtrictus, par duxi, vt iſthæc volu-
mina, vtpotè regijs exhibenda conſpectibus, Tibi maximè ad conſecratio-
nem tanquam optimo Auſpici commendarem. Quo planè accidat neceſſe
eſt, vt tenuiſſima cęteroqui munera hòc tantùm Regibus arriſura ſint Maxi-
mis, quòd ſingularem è Tuis certè manibus, ſi minùs ex ipſo Authoris cala-
mo hauſerint dignitatem. Et ſanè quotus adeò quiſq; truncus videatur, ac
ſtipes, quin Tuam omnibus abſolutam numeris Authoritatem ſuſpiciat, vene-
retur? Teſtem appello venetabilem illam Tui genetis clatitatem, quæ prima
veluti fundamenta firmiſſimè iecit, quò ſublimiùs inſita gentilitiæ Maieſtatis
moles aſſurgeret. BRACAMONTIAM, ſcilicet, hìc teſtor Familiam, quæ ſu-
prà vetuſtatem antiquior, id maximæ ſibi vendicat laudis, quod nunquam
ſterileſcentibus meritis conſenuerit: conſenuerit autem? imò etiam in dies
viuaciùs adoleuerit, nec niſi vnam è ſubrācida temporum ſenectute decerpſe-
rit venerationem. Quid verò hìc memorem tanto Generi genetoſiſſimas
Mendozæ, Velaſquij, Cordubæq; familias Gordiano penè dixerim nodo il-

liga-

ligatas, quò multiplex vno in prodigio prodigium appareret? Quid nobiliſſimos illos Galliæ Architalaſſos, qui tantam huic Generi adiecere amplitudinis gloriam, vt hæreditariam ingeſſerint maieſtatem? Quid partos regnatrice nimirùm è Domo heroas tot vndiq; honorum titulis claros, vt ipſa propè infinitis perſtricta fulgoribus Fama cæcutiat? Quid, inquam, hos memorem, quando meus expaueſcit animus in ampliſſimas eorum laudes excurrere, quia illicò celeriore tantorũ hominum gloria præuertatur. Id profectò vnum, vèl Tua renitẽte modeſtia, præterire nõ poſſum, MAGNANIME PRINCEPS, quòd eam ſortitus familiam fueris, quæ plurimum Tibi authoritatis, longè maximum ſibi ex Te vno laudationis cumulum faceret. Quid verò ſi ter maximæ tanti Generis Maieſtati vel ipſa natalis amplitudo ſedis accedat? Id enim experimento comparatur in dies, vt non abſimili homines fato, ac plantæ ſuam ex inſita ſoli probitate commendationem accerſant. O' Te igitur felicem, qui parente ortus Hiſpania, hoc eſt, fœcundiſſima prodigiorum Sede, aut inclyto certè Prouinciarum prodigio, cœleſtem quodammodo in terrarum orbe iactas originem. Hæc enim verò præ cæteris Tellus quà Pyrenæis obſita montibus, quà ipſo ad cuſtodiam circumſepta Oceano, eam ſiuè beatiſſimam ſoli vbertatem, ſiuè inconcuſſam aeris temperiem, ſiuè auream fluminum perennitatem fouet, vt in ſinu quodam felicitatis collocatam cœlo ſimil'imam dixeris. Quid, quod tanta eminet militiæ gloria, vt ipſo deinceps à partu fœcundior indefeſſos milites, expertiſſimos duces, prudentiſſimos Imperatores armis, bello, victorijs pariat: tanta ſiuitur diſciplinarum fama, vt præclara illa in primis ſapientiæ nomina Pomponium, ſcilicèt, Melam, Hyginum, Senecam, Lucanum, cæteroſq; id genus homines in lucem attulerit: tanta demum excellit regnandi præſtantia, vt olim Adrianum æquè, ac Traianum Imperio dederit; nunc verò iterum eoſdem ipſos Auſtriacis fortè in Regibus afferat rediuiuos. Quod ſi Patriæ dignitas in ipſos tandẽ ciues redũdat, intelligis profectò, AMPLISSIME PRINCEPS, quãta ſiat in eximio viro, qualem in præſentia Te ſuſpicimus, ex tàm nobili natione dignitatis acceſſio. Sed agè; in medium prodeat ſpectabilis illa præ cęteris, qua maximè in obeundis felicitate pari, ac prudentia munijs flores, Authoritas. Neq; mihi temperare iam poſſum, quin maximas PHILIPPO Regi, eaſq; immortales gratias referam, quòd ampliſſimas Tibi munerum delegationes contulerit; quò ſatis vbiq; locorum pateret, quàm Tuis optimè humeris Imperium ſedeat. Id tamen mihi dolendum tot inter gratulationis officia foret, quod vberrimè partos Tibi honores pro inſita cuiuſq; dignitate ſingillatìm laudare vix valeam. Et ſanè propoſito ab opere abſtinerem, niſi mea ex tenuitate luculentior hæc Tibi laus accederet, quòd vltià vires, citià meritum lauderis. Quanta igitur in primis authoritas floruit, cùm ſemel, iterum, ac tertiò ad ſupremam Regij Conſilij præfecturam nullo quidem fortunæ, at multo virtutis calculo videreris adlectus? Profectò ea tunc temporis prudentiæ fama claruiſti, vt mox in Belgium pleniſſima per Hiſpaniarum

Re-

Regem auctus poteſtate tranſmiſeris, quò Tua Monaſterienſi coram congreſſu oracula promeres. Nimium verò quantum ſpectata Domi authoritas in aperto Martis campo enituit! Nempè firmiſſimus tanquam agger irruentibus malis oppoſitus Hiſpaniam æquè, ac Germaniam ea Regis delegatione luſtraſti, vt modò vniuerſam in Extremadura pariter, atq; Andaluſia militiam inſtrueres: modò conſcriptas Mentiſæ copias in Catalaniam transduceres: modò Aimontiam Tuo veriùs conſilio, quàm externis præſidijs propugnares. Quid cùm extra ordinem in Alemaniam dimiſſus, percelebrem illum Francofurti ad Mœnum ſumma omnium acclamatione Congreſſum obijſti, vt optimus ex optimo Electore Princeps adlegeretur Imperio? Et nè multus videar, teſtes aduoco prænobiles illas Hiſpaniarum Sedes Ilerdam, Hiſpalim, Caſtiliam, Toletum, Bæticam, Aragoniam, quæ alias, atq; alias id generis prouincias liberaliter Tibi delatas continenti nunc ipſum admiratione ſuſpiciunt. Qui enim vllus admirationi, vel modus fiat, vel finis, maximè cùm tot inter lubrica, plurimiſq; implicita negotijs munia firmiſſimo ſemper veſtigio ſteteris. Quòd ſi tanta extrinſecùs Tibi ex ipſa Generis, Patriæ, Munerum dignitate acceſſit authoritas, vix profectò credideris quàm longè ab innata morum præſtantia ſpectabilior fias. Quippè imperatorijs longè clarior virtutibus, quàm imperio: humanitate, quàm faſtu ſpectabilior: Religione, quàm regno illuſtrior: modeſtia, quàm throno ſublimior: munificentia præſtabilior, quàm auro: moderationis ſtudioſior, quàm luxus: æquitatis deniq; amantior, quàm potentiæ, ſingulari doces exemplo, eam eſſe præcipuam Principum dotem, non iàm Optimates videri, quàm Optimos. Cùm ità res habeat, cuinam potiſſimùm, quàm Tibi perexigua hæc ingenij monumenta crediderim, vt ſeſe digna Regiæ Maieſtatis dona exhibeant? Eà ſiquidem dignitatis emines gloriâ, vt inde Tibi maiorem amplitudinis cumulum facias, quòd eam cumulatiſſimè minimis cæteroqui rebus impertias. Oro igitur, obteſtorque, ſingulari humanitatis prodigio inſitam huiuſce muneris tenuitatem amplifices; quò tandem fiat, vt ampliſſimis adaucta gloriæ ornamentis, vèl contumaciſſimos temporis, inuidiæq; vincat inſultus. Vale, ac diù populorum vtilitati viuas, diutiùs idem ipſe facinorum immortalitati victurus.

IRV-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ERVDITO LECTORI.

MIRABERIS fortaſsè, optime Lector, quod in præclara hac ætate, omni doctrina, & eruditionis lumine confertiſſima, obſcura vndiquè nota hoc meum opus in literariæ rei Theatro apparere paſſus ſim. Sed inſurgens in te omnis jam ſubſidat admiratio, nè dicam juſta indignatio; non enim elucubrationes huiuſmodi in popularis plauſus, publicique fauoris aucupium: ſed in ſtudium communis boni, & in meorum in primis commodum, ſtudioſorum nimium delicati ſenſus in manus emiſi. Emiſi autem? immò verò inuitus, ac repugnans dimiſi: nam ſi Amici (in hac re parùm amici) quorum præſertim authoritas apud me magno in pretio ſemper fuit, crebris adhortationibus, iteratiſque velut impulſibus illas priuatis è laribus in lucem publicam non extruſiſſent, in agnatis certè ſibi tenebris tutiùs, meliùſque adhuc laterent. Non enim ſum ita factus mei aſſentator ingenij, vt ipſius fœtus velut abortiuos, inter cæteros feliciſſimi partus libros communi immortalitatis fato dignos vnquam judicauerim. Quis enim non videat, elaborantis induſtriæ minimum; impolitæ verò, atquè incompoſitæ ruditatis plurimum, vel per oſcitationem, vel per imperitiam, vel per neceſſitatem in opus hoc irrepſiſſe? Cognoui planè id totum, me ipſo vel Iudice, cognoui; nec melius, & abſolutum magis expectandum fuit ab homine, cui parum otij; multum verò negotij datum eſt: homine, inquam, varijs rerum impedimẽtis continẽter diſtracto, quem tùm rei familiaris, ſuorumq; oppidorum cura, atque adminiſtratio, tùm forenſis ſtrepitus, ſemper occupatum, ſubindè ab incœpto auocauit. Fac igitur, amice Lector, vt ſaltem, quando gratiam à te inire non mereor, aſperum cenſuræ tuæ Tribunal meo hoc operi non occurrat, quod, licet inconcinnum, ac rude, aliorum magis voluntas, quàm mea ambitioſa quædam popularitas, publicæ rei bono cõſecrauit. Hoc etiam paucis monitum te volo. Ad varietatem materiæ, & argumenti, varietatem ſtyli nè reprehendas. Non enim diſcolor aliquis Mercurij afflatus id fecit, nec ingenij ſibi parùm ſimilis, aliquis motus. ſuam cuique (vt ajunt) veſtem aptare volui: præclaram eam, atquè optimam ducens elocutionem, quæ rei, materiæque maximè eſſet accomodata. Audi de hoc Senecã (epiſt. 66.) cum quo ſentio: cęterùm (inquit) magna habebunt diſcrimina, variãte materia, quę modò latior eſt, modò anguſtior, modò illuſtris, modò ignobilis, modò ad multos pertinens, modò ad paucos: in omni-

bus tamẽ iſtis, id quod optimũ eſt, par eſt. *Præterea, quòd in ſingulorũ rituum ſumma, de ipſis nimis breviter, preſsè, minutèq; ſcriptum ſit, conſultò factũ puta. In exiguis, paucisquè capitibus plura, eaquè conciſa collegi; nè operis ipſius corpus à ſuo (quod aiunt) capite vinceretur, & nè in magnitudinem nimis iniuſtam excreſceret. Sed nè graueris: quod enim ieiunum breuiarium detrahit, plenior ſyllabus offeret. Deniquè, mi Lector, ſi quid benè, ac minus inſipienter dictum, obuium hìc tibi erit, ad illum referas ſapientiæ primum Auctorem,* à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum eſt. *Vale; meque ama, aliјs elucubrationibus, ac litterariјs monumentis, vita comite, Deoquè auſpice, tibi commodùm profuturum.*

A V C T O R I.

D. DOMINICVS EMMANVEL CIOFFI
PATRITIVS SALERNITANVS,
Filius Domini Marci Antonij Regij Conſiliarij,
& Marchionis Oliueti.
D. dat P.

Anagramma.

CAROLVS E' PETRA IVRIBVSCONSVLTVS, ET DOMINVS VASTI GIRRARDI.
MAGNÆ CVRIÆ RITVS RVRSVS PLANOS, SAT LVCIDOS ORBI VIVE' TRADIT.

ALIVD.

CAROLVS E' PETRA
ORE LVCES PARAT.

Epigramma.

EMicat in vitro rutilans cum fidere Magnes
Ducens, ad tutas, carbaſa plena, vias:
Fulget præclaro in folio nunc cœlica PÆTRA,
Quæ rectum juris, per vada, pandit iter;
TRADIT enim RITVS PLANOS, & LVCIDAT ORBI.
RVRSVS cui LVCES & manu, & ORE PARAT.
Ille juvat tantum nautas; hæc ſubvenit iſtis
Et freta, qui cauti, currere vaſta, cauent.

Digitized by Google

AD ILLVSTRISSIMVM IVRISCONSVLTVM

D. CAROLVM PETRA.

P. FRANCISCI MARACCIO CLERICI REGVLARIS
Congregationis MATRIS DEI.

Anagramma.

CAROLVS PETRA
PAR CLARET AVO.

QVANTVS HIC, explicitos qui dat tibi, CVRIA Ritus
MAGNA tuos Vir ſit, PARTHENOPAEA rogas?
Tantus, IVRE parem cui rarum dicere poſſis.
Qui PAR laude ſuo deniquè CLARET AVO.

ALIVD.

DOMINVS CAROLVS PETRA I.C.
OCVLVS PATRIAE; NEC DORMIS.

Epigramma.

CONSVLTOS quot Iuris habet, tot lumina, tòtq;
Vrbs vigiles oculos fronte nitente gerit.
PARTHENOPEN, ARGVM IVRIS quis deneget eſſe?
Centum Oculis, centum luminibùsq; micat.
Inter tot, tantos, clariſſima lumina, Doctos
VRBS Tua Te CLARIVM, CAROLE, iure puret.
Illi etenim Calamo lucem profundis, & ore
Semper; NEC DORMIS. O OCVLVS PATRIAE!

AD

AD EVMDEM.
EIVSDEM.
Anagramma.

DOMINVS CAROLVS PETRA IVRECONSVLTVS.
VT SOL SVM; EN PANDO CLAROS CVRIAE RITVS.

Epigramma.

ANtiquos, æui plenos caligine Ritus,
Qui ritè planos faceret, & claros, diu
PARTHENOPAEA Virum quæſiuit CVRIA, magno
Patres vbi Senatu, neſas, & fas librant.
Multi iter obſcurum, variiſq; ambagibus aptum,
Auſi licet tentare, non auſi ſequi.
Ille vnum, iſte vnum ſcopulum dimouit: At omnem
Nemo experiri laudis auſus aleam eſt.
CAROLVS, in Doctis, CLARIVS quaſi Phœbus in Aſtris;
Iubari ſtyli, omne obſcurum, & implexum ruit.
CAROLVS VT SOL SVM, cui Nominis aſſonat omen;
EN PANDO CLAROS CVRIAE RITVS ego.
PARTHENOPE accepit, tantum & latiſſima ALVMNVM
Exoſculata ter, quater, gratans, ait:
Pro tali, ſtet honos æternus, laude precamur,
Aurâmq; Laureâmq; dent RITVS ratam.

BLA-

EIDEM.
BLASII CVSANO V. I. D.

Epigramma.

Pegaſus, Aonio feriens in vertice Petram,
Hippocreneas inde recluſit aquas;
Parthenopenſis Equus, Famæ circumdatus alis,
Hac Petra ſiſtens æquora Iuris habet.
Excutit hac Petra nitidas Aſtręa fauillas,
Fœdere coniuncta hinc ignis, & vnda fluunt.
Hùc Tempus volitans, merſum labetur, & vſtum:
Nec rabido poterit rodere dente Petram.

DOMINO DON CAROLO PETRA, Vaſti Girardi Baroni, Parthenopęo Patrono, nemini ſecundo, ac omnigenæ ſcientiæ candore conſpicuo; ob præſtantiſsima Commentaria ſuper Ritibus Magnę Curiæ Vicarię.

HIERONYMI PEPI, EX CONTVRSII BARONIBVS, Neapolitani Aduocati.

Epigramma.

Sanguine non tantum, quantum virtute repoſcunt,
Debita iuſtitiæ nunc tua Iura cano.
Quæ Carauita diu pergrato pollice ſcripſit
Carmine te laudant, ſed mage laudat Opus;
Qualis habet primam Mars inter prælia ſedem,
Clarior aut inter ſidera Phœbus habet,
Talis, & in reliquos Doctores, Carole, fulges;
Carole, Carus honor: Carole, Carus Amor.

LV-

EIDEM.

Lucij Pepi I. C. Dom. Hieronymi filij.

Epigramma.

DIcitur Amphion, fidium dulcedine quondam
(Si qua fides) tactas elicuiſſe petras.
Amphion iam, PETRA, tibi doctiſſime, cedat;
Et calamo, illius barbita victa, tuo
Quo dum Iura nouum lumen, dum Curia Ritus
Accipit excultos Magna, forumque decus.
Aſteriæ ſimul, & magnetis petra videris,
Nam velut illa nites, & velut iſta trahis.
Quid trahis? Amphion petras: Amphionas ipſos
Sed tu PETRA trahis Pieriaſque lyras.
Amphion petras Thebarùm ad mœnia chordis:
Ad te tu Vatum corda, lyraſque trahis.

EIVSDEM.

ALIVD.

DE ſcriptis hac, PETRA, tuis ſententia noſtra eſt:
Scripta velut ſtabili non peritura petra.

ALIVD.

PETRA es: Sed petra quod nomen, CAROLE, credam
Quod genus, aut pretium, quod decus eſſe tua?
Petranè Magnetis? Morum vis illa tuorum eſt.
Petra ſilex? Ignes, tactus, amoris habes.
An, Petra Manalis? Doctrine Vena perennis
Sic fluit. Infractum fert Adamanta labor;
In Petris vix, PETRA, tibi par altera petra.
Lumine, vi, pretio, nobilitate nitet.
Viueret Empedocles! Solem iuraret, & aſtra;
Vel Petram eſſe tuam, vel trahere inde genus;

In

Digitized by Google

EIDEM.
BLASII CVSANO V. I. D.

Epigramma.

PEgaſus, Aonio feriens in vertice Petram,
Hippocreneas inde recluſit aquas:
Parthenopenſis Equus, Famæ circumdatus alis,
Hac Petra ſiſtens æquora Iuris habet.
Excutit hac Petra nitidas Aſtrea fauillas,
Fœdere coniuncta hinc ignis, & vnda fluunt.
Hùc Tempus volitans, merſum labetur, & vſtum:
Nec rabido poterit rodere dente Petram.

DOMINO DON CAROLO PETRA, Vaſti Girardi Baroni, Parthenopeo Patrono, nemini ſecundo, ac omnigenæ ſcientiæ candore conſpicuo; ob præſtantiſsima Commentaria ſuper Ritibus Magne Curiæ Vicarie.

HIERONYMI PEPI, EX CONTVRSII BARONIBVS, Neapolitani Aduocati.

Epigramma.

SAnguine non tantum, quantum virtute repoſcunt,
Debita iuſtitiæ nunc tua Iura cano.
Quæ Carauita diu pergrato pollice ſcripſit
Carmine te laudant, ſed mage laudat Opus;
Qualis habet primam Mars inter prælia ſedem,
Clarior aut inter ſidera Phœbus habet,
Talis, & in reliquos Doctores, Carole, fulges;
Carole, Carus honor: Carole, Carus Amor.

LV-

Digitized by Google

EIDEM.

Lucij Pepi I. C. Dom. Hieronymi filij.

Epigramma.

DIcitur Amphion, fidium dulcedine quondam
(Si qua fides) tactas elicuiſſe petras.
Amphion iam, PETRA, tibi doctiſſime, cedat;
Et calamo, illius barbita victa, tuo
Quo dum Iura nouum lumen, dum Curia Ritus
Accipit excultos Magna, forumque decus.
Aſteriæ ſimul, & magnetis petra videris,
Nam velut illa nites, & velut iſta trahis.
Quid trahis? Amphion petras: Amphionas ipſos
Sed tu PETRA trahis Pieriaſque lyras.
Amphion petras Thebarùm ad mœnia chordis;
Ad te tu Vatum corda, lyraſque trahis.

EIVSDEM.

ALIVD.

DE ſcriptis hæc, PETRA, tuis ſententia noſtra eſt:
Scripta velut ſtabili non peritura petra.

ALIVD.

PETRA es: Sed petra quod nomen, CAROLE, credam
Quod genus, aut pretium, quod decus eſſe tua?
Petranè Magnetis? Morum vis illa tuorum eſt.
Petra ſilex? Ignes, tactus, amoris habes.
An, Petra Manalis? Doctrinæ Vena perennis
Sic fluit. Infractum fert Adamanta labor;
In Petris vix, PETRA, tibi par altera petra.
Lumine, vi, pretio, nobilitate nitet.
Viueret Empedocles! Solem iuraret, & aſtra;
Vel Petram eſſe tuam, vel trahere inde genus;

In

EIDEM

BLASII CVSANO V. I. D.

Epigramma.

PEgaſus, Aonio feriens in vertice Petram,
Hippocreneas inde recluſit aquas:
Parthenopenſis Equus, Famæ circumdatus alis,
Hac Petra ſiſtens æquora Iuris habet.
Excutit hac Petra nitidas Aſtrea fauillas,
Fœdere coniuncta hinc ignis, & vnda fluunt.
Hùc Tempus volitans, merſum labetur, & vſtum:
Nec rabido poterit rodere dente Petram.

DOMINO DON CAROLO PETRA,

Vaſti Girardi Baroni, Parthenopeo Patrono, nemini ſecundo, ac omnigenæ ſcientiæ candore conſpicuo; ob præſtantiſsima Commentaria ſuper Ritibus Magne Curiæ Vicarie.

HIERONYMI PEPI, EX CONTVRSII BARONIBVS, Neapolitani Aduocati.

Epigramma.

SAnguine non tantum, quantum virtute repoſcunt,
Debita iuſtitiæ nunc tua Iura cano.
Quæ Carauita diu pergrato pollice ſcripſit
Carmine te laudant, ſed mage laudat Opus;
Qualis habet primam Mars inter prælia ſedem,
Clarior aut inter ſidera Phœbus habet,
Talis, & in reliquos Doctores, Carole, fulges;
Carole, Carus honor: Carole, Carus Amor.

LV-

EIDEM.

Lucij Pepi I. C. Dom. Hieronymi filij.

Epigramma.

DIcitur Amphion, fidium dulcedine quondam
(Si qua fides) tactas elicuiſſe petras.
Amphion iam, PETRA, tibi doctiſſime, cedat;
Et calamo, illius barbita victa, tuo
Quo dum Iura nouum lumen, dum Curia Ritus
Accipit excultos Magna, forumque decus.
Aſteriæ ſimul, & magnetis petra videris,
Nam velut illa nites, & velut iſta trahis.
Quid trahis? Amphion petras: Amphionas ipſos
Sed tu PETRA trahis Pieriaſque lyras.
Amphion petras Thebarùm ad mœnia chordis;
Ad te tu Vatum corda, lyraſque trahis.

EIVSDEM.

ALIVD.

DE ſcriptis hæc, PETRA, tuis ſententia noſtra eſt:
Scripta velut ſtabili non peritura petra.

ALIVD.

PETRA es: Sed petra quod nomen, CAROLE, credam
Quod genus, aut pretium, quod decus eſſe tua?
Petranè Magnetis? Morum vis illa tuorum eſt.
Petra ſilex? Ignes, tactus, amoris habes.
An, Petra Manalis? Doctrinæ Vena perennis
Sic fluit. Infractum fert Adamanta labor;
In Petris vix, PETRA, tibi par altera petra.
Lumine, vi, pretio, nobilitate nitet.
Vinceret Empedocles! Solem iuraret, & aſtra;
Vel Petram eſſe tuam, vel trahere inde genus.

In

EIDEM:
BLASII CVSANO V. I. D.

Epigramma.

Pegaſus, Aonio feriens in vertice Petram,
Hippocrenęas inde recluſit aquas:
Parthenopenſis Equus, Famæ circumdatus alis,
Hac Petra ſiſtens, æquora Iuris habet.
Excutit hac Petra nitidas Aſtręa fauillas,
Fœdere coniuncta hinc ignis, & vnda fluunt.
Hùc Tempus volitans, merſum labetur, & vſtum:
Nec rabido poterit rodere dente Petram.

DOMINO DON CAROLO PETRA, Vaſti Girardi Baroni, Parthenopęo Patrono, nemini ſecundo, ac omnigenæ ſcientiæ candore conſpicuo; ob præſtantiſsima Commentaria ſuper Ritibus Magnę Curiæ Vicarię.

HIERONYMI PEPI, EX CONTVRSII BARONIBVS, Neapolitani Aduocati.

Epigramma.

Sanguine non tantum, quantum virtute repoſcunt,
Debita iuſtitiæ nunc tua Iura cano.
Quæ Carauita diu pergrato pollice ſcripſit
Carmine te laudant, ſed mage laudat Opus;
Qualis habet primam Mars inter prælia ſedem,
Clarior aut inter ſidera Phœbus habet,
Talis, & in reliquos Doctores, Carole, fulges;
Carole, Carus honor: Carole, Carus Amor.

LV-

Digitized by Google

EIDEM.

Lucij Pepi I. C. Dom. Hieronymi filij.

Epigramma:

DIcitur Amphion, fidium dulcedine quondam
(Si qua fides) tactas elicuiſſe petras.
Amphion iam, PETRA, tibi doctiſſime, cedat;
Et calamo, illius barbita victa, tuo
Quo dum Iura nouum lumen, dum Curia Ritus
Accipit excultos Magna, forumque decus.
Aſteriæ ſimul, & magnetis petra videris,
Nam velut illa nites, & velut iſta trahis.
Quid trahis? Amphion petras: Amphionas ipſos
Sed tu PETRA trahis Pieriaſque lyras.
Amphion petras Thebarùm ad mœnia chordis;
Ad te tu Vatum corda, lyraſque trahis.

EIVSDEM.

ALIVD.

DE ſcriptis hæc, PETRA, tuis ſententia noſtra eſt:
Scripta velut ſtabili non peritura petra.

ALIVD.

PETRA es: Sed petra quod nomen, CAROLE, credam
Quod genus, aut pretium, quod decus eſſe tua?
Petranè Magnetis? Morum vis illa tuorum eſt.
Petra ſilex? Ignes, tactus, amoris habes.
An, Petra Manalis? Doctrinæ Vena perennis
Sic fluit. Infractum fert Adamanta labor;
In Petris vix, PETRA, tibi par altera petra.
Lumine, vi, pretio, nobilitate nitet.
Viueret Empedocles! Solem iuraret, & aſtra;
Vel Petram eſſe tuam, vel trahere inde genus;

In

EIDEM.

BLASII CVSANO V. I. D.

Epigramma.

PEgaſus, Aonio feriens in vertice Petram,
Hippocreneas inde recluſit aquas:
Parthenopenſis Equus, Famæ circumdatus alis,
Hac Petra ſiſtens æquora Iuris habet.
Excutit hac Petra nitidas Aſtręa fauillas,
Fœdere coniuncta hinc ignis, & vnda fluunt.
Hùc Tempus volitans, merſum labetur, & vſtum:
Nec rabido poterit rodere dente Petram.

DOMINO DON CAROLO PETRA, Vaſti Girardi Baroni, Parthenopęo Patrono, nemini ſecundo, ac omnigenæ ſcientiæ candore conſpicuo; ob præſtantiſsima Commentaria ſuper Ritibus Magnę Curiæ Vicarię.

HIERONYMI PEPI, EX CONTVRSII BARONIBVS, Neapolitani Aduocati.

Epigramma.

SAnguine non tantum, quantum virtute repoſcunt,
Debita iuſtitiæ nunc tua Iura cano.
Quæ Carauita diu pergrato pollice ſcripſit
Carmine te laudant, ſed mage laudat Opus;
Qualis habet primam Mars inter prælia ſedem,
Clarior aut inter ſidera Phœbus habet,
Talis, & in reliquos Doctores, Carole, fulges;
Carole, Carus honor: Carole, Carus Amor.

LV-

Digitized by Google

EIDEM.

Lucij Pepi I. C. Dom. Hieronymi filij.

Epigramma.

DIcitur Amphion, fidium dulcedine quondam
(Si qua fides) tactas elicuiſſe petras.
Amphion iam, PETRA, tibi doctiſſime, cedat;
Et calamo, illius barbita victa, tuo
Quo dum Iura nouum lumen, dum Curia Ritus
Accipit excultos Magna, forumque decus.
Aſteriæ ſimul, & magnetis petra videris,
Nam velut illa nites, & velut iſta trahis.
Quid trahis? Amphion petras: Amphionas ipſos
Sed tu PETRA trahis Pieriaſque lyras.
Amphion petras Thebarum ad mœnia chordis;
Ad te tu Vatum corda, lyraſque trahis.

EIVSDEM.

ALIVD.

DE ſcriptis hæc, PETRA, tuis ſententia noſtra eſt:
Scripta velut ſtabili non peritura petra.

ALIVD.

PETRA es: Sed petra quod nomen, CAROLE, credam
Quod genus, aut pretium, quod decus eſſe tua?
Petrane Magnetis? Morum vis illa tuorum eſt.
Petra ſilex? Ignes, tactus, amoris habes.
An, Petra Manalis? Doctrinæ Vena perennis
Sic fluit. Infractum fert Adamanta labor;
In Petris vix, PETRA, tibi par altera petra.
Lumine, vi, pretio, nobilitate nitet.
Vinceret Empedocles! Solem iuraret, & aſtra;
Vel Petram eſſe tuam, vel trahere inde genus;

In

n. D. Carolum Petra Commentarios in
ıriſprudentiam Libros conſcribentem.

E L O G I V M.

NICOLAI ANTONII PLANELLI V. I. D.

T Vas vltrò calamus in laudes non excurrat modò, ſed aduolet;
Quippè titulis clarus, Familia clarior, eruditione clariſſimus,
Id attigiſti ſupremum, vel gloriæ, vel dignitatis faſtigium,
Vt nullas laudibus patiaris anguſtias.
Et ſanè Tuis Carolus certè, ſi minùs Cœſar in Commentarijs;
Quàm latè pateat Ingenium, nedùm animus, exhibes:
Nempè indiuiduum multiplicis doctrinæ Prodigium,
Ità legalem Prudentiam bono tanquam in lumine collocas;
Vt vel ipſos in legali Palęſtra Tyrones, Veteranos efficias:
Tanta eruditionis amœnitate ad ingeniorum delicias flores,
Vt animos in Prato veriùs, quàm in Foro detineas:
Eam exhibes methodum, vt quam foues in moribus,
Vel ipſis exprimas in paginis harmoniam.
Quid plura hic memorem?
Id profers ingenium, quale Carolos decet, Magnum, vel certè Maximum.

DON CAROLO PETRA.

C Vi tamquam Iuris amantiſſimo, Iure Laus
Debetur ab omnibus,
Dum omnibus prodeſt;
Qui Labyrintheas inter Magnæ Curiæ Neapolitanæ vias
Ariadnæum penè dixerim filum,
Ad felicem exitum progredientibus præbet,
Aſtream neſcio an ſequens, vel dirigens;
Suo certum quòd ordine confirmat, & facem
Per incertas ſemitas ſequentibus
Oſtendit:
Rectiſſimo ipſe gradu incedens, rectiſſimas
Cęteros in vias, & reuocat, & ducit
Iuriſprudentiæ non tàm ſectator, quam Prodromus.
Cui nondum vna debet Neapolis,
Sed vniuerſa Neapolitani Regni Regio.
Petra
Qui petram poſuit, certum ſignum itineribus per huius
Magnæ Curiæ campos.
Ob mutuatam à fratris nomine gloriam
Grati animi, & amoris monumentum
Fraternæ virtutis amantiſſimus frater
Didacus Petra
Petram ſuam ad ornatum tam celebris ædificij apponere gaudet.

CA-

CANONICA APPROBATIO.

IN Congregatione habita coram Eminentiſsimo Domino Cardinali Philamarino Archiepiſcopo Neapolitano hac die 25. Iunij 1661. fuit dictum, quod Dominus Iulius Caponus reuideat,& in ſcriptis referat eidem Congregationi.

Paulus Garbinatus Vic.Gen.

Can. D. Matthæus Renzi S.T.D.
& Conſult. S.Off.

EMINENTISSIME DOMINE.

LEgi, iterùmq; alacri animo perlegi Luculentiſſima Commentaria in omnes Ritus M. C. V. ſummo ingenio contexta, ac elaborata à nobiliſſimo,& perſpicaciſſimo I.C.D Carolo Petra Barone Vaſti Girardi, ac Aduocato præſtantiſſimo, & nil in illis reperi, quod orthodoxæ, veræq; fidei, & pijs moribus conſonum non ſit, qua de re, dum Emin. Tuæ viſum iàm fuerit, digniſſima prælo, ad communem vtilitatem, & diſciplinam, ſentio. Neapoli die 18. Iulij 1661.

Emin. Veſtræ

Humillimus Seruus
Iulius Caponus.

IN Congregatione habita coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Philamarino Archiepiſcopo Neapolitano ſub die 17.Septembris 1661. fuit dictum, quod ſtante relatione Reuiſoris infraſcripti, Imprimatur.

Paulus Garbinatus Vic.Gen.

Can. D.Matthæus Renzi S.T.D.
ac Conſ. S.Off.

c RE-

REGIA APPROBATIO.

ECCELLENTSSIMO SIGNORE.

DOn Carlo Petra Barone del Vaſto Girardi ſupplicando eſpone à V.E. come deſidera dar in luce vn Commento da lui fatto ſopra li Riti della Gran Corte della Vicaria, però ſupplica V.E. cõmetter la reuiſione di quelli, à chi li pare, acciò poſſa poi ordinate, che ſi ſtampino, vt Deus.

Magnif. V.I.D. Iulius Caponus videat, & in ſcriptis referat Suæ Excellentiæ.

Galeota Regens. Muſettula Regens. Vlloa Regens. Carillo Regens.

Prouiſum per S.E. Neap. die 24. Maij 1661. Anaſtaſius.

ILLVSTRISSIME, ET EXCELLENTISSIME DOMINE.

DOn Caroli Petra Baronis Vaſti Girardi Commentaria in Ritus M.C.V. elucubrata, ac luculenta, Exc. Tuæ iuſſu, perlegi: quàm ſapidè, Deus bone! quàm iucundè. Vir hic in paucis à iuriſprudentia, ac bonarum litterarum ſtudijs inſtructus, ab ipſo ætatis ſuæ Vere, non genio, ſed ingenio indulgens hæc nobis ex vtrarumquè florilegijs mella congeſſit. Æmulatus namquè maiorum ſuorum decora, genere, doctrina, virtutum ornamentis præſtantium, non tam videtur æquaſſe illa, quàm etiam ſuperaſſe. Auſpicijs proindè, ſinuque Excell. Tuæ foueri dignus, qui de Repub. vniuerſa mereri, tam citò potuit, tam benè. In hoc enim opere (quod imperio Exc. Tuæ quantociùs in publicam lucem compelli, etiam, atquè etiam voueo) tantum abeſt, vt Regiæ quicquam iuriſdictioni aduerſetur, vt potiùs, & eidem, & toti Reipubl. litterariæ maximoperè conducturum videatur. Hæc iudicij mei eſt alea, minimè ſanè pęnitenda, ſi Exc. Tuæ, ex quo tota dependet, iudicium arrideat. Die 8. Iunij 1661.

Excell. Veſtræ

Seruus humillimus

Iulius Caponus.

Viſa retroſcripta Relatione. Imprimatur, & in publicatione ſeruetur Regia Pragmatica.

Galeota Regens.
Muſettula Regens.
Nauarra Regens.
Carillo Regens.
Vlloa Regens.

Prouiſum per S.E. Neapoli die 10. Iunij 1661. *Amicus.*

EL

EL REY.

ILluſtre Conde de Peñaranda, Pariente, Gentilhombre de mi Camara, de mi Conſſejo de Eſtado, Preſidente en el de Indias, mi Virrey, Lugartheniente, y Capitan General. Por parte de Don Carlos Petra ſe me ha preſentado el memorial del tenor que ſe ſigue. Señor. Don Carlos Petra Baron de la Tierra del Baſto, y Abogado en la Ciudad de Napoles. Diçe que ha ſeruido a V. M. en los alborotos de Napoles, y en todas las de mas ocaſiones que ſe han ofreçido del Real ſeruiçio, y hauiendo compueſto el Libro, yntitulado Commento ſobre todos los Ritos de la Gran Corte de la Vicaria del dicho Reyno de Napoles a ſu coſta, y dudando que no ſe aya de volber a ymprimir el dicho Libro en otros Reynos de V. M. y en la miſma Ciudad de Napoles, en daño del Suplicante que ha tenido el trauajo, y la coſta en haçer ymprimir el dicho libro. Suplica a V. M. ſe ſirua de haçerle merced de conçederle Real Priuilegio, que por diez años no ſe pueda volber a ymprimir el dicho Libro en los Reynos de V. M. y ſi ſe volbieſſen a ymprimir en otras partes, no ſe puedan vender, ſino los impreſos, a ynſtançia del Suplicante, ymponiendo a quien hiçiere lo contrario pena que ſe haya de aplicar al Regiõ Fiſco, que en ello reçiuira particular merçed. Y hauiendo viſto lo que el Suplicante repreſenta, y ſuplica en el ynſerto memorial, ha pareçido remitiros eſte negoçio para que ſobre ello proueays lo que os pareçiere mas combeniente. La preſſente reſte al preſentante. Dat. en Madrid a veynte y quatro de Mayo de mil y ſeiſçientos y ſeſenta y dos.

YO EL REY.

Vidit Sobremonte Reg.
Vidit Bellonus Reg.
Vidit Gauarraz Reg.

Vidit Anſalone Reg.
Vidit Oca Reg.
Vidit Marinis Reg.

Carate Secr.

Locus ✠ ſigilli.

In partium Neap. 28. fol. 93.

PHILPPVS DEI GRATIA REX.

DON GASPAR de Bracamonte, & Guſman, Comes de Pignoranda, Dominus de Aldeaſeca de la Frontera, Eques Ordinis Calatrauæ, Commendatarius de Daymel, vnus ex Regij Cubiculi Clauicularijs Suę Maieſtatis, eiuſque Conſiliarius Status, & Belli, Indiarum Præſes, & in præſenti Regno Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. Magnifico viro Don Carolo Petra Regio fideli dilecto gratiam Regiam, & bonam voluntatem, nuper, ex tui parte fuit nobis præſentatum infraſcriptum memorialem tenoris ſequentis, v3. Illuſtriſsimo, & Eccellentiſſimo Signore. Don Carlo Petra Barone del Vaſto Girardi, dice à V.E. come à ſue proprie ſpeſe dando alle ſtampe Tre Tomi, intitolati (Commentaria in omnes Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ Regni Neapolitani) hà ſupplicato la Maeſtà del Rè Noſtro Signore, Iddio guardi, ſe ſeruiſse concederli Priuilegio, che per diece anni non ſe poſſano riſtampare nelli Regni d'eſſa Maeſtà Cattolica, e ſe forſi ſi riſtampaſſero in altri luoghi, non ſe poſſano vendere in detti Regni, imponendoſi pena in caſo di controuentione, e S.M. è rimaſta ſeruita rimettere il tutto à V.E. la quale perciò ſupplica dar l'ordini neceſſarij per indennità del Supplicante, e l'hauerà à gratia. Al Collateral. Conſultado a' 22. d'Agoſto 1663. Otermin. Quo tenore ſupradicti memorialis per Nos viſo, conſiderantes dictos libros, intitulatos (Commentaria in omnes Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ Regni Neapolitani) maximam vtilitatem afferre, veſtris propterea ſupplicationibus inclinati. Tenore præſentium de certa noſtra ſcientia, cum deliberatione, & aſſiſtentia Regij Collateralis Conſilij penès nos aſſiſtentis, ſtatuimus, quod memini liceat per annos decem à die datæ præſentium in antea decurrendos, ſupradictos libros, vt ſupra expreſſos imprimere, neç vllatenus imprimi facere in Regno, nec alibi impreſſos in Regnum ipſum immittere, ſeù vendere, nec immiſſos vendere, ſeù tenere, abſq; ſpeciali permiſſione, & veſtra licentia, vel veſtrorum hæredum, & ſucceſſorum, dicto tempore perdurante, & ſi aliquis contra noſtram ordinationem facere, vel attentare præſumpſerit, ipſo facto, ipſoque iure incurrat, & incurrere intelligatur in pœnam vnciarum auri quinquaginta, vobis, & veſtris hæredibus, & ſucceſſoribus prò medietate, ac pro alia medietate Fiſco Regio applicanda, & opera taliter impreſsa, aut quomodolibet ex qualibet parte in hoc Regnũ immiſſa deuoluantur, & ſint veſtra, vel veſtrorum hæredum, & ſucceſſorum, mandantes, propterea per præſentes omnibus, & ſingulis Officialibus, & ſubditis Regijs, maioribus, & minoribus; quocumque nomine nuncupatis, titulo, officio, auctoritate, poteſtate, & iuriſdictione fungentibus, præſentibus, & futuris, ad quos, ſeù quem præſentes peruenerint, & fuerint quomodolibet præſentatæ vnicuique in ſua iuriſdictione, quod tibi, ſeù alijs legitimis perſonis ex tui parte præſtent, & præſtari faciant omne auxilium, conſilium, & fauorem, neceſſarium, & opportunum ſuper conſecutione dictæ pœnæ pecuniariæ, ac dictæ operæ impreſsæ in caſibus prædictis tibi deuolutæ. Adeò quod de prædictis ad nos recurſum habere tibi neceſſe non ſit, & ſi ſecus factum fuerit, ſtatim incurrant in iram, & indignationem Regiam, ac pœnam ducatorum mille, In quorum fidem, has præſentes fieri fecimus magno prædictæ Maieſtatis ſigillo pendenti munitas. Datum in Regio Palatio Neapoli die 30. menſis Septembris milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo tertio.

EL CONDE DE PENARANDA.

Vidit Galeota Reg.	Dom. Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Gen. mandauit mihi D. Beterdino Belprato.	*Vidit Vlloa Reg.*
Vidit Nauarra Reg.		*Franciſcus Lombardus Reg. à mand. Scriba.*

CAN-

Digitized by Google

CANDIDE LECTOR.

Adhæc velim ſcias, omnium Rituum ſummulas, quas addideram, ſuiſq; ſedibus aptiùs deſtinaueram, aliò translatas eſſe, adhoc.n. impulit Typographi incuria, qua plures pręterierat; vt igitur tuo prę́ſtò ſint vſui, in cuiuſquè partis veſtibulo, in quas opus diſtinctum eſt, cum Breuiarijs ipſis diſpoſitæ occurrent.

RITVS I.

Incipit, Ioanna Secunda Dei gratia, pag. 17.

Mandat inuiolabiliter ſeruari hos Ritus in Magnæ Vicariæ Curijs, & qualibet ipſarum.

RITVS II.

In primis, quin vbi vrao. pag. 45.

Præfinitum Iudicum, & Officialium numerum in M.C.V. præſcribit, eoſquè perſonalitèr ſeruire, vnicum exercendo Officium ſtatuit.

RITVS III.

Item, quod omnes Officiales Curiæ. pag. 65.

Admonentur Officiales, vt arcani ſint & Conſilia Curiæ tecta, ac velata habere debeant.

RITVS IV.

Item, quod ſi aliquis Officialis. p. 73.

Magnæ Curiæ Officiales, crimina contra Curiam ab alijs Officialibus patrata pãdere obſtringũtur.

RITVS V.

Item, quod omnes Officiales pro poſſe. pag. 89.

Quid facere teneantur omnes Curię Officiales, præſcribit.

RITVS VI.

Item, quod cauſa. pag. 96.

Demonſtrat per quod inchoetur cauſa appellationis.

RITVS VII.

Itẽ, quod nullus Officialis. p. 103.

Officiales non exeant ab hac Ciuitate, abſquè Proregis licentia.

RITVS VIII.

Item, quod nullus Officialis ipſius. pag. 112.

Duo officia ab vno non exerceantur.

RITVS IX.

Item, quod Locumtenens. p. 123.

Salarium Officialibus ſtatuitur ex prouentibus.

RITVS X.

Item quod Locumtenens Iudices Aerarij, pag. 130.

Mandat ſemèl in hebdomada acta à Regente, alijſquè Officialibus perquiri, vt illa quam citius terminentur.

RITVS XI.

Item, quod nullus Officialis dictæ Curiæ audeat. pag. 136.

Officiales durante Officio, aduocatio-

tionis, & procurationis munus exercere non valeant.

RITVS XII.

Item, quod de pulſatione Campanæ, pag. 141.

Iudices M. C. V. congregentur hora decimanona.

RITVS XIII.

Item, quod nullus ex Subſtuarijs, pag. 144.

Actorum Magiſtri ſtent in loco proprio, poſtquam Iudices ſederint.

RITVS XIV.

Item, quod Iudices ipſarum Curiarum, pag. 146.

Prohibentur Iudices, aliquid pro ſubſcriptionibus accipere, excepto pro teſtium examine.

RITVS XV.

Item, quod vnus ad minus Iudicium, pag. 154.

Vnus ex M. C. Iudicibus apud ipſius Regentem adſiſtat, nec ab eo diſcedat abſque venia.

RITVS XVI.

Item, quod Iudices prædicti non audeant, pag. 159.

Iudices M. C. V. cauſas ſibi ipſis minimè committant.

RITVS XVII.

Item, quod procurator Fiſcalis, pag. 165.

Sine Aduocato Fiſci, eiuſdem Procurator nihil agat, nec è contrà.

RITVS XVIII.

Item, quod Aduocatus Fiſci, pag. 169.

Aduocato Fiſci poſtulare licet in gratiam priuatorum.

RITVS XIX.

Item quod Procurator, & Aduocatus Fiſci, pag. 173.

Aduocatus, & Fiſci Procurator, a pauperum nihil recipiant pro tuitione cauſarum.

RITVS XX.

Item, quod Procurator Curiæ poſſit cauſam, pag. 178.

Cauſam vſurarum poteſt Procurator Curiæ proſequi.

RITVS XXI.

Item, quod in huiuſmodi cauſa vſurarum, pag. 189.

In cauſa vſurarum Fiſci Procurator deſignare debet, quæ deſignare tenetur accuſator:

RITVS XXII.

Item Procurator ſine, pag. 191.

Eſt conformis Ritui 18.

RITVS XXIII.

Item, quod Aduocatus Pauperum contra Curiam, pag. 192.

Aduocatus pauperum poteſt etiam contra Fiſcum aliorum cauſas defendere.

RITVS XXIV.

Item, quod Magiſtri Actorum debeant adnotare, pag. 198.

Acta, banna, & compoſitiones notentur in libris deſtinatis, & conſeruentur.

RITVS XXV.

Item, quod Magiſtri Actorum nihil in pecunia, pag. 201.

Magiſtri Actorum nihil pro actis ſcribendis recipiant, quibuſdam tamen exceptis.

RITVS XXVI.

Item, quod habeant dicti Magiſtri Actorum. pag. 202.

Proceſſus, & Scripturæ conſeruentur in Archiuio communi.

RITVS XXVII.

Item, quod Magiſtri Actorum debeant intereſſe. pag. 204.

Magiſtri Actorum, vel vnus ipſorum intereſſe debeant in Curia continuò, nec inde diſcedere, licentia à Locumtenente non obtenta.

RITVS XXVIII.

Item, quod teneantur dicti Magiſtri Actorum notificare. pag. 205.

Magiſtri Actorum obſtringuntur omnes contumaces notificare Iudicibus.

RITVS XXIX.

Item, quod teneantur Fiſcales. p. 210.

Expediantur citationes contra inquiſitos, & vltimo in peremptorio procedatur contra eos ad incumbentia.

RITVS XXX.

Item, quod dicti fiſcales non audeant. pag. 212.

Scribis Fiſcalibus haud licet prò ſcriptura aliquid recipere, niſi in caſibus in Ritu expreſſis.

RITVS XXXI.

Item, quod Fiſcales prædicti. pag. 214.

Scribæ fiſcales ſint in Curia horis conſuetis, & Capitula faciant cum conſilio Aduocati, & Procuratoris Fiſci.

RITVS XXXII.

Item, quod teneantur Fiſcales. pag. 215.

Acta, Fiſcum tangentia ſtatim Iudicibus notificentur.

RITVS XXXIII.

Item, quod teneantur omnes qui recipiunt. pag. 216.

Fideiuſſiones captæ, eodem die, vel ſequenti, Regenti, Iudicibus, vel Perceptori notificentur.

RITVS XXXIV.

Item, quod in eiſdem Curijs, & quælibet ipſarum Notarius. pag. 217.

Actuarij acta per alios, ſententias verò per ſeipſos ſcribant.

RITVS XXXV.

Item, quod omnes Subactuarij p. 219.

Subactuarij fideiuſſiones non capiāt, nec obligationes, niſi de voluntate Magiſtri Actorum.

RITVS XXXVI.

Item in eadem Curia Notarius. pag. 220.

Conſimilis eſt Ritui 34.

RITVS XXXVII.

Item ſeruat ipſa Curia, quod Magiſter. pag. eadem 220.

Magiſter Actorum, vel qui loco ſui eſt, ſaltem manu propria ſcribat diem latæ ſententiæ.

RITVS XXXVIII.

Item, quod dictus Tubicta. pag. 221.

Tubicta aliquem ad petitionem partium, vel procuratorum non vocet, niſi Curia mandante.

RITVS XXXIX.

Item, quod Locumtenens dictæ M. C. non mandet. pag. 225.

Regens M. C. V. non poteſt aliquem carcerare ſine conſilio vnius ex Iudicibus ipſis, & ſi id fecerit non poteſt detinere.

RI-

RITVS XL.
Item, quod ſi procedatur per dictam Curiam. pag. 230.
Non liberentur carcerati, vel carceratæ in carcere M.C.V. niſi facta prius concluſione in cauſa, quantumcunque probauerint exceptiones ſuas.

RITVS XLI.
Item ſi accuſetur aliquis, vel ex officio. pag. 232.
Conſtito de delicto per vnum teſtẽ, de viſu, vel de fama publica detineri debet Reus in carceribus, in delictis tamen in quibus aſſueuit Curia ponere Reum ad torturam.

RITVS XLII.
Item, quod ſeruientes, vel Notarij. pag. 234.
Alguzerij nihil recipiant à partibus, quando inſtante Curia exequutionem realem, & perſonalem faciunt.

RITVS XLIII.
Item, quod Carcerarius. pag. 236.
Carcerarius à carceratis non pernoctantibus nihil recipiant, à pernoctantibus verò grana tredecim.

RITVS XLIX.
Item ſeruat ipſa Curia quod quando liberatur, pag. 241.
Modus traditur liberandi carceratum per M. C. X. die aliquo feriato, ſi liberandus iterum debeat venire ad Curiam.

RITVS XLV.
Item, quod Aerarius. pag. 243.
Faciat Ærarius librum prouentuum.

RITVS XLVI.
In primis. pag. 253.
M.C.V. iuriſdictionem habet in toto Regno, & cognoſcit de cauſis titulatorum, & Baronum Regni, non obſtantibus exemptionibus à retro Regibus conceſſis.

RITVS XLVII.
Item, quod Curia ipſa, & qualibet ipſarum cognoſcant. pag. 267.
Deſcribuntur aliæ præeminentiæ M.C.V.

RITVS XLVIII.
Item, quod Curia ipſa, & qualibet ipſarum, dum ſunt. pag. 273.
Ceteræ Curiæ ſilent ob reuerentiam M.C.V.

RITVS XLIX.
Item, quod Curia ipſa, & qualibet ipſarum cognoſcat de exceſſibus. p. 275.
Ipſa M. C. cognoſcit exceſſibus Officialium.

RITVS L.
Item, quod Curia ipſa, & qualibet ipſarum cognoſcant, & cognoſcere poſſint tam de toto feudo. pag. 280.
Curia ipſa cognoſcat de feudis.

RITVS LI.
Item, quod Curia ipſa, & qualibet ipſarum cognoſcant. pag. 291.
Magna Curia Vicaria cognoſcit de exceſſibus Officialium, ſi deliquerint in eorum officijs tantùm.

RITVS LII.
Item, quod Curia ipſa, & qualibet ipſarum cognoſcant, & cognoſcere poſſint de appellationibus. pag. 292.
Nullitates, & appellationes inferio-

rio-

riorum Iudicum ad ipſam M. C. deuoluantur immediatè, ideſt omiſſis medijs.

RITVS LIII.

Itē, quod in Curijs ipſis Magiſter Iuſtitiarius. pag. 296.

Regens M. C. poteſt cauſas cum vno Iudice expedire.

RITVS LIV.

Item, quod nulla alia. pag. 301.

M. C. cognoſcit de præſentationibus inſtrumentorum.

RITVS LV.

Item, quod Capitaneus. pag. 307.

Capitaneus Ciuitatis Neapolis non cognoſcat de cauſis merè ciuilib⁹.

RITVS LVI.

Item Curia ipſa cognoſcat de Guerra. pag. 309.

M. C. cognoſcit de guerra mota, & priuato carcere, ſed nullus in deferendo admittitur, niſi ſe obliget Curię de probãdo & proſequẽdo.

RITVS LVII.

Item in Curia ipſa non mouentur. pag. 317.

M. C. V. non cognoſcit cauſas aduerſus Curiam abſque licentia.

RITVS LVIII.

Item de donis Curiæ. pag. 321.

M C. V. non cognoſcit de donis Curiæ abſque ſpeciali mandato, ac oſtenſo priuilegio donataris. Nec Procurator, vel Aduocatus Curiæ tenentur donatario adſiſtere, niſi ſibi debito ſoluto ſalario, ſi ſoluendo ſit.

RITVS LIX.

Item Curia ipſa cum eſt in loco. p. 329.

M. C. V. in quocunque loco ſecedit cognoſcit de cauſis tùm ciuilibus, tùm criminalibus, cæteris Curijs, & Tribunalibus ſilentibus. Incipit verò cauſa in ipſa Curia per conteſtationem litis.

RITVS LX.

Item Curia cognoſcit de quacunque particula. pag. 330.

M. C. V. cognoſcit de quocunque feudo quaternato, de non quaternato verò ex priuilegio non cognoſcit.

RITVS LXI.

Item Curia ipſa cognoſcit, & pronunciat. pag. 333.

M C. V. cognoſcit de exceptione excommunicationis, & de exceſſibus Officialium, ſi delinquant in officijs.

RITVS LXII.

Item Curia ipſa cognoſcit de appellationibus, & nullitate. pag. 335.

M. C. V. cognoſcit de appellationibus, & nullitate omnium proceſſuum Iudicum inferiorum, quamuis à Prælatis Eccleſiaſticis conſtitutorum.

RITVS LXIII.

Item in Curia ipſa Magiſter Iuſtitiarius. pag. 336.

Regens M. C. V. cognoſcit, & pronunciat cum Iudicibus, qui in Curia inueniuntur, aliorum abſentia non obſtante.

RITVS LXIV.

Item Curia ipſa ante, & in medio. pag. 340.

Curia regitur etiam abſente Locumtenente, ſecus abſentibus Iudicibus, & Notarijs.

d RI-

RITVS LXV.
Item ſi aliquis Clericus. pag. 342.
Citatus per Curiam, ſi dicat ſe Clericum eſſe, debet comparere, & de Clericatu docere, vt ad ſuum Iudicem remittatur.
RITVS LXVI.
Item, ſi aliquis citatus fuerit de mandato. pag. 350.
Clericus coniugatus non remittitur ad Iudicem Eccleſiaſticum.
RITVS LXVII.
Item, quod ſi Clericus in maioribus. pag. 355.
Clericus, cæterique priuilegiati recōueniri poſſunt in eadem Curia.
RITVS LXVIII.
Item ſeruat ipſa Curia non procedere; pag. 363.
M C. procedit ex mero officio, vel ad denunciationem vbicunq; fieret percuſſio cum inſtrumento nociuo, ſed non ferreo.
RITVS LXIX.
In primis detur terminus ad ponendum. pag. 369.
Terminus arbitrio Iudicis ſecundum cauſam, & locorum diſtantiam eſt dandus, & teſtes ſunt infrà illum examinandi, niſi aliter iuſta cauſa ſuadeat.
RITVS LXX.
Item, quod infrà ipſum terminum. pag. 377.
Principales infrà terminum deponere tenentur.
RITVS LXXI.
Item, quod in cauſis in quibus petuntur. pag. 380.
In cauſis priuilegiatorum beneficia conceduntur.
RITVS LXXII.
Item, quod elapſo termino. pag. 388.
Publicatio peti debet elapſo termino quatuor dierum, fitq; ipſo Iure, & ea facta datur terminus ad recipiendum copiam proceſſus.
RITVS LXXIII.
Item, quod facta publicatione. pag. 391.
Facta publicatione, terminus ad repulſam à die aſſignatæ copiæ petatur, infrà quem examinentur teſtes, alias non audiatur.
RITVS LXXIV.
Item, quod elapſo termino, dato ad dictam repulſam. pag. 396.
Repulſa repulſæ conceditur.
RITVS LXXV.
Item facta publicatione dicta repulſa. pag. 401.
Facta publicatione fit concluſio, & datur terminus ad allegandum, quo elapſo ad expeditionem cauſæ proceditur.
RITVS LXXVI.
Item, quod quandocunque de ſero. pag. 405.
Cauſæ ſiuè fiſcales, ſiuè priuatorum, quæ pronuntur de ſero, transferantur ſequenti die de manè.
RITVS LXXVII.
Item, quod quolibet ſero, pag. ead.
Procuratores quolibet ſero audiantur ad actus per eos faciendos in cauſis.
RITVS LXXVIII.
Item, quod cum datur terminus ad probandum. pag. 406.
Dato termino ad probandum, de-

debet peti terminus ad examinari faciendum in vltima die ipſius.

RITVS LXXIX.

Item, quod quandocunque partes principales. pag. 408.

Principalis reſpondere tenetur ſine conſilio Aduocatorum, eiuſque depoſitio in ſcriptis redigatur ſub ſecreto, tàm in cauſis ciuilibus, quàm in criminalibus.

RITVS LXXX.

Item ſeruat ipſa Curia, ſicut de Iure. pag. 413.

Actus qui fieri debet die non feriata, ſi illa dies fuerit feriata fit in ſequenti non feriata.

RITVS LXXXI.

Item ſeruat ipſa Curia ante publicationem. pag. 416.

Ante publicationem, oblatis articulis, & exceptionibus datur terminus de ipſis, poſt verò publicationem datur de omnibus etiam de inſtrumentis.

RITVS LXXXII.

Item ſeruat ipſa Curia, vt ſi die. pag. 417.

Citatio præſentari debet apud acta, licet ſit dies feriata, & poſtea accuſari prima die iuridica, etiam ſi Curia non regatur.

RITVS LXXXIII.

In primis, qualibet hebdomada eligantur. pag. 420.

Duo Iudices qualibet hebdomada deſtinentur pro examinandis teſtibus, & illis cauſæ omnes committantur.

RITVS LXXXIV.

Item, quod ſeruentur omnia Capitula: pag. 422.

Mandat ſeruari Conſtitutiones, & Capitula ędita ad Regni adminiſtrationem, & pro ſtatu pacifico ſubiectorum.

RITVS LXXXV.

Item ſeruat ipſa Curia, quod ſi procedatur extraordinariè. pag. 425.

Mandat qualiter fieri debeat proceſſus inter Ciues Neapolitanos, ſi extraordinariè procedatur.

RITVS LXXXVI.

Item ſeruat ipſa Curia, quod ſi examinationes teſtium. pag. 432.

Publicatio fieri poteſt atteſtationum vnius partis deindè alterius, idemquè de reſponſionibus contra teſtium dicta.

RITVS LXXXVII.

Item ſeruat ipſa Curia, quod citatis teſtibus. pag. 433.

Teſtibus citatis, & non venientibus Curia ad vlteriora procedit in quauis cauſa.

RITVS LXXXVIII.

Item ſeruat ipſa Curia, quod quando fiunt commiſsiones. pag. 435.

Teſtium depoſitiones, receptæ poſt terminum exhiberi poſſunt vſq; ad concluſionem.

RITVS LXXXIX.

Item ſeruat ipſa Curia, quod in Ciuilibus. pag. 436.

Articuli, & exceptiones, tàm in cauſa ciuili, quàm criminali, præſentari debent infrà certum terminum poſt litis conteſtationem.

RITVS XC.

Item, ſeruat ipſa rarò dare terminum pag. 437.

Fiſco rar òſolet dari terminus ad examinandum.

RITVS XCI.

Item ſeruat ipſa Curia declarare in termino. pag. 439.

Dato termino ad probandum, Curia declaret, quod per totum ſequentem diem ponat quidquid competit, quæ declaratio in actione ordinaria non requiritur, cum intelligatur. Et procurator poteſt interuenire in criminalibus pœnam ingerentibus infrà relegationem, crimine iniuriarum excepto.

RITVS XCII.

Item nota, quod in beneficio reſtitutionis dierum feriatarum. pag. 441.

In beneficio reſtitutionis dierum feriatarum non datur terminus: Item in termino reſtituuntur dies feriati, & tam Actore petente, quam Reo, vnaq; petitio ſufficit.

RITVS XCIII.

Item ſeruat ipſa Curia, quod reſponſiones partium. pag. 447.

Reſponſiones partium ſuper articulis, & poſitionibus fieri poſſunt vſq; ad concluſionem, excluſiuè. Et comparente Reo vſque ad primum ſomnum, reuocatur bannum, & condemnatio ad tertiam.

RITVS XCIV.

Item, ſeruat ipſa Curia in principali cauſa. pag. 449.

Contumacia accuſatur illo ſero, quo debuit citatus comparere, ſed die ſequenti fit condemnatio.

RITVS XCV.

Item ſeruat ipſa Curia, quod illa dies. pag. 456.

Dies in qua accuſari debuit prima contumacia ſi fuerit feriata, nihilominus ipſa die aſſignari debet reſponſale Actorum Magiſtro, vel alteri, de eius voluntate, & primo die iuridico accuſatur prima contumacia.

RITVS XCVI.

Item, quod proceſſus originales. pag. 458.

Proceſſus originales conſeruentur in Curia, data copia partibus, ſi voluerint.

RITVS XCVII.

Item ſeruat ipſa Curia in primis citationibus. pag. 460.

M.C.V. in primis citationibus expectat triduum eiuſque elapſum, antequam condemnet, vel banniat. In alijs verò citationibus quomodo contumaciæ accuſentur, traditur modus.

RITVS XCVIII.

Item ſeruat ipſa Curia, quando diſputatus eſt proceſſus. pag. 461.

Viſo, & examinato proceſſu per omnes Iudices, debeat omnes ſimul cum Regente proferre ſententiam in fine proceſſus.

RITVS XCIX.

Item, quod in Curijs ipſis. pag. 465.

Aduocati boni æqualiter litigantibus deſtribuantur Iudicis arbitrio.

RITVS C.

Ordo per Curiam datus. pag. 469.

Aduocati non accedant ad bancam, niſi vocati, nec ſe intromittant circa ordinem proceſſus, duaſque cauſas tantum proponant.

RITVS CI.

In primis, Doctores ſedeant. pag. 476.

Aduocatus antiquior, præcedat aduocatum iuniorem.

RITVS CII.

Item, nullus Aduocatus aſcendat. pag. 494.

Aduocatus non aſcendat ad bācam, niſi vocatus, duaſq; ad ſummum proponat cauſas, & non ſedeat.

RITVS CIII.

Item, quod nulla priuata perſona. pag. 496.

Aſtantes homines in Curia ſilētium ſub pœna ſeruent.

RITVS CIV.

Item, quod deputentur quatuor. pag. 499.

Quatuor Curiæ ſeruientes ſilentium indicent, & pęnas exigant.

RITVS CV.

Quidem tenent eiuſdem Curiæ. pag. 500.

In cauſis criminalibus neque ad media procurator admittitur.

RITVS CVI.

Item, quod in cauſis criminalibus. pag. 507.

Eſt conformis Ritui præcedenti.

RITVS CVII.

Item, ſi procuratori detur poteſtas. pag. 509.

Procurator cui data eſt poteſtas, aliũ ſubſtituendi, ſubſtituere nõn poteſt ante litem conteſtatam.

RITVS CVIII.

Item, ſi aliquis, aut aliqua citatus. pag. 511.

Citatus, vel citata de mandato M.C. & in Ciuitatem Neapolitanam, vel aliò, vbi fortè reſidet Curia, venerint perſonaliter procuratorem non poſſunt conſtituere, niſi poſt litem conteſtatam, quod in ciuibus quoque Neapolitanis ſeruari, Ritus mandat.

RITVS CIX.

Item, ſeruat dicta Curia, quod in cauſis extraordinarijs. pag. 514.

In inſtrumentorum liquidatione, nec ad media procurator admittitur.

RITVS CX.

Item, quod omnes procuratores Curiæ aſſignent. pag. 515.

Procuratores dare debent interlocutorias, ideſt citationes vni ex Actuarijs.

RITVS CXI.

Item, quod nullus procurator ſtet in loco. pag. 517.

Nullus procurator accedat ad bancam, niſi vocatus.

RITVS CXII.

Item, quod littera citatoria. pag. eadem.

Citationes committantur ſeruientibus Curiæ.

RITVS CXIII.

Item, quod omnes citationes. pag. 519.

Citationes omnes, accuſata prima contumacia ponantur, & conſeruentur in caſſono magno.

RITVS CXIV.

Item littera citatoria, vel alia. pag. eadem.

Citatio committatur habenti officium publicum.

RITVS CXV.

Item ſi aliquis, vel aliqua veniret. pag. 520.

Tradit Ritus praxim tenendam in cauſis ciuilibus, & modicis.

RITVS CXVI.

Item ſeruat dicta Curia, quod citatio. pag. 522.

Citatio debet fieri die non feriato, & vt compareat die non feriato, attenditur tamen locus factæ citationis non expeditæ litteræ citatoriæ, an ſit dies feriatus, vel non.

RITVS CXVII.

Item pralibata Curia ſolet ſeruare. pag. 530.

Commiſſiones, & citationes expediri poſſunt quocunque die feriato etiam Paſchali, quæ tamen occurrunt in dicta commiſſione, vel citatione (ſi ſit actus iuridicus) fieri debent die non feriato.

RITVS CXVIII.

Item nota, quod ſi ſit mandatum, pag. 531.

Triduum expectetur poſt citationem.

RITVS CXIX.

Obſeruat ipſa Curia, & omnes aliæ. pag. 533.

Dies termini non computatur in termino.

RITVS CXX.

Item ſeruat ipſa Curia, quod ſi quis citetur. pag. 535.

Citatus tanquam principalis, vt veniat reſponſurus ſuper tenore articulorum, &c. ſi non veniat, habetur per Curiam pro confeſſo, inſeri tamen debet totus tenor articulorum in vltima ipſarum citationum.

RITVS CXXI.

Item ſi quis impetrat citationem à dicta Curia. pag. 537.

Im-

Impetrans citationem à M. C. curare debet, citari aduerſarium infrà tempus à Ritu aſſignatum, iuxtà loci diſtantiam.

RITVS CXXII.

Item ſeruat ipſa Curia, quod ſi aliquis impetret. pag. 539.

Citationem impetrans à M. C. V. ciuilem, vel criminalem infrà ſex menſes, debet citare Reum computandos à die datæ citationis.

RITVS CXXIII.

Item ſeruat ipſa Curia in citatione dare terminum. pag. 541.

In citatione datur terminus ſecundum locorum diſtantiam, moduſquè traditur citationis, & quando debeat accuſari prima contumacia.

RITVS CXXIV.

Item, quod Curiæ ipſa, & qualibet ipſarum poſsint ſi voluerint. pag. 548.

Valeat M. C. V. committere cauſas ciuiles aſcendentes ad ſummam vnciarum ſex.

RITVS CXXV.

Item Curia ipſa, nec cauſas delegat. pag. eadem.

M. C. V. cum mandat alicui, deſiſterè à vi ſub certa pœna, cauſæ non tribuit cognitionem mandatario.

RITVS CXXVI.

Item obſeruat dicta Curia committere cauſas. pag. 551.

Præſcribitur forma relationis faciendæ per Iudices Pedaneos de proceſſibus ſibi commiſſis.

RITVS CXXVII.

Item Curia ipſa non conſueuit. pag. 552.

Sequeſtrũ per M. C. V. nõ decernitur, niſi prò exequutione ſententiæ definitiuæ, vel interlocutoriæ, & pro debitis fiſcalibus.

RITVS CXXVIII.

Item ſeruat ipſa Curia, quod quandocunque aliqua pœna. pag. 560.

Pœna ſi fuerit ſtipulata penès acta M. C. exequatur, parte non vocata, nec dato libello, vel petitione, ſic quo ſententiæ, parte aduerſa non vocata exequuntur.

RITVS CXXIX.

Item ſeruat ipſa Curia, quod in cauſis. pag. 568.

Conſtitutio Regni, lite legitimè conteſtata, circa verſiculum offerat eodem die, vel ſequenti, per illum Ritum corrigitur.

RITVS CXXX.

Item, quod cauſæ committantur in ordine ſolito. pag. 569.

Cau-

Cauſæ ciuiles vſque ad ſummam vnciarum auri 12. committantur perſonis idoneis, & peritis, & cōmiſsarius ponat terminum ad ſoluendum pro qualitate cauſæ, & perſonarum, dum tamen terminum non excedat quatrimeſtris.

RITVS CXXXI.

Item, quod cauſe modicæ infrà vnciam. pag. 570.

Cauſæ modicæ committuntur vſq; ad dationem termini.

RITVS CXXXII.

In primis, quod dicti Commiſſarij. pag. 571.

Narrantur facienda à Commiſſarijs contumaciarum in criminalibus.

RITVS CXXXIII.

Item de litteris exequtorijs. pag. 574.

Pro pœna contumaciæ in cauſis ciuilibus fiat exequutio in tertia parte bonorum mobilium contumacis.

RITVS CXXXIV.

Item, quod ſuper exactionibus pœnarum. pag. 576.

Quid in aliquibus Prouincijs in quibus diuerſimodè contumaces cōdemnantur, faciendum ſit enarrat.

RITVS CXXXV.

Item, quod dictus Commiſſarius. pag. 581.

Commiſſarij valeant Reos liberare à bannis, ſolutis tamen ſibi tarenis ſexdecim, acceptiſque idoneis fideiuſſoribus.

RITVS CXXXVI.

Item, quod dictus Commiſſarius. pag. 586.

Dat facultatem componendi cum bannitis.

RITVS CXXXVII.

Item, quod ſe in prædictis omnibus. pag. 587.

Commiſſarios, vt ſuum fideliter exerceant officium monet.

RITVS CXXXVIII.

Item, quando occurrit aliqua. pag. 588.

Cauſa criminales, in qua venit imponenda pœna pecuniaria, committi poteſt.

RI-

RITVS CXXXIX.

Item, quod inſtrumenta ipſa.
pag. 589.

Commiſſarij infrà ſtatutum tempus tranſmittant ad M C. inſtrumenta exactionis factæ, & pecuniam.

RITVS CXL.

Item, niſi eſſent teſtes. pag. 590.

Docet qualiter fieri debeat teſtium nominatio, extra Regnum degentium, & qualiter facienda ſit prorogatio, & in quam pœnam incidat, tàm principalis, quàm procurator, ſi infrà tempus, ſibi datum, teſtes ipſos examinari non fecerit.

RITVS CXLI.

Item, quod Curia, & alterà ipſarum non committant.
pag. 594.

Teſtium audientia quando committenda ſit in cauſis criminalibus.

RITVS CXLII.

Item, quod non audeant Iudices.
pag. 597.

Teſtes examinentur in Curia, niſi ſint mulieres, ac perſonæ egregiæ, vel infirmi, qui in aliqua Eccleſia, & in locis honeſtis examinari poſſunt.

RITVS CXLIII.

Item, quod ſi detur terminus.
pag. 599.

Teſtes poſſunt recipi etiam in vltima die termini, parte citata, & ſi iurent die non feriata, examinari valent die feriata.

RTVS CXLIV.

Item, quod ſi teſtes iurant.
pag. 601.

Clericorum teſtimonia non admittuntur in ciuilibus, abſque Ordinarij licentia; In criminalibus verò non, niſi ad defenſionem carceratorum.

RITVS CXLV.

Item ſi detur terminus in cauſis.
pag. 603.

Teſtes iurare, & deponere debent, parte citata ad videndum eorum iuramenta, & eius contumacia accuſata.

RITVS CXLVI.

Item Curia ipſa non committis.
pag. 605.

RI-

Audientia teſtium non committitur in cauſa repulſæ.

RITVS CXLVII.

Item ſi in rubrica. pag. 607.

Teſtium depoſitiones non valent, niſi dicatur in Rub, teſtes producti, & iurati, parte preſente, vel abſente per contumaciam.

RITVS CXLVIII.

Item ſi teſtes iurant. pag. 610.

Teſtes, qui iurant die non feriata, examinantur etiam die feriata.

RITVS CXLIX.

Item, quod in quibuſcunq; cauſis ciuilibus. pag. 611.

Teſtes qui infrà terminum datum, non iurauerint, iurare poſſunt per dies tres, immediatè ſequentes poſt eundem terminum, & teſtimonium dicere veritatis.

RITVS CL.

Item ſi teſtes producti. pag. 612.

Dicit idem quod Rit. 148.

RITVS CLI.

Item, Curia non committit audientiam. pag. ead.

Non committitur audientia teſtium in ciuilibus infrà dictam vnam.

RITVS CLII.

Item, ſi aliqui litigant. pag. 615.

Teſtes ſi non fuerint examinati infrà terminum datum ad probandum, nec infrà terminum ad examinari faciendum, de cętero pars non auditur, niſi perſona fuerit priuilegiata.

RITVS CLIII.

Item, ſi Epiſcopus. pag. 618.

Epiſcopus, vel alia egregia perſona, citatus per M.C.V. vt veniat reſponſurus ſuper pcſitionibus aduerſarij, venire debet, vel ipſo petente, & ad eius expenſas mitti aliquis de Curia ad ipſum interrogandum ſuper poſitionibus prædictis, quod ſi non veniat, differtur concluſio, donec venerit.

RITVS CLIV.

Item, fuit quæſitum. pag. 620.

Dato termino ad probandum, ſi pars fuit citata ad videndum teſtium iuramenta, & non comparuit, datur terminus excuſatori ad denunciandum, & comparere faciendum.

RI-

RITVS CLV.

Item ſeruat ipſa Curia, quod ſi feci. pag. 622.

Teſtes, quos ego feci iurare pro me, poteſt aduerſarius facere iurare pro ſe abſque alia citatione.

RITVS CLVI.

Item ſeruat ipſa Curia alicui. pag. 623.

De facili M. C. committit examen teſtium ſenum, & valetudinariorum.

RITVS CLVII.

Item ſeruat ipſa Curia, quod quàmuis regulariter. pag. 624.

Teſtium examinatio pro maiori parte committitur Aduocatis, & literatis, qui ipſam Curiam ſequuntur.

RITVS CLVIII.

Item ſeruat ipſa Curia quando committitur. pag. 626.

Teſtes ſi examinandi ſint extra Curiam in caſu ciuili, vel criminali, tunc fit commiſsio cum inſerta forma articulorum, vel capitulorum.

RITVS CLIX.

Inprimis, quod fideiuſſores iurant. pag. 629.

Fideiuſſores in criminalibus iurant, ſicut, & principales, & ſe obligent præſentare Reum, ſi & quoties ipſe principalis fuerit requiſitus; In ciuilibus verò, nec fideiuſſores, nec principales iurant.

RITVS CLX.

Item, quod nullus recipiatur fideiuſſor. pag. 634.

Nobilis de Capuana, & Nido, non accipitur fideiuſſor, niſi pro alio ſimiliter nobili de Nido, & Capuana fideiuſſor accedat.

RITVS CLXI.

Item qualibet fideiuſſio. pag. 645.

Fideiuſſio qualibet die, qua Curia regi poteſt accipitur, & qualibet hora, tàm præſente, quàm abſente Regente, & Iudicibus.

RITVS CLXII.

Item ſi eſſent dies feriatæ. pag. 647.

Tradit modum capiendi fideiuſſionem die feriata.

RITVS CLXIII.

Item pro quolibet denunciato. pag. 648.

Fi-

Fideiuſſores duo debent eſſe pro quolibet denunciato, & nec Clerici, nec filijfamilias, qui iurent quantum valent ipſorum bona, extractis debitis, & dotibus.

RITVS CLXIV.

Item eodem ſero. pag. 652.

Fideiuſſores condemnari poſſunt ad pœnam fideiuſſionis ſimul cum principali eodem ſero, ſeu die, ſine noua ipſorum requiſitione.

RITVS CLXV.

Item, quod à bannitis. pag. 656.

Qualis fideiuſſio accipienda ſit à bãnitis, & pro quo crimine, mandat ſigillatim.

FINIS.

Digitized by Google

D O N
CAROLI PETRA
BARONIS VASTI GIRARDI
ADVOCATI NEAPOLITANI

In omnes Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ Regni Neap.

Luculenta, & apprimè neceſſaria Commentaria.

P R O OE M I V M.

R E R V M S V M M A.

1 *IOANNA II. Regni Neapolitani XV. Regina Carolum Tertium patrem habuit; Auum verò Robertum optimum Principem.*

2 *Vita huius Reginæ ſummatim recenſetur.*

3 *Alphonſus Aragoneus die 2. Iunij 1442. huius Regni ditione fuit inueſtitus, illudq; poſſedit annis ſexdecim: deceſſit anno 1458.*

4 *Ex hoc Principe Sereniſſima Auſtriaca domus ipſius Regni conſecuta eſt Imperium, Ioanna Ferdinandi Catholici filia Regnorum hærede in matrimonium Philippo collocata.*

5 *Catholici Reges ſeruare geſta per Reginam Ioannam obſtringuntur.*

6 *Hæc Regina Regni clauum ſubſtinuit annis 21. ſupremum obiuit diem anno 1435. humata fuit in Religioſiſſimo Xenodochio Virginis Annunciatæ.*

7 *Ipſa hos Ritus compilari, reformari, ac ſimul obſeruari iuſſit.*

8 *Errant exiſtimantes, Ritus Reginæ tempore inuectos prodijſſe, cum multos antè annos fuiſse eos liquidò conſtet.*

9 *Multa etiã Regina huic Ciuitati, eiuſque ciuibus elargita fuit priuilegia, quorum illud potiſſimùm, quod Magno Cãcellario Othino Caracciolo Iu-*

ris laurea donãdi in Almo huius Ciuitatis Collegio impartiuit.

10 Et quod ipſius Collegÿ Senatores conueniri non poſſunt, niſi coràm Cancellario.

Collegio Neapolitano Medicorum elementa dedit, multaſq; prarogatiuas conceſſit.

Memoratur nouiſſima Collateralis Cõſilÿ determinatio in arduo iurgio inter Collegium Neapolitanum, & Salernitanum.

D.Reg. D.Felix Vlloa laudatur.

11 Carolum quoque ex Aurelia gentepriuilegio ornauit, vt ex eius genere, etiam per fœminas deſcendẽtes, nobiles tamen gauderent Sedilis Capuani honoribus.

12 Ioanna, etſi mulier, poterat Hareditario iure Regni iuriſdictionem exercere, & legem condere, quamuis virũ haberet.

13 Viro non Regi Regina nupta, Regis nomen non competit, fidelitaſque nõ marito, ſed Regina iuratur; ſed an de consuetudine procedat, & quid in Regno, & an ipſa mortua, inquiritur.

14 Fœminę in Regno exercere valent iuriſdictionem, vti balię filiorum, feuda habentiũ, & veluti illorũ Vicarię.

15 Mater, cuius amor in filios maior eſt paterno, ac auia, ad filiorum, & nepotum tutelam, poſthabitis alÿs, teſtamentarÿs exceptis, admittũtur, etiam auo paterno concurrente.

16 In Regno Francia regnauit Clotarius filius Clodouei infans, matre Regnum adminiſtrante.

17 Zenobia Palmyrenorum, & alia Regina, prater praclara geſta, viriliter non more fœmineo, Imperium rexerunt, nec defuere identidem mulieres hominibus excellentiores.

18 Multi acerrimè contendunt, fœminis natura plus ingenÿ tributum eſſe, quam viris, & nonnulla adducuntur exempla.

19 At contrarium veriùs eſſe oſtenditur, vt propterea virorũ propria ſint virtutes, quarum minùs capaces ſunt mulieres, & alia ducuntur ad rem.

20 Regni definitio traditur, quid propriè illud dicatur; defertur nouiſſima conſuetudine per ſucceſſionem.

21 Primogenitus an ſemper praferri debeat?

22 Illud cui deferendum, ſi deſit aliquis de domo Regia? quid Imperio vacante, vel Pontificia Sede?

23 Diuiſionem nullam Regnum patitur, nec partitionem admittit, & quarè.

24 Quid de gemellis, eodemque partu editis? ambo nè Reges futuri? quid ſi in adminiſtrando concordes non ſint?

25 Illud diuidi inter filios, vtrum poſſit; & valeat Rex alienata reuocare; & priuilegia impartita à pradeceſſoribus obſeruare an teneatur, quid in gratia an ſubſiſtat illa, Principe, vel Pontifice mortuo, Bullis non expeditis.

26 Priuilegia immunitatum an Regni Vniuerſitates concedant, poſſintque illa reuocare?

27 Mortuo Rege ſuccedat nè nepos ex primogenito defuncto, viuente Rege, àn filius ſecundogenitus iàm ſuperſtes? & perpenduntur Imperatoris Lotharÿ verba.

28 Poſſit nè Rex aliquid ſegregare à Corona, ſcilicèt iure Regni?

29 Donationem Conſtantini Magni valuiſſe tangitur, alÿque pÿſſimi Reges, qui Petri patrimonium ſuo auxerunt, recenſentur.

30 Supremo Principi, an liceat vnam ex ſuis Ciuitatibus, inuitis Ciuibus, alienare?

31 Regni Neapolitani ambitus, longitudo, latitudo, & alia multa compendiosè referuntur.

31 Regis noſtri Catholici Philippi IV. & Marię Anna Reginarum Maxima, (quos Deus diù ſeruet) eiuſq; ſereniſſimorum Anteceſſorum laudes.

33 Neapolis celeberrima Ciuitatis ſitus, & alia tanguntur, & peſtis anni 1656. recenſetur, ex qua erepta fuit Immaculata Deipara patrocinio.

IOAN-

1 IOANNA huius nominis II. Regni Neapolitani XV. Heroina, Carolum Tertium genere Gallum, eiuſdem Regni, atq; etiam Hungariæ Regem patrem habuit, Auum Robertum Principem Optimum, ac Sapientiſſimum, fratrem verò Ladislaum, quo è viuis ſine prole legitima ſublato, authori-
2 tate Martini V. ad Regni ſolium euecta, & inaugurata fuit, die 8. Idus ſextiles ann. 1414. Hęc Comiti Iacobo de Narbona in matrimonium locata, Regium ſceptrum, & nomen retinuit. Verùm haud ità multò poſt cum ille, contra pacti leges, Regium nomen, ac Maieſtatem vſurpare ſibi voluiſſet, Reginæ iuſſu id indigniſſimè ferentis in cuſtodiam traditus eſt; vndè elapſus, fuga ſe continuò in Galliam proripuit, ac maximos bellorum turbines excitauit. Quamobrèm inter armorum ſtrepitus ſibi conſulens Regina, filium ſibi, & Regni ſucceſſorem Aragoneum Siciliæ Regem Alphonſum adoptauit, à quo Rege, deindè Neapoli pulſa, adoptione ingratitudinis titulo reuocata, Ludouicum filium Ludouici Andegauiæ Ducis pro eo adoptauit, illumque ex eo tempore ſuum nominauit hęredem, contra quem Alphonſus arma mouit, pluribuſque illum prælijs afflixit. Coſentiæ extincto demùm Ludouico in ipſius locum eius fratrem Renatum, aliàs Rinaldum in adoptionem Regni Regina ſuſcepit. At mox genio ſuo minimè arridentem, ſuſcepiſſe pęnitens; Alphonſum ipſum, quem ſemper dilexerat; ſuum iterùm ſucceſſorem vniuerſalē elegit; eique Ducis, Calabriæ titulum impertiuit, quo titulo ſemper appellati ſunt ij, qui legitimam Regni ſucceſſionem habuere. Proindè ingenti bello inter Renatum, & Alphonſum exorto, ac multis annis continuato, Renatus tandèm vincitur. Alphonſus victoria lætus, atque hoſtis viribus fractis, Neapolim magno cum faſtu ingreditur, vbi, reuocante Eugenio IV. Pontifice Maximo per ſuum Diploma, opera Cardinalis S. Pauli de Vrbe, S. Sedis Legati, alias in Renatum factas conditionalitèr, nōdùm adimpletas diſpoſitiones, die 2. Iunij 1442. in Eccleſia huius Ciuitatis maiori
3 ſolemnitèr Regni inueſtituram accepit, quam Nicolaus V. mòx ratam habuit. Igitur legitimè Regni huius habenis potitus Alphonſus, diù illas, hoc eſt ſexdecim annos, aliquotq; dies iuſtè, tranquillèq; temperauit. Demùm febri correptus anno 1458. ſecūdùm *Volater.* menſe Iunij, deceſſit in Arce Lucullana, vulgò, *Pizzofalcone*, ſiuè in Megari, *Caſtello dell'Ouo*. Huius incliti Herois virtute Auſtriadum gentilis Arbor hanc inter nos amplitudinem gloriæ, & potentiæ, florentiſſimo Regni huius ſolo conſita obtinuit. Hinc Domus illa Regum, at-
4 que Imperatorum genitrix ſemper ſęcundiſſima, ac feliciſſima, nobis Reges dare cœpit; (in æternum datura) ex Ioanna Ferdinandi Catholici filia Regnorum hærede in matrimonium Philippo Maximiliani Imperatoris filio collocata, *Iacob. Mainoldus in libello de titul. Philippi Regis, Io. Angel. Piſanell. in comment.pragm. edita Thori de poſſeſs. non turbaud. à nu.* 1. qui ſtrenuè tutatur hoc Regnum ad Inuictiſſimos Reges Hiſpaniarum omni iure ſpectare.

5 Hinc noſtri Catholici Reges ſeruare geſta per hanc Reginam Ioannam obſtringuntur, cum illius per intermedias perſonas Regum Alphonſi, & Catholici legitimi dicantur ſucceſſores, *Reg. Moles deciſ.manuſcript.* 114. *Hieronym. Zorita in tom.6.de las empreſas,y ligas de Italia, lib.* 7. *cap.* 40. *Guicciardinus in lib.7.pag.* 329. & nouitèr *Dom.Reg.Donat.Anton.de Marin. lib.* 2. *quotid.reſol. cap.* 163. *num.* 7.

6 Regina Regni clauum inconſtantèr, & variè (vt ſcribunt, & memorat *Tiraquell. ad ll. connubial.*8. *l. nu.*76.) ſuſtinuit, annis 21. ſupremum tandèm obiuit diem, noſtrę ſalutis anno 1435. falſo, ac ſuppoſito teſtamento, teſtibus corruptis, Regni translationem ad alios deponen-

tibus. Humata fuit in Religioſiſſimo Xenodochio Virginis Annunciatæ, teſte *D. Cæſare de Engenio in ſuo libro*, nuncupato, *Napoli Sacra, pag.* 410. extatq; hac cum Epigraphe monumentum.

Ioannæ II. Hungariæ, Hieruſalem, Siciliæ, Galatiæ,
Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæ, Seruiæ, Galatiæ,
Lodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæque Reginæ
Prouinciæ, & Folcalquerij, ac Pedimontis Comitiſſæ
Anno Domini M. CCCC. XXXV. die 11. menſis Febr.
Regijs oſſibus, & memoriæ
Sepulchrum, quod ipſa moriens humi delegarat
Inanes in funere pompas exoſa
Reginæ
Pietatem ſecuti, & meritorum
Non immemores Oeconomi
Reſtituendum, & exornandum
Curauerũt magnificentius poſituri, ſi licuiſſet
Anno Domini. M DC. VI. menſ. Maij.

Illius vitam variè ſcripſere, *Volaterr. lib. 6. comment. cap. de Siciliæ hiſtoria poſteriori, fol. 76. col. 1. in med. D. Franc. de Balboa in tract. de Monarch. Regum, q. 2. à num. 102. Scipio Mazzella in deſcrip. Regni Neap. in vitis Reg. Neap. fol. 448. Freccia de ſubfeud. lib. 1. tit. de antiq. ſtatu Regni, par. 1. pag. mihi* 149. *ãt. Marchio Belmont. Reg. Tapia lib. 1. iur. Reg. tit. 1. de nouo Philip. Cod. compon. pag.* 10. *Toller. par. 1. comment. ſup. conſtit. capit. & ritib. ante rit. 46. fol.* 149.] Ipſa hos
7 Ritus compilari, reformari, ac ſimul obſeruari iuſſit, & proindè falli eos omninò neceſſe eſt, qui putant, illos Reginæ
8 tempore inuentos, atque excogitatos prodijſſe, cum multos ante annos fuiſſe liquidò conſtet ex *ritu* 269. in quo mentio fit de geſtis anno 1378. & clariùs ex *rit.* 1. ibi: *Omnes verò alios Ritus, & obſeruantias dictarum Curiarum*, vt aduertit *additionator Conſtant. Papa poſt Carauit. in Ritu* 1. *lit. A.* & notat *Io. Iacob. Annichin. in tract. de praxent. inſtrum. cap. 5. quæſt. 3. num.* 116.
9 Multa etiam huic Ciuitati, eiuſq; ciuibus elargita fuit priuilegia, inter quæ illud Magno Cancellario Othino Caracciolo in anno 1428. de facultate iuris laurea donandi in preclariſſimo Neapolitanorum Collegio, quod poſteritati commendauit *Dom. Reg. Galeota lib. 1. controu. illuſt.* 51. *&* 52. & dixerat *Freccia de ſubfeud. tit. de offic. Mag. Cancell.*
10 *num.* 17. & quod ipſius Collegij Senatores haùd conueniri poſſint, niſi coràm Cancellario, *Præſ. de Franch. deciſ.* 234. *&* 554. & de Medico, nùm remittendus ille ſit priori Collegij, ſermocinantur *Affl. deciſ.* 41. *& Epiſc. Ricc. collect. deciſ.* 94.

Quin ipſa de anno 1430. die 8. Auguſti, Collegio Neapolitano Medicorum prima tradidit elementa, plurimaſq; prerogatiuas cõceſſit, ac Collegiatos dedit Medicos Ciuitatis Salerni, vti ex priuilegio, quod reſcribit *Reg. Tap. add. 1. lib. iur. Reg. tit. de offic. Mag. Cancell.*

pag.

pag. mihi 412. quem refert *Franc. Mar. Prat. lib. 3. diſcept. foren. cap.* 42 ſcribens in arduo iurgio pro Almo Collegio Salernitano (eiuſque laudes, ac peruetuſtum ſplendorem recenſens) cum Ill. Magno Cancellario Regni, & Medicis Almi Collegij Neapolitani, illud innixum immemoriali præſcriptioni ad Doctoratus infulis eius alumnos inſigniēdum, probatione per teſtes habita, quod ſeptennio ſtudio vacauerint, eſſe in poſſeſſione manutenendum, quicquid alitèr à Collegio Neapolitano attentatum fuerit, vigore *Pragmaticarum Sanctionum Regni* 11. *&* 12. *ſub tit. de ſcholar. Doctor.* exploſis pariter ijs, quæ in contrarium ſcripto mandauit *Franc. de Petris conſ.* 4. eiuſdem Magni Cancellarij aciem tunc ſubſtinens, cuius iurgij diſcuſſo diſcrimine in Collaterali Conſilio hodiè die 30. Iunij 1661. exiſtente Commiſſario Dom. meo Regiam Cancellariam Regente *D. Felice Vlloa*, viro ſanè humaniſſimo, natalium ſplendore conſpicuo, vitæ integritate eximio, omniumque ſcientiarum genere prædito, determinatum extitit, quod infrà quatuor dies audiantur partes, & interim manuteneatur in poſſeſſione Collegium Salernitanum, iuxtà lepidè exarata ab eodem *D. Franciſco Maria Prato*, ipſo patrocinante, & pro Ill. M. Cancellario *D. Marcello de Graſſis*, eximijs cauſarum patronis, penès Magn. Scribam è mandatis Ioſeph Criuellum.

11 Eodē anno 1430. Carolo ex Orilia gēte priuilegium impertiuit, vt ex eius fœminis deſcendentes, nobiles tamen, gauderent prærogatiuis, & honoribus Sedilis Capuani, *de Franch. dec.* 207. qui ſermocinatur in cauſa illorum, qui cognominantur de Sylua ex Vincentia Orilia geniti, cuius de Sylua familię laudes recenſet *Anton. Gama deciſ.* 1. Immunitas verò conceſſa Maribus, qui sūt de ſanguine Regio, an protendatur ad deſcendentes, ex fœmina, inquirunt, *Reg. de Ponte dec.* 5. *Ann. obſeruat.* 11. *Epiſcop. Ricc. p. 3. collect.* 685.

12 Quod verò Ioanna, quamuis mulier hæreditario iure potuerit Regni iuriſdictionem exercere, tradunt *Bar. in l. quidam conſulebant, ff. de re iudic. Angel. & Bal. in l. fin. C. de milit. teſtam.* idem *Angel.* loquens de Comitiſſa Matilda, & de Regina Ioanna in *l.* 1. §. *ſexum, ff. de poſtul. Bar. in l. unic. n.* 11. *C. de mulier. & in quo loco lib.* 10. qui ſermocinatur de eadē Regina Ioāna, *Caſtrē. in l. cū prætor,* §. *pen. ff. de iud.* memorans ipſam Reginā in ſolio Regali ſedentem protuliſſe ſententiam contra quoſdam, qui de Baucio vocabantur, & *Borrell. in ſumm. dec. tit.* 30. *tom.* 2. *num.* 95. refert Eliſabetham Angliæ Reginam morti damnaſſe Mariam Scotiæ Reginam, & alios congerit *Dec. conſil.* 32. *in fin.* necnon *Bouadill. in ſua politic. lib.* 2. *cap.* 16. *ex nu.* 222. plures enumerat mulieres, quæ Regnorū gubernationes mirabiliter exercuere; & proindè leges condere, etſi virū haberet, maximè poterat *Alex. conſ.* 24. *num.* 12. *vol.* 1. *Corn. conſ.* 6. *vol.* 1. *Borrel. in ſumm. deciſ. tit.* 13. *num.* 61. *de legib. Ceruantes in præfat. ad ll. Tauri n.* 25. quamuis id ſoli Principi tribuatur, *Franc. Marc. dec. Delphin.* 804. & tali

13 viro non Regi, Regina in coniugem accepta, Regis nomen haud competit, ad *text. in l. fœminæ, ff. de Senat.* ex *Bal.* carpit *Dec. in l.* 1. *ff. de in ius vocand. Auilez in proœm. c. prætoris in princ. n.* 11. & fidelitas non marito, ſed Reginæ iurabitur: *Neuiz. conſ.* 40. *num.* 2. *P. Fragoſ. de Regim. Reip. p.* 1. *lib.* 3. *de oblig. moder. Reipub. diſp.* 6. *an priu. extend. ad uxor. num.* 103. Verumtamen de conſuetudine vir nominatur Rex, (quod etiam iuri conſonum eſſe opinatur *Bal in c. ſignificauit, col.* 1 *verſ. pone, de reſcript.* quem ſequitur *Guttier. de tutel. par.* 1. *cap.* 18. *num.* 40.) *Motalb. in l.* 9. *tit.* 1. *p.* 2. *Hoſtienſ. in cap. Raynut. verb. Declara, de teſtam. Fragoſ. mem. loco nu.* 194. *Marchio de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de diuerſ. prouiſ.* §. 1. *num.* 18. *Maſtrill. de magiſtrat. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *& par.* 2. *lib.* 4. *cap.* 13. *n.* 205. & in hoc Regno vetus inoleuit conſuetudo, vt vir Comitiſſæ inter Comites ęquo iure ſedeat, *Camill.*

de

de Curt.in ſuo diuerſ.feud.cap.19.quem
inſequitur de Petr.feſtiu.lect.lib.1.cap.7.
num.22.& extricat Franc. Mar.Prat.ad
Paſchal. de patr. poteſt. par.2. cap.1. ad
num. 53. quod robur obtinet viuente
Regina,& Comitiſsa,at illa mortua, nul-
lum eſt etiàm priuilegium, Bal.in l.2.C.
de Epiſc. & Cleric.Surd.conſ.397.nu.6.
vol. 3. Tiraquell.in tract.ceſſante cauſa
n.108. Fragoſ.cit.loco,verſ.Illud, Secus
tamen eſt de vidua Regis, quæ donèc in
viduitate permanſerit Regina, proùt vi-
uẽte marito,nũcupatur,Gl.in cap.ſcripſit
27.q.2.in c.ex parte,in fin.de for.compet.
Tiraq.de nob.c.18.n.7.& alibi dicemus.
14 Hinc fœminæ in Regno exercere va-
lent iuriſdictionem vti tutrices,& baliæ
filiorum feuda habentium, Reg.de Pon-
te deciſ.29. Intrigl.de feud.cent.1.q.45.
n.47. Reg Reuert.dec.manuſcrip.45.p.4.
quam tranſcribit Reg. Salern. deciſ.55.
Thor.p.1.compend.deciſ.verb. Baliatus,
& vti ſuorum,vel virorum abſentium vi-
cariæ, & procuratrices habent eandem
iuriſdictionem,quam viri,vel filij tenent,
eiſque licet iuriſdictionem mandare, de-
licta componere, ac gratias facere, Reg.
de Pont. conſ.36.num. 54. & relato Ca-
rau.in rit.1. in fin. tradit Nicol. Ant.de
Palma in diuerſ.iur.commun.& Regni,
Gl.15.n.33.& Carau.add.loco inſequen-
do, confirmat D.Capibl.de Baron.lib.1.
15 ſuper rubric.n.49. proùt de iure mater,
(cuius amorem in filios maiorem pater-
no dixere, Corneus conſ.175.nu.12. Pa-
cian.conſ.66.n.30.ratione ab Ariſt.tra-
dita lib.9. Ethic.cap.7. ad fin.quod ea
magis impensè amamus, quæ multo la-
bore obtinuimus,) ac auia ad filiorum,
& nepotum tuitionem, & tutelam, poſt-
habitis alijs, teſtamentarijs exceptis, ad-
mittuntur, Auth.matri,& auia,C.quand.
mulier tutel. offic.fung.poſs.§.ex his,au-
th. de hæred. ab inteſt. venient. Gram.
conſil.ciuil.134. Conuerſan. de tutel. tit.
qua teſtam. tutor.dar.poſſunt,n.33.etiam
Auo paterno concurrente,ex Bal.deter-
minatum tradit Afflict. deciſ.183.nu.6.
Capyc.dec.55.n.5.de Franch.deciſ 10.et
dec.350. n.3. Lopez l.4.verb.madre,tit.
16.par.6. Guttier. de tutel.par.1.c.8.n.
15.Paſchal.de patr.poteſt.p.2.c.1.nu.59.
Pereg.dec.28.n.6.Mar.Giurb.obſer.23.
par.1. diſputans articulum, nùm mater
in tutela filiæ præferatur patruo Sacer-
doti, qui teſtamento à patre datus ſit,
exploſis Menoch.conſ.682.& Surd.conſ.
428. Et poterit, ſi ad ſecundas aſpirat
nuptias, nedùm tutorem,ſed & balium,
quem voluerit dare filijs, Conſ. Anna
conſ.50.vol.1.Ricc.collect.dec.3990.p.9.
Nec prætereo,quod conſultus reſpondi,
patrem in adminiſtratione bonorum fi-
lij præferri auiæ paternæ, vel maternæ,
ex Barboſ.in l.1.n.3.C.vbi pupill.educar.
deb.Galganet. de tutel.lib.3. q.11.n.16.
& 17. quos laudat Giurb. memor.obſer.
23. ſub n.5. niſi, & ille prodigaliter vi-
ueret,ex notab.tex. in l.fin.§.minores,C.
de ſentent.paſſis,Vrſill.ad Affl. dec.393.
ſub n.1. Boer.dec.61. Caſſan.in Conſuet.
Burgun. tit.des infans, in ver. legitimè
adminiſtretur, n.1. D.Prat.obſ.55.n.11.
16 Et in Regno Franciæ regnaſſe Clota-
rium filium Clodouei infantem, matre
Regnum adminiſtrante, memorat Aimo-
nius lib.4.de geſtis francorum cap.43.&
obſeruat Vincentius Cabotius lib.1. di-
ſput.iur.cap.18. De Zenobia Palmyre-
17 norum Regina, Odenati Regis vxore
Greci, Latinique ſermonis peritiſſima,
quæ, & totius Orientis hiſtoriam rede-
git in Epitomen,ac pulcherrimas ſcrip-
ſit conciones, quas habuit ad milites
ſuos plerumq; Galeata, occiſo marito,
cum eſſent ei paruuli filij Herennianus,
& Timolaus, illos literis erudiuit,& pro
maiori natu, viriliter, non more fœmi-
neo,rexit imperium, poſt Iul. Capitolin.
in Galienis, & Petr. de Gregor.lib.7.de
Republ.cap.11. num.53. memini Reg.
Valenz.conſ.198.num.40.lib.2.& cæ-
teris omiſſis, Olympiadem illam Pyrri
Epirotarum Regis filiam, amiſſo Alexã-
dro viro,tutelam filiorum ex eo ſuſcep-
torum, Regnique adminiſtrationem ſu-
ſcepiſſe memoriæ prodit, Iuſtin. in init.
lib.38. hiſt. & poſt alios, Philipp. Ant-
pſchilde de fideicomm.famil.nobil.c.8.ex
n.136.cũ ſeq.Nec verò defuere omni æta-

te

te,ac memoria mulieres,quæ ſcientia,
iudicio,conſilio viris antecellerent, vt
latè proſequitur idem *Tholoſan.ſyntag.*
iur.vniuer.par.3.de action.lib.32.c.13.
*& lib.47.c.11.*cuius memor eſt *Io. Petr.*
Fontanell.dec.Senat.Cathal.432. lib. 2.

18 Immò multi ſunt, qui acerrimè cõten-
dunt,fœminis natura plus ingenij tribu-
tũ eſſe,quam viris,caſuq; fieri,vt ijs viri
ſint doctiores ex inſtitutione,& doctri-
na. Quid enim,inquiunt, cauſæ ſit, cur
muſas,hoc eſt diſciplinas, & diſciplina-
rum præſidem Mineruam ſapientiſſimi
viri fœminas conſtituerint,niſi quia pu-
tabant,ad eam parandam ſapientiam
fœminas multo magis idoneas eſſe,quã
viros. Memores ſunt Corneliç vxoris
Africani,& Gracchorum parentis,quæ
ſcripſit ornatiſſimas epiſtolas, & filios
ad grandẽ eloquentiã informauit:filiæ
Lçlij,quç loquendo paternam facundiã
reddidit elegantiorẽ: filiæ item Orato-
ris Hortenſij,cuius apud triumuiros ha-
bita in ſexus honorem, vulgò legeba-
tur oratio;liciniarum denique, cæteris,
nèlõgiùs progrediar,prçtermiſſis,Craſ-
ſi filiarum,quæ patris eloquentiam in
muliebri conditione repræſentarunt.

19 Cæterũ,hæ nugæ sũt, & laudãdç sũ-
moperè Iuriſprudẽtũ sãctiones,quç fç-
minas ab omni rerum adminiſtratione
publicarum,à magiſtratu,& procuratio-
ne remouerunt,*d.l. fçmine,ff.de regul.*
*iur.*vbi *Dec.Gl.in cap.dilecti filij 13. in*
Apoſtill. de maior.& obed. ad quod vi-
deas *Coleri dec.Germ.67.* à confeſſio-
nibus, & concionibus,vaſorum ſacro-
rum tactu,*cap.ſanctimonialis 33.diſtin.*
Nauarr. in manual. cap. 27.num.6. &
quamuis illç doctæ,& ſanctæ,baptizare
tamen non valent,niſi neceſſitate vrgẽ-
te,*cap.muliere quamuis de cõſecrat.diſt.*
*4.*Ordinum caracterem non recipiunt,
Gl. in cap. Diaconiſſam,lit.G.col.4.27.
*q.1.*propter ſexus vilitatem, *Gl.in cap.*
quia ingredientibus,lit.L.col. 4.de teſta-
men.& vlt. volunt. Nec pondera belli
ſuſtinent,*cap.forus de verb. ſignific. l.*
cum prator,ff.de iudic.Gulielm.de Bene-
dict.in cap.Raynutius verbo duas habẽs
filias,par.1.num.24. Et feudi ſucceſſio-
nis,tàm antiqui,quàm noui penitùs sũt
incapaces,*cap.1. §.filia verò,de ſucceſſ.*
feudor.cap.1. §.& quia vidimus, & in
§.hoc autem notandum de his, qui feud.
*dar.poſſ.cap.1. de natur.ſucceſſ.feud.*cũ
alijs adductis per *Hieronymum Garro-*
niũ in peculiari tract.de fœmin.ad feu-
non recipien. Quamuis deindè ex Re-
gni conſtitutionibus ad illius ſucceſſio-
nem in defectum maſculorum ſint ad-
miſſæ,per *Conſtit.vt de ſucceſſionibus,&*
Conſtit.in aliquibus, Frecc. de ſubfeud.
lib.2.q.12.num.23.Milanenſ.dec.1.nu.
65.cum ſeq.lib.1.Petr.de Gregor.de con-
ceſſ.feud.par.4.q.4.num.20.de Franch.
dec.73.num.14. Reg.Galeot.lib.1. con-
trou.illuſt.cap.14.nu.2. de la Ratha in
theatro feudal.par.9.dilucid.82.tom.1.
& paſſim noſtrates DD.

Virorũ quidem propriç ſunt virtutes,quaſi
ꝙ à viris nomẽ virtus ſit mutuata,& ab
ijſdẽ fabularum auctoribus diſciplinis
liberalibus, & doctrinis vniuerſis non
Muſæ ſolùm,& Mineruæ datæ Præſides
ſunt,ſed Mercurij quoque, Apollines,
alijque mendaces Dij,in quorum tutela
& patrocinio literas eſſe voluerũt.Nec
fœminæ idcircò liberalibus diſciplinis
aptiſſimè exiſtimandæ ſunt, quod earũ
nonnullæ (pauciſſimç tamen) feliciter
eas adeptæ fuerint,cum earum ipſarum
pleraque pars,quæ ſapientiæ laudibus
floruere,non ſine maximis vitijs fuiſſe,
memoretur;vt non immeritò Hippoly-
tus ille apud Euripidem profeſſus ſit
odio ſibi eſſe mulieres eruditas, nec
domi ſuæ habere ſe velle, quæ plus, quã
deceat fœminam,philoſophiæ ſciret,&
litterarum,cui lepidè concinnunt *Iuue-*
nalis monita.

Non habeat matrona, tibi quç iuncta
recumbit
Dicendi genus, aut curtum ſermone
rotato
Torqueat Enthymema, nec hiſtorias
ſciat omnes.

Adſtipulaturque *Gl.* dictum *in l.qui fi-*
lium 4.in eius apoſtill.ff.vbi pupil.educ-
*car. vel morar. deb.*Quod infans nutri-

tus

tus vino, & mulier diſcens loqui latinè,
vix perueniant ad bonum finem; Verùm
Bart. in eod. text. non adeò auarè cum
fœminis ſe gerit, ſed illas ſaltem gram-
maticam poſſe addiſcere, permittit.
De muliere docta, obloquitur *Sylua Nup.
lib. 2. num.* 101. Feminarum autem, ob
inconſtantiam, leuitatem, fragilitatem,
timorem, & ſexus imbecillitatem, vitia,
ac defectus recẽſent poſt alios *D. Frãc.
del Caſtill. dec.* 212. *nu.* 5. *Sylu. nuptial.
lib.* 1. §. *non eſt nubendum, n.* 9. *Franc.
de Petr. feſtiu. lect. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 5.
cum ſeq. & in probl. Acad. 18. *&* 61. &
contra iſtas pulcherrima bucolica re-
cenſet *nobilis Coſentin. Berard. Bombin.*
videndus *conſ.* 13.
His breuitèr delibatis, progrediamur
iam ad Rubricæ, eiuſque verborum ex-
planationem, quam quidem operepre-
tium fortaſſe eſſet, longiùs exordiri, &
nominis primùm Ritus analogiam, &
definitionem peruestigare; deindè non-
nulla de Magnæ, & Vicariæ Curijs ex-
ponere, ſcitu digna; verùm quia in ipſo-
met proximè elucidando *Ritu* 1. *nu.* 1.
& ſeq. dehiſce ſermo nobis futurus eſt,
ad ea Lectore remiſſo, hic de Regno
tantũmodò in genere, ac noſtro præſer-
tim Neapolitano, pauca prefari ſufficiat.
Regni itaq; definitionem tradit *Dio-
nyſius de Diuinis Nominibus, cap.* 12. &
20 eſt omnis finis, & ornatus, & legis, &
ordinis diſtributio, commendatq; *Car-
raria in ampliſſimo ſuo tractatu de lite-
rali regularum interpretatione, tom.* 1.
q. 3. *art.* 4. *punct.* 5. *num.* 39. Non tamen
propriè dicetur Regnum, quod decem
Diœceſes, vnamq; Metropolim ſaltem
non contineat, teſte *Abb. in cap. conſti-
tutis el* 2. *propè num.* 1. *de teſtib.* opitu-
laturq; *text. in cap. ſcitote* 6. *q.* 3. atque
Boemiæ Rex, quia nonniſi Pragenſem
habet Epiſcopum, Dux anteà erat, nunc
verò Rex ſine Regno videtur eſſe, ſi *Co-
ſtall.* vera refert, quamuis ſtrenuis mili-
tibus abundare, & ditiorem eum multis
alijs Regibus eſſe, plurium Ciuitatum
ditione præſtantibus, reſtetur *Hoſtienſ.*
adnectcos multis poſtmodũ ditatũ eſſe
populis, & ampliatum in *eod. cit. c. con-
ſtitutis, n.* 2. inſequiturque *Abb. in initio
illius capitis, verſ. nota ibi.* Regna nouiſ-
ſima conſuetudine introductum eſſe, vt
deferantur per ſucceſſionem, exploſa
penitùs electione, aduertunt *Oldrand.
conſ.* 94. *col.* 3. *n.* 10. *Anchar. conſ.* 339.
Anton. Corſet. in tract. de poteſt. Reg. 2. *p.
q.* 9. & latiſſimè *Balboa in cit. tract. per
tot.* & àn primogenitus ſemper præferri
21 debeat; eruditè ediſſerit *Lopez in repet.
cap. per veſtras, de donat. inter vir. &
vxor.* §. 26. *à n.* 7. & latiſsimis habenis
Tiraq. de iur. primog. q. 4. ſed cui defe-
rendum ſit illud, ſi deſit aliquis de domo
Regia, ſcribit *Abb. in cap. venerabilem,
num.* 16. *de elect. & cap. licet ex ſuſcep-
to, de foro compet.* & liceat nè magna-
tibus, & populis tali caſu liberos, & exẽ-
ptos, ac ſine Rege eſſe, prætendere, & ſi-
bi illum eligere, latè examinat D. *Franc.
Balboa in ſuo eleg. cit. tract. de Monarc.
Regum, q.* 1. *&* 2. *per tot.* & àn ſicuti
imperio vacante illius locorum iuriſdi-
ctio ad ſummum ſpectet Pontificem, ex
cap. licet ex ſuſcepto, de foro competen. de
quo amplè *Roman. & ibidem add. ſing.*
417. ſic è contrariò Pontificia vacante
22 ſede Imperator adminiſtret, negatiuè
diſponit *tex. in cap. qualiter, de iudic.* fir-
matq; idem *Roman. ſingul.* 418. Diui-
ſionem verò Regnum nullam patitur, te-
ſte *Innoc. in cap. licet, de voto, Cyn. in l. ſi
viua, C. de bon. mater. Boer. in tract. de
auctor. magni conſil. num.* 112. *ex c. Im-
perialem, §. prætereà Ducatus, de prohib.
feud. alienat. per Feder. Bal. in l. hoc am-
plius, C. de fideiuſſ. Vin. dec.* 130. *An. ſing.*
564. Regia namque Maieſtas coronam
23 gerit, quæ eſt forma ſpherica, & nullam
admittit partitionem, *Gloſ. in clem. quo-
niam, de vit. & honeſt. Cleric. verb. ton-
ſuram, de Bened. in cap. Raynutius,
verb. in eod. teſtam. relinquens el* 1. *à
num.* 163. id quod perbellè expreſsit
Lucanus lib. 1.

*Nulla fides Regni ſocijs, omniſq; po-
teſtas.*
Impatiens conſortis erit.

Quò etiam reſpexit Alexander ille Ma-
gnus

gnus, cum ad Monarchiam aſpirans exclamauit, mundum non capere duos ſoles, qua de re fuſiùs *Tiraquel. in d. tract. de iure primog. q. 4. à num. 22.* Monarchiæ enim diuinitati proximæ, eiuſque Vicariæ in Terris, etiam in hoc illi ſimillimæ ſunt; qui diuidit, videtur geminare, ſed deſtruit. Monſtrum ſemper iure dicas, omne vnius corporis Imperium, biceps; Reſpublica quoddam fortunarum publicarum nauigium eſt, integra natat, & velificatur diuiſa naufragium facit, omni rimula aperiente naufragio capacem locum. Ipſa terra ſupra magnum nihil, & inane librata, æternam ſuam firmitatem, qua nihil in rerum natura conſtãtius, vni Principi centro debet. Diuiſo veluti Cœli imperio, gemini ſolis parelia turbines ſeditioſos, & ventorum tumultuantium ciuilia bella portendunt. Quod ſi duo ſimul vno eodem impetu

24 nati eſſent filij, nempè gemelli, & vter eorum ante prodijſſet ignoraretur, ambo eſſent Reges, ex *Bal.* ſententia *in l. ex hoc iure in 2. q. ff. de inſtit. & iur. & in Authen. ex teſtamento, C. de collat.* Sicuti enim in Cœlo ſunt gemini, ità, & in Terra, & pares erunt in iure, qui pares ſunt ex æquitate naſcendi, idem *Bal. in l. in quibus in fin. & in l. ſi quis priorem, §. talem; C. de ſecun. nupt.* alijque quos laudat *de Benedict. in dict. loco num. 177.* Qui ſi in adminiſtrando concordes non ſint, & contrarias proferant ſententias, iuriſdictione alternatis vicibus vti coguntur, *Felyn.* qui poſt *Angel. & Ludo.* notandum monet ad intellectum, *text. in clem. 11. de iur. patronat. in cap. qua in Eccleſiarum 32. col. in fin. de conſtit. Ludouic. à Peguera dec. crim. 10. Boer. dec. 5. D. Reg. Capyc. Galeot. in addit.* ad famigerati illius Aduocatorum Principis, *Camill. de Medic. conſ. 151. Auus meus Proſper Petra in nou. annot. ad Capyc. dec. 27. num. 1.* quem laudando ſequitur *D. Reg. de Marin. reſol. quot. lib. 1. cap. 215. per tot.* & nonnulla tradit *Taſson. de antefato verſ. 1. obſer. 1. nu. 64.*

25 Sed poſſe illud diuidi inter filios, ſi illi annuant, concludit *Bal. in Auth. hoc amplius, C. de fideicomm. & in cap. item Sacramenta nu. 19. de pace iuram. firman.* ipſiſſimè tamen contradicit in *cap. 1. nu. 16. de prohib. feud. alienat. per Feder.* quo loco non videtur loqui de Rege, de quo fatetur in alio *cit. cap. item Sacramenta*, non tamen prohibetur pater vni filiorum concedere, & donare principatum, *Lopez cit. §. 26. num. 6. Afflict. in proem. Conſtit. Regn. 24 num. 5. Seſſe dec. Aragon. 69. num. 3.* qua in *dec.* multa enarrat, & quidem in hac ipſa re vtilia ex *Boſſ. in tit. de princ.* An poſſit Rex diuidere Regnum, *Ann. pertractat. conſ. 44. tom. 1.* alienata reuocare tùm ipſe concedens, tùm eius ſucceſſor, ſiuè ſint bona Regni, ſiuè de regalibus, quod ſic reſpondent *Baeza in tract. de dot. c. 11. num. 84. Menchiaca de ſucceſſ. creat. §. 10. num. 248.* ad Prælati inſtar bona Eccleſiæ contra iuris præcepta diſtrahentis, *cap. ſi quis Presbyterum de reb. Eccl. non alien.* cum alij adductis per *D. Conſil. Paſchal de virib. patr. poteſt. part. 1. cap. 2. num. 40.* latèque cum ampliationibus, & limitationibus per tres concluſiones quæſtionem examinat *Iacob. Philipp. Port. lib. 5. concluſ. in tract. de regul. vtr. iur. concluſ. 18. 19. & 20. Affl. ead. q. 24 num. 10.* ad quam rem videas *de Franch. dec. 125. & 165. Gram. dec. 65. Gail. obſer. 16. lib. 2. Franc. Salern. Sicul. cõſ. 19. cũ ſeq. §. 10.* Et quid in priuilegio, quod ad illius obſeruãtiam obliget ſucceſſorem, deciſum atteſtatur *Capyc. dec. 121. & Conſil. de Georgio alleg. 46. n. 16.* & in Principe cõcedẽte diſtinguit *Auus meus ad Capyc. dec. 166.* quid in gratia, luculenter examinat *Reg. Rouit. in prag. de reuocand. grat.* & num gratia Principis, vel Pontificis ſubſiſtat, illis mortuis, non dum bullis expeditis, vide *Archid. in proœm. in 6. cap. 2. Epiſcop. Marant. to. 4 reſponſ. 12. & 100. Reg. Tap. deciſ. 8. num. 1. Mar. Giurb. obſer. 91. à num. 17. Valenz. conſ. 104. Nouar. collect. 3. nu. 8. prag. 4. de fid. & auth. mem. D. Conſ. Staiban. reſ. 1. n. 20. to. 1.* & de priuilegijs cõceſſis, mediante pecunia, ſermocinantur *Affl. & Vrſill. dec. 282. & 361. Borrell.*

ad Bellug. in ſpecul. Princip. rubric. 2. de inuenat. cur. fol. 8. & in prælato ijdem *Aſſl. & Vrſill. deciſ.* 102. *&* 128. *Auus meus ad Capyc. dec.* 121. *num.* 1. & quid ſi ſit conceſſio facta ob merita, vel pecuniam, eaque non ſint ſufficientia, reuocetur, ſaltem quoad concurrentem quantitatem meritorum, idem *Borrell. cit. loco rub. 2. verb. per populum pecunia.*

26 Priuilegia immunitatum, an Regni Vniuerſitates concedere, atque ab iſdem conceſſa alicui ad habitandum venienti reuocare valeant, enucleat *Petr. Vbald. in tit. de collect. num.* 34. qui in hoc vltimo diſtinctione vtitur, ſi fuerint cõceſſa mediante pretio, vel non, *Mynſing. cent.* 4. *obſer.* 70. *Menoch. de arbitr. lib.* 1. *q.* 4. & de capitulis initis inter Baronem, & Vniuerſitatem ob Baronis reuocationem, vel eius morte illa tollantur, ſi ſint ad beneplacitum conceſſa, loquitur ad materiam *Geminian. in cap. ſi delegatus de offic. deleg. in 6. Corn. conſ.* 235. *& cõſ.* 92. *vol.* 2. *Campagn. in cap. frequens, Proſper Petra Auus meus ad Capyc. dec.* 116. *num.* 2. Cum verò moritur Rex,

27 vtrum ſuccedat nepos ex primogenito defuncto in vita Regis, an filius ſecundogenitus iàm ſuperſtes, famigerata eſt controuerſia, quæ iuris primatum coryphaeorum ingenia torſit, adeò vt ſępè ſæpius ipſius exitus armorum iudicio probatus ſit, *Tiraq. de primogen. q.* 40. *Mynſing. obſer.* 23. *cent.* 3. & filio contra nepotem, fauent *Cyn. in dict. l. ſi viuo patre Anton. Gamm. dec. Luſit.* 174. *num.* 9. *& dec.* 307. *num.* 24. Sed *DD.* plena manu articulum tractantes, recenſet *Didac. de Mari ad Gramm. dec.* 1. *num.* 19. illumq; diſſerit *Camill. de la Ratha in theatr. feudal. tom* 1. *dilucid.* 37. *part.* 9. & conferunt tradita per *Reg. Rouit. dec.* 51. *& Conſil. Theodor. alleg.* 100. Ipſe verò inter tantos nihil affirmare audeo, maximè cum verear nè, & ipſe ſingulari certamine prouocet, animaduerto tamen Imperatoris Lotharij verba ad Eugenium Pontificem, & vniuerſum populum, expreſsè nepoti fauentia in *cap.* 1. §. *ſi quis miles Conſtit. feudal. Lothar. in vſib. feudor.* ſubtilitèr notauit *Auriga noſter Andreas ibid. in princip.* Ad materiam videas *Gulielm. de Benedictis in c. Raynutius, verbo, & ſobolem quam geſtat in vtero num.* 45. *de teſtam. Melchior. Foeb. dec.* 22. *Fuſar. conſ.* 59. 40. *&* 41. & ex noſtraribus *Borrel. in ſumm. deciſ. par.* 1. *tit.* 34. *de feud. à n.* 457. *Franc. Mar. Prato lib.* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 38. quique ad *Paſchal. de patr. poteſt. part.* 4. *cap.* 9. *ad nu.* 6. extultat Senatum Mediolanenſem reprobato Phæbo, ipſum ſectatum fuiſse in decidendo excitatam à nobis quæſtionem, *Reg. Galeota controu. illuſt. c.* 48. & fuſiùs *Reg. Marcian. lib.* 1. *diſput. forenſ. cap.* 1. 2. *&* 3. Sed poſſit nè Rex ali-

28 quid ſegregare à corona, ſcilicet iure Regni, multi inquirunt, & verior negat ſententia probata præſertim per *cap. intellecto de iur. iurand. & Guid. Pap. deciſ.* 239. *Ripoll. var. reſol. cap.* 11. *de empt. & vendit. num.* 100. Qua ſuffulti effatierunt aliqui inualidam, propterea eſſe largitionem Imperatoris Conſtantini in Eccleſiam Romanam (cuius Sanctiſſimi Principis ſingulis annis Greci feſtum diem celebrãt, *Illeſcas in hiſtoria Pontific. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. *Petr. Meſſia in vita Conſtantini Magni cap.* 3. illiuſque genetrix fuit Beata Helena, quæ Domini quæſiuit, & inuenit Crucem, vt obſeruat *de Benedict. verb. vxorem nomine dec.* 1. *num.* 3. Qui in verbo *cuidam Petro tradiderunt*, poſt *nu.* 27. *verſ. vnde legitur*, meminit Conſtantinum ſeniore ſibi Sanctam prædictam propter eius virtutes, & pulchritudinem excelſas, licet ſtabularia humili plebe foret, deſponſaſſe vxorẽ(At parui

29 penſo cõtradicẽtiũ ſuppoſito valida omninò Cõſtantini donaria, tũ rationibus, tũ authoritatibus tutantur, *Reſtaur. in tr. de Imper. q.* 51. *Bouad. in polit. lib.* 2. *c.* 17. *nu.* 11. *par.* 1. *Franc. Marc. dec.* 362. *p.* 2. *Roland. à Valle conſ.* 88. *Conſil. Paſchal. de patr. poteſt. par.* 1. *cap.* 1. *num.* 111. in qua conceſſione, etiã totius populi Romani conſenſum acceſſiſſe, ex *Bal.* notat *Menoch. conſ.* 32. *num.* 21. *lib.* 1. Vnde meritò *Conſtantienſe Concilium ſeſſ.* 8. & Martini V. Summi Pontificis Bulla inter cæ-

cæteros eorum damnauit errorem, qui affirmabant inualidam donationem prędictam, cap.fundamenta, §. ne autem, de elect in 6. c.Conſtantinus 96. diſtinct. & poſt alios aduertunt Soto de iuſt. & iur. lib.9.q.4.art.1. Villar. de patronatu Calatayubÿ 3 p.§.2.n.5. Angel. Rocc. in bibliotheca vaticana,pag.181.ver.donationem,Boer.dec.69.num.2. Couar. var reſol.lib.4.cap.16.tom.2. ver. ſecundo loco fertur,& alij,quos refert Reg. Valēzuel. in tract.de defenſ.monitor.emiſſi, & promulgati per Paulum V. aduerſus Ducem, & Senatum Reipublic. Venetorum, par.3.num.50. & 51. Adeò vt illius inualiditatem affirmare, non eſſe procul ab hæreſi,exclament Arnal.Albertin.in tractat.de agnoſcen. aſſertion. hæretic.2. p.q. 17.num.2. edidítque ſuper hoc per amplum conſil. D. Franc. Burſat. 124.per tot. quem adducit Bellug.in ſpec.Princip. rubr.9.vbi Borrell.verb. Beato Silueſtro.

Loca autem, quæ Conſtantinus elargitus eſt,recenſent Peregr.de fideicom art. 23.num.16.Bertaz.conſ.91.cum duob. ſequentib.Et Conſtātini exemplo Arithperthus, & Luitprandus Longobardorū Reges;Pipinus,& Carolus Magnus, Mitildis Comitiſſa, & alij innumeri pijſſimi Principes, immenſis donationibus Petri patrimonium, & Dei Eccleſiam diuitijs auxerunt, Campenſis lib.5. de eccleſiaſt. hierar.cap.vlt. Alciat.lib.7.parergon.iur. cap.19. Ioann. Igneus in l.donationes nu. 20.& in l.neceſſarios,§ non alias n.890. ff. ad Syllan. Hottoman. de feud.fol.29. Carolus Sigonius lib.3.de Regno Italia in vita eiuſdem Luitprandi, & meminit Epiſc. Iſern.Marc.Ant.Genuenſ.in opuſculo Nauicula Petri,cap.7.An ſupremus
30 Princeps poſſit vnam ex ſuis Ciuitatibus inuitis,& repugnantibus ciuibus alienare,regulam firmant negatiuam,eam ampliando,& reſtringendo,Conſil.Paſchal. cit.tract.par.1. cap.1.à num.25.Reg.de Ponte de poteſt.Proreg.tit.de diuerſ.prouiſion.§.1.num.1.Marcell.de Mauro alleg.51. Maſtrill. in conſ.vnico impreſſo poſt lib.1.dec.Sicil.num.3.Valenz.conſil. 59.nu.28.lib.1.

Regnum verò Neapolitanum ad inclyta Neapolis Vrbe dictū, hinc Adriatico,Ionio,& Tyrrheno mari,hinc eccle-
31 ſiaſtici imperij finibus ſeptum, non anguſtis limitibus coarctatur, neque exiguis continetur ſpatijs: ad millia enim paſſuum quadringenta, atque ampliùs octo, & ſexaginta ambitus eius circumducitur:in latitudinem ad 140. in longitudinem ad 450. probatiſſimorum Auctorum ſententia protenditur, Campanis,Picentinis,Hirpinis, Lucanis,Brutijs, Calabris,Salentinis,Peucetijs, Samnitibus, Veſtinis, Ferentanis, Daunijſque maxima cum felicitate dominatur;hi verò populi olim omninò ſeptem, duodecim autem noſtro æuo diſtinguuntur Prouincijs, quarum vulgata nomina Terræ Laboris, Principatus Citra, Principatus Vltra, Baſilicatæ, Calabriæ Citra, Calabriæ Vltra, Terræ Hydrunti, Terræ Barij,Aprutij Citra,Aprutij Vltra, Comitatus Moliſij, & Capitanatus: Regni huius inſignia, manus eſt in Vmbone cæruleo,Lilia Aurea gerens; à Carolo Primo Andegauenſi accepta, cum fugato Manfredo, in ſuam ditionem redegit. Porrò duodecim lacus; flumina octo & quadraginta ſupra centum: oppida verò mille nongenta,atque vnum,& octoginta,ingenti ſinu complectitur. Vrbes habet non ignobiles octo, & quadraginta ſupra centum; in quibus XXI. Archiepiſcopali dignitate præfulgent: cętерę CXXVII. Epiſcopali. Harū Archipræſules octo;ſexdecim verò Antiſtites, nominat Rex noſter Catholicus, itâ ſiquidèm Carolo V. inuictiſſimo indulſit Clem. Papa Septimus ſuo diplomate ſub datum 29. Iunij anni 1529. ſecundùm Io. Antonium Summont. in hiſtor. Regn.in Neapol.par.1.cap.10. & Caſar. Engen.in deſcript.eiuſdem Regni pagin. 227.ſiuè anni 1532. tradit Reg.de Ponte dec.12.num.14.cuius meminit Epiſc. Marant.controu.iur.par. 2. reſponſ.52. num.6. Tribus,& triginta hìc vſque paruit Regibus;quorum quinque Normāni,Sueui quatuor, Andegauenſes vndecim,Aragonij quinque,Galli duo,Hiſpa-

Digitized by Google

nici duo, Auſtriaci quatuor. Cæterùm Normanni regnarunt annis 66. (licet aliter tempora numerent; *Marin. Frecc. de ſubfeud. loc. cit. num.* 46. *& Sebaſt. lib.* 2. *hiſtor. pag.* 140) Sueui annis 69. Andegauenſes 177. Aragonij 58. Galli 10. Ab anno autem 1504. dominari cæpit Ferdinandus Rex Catholicus, expulſo Friderico, & poſt eius interitum Ioanna filia, atque deindè Carolus Auſtrius eius filius, anno 1500. Gandaui natus, qui non Orbis tantùm Terrarum, ac gẽtium, ſed quod magis eſt, immenſæ potentiæ ſuæ, ſuique ipſius triumphator, Philippi Secundi filij minimè degeneris Herculeis propè humeris, Magnus Atlas Iberus, Monarchię molem illam tot Regnis, tot gentium nominibus potentiſſimam, geminoque Mundo prægrauem impoſuit; qua ille accepta, ſui ſæculi Chriſtianus Cyrus prudentia, magnanimitate Hiſpanus appellatus Auguſtus, huius quoq; Regni quatuor, & quadraginta annis glorioſiſſimè pondus ſuſtinuit, eoque è viuis ſublato die 13. Septembris 1598. Nominis, & Imperij digniſſimus hæres Philippus Tertius Orientis, atque Occidentis Monarcha à Maurorum barbarie totis Hiſpanijs proſcripta pijſſimus, ac fortiſſimus exiſtimatus, religioſiſſimè emicuit. Hic verò ex Margarita VII. Auſtriaca Ferdinandi Secundi Cæſaris ſorore Heroidum gemma, & innocentiſſima Cœli ſobole Monarchiæ deſtinauit felicisſimè ſucceſſorum potẽtia, ſapientia, & pietate ter maximum Philippum IV. Dominicum, Victorem, cuius
32 egregia fides, inſignis manſuetudo, incredibilis bonitas, altiſſima prudentia, perpetua æquabilitas, ſumma fortitudo, conſtantia inuicta, Religio vbiq; triumphalis, ac inclytus amor Auſtriacis hæreditarius ſeruandæ, propagandæque in immenſum fidei, Sole clarius toto Orbe terrarum luceſcit. Hic omnium Auitarũ Imaginũ coloſſus, gigãteæ manus robore Mũdi habenas æquas, ſtabileſq; ſuſtinet, omnium Cęſarum prudentiã, & fortunam vehit inter tot turbines procelloſi ſæculi; tutam, atque impauidam, etiã ſi fractus illabatur Orbis; Hic ſimul hæreſeos profligator, & fulmen, Religionis propugnator, Eccleſiæ Clypeus, pietatis Antiſtes, fulminator hoſtium, pater populorum, literatorum, omniſque ſcientiæ amantiſſimus prædicatur, omniumque plauſu commemoratur. Sed leuis prorſus, atque inſanus habear, ſi vniuerſas Regis noſtri virtutes, & præſertim clementiam (quæ Regum propria virtus eſt) explicare velim, aut enumerare. Nullus his numerus, finis nullus, aut meta: vniuerſa dicendi vis, & facultas hic cedat oportet, vniuerſa eloquentia conticeſcat. Philippus vnus Regijs virtutibus non plus vltra, poſuiſſe videtur, quem ſi quis pro dignitate laudare velit, fruſtra prorsùs laboret. Vniuerſus Orbis, ac præſertim Neapolitanum Regnum tanto Principi ijs vocibus, quibus Romanum Imperium Seuero Cæſari, accalamat: O dominum æquum, ac bonum; imò verò ęquiſſimum, & optimum: prætereà feliciſſimum, ac fortunatiſſimũ: cuius felicitati quamuis aliquando mors inuidiſſe viſa ſit, cum Carolum Auguſtum filium adhuc ætatis flore vernantem funeſta falce recidi: nihil tamen obeſſe potuit, cum & ille, velut flos pulcherrimus è terreno in cæleſte viridarium translatus ſuauiùs oleat, iucundiùs vernet, feliciùs regnet; & Deus Optimus Maximus, magnũ Orthodoxæ Fidei ſuę aſſertorem, veræque Religionis vindicem, virili prole Auguſti nominis hærede carere, non ferens, Mariam Annam Heroidem Auſtriacam, Heroidum Florem, Reginarum maximam, ſæculi noſtri decorem, Orbiſque gemini felicitatem illi ſponſam deſtinauit, ex qua Infantem, alterum terrarum orbi vacillanti Alcidem dedit; quem Orientis, Occidentiſque Mundi latiſſimæ regiones Carolum Maximum, Auſtria magnum Rodulphum; Germania pium Ferdinandum, Belgium, & Burgundia felicem Maximilianum, Hiſpania potentiſſimum Proſpetum, Italia inuictum Alphonſum, vniuerſus terrarum orbis triumphatorem iàm nunc magnis votis prædicant,

ac

ac venerantur. Viuite, Heroes maximi, regnate, vincite, triumphate, Neſtoreos annos ego vobis auſpicor, & adprecor; Stet, ac dominetur hęc Auguſta domus, quouſque Cœlum, cui innititur, ſtabit, ac terris dominabitur. Vobis debemus, quod aureo ſæculo fruimur, dum Belligeri Iani portis clauſis ſub Philippo Auguſto terra, marique tranquilliſſimam pacem obtinemus, quam othomannica tyramnide per Auſtriacam potentiam euerſa, funditusſque deleta; perpetuam fore ſperamus.

Enimuerò non facilè (opinor) ingratæ à me ſobolis nomē propulſarem, ſi communem hanc parentem, Neapolim Vrbē, 33 Orbis terrarum ocellum nitidiſſimum, ac Naturæ propè dixerim, atque Artis miraculum, ac delicium, Regni certè huius celeberrimi florentiſſimum Caput, tot laudum titulis neglectis, immemor ego, ac tacitus præterire in his Commētarijs poſſem: nec pauca de eius ſitu, ambitu, pulchritudine diſſererem, quamuis alij permulti non deſint, qui vberiùs, feliciùſque hæc antè tradiderint, in quibus non vltimum locum habere videntur, *Io: Tarcagnor. in tract. de ſitu, & laudib. Neapolis, Napod. in proęm. Cōſuet. Neap. ver. Noſtra Neapoli, Frecc. de ſubfeud. lib. 3. à num. 37. pag. 466. Io. Anton. Summont. in hiſtori. huius Ciuit. par. 1. cap. 1. cum. ſeq. Capac. 1. tom. Neap. hiſtor. lib. 1. cap. 3. & lib. 2. cap. 1.* & alij.

Habet profectò hęc celeberrima Italicarum Vrbium Regina tùm nomine, tùm gloria ſemper excellens ea omnia, quæ mirum in modum cuilibet Ciuitati, amplitudini, atquè ornatui eſſe poſſunt. Etenim ſi loci, ac ſitus naturam reſpicias; amæniſſimum vides ſub clementi, ac miti Cœlo, imò Cœlum alterum, maris cratere, collium corona, Inſularum crebritate, Promōtoriorū aſpectu planè primum, atque ad incrementum Vrbis, vt ille dixit, vnicè natum locum. Si magis inſita, intimaquè conſideres; quæ Vrbis facies? quæ ſtructuræ tēplorum, & fornicatæ eorundē teſtudines? quæ ex auro, atq; argento ſupellex, quæ ſigna è marmore penè ſpirantia? quæ viarum amplitudo, quarum retinet adhuc vna antiquum Solis nomen, quaſi verò ex hac Immortali Parthenope iter pateat ad gloriam? quæ copię? quæ rerum omnium affluentia? quæ Iudicia? quæ Ciuium nobilitas, Populi frequentia, & cōcordia, Antiquitatis decus? Iam tum ab anno Orbis conditi 4034. ante annum Chriſtianum 1162. gente, & opibus effloruiſſe: teſtatur *Chronica generalis ætatum mundi 3. ætat. pag. 42. & lib. 3. ſupplem. chron. fol. 65.* meminitque *Balboa de Monarch. Regum q. 2. à num.* 118.

Noſtris verò temporibus, præſertim nondum fatalis anni contagione, de qua inferiùs ſuo loco memorabimus, depopulata, quæ Ciuitas, tota Italia, maiorem mortalium numerum vidit, & aluit? Capita ibi hominum ſexcenta millia numerari potuiſſe, aſſeruit *Taſſon. tract. de anteſat. ver. 5. obſ. 3. num.* 8.

Huius Vrbis vel ipſa tecta, parietes, ſaxa, è remotiſſimis terris, exterarum Vrbium, ac Prouinciarum ciues ad ſe polliciunt, ſuique amore, ac deſiderio ſuauiſſimè incenſos morantur. Quantò magis decora eius, atque ornamenta, ab Arte, à Natura, à Moribus incolarum ſuauiſſimis? quis non inexpugnabiles, ac muniſſimas arces miratur, quas & ad ciuium ſalutē, & ad hoſtiū propulſationem attollit? quis non publicorum, ac priuatorum operum elegantiam, & magnificentiam? quis non camporum æquora latiſſima, ac lætiſſima, non fęlix ad omnem culturam ſolum; non hortorum, ac ſiluarum delicias: non æternam Veris, atque Autumni mixtura, florentiſſima omnis generis fertilitate fæcundam? His delicijs mirum dictu eſt, quam faueant liquidiſſimæ aquarum perennitates, ex lambulla Amne per ſubterraneos ductus in Vrbem acceptæ, nihil à ſuo fonte degenerantes, multoque ac vario Mæandro non puteis ſolùm Vrbanis niueam ſalubritatem inferentes; ſed, & è publicis fontibus magnificentiſſimè, tota Vrbe extructis, erumpere quaſi per ludum arte coactæ, hinc murmure ſuo prætereuntium

Digitized by Google

tium pectora exhilarantes, hinc frigore æſtiuos ſoles, ipſamque ęſtatem irridentes. Quid de præſidijs ad benè, beatèque viuendum? ad omnem amplificationem, ornatum, dignitatem, maximis, ac plurimis dicam? Quid de ingeniorum ad omne ſtudiorum, ac diſciplinarum genus ſublimitate, ac felicitate? Quid de Heroũ celeberrimorum numero, qui vel togati, vel galeati prælis, prælijs, non Vrbem hanc tantùm patriam; ſed totum terrarum orbem omni memoria illuſtrarunt, atque exornarunt?

Denique quid hac Vrbe frequentiùs, quid auctius, quid admirabilius poſſi, aut beatius excogitari neſcio, cui ab omniũ rerum opifice Deo Opt. Max. à natura, ab Inuictiſſimis Regibus, tot, tantaque priuilegia cumulata eſſe videmus, vt meritò Muſarum domicilium, Nympharumque ſedem appellandam eam eſſe, antiqui cenſuerint. Sed ne videar parenti filius, Patriæ municeps, quodammodo lenocinari, nimiumque allubeſcere, parcam iam meis verbis, vt quod de ea Scriptor externus non ignobilis, atque in ſapientiæ ſtudio propè adamãtinus, *Stanislaus Reſchius*, teſtimonium dicit, auſcultes. Hic regionibus hiſce Campaniæ perluſtratis, atque Syrenis huius cum primis ſpecie, atque illecebris captus, hæc inter cætera ad Amicum ſcribens, literis conſignata reliquit. *Per felicem Campaniam plus, vt dicitur, vnguenti habẽtem, quam habent cætera Prouinciæ olei; Neapolim peruenies, Parthenopes tumulo claram, Nympharum ædem, Voluptiæ aream, Sole, ſoloque ſuo beatam*; pergit deindè, *Narro tibi Campaniam totam, cãpos dicere poſſis Elyſios, ſuburbia Heſperidum hortos, ipſam porrò Ciuitatem Neapolim Deorum domicilium, vel, ſi dictum hoc inſolenter, aut datum auribus putas, Syrenũ Vrbem dicas mellifonarum*. poſtremò paucis rem omnem expedijt: *Summa eſt*, inquit, *in alijs laboraſſe, in his formandis oris, atque fingendis luxuriaſſe mihi Natura videtur. Cyclopem aliquem immanem eſſe oportet ſine oculis, ac mente hominem qui in iſtis, Naturæ ludis, atque amænitatibus non acquieſcat. Fractus ſum fateor; inuiſam olim deſidiam, nunc tandem amare occipio*. Hæc ille. Priuilegium verò conceſſum profitentibus duntaxàt in Vrbe Conſtantinopolitana, protenditur ad profeſſores in hac Vrbe. *Io. de Platea in l.* 1. *C. de profeſſ. qui in Vrbe*, Franch. *deciſ.* 115. & quemadmodùm Roma Communis Patria dicitur, *l. Roma, ff. ad municipal. l. ſed & reprobari*, §. *fin. de excuſ. tutor.* ità, & Neapolis, *Mutius Surgens in annot. ad fratrem de Neapolis illuſtrat. pag.* 387. Non me latet, aliam in Gręcia reperiri Neapolim, conſtatque ex verbis *Apoſtoli cap.* 16. *de actib. Apoſt.* ibi: *Nauigantes autem à Troade recto curſu venimus Samothraciam, & ſequenti die Neapolim*. Aliam itidèm in Iudæa quatuor milliaribus à Samaria diſtantem, olim appellatam Sichen, teſte *Magiſtro ſent. in Euangel. nempè Rubricella de morte Samaritanæ*: ſed quid cum noſtra hac Neapoli Parthenopęa? cuius nominis gloria cæteras omnes Vrbes cognomines ità antecellit, vt illæ ruſticanos vicos, & agreſtium modicos conuentus?

Sed proh dolor! quam ſubitò rerum mortalium pulcherrima, lætiſſimaque ſcena in triſtiſſimam, luctuoſiſſimamque ſæpè conuertitur? Hæc eadem Ciuitas, tanta, tam plena populo, diuitijs, felicitate ante annum Chriſtianum 1656. eo anno non erat amplius Ciuitas, non Neapolis illa nitidiſſima, ſed vel Ciuitatis cadauer, vel Ciuium ſuorũ magnum, & commune ſepulchrum videri poterat. Ipſa amæna viridaria in tumulos verſa cernebantur, nec iam monumentis cadauera, ſed cadaueribus deerant monumenta: In horrorem abijt ampliſſima Vrbis magnificæ amplitudo. In mæſtitiam iucundiſſima Cœli clementia. In luctum immigrauit Regni totius riſus, ac gaudium. Priſtini cantus in lugubres degenerarunt vlulatus, & in ſolitudinem numerus hominum ferè innumerabilis redactus; luctus vbique ingens, & plurima mortis imago, vbi iucundiſſimæ quondam vitæ ridebant incunabula: Quid, quod ad Vrbe Principe tanquam ex ca-

pite

Digitized by Google

pite, peſtiferæ malignitatis contagio, ad omnia pene Regni membra proreplit & totum hoc ampliſſimum Regnum ſuæ mors immanitatis effecerat theatrum. Moriebantur vbique magno numero; miſeri mortales, Nuſquam tuta erat ſalus; Omnia mortis plena; vrbes, contubernia, familiaritates, commercia; Vidimus calamitates haſce,& fleuimus extinctos literatorum honores,tacuerunt Lycæa, nuda deplorabantur ſubſellia, vniuerſę VrbrsAcademię nullam aliam turbam admittebant,præter cadauera. Tribunalia Iudicibus, Iudices Aduocatis, Aduocati viduabantur clientibus, imò in Ciuitate Ciues,in extinctis ſepulchra, in ſepulchris deſiderabatur capacitas; ipſimet denique Vrbis lapides, ac parietes ſqualere ad triſtitiam, malaque infecti luc eſſe videbantur. Iamque Vrbis totius vultus,morietis erat: omnes etiam ad vnum tùm ciues, tùm conuenas, non intra paucos adeò menſes, ſed dies, interituros dixiſſes, niſi peſtilenti malo, nulla Medicorum ope, nulla humana prouidentia, curàue ſanabili, è Narthecio illo Cæleſti beneficiorum, mirabilis fieret medicina. Hęc vnica ſpes inundāti miſeriarum ag nine oppreſſis,hæc ſola relicta fiducia,cæteris omnibus ad ſalutem inualidis, ac vanis. Quamobrèm (quæ eſt huius Nationis propenſiſſima ad pietatem indoles (ad ipſo ſtatim peſtilitatis initio, varijs illam à Deo Optimo Maximo piorum obſequiorum generibus,publicè,priuatimque poſtulare, ac promereri non omiſit. Quo factum eſt, vt ei citiùs, quam cæteris nationibus eodem lethali telo perculſis, & Diuinæ vindictæ flagello vapulantibus, Diuinitas irata miteſceret, ad miſericordiã, non ſine euidentiſſimi miraculi beneficio,inclinata. Nàm cùm Ciuitas ipſa ad Cæleſtium minarum terrores expiandos, læſique Numinis indignationem auertendam, Diuos plures (quorum ſæpenumero in rebus egenis, auxilium fuerat præſentiſſimum experta) Patronos,& Sequeſtres ſuos apud ipſum Deum adhibuiſſet,illud tamen omnium ſibi efficaciſſimum remedium affore non dubitauit, ab ea Virgine Dei Genitrice,ac Cœli Regina,quam omnium Diuorum Maximam; Patronorum potētiſſimam; Sequeſtrium certiſſimam eſſe ſciebat, ſub cuius Diuinę Patronæ clientela ex nominis ſui Virginei omine ſe eſſe intelligebat. Huic igitur, quibus in tanta calamitate potuit, pietatis, ac deuotionis ſtudijs obſequentiſſimam ſe totam tradidit; fidemque ſuam Immaculatæ ipſius Conceptioni Sanctiſſima Voti ſollemnis religioni obligauit, quatenùs è luctuoſiſſimo illo peſtilitatis catacliſmo emergendi, eius patrocinij efficacia, Ciuium ſuorum reliquijs eſſet facultas. Mirum dictu? Ab ea voti nuncupatione omnis cruentæ mortis flamma ita reſtincta eſt, vt nè ſcintilla quidem ſuperfuerit. Illic protinus confregit tumentes mortifera vis fluctus ſuos, quæ diù in morem maris debacchata, alluere omnia,atque obruere minabatur. Tum ſereno vultu, teloque depoſito, Iuſtitia de Cęlo proſpexit,miſericordiam colu plexa, atque oſculata. Quid plura? Annuit Genitricis ſuæ precibus placatum Numen pro ſua Parthenope deprecātis, nubemque furoris atrociſſimam, ſtatim exegit,nè(toto effuſo nimbo)pręclariſſimam hanc,cum ſuo Regno,Vrbem;tantam hominum multitudinē,cum liberis, bonis,fortunis; totius denique Italiæ lumen, pulcherrimumque viridarium extinctum penitùs, tumulatumque videremus. Quid,quòd damna ipſa,& incommoda, quæ quaſi fœdiſſimi morbi veſtigia, aut ſempiterna in hac Vrbe,Regnoque futura, aut perdiù hæſura irremediabiliter videbantur, breui paucorum annorum periodo, eodem Numinis beneficio, pace inter Chriſtianos Principes data, externarum nationum commercijs, terra, marique reſtitutis, nouæ ſobolis florentiſſimo quodam Vere repullulante,ita iàm reparata videmus, repararique in dies magis, vigilantiſſimi, ac optimi Principis, Regis in ea vice fungentis, cura, & diligentia,ſperamus, vt ad priſtinum illum ſplendorem, gloriam.

Digitized by Google

riam, frequentiam accedere propius, aut acceſſuram breui cenſeri poſſit. Vtinam hanc tranquillitatem, non iterùm ſcelera noſtra perturbent? tantamque apud Deum Patronam impetratæ nobis veniæ non aliquando pœniteat? Cui, Ego Deique; liberatori filio deuotiſſimi animi erga, me, meaq; hæc Commentaria VI. Nonas Iulij, die ipſius Viſitationi, Gratijſque ſacro olim cæpta, eodemque ipſo die nunc typis tradita, atque initiatado, deco, conſecro. Anno M.DC.LXI.

RITVS PRIMVS.

IOANNA Secunda Dei gratia, Vngariæ, Hieruſalem, & Siciliæ, & Croariæ, Ramæ, Seruiæ, Galatiæ, Lodomeriæ, Comariæ, Bulgariæquè Prouinciæ, Forcalquerij Regina, ac Pedemontis Comitiſſa. Vniuerſis, & ſingulis præſentis Edicti ſeriem inſpecturis. Circa reformationem, & augumentum Regni noſtri Siciliæ, ac generalis iuſtitiæ Regni eiuſdem, &c. Itaquè tam officialium noſtrorum proceſſibus, quàm fidelium ſtatibus prouiſionis noſtræ remedio ſubuenimus, maximè in noſtris Magnæ & Vicariæ Curijs, quæ ſub regimine noſtræ protectionis præcipuè in hac noſtra Ciuitate Neapolis, & toto Regno noſtro ſunt iuſtitiæ deputati. Harum ſacrarum nouiſſimarum noſtrarum conſtitutionum edicto irrefragabili, ac firmiter valituro, ſancimus, decernimus, ſtatuimus, & Mandamus motu proprio de certa noſtra ſciẽtia, cum prouiſa matura, & digeſta noſtri Conſilij deliberatione conſulta, quod omnes infraſcripti Ritus, obſeruantiæ, in noſtris Magnæ Vicariæ Curijs, & qualibet earum, de cętero inuiolabiliter obſeruentur, omnes verò alios Ritus, & obſeruantias dictarum Curiarum hactenus obſeruatos, & ſeruatas, per præſentes, de dicta certa noſtra ſcientia, proprio motu, & cum dicti noſtri Conſilij deliberatione matura, irritamus, caſſamus, ac viribus, & efficacia vacuamus: nulliuſquè eſſe decernimus roboris, vel momenti.

SVMMA RERVM.

1 *Curiam multis nominibus Oratorum Princeps appellauit, templum ſcilicet ſanctitatis, amplitudinis, &c. Caput Vrbis, aram ſociorum, &c. Quiquè illius dignitatem exornauit.*
Altare, & Tribunal, Gracè aptè ſignificat βῆμα.

2 *Bithinis Tribunal erat è conſpectu Solis; Soli enim comparatur Iuſtitia, & quare.*

3 *Antiquitùs Tribunalia iuxta templa conſtituebantur, & cur.*

4 *Vt certus, & ſtabilis conſtitueretur locus pro publicis curis agendis, ſapienter eſt factum, qui locus varijs nuncupatur nominibus.*

5 *Antè Romulum Curia, & parlamenta ſua habuerunt initia. Et de Priuilegijs Palatij, in quo iuſtitia exercetur, remiſſiuè, & de verbo Curia, & quot fuerunt Romæ.*

6 *In hac inclita Ciuitate plura ſunt conſtituta Tribunalia, ac Magiſtratus, Concilium nempè Status, ſeù belli, præſuntque in eo Magnates à Rege electi, negotia militaria, ac Regni regimen politicum agitantes.*

7 *Alterum Collaterale Conſilium, ad latus Excellentiſſimi Proregis, & qui ibi præſunt, regunt Cancellariam.*
Et Collaterales Conſiliarij, ac Regentes Regiam Cancellariam dicuntur.

8 *Præcipuum munus eſt iſtorum, nomine Magni Cancellarij libellos, ſiue memorialia expedire, habentque eandem cum ipſo Prorege poteſtatem, nec ſunt il-*

illius aſſeſſores, ſed Sac. Cathol. Maieſt.

Ac vtrumque conſilium ampliſſimum, ſummaque authoritatis ſemper eſt habitum.

9 Confutatur Surgens, qui ſedilitios ſolùm ad Regiæ Cancellariæ munus admitti, ſcriptum reliquit.

Sed laudandus vtiquè ſi nobiles dixiſſet, & quare.

10 Regentis Cancellariam huius Regni munus minimè ſeparatum, ac diuerſum eſſe ab illo Regentis Supremi Italiæ Senatus oſtenditur.

Regens pro hoc Regno ſedet in Supremo Concilio apud noſtrum Regem, vti Regens Regiam Cancellariam huius Regni ex peculiari gratia, illique munuſcula Salis, Zacchari, & Ferri debentur.

Recenſetur diſſidium inter D. D. Reg. Iacobum Capycium Galeota, & Reg. Franciſcum Antonium Muſettula circa præcedentiam, & Collateralis Conſilij determinatio in medium affertur.

Regens in Supremo Italiæ Conciſtorio præferatur nè ſemper Regenti, Neapoli reſidenti.

11 Ex vſu inolito in hac Ciuitate Excellentiſſimus Dominus habet ſcriptorium, quod deriuatur à ſcrinijs, reſidentque in eo duo à ſecretis, alter iuſtitiæ, alter belli gubernaculum ſuſtinentes.

12 Eſt & Sacrum Conſilium, cuius Alphonſus I. Rex Aragonenſium, Regno pacis lenitate ſubleuato auctor fuit, quod magnum Tribunal de anno 1445. regebatur in Monaſterio Sanctæ Claræ, translatum deinde in Caſtrum Capuanum.

13 Sacri Conſilij iuriſdictio perampla eſt in quaſcunquè cauſas, & perſonas, exceptis ijs, quæ fiſci patrimonij æra tangunt.

Et quanta ſit eius authoritas, quantiq; nominis celebritate apud exteras quoquè gentes viguerit, ac potiſſimum his noſtris temporibus vigeat, oſtenditur.

14 Sacri Conſilij ſcita, ſeù deciſiones, num vim legis habeant extricatur.

15 Sacrum Conſilium iuriſdictione, & ordine ſuperiùs habet Collaterale Conſilium.

16 Sacrum Conſilium, congregatis quatuor claſſibus, præuia Proregis licentia, poterit articulum iuris dubium determinare per modum legis poſtea ſeruandæ, & caſus recenſetur in ardua quæſtione, an hæres cum b. l. & in. defuncti æra proprio nomine ſoluere obſtringens, potiri debeat confecti inuentarij beneficio.

17 Senatus, ſi in aliqua cauſa iudicium obit, non legis vim iudicatum habet, nec cæteris valet afferre præiudicium.

18 Sententia aliqua, ſi errorem, aut iniuſtitiam habeat, haud ſequenda erit.

Et mutatis temporibus varias in eodem articulo fuiſſe ſententias prolatas, non ſolùm in diuerſis prætorijs, ſed in eodem ferè Senatu oſtenditur, ijſdemq; Iudicibus, de qua re Plinij, & Marchionis Murchoni quærela.

19 Adeſt quoque Tribunal Regiæ Cameræ Summariæ à Friderico II. fundatum, ab Alphonſo Primo auctum, & reformatum, & in Caſtro Capuano anno 1540. translatum ſub Carolo Quinto.

Et vnde nomen habuit, Cameræ.

20 Huic Tribunali præſunt Locumtenens, & duodecim Præſidentes, octo ſcilicet Togati, & quatuor ſine togis.

Et an iſti quatuor non togati iuriſdictionem exerceant? Priuatiſque detùr licentia reſiſtendi huiuſmodi officialibus, quatenùs excedunt.

Cameræque Tribunal, an ſupremæ cenſeatur authoritatis.

21 Diſſidium exortum inter Regios Conſiliarios, ac Præſides Regiæ Cameræ, vtris priores in conſenſibus ſedes debeantur, recenſetur.

Pro Conſiliarijs ſcripſit Antonius Miroballus, & pro Præſidibus D. Carolus Calà.

S. C. eſt Tribunal antiquius Regia Camera.

In eo præſiderunt Reges, & ſupplices li-

Digitized by Google

libelli cum titulo Sacræ Regiæ Maieſtatis porrigebantur, qua appellatione inſignitur Præſes ipſius S.C.

S.C. ſententia Regis nomine proferũtur, & tunc titulus Illuſtris, Exc. Regni Proregi tribuitur.

Viri Illuſtres in eodẽ Senatu uti Præſides fuerunt deputati à Regibus ex varijs negotijs præpeditis.

Michael Petra auctoris gentilis Viceprothonotarij Magiſtratũ ſub Ferdinando Seniori Rege, geſſit anno 1459. fuit Regius Conſiliarius, & in anno 1468. S.C. Præſidens fuit adlectus.

D. Didaci Zuſia Marchionis Matonti Præſidentis digniſſimi laudes recenſentur.

Regia Camera, an ſit antiquior S.C. & quo tempore erecta.

Præſidentes fuerint nè ſubrogati in locum Magiſtrorum Rationalium.

Ipſi ſuam authoritatem ampliorem faciunt ratione materiæ, Clientelæ, & Reipublicæ guberuij: Non gaudent ferijs æſtiuis, & ſuperant Conſiliarios in labore.

Actus poſſeſſiui non iuuant, facti conquerente parte.

Præſidentes, etiam ſi voluiſſent, non poterant toti ordini Regiæ Cameræ præiudicare.

Auctor in quæſtione tàm graui præcedentiæ, ſuum non aperit ſenſum, & plurimùm ſe debere fatetur Conſiliarijs, & Præſidentibus; & vtrumquè Tribunal, vt geminum parentem, veneratur.

22 *Noſtra Magna Curia grandis appellatur, quia eſt Curia immediatè Regis.*

23 *Duo illa Tribunalia, alterum ſcilicèt Magnæ, alterum Vicariæ Curiarum diſtincta fuere tepore Reginæ Ioannæ.*

Et concordantur verba poſtremi Ritus, contrarium apertè demonſtrantia.

24 *Antiquitùs Tribunal Magnæ Curiæ binas ſuſtinebat perſonas, & quas.*

25 *Appellatione Curiæ hac ſuprema Mag. Curia intelligitur: ipſaquè dicitur Speculũ Iuſtitiæ, & Luminare Maius.*

26 *Iuriſdictio Sacri Conſilij, quamuis maior, & ſuperior, reſtrictior tamen eſt quàm M. C. quia de criminalibus non cognoſcit, niſi tantùm in appellationis gradu; Magna Curia verò in cuiuſuis generis cauſas Ius miniſtrat, quamuis non procedat in his, quæ in ipſo Sacro Conſilio vertuntur criminaliter, niſi facta relatione in ipſo Sacro Conſilio.*

Et commendantur, qui ampla, & docta Iuris reſponſa edidere de huius Tribunalis M. C. iuriſdictionis amplitudine.

27 *Quatuor hæc præcipua huius Ciuitatis Tribunalia D. Petrus de Toledo ſimùl coniunxit, & eodem in loco ſtatuit, & inſtar miraculi eſt, vno in Palatio, atq; in Aula innumeram hominum multitudinem videre.*

28 *Tribunal Magni Admirati coæquale eſt Magnæ Curiæ Vicariæ, cum vtrũquè ſit Regium, multaſquè habet eius Iudex prærogatiuas.*

29 *Tribunal hoc parem iuriſdictionem habet cum M.C.V. ſed limitatam, in cauſis tantùm maritimis, nautis, & viuentibus de arte, & induſtria maris, ciuilem, & criminalem iuriſdictionem exercendo.*

30 *Ab hoc Tribunali componuntur omnia delicta, præter crimen raptus, & oſculi violenti.*

31 *Adeſt Tribunal Electorum huius Ciuitatis, ex prouiſione Sereniſſimi Regis Ladislai, cuius munificentia illud ampliſſimis fuit decoratum priuilegijs.*

Et quodnam ſit munus horum Electorum, Præfectoquè annonæ an rectè comparentur.

Eorumquè munus Imperatorum tempore quænam reſpiciebat.

32 *Tribunal hoc regitur per ſex Electos, quinque nobiles, & vnum popularem.*

33 *Iſtis ſex viris, nèdum annonæ, & graſſiæ demandata fuit ampliſſima cognitio, ſed etiam à Ferdinando I. perampla fuit impartita iuriſdictio, & contra quos applicando intercepta,*

& pœnas pecuniarias Xenodochio S. Mariæ Annunciatæ.

Et an Regij officiales meritò denominentur.

34 *Si duo, vel tres Electi ad impoſitionem mulctæ procedant contra Apothecarium, vel Piſtorem, nũ pœna pecuniaria debeatur Xenodochio prædicto, virtute præfati priuilegij, an vel officio Iuſtitiarij annonæ.*

Et an Electi ipſi ſimul iuncti adeſſe debeant Tribunali, vt Collegij corpus repræſentetur. Et pro inquirendis per vrbem ſubditis quatuor ex eis non tamen pauciores incedere debeant.

35 *Commendatur Pijſſimus Rex Ferdinandus, & Auguſtiſſimæ Virginis Deiparæ hoſpitale memoratum, inter cætera Neapolitanæ Vrbis ornamenta præcipuum recenſetur.*

36 *Cocceius Nerua, pueros parentibus deſtitutos, vel magna in inopia natos, ſuis ſumptibus per Italiam educari mandauit.*

37 *Inclyta, ac Fideliſſima huius Ciuitatis Electi iuriſdictionem criminalem nũm poſſint exercere in rebus ad annonam ſpectantibus. Et num. 39.*

D. Carolus Calà, tunc Aduocatus Fiſcalis, nunc Regiæ Cameræ Præſidens, ac Diani Dux, calamum contrà Ciuitatem arripuit.

38 *Municipales Magiſtratus criminalis iuriſdictionis prorſus habentur incapaces, Princeps verò reſpectu talis iuriſdictionis fundatam habet intentionem in toto Regno, iuriſquè aſſiſtentiam.*

39 *Si quis in aliqua Regni loco prætendat iuriſdictionem, illam probare debet, titulumquè cogitur oſtendere.*

40 *Recenſentur celeberrimi huius Regni Iuriſcõſulti, qui pro Ciuitate ſcripſere, quod ſcilcèt ipſius Electi iuriſdictionem habeant crminalem.*

41 *Ciuitas hæc ad præſens iuriſdictionem huiuſmodi non exercet, ſperat tamen id ſe conſequuturam à ſui Potentiſſimi Regis benignitate; Cuius nomen Philippus, Amatorem Equi latinè ſonat,*

42 *Ritus, & obſeruantia vnum, idemquè hoc in loco ſignificant, promiſcuèq; ſumuntur: moreſq; & vſus, qui in Magna, & Vicaria Curijs ſeruari conſueuerant, in vnum colligere, & ſub nomine ritum promulgari placuit.*

Et an ſint inter ſe diſſimilia Ritus, Obſeruantia, Conſuetudo, & Stylus.

43 *Ritum in re, morem verò in ſermone conſiſtere nonnulli affirmant, triaquè reperiuntur aduerbia, idipſum importantia, ritè ſcilicet, rectè, & benè.*

44 *Ritus eiuſmodi M. C. ius faciunt in Regno, tradiquè debent obſeruantia in Tribunalibus inferioribus, ſempemquè contrahentes illis ſe ſubmittunt, licèt id non exprimant, præterquam in Sacro Regio Conſilio, & quare.*

45 *Conſtitutiones Regni num ſint ius cõmune in eodem Regno, annè Statuta ſpecialia interpretanda, quominus ius commune lædunt.*

46 *Conſuetudo altera lex eſt, differtque à lege tanquam tacitum ab expreſſo.*

Eaq; ſi dubiè fatur, iuris admittit interpretationem, ſi vtrò clarè, à iure prorſus recederet, illudque deſtrueret, etiam in materia feudali.

47 *Conſuetudo an ius abolere poſſit, quod clauſulam contines derogatoriam, quauis Conſuetudine haud obſtante.*

48 *Conſuetudo vetuſtiſſima pari paſſu cum priuilegio incedunt.*

49 *Conſuetudo vt validè reputetur præſcripta, quale tempus expoſcat, vt autem titulata, quot actus requirat. Et num. 49. & 50.*

Et datur tripartita Conſuetudinis diſtinctio, & quæ.

50 *Conſuetudo legitimè præſcripta non erit, quæ annorum quadraginta ſpatio inducta non fuerit.*

51 *Ad conſuetudinem inducendam nõ opus eſt, vt quandoquè ſaltem fueris iudicatum, & inditialiter cognitum, ſed dumtàxat populi conſenſus ſatis eſt.*

52 *Vnicus ad conſuetudinem non ſufficit actus, ſed plures concurrere debent, ſaltem bini.*

Et

Digitized by Google

Et àn ſufficiat vnicus actus notorius, & qui toti populo, vel Collegio innoteſceret.

53 *Inter vnum, alterumquè actum temporis exquiritur interſtitium, ità, vt ſi eodem momento, ac minimo temporis puncto plures reiterentur actus, conſuetudo haùd inducta dicatur.*

Et àn ſolitum ſingulari actu peroptimè probetur.

54 *Titulata, ſiuè iudicata conſuetudo nullum exigit tempus, ſed iudicatum dumtaxàt iteratis vicibus, omniſquè conſuetudo iuri communi contradicens, ſtrictam admittit interpretationem, nec modo vllo eſt extendenda de caſu ad caſum, neq; de loco ad locum, neq; de perſona ad perſonam.*

55 *Conſuetudo vigens in vnoquarterio, alium quarterium non afficit.*

56 *Conſuetudo, in Ciuitate introducta æqualiter in omnibus eius vicis obſeruari debet.*

57 *Conſuetudo tantùm habet de potentia, quantum habet de actu, & vſu.*

58 *Diſponens præſumitur, ſe conformem reddere locali conſuetudini, teſtandiquè facultas alicui tributa, ſecundùm loci conſuetudinem, vbi tabulæ conduntur, intelligitur.*

Paterquè ſi filium, vel filiam inſtituat in eo, quod ad ipſos de iure ſpectat, ius ſtatutarium attenditur, & non commune.

59 *Promiſſio à viro facta de reſtituenda dote in caſibus à iure permiſſis, ius conſuetudine approbatum comprehendit.*

60 *Stylus vſus quoquè eſt, & obſeruantia, ſed Tribunalium tantùm, & Curialium, in vnaquaquè Curia reſpectiuè ſeruandus.*

61 *Iudex non ſeruando ſtylum Curiæ, ita faceret litem ſuam, quemadmodum, & ſi ius commune paruipenderet.*

62 *Sententia contra ſtylum prolata, nullitatis labe maculata eſt.*

Et qui ſecundùm conſuetum in citando ſtylum non fuerit notificatus, erit à contumacia immunis, ſi non cõpareat.

63 *Stylo potiùs ſtandum eſt, quàm conſuetudini.*

64 *Stylus quanto tempore inducatur, remiſſiuè, eſtquè concludenter, & formiter probandus, illum fuiſſe legitimè præſcriptum, & quando.*

65 *Cùm ex receptis probationibus in cauſa, aliquem extare in illa Curia conſtiterit ſtylum, alijs in cauſis de illo docere non oportebit.*

66 *Iudex quod in actis ſcribere ſatagat, ſe inſtructum fuiſſe de ſtylo à viris, ſic atteſtantibus, ſat erit.*

67 *Stylus recipiendi teſtes per Notarium haùd repugnat cum iure communi.*

68 *Iudex appellationis ſtylum Curiæ illius Iudicis, à quo fuit appellatum, ſequi obſtringitur.*

69 *Cauſa ad ſuperius tranſlata Tribunal, remedio appellationis, eandem retines, nõ diuerſam conſequitur naturã.*

70 *Cùm diuerſi, & prorsùs diſiuncti, ſuperioris iuſſu, coniunguntur ordines, ſententia profertur iuxtà illius Tribunalis ſtylum, cui fuerint aliud adiunctum.*

71 *Stylus particularis Notarij attendendus quoquè eſt.*

72 *Si in loco contractus vnus vigeat, diuerſus autem in loco iudicij, vtrũ ſtandum ſit.*

73 *Vſus difformis nullum inducit ſtylum, nèc conſuetudinem, niſi diuerſitas proficiſceretur ex actibus, qui ſe compatiuntur cum ipſa conſuetudine.*

74 *Qui poteſt poſt dies quindecim facere, regularitèr multò màgis poterit intrà illos.*

DE Curia, hoc eſt, iuſtitiæ aula, & publici conſilij ſede nonnulla dicturus, Ciceronis præclariſſimi Forenſiũ Oratorũ Principis
1 teſtimoniũ, quo illius dignitatẽ ampliſſimè exornauit, initio huiuſce operis prǽterire nõ poſsũ. Agens.n. in oratione pro Milone, de Romana illa Curia, Clodio Duce, atq; Auctore ſuccẽſa, ità, & factũ deplorat, & locũ dilaudat: *Quo,* (inquit, idest facto) *quid miſeriùs, quid acer-*

acerbiùs, quid luctuoſiùs vidimus. Templum ſanctitatis, amplitudinis, mentis, conſilij publici, caput Vrbis, aram Sociorum, portum omnium gentium, ſedem ab vniverſo populo conceſſam vni ordini inflammari, excindi, funeſtari? Quibus
profectò verbis nihil exornatiùs, nihil
eloquentiùs dici poterat. Ex quo facilè
intelligere erit, quàm aptè à Græcis
βῆμα, Curia vocetur, quod verbum, &
Altare, & Tribunal ſignificat, nimirũ, vt
oſtẽdatur eodem ferè modo, & iudicijs,
2 & hoſtijs immolari Deo. Bythinis è cõ-
ſpectu ſolis tribunal erat, quod illud tã-
quam ſacroſanctum cauſæ dijudicandæ
præeſſe dicerent, ſuperſtitioſa quidem
iſthæc obſeruatio erat, ad rem tamen
noſtram maximè faciens; ad ſolis enim
aſpectum patebat Curia, vt oſtenderetur Tribunal, iuſtitiæ domiciliũ, hoc eſt
alterius ſolis ſedem, Cęlo ipſo penè nobiliorem eſſe: ſoli enim comparatur iuſtitia, cum ex ea cęteræ virtutes, tanquam è ſonte lumen deriuent; Solis radijs forus ille illuſtrabatur, vt inde intelligeremus, noſtrates Curias eſſe, quę
à iuſtitię ſole, ac luminum parẽte Deo,
ſãctiſſimis illuſtrationibus aſpergi promereãtur. Solem intuebatur Bithynum
Tribunal, vt viderentur ipſius Iudices
rectæ rationis, quę Microcoſmi Sol eſt,
lumine dumtaxat duci, & ſapientię iubare, quæ Soli etiam comparatur, inter
3 iudicãdum illuſtrari; quin & antiquitùs
iuxtà templa collocabãtur Tribunalia,
vt hac re monerentur Iudices, ſe à Deo
conſtitutos, eiuſdem ſubiectos iudicio
eſſe: *Plato lib. 6. de legib. Surg. de Neap. illuſtr. cap. 6. n. 15. Borrell. de præſtant. Reg. Cathol. cap. 60. num. 10.* ſubdens,
Athenienſes Areopagitarum Senatum
in templo Martis conſtituiſse, quod
hiſce noſtris tẽporibus ob ſacræ domus
reuerentiã haùd permittitur, *cap. decet*,
vbi *Gemin. n. 3. de immun. Eccleſ. Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de diuerſ. prouiſ. & nundin. n. 11.* Ex his iàm ſa-
4 tis intelligi poteſt, quanta ſapientia, &
conſilio maiores noſtri locum certũ in
Vrbe, ac fixum, vbi publicas agerent
curas, eſſe voluerint, ac pro dignitate,
magnificis eum ſubſtructionibus, pulcherrimis ſubſellijs, ſingularibus ornamentis in morem Aulæ Regiæ, ac Reginę Iuſtitię domicilium exornarunt.
Cuius quidem loci, etſi Curiæ, à curis
ipſis publicis, vt *Feſtus*, atq; *Iſidorus* putant proprium, ac maximè receptum
nomen feratur, alijs tamen ab alijs appellari conſueuit, Conſilij ſcilicet, Senatus, Ordinis, Collegij, Congregationis,
Capituli, Adunantiæ, Corporis, *Anton. de Roſel. in tract. de poteſt. Papæ*, quem
poſt *Curiam Piſan. & Bonadill.* laudat
Maſtrill. perlegẽdus *de Magiſtr. lib. 3. c. 9. n. 29.* Dici quoq; ſolet Palatium, &
prætoriũ, *l. 2. de decur. Marc. Ant. Surg. add. tract. cap. 24. num. 9.* Tribunal,
cap. forus, de verb. ſign. Gloſ. in cap. 1. de ſent. et re iud. verbo, Tribunal, Diuus Thom. 3. par. q. 59. ar. 1. Petr. de Greg. Tholoſ. cap. 6. nu. 4. de Republ. lib. 2. Et
tandèm Curia, *l. obſeruare, verbo, Curiam, C. de decurion. lib. 10. & ibid. Io. de Plat. & Luc. de Pen. Borrell. conſ. 26. n. 32. vol. 1.* Has Curias inuentas fuiſse
de iure digeſtorum, illaſque primo celebraſſe Romulum Romanorum Regẽ,
ac Parentem, memorat *Petr. Bellug. de inuent. Curiæ, rub. 2. n. 1.* quem redarguit *Borrell. in add. ibid. lit. A. & B* tra-
5 dens antè Romulum Curias, & parlamenta ſua habuiſſe initia. Priuilegia,
quibus potitur palatium, in quo iuſtitia
exercetur, enumerat *Maſtrill. add. loco à n. 34.* De verbo Curiæ, & quot iſtæ
Romæ fuerint; meminit *Andr. Tiraq. annot. ingenial. dier. cap. 16. lib. 1.*

In hac verò inclyta Ciuitate plura
Tribunalia, & Magiſtratus ſunt conſtituti, ex quorum diuerſitate illa ornatior redditur, *Mut. Surg. de Neap. illuſtr. in add. ad patrem, ſub n. 334. pag. 334.*

6 Primum eſt Concilium Status, ſeù
Belli, de quo meminit *Bouadil. in polit. lib. 1. c. 9. n. 14. & to. 2. lib. 4. cap. 2. n. 5.*
& in eo præſunt Magnates à Rege electi, negotia militaria, ac regimen Regni
politicum agitantes, & de hoc perbellè
loquitur *Io. Dominic. Taſſon. de antefat.*

ver.

ver. 3. obſer. 3. & hi vocantur Conſiliarij
Status, qui præcedunt etiam Regētibus
Togatis in Collaterali Conſilio, quan-
do ſimul conſident, etiam in votis pro-
ferendis, vt per S. M. declaratum tradit
*Maſtrill. cit. tract. de Magiſtr. lib. 4. cap.
14. tit. de Conc. belli, Reg. Sanfelic. deciſ.
223. lib. 2.* vbi curioſam extricat quæ-
ſtionem, ſi in omnibus alijs actibus præ-
ferantur, & reſoluit, Regentes tàm in
iunctis, quàm in cæteris actibus præce-
dere.

7 Alterum eſt Collaterale Conſilium
ad latus Excell. Proregis in eius palatio
quoque aſſiſtens, & qui ibi præſunt, can-
cellariam regunt, antiquitùs magiſtri li-
bellorum nuncupati, *Bude. in l. nec quic-
quàm ff. de off. Proconſul.* in quo honore
Papinianus fuit, *l. reſcriptum ff. de di-
ſtract. pignor. Frecc. de ſubfeud. lib. 1. de
offic. Magn. Cancell. Surg. add. tract. cap.
26.* Hi enim ſublimis huius dignitatis
prorogatiuis fulti Collaterales Conſilia-
rij, *l. 1. C. de præpoſ. labor. lib. 10.* & Regē-
tes Regiam Cancellariam dicuntur, quo-
8 rum præcipuum munus eſt nomine
M. Cancellarij libellos, ſiuè memorialia
expedire, *prag. 1. de fid. inſtrum.* priuile-
gia inſpicere, & prouidere, *Frecc. n. 29.*
aliaque peragere, quæ copioſè enume-
rat idem *Taſſon. ver. 7. obſeru. 3.* habent-
que eandem cum ipſo Prorege poteſta-
tem, *Reg. Tapia dec. Ital. 3. num. 9* ſunt
etenim pars corporis Regis, *l. humanum
C. de legib. l. quiſquis C. ad l. Iuliam Ma-
ieſt. Boer. dec. 17. num. 4. Matthienz. in
Dialog. Relator. par. 1. cap. 4. nu. 9. Reg.
Valenz. conſ. 94. num. 4. Reg. Sanfelic. in
prax. iudic. ſect. 26. à num. 5. Reg. Rouit.
in prag. 12. num. 2. de official.* & ſine eo-
rum voto, quod habent deciſiuum, nihil
Prorex agere poteſt, latè *Reg. Sanfelic.
dec. 62. num. 2. lib. 1.* in ijs potiſſimum
quæ concernunt iuſtitiam, *Franc. Mar.
Prat. lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 44. num.
14. D. Conſ. Paul. Staib. reſol. forenſ. 64.
num. 10. lib. 1. Reg. de Ponte de poteſt.
Proreg. tit. 12. de delegat. cauſar. num. 17.*
inquiens longè illos aberraſſe, qui tra-
dunt Regentes eſſe D. Proregis aſſeſſo-
res, inſequitur idem *Franc. Mar. Prat. ad
Muſcatel. par. 2. Gloſ. conceduntur verſ.
& quatenus, & lib. 2. diſcept. forenſ. cap.
25. num. 16.*

Vtrumque verò Conſilium ampliſſi-
mum, ſummæque authoritatis ſemper
habitum eſt, atque hoc tempore præſer-
tim habetur, quo cum viris principibus
doctrina, prudentia, ac ſapientia ſingula-
ri ornatis, tanquam cum ſideribus, vnde-
quaque refulgentibus, Excellentiſſimus
Prorex veluti ſol fulgidiſſimus, iuſtitiæ,
pietatiſque radios nitidiſſimos effundit.

9 Miror tamen *Surgentem cit. tract. de
Neap. illuſtrat. cap. 17.* nimiùm ſuis ſe-
dilibus fauere, qui ſcriptum reliquit, ſe-
dilitios tantùm huius Ciuitatis patritios
ad Regentis Cancellariam munus ad-
mitti, cum res ipſa contrarium euidentiſ-
ſimè iure oſtendat, ſi nobiles dixiſſet, nō
vtique videretur improbandus, nàm
Reipublicæ intereſt, per Nobiles regi,
*Franc. de Petris feſtiu. lect. lib. 1. cap. 7.
num. 25.* Sed ſedilitios expreſſit, qui ea-
tenùs æſtimandi, quatenùs nobilitate
fruuntur, vt nos alibi aduertimus.

10 Illud tandèm de huius Regni noſtri
Cācellaria memoratu dignum eſt; quod
omnium Doctorū, præter *Marini Frec-
cia* diuerſum opinantis in *citat. tractat.
tit. quis dicatur Dux numer.* 52. quem
pauci ſequuntur; ſuffragio nititur, eam
ſcilicet ab illa, quæ Matriti apud Ca-
tholici Regis noſtri Maieſtatem con-
ſtituta eſt, nihil diſiunctum, aut impar
habere, ſed ipſiſsimam eſſe, ac veluti vni-
cum Conſilij corpus ex vtraque exiſte-
re, *Surg. ſæpe cit. tract. cap. 27. num. 40. in
fin. & 41. Reg. de Ponte in add. tit. de
delegat. cauſar. ſub num. 17. Reg. Tapia
lib. 2. iur. Reg. tit. 32. de offic. M. Cancell.
num. 4. & dec. Suprem. Ital. Senat. 21. nu.
13. & 14. R. Valenz. conſ. 94. n. 41. lib. 2.
Reg. Reuerter. dec. 444. Reg. Capyc. Latro
conſult. 43. à num. 36. lib. 1.* de hoc am-
pliùs dubitari non poſſe ſubnectens, ex
peculiari gratia, à Sua Cæſarea Maieſta-
te impartita in parlamento anni 1536.
re-

regiſtrata inter capitula, & gratias, huic Regno conceſſas, in *cap. 24. memorati parlamenti*, vbi ad huius Vrbis preces placuit Carolo V. Inuictiſſimo concedere, vt in Regia Curia aſſiſteret vnus ex Regentibus Regiam Cancellariam huius Regni, quod confirmatum extitit ex *cap. 25. in parlamento anni* 1554. Hinc Regens electus pro ſupremo Italiæ Senatus, & in eo Conſilio reſidens obtinet omnia munuſcula ſalis, zacchari, & ferri, quæ cæteris Collateralibus huius Regni Conſiliarijs præſtantur, teſte eodem *Reg. Capyc. Latro num.* 47. quin (quemadmodùm ſuo tempore ſemper fieri cõſueuiſſe teſtatur ipſemet *Reg. Capyc. Latro*) quoties quempiam ex hac Ciuitate euocari ad Supremum illud Italiæ Conſilium Matritenſe contingit, is antequam proficiſcatur, in Neapolitano Collaterali obeundi muneris auſpicia capere, ac poſſeſſionem inire ſolet. Quod non multis antè annis, duo Vrbis huius præclariſſima lumina, Reg. Iacobum Capycium Galeota, Fabij ſuperioris Regentis filium, ac laudum, virtutumque hæredem, qui ætate adhùc florenti, meritis magis, quam annorum grauitate matura, nobiliſſimo genere, & equeſtri natus, in equitum S. Iacobi numerum aſcitus, probitatis, ac doctrinæ propè miraculum, Regiæ Cameræ primùm Præſidem ſe laudatiſſimè geſſit; inde ab Rege ipſo Catholico D. N. ad Regentis in Supremo Italiæ Conſilio munus euocatus eſt. Et Reg. Antonium Miroballum, cuius viri nomen, & virtus, morte ipſa licet inuita, manet, æternumque manebit; Illum Excell. Comite de Caſtiglio ſingularis prudentiæ, & probitatis Principe; Iſtum Excell. Pignorandæ Comite Regni huius iàm habenas ſuauiſſimè, ac ſapientiſſimè moderante; feciſſe, quilibet ſuis oculis potuit videre.

Hoc igitur cum dubio omni procul videatur: nullum inter vtrumque Areopagum diſcriminis eſſe locum, ſed vtrique paria, omnia, & communia eſſe tribuenda ex vnitate formæ, & originis, vt ex *Io. Andrea de Georgio alleg. 5. nu. 12.* comprobat *Reg. Valenzuela conſ. 94. nu. 24.* iure prælaudatus Dom. Reg. Galeota, cùm vti diximus Regens illius Supremi Italiæ Conſilij iuſſus fuiſſet, atque in iſto Collaterali poſſeſſionem adiſſet, aliquot antè menſibus, quam ibidem D. Franciſcus Antonius Muſettula vir doctiſſimus, è Decano Sacri Conſilij meritò egregiæ virtutis, idem dignitatis (Regens, & ipſe iuſſus) obtineret; reuerſus ab Hiſpania ad hanc Vrbem (quam ſuo aduentu lætitia maximoperè affecit, & nouæ virtutis radijs Regnum totum illuſtrauit) iure, inquam, maximo præferri ſe cęteris alijs Regentibus, poſt initam à ſe poſſeſſionem ante ſuum in Hiſpaniã digreſſum creatis poſtulauit. Cui petitioni non tantùm ipſam æquitatem fauere aiebat, ſed & Regiæ Maieſtatis mãdatum, quod omninò exequi par eſſe videretur.

Et quamuis obſiſtente D. Reg. Muſettula, eo tempore ob mortem Regentis D. Ioannis de Burgos Decano, hancque ſibi prærogatiuam contendente; in Collaterali tamẽ referente D. Reg. *D. Felice Vllaa* homine sũma morũ ſuauitate, doctrinæ omnibus ornamentis prædito, ac de Republica optimè ſemper merito pro D. Regẽte Galeota deciſum fuit, & idem in executionem mandati S. M. præferri iuſſus ſub die 10. Martij 1661. penès è mandatis ſcribam Ioſeph Griuellam, patrocinantibus pro D. Regente Galeota D. D. Marco Aurelio de Matteis Barone Tini: & pro D. Reg. Muſettula, Franciſco Maria Prato, viris peritiſſimis.

Quam præeminentiam, idem D. Galeota non ſolùm ſibi deberi intellexit, vti priùs electo in eodem genere dignitatis; ſed etiam ſi munus Regentis in Supremo Italiæ Conſilio aliud, atque omninò diſiunctum, à Regentis munere in hoc Collaterali cenſeretur; nihilominùs ſibi deberi; quandoquidèm illud immediatè Collaterale Regis eſſet, atque iſto Neapolitano digniùs, ac proindè in eo fuiſſe Regẽtem, aliquid maius eſſe, quam

in

in iſto fuiſſe, magis namque illuſtratus dicitur, qui ad latus Principis aſſidet, ad *text.in l.* 1. *C.de præpoſ. lab.lib.* 12. *Reg. Capyc.Latr.add.conſult.*43. *num.* 12. *ex Io.de Montaygn. de author. magn. conſ. nu.*4. digniorque cenſetur, qui in altiori loco ſedet, & altior locus denominatur, qui proximior eſt domino, *Boer.de auctor. Magn. conſ.num.*4. *Michael Ferro Manrique tract. de præced.quæſt.*17.*n.*1. *in fin. Io.de Solorzan.R.Conſ.in alleg.ſuper præcedentia Supremi Indiarum Conſil.num.*41.*Card.Iacobac.de conſil. lib.*1. *art.*1.*num.*246.*&* 273.& confert regula *text. in cap. ſtatuimus de maiorit. & obedient.* ibi, *& qui maior eſt in ordine, etiam ſi poſteà ſit receptus potiorem eſſe volumus*, confirmata in *l. ex agentibus* 4.§.*ſed in ſalutationibus*, C. *de Princip. agentib.in rebus lib.*12.eamque ſtatuunt *Præſ.de Franch.dec.*365.*Petr.Gregor.de Republ.lib.*4.*cap.*6.*num.*9. *Reg.de Ponte conſ.*14.*num.*44.*& dec.*8. *Fab. de Anna conſ.*40.*num.*25. *Reg. Valenz. conſ.* 34. *num.* 88. *Marcell. Manr. alleg.* 50. *per tot.Reg.Rouit.conſ.*84.*à num.*3.*& deciſ.* 65. *Peregr.conſ.*3. *num.*39. *lib.*3. *Reg. Capyc.Latro d. conſul.*43.*nu.* 17.*& ſeq. & Larr.alleg.*52.*num.*1.*&* 14.

11 Inoleuit etiam vſus in hac Ciuitate, vt Excell.Dominus habeat ſcriptorium; nouitio, ac barbaro quidèm nomine, à ſcrinijs tamen, ni fallor, deducto, ac deriuato, de quibus ſcrinijs extant integri *tract.in* 12.*lib.C.Iuſtin.de Magiſtr.ſacr. ſcrin.& de prox.ſacr.ſcrin.* Quæ ſcrinia apud veteres Principes recondebant res ab ipſis Principibus geſtas cum conſilio ſapientum, vnde, & plura ſcrinia erant in palatio Principis, memoriæ ſcilicet, libellorum, Epiſtolarum, & diſpoſitionum, *Griſon. de verbor.ſignific.lib.*7. Scriptorium noſtra tempeſtate omninò ſeparatum, & ſeiunctum eſt à Concilijs ad latus Principis collocatis, & in eo duo ſecretis reſident, alter iuſtitiæ, alterque belli gubernaculum ſuſtinens. Hi verò nonniſi maxima doctrina, diuturnaque rerum experientia eliguntur, qui & Reipublicæ gubernacula regere nouerint, & iuſtitiæ lances, non ex gratia, aut ex muneribus, ſed ex æquo, & vero teneant, & moderentur.

12 EST, & Sacrũ Conſilium, cui Alphonſus Primus Rex Aragonũ poſt bellorum calamitates, Regno pacis lenitate ſubleuato, inter cætera ab eo exantlata præclarè facinora, fundamenta iecit, *Frecc.lib.*1. *tit. de antiq.ſtat. Regn.ſub num.*31.*ver.* 16.*fuit.Reg.Tapia de offic. S.C.num.*6. *lib.*2.*iur. Regn.* quos refert *D.Conſil.Staiban.lib.*1. *reſol.forenſ.*50. *num.*2. *Capacc.in lib. nuncupato il foraſtiero giorn.*7.*pag.* 584. quamuis hanc laudem Ferdinando, tribuat *Surg. citat. tract.c.*17. *num.*45.& annotauit etiam *Reg. Capyc. Latro dec.*68. *num.*8. *lib.*1. Quod prorsùs à veritate eſt alienum, hic enim tantùm inſtitutum ab Alphonſo conſilium in formam erexit Tribunalis maiori Conſiliariorum adhibito numero; Magnum hoc Tribunal ſuæ conſtitutionis initio anni 1445. regebatur in Monaſterio Sanctæ Claræ, *Gramm. in conſt. Aduocatoſ num.*7. vſque ad annum 1539. deindè translatum cum alijs Tribunalibus in Caſtrum Capuanum propè Ciuitatis mœnia induſtria, & ſolertia Excell. D. Petri de Toledo tunc Regni clauum ſuſtinentis, *pragm.* 6. §. *erat olim de offic.S.C.* Vnde, quod priùs de Sancta Clara Conſilium vocabatur, poſtmodùm Caſtri Capuani fuit deno-

13 minatum? Eius iuriſdictio perampla eſt in quaſcunque cauſas, & perſonas, ijs tantùm exceptis, quæ fiſci patrimonij æra tangunt, *Frãch.dec.*338.*& dec.*601. *n.*5.*Surg.add.tract.de Neap.illuſtr.c.*26. *num.*22. *Conſil. Carleual de indic. lib.*1. *diſp.*2.*q.*8.*ſect.*6.*num.*1151. & principaliter de grauaminibus remedio appellationis cognoſcit, cum M.C.V. ſit illi ſubmiſſa *de Franch.dec.*344. De huius Tribunalis, eiuſque Præſidis prærogatiuis, ac priuilegijs plena manu pertractant *Taſſon.cit.obſer.*3.*num.*62. *Nicol.Top.de orig.Tribunal.par.*2.*lib.*1.*de orig. S. C.* Cuius Areopagi Italiæ ſentẽtiæ, ac decreta, non ſecus ac è Delphico Tripode prolata oracula ab omnibus haberi cõ-

D ſue-

ſueuere, *Franc. Monaldus conſ.123.lib.*
1.num.11.& 12. & loquitur *Præſ. Mer-*
lin.controuer.forenſ.cent.2.cap.1. nu.58.
& cap.19. num.1. & Franc.Mar.Prat.
lib.3.diſcept.forenſ.cap.30.num.3. Nèq;
immeritò, tanta enim eſt eius authoritas,
tantique nominis celebritate apud exte-
ras quoque gentes viguit, vt mirum non
ſit, ſi illius deciſionibus territum ſe fuiſ-
ſe, *Decius* ſui Æui Iuriſconſultorum fa-
cilè Princeps fateatur *conſ.379* quod
hoc tempore faciliùs dictum fuiſſe pu-
tamus, cum tot ſapientiſſimos, atque in-
tegerrimos viros antiquiſſima nobilita-
te conſpicuos, tot præclariſſimos mini-
ſtros ſententiam dicere videmus, & tot
egregios Aduocatos, tot patronos diſ-
ſertiſſimos in eo conuenire perſpici-
mus? An non grauiſſimo Areopagita-
rum Senatui conſeſſum hunc tàm præ-
clarum comparemus! in quo tot Papi-
niani, atque Vlpiani, quot Conſiliarij, Iu-
diceſque reſident? Quid hic non ratum,
firmumque habendum, vbi omnia ad sã-
ctiſſimarum legum normam, atque li-
bellã exactè diſquiruntur, ac trutinãtur.
14 Cuius Areopagi, omnium ſanè in-
tegerrimi ſcita, an legum vim, auctorita-
temque obtineant in dubium reuoca-
tur; *Affl. tam dec. 113.nu.3.* quem refert
D.Carau.hoc in ritu num. 22. quàm *dec.*
96.n.11. dec.169. nu.9. & dec.190.n.7.
affirmatiuè reſpondit, inſequitur *Ma-*
rant.in ſuo ſpecul.in 6.par.ver.quandoq;
appellatur num. 251. confirmant *Fab.*
Optinell.in l. imperium num. 336.ff. de
iuriſdict.omn.iudic. Bolognet.in l.1.ff. ſi
cert.petat. de Franch.deciſ. 238. in fin.
idem Mediolani obſeruari, teſtatur *Iul.*
Clar.in prax.crimin. §.fin.q.38. col.3.
Contrariæ tamen ſententiæ vehemen-
ter arridet *Alphan. in d. l. 1. num. 117.*
cum ſeq.ſi certum petatur, penitùs dene-
gans S.C. poteſtatem legis condendæ,
ſiquidèm Regum, & Principum ſenten-
tiæ, qui alijs ſubijciuntur, legis authori-
tatem haùd habent *Angel.in l.1 num 7.*
ff.de ferijs, vbi *Alex. num.24. & in conſ.*
97.num.5.lib.3.Dec in l. Ciuitas num.5.
vbi *Iaſon.num.7. ſi cert.petat.* Sacrum
15 autem Concilium, iuriſdictione, & ordi-
ne Collaterale Conſilium ſuperius ha-
bet, vt *not.in prag.R. Ferdin.I.incip.ſen-*
tẽtias de off. S.C. Hiſq; mirificè adſtipu-
latur *tex.in l.2.§. exactis deinde ver.ne-*
que prouocatio ff de orig.iur. vbi prouo-
catio denegatur à ſententijs decem illo-
rum virorum, qui conſtituti fuerint ad
petendas à Græcis leges, cum eis datum
eſſet ſummum ius, & leges corrigere.
Cum autem à ſententijs S.C. reclamare
liceat, *Affl.dec.231.Franch.dec.135.* &
alibi, quę reclamatio appellationis lo-
cum occupat; *Gl.in l.1.C.de ſent.præfect.*
prætor. Andr.in cap.1.col.4. ſi de inueſt.
int.dom.& vaſſ.lis oriat. Affl.in prælud.
conſtit. Regn.q.10. num.4. minimè illud
poteſtatem legis condendæ habebit,
repræſentàt enim Prætorio præfectum,
cui leges promulgare non erat permiſ-
ſum *l.formam C. de offic præfect. prætor.*
Dec.in Rub.C.qui admitt. nu.21. in vlt.
lect.Rub.conſ.50.num.11. Hanc opinio-
nem de iure veram in dec.Rot. Capellæ
Delphinatus exiſtimarunt *Felin. in cap.*
1.col.6.ver ſcias etiam de re iudic. Franc.
in c.duobus de reſcript.lib.6. Nicol. Eue-
rard.in loc.ab author. num.10. in Curia
parlamenti Paris. tradidit *Boer. in tract.*
de author.mag.conſ.nu.178. ex Aufred.
in add.ad Cappell. Tholoſ.q.405. & in
Senatu Pedamont. teſtatur *Theſaur. in*
præfat.dec.eiuſdem num.32. & quod re-
gulæ Cancellariæ Summi Pontificis, &
Regis non ſint leges generales, confir-
mant *Anchar.conſ.298. Affl. in Conſtit.*
apud Iuſtitiarios num. 2. ſub rub. vt in-
ſtit.& vn.offic. Quorſum plura? certum
16 namque eſt, quod S.C. quatuor congre-
gatis claſſibus, præuia Proregis licentia,
poterit articulum iuris dubium deter-
minare per modum legis in poſterum
ſemper ſeruandæ, *Gramm.dec.13.in fin.*
& indiuidualitèr demonſtrat ex *Affl.* &
alijs *Paulus Chriſtinæus dec.Curiæ Belgi-*
cæ 63.& 65.tom.2. vt obſeruauit die 16.
Martij 1623. in ardua, & celebri apud
maiores noſtros quæſtione, nùm hæres,
qui defuncti æs alienum proprio nomi-
ne, ac inſolidum ſe ſoluturum obſtrinxe-
rit

rit inuentarij confecti beneficio potiri debeat, & adhibita matura conſideratione, è tanto Senatu, pro hærede, articuli manauit deciſio, cuius memores ſunt Reg. Sanfel. dec. 212. lib. 2. Reg. Capyc. Latro deciſ. 115. lib. 1. & conſul. 31. lib. 1. Thor. p. 2. cõp. verb. exceptio diſcuſs. Carol. Ant. Macc. in ſylu. caſ. forenſ. c. 47. n. 1. & confert prag. 47 §. 2. de offic. S. C.

17 At ſi Senatus in aliqua cauſa iudicia obit, non legis vim iudicatum habet, & cæteris præiudicium afferre non valet, Rebuff. in proœm. conſtit. nu. 12. Maſcar. de probat. concl. 484. Eman. Themudo in præfat. ad par. 1. deciſ. Canon. Portugall. num. 35. Cæterùm cum ſententiæ S. C. ſub nomine Regis proferantur à grauiſſimis Leguleis, & Conſiliarijs, qui ſuis ſcientijs, & Religione Regnum illuſtrãt, atque ornant, ſecundùm Bal. in authen. habita, §. namque, C. ne filius pro patre, quales erant tempore Affl. vt idem dixit in præfat. dec. n. 7. deciſ. 24. n. 10. deciſ. 269. in fin. in conſtit. Regn. in prælud. q. 5. num. 4. & in conſtit. appellatationum tempora, num. 43. de appellat. Sigiſmund. Loffred. conſ. 1. n. 208. & conſ. 25. & Marin. Freccia, vt ipſe teſtatur lib. 2. de ſubfeud. c. in eip. quæro, in fin. Et quales præſunt noſtris hiſce temporibus, omninò debent ſeruari, & ſi non pro legẽ, ſaltèm pro ſtylo habendę ſunt, & obſeruandæ, maximè à Curijs inferioribus, Menoch. conſ. 59. n. 10. lib. 1. per tex. in l. nam etſi parentibus. §. filius, ff. de inoff. teſtam. l. denunciaſſe, §. vlt. ff. ad l. Iuliam, de adulter. Bal. conſ. 334. in fin. lib. 2. Aymon conſ. 232. n. 2. Zaſius in rubr. ff. de exception. n. 6. & 7. & poſt Caran. hoc Ritu nu. 21. & Rit. 79. nu. 12. & 260. num. 7. & Affl. dec. 135. n. 3. oſtendit Theſaur. cit. loc. num. 33. & concinnunt tex. in l. 1. §. hoc autem, ibi: Sic eſſe ſæpè iudicatum, & in l. nam Imperator, ff. de legibus, meritòq; Sylua Nuptialis, in verbo, Iudicandum, relata per Dom. de Franch. deciſ. 171. num. 4. dicebat, Iudices ſe debere reddere conformes cum Conſiliariorum huius Regni placitis, vt de dec. Rot. Rom. affirmat M. Ant. Marſ. Colũna in tr. de Eccl. redd. orig. p. 3. c. 36. n. 9. & notat Prat. lib. 3. diſcep. c. 5. n. 88.

18. Quod ſi aliqua ſententia errore, aut iniuſtitia corrupta fuerit haud ſequenda erit, vt aduertunt Guid. Pap. dec. 215. ſub num. 9. & dec. 368. n. 1. Theſaur. dec. 32. nu. 3. Ludouiſ. dec. 87. n. 1. Quò factum eſt, vt in multis Rotæ Romanæ iudicaturis dictum fuerit Domini receſſerunt à deciſis, Caſſiad. dec. 9. num. 15. & nedùm inter diuerſa prætoria, ſed in eodem Senatu mutatis temporibus variatas fuiſſe ſententias, ait Afflict. dec. 174. num. 3. in fin. Io. Baptiſta Larrea alleg. fiſcal. 118. par. 2. num. 15. Etiam iiſdem Iudicibus ius dicentibus, vt tempore ſuo eueniſſe miratur, Plinius 2. lib. 6. epiſt. penul. Sequutus eſt varius euentus; nam duobus conſilijs vicimus, totidem victi ſumus. Notabilis prorsùs, & mira res, eadem in cauſa, iiſdem Iudicibus, iiſdem Aduocatis, eodem tempore tanta diuerſitas accedit, caſu quidem, ſed non, vt caſus videretur; & conqueritur Marchio Marchioni Reg. de Ponte dec. 34. exclamans: Vidimus vnò tempore iuris articulum determinatum vno modo, poſteà verò totum oppoſitum, & refert Franc. de Petr. feſtiu. lect. lib. 2. cap. 9. à n. 7. & plures determinationes contra Afflict. & Franc. deciſ. emanatas miro ordine, ac floridè recenſet Prato lib. 1. diſcept. forenſ. c. 27. à n. 93. & c. 5. à n. 102. to. 2. meminitq; lib. 3. c. 41. n. 39. Non enim ſi quid non benè dirimatur hoc in aliorum Iudicum vitium extendi oportet, cum non exemplis, ſed legibus iudicandum ſit, monet tex. in l. nemo Iudex 13. C. de ſent. & interloc. omn. iud. Nec ſpectandum quid actum fuerit, ſed quid agi, vel fieri debeat; l. ſed licèt, ff. de offic. Præſid. Menoch. conſ. 75. nu. 94. Conſ. Carleual de Iudic. to. 1. diſp. 2. n. 967. & tom. 2. diſp. 30. tit. 3. num. 11. Conſil. Theodor. alleg. 20. n. 2. Sabloneta concl. 10. Febo 2. par. deciſ. 69.

19 ADeſt, & Tribunal Regiæ Cameræ Summariæ ab Imperatore iuxtà aliquorum placitum Friderico II. fundatum ab Alphonſo I. au-

ctum, & reformatum, & in Caſtro Capuan.o anno 1540. translatum ſub Carolo V. deindè ex hoc loco in Principis Salerni Ferdinandi S. Seuerini palatio, anno 1554. collocatum (vbi hodiè templum auguſtiſſimum Domus Profeſſæ Patrum Societatis Ieſu viſitur, cuius ſtructura admirabilis, amplitudo maxima, ornatus pulcherrimus cum tholo fornicato miræ altitudinis: parietes pretioſo lapide tecti: fornices auro, picturaque egregia exornati; ſigna etiam marmorea è Summmorum Artificum manu plurima, ità ut eum celeberrimis Italiæ Baſilicis conferri poſſe, paucisque decedere videatur.) Denuò ob Pricipis idſius perduellionem, ad idem Caſtrũ anno 1580. peractis ampliſſimis Aulis, fuit relatum. De illius autèm Nominis ethymo, multi multa perquirunt; Cameram in feudorum iure nouum nomen eſſe indicat, *Andr. de pac. iuram. firmand.* & nonnulli ſummariam denominari, vel quia eſt ſumma Hera, *ideſt* rerum fiſcalium domina, aut quia agit ſumma æra, ſummas pecuniarum, *Marc. Anton. Surg. in lib. 1. cap. 26. num. 25. Taſſon. indic. loc. à num. 137.* & tradidit *Frecc. de ſubfeu. in rubr. de offic. magn. Camer.* de quo valdè admiratus *D. Reg. Moles in fine ſuar. deciſ.* cenſuit, nomen Summariæ ſumptum fuiſſe ex *l. fin. C. ſi propter publ. penſit. l. dominicis 7. C. vbi cauſ. fiſc.* cuius veritatem dilucidat perbellè peritus vir *Nicolaus Topius*, legendus, Theatinus Patritius in *tract. de origin. omnium Tribunalium par. 1.* qui *lib. 4. cap. 1.* Cameræ Summariæ originem oſtendit. In *cap. 2.* de illius reformatione, & diuiſione agit. In 3. de eius nomine, & diuiſione à Magiſtris Rationalibus. *cap. 4.* de negotijs, quę ibi aguntur, & ijs, quæ illis ſubiacent, *cap. 5.* de Præſidentium immunitate, & præeminentia, & *cap. ſequentib.* de Magnis Camerarijs de Locumtenentibus, & Præſidentibus miro ordine, lucidaq; metho-
20 do pertractat. Præſunt huic Tribunali Locumtenens, & duodecim Preſidẽtes, Togati octo, & quatuor non Togati, vulgò dicti *de Cappacorta*, ſiuè idiotæ, vel (vt honeſtiori vtar vocabulo) milites, qui eaſdem, præter togæ dignitatem, habent prærogatiuas. Sed in caſu iuris, an vota proferre valeant, extricat *Topius cit. cap. 2. à num. 8.*

An verò non Togati iuriſdictionem exerceant? conſultus proximè ſuperioribus annis, cùm neſcio quis ex iſtis, in re ſcænica, exorto tumultu, rixantes auctoritate ſua prohibere voluiſſet, eoſdemquè dicto contumaces, in carcerem conijci iuſſiſſet; Reſpondi, nec Præſidentem damnandum, quod imperiolum ſuum augere conatus eſſet: nec inobedientes pœna vlla afficiendos, quod reſiſtere Officialibus, eiuſmodi, quatenùs excedant, liceret priuatis, *Gloſ. in Conſtit. culpam non immeritò, ſub tit. de ſeruientib. exeuntib. extr. caſtrum abſque licent. caſtellani.*

Hoc etiam Cameræ Tribunal ſupremæ cenſetur auctoritatis, quippè quod & ſacrum nuncupetur, & multis partibus Tribunalia cætera ſuperet, de quibus alibi dicendùm mihi erit.

21 Non tamen hic diſſidium inter Regios Conſiliarios, ac Præſides Regiæ Cameræ denuò exortum, tempore quo huius Regni clauum regebat Exc. Princeps ſapientiſſimus Comes Caſtrilli, penitùs tacebo, vtris priores in congreſſibus ſedes debeantur. Pro Conſiliarijs plura ſcripſit Antonius Miroballus, qui eo tempore ipſe etiam Regij Conſiliarij munere fungebatur, eundem tamen integritas, ac doctrina ſingularis ad Regentis faſtigium poſteà euexit.

Præſidum verò cauſam tuendam ſuſcepit D. Carolus Calà Dux Diani Præſes, & ipſe doctiſſimus, cuius laudes alibi à nobis potiùs ſuperficietenùs delibatę, quam pro merito celebratæ ſunt. Porrò Conſiliarij nedùm toto Tribunali Regię Cameræ, & in loco vbi regitur in forma Tribunalis preferri, ſed & in Collaterali Conſilio, in conſeſſibus, ſeſſionibus, Regis Iunctis, atquè in Sacello Regio, Principi hinc atq; hinc aſſidere ſe debere contendunt, ac Præſidibus ſuperio-

rem

rem gradum occupare, idquè ſemper conſuetum fuiſſe anteactis temporibus, ob Sacri Conſilij Tribunalis antiquitatem, quam fatentur *Reg.Rouit. conſ.*102. *num.*8.*lib.*2.*Reg.Galeota lib.*2.*controu. iur.controu.* 11. *num.*7.*Reg.Capyc.Latro dec.* 198. *num.*4. *lib.* 2. Cùm Regiæ Cameræ Tribunal multo poſteriùs habeatur. In eo verò Reges ipſos, & præcæteris Regem Alphonſum, præſediſſe indubium ſit; Supplices prætereà ibidem libellos, titulo, Sacræ Regiæ Maieſtatis porrigi ſolitos. Ad hæc; prouiſiones immediatè oriri ſub forma; Prouiſa per Dominum Regem, & ad hæc vſq; tempora morem perdurare, vt ad Spectabilem Præſidentem ipſius ampliſſimi Senatus, ſub nomine Regis immediatè ſupplices dentur libelli, titulo, Sac. Reg. Maieſtati, inſcripti; Iudicia quoq; Tribunal illud Regio nomine exercere, ac deniq; Regem ipſum referre, atq; exhibere videmus; Itàut cùm in Collaterali aliquid decernitur, Illuſtriſsimi, atq; Excellentiſſimi Proregis nomine decretum ſignetur; Vbi verò in eodem Collaterali Sacrum Conſilium adeſt, atq; ibidem controuerſias diſcutit: Decreta ab eodem Sacro Conſilio ſanciantur; Prorex verò Illuſtris tantummodò appelletur, quemadmodùm Rex ipſum appellat: vt obſeruat *Nicol.Top.par.*2.*de Orig.Tribunal.lib.* 1 *c.*4.*n.*4. Et cùm Reges huic ſuo magno Conciſtorio minimè preſtò eſſent ex varijs Regni negotijs præpediti, ob ſuam abſentiam viros illuſtres, & etiam de genere, vel ſtirpe Regia in eodem Senatu Præfectos, vel Præſidentes deputarunt, quos recenſent *Capac. in memor. lib. nuncupato, il Foraſtiero, giorn.*7.*pag.*585. *Frecc.de ſubfeu.lib.*1. *tit.de antiq. ſtat.Regn.num.*38. & tradit *Top.add.p.*2. *lib.*2.*c.*8. *& lib.*3.*c.*1.*memor.n.*13. Gentiliſmei *Michaelis Petra*, (diploma quoq; *lib.*5.*cap.*4. reſcribens) qui Conſiliarij, Viceprothonotarij ſub Ferdinando Seniore Rege anno 1459. & S.C. Præſidis munus in hac Vrbe digniſſimè, anno 1464. geſſerat, ortus ex Baronibus Caſtri Sanguinis, quod oppidum cum alijs tribus propinquis feudis Montealto, Collealto, & Brionna, in familiæ noſtræ ditione diù fuit (munita etiam priuilegio maioribus noſtris impartito ab eodem Rege Ferdinando in eius felicibus Caſtris propè Turrim Sclauorum condito per nobilē, & egregium virum Benedictum de Balſamo de Pedemonte, Locumtenētem fundorum Comitis Honorati Gaetani, die 6. menſis Maij 1464.) donèc viciſſitudinum rota voluente, ad alios Dominos peruenit, pro quo tamen annuus cenſus ducatorum quadraginta adhùc ad nos pertinet, vigore publici documenti celebrati ſub die 28. menſis Aprilis 1569. manu Notarij Thomæ Anelli Ferretto de Neapoli, & alterius manu Notarij Io.Simeonis della Monaca Neapolitani, ſub die 20. Maij 1610. Extātq; in foro ipſius Oppidi inſignium Noſtrorum veſtigia; Leonis effigies marmorea, ex altero vngue Gigantis caput, ex altero ſēperuiuū oſtētātis. Quę obitèr Domeſtici monumenti ergò dicta ſint. Ad rē redeamus.

Præſidet huic Sacro Senatui hoc tēpore feliciſſimè, ac meritiſſimè Vir ille, quà doctrina, quà nobilitate generis penè incōparabilis, D. Didacus Bernardus Zufia Marchio Matonti; Veræ Sophiæ oraculum, ac virtutū omniū ſacrarium; cuius integerrimæ vitæ ratio, cū ſingulari prudentia, mirabili doctrina, infatigabili ſtudio, vigilantia incredibili, morūq; amabili ſuauitate coniuncta, in omnibus primùm Regni huius dignioribus Magiſtratibus gerendis ſpectata, Regij videlicèt Conſiliarij in S. C. in M.C.V. in criminalibus, Præſidentis, ac Locumtenentis in R. C., Regentis in Supremis Italiæ, ac Regio hoc Collaterali Conſilijs; in eodem deniq; Collaterali primū locum tenentis; ipſum iàm fama totum vulgante per Orbem de Repub. vniuerſa optimè meritum; potentiſsimum Monacham noſtrū, vt Supremo tandē hoc S.C. Præſidis Magiſtratu, tanti viri merita cumularet, adduxit, qua in dignitate, omnium Regni huius ampliſſima, ità virtute ſua ſe gerit, ac perficit, vt quanto ho-

honore ipſe ex ea affectus eſt, non minora illi ornamenta, ac lumina, ex ſua laude reddere videatur.

Contrà verò Præſides, vt ſuas partes propugnent, prætendunt in ſeſſionibus, ſeù Regijs Iunctis deberi ſibi ſiniſtrum latus, nec ſedere ſe dicunt poſt omnes Conſiliarios. Imò in Regio Collaterali Conſilio quando inibi conueniunt cum Regijs Conſiliarijs, qui adiuncti fuerint in Regia Camera, Conſiliarios ſiniſtrum latus occupare, Præſidentes verò dexterum, ſicuti in Regia Camera. Æqualiter tandem vtroſque in Regia Capella, poſt D. Proregem ſedere. Deindè hanc S. C. antiquitatem oppugnant; dupliciter enim Regiam Cameram antiquiùs Tribunal eſſe dicunt, vel quia erectum anno 1125. & ſtabilitum anno 1445. vt obſeruant *Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſeru. 3. num. 142. Surg. de Neap. illuſtr. lib. 1.* Vel quia Præſidentes ſubrogati fuerunt in loco Magiſtrorum Rationalium, quorum officium erat Princeps, & Supremum, vt ex eorum priuilegio apud *Surg. mem. cap. 8. nu. 3.* & tradunt *Frecc. lib. 1. tit. de ſeptem offic. Reg. offic. 4. num. 3. D. Reg. Galeot. reſponſ. fiſcal. 1. num. 51.* & teſtatur Archiuarius Regiæ Siclæ, & antiquitatum peritus *Petrus Vincenti* Magiſtros Rationales eſſe ſimiles Regētibus Regiam Cancellariam, *in ſua hiſtoria Familia Cantelmæ, fol. 74.* & ex Alphonſi Regis diplomate, & priuilegio omnes illius officij prærogatiuas fuiſſe in Præſidentes tranſlatas; firmat *Reg. Galeot. add. loco*, quin Præſidentes ius, atque authoritatem ſuam ampliorem faciunt, ſiuè materiæ ipſius, ſiuè clientelæ Regis, cuius cauſas iudicant, rationem habentes: ex traditis per *Menoch. conſ. 51. num. 11. & conſ. 257. n. 60. Larr. alleg. 52. à num. 25.* & confert *text. in l. vnicuique, C. de proxim. ſacror. ſcrinior. lib. 10.* vel ratione Gubernij Reipublicæ, in Curias ſubditas, & Miniſtros Cameræ numero longè maiores, quàm S. C. ampliſſimam exercentes iuriſdictionem in toto Regno, etiam in dominio Etruriæ, itàut aſſiduo labore pro publica vtilitate, vniuerſitatum Regni, & Regij patrimonij beneficio Præſidentes ſint impliciti, vt neque ferijs æſtiuis gaudere valeant; ad *tex. in l. publicas, C. de ferijs, Reg. Rou. in prag. 19. de offic. Proc. Cæſar. Reg. Galeot. reſponſ. fiſcal. 1. n. 57.* Ex quo etiam ſe præferri debere, quia Conſiliarios ſuperant in laborum comparitione iactant: ex *tex. in l. contra publicam, C. de re militari, lib. 10. Luc. de Penn. in l. vnica, C. de comitib. & tribut. ſcholar. lib. 12. & in l. 1. C. de diuerſ. offic. verb. meritorum eod. libr. Boer. de author. Mag. Conſ. nu. 145. Menoch. conſ. 784. num. 3. Reg. Capyc. Latr. conſul. 43. num. 14. Cardin. Iacobac. de Concil. lib. 1. art. 1. num. 272.* inquiens, quod in præcedentia ſedendi, cæteris paribus inter Prælatos ille præfertur, qui plus elaborauit pro Eccleſia; ad *tex. & Gloſ. in cap. Epiſcopos 17. diſt.* Nec actus poſſeſſiui, quos habent Conſiliarij ipſi, iuuant, vti facti nullatenùs quieſcentibus ipſis Præſidentibus, imò expreſsè conquerentibus *Vrſill. ad Afflict. dec. 282. n. 12. Coſta de fact. ſcient. & ignor. cent. 2. inſpect. 24. n. 7. Morla in Emporio, p. 1. tit. de ſeruitut. q. 4. n. 24.* Quin è nec poterant acquieſcere ſi voluiſſent, aut feciſſent, neque toti ordini Regiæ Cameræ præiudicare, vt expreſsè docuit *Marian. Soccin. in c. cum Eccleſia Sutrina, à num. 39. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & ibidem Abb. nu. 43. verſ. Tertia ſolutio.*

Vellem hic ego vtriuſque Auctoris, nempè DD. Reg. Miroballi, & Præſid. Calà ſcripta proferre, ſumma quippè illorum eruditio, ornatus, & eloquentia lectorem maximè delectaret, ſat ſcio. Sednè volumen meum plus iuſto creſcat, aut turgeſcat, cauendum mihi eſt. Omitto igitur vtrumq; Atqui litem ego, ità vt eſt ſub iudice relinquam? Sententiam ſaltem meam non aperiam? Aliquis fortaſſe conſulat, & quidem amicè; Ego verò non faciam, nè ſacras pietatis leges violaſſe videar. Et Conſiliarijs, & Præſidibus plurimum debeo: ſi pro vnis ſententiam feram, alteros lædam, neceſſe

eſt.

eſt . Sacri Conſilij alumnum me profi-
teor: in eo ab ephebis Iuriſprudentiæ
ſedulam operam nauaui: Parentis loco
illud habeo. Multa verò etiam ab am-
pliſſimo Regiæ Cameræ Tribunali mihi
proueniſſe fateor, multa ab illo didiciſ-
ſe: prætereà, cùm ſim feudatarius, me
eidem ſubiectum eſſe video: poſtremò
vtri magis obſtrictus ſim ignoro: ſed
vtriq; obſtrictũ me eſſe intelligo, vtrũq;
vt geminum parentem agnoſco, ac ve-
neror. Nihil pro vtriuſq; controuerſia
componenda dicam: præſertim cùm
ſingularis audaciæ vitio tribui poſſet, ſi
inter tot Iuriſprudentiæ gigantes Ego
pumilio, ac pygmeus ſententiam in tan-
ta cauſa laturus aſſurgerem. Illud vnum,
abſq; reprehenſionis nota dicere poſſe
mihi videor: Sacri Conſilij Patribus ſu-
periores partes ex conſuetudine, ſeù
poſſeſſione approbata à deciſione nu-
perrima, (vt audiui) quæ poſt comme-
morata edita reſponſa facta fuit, refe-
rente *Spect. Reg D. Gaſpare de Soto, & Acugna*, conuenire.

22 NOſtra eſt etiam M.C. quæ non ità
appellatur ob præeminẽtias, quas
præ cæteras habet, nequè ob cauſas ma-
gnas, quæ ibi agitantur, neq; quia in
ea præſit Magiſter Iuſtitiarius, ſed quia
eſt Curia immediatè Regis, ſecundùm
*Foller. in Conſtit. Magnæ Curiæ de Ma-
giſtro Iuſtitiar.* vel ex amplitudine iuriſ-
dictionis tradit *Surg. cit. tract. lib. 1. c. 7.
num. 15.* vel ad diſcrimen Curiarum
Prouincialium, vt patet in *Auth. vt ord.
Praefect. §. ſi verò ſolo, col. 5.* ad inſtar
Romanæ Reipub. quæ ad differentiam
aliarum Rerumpub. magna nuncupaba-
tur, vt in *Auth. de trient. & ſemiſſ. in
princ. R. Tapia de iur. Regn. lib. 2. in cõſt.
ſtatuimus lit. A. de offic. Mag. Iuſtitiar.*
Iſthæc profectò Ritus verba: *In
noſtris Magnæ, & Vicariæ Curijs*, & alia
ſimilia ſequentis ritus apertè inſinuant
23 duo illa Tribunalia, alterum .ſ. Magnæ,
alterũ Vicariæ Curiarũ, Reginæ Ioannæ
tẽpore diſtincta fuiſſe, vt optimè *D. Ca-
rau.* in hoc ritu admonet *n. 35.* Verba au-
tem poſtremi Ritus contrarium apertè
demonſtrãt, cùm eiuſdem Reginæ tem-
pore vnita ea Tribunalia fuiſſe dicant,
quod eodem in iſto ritu Additionator
Conſtant. Papa lit. A. aduertit. Neuter
tamen à veritate abhorret, nàm eiuſdem
Reginæ initio primam Commentatoris
Carauitæ admittimus ſententiam, cùm
nempè hos ritus componi mãdauit; cùm
verò eoſdem iam compoſitos obſeruari
præcepit, alteram præfatĩ addentis pro-
bamus reſolutionem, cuius præſertim
verba hanc diſtinctionem præſeferunt,
cùm ab ipſa Regina Ioanna dictarum
Curiarum vnionem factam fuiſſe, aiunt,
vt obſeruat *Thor. in pręfat. ad tom. 1.
compend dec. Neap.* Antiquitùs enim hoc
24 Tribunal binas ſubſtinebat perſonas,
vnam Magiſtri Iuſtitiarij, & vocabatur
M.C. cui præerat Locumtenens, ſeù Re-
gens, qui gladij vice in ſignum ſupremæ
potentiæ, ſceptro vtitur, .ſ. quodã bacu-
lo, ſicuti olim ſupremi Magiſtratus ſecu-
rim ferebãt, & illius loco deindè gladiũ;
*cap. non ſolùm, & cap. ſunt quędã 23. q.
5. Fab. Optinellus in l. Imperium, n. 78.
ff. de iuriſt. omnium iudic.* Alteram ve-
rò huius Regni Vicarij Generalis, ideſt
Proregis: *Gram. dec. 34. num. 9. & ex
Carau. in prag. 1. §. 1. n. 8. de Senat. cõſult.
Macedon.* admonet *Io. Franc. de Leo-
nard. in tract. de Magiſtrat. Reg. Neap.
cap. 3. num. 15. & eod. Carauit. hoc in
ritu n. 35.* relato tradit *D. Franc. Maria
Prato reſp. crim. 44. num. 22. Capibland.
de Baron. prag. 8. num. 121. Taſſon. cit.
loco num 203.* & huius nominis di-
midiati ſignificatum affabrè tradũt *Sur-
gent. lib. 1. cap. 6. num. 17. R. Tapia de
iur. Regn. tit. 1. in comment. huius ritus*
25 *lit. H.* Appellatione autem Curiæ, hæc
ſuprema venit; *arg tex. in §. ſed ius qui-
dem, inſt. de iur. natur. Rebuff. in tract.
de reprob. teſt. art. 7. Gloſ. vnic. 3.
tom. comme. Conſt. Regni Franciæ.* Ipſa
enim ſpeculum iuſtitiæ, luminare maius,
& fons à quo cæteri riuuli deriuantur,
meritò euocatur in *Conſtit. Regni hono-
rem debitum*, vbi *Andr. & Afſl.* Totius
Italiæ maius Tribunal à *Baiard. ad Clar.
§. fin. q. 49. num. 36.* & ab ipſa tanquam
à Prin-

honore ipſe ex ea affectus eſt, non minora illi ornamenta, ac lumina, ex ſua laude reddere videatur.

Contrà verò Præſides, vt ſuas partes propugnent, prætendunt in ſeſſionibus, ſeù Regijs Iunctis deberi ſibi ſiniſtrum latus, nec ſedere ſe dicunt poſt omnes Conſiliarios. Imò in Regio Collaterali Conſilio quando inibi conueniunt cum Regijs Conſiliarijs, qui adiuncti fuerint in Regia Camera, Conſiliarios ſiniſtrum latus occupare, Præſidentes verò dexterum, ſicuti in Regia Camera. Æqualiter tandem vtroſque in Regia Capella, poſt D. Proregem ſedere. Deindè hanc S. C. antiquitatem oppugnant; dupliciter enim Regiam Cameram antiquiùs Tribunal eſſe dicunt, vel quia erectum anno 1125. & ſtabilitum anno 1445. vt obſeruant *Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſeru. 3. num. 142. Surg. de Neap. illuſtr. lib. 1.* Vel quia Præſidentes ſubrogati fuerunt in loco Magiſtrorum Rationalium, quorum officium erat Princeps, & Supremum, vt ex eorum priuilegio apud *Surg. mem. cap. 8. nu. 3.* & tradunt *Frecc. lib. 1. tit. de ſeptem offic. Reg. offic. 4. num. 3. D. Reg. Galeot. reſponſ. fiſcal. 1. num. 51.* & teſtatur Archiuarius Regiæ Siclæ, & antiquitatum peritus *Petrus Vincenti* Magiſtros Rationales eſſe ſimiles Regẽtibus Regiam Cancellariam, *in ſua hiſtoria Familia Cantelma, fol. 74.* & ex Alphonſi Regis diplomate, & priuilegio omnes illius officij prærogatiuas fuiſſe in Præſidentes tranſlatas; firmat *Reg. Galeot. add. loco*, quin Præſidentes ius, atque authoritatem ſuam ampliorem faciunt, ſiuè materiæ ipſius, ſiuè clientelæ Regis, cuius cauſas iudicant, rationem habentes; ex traditis per *Menoch. conſ. 51. nu. 31. & conſ. 257. n. 60. Larr. alleg. 52. à num. 25.* & confert *text. in l. vnicuique, C. de proxim. ſacrer. ſcrinior. lib. 10.* vel ratione Gubernij Reipublicæ, in Curias ſubditas, & Miniſtros Cameræ numerò longè maiores, quàm S. C. ampliſſimam exercentes iuriſdictionem in toto Regno, etiam in dominio Etruriæ, itàut aſſiduo labore pro publica vtilitate, vniuerſitatum Regni, & Regij patrimonij beneficio Præſidentes ſint impliciti, vt neque ferijs æſtiuis gaudere valeant: ad *tex. in l. publicas, C. de ferijs, Reg. Rou. in prag. 19. de offic. Proc. Cæſar. Reg. Galeot. reſponſ. fiſcal. 1. n. 57.* Ex quo etiam ſe præferri debere, quia Conſiliarios ſuperant in laborum comparitione iactant: ex *tex. in l. contra publicam, C. de re militari, lib. 10. Luc. de Penn. in l. vnica, C. de comitib. & tribun. ſcholar. lib. 12. & in l. 1. C. de diuerſ. offic. verb. meritorum eod. libr. Boer. de author. Mag. Conſ. nu. 145. Menoch. conſ. 784. num. 3. Reg. Capyc. Latr. conſul. 43. num. 14. Cardin. Iacobac. de Concil. lib. 1. art. 1. num. 272.* inquiens, quod in præcedentia ſedendi, cæteris paribus inter Prælatos ille præfertur, qui plus elaborauit pro Eccleſia: ad *tex. & Gloſ. in cap. Epiſcopos 17. diſt.* Nec actus poſſeſſiui, quos habent Conſiliarij ipſi, iuuant, vti facti nullatenùs quieſcentibus ipſis Præſidentibus, imò expreſsè conquerentibus *Vrſill. ad Afflict. dec. 282. n. 12. Coſta de fact. ſcient. & ignor. cent. 2. inſpect. 24. n. 7. Morla in Emperio, p. 1. tit. de ſeruitut. q. 4. n. 24.* Quin è nec poterant acquieſcere ſi voluiſſent, aut feciſſent, neque toti ordini Regiæ Cameræ præiudicare, vt expreſsè docuit *Marian. Soccin. in c. cum Eccleſia Sutrina, à num. 39. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. & ibidem Abb. nu. 43. verſ. Tertia ſolutio.*

Vellem hic ego vtriuſque Auctoris, nempè DD. Reg. Miroballi, & Præſid. Calà ſcripta proferre; ſumma quippè illorum eruditio, ornatus, & eloquentia lectorem maximè delectaret, ſat ſcio. Sednè volumen meum plus iuſto creſcat, aut turgeſcat, cauendum mihi eſt. Omitto igitur vtrumq; Atqui litem ego, ità vt eſt ſub iudice relinquam? Sententiam ſaltem meam non aperiam? Aliquis fortaſſe conſulat, & quidem amicè; Ego verò non faciam: nè ſacras pietatis leges violaſſe videar. Et Conſiliarijs, & Præſidibus plurimum debeo: ſi pro vnis ſententiam feram, alteros lædam, neceſſe

eſt,

eſt. Sacri Conſilij alumnum me profiteor: in eo ab ephebis Iuriſprudentiæ ſedulam operam nauaui: Parentis loco illud habeo. Multa verò etiam ab ampliſſimo Regiæ Cameræ Tribunali mihi proueniſſe fateor, multa ab illo didiciſſe: prætereà, cùm ſim feudatarius, me eidem ſubiectum eſſe video: poſtremò vtri magis obſtrictus ſim ignoro: ſed vtriq; obſtrictũ me eſſe intelligo, vtrũq; vt geminum parentem agnoſco, ac veneror. Nihil pro vtriuſq; controuerſia componenda dicam: præſertim cùm ſingularis audaciæ vitio tribui poſſet, ſi inter tot Iuriſprudentiæ gigantes Ego pumilio, ac pygmeus ſententiam in tanta cauſa laturus aſſurgerem. Illud vnum, abſq; reprehenſionis nota dicere poſſe mihi videor: Sacri Conſilij Patribus ſuperiores partes ex conſuetudine, ſeù poſſeſſione approbata à deciſione nuperrima, (vt audiui) quæ poſt commemorata edita reſponſa facta fuit, referente *Spect.Reg D.Gaſpare de Soto, & Acugna*, conuenire.

22 Noſtra eſt etiam M.C. quæ non ità appellatur ob præeminẽtias, quas pra cæteras habet, nequè ob cauſas magnas, quæ ibi agitantur, neq; quia in ea præſit Magiſter Iuſtitiarius, ſed quia eſt Curia immediatè Regis, ſecundùm *Foller. in Conſtit. Magnæ Curiæ de Magiſtro Iuſtitiar.* vel ex amplitudine iuriſdictionis tradit *Surg.cit.tract. lib. 1.c.7. num. 15.* vel ad diſcrimen Curiarum Prouincialium, vt patet in *Auth. vt ord. Præfect. §. ſi verò ſolo, col.5.* ad inſtar Romanæ Reipub. quæ ad differentiam aliarum Rerumpub. magna nuncupabatur, vt in *Auth. de trient. & ſemiſſ. in princ. R.Tapia de iur.Regn.lib.2.in cõſt. ſtatnimus lit.A. de offic. Mag.Iuſtitiar.*

Iſthæc profectò Ritus verba: *In noſtris Magnæ, & Vicariæ Curijs*, & alia ſimilia ſequentis ritus apertè inſinuant
23 duo illa Tribunalia, alterum .ſ. Magnæ, alterũ Vicariæ Curiarũ, Reginæ Ioannæ tẽpore diſtincta fuiſſe, vt optimè *D. Caran.* in hoc ritu admonet *n.35.* Verba autem poſtremi Ritus contrarium apertè demonſtrãt, cùm eiuſdem Reginæ tempore vnita ea Tribunalia fuiſſe dicant, quod eodem in iſto ritu Additionator *Conſtant. Papa lit. A.* aduertit. Neuter tamen à veritate abhorret, nàm eiuſdem Reginæ initio primam Commentatoris Carauitæ admittimus ſententiam, cùm nempè hos ritus componi mãdauit; cùm verò eoſdem iam compoſitos obſeruari præcepit, alteram præfati addentis probamus reſolutionem, cuius præſertim verba hanc diſtinctionem præſeferunt, cùm ab ipſa Regina Ioanna dictarum Curiarum vnionem factam fuiſſe, aiunt, vt obſeruat *Thor. in præfat. ad tom. 1. compend dec. Neap.* Antiquitùs enim hoc
24 Tribunal binas ſubſtinebat perſonas, vnam Magiſtri Iuſtitiarij, & vocabatur M.C. cui præerat Locumtenens, ſeù Regens, qui gladij vice in ſignum ſupremæ potentiæ, ſceptro vtitur, .ſ. quodã baculo, ſicuti olim ſupremi Magiſtratus ſecurim ferebãt, & illius loco deindè gladiũ; *cap. non ſolùm, & cap. ſunt quędã 23.q. 5. Fab. Optinellus in l. Imperium, n.78. ff. de iuriſd. omnium iudic.* Alteram verò huius Regni Vicarij Generalis, ideſt Proregis: *Gram. dec. 34. num. 9. & ex Caran. in prag. 1. §. 1, n. 8. de Senat. cõſult. Macedon.* admonet *Io. Franc. de Leonard. in tract. de Magiſtrat. Reg. Neap. cap. 3. num. 15. & eod. Carauit. hoc in ritu n. 35.* relato tradit *D. Franc. Maria Prato reſp. crim. 44. num. 22. Capibland. de Baron. prag. 8. num. 121. Taſſon. cit. loco num 203.* & huius nominis dimidiati ſignificatum affabrè tradũt *Surgent. lib. 1. cap. 6. num. 17. R. Tapia de iur. Regn. tit. 1. in comment. huius ritus*
25 *lit. H.* Appellatione autem Curiæ, hæc ſuprema venit; *arg tex. in §. ſed ius quidem, inſt. de iur. natur. Rebuff. in tract. de reprob. teſt. art. 7. Gloſ. vnic. 3. tom. comme. Conſt. Regni Franciæ.* Ipſa enim ſpeculum iuſtitiæ, luminare maius, & fons à quo cæteri riuuli deriuantur, meritò euocatur in *Conſtit. Regni honorem debitum*, vbi *Andr. & Aff.* Totius Italiæ maius Tribunal à *Baiard. ad Clar. §. fin. q. 49. num. 36.* & ab ipſa tanquam

à Prin-

à Princi pe,ac Magiſtra, agendi rationem
ceteræ omnes Curiæ condiſcunt; nam
cùm ipſa ſit domina, fons, & caput alia-
rum Curiarum, *Carauit. hoc in ritu n.7.*
eam ſequi omnes obſtringuntur *Frecc.
de preſent. inſt. p.15. n.3.& 4. Baiard.
ad Clar. cit.§. fin. q.49. n.36. Fr. Ma-
rian. Maringus in pract.ſup.rit.M.R.C.
Reg. Sicil. Gloſ.2. num.1.* Hinc cogno-
ſcit de omnibus Baronum, & titulato-
rum cauſis etiam illorum, qui ſunt de
ſanguine Regis, vt ex *cap. Regis Roberti,
incip. iniunxit 258. Affl. in Conſt. Re-
gni ſtatuimus num.2.* Omnes Magiſtra-
tus Supremos, de Collaterali Conſilio,
Regentes ſeptem Regni officia: *Reg. de
Ponte de poteſt. Proreg. tit. 7. §.7. per
tot. Reg. Tap. dec. ſuprem. Senat. Ital.3.
num. 34.* & iudicatum in M. Admirato
latiſſimis habenis hoc firmando memo-
rat *Reg. Rouit. in prag. 1. de titul. abuſ.
à num.1. ad num. 23. & ad prag. 2. n.7.
de offic.* S.C. quod declarat *Prat. reſponſ.
crim. 31. num.77. Affl. in d. Conſt. Regni
ſtatuimus qui num.2. & 3.* comprobat
M. C. eſſe Iudicem totiùs Regni in ap-
pellationibus, *Franch. dec.449. Muſca-
tel. in prax. S.C. lib.2. p.1. Gl. in forma
num.3.* & ſtatutum patet ex *prag. 7. de
offic.* S.C. & ab ea non appellatur, niſi ad
S.C. *Prat. reſponſ. crim. 47. num.39.* per
quod tantùm fiunt inhibitiones, nè pro-
cedat. Vndè Regia Camera Tribunal
ſupremum Collegiatum illi non inhibet,
ſed tantùm hortatur: *Reg. de Ponte dec.
13. num. 1. verſic. His ſic in facto,
R. Sanfelic. dec. 291. in fin. Prat. cit. lo-
co num. 51.* Et adeò eius iuriſdictio, &
cognitio eſt ampla, vt iurè valeat ad ſe
à quocunq; Iudice cauſas auocare, quò
fit, vt conſtituto in aliquo negotio parti-
culari Iudice, niſi expreſsè priuatiuè, ip-
ſius M. C. iuriſdictio haud ceſſet, *§. quod
verò, auth. vt omn. Prouinc. Reg. de Pont.
conſ.48. num.5. vol.2. Gratian. cap.154.
& 270. diſcept. forenſ. Taſſon. alleg. ob-
ſeru.3. num.202. & 205.* Et eademmet
26 iuriſdictio S.C. quamuis maior, & ſupe-
rior, tamen reſtrictior eſt, quàm M.C.
illud enim cauſas in criminalibus prin-
cipalitèr non cognoſcit, ſed tantùm in
appellationis gradu, iſta in omnes cuiuſ-
cunq; generis cauſas ius miniſtrat: *Frã-
ch. dec. 601. & ex Gaillo, & Taſſon.* fir-
mat *D. Prat. cit. reſp. crim. 47. num.
38.* Verùm in criminalibus non
procedit in his, quæ in S.C. vertuntur,
niſi priùs facta relatione in ipſo S.C. &
venia obtenta, iuxtà antiquã conſuetu-
dinem, de qua memor extitit *Præſ. de
Franch. deciſ. 147. in fin.* quem laudat
Franc. de Petr. conſ. 16. num.2. De huius
Tribunalis iuriſdictionis amplitudine
amplum, doctumq; iuris reſponſum edi-
dit Iulius Maſtrillus, tunc acerrimus fiſci
patronus, deindè proptèr ſua merita di-
gniſſimus Conſiliarius Caſtri Capuani,
in quo omnia quæ ad M.C. ampliſſimam
poteſtatem, ac præeminentiam cogno-
ſcendi, præſertim, an ipſius ſit iuriſdictio
contra omnes autumantes ſe exemptos,
ac quomodò ſit cùm ea procedendum
per delegatos in præuentionis caſu factæ
ab ipſa M. C. per capturam informatio-
nis, & perſonæ, quæ ratione alicuius pri-
uilegij prætendit exemptionem, pertra-
ctat, quòd ad publicam eruditionem,
tantiquè viri laudem imprimi duxit, *D.
Reg. Io. Franc. Sanfel.* peritia, prudentia,
ac ſumma religione plenus, inter ſuas
dec. tom. 2. dec.290. aliudq; eleganti,
concinnaquè methodo in medium ad-
duxit Marchio Ramontis, & Præſes S.C.
emeritiſſimus, ac omni virtute, vitæq;
probitate præditus *D. Franciſcus Merli-
nus,* dum in Aula criminali M.C. vti Iu-
dex ſedebat *controu. for. centur. 2. cap.
integro 64.* aduerſus quæ calamum ar-
ripuit *Dom. Reg. Fab. Capyc. Galeota,* Dux
Reginæ, literarum præſtantia, morumq;
nobilitate inſignis, tempore quo eximiè
& ſolertiſſimè officio Fiſci Patroni in
Regia Camera fungebatur, ad tuendam
ipſius Tribunalis iuriſdictionem in Ca-
pitaneum Iuſtitiæ, qui in executione
cuiuſdã rei, per ipſam R.C. commiſſe de-
liquerat, vt in eius *reſponſ. fiſc. 1.* & licet
iuxtà ab ipſo exarata emanauerit ſcitũ à
Supremo Conſilio Italiæ, quibus tamen
ex cauſis, iuſtis rationibus ſub ſilentio
præ-

Digitized by Google

præterire, dixit *Merlin. cit. cap.64.* & de alijs, hanc tangentibus materiam, eloquuntur *Rouit. in prag.2. n.7. de offic.S.C.et cõſ.90. vol.2.Maſtrill. dec.*261. & 290. *R.de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ.Reg.§.7.pag.*339.& *conſ.*48.*nu.* 5. *vol.2.Reg.Tapia dec.*43.

27 Hæc ſunt quatuor huius Ciuitatis præcipua Tribunalia: Sacrum verò Cõſilium, Regia Camera, Magna Curia Vicariæ Ciuilis, & Criminalis in Caſtro Capuano, vt ſuperiùs diximus,reſident, atq; ea D. Petrus de Toleto ſimul coniunxit, & eodem in loco conſtituit, itá vt inſtar miraculi eſſe poſſit, videre vno in Palatio, atq; vna in Aula, eaq; ampliſſima innumeram promemodùm hominum multitudinem, quæ, diebus dicendis cauſis deſtinatis, frequentiſſimè conuenit; nulloq; cum incommodo quilibet pluribus, diſſimilibuſq; negotijs eodem tempore, eodemq; in loco operam nauare poteſt. Quod in Ciuitate hac Neapolitana ſingulare eſſe omninò exiſtimo, nullibiq; etiam gentiũ, tàm commodam Tribunalium,ac Iudiciorum formam reperiri, aut repertã fuiſſe, vel legi,vel audiui; Id quod inſcriptio Ianuæ maioris Arcis prædictæ, inferiùs notanda, clarè oſtẽdit,quãq; refert inter alia monumẽta Neapolitana *Franc.Sunert.in libro illo, qui Selectæ Chriſtianæ Orbis deliciæ inſcribitur;*& reſcribit *Nicol.Top.de Orig. Tribunal. part.1. lib.2.cap. 1.num. 1.* poſteritati commendans, celeberrimæ Vrbis Neapolis originem, & alia *à prælud.* 4. *lib.*1.

Carolo V. Cæſare Auguſto Inuictiſſimo Imperante, Petrus Toletus Marchio Villæ Franchæ huius Regni Prorex,iuris vindex ſãctiſſ.poſt fugatos Turcas,Arcẽ in Curiã redactã,iuſtitiæ dedicauit; cõciliaq; omnia hoc in loco, cũ Magno totius Regni cõmodo cõſtituit.Anno M. D. XL.

28 Ceterùm.Adeſt Tribunal Magni Admirati coęquale M.C.V. cum vtrumq; ſit Regis, cuius nomine iuriſdictio à M. Admirato exercetur: *Alber.in l.fin.C.de iuriſd. omn. iudic. Franch. dec.* 723. Vtrumq; magnitudinis attributo eſt decoratum,vt obſeruat *Reg.de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de diuerſ.prouiſ. Rub.de armis,*& antè ipſum *Præſ.de Franch.deciſ.*417. Ab eorum decretis tantùm ad S.C. appellatur *Reg. de Ponte dec. Coll. Conſ.* 13. & Iudex ipſius M.C. Admiratiæ ſedet in S. C. aduertit *Marc. Ant. Surg. de Neap.illuſtr.* quemadmodùm ſedet in Regia Capella, vt notat *Frecc. de ſubfeud. lib.3. pag.*432. *num.*23. *tit. de differ. inter feud. real.* adeò vt di-

29 catur hoc Tribunal parem iuriſdictionem habere cum M. C. V. indicat *Reg. Rouit.ſup. prag.de tit.abuſu,* limitatam tamen, in omnibus, ſcilicèt cauſis maritimis, nautis, ac viuentibus de arte, vel induſtria maris, ciuilem, & criminalem iuriſdictionem exercendo,in omnes ſuos officiales,& familiares, & in alios quinquaginta ſibi commendatos; *Frecc. cit. tract.lib.1. tit.de offic.M.Admirat.ex n.* 1. *de Franch. deciſ.*142.*Ann.conſ.*107. *lib.*2. *Reg. Tapia de iur. Regn. lib.2.de offic. M.Admir.rub.*31. *in annot.ex n.*2. *Reg.Conſtan.in l.vnic. n.*72. *C.de Claſſic. lib.*11.*Gallupp.in prax.S.C.p.2.c.6.*

30 *num.* 71. Ab eo componuntur, omnia delicta, prætèr crimen raptus, & oſculi violenti, per ſpecialem ordinationem Cæſareæ Maieſtatis indicatam per *Reg. Rouit. ſuper rub.prag.de compoſition.ſub num.*7. Nec aliter viduæ, aliæq; miſerabiles perſonæ, & in corpore iuris priuilegiatę poſſunt eligere aliũ forum, quàm M.C. Admiratiæ contra eiuſdem ſubditos, iuxtà S. C.placitum adductum per eundem Marchionem Belmontis *dec.tanti Senatus* 43. Et ea ratione vtrũque Tribunal per viam hortatorialium literarum, procedit *Gizzarell. dec.* 76. Cùm quibus procedit cum Regia Camera, *Reg. de Ponte d.dec.Collat.Conſil.* 13. *Gizzar. mox add. loco*; & proindè quando eſt contentio inter ipſa Tribunalia, itàut vnumquodq; prætendat ſe eſſe Iudicem competentem, recurritur ad Collaterale Conſilium vti Superiorem vtriuſq; iuxtà *Gloſ. ſingul. in cap. ſtatutum*, §.1. *verb. Copia, de reſcript.* & tradita per *Innoc. in cap. ex parte il*

primo de priuileg. & aduertit *R. Sanfelic. dec.* 419. *par.* 3. ſingularia notans de officio Magni Admirati, eiuſq; prærogatiuis, & num illi concedenda ſit remiſſio ſubditi delinquentis poſt ſententiam.

31 Adeſt (cæteris inferioribus Curijs omiſſis) Tribunal Electorum huius Ciuitatis, qui cum eorum Præfecto ab Excell. Principe à tempore D. Petri Alfan de Ribera, anno 1586. Regias vicesgerentis in hoc Regno (teſte *Reg. Sanfelic. dec.* 290. *poſt num.* 2 *tom.* 2.) deſtinato Rei annonariæ vacant ex Ladislai Sereniſſimi Regis prouiſione, cuius munificentia illud ampliſſimis fuit priuilegijs decoratum, vt ex *cap.* 1. *fol.* 2. *in lib. capit.* affirmant *Summontius lib.* 4. *hiſtor. Neapolit. in vita Ladislai fol.* 259. *Surgens in annot. ad Mutium fratrem fol.* 419. *Montanar. in prag.* 2. *de adminiſt. Vniuerſitatum num.* 2.

Horum ſtudium, ac partes ſunt, proſpicere, diligentiſſimèque curare, vt Vrbi Annona nō deſit, panis, & victualium copia abundet, vt tanta populi multitudo, quaſi ad vnam, communemque menſam expleatur. Proindè officinas piſtorum adeunt, ciborum penſum, & panis munditiam exigunt, neufraus interueniat peruigilant. Præfectò annonæ rectè comparantur, cum extra ordinem vtilitatis cauſa conſtitui videantur, *l.* 2. §. *præfectus annonæ ff. de orig. iur. Alex. ab Alex. lib.* 6. *dierum genialium cap.* 20. *Gregor. Tholoſan. ſyntag. iur. vniu. p.* 3. *lib.* 47. *c.* 31. *nu.* 10. & ad materiam plenè *Bonadill. in polit. lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 3. *de Petris conſ.* 46. *num.* 3.

Eorum munus Imperatorum tempore multa reſpiciebat *Pancirol. in not. Imper. cap.* 26. olim verò erat Præfecti Vrbis poteſtas, *l.* 1. §. *cura carnis ff. de offic. præfect. Vrb. l.* 2. §. *deinde, Cornelius Silla de orig. iur. Auiles in cap. Pratorum cap.* 17. *num.* 1. *pag.* 181. & dicebatur aſſiſia, *l. fin. ff. ad l. Iuliam de annon. Andr. in cap.* 1. §. *poſt natale de pac. tenend.* deindè Epiſcopi pretium rebus venalibus imponendo, præerant *l. fin.* §. *item Epiſcopi ff. de muner. & honor. c.* 1. *de empt. & vendit. Bocr. dec.* 69. *Petr. Gregor. cit. par.* 1. *lib.* 15. *cap.* 12. *Danz. to.* 1 *de pugn. DD. de annon. & Graſſ. cap. vnico num.* 19. (Aſſiſiæ verò impoſitio, & annonæ cura, an ad Barones, vel Vniuerſitatem ſpectet, extricat *Capiblanc. de Baron. tom.* 1. *prag.* 1. *num.* 147. *& tom.* 2. *cap.* 9. *num.* 4. *Thor. par.* 1. *compend. decif. Regni verbo aſſiſia, Danz. ad. cap. vnic. à n.* 16. Et quę veniant appellatione graſſiæ, aſſiſiæ, & annonæ, *Monac. ad Minad. dec.* 23. *nu.* 3. *Nouar. collect.* 11.)

32 Regitur hoc Tribunal per ſex Electos, quinque Nobiles, & vnum popularem, & quod à maiori parte eorum ſtatutum fuerit, omnium conſenſu factum habetur *de Franch. dec.* 2. *Montanar. cit. loco num.* 317. Et hi aliquandò ſex viri, aliquandò decuriones nuncupantur *Capac. lib.* 1. *hiſtoriæ Neap. cap.* 9. *pag.* 84.

33 Quibus ſex viris, nedùm annonæ, & graſſiæ demandata fuit ampliſsima cognitio, ſed etiam à Ferdinando Primo perampla fuit impartita iuriſdictio iudicandi, ſcilicèt mulctandi, & puniendi Piſcarios, Macellarios, & vendentes eſculenta, dummodò tamen intercepta, & pecuniariæ pœnæ, quæ primò in reparationem Ciuitatis aſſignatæ erant, applicarentur Xenodochio Sanctæ Mariæ Annunciatæ huius Ciuitatis, vt in *cap.* 35. *&* 37. *religioſiſſimi præfati Regis in lib. capit.* & liquidò conſtat ex ſententia prolata inter Electos, & Iuſtitiariū graſſiæ regiſtrata in *eodem lib. capit. pag.* 74. Quò fit, vt Officiales Regij meritò denominentur, *de Ponte de poteſt. Proreg. tit.* 2. *de abund. ciuit.* §. 1. *num.* 1. & quæ penès Electos reſidet, Principis dicitur iuriſdictio, & non Ciuitatis, *Xuares allegat.* 7. *num.* 9.

In hacq; facti ſpecie non multis retrò annis anceps exorta eſt difficultas con-
34 trà ſacrum hoſpitale, an ſcilicèt ſi duo, vel tres Electi pauciores certè, numero quatuor, ad impoſitionem mulctæ in Apothecarium, vel Piſtorem procedant pœna pecuniaria illi debeatur, nec nè & minimè ipſi applicandam, ſed officio Iuſtitiarij annonę nonnulli de Ci-

ſitate

uitate autumauere, eo quæſito colore, quod Regis Ferdinandi diploma de ſex viris ſermocinetur, & ad eos dirigatur, itàut ſi vnus ex ſex iudicet, vel plures, pauciores tamen quatuor procedant ad pecuniariæ pęnæ impoſitionem ſit caſus in priuilegio non comprehenſus, & pluralis numerus haùd verificari poteſt in vno tantùm, *l.fin.vbi Cuman. ff.ad Trebell.Surd.dec.*210. Contrà pro pia hoſpitali domo, ipſiuſque iuribus, dicebatur vni ex Electis, vel paucioribus, quàm quatuor, non licere pœnam pecuniariam ſubditis imponere, cum illa iuriſdictio ſex Electis tantùm ſit tributa, quorum maior pars præeſſe debet ad legitimè explicandum actum, §.*vlt. Auth. vt iudic.ſin.quoq.ſuffrag.l.nominationum*, ibidemque *Lucas num.*1.*C.de decurion.lib.*10.*cap.cum in cunctis de his, quæ fiunt à maior.part.Cap.Loſæus de iur. vniuerſit. par.*1.*num.*11. *Gratian.dec. March.*183. *Capyc. dec.*4. *num.*3. ac ſimul iuncti Tribunali adeſſe debent, vt collegij corpus repræſentetur, *Dec. conſ.*437. *num.*3. *vol.*2.*Franc.Marc.deciſ.*785.*Auus meus Proſp.Petra in annotat.ad Capyc. deciſ.*4. *num.*1. Quò fit, vt publicè circumferatur fuiſſe plurièes per Electos concluſum, vt pro inquirẽdis per Vrbem ſubditis, quatuor ex eis, non tamen pauciores incedere debeant. Cui enim non ſit obuiũ, quod ex aduerſariorum aſſumpto, eſſet in poteſtate Electorum ſacram domum iuriſdictionis emolumentis defraudare, & maximum inſurgeret abſurdum, atq; inconueniens, quod iura omninò vitant; ad *tex.in l.*1. §. *vndè quæritur.ff.de publicanis*, cùm adduct. per *Euerard. in Topic. loc.*8. *ab abſurdo vitando.* Quòd ſi daremus vni ex ſex viris licere, quod omnibus fuit permiſſum, adhùc ille omnium nomine agere videretur, & vti facultate omnibus ex conceſſione, & priuilegio Regis Ferdinandi impartita, aliàs meliori conditione, maiorique poteſtate eſſet vnus, quàm omnes Decuriones.

35 Hinc iuſtiſſimè, ac piè factum exiſtimo, vt Pijſſimus Rex Ferdinandus prouentus, quos antiquitas à fraudantibus annonam exactos, Iunoni Cereali deſtinauerat Q. Canco, & L. Portio Lucinio Ædilibus, vt refert *Liu.dec.*3.*lib.*7. Auguſtiſſimæ Virginis Deiparæ Hoſpitali memorato, veræ Iunonis Diuorum omnium Reginæ deſtinauerit; Cuius ſacratiſſimũ Tẽplũ meritò Cereale, imò verò πάντροφον appellemus, neq; n. ſolũ panẽ ac fruges, ſed etiã omnis generis alimenta, & quicquid aliud ad commodè traducendam vitam ſpectat, pauperibus, orphanis, virginibus, ægrotis, hoſpitibus, innumeræ propemodum hominum multitudini munificè, magnificèque ſuppeditat. Eſt hoc, inter cætera Neapolitanę vrbis ornamẽta, præcipuũ, quo reliquas non Italiæ modò, ſed totius etiam Europæ vrbes antecellere mihi videtur. Neq; verò aliquid æquale præteritarum ætatum pietatem, aut munificentiam attuliſſe facilè crediderim, quantumuis

36 Coccij Neruæ liberalitas commendetur, qui pueros, vel parentibus deſtitutos, vel in magna inopia natos, ſuis ſumptibus per Italiam educari mandauit; vt poſt *Aurel. Victor.* memorat *Sigon. Commen. Reip. Roman. lib.* 2. *pag.mihi* 28. *in fin.* quantumuis etiam, & Traiani largitatem, *Plinius in ſuo illo adulationis refertiſſimo panegyrico*, & Aureliani Cæſaris profuſam benignitatem *Vopiſcus, ac Dio*, vt notat *Bulenger. in comm. ad notitiam Orientis Imper. cap.* 26. *circa fin.* non ſine hyperbole, vt opinor, extollant. Meritò ſanctiſſimi, ac celeberrimi huius loci gubernaculis viri ſapientia, prudentia, pietate, omniumq; virtutum genere inſignes quotannis deputantur, inter quos ſemper vnus ingenita nobilitate conſpicuus è Capuano conſeſſu tanquam cęterorum anteſignanus, & moderator eligitur, cuius ductu, ac lege, vniuerſa æquiſſimè, ſplendidiſſimèque adminiſtrantur.

Noſtra etiam ætate controuerſia exorta eſt, vtrùm magiſtratus, atque

37 Inclytæ, ac Fideliſſimæ huius Ciuitatis Electi, iuriſdictionẽ criminalem in rebus ad annonã ſpectãtibus poſſent exercere? Fiſci

Fiſci partes contrarium obtinentis ſuſcepit Don Carolus Calà, eò tempore Aduocatus Fiſcalis acerrimus, nūc autem Regiæ Cameræ Præſes, Diani Dux, doctrinæ præſtantia, generis nobilitate, vitæque integritate, ac probitate conſpicuus, qui ſententiæ ſuæ illud, inter alia, iecit fundamentum, quod iuriſdictio ad Regem pertineat, à quo ſine peculiari conceſſione ſeparari non poteſt, *Oldrad. conſ.* 64. *Luc. de Penn. in l. quicumq; C. de omni agro deſer. lib.* 11. *Maſtrill. de Magiſtr. lib.* 3. *c.* 2. *Præſ. Merlin. cent.* 1. *controu.* 13. *num.* 17. *&* 23.

38 Municipales autem magiſtratus habentur prorsùs illius incapaces, *l. ea quæ, ff. ad municip.* tradunt ſcribentes *in l. magiſtratus, ff. de iuriſd. omn. iudic.* præſertim *Alberic. num.* 4. & meliùs *Bar. in l.* 1. *ff. de damn. infect. num.* 3. *Andr. in proœm. conſtit. col.* 2 *num.* 50. quin? reſpectu iuriſdictionis, Principē fundatam habere eius intentionem in toto Regno, dicebat *Ludou. Caſanate conſ.* 43. *nu.* 2. quem *Maſtrill.* inſequitur *add. cap.* 2. *num* 6. vt propterea quemadmodùm Rex habet iuris aſſiſtentiam in iuriſdictionalibus, & in eorum quaſi poſſeſſione lite pendente perpetuò manutenendus eſt, ex deciſis apud *Caſſador. dec.* 8. *num.* 2. *de cauſ poſſeſſ. & propriet. Seraphin. dec.* 1463. *nu.* 2. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 801. *num.* 27. *&* 870. *num.* 17. *vol.* 5. *Poſt. de manutenend. obſeru.* 45. *num.* 3. *Ricc. collect.* 1314. *&* 3013. *Capibl. de Baron. cap.* 67. *tom.* 2. *num.* 2. *Reg. Valenz. conſ.* 173. *num.* 95. *vol.* 2. *Beltramin. ad Ludouiſ. dec.* 312. *nu.* 4. *Statil. Pacific. poſt tract. de Saluian. interdict. dec.* 39. *num.* 3. *Mareſcott. variar. lib.* 1. *cap.* 11. *in princ.* Ità priuatus habet reſiſtentiam, & præſumptionem iuris contrariam; *Innoc. Io. And. & Abb. in cap. nimis extr. de iureiurand. Oldrad. conſ.* 176. *Peregr. conſ.* 2. *num* 13. *lib.* 1. *Gratian. diſcep.* 441. *num.* 8. Hinc

39 ſi quis in aliquo Regni loco prætendat iuriſdictionem, illam probare debet, titulumque exhibere cogetur, nam aliàs ex ſola præſumptione iuris, quæ Regem comitatur, excludendus eſt, ad *text. in Auth. de defenſor. Ciuit. in l. deprecatio, ff. ad leg. Rodiam. de iactu. in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. *cap. cum perſona de priuil. eod. lib. Maſtrill. & Merlin. adductis in locis, Cancer. var. reſ. lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 43. *Reg. Marcian. lib.* 2. *diſp.* 65. nec ſola quaſi poſſeſſio prodeſt, abſq; tituli exhibitione, quia iniuſta eſt, niſi iuſtificetur: *Peregr. conſ.* 2. *num.* 10. *& de fideicomm. art.* 52. *num.* 141. *Franc. Nig. Cyriac. controu.* 178. *num.* 36. *Canalc. dec.* 27. *n.* 33. *lib.* 1. *Reg. Rouit. conſ.* 58. *num.* 10. *vol.* 1. *Conſ. Io: And. de Georg. in repet. feudal. cap.* 29. *num.* 7. *Caſtill. Sotomaior cap.* 22. *&* 23. *tom.* 7.

40 Pro Ciuitate doctiſſimi quique, ac celeberrimi Regni huius Iureconſulti ſcripſere, nempè Donatus Antonius de Marinis, nunc Regens emeritiſſimus, Bartholomeus Franchis, Franciſcus Maria Pratus, Proſper Planterius, Ioſeph Magaldus, & alij, quorum præcipuum fundamentum fuit Ciuitatis ipſius antè omnem hominum memoriam poſſeſſio, quā iure merito debet tueri, tempuſq; immemorabile ſuffragatur, etiam in his, quæ ſpecialiter Principi reſeruantur, abſque alia tituli oſtenſione, ac probatione, ſatq; eſſe titulum coloratum Oriētem ex diuturna poſſeſſione; *Ioannes de Solorzano. Pereyra de Indiarum iure tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 76. *Petr. Barboſ. de præſcrip. in l. competit* 6. *C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *ann. num.* 126. *Amaya ſup. trib. libr. Cod. lib.* 10. *tit.* 16. *de Annon. & tribut. num.* 16. *Peregr. de iur. fiſc. lib.* 7. *tit.* 3. *de ijs quæ ſpectant ad ordin. iudic. n.* 17. *Ramon. conſ.* 24. *num.* 23. *Morla in Emporio iur. tit.* 2. *ff. de iuriſd. omn. iudic. num.* 63. *Borrel. de præſtant. Reg Catholici cap.* 36. *num.* 13 *Gabr. comm. concl. lib.* 5. *tit. de præſcript. concl.* 1. *à num.* 1. *Caballin. in ſuo milleloquio* 591. *Montan. de regal. in prælud. num.* 31. *verſ. Conſuetudine immemorabili, Reg. Galeot. controu.* 51. *&* 52. *lib.* 1. *Reg. de Ponte conſ.* 97. *num.* 19. *vol.* 1. *Capyc. deciſ.* 189. (quamuis de ea non benè ſenſerit *Seſſe de inhibit. cap.* 5. § 10. *num.* 19.)

Man-

Mantic.dec.322.num.9. Poſt de manut. obſeru.44. num.35. Quin, & omnem prorſus nouitatem improbandam, & vitandam, addebant ex *Gratian. in cap. Priuilegia 2.q. 16. Diu.Auguſtino epiſt. 128. & S. Chryſoſtom. homil.7. Tacito lib.14. annalium, Simach. lib.10. epiſt. 10. Caſſiad. lib.2. var.epiſt.4. Reg.Valenz. conſ.24. à num.2. conſ.114. nu.47. & conſ.184. num.6. & in diſcurſ. ſtat. & bell.p.2. conſid. 12. à num.1.* Imò etiam pro illa vendicanda in medium afferebant Ladislai Regis priuilegium de anno 1401. die 25. Februarij, regiſtratum *in cap. incip. vobis ſex, inter capitula Neapolis,pag.2.* cuius meminit *Reg.Sanfelic. dec.290. num.5. par.2.* firmatum poſtmodùm de anno 1486. die 27. Februarij à Ferdinando I. *in eod. C.capitul. cap.37. verſ. Item che li predetti Eletti, pag. 18.* quibus ſuppetias fert *cap. 38. verſ.Item che il Maſtro Giuſtitiero, pag. ead.*

Sed adhùc ſub Iudice lis eſt; nihilq; hactenùs certi, ratique habemus; Illud vnum
41 certum eſt Ciuitatem hoc tempore iuriſdictionem iſtiuſmodi minimè exercere. Sperat tamen ſe id breui à Potentiſſimi Regis ſui benignitate conſequuturam; Cur enim hoc à Principe illo non ſperet, à quo tot ſingularia beneficia hucuſque obtinuit? quod ſi etiam ſuperiorum Regum priuilegia, uel deeſſent, vel obſoleta, prorsùſque abolita cenſerentur; Regis tamen huius magnificentia omnium priuilegiorum vim, atque authoritatem polliceretur. Non eſt quod Fideliſſima Ciuitas à pijſſimo, clementiſſimoque Rege Philippo gratiam hanc deſperet. Habet in auguſtiſſimo nomine omen feliciſſimum Philippus, ſcilicèt φιλων ἵππων græcè, amatorem equi latinè ſonat. Neque eſt, quod dedignetur Regum maximus equo tam nobili, qualis Neapolitana Ciuitas eſt, amorem ſuum impertiri; iuſtius ſanè id faciet, quã Caius Cæſar Caligula ergà equum ſuum Incitatum fecerit, cui, teſte *Suetonio in Calig.* prætèr equile marmoreum, & præſepe eburneum, præterquàm purpurea tegumenta, ac monile è gemmis, domum etiam, & familiam, ac ſupellectilẽ dedit, & conſulatum etiam traditur deſtinaſſe. Quod ſtultiſſimè erga pecudem fecit Imperator amens, ſapientiſſimè erga vrbem ſuam faciet Rex adeò prudens: Vrbem, inquàm, tantò nobiliorem, quantò fideliorem; quæ, velut celeberrimus ille bucephalus, qui omnibus depulſis, vnum Alexandrum Philippi filium ſeſſorem admiſit, vno Philippo ſuauiſſimo, cæteris reiectis, tergum libentiſſimè ſubiecit.

Hactenùs de Tribunalibus, & Curijs modo ad alia Ritus verba, ibi: *Ritus, & obſeruantiæ*, deflectentes, memoramus
42 vnum, idemque hoc in loco inſinuare ambo iàm dicta verba, & promiſcuè ſumi, quamuis eorumdem perpenſa verborum efficacia, aliud dicendum fortaſsè eſſet; Mores enim, & vſus, qui obſeruari conſueuerant in Magnæ, & Vicariæ Curijs vſque ad ſua tempora in vnum colligere, ſubque nomine rituum quaſi morum ritè illucuſque ſeruatorum promulgare, mens compilatoris fuit: Diſtinctiùs tamẽ cum loqui volumus, certum eſt plura, & non longè diſſimilia reperiri verba hùc ſpectantia, recenſita, plenèque declarata per *Doctiſs.Carauit.à nu.6.* Ritum nempè, obſeruantiam, conſuetudinem, atque ſtylum; & quidèm Ritum eſſe idem, quod obſeruantia, docet *Archidiac.in cap. Eccleſiaſticarum ver.paritas num.1.diſtin. 11. Lucas Pennenſis in l.ſi quando verſ. ritè, C.de bon.vacant. lib. 10.* nimirùm, ſi ipſemet *Archid.* interpretando priora verba *tex.in cap. contra ritum de haret. in 6.* dicit, ideſt morem, & obſeruantiam, inſequitur inibi *Gemin. num.3* citatuſq; *Luc.de Penna in l.unica, verbo interpretandi, ver.tertia iudiciaria, C.de profeſſor. qui in Vrbe Conſtantinopol. lib. 12.*
43 Sunt tamen, qui credunt Ritum in re, morem verò in ſermone cõſiſtere, quinè idem *Luc.* vtrobique deflectendo ad aduerbium illud, ritè, vndè ritus prodit, affirmat tria reperiri aduerbia id ipſum præportantia; illa ſcilicèt, ritè, rectè, & benè,

benè,& ſic Ritus eſt idem, quod rectus; Alij inſupèr intimiùs perſcrutantes aſſeuerant Ritum ad Ius,ſiuè Iuris ſollemnitatem propriè referri; Rectum verò ad cauſam,ſiuè rem:ſed *Hugo* optimè concludebat, quod Ritus eſt mos vetuſtior, & firmior; Quamobrèm Regina Ioanna in vnum colligi,dùm iuſſit, obſeruantias omnes in Magnæ, & Vicariæ Curijs illúc vſque vſu receptas, earum volumini oppoſuerunt tùm compilatores, tùm alij poſteà receptiores collectores inſcriptionē relatam,ſub nomine Rituũ M.C.V.

44 Sed eiuſmodi Ritus Magnæ Curiæ facere ius in Regno, & obſeruantias tradi debere in Tribunalibus inferioribus, dicit *Præſ. Vincent. de Franch. deciſ.* 143. 148. *num.* 5. *ver. ritus iſte*, *&* 366. *num.* 6. quem inſequitur *Auus meus Proſper Petra in annot.ad Gramm. dec.* 102. *num.*3. (adnectens ſubintelligi ſemper contrahentes, quamuis non exprimant illis ſe ſubmittere ex eiuſdem *Præſ.oraculo dec. memor.* 366.) & ante eos firmarunt *Doctor Pennenſis in alleg. l.vnic.Capyc.in verbo Rex Siciliæ* §.*magiſter Iuſtitiarius, Gramm.in conſtit. ſi quis in poſterum num.* 3. *Mollus in conſt. Reg.ſi ciuiliter agens*, inſequuntur *Tartaglia in prax.ciuil.cap.*1.*num.*1. *Frecc. de præſent.inſtrum.par.*15. *num.*3. *&* 4. & relatis *Cauenſ. num.*7. *hoc in ritu*, & ibidem *Carau.num.*3. *& alio in rit.* 37. tradit *Galter.in prax.inſtrum.p.*3.*princ. rubr.*1.*num.* 6. *D. Franc. Maria Prat. lib.* 1.*diſcept.forenſ.cap.*15.*nu.*61. *Mar. Giurb.dec.*102. *n.*3. & deciſiones M.C. nimium commendat *Triniſ.dec.Venet.* 1 At non ideò in Sacro Regio Concilio admonet idem *Frecc.par.*15.*nu.*8. *&* 9. *Thor. par.* 1. *compend. deciſ. verbo Ritus M.C.*quod vel inde veritate fulget, quia Ritus ſeruari mandauit Regina Ioanna hoc ritu in M. C. V. vel quia vti fatur *Freccia* Tribunal M.C. cum ſit Magiſtri Iuſtitiarij, & Vicarij Regis vti ipſius Regis ſubſtitutum, nullam dat obſeruantiam in alio maiori Regis Tribunali, & lepidè obſeruat *Annech.de prauent.inſt. cap.*3.*ꝗ.*5.*num.*10.& quod *ritus* 98.Regni Siciliæ diſpoſitio locum non vendicat in Conciſtorio S.R.C. obſeruat *Corſetus in ſuis quæſt.lib.*1.*q.*12.

45 Conſtitutiones autèm Regni,ius in eodem commune eſſe,voluit *Affl.in prælud.conſt.q.*1.*num.*3.quod deindè non admiſit.Imò eſſe ſtatuta ſpecialia, & proindè eſſe interpretandas, quominùs ius commune lædant, aſſeuerat veriùs eſſe in *conſtit.de homicid.clandeſt.rub.*27.*nu.*11.*& in dec.vlt.verſ. ſeruanda difficultas*.

46 Conſuetudo autèm eſt altera lex ex vnanimi Scribentium voce, neque in alio ab ipſa lege diſtat, quam quo tacitum ab expreſſo,lex quippè apertis, expreſſiſque verbis inducitur, conſuetudo autem tacito populi conſenſu introducitur,*l.de quibus ff. de legib.* §. *ſine ſcripto inſt.de iur.natur.*ibi: *Vetuſtatem vicem legis obtinere*, *Menoch. de arbitr. iudic. lib.*2.*caſ.*80.*cum trib.ſeq.Mart.de iuriſd. p.*4.*centur.*1.*caſu* 64.*num.*3. *Decian.cõſ.* 42. *num.*24.*vol.*5. *Molfeſ.ad conſuetud. Neapol.par.*2.*tit.de perſonis q.*4. *num.*5. *Mari ad Gramm.dec.*92. *num.*7. & meminit *Senec.de beneſic.lib.*5.*cap.*21.*Multa*,inquit,*legem non habent,nec actionem, ad quæ conſuetudo vitæ humanæ lege omni valentior dat aditum*, *Vin. deciſ.*66. *lib.* 1.Eaque ſi dubiè fatur,iuris admittit interpretationem, & ſubſiſtunt notata in *l.*1.§.*ſi de lege falcidia ff.ad l. falcid.* nec non per *Harth.lib.*2. *q.q. iur.par.*2. *q.*20.*à n.*28.*Surd.dec.*36.*n.*19.*dec.*49.*n.*8.*et dec.*178.*n.*16.*cõſ.*393.*n.*5. *cõſ.*426. *n.*11.*vol.*3.*Cornaz.dec. Luc.*13.*num.*6. atque *Gabriel conſ.*81.*num.*81. *conſ.*18. *num.*11.*&* 12.*conſ.*9.*nu.*4. *& conſ.*119. *num.*63. Quod ſi clarè, & manifeſtè loqueretur à iure prorsùs recederet,illudque tunc conſuetudo diſtrueret, auferretque ex *ead. l. de quibus*, & ſuper ea notatis,peroptimus eſt *tex.in l.*1.§.*ſed etſi quæ leges, C.de veter.iur.enuclean.de Petris conſ.*1.*num.*21. etiam in feudali materia,cum conſuetudini locali,magis,quã feudorum iuri ſtandum eſſe pateat, ex *tex.in cap.*1.§. *hoc autem notandum ver. hoc quoque de his qui feud.dar.poſſ.*poſtq;

alios

alios aſſeuerant citatus *Harth. quæſt.* 21.
num. 33. *Surd.conſ.* 272. *nu.* 133. *& conſ.*
383. *num.* 26. atque *Gabr.conſ.* 1. *nu.* 17.
vol. 2. An autèm abolere ius poſſit, quod
47 clauſulam continet derogatoriam (quauis
conſuetudine haùd obſtante) extricant
Soto lib. 1. *de iuſtit.q.* 7. *art.* 2. *Couar.*
lib. 3. *var.cap.* 13. *num.* 4. *Ceuall. q.* 704.
Molin.tom. 1. *tract.* 2. *diſput.* 77.

48 Quod illa vetuſtiſſima pari paſſu cum
priuilegio incedat, tradit *Oldran. conſil.*
142. atque ità, quod per priuilegium
conceditur, hoc & conſuetudine introduci
licere, ex multis firmat *Iodoc.Damhouder.*
Enchiridion parium, aut ſimiliũ
iuris, ver.priuilegium, & conſuetudo pagin.
486. Vimque pacti, imò illo maiorẽ
habere, *Affl.dec.* 91. *num.* 9. *& dec.* 258.
num. 2. *Gonzalez in reg.* 8. *cancell.Gl.* 33.
num. 4. *Farin.pract.crim.q.* 175. *p.* 6.

Tripartitã autẽ admittit diſtinctionẽ,
vt alia ſit ſcripta, alia præſcripta; alia verò
titulata, ſiuè iudicata. Prioris quippè
ſpeciei sũt oẽs inſcriptũ redactę conſuetudines,
cuiuſmodi, & Neapolitanas eſſe
propterea non ambigimus, eaſque ideò
iuseſſe, notat *de Frãch.dec.* 563. *n.* 7. inſequiturq;
Cõſ.And.Prouẽz.in poſthum.ſed
vtilib.obſer.ad Neap.cõſuet.obſer. 10. *n.* 11.

49 Præſcripta verò, vt ità, & validè reputetur
quale tẽpus, titulata autẽ, & iudicata
quot actus requirãt diſtinctè, & citrà
errorem fari intendentes, conſtituimus
alteram, itidemq; tripartitã conſuetudinis
diſtinctionem, quod alia ſit contra
ius, alia præter ius, alia tandem ſecundùm
ius, per *Abb. indic. c. fin. num.* 11.
alioſque communitèr; maximè verò
Rocchum Curtium ſect. 3. *num.* 28. *&* 35.
Hac itaq; præhabita diſtinctione. Reſponſio
primi quæſiti erit, vt præſcripta,
ità, & validè dicatur, ſiuè pretèr, ſiuè
contra ius fuerit, decennali interſtitio
indiget; *Regens de Ponte conſil.* 41.
num. 1. *vol* 1. iure tamen ciuili attento,
Ann. conſ. 40. *num.* 4. *vol.* 1. poſt *Surd.*
conſ. 58. *num.* 8. *lib.* 1. *Hieronym. Ceuall.*
pract. opin. commun. contrà commun.
queſ. 357. *num.* 4. *Colerus deciſ. Germania*
21. *num.* 4. *Nicol. Feſtaſi de Aeſtimo*
par. 2. *cap.* 3. *num.* 25. At Pontificio perſpecto
iure decennij tempore introduci
pretèr ius; ſubcinit ipſiſſime *Ann.et Abb.*
in d. cap. fin. num. 11. *Suar. in theſaur.*
recep. ſentent. lit. C. num. 279. *Villalob.*
in commun. opin.verſ.conſuetudo, n. 183.
Surd. conſ. 42. *Maſull.ad Capyc.dec.* 27.
num. 7. *Monet. in tract.de diſtribut.quotid.*
par. 2. *q.* 12. *num.* 9. atquè *Nouar.*
tom. 2. *de grauam. vaſſall. prælud.* 8. *nu.*
36. quadraginta autem ſi contra ius, ex
eorumdem mox citatorum aſſertione,
comprobatque omnium ſcribentium
aſſenſus, maximè eiuſdem *de Ponte* aliorum
ſuffulti auctoritatibus *conſ.* 155 *nu.*
27. *vol.* 2. vt enim ſit legitimè præſcrip-
50 ta aſſeritur *in eod. cap. fin.* Nec legitimè
præſcripta erit, quæ annorum quadraginta
ſpatio inducta non fuerit, teſte eodem
Roccho latè probante eadem *ſect.* 3.
num. 4., inſequiturque *Alex. Moneta*
add. quæſt. 12. *num.* 3. *Roman. ibidemquè*
add. ſingul. 102. *&* 103. &
tunc vigere etiam contra fiſcum tutatur,
idem *de Ponte conſil.* 54. *num.* 15.
vol 1. Sit inſupèr rationabilis, quæ contra
ius eſt conſuetudo: deducunt ex *eod.*
cap. fin. DD. omnes ſuper eo ſcribentes
Thom. Triuiſan. dec.Veneta 54. *n.* 25.
lib. 2. *Franciſc. de Claper. dec. Fiſcal.*
cauſ. 35. *q.* 2. *num.* 2. *Alex. Raudenſ.dec.*
Piſan. 4. *num.* 120. & alij, quos *Camill.*
Borrell. coaceruat *in ſumm.deciſ.tit.* 14.
de leg. t. 1. *num.* 29. cùm ratio illius ſit
veſtimentum, aliàs nuda, & frigida exiſtit,
ex *Bald. Affl. in prælud. conſtit.q.* 8.
num. 3. Non illa quæ ſit prætèr ius, præſertim
Card.Bald. & Barba. quos recenſet
memoratus *Rocchus add.ſect.* 2. *n.* 24.
& Moneta ead. q. 12. *num.* 6. tametſi vt
rationabilis dicatur Iudicis ſit relictum
arbitrio, & *ſup.eo tex. in d. cap. fin.* notant
omnes, necnon *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *caſu* 82. *num.* 2.

51 Ad illã verò introducendã non opus
eſſe, vt quãdoq; ſaltèm fuerit iudicatum,
& iudicialitèr cognitũ, at populi duntaxàt
conſenſum, ſatis eſſe affirmant ijdẽ,
ſpeciatimq; *Abb. in illo cap. fin. n.* 16. &
communi relata ſententia probat *Celſus*

Vgo.

Vgo. conſ. 54. num. 21. Aldobr. tùm in
commentarijs, tùm in *addit. ad §.ex non
ſcripto, inſtit. de iure natur. gent. & ci-
uil. Suarez ead. lit C.num. 281. & Tur-
zan. in ſuis opin. comm. opin. 153.* Vni-
52 cum verò non ſufficere actum, ac plu-
res concurrere debere, certum eſt *l. 1. &
2. C. quæ ſit longa conſuetudo*; admonetq;
*Bar. in l. de quibus, q. 2. ff. de legib. Marc.
Anton. Bellon. in dec. Ianuæ 17. num. 6.
Ceſ. Barz. dec. Bonon. 95. nu. 7. Gratian.
dec. Marck. 148. num. 10. Theſaur. qq.
forenſ. lib. 1. q. 38. num. 16.* at ſaltèm bi-
nos requiri aduertunt *Dec. in l. certi con-
ditio, §. nummos n. 17. ff. ſi cert. petat. in l.
vt liberis n. 11. C. de collat.* idēq; *in conſ.
222. & in altero 441. num. 11. Decian.
reſponſ. 124. num. 8. vol. 3. Borrell.* alijs
relatis, *alleg. tit. 14. num. 20.* & idem
antè firmauerat *ad Bellug. in ſpec. Princ.
rub. 4. lit. E. verſ. Vnum actum*; quam-
uis vnicus actus notorius eſſet, quique
vniuerſo Populo, aut Collegio innote-
ſceret; ex *Bar.* & alijs, citatus *Moneta
ead. q. 12. num. 13.* Inter verò vnum,
53 alterumq; actum temporis exquiritur
interſtitium, itàvt ſi vno, eodemq; mo-
mento, ac minimo temporis puncto plu-
res reiterentur actus illa haud introdu-
cta dicatur *l. ſi triennio, ff. de ſtat. liber.
Gl. in c. lotharius, verb. Appellauit 31.
q. 2. Oſaſc. dec. 58. num. 37. de Graſſ. de
except. cap. 14. num. 68.* eruditus *Auen-
dan. de metu lib. 2. cap. 36. num. 44.* qui
quidem actus nullam admittũt coactio-
nem, ſed liberam exquirunt voluntatem:
*Suar. de legib. lib. 7. cap. 12. nu. 10. Gra-
tian. diſcept. forenſ. cap. 210. num. 24.
vol. 2. Auendan. adduct. loco num. 48.*
qui verò DD. eloquuntur vnicum ſuffi-
cere actum, non de conſuetudine, ſed
de ſolito fari voluerunt, quod ſingulari
actu peroptimè probatur, *l. mella, §. ſed
ſi olim, ff. de alim. & cibar. legat. Paul. &
Ang. in l. conſentaneum, C. quomodo, &
quand. Iudex, Curt. iun. conſ. 19. num. 4.
Gozad. conſ. 23. num. 5.* & declarat poſt
*Theſaur. d. qu. 38. num. 17. Borrell. cit.
tit. 14. num. 21.* quamuis duas quoque
exigere illud vices annuant *Afflict. dec.
305 num. 11. ex tex. in l. eum quod, C.
de fund. rei priuat. lib. 12.* quem addu-
cit *Andr. in cap. Imperialem, §. Præterea
Ducatus de prohib. feud. alien.* per *Feder.
Iacob. Ardi. in ſua sũm. tit. qui feud. dar.
poſſunt in princ. ex tex. in l. 3. §. fin. C.
de Epiſcop. audient. Auus meus Proſper
Petra ad Capyc. dec. 163. n. 2.* vltimuſq;
ad illud inducendum debet inſpici, *Gl. in
cap. cum Eccleſia Sutrina, verb. Trium
Epiſcoporum ext. de cauſ. poſſeſſ. & pro-
priet. Affl. cit. dec. 305. n. 18. Decian. re-
ſponſ. 73. num. 18. vol. 3.* pluraque de ſo-
lito exarant *Gabriel comm. opin. lib. 3. tit.
de locat. concl. 1. & Claud. Bertaz. ad
conſil. eius patris 213. lit. D. lib. 1.*

Nunc ad poſtremam prioris ternarij
ſpeciem conſuetudinis accedentes, nẽpè
54 ad titulatam, ſiuè iudicatam, aduertimus
nullum exigere tempus, ſed iudicatum
dumtaxàt, non quidèm ſemèl, at itera-
tis vicibus, *Rocchus Curtius indic. ſect. 3.
nu. 31.* alioſque recenſens, ſequitur idem
Alex. Moneta num. 11. atque ex noſtra-
tibus *Præſ. de Franch. dec. 238. num. 3. &
dec. 722. num. 11. vol. 4.*

Quo caſu quatuor ad minùs iudi-
caturas exquirit *Gratian.* poſt alios
*cap. 441. num. 24. Dom. Conſil. Stai-
ban. reſolut. forenſ. lib. 1. reſolut. 98. à nu.
144.* ſcù tres iuxtà notata per *Napod. in
proæm ad conſuet. Neap. num. 42.* vel ad
minùs duas, fundat *Molfeſ. ad conſuetud.
Neap. par. 1. cap. 5. num. 41. Capibl. tom. 2.
de baron. cap. 49. num. 11.* etiam ſi illæ
emanatæ non fuerint in contradictorio
iudicio, vt contra *Maſcard. ex Croto* cõ-
tradictorium iudicium in iudicialibus
ad inducendam conſuetudinem requi-
rentem, firmant *Ioan. Guttier. de tutel. p.
2. cap. 1. num. 32. & 33.* alijque, quos in-
ſequendo laudat *Noguerol. alleg. 6. num.
31. & 32.* & confirmat *Salgad. in laby-
rinth. credit. part. 1. cap. 1. §. 2. num. 60.*
Omnis autèm conſuetudo iuri communi
contradicens ſtrictam admittit inter-
pretationem, vt ex *rotali dec.* deducitur,
quæ inter recollectas à *Farinac.* eſt *dec.
498. ſub n. 7. par. 1.* concinit *Mohed. dec.
7. de præſcript.* affirmant *Put. deciſ. 107.
lib.*

lib.1.& dec.310.lib.2. Dec. conſ.8. Ro-
land.àVall.conſ.69.num.30.vol.3.Curt.
Iun.tract de feud. 6.q. princip. num. 5.
Cephal.conſ.26.num.25. tom.1.Crauett.
conſ.30. num.5. Atquè ideò non exten-
denda de caſu ad caſum, nequè de loco
ad locum, nequè tandèm de perſona ad
perſonam, Surd. conſ.308.num.6. conſ.
323. num. 13. & 371. num.4. vol.3.
ex omnium reſolutione in l.quod non
ratione, & in d. l. de quibus, ff.de legib.
Alex. Moneta ſubijciens exceptiones in
ſex caſibus ead.q.12. à num.23. quin,
& ſpeciatim nè dilatetur ad alios caſus;
indicat de Franch. dec.240. num.11. &
dec. 253. num. etiam 11. Surd. conſil.
407. num.3. Neq; ſi maior, aut minor ra-
tio conſideretur: idem de Franch. deciſ.
17. num.13. & quod neque ad alia lo-
ca, ſatis, ſuperq; docent Oldran. conſil.
237. Surd.conſ.323 num.13. vol. 3. de
Ponte conſil. 131. num. 90. & Rota dec.
604. ſub num. 7. inter eaſdem recolle-
ctas à Farinac p. 1. tom.2. Itàut neque
55 vigens in vno quarterio, afficiat aliud
quarterium; dicit Seſſe dec. Arag.8.n.15.
& tangit Conſ. Theodor. alleg.1. nu.37.
Præterquàm ſi in capite Prouinciæ, Ba-
roniæ, aut Diœceſis extaret, altera ſu-
per ea re non apparente in locis ſubie-
ctis, & connexis, in quibus tunc illa
proculdubio attendenda eſſet, Bal. in c.
propoſuit in fin. de appellat. Roman. in
l. ſi aliena, §. 1. ff. de vſucap. Aymon
Craueţ. de antiquit.temp.par.4.n.54.&
55. Dec.conſ.389. Amanel. ſingul.235.
num.1. Gaſp. Theſaur. q foren.ſ.49. n.1.
lib.2. poſt alios Verall. dec.229.num.1.
lib 1. & comprobat Chriſtinaeus deciſ.
Cur. Belgicæ 55. num.6. vol.2. Quin, &
56 illa quæ in Ciuitate introducta eſt,
æqualitèr in omnibus eius vicis obſer-
uari debet; ex Gl. fin. in l. ex ea parte, ff.
de poſtuland. Marc. Ant. Eugen. conſil.
26. num.28. & 29. t.1. alijq; plures,
quos Reg. Valenz. recenſet conſ.79. à n.
61. t.1. & conſ. 146. nu. 32. t.2. Imò, &
illa conuicinæ Regionis quando de pro-
pria non apparet, l. ſi ſeruus plurium, §.
fin. de leg. 1. Praſ. de Franch. dec.56.
num.7. dum tamen iuri communi non
obſiſtat, vt colligitur ex notatis per eun-
dem de Franch. adduct. dec. 17. nu.13.
& peramplè Coſta generatim loquens
in conſuetudine, obſeruantia, ſtylo, fa-
ma, necnon ſtatuto, & alijs, vt recurra-
tur ad conſuetudinem, obſeruantiam,
ſtylum, famam, atque ſtatutum, loci vici-
ni, perdoctè ediſſerit in tract. de remed.
ſubſidiar. remed. 70. Quibus illud omni-
nò certum eſſe addimus, quod genera-
57 tim loquendo conſuetudo tantùm habet
de potentia, quantùm habet de actu, &
vſu, Surd. conſ.371. num.3. conſ.393.
num. 20. & conſil. 424. num.3. vol.3.
Cacher. dec.29. num.16. Rota dec.288.
ſub num.4. inter recollectas à Farinac.
par.2. tom.1. Nec propterea mirum, ſi
illa ſubſequatur priuilegium, & interpre-
tetur illius conceſſionem, de Franch. d.
dec. 56.n. 6. & 10. & dec. 397. n. 12.
Epiſcop. Campanil.in diuerſ.Iur. Canon.
latè extricans rub.7. c.6.num.11.& rub.
11. cap.13. num.57. Reg.Valenz.conſil.
8. num.21. lib.1. & procedit etiam con-
tra proprij verbi ſignificationem, deciſio
eſt notabilis Innoc. in c. olim tibi num.
2. de verbor. ſignif. maximè collaudata
per Abb. in cap.certificari de ſepul. Nec
non etiam ſi ex poſt facto appareat eiuſ-
modi interpretatiuam conſuetudinem
non eſſe bonam, nàm propterea ab ea
recedere minimè licere, dicit idem Abb.
in c. dilectus n. 7.de conſuetud. ſequitur-
que de Ponte conſ.155. num.26. vol.2.
Imò, & mentem legiſlatoris, ſiuè con-
cedentis priuilegium, aut contrahentium
arguit, ità fuiſſe à principio, vt poſt Bal.
& alios, dicit Seſſe dec. Aragon. 90. ſub
num.11. Atqi tandem ſufficit fuiſſe ità
obſeruatum, licèt non ſit præſcriptum.
Marcell. de Mauro, aliorum fretus au-
thoritatibus alleg.50. n.4. & 55. nu.10.

Multa de conſuetudine exarant Bor-
rell. in ſumm. deciſ. lib. 1. tit.14. Nouar.
de grauam. vaſſall. t.2. prælud.8. & gra-
uam.6. Franc. de Petris cit. conſ.1. n.21.
Affl. in prælud. conſtit. q. 6. vbi firmat
conſuetudinem eſſe gratia, & priuilegio
fortiorem, illaq; Principes minimè eſſe

ſolutos, & maiorem habere authoritatem ſtatuto ſubnectit *q.8.*

58 Nec omittendum diſponentem præſumi ſe conformem reddere locali conſuetudini, *Reg. Capyc.Latro dec.3.nu.4. lib.1. Conſil. Prouenz. ad Conſuet. Neap. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. conſuet. 1. obſer. 10. num.7.* Vt prætereà teſtandi facultas alicui tributa, ſecundùm loci conſuetudinem, vbi vltimæ conduntur tabulæ, intelligitur, poſt alios *Maſcard. de ſtat. interpr. concl.7.num.27.* Hinc patre filium, ac filiam inſtituente in eo, quod ipſis de iure tangit, attenditur ſtatutarium ius, non autem ius commune, quo perſpecto æqualitèr ſuccedunt, vt contra *Bal.* veriorem eſſe opinionem, indicat *Iaſ. in l. omnes populi, ff. de iuſtit. & iur.* confirmant *Bar.* & cæteri *in l. heredes mei §. cum ita, ff. ad Trebell. Menoch. de præſumpt. lib.2. præſump. 6. num.7.* Et pro-

59 miſſio à viro facta dotis reſtituendæ, in caſibus à iure permiſſis, ius conſuetudine approbatum comprehendit, *Alex. in l. poſt dotem, ff. ſolut. matrim. Marchiſell. pract. quæſt. iur. q.86. num.2. Gizz. in obſeru. ad memor. dec. 3. Reg. Capyc. Latro num.5.* Iuris autem appellatione venire municipale, eſt *Gl. theorica in proœm. clement. in verb. Iuris*, inſequitur *Ancharan. q.6. num.11. p 2.* ampliat *Marta* etiam in partium conuentione aliquid agendi ſecundùm ius, quos laudat *Nouar. de grauam. vaſſall. grauam.73. lib. 3.* & matrimonium contrahentes, ſi prærogatiuis Capuani, & Nidi Sedilium potiantur, ſecundùm illorum conſuetudinem contraxiſſe præſumi, *Conſiliar. Theodor.* lepidè aduertit *alleg. 79. num. 9. in cauſa Ducis Martinæ*, cuius deciſionem compilauit *R. Tap. dec. S.C. 56.*

Ad ſtylum nunc deflectentes memoramus, & illum eſſe quoq; vſum, & obſeruantiam, non tamen omnium gentiū,

60 & locorum, at Tribunalium tantùm, & Curialium, vt proptereà ea ſoleant vbique proferri verba, de ſtylo Curiæ, qui quidem ſtylus eſt citrà dubium, in vnaquaq; Curia reſpectiuè ſeruandus, ſcilicèt in eas, vbi vigere conſueuit, *Mainard. dec. 11. Cappell. Tholoſ. dec. 115. Maſcard. de probat. concl. 1041. Ludou. dec. Peruſ. 96. n.7. Ignat. de Villar. in ſilu. reſponſ. lib. 1. reſponſ. 1. Perez in lib. 28. tit. 4. lib. 2. ordina. pag. 251. Napod. in proœm. Carol. nu.330. Ricc. collect. dec. 794. & 1838. & D. Carau. in hoc ritu*, laudando inſequitur *Nouar. de grau. aſſ t.2. grauam. 39. Ann. ſingul. 497. Gallup. in prax. S.C. in prælud. p.2. num.5. Viuius* eiuſdem *Carauit.* indicato loco *n.23. & in ritu 260. ſub num. 7.* memor *dec. 297. Reg. Capyc. Latro dec. 30. num. 19. & dec. 74. n.17. to.1. Franc. Maria Prat. obſeru. 44. centur. 1. pract. obſeru. & lib. 3. diſcept. forenſ. cap. 41. à num. 95.*

61 Alioquin, ità Iudex faciet litem ſuam, quemadmodùm, ſi ius commune paruipenderet, quod ex *Bal. in Auth. iubemus, C. de Iudic.* deducit *Lanfranch. de Orian. in comment. ad l. admonendi num.3. ff. de iureiurand.* teneturq; in ſyndicatu *Iaſ. in cit. Auth. iubemus in 1. notab. Rodolfin. de Bracch. ſecul. num. 32. R. Rouit. ſup. prag.3. num.23. de ceſſion. bonor. & in prag. 1. num.75. de iur. & exact. fiſcal. & prag. 1. de titul. abuſu num. 58.* idem *Franc. Mar. Prat. ad Muſcatel. p.7. Gl. condemnando ad num.23. & tom. 3. diſcept. forenſ. cap.31. num. 21. & cap.45. num. 47.* Etenim de ſubſtantia eſſe admonēt *DD.* vt eſt videre apud *Felin.* affatim ſuper hac re loquentem in *cap.2. de reſcript.* & pro lege obſeruandum firmant *Cyn. & Bal. in l. fin. C. quæ ſit longa conſuet. Crauet. conſ. 201. n. 21. Menoch. conſ. 110. num.4. Theſaur. dec. 1. num.9. Amat. dec. Marchi. 32. nu. 27. Nouar. proxim. cit. loco num.2. Cappell. Tholoſ. deciſ. 115. Iacob. Machell. patrocin. 5. num.26. de Franch. deciſ. 470.* cuius meminit *Prat. lib. 1. diſcept. forenſ. cap.1. num. 50. Larr. dec. Granat. 41. & 47. num.13. & alleg. fiſcal. 22. num.26. Knichen de veſtitur. pactor. par.2. cap.2. num. 217.* etiam in capitalibus cauſis *Menoch. de præſumpt. q.8. num.15. lib.2.* quamuis in contrarium iuris eſſet diſpoſitio, *l. ſi quando in fin. C. de iniur. §. fin. inſt. de ſatiſdat. Reg. Valenz. conſ. 94. n.90.*

num. 90. *vol.* 1. & quod ſecundùm illum ſit, ſecundùm ius peroptimè agitur *Innoc. in c. cum veniſſent de eo qui mitti.in poſſeſſ. Papeus dec.*292. *nu.*2. *Surd.* poſt alios *dec.* 175. *num.*2. ſiuè ille ad ordinandam, ſiuè terminandam litem tendat, *Zabarell. in clement. ſæpè*, §. *& quia in 6. notab. de verb. ſignif.* cùm alijs plena manu adductis, per *Menoch. cit. q.*8. *num.*14. Atquè ideò ſententiam
62 contra ſtylum prolatam nullitatis labe maculatam, edocent idem *Papeus deciſ.* 198. *num.* 2. *Rebuff. de conſtit. artic.*2. *Gloſ.*13. *num.*44. *tit. de conſuet. Neuiz. lib.*3.*Sylu. Nuptial. num.* 32. *in fin. de Franch. dec.* 238. *num.*3. *&* 470. *num.* 4. *Maſull ad Capyc. dec.* 1. *num.* 20. *Marcell. Calà de mod. artic.* §. 1. *Gloſ.* 4. *num.*82. *Apicell. alleg.* 3. *num.* 24. & elegantèr, poſt alios, *Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 30. *num.*32. *& dec.* 96. *nu.* 14. *t.*1.

Vt prætereà qui ſecundùm conſuetum in citando ſtylum non fuerit notificatus, à contumacia, ſi non compareat, erit immunis: *Angel. in l. fin. C. de cano. preſtan. lib.* 10. *Marſil. ſingul.* 118. *Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defect. citat. à num.* 75. Et ſtylo potiùs quàm
63 conſuetudini ſtandum eſſe; aſſerunt *Franc. Marc. dec.* 158. *num.*3 *t.*1. *Caualc. dec.*6. *num.*7. *Afſl. dec.* 135. *n.* 3. *Cornazzan. dec. Florent.*72. *nu.*6. *Maſtrill. dec.*1. *num.*20. *Ricc. dec.* 87. *num.* 29. *dec.*119. *n.*1. *&* 2. *atq; dec.*205. *n.*1. *p.*2. Et proindè quotidiè è M.C.V.S.C. cęteriſque ſuperioribus Tribunalibus manant decreta, & prouiſiones, quod obſeruetur ſtylus Curiarum inferiorum, vt prouiſum per *D. Preſid. de Franch.* tunc *Reg. Conſil.* & cauſæ Commiſsarium Menſe Maij 1571. in cauſa Terræ Siciniani, memorat *Nouar. cit. grauam.* 39. *num.* 14.

64 Verùm quanto tempore inducatur, vide *Rayn. de Sabanico in repetit. l more maiorum, ff. de iuriſd. omn. indic.* eſtque concludentèr, & formitèr probandus, quin, & fuiſſe legitimè præſcriptum: *Alex. conſ.* 36 *in fin. lib.* 2. id tamen, ſi ſit contra ius, & reſpiciat deciſoria, *Mareſc. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 100. *num.* 20. prout reſolutum fuit in *Aretin. ſpolij* 9. *Iunij* 1604. coram *Coccino*, & in altera *Pariſien. pecuniaria* 26. *Nouemb.* 1610. coram *Lancelloto num.* 5. *eſtq; dec.*259. *par.*1. *primi tom.* inter nouiſſimè recollectas à *Farinaccio*.

65 Et cùm ex receptis probationibus in cauſa aliqua, conſtat aliquem extare ſtylum in aliqua Curia, non oportebit in alijs cauſis de illo docere, cum ſemèl probatus ſit quoad reliquas omnes cauſas, teſte *Peregrino dec.* 32. Imò ſi notorius eſſet, ex doctrina *Soccin. conſ.* 63. intraret doctrina *Bar. in l.* 3. §. *fin. ff. de teſtib.* quin, & ſemper cùm ordinatoria dumtaxàt reſpiceret, ac Iuri communi haud contradiceret: nam liceret tunc Iudici, etiam non vocata parte expetere ab Aduocatis, Procuratoribus, & Actuarijs: *Oſaſc. dec.* 22 *ſub. n.* 16. *Tuſc. lit. S. concl.* 695. *num.*25. poſt *Bart. adduct. loc. Angel. in* §. *ex non ſcripto col.*2. ibidemq; *Io: Fab. col.*4. *inſtit. de iur. natur. gent. & ciuil. Maſcard. de probat. concluſ.*1344. *Muta ſupra Conſuet. Panorm. cap.*18. *num.*21. *& cap.*57. *nu.*92 *Cum. ſuper ritib. Sicil. vlter. far. in prælud. num.* 50. *Iacob. Machell. in patrocin.* 36. *num.*7. *Iodoc. in prax. ciuil. cap.*218. *n.*9. *Ricc. in prax. Eccleſiaſt. dec.*67. *Ioſeph Ludou. deciſ. Peruſ.*96. *num.*32. *& deciſ.* 36. *inter dec. Lucenſ.* & noſtrum S.C. ſeruauit in cauſa liquidationis inſtrumēti, apud *Gizzarell. dec:* 69. *num.*4. & Curia Archiepiſcopalis canonixauit penès *Epiſcopum Ricc. dec.*53. *par.*1. *& dec.* 119. *p.* 2. & aduertit *Foller. in prax. crim. rub. dit. cap. capitul. num.*10.

66 Satq; erit, quod Iudex in actis ſcribere ſatagat ſe inſtructum fuiſſe de ſtylo à viris ſic atteſtantibus *Bertrand. conſ.*123. *in princ. & conſil.* 124. *num.*4. *lib.*2. quo caſu licebit iudici talitèr edocto ex officio ſupplere, *Alex. in l.*4. §. *hoc autem num.*26. *ff. de damno infect. & conſ.* 14. *nu.*1. *lib.*5. *Ruin. conſ.* 144. *n.* 14. *lib.*4.

Nec non ex inſpectione aliorum proceſſuum ſtylum inquirere, vt dictum fuit *in vna Florentina Iuriſpatronatus*

3. *Decemb.* 1607. coram *Lancellotto*, rurſùs *in Ciuitaten. conſtructionis Cappellæ* 20. *Februarij* 1589. coram *Seraphino*; ac 3. *in Ianuen. pecuniarię* 16. *Martij* 1612. *num.* 4. coram *Vbaldo*, quæ inter prædictas recollectas eſt *dec.* 393. *par.* 1. *tom.* 1. quæq; propterea *n.6.*

67 adiungit, quod cum ſtylus recipiendi teſtes per Notarium haud pugnet cum iure cōmuni, iuxta *clem.* 1. *de offic. deleg.* ac *Veſtrium in praxi lib. 6. cap. 2. ſub num.* 12. ideò fidibus, atq; proceſſibus probari affirmat; ſed ſtylus, nè præexigatur citatio ad videndum examinare teſtes, non eſt tantæ virtutis, vt operetur, nec præexigi ad videndum iurare teſtes per eandem *deciſ.* 259. *num.* 5. ſupradicta tandem adhibita diſtinctione inter deciſoria, & ordinatoria, quin, & inter aduerſantia iuri communi, & non aduerſantia, præter deciſiones, paulò antè memoratas, ſunt, & aliæ, in quibus Rota idipſum iudicauit, nempè *in Mediolanen. reſciſſionis contractus* 17. *Iunij* 1602. coram *Damaſceno*, *& Mediolan. canon.* 9. *Ianuarij* 1615. coram *Pirouano*, quæ inter eaſdem *Farinac. eſt dec.* 644. *par.* 1. *tom.* 2. & concinit *altera* 704. *ſub num.6.*

68 Iudicē verò appellationis, quem ſtylū ſequi oporteat in dubium venit, & attendendum ſtylum primi Iudicis Curiæ, à quo fuit appellatum, inſigne eſt *Gloſ. dictum in cap. illud* 12. *diſtinct. verb. Cōtrario more*, *ex text. in auth. vt cum de appellat. & in cap. Raynutius de teſtam.* hocq; incontrouertibile in toto iure forè *Rebuff.* affirmat *cit. art.* 2. *Gl.* 24. *de conſuetud.* diſtinctionem tamen *Antonij de Butrio in rubr. de conſuetud. col.* 2. *verſ. recitant*; etiam amplexus, vt in iudicij præparatorijs, proceſſuſque inſpectione ſtylus, & leges ipſius appellationis Tribunalis ſint proculdubio ſequēdæ, merita verò cauſæ in concernentibus, ac ſententiam proferendo, lex, ac ſtylus primi Iudicis attendatur, ſequitur *Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ col.* 37. *num.* 54. *de conſtit. in cap. fin. col.* 5. *verſ. limita tertiò num.* 6. *eod. tit. & in cap. ſuper his col.* 7. *in princ. verſ. & pro hac parte de accuſat.* commendat *Alex. in l.* 1. *in fin. ff. de legat.* 1. firmatq; *Capyc. dec.* 86. *num.* 19. & ibidem *in annot. ex Affl.* admonet *Auus meus Proſper Petra n.* 7. alijſque poſthabitis, *Alberic. Oliua in* 1. *Ritu Cur. Archiep. Neap. num.* 6. & collimant per *Ricc. exarata dec.* 205. *p.* 2.

69 ea quippè ratione, nam cauſa appellationis remedio ab inferiori ad ſuperius tranſlata Tribunal eandem retinet, non diuerſam conſequitur naturam, & in ea proceditur, prout in prima inſtantia, adeò vt, ſi in illa abſq; parte proceſſum fuerit, poſſit in ſecunda paritèr ſine parte procedi, ſecundùm *Geminia. conſ.* 73. *num.* 4. *verſ. & pro hac opinione* (id quod prorſùs ipſe non firmo) & ſi primum fuerit ſummarium iudicium eiuſdem erit qualitatis appellationis cauſa, *Bal. conſ.* 272. *per tot. lib.* 3. *Putens dec.* 426. *num.* 2. *lib.* 2. *Cancer. var. reſol. tom.* 3. *cap.* 16. *num.* 145. quæ in omnibus, & per omnia erit conformis naturæ primæ inſtantiæ, *Franch. dec.* 408. *&* 420.

70 Cùm verò ſuperioris iuſſu diuerſi, & prorſùs diſiuncti coniunguntur ordines, vt ſæpè ſæpiùs in arduis accidit cauſis, quod S.C. vnitur Regiæ Cameræ, atq; è contrà, ſententia tunc profertur, iuxtà illius Tribunalis ſtylum, cui aliud fuerit adiunctum *Præſ. de Franch. deciſ.* 252. *nu.* 3. *Camill. Borrel. in ſumma dec. tit.* 30. *de ſentent. diffinit. num.* 311. etenim additamentum eiuſdem, cuius principale, eſt naturæ, vt aduertit *Sarauia in tract. de iuriſd. adiunct. cap.* 3. *num.* 10. Iudex enim adiunctus eandem habet iuriſdictionem, quàm ille, cui adiungitur *Caſtr. in l. cum furioſus num.* 2. *ff. de iudic. Caſtill. dec. Sicil.* 87. *num.* 1. & appoſitè ponit *Thor. compend. dec. par.* 3. *ſect.* 3. *verb. Sententia proferenda.* Quid autem in Iudice delegato, an ille ſeruabit ſtylum Iudicis delegantis inquirunt, *Franc. Marc. dec.* 666. *p.* 2. *Grauat. ad Veſt. in prax. Roman. lib.* 5. *cap.* 3. *nu.* 4.

71 Poſtremo loco, & ſtylū alicuius particularis Notarij attēdēdū quoq; eſſe animaduertimus, poſt *Surd. deciſ.* 223. *num.* 8. adden-

dentem non eſſe dubium, illum, nempè, quo vſus eſt Notarius in alijs inſtrumentis in eadem materia ſtipulatis, per *Bal. in* §.1.*in fin.inſtit. de empt.& vend. Mich. Angel.Gizz.in obſeruat. ad dec.*2. *R. Capyc.Latr. num.*13.

Itidèm quod quæuis diſpoſitio hominis, aut legis intelligenda ſit, prout de ſtylo ſolitum eſt fieri, dicit *Puteus deciſ.* 353.*lib.*3. & ſupra de conſuetudine

72 eloquuti ſumus. Cùm verò ſtylus loci contractus diſſentit à ſtylo loci iudicij, vtri ſtandum, ſoluit diſtinctione vtens, *Guid.Pap. dec.*262.

Quod ſi vſus ſit difformis nullum

73 induceret ſtylum, ac conſuetudinem, teſte *Rota* inter eaſdem recollectas per *Farinacc. deciſ.* 356. *ſub num.* 3. *par.* 1. *tom.* 1. addente *num.*4. niſi diuerſitas proficiſceretur ex actibus, qui ſe compatiuntur cum ipſa conſuetudine, exemplum eſt, in extenſione conſenſuũ in libris Cameræ, quæ ſeruata forma *Cõſtit. Clem. VII.* fieri deberet intra quindecim dies à die miſſæ, nam probato curſu multorum annorum fuiſſe pluriès extenſum poſt quindecim dies, quamuis fuerit etiam deductum interdum fuiſſe alijs multis vicibus extenſum in termino quindecim dierum, nihilominùs inductum fuiſſe ſtylum, concludit, ex illa potiſſimùm ratione, quod prædicta diuerſitas verſatur in actibus, qui ſe compatiuntur cum conſuetudine, & ſtylo, quip-

74 pè quod qui poteſt poſt quindecim dies facere regulariter multò magis quibit intra illos *Dec.* poſt *Bart. conſil.* 11.*ſub num.*12. *verſ.Tertiò,& vltimò, Phanut. de Inuent. p.*3. *num.*93. opitulanturq; congeſta ab *Alex. conſ.* 108. *num.* 15.*vol.*2. *Anch.conſ.*339.*ſub n.*7. *Granett.conſ.*197.*ſub num.*12.*Rol.conſ.* 53. *num.*3.*vol.*2. *& Rota dec.*294. *n.*6. *par.*2. *diuerſ.*& in ipſa die decimaquinta, iuxta exarata per *D. Franc. de Petris conſ.*33.

RITVS SECVNDVS.

Præfinitum Iudicum, & Actuariorum numerum in M. C. V. præſcribit, illoſq; perſonaliter ſeruire, vnicum exercendo officium ſtatuit.

IN primis, quia vbi ordo deeſt, firmum rectumq; omnium rerum firmamentum, nihil ſuperædificari poteſt, neque enim vniuerſitas aliqua, vlla poteſt ratione ſubſtentari, niſi huiuſmodi magnus (cauſa differentiæ) ordo ſeruetur: quia non quæq; creatura in vna eademque qualitate gubernari, vel viuere poteſt (vt Cœleſtium militarum exempla nos inſtruunt) quia ſunt Angeli, & ſunt Archangeli, licet non æquales ſint, ſed in poteſtate, & ordine differant alter ab altero; Sicque, vt in prædictis noſtris Magnæ & Vicariæ Curijs, & qualibet ipſarum, certus debituſq; numerus officialium dictæ Curiæ deducatur ad debitum numerum infraſcriptum, videlicet quod Iudices debeant eſſe ad minus tres, treſq; alij Magiſtri Actorum, ſex Subactuarij, duo Fiſcales, vnus Ærarius, Aduocatus Fiſci, & procurator Fiſci, vnuſque Aduocatus pauperum, & vnus ipſorum procurator, vnus Comeſtabulus, vnus Carcerarius, vnus Tubita, & vnus contumaciarum accuſator, & omnes debeant ſeruire perſonaliter, & non per ſubſtitutum, & quod omnia dicta officia ſint ad beneplacitum Reginale. Cum verò hodie in dictis Curijs plures, vltra

di-

dictum numerum, exiſtant; volumus, quod omnes præ ſcicti exiſtentes præſentialiter officiales, in illorum exercitijs remaneant, ita tamen quod quilibet ipſorum vnũ tantum officium perſonaliter exerçeat: declarantes quòd decedentibus, ſeù cedentibus ex eis, nullus alius poſſit in eorum loco ſubrogari vſque quo perueniat ad ſupra dictum numerum deſignatum, verum volumus quod prædictis nunc exiſtentibus omnibus officialibus ſoluantur gagij rata ad rationem gagiorum ſoluendorum officialibus iuxta ſupradictum numerum tantummodò, & non vltra.

SVMMA RERVM.

1 *Nonnulla in ordinis laudem, & neceſſitatem non iniucundè recenſentur.*
2 *Ritus ordinem exigit, dum Iudicum, & Actuariorum numerum certum præſcribit, ſuiſque in officijs vnumquemque verſari iubet.*
3 *Ordo quid ſit? & illius nomen multifariam ſumitur.*
4 *Ipſe memoriam, quæ alioquin infirma eſt, & non omnia retinet, plurimùm iuuat.*
5 *Concordiam alit, quod vtique fiet, ſi reuerentiam minores primoribus exhibeant, & priores minoribus dilectionem impendant.*
6 *Seniores, & antiquiores ſunt præferẽdi.*
7 *Antiquior non ætate, ſed gradu accipiendus eſt.*
8 *Licet aliàs Seniores ſermocinari prius debeant, tamen cum plures patroni defendendæ cauſæ adſint, Iuniores priùs, deindè Seniores proponunt, & quarè.*
9 *Id quod ſeruari in Rota Auenionenſi, apud Aduocatos Parlamenti Pariſienſis, Doctores Veronenſes, & in S. C. in votis proferendis, oſtenditur.*
10 *In deferendis magiſtratibus Romani ordinem optima ratione ſeruabant ab inferiore ad ampliorem, & cur?*
11 *Ordo ad ſtatus quoq; refertur, & apud Romanos tres erant ordines, Senatorius, Equeſter, & Plebeius.*
12 *Ad fortunas etiam, & vitæ genus:*
13 *Ordo decurionum, & Ciuitatis, Collegium ipſum Decurionum, & Curiam ſignificat.*
14 *Etiam inter vocabula ordo attenditur, & de ordine Eccleſiaſtico remiſſiuè.*
15 *Regina ad minus tres Iudices M.C.V. præeſſe indixit, quatuor verò Regni Conſilit. quot autèm alijs temporibus fuerint, & nunc ſint, tùm ad cauſas capitales, tùm pecuniarias res incumbentes, tangitur.*
16 *Ad M. C. V. in criminalibus vnoquoque biennio è Conſiliarſorum gremio bini Conſiliarij tranſmittũtur ad mitigandum illius rigorem.*
17 *Reipublicæ ſalus præmijs, ac pœnis conſeruatur.*
18 *Meritò introducta ſunt duo Iudiciorum genera ciuilia, ſilicet, & criminalia.*
19 *Quamuis M. C. ſit diſtincta pro faciliori cauſarum exitu, vna tamen, eademq; eſt M.C.*
Vter autem præſtet ciuilisnè an criminalis Iudex, inquiritur.
20 *Iudex ciuilis curia pro Tribunali ſedente ad inſtrumentorum liquidationem procedit, contumaces vocat, præeſt in foriudicationis ſententiarũ prolatione.*
21 *Baro iuriſdictionem habens ciuilem maior eſt criminalem habente, & quarè, quique in oppido ſuo arma apponere poteſt, & alijs fruitur prærogatiuis.*
22 *Alij æqualem tribuentes Iudicibus dignitatem, illum præferri credunt, qui priùs ad officium eſt electus, ſed hodiernus vſus quomodo inoleuerit, traditur.*
23 *Actuariorum, Subactuariorum, & Scribarum numerus hodiè quaſi eſt infinitus.*
24 *Fiſcales duo in Ciuitate Neapolis, quin in*

in Reg. Camera duo ſunt, alter Togatus, ſine toga alter, & quot erant antiquitus.

25 *Vter autem ex duobus fiſci togatis patronis R.C.& M.C.præcedere debeat, extricatur.*

26 *Recenſetur controuerſia annis retrodecurſis orta, nùm Aduocatus Fiſcalis R.C.præcedere debeat Iudicibus M.C. in Regijs Iunctis.*

Et pro Fiſco ſcripſit D. Didacus Moles,cuius laudes recenſentur.

Collateralis Conſilij deciſio affertur.

27 *Aduocatus Fiſcalis ab ipſo Rege immediatè,Iudices à Prorege conſtituuntur, illius officium cum vita durat, iſti poſt annum, aut biennium mutantur.*

Ille maius ſtipendium habet, & ipſius officium Præſidum dignitati par eſt, ijſdem prærogatiuis, vel etiam maioribus gaudet, vti Regis perſonam gerens.

28 *Togæ quoque priuilegium, aliaſq; prærogatiuas retinet, & inter Conſiliarios eſt adſcriptus.*

29 *Fiſcalis ſemper interuenit tanquam Aduocatus, Iudices verò tanquam Iudices,ſiuè in Tribunali M.C. ſiuè alibi ius dicat Fiſcus.*

Quin?Conſiliarius, Aduocatus Fiſcalis Regiæ Cameræ iuſſus, quàmuis dignitate præcellat, vltimo tamen loco poſt Præſides ſedet.

30 *An M.C. Iudex in Fiſci patronum eius Tribunalis aſſumptus ſedere debeat in loco Aduocati fiſci, an verò in eo, in quo vti Iudex conſidebat.*

Prorex mandare nè valeat,vt fiſci Aduocatus præcedat Iudicibus.

Quid in viſitatione Carcerum Curiæ Regiæ, an fiſcalis præcedat officialibus illius Curiæ.

31 *Fiſci patroni munus ſub Hadriano Imperatore fuit. Annuale olim erat, vitalitium verò in Regno, tanquam ad Regis prouiſionem reſeruatum.*

Ad illius exercitium eliguntur viri doctrina,probitate, & diligentia conſpicui, qui frequentèr ad Conſiliarij, vel Præſidentis dignitatem conuolant.

32 *An veritate polleat vulgi commune illud dicterium; neminem illorum ad ſummum Regentis faſtigium per ſaltum aſſumi poſſe?*

33 *Aerarius vnus,& quomodo diſtet à Fiſco, latè, & de Theſaurarijs, ſeù Præfectis Fiſci,de Quæſtoribus Aerarij, ac Tribunis Aerarij remiſſiuè.*

34 *Officiales omnes per ſeipſos ſeruire debent, non autem per ſubſtitutum attentis iuribus,communibus, & municipalibus, & rationes afferuntur.*

35 *Nequeunt magiſtratus ſibi Vicarios regulariter conſtituere.*

36 *Delegati à Principe ſubdelegare queūt, ſed in multis caſibus nequeunt.*

37 *Verba nōnulla recenſentur praportantia electam fuiſſe induſtriam perſonæ.*

38 *Doctor ad legendum deputatus per ſubſtitutum legere valet,ſi conſuetudo ferat.*

Quo etiam caſu diſtributiones recipit inſeruiens per ſubſtitutum.

39 *Concionari per alterum Epiſcopi poſſūt, & cuius expenſis.*

40 *Patri liceat nè filium ſubſtituere, ſi illius perſonæ induſtria ſit electa,quid in legendò,ſi filius ſit æquè idoneus.*

41 *Facultas nominandi,eligendi,arbitrandi,& vltimam voluntatem exequendi alicui impartita alteri cedi non poteſt.*

Id quod in Cardinali reſtringitur.

42 *Actuarius,vel ſcriba poſſint nè acta iudicialia per alium ſcribere?*

Quid verò in examinatore?

43 *Cappellanus an poſſit alterius auxilio ſatiſfacere oneri miſſarum.*

44 *Vicarius Epiſcopi nequit ſibi Vicarium ſubſtituere.*

An valeat conſtituere,cum Epiſcopus in literis commiſſionalibus facultatem eidem Vicario dedit ſubſtituendi.

45 *Prorex valeat nè tempore neceſſitatis ſibi locumtenentem ſubſtituere.*

46 *De rectore, ſcriptore, & generaliter de quocunq; operario, an hi poſſint per ſubſtitutum deſeruire,remiſſiuè.*

47 *Exercens artem per ſubſtitutum,illius priuilegij eſt incapax.*

48Qui-

48 *Quilibet tenetur de facto, illius, quem ſubrogauit, id quod latè explanatur, & DD. antimonia diſtinctionis fœdere conciliatur in ſubſtitutione voluntaria, & neceſſaria. Quid in pupillo, cui per alterum officium exercere licet.*

Quid verò ſi ſubſtitutus delinquens exhibeatur.

49 *An, & quando liceat Officiali, ſeù Capitaneo ſuum deputare in caſu abſentiæ locumtenentem, & quanto temporis interſtitio, quo caſu num culpis locumtenentis obſtringatur.*

Quid ſi à Barone deputetur.

Subrogatus in locum abſentis etiam in caſu mortis exercere quibit, donec fuerit officium prouiſum.

Ex duobus Locũtenentibus, vno eodemq; tempore deputatis à Barone, ſcilicet, & Capitaneo, ille, qui à Barone, præfertur.

Locumtenens poſſit nè alium creare Locumtenentem.

Siudici, & Electi Vniuerſitatis licito iure ſubſtituere non valent.

50 *Officiales ad beneplacitum cenſentur perpetui.*

51 *Principes inferiores nequeunt, illos conſtituere ad beneplacitum.*

52 *Annuales eſſe debent iure communi, & municipali attentis.*

53 *Iuſta non exiſtente cauſa, non tantùm poſt annum exercere nequeunt, ſed nec infrà illum deſerere queunt, renuente populo.*

Neque ipſo populo annuente, & R. Tap. effatum perpenditur.

54 *Anni durante intercapedine, nec à Iuriſdictionis conductore, nououè emptore officialis amouebitur. Et an à pupillo effecto maiori.*

Quid ſeruetur ſub ſequeſtro ſuſpenſa iuriſdictione ob crimen, vel æs alienum feudatarij.

55 *Officialis ſi integro anni curſu exercere officium fuerit impeditus, ad tempus impedimenti nùm ſit reintegrandus!*

56 *Electio eius vltra annum facta in totum corruat, an pro vnico ſubſtineatur anno?*

57 *Sunt, & aliqua officia, quæ vltra annũ protenduntur, & recenſentur.*

Quando refirmari queant, & nùm alia officia exerceri.

58 *Refirmari quando poſſunt, non ſufficit maior pars, ſed omnium concurſus accedere debet, caſuſq; memoratur.*

59 *Electionis nullitatem, eo quod aliquid de cœtu non fuerint vocati, illi dumtaxàt allegare queunt, qui minimè vocati non interfuere, non quilibet de cœtu.*

Nullitate electionis factæ pendente debet Electus interim ab adminiſtratione ſe abſtinere, dummodò non fuerit priùs capta poſſeſſio.

60 *Excell. huius Regni Prorex nùm valeat biennio durante exercitio officij Iudices M.C. auditoreſque priuare.*

Sapientiſſimi Philippi II. reſponſum adducitur.

61 *Actuarij vtrùm veniant ſub appellatione officialium.*

An annuales eſſe, & ſydicatui ſtare debeant.

62 *Sit nè vtilius Reipublicæ annuales habere Iudices, an potiùs perpetuos.*

63 *Officiales à Rege deputati ad beneplacitũ, eo defuncto, nũ iuriſdictione careãt?*

Beneplacitum quando reuocatum morte, vel finito officio dicatur.

64 *Archiepiſcopus viuæ vocis oraculo à Papa creatus, ſi antè expeditionem bullarum Pontifex decedat, remanet Epiſcopus.*

1 MVndi huius opificium, tã magnum, varium, mirabile Faber ille Diuinus moliturus, nihil prius, aìt antiquius habere viſus eſt, quàm vt ille, qui, (Ouid. lib. 1. Met.)

Vnus erat toto Naturæ vultus in orbe
Quem dixere Chaos; rudis indigeſtaque moles
Nec quicquam niſi pondus iners, congeſtaque eodem.
Non benè iunctarum diſcordia ſemina rerum.

Ille, inquam, vultus, certis, numeris, ponderibus, menſuriſque diſtinctus appareret; ſtatim enim congeriem illam in ſuas partes diſſecuit, cuique parti pro illius natu-

natura,atque ingenio,locum, & mune-
ra dedit,vtque res inexpiabilibus inui-
cem inimicitijs diſſidentes, ordinis qui-
buſdam quaſi vinculis confarreatæ, in
Vniuerſi commodum coirent; effecit,
Ibi,terram grauiſſimum omnium,ac ru-
dius elementum,germinibus, & anima-
libus ferendis aptam in imo iacere;
Aquam liquidum, ac fluidum, natatiliũ
genera parituram; terræ circumfundi:
Aerem, leue, volucrum pennis,vento-
rumque agitandum, aquæ præſtare;
Ignem omnium puriſſimum, ac leuiſſi-
mum,ad altiſſimam Mundi partem arſu-
rum euehi iuſſit. Quid de Cœlorum or-
dinatiſſimis orbibus dicam, ex quorum
circunuolutionibus ſuauiſſimum con-
centum fieri,ſapientiſſimi viri affirma-
runt? Quid de Cœleſti illa,atque Ange-
lica Hierarchia? Quem ordinem, ſi aut
demas, aut tantiſper inuertas, neque
mundus ipſe conſiſtat,nec, in antiquum
illud chaos quin ſtatim relabatur, reti-
nere vllo modo poſſis. Vis ordinis
omnia ſeruat, atque iſtam, quam ſu-
ſpicimus rerum conditarum ſymme-
triam, pulchritudinemque progignit.
Sine qua quid ab inferorum facie dif-
ferret Mundus, vbi ideò ſempiternum
horrorem eſſe, quia nullus ordo, diui-
nus Iobus pronunciauit? At ſi ordinem
in ijs omnibus,quæ à Deo ſunt (iuxta
Apoſtoli veriſſimã ſententiam,ad *Rom.
c. 13.*) reperiri neceſſe eſt, quantò ma-
gis iſte quauis in Republica, ac Ciuita-
te neceſſarius videatur, vt cuiuis pro
meritis locus, ac dignitas tribuatur;
ſuiſque ità ſinguli muneribus fungan-
tur, vt in aliena inſilire, non audeant?
Nihil enim eſſe videtur, quod hic in
terris magis ordinatum poſſit velle
Deus,quam hominum ſocietatis, quaſi
in vnam domum conuenientium œco-
2 nomiam. Hunc ordinem exigit in hac
noſtra Ritus,quo de nunc agimus, dum
Iudicum, & Actuariorum numerum
certum præſcribit, ſuiſque in officijs
vnumquemque perſonaliter verſari iu-
bet.

Porrò,vt de ordinis nomine,ac ratio-
ne nonnihil dicamus; Si ille genericè ſu-
3 matur nihil aliud erit Ordo, niſi Figura
ſubſtantiæ cuiuſcunque rei. nihil enim
conſtat ſine illius compoſitione, teſte
*Bal. in conſ. poſito ſub rub. ſi quis aliquẽ
teſtar. proh. col. 2.* reaſſumpto à *Iaſon. in
præfat. ad tit. C. de iur. emphit.* nec non
laudato à *Catel. Cot. in ſuis memor. lit. O.
verbo ordo in princ.* & entium modus
ab eodem *Bald.* nuncupatus in *proœm.
ff.* In iure, præſertim laudabilis eſt ipſe-
met *Bal. in l. 2. in princ. ff. de orig. iur.
Cagnol. in rub. ff. de regul. iur.* Ex iſto
enim breuis inſurgit rerum omnium di-
uiſio, quæ ſolet rem claram,& apertam
reddere, *cap. ſuper literis de reſcript. Gl.
in proem. inſt. §. eaſdem, Crau. in proem.
tract. de antiq. tempor.* quem *Menoch.*
refert in *proem. de arbitr. iudic. num. 13.
Neguſant. in proem. tract. de pignor. &
Neuiz. in proem. ſilu. nupt. num. 8.* poſt
Philoſophum, illum, ipſa inuentione, dif-
ficiliorem eſſe monent, & de illo latè
exarant *Epiſc. Camp. in diuer. iur. canon.
tit. de ſacr. ordin. rubr. 2. à num. 2. Paul.
Galter.* qui tradita hoc Ritu à *Caran.*
reſcripſit in *proem. pract. inſtrum. à n. 1.*
4 Ipſe memoriam, quæ alioquin infirma
eſt, *l. peregrè de acquir. poſſeſſ. Crauett.
conſ. 28. num. 4. & conſ. 65 num. 10.* &
non omnia tetinet *l. 2 C. de veter. iur.
enucl.* plurimum iuuat. *Ioan. Borcholten.
in proem. ad comment. in conſuet. feudor.*
5 Concordiam alit, ex *D. Gregorij pla-
cito*, dixit *Gratian. in cap. fin. 89. diſtin.*
quod vtique fiet, ſi reuerentiam mino-
6 res potioribus exhibeant, & potiores
minoribus dilectionem impẽdant, cum
ſeniores,& antiquiores præferendi ſint,
l. 1. vbi *not. ff. de alb. ſcrib.* Indecorum
namque eſſet, quod noui antiquis præi-
rent, *cap. ſtatuimus 61. diſtin.* Antiquior
7 autem non ætate, ſed gradu accipiendus
eſt, *cap. ſtatuimus*, & ibi *Gemin. nu. 11.
de maior. & obedient. Gloſ. in cap. fin.
verb. antiquiores de conſuet. lib. 6.* vt de
Doctore Collegiato fatur *Roman. in l.
ſi vero §. de viro num. 85. ff. ſolut. matr.
Tiraq. de nobil. cap. 10. num. 11.*
8 Verum notandum arbitror *Speculat.*

eſſatum in tit. de aduoc. §.*iam vidēdum*
eſt verſ. Iuniores in pluribus Aduocatis,
quod licèt alias ſeniores ſermocinari
priùs debeant, tamen cum plures pa-
troni defendendæ cauſę adſint, iuniores
primo, deindè vltimo loco ſeniores pro-
ponant, vt horum ſpecioſas, ac efficaces
rationes vltimò auditas meliùs Iudex
memoriæ commendet, *cap. liquido de*
conſec. diſt 2. ibidemque *Gloſ.* quam ob-
ſeruantiam Rotam Auenionenſem imi-
tari teſtes ſunt, *Roman. ſing.* 81. *& Caſ-*
ſan. in catal. glor. mund. p. 11. *conſid.* 17.
9 Nec non Aduocatos parlamenti Pari-
ſienſis, & Doctores Veronenſes, *Cæpol.*
meminit in 23. *priuil. antiquit.* & in no-
ſtro S.C. poſt cauſæ relatorem, ſeù com-
miſſarium iuniores, ideſt vltimo loco ad
munus adſciti, votum proferre incipiūt,
Affl. dec. 1. cuius memor eſt *Caran. hoc*
ritu num. 7. eumque laudant *Tiraq.* qui
de hac re latè in *præfat. tractat. de iur.*
primog. num. 114. *& add. ad Roman.* quę
tùm *præfatæ dec. Affl.* tùm *Gramm. dec.*
64 *num.* 32. recordatur *ſing.* 82.
10 In deferendis etiam Magiſtratibus
Romani olim vtpotè viri prudentes
ordinem optima ratione ſeruabant ab
inferiore ad ampliorem, qui quidem
ordo cùm in cæteris omnibus, tùm in
hac re maximam, ac peculiarem vim
habet, primùm nempè, vt hominis in-
genium rectè cognoſcatur, cùm ma-
giſtratus qualisquiſque ſit, ſtatim indi-
care ſoleat: deindè, vt expoliantur ci-
ues negotijs vulgaribus, ad arduas res
agendas: ſalubrius enim Reipublicæ ni-
hil eſſe poterit, quam hunc oridnem in
omnibus ciuibus imitari, nè ſtatim ru-
des, ac nullo geſti officij experimento
probati rapiantur ad ſummum admini-
ſtrandæ Reipublicæ gradum, & ordi-
nem.
11 Hic quoque ad ſtatus refertur, *l. diuus*
Marcus, ff. de offic. Præſ. ſic ordines apud
Romanos tres erant; Senatorius primus
Patriciorum, qui in Senatum eligeban-
tur: ſecundus Equeſter Equitū, qui equis
publicis mererent; quorum inſignia erāt
anuli aurei, quibus à plebe diſtingue-
bantur; tertius plebis erat, in quo Quiri-
tes, & qui ex aliqua Tribu eſſent, atque
Ciues Romani dicebantur, *Zaſ. in l. 2. ff.*
de orig. iur. & de ordine Neapolitano,
alibi nos diximus.
12 Ad fortunas quoq; & vitæ genus re-
fertur, relego lectorem ad Donatum
exponentem illud Terentij in Eunucho,
Conueni hodiè adueniens, quendam loci
13 *hinc, atque ordinis.* Ordo decurionum,
Ciuitatiſque, Collegium ipſum Decu-
rionum, & Curiam ſignificat, *l.* 15. *ff. ad*
municipal. l. 16. §. 1. *ff. de alim. legat. l.* 1.
C. de omn. agr. deſer. lib. 11. & in ordi-
nem allici, nihil aliud eſt, quam decurio-
nem fieri, *l.* 3. §. 1. *& l. pen. ff. de decur. l.*
vlt. ff. de veteran. ordo iuris, & legum
dicitur in *l. 1. C. de liber. cauſ. l.* 31. §. *ſi ci-*
uile ff. depoſiti ordo iudiciorum *in l. 4. C.*
de ſentent. & interloc.
14 Ordinem quoque, nedùm inter per-
ſonas, verùm, & inter ipſa vocabula at-
tendi, poſt *Bald.* deducit *Caſſador. deciſ.*
9. de prabend. Marc. Ant. de Amat.
deciſ. Rot. March. 44. *num.* 15. *Griuell.*
deciſ. Senat. Dolan. 78. *num.* 29. &
plura cumulat *Cardin. Tuſc. lit. O.*
ordo ſcripturæ concluſ. 196. *num.* 1. la-
tèque *Epiſcop. Marant. reſpon.* 35. *con-*
tron. iur. p. 4.
15 Ordinis verò Eccleſiaſtici difinitio-
nem, diſtinctionem, & an ſit Sacramen-
tum, & alia extricat *Epiſc. Campan. cit.*
loco à num. 2. de ætate neceſſaria, vt quis
valeat ad ſacros ordines promoueri, idē
Marant. loquitur *controuer.* 46. *par.* 4.
poſſint ne illi cōferri ab alieno Epiſco-
po? negatiuè decreuit *c. nullus* 1. *&* 3. *q.*
2. ac *S. Tridentina Syn. ſeſſ.* 23. *c.* 8. *de re-*
form. niſi ordinandus, Epiſcopi fami-
liaris ſit triennalis, de quo ſermocina-
tur *Marant. eod. tit.* 4. *reſp.* 83.
Hæc, maioraque perpendens Regina
16 certum, diffinitumque numerum Offi-
cialium Magnæ Curiæ miro ordine cō-
ſtituit, & ad minus tres iudices præſſe
M.C. indixit, & quatuor mādauit Regni
cōſtit. ſtatuimus, qui ad ciuiles cauſas, &
criminales incumbebant, & obſeruat
Petr de Monteforte in conſtit. iuſtitiarij

non

Digitized by Google

non per Kalēdas in fin. Alijs autèm temporibus deindè vndecim fuiſſe,meminit *Reg.Rouit.pragm. 1.de offic. magiſtr. iuſt.in antiq. comment.* & in nouis quatuordecim eſſe affirmat, quorum octo ad cauſas incumbunt capitales, reliqui verò ad res pecuniarias in duas partiti aulas anno 1598. *prag.2. §. nunc vero de offic. S.C.& prag.65.de off. proc. Caeſ.*

At *Thor.ad Io. Gran.de bello exul.ad prędicam.qualitatis q.3.ver.ibidem ſeptimo*, in criminali Audientia quinque tantum Iudices adeſſe indicat,ad quam
16 ſingulo quoque biennio, è Conſiliariorum gremio, binos conſiliarios tranſmitti ad mitigandum illius rigorem, vigore *Regni legum* antiquiſſimus obſeruauit vſus, *de Franch. deciſ. 722. nu.28.R.Rouit.in prag.6. n.8. de comm.*

17 Cum enim Reipublicæ ſalus,pręmijs ac pœnis, veluti alimentis, & remedijs cōſeruetur,illaq;expoſcat, vt pręmia virtuti,pœna ſceleri infligatur,ac ius ſuum
18 vnicuiq;tribuatur,introducta meritò sũt duo iudiciorum genera, ciuilia ſcilicèt, & criminalia inter ſe diſtincta,tàm Neapoli,quàm alijs in locis,*Borrell.p.1.ſum. deciſ.tit.42.n.53.*adeò vt Athenis etiam duæ iudicum fuerint Curiæ, quarum vna dicta, Quincentenaria ciuilibus, & priuatis occupata fuit, altera Areopagitarum,vbi iudicia publica habita,*Gulielm. BoeKels de public.iudic.in praloq. ver.ideoque iudica.*

19 Vna tamen,eademque eſt M.C.quãuis diſtincta pro faciliori cauſarum exitu;*Franch.dec.722. num.20. Thor.par. 1.compend.ver.ante iudices.*

Vter autèm anteat ciuilis nè, an criminalis Iudex, in dubium vertitur, & præcedentiam Iudicibus in ciuilibus,ex *tex.in l.1.C. de officio Vicarij*, tribuunt *Anton.Vrſill.in tract.de cur.Præſid auctorit.*poſt *Capyc.Foller.in conſtit Regn. iuſtitiæ nomen col.13. Cæſar à Coſta variar.ambiguit lib.2.cap. 7. de Franch. dec.13. num 3.* Hinc iſti Curia pro Tribunali ſedente ad inſtrumentorum li-
20 quidationem procedant contumaces vocant, præſunt in foriudicationis ſententiarum prolatione, & à dextris ipſius M.C. Regentis conſedent, vt *Thor.* obſeruat *p.3.compend.dec.ſect.2.verſ. præcedere quis debeat.*

21 Peroptimèque collimat,Baronem iuriſdictionē habentē ciuilē, maiorē eſſe criminalem habente, vt deciſum à Rege Alphonſo Primo ab Aragonia, anno 1443.meminit *Freccia de ſubfeud.lib.1. de offic.magiſtr.Iuſtit.num.26. & lib.2. auth.2.num.21.pag.267.* qui inter alias tradit rationes, quod iuriſdictionis criminalis Domini poteſtas verſatur in cauſis, ex quibus perſonæ ſubijciuntur in illis tantũ cauſis; ità quod nō fit,neq; eſt ei ſubditus, antequã cauſa naſcatur, eſt in potentia fieri,hoc eſt ex quodam accidenti, quod non præualet ſuo naturali, illud potentiùs eſt, *l. quæritur de ſtat. homin.* Impropriè enim dicitur dominus,& non verè,ſed ſecundũ quid dominatur, vt probat idem *Freccia ibi. ſub num. 22.* Ac præterea multis fulcitur prærogatiuis ciuilis Baro, cui in oppido ſuo arma opponere licet, *Capyc. dec. 27.* & Baronis appellatione haùd criminalis venit,ex *Gram.conſ.ciuil. 68.* aduertit *Rendell. de paſcuis cap. 10. de baron.paſcuis fol.116.ver.ex his videri poteſt.*

22 Alij autèm æqualem tribuendo Iudicibus prædictis dignitatem, illum præferri credunt, qui priùs ad officium eſt euectus,cum vna ſit M. C. vt inſinuauimus, fueritque diuiſa iuriſdictio criminalis à ciuili, non vt illa præeat, dum æquales ſunt,ſed ad cauſarum confuſionem vitandam Heuæ exemplo, quæ ex Adæ coſta procreata dicitur, vt eſſet ſocia,non de capite, nè domina, non de pede,nè famula videretur, *Gl.in cap.fin. 33.q.5.ver.conſtat*, nullumque eſſe diſcrimen, conſtat ex reſcripto Excell. Comitis de Caſtrillo, tunc Regni Proregis, ſub die 26. Iulij 1655. tranſmiſſo Franc. Mar.Prato,quod ipſemet *Prat.in ſuo Nicandro num.42.*reſcribit.

Cōtrarius tamen inoleuit vſus, vt Iudices pręcedant criminales,& ciuilibus in honoribus præferantur,*Caſſan.in ca-*

tal.glor.mund.par 5.*conſid.* 26. & teſtatur *Frecc.cit.de offic. magiſt. inſt.nu.*28. & concinnam rationem affert *Taſſon.de antefat.ver.*3.*obſer.*5 *nu.*181.

23 Cum autem hodiè infinitus quaſi ſit numerus Actuariorum, Subactuariorum, & Scribarum, peroptimè dici poteſt hunc ritum receſſiſſe ab Aula; nàm Magiſtri Actorum criminales ſunt nouem, abſque Regiæ Curiæ ſalario, ſed pro emolumentis cuilibet ipſorum contingere poſſunt ann. duc. ſexcentum, & ampliùs, ipſorumque officium à Regia Curia venditur ducatis quinque mille, & etiam ſex mille, Magiſtri Actorum ciuiles ſunt quatuordecim ad Regis collationē, Subactuarij ſūt viginti, illi ſexcentū, iſti trecentū, annuos ducatos lucrantur, vt obſeruat *Top.de orig.Tribun.lib.*3.*c.*6.*n.*13.& dicimus in *rit.*35.

24 Fiſci verò Patronus, nedùm hoc ritu verum, & iure communi antiquitùs perſpecto, vnus tantùm erat, ſed poſtmodū duo eſſe cæperunt, idque legimus in *l. binos,C.de Aduoc.diuerſ.iudic.* vnus generalis, alter verò ſpecialis, *l.*1.& 2. *C. de aduoc.fiſci*. Generalis quippè erat Papæ, & Imperatoris, particularis verò Regum, reliquorumque Principum, ac Ciuitatum non recognoſcentium ſuperiorem, quod ex *Bal.* colligit *Peregr. in tract.de iur.fiſci lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 39. At in Regno vnus tantum fuit adusq; tempus Antonij Orificij, qui, & Cameræ Summariæ, & Vicariæ fiſcales cauſas tutatus fuit, illoque euecto ad Officium Conſiliarij, deindè Præſidentis S.C. aucta mole negotiorum, duo conſtitui cæperunt, teſte *Carau.hoc in ritu num.*15. de quo memores ſunt, *Tapia de iur. Reg.rub.*14.*de offic. aduoc. & procurat. fiſc.num.*6.*& Thor.p.*1. *compend. deciſ. verbo aduocatus fiſcalis*. Alter Regiæ Cameræ, alter M. C. ille ad Regis patrimonium tutandum, hic verò ad ſicarios puniendos. Nouiſſimè autèm duo ſunt Fiſci Aduocati in Regia Camera togatus vnus, & ſine toga alter, qui cauſas computorum, rationumque fiſcalium

25 tuetur. Vter autèm ex his alteri præcedere debeat R.C. ſcilicèt, an M. C. cum ſeiunctim ab eorum Tribunalibus inuicē occurrūt, ſiuè in Collaterali Cōſilio, ſiuè alibi quæſtionem fuiſſe audio inter Io.Camillum Cacacium tunc Fiſci Aduocatum, deindè ad eiuſdem R.C. Præſidentis, & poſteà Regiæ Cancellariæ munus euectum, & Iulium Maſtrillum M.C.Regij Fiſci patronum, deindè Regiū Conſiliariū, verū, illā extricant *Ind. Taſſon.de antefat.verſ.*3.*obſer.*3.*n.*214. *Mut. Surg. in add ad Marc. Ant. de Neap.illuſtr.pag.*446.

26 Proximè ſuperioribus annis alia nō leuis controuerſia inter Iudices M.C.V. atque Aduocatum fiſcalem Regiæ Cameræ emerſit de præcedentia: Iudicibus enim prædictis præcedere ſe etiam in Regijs Iunctis debere Regij patrimonij Aduocatus autumabat D.Didacus Moles, per id tempus Fiſci patronus Regiæ Cameræ, cui viro genere, morum probitate, litterarum ornamentis maximoperè conſpicuo ex Aduocatorum primariorum, ac digniſſimorum ordine delecto Rex D.N. ſponte ſua, proprioq; motu illud muneris impoſuerat, quique eo optimè functus mox ad Conſiliarij, deindè ad R.C. Præſidentis dignitatem gradum fecit, ac ſperamus fore, vt quāprimùm pro meritorum dignitate ad altiora euehatur ſtrenuò, doctoque ſtylo ſuſtinere muneris ſui partes non dubitauit, his iactis fundamentis;

27 quia Aduocatus Fiſcalis ab Rege ipſo immediatè, Iudices verò à Prorege cōſtituuntur, at ille præcedere debet, qui maiori, & digniori obtinuit officium, & dignitatem, *c.per tuas de maior. & obed.* vbi *Card.Butr.& Anchar. Fel. in rub. eiuſdem tit.num.*4. *Abb.in cap.poſtulaſti de conceſſ. praben. Iaſ.in l. ſi quis maior num.* 31. *C. de tranſact. Gratian. poſt alios, diſcep.forenſ.lib.*4.*cap.*845. *nu.* 54. *Reg.Valenz.conſ.*1.*num.*16. *lib.*1. Hinc à Summo Pontifice vti à maiore ordinatus cæteros præcedit; *Hyppol.Rimin. in Rub.num.*17.*ff.de offic.eius, Decian. conſ.*19.*num.*214.*lib.*3.*Natta conſ.*687 *num.*14. *&* 41.*Burſat.conſ.*443.*nu.*10. *lib.*

*lib.*4. *Caſſan. in Catal.glor. mund par. 6. cap.* 39. Fiſcalis munus cum vita durat; Iudices poſt annum, aut biennium mutantur. Præſtare autem temporario perpetuum quis neſciat? alijs relatis tradit *Menoch. conſ.*50. *num.* 17. *lib.* 1. *& conſ.*302. *num.*35. *lib.*4. *Martin. Laudenſ. de dignit. quæſt* 32. Fiſcalis maius ſtipendium eſt: huic enim ducati ſexcenti annui penduntur: præter quadringentos circiter alios annuos, qui ex varijs aſſignationibus illi proueniunt: ſingulis verò Iudicibus tantùm quadringenti, at præfertur qui maiora obtinet ſtipendia, *l.* 2. *Cod. de offic. magiſtr. offic.* *l.* 1. *Cod. de agen. in reb. lib.* 12. *DD. in l. cum quid, ff. ſi cert.petat.* vbi *Alex.nu.*8 *Iaſ.num.*15. *in prim. lect. & in cap. clerici num.* 10. *de iudic. Boer.de auth. Mag.Conſil.num.*9. *Natt. conſ.* 638. *num.*12. *Menoch. conſ.* 784. *n.*2. *lib.*8. His accedebat officij huiuſce magnitudo, ac dignitas Præſidum dignitati par, vt tradit *Scim. in tract. de offic. Iudic. & Adu.p.* 2. *q.*6. *num.* 25. & probat *Alfar. de offic. fiſci Gloſ.* 13 1. *num.*8. *verſ. Vnde quemadmodum*, ijſdemque prætogatiuis gaudens, *Io.Bapt. Larrea alleg.* 1. *num.* 25. vel etiam maioribus, idem *Alfar.Gloſ.*9. *num.*28. quippè cum fiſcalis ſolus Regis perſonam gerat, Præſides nequaquam, niſi ſimul iunctim conueniant: *Alfar. add. Gloſ.*31. *n.*8. *Larrea mem.alleg.* 1. *n.*26. *circa medium*, probatq; *D. Franc. de Amaya in l. fin. cap.* 3. *nu.* 33. *verſ. qui ipſi ſoli*, *C. de decurion. lib.* 10. Quid-
28 quod, togæ quoque priuilegio non caret, & etiam quando à ſuo Tribunali eſt ſeiunctus prærogatiuas retinet Porterij, Seſſionis, & ſimilium, quod non alia ratione eſſe poteſt, niſi quia eſt de Tribunali Regiæ Cameræ, adeò vt in maxima dignitate conſtitutus dicatur, & inter clariſſimos numeretur, teſte *Luc. de Penn. in l.*1. *C. de dign. lib.* 10. & totius Regalis patrimonij patronus, dicatur *Gabriel. Berart. in ſpec. viſitat. cap.* 12. *num.* 11. *Taſſon. de antefat. verſ.*3. *obſeru.*3. *nu.* 141. *circa finem*.

Vt merito ab Inuictiſſimo Rege noſtro die 2. Iulij de anno 1626. inter ſuos Conſiliarios hanc dignitatem obtinens aſcitus fuerit, vt teſtatur *Larrea* ſæpiùs *mem. alleg.* 1. *num.* 12. minimè communi ipſo iure refragante *ex tex.expreſſo in* 6. *collat. nouell.*82. *quæ eſt Auth.de iudicib.* §. *vetus*.

Has tamen, cæteraſq; rationes, Supremum Collaterale Conſilium aduerſus Iudices non admiſit, prodijtq; ſcitum infraſcriptum.

In Cauſa V.I.D. D.Didaci Moles fiſci patroni Realis Patrimonij, cum Magnificis Iudicibus M.C.V.

Die 1. Aprelis 1653. Neap. facta relatione S. E. in R.Coll. Cõſilio per Spectabilem Regentèm *D.Hieronymum Garciam* Collateralem Conſiliarium, & Commiſſarium de contentis in cauſa prædicta, ac partibus plenius auditis. Illuſt. & Excell. D. Viceregx decernit, atque mandat, quod in Iuncta quæ tractatur in domo Ill. Reg. Marchionis Torelli, vbi interueniũt Iudices M.C.V. vti votantes, & fiſci patronus R.C.S. vti fiſcus, Magnifici Iudices præcedant ipſi Magnifico fiſci patrono, hoc ſuum. Zufia Regens, Caracciolus R. Capycius Latro R. Garcia R. penès Franc. Anton. Lombardum Regium Scribam à mandatis.

Siquidem prædicta omnia tunc locum habent, cum Magiſtratus, ſeù Tribunalia collegialiter incedunt, ibi enim fiſcalis cuiuſuis Tribunalis cum illo incedens præcedit, prout Tribunal, iuxta tradita per *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de elect. offic.* §.8. *num.*36.

29 QVin? fiſcalis interuenit tãquã Aduocatus, Iudices verò tanquã Iudices, ideòq; in eo munere, actuq; Aduocationis ſaltem inferiori loco ſedere ille debet: quẽadmodũ mos obtinuit in Cõſiliario, qui Aduocatus Fiſcalis R.Cam. iuſſus, quamuis dignitate præcellat, vltimo tamen loco poſt Præſides ſedet, vt de ſtylo, & obſeruantia in perſonam Conſiliarij Barrattucij, Conſil. Io: Thomæ Maſtrilli, Vincentij Concioni, Fabij

Ca-

Capycij Galeota poſtmodùm Regentis meritiſſimi,teſtatur *R. Conſtant. in l. 1. n. 36. C. de Conſul. lib. 12. Thor. p. 2. compend. deciſ. verb. Fiſci patronus*. Itaque aùt in Tribunali M. C. cauſam dicat fiſcus, aùt apud aliquem Regentem, vel alium Miniſtrum, vbi iuſſu Proregis Iuncta fiat officialium S. C. R. C. & M. C. V. nec incedat collegialiter cum toto ſuo Tribunali, in dubium iam reuocari non poteſt, quin interueniat ſemper, tanquam Aduocatus.

30 An autem M. C. Iudex in fiſci patronum eius Tribunalis aſſumptus, ſedere habeat in loco, Aduocati fiſci, qui in Aula eſt poſtremus, vel potiùs in eo loco, in quo vti Iudex conſedebat: extricat *D. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. reſ. cap. 202.*

Et valeatnè Prorex mandare, vt fiſci Aduocatus præcedat Iudicibus; pro affirmatiua ſententia propriam tuendo cauſam reſponſum edidit Octauius de Piccolellis, quod *Taſſon.* tranſcribit in *tract. de anteſ. ver. 3. obſeru. 3. à num. 210.* Et quod in viſitatione carcerum alicuius Curiæ Regiæ facienda per Auditorem cum fiſci interuentu, iſte præcedat omnibus officialibus Regi s illius Curiæ, obſeruatum tradit *Danza de Pugna DD. t. 2. cap. 4. de viſitat. carcer.*

31 Fiſci autem Patroni munus introductum ſub Hadriano Imperatore fuiſſe deſumitur, ex *tex. in l. non intelligitur 3. §. Diuus Hadrianus, ff. de iure fiſci*, affirmatq; *Surg. de Neap.. illuſtr. lib. 1. cap. 26. num. 26.* Hoc annuale olim erat, *l. cum Aduocatio, C. de Aduocat. diuerſ. iudic.* Vitalitium verò in Regno, vt diximus, tanquam reſeruatum ad Regis prouiſionem *in prag. 4. de offic. ad Reg. Maieſt. Collat. ſpectant.* Quibus in iuribus debeat illud exercens, eſſe verſatus, edocet *Petrus Gregor. Tholoſ. ſintagm: iur. p. 3. lib. 49. cap. 3.* & ad illius exercitium ſemper eliguntur viri doctrina, probitate, & diligentia conſpicui, qui frequenter ad Conſiliarij, vel Præſidentis dignitatem conuolant.

Neminem tamen illorum ad Summum Regentis faſtigium per ſaltum aſſumi poſſe, vulgo dici ſolet, quod quidem rationabile videtur, *l. vt gradatim, ff. de muner. & honor.* non tamen neceſſitatis regula anguſtādū, quod apertè oſtēdit *Iuſtin. Imp. Archelao Præfecto prætorio* reſcribens *in l. penul. C. de Aduoc. diuerſ. iudic.* dum fiſci patronum, permutationum ſaltibus, ſuperiorem gradum captare poſſe, non obſcurè declarat.

Fiſcū verò ab Ærario diſtare, conſtat ex *Plinij Iunioris* verbis in panegyr. 33 Traiani, illis nempè: *At fortaſſe non eadem ſeueritate fiſcum, qua Aerarium cohibes? imò tanto maiore, quanto plus tibi licere de tuo, quam de publico credis*; Verùm cauſa diſtantiæ validior erit, quam à Græcis deſumit *Pardull. Prat.* altera hoc in ritu relata ab additionante, eam quippè Græco ſermone reſcribit, *cit. Pardull.* cuius verba Latini ità verterunt; Fiſcus, Cophinus erat, in quo proſcriptorum reponebantur bona: poſtquem erat Ærarium Cæſaris, vbi fiſcales aſſeruabantur pecuniæ, & fiebant publicæ, quæ cum prius eſſent populi transferebantur in Principis ſubſtantiam, idquè relata *Plinij* verba comprobant; Ex his conſtat quod bona iam publicata, prius inferebantur in fiſcum, poſteà ex Fiſco transferebantur in Ærarium, quod hodie Theſaurariam appellitant; At *Tholoſan. cit. lib. 3. cap. 2. ſub num. 7.* Iſthæc nomina confundi ait, atque ad Ærarium deferri, dicit *Paulus* pro delatione in fiſcum *in l. edicto, ff. iur. fiſci*, ex *text. in §. penult. inſtit. de vſucapion. & l. neque enim la 1. C. de reſtit. milit.* Ipſe tamen non tantum nomine, ſed re quoque diſtare conſentio, cum alijs antea memoratis auctoribus, quorum ſententiam doctiorum quoſdam ſubſcripſiſſe fatetur idem *Gregor.* quin, & Ærarij (cuius tractationem inſtituimus *ſuper rit. 38. & 45.* nomine, Barones tantùm in Regno vti, Regem verò Perceptoris, ſiuè Theſaurarij ſcimus; Fiſcus quia nomen eſt longè magis generale amplexatur omnes,

po-

potiſſimùmque defendentes iura fiſcalia, quorum memini numeris præcedentibus, & exigentes eadem iura, atquè dum propriè loquimur ità dicitur, nimirum ſi tunc eſt Camera Imperij complectens quicquid ad illius pecuniarium commodum pertinet, idque ſatis clarè deſumitur, ex *Bar. in Rubr. C. de iur. fiſc. Zabarel. in Clem. nolentes, §. inquiſitoribus n. 3. de hæretic. & Peregrin.de iure fiſci lib. 1. tit. 1.n.2.* de quo ſpeciatim multa, & quidem vſufrequẽria adnotamus ſuper *rit. 17.18. & alibi.* Nõnulla de Theſaurarijs, ſeù Pręfectis fiſci, de Quęſtoribus Ærarij, ac de Tribunis Ærarij, cõgerũt *Gugliel.de Benedict. in c.Rayn.verb.Et vxorẽ nomine adelaſiam à n.506.ad 559. de teſtam.Caſſan. in cathal. glor. mund. p. 6. conſid. 18. P.Fragoſ. de Regim. Reipubl.p.1. lib.7. diſp. 22.* qui curioſas excitat quæſtiones.

Omnes autem debere ſeruire perſo-
34 naliter, & non per ſubſtitutum, hoc, alijſque in ritibus, ac Regni legibus relatis per *D. Caranit. num. 16.* cauetur; de decurione campaniæ, loquitur *prag. 2.in fin.de compoſ.* de Prouinciarum Gubernatoribus *prag.2. §.7. de offic. iudic. Afflict.in conſtit. iuſtitiarij non per Kalendas num.4.* de Caſtellano, & Caſtrorum cuſtodibus *prag.4. proximo adducto tit.& prag. 2. de renoc.grat.* de Rationalibus Reg. Cameræ *prag. 39.de offic. Procur. Cæſar.* de Adminiſtratoribus vniuerſitatum *pragmat.2. de adminiſtr. vniuerſ.* de qua meminit *Campagn. in rubr. de portulan. num.10. in cap.quia de Vicarijs num.7. & cap Caſtellanos num. 72.* de Circitore, vulgò Barricello, *prag.3. de compoſit.* de officialibus, ſeù miniſtris pecuniæ, & rerum fiſcalium *prag. 51. de offic. procur. Cęſar.* id quod ad omnes extenditur officiales vigore *cap.Regni item quod prædicti officiales*, & confirmat denuò *Proſper Caranit. in pragm.1. §.10.de S.C. Macedon. num.19.*

Quin? & iure ipſo communi comprobatur, tum Pontificio, tum Cæſareo *in c. fin. §. is autem de offic.deleg.l.fin.de offic.eius cui mand.eſt iuriſd.l.parabulani,§.ſi quis C.de Epiſcop.& Cler.l.vnic. §.ne autem, C.de caduc. tollend. l.nullus qui nexu, C. de decurion.lib. 10.l.ſciendum, §.legati,ff.de legation.l.inter artifices,ff.de ſolution. Guid.Pap.deciſ.234. Pariſ.de ſindic. verb. ſubſtitutus, Giurb. conſ crim.36.num.1. & 2.& dec.9. à n. 1.* & alij paſſim, eam ob rationem quod inter illos longa differentia eſt, & ingenij, & doctrinæ, & inſtitutionis, vt propterea conducens dicatur illius induſtrię, & perſonæ confiſus eſſe, *Innoc. in cap. quoniam Apoſtolica n.2.de offic.deleg.Gl. in d. l.nullus, verſ.decoratus, Barthol.de Capua in conſt. Regn. officia, pag. mihi 14.* maximè in officijs (de quibus potiſſimum noſtra eſt tractatio) & in quibus conferendis in primis eſt conſideranda perſona eius, cui defertur honor, ſiuè muneris adminiſtratio, ad *l. honor, §.de honoribus, ff.de muner.& honor.* & in Regno validior ſuppetit ratio, quia in eo moris, & naturæ eſt præſtari ab officiali iuramentum de benè, & fidelitèr adminiſtrando, ob quod perſonæ induſtria electa longè magis cenſetur, *Andr. in cap.1.de feud.Marchia.* Et conſecutiuè ceſſat ex omnium ſententia ſubrogatio, & præcęteris in caſu noſtro reſoluit *Ant. Capyc.dec. 151.* multis adductus iuribus, quæ commemorat ſub *num. 1.*
35 & inſinuant nequire magiſtratus ſibi Vicarios regulariter conſtituere de iure ciuili etiam ab Imperatore decretos, *Abb. in cap.fin.§.is autem,* vbi *Felin. n. 11.de offic.deleg.Marant. de iudic.p. 4. diſt.5. num.19. Azeued.l.4.nu. 1.tit.9. lib. 3. recompil.* & nos reſtringimus ad officiales ordinarios, cum delegati à Principe ſubdelegare queant, *l.à Iudice, C.de indic.* & copioſè *Tuſc. concl. 150. lit. D. Gl.in l. cum ſcimus, C.vbi, & apud quẽ cogn.in integr.reſtit.agitan.ſit.*

36 Niſi, & verba adſint in reſcripto delegatorio, quibus expreſsè conſtet induſtriam perſonæ eſſe electam, eo enim caſu, nec à Principe datus ſubdelegare quibit ex *Rotali dec.* multorum DD.

fre-

freta auctoritatibus, quæ inter recolle-
ctas à *Farinac.eſt dec.*234.*p.*1.*t.*1.ſubij-
ciente *num.*2. complura verba præpor-
tantia electionem induſtriæ perſonæ, il-
37 la nempè, Fidei, & diligentiæ tuæ, item,
alia, tanti momenti committimus nego-
tium; Item,alia, quod ſcimus ad nos re-
reſcripturum, non quæ incertis audieris
auctoribus; ſed quæ manifeſtè compe-
reris, & tenueris manu.

Item verba illa per te *Grat.dec.Mar-
ch.* 51. *num.*28. & tu per te ſolus co-
gnoſcas, vt liquet ex exemplo commiſ-
ſionis præeminentiæ M.C.V. olim con-
ceſſæ eiuſdem Tribunalis Regenti Ioã-
ni Haya *in cap.Regni ſi cum ſceleratus*,
& ibi *Campagn.* ex vi dictorum verbo-
rum ad ſucceſſorem præeminentiam nõ
extendi, tangit *num.* 24. & tuetur
*Gramm. conſil. crim.*64. *num.*4. quod
haud admittit idẽ *Campagn. in fin.eiuſ-
dẽ n.* 24. *Conſtant. Papa in eius opuſcul.
ad arbitriũ M.C.V.* & inſequitur *Thor.
in annot. ad Io: Grand. de Bell.exul. ad
prædicamentum agere, verſ.ibi, num.*2.

Ex geminatione verborum perſonæ
induſtria electa videatur, tradit *Tiraq.
in l.ſi vnquam, verb.Reuertatur, Cod.de
reuocand. donat.*Sunt, & alij multi, qui
prædicta, & conſimilia verba talis eſſe
virtutis aſſeuerant;præſertim *Innoc.in d.
cap. quoniam Apoſtolica num.*2. & ibi
*Bal.num.*7. *& Imol. num.*22. *Gramm.
conſ. ciuil.*112. *Mileus repert. verb.Iu-
dex delegatus, cui committitur Me-
noch.de arbitr.Iudic. lib.*1.*q.*68. & alijs
præteritis,*Grauett.conſ.*303. *nu.*3 *Ricc.
dec. Cur. Archiep.* 88.*p.*1. *& dec.*270.
*p.*2.

Omnes autem prædicti, qui ſiue ex
vi verborum, ſiuè ex iuris communis,
aut localis ſanctione nequeunt ſubſti-
tuere, nec momento temporis queunt
per alium proprium munus exercere,
niſi ex Principis ſpeciali indulgentia,
ex *Reg.de Ponte* aſſertione in ſuo inſigni
ſuper hac re *conſ.*137.*ſub nu.* 1. *vol.*2.

Non tamen negamus multis in caſi-
bus poſſe, quos idem *Carau.ſub n.*20.
commemorat, quique ſecundo loco li-
mitat, vbi conſuetudine eſſet aliter ob-
38 tentum, & nos addimus, quod Doctor
ad legendum deputatus,per ſubſtitutum
legere valeat, ſi conſuetudine permitta-
tur,*Bart.* placito *in l.nemo eſt qui neſciat,
n.*5.*ff.de duob.reis*, q. inſequitur *Apicell.
alleg.*8. *num.*4. eſt & illud ſimile, quod
etſi choro ſeruire beneficiatus per aliũ
non valeat, vt diſtributiones percipiat,
*Epiſcop. Campan. in eius diuerſ.rub.*7.
cap. 6. *num.* 15. latèq; pertractat *Dom.
Reg. de Marin. quotid.reſol. lib.*1.*c.*40.
& 41. reſtringitur, niſi alicubi conſue-
tudo patiatur, *Ricc. deciſ. Cur.Archiep.*
89. *lib.*4. mutanda enim non ſunt, quæ
certam obtinuère obſeruantiam, *l. mi-
nimè, ff.de legat Gl.in cap.* 1. *§.præterea
de cap.Corrad. Vin. dec.*255. *num.*29.
*& dec.*339. *num.*21. *Decian. conſil.*22.
*num.*40. *vol.*1.

Illud inſupèr, quod idem *Carauit.*
39 *num.*18. aliorum ſuffultus verbis affir-
mat, nè prædicator alterius opera vti
poſſit, vt ipſius expleat onus, inſequi-
turq; *Franc. Maria Prat. ad Paſcal. de
patr. poteſt. p.*4. *cap.* 1. *ad num.*4. *verſ.
pulchra emergit quæſtio*, reſtringimus in
Epiſcopis, quorum tametſi munus ſit
prædicare, per alios tamen ſupplere non
impediuntur; ex *Trident. cap.* 2. *de re-
form. ſeſſ.*5. *& ſeſſ.*24. *cap.*4. *rubr.etiam
de reform.* quin, & tunc, cuius expenſis
ſubſtitutus facere debeat, explanant
Epiſcop. Campan. in diuerſ.cit. rub. 12.
*cap.*13. *à num.*14.*Reg.de Ponte conſ.*48.
vol. 2.tametſi ab his ſuppeditandas ex-
penſas, & eleemoſynas, qui diuino pa-
bulo alerentur, dixerit deciſum fuiſſe
*Maynardus dec.*34. *lib.*1.

Quintam verò regulæ reſtrictionem,
quàm ex *Roman. in l.* 1. *ff. de in ius vo-
cand.* annuit idem *Carau. num.*21. Vt
40 nempè patri liceat filium ſubſtituere,
etſi illius perſonæ induſtria ſit electa;
alibi idem *Roman.* firmat *ſingul.*670.
vt propterea lector, per ſubſtitutum le-
gere prohibitus, *Bal.in l.fin.ff.de excuſ.
tutor. & in l.* 1. vbi *Salic.* §.*an autem,C.
de caduc.tollend.ex Gl.in l.* 1. *C.de Mãd.
& col.lib.*11.quod exornat *Marc.Man-*

tua

tua ſing. 32. *num.* 3. *&* 4. filium benè poterit ſubſtituere idem *Roman. cit. ſingul.* 670. tradens *Bald.* Papiæ ſuum filium ad legendum ſubſtituiſſe, & de *Roman. in cit. l.* 1. meminit *Donadio de renunciat. c.* 34. *n.* 214. *tom.* 1. & antè ipſum *Hyppol. de Marſil. ſingul.* 160. ea ductus ratione, quod pater, & filius ita ſint naturæ lege coniuncti, vt vnica reputentur perſona, *l. fin. C. de impub. & alijs ſubſtitut. l. cum ſcimus in fin. C. de agric. & cenſ. lib.* 11. & vbi vnus eſt, alter eſſe videtur, *cap. cum contradicimus*, §. *authoritate* 35. *q.* 3. & concinunt per *Theſaur.* exarata *q. forenſ.* 3. *lib.* 1 & patris ſanguis filius meritò nuncupatur, *l.* 4. *ff. de inoff. teſtam.* adſtipulāturque per *Conſil. Paſchal.* indicata *in proœm. eius tract. de virib. patr. poteſt.* & declarat *Ricc. dec.* 36. *p.* 1. Dummodò ſit filius æquè idoneus, id quod quoque exigitur, cum expreſſa ſubſtituendi poteſtas adſit, *Bar. in l.* 1. *C. de præpoſ. agentib. in reb. lib.* 12. *Azeued. lib.* 3. *l.* 4. *tit.* 9. *nu.* 13. *Nouar. de grauam. vaſſall. t.* 3. *grau.* 94. *num.* 24. *&* 26. *Auus meus Proſp. Petra in annot. ad dec. Capyc.* 10. *num.* 3. *& Reg. Rou.* obſeruat *in prag.* 2. *num.* 20. *de adminiſtr.*

41 Facultatem autem nominandi, vel eligēdi alicui elargitam alteri cedi non poſſe, diſponitur *in l. ſi quis arbitratu* 43. *ff. de verbor. oblig. Carpio de execut. teſtam. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 13. *Cancer. var. p.* 3. *cap.* 21. *num.* 254. *Noalis de tranſmiſſ. caſu* 16. *num.* 7. *caſu* 35. *num.* 26. *& caſu* 36. *num.* 18. *&* 26. qui de facultate arbitrandi ſermocinatur, *Larrea alleg.* 120. *num.* 15. *to.* 2. & alij, quos nouiter laudat *D. Alphonſ. Olea de ceſſione iurium tit.* 3. *q.* 2. *num.* 42. proùt nec executori teſtamenti ſuum officium alteri iniungere licet, *l. nulli, C. de Epiſcop. & Cleric. D. Præſ. Merlin.* hoc declarans *centur.* 1. *controu.* 84. *Olea cit. loco num.* 43.

Id quod reſtringitur in Cardinali, qui propter eius eminentem dignitatem, valet munus non perſonaliter exercere, ſed alterius fidei illud tradere, vt notabiliter obſeruat *Bal. in l. nullus, C. de decurion. lib.* 10. inſequitur *Barbatia de Cardinal. p.* 1. *q.* 5. *num.* 12. & multa ad materiam tradunt *Conſil. Arias de Meſa var. lib.* 2. *cap.* 26. 27. *&* 28. *Monter. dec.* 84. *Paul. Gallerat. de renunciat. t.* 1. *lib* 1. *cap.* 4. *à num.* 120. *Olea cit. loc. integr. tit.* 3.

An autem Actuarius, vel Scriba
42 poſſint acta iudicialia per alium ſcribere, vel ſubſcribere, Negat *Giurb. conſil. crimin.* 36. *num.* 3. authoritate *Carau. hoc in rit. num.* 16. *& Tuſc. concl.* 106. *nu.* 25. ſuffultus; Affirmant ex *Montedan. dec.* 347. *R. Rouit. in prag.* 9. *de Actuar.* & ibidem *Nouar.* hocq; ſolum ex eiuſdem *pragm.* diſpoſitione limitari, quoad obligationes penès acta ſtipulandas, & ex *Carau. rit.* 37. *nu.* 1. inſequitur *Danza de pugna DD. to.* 1. *tit. de offic. Actuary cap.* 1. *nu.* 32. quod latiùs *rit.* 36. explanabimus.

Examinator verò alteri receptionem teſtium committere non valet, ex *Innoc. in cap. cum cauſam num.* 4. *verſ. hinc eadem ratione de teſtib. Caballin. millel.* 180. indicat *Reg. Rou. ſuper prag.* 9. *de ordin. iudic. num.* 6. amplians etiam de partium voluntate; quod ſi recepti de facto reperiantur, partium conſenſum excuſare annuit.

43 Sed Cappellanus poſſit nè alterius auxilio ſatisfacere oneri miſſarum, abūdè tractat *Epiſcop. Campan. in cit. diuerſor. iur. Can. Rub.* 6. *cap.* 7. *num.* 13.

44 Vicarius etiam Epiſcopi nequeat ſibi Vicarium ſubſtituere, legitur in *cap. clericos de offic. Vicar. Bal. in l. aliquando, ff. de offic. Proconſ. Taſſon. de antefat. verſ.* 2. *obſeru.* 4. *num.* 58. niſi ex cauſa neceſſaria, *Iacob. Strozz. de offic. Vicar. lib.* 2. *q.* 66. Et an valeat conſtituere, cum Epiſcopus in literis commiſſionalibus facultatem eidem Vicario dedit ſubſtituendi, copioſè ſcripſimus in *rit.* 309.

45 Prorex poſſit nè in caſu neceſſitatis, abſentiæ, ſubſtituere ſibi Locumtenentem, affirmatiuè reſpondent *Reg. Rouit. ſuper pragm.* 2. *de Admin. Vniu. Ricc. collect. decis.* 1056. *Nouar. de elect. fori q.* 7. *num.* 7. *ſect.* 2. *Reg. de*

Digitized by Google

Ponte de poteſt. Proreg. ſub tit. de aſſenſ. Reg. §.6. *Taſſon. cit. tract. verſ.* 2. *obſeru.* 2. *nu.* 43. & ſic concluſum in Supremo Conſilio Italiæ, teſtatur *Reg. Tap. deciſ. eiuſdem Supremi Senatus* 9. quem refert *Thor. par.* 3. *ſect.* 3. *compend. deciſ. verb. Vicerex, de Angel. in ſuo prato ad l.* 2. *n.* 1. *C. de offic. eius qui vic. alic. Maſull. ad Capyc. deciſ.* 10.

46 De Rectore, Scriptore, & generaliter de quocunque operario, an hi poſſint per ſubſtitutum deſeruire, fatur *Specul. tit. de ſalar.* §. *fin. iuxt. fin.* & quod per ſubſtitutum artem exercens illius priuilegij ſit incapax, oſtendit *Roman.*
47 *ſingul.* 65. Seruire verò quando liceat per ſubſtitutum, aliaq; ad materiæ exornatum, tradunt *Maſtrill. de Magiſtr. lib.* 1. *cap.* 29. *Reg. Conſtant. in l. nullus qui nexu* 60. *C. de decur. lib.* 10.

Tandéq; pro coronide recolimus, te-
48 neri quélibet de facto illius, qué ſubrogauit, *l. ex facto de negot. geſtis*, & collimat *S. Leon. Papa epiſt.* 1. Aquilienſi Epiſcopo: *Inferiorum* (inquit) *ordinum culpæ ad nullos magis referendæ ſunt, quam ad deſides, negligenteſque Rectores, qui multam ſæpè nutriunt peſtilentiam, dum auſteriorem diſſimulant adhibere medicinam*, habetur in decreto *diſt.* 86. *cap.* 2. *Eſcob. de ratiocin. cap.* 19. *num.* 54. *Giurb. conſ. crim.* 36. *num.* 4. *Roman. conſ.* 297. exemplificans in muratore conducto ad farciendum murum, teneatur ad intereſſe, ſi culpa ſua, vel ſubſtituti corruat, ſequitur *Auus meus ad Capyc. cit. dec.* 151. & DD. circa hoc antimonia diſtinctionis fœdere conciliatur, in ſubſtitutione voluntaria, & neceſſaria. Primo namque caſu, de defectibus ſubſtituti proculdubio ſubſtituens tenetur, ex *regul. text. in d. l. nullus, & l. neminem eod. tit. de decurion. lib.* 10. Altero ſanè caſu, minimè quando illa ſit ſuperioris iuſſu, *Iul. de Penn. in d. l. pen. C. de agent. in reb. lib.* 12. & notauit *Reg. Rouit. conſ.* 87. *num.* 2. *lib.* 1. *dec.* 72. *num.* 69. & latiùs *dec.* 79. Cùm enim ex neceſsitate procedit, nominator de nominati defectibus nō tenetur, poſt *Lucam de Penna cit. loco, Gabr. Berart. de viſit. cap.* 25. *num.* 81. peroptimè aduertit memorata *Reg. Rouit. dec.* 79. *num.* 2. & hanc amplexatur ſententiā *D. R. Annibal Moles* deciſum in Regia Camera memorās *dec.* 10. *tit. de official. incip. Sed an iſti Officiales*, & in Collaterali Conſilio determinatum in cauſa del Caſtiglio, cui ſtante neceſſaria ſubſtitutione, fuit adminiſtratio reſtituta, memor eſt *Reg. Reuert. dec.* 207. *vol.* 7. ibi *verſ. Facto verbo*; (Verùm vt culpæ à ſe ſubſtituto commiſſæ illi adſcribantur, quando fuerit electus cum poteſtate ſubſtituendi ſimpliciter, non verò certam perſonam, declarando *Præſ. de Franch. deciſ.* 212. & *Ann. alleg.* 107. diſtinguit peroptimè *D. Cōſ. Staib. to.* 1. *reſ. forēſ.* 34.) Ex his reſpondi pupillum, ſiuè minorem, quibus officium per tutorem, vel idoneam perſonam exercere eſt permiſſum, *l. penul. C. de teſtam. milit.* vbi *Alex. & Dec. Angel. in l. cum prætor*, §. *cum autem, ff. de iudic.* & conferunt tradita per *Iſern. in cap. ſi quis deceſſ. rit ſi de feud. fuer. controu. num.* 2. & ibi *Aluarot. Capyc. deciſ.* 51. *num.* 3. non teneri de ſubſtituti ex neceſſitate, culpis. Itidem principalis regula reſtringitur ex exhibitione ſubſtituti, quæ omninò ſubſtituentem ab omni obligationis nexu exoluit, *Bart.* eſt vulgata doctrina *in l.* 1. §. *fin. ff. de public. & in l. cum exhibuiſſem, ff. eod. lo: de Platea in l. nemo carcerem, Cod. de exact. trib. lib.* 10. *ſub num.* 12. *verſ. Probat etiam, Pariſ. de ſyndic verb. an ſubſtituens in fin.* ibi: *Liberatur eum exibendo. Roman. conſ.* 338. *num.* 7. *Reuert. loc. cit.* Qui ſermocinantur, nedùm de officiali, qui exhibendo de ſua familia delinquentem ab omni prorſus culpa eſt ſolutus, verùm etiam de ſubſtituente in officio, etiam in priuilegio clauſula exiſtente, illum teneri de culpis ſubſtituti, *Roman. conſ.* 11. *Reuer. dec.* 326. *lib.* 11. *lit. N.* dùm clauſula prædicta nil noui induxit, & expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur, quæ ſi veritate nitantur, perbellè extricant idem *Reg. Rou. deciſ.* 79. *per tot. & Conſil. Carleual. in Apoleg.* aduerſus quaſdam eiuſ-

eiuſdē Reg. deciſiones ad *mem. dec.79. poſt 2. tom. de iudic. Taſſon. de antefat. verſ.3. obſeru.4. à num.134.*

An dominus teneatur de facto, ſeù delicto Aurigæ famuli ſui, qui puellam ſubtus currum, quem vehebat, comprehenſam occidit, inquirit *Io.Paul.Xammar.par.1.rer.iudicat. defin.47.*

Hinc notandum licere officiali, ſiuè
49 capitaneo ſuum deputare in caſu abſentiæ Locumtenentem, quindecim dūtaxat dierum interſtitio, *de Franch. dec. 98.* quod examinabimus *rit.64. R.Rou. prag.5. de ſyndic.official.num.3. Thor. par.1.& 2. compend. dec. verbis Locūtenēs*, deciſum tradens, inſequitur *Guttier. pract. quæſt. cap.34.* quod tempus, ad viginti vſque dies extendit, *Capibl. de Baron. prag.3. num. 217.* ampliatq; ex receptiori ſententia *Bonadill lib.1. politic.cap.12. num. 28.* ad nonaginta; quo quippè caſu eius Locumtenentis culpis obſtringitur, *l. ad ſimilitudinem, C. de epiſc.& cler.* & vno, eodemque tempore ſimul ſtabunt Syndicatui, quod ſi à Barone ille creabitur, cui eſt permiſſum, *Danza de pugn. DD.t.1.de official. in gener. cap. 6. à num. 12. Nouar de grauam.lib.1. grauam.195.* & declarat *lib.2. grauam.85.* officialis nullis obligationum vinculis coercetur, ex *Boer. dec.152.* firmat *Reg.Rouit. in nou. comment.ad prag.1.de Syndic. official.n.55. & 56.*

Subrogatus verò in locum abſentis, officium etiam in caſu mortis exercere quibit, donec fuerit illud prouiſum: *Montan.de tutel.c.37.n. 21. Auus meus ad Capyc.deciſ.151.lit.A.* quos cum alijs laudat *Mar.Giurb. dec. Regn. Sicil.9.n. 8.* & latè *Danza cit.tract.c.7.* quis autē ex duobus Locumtenentibus vno codemque tempore deputatis à Barone, ſcilicet, & Capitaneo priores habeat partes, Baronis Locumtenenti, tribuit *Danz. cit.cap.6. num.14.* Locumtenens poſſit nè alium creare Locumtenentem: negatiuè reſpondet *Horat. Viſconti in concluſ.iur. verb.Locumtenens*, & confirmat *Nouar. t.3. de grau. vaſſall.cap. 94. num.34* Syndici verò, & Electi Vniuerſitatis, quòd ſubſtituere licito iure minimè valeant, oſtendit *Capibl. p. 2. de Baron. cap.18. num.fin.* Conſuetudinem verò loci attendendam, indicat *Danza cit. c. 7. num.17.* materiam Locumtenentis Baronis, latè examinat *Nouarr.de grauam. vaſſall. grau. 195. t.1. grau.83.84.85.& 86. t.2. & grau. 94. t.3.* & nos alibi.

50 Omnes autem officiales hoc in ritu enunciati ad beneplacitum Reginale ſunt, & ſic perpetui cenſentur, teſte *Iacobo Rebuffo in l. curiales num.1. Cod.de decur. lib.10.* & notat *Alex.* poſt alios *in l. Principalibus num. 6. ff. ſi certum petatur, et add.ad Abb.in c.G. Perpetuus num.1.de fid. inſtrum.* & ita pluries deciſum fuiſſe in S.C. teſtatur *Amendol.in addit. ad dec. de Franch.409. num.11.* amplèque ediſſerit *Borel. de magiſtrat. edict.lib.1.cap.12. num.69. & 70. Reg.*
51 *de Ponte conſ.98.vol.2.* Et propterea ab alijs Principibus inferioribus conſtitui ad beneplacitum officiales nequeunt; quin ſi ità fuiſſent deputati reduceretur eiuſmodi beneplacitum à ſuperioribus Iudicibus ad præfixum in eo officio tēpus, de *Frāch.* addа *ad dec.409.& 419. Boer. dec.149. Frāc.Marc dec.19.p.2.*

52 Memini tamen omnes, & quoſcunque officiales tantùm annuales eſſe, tùm iure communi attento *in l. neminem, C. de ſuſceptorib. lib.10.& l.1.C. vt omnes iudic.Iſern.in c.1.nu.3. de feud. Guard. Surd. conſ.261. lib.2. Iacob. de Franch. in c.1.§.& quia vidimus num.20. de his qui feud.dare poſſ. Mart.laud. in tract. de official. domin. §.92. Maſtrill. deciſ. 88.Gratian.lib.1. diſcept.forenſ.c.184. Ann.alleg.15.num.3.Bouadill.lib.1.polit.cap.17.* & ex hiſtorijs deducit *Surg. de Neap.illuſtrat.nu.12. pag. mihi 152.* tùm Conſtitutionum Regni, ſcilicet *conſtit.occupatis,& conſtit.iudices vbiq; locorum*, atq; *pragm 1.§.2.& prag.2.§. 4.de offic.iudic.& prag.5.de* Baron. *Capiblanc.* latè *ſuper prag.3 num.8.& 138. & 5.eod.tit.de* Baron. idem *Maſtrill.de Magiſtrat.lib.1. cap.23.num.25.& 51.*

Conſil. Paſchal. de patr. poteſt. virib. p. 4. *cap.* 10. *nu.* 9. *Montan. in prag.* 2. *de adminiſtr. vniuerſitatum num.* 197. *Campagn. in cap. item ſtatuitur quod tam Iuſtitiarij num.* 59. latè *Thor. p.* 1. *compend. deciſ. verb. Officiales per Regnum, Reg. Valenz. conſ.* 44. *num.* 44. *t.* 1. *Carau. ritu* 295. *num.* 6. *Auus meus Proſp. Petra in annot. ad Capyc. dec.* 121. *num.* 3. *Reg. de Marinis lib.* 1. *reſol. quotid. cap.* 284. quod ad Iudicem Portulanorum, & ponderum ex S. C. determinatione in cauſa Vniuerſitatis Orioli cum eius Marchione, extendit *Nouar. ſuper memor. prag.* 5. *num.* 4. *de Baronib* eiuſq; meminit *Thor. in ſupplem. deciſ. verb. Iudices Portulanorum*. Principalis verò dicti rationem, expendit *Luc. de Penn. in l.* 1. *Cod. de domeſtic. lib.* 10. quē laudat *Capibl. ſup. adduct. prag.* 5. *in princ.*

Niſi ex iuſta cauſa illud reſtringit *de Franch. loco cit. num.* 3. & plures recenſet cauſas *Foller. in conſt. magiſter Iuſtitiarius num.* 43. quarum potiſſima eſt, ob officij tenuitatem in paruo Oppido, *Natt. conſ.* 58. *num.* 4. *lib.* 1. *Maſtrill. cit. tract. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 23. *Garz. de expenſ. cap.* 21. *num.* 5. *Capibl. in d. prag.* 3. *t.* 1. *num.* 228. *de Baron. Paſchal. loco cit. num.* 11.

53 Iuſta verò non exiſtente cauſa, non tantùm poſt annum exercere nequeunt, ſed nèc infrà illum deſerere queunt renuente populo, *de Franch. dec.* 409. neque populo ipſo annuente, dicit *R. Tapia in prag.* 5. *de Baron. lib.* 2. *iur. Regn. Maſtrill. dec.* 188. *n.* 22. & ſequitur *Thor. p.* 1 *compend. verb. Officialis creatus*, addit autem *Tapia* non inueniſſe deciſionem, & quidem credo, ſibi aſſentientem; contradicentem verò vtique, memoratam ſcilicet *dec. de Franch.* 409. etenim ſi concurrente vniuerſitate, nec potuiſſet, fruſtra dubitatum eſſet in ea *deciſ.* ſi illa renuente, quin? ſi illa pugnante remanſit ſub Iudice lis, nec deciſa, ex quo animi pendebant Iudices, ea potiſſimum ratione, quod Vniuerſitatis præiudiciũ tangebat, cui nocere haud debebat Baronis, & Officialis concordia, vtique illi inhærenti, & volenti nulla fiebat iniuria, & tunc in contrarium propterea eundum eſſet ſententiam.

Anni verò durante intercapedine,
54 necà iuriſdictionis conductore, nououè emptore officialis amouebitur, *Vincen. de Franch. dec.* 216. *Caualcan. in repert. eius dec. verbo Electio, fol.* 22. *& dec.* 25. *par.* 2. *Auus meus ad Capyc. dec.* 20. *ann. fin.* qui, & alia cumulat ad *Gramm. dec.* 46. *num.* 7. *Paſchal. cit. par.* 4. *cap.* 6. *ante num.* 36. & in affictu anno 1601. per Collaterale Cõſilium determinatum *Thor.* ſuffultus authoritate, memorat *Horat. Viſconti in add. ad cit. dec.* 216. *Vincent. de Franch.* latèque *Danza de pugna DD. t.* 2. *tit. de præcedent. integro cap.* 2. & meminit ad *Gramm. dec.* 58. *ſub num.* 35. & an Baro pupillus factus maior reuocare voleat officialem deputatum ab ipſius Balio, *Carroc. de locat. & conduct. q.* 6. *num.* 63. *Borgnin. deciſ. Fiuizzan.* 25. *par.* 2. *Amend. ad Franch. dec.* 216. *n.* 7. & generaliter de locatione facta à tutore, vel marito, an à pupillo maiore, vel vxore deleri illa poſſit, loquuntur *Thor. p.* 1. *compend. dec. verb. Conductor: vot.* 14. *num.* 66. *& vot.* 65. *num.* 20. *Gratian. diſcept. forenſ.* 32 *num.* 13. *D. Conſil. Hodiern. ad Surd. dec.* 299. *num.* 1.

Quod an ſit ſeruandum ſub ſequeſtro ſuſpenſa iuriſdictione, ob feudatarij crimen, vel æs alienum ſuper feudo contractum. Regio aſſenſu vallatum iuxta decantatam praxim, per *Ann. ſing.* 52. *&* 180. *Rouit. pragm.* 3. *de ordin. iudic.* & alios noſtrates paſſim, & copioſiſſimè ediſſerit *Capiblanc. to.* 2. *prag.* 5. *de Baron. cap.* 26. *per tot.*

Quod ſi officialis integro anni cur-
55 ſu exercere officium fuerit impeditus ob litigiũ, ſiuè aliquo alio modo ad tempus impedimenti minimè reintegrandus, vt obtinui in cauſa Ciuitatis Sulmonis, cujus partem ſubſtinebam cum Io: Baptiſta Dolphi anno 1647. coram tunc Reg. Conſil. *D. Io: Franc. Marciano* deindè emeritiſſimo Regente, In Ban-

ca

ca Borrelli, authoritate fretus *Valaſc. cõſult.* 155.*&* 173.*n.*16.*to.*2.*de Frãch. dec.*419.*&* *dec.*451. *Fontanell.de pact. nuptial.clauſul.*4.*Gl.* 10.*n.*101.*&* *deciſ. Cathal.*99.*n.*10.*et altera* 137.*n.*17.*t.*1. *Capibl.de Baron.prag.*5.*cit.n.*87.*to.*1. *et prag.*5.*cap.*24.*à n.* 1.*to.* 2. *Maſtrill. de magiſtr. lib.* 1. *cap.*21. *num.*90. *&* *cap.* 23.*num.*56. *Cabed. deciſ.Portugal.*84. *lib.*2. *Maſull. ad Capyc. dec.*127.*num.* 5.*Ronit. in prag.* 1. *num.*5. *de offic. iudic.* & peregrinum adduxi *text in l.ſi vſufructus la* 6. *ff. de vſu,&* *vſufruct. legat.* quibus tamen contradicunt per *R.Valez.*exarata *in integr.conſ.*45.*to.*1.

Hic verò officialis poſt anni quoque lapſum ius dicet, donec ſucceſſor venerit, *Bertaz.conſ. crim.*71. *num.*58. *Guid. Pap. dec.*501. *Franch.deciſ.*393. *Gratian. diſcept. forenſ.* 184. *num.* 46. *Mar. Giurb. dec.* 9. *num.*6. *Capiblanc.* ſæpius *cit. tract.prag.*7. *n.*140. *Amend. ad Franch.* tradens cautelam pro Baronibus *dec.*409. *num.* 11.

56 Electio tamen eius vltra annum, puta in triennium acta, in totum corruit, nec pro vnico ſubſtinebitur anno, ſi vera ſitur, ex *Roman.conſ.*66. *&* *adducta* 84. *num.*7.*&*.15. *Gabed. dec. Fontanel. cit.tract. clauſ.*4. *Gloſ.*10. *p.*1. *num.*54. quem inſequitur *Io: Lagan. in add. ad Ronit.ſuper prag.*1. *lit.A. de offic.Iudic.* ex regula vtile per inutile in inſeparabilibus vitiari, quam examinant *Sebaſt. Medices de reg. iur. par.*2. *regul.*6. *ampl.*28. *Couar. var. reſol. lib.* 2. *cap.*19. *Tiraquel.de retract.conuent.in fin.num.* 135. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 162. *t.*1. *Auus meus ad Capyc. dec.*49. *nu.*2. & in ſimili de re Eccleſię alienari vetita vltra triennij tempus, an valeat ſaltem pro præfixo termino, *Affl.* loquitur, ibidemque *Caſ. Vrſill.* qui plures enumerant caſus *dec.*107. quos *Laganar. memor.loco*, non adduxit, dum conſimilem diſpungit quæſtionem.

Sunt, & aliqua officia, quæ vltra an-
57 num protenduntur; Etenim Conſiliarij, ac Præſidentes R. C. ad Regis beneplacitum creantur, qui proindè ſunt perpetui. Iudices M.C. biennij curriculo perdurant Præſides Prouinciales triennio, & Auditores biennio, vigore eiuſdem *prag.* 1. §. 2. *&* *prag.*2.§ 4.*eod. adduct. tit. de offic. Iudic.* atq; adeò nec refirmari queunt, ex eiſdem *pragm.* loquentibus tamen in eiſdem officijs, nihil addētibus in alijs eiuſdem loci, & tamen certum eſt, neque alia etiam maiora, aut minora exercere poſſe, *de Franch. deciſ.* 479. propterea concludens, nec poſſe Iudicis appellationis officium gerere, ſequitur *Capiblanc.in add.prag.*5.*n.*70. *Maſtrill.dec.*188.*&* *de Magiſtr. add. c.* 23.*num.*61. *&* *p.*2. *lib.*4. *cap.*17.*n.*39. atque *Ricc. reſol.*414.*Auus meus ad Capyc.dec.*121.*n.*3.*R.Valenz.conſ*61 *n.*3. *vol.* 1. Idque tamen attento iure Regni, nam iure communi inſpecto quid ſit reſpondendũ, edocet *Alciat. reſp.*54.*lib.*8.

Sed refirmari quando poſſint non
58 ſatis eſſet maior pars, cò quod omnium concurſus accedere deberet, & vno contradicente non liceret; *ex tex. in* §.*ſi verò,auth.de defenſ. Ciuit.* aitque *de Franch.dec.*2. *num.*21. *dec.*609. *n.*1. *Maſtrill.dec.adduct.* 188. *num.*6. etiam in officiali ſine iuriſdictione, latè *Ann. alleg.*15. *Viu.dec.*129. *nu.*2. *P.Io:Bapt. Fragoſ.de Regim. Reipubl.p.*1.*lib.*7.*diſput.*21. *de ædilib. num.*5.quibus,& ipſe fretus reſpondi, cuidam Canonico meo perquamcaro, licito iure ipſum impediuiſſe, nè miniſtri ad alium annum prorogarentur, quamuis in contrarium pugnarent alij, eam ob rationem, quod electioni iam factę à maiori parte acceſſerat Archipræſulis diſpenſatio vigore Synodus Neap. requiſita, vt confirmatus Cellararius valeret exercere officiũ, etenim multis rationibus, & authoritatibus dicebam diſpenſationē prædictam requiri, quando validè, iureque præceſſerat electio, & ſic vnanimi accedente conſenſu neceſſario ad confirmandum, aut de nouo eligendum illummet, qui antecedenti anno functus erat officio; qua deficiente concordi electione ſubſequentem ſuperioris diſpenſationem, & aſſenſum nil operari; Electionis autem

59 tem nullitatem, eo quod aliqui de cętu
non fuerint euocati, illi dumtaxàt alle-
gare queunt, qui haud vocati minimè
interfuere, non verò vnuſquiſque de
cætu, poſt *Ripam reſp. 21. de reſcript.
& Auend. de exeq. mand. lib. 1. cap. 19.
num. 14.* in facti contingentia firmat *Ca-
rol. Ant. Mocc. in ſylu. caſu forenſ. c. 79.
Fragoſ. adduct. loco perbella vtens diſt.
num. 3.* & nullitate electionis factæ pẽ-
dente, debet electus, interim ab admini-
ſtratione ſe abſtinere: *De Franch. deciſ.
419. num. 1.* dummodò non fuerit antè
illius allegationem capta poſſeſſio; *Ga-
bed. deciſ. Luſit. 112. p. 1. Annichin. de
prauent. inſt. cap. 2. dub. 2. nu. 95.* con-
ferunt tradita per eundem *de Franch.
deciſ. 264. R. Sanfel. dec. 63. ſub nu. 42.
Reg. Rouit. ſuper pragm. 1. num. 17. de
priuileg. vniuerſitatum, & ſuper prag. 2.
num. 43. de adminiſtr. vniuerſitatum.*

Inſuper recolimus permiſſum, quip-
pè minimè eſſe Proregi huius Regni
60 clauum ſubſtinenti Iudices, & Audi-
tores de facto biennij curriculo du-
ranre, exercitio officij priuare, vt
proindè illos amotos à Cardinali Bor-
gia fuiſſe reintegratos ab eius ſucceſ-
ſore Cardinali Zapat. teſtatur *Capibl.
ſing. 136.* quem inſequitur *Thor. p. 2. cõ-
pend. dec. verbo Officiales quamuis*, quod
ad quælibet officia, ſiuè ad vitam, ſiuè
ad annum à quolibet Principe elargita,
extendit *P. Fragoſ. cit. p. 1. lib. 3. diſp. 5.
nu. 43. D. Reg. Moles dec. manuſcrip. 81.
q. 3.* reſtatur, quod cum coram Philippo
Secundo orta eſſet diſceptatio, an ipſi
liceret ſine cauſa officialem ad bene-
placitum creatum ad nutum amouere,
præfatum ſapientiſſimum Regem reſpõ-
diſſe, hoc ipſi tuta conſcientia non lice-
re, abſque cauſa, percepiſſe à peritiſſimo-
rum Theologorum conſilio, qua de re
latè *Taſſon. de anteſat. verſ. 3. obſeru. 3.
à num. 96. Thor. p. 3. compend. dec ſect.
2. verbo Officialis amotus, & Officialis
à Rege*. Aduerſus tamen Iudices intem-
peſtiuè depulſos tempore Præſidatus D.
Petri de Toleto, & Ducis de Alcalà,
ex *Surg. de Neap. illuſtr. lib. 1. c. 17 n.
36. & R. Tapia de iure Regn. tit. de of-
fic. Magiſt. Iuſtit. prag. 1. verbo Singulis
annis, fol. 272. t. 1. lib. 2.* arripuit cala-
mum *R. Capyc. Latr. lib. 1. conſult. 47.*
teſtaturque illos nuſquam ad amiſſa
officia fuiſſe reſtauratos, *de Angelis in
eius prato ad l. 4. n. 6. C. de Epiſc. And.*

Ar quoniam plerùmq; conrrouerſũ
61 à DD. fuit, an Actuarij appellatione
officialium venirent, cuius veritatem
inquirunt ſcribentes ſuper *rit. 49. De
Franch. dec 407. n. 3.* & nos alibi, ideò
excitatum quoque apparet, an iam dicta
iura, & conſtitutiones amplexentur
Actuarios ipſos, quos etiam eligendos
annuali tempore duraturos, ſcribit *Ann.
ſing. 369.* quẽ laudat *Auus meus in non.
annot. ad Capyc. dec. 121. num. 3. Iſern.
in ead. conſtit. occupatis nobis in illius
calce*, & in S. C. iudicatum, referente
Conſil. Veſpolo anno 1599. teſtatur *Vi-
ſconti* cæteros allegãs ad *add. de Frãch.
409. dec. Carau. cit. rit. 295. num. 19.* af-
firmans vbique hoc ſeruari, exceptis
dumtaxàt S.C.R.C. Summariæ, & M.C.
Vic. qui ſunt perpetui, Actuarijs.

At *R. Rouit. ſuper prag. 1. n. 10. de
offic. indic.* ex deciſionibus per ipſum
eximium virum relatis prædicta inter-
pretatur, vt completo anno Actuarius
officium dimittat, & Syndicatui pareat,
in quo ſi abſolutionem cõſequitur, poſ-
ſit illud iterum exercere pro anno ſe-
quenti, & ſic deinceps? quin; & in alijs
officijs, non obſtantibus Regni legibus
annuale rempus præſcribentibus offi-
cialibus, ſtandum eſſe conſuetudini ali-
cubi exiſtenti vltrà annum permittenti
durare officium, probat *Andr. Molfeſ.
ad Conſuet. Neap. p. 1. càp. 5. ſub n. 18.
t. 1.*

62 Verùm ſit nè vtilius Reipublicæ an-
nuales, an potius perpetuos habere Iu-
dices, adamuſsìm tractat *Melchior Iun.
quæſt. Polit p. 1. q. 26.* remiſsiuè *R. Rouit.
proximo cit. loc. & Ariſt. Polit. lib. 2. c. 3.*
tradit Magiſtratus eoſdem ſemper, peri-
culoſum eſſe, quia ob diuturnitatem au-
getur illorum potentia, quæ plerumque
eos ad tyrannidem incitat, *Franciſc. Pa-*

tritius

tritius de Republ.lib.6.c.5. At de Tiberio Imperatore, qui non facilè magiſtratus mutabat, meminit *Auus meus ad Capyc.cit. deciſ.*121.*à num.*3. & peroptimè viam veritati aperit Reg. *Tapia de iure Regni in d.conſtit.occupatis nobis n.*7, *lib.* 2. & nouitèr ad partes hanc diſpungit quæſtionem P. *Fragoſ. adduct. tract.p.*1. *lib.*3. *diſp.*5. §.5. *de reſcru.ſuprem. Principi*. Quinimò ſi fieri poſſet immortales eos eſſe, vtilius fore, annuit, *Emanuel Themudo in præfat.ad* 1.*p.dec. Senat.Archiep. Portugall. num.*30.

Sed quia regula extat in *cap. ſi gratioſè de reſcript. in* 6. vt beneplacitum, morte concedentis extinguatur, declarata per *Franch. in c. ſi delegatus de of-*
63 *fic. delegat.* Ideò ſcire refert, vtrum officiales à Rege deputati ad beneplacitum, illius interitu, careant iuriſdictione, eorumque officia extincta dicantur; pro cuius reſolutione videatur, *Ant. Gama deciſ. Luſitan.*353.

Cæterum, quando beneplacitum reuocatum, morte, vel finito officio, dicatur, & quando ſub dignitatis, vel perſonæ nomine vſus fuerit concedens, latiſſimè *Ann. conſ.* 14. *vol.* 1. cuius meminit *Amēd.ad de Frāch.dec.*429.*n.*13.

Hiſq; peroptimè collimat, quod con-
64 ſultus reſpondi cuidam Prælato, nullam ipſi factam eſſe iniuriam, qui à Summo Pontifice cuiuſdam Eccleſiæ Archiepiſcopus deſtinatus, dum è Luſitania accerſitus Romam proficiſceretur, Pontifex ipſe maximus diem ſuum clauſerat extremum, & Eccleſia alteri deſponſata fuerat, nondum Papæ viuæ vocis oraculo ipſius Eccleſiæ Archiepiſcopo pronunciato, quod ſi pronunciatio interceſſiſſet, vtique ius illi quæſitum non expiraſſet, ſed tempore ſucceſſoris debuiſſent formari literæ facientes mentionem de diſpoſitione prædeceſſoris, prout caſus alias contigit apud *Bald.* affabrè de hoc loquentem *in l. humanū, in fin. C. de legib.* cuius aſſertioni ſe ſubſcribunt *Caſtrenſ. in l.* 1. *C. vt lit. pend. de Franch.dec.*62. *num.*2. *R. Tapia in comment. ad l. fin. ff. de conſtit. Princip. num.*13. quibus concinnè adſtipulantur tradita per *Affl. dec.* 253. ibidemque *add. Capiblanc. de Baron. pragm.* 8. *num.* 17. *Gozal. ad reg.* 8. *Cancel. de menſ. & alternat.* §. 3 *in proœm.num.*1. *Cabed.dec.*3.*num.*2. *Valenz.conſ.*34.*nu.*37.*lib.*1. *Fab.de Ann. conſ.*42.*num.*10. *Franc.Mar. Prat.lib.*1. *diſcept.forenſ.cap.*49.*nu.*19.*&* 20. & alios quos ſupra *in proœm. ſub num.* 24. meminimus.

RITVS TERTIVS.

Admonentur officiales, vt Arcani ſint, & conſilia Curiæ, tecta, ac velata habere debeant.

ITē quod omnes officiales Curiæ prædictæ teneātur in ſecreto ſecreta ipſius Curiæ tenere, & nemini pādere: & quod quando aliquis bannitur & condemnatur in ipſa Curia, & Locumtenens vellet aliquem capi de perſona facere: nemini debeant notificare, & notificari facere per ſe, ſeù per interpoſitam perſonam.

SVMMA RERVM.

1 *Silentij laudes recenſentur, & taciturnitas inter excelſas virtutes connumeratur.*

Damna, quæ ſilentij diſciplina euitantur, indicantur. Illud maximè neceſſarium eſt in foro, & Curia, & multa ad rem enarrantur.

2 *Forenſes viri, officialeſque tenentur ad ſecretum cuſtodiendum.*

3 *Magna fuit Romanorum obſeruantia in celandis arcanis.*

4 *Conſo conſilij deo in circo Templum dicarunt Romani.*

5 *Conſilij ethymon traditur.*

6 *Fœmina cum arcana celare non valeāt,*

à in-

Digitized by Google

à iudicandi munere arcentur.

Chriſtus D. N. cur ſuam Sanctiſſimam Reſurrectionem mulieribus prius manifeſtauerit.

7 *Pęnæ, quas merentur officiales reuelantes ſecreta, iure Regni referuntur.*

Pęna, Regis arbitrio reſeruata, nùm extendatur vſque ad mortem.

Verba in Summi Pontificis reſcriptis, indignationis Petri, & Pauli, quam pęnam importent.

8 *Iure communi reuelantes mortis pęna mulctantur, in crimen Lęſæ Maieſtatis incurrunt, quod declaratur.*

9 *Noſtris temporibus officiales cuiuslibet anni initio iurant de ſecreto, & de ſilentio ſeruando.*

Iuramentum præſtitum in ingreſſu officij, quod apud exteras quoque nationes ſeruatur, in ſingulis cauſis repetitum videtur.

Cuius iuramenti vi deuinciantur nè ad totale ſecretum, vt nè vni quidem propalare valeant, et an coniudicibus.

10 *Loquaces in Senatores recipi non debēt, quinìob voti propalationem ex officialiū numero eijciuntur, & ſeruatū traditur in perſonam Marini Freccia.*

11 *Iudex ex voti publicatione ſuſpectus redditur.*

12 *Iuſta fuit cauſa Iudicem remouendi, qui hæc protulit verba. Tam mihi certum eſt Oriæ Marchioni, Peſcariæ Marchionem cędem intuliſſe, quam me eſſe Conſiliarium Varelam.*

Alter ex Conſiliarijs fuit remotus, qui poſt cuiuſpiam nobilis diſceſſum dicere auditus fuit. Eques iſte nobis imponit, nèc iuſtitia iuuatur.

Et caſus deciſi traduntur.

13 *Quid ſi Iudex non deliberatè, ſed dubitatiuè loquutus fuerit, dicendo, non eſſe ſibi ab Aduocatis ſatisfactum, vel alteram ex partibus dilationibus vti.*

14 *An qui in tractatu, vel reſponſo typis edito ſuam tutatus fuerit opinionem in articulo diſcutiendo in cauſa, in qua eſt Iudex, remoueatur.*

15 *Præterea, aliæ perſonæ ad ſecretum cuſtodiendum obnoxiæ, recenſentur.*

16 *Potiſſimùm Aduocatus, qui deponere, & reuelare non cogitur, quinìnec monitorij vi, cum declarationibus.*

Teſtes, an, & quando reuelare obſtringantur, remiſſiuè.

17 *Aduocati promittentes negotij, & ſententiæ euentum, mulctātur, & notabilis caſus recenſetur.*

Mors Turini fumum vendentis memoratur.

18 *Actuarij parti aduerſæ alterius partis articulos oſtendentes falſi pęna puniuntur.*

19 *Alienas aperiens literas à pęna non eſt immunis, cum declarationibus.*

20 *Quiuis etiam ſecretum ſui Principis, & patriæ cuſtodire tenetur.*

Variæ pęnæ contra non ſeruantes ſecreta indictæ, quæ, & quando locum habeant latè.

Quiſpiamnè excuſari poſſit, quod alij quinque ſciuerint.

21 *Confeſſor etiam ſecreta cuſtodire cogitu, cum ampliationibus.*

22 *Cui dicenti de licentia pænitentis reuelaſſe, an credatur, & de confeſſionis ſigillo remiſſiuè.*

OPtimi Ritus, optima Conſtitutio?
cui pro dignitate laudandæ, mi-
hi verba eſſe non video. Silen-
tium enim ipſum, quæ in rebus publi-
cis verba non amat, in ſui præconia cō-
pellit; ſcilicet nihil tantis laudibus di-
gnum, quàm tempeſtiuum ſilentium.
Hoc inter Deos ſuos rudi populo ado-
1 randum in Arpocratis ſimulacro, ad-
moto digito labia ſua comprimentis, ſa-
pientes olim Ægyptij propoſuerunt, vt
vulgus, Bellua illa multorum capitum,
ac plurium linguarum, exemplo Numi-
nis diſceret aliquando tacere, ac ſtude-
re ſilentio: quo neglecto, plurima ſæpè
mala Reſpublicas inuaſere, atque op-
preſſere. Hinc ſapientiſſimè Zeno Phi-
loſophus (*Laert. lib. 7. c. 1. Stob. ſerm. 3.*)
Ptolomęi legatis, qui multos eruditos ad
conuiuium inuitarant percontantibus,
quid de ipſo Regi ſuo eſſēt renūciaturi,
ait: Vidiſſe vos ſenem, qui in conuiuio

ta-

tacere nouerit. Cum enim cæteri ad oſtentationem multa dixiſſent, vnus Zeno perpetuum tenuit ſilentium.

Hoc primum omnium Pythagoras Auditoribus ſuis imponebat, meditari nimirùm, & quinquennio ſilere, cuius meminit Epigramma Grecum Palladæ ex Ottomari Luſcinij verſione 18.

O quanta eſt virtus in tempore ſcire ſilere!
Egregius teſtis ſit mihi Pythagoras.
Eloquio præſtans, alios docet ille tacere.
Hac iter oſtendens, qua venit alta quies.

Nec ab re Orator Iſocrates, cum in diſciplinam Careonem, loquaculum iuuenem recepiſſet, duplicẽ ab eo poſtulauit mercedem, alteram, vt loqui diſceret; alteram autem, vt tacere. Hoc erat Phocionis inſtitutum, vt nunquam, vel flere viſus fuerit, vel ridere, & interrogãti cuidam, cur ſemper cogitabundus, & nihil vnquam loquens videretur, ait, Delibero enim, an aliquid amputare poſſim de verbis, quæ ſum ad populum facturus; quid mirum ſi iubenti olim Antipatro aliquid facere, quod ſibi non licere arbitrabatur, prudenter reſponderit; Non potes Antipater Phocionẽ, & Amicum habere, & Adulatorem? nequibat enim id ore proferre, quod animo non ſentiret. At quæ Adulantium voces, quæ detrahentium iurgia, quæ alienæ dignitatis infamia, quæ contumeliæ, quæ ludibria ad humanæ ſocietatis iniuriam, ad Ciuium ſeditiones, ad bella, ad clades aptiſſima audiuntur in dies? quæ omnia ſilentij diſciplina euitari facilè poſſent, quod inter egregias virtutes *Sulmonenſis Vates* connumerat *lib.2. de art.amandi.*

Eximia eſt virtus præſtare ſilentia rebus:
At contrà grauis eſt culpa tacenda loqui.

At ſi in omni humana vita, ac ſocietate, quam difficillimum, vt aiebat *Ariſtot.* apud *Laert. lib.1. cap.1.* tàm maximè neceſſarium ſit, tacere non dicenda, quanto hoc magis in foro, in Curia, in Senatu, vbi Principum negotia maxima aguntur; vbi leges, iura, conſilia, Iuſtitiæ omnis adminiſtratio verſatur; vbi publicæ tota ſalutis cauſa agitatur? Quàm fœdum, atque indignum hic eſſe homines rimarum plenos, vbi integerrimos, eſſe par eſſet? Quàm periculoſum, arcana vulgò patefieri, quorum ipſum nomen, arcas, & arces, ſilentij claue obſignatas, atque inexpugnabiles, pluſquã pecunia, ac theſauri exigere videtur?

Hinc apud Hebręos eadem voce, *Sodh*, & Arcanum, & Concilium, Senatumque ſignificari dicunt, vt intelligatur quam neceſſarium ſit deliberationes ibi factas eſſe ſecretas.

Hinc Athenis in Areopago, teſte *Eraſmo in Adagijs*, cauſæ capitales, noctu, magnaq; cum attentione audiebantur; nefaſq; erat, quæ ibi fuiſſent acta, apud vulgus effutire; vnde factum eſt, vt Areopagita taciturnior ille diceretur, qui commiſſum ſibi arcanum optimè contineret.

Hinc nullum apud Perſas flagitium, grauiori ſupplicio dignum videbatur; quam propalaſſe ſecretum. Romani verò quandiù, quantaq; religione, Patrum arcana conſilia à publico procul habuere? Ante Q. Fabium Maximum, quid in Senatu actum eſſet, præter ipſos Senatores per aliquot ſecula nemo nouit. Is tantummodò primus, (idq; per imprudentiam) de tertio Punico bello indicendo, quod ſecretò in Curia erat actum, P. Craſſo, dum rus petit, ille reuertitur, in itinere narrauit; memor eum triennio antè Quæſtorem factum, ignaruſque nondum à Cenſoribus in ordinem Senatorum electum. Sed quamuis honeſtus error Fabij eſſet, vehementer tamen à Conſulibus obiurgatus eſt, qui nunquam taciturnitatem, optimum, ac tutiſſimum adminiſtrandarum rerum vinculum, violari volebant (*Val. Max lib.2. cap.1.*)

Moneantur qui in Curia, ac foro verſantur, lepidiſſimo Euripidis reſponſo, ad quoſ-

quoſdam, qui ipſius oris graueolentiam
incuſabant: Multa in eo arcana compu-
truiſſe, dicentis. Nullam tamen timeant
ſibi ipſis ex arcanorum taciturnitate gra-
ueolentiam oris, maximam verò, ex lò-
quacitate famæ ſuæ labem parari certiſ-
ſimè ſciant. Pudeatque arcanorum
proditores, puerorum, ac muliercularum
exemplis (quibus nihil garrulitate, ac
linguæ lubricitate comparandum) ſe
poſſe redargui. Nam, & Papyrius Præ-
textatus puerulus à patre in Senatum
olim ductus, cum domum inde reuerſus
eſſet, vt quæ ibi audierat, hiſcere vellet,
nè matris quidem cariſſimæ vllis, aut
precibus, aut blanditijs cogi potuiſſe: &
Portia M. Bruti coniux coortæ in Cęſa-
rem coniurationis conſcia, nulli coniu-
ratorum fide ſecreti ceſſiſſe (vt de alia
taceam, quæ nè in Hipparchum coniu-
ratos patefaceret, dentibus ipſa ſuis ſibi
linguam præcidit) dicuntur. Nouerint
ſe peſſimè de omni republica meritu-
ros, cuius viſcera linguarum ſuarum gla-
dijs transfodiunt. Nihil enim exitialius
Ciuitati, quàm cùm ea, quæ ſecreta eſſe
debent; quibus minimè debent produn-
tur. Hinc enim plerumque clades, ex-
cidia, ſeditiones, tumultus, innumeraq; &
irreparabilia mala exorta, legimus, &
oriri videmus.
2 Quamobrem ſapienter Ritus noſter,
forenſes viros, Curiæ arcana ſilentio
tegere iubet, nè iudicia, his proditis, cor-
rumpantur, ruatque iuſtitia, qui collimat
iuri communi, *l. quicunq; 16. C. de operib.
publicis*, ibi: *Nã Imperio magna ab vni-
uerſis ſecretá debentur. Buſæus de ſtat.
homin. tract. de Conſiliarijs, cap. 1. cum
ſeq. Affl. in conſtit. vt vniuerſis num. 55.
Decian. reſponſ. 48. num. 26. lib. 3 Bellu-
ga in ſpecul. Princip. rub. 10. num. 5. Si-
manca de Republic. lib. 7. cap. 13. & 14.*
& inter alia magiſtratus requiſita, recen-
ſet præcipuum, *Garz. Maſtrill. in tract.
de Magiſtrat. lib. 2 cap. 2. num. 116.*
3 Hoc laudat in Romanis, (vti paulo
antè dicebam) *Maximus Valerius lib.
2. cap. 2.* quòd . ſ. arcana conſilia Patrum
conſcriptorum multis ſeculis, nemo Se-
nator euulgauit; digniſſimi omnes, qui
imperarent, addit idem *Author*, cum
non vnum, ſed neminem audiſſe crede-
res, quod tàm multorum auribus fuerat
commiſſum, inſequitur *Alex. ab Alexãd.
lib. 4. Dierum Genialium c. 11. pag. 210.
Budę. in adnotation. ad P. in l. vlt. de
Senat. fol. 241.* Quis Romanorum Ritum
licet barbarum, non doctrinæ plenum
4 dixerit, quo Conſus conſiliorum Deus
apud eos ſub tecto in circo colebatur,
vt quoniam ſuo numine regere conſilia
credebatur ex loci conditione intellige-
retur ea eſſe occulta, & pectore claudē-
da, quæ in conſilijs agebantur, vt *Ser-
uius* tradit *lib. 8. Aeneid. Petr. Herodius
lib. 2. rer. iudic. tit. 8. cap. 8. Reg. Valēz.
in diſcurſ. ſtatus, & belli p. 2. conſid. 4.
num. 9. & 10.* & hoc clarius ipſiuſmet
conſilij ethymologia admonet, quod di-
ctum eſt à Con, & Sileo, quaſi in Conci-
5 ſtorio ſimul vniti, quæ ibidem pertra-
ctantur, ſilere teneantur, ex *Aegid. de re-
gim. Princip. lib. 3. p. 2. c. 18. Matienzo
in Dialog. Relat. 3. par. cap. 54. nu. 1.* Al-
phonſus ille magnus, ad fores Curiæ,
aram Ioui Poſitorio extrui decreuit, ad
quam Senatores, ſub ingreſſum, priuatos
affectus ponerent, ſub egreſſum verò
ſermones habitos in cõſilio reconderēt.
Hinc fœminæ, vt feſtiuè aliqua adno-
temus, cum arcana celare non valeant,
6 à iudicandi arceantur munere, *l. fœminæ,
ff de regul. iur. l. cum Prętor, §. fin. ff. de
iudic. l. quidam conſulebant, ff. de re iu-
dic.* qui enim ipſis aliquid committit,
idem agit, ac ſi in foro denunciaret vo-
ce præconum omnibus, tradit poſt *An-
tiph. apud Stobæum ſermon. 72. Maſtrill.
cit. tract. lib. 2. cap. 4. num. 19.* deteſta-
bileq; *Porcius Cato* aiebat, mulieri arca-
num credere, teſte *Plutarcho*, quem lau-
dat *Franc. de Petris feſtiu. lection. lib. 1.
cap. 1. nu. 5.* & ante ipſum noſter *Carau.
in rit. 1. nu. 33.* cui concinit *Valerij* di-
ctum *in epiſt. ad Rufum*: *Quis enim
muliebri garrulitati aliquid committit,
quæ illud ſolum poteſt tacere, quod neſcit?*
Idcircò Chriſtus Dominus noſter fœ-
minis priùs, quam viris ſuam Sanctiſſi-
mam

mam manifeſtauit Reſurrectionem, nã
cum ſciret eas eſſe garrulas, priùs per
mundum illam ſignificauiſſent, quod
alij Theologi aliter hoc factum dicunt,
qua de re ex noſtris iuriſperitis *Marcus
de Mantua ſingul.686.*

Aduerſus autem officiales inobe-
7 dientes Ritus aliquam pęnam non ad-
dit. Verùm *prag.6.* Inuictiſſimi Caroli
Quinti *in Rubr.de offic.Iudic. & 5.§.2.
& §.6. ſub Rub. de offic.Magiſtr. Iuſti-
tiar.* atq; 17.*de offic.S.R.C. & 1.de cau-
ſis decidendis.* quę tùm ad officiales Ma-
gnæ Curiæ, de quibus noſter Ritus, fa-
tur, tùm ad alios officiales Regios ex-
tendunt, pœnamq; adijciunt, nempè vl-
trà iræ, & indignationis Regiæ grauiſ-
ſimæ, & priuationis officiorum, pœnas
alias Regio arbitrio reſeruatas in ſecùs
facientes exequi mandant, quam qui-
dem pęnam, iræ, & indignationis Prin-
cipis extendi vſque ad mortem, tradunt
*Bart. in tract. qui ſint Rebelles, in ver-
bo indignationem, Angel.in l. ſi vacan-
tia in repet. C.de bon. vacantib. lib. 10.
Taſſon.de antefat.verſ.12.obſ.2.n.28.ad
fin.* quod hoc in caſu non admittit, *Reg.
Rouit.* ratione per ipſum tradita ſuper
*pragm.3.§. cum verò num. 6. de offic.
Magiſt.Iuſtitiar.* ex *Boſſio* annuẽs *ibid.
num. 5.* aliam pęnam in eadem *pragm.*
enunciatam, ad mortem extendi poſſe,
& quam pœnam importent verba in
Summi Pontificis reſcriptis, indignatio-
nis Petri, & Pauli, extricant *DD.* apud
Auum meum ad Gramm.dec.40.num.3.
ibidemq; *Mari num. 25. Caualcan. de
Brach.Reg. par.6. num. 207. Danza to.
1.de pugn.DD.cap.1. de praemin. Reg.
Aud. num 82. & 83.*

8 Iure verò communi mortis pœna
mulctari, ex *l.ſi quis aliquid ex metallo,
§. 1. ff. de pęn. Boſſius* probat *in tit. de
carcerat.fideiuſſ.commit.nu.30. & 32.*
ſequiturque *Menoch. de arbitr. caſu
537. num.12. cum ſeq.* & latiùs tractat
Farinac.q.113.num.206. ac *licentiat.de
Piſa in ſua decur. Piſan. lib.3.cap.1.* &
in crimen Lęſæ Maieſtatis incurrere,
*Auendan.in cap. 2. Pretorum num. 25.
in princ. lib. 1.* tradit, & obſeruat *Aze-
ued. in addit.ad Curiam Piſanam lib.3.
cap. 1. lit. A. num: 5.* id quod locum
vendicat in ſecreti propalatione, quæ
tendat in Principis, aut Reipublicæ
exitium, & damnum; *Narbona in l.82.
Gloſ.4. tit.5. lib. 2. Menoch. caſu 537.
n.5. Farinac.in prax.crim.mem. q.113.
num.203.ex tex.in l.omne, §.explorato-
res, ff.de re militar.* ibi: *Exploratores, qui
ſecreta nuntiarunt hoſtibus, proditores
ſunt, & capitis pęnas luunt.* Itidẽ falſi pę-
na plectuntur *Alber.in l.1.§. is qui depo-
ſita ad l. Corneliã de falſ.Bar.in l.ſolum
de teſtib. Gig.de crimin. Laeſ. Maieſt.tit.
qualiter, & à quibus q. 21. num. 9. Ce-
polla conſ.39. nu.29.* & periuri exiſtunt,
Bouadill. in polit. lib.2. cap.5. n.19.

9 Quinę nouiſſimis noſtris temporibus
officiales cuiuslibet anni initio iurant
de ſecreto ſeruando, ac ſilentio tenen-
do, iuxta *pragm. Comitis Mirandæ, &
9.ſub Rubr.de ſuſpict.* & ferè apud ex-
teras nationes huiuſmodi iuſiurandum
præſtari à Senatoribus, tempore quo in
Senatorum albo deſcribuntur, fatur
*Affl. in Conſt. Rub. 45. de ſeruand. in-
demnit. Comitib. num.57. Menoch. ad-
duct.caſ.537.num.3.* ſufficitque vnicum
præſtitum in ingreſſu dignitatis, vel of-
ficij, quod in ſingulis cauſis repetitum,
videtur, *arg. l.hoc Sacramentum, C. de
iuram.prop. calum.Io.Bap.Aſin.de exec.
§.8.c.41.* quamuis olim in ſingulas cau-
ſas Iudices ſacramenti Religione ob-
ſtringi, lege Agraria Saturninũ, cauiſſe
tradit *Anton. Auguſt. lib.de leg.cap. 15.*
& meminit eruditus *Auendan. in ele-
gant.tract.de metu lib.2.cap.44.num. 8.*
cuius iuramenti intuitu deuinciantur, ne
ad totale ſecretum, vt nè vni quidem
propalare valeant, an verò nè omnibus
indifferentèr ſcribit *Portius Imolenſ.
conſ.93.num.33.& conſ.ſequent.* nec non
Crauett.conſ.725. & apertius colligitur
ex *Menoch. indic.caſu 537.num.2.* Imò
prædicta *pragm. 6.§.2.* interdicit etiam
coniudicibus propalare; niſi omnibus
ſimul conſedentibus ad decidendas
cauſas.

Vndè nedùm loquaces in Senatores
10 recipi prohibetur, verùm etiam è Senatorum numero ob voti, & ſecreti propalationem eijci eos, tradit *Anna ſingul.* *383.* ſeruatum tempore quo huius Regni clauum ſuſtinebat D. Petrus de Toledo in perſonam cuiuſdam Senatoris, quem non nominat, ſed illum fuiſſe Marinum Freccia, obſeruat *Borrell. ad Bellug. in ſpecul. Princip. rub.* 10. *ſ.* 31. & confirmat *Marcell. Fortun. in tract. de verit. & error. p.* 2. *in* 1. *memb. n* 3. & alium Magiſtratum Mediolani decollatum ob tale facinus fuiſſe, meminit *Boſſ in tit. de carcer. fideiuſſ. num.* 32.

11 Hinc Iudicem ſuſpectum reddi ex voti publicatione, per *text. in l. eos C. de appellat.* concludunt *Io. Andr. in cap. irrefragabilis* §. *exceſſis extr. de off. c. ordin. Marant. de iudic. part.* 6. *verſ. & quandoque appellatur num.* 52. *Vin. dec.* 36. *Seſſe dec.* 415. *tom.* 4. *Maſtrill. deciſ.* 151. *num.* 54. *Maynard. deciſ.* 44. *lib.* 1. *Graſſ. excep.* 24. *num.* 103. *Giurb. dec. Sicil.* 54 *num.* 3. *Ambroſ. dec. Peruſ.* 50. *nu.* 7. *par.* 2. *Amat. dec.* 14. *Gratian. diſcept. forenſ.* 100. *num.* 57. *Menoch. de arbitr. iudic. caſ.* 458. *num.* 14. *Coſt. de remed. ſubſid. remed.* 123. *num.* 19. *Decian. conſ.* 26. *vol.* 1. *Intrigl. ſing.* 79. *num.* 106. *lib.* 3. *Reg. Rouit. conſ.* 8. *num.* 1. *lib.* 1. etiam ſi iudiciũ aliquod exhibuiſſet, quo eius animi motus deregeretur, ad *text. in l. obſeruãdum*, ibi: *Eius animi motum, ff. de offic. Præſid. Bertaz. conſ. ciuil.* 67. *num.* 22. *Decian. cit. loco num.* 9. *Giurb. vbi ſupra num.* 3. *in fin.* ſed videre nè deſinas *Fontanel. dec. cathal.* 9. *lib.* 1. *Reg. Galeot. tom.* 1. *controu.* 39. *num.* 32. *Fragoſ. de Reg. Reipub. tom.* 1. *p.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 12. *de reo excipient. num.* 215.

Vt propterea iuſtam fuiſſe Iudicis re-
12 mouendi cauſam, cui hæc verba ore excidiſſent: Tàm mihi certum Piſcariæ Marchionem, Oriæ Marchioni cædem intuliſſe, quam me eſſe Conſiliarium Varelam deciſum anno 1624. indicet *Reg. Sanfelic. dec.* 80. *lib.* 1. & aliàs determinatum fuerit in perſonam eiuſdem Conſiliarij Varela, qui protulit hęc verba Aduocato, ipſum de cauſa inſtruere volenti, non opus eſſe informatione, dum eius principalis omnino à S. C. condemnandus foret, in cauſa D. Paulæ Mattute, y Azeuedo Principiſſæ Carpignano, & D. Fabritij Lanario eius filij, referente *Conſ. Didaco Salinas* ſub die 31. Martij 1636. penes Magn. de Mercati Secret. S.C.

Ac nouiſſimè D. Michael Sanfelicius Patricius Neapolitanus ſuſpectum allegauerit quemdam Regiũ Conſiliarium, eò, quod poſt eius ab ſe digreſſum præfatus Conſiliarius dicere auditus fuiſſet: Eques iſte nobis imponit: nec iuſtitia iuuatur; vulgo, *queſto Caualiere mi fruſcia, & hà torto.* Et die 6. menſis Iulij 1655. facta relatione in S. C. ab Relatore *D. Conſ. Antonio Capiblanco*, & cũ eo votantibus D. Spectabili Præſide D. Didaco Bernardo Zuſia, & D. D. Conſ. Aloyſio Gamboa Aulæ tunc Decano, Paulo Staibano, adiuncto in locum Cõſiliarij Caroli Brancacij ſuſpecti, Io. Maria Campana, fuerit deciſum, quod prædictus Conſiliarius non interueniat, & reſtituatur depoſitum: vt liquet penès eundem S. C. Secretarium, patrocinantibus contra ſuſpicionem V.I.D. Auguſtino Grimaldo, & pro contraria parte V.I. D. Franciſco Granualle, quæ quidem deciſio ex ijs verbis promanauit: Nobis imponit &c. quæ cum tali motu, & demonſtratione, prolata in hominum cætu, ab Officiali in ſua domo, poſt Michaelis diſceſſum ſuaptè natura iniurioſa præſumuntur, & animo iniuriandi, *d. l. ſi non conuicij C. de iniurijs*, & ex illis per conuicium prolatis, etiam contra abſentem, oritur inimicitia, *l.* 1 §. *conuicium autem el* 2. *ff. de iniur. Bald. in cap. veniẽs in fin. de iure iur. Roland. à Vall. conſ.* 24 *num* 38. *lib.* 1. & conferunt exarata per *R. Sanf. mem. dec.* 80. *n.* 4. *lib.* 1. Quibuſcunque enim verbis quis offendatur, aùt illius grauetur opinio iniuriã patitur, ſiuè præſens ſit, ſiue abſens, *Baiard. in add. ad Clar. tit. de iniur. n.* 15. *&* 16. Ex qua cauſa legitimè poſſit Iudex recuſari, voluit *Canalc. dec.* 28. *Nouar.*

nar.

uar.in pragm.1.de ſuſpic.official. num.8.
21.& 25. Etiam ſi præſumptiuè habeat
quis animum inimicandi, *Maſcard. de*
prob.concl.243.nu. 17.poſt Salyc.in auth.
ſi dicatur C.de teſtib. Gloſ.in cap. Aria-
nus 63.diſtin. Bal.in l.praſcriptione col.
12.C.ſi contr.ius,vel utilit.public. Viu.
dec.363.à nu.1. Et etiam ex voti propa-
latione illa proceſſit, ibi: Nec iuſtitia iu-
uatur, iuxta ſuperius tradita, & confir-
mant *Maynard.dec.44.par.1. Viu. dec.*
36.& 365.Rota in antiquis deciſ.36.&
dec.256.

Prædicta tamen non procedunt ſi
13 Iudex dubitatiuè,& non deliberatè lo-
quutus fuerit,dicendo, dubitationem in
cauſa habere,& non eſſe ſibi ab Aduo-
catis plenè ſatisfactũ, & q͏̃ altera pars di-
lationibus vtitur ad retardãdũ cauſæ ex-
ditionẽ, fortè agnoſcens malum ius ſo-
uere, & remorandum diſtractionem bo-
norum,quæ omninò ſunt vendenda, *Ve-*
laſc.de partit. cap.9. num.21. ſeruari in
Conciſtorio Siciliæ, meminit *Giurba*
indicat. dec.54. & in noſtro S.C. oſtẽdit
Gallupp.in eius prax. p.1. cap. 4. & de-
ciſum fuit Iunctis duabus claſſibus S.C.
in perſonam Conſil.Andreæ de Ianua-
rio,in cauſa Dorotheę Lantaro,& Octa-
uij de Stefano, cum S. Religione Mal-
tenſi, relatore exiſtente *Conſil. Camillo*
de Petio ſub die 1. Iulij 1627. & iterum
in perſonam Conſ. D.Franciſci Sauio
ſub die 10. Aprelis 1631. referente
Conſil. Varela in cauſa D. Camilli
Pignatelli Marchionis Lauri,nec non ad
relationem eiuſdem *Conſil. Varela* in
perſonam Conſil. D.Thomæ Carleual
ſub die 18. Nouembris 1632. in cauſa
Ill. D. Ioannæ Ruffo Principiſſæ Scillæ,
penès eundem de Mercati Secret.

Quod ſi Iudex in aliquo tractatu,vel
14 reſponſo typis edito pro articuli veri-
tate,iuribus ſuam fundauerit opinionẽ,
non poterit in cauſa recuſari, in qua idẽ
erit diſcutiendus iuris articulus,tanquã
votum ſuũ propalauerit, *Conſ. Theod.al-*
leg. 87.Gallupp. cit. tract.cap.4. nu.37.
latè *Thor.in compend. deciſ.verbo Suſpi-*
cio propoſita p. 2. tradens deciſum in
anno 1621. in perſonam tunc *Conſ. R.*
Rouiti, de quo idem meminit *Reg. in*
prag.11.num.43. de feud.& prag.1.nu.
59. in ult.impreſſ.de ſuſpic.

Sunt præterea nonnullæ aliæ perſo-
næ quæ ſecretum cuſtodire tenentur,
15 earumque meminit, & quidem periu-
cundè doctiſs. *Caran. in hoc eod. rit. à*
num.4. de quo memores ſunt *Borrell.*
adduct.loco Rub.10. lit.A. in fin.Regens
Rouit.ſuper cit.prag.5. num.4. in fin.de
16 *offic. Iudic.* Potiſſimum Aduocatus, in
quo fidelitas exquiritur, & cauſæ ſe-
creta propalare haud debet, adeò vt
ſecus faciens ſcripturaſque ſui Clientis
Aduerſario oſtendens pęna falſi mul-
ctetur, *Menoch. de arbitr. Iudic. caſ.*
311. num.11. & poſt *Pariſ. & Graph.*
admonet *Auus meus in annot. ad Grã-*
mat.dec.103.n.38. & aduertunt *Iodoc.in*
prax. crimin. cap.123. num. 19. Tuſc.
ſing.31.lit.A.Iud.de Angel.in prat.ad l.
1.n.7.C.de Aduoc.diuerſ.Iud. & tanquã
præuaricator infidelis puniendus, ſic
diſponente *Benedicto XI. Summo Pon-*
tifice in ſua conſt.2. §.4. ac proditoris
nomen meretur, *Cherubin. compend.*
Bullar.ſuper Bull.Pij V. in append. 1. in
ſcol.1. Infamen illum prædicat *Diu. An-*
ton.p.3. tit.6.c.2.Gabr.Berart.in ſpecul.
Viſitation. tit.de Aduoc.& Procur.c.18.
num. 37. Franc.Mar. Prat.ad Muſca-
tell.in prax. p.3. & ult.de Doctorat.de-
cor. Inter falſarios connumerat P. *Baſ-*
ſaus Flor. Theologus, verbo Falſarius
num.2. qua de re latè *Abb. Petr. Paul.*
Guazzin. in tract. ad defenſum animar.
Aduocat.defenſ.3.cap.3.

Hinc Aduocatus, & Procurator ad
examen cogi non poſſunt eorum, quæ
vti tales nouerunt, & conſulti fuere, etſi
veritas alitèr haberi non poſſit, ſed ad
illa celandum omninò obſtringuntur,
Affl.in conſtit.Regn. Aduocatorum in 2.
not.verſ.Etſi Aduocatus ſciat, de Frãch.
dec.222.Dom. Conſil.Hodiern. ad Surd.
dec.190.num.4. qua de re *Dom. Reg.de*
Marin. quotid. reſol.cap.9. t.1. illaque
detegendo, vel teſtificando peccant,
Nauarr. monet *in manual. confeſſar.*
c.25.

c.25. nu. 42. & 47. & inſequitur Paul.
Chriſtin.dec.Cur.Belgic.83.num.8. t.1.
Quodque magis eſt, neque monitorij
timore ad deponendum obſtringi, con-
cludunt Nauarr. conſ. 16. tit. de pæni-
tent.& remiſs. lib.5. cap.5. Anton. Fab.
def.54. C. de probat. Mart.de iuriſdict.
p.3. cap.7. num.23. Bertaz.conſ.crim.
252.num.1.lib.2. etiamſi ex ſecreti oc-
cultatione parti damnum eueniret, D.
Franc. del Caſtillo deciſ.92. nu. 9. Dan-
za ad Gramm.deciſ.80.num.33.ad 37.
id quod reſtringendo explicat Abb.
Guazzin. adduct. defenſ. 3. cap.3. per
tot.& diſtinguit Ripa de Peſte, tit.rem.cd.
ad curand peſt num. 121.& 128.

Teſtes verò, an, & quando reuelare
metu literarum monitorialium obſtrin-
gantur, quamq; fidem faciant, latè ex-
tricant Marant.in 4.par.11.diſtin.num.
54. Syln nuptial. verbo Monitoria, Epi-
ſcop. Campanil. in diuerſcr. iur. canon.
rubr.de perſon. probib.prem. cap.de ex-
communic. Clar.§.fin.q.27. Caſell. Tho-
loſ.dec.139. Foller.in prax.canon verbo
Teſtibus diligenter examin. fol.103.&
quid in principali idem Epiſcop. Campa-
nil.in add. ad Oliu.rit.3. Curia Archie-
piſc. num.18. & quando monitoria ſint
relaxanda pro rei veritate ſcienda, &
& ſcripturarum, ſcribit etiam Epiſcop.
Ricc.deciſ. 1. & deciſ.219. p.1. & dec.
36.& dec. 69.p. 2. An expetente hære-
tico, ipſemet Ricc. dec.23. par. 2.& va-
leatnè appellatio à decreto conceſſio-
nis illorum, affirmatiuè idem Epiſcop.
reſoluit dec. 5. p.2.& à quibus mulcte-
tur falſas vigore illorum reuelationes,
agentes, idem pertractat ead.p. 2. dec.
259.

Mulctanturquoquè Aduocati, Pro-
17 curatoreſq; qui promittunt negotij, ac
ſententiæ euentum fuſtigationis pœna,
l. qui explicandi, C. de accuſat. l. item
apud labeonem, §. idem ait, ff. de iniur.
ibi: Eum qui euentum iuſtitiæ (velut la-
turus pecuniã) vendidit, fuſtibus à Præ-
ſide ob hoc caſtigatũ, iniuriarũ damnatũ
videri. Et furti quoq; Muſcatell. aduer-
tit de cognit.ſeu probat. dilect. tit. de Iu-
dic.corruptel. num.54. verſ. Secunda de-
claratio erit. Verùm extra prouinciam,
& ad priuationem officij ob tale facinus
condemnatum fuiſſe ſcribam fiſcalem
per M. C. teſtis eſt Reg. Sanfelic. dec.
45.tom.1. Cùm hoc Iudicis arbitrio tri-
buant Duaren. lib. 1. diſput. cap. 15.
Menoch. de arbitr. lib.2. centur.4. caſ.
344. allegant Paul. Conſ. lib.5. ſentent.
tit. ad l. Cornel. teſtam. in fin. ibi: Si
qui de Iudicis amicitijs, vel familiaritate
mentientes, euentus ſententiarum ven-
dunt, quiduè obtentu, nominis eius agũt,
conuicti, pro modo delicti, aut relegantur,
aut capite puniuntur. Et Alexãdri Impe-
ratoris ordine quidã nomine Turinus,
qui ab Imperatoris ſubditis larga ma-
nu munera accipiebat, ſub prætextu
quod apud Principem plurimum vale-
ret, fuit palo alligatus, fumo ſubfo-
catus, & combuſtus, præcone præeunte,
& acclamante, Turinus hìc fumo mori-
tur, qui fumum vendidit. Aureo proin-
dè lapillo aduertant, quæſo Iudices, in
hac facti ſpecie, quæ adnotauit Angel.
in d.§. idem ait, cuius verba ſunt. No-
ta contra baratores curiarum, qui in pa-
latijs ſæpiſſimè conuerſantur, qui recepta
pecunia promittunt euentum ſententiæ.
Hoc etiam nota contra Aduocatos, &
Procuratores, qui indubitanter promittũt
ſe taliter facturos cũ Iudice, quod Iudex
taliter iudicabit: quod plerũq; ſolent fa-
cere accepta pecunia, iactantes ſe habere
amicitiam dicti Iudicis, nam iſti iniuria-
rum tenentur Iudici, & grauiter poſſunt
puniri. Caueant igitur, ſequitur, Recto-
res, & aſſeſſores à conſortio talium vi-
rorum, caueant etiam ab amicitia me-
retricum, quoniam vidi quandam mere-
tricem, quæ ſtabat in Camera Iudicis,
quæ motum Iudicis audierat in ferenda
ſententia capitali, & accepta pecunia
propalauit ferendam ſententiam, & ferè
combuſta non fuit, & Iudex ſtetit in pe-
riculo. Hæc ille, cuius facti meminit Pa-
riſ. de Synd[i]c. verbo corruptio in fin. &
tenebuntur in Syndicatu, ſi domeſtici, &
familiares eorum officij vendunt fumũ
promittendo partibus celerem, & opti-

mam

mam expeditionem *Fragoſ.de Reg. Reipub.t.1.p.1. lib.7. diſp.23. de offic. Syndic. num.51.*

Itémque Actuarius, vel Scriba parti
18 aduerſæ alterius partis articulos antè publicationem oſtendentes falſi puniuntur, *Pariſ.de Syndic.tit.de exceſſ.Aduoc. cap.1. num. 9. Graph.dec. aur.lib.2.de falſit. cap.35.num.9. Auus meus in annot. ad Gramm. dec.103. n.35.* & conferunt per *Affl.& Vrſill.*tradita *dec.33.* & tali pœna mulctatum ſcribam, qui probata in inquiſitione reuelauit, quod certa pena non adiecta per *pragm.27. verſ. Item quod directè, vel indirectè de offic. Mag. Iuſt.* vetitum eſt, deciſum tradit *R.Sanfel. dec.60. t.1.* de qua memores ſunt *Thor. in ſupplem. compend. dec. verbo Falſum committere, & Laganar. ad Rouit ſuper d.prag.27.lit.A.* qua quoq; pena punitur diſſigillans proceſſum clauſum, *Pariſ.de Syndic.verbo Corruptio, num.9.* ibi. *Iuſto, ac conſueto pretio mediante.* Et contra Actuarios proceſſus informatiuos oſtendentes, nonnulla exarat *Danza adduct. tract. de pugn.DD.t.1.tit. de Actuar.num.5.* prout punitur teſtis antè publicationem eius dictum parti pādens, *Vin.dec.32.n.2.vol.1.ex c.qui falſa q.3. Auus meus ad Capyc. dec.142. num.2.*

Quinimò, alienas aperiens literas, al-
19 teriq́ue oſtendens à pena haud eſt immunis: *Ann. ſingul.383. Auus meus ad Gramm. dec.103. num.38.* ad inſtar ſigillum remouentis, *Bald.in l.Paulus, ff. de falſ. Gigas de Crim.Læſ. Maieſt.lib.1.q.20. num.13.* & mortiferum in foro poli perpatrat peccatum, quamuis in excommunicationem minimè incurrat: *Nauarr. conſ.33. de ſentent. excommunic. lib.5. Vin.dec. 62. n.1.* illaſque occultans pena falſi, & ad intereſſe, quod ex mora contingit, tenetur, *l.fin.Cod. de fabricen.lib. 12. Add.poſtrema ad Vinc. de Ann. ſingul.383.* Omniaq; prædicta locum vendicare, ſi dolus præcedat, obſeruat idem *Auus meus adduct. loco*, ex *Armill.* aliiſque reſtringens firmatam regulam non procedere, ſi literæ aperirentur de expreſſo, vel præſumpto ſcribentis conſenſu, aùt eius, cui diriguntur, & in patre, domino, alioque ſuperiore, vel ſi id fiat iure belli, vel iuſtæ defenſionis contra hoſtem inſidias molientē: *Peirin.de Religion.t.1.q.2.cap.1.§ 13. P. Dian.tract.6. Miſcellan. par.3. reſ.55. pag. 247.* materiamque latè extricant *Diaz Hiſpan.pract. crim.canon. c.96. Menoch.lib.2. de arbitr. Iudic.caſ.312. Ricc. collect. dec.1929.par.5. Stracc de mercatur.tit.de aſſecurat. Gl.11.nu.48. Fragoſ. de Regim. Reipub. tom.1.par.1. lib.5. diſp.13. de oblig. ſeruandi ſecret. §.2. nu.50.* & aperientem literas Conſultoris miſſas Iudici pena falſi teneri, aduertit poſt *Farinac.tom.5. de falſit.q.150.p.4. n.128. Reg. Tap. in Conſ. qui literas num.9. ad finem.* id quod in ruſtico reſtringit *Bartol. Bertaz.conſil. crim.112. lib.1.*

Quiuis etiam ſui Principis ſecreta
20 celare conſtringitur, quin? & propriæ patriæ, legitur enim 12. *Tob.* Sacramētum Regis abſcondere bonum eſt, idest myſterium, ſiuè ſecretum Regis abſcondere bonum eſt, vt obſeruant *Boer. in tract. Magni Conſilij num.155. & Vrſill.ad Affl. dec.265. num.85.* nimirùm, ſi reuelādo crimen Leſæ Maieſtatis patraret, & proditor reparaetur, capiteq; puniretur, vt adnotauimus ſuprà, latèq; confirmat *Farinac. in tract.de crim. Læſæ Maieſt. q.112.nu.203. Marti.Laud. de Conſiliar. Princip.§.2. & in tract.de Principe q.193. Borrell. add. loco lit.A.*

In Vueſtphalia etiam nunc conſuetudo eſt, ſi adiuratus reuelat ſecretum ſuſpendio eius fauces præfocari. Octauianus Imperator Thrallum quendam eapropter ad crurifragium damnauit. Hoc acriùs plectendos aliqui cenſebāt, qui concredita ſibi euulgarent, quo maiora damna ex eorum manifeſtatione timebantur. Et ego, inquit *Scribanius*, veterum Perſarum more ſilentium in iis, qui à conſiliis Principum ſunt vitę periculo ſanciendum putarem, nec vllū probrum lingua grauius in illis plectendum. Quot regiones prodidit, quā-

tos

Digitized by Google

tos exercitus in vltimum diſcrimen adduxit proteruæ linguæ garrulitas, vt merito dici poſſit, ſubſcribente *Scribanio*, proditorem Secretorum, Regnorũ perditorem eſſe. Ægyptij linguam radicitùs ei euellebant, qui, arcana euulgando, eam protendiſſet. Apud Romanos eiuſmodi homines viui exurebantur. Id potiſſimùm extollit in Alexandro Seuero *Lampridius*: Sub hoc, inquit, racebantur ſecreta bellorum. Tanti æſtimauit ſecreta poſſe contegere Metellus Senex, vt interrogatus, quid in ſequentem diem, iuberet, dixerit, ſi tunica conſiliorum meorum eſſet conſcia, detractam in ignem mitterem. Petrus Rex Aragoniæ, dum potenti claſſe Siciliam occupare cogitaſſet à Martino IV. rogatus, quò omnis ille bellicus apparatus ſpectaret, reſpondit, comburam intimam tunicam, ſi conſiliorum meorum gnaram eſſe ſciam. Ambroſius Spinola Marchio Regiorum exercituum ſupremus ductor tàm tenax fuit conſiliorum ſibi commiſſorum, vt antè animam, quàm cõcredita, aut cõcepta excuteret. Hinc Regia arcana nequeant omnibus innoteſcere *Vincent. de Ann.* monet *alleg.65. num.*24. Imò ſi vaſſallus eſſet, adhùc feudi priuatione mulctaretur, *Bal. in cap.* 1. §. *credentia de pac. conſt. Quintil. Mandoſius in tract. ingratitudinum c.62. cauſ.*13. *Afft. indic. dec.*265. *n.* 84. ex *tex. in c.*1. *quib. mod. feud. amitt.* adiungens notabile dictum illud, quod non excuſaretur, illam ob cauſam, quod alijs innotuerat, ſi quinque tantum ſciebant, nam & tunc ſecretum quoque dici affirmat, ex *cap. veritas*, §. *è contra de pœnit. diſt.*1. opitulaturque concluſio ab *Epiſcop. Campanil. conſtituta in diuer. iur. canon. rub.*11. *ſub num.*62. nè omnis numerus perſonarum, quæ interfuerunt percuſſioni Clerici, faciat percuſſionem notoriã, & proptereà non ſemper ſcientes teneantur vitare percuſſorem, niſi certus interfuit numerus, tametſi D.D. quos illic memorat, diſcordent in illo conſtituendo numero. Quando autèm Principis ſecretum dicatur culpabilitèr reuelatum, quæque requirantur, extricant *Decian. tom.*2. *lib.*7. *cap.*13. *nu.*15. *Azeued. in l.*1. *tit.*12. *lib.*8. *recop. n.*128. *&* 158. *Reg. Valenz. conſ.*162. *per tot. lib.*2. ſuffultus aliorum dictis, ſubiungẽs pœnis prædictis mulctari pandentes arcana inimicis, non verò amicis.

21 Sacerdos inſupèr auricularius ſecretum cuſtodire tenetur, pro cuius veriſſimæ ſententiæ comprobatione, declaratione, vel ampliatione nè omittas, perlegere, quæ longo themate congeſſit *Gregor. de Valent. diſput.*7. *q.*13. *to.* 4. *Hieronym. Gliamas in inſtruct. Sacerd. par.*2. *cap.*4. breui autem, ſed perdocto ſermone complexus eſt *Tolet. in lib.* 3. *inſtruct. ſacerd. cap.*16. & tradunt *Angel. Clauaſ. in ſumm. verbo confeſſio*, *Tuſch. ſing.*176. *lit.* C. *Iodoc. in prax. ciuil. cap.* 150. *num.* 7. *Auguſt. Berous q.*12. *cum Sacerdos num.*3. nec non *Emanuel ver. confeſſor à num.*17. *Epiſcop. Campanil. in diuer. iur. rub.* 11. *cap.* 32. *à num.*5. multaque addit in praxi vtiliſſima, potiſſimùm, in quibus caſibus poſſit, quin? &

22 ſi dicat de pœnitentis licentia propalaſſe an credatur, & explicat *Carroc. in tract. de reuel. confeſſ. q.*16. *per tot. & in tract. de iuram. q.*6. nec non *Ricc. deciſ. Cur. Archiep.*190. *par.*1. & fidem habet Sacerdoti pereptimæ qualitatis, ex *Lap. alleg.*94. *& Gabriel. comm. concluſ. tit. de teſtib. concluſ.*1. *num.* 26. *Auus meus ad Gramm. dec.*60. *num.*23. & de eiuſmodi confeſſionis ſigillo pertractant *Nauar. in manual. cap.*8. *Minſing. obſeru. ſing. cent.*2. *obſer.*78. *num.*4. *Menoch. de arbitr. iudic. lib.*2. *caſ.* 537. *n.* 35. *P. Fragoſ. cit. tract. de Reg. Reipub. to.*1. *p.*1. *lib.*5. *diſp.*13. §.2.

RI-

RITVS QVARTVS.

Magnæ Curiæ Officiales crimina contra Curiam ab alijs officialibus patrata pandere obſtringuntur.

Item quòd ſi aliquis officialis dictæ Curiæ ſciuerit aliquem officialem aliqua enormia, & minus debita committere, tangentia honorem, & licitum commodum dictę Curiæ, teneatur ipſe reuelare Locumtenenti, & in caſu quo non reuelaret, pręter, & vltra pęnas inferius annotatas, incidat in pœnam, ac ipſe talia commiſiſſet, & procuraſſet.

SVMMA RERVM.

1 *Crimina non diſſimulanda, nec ſilentio prætereundi ſunt nocentes, aliaq; ad exornatum adducuntur.*

2 *Ritus, non immeritò, reuelari officialium delicta, edicit.*

3 *Nemo delinquentem reuelare obſtringitur, id quod declaratur.*

An accipiens à Reo, vt eum tectum teneat, licito iure acceptum retineat, & alia notabilia exarantur.

Aduocati non erubeſcunt contra amicos patrocinari.

Cogi à Iudice non poſſunt ad poſtulandum contra amicum, & pro inimico.

Caſus deciſus affertur.

4 *Sunt aliæ perſonæ, quæ ad reuelandum facinoroſos iure coguntur.*

Præſertim, ſcientes officiales barattariam committere.

An, & quando, durante officio, Iudex conueniri poſſit: quonam modo conſtituatur barattaria, qualiter illa probetur: in Iudice an admittatur pęnitentia, & nonnulla de Viſitatore.

5 *Itidem hæreticum quis tenetur prodere, etiam filius patrem, & maculatum crimine Leſæ Maieſtatis, cum declarationibus.*

Præmium promiſſum reuelanti, ſi plures concurrerint, priori dandum.

Quid, ſi cognoſci haud poſſit, vter fuerit primus.

De duobus equis brauium ſimùl attingentibus, & de pluribus vexillum capientibus, remiſſiuè.

Carrucæ, vel vehicula, ſi ſe obuiant in via arcta, quid agendum?

6 *Iure conſtitui poteſt præmium, maleficium reuelanti.*

Socius criminis, & ſatellites, an præmium promiſſum conſequantur.

7 *Valeamnè inferiores Iudices huiuſmodi præmia conſtituere, & indulgentiam polliceri? Aliaq; ſingularia enarrantur.*

8 *Monetarij quoq; denunciari debent.*

9 *Reuelare deuinciuntur, qui moniti fuerunt ſub pęna excommunicationis ad reuelandum, cum declarationibus.*

10 *Officiales, Adminiſtratores vniuerſitatum, et aliæ perſonæ, denunciare patrata facinora tenentur.*

Sed non leues percuſſiones.

11 *Ità puniuntur ſubticendo vnum ex delinquentibus, ſicuti, & omnes.*

Chirurgus, & barbitonſor reuelare obſtringuntur vulnera, quæ in dies infliguntur.

Et an, quando ipſis credatur, & quæ operetur eorum denunciatio.

12 *Obſtricti vulnus infra quatuor dies reuelare, licitè valent in fine quatuor dierum mortem denunciare.*

13 *Nemo ſeipſum pandere obſtringitur.*

14 *Reuelare officij vinculis mancipati excuſentur nè, ſi crimen, cuius ſcientiam habent probare non valent.*

Quo caſu dicere an liceat velle cum denunciato ſtare in tortura?

Mutua pactio de ſuſtinendo torturam, de iure valida non eſt.

15 *Ad impunitatem obtinendam non ſufficit denunciare, ſed detegere, & conuincere neceſſe eſt.*

16 *Hæres feudatarij, illius mortem denunciare tenetur, & inueſtituram feudi expetere.*

Multa de relenio traduntur, qualiter fuit illud introductum in Regno, an ſit onus feudi, competatnè pro illo actio realis.

Minor ſoluatnè duplicatum?

Et quæ ſit pęna feudatarij in tempore non denunciantis, ob peſtem.

17 *Teſtatore in ſuo elogio diſponente, centum erogari per Titium in beneficium nonnullarũ perſonarum, minimè Titius cogi poteſt perſonas ſpecificare.*

18 *Electio, ſeù nominatio in hominis arbitrium teſtamento commiſſa, nulla facta loci expreſſione, valida eſt.*

Eam ſemel factam non poteſt exequutor variare, nec illi grauamina, & conditiones ſuperaddere.

Sed illis tantùm vitiatis, firmus in reliquo remanet actus.

Determinatio affertur in Cauſa Venerabilis Eccleſiæ Sancti Ioſephi RR. PP. Clericorum Minorum, cum S. Hoſpitali Incurabilium.

19 *Ritus ſanctio receſſit ab Aula.*

HActenus, quanta Reipub. damna, ex improba Miniſtrorum loquacitate, arcana Curiæ prodentium dimanent, ſuperiori Ritu, ſatis, ſuperque perſpeximus: reſtat, vt de improbiori nunc taciturnitate, ad Ritus præſentis interpretationem pauca afferamus. Æquè namque indignum, ac vituperandum videtur, loquenda tacere, quam proloqui reticenda. Debetur quidem ſilentium ſecretis, ad publicam ſalutem pertinentibus, non debetur ſceleribus in ipſius exitium ſurgentibus. Non ſinè maximo Ciuitatum periculo conniuetur flagitijs, aut diſſimulantur, & minima pœna vindicantur admiſſa. Stultè ille neſcio quis, apud *Stobæum*, ad Stoicam ſententiam ratiocinari viſus eſt, qui, facilè indulgendum eſſe ſceleſtis exiſtimabat; nullum inter errorem, ac ſcelus diſcrimen ratus, quaſi quiſq; indeliberatè, & præter voluntatẽ peccaret, ac proinde magis venia cenſendus eſſet dignus, quam ſupplicio, eiuſque diſſimulanda potiùs crimina, quàm prodenda. At *Nemeſis* illa, vetus benefactorum remuneratrix, apud *Statium*.

—*Dea magna, potenſq;*
Quę bona Cęleſtũm conceſſu cuncta Deorum
Poſſidet —

Eadem, apud Pauſaniam, Iuſtitiæ filia, implacabili odio facinoroſos, atq; impios nunquam perſequi deſinit; quos impunitas non emendat, ſed armat audacia. Ex ea diſcant Vrbium Rectores agendi regulam; Non ſine ſuis præmijs bonos, ac virtutis amantes relinquant, at neque ſine ſuis pœnis proteruos, & flagitioſos. His enim veluti geminis polis, totum reipub. Cęlum ſi verſetur, ſemper erit tutiſſimum; contrà, ſi delicta celentur, diſſimulentur, proteganturnihil tutum, nihil ſanctum, nihil integrum, breuiſſimo tempore relinquetur. Non aliam ob cauſam floruiſſe veterem Romanorum Rempub. ſeq; inuictam tandiu pręſtitiſſe, mihi perſuadeo, niſi quia ibi, crimina omnia acerrimè vindicabantur: Qui enim primus eam inſtituit Brutus, à ſanguine, & cęde liberorum ſuorum auſpicatus eſt, ſcelus vlciſci. Quam in rem ita incumbendũ putarunt, vt nè errori quidem parcendum, nedum maniſeſto ſceleri crediderint. Manlij Torquati exemplum, apud *Liuium*, ſatis notum, qui filij ſui de Latinis triumphum, ſanguine ipſius decorauit, etiamſi iuuenili magis ardore animi impulſus, quàm proteruia, militaris diſciplinæ leges pręteriſſet. Nec Charondæ illud obſcurum, qui legis à ſe latæ Reus, qua lege cauerat, nequis in Senatum gladium ferret, de ea re admonitus, quamuis non conſultò, aut volens, ſed per obliuionem peccaſſet, nè violandi tamen impunè leges anſam daret, gladio ipſo ſtatim pectori ſuo infixo, à ſe pęnas erroris exegit. Mille ſunt huiuſmodi exempla.

Ex quibus diſcant Iudices noſtri tẽporis, num diſſimulanda ſint crimina, & ſilentio prætereundi nocentes? an potiùs euulganda ſicariorum delicta, vt Reipublicæ libertas ſeruetur. Memores quoque *Cicer. in 2. orat. in Verrem* dicti;

dicti, Iudices, qui nocentem dimittunt, tàm grande facinus patrare, quàm reos ipſos, & alibi exclamat: ò conſuetudo peccandi! quantam habes iniucunditatem in improbis, & audacibus, cum pęna abſuit, & licentia conſequuta eſt, caueat propterea Princeps, nè paſſim remiſſiones pœnarum indulgeat,& ita ad delinquendum Reos animoſiores efficiat, veterem ſcilicet ferendo iniuriã, vt nouam inuitet *Neuizan. in ſylu. nupt. lib.1.num.7.* de quo porrò pulchrè *Hẽric. Stephan. de iur. ciuil. fontibus in præfat. Philipp. Camerar. horar. ſucceſ. cap.* 100. *Gomez. reſol. lib. 3. tit. de homicid. num.*60. *Couarr. lib.1. reſolut. cap. vlt. num.*8. eſt enim impunitas (teſte *D. Bernard. de conſider. ad Eugen. lib. 3.*) incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ tranſgreſſionum nutrix,& conferunt exarata per *Capiblanc. to.2. de Baron. cap.*27. cum malefactorem puniri maximè Reipublicæ interſit *Caball. caſ.*146.*num.*3.271.*n.*4.*Triuiſ. dec.* 25. *num.* 25. & 58. *nu.* 15. *Giurb. conſ.*42. *num.*5. & 57. *num.*3. *Gizzarell. dec.*23. *num.*11.

Quapropter non immeritò Ritus iſte
2 reuelari officialiũ delicta ab alijs officialibus patrata edicit, ꝙ inter cætera illorum requiſita, recenſet *Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſeru. 3. num.* 107. & concinit *tex. in* §. *volumus autem, auth. vt Iudic. ſin. quoq. ſuffrag.* quamuis nemo
3 delinquentem indicare obſtringatur; ad *tex. in l. culpa caret, ff. de regul. iuris*, nedùm futurum, ſed nec facinus commiſſum, *Bertaz. conſ. crim.*343. *num.*1.*lib.* 2. adeoùt accipiens à Reo, vt eum tectum teneat, licito acceptum retineat iure, *l.*4. §. *vltim. ff. de condit. ob turp. cauſam*, quamuis inhoneſtè petat, *l.*1.§. *eſt res quidem ſanctiſſima de varijs, & extraordin. cognit.* quod ſi ex officio ſit coactus, turpiter mercedem promiſſam acciperet, *l. vlt. ff. de condit. ob turp. cauſ. cap. nemo de ſymon. Sot. de iuſtit. & iur. lib.*1. *q.*7. *artic.* 3. *Nauarr. in manual. cap.* 17.*num.*20. quos *Auus meus* laudat *in annot. ad Capyc. dec.*149.*n.*1.

Et quod nemo reuelare, & indicare teneatur, dicit apertè *Ang. de maleſ. ver. etiam veſtem cæleſtem n.* 22. & ibi etiã *Auguſtin.* nedùm de iure Ciuili, ſed etiã Canonico, ex *Raphael. Bar.* & alijs *in l. inciuile, C. de furt.* & ante eum per *Hoſtienſ. de cond. furtiu. num.5. in verſ. & ſic quilibet tenetur*, vbi poſtmodùm leges adduxit pro opinione, vt quilibet furem indicare teneatur dicit nullo iure ſpeciali, quis furem indicare cogitur, tamen Iudex ex bono regimine illum ad furem indicandum compellere valet, *arg. iur. ibi allegat.* Subdens tàm de Iure Canonico, quàm de Iure Ciuili referre, vtrum propter pecuniam indicare noluit, quia rei furtiuæ fuit particeps, vel à fure pecuniam habuit, nè indicaret, quia tunc ſicuti fur tenetur; an verò propter amicitiam, ſeù humanitatem illum indicare noluerit,& tunc cogendus minimè, ſed in ſua erit poteſtate, ſi amicum pro pecunia vendere voluerit, pro aſſequendo præmio ipſi promiſſo.

Hinc infert contra Aduocatos, qui nullo Amicorum habito, reſpectu dummodò ipſis lucrum perueniat, contra Amicos patrocinari non erubeſcunt, ad quod ipſe aduertens, dum mihi iniunctum per S. E. eiuſq; Collaterale Conſilium eſſet, vt patrocinium præſtarem in cauſa contra quendam officialem permaxima familiaritate mihi coniunctum, ſubiunxi non poſſe me ad patrocinandum aſtringi, quia valdè ille amicus mihi erat, ex notabili, & ſingul. *Gloſ. in l.1.§. aſt prætor, verbo Non habebunt in fin. ff. de poſtuland.* vbi admonet, diſcretum eſſe Iudicem, nè faciat inimicum hoſtem iuuare, vel contra amicum poſtulare, *l. humanitatis, C. de excuſat. tut.* & tradunt *Gratian. dec.*133. *num.*14. *Rip. de noct. temp. cap.*132.*nu.* 5. *Xamar. de offic. Indic. & Aduoc. p.*2. *q.* 3. *num.* 10. *Baron. de effect. inimicit. effect.*5.*num.*1. & *effect.*146. *Regens Rouit. in Rubr. de poſtuland. num.*12. & ibidem *Nouar. num.*5. *Danz. ad Grammat. deciſ.* 80. *num.* 13. & proptereà fuit per Collaterale Conſilium admiſſa

à Me allegata excuſatio. An autèm furem, ſiuè malefactorem in foro poli, quis teneatur pandere, *Angel.* affirmatiuè reſpondet, & ſic loquitur *tex. in l. vnic. C. de fam. lib. & tex. in cap. qui cum furem, verſ. non fur de furt. & Iſernia hoc cap. qui cum furem* adducit *in cap. 1. §. prætereà num. 7. quib. ex cauſ. feud.* ad probandum de iure canonico maleficium indicare adſtringi, ſecus autem de Iure Ciuili, *tex. in d. l. inciuilem, Cod. de fur.* & ibi *Liparul. in verbo qui cum furem de Hoſtienſi* meminit, & reuocando in dubium, an peccet illum indicans, qui ex illo furto mori debet, remittit videndum eſſe *text. in c. hoc quippè 22. q. 5. & c. nè quis 22. q. 2.* An verò Reus ſine metu periurij valeat cum iuramento delictum perpatratum negare, inquitit *Berous integr. q. 134.* & an eum inſtruens, nè confiteatur, aliqua ſit mulctandus pęna, & quid ſi Reum torquẽdum orationes doceat ad impetrandum linguæ ſilentium, extricat *Io: Bapt. Laderch. conſ. 203.*

4 Sant tamen nonnullæ aliæ perſonæ, quæ ad reuelandum facinoroſos iure coguntur, præſertim ſcientes officiales baratteriam committere, *§. neceſſitatem, verſ. Sed etiam, Auth. vt Iudic. ſin. quoq; ſuffrag.* quo caſu ſi officialis de tali crimine conuincatur, durante officio, illius dignitate priuatur, *l. 2. C. de Palatin. ſacrar. larg. lib. 11. Capyc. dec. 121. n. 18. Franc. Marc. deciſ. 207. Maſtrill. deciſ. 188.* amplians in omni alio arduo delicto, *Guid. Pap. dec. 62. Capibl. prag. 5. de Baron. n. 37. & 38. Mari ad Grammat. dec. 40. à nu. 9. R. Sanfelic. dec. 61. lib. 1.* idem *Maſtrill: de Magiſtrat. lib. 6. c. 5. nu. 17. & 18* & baratteriam committit officialis emens à ſubditis, ſi metum impreſſit, vt minori pretio venderent, *Bonadill.* poſt alios *in politic. lib. 2. c. 12. num. 50. Campagn. in cap. 132. num. 71.* Vndecim afferens reſtrictiones regulæ Iudicem non conueniri durante officio, *Decian. in tract. crim. c. 39. lib. 8. num. 7. Reg. Capyc. Latro lib. 2. conſult. 101. nu. 13.* quonam modo conſtituatur baratteria, qualiter illa probetur, & an admittatur in Iudice pęnitentia, extricant *Pariſ. de ſyndicat. verb. Baratteria, Reg. Tapia in cap. Regni Caroli 35. n. 5. pagin. 116. Maſtrill. cit tract. lib. 2. c. 10. num. 5. cum ſeq.* & confert *Conſil. Giurb. 19. num. 86.* an, quando, & quibus Iudex accipiens à litigantibus teneatur reſtituere, *Nauarr.* explicat *de dat. & promiſs. in commẽt. extrauag. Gregor. XIII. num. 9.* & multa ad materiam perbellè congerũt *Auus meus ad Capyc. dec. 121. num. 6. Fragoſ de Regimin. Reipub. t. 1. par. 1. lib. 7. tit. 23 num. 57.* Verùm Viſitatores hodiè habent cognitionem contra Officiales, & Magiſtratus Regios perpetuos, & alios Syndicatui non ſubditos, *Maſtrill. de magiſtrat. lib. 6. c. 1. Rub. penès quos reſid. poteſt. viſitand. et ſyndic magiſtr. num. 16. Bonadil. lib. 5. Politic. cap. 1. num. 254.* qui à Rege tantùm eliguntur in eorum Regnis, ſecundum *Bal. conſ. 328. num. 10. p. 1. R. Tap. dec. Senat. Ital. 3. num. 63.* ſingulis viginti annis, teſte eodem *Maſtrillo lib. 6. num. 6.* adeoùt viſitationis Iudicium Proregibus non ſit communicatum, *Surg. de Neap. illuſtr. cap. 22. num. 6. R. Tapia cit. loco num. 22.* tradens id declaratum fuiſſe per Sereniſſimos Reges Philippũ II. & III. *R. Capyc. Latro conſul. 101. num. 17.* Sed valeat nè Prorex inquirere, in vincula conijcere perpetuos Officiales, potiſſimùm Regentes Regiã Cancellariam, negatiuè reſoluit *R. Sanfel. dec. 62. lib. 1.* Subnectens ordinem S. M. id prohibentem, alioſque tranſmiſſos Comiti de Oñate tunc Proregi, iuſſu cuius Reg. Matthias de Caſanate fuit in carcerem detruſus, reſcribit nouitèr *Top. p. 2. de orig. Trib. lib. 5. c. 4. à num. 40.*

Itidèm quem eſſe hæreticum, idque
5 ſub pœna excommunicationis, ex *conſt. Greg. IX. Innoc. IV. & Nicolai III.* relatis in fine Directorij inquiſitionis, & explicat *Epiſcop. Ricc. dec. Cur. Archiep. 137. p. 2.* etiam genitorem, & occultum hæreticum teneatur filius prodere, nulla admiſſa diſtinctione, ſi credat ſibi ipſi

tan-

Digitized by Google

tantùm, an alijs etiam nocere poſſe, *Azor. lib.2. cap. 2. verſ. Decimotertio quæritur, p.2. Alex. de Aleſ.3.par. ſumma,c. deindè quæritur, Lopez in repet.c. per veſtras de donat.int.vir.& uxor.§. 26.num.8. verſ.ex his infertur*, latèque *Epiſcop. Genuenſ. pract. qq.423. & in prax.Cur. Archiepiſc.cap.23.per tot.* talemque hæreticorum denunciationem eſſe faciendam in ſcriptis cum expreſſione nominis denunciantis, ac ipſius ſubſcriptione, deciſum in Curia Archiep. Neapol. memorat *Epiſcop. Ricc. deciſ. 137.par.2.*

Scientes etiam maculatum crimine Læſæ Maieſtatis, ad manifeſtandum obnoxij ſunt, idque adeò vt ſi filius ſit, qui reuelet eiuſdem parentis bona conſequatur, ex *l.quiſquis, C.ad l. Iuliam Maieſt.& c.ſi quis Papa in fin.25.diſtin.* ex quo *text.* comprobatur facilè doctrinam *Bart.* præmium ſcilicet promiſſum propalanti crimen non deberi participi reuelanti, de quo infrà tractabimus, non vendicare ſibi locum in hoc Læſæ Maieſtatis delicto, optimè aduertit *Felin. in c.1. de offic.deleg.* tunc verò ſi plures fuerunt, qui reuelauerunt, prædictum præmium, aut impunitatem promiſſam, non niſi primo tantùm dandum, & concedendum, monet *Graff. in dec.aureis lib.2. cap.68.* quod ſi cognoſci haud poſſit vter fuerit primus nulli illud deberi, aliqui firmant ex *tex. in l. ſi fuerit,ff.de reb. dub.* alij verò omnibus dari, ſi in plures cadere poſſit, aſtruunt, quos inſequitur *Gulielm. de Bened. in repet.cap. Raynutius, verbo Et uxorem nomine Adel.dec.5.num.49.* & de duobus equis brauium ſimul attingentibus, & de pluribus paritèr vexillum hoſtiũ capientibus, ſermocinantur, *Bart.Bald. & Imol.in l.hoc articulo,ff.de hæred.inſtituend. Io.de Platea, & Angel.in §.ſi plures inſtit.de legit.agnator.ſucceſſ.*

Quibus confert quotidianum, & notabile effatum *Lel. Zang. de duell. inter milit. Eccl.& ſecul.lib.2. cap.4. num.2.* quod ſi in via duæ carrucæ, vel vehicula ſe obuiarent, & ambo tranſire non poſſent, illud debeat retrocedere, quod fuit præuentum, & diſtinguit *Cyriac.contrau. 274.tom.2. à num. 16.* quem inſequitur *D.Franc.Baron. de effect.inimic. effect. 132.num.6.*

6 Iure autèm conſtitui poteſt præmium maleficium reuelanti, vt in fure, eſt *text. l.4. §. & ſibi ff. de condi. ob turp cauſ.* in monetarijs in *l.ſerui C. quib. ex cauſ. ſeruit.* pro indicanda re deperdita, *Caſſan.in conſuet. Burgund. in tit. des Iuſtices §.3.num.1.* pro malefactoribus, & bannitis capiendis, *Io.de Platea in l.cũ nauicularijs C.de nauicul.lib.11.* & pro omni alio crimine detegendo, proùt Senatus ſeruauit Romanus pro Catilinę detegenda coniuratione: Nam, inquit *Saluſt. in Catilinario, ſi quis indicaſſet de coniuratione, quæ contra Rempublicam facta erat, ei præmium decreuerant.* Quo præmio nullo pacto frui participi, & ſocio criminis, licet *Hipp.ſing.177.Clar. lib.5.ſentent. §.fin. q. 27. num.5.* & alij per *Thor.* coaceruati in *annot. ad Ioan. Grand.de bello exul.in 37.ſpec. pag.41.* nec birruarijs, ſiuè quibuſuis alijs, ad quorum officium incumbit capere delinquentes, *Arnon.cant.97.de Benedict. adduct.loco num.48. Paris de ſyndicat. verbo præmium cap.1.num.1.& 4.Nell. de bannit.in 2.par.ſecundi temporis nu. 22.Caball.reſol.crim. caſ.279.* ad quam extricandam difficultatem *prag.* emanata ſub Præſidatu Magni Adm rati de Caſtiglio ſub die 1. Decẽb. 1644. § 9. fuit declaratum etiam ipſos ſatellites gaudere præmio, cuius meminit *Ang. Scialoya in prax.foriud.cap.19.num.15.* & hoc caſu deberi illud Officiali mandanti, & non familiæ capienti, monet *Reg.Rouit.ſup.pragm. in rub. de exulib. num.18.* & conferunt exarata per *Danzam tom.3.de pugn.DD.cap.1. de votis à num.75. ad 79.* Valeant nè inferiores
7 Iudices huiuſmodi præmia conſtituere, & indulgentiam polliceri, pertractant *Bal.in l.relegari ff.de pœn.Affl.dec.4. & in conſtit. clementiæ Thor. adduct. loco ſpecul.36.* & notandum, quod *Vrſil.* aduertit in *add.ad Affl.dec.265.n.7.& 8.* poſſe

Digitized by Google

poſſe Vniuerſitatem præmium conſtituere malefactores capientibus, etiam abſque Principis licentia, quod ad reſtrictionem *prag.9.de adminiſt.Vniuer.* obſeruat *Thor. memor. loco verſus fin.* Verùm non licere Regni Baronibus indultum promittere crimen detegenti, etiam præuia partis offenſæ remiſſione, ſed id ſupremo Principi eſſe reſeruatũ, deciſum per M.C.V. in Collaterali Cõſilio, ſub die 20. Aprelis 1631. oſtendit *Dom.Præſ.Merlin.lib.1.controu.forenſ. cap.23. num.8.* & confirmat *Nouar. de grauam.Vaſſall.grau.55.tom.2.* & inſequitur *Danza de pugn. DD. tom.2.tit. de guidat.cap.11.in fin.* At contrariam ſuſtinet aleam, *Capiblanc. de Baronib. prag.6.num.130.* ſed has opiniones cõciliat *Scialoya in prax.foriud. cap. 24. num.95.* Et indultus alicui impartitus ea conditione, ſi omnia delicta reuelata contra ſocios probauerit, pro probatis non ſuffragatur, ſed in totum corruit, ſi non omnia, ſed aliqua dùmtaxat fuerint probata, deciſum refert *Montan. controu.forenſ.71.* & aliàs *Reg.Sanfelic. dec.222.* de quibus memor extat *Thor. in ſuppl.compend.ver.indultus.*

Hoc autèm loco ad rem noſtram libet mihi, Alexandri Medicei ſagacitatem iudicij commemorare. Amiſerat, neſcio quis in crumena quadraginta aureos, quos, vt faciliùs reſtitueret, ſi quis reperiſſet, ſe duos ex illis repertori, aut indici daturum receperat. Ruſticus quidam crumenam repertam cum pecunijs refert, duos aureos ex pacto poſcit. Negat ille bonus vir, eos deberi; duos enim ſupra quadraginta in crumena ſua antè fuiſſe, duos nunc deſiderari. Ad Alexandri iudicium deuenitur. Ille Ruſtici integritate; alterius verò improbitate cognita; iuſſit hunc repertori crumenam cum tota pecunia reſtituere, vtpotè non ſuam, ſed alterius, & alium intereà expectare, qui amiſſam crumenam, quæ non quadraginta, ſed ſuprà duos aureos habebat, referret. Non abſimili euremate, ſeù inuento, vſus eſt Fridericus Tertius Imperator; cum enim Ruſticus ad eum veniſſet, & indicaſſet, equorum alterum ex bigis ſibi ſubtractum eſſe furto, Reum ſibi indicari iuſſit. Ruſticus, cum furti auctorem ignoraret, & indicare non poſſet: Miror, inquit Imperator, cur etiam alterum equum non amiſeris, cùm multi hodie in hàc Vrbe ſint equites, qui equis indigent. Tùm Ruſticus equa eſt altera; O Cęſar! ait, quæ belligerantibus nulli eſt vſui. Cui Imperator, tu ergo (inquit) equæ inſidito, atque in omnes Vrbis vicos diſcurrito: Subtractus equus in aliquo fortè ſtabulo latitat, qui cum iugalem equam ſenſerit, mox hinnitum dabit. Parens ruſticus, furro detecto, equum ſuum recuperauit, & fur pęnas dedit, referente *Aenea Sylnio lib. 2. commentarior. de reb. geſtis Alphonſi.* Multa alia huius prudentiæ politicæ, & forenſis exempla, reſcribit *Th. Zuuingerus in theatr. vitæ humanæ volum.7. lib.4.*

8 Prætereà qui Monetarios non ignorant, denunciare quoque deuinciuntur, idq; ſi facere neglexerint pœna plectãtur, teſte *Bar.in l. Cornelia num.2.ff.ad l. Corneliam de falſis*, latèq; explicat, declarat, & ampliat *Farinac. in tract. de crimin. Læſæ Maieſtat. qu.115. à nu.40.* & adeſt in Regno *prag.2. §.18. de Monet.* necnõ, & qui generatim, aut ſpecia-

9 tim moniti fuerunt ſub pęna excommunicationis ad reuelandum quicquid ſuper aliquo negotio ſciunt, qui, an, & quando teneantur reuelare, quamq; fidem faciant declarant *Clar.§.fin. qu.27. Cappell. Tholoſ. deciſ. 139. Foller. in prax. Canon. verbo Teſtibus diligenter examinatis, pag.103. Marant.p.4. 11. diſtin. num.54. Sylua nuptialis, verbo Monitoriæ, Epiſcop.Campan. alijs relatis, in diuerſ. iur. rub. 11.cap.14. à num.1. Danza de pugna DD. tom. 1.tit. de teſtib. cap.2. per tot. qui in add. ad deciſ. Gramm.86. num.4.* aduertit monitoria non relaxari pro delictorum, ſiuè extorſionum verificatione, ſed tantùm in ſubſidium ciuiliter, pro inueniendis bonis deperditis, & Sacræ Congregatio-

nis

nis declarationem affert; quin'in Regno
10 omnes Iuſtitiarij, Regionum officiales,
cæteri habentes merum, & mixtum Im-
perium, Iudices, Aſſeſſores, ſingulis duo-
bus menſibus denunciare in ſcriptis de-
bent, Viceregi, ſeù Locumtenenti, aùt Iu-
dicibus M. C. omnia crimina in propria
iuriſdictione patrata, ex quibus mors na-
turalis, vel ciuilis, aùt membri abſciſſio
infligenda venit, cum debitis circunſtan-
tijs criminum commiſſorum, qualitate,
& conditione illorum, qui exindè infa-
mantur, & perſonarum, contra quas
commiſſa dicuntur, iuxtà *c. Regni 143.
exordientem ſubiungendo, & pragm.
Excel. Ducis Medinæ ſub die 25. Iulij
1643. §. 3. & Excel. Magni Caſtigliæ
Admirati ſub 9. Maij 1644. §. 3. in fin.*
iniungitur officialibus Regijs, & Baro-
num, vt informationes capiant de de-
lictis in eorum ditionibus perpatratis, il-
laſque Reg. Audientiæ Prouinciali trãſ-
mittant, ac relationem faciant Regiam
Cancellariam Regenti, rerum Campa-
neę Prefecto, alias pęna annorum trium
relegationis, aureorum quingentorum,
& officij priuationis etiam in futurum
mulctantur. Quis autem officialium de-
nunciare obſtringatur, facinus commiſ-
ſum in confinibus duorum territoriorũ,
extricant *Baiard. ad Clar. §. fin. q. 7. nu.
12. Danz. de pugn. DD. t. 2. de homicid.
cap. 7. num. 32.* Syndici prætereà, alijq;
Adminiſtratores vniuerſitatum quoque
ex peculiaribus Regni legibus nonnun-
quam denunciare tenentur magiſtrati-
bus ſuperioribus patrata facinora in
territorio Vniuerſitatis, ac etiam infrà
menſem reuelare per ipſos Commiſſa-
rijs data contra formam Regiæ pragma-
ticæ ad finem euitandi pęnam proſcrip-
tam, *in pragm. 2. §. 7.* vbi *Reg. Rouit. de
Commiſſ. Montanar. in d. prag. 2. n. 47.*
& ſimili ſtatuto Anconitano caueri me-
mor eſt *Ludouiſ. dec. Peruſ. 3. num. 22.*
quibus autem in caſibus excuſentur non
denunciando, explicat *Gratian. deciſ.
109.* & quando teneatur prædeceſſor,
vel ſucceſſor, perquirit *Cotta ſingul. ſyn-
dicus* Quiq; tenentur etiam delicta, mi-
nimè punitionem merentia denunciare,
cùm ad eos haùd ſpectet id cognoſce-
re, *Foller. in prax. crim. canon. verbo
denunciatione facta n. 35. Clar. q. 7. n. 6.
Auus meus ad Gramm. dec. 39. num. 1.*
minimè verò leues percuſſiones, vel of-
fenſiones vnguibus factas, *Franc Ca-
ſon. in ſuo tract. malefic. in fin. in ſingul.
quæſt. cap. 7. in princip. num. 4.* leue enim
vulnus non eſt vulnus, ſicuti febricula
leuis haud febris nuncupatur, *Roman.
ſing. 334.* & collimant, quæ *Auus meus*
cumulat ad *Capyc. dec. 109. à num. 3. &
ad Gram. dec. 34. num. 24. Imbrian. de
repulſ. par. 2. requiſ. 1. num. 29.*

Et ita æquè puniuntur ſubticendo
11 vnum ex delinquentibus, quàm omnes
teſte *Corbulio in tract. de iur. emphyt.
ampliat. 5. nu. 5. pag. 334.* & conferunt
exarata apud *Tiraquell. in tract. de iud.
in reb. exig. verſ. trigeſimo idẽ ſcriptũ.*

Chirurgus, & Barbitonſor, ex *prag.
unic. de Chirurg.* nunciare quoque
tenentur M. C. V. vulnera, quæ in dies
infliguntur in hac Ciuitate, proùt com-
munis inoleuit obſeruantia in toto Re-
gno vi bannorum emiſſorum à locorum
officialibus, de qua *Muſcatell.* teſtatur
*in prax. crim. tit. de vulner. lethal. n. 3.
& 37.* & contrauenientes in pęnam
falſi incurrunt, *Camp. in cap. frequens n.
28.* & ſic Romæ ſeruari, indicat *Fari-
nac. in prax. crim. q. 4. ſub num. 17.* &
in Regno Siciliæ, *Muta ſuper pragm. de
pęn. temer. accuſat. tit. 82. num. 24. Ba-
ron. de effect. inimicit. effect. 37. nu. 54.*
& de relatione per hos facienda, memi-
nit *Muta dec. Sicil. 27. num. 28.* An au-
tem talis denunciatio ſufficiens ſit ad
inquirendum, extricat *Montan. indic.
pragm. 2. num. 195.* & affirmatiuè in
Magiſtro Iurato reſoluit. Medici verò,
vel Chirurgici denunciatio, quod ſit re-
manſura cicatrix, vel quid ſimile nil
operatur, niſi diligens præcedat inqui-
ſitio, *Corſet. in ſingul. verbo Medicus,
n. 1. Muſcatelli adduct. loco.* Ipſis au-
tem Medicis vulnus minimè mortale
fuiſſe deponentibus magis fides adhi-
beri, quàm cæteris teſtibus contrarium
aſſe-

aſſeuerantibus, cenſet *Corſet. in ſingul. verb. Teſtis 9. num. 3.* & aduertit diſtinctè *citat. Muſcatel. n. 21. & 31.* & duorum ad hoc illorum requiri atteſtationem, *Afflict.* inquit *in Conſt. terminum vitæ num. 30.* iuramento conuallatam, monent *Tiraq. in tract. de præſcript. §. 1. Gl. 8. pag. 99. in paruis, verſ. & propterea Medici, Muſcatell. num. 13. Proſp. Paſſet. conſ. 202. num. 60. Ricc. collect. 3065. Nouar. in l. ſemel, C. de re milit. lib. 12.* & potiùs Chirurgis, quàm phyſicis ſtatur de vulnere, *Guazzin. ad defenſ. reor. defenſ. 4. circa corpus delicti, cap. 12. num. 5.* & an Medicus Chirurgus poſſit pharmacare, affirmatiuè reſoluit ex conſuetudine *Franc. de Petris conſ. 9. ſub num. 7.* ſed contrarium in Regno Siciliæ ſeruari, memorat *Baron. add. effect. 37. num. 55.* Conditiones, quas habere debeat bonus Chirurgus, enumerat *Guid. de Gauliano in ſua chirurgia pag. 3. col. 2. verſ. conditiones,* Multa de Chirurgis, & Chirurgia, colligit *Praſ. de Franch. dec. 564.* Panem itidem nauticum, vulgò biſcottum Neapoli exiſtentem reuelari, nec illud fieri, abſque Proregis licentia iubetur, *prag. 3. ſub tit. de annon.* Biſcottum, ideſt panem buccellatum, explicat *Luc. in l. 1. C. de erog. mil. ann. lib. 12. in fin.* quod militibus erogabatur, & de illo ius fundici non ſoluitur, *Afflict. in Rub. Conſt. Regn. de offic. Magiſt. fund.* An panis, vel biſcottum diuerſa dicatur ſpecies à farina, perquirit *Luna conſ. 50. num. 62.*

Amplius *ex prag. 9. ſub eod. tit. de annon.* per totũ menſem Septẽbris, cuiuslibet anni palam fieri integrum frumentum per quemlibet recollectum apud locorum Gubernatores diſponitur, qui infrà octo dies Octobris relationes facere obſtringuntur circumſpecto ſeniori Regenti Regiam Cancellariam, pro tempore exiſtenti, quàm *pragm.* exornat ibidem *Rouit.* tradens ſub illius diſpoſitione minimè comprehendi blanda in molendinis percepta, neq; ſpelta, ex *Borrel. de Magiſtr. edict. lib. 3. c. 14. n. 48.*

Itidem Cuſtos denunciare infirmitates in vinculis detentorum, obſtringitur alias ſui culpa mortui præſumũtur, *Boer. dec. 216. Capibl. to. 1. de Baron. pragm. 19. num. 12.*

Ciues integrè reuelare debent ſua bona, vt in libro æſtimi (quod barbarè cataſtrum dicitur, ſecundum *Claper. cauſ. 36. quæſt. 2.*) deſcribantur ſub pęna cõfiſcationis nõ reuelatorũ, iuxtà *prag. vnic. de appret.* vbi *Rou.* quæ *pragm.* doctiſſimè fuit quoq; commentata per Petrum Picciolum, cum appretiatores adire non valeant Ciuium domus, eorum ſubſtantias inquirentes, *Luc. de Penn. in l. fin. C. de annon. tribut. lib. 10.* Hæc tamen confiſcatio non ipſo iure, ſed ſententiam exquirit, *Camp. in cap. porrecta,* latè materia pertractans, & ſi illa fiſcus intra quinquenniũ non petierit, vlterius expetere prohibetur, *Bar. in l. commiſſa, C. de publ. Bal. in l. 2. C. de vectig.* pœnam non reuelantis veritatem, in ęſtimo indicat *Io. de Platea in l. ſi perequatore, C. de cenſib. & cenſit lib. 11.* & de pęnis appretiatorum qui gratia, vel negligentia ſcribere omiſerunt, loquuntur *Pariſ. de ſynd. verbo officialis el 2. nu. 2. Campag. adduct. loco,* vel addiderunt in illo, *Cepol. conſ. 24.*

Reuelate verò obſtricti delicta infrà
12 ſtatutum tempus, nempè quatuor dies, licitè valent mortẽ in fine quatuor dierum denunciare, quamuis vulnus non reuelauerint, *Anus meus ad Grammat. deciſ. 46. num. 7. & 103. num. 15. ex Bal. in l. ſi ita ſtipulatus, ff. de verborum obligat. & Campagn. in cap. frequens, & ineffrenata num. 32.* cum dictio infrà idem importet, ac intra *l. in venditione,* vbi *Gl. verbo infrà., ff. de action. empt.* quoties enim intrà, vel infrà talem diem aliquid fieri mandatur, tota illa includitur dies, *c. preterea el 2. de appellat. l. 1. §. ſi intra de ſucceſſ. edict.* cum alijs adductis per *Franc. de Petris conſ. 33. num. 4.* Vltimus enim dies termini in ipſo computatur termino, *l. in omnibus tẽporalibus, ff. de action. et oblig. Tiraquell.* latè *de retract. lignag. §. 1. Gl. 11. n. 27.* vt propterea obſtrictus aliquid agere in ter-

termino adimpleat, ſi id vltima die termini faciat, tradit *Bal. in l.2.n.3. Cod. quand. prouoc. non eſt neceſſ. & in l. qua ætate,ff. de teſtam.* & iuſſus intra Kalendas pronunciare in die Kalendarum adimplere poterit, *Aul.Gell. lib.noctium Atticar.12. cap.13.*

Nemo autem ſe ipſum pandere ob-
13 ſtringitur, quamobrem villicus coactus
omnia facinora in villa patrata detegere, à ſe commiſſa reuelare nequaquam, deſtringitur *Alex. à Camp.* laudatus *in cap.ad quietem n.16. Ricc. collect.2746. Ameſcua in eleganti tract. de poteſt.in ſe-ipſum lib.1.cap.10. num.16.*

14 Et reuelare ex officij vinculis mancipati excuſantur, ſi crimen, cuius ſcientiam habent probare non valent, quo caſu dicere haud eis licet, velle cum denunciato ſtare in tortura, *Marſil.in l.1. num.4. ff. de Sicar.in ſingul.164. Pariſ. de Syndic. verſ. tortura cap.13.* pactum namque, quo duo ad mutuam torturam ſuſtinendam, ad ſe purgandum, & innocentiam ſuam probandum, ſe offerunt, euidẽti pollet nullitate, *Clar. §.fin.q.63. num.7. Petr. Calefact.inter conſil. crim. Zilletti conſ.109. num.5. to.1. Coler in tract. de proceſſib. execut.p.1.cap.6. à nu. 44. Vueſenbec in parat. ff. de fideiuſſor. & mandator. num.4. circa fin. Daniel. Mollerus in commentar. ad conſtit. Electoris Saxonici, par.4. conſtit.8. num.6.* ſcribens ſe nouiſſe nobilem quendam extra ditiones Electoris Saxoniæ, qui non minus promptus fuerit ad exequẽdum eiuſmodi pactum, & quidem acriter, quam paciſcentes fuerant in contrahendo: niſi à Principe ſuo inhibitus, & hoc nomine reprehenſus fuiſſet, refert *Eberharti Speckan quæſt. & dec.iur.centur.3. claſſ.2.q.17.*

15 Hinc non ſufficit ad impunitatem obtinendam denunciare, detegere, ſiuè arguere conſocios, ſed eos conuincere neceſſe eſt, *Clar.* poſt alios *lib.5.§.fin.q. 27. Capibl. de Baron. prag.6. num.146.* quod ex communis vſu Tribunalium eſt interpretatum, ſat eſſe dare contra Reum legitima inditia ad torturam, *Giurb. conſil. crim.22.* maximè in delictis difficilis probationis, *Viu. dec. 196. num.7.* & aduertit *Præſ. Merlin. indic. cap.23. num.3.*

Inſupèr, hæres feudatarij illius mortem denunciare tenetur, & inueſtitu-
16 ram feudi expetere, quod ſi fuerit miles, & per annum, & menſem non petierit, atque fidelitatem promiſerit, & per annum, & diem, ſi fuerit feudatarius non miles, feudo priuabitur, *cap.1.quo temp. mil. & cap.1. de cap. Corrad.* licèt *Iſern. in d. cap.1. num.2.* dicat hodie etiam in milite feudatario eſſe anni, & diei præſcriptionem, per *l.Imperialem Federici, §.præterea,* quæ eſt lex vltima priori derogãs, ad *l. Diuus Seuerus, §.licet, ff. de iur. codicill.* & ibi loquitur generaliter non diſtinguendo militem ab alijs, & generaliter intelligi debet, *l. de pretio, ff. de public.* ſi inquam vaſſallus inueſtituram non petierit, tunc feudum amittit, ſi tamen mortem feudatarij ſciuerit, & hoc eſt, quod *Iſern.* dicere voluit *in conſtit. Edictorum,* per *Gl.* non *in cap.1. per quos fiat inueſtitur.* vbi ipſe allegat, nam ibi nihil de hoc, ſed *in d. c.1.quo tempor. mil.lit.G.* quam *Gloſ.* ad hoc laudat *Anch. conſ.174. incip.dominus, ſub num.3. verſ.diſcendo ad ſecundum dubium,* aſſeuerans *Gl.* illam ſectari, *Iacob.Bel. & Bal. & tex.in d.§.præterea,* eum mulctat ſolùm, qui ex incuria, & negligentia petere deſierit, probabilis autem ignorantia inter iuſtas impedimenti cauſas connumeranda eſt, ex *tex. in l.quicunq; C. qui admitti, & Frecc. de ſubfeud. lib.2. author.3. num.7.* plures nectit authoritates pro excuſando vaſſallo ob inueſtituram non petitam in tempore præſcripto dicens ſic obtinuiſſe in perſonam ſuæ vxoris, quæ poſt triennium ſui patris obitũ apud Inſubres decedẽtis denunciauit, nã ratio pęnæ feudi amiſſionis illa, ab *Iſern. in d.§. præterea,* traditur, quia hæres per longum tempus tacendo Curiam domini non adeundo, ipſum dominum deſpicere videtur, qui quidem contemptus ceſſat, cum feudatarij mors ignoratur, dummodò ignorantia craſſa non fuerit,

quàm *Gl.* explicat, ſi ignorauerit id quod omnes de Ciuitate ſciuerint, *l. 1. de iur. & fact. ignor. & Iſern. in d. c. 1. quo tempor. mil. nu* 2. admonet talem pęnam amiſſionis feudi etiam elapſo anno, & die remitti ſolere, dummodò non ex cõtemptu hoc facere deſierit, quia Rex munificus vaſſallos iuris ignatos anguſtare non debet, & iſtæ temporis coarctiones anguſtiæ dicuntur, *l. fin. Cod. de ędict. Diu. Adr. tollend. & Liparul. ad Iſern. lit. O.* vt etiam in Regno Galliæ hodie tales pęnæ ſint remiſſę per *Raim. Ruff. in tract. declarationis feud. pag.* 35. qui dicit de hoc eſſe generalem conſuetudinem. In Regno autem noſtro indubitati eſt, quod ſi per annũ, & diem vaſſalli mors non denunçiatur, non feudi amiſſione mulctatur, ſed duplicatũ ſoluit illius ſucceſſor releuium, *Affl. in c. 1. quo temp. mil. n. 4. Frecc. in d. 3. author. n. 7. Iacob. de Gell. in tract. de iur. adoh. n. 7. Frãch. dec. 425. Borrell. in tract. de Reg. Cathol. praſtant. cap. 46. num. 267. & in ſumm. deciſ. tit. 34. num. 91. p. 1.* & dicitur quædam compoſitio inter dominũ, & feudatarium, vt declarat *Loffred. in locis* per *Liparul.* adductis, *& Montan. in §. prætereà ſi quis infeudatus nu. 43. lit. S. & num.* 54. ait, iſtam compoſitionem cum Regia Curia fieri ex literā Regis Roberti, & duplicatum dicitur releuium, quia quando vaſſallus mortem denunciat ſoluere debet medietatem fructuum perceptorum anno mortis, etſi *add. ad Afflict. dec.* 264. dicant eſſe medietatem fructuum vnius anni, quamuis non illius, quo moritur, & hoc vocatur releuium, quod non de iure eſt introductum, quia feudo non ineſt, nec feudi onus eſt, ſed eſt quædam extrinſeca pręſtatio ex conſuetudine recepta extrā feudorum regulas à ſucceſſore, & hærede perſoluenda ob præcedentis feudarij mortem, vt ex *Andr. in cap. 1. nu. 11. per quos fiat inueſtit.* declarat *Frecc. in d. 3. author. num.* 2. authores laudans dicentes quare mos, & conſuetudo hoc releuium induxit, vndè illud dicatur, & tempore quorum Regum initium ſumpſerit, & an illius ſolutio in tertium feudi poſſeſſorem tranſeat, & actionem realẽ, vel conditionem ex moribus in rẽ ſcriptam ſuper dicto feudo dominus habeat, in quo articulo præter *Frecc.* qui in ea perſtat opinione de iure non poſſe illud exigi in tertium poſſeſſorem, quamuis de facto contrarium Regia Camera obſeruet, quia ipſi domino imputari debet, quando aſſenſum alienationi præſtitit, ſi releuij creditum in ſpecie non reſeruauit; tamẽ aduerſus *Frecc.* ſententiam inuehit *Reg. de Ponte de poteſt. Prorez. tit. de regal. impoſ. tit. 4. §. 1. num.* 13. omnibus motiuis per illum excitatis occurrens, firmans tàm pro adoha, quàm pro releuio actionem realem contra tertium poſſeſſorem ritè, atque rectè in Regiā Camera practicari, perpendens inſitum eſſe pactum ab initio erectionis feudi contra feudatarium inueſtitum de ſoluendo omnia onera, & alia quæ ratione feudi in poſterum deberentur, pro quibus ſemper fiſcus tacitam retinet hypothecam, ſubtiliter *Montan. in repet. cap. Imperialem num.* 215. inſequitur poſt *Franch. Anu. & Gizzarel. Bilott. concl. feud. 18. num.* 3. & deciſum memorat *Thor. p. 1. compend. verb. Releuium exigi debet.* Pro releuio autem in temporē non ſoluto intereſſe deberi ob moram determinatum per Reg. Cam. teſtatur idẽ *Montan. in §. prætereà ſi quis infeudatus n.* 56. illud verò an minor teneatur ſoluere, durante minori ætate, & excuſetur à pęna duplicati releuij, *Iſern. & Liparul. in cap. 1. §. ſi mulier num. 14. de cap. Corrad.* & affirmatiuè pluries deciſum refert *Mormil. in ſuis ſingul. in conſtit. poſt mortem ſub num.* 8. quem laudat *Nouar.* qui plura ad materiam adnotat; *ſup. prag. 20. num. 9. de offic. Proc. Cæſar.* & adeſt *pragm.* emanata à Comite de Oñate ſub die 18. Octobris 1651. . . .

Sed vniuerſitas feudataria inueſtiturã centum elapſis annis petere obſtringitur, *Bal. in l. an vſusfructus, ff. de vſufr. & in l. annua, §. fin. ff. de ann. legat.* Sed praxim in Regno receptam circa ſolutionem releuij ab Eccleſia, & Vniuerſitate

cate feudatarijs faciendã recenſet, *Prat. obſeru.8.à num.27.lib. 1.pract.obſeru.*

Hinc excuſari feudatarium prædeceſſoris mortem non denunciantem infrà annum ob peſtem Neapoli vigentem, reſpondi fretus *author. Capyc. in inueſtitur. feud. verbo Feudorum inueſtituræ, verſ.quando dominus eſſet in loco peſtifero, Frecc. author. 3.cit. in fin. num 7. Rip.* poſt alios, *de peſte, priuil.7.num.153.Scrader. de feud.p.6. cap.2. num. 38. Roſental. eod. tract. de feud.cap.6. concl.56.nu.6. Capan.mem. tract.de releuio,p 5.q.33. Hyeron. Prenidello de peſte pag.181. num. 7. tom. 18. tractat.* etiam ob peſtis timorem, *arg.l.habitatores 27. in fin. ff.locati,* ibidemque *Gottofred.in lit.B. Marchin.de Bello Diuino, par. 9. cap. 4. num. 14.* & multa de iure releuij priſcis incogniti, ſatis doctè cumulant *Andr. Capan.in peculiari, et abſoluto tract.de releuio.Borrell.in ſumm. deciſ.Vniuerſ.Orbis,Rub. 39.de Releuio num.1. p.1. Franc. Mar. Prat. memor. obſeru.8. & 9.* (tradens commune noſtratum effatum releuium, inde dictum, quia releuat dominum, cui ſoluitur, veritati non niti, ſed potius quod illius ſolutio releuet vaſſallum ſoluentem) *& lib.3.diſcept.foreſ. cap.20. Præſ.D.Gregor.de Ganauer.dec. 33. & 34.*

Pro coronide autem Ritus, ſilentio nõ
17 obtuam, teſtatore in vltimo ſuo elogio diſponente centum erogandos per Titium in beneficium nonnullarum perſonarum, minimè illum cogi poſſe perſonas ſpecificare, vt notabiliter dixit *Ancharan.conſ.*405. & aduertit *Iaſ.in l. captatorias 3. collat. C.de teſtam. milit.* inſequiturque *Marc. Anton. Puluer. in add. ad Afflict. deciſ. 371. verſ. num. 3.* & legatum ſummę alicui factum, vt de illa diſponeret, prout teſtator ipſi in ſecreto commiſit, valere, de facto determinaſſe, tradit idem *Iaſon.adduct.loco,* ex *tex. in l.quem hæredi,* vbi *Bar. ff. de reb. dub.* Verũ quantitas, tunc taxari poteſt arbitrio boni viri, *Affl.dec.337.n. 9.et dec.371. Thor.p.1.cõpend.dec. verb. legatũ dotis, Taxatio, & verbo Voluntas,* & alij, quos *Camill. Borrell. laudat. in ſumm. deciſ. t 3.tit.5.de priuil.dotal. num.39. & 40.*

Quibus probè colliineat quæſtio excitata paucis antè annis inter Sac. Ho-
18 ſpitale Incurabilium, & Collegium S. Ioſephi RR. PP. Clericorum Minorum: Vtrùm electio, ſiuè nominatio, in hominis arbitrium teſtamento commiſſa, nulla facta loci expreſſione valida ſit, & eam ſemèl factam poſſit exequutor variare, & illi grauamina, & conditiones ſuperaddere, illiſque vitiatis firmus in reliquo remaneat actus. Pro quo Ego Collegio calamum arripui, hinc pietate permotus, qua plurimùm erga Sanctiſſimum Patriarchã Ioſephum afficior; atquè hinc multis in me corundem Patrum meritis, ac ſingulari religione, probitate, ſanctitateque, virtutum exemplis ita conteſtata, vt elogijs noſtris indigere non videatur, exſtimulatus. Quoniã verò tũc temporis Conſiliarius D.Hortentius Pepius Socer, & Dñs meus Commiſſarij munus obibat, cùm propterea non liceret mihi per *pragm. 16.ſub tit. de ſuſpition. official.* Aduocati partibus ex officio fungi, ſtylo (quod licuit) eas exequi elaboraui, nihil aliud, niſi rei veritatem antè oculos habens, propoſitum, atque hoc Reſponſum quæſtioni dedi, hìc non ſinè operæpretio (vt reor) inſerendum.

Circà hypotheſim, ex qua perſpicuè colligitur Eccleſiæ Glorioſi Patriarchę Sancti Ioſephi ſumma Iuſtitia aduerſus prætenſa per Sacrum Hoſpitale Incurabilium huius Ciuitatis, etſi ſuperuacuum duxerim eò ducere calamum, tamen vt Religioni, quam erga tantum Protectorem colimus, & humanitati Amici perquamcari (inſtantis, vt quid de Iure ſuper huiuſmodi re ſentiremus, ingenuè reſponderemus,) vt ſatisfaciamus, obiter paucas ſpicas colligere, infructuoſum non exiſtimauimus.

Et vt ad reſolutionem accedamus, receptiſſimum eſt apud Scribẽtes, quòd licèt incertitudo diſpoſitionem vitiet, *l. duo ſunt Titij, ff. de teſtament. tutel. l.*

idem Pomponius, §. fin. ff. de rei vendic. l. ſtità ſtipulatus, l. vbi autem de verb. obligat. l. cum poſt, §. gener. ff. de iur. dot. l. 1. §. ſi vſufructus, ff. de ſtipul. ſeru. l. ambiguitatem, C. de vſufruct. §. legari cum ſeq. inſtit. de legat. Marſil. in rub. C. de probat. à n. 354. & latè Surd. conſil. 264. num. 1. lib. 2. & diſpoſitio in alterius voluntatem collata, nõn ſuſtineatur, cum vltima voluntas pendere non debeat ab alicuius, præterquam diſponentis volũtate, l. Senatus, §. legatum, ff. de legat. 1. l. captatorias, C. de teſtam. milit. cum alijs adductis per Coſt. Select. interpret. lib. 1. cap. 21. nu. 7. Connan. lib. 10. cap. 6. Vaſq. de ſucc. creat. lib. 1. §. 1. num. 19. & lib. 2. §. 17. num. 86. Benedict. in cap. Raynutius, verſ. conditio el 1. de teſtam. tamen illa incertitudo, quæ venit declaranda, & certificanda ab eo, cui diſponens commiſit, actum non vitiat, quia cum Teſtator eum videatur nominaſſe, qui ab arbitrio eligetur, obijci vitium incertitudinis non poteſt, l. vnum ex familia, ff. de legat. 2. Bart. in l. captatoriæ, ff. de legat. 1. Beron. conſ. 23. num. 30. vol. 2. Bertran. conſ. 222. num. 3. vol. 6. Mantic. de coniect. lib. 8. tit. 4. nu. 17. Simon de Petr. de interp. vlt. vol. lib. 3. ſolut. 1. n. 9. Gomeſ. de ſucceſſ. cap. 12. tit. de legat. num. 47. & Cancer. variar. reſolut. lib. 3. cap. 20. de legat. à nu. 81. Potuit iure igitur Iſabella Coſcia locum ipſum Pium, cui legatum reliquit centum annuorum in perpetuum in P. Andreæ Cauallo voluntatem remittere, vt declararet, cum commiſiſſet electionem incerti loci pii, de certis, ſcilicet de locis pijs ſitis in hac Ciuitate, vbi Teſtatrix domicilium habebat, Bald. per illum text. in l. quæ conditio, §. fin. ff. de condit. & demonſtrat. Seraph. deciſ. Rot. 1149. num. 8. Cancer. cit. cap. 20. de legat. p. 3. num. 121. Nec illius diſpoſitio captatoria dici poteſt, nàm in ea ipſa Teſtatrix diſpoſitionis ſubſtantiam ordinauit, ſed tantùm electionem, & nominationem P. Andreæ commiſit, l. vtrum, §. 1. vbi Bar. ff. de reb. dub. Alex. Iaſ. Dec. & cœteri in d. l. captatorias, Duran. de art. teſtand. tit. 6. de legat. cau. octaua n. 3. & qui declarat, aliquid noui non dat, neque inducit, ſed quod eſt, manifeſtiùs aperit, l. hæredes palam, §. ſed quid poſt, de teſtam. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 1. q. 73. Boer. deciſ. 171. Decian. reſponſ. 7. num. 100. vol. 1. quæ omnia citrà omne dubium, maximè ad fauorem piæ cauſæ, indiſtinctè locum vendicant, Gl. in cap. nos quidem, vbi Canoniſt. de teſtam. Tiraq. qui innumeros laudat, vbi Addit. in tract. de priuil. piæ cauſ. priuil. 55. Cancer. cit. cap. 20. de legat. n. 103.

Vigore cuius facultatis P. Andreas in anno 1642. manu publici Notarij nominauit pro dicto legato Eccleſiam Sancti Ioſephi, deindè in anno 1655. eandem nominationem factam de Eccleſia Sancti Ioſephi, permutauit in Eccleſiam Incurabilium hæredem vniuerſalem Iſabellæ deſtinatam ad ſoluendum annuos ducatos centum loco pio per ipſum declarando, eo prætextu, quod nominationem Eccleſiæ Sancti Ioſephi fecerit tempore, quo graui morbo detinebatur, dubitans ne moreretur.

Ex quibus conſtantèr pro Eccleſia Sancti Ioſephi, pugnam accipimus, & iure contendimus, nullo modo P. Andream ſemel electione, & nominatione facta, iureiurando adhibito, poſſe illam variare, & de nouo declarare in beneficium Eccleſiæ Incurabilium; promiſit enim primam electionem non reuocare, ſed ſemper habere ratam, quæ quidem promiſſio cum iuramento, facit actum immutabilem, quamuis ille de ſui natura poſſit mutari, vti dicimus de donatione cauſa mortis, quam promiſſio de non reuocando, reddit irreuocabilem, maximè accedente iuramento, l. vbi ità donatur, ff. de donat. cauſ. mort. Boer. dec. 353. n. 11. Gomeſ. de contract. cap. 4. nu. 22. ſic non licet patrono, etiam per viam variationis, vel cumulationis alium nominare, ſi dùm prima vice præſentauit, iurauit non contrauenire, Guttier. de iur. confirmat. par. 3. cap. 13. ſub nu. 13. ità quod reijciendus eſſet à Superiore,

qui

qui ſecundo eſſet nominatus, & inſtituendus eſſet primus, poſt *Lamber.* tradit *Epiſcop. Campanil. in diuerſ. iur. Canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 41.

Inſupèr facta electione, & nominatione per P. Andream, extincta remanet facultas eligendi, quam ipſi teſtatrix conceſſit, & proindè nullitatis vitio ſubiacet ſecunda nominatio, *l. apud Aufidium, de option. legat. l. ſerui electione, in princip. l. huiuſmodi, §. ſtichum, de legat.* 1. *l. ſtatu liberum, §. ſtichum, de legat.* 2. maximè, quia poteſtas eligendi confertur à Teſtatore, cuius diſpoſitio æquiparatur legi, *§. diſponat, auth. de nupt. l. teſtandi, C. de teſt.* vbi verò electio à lege tribuitur, variatio non eſt permiſſa, *l. ſi pluribus in fin. de legat.* 1. *l. cuius bonis, ff. de Curat. furioſ.* eo magis; quia per electionem primo factam fuit Eccleſiæ Sancti Ioſephi ius quæſitum, quod non poteſt tolli, etiam ſi foret quæſitum de facto eligentis, *l.* 1. *ff. de pact. l. in inſulam, §. fin. ff. ſolut. matrim. l. ſi partem, §.* 1. *ff. quemad. ſeruit. amitt. Peralt. in l.* 2. *num.* 1. *de leg.* 2. *Gomeſ. variar. cap.* 11. *num.* 43. cum alijs plena manu adductis per *Giurb. in conſuet. Meſſan. cap.* 10. *gloſ.* 6. *nu.* 22. *par.* 1. *qui nu.* 33. ex *Abb. Simon de Petr.* & alijs, tradit exequutorem teſtamentarium ad diſtribuendum in pia cauſa, facta pauperum electione, in eorum præiudicium variare non poſſe.

Hinc per præfata Iura in terminis, quod facta ſemèl nominatione per contractum inter viuos, quæ ſimpliciter, & abſolutè ex vltima competit voluntate, non liceat variare reſpondere; *Gomeſ. l.* 40. *tauri num.* 50. *Molin. de Hiſpan. primog. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 37. *Aluarad. de coniect. ar. mente lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 28. *Matien. in leg.* 14. *tit.* 4. *gloſ.* 1. *nu.* 13. *lib.* 5. *recop. Valaſc. conſul.* 102. *n.* 12. *&* 23. *Paz. in tract. de tenut. cap.* 34. *n.* 50. *&* 56. *Fontanell. de pact. nuptial. in add. ad fin.* 2. *part. & verſ. eſt ſecundò notandum, Menoch. de arbitr. caſ.* 38. *& conſ.* 1107. *ex num.* 12. *Gutier. pract. lib.* 3. *quæſt.* 48. *Theſaur. quæſt. forenſ.* 65. *lib.* 1. *Crot. conſ.* 11. *Maur. alleg.* 41. *par.* 2. *Caſtillo Sotomaior quotid. controuerſ. iur. tit.* 2. *cap.* 26. *num.* 65. *Paul. Duran. par.* 2. *deciſ. Rot.* 339. *num.* 79. & ex noſtratibus *Reg. Valenz. conſ.* 155. *num.* 20. *vol.* 2. *Io. Maria Nouar. quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 44. *Dom. Conſiliar. Staiban. lib.* 1. *reſol. forenſ. cap.* 64.

Minùſque poterat P. Andreas Teſtatricis diſpoſitioni onera, & conditiones ſuperaddere ipſum locum pium nominatum onerando, *l. vnum ex familia, §. ſed etſi fundum, de leg.* 2. *Fuſar. conſ.* 93. *num.* 2. *& de ſubſtit. quæſt.* 511. *nu.* 1. *Peregr. de fideicom. art.* 31. *num.* 33. *Tondut. quæſt. & reſol. ciuil. cap.* 50. *n.* 33. *&* 34. *Rot. coram Coccino deciſ.* 394. *num.* 3. *Reg. Galeota lib.* 2. *contron.* 39. *num.* 33. Ipſi enim Patri Andreæ tantùm à Teſtatrice fuit declarandi locum pium impartita poteſtas, rebuſque ſuis, & non Teſtatricis poterat dicere legē, ex cuius diſpoſitione Sancti Ioſephi Eccleſia cōſequitur legatum, non à P. Andrea, qui nudum habet miniſterium ſolum eligendi, & Teſtatrici mandanti talis actus tribuitur, non exequenti, *l. ſi hæres teſtamento, ff. de act. empt. Surd. conſ.* 178. *n.* 4. *Crot. conſ.* 11. *num.* 24. *& conſ.* 48. *nu.* 13. *de Petr. cit. tract. ſolut.* 5. *num.* 23. *Valenz. cit. conſ.* 155. *à num.* 20. *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 5. *nu.* 12. dicens, quod exequutori haud licet nominare Teſtatoris ſpurium, quia is à Teſtatore habere videtur, cui prohibitum eſt ſpurio relinquere, & è contrà, tradit, *Alex.* poſt *Caſtrenſ. in leg. ſi is qui la prima, nu.* 6. *de vulg. pupill.* quod Deputatus ab alio exequutor ad diſtribuendum in pauperes bona, poſſit proprium filium ſpurium eligere, cui alias nil poteſt relinquere, cum id non à patre, ſed à Teſtatore diſtributionem fieri mandante conſequatur. Dùm igitur Teſtatrix in legato centùm aureorum in perpetuum relicto loco pio, non aliam facultatem conceſſit P. Andreæ, niſi locum declarandi, & minimè nominationi conditiones ſuperaddendi; certò certiùs eſt, quod grauamina apponere non poterat, ſed ſtatim, quod declarauit data

po-

poteſtas abſumpta fuit, vt locum declaraſſe Taſtatrix videatur ipſa, quæ per P. Andream declarauit, ad quem vti exequutorem aliquod ius non tranſit, *l. ſi quis Titio, de legat. 2. Angel. conſ. 129. Tuſch. verſ. exequutor, concluſ. 544. n. 36.* & eſt ille veluti defunctæ procurator, vt per ipſam deſtinata exequatur, *Gloſ. in clem. dudum, §. vtrum, verſ. indirectè, de ſepultur. Bart. in d. l. vnum ex familia, Lapus alleg. 91. Thomas Pellicion. illuſtr. quæſt. in tit de redd. ration. cap. 3.* & ſicuti procurator mandati fines tueri, & ſeruare compellitur, *l. diligentèr, ff. mandati*, ſic & exequutor omnia, ſeruata forma teſtamenti adimplere, & obſeruare tenetur, modum non excedendo, & ſecundum leges, & à iure diſpoſita agendo, proùt diſpoſitionis verba ſignificant, abſque tertij præiudicio, *Iacob. à Canib. in tract. de exequutor. vlt. vol. tract. part. 2. num. 15. Epiſcop. Ricc. ad Tiraq. priuil. piæ cauſ. 65. arg. l. inter eorum, §. ſi decuriones, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomin.*

Et in terminis ſpecialiſſimis, quod is, cui electio eſt commiſſa non poſſit electum grauare, conditiones, & onera nominationi adijcere, ſentiunt, per *tex. in d. §. etſi fundum, Peralt. ibid. n. 9. Lope. in Gloſ. 1. quæſt. 2. lib. 4. tit. 15. par. 2. Meieres de maior. 1. part. quæſt. 71. num. 13. Anton. de Ripoll. var. reſol. cap. 13. de teſtam. num. 399. Mich. Ferrer.* deciſum tradens *3. par. obſer. cap. 319. Cyriac. Nigr. controu. cap. 56. num. fin. & cap. 207. num. 19. 20. & 34. & cap. 348. num. 61. Dec. conſ. 543. num. 12. vol. 2. Fontanell. dec. Cathalun. 467. to. 2. R. de Ponte conſ. 109. num. 6. vol. 2. Gaſp. Hermoſilla in addit. not. reſol. ad partit. gloſ. & cogit. Gregor. Lop. Gloſ. 5. & 6. lib. 7. tit. 4. par. 5. n. 18. fol mihi 264. at.* tradens ex mente *Caſtrenſ. conſ. 433. lit. I. Seſſ. deciſ. Arag. 55. num. 12.* & aliorum, prædicta limitari, ſi electus grauetur ad fauorem illorum, quos eligens potuiſſet eligere, *Iacob. Cancer. var. reſol. tom. 3. cap. 7. de pact. num. 387* qui poſt *DD.* & *Caſtr. in d. l. vnum ex familia, §. ſed & ſi fundum, nu. 4.* colligit concluſionem, quod, ſi eligens grauat electum de dando, ſeù reſtituendo alijs, licet grauamen non teneat, cum nihil electus habeat ab eligẽte, electio tamen tenet, confirmat *Frãc. Carpius de exequut. teſtam. lib. 3. cap. 6. num. 9.*

Quibus optimè collimat celebre dictum, *Bald. in l. 2. in princ.* per *Gloſ. ff. ſolut. matrim.* quem ſequitur *Angel. in tract. de teſtam. in verbo Item reliquit centum*, in legato per teſtatorem ſimplicitèr relicto pro nubenda puella paupere ab hærede, vel fideicommiſſario pręſtando, nullum poſſe apponi onus, & grauamen in ipſius hæredum beneficiũ, ſequitur *Paul. Durãd. deciſ. Rot. Roman. 171. tom. 1.* & deciſum memorat *Thor. in ſupplem. compend. dec. verbo Legatum ſimplicitèr relictum.*

Attamen ſtrictiùs arma ſumendo, vt magis, atq; magis RR. PP. Iuſtitia luce meridiana clarior exurgat, demus (citrà veri præiudicium,) potuiſſe P. Andream conditiones, & grauamina nominationi ſuperaddere, adhùc illa in beneficium Eccleſiæ S. Ioſephi, firma, & ſtabilis redditur, pactionibus tantùm vitiatis. Sunt etenim pacta, & grauamina in folio enũciata, & deſcripta turpia, incompatibilia de Iure impoſſibilia, ſtatui Religioſo infeſta, inter ſe pugnantia, & ipſius Teſtatricis menti, & voluntati contraria, vt inferiùs demonſtrabimus; & proindè indubitati Iuris eſt actum prædictum non vitiari, ſublatis ſolùm conditionibus, & pactis, *l. 1. ff. de condit. inſtit. l. obtinuit, ff. de condit. & demonſtr. §. impoſſibilis, inſtit. de hæred. inſtit. l. Titia 184. de verb. oblig. Gomeſ. var. reſol. tom. 1. cap. 12. de legat. num. 67. Surd. conſ. 236. nu. 44. to. 2. Menoch. de arbitr. Iudic. quæſt. 89. num. 8. Theſaur. quæſt. forenſ. 24. lib. 3.* Adſtipulaturq; Magni Conſtantini Auguſti edictum, quo ſancitum legimus pacta donationis ſeruari debere, ſi Iure illa ſubſiſtant, aliàs, ſpretis pactis, donationem validam remanere; *in l. donatio 25. C. de donat.* vbi *Gl. in verbo Sunt moleſtæ*, explicat, quando pactiones ſunt

tur-

turpes, vel contra leges, & allegat *text. concord. in l. pactaq; C. de pact.* vbi *Imperat. Anton.* pacta, quæ fiunt contra Leges, Conſtitutiones, vel contra bonos Mores, nullam vim habere ſtatuit, & *Gloſ. in cap. verum 4. de condit app.* ait, quod donator in traditione rei ſuæ poteſt apponere pactum, ſiuè modum, dũmodò non ſit contra leges, *Epiſc. Iſern. pract. Eccleſ. q. 162.* & concinnè arridet *text. in l. placuit 29. ff. de vſur.* ibi: *Quod illicitè adiectum eſt pro non adiecto haberi, & licitè peti poſſe*, & in *l. eos, §. fin. C. eod. tit.* ex quibus poſt *Reg. Rouit.* & alios definitum tradit *Præſ. Merlin. controuerſ. forenſ. lib. 1. cap. 96. num. 17.* exceſſum, & pactionem vſurariam tantummodò vitiari, firmo in reliquo remanẽte contractu. Et de profeſſione emiſſa, cum pacto retinendi patrimonium, & diſpoſitionem bonorum, quo l remaneat illa pura, & valida, ſublato pacto, & bona in Monaſterium tranſeant, voluerunt *Gloſ. in Auth. ingreſſi, C. de ſacroſanct. Eccleſ. in §. illud, auth. de Monach. cap. ſolet 32. q. 2. Hoſt. in cap. inſinuante, qui Clerici, vel vouentes; Angel. conſ. 172. col. 3. Imol. in cap. cum Magno Ferrarienſis, de conſtitut.* & alij, ex regula *tex. in l. cum precario, ff. de precar.*

Perſtringamus modò ſigillatim pactionum, conditionum, & grauaminum capita in folio aſſerta, & enunciata, quæ pars adeò præconizat, quamuis ipſe potius obliuioni illa tradenda, quàm ſcriptis approbanda putauerim.

Et in genere dicunt PP. ipſis nota, & manifeſta non fuiſſe prædicta pacta, illorumque inobſeruantiam adſcribendam P. Andreæ, cui liberum manebat ſe ad Euangelicorum pręceptorum obſeruantiam in Minorum Clericorum Religione de nouo addicere, fruſtràq; proindè in nominationis reuocatione quam agit, illa minimè obſeruata fuiſſe conqueritur. Quod ſi negligens, & reſupinus fuerit in ea non ſeruando Superior, nec ipſi Eccleſiæ, in quæſitis officere poterit, vt elegantèr in terminis perpendit *Felin. conſ. 34.* in donatione, ſeù legato facto Eccleſiæ cum onere, adiecto pacto reſolutiuo in caſu inobſeruantiæ, quod vt committatur pœna, & valida ſit reuocatio, debeat concurrere Prælati, & capituli negligẽtia, cum ſuperior ſolus non poſſit Eccleſiæ præiudicium inferre, ex *Anton. in cap. fin. de donat. & Gloſ. in §. 1. 17. quæſt. 6.* & alios refert *Hermoſilla Gloſ. 2. & 3. leg. 56. tit. 4. part. 5. num. 28.*

Et in ſpecie aggrediendo conditiones, aduerſus primam, & ſecundam, in quibus voluit P. Andreas validam fore nominationem, ſi ad Religionem Clericorum Regularium, è qua egreſſus fuit, reuocaretur, cum omnibus pręrogatiuis quibus antè fruebatur, verè eſſet Clericus minor effectus, & gauderet breui à SS. Domino Vrbano VIII. ipſi conceſſo, obijciunt PP. ipſos nullum præſtitiſſe impedimentum P. Andreæ, quin in eorum Religionẽ regrederetur, hoc enim à mero ipſius dependebat arbitrio; Imò; ſi verum fateri fas eſt, hæc conditio fuit adamuſſim adimpleta, dùm cum effectu ingreſſus fuit P. Andreas Religionem, à qua fuit coactus egredi, vt ex facto oſtenditur, ſufficitq; conditio, quod per temporis momentum fuerit exequuta, quamuis poſteà non duret, *l. ſi quis heredem, C. de inſtit. & ſubſtitut. Graſſus,* poſt alios, *de exception. cap. 33. num. 20.* & deindè ipſimet Patri Andreæ multo temporis interſtitio PP. præſtiterunt, proùt in præſentia in eodem Monaſterio alimenta, & habitationem ſingulari beneuolentia, omnibus nota, & de Apoſtolico breui ſunt pęnitùs ipſi ignari, & potuit illo ad ſuum libitum, frui, dùm per ipſos non fuit obſtaculum illatum.

Tertia conditio, quod effecto P. Andrea verò Clerico Minore, minimè poſſit habitatio, cùm Socio ad eius libitum, impediri à quolibet Superiore, etiam Generali; ex eius lectura apertiùs quippè redditur turpis, & de Iure impoſſibilis contra Religioſi ſtatum; In ſeptima enim conditione declarauit, velle veram

Mona-

Monaſticam Religionem Clericorum Regularium profiteri, & in hac expreſsè ambit ſe eximere ab obedientia P. Generali debita, quæ inter cętera ſollemni voto promittitur, ſine qua Religio nulla habetur, *cap. cum ad Monaſterium de Stat. Monach. Epiſcop. Marant.* latè *reſp. 3. num.* 35. *p.*4 *& reſp.*17. *num.*15. *par.*5.

Quarta conditio(alijs conſultò omiſſis, cum ex ſe reijciantur,) quod caſu fuerit P.Andreas aſſumptus ad dignitatem, vita eius durante, cedāt in eius beneficium annui ducati centum legati, poſſitquè de illis diſponere, manifeſtiùs turpitudinem ſapit, eſtque contra quartum votum, quod emittunt PP. Clerici Minores non ambiendi dignitatem, aut prelationem extrà Religionem, per profeſſionem etenim, quam P. Andreas in Religione emittere intendebat, incorporabatur Religioni, atque cum illa quaſi contrahebat, quod eius ſeruaturus eſſet regulas, & inſtituta, & repugnat euidentiùs Teſtatricis menti, quæ tantùm meram facti exequutionem in declarando P. Andreæ tribuit, & minimè aliquod ius, ſiuè vtile penès ipſum remanere voluit, & certum eſt, quod exequutor datus ad eligendum pauperes, non poteſt ſeipſum, ſuamq; domum eligere, etiam ſi paupertate opprimeretur, *Roman. conſ.* 228. *num.* 12. *Tuſc. concluſ.* 530. *verb. exequutor, ex notab. text. in l. ſi tibi mandauero, § ſi tibi centum, ff. mandati*, ex quo *tex.* notat *Bald. ibid. num.* 1. quod quis non poſſit ſe ipſum eligere, etiam conceſſa poteſtate dandi, cui vellet, *Durand. par.* 2. *deciſ. Rot.* 445. *n.* 33. *Rippoll. cit. cap.* 13. *nu.* 401. poſt *Molin. Spino*, & alios quos laudat, *D. Conſil. Rocc. tom.* 1. *reſponſ. notabil.* 53. *num.* 147.

Ex alijs etiam euertitur declaratio, ſeù nominatio in beneficium Incurabilium, cum fuerit facta poſt litem motam, & decretum; *Quod Gubernatores Hoſpitalis hæredis D. Iſabellæ ſoluerent, & correſponderent annuos ducatos centum Domui Sancti Ioſephi*, vt ex facto liquet.

Inſupèr inſtitutus hæres erat Incurabilium locus, ab ipſo exſoluendum erat legatum annuum aureorum centum loco Pio per P. Andream declarando; certò certiùs eſt, quod Teſtatrix de alio loco Pio præter Hoſpitale intellexit; Vndè minimè poterat P. Andreas ad ipſius hæredis vtilitatem illud referre, cum hæredi legari haud poſſit, *l. planè, §. ſi duobus, & l. legato generaliter, §.* 1. *de legat.* 1. *Natta conſ.* 363. *num.* 12. *Reg. Capyc. Lat. lib.* 2. *conſult.* 158. *num.* 11.

Amplius (quod vti ſummoperè notandum à Dominis Senatoribus ſub ſilentio nolui pertranſire,) ſecunda nominatio fuit facta, vt eſt notum, cum promiſſione aureorum quingentorum exſoluendorum P. Andreæ ab Incurabili, quæ ipſam omninò vitiat, *Molina de Hiſpan. primog. lib.* 5. *num.* 40. tradit electionem pretio factam nullitatis vitio ſubiacere, ex *l. iuriſgentium, §. ob maleficium, de pact.* cum gratis ſit illa facienda, vt notat idem *Molin. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 19. *& c.*3. *num.* 30.

Ex quibus omnibus currenti calamo exaratis, adeò nitidam eſſe arbitror ſententiam ad beneficium Eccleſiæ Sācti Ioſephi, vt merito Iure confirmatum iri à Supremo Senatu decretum, *Quod Hoſpitale Incurabilium ſoluat, & correſpondeat ipſi Eccleſiæ pro præterito, & in futurum annuos ducatos centum*, interpoſitum per *Dom. tunc Conſ. de Aquino*, ſub die 26. Septembris 1655. expetant, atque ſperent RR. PP. Clerici Minores. Neap die 28. Februarij 1658.

Die 11. Maij 1658. relata cauſa in S.C. interuenientibus D.D. Conſiliarijs Marco Antonio Cioffi Marchione Oliueti, Io: Baptiſta Muſcettula, Hortenſio Pepi (qui & cauſæ Commiſſarius) Aſcanio Raetano, & D. Ioanne de Vallenilla, patrocinantibus pro Hoſpitali D.D. Ioſepho de Roſa, nunc Regio Cōſiliario digniſſimo, & Franciſco Andreę, & pro RR. PP. D. Iulio Capone manauit deciſio, quod decretum latum ſub die 26. Septembris 1655. in beneficium PP.

PP. debitæ exequutioni demandetur, fuitque illa confirmata ſub die 17. menſis Decembris 1658. in gradu reſtitutionis in integrum petitæ pro parte Hoſpitalis; à quibus quidem decretis S. Hoſpitale reclamauit, ſed nondùm finem habuit ſuum reclamatio, decidenda iunctis claſſibus S. C. exiſtente ipſius cauſæ reclamationis Commiſſario præfato D. Conſil. Raetano, penès Magnificum Lelium Clauelli Actor. Magiſtrum.

Poſt meas delineatas in hac cauſa lucubrationes, & ſcita è S.C. emanata, memoratus D. Iulius Caponus in cauſa reclamationis, amplum, doctumque edidit reſponſum ſub die 20. Aprelis currentis anni 1661. in quo omnia, quæ ad huiuſmodi pertinent materiam miro ordine, eleganti, concinoque ſtylo pertractat, quod quamprimum, cum alijs, ad publicam eruditionem imprimi, ab omnibus exoptatur.

19 Huius autem Ritus diſpoſitionem regulariter ſuis temporibus (proùt meis) non practicari, nec eſſe neceſſariam, cum ad aures Excell. Regni Proregum perueniant nedum crimina, ſed officialium cogitationes, indicat *D. R. Carol. Tapia Marchio Belmontis lib. 2. iur. Regn. tit. de offic. Magiſtr. Iuſtit. pag. mihi* 279.

RITVS QVINTVS.

ITem quod omnes officiales pro poſſe teneantur facere omnia, quę tendunt ad honorem, ſtatum, & licitum commodum ipſius Curię, & Officialium eius.

SVMMA RERVM.

1 *Mortales difficillimum nihil, aut aundum tentare audent, niſi dignitatis fulgor aliquis ad nomen perueniat.*

Honos facem præfert in bellis, impellit ad ardua, ad egregia virorum geſta, ad ſtudium, & alia.

Nonnulli, vt Reipublicæ bono conſulerent, vt patriam, Senatus, & Curiæ ſtatuta ſeruarent, vires omnes, curam, mentem intenderunt, ac vitam deniq; ipſam fuderunt.

Sereniſſimi Regis Alphonſi reſponſum recenſetur.

2 *Ritus merito iubet teneri officiales facere omnia, quæ ad honorem, ſtatum, et licitum commodum Curiæ, eiuſq; officialium, tendunt.*

3 *Honor complures habet ſignificatus, ſed in hoc Ritu præportat reuerentiam Iudicibus debitam.*

4 *Seditionum ſemina, labeſq; rerum publicarum ex magiſtratuum contemptu proueniunt.*

5 *Prætoria dignitas, poſt Imperatoriam, & Regiam connumeratur.*

6 *Honorari debent Magiſtratus ab omnibus.*

Etiam à Principe.

A Parentibus quoque, licet hi in domo ſint filyjs maiores.

7 *Exempti reuerentiam illis debent.*

8 *Qui honorem, obedientiamque illis denegant, puniuntur varijs pœnis.*

9 *Officiali, ſi quis dixerit, huic toga, ſi non deferrem, aliter reſponderem: ſi Iudex, dimiſſis Iuſtitię inſignijs, cum eo conrixetur, & verbis offenſus ſit, an pęnam priuatus pati debeat?*

10 *Iniuria Magiſtratui illata acriùs punitur.*

Iudicum perturbans iuriſdictionem grauiter mulctatur.

Corrumpens, & lacerans cedulam citatoriam, pęna falſi punitur, & alia adducuntur.

11 *Iudices nullam habeant cum ſubditis familiaritatem, quæ ſi nimia contemptum parit.*

Quinque optimæ matres, totidem peſſimos filios generant.

12 *Magiſtratus non faſtu ſe extollant ex dignitatibus, ſed ſubditos obſeruent, & ſalutent, potiſſimùm Aduocatos.*

Non reſalutantes ſuſpecti allegari poſſunt.

13 *Excuſandi ſunt aliquando, ſi hominum temeritas bilem ab eorum pectoribus extorqueant.*

14 *Qua pœna mulctentur officiales ſubditos iniurijs afficientes.*

15 *Honor non in ipſa ſolum conſiſtit reuerentia, ſed in benefaciendo, & largitione bonorum.*

16 *Ille magis ſplendet in honorante, quam in honorato.*

17 *Famam propriam, qui contemnunt, vituperandi ſunt.*
Illa æquiparatur vitæ.

18 *Generoſi viri diſcordant propter inæqualitatem honoris.*
Ius præcedentiæ armata manu tueri poteſt.

19 *Excuſatur à pœna ordinaria, homicidium patrans ob metum honoris violandi.*

20 *Illum, qui nequit tutari, niſi occidat, non ſit irregularis, occidendo.*
Licet nobili impunè vlciſci in plebeum eidem alapã inferendo, quando adeundo Iudicem, prouocatus grauaretur.

21 *Nonnulla vtilia in interiori foro colliguntur.*

EA eſt honoris, humanæque gloriæ, cupiditas, quam vnicuique noſtrũ ingenuit rerum Parens natura, vt difficillimum nihil, atque arduum tentare audeant mortales, niſi dignitatis fulgor aliquis ad nomen perueniat;
1 Enimuerò, vt præclariſſima facinorum monumenta poſteritati relinquerent, quis memorare queat, quot maria traiecerint, quot terras obiuerint, itinera, quę confecerint; labores, quos exantlauerint; gentes, quas inuaſerint; hoſtes, quos perdomuerint; bella, quæ intulerint; pugnas, quas geſſerint; mortis genera, quæ ſubiuerint? Nonnulli ſuis artibus naturam ſuperare auſi ſunt, vt & nomen natura ipſa clarius conſequerentur: Euiſcerantur montium iuga, vt inſcriptionibus ſuppetant marmora, lapides erudiantur magni nominis fama; Quod ſapit gloriam, ardentius amplectimur, negligimus, quod non ſuggerit meſſem honoris, huius fulgor irradians facem præfert in bellis, impellit ad ardua; Miramur quædam artis miracula hiſce tẽporibus edita? Artifex honos inuenit; miramur egregia virorum geſta, quæ imitationi adimunt locum? Honos addidit vires; miramur perſpicaciſſima quædam noſtræ ætatis ingenia, quæ ad ſapientiæ ſolem mentis aciem obfirmarunt? Honos pręceptor edocuit, vt euigilarentur noctes ad ſtudium.

Verũ quis vnquã tãtũ honoris adeptus fuit, ſi fidem habeamus hiſtoricis, quantum hi, qui, vt Reipublicæ bono conſulerent, vt patriam, Senatus, & Curiæ ſtatuta ſeruarent, vires omnes, curam, mentem intenderunt, ac vitam denique ipſam fuderunt?

Hoc inſignitèr celebrant Athenienſes, quòd Codrus Rex chlamyde exutus, cum ſe pauperis veſtibus induiſſet mortem oppetere ab hoſtibus non dubitarit, vt ſuo funere Patriæ funus auerteret. Id maximè prædicant Britanni, quod Stephani Regis, venenato vulnere perituri vxor, immortali nomine digniſſima mulier noctu dormientis viri ebibita vulneris virulenta ſanie, in ſe ipſam, illius mortem potius transferre voluerit, quam videre coniugem extinctum, ac totum ſimul Imperium Britannicum tumulatum; Vt cum Rege feliciter viuerent Ciues, interijt Regina, vt alijs conſuleret, ſibi maximè nocuit.

Hiſq; concinit Regis Alphonſi, cuidã ſuadenti, vt tranquillè, & voluptuosè, dùm poſſet, vitam ageret, nec corpus tot, tantiſque periculis obiectaret, reſponſum. Non temerè olim Romanos viros ſapientiſſimos, honori, ac virtuti templa ità coniuncta poſuiſſe, vt nemini ad honoris templum pateret acceſſus, niſi per virtutis; Vt intelligerent mortales ad honoris faſtigium non voluptatum via (quæ delicijs, atque illecebris affluens eſſet) ſed virtutis illa quidem aſpera, & ſalebroſa eundum eſſe.

Diſcant ex his Magiſtratus, Senatores, & Iudices, ſi quis honoris amor impellit, ſi gloriæ ardor inflammat, quę ad-

adhibenda ſit cura, vt forenſis ſtatus, di-
gnitas,Curiæque commodum augeatur
in dies , ex quo ſeruaro vrbis ſalus , ci-
uium tranquillitas habetur, patriæ fe-
licitas continetur , pro qua ſanguinem
effundere glorioſiſſimum foret .
2 Hæc autē ſedulò examinantes huiu-
ſce Ritus conditores, mandarunt teneri
officiales facere omnia , quæ ad hono-
rem,ſtatum, & licitum commodum Cu-
riæ , eiuſque officialium tendunt, quod
antè diſpoſuerat pro commodo fiſcali;
*text. in l. vnic. C. de offic. Comit. rer.
priuat.* & de huius Comitis rerum pri-
uatarum officij cognitione pertractat
Frecc. de ſubfeud. n. 6. pag. 72. Noſque
nonnulla ad Ritus ornatum ſubijciemus,
& præter ea,quæ de honore loquentes ,
illiuſque nomenclatura ſcripſere *Bal.
conſ. 419. ad euidentiam in princ. vol. 1.
Felin. in c. licet 1. notab. de prob. Lucian.
de ampl. Sūm. Pont. poteſt. n. 38. Crauett.
conſ. 168.* & cęteri,memini,illū quādoq;
3 inſinuare honorem municipalem,ideòq;
honorem eſſe decurionatum , probat *l.
decurionatus, ff. de vacat. muner.* quod
de Prætorum quoque munere , dixit
*Blond. lib. 2. triumphan. Rom. Fene-
ſtell. de magiſtratib. cap. 19.* ac de om-
nibus magiſtratibus oſtendit , *l. 1. ff. de
alb. ſcrib.* integerque *tit. de muner. &
honor.* cum honor ſit omnis adminiſtra-
tio Reipublicæ, iuxta verba *tex in l. ho-
nor eſt, ff. eod. adduct. tit. de muner. &
honor.* Inde prodijt illud axioma, quod
functus honore maiori ad minorem
vocari prohibetur , *l. maioribus , Cod.
quemad. Ciuil. mun. lib. 10.* de quo
latè *Minad. in conſt. in aliquibus , verbo
Comitum , & Baronum num. 59.* & tan-
git *Auus meus ad Gramm. dec. 40. nu. 7.*
& nos alibi . Officia enim, & Magiſtra-
tus honorem afferre dicuntur *Maſtrill.
de Magiſtrat. to. 1. lib. 1. cap. 30. n. 60.*
& indicare honor eſt *Borrell. de Magi-
ſtrat. lib. 1. cap. 11. nu. 15.* Honor etiam
pro ſalario ſumitur, in *l. 1. §. proindè, ff.
de var. & extraord. cognit.* vnde legi-
mus honorarium in eadem *l. 1. §. in ho-
norarijs, & in l. properandum, §. in hono-
rarijs, C. de Iudic. Franc. de Petris ſeſtiu.
lect. lib. 1. cap. 8. num. 7.* Honor autem
Ciuitatis, illiuſque ornatus in quo con-
ſiſtant, explanat *text. in l. Ciuitatibus, ff.
de legat. 1.* vbi relictum legatum ad vr-
bis honorem, & ornatum , pro quibus
expendi debeat,exarat,exornatq; *Capi-
blanc. to. 2. de Baron. cap. 100. n. 15.*

In hoc autem Ritu præportat reue-
rentiam Iudicibus debitam , quamque
vnus alteri,& alter alteri præſtare tene-
tur , non ſecus , ac legimus *1. Reg. 2. &
cap. ecce 47. diſt. Honoraſti filios tuos
magis, quam me . Caſſ. in Cathal. glor.
mund. p. 1. conſid. 26. & Caran. in hoc ri-
tu laudato, Iudex de Angel. in l. potioris,
num. 1. Cod. de offic. Rect. Prouinc.*

Et quidem ſeditionum ſemina,labeſ-
4 que rerum publicarum ex magiſtratuum
contemptu proueniūt, ex quo legis ori-
tur deſpicatio , quæ res ciuilem omnem
tranquillitatem perturbat, labefactatq;
publicam vtilitatem , meritò politicus
Pont. lib. 5. de obedien. quem refert *Do-
ctor Marc. Anton. Seſtini in ſuo Dialogo
Italico ſermone edito, La Felicità caduta,
La Conſtanza aſſinata, La Republica di-
ſordinata , dialog. 3. pag. 94. at.* inquit,
*Boni Ciuis prima laus eſt parere Recto-
ribus, contra nil eo ciue tetrius, nihil per-
nicioſius, qui ſuperbiam, ac proteruitatem
ſuam illis opponat .* Et *Plato lib. 6. de le-
gibus . Poſt Deos immortales, eis homini-
bus ſecundàs , & honoris , & gloria ſe-
des deberi, qui publici muneris magiſtra-
tus gerunt, & egregia ſua virtute , atq;
induſtria cęterorum vitam moderantur.*
5 Adeoùt poſt Diuinā, Imperatoriā, &
Regiam Maieſtatem prætoriā numerent,
*Soccin. conſ. 22. num 4. vol. 1. Bouadill.
politic. lib. 3. cap. 1. lit. E. & Matien. de
relatore 3. par. cap 10. num. 13. pag. 76.*
ait,ſe neſcire , vtrum iuſti Magiſtratus
Deorum numero, an hominum,aggre-
gari deberent, id quod *Franciſc. Mar.
Prat.* exornat *pract. lib. 1. obſer. 38.* mul-
ta ſubnectens. Vnde illis honorem,obe-
6 dientiam, & reuerentiam deberi,indixit
*text. in l. ſemper in princ. ff. de iur. im-
munit. in l. 2. C. de offic. Præfect. Prætor.*

lib. 12. §. 1. *Auth. vt omnes obed. Iud.*
Regens Tap. deciſ. 3. *num.* 105. *Giurb.*
obſer. 91. *per tot. Anton. Sola in proœm.*
decret. ſub num. 19. *Ruginell. pract. qq*
*cap.*47. *num.* 65. etiam ab ipſo Princi-
pe, probat *text in l. nihil, C. de palat. ſacr.*
*largit. lib.*12. *& l. fin. C. de conſul. lib.*
eod. ibi: *Qui à nobis loco Patris honoran-*
tur. Tiraq. de nobilit. cap. 28. *Capibl. ſin-*
gul. 139. *poſt* 1. *tom. tract. de Baron.* Et
qui inter ipſos connumerari non dedi-
gnatur. *l. ius Senatorum, C. de dignit. lib.*
12. *Afflict. in conſtit. ſi damna ſub num.*
8. *Thor. in prolog. ad tract. de Magiſtr.*
Regn. à num. 102. *Ricc. deciſ. Cur. Ar-*
chiep. 31. *par.* 1. A parentibus quoq; li-
cet hi in domo ſint filijs maiores, *l. ille à*
quo, § fin. cum l. ſeq. ff. ad Trebell. Capi-
blanc. loco adduct. ſing. 74. *Decian. conſ.*
84. *num.* 34. *vol.* 3. in quam rem elegans
extat *Tauri Philoſophi Athenienſis* ſen-
tentia : Qui (vt *Gellius* refert *lib.* 1.
Noct. Attic. cap. 2.) cum ad eum inuiſen-
dum Cretæ Inſulæ Præſes, vna cum Pa-
tre acceſſiſſet, ortam inter eoſdem de
potiori concedendo loco officioſam
contentionem, his verbis diremit: *In*
publicis locis, muneribus, atque actioni-
bus patrum iura, cum filiorum, qui in
Magiſtratu ſunt poteſtatibus collata in-
terquieſcere paululùm, & conniuere; ſed
extrà Rempublicam, in domeſtica re, at-
que vita, ſi ſedeatur, ambuletur, in con-
uiuio quoq; familiari diſcumbatur, tunc
inter filium Magiſtratum, & patrem
priuatum publicos honores ceſſare, natu-
rales, & genuinos exoriri. Et collimat
quoq; quod de Fabio filio Conſuli oc-
currente, ſcribunt idem *Gell. ibid. &*
Valer. Max. lib. 2. *cap.* 2.

Quid quod? omnes etiam exempti
7 reuerẽtiam illis debent, *Ruginell. pract.*
qq. add. cap. 47. *n.*65. *Decian. tract. cri-*
*min. lib.*7. *cap.*5. *num.*29. *tom.*2. *Thor.*
vot. 87. *num.* 38. *Bal. in l. fin. C. de bon.*
liber. Etiam Clerici, *Bouadill. lib.*2. *polit.*
*cap.*18. *num.* 89. *Seſſe de inhibit. cap.*8.
§. 3. *num.* 198. & aſſurgere, adeoùt ſalu-
tem illis non impertientes iuxta mo-
rem, pęnam mereantur Iudicis arbitra-
riam, vt benè probat *Carau. hoc in ri-*
tu n. 12. & concordant notata per *An-*
ton. de Ball. in varijs tractat. lib. 4. *q.* 6.
in princ. Carab. ſingul. ſyndic. offic. 223.

Et qui illis honorem, obedientiamq;
8 denegant quaſi ſacrilegij rei puniendi,
l. 1. *C. de domeſt. & protectorib. lib.* 12.
& Romanorũ exempla recenſet *Giurb.*
conſ. 38. *num.* 13. *cum ſeq.* & alia addunt
Borrell. conſ. 4. *num.* 17. *Valenz. conſ.*
82. *num.*16. illoſque offendentes cri-
men Lęſæ Maieſtatis incurrunt, *l. quiſ-*
quis, C. ad l. Iul. Maieſt. Guid. Papa queſt.
344. *Gramm. dec.* 36. *n.*4. *Ricc. cit. dec.*
31. *num.*4. *p.* 1. *Scialoja in prax. forin-*
dicat. cap. 3. *num.* 115. etiam ob con-
temptum, *l. ſi familia, ff. de iuriſdict. omn.*
iudic. ibi: *Quia hic contempta Maieſtas*
Prætoris vindicatur, vbi *Gloſ. in verbo*
Vindicatur. notat, non licere contem-
nere Prętorem. Nec excuſat illos offen-
9 di vti priuatas perſonas, & non vti Iudi-
ces, nam ſi cui ex Iudicibus quis dicat:
ſi per reuerentiam officij tui, & Regis
mihi liceret, non abſtinerem à te ma-
nus: Illeque reſponderet: Ne reſpicias
Regem, nec cures de officio; adhuc pę-
na committeretur, *Caſſan. in Cathal.*
*Glor. Mund. p.*7. *conſid.* 13. *Giurb. ob-*
*ſeru.*8. *Seſſe de inhib. cap.* 30. §. 1. *n.* 194.
cum non potuerit ille abdicare à ſe of-
ficium Regis, *l. legatis, ff. de offic. Pro-*
conſ. l. fin. C. de defenſ. Ciuit.

Hinc iniuria magiſtratui illata ex
10 eo, quod Principis repræſentet imagi-
nem acriùs punitur, vt in noſtris *Conſt.*
Reg. incip. obſeruẽt, & atrox, & in l. Præ-
tor edixit, §. vlt. ff. de iniur. Rou. ſu-
per pragm. 15. §. 19. *num.*6. *&* 13. *de ſu-*
ſpic. offic. Prat. add. obſer. 38. *num.* 17.
Carau hoc in ritu memores, & pro ala-
pa impacta Iuſtitiario huius Ciuitatis
officium ſuum exercenti fuit reus furcis
ſuſpenſus, *Reg. de Ponte in tract. de po-*
poteſt. Proreg. tit. de prouiſ. fier. ſolit. pag.
13. *num.*18. *Baiard. ad Iul. Clar. lib.*5. §.
*fin. q.*67. *num.*21. amplians etiam in of-
ficiali tempore ſyndicatus, inſequiturq;
poſt *Arnon ſingul.* 13. *Anus meus ad*
*Capyc. dec.*27. *num.*6. & tradunt *Farin.*
de

*de delict.& pœn.q.*17.*num.*38.*de Franchis dec.*403.*&*713.*P.Fragoſ.de regim. Reipub.Chriſt.par.*1.*lib.*4. *diſp.* 10 *nu.* 155. amplians ad offendentes officialiũ familiam tempore Syndicatus, *Reg.Sanfelic. deciſ.*63.*p.*1.*num.*15. ſermocinans de officiali electo tantùm, nondum admiſſo, *Maſtrill.ad tract.de indul.cap.*36. *Greue.ad Gayll. in pract. Camer. Imperial. lib* 1. *concluſ.* 39. *à num.* 5. inquirens, an in dubio facta cenſeatur offenſio Iudici vti Iudici, vel vti priuatæ perſonæ, *Franc. Maria Prat. ad Paſchal. de patr.poteſt par.*1.*cap.*10. *à nu.*6.cuius meminit *D. Franc.Baron. in tract.de effect.inimicit.effect.*53.*nu.*3. *Caball.reſ. crim.*148.

Proindè Iudicum perturbãs, & impediens iuriſdictionem grauiter mulctatur, *Menoch. de arbitr.iud.caſ.* 437. *in fin.* quam pœnam arbitrariam, probat idem *Menoch. caſ. ſequent.*438. ſed peculiariter, quod habeo in facto, de eo, qui amouet, vel corrumpit, & lacerat, dicam vulgò, cedulam citatoriam, quod pœna falſi puniatur, eſt *text. in l. hodie in princ. ff.ad l. Cornel.de falſis*, & aureorum 500. *l.ſi quis id quod*, vbi *Gl.& Bal.ff.de iuriſd.omn. iud. Aſin. in prax.* §.8.*num.*10.*Guid.Pap.dec.*233.*num.*5. vbi addentes æquiparant eximentem à manibus birruariorum mancipatum pro debito, & literas Curiæ lacerantes, memorãdo exemplo illius magni Proregis Regni Neapolis, apud noſtrum *Carau. in rit.*180.*in fin.*& concordãt alia iura apud *Clar.*§ *fin. q.*68. *num.*10. Ruſticitatem verò in hoc multum excuſare, aduertunt *Carrab.ſing.*127. *Thor. vot.* 87. *num.*9. *Danza ad Gramm. dec.*45. *num.* 60.

11 Nullam ergo Iudices habeant cum ſubditis familiaritatem, ad *tex. in l. nullum* 10. *Cod. de offic. Rect. Prouinc. Capibl.in rubr.de Baron.n.*92.*& in pragm.* 5. *num* 3. quæ ſi nimia facilè contemptum pariet, *Caſſan.in conſuet.Burgund. tit. des fiedez* §.6. *num.* 19. *& in catal. glor.mund.p.*12.*conſid.*26.*in fin. Capibl. memor. prag.*5. *n.*3. *& add. rubr. num.* 62.*&* 93. *Maſtrill. de magiſtrat. lib.*2. *cap.*7.*Ricc.reſol.*116. *num.*1.*in fin.tom.* 2.ac perbellè *Auus meus ad Gramm.deciſ.*7. *num.*1. tradens quinque optimas matres totidem filios peſſimos parere, nempè communionem diſcordiam (ex quibus lõgè peſſimus exoritur nepos, .ſ. bonorum diſſipatio) veritatem odium, pacem vitium, virtutem inuidiam, & nimiam familiaritatem contemptum, & reſcribit *de Petris ſeſt. lect. lib.*1. *cap.*7. *num.* 31. & ante ipſum *Conſtant. Pap. ad Carau. rit.* 46. *lit. A.* quod vltimum inter fatuos, & minimè inter prudentes locum habere, ex *Abb. in proœm. decret. verbo Gregorius num.*2 aduertit ibidem *Auus meus num.*2.

Et tandem memores ſint Magiſtratus *Tholoſani* verborũ *lib.*4. *de Repub. cap.*10. *num.* 11. *Qui publicam*, inquit *dignitatem gerit, nullo modo, etiam prætextu ſuæ humilitatis eam imminui, aut contemni pati debet; ſed in eo gradu quo à Principe, vel populo ordinata eſt eam conſeruare tenetur, alioquin, & ſui officij diceretur ignarus, & iniuriam ei, cuius refert poteſtatem, inferret.*

Sed, ipſi quæſo, non faſtu ſe extollant
12 ex dignitatibus, & honoribus prædictis, cum & ipſi obſeruare quoque ſubditos, illiſque libenter aures præbere obſtringantur, *l.nec quicquam*, §. *obſeruare, ff. de offic. Proconſul. Fragoſ.de regim. Reipubl. p.*1. *lib.*1. §. 3. *diſp.* 1. *de virtut. Princip. num.*80. & omni manſuetudine, & humanitate alloqui debeant illos reſalutando, alias iuſta erit cauſa recuſandi, *prag.*15.§.19. vbi *Rou. n* 4.*de ſuſp. off.* quod etiã de iure cõmuni admittũt *Abb. Felin.*& alij, *in c. cũ ſuper de offic.deleg. Muta ad prag. Sicil. tit.*4. *num.*46.*par.*1.*Giurb.conſ.*38. *num.* 20. *Gratian.diſcep.*284. *num.* 28. & de Notario idem *Gratian.* loquitur *cap.*538.*n.* 57. cum denegans ſalutationem inimicus præſumatur, *Gl. in can. Adrianus* 63. *diſtin. & in l.adhoc, C. de appellat. Maſtrill. dec.*151. *num.*46. *par.*2.*Marcell. Calà de mod. artic.* §.1. *Gl.*1. *num.*334. *Maſcard.de probat. concluſ.*898. *nu.*33.

Petr.

Petr. Gregor. de Repub. lib. 8. cap. 4. n. 3. dummodò Iudex non negauerit, ſalutātē non vidiſſe, explicat eadē *prag. 15. §. Volemo non ſia cauſa baſtante.* Et quod ſint prompti Iudices ad ſalutandum, monet *Grat. mem. diſcept. 284. num. 6.* maximèq; id peragere debent cum Aduocatis, *Specul. tit. de Aduocat. §. Hic dicendum, verſ. cum autem, Mattienſ. de relator. 2. par. cap. 2. num. 1. Bouadil. in polit. lib. 3. cap. 14. p. 2. nu. 6. Taſſon. de antefat. verſ. 7. obſeru. 3. num. 13* (de quorum laudibus nos alibi fuſius) & taliter æqualitatem ſeruare, vt nemini ſint iniurij *Claud. Cantiunc. de offic. Iudic. lib. 1. cap. 3. in fin. & cap. 4. per tot.* & veritatem in omnibus, quæ ad ipſos deferuntur, diligenter inquirant, nec ad quamlibet ſuſpicionem, rumuſculum, calumnias, & falſas delationes, & accuſationes, patulas, & auidas aures præbeant. Verborum fucis, lenocinijs, aut præſtigijs tenebras ſibi offundi nō patiātur: ſed alterā aurem delato, vel accuſato integrā ſemper reſeruent: Vnde Cæſarū temporibus ſi qui in Magiſtratu auarè, ſuperbè, & inſolenter ſe geſſerit ipſum ante tempus finiti honoris Imperio deſiſtere, & de gradu deijci iubebant, teſte *Alex. ab Alex. dier. genial. lib. 4. cap. 6. fol. 182.* quem laudat *Bouadill. politic. cap. 12. lib. 2. pag. 499.*

Sciant enim, quod morum facilitas, animi moderatio, æquabilitas, humanitas, ac in omnes affabilitas ſubditorum mentes aſtringunt in ſuperiorum amorem, acquirunt reuerētiam, cultum, obſeruantiā, & ſingulari affectos amore erga ſe retinent: *Tullio lib. 1. officior.* aſſerente: *Nihil eſſe laudabilius, nihil magno, & præclaro viro dignius placabilitate, atque clementia: In iuris æqualitate exercenda etiam eſt facilitas, & altitudo animi, nè iraſcamur, aut intempeſtinè accedentibus, aut imprudenter rogantibus, in moroſitatem inutilem, & odioſam incidamus: Et tamen ita probanda eſt manſuetudo, atque clementia, vt adhibeatur Reipublicæ cauſa ſeueritas, ſine qua adminiſtrari Ciuitas non poteſt.*

Excuſandi tamē ſunt aliquādo Iudices;
13 ſi hominū temeritas, & incontinētia, trāquilliſſimis eorū pectoribus bilē extorquēt, atq; exulare quodāmodo patientiā cogunt, quod perpendens *Simanca de Repub. lib. 5. cap. 8. num. 4. pag. 248. Patientia*, inquit, *admodum neceſſaria eſt Iudicibus, & Magiſtratibus, quippè qui moleſtijs, & importunis litigantium precibus, & querelis, ita obruuntur, fatigantur, & irritantur, vt non facilè ſit ſubindè non commoueri, ac tantum non moroſitatem quandam incidere.* Exemplo I. C. de fatua dubitatione redarguentis fatuè interrogantem in *l. Domitius labeo, ff. de teſtam.* ibi: *Aut non intelligo quid ſit, de quo me conſulis, aut valde ſtulta eſt conſultatio tua.*

Qua verò pęna mulctentur officiales
14 ſubditos iniurijs afficientes, præter *Capagn. & Affl. in conſt. Regn. eos tantum*, pertractat *Par. de Syndic. §. Syndicantem col. 1.* plura ad Iudicum excuſationem adiungens, hi enim ſi quid officij fiducia iniurioſè fecerint, actione tenentur iniuriarum, *l. nec magiſtratibus, ff. de magiſtrat Borrell conſ. 24. n. 9.* Et ob minas alicui illatas ſtatim Iudex ſuſpectus redditur, & etiam fideiuſſori eius, cui minatus eſt, adeòquod ſi minatus aufugit, fideiuſſor non tenetur, *Vrſill. ad Affl. deciſ. 130. num. 3. Anns meus ad Capyc. deciſ. 138. num. 3.*

Sed litigantes, qui, vt plurimum euenit, viciſſim ſe iniurioſis verbis impetunt ſtatim, & incontinenti poſſunt pœnis mulctari, *Gl. in cap. Deus Omnipotens, §. quando autem, verbo Iudicis 2. q. 1.* quam ſingularem exclamat *Alberic. de Roſ. in l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. Præſid.* & inſequitur *de Marſil. ſingul. 549.*

Honor verò non in ipſa ſolum con-
15 ſiſtit reuerentia, ſed in benefaciendo, & largitione bonorum *Marci 7. & 1. Timoth. 5. cap. ſi quis filij parentes 30. diſt. & Plato 5. de Repub.* Illud autem *Philoſophi 8. Ethicor. & Cicer. lib. 1. Tuſculan.* Recuſo præterire honorē eſſe pręmium

mium

mium virtutis,quod ex noſtratibus con-
firmât *Matth.de Affl.in Conſt.lib.1.Rub.*
*45.n.1.Valenz.conſ.82.lib.1.nu.32.*eſt
namque honor exhibitio reuerentiæ in
teſtimonium virtutis, vel prælationis,
vel cum adminiſtrationis gradu, *l. ho-*
nor, ff. de muner. & honor. Caſſan. in
Catal. glor.mund.p.1.conſider.1.3. & 5.
Quin?alterum eiuſdē *Philoſophi 1.ethic.*
*& Egidij de Regim. Princ. cap.*8.quod
16 ille magis ſplendet in honórante, quam
in honorato, & quia honorem vulgus
accipit quatenùs contradicit vituperio,
ſiuè infamiæ, & exhonori,vt propterea
dicatur nōnunquam aliquem honorem
perdidiſſe, ideſt exhonoratum,legimuſ-
que in iure exemplum in filijs, quorum
parentes ſecundo nupſerunt, §. *veniunt,*
*& § ſi verò expectet, auth.de nupt.*ideò
quantibunc honorem facere debeamus,
inſtruimur *Alexandri* verbis *in l.ſi vi-*
ctum,ff. de re iudic, vt æſtimare debea-
mus non minus, quam vitam, illumque
proindè vitæ comparari, & grauiſſimam
infamiam morti, docet *tex.in l.iuſta cum*
Gl.1.& l.etiam,§.1.ff.de manumiſs.vin-
dict. necnon *l.ſi quidem, §.fin. ff. quod*
met. cauſ. atq; *Iodoch in ſuo Enchirid.*
parium,aut ſimilium, verbo Honor. Imò
17 ipſi vitæ præferri ex omnium ore con-
fitentur *Viu. dec.46. num.5. Reg.San-*
fel.dec.72. num.87. tom.1. & dec.199.
num.18.t.2.Reg. Tap. dec. Ital.3.n.44.
& 45. & alij, quos enucleat *Didacus de*
Mari ad Grammat. dec 98. num.1. &
2. Auendan. de mei. lib.2. cap.43.num.
20. Larrea deciſ. Granatenſ.98.n.22.in
fin. to.2.Vaſq.queſt.illuſt. cap.18. n.13.
cum honeſtis viris formidabilior ſit ho-
neſtatis deturpandæ, quam mortis me-
tus, quod eleganter expreſſit *Claudian.*
de bello Gildon.

Nonnè mori ſatius, vitæ quam ferre
pudorem.

Quibus conſonat *Iuuenal.* ſententia
ſaty.8.

Summum crede nefas vitam præferre
pudori.
Et propter vitam viuendi perdere
cauſas;

latèq; *Franciſc. de Petris conſ.43.n.23.*
Vndè qui ſuam negligit famam iure
merito crudelis in ſe ipſum prędicatur,
Caſſan.in Catal. Gl.mund. par.1. conſid.
2.num.1.Decian.conſ.1.num.136.lib.3.
Moratt.reſponſ. 99.nu19. Petr. Gregor.
in ſyntagm. iur p.2.lib.38. cap.1.n.11.
quam precioſiorem inter temporales
res dicit *Angelicus Doctor 2. 2. quæſt.*
73. & precioſiſſimam omnium rerum
illam exclamat *Alex. de Aleſ. in 2.par.*
ſuæ ſummæ, latèq; *Vinius dec.399.per*
tot. lib.2.& Granett.conſ.795.num.5.&
conſ. 870. num.8. ex *tex. in l. infamia,*
C.de decurion. lib.10. tradit grauiorem
eſſe famæ iacturam quam oculorum,
Reg.Valenz.conſ.92.n.1.tom. 1. Eſcob.
de purit.et nobil.prob.p.1.§.1.per tot.Ric.
in prax.for.Eccleſiaſt.reſol.313.num.2.
Farinac. conſ.141, num. 30. Hermoſill.
in ſchol.ad Gloſ.2.prolog.par.5.nu.114.
Inde fit, vt ſæpiſſimè generoſi viri di-
18 ſcordent propter inæqualitatem hono-
ris, quando populares homines id agunt
propter inæqualitatem poſſeſſionis, cum
de honore, ac dignitate contendere,
ſemper apud ingenuos homines, gene-
roſi animi fuerit inditium, & Iudicis of-
ficium intentant, vt minores maioribus
cedant in ſedendo, procedendo, vocem-
ferendo, & alijs, ex *l.1.& 2.C. vt dignit.*
ordo ſeruetur, l.fin.ff. de albo ſcribondo,
Faber in §. aliam num. 2. inſt.de bonor.
poſſeſſ. Gerard. ſing. 33. num.3. Capyc.
dec. 27.num.3.Valenz. conſ.34. nu.27.
lib.1. Iuſq, præcedentiæ etiam armata
manu tueri poſſe, conſuluit *Epiſc. Ricc.*
*in ſua prax.præcedentiar.reſol.518.*prę-
ceteris ex *Gratian.lib.1. diſcept.forenſ.*
cap.110. num. 20. affirmante haud pu-
niri poſſe ordinaria occidentem Aduer-
ſarium prohibentem, nè ſedeat in loco
ſolito, & confirmat *dec.68.p.1. num.15.*
proùt excuſatur à pœna ordinaria ho-
19 micidium patrans ob metum illius ho-
noris violandi, *Gramm.deciſ. 5. Farin.*
conſ.2.Vrſill. ad Affl. dec.287. num.2.
Baiard. ad Clar.§. homicidium nu. 118.
Thor.1.par.compend. dec. verbo Homi-
cidium, conferuntq; exarata per *Conſ.*
Theo-

Theodor. alleg. 19. num. 5.

20 Ex quibus colligo id verũ adeò eſſe, vt qui ſuum nequiret tutari honorẽ, niſi occideret, procul ſit ab irregularitate occidendo, vt dixit *Hieronym. Gliamas*, ſi vera fatetur, *in ſuo inſtruct. ſacerd. p. 1. cap. 12. §. 14. prope fin. & §. 10. per tot.*

Et licere nobili, honeſtoq; viro propria auctoritate, ac impunè vlciſci in plebeum eidem alapam inferendo, quãdo adeundo Iudicem prouocatus grauaretur, & in deriſum abiret res, ex notab. *Pauli de Caſtro conſ. 190. Gram. dec. 14. n. 11. & 23.* aduertit *doctiſs. Franc. de Petris conſ. 29. num. 5.* & conferunt quæ nobis inſinuant *Gizzarel. dec. 18. Franc. Mar. Prato ad Paſchal. de virib. patr. poteſt. p. 3. cap. 6 ad num. 1. verſ. Eſt etiam licita, Reg. Sanfelic. deciſ. 337. in allegat. par. 3. num. 33.*

21 Nec vt aliquid colligamus vtilitatis in interiori foro, prætereo, quæ tradit *Lucas de Penna in l. filios, C. de decurion. lib. 10. verſ. pro his*, quod pro his terrenis honoribus dilectores huius ſæculi multa tolerant, pro cœleſtibus verò pauca: et quod ſcriptum reliquit ex *S. Thom. quæſt. quod. lib. 12. art. 13. Claud. Bertax. in addit. ad conſil. crim. Bartolom. patr. 516. lit. C. lib. 2.* Nos pro fide, ac caritate, pro iuſtitia, ac veritate mortem ſubire, imò appetere debere, honorem autem, nec negligere; imò iuſtè appetere ad Dei gloriam, ad vtilitatem ſpiritualem proximi, & ad propriæ animæ fructum.

RITVS SEXTVS.

Item quod cauſa appellationis inchoetur per aperturam proceſſus.

SVMMA RERVM.

1 *Appellatio ſi admittitur, non propterea Iudex apud Iudices accuſatur.*
Illius vſus miſerorum leuamini datur.
Appellationibus in libertatem vindicantur innoxij, mortem euadunt, & ſua bona reparant.

2 *Appellare licet à quolibet grauamine.*
Definitio appellationis traditur.

3 *Appellatio dicitur theriaca contra venenum Iudicis.*
Eſt de Iure naturæ.

4 *Princeps iuſtam tollere nequit appellationem.*
Iunctæ, & delegationes, an, & quando erigi debeant?
Quibus in caſibus auferri poſſit appellatio remiſſiuè.
Qui ſint effectus clauſulæ, appellatione remota.

5 *Sententiæ appellationis incapaces admittunt ſupplicationes, & reclamationes.*
Vt ſunt ſententiæ S.C. apud idem tamen Principis Conciſtorium.
Etiam ille Regia Cameræ Summariæ.

6 *Executio ſententiarum, quæ ex his Senatibus emanant, retardatur nullitatum remedio.*
Quod à decretis interlocutorijs, vel definitiui vim habentibus iure Regni deduci debet infra dies ſex poſt illorum iudicialem notificationem.

7 *Dies prædicti ſint nè vtiles, itaùt nullitates recipi debeant poſt nonnullos dies, lapſis illis ſex, ex quo dies termini fuerunt feriati, inquiritur.*
Noniſſima deciſio S.C. adducitur.

8 *Sed an deductis nullitatibus intra limites ſex dierum, poſſint aliæ ſuperaddi præfixo termino abſoluto ante deciſionem primarum?*
Affirmatiuè pluriès deciſum oſtenditur.

9 *Nullitates aduerſus ſententiam S.C. vigore Reg. Pragmaticæ deduci debent infra decennium, ſi proponantur per viam actionis.*
Per viam tamen exceptionis perpetuò proponi poſſunt, dummodò ſententia non ſit executa.
Et determinationes S.C. immediuum afferuntur.
Huiuſce Ritus declarationem Muſcatel. & Add. tradũt, ſubijciũtq; praxim.

Ap-

Appellationis materiam à nonnullis tractari multis in locis traditur.

11 *In illius inſtantia reproducenda eſſe acta prioris, alioquin non proſint, additur.*

12 *Illa à Vicario generali ad Epiſcopum prohibetur, cum ampliationibus.*

13 *Reſtringitur ſi fuerit conſtitutus in aliqua tantum Ciuitate.*

14 *Item à ſententia diffinitiua illius.*

15 *Appellanti liceat nè mutare Iudicem, quem primò appellauit.*

16 *Decendium ad prouocandum non currit, ſi interim de nullitate ſententiæ dictum fuerit.*

17 *Ille, qui acquieuit ſententiæ, non aliter poteſt appellare ab illa.*
Idque in eo potiſſimum contingit, qui ſoluit, vel petijt dilationem ad ſoluendum, cum declarationibus.

18 *Appellato an, & quando liceat vti Aduerſarij appellatione.*
Illa ab vno ex condemnatis facta proſit nè omnibus eandem habentibus cauſam?

DE appellatione dicturus oculatiſſimum humani cordis inſpectorem, ac teſtē appello Deum, me nullam hic Iudicibus, quotquot ſunt, & generis nobilitate præclari, & doctrinæ, ſummæque apud omnes, quà in iudicijs, quà in ſententijs ferendis æquitatis conſtantia præſtantes, notam inurere voluiſſe. Neq; enim in his, aut neglectam in decretis maturitatem, aut abiectam quodam modo in conſilijs ſagacitatem, aut in definiendis cauſis præceps iudicium, mentemque nutantem,
1 ac ſuſpenſam, aut diſquirere, aut increpare auſim. Appellationes quidem admitto; at iniuſtitiæ Iudices non redarguo. Nec ſi rei appellent, idcircò Iudex apud Iudices accuſatur. Appellationis vſus miſerorum leuamini datur, nè præcipites, & veluti inconſideratè ad perniciem, aut in mortem ferri videantur, quilibet vel nocentiſſimus inſontem ſe profitetur, quod ſi capite damnetur, quid ni appellet, nè inconſultò mori dicatur? quod ſi Reus recognoſcatur, appellaſſe, hòc eſt, vires omnes ad mortis effugium intendiſſe, ſolamen erit. Sic Iudicum integritas ſeruabitur, & ſceleſtorum facinus dilucidiùs apparebit. Aperire tamen prauis Iudicibus meam hic ſententiam non dubitauerim, quid enim iniquius, quid iniuſtius, quàm innocentes aliquando bonis omnibus ſpoliatos, libertate exutos, vinculis, & fame multùm, diùque vexatos, capite denique damnatos, appellatione, hoc eſt humanæ vitæ præſidio priuare? miſerum eſt venenata pocula innocenti viro propinari, miſeriùs antidotum prohiberi: acerbū inter breuia, & Syrtes, inter Charybdes, & Scyllas tempeſtatum nimbo iactari; acerbius effugij locum naufraganti non eſſe, manuque tabulam extorqueri: Funeſtum viuentes adhuc homines in ſepulchrum detrudi, funeſtius anguſtum aeris ſpiraculum intercludi, quo exiguam ſaltèm lucis vſuram capere videantur, dum diù mori coguntur: durum omni ægritudinum genere laborare, durius Medicorum, ac medicamentorum ope interdici. Idem erit crudelitatis penè dixerim genus, ſi Rei appellatione priuentur; quid enim dulcius eſt diuitijs, quid ſuauius libertate, quid vita ipſa carius æſtimatur? appellationibus in libertatē vindicantur innoxij, mortē euadunt, ſuaq; bona reparare videntur.

2 Idcircò ſacroſancta iura omni latæ ſententia appellationis remedium cuicunque ex litigatoribus ſe grauatum ſentienti, indulſere in *l. 2. ff de appell. & in l. qui reſtitnere 68.* ibidemque *Gloſ. ff. de rei vendicat. Cacheran. deciſ. 61. Præſ. de Franch. dec. 556. n. 5. Ricc. coll. 166. & 167. Reg. Valenz. conſ. 195. nu. 1. num. 2.* eiuſque definitionem, quod ſit prouocatio ad maiorem Iudicem ratione grauaminis illati, vel inferendi, indicant *Maran. in ſpecul. par. 6. act. 2. verbo & quandoque appellatur*, *Sigiſmund. Scacc. de appell. q. 2. num. 2.* illius vſum frequentem, & neceſſarium eſſe monēt, ex *tex. in l. 1. ff. de appellat. Oſſuald. in Don. lib. 28. comm. cap. 6. lit. A. Anendan.*

de met.lib.2. cap.25. num.2. quæ ſola iudicantis improbitatem auerruncat, atque depellit Roman.conſ.224.integritatis eſt propugnaculum, & oppreſſorum leuamen, cap.cum ſpeciali §. porro eod.tit.de appellat. Caſſiador.lib.9. var. cap.18.Seſe deciſ. Aragon.93. num. 14. tom.1.Valenz.cit.loco num.2. vt præte-
3 reà iure merito theriaces Epitheton contra Iudicis venenum à Bal. adepta fuerit in l.vnic.in fin. C.de moment.poſſeſſ.quem inſequuntur Caroc. de except. except.44.num.2.& 3. Caſ.Argel.tract. de acquir.poſſeſſ.q.2. artic.4. num.153. Franc. Mar.Prato reſponſ.crim.6. num. 4.& reſponſ.9.num.2.& noſter Carauit. ritu 256.num.3.quem laudat Scialoya in prax.foriudicat. cap. 14. num. 1.

Hãc pleri piuri naturę adſcribũt,quippè cuius eſt defẽſio,tex.vigore in Auth. vt conſequenter C.de ſentent.interlocut. ibidemque Fulgoſ. Bal.in l.tale pactum §.qui prouocauit in 2.lect. num.33. ff. de pact.Rot.Roman.dec.16.ſub tit.de dol.et contum. in non. quæ incip. cum iura clamitent Brunon. à Sole in eius iur. compend.verb.appellatio eſt defenſio,Valẽz. memor.loco. Vnde nec ſtatuto effici poteſt, nè appellare liceat, exclamat poſt alios Mynſinc.lib.1.obſer.14. cuius contrarium ex Bald. inſinuant Hieron. Magon.dec.Lucenſ.15.num.11. & 12.Petr. Caball.reſol.crim.caſ.110.num.19.quorum placita declarat Camill. Borrell. in ſumm.dec.tit.33.de appell.à num.1221.
4 & ipſemet Princeps iuſtam intercipere nequeat, ex tex.in c.qui ſcit 2.q.6.extendit Vaſq.1.cont.vſuf.1. num.4. & 5. & ex his liquidò emergit, quam tutiſſimè Dom.Conſil.Onuphrius de Palma tũc M. C. V. Fiſci patronus ſolertiſſimus ad tuitionem fiſcalium iurium, ſupplici legali libello huius Regni tunc clauum ſuſtinenti porrecto, expetijt omnes aboleri, ac ſupprimi iunctas, & delegationes(quibus totalis tranſumitur appellatio) ſine S. M. placito conſtitutas, imò contra geminatos eius ordines erectas tranſcriptos per Reg. Sanfel. deciſ. 411.& in prax.iudic.ſect.16. num.13.

Excipit tamen idem Dom.Onuf.de Palma caſus, quibus illas formare Principi videtur, vrgente cauſa, & qualitate perſonarum inſpecta, pro vberiori cultu iuſtitiæ in ſuo reſponſo, quod cum alijs ad tanti viri laudem, & publicam eruditionem imprimendum elaborauit indiſſolubili familiaritatis iure ei coniunctus Franc. Mar. Prato inter eius reſponſ.crim. reſp.44. Quibus autem in caſibus auferri poſſit appellatio, quiue ſint effectus clauſulæ appellatione remota enumerant Franch. in cap. Paſtoralis de appellat Vital. Gamban.in tract.clauſ. in clauſ.appellat.remot.Mynſing.cent.1.obſer.3. Alber. in repert. lit. C. verbo clauſula appellatione remota, Mandoſ.in tract.de inhibit.q.86.Duen. regul.43.appellatio iuſta, Camil.Borrel. proxim.memor.loc.à num.659. & num. 1212.P.Fragoſ.de regim.Reipub.tom.1. par.1.lib.8.diſp.24.§.12.de appellatione remota per tot. aliuſculè materiam exorditur,& num.225. aduertit præfatã clauſulam tollerè dumtaxàt inanem, temerariam, ac friuolam appellationem ex communi DD.conſenſu,& ſubnectit nonnullos vtiles effectus ex ea exoriẽtes. Quod ſi quis argutè nedum friuolam, ſed quamlibet appellationem ex ea denegari aſtruxerit, adhuc recurſus ad Superiorem non denegandus, Imol. conſ.142.num.3.Gramm.dec.35.Gallerat.de renunc.tom.2.cent.2.remed.178. num.8.Menoch.in add.ad lib. 1. de arbitr.q.70.num.12.Seſſe de inhibit.cap.5. §.5.& dec.335.num.1. Valenz.memor. conſ.195.num.37.Auus meus ad Capyc. dec. 111.R. de Marin.lib.1. reſol.150. num. 7. ad ſupplicationis inſtar, quæ conceditur, remota appellatione Lancel. de attent. 2.par.cap. 19. num. 9. Cæſar Barz.dec.Bonon.87. num.22. & Summi Pontificis, ſiuè Principis ſententiæ appellationis incapaces,Cephal.conſ.314. num.103.vol.3.Maſtril.dec 32.nu.1.& de magiſtrat.lib.3. cap.4. num. 209. & & 364.Peregrin.de iur. fiſc. lib.1. tit.2. num.29.Velaſc.dec. Luſitan.51. num.4. prout ſunt ſententię noſtri S.C.Maſtril.

dec.

*dec.*158.*num.*2.*Polidor.Ripa obſer.*334.
num. 1. ſupplicationes, & reclamatio-
5 nes ex ipſius Principis,& Senatus beni-
gnitate,atque gratia admittunt *Affl.de-
ciſ.*341.*ſub num.* 3. *Didac. de Mari ad
Gramm.*35. *dec. cit.num.* 2. *&* 3. apud
idem tamen Principis conciſtorium,
*Marant.dict.p.6.act.2.princip. verb.&
quandoque appellatur nu* 12. *Boſſ.tract.
crim. tit. de ſupplic. aduerſ. rem indica-
tam*, & realiter ſententia priùs executa,
Afflict. dec. 358. cum declarationibus,
quas conglomerant *Gallupp. in prax.
S.C.p.3.cap.4. num.35. Reg.Sanfelic.in
prax.iudic. ſect.*60. Noſque alibi attin-
gemus,quamque prærogatiuam, etiam
ſententijs Regiæ Cameræ, *prag.* 37. *de
offic.procur.Cæſar.* clypeo tribuit *Reg.
Rouit. ibidem. Franc. Mar. Prat. lib.*1.
*pract.obſer.*50. *num.*12. Tantum enim
6 illarum executio retardatur nullitatum
remedio *l.*4.§.*condemnatum ff. de re iu-
dic. l.*1. *quando prouocare non eſt neceſſ.
Borrell.in ſumm.deciſ.tom.*2. *tit.* 32. *de
execut.ſentent.à num.*48. ex actorum in-
ſpectione apparentium *Affl. deciſ.* 283.
Reg. Sanfelic. Auo meo ad Capyc. deciſ.
167. laudato in *add.ſect.* 60. *num.* 38.
quod ſpeciẽ appellationis eſſe aduertit
Iſern. in cap. 1.§. *his enim non cogenti-
bus ver.idem ſi agatur cauſa nullitatis,
ſi de inueſt.inter dom.& vaſſall.lis oria-
tur*,& manus Iudicis ligare monent *Vãt.
de nullit.tit.*6. *num.*16. *Giurb. dec.*70.
*num.*7.& appellatione remota,illud cõ-
petere,colligitur,ex notatis per *de Frãc.
dec.*232.*&* 688.*num.*3. *Affl. in conſtit.
Reg.pœnam eorum tit. de bannit. & for-
iudic.num.*55. *Ann. alleg.* 93. Tempus
autem illud deducendi aduerſus decre-
ta interlocutoria, vel definitiui vim ha-
bentia eſt dierum ſex poſt illorum
iudicialem notificationem, ſic expreſsè
ſtatuente *Reg.prag.*4.§.16.*ſub tit.de di-
lat.* ibidemq; optimus enucleator *Reg.
Rouit.* aduertit, & obſeruat practicus
*Iul. Caeſ.Gallupp.in prax.S.C.de remed.
nullit.p.* 3. *cap.*6. quinque copulatiuè
requiſita,vt præfatum remedium ſit po-
tens ad actum ſuſpenſiuum decreti, vel
7 ſententiæ executionis producendum.
Sed an dies prædicti à *prag.* præfixi
ſint vtiles, ità vt recipi debeant nullita-
tes poſt nonnullos dies, lapſis illis ſex,
ex quo dies termini fuerunt feriati. In-
uenio inuicem pugnantes deciſiones,
nam *D. Conſ. Io. Baptiſta Hodierna lib.*
1.*contr.for.c.*48. iunctis aulis S. C. ſub
die 8.Martij 1652.tradit deciſum fuiſſe
recipi nullitates poſt lapſum dierum
ſex, ex quo prima dies poſt illarum no-
tificationem fuerat feriatus. Contra-
riã verò determinationẽ refert *D.Conſ.
Rocc.tom.*2. *reſponſ.* 2. *ſub nu.*12. quam
iterùm amplexatũ fuit S.C.in cauſa Io.
Baptiſtæ Cammardella cum Agneſia
Tafuro ſub die 18. Auguſti 1659 refe-
rente *Dom.Conſ.D.Ioanne Vallenilla*,
penès Actorum Magiſtrum de Nea-
poli.
8 An autem deductis nullitatibus intra
limites ſex dierum,poſſint aliæ ſuperad-
di,præfixo termino abſoluto, ante deci-
ſionem primarum,in hæſitationem ver-
titur. Et ipſe pluriès reſpondi hoc iure
permitti, poſſeque alias non ſemèl, ſed
pluriès addi nullitates, cum huic aſſum-
pto non aduerſetur,neque reſiſtat *prag.
præfatæ ſanctio*, ſed illud ſub iuris com-
munis diſpoſitione omiſit, quo attento
abſque temporis præfixione licitum eſt
apponere, & addere alias nullitates
*Vant.in tract. de nullit. rub quoties, &
intra quod tempus num.* 8 quæque dum
mandat in *add.* §.18. hiſce verbis: *Che
non ſi poſſa dir de nullità, ſe non frà ſei
giorni,doppo che ſaranno intimati,& no-
tificati, & proponendoſi elaſſo il detto
termine non ſe ne tenghi conto alcuno*,
propoſitis nonnullis infra conceſſam
dilationem validè cum depoſito ſatiſ-
factum eſt illius verbis,fini, atque men-
ti,quæ fuit reſecando dilationes,litibus
finem imponere, quod obtinetur quo-
tieſcunque aliæ adduntur ante deciſio-
nem in termino propoſitarum; nõ enim
eſt dicere de nullitate de nouo,ſed vnũ
eſt dicere de nullitate non diuerſum, &
ex additis nullitatibus fit eadem peti-
tio,& diſpoſitio cum prima petitione, &

diſpoſitione, quod eſt propriè addere, *Angel.in l ſcire num.*1. *Alex. num.*7.*&* 8.*& Imol. num.*2. quiq; *Alex.* ſubdit, ex additione non fieri nouum contractum, nec nouum libellum, neque aliud perſoluendum vectigal. Additio enim pars dicitur illius, cui additur, omniaque repetita cenſentur in illa, quæ in prima diſpoſitione erãt, *l.ſed ſi manẽte ff.de præcar.Card.Zabarell.in Clem. ſtatutum de elect.Gozadin.conſ.*79. *num.*11.& nullo tempore illa prohibetur, etiam elapſo termino dictæ diſpoſitionis, cui fit additio, vt in mutatione libelli, & ſimilibus, loquuntur *Io.Bolognet.num.*75.*Paul.de Caſtro num.*6.*Bar.* cæterique in *l.edita, C. de edend.* huicque meæ aſſertioni ſubijcio plures è Sacro Conſilio emanatas determinationes in cauſa Franciſci Antonij Aquauiuæ cum Sedili Nidi, cuius memor eſt *Mich. Ang. Gizz.ad dec.*36.*num.*14.*Reg.Capyc.Latro lib.*1. In cauſa Principiſſæ Scillę cum Duciſſa Atri, & in cauſa Principis Aſcoli cum Io. Franciſco Grimaldo Marchione Gioiæ, iũnctis duabus claſſibus S.C. cum adiunctis *Commiſs.D. Franc. Ant.Muſettula*, tunc Cõſil. ampliſſimo, nunc Regente meritiſſimo de Martino Act.M. & nouiſſimè in cauſa Principis Scillæ cum eius creditoribus ſuper aſſictu eius ſtatus fuerunt bis additæ nullitates, illæque receptæ ſub die 17. Iulij 1659. referente D.*Conſ.D.Ioanne Vallezilla* cum interuentu Domini Præſidentis S. Conſ.Zufiæ, & adiunctorum in Banca Figliolæ, in qua fuit obſeruatum, quod in primis nullitatibus fuerat poteſtas aliàs addẽdi reſeruata. Quod ſi de nouo addantur, diſcuſſis, atq; primis deciſis, nullo modo recipi poſſunt; hoc enim eſſet de nouo dicere de nullitate, quod *pragm.* omnino vetat, & hoc eſt quod eadem *pragm.ſtatuit in* §.16. eſſe omnes nullitates proponendas eodem tempore, vt non amplius requiratur decretum, vt proponantur iuxta verba expreſſa eiuſdem *prag.* non verò, vt ſine decreto, & ante deciſionem deductarũ, non poſſint aliæ addi, ex adductis per *Caroc. in tract. de remed. contr. præiud. ſentent.except.*47. *num.*71. & declarat *Muta dec.Sicil.*15.*num.*6.*&* 12.

Nullitates verò notoriæ, atque euidentes, maximè ex corpore decreti ſcatentes admittuntur, etiam elapſo termino præſcripto à *prag.* iuxta communem opinionem in ſimili dilaudatã per *Bal. conſ.*119.*lib.*2. *& conſ.* 225. *lib.*5. *Ancharan.conſ.*211. *Dec. conſ.* 38. *num.*5. *Gozadin.conſ.*72.*num.*12. *Roman.conſ.* 42.*Roland.Cauagnol.in decret. Montiſfer.decret.*139.*p.Luc.Pat.in prax.cap.*1. *de cauſ nullit.num.*31.*Azeued.lib.*4.*recompil.tit.*17.*l.*2 *num.*31.*Galganett. ad ſtatut.Vrb.lib.*1.*cap.*191.*ver.de nullitate poſt annum*, & commune inquit *Rodriq.de ann.reddit.lib.*1.*q.* 16. latèque *Scacc.de appellat.q.*19.*conclſ.*4. *nu.*45. *Nig.Cyriac.controuer.*499. *num.*8.*Fontan.dec.*16.*num.*20. *Cancer. var. reſol. tom.*2.*cap.*15. *de literis vul.requiſitorijs num.*42.*& p.*3.*cap.*17.*de ſenten.nu.*51. *ad* 58.*Antonell.conſ.*45.*Reg. Rouit. deciſ.*81. & in terminis *Reg. Sanfelic.deciſ.* 299.*num.*7.*lib.*2. *Franc.Mar.Prat.lib.* 1.*diſcept.forenſ.cap.*30.*num.*16.

9 Nullitates autẽ aduerſus S.C. ſententiam deduci poſſunt infra decennium decurrendum à die notificationis mandati de parendo, quando proponuntur per viam actionis principaliter, executa iam ſententia, vt expreſsè diſponit *pragm.*77.*de offic.*S.C. vulgo dicta *delli* 28.*capi*, ſituata in nouiſſimo C. *pragm. ſub tit.de dilat.cit.pragm.*4. reſtringens ius commune, quo triginta annorum ſpatium eſt elargitum, *Bar.in l.ſi expreſſim ff.de appell. Vant.tit.de nullit. Rub. quoties, & intra quod tempus num.*8. *Mynſ.pract.obſer.tit.*24.*num.*36.*Gayll. pract.obſeruat.tit.*24.*num.*36.*Muſcatel. in prax.S.C.lib.*2.*par.*1. *Gloſ. nullitatis num.*12. Imò ſemper, & quandocunque ex *Iaſon.conſ.*166.*num.*4. *lib.*2. obſeruat *Caluol. in prax.iudic. rubr. excep. quand.deb.opponi concl.*1. *num.* 50.*Reg. de Marin.lib.*1 *quotid.reſol. cap.*27.*nu.* 10. hocque caſu requiritur libellus, ac litis conteſtatio, ſuntque declarandæ nul-

Digitized by Google

nullitatis ſpecies, *Ann.alleg.*22. & nullũ exquirit depoſitum, aduertit *Laganar. ad Rou. ſuper pragm.* 5. *lit.A. de offic.* S.C. & confirmat *Reg. Sanfelic.dec.*96. *num.*2. de quo memor extat *Thor. in ſupplem.compend.deciſ. verbo nullitates propoſitæ*.

Non parum tamen diſſidij inter DD. extitit, an præfata municipalis ſanctio reducens dilationem annorum triginta dicendi de nullitate ad annos decem vendicet quoque locum, ſi nullitates exceptionis remedio opponantur. Caſus euenit in Sac. Regio Cõſilio inter Vniuerſitatem meæ Terræ Caccaboni, cuius partes tuebar, cum hæredibus Franciſci Marcheſciano, etenim prædicti hęredes nullitatibus per Vniuerſitatem anno 1652. oppoſitis aduerſus ſententiam in eorum beneficium è S.C.manatam, ſub die 19. Decembris 1640. qua referente *Conſil. Didaco Salinas*, fuit cõdemnata reſciſſo contractu ad ſoluendum Franciſco Marcheſciano ducatos bis mille capitalis, vna cum tertijs decurſis vſque ad diem litis conteſtatæ, & abinde in antea cum intereſſe dicti capitalis ad eandem rationem tertiarum non eſſe locum aſtruebant, illis deductis poſt mandatum de parendo, elapſo iam decennio. At ego ſanctiſſimo illo remedio Vniuerſitatem perpetuò iuuari, ſententia tamen realiter non exequuta, attentis maximè Supremi Senatus æquitate, euidenti eius iuſtitia, notoria læſione, ac paupertate, iuribus, rationibus, ac ex recepta DD.ſententia, rebuſque deciſis oſtendi. Adduxi namque ad hanc ſuſtinendam aleam ex noſtratibus *Conſil. Carleual. tom.*2.*diſput.iur. lib.*1.*tit.*3.*diſp.*16. *num.* 8. *Gallupp. in prax.S.C.par.*3. *cap.*6. *num.*20. *Franc. Mar.Prat.ad Muſcatell.par.*1. *Gl.nullitas ver.quandoque fuit dubitatum pag.*369.*& lib.*1. *diſcept.forenſ.cap.*29. *nu.*14.*& cap.*30. *num.* 2. & nunc addimus *Dom.Conſil.Rocc. tom.*1. *reſponſ.*95. & ex exteris ſermocinantibus in ſtatuto noſtræ ſtatutariæ diſpoſitioni conformi *Achill.dec.*5.*de conſtit. & dec.*6. *eod.tit. Rot.diuerſ. deciſ.*941. *lib.*3. *Paris conſ.*54.*nu.*41.*lib.*3. *Soccin.cõſ.*46.*n.*42.*Cacheran.dec.Senat. Pedem.* 142. *num.*31. *Ioſeph Seſſe de inhibit.cap.*2.§.5. *nu.*26. quinę & rerum iudicatarum authoritate illam conuallabam, nempè in cauſa D.Alonzi Sances cum D.Aloyſio Sances, in qua fuerunt poſt viginti annos receptæ nullitates, aduerſus ſententiam per viam exceptionis deductæ, expedito mandato de parendo, vt ex decreto S.C.ſub die 20. Decembris 1644. in processu dictorum de Sances fol.557.in banca nunc de Neapoli, Gallo Scriba. Vnde iuxta pleniùs exarata in meo reſponſo propedièm cum alijs, Deo fauẽte, typis tradendis, deciſum fuit in gratiam dictæ Vniuerſitatis, quod procedatur ad diſcuſſionem nullitatum de menſe Decemb. 1652. referẽte D. tunc *Conſ.de Aquino* penès Figliolã Act. M.

10 Quæ autè m pro huiuſce Ritus declaratione adijcere expediret, præterire cogimur ob *Muſcatel.* copioſè tractantem *in prax.de appell.par.*2. *gloſ.* 1. *& gloſ. finiendum à num.* 3. & ibidem *Franc. Mar.Prat.* doctiſſimè addentem quique *Muſcatell.in gloſ.debet à nu.*12. poſt deguſtatum quęſitum à *Carau.* trutinatum, quodque de iure communi, extricant *Henric. Boich.in cap.per tuas de appellat.Guid.Pap.& add. dec.*58. ſi ad inchoandam appellationem requiratur libellus, aut litis conteſtatio, *num* 20. *&* 23. deſignat praxim Regiarum Audientiarum Magnæ Curiæ Vicariæ, & Sacri Conſilij, & *Prat.* accuratè indicat modernam. Praxim verò Curiæ Archiep. Neap. oſtendit *Olina ad ritum eiuſdem Curiæ* 36.*num.*13. ad eos lectorem relego.

Quæ verò ipſius appellationis materiam tangerẽt, ſimiliter omittimus, cum non ſolùm latiori ſermone ſcripſerint *Reg.Rouit.ſuper pragm.de appellat.Gallup.in prax.cit.S.C.par.*3.*cap.*4.*à nu.*1. *Viſconti in concluſ.iur. verbo appellatio Hieronym. Nicolin.in prax. iudic. ciuil. par.*1.*num.*138.*ver.inhibitoriales, Epiſcop.Campanil.in diuer.iur.can.rub* 11.

cap.

cap.13.à num. 247. Sed & nos aliquā
inferiùs in *rit.253.&* 262. ſummatim
11 adnotamus; hic tantùm addimus, quod
plerumque accidere poteſt, vt acta mi-
nimè obſtent in ipſa inſtantia appella-
tionis, niſi fuerint in ea reproducta ex
Rotali deciſ.16.num.2. in fin. de reſtit.
ſpoliat. & fuſiùs tractat *Marius Anton.*
variar.reſol.Macerata reſol.94.num.9.
lib.1.

Dicimus inſupèr, quod etſi à Vicario
12 generali ad Epiſcopum appellatio de-
negetur, qua de re *Marant. in ſpecul.p.*
6.verſ & quandoque appellatur à num.
376. etiam in cauſis ſpeciale mandatum
exigentibus, & ſimul in litteris Vicaria-
tus conceſſis, quamuis ſpeciatim ex cu-
mulatis per *Ioan. Narbon.in tract.de ap-*
pell.à Vicario ad Epiſcopum par.1. num.
251. quin, & ſeparatim ſi illa fuerint ad-
dita verba; hęc Vicario noſtro commit-
timus, ampliantes, & extendentes prio-
rem poteſtatem per nos commiſſam, vt
ille aliorum fretus doctrinis nititur de-
fendere *num.* 255. tamen ſi à Vicario
13 generali conſtituto in aliqua tantum
Ciuitate, appellatio ſine dubio admitti-
tur ad ipſum Epiſcopum, idque pluribus
adductis tutatur *Garſia tract.de benefic.*
par.5.cap.8.num. 27. *&* 33. idemque
Narb.num. 174. exploſa contradicente
Calder. ſententia *conſ.2. de appellat. &*
Sbroz de off.Vic.lib.3.q.2.num.5. à de-
legato etiam ipſius Epiſcopi ad eūdem
itidem interponēda eſt, vt ſcripſit *Cam-*
panil.indicaco cap.13.

Tandèmque Principis generica ad-
ducta concluſio negatiua citrà dubium
reſtringitur procedere à ſententia diffi-
14 nitiua Vicarij Generalis, etenim ab il-
lius interlocutoria non eſt vetitum, quo
minus ad Epiſcopum per viam recur-
ſus à grauamine interponatur per *gloſ.*
in cap.non putamus el 2.ver. officiali de
conſuetudine in 6. aſſentiuntur inibi *La-*
pus num.1.Gemin.num.3.& Franc.nu.
4.Puteus dec.503.lib.2.Iacob. Laurent.
tract.de indic.ſuſpect.cap.4.nu.12. præ-
fatuſque *Narb. nu.* 175. & de ſententia
Vicarij foranei an appelletur ad Epiſco-
pum *Ricc.* loquitur *par.1.dec. Cur. Ar-*
chiep.8.

Verum ſi ad aliquem fuerit prouo-
15 catum Iudicem, liceat nè appellan-
ti mutare Iudicem, quem appellauit,
ab eoque variare, relegamus auidum
lectorem ad cumulata ſuper hac re per
Oſaſ. dec. Pedem. 131. ex quibus illud
potiſſimum ſeligas, nè liceat ſi priori vi-
ce ad Principem fuerit appellatum, vti-
que verò ſi ad inferiorem à Principe, &
ad eum altera vice fuerit prouocatum,
idque ſpeciatim *num.* 14. tutatur; Haud
16 tamen ignorare liceat decendium ad
prouocandum non labi, aut currere, ſi
interim de nullitate ſententiæ principa-
liter, & probabili ratione dictum fuerit,
ex *Bal.in l. contra maiores prope finem,*
C.de inoff.teſtam. cuius dictum extollit,
ac notabile eſſe teſtatur *Hipp. de Mar-*
ſil.ſingul. 152. ſuccumbens.

17 Ille verò, qui acquieuit ſententiæ
non amplius queat appellare ab illa,
vulgata ſunt iura, etiam ſi tacitè, idque
in eo potiſſimum contingit, qui ſoluit,
vel petijt dilationem ad ſoluendum, *l.*
ad ſolutionem, C.de re iudic. & conferūt
tex.in l.ſi filius emancipatus ff.de minor.
& in l.ſed Iulianus § fin.ff.ad Macedon.
(etiamſi per procuratorem præfatam
petierit dilationem, *Marſil.ſing.* 186.
id quod declarare *Vrſill.* videtur ad
Affl.dec. 78. ſed potiùs intricatè ipſum
loqui, notat *Auus meus ad Gramm. dec.*
103.*nu.*48.) *Innoc.* per illum *tex.in cap.*
quoad conſultationem nu.1.in fine, ibiq;
Abb.num.15.de ſent. & re iud. aientes
procedere, reſpectu appellationis inter-
poſitæ, non interponendæ, ſi decen-
dium nondum lapſum fuerit, cuius veri-
tas indaganda erit apud *Ceuall.* copio-
sè extricantem *opin.commu.732.pag.2.*
Dummodò ſpontè ſoluerit, & non Iudi-
cis mandato, ex *text.in l. cum ex cauſa*
iudicati ff.de appellat. Guid.Pap.ſingul.
813. & proindè *tex.ad.in l. abſolutionē,*
locum nō vendicare in ſoluente, vigore
ſententiæ S.C. quæ executionem habet
paratā, aduertit *Vrſill. add.ad Affl.dec.*
78.*n.*8. adiungens *num.* 9. etiam in ſol-
uen-

uentte, vigore laudi, de quo memor eſt *Auus meus ad Capyc.dec.68.num.1. & ad Gramm.deciſ.add.103. n.48. Auendan.de met.lib.2. cap.25.à num.24.Gallupp.in prax.S.C. par.3.c.4.n.13.*cæteras ampliationes, & limitationes tradit *Gabr.commun.opin. lib.2.concluſ.3. tit. de appell.nu.2.*Euenit etiam in eo, cuius beneficij poſſeſſionem adeptus eſt alter, ipſo ſciente, nec contradicente: cui alioquin daretur, tanquam poſſidenti de tempore motæ litis mandatum de manutenẽdo, iuxta §.*retinẽdæ inſt.de inter.* ſit nihilominùs denegandum ob talem conſenſum, *Rota in illa Ciuitatis Caſtelli bonorum* 8. *Nouembris* 1589. corã *Pãphilio, ac Narnien.Terrarũ* 5.*Nou.* 1597.corã *Litta*; eſt etiam *dec.131. nu. 1.& dec.132.etiam num.1.par.1.diuer.*

18 Tandemque licet appellatus vti aduerſarij appellatione valeat, *Borrell.in ſumm.deciſ.tit.33 de appellat. nu.*1200. *Trenta cinq.var.reſol.lib.2.reſol.6.*in eo tantum militare caſu aduertimus, quo ille ſimpliciter prouocauit, ſecus ſi in parte, & partibus, & quatenus contra; quippè, quod ſententia ſi plura contineret capita, quorum aliquod faueret appellanti, quia non diceretur ab eo prouocaſſe vtique reſpectu illius feciſſet tranſitum, neque prædictus appellatus poſſet in eo audiri, intuitu appellationis interpoſitæ ab aduerſario, *Franc.Marc. dec.143.nu.13.par.2. Magon. dec.Florent.55.ſub num.8.Surd.dec. 143.num. 3.Gratian, lib.1.diſcep.forenſ.cap.1.Viſconti in concluſ. iuris verbo appellatio ab vno*, & opitulatur *Rotæ deciſ.* 365. aliàs 23.*de re indic.in nonis*, in illis verbis, *nam ex quo per vnam partem fuit appellatum à tota cauſa*, ſed conſule *Afflict.& Vrſill.dec.* 173. *de Franch. dec.* 141.*dec.*467.*n.*2.*dec.*658.*n.*1.*Gratian. dec.* 23.*Io.de Amicis conſ.*92 *R. Valẽz. conſ.49.num.19.lib.1.*Et quod in Gallia ſimpliciter appellans, inuito appellato, renunciare valeat; teſtatur *Rebuff. ad conſtit Galliæ tom. 3. tit.de appellat. & indic.art.15.Gloſ.2 num.17.* cuius meminit *Prat.ad Muſcatell.lib.2.p.2.gloſ. reſcribetur ver ſed non iniucunda.*

Appellatio verò ab vno ex condemnatis facta, omnibus eandem habentibus cauſam prodeſt, quamuis ſententia plura, ſed annexa, vel connexa contineret capitula, *Galluppus d.par.3. cap. 4. n.10. D.Conſil. Rocc. tom.2. reſponſ.17. num.* 13. Quod ſi vnus ex condemnatis appellationi renunciauerit, an alter poſſit ea vti, *Vrſill.ad Affl.dec.89.nu 3.* alijque adducti per *Gallupp. cit.loc. nu.* 12.Hæc pauca, & notabilia in iſta materia, Lector, percurrere nè recuſet.

RITVS SEPTIMVS.

Officiales non exeant ab hac Ciuitate abſq; Proregis licentia.

ITem quod nullus Officialis debeat recedere à dicta Ciuitate Neapolis, & extra ipſam Ciuitatem ſe perſonaliter conferre, nec infra Regnum nec extra Regnum ſine expreſſa licentia Locumtenentis petita, & obtenta prius ab eodem Locumtenente, ſeù Magiſtro Iuſtitiario, ſi perſonalitèr eo tempore reſideret in prædicta Ciuitate Neapolis. Item, quod in dicta Curia nullus Officialis per ſubſtitutum ſuum poſſit ſeruire, ſed debeat perſona iter ſuum officium exercere.

SVMMA RERVM.

1 *Quæ ſit commmunis omnium vtilitas, quæ Ciuium concordia, ſi Magiſtratus in Vrbe adſit, oſtenditur.*
Damna, quæ ex illorum abſentia Reipublicæ proueniant, demonſtrantur.
Naui ſimilis eſt Reſpublica.
Rex non debet indulgere ſomno, niſi

ha-

habeat fidum, & vigilem Præfectum.

2 *Officiales Regij, & Baronales, tum iure communi, tum Regni recedere nequeunt à loco officij.*

Etiam iure hiſpanico id prohibetur.

Completo tempore debent expectare ſucceſſorem.

3 *Excell. de Pinnoranda Comes nouis ordinibus diſceſſum ex Vrbe Magiſtratibus interdixit.*

4 *Principes multum delinquunt, ſi abſint ab Vrbibus, & exemplis comprobatur.*

5 *Summus Pontifex non poteſt deſerendo Almam Vrbem alio in loco cum Curia reſidere.*

Cardinales à Curia abeſſe non valent, abſque ipſius Papæ licentia.

Qui ſi ſint Epiſcopi excuſantur à reſidentia, & fructus beneficiorum percipiunt, etiam non reſidentes.

6 *Ignominioſum eſt militi in acie fugam capere, & quæ ſit pœna.*

Quid ſi diſcedat non animo deſerendi militiam, ſed ad finem proſpiciendi parentum valetudini, an deliquiſſe dicatur, ſi poſt aliquot menſes reuertatur?

7 *Vaſſallo, & ſeruo probroſum eſt dominum ſuum in prælio periclitantem derelinquere.*

8 *Poſſit nè magiſtratus tempore peſtis ex Vrbe diſcedere, inquiritur.*

Excell. Comes de Caſtiglio Officiales, qui ſe in fugam hinc contulerunt anno 1656. aliqua pœna affecit, extra Vrbem diù retinendo.

Perpauci tamen eo tempore fuere è Magiſtratibus, qui mortis metu alio fugerint, cæteri publicæ vtilitati operam nanarunt, è quibus nonnulli victimas ſe ſe immolarunt.

Magiſtratus nomen non eſt feliciſſimi, ſed vigilantiſſimi, non deſidiæ, non ſocordiæ, ſed laboris, diligentiæ, & curæ; & alia traduntur.

9 *Salarium debet conſequi pro tempore abſentiæ, ſi cum licentia diſceſſit.*

Quid in lectore, inquiritur, vtrū honorariū illi præſtetur iuxta determinatarum numerum diſputationum, aut verò annuo muneri reſpondeat.

10 *Quod ſi tempore ſtatuto non redierint, integro ſalario priuantur.*

A qua mulcta excuſantur, ſi caſu, & iuſtè fuerint impediti.

Cauſa potens erit infirmitas.

Sanitas, ſi aliter recuperari non poteſt, an impunè poſſint abire, inſalutato ſuperiore?

11 *Si durante abſentia alius ſubrogetur, ſalarium ſubrogato tantum debetur.*

12 *Beneficiatus non valens percipere fructus, ſi non reſidet, illos percipit, ſi fuerit abſens ex cauſa publicæ vtilitatis, vel Eccleſiæ, vel ordine ſuperioris, vel ex cauſa ſtudij.*

Sed an diſtributiones quotidianas, quæ ijs, qui interſunt tantum dantur.

Quid ſi conſuetudo ferat, & praxis Capit. Neap. remiſſiuè recenſetur.

Et ſi facto Capituli fuerit impeditus.

13 *Collegium Neapolitanum, quibus Senatoribus conſtet.*

14 *Pecuniaria munuſcula illis debentur pro Doctoratu, dummodo adſint in Collegio.*

15 *Officiales noſtri, & aliquando alij, qui pro Regia, vel publica vtilitate abſũt, ſunt exempti ab acceſſu ad Collegium, & ipſis abſentibus dantur munuſcula.*

16 *Eminentiſſ. Cardinalis Philamarinus Archiepiſcopus Neapolitanus, vnus ex quatuordecim ſenioribus iureperitis Collegij, pecuniæ munuſcula, an conſequi debeat, quamuis in Collegium non accedat.*

Caſus deciſus, & diploma Collateralis Conſilij recenſentur.

Nonnulla de ſublimi Cardinalatus dignitate traduntur.

17 *Officialis ſeruire non poteſt per ſubſtitutum.*

18 *Feudi deuolutio contingat nè ex ingreſſu feudatarij tantummodò in Religione, an ex profeſſione in ea emiſſa.*

Quid in Nouitia.

Quæ

QVę ſit communis omnium vtilitas, quæ Vrbium fauſtitas, quæ ciuium concordia, ſi præſto ſint
1 Iudices, ſi Magiſtratus adſit, nemo audet in contentionem, aut in controuerſiam vertere, adeò vt nihil eorum abſentia perniciofius iudicetur; Præficitur ad ſalutis tutamen, ad vitæ propugnaculum Iudex, qui ſi longius, aut diutius abſit ab Vrbe,quot vitia graſſabuntur in populo, tot apertæ erunt fauces ad exorbēdum Ciuitatis cruorem, ſalutemque euertendam; Volitant quaſi vultures ad rapinam, ad cædem ſceleſti homines, circumeunt furioſi in perniciem omnium inhiantes,quam aſſiduè,vel inferunt, vel minantur, quibus, dum abſunt Reipublicæ Miniſtri, ſi pateat aditus in Vrbem, effreni ſtatim licentia, triumphat impietas, intereunt homines diripiuntur bona, ſeditiones inſurgunt, Religio ipſa violatur; Naui ſimilis eſt Reſpublica, cui ſi claui gubernator deſit, ſtatim in ſyrtes, in ſcopulos incidet, ac certum naufragium; non ſemper excelſa murorum faſtigia, turres, & propugnacula Vrbem tuentur, hoſtemque propulſant, etenim ſi abſint ab illa iuris miniſtri,continuò ciuili bello,ac ſeditionibus deuaſtatur, Magiſtratus præſentia lites euellit; contentiones præcidit; improborum audaciam coercet; proborum ſaluti conſulit,pacem ſeruat,omnes denique in publicam tranquillitatem pullulātes vitiorum ſtirpes auerrūcat; Vnde *Plato lib.3. de legib.* ſcriptum reliquit, Magiſtratus in Vrbibus noctu vigilantes hoſtibus terrori eſſe, & cum Philippus Rex Macedo in Caſtris exiſtens obdormiuiſſet in vtramq; aurem, è ſomno experrectus; Tutò dormiui, inquit,vigilauit enim Antipater (& addit *Plutarc.* hoc referens) ſubindicans non eſſe Regum indulgere ſomno prçſertim in bello, niſi habeant fidum, & vigilem Præfectum.

Quæ cum ita ſint, nè officialium abſentia Vrbibus noceat,neu iaceat propterea veluti in tenebris Reſpublica (ſoli enim ſimiles ſunt Iudices, qui lucem æquitatis omnibus ad virtutem præferre debent) meritò Ritus Conditores expreſsè prohibuere Officialibus Ciuitatis fines excedere, abſque expreſſa venia à Locumtenente obtenta, quem receſſum ius etiam commune interdixerat ad breue quoque tempus, *in l. illud 15. ff. de offic. Præſid. Illud, Martianus* inquit, *obſeruandum eſt, nè qui Prouinciam regit, fines eius excedat, niſi voti ſoluendi cauſa: dum tamen abnoctare ei non liceat, in l. ſi quis decurio la prima, C. de decurion. lib.* 10. cuius vigore hanc ſtatuit reſolutionem licentiatus *de Piſa in ſua Decur. Piſan. lib. 3. cap. 2.* Rexq; Robertus *in cap. Regni* 211. implicitè hoc prohibet cum pœnam ſtatuit reddendi duplicata gagia,ſi recedant abſq; licentia. Cauetur inſuper apud *Hiſpanos in l. 10. tit. 16. lib. 2. ordin. Reg.* quod Correctores, Prouinciarumq; Prçſides continuò reſideant,ſalariumque pro tēpore reſidentiæ dumtaxàt percipiant, neque exeant extra fines ſuæ Prouinciç, nec per noctem vnam, de quo meminit *Fragoſ. de regim. Reipub. p. 1. lib. 4. de ſtipend. Magiſtrat. debit. diſp. 9. n. 62.*

Quæ nedū Principis officiales Neapoli commorantes,ſed quoſcunq; alios,ſi-
2 uè Regios, ſiuè Baronales complectūtur, & vſus, atq; obſeruantia ſic obtinuit, teſte *Carau.* hoc eodem *in ritu n.* 2. & confirmat *Auus meus ad Capyc. dec.* 125. *num.* 1. *Gizzarell. dec.* 30. qui ſermocinatur de Præſide, à Prouincia ſibi commiſſa,abſente abſque licentia, cuius *deciſ.* rigorem moderandum arbitratur *Reg. Tapia de præſtant. Reg. Cancellar. tit. de poteſt. num. 68. Reg. Rouit. ſuper prag. 8. num. 2. de offic. Iudic.* & declarat *Angel. Scialoya in prax. forind. cap. 19. à num. 27. Vin. dec. 356. lib. 1.* non leui pœna mulctandos Baronum officiales deſerentes officia, & præſertim illorum priuatione aduertit, & de Conſiliarijs Regijs loquitur *Boer. de auth. magn. Conſil. num.* 153. & in Auditoribus Prouinciarum ſanciunt *Reg. Pragmat. 7. 8. & 17. ſub tit. de offic. Iuſtit.* meminitq; poſt *Carau. rit. 64. n. 3.*

O & Tap.

*& Tap loco adduct. Thor. ad Io. Grand.
de bello exul. ad ſpecul. 69. pag. mihi* 51.
Capibl. prag. 5. *de Baron. n.* 105. *D. Cōſ.
Rocc. lib. 2. reſp* 65. *à n.* 13. hunc ritum,
& Carau. adducens, & ordines Collate-
ralis Conſilij reſcribit *Danza de pugna
DD. t. 1. tit de offic. Auditor. cap. 1. n. 6.*
quodq; ſeruari etiam in Aduocato fi-
ſcali deciſum indicat *Vin. deciſ.* 37.
num. 14. *lib.* 1. Quin? nec annualis
officialis completo officio queit inde
diſcedere, niſi poſt ſucceſſoris aduen-
tum, iuxta *pragm.* 4. *de offic. Iudic.* quę
inſuper pœnam adiungit ipſo iure in-
currendam inhabilitatis ad exercenda
ſimilia officia, confirmatam poſtmodum
prag. 10. *eod. adducto tit.* & nos dixi-
mus *in ritu* 2. *ſub num.* 49. *&* 54.

In continuis huius Regni Proregis
determinatum tradit *Praſ. de Franch.
dec.* 455. fuiſſe vnum ex illis ab officio
amotum ob eius diſceſſum extra Ciui-
tatem abſque venia, dum illis diſceſſus
exactim prohibetur, ex *pragm. edita de
menſe Iunij* 1589. quæ haud redacta
reperitur *in vol. pragm.* & concinit *tex.*
tempora diſtinguens, atque de aſſiduis
loquens qui continui appellantur *in l.*
3. *Cod. de domeſtic. & protector. lib.* 12.
cuius meminit *Amend. ad Franch. dec.
mem.* 455. *num.* 2. *Carau. in hoc ritu*
allegans.

Propterea Excell. Prorex Comes de
3 Piñoranda nouis ordinibus diſceſſum
ex Vrbe Magiſtratibus interdixit, qui-
bus nec ad modicum tempus, & in
vacationibus eiuſmodi facultas, extra
Vrbem, ſcilicet ſeſe efferendi, concedi-
tur.

4 Principes quoque in hoc multum
delinquunt, quod nimirum abſint ab
Vrbibus, Oppidis, vel Ditionis ſuæ pa-
gis, cum maximo ſubditorum detrimẽ-
to, quibus abſentes, nec prouidendum
in egeſtatibus curant, neque eorum cri-
mina punienda, vel innocentiam de-
fendendam ſuſcipiunt, ex quo fit, vt ſce-
leſti homines arrogantiores euadant,
bonique magis opprimantur, ad quod
aduertens *Sanctiſs. Gregorius* exclamat,
periculoſum eſſe proretam in tranquil-
litate deſerere nauem, & multò magis
in fluctibus; Exemplo ſint Hæbreorum
populi, quos quadraginta annorum in-
terſtitio Moyſes illorum ductor nun-
quam deſeruit, at cum per quadraginra
dies accepturus à Deo legem in Mon-
te Sinai, inſigni vice ſui Gubernatore
relicto Aaron, à populo ſe abſentaſſet,
ſtatim ille conflans, & adorans vitulum
aureum in Idololatriam lapſus eſt.

Chriſti proindè Vicario deſerere Al-
5 mam Vrbem, non licet, aut alibi cum
Curia reſidere, *Epiſc. Iſern. Marc. Ant.
Genuenſ. in opuſc. Nauic. Petri c.* 13. à
qua nec Cardinales abeſſe valent abſq;
ipſius Summi Pontificis venia, *Menoch.
de arbitr. Iudic. caſ.* 185. *Viu. dec.* 365.
Afflict. dec. 289. *Anus meus ad Capyc.
dec.* 125. *num.* 1. etiam ſi hi ſint Epiſco-
pi, excuſantur enim à reſidentia *Hieron.
Gigan. de reſident. Epiſc. cap.* 17. *num.* 3.
Augustin. Germon. de Card. §. *tibi quoad-
uixeris n.* 10. *& Oldrad. conſ.* 48. & poſ-
ſunt beneficiorum fructus perſonalem
aſſiſtentiam, & curam requirentium,
percipere non reſidentes, *cap. cum di.
lectus de Cleric. non reſident. Oldrad.
coſ.* 46. *Pauin. de viſitat q.* 10. *nu.* 38.
Villad. de Cardin. q. 13. *num.* 62. *Lau-
denſ. de Cardin. q.* 68. *tract.* 20. *Man-
fred. q.* 42. *priuil.* 6. *Brunell. de poteſt.
legat. concluſ.* 6.

Sic Militi quamuis vulnerato igno-
6 minioſum eſt, ſi contra diſciplinam mi-
litarem, & ſacramentum militiæ, ab acie
profugiat, & commolitones ſuos, quan-
do hoſtibus eſt reſiſtendum, in ſummo
vitæ periculo deſerat, & capitis pœna
ille mulctatur, *l.* 3. *in fin. l. omne deli-
ctum* 6. §. *qui in acie, ff. de re milit. l.* 1.
in princ. l. 2. *ff. de his qui not. infam. l.
cum per abſentiam, Cod. quib. non obſt.
longa tempor. præſcrip. Vrſill. ad Affl.
dec. indic.* 289. *nu.* 1. *Petr. Gregor. ſyn-
tagm. par.* 2. *lib.* 19. *cap.* 10. *num.* 16.
quod ſi tale facinus patrauerit pacis
tempore, Iudicis arbitrio plectitur, *Io:
de Platea in l.* 1. *C. de deſertor. lib.* 10.
quodque explicat *Thor. in ſupplem.*
com-

Digitized by Google

compend. verb. Miles aufugiens.

Quid ſi diſcedat nõ animo deſerendi militiã,ſed ad finẽ proſpiciendi parentũ valetudini, an in pœnam incurrat,ſi poſt aliquot menſes reuertatur? Negatiuam aleam in gratiam militis, ex *tex. in l. qui cum eo, §.fin.ff.de re milit.* ſuſtinent *Felin. in cap. cum quidam de iureiur. Roman. in l. ſi verò, §. de viro, ff.ſolut. matrim. P. Azor. inſtit. moral. par. 2. lib. 2. cap. 3. verſ. Quinto quaeritur.*

Affirmatiuè reſpondent *Ioſeph de bell. Iudaic. lib.8. Claud. Cator.de iur. milit. lib.3.c. 3.* & diſputato articulo *Tullius Criſpoltus in lib.caſuum militariũ caſ.9.* tradit ita ipſum iudicaſſe, cuius *Criſpolti* determinationem nimis duram, & ab ea in decidendo recedendum indicat *Franc. Mar. Prat. ad Paſchal. de patr.poteſt.par.3.cap. 3. ad nu. 19.verſ. Ego verò*. Qua tamẽn pœna afficiatur Capitaneus licentiam præbens ſtipendiario commoranti, *Gloſ.* obſeruat *in l. 1. C. de commea.*

Ad inſtar ſerui, & vaſſalli, cui quàm glorioſum domino ſuo, vel in ſummo,
7 ac certo vitæ diſcrimine adeſſe, & mortem pro eo nedum timere, ſed & fortiter,ſi res petat, oppetere: quemadmodum ſe geſſiſſe Philocrates C. Gracchi Opimij Conſulis ſeruus dicitur, qui cõprehenſus vna cum Domino ab hoſtibus, ita corpore ſuo illius corpus, veluti ſcuto texit, totumq; complexus eſt, vt nullum ad eum vulnus, niſi per corpus ſuum antè transfoſſum deſcendere potuerit: tàm probroſum, plenumq; ignominia eſt, dominũ ſuũ in prælio periclitãtem derelinquere, *c. vnic. in princip. quib. mod. feud. amitt. cap. vnic.§.Item qui dominum, quæ fuit prim. cauſ.beneſ. amitt.* & illius honorem non tueri, *Rimin. iun. conſ.174. n.37. Cephal. conſ. 295. num.21.* quod in ſeruo reprehenſibile demonſtrant *tex. in l. 1. §.cum dominus 31. & §. tuliſſe autem 35. l. cum dominus occiditur 19. ff. ad S. C. Silan. & Claudian.*

Verùm poſſit nè Magiſtratus tempore pe-
8 ſtis ex Vrbe diſcedere abſque licentia, in controuerſiam reuocatur; Et iuſtam illam præbere cauſam excuſationis, indicant *Neuiz. conſ. 51. num. 10. Ricc. in prax. reſol. 356. Menoch. de arbitr. lib.2. centur.2. caſu 153. num. 11. Ripa de peſte tit. de priuil. contract. nu. 143. Philibert. Marchin. de Bello Diuino p. 1.c.5. Henric.Boich.in c.quoniã frequenter, 5.vt lite nõ conteſt. Moneta de diſtrib. quotid.p.2. q.5.n.76. Farinac.in prax. crim. q.61. n.85. Medices de caſib.fortuit.p.2. q.6. num.49.* vt propterea illi, etſi abſenti, debeatur ſalarium, reſoluerit Senatus Cathaloniæ die 24.Nouembris 1654. apud *Io:Paul.Xammar. rer. iudicat. definit.51. par. 1.*

At Excell. Comes de Caſtiglio Regni Prorex anno *1656.* quo tempore funeſtiſſima lues in hac Vrbe, & toto ferè Regno graſſabatur, de qua meminimus in *proœm. ſub nu. 33.* Magiſtratus, qui ſe in fugam hinc contulerunt ſine pœna eſſe non voluit, etenim cùm ex toto peſtilentia iam deſiuiſſet, diù extrà Vrbem detinuit, quamuis, quæ erat tanti Principis clementia, plurimas eo tempore illis Prouincias, magnaque obeunda in Regno munera demandauit. Perpauci tamen fuere è Magiſtratibus,qui peſtis metu, mortiſq; aliò fugerunt; cæteri enim magno pietatis ſenſu, ſummoq; in patriam amore publicæ vtilitati magna omnium admiratione operam nauarunt, è quibus nõnulli etiam Ciuium ſaluti quaſi victimas ſeſe immolarunt.

Equidẽ inficiari minimè poſſum magiſtratus, eo quod publicæ felicitati vacare debeant,omni libertatis motu,ſenſuq; priuari, quamobrem non ſuis, ſed alienis commodis ſtudere ipſos oportere; propter populos magiſtratum eſſe fatendum eſt, eiuſque officium illud eſſe, vt omnium ſaluti proſpiciat, omnium malis medeatur. Magiſtratus nomen non eſſe feliciſſimi,ſed vigilantiſſimi,nõ deſidiæ, non ſocordiæ, non otij, non voluptatis, ſed laboris,diligentiæ,curæ, prouidentiæ, nec tàm honoris, quàm

oneris munus eſſe ſibi ſuadeant.

Quod de Marco Aurelio mirabatur *Dion.* quod ſcilicet nihil ſcribere, aut facere negligenter ſoleret, ſed vel in minimis rebus diem ſæpènumero conſumeret, vt publicæ felicitati accuratiſſimè operam daret; ſi quid prætermiſiſſet, vel in minimis rebus, non putabat ſe poſſe in cęteris effugere calumniam, hoc ipſum de Magiſtratibus affirmandum foret, vt communi bono perfectiſſimè conſulatur.

Salarium autem deberi officiali diſcedenti cum licentia, etiam pro tempore abſentiæ deſumitur, ex *l. in ſacris, C. de proxim. ſacr. ſcrin. lib.* 12. & determinauit multis freta auctoritatibus *Rota Marchiæ*, teſte *Ant. de Amat. deciſ.* 52. præſertim *ſub n.* 7. *Gratian. deciſ.* 200. concludit etiam *Franc. de Ponte in ſuo tract. de poteſt. Proreg. tit.* 7. §. 5. *ſub num.* 16. & ex *Carau.* hoc *in ritu n.* 2. *& Tapia in cap. Regni* 35. *tit. de offic. conſtit.* tradit *Capiblanc. to.* 1. *de Baron. prag.* 5. *num.* 91. *Nouar. de elect. fori q.* 35. *num.* 13. *Ann. conſ.* 42. *n.* 25. *Ricc. collect.* 2466. & de Doctore ad legendum conducto, loquitur *Roman. ſing.* 453. & inſequitur *Horat. Viſconti in concluſ. iur. verb. Abſens cum licentia*, *Thor. t.* 2. *compend. deciſ. verbo Abſens*.

9 Hinc modica intermiſſio cuiuſdam lectoris primarij in Florentiſſima Academia Neapolitana, qui vt coram daret, & acciperet vltimum vale dilectiſſimæ coniugis illicò ad ipſam peregrè profectus eſt, anſam hæſitandi præbuit, num ſcilicet Reuerendiſſimus Academiæ Præfectus poſſit, & valeat teſtari de integra illius muneris impletione, an potius debeat vacationis rationem habere, adeoùt in ipſa ratione habenda fructuum rata conſideretur, de qua quidem ratione, rationem nullam habendam exiſtimaui, & non immeritò, quãdoquidem honorarium, quo honoratur lector, minimè præſtari arbitror iuxta determinatarum numerum diſputationum, ſed annuo muneri reſpondere, vt ſic quid vniuerſum in ſingulos annos debeatur, non autem quid ſingularitèr ſingulis diſputationibus acquiratur, *arg. l. in ſingulos, ff. de annu. leg.* quod ex eo patet, nam in huiuſcemodi honoraria præſtatione cuiuslibet anni ingreſſus conſideratur quoad acquiſitionem pertinet honorarij annui in beneficium hęredum mortuo profeſſore, ad tradita *in l.* 1. §. *diuus, ff. de var. & extraord. cognit. & in l. in diem, ff. de offic. aſſeſſ.* & à nobis *in ritu ſeq.* ex quo fit, vt in ineunda anni computatione, tam modicæ intercapedinis nulla ratio habeatur, vt quotidie videmus in Magiſtratibus huius Fideliſſimæ Ciuitatis, qui annua ſtipendia merent, quæ indiminuta ſoluuntur, etſi pluribus diebus curialibus curiam minimè rexerint. Quod tãtò magis militabit, ſi iuſta cauſa concurrerit, quibus conferunt lepidè exarata à *Mario Giurba par* 1. *integr. obſer.* 30.

10 Dummodò tamen tempore ſtatuto redierit, aliàs integro ſalario, tùm profeſſor, tum Magiſtratus priuabitur, *l. hac lege, C. de proxim ſacr ſcrin. lib.* 12. *Surd. conſ.* 42. *Io. Ant. Nouar. poſt Carau. in hoc ritu, in l. Iudices C. de annon. & tribut. lib.* 10. *num.* 8. *in fin.* à quamulcta excuſabitur ſi caſu, & iuſtè fuerit impeditus, *Borgn. deciſ.* 25. *par.* 2. *Capyc. dec.* 125. *Valenz. conſ.* 4. *Capiblanc. de Baron. t.* 1. *ſingul.* 107. & cauſa potens erit infirmitas, *Luc. de Penn. in l. quicumq; verſ. ſcias etiam, C. de diuerſ. offic. Cabed.* 1. *par. dec.* 8. *nu.* 30. *Thom. Actius in tract. legal. de infirm. p.* 1 *cap.* 24. *n.* 9. *Maſcard. de probat. concluſ.* 7. *num.* 11. adeò vt ſi morbi vis vrgeat, & aliter non poſſit ſanitatem recuperare, impunè valeat officialis inſalutato ſuperiore abire, ſi vera fantur, *Azeued. in l.* 6. *cum l. ſequenti num.* 5. *lib.* 3. *recop. Rebuff. in prax. lib.* 2. *tit. diſpenſatio de non reſidendo*, *Flor. Diez q.* 8. *nu.* 28. quos inſequitur *P. Fragoſ. de Regim. Reipub. par.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 9. *num.* 61. & poſt *Reg. Tap. in cap. Regni Caroli* 35. *num.* 9. tradit *Io: Ant. Nouar. mem. loco poſt n.* 8. quod nullo modo admittit *Danza de* pu-

pugn.DD. tom.2. tit. de offic. Præſid.c.
3. n. 15. tradens non licere diſcedere
ab officio quauis cauſa , ſine licentia
Dom. Proregis , ſub pęna etiam priua-
tionis ab officio , quæ an incurratur ,
abſq; declaratoria inquirit *Auus meus*
ad Gramm. dec.40. num.9.

Quod ſi durante abſentia alius loco
11 ſui ſubrogetur, ſalarium ſubrogato tan-
tùm deberi , aduertunt *Surd. conſ.42.*
Capibl. cit. tract. ſing.137.

Hinc Beneficiatus non valens perci-
12 pere fructus, ſi non reſidet in beneficio,
vt *in tot.tit.de Cleric.non reſid. in 6.* illos
percipit, ſi fuerit abſens ex cauſa publi-
cæ vtilitatis, vel Eccleſiæ, vel ordine Su-
perioris , *c. de cætero , c. ad Audientiam*
de Cleric. non reſid. Reg. de Ponte conſ.
92 lib.1. Reg. Valenz. conſ.4. nu.154.
Cald. conſ. 17. de præb. Marta vot.233.
Barboſ. ad Concil. Trid. ſeſſ. 24. de re-
form. cap. 12. nu.103. etiam ſi abſit ob
vtilitatem Eccleſiæ priuatæ, *Pariſ. con-*
ſil. 32.num.19.lib.4. latè *Mareſcott. lib.*
2. variar. reſol.cap.32. Ricc. dec.347.
num.8.p.4. Mari ad Gizzar. dec.63.n.
9. Caball. caſ.294.num.118. centur.3.
vel ex cauſa ſtudij cum licentia , *Ricc.*
dec.220.num.12.par.1.& dec. 44. n.6.
p.3. Mut. to.5.capit.Sicil. cap.337. n.3.
Danz.add.to.2. de pugn.DD. cap.1. de
abſentia n.15. Bonac. diſp. 2. q. 5. punct.
4. §.9. num.2. Viu. dec.311.

Non tamen diſtributiones quotidia-
nas , quæ ijs tantùm, qui interſunt, dan-
tur , ex *Trid. ſeſſ. 24. cap. 12. Seraph.*
dec.1131. num.2. deciſ. 1140. Ludouiſ.
dec. Rot. 154. num.4. Megal.var.reſol.
t.2. reſ.175. num.7. Epiſcop. Campanil.
in diuerſ. iur. canon. rub.7. cap.6.n.15.
Reg. de Marinis lib.1. quotid.reſol.c.41.
Viu. dec. 88. num 1. Nouar. qq.forenſ.
centur.1.q.45. omnem improbans con-
trariam conſuetudinem, quam potiùs
corruptelam eſſe annuit , quamuis con-
trarium ipſemet *Nouar.* fateatur , ſi ita
ſit conſuetudo licitè præſcripta *in tract.*
de grauam.vaſſall.in prælud. 8 num.37.
tom.2. memor praxis, qua vtitur *Reuer.*
Cap. Neapolitanum, Santarel. var. reſol.
q. 10. Cened. q. Canonic. c.1. quas etiam
deberi , ſi facto capituli fuerit reſidere
impeditus , dictum fuit *in Salamantina*
fructuum 2. Iunij 1617. coràm *R.P.D.*
Remboldo . Sunt, & alij caſus, quibus ab-
ſentes non amittunt quotidianas diſtri-
butiones, quos recenſent *Ricc. reſol.70.*
par.2 prax. Eccleſ. Monet. de diſtribut.
quotid. p.2. q.7. & 11. Reg. de Marin.
add. lib.1. cap.40.

Et in pręclariſſimo Neapolitano Col-
13 legio , quod ſex , & viginti ſeniores
Iureperiti conſtituunt, ſexdecim videli-
cet , qui promouendi doctrinam, cæte-
raſque animi dotes pro Iuris dignitate
requiſitas cognoſcunt, quatuor promo-
tores , qui magiſterij laurea donan-
dos ex more Doctoribus adſcribant .
Cæteri verò ſupra numerum , & te-
14 ſtes habentur, quibus omnibus pecu-
niaria quædam munuſcula diſtribuun-
tur, dummodò adſint, & accedant, vt ex
priuilegio Reginæ Ioannæ , ſatis apertè
conſtat , reſcripto per *Reg. Tap. de iur.*
Reg. lib. 2. tit. de offic. magn. Cancell.
pag.407. cuius meminimus *in proœm.*
num. 9. Paris de Puteo de Syndic. verbo
Salarium, c.50. colum.2. Marin. Frecc.
de ſubfeud. tit. de offic. magn. Cancell.
num.11.

Hæc tamen generalis diſpoſitio re-
15 ſtringitur in Regijs Miniſtris , qui pro
Tribunalibus ſedent, & publicæ vtilita-
ti vacant , ſiuè id officiales ex priuile-
gio, & immunitate conſequantur, vt ar-
bitratur *Reg. Sanfel. in add. ad dec.324.*
num.21. ſiuè ex gratia , vt fatur *Conſ.*
Theod. alleg.49.num.12. Recch. in gloſ.
priu.§.4.n.70. et 71. quinĩ ſæpè multorũ
beneficio, qui vel pro publica, vel Regia
vtilitate abfuerũt indulgetur, ijq; ab eiuſ-
modi lege ſoluuntur, *Conſil. Theod. al-*
leg. 49. num.50. Reg. Valenz add.conſ.
4. Reg. de Ponte conſ. 92. num.21. vol.
1. & alias de rigore iuſtitiæ id ipſum
deciſum fuit ſub die 27. Septemb. 1588.
in beneficium Io: Franciſci Seuerini, qui
impeditus ob electatus officiũ , emolu-
menta conſequutus fuit , etſi ad Colle-
gium nõ accederet, *Recch. add.§.4.n.69.*

Qui-

Quinimò Io. Franciſcus de Ponte cum Regentis munere, ſeù Magiſtratu, ſumma omnium admiratione, ac laude ſeſe abdicaſſet, vt totum ſe Deo inter Clericos Regulares, Theatinos vulgo dictos, religioſam in ſeruitutem conſecraret, iſtiuſmodi munuſcula pecuniæ recipiebat, quamuis in Collegiū minimè accederet, ipſomet teſte *in tract. de pot. Proreg. tit. de Elect. official.* §. 8. *nu.* 15.

Hinc factum eſt etiam, vt Eminentiſs. D. Cardinalis Aſcanius Philamarinus,
16 pietate, doctrina, atque prudentia præclariſſimus Ciuitatis noſtræ Archiepiſcopus, vnus è quatuordecim ſenioribus Iureperitis anno .ſ. 1607. Doctoribus adſcriptus, prædicta pecuniç munuſcula ſibi deberi contenderit, quamuis in Collegium non accederet, hocque ex Cardinalatus dignitate, quo nihil in Eccleſia Dei ſublimius eſt à Pontificatu, & præfertur etiam omnibus Patriarchis *Iacobatius de Concilijs lib.* 1. *num.* 172. *Vuolf.* apud *Dominic. Arumeum in diſcurſu Academico de iure publico vol.* 2. *diſcurſu* 30. *theſ.* 50. *lit. B.* reprobato *Pacian. de probat. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 141. affirmante Cardinales præferri alijs Patriarchis, exceptis Conſtantinopolitano, Alexandrino Antiocheno, & Hieroſolymitano. Ideóq; communibus regulis, atque ſtatutis ſubijci minimè debet, *cap. quia periculoſum de ſent. excomm. in* 6. *Laudenſ. de Cardin. q.* 62. *Mandoſ. de infirmis reg.* 19. *q.* 2. *Alban. de Cardinal. q.* 42. *German. de ſacr. immunit. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 56. *Zecch. de Repub. Eccleſ. tit.* 3. *de Cardin. n.* 9. *priuil.* 11. *Cucc. lib.* 2. *Inſtit. Canonic. tit.* 4. *num.* 77. *Baldell. tom.* 1. *de legib. lib.* 50. *diſp.* 42. *n.* 4. *Sebaſt. Cæſar. de Hierarchia Eccleſiaſtica p.* 1. *diſp.* 1. §. 50. *num.* 12. *Cardin. Tuſch. lit. C. concluſ.* 100. *num.* 127. Etenim ſi Regijs Senatoribus, eo quod publicis occupationibus detineantur, indulgetur, vt abſint à Collegio, potiori quidem ratione Cardinali Archiepiſcopo id ipſum concedendum erit, qui totum ſe muneri ſuo, eique quammaximo impendit, nemo enim ignorat, quàm ardenti ſtudio, quantaq; animi vigilantia illud exerceat.

His ductus rationibus, alijſque quàm plurimis D. Iulius Caponus inter Aduocatos facilè primus, Veſpertinæ prælectionis in hac iuris Academia publicè Doctor pro Eminentiſſimo diſertiſſimè aduocationem ſuſcepit. In contrarium verò Collegij Senatores præſuppoſuere nullum Cardinalis inſtantiæ locum eſſe, iuxta exarata à *Conſ. Theod. alleg.* 49. *& Montan. controu.* 31. ideòq; decretum fuit ab eodem Collegio non debere Eminentiſſimum emolumenta conſequi, niſi quando acceſſerit.

A quo decreto Emin. ad S. C. (teſte de *Franch. dec.* 234. *n.* 9. quem laudat *Taſſ. de antefat. verſ.* 3. *obſeru.* 3. *n.* 255.) in prędicti Collegij prouocationibus Iudicem appellauit, & Dom. Conſiliario Aloyſio Gāboa cauſa demandata fuit.

Pendente adhùc in S. C. articuli deciſione Excell. Comes de Piñoranda Prorex, præuia ipſius S. C. conſultatione ſibi habita apud Collaterale Conſilium, cum cognouiſſet in hoc caſu militare eaſdem rationes, propter quas Regijs Miniſtris indulgetur, vtpotè iuſtitiam publicè adminiſtrantibus, proptereà habita ratione ſublimis Cardinalatus dignitatis, iuſſit Prorex iſtiuſmodi pecuniaria munuſcula, quamuis non accederet, diſtribui Eminentiſs. vti & reliquis Collegis, dum inſigne magiſtralis laureæ Auditoribus confertur, & priuilegio Reginæ Ioannæ diſpenſauit, quod tamen reliquis exemplo non ſit, addiditque Prorex de eiuſmodi deliberatione ad Regem D.N. ſe ſcripturum, à quo approbari etiam poſſet, vt ex diplomate liquet cōdito ſub die 25. mēſis Aprelis 1659. regiſtrato in part. 5. àt. penès Mag. Ianuarium de Amico à Mandatis Sribam.

Qua quidem in re non minus admirandam exiſtimauerim Principis pietatem, & erga ſacram Cardinalatus dignitatem reuerentiam, quam ipſiuſdem Cardinalis iuſtam contentionem: neq; enim pecuniarū cupiditate, adductum

cum

eum ad ea ſibi munuſcula contendenda ſuſpicari fas eſt, ſed ęquitatis potiùs, charitatiſque inſtinctu, qui non in ſuam illa rem conuertere voluerit, ſed Aſceterio Capucinarũ Reformatarum huius Ciuitatis addixerit, vbi tres, & triginta Sacræ Virgines ex eleemoſynis, & diuinæ Prouidentiæ pęnu, ſub auſpicijs S. Franciſci conuiuunt, maxima apud omnes ſanctitatis opinione, virtutumq; admirandis exemplis florentes.

Dum autem ritus, ibi, *Item quod in dicta Curia*, denuò cõfirmat conclusio-
17 nem, quod nullus officialis valeat per ſubſtitutum ſeruire ſtatutam *in Ritu 2. & 309. necnon pragm. Reg. Ferdinandi 1. ſub tit. de adminiſtr. & Imper. Carol. V. 2. eodem mox add. tit. in pragmatic. 1. ſub titul. de Actuar. demumque 4. ſub rub. de offic. Iudic.* quamque præter à nobis adductos *DD. in eodem ritu* 2. firmant Capiblanc. *de Baron. p. 2. cap. 18. num. 1. Reg. Sanſelic. dec. 362. lib. 3.* & noſter *Carau. in prag. 1. num. 19. ad S.C. Macedon.*

Prætermittere recuſo quæſtionem
18 in ſupremis huius Regni prætorijs aliàs examinatam, diſcuſſam, atque deciſam; num feudatario religionem ingrediente, ſtatim feudum immediatè ſucceſſuro aperiatur, vel valeat ille ſeruire per ſubſtitutum, & quamuis non deſuere *DD.* aſſeuerántes deuolutionem contingere ex ingreſſu tantummodò in Religionẽ, quos laudant *Intrigl. de feud. cent. 1. n. 135. Menoch. conſil. 181. num. 80.* affirmatque *Regens de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ. Reg.* §. 4. *n.* 14. Concors tamen Iuriſprudentum ſententia iuri, & æquitati conſona tradit Nouitiũ anno probationis durante, profeſſione minimè emiſſa feuda, & alia bona retinere, vt ſunt *Ardizon. in ſum. feud. quib. mod. feud. amit. ſub rub. vtr. Vaſſall. amit. feud. ſi Cleric. effic. c. 97. fol. 107. in paru. Aluar. in cap. 1. n. 5. de milit. vaſſ. Cuman. conſ. 107. num. 1. Felin. in cap. inter dilectos nu. 3. de fid. inſtrum. Capyc. dec. 31. num. 13. Affl. in cap. qui Clericus, & Liparul. ad Iſern. ibid. lit. B. ſi de feud. defunct. content. ſit, Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effec. 4. nu. 24. Camill. de la Ratha in theatro feudal. par. 12. num. 139. de honorib. & onerib. vtil. domin. pro feud. dilucid. 73. num. 11. Sanch. in ſumma tom. 2. lib. 7. cap. 15. num. 34. R. Tap. in anth. ingreſſi cap. 1. n. 48. C. de Sacroſ. Eccleſ. Octau. Bambac. in comm. ad tit. memor. ſi de feud. defunct. content. ſit in c. qui Clericus num. 12. q. 3. D. Reg. de Marinis p. 1. quotid. reſol. cap. 120. D. Præſ. Vrſin. de feud. p. 1. q. 9. art. 2. n. 16.* & deciſũ referente *Præſide Iacobo Salutio*, memorat *Montan. controu. 46. n. 12.* huicque opinioni ſuffragatur *D. Reg. Io. Franc. Marcian. diſp. 62. num. 24. t. 1.* Quinę in cauſa Ducis Salandrię Hippolyti Reuerterij cum Regio Fiſco, inſtante pro ſolutione releuij ob mortem Ducis fratris primogeniti, qui cum ad Clericorum Regularium Religionẽm ingrederetur, proùt fuit ingreſſus, præfato Hippolyto ante profeſſionem bona omnia feudalia refutauerat, aduerſus quam fiſci prætenſionem excipiebat modernus Dux ad ſolutionem non teneri, ex quo in dictis bonis non ſucceſſerat per fratris mortem, ſed per refutationem, & renunciationem ſibi factam priuſquã profiteretur, nec aliter ob ſimplicẽ ingreſſum fuiſſe ius aliquod fiſco quæſitum, & per Regiam Cameram referente *Domino Præſid. D. Didaco de Vlloa* viro doctiſſimo, & integerrimo fuit abſolutus Dux prædictus ſub die 17. Menſis Decembris 1658. penès Laurentium de Flore. Et ipſe in cauſa Baronis Camilli Mezzara cum Regio Fiſco in Regia Camera coram D. Præſ. Io: Baptiſta Amendola penès eundem de Flore, affirmaui prædicta indubia eſſe in Nouitia, dum illa admiſſa videtur ad ſeruiendum per ſubſtitutum, ex quo fœmina habilis eſt facta ad ſeruitia domino per alium pręſtanda, fretus *author. Capyc. dec. 31. num. 3. & 4. & Præſid. Vrſini add. loco artic. 3. num. 4.* At quæſtionis huius determinatio ahhuc ſub Iudice pendet indeciſa, quòd ſi ma-

Digitized by Google

ſi maturè fax:t Deus, vt decidatur, de ea reſponſum meum, cum alijs quamprimum in lucem (Deo aſpirante) edendis, videbis;

RITVS OCTAVVS.

Duo Officia exerceri non poſſint.

ITem, quòd nullus Officialis ipſius Curiæ poſſit in eadem Magna Curia exercere duo officia, ſed vno tantùm debeat eſſe contentus.

SVMMA RERVM.

1 *Officia duo non debet quis eodem tempore exercere, & cur?*

2 *Reſtringitur regula ſi ambo adminiſtratione careant.*

Etiam ſi adminiſtrationem retinerent, dummodò ad vnum concurrerent.

Vel ſi vnum eſſet cum adminiſtratione, aliud verò ſine, ſed cum dignitate tantùm.

3 *Hoc etiam permittitur vbi neceſſitas ſuaderet, & caſus traditur.*

Et quando officia eſſent compatibilia.

4 *Regentes, & Conſiliarij munus etiam primarum, & ſecundarum cauſarum Reu. Fabricæ, & in recognoſcendis huiuſce Vrbis computationibus, retinent.*

5 *Iudex M. C. V. an poſſit retinere officium Primarij, & an vnum, alterumque officium ſint compatibilia.*

Officium Tabularij, & Primarij in quo conſiſtat.

Deciſio S. C. adducitur.

6 *Text. in cap. de multa 28. de præbend. an vendicet locum in officijs.*

Beneficium, & officium, an vacent ipſo iure per adeptionem ſecundi.

7 *Officialis duo gerens munera ob falſitatem in vno commiſſam ambobus priuatur.*

8 *Duo exercens officia vtriuſque valet conſequi ſalarium.*

Diſtributiones quotidianas in duplo conſequitur, qui intereſt ex duplici iure diuinis officijs.

9 *Si duæ iam diuiſæ vniantur Prouinciæ, & vnus Rector, alio remoto, remaneat, ſalarij additamentum ille obtinebit.*

10 *Dietæ plures, ſi fuerint neceſſariæ pro ſubeundo munere officiali commiſſo, & propter laborem, & diligentiam fiant in paucioribus diebus, debetur ſalarium pro omnibus dietis neceſſarijs.*

Iudex ſi vnico acceſſu eodem tempore plures differentias videre contingat, quarum vna alteri impedimentum non præſtat, ſed Iudicis labor augetur, duplex exigit ſalarium.

11 *Labor vbi decreſcit debet etiam, & ſalarium diminui.*

Famulo tribus ſeruire promittenti pro certo pretio, ſi vnus ex illis tribus moriatur, debet ſalarium diminui.

Si multi accedant ad Cauponam ad comedendum, & cœna facta, recedant, vno dumtaxàt remanente, iſte non niſi pro rata ſoluere hoſpiti obſtringitur.

12 *Prouincia, quæ per vnum regebatur Officialem, diuiſa inter duos, debet etiam inter eos ſalarium diuidi.*

13 *Defuncto vno ex duobus legatis, ſalarium mortui, an viuo accreſcat.*

14 *Salarium conſuetum, de quo in Officialium diplomate, an intelligi debeat de ſalario vltimi anni, an verò aliorum præcedentium annorum, inquiritur.*

De conſuetudine vbi loquimur, intelligitur de longa.

15 *Bartholomæus de Capua fuit longè ante Baldi tempora.*

Doctrina, dignitatibus, officijs, atque opibus cæteros præiuit DD.

16 *In præſcriptione ſunt vltima ſpectanda tempora.*

Fama in probatione ad inuicem pugnante, cui probationi ſit ſtandum.

17 *Iudex exercens Iudicis, & Gubernatoris*

toris officium, an vtroque frui debeat ſalario.

18 *Officiali infirmo an debeatur ſtipendium.*

Infirmitas eſt caſus fortuitus.

Famulo infirmo debeatur nè ſalarium?

Famulo ægroto nùm dominus expenſas erogare obſtringatur.

19 *An verum ſit dicterium illud integrum totius anni Iudicis ſalarium tranſmitti ad hæredes, ſi ille infra annum deceſſerit, inquiritur.*

Quid in Aduocato, Tutore, & Medico.

D. Regens Donatus Antonius de Marinis laudatur, eiuſque doctiſſimæ obſeruationes ad Reg. Reneterij deciſiones magno cum deſiderio expectantur.

20 *Si alius loco Gubernatoris abſentis ius miniſtret, an conſequatur ſalarium.*

De officiali amoto, vel ſuſpenſo, qui deindè abſolutionem conſequatur, & ad idem officium redeat, remiſſiuè.

21 *Miles duas tenens militias, duo non conſequitur ſtipendia, etiam attentis ordinibus S.M.*

Ordines prædicti reſpiciunt tantùm militaria ſtipendia, non autem ea, quæ Magiſtratibus togatis deberi contingerit:

Salarium duplex debetur Præſidenti Regiæ Cameræ, qui Præſes Prouinciæ deſtinatur.

Itidèm ſi Præſidens, vel Conſiliarius exerceat etiam officium Aduocati fiſcalis.

Ità quoque Regio Conſiliario exercenti officium Propræſidentis S.C. & Præſidentibus Reg. Cam. quando exercent officium Locumtenentis per hebdomadas.

22 *Fungi vice duarum perſonarum quando quis poſſit.*

Procurator ad vendendum, an valeat ſibi ipſi vendere.

Quid in tutore remiſſiuè.

In Almo Collegio Neapolitano Promotor, an poſſit eſſe Vicecancellarius, & duas portiones exigere.

ALienum eſt mihi, inauditis partibus, ſententiam hic de Magiſtratibus dicere, gloriolæ nè ambitione ducti, an alterius generis inordi-
1 nata animi cupiditate commoti plura velint munia exercere? non me Iudicẽ in re tanta conſtituam, ſed quod optimum eſt Reipublicæ aperiam; arduum mihi ſemper, atque vſu difficile viſum eſt, duas eodem tempore ſuſcipere Prouincias, cum multis plus nimio diſtentus animus nulli vnquam par ſit, quæque ipſum in varias diſtrahunt ſententias facilè, vel negligat, vel omittat; neminẽ latet, quam graui conſilio, ac ponderatis rationibus opus ſit ad cauſarum deciſiones, verum gliſcente vtriuſque muneris negotiorum, veluti exercitu, pluribus oppreſſa mens, aut deficit omninò, aut ſi vni tantum inſiſtit, alterius diſcrimini, etſi illud videat, accuratius prouidere non poteſt, quinam, vel expertiſſimus nauium gubernator ad duplicem vnquam ſedeat clauum, cum inter varios vndarum motus vix eadem ſeruetur mens, quæ firmum ſingulis nauibus, ac diuerſum claui regimen præbeat inter naufragium; Quid? horret Natura ipſa geminam hanc muneris adminiſtrationem, quæ diei ſolem dumtaxàt præſidere iuſſit, nocti lunam, & licet hæc lucem mutuetur ab illo, nunquam tamẽ eiuſdem mutuò exercet officium, ſed ſuo quiſque fungitur; Inſpice quæſo rerum omnium vniuerſitatẽ, vt ſuas quælibet vices habeat, nec cum reliquis partita vnquam adimpleat. Decus enim ſuum, & ornatum duxit rerum parens Natura, ſi vnum ſingulis munus exercẽdum, atque vnicuique in ſuo officio laborandum foret: ita enim accuratiùs, diligentiùſque obiturum quamq; partes ſuas, aiente *Ariſt. lib. 2. & 4. politic.* quod ſinguli ſingula rectè conficere valeant, plurima verò minimè, etſi facere quis conetur in ſingulis deficiet, ità ùt nullus egregius euadat.

Ageſis verò herculeas vires habeant nonnulli, centimani ſint, & Briarei humeris ſuis Reipublicæ machinam fulci-

P re

re valeat, vnuſquiſque pluribus officijs præſto eſſe, ac poſſe fateatur, Ægyptijs, & Spartanis peritiorem ſe iactet in iure, atque in adminiſtrando ſagaciorem, quid ex eo? an non vtilius ad Reipublicæ gubernationem, ad populorum ſolamen commodius cenſeri debuerit, ſingula ſingulis partiri officia, vt ſine animorum ſuſpicione exerceantur; quæ facilè exoriretur in cauſis, quando vnus dumtaxàt definiat, & dicat, cum cæteroqui plurium ſententijs adhærere natura ipſa congaudeat.

Sed nihil hucvſque ſit, quæro, ſi Reipublicę officia miniſtrare honoris, & dignitatis loco habeatur, quidni plures impertiantur, vt eorum virtus pręmio affici videatur, nec diutiùs deliteſcat immeritò?

Quæ cum ita ſint, ſi ſapientiam in Vrbibus efflореſcere cupimus, ſi virtutem non opprimi, ſi rectè adminiſtrari Rempublicam exoptamus plures præſint officijs, vt plurimi habeantur ad communem ſalutem idonei, nec ſit conceſſum cuique duobus magiſtratibus aſſidere, & duplicis Iudicij curam peragere, tam noſtro, quàm iuribus communibus attentis in *l. quiſquis*, C. *de cohort.* vbi *Bar. lib.* 12. *l. libertus*, §. *præſcrip. ad mun. l. fin.* C. *de aſſeſſor. l. plures, ff. de pact. l.* 1. §. *non licet, ff. de Colleg. illic. l. ille à quo*, §. *tempeſtiuum, ff. ad trebell. l. omnes omninò, & l. duum virum*, C. *de decurion. lib.* 10. *l.* 1. C. *de muner. non contin. l. hac parte*, C. *de prox. ſacr. ſcrin. lib.* 12. *l. quis quis*, C. *de poſtuland. Reg. Sanfel.* huius *ritus* memor *dec.* 328. *n.* 1. *lib.* 2. proùt duas militias prohibet, *text. in l. his quidem*, §. *in poſterum*, C. *qui mil. poſſ. lib.* 12. *de Benedict. in cap. Raynut. verbo Duas habens filias num.* 63. confirmans dicto Ioan: Solleuilli coram Carolo VI. ſe vix alteri officio ſatis eſſe poſſe, nec vtrique inſeruire, proùt ratio, & æquitas expoſtulat, & iuribus, ac auctoritatibus comprobant *Gasl. Dur. de mod. general. Conc. Celeb. Rub.* 21. *à n.* 3. *Iacob. Simanc. de Cathol. Inſtit. tit.* 41. *de miniſtr. & eor. offic. ſub num.* 40. *Tuſcus ſing.* 44. *lit.* P. adducens *Io: Franc. Scaglion. ſuper hoc Ritu, Viſcont. in concluſ. iur. verbo Officiales omnes Caran.* memor, *Petr. Antib. de muner.* 3. *par. princip. num.* 6. *Alber. à Roſ. de ſtat. q.* 141. *n.* 10. *Ricc. collect.* 2007. & 2012. *Maſtrill.* latiſſimis habenis *de Magiſtr. lib.* 2. *cap.* 11. *ex num.* 1. & ex particulari Cathaluniæ diſpoſitione deducit *Fontanell.* eiuſdem *Senat. dec.* 247. *nu.* 14. *lib.* 1. potiſſimum, quia duplici onere quis grauari non debet, *l. nauis onuſta*, §. *cum autem, ff. ad l. Rhod. de Iact. l. ſticcho in fin. ff. de vſufruct. leg. l. Titia cum teſtamento*, §. *qui in vita, ff. de legat.* 2. *Gloſ. in l.* 1. C. *de mulier. & in quo loco, Crauett. conſ.* 111. *nu.* 8. *Franch. dec.* 87. *num.* 5. *Pereg. de fideicomm. art.* 1. *num.* 33. & *art.* 34. *num.* 72. *Molin. de primog. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. *Farinac. deciſ.* 672. *num.* 3. *tom.* 2. *p.* 1. *Macerat. var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 97. *num.* 4. & *reſol.* 111. *num.* 40.

Duo quoque, aut plura beneficia ſimul habere quis prohibetur *in cap. de multa, & in extrauaganti execrabilis de prab. Ricc.* videndus *p.* 1. *collect.* 2430. *Genuenſ. pract. cap.* 651. *Reg. Sanfelic. dec* 269. *ſub num.* 2. *lib.* 2. id quod in Cardinali limitant *Hoſtienſ. in cap. Eccleſia veſtra de elect. Barbatia de Cardinal. q.* 2. *num.* 6. *Sebaſt Cæſar. de Hierarch. Eccleſiaſt. p.* 1. *diſp.* 1. §. 50. *n.* 12. *Martin. Lauderſ de Cardin. q.* 42. *Manfred. de Cardin. num.* 208.

Inſupèr Notarius, qui in contractu interuenit, ſi ſit Iudex ad contractus, ſimul & ſemel vtriuſque officio in eodem inſtrumento fungi non valet, *Grauinenſ. de liquid. inſtrum. p.* 1. *decl.* 4. *n.* 22. *Reg. Ronit. ſup. prag.* 2. *n.* 4. *de contract. Gallupp. in method. feud. p.* 1. *c.* 3. *n.* 43. An Notarius, & Doctor, *Bōbin. conſ.* 5. *n.* 13.

2 Exceptioni tamen hic locus datur, ſi ambo adminiſtratione careant, nam tunc quem poſſe exercere duo officia tutatur, *Rebuff. in l. maior num.* 2. C. *de dignitat. lib.* 12. quin? etiam ſi adminiſtrationem retinerent, dummodo ad vnum concurrerent; opitulantur inſuper

quæ

quæ idem *Rebuff.* ſcribit *in l. 1. C. quemadm. ciuil. lib. 10. add. ad Matheſ. ſing* 1. vel ſi vnum eſſet cum adminiſtratione, aliud verò ſine, ſed cum dignitate tantùm, *Carav.* poſt *Bal. in ritu* 2. quem laudat *Franc. Mar. Prat. lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 46. num. 7.*

Hocque etiam permittitur, vbi neceſſitas aliter ſuaderet. Et proindè in parua terra licere alicui officio Iudicis, & Actuarij ſimul fungi; *Carau.* authoritate ſuffultus, aduertit *Auus meus ad Grãmat. dec. 34. num. 30.* ad reſtrictionem *pragm. 24. de Baron.* prohibentis vnita concedi, *Gratian. diſcep. forenſ. cap. 184. num. 45. tom. 1. Laganar. ad Rouit. prag. 9. lit. A. de Actuar. Paſcal. de patr poteſt. par. 4. cap. 10. num. 11. Nouar. dec. Reg. Aud. Apuleæ 37. num. 7. & tom. 2. g a num. 87. Scialoya in prax. foriudic. tor. cap. 12. num. 41.* & collimant tradita ab *Vrſillo ad Afflict. dec. 3. num. 8.* quibus contradicunt exarata *à Vinio deciſ. 48. num. 6.* & Baro duas habens terras paruas contiguas poterit vnum deputare officialem, qui in vtraque ditione per interuallum aſſideat, *de Franch. dec. 166. Capibl. to. 1. de Baron. prag. 3. num. 226.*

3 Reſtringitur etiam principalis regula, quando bina officia eſſent compatibilia, nec per adminiſtrationem vnius impèdiretur exercitium alterius, ex *tex. in l. ſi conſul. ff. de adop. in d. l. fin. in l. iubemus, §. ſanè, C. de Sacroſ. Eccleſ.* firmat *Bar. in l. 1. num. 18. ff. de Colleg. illic. Franch. dec. 445. Lap. alleg. 99. Nouar. ad l. quiſquis, C. de cohortal. lib. 12. Conqrr. lib. 3. var. c. 13. n. 6. Maſtrill. add. loco, Franc. Mar. Prat. cit. n. 8.* tradens officium Aduocationis pauperum cum aſſeſſoratu eſſe in illa theſi compatibile.

4 Idipſum nunc temporis in vſum, & praxim incidiſſe videmus, quandoquidem, & D. Regens Muſettula Iudicis quoque munus primarum cauſarum Reuerendæ Fabricæ exercet, & pro ſecundis dijudicare D. Staibano item Conſiliario demand[illegible] eſt.

Eodem ferè modo actum eſt cum nõnullis Dom. Conſiliarijs, & Reg. Cam. Præſidentibus, illud adhuc retinentibus officium, quod prius in recognoſcendis huiuſce Vrbis computationibus, vel ſubductis pecuniæ rationibus exercuerant.

5 Idcircò iure quidem D. Aloyſius Maria Macedonius Iudex adhuc M.C.V. integerrimus, in eo munere primariatus, quod die 13. Septembris 1656. ipſi conceſſum fuerat à Ciuitate retineri ſe ſummopere ſtudebat, (eſt nanq; ſciendum quod Primarij officium tendit in reuiſionem apprètij, ſiquidem in hoc Regno quando Iudicia in huius Ciuitatis tribunalibus agitantur, ex *pragm. 2. de magiſtr. art.* bonorum apprètium fit per tabularium eligendum præuia buſſula, qui eſt vnus ex publicis æſtimatoribus, cuius apprètij reuiſio fit à Primario, cui officium à Ciuitate confertur, tertia reuiſio fit à Iudice ordinario Cauſæ, *Conſil. Carleual de iudic. to. 1. lib. 1. tit. 3. diſp. 1. ſub num. 25. Nouar. collect. 3. n. 1. ſup. d. prag. 2.* Verùm quando fit reuiſio à cauſæ Commiſſario, non fit electio Tabularij cum buſſula, ſed poterit ille eligere, quem ex illis maluerit, & huiuſmodi praxis extat fides omnium Tabulariorum exhibita in proceſſu Ianuarij Benincaſa, fol. 291. in S.C. penès Actor. Mag. Lauianum) Huius inquam primariatus officij retentioni noui alterius reguminis, nempè Iudicatus M. C. ſuſceptionem nihil obeſſe, iure optimo D. Macedonius ſupponebat.

Ex altera parte Dom. D. Thomas Guindatius à Ciuitate electus ob promotionẽ præfati Macedonij ad Iudicatus munus, illum à primo munere excendum eſſe contendebat, non modo ob mutuã officiorum repugnantiam, qua inuicem ſeſe expellunt, verum etiam quia Primarius particularem in S. C. locum obtinet, vt litigantes rationes ſuas [illegible] proponere queant, quod nullo prorſus pacto illis contingeret, ſi Iudicis perſonam in Rota M. C. gereret illius fori cauſas expediendo. In acceſſibus quoque cum ex Vrbe Primario di cedendum foret, Iudicis munus nimis obſtare aſſerebat, etenim ſine Dom. Proregis facultate,

P 2 quæ

quæ, vel nunquam, vel difficillimè conceditur, aliò iter facere Iudici non licet ex adductis *in anteced.rit.* Addebat prætereà, quod primarius cum ex M.C. vel Iudicum inferiorum mandato reuiſionem apprectij Tabulariorum facere debeat, minimè deceret ipſum ei ſubijci Tribunali, in quo reſidet, & Collegis, atque inferioribus ſubmitti.

Et delata cauſa in S. C. referente *D. Conſ. Aſcanio Raetano* viro perſpicaciſſimo, & doctiſſimo, de anno 1649. prouiſũ extitit, q manuteneatur in poſſeſſione prefatus Iudex Aloyſius M ria Macedonius, penès Lictum Act. M giſtrii.

Etenim ſiuè iuſtitia ipſius Alo Mariæ eſſet clara, ſiuè obſcura, nullo modo
6 eſſe priuandũ lite pendente d ebat poſſeſſione, & exercitio dicti officij, nõ obſtãte quod ipſi obijceretur de extinctione ipſo iure tituli ipſius Aloyſij Mariæ, de quo eſſet tractandum in petitorio, *Poſtius in tract. de manuten. obſeru.* 64. *Io: Baptiſt. Ciarlin. cap.* 129. *tom.* 2. *per totum*, nihil refragante regula *text. in cap. de multa* 28. *de præbend.* quem exornat *Epiſcop. Marant. lib.* 3. *controuerſ. iur. reſp.* 62. & cuius clypeo affirmarunt ob incompatibilitatem ipſo iure, abſque declaratione, induci priuationem primi beneficij, *Stephan. de literis Gratiæ* 2. *forma expectatiuarum n.* 44. *Probus ad Monacum in cap.* 1. *de conſuetud.* 6. *Lambertin. de iure patronat.* 1. *par.* 2. *lib. q.* 7. *art.* 15. *Gregor. Lopez in l.* 3. *tit.* 16. *p.* 1. *otro en otra Yglẽſia*, *Vuameſ.* poſt alios *conſ.* 235. *Garſia de benef. par.* 11. *tit. de vacat. per aſſecut. alter. num.* 182. *Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo Reuertatur num.* 65. *Reg. Valenz. conſ.* 83. *num.* 65.

Siquidem præfati *text.* ſanctio ſermo natur de duobus benefi s, vt quicunque receperit beneficium curam habens an annexam, ſi prius tal be ficium bebat, eo ſit ipſo iure pri tus, vt be e aduertit *Auguſ n. Barb. ſ* poſt *u cap. de multa*, à qu bu e ſar , & gularit r a ere o cia, quamuis in quibuſdam conueniant, non licet, *Tuſch. in ſingul. verſ. argumentum de beneficijs ad officia non datur ſing.* 84. *pag. mihi* 25. appellantur enim officia aliquando beneficia, §. *quicunque aduocatiam de pac. tenen. & eius violat.* quia ſub hoc genere beneficij prædicatur officium, ſecundum ea, quæ tradit *Horat. Montan. de regal. offic. nu.* 11. *circa med.* at conſequentia non militat: ergo vna, eademq; natura eſt vnius, & alterius, n m etſi ſpecies prædicentur ſub eode g nere, habent tamen ſuas di erentias ſpeci cas, quibus inter ſe differunt, in puncto *Mo n. loco citat. num.* 1 *n fin. pag.* 177. Ob quod dicendum neceſſe eſt, diſpoſitionem *tex. in d. cap. de multa*, loqui de beneficijs curatis tantum, nec eius diſpoſitionem eſſe extendendam ad officia ciuilia, & ſecularia, in quibus adſunt particulares legum diſpoſitiones *in l. fin. C. de aſſ ſſor.* cum alijs à nobis ad uctis ſub *num.* 1. quæ Iura verbum nullum fecerunt circa ipſo iure amiſſionem primi officij per adeptionem ſecundi, proùt d ſponitur *in d. cap. de mul* , cuius capitu i diſpoſitio, cum ſit penalis non debuere propterea, qui dixerint, quod ſi habenti beneficiũ Curatum conferatur aliud ſimplex incompatibile, ſcilicet quia requirat reſidentiam, quæ incompatibilis eſt in perſona prouiſi in duobus locis eodem tempore, non propterea vacet beneficium ipſo iure, ſed Prælatus ob non reſiden iam, vel incompatibilitatem agere debeat ad priuationem, *Abb. in cap. fin. in fin. de cleric. non reſ d nt. Reb ff. in praem. ſanction. Gall. tit. de collat. Gloſ. reſidentiæ tit. E. Oxeda de incompatib. benef. p.* 1. *cap.* 18. *num.* , *cap.* 17. *n.* 40. *Flores Dies de Mena ar. quæſt. lib.* 1. *qu ſt.* 13. *num.* 5. *Sa r. dec.* 38. *tit. de præbend. & dignitat. fol. mihi* 45.

An vero Officialis duo gerens munia
7 ob falſitatem in v io commiſſam ambobus priuari poſſit, affirmatiuè reſoluit *Cab d.* *ſ.* 1. *ſu num.* 2. *par.* 1. Et nũn d beat pro v o; ſtare ad duos Syndic , quod ſic, reſpondet *Angel. in*

in §. *illud*, *Auth. vt Indic. ſine quoque ſuffrag. coll.* 2. cuius meminit *Auus meus ad Capyc. dec.* 125. *ſub num.* 7.

8 Qui vero plura exercere valet officia vtriuſq; debet conſequi ſalarium, *Bal. in l. binos*, C. *de Aduoc. diuerſ.* & *in cap.* 1. *col. vlt. ſi de feud. Guard. Rebuff. in l.* 1. *ſub num.* 2. C. *de propoſ. agent. in reb. lib.* 12. & *l. maior num.* 4. & 5. C. *de dignit. lib.* 12. & *in l. comperimus ſub n.* 4. C *de proxim. ſacror. ſcrin. lib.* 12. addimus *Gratian. in dec. March.* 101. *nu.* 17. *Gayll. obſeru.* 44. *num.* 8. *lib.* 1. & in ſimili *Tuſc. in ſuis concl. lib* 6. *concl.* 512. *n.* 5. *vol.* 2. *Conſil. Carleual.* perbellè materiam pertractans *tom.* 1. *de Indic. diſput.* 4. *per tot.* & præſertim *nu.* 21. *Maſtrill. tract. de magiſtrat. lib.* 2. *cap.* 21. *ex num.* 72. *Seſſe de inhib. cap.* 1. §. 8. *Fontanell. dec. Cathal.* 247. *num.* 8. & *dec. ſeq.* 248. *Auend. de exeq. mand. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 45. *Eſcob. de ratiocin. cap.* 27. *ſub n.* 12. Proùt diſtributiones quotidianas in duplo præſtari ei, qui intereſt ex duplici iure diuinis officijs, obſeruat *Bal. conſ.* 470. *vol.* 4. Cumulatis enim laboribus, & expenſis, augeri, & ſalarium, cum laboris, & præmij, commodi, & oneris perpetua ſit, & mutua proportio, aduertit *Gloſ. in cap. Charitas* 12. *q.* 2. quam inſequitur *Specul. de Salar.* §. 1. & probè concinit *text. in l Seio amico*, ibi: *Cum tàm labor, quàm pecunia diuiſionē recipiant*, *ff. de ann. legat.* & nemo ſuis ſumptibus laborare, §. *ne autem*, *Auth. de Iudicib.* nec militare obſtringitur, 28. *q.* 1. *cap. iam nunc in fin.* & *de præſcript. cap. cum ex officij*, & de ſuo non tenetur facere beneficium 1. *q.* 2. *cap. precariæ*, & *Franc. Marc. q.* 449. *p.* 2. caſum exarans de augmento facto in Delphinatu aucto labore, ibidemque additio laudat *Boer. q.* 50. *num.* 20. & relego lectorem ad *Albert. Brun.* latè pertractantem de *augum.* 8. *concl. princ.* qui *Aff.* refert *in Conſt. Iuſtitiarios Regionum num.* 8. *in fin.* idemque *Albert. concl.* 12. *princ. n.* 4. *ex Caſtr. in l ſi eadem*, C. *de offic. aſſeſſ.*
9 affirmat, quod ſi duæ iam diuiſæ, vniātur Prouinciæ, & vnus Rector, alio remoto remaneat, ſalarij additamentum ille obtinebit, vt quotidiè vſus nos docet, quod eidem in aliqua Ciuitate Gubernij, & Iudicatus officium ſuſtinenti, vtrumq; debeatur ſalarium, quod Gubernatori, & quod Iudici ſoluebatur, cum diſtinctè duo deſtinabantur, & per Collaterale Conſilium prouiſum anno 1630. teſtatur *Helifeus Danza to.* 2. *de pugna DD. tit. de ſalario cap.* 1. aliaſq; eiuſdem ſupremi Senatus prouiſiones reſcribit *eod. tit. de Salar. t.* 1. *cap.* 2. *nu.* 25. & alias addit *Regens Sanfelic. deciſ.* 328. *num.* 6. *lib.* 3. & in præclariſſimæ Ciuitatis Capuę regimine antiquitùs Gubernator, & Iudex diuiſim à Prorege eligebantur, & Regis Catholici munificentia deindè indultum eſt, vt vnus ex Conſiliarijs Sanctæ Claræ per triennium ibi præeſſet tāquam Gubernator, & Iudex, omnibus emolumentis, duplicique ille potitur ſalario. Noſtro tamen æuo Proreges ad eorum libitum, nunc Conſiliarium, nunc Gubernatorem, & Iudicem ad præfatæ Capuanæ Ciuitatis officium exercendum, deligunt.

Hinc expleto negotio Iudici commiſ-
10 ſo paucioribus diebus ob eius induſtriam, & magnum laborem, quod pluribus erat peragendum, debetur ſalarium omnium dierum, non tantùm eorum, pro quibus vacauit, ex *Auil.* & *Alciat. Reg. Rouit. in prag* 6. *num.* 10. *d. comm. non deſtin.* & *Franc. Maria Prat. lib.* 2. *diſcept. forenſ. cap.* 20. *per tot.* præcæteris adducens *Gloſ. in l. eos*, *ff. de falſ.* quam ante ipſum hoc idem firmans laudauit *Auus meus ad Capyc. deciſ.* 27. *num.* 9. *in fin.* cuius meminit *Danz. adduct. cap.* 2. *nu.* 49. & idem *Auus meus ad Capyc. dec.* 125. *ſub num.* 7. quem refert *Reg Sanfelic. indic. dec.* 328. *nu.* 18. *lib.* 3. & pluries obſeruaſſe teſtatur *Capibl. de Baron. prag.* 16. *num.* 53. *par.* 1. & inſinuat P. *Fragoſ. de Regim. Reipub. par.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 9. *num.* 57. *t.* 1.

Sicuti ſi vnico acceſſu eodem tempore plures differentias Iudicem videre contingat, quarum vna alteri impedimentum non præſtat, ſed eius labor tantùm

tùm

Digitized by Google

tùm augetur, maiorem adhibendo induſtriam, duplex iure exigit ſalarium, *Bonadill. in politic. cap. 243. Prat. adduct. loco nu. 3. D. Præſ. Merlin. lib. 1. controuerſ. forenſ. cap. 70.* occurrens *dec. 70. tom. 1. Io: Franc. del Caſtillo*, & diſſidentes opiniones concordat *Anichin. de præuent. inst. cap. 4. nu. 89.* Teſtamentum verò patris, & ſubſtitutio pupillaris, an duo reddant Notario ſalaria; inquirit *de Bened. in cap. Rayn. verbo Si abſque liberis num. 56.*

E conuerſo verò diminuto labore,
11 decreſcant ſtipendia opus eſſe, notat *Alber. Brun. in tract. de dimin. & deterior. concluſ. 11. num. 57.* Inde manat quod ex *memor. text. in l. Seio*, *DD.* quos conglobat *Cepol. de ſeruit. vrban. præd. cap. 50. num. 15.* aſtruunt in famulo tribus ſcolaribus ſeruitia præſtare pro certo pretio conueniente, illorum altero defuncto, vel digreſſo, ſalarium minui debere, ea communiter expenſa regula, quod illud recipit incrementum, atque decrementum ex adaucta, vel decurtata familia, itidemque in famulo recenſet *Pontan. in tract. de aliment. cap. 16. num. 7.* quamuis contrariam ſuſtineat aleam *Menoch. de arbitr. caſ. 223.*

Iiſdem oppidò ſuppetias fert notabile *Pariſ.* effatum (quod in dies accidit) *de reintegr. feud. cap. 90. num. 17.* nempè, ſi multi ſcholares in hoſpitio comedere, & cœna facta omnes receſſere, vno dumtaxàt ex eis, quaſi pro pignore, relicto, iſtum, non niſi pro rata illi hoſpiti ſoluere obſtringitur, & confirmat *Auus meus ad Capyc. dec. 125. num. 2.*

Et in terminis bipertitæ Prouinciæ,
12 quæ olim erat coniuncta, & [illegible] ad illam regendam oficialis d[illegible]r ſal[illegible]rium im[illegible]nui debere, & inter [illegible]s ill[illegible] g[illegible]o addictos pro medietate ref[illegible], tradidit *Ca[illegible]renſ. in l. ſi eadem, ff. de [illegible]c. [illegible]or.* quem laudat *Albert. Brun. ad n. 7. con[illegible]ſ. 12. numer. 4.* licet à *Ca[illegible]ſ.* [illegible]ne discrepet [illegible] p[illegible]cedere in [illegible] verò in antiquo, quando in nouo nulla cadere poteſt hæſitatio.

13 Prædictiſque quadrat adamuſſim, quæ ſcripto docuit *Villadiego de legat. q. 4. num. 4.* quod diem functo altero ex duobus Oratoribus, ſalarium non alteri ſuperuiuenti accreſcat, nàm ambo ad idem officium addicti erant, quod ſi diuerſis, & diſtinctis præſint legationibus, & vtrumque vnus adimpleat officium, etiam vtrumque conſequatur ſalarium, & contrà, duobus Electis ad illud quod per vnum exercebatur, inter eos diuidatur, ex *Bar. Bald. ibid. relatis*, quamuis eorum diplomata decantarent, cum ſalario conſueto, ampliat *Pariſ. de Syndic. verbo An ſi officialis num. 1.* ex *Bar.* placito, cum ex adiectione perſonarum illud dicatur diuiſum, *l. cui fundus in fin. de condit. & demonſt.* ibique *Pariſ.* calamum arripuit ad enucleandum dubium; Vtrum ſalarium conſuetum vltimo anno, an verò annis præcedentibus conſequi valeat officialis electus ad munus exercendum cum ſalario conſueto; & primo inſpiciendos non poſtremos, ſed præcedẽtes annos arguit, vbi. n. loquimur de conſuetudine de oblonga tel[l]igimus, *cap Cumana extr de conſuet. Bar. in l. nemo eſt, qui neſciat ff. de duob. Capyc. dec. 163. num. 3.* Deindè verò vltimos annos attendi, concludit *arg. l. mela, §. 1. de alim. & cib. legat. & Petr. Rauenn. de ſtatut. sect. 4. num. 52.* inquit illam quæſtionem formaſſe, *Bal. in d. l. binos*, & poſt adductum *tex. in d. c. Cumana*, hanc tutatus fuit ſententiam ex *d. l. mela §. 1.* ex quo *text.* corrigi præfatum *cap. Cumana* ibidem ſubiungit *Petr. de Rauenn.* qui miratur de *Bald.* quod non fuerit memor *d. l mela, §. 1. in c. 1 de feud. cognit. & in d. c. Cumana*, quibus in locis inquit illud, quod de conſuetudine dicitur, intelligi debere de præſcripta, cum ante præſcriptionem non conſuetudo, ſed voluntas conſuetudinis inducendæ dicatur. Et ipſè miror, quòd *Pariſ. de Puteo, Bal.* præfatam quæſtionem definientem non adducat, cum eius ferè verba pro, & cõtra exempla-

plauerit, ſed admiratio ceſſat, dum ex errore Typographi euenire id potuiſſe mecum reputo, idque ſatis apparet, nam attingendo quæſtionem de eo, qui duo munia gerit, relato *Innoc.* ſubiungit, ſed *Bal. in d. l. binos*, & poſteà ſubſequitur continuando ſenſum, nec quicquam aliud addit *de Baldo in d. l. binos*, vbi *Bald.* quæſtionem extricauit, cuius deciſionem ſingularem exclamat *Roland. à Valle de dote quæſt.* 78. *num.* 5. illamque modernos ſectari *Vercell.* aduertit *in d.l.diem functo nu.*97.*de offic. aſſeſſ.* & inſequitur *Barthol. Bellen. de Charit.ſubſid. q.*82.*num.* 12. cum verba illa cum conſueto, & ſolito ſalario, eam recipiant interpretationem, quod ſcilicet prædeceſſori fuerit ſolutum, *arg. tex.in cap.is qui*, §. 1.*de ſepoltur.lib.*6.*& l.ſi mulier in princ.ff.de Relig. & ſumpt. funer. Afflict. in cap.* 1. *num.*252. *ex quib. cauſ. feud. amitt. Io. Guttier. hiſpan. de contract. iurat.cap.*64. *num.*4. *Aniles cap.*1. *prætor. in Gl. Salario n.*3. *pagin.* 49. & prius tradidit *Bartol. de Capua ſingul.*129.hoc menti tenendum & determinatum, ex *text. in l.ſi mater, C.ne de ſtat. defunct.* enuncians, & perpendit alia iura *in l.excepto, ff.locati, & in d.l.mela*(verum inter ſolitum, & conſuetum magnum diſcrimen adeſſe, inſinuat *Reg.Rouit.ſuper prag.*2.*de admin. vniuerſitatum num.* 21. & tangit *Auus meus ad Capyc. dec.*163. *num.*2.)

Huius igitur opinionis originalis 15 Anteſignanus non fuit *Bal.* vt memorati *DD.* ſibi perſuadent, ſed noſter *Barthol.* qui longè ante *Bald.* viguit, nam iſte floruit anno 1378. vt ipſemet dignus teſtis eſt in *l.edita lectur. peruſina in fin.Cod. de edend.* & refert *Mant. de viris illuſtribus num.*48. vel paulò antè, ſcilicet anno 1365. vt tradit *Io.Fich. de Vit.recent. Iuriſconſ. &* Barthol. de *Capua* (de quo admiranda res eſt, præfatos *Doctores* non meminiſſe, cum longè doctrina, dignitatibus, officijs, atque opibus cæteros præiuiſſet, illum dumtaxàt *Auus meus* adhoc adducit *in annot. ad Capyc.dec.* 27. *num.* 9.) obijt anno 1318. & in Archiepiſcopatus huius Inclytæ Ciuitatis templo humatus fuit, in cuius vrna ſequens inciſum Cenotaphium legebatur relatum à *Summonte in Neapol. hiſtor. pag.*380. ac nouiſſimè à *Cæſare Engen. in Neap.Sacra fol.* 34.

Ianua legum, vitaque Regum
Mors retrudit, terit omnia
Sunt quaſi ſomnia, cuncta recludit
Summus, & Athleta Regni iacet
Hic logotheta, Prothonotarius
Auxiliarius, vtque propheta
Annis ſub mille tercentis bis, & octo
Quem capiat Deus, obijt bene Bartholomeus.

Et *text.in memor.l.ſi mater*, ac cetera iura à *Barthol.* congeſta adduxit *Gloſ. Canon.in cap.*3.*in verb. vltimo extr. de* 16 *cauſ. poſſeſſ. & propr.* ad probandum in præſcriptione vltima tempora eſſe ſpectanda, & *Roman. conſ.*241.*ſub num.*1. ex eodem *text.* famæ in probatione ad inuicem pugnante ſtandum illi, quæ de poſteriori concludit, præexarat; At *Bal.* qui ante *Ludou.Roman.* hoc accumulauerat *in d.l.ſi mater nu.*1.ab illo recedit placito, & illam aſtruit famam attendi,

quæ

quæ ab honeſtioribus originem trahit, & quæ melioribus, & credibilioribus indicijs eſt conuallata, & ibi peroptima *And. Barb.* additio nonnulla de fama adinuicem contraria probata ſubnectit. & ſalarium promiſſum operarijs, iuxta ſolitum, ſi conſtet illa die in Ciuitate diuerſimodè illud fuiſſe ſolutum, minus attenditur, *Guid.Pap. dec.*252.

Sed hucuſque ſatis diſſeruimus de duplo perſoluendo ſalario officiali addicto à Superiore ad duo ſubeunda munia, tranſgrediamur nunc (coronidis
17 vice) ad officialem duo exercentem officia ex accidenti, nempè ob abſentiam, vel aliud repentinum accidens, quibus in caſibus *pragm.* vulgò dicta *delli* 89. *capi* redacta ſub *tit. de offic. Iudic.* 15. §. 15. ſancitur, quod Iudex, & Gubernatoris, & Iudicis ſuſtineat magiſteriũ, an vtroq; ſalario frui deberet, in ancipiti diu laboratum eſt. Et negatiuè primo intuitu reſpondi, dum ad vtrumque exercendum municipali lege cogatur, & ex primordio ſui officij, debere illo vnico eſſe contentum ſalario ſibi ſtatuto, ſibiq; imputandum, quod officium tali conditioni ſubiectum, nedum acceptauit, ſed affectauit, vt in ſimili *Regens de Ponte* ſermonem habens de officialibus, parui ſalarij prætextu munera recipientibus contra iura, tàm communia, quàm municipalia argumentatur, & vtriuſque ſalarij fruitionem indiuidualiter in propoſito themate denegat, *Bouadill. tom.* 1. *polit.cap.*21.*num.*246. ex quo officium Gubernatoris vti accidentale, haud eſt conſiderabile, illud verò Iudicis eſt primarium, atque principale.

Seduè, vel vmbra dubitationis circa exarata remaneat, quæ in praxi plurimum expedire credimus, certiora atq; diſtincta conſtituimus capita.

Primò, quãdo ob Gubernatoris occaſũ à Iudice illius quoq; officiũ exercetur, & eo caſu plures è Collaterali Conſilio emanatas perlegi prouiſiones ſanciẽtes vtrumq; deberi ſalarium, quãuis .n. à primordio ſuę promotionis Iudex, hoc habebat annexum onus in Gubernatoris obitu vtrumq; gerere officium, vtrumque etiam ſibi perſoluendum forè ſalarium in eius animo fuit, in officij namque erectione ſalarium haud conſtitutum, aſſuetum debetur, cum lucris gagijs, ac emolumentis ſolitis, *arg.tex.in l.exceptio, Cod. locati, & in l.*1.*in verbo conſueta ſalaria, C.de latin.lib.toll.* cum alijs adductis per *Affl. in dicta conſtit. Iuſtitiarios num.* 7. indicatq; *Pariſ. memor. verbo An ſi officialis.* Et proindè principale illud officium ſibi commiſsũ, quod ſecum vtrumque exercendi munus onus habebat annexum, habet quoque ſalarij duplicati conglutinatum lucrum.

Alter verò caſus in aduerſa valetu-
18 dine Gubernatore reſidente, ab illo propendet litigio, nùm officiali infirmo ſalarium debeatur; In quo reſoluimus iuxtà *Parid.* placitum *de Syndic. verbo ſalarium cap.* 3. *Rex conceſſit num.* 5. quod *Carauit.* ſectatus fuit *ritu* 7. *n.*2. & inſequitur *Reg. Tap. de offic. conſtit. cap. Regn.*35. *num.*9. illi incidenti inũaletudinem, quæ ipſum perpetuò ab officio remoueat, ſalarium non deberi ex iuribus perpenſis ab eodem *Tapia ibid. num.* 5. & ex ſimilibus in iuribus feudalibus reſpectu ſeudatariorum *c.* 1. *an mutus, vel ſurdus*; quod ſi infirmitas foret diuturna, quæ per bimeſtre in Regno attenditur, vt obſeruat *R.Conſtant. C de re militar. lib.*12. *num.* 24. *&* 25. librans *text. in cap.*1. *de cleric.ægrot.* licet anni interſtitio illam perdurare præſumatur, iuxtà *Sebaſt. Medic.* dictum *de caſib.fortuit.q.*6.*nu.*8. & poſt bimeſtre, illud minimè eſt perſoluendum, quamuis regulare ſit Iudici ægro illud deberi cum inter caſus fortuitus ægritudo meritò ſupputetur à *Bouadill. tom.*1.*polit. lib.*2.*cap.*21.*n.*243.*ex Conarr.lib.*3.*variar.reſol.cap.*13.*num.* 18. quem adhoc trutinat *Sebaſt.Medic. indic.q.*6.*n.*1. vbi à quibus excuſetur, & quomodo probetur; & tangit *Reg.Rouit. dec.*66.*nu.*9. remittens ſe ad *Eſcobar.de ratiocin.cap.*27.*n.*9. *& Bouadill.adduct.loco*, diſcrimen tradentes inter infirmitatem paucorum

corum

corum dierum, vel longiorum, quod comprobat *Franc. Mar. Prat. ad Muſcatell.p.7.Gl.Concluſio in fin.* & proindè omni iure ęgrotum Clericũ fructus percipere, *cap.1.de cleric. ægrot.* ſanciuit, famuloque infirmo mercedem præſtari, firmat *Gloſ. in d.l.arboribus*, §. *de illo, verbo ægrotante*, pluribus trutinatis iuribus, illamque laudat *Medic.q.6. nu.16.* poſt *DD. in d. l.diem functo de offic. aſſeſſor.* cum eo quoque tempore miniſtrare videatur, & per ipſum non ſtet, quominus ſeruiat, vt *in d.§.de illo,& peregrino tex. in l.cum hæres 4. §.ſtichus lo 2. verbo ſeruire, ff. de ſtat. liber. l.1. §.diuus de var. & extraord.cognit.& in l. qui operis, ff. locat.* At altera *Gloſ. in l.ſi vno,§.item cũ quidã verb.perſonis 2. col.* vbi ſe remittit *ad d.§. de illo, ff.locat.* ibidemque de caſibus fortuitis, tàm reſpectu conductoris, quàm locatoris ſermocinans, ait, illud non deberi, cum caſus fortuitus conductori prodeſſe, & locatori nocere non debeat, & occurrit iuribus in contrarium adductis, ſpecialeq; ſubnectit eſſe in Aduocatis, & Iudicibus, vt & ipſis infirmis illud perſoluatur; His enim ſtipendium, quod præſtatur, cenſendum non eſt, vti merces interuenit in locatione, & conductione, nec veteres crediderunt inter tales perſonas locationem, & cõductionem eſſe. Sed magis operam beneficij loco præberi; & id quod datur ei, ad remunerandum dari, & inde honorarium appellari, *l. 1. ff. ſi menſ. falſ. mod. dixer. dict. l. 1. §. Diuus, l. diem functo add. Coſta de portion. rata quæſt. 64. Beni. de priuil. Doctor. par. 1. priuil. 22. Mendez de Ann.* Ciuil. *lib. 10. l. 1. notabil. 4.* Pro quorum maiori dilucidatione lectorem relegamus ad exarata per *Afflict. in conſtit. hac edictali nu.6. & Ardix. cap.69. pagin. 76.* & reſpectu famuli infirmi per Bar. *in l. opera teſtamento de vſufruct. leg. Laur. Siluan. conſ. 28 n. 23. Caroc. in tract. de locat. & conduct. p. 1. in tit. de famul. & Pediſſeq; n.23. Aluar. in cap. Mutus Epiſcop. vel Abb. Viu. opin. 275. Montan. in prag. 1. de admin. vniu. num. 41. Ricc. dec. 220. p. 2. n. 11. & Medic.* ſæpiùs *memor. q.6. num.16.* aduertit æquitati dumtaxàt conſonum eſſe illud exigi, operis perſonalibus locatis minimè ob infirmitatem præſtitis, ex *tex. in add. §. item, & in l. in rebus, ff. commod.* & nouiſſimè ad partes quæſtionem examinat *Franciſc. Mar. Prat. pract. obſeruat. lib. 1. obſeru. 74.* famulo verò ægroto an dominus expenſas erogare obſtringatur, extricat Bar. *in l. ſi cum dotẽ, §. ſin autem, ff. ſolut. matrim.* & ampliat *Corſet. in ſingul. verbo Infirmus, Peguera decif. 149.* quidq; in famulis poteſtatis occaſione officij morbo affectis, declarat idem Bar. *in l. liberti, Cod. de oper. lib.*

Verùm reſpectu ſalarij officialis ad-
19 huc anceps controuerſia eſt, & vnicus ille nobis occurrit ſcopulus *DD.* placito innixus, integrum totius anni Iudicis hæredibus ſalarium tranſmitti, ſi ille infrà annũ deceſſerit, quod ex *text. in d.l. diem functo*, inſequitur *R. Conſt. adduct. loco* laudãs, *Eman. de Caſtro de anno. ciu. not. 4. n. 7.* extendendentem ad Doct. ad legendum conductum, quique aliter in ſua Academia ſeruari, & ratam temporis attendi aduertit; & in Aduocato loquitur perbellè *Franc. de Petr. feſtiu. lect. lib. 3. c. 7.* idemque *Emanuel* declarat mercedem tranſmitti ſingulis annis Aduocato promiſſam, ſecus verò pro vnica tantùm cauſa, *Morla in empor. p. 1. tit. 2. q. 28. & 29. Taſch. concluſ. 8. lit. S, Auil. cap. 1. prætor. num. 18. P. Fragoſ. add. diſp. 9. à num. 65.* & ad medicum extendit *Dom. Reg. de Marin. lib. 1. quot. reſol. cap. 313.* & ante ipſum *Cephal. cõſ. 70. Marant. conſ. 59. & Viu. comm. opin. lib. 1. opin. 201. num. 4* huicque finitima eſt quæſtio, quam pertractat *Damhouderius in tract. de pupill. patroc. tit. de Tutor. & Curat. merc. cap. 1. à num. 26.* nùm Tutor, & Curator, quibus à Iudice ſingulis annis fuit conſtituta merces, illam vniuerſam totius anni ad hæredes tranſmittat, ſi infrà annum extremum clauſerint diem. Si igitur Gubernatoris defuncti hæredibus illius anni inte-

Q grum

grum perſoluitur ſalarium, minimè illud Iudex ſuperſtes conſequitur.

Huiuſmodi autem dogmatis veritas pullulat ex *dec.Reg.Reuert.*507. quæ ad pennam circumfertur (illum, inquam, Reuerterium, in cuius deciſionibus obſeruationes elegantiſſimè conſcripſit D. Donatus Antonius de Marinis literatiſſimus, & tantæ integritatis vir, vt ad quinque annos ex Aduocati munere, quod omnium plauſu, ac præclariſſimè obiuit, ex arbitrio Excell. Comes Caſtrilli eo tempore Prorex, qui in eligendis miniſtris parem habuit neminem, M.C.V. in Ciuilibus primùm, deindè in capitalibus Iudicem iuſſerit, cumq; tanti viri peritia ad Regis noſtri Inuictiſſimi aures perueniſſet, Cameræ Summariæ Præſidentem elegerit, & vt ſummum gloriæ faſtigium aſcēderet, ocyùs, atque altiſſimum doctrinæ apicem iampridèm attingeret, ab Excell. Pinnorandæ Comite, qua pietate, qua doctrina, prudentiaq; Prorege eximio, apud Regem in Regētem nominatus, ab eoque ſupremi pro Italia Cōſilij Regens creatus fuerit, vbi omnium plauſu, qua pollet ingenij, conſilij, atque eloquentiæ facultate, reſidet. Eiuſmodi obſeruationes in Reuerterium, citiùs, quam opuſculum hoc meum excudatur, in lucem edi, quammaximè cupio, vt enim elegantiſſimis forenſium quotidianarum reſolutionum doctrinis à tanto viro cōſcriptis lucubrationes haſce meas nunc exorno, facilius etiam prædictis obſeruationibus, imò & illuſtrius, condecorarem) *Reg.Reuerterius* enim *in memor. dec.*507. obſeruantiam tradit in Regno, cuicumque officiali, tùm maiori, tùm minori, ſalarium ſolui pro rata temporis tantùm ſeruitij præſtiti, ſupremi Tribunalis ſcito comprobatam, & confirmat *Capiblanc. tom.*2. *de Baron.ſuper prag.* 4.*cap.*22.*à n.*12.& aduertit *R.Tap.dec. S.C.*45.*n.*6. *Iudex de Angel.in l. Iubemus,§.vt autem ijs,C.de Aduocat.diuerſ. Iudic.*Idq; etiam in Regno Siciliæ, aliiſq; locis ſeruari, teſtatur *Maſt. ill.cit.tract. de magiſtr.lib.*1.*cap.*21. *nu.*51. & apud Luſitanos *Cabed.p.*1. *dec.*8. & meritò à *Carauit.in ritu* 9.*num.*1. commendatur vſus, qui inualuit in M.C.V. vt eius officialibus ſingulis menſibus diſtribuatur ſalarium, quem comprobat idem *Regens Tapia* eiuſdem Senat. *deciſ.*60.*n.*8.

Quod ſi, & tertium erit caput, Gubernator abſens fuerit à loco reſidentiæ, perſolui debeat ſalarium illi abſenti, vel Iudici eius vice ius miniſtranti, reſolui-

20 mus ſuperiori *ritu* 7. Quid verò ſi fuerit amotus, vel ſuſpenſus deindè abſolutionē cōſequatur, & ad idem officium redeat, inquirunt *Maſull.ad* Capyc. *dec.* 125.*num.*1.*Reg.Conſtant.in l.*1.*C.de re milit.num.*22.*lib.* 12. *Dom.Reg.de Marin.lib.*1.*quotid.reſolut.cap.*310. *Franc. Marc.p.*2.*dec.*676.*nu.* 5. *P.Fragoſ.add. diſp.*9 *num.*67. latèque *Franciſc.Maria Prat.pract.obſeru.lib.*1.*obſeru.*66.

An autem miles duas tenens militias

21 duo conſequi poſſit ſtipendia, negatiuè determinatum tradit *Reg. Reuerter.dec.* 308. & geminatis S.M. ordinibus expreſsè eſt vetitum Proregibus, ne permittant ea exigi à militibus duplicata, de quibus teſtantur *Regens Sanfelic. d.deciſ.*328.*lib.*3. *D.Reg.Capyc. Galeot. in diſſert.vnic.poſt primum reſponſum fiſcale à num.* 71. quique acerrimè tutatur Regia mandata tantùm militaria ſtipēdia reſpicere, non autem ea, quæ magiſtratibus togatis deberi cōtingerit, quibus duplex exercentibus officium, duplex datur ſalarium iuxtà à nobis ſupra exarata, quibus addimus *Thor. par.*1. *compend.deciſ.verb.Salarium duplex, & in ſupplem.cod.verb.Salarium, D.Reg.de Marin.lib.*1.*reſol.cap.*312.

Hinc Marchioni Caſalicchi duplex ſalarium deberi, vti Præſidenti Reg.Cameræ, & Præſidi, & Gubernatori Prouinciarum Capitanatæ, & Comitatus Moliſij determinauit Regia Camera die 31. Ianuarij 1652. Et binum ſolui Præſidēti, vel Conſiliario, ſi exerceat etiam officiū Aduocati fiſcalis conſuluit Regia Camera, inſtante Domino Præſidente D. Carolo Calà Duce Diani, ſub die 25. Septembris 1655. & obſeruatum in eius.

per-

perſonam tradit *Reg. Tapia de iur. Regni lib. 2. tit. de offic. Iudicum ſup. hoc ritu pag. 378.* adductus à *Viſconti in concl. iur. verbo Officiales omnes*, & deciſum memorat *D. R. Capye. Galeot. in 2. reſp. fiſcal. vlt. collat. in fin.* cuius meminit *Thor. in ſupplem. compend. verbo Salarium debitum*, R. *Sanfel. mem. loco nu. 5.* prouit duplex perſoluitur Regio Conſiliario exercenti officium Propræſidentis S.C. & Præſidentibus Regiæ Cameræ, qui ſubeunt munus Locumtenentis per hebdomadas, teſte *Camillo de Curte in 2. par. compend. feudal. cap. 1. à nu. 156. Taſſon. de antefat. verſ. 14. obſeru. 2. ſub num. 20.* meminit *Dom. Reg. de Marin. add. cap. 312.* & diſtinguit *Dom. Reg. Rouit. in prag. 15. num. 20. de official.*

Cæterum, poteſt quiuis aliquando fungi vice duarum perſonarum, *l. 1. §. conſules, ff. de offic. Conſul. Surd. dec. 291. num. 5.* nimirùm, ſi iura duorum fuerint in eadem perſona, illa remaneant diſtincta, neque confundantur, at conſiderentur, ſi duæ eſsẽt perſonæ, vt notat *Bal. in d. l. 1.* & poſt alios *Surd. dec. 153. n. 16. Bellug. in ſpecul. Princip. rub. 45. §. quamuis num. 2.* & ibidem *Borrel. lit. A.* inquirens, nùm Baro comparens in Parlamento nomine ſuo, & alterius diuerſas voces dare poſſit. Et an procurator à domino conſtitutus ad vendendum poſſit à ſe ipſo emere, *Reg. Reuerter dec. manuſcrip. 78.* & de tutore eſt *text. in l. cum ipſe, C. de contrah. empt.* quem exornãt *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 80. num. 9. Guttier. de iuram. confirm. p. 2. cap. 15. num. 6. Cald. Pereir. in l. ſi curatorem, verbo contractum num. 31. C. de in integ. reſtit. min. & in tract. de empt. & vend. cap. 17. num. 13.*

Promotor in Almo Collegio Neapolitano an poſſit eſſe Viceecancellarius, & duas valeat etiã portiones conſequi, vnam vti Viceecancellarius, aliam vti Ordinarius, & Promotor, pertractat *Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſeru. 3. à nu. 262.*

RITVS NONVS.

Salarium officialibus ſtatuitur ex prouentibus.

ITem quod Locumtenẽs, Iudices, Magiſtri Actorum, & Ærarius, teneantur quolibet menſe in fine ipſius menſis facere diuiſionem prouentuum inter officiales dictæ Curiæ, & dare, ſiue dari mandare, & ſolui vnicuique ratam ſibi contingentem, prout antiquitus in ipſa Curia facere conſuetum, & obſeruatum extitit.

SVMMA RERVM.

1 *Qui ſint ad munia exercenda, eligendi.*
Iudicibus ſtipendium perſolui debet.
Id quod fuit moris apud Romanos.
Fouetur virtus præmijs affecta, non corrumpitur.
2 *Prouentuum rata, vigore ritus competens, fuerit nè perſoluta in computum ſalarij, vel potius vltra ſalarium.*
3 *Coniectura valida refertur conuincendi officialem de extorſionibus, & an præſumatur diues effectus de pecunia domini.*
Muſtelæ dictum Vulpeculæ recenſetur.
4 *Salarium vnicuiq; ſoluendum pro dietis quale ſit præſcriptum in Regno.*
5 *Illud ſolui ante, vel poſt adminiſtrationem, an debeat.*
6 *Quod verò officialibus à publico ſoluitur, quando debeatur.*
7 *Vnicum perſoluendum, ſi eodem decreto plures, ac ſi vnus fuerit abſolutus.*
8 *Regula, quod Artifici non fiat ſolutio, niſi perfecto opere, reſtringitur in ædificatoribus domorum.*
9 *Ratæ ſignificatio quotuplex, & quæ ſit: cum remiſſiua declaratione totius materiæ.*
10 *Prouentuum nomine quid contineatur.*

Obuentiones, quæ ſint.

Redditus, qui dicantur.

Fructus etiam, qui, & quotuplices.

Omnes tamen ità dicuntur, deductis expenſis.

11 *Si legetur quicquid peruenerit ex aliqua lite, expenſæ deduci debent.*

12 *Emolumentorum appellatione, quæ veniant.*

13 *In locatione facta de omnibus fructibus Archidiaconatus, non intercluduntur fructus in aduentu Archidiaconi præſtari ſoliti.*

14 *Vniuerſitas quæ ſingulis annis, certo temporis interſtitio, Baroni munus dedit, data demùm renitentia, an cogi poſſit ad in futurum continuandum.*

Determinationes S.C. afferuntur.

Dom. Io: Franciſcus Capiblancus eiuſque filius D. Conſilar. Antonius laudantur.

Munus prædictum debeatur nè Baroni locatori, an conductori fructuum oppidi.

15 *Prouentus dicantur nè fructus Iuriſdictionis.*

An connumerentur inter oppidi fructus.

16 *Si illi fiant ab Officiali ante exactionem remoto, cuius ſint.*

17 *Diſtributiones quotidianæ veniant nè appellatione prouentuum Eccleſiaſticorum, necnè.*

18 *Fraudantes prouentus qua pęna puniantur, quanè ſubtrahentes pecuniã fiſcalem, & nonnulla adduntur.*

Qua verò pęna Caxerij publicorum Bancorum, qui inſcijs Gubernatoribus in proprios vſus pecuniam bancalem conuertunt.

1 ETſi nouerim eos inaugurandos eſſe Iudices, quorum primum meritum ſit magiſtratum non appetere, ſecundum non petere, & quos vinci pretio impoſſibile prece mirandum ſit, vt *Euſebius Nerinberg. lib. 2. Theopolitici* acutiſſimè ſcripſit, eoſque etiam eligendos, qui nihil è munere obeundo, aut mercedis, aut lucri recipiant, cum ſatis quæſtui ſit ipſa dignitatis conſecutio; Stipendium tamen à prouentibus Curiæ illis perſolui, vt *Ritus* iſte annuit, ſingulis menſibus, non abnuerim. Moris fuit apud Romanos, ſi *Bulengerio de Imperio Romano* credamus, ſalaria Magiſtratibus decernere, quod *Lambrid. in Alexandro* apertiſſimis verbis oſtendit: *Iudices cum promoueret exemplo veterum, vt & Cicero docet, & argento, & neceſſarijs inſtruebat*. Fouetur potius, quam opprimatur virtus, ſi pręmio affici videatur, magiſq; ad laborem impellit ſpes honeſtæ mercedis, quæ, nè in deteriores cupiditates ruant animi, ſæpiùs eſt in cauſa. licere ſibi autumant Magiſtratus munera, & pecuniam ab alienis recipere, cum nihil ipſis ſubſidij conferat Curia ad viuendum. Militum alacritatem præmijs fouent in pugna Duces. Quidni ſtipendio etiam foueatur Iudicum in obeundo munere diligentia?

Iſthæc nè prouentuum rata (de qua
2 Ritus) debeatur in computum ſalarij, an potius vltra ſalarium quod fuerit conſuetum perſolui, illorumque proptercà facienda ſit diuiſio, non explicat ritus, & nos credimus in partem ſalarij eos fuiſſe perſolutos, quia ſportulas, & triceſimas vetuit *rit. 14.* cum ſcilicet ſalarium præſtatur, vt illic notabimus, ideò cum debentur, certè ratione ſalarij deberi conſtat. Hodie tamen indubium eſt ex publico cuicunque officiali ſubminiſtrari ſalarium, quinè & in Regia generali. Theſauraria ex ordinatione Ioannæ, & Caroli Regum *in pragm. 2. §. 9. de offic. Iudic.* exceptis officialibus Prouinciarum, quibus Perceptores hodie ſalarium ſoluunt, ex *prag. 61. de offic. Procur.* in poſſe quorum prouentus perueniant, altera diſponit *pragm. 6. §. 21. de offic. iuſtit.* & in M.C.V. voluit *pragm. 30. §. perche, de offic. mag. inſtit.* iuncta *pragm. 14. de offic. quæſt.* de quibus tamen prouentibus criminalibus ſtipendium Iudicibus M.C.V. perſolui, inſinuat *Afflict. in conſtit. cum circa n. 19. & in 7. notab.* qui ſi haud fiant de proprio

prio aſſignari debet, *Franc. Claper. in ſuis dec. cauſ.* 11. *q.* 1. iudicatum refert *Carrab. ſing.* 216. & *Caran.* memorato *in hoc rit. num.* 3. poſt alios notat *Auus meus ad Capyc. dec.* 27. *num.* 9. ac nouiſſimè conſuluit *Dom. Reg. de Marinis lib.* 2. *quotid. reſol. cap.* 124. *num.* 11. vide *Capibl. in prag.* 19. *n.* 27. *de Baron.*

Quo quippè ſtipendio debere omninò eſſe contentos officiales, probat *Bald. in c. cū in iureperitus n.* 11. *de elect.* per *text. in l. qui ſine vſuris, ff. de negot. geſt.* ibi: *Abſtinentem omni lucro præſtare fidem*, quem propterea aureum eſſe ad-
3 dit; Quamobrem perſpecto locupletatos eos eſſe pluſquam permiſerint ſtipendia, ſi fiſci munus, rationeſq; fiſcales geſſerint, licere Principi acquiſita bona confiſcare, iure præſumente à fiſcalibus introitibus ſubtraxiſſe, vel turpi lucro acquiſiuiſſe, notarunt, *Io. de Platea Luc. de Penna, Rebuff.* & alij *in l. defenſionis facultas*, *C. de iure fiſci lib.* 10. idem *Bal. in l. cum oportet, Cod. de bonis quæ liber. Reg. Reuerter. dec.* 71. & 380. *nu.* 4. *Reg. de Ponte conſ.* 146. *num.* 70. *lib.* 2. *Menoch. de præſumpt. lib.* 3. *cap.* 52. extricans articulum, & *Viſconti in concluſ. iur. verb. Officialis*, qui multa addit. Iure igitur exiſtimaui ſemper validiorem modum conuincendi officiales de extorſionibus non reperiri, quā minutatim percunctari, quę bona antequā illud muneris conſequeretur poſſiderent, quæ tēpore Syndicatus, quæ perceperint interea ſtipendia, quas interdum potuerint ſolito conſiderato viuendi more erogare expenſas, ſicque omnibus hinc inde perpenſis dijudicare, vtrum tantarum copia iuſtis artibus locupletari potuerint; an contrà, per fas, ac nefas impinguatis, atque obeſis, illud, quod Æſopicæ olim Vulpeculæ furtiuo frumento ſaginatæ, dixit Muſtela, ijs quoq; dicendum ſit à Fiſco:

Macra cauum repetas arctum, quem macra ſubiſti.

Horat. lib. 1. *epiſt.* 7. Alieniſque pennis, tanquam viles corniculæ decorati, non ſine ignominia deplumandi videantur.

Salaria verò pro dictis ſoluenda,
4 præſcripſit *Pragm.* 6. *de Commiſſ. & executor.* & perſonas, & ſummas illis, & cuilibet earum debitas ſpeciatim memorans, quin dubia perplura in ea re accidere, quæ poſſunt *Rou. Reg.* illic inquirit, & nos alia, tum de ſalario, tū de dietis inueſtigamus *ſup. rit.* 8. & 151.

Illis debitum pro dictis prædictis
5 perſolui debeat ante, vel poſt ſeruitium præſtitū, necnè, explicat *Hauiles* diſtinctione vtens *in lib. prætorum cap.* 14. *Gloſ. meneſtrales num.* 3. à quo verò ſit perſoluendum declarat *Andr. in Conſtit. cum circa, verbo Sexageſimam, verſ. quando verò petitur.*

Aliud autē, quod à publico debetur
6 officialibus in anni initio, vel ſaltem poſt inchoatam adminiſtrationem, ſeu cæptos labores perſoluendum eſſe, per *tex. in l.* 2. *Cod. de Aduoc. Iudic.* inquit *Coſta in tract. de portion. & rat. q.* 236. *ſub num.* 12. cum adductis per *Maximinum in ſua luculenta diſtinctionum centur.* 1. *diſtinct.* 90. *num.* 5. videas *Duen. reg.* 63. aſſeſſori, *Nouell. reg.* 183. ſalarium, necnon *Auum meum ad Capyc. deciſ.* 163. *num.* 1. *circ. med. Carau.* hoc *in ritu* memorem, & quæ nos notauimus *rit. anteced.*

Sed quod anticipatè fuerit perſolutū repeti poſſit pro tempore, quo ſubſequenti impedimento adminiſtrari officium impoſſibile fuit, *Reg. Rouit.* aliadiungens *in prag.* 1. *n.* 6. *de offic. Iudic.* ſuffultus doctrina *Angel.* & *Cornei. in l. ſimiliter, C. de condic. ob cauſam.*

Quin? & illud notabile adnectimus
7 (ab Actuarijs tamen, Iudicibuſque paruipenſum) vnicum perſoluendum eſſe ſalarium, ſi plures vnico decreto, ac ſi vnus, abſolutus fuiſſet, *Io. de Plat. in l. vt autem in princ. verſ. ex hoc inferunt, C. de re mil. lib.* 12. eſt *tex. in* §. *ſportularū, verſ. ſi verò pro vna, auth. de ſanctiſſ. Epiſcop.* aſſentitur *Gomeſ. var. reſol. to.* 2. *cap.* 11. *num.* 16. *in fin.* necnon *Reg. Rou. in prag.* 36. *num.* 5. *de offic. Magiſtr. Iuſtit.* quiquidem ſummoperè notandum aduertit, & multoties vidiſſe contrariū, & ma-

&malè obſeruatum addit, *Danz.de pu-*
*gn.DD.t.1.de offic.Actuar. num.*12. in-
ſequitur *Nouar. t.2. de grauam.vaſſall.*
*grauamin.*97. & peroptimè tangit *Ani-*
chin. de præuent.inſtr. c.4. dub.6. n.85.
Cæterum regula, quod Artifici haud
8 ſolutio fiat, niſi perfecto opere, reſtri-
ctionem admittit in ædificatoribus do-
morum, qui complementum operis mi-
nimè expectant ex *Bal.* obſeruat *in l.*
aduerſus C. locati, Auus meus ad Capyc.
*cit.dec.163.num.*1.
Ratæ verò ſignificatio quotuplex,
9 & quæ ſit, explicat adamuſſim *Coſta*
in tract. de portion. & rata, Præmiſ-
ſo primo; eam dici, & accipi pro portio-
ne alicui contingente, & quomodo, at-
que de illius varia acceptione ſubdit
præmiſ. 2. quin? & plurifariam ſumi,
pluribuſq; modis in iure paſſim accipi,
omnibuſq; prædicamentis reſponſuram
adnectit *præmiſ.3.* Itemq; eius effectus
recenſet *præmiſ.4.* clauſulam inſuper (ad
ratam, & pro rata) non vna demonſtra-
tione declarare interpretes adiungit
præmiſ. 5. demumque ſit nè idem dice-
re (rata, vel pro rata; pars, vel pro parte)
an verò aliquid interſit ſubdit *præmiſ.*
6. ex cuius dictis illud, & nos ſeligimus
ad rem præſentem ſpectantem, ratam ac-
cipi pro proportione alicui ex hominis,
legis, aut æquitatis diſpoſitione compe-
tente, iuxta ſubiacentem materiam per
l.4. ff. ſi pars hæred. pet. l.ſic pro rata, ff.
de Relig. & ſumpt. funer. cap. conſtitu-
tus, verſ. iuxta ratam de Relig. domib.
Tiraquel. de retract. lignag.§.11. *Gl.8.*
poſtquè alios, idem *Coſta cit. præmiſ.2.*
*num.*1.
Et tandem occaſionem nacti ex pro-
10 uentuum nomine *in Ritu* adiecto, duxi-
mus adnotandum eſſe, reperiri complu-
ra nomina in hac ipſa ſpecie, aliqualem
tamen adinuicem diſſimilitudinem ha-
bentia; Prouentus nempè, Obuentiones,
Redditus, atque fructus, teſte *Balzara-*
no in conſtit.Regn. cum iuxta num. 33.
ſub rub. de ſalar. Baiul. qui tamen non
ſine nota præterijt aliud Emolumento-
rum; Prouentuum igitur nomen genera-
le eſſe, dicunt *Rebuff. in concord. Fran-*
ciæ rub. de collat. §. *volumus, verſ.Pro-*
uentus, atq; *Mandoſ. in Gloſ. facultatum*
propè fin. verb. Prouentus; quin? & ma-
gis generale eſſe fructuum, & redditũ
nomine adiungit memoratus *Rebuff.* At
quoniam in antecedenti *verſic.* dixerat
reddituum nomen eſſe genus generaliſ-
ſimum, ſequutus *Alberic.in l.frugem, ff.*
de verbor. ſignif. nimirùm, ſi in calce
eiuſdem *verſ. Prouentus*, replicat, in-
quiens prædictum aſſumptum minimè
proſternere iſtud alterum, ſcilicet no-
men prouentuum latiùs patere, Illi ſi-
quidem oppoſitioni reſpondet idem *Re-*
buff. & quidem benè *in ſuis commenta-*
rijs ad eandem *l.frugem*; Quod verò ſit
magis generale, amplexeturq; fructus; &
redditus præportant optimus *tex. in l.*
annonam, ibi: *Vberes prouentus, ff. de*
extraordin. crim. & Luc.de Penn. in l.
litibus, col.7. verſ.Hæc de redditibus, C.
de agric. & cenſit. lib. 11. concinitque
tex.in cap.grandi, cum Gloſ. verſ.reddi-
*tus de ſupplend. neglig.Præl.*ibi: *De red-*
ditibus, prouentibus, omnibuſque Regni,
Iuribus, ſine diminutione aliqua plena-
riè reſpondendo. Exorditur enim ab
exilioribus, & augendo progreditur ad
maiora, nimirum, ſi *Gloſ.* prædicta, an-
nuendo reddituum nomen eſſe genera-
le addit exemplum, quia plus eſt in red-
ditu, quàm in fructu, & nos credimus
fructuum, ſiuè reddituum appellatione
venire certos, atque ordinarios introi-
tus, prouentuum verò etiam incertos,
eoſque, qui ex mulctis, atque ex iuriſ-
dictione, aut alias vndecunque obue-
niunt, ex notabili doctrina *Innoc.in cap.*
paſtoralis de donat. & cap.vnic. vt Ec-
cleſ. benef. ſine diminut. confer. Alex.
Trentacinq. conſ. 2. *num.*13. Vtriuſque
inſuper *tex.* verba conuincunt citra du-
bium veritatem relatæ concluſionis;
quin? & *tex.in cap. cum M. Ferrarien-*
ſis in princ. de conſtit. ob quæ non im-
meritò dixit *Balzaran.indic. conſtit. ſub*
num. 8. Prouentus appellationem eſſe
generaliſſimam continentem omnem
redditum: quod ipſum ſcripſerat antea
Pel-

Digitized by Google

*Pellic.in conſtit.Auerſæ cap.8.num.*138. quippè quod refertur ad omnes fructus, naturales nempè, induſtriales, & artificiales, necnon *Bal.in eod.cap. cum M. Ferrarienſis num.*10.Obuentionum verò vox itidem nimis lata apparet, *l.*1. *in princ.C.de pignor.act.* illæque differunt à fructibus, quandoquidem fructus ſunt, qui ex re ipſa immediatè leguntur, obuentiones autem mediatè, ſcilicet propter rem, vt penſio,aut vecturæ, ex *Bal.in leuinum, ff.ſi cert petat. & c. granis ſub num.*10. *de reſtit.ſpoliat.* eodemq; *Balzaran.ſub illomet num.*8. At redditũum nomen eſt quoque genericum, altero tamen prouentuum non maius; etenim quamuis *Bal.* generale quoque eſſe autumet ad omnes prouentus *in cap. conquerente ante num.*1. *de reſtitut. ſpoliat.* illis nihilominus maiores eſſe non adiſigit; Fructuum denique appellatione, licet quandoque venire actiones, conſtet *ex l.ſi qui puteum*, §.*ſi fundus*, & illic ſcriptis à *D.D. ff. quod vi,aut clam,Bald.* memorato *cap.cum M. Ferrarienſis n.*7. attamen regulariter, & ex propria ſignificatione intelligi eos dumtaxat, qui cœli clementia, vitaliſque roris irrigatione, adiuncta hominum induſtria, & labore prodeunt; quod nos prudenter docuit ipſemet *Bal. in cap. in Geneſi ſub n.*3. *de elect.* corroboratque mox relata differentia inter fructus, & obuentiones; latiori verò ſumpta ſignificatione venire quicquid poſſeſſioni accedit, ſiuè ad perceptionem, & contactum pertineat, ſiuè ad ſolum animi affectum,vt electio, exiſtimat ipſe *Bal. eod. num.*3. præterea adiungens multiplices fructuum ſpecies, eaſque declarans in illomet *c.cum M. Ferrarienſis num.*2. de quibus latè *Menoch. de arbitr.caſ.*21. *Capibl.de Baron prag.*5.*n.* 48.*t.*1. *Dom.Reg.de Marinis lib.*1.*quotid.reſol.cap.*152.

Omnes tamen ita dici, qui ſuperſunt deductis expenſis, cunctiſque oneribus, docent tùm *Gloſ. indic. c.granis*, tùm altera *in c.paſtoralis verſ.obuentiones de his quæ fiunt à Prælat. Io. Garzia de expenſ.& meliorat.cap.*1.*à n.*20.*Mexia de taxa panis concl.*2.*num.*88. *Viu.opin.commun. lib.*3.*opin.*798. ſiuè ab homine,ſiuè à lege nomen fructus proferatur,*Roman.ſingul.*336. ex *tex.in l. fundus* 52. *ff. famil. erciſc. & in l. ſi à patre, vel à domino* 39. §. *fin. ff. de petit. hæred.* & an, ac quando illi debeantur deductis expenſis, extricant *Campeg. in tract. de exact.dot. priuil.* 10. *Duen. in tract.reg. iur.reg.*198. necnon *Viu. deciſ.*4. quos *Auus meus* laudat *ad Capyc. dec.*20. *n.*1. *in nou.* & an ſi legetur quicquid peruenerit ex aliqua lite, expenſæ deduci debeant, inquirit *Bal. Nouell. de dot. p.* 8. *priu.* 13. aliaſque excitat quæſtiones *Auus meus add.loco n.*1. *&* 2.

Emolumentorum autem nomẽ cuius
12 ſit virtutis; idem *Mandoſ.* latè explicat, atque *Boer.dec.* 224. *nu.*6. ſubdens dubium,ad quem ſpectent Monachorum ſpolia Abbatẽ nè, vel fructuarium, eiuſque meminit idem *Auus meus ad Gram. dec.*46.*n.*2.Et cum *tex.in clem.* conſtitutum ſanciat venire, etiam quod prouenit ex iuriſdictione, & ſigillo Curiæ,atque ideò pœnæ, ac mulctæ, iuxta *deciſ.* 230.*num.*4.*t.*1.*p.*32. *Farinacci*, nimirùm ſi fortaſſe erroneum non erit dicere, prouentus alio propiori nomine dici emolumenta, ob idquè nimirum ſi verba faciendo in eo loco *Mandoſ.* de prouentibus, inter alios *text.* de illis loquentes recenſeat prædictam *Clementinam*.

Illorum ſcilicet fructuũ appellatione nõ comprehendi præſtita ex voluntate, & gratia,exclamat *Iacob in l.ſi proprietati, ff.de iur. dot.* Vt propterea locatione
13 facta de omnibus fructibus Archidiaconatus, non intercludi fructus in aduentu Archidiaconi præſtari ſolitos, meritò conſuluerit *Oldran. conſ.*129.& authoritate,poſthabitis alijs, *D.R.de Marinis lib.*1.*quotid. reſol. cap.*125. ſuffultus, reſpondet *Nouar. to.* 2. *de grauam.Vaſſall. prelud* 3.*num.* 14.

Huic concinit quæſtio ſæpè ſæpius in
14 ſubſellijs huius Ciuitatis trutinata, poſſint nè Vniuerſitates à Baronibus cogi ad continuandum munus, per multos re-

retrò annos ad certum tempus ipſis pręſtitum,& an illud debeatur Baroni locatori, vel conductori fructuum oppidi, & partes Vniuerſitatis contra Baronem tutatus fuit, *Io: Franc. Capiblanc. tom.* 1. *de Baron. prag.* 1. *num.* 339.& confirmat *ſing.* 53. *poſt num.* 100. cum actus ipſi voluntariæ liberalitatis exiſtant: At ipſemet *Capiblanc.* contrariam aleam audacter ſuſtinuit 2. *tom. de Baron. ſuper pragm.* 1. *cap.*4. & inſequitur *D. Reg. de Marin. add. lib.*1. *cap.* 78. *num.*11. maximè attentis,quod talia munera inter Baronales introitus deſcribuntur in releuijs, & in exitu introituum Vniuerſitatum; quamq; amplexum fuit S.C. in cauſa Marchionis Murconi cum eius Vniuerſitate, ipſa enim inſtante non poſſe deinceps obſtringi ad ſolutionem annuorum ducatorum quinquaginta pro munere, cum reſtitutione exacti, ſub die 27. Ianuarij 1655. referente *Domino Cōſiliario Aloyſio Gamboa*,decreto S.C. fuit impartitus terminus ſuper omnibus hinc inde prætenſis, & interim quod præfata Vniuerſitas continuet Marchioni ſolutionem annuorum ducatorum quinquaginta pro munere, fol. 128. in proc. in Banca Lombardi,quodque decretū in gradu reclamationis extitit confirmatum ſub die 24. Decembris 1655. fol.204. d. proc. & alias determinatum fuit me patrocinante in S.C. Relatore *Domino Conſiliario Antonio Capiblanco*, ſub die 9. Iulij 1660. fol. 90. in Banca de Fuſco, in cauſa Veſpaſiani de Baucio cum Duce Salzæ, & Vniuerſitate Terræ Pomiliani.(De quo Conſiliario, homine omnium laudum numeris cumulato, illud à me pro omni elogio dictum ſit; paternæ eum virtutis imaginem viuam, melius moribus ſuis, vita, doctrinaq; præſeferre, quam verbis noſtris,& eloquētia exprimi poſſit. Patrem enim habuit Ioannem illum Franciſcum Capiblancum, ſæpiùs in hoc opere memoratum. Auditoris olim, ac Iudicis Vicarię muneribus honeſtiſſimè functū, cuius nominis memoriam(ne in cæteras eius laudes digrediar) immortali veluti monumento, editis commentarijs de *Baronum authoritate* conſignatam, vllo vnquam tempore, nec ignis,nec ferrum poterit,nec edax abolere vetuſtas.) Videas *Nouar. de grauam. vaſſall. tom.* 1. *grauam.*9. *& tom.*2.*grauam.*110.*Thor. par.*2.*compend.dec.verbo Munera*, necnon *in ſupplem. dec. verb. munera*, *& Vaſſalli*. Illud autem Baroni, minimè verò conductori competere reſoluitur, ex adductis per *Rou. in prag.* 1. *nu.* 12. *de ſalar. & eund. Capiblanc. add. tract. to.* 1.*pragm.*8. *par.*1. *num.*156.

15 Verùm prouentus dicantur nè fructus iuriſdictionis, affirmatiuè indicant *Cramm. dec.*46. *num.* 1. *Reg. Conſtant. in l.* 1. *C. de pæn. fiſcal. num.*70. *lib.* 10. *Cenc.de cenſib. p.*1. *cap.* 3. *q.*1. *num.*21. *Reg. Salern. dec.*52. *num.*21. *Conſiliar. Theod. alleg.*47. *num.*5. at non propriè, ſed impropriè explicat *Auus meus ibid. ad Gram. num.* 1. & quod illa collata, prouentus comprehendat,*Staib.ſen.* tradit *conſ.*84. *num.* 14. illos verò minimè connumerari inter oppidi fructus aduertunt *Conſil: Marcel. Marcian: conſil.* 49. *num.* 15. *Capan. de iur. Relev. p.* 4. *q.*2. *num.* 13. eoſque non licere Baronī vendere ſimul cum officio Actuariatus, *Reg. Conſt. add. loco num.* 17. monet, necnon *Capibl.indic. tract. t.*2. *cap.*20. *num.*17.

16 Si illi fiant ab officiali remoto ante exactionem,cuius ſint, inquirūt *Maſull. ad Capyc. dec.* 187. *num.*7. *Reg. Rouit. deciſ.*91. *num.*30. quos laudat *Danz. ad cit. Gramm. dec.*46. *num.*16.*&* 17.& an primi, vel ſecundi vſufructuarij ſi condemnatio ſit facta tempore primi, executio verò tempore ſecundi, tangit *Gulielm. de Benedict. in repet. c. Raynutius, verſ. cætera bona n.*36. adductus ab *Auo meo ad Capyc. deciſ.*185. *num.*2.

Prouentuum Eccleſiaſticorum appel-
17 latione veniant nè diſtributiones quotidianæ, ſi quæratur, recurrendum monemus ad *tex. in cap. licet de præb.* ſancientem vigore indultus conceſſi *in cap. ſuper ſpecula de Magiſtris*, vt abſentes cauſa ſtudij percipiant omnes prouentus

tus Eccleſiaſticos, non tamen propterea potiuntur diſtributionibus, quod fieri non adijcit, quia prouentus non complectantur diſtributiones, at potius inſinuat id contingere ex defectu voluntatis concedentis, quæ non videatur in eo caſu extendi ad diſtributiones dumtaxàt debitas ſeruientibus, ex alijs, & quippè multis *textibus*, itaùt cæteris in caſibus minimè loquentibus de aſſiſtentia chori affirmari citius poſſit includi diſtributiones ſub nomine prouentuum.

18 Qua tamen pœna mulctentur fraudantes prouentus, recenſent *Pariſ. de Syndic. in rubr. de mod. & form. ſyndic. §. ſyndicantur etiam officiales, & Campag. ad cap. Regni ſcire volumus num.* 14.

Qua verò peculatores, hoc eſt publicam; ſeù fiſcalem pecuniam expilantes; potiſſimùm in Regno *Balzar. in conſtit. officiales n.* 10. *de official. Reipub. Petr. Gregor. ſyntagm. iur. lib.* 33. *cap.* 29. *n.* 4. *Rub. de lege Iul. pecul. Caball. reſol. crimin. cap.* 99. *num.* 2. *Dom. Reg. Moles dec.* 1. *tit. de pœn. quib. ten. official. D. Reg. de Ponte dec.* 7. *Dom. Reg. Lanar. conſ.* 93. *Dom. Reg. de Marin. lib.* 1. *reſol. cap.* 244. & 291. tres conſtituens caſus pro dubij reſolutione, *Dom. Reg. Sanfel. dec.* 166. & 289. *Dom. Reg. Capyc. Galeota reſponſ. fiſcal.* 22. Certè apud Romanos, & ſi à principio capitalis ea non fuiſſe dicitur, poſteà tamen capitalis facta eſt, *lege Iulia*; & aqua, & igni peculatoribus interdictum. Nouiſſimè verò deportatione, atque omnium bonorum, ac priſtinorum iurium amiſſione eos punitos aſſerit *Vulpian. in l. peculatus pœna*, ad *l. Iul. pecul.* Nulla tamen pœna tam atrox vnquam reperiri potuit, quæ ad cohibendas à peculatu manus ſuffecerit. Quin multis publicarum pecuniarum expilatio honori, ac dignitati fuit; non pœnæ: vt optimè, ac verè *M. Cato* dixerit, *Plutarcho* teſte; *Priuatarum rerum fures in compedibus vitam agere; publicarum verò in auro, & purpura conſpicuos incedere, & magnates haberi*: Hac ratione Narciſſus, & Pallas Claudij Cæſaris liberti, alter ab epiſtolis, alter ab rationibus, ad immenſam illam diuitiarum magnitudinem, quæſtoriaſq; ac prætorias dignitates peruenere, vt eos Craſſo ditiores fuiſſe, ſcripſerit *Plinius*: ipſique Principi de fiſci exiguitate querenti non abſurdè dictum ſit: *Abundaturum fiſcum, ſi à duobus libertis in conſortium reciperetur*. vt ait *Sueton. in Claud.*

Videndum nunc eſt quibus pœnis afficiantur noſtrorum Teloniorum, vulgò publicorum Bancorum Nummularij, & Caxerij, ſeù Menſarij, à nummorum diſpenſatione hoc nomine nuncupati, qui inſcijs Gubernatoribus Banci pecuniam in vſus proprios ſibi vertunt.

Et ſanè in controuerſiam ductum hoc fuit aduerſus Fuluium de Falco Caxerium nummulariæ tabulæ, *Diuæ Annunciatæ*. Is enim conuictus, quod ex arca nummaria maximam pecuniæ ſummam ſibi vſurpaſſet, à Iuncta, vt vitam remo publicæ triremis affixus perpetuò duceret, damnatus fuit ſub die 16. menſis Nouembris 1652. referente *Domino Paulo Staibano*, & literis, & vitæ integritate præclariſſimo viro, atque optimo Conſiliario, penès Anellum Violam Act. Aſſump. cuius ſciti memor eſt *Fra. c. Maria Prat. reſponſ. crimin.* 20. *in fin.* qui ad defenſam præfati Fuluij calamum arripuit, triaq; docta edidit *reſponſa criminalia* nempè 20. 21. & 22.

Amplexi fuere Regiæ Iunctæ Iudices deciſionem in Vrbe Panormitana olim factam, atque à *Maſtrillo* relatam *deciſ.* 238. quod licet Tapezita quidam, ſeù Caxerius, qui ex arca nummaria quinq; millia aureorum ſuſcepiſſet, à Magna Regia Curia capite damnatus fuiſſet, in gradu tamen reuiſionis à Iudicibus delegatis lenior lata fuit ſententia, & ad triremes perpetuò damnatus fuit.

Mitiorem hanc de Ioanne Baptiſta Bracciolino ſententiam ferre Iunctæ Iudicibus minimè viſum fuit, qui ex Banco S. Eligij, in quo Pandectarij onus

R ſu-

ſuſtinebat, ingentem pecuniarum ſummam aſſumpſit, & in proprios vſus conuertit, qua de cauſa Telonium illud in perniciem tot creditorum defecit, & tanti ſceleris reus, Relatore *D. R. Antonio Miroballo*, morti addictus fuit. Ab eiuſmodi determinatione ad Collaterale Conſilium reclamauit, & dum cauſa peragenda erat coram Principe, ingruẽte lue ante illius deciſionem in carceribus M.C.V. diù detentus, ibidem ex hac vita deceſſit, (& in cruciatu mortuus, dum in carcere mortem obiuit, *Bal. in l. 1. num. 6. C. de his qui ad libert. Gloſ. in clem.* 1. *verbo Tormentis de hæretic. Prat. reſponſ. crim. 37. num.* 12.) cuius causã, dùm terreni Iudices ob peſtis interceſſionem abſoluere nequiuerant, ſupremus omnium Iudex Deus cum eodem dijudicandam ſuſcepit, eodem tempore diuinæ Iuſtitiæ legibus damnatus, quo humanis etiam morti addicendus erat, vt cauſæ exemplaris grauitas poſtulabat, & ſententia exemplo cæteris foret, atque terrori, ad *tex. in l. famoſi in fin. ff. ad l. Iul. Maieſt. l. 3. in fin. C. de Epiſcop. Aud.* Diſcant ex hoc ſceleſti, quod, vbi humana defecerint iudicia, diuina euitare minimè poterunt.

Et ſanè eiuſmodi criminum patratores, nonniſi capite puniendi ſunt, cum communi bono, quàm maximè noceant, & huiuſce generis furtis Ciuium domos depauperent, iuxta *pragm. Inuict. Caroli V. primam de nummular.* confirmatam, ac ampliatam, *ex altera* 4. *eod. tit. Gizzar. dec. 80. num. 3. Nouar. t. 3. de grauam. vaſſall. grau. 9. num. 26. & dec. 33. n. 9. Scialoya in prax. foriud. cap. 10. num 23. Caball. reſol crim. caſ. 136. D. Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap. 26. dubit. 11. ſect. 6. num. 3. Reg. Tap. de Iure Regni rub. de nummul. Taſſon. de antefat. verſ. 12. obſer. 2. nu. 57. Danza de pugna Doctorum tom. 3. capit.* 11.

RITVS X.

Mandat ſemèl in hebdomada acta à Regente, alijſque officialibus perquiri, vt illa quamcitiùs terminentur.

ITem quod Locumtenẽs, Iudices, Ærarij, & Magiſtri Actorum, Aduocatus Fiſci, & al[illegible] ſcales, teneantur ſemèl a[illegible] in hebdomada, perquirer[illegible] acta Curiæ, & Proceſſus, fiſcalia: & dare expeditio[illegible] bus, & mandare fieri exeq[illegible] ſecundum antiquum Rit[illegible] obſeruantiam Curiæ præ[illegible]

SVMMA RERV[illegible].

1 *Memoratur Reipublicæ ſtatus, co[illegible] niſque omnium calamitas, du[illegible] omnes litibus ferueant.*
Iudicium cuiuſdam Romani Phi[illegible] videntis tot cauſidicorum mill[illegible] prima luce ad forum properantia, recenſetur.

2 *Gliſcente in dies litigantium exercitu, æs, res, ſpes omnis conſumitur, hominumque ſocietas deuaſtatur.*
Ad Iuriſperitos ſpectat tam graui Reipublicæ incommodo prouidere, vrbiũq; incolumitatem ſeruare.

3 *Tullius Seruium Sulpitium commendauit, quod litium anfractus tollere ſemper maluerit.*

4 *Carolus V. cum plurimæ de litibus deferentur querelæ, nihil ſibi gratius futurum declarabat, quam ſi quis citò lites definiendi modum inueniret.*

5 *Factum enarratur Elzearij Comitis Sanctiſſimi, à Carolo Duce Regis Roberti filio, Pauperum Aduocati munus adepti, qui menſam accumbiturus, oppreſſus à paupere, & reprehenſus, relictis*

ctis prandio,& ſocijs,miſelli negotium confecit, obtinuit, & obtulit.

6 *Ipſa lis,quam grandia pariat incommoda, & detrimenta, tùm litigantibus, tùm Reip. Carauita, & additionator ex multis Iuribus, & Authoritatibus probant.*

7 *Ex cauſarum controuerſijs corporales oriuntur inimicitiæ, fit amiſſio expenſarum.*

Labor animi exercetur,& multa inhoneſta crimina proficiſcuntur.

Lites magnum damnum afferunt.

Sententia fortunæ eſt euentus.

Difficilis eſt litis exitus, ſed difficilius obtinere exequutionem,in qua ſtat vis, & totum victoriæ compendium.

Beata vrbs illa, in qua nulla vigent iurgia,fœlixq; vir, qui viuit ſine eis.

Ac Iacobus Sannazarius tranquilliorem, & beatiorem ſine litibus duxiſſe vitam, nonnullis carminibus Regi Frederico teſtatur.

Omnium criminum, omniumque malorum cauſa, lites ſunt.

Tria ſunt mala, quæ hominibus imprecari ſolent, vxor rixoſa, lis perpetua, & extructio aſſidua.

Proceſſus, ſeù lis hic purgatorij vim obtinet.

14 *Litium prolixitas,vt prorſus euellatur, publicæ eſt vtilitatis.*

15 *Iura Regia complura extant ſuper cauſis expediendis,& primum, vt illa alteram antecedat, in qua prius conſtat fuiſſe concluſum.*

Iudicem tamen requirente parte,& non aliter, ac cauſis priuilegiatis exceptis.

16 *Comes de Oliuares cauſas primo concluſas omninò cenſuit eſſe antea expediendas,præterquam in die Sabbati,in quo priuilegiatæ cauſæ terminentur, ſeruata inter eas prioritate cōcluſionis.*

Et quæ alia ſtatuit Comes prædictus.

17 *Initium Pragmaticæ decimæ emanatæ à Duce de Alcalà mandat, primis menſium diebus à quouis Conſiliario fieri ſchedulam ſingulorum proceſſuum concluſorum, & in vltima hebdomada cuiuslibet menſis notulam eſſe faciendam cauſarum decidendarum in menſe ſequenti affigendam in valuis S. C.*

18 *Duabus cauſis eodem tempore concluſis, cæteriſque paribus, nùm valeat Iudex pecuniam licitè accipere pro altera illarum expedienda.*

Huius Ritus diſpoſitio ſeruatur in M. C. V. in viſitandis carceribus ſingulis diebus Saturni.

19 *Ad litium extirpationem,multa ab antiquis Iureconſultis conſtituta fuerunt, vſucapio nempè,tacita ratificatio,præſcriptio, tranſactio, &c.*

Ipſaque tranſactio ad lites dirimendas inuenta fuit,nec in ea locum habet remedium, l.2. C.de reſcind. vendit.

20 *In tranſactione ob incertum, dubiumq; litis euentū,nulla deceptio,nullaq; læſio conſiderari poteſt,cum declarationibus.*

Legatum factum ad finem euitandi litem calumnioſam non tenet.

21 *Actor Reo cur ad edendam actionem cogitur,Reus verò actori minimè.*

1 LIceat nunc mihi antequām præſentis Ritus explicem materiam, qui ſit Reipublicæ ſtatus, quæ communis omnium calamitas, dum fori omnibus litibus feruent, dum innumeras altercationes alias ex alijs ſeri, & vbertim progerminare videntur, paucis exponere; obſtupuit quidam Romanus Philoſophus cauſidicorum tot millia ad forum prima luce properantia, de quibus hoc iudicium ferri voluit. Cum videris forum multitudine refertum, hoc ſcito, iſtic tantundem eſſe vitiorum, quantum hominum; gliſcente
2 enim in dies litigantium exercitu, æs, res, ſpes omnis conſumitur, hominumque ſocietas deuaſtatur, vtinam tot familiæ ad incitas redactæ integras domos lites deuoraſſe non teſtarentur; eò deuentum eſt mutuis altercationibus, vt vix innocentes cognoſcantur, dùm quiſque aliena inuadere, ſuo iure tueri, ſuo iudicio ſtare, atque euincere cupiat. Veſtrum eſt, Iuriſperiti, tam graui Reipublicæ incommodo prouidere, nè mutuis odijs, ac cruentis cędibus dilanie-

ſuſtinebat, ingentem pecuniarum ſummam aſſumpſit, & in proprios vſus conuertit, qua de cauſa Telonium illud in perniciem tot creditorum defecit, & tanti ſceleris reus, Relatore *D. R. Antonio Miroballo*, morti addictus fuit. Ab eiuſmodi determinatione ad Collaterale Conſilium reclamauit, & dum cauſa peragenda erat coram Principe, ingruẽte lue ante illius deciſionem in carceribus M.C.V. diù detentus, ibidem ex hac vita deceſſit, (& in cruciatu mortuus, dum in carcere mortem obiuit, *Bal. in l. 1. num. 6. C. de his qui ad libert. Gloſ. in clem. 1. verbo Tormentis de hæretic. Prat. reſponſ. crim. 37. num. 12.*) cuius cauſã, dùm terreni Iudices ob peſtis interceſſionem abſoluere nequiuerant, ſupremus omnium Iudex Deus cum eodem dijudicandam ſuſcepit, eodem tempore diuinæ Iuſtitiæ legibus damnatus, quo humanis etiam morti addicendus erat, vt cauſæ exemplaris grauitas poſtulabat, & ſententia exemplo cæteris foret, atque terrori, ad *tex. in l. ſamoſi in fin. ff. ad l. Iul. Maieſt. l. 3. in fin. C. de Epiſcop. Aud.* Diſcant ex hoc ſceleſti, quod, vbi humana defecerint iudicia, diuina euitare minimè poterunt.

Et ſanè eiuſmodi criminum patratores, nonniſi capite puniendi ſunt, cum communi bono, quàm maximè noceant, & huiuſce generis furtis Ciuium domos depauperent, iuxta *pragm. Inuict. Caroli V. primam de nummular.* confirmatam, ac ampliatam, *ex altera* 4. *eod. tit. Gizzar. dec. 80. num. 3. Nouar. t. 3. de grauam. vaſſall. grau. 9. num. 26. & dec. 33. n. 9. Scialoya in prax. forind. cap. 10. num. 23. Caball. reſol crim. caſ. 136. D. Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap. 26. dubit. 1, 1. ſect. 6. num. 3. Reg. Tap. de Iure Regni rub. de nummul. Taſſon. de antefat. verſ. 12. obſer. 2. nu. 57. Danza de pugna Doctorum tom. 3. capit. 11.*

RITVS X.

Mandat ſemèl in hebdomada acta à Regente, alijſque officialibus perquiri, vt illa quamcitiùs terminentur.

ITem quod Locumtenẽs, Iudices, Ærarij, & Magiſtri Actorum, Aduocatus Fiſci, & alij Fiſcales, teneantur ſemèl ad minus in hebdomada, perquirere omnia acta Curiæ, & Proceſſus, & acta fiſcalia: & dare expeditionem litibus, & mandate fieri exequutiones ſecundum antiquum Ritum, & obſeruantiam Curiæ præfatæ.

SVMMA RERVM.

1 *Memoratur Reipublicæ ſtatus, communiſque omnium calamitas, dum fori omnes litibus feruent.*
Iudicium cuiuſdam Romani Philoſophi. videntis tot cauſidicorum millia, prima luce ad forum properantia, recenſetur.
2 *Gliſcente in dies litigantium exercitu, æs, res, ſpes omnis conſumitur, hominumque ſocietas deuaſtatur.*
Ad Iuriſperitos ſpectat tam graui Reipublicæ incommodo prouidere, vrbiũq; incolumitatem ſeruare.
3 *Tullius Seruium Sulpitium commendauit, quod litium anfractus tollere ſemper maluerit.*
4 *Carolus V. cum plurimæ de litibus deferentur querelæ, nihil ſibi gratius futurum declarabat, quam ſi quis citò lites definiendi modum inueniret.*
5 *Factum enarratur Elzearij Comitis Sanctiſſimi, à Carolo Duce Regis Roberti filio, Pauperum Aduocati munus adepti, qui menſam accumbiturus, oppreſſus à paupere, & reprehenſus, reli-*

ctis prandio, & ſocijs, miſelli negotium confecit, obtinuit, & obtulit.

6 *Ipſa lis, quam grandia pariat incommoda, & detrimenta, tùm litigantibus, tùm Reip. Carauita, & additionator ex multis Iuribus, & Authoritatibus probant.*

7 *Ex cauſarum controuerſijs corporales oriuntur inimicitiæ, fit amiſſio expenſarum.*

Labor animi exercetur, & multa inhoneſta crimina proficiſcuntur.

8 *Lites magnum damnum afferunt.*

9 *Sententia fortunæ eſt euentus.*

10 *Difficilis eſt litis exitus, ſed difficilius obtinere exequutionem, in qua ſtat vis, & totum victoria compendium.*

11 *Beata vrbs illa, in qua nulla vigent iurgia, fælixq; vir, qui viuit ſine eis.*

At Iacobus Sannazarius tranquilliorem, & beatiorem ſine litibus duxiſſe vitam, nonnullis carminibus Regi Frederico teſtatur.

12 *Omnium criminum, omniumque malorum cauſa, lites ſunt.*

13 *Tria ſunt mala, quæ hominibus imprecari ſolent, vxor rixoſa, lis perpetua, & extructio aſſidua.*

Proceſſus, ſeù lis hic purgatorij vim obtinet.

14 *Litium prolixitas, vt prorſus euellatur, publicæ eſt vtilitatis.*

15 *Iura Regia complura extant ſuper cauſis expediendis, & primum, vt illa alteram antecedat, in qua prius conſtat fuiſſe concluſum.*

Iudicem tamen requirente parte, & non aliter, ac cauſis priuilegiatis exceptis.

16 *Comes de Oliuares cauſas primo concluſas omninò cenſuit eſſe anteà expediendas, præterquam in die Sabbati, in quo priuilegiatæ cauſæ terminentur, ſeruata inter eas prioritate cõcluſionis.*

Et quæ alia ſtatuit Comes prædictus.

17 *Initium Pragmaticæ decimæ emanatæ à Duce de Alcalà mandat, primis menſium diebus à quouis Conſiliario fieri ſchedulam ſingulorum proceſſuum concluſorum, & in vltima hebdomada cuiuslibet menſis notulam eſſe faciendam cauſarum decidendarum in menſe ſequenti affigendam in valuis S. C.*

18 *Duabus cauſis eodem tempore concluſis, cæteriſque paribus, nùm valeat Iudex pecuniam licitè accipere pro altera illarum expedienda.*

Huius Ritus diſpoſitio ſeruatur in M. C. V. in viſitandis carceribus ſingulis diebus Saturni.

19 *Ad litium extirpationem, multa ab antiquis Iureconſultis conſtituta fuerunt, vſucapio nempè, tacita ratificatio, præſcriptio, tranſactio, &c.*

Ipſaque tranſactio ad lites dirimendas inuenta fuit, nec in ea locum habet remedium, l. 2. C. de reſcind. vendit.

20 *In tranſactione ob incertum, dubiumq; litis euentũ, nulla deceptio, nullaq; læſio conſiderari poteſt, cum declarationibus.*

Legatum factum ad finem euitandi litem calumnioſam non tenet.

21 *Actor Reo cur ad edendam actionem cogitur, Reus verò actori minimè.*

LIceat nunc mihi anteqùam
1 præſentis Ritus explicem materiam, qui ſit Reipublicæ ſtatus, quæ communis omnium calamitas, dum fori omnibus litibus feruent, dum innumeras altercationes alias ex alijs ſeri, & vbertim progerminare videntur, paucis exponere; obſtupuit quidam Romanus Philoſophus cauſidicorum tot millia ad forum prima luce properantia, de quibus hoc iudicium ferri voluit. Cum videris forum multitudine refertum, hoc ſcito, iſtic tantundem eſſe vitiorum, quantum hominum; gliſcente
2 enim in dies litigantium exercitu, æs, res, ſpes omnis conſumitur, hominumque ſocietas deuaſtatur, vtinam tot familiæ ad incitas redactæ integras domos lites deuoraſſe non teſtarentur; eò deuentum eſt mutuis altercationibus, vt vix innocentes cognoſcantur, dùm quiſque aliena inuadere, ſuo iure tueri, ſuo iudicio ſtare, atque euincere cupiat. Veſtrum eſt, Iuriſperiti, tam graui Reipublicæ incommodo prouidere, nè mutuis odijs, ac cruentis cędibus dila-

Google

ſuſtinebat, ingentem pecuniarum ſummam aſſumpſit, & in proprios vſus conuertit, qua de cauſa Telonium illud in perniciem tot creditorum defecit, & tanti ſceleris reus, Relatore *D. R. Antonio Miroballo*, morti addictus fuit. Ab eiuſmodi determinatione ad Collaterale Conſilium reclamauit, & dum cauſa peragenda erat coram Principe, ingruẽte lue ante illius deciſionem in carceribus M.C.V. diù detentus, ibidem ex hac vita deceſſit, (& in cruciatu mortuus, dum in carcere mortem obiuit, *Bal. in l. 1. num. 6. C. de his qui ad libert. Gloſ. in clem. 1. verbo Tormentis de hæretic. Prat. reſponſ. crim. 37. num. 12.*) cuius causã, dùm terreni Iudices ob peſtis interceſſionem abſoluere nequiuerant, ſupremus omnium Iudex Deus cum eodem dijudicandam ſuſcepit, eodem tempore diuinæ Iuſtitiæ legibus damnatus, quo humanis etiam morti addicendus erat, vt cauſæ exemplaris grauitas poſtulabat, & ſententia exemplo cæteris foret, atque terrori, ad *tex. in l. famoſi in fin. ff. ad l. Iul. Maieſt. l. 3. in fin. C. de Epiſcop. Aud.* Diſcant ex hoc ſceleſti, quod, vbi humana defecerint iudicia, diuina euitare minimè poterunt.

Et ſanè eiuſmodi criminum patratores, nonniſi capite puniendi ſunt, cum communi bono, quàm maximè noceant, & huiuſce generis furtis Ciuium domos depauperent, iuxta *pragm. Inuict. Caroli V. primam de nummular.* confirmatam, ac ampliatam, *ex altera 4. eod. tit. Gizzar. dec. 80. num. 3. Nouar. t. 3. de granam. vaſſall. grau. 9. num. 26. & dec. 33. n. 9. Scialoya in prax. foriud. cap. 10. num. 23. Caball. reſol crim. caſ. 136. D. Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap. 26. dubit. 1, 1. ſect. 6. num. 3. Reg. Tap. de Iure Regni rub. de nummul. Taſſon. de antefat. verſ. 12. obſer. 2. nu. 57. Danza de pugna Doctorum tom. 3: capit. 11.*

RITVS X.

Mandat ſemèl in hebdomada acta à Regente, alijſque officialibus perquiri, vt illa quamcitiùs terminentur.

ITem quod Locumtenẽs, Iudices, Ærarij, & Magiſtri Actorum, Aduocatus Fiſci, & alij Fiſcales, teneantur ſemèl ad minus in hebdomada, perquirere omnia acta Curiæ, & Proceſſus, & acta fiſcalia: & dare expeditionem litibus, & mandare fieri exequutiones ſecundum antiquum Ritum, & obſeruantiam Curiæ præfatæ.

SVMMA RERVM.

1 *Memoratur Reipublicæ ſtatus, communiſque omnium calamitas, dum fori omnes litibus feruent.*

Iudicium cuiuſdam Romani Philoſophi, videntis tot cauſidicorum millia, prima luce ad forum properantia, recenſetur.

2 *Gliſcente in dies litigantium exercitu, æs, res, ſpes omnis conſumitur, hominumque ſocietas deuaſtatur.*

Ad Iuriſperitos ſpectat tam graui Reipublicæ incommodo prouidere, vrbiũq; incolumitatem ſeruare.

3 *Tullius Seruium Sulpitium commendauit, quod litium anfractus tollere ſemper maluerit.*

4 *Carolus V. cum plurimæ de litibus deferentur querelæ, nihil ſibi gratius futurum declarabat, quam ſi quis citò lites definiendi modum inueniret.*

5 *Factum enarratur Elzearij Comitis Sanctiſſimi, à Carolo Duce Regis Roberti filio, Pauperum Aduocati munus adepti, qui menſam accumbiturus, oppreſſus à paupere, & reprehenſus, relictis*

Digitized by Google

ctis prandio, & ſocijs, miſelli negotium confecit, obtinuit, & obtulit.

6 *Ipſa lis, quam grandia pariat incommoda, & detrimenta, tùm litigantibus, tùm Reip. Caranita, & additionator ex multis Iuribus, & Authoritatibus probant.*

7 *Ex cauſarum controuerſijs corporales oriuntur inimicitiæ, fit amiſſio expenſarum.*

Labor animi exercetur, & multa inhoneſta crimina proficiſcuntur.

8 *Lites magnum damnum afferunt.*

9 *Sententia fortunæ eſt euentus.*

10 *Difficilis eſt litis exitus, ſed difficilius obtinere exequutionem, in qua ſtat vis, & totum victoriæ compendium.*

11 *Beata vrbs illa, in qua nulla vigent iurgia, fœlixq; vir, qui viuit ſine eis.*

At Iacobus Sannazarius tranquilliorem, & beatiorem ſine litibus duxiſſe vitam, nonnullis carminibus Regi Frederico teſtatur.

12 *Omnium criminum, omniumque malorum cauſa, lites ſunt.*

13 *Tria ſunt mala, quæ hominibus imprecari ſolent, vxor rixoſa, lis perpetua, & extructio aſſidua.*

Proceſſus, ſeu lis hic purgatorij vim obtinet.

14 *Litium prolixitas, vt prorſus euellatur, publicæ eſt vtilitatis.*

15 *Iura Regia complura extant ſuper cauſis expediendis, & primum, vt illa alteram antecedat, in qua prius conſtat fuiſſe concluſum.*

Iudicem tamen requirente parte, & non aliter, ac cauſis priuilegiatis exceptis.

16 *Comes de Oliuares cauſas primo concluſas omninò cenſuit eſſe anteà expediendas, præterquam in die Sabbati, in quo priuilegiatæ cauſæ terminentur, ſeruata inter eas prioritate cõcluſionis.*

Et quæ alia ſtatuit Comes prædictus.

17 *Initium Pragmaticæ decimæ emanatæ à Duce de Alcalà mandat, primis menſium diebus à quouis Conſiliario fieri ſchedulam ſingulorum proceſſuum concluſorum, & in vltima hebdomada cuiuslibet menſis notulam eſſe faciendam cauſarum decidendarum in menſe ſequenti affigendam in valuis S. C.*

18 *Duabus cauſis eodem tempore concluſis, cæteriſque paribus, nùm valeat Index pecuniam licitè accipere pro altera illarum expedienda.*

Huius Ritus diſpoſitio ſeruatur in M. C. V. in viſitandis carceribus ſingulis diebus Saturni.

19 *Ad litium extirpationem, multa ab antiquis Iureconſultis conſtituta fuerunt, vſucapio nempè, tacita ratificatio, præſcriptio, tranſactio, &c.*

Ipſaque tranſactio ad lites dirimendas inuenta fuit, nec in ea locum habet remedium, l. 2. C. de reſcind. vendit.

20 *In tranſactione ob incertum, dubiumq; litis euentũ, nulla deceptio, nullaq; læſio conſiderari poteſt, cum declarationibus.*

Legatum factum ad finem euitandi litem calumnioſam non tenet.

21 *Actor Reo cur ad edendam actionem cogitur, Reus verò actori minimè.*

LIceat nunc mihi antequàm
1 præſentis Ritus explicem materiam,
qui ſit Reipublicæ ſtatus, quæ communis omnium calamitas,
dum fori omnibus litibus feruent, dum
innumeras altercationes alias ex alijs
ſeri, & vbertim progerminare videntur,
paucis exponere; obſtupuit quidam
Romanus Philoſophus cauſidicorum
tot millia ad forum prima luce properantia,
de quibus hoc iudicium ferri
voluit. Cum videris forum multitudine
refertum, hoc ſcito, iſtic tantundem eſſe
vitiorum, quantum hominum; gliſcente
2 enim in dies litigantium exercitu, æs,
res, ſpes omnis conſumitur, hominumque
ſocietas deuaſtatur, vtinam tot familiæ
ad incitas redactæ integras domos
lites deuoraſſe non teſtarentur; eò
deuentum eſt mutuis altercationibus,
vt vix innocentes cognoſcantur, dùm
quiſque aliena inuadere, ſuo iure tueri,
ſuo iudicio ſtare, atque euincere cupiat.
Veſtrum eſt, Iuriſperiti, tam graui
Reipublicæ incommodo prouidere, nè
mutuis odijs, ac cruentis cędibus dila-

ſuſtinebat, ingentem pecuniarum ſummam aſſumpſit, & in proprios vſus conuertit, qua de cauſa Telonium illud in perniciem tot creditorum defecit, & tanti ſceleris reus, Relatore *D. R. Antonio Miroballo*, morti addictus fuit. Ab eiuſmodi determinatione ad Collaterale Conſilium reclamauit, & dum cauſa peragenda erat coram Principe, ingruẽte lue ante illius deciſionem in carceribus M.C.V. diù detentus, ibidem ex hac vita deceſſit, (& in cruciatu mortuus, dum in carcere mortem obiuit, *Bal. in l.1. num.6. C. de his qui ad libert. Gloſ. in clem.* 1. *verbo Tormentis de hæretic. Prat. reſponſ. crim.37. num.12.)* cuius causã, dùm terreni Iudices ob peſtis interceſſionem abſoluere nequiuerant, ſupremus omnium Iudex Deus cum eodem dijudicandam ſuſcepit, eodem tempore diuinæ Iuſtitiæ legibus damnatus, quo humanis etiam morti addicendus erat, vt cauſæ exemplaris grauitas poſtulabat, & ſententia exemplo cæteris foret, atque terrori, ad *tex. in l. famoſi in fin. ff. ad l. Iul. Maieſt. l.3. in fin. C. de Epiſcop. Aud.* Diſcant ex hoc ſceleſti, quod, vbi humana defecerint iudicia, diuina euitare minimè poterunt.

Et ſanè eiuſmodi criminum patratores, nonniſi capite puniendi ſunt, cum communi bono, quàm maximè noceant, & huiuſce generis furtis Ciuium domos depauperent, iuxta *pragm. Inuict. Caroli V. primam de nummular.* confirmatam, ac ampliatam, *ex altera* 4. *eod. tit. Gizzar. dec.80. num.3. Nouar. t.3. de grauam. vaſſall. grau.9. num.26. & dec.33. n.9. Scialoya in prax. forind. cap.10. num.23. Caball. reſol crim. caſ. 136. D. Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap.26. dubit.1,1. ſect.6. num.3. Reg. Tap. de Iure Regni rub. de nummul. Taſſon. de antefat. verſ.12. obſer.2. nu.57. Danza de pugna Doctorum tom.3. capit.11.*

RITVS X.

Mandat ſemèl in hebdomada acta à Regente, alijſque officialibus perquiri, vt illa quamcitiùs terminentur.

ITem quod Locumtenẽs, Iudices, Ærarij, & Magiſtri Actorum, Aduocatus Fiſci, & alij Fiſcales, teneantur ſemèl ad minus in hebdomada, perquirere omnia acta Curiæ, & Proceſſus, & acta fiſcalia: & dare expeditionem litibus, & mandare fieri exequutiones ſecundum antiquum Ritum, & obſeruantiam Curiæ præfatæ.

SVMMA RERVM.

1 *Memoratur Reipublicæ ſtatus, communiſque omnium calamitas, dum fori omnes litibus feruent.*

Iudicium cuiuſdam Romani Philoſophi. videntis tot cauſidicorum millia, prima luce ad forum properantia, recenſetur.

2 *Gliſcente in dies litigantium exercitu, æs, res, ſpes omnis conſumitur, hominumque ſocietas deuaſtatur.*

Ad Iuriſperitos ſpectat tam graui Reipublicæ incommodo prouidere, vrbiũq; incolumitatem ſeruare.

3 *Tullius Seruium Sulpitium commendauit, quod litium anfractus tollere ſemper maluerit.*

4 *Carolus V. cum plurimæ de litibus deferentur querelæ, nihil ſibi gratius futurum declarabat, quam ſi quis citò lites definiendi modum inueniret.*

5 *Factum enarratur Elzearij Comitis Sanctiſſimi, à Carolo Duce Regis Roberti filio, Pauperum Aduocati munus adepti, qui menſam accumbiturus, oppreſſus à paupere, & reprehenſus, reli-*

ctis

ctis prandio,& ſocijs,miſelli negotium confecit, obtinuit, & obtulit.

6 *Ipſa lis,quam grandia pariat incommoda, & detrimenta, tùm litigantibus, tùm Reip. Carauita, & additionator ex multis Iuribus, & Authoritatibus probant.*

7 *Ex cauſarum controuerſijs corporales oriuntur inimicitiæ, ſit amiſſio expenſarum.*

Labor animi exercetur,& multa inhoneſta crimina proficiſcuntur.

8 *Lites magnum damnum afferunt.*

9 *Sententia fortunæ eſt euentus.*

10 *Difficilis eſt litis exitus, ſed difficilius obtinere exequutionem,in qua ſtat vis, & totum victoriæ compendium.*

11 *Beata vrbs illa, in qua nulla vigent iurgia,fœlixq; vir, qui viuit ſine eis.*

Ac Iacobus Sannazarius tranquilliorem, & beatiorem ſine litibus duxiſſe vitam, nonnullis carminibus Regi Frederico teſtatur.

12 *Omnium criminum, omniumque malorum cauſa, lites ſunt.*

13 *Tria ſunt mala, quæ hominibus imprecari ſolent, vxor rixoſa, lis perpetua, & extructio aſſidua.*

Proceſſus, ſeu lis hic purgatorij vim obtinet.

14 *Litium prolixitas,vt prorſus euellatur, publicæ eſt vtilitatis.*

15 *Iura Regia complura extant ſuper cauſis expediendis,& primum, vt illa alteram antecedat, in qua prius conſtat fuiſſe concluſum.*

Iudicem tamen requirente parte,& non aliter, ac cauſis priuilegiatis exceptis.

16 *Comes de Oliuares cauſas primo concluſas omninò cenſuit eſſe antea expediendas,præterquam in die Sabbati,in quo priuilegiatæ cauſæ terminentur, ſeruata inter eas prioritate cōcluſionis.*

Et quæ alia ſtatuit Comes prædictus.

17 *Initium Pragmaticæ decimæ emanatæ à Duce de Alcalà mandat, primis menſium diebus à quouis Conſiliario fieri ſchedulam ſingulorum proceſſuum concluſorum, & in vltima hebdomada cuiuslibet menſis notulam eſſe faciendam cauſarum decidendarum in menſe ſequenti affigendam in valuis S. C.*

18 *Duabus cauſis eodem tempore concluſis, cæteriſque paribus, nùm valeat Iudex pecuniam licitè accipere pro altera illarum expedienda.*

Huius Ritus diſpoſitio ſeruatur in M. C.V. in viſitandis carceribus ſingulis diebus Saturni.

19 *Ad litium extirpationem,multa ab antiquis Iureconſultis conſtituta fuerunt, vſucapio nempè,tacita ratificatio,præſcriptio, tranſactio, &c.*

Ipſaque tranſactio ad lites dirimendas inuenta fuit,nec in ea locum habet remedium, l.2. C.de reſcind. vendit.

20 *In tranſactione ob incertum, dubiumq; litis euentū,nulla deceptio,nullaq; læſio conſiderari poteſt,cum declarationibus.*

Legatum factum ad finem euitandi litem calumnioſam non tenet.

21 *Actor Reo cur ad edendam actionem cogitur,Reus verò actori minimè.*

LIceat nunc mihi anteqūam
1 præſentis Ritus explicem materiam,
qui ſit Reipublicæ ſtatus, quæ communis omnium calamitas,
dum fori omnibus litibus feruent, dum innumeras altercationes alias ex alijs ſeri,& vbertim progerminare videntur, paucis exponere; obſtupuit quidam Romanus Philoſophus cauſidicorum tot millia ad forum prima luce properantia, de quibus hoc iudicium ferri voluit. Cum videris forum multitudine refertum, hoc ſcito, iſtic tantundem eſſe vitiorum, quantum hominum; gliſcente
2 enim in dies litigantium exercitu, æs, res, ſpes omnis conſumitur, hominumque ſocietas deuaſtatur, vtinam tot familiæ ad incitas redactæ integras domos lites deuoraſſe non teſtarentur; eò deuentum eſt mutuis altercationibus, vt vix innocentes cognoſcantur, dùm quiſque aliena inuadere, ſuo iure tueri, ſuo iudicio ſtare, atque euincere cupiat. Veſtrum eſt, Iuriſperiti, tam graui Reipublicæ incommodo prouidere, nè mutuis odijs, ac cruentis cędibus dila-

ſuſtinebat, ingentem pecuniarum ſummam aſſumpſit, & in proprios vſus conuertit, qua de cauſa Telonium illud in perniciem tot creditorum defecit, & tanti ſceleris reus, Relatore *D. R. Antonio Miroballo*, morti addictus fuit. Ab eiuſmodi determinatione ad Collaterale Conſilium reclamauit, & dum cauſa peragenda erat coram Principe, ingruẽte lue ante illius deciſionem in carceribus M.C.V. diù detentus, ibidem ex hac vita deceſſit, (& in cruciatu mortuus, dum in carcere mortem obiuit, *Bal. in l.1. num.6. C. de his qui ad libert. Gloſ. in clem. 1. verbo Tormentis de haeretic. Prat. reſponſ. crim. 37. num. 12.*) cuius cauſã, dùm terreni Iudices ob peſtis interceſſionem abſoluere nequiuerant, ſupremus omnium Iudex Deus cum eodem dijudicandam ſuſcepit, eodem tempore diuinæ Iuſtitiæ legibus damnatus, quo humanis etiam morti addicendus erat, vt cauſæ exemplaris grauitas poſtulabat, & ſententia exemplo cæteris foret, atque terrori, ad *tex. in l. famoſi in fin. ff. ad l. Iul. Maieſt. l.3. in fin. C. de Epiſcop. Aud.* Diſcant ex hoc ſceleſti, quod, vbi humana defecerint iudicia, diuina euitare minimè poterunt.

Et ſanè eiuſmodi criminum patratores, nonniſi capite puniendi ſunt, cum communi bono, quàm maximè noceant, & huiuſce generis furtis Ciuium domos depauperent, iuxta *pragm. Inuict. Caroli V. primam de nummular.* confirmatam, ac ampliatam, *ex altera 4. eod. tit. Gizzar. dec.80. num.3. Nouar. t.3. de grauam. vaſſall. grau.9. num.26. & dec.33. n.9. Scialoya in prax. foriud. cap.10. num.23. Caball. reſol crim. caſ. 136. D. Thom. del Bene de immun. Eccleſ. cap.26. dubit. 1,1. ſect.6. num.3. Reg. Tap. de Iure Regni rub. de nummul. Taſſon. de antefat. verſ. 12. obſer. 2. nu. 57. Danza de pugna Doctorum tom.3. capit.11.*

RITVS X.

Mandat ſemèl in hebdomada acta à Regente, alijſque officialibus perquiri, vt illa quamcitiùs terminentur.

ITem quod Locumtenẽs, Iudices, Ærarij, & Magiſtri Actorum, Aduocatus Fiſci, & alij Fiſcales, teneantur ſemèl ad minus in hebdomada, perquirere omnia acta Curiæ, & Proceſſus, & acta fiſcalia: & dare expeditionem litibus, & mandare fieri exequutiones ſecundum antiquum Ritum, & obſeruantiam Curiæ præfatæ.

SVMMA RERVM.

1 *Memoratur Reipublicæ ſtatus, communiſque omnium calamitas, dum fori omnes litibus ferueant.*

Iudicium cuiuſdam Romani Philoſophi. videntis tot cauſidicorum millia, prima luce ad forum properantia, recenſetur.

2 *Gliſcente in dies litigantium exercitu, æs, res, ſpes omnis conſumitur, hominumque ſocietas deuaſtatur.*

Ad Iuriſperitos ſpectat tam graui Reipublicæ incommodo prouidere, vrbiũq; incolumitatem ſeruare.

3 *Tullius Seruium Sulpitium commendauit, quod litium anfractus tollere ſemper maluerit.*

4 *Carolus V. cum plurimæ de litibus deferentur querelæ, nihil ſibi gratius futurum declarabat, quam ſi quis citò lites definiendi modum inueniret.*

5 *Factum enarratur Elzearij Comitis Sanctiſſimi, à Carolo Duce Regis Roberti filio, Pauperum Aduocati munus adepti, qui menſam accumbiturus, oppreſſus à paupere, & reprehenſus, reli-*

ctis

ctis prandio, & ſocijs, miſelli negotium confecit, obtinuit, & obtulit.

6 *Ipſa lis, quam grandia pariat incommoda, & detrimenta, tùm litigantibus, tùm Reip. Caranita, & additionator ex multis Iuribus, & Authoritatibus probant.*

7 *Ex cauſarum controuerſijs corporales oriuntur inimicitiæ, ſit amiſſio expenſarum.*

Labor animi exercetur, & multa inhoneſta crimina proficiſcuntur.

8 *Lites magnum damnum afferunt.*

9 *Sententia fortunæ eſt euentus.*

10 *Difficilis eſt litis exitus, ſed difficilius obtinere exequutionem, in qua ſtat vis, & totum victoriæ compendium.*

11 *Beata vrbs illa, in qua nulla vigent iurgia, fœlixq; vir, qui viuit ſine eis.*

Ac Iacobus Sannazarius tranquilliorem, & beatiorem ſine litibus duxiſſe vitam, nonnullis carminibus Regi Frederico teſtatur.

12 *Omnium criminum, omniumque malorum cauſa, lites ſunt.*

13 *Tria ſunt mala, quæ hominibus imprecari ſolent, vxor rixoſa, lis perpetua, & extructio aſſidua.*

Proceſſus, ſeu lis hic purgatorij vim obtinet.

14 *Litium prolixitas, vt prorſus euellatur, publicæ eſt vtilitatis.*

15 *Iura Regia complura extant ſuper cauſis expediendis, & primum, vt illa alteram antecedat, in qua prius conſtat fuiſſe concluſum.*

Iudicem tamen requirente parte, & non aliter, ac cauſis priuilegiatis exceptis.

16 *Comes de Oliuares cauſas primo concluſas omninò cenſuit eſſe antea expediendas, præterquam in die Sabbati, in quo priuilegiatæ cauſæ terminentur, ſeruata inter eas prioritate cōcluſionis.*

Et quæ alia ſtatuit Comes prædictus.

17 *Initium Pragmaticæ decimæ emanatæ à Duce de Alcalà mandat, primis menſium diebus, à quouis Conſiliario fieri ſchedulam ſingulorum proceſſuum concluſorum, & in vltima hebdomada cuiuslibet menſis notulam eſſe faciendam cauſarum decidendarum in menſe ſequenti affigendam in valuis S. C.*

18 *Duabus cauſis eodem tempore concluſis, cæteriſque paribus, nùm valeat Iudex pecuniam licitè accipere pro altera illarum expedienda.*

Huius Ritus diſpoſitio ſeruatur in M. C. V. in viſitandis carceribus ſingulis diebus Saturni.

19 *Ad litium extirpationem, multa ab antiquis Iureconſultis conſtituta fuerunt, vſucapio nempè, tacita ratificatio, præſcriptio, tranſactio, &c.*

Ipſaque tranſactio ad lites dirimendas inuenta fuit, nec in ea locum habet remedium, l. 2. C. de reſcind. vendit.

20 *In tranſactione ob incertum, dubiumq; litis euentũ, nulla deceptio, nullaq; læſio conſiderari poteſt, cum declarationibus.*

Legatum factum ad finem euitandi litem calumnioſam non tenet.

21 *Actor Reo cur ad edendam actionem cogitur, Reus verò actori minimè.*

Liceat nunc mihi antequam
1 præſentis Ritus explicem materiam, qui ſit Reipublicæ ſtatus, quæ communis omnium calamitas,
dum fori omnibus litibus feruent, dum
innumeras altercationes alias ex alijs
ſeri, & vbertim progerminare videntur,
paucis exponere; obſtupuit quidam
Romanus Philoſophus cauſidicorum
tot millia ad forum prima luce properantia, de quibus hoc iudicium ferri
voluit. Cum videris forum multitudine
refertum, hoc ſcito, iſtic tantundem eſſe
vitiorum, quantum hominum; gliſcente
2 enim in dies litigantium exercitu, æs,
res, ſpes omnis conſumitur, hominumque ſocietas deuaſtatur, vtinam tot familiæ ad incitas redactæ integras domos lites deuoraſſe non teſtarentur; eò
deuentum eſt mutuis altercationibus,
vt vix innocentes cognoſcantur, dùm
quiſque aliena inuadere, ſuo iure tueri, ſuo iudicio ſtare, atque euincere cupiat. Veſtrum eſt, Iuriſperiti, tam graui
Reipublicæ incommodo prouidere, nè
mutuis odijs, ac cruentis cędibus dila-

nietur, ad vos ſpectat Vrbium incolu-
mitatem ſeruare, ſi lites protrudere, ac
protendere nolentes, inteſtina bella,
priuata odia, ſicas inter latera verſan-
tes, compoſitis inter ſe partibus, cõquie-
ſcere faciatis, ſi tot in litibus non quæ-
ratis diuerticula, tot dilationes, tot pro-
uocationes, vt in labyrinthum, & anfra-
ctus inexplicabiles homines inducere
3 non videamini, Tullij encomium obti-
nebitis, qui Seruium Sulpitium commẽ-
dauit, quod litium anfractus tollere ſem-
per maluerit, nihil gratius noſtro Prin-
cipi fiet, quam ſi lites componendi, ſa-
piendiq; rationem ineatis; habet enim
hoc deſiderij à maioribus ſatis ingeni-
tum magnus Hiſpaniarum Rex, nam
Carolus V., cum plurimæ de litibus
4 quærelæ deferentur, nihil ſibi gratius
futurum declarabat, quam ſi quis citò
lites definiendi modum inueniret, id
etiam ſuo filio Philippo II. commenda-
uit, quam ob cauſam is ad Senatum Me-
diolanenſem literas dedit, quibus ſibi
gratiſſimum, & officium, & obſequium
futurum exclamabat, ſi quis breuiorem
litis expediendi formam proponeret;
proprijs commodis parcendum eſt, & ſi
quid laboris impendere oporteat, id
etiam Deo gratiſsimum fiet. Elzearium
5 Comitem ſanctiſſimum imitemur, qui à
Carolo Duce Roberti Regis Neapoli-
tani filio agere Aduocatum Pauperum
obtinuit (vt importuna eſt egeſtas) fuit
aliquando, qui Comitem abluentem
manus, ac iam menſam accumbiturum,
opprimeret, & tu quidem, inquit, menſã,
& delicias cogitas, & vbi interea libel-
lus meus ſupplex? at Elzearius comitèr,
rectè mones reſpondit, amice, neque
hic mihi abierit dies, quin pollicitatio-
ni meæ fecerim ſatis; itaq; prandio, ac
ſocijs relictis feſtinus palatium adit, mi-
ſelli negotium confieri petit, obtinet,
offert, tradit, & tandem fragali cibo at-
tenuatum corpus refecit, nunquam ſe
dulcius epulatum eſſe pronuncians; tan-
tum ille miſerorum cauſas protendere
odio proſequabatur, vt nobis etiam
exemplo foret in expediendis litibus
paratiſſimos eſſe debere, cum Reipubli-
cæ ſaluti præfectos nos eſſe ſciamus, quæ
quamdiù litibus altercatur, tandiù
ærumnas omnes periclitabitur.
6 Quam tamen grandia pariat lis ipſa,
tùm litigantibus, tùm Reipublicæ in-
comoda, & detrimenta, atque ex ea
oriantur ſcandala *Carauita, & additio-
nator* ex iuribus multis, & authoritati-
bus probant, atque *Budeus* litium mi-
ſerias recenſens *in adnotat. ad l.2. ff. de
legib. Bernard. de Bustis in par.* 1. *Ro-
ſarij ſerm.*9. & multa de forenſi calami-
tate, alijſq; huc pertinentibus ſatis per-
bellè enucleant *Reg. Io. Franc. de Ponte
dec.*34. *& Franc. de Petr. feſtiu. lect. lib.*
2. *cap. 9. per tot.* litem nimirum mole-
ſtiam exiſtimat *Vulpian. in l. illud, verſ.
quid tamen, ff. de tributor. action.* quin?
& *in l. item ſi res, §. itemq; ff. de alienat.
Iud. mut. cau. facta*, non vituperandam
ſententiam obteſtantis lites adiungit, his
quippè verbis: *Non tamen eius factum
improbat Prætor, qui tantùm habuit re
carere, nè propter eam ſæpiùs litigaret,
hæc enim verecunda cogitatio eius, qui
litem execratur non eſt vituperanda*; ex
quibus deducit, & quidem optimè *Gl.*
inmarginea, eum rectum feciſſe, qui
tantum habuerit non litigare, vt etiam
re ipſa careret, aſſentitur *Felin. in cap.
illud, & cap. nihil de præſcript.* inquiens,
complures adcò execrari lites, vt & ius
ſuum dimittant, & *Neuiz.* complura, tùm
vtilia, tũ periucũda ad hanc rẽ ſpectãtia
adnectit *in ſua ſylu. nuptial. lib. 6. à n.* 8.
6 Illud præceteris, quod ex controuerſijs
cauſarum, corporales oriuntur inimici-
tiæ, fit amiſſio expenſarum, labor ani-
mi exercetur, corpus quotidie fatiga-
tur, multa, & inhoneſta crimina profi-
ciſcuntur, bona, itemque vtillima opera
prætermittuntur, & qui ſæpè credunt
obtinere, frequentiùs ſuccumbunt, &
ſi quandoque obtinent, prælaboribus,
& erogatis expenſis, nihil eis lucri ſu-
pereſt; Nè quis igitur pronus ſit ad lites
hortatur, *Florianus in l. fin. propè fin. ff.
fa. mil. erciſc.* etenim, ſiuè iuſtam, ſiuè in-
iuſtam foueat cauſam ſine maximis ſũp-
tibus

tibus proſequi non poterit, *l.fin. ff. de alim.pupill.præſt.cap.1.verb.fatigantur extr. de accuſation.l.petitor, ff. de liber. legat. & not. And. de Barbat. in cap. cæterum, num.42. & 43. extr. de reſcript. Ruginell.pract.qq. cap.41. num.10. Caballin. in add. ad Egidian. Conſtitut.lib. 2.cap.21.ex num.7.Cened. in collect. ad decretales collect.60. num. 1. & Grauat. ad Veſtrium lib. 3.cap. 1.num.* 13. ex Sa-
8 cra Scriptura aduertit litis controuerſias maximum nobis damnum afferre, magnaſque expenſas, labores, atque moleſtias litigantes ſequi, etiam ſi victores euaſerint: itaùt ſatis ſit ſemèl vinci, quàm ſæpiùs vincere, & diutius litigare, ac propterea bonos viros execrari lites, teſtantur *Iaſon in l.filio pater propè n.2. de legat.1. Corn.conſ 283. lib.4. Montan.de tutel. cap. 33. regul.9. num.257.* Id quod maximè Aduocati in cauſis proprijs obſeruare debent, Piſtoris ſimilitudine panem immittentis in clibanũ, & nunquam ſe; peritorumque Medicorum reſpuentium medicamenta, ſi opus illis habeant, quæ alijs conſulunt; vt obſeruat *Sola in præfat. nou. Subaud. conſtit. num.25*. quod ſi ex neceſſitate præciſa litigandum eſſet, tunc in propria cauſa Aduocatum aliorum debere expetere patrocinium, conſulit noſter *Carauit.* in hoc *ritu num.12.* & nouiſſimè *Franc. Maria Prat. pract.obſeru. lib.1. obſeru. 90.* lepidè tradit hoc *Carau.* conſilium militare dumtaxàt, nè Aduocatus, etiam ſi Orator, & facundia præditus, debeat in foro cauſam propriam dicere, ſuique deſiderium coram magiſtratibus exponere, minimè verò ſe abſtinere à conſilijs, ſeù reſponſis, vel (vti aiunt) allegationibus edendis in cauſa propria.

Dec. inſuper *in cap. vt debitus num. 6. de appell.* partibus ſuadendam concordiam defendere nititur, *Fragoſ. de regim. Reipub. p1. lib.5 diſp.12. de form. ac partib. iudic. num.45.* quin, & *Monteleon. in prompt. iur. ver. tunicam, atque Manut. lib. prouerb.* conſultò teſtatum reliquerunt conſilium illud, cum licet fugere, nè quære lites ob quatuor, quas idem *Monteleon.* recenſet rationes, atque *Paul. Iuriſconſult. in l. in ſumma, ff. de condit. indebit.* non immeritò ſcripſit hoc ipſum, quod à lite diſceditur, cauſam, & bonum eſſe videri, & *Saluator* noſter *cap.5. Matth.* nonnè, ait, *ſi quis voluerit tunicam tuam tollere, & in iudicio tecum contendere, dimitte ei pallium*, cuius verba referuntur *14. q. 1. in princ.* Idque præceteris fulcitur ra-
9 tione illa, quod ſententia eſt fortunæ euentus, ad *tex. in §. pen. auth. de æqual. dot.* ibi: *communicanda actio eſt, vt quicquid ex euentu fortunæ conſequutus fuerit, id omne diuidatur.* Nec diſſentit *tex. in l. quicunq; C. de procur.* ibi: *Litis fortè. Cęuallos tom.3. quæſt. commun. contr. commun. 799. num.6. Coler. de proc. execut. par.1. cap. 1. num.* 8. habent enim ſua ſydera cauſæ, *Molfeſ. ad conſuetud. Neapol. par. 4. de ſucceſſ. ab inteſtat. quæſt.45. num. 24. Io: Petr. Fontanell. dec. Senat. Cathalon. 45. num. 23. lib. 1. & text. in l. quod debetur, ff. de peculio.* Probat difficilem eſſe litis euentum,
10 quinè & difficilius obtinere exequutionem, in qua vis ſtat, ac totum victoriæ compendium, *Alex. & Iaſ. in rubr. ff. de re iudic.* Iudicis namque imprudentia nonnunquam cauſa, & iuſta lis perditur, *l. ſi per imprudentiàm, ff. de euict.*
11 Beata igitur Vrbs illa, in qua nulla vigent iurgia, & felix vir, qui viuit ſine eis, *Fontanell. dec. Cathalon. 105. n. 16. t. 1.* & feliciſſimam Taprobanem Inſulã, & Antichthonum Indiæ gentem, deſcripſit *Plinius lib.6. cap. 22.* quòd illic neque fora, neque lites vllæ ſint, quod enarrat *Ann. Robert. rer. iudicat. lib. 2. cap. 16.* & refert *Io: Iacob. Anich. de præuent. inſtrum. cap. 2. num. 96.*

Iacobus quoque noſter *Sannazarius lib. 3. Epigrammaton*, tranquilliorem, ac beatiorem ſine litibus duxiſſe vitam, his carminibus Regi Frederico manifeſtum facit:

Litibus abſtinui ſemper, mihi teſtis Apollo eſt
Et Muſæ, & ſtudijs ocia grata meis.

Nunc

Nunc me neſcio quis per triſtia iurgia verſat
Scotius,& rauci cogit ad arma fori.
Et fateor magnus pulſis Rex inclyte Gallis
Pelle etiam Scotos, & mihi maior eris.

Ex ipſis enim rixa naſcitur, *l. ſeruus*
20. §. *Sed ſi aliqua, ff. de action. & oblig.*
Luc. de Penn. in l. vnic. Cod. vt armorum
vſus lib. 11. *num.* 9. *& in l. litibus,* C. *de*
agricol. & cenſit. lib. 11. mala exempla
oriuntur, & ad arma deuenitur, quibus
eſt occurrendum; *l. æquiſſimum, ff. de*
vſufruct. & confirmat *Rex Carolus II.*
in cap. 209. *incip. frequens de except. ex-*
communic. ibidemque *Io: Ant. de Nigr.*
num. 66. paupertas, ac extrema egeſtas,
& extra proprios lares diſtractio, §. 1.
Auth. vt differentes Iudices, Iaſ. in l. qui-
dam æſtimauerunt, col. 3. *ff. ſi cert. petat.*
cui affine eſt celebre Chilonis Lacede-
monij pręceptum, quod fuiſſe literis au-
reis conſecratum Delphico templo, tra-
dit *Plin. lib.* 7. *cap.* 32. æris alieni, litiſq;
eſſe comitem miſeriam, vt refert *Dio-*
gen. Laert. de vitis Philoſophor. lib. 1. *pag.*
54. & ex noſtratibus *Henrig. de fideiuſſ.*
cap. 1. *num.* 24. & tandem, cæteris con-
12 ſultò prætermiſſis, omnium criminum,
omniumque malorum cauſa illæ ſunt, §.
ſi verò, Auth. de trient. et ſemiſſ. Marcell.
Calà de mod. articul. Gloſ. 1. §. 1. *num.* 6.
Rol. à Valle lib. 2. *conſ.* 38. *num.* 30. *Bel-*
lect. diſquiſit. Clerical. tit. de diſciplina
clericali, §. 21. *num.* 28. & *Thor. Carau.*
hoc *in ritu num* 5. memor *par.* 3. *comp.*
dec. verb. ſequeſtrum, vt prætereà tria
13 mala ſunt, quæ hominibus imprecari
ſolcant, nempè vxor rixoſa, lis perpe-
tua, & extructio aſſidua, proceſſus nam-
què, ſeù lis hic purgatorij cuiuſdam
vim obtinet, purgat enim animam ab
impatientia, corpus à corpore, & burſam
à pecunijs, *Iodocus Damhouderius Bru-*
genſis Enchiridion Parium, aut ſimilium
iuris, verbo vxor mala in fin. & tandem
recolat Actor *Senecæ* monitum, cuius me-
minit *Bald. conſ.* 218. *lib.* 3. quem *Rugi-*
nell. laudat *pract. quæſt. cap.* 41. *nu.* 10.
cum pari contendere anceps eſſe Iudi-
cium, cum ſuperiore furioſum, cum in-
feriore ſordidum.

Iſthæc perpendentes Iuriſconſulti,
14 quodq; litium prolixitas, vt prorſus
euellatur, publicæ eſt vtilitatis, teſte *Bar.*
in 1. *conſtit.* C. *Paride de Puteo in tract.*
de ſindic cap. 6. *num.* 1. ad lites ipſas, ea-
rumque dilationes amputandas enixe
incumbuerunt, cuius fidiſſimus nobis
eſt teſtis *Andreas in pręlud. conſtit.* ibi-
demque *Affl. q.* 12. *num.* 18. & præter
iura *num.* 1. cumulata per *Carau.* & ſan-
cientia operam dandam eſſe expeditioni
litiū, alium *text.* addendum eſſe cenſe-
mus *in l. fin. ff. de fid. Inſtrum.* alterumq;
in l. fratris, ff. de transact. Iura inſuper
15 Regia, complura quoque extant ſuper
expediendis cauſis, illaque perplura
ſanxerunt, vt viam aperirent termina-
tioni litium, cauſarumque decisionibus,
pręcluderent verò confuſionibus, & im-
pedimentis expeditionem ipſam retar-
dantibus. Primum, nempè, vt illa alte-
ram antecedat, in qua prius concluſum
fuiſſe conſtat iuxta *prag.* 10. §. 1. & 5. *de*
offic. Sacri Regij Conſilij, & prag. 15. 72.
de ord. Iudic. & concinit ius commune
in l. penult. C. ſi pend. appell. quod intel-
ligit parte Iudicem requirente, & non
aliter; ex *Bouadill. lib.* 3. *cap.* 14. *nu.* 89.
Reg. Rouit. ſup. adduct. prag. 10. *num* 5.
Verùm quia memorata *prag.* 10. ſubiun-
gebat reſtrictionem quandam ad ipſam,
& iam traditam concluſionem conſti-
tuens illam procedere, exceptis cauſis
priuilegiatis, idquè maximum, quia
afferebat incommodum deciſioni cau-
ſarum, ideò *Comes de Oliuares in ſua*
pragm. ſuperius memorata 72. eiuſmodi
impedimento mederi intendens cenſuit
cauſas primo concluſas omninò expe-
diendas anteà eſſe, & abſque diſtinctio-
ne aliqua, præterquam in die Sabbati,
in quo priuilegiatæ ipſæ terminentur
ſeruata inter eas prioritate concluſionis.
Item quod cauſæ inceptæ non procra-
ſtinentur in votando, iuxta *prag.* 13. §. 2.
4. & 11. demumq; quod quolibet mane
diei Sabbati in Conſilio ordinentur cau-

ſæ

ſæ votandæ in ſequenti hebdomada, &
de illis fiat gradatim notula, conſidera-
ta qualitate cauſarum, adhibita forma
ſtatuta *in prag.* 10.§.6.cuius *Pragm.* ini-
17 tium, quod emanauit à Duce de Alca-
là, mandat primis menſium diebus con-
cluſorum proceſſuum ſingulorum ſche-
dulam fieri à quouis Conſiliario. Vnde
quæ illo in menſe cauſæ expediendæ
ſint, elici poſſit, *in* §.verò 7. iubet qua-
libet vltima hebdomada, cuiuslibet mē-
ſis faciendam eſſe notulam cauſarum
omnium decidendarum in ſequenti mē-
ſe, & affigiendam in valuis Sacri Conſi-
lij, hoc ipſum, paucis tamen immutatis
obſeruari ſanxit *Comes de Oliuares in
cit.prag.*72.§.*vltimo*.

Huius autem Ritus diſpoſitionem in
18 M. C. V. ſeruari hoc modo, nam ſingu-
lis diebus Saturni quando fit viſita in
cognoſcendis cuſtodijs, recenſendiſq;
ijs, qui in vinculis detinentur, legitur li-
ber, in quo ſunt deſcripta ipſorum no-
mina, & fit prouiſio circa id, quod pro
expeditione cauſarum cenſetur oppor-
tunum, quæ prouiſiones in actuariorum
libris adnotantur, vt in ſequenti viſita-
tione, de eo, quod actum fuerit, rationem
reddant, teſtatur *Reg.Tapia ſup.hoc ritu
de iur. Regn. lib.*2. *tit. de offic. Magiſt.
Iuſtit.* nonnulla aduertens, de viſitæ for-
ma alloquuntur *Surg. de Neap. illuſtr.
cap. fin. Reg. Rouit. prag.*6. *de offic.ma-
giſtr.Iuſtit. & prag.*3. *de viſitat. captin.*
& nos alibi.

Ad harum litium extirpationem
19 multa ab antiquis iureperitis conſtitu-
ta fuere, nempè, vſucapio, tacita ratifi-
catio, præſcriptio, tranſactio, res iudi-
cata, exceptio litis finitæ, actionum cu-
mulatio, & alia, vt præclarè obſeruat
Sola in cit. præfat. à n. 15. *ad* 20. hanc
ob rem, cum ipſa tranſactio ad lites diri-
mendas inuenta fuerit, *l. cum te, & l.
quamuis, C de tranſact. de Franch.deciſ.*
158. *num.*6. *Conſil. Arias de Meſa var.
reſol.lib.*3.*cap.*19.*ſub num.*8. in ea non
habere locum remedium, *l.* 2. *C. de re-
ſcind. vendit.* reſpondit *Gloſſator* huius
ſententiæ anteſignanus *in cap. cum can-
ſa, verbo reſtituerent de empt.& vendit.*
adducens *text. in l. Lutius*, §.*fin.* vbi
eadem *Gl.ff.ad Trebell.* & ſequuntur
ibid.Innoc. Io:Andr.Petr. de Anchar. &
cæteri, *Specul. tit. de empt. & vendit.* §.
*nunc dicendum, verſ. quid de tranſact.
Bald. in l. ordo, C. de except. rei iudic.
Alex. in l. ſi quis cum aliter, ff. de ver-
bor. oblig.* hanc opinionem communem
dicens, *& in conſ.*42. *ſub num.* 11.*lib.*1.
tradens *Gl.* opinionem eſſe magis com-
munem, & ab ea in iudicando, & con-
ſulendo non recedendum, quam appro-
20 baſſe S.C. teſtis eſt *Affl. deciſ.* 220. *ſub
num.*3. & ſequitur *Cephal. conſ.*210.*ſub
num.*70. ob enim incertum, dubiumque
litis euentum nulla deceptio, nullaque
læſio conſiderari poteſt; imò, & maxima
vtilitas ex litis terminatione, vt perpen-
dit *Abb. in cap.in* 1.*&* 3. *de tranſact.* al-
legans *tex. in d.l.Lutius*, §.*fin.* Imò ſpe-
ciale eſt in tranſactione, vt ſit litium fi-
nis, quod locus non detur pœnitentiæ,
quamuis inominatus ſit contractus, *Cyn.
Alex.* & cæteri *in l. quamuis de tranſact.
Caccialup. de tranſact.q.*5.*in princip.Io-
ſeph Ludou. dec.*18. *num.*40. Contrariæ
tamen opinionis eſt *Bartol. in d.l.ſi quis
cum aliter, verſ.quæro quid ſi in contra-
ctu tranſactionis, & in d.l.*2. *col.*3.*verſ.
quæro vtrum*, quem ſequuntur *DD.* cō-
glomerati ab *Alex.adduct.loc. Dec.conſ.*
203. *num.* 11. *Aymon. conſ.*151. *incip.
neminem col. penul. verſ tranſactio vol.*
1. quem laudat *Præſ. de Franch.deciſ.*
159. *num.* 7. in hanc inclinans ſenten-
tiam, *Molin. lib.* 2. *de primogen. cap.*3.
*num.*66. *Mari.ad Gramm. dec.*76.*n.*17.
*Fachin. lib.*2. *controu. cap.*26. *Theſaur.
dec.*165. *Auus meus ad Capyc. dec.* 159.
*lit.A.& E. Ann. & add. ſingul.*53. *Reg.
Sanfel. deciſ.*88.*t.*1.*num.*11.*Nouar. qq.
forenſ.q.* 45. *nu.*9. cum putent dubium
litis euentum poſſe æſtimari, ſecundum
*Valaſc. conſul.*18. *num.*7.*t.*1.& modum
probandi huiuſmodi litis euentum du-
bium, affert *Aymon cit. loco*, ex doct.
Abb. in conſ. 63. *lib.* 1. vt refert *Vrſill.
ad indicatam Affl. dec.*220. *ſub num.*1.
Ipſe autem in hac eleganti quæſtione

ma-

magnis inter noſtrates contentionibus agitata, *Bartoli*, & ſequacium placitum adimitterem, ſi magno in exceſſu quis fuerit deceptus, *Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. par. 5. ex nu. 199. Beltr. conſ. 52. et conſ. 79. Fachin. lib. 2. controu. iur. cap. 26. Tab. de error. pragm. decad. 8. error. 10. Tuſc. lit. T. concluſ. 245. Marc. Sal. de pace conſ. 19. Adrian. Neguſan. in ſua ſylua reſpon. q. 84. ſub nu.* 15. potiſſimùm, ſi illa facta reperiatur ad euitandas lites, vexationeſque iniuſtas: *Oldran. conſ. 280. nu. 1. Roman. conſ. 517. num. 17. Crauet. conſ. 152. num. 9. Capyc. dec. 195. num. 1.* & propterea legatum factum alicui ad effugiendam litem (quam eſſe calumnioſam poſtea appareat) non ſubſiſtere, determinauit S. C. Iunctis Aulis ſub die 29. Octob. 1621. referente *Conſiliario Alonſo Vargas Duce Cagnani*, in cauſa ſororis Beatricis de Aprano Monialis in Monaſterio S. Crucis de Lucca, cum Camillo Aprano, in Banca tunc de Izzo. De qua meminit *Carol. Ant. Moccia in ſylu. caſ. forenſ. cap. 51.*

Sed an valeat legatum, ea conditione, non mouendi litigiū, ita quod legatarius quoquomodo illam intentans, cadat à legati commodo; affirmatiuè reſoluit *Reg. Sanfelic. dec. 167.* inſequitur *Thor. in ſupplem. compend. verbo legatum factum.*

Hinc etiam factum putat *Campanorum Archiepiſcopus lib. 1. var. ambiguit.*
2 *cap. 22.* Actorem reo ad edēdam actionem cogi poſſe, reum verò Actori minimè *ad tex. in l. non eſt nouum, & l. qui accuſare, C. de eden.* & proindè illos ad imparia iudicari, contra *tex. in l. vlt. C. de fruct. & lit. expenſ.* vt ſcilicet finis litibus imponatur, cuius rei eandem cauſam rationemq; reddit *Alphan. in l. 1. nu. 6. C. de edend.* itaùt vter ſuam propriam, ac peculiarem eſſe contendat, vt fas ſit dicere cum *Soccin. Iuniore*, vel habuerunt eundem ſpiritum, vel alter ab altero furatus eſt, quod haud credendum putat *Io. Domin. Martucc. var. explanat. lib. 1. cap. 26. nu. 5.* ſubnectens ſæpè uiros doctrina præſtantes in eandem ſententiam conuenire, altero alterius, opinionis penitus ignaro, ac inſcio, ipſeque *Martuc. num. 11.* aliam de controuerſa difficultate ſolutionem indicat.

RITVS XI.

Officiales aduocationis, & procurationis munus, durante officio exercere non valent.

ITem, quòd nullus officialis dictæ Curię audeat cauſas, quæ vertuntur in dicta Curia: procurare, ſeu procurationes, aut aduocationes ſuſcipere in dicta Curia, in quantumcunque ciuili, vel criminali cauſa, quę in ipſa Curia agitatur: exceptis dumtaxat, Aduocatis fiſci, & pauperum, qui poſſunt ſecundum formam inferiùs expreſſam.

SVMMA RERVM.

1 *Antiquitus munia plus odij, quam amoris ſapientibus viris ingenerabant.*
Octauius Auguſtus togam deiecit.
Similis prefectura ſe libentiſſimè abdicauit.
Verba inſculpta in eius ſepulchro recenſentur.
Demoſthenes, & Themiſtocles potius eligere voluerunt viam ad mortem, quam quæ ad dignitatem, & honorem, & alia traduntur.

2 *Meritò Ritus Conditores Officialibus M.C. Aduocati, & Iudicis officio fungi vetant.*
Id quod generatim prohibent pragmaticæ ſanctiones.
Etiam tutores, & Baiulos eſſe.
Et arbitri, ſeù Arbitratoris exercere munus, niſi Princeps annuat.

3 Quo

3 *Quo caſu, nullum conſequitur officialis lucrum, ſiuè vt vulgò dicitur, trigeſimam.*
Laudum ab eiuſmodi officiali in arbitrum cum licentia electo habeat nè executionem paratam.
4 *Adminiſtrationem bonorum alicuius Principis habere non poteſt.*
5 *Iudex, & Actuarius poſſit nè quis eſſe, maximè in eadem cauſa.*
6 *Completo officio, liceat nè olim Iudici, Aduocati munus in eadem cauſa exercere.*
Carauitæ opinio tuetur, & Author ſuum conſilium in hac theſi tradit.
7 *Aduocatus nequit in eadem cauſa ius dicere.*
Etiam in foro poli.
Etiam ſi cauſa non ſit eadem, in qua fuit Aduocatus, ſed eidem connexa, & ab ea dependens.
8 *Arbiter qui fuit in cauſa, non poteſt eſſe Iudex.*
9 *Simplex Conſultor Iudex quidem eſſe poteſt, dummodò votum ſuum non propalauerit.*
In conſultante minutas contractus, de cuius validitate inſurgit quæſtio recenſentur determinationes S.C. in famigeratis cauſis.
10 *Pragmaticus, vulgò cauſæ ſollicitator Iudex eſſe nequit, etiamſi fuerit abſq; ſalario conſtitutus.*
11 *Aduocatus, qui ſuſcepit patrocinium, ſed non fuit inſtructus de cauſa, an poſſit in eadem cauſa iudicare.*
Quid ſi in Collegio expreſſe ſententiam ſuam non declarauit, ſed ex coniecturis eius opinio elici poſſit?
Vel ſubſcripſit in cauſa.
12 *Aduocatus in cauſa, vt in eadem ſit Iudex, effici nequit, etiam ex partium voluntate, & quandocunque opponi poteſt, nullo currente termino à Pragmatica præfixo.*

SI ijs temporibus nobis, viuere contigiſſet, quibus Magiſtratus, ac Præfecturæ nihili à viris optimè ſenſatis fiebant; plus ſibi publica hæc munia odij, atque inuidiæ, quam dignitatis, ac beneuolentiæ parere intelligentibus (inter quos Octauius Auguſtus Dictaturam sũmo Populi Romani fauore oblatam, genu nixus, deiecta ab humeris toga, nudo pectore deprecabatur; Similis, cui ſimiles paucos ſua ætas vidit, vir ille apud *Dionem Caſſium lib.69.* celeberrimus ſeptuaginta ſex annos natus (quorum pleroſque ſub Adriano Cęſare, inuitus inter dignitates, ac Prætorianorũ Præfecturas exegerat) non ſe vixiſſe putabat, niſi ſeptem annos, quos, abdicata Præfectura, ruri ſupremos conſecerat: Vnde & Cęnotaphio ſuo moriens inſcribi iuſſit.

Hic jacet Similis, cuius ętas multorum annorum fuit,
Ipſe ſeptem dumtaxàt annos vixit.

Demoſthenes, & Themiſtocles, (Æliano, & Plutarcho teſtibus) qui duabus propoſitis vijs, altera ad dignitatem, ac tribunal, altera ad mortem, potius ſe, quæ ad mortem, quam, quæ ad Magiſtratus duceret, ſequuturos, non ineptè affirmabant. Adeò ſummi iſti Reipub. moderatores, experientia didicerant, plenam eſſe curarum, laborum, moleſtiarum aculeis eorum vitam, qui in honore, atque imperio verſantur;) Si ijs, inquam, temporibus viuere contigiſſet nihil mihi impręſentiarum ad Iudicum cautionem dicendum eſſe putarem.

Quoniam verò officiorum ambitus multos inflammat, & lucri ſpes ad ea conſequenda ſtimulos addit, meritò cauendum eſt, ſi iuſtè, ac ſanctè obire velint, nè plures ſibi cauſas aſſumãt. Ius ſibi retinere, fas alijs tribuere debent; quid verò, ſi ius omne ſibi tantùm arrogent cauſarum, & litteratos viros, atque idoneos cauſarum actores poſthabeant? profectò priuata iſthæc iudicum vtilitas, & nimia quæſtus cupiditas ſapientibus viris rempublicam expoliabit, Ora-

tores,ac forenſia roſtra ſilebũt; quiſnam legum ſtudijs ſeſe vnquam addicat, & peritiſſimum ſeſe profiteri velit in iure, ſi nulla ſpes lucri ad ſtudium incendat. Imò, neque ob ſcientiæ oſtentationem ad agẽdas cauſas impellentur, cum Iudices ſibi omnes arrogent partes, ex quo quanta ſit omnibus emanatura pernicies,nemo eſt,qui non videat. Curius cum victis ab eo Sabinis, ex SenatusC. ampliaretur ei modus agri, quem conſummati milites accipiebant, gregalium portione contentus fuit, malum ciuem,dicens,cui non eſſet id,quod cæteris,ſatis; malum Iudicem dicent populi, qui quod alijs debetur, ſibi lucri cauſa tranſcribit, proprio minimè contentus. Æquo igitur iure agant Iudices, nec cupiditati ſuæ tantum indulgeant, vt alienis commodis noceant.

Hæc perpendentes Ritus conditores
2 omnibus officialibus M.C.Aduocati,& Iudicis officio fungi vetant, non itaque prohibent,quin extra M.C.aliquod officium exercens, valeat patroni, vel procuratoris munus exercere. Imò vt Aduocatus, & procurator fiſci queat in eadem Magna Curia in cauſis tamen fiſcum minimè tangentibus concedit *rit.* 18. At *prag.* 2. §. 10. *de offic.Iudic.* communi vtilitati plenius conſulens generatim loquens illud omnibus, & cuiuſcunque Curiæ, ac Tribunalis Regij expreſsè interdixit; quodque ex *Viuio dec.* 144. *num.* 129. obſeruat *Borrel. in ſumm. dec. lib.* 1. *tit.* 65 *num.* 29. *Reg. Tapia deciſ. S.C.* 40. *num.* 1. *Marc.dec.* 609. *Iud. de Angel. in l. nemo* 13. *C. de aſſeſſor.* itaùt neque poſſint in Camera conſulere, extendit *Auend.* quem inſequitur *Reg. Tapia lib.* 2. *Iur.Regn.tit.de offic.Iud.prag.*6. quin? & *prag.* 3. *eod.cit. tit.* vetat etiam eos eſſe baiulos, & tutores, *Marcell.Conuerſ.de tutel.tit.de Attil. tutor.* §.4. *& prag* 2. §. 13. *de Commiſſ. & execut.* alteraque *noua* §. 3. *eiuſdem rubr. de offic. Iudic* interdicunt arbitri, ſeù Arbitratoris,aut amicabilis compoſitoris exercere munus, *Regens Rouit.in prag.*1. *de arbitr. n.*30. *Ann.ſing.*114. *Fuſc. ſing.*9. *lit.O.* memor *Io. Franciſc. Scaglion. ſup. rit.* 8. *num.* 4. quæ tamen potuerit eſſe decidendi ratio, videatur *Auiles in lib. pretorum cap.*9. *Gloſ. compromiſſos.* Sed citra dubium quibit, vbicunque Rex, aut Prorex aſſentiatur, *de Franch. deciſ.* 554. & proindè anno 1589. S.C.referente *Conſil.de Haro* decreuit, procedendum fore coram arbitris, minimè allegatis obſtantibus, illos aſcitos fuiſſe ad Coſiliarij munus, ſtante Proregis diſpenſationis diplomate, in cauſa hæredum Horatij Coppulæ cum eius creditoribus, penès Act. Magiſt. Borrell.

3 Tunc verò quod nullum poſſit conſequi lucrum, aut aliud quodpiam, ſiuè trigeſimæ nomine, ſiuè alterius cuiuſq; cauſæ, & ſub quouis quæſito colore ſubditur in eodem adducto §. 3. & concinit ius commune *in l. ita demum, ff. de arbitr.* §. *differt autem inprincip. Auilez prætor. cap.* 7. *num.* 1. *P. Fragoſ. de regim.Reipub.tom.*1. *par.*1. *lib.*4. *diſp.* 11. §. 5. *nu.*97. Laudum autèm ab eiuſmodi officiali in arbitrium dicta cum licentia electo habeat executionem patratam,necnè,extricat *R.Ron. in d.prag.* 1. *num.* 31. *de arbitr.* Quin? neque ad-
4 miniſtrationem bonorum alicuius Principis exercere poſset, vt teſtatur *Regens Tapia in annot. ad Rub. de offic. Indic. num.* 1. quem inſequitur *Thor. in compend. deciſ. verbo Officialis Regius p.*1.

5 Sed Iudex, & Actuarius poſſitnè vna ſimul quis eſſe,maximè in eadem cauſa, diſcutit, *D.Proſp.Carau. ſup. ritu* 2. *nu.* 33. abſolutè verò negant *Caualc. deciſ. Fiuiz.*41. *num.* 11. *&* 38. *par.* 1. *Guid. Papa dec.*564. *Mattheſil.ſing.* 1. *Innoc.in cap. cum à nobis de teſtib.* deduciturque ni fallimur,ex *c. quoniam contra de probat.* & expreſsè *prag.*24. *ſub tit. de Baronib.* vnita illa concedi prohibet,quod in parua terra reſtringit *Auus meus ad Gramm. dec.* 34. *num.* 30. & nos diximus *ritu* 8. *ſub num.* 2. *verſ. Hoc etiam permittitur.*

6 Completo autem officio licere Iudici

dici, Aduocati munus in eademmet cau-
ſa exercere, *Carauit.hoc in ritu num.*4.
aduertit, de quo valdè miratur *Flau.
Amend.ad Franch.dec.*222.*n.*8. quem
confusè inſequitur *Danza ad Gramm.
dec.* 80.*num*19. At *Carauitę* opinio de-
fendi poteſt, ex exaratis per *Speculat.tit.
de offic.legat.* §.*ſupereſt,verſ. quid è con-
uerſo, & Gappell. Tholoſ. deciſ.*27. *Gra-
tian. lib.*1. *diſcept.forenſ.cap.* 4. *num.*7.
*Io.Petr. Ala de Aduocat. Chriſt.par.*2.
*q.*46. *in fin. Sanch. conſ. moral. lib.*3. *c.
unic.dub.*26. *num.*6. *Petr.Paul. Guaz-
zin. in tract. ad defenſam animarum
Aduocatorum, Iudicum, & Reorum lib.*1.
*defenſ.*4. *cap.*2. *num* 5. & *lib.*2. *defenſ.*
2.*cap.* 21. *num.*6. necnon *Dom. Reg.de
Marinis lib.*1. *quot. reſol.cap.*5. admit-
tentes in cauſa appellationis patrociniū
illius, qui Iudex extitit in prima inſtan-
tia. Hoc autem ipſe vltrò concedo, ſi il-
lud ſuſcipiatur aduerſus illum, qui in
Iudicio ſuccubuit, nam licito iure valet
Iudex ab ſe cauſam per ſententiam co-
gnitam tueri, atque defendere. Quod
ſi iudicium adhuc non obijt, nullius cau-
ſam agere ſalubre conſilium erit, *Aluar.
Pelagius de Planctu Eccleſię lib.*2.*c.*35.
quem inſequitur *Borell. in ſumm. deciſ.
p.*1.*tit.*65.*de Aduocat.offic.num.*96.

Quod verò idem *Carau.eod.add.n.*5.
aſſeuerat non licere ei in cauſis, in qui-
bus patrocinium adeptus eſt, eo dimiſſo,
7 iudicare, & communis *DD.* cætus am-
plectitur ex *cap.poſtremo de appell. Gl.in
cap.cauſam quę de offic. deleg. Anend.in
cap.prętor.*2.*nu.*23.& 24.*lib.*1. *Borrel.
conſ.*138. *de Graſſ. except.*24. *num.*84.
*tract.de except. Marant.in ſpecul.par.*6.
*num.*42. *Giurba dec.*54.*num.*5.& *dec.*
99.*num.*7. *Larrea alleg.fiſcal.*118. *num.*
7. *Fontanel.dec.* 9.*num.*21. *Bertaz. conſ.
crim.*550. *vol.*2. *P.Dian.reſ.moral.p.*3.
*tract.*5.*miſcell.reſ.*56. *Donadio* qui poſt
alios de *Carau.* meminit *de renunc.c.* 32.
*n.*88. & 89. etiam in foro poli, extendit
*Reg.Tapia lib.*8.*iur.Regn.de ſuſpicion.
official.prag.*23. *num* 10. *in fin. Danz.
ad Gramm. dec.*80. *num.*19. *Dom.Reg.
de Marinis add. cap.*5. & in cauſa con-
nexa, & dependente ab ea ampliant,
& declarant *Petr. Paul. Guazzin. cit.
defenſ.*4. *cap.* 2. *num.*2. *Capyc. dec.*146.
*num.*2. ibidemq; *Auus meus nu.*1. *Vi-
ſconti in concluſ.iuris, verbo Aduocatus,
Reg.Tap. add. tit. prag.*5. *num.*21. *Gra-
tian. diſcept. forenſ. lib.*1. *cap.* 100.*nu.*
20. idem *Reg. Tap.dec.S.C.*40. *Epiſcop.
Barboſ. in collect. ad text. in l.quiſquis,
C. de poſtul. num.* 12. *Gratian. diſcept.
forenſ. cap.*106.*n.* 26. & perbellè *Præſ.
Merlin. lib.*2.*controuerſ.forenſ.cap.*37.
8 etiam ſi fuit Arbiter, vt determinauit
Sac.Cōſ. in cauſa Conſtantiæ Pappaco-
da Marchioniſſę Lauelli, cum Duciſſa
Guardiæ, quod viſo laudo, non interue-
niat Conſiliarius Marcellus Marcianus,
referente *Conſ. Ioſepho Brandolino*, ſub
die 27. Ianuarij 1629. penès Secretar.
S.C. Siuè procurator, *Maſtril. dec.*151.
9 *num.*98. vel tantùm, ſi fuit ſimplex con-
ſultor, *Aufrer.de recuſat. c.*19. *Capyc.d.
dec.*146. *num.*3. *de Franch. dec.*87. *Fa-
riuac.*3.*part. fragm.verbo Iudex num.*
849. latèque explanat *Præſ.D.Gregor.de
Gananerr.dec.*11. dummodò ſuum vo-
tum pro vna parte propalauerit, *Ma-
rant.* aduertit *in ſpec.p.*6. *verſ.& quan-
doq; appellatur num.*53. iudicaret nam-
que pro tuitione ſui conſilij, de quo la-
to, tenetur, vt ratiocinatur *Auus meus in
annot.ad add.d.Capyc.*146. *dec.num.*2.
cuius nomine ſuppreſſo, exarata tran-
ſcribit *Reg. Sanfel.dec.*78.*num.*2.*lib.*1.
& proindè fuit remotus Præſ.S.C. etiam
in delegando, quia conſuluit contractū,
de quo lis pendebat, vt teſtatur idem
*Reg. Sanfel.in prax.Iudic.ſect.*40.*nu.*17.
& de conſultante minutas contractus,
de quo inſurgit quæſtio, quod non poſ-
ſit eſſe Iudex, loquitur poſt alios *Franc.
Maria Prat. lib.*3. *diſcep.foreſ.cap.*47.
*num.*26. & in famigerata cauſa ſucceſ-
ſionis Michaelis Peretti Principis Ve-
nafri, in qua calamum arripuere celebres
Iuris coryphei, inter quos *Dom. Reg.
Marcian. lib.*1. *diſput.* 8. & *D. Reg. de
Marin.quotid.reſol.cap.*189. *lib.*2. Dux
Bracciani ſuſpectum reddidit Conſilia-
rium Camillum de Petio, quia conſuluit

renunciationem à Duciſſa Arciciæ filia Principis in tabulis dotalibus emanatam, de cuius viribus agebatur, fuitque ipſe Camillus ab ipſa conſtitutus procurator pro impetrando aſſenſu ab Inuictiſſimo noſtro Monarcha pro renunciationis conualidatione. Addidit aliud caput ſuſpicionis, fuiſſe Gubernatorem Ciuitatis Venafri Franciſcum Alexandrum de Petio conſanguineum præfati Conſiliarij cõſtitutum ab ipſa Duciſſa, qui proindè habebat intereſſe in exitu articuli poſſeſſorij, ad hoc in exercitio Gubernij manuteneretur eius conſanguineus, & ſubſcriptis capitibus à D.D. Carolo Brancacio, Petro Carauita, & Ceſare Brancati Aduocatis Ducis, iunctis claſſibus S. C. referente *Conſil. Gregorio de Angulo*, ſub die 18. Iunij 1631. fuit decretum, quod non interueniat, penès Secr. S.C. Et nouiſſimè inſtãte D. Laudonia de Summa vltimogenita Nicolai Mariæ de Summa ſenioris Principis Collis, ipſam tanquam relictã Virginem in capillis tempore obitus patris declarari illius hæredem in feudalibus, non obſtante vltimo elogio, in quo prædictus Nicolaus præteritis dicta Laudonia, & duabus alijs filiabus, ac nepote maſculo ex filia, & poſthabito D. Fabritio de Summa Marchione Circelli fratre ſecundogenito, Franciſcum de Summa fratrem tertiogenitum extraneum, hoc eſt à lege feudi non proximè ſucceſſurum, hæredem in feudalibus inſtituit abſque domini aſſenſu, fuit allegata ſuſpicio in perſonam Dom. Conſil. Pauli Staibani (qui in locum Conſiliarij Antonij Miroballo ad Regentis munus aſciti, in aliam Aulam vti Decanus tranſitum fecit) ex quo Princeps cum eius, & aliorum conſilio teſtatus fuit, vt ipſemet teſtis eſt *in reſol. 172. num. 116. centur. 2.* & referente *Domino Conſiliario Hortentio Pepi meo ſocero*, ſub die 2. Octobris 1659. fuit decretum, quod non interueniat.

10 An autem pragmaticus, vulgò cauſæ ſollicitator, Iudex eſſe queat, negatiuè, etiam ſi fuerit abſque ſalario conſtitutus, ex *Aufrer. de recuſat. num. 14. cauſ. 17.* reſoluit *Gabriel commu. concluſ. tit. de teſtib. concluſ. 12. verſ. amplia hanc partem num. 5.* prout teſtem eſſe prohibet *Caſſan. conſ. 37. num. 6.* etiam ſi ille abſque mercede ſeruiat, *Bertran. conſ. 209. nu. 3. vol. 2. Marian. Iun. conſ. 88. num. 2. vol. 2.* quod vltimum dictum haud amplectuntur, *Add. ad Cappell. Tholoſ. dec. 204. Roman. conſ. 420. Dec. conſ. 94. Auus meus ad Gram. deciſ. 103. num. 21.* & alij, quos coaceruat ad eundem *Grammat. dec. 73. num. 16.*

11 Quod ſi cauſæ Aduocatus conſtitutus fuerit, & inſtructus minimè ſit de eius meritis interuenire in illa queat, ex *Vinc. de Ann. ſing. 8.* tuetur *Auus meus ad Capyc. dec. num. 146.* quibus cõcors non eſt *Anna filius in addit. ad adduct. ſing. 8.* cui me ſubſcribo, quin? adhuc ſi quis vti Aduocatus in Collegio interuenerit, & votum ſuum non ita apertè declarauerit, ſed ex coniecturis eius opinio elici poſſit, Iudex minimè eſſe poteſt, *Rimin. iun. conſ. 100. Maſtrill. dec. 151. num. 53. Decian. reſponſ. 26. num. 9. lib. 1.* & quod nequeat eſſe Iudex, qui ſubſcripſit in cauſa, monet *Fontanell. deciſ. 10. num. 21.* & inſequitur *Larrea alleg. fiſcal. 118. n. 7. vel ſ. ſecundo facit tom. 2.* quos laudat *Franc. Maria Prat. lib. 3. diſcept. forenſ. add. cap. 47. n. 54.* Aduocatus verò, an poſſit eſſe arbiter in cauſa in qua patrocinatus eſt, inquirit peritus vir *D. Carolus Rota in Florileg. concluſ. 38.*

12 Et adcò iſthæc cauſa præſtiti patrocinij eſt zelotypa, vt illa termino non coarctetur ad proponendum, nec de partium conſenſu Iudex interuenire queat, ex *prag. 15. de ſuſpic. Official.* ibidemq; *Reg. Rouit. num. 20. Thor.* deciſum tradens *in ſupplem. dec. verbo ſuſpicio quando eſſet notoria*, *Præſ. Merlin. controu. forenſ. cap 39. num. 6. Franc. Maria Prat. ad Muſcat. Gloſ. ſententia la 1. pag. 308. col. 1. & add. cap. 47. à nu. 38. Regens Sanfelic. deciſ. 80. num. 12.* & firmant *Merez par. 2. collat. 6. cap. de profeſſor. Iuriſpe it. & Medic. verſ.* item

item nota quod qui fuit, *Xamar. de offic. Iudic. & Aduoc. par. 2. qu. 4. num.* 54. quicquid in contrarium firment de iure communi *Io: Faber in l. quiſquis*, C. *de poſtuland. Aymon conſ.* 199. ea freti regula, quod Iudex approbatus ab approbante recuſari non poſſit, *can. fin. §. offeratur 3. q. 3 can. horrendus 32. q. 5. Couarr. pract. q. 26. num. 1. Giurb. deciſ. 99.* Verum noſtram memoratam municipalem ſanctionem explanat *Præſ. de Ganauerr. add. dec.* 11.

RITVS XII.

Iudices M.C.V. congregentur hora decimanona.

ITem, quòd de pulſatione Campanæ fienda in decimaoctaua hora in S. Laurentio, & quod Iudices, & alij Officiales ipſius Curiæ ſint ſimul congregati in hora decimanona.

SVMMA RERVM.

1 *Campanarum vſus apud Gentiles, & Chriſticolas affatim refertur, aliaque multa de campanis illis recenſentur.*
2 *Arma deferre poſt duas noctis horas, pulſata campana abſque lumine nemo poteſt, cum declarationibus.*
3 *Ad ſonitum Campanæ pro perſequutione Bannitorum omnes concurrere debent, cum limitationibus.*
4 *Eas erigere abſque priuilegio, aut Præſulis licentia nemo queit.*
5 *Illarum ſtrepitus impediat nè Eccleſiam propè alteram ædificari.*
6 *Trinus ille campanæ ſonitus in die cur, & à quo fuerit adinuentus, inquiritur.*
7 *Ritus obſeruantia traditur.*

QVibus in rebus Ethnici campanas adhibere conſueuerint, quibuſq; Chriſtiani, tàm ſeculares, quàm Eccleſiaſtici non inutiliter ſubijciemus.
1 Gentiles enim tinnitu campanarum vti nonnunquam ſolebant pro Thermarum vſu, Populum in Thermas ipſas aduocando, vel ex illis dimittendo ex *Martiali* dicente:

Redde pilam, ſonat æs Thermarum, ludere pergis?
Virgine vis ſola, lotus abire domum.

Græci inſuper pro mercatu indicando pulſabant campanam, vt *Guido Pancirolus*, & alij volunt, quin ex *Plutarcho in lib. ſympoſiacum* 4. ſcripſit, *Hieronym. Mercurial. in lib. var. lection.* Tintinabulum à piſcium venditoribus vſurpatum, vt emptores à longè inuitarentur, *Ioannes* etiam *Zonaras in ſecundo Annalium tomo*, memorat campanam currũ triumphantis appenſam fuiſſe, itidemq; ab eis, qui extremo ſupplicio afficiebantur geſtari conſueuiſſe; ſimiliter cum quis à vita decedebat, æra, campanæuè pulſabantur, vt *Guido Pancirolus tom.* 2, & alij ex *Theocriti Scholiaſte* referunt. Ethnicorum namque antiquitas campanarum ſono, ſpectra, & dęmonum ludibria credebant auerti; id quod Tibullus non obſcurè indicat, & *Criſpetius in ſumma verbo Campana*.

Quinè in ſacris, in excubijs, & in priuatis Romanorũ ædibus adhibitas fuiſſe ex antiquis deducit auctoribus *Frater Angelus Roccha in ſuo de Campanis perutili, & periucundo commentario cap. 3. §. Apollodorus*. Illas etiam pro diſtinguendis horis adhibitas fuiſſe, vt meritò de horologiorum ratione, & vſu, atque inuentione loquatur *Vitruuius lib. 9. c. 9. Panciról. tom. 2. tit. 10. Magius cap. 6. de Tintinab. & Lucian. tom. 2. Hipp.*

Verùm, tùm campanæ inuentor, tùm ſonantis horologij neſcitur primus auctor, ſi *Polidor. Virgil.* vera fatur *in lib. de inuentor. rer. cap.* 18. Vnde autem illa dicatur, extricant *Abb. in cap. fin. de offic. cuſtod. Frecc. de ſubfeud. lib. 1. tit. de prouinc. et Ciuit. Regn. pag. mihi 78. verbo*

bo Nuceria, *Campag. in cap. Regn. item Boues num.9. Fuſc. de Viſitat. cap.14. num.1. Megal. in promptuar. verb. Campana num.1. Santorell. in eius prax medic. cap.32.*

2 Et Neapoli in Campanili Sancti Laurentij extat præceteris campana pergrãdis, ad cuius ſignum à prima ad ſecundam vſque noctis horam tintinnatim pullata monentur Ciues eouſque, ipſis arma ferre licere, deinceps prohiberi, idque & omnibus patet, & *M. A. Surgens* recolit *de Neap. illuſtrat. cap.*11. *nu.*28. necnon *Reg. Rouit. in prag.* 1. *num.*4. *de armis*, illa itaque fracta, quod ſępè contingit, vtrum aliquam mercatur pęnam, qui poſt ſecundam horam arma deferre inuectus erit; Vide *Bar. Bal.* & alios, quos citat *additio prima* ad *Abb. in cap.* 1. *adduct. tit. de offic. cuſtod.* & conferunt, quę *Ripa* ſcripſit *in tract. de noct. temp. cap.*7. *num.*15. Quinѐ & illis diebus hebdomadæ ſanctæ, in quibus campanarum tintinnitus ceſſat, neque pęna mulctaretur, etiam ſi media nocte cum armis fuerit appræhenſus, non obſtante ſtatuto conſtituente certam pęnam aduerſus deferentem arma poſt certum campanæ ſonitum, idque ſequutus *Clarum*, *& Albericum* fatetur, *Azzor. lib.* 1. *inſtitut. moral. cap.*26. *in princip.* eademq; ſuperius memorata *additio*; vide in pulcro caſu *Gratian. diſcep. forenſ. cap.*21. *Franc. Mar. Prat. pract. obſeru. lib.* 1. *obſeru.*40. *num.* 38. Sed an ſanctio memorata reſcripta in *pragm.* 1. *de armis*; Eccleſiaſticos liget. Vide *Peguer. dec. Cathal.* 56. *D. R. Rouit. ſuper prag. prædicta*, & an fęminas, *Catal. de indul. c.*2. *n.*47 ſi quis verò inueniatur ſtare, vel ſedere, abſque lumine, an incidat in pœnam *prag.* affirmatiuè reſoluit *Maring. dec.*31.

Verùm multiplex campanarum vſus in ſancta, & vniuerſali Dei Eccleſia receptus duobus verſibus maiori ex parte complexus eſt, illis nempè, quos poſt *Gl. in extrauag. vnica de offic. Cuſtod.* reſcribunt *Epiſcop. Carol. Marant. controu. iur. centur.*2. *reſponſ.*22. *num.*18. *Reg. Rouit. in prag.* 1. *de proſeq. malefact. num.*28. *Danz. to.*1. *de pugn. DD. cap. vnico de Campan. num.* 7.

Laudo Deum verum, Plebem voco; congrego Clerum,
Defunctos ploro, Nimbum fugo, feſtaq; honoro.

At *Butrius in eod. cap.* 1. *ſub num.*10. *de offic. cuſtod.* præter recenſitos alios plures enarrat vſus campanarum, quos vniuerſalis admiſit Eccleſia, gentiumq; mos, inſequiturque eodem in *tex. Abb. ſub num.*2. Ac præſertim ſignum exeundi ad bellum præſeferre, dicunt ijdem *Butr.* & *Abb.* vel congregandi populum, ſiuè concilium, *Fuſc.* admonet *de viſit. cap.*14. *Rip. in tract. de noctur. temp. cap.*5. *num.*4. *Nig. in cap. Regni item boues num.*8. *Marant. in ſpecul. p.*6. *titul. de citat. num.* 111. *cum ſeq.* *Danza de pugn. DD. add. tit. de campan. cap. vnico nu.* 7. *tom.* 1. vt proindè grauamen inferri ſubditis à Baronibus, ſi impediretur in Parlamentis, quin illarum tintinnitus præcedat, obſeruat *Nouar. de grauam. vaſſal. lib.*3. *grauam.*10.

3 Nec non aliud ad Bannitorum perſequutionem, ad quarum ſonitum omnes ciues concurrere teneri, inquit *Dec. in cap. patentibus num.*2. *de priuil.* & diſponit in Regno *prag.* 1. *de proſequend. maleficij.* quo caſu illos vti poſſe armis prohibitis admittit, *Danz. t.*2. *de pugn. DD. tit. de armat. per campaneam cap.*8. *num.*10. quem inſequitur *Angel. Scialoya in prax. for iudicat. cap.*19. *à num.*3. Excipiuntur dumtaxàt à tali concurſu decem, & octo annis minores, ac maiores ſexaginta, ac laurea doctorali inſigniti à *Proſp. Carau. in pragm.* 1. *num.*70. *de exulib. & Reg. Rouit. in mox memorata pragm.* 1. *n.*5. quod declarat *Io. Franc. Capibl. de Baron. pragm.*19. *num.*57. *De Angelis ad Foller. in pract. crimin. rub. notatos capiat de perſona num.*45. *Danz. loco proximo adduct. num.*14. *verſ. verum*, *Nouar. quæſt. forenſ. quæſt.* 112. etiam fęminæ, vt ad earum defenſam nouiſſimè obſeruat doctus vir *Carolus Rota de priuileg. mulier. cap.*1. *n.* 251. ob idq; nullam incurrere in pęnam Sin-

di-

Digitized by Google

dicos pulſantes campanam pro populo ad inſequendum, capiendumque facinoroſos, monet *Nouar.de grau. vaſſall. t.1.grau.330.* nec contrahere irregularitatem Epiſcopum; aut alium quempiā Eccleſiaſticum annuentem illam pulſari, ſcripſit *Genuenſ.in prax.Archiep.cap. 42. ſub num.14.* ad quem veró ſpectet licentia,impertiri pulſandi campanam; *Danza* tangit *tom.2.de pugn.DD.tit.de armat.per campan.cap. 8.*

Cur autem illa pulſetur tempore tempeſtatis, indicant *Bertran.conſ.53.num. 6.vol.1. Proſp.Rendell. in eius tract. de Vinea vindem. & vino cap.7.verſ.nec omittendum pag. mihi 4. col.1.* vel ad fugandos dæmones, *Martin. del Ryo tract.diſquiſ.magicar.lib.6.cap.2.ſect.3. queſt.3.lit.C.pag.526.* notabile tradens exemplum, & quod Sabatho Sancto prius in Eccleſia Cathedrali,vel matrice illarum detur tintinnitus, tradunt *Nauar. in ſumm. Bullar. t.1. tit.de Campan. Gratian.diſcep.forenſ.lib.3. c.578. num.18.Thor. de priuil.piæ cauſæ priu. 69.Nouar.in ſumm.Bullar. tit.de Campan.fol. mihi 603.* Inter mobilia,an veró inter immobilia illa dinumeretur,in difficultatem reuocatur, quam extricat *Epiſcop.Marant.reſp.11 t.2.*

Illam veró in altum publicè erigere
4 abſque priuilegio, aut Epiſcopi licentia nemo valet, ex adducto *c.patentibus de priuil.* quinimendicātes nonniſi vnicam queunt habere campanam, *citat extrauag.1.de offic.cuſtod.* Et quorum expenſis ſint illæ reficiendæ,declarat *Genuenſ. pract.Eccleſ.q.249 num.6.*& an illarum ſtrepitus impediat Eccleſiam propè al-
5 teram ædificari, idem *Epiſcop.* demonſtrat *q.507.num. 5.* multaque de noui operis nunciatione, & quando ad emulationem ædificare quiſpiam videatur, compluraque de illarum vſu, & effectu, non iniucundè diſceptant alter *Epiſcop. Marant.t.2. reſp.22. & 23. & Nouar. q.forenſ.1.p.2.* qui arripuere calamum pro Patribus domus profeſſorum Societatis Ieſus, aduerſus quos inſurrexerant Moniales Venerabilis Monaſterij Sancti Sebaſtiani ad proſecutionem præpediendam ædificationis turris Campanariæ, & in fine *reſp.23. num.24.* deciſum ad Patrum fauorem, teſtatur idem *Maranta*.

6 At quia in veſpere,ſiuè ſero,in mane, atque in meridie pulſari conſueuit, ideò quiſnam trinum campanæ ſonitum, aut quibuſnam de cauſis dictum ritum inſtituerit, variæ ſunt opiniones. Tu perlege *Roccham adduct.comment. cap.17. & 18.* & nos ſilentio inuoluere noluerimus *Pſalm.54.* verba illa: *Veſpere, & mane, & meridie narrabo, & annunciabo, & exaudiet vocem meam.* Quæ profectò tria tempora *Diu. Auguſtinus, & Hieronym. in eo Pſalm.* Myſteria Paſſionis,& mortis Domini N.Ieſu Chriſti, eiuſdemque reſurrectionis, & aſcenſionis in cœlum nobis inſinuant. Ter itaque ad trinum campanæ ſonitum in tribus illis temporibus Angelica ſalutatio ad tria hæc myſteria repræſentanda recitatur: *Arnoldus* autem *lib.5.emblem. 3.cap.20.par.2.* iam dictum ritum inſtitutum fuiſſe, ait ob tria miſteria, quibus Beata Virgo, ac Dei mater a Chriſti fidelibus honoratur. Primo ſcilicet ob myſterium gaudiorum, quæ in Chriſti Incarnatione cæperunt, & hæc indicat pulſus Campanæ Veſpertinus: Secundo ob myſterium dolorum, qui ſummi fuerunt in Dominica paſſione, & hos memorat pulſus meridianus.Tertiò denique ob myſterium glorioſum, quæ in Chriſti reſurrectione initium ſumpſerunt, & hæc pulſus excitat matutinus. Non tamen deſunt, qui pulſum campanæ veſpertinum, & matutinum ad tempus illud,in quo Beata Maria ab Angelo fuit ſalutata, & in eiuſdem Virginis vtero Chriſtus conceptus referendum eſſe dicant; quoniam vero quota hora Angelus Virgini apparuerit,certo non conſtat,vt *Azor.*probat *par.2.lib.1.cap. 17.q.4.* ob id trinum campanæ pulſum pro ſalutatione Angelica recitanda in Sancta Dei Eccleſia fuiſſe inſtitutum ſuadetur. Multa de campanis exarant *Guliel.Duran. cap.4.de campan.pag.19.*

Boer.

Boer. dec. 230. P. Megala in ſuoprompinario verbo campana, Epiſc. Ricc. in prax. Eccleſ. reſol. 422. ver. campanarum ſpretores.

Hactenus de campanis? mox ad ritum deflectentes *Carauit.* in illius ſenſu titubaſſe, & aliqua verborum ſuppletione illum indigere fatetur. Eius tamen obſeruantia hodiernis temporibus receſſit, ſed mos inoleuit, vt tam S. C. quam alia Tribunalia Reg. Cameræ Summariæ, & M. C. V. anno 1540. iterum & poſtremò ad Caſtrum Capuanum translata, vt diximus in *Rit. 2. num. 27.* ſingulis diebus non feriatis, de mane ad ſignum campanæ, circumſpectione Cardinalis Zapatæ Regni clauum ſuſtinentis ordinatum ſub die primo Maij 1622. pro exequutione huiuſce ritus, vt obſeruat *Taſſon. de antefat. ver. 3. obſeruat. 3 num. 74. & in prætermiſſ. pag. 1. àt.* conueniant, & audito Sanctiſſimo Sacrificio Miſſæ, trium horarum curriculo cauſarum expeditioni vacent; veſperi autem Iudices criminales redeant vigore *prag. 4. de offic. Magiſtr. Iuſtitiar.* præterquam die Mercurij, & alijs diebus, quos *Reg. Tapia* notat huiuſmodi obſeruantiæ memor *de iur. Regn. lib. 1. de offic. Magiſtr. Iuſtit. ſup. add. prag. 4.* verum campana in ingreſſu tribunalis S. C. tantùm pulſatur.

RITVS XIII.

Actorum Magiſtri ſleut in loco proprio, poſtquam Iudices ſederint.

ITem, quod nullus ex ſubactuarijs fiſci ſurgat de loco ſuo, poſtquam iudices ſederint: & ſimiliter de alijs notarijs, qui ſcribunt in alijs locis Curiæ præfatæ.

SVMMA RERVM.

1 *Natura humana ſe nulli ſubiectam eſſe vult, & diuinæ tantùm voluntatis nutu regi, gubernariq; permittit. & cur. Dei vices habent ſuperiores, & Iudices, & proindè proſequendi ſunt obſeruantia à ſubditis.*
2 *Subactuarij Fiſcales, qui anteà dicebantur, hodie qui ſint.*
3 *Actuarij criminales neque hodie omnia exequuntur, ſed Ciuiles.*
4 *Dicti Actuarij criminales quot ſint.*
5 *Quotuè Scribæ criminales.*
6 *Actuarij, & Scribæ quando ſedeant in Magna Curia.*
7 *Ritus huius diſpoſitio ſeruit de vento.*
8 *De dictione, De, remiſſiuè.*

1 EA eſt humanæ naturæ celſitas, & magnitudo, ſi verum fateri non pigeat, vt, cum ſupremi rerum omnium conditoris Dei manibus affabrè factum ſeſe iactet opus, & à diuina liberalitate, tanquam è fonte corriuatas, atque hauſtas diuitias oſtentet ſuas, meritò ſe nulli ſubiectam, ac vectigalem velit, & diuinæ tantùm voluntatis nutu regi, gubernariq; permittat. Etenim, cum pares inter ſe agnoſcat homines, dedignatur vnius ditioni ſe ſubdere, quem excellentiorem non videat. Hinc factũ eſt, vt in eã ſententiã venerint DD. poteſtatem ſcilicet iuriſdictionis ius alteri conferendi, vt politico, ac ciuili ſuperiori eliciendo nullum naturæ creatæ rationalis indiuiduum, eiuſdemque communitatem decere, eamque facultatem vni Deo apprimè competere, & ſi quando hominis iuſſa capeſſat, vt Dei miniſtrum agnoſcit; Fateor, ita ſe res habet; Sed ſi Dei vices habent ſuperiores, & Iudices, quis non videat, quanto afficiendi ſint à ſubditis obſequio, quanta proſequendi obſeruantia? ſi deſpiciant, an non Deum parui feciſſe accuſabuntur? Quin etiam, ſi parentes, eo quod nos in iucundiſſimam lucem vocauerint colere aſſiduè tenemur, cur non Patriæ patres, qui commu-

nem

nem noſtri felicitatem ſeruare,aut repa-
rare ſtudent, venerationibus proſequa-
mur? Laudabiliter igitur factum eſt, vt
cum Iudices ſederint, nullus è ſubſellijs
exurgat ſubactuarius, nè iuſtitiæ maie-
ſtatem, quæ in Iudicum frontibus emi-
cat, quodammodo violaſſe videatur, &
vt preſto ſint in obtemperandis illorum
ordinibus.

Quos autem nũc ſcribas appellamus,
2 ritus tempore ſubactuarios fiſci dictos
fuiſse ex *ritu 91. & 242.* deducit *Ca-
rau.illis in ritibus,& ſup. ritu 35.n. 1.*
ac ſpeciatim ſubactuarios fiſci eſſe Scri-
bas criminalium cauſarum autumat *ſup.
hoc ritu num.* 1. Verum ſcribas fiſcales
eos eſſe, quos & actuarios fiſcales nunc
dicimus, (quorum ſcribas dici ſcribas
criminales, quos potius crumenales ab
emuncta rerum crumena, dicit *de Petr.
feſt.lect. lib.2. cap.9. ſub num. 14. ver.
maxime verò)* exiſtimamus, inhærentes
verbis *pragm. 29.§.2. de offic.magiſt.
inſti t:*hac veteris diſtinctione. Cum itaq;
tùnc non dum eſſet facta diſtinctio iudi-
cum, ſiuè actuariorum ciuilium, & cri-
minalium cauſarum, quod apertè inſi-
nuat *pragm. 14.§.penult. eod. tit.de offic.
M.Inſtit.* Ideò cum eo tempore tantùm
extarent Magiſtri Actorum cauſarum
ciuilium, qui præterea criminalũ cau-
ſarum curam gererent, ipſique detine-
rent aliquos, qui peculiare onus ſubibãt
ſcribendi capitales cauſas; hi nimirum
ſubactuarij fiſcales appellabantur. Poſt-
modùm verò facta diuiſione cauſarum,
& aucto numero delinquentium fuerũt
iuſtituti etiam actuarij criminales, qui
prætereà & ſcribas complures fiſcales
detinent, quamuis & his temporibus
3 nequeant eiuſmodi Actuarij criminales
omnia exequi, & exercere, cum ciuiliũ
cauſarum Notarij illas expleant. Sentẽ-
tias ſiquidèm, & decreta omnia ſubſcri-
bendo, præter decreta interloquutoria,
quinè & fideiuſſiones capiũt ijdẽ ciuiles.

Officium autem ſcribarum, quos
vulgo iudiciorum ſecretarios, & nota-
rios quoque vocant, ſtat in ſcribendis,
& dirigendis his, quæ in iudicio propo-
nuntur, hoc eſt actis iudicialibus vni-
uerſis, quæ in iudicio, vel ordinario, vel
extraordinario occurrunt, vt ſcilicet om-
nia, & ſingula illa competenti ordine
conſcribant, loca, tempora, & perſonas
deſignando, atque eorum omnium, quæ
conſcripſerunt originalia in iudicij ſcri-
nio, ſeù Archiuio conſeruent. Aduer-
ſus autem actuarios, & ſcribas plura,
Deo fauente, adnotabimus *rit*, 311. &
multa, quæ officio eorum incumbunt
ſcripſere *Gregor. ſyntagm. iur. vniuerſ.
lib.47. cap.41. Bonad. lib.3. cap.14.nu.
35. cum ſeq.*

4 Numerus verò Actuariorum crimi-
nalium octenarius tantum eſt, iuxta
prag.1. de actuar. quæ tametſi ſimplici-
ter verba faciat, nihilominus loqui de
criminalibus conſtat ex *altera & 7.eiuſ-
dem tit. Prag.* Scribarum autem crimi-
5 nalium numerus denarius olim erat per
prag.2.ddd.tit. poſtea verò auctus *ad* 24.
cũ vnumquẽlibet ex dictis octo Actua-
rijs poſſe habere tres ſcribas conceſ-
ſerit adducta *prag.7.* & maiorem nume-
rum deindè permiſerit vſus, vt inſinua-
uimus ſupra *ritu 2. num.23.*

Et veris exiſtentibus mox enarratis,
conſtat nõ eos cõſueuiſſe tũc ſedere lo-
co, ac tẽpore, quo Curia regebatur, qui
6 nũc Scribę dicuntur, cum nec his noſtris
ſedeant temporibus, ſed qui tunc ſub-
actuarij fiſcales, nũc Actuarij criminales
appellitantur, quandoquidem eo in lo-
co, tùm ciuilium, tùm criminalium cau-
ſarum actuarij etiam nunc ſedent. Nec
prętermittimus ſeſſionem, de qua hic
ritus fatur, intelligi de ea, quando Cu-
ria regitur in tribus illis diebus hebdo-
madę, vt *Carau.* exiſtimat *nu.1.* Verum
de illa, quæ quocunque die, tùm in
mane, tùm in veſperi fit, quoties Iudices
adeunt Magnam Curiam pro expe-
diendis cauſis fatur antecedens ritus in
quo inſuper caſu loquitur *prag.15. de
offic.Magiſt.Inſtitiar.* hoc ipsũ ſanciens.
7 Euiuſmodi autem ritum ſeruire de-
vento, poſt *Carau.* indicat *Reg.Tapia
de iure Reg. lib. 2. ſup.hoc ritu.tit.de
Actuar.M.C.V.*

De dictione *De*, quam *Carau.* hoc
8 loco *num.* 1. explicat, loquuntur *DD. in rub. Cod de edend Alber. & Bertach. in dict. verb. D, Peregr. de fideicomm. art. 26. num. 27. Fuſc. ſing. 52. lit. D.*

RITVS XIV.

Prohibentur Iudices pro ſubſcriptionibus aliquid accipere, excepto pro examinatione teſtium.

ITem, quod Iudices ipſarũ Curiarum, & cuiuſlibet ipſarum non audeant recipere, & extorquere pro ſubſcriptione, & manus impoſitione in proceſſibus fiẽdis; nec pro deciſione quarumcunque cauſarum, & pro ſententijs per ipſam Curiam ferendis, ſeù aliter modo quocunque, excepto pro examinatione teſtium, de triceſimis cauſarum commiſſarum eiſdem, tunc enim recipiant quantum eis de iure permittitur: & ſecundum laudabilem, & antiquum ritum Curiæ pręfatæ, & non vltra, nec alio modo. Et ſi contra fecerint: incidant in pęnam quinquaginta ducatorum auri fiſci commodis applicandam.

SVMMA RERVM.

1 *Nihil à diuinis, humaniſque legibus tàm commendatum, quàm manuum tas, atque abſtinentia à muneribus.*
Munerum, corruptela humani generis, frequentiſſimum vitium.
Eſt Curiæ peſtis, & Contagio, Iuſtitiæ lues, & legum pernicies, aliaque traduntur.

2 *Quam ob cauſam iſte Ritus prohibeat triceſimas, oſtenditur.*

3 *Triceſimæ Iure Ciuili, aut Canonico, an debeantur, & cui Iudici.*
In cauſis ſummarijs, & miſerabilium non exiguntur.

4 *Epiſcopo deberi aliquid pro impreſſione ſigilli, traditur.*

5 *Vbicunque triceſima debetur, quando de publico ſtipendium Officiali ſoluitur, illa eſt Curiæ.*
Defenditur propterea quod aliqui agũt Barones ſoluentes actuarijs ſalarium, expenſaſque, emolumenta verò ſibi aſcribunt.

6 *In exactione triceſimæ ſtandum eſt pandectæ, illaque non extante admittenda eſt, quæ locis conuicinis viget, in quibus ſi difformis ſit, vtendum eſt, qua, & M.C.V. vtitur.*

7 *Iudex ſi renuat ſportulas recipere, eo quod relaxauit victori, poſſint nè à parte victa repeti.*
Suſpectus reddatur nè Iudex, qui ſportulam debitam parti ex aduerſo remiſit.

8 *Inter dotes, & virtutum gemmas, quæ in Magiſtratibus exquiruntur, ſplendet auaritiæ odium, & exempla afferuntur.*

9 *Verum an ſit Alciati effatum illud, Iudicem non eſſe illum creandum, qui fuit Aduocatus.*

10 *Iudex qui per ſordes, vel gratia, & dolo contra iuſtitiam egit diuerſis mulctatur pœnis.*
Memoratur factum Regis Perſarum aduerſus Iudicem Seſannem.

11 *Etiam de iure Regni Officiales non valent munera recipere.*
An Prælatus.
Iudex valet acquirere ex teſtamento.

12 *Eſculenta, & poculenta exigere, vtrum poſſint Iudices habentes ſalarium, & quæ talia dicantur.*
Sed an Iudex poſſit recipere pecuniam pro ipſis, iuxta eorum concurrentem quantitatem, non inſulè quaritur.

13 *Medici de publico ſtipendiati recipere poſ-*

poſſunt, quæ ſani offerunt.

Cur diuerſum ſit ius inter illos, & Iudices à publico ſalariatos, qui tantùm proprijs ſtipendijs contenti eſſe debent.

Quid in Aduocato.

Etſi de promiſſis lite, vel morbo durantibus, nulla ratio habeatur, tamen in oblatis ſecus eſt.

Velleiani beneficij fauor ceſſat, ſi facto mulieres ſoluerint.

Dare, & promittere in delictis idem eſſe notatur.

14 *Verbum extorquere quid denotet.*

Crimen concuſſionis à quibus perpatretur.

Iudex, an queat gratis mutuum recipere à ſubditis licitè, & ſine nota criminis reputandarum.

15 *Incluti Seren. Alphonſi Senioris Regis Aragonum ſanctio laudanda, qua abolitis prorſus ſportulis, officialibus ſalarium Regio de ærario conſtituit.*

16 *Stipendium Conſiliariorum de S. Clara, quod prius erat annuorum ducatorum ſexcentum, eſt auctum ad ducatos mille.*

Quorum, ducati quatuorcentum ſoluuntur ex derictibus ſententiarum, qui debentur etiam parte concordata.

Salarij augumentum euenit ex noſtrorum temporum viuendi luxu.

17 *Incomparabilis noſtri Regis liberalitas ſolet elargiri officialium defunctorum vxoribus partem penſionis, quæ viris in vita præſtabatur.*

18 *Deteſtatur officiorum venditio.*

Non Pratores, ſed Mercatores, non Officiorum, ſed officinarum Miniſtri, publica officia, pecunia numerata ementes, dicendi ſunt.

Ementes in globo vendunt ad minutum.

19 *Magiſtratus omnes ex nobilibus, & locupletibus conſtituendos eſſe, oſtenditur.*

Nihil à Diuinis, humaniſque legibus earumdem legum Adminiſtris tàm commendatum, quàm manuum puritas, atque abſtinentia.

1 Munerum ſcilicet corruptela, humani generis frequentiſſimum vitium: hæc Curiæ peſtis, & contagio: hæc Iuſtitiæ lues; hæc Legum pernicies. Dei Opt. Max. præceptum extat ad Moyſen: *Non accipies munera, quæ etiam excæcāt prudentes, & ſubuertunt verba iuſtorum.* Nihil eſt tàm rectum, aut æquale, quod Auri, Argentique pondere non fiat curuum, aut iniquum. Hinc iure merito *Plutarcho* referente, apud Thebanos Iudicum imagines ſine manibus proponebantur; quòd ab accipiendis muneribus alieni prorſus eſſe deberent. Prudentiſſimè Alcamenes Telecri filius, apud eundem *Plutarchum*, à Meſſenis oblata munera recuſans, dixit: Si munera accepiſſem, cum legibus pacem habere non potuiſſem. Iure igitur Ritus iſte huic malo occurrens Iudicibus aliquid accipere pro ſubſcriptionibus interdicit, vnica pro examine teſtium mercede excepta.

2 Quam tamen ob cauſam Ritus, iſte prohibeat triceſimas ſcripſimus in Ritu 9. illud contingere, quia à publico recipiunt ſalarium, illoque contenti eſſe debent, *Iſern. in conſtit. conſtitutionum, & conſil. cum circa Campagn. ſup. cap. 122. Auil. in cap. 9. prætor. in princ. Gaill. obſeru. 151. num. 6. Auend. de exequend. mand. cap. 2. num. 5. P. denique Fragoſ. de regim. Reipub. lib. 4. par. 1. diſp. 10. to. 1.* Alioquin recipere ſportulas, & triceſimas poſſent in præmium laborum, & pro ſalario, *§. illud, authen. de mandat. Princip. & § ne autem labor, auth. de iudic. & adductis in conſtitut.* concludit *Iſern. & Affl.* etiam de iure canonico, teſte *Corſeto ſing. verbo ſportulæ, Canalcan. de brach. reg. cap. 6. nu. 507.* Cum verò perſoluendæ eſſent, nihilominùs in cauſis miſerabiliū perſonarum haud deberentur, *Iaſ. de action. §. omnes ver. tripli num. 55. Roland. conſ. 87. vol. 2. num. 83. Rebuff. de priuil. ſcholar. priuil. 9.* Nec in cauſis ſummarijs, & in quibus pars confeſſa eſt, eò quod Iudices mo-

dicum laborant, *Roland. add. conſ. 87 nu. 22. vol. 2.* quoque aduertit, quin? etiam dicto caſu, quo præſtari oporteret, ſi pars differret nequiret Iudex proceſſum interea detinere, teſte *Boer. dec. 15.* Epi-
4 ſcopo autem pro impreſſione ſigilli debere aliquid perſolui, firmat *Petr. de Ancharan. conſ. 218.* Quin? vbicunque tri-
5 ceſima deberetur in caſu, quo à publico ſolueretur ſalarium officiali, illa eſſet Curiæ *Iſern. in adduct. conſtit. cum circa,* & alij, quorum authoritate defendimus, quod aliqui agunt Barones ſoluentes Actuarijs ſalarium, expenſaſque, emolumenta verò ſibi aſcribunt,

De triceſimis verò cauſarũ, .ſ. quantitatis, vel æſtimationis rei petitæ, iuxta adductã *R. conſt. conſtitutionũ* fatur *Ritus*, eaſque ſportulas alio nomine appellatas de iure canonico vetitas eſſe, iure autem ciuili permiſſas, probat *Campag. ſuper Clem: de vita, & honeſt. cleric.* per ipſum poſita poſt capitula Regni, idque tractat in verbo *priuilegio,* ac præſertim *num. 55.* tutatur relatam iuris canonici concluſionem, *num. vero* 84. alteram iuris ciuilis, cum multis declarationibus reſpectu ordinariorũ Iudicũ, & delegatorum. Quod ſi conſuetudo ſuppeteret iure etiam canonico deberentur, ex plurium conſenſu, quorum ſententiam magis communem teſtatur *Vin. lib. 2. com. opin. ver. ſportulæ opin.* 741. quin, & cõſuetudine ita obtẽtum eſſe dicit ex ſententia *Speculat. Petrus Anchar. conſ. 201. ſub num. 2, Molin. de iuſtit. tom. 1 diſput. 84. pag.* 515. aduerſus quem morem *Gloſ.* ſequuti *in clemen. ſtatutum de electíon. verbo ex iuriſdictione*, inuehunt *Abb. in cap. cum ab omni de vit. & honeſt. Cleric. Ludou. Roman. ſingul. 183.* in quarum exactione ſtandum eſt pun-
6 dectæ, illaque non extante, admittenda eſt, quæ locis conuicinis viget; in quibus ſi difformis ſit, vtendum eſt, qua & Magna Curia Vicariæ vtitur, tùm in prima, tùm in ſecunda inſtantia, proùt fuiſſe iudicatum cum Marchione Laui, teſtatur *Capibl. de Baron. prag. 19. n. 33.* quem laudando inſequitur *Maſtrill. de Magiſt. lib. 1. cap. 22. num. 6. & Thor. in compend. deciſ. verb. Sportulæ, par. 1.* Illud autem, quod de confinantis loci pandecta ſcripſimus, altera ſimili comprobatur in materia conſuetudinis aſſertione à nobis conſtituta *Ritu 2.* Alia verò multa in re pandectaria cumulabimus *Rit. 306. & Ritu 311.*

Reliquũ eſt, vt de exequutionis ſportula regulam ſaltem referamus, .ſ. decimam deberi à Reo executori pro more Regionis, quam copioſè extruit *Parlad. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 6. par. §. vnico*, quem videas, nam proderunt cognitioni ſolutionis faciendæ pro liquidatione instrumentorum, vel Commiſſario pro dictis, & ſimilibus, quibus addimus, quæ *Guttier.* congerit *pract. qq. lib. 1. q. 33.* Verum ſi Iudex renuit ſportulas re-
7 cipere, eo quod relaxauit Victori, aut ille peculiari priuilegio fuerit immunis ab illarum præſtatione, poſſit à parte victa repetere, ſcripſit *Aloyſ. Ricc. collect. 2018. par. 5.* & deciſum atteſtatur *de Angel. in prat. lib. 1. in Auth. ſed hodie num. 3. C. de Epiſcop. & Cleric.* & idem de expenſis à Notario pro ſcripturis confectis remiſſis in gratiam Aduocati fatur, *Iacob. de Arena in tract. de expenſ. 1. vol. tractatuum nu. 21. & 22.* & collimant tradita apud *Boer. dec. 210. num. 5. Petr. Paul. Guazzin. in tract. ad defenſam animarum Aduocatorum Iudicum, & Reorum lib. 1. defenſ. 4. c. 3.* Sed an ſuſpectus reddatur Iudex, qui ob acceſſum ad locum ſportulam debitam parti remiſit, videtur, quod ſic, quaſi maiori, quam Iudicis ordinaria affectione trahatur *Deciſ. Gen. 3. num. 16.*

Quibus tamen in caſibus, ex vetuſtiſſima cõſuetudine, & obſeruãtia Iudices in Regno ſportulas exigere queant; enarrat *Laganar. ad Rou. ſuper pragm. 1. verſic. Hæc tamen concluſio de muner. offic.* Quod autem illas exigant Regij Officiales, & Capitanei terrarum demanialium, cum directus, & gagia loco ſalarij habeantur, monet *Capibl. de Baron. tom. 2, cap. 20, num. 4.* qui *cap. 97. n. 3. prag. 19.* aduertit, maximè procedere in Baronalibus

libus

libus officialibus nullo modo comprehenſis ſub *add. pragm.* 1. diſpoſitione quibus licito iure ſportulas ſoluuntur, & aliquid pro viſura proceſſus, iuxtà taxã, ſeù pandectam, quàm vocant, teſte *Reg. Tap. in Conſtit. conſtitutionum lib. 2. iur. Reg. rub.* 42. Inſuper arbitri, qui ſalarium non habent, cauſarum compromiſſarum triceſimam exigunt, *Luc. de Penn. in l. in ſacris num.* 18. *in fin. C. de proxim. ſacr. ſcrin. lib.* 12. quem laudat *Reg. Tapia in memor. Conſtitut. Conſtitutionum lit. T*, præter ſi ſint officiales, vt adnotauimus *ritu* 11.

8 Ceterum inter dotes, & virtutum gemmas, quæ in magiſtratibus exquiruntur, ſplendet, & relucet non ſecus, atque heſperus, & Lucifer in Cęlo auaritiæ odium, nè muneribus corrupti ſe patiantur Iudices, aut lucri etiam futuri ſpe à recti tramite deflectant, huiuſce virtutis egregia nobis exempla propoſita ſunt in Moſe, qui in cauſa ſeditioſos illos Coræ, Dathan, & Abiron proteſtatur, quod nè aſellum quidem vnum ab eis acceperit, nec afflixerit quemquã ex eis *num.* 16. *verſ. Is*, & alijs, quos cõgerit *Eberharti Speckan. qq. & deciſion. iur. centur.* 3. *claſſ.* 3. *verſ. Auaritiæ odium nu.* 6. & in Curio, ad quem cum ſamnitium legati, vt refert *Valer. Max. lib.* 4. *cap.* 3. ingens auri pondus, publicè miſſum attuliſſent, benignis verbis imitatus, vt eo vti vellet; vultum riſu ſoluit; protinuſque, ſuperuacuæ, inquit, nè dicã ineptæ legationis miniſtri narrate Samnitibus: Curiũ malle locupletibus imperare, quã ipſum fieri locupletẽ, atq; iſtud, vt pretioſum, ita malo hominum excogitatum munus refertote, & memẽto te me nec acie vinci, nec pecunia corrumpi poſſe. Et Phocion Athenienſis, Alexandri legatos rogans, cur cum plurimi Athenienſes eſſent, ſibi ſoli ſui Regis nomine duo talenta offerrẽt; cum ex ijs audiſſet, vnum ſe illum virum bonum, & honeſtum iudicaſſe: Ergo Sinite, inquit, me talem haberi, & eſſe, & reiecit donum; & magna huius roboris exempla in Romanis recenſet *Io: Baptiſta Caſalius de Vrbis, ac Roman. olim Imper. ſplendore cap.* 26. *de priſcorum Romanorum virtutibus*, §. *vltim.*

Hinc *Palladas Poeta, & Epigrammatarius Græcus lib.* 1. *epigram. pag.* 93. eos
9 Iudices non eſſe conſtituendos monet, etiamſi Iſocratem eloquentia ſuperarẽt, quòd ſemel accipiendæ mercedi aſſuefacti, temerè non ſint ab aſſueto vitio temperaturi; quod *Alciat.* alioquin doctiſſimus inſequitur *lib.* 12. *parergon. cap. vlt.* meritò obiurgatus à perſpicaciſſimo *Gratian. lib.* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 4. *num.* 9. illiuſq; aſſertionem erroneam exclamat *Præſ. Merlin. centur.* 2. *qq. forenſ. cap.* 37. *num.* 8. & ante ipſum *Maſtrill.* ſcripſit *lib.* 2. *de magiſtrat. cap.* 12. *num.* 6.

10 Tenetur itaque parti Iudex, qui per ſordes, vel gratia, & dolo contra iuſtitiam ierit, non ſolum ad æſtimationem totius litis, & expenſarum, ſed amiſſo dignitatis cingulo infamiæ quoq; notam ſubit, mulctaturq; in triplum eius, quod accepit, & in duplum, quod promiſſum eſt, *Boſſ. tit. de official. corrupt. pecun. poſt num.* 10. *Iul. Clar.* §. *fin. q.* 73. *à num.* 2. *Caſſan. ſup. conſuet. Burg. in tit. des confiſcations* §. 1. *in princ. num.* 21. Et aliquando bonis confiſcatis in exilium, & peregrinationem, vti Iulius Cæſar repetundarum conuictos ordine mouit; ſicuti quando Marius Priſcus accuſatus fuit ab Afris, eadem *l. Iul. repet.* quibus pro conſule præfuerat, placuit Senatui 700000, quæ acceperat Marius, Ærario inferenda, Mario autem Vrbe, & Italia interdictum; veluti ita refert *Ieſuita Cuntzius lib.* 7. *Polit. cap.* 22. §. 8. Themiſtocles autem à Spartanis dona capiens ducatu priuatus eſt, teſte *Petr. Bizar. hiſt. Perſ. p.* 54. *n.* 12. At burſales punitiones haud Princeps permittat, ſed vt verè Iudices puniantur iubeat, exclamant *Feder. de Sen. conſ.* 185. *in fin. Tuſc. concluſ.* 679. *num.* 9. *lit.* P. Regis Perſarum Campyſes exemplo, cuius inuentum non adeò barbarum extitit, quin æquè vtiliſſimum foret, qui cum Iudicem Siſannem in ſcelere deprehendiſſet,

quod

quod pecunia iuſtitiam corruperat, detrahi mox illi cutem iuſſit, ac pro tribubunali omnibus coram extendi, quo & eius filius Otanes, quem eandem patris ſedem occupare præcepit, & cæteri in poſterum Iudices addiſcerent, æqua ius lance cunctis adminiſtrare, referente *Herodoto lib. 5. in Terpſichore, & Val. Maxim. lib. 6. memorabil. cap. 4.* ſciebat enim prudentiſſimus Princeps nihil auaro Iudice perniciosius reipublicæ futurum, qui veluti ad auream meſſem ad Tribunal accedat, vt iuſtitiæ ferro in alienis iacturis ſibi quæſtus faciat, & lucra, quod diù ſolitum à domicla, & ſtratocle inueni.

Quin? nedum iure communi prohibetur Iudex aliquid vltra præfinitum ſalarium recipere *in l. fin. verſ. & ob hoc C. ad l. Iuliam repet.* ſed, & municipali ſanctione *in prag. 1. & ſeq. de muner. official. & prag. 5. de actuar.* quarum me-
11 mores ſunt *Scaglion. & Carau.* hoc *in ritu*, quos *Thor.* laudat *ad Io: Grand. de bello exul. ad prædicamentum habitus verſ. quæſtio tertia*, quod ad officiales Prouinciarum extendunt *pragm. 4. §. 1. & pragm. 5. de offic. iuſt.* necnon *prag. 3. eod. tit. adduct. de munerib. Offic.* ad fiſci patronos altera 10. §. 6. *de official.* quod declarat *Maur. Iun. alleg. 76.* ad portulanos, magiſtros ſalis, eorumque familiares ex earundem *pragm.* mente, ampliat *Campag. in rub. de portul. nu 7.* An autem Secretarium Regni intercludant idem *Maur.* diſceptat *alleg. 22. n. 1. & alleg. 77. Dom. Reg. de Marinis reſol. iur. lib. 2. cap. 244. num. 2.* tradens non comprehendi Dom. Proregum Secretarios.

Prælatus autem, nec zenia, ac munuſcula quærere, nec oblata reſpuere debeat, *Cagnol.* monet *in l. nemo inuitus, §. quodcuique nu. 4. ff. de regul. iur.* Valet quoque Iudex acquirere legatum in teſtamento relictum, qui recipere ex contractu prohibetur, *Tiraq. ad ll. connubial. Gl. 5. num. 93. Franch. dec. 493.* quem declarando inſequitur *Reg. Rouit. in memor. prag. 1. num. 4. Reg. Tap. lib. 2. iur. Regn. rub. 41. ne official. muner. recip. in Conſtit. apud Iuſtitiarios num. 10. Bobad. in ſua polit. lib. 2. cap. 12. n. 45.* conferuntque, quæ exarat *Affl. in conſt. communiter num. 4.* quid in donatione remuneratoria *Fachin. contr. iur. lib. 2. cap. 8. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 208. num. 4. Reuert. dec. 12.* Huiuſce autem prohibitorum munerum materiã exornant noſter *Carau. in prag. 1. §. 1. de S.C. Maced. Boer. dec. 153. num. 26. Boſſ. tit. de official. corrupt. pecun. n. 3. Affl.* & ad eum *Batius in conſtit. Capitaneum rub. 41. lib. 1. Foller. in conſtit. ad hoc volentes pagin. mihi 177. Muſcatell. in prax. crim. rub. de Iudic. corrupt. num. 3. Zappull. in prag. 5. §. 10. num. 21. & §. 18. de adminiſt. Vniuerſitatum, Rouit. add. loco*, & cęteri paſſim.

Sed eſculentum, & poculentum exigere vtrum poſſint Iudices ſalarium habentes tractat, tùm actenta diſpoſitione iuris communis, tùm Capitulorum Regni, *Afflict. in d. conſtit. Capitaneum, verſ. decimoquinto ſub num. 27.* & indiſtinctè negat *Rouit.* ſæpiùs *adduct. loco nu. 3.* quod *Laganar.* addens *ibid. lit. A.* haud admittit, ſed iure tantùm municipali, quo attento, nec minimum quid à litigantibus coram ipſis, quãuis ſpontè dantibus, recipere valent, nec in principio, nec in medio, nec in fine litis, à cæteris verò haud litem habentibus, nec de proximo, aliquid parui momenti maxima cum moderatione, iuxtà declarationem contentam *in pragm. 5. cap. 3. de muner. official.* Quæ autem dicantur eſculenta, modico tempore duratura Iudicis arbitrio, refert *Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. cap. 342. num. 38. Tiraq. in tract. de Iud. in reb. exig. verſ. octuageſimo, Affl. in add. conſtit.*

Si autem Iudex recipere queat, quæ coſumũtur intra paucos dies, ad *tex. in l. plebiſcito, ff. de offic. Preſid.* non inſulsè quęritur, nũm poſſit recipere pecuniam pro ipſis, iuxta eorum concurrentem quantitatem, cum enim hęc pecunia loco rei ſuccedat, ſcilicet eſculenti, & poculenti, pro quibus datur, eodem iure

illa

illa erit, ſicut eſſent, & iſta, quæ recipere potuiſſet, *arg. l. ſi rem, & pretium in fin. ff. de petit. hered. l. Imperator cum l. ſeq. ff. de legat.* 3. Contrarium tamen reſpondit *Andr.* aduerſus magnum officialem ratione publicæ honeſtatis, *in Conſt. litigator de pen. illor. qui Iud. corrump.* An eleemoſyna honeſtior ſit in ſpecie, puta in frumento, quam in pecunia; extricat *Nauar. tom. 2. com. 3. num. 19. pag. 62.*

13 Medicos tamen de publico ſtipēdiatos recipere poſſe, quæ ſani offerunt, ius patitur in *l. archiatri, C. de profeſſor. & Medic. lib. 10. Affl. dec.* 123. cur diuerſum ſit ius inter illos, & Iudices à publico ſalariatos, qui ſanè tantùm proprijs ſtipendijs contenti eſſe debent, in controuerſiam deducitur. At diuerſitatis ratio in promptu eſt, ſi quidem in Iudice zelantiſſimæ leges timent, ne, dùm collitigatores muneribus certant, ipſe maioribus placeat, quod etiam, controuerſia finita, militat, habita conſideratione ad ſpem, quæ non modicè valet. At ſecus eſt in medico, qui cum voluntariam (vt ita dixerim) iuriſdictionem in ægrotum exerceat, magis, atq; magis ad ſanitatem ei reſtituendam totis viribus allicitur, nullo aduerſario cōtradicente. Hinc quoties timor eſt, nè medici infirmos ſpolient, vel infirmi ipſi periclitantes immenſa promittant, lex præſto eſt, dictando, medicos durante ægritudine non poſſe cum infirmis paciſci, & talia promiſſa irrita eſſe decernit, *d. l. Archiatri*, ibidemque *Luc. de Pen. & Io. de Platea.*

Hæc omnia, quæ de Medico inſinuauimus, in Aduocato militant, non quod nobiliſſimū Aduocationis officiū Medicorum arti, qui paulò maiores ſunt obſtetricibus, *Specul. de Salario, §. poſtremò*, cōparē, ſed quia eadem ratio, ſic ſuadet *Platea, & Luc. de Penn. adduct. loc.* hic cadit materia pacti de quota litis, & ſimilium, de quo apud *Speculat. ibid. §. penul. Petr. Paul. Guazzin. in tract. de defenſ. anim. Aduoc. Iudic. & Reorum lib. 1. defenſ. 2. cap. 5.* & nos alibi.

Vnum non omittam, quod etſi de promiſſis lite, vel morbo durantibus, nulla ratio habeatur; tamen in oblatis ſecus eſt, inter quæ longa diſtat ratio; illa enim, cum à datione, ſicut verba à factis interſunt, ſeparentur, facilè immenſa à periclitantibus elargiuntur, iſta verò tanquam præſentis temporis non facilè dantem decipiunt, quam differentiam inſignis I.C. *Rebuff. in d. l. Archiatri* notare viſus eſt. Hac, non alia ratione omnis Velleiani fauor ceſſat, ſi facto mulieres ſoluerint quæ illo iuuantur, ſi promiſſionibus, quas facilè immenſas faciūt, obſtringātur *l. 1. in fin. C. ad Velleian. l. 8. §. mulier, ff. eod. Sichard. in rub. C. eod. nu. 8. Surd. conſ. 367. lib. 3. n. 3. de Franch. dec. 279.* Dare tamen, & promittere in delictis, maximè in aſſaſſinio, idem eſſe notat *Rouit. in pragm. 1. de aſſaſſ. n. 16.* & conferunt, quæ *Bonad.* ſcripſit *lib. 2. polit. cap. 11. num. 41.* Et quod Medicus ſtipendiatus recipiēs, peccet mortaliter, adnotat *Seb. Medic. ſumm. peccat. tit. 8. q. 39. verſ. diſpenſatio.*

14 Extorquere autem verbum, de quo Ritus iſte meminit, aliud non denotat, niſi intimorare, & dicitur concuſſionis crimen, teſte *Gl. 1. in verbo ablatum, & verſ. & nota, ff. de concuſſ.* & obſeruat poſt alios *Farinac. vol. 3. q. 111. nu. 43.* quod crimen, tùm à Iudice, Præſide, & inferiore ab eis, tùm à perſona priuata officium non exercente perpatratur, *Farinac. add. loco num. 54.* de quo latè *Gabr. conſ. 171. vol. 2. & Viſconti in concluſ. iur. verbo concuſſio, Carau.* hoc *rit. num. 4. & 5.* memor, hoc quippè extorſionis verbum, an ſemper malum ſupponat, inquirimus *ritu* 137.

Huic non incongruit ſollemnis, & curioſa diſputatio, quam agit doctiſſimus, atque integerrimus *Conſil. Carleual. in* fructuoſo *tract. de Iudic. lib. 1. tit. 1. diput.* 3. An ſcilicet Iudex queat gratis mutuum recipere à ſubditis licitè, & ſine nota criminis repetundarum; In qua diſcuſſo ad partes articulo, ſubtiliter ex more concludit ipſi licere gratuitò, & ſine vſuris ad ſuas neceſſitates ſubleuandas, abſque crimine repetundarum, id

ta-

tamen reſtringendum fore admonet duobus in caſibus; Primò, quod haud valeat accipere à litigantibus, vel de proximo coram ipſo; & altero vt neque valeat à mercatoribus, & negotiatoribus, qui pecuniam in ſuis quæſtuoſis artibus occupant, vt *num.* 18. quam quæſtionẽ extricat *R. Sāſ dec.* 105. *&* 170 *lib.* 1. *& dec.* 404. *lib.* 3. Subnectit item eodem *lib.* 1. *tit.* 1. *diſput.* 5. *&* 6. *Carleual.* duas alias diſceptationes acutiſſimo eius ingenio dignas, an Iudex delegatus, cui per commiſſionem deſignatur certum ſalarium exigendum à pluribus reis contra quos ſimul procedit executiuè, vel criminaliter poſſit ab vnoquoque, cæteris exiſtentibus non ſoluendo, ſalarium inſolidum exigere, & an Iudex poſſit, haud obſtante appellatione ad ſuperiorem interpoſita, executiuè exigere ſua, & ſuorum miniſtrorum gagia, quæ eum facilè poſſint contingere ob commiſſiones, quæ in dies expediuntur pro capiendis informationibus, placuit eas adnotare, ſed nos fuſius alibi.

15 Laudanda denique Inclyti Sereniſſimi Alphonſi Senioris Aragonum Regis ſanctio, qua aboletis prorſus, ſportulis, & triceſimis à Iudicibus omnibus in Regno exigi ſolitis, Officialibus ipſis ſtipendium, ſeù ſalarium Regio de Ærario conſtituit, quod deindè à Carolo V. Cæſare anno 1536. *in pragm.* 3. *&* 4. *de tricef.* fuit confirmatum, teſte *Nicolao Topio de Orig. S. C. p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 3. *per tot.* & ab eius ſucceſſoribus Inuictiſſimis Auſtriacis Regibus, quos Deus Opt. Maximus incolumes, atque longæuos viuere annos in perpetuo dominatu ſinat, omnibus Iudicibus cuiuſcunque Tribunalis ſtipendia fuerunt perſoluta, & perſoluuntur; ad enim iuſtitiæ adminiſtrationem, conſeruationemque Reges, maximopere obſtringuntur, proprijs, nõ ſubditorum ſumptibus, hanc enim ob cauſam ab illis tributa, aliaq; obſequia præſtantur, quòd reditus, quos habent ſunt ad hoc quaſi ſtipendia cõſtituta; *Iſern. in conſt. ſuper inciſionibus, Angelici Doctor. Aquinatis* authoritate 2. 2. *q.* 72. *art.* 7. cuius verba reſcribit *Affl. in ead. conſt.* & ſatis amplè *Luc. de Penn. de erog. milit. ann. l. annonas à nu.* 2. & quantitatem emolumentorum enarrat *Topius de Orig. Tribunal. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 13.

Stipendium verò Dominis de San-
16 ctæ Claræ Conſilio erat ducatorum ſexcentum, anno verò 1626. auctum fuit ad ducatos mille, quorum ducatos ſexcentum habent de Regis Ærario, & alios ducatos quatuorcentum ex derictibus ſententiarum, & liberationum pecuniæ, quæ litigantibus fieri contingunt ad rationem carolenorum quindecim pro centenario. Cuius quidem ſalarij augumentum eueniſſe fertur ex noſtrorum temporum viuendi luxu multas, & longè maiores expenſas exquirente; retro enim temporibus legi, apud eruditum virum in tomo manuſcripto, quòd Cõſiliarij, & alij Officiales non niſi, vel pedeſtres, vel equo, & mulo deambulabant, cum parua domo, atque paucisſimis ſeruis, & ancillis; hodie verò experientia compertum eſt, ducatos ſexcentum vix ſat eſſe pro domo, quam incolunt, & vnius currus expenſis; teſte *Maſtrillo de magiſtrat. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 14. (Atque vtinam in ſolis equis: aut curribus luxus exercuiſſet! quæ hodie in veſtimentis, in ſtragulis, in ſtratis, in lectis, in viridarijs, in ædificijs ambitio? Priuatorum domus, Regum palatia: palatia ipſa vrbes emulantur. Tarentinos, ac Maſſilienſes corporum cultu ſuperauimus. Aſiaticas delicias in prandijs cænisque deuicimus. Timendum eſt, ne (vt *Pythagoras* aiebat) poſt delicias, ac ſaturitatem violentia, poſt violentiam exitium in ciuitates ingrediatur.) Sed ad rem noſtram redeamus. Salarij igitur præfati augmento luxus inoleſcens, cauſam iniuſtè non iniuſtam dedit. Et quamuis in diſceptationẽ fuerit reuocatum illud ſoluendum non fore ex litigantium pecunia, tamen re plenius cognita in Collaterali Conſilio in eam itum fuit ſententiam, & ab eo tempore exiguntur memorati derictus, quicquid

Taſſon. obſeruat. 3. verſ. 3. num. 105 de antefat. prouiſum dicat illud exigi ſuſuper datio, ſeù gabella vnius ducati pro quolibet dolio vini, qui quidem dirictus debentur, etiam ſi partes ſe poſt ſententiam concordauerint, ex *Gloſ. in cap. ſtatutum* 11. §. *aſſeſſorem in gloſ. vltima, verbo communiter de reſcript. in* 6. quam laudat *Franc. Maria Prat. pract. obſeru. lib.* 1. *obſeru.* 74. *num.* 12. *ad tex. in l. debitorum, C. de pactis*. Imò incomparabilis noſtri Regis liberali as ſolet elargiri vxoribus magiſtratuum defunctorum partem penſionis, quæ viris in vita præſtabatur, quæ practica à iure communi ortum ducit, *l.* 1. *C. de fil. official. lib.* 12. Vidi quandoq; poſtulatum an vxor officialis prædefuncti valeat, poſt multos annos penſionem petere pro annis præteritis, quaſi iniuria affecta fuerit non conſequendo, quod alijs cōceditur, *arg. l.* 1. §. *permittitur, ff. de aqu. quotid. eſtiu.* At vxoris petitio inſulſa proſus viſa fuit, quando pars ſtipendij donatur in ſolatium amiſſi viri: *Ioan. de Platea in add. l.* 1. & per conſequens non competat actio, quæ præteritis proſpiciat, *Ann. conſ.* 93. *num.* 16.

18 Et vltimò memoranda ſunt præcepta Iuſtiniani Imperatoris *in auth. vt Iudic. ſine quoque ſuffragio*, in quibus Theodoræ coniugis cōſilium ſecutus eſt, cuius verba vti fructuoſa, & aurea reſcribunt *de Ponte de poteſt. Proreg. tit.* 3. *de elect. offic. nu.* 14. *Franc. Salern. conſ.* 18. §. 2. *lib.* 1. quibus ſanctiſſimus Princeps improbauit omninò, irritaſq; penitus reddidit magiſtratuum venditiones, generatimque vetuit ſuffragij nomine, quidquam pro cingulorum perceptione, vel ſuffragatoribus dari, vel publicis rationibus inferri, & venali ſuffragio titulos magiſtratus, cæteraſque dignitates aucupantes inter viliſſimos, & abiectiſſimos cenſeri, & ſeruili conditione hominibus comparari ſanxit: *Petr. Ferdinād. Nauarrete in politica diſcurſu* 48. ex *Ariſt.* qui magiſtratus emerint, hos quæſtibus aſſueſcere probabile eſſe, aſſerit, & *S. Thom. in opuſc.* 21. ab omnibus adductus, & præſertim à *P. Ioan Marquez de Chriſt. Gubernat. lib.* 1. *cap.* 21. *ad fin.* inquit, quod cum officium venale diſponitur, nil, niſi ad recuperandum, & riburſandum pretium attenditur, vt præterea Duciſſę Brabantiæ conſuluit, nè ſæculares magiſtratus, & officia publica venderet, eiuſque verba reſcribit *Guilid. de Rouille de iuſtit. & iniuſt. cap.* 4. *num.* 11. & inſerit *Foller. de contract. cenſual. verb. Nicol. à n.* 220. *Benedict.* fusè *in cap. Raynutius, verbo duas habens filias num.* 54. Quærebatur ſanè Romanæ eloquentiæ parens, quod SenatusC. Verri Siciliæ curam demandans, non Prętorem, ſed Mercatorem in Prouinciam miſiſſet. Hoc nomine cenſendi ſunt, qui publica officia, numerata pecunia ſibi propria efficiunt. Hos non officiorum, ſed officinarum miniſtros iurè appelles. Lucri, non iuſtitiæ amor, inualeat neceſſe erit, vbi velut in fœnore pecuniæ ſunt conſtitutę. Nemo quippè gratis emit, neque vt æquale, ſed vt maius acquirat. Tribunalia venalia, non ſecus, ac nundinæ habentur, in quibus ſemper cariori pretio merces, quàm ſint emptæ, iterum ementibus exponuntur.

Quinè Romanus Pontifex *in cap. quibuſdam* 1. *q.* 1. quem refert *Alphonſ. Narbon. ad l. Regi. lib.* 1. *tit.* 7. *l.* 31. *Gl.* 16. *n.* 15. ſub dit paratiorem eſſe alijs vendere, quod quis emit. Hinc *Saluſtius in Iugurtino* profert, quod ciuſmodi officia ementes communiter vendunt in minuto, quod in globo emerunt Alexander Seuerus Imperator, vt tradit *Lamprid. in eius vita*, & poſt ipſum *P. Io. à S. Maria in politic. q.* 10. *& Alphonſ. Couarr. in emblem.* 23. *lib.* 2. quos refert *Regens Sanfelic. deciſ* 339. *num.* 9. *lib.* 3. & nos meminimus *in princip. Rit.* 9. omnibus magiſtratibus pinguia ſalaria conſtituebat, nè vllo modo vileſcerent, & nullum publicum officium vendi permiſit, inquiens, neceſſarium fore, vt qui emunt, & etiam vendant in ſubditorum vexationem, & Traianus Imperator ſolitus dicere erat, eum, qui arborem

V emit,

emit,gratis non daturum ipſius fructus.

Complures Reges,qui huiuſmodi officiorum venditiones ſeueriſſimè extirparunt, & alia ad materia recenſent *Bened. add. loco num.56. Bouadill. in polit. t.1. lib.1. cap.14. num.16. Symanc. lib.6. de republ. cap.16. Io. Fileſacus lib. 1. ſelectorum cap. 15. Michael Vlchur. tract. de regim. mund. p.4. q.1.princip. Reg. Rouit. in pragm. 2. de official. Maſtrill. add. tract. cap.20.* & latiſſimis habenis omnia diſpungit *Franc. Salernus Siculus conſ.26. 27. & 28.* pluribus in capitibus,ac nouiter *Reg. Sanfel. cit. dec. 339. per tot. Reg. de Marin. lib.1. quotid. reſolut. cap.283.*

Et pro coronide, Principibus inſequendum propono *Solonis* exemplum, apud *Ariſt. lib. 4. polit. cap. 10.* qui ſuis legibus magiſtratus omnes ex nobilibus, ac locupletibus conſtituit. Ille fortaſſis Indos, & Carthaginenſes magiſtros habuit, apud quos, vt referunt *Plin. lib.6. cap.19.* & *Ariſt.* idem *lib.3. pol. cap.9.* ditiſſimi quique rempublicam temperabant;iudicia reddebāt,& iudicibus aſſidebant. Timebant ſcilicet ſapientiſſimi viri, nè dùm iudicum inopia ſubleuaretur, iudicia ipſa corruerent; & opulenti magiſtratus in iuſtitiæ perniciem nundinationi anſam præberent. Neq; enim ideò pauperes ſubſellijs excludebāt, quòd pauperiem vitio darent, ſed quòd auaritiam deteſtarentur. Hinc meritò ab eodem *Ariſt. lib.3. Pol. cap.34.* culpati Lacædemones, quod ad magiſtratum quendam pauperes admitterent, quaſi hoc idem eſſet,ac latrones ad prædam aduocare. Sed vbi ego Romanæ Reipublicæ Rerumpublicarum omnium Principis exempla prætermitto? Scipio Æmiliani cum rogaretur in Senatu vter aduerſus Viriatum in Hiſpaniam mittendus eſſet, Galba, an Aurelius, reſpondit, neutrum mihi mitti placet, alter nihil habet, alteri nihil ſat eſt; memorat *Val. Maxim. lib.6. cap. 4.* vt propterea *Cicero* laudatus à *Luc. de Penn. in l. lenones, C. de ſpect. lib. 11.* ſcripſerit,duas eſſe res, quæ poſſunt homines ad turpe compendium commouere, inopiam,& auaritiam.

RITVS XV.

Vnus ex Magnæ Curiæ Iudicibus apud Locumtenentem, ſeù Regentem ipſius aſſiſtat, nec inde abſque venia diſcedat.

ITem, quòd vnus ad minus iudicum, & omnes, ſi voluerint debeant continuo perſonaliter intereſſe in dicta Curia, & ſe coram dicto Locumtenente ſentare de mane, poſt prandium de ſero, hora congrua, & ab inde non recedere licentia, à dicto Locumtenente non petita.

SVMMA RERVM.

1 *Memoratur notabile dictum Themiſtoclis bellatoris primarij.*

2 *Magiſtratus i utilibus negotijs detineri, & conſuetis horis à foro abeſſe, diſſonum eſt rationi.*

Miltiadis trophæa de ſomno Themiſtoclem excitabant.

3 *Iudices omnes M.C. Vicariæ, vel ſaltem vnum in ipſa Curia, continuo perſonaliter intereſſe debere, hoc ritu Reginæ cauit.*

Dictio hæc (continuo) an obliget ſemper, & ad ſemper. Dictionum, continuo, perpetuo, ſtatim, illico, & in continenti refertur vis.

4 *Famulus, qui ſeruire anno continuo ſe obſtrinxit, ſatisfacit, ſi interpellatim ſeruiat.*

Et quid de Monacho, è Religione exeunte modico temporis interſtitio, vel de Nouitio, mundum, dimiſſo habitu, diuagante, illumque reaſſumente, remiſſinè.

5 *Teſtis depoſitio de poſſeſſione alicuius continuò vel quotidiè haud vitiatur, ſi aliquo temporis interuallo non poſſederit.*

Et

Et quomodo probetur continuata poſſeſſio, remiſſiuè.
Et alia ad materiam indicantur.
Exornatur text. in l. quicunque, C. de apoc. public. lib. 10.

6 *Dictio (ſemper) continuationem, ſeu perpetuitatem temporis inſinuat.*

7 *Clerici talares veſtes, quin, & clericales, quando excuſentur, ſi non deferāt. Priuilegio, an potiantur, ſi eas non continuo deferant.*

8 *Beneficium ſi detinent, illo gaudent, tametſi, vt laici ſemper inceſſerint.*

9 *Penſionem detinentes gaudent, ac ſi beneficiati.*

10 *Conſtitutio Siſti V. contra non deferentes habitum requirit declaratoriam; Dom. Conſil. M. Ant. Cioſſi laudatur.*

11 *In tenebris minimè exercenda ſunt iudicia, quamuis contrarium obſeruatum fuerit in Senatu Athenienſi Areopagico.*

12 *Arbitri, & delegati, ſi illo die, ipſorum eſſet expiratura iuriſdictio, nocturno quoq; tempore ſententiam, & laudum ferre, & promulgare valent, tribus luminibus accenſis.*

13 *Dies ſimpliciter prolatus quomodo accipi debeat, & quando incipiat in Vrbe, & Regno Neapolis remiſſiuè.*

14 *Hodierna obſeruantia huius ritus indicatur.*

1 PRimarios inter Athenienſis Rei. publicæ viros opiparè conuiuabatur olim in Aula primarius Bellator Themiſtocles, cum à prandio, vt moris erat, citharam ſinguli Proceres conuiuæ ad maiorem hilaritatem pulſare cæperunt, vt ad Themiſtoclem deuentum eſt, citharistam eſſe parumper militem iubent; ignarus ipſe artis tàm otioſæ, quique in neruum iuerat ſagitarius diù, non citharedus, lyram tangere conſtanter negauit; animaduertunt in Ducem contumelia penè affecti conuiuæ, & quid, inquiunt, noſti, ſi citharam pulſare neſcis? quibus tunc, vt par erat, Themiſtocles hęc protulit; Rempublicam ex parua magnam facere. Vtinam Iudices, quibus communis ſalus innititur, non modo eam commodis augere, ſed vel perditam inſtaurare conarentur.

2 At quàm rationi diſſonum eſt magiſtratus, qui Reip. naufragia gubernare debent, vt ſe facere affirmauit Demades Athenis, inutilibus negotijs, nè dicam citharæ ſonitu, detineri, & conſuetis horis à foro abeſſe, vt aliena pertractent, quibus vna Curiæ ars inoteſcere debet. Quod ſi trophæa Miltiadis de ſomno Themiſtoclem excitabant, diù, noctùq; peruigil, quòd hoſtium Victoriæ meminiſſet; qui fieri poterit, vt fori cauſas acturi, in quibus crimina, hoc eſt nefariorum trophæa diudicanda ſunt, inanibus curis occupati, nec ſtatuto tēpore pro tribunali eſſe velint, & communis felicitatis hoſtes ſceleſtos dixerim, & alieni æris detentores, triumphare longius quodammodo ſinant cum eorum actis recenſendis tempus nō ſit, eò quod abſint dictis horis Iudices.

Tàm graui Vrbis, Regniq; diſcrimini conſulens Regina, hoc ritu cauit omnes Iudices M.C.V. vel ſaltem vnū in ipſa

3 Curia cōtinuò perſonaliter intereſſe debere, & ſe corā Regēte ſentare de mane, poſt prandium de ſero hora congrua, quod ad Actuarios quoque extendit alter *Ritus* 27. ibique *Carau.* notat. Verum hæc dictio continuò non obligat ſemper, & ad ſemper, cum intelligatur morali modo, vt ſcripſimus ſuper *d. Rit.* 27. Et quod eiuſmodi dictiones, continuò ſemper, perpetuò, nunquam, ſtatim, illico, & in continenti, paſſim pro ſubiecta materia intelligantur, docent poſt *Gloſ. Rebuff. in l. namque nem ſine liberis, ff. de verbor. ſignif. Dec. conſ.* 521. *num.* 12. *Io. de Amicis conſ.* 42. *num.* 12. *Paul. Grill de heret. q.* 5 *num.* 16. & 17. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 601. *num.* 37. *lib.* 4. *Danz. de pugn. DD. tom.* 2. *tit. de diction. verſ. Dictio ſemper.*

Hinc famulus, qui ſeruire anno conti-

4 nuo ſe obſtrinxit, ſatiſfacit, ſi interpellatim ſeruiat; indixit *tex. in l. Paulus reſpondit, §. Caius Seius, ff. de liber. cauſ* confertque alter *in l. interdum, §. quoties,*

ties, ff. de public. quod libertatis fauori
tribuit *Fontanell. de pact. nuptial. lib.* 1.
Gloſ. 18. *par.* 4. *num.* 47. *fol.* 475. &
pię cauſæ, inter priuilegia enumerat
Andr. de Beſſet. in l. habeat n. 223. *Cod.*
de Sacroſ. Eccleſ. inſequitur *Ant. Bart.*
de tempor. vtil. & contin. cap. 3. *num.* 9.
& collimant, quæ exarat *Caſſan. in con-*
ſuet. Burg. Rub. 1. *pag.* 19. Curioſam
autem quæſtionem de Monacho Reli-
gionem exeunte modici temporis in-
terſtitio, excitat *Lapus alleg.* 46. & de
Nouitio, habitu dimiſſo, mundum
diuagante, deindè illum reaſſumente
ſermocinantur *Pat. Azor. in inſtit. mo-*
ral. par. 1. *lib.* 12. *cap.* 2. *de Nouit. probat.*
q. 8. *Rodriq. in ſumm. caſ. conſcient. to.* 2.
5 *cap.* 8. *concluſ.* 3. *num.* 4. Et teſtis depo-
ſitio de poſſeſſione alicuius continuo,
vel quotidiè haud vitiatur, ſi aliquo tē-
poris interuallo ille nō poſſederit, vt *Iaſ.*
ſubſtinet, quem laudat *Anton. Capyc. de-*
ciſ. 37. qui nonnulla pro concordia ad-
notat, & copioſa ſerie adducit *Roman.*
conſ. 490. Modum autem probandi con-
tinuatam poſſeſſionem docēt *Pract. Pa-*
pienſ. in for. reſponſ. rei, verſ. præſcriptio-
nis à num. 19. *Marcell Calà in tract. de*
mod. articul. §. 2. *Gloſ. vnic. num.* 929.
& declarat *Ludou. Gomez. in reg. de an-*
nali poſſeſſor. quæſt. 77. & ſtatuto ſan-
ciente mulctari in mille florenis reti-
nentem bannitum duobus diebus, non
comprehendi, qui priùs vno die, & po-
ſtea alio die illum retinuit, non tamen
continuo, ſed interpellato, notabiliter
aduertit *Ang. in* §. *hæc autem tria in*
proœm. ff. quem laudando, inſequitur *Iaſ.*
in l. ſi idem n. 7. *de iuriſdict. omn. iudic.*
Excommunicatus perſiſtens per cer-
tum tempus ſub pœna prohibitum, ita
demum illam incurrit, ſi illius temporis
interſtitio continuo, non interpellato in
excommunicationem permanſerit, ad-
monent *Greg. Lop. in l.* 2. *tit.* 28. *par.* 7.
Gloſ. Primiera vez, verſ. an verò ſuffi-
ciat, Anton. Gomeſ. var. tom. 3. *cap.* 1.
de delict. n. 3. *Io: Gutier. canon. quæſt. lib.*
1. *cap.* 12. *num.* 24. & ad intellectum
l. quicunque, C. de apoc. public. lib. 10. ſo-
lutionem trium annorum, vt præſuma-
tur in præteritum facta, debere eſſe con-
tinuam, non interpellatam; *Menoch.* ad-
uertit, *Vincentij de Franch. deciſ.* 137.
reprobata, *lib.* 3. *præſump.* 139. *num.* 5.
pro cuius *dec.* tuitione alibi exarabimus,
& tandem duo dies à ſtatuto præfixi,
quibus ſi ceſſatum fuerit à præſtatione
alimentorū per creditorē debitori pau-
peri facienda, relaxetur à carceribus
debitor, debeant eſſe continui, & non
ſufficiant interpellati, firmat *Fontanell.*
adduct. loco nu. 52. exploſa *Cathal. Sena-*
tus determinatione contraria.
6 Inſuper dictio illa conſimilis, ſemper,
continuationem, ſeù perpetuitatem tem-
poris inſinuat, teſte *Bar. in l.* 1. *num.* 21.
ff. ſolut. matrim. probatq; *text in l. in co-*
gnitione, ff. ad Senat. conſ. Syllan. l. ſemper,
ff. quod vi, aut clam, ſcribitque *Aynotom.*
ſup. inſtit. rub. de vſucap. ſub num. 60. &
nihilominus ex *Concil. Trid. in cap.* 18.
ſeſſ. 23. *de reform.* quamuis ſanciatur, vt
7 Clerici habitu clericali ſemper vtantur,
ſi priuilegio gaudere voluerint, attamen
ciuili, & morali modo intelligi debere,
certum eſt per doctrinā *Abb. in proœm.*
Gregor. verbo Rex pacificus poſt num. 3.
Vrſill. ad Affl. dec. 24. *num.* 8. quarè ex-
cuſantur, cum è domo egrediuntur, ſi
commodè deferre non poſſunt talares
veſtes, vt tempore peregrinationis, &
itineris ex *Bertaz. conſ. crim.* 78. *ſub n.* 9.
vol. 1. & in caſibus relatis per *Angel. de*
Alex. inter conſil. crim. diuerſ. conſ. 30. *à*
num. 22. *vol.* 2. *Gram. dec.* 81. *num.* 16.
Claud. Bertaz. in ſua annot. 4. *ad Geni-*
toris conſ. 78. *Epiſcop. Campanil. in di-*
uerſ. iur. canon. rub. 4. *num.* 14. *circ. fin.*
Vrſill. ad Affl. dec. 24. *num.* 7. *Regens*
Valenz. in defenſ. monitorij à num. 68.
Mar. Anton. var. reſol. macerat. lib. 3.
reſol. 48. *ſub num.* 7. *Epiſcop. Ricc. deciſ.*
606. *atque in prax. reſolut. variar. reſol.*
530. vt propterea *Reg. Sanfel. deciſ.* 13.
num. 9. *lib.* 1. *ex Decian. & Reg. Tapia*
dixerit Clericum in minoribus dimiſſo
habitu per annum, fori priuilegio haud
potiri, iuxtà adducta per *Ferd. de Caſtr.*
in ſumm. moral. par. 2. *tract.* 12. *diſp.*
vnic.

Digitized by Google

vnic.punct.2. num. 1180. quem laudat idem *Sanfelic. deciſ.*247.*à num.*2.*lib.*2. Et quod vti Clericus iudicari debeat tempore capturæ in habitu repertus, quamuis pluries, abſque habitu ſit probatum inceſſiſſe,tradit *Angel.Scialoya in prax.foriudic.cap.*11.*num.*15.atteſtaturque alias ex prædictis M.C.V. foriudicationis ſententiam moraſſe, inſequiturque *Reg. Sanfel. dec.*352. *num.6. lib.*3.

Si verò Clericus beneficium habeat,
8 quamuis habitum exuerit, atque vt laicus, etiam armatus, vt miles, inceſſerit, non vtique priuilegio ſpoliaretur, *Clar.* § *fin. q.36. ſub num.* 16. *Guttier. pract. qq. lib.*1.*q.*7.*de Ponte conſ.*24. *vol.*1. *de Graſſ.de effect. cleric. effect.*1. *nu.* 1195. *Ricc.in prax. Archiep. dec.*607. *num.*2. dum tamen ſit in poſſeſſione beneficij, addit *Clar.ſub num.* 18. *Maſcard.de probat.concl.*302. *num.*16. *Maſtrill. deciſ.* 113.*num.*5.*par.* 2.idem *Ricc.reſol.var. reſol.*251. *num.* 1. *& indic.prax. Epiſc. deciſ.*388. aliquibus mutatis repetita *in praxi fori Eccleſiaſtici reſ.* 327. à qua ſententia recedendo aſſentitur ſatis eſſe titulum beneficij *in deciſ.*189. *à num.* 3. *par.*2. ad finem fruendi priuilegio; tametſi non vt fiat ſubditus Epiſcopi, ad finem inſigniendi de ordinibus ab illo addit; lethaliter tamen peccare non incedentem in habitu, aduertit *Epiſcop. Sperell. dec.* 66. *num.* 12.*lib.*1.

Penſionem Eccleſiaſticam inſuper re-
9 tinentem fori priuilegio potiri, complures affirmant, quos recolit *Epiſcop.Campanil.in adduct.diuerſ.cap.*6.*ſub num.*5. *& rub.* 9. *cap.*8. *ſub num.* 17. necnon *Marius Alterius tract. de cenſur. diſput.* 16. *lib.*1. *cap.*1. *verſ. poſtulabis, & diſp.* 20. *lib.* 5. *cap.* 1. *verſ. ſecundo dubitari poteſt*,ac deciſum fuiſſe meminit *de Ponte conſ.*19. *num.* 25.*vol.*2.*Martha tract. de iuriſdict. cap.* 32. *num.* 46.*par.*2. *& Thor. par.* 1. *compend. deciſ. verb. Clericus penſionem*. Etiam ſi penſionem ex Regis nominatione obtinuerit *de Pōte conſ.* 24. *num.*31.*vol.*1.*addit.ad Quantam in verbo Græcorum ritus*,*Horat. Viſcontis ad dec.de Franch.* 189.idemq; *Thor. verbo Clericus qui à Rege eadem p* 1.

10 Verū vigente *Conſtit.Sanctiſs.Sixti V. quæ incip. Cum Sacroſanctā*, contra non deferētes habitū, eoſq; omni beneficio, & penſione priuāte,ac ſine vlla alia monitione, citatione, Iudicis decreto, aut miniſterio ipſo facto priuatos declarante, videtur contrarium dicendum, quamuis regula ſit, declaratoriam requiri adhuc in pœnis ipſo iure contractis; exemplum in hæreſi, ad *text. in cap. cum ſecundum de hæretic. in* 6. etenim quia Sixtus, & pœnam indixit ipſo iure,& facto, & vltrò deindè progreſſus eſt prænarrata adijciendo verba, non ſolum ex illis deducitur caſus longè diſſimilis; at illa reijciendo monitionem,citationem, Iudicis decretum,aut miniſterium, ſcilicet actum, & factum Iudicis, *arg. l. quod metu iunct.Gloſ.ff.de acquir. poſſeſ.* expreſsè videtur declaratoriam quoque refutaſſe.Sed *Genuenſ.in prax. Archiep. cap.*7.*ſub num.* 7. tutatur non obſtantibus verbis illius *Conſtit.* requiri declaratoriam,ac propterea niſi illa ſubſecuta fuerit reputandum Clericum, *Reg. de Curte in diuerſ.iur. feud.cap.* 2.*num.*91. *pag.*59. *de Graſſ.de effect.cleric. effect.*1. *num.* 1195. *Barboſ. in collect. DD. ad Concil. Trident.ſeſſ.*23. *cap.* 6. *num.* 13. *de reform. Nicol.Garz. de benefic.par.*7. *cap.* 1. *num.* 24. conferunt tradita per *Gaillum lib.* 2.*obſer.*51. relatum à *Ricc. collect.* 303. & ſatis pulchrè per *Gram. dec.*15. *num.*8. tradentem omnia mundi iura ſancientia ipſo iure pœnam imponi pro aliquo crimine vendicare locum, dummodò ſubſequuta fuerit ſententia declaratoria, fuiſſe tale ſcelus perpatratum, & intrepidè concludit *Gratian.diſcept.for. cap.*440. & iuxta hanc ſententiam emanauit deciſio è R. C Senatu, qua fuit remiſſus Clericus beneficiatus Aſcanius de Angelis ad Iudicem Eccleſiaſticum conuentus vti fideiuſſor certi arrendamenti,non obſtante quod opponebatur præfatum Aſcanium, etſi Clericum beneficiatum,nunquam inceſſiſſe in habitu, & tonſura. Imò vti laicum contra-

Digitized by Google

traxiſſe in cauſa prædicti Aſcanij cum Regio Fiſco, & Lelio Tagliauia, referente *Reg. Scipione Rouito* tunc Præſidente, ſub die 15. menſis Aprilis 1630. penès Actuar. Stinca; (de quo ſcito memor eſt *Reg. de Marinis lib. 1. quotid. reſol. cap. 56. num. 9.*) Pro dicto Aſcanio patrocinante Domino Marco Antonio Cioffi Patritio Salernitano, Oliueti Marchione, ſingulari Domino, & Magiſtro meo, tunc temporis Aduocato Principe, magni maris Admirati Iudice admirabili, mox Regis Domini noſtri motu proprio, pro meritorum magnitudine in Conſiliarium Caſtri Capuani, vbi hodie Rotæ Decanus eſt, delecto. Cuius viri, ſingularis virtus, ac vitæ integerrimæ ratio, cum generis ſplendore, atque incredibili morum facilitate coniuncta, ſic in omnium oculis verſatur, vt nec præcone indigere videatur, nec indice; Liberi quoque, quos ex Dom. D. Hieronyma Rogeria coniuge (fęmina præſtātiſſima, Ioannis Thomę filia, Ioannis verò Laurentij Rogerij nepte, quorū virorū virtute ſeculum noſtrū mirè lumen recepit) ſuſcepit, Iuuenes ingenio, ac moribus patre digni D. D. D. Dominicus, & D. Thomas iā ſic enitent, vt maximo olim commodo, atque ornamento Reipublicæ, ac Patriæ futuri, bonis omnibus ſperentur. Sed huius quæſtionis veritatem perquirunt *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 73. lib. 1.* necnon *Reg. Sanfelic. dec. 220. lib. 2.* quomodo autem in familiaribus continuis ad obtinenda beneficia vacantia prædicta vendicent locum, explicat *Aug. Berous q. 35. num. 3.*

11 Item hora congrua, de qua fatur Ritus, vt tempore quoque Iuſtiniani erat in matutino meridie, & demum veſpere ante tamen noctem, eſt *§. ſedebunt auth. de Iudic.* cum namq; in tenebris exercenda minimè ſint iudicia, *cap. conſuluit de offic. deleg. l. 2. §. deindè cum eſſet, ff. de orig. iur.* noctis tempore conquieſcere quidem debent ſub pœna nullitatis ipſo iure promulgandæ ſententiæ, *Sichard. ad l. ſi vt proponis 5. num. 13. Cod. quomod. & quando Iudex*, *Annich. de prauent. inſtrum. cap. 3. q. 6. dub. vnic. num. 15.* Contrarium tamen in Senatu Athenienſi Areopagitico obſeruatum fuit, qui noctu, & in tenebris iudicabant, vt non tàm ad dicentes, quàm ipſorum dicta reſpicerent, teſte *Luciano Hermotimo.* At idē *Sichard.* per ipſum adducta reſtringit dūtaxàt ad ordinarios Iudices, nā arbitri, & delegati, ſi illo die ipſorū

12 eſſet expiratura iuriſdictio, nocturno quoq; tēpore ſentētiā proferre, & laudū promulgare queunt tribus luminaribus in illorum promulgatione accenſis, nè opacitas loci doli fabricandi materiam facilè alicui præbeat, *arg. l. 1. §. 10. verſ. tria lumina, ff. de ventr. inſpic.* quodque in vltimis quoque tabulis noctu confectis, exquirunt *Iaſ. conſ. 50. vol. 3. Decian. conſ. 65. vol. 2. Eberhart. Speckan quaeſt. & dec. iur. cent. 3. claſſ. 3. q. 5. n. 8. verſ. Hinc igitur.*

Quin? cur hodie potius matutina, quàm veſpertina hora in iudicijs proferendis fuerit electa, inquirit *Affl. in cōſt. vt vniuerſis num. 65.* & inſequitur *Reg. Rouit. in prag. 6. num. 3. de offic. S. R. C.*

13 Quomodo dies ſimpliciter prolatus accipi debeat, & quando incipiat, & terminetur in Vrbe, & Regno Neapolis, miro ordine exquirit *Anicchin. add. dub. vnico per tot.* & de partibus temporis legalis loquitur *Io: Carolus Antonell. Veliternus*, qui integrum *tract.* nouiſſimè edidit *de tempore legali lib. 1. c. 30.*

Huiuſce autem ritus obſeruantia ho-

14 diernis temporibus eſt, quod vnus ex Iudicibus M. C. V. in criminalibus diù, noctùq; in Palatio eiuſdem M. C. inhabitet cum eius familia, vt quæ occurrāt, conſulere preſtò valeat. Tàm Iudices verò criminales, quàm ciuiles de mane trium horarum interſtitio expeditioni cauſarum in eadem M. C. vacant, & & iſti domi poſt prandium audiunt informationes Aduocatorum, ac Procuratorum, *Muſcat. in prax. S. C. lib. 1. par. 1. Gl. petitur num. 41.*

RI-

RITVS XVI.

Iudices M.C.V. ſibi ipſis cauſas minimè committant.

Item, quòd Iudices prędicti non audeant, neque poſſint cauſas ciuiles, etiam infrà libram auri, ſibi ipſis committere, Sed eas committere debeant in caſu quo eſſent committendę, alijs literatis idoneis liberè, & abſque ſorde.

SVMMA RERVM.

1 *Fabuloſum narratur dictum de Canibus cum Lupis, iſtorumque fœtibus cum ouibus, & Iudicibus, qui ſibi ipſis cauſas committunt, applicatur.*

Vix rectum videtur poſſe eſſe iudicium, quod propriæ cognitioni affixum, & non alienæ diſquiſitionis regulæ ſupponitur.

Et cur Simiæ poſtquam pepererint intentis oculis in catulos, tanquam ſacras imagines intueantur.

2 *Commiſſio cauſarum alijs eſt facienda inſtante tamen parte, vigore huius ritus.*

3 *Præſes Sacri Conſilij, Locumtenens Regiæ Cameræ, ac Regens M C.V. non valent cauſas ſibi ipſis committere, ſemèlq; datam commiſſionem nequeunt reuocare.*

Iudex dari non debet, quem pars petijt.

4 *Quis ſe ipſum eligere, ſeù electioni, de ſe factæ conſentire, an poſſit, eiuſque vox nùm computetur in numero.*

5 *Electio ſi pluribus ſit commiſſa, poteſt vnus eligi ex ipſis. Secus ſi vni tantùm poteſtas eligendi eſſet impertita.*

Exequutor datus ad eligendum pauperes, an valeat ſe ipſum, vel domum ſuam eligere, quamuis paupertate opprimantur.

6 *Literatis idoneis eſſe cauſas iniungendas, Ritus aduertit.*

Literatus Hiſpanorum more dicitur, qui ad doctoratus lauream euectus eſt.

7 *Doctores habendi non ſunt Nebulones, qui auro, aut aura, & cenſus magis, quàm ſenſus meritis ad honoris infulas promouentur.*

Summus Pontifex eo ipſo, quod Pontifex enunciatur V.I.D. efficitur authoritate, non ſcientia.

Iuriſprudentia ſolo laboris, ac ſudoris charactere imprimitur..

8 *Cauſæ literatis idoneis non ſiue ratione delegandæ ſunt, & Doctoribus re ipſa doctis.*

9 *Iudex niſi legali ſcientia fulgeat, iuſtitiam adminiſtrare rectè non poteſt.*

Lethaliter peccant, ad Magiſtratum euecti, abſque ſufficienti ſcientia.

Iudices ignari non patres, ſed prædones vocantur.

10 *Si recta quis intentione calleret, careret verò ſcientia, non ideò Iudex eſſe poſſet.*

11 *Iudices etſi eligendi ſint, tàm magno rerum vſu, & experientia pollentes, quam ingenij acumine, & doctrina legum inſtructi, vtraque tamen vtilior, magiſque neceſſaria eſt Theorica.*

Et quæ nam ſcientia in Iudice exquiratur, remiſſiuè.

12 *Textus in l. certi iuris, C. de Iud. & l. expertes, C. de decur. lib. 10. dilucidātur.*

Literarum rudis, iuriſque, ac legum Imperitus, Iudex an eſſe poſſit.

13 *Officiales temporales non admittuntur ad exercitium, ni prius examini ſubijciantur virtute Regiæ Pragmaticæ.*

Quæ non comprehendit viros perſpicuè idoneos, literatura, libriſque editis inſignes, ac Aduocatos iam claros, ſed iuniores tantummodo.

Aduocati ex defenſione, & peroratione cauſarum videntur quotidiè examini ſe ſubieciſſe.

Approbati à Collaterali Conſilio non ſunt ſubijciendi examini.

Ciuitatis propterea Aduocatus ſiuè Cōſultor, qui à Principe approbatur, examinari non debet.

No-

traxiſſe in cauſa prædicti Aſcanij cum Regio Fiſco, & Lelio Tagliauia, referente *Reg. Scipione Ronito* tunc Præſidente, ſub die 15. menſis Aprilis 1630. penès Actuar. Stinca; (de quo ſcito memor eſt *Reg. de Marinis lib. 1. quotid. reſol. cap. 56. num. 9.*) Pro dicto Aſcanio patrocinante Domino Marco Antonio Cioffi Patritio Salernitano, Oliueti Marchione, ſingulari Domino, & Magiſtro meo, tunc temporis Aduocato Principe, magni maris Admirati Iudice admirabili, mox Regis Domini noſtri motu proprio, pro meritorum magnitudine in Conſiliarium Caſtri Capuani, vbi hodie Rotæ Decanus eſt, delecto. Cuius viri, ſingularis virtus, ac vitæ integerrimæ ratio, cum generis ſplendore, atque incredibili morum facilitate coniuncta, ſic in omnium oculis verſatur, vt nec præcone indigere videatur, nec indice; Liberi quoque, quos ex Dom. D. Hieronyma Rogeria coniuge (fœmina præſtãtiſſima, Ioannis Thomę filia, Ioannis verò Laurentij Rogerij nepte, quorũ virorũ virtute ſeculum noſtrũ mirè lumen recepit) ſuſcepit, Iuuenes ingenio, ac moribus patre digni D. D. D. Dominicus, & D. Thomas iã ſicenitent, vt maximo olim commodo, atque ornamento Reipublicæ, ac Patriæ futuri, bonis omnibus ſperentur. Sed huius quæſtionis veritatem perquirunt *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 73. lib. 1.* necnon *Reg. Sanſelic. dec. 220. lib. 2.* quomodo autem in familiaribus continuis ad obtinenda beneficia vacantia prædicta vendicent locum, explicat *Aug. Berous q. 35. num. 3.*

11 Item hora congrua, de qua fatur Ritus, vt tempore quoque Iuſtiniani erat in matutino meridie, & demum veſpere ante tamen noctem, eſt §. *ſedebunt auth. de Iudic.* cum namq; in tenebris exercenda minimè ſint iudicia, *cap. conſuluit de offic. deleg. l. 2. §. deindè eum eſſet, ff. de orig. iur.* noctis tempore conquieſcere quidem debent ſub pœna nullitatis ipſo iure promulgandæ ſententiæ, *Sichard. ad l. ſi vt proponis 5. num. 13. Cod. quomod. & quando Iudex*, *Annich. de praeuent. inſtrum. cap. 3. q. 6. dub. vnic. num. 15.* Contrarium tamen in Senatu Athenienſi Areopagitico obſeruatum fuit, qui noctu, & in tenebris iudicabant, vt non tàm ad dicentes, quàm ipſorum dicta reſpicerent, teſte *Luciano Hermotimo.* At idẽ *Sichard.* per ipſum adducta reſtringit dũtaxàt ad ordinarios Iudices, nã arbitri, & delegati, ſi illo die ipſorũ

12 eſſet expiratura iuriſdictio, nocturno quoq; tẽpore ſentẽtiã proferre, & laudũ promulgare queunt tribus luminaribus in illorum promulgatione accenſis, nè opacitas loci doli fabricandi materiam facilè alicui præbeat, *arg. l. 1. §. 10. verſ. tria lumina, ff. de ventr. inſpic.* quodque in vltimis quoque tabulis noctu confectis, exquirunt *Iaſ. conſ. 50. vol. 3. Decian. conſ. 65. vol. 2. Eberhart. Speckan quæſt. & dec. iur. cent. 3. claſſ. 3. q. 5. n. 8. verſ. Hinc igitur.*

Quin & cur hodie potius matutina, quàm veſpertina hora in iudicijs proferendis fuerit electa, inquirit *Aſſl. in cõſt. vt vniuerſis num. 65.* & inſequitur *Reg. Rouit. in prag. 6. num. 3. de offic. S. R. C.*

13 Quomodo dies ſimpliciter prolatus accipi debeat, & quando incipiat, & terminetur in Vrbe, & Regno Neapolis, miro ordine exquirit *Anicchin. add. dub. vnico per tot.* & de partibus temporis legalis loquitur *Io: Carolus Antonell. Veliternus*, qui integrum *tract.* nouiſſimè edidit *de tempore legali lib. 1. c. 30.*

Huiuſce autem ritus obſeruantia ho-
14 diernis temporibus eſt, quod vnus ex Iudicibus M. C. V. in criminalibus diù, noctùq; in Palatio eiuſdem M. C. inhabitet cum eius familia, vt quæ occurrãt, conſulere preſtò valeat. Tàm Iudices veró criminales, quàm ciuiles de mane trium horarum interſtitio expeditioni cauſarum in eadem M. C. vacant, & iſti domi poſt prandium audiunt informationes Aduocatorum, ac Procuratorum, *Muſcat. in prax. S. C. lib. 1. par. 1. Gl. petitur num. 41.*

RI-

RITVS XVI.

Iudices M.C.V. ſibi ipſis cauſas minimè committant.

Item, quòd Iudices prędicti non audeant, neque poſſint cauſas ciuiles, etiam infrà libram auri, ſibi ipſis committere, Sed eas committere debeant in caſu quo eſſent committendę, alijs literatis idoneis liberè, & abſque ſorde.

SVMMA RERVM.

1 *Fabuloſum narratur dictum de Canibus cum Lupis, iſtorumque fœtibus cum ouibus. & Iudicibus, qui ſibi ipſis cauſas committunt, applicatur.*
Vix rectum videtur poſſe eſſe iudicium, quod propriæ cognitioni affixum, & non alienæ diſquiſitionis regulæ ſupponitur.
Et cur Simiæ poſtquam pepererint intentis oculis in catulos, tanquam ſacras imagines intueantur.
2 *Commiſſio cauſarum alijs eſt facienda inſtante tamen parte, vigore huius ritus.*
3 *Præſes Sacri Conſilij, Locumtenens Regiæ Cameræ, ac Regens M C.V. non valent cauſas ſibi ipſis committere, ſemèlq; datam commiſſionem nequeunt reuocare.*
Iudex dari non debet, quem pars petijt.
4 *Quis ſe ipſum eligere, ſeù electioni, de ſe factæ conſentire, an poſſit, eiuſque vox num computetur in numero.*
5 *Electio ſi pluribus ſit commiſſa, poteſt vnus eligi ex ipſis. Secus ſi vni tantùm poteſtas eligendi eſſet impertita.*
Exequutor datus ad eligendum pauperes, an valeat ſe ipſum, vel domum ſuam eligere, quamuis paupertate opprimantur.
6 *Literatis idoneis eſſe cauſas iniungendas, Ritus aduertit.*
Literatus Hiſpanorum more dicitur, qui ad doctoratus lauream euectus eſt.
7 *Doctores habendi non ſunt Nebulones, qui auro, aut aura, & cenſus magis, quàm ſenſus meritis ad honoris infulas promouentur.*
Summus Pontifex eo ipſo, quod Pontifex enunciatur V.I.D. efficitur authoritate, non ſcientia.
Iuriſprudentia ſolo laboris, ac ſudoris charactere imprimitur..
8 *Cauſæ literatis idoneis non ſine ratione delegandæ ſunt, & Doctoribus re ipſa doctis.*
9 *Iudex niſi legali ſcientia fulgeat, iuſtitiam adminiſtrare rectè non poteſt.*
Lethaliter peccant, ad Magiſtratum euecti, abſque ſufficienti ſcientia.
Iudices ignari non patres, ſed prædones vocantur.
10 *Si recta quis intentione calleret, careret verò ſcientia, non ideò Iudex eſſe poſſet.*
11 *Iudices etſi eligendi ſint, tàm magno rerum vſu, & experientia pollentes, quam ingenij acumine, & doctrina legum inſtructi, vtraque tamen vtilior, magiſque neceſſaria eſt Theorica.*
Et quæ nam ſcientia in Iudice exquiratur, remiſſiuè.
12 *Textus in l. certi iuris, C. de Iud. & l. expertes, C. de decur. lib. 10. dilucidatur.*
Literarum rudis, iuriſque, ac legum Imperitus, Iudex an eſſe poſſit.
13 *Officiales temporales non admittuntur ad exercitium, ni prius examini ſubijciantur virtute Regiæ Pragmaticæ.*
Quæ non comprehendit viros perſpicuè idoneos, literatura, libriſque editis inſignes, ac Aduocatos iam claros, ſed iuniores tantummodo.
Aduocati ex defenſione, & peroratione cauſarum videntur quotidiè examini ſe ſubieciſſe.
Approbati à Collaterali Conſilio non ſunt ſubijciendi examini.
Ciuitatis propterea Aduocatus ſiuè Cõſultor, qui à Principe approbatur, examinari non debet.

No-

traxiſſe in cauſa prædicti Aſcanij cum Regio Fiſco, & Lelio Tagliauia, referente *Reg. Scipione Rouito* tunc Præſidente, ſub die 15. menſis Aprilis 1630. penès Actuar. Stincæ; (de quo ſcito memor eſt *Reg. de Marinis lib. 1. quotid. reſol. cap. 56. num. 9.*) Pro dicto Aſcanio patrocinante Domino Marco Antonio Cioffi Patritio Salernitano, Olíueti Marchione, ſingulari Domino, & Magiſtro meo, tunc temporis Aduocato Principe, magni maris Admirati Iudice admirabili, mox Regis Domini noſtri motu proprio, pro meritorum magnitudine in Conſiliarium Caſtri Capuani, vbi hodie Rotæ Decanus eſt, delecto. Cuius viri, ſingularis virtus, ac vitæ integerrimæ ratio, cum generis ſplendore, atque incredibili morum facilitate coniuncta, ſic in omnium oculis verſatur, vt nec præcone indigere videatur, nec indice; Liberi quoque, quos ex Dom. D. Hieronyma Rogeria coniuge (fœmina præſtãtiſſima, Ioannis Thomę filia, Ioannis verò Laurentij Rogerij nepte, quorũ virorũ virtute ſeculum noſtrũ mirè lumen recepit) ſuſcepit, Iuuenes ingenio, ac moribus patre digni D. D. D. Dominicus, & D. Thomas iã ſic enitent, vt maximo olim commodo, atque ornamento Reipublicæ, ac Patriæ futuri, bonis omnibus ſperentur. Sed huius quæſtionis veritatem perquirunt *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 73. lib. 1.* necnon *Reg. Sanfelic. dec. 220. lib. 2.* quomodo autem in familiaribus continuis ad obtinenda beneficia vacantia prædicta vendicent locum, explicat *Aug. Berous q. 35. num. 3.*

11 Item hora congrua, de qua fatur Ritus, vt tempore quoque Iuſtiniani erat in matutino meridie, & demum veſpere ante tamen noctem, eſt §. *ſedebunt auth. de Iudic.* cum namq; in tenebris exercenda minimè ſint iudicia, *cap. conſuluit de offic. deleg. l. 2. §. deindè eum eſſet, ff. de orig. iur.* noctis tempore conquieſcere quidem debent ſub pœna nullitatis ipſo iure promulgandæ ſententiæ, *Sichard. ad l. ſi vt proponis 5. num. 13. Cod. quomod. & quando Iudex*, *Annich. de præuent. inſtrum. cap. 3. q. 6. dub. vnic. num. 15.* Contrarium tamen in Senatu Athenienſi Areopagitico obſeruatum
fuit, qui noctu, & in tenebris iudicabant,
vt non tàm ad dicentes, quàm ipſorum
dicta reſpicerent, teſte *Luciano Hermo-*
timo. At idẽ *Sichard.* per ipſum adducta
reſtringit dũtaxàt ad ordinarios Iudices,
nã arbitri, & delegati, ſi illo die ipſorũ
12 eſſet expiratura iuriſdictio, nocturno
quoq; tẽpore ſentẽtiã proferre, & laudũ
promulgare queunt tribus luminaribus
in illorum promulgatione accenſis, nè
opacitas loci doli fabricandi materiam
facilè alicui præbeat, *arg. l. 1. §. 10. verſ.*
tria lumina, ff. de ventr. inſpic. quodque
in vltimis quoque tabulis noctu confe-
ctis, exquirunt *Iaſ. conſ. 50. vol. 3. De-*
cian. conſ. 65. vol. 2. Eberhart. Speckan
quæſt. & dec. iur. cent. 3. claſſ. 3. q. 5. n. 8.
verſ. Hinc igitur.

Quin? cur hodie potius matutina, quàm veſpertina hora in iudicijs proferendis fuerit electa, inquirit *Affl. in cõſt. vt vniuerſis num. 65.* & inſequitur *Reg. Rouit. in prag. 6. num. 3. de offic. S. R. C.*

13 Quomodo dies ſimpliciter prolatus accipi debeat, & quando incipiat, & terminetur in Vrbe, & Regno Neapolis, miro ordine exquirit *Anicchin. add. dub. vnico per tot.* & de partibus temporis legalis loquitur *Io: Carolus Antonell. Velsternus*, qui integrum *tract.* nouiſſimè edidit *de tempore legali lib. 1. c. 30.*

Huiuſce autem ritus obſeruantia ho-
14 diernis temporibus eſt, quod vnus ex
Iudicibus M. C. V. in criminalibus diù,
noctùq; in Palatio eiuſdem M. C. inha-
bitet cum eius familia, vt quæ occurrãt,
conſulere prȩſtò valeat. Tàm Iudices
verò criminales, quàm ciuiles de ma-
ne trium horarum interſtitio expeditio-
ni cauſarum in eadem M. C. vacant, &
& iſti domi poſt prandium audiunt in-
formationes Aduocatorum, ac Procu-
ratorum, *Muſcat. in prax. S. C. lib. 1. par.*
1. Gl. petitur num. 41.

RI-

Digitized by Google

RITVS XVI.

Iudices M. C. V. ſibi ipſis cauſas minimè committant.

ITem, quòd Iudices prędicti non audeant, neque poſſint cauſas ciuiles, etiam infrà libram auri, ſibi ipſis committere, Sed eas committere debeant in caſu quo eſſent committendę, alijs literatis idoneis liberè, & abſque ſorde.

SVMMA RERVM.

1 *Fabuloſum narratur dictum de Canibus cum Lupis, iſtorumque fœtibus cum ouibus. & Indicibus, qui ſibi ipſis cauſas committunt, applicatur.*

Vix rectum videtur poſſe eſſe iudicium, quod propriæ cognitioni affixum, & non alienæ diſquiſitionis regulæ ſupponitur.

Et cur Simiæ poſtquam pepererint intentis oculis in catulos, tanquam ſacras imagines intueantur.

2 *Commiſſio cauſarum alijs eſt facienda inſtante tamen parte, vigore huius ritus.*

3 *Præſes Sacri Conſilij, Locumtenens Regiæ Cameræ, ac Regens M C.V. non valent cauſas ſibi ipſis committere, ſemèlq; datam commiſſionem nequeunt reuocare.*

Iudex dari non debet, quem pars petijt.

4 *Quis ſe ipſum eligere, ſeù electioni, de ſe factæ conſentire, an poſſit, eiuſque vox nùm computetur in numero.*

5 *Electio ſi pluribus ſit commiſſa, poteſt vnus eligi ex ipſis. Secus ſi vni tantùm poteſtas eligendi eſſet impertita.*

Exequutor datus ad eligendum pauperes, an valeat ſe ipſum, vel domum ſuam eligere, quamuis paupertate opprimantur.

6 *Literatis idoneis eſſe cauſas iniungendas, Ritus aduertit.*

Literatus Hiſpanorum more dicitur, qui ad doctoratus lauream euectus eſt.

7 *Doctores habendi non ſunt Nebulones, qui auro, aut aura, & cenſus magis, quàm ſenſus meritis ad honoris inſulas promouentur.*

Summus Pontifex eo ipſo, quod Pontifex enunciatur V. I. D. efficitur authoritate, non ſcientia.

Iuriſprudentia ſolo laboris, ac ſudoris charactere imprimitur..

8 *Cauſæ literatis idoneis non ſine ratione delegandæ ſunt, & Doctoribus re ipſa doctis.*

9 *Iudex niſi legali ſcientia fulgeat, iuſtitiam adminiſtrare rectè non poteſt.*

Lethaliter peccant, ad Magiſtratum euecti, abſque ſufficienti ſcientia.

Iudices ignari non patres, ſed prædones vocantur.

10 *Si recta quis intentione calleret, careret verò ſcientia, non ideò Iudex eſſe poſſet.*

11 *Iudices etſi eligendi ſint, tàm magno rerum vſu, & experientia pollentes, quam ingenij acumine, & doctrina legum inſtructi, vtraque tamen vtilior, magiſque neceſſaria eſt Theorica.*

Et quæ nam ſcientia in Iudice exquiratur, remiſſiuè.

12 *Textus in l. certi iuris, C. de Iud. & l. expertes, C. de decur. lib. 10. dilucidãtur.*

Literarum rudis, iuriſque, ac legum Imperitus, Iudex an eſſe poſſit.

13 *Officiales temporales non admittuntur ad exercitium, ni prius examini ſubijciantur virtute Regiæ Pragmaticæ.*

Quæ non comprehendit viros perſpicuè idoneos, literatura, libriſque editis inſignes, ac Aduocatos iam claros, ſed iuniores tantummodo.

Aduocati ex defenſione, & peroratione cauſarum videntur quotidiè examini ſe ſubieciſſe.

Approbati à Collaterali Conſilio non ſunt ſubijciendi examini.

Ciuitatis propterea Aduocatus ſiuè Cõſultor, qui à Principe approbatur, examinari non debet.

No-

traxiſſe in cauſa prædicti Aſcanij cum Regio Fiſco, & Lelio Tagliauia, referente *Reg. Scipione Rouito* tunc Præſidente, ſub die 15. menſis Aprilis 1630. penès Actuar. Stinca; (de quo ſcito memor eſt *Reg. de Marinis lib. 1. quotid. reſol. cap. 56. num. 9.)* Pro dicto Aſcanio patrocinante Domino Marco Antonio Cioffi Patritio Salernitano, Oliueti Marchione, ſingulari Domino, & Magiſtro meo, tunc temporis Aduocato Principe, magni maris Admirati Iudice admirabili, mox Regis Domini noſtri motu proprio, pro meritorum magnitudine in Conſiliarium Caſtri Capuani, vbi hodie Rotæ Decanus eſt, delecto. Cuius viri, ſingularis virtus, ac vitæ integerrimæ ratio, cum generis ſplendore, atque incredibili morum facilitate coniuncta, ſic in omnium oculis verſatur, vt nec præcone indigere videatur, nec indice; Liberi quoque, quos ex Dom. D. Hieronyma Rogeria coniuge (fęmina præſtātiſſima, Ioannis Thomę filia, Ioannis verò Laurentij Rogerij nepte, quorū virorū virtute ſeculum noſtrū mirè lumen recepit) ſuſcepit, Iuuenes ingenio, ac moribus patre digni D. D. D. Dominicus, & D. Thomas iā ſic enitent, vt maximo olim commodo, atque ornamento Reipublicæ, ac Patriæ futuri, bonis omnibus ſperentur. Sed huius quæſtionis veritatem perquirunt *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 73. lib. 1.* necnon *Reg. Sanfelic. dec. 220. lib. 2.* quomodo autem in familiaribus continuis ad obtinenda beneficia vacantia prædicta vendicent locum, explicat *Aug. Berous q. 35. num. 3.*

11 Item hora congrua, de qua fatur Ritus, vt tempore quoque Iuſtiniani erat in matutino meridie, & demum veſpere ante tamen noctem, eſt §. *ſedebunt auth. de Iudic.* cum namq; in tenebris exercenda minimè ſint iudicia, *cap. conſuluit de offic. deleg. l. 2. §. deindè cum eſſet, ff. de orig. iur.* noctis tempore conquieſcere quidem debent ſub pœna nullitatis ipſo iure promulgandæ ſententiæ, *Sichard. ad l. ſi vt proponis 5. num. 13. Cod. quomod. & quando Iudex, Annich. de præuent. inſtrum. cap. 3. q. 6. dub. vnic. num. 15.* Contrarium tamen in Senatu Athenienſi Areopagitico obſeruatum fuit, qui noctu, & in tenebris iudicabant, vt non tàm ad dicentes, quàm ipſorum dicta reſpicerent, teſte *Luciano Hermotimo.* At idē *Sichard.* per ipſum adducta reſtringit dūtaxàt ad ordinarios Iudices, nā arbitri, & delegati, ſi illo die ipſorū
12 eſſet expiratura iuriſdictio, nocturno quoq; tēpore ſentētiā proferre, & laudū promulgare queunt tribus luminaribus in illorum promulgatione accenſis, nè opacitas loci doli fabricandi materiam facilè alicui præbeat, *arg. l. 1. §. 10. verſ. tria lumina, ff. de ventr. inſpic.* quodque in vltimis quoque tabulis noctu confectis, exquirunt *Iaſ. conſ. 50. vol. 3. Decian. conſ. 65. vol. 2. Eberhart. Speckan quæſt. & dec. iur. cent. 3. claſſ. 3. q. 5. n. 8. verſ. Hinc igitur.*

Quin? cur hodie potius matutina, quàm veſpertina hora in iudicijs proferendis fuerit electa, inquirit *Affl. in cōſt. vt vniuerſis num. 65.* & inſequitur *Reg. Rouit. in prag. 6. num. 3. de offic. S. R. C.*

13 Quomodo dies ſimpliciter prolatus accipi debeat, & quando incipiat, & terminetur in Vrbe, & Regno Neapolis, miro ordine exquirit *Anicchin. add. dub. vnico per tot.* & de partibus temporis legalis loquitur *Io: Carolus Antonell. Veliternus*, qui integrum *tract.* nouiſſimè edidit *de tempore legali lib. 1. c. 30.*

Huiuſce autem ritus obſeruantia ho-
14 diernis temporibus eſt, quod vnus ex Iudicibus M. C. V. in criminalibus diù, noctùq; in Palatio eiuſdem M. C. inhabitet cum eius familia, vt quæ occurrāt, conſulere pręſtò valeat. Tàm Iudices veró criminales, quàm ciuiles de mane trium horarum interſtitio expeditioni cauſarum in eadem M. C. vacant, & & iſti domi poſt prandium audiunt informationes Aduocatorum, ac Procuratorum, *Muſcat. in prax. S. C. lib. 1. par. 1. Gl. petitur num. 41.*

RITVS XVI.

Iudices M.C.V. ſibi ipſis cauſas minimè committant.

ITem, quòd Iudices prędicti non audeant, neque poſſint cauſas ciuiles, etiam infrà libram auri, ſibi ipſis committere, Sed eas committere debeant in caſu quo eſſent committendę, alijs literatis idoneis liberè, & abſque ſorde.

SVMMA RERVM.

1 *Fabuloſum narratur dictum de Canibus cum Lupis, iſtorumque ſcetibus cum ouibus. & Iudicibus, qui ſibi ipſis cauſas committunt, applicatur.*

Vix rectum videtur poſſe eſſe iudicium, quod propriæ cognitioni affixum, & non alienæ diſquiſitionis regulæ ſupponitur.

Et cur Simiæ poſtquam pepererint intentis oculis in catulos, tanquam ſacras imagines intueantur.

2 *Commiſſio cauſarum alijs eſt facienda inſtante tamen parte, vigore huius ritus.*

3 *Præſes Sacri Conſilij, Locumtenens Regiæ Cameræ, ac Regens M C.V. non valent cauſas ſibi ipſis committere, ſemèlq; datam commiſſionem nequeunt reuocare.*

Iudex dari non debet, quem pars petijt.

4 *Quis ſe ipſum eligere, ſeù electioni, de ſe factæ conſentire, an poſſit, eiuſque vox nùm computetur in numero.*

5 *Electio ſi pluribus ſit commiſſa, poteſt vnus eligi ex ipſis. Secus ſi vni tantùm poteſtas eligendi eſſet impertita.*

Exequutor datus ad eligendum pauperes, an valeat ſe ipſum, vel domum ſuam eligere, quamuis paupertate opprimantur.

6 *Literatis idoneis eſſe cauſas iniungendas, Ritus aduertit.*

Literatus Hiſpanorum more dicitur, qui ad doctoratus lauream euectus eſt.

7 *Doctores habendi non ſunt Nebulones, qui auro, aut aura, & cenſus magis, quàm ſenſus meritis ad honoris infulas promouentur.*

Summus Pontifex eo ipſo, quod Pontifex enunciatur V.I.D. efficitur authoritate, non ſcientia.

Iuriſprudentia ſolo laboris, ac ſudoris charactere imprimitur..

8 *Cauſæ literatis idoneis non ſine ratione delegandæ ſunt, & Doctoribus re ipſa doctis.*

9 *Iudex niſi legali ſcientia fulgeat, iuſtitiam adminiſtrare rectè non poteſt.*

Lethaliter peccant, ad Magiſtratum euecti, abſque ſufficienti ſcientia.

Iudices ignari non patres, ſed prædones vocantur.

10 *Si recta quis intentione calleret, careret verò ſcientia, non ideò Iudex eſſe poſſet.*

11 *Iudices etſi eligendi ſint, tàm magno rerum vſu, & experientia pollentes, quam ingenij acumine, & doctrina legum inſtructi, vtraque tamen vtilior, magiſque neceſſaria eſt Theorica.*

Et quæ nam ſcientia in Iudice exquiratur, remiſſiuè.

12 *Textus in l. certi iuris, C. de Iud. & l. expertes, C. de decur. lib. 10. dilucidãtur.*

Literarum rudis, iuriſque, ac legum Imperitus, Iudex an eſſe poſſit.

13 *Officiales temporales non admittuntur ad exercitium, ni prius examini ſubijciantur virtute Regiæ Pragmaticæ.*

Quæ non comprehendit viros perſpicuè idoneos, literatura, libriſque editis inſignes, ac Aduocatos iam claros, ſed iuniores tantummodo.

Aduocati ex defenſione, & peroratione cauſarum videntur quotidiè examini ſe ſubieciſſe.

Approbati à Collaterali Conſilio non ſunt ſubijciendi examini.

Ciuitatis propterea Aduocatus ſiuè Cõſultor, qui à Principe approbatur, examinari non debet.

No-

Digitized by Google

traxiſſe in cauſa prædicti Aſcanij cum Regio Fiſco,& Lelio Tagliauia, referente *Reg. Scipione Rouito* tunc Præſidente, ſub die 15. menſis Aprilis 1630. penès Actuar. Stinca; (de quo ſcito memor eſt *Reg. de Marinis lib. 1. quotid. reſol. cap. 56. num. 9.)* Pro dicto Aſcanio patrocinante Domino Marco Antonio Cioffi Patritio Salernitano, Oliueti Marchione, ſingulari Domino, & Magiſtro meo, tunc temporis Aduocato Principe, magni maris Admirati Iudice admirabili, mox Regis Domini noſtri motu proprio, pro meritorum magnitudine in Conſiliarium Caſtri Capuani, vbi hodie Rotæ Decanus eſt, delecto. Cuius viri, ſingularis virtus, ac vitæ integerrimæ ratio, cum generis ſplendore, atque incredibili morum facilitate coniuncta, ſic in omnium oculis verſatur, vt nec præcone indigere videatur, nec indice; Liberi quoque, quos ex Dom. D. Hieronyma Rogeria coniuge (fœmina præſtãtiſſima, Ioannis Thomę filia, Ioannis verò Laurentij Rogerij nepte, quorũ virorũ virtute ſeculum noſtrũ mirè lumen recepit) ſuſcepit, Iuuenes ingenio, ac moribus patre digni D. D. D. Dominicus, & D. Thomas iã ſic enitent, vt maximo olim commodo, atque ornamento Reipublicæ, ac Patriæ futuri, bonis omnibus ſperentur. Sed huius quæſtionis veritatem perquirunt *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 73. lib. 1.* necnon *Reg. Sanfelic. dec. 220. lib. 2.* quomodo autem in familiaribus continuis ad obtinenda beneficia vacantia prædicta vendicent locum, explicat *Aug. Berous q. 35. num. 3.*

11 Item hora congrua, de qua fatur Ritus, vt tempore quoque Iuſtiniani erat in matutino meridie, & demum veſpere ante tamen noctem, eſt §. *ſedebunt auth. de Iudic.* cum namq; in tenebris exercenda minimè ſint iudicia, *cap. conſuluit de offic. deleg. l. 2. §. deindè eum eſſet, ff. de orig. iur.* noctis tempore conquieſcere quidem debent ſub pœna nullitatis ipſo iure promulgandæ ſententiæ, *Sichard. ad l. ſi vt proponis 5. num. 13. Cod. quomod. & quando Iudex*, *Annich. de præuent. inſtrum. cap. 3. q. 6. dub. vnic. num. 15.* Contrarium tamen in Senatu Athenienſi Areopagitico obſeruatum fuit, qui noctu, & in tenebris iudicabant, vt non tàm ad dicentes, quàm ipſorum dicta reſpicerent, teſte *Luciano Hermotimo.* At idẽ *Sichard.* per ipſum adducta reſtringit dũtaxàt ad ordinarios Iudices, nõ arbitri, & delegati, ſi illo die ipſorũ
12 eſſet expiratura iuriſdictio, nocturno quoq; tẽpore ſentẽtiã proferre, & laudũ promulgare queunt tribus luminaribus in illorum promulgatione accenſis, nè opacitas loci doli fabricandi materiam facilè alicui præbeat, *arg. l. 1. §. 10. verſ. tria lumina, ff. de ventr. inſpic.* quodque in vltimis quoque tabulis noctu confectis, exquirunt *Iaſ. conſ. 50. vol. 3. Decian. conſ. 65. vol. 2. Eberhart. Speckan quæſt. & dec. iur. cent. 3. claſſ. 3. q. 5. n. 8. verſ. Hinc igitur.*

Quin? cur hodie potius matutina, quàm veſpertina hora in iudicijs proferendis fuerit electa, inquirit *Affl. in cõſt. vt vniuerſis num. 65.* & inſequitur *Reg. Rouit. in prag. 6. num. 3. de offic. S. R. C.*
13 Quomodo dies ſimpliciter prolatus accipi debeat, & quando incipiat, & terminetur in Vrbe, & Regno Neapolis, miro ordine exquirit *Anicchin. add. dub. vnico per tot.* & de partibus temporis legalis loquitur *Io: Carolus Antonell. Veliternus*, qui integrum *tract.* nouiſſimè edidit *de tempore legali lib. 1. c. 30.*

Huiuſce autem ritus obſeruantia ho-
14 diernis temporibus eſt, quod vnus ex Iudicibus M. C. V. in criminalibus diù, noctùq; in Palatio eiuſdem M. C. inhabitet cum eius familia, vt quæ occurrãt, conſulere pręſtò valeat. Tàm Iudices veró criminales, quàm ciuiles de mane trium horarum interſtitio expeditioni cauſarum in eadem M. C. vacant, & & iſti domi poſt prandium audiunt informationes Aduocatorum, ac Procuratorum, *Muſcat. in prax. S. C. lib. 1. par. 1. Gl. petitur num. 41.*

RITVS XVI.

Iudices M.C.V. ſibi ipſis cauſas minimè committant.

ITem, quòd Iudices prędicti non audeant, neque poſſint cauſas ciuiles, etiam infrà libram auri, ſibi ipſis committere, Sed eas committere debeant in caſu quo eſſent committendę, alijs literatis idoneis liberè, & abſque ſorde.

SVMMA RERVM.

1 *Fabuloſum narratur dictum de Canibus cum Lupis, iſtorumque fœtibus cum ouibus. & Iudicibus, qui ſibi ipſis cauſas committunt, applicatur.*

Vix rectum videtur poſſe eſſe iudicium, quod propriæ cognitioni affixum, & non alienæ diſquiſitionis regulæ ſuppositur.

Et cur Simiæ poſtquam pepererint intentis oculis in catulos, tanquam ſacras imagines intueantur.

2 *Commiſſio cauſarum alijs eſt facienda inſtante tamen parte, vigore huius ritus.*

3 *Præſes Sacri Conſilij, Locumtenens Regiæ Cameræ, ac Regens M C.V. non valent cauſas ſibi ipſis committere, ſemèlq; datam commiſſionem nequeunt reuocare.*

Iudex dari non debet, quem pars petijt.

4 *Quis ſe ipſum eligere, ſeù electioni, de ſe factæ conſentire, an poſſit, eiuſque vox nùm computetur in numero.*

5 *Electio ſi pluribus ſit commiſſa, poteſt vnus eligi ex ipſis. Secus ſi vni tantùm poteſtas eligendi eſſet impertita.*

Exequutor datus ad eligendum pauperes, an valeat ſe ipſum, vel domum ſuam eligere, quamuis paupertate opprimantur.

6 *Literatis idoneis eſſe cauſas iniungendas, Ritus aduertit.*

Literatus Hiſpanorum more dicitur, qui ad doctoratus lauream euectus eſt.

7 *Doctores habendi non ſunt Nebulones, qui auro, aut aura, & cenſus magis, quàm ſenſus meritis ad honoris inſulas promouentur.*

Summus Pontifex eo ipſo, quod Pontifex enunciatur V.I.D. efficitur authoritate, non ſcientia.

Iuriſprudentia ſolo laboris, ac ſudoris charactere imprimitur..

8 *Cauſæ literatis idoneis non ſine ratione delegandæ ſunt, & Doctoribus re ipſa doctis.*

9 *Iudex niſi legali ſcientia fulgeat, iuſtitiam adminiſtrare rectè non poteſt.*

Lethaliter peccant, ad Magiſtratum euecti, abſque ſufficienti ſcientia.

Iudices ignari non patres, ſed prædones vocantur.

10 *Si recta quis intentione calleret, careret verò ſcientia, non ideò Iudex eſſe poſſet.*

11 *Iudices etſi eligendi ſint, tàm magno rerum vſu, & experientia pollentes, quam ingenij acumine, & doctrina legum inſtructi, vtraque tamen vtilior, magiſque neceſſaria eſt Theorica.*

Et quæ nam ſcientia in Iudice exquiratur, remiſſiuè.

12 *Textus in l. certi iuris, C. de Iud. & l. expertes, C. de decur. lib. 10. dilucidātur.*

Literarum rudis, iuriſque, ac legum Imperitus, Iudex an eſſe poſſit.

13 *Officiales temporales non admittuntur ad exercitium, ni prius examini ſubijciantur virtute Regiæ Pragmaticæ.*

Quæ non comprehendit viros perſpicuè idoneos, literatura, libriſque editis inſignes, ac Aduocatos iam claros, ſed iuniores tantummodo.

Aduocati ex defenſione, & peroratione cauſarum videntur quotidiè examini ſe ſubieciſſe.

Approbati à Collaterali Conſilio non ſunt ſubijciendi examini.

Ciuitatis propterea Aduocatus ſiuè Cōſultor, qui à Principe approbatur, examinari non debet.

No-

1 NOtiſſimùm eſt illud ex fabulis: Ad tollenda inter oues, lupoſque diſſidia, datos canes ouides lupis, luporum fętus ouibus; illos à lupis necatos fuiſſe, hos ouium ſtragem ſęuiſſimam feciſſe. Hoc videlicet eſſe puto, Iudices ſibi ipſis cauſas committere. Niſi veriùs malis eſſe Pamphylam illam Atticam Virginem Terētiano Eunucho Cherex commendare. At enim integerrimus eſt Iudex, & ęquitatis cum primis amicus. Vt hoc concedam; deerit fortaſſe iuris, legumque peritia; deerunt, & alia in cognoſcendis cauſis neceſſaria: Et nihilominus quamuis vniuerſa reperirentur, ſuſpicioſa eſſet huiuſmodi cauſarum commiſſio. Vix enim rectum videtur, eſſe poſſe iudicium illud, quod propriæ tantùm cognitioni affixum, alienæ etiam diſquiſitionis regulæ non ſupponitur: fallit nimirum vnumque amor ſui, & exiſtimatio; & vt corporis, ita intellectus proprij cōceptus quilibet pulcherrimos putat: *Ptolemaidis Præſul Syneſius vir Grecus epiſt.* 1. præclarè in rem noſtram. Simię (inquit) poſtquam pepererunt, intentis oculis in catulos, tanquam ſacras imagines intuentur, admirantes ob pulchritudinem. Vſqueadeò natura liberos amat: fętus autem aliæ aliarum ſimiarum quales ſunt cernunt. Alijs igitur mandare, & permittere oportet de liberis iudicium. Nàm affectus poſſunt corrumpere calculos. Idcircò Lyſippus ad ſuas picturas Apellem introducebat, & Lyſippum Apelles. Hæc ille.

2 Hinc optimè Ritus commiſſionē cauſarū alijs faciendā iubet, cui repugnare videntur *rit.* 124. *&* 138. qui de hac commiſſione fantur, & poteſtati Curiæ relinquunt; horum autem contrariam obſeruantiam, ex eo prodire certum eſt, quod ritus iſte intelligitur, cum pars inſtat, illi verò, cum nemo petit, ſed vbicunque commiſſa fuit tenentur Iudices Cōmiſſarij referre cauſam, adhibita forma præſcripta in *ritu* 126. Sed ad omne dubium, veteremque abuſum remorādum emanata peculiaris Sanctio fuit, quod

3 Præſes S.C. Locumtenens Regiæ Cam. Regens M. C.V. non queant ſibimet ipſis cauſas committere, ſed illas inter Conſiliarios, Præſidentes, & Iudices reſpectiuè diſtribuant in *pragm.9. ſub tit. de offic. iudic.* cuius præter *Carau.* hoc *in rit.* memores ſunt *Præſ. de Franch. dec.86. in fin. Marant. in ſpecul. par. 6. 2. act. de appellat. num.7. in fin. Reg. Tapia* huius *rit.* obſeruantiam ſubnectens *de iur. Reg. lib.2. tit. de pedan. Indic. rub. 16. ſup.* hoc *ritu.* Nè autem Iudex is detur, quem altera pars nominatim petit, obſeruandum eſſe ſanxit *tex. in l. obſeruandum 57. ff. de Iudic.* Carleual. *de Iud. t.1. lib.1. tit.1. diſp. 2. q.7. ſect.1. n.787. & q.8. ſect.4. num.* 1157. & in Præſide *Ann.* aduertit *ſing.* 280. ſubdens meritò prouiſum, quod hebdomatarius Regiæ Cameræ haud mandet ſibi cauſas, illaſque in omnibus Tribunalibus iniūgendas fore ſucceſſoribus, iuxta ſancita *in prag. 2. §.4. de cauſis decid.* & ſemèl datam commiſſionem nequeunt reuocare ex *prag.* 8 § *3. de offic. mag. iuſtit. Carleual. add ſect.4. num.*1155. ſubdit, & vigore nouarum inſtructionum ſuper reformatione Tribunalis M.C.V. datarum de anno 1644. per Catholicam Maieſtatem, poſt viſitationē generalem Regni factam per *D. Franciſcum Antonium de Alarcon cap.* 39. ſatis lepidè, concinnaque methodo firmat *Franciſc. Mar. Prat. reſponſ. crimin.* 41. *num.*7.

4 Aliquando ſcio hæſitatum, nùm quis poſſit ſe ipſum eligere, ſeù conſentire electioni de ſe factæ, & an talis vox computetur in numero, & planè vbi duę partes decurionum adfuerint, is quoq; quem decernunt, numerari poteſt, *l. planè, ff. quòd cuiuſque Vniuerſitatis nom.* ibiq; *Gloſ.* Quæſtionem autem excitatam ex *DD.* mente ſic definiri poſſe arbitror, vt quis minimè ſe valeat eligere, ſed benè poſſit electioni de ſe factæ cōſentire, & in tali caſu conſentientis vox computetur in numero; diſtinguendum eſt proindè inter electionem, quæ fit ſcrutinio manifeſto, & illam, quę fit ſcrutinio ſecreto, in manifeſto poterit quis

con-

conſentire ſe eligentibus, in ſecreto nequaquam, qui cum alijs ſuffragari debeat, nequit ſibi ipſi ſuffragium præſtare, nè alias duplex ſuffragium habere videatur; ſic diſtinguunt *DD.* quos laudat *Ludou. Mirand. in manual. Prælat. conc. 2. verſ. ſed eſt difficultas, Lambert. de iur. patron. lib. 2. par. 1. q. 8. art. 1. num. 11. Velaſc. conſul. 193. num. 8.* ex *tex. in c. cum in iure peritus 33. de elect. Azeu. in add. ad Curiã Piſanã lib. 2. c. 11.* Hinc congregatis quatuor plateis iuxta ſolitum in electione D. Thomę Guindatij ad officium primariatus, fuit præfatæ electionis allegata nullitas, ex quo ipſe D. Thomas repræſentans Plateam Nidi, in illa votum protulerit, de qua nullitate nulla fuit habita ratio, ſed alijs ex cauſis ſuccumbuit in lite cum Iudice M. C. Aloyſio Maria Macedonio, cuius meminimus *Rit. 8. ſub n. 5.*

Et aliàs vſus inoleuit, nàm in electione primariatus in perſonã Franciſci Serra anno 1632. ipſemet ſubſcripſit eius priuilegium. In illa deputatorũ anni 1641. pro agendis diligentijs circa bellica tormenta, electi fuerunt Iulius Cæſar Moccia, & frater Horatius Carmignanus, ipſimetque in electione interuenerunt. In alia officij Portulani in perſonam tunc electi popularis Iudicis Iacinti Cangiani ipſe interfuit. In delectu menſarij Bãci S. Saluatoris in perſonam Aloyſij Cauanigliæ pariter ipſe votum prę́ſtitit. Et tandem in altera officij Iuſtitiarij anno 1656. in perſonã D. Thomæ Guindatij ſic fuit ſeruatum, & hæc exempla edita fuerunt penès acta proceſſus inter præfatos Aloyſium Mariam Macedoniũ, & Thomã Guindatiũ, in Bãca Licti.

5 Ex quibus liquidò conijcitur regula electione pluribus cõmiſſa, poſſe vnum ex ipſis eligi, quàm firmant *Gloſ. Bar.* cæterique *in add. l. planè.* Quod ſi vni tantùm eſſet eligendi poteſtas impartita, minimè ſe ipſum eligere quibit, *Peralta in l. vnum ex familia, §. rogo num. 10. ff. de legat. 2, Gregor. Lopez in l. 2. tit. 15. par. 2. Molin. de Hiſpan. primog. lib. 2. cap. 4. num. 62.* & proindè indubitati eſt executori dato ad eligendum pauperes haud licere ſe ipſum, eiuſque domum, deligere etiam ſi paupertate opprimeretur, *Roman. conſ. 228.* atq; *Tuſc. concl. 530. verbo exequutor*, ex peregrino *tex. in l. ſi tibi mandauero, §. ſi tibi centum, ff. mandati*, cuius *text.* virtute *ibid. num. 1. Bal.* omnem abſtulit facultatem ſe ipſum eligendi, conceſſa quoque poteſtate dandi, cui vellet, confirmat *Durand. p. 2. dec. Rot. 445. n. 3.* & poſt alios aduertit *Anton. de Ripoll. var. reſol. cap. 13. de teſtam. num. 401.* & nouiſſimè obſeruat *Dom. Conſil. Rocc. to. 1. reſp. notab. 53. num. 147.*

6 Literatis idoneis igitur iniungendas cauſas Ritus aduertit, verum ſi literatus eſt, qui literas ſcit, incaſſum addidit idoneis, niſi altero ex duobus modis reſpondeamus, quorum primus experientia comprobatur; vt multi ſint perdocti viri, qui tamen Iudicis officio fungi nequeant, ſintque prorſus inhabiles, alter verò vſu Hiſpanico probatur, quo literatus accipitur pro Doctore, teſte *Danza de pugn. DD. lib. 1. tit. de facult. Doct. cap. 2. num. 32.* & quia infinitus eſt numerus eorum, qui doctoratus laurea ſerta ſuſceperunt, pergrandi tamen inſcitia pollent, vt non ſatis ſit Doctorem, at propterèa idoneum eſſe oporteat, ſimulque Doctorem, ac doctum. Vnde
7 Doctores non habendos nebulones, qui auro, aut aura, & cenſus magis, quã ſenſus meritis ad honoris infulas promouentur, *Bar.* monet *in l. Athletæ, ff. de excuſat. tutor. Rebuff.* inſequitur *in trac. de nomina. q. 5.* quos laudat *Franc. de Petr. feſtiu lect. lib. 1. c. 7. n. 28.* & abrogãdos, ac reprobãdos Doctores, aut rectius temerè doctoratos, vbi inutiles, & inhabiles comperti fuerint, indicant *tex. in l. ſed & reprobari, ff. de excuſ. tut. & in l. 2.* vbi *Bar. Cod. de profeſſor. & Medic. lib. 10.* quod olim ſapientiſſimo Roberto Rege factum legimus, apud *de Petr. add. loco num. 29.* vt præterea priuilegijs *DD.* haud potiri Doctorellos ſcripſit *Ripa reſp. 20. num. 9.* & firmat *Iudi de Angel. in prat. lib. 2. Cod. l. ſancimus 6.*

de Aduoc. diuerſ. Iudic. Non enim ambitione, ſed labore, honoris augumentum ad vnumquemque conuenit deuenire, indixit *tex. in l. fin. C. de Tyron. lib.* 12. ſolaque ſcientia Doctorem efficit *Menoch.* exclamat *de arbitr. Iudic. lib. 2. cent. 5. caſ. 425. num. 39.* adcò quod nec Cæſaris verbo ille fieret, *Bal.* ſcripſit *in cap. 1. de confeſſ.* ſcilicet doctus, & peritus, quod pulchro quidem ſcommate *Auguſtinus* ille *Sueſſanus* affirmauit, coram Carolo V. ſolitus aliquando ſedere, mòx aſtantibus magnatibus, cum ſediſſet ipſe ſolus, obiurgatus à Cęſare, quód ſedere auſus eſſet, cum videret tot Proceres aſtantes, ait, vel ſolo Imperatoris verbo Principem fieri, Philoſophum non fieri, cum tamen benè poterit, quoad ſolum, nudumque titulum, quemadmodum dicit *Bal.* de Summo Pontifice, qui hoc ipſo, quo Pontifex enunciatur efficitur V.I.D. auctoritate, non ſcientia, vt tradit *Iaſ. in l. in præſcriptione, Cod. ſi cont. ius, vel vtil. public.*

Atqui iuriſprudentia, nullo, niſi laboris, ac ſudoris charactere imprimitur; Non infunditur in Doctore ſcientia, ſed acquiritur. Sunt, qui Iuſtinianęis Inſtitutionibus tantùm à limine ſalutatis, diuinæ neſcio quem ſapientiæ radium ſibi affulxiſſe putent, ac laurea protinus ſe dignos cenſeant, atque inter alios homines, ſe tanquam ſemideos; digni potiùs (vt *Syneſius epiſt.* 44. aiebat) qui ſe inter ſemiaſinos iactent. Sed quemadmodum pronunciarunt ſapientes; Multos ſalis modios antequam amicitia firmetur, abſumendos eſſe: ita ad firmandam ſcientiam, ac prudentiam multos olei cados abſumendos eſſe certo ſcias. Illum ego Iuriſperitum verum pronunciauerim, qui diù apud nos, noctù verò apud Antipodas (quod eſt in Prouerbio) multis annis vitam tranſegerit. Certè ſeruius ſulpicius iam grandis natu, cum à Q. Mutio ob Iuris ciuilis inſcitiam reprehenderetur, adeò moleſtè hoc tulit, vt omninò ſeſe à tali nota liberare ſtatuerit. Totum ſeſe legalis facultatis ſtudijs addixit, nec pepercit laboribus, vigilijs, inediæ, voluptatibus, ac blanditijs bellum indixit: breui tempore, ſed prolixo ſtudio, tantùm profecit, tantuſq; in hac ſciẽtia euaſit, vt libros centũ, atq; octoginta, ingenij, & laboris ſui monumenta reliquerit. *Digeſt. lib. 1. de orig. Iuris.* Nota item eſt vox Iuliani Iureconſulti clariſſimi, qui dicere ſolebat: Quamuis alterum pedem in ſepulcro habeam, diſcẽdi tamen percupidus ſum. Iſti diſcendo Doctores fiebant. Noſtro verò hoc tempore non raro abſque vllo diſciplinæ labore, Doctores naſcuntur. Quorum tamen nullam hic rationẽ habendam eſſe puto.

Ideò cauſas delegandas literatis ido-
8 neis, non ſine ratione mandauit Ritus iſte, & conſecutiuè Doctoribus re ipſa doctis, quod vtinam præualeret hodie in Orbe, quia multi non incederent togati, neque alij plures caudam deferrẽt, & vtilius quippè Reipublicæ eſſet, totq; viri eximij, qui toto vitæ tempore ſtudijs incumbuerunt, non ità demiſsè viuerent, ſed ad ea dignitatum culmina, meritò euecti eſſent, ad quæ earum virtutum fama extollit; tametſi pacato animo ipſi viuentes derideant mundi ſtultitiam, eiuſdemq; dignitates paruipendãt, eaſque non aſſequi, ſed mereri procurent, & non ſecus, ac *Gernandes* apud *Taſſum cantu 5. Rithmo 14.* perſæpè reſpondent.

I gradi primi
Più meritar, che conſeguir deſio.

Hanc quidem nedum ob cauſam
9 oportet Iudicem eſſe doctum, quia ſi legali ſcientia non fulgeat, iuſtitiam adminiſtrare rectè non quibit, teſte *Iuſtiniano Imperatore in §. illi autem, auth. de Iudic.* quinè & *Diu. Gregor.* nimirum ait, neminem poſſe benè iudicia proferre, ſi legem ignoret, *in lib 27. dialog.* ità quòd non doctus, Iudex eſſe non debet, ex *Gloſ. 2. in cap. fin de re* Iudic. *in 6.* & altera *in cap. 1. de conſang. & affinit. Card. in Clement. cum ſit de Magiſt.* & latè *Epiſcop. Campan. in diuerſ. iur. canon. rub. 11. cap. 14. per tot.*

Qui

Digitized by Google

Qui autem abſque ſufficienti ſcien-
tia ad Magiſtratuum inſignia euchun-
tur, vſque ad mortem nouerint pecca-
re, atque ad omne damnum, quod indè
exortum fuerit, teneri, *cap.cum ſit ars*,
vbi *Inn. de atat.& qual. Nauar. in cap.
inter verba* 11.*q.*3.*concl.* 18. *S.Anton.*
2.*par.tit.*3.*cap.*6.*Sair.in Clau. Reg.lib.*
12.*cap.*13.*num.*2.*Bonac. tom.*2. *diſput.*
10.*punct.*3.*propoſ.*1.*num.*1. ſubnectens
illum minimè à confeſſario poſſe abſo-
lutionem conſequi, niſi præuia muneris
renunciatione, vel firmo propoſito illud
dimittendi, & *S.Auguſtin.tract.* 10.*ſer.*
35.*num.*299. Iudices ignaros vocat, nō
patres, ſed prædones, quia vbique per
eos pauperes apprimuntur, & non eſt
illis, niſi ſcientia mundi, quę eſt congre-
gare theſauros, decipere proximum, &
iuſtitiam vendere per auaritiam, & per
reſpectus humanos peruertere. Hæc Sā-
ctus ille, quod vel etiam ad Principem
indignos temerè promouentem, exten-
dit *S.Thom.apud Io.Rain. de nobil. q.*4.
*Io.de Platea in l.*1.*C.de dignit.& Tira-
quell.de nobil. cap.*6. *num.* 25. Idque
10 adeò, quod ſi recta intentione calleret,
ſcientia autem careret, non ideò Iudex
eſſe poſſet, nam tali non obſtante inten-
tione in errorem prolabi poſſet, remq;
alicui debitam alteri tradere, teſte *Boua-
dill.in polit. lib.* 1. *cap.*6.*num.*2.*part.* 1.
adnectente maiorem operari maculam
in Iudice ignorantiam, quam in milite
pariat timiditas, ac puſillanimitas. Quā-
11 uis autem eligendi ſint Iudices, tàm
magno rerum vſu, & experientia pol-
lentes, quàm ingenij acumine, & doctri-
na legum inſtructi, ſtudioque Reipubli-
cæ indefeſſi, iuxta *l.*1. §. *ſed cum C. de
iuſt.Cod.confirm.* vtraque tamen vtilior,
magiſque neceſſaria eſt theorica, vt idē
probat *Bouadil. citatomet cap.*6. *nu.*29.
Quæ autem ſcientia in eo exquiratur,
explicat *Abb. Petr. Paul. Guazzin. in
tract. ad defenſam Aduocat. & Iudic.
lib.*2. *defin.*2. *cap.*15. *per tot.* Reliquas
qualitates in Iudice requiſitas recēſent
idem *Bouadill.cap.*12.*à num.* 16. *& lib.*
2.*cap.*2.& copiosè de iudice ipſo, ordi-
neque iudiciali loquens, *F. Franciſc.
Ortiz Lucius in ſuo compend.ſumm. cap.*
7.*Maſtrill.de magiſt. lib.* 2. *cap.* 3. *Reg.
Rouit.prag.*1.*n.*15.*ſub tit.de official.*
12 At exarato dogmati repugnare vi-
dentur, *tex.in l.certi iuris C.de iudic. l.
expertes. C. de decurion. lib.* 10. quibus
literarum rudem, iuris, legumque impe-
ritum Iudicem eſſe poſſe conceditur, &
quippè controuerſi iuris quæſtio eſt,
adeò quod in vtramque aleam iura ad-
ducantur, & tamen non incomodè fę-
dere diſtinctionis conciliari poſſunt, ſi
diſtinguamus inter maiores magiſtratus,
ſeu Iudices, & minores, itaut illos iuris,
legumque peritos eſſe oporteat, cum de
corpore iuris ſtudioſorum plerumque
ſumantur, hos verò etiam iuris, legumq;
ignaros, Iudicis officio meritò fugi poſ-
ſe, dummodò Aſſeſſores peritos, ſibi aſ-
ſocient, & conſiliorum participes faciāt,
quæ quidèm diſtinctio apertè proba-
tur in *l. properandum* 13. *C.de iudic.
Franc.Hotom.illuſtr.q.*26.*Ioann.Rober.
lib.*3.*recep.ſent.cap.*3.*Schrader.de feud.
par.*10.*ſect.* 14. *num.* 52. *Petr. Gregor.
Tholoſ. in ſyntagm. iur. vniuerſ.lib.*47.
cap. 10. *num.* 9. & proindè Capitanei,
& alij Adminiſtratores Prouinciæ illite-
rati eſſe quibunt, dummodò aſſeſſorem
habeant, aduertunt *Maſtrill. cit.cap.* 3.
*num.*49. *Borrell. de magiſtr.edict. lib.*1.
*cap.*8. *Capibl. t.*2. *ſup.prag.*3. *de Baron.
cap.* 17. ſubnectens, non poſſe eligi pe-
nitus legendi, & ſcribendi ignaros, ſed
iuris non peritos dumtaxàt, deciſumq;
*num.*12. atteſtatur inſequitur *Nouar. de
grauam.Vaſſall.lib.*1.*grau.*189. & con-
firmat *Thor. in ſupplem.compend. deciſ.
verb.Officialis ſiuè fuerit, & altero, offi-
cialis electus, & verbo præſentia.* Quod
ſi officialis indoctum elegerit conſulto-
rem, quamuis ob conſilium excuſetur à
pęna, non quidem ab intereſſe partis,
*Pariſ.de Syndic. verbo poteſtas an excu-
ſetur propè finem*, & declarat *Guazzin.
cap.*15.*num.*7. & ſequitur *Thor.par.*1.
compend. dec. verbo Officialis eligens, &
multa de aſſeſſorum munere adnotabi-
mus *rit.*39.

Hic verò, minimè mihi omittendam
fu o Regni huius *pragm.23.* ſituatam
in *Cod.pragmat.ſub tit. de official & quæ
ijs prohib.*& meminit *Taſſon. de anteſat.
verſ.3.obſeru.3.ſub n.290. & in prætermiſſ.verſ.& meritò*; qua omnes ad offi-
13 cia tā Regia,quā Baronalia promouēdi,
etiam ad Iudicatus M. C. V. & ij quoq;
qui Iudices in hac Ciuitate à Baronibus eliguntur, diſtricto examini apud Iudices ab Excellentiſſimo Prorege Deputatos ſubijci, iubentur. Quod quidem examinatorium munus in præſentiarum ab integerrimis, doctiſsimiſque triumuiris Reg. D.Felice Vlloa; Conſiliario Decano S. C. Io:Baptiſta Iouino; & Conſiliario, & Preſidente Decano R.C. Io:Baptiſta Amendola exercetur. Coràm his Iudicibus, ad officium aliquod promouendus, duas cauſas proponit, ac refert, alteram in genere criminali, alteram verò ciuili, vtramque ex proceſſibus ab eodem D.Regente, Iunctæ anteſignano, pridiano die acceptis.

Non tamen negamus huiuſmodi examen ex diſpenſatione Exc. Proregis, ipſiuſque Collateralis Conſilij, iubentis Miniſtrum, licet non examinatum, per aliquod tempus, officij iniuncti partes obire; omitti, nonnunquam ſolitum eſſe.

Quin? huiuſmodi *Pragm.ſanctionem*, non viros perſpicuè idoneos, non litteratura, libriſque editis inſignes, non Aduocatos, iam claros comprehendere; ſed iuniores tantummodò, nec à theorica ſatis, nec à praxi eruditos, atque inſtructos contendit, ac docet *Franc. Maria Prat. reſponſ.crim.*30. qui cùm ab Excell. Comite de Caſtriglio ad Iudicatum Vicariæ criminalem, vnà cum tribus alijs Aduocatis, Donato Antonio de Marinis nunc Regente in Curia meritiſſimo, Eraſmo de Ponte, & Franciſco Rocco hodie Conſiliarijs ad Iudicatus ciuiles, cumque obijceretur; Non eſſe eos approbatos; ſupplici ipſe legali libello demonſtrauit; id non requiri; orans prætereà Principem, vt ſuam, ſociorum, totiuſque Aduocatorum cætus exiſtimationem foueret, ac tueretur: cùm non quærendum videretur; vtrum ij eſſent idonei ad illud munus præſtandum, qui, tales Iudicio Excellentiæ Suæ, non temerè, ſed præuia de eorum idoneitate cognitione concepto, iudicati fuiſſent, ac proprio motu delecti: quod iudicium pro omni approbatione eſſet cenſendum. Quamobrem iuſtam Oratoris petitionem intelligens Exc. Prorex ſuo libello per ſcriptorium, ſub die 9. Maij 1654. ad Ill. Ducem Canzani Regium Conſiliarium, ac Secretarium Regni; iuſſit dari eis expeditiones, non obſtante, quod approbati non fuiſſent ab Iuncta.

Qua i: re, videlicet; quod Aduocatus examini obnoxius neutiquam ſit; quid ſcrupuli eſſe po:ſit equidem non video. Quod enim maius, aut diſtrictius examen de eo fieri poſſet ſemel ab Iuncta, quàm quod ipſe de ſemet facit quotidie in publico foro, cauſas difficillimas, apud Iudices, ac Miniſtros plurimos, ſapientiſſimos, integerrimoſq; perorando; iura ſcriptis intexendo, atque explicando; Iuris ipſius medullas, & articulos penitiſſimos, maximèque obſtruſos in medium afferendo, enucleando; cum aduerſarij minimè ignaris contendēdo, ad eorum obiecta, ac Iudicum interrogationes, impigrè, atque ex tempore reſpondendo? Quid eſt eſſe approbatum, quid ſui experimentum dediſſe, ſi hoc non eſt? An non quotiès Aduocatus cauſam laudabiliter orat, non toties publicè examinari, publicoque ſuffragio approbari videtur? An de idoneitate eius inquiri apud paucos Iudices opus ſit, quem idoneum tota Ciuitas iudicauit? Maximè verò ſi quid in publicam lucem ſcriptis ſuis euulgaſſe conſtet, ab huiuſmodi examine eximendus videtur I.C. Cur enim, qui libris editis, in manu, ac iudicijs omnium iam verſatur comprobaturque, priuato iudicio ſubijciendus ſit, deque ea re quærendum à paucis, quæ toti mundo, ſole clariùs elucet? Quidquod? Pragmatica ipſa eos excipiente, qui à Collaterali Conſi-

lio

lio probati ſunt, iure merito dici poteſt ille approbatus qui libros edidit, dum in hoc Conſilio, vbi omnes omnium libri edendi expenduntur, ipſius libri ſubiere cenſuram?

Cuius ego *pragm.* exceptione fretus, cùm à primario Regni huius Principe, Iudex ſecundarum cauſarum in hac Ciuitate electus fuiſſem in re criminali maximi momenti, nec Iunctæ examen ſubijſſem, ſupplices Exc. Proregi libellos dedi, in quibus exponebatur; Me ab anno 1645. ſub die 17. Nouemb. Aduocatũ,& Cõſultorẽ ab Vrbe Neap. electũ fuiſſe, annos tunc ſextũdecimũ agẽtem; & (quoniam Conſultores nonnihil iuriſdictionis exercent, de officialium Syndicatibus cognoſcunt,& ab eorum decretis ad S.C. appellatur (vbi in Relatione facienda Conſultor ſtat, capite tamen operto *Marc.Ant.Surg.de Neapol. illuſt.cap.fin.n.43. pag.312. Taſſon. add.tract.de anteſ.verſ. 3.obſeru.3. nu. 230.*) neceſſe eſt, vt eadem electio ab Collaterali probetur) electionem meam approbatam fuiſſe, Admirante Caſtellæ Rempublicam pro Rege tunc temporis moderante; Ideòq; nulla alia me Iunctæ, aut Iudicum inferiorum approbatione indigere, quandoquidem ab Exc. Prorege,& Collaterali electio mea confirmata fuiſſet, imò in Conſultorem Ciuitatis me elegiſſent.

Atque hac ego de re cùm DD. Regentes Collateralis docuiſſem, placuit eis ita conſtituere, vt in dicta cauſa iudicare poſſem.

RITVS XVII.

Item, quòd procurator fiſcalis ſine aduocato fiſci, vel econtra, nihil facere poſſit.

SVMMA RERVM.

1 *Connexio demonſtratur inter hæc duo munera, fiſci nimirùm Aduocati, & Procuratoris.*
Fiſci comoditas, & forenſium pax exoritur, ſi conueniant, & vnanimesq; ſint officiales.

2 *Procurator fiſci eſt à latere Aduocati, ad inſtar Aeneæ extractus.*
Patroni dicitur oculus.

3 *Quod Procurator fiſci agit abſque Aduocati conſilio, àn ſemper nullitati ſubiaceat.*
Quæ ille valeat facere.
An poſſit concedere dilationem quinquennalem fiſci debitori decocto.
Et abſente Aduocato ſubſcribere cartellas, aliaſque ſcripturas.

4 *Proprijs gagijs debent eſſe contenti.*
Illos comprehendi ſub pragmaticis vetantibus officialibus recipere munera, oſtenditur.
Non tamen intelliguntur prohibiti recipere ex cauſa legatorum, & relictorum.

5 *Fiſci procurator poſſit nè vti ſuſpectus remoueri.*

6 *Procurator vſurpans Aduocati munus peccatum mortiferum haud euitabit, cum declarationibus.*

7 *Aduocati, & Procuratoris fiſcalis officia, in quibus verſentur.*
Procuratores Principis tres eſſe idem ferè ſignificantes aſſeritur. Patrimonialium, nempe, fiſcalium, & Cæſaris.
Multis fruitur prærogatiuis fiſci procurator.

8 *Officiũ procuratoris fiſci, an ſit venale.*
Aduocati præſtantiores aſſumuntur ad munus Aduocati fiſcalis.
Patrocinium fiſci omni iure Aduocatis debetur, & extra illorum conſeſſum non benè ſplendeſcit.

9 *Archiepiſcopi Epiſcopi, & Barones, an habeant fiſcum, & procuratorem fiſcalem.*

1 Tan-

TAnta eſt inter hæc duo mune-
1 ra, fiſci nimirùm Procuratoris,& Aduocati connexio, vt nulla indigeat huius Ritus veritas probatione. Procuret enim alter quantum pro Rege libuerit, inanis erit conatus, ſi Aduocati authoritas non faueat, inualidum quoque eſt, quod vnus ſtatuat, altero non approbante, quandoquidèm vtriuſq; conſenſus requiritur, & mutua inter ſe indigent cõuentione; quod ſi quando fiſci res non benè procedant, nec illius bona augeri videamus, procuratori, vel Aduocato tribuendum eſt, qui vel ſecum diſcordant, vel alter alteri aduerſatur: Quæ foret Principis felicitas, & commodum, ſi vnus eſſet his Magiſtratibus ſenſus, vna voluntas? contraria ſibi,& penè dixerim infeſtiſſima elementa mira quadam inter ſe conueniunt concordia, & communem nobis pariunt felicitatem, elementis aſſimilare audeo Magiſtratus, quemadmodùm enim ſine illis non viuimus, ita ſine eorum adminiſtratione Reſpublica non ſeruatur,quod ſi cõueniant, & vnanimes ſint, & alter alteri ſubijciatur,hinc fiſci commoditas, & forenſium pax exoritur.

Huius autem Ritus obſeruantiam, & ordinationem continent alter Ritus 22.
2 nec non *pragm. 36. in fin. ſub tit.de off. S.R.C.* in quibus eadem verba repetuntur. Eſt namque fiſci Procurator à latere Aduocati,ad inſtar Æuę,extractus, & de illius officio eſt particeps, quod apertè voluit *pragm. Caroli V.* quæ deſcribens omnia ad Regis collationem ſpectantia officia, conſultò omiſit illud procuratoris fiſci, veluti ſub Aduocati officio interclusum, vt obſeruat *Dom. Reg. Galeota*, *Caran.* hoc *in ritu* memor *lib.2. controu. 11. num. 27. & 28.* qui calamum arripuit ad tuendam fiſci procuratoris neceſſitatem, & illius præcedentiam Rationalibus Regiæ Cameræ, vt propterea dicitur Patroni oculus, ſicuti Archidiaconus oculus Epiſcopi, ſimiliſque illi diiudicetur à *Caſſan. in cathal.glor. mund.p.7.conſider.34.& ad conſuet. Burgund. tit.des confiſcation* §. 8. (ex cuius mente *Caran.* hic *num.* 10. huiuſmodi procuratoris definitionem recenſet) quod de ſimplici etiam procuratore fatur, *Iul. Cæſ.Imbrian. in tract.de 1.& 2.benef. conſid.5. num. 13.* qui larga ſignificatione etiam Aduocatus denominatur, *Bald.in l. 1. ff. de procur.* *de Petr.feſtin. lect. lib. 1. cap.9. n.6.* in ſalarijſque potiſſimum recipiendis æquiparantur, *Guill.de Rouill. in tract. de iuſtit. & iniuſtit. lib.3. Specul. in tit. de Sal. proc.*§. 1. *nu.3.*

3 Hinc quod procurator fiſci agit abſq; Aduocati conſilio nullitati ſubiaceat,ex *Caran. in* hoc *ritu* ſcribit *Reg. Sanfel. dec. 85. num.3. lib.* 1. Verum ſimpliciter ritũ haud ſeruari indicat *Auus meus ad Gramm. dec. 60. num.* 33. ſequutus *Caran.* affirmantem non licere fiſci procuratori, abſque Aduocato inſtantias facere, ſed dumtaxàt percunctati proceſſus, & concernentibus ordinem Iudicij incumbere, ſequitur *Manſon. de cauſ. exec. ampliat. 8. num.5.* & refert *Danza de pugn. DD. tom. 1. tit.de offic. procur. fiſcal. cap. 1. num.* 14. necnon aduertit *Tapia lib.2. Iur.Regn.rub.14. de offic.Aduoc.& proc.fiſcal.* proùt venditio bonorum ad procuratorem ſpectat, *l.ſi procurator, ff.de iur. fiſci* cum alijs multis congeſtis à *Peregr. de iur. fiſci lib.6. tit. 4.num.9.* Valeat nè procurator fiſci cõcedere dilationem quinquennalem debitori fiſci decocto, affirmatiuè reſoluit *Apicell.in tutam pauper. tit.1. de dilat. quinquenn. nu.* 112. amplians etiam paſſiuè, vt iure poſſit cogi ad illam concedendam debitori,& concurrendum cum creditoribus maioris ſummę, ſicque inoluiſſe vſum fatur in M.C.V.

An autem abſente Aduocato fiſcali poſſunt ſubſcribi cartellæ, aliæque ſcripturæ à procuratore, *Nouarr.* affirmatiuè reſoluit *in pragm.10. de offic. Iudic.*§.8. ſed latius dubium extricant citatus *Dãza à num.* 43. necnon *Io:Baptiſt.Thor. par. 3.compend. deciſ. ſect.2. verbo procurator fiſci an ob abſentiam.* Et ambo

va-

Digitized by Google

valeant nè in alijs cauſis, quam fiſcum
tangentibus patrocinari in gratiam pri-
uatorum ſcripſimus *Rit.* 11.

In quibus verò tanquam fiſci interce-
4 dunt proprijs gagijs debent eſſe con-
tenti, nec aliquid à partibus exigere,
ſic ſanciente *Ritu* 19. Quinę & genera-
tim ſub *pragm.* 2. *&* 4. *de muner. official.*
interdicentibus officialibus omnibus
in Regno aliquid quodcunque recipe-
re comprehendi, & fiſcos ipſos declara-
uit *pragm.* 10. §. 5. *de official.* cuius ver-
ba ſimpliciter cum loquantur de fiſcali-
bus, non ad Aduocatos tantùm reſtrin-
genda erant, vt illic *Gl.* imarginca opi-
natur, ſed generatim intelligenda, atque
ideò ex vi verbi procuratores etiam
fiſcales complectantur, & cum officiales
nõ dicantur vetiti recipere ex cauſa le-
gatorũ, & relictorum, vt *rit.* 14. *ſub n.* 11.
ex *DD.* iure defendimus, & addimus
Maſtrill. de magiſtr. lib. 1. *cap.* 21. *n.* 12.
& par. 2. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 149 *Ricc.*
dec. 265. *num.* 5. *p.* 2. tandemq; *Capibl.*
de Baron. pragm. 4. *num.* 26. ita, & fi-
ſcales: quinę & multo magis ipſi fiſcales,
quos ſi priores *pragm.* de officialibus
verba facientes amplexarentur ex vi ra-
tionis, tamen ex vi verborum non care-
bat dubio; proùt aſſeritur *indic.* §. 5.

An fiſci procurator poſſit vti ſuſpe-
5 ctus remoueri, negatiuè ſcribit *R. Rouit.*
in pragm. 1. *num.* 4. *de ſuſpic. official.* niſi
dumtaxàt ex cauſa inimicitię. Cõtrariũ,
verò quauis legitima cauſa vigente,
reſoluit *Danz. adduct. loc. num.* 27. *ex*
Baiard. ad Clar. q 43. *ſub nu.* 7. & nos
extricamus *ritu ſeq.*

6 Procurator verò vſurpans Aduocati
munus mortiferum peccatum haud vi-
tabit, atque ad reſtitutionem obſtrin-
gitur, iuxta qualitatem damni, quod ip-
ſe ex hoc, tàm vni, quàm alteri, affert
Tolet. in ſumm. cap. 62. *in fin. Regi-*
nald. lib. 25. *cap.* 36. *num.* 680. illos
procuratores damnans, qui Aduocato-
rum reſponſa edunt, illaque ſubſcribi fa-
ciunt tanquam ab ipſis Aduocatis edi-
ta: *Filliuc.* verò *to.* 2. *tract.* 41. *cap.* 10.
n. 297. necnon *Bonacin. decalog. precep.*
diſp. 10. *q.* 3. *punct.* 4. *num.* 5. hoc reſtrin-
gunt in procuratore docto, habilique,
& inſequitur *Petr. Paul. Guazz. in trac.*
ad defenſam Aduocat. & Iud. lib. 1. *de-*
fenſ. 4. *cap.* 6. *num.* 2. *&* 3.

Ad genericam tamen cognitionem
eorum, quæ tùm patronus, tùm procura-
7 tor fiſci ex eorum munere exercere ha-
beant, & vtriuſque officium circa quæ
verſetur, percurrenda ſunt, quæ notant
Petr. Gregor. Tholoſ. ſyntagm. iur. vni-
uerſ. lib. 49. *Veſtr. in prax. Roman.*
lib. 2. *cap.* 8. *Ceuall. comm. contr. comm.*
q. 539. *Giurb. conſ.* 57. *num.* 20. *Gut-*
tier. in pract. crim. q. 5. *num.* 26. & illa
tria nomina per *Caranit.* recenſita ſub
num. 5. de quo meminit *Tapia lib.* 2. *iur.*
Regn. in rub. de offic. proc. Cęſar. num.
10. nempè procurator patrimonialis,
procurator fiſci, & procurator Cæſaris
idem fere ſignificant. At inter eos dif-
ferentias demonſtrat *Danz. memor. loco*
de offic. fiſci num. 1. & longo ſermone
de procuratore fiſci, & Cæſaris loquitur
conſil. Fab. de Ann. 56.

Sed ille fiſci omnibus priuatorum
antecellat Aduocatis, dicit *Granat. ad*
Veſtr. cap. 8. *num.* 5. inſequitur *Taſſon.*
de antefat. verſ. 3. *obſeru* 3. *num.* 173.
multiſque alijs, & honoris, & vtilitatis
præeminentijs fruitur, eumque ſiuè per
Tribunalia incidentem, ſiuè per Regnũ,
ſi qua fuerit neceſſitas euntem comita-
tur lictor, ſeù apparitor vulgò *Portie-*
ro, qui viam illi aperit inter turbas pro-
clamando, *guarda, guarda*, ad inſtar offi-
cialium togatorum, *Surg. de Neap. illu-*
ſtrat. lib. 1. & in Cappella Tribunalis
obtinet locum, *Galeot. add. controu.* 11.
num. 36. proùt in cæteris functionibus
Danz. memor. loco num. 43. illique tan-
dem vti patri reuerentiam deberi, notat
Muta tom. 4. *capit. Sicil. cap.* 7. *num.* 2.
& perpetuus eſt *Capiblanc. de Baronib.*
pragm. 5. *num.* 84. proùt in Gallia, te-
ſte *Caſſan. in catal. glor. mund. par.* 7.
conſider. 33. *in fin.*

Et quamuis olim indiſtinctè, ac indif-
8 ferentèr venale illius officium in R. C.
exponeretur plus offerenti candela ex-
tincta,

tincta, tamen literis deindè S. M. fuit expreſsè vetitum, ad illudque aſſumi virum idoneum tanto onere dignum mandauit, ſicuti enim Aduocati fiſcalis munus venali ſuffragio non obtinetur, ſed ex Aduocatorum cætu ſelecti pręſtantiores illius conſequuntur honores, ſeruato more eligendi apud *Iuſtin.in* §. 1. *verſ.vetus igitur,Auth.de iudicib.* teſte *Prat. pract. obſeru.*50. *num.* 18. ita procurator fiſcalis erit eligendus, indè verò audiui (proh dolor) fuiſſe ordinem S.M. ſuſpenſum, verùm in ſpecie mandatum illud conferri in perſonam valdè meritam. & ſcias fiſci patroni ſedem omni iure Aduocatis debitam, & extra illorum conſeſſum non benè ſplendeſcere, antiquitus enim ex aduocatione cuiuſque ſedis, quæ certo numero definita erat, fiſci patroni eligebantur. *Briſon. ſelect.antiq. lib.*3. *cap.* 21. hinc aduocatio præfecturæ prætorianæ orientis centumquinquaginta togatorum numero concludebatur, ex quibus fiſci patroni aſſumebantur, *l.cum aduocatio*, *l. nemini*, *C.de Aduoc. diuerſ. Iudicior.* quod obſeruatũ fuit in illyricana quoq; præfectura, *l. ijſdem. C. eod.* vtrobique autem ſexaginta quatuor Aduocati primates ex centum quinquaginta ſtatutis patronorum fiſci beneficijs, & priuilegijs honorabantur, *l.poſt duos,C.eod.tit.* in foro Alexandrino quinquaginta ſtatuti erant Aduocati, ex quibus, & fiſci patronus creabatur, *l.petitionem,C.eod.* in foro Comitis orientis quatraginta, ex quibus, & fiſci patronus aſſumebatur, *l.*3. *Cod. eod. tit.* in foro præſidali Syriæ triginta, ex quibus, & fiſci patronus eligebatur, *l.petitiones,Cod. de Aduoc. diuerſ. Iudicum.* Fiſci igitur patrocinium Aduocatis debitum videtur, & apertè ex conſtitutionibus colligitur, vt per temporum, ſcilicet vices aduocati fiſco patrocinarentur, in *l. petitionem*, *Cod.de Aduoc.diuerſ. indicio,l.*2.*Cod.de aduoc.diuerſ.Iudic.*

Quod autem *Carau.* hoc *ritu nu.* 13. *in fin.* tradit Archiepiſcopos, Epiſco-
9 pos, & Barones non habere fiſcum, confirmãt *Marcell.Vulp in prax. Eccleſiaſt. cap.*23. *ad fin. Mut. tom.*4.*cap.Sicil.c.*6. *n.*8. *Viſconti in concluſ.iur. verbo Baro, Ann.ſingul.*220. *Auus meus ad Gramm. add.dec.*14. *n.*9. Carau. memor, *Regens Sanfel.dec.*348.*n.*51.*t.*3. *Franc.Rumm. ad Affl. de iur.prothomiſ. ad vlt. notab. num.*7. *Nouar.to.*2. *de grauam. vaſſ.cap.* 161. necnon *Capiblanc. de Baron.prag.* 8.*p.* 1.*num.*234. hoc admittens, niſi haberet Baro ſpecialem prærogatiuam in inueſtitura, vt Princeps Biſiniani. Vide *Iacobum Calicium in margarita fiſci in* 2.*dubio num.*4. ſubnectentem etiam inferiores dominos habere procuratorem fiſcalem, & fiſcum de conſuetudine, & obſeruantia generali; quique allegat *Bal.in cap.* 1. §.*ad hoc quoque de pace iuram.firm.& tex.in c.* 1.§.*poſt natale cum* §.*ſeq.de pace ten.* qui *tex.* haud hoc annuunt. Siculi quoque etiam communiter, & abſolutè tribuunt Baronibus fiſcum, & procuratorem fiſcalem, vt ex *Ant.de Ballis in præl.ad.prag. Regn. Siciliæ num.* 8. refert *Burg de modo proced. ex abrupto quæſt.* 19.*num.* 33. quibus in locis benè ſuſtinent diſpoſita in fiſcalibus Regijs procedere quoque in Baronalibus, militante eadem ratione, cum eadem ſit iuriſdictio profluens à Rege, vt propterea ſicuti Regius in Regno à decretis liberatorijs appellare nequit per *rit.M.C.V.*258.*&* 261. quos refert *Reg.Rouit.dec.*14. *num.* 4. tantùmq; de nullitate dicere valet, *Capibl. indic.loco num.* 237.*&* 238. vel recurſum habere in caſu grauaminis, *de Franch.dec.* 148. & latius nos ſcripſimus *rit.ſeq.* ita, & Baronalis fiſcus audiri debet. In Regno noſtro vendicare locum *Carau.* aſſumptum certum eſt, verum Epiſcopi loco procuratoris fiſcalis habent Curiæ promotorem, de cuius facultatibus loquitur *Foller,in pract.Canon.cap.*5. *num.* 13. & Barones Curiæ coadiutorem, qui loco fiſci reorum iura obtinet, eiuſque meminit *Petr. Fontanel.dec.*123.*num.* 18. necnon *Iul. Clar. in* §. *fin.q.* 10. *num.*3. ac *Giurba conſ.crim.*57. *num.*20.

RITVS XVIII.

Aduocato fiſci licet poſtulare in gratiam priuatorum.

ITem, quòd Aduocatus fiſci poſſit, & valeat aduocare in cauſis priuatorum, quæ vertuntur in ipſis Curijs, tamen non tangentibus fiſcum: nec cauſas habentibus cum Curia.

SVMMA RERVM.

1 *Fiſci Aduocatus qualis debeat eſſe.*
Dom. Hieronymus de Philippo, & Dominus Antonius de Gaeta laudantur.
Vitia non ſunt rerum, ſed noſtra.
2 *Hodierni fiſcales ex dignitate, quam à fiſco ſibi mutuant, plura conſequuntur priuilegia.*
3 *Poſſint nè allegari ſuſpecti, & quando.*
Expenditur pragmat. 4. de ſuſpic. offic.
4 *Exceptiones eædem opponi poſſunt contra Iudicem inquirentem, quæ contra accuſatorem.*
5 *Fiſci patronus, ſi Iudex deindè fiat, vti ſuſpectus remoueri poteſt, & an in alijs cauſis.*
Et ipſe tàm inquiſitum, quàm illius conſanguineos officiales recuſare poterit.
6 *Intereſſe fiſcalibus cauſis debet.*
Quin? & criminalibus, & in relationibus faciendis, cum ampliationibus.
7 *In cauſa appellationis, prioris inſtantiæ fiſcus audiendus eſt.*
8 *Examini teſtiũ intereſſe vtrum poſſit.*
Concedere an valeat ſaluumconductum.
9 *Officialis an dicatur, & ſub illius nomine veniat.*
Illius officium magnæ eſt authoritatis.
10 *Appellare iure communi poteſt.*
Non iure Regni à decretis abſolutorijs, niſi per viam recurſus, cum declarationibus.
11 *Huius ritus diſpoſitio corrigitur ex pragm.*
12 *Aduocatus fiſci propriam, filiorum, parentumq; vel pupilli cauſam tueri poteſt, etiam contra fiſcum.*
Et obtenta à Superiore licentia, etiam aliarum cauſarum patrocinium ſuſcipere.

1 ADuocatum hic volumus, Non Carnificem. At enim fiſci partes tueri debet. Non negamus: ſed Iuſtitiæ, veritatique aduerſari non debet. Aliud eſt ſeuerum eſſe, & exactum, aliud iniquum. Sit Cato, non Sylla, qui fiſco patrocinatur. Fiſci propterea patronus vir parum placidus, omnibus inuiſus, parum, aut nihil æquitatis in ſe habens, ex *Caſſaneo ad Conſuet. Burg. de confiſc. rub. 2. in princ.* appellatur à *Proſp. Carauita in præced. ritu num.* 10. quem laudat *Thor. p. 3. ſect. 2. compend. deciſ. verbo Procurator fiſci an ob abſentiam, Amend. ad Franch. dec. 192. num. 3. Danz. to. 1. de pugna DD. tit. de offic. procurat. fiſcal. cap. 1. num. 2.* Quibus profectò Elogijs, ſi hodie Carauita viueret, & apud nos eſſet, fiſcales, quos habemus, nequaquam dignos exiſtimaret; homines nimirùm morum ſuauitate placidiſſimos, nulli inuiſos, pleriſque etiam gratioſos, multa æquitatis laude præſtantes. Cui enim non perſpecta, & aperta vitæ, ac morum innocentia, humanitas, doctrina D. Hieronymi de Philippo Summariæ Cameræ pro Regio Patrimonio Aduocati Fiſcalis, quem ex priuatorum Patrono eximio ad illud munus, meritorum eius magnitudine Rex noſter adductus promouit, in eoq; perdurare iubet, nõ minoris eum operæpretij Regio Ærario, quã Regno ipſi futurum ſciens, quippè qui non minori cura, ac diligentia regias rationes augere, quàm æquitate, ac moderatione contendat? Aut quẽ latet D. Antonij de Gaeta hominis apprimè docti, probatiſſimæ vitæ genus, ac virtus, quẽ inter primarios cauſarum criminalium Actores florentem, idem Rex noſter,

motu ſuo, atque inſtinctu, Aduocatum
fiſcalem M. C. V. criminalis eſſe iuſſit;
ſummaque laude, inuiſum illud alioquin
munus præſtare videmus? ſi hos Cara-
uita quoque vidiſſet, intellexiſſet, opi-
nor, quod ait in quadam epiſtola Sene-
ca: Vitia non eſſe rerum, ſed noſtra: ac
poſſe ab hominibus minimè inhuma-
nis, atque omni virtute ornatis, fiſcalis
Aduocati munus, & haberi, & admi-
niſtrari, etſi non raró, vitio hominum
contingat, vt qui hæc munera obti-
nent, parum placidi ſint, omnibus inui-
ſi, parum, aut nihil æquitatis habentes.

Quin? huiuſcemodi definitionem
2 flocci pendunt hodierni fiſcales, cum
ex dignitate quam à fiſco ſibi mutuant,
plura priuilegia conſequantur, de qui-
bus ſcripſere *Alphan. de iur. fiſc. Gl. 16. et
Gl. 34. Io: Garſ. de nobilit. Gl. 3. in princ.
& Gl. 34. nu. 41. Peregr. de iur. fiſc. lib. 7.
tit. 2. Duen. reg. 374. Euerard. in Topic.
iur. loco à fiſco ad Eccleſiam.*

Et hęc priuilegia incrementum
ſuſceperunt circa ſuſpiciones aduerſus
illos militantes, dum literis Catholicæ
3 Maieſtatis ad Illuſtrem Comitem Be-
neuenti Regni clauum tunc ſuſtinen-
tem eſt data certa forma proponendi
ſuſpiciones in perſonam fiſci patroni,
ſcilicet in cauſis tantùm criminalibus,
& alijs arbitrarijs ex cauſa, cum tamen
aliàs per Regni *pragm. ſanctiones*, ſuſpi-
ciones aduerſus illos militantes pari
paſſu pertractentur cum reliquis contra
Iudicem admiſſis, vt in *pragm. 4. de ſuſp.
offic.* Verum licet ſanctio illa loquatur in
vtroque fiſci patrono, ratio tamen, quæ
à iure manat, perſuadet tantùm in fiſci
patrono, qui eſt queſtor parricidij, cuius
reſpectu dicimus eaſdem exceptiones
4 opponi poſſe contra Iudicem inquiren-
tem, quæ contra accuſatorem, & proin-
dè inquiſitor eſt Aduocatus fiſci, qui
accuſat, vt quilibet de populo, vndè, &
inquiſitor dicitur accuſator, prout hæc
omnia eruditiſſimus ex noſtratibus *Reg.
Rouit. in pragm. 1. num. 57. de ſuſpic. of-
ficial.* obſeruat, de quo meminit *Maſtril.
deciſ. 214. num. 12.* adducens *Carau.
in* hoc *ritu in fin.* & de Aduocato
fiſcali in criminalibus non dubitatur,
Io. Bott. conſ. 1. in ciuilibus verò du-
rum eſt aduerſarium allegare ſuſpe-
ctum; Sed huius rei veritas elucet
apud eundem *Rouit. in pragm. 5. num. 4.
eod. add. tit. & Io. Petr. Fontanel. deciſ.
Senat. Cathal. 30. to. 1.* Poſſit autèm re-
5 cuſari tanquam ſuſpectus, ſi deindè fiat
Iudex, quinè & ipſe recuſare tàm inqui-
ſitum, quàm illius conſanguineos offi-
ciales, defendit *Rouit. indic. pragm. 1.
n. 20.* inſequiturque *Amend. ad Franch.
dec. 222. num. 11. Maſtrill. dec. 151. nu.
50. Larrea alleg. fiſcal. 118.* & deciſum
memorat *Franc. Mar. Prat. lib. 3. diſcep.
forenſ. cap. 48. Danz. ad Gramm. dec.
33. num. 27. & 28.* Sed àn ab inquiſito,
contra quem in cauſa capitali patroci-
natus fuit in alijs eius cauſis cum illa
non connexis remoueri poſſit, negatiuè
determinauit S. C. in perſonam Conſi-
liarij Scipionis Salituri in cauſa Io: Lau-
rentij Raimi Ciuitatis Capuæ, ſub die
2. Octobris 1641. referente *Dom. Con-
ſil. Andrea Prouenzali*, penès Secret.
de Mercati.

Cauſis fiſcalibus intereſſe Aduocatus
6 fiſci debeat, alioquin ſententia in fiſcum
lata corruat, aperit *text. in l. ſi fiſcus, ff.
de iur. fiſc. l. 2. C. ſi aduerſ. fiſc. & l. fin. C.
de Aduocat. fiſci*, affatim *Peregr. cit. cap.
2. num. 2. Ferrer. in obſeru. cathal. p. 3.
cap. 24. num. 4. Io. Monach. in defenſor.
iuris, tit. 15. num. 21. Balbus dec. 267.
Borrel. p. 1. ſumm. dec. tit. 30. de ſentent.
diffinitiu. num. 315. Larrea alleg. 71.
num. 4. lib. 2. Prat. lib. 2. diſcept. forenſ.
cap. 50. num. 53.* Harum tamen legum
ſanctionem vendicare ſibi locum arbi-
tramur in cauſis tangentibus iura fiſci;
In criminalibus verò contra delinquen-
tes id ſancitum fuiſſe nullo iure conſta-
re videtur, maximè ad omnes actus, cum
ad ſententiam, tùm alicubi conſuetudo
annuat, prout Mediolani atteſtatur *Clar.
q. 31. ſub num. 23.* atque in Regno de-
beat in omnibus interuenire certum eſt,
vt propterea in agitatis coram quouis
Iudice, atq; Tribunali, nimirùm, ſi etiam

in

in Curia Admiratiæ, Artis ſericæ, & la-
næ, teſte *de Franch. dec.722. num.2.&
17. & deciſ.679.* necnon *Taſſon.de an-
teſat.verſ.3. obſeru.3. num.305.* quin?
& non tantum in cauſis expediendis, ve-
rum inſuper in relationibus faciendis,
tùm in S.C.in reuocatione decretorum
ſuper inſtrumentorum liquidatione, aut
in Collaterali in gratiam petentis indul-
tum, iuxtà *pragm.5.& 8.de relat.* tùm
in omnibus compoſitionibus, & proui-
ſitionibus intereſſe fiſci tangentibus, ex
ex *pragm.6. §. 23. de offic.Iuſtit.* quam
laudat *Carauit. ad pragm. ad Macedon.
§.1. num. 15.* necnon *Danza de pugna
DD.t.1.tit.de offic.fiſc.num.101.* quod
ſi ſecus, nullitate callebunt, ex *prag.36.
de offic. S.C. Rouit. in prag.3.num.1.de
offic.Magiſt.Iuſtit. Vin.dec.37.* ſi contra
ipſum fiſcum, non ſi pro eo, prolata fue-
rint *Gl. in l.non intelligitur, §.diuus, ff.
iur.fiſci, Borrel.add.tit.30.ſub nu.315.
verſ.declara tamen.*

In cauſa verò appellationis audien-
7 dum eſſe fiſcum prioris inſtantiæ cen-
ſet *Carau.ritu 260. num.15.& Clar.q.
94.ſub num.9.* Iure verò communi nul-
lus videtur requirendus, ex *Salyc. in l.
fin. num.7. C. ſi reus, vel accuſat. mor-
tuus fuerit.*

8 Verùm examini teſtium intereſſe,
vtrum poſſit controuerſum eſt, negatq;
*Affl.in conſtit.quaſtione rub.62.ſub n.5.
Benintend. dec.Bononien.60.* & inſequi-
tur *Diana* loquens in ratificatione te-
ſtium *par.4. reſol. moral. tract.8. de of-
fic.inquiſitor.reſol.17.* Vtrum verò exa-
mini principalis, atque torturæ, aut vo-
tis proferendis, idem *Affl.* illic *num.6.*
negatiuè reſoluit. Sed tu vide *Canalc.de
Brach. Reg.par. 3. num.164.* necnon
Scaglionum ad hunc ritum in omnibus
dictis caſibus loquentem *nu.10. Danz.
memor. cap.1. de offic. fiſci à nu.174.
Salern.Secul. conſ. 6.* ſed quod valeat in
tortura interuenire vſus inoleuit, teſte
*Danz. adduct. tract. tit.de offic.Procur.
fiſcal. num. 26.* Verùm nè ab ipſo exa-
minentur teſtes, poſſit tamen intereſſe
illorum examini, ſi velit deciditur *in
pragm.6.§.2. de offic. magiſt.Iuſtit.* id
tamen poſteà vetitum, & demandatum,
vt interueniat tantum in examinandis
teſtibus in cauſis appellationum, vt *in
§.5.* eiuſdem *pragm.6.*

Sed poſſitnè concedere ſaluumcon-
ductum, negat *Affl. deciſ.4.* inſequitur
*Taſſon.de anteſat.verſ.3.obſer.3.n.215.
verſ.debent fiſci.* Vide *fortunium Gar-
ziam in l. conuentionum, ff.de pact. Re-
mig. de Gonnij in tract.de immun.Eccleſ.
fallētia 26. Campagn.in cap.Regni mul-
torum num.8. Apicell. in tutam.pauper.
tit.1.de dilat.quinquen. num.113.* dicit
tamen *Anna ſingul.9.* quod latrunculа-
tores conſueuerunt temporalem indul-
gere.

Ar ſub nomine officialis veniat nec-
9 nè Aduocatus fiſcalis, atque officialis
poſſit dici, controuertitur, & quidem
affirmanti fauent aperta verba *Ritus 2.*
ac *Prag.10.§.5. de official.* potiſſimum,
quod illa, *ſub rub. de official.* legitur, tan-
demque verba *Peregr. add. lib.7. tit.3.
num.9* Contradicunt verò, quæ *Mar-
cell. de Mauro* recenſuit *alleg.77.* po-
tiſſimum *num. 9. Peregrin.* cumulatius
ſcribens *eod.lib.7.tit.2.num.15.* Quæ ta-
metſi titulis multis decorandum eſſe, at-
que prærogatiuis inſinuent, nullum ta-
men memorant Doctorem, qui inter of-
ficiales cooptari crediderit; opitulatur
Carau.ritu 11.n.6. cuius rationi profi-
ciſcēti ab exceptione illius Ritus quate-
nùs aſsētiremur, illa quippè ceſſat *in ritu
2.* qui numerū officialiū reducendū ſan-
ciens, deindèque præſcribens, fiſcales
duos conſtituit; illos itaque officiales
eſſe citra dubium oſtendit, quin? & il-
lius officium magnæ authoritatis, digni-
tatiſque eſſe, adeò quod illud exercens,
vt Comes appellari queat, ex *l.1.Cod.de
Aduoc. diuerſ.Iudic.* deducit *Granat. ad
Veſtrium lib 2. cap.8.nu.4.* & titulo ſpe-
ctabilis condecoretur, *l.in ſacris, § mo-
dum,* ibi: *Nec pro tempore virum ſpecta-
bilem fiſci patronum, Cod. de prox. ſacr.
ſcrin.lib.12. & in auth.de Iudic. §.vetus
in fin.* ibi: *Appione viro ſpectabili, & fiſci
Aduocato,* & Regius Conſiliarius meritò

 nun-

nuncupetur, *ex §. vetus, Auth. de Indic.* deducunt *Larrea alleg. 1. num. 19. D. Franciſc. Amaya in l. fin. cap. 3. num. 34. C. de decurion. lib.* 10. & pars corporis Principis, *l. quisquis, Cod. ad l. Iuliam Maieſt.* vt propterea illum offendentes crimen Læſæ Maieſtatis perpatrant, *Alfar. de offic. fiſc. Gl. 31. num. 12. Amaya indic. loc. num. 6.* atq; ex his elucet *tex.* diſpoſitio *in l. proximè, ff. de his quę in teſtam. delent.* ibi: *Calfurnius longinus Aduocatus fiſci dixit, non poteſt illud teſtamentum valere, quod heredem non habet.* Ibi namq; vti Principis conſiliarius votum conſultiuè præſtitit, cum alias ei vetitum foret, iudicium proferre, *l. ſi quis, C. de poſtul. Auil. in cap. 3. pretor. in verbo Abogados num. 1. & 3. pagin. 85.*

10 Iure communi non vetatur fiſcus appellare, *Imol. conſ. 142. verſ. preterea prohibet, Gramm. dec. 14. & de Franch. dec. 148. num. 8. & dec. 170. num. 9. Paris de Puteo de Syndic. verbo condemnatio, Eman. Themudo in præfat. ad par. 1. dec. Portugall. num. 53.* Iure verò Regni citrà dubium prohibetur à decretis abſolutorijs multis quippè in ritibus, quos recenſet *Campagn. in cap. Regni exordiente plerumque*, & obſeruantiæ demandatum fuiſſe vidit *de Bottis in add. ad rit. 225. verſ. Et ita pridie de preſenti anno, Reg. Rouit. dec. 14. nu. 4. R. de Marin. lib. 1. quotid. reſol. cap. 150. Reg. Capyc. Latro dec. 173. num. 2. lib. 2. Reg. Sanfel. dec. 351. num. 19. lib. 2. Borrell. in ſumm. dec. tit. 33. num. 748. & 749.* & in tota Italia teſtatur *Ioſeph Ludouic. dec. Lucenſ. 1. num. 41.* Adire verò ſuperiorem per viam recurſus, ſi tamen apparèat notoriè grauatus, non impeditur, teſte *de Franch. adduct. deciſ. 148.* maximè *num. 7. dec. 487. num. 11. & deciſ. 470. num. 10. de Ponte tract. de poteſt. Proreg. tit. 3. de elect. official. §. 1. n. 51. Maſtrill. dec. 158. num. 2. Imbrian. de repulſ. par. 1. conſid. 2. num. 9. Maſull. ad Capyc. dec. 144. in princ.* necnon *Carau. ritu 258. num. 15.* & in praxi *Danz. adduct. cap. de offic. fiſci à n. 28.* ac idem *Reg. Capyc. Latro dec. 161. lib. 2. num. 3. & 5.* conferuntque, quæ ſcripſit *Auus meus ad Gramm. dec. 35.*

Quinę & ab alijs decretis in criminalibus, & non abſolutorijs, ſcilicet remittendos eſſe, aut debere gaudere indultu, & alijs, quia in illis actibus non vetatur, ſtante diſpoſitione prædicta iuris communis, necnon ſanctione legum Regni priorum *in eod. cap. plerumque*, appellationem ſimpliciter concędente fiſco, non abrogato per ſubſequentes memoratos ritus loquentes à decreto liberatorio, vtique licet appellare, quod optimè declarat *ead. dec. de Franch. 470. n. 11.* quem laudat *Auus meus ad Gram. cit. dec. 14 num. 8.* & latius idem *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 165.* ferè *per tot. & 187. num. 7.* ac *Reg. Sanfel. dec. 4. num. 7. vol. 1.*

Imò, & ab omni decreto etiam condemnante dicatur fiſcus adhæſiſſe ipſo iure appellationi interpoſitæ à parte declarauit *pragm 7. de appellat. Reg. Capyc. Latr. dec. 183. num. 25. lib. 2.* quam propterea ceſſare, ſi parte exiſtente, & nõ appellante ſcripſit *de Frãch.* & pręter neceſſitatẽ, ni fallimur, in poſtremis verbis *mem. dec. 467.* & inſequitur *R. Capyc. Latr. dec. 78. n. 9. lib. 1.* Quod ſi appellaret à minoritate pęnæ, neque eius admitteretur prouocatio, prout deciſum refert *Gramm. in ritu 37. Item ſeruat ipſa Curia nullum denunciatum, fol. 158. àt.*

11 Huius autem Ritus diſpoſitio corrigitur, ex *pragm.* emanata tempore Regis Ferdinandi anno 1481. ſituata *ſub tit. de offic. Indic. ſub num. 7. §. item quoniam*, cõfirmata per Inuictiſſimum Philippum Secundum *in §. 39. §. tambien ordenamos, de offic. magiſtr. Inſtit.* quæ collimat cum iure communi *in l. cum te 1. C. de Aduoc. diuerſ. Indic. Viu. dec. 144. num. 5. Maſtrill. de magiſtr. lib. 5. cap. 8. num. 76. Peregr. add. lib. 7. tit. de Aduoc. fiſcal. num. 8. Reg. Tap. ſup. hoc rit. de iur. Regn. rub. 14. de offic. Aduoc. & procurat. fiſcal.* quas quidem
12 *pragm.* reſtringendas quotiès Aduocatus fiſci propriam filiorum, parentumq;

vel

vel pupilli, cuius eſt tutor, cauſam tueretur, etiam contra fiſcum, ex *tex in l. penul. & fin. ff. de poſtul.* putat *Reg. Tap.* mox *adduct. loco, & Caran.* hoc in *ritu* inſequendo confirmat *Iudex de Angelis in repet. cit. l. cum te in prato ſup. 2. lib. Cod. Alfar. de offic. fiſc Gloſ. 17. num. 6. & 7. Reg. Sanfelic. dec. 343. n. 5. lib. 2.* ſubnectens nonnulla de excuſatione ratione ſanguinis, & coniunctionis. Et lectorem relego ad *Maur. Inn. alleg. 77. num. 10. & Caſſan. in Catal. Glor. mund. par. 7. conſid. 33. verſ. etiam eſt*, materiam huiuſce *rit.* tangentes, necnon *Gayll. lib. 1. obſeruat. pract. obſeru. 88. num. 8.* reſtringentem, quoties à ſuperiore licentiam Aduocatus fiſci obtinuiſſet, vel ab eo compulſus fuiſſet, quique *num. 6.* de conſimili Aduocato Ciuitatis ab ea ſtipendiato idem concludit.

RITVS XIX.

Aduocatus, procuratorque fiſci, ac pauperum nihil recipiant pro tuitione cauſarum.

ITem, quòd procurator, & Auocatus fiſci, nec non procurator, & aduocatus pauperum nihil recipiant pro defenſione cauſarum fiſci, pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum, ipſoſque fiſcum, pupillos, viduas, & miſerabiles perſonas tangentes, ſed pro cauſis huiuſmodi gratis, debeant procurare, & aduocare, ac patrocinari, & proindè ſint contenti gagijs ſuis.

SVMMA RERVM.

1 *Apud Hebreos iudicia in Ciuitatum portis olim exercebantur, & quare. Tebani, Senatores ſuos, hoc eſt clariſſimos Senes pro Tribunali depictos habebant, inter quos Supremus authoritate Iudex oculis obleuatis, ac truncis manibus, videbatur.*

2 *Iudicum, Fiſci, Pauperum Aduocati, & procuratoris conditio ea eſſe debet, vt in pauperes faciliores ſint, & in adiuuando procliuiores.*

Commendatur Iuo ille è foro noſtra eximia vitæ ſanctimonia praditus, qui à iuuando nomen diuinitùs ſibi mutuatus eſt.

3 *Ex ritus verbis, nedùm pauperum patroni, ſed Aduocati, Procuratoreſque fiſcales, pupillorum, viduarum, ac miſerabilium perſonarum cauſas gratis fouere tenentur.*

4 *Iſthac verba ritus (miſerabiles perſonas tangentes). excluderenè videantur pupillos; ac viduas à numero perſonarum miſerabilium.*

Et num eo ipſo, quod viduæ ſint, & pupilli, miſerabiles dicantur perſonæ.

5 *Vt viduæ gaudeant, & pupilli legum prærogatiuis, an ſufficiat, tales eſſe, niſi, & miſerabiles ſint, nempè pauperes, quiduè in terminis huiuſce Ritus.*

Si opponatur contra viduam aliquid, vel quod ſit inhoneſta, vel quod vidua minimè ſit, terminus eſt omninò impertiendus.

Probandi onus incumbit excipienti de aliquo priuilegio, aut de perſonæ qualitate.

6 *Et valeantnè Iudei, eorumque deſcendentes publica ſubire officia.*

7 *Miſerabilium perſonarum, ac pauperum priuilegia remiſſiuè.*

Paupertas peccatorum confert cognitionem, virtutum conſeruationem, cordis quietem, & multa alia.

8 *Pauperes, ac perſonæ miſerabiles Aduocatum habent gratis, ac procuratorem, nedùm huius ritus, & alterius 23. Sanctione, ſed etiam iure communi attento.*

Pluribus fruuntur prærogatiuis, quarum nonnullæ recenſentur.

Potiſſimũ non obſtringuntur facere depoſitum

Digitized by Google

poſitum pro pena nullitatum aduerſus decreta, & Senatus Tribunalium, nec pro pena ſuſpicionum Iudicum, cum declarationibus, praxiſque indicatur.

9 *Quamuis à decreto admittente, vel reÿciente ſuſpicionem nulla competat reclamatio, benè tamen competit à ſanciente non recipi ſuſpicionem, abſq; depoſito ob paupertatem non probatã.*

10 *Aequitati, & charitati maximè conſentaneum eſt pauperibus præcipuo ſtudio patrocinari.*

Et commendatur pietas Petri Philippi Cornei, & Thomæ Mori Angli.

VTinam remoueatur à Reipublicæ
Rectoribus Typus ille perſicus,
mos ille ſuperbiæ aboleatur,
quo, ſi non, vt olim, lege prohibetur, cer-
tè multorum conſuetudine dicam, an
abuſu? ſeruatur, nè licitum ſit indutum
ſacco aulam Regis (nunc dixerim magi-
ſtratus) intrare. Sed ſuæ benignitatis fo-
res recludant pauperibus, vt ſe præ viris
nobilibus, aut diuitibus deſpectui habe-
ri iure conqueri non poſſint. Hanc ſanè
1 ob cauſam olim apud Hæbreos iudicia
in Ciuitatum portis exercebantur, vt ex
multis ſcripturæ locis cognoſci poteſt,
nimirùm, ſi *Diu. Hieronymo* credimus, vt
publicis tenuiorum præſertim hominũ
commods ſeruiretur. Verùm, cum ſol-
uendo non ſint pauperes pro cauſis, nec
earundem expenſis quodammodò ſuffi-
ciant, eò deuentum eſt, vt nec orphanũ
lites diſceptentur, nec pupillorum nego-
tia peragantur, & nemo ſit, qui viduis
aditum in aulas, vel in forum recludat,
aut faciles earundem neceſſitatibus au-
res accomodet; ò tempora, ò mores. Te-
bani, vt teſtatur *Plutarchus*, Senatores
ſuos, hoc eſt, clariſſimos Senes pro tri-
bunali depictos habebant, inter quos
ſupremus authoritate Iudex oculis ob-
uelatis, ac trũcis manibus videbatur, ni-
mirùm, vt oſtenderent, quod nulla ſpe
lucri iudicia ferebantur, cum ad pecu-
niæ receptionem manibus careret Iu-
dex, & oculis. Quod erat eius Reipub.
ſpecimen, quod Ciuium ſolamen, quæ
pauperum ſecuritas, qui incorruptum
Iudicem adibant, nec oculos habentem,
quo tutiores erant ſe iniuriarum intuitu
contemptui nunquam futuros. Ea enim
2 eſſe debet Iudicum, Fiſci, pauperumque
Aduocati, & procuratoris conditio, vt in
huiuſce generis homines faciliores ſint,
& adiuuando procliuiores, (*Bal. conſ. 487. vol. 5.* quem refert *Nouar. de priu. miſerab. perſonar. priuil.* 104. *num. 2.*)
nam ſi optimi, maximique Iudicis Dei
vices gerunt in iure, qui orphanorum
pater, & viduarum Iudex in ſacris literis
appellatur, quidnì eorum cauſis libera-
litatem exerceant, vt Deum imitentur,
cuius prouidentia coruorum pullis, vt-
potè parentibus deſtitutis cęleſtem ro-
rem impertitur, & nutrit. Sancitum fuit
in iure, quod ſi orphanorum tutor malè
rem ageret, vel eorundem cauſas negli-
geret, ad Iudicem ipſum perficere perti-
nebat, ipſi onus imponebatur, & cura,
nec vlla quæſtus cupiditas impellebat;
legite quæſo quinquaginta Sanctorum
Iuriſperitorũ elogia cõtra populare cõ-
mentum, de ſolo Iuone publicata Leodij
anno 1632. quorum meminit *Henricus Engelgraue Societatis Ieſu emblem. 46. in Dominica 18. poſt Pentetoſtem*, ſupra
verba *Ecce quidam de Scribis. Matt. 9.*
in quibus pietatem in pauperes, libera-
litatem in pupillis, ſummamque in vi-
duas miſerationem excipietis, vt imite-
mini Iuonem illum è foro noſtro exi-
mia vitæ ſanctimonia præditum, qui à
iure, hoc eſt à iuuando nomen diuini-
tùs dixerim, mutuatus eſt ante oculos
propono, ex quo amorem in pauperes
tanquam ex fonte hauriamus, vt eius
exemplo ipſorum cauſas nullo pecuniæ
incitamento peragamus, & Elzearij ſan-
ctiſſimi æmulatores citiſſimè lites expe-
diamus.

Ex huius autem ritus verbis, nedùm
3 pauperum patronos, ſed fiſcum, Aduo-
catos, procuratoreſque fiſcales, pupillo-
rum, viduarum, ac miſerabilium perſo-
narum teneri gratis fouere cauſas colli-
gitur. Quæ verò ſint perſonæ miſera-
biles ediſſertant *Menoch. de arbitr. caſ.*

166.

166. Affl. in conſtit. ſtatuimus à verſ. ſeptimo noto ſub num.13. Theſaur.deciſ. 176. Vin.dec.65. Nouar. in prax. elect. fori ſect.1.q.53. *Conſil.*Carlenal.*de Iud. to.1.lib. 1 tit.1.diſp.2.q.6.ſect.7.n.529.*

4 Iſthæc verba in ritu adiecta (*miſerabiles perſonas tangentes*) excludere videntur pupillos, ac viduas à numero miſerabilium perſonarum, cum antea ſpeciatim illarum meminerit Ritus iſte, poſteaque ſubnectat præfata verba, *& miſerabiles perſonas*, quin? & antea ſimilia protulerat, *pupillorum*, ſcilicet, *viduarũ, & miſerabilium perſonarum*; Attamen quia *text.* his etiã vtitur verbis in *l.1. C. quand.Imperat.int.pupill. vel vid. vel miſerab.* dicere poterimus id eſſe, quia eo ipſo quod ſunt viduæ, & pupilli ſunt miſerabiles perſonę, etiã ſi Regina, *de Frãch. dec.*100.*Theſau.dec.*177.& in pupillo diuite loquitur *Menoch. add.caſ.66.nu.* 17. atque ita ſatisfactum etiam apparet argumentationi quorundam ex addu-
5 ctis verbis illius legis ob dictionem, &, requirentium ad effectum, vt viduę gaudeant, & pupilli, non ſufficere viduas, & pupillos eſſe, niſi & miſerabiles ſint, nempè pauperes, ſecus ſi diuites, cum re vera ſatis ſit ex antedictis viduas, ſiuè pupillos eſſe, idque etiam probabo *ſup.rit.* 130. ad finem tamen fruendi *add.leg.* prærogatiuis, non huiuſce Ritus priuilegio, quoad patrocinium gratis præſtandum, nam omninó paupertas concurrere debet, intuitu cuius illud eſt introductum, *de Franch.memor.dec.*100.*nu.*20. inſequitur *Paſchal. de virib. patr. poteſt. p.2.cap.2.num.*98. & peroptimè diſtinguit *Foller.in conſtit.lege præſenti nu.* 20. & hoc ſenſu loquuntur *Carau. hoc in ritu num.* 11. cæterique quos laudat *Conſil. Carlenal. memor. loc. num.*548. vt ipſemet *Conſil. num.* 549. aduertit, *& de Carau.* memor quoque ſunt *Thor. par.1.compend.dec. verbo reſtitutio pag.* 447. nec non *Camill. Borrell. in ſumm. decp.1.tit.56.num.*10. id quod priuilegium, etiam ad viduas luxurioſè viuẽtes, authoritate *de Franch.dec.*233. extendit *Auus meus*, exploſa aliquorum ſententia, in *annot.ad Capyc.dec.* 160.*num.*2. confirmat *Paſchal.add. loco nu.*99. & diſputato articulo poſt *Auum meum*, cæteroſque, tuetur *Conſ.Carlen.indic.loc.n.*550. *cum ſeq.* Quando autẽ opponitur contra viduam aliquid, vel quod eſſet inhoneſta, vel quod vidua minimè exiſteret, impertiri omninò debeat terminus, in facto obtinuiſſe iactat, *Nunt.Tartagl.in prax. ciuil.cap.3.ſub nu.*10, etenim onus probandi incumbit excipienti de aliquo priuilegio, vel de perſonæ qualitate ad euitandas fraudes, *Vrſill.ad Affl.dec.*24. & in allegata perhorreſcentia ita deciſum refert *Cappell.Toloſ.dec.*236.& concludit *de Franch.dec.*257.*num.*6. & in perſonis priuilegiatis ità aſſerentibus, dixit *Muſcatell.in prax.* S. C. *lib.* 1. *par.*2. *Gloſ.competentes nu.*79. de quo *Thor.p. 1.compend. dec. ver. probatio*.

Quid verò deducendum ſit in articulis, & qualiter probandum, vt priuari poſſit vidua legato relicto ſub conditione, ſi caſtè, & honeſtè vixerit, *Marcel. Calà* aduertit *in tract.de mod. artic.*§.2. *Gl. vnic. num.* 573. Viduæ appellatione an veniat virgo diſpungunt *Couarr. pract. quęſt.cap.7. num.*2. *Gayll. pract. obſeru. lib.* 1. *obſeru.* 1. *num.* 41. *Reg.de Marin. lib.1.quotid.reſol. cap.*338. *nu.* 10. *& lib.* 2. *cap.* 243. & nùm patre orbata inter miſerabiles numeretur, & fori electionem habeat, affirmatiuè reſpondent *de Franch. deciſ.*100.*& deciſ.* 499. *Vin. dec.*65. *num.*3. *&* 521. *n.*1. *lib.*4. *Giurb.* latè *deciſ.*82. *Paſchal. mem. loco num.* 94. *Caſtill. dec.* 48. *num.* 11. Sed perdifficilis habita fuit controuerſia in virgine patrem habente, quam extricant *Regens de Marinis add.c.*338. *&* 243. *Franc. Maria Prat. lib.* 1. *diſcep.forenſ. cap.* 13. qui pro virgine veriorem ſuſtinuit opinionem, quæ iuxtà per ipſum exarata ſemel, ac iterùm determinationem recepit, ſed nos alibi. (Deo Dante)

Carau. hunc *ritum* reſtringit in mi-
6 ſerabilibus Iudæis, ſed ad materiam videas *Frazoſ. de regim.Reipub.p.*1. *lib.*1. *diſp.*2. §. 8. lato calamo pertractantem,

an

an poſſint Iudæi, eorumque deſcenden-
tes publica ſubire officia, necnon *Ani-
chin. de prauent. inſtrum. cap. 6. dub.
vnic.* quæſtionem excitantem, ſi valeant
prçuenire aduerſus inſtrumenta, ibi-
demque plura adnotat.

Multa autem miſerabilium perſona-
7 rum, ac pauperum priuilegia enarrant
Doctores, inter quos, integros edide-
re tractatus *Io. Maria Nouar. & Anton.
Leoncill.* pluries in hoc *rit.* à nobis ad-
ducti; multaque paupertatis commoda,
ac incommoda recẽſent *Luc. de Penn. in
l. eos, C. de his qui num. lib. lib. 11. Cotta
memor. paupertas, Tyraq. de nob. cap. 29.
Ricc. collect. dec. 226. par. 1. Medic. in
tract. mors omnia ſolu. p. 1. num. 103.*
referens *Diu. Thom.* verba *cap. 48. ſupra
Iſaiam*, vt paupertas conferat peccato-
rum recognitionem, virtutum conſerua-
tionem, cordis quietem, deſiderij com-
pletionem, ſpiritualium bonorum dul-
cedinem, meritorum exaltationem, &
cæleſtem hereditatem, quæ reſcribit
*Auus meus ad Grammat. deciſ. 85.
num. 12.*

8 Hinc habent Aduocatum, procura-
toremque gratis, nedùm huius *ritus*, &
alterius 23. ſanctione, ſed iure commu-
ni attento, *Gl. in l. 1. §. ait prætor. verſ.
non habebunt, ff. de poſtul. Paſcal. add.
loco num. 88. Ioſeph. Ludou. dec. peruſin.
111. num. 10.* inuehens contra extor-
quentes ſalarium ab eiuſmodi perſonis,
*And. Gaill. pract. obſeru. in 43. obſer.
num. 10.* quin? & acta gratis ſunt facien-
da, *l. nulli, C. de Epiſcop. & Cleric. Capi-
blanc. to. 1. de Baron. prag. 19. poſt n. 29.
& Carau.* clypeo hoc *in ritu in 4. notab.*
fretus, firmat in carceratis pauperibus
*Angel. Scialoya in prax. foriudicat. c. 25.
num. 12.* & ad reſtrictionem *prag. 2. de
expenſ.* miſerabiles perſonas admitti
ad proſequendam appellationem, mini-
mè refectis expenſis primæ inſtantiæ,
ex *Carau. ſub num. 18. verſ. Sextum*,
determinatum recenſet *Nouar. de priu.
miſerabil. perſonar. priuil. 14. num. 4.*
quique ex *eod. Carau. verſ. decimum-
quartum, in priuil. 58. num. 9.* poſt alios
firmat Iudicem debere impertiri offi-
cium ſuum, etiam nõ requiſitum in cau-
ſis talium perſonarum; & fuſiùs nos
memor. rit 23.

Pauper expendens, vel tondens mo-
netam mitiùs mulctatur, & non pena
ordinaria, *Decian. lib. 7. cap. 27. num. 5.
tom. 2. Marſil. conſil. 71. num. 27.* quos
laudat *Danza de pugn. Doct. in tit. de
falſ. monet. t. 1. nu. 51. Nouar. add. tract.
priuil. 57. poſt Carau.* prout excuſatur à
lenocinio, *Foller. in cap. quod fuit leno
vxoris*, & falſi pena proſcripta in *prag.
1. de falſ. Nouar. in d. pragm. in fin. &
priuil. 15. nu. 4. add. tract.*

Valent, omiſſo medio, eligere Iudicem
ſupremum, dummodò competentem,
latè *Muſcatell. in prax. ciuil. lib. 2. par.
1. Gl. in forma nu. 71. Theſaur. dec. 177.
num. 10. Viſconti ad Franch. dec. 192.
Caranit. num. 20.* memor, & conuenire
eorum debitores vbique *Iodoc. in prax.
ciuil. c. 53. nu. 18. Marcell. Calà de mod.
artic. §. 1. gl. 1. nu. 85.* legata ipſis relicta
ad piam cauſam cenſentur *Tiraq. in
præfat. tract. de priuil. piæ cauſæ*. Clerici.
& Religioſi valent pro illis poſtulare,
*Iodoc in prax. ciuil. cap. 96. nu. 10. Sayr.
clau. Reg. lib. 12. cap. 22. num. 5. Leo dec.
Valent. 107. lib. 2. Nouar. priu. 88. n. 10.*
etiam contra propriam Eccleſiam *An-
ton. Leoncill. de priuil. pauper. p. 2. priuil.
6. num. 3. & priuil. 7.* pro quibus, &
vaſſallo contra dominum patrocinari li-
cet *Ricc. collect. dec. 2227. verſ. & ma-
ximè, Mari ad Grammat. deciſ. 80.
num. 3.* idem *Nouar. priuileg. 158.
num. 9.*

Non obſtringuntur facere depoſitum
9 pro pœna nullitatum aduerſus decreta,
& ſententias Tribunalium collegiatorũ,
iuxtà *prag. 5. §. 3. de off. S.C. & 4. § 16.
de dilat.* nec pro pena ſuſpicionum Iudi-
cum contenta in *pragm. ſub tit. de ſuſp.
official.* & hoc, ſi impertito termino sũ-
mario, fuerit probata paupertas, præuio
Proregis, eiuſque Collateralis Conſilij
reſcripto, remiſſo Tribunali, in quo ver-
titur lis, quod conſtito de paupertate
ſeruatis ſeruandis iuſtitiam faciat, vt in

dies

Digitized by Google

dies vſus inualuit, illaque non probata prouidetur, quod faciat depoſitum pro pęna, quoque non facto, quod reijciantur nullitates, & aliquãdo terminus ad illam probandum impertitus prorogari ſolet, haud obſtante illius lapſu, vt ſeruauit S. C. in cauſa ſuſpicionis propoſitæ à Damiano Ferrigni in perſonam D. Conſil. D. Franciſci Sauij, referente *Dom. Reg. tunc Conſil. Franciſco Antonio Muſettula*, ſub die 1. Iunij 1635. & aliàs referente *Dom. Conſil. Marcello Marciano*, ſub die 12. Iulij 1636. ſuper ſuſpicione deducta ab Antonio Pontecoruo, in perſonam præfati D. Franciſci Antonij Muſettula, penès de Mercati Sec. & pertractant *Gizzar. dec. 84. Danz. de pugn. DD. tit. de contumac. c. 3. n. 3. Nouar. forenſ. q. 59. p. 2. & add. tract. de priuil. miſerab. priu. 133. Thor. in ſuppl. cõp. deciſ. verb. pauper allegans, & p. 3. ſect. 2. eod. verb. pauper, Frãc. Mar. Prat. pract. obſeru. centur. 1. obſeru. 56. à nu* 4. dicens non eſſe imperticndum terminum memoratum, quando ex inuentario in actis, edito liquet Iudici paupertate non laborare nullitates proponentem, & ita reſolutum indicat; ſic exiſtente illo notoriè diuite, non aliter terminus conceditur, ſed decretum interponitur, quod, ex quo notoriè eſt diues, ſuſpicio non admittatur abſque depoſito, vt deciſum fuit in S. C. in cauſa Clerici Franciſci Cimini ſuſpectum allegantis D. Conſil. Didacum Varela, ſub die 10. Maij 1635. relatore *D. Conſil. Thoma de Franchis*, proùt ſtante notoria paupertate, abſque termino, fuit prouiſum per Collaterale ſuſpicionum capita, abſque depoſito recipi, deducta à D. Lucretia Carrafa in perſonam D. Conſil. Andreæ de Ianuario ſub die 17. Nouembris 1632. penès Tagliauia, & referente *Dom. Conſil Carleual.* confirmatum à S. C. ſub die 24. eiuſdem menſis Nouembris, penès eundem Secret. S.C.

Verùm in ſuſpicione allegata per Iaymen Segarra, y Prato, in perſonam D. Præſidis S.C. D. Bernardi Zufiæ tunc Conſiliarij, cum fuiſſet prouiſum fieri depoſitum, haud obſtante inopia allegata, & non probata, obtulit ipſe Segarra omnia eius bona S.C. & illius decreto ſub die 13. Februarij 1629. fuit prouiſum, quod ſtãte retroſcripta oblatione ſequeſtrentur bona, etiam quoad prætenſiones ipſius Iaymi ſuper hęreditate quondam Iaymi Prati, pro ſatisfacienda pęna in *Reg. Pragm.* contenta, & procedatur ad ea, quæ incumbunt circa ſuſpicionem propoſitam, referente *Dom. Conſil. Scipione Theodoro*, ſub die 13. Februarij 1629. penès Magnificum Secretarium. Et quamuis à decreto admittente, vel reijciente ſuſpicionem non competat reclamatio, aliudque remedium vigore *pragm.* tamen à ſanciente, non recipi ſuſpicionem, abſque depoſito ob paupertatem non probatam reclamatio conceditur, proùt fuit admiſſa à *Præſide Vrſino*, ſub die 29. Ianuarij 1629. vt ex dictis actis ſuſpicionis, & in cauſa ſuſpicionis allegatæ à Clerico Antonio Manſo in perſonam Conſil. D. Franciſci Salgado, qui fuit excluſus pro paupertate ad proponendum abſq; depoſito, obtinuit verbum fieri loco reclamationis, & ſub die 29. Ian. 1630. referente *Dom. Bernardo Zufia*, fuit declaratum per S. C. benè fuiſſe prouiſum, & in cauſa ſuſpicionis propoſitæ in perſonam Franciſci Antonij Muſettulæ pro parte filiorum, & hæredum Stephani Cacacij pupillorum fuit obtentum fieri verbum ad finem videndi, & per Sac. Conſ. ſub die 6. menſis Maij 1638. fuit prouiſum non eſſe deferendum, penès Secretarium de Mercati.

10 Maximè verò æquitati, nedùm charitati conſentaneum eſt, paupertatis rationem habere in iure dicendo, ac pauperibus ipſis præcipuo ſtudio patrocinari: fecerunt hoc plures, iique ſanctiſſimi, ac ſapientiſſimi viri; vt ſuperius à nobis exemplis demonſtratum eſt. quibus addi poteſt Petrus Philippus Corneus Peruſinus, qui non modo doctrina, ſed pecunia miſerorum cauſas aduerſus potentiores tuebatur. & Thomas Morus Anglus, qui teſte *Eraſmo* in eius vi-

Z ta,

ta, pecuniam ſibi ex iuris præſcripto debitam, pauperibus potiſſimum remittebat. Vtinam horum exempla noſtræ ætatis Iureperiti ſectarentur: vel ſaltem Raphaelis Fulgoſij præcipui Iureconſulti factum non dedignarentur imitari, qui, cum iuuenis eſſet, partem litis euictæ ſalarij nomine acceperat; cæterum ætate maturior, cum in *l. ſumptus, ff. de pactis.* incidiſſet; quo loco diſertè pacta iſta prohibentur, quæcunq; acceperat, cum fęnore pauperibus reſtituit.

RITVS XX.

ITem, quòd procurator Curię poſſit cauſam vſurarum proſequi, & ad proſecutionem publicationis bonorum, ſecundum formam conſtit. nullo alio crimine in iudicio pręcedente.

SVMMA RERVM.

1 *Vſurariorum fraus, ac improbitas pernicioſiſſimum, & ſummum malum eſt Reipub.*

Veneno ſimilis, aut peſti eſt vſura.

Nulla eſt Reipub. firmitas, vbi populus vſuris opprimitur.

2 *Principes Aerario non conſulunt, qui fæneratores ſpolijs enutriri ſinunt.*

Agis Dux Athenienſis omnes vſurariorum tabulas combuſſit, Galliaq; olim Iudæos vſuram exercentes è Regni finibus exterminauit.

Cato quoque omnes è Sardinia expulit vſurarios.

3 *Inter raptores, & fures vſurarij connumerantur, ac ſcorpioni, & aſpidis morſui æquiparantur.*

4 *Vſura omni iure prohibetur.*

5 *Iure Canonico octo pęnæ contra vſurarios ſunt indictæ, totidemque de Iure Ciuili.*

Et quæ nam præceteris in Regno.

Ex Platone vſurarij ſunt multandi, vt ſortem ſimul, & vſuras amittant.

6 *Pendente vſurarum cauſa licito Iure proceditur ad ſequeſtrum, & bonorum mobilium annotationem.*

Et quid in Neapolitanis, & Neapolitana extero nupta.

7 *Deſiſtentibus accuſatoribus in hoc vſurarum crimine, poteſt fiſcus captam inquiſitionem proſequi, ſiuè ante, ſiuè poſt litem conteſtatam, deſiſtant.*

De iure Ciuili in delictis, in quibus imponenda venit pęna publicationis bonorum, tranſactio permiſſa eſt, nec Iudex amplius poterit procedere, ſi pars receſſerit.

Et an de Iure Regni, mortuo accuſatore, liceat fiſco Iudicium proſequi, accuſatoque defuncto duret contra hæredes, quoad perſequutionem bonorum.

9 *In vſurario crimine, quamuis publico, procurator admittitur, ſi ſpeciale habet mandatum.*

10 *Vſura an dicatur, ſi pendente dilatione data in mutuo, de intereſſe fiat fędus.*

Illudque certum, & vniforme à principio ſit ſtatutum.

Intereſſe ex duplici cauſa euenit, ex dãno ſcilicet emergenti, & lucro ceſſante.

Nauigantes, ſi eorum culpa damnum præbent in retibus piſcatorum tenſis, ad ipſius refectionem tenẽtur, non tamen ad piſcium æſtimationem.

Lucrum certitudinariè eſt probandum, & actu proximum, non per poſſibile, & communiter accidentia.

Noſtris calamitoſis temporibus incertũ eſt lucrum, & nil tutum.

Ex lucro annuorum introituum onus deduci debet, quod eſt amiſſio capitalis, & pactum de redimendo ad libitum venditoris.

Et nùm dicta facultas redimendi ſit æſtimanda ad rationem duorum pro centenario.

In magnis Ciuitatibus inter negotiatores taxatur intereſſe tantum ad rationem ſex pro centenario.

Contractus, licet à principio non ſit fęne-

neratiuus, ſi tamen ex mora exceſſiuũ intereſſe conueniatur, fęnore polluitur.

11 *Contractus fęnerariam continens prauitatem, an in totum corruat, vel ſublato pacto ad æquitatem reducatur?*

12 *Redditus ſuperfluè percepti, an ſortem extinguãt principalẽ, latè inquiritur.*

Bonatenentia ſoluta à venditore annui introitus, an extinguat capitale.

Et nùm validum ſit pactũ, quod bonatenẽtia à venditore annuorum introituum ſoluatur.

13 *Contractus venditionis annuorum introituum, puta centũ pro capitali pretio ducatorum mille, an iure ſubſiſtat, ſi in illorum vicem fuerit aſſignata, ſeù locata res emptori, ex qua fructus percipiuntur, ſummam prædictam ducatorum centum traſcendentes.*

Locatio iuſta mercede facta, ſi tamen ex cauſa mutui exorta ſit, fęneratitia nuncupatur.

Incertitudo, & dubius euentus omnem vſuram excludit, contractumque admittit.

14 *Cenſus nùm conſtitui poſſit ex ſola debitoris cõfeſſione, capitale ſcilicet pretium priùs fuiſſe à creditore mutuatum, vel alia iuſta cauſa debitum?*

Contractus cenſualis perfici non poteſt, niſi præſenti, & numerata pecunia.

In contractu cenſuali ſufficit, ſi loco pecuniæ numeratæ detur cedula bancaria.

15 *Contractus cenſualis, nùm conſtitui poſſit ex pretio bonorum mobilium?*

16 *Frumentum vetus ſi mutuetur, vt nouũ reddatur, an ſit vſura.*

Et an cenſus conſtitui poſſit in frumẽto, ſicut in pecunia.

17 *Vendito cenſu annualis penſionis in frumento, ſi poſt contractum, frumenti valor nimis augeatur, an pretium cenſus debeat ad æquitatem redigi.*

18 *Nonnulla in vſuræ deteſtationem adducuntur.*

PErnicioſiſſimum ſanè malum, ac
1 Reipublicæ ſummum eſt vſura-
riorum fraus, atque improbitas,
quæ liberrimè ſub nomine lucri ceſſantis, damni emergentis, & colly biſtices pallio graſſatur; Veneno ſimilem, vel peſti diuerim vſuram, quæ cum in Ciuitates illabitur, quis eſt, qui exciſionem, inflammationem, euerſionem, depopulationem, euaſtitatem tectis omnibus, atque agris inferri dubitet? quæ enim eſt Reipublicæ firmitas, vbi populus vſuris opprimitur? quæ ſunt vrbium diuitiæ, vbi fæneratores dolo, fraudeque ciues exhauriunt? quæ publica vtilitas, vbi fures aluntur, qui inhoneſta hac negotiatione ſubditis fortunas extorquent;
non conſulunt ærario Principes, qui ra-
2 paces hos, veluti vultures, ciuium ſpo-
lijs enutriri ſinunt; veriſſimum namque eſt, quod monet *Gregor. Tholoſanus*, ita diuitum in miſericordiam ſæuire, fænus fænori, & lucrum lucro inijci, vt ſi ex arbitrio fęneratorum res ageretur breui futurum ſit, vt omnes facultates, patrimonia, atque ipſę perſonę in ditionem ipſorum deueniant. Quæ fænerationis incommoda cum nouiſſent prudentes viri, quàm maximè in vſurarios animaduerterunt. Tabulas eorum omnes combuſſit Agis Dux Athenienſis. Seuerior fuit Gallia, quæ olim Iudæos illicitam hanc negotiationem exercentes Regni finibus exterminauit, & fæneratorum immanium furaces dexteras detruncauit. Cato omnes vſurarios Sardinia expulit. Eorum enim conditio non melior eſſe debet, quam furis manifeſti; eadem eſt iniuria, niſi quod hæc ſpeciem iuris induit; & Romani eos grauius, quam fures, puniebant; nam hunc in duplum, illum in quadruplum
3 condemnabant. Inter raptores, & fu-
res illos connumerat noſter *Affl. in cõſt. Regni vſurariorum*, latrones legales prædicentes quid intendunt rapere, præconizat, *Salic. in auth. adhæc Cod. de vſur. Moſcatel. in prax. crim. de priuil. & pęn. vſur. num.* 4. Scorpioni, & aſpidis morſui æquiparat, *Bal. conſ.* 449.

laudatus à *Iodocho Damhouder. Enchiridion parium, aut ſimilium, verbo vſurarius,* quique perutilia in foro quoque poli adnectit. Propterea fraudulenta
4 hæc congerendæ pecuniæ cupiditas ſacris in paginis, ciuilibus, & naturalibus legibus prohibetur, quas cumulant *P. Salas in tract. de vſur. dub. 3. Peguer. deciſ. crim. 30. n. 7. Ambroſ. de Vign. tract. de vſur. num. 28. Affl. dec. 22. num. 4. Claud. Tut. alleg. 49. n. 2. Gayll. pract. obſeru. lib. 2. obſer. 5. num. 5. Carol. Molinæus tract. commerc. & vſurar.* latè quid ſit vſura definit, eandem diuidit, & naturam ipſius per comparationes ad beluam argentiparam, ad morſum aſpidis, ad ignem, & ad latronem legalem explicat, quomodo iure, tùm humano, tùm diuino ſit prohibita oſtendit, quantumque diſpendium in Rempublicam afferat miro ordine, multiſque documentis demonſtrat, necnon aduertit *Honorat. Leotard. de vſur. quæſt. 98. n. 19.* & admonet *Adam. Contenz è Societate Ieſu lib. 8. politic. cap. 17.*

5 Octo autem pœnas contrà vſurarios indictas de Iure Canonico, aliaſque itidem octo de iure ciuili enarrat idem *Leotard. quæſt. 100. ex num. 29. Monac. ad Minad. dec. 39. num. 5. Auus meus ad Capyc. dec. 49. num. 1.*

Et præceteris in Regno eſt pœna publicationis omnium bonorum indicta ex *conſt. vſurariorum ſub tit. de vſurar. puniend.* quæ concinit huic ritui, & confirmatur *pragm. 1. 2. et 3. ſub tit. de vſur.* & optima quidem ratione, nam fœneratores magis, magiſque terrentur bonorum periclitatione, quàm pœnis criminalibus, quæ ob multa requiſita, ac raras querelas difficulter irrogantur. Vnde *Carau.* hoc *in ritu nu. 2.* aduertit nulla alia meliori pœna coerceri potuiſſe, & ipſo laudato reſcribit *Monac. ad Minad. add. dec. 39. ſub num. 5.* necnon *Muſcatel. in prax. crim. mem. tit. de priuil. & pœn. vſur. num. 30.* & ante ipſos *Marāt. 6. p. verb. Inquiſitio n. 116.* cuius meminit *Auus meus ad Capyc. cit. dec. 49. num. 1.* & nouiter *Franc. Maria Prato reſponſ. crim. 8. num. 16.* & *Plato* ille diuinus *Philoſophus in lib. 5. de legibus,* cenſet illos ita eſſe multandos, vt ſortem, & vſuras amittant, quod pariter olim Romæ conſultum erat per *legem Gabiniam*, quando quis vltra permiſſum, fœneraſſet, teſte *Roſin. antiquit. Roman. lib. c. 20.* quod ſi hoc apud Ethnicos, quanto iuſtius apud Chriſtianos eſt ſeruandum, qui euangelica luce eorum nequitiã clarius proſpiciunt, proùt pluribus in locis prouidi Principes peculiaribus conſtitutionibus decreuere, & de Theodorici ſimili edicto meminit *Caſſiador.* Henrici IV. Gallorum Regis, Pari. Conſtit. refert *Filibert. de legib. abrog. lib. 6. quæſt. 60.* & tale inter milites Hieroſolymitanos viget, inſtitutum, regiſtratum *in lib. inſtit. tit. 16. cap. 4.*

6 Hinc pendente vſurarum cauſa, licito iure procedere Curiam ad ſequeſtrum, & annotationem bonorum mobilium, nè fiſco fraus fiat, multorum authoritate fretus infert *Carau. num. 3.* & inſequitur *Monac. ad Minad. dec. mem. 39. num. 5. in fin. & Muſcatell. num. 32.* præuio inuentario, de quo *Clar. lib. 5. §. fin. q. 44. ſub n. 2. & Carrab. in tract. præem. M.C.V. ſub num. 106. in annot.* quod *Carau* effatum reſtringit *Pratus* mox *add. loco,* in Neapolitanis, quorum bona haud publicantur ex peculiari priuilegio, niſi dumtaxàt in crimine Læſæ Maieſtatis, tùm diuinæ, tùm humanæ, quodque eſſe in viridi obſeruantia autumat, ex *Affl. in conſtit. Regni adulterinam 2. notab. de Franch. deciſ. 102. in princ.* & magis in terminis *dec. 213.* extendente etiam ad Neapolitanam extero nuptam.

7 Quod autem deſiſtentibus accuſatoribus, qui ad agendum ordinariè fuiſſent admiſſi, ſuam, ſuorumque iniuriam proſequentes, valeat fiſcus, potiſſimùm in hoc crimine vſurarum, cæptam inquiſitionem proſequi, ſiuè ante, ſiuè poſt litis conteſtationem, omnium conſenſu, & authoritate S.C. definiuit apud *Minad. dec. 39.* quem laudat *Reg. Rouit. in pragm. 1. de vſur. num. 28. Borrell.*

conſil.

conſil. 12. *num.* 5. necnon *de Franchis dec.*552. *Muſcatel.in indic. rub.de priu. & pæn. vſur. num.* 6. *Peguera dec.* 35. *Thor.p.*1.*compend. deciſ. verbo fiſco inſtante*, *Carau.* adducens reſcribentem *nu.*12. decretum S. C. penès Antonellum Falangonum tunc Secretariũ, cuius determinationis memores ſunt *Luc. Foller.in prag.fin. de compoſit. nu.*103. *in fin. Petr.Foller.in fragm.prax.crim. tit.de vſur. num.*55. *in fin.Muſcatel.& Borrel.adduct.loc.* necnon *Epiſcop.Ricc. collect.* 1813.*p.*5.*Thor.indic. p.*1.*compend.verbo fiſcus an poſſit*,necnon *verbo fiſcus an accuſatore*; Et quidem niſi ritus ita ſtatuiſſet, illiuſque intuitu millies deciſum fuiſſet, certè non vtique licuiſſet ob regulam illam iuris ciuilis,
8 in delictis, in quibus venit imponenda pęna publicationis bonorum (ſicuti in Regno pro vſura) quia permiſſa eſt trãſactio;Iudex nequit amplius procedere, ſi pars receſſerit,ad *tex.in l. tranſigere*, *C. de tranſact.* vbi notant etiam *Doctores*, tametſi Iuris Canonici ſanctione perſpecta id paſſim fiſco liceret, ex *cap.* 2.*de Colluſ. detegen.* niſi ex charitate, non pręmio illorum fuerit concordia comparata, dicitur *cap.* 1. illuſmet *Rub.* Imò, & ipſo accuſatore mortuo de Iure Regni fiſco proſequi licebit, ipſoque accuſato defuncto, iudicium durabit quoad perſecutionem bonorum contra hęredes,aduertit *Muſcatel.add.loco n.*11. quique *Afflictũ* tuetur ab impugnatione *Carau.* hoc *ritu num.*11. *&* 12.

9 In hoc vſurario crimine, etſi publico, admitti procuratorẽ, dummodò ille ſpeciale habeat mandatum,*Carau.* aſſeuerat *num.* 8. *&* 9. quem inſequitur *Muſcatel.cit. nu.*12. cò nixi principio,quod quando ex delicto pęna venit imponenda pecuniaria, procurator admittatur, quod amplectuntur *Guazzin. ad defenſam reorum defenſ.* 12.*cap.*1.*poſt nu.*51.*Clar.pract. crim.§.fin.q.*32.*verſ. cęterum,de Angel.ad Foller.rub.audiantur excuſatores num.*1. *verſ. duodecima declaratio*,etiam ſi pęna priuationis omnium bonorum infligatur, & præter illam, infamiæ quoque minetur, aduertit *Boſſ.pract. crim. tit.an in criminalibus Iudic. num.* 4. & collimant exarata per *Theſaur.dec.* 265. *num.*8. inſequiturq; in terminis vſurariæ prauitatis,ex *Caran. Angel. Scialoya in prax. foriudic. cap.*8. *nu.* 41. lateq; *Franc.Mar.Prat. pract. obſeru.cent.*1.*obſeru.* 30. nos autem hoc plenius extricamus *rit.*196.

10 Pulchra fuit indagatio in materia fœnoris, an dicatur vſura,quando pendente dilatione data in mutuo, de intereſſe paciſcitur;Et certum,vniformeque interuſurium à principio ſtatutum in contractu mutui cohoneſtari, ac ſuſtineri ſub nomine intereſſe falsò exiſtimant nonnulli,nihil enim tàm repugnat ipſius intereſſe naturæ,quàm deſignatio certæ, ac continuæ præſtationis, nam ſi definitur, quod eſt acceſſio ſortis ratione eius, quod amiſimus, vel lucrari non potuimus aduerſarij culpa,quomodo id certè ſtatui poteſt, ſi incertus eſt exitus? pendet iſtud ex circumſtantijs rerum, temporum, ac perſonarum, quæ variæ ſunt, itaùt modò plus, modo minus, modo nihil interſit. Quarè concluditur id,quod intereſt certis finibus concludi, ac definiri non poſſe, ſed pro varietate factorum variè exiſtimandum, ad *tex.in l.* 1. *C.de ſent.quæ pro ea, quod intereſt*, vt propterea probatio omninò requiratur, per quam reddatur certum, quod interſit, & quantum interſit. Hoc namque intereſſe ex duplici cauſa euenit ex damno, ſcilicet emergenti, & lucro ceſſante. Etſi ex primo capite oriatur indubitati eſt,quin omninò damnum ſpecificè ſit aperiendum, vt illius refectio conſequatur, teſte *Menoch.*alijs laudatis *de arbitr. lib.*2.*caſ.* 119.*num* 16. Si verò ex ſecundo capite prouenit,tunc lucrum prouenturum ſpecificè, & certitudinariè eſt probandum actu proximum, non per poſſibile, vel ſolitum, vt aduertit *Paul.de Caſtro in l.*3.*§.fin.n.*3. *ff. de eo quod cert. loc.* quem pluries ſequuta fuit Rota Romana apud *Put. dec.* 214.*lib.*1. *Seraphin. dec.*88. *num.*3. *& dec.*1246. *in fin. Moedan.dec* 207.ample-

Digitized by Google

plectuntur *Lupus in l.curabit num.*116. *C. de action. empt. Peguer.dec.*33.*num.* 11.*Chriſtoph. Mart. dec.* 14.*n.*12.*Praſ. Merlin. controuer.forenſ.lib.* 1. *cap.*75. *num.*17. id quod deducitur ex peregrino *textu in l.quemadmodum* 29. §.*labeo,ff. ad l.Aquiliam*, vbi ſi nauigantes eorum culpa damnum præbent in teſis retibus piſcatorum, tenentur ad ipſius damni refectionem, non tamen ad præſtandam extimationem piſcium, qui nondum capti erant, & ſub incertò manebat,an capiendi forent,& tamen adeò proximum eſt ex communiter accidentibus, vt ex iactu retis piſces capiantur, vt iactus extimationem recipiat, ad *tex. in l.ſi iactum,ff.de action.emp.* Tantùm igitur abeſt, vt quis teneatur ad refectionem ipſius lucri, quod anceps eſt, an peruenire poſſit, tametſi potentia proximum ſit,& iuxta hæc S.C. iudicauit penès *Affl. dec.* 20. in intereſſe pretij non ſoluti tempore conuento,& licet ibi per venditorem fuerit deductum ſolitum ex pecunia lucrum conſequi, tamen ſupremus ille Regni Areopagus minimè debitorem multauit ad commune intereſſe reſpectu pretij,ſed ſolum ad intereſſe reſpectu fructuum rei venditæ,&.tutatur *Anell.de Amat.conſ.*58. *n* 25. *& conſ.* 65.*n.*7. quodq; explanat *P.Merlin.lib.*2.*controu.forenſ.cap.* 50.

Hocque quippè eò fortiùs procedere in foro poli, in quo partium aſſertio nullius eſt roboris, lucrum remotum exigere eſt vſura, ſed certum, indiuiduale, proximum, & paratum exquiritur ex *Diu.Th.*2.2.*q.*78.*ar.*2.*verſic. ad primum,* autumant *Nauar. de reſtit.lib.*3.*cap.*21. *nu.*301. *Bagnes q.* 78. *vol.*7.*verſ.*7. *concluſio, Lexius de iuſtit. & iure lib.*2.*cap.*20. *dubit.* 11,*nu.* 82.

Si igitur lucrū certitudinariè eſt probandum, & actu proximum, non per poſſibile, & communiter accidentia,ſequitur, quod definitè de eo ſtatuere à principio eſſet futura diuinare, & id taxare iuxtà rationem quantitatis mutuatæ, ſecluſa probatione, nihil differret ab vſura,niſi nomine,vt proptereà inreſtragabile reddatur *DD.* placitum mutui contractum, in quo de certò,continuoque intereſſe ſit pactum, eſſe feneratitium,haud obſtante emptionum ſrequētia, quæ in magnis ciuitatibus quotidie paratæ eſſe ſolent, vt firmat eruditiſſimus *Theologus*,& I.C.inſignis *Conſil.D.Thomas Carleual.* 2. *tom.de Iudic. lib.*1. *tit.* 3.*diſp.*8.*ſect.*6.*num.*79. quinquaginta nouem legum coriphæos ſubnectens, quibus, & nos adnectimus *Craſſ. dec.*1. *de vſur.Camill. de Medic. conſ.*27.*num.* 29. *&* 30. *Giouang. conſil.* 46. *num.* 8. *Ciarlin.cap.*29. *num.* 30. *lib.*1. *controu. & lib.*2. *cap.*157. *Cyriac.lib.* 3. *controu. cap.*549. *num.*37.*&* 38.*Mart.vot.*163. *num.* 1. *Gratian. lib.* 1.*diſcept. cap.* 67. *num.* 24. ſermocinantes,etiam data frequentia emptionum, hocque ſtrictiùs habere locum debet hiſce noſtris calamitoſis temporibus, in quibus nil tutum, & incertum eſt lucrum, quoniam ſi paratæ emptiones ſumanrur pro mercatura mercium,quæ continuò venduntur,& emuntur, & in illis nullum aſſignari poteſt lucrum ſolitum, quia nedum perrariè illud fit,ſed aliquando etiam amittitur capitale in totum, vel in partem, potiſſimum, quod hæc in huiuſmodi induſtriæ profeſſoribus duntaxàt conſiderari poſſunt, non communitèr. Si verò emptiones capiantur pro annuis introitibus, qui emuntur, & ex iſtis, vt experientia docet ad ſummum percipitur aliquid minimum, nam ſi dictę emptiones ſunt cum Regia Curia, vel cum Ciuitate ſuper arrendamentis poſt abdicationem alagiorum prouentus non aſcendit ad duos pro centenario,addito periculo retentionis alicuius partis, vt ſæpiſſimè euenit, & fiſcalia omninò ſunt inexigibilia.Si cum Bancis, & hæc non ſunt adeò promptæ, vt paratæ dicantur, nam non eſt poſſibile aſſequi,niſi aliquo ſtudio, vel gratioſitate, & non deſtinantur magis, quàm quatuor pro centenario.Si verò illę fiant cum particularibus, vt plurimum ſunt litibus inuolutæ, & in dies accidunt decoctiones illorum, qui ditiores ex communi opinione exiſti-

ma-

mabantur, & ſæpiùs non excedunt ſex pro centenario, & quamuis Pontificis diplomatis vigore admittantur emptiones vſque ad decem, tamen nunquam ad hanc rationem peruenire inueniuntur, niſi ab his, qui cum decoctis pertractando, de ſorte etiam ſortiri intendunt.

Addimus nō ideò, quod eſſent parati annui introitus ad ſeptem, vel octo pro centenario, admiſſa laxiori exiſtimatione, tot idem in mutuo ratione intereſſe percipi poſſe, cum ex prædicto lucro annuorum introituum onus deduci debeat, quod eſt amiſſio capitalis, & pactum de redimendo ad libitum venditoris, illudque adeò eſt æſtimabile, vt conuentio reducens neceſſitatem cenſus ad libitum creditoris redimendi, ſęneratitium contractum reddat, vt multis *DD.* & Rotæ deciſionibus fretus inſinuat *P. Duard. tract. de cenſib. par. 1. in extrauag. Pij V. quaſt. 3. num. 53. & dec.* 143. *num. 2. to. 2. & Card. Mantica de tacit. lib. 4. tit. 31. num. 69.* adeò vt dicta facultas ſit extimāda ad rationē duorum pro centenario, monet idem *Carleual. add. ſect. 6. num.* 104. Atque ex his deflectimus, vt Doctorum contrariā aleam ſuſtinentium ex frequentia emptionum, potiſſimum in Regno, qui ſunt *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 4. §. 5. num. 77. Conſ. Thead. alleg. 40. num. 30. Conſ. Marcell. Marcian. conſ. 50. n. 4. lib. 1. P. Merlin. add. cap. 50. cent. 2. controu. forenſ. num. 27. Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. num. 1756.* admittamus, quatenus intereſſe conuentum intra eius quantitatis confinia conſiſtat, quæ veriſimiliter mutuanti intereſſe poterit, ſi pecuniam ille retineret, vel in ſolito negotiari, *Menoch. lib. 2. de arbitr. caſ. 119. num. 3.* ſecus ſi ſolitum, & frequens lucrum excedat, nam tunc non data alia probatione, vſuram continere affirmamus. Hinc legimus in magnis Ciuitatibus inter negotiatores taxari intereſſe tantùm ad ſex pro centenario, ita in Patauio *Peregr.* teſtatur *dec. 83. nu. 12. in Taurin. Fab. lib. 4. C. tit. de vſur. defin.* 2. Romæ, *Stephan. Gratian. diſcep. forenſ. lib. 2. cap.* 387. & in terris Imperij tradit *Caniſius de vſur. cap. 9. obſeruat. conſtit. Imperat. Rodulfi II.* cum qualitatibus relatis à *Leotard. de vſur. quaſt. 3. num. 28.*

Quod ſi mutui contractus à principio non ſit ſęneratitius, cum nihil vltrà ſortem fuerit ſtipulatum, ſi poſteà ex mora exceſſiuum intereſſe conueniatur, vel exigatur, ſęnore polluitur, vt *DD.* relatis indicat *Leotard. q. 4. num. 16. & q. 8. num.* 4. itaque habendum eſt, ac ſi à principio in ipſo contractu de vſuris fuiſſet initum fædus, cum actus, qui pendet à voluntate libera, dicatur quotidie eſſe in fieri, non ſolum in illo inſtanti temporis, quo ordinatur, ſed etiam, & poſtea, quia, ſicut cauſa, quæ eſt in primo fieri, antequam abſoluatur in ſcriptis dependet à partibus, ita, & poſteà, vt in ſimili arguit *Bal. in l. petens 27. n. 49. in fin. C. de pact.* & contractus, etſi à principio perfectus, ex poſt facto nouā recipit formam ex noui pacti cohærentia, *Salgad. in laberynt. credit. par. 1. cap. 36. num.* 43. Pactum an ſubſiſtat, quod ſuper liquidatione fructuum, damni, & intereſſe partis iuramento ſtetur, explanant *Ant. Gabriel. commun. opin. lib. 3. tit. de teſtib. concl. 1. n. 31. Viu. lib. 1. commun. opin. 423. opin. limit. 3. Couar. lib. 2. var. cap. 13. num. 1. Hermoſil. in add. ad ll. Hiſpan. Gloſ. 4. l. 10. tit. 1. p. 5. tom. 1. à num. 425. pag. 143.* integerrimus, ac peritiſſimus *Dom. Conſil. Hodiern. in repet. l. hac edictali q. 32. Cod. de ſecund. nupt.*

An autem contractus fænerariam
11 prauitatem continēs in totum corruat, vel ſublato pacto ad æquitatem reducatur, inquirunt noſtrates, & diſtinctionis fędere hanc *DD.* antimoniam conciliant, nam in venditione annuorum introituum, qui eſt contractus de per ſe à iure permiſſus, pactum excedens ſummam à Bulla taxatum; vel ratione maioris quantitatis annui interuſurij, ſiuè anticipatæ ſolutionis, vel ratione iniuncti oneris venditori, quod ad emptorem ſpectaret, tantum vitiatur, firmo in reliquo remanente contractu, tradunt *de Graſſis except. 28. num. 62. tract. de ex-*

cept.

cept. alijque quos laudat, & inſequitur *Reg. Capyc. Latro dec.* 116. *num.* 22. *lib.* 1. *Præſ. Merlin. lib.* 1. *controu. cap.* 96. *num.* 17. *Auus meus ad Capyc. deciſ.* 49. *num.* 3. *in nou.* ex *tex. in l. placuit* 29. *in l. pecunia, & l. vſuras* 20. *ff. de vſur. & in l ſi vt allegas*, C. *eod & in l. ſi pro mutua, C. ſi cert. petatur*, & me patrocinante deciſum fuit per S.C. in cauſa creditorum Ill. Martij de Vgno Marchionis Turricellæ, ſub die 4. Martij 1653. in Banca Litti, referente *D. Thoma de Aquino tunc Regio Conſiliario, deindè Emeritiſſimo Regente*. Idque potius ex ſumma æquitate, quam iuris rigore admittit *Reg. Conſtant. in l.* 1. *&* 2. *num.* 37. *C. de fiſcal. vſur. lib.* 10. *& P. Duard. de cenſib.* §. 2. *q.* 21. *num.* 54. *& q.* 26. *nu.* 15. quidquid prorſus huic ſententiæ contradicant *Felic. de cenſib. cap.* 10. *n.* 28. *Seraphin. dec.* 1006. *num.* 1. *Salas de contract. tit. de cenſib. dubit.* 12. *num.* 7. *Philip. de Paterno de cenſib. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 14. *& lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 28. *Iacob. Gall. conſ.* 83. *num.* 2. *&* 3. *Leotard. de vſur. q.* 59 *num.* 11. *Guid. Papa conſil.* 180. cæterique, quos laudat *Reg. Capyc. Latro memor. dec.* 116. *num.* 31. & ſub ipſius tutela in primis annis aduocationis deciſum in S.C. memoret *Præſ. S.C. ac Reg. Camill. de Curt. in* 1. *par. diuerſ. feudal. cap.* 8. *nu.* 7. cuius memores ſunt *Conſil. de Georgio in repet. feud. cap.* 42. *num.* 9. *Amend. ad Franch. deciſ.* 139. *num.* 4. *Thor. par.* 1. *compend. dec. verbo contractus nullus, pag. mihi* 133. qui innituntur *text. in l. non dubium, Cod. de legib. & in l. generaliter* 26. *ff. de verbor. obligat.* Si verò agitur de contractu mutui, in quo vſuræ ſpecialiter damnantur, & tunc proculdubio affirmare non vereor, contractum eſſe in totum ipſo iure nullum, cum *Peguer. dec.* 33. *n.* 12. determinationem Senatus Luſitani ſubnectente, *Io. Crot. conſ.* 250. *num.* 41. *lib.* 2. *Alciat. in l.* 1. §. *ſed ſi mihi ff. de verbor. obligat.* necnon *Maſtrill.* poſt alios *dec.* 245. *num.* 41. ea quippè ratione, etenim, cum mutui contractus ex vſurarum conuentione circa formam recipiat contradictionem, nam eius eſſentia deſcribitur à *Coruino in lib.* 3. *inſtit. tit. quib. mod. re contrahit. obligatio queſit.* 1. eſſe contractum ſtricti iuris, quo quantitas ea lege alicui datur, vt eadem nobis in ſuo genere reddatur, ſi vſuræ addantur, non eadem redditur quantitas, dum ex tempore augetur. Vnde alterum ex duobus naturaliter implicantibus euenit, vel percipi emolumentum ex re in alienum dominium tranſlata, vel recipi pretium ex ente non æſtimabile, ſic explicante *Soto de iuſtit. et iure lib.* 6. *quaſt.* 1. *art.* 1. *col.* 9.

Quarè ſi ex vſuris contractus forma alteratur; conſequens eſt, illum in totum corruere, cum ab ea iuxta philoſophorũ effatum recipiat eſſe, & abſolutum in iure inueniatur, vt non ſeruata actus forma, illc haud ſubſiſtat, ad *tex. in l.* 1. *Cod. de præd. curial.* & confirmat *Gallerat. de renunc. cent.* 1. *c.* 20. *n.* 1. *&* 7.

Atque ex his elucet reſponſum ad iura, *in l. placuit, & l. pecunia*, cum alijs adductis, nam cum ciuili iure permiſſæ eſſent vſuræ vſque ad certã quantitatem, prohibitio erat tantùm in exceſſu ſtatutæ quantitatis, itaque ſi tunc temporis ipſius contractus forma per conuentionem vſurarum non alterabatur, neque per illorum augumentum alterari poterat, cum ex philoſophi dicto magis, & minus non mutet ſpeciem. At cum hodie iuris canonici ſanctione vſuræ omninò prohibeantur, ac earum detegatur iniuſtitia, nam radicitùs ab eſſentia abdicatur, & per illas inducitur noua forma, vt deduximus, & aſſentitur *Peguera dec.* 33. *indic. num.* 13. Solum igitur poſſunt adaptari præfata iura primæ diſtinctionis parti in contractibus, ſcilicet annuorum introituum, quorum naturæ conuenit interuſurium, ſolumq; improbatur exceſſus, vt deciſum tradit quoq; *Thor. p.* 3 *compend. deciſ. verb. contractus, & ſect.* 2. *verbo pactum in contractu*. Quod ſi obijciatur, intereſſe adhuc in contractu mutui omni iure eſſe permiſſum, ſed id, quod intereſſe anteceſſit, interdici, dicimus intereſſe in ex-

exceſſu non dari, quoniam quando conuentum ſuperat id, quod effectiuè intereſt, id quod excedit, minimè intereſſe vocari poteſt, & cum mutet cauſam, in aliam ſpeciem tranſit, ſcilicet in vſuram conuentam, ex qua contractus forma deſtruitur, & hæc cum ſit indiuidua, locum non habet regula vtile per inutile non vitiari, teſte ſubtili viro *Alciat. in l. 1. §. ſed ſi mihi*, vbi *Duaren. ff. de verb. oblig.* Quod ſi iura ſancierunt nullitate callere contractum iniquitatem manifeſtam continentem, *l. ſi non fuerint* 29. §. *Ariſto*, vbi *DD. ff. pro ſocio*, nullus proculdubiò erit contractus vſuras complectens, dum *Gregor. Niſſen. in Eccleſ. homil.* 4. inquit, vſuram illum partum eſſe, quem parturit quidem auaritia, parit autem iniquitas, & obſtetricatur inhumanitas. Sub ſilentio tamen non inuolo, quod primo etiam caſu, firmitatis contractus, reiecto tantum pacto, ſi creditor in totum exegerit plurium annorum curriculo, & inſtrumento vtatur ſimpliciter, non adempto illicite exacto, contractus nullitate ſcatebit, vt aduertit *Graſſ. add. loco*, & amplexantur *Grat. conſ.* 85. *num.* 1. *Caualcan. dec. Fiuizzan.* 13. *num.* 38. *lib.* 2. *Eſcob. de vtroque foro art.* 2. *de defect. ſolemnit. num.* 192. *tom.* 1. *Intrigl. dec.* 7. *num.* 7. *&* 8. *Vin. decis.* 369. *in fin.* inſinuans ex declaratione per creditorem facta, quod intendit vti omnibus pactis in contractu adiectis, illum euaſiſſe indiuiduum, & proindè vtile per inutile vitiari.

Imò redditus illi ſuperfluè percepti ſortem principalem extinguunt, notant *Menoch. conſil.* 445. *de Ponte conſ.* 70. *n.* 25. *Maſtrill. ad Petr. Gregor. de cenſib. q.* 10. *num.* 17. *Gait. de credit. cap.* 2. *tit.* 7. *num.* 1580. *Marott. de collect. cap.* 19. *num.* 23. *Reg. Rouit. in pragm.* 1. *de cenſibus num.* 31. *in fin. Eſcob. de ratiocin. comput.* 14. *Milanenſ. dec.* 2. *num.* 163. *lib.* 2. *Caſtill. dec.* 61. *num.* 21. *Reg. Capyc. Latro dec.* 25. *num.* 43. *Duard. de cenſib. in comment. extrauag. Pij V.* §. 3. *quæſt.* 21. *num.* 2. Nec huic ſententiæ contradicere ſimpliciter videtur *Roderic. de ann. reddit. lib.* 1. *quæſt.* 9. *nu.* 22. qui negauit imputationem, ſed explicauit de exceſſu modico intelligere, & expreſſius dixit exceſſum rationem vnius excedentem in decem totum redditum facere improbum, & in ſortem imputandum, *lib.* 1. *q.* 7. *num.* 9. *& q.* 9. *nu.* 22. etſi aliquantulùm dubitauerint *Anton. de Amat. reſol.* 44. *num.* 21. *D. Alphonſ. Olea de ceſſion. iur. tit.* 6. *q.* 10. *num.* 38. quique hanc voluit temperare concluſionem diſtinctione illa, qua dixit imputationem procedere, ſi contractus cenſualis nullus eſſet: contractu tamen valido, ſatis eſſe, ſi creditor reſtituat exceſſum exactum. Et non præuidit, quod ex eadem diſtinctione formari poterat argumentum contra ſuum dicterium, quia ſi veritate callet, quod imputatio ſit à iure prouiſa ad vſurarum curſum vitandum, *l. ſi non ſortem, &* *l.* 102. *ff. de ſolution.* & in creditoris multã vetitii exceſſu exigentis, *l. eos*, §. *ſi quis autẽ, C. de vſur.* Neceſſariò ſi conceditur in contractu nullo, quo caſu, nec vſuræ, nec cẽſus debentur, etiã ratione intereſſe, niſi de pacto expreſſo conſtaret, & intereſſe probaretur, ac ſors verſa in vtilitatem debitoris appareret, vt firmat *Leotard. de vſur. q.* 80. *num.* 20. fortius concedenda venit in contractu valido, & cenſum gignente, quia tunc neceſſitas vrget vitandi vſuras, tunc ſuccurrendi debitori occaſio, tunc caſus puniendi creditorem fœnerantem.

Et primam Conſultorum ſententiam placuit omnibus ferè orbis Senatibus amplecti, *Federic. Campiſan. in comment. Bull. Nicol V. ad Petr. Greg. de cenſib. fol.* 168. *n.* 6. pluries deciſũ à Suprema Cancellaria Valliſoleti, teſtatur *Olea n.* 38. in Supremo Iuſtitię Caſtellæ Senatu confitetur *Larr. all. q.* 24. *n.* 22. multoties in Supremis Siciliæ ſubſellijs reportãt *Milanenſ. dec.* 2. *nu.* 64. *lib.* 2. *Maſtrill. add. num.* 17. in Curia Suprema Pariſienſi refert *Papon. lib.* 12. *tit.* 7. *de contract. vſur. arreſt.* 2. *& arreſt.* 16. in Conciſtorio Cathaluniæ *Fontanell. dec.* 209. *num.* 17. Sic Rotam Romanam decreuiſſe,

uiſſe, fatur *Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 51. num.* 80. & tandem noſtrum S.C. teſtatur *Camill. de Curte add. loco n. 7. Thor. add. cõpend. dec. t. 3 ſect. 1. verbo contractus, pag. mihi* 226. quibus innixum S. C. referente tunc *Conſiliario*, deindè *Regente Antonio Miroballo*, decreuit, bonatenentiam extinguere capitale quolibet anno à die inſtrumenti, in quo fuit inhita venditio ann. introituum ab vniuerſitate ad rationem ducatorum ſeptem pro centenario, iuxta *pragm. 5. de cenſib.* cum pacto immunitatis collectæ, vel bonatenentiæ, cuius ſolutio ad emptorem ſpectabat, haud obſtante immunitate promiſſa, quod firmant *Lanar. conſ. 31. num. 1. Reg. Capyc. Latr. cit. dec. 116. num. 17. Reg. Sanfelic. dec. 121. nu. 7 Petr. Rizzarius in add. ad Petr. Greg. de cenſib. pag. 206. num. 1. Manſon. de cauſ. execut. ampl. 29. num.* 148. quodq; S. C. ſcitum in terminis *memor. pragm.* non admittit *Mich. Angel. Gipt. in obſeruat. ad indic. 116. dec. Reg. Capyc. Latro num. 20. verſ. cum ageretur lib.* 1.

Hinc videndum puto, nùm eiuſmodi pactum, quod emptor annuorum introituum ſit immunis ab onere collectarum, & bonatenentiæ validum ſit, vel repugnet ſubſtantiæ contractus, idcircòque venditor, dum ea perſoluit onera, videatur exceſſum in decima contra formam Bullæ in venditione annuorum introituum ad rationem decem pro centenario.

Et validum pactum tradit *Cenc. de cenſib. q. 58. p. 1.* aliàs *par. 2. cap. 1. quæſt. 3. artic. 6.* determinatum ſubnectens in *dec. 93. poſt tract. de cenſib.* quin? *Nattam conſ. 198. num. 13. lib. 1. & Rolandum conſ. 49. num. 35. lib. 2.* contrarium affirmantes loqui in venditione rei immobilis cum pacto, quod onera pertineant ad venditorẽ, ex *Bal. conſ. 311. n. 10. lib. 5.* aſtruit quibus non modicum ſuffragatur conſuetudo Regni, quam generalem, & nototiam prędicit *D. Præſ. Merlin. lib. 2. quæſt. forenſ. cap. 96. n. 21.* à quo non diſcedit *Reg. Capyc. Latro memor. dec. 116. num.* 1. Et adeò alij pactum de non ſoluendo collectas, & bonatenentiam licitum, & iuſtum eſſe putarunt, vt abſque vlla hæſitatione admiſerint eiuſmodi onerum ſolutionem ad venditorem annui cenſus, non ad emptorem ſpectare, ex *tex. in l. hactenus, & l. ſi pendentes, §. ſi quid cloacarum, & l. quæro, ff. de vſufr. & in l. fructus, C. de actio. empti.* quibus cauetur dominos prædiorum fructus percipere, & quidẽ iure proprio, vndè onera ad illos pertinent, *l. 1. § annonas, C. de annon. & tribut. lib.* 10. ex quo *text. ibidem num.* 49. colligit *Amaya* onus collectarum ad dominum rei ſpectare, *Bocer. de iur. collect. cap. 10. verſ. ceterum*, explicans *text. in l. debet, verſ. quid ergo, ff. de edilit. edict.* vt procedat in emptore corporis, nempè fundi, non iuris, vt eſt annuus cenſus, qui dicitur conſignatiuus, quo quis retento rei ſuæ dominio, ſuper eadem cõſtituit annuum penſionem, quam alteri ſe ſoluturum, recepto pretio promittit *Duard. de cenſib. q. 11. Menoch. conſil. 983. num. 12. & de præſumpt. lib. 3. præſũp. 107. n. 2. Leotard. cõſ. 162. Sot. de iuſt. quæſt. 5. Reg. de Pont. dec. 32. n. 2. Lopez in l. 28. Gloſ. 3. tit. 8. par. 5. Foller. ad prag. de cenſib. verſ. & huiuſmodi cenſus num. 5. Milan. dec. 7. num. 54. lib. 2. Padill. in l. 3. num. 12. C. de ſeruit. & aqu. P. Molina de contract. diſput. 372. lit. B. Auendan. conſ. 12. Felician. lib. 1. de cenſib. cap. 4. num. 2. tom. 1. & cap. 1. num 5. tom. 2. Franc. de Amicis in rub. feud. fol. 49. Bilocta in alleg. inſerta poſt tract. de abſol. à iuram. Cæſar Carena reſol. 174. nu.* 3. inuehens contra *add. dec. 116. Reg. Capyc. Latr.*

Vnde in iurgio inter Ducem Ardoris, & V.I.D. Octauium Pariſium Baronem Paniſcoculi, aſtruente dicto Duce debitore, non teneri ad ſolutionem annualitatum vigore contractus vſuraria labe maculati ob exceſſiuam cenſuum, ad decem pro centenario exactionem, & bonatenentiam ſolutam à venditore è Sacro Cõſilio, ſub die 24. Ianuarij 1661. relatore Aduocato celeberrimo, & viro vndique clariſſimo, & nun-

quam

quam ſatis laudato *Dom. Conſ. Ioſepho de Roſa* manauit ſcitum, quod infrà quatuor dies audiantur partes, non impedita interim ſolutione tertiarum, penès Act. Mag. de Martino.

Verùm, quod tale onùs ad emptorem ſpectet, & pacta in contrarium omninò ſint improbata, ac damnata, tradunt *Camill. de Curte loco add. num. 7. Marotta* deciſum memorans *de collec. cap. 20. n.* 1. cuius meminit *Thor. in ſupplem. compend. deciſ. verb. Creditor, ſeu Emptor*, & aliàs referente *D. Ferdinando Braucia*, admonet idē *Thor. in comp. dec. p. 3. verbo contractus, pag. 226. Sanfel. deciſ.* 121. *num.* 7. & plures deciſiones adducit *Gizz.* ad ſæpiùs *indic. deciſ.* 116. *Reg. Capyc. Latro*, quin? aduertimus, adeò indubitatam fuiſſe, & eſſe conſuetudinem, ità iudicandi in Regno ſuper hoc articulo, quod D. Flaminius Carrafa, qui obtinuerat à M. C. V. ſub prætextu quod erat Neapolitanus, quod conuenti ſoluerent tertias, haud refragante obiecto ſolutionis bonatenentiæ, teſte *Gizzio loco add. num.* 12. introducta cauſa in S C. appellationis remedio, timens contrariam ſententiam, elegit relaxare duas partes ſui crediti, vt ex inſtrumento tranſactionis liquet exhibito pænes acta memorati proceſſus Baronis Paniſcoculi, *fol.* 52. & anno 1629. fuit per Regiam Cameram in generali ordinatione iniunctum in vim legis ſeruandæ, omnibus Regni numeratoribus, vt emptores cenſus deſcriberentūr in extimo vniuerſitatis pro ſolutione bonatenentiæ, vt patet ex partita inſtructionum producta in eodem proceſſu *fol.* 104. Et hoc iure vtimur, ſuperſeſſo tamen, quoad Neapolitanos *Capyc. Latro add. dec.* 116, *num.* 51. *Reg. Rouit. in prag. 4. de immun. Neapol. num.* 2.

Hinc in cauſa liquidationis inſtrumenti D. Ioſeph de Rinaldo, contra Ill. Comitem Conuerſani, conſtito de exactione ad rationem decem pro centenario, & ſolutione bonatenentiæ ab ipſo debitore facta, fuit, iunctis aulis M.C.V. denegata via executiua, & prouiſum quod agatur ordinariè ſub die 14. Iunij 1655. penès Gagliard. Actuar.

13 Famigerata itidem ſeſe offert indagatio, an contractus venditionis annuorum introituum, puta centum pro capitali pretio ducatorum mille, ſeruata forma diplomatis Nicolāi Pontificis Maximi, & *prag. 1. de cenſib.* in quorum vicem fuit aſſignata, ſeù locara res emptori, ex qua percipiuntur fructus tranſcendentes ſummam annuorum ducatorum centum venditorum, iure ſubſiſtat. Vſurarium contractum eſſe, ſi intuitu mutui facta ſit locatio minori pretio, quam fieri debuiſſet abſq; mutuo, ſubſtinēt *Vbald. de duob. fratrib. p. 4. num.* 8. & ex noſtratibus *Caſar Vrſill. ad Affl. dec.* 20. *num.* 10. cuius meminit *Auus meus ad Capyc. dec.* 175. *nu.* 1. *Epiſcop. Ricc. collect. dec.* 372. determinatum ſubnectens apud *Capyc. dec. 49. Vilhelmus Radelant. dec. poſthum.* **Cur.** *pron. traiect.* 76. Imò in fortiori caſu ſermocinatus fuit *Rodriq. de ann. reddit. lib. 2. q.* 11. *num.* 24. locationem iuſta mercede factam, ratione tamen mutui extortam, fęneratitiam nuncupari, & confirmat *q. 3. num. 48. &* 52. nec non *Menoch. conſ. 343. num. 42. lib. 4.* quodque egregiè diſſerunt *Conſ. Maſtrill. dec. Sicil.* 106. *num. 40. & Honor. Leotard. de vſur. q. 7. num. 35. & q. 8. num.* 21. At in themate nobis ſuperioribus annis propoſito reſpondi, contractum fęnoris labe non ſcatere, dum fructus prædij non omninò erant certi, ſed incerta eorum quantitas, nam poterant non naſci ob ſterilitatem, vel eſſe maioris, & minoris quantitatis; Hæc quippè incertitudo, & dubius euētus omnem vſuram excludit, contractūque admittit, vt ex *tex. in l. in Ciuitate 6. & in cap. nauiganti vltimo, §. ille quoque extr. de vſur.* probat *Conſil. Carleual. tom. 2. de iudic. diſput. 8. ſect. 5. num.* 51. concinnitq; aptè ſanctio, *in l. ſi ea pactione 14. & l. oleo 23. C. de vſur.* & potiſſimum *l. ſi ea lege 17. Cod. eod.* quam haud correctam eſſe de iure canonico indicat *Cacher. dec.* 143. *num.* 2. & ante eum *Tiraq. de retract. conuent. ad finem*

tituli num. 135. alijque laudati ab *Auguſtino Barboſ. in collect. ad memorat. l. ſi ea lege*; quem quidem contractum, nè dum à iure non improbari, ſed iuſtiorem cæteris alijs dici ob incertitudinem lucri, & damni aduertit *Couar. var. reſolut. lib. 3. cap. 7. num. 3.* necnon *Capyc. dec. 159. nu. 16.* quique contractus Antigreſis appellatur à *Franciſco Baldoino de pignor. cap. 16. & Mynſincer.* poſt alios *obſeru. 71. cent. 6.* hocque in mutui cauſa amplexa fuit Rota Romana coram R. P. D. Veroſpio in locatione, & mutuo, vnico contractu contentis, inter Illuſtrem Principem Plumbini, & D. D. de Renuccinis Venæ Ferrariæ in Inſula Ilux per decennium, pretio ſcutorum triginta quatuor mille auri pro ſingulis centũ ponderibus ferri, cum obligatione de mutuando dicto Principi centum ſeptuaginta quinque millia ſcuta ſub intereſſe cambiorum ſcutorum ſeptem pro centenario, quæ quamuis iudicaſſet huiuſmodi contractum non ſuſtineri, quia pecuniarum traditio fuit verum mutuũ, cuius intuitu, deindè fuit inita locatio, quæ diminuta fuit de vero pretij valore aſcendentis reſpectiuè in diuerſis temporibus vſque ad ſummam ſcutorum aureorum quinquagintaquinque, ſiuè quædam pretij anticipata ſolutio rei locatæ fuerit, tamen ſub die 2. Maij 1659. receſſit à deciſis, contractũque validum cenſuit; pendetq; ab huiuſmodi deciſionis reclamatio pro parte Ill. Principis, pro quo calamum arripuit D. Hieronymus Pepi in huius Ciuitatis ſubſelijs cauſarum patronus, Domini Conſiliarij Hortenſij Pepi mei Soceri patruelis, vir doctrina, morum candore, & vitæ probitate conſpicuus, qui adeò doctum, lepidum, ac elaboratum edidit reſponſum, vt quammòx à periciſſimis Rotæ Senatoribus primum ſcitum confirmandum fore, ſecundo prorſus aboleto, in ſpem ducimur, ſtantibus multis pactis in gratiam de Renuccinis adiectis valdè Principi onerofis, quæ contractum omninò feneratitium reddunt.

14 Practicabilis quoque emergit dubitatio, nùm cenſus conſtitui poſſit ex ſola debitoris confeſſione capitale pretium ſibi prius fuiſſe à creditore mutuatum, vel alia iuſta cauſa debitum. Et non ſufficere ſolam dumtaxàt venditoris confeſſionem, cum pecuniam numeratam Pontificiæ ſanctiones exquirant, voluerunt *Nauar. de vſur. num.* 88. *Molin. de iuſt. & iur. diſp.* 390. *num.* 1. *Vgolin. de vſur. cap.* 51. *num.* 1. *Lopes de contract. lib.* 1. *cap.* 59. *Maſtrill. ad Gregor. de cenſib. q.* 5. *num.* 224. alij conglomerati tùm à *Reg. Capyc. Latro lib.* 1. *conſul.* 70. *à num.* 34. *& lib.* 2. *conſult.* 150. *in princ.* tùm à *Leotard. de vſur. quæſt.* 59. *à nu.* 32. *Reg. Rouit. in prag.* 1. *de cenſib. n.* 14. *&* 15. *Conſil. Staiban. reſol. forenſ.* 64. *à num.* 6. *lib.* 1. non quidem ex eo, quod confeſſio de recepto ſuſpecta ſit, & cenſus ſit contractus, in quo venditor neceſſitate preſſus facilè ad iniquas confeſſiones, & pactiones adſtringatur, vt cenſent *Felician. de cenſib. lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 15. *& c.* 9. *n.* 9. *Roderiq. de ann. redd. lib.* 1. *q.* 13. *nu.* 4. nam id non ſufficere ad improbandũ contractũ deducitur, ex *l. cõtractus, C. de nõ numer. pecun. l. pecuniæ, C. de ſolut. l. fin. ff. de inſtit. act.* Sed quia decretum eſt, nè contractus cenſualis perfici poſſit, niſi præſenti, & numerata pecunia, vt aduertũt poſt alios *Auend de cenſib. cap.* 45. *num.* 12. *Maſtrill. dec.* 94. *num.* 8. *& add. q.* 5. *num.* 218. *Conterſun. ad Intrigl. q.* 44. *Cenc. de cenſib. q.* 51. *num.* 17. *Gomez eod. tract. de cenſib. c.* 3. *nu.* 12. *de Leo in theſaur. fori Eccleſiaſt. par.* 2. *cap.* 15. *num.* 17. necnon *Duard. in cit. extrauag. Pij V.* §. 2. *q.* 16. *nu.* 14. excluſa quauis renunciatione exceptioni non numeratæ pecuniæ, tametſi iuramenti vinculis vallata, addunt *Virgil. de Boccat. de cenſib. p.* 1. *num.* 1. *&* 46. *Vgolin. add. cap.* 51. §. 2. *num.* 2. *Duard. indic. q.* 16. *num.* 32. *&* 35. Verùm ſat eſſe, ſi loco pecuniæ numeratæ fuerit tradita cedula bancaria, ſubnectunt *Scacc. de commerc.* §. 1. *q.* 1. *num.* 233. *&* §. 2. *Gl.* 5. *num.* 63. *&* 64. *Cenc. p.* 2. *cap.* 1. *q.* 1. *art.* 7. *nu.* 13. ſic deciſum atteſtans *dec.* 103. *poſt*

poſt tract. Mart. conſ. 177. num. 32.
Præſ.Bellon.conſ.92.num.13.Mangil.de
euict.q.84.num. 14. Farinac.deciſ. 10.
num.17.Thor.vot.99.à num.30. R.Ca-
pyc.Latro tom.2.conſult. 150. à num.7.
Epiſcop.Carol.Marant.reſponſ.94. to.5.
& in terminis dotis ſolutæ cum partita
banci, vt nihil opponi queat, loquitur
Fontanell.de pact.nupt.clauſ. 14. par. 1.
gloſ. unic. num. 16. tom. 2. quo caſu
ſat non eſt ſola campſoris acceptatio, &
vt in depoſitum ſonet,ſed neceſſe eſt,vt
illius apocę virtute vera, & actualis pre-
tij numeratio ſequatur,probat poſt alios
Leotard.ſæpè ſæpius cit.tract.q.59. n.40.
quique alijs laudatis *q.60.à num.4.* pro-
tendit,neque ex debito antecedẽti poſ-
ſe cenſum conſtitui, potiſſimùm Pij V.
bulla attenta,id,quod affirmant quoque
Card.de Lugo de iuſtit.& iur.tom.2.tit.
de cenſib.diſp.27.ſect.5. num.8. Carena
variar.reſol.201.à num. 1. & poſt cæte-
ros inſequitur *Andreol. tom.3. controu.*
integr.cap.226.& Conſil. Staib. add.re-
ſol.64.num.11. cuique reſtrictioni vſus
non aſſentitur,nam conſtito verè,& rea-
litèr de antecedenti debito, omni pror-
sùs ſemota fraude, validè annui cenſus
contractus conſtituitur, ex dictis per
Caſtill.deciſ.140.lib.2. Rodriq.de ann.
reddit.lib.1.q.13.n.4.et lib.3.q.5.n.40.
Quod verò contractus cenſualis cô-
15 ſtitui nequeat ex pretio bonorum mo-
bilium,ſanxit *prag.1.de contract.* illumq;
nullitati ſubiacere,firmant *Vin.dec 365.*
Maſtril.ad Gregor.q.5.nu.224.Duard.
add. §. *2. q. 2. ſub num.43.* etſi cum
huiuſmodi pretio fuiſſet commixta ali-
qua pecuniæ quantitas, extendit *Reg.*
Capyc. Latr.add. conſult.70. à num. 45.
tom.1. de frumento in herba, loquitur
Angel. in ſumm. verbo vſura num. 45.
de animalibus datis ad lucrum, ſermo-
cinatur *Laurent. Rodulph. in tract. de*
vſur. p.2.q.23. de cambijs, & de datis ad
pedaticum,meminit *Reg.Rou. in prag.1.*
num. 38. de vſur.
16 An vſura patretur, ſi mutuetur fru-
mentum vetus, vt nouum reſtituatur,
Nauarr. explicat *in manual. cap. 17. nu.*
220. quem laudat *Auus meus ad Capyc.*
dec.175.n.1. & cenſus an conſtitui poſ-
ſit in frumento, ſicuti in pecunia, inqui-
rũnt *Cancer. var. reſolut.p.2.cap. 1. num.*
153. Gait. de credit.cap.2.tit.7.n.2204.
17 *cum ſeq.* Et vendito cenſu annualis
penſionis in frumento ſoluendæ, ſi
poſt contractum, illius valor nimis au-
geatur,vt prætereà pretium cenſus tem-
pore contractus iuſtum attento ſuper-
uenienti tẽpore iniquum fiat,debeat ad
ęquitatẽ ille redigi,pertractant *Barboſ.*
in votis deciſiuis poſt tract.de pẽſion.vot.
10. Theſaur. dec.154. & 226. Io. Paul.
Zamar.p.1.rer.iudic. integr. defin. 26.
Et an valeat quis pecuniam mutuò da-
re alicui, vt ipſius ſibi ex obligatione
mancipet amicitiam, negatiuè reſoluit
poſt *Valent.Salon.Azor.Salas*, cæteroſ-
que *Bonac. de contract. diſp.3.q.3.punc.*
2.præpoſ.2. num.7. ver. ſed contrarium,
18 Cæterum in deteſtationem vſuræ cri-
minis, nonnulla ſcripſit *Plutarc. in*
commentariol. de vitand. ære alieno,
quod eſt redactum in eius *theſauro pag.*
407.
Hancq; peſtem è Reipublicæ viſceri-
bus eijciendam curent Principes, præ-
cor, atque obteſtor, etenim ſi impedire
obſtringuntur latrocinia, rapinas, furta
calumnias, ac Tribunalium iniurias,
quantò magis, & vſurarum fraudes
euellere.

RITVS XXI.

ITem, quod in huiuſmo-
di cauſa vſurarum pro-
curator fiſci debeat de-
ſignare, quæ deſignare
debet accuſator ex tenore legis
libellorum, ff. de accuſa. & infra
de vſuris alium.

SVM-

SVMMA RERVM.

1 *Vſuræ crimen non vnum tantum eſt, ſed multiplex, & ferè omnia complectens.*

Et quomodo Hæbrcorum, & Chaldeorum lingua dicatur vſura.

2 *Fiſco inſtante procedi poſſe in cauſa vſuraria, oſtenditur.*

3 *L.libellorum formam nùm recipiat hodiernus vſus.*

4 *Pertinaciter, aſſeuerãs licitam eſſe vſuram, hæreticus eſt.*

Omni iure prohibita eſt vſura.

5 *Summus Pontifex contractum vſurarium confirmare nequit.*

6 *In cambijs cur exactio lucri permittatur, & ſubſtantialia cambij recenſenſentur.*

ETſi ex ijs, quę ad ſuperiorem Ritum
præfati ſumus aduerſus vſurarios,
ſatis colligi queat, quàm è Repub.
ſit, vt huiuſmodi farinæ homines omni
Iure Diuino,Humano,Ciuili,Canonico,
apud Nos,apud Ethnicos, barbaraſque,
ipſas nationes, proſcripti, damnatique
è medio tollantur, ea tamen eorum eſt
improbitas, vt nullis ſatis exagitari verbis,
nullis coerceri pęnis poſſe videatur.
Neque enim crimen tantum vnum eſt
vſura, ſed multiplex, ac penè dixerim,
omnia complectens: adeò vt non immeritò,
Hebræorum lingua Niſcoch, id eſt
1 Morſus; Chaldæorum verò, Chabulia,
hoc eſt, perditio vocetur; quòd veluti
aſpidis immaniſſimæ venenato morſu,
quæ ab horum artibus Reſpublica vulnus
acceperit, præſentiſſimum exitium,
ac perditionem timere debeat. Nec ſolum
latronum nomine, ac ſupplicio digni
ſunt vſurarij, ſed, & Parricidarum,
ex *Cenſorini Catonis* ſententia, apud *Cic.
lib. 2. Off.* Qui interrogatus, quid eſſet
fænerari? quod hominem, ait, occidere.
Quam rectè, ac laudabiliter facerent
Principes, ſi aliquando Agidis exemplo,
debitorum iuxtà, ac fæneratorum nomina,
& tabulas vnà in foro ſuarum vrbiũ
comburi iuberent! Quot Ageſilai iurarent:
Nunquam ſe puriorem ignem vidiſſe!

Hos igitur Curiæ noſtræ Ritus perſtringit.
Cui ex verbo (huiuſmodi) adiecto
debere illi anteire ritum ſequentem,
iuxta *Caran.* ordinem, optimè additionator
Conſtant. Papa obſeruauit, quę
2 nos inſectantes ex illo percipi poſſe fiſci
tantùm cum inſtantia in hoc crimine
procedi dicimus, concordat *Ritus 196.*
Verum diſſentit *Ritus 237.* vbi quid
hodie admittat vſus, & Regni iura
enarramus. Interea relego lectorem
ad *Affl. in conſtit. vſurariorum, verſ.
quarit, Campag. in cap. nouiter num. 12.
& cap. Item quod prædicti Officiales, Fuſc.
ſingul. 34. lit. C. Maſull. ad Capyc. dec.
49. ſub num. 1. Marcell. Calà de mod. articul.
§. 2. Gl. 1. num. 569. Marant. in 5.
diſput. Troyſ ad memor. rit. 237.* materiã
huiuſce ritus extricãtes, necnon *Muſcatell.
in prax. crim. rub. de priuil. &
pęn. vſur. num. 4.* dictum *Caran.* hoc *in
ritu num. 3.* examinantem *Epiſcop. Ricc.
collect. dec. 1219. p. 4. Claud. Tutium allcg.
33. num. 46.*
3 Formam autem à *l. libellorum, ff. de
accuſat.* proſcriptam non recipit hodiernus
vſus, qui pro accuſatione admittit
quærelam, vt inquit *Clar. lib. 5. ſentent.
§. fin. q. 10. num. 2. & Boſſ. tit. de accuſat.
num. 2.* illamque, citrà ſollemnem
illum libellum in ipſa *l. libellorum* memoratum,
præſertim cum inſcriptione,
& ſubſcriptione ad pęnã talionis, quod
ex ſubſequentibus eiuſdem *Clari*, &
Boſſii dictis apertè conſtat: quibuſdam
tantùm cum verbis exprimentibus quęrelantis
nomen, & Iudicis, itidemque
locum, annum, & menſem patrati criminis,
diemque expoſitæ quærelæ, teſte
Farinacc. q. 12. num. 6.

Poſt Regias Conſtitutiones extant quoq; ſuper hac vſuraria materia ritus ſub proprijs titulis collocati, vbi ritus ille in hoc ritu mentionatus ſub *rub. de vſur.* ponitur, & exorditur, *item quod nullus admittatur*, qui quidem iuxta ordinem *Carauit.* eſt *Rit. 237.* vbi, & nos aliqua de vſuris attingimus, præter memorata

Digitized by Google

morata in præcedenti *ritu*,hicq; adiun-
4 gimus,hæreticum eſſe aſſeuerantem per-
tinaciter, licitam eſſe vſuram, definiſſe
Viennenſe Conſ. ſub Clem. V. *Azor. p.
3. lib.5. cap. 2. Valentia tom. 3. diſp.5.
quæſt. 21. punct.* 1. cum omni Iure illa
vetita ſit, teſte *Corſet. conſ.25. int. conſ.
crimin. diuerſ. t.* 2. inſequitur *Princeps
Biſiniani ſuper collect. ſeu Caten. Sanctor.
Patr. ſup. Pſal.54. lit. A. pag.59. tom.2.*
etiam id firmans ex *Ariſt. 1. polit. cap.7.
& etich. 4 cap. 1. ad fin. Carol. Rota de
priuileg. mulier. cap. 2. num.* 102.& poſt
alios *Barboſ. in collect. lib.5. decretal. tit.
19. de vſur. cap. 2. num. 2. tom.3.* quin?
nec Summus Pontifex vſurarium con-
tractum confirmare quibit, *Perez in
rub. tit.3. Gl.1. pag.20. verſ. tertio lib.8.
Sayr. in Claui Regia lib.3. cap. 10. num.8.
Rot. Roman. apud Farinac. collect.2. no-
uiſſ. deciſ.114. nu.3. & dec.296. num.4.*
quauis reiecta conſuetudine *Rodriq. de
annu. redd. lib.3. q.5. num.7. Couar. lib.3.
var. cap. 1. num.8. Ozaſc. deciſ. 137. num.
18. Theſaur. dec. 57.* loquentes potiſſi-
mum de cambio ſicco, ex quo tanquam
ex mutuo, non licet intereſſe quoduis
percipi, nam aperta foret vſura, cum
lucrum ob ſolam dilationem temporis
acciperetur;non autem ob alium verum
titulum, *Bannes 2.2. q.78. ar.4. dub.5.
Salon. q.4. de camb. art. 1. Tuſc. verb. cã-
bium concl.11. nu. 11. & 14. Bonac. add.
tract. diſp.3. q. 5. de camb. punct. vnic.
propoſ. 1. Bertaz. conſ.254. Reg. Rouit. in
prag. de vſur. nu.42.*

In cambijs etenim, vbi ſubſtantialia
6 concurrunt, ratione incertitudinis, di-
ſcriminiſque, quod ſubeunt contrahen-
tes, itineris præſertim cauſa, ob varios
rerum euentus difficillimè peragendi,
antequam ad deſtinatę ſolutionis locum
perueniatur: vbi inſtitutus ſolutioni
præpoſitus degit: quæ cuncta à grauiſ-
ſimis etiam expenſis,præter ſuperius ex-
preſſa pericula,non ſeiunguntur,lucrum
permittitur,licitumque dijudicatur *Diu.
Anton. in ſumm. p.2. tit.1. §.48. & 49.
Caſtrenſ. conſ. 51. num.2. Roman. conſ.
238. num.6. Caſtill. dec. 112. num. 10.
Borgon. deciſ. ſuiz. 2. num. 2. tom. 2.* At
vbi perſonarum concurſus non interue-
nit, ad locum non fit acceſſus, ibique
promiſſa, ac diuerſa pecunia non adin-
uenitur, inſtitutores non adſint, ex di-
uerſis rerum contingentijs pericula non
ſubeuntur literæ non tranſmittuntur,
cambium haud reale, ſed iniuſtum, ſic-
cum, & ſub cambij colore velatum dici-
tur, apertamque continet vſuram, nul-
lumque parit intereſſe, vt tradunt præ-
ceteris *Vaſq. lib.3. controu. illuſt. cap.60.
à num.7. Rodr. add. tract. lib. 3. cap.5.
num.17. Pater Auguſt. Morl. in ſuo em-
phoe p.1. nu.2. de reb. credit. q.25. num.
11. & 42. Genua de ſcrip. priuat. tit. de
liter. camb. num.9. & 10. Gait. de credit.
cap.2 tit.7. num. 1246. P. Bernard. Iuſti-
nian. in tract. de camb. Italico Idiomate
typis impreſſo q.2. & 3. Reg. Capyc. Latro
dec.106. num.38. & 39. lib. 1. & conſul.
125 à num.2. lib.2. Peguer. dec.33. Rot.
Ianuenſ. dec.37. n.11. Rota Romana apud
Farinac. dec. 52.* aliaſq; Rotæ determi-
nationes recenſet *Barboſ. in collect. DD.
ad cap. nauiganti extra de vſur. num.4.
lib.5. tit. 20. Mercad. lib.4. de contract.
c.7. pag.122. in 2. par. verſ. de mas deſto,
Scacc. de commerc. & camb. §.9. num.52.
& 53. Diſcalceat. S. Auguſt. in tract. de
precip. iur. & iuſtit. par. lib. 2. cap.66. de
camb. ſub nu.10.* recenſentes cambij ſub-
ſtantialia requiſita. Sed de his hacte-
nus?

RITVS XXII.

Item procurator ſine aduocato fiſci, vel econtra nihil poteſt.

SVMMA RERVM.

1 *Aduocatus, & Procurator fiſci ſeiun-
ctim exercere queunt proprium offi-
cium.*

2 *Id tamen Iure Communi, & non Ri-
tuum.*

Cum

1 CVm al ud ſit munus procuratoris, aliud verò Aduocati, idquè adeò, vt aduocatis vetuerit ritus centeſimus exercere ad procuratores ſpectantia, quæ inibi tetigit præfatus ritus, non miruin, ſi in iudicio adeſſe debeat, & procuratores, & aduocati, præſertim nomine Curiæ, vt peragendis cauſis interſuit, & quia vnuſquiſque eorum de Iure quit ſine altero proprium exercere officium ex adductis à me ip-
2 ſo alibi; quod fortaſſe cognoſcens Regina Ioanna non expedire Curiæ, expreſsè mandauit in hoc ritu, vt procurator ſine aduocato fiſci; & è contrà, nihil poſſit, eiuſq; cordi adeò adhęſit iſthęc concluſio, vt non contenta, quod eam ſcripſerit in *ritu* 17. vbi multa notauimus, volens, magis, magiſquè oſtendere enixam eius voluntatem, vt præfata decreta exequutioni demandarentur, hoc in ritu repetere cenſuit, eiſdemque explicare verbis, quæ illo in ritu ſcripſerat.

RITVS XXIII.

Aduocatus pauperum poteſt etiam contra fiſcum aliorum cauſas defendere.

ITem, quòd aduocatus pauperum contra Curiam, & contra omnes, & pro omnibus, quos ipſe vult, aduocare poſſit, exceptis in cauſis Eccleſiarũ, viduarum, pupillorum, & miſerabilium perſonarum, quibus neceſſario, & gratis aduocare teneatur, & debeat.

SVMMA RERVM.

1 *Romani Senatus liberalitas laudibus extollitur, ac Gillias, Tulliuſque hoſtilius, alijque & Summi Pontifices, ac Cardinales, qui in pauperes liberales fuere, commendantur.*

2 *Aduocatum pauperum à Curia dandum in cauſis peragendis Regina noſtra Ioanna hoc ritu cauit, alijſque in locis. Hiſpaniarum Reges non modo in Tribunali Magnę Curiæ pauperum Aduocatum eligunt, ſed in ſingulis Regni Prouincijs.*

3 *Aduocatus pauperum M.C.V. quonam ſtipendio potitur, & an togatus incedat, & alia eius priuilegia recenſentur.*

4 *Pauperum patronus nùm intereſſe debeat, cum Iudices ſuffragia præſtant, vti interuenit fiſci patronus, & an fiſci procurator.*

5 *In pluribus locis datur à Regio foro pauperibus aduocatus in criminalibus.*

6 *Pauperum Aduocatus eſſet etiam eligendus, qui ciuiles eorum cauſas perageret.*

Et laudatur in hoc Hiſpanorum Iuriſconſultorum mos:

7 *In hac Ciuitate apud Clericos Regulares in Cemeterio SS. Apoſtolorum ſodalitium eſt extructum Aduocatorũ; qui miſerorum cauſas, quas iuſtas cognouerint, proprijs ſumptibus peragendas ſuſcipiunt.*

8 *Apud Patres Societ. Ieſu, domus profeſſæ huius Ciuitatis, alterum fuit inſtitutum ſodalitium ſub tit. S. Eleazarij, ad cauſas pauperum defendendas, ex opere charitatis.*

Deciſio emanata è Collaterali Conſilio apud R. Capyc. Latro dec. 169. lib. 2. in dubium reuocatur.

9 *Decretum Sac. Congreg. rituum prolatum, referente Eminentiſs. Cardinali Philonardo Auctoris Auunculo, adductum à Barboſa explicatur.*

10 *Omnes cauſidici patrocinari tenentur egenis, & miſeris ſine pretio.*

Iudex mortiferam perpatrat labem, ſi inopi in neceſſitate de patrono non prouideat.

Aduocatus oblatam à paupere mercedem vltro, ſuaque ſponte reſpuere tenetur.

11 *Iudices, itemque Actuarij, & id genus Amanuenſium, ab inope non valent tuto ſalarium arripere.*

Et

Et cuius ſumptibus teneatur Actuarius, ſi extra iudicium pro paupere accedere habeat.

12 *Medicus quoque pauperes infirmos gratis adſtringitur mederi.*

Teneturque mederi diuitem infirmum ſoluere renuentem.

13 *Aduocatus pauperum gratis patrocinari pupillis, viduis, &c. ex ritu tenetur.*

Et multa de Aduocato pauperum remiſſiuè.

Illius munus quid ſit, & coram quibus teneatur patrocinium præſtare.

14 *Pauperum Aduocatus, quem tueri adſtringatur, lite orta inter duos aquè miſerabiles.*

Et an potius Actori, quam Reo.

15 *Aduocatus, qui à pluribus quot annis recipit ſalarium, ſi contigerit inter hos clientes litem oriri, an poſſit vnum contra alium defendere.*

1 QVotiès veterum Romanorum virtus, ac pietas mihi venit in mentem, vix admirationi animum ſubripere valeo, nemo vnquam erit, qui Romani Senatus liberalitatem laudibus non extulerit, cum coniugum dotem, quòd ea Scipionis filiæ caruiſſent, erogare ſe ex aſſe teneri omnium votis percenſuit? quis Gilliam non celebrabit, adeò in miſeros profuſum, vt de illo Valerius affirmauerit. Ergo quod Gillias poſſidebat, omnium quaſi commune patrimonium erat, quiſnam Tullij Hoſtilij pietatem ſilentio præteribit, qui pauperibus eos agros, ac prædia impertijt, quæ cæteri ſui pares Reges luxuriei, ſuperbiæque incitamentis donauerãt, quis Cimonem Athenienſem non laudauerit, qui Vrbem quotidiè inter Socios nummorum ſacculos deferentes circumibat, vt pauperibus erogaret? quod de Leone X. fatur *Epiſcop. Iſernienſis Marc. Ant. Genuenſ. in opuſc. manicul. Petri cap.* 4. Principes, Gentiles, atque Chriſtianos, Summos Pontifices, Cardinales, Epiſcopoſque magnos eleemoſynarios, *cap.* 2. 3. 4. 5. *et* 6. recenſens.

Sed quid hos referam, aut reliquorũ pietatem, cum Riginæ noſtræ pietate conferam, quæ nè vel mortua ſubleuan-

2 dis miſeris defuiſſe videretur, Aduocatum pauperum cauſis peregendis à Curia dandum, quique illos non venali oratione defenderet, pro Regni fœlicitate, ad memoriam ſempiternã hoc ritu, alijſque in locis cauit.

Hos etiam pietatis igniculos iamdiu fouere Inuictiſſimi Hiſpaniarum Reges conſueuerunt, qui non modo in M. C. V. Tribunali pauperum Aduocatum eligunt, verum etiam in ſingulis Regni prouincijs aliquem creant, *Conſil. Paſcal. de virib. patr. poteſt. par.* 2. *c.* 2. *n.* 88. quibus ſtipendia conſtituunt, quique

3 M. C. V. præſidet annuos ducatos tercẽtum conſequitur, teſte erudito viro *Nicolao Topio patricio Theatino de Origine Omnium Tribunalium p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 13. quodq; ſtipendium auctum fuiſſe ad vſque aureos quingentos, memor eſt *Reg. Scipio Rouit. ſuper prag.* 15. *num.* 6. *ſub tit. de offic.* quin togatus incedit, *de Angel. in prat. lib.* 2. *C. de Aduoc. diuerſ. Iudic. l. yſdem* 7. *num.* 5. cum Iudicibus ſedet, ac in domibus Conſiliariorum cunctis aduocatis præcedit, *Reg. Tapia de Iur. Regn. lib.* 2. *rubr.* 15. *de offic. Aduoc. pauper. ſup. rit.* 19. *num.* 2. In Aula cum Iudicibus conſedens, in prima hora pauperum cauſas pertractat, *Ann. ſingul.* 279. à munere, & officio electatus eſt immunis, *Nouar. dec.* 220. maximiſque alijs honoribus, ac prærogatiuis decoratur, comprehenditurque in ordine emanato anno 1617. à S. M. quo omnis fuit ſublata Proregi actio contra officiales perpetuos, cuius memores ſunt *Taſſon. de anteſ. verſ.* 2. *obſeru.* 2. *num.* 39. & 42. *Regens Sanfelic.* alios ſubnectens *dec.* 62. *lib.* 1. ipſe namque officialis dicitur in *conſt. lege præſenti, Iſern. & Affl. ibidemque, Arnon. in pract. Iudic. cap.* 3. *Borrell. in ſumm. deciſ. tom.* 1. *tit.* 65. *de Aduocatorum offic. num.* 41.

4 Durum tamen eſſe dicere non inficior, quod cum in cauſis ſuffragia præ-

ſtant iudices:præsẽte fiſci patrono, pauperum patronus non interſit, quo nihil ſanè congruentius foret, vt ſcilicet iuſtitiæ pietas vbique conſociata videretur.

Hinc peritiſſimus ille D.Ferdinandus Quadra laudibus celebratur à *Conſil. Paſchal. add. loco num.*88. (& cuius digniſſimus eſt pronepos nobiliſſimus D. Aluarus Quadra iunior peritiſſimus, ac facundiſſimus cauſarum patronus)cũ pauperum Aduocati munus ageret lepidiſſimo reſponſo tranſcripto à *D. Reg. Donat. Anton.de Marin. lib.*2. *quotid. cap.*10. ſtatuendum fore ſcripſit, vt vel vterque fiſci videlicet, & egenorum aduocatus intereſſet, vel neuter. In ſpem autem ducor fore aliquãdo, vt pijſſimus Rex noſter, cui longiſſimum vitę curſum Deus Optimus Maximus largiatur, hoc ſtatuat ad miſerorum ſolamen, pręſertim, cum ex iure hoc priuilegium fiſco non tribuatur, imò, & contrarium ſtatuatur ab *Antonio Auguſto in l. proximè, ff. de ijs, quæ in teſtament. delentur*, ex quo id deducunt *Reg. Tapia lib.*2. *iur. Reg. de offic. procur. Cęſar. pag.*184. *Franciſc. Salern. Siculus conſ.*61. cuius rationem reddidit *Bal. in l. placet nu.*1. *C. de ſacroſanct. Eccl.* inſequitur *Nicol. Boer. in tract. de Auctor. Mag. Conſil. nu.*152. & teſtatur *Muta in prag. tit.*2. *de offic. Iudic. M.R.C. tom.*1. *prag.*8. *n.*21. Quod ſi fiſco illud deferri alijs arbitrarentur, inter quos *Cabed. deciſ. luſitan.* 118. *n.*5. quem refert *Thor. to.*2. *comp. dec. verb. procurator fiſcalis pag.*414. pauperum aduocato denegandum adhuc non foret, quorũ cauſa pietas triũpharet, quiq; Chriſti theſaurus ſunt, *Tiraq. de priuil. pia cauſ. in præfat. verſ. Item relicta pauperib.* Procuratorẽ verò fiſcalẽ omninò non interuenire, determinauit R. C. ſub die 23. Iulij 1561. vt teſtatur *D. Regens de Marinis arreſt.*240. *poſt obſeruat. ad tom.* 2. *dec Reg. Reuerter.* (quæ obſeruationes dum hæc ego typis do, Lugduni editæ, in hac Ciuitate hoc eodem anno 1661. prodiere duobus tomis diſtinctæ, continentes ſummas, & obſeruationes ad quingentas octoginta duas deciſiones eiuſdẽ Reuerterij, & nouem ſupra ſeptingenta decreta generalia Regiæ Cameræ, quas vtpotè doctrina refertiſſimas maximo Reip. commodo futuras, nemo dubitare poteſt)& adſunt *prag.*23. *de offic. procur. Cęſar. &* 10. *§.*16. *de offic. iudic. vbi Nouar. num.*93. ac meminit *Danz. to.* 1. *de pugn. DD. tit. de offic. procur. fiſcal. cap.*1. *à n.*45. reſtringens, quoties officium emptum fuiſſet ea conditione, vt ſedeat ex *Thor.* 2. *tom. compend. deciſ. verb. procurator fiſcalis.*

Datur à Regio foro aduocatus iſte
5 pauperibus, quique officialis Regius nũcupatur, *Thom. Gramm. in conſtit. lege præſente num.*4. quem *Actius* laudat *in tract. de infir. p.*2. *verbo Aduocati num.* 8. *Nouar. de priuil. miſerab. perſon. priuil.* 62. *n.*7. *Carau. in ritu* 19. memor, prout ſeruari apud Germanos, & Hiſpanos, meminit *Matthæus ad Guid. Pap. deciſ.*561. in Camera Imperiali, *Andr. Gayll. pract. obſeru. lib.*1. *obſeru.*43. *nu.* 15. *&* 19. & apud Gallos ſcripſit *Bal. in l. magis puto, §. itemque ſi inops, ff. de reb. cor.* à *Boer.* adductus *dec.* 324. quem inſequitur *Camill. Borrel. in ſumm. dec. tom.*1. *tit.* 65. *num.*40. *& to.*2. *tit.*38. *de expenſ. num.*323. *Franc. Marc. deciſ. Delphin.*127. *vol.*1. *Milan. deciſ. Sicil.* 16. *lib.*1. *Ioſeph Ludou. dec. Peruſin.*46. *num.*6. *Paul. Aemilius Verall. dec.* 18. *&* 19. *p.* 1. & perpendit *P. Fragoſ. de regim. Reipubl. p.*1. *lib.*5. *diſp.* 13. *num.* 239. *t.*1. *ſub tit. de aduoc.*

Hic qui in noſtra M.C. præeſt crimi-
6 nales dumtaxàt, capitaleſque pauperum cauſas pertractat, quapropter meritò *Reg. Tapia de iure Regni add. rubr.*15. *de offic. Aduoc. pauper. ſuper conſt. lege præſenti num.*1. *&* 2. exclamat alterum eligi oportere, qui ciuiles quoque cauſas perageret, & Hiſpanorum Iuriſperitorum morem laudibus celebrat, qui in oratorium quoddam conueniunt, ibiq; duo deleguntur, qui ad menſes aliquot pauperum lites pertractent, hoc quoq; pietatis exercitium, vt Neapolitanæ Vr-

bis

bis Iureconſulti amplexarentur, præcabatur à Deo. Sed quid indiget alienis incitamentis aptiſſima hæc ad omnem pietatis ſenſum Ciuitas? vbi Aduocatorum cætus in ſodalitio quodam apud
7 ampliſſimos Clericos Regulares in SS. Apoſtolorum cæmeterio, ſub titulo S. Iuonis extructo, frequens ſtatuto tempore fit, illucque conueniunt, ac ſuis ſumptibus miſerorum cauſas peragendas ſuſcipere decernunt, quas iuſtas eſſe ante cognouerint; propterea ſingulis annis Princeps aliquis, aut alterius nobilioris tituli laurea inſignitus toti ſodalitati præſidere decernitur, ſex quoque Aduocati cæteris præſtantiores deligũtur, è quibus quatuor præfecturam, ſeù gubernium, duo fiſci munus exerceant, alterum è ſecretis, ærarium ſeù theſaurarium alterum iubent, inter quos ipſe, quæ fuit ſodalium beneuolentia bis fiſcum egi, ſemèl præfecturam obiui. Cum miſero iurganti prouidendum eſt, à præfectis vni è ſodalitio in tutelam traditur qui, & paupertatem, & acta cognoſcens cauſam ipſis referat, vt præſentibus duobus fiſcis pauperum fauori oppoſitas rationes perpẽdentibus, rẽ omnem ſedulò diſcutiant, quam ſi pro egeno eſſe nõ viderint, prætermittunt, ſi fauore illi, & ius aliquod dari, ſtatim defendendam curant, ſuppetunt liberaliſſimè ſumptus, patronos, aduocatum, procuratoremque conſtituunt; Die decimanona Maij, qui S. Iuonis laudibus ſacer dies eſt, maxima tùm illuſtrium virorum, tùm magiſtratuũ frequentia in Eccleſia ſacra hæc pietatis comitia celebrantur.

Inceſſerat anno *1646.* nonnullis ſodalibus cupiditas, ſimile huic ſodalitium
8 aliud apud Venerabiles Patres Societatis Ieſu domus profeſſæ huius Inclytæ Ciuitatis, ſub titulo Sancti Eleazarij inſtituere, ſed renuentibus è S. Iuonis ſodalitate quamplurimis, atque inſtantibus, cognita in Collaterali Conſilio iam cauſa coram Excellentiſſimo Duce de Arcos Regni clauum tunc ſuſtinente, nouum hunc Iuriſperitorum cæterum impediri prorſus, fuit decretum ſub die *12.* Septemb. *1646.* referente *Marchione Torelli Reg. Hectore Capycio Latro*, qui *dec.* huiuſce cauſę *169. lib. 2* ſcripſit, eiuſque memor eſt *Reg Sanfelic. in increment. ad prax. Iudic. ſect. 16. verſ. nouiſſimè.*

Equidem quid in hac re dicam, neſcio. Si tamen pro pietate aduerſus illud Senatus Conſultum orare fas eſſet, pace, ac venia tanti Senatus, quem piiſſimum, atque integerrimum, non niſi validiſſimis, grauiſſimiſque rationibus ad eam ſententiam adductum crediderim, eoſdem fortaſſe Iudices ad miseratione tàm nobilis Reæ reuocaturus, ex ingenuitate animi mei exclamarem. Quorſum hęc, Deus immortalis, quorſum hęc, inquam, à bono opere alienatio? Locuſne pietati in ampliſſima Ciuitate ita circumſcribitur vnus, vt aliò progredi minimè poſſit? Vnùmne tantùm miſerorum numero ferè innumero Aſylum? quanta nunc ingruit pauperum turba, quanta vrget egenorum præſentia? innumeras afferunt lites, hoc tantùm dolent, quod patronos non habeant; quid ad eorum tutamen, ad miſerias ſubleuandas aptius eſſet, quam plures, qui patrocinentur aduocatorum cætus adire? quid iucundius, quam è multiplici pietatis fonte corriuatam commiſerationem haurire? quid ſatius, quam pluribus in locis defenſiones haberi? Vtinam id ætatis tam ſanctorum chariſmatũ ęmulatio inſurgeret; vtinam eiuſmodi cætus ſodalitateſque vigerent, & apud varias Religioſorum hominum familias pietatem excolerent, commiſerationem augerent, profectò nulla inuaderet Vrbem calamitas, nulla ciues ad longum protracta diſſentio, longiſſimè abeſſet inopia. Vos precor pauperum patronos Cęlites, vt meis votis correſpondeat Supremus Regni Areopagus, euretis, & cognita rurſus cauſa, tam miſeris temporibus, pro egenorum ſubſidio vetus decretum deleatur, nouoſque cætus inſtitui permittat, iuxtà exarata per *Doctiſſ. Franc. Mar. Prato centur. 2. diſcept. forenſ. cap. 30.* qui calamum arripuit ad tutamen

Bb 2 ſo-

ſodalitij erecti in domo profeſſa, concinna methodo omnibus obiectis occurrens, quinę *num.6.* reſpondet exemplo ex *Barboſa* excerpto *in tract.iur.Eccleſiaſt. vniuerſ. cap.11. num.75.* decreti è Sacra Rituum Congregatione emanati, referente *Eminentiſſimo Auunculo meo Cardinali Philippo Philonardi*, die 6. Decembris anno 1616. quo prouiſum
9 extitit haud licere Clericis Societatis Ieſu in Chien.India Occidentali, nouas Chriſti fidelium ſecularium confraternitates, ſeù congregationes, cum vſu ſacrorum, abſque licentia Ordinarij, erigere.

10 Quinimò omnes Cauſidici egenis,& miſeris ſine pretio patrocinari tenentur, *§.ſit tibi*, vbi *Accurſ. verſ. gratis, Auth. de mandat. Princ. Bal. in l.furioſi, C.de nupt.* idemq; *in l. prouidendum, §.1.* ex eo *tex.C.de poſtu.Ioan.Girardi epigrammaton.legal.in diſtinctis ſcholio 64.Borrel.* alijs relatis, *memor. tit.65.num.37. Franc. de Petris ſeſtiu. lect.lib.2.cap.9. nu.6. Leoncill. de priuil. paup.p.2.priu. 4.verbo Aduocatus el 1. Reg. Rouit. in rubr. de poſtul. num 9.* etiam fęminæ, quæ ad poſtulandum pro miſerabilibus perſonis legitimè admittuntur, quamuis illis poſtulare vetitum ſit, *l.1.§.2. loco, ff. de poſtulando, l.2. ff.de regul iur.Ludouic. deciſ. Peruſ. 49. & Ricc. collect.* 2461. & hac limitatione reſponſum fuit tenebrarum patri dicenti, non poſſe Virginem peccatorum refugium pro anima interuenire, quæ iura ipſius diabolo conſecratæ, tuenda ſuſceperat, vt ſcribit *Bart.in q.inter Virginem Mariã, & dæmonẽ nu.6.fol.*120,& refert *Carol. Rota de priuil. mulier. c.2. n.*104. adeò quod iuſiurandum emiſſum non pręſtando patrocinium gratis, minimè patrocinatur in cauſa pauperum, *Bal.in l. ſi ad excludendam poſt med.C.de iur.iurand. Tiraq. de nobil. cap.29. num.39. Iacob.Benius de priuil.I.Conſultorum p. 3. priu.71. num.8.* quinę & Index ipſe mortiferam perpatrat labem, ſi inopi in neceſſitate de patrono non prouideat, eique gratis patrocinari non præcipiat; aduertit *Syluester in Verbo Aduocatus n.11.* ac obſeruat *Grauat. ad Veſtr. in prax. lib.4. tit.4. de dolo, & contumac. lit.I. num.32.* & renuens hos ſuſcipere munus Aduocatus, interdictione officij multari poteſt, *l.1. §. cura carnis, ff.de offic. præfecti vrb. l. moris, §. ſunt autem ff.de pæn. l.prouidendum, C.de poſtul. Couar. pract. cap.6.num.4. Fragoſ.add. tract. p.1. lib.4. diſp.9. num.89. Leoncill. cit. verb. Aduocatus nu.7. Roman. ſing.26. Aluar. de priuil. pau.p.1.q.28. num.43. Nouar. de grauam.vaſſall.t.2. grauam.173. & de priuil.miſer.perſon. priu.63.* Imò oblatam vltro, ſuaq; ſpontè à paupere mercedem reſpuere obſtringitur *Beninc. de priuil. paup. ſpecial.1. in Iudicijs num.10. Rebuff.de priuil. ſcholar. priu.90. n.7. Baez.in tract. de inop. debit. cap.12. num.15.* nonnulla autem pro excuſandis aduocatis recenſent *Leoncill. indic.loco, Nouar.grauam.cit.173. Fragoſ. memor. diſp.13.à num.237.*

11 Quod porrige ad Iudices, itemq; ad Actuarios, & id genus amanuenſes, qui ab inope non valent tutò ſalarium arripere, *§.ſit tibi quoque, Auth.de mand. Princip.cap.ſtatutum, §.inſup.de reſcrip. in 6. Roman. in l. ſi vero, §.de viro fallent.25. verſ.9.ff. ſolut. matrim. Dec.in cap.1. de prob. Gerard. ſing.73. Rot. in antiq.dec.*804. & in mancipatis carceribus loquitur, laudatis *Carau. in rit.19. 4. not. & Capibl. de Baron. pragm.19. num.15. Angel. Scialoya in prax. forindic. cap.25. num.12.* ſubnectens obnoxios eſſe Barones ſuis expenſis illos ad Regias Audientias appellantes mittere ampliat *Nouar. ad Grauam. Vaſſal.to.3. gram.95. Danza de pugn. DD. t.1.tit. contumac. c.3. per tot. Fontanel.de pact. nuptial. clauſ.4. Gl.18.p.4. num.85.ſto.* 1. ſermocinans nedum reſpectu actorũ, & ſcripturarum proceſſalium, ſed etiam inſtrumentorum confectorum à Notarijs, quæ gratis quoque dari debent *Franc. Maria Prat. ad Muſcatell.p.2. Gloſ. conceduntur, verſ.Et quoniam incidit ſermo.* Quod ſi actuatius extra lo-

locum Iudicij accedere habeat pro paupere, non tenetur proprijs ſumptibus, ſed fiſci prædicatum, teſtatur *Auus meus ad Gramm, dec.* 85. *num.* 10.

At pauperum, pupillorum, & impotentium cauſis minimè auxilium præſtari, ſi præuium ſeſe non offerat aurum, aduertit noſter *Caran. ſupra rit.* 19. *ſub num.* 18. cuius memor eſt *Io. Lagan. ad Reg. Rou. ſuper pragm.* 1. *de appell. lit.* E. de quo valdè contriſtatur, & conquæritur Petri nauicula apud *Epiſcop. Genuenſ. cap.* 18. conſulens eligi peculiarem Iudicem, necnon Notarium, Aduocatumque, qui, certo ſalario conſtituto, pauperum litibus incumbant.

Medicus quoque gratis pauperem
13 infirmum mederi obſtringitur, doctrina eſt *Gloſæ* ab omnibus recepta in *cap.* 1. *diſt.* 83. ampliantis etiam ad diuitem infirmum ſoluere renuentem, à quo, poſtquam conualuerit, mercedem recuperabit, & Beatiſſima Virgo Maria in ſomnis apparuit patri Marſilij Ficini Medico, admonens, vt gratis egenis mederetur, vt ipſemet *Ficinus* refert *lib.* 1. *Epiſtolarum*.

Aduocatus autem pauperum, vt gratis patrocinetur, iubet ritus, ſi pupillos, viduas, cæteraſque perſonas miſerabiles defendit, & contrarium agendo peccat, *Megall. in* 1. *tom. promptuar. verbo Aduocatus num.* 20. *Danz. ad Gramm. dec.* 85. *num.* 78. cum verò alias fouet, nedùm illarum iura tueri, & pro illis aduocare poterit per aperta verba huius ritus, ſed inſuper mercedem ab illis conſequi per verba à contrario ſenſu, tùm finalia præſentis ritus, tùm alia in *ritu* 19. quæ pro illis, & gratis, & neceſſariò comparere mandant; & de huius ritus memor eſt *Conſil. Paſcal. cit. tract. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 88. verùm hodie cum maximum ſit pauperum Aduocationus, vix illorum cauſis incumbit, & in alijs non ſe miſcet, *Reg. Tapia in add. conſt. lege præſenti ſub num.* 1.

De Aduocato eiuſmodi pauperum, & procuratore multa enarrat *Rebuff. in concord. Franciæ tit. de elect. derog. Gl. Regium Aduocatum*, quo in loco potiſſimum fatur de ſalario, & priuilegijs illius, quinè & *Couarr. pract. qq. cap.* 6. *n.* 4. poſtque alios, *Bouadill. in ſua polit. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 17. *& cap.* 15. *n.* 75. aduertit, illorum munus eſſe aſſiſtere expeditionibus cauſarum ipſorum pauperum, quiquè, ſi negligentes ſint, præfatis veniant ſpoliandi officijs, per *Caſſan. in Conſuet. Burg. rub.* 4. §. 6. *Gl. fin. n.* 10. *&* 11. *& Gratian. in regul.* 319. *nu.* 51. dummodò patrocinium pręſtetur coram Iudice ordinario, nam coram arbitro, ſeù alio iuriſdictionem non habente haud obſtringitur aduocatus, aduertit *Auus meus ad add. Gramm. dec.* 85. *nu.* 10 memor *Caran.* hoc *in ritu*, & laudato *Auo meo*, inſequitur *Eliſæus Danza t.* 1. *de pugn. DD. tit. de Aduocat. num.* 5.

Quem autem tueri obſtringatur pau-
14 perum Aduocatus, orta lite inter duos miſerabiles? *Carauit.* hoc *in rit.* *nu.* 11. prælationem munito priuilegio naturali, vt pupillo, poſthabita vidua ex accidenti priuilegiata, ex traditis per *Couarr. pract. qq. c.* 5. *n* 11. tribuit, confertq; illud vri potentius in electione tori priores partes habere, *Marcel. Calà de mod. articul.* §. 1. *Gl.* 1. *num.* 81. *de Franch. deciſ.* 188. & laudato *Caran. in rit.* 21. *&* 219. inſequitur *Auus meus ad Capyc. dec.* 160. *num.* 2. & de concurrentia priuilegiatorum loquutus eſt *Reg. Tap. de conſtit. Princip. in l. fin. cap.* 8. *Ricc. collect. dec.* 348. *&* 2208.

Quod ſi paribus priuilegijs fruātur, ſimulque acceſſerint, ipſemet *Caran.* relata opinione, potius actori, quam Reo fore opitulandum, cum ſit de reſpicientibus litis ordinationem, *l. de die*, vbi *Bar. ff. qui ſatiſdar. cogant.* tandem *in fin. num.* 11. conſulit ab vtraque ſe Aduocatum, & procuratorem abſtinere. At mihi nec opinio ab ipſo relata, nec eius conſilium, arrident, hoc enim repugnat illorum officio, & debito, cum ex Regis ſalario facti ſint debitores miſerabilium, vt in *Ritu*, vbi *Teneatur, & debeat*, quibus eſt quæſitum iùs; opes igitur au-

ſodalitij erecti in domo profeſſa, conna methodo omnibus obiectis occurrens, quinę *num.6.* reſpondet exemplo ex *Barboſa* excerpto *in tract.iur.Eccleſiaſt. vniuerſ. cap.11. num.75.* decreti è Sacra Rituum Congregatione emanati, referente *Eminentiſſimo Auunculo meo Cardinali Philippo Philonardi*, die 6. Decembris anno 1616. quo prouiſum
9 extitit haud licere Clericis Societatis Ieſu in Chien.India Occidentali, nouas Chriſti fidelium ſecularium confraternitates, ſeù congregationes, cum vſu ſacrorum, abſque licentia Ordinarij, erigere.

10 Quinimò omnes Cauſidici egenis, & miſeris ſine pretio patrocinari tenentur, § *ſit tibi*, vbi *Accurſ.verſ.gratis, Auth. de mandat. Princ. Bal. in l.furioſi, C.de nupt.* idemq; *in l. prouidendum*, §.1.ex eo *tex.C.de poſtu.Ioan.Girardi epigrammaton.legal.in diſtinchis ſcholio 64.Borrel.* alijs relatis, *memor. tit.65.num. 37. Franc. de Petris feſtin. lect.lib.2.cap.9. nu.6. Leoncill. de priuil. paup.p.2.priu. 4.verbo Aduocatus el 1. Reg. Reuit. in rubr. de poſtul. num 9.* etiam fęminæ, quæ ad poſtulandum pro miſerabilibus perſonis legitimè admittuntur, quamuis illis poſtulare vetitum ſit, *l.1.* §.2. *loco, ff. de poſtulando, l.2. ff.de regul iur.Ludouic. deciſ. Peruſ. 49. & Ricc. collect.* 2461. & hac limitatione reſponſum fuit tenebrarum patri dicenti, non poſſe Virginem peccatorum refugium pro anima interuenire, quæ iura ipſius diabolo conſecratæ, tuenda ſuſceperat, vt ſcribit *Bart.in q.inter Virginem Mariã, & damonẽ nu.6.fol.*120, & refert *Carol. Rota de priuil. mulier. c.2. n.*104. adeò quod iuſiurandum emiſſum non pręſtando patrocinium gratis, minimè patrocinarur in cauſa pauperum, *Bal.in l. ſi ad excludendam poſt med.C.de iur.iurand. Tiraq. de nobil. cap.29. num.39. Iacob.Benius de priuil.I.Conſultorum p.3. priu.71. num.*8. quinę & Index ipſe mortiferam perpatrat labem, ſi inopi in neceſſitate de patrono non prouideat, eique gratis patrocinari non præcipiat: aduertit *Syluester in Verbo Aduocatus n.11.* ac obſeruat *Grauat. ad Veſtr. in prax. lib.4. tit.4, de dolo, & contumac. lit.I. num.32.* & renuens hos ſuſcipere munus Aduoca-us, interdictione officij multari poteſt, *l.1.* §. *cura carnis, ff.de offic. praſecti vrb. l. moris*, §. *ſunt autem.ff.de pen.l.prouidendum, C.de poſtul. Couar. pract. cap.6 num.4.Fragoſ.add. tract. p.1. lib.4. diſp.9. num.89. Leoncill. cit. verb. Aduocatus nu.7. Roman. ſing.26. Aluar. de priuil. pau.p.1.q.28. num.43. Nouar. de grauam.vaſſall.t.2. grauam.173. & de priuil.miſer.perſon. priu.63.* Imò oblatam vltro, ſuaq; ſponrè à paupere mercedem reſpuere obſtringitur *Beninc. de priuil. paup.ſpecial.1. in Iudicijs num.10.Rebuff.de priuil. ſcholar. priu.90. n.7.Baez.in tract. de inop. debit. cap.12. num.15.* nonnulla autem pro excuſandis aduocatis recenſent *Leoncill. indic.loco, Nouar.grauam.cit.173. Fragoſ. memor. diſp.13.à num 237.*

11 Quod porrige ad Iudices, itemq; ad Actuarios, & id genus amanuenſes, qui ab inope non valent tutò ſalarium arripere, §.*ſit tibi quoque, Auth.de mand. Princip.cap.ſtatutum*, §.*inſup.de reſcrip. in 6. Roman. in l. ſi vero*, §.*de viro fallent.25. verſ.9.ff. ſolut. matrim. Dec.in cap.1. de prob. Gerard. ſing.73. Rot. in antiq.dec.*804. & in mancipatis carceribus loquitur, laudatis *Caran. in rit.19. 4. not. & Capibl. de Baron. pragm.19. num.15. Angel. Scialoya in prax. forindic. cap.25. num.12.* ſubnectens obnoxios eſſe Barones ſuis expenſis illos ad Regias Audientias appellantes mittere ampliar *Nouar. ad Grauam. Vaſſal.to.3. gram.95. Danza de pugn. DD. t.1.tit. contumac. c.3. per tot. Fontanel.de pact. nuptial. clauſ.4. Gl.18.p.4. num.85.ſto.*1. ſermocinans nedum reſpectu actorũ, & ſcripturarum proceſſalium, ſed etiam inſtrumentorum confectorum à Notarijs, quæ gratis quoque dari debent *Franc. Maria Prat. ad Muſcatell.p.2. Gloſ. conceduntur, verſ.Et quoniam incidit ſermo.* Quod ſi actuatius extra

lo-

locum Iudicij accedere habeat pro paupere,non tenetur proprijs ſumptibus,ſed fiſci prafticatum,teſtatur *Auus meus ad Gramm.dec.85.num.10.*

At pauperum, pupillorum, & impotentium cauſis minimè auxilium præſtari,ſi præuium ſeſe non offerat aurum, aduertit noſter *Carau.ſupra rit.19.ſub num.18.* cuius memor eſt *Io.Lagan.ad Reg.Rou.ſuper pragm.1.de appell.lit.E.* de quo valdè contriſtatur,& conquæritur Petri nauicula apud *Epiſcop. Genuenſ. cap.18.* conſulens eligi peculiarem Iudicem, necnon Notarium, Aduocatumque,qui,certo ſalario conſtituto, pauperum litibus incumbant.

Medicus quoque gratis pauperem
12 infirmum mederi obſtringitur,doctrina eſt *Gloſa* ab omnibus recepta in *cap.1. diſt.83.* ampliantis etiam ad diuitem infirmum ſoluere renuentem, à quo,poſtquam conualuerit,mercedem recuperabit, & Beatiſſima Virgo Maria in ſomnis apparuit patri Marſilij Ficini Medico, admonens, vt gratis egenis medetur, vt ipſemet *Ficinus* refert *lib.1. Epiſtolarum*.

Aduocatus autem pauperum,vt gratis patrocinetur,iubet ritus,ſi pupillos, viduas, cæteraſque perſonas miſerabiles defendit,& contrarium agendo peccat, *Megall. in 1.tom.promptuar.verbo Aduocatus num.20. Danz. ad Gramm. dec.85. num.78.* cum verò alias fouet, nedùm illarum iura tueri,& pro illis aduocare poterit per aperta verba huius ritus,ſed inſuper mercedem ab illis conſequi per verba à contrario ſenſu, tùm finalia præſentis ritus, tùm alia in *ritu 19.* quæ pro illis, & gratis,& neceſſariò comparere mandant; & de huius ritus memor eſt *Conſil. Paſcal. cit. tract. par. 2. cap. 2. num.88.* verùm hodie cum maximum ſit pauperum Aduocati onus, vix illorum cauſis incumbit, & in al js non ſe miſcet, *Reg. Tapia in add. conſt.lege præſenti ſub num.1.*

De Aduocato eiuſmodi pauperum, & procuratore multa enarrat *Rebuff. in concord. Franciæ tit. de elect.derog.Gl. Regium Aduocatum*,quo in loco potiſſimum ſatur de ſalario, & priuilegijs illius, quinè & *Couarr. pract. qq.cap.6.n.4.* poſtque alios, *Bouadill.in ſua politic. lib.3. cap.14. num.17. & cap.15.n.75.* aduertit,illorum munus eſſe aſſiſtere expeditionibus cauſarum ipſorum pauperum,quiquè,ſi negligentes ſint,præfatis veniant ſpoliandi officijs, per *Caſſan. in Conſuet.Burg. rub.4. §.6. Gl. fin.n.10. & 11. & Gratian.in regul.319.nu.51.* dummodò patrocinium præſtetur coram Iudice ordinario, nam coram arbitro, ſeù alio iuriſdictionem non habente haud obſtringitur aduocatus, aduertit *Auus meus ad add. Gramm. dec.85.nu.10* memor *Carau.* hoc *in ritu*, & laudato *Auo meo*, inſequitur *Eliſaus Danza t.1. de pugn. DD. tit. de Aduocat. num.5.*

Quem autem tueri obſtringatur pau-
14 perum Aduocatus orta lite inter duos miſerabiles? *Carauit.* hoc *in rit.nu.11.* prælationem munito priuilegio naturali, vt pupillo, poſthabita vidua ex accidenti priuilegiata,ex traditis per *Couarr. pract.qq.c.5.n 11.*tribuit,conſertq; illud vti potentius in electione fori priores partes habere, *Marcel. Calà de mod.articul. §. 1. Gl. 1. num.81. de Franch. deciſ.188.* & laudato *Carau. in rit.21. & 219.* inſequitur *Auus meus ad Capyc. dec.160. num.2.*& de concurrentia priuilegiatorum loquutus eſt *Reg. Tap. de conſtit. Princip. in l. fin.cap.8.Ricc.collect. dec.348. & 2208.*

Quod ſi paribus priuilegijs fruātur,ſimulque acceſſerint, ipſemet *Carau.* relata opinione, potius actori,quam Reo fore opitulandum, cum ſit de reſpicientibus litis ordinationem, *l. de die*, vbi *Bar.ff.qui ſatiſdar. cogant.* tandem *in fin. num. 11.* conſulit ab vtraque ſe Aduocatum,& procuratorem abſtinere. At mihi nec opinio ab ipſo relata, nec eius conſilium,arrident,hoc enim repugnat illorum officio, & debito, cum ex Regis ſalario facti ſint debitores miſerabilium, vt in *Ritu*, vbi *Teneatur,& debeat*,quibus eſt quæſitum iùs;opes igitur

au-

ſodalirij erecti in domo profeſſa, conna methodo omnibus obiectis occurrens, quin? num. 6. reſpondet exemplo ex Barboſa excerpto in tract. iur. Eccleſiaſt. vniuerſ. cap. 11. num. 75. decreti è Sacra Rituum Congregatione emanati, referente Eminentiſſimo Auunculo meo Cardinali Philippo Philonardi, die 6. Decembris anno 1616. quo prouiſum
9 extitit haud licere Clericis Societatis Ieſu in Chien. India Occidentali, nouas Chriſti fidelium ſecularium confraternitates, ſeù congregationes, cum vſu ſacrorum, abſque licentia Ordinarij, erigere.

10 Quinimò omnes Cauſidici egenis, & miſeris ſine pretio patrocinari tenentur, §. ſit tibi, vbi Accurſ. verſ. gratis, Auth. de mandat. Princ. Bal. in l. furioſi, C. de nupt. idemq; in l. prouidendum, §. 1. ex eo tex. C. de poſtu. Ioan. Girardi epigrammaton. legal. in diſtinchis ſcholio 64. Borrel. alijs relatis, memor. tit. 65. num. 37. Franc. de Petris feſtiu. lect. lib. 2. cap. 9. nu. 6. Leoncill. de priuil. paup. p. 2. priu. 4. verbo Aduocatus el 1. Reg. Rouit. in rubr. de poſtul. num 9. etiam fęminæ, quæ ad poſtulandum pro miſerabilibus perſonis legitimè admittuntur, quamuis illis poſtulare vetitum ſit, l. 1. §. 2. loco, ff. de poſtulando, l. 2. ff. de regul iur. Ludouic. deciſ. Peruſ. 49. & Ricc. collect. 2461. & hac limitatione reſponſum fuit tenebrarum patri dicenti, non poſſe Virginem peccatorum refugium pro anima interuenire, quæ iura ipſius diabolo conſecratæ, tuenda ſuſceperat, vt ſcribit Bart. in q. inter Virginem Mariã, & dæmonẽ nu. 6. fol. 120, & refert Carol. Rota de priuil. mulier. c. 2. n. 104. adeò quod iuſiurandum emiſſum non pręſtando patrocinium gratis, minimè patrocinatur in cauſa pauperum, Bal. in l. ſi ad excludendam poſt med. C. de iur. iurand. Tiraq. de nobil. cap. 29. num. 39. Iacob. Benins de priuil. I. Conſultorum p. 3. priu. 71. num. 8. quin? & Index ipſe mortiferam perpatrat labem, ſi inopi in neceſſitate de patrono non prouideat, eique gratis patrocinari non præcipiat; aduertit Syluester in Verbo Aduocatus n. 11. ac obſeruat Granat. ad Veſtr. in prax. lib. 4. tit. 4. de dolo, & contumac. lit. I. num. 32. & renuens hos ſuſcipere munus Aduoca-us, interdictione officij multari poteſt, l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. præfecti vrb. l. moris, §. ſunt autem ff. de pæn. l. prouidendum, C. de poſtul. Couar. pract. cap. 6. num. 4. Fragoſ. add. tract. p. 1. lib. 4. diſp. 9. num. 89. Leoncill. cit. verb. Aduocatus nu. 7. Roman. ſing. 26. Aluar. de priuil. pau. p. 1. q. 28. num. 43. Nouar. de grauam. vaſſall. t. 2. grauam. 173. & de priuil. miſer. perſon. priu. 63. Imò oblatam vltro, ſuaq; ſpontè à paupere mercedem reſpuere obſtringitur Beninc. de priuil. paup. ſpecial. 1. in Iudicijs num. 10. Rebuff. de priuil. ſcholar. priu. 90. n. 7. Baez. in tract. de inop. debit. cap. 12. num. 15. nonnulla autem pro excuſandis aduocatis recenſent Leoncill. indic. loco, Nouar. grauam. cit. 173. Fragoſ. memor. diſp. 13. à num. 237.

11 Quod porrige ad Iudices, itemq; ad Actuarios, & id genus amanuenſes, qui ab inope non valent tutò ſalarium arripere, §. ſit tibi quoque, Auth. de mand. Princip. cap. ſtatutum, §. inſup. de reſcrip. in 6. Roman. in l. ſi vero, §. de viro fallent. 25. verſ. 9. ff. ſolut. matrim. Dec. in cap. 1. de prob. Gerard. ſing. 73. Rot. in antiq. dec. 804. & in mancipatis carceribus loquitur, laudatis Caran. in rit. 19. 4. not. & Capibl. de Baron. pragm. 19. num. 15. Angel. Scialoya in prax. forindic. cap. 25. num. 12. ſubnectens obnoxios eſſe Barones ſuis expenſis illos ad Regias Audientias appellantes mittere ampliat Nouar. ad Grauam. Vaſſal. to. 3. gram. 95. Danza de pugn. DD. t. 1. tit. contumac. c. 3. per tot. Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 4. Gl. 18. p. 4. num. 85. ſto. 1. ſermocinans nedum reſpectu actorũ, & ſcripturarum proceſſalium, ſed etiam inſtrumentorum confectorum à Notarijs, quæ gratis quoque dari debent Franc. Maria Prat. ad Muſcatell. p. 2. Gloſ. conceduntur, verſ. Et quoniam incidit ſermo. Quod ſi actuatius extra

lo-

locum Iudicij accedere habeat pro paupere, non tenetur proprijs ſumptibus, ſed fiſci practicatum, teſtatur *Auus meus ad Gramm, dec.* 85. *num.* 10.

At pauperum, pupillorum, & impotentium cauſis minimè auxilium præſtari, ſi præuium ſeſe non offerat aurum, aduertit noſter *Caran. ſupra rit.* 19. *ſub num.* 18. cuius memor eſt *Io. Lagan. ad Reg. Rou. ſuper pragm.* 1. *de appell. lit.* E. de quo valdè contriſtatur, & conquæritur Petri nauicula apud *Epiſcop. Genuenſ. cap.* 18. conſulens eligi peculiarem Iudicem, necnon Notarium, Aduocatumque, qui, certo ſalario conſtituto, pauperum litibus incūmbant.

Medicus quoque gratis pauperem
13 infirmum mederi obſtringitur, doctrina eſt *Gloſæ* ab omnibus recepta in *cap.* 1. *diſt.* 83. ampliantis etiam ad diuitem infirmum ſoluere renuentem, à quo, poſtquam conualuerit, mercedem recuperabit, & Beatiſſima Virgo Mária in ſomnis apparuit patri Marſilij Ficini Medico, admonens, vt gratis egenis mederetur, vt ipſemet *Ficinus* refert *lib.* 1. *Epiſtolarum*.

Aduocatus autem pauperum, vt gratis patrocinetur, iubet ritus, ſi pupillos, viduas, cæteraſque perſonas miſerabiles defendit, & contrarium agendo peccat, *Megall. in* 1. *tom. promptuar. verbo Aduocatus num.* 20. *Danz. ad Gramm. dec.* 85. *num.* 78. cum verò alias fouet, nedùm illarum iura tueri, & pro illis aduocare poterit per aperta verba huius ritus, ſed inſuper mercedem ab illis conſequi per verba à contrario ſenſu, tùm finalia præſentis ritus, tùm alia in *ritu* 19. quæ pro illis, & gratis, & neceſſariò comparere mandant; & de huius ritus memor eſt *Conſil. Paſcal. cit. tract. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 88. verùm hodie cum maximum ſit pauperum Aduocati onus, vix illorum cauſis incumbit, & in alijs non ſe miſcet, *Reg. Tapia in add. conſt. lege præſenti ſub num.* 1.

De Aduocato eiuſmodi pauperum, & procuratore multa enarrat *Rebuff. in concord. Franciæ tit. de elect. derog. Gl. Regium Aduocatum*, quo in loco potiſſimum fatur de ſalario, & priuilegijs illius, quinè & *Couarr. pract. qq. cap.* 6. *n.* 4. poſtque alios, *Bouadill. in ſua politic. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 17. *& cap.* 15. *n.* 75. aduertit, illorum munus eſſe aſſiſtere expeditionibus cauſarum ipſorum pauperum, quiquè, ſi negligentes ſint, præfatis veniant ſpoliandi officijs, per *Caſſan. in Conſuet. Burg. rub.* 4. §. 6. *Gl. fin. n.* 10. *&* 11. *& Gratian. in regul.* 319. *nu.* 51. dummodò patrocinium præſtetur coram Iudice ordinario, nam coram arbitro, ſeù alio iuriſdictionem non habente haud obſtringitur aduocatus, aduertit *Auus meus ad add. Gramm. dec.* 85. *nu.* 10 memor *Caran.* hoc *in ritu*, & laudato *Auo meo*, inſequitur *Eliſeus Danza t.* 1. *de pugn. DD. tit. de Aduocat. num.* 5.

Quem autem tueri obſtringatur pau-
14 perum Aduocatus, orta lite inter duos miſerabiles? *Caranit.* hoc *in rit. nu.* 11. prælationem munito priuilegio naturali, vt pupillo, poſthabita vidua ex accidenti priuilegiata, ex traditis per *Couarr. pract. qq. c.* 5. *n* 11. tribuit, confertq; illud vti potentius in electione foti priores partes habere, *Marcel. Calà de mod. articul.* §. 1. *Gl.* 1. *num.* 81. *de Franch. deciſ.* 188. & laudato *Caran. in rit.* 21. *&* 219. inſequitur *Auus meus ad Capyc. dec.* 160. *num.* 2. & de concurrentia priuilegiatorum loquutus eſt *Reg. Tap. de conſtit. Princip. in l. fin. cap.* 8. *Ricc. collect. dec.* 348. *&* 2208.

Quod ſi paribus priuilegijs fruātur, ſimulque acceſſerint, ipſemet *Caran.* relata opinione, potius actori, quam Reo fore opitulandum, cum ſit de reſpicientibus litis ordinationem, *l. de die*, vbi *Bar. ff. qui ſatiſdar. cogant.* tandem *in fin. num.* 11. conſulit ab vtraque ſe Aduocatum, & procuratorem abſtinere. At mihi nec opinio ab ipſo relata, nec eius conſilium, arrident, hoc enim repugnat illorum officio, & debito, cum ex Regis ſalario facti ſint debitores miſerabilium, vt in *Ritu*, vbi *Teneatur, & debeat*, quibus eſt quæſitum ius; opes igitur au-

locum Iudicij accedere habeat pro pau-
pere,non tenetur proprijs ſumptibus,ſed
fiſci practicatum,teſtatur *Auus meus ad
Gramm.dec.*85.*num.*10.

At pauperum, pupillorum, & impo-
tentium cauſis minimè auxilium præ-
ſtari, ſi præuium ſeſe non offerat aurum,
aduertit noſter *Carau.ſupra rit.*19.*ſub
num.*18. cuius memor eſt *Io.Lagan.ad
Reg.Rou.ſuper pragm.*1.*de appell.lit.E.*
de quo valdè contriſtatur,& conquæri-
tur Petri nauicula apud *Epiſcop. Ge-
nuenſ. cap.*18. conſulens eligi peculia-
rem Iudicem, necnon Notarium, Ad-
uocatumque,qui,certo ſalario conſtitu-
to, pauperum litibus incumbant.

Medicus quoque gratis pauperem
12 infirmum mederi obſtringitur, doctrina
eſt *Gloſæ* ab omnibus recepta in *cap.*1.
*diſt.*83. ampliantis etiam ad diuitem in-
firmum ſoluere renuentem, à quo,poſt-
quam conualuerit,mercedem recupera-
bit, & Beatiſſima Virgo Mária in ſom-
nis apparuit patri Marſilij Ficini Medi-
co, admonens, vt gratis egenis mede-
retur, vt ipſemet *Ficinus* refert *lib.*1.
Epiſtolarum.

Aduocatus autem pauperum,vt gra-
tis patrocinetur,iubet ritus,ſi pupillos,
viduas, cæteraſque perſonas miſerabi-
les defendit,& contrarium agendo pec-
cat, *Megall. in* 1.*tom.promptuar.verbo
Aduocatus num.*20. *Danz. ad Gramm.
dec.*85. *num.*78.cum verò alias fouet,
nedùm illarum iura tueri,& pro illis ad-
uocare poterit per aperta verba huius
ritus,ſed inſuper mercedem ab illis con-
ſequi per verba à contrario ſenſu, tùm
finalia præſentis ritus, tùm alia in *ritu*
19.quæ pro illis, & gratis,& neceſſariò
comparere mandant; & de huius ritus
memor eſt *Conſil. Paſcal. cit. tract.
par.* 2. *cap.* 2. *num.*88. verùm hodie
cum maximum ſit pauperum Aduoca-
ti onus, vix illorum cauſis incumbit, &
in alijs non ſe miſcet, *Reg. Tapia in
add. conſt.lege præſenti ſub num.*1.

De Aduocato eiuſmodi pauperum
& procuratore multa enarrat *Rebuff. in
concord. Franciæ tit. de elect.derog.Gl.
Regium Aduocatum*,quo in loco potiſſi-
mum fatur de ſalario, & priuilegijs il-
lius, quinè & *Couarr. pract. qq.cap.*6.*n.*
4.poſtque alios, *Bouadill.in ſua politic.
lib.*3. *cap.*14. *num.*17. *& cap.*15.*n.*75.
aduertit,illorum munus eſſe aſſiſtere ex-
peditionibus cauſarum ipſorum paupe-
rum,quiquè,ſi negligentes ſint,præfatis
veniant ſpoliandi officijs, per *Caſſan. in
Conſuet. Burg. rub.*4. §.6. *Gl. fin.n.*10.
& 11. *& Gratian.in regul.*319.*nu.*51.
dummodò patrocinium præſtetur coram
Iudice ordinario, nam coram arbitro,
ſeù alio iuriſdictionem non habente
haud obſtringitur aduocatus, aduertit
*Auus meus ad add. Gramm. dec.*85.*nu.*
10 memor *Carau.* hoc *in ritu*, & lau-
dato *Auo meo*, inſequitur *Eliſæus Dan-
za t.*1. *de pugn. DD. tit. de Aduocat.
num.*5.

Quem autem tueri obſtringatur pau-
14 perum Aduocatus, orta lite inter duos
miſerabiles? *Carauit.* hoc *in rit. nu.*11.
prælationem munito priuilegio natura-
li, vt pupillo, poſthabita vidua ex acci-
denti priuilegiata,ex traditis per *Couarr.
pract.qq.c.*5.*n* 11.tribuit,conſertq; illud
vti potentius in electione fori priores
partes habere, *Marcel. Calà de mod.ar-
ticul.* §.1. *Gl.*1.*num.*81. *de Franch. de-
ciſ.*188. & laudato *Carau. in rit.*21. *&*
219. inſequitur *Auus meus ad Capyc.
dec.*160. *num.*2.& de concurrentia pri-
uilegiatorum loquutus eſt *Reg. Tap. de
conſtit. Princip. in l. fin.cap.*8.*Ricc.col-
lect. dec.*348. *&* 2208.

Quod ſi paribus priuilegijs fruãtur,ſi-
mulque acceſſerint, ipſemet *Carau.* re-
lata opinione, potius actori,quam Reo
fore opitulandum, cum ſit de reſpicien-
tibus litis ordinationem, *l. de die*, vbi
Bar.ff.qui ſatiſdar. cogant. tandem *in
fin. num.* 11. conſulit ab vtraque ſe
Aduocatum,& procuratorem abſtinere.
At mihi nec opinio ab ipſo relata, nec
eius conſilium,arrident,hoc enim repu-
gnat illorum officio, & debito, cum ex
Regis ſalario facti ſint debitores miſera-
bilium, vt in *Ritu*, vbi *Teneatur,& de-
beat*,quibus eſt quæſitum iùs;opes igitur
au-

auxiliares ſunt præſtandæ ei,qui agit de damno vitando, etiam ratione finis Reginæ noſtræ, nè ſimiles perſonæ magis, magiſque depauperentur, fauorabilioreſque ſunt cauſæ reorum, pro quibus in dubio eſt iudicandum. Et in votorum paritate victoria ſtat, vt alibi diximus; & propterea inter duos pari priuilegio munitos, priores ſunt partes tractantis de damno vitando, *Decian. conſ.* 410. potiorque eſt cauſa rei, *de Angel. ad Foller. tit. audian. excuſator. num.* 82.

Ex quibus tuum ſit iudicium, lector beneuole, ſi miſeriæ conſonum ſit abſtinere ſe Aduocatum ab vtriuſque patrocinio, vel potius pro Actore pugnãdum, qui victus, remanet in primæuo inopiæ ſtatu, & victor aduerſarium ad mendicandum ducit, vel defenſio ad agentem de damno vitando ſpectet, cuius infortunijs non ſunt addendę expenſæ, aliæq; litis ærumnæ.

Vtri autem patrocinari debeat Ad-
15 uocatus à pluribus quotannis ſtipendiatus inter ſe iurgantibus, præcedenti ſocia concinit quęſtio, & neutri fore patrocinium præſtandum, indicat *Gloſ. in cap. fin. in verb. contra eccleſiam extr. de poſtuland.* inſequitur *Reg. Ronit. in rub. de procur. num.* 54. quodque obſeruaſſe teſtatur *Eliſeus Danz. ad Gramm. dec.* 80. *num.* 73. Pro cliente antiquiore, cui primo ſe locauit, reſpondent *Alex. conſ.* 118. *num.* 15. *vol.* 5. *Paul. de Caſtro in l. in operis, ff. locati*, inſequitur *Nouar. de grauam. Vaſſall. t.* 2. *grauam.* 153. *num.* 10. *Ala de Aduoc. Chriſtian. quæſt.* 23. confirmat *P. Fragoſ. par.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 13. §. 10. *de Aduocat. num.* 260. ſubiungens contentionem poſſe dirimi per ſortes partibus conuenientibus, ad tradita per *Tiraq. de iur. primog. q.* 17. *à n.* 14. & oſtendunt *Oter. diuerſ. iur. qq. par.* 2. *q.* 31. *Mut. conſuetud.* 68. *num.* 1. Fouente verò iniuſtam cauſam primo, partes ſecundi defendendas, firmãt poſt alios *Reg. de Marin. lib.* 2. *quotid. reſol. cap.* 14. *Cancer. var. reſolut. cap.* 14. *de procur. num.* 75. *Baron. de effect. inimic. effect.* 5. *num.* 20. quid in foro poli recurre, ad *Megal. in prompt. moral. verbo Aduocatus num.* 12. *t.* 1. Et de Vaſſallo plurium dominorum, alijſque ſimilibus ſermocinantur *Roland. conſ.* 44. *nu.* 24. *& conſ.* 291. *vol.* 2. necnon *Iacob. de Franch. in prælud. feud. num.* 216. *cum ſeq. Anus meus ad Capyc. dec.* 162. *n.* 8. *&* 168. *n.* 1. *R. Io. Ant. Lanar. conſ.* 20. *n.* 9.

RITVS XXIV.

Acta, Banna, & compoſitiones notentur in libris deſtinatis, & conſeruentur.

ITem, quòd Magiſtri Actorum debeant annotare in quinterno deputato, & ſcribere omnia acta, quæ fiunt in Curia per dies; & facere quinternos omnium bannorum, & tertiariarum, & etiam compoſitionum dictę Curię, & ipſos quienternos conſeruare in caſſono communi dicta Curia pro tempore exiſtente, & ad id deputato, ſiue deputando.

SVMMA RERVM.

1 *Vnica arca, quam ritus, & vulgus appellat caſſonum, hodie non ſufficit, & quare?*

Proceſſus, tùm ciuiles, tùm criminales, vbi, & penès quem aſſeruandi.

2 *Actor, an, & quando obnoxius ſit ad editionem proceſſus in alio Tribunali agitati.*

3 *Acta facta in ciuili, an probent in criminali cauſa.*

4 *Coram vno Iudice facta, an probent coram alio.*

5 *Facta coram arbitro, an probent coram Iudice.*

6 *Et facta in Iudicio ſummario, an ſubſiſtant in plenario.*

7 *An*

7 *An inter eaſdem perſonas, quæ in diuerſa cauſa facta ſunt.*
8 *Quid facta inter diuerſas perſonas.*
9 *Sententia cuicumque nocet, aut fauet itidem, & acta.*
10 *Excuſſio, vno petēte facta, prodeſt alijs. Sic diſcuſſio Inuentarij, & ſententia in cauſa ſtatus.*
11 *Cum falſo procuratore facta valida ſunt contra eundem procuratorem, quid cum procuratore reuocato.*
12 *Confeſſio incidenter facta, an, & quando præiudicium afferta.*
13 *Illa qui penès habuit, præſumitur omnia percunctatum eſſe.*
Terminus ad percunctandum, toties quoties petitur in Regno concedendus eſt.
14 *De tertiaria remiſſiuè.*

1 Hodiernis, temporibus, aucta mole negotiorum, non ſufficit vnica area, quamuis magna; quam ritus, & vulgus caſſonum nominat, ideò tùm quinternos, ſeù libros hoc in ritu mentionatos, tùm proceſſu, de quibus fatur *ritus 26.* retinent Actuarij iuxtà *prag. 13. de ordin. iudic.* idq; in propria domo, in Camera, paſſim ſtudiū nuncupata, dummodò ſint proceſſus ciuiles, quia ſi cauſarum criminalium iam expeditarum in publico archiuio aſſeruantur, ex *pragm. 4. §. præterea volumus de actuar.* & procedit doctrina *Bald. in cap. fin. de probat.* Quod ſi cauſæ nōdum fuerint deciſæ, in Banca penès illarum Scribam aſſeruantur; & antequam ad Commiſſarium aſportentur, onus eſt Scribarum facere perquiſitionem contra inquiſitum, ex *pragm. 27. de offic. magiſt. Iuſtit.* ibidemque *Reg. Ronit.* ſupradictis addo videnda, quæ ſcribimus *ritu 96.*

2 Hinc in cauſa Equitis Neapolitani reſpondi ipſum Actorem haud obnoxium fore ad editionem proceſſus originalis in S. C. agitati, dum ex illo copiā nonnullarum ſcripturarum exēplatarum in R.C.S. exhibuit, ex quibus ſuum fundabat ius, ac actori ipſi haud ad ſcribendam illorum amiſſionem, ſed Actorum Magiſtro, ad quem originalium cuſtodia pertinet; & meo reſponſo arridet in terminis S.C. determinatio edita in cauſa Franciſci Grandeza, cum Iulia Candice, cuius meminit *Thor. in ſupplement. deciſ. S.C. verbo Actor an teneatur,* quin? acta originalia penès actorem, & non penès actuarium cauſæ reperta nullam facere fidem, dixit *Reg. Reuert. dec. 224. num. 2. lib. 1.*

3 Quæ ſint acta aliaque plurima ſcribimus ſuper *ritu 241.* ea autem in ciuili facta haud probent in criminali, communem dicit *Felin. in cap. at ſi Clerici num. 26. de Iudic. Rip. in l. 2. num. 40 C. de edend.* quem refert *pract. Corrad. n. 10. in fin. Diaz. regul. 10.* ſcilicet non plenè, *Clar. §. fin. q. 54. num. 2* cuius meminit *Anus meus in annot. ad Capyc. dec. 52. n. 3. & Raymund. Pins in ſuis comm. opin. verbo Acta,* Generatim verò cum peti-

4 tur, an acta coram vno Iudice facta probent coram alio, reſpondent *Gl. Imol. & Cyn.* relati per *Guid. Pap. ſingul. 913. n. 1. & Bal. ſing. 163. Maſcard. de prob. concl. 33.* tradens huiuſmodi acta fidem facere, quoad præſumptionem tantùm, non quoad plenam probationem, vt proptereà in proceſſu admiſſionis ad Almum Neapolitanū Collegiū petitæ ab V.I.D. Io: Baptiſta Baldacchino, qui produxerat fidē Ciuilitatis Neapolitanæ per acta R. C. S. non fuit Ciuilitas ſufficienter probata, ſed incidenter, fuitque neceſſe illam probare alijs teſtibus in Collegio examinatis, vt ad illud admitti potuiſſet, & ita exequutum anno 1592. penès Annellum de Martino Actuar. Vicecancellario exiſtente Dom. Fabio Marcheſio, vt ex actis perpexi.

5 Sed illa, quæ intercoſſerunt coram arbitris fidem, an faciāt, & ſubſiſtant cotā Iudice, nagatiuè reſpōdent *Panor. in cap. præſentata n. 9. de teſtib. Bal. in l. cum antea, C. de arbitr. Borrell. de cōpromiſſ. §. 7. gl. 5. n. 1. et in ſūm. dec. tit. 63. de compromiſſ. num. 402. & 403. Vin. dec. 131. Roman. ſing. 51. Io. Angel P. iſanel. in add. ad pragm. Odia litium in vetuſtis exordien-*

*dientem ex eiſdem actis,fol.*462.
Verùm facta in Iudicio ſummario,
6 an probent in plenario,*Marſ.ſing.*580.
Rot. Genuenſ. dec. 103.*num.*4.*Reg.Valenz.conſ.*121.*nu.*105.*& conſ.*69. *n.*2.
*lib.*2.Sed acta in vna cauſa, vtrum pro-
7 bent in alia inter eaſdem perſonas,*Matthesil.*ad eũq;*additio* extricant *ſing.*191.
Inter alios verò quæ geſta ſunt, face-
8 re ſemiplenam probationem, firmauit
*Rot. Genuenſ.dec.*77.*num.* 11.cuius veritatem inquirit *de Franch. dec.* 158.*&* 355. *Vin.dec.*313.*n.*3. *lib.*2.*D.Conſil. Staib.cent.*1,*reſol.forenſ* 98.*num.*99. *&* 110. *& cent.*2.*reſol.* 191. *num.*111. *&* 112. *Dom.Reg.de Marin.in obſeru. ad dec.*64.*Reg. Reuert. num.* 5.*t.*1. ſed teſtium iam extinctorum depoſitiones citra dubium,quod ſemiplenè probent inter alios, ſi qualitas ipſa,quod obierint, verificata appareat, defendit idem *de Franch. cit. deciſ. num.* 11.*Maſcard.de probat. concluſ.*1273. *num.*4. quin? & teſtium examinatorum depoſitionem ad validandum teſtamentum omninò prodeſſe, aut obeſſe, alijs conſtat ex *l. ſi poſthumus,*§.*ſi quis ex his,ff.de inoffic. teſtam.* ibidemque *Caſtrenſ.ſub num.*5. atque *Fulgoſ.num.*3. *&* 5. & deciſum atteſtatur *Anell. Amat.conſ* 76. qui prętereà illam perutilem.ac prorſus veram addit concluſionem *num.*2. cuicunque
9 nocet, aut fauet ſententia, ſimiliter, &
acta noceant, aut faueant, tametſi nondum fuerit res iudicata, quam præceteris *Innoc.* conſtituit *in cap. cauſam quæ de teſtib.* illibique *Felin. num.*22. & *Franch.* adnectens, id ipſum è contra quoquè procedere *dec.* 345. *num.*10.
10 eorum etiam atteſtationes quibus con-
ſtet excuſſionem contra aliquem factã, & probatũ, illum nõ eſſe ſoluendo, probent, & excuſſio altero petente facta proſit alijs, definiuit *Rot.Genuenſ.* apud *Carthar. dec.* 45. *à num. præſertim* 3. Sic diſcuſſio inuentarij, ſiuè bonorum hæreditarium cum vno ex creditoribus facta,cæteris nocet, & prodeſt, ità vt iterata diſcuſſio nullatenus facienda ſit, *Fab.def.*1. *C.res inter alios acta,Regens de Ponte conſ.*71. *lib.*1, *Reg. de Marin. lib.*2. *quotid. reſol. cap.*111. *num.*9.*& in memor. obſeru.*64. *num.* 6. Sententiæ inſuper in cauſa ſtatus cæteris quoque præiudicat, *l. ex cauſa,ff. de poſtul.l.de ætate, ff. de minor. l.*1. §.*fin.ff.de liber. agnoſcen. l.ingenuum,ff.de ſtat.hominũ, Couar.pract. quæſt. cap.*13.*num.*5.Acta verò facta,in vno Iudicio tranſactione terminato non poſſint in alio allegari, monet *Farinac. dec. recent. Rot.*414.*n.*1. quem ſequitur *Fontanel. dec.Cathal.* 379.*num.*8.*tom.*2.

Acta autèm geſta cum falſo procuratore nullitati citra dubium ſubiacent, nempè in damnum principalis, cum in eiuſdem procuratoris, quatenus principalis hæres eſſet, aut illi ſuccederet in ea re, omninò ſubſiſtant, *Gratian.*probat *Dec.March.*187.*n.*5.quę tamẽ conualidantur ratihabitione principalis, ex notab. *tex. in l. licet. falſus,ff.rem rat. haber. Guid. Pap. deciſ.*320. *Borrel. in ſumm.dec. lib.*1. *tit de procur. num.* 29. *R. Rou.ſup.prag.rubr.de procur.n.*29.& inſequitur *D.Conſ. Franc.Rocc.lib.*1,*reſponſ.*7.*num.* 11. ſubnectens illam fieri poſſe poſt ſententiam quoque. Facta verò cum procuratore reuocato ſubſiſtãt, aduerſario de reuocatione non admonito, ſunt iura in *cap. mandato*, vbi *Gl.verbo mandato de procur.l.ſi ante* 7. *ff. iudicat ſolui, l. ſi procuratorem* 65.*in fin. ff.de procur. Veral.dec.*396.*num.*4. *p.*2. *Conſil.Rocc. in notab.* 34. *de mandat.ſeù complem.*probat *Monter. a Cueba dec.*43.*à nu.*1. & diſtinctionis fędere contrarias componit ſententias *Conſ. Arias de Meſ. lib.* 3. *var. cap.*45. aduertens talem procuratorem præiudicare doſſe,non proficere domino, eumque laudat *D.Alphonſ. Olea de ceſſion. iur. tit.*1. *q.*1.*num.*29. cum procuratore verò geſta, cuius mandatum apud acta cauſæ non reperitur productum fuiſſe, itidẽ nulla ſint, deducitur ex *dec. Præſid.de Franch.*ſuper hac re perutilia, & multa explicante.

Sed acta facta à tutore, àn ſibi nomine proprio præiudicent, *l.pater,C.de*
fideiuſſ.

Digitized by Google

ſideiuſſ. Gramm. conſ. ciuil. 104. Con-
feſſio facta in vno iudicio, an in alio
noceat, *Paul. Aemil. Verall. dec.* 197. *p.*
1. *Viu. add. dec.* 313. *nu.* 71. & in aſſer-
12 tiuis incidenter facta, an præiudicium
inferat, negatiuè reſoluimus, ex *tex. in*
cap. locum venerabilis extr. de except. &
in l. epiſtol. quæ de pact. Capyc. deciſ. 71.
ibidemque *Auus meus* nonnulla aduer-
tit, *Hyppol. de Marſil. in rub. C. de pro-*
bat. col. 2. & videas *Afflict.* ac *Vrſill.*
dec. 176. *& Franch. dec.* 695. Verum vt
noceat inter eaſdem partes confeſſio ab
ipſo principali, non à procuratore fieri
debeat, aduertit idem *Vrſill. ad Affl.*
deciſ. 83. *intr. num.* 4. Qui verò acta pe-
13 nès ſe habuit præſumatur, quod illa
omnia percunctatus fuerit, defendit
Henric. Boner. ſing. 44. *præſumptio n.* 4.
At in Regno datur terminus ad illa per-
cunctandum, & toties quoties petitur,
alioquin proceſſus eſſet nullus, *Muſca-*
tel. par. 5. *Gl. defendendum num.* 39.
14 De tertiaria, cuius meminit *ritus*, lo-
quuntur *Foller. in prax. crim. rub. annot.*
bona cont. in princ. Marant. in ſpec. verbo
citatio num. 67. *&* 68. & alio modo ac-
cipitur in *cap. Regni mulier*, vbi *Camp.*
num. 11. *&* 18. *Carrab. ſing.* 30.

RITVS XXV.

Magiſtri Actorum nihil pro actis ſcriben-
dis recipiant, quibuſdam ta-
men exceptis.

ITem, quòd Magiſtri Actorum nihil in pecunia, ſeù alijs rebus recipere audeat à quocunque pro actis ſcribendis, & faciendis in dicta Curia, excepto pro copia ſcripturarum, & exceptis fideiuſſionibus, comparitionibus, literis, & ſcripturis ſententiarum, necnon caſſaturis, præſentationibus literarum; & tunc ſic (& proùt iura volunt, & permittunt) & extitit laudabiliter obſeruatum vt ſuprà.

SVMMA RERVM.

1 *Actuarij aliquid recipere prohibentur, & quare.*
2 *Vt plurimum vltra debitum exigunt.*
Si aliqua Curia careat pandecta, ſtylus obſeruari debet Magnæ Curiæ.
3 *Pecunia quam latam ſignificationem habeat.*
4 *In legato mobilium nùm comprehendatur pecunia.*
An includantur libri, argentum, ac animalia, libri manuſcripti, & compoſitiones.
An ſpecularia, vulgò vitriatæ.

VEtat ritus actuarijs aliquid re-
1 cipere, opitulatur *rit.* 311. *in*
1. *not.* & ambo excipiunt ali-
quos caſus. Verum *Cap. Regni* 122. ge-
neralius loquens nullum prorſus, adi-
mit caſum, confirmauit *pragm.* 25. *de of-*
fic. S. R. C. quia fortaſſe habebant gagia,
& emolumenta à Regia Curia, vel ſala-
rium, quod his temporibus, cum non
habeant, nimirum ſi conceditur eis emo-
lumenta capere, vt dicit *Affl. ſuper Con-*
ſtit. pro ſcripturis ſub num. 2. fouetque
regula, qua *DD.* omnes probant, nun-
quam deberi emolumenta, & Gagia
officiali habenti ſalarium à publico, vti-
que tamen ſi illud non percipiat, teſte
Iſern. in conſt. cum circa. Verùm quod
2 Notarij, vt plurimum vltra debitum
exigant, exclamat *Luc. in l. mediterra-*
neæ, C. de ann. & trib. lib. 10. ſubdens
ideò fuiſſe conſtitutam pandectam, nè
in illorum poteſtate ſit extorquere quã-
tum velint, quam malè obſeruari ab ip-
ſis Actuarijs conqueritur, *Affl. in Con-*
ſtit. Magni Camerarij num. 16. vt præ-
tereà in omnibus Tribunalibus extet
pandecta inſtituta, vt in M. C. V. ex
pragm. 38. *de offic. magiſtr. inſtit. &*

altera 5. *de Actuar.* in Reg. Cam. Summ. *pragm.* 58. *de offic. proc. Cæſar.* in S.R.C. *prag.* 25. *de offic.* S.C. in Regia Cancellaria *prag.* 1. *de offic. Secret.* ſicq; in omnibus Regni Curijs. Cæterum, ſi aliqua Curia illa careret, obſeruari debeat ſtylus M. C. vt fuit determinatum cũ Marchione Lauri, teſte *Capibl. pragm.* 19. *num.* 33. *de Baron.* & nouiſſimè adſunt ordines S.M. ſiuè inſtructiones, & inter alia iniungitur, vt Actorum Magiſtri pecuniam, quam accipiunt, in ſcripturis notare habeant, quam medelam eſſe neceſſariam, dixit *Auend. de exequend. mand. Reg. par.* 1. *cap.* 2. *n.* 14. *verſ. & ne exeat, fol.* 37. inſequitur *Taſſon. de antefat. verſ.* 3. *obſer.* 3. *ſub n.* 189.

Sed qualia gagia eſſe debeant, & pro quibus cauſis tùm in hoc ritu exprimitur, tùm etiam in relato *rit.* 311. quo in loco abundantius agimus, veritatemquè inquirimus, maximè quæ interiori foro conferunt.

3 Pecuniæ autem, de qua ritus fatur, appellatio latius, quam ad numiſmata pertinet, extenditur nempè ad rem patrimonij noſtri, *l. pecunia verbum, & l. pecuniæ nomen, ff. de verbor. ſignif. Angel. Clauſ. in ſumm. verbo pecunia, Tiraq. de retract. conſang.* §. 1. *Gl.* 14. *nu.* 42. *Capyc. deciſ.* 155. *num.* 22. & paulò anguſtius ad res, quæ pondere, numero, & menſura conſtant *l. talis ſcriptura, ff. de legat.* 1. *& l. fin. ff. de conſtit. pecun.* neque tamen id mirum, cum pecuniæ res æſtimentur, *l. ſi ita, ff. de fideiuſſ. l. propè modum, ff. de verb. ſignif.* & ità in pecuniam reduci poſſint.

In legato verò mobilium compre-
4 hendatur nè pecunia, negatiuè deducitur ex *l. quæſitum, & in l. ſi mihi mœnia de vſufruct. legat.* vtique tamen ſi diſpoſitio facta fuerit ſub ſigno vniuerſali, omniũ, *Bart.* monet *in l. Gener, §. vxor, ff. de vſufruct. legat. Vrſil. ad Affl. dec.* 106. *num.* 12. *Auus meus ad Gramm. dec.* 4. *num.* 2. adeòquod hoc caſu includantur libri, argentum, ac animalia, *Specul.* extendit *in tit. de fruct. & interr. verſ.* 30. *quæritur, Dec.* in indiuiduo cõſ. 472. *num.* 5. *Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.* 9. *tit.* 3. *à num.* 1. & quod magis, libri quoque manuſcripti, & compoſitiones, determinauit Sac. Conſ. anno 1626. in cauſa Marchionis Villæ hæredis celeberrimi poetæ Equitis Io: Baptiſtę Marini, cum Doctore phyſico D. Cæſare Clara, referente *Reg. Scipione Rouito,* teſtis eſt *Io: Baptiſta Thor. p.* 2. *compend. dec. verb. legatum omnium mobilium,* & aduerſus legatarium pro hærede, eruditum calamum arripuit, *Franc. de Petr. conſ.* 6. videaſque *Surd. deciſ.* 150. *Petr. Rauenn. ſingul.* 329. *Barry. de ſucceſſ. lib.* 9. *tit de legat.* Et an ſpecularia, vulgò vitriatæ, quas *Plin. in epiſt.* egregium aduerſus tempeſtatis receptaculũ nuncupauit, & de his doctus *Seneca de Diuina Prouid.* inquit: *Quem ſpecularia ſemper à flatu vendicarunt.* Et *Martial.* cecinit:

Hybernis obiecta notis ſpecularia paras

Admittunt Soles, & ſine Sole diem.

affirmatiuè reſpondet I. C. *in l. quæſitum* 12. *§. ſpecularia* 25. *de fund. inſtruct.* inſequitur *Surd.* ibiq; *Conſil. Hodiern. deciſ.* 134. & declarant *Theſaur. lib.* 1. *q. forenſ.* 84. *Cephal. conſ.* 92. *num.* 26. *lib.* 1. necnon *Myſing. cent.* 4. *obſer.* 69. *n.* 3. Vendens autẽ omnes res ſuas ſpẽ quoq; vendere videtur, deſumitur ex *l. nomina, ff. de hæred. vel act. vend. Fran. Curt. ad Alex. in l.* 1. *col.* 3. *ff. ſi cert. petat. Marant. in ſing. verb. rei appellatione.*

RITVS XXVI.

Proceſſus, & ſcripturæ conſeruentur in Archiuio communi.

ITem, quòd habeant dicti Magiſtri Actorum; & teneantur ponere omnes ſcripturas, & proceſſus in dicta Curia, & in ipſa Curia tenere, & conſeruare in dicto caſſono communi (vt ſupra) ad hoc, vt abſentia alicuius ipſorum

rum partibus tangũtur,& copiam ipſorum actorũ quętentibus,& volentibus præiudicare non habeat, & propter alias iuſtas, & rationabiles cauſas.

SVMMA RERVM.

1 *Scriba à Ciuitate diſcedens clauem ſuæ capſulæ, alteri relinquere tenetur.*

2 *Proceſſuum cuſtodia iure communi attento ad ipſos Actuarios pertinet.*

Quomodo aſſeruari debeat proceſſus, forindicationis ſententia lata.

3 *Quid ſit agendum deperdito proceſſu. An illius tenor probari poſſit teſtibus.*

4 *Actorum copia parti habenti tantum intereſſe danda eſt.*

Quin? & deneganda prætendenti habere intereſſe, nec docenti.

5 *Id tamen antequam aſſeruantur in Archiuio, poſteà verò cuicumque petenti.*

6 *Pauperi concedenda eſt ſine ſalario.*

7 *Pars verò quando teneatur alteri parti, aut fiſco exhibere.*

NEdum codices, & quinterna aſſeruari in caſſono, voluit *memor. ritus* 24. ſed, & omnes ſcripturas, ac proceſſus præſens ampliauit Ritus, qui rationem addit, cuius non meminit præfatus *rit.*24. atque ex
1 ea conſtat, quam grauiter errent Scribæ, cum à Ciuitate proficiſcuntur, clauem propriæ capſulæ non committentes alteri, & propter alias iuſtas, & rationabiles cauſas ſubiungit *ritus*, quas perpendit *Ebolitanus* noſter *ibid.* cuius
2 ritus ſanctio repugnare videtur iuri cõmuni, quo attento cuſtodia proceſsuum ad ipſos Actorum Magiſtros pertinet, *cap. quoniam contra de prob. Seſſ. de inhibit. cap.* 4. §. 2. *num.*40. *pagin.* 266. *at. Carau.* hoc *in loco num.* 2. memor, quem etiam refert *Thor. in præfat. ad lector. par.*3. *ſec.*2. *in fin.*, vt prætereà Tabelliones ipſi creationis tempore iuramenti vinculis obſtringuntur, quod penès ſe originalia cuſtodire velint, *Hoſtienſ.* notet *in cap. ſicut* 10. *ne clerici, vel monach. ſecul. ſe immiſc. negot.* Verùm,& de conſuetudine ſeruari,quod completo munere illa relinquant in officio, teſtatur *Paul. Caſtrenſ. in l.*2. *C. de edend.* cuius mẽminit *Speckàn. quæſt. & deciſ. iur. centur.* 3. *claſ.*3. *verſ. per ſcribas num.* 4. & noſtrorum Tribunalium conſuetudinem notauimus *mem. rit.* 24. & indicant *Thor. in ſupplem. compend. deciſ. verbo Actor an teneatur, Carau.* hoc *ritu num.* 2. adducens, & *Reg. Tap. lib.*2. *iur. Regn. tit. de actuar. M.C.V. ſuper pragm.*4. *& ſup. hoc ritu*, Et lecta ſententia foriudicationis proceſſus aſſeruari in arca cum duabus clauibus, quarum vna à fiſco, altera à Regente detineatur, diſpoſuit *prag.* 1. *de ſet. foriud.*& monet *Gramm. dec.*24. *in fin.* quẽ laudat *Angel. Scialoya in prax. foriudic. cap.* 12. *nu.* 45. Hinc in cauſa appellationis, nec originalia acta danda ſunt appellanti, ſed exemplar illorum dumtaxàt, *l.eos,*§. *ſuper his, verbo Exempla, C. de appellat. Salyc. in l. fin. in fin. C. de relation. Affl. in conſt. appellationum tempora not.* 5. *Valenz. conſ.* 111. *num.*34. *lib.*2.& nos in *rit.*96.

3 Et deperdito, ſiuè combuſto proceſſu quid ſit agendũ, recurre apud *de Frãch. dec.*707. necnon *Thor. p.*2. *compend. deciſ. verbo Acta cauſæ, & par.* 3. *ſect.* 2. *verb. Acta, Ricc. collect. deciſ.*3387. *p.*8. anque illius tenor probari poſſit teſtibus, inquirunt, *Dec. conſ.*215. *& Velaſc. q.*7. *num.*8.

Verba autem in *ritu* adiecta, ibi:
4 *Partibus quæ tanguntur*. Præſeferunt actorum copiam parti habenti intereſſe tantùm dandam eſſe, non alteri, prout iure ſancitum, quoque legitur *in l.*2. *C. de edend.* illibique DD. *Capyc. dec.* 127. *num.*7. *& Marant. p.* 6. *verbo actorum editio num.* 61. Imò ſi quis habere intereſſe prætendat, nec docuerit, haud habebit, ex *Chartar. deciſ. Genuenſ.* 125. quamuis,& illud iuramento probari, addat *num.*4. auctoritate *Romani conſ.*83. *de inſtrumento loquentis*.

Verùm prædicta omnia ſubſiſtere

5 antequam aſſeruantur in Archiuio publico. fretus doctrina *Angel.in* §.*præcepta in auth. de defenſ. Ciuit.* dicit illic *Carthar.* nam poſteà cuicunque petenti concedenda eſſe addit, & vetuſtam cameræ Imperialis obſeruantiã in vtroque capite vigere, memorat *Gayll. obſeruat.* 106. *num.* 3.*lib.* 1. ſed parti adeò concedenda, vt ſi paupertate laboret ſine ſalario danda ſit, *Cauenſ. rit.* 290. *num.* 10.

Altera tamen pars, quando alteri illam petenti teneatur exhibere, aut Fiſco diſcutit *Hieronym. de Ceuaglios cõmun. cõtr. comm. q.* 827. *to.* 3. & aliqua reſpectu Fiſci adnotauit *Peregr. de iur. fiſc. lib.* 7. *tit.* 3. *à num.* 11.

6 Tria autem requiri, vt publica ſcriptura ex archiuio deprompta probet, vltra *Affl. in conſt. cordi in* 11. *notab. Fuſc. ſingul. lit.* S. recenſet *Ludou. dec. Peruſ.* 115. *num.* 9. quod ſcilicet ſit ſcriptura Archiuij, non autem in illo reperta, ſubſcripta ab officiali publico ad id deputato, & ex conſuetudine detur fides, id quod lato calamo explicat *Gratian. tom.* 3. *diſcept. forenſ. cap.* 582. *per tot.*

7 Notario verò atteſtanti ipſum deputatum eſſe ad archiuium conſeruandum fidem de ſtylo adhibet, poſt alias, idem *Gratian. t.* 4. *cap.* 736. *num.* 36. & quod in vnaquaque Ciuitate archiuus, in quo monumenta recõdentur, adeſſe debeat, indixit *notab. tex. in* §. *& indicare, verſ. præcepta, Auth. de defenſor. Ciuit. Quaran. in ſumm. Bullar. verbo Archiuus in add.* De Regijs Archiuijs in Magno Caſtro Capuano huius Vrbis exiſtentibus, loquitur *Nicol. Topius de orig. omn. Tribunal. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 1. 2. *cum ſeq.* & Regiæ Siclæ meminit *Reg. Capyc. Latro conſul.* 74. *num.* 7. *lib.* 1. & de illo M. C. V. extat *prag.* 4. §. 5. *de act.* in quo Archiuarius aſſeruare indicitur regeſtrum omnium tutelarum, & præambulorum ipſi exhibitorum per Magiſtros Actorum, vigore *pragm.* 19. §. 1. *de offic. M. Iuſt.* Omneſque libros contumaciarum, & in quibus deſcribuntur obligationes vigore aliarum municipalium *ſanctionum* 22. §. 4. *&* 12. *& prag.* 20. §. 11. *ead. tit.*

RITVS XXVII.

ITem, quòd Magiſtri Actorum debeant intereſſe in dicta Curia, ſiue ad minus vnus ipſorum continuo permanere, & intereſſe, & ab ipſa Curia non diſcedere, licentia à dicto Locumtenente non petita.

SVMMA RERVM.

1 *Dictionis continuò quæ ſit vis, eiuſque multa referuntur exempla.*
2 *Priuilegio conceſſo illis de pago habitantibus in Ciuitate per decem annos continuos gaudent ij, qui tẽpore meſſium, & vindemiarum, etiam cum familia iuerint ad pagum, & poſteà redierint.*
3 *Miles, vt veteranus dicatur poſt vigeſimum annum militiæ, an illius ſeruitium debeat eſſe continuum, adeò vt infirmitatis, intermiſſio ſuppleri per aliud tempus non poſſit.*

1 HViuſce autem Ritus obſeruantiam indicat *Carau.* noſter, non enim in Curia Magiſtri Actorum noctù, diùq; tenentur morari, quandoquidem dictio illa, continuo, morali modo intelligitur, teſte *Felin. in proœm. decret. verbo Rex pacificus*, & ciuiliter dicit *Calder. conſ.* 8. *de offic. de-*
2 *leg.* Vbi præſertim exemplificat in obligato ad continuam reſidentiam, ſcilicet horis congruis, & ſalua neceſſitate, quinè etiam in priuilegio conceſſo illis de pago per decem annos continuos habitantibus in Ciuitate, vt gaudeant, qui tempore meſſium, aut vindemiarum iuerint ad pagum etiam cum familia, & poſteà redierint, tradit *Imol. conſ.* 9. *in fin.*

Ce-

Cæterum vide, quæ notat *Mandoſ. ad Roman. in annot. ad conſ.264. Tuſc. concluſ. 977. lit. D.* & nos ſuper *rit.* 15. *&* 227. inibi conſimile aduerbium, ſemper, explicantes, & loquentes, præſertim in Clerico, qui vt potiatur priuilegio clericali ſemper geſtare tenetur habitum, ex diſpoſitione *Concil. Trident. cap.* 18. aut continuè, ex *conſtit. Clem. VII. & Pauli III.* relatis ab *eod. Felin. indic. loco*, cuius meminit *Gratian. diſcept. forenſ. tom.* 4. *cap.* 440. *num.* 6. Necnon *Præſid. D. Gregor. de Ganauer. dec.* 12. quæſtionem extricantem, num.
3 tempus viginti annorum militiæ, veterano Militi neceſſarium ad conſequendum ſuum priuilegium, iuxta R.C. praxim deductam, ex *l. fin. C. de his qui non implet. ſtipend. lib.* 10. *l.* 2. *C. de re militar. lib.* 12. *l.* 1. *& ibi Gloſ. verbo poſt viginti, Cod. de excuſat. tutor.* debeat eſſe continuum; adeoùt, nec infirmitatis temporalis intermiſſio, ſuppleri per aliud tempus poſſit.

RITVS XXVIII.

Magiſtri Actorum obſtringuntur omnes contumaces notificare Iudicibus.

ITem; quòd teneantur dicti Magiſtri Actorum notificare Iudicibus omnes illos, qui fuerunt per dictam Curiam banniti, & condemnati; & non comparuerunt eodem ſero purgaturi eorum contumaciam: necnon ipſo die facere mandatum exequutiuum, ſecundum quod merita cauſæ exigunt, & requirunt de illis, videlicet, qui non comparuerunt, & purgauerunt forte contumaciam prædictam, ſi & prout hactenus in ipſa Curia extitit laudabiliter obſeruatum.

SVMMA RERVM.

1 *Citatis per M.C.V. aliaſque Curias, ac contumacibus effectis, licet eadem die comparere vſque ad primum ſomnum coram Regente, ſeu Iudicibus ad finem euitandi contumaciæ multam, & condemnationem.*

Praxis vigore huius Ritus oſtenditur.

2 *Reo non comparente in termino oportet etiam, vt accuſetur contumacia, alioquin ille non erit contumax.*

Etiam ſi fuerit citatus in cauſa hæreſis.

3 *Circumductus terminus, aut citatio quando dicatur.*

4 *Contumacia accuſari poſt terminum non poteſt.*

5 *Etiam ſi Actor deduxerit iuſto impedimento non potuiſſe venire.*

6 *In criminalibus, tùm ſi per accuſationem, cùm per inquiſitionem ſi proceditur, Actoris, ſiuè Fiſci requiritur præſentia, vt illam incuſent.*

7 *Reſponſio citati in calce intimationis, àn impediat contumaciam, & ſit procedendum ſuper replicatis.*

8 *Si contineat conſtitutionem procuratoris, cum illo vtrùm procedi poſſit, tanquam cum legitimo procuratore.*

9 *Contumaci ſuccurri poteſt per contumaciæ purgationem.*

Eiuſmodi purgatio quæ requirat.

10 *Ampliationes, & reſtrictiones aliquæ remiſſiuè adduntur prædictæ regulæ de purgatione contumaciæ.*

11 *In liquidatione expenſarum ſoluendarum per contumacem ſtatur iuramento facientis.*

12 *In quo tempore concedatur purgatio contumaciæ.*

13 *Illa purgata, quæ pœnæ cenſeantur reſolutæ.*

14 *Actori licere altera ex tribus vijs in contumacem procedere.*

15 *In criminalibus maior eſt contumacia rei, quam Actoris.*

Celebre Alcibiadis effatum refertur.

Ob-

Digitized by Google

OBſeruantia M.C.V. cæterarũq;
1 Curiarum ex huiuſce ritus di-
ſpoſitione inoleuit licere per
eas citatis, ac contumacibus effectis
eadem die vſque ad primum ſomnum
eorum copiam facere coram Regente,
ſiuè Iudicibus, vel actuario, ad finem
euitandi contumaciæ multam, atq; con-
demnationem; verum actuarij obſtrin-
gantur Iudicibus notitiam tradere con-
demnatorum, qui eodem ſero mini-
mè comparuere purgaturi contuma-
ciam, addit ipſemet Ritus, quod die
ſequenti, non eodem contumaciæ
agendum fore *Carauita* noſter hoc *rit.*
aduertit *num.* 1. addens vigore muni-
cipalis alterius ſanctionis *in pragm.* 13.
de offic. mag. Iuſt. vetitam eſſe compari-
tionem de ſero coram actuarijs, ſicque
in praxi receptum videmus, quod illa
fieri debeat coram Iudice, ſiuè in ciuili-
bus, ſiuè in criminalibus ille exiſtat; de
quo nos verba facimus *rit.* 93. *&* 206.
& memores ſunt *Franch. deciſ.* 685. *in
princip. Auus meus ad Gramm. deciſ.* 50.
num. 10. *Berard. Pand. in ſuo tract. ſuper
ritu de liquid. inſtrum. p.* 4. *declar.* 5. *nu.*
46. *verſ. illud verò, Galter. in ſua prax.
inſtrum.* 2. *par tertiæ par. num.* 3. *Dom.
Conſ. Rocc. Carau. in* hoc *ritu* laudans
lib. 2. *reſponſ.* 38. *ſub n.*8. corrigiturq; ius
commune, quo attento contumaciæ
purgatio admittitur, comparente Reo
poſt rectam Curiam, dummodò non di-
ſceſſerint Iudices, ex *tex. in l. Diuus An-
tonius, Cod. de in integr. reſtit.* ſingulari-
ter reputato à *Bal. in eius Margarita
verbo citatio*, quem inſequitur *Rebuff.
ad Gall. conſtit. tit. de contum. Gl. vnic.
art.* 5. *num.* 2. *tom.* 3. multa ſubnectens,
eiuſque meminit *Gallupp. in prax. S.C.
par.* 2. *cap.* 4. *num.* 22.

Producto itaque libello apud acta,
illoque legitimè aduerſario notificato,
ac reproducto cum relatione curſoris,
ſiuè nuntij, ſi citatus minimè comparere
curauerit per ſe ipſum, vel per procura-
torem, fit contumax, non quidem eo ip-
2 ſo poſt lapſum tempus, nec comparuerit,
ſed debeat contumacia incuſari, & tunc
contumax dicatur, alioquin minimè ità
reputetur, teſte *Ozaſc. dec.* 3. *n.* 2. *dec.* 31.
n. 37. *& dec.* 71. *in proceſſu nu.* 5. *&* 47.
cuius meminit *Iudex de Angelis ad Fol-
ler. tit. accenſentur contumacia num.* 15.
probatque inſuper *Nicol. Granat. ad
Veſtr. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 17. *Alferius
conſ.* 12. *num.* 31. *Anton. Trigon. ſingul.*
88. *Gaill. obſer.* 55. *Nuncius num.* 7. *lib.* 1.
Theſaur. dec. 19. etiam contra citatum
in cauſa hæreſis, & onus erit procurato-
ris fiſci accuſandi, cuius formam reſcrip-
ſit *Vmbrian. locat. poſt ſuum opus Iudi-
ciale fol. mihi* 479. *& Simanch. in ſuo
enchirid. Viol. Religion. rub. de abſentib.
num.*4. quo ordine illa in Regno accu-
ſetur, oſtendit *Borrell. in ſumm. deciſ. de
contum. tit.* 46. *t.* 1. Si namque contuma-
cia non accuſaretur illius ceſſat effe-
ctus, eo ipſo, quod circunductus eſſet
terminus, & citatio propter abſentiam
actoris, & è contrà, iuxtà notata per eũ-
dem *Oſaſcum cit. dec.* 3. *num.* 4. *Imol. in
in l. qui ante Calendas, verſ. venio ad
quæſtiones, ff. de verbor. oblig. Rota dec.*
744. *Nota quod ſi Auditor. de Iudic. in
antiq.* namque circunductus dicitur ter-
minus, ſeù citatio, hoc eſt ſublatus, vel
ſublata, iuxta verba *Abb. in cap. conſu-
luit num.* 7. *de offic. deleg.* ita quod om-
ninò perit, & extinguitur *Mindanus lib.*
2. *cap.* 28. *num.* 3. & propterea citatio
3 circunducta, non amplius reputetur cita-
tio, ſed taliter, ac ſi facta minimè eſſet, di-
cit *de Franch. dec.* 232. *per ritum nũ.* 4.
vt autem citatio dicatur circunducta
attendenda ſunt, quæ ſcripſerunt *Alber.
Oliua in ritu* 2. *Curiæ Archiep. Neap.
num.* 5. *Affl. in conſt. Regn. rub.* 95. *de
exord. præparat. Iudic. lib.* 1. *& in conſt.
reorum fraudibus rub.* 41. *lib.* 2. qui teſte
*Epiſcopo Campanili in add. ad ind. Oli-
uam lit.* C, reſcripſit formalia verba ab
eod. Commentatore Oliua poſita *in verſ.
non circunducitur, Reg. Sanfel. in prax.
Indic. ſect.* 35. *num.* 12. *Gallup. in prax.
S.C par.* 2. *cap.* 4. *num.* 9.

Præſentia itaque actoris requiritur,
4 & incuſatio contumaciæ, ſeruato modo
reſcribendo *Rit.* 97. quin ? & debere
com-

comparere in termino certum eſt, *Reg. Rouit.ſuper pragm.3.de ordin.Iudic.n.6.* quo elapſo, nequibit incuſationem amplius facere, niſi iterum Aduerſarius citetur, etiam ſi Reus comparuerit, & vt iuris eſt in contumaciam actoris petierit liberari, & obtinuerit, & deindè comparuerit Actor, & deduxerit im-
5 pedimentum legitimum,quo nequiuerit in termino comparere, licet enim cauſa ſit iuſta abſentiæ,& excuſet à contumacia,nō tamen excuſat circumductionem termini,quin citatio ſit extincta,& proptereà noua opus ſit citatione, vt aduertit accuratè, longaque ſeric, *And.Gayll. obſer.59. lib.1.* niſi fuerit ſemel reſuſcitata cauſa poſt circunductum terminum, & denuò fiat contumax actor ipſe,tunc namque omne ius ſuum amitteret, & tertiò cauſam inſtituere, citationemque ſuper eadem impetrare non poſſet, per *Auth. qui ſemel, Cod.quomod. & quand. Iud.* ibique *Sichard. num.31. & Petrus Frider. Mindan. in tract. de mandat. Iudic. lib.2. cap. 20. num.11.* Sed Reus legitimè impeditus venit reſtituendus ad tempus iuſto impedimento decurſum dicit *pragm. 2. de ordin. Iudicior. in poſtremis verbis.*

Quin? & præſentia Actoris requira-
6 tur etiam in criminalibus, tum ſi procedatur per inquiſitionem,in quibus ſit accuſanda contumacia per procuratorem fiſci, vt aſſeuerat *Oſaſch. dec.71. nu.48.* ſequiturq; *Theſaur. dec.19. propè nu.4.* tùm ſi per accuſationem, prout Senatus definiuit *in ead.dec.Theſaur.* præterquā in duobus caſibus relatis per *Gayll. obſeruat.55. nuncius num.9. vol.1.*

Verùm obſeruantiam in Regno noſtro recēſet *Angel.Scialoya in prax. forſudic. cap. 7. num. 4.* & adſunt *pragm. ſanction. ſub tit. de citat.* ibidemque *Rouit.* & permulti etiam extant Ritus, qui de accuſandis contumacijs loquuntur,quos ſub vetuſto numero commemorat *Marant.* adiungens formam illas accuſandi *in prax.Iudic.p.6.ſub rubric. de citat. à num.67.& 68.* necnon *Praeſ.de Franch.dec.639. magnifica vol. 4.* & nos delibauimus *rit.82.*

Sed quæſtio, eaque non exilis ple-
7 rumquè contingit, an reſponſio citati in calce libelli, ſeù alterius primæ petitionis, aut mandati ſibi intimati tantæ virtutis ſit, vt faciat non dici contumacem, at procedi debeat ſuper exceptione propoſita, nempè declinatoria,aut ſimili, alioquin acta facta in illius contumaciam ſint nulla,& quamuis non comparuerit apud acta per ſeipſum,aut ſuum procuratorem? Hanc quæſtionem non ſemel in noſtris Tribunalibus eueniſſe ſcio, & ſemper reſponſum, acta minimè valida eſſe, ſed debere procedi in contumaciam, non obſtante illius replicatione, præſertim quod legitimè comparere tenebatur in Iudicio, quare *Muſcatell.* id ipſum firmat, atque ita deciſum per M.C. ac in appellationis inſtantia S. C. decreto approbatum memorat *in prax.ciuil.p.2.Gl.veniens à nu.7.* quem inſequitur *Hieronym. Nicolini in prax. Indic. ciuil.num.34.* idque comprobari credimus, ex alijs per nos cumulatis in in altera conſimili quæſtione, quæ itidem multoties euenit,& quotidiè poſthac contingere poſſe non dubitamus, vt expedire plurimum cenſuerimus, & quæſtionem ipſam,& quæ ſuper ea no-
8 tauimus ſubijcere. Caſus euenit inter Lelium de Ambroſio, & Hieronymum Cimino, cum enim Lelius eſſet creditor dicti de Cimino, & proptereà inſolutum habuiſſet quandam illius domum, ſuper qua deindè, & alijs bonis petijſſet ipſius Hicronymi vxor aſſecurationem dotium, eiuſque libellus intimaretur eidem Lelio, qui in illius calce replicaſſet intimari N. ſuum procuratorem, vigore cuius replicationis ſic per Lelium factæ, cum ex tunc proſecutum fuerit Iudicium cum dicto aſſerto procuratore, tale Iudicium omnium aſſenſu nullum,& inualidum exiſtimatum,deſtitit pars ipſa proſequi,cum nullum eſſe Lelius oppoſuiſſet,demandato ſiquidem legitimo non conſtabat, neque enim inſtrumentum aderat, neque conſtitutio penès acta. At ſimplex tantum illa reſpon-

ſponſio, quæ non vtique valida, & ſufficiens iudicata fuit ad conſtituendum procuratorem, non ſolum ſtante vniuerſali Curiarum vſu, requirente conſtitutionem procuratoris, altero ex prædictis modis, & improbante iam relatam ſimplicem replicationem, quem quidem vſum etiã Franciæ vigere teſtatur *Guid. Papa dec.*40. ſed etiam ex multis quoq; relatis illic per eundem *Guidonem*, necnon ex reſolutione illa, quod legitimè conſtare debet de procuratoris deputatione, alioquin cenſeatur falſus procurator, quam ſtatuit *Anan. conſ. 96. viſo dubi. ſub num.* 1. & ſubfragantur verba *Surdi dec.* 240. *licet nu.* 13. & apertiora verba *Iaſon. in l. quod te num.* 35. ibi: *Sed oportet oſtendere inſtrumentum publicum, ff. ſi certum petat*. concinit præterea quæſtionis paulò antè relatæ *reſolutio*. cum *dec.* roborata. Quibus non obſtat *tex. in l. ne ſatiſdatio. ff. rem ratam haberi*, & auctoritas *DD.* maximè *Gloſ. in clem.* 1 *verbo vel literis de procurat.* quam laudat *Reg. Ronit. ſuper rubr. de procur. num.* 52. necnon *Romani conſ.* 63. *& Boer. dec.* 281. *num.* 1. non tantum quia de procuratore actoris fatur; *text.* ille, adductus autem caſus de procuratore ipſius Lelij conuenti, ſed ex generali, & veriori ratione, quod literis illius, cuius aſſeritur procurator, ad Principẽ, ſeù Iudicem datis, in quibus à ſcribente conſtituitur aliquis procurator, aut aſſeritur alias fuiſſe per eum deputatum dicatur validè probatum mandatum. Hoc enim eſt diuerſum, & non ſine ratione, cum literæ ſubſcriptæ ſint, atque vt plurimum ſigillo ſubſignatæ, ita quod fidem faciant ex aliquorum ſententia, ac propterea ſicuti præſentatio ad beneficium poteſt fieri penès acta cum à patrono, tum ab eius procuratore, atque vt alij credunt, etiam per inſtrumentum, ita quoque per literas ſcripſit *Lap. alleg.* 75. *num.* 7. quæ omnia ceſſant in propoſito facti themate, præterquod neq; in terminis præfati *text.* dicatur probatum mandatum, defendit *Signorol.* licet illius nullam faciat mentionem *in conſ.* 118. *verſ. venio ad ſecundum*. Aliud tandem non aduerſatur dictum quorundam Doctorum, quod ſi dominus videat cauſam ſuam agi, aut defendi ab aliquo vti procuratore, nec contradicat, credatur, præcedente mandato, facere, & tenet *Caſſad. deciſ.* 3. *num.* 5. *de procurat.* etenim non eſt vera aſſertio. Verum ſupradictis obſtant, quæ ſcripſit *Thor.* determinationes ſubnectens *p.* 1. *comp. dec. verbo mandatum de procuratore, & p.* 3. *ſect.* 2. *verbo mandatum procuratorium.*

Eiuſmodi verò contumaci non erit penitus præcluſa via, nè amplius poſſit comparere, & ſua iura tueri, ſi quidem
9 purgari ſine dubio poteſt quæuis contumacia tribus illis concurrentibus requiſitis, vt nempè ſoluat pęnam ipſi Curiæ, præſtet cautionem de Iudicio Siſti, atq; in ciuilibus reficiat etiam expenſas, *Specul. in tit. de ſatiſd.* §. 1. *in fin. Affl. in conſtit. ſiue reali notab.* 3. *&* 5. atque *in conſtit. contumacem ſub nu.* 9. quin? & duas poſteriores conditiones requirit *prag.* 3. *de ord. Iudic.* quod verò ad expenſas attinet illæ integræ, & antea perſolui debent, tùm à vero, tùm à ficto contumace, vt probat *Oliua ſup. r ritu* 18. *Curiæ Archiep. Neap. à num.* 7. quo quidem in loco *num.* 12. multa cumulat *Epiſcop. Campanil. addens*, extatque *Regni conſtitutio Clementiæ*, ibidemque *Afflict.* explicat ſub *num.* 27. *Nicol. Granat.* videndus *in ſuis annot. ad pract. Veſtry lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 16. *&* 20. *Oſaſc. dec.* 9. *Reus quidam num.* 2. *Marſil. in l. de vnoquoque num.* 197. *ff. de re indic. Iaſ. in Auth. quæ res, C. de ſacroſ. Eccl.* & copioſius *in l. ſancimus, C. de Iudic.* inibi hanc conſtituens regulam, eique duodecim ampliationes appendens, & alias paucas reſtri-
10 ctiones, quarum præcipuam cenſemus, vt tunc perſoluere antea teneatur, alioquin audiendus non ſit, cum expenſæ liquidæ ſunt, & à Iudice taxatæ, alias admittatur ad purgandam contumaciam, ſi tantum eas perſoluere ſpondeat, ac iuret, quam limitationem ſequitur præfatus *Granat. indic. loc. poſt n.* 20. quin? & fideiuſſionem præſtando, tunc eſſe

cre-

credimus, & procedere arbitramur ver-
ba *rit.211.* illa nempè, *& det fideiuſſo-
res de Iudicio Siſti, & de reficiendis ex-
penſis Aduerſario*, alioquin ſi generatim
intelligerentur, ſemperque vendicarent
ſibi locum, inſinuarent ſanè expenſas
nuſquam anteà ſuppeditandas eſſe, &
ſufficere cautionem de illis perſoluen-
dis, cum regulariter ex ſuperioribus di-
ctis ſit contrarium verius, id quod in
praxi ſeruari, memorat *Carau. in d. rit.
211. num.3.*
11 In eiuſmodi autem liquidatione ex-
penſarum facienda aduerſus contuma-
cem ſtandum eſt iuramento partis illas
facientis, vt teſtatur *Marſil. ſing.239.
Ripa in l.1. num.8. ff.de re iudic.* idem-
que *Granat. ad Veſtr.lib.3. cap.2.num.
25.* & declarat *Reg. Sanfel. add. ſect.38.
num.4.* quare de facili poſſe liquidari
non dubito, & propterea cautius aget
Iudex, & fortaſsè iuſtius, ſi ad tempus di-
lata admiſſione ad more purgationem
antea taxet, & præſtari faciat, quin &
purgare debeat, etiam ſi citatio caruiſſet
aduerbio illo peremptoriè, iuxtà *deciſ.
12 Viuij 11. à num. 6.* Cæterum de reſti-
tutione contumacis, & qualitèr intra an-
num ſe poſſit purgare, *Boer. dec.63.64.
& 326.nu.3.* & nullum requiri hoc caſu
ſu partis conſenſum, probabat *Gayll.ob-
ſer.11.num.4.cent.5.* quamuis anteà in
caſu fractæ pacis diſquiri ſcripſerit. Ra-
tionem verò ob quam iſthæc conceditur
purgatio, recenſet *Mynſinger. obſeru.
88.cent.2.* Ipſaque purgata contumacia
13 recuperet nè bona, explanant *Clar.q.
44. num.4. de Franchis deciſ. 213. à
num.51.*

Imò, & tunc cenſeantur etiam reſo-
lutæ omnes pęnæ contumaciales, & in
illa contentæ, quemadmodum deduci-
tur ex *l.1.§. ſi frater, verſ. & ſi quidem
per contumaciam, ff.de Collat. bonor. cap.
ex literis*, inibique *Felin. de conſtit. Fari-
nac. q.11. num.90.* illæ ſcilicet, quæ ſuc-
ceſſiuæ ſunt, non autem momentaneæ,
vt poſt *Abb. indic. cap. ex literis nu. 10.*
& alios, docet *Tiraq. in tract. ceſſante
cauſa p.1.num.68. & Farinac. ead. q.11.
num.98.* ac notabiliter obſeruat *Auus
meus ad Gramm. dec.11.num.12.*

An fructus inquirit *Ann. in repet. cap.
1. num.246. de Vaſſall. de crep. ætat.* &
& nonnulla ad materiam idem *Auus
meus* coacceruat ad *Capyc. deciſ. 131.
num.2.*

Reo itaque effecto contumace pote-
14 rit actor tribus vijs incedere, atque in
contumacem illum procedere, optio-
nemque habebit eligendi, quam illa-
rum maluerit, vt eſt videre apud *Gayll.
obſer. 60. ex ordinatione Cameræ cent.1.*
& pœnas pro contumacia, contra quos
illæ locum vendicent, quique ab ijs ex-
cuſentur miro ordine recenſet ex no-
ſtratibus *Reg. Sanfel. ind. prax. Iudic.
ſect.36. cum ſeq.* & de illis, quibus affici-
tur contumax in cauſa criminali anni cir-
culo perſiſtens, ſermocinantur *de Ponte
conſ.94.vol.1. Reg. Rouit. in pragm. 1. de
contumac. & conſ.85. tom.1. Thor. par.1.
compend. dec. verbo contumax in crimi-
lobus, Scialoya add. c.7. num.14.*

Nec prætereo in contumaciæ mate-
ria *Carau. dictum rit. 202. num.3.* in cri-
minalibus maiorem eſſe rei contuma-
ciam, quam Actoris, quod inſequitur
*Iudex de Angel. ad Foller. add. tit. accu-
ſentur contumaciæ n.16. in fin.* Verùm
15 recordor, Reum à Græcis dictum eſſe
φεύγοντας, quod libenter fugiat, & ce-
lebre illud *Alcibiadis* effatū, teſte *Aelia-
no var. hiſtor. lib.3.* quam ab Athenien-
ſibus ex Sicilia in iudicium ille reuoca-
retur, ſtultum eſſe Reum, licet iniuſtè ac-
cuſatum, inquit, qui cum liceat fugere,
quærat abſolui, & liberari, refert *Io. Do-
min. Martuc. var. explanat lib.1. c.30.
num.11. in fin.* cumque ei perfamiliaris
dixiſſet, non confidis patrię tuæ de te ip-
ſo iudicium, reſpondit, nè matri quidem,
nè fortè ignorans, pro calculo albū in
grum ferat, refert *Conſtant. nu.25.
prax. arbitrar. M.C.V. car*

ſponſio, quæ non vtique valida, & ſuffi-
ciens iudicata fuit ad conſtituendum
procuratorem, non ſolum ſtante vniuer-
ſali Curiarum vſu, requirente conſtitu-
tionem procuratoris, altero ex prædictis
modis, & improbante iam relatam ſim-
plicem replicationem, quem quidem
vſum etiã Franciæ vigere teſtatur *Guid.
Papa dec.*40. ſed etiam ex multis quoq;
relatis illic per eundem *Guidonem*, nec-
non ex reſolutione illa, quod legitimè
conſtare debet de procuratoris deputa-
tione, alioquin cenſeatur falſus procura-
tor, quam ſtatuit *Anan. conſ.* 96. *viſo
dubi. ſub num.* 1. & ſubfragantur verba
Surdi dec. 240. *licet nu.* 13. & apertiora
verba *Iaſon. in l. quod te num.* 35. ibi:
*Sed oportet oſtendere inſtrumentum pu-
blicum, ff. ſi certum petat.* concinit præ-
tereà quæſtionis paulò antè relatæ *re-
ſolutio.* cum *dec.* roborata. Quibus non
obſtat *tex. in l. ne ſatiſdatio. ff. rem ratam
haberi*, & auctoritas *DD.* maximè *Gloſ.
in clem.* 1 *verbo vel literis de procurat.*
quam laudat *Reg. Ronit. ſuper rubr. de
procur. num.* 52. necnon *Romani conſ.* 63.
& Boer. dec. 281. *num.* 1. non tantum
quia de procuratore actoris fatur; *text.*
ille, adductus autem caſus de procura-
tore ipſius Lelij conuenti, ſed ex genera-
li, & veriori ratione, quod literis illius,
cuius aſſeritur procurator, ad Principẽ,
ſeù Iudicem datis, in quibus à ſcribente
conſtituitur aliquis procurator, aut aſſe-
ritur alias fuiſſe per eum deputatum
dicatur validè probatum mandatum.
Hoc enim eſt diuerſum, & non ſine ra-
tione, cum literæ ſubſcriptæ ſint, atque
vt plurimum ſigillo ſubſignatæ, ita quod
fidem faciant ex aliquorum ſententia, ac
proptereà ſicuti præſentatio ad benefi-
cium poteſt fieri penès acta cum à pa-
trono, tum ab eius procuratore, atque
vt alij credunt, etiam per inſtrumentum,
ita quoque per literas ſcripſit *Lap. alleg.*
75. *num.* 7. quæ omnia ceſſant in pro-
poſito facti themate, præterquod neq;
in terminis præfati *text.* dicatur proba-
tum mandatum, defendit *Signorol.* licet
illius nullam faciat mentionem *in conſ.*
118. *verſ. venio ad ſecundum.* Aliud tan-
dem non aduerſatur dictum quorundam
Doctorum, quod ſi dominus videat
cauſam ſuam agi, aut defendi ab aliquo
vti procuratore, nec contradicat, creda-
tur, præcedente mandato, facere, & te-
net *Caſſad. deciſ.* 3. *num.* 5. *de procurat.*
etenim non eſt vera aſſertio. Verum ſu-
pradictis obſtant, quæ ſcripſit *Thor.* de-
terminationes ſubnectens *p.* 1. *comp. dec.
verbo mandatum de procuratore, & p.* 3.
ſect. 2. *verbo mandatum procuratorium.*

Eiuſmodi verò contumaci non erit
penitus præcluſa via, nè amplius poſſit
comparere, & ſua iura tueri, ſi quidem
9 purgari ſine dubio poteſt quæuis contu-
macia tribus illis concurrentibus requi-
ſitis, vt nempè ſoluat pęnam ipſi Curiæ,
præſtet cautionem de Iudicio Siſti, atq;
in ciuilibus reficiat etiam expenſas, *Spe-
cul. in tit. de ſatiſd.* §. 1. *in fin. Affl. in con-
ſtit. ſine reali notab.* 3. *&* 5. atque *in con-
ſtit. contumacem ſub nu.* 9. quin? & duas
poſteriores conditiones requirit *prag.*
3. *de ord. Iudic.* quod verò ad expenſas
attinet illæ integræ, & antea perſolui
debent, tùm à vero, tùm à ficto contu-
mace, vt probat *Oliua ſuper ritu* 18. *Cu-
riæ Archiep. Neap. à num.* 7. quo quidem
in loco *num.* 12. multa cumulat *Epiſcop.
Campanil. addens*, extatque *Regni conſti-
tutio Clementiæ*, ibidemque *Afflict.* ex-
plicat ſub *num.* 27. *Nicol. Granat.* viden-
dus *in ſuis annot. ad pract. Veſtrij lib.* 4.
cap. 4. *num.* 16. *&* 20. *Oſaſc. dec.* 9. *Reus
quidam num.* 2. *Marſil. in l. de vnoquo-
que num.* 197. *ff. de re indic. Iaſ. in Auth.
quæ res, C. de ſacroſ. Eccl.* & copioſius *in l.
ſancimus, C. de Iudic.* inibi hanc conſti-
tuens regulam, eique duodecim amplia-
tiones appendens, & alias paucas reſtri-
10 ctiones, quarum præcipuam cenſemus,
vt tunc perſoluere antea teneatur, alio-
quin audiendus non ſit, cum expenſæ
liquidæ ſunt, & à Iudice taxatæ, alias ad-
mittatur ad purgandam contumaciam,
ſi tantum eas perſoluere ſpondeat, ac
iuret, quam limitationem ſequitur præ-
fatus *Granat. indic. loc. poſt n.* 20. quin?
& fideiuſſionem præſtando, tunc eſſe

cre-

credimus, & procedere arbitramur ver-
ba *rit.*211. illa nempè, *& det fideiuſſo-
res de Iudicio Siſti, & de reficiendis ex-
penſis Aduerſario*, alioquin ſi generatim
intelligerentur, ſemperque vendicarent
ſibi locum, inſinuarent ſanè expenſas
nuſquam anteà ſuppeditandas eſſe, &
ſufficere cautionem de illis perſoluen-
dis, cum regulariter ex ſuperioribus di-
ctis ſit contrarium verius, id quod in
praxi ſeruari, memorat *Carau. in d. rit.*
211. *num.*3.

11 In eiuſmodi autem liquidatione ex-
penſarum facienda aduerſus contuma-
cem ſtandum eſt iuramento partis illas
facientis, vt teſtatur *Marſil. ſing.*239.
*Ripa in l.*1. *num.*8. *ff.de re iudic.* idem-
que *Granat. ad Veſtr.lib.*3. *cap.*2.*num.*
25. & declarat *Reg. Sanfel. add. ſect.*38.
*num.*4. quare de facili poſſe liquidari
non dubito, & propterea cautius aget
Iudex,& fortaſsè iuſtius,ſi ad tempus di-
lata admiſſione ad morę purgationem
antea taxet; & præſtari faciat, quin, &
purgare debeat,etiam ſi citatio caruiſſet
aduerbio illo peremptoriè, iuxtà *deciſ.*
12 *Viuij* 11. *à num.* 6. Cæterum de reſti-
tutione contumacis,& qualitèr intra an-
num ſe poſſit purgare, *Boer. dec.*63.64.
& 326.*nu.*3.& nullum requiri hoc caſu
ſu partis conſenſum, probabat *Gayll.ob-
ſer.*11.*num.*4.*cent.*5. quamuis anteà in
caſu fractæ pacis diſquiri ſcripſerit. Ra-
tionem verò ob quam iſthæc conceditur
purgatio, recenſet *Mynſinger. obſeru.*
88.*cent.*2. Ipſaque purgata contumacia
13 recuperet nè bona, explanant *Clar.q.*
44. *num.*4. *de Franchis deciſ.* 213. *à
num.*51.

Imò, & tunc cenſeantur etiam reſo-
lutæ omnes pęnæ contumaciales, & in
illa contentæ, quemadmodum deduci-
tur ex *l.*1. §. *ſi frater, verſ.& ſi quidem
per contumaciam,ff.de Collat. bonor.cap.
ex literis*,inibique *Felin.de conſtit. Fari-
nac.q.*11. *num.*90. illæ ſcilicet, quæ ſuc-
ceſſiuæ ſunt, non autem momentaneæ,
vt poſt *Abb. indic. cap.ex literis nu.* 10.
& alios, docet *Tiraq. in tract. ceſſante
cauſa p.*1.*num.*68. *& Farinac.ead.q.*11.
*num.*98. ac notabiliter obſeruat *Auus
meus ad Gramm.dec.*11.*num.*12.

An fructus inquirit *Ann.in repet.cap.*
1. *num.*246. *de Vaſſall.de crep. ætat.*&
& nonnulla ad materiam idem *Auus
meus* coaceruat ad *Capyc. deciſ.* 131.
*num.*2.

Reo itaque effecto contumace pote-
14 rit actor tribus vijs incedere, atque in
contumacem illum procedere, optio-
nemque habebit eligendi, quam illa-
rum maluerit, vt eſt videre apud *Gayll.
obſer.*60. *ex ordinatione Cameræ cent.*1.
& pœnas pro contumacia, contra quos
illæ locum vendicent, quique ab ijs ex-
cuſentur miro ordine recenſet ex no-
ſtratibus *Reg. Sanfel. ind. prax. Iudic.
ſect.*36.*cum ſeq.* & de illis, quibus affici-
tur contumax in cauſa criminali anni cir-
culo perſiſtens, ſermocinantur *de Ponte
conſ.*94.*vol.*1.*Reg.Rouit.in pragm.*1.*de
contumac.& conſ.*85.*tom.*1.*Thor.par.*1.
*compend. dec. verbo contumax in crimi-
lobus, Scialoya add.c.*7.*num.*14.

Nec prætereo in contumaciæ mate-
ria *Carau. dictum rit.*202. *num.*3.in cri-
minalibus maiorem eſſe rei contuma-
ciam, quam Actoris, quod inſequitur
*Index de Angel.ad Foller. add. tit. accu-
ſentur contumaciæ n.*16. *in fin.* Verùm
15 recordor, Reum à Græcis dictum eſſe
φεύγοντα, quod libenter fugiat, & ce-
lebre illud *Alcibiadis* effatũ,teſte *Aelia-
no var.hiſtor.lib.*3. quam ab Athenien-
ſibus ex Sicilia in iudicium ille reuoca-
retur,ſtultum eſſe Reum, licet iniuſtè ac-
cuſatum, inquit,qui cum liceat fugere,
quærat abſolui, & liberari, refert *Io:Do-
min. Martuc.var.explanat lib.*1.*c.*30.
*num.*11. *in fin.* cumque ei perfamiliaris
dixiſſet,non confidis patrię tuæ de te ip-
ſo iudicium,reſpondit, nè matri quidem,
nè fortè ignorans, pro calculo albo in
grum ferat, refert *Conſtant.num.*25.
prax.arbitrar.M.C.V.cap.

ſponſio, quæ non vtique valida, & ſuffi-
ciens iudicata fuit ad conſtituendum
procuratorem, non ſolum ſtante vniuer-
ſali Curiarum vſu, requirente conſtitu-
tionem procuratoris, altero ex prædictis
modis, & improbante iam relatam ſim-
plicem replicationem, quem quidem
vſum etiã Franciæ vigere teſtatur *Guid.*
Papa dec. 40. ſed etiam ex multis quoq;
relatis illic per eundem *Guidonem*, nec-
non ex reſolutione illa, quod legitimè
conſtare debet de procuratoris deputa-
tione, alioquin cenſeatur falſus procura-
tor, quam ſtatuit *Anan. conſ. 96. viſo*
dubi. ſub num. 1. & ſubfragantur verba
Surdi dec. 240. *licet nu.* 13. & apertiora
verba *Iaſon. in l. quod te num.* 35. ibi:
Sed oportet oſtendere inſtrumentum pu-
blicum, ff. ſi certum petat. concinit præ-
tereà quæſtionis paulò antè relatæ *re-*
ſolutio. cum *dec.* roborata. Quibus non
obſtat *tex. in l. ne ſatiſdatio. ff. rem ratam*
haberi, & auctoritas *DD.* maximè *Gloſ.*
in clem. 1 *verbo vel literis de procurat.*
quam laudat *Reg. Ronit. ſuper rubr. de*
procur. num. 52. necnon *Romani conſ.* 63.
& Boer. dec. 281. *num.* 1. non tantum
quia de procuratore actoris fatur; *text.*
ille, adductus autem caſus de procura-
tore ipſius Lelij conuenti, ſed ex genera-
li, & veriori ratione, quod literis illius,
euius aſſeritur procurator, ad Principẽ,
ſeù Iudicem datis, in quibus à ſcribente
conſtituitur aliquis procurator, aut aſſe-
ritur alias fuiſſe per eum deputatum
dicatur validè probatum mandatum.
Hoc enim eſt diuerſum, & non ſine ra-
tione, cum literæ ſubſcriptæ ſint, atque
vt plurimum ſigillo ſubſignatæ, ita quod
fidem faciant ex aliquorum ſententia, ac
proptereà ſicuti præſentatio ad benefi-
cium poteſt fieri penès acta cum à pa-
trono, tum ab eius procuratore, atque
vt alij credunt, etiam per inſtrumentum,
ita quoque per literas ſcripſit *Lap. alleg.*
75. *num.* 7. quæ omnia ceſſant in pro-
poſito facti themate, præterquod neq;
in terminis præfati *text.* dicatur proba-
tum mandatum, defendit *Signorol.* licet
illius nullam faciat mentionem *in conſ.*
118. *verſ. venio ad ſecundum.* Aliud tan-
dem non aduerſatur dictum quorundam
Doctorum, quod ſi dominus videat
cauſam ſuam agi, aut defendi ab aliquo
vti procuratore, nec contradicat, creda-
tur, præcedente mandato, facere, & te-
net *Caſſad. deciſ.* 3. *num.* 5. *de procurat.*
etenim non eſt vera aſſertio. Verum ſu-
pradictis obſtant, quæ ſcripſit *Thor.* de-
terminationes ſubnectens *p.* 1. *comp. dec.*
verbo mandatum de procuratore, & p. 3.
ſect. 2. *verbo mandatum procuratorium.*

Eiuſmodi verò contumaci non erit
penitus præcluſa via, nè amplius poſſit
comparere, & ſua iura tueri, ſi quidem
9 purgari ſine dubio poteſt quæuis contu-
macia tribus illis concurrentibus requi-
ſitis, vt nempè ſoluat pęnam ipſi Curiæ,
præſtet cautionem de Iudicio Siſti, atq;
in ciuilibus reficiat etiam expenſas, *Spe-*
cul. in tit. de ſatiſd. §. 1. *in fin. Affl. in con-*
ſtit. ſine reali notab. 3. *&* 5. atque *in con-*
ſtit. contumacem ſub nu. 9. quinì & duas
poſteriores conditiones requirit *prag.*
3. *de ord. Iudic.* quod verò ad expenſas
attinet illæ integræ, & antea perſolui
debent, tùm à vero, tùm à ficto contu-
mace, vt probat *Oliua ſuper ritu* 18. *Cu-*
riæ Archiep. Neap. à num. 7. quo quidem
in loco *num.* 12. multa cumulat *Epiſcop.*
Campanil. addens, extatque *Regni conſti-*
tutio Clementiæ, ibidemque *Afflict.* ex-
plicat ſub *num.* 27. *Nicol. Grauat.* viden-
dus *in ſuis annot. ad pract. Veſtrij lib.* 4.
cap. 4. *num.* 16. *&* 20. *Oſaſc. dec.* 9. *Reus*
quidam num. 2. *Marſil. in l. de vnoquo-*
que num. 197. *ff. de re iudic. Iaſ. in Auth.*
quæ res, C. de ſacroſ. Eccl. & copioſius *in l.*
ſancimus, C. de Iudic. inibi hanc conſti-
tuens regulam, eique duodecim amplia-
tiones appendens, & alias paucas reſtri-
10 ctiones, quarum præcipuam cenſemus,
vt tunc perſoluere antea teneatur, alio-
quin audiendus non ſit, cum expenſæ
liquidæ ſunt, & à Iudice taxatæ, alias ad-
mittatur ad purgandam contumaciam,
ſi tantum eas perſoluere ſpondeat, ac
iuret, quam limitationem ſequitur præ-
fatus *Grauat. indic. loc. poſt n.* 20. quinì
& fideiuſſionem præſtando, tunc eſſe

cre-

credimus, & procedere arbitramur verba *rit.*211. illa nempè, *& det fideiuſſores de Iudicio Siſti, & de reficiendis expenſis Aduerſario*, alioquin ſi generatim intelligerentur, ſemperque vendicarent ſibi locum, inſinuarent ſanè expenſas nuſquam anteà ſuppeditandas eſſe, & ſufficere cautionem de illis perſoluendis, cum regulariter ex ſuperioribus dictis ſit contrarium verius, id quod in praxi ſeruari, memorat *Carau. in d. rit. 211. num.3.*

11 In eiuſmodi autem liquidatione expenſarum facienda aduerſus contumacem ſtandum eſt iuramento partis illas facientis, vt teſtatur *Marſil. ſing.239. Ripa in l.1. num.8. ff.de re iudic.* idemque *Grauat. ad Veſtr.lib.3. cap.2.num. 25.* & declarat *Reg. Sanfel. add. ſect.38. num.4.* quare de facili poſſe liquidari non dubito, & propterea cautius aget Iudex,& fortaſsè iuſtius,ſi ad tempus dilata admiſſione ad morę purgationem antea taxet, & præſtari faciat, quin, & purgare debeat,etiam ſi citatio caruiſſet aduerbio illo peremptoriè, iuxtà *deciſ.*

12 *Viuij 11. à num. 6.* Cæterum de reſtitutione contumacis,& qualitèr intra annum ſe poſſit purgare, *Bocr. dec.63.64. & 326.nu.3.*& nullum requiri hoc caſu ſu partis conſenſum, probabat *Gayll.obſer.11.num.4.cent.5.* quamuis anteà in caſu fractæ pacis diſquiri ſcripſerit. Rationem verò ob quam iſthæc conceditur purgatio, recenſet *Mynſinger. obſeru. 88.cent.2.* Ipſaque purgata contumacia

13 recuperet nè bona, explanant *Clar. q. 44. num. 4. de Franchis deciſ. 213. à num.51.*

Imò, & tunc cenſeantur etiam reſolutæ omnes pęnæ contumaciales, & in illa contentæ, quemadmodum deducitur ex *l.1.§. ſi frater, verſ.& ſi quidem per contumaciam,ff.de Collat. bonor.cap. ex literis*,inibique *Felin.de conſtit. Farinac.q.11. num.90.* illæ ſcilicet, quæ ſucceſſiuæ ſunt, non autem momentaneæ, vt poſt *Abb. indic. cap.ex literis nu. 10.* & alios, docet *Tiraq. in tract. ceſſante cauſa p.1.num.68. & Farinac.ead.q.11. num.98.* ac notabiliter obſeruat *Auus meus ad Gramm.dec.11.num.12.*

An fructus inquirit *Ann.in repet.cap. 1. num.246. de Vaſſall.de crep. ætat.* & & nonnulla ad materiam idem *Auus meus* coaceruat ad *Capyc. deciſ. 131. num.2.*

Reo itaque effecto contumace pote-
14 rit actor tribus vijs incedere, atque in contumacem illum procedere, optionemque habebit eligendi, quam illarum maluerit, vt eſt videre apud *Gayll. obſer. 60. ex ordinatione Cameræ cent.1.* & pœnas pro contumacia, contra quos illæ locum vendicent, quique ab ijs excuſentur miro ordine recenſet ex noſtratibus *Reg. Sanfel. ind. prax. Iudic. ſect.36.cum ſeq.* & de illis, quibus afficitur contumax in cauſa criminali anni circulo perſiſtens, ſermocinantur *de Ponte conſ.94.vol.1.Reg.Rouit.in pragm. 1. de contumac.& conſ.85. tom.1.Thor.par.1. compend. dec. verbo contumax in criminibus, Scialoya add.c.7.num.14.*

Nec prætereo in contumaciæ materia *Carau. dictum rit.202. num.3.* in criminalibus maiorem eſſe rei contumaciam, quam Actoris, quod inſequitur *Iudex de Angel.ad Foller. add. tit. accuſentur contumaciæ n.16. in fin.* Verùm
15 recordor, Reum à Græcis dictum eſſe φεύγοντα, quod libenter fugiat, & celebre illud *Alcibiadis* effatū, teſte *Aeliano var.hiſtor.lib.3.* quam ab Athenienſibus ex Sicilia in iudicium ille reuocaretur,ſtultum eſſe Reum, licet iniuſtè accuſatum, inquit, qui cum liceat fugere, quærat abſolui, & liberari, refert *Io:Demin. Martuc.var. explanat lib.1. c.30. num. 11. in fin.* cumque ei perfamiliaris dixiſſet, non confidis patriæ tuæ de te ipſo iudicium, reſpondit, nè matri quidem, nè fortè ignorans, pro calculo albo nigrum ferat, refert *Conſtant. nu.25. prax. arbitrar. M.C.V. cap.*

ſponſio, quæ non vtique valida, & ſufficiens iudicata fuit ad conſtituendum procuratorem, non ſolum ſtante vniuerſali Curiarum vſu, requirente conſtitutionem procuratoris, altero ex prædictis modis, & improbante iam relatam ſimplicem replicationem, quem quidem vſum etiã Franciæ vigere teſtatur *Guid. Papa dec.* 40. ſed etiam ex multis quoq; relatis illic per eundem *Guidonem*, necnon ex reſolutione illa, quod legitimè conſtare debet de procuratoris deputatione, alioquin cenſeatur falſus procurator, quam ſtatuit *Anan. conſ. 96. viſo dubi. ſub num.* 1. & ſubfragantur verba *Surdi dec.* 240. *licet nu.* 13. & apertiora verba *Iaſon. in l. quod te num.* 35. ibi: *Sed oportet oſtendere inſtrumentum publicum, ff. ſi certum petat.* concinit prætereà quæſtionis paulò antè relatæ *reſolutio.* cum *dec.* roborata. Quibus non obſtat *tex. in l. ne ſatiſdatio, ff. rem ratam haberi,* & auctoritas *DD.* maximè *Gloſ. in clem.* 1 *verbo vel literis de procurat.* quam laudat *Reg. Ronit. ſuper rubr. de procur. num.* 52. necnon *Romani conſ.* 63. *& Boer. dec.* 281. *num.* 1. non tantum quia de procuratore actoris fatur; *text.* ille, adductus autem caſus de procuratore ipſius Lelij conuenti, ſed ex generali, & veriori ratione, quod literis illius, cuius aſſeritur procurator, ad Principẽ, ſeù Iudicem datis, in quibus à ſcribente conſtituitur aliquis procurator, aut aſſeritur alias fuiſſe per eum deputatum dicatur validè probatum mandatum. Hoc enim eſt diuerſum, & non ſine ratione, cum literæ ſubſcriptæ ſint, atque vt plurimum ſigillo ſubſignatæ, ita quod fidem faciant ex aliquorum ſententia, ac proptereà ſicuti præſentatio ad beneficium poteſt fieri penès acta cum à patrono, tum ab eius procuratore, atque vt alij credunt, etiam per inſtrumentum, ita quoque per literas ſcripſit *Lap. alleg.* 75. *num.* 7. quæ omnia ceſſant in propoſito facti themate, præterquod neq; in terminis præfati *text.* dicatur probatum mandatum, defendit *Signorol.* licet illius nullam faciat mentionem *in conſ.* 118. *verſ. venio ad ſecundum.* Aliud tandem non aduerſatur dictum quorundam Doctorum, quod ſi dominus videat cauſam ſuam agi, aut defendi ab aliquo vti procuratore, nec contradicat, credatur, præcedente mandato, facere, & tenet *Caſſad. deciſ.* 3. *num.* 5. *de procurat.* etenim non eſt vera aſſertio. Verum ſupradictis obſtant, quæ ſcripſit *Thor.* determinationes ſubnectens *p.* 1. *comp. dec. verbo mandatum de procuratore, & p.* 3. *ſect.* 2. *verbo mandatum procuratorium.*

Eiuſmodi verò contumaci non erit
penitus præcluſa via, nè amplius poſſit
comparere, & ſua iura tueri, ſi quidem
9 purgari ſine dubio poteſt quæuis contumacia tribus illis concurrentibus requiſitis, vt nempè ſoluat pęnam ipſi Curiæ, præſtet cautionem de Iudicio Siſti, atq; in ciuilibus reficiat etiam expenſas, *Specul. in tit. de ſatiſd.* §. 1. *in fin. Affl. in conſtit. ſiue reali notab.* 3. *&* 5. atque *in conſtit. contumacem ſub nu.* 9. quin? & duas poſteriores conditiones requirit *prag.* 3. *de ord. Iudic.* quod verò ad expenſas attinet illæ integræ, & antea perſolui debent, tùm à vero, tùm à ficto contumace, vt probat *Oliua ſuper ritu* 18. *Curiæ Archiep. Neap. à num.* 7. quo quidem in loco *num.* 12. multa cumulat *Epiſcop. Campanil. addens,* extatque *Regni conſtitutio Clementiæ,* ibidemque *Afflict.* explicat ſub *num.* 27. *Nicol. Grauat.* videndus *in ſuis annot. ad pract. Veſtrij lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 16. *&* 20. *Oſaſc. dec.* 9. *Reus quidam num.* 2. *Marſil. in l. de vnoquoque num.* 197. *ff. de re indic. Iaſ. in Auth. quæ res, C. de ſacroſ. Eccl.* & copioſius *in l. ſancimus, C. de Iudic.* inibi hanc conſtituens regulam, eique duodecim ampliationes appendens, & alias paucas reſtri-
10 ctiones, quarum præcipuam cenſemus, vt tunc perſoluere antea teneatur, alioquin audiendus non ſit, cum expenſæ liquidæ ſunt, & à Iudice taxatæ, alias admittatur ad purgandam contumaciam, ſi tantum eas perſoluere ſpondeat, ac iuret, quam limitationem ſequitur præfatus *Grauat. indic. loc. poſt n.* 20. quin? & fideiuſſionem præſtando, tunc eſſe

cre-

credimus, & procedere arbitramur verba *rit.*211. illa nempè, *& det fideiuſſores de Iudicio Siſti, & de reficiendis expenſis Aduerſario*, alioquin ſi generatim intelligerentur, ſemperque vendicarent ſibi locum, inſinuarent ſanè expenſas nuſquam anteà ſuppeditandas eſſe, & ſufficere cautionem de illis perſoluendis, cum regulariter ex ſuperioribus dictis ſit contrarium verius, id quod in praxi ſeruari, memorat *Carau. in d. rit.* 211. *num.*3.

11 In eiuſmodi autem liquidatione expenſarum facienda aduerſus contumacem ſtandum eſt iuramento partis illas facientis, vt teſtatur *Marſil. ſing.*239. *Ripa in l.*1. *num.*8. *ff.de re iudic.* idemque *Grauat. ad Veſtr.lib.*3. *cap.*2.*num.*25. & declarat *Reg. Sanfel. add. ſect.*38. *num.*4. quare de facili poſſe liquidari non dubito, & proptercà cautius ageret Iudex, & fortaſsè iuſtius, ſi ad tempus dilata admiſſione ad more purgationem antea taxet, & præſtari faciat, quin, & purgare debeat, etiam ſi citatio caruiſſet aduerbio illo peremptoriè, iuxtà *deciſ.*
12 *Viuij* 11. *à num.* 6. Cæterum de reſtitutione contumacis, & qualitèr intra annum ſe poſſit purgare, *Boer. dec.*63.64. *&* 326. *nu.*3. & nullum requiri hoc caſu ſu partis conſenſum, probabat *Gayll. obſer.*11.*num.*4.*cent.*5. quamuis anteà in caſu fractæ pacis diſquiri ſcripſerit. Rationem verò ob quam iſthæc conceditur purgatio, recenſet *Myſinger. obſeru.* 88.*cent.*2. Ipſaque purgata contumacia
13 recuperet nè bona, explanant *Clar. q.* 44. *num.*4. *de Franchis deciſ.* 213. *à num.*51.

Imò, & tunc cenſeantur etiam reſolutæ omnes pęnæ contumaciales, & in illa contentæ, quemadmodum deducitur ex *l.*1.§. *ſifrater, verſ. & ſi quidem per contumaciam. ff. de Collat. bonor. cap. ex literis*, inibique *Felin. de conſtit. Farinac. q.*11. *num.*90. illæ ſcilicet, quæ ſucceſſiuæ ſunt, non autem momentaneæ, vt poſt *Abb. indic. cap. ex literis nu.* 10. & alios, docet *Tiraq. in tract. ceſſante cauſa p.*1.*num.*68. *& Farinac. ead. q.*11. *num.*98. ac notabiliter obſeruat *Auus meus ad Gramm. dec.*11.*num.*12.

An fructus inquirit *Ann. in repet. cap.* 1. *num.*246. *de Vaſſall. de crep. ætat.* & & nonnulla ad materiam idem *Auus meus* coacervat ad *Capyc. deciſ.* 131. *num.*2.

Reo itaque effecto contumace pote-
14 rit actor tribus vijs incedere, atque in contumacem illum procedere, optionemque habebit eligendi, quam illarum maluerit, vt eſt videre apud *Gayll. obſer.* 60. *ex ordinatione Cameræ cent.*1. & pœnas pro contumacia, contra quos illæ locum vendicent, quique ab ijs excuſentur miro ordine recenſet ex noſtratibus *Reg. Sanfel. ind. prax. Iudic. ſect.*36.*cum ſeq.* & de illis, quibus afficitur contumax in cauſa criminali anni circulo perſiſtens, ſermocinantur *de Ponte conſ.*94.*vol.*1.*Reg. Ronit. in pragm.*1. *de contumac. & conſ.*85. *tom.*1. *Thor. par.*1. *compend. dec. verbo contumax in criminalibus, Scialoya add. c.*7.*num.*14.

Nec prætereo in contumaciæ materia *Carau. dictum rit.*202. *num.*3. in criminalibus maiorem eſſe rei contumaciam, quam Actoris, quod inſequitur *Iudex de Angel. ad Foller. add. tit. accenſentur contumaciæ n.*16. *in fin.* Verùm
15 recordor, Reum à Græcis dictum eſſe φεύγοντα, quod libenter fugiat, & celebre illud *Alcibiadis* effatū, teſte *Aeliano var. hiſtor. lib.*3. quam ab Athenienſibus ex Sicilia in iudicium ille reuocaretur, ſtultum eſſe Reum, licet iniuſtè accuſatum, inquit, qui cum liceat fugere, quærat abſolui, & liberari, refert *Io: Domin. Martuc. var. explanat lib.*1. *c.*30. *num.*11. *in fin.* cumque ei perfamiliaris dixiſſet, non confidis patriæ tuæ de te ipſo iudicium, reſpondit, nè matri quidem, nè fortè ignorans, pro calculo albo *in* grum ferat, refert *Conſtant. nu.* 25. *prax. arbitrar. M.C.V. cap*

ſponſio, quæ non vtique valida, & ſufficiens iudicata fuit ad conſtituendum procuratorem, non ſolum ſtante vniuerſali Curiarum vſu, requirente conſtitutionem procuratoris, altero ex prædictis modis, & improbante iam relatam ſimplicem replicationem, quem quidem vſum etiā Franciæ vigere teſtatur *Guid. Papa dec.*40. ſed etiam ex multis quoq; relatis illic per eundem *Guidonem*, necnon ex reſolutione illa, quod legitimè conſtare debet de procuratoris deputatione, alioquin cenſeatur falſus procurator, quam ſtatuit *Anan. conſ.* 96. *viſo dubi. ſub num.* 1. & ſubfragantur verba *Surdi dec.* 240. *licet nu.* 13. & apertiora verba *Iaſon. in l. quod te num.* 35. ibi: *Sed oportet oſtendere inſtrumentum publicum, ff. ſi certum petat.* concinit præterea quæſtionis paulò antè relatæ *reſolutio*.cum *dec.* roborata. Quibus non obſtat *tex.in l.ne ſatiſdatio.ff.rem ratam haberi*,& auctoritas *DD.* maximè *Gloſ. in clem.* 1 *verbo vel literis de procurat.* quam laudat *Reg. Ronit. ſuper rubr. de procur.num.*52.necnon *Romani conſ.*63. *& Boer. dec.* 281. *num.* 1. non tantum quia de procuratore actoris fatur; *text.* illc, adductus autem caſus de procuratore ipſius Lelij conuenti, ſed ex generali, & veriori ratione, quod literis illius, cuius aſſeritur procurator, ad Principē, ſeù Iudicem datis, in quibus à ſcribente conſtituitur aliquis procurator, aut aſſeritur alias fuiſſe per eum deputatum dicatur validè probatum mandatum. Hoc enim eſt diuerſum, & non ſine ratione, cum literæ ſubſcriptæ ſint, atque vt plurimum ſigillo ſubſignatæ, ita quod fidem faciant ex aliquorum ſententia, ac proptereà ſicuti præſentatio ad beneficium poteſt fieri penès acta cum à patrono, tum ab eius procuratore, atque vt abj credunt, etiam per inſtrumentum, ita quoque per literas ſcripſit *Lap. alleg.* 75. *num.* 7. quæ omnia ceſſant in propoſito facti themate, præterquod neq; in terminis præfati *text.* dicatur probatum mandatum, defendit *Signorol.* licet illius nullam faciat mentionem *in conſ.* 118.*verſ.venio ad ſecundum*.Aliud tandem non aduerſatur dictum quorundam Doctorum, quod ſi dominus videat cauſam ſuam agi, aut defendi ab aliquo vti procuratore, nec contradicat, credatur, præcedente mandato, facere, & tenet *Caſſad. deciſ.*3. *num.* 5. *de procurat.* etenim non eſt vera aſſertio. Verum ſupradictis obſtant, quæ ſcripſit *Thor.* determinationes ſubnectens *p.*1. *comp. dec. verbo mandatum de procuratore*, *& p.* 3. *ſect.*2. *verbo mandatum procuratorium.*

Eiuſmodi verò contumaci non erit penitus præcluſa via, nè amplius poſſit comparere, & ſua iura tueri, ſi quidem
9 purgari ſine dubio poteſt quæuis contumacia tribus illis concurrentibus requiſitis, vt nempè ſoluat pęnam ipſi Curiæ, præſtet cautionem de Iudicio Siſti, atq; in ciuilibus reficiat etiam expenſas, *Specul.in tit.de ſatiſd.* §.1.*in fin. Affl.in conſtit. ſiue reali notab.*3.*&* 5.atque *in conſtit. contumacem ſub nu.*9. quin? & duas poſteriores conditiones requirit *prag.* 3. *de ord. Iudic.* quod verò ad expenſas attinet illæ integræ, & antea perſolui debent, tùm à vero, tùm à ficto contumace, vt probat *Oliua ſup. r ritu* 18.*Curiæ Archiep. Neap.à num.*7. quo quidem in loco *num.* 12. multa cumulat *Epiſcop. Campanil.addens*, extatque *Regni conſtitutio Clementiæ*, ibidemque *Afflict.* explicat ſub *num.*27.*Nicol.Grauat.* videndus *in ſuis annot.ad pract.Veſtrij lib.*4. *cap.*4. *num.* 16. *&* 20. *Oſaſc.dec.*9. *Reus quidam num.* 2. *Marſil. in l.de vnoquoque num.*197.*ff.de re iudic.Iaſ.in Auth. quæ res, C.de ſacroſ.Eccl.*& copioſius *in l. ſancimus, C. de Iudic.* inibi hanc conſtituens regulam, eique duodecim ampliationes appendens, & alias paucas reſtri-
10 ctiones, quarum præcipuam cenſemus, vt tunc perſoluere antea teneatur, alioquin audiendus non ſit, cum expenſæ liquidæ ſunt, & à Iudice taxatæ, alias admittatur ad purgandam contumaciam, ſi tantum eas perſoluere ſpondeat, ac iuret, quam limitationem ſequitur præfatus *Grauat. indic. loc. poſt n.*20. quin? & fideiuſſionem præſtando, tunc eſſe cre-

credimus, & procedere arbitramur verba *rit.* 211. illa nempè, *& det fideiuſſores de Iudicio Siſti, & de reficiendis expenſis Aduerſario*, alioquin ſi generatim intelligerentur, ſemperque vendicarent ſibi locum, inſinuarent ſanè expenſas nuſquam anteà ſuppeditandas eſſe, & ſufficere cautionem de illis perſoluendis, cum regulariter ex ſuperioribus dictis ſit contrarium verius, id quod in praxi ſeruari, memorat *Carau. in d. rit.* 211. *num.* 3.

11 In eiuſmodi autem liquidatione expenſarum facienda aduerſus contumacem ſtandum eſt iuramento partis illas facientis, vt teſtatur *Marſil. ſing.* 239. *Ripa in l.* 1. *num.* 8. *ff. de re iudic.* idemque *Granat. ad Veſtr. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 25. & declarat *Reg. Sanfel. add. ſect.* 38. *num.* 4. quare de facili poſſe liquidari non dubito, & propterea cautius aget Iudex, & fortaſsè iuſtius, ſi ad tempus dilata admiſſione ad morę purgationem antea taxet; & præſtari faciat, quin, & purgare debeat, etiam ſi citatio caruiſſet aduerbio illo peremptoriè, iuxtà *deciſ.*
12 *Viuij* 11. *à num.* 6. Cæterum de reſtitutione contumacis, & qualitèr intra annum ſe poſſit purgare, *Boer. dec.* 63. 64. *&* 326. *nu.* 3. & nullum requiri hoc caſu ſu partis conſenſum, probabat *Gayll. obſer.* 11. *num.* 4. *cent.* 5. quamuis anteà in caſu fractæ pacis diſquiri ſcripſerit. Rationem verò ob quam iſthæc conceditur purgatio, recenſet *Mynſinger. obſeru.* 88. *cent.* 2. Ipſaque purgata contumacia
13 recuperet nè bona, explanant *Clar. q.* 44. *num.* 4. *de Franchis deciſ.* 213. *à num.* 51.

Imò, & tunc cenſeantur etiam reſolutæ omnes pęnæ contumaciales, & in illa contentæ, quemadmodum deducitur ex *l.* 1. §. *ſi frater, verſ. & ſi quidem per contumaciam, ff. de Collat. bonor. cap. ex literis*, inibique *Felin. de conſtit. Farinac. q.* 11. *num.* 90. illæ ſcilicet, quæ ſucceſſiuæ ſunt, non autem momentaneæ, vt poſt *Abb. indic. cap. ex literis nu.* 10. & alios, docet *Tiraq. in tract. ceſſante cauſæ p.* 1. *num.* 68. *& Farinac. ead. q.* 11. *num.* 98. ac notabiliter obſeruat *Auus meus ad Gramm. dec.* 11. *num.* 12.

An fructus inquirit *Ann. in repet. cap.* 1. *num.* 246. *de Vaſſall. de crep. ætat.* & & nonnulla ad materiam idem *Auus meus* coacervat ad *Capyc. deciſ.* 131. *num.* 2.

Reo itaque effecto contumace pote-
14 rit actor tribus vijs incedere, atque in contumacem illum procedere, optionemque habebit eligendi, quam illarum maluerit, vt eſt videre apud *Gayll. obſer.* 60. *ex ordinatione Cameræ cent.* 1. & pænas pro contumacia, contra quos illæ locum vendicent, quique ab ijs excuſentur miro ordine recenſet ex noſtratibus *Reg. Sanfel. ind. prax. Iudic. ſect.* 36. *cum ſeq.* & de illis, quibus afficitur contumax in cauſa criminali anni circulo perſiſtens, ſermocinantur *de Ponte conſ.* 94. *vol.* 1. *Reg. Rouit. in pragm.* 1. *de contumac. & conſ.* 85. *tom.* 1. *Thor. par.* 1. *compend. dec. verbo contumax in crimi lobus, Scialoya add. c.* 7. *num.* 14.

Nec prætereo in contumaciæ materia *Carau. dictum rit.* 202. *num.* 3. in criminalibus maiorem eſſe rei contumaciam, quam Actoris, quod inſequitur *Iudex de Angel. ad Foller. add. tit. acu-ſentur contumaciæ n.* 16. *in fin.* Verùm
15 recordor, Reum à Græcis dictum eſſe φεύγωνται, quod libenter fugiat, & celebre illud *Alcibiadis* effatū, teſte *Aeliano var. hiſtor. lib.* 3. quam ab Athenienſibus ex Sicilia in iudicium ille reuocaretur, ſtultum eſſe Reum, licet iniuſtè accuſatum, inquit, qui cum liceat fugere, quærat abſolui, & liberari, refert *Io: Domin. Martuc. var. explanat lib.* 1. *c.* 30. *num.* 11. *in fin.* cumque ei perfamiliaris dixiſſet, non confidis patrię tuæ de te ipſo iudicium, reſpondit, nè matri quidem, nè fortè ignorans, pro calculo albo in grum ferat, refert *Conſtant. num.* 25. *prax. arbitrar. M. C. V. cap.*

RITVS XXIX.

Expediantur citationes contra inquiſitos, & in vltimo peremptorio procedatur contra eos ad incumbentia.

ITem, quòd teneantur fiſcales facta, aut data eis denunciatione per quemcunque denunciatorem facere citationem contra denunciatum regiſtrari facere in quaterno Locumtenentis, & in vltimo peremptorio citationum prædictarum facere interrogatoria, ſeù capita conſueta, & non permitti labi terminos conſuetos.

SVMMA RERVM.

1 *Principatus optimus non erit, ſi Princeps delatoribus, & auricularijs facilè credet.*

Immatura credulitas mater eſt erroris, & nouerca conſilij.

Laudatur Eluius Pertinax.

Veſpaſianus Imperator nummis ſuis anchoram cum Delphino imprimebat, & cur?

2 *Huius ritus ſanctio quod ex ſola denunciatione delicti citatio ad informandum contra denunciatum relaxetur, intelligitur præuia informatione, illaque per Iudicem benè proſpecta.*

3 *Delicti titulus ſiuè inſcriptio non eſt attendenda, ſed indicia ex informatiuo reſultantia ſunt inſpicienda.*

4 *Peremptorium antecedere oportet incuſationem contumaciæ in criminalibus.*

5 *[illegible] quid inſinuet.*

6 *Citat[illegible] [illegible]emptoriè, vt quis dicatur, trina requi[illegible] monitio.*

7 *Vnica ſufficit, ſi [illegible] fuerit additum peremptorium.*

Aut clauſula comminatiua in[illegible] præcedendum eſſe.

Vel ſi dictum fuerit hac vna pro trina, &c.

8 *Quibus in caſibus ſit neceſſariò addendum peremptorium, aut altera dictarum clauſularum.*

9 *Effectus qui ſint eiuſdem peremptorij.*

10 *Huius Ritus diſpoſitioni concinũt prag. ſanctiones.*

1 PRincipatus tunc optimus erit, cum Princeps virtutem, propter quam ad illum eſt elatus adſeruauerit, colet, & reget, quàm optimus. At non ita erit, ſi delatoribus, & auricularijs facilè credet: immatura enim credulitas mater eſt erroris, & nouerca conſilij, quis enim innocens eſſe poteſt, ſi ſufficit accuſaſſe? notandum eſt *Senecæ* præceptum 2. *de ira cap.* 22. nè ſint aures criminantibus faciles; hoc humanum naturæ vitium ſuſpectum, notumque nobis ſit, quod quæ inuiti audimus libenter credimus, & antequàm iudicemus iraſcimur; meritò laudatur Eluius Pertinax relatus àb erudituſſimo Duce Hadriç *Andrea Mattheo Aquauiua in commentar. ad Plut. de virt. mor. pag.* 103. quod delatores ab Vrbe pepulerit, nè alicui de vanis criminibus periculum immineret. Et iure in Creta Inſula ſimulacrum Iouis, cui hoc nomen à iuuando inditum eſt, ſine auribus pingebatur, vt ea ſcilicet effigie Principes admouerentur, non oportere eos præbere àures delatoribus. At Mida Rex aſininis auribus deformabatur, quia delatores circum ſe, & conſultos habebat. Verùm in hoc maius verſabitur diſcrimen, ſi non modò credet, ſed illicò ad puniendum deſcendet? quì enim poterit eſſe eadem res feſtinata ſimul, & examinata? quàrè Corbulonis præcepto compoſitiùs cuncta, quam feſtinatiùs agenda, teſte *Tacit.* 15. *ann.* feſtinationem namque improuidam eſſe, & cęcam, refert *Liu. lib.* 2. *dec.* 4. ad quod reſpiciens Veſpaſianus Imperator nummis ſuis anchoram cum delphino imprimebat; anchora, quoniam nauim remoratur, tarditatem; delphino, quod nando velociſſimum

num ſit animal, celeritatem exprimens,
atque ita ex duobus contrarijs maturi-
tatem ſignificabat, binis,& verbis deſi-
gnabat, *feſtina lentè* .

2 Iure igitur meritò huiuſce Ritus ſan-
ctionem, quod ex ſola denunciatione
alicuius delicti citatio ad informandum
contra denunciatum relaxetur , *Pro-
ſper Caranita* noſter Athleta, intelli-
git præuia informatione , illaque per
Iudicem benè proſpecta , non enim
ius patitur per nudam denunciationem
procedi poſſe ad citationem,condemna-
tionemque, quod confirmat ex *Pragm.
Inuictiſſimi Caroli V.2.de citat.Vin.dec.
121. num.*4. memor *pragm.37.de offic.
Magiſtr Iuſtit.* hoc expreſsè vetantis, ſe-
quitur *Clar.§.fin.q.20.verſ. ad forman-
dum, & Baiard. ad ipſum q.28. nu.16.
Viſconti ad Franch. deciſ.329. verſ. in
ead. deciſ. Carau.* hoc *in ritu* laudans ,
Camp. in cap. ſubditorum num. 128. *&
in add. noua, Foller. in prax.crim. Rub.
vel eos verb. citar. fac. in princ. Muſca-
tel. in prax. crim. tit de homic. num.*42.
*Ricc.deciſ.*104.*p.* 2. *Danz.ad Gramm.
dec.*60. *num.*20. quin? & iure communi
hoc firmat *Intrigl. ſing.* 22. *lib.* 1. vt
propterea citationem aliter expeditam ,
haud inditijs præcedentibus , contuma-
ciaque incuſata nullitate calere certum
ſit,obſeruat *Reg.Rouit.ſuper d.prag.*37.
*Viſconti add. loco verſ.an ſi,de Angel.ad
Foller.mox memor. num.* 2. Quin ? albo
lapillo aduertant Iudices, delicti inſcrip-
tionem, ſiuè titulum in proceſſu non eſſe
attendendum, ex eo etenim nemo Reus
efficitur , ni indicia ex informatiuo re-
ſultantia inſpiciantur , reique veritatem
non titulum in capitalibus fore inſpi-
ciendum , monet *I.C.in l.famoſi, verſ.
Hoc tamen crimen,ff.ad l.Iuli.Maieſt.&
l.quoad ſtatum,ff.de pæn. de Franch.dec.*
330. *Maſtril. de Indult. cap.*29. *nu.*19.
verſ.tertio confirmatur . Et adamuſſim
3 irruit acriter aduerſus Iudices illos, qui
facinoris veritate minimè perpenſa, ſo-
la tituli lectura , ad carcerationem pro-
cedunt, *Reg. Rouit.in comment. ad prag.*
1. *num.*4. *&* 5. *de cuſtod. reor.* inſequi-
tur *Nouar. de grauam. vaſſall. grau.*37.
*to.*3. & nouiſſimè exclamat *Franc.Mar.
Prat.reſp.crim.*15.*num.*9.*&* 10.

Citatio autem cum peremptorio , de
qua fatur *Rit.* procedit in cauſis crimi-
nalibus, in quibus, quia moris eſt vna
ſimul non comparentes declarare con-
tumaces, & condemnare ad pęnam in
mandato contentam, indè fit, citationem
4 cum ipſo peremptorio antecedere om-
ninò debere ipſam contumaciam , alio-
quin condemnatio ſit prorſus nulla iuxtà
terminos, *l.ad perẽptoriũ,*vbi *Gl.et DD.
ff.de Iudic.*& optimè *Farinac.q.*18.*n.*44

5 Generatim verò ſi loquamur peremp-
torium præportat termini præfixionem,
& futuram proceſſus comminationem ,
teſte *Oltrad. conſ.* 3. *num.*9. quo tran-
ſacto, nemò quippè audiendus eſt , *l. &
poſt edictum,ff.de Iudic.*quod inferius la-
tius demonſtrabitur, niſi beneficio reſti-
tutionis, ſi ęquitas ſuadeat, *cap. coram de
reſtit. in integr.* vt idem *Oldran.* dicit
mem.cõſ.3.ſub n. 5. *& conſ.167.ſub n.*1.

6 Vt autem quis peremptoriè dicatur
citatus, tribus citationibus interpellatum
fuiſſe , oportet *l.nonnunquam , l. ad pe-
remptorium,ff.de Iudic. l.contumacia,ff.
de re indic.l.conſentaneum,C.quomod.&
quand.Index*, aliquando verò, & quarta
opus eſt citatione ad conuincendam
rei abſentis malitiam, *l.et poſt edict. cit.ff.
de Iudic. Mynſing.* complura in hac re
annectens *obſeru.*9.*centur.*6.

Quod ſi in ipſa citatione perempto-
7 rium exprimatur certè , & vnica ſufficit,
ex *Bal. conſ.* 214. *verſ. quarto quia vol.*
3. *Caſtrenſ.conſ.*369.*nu.*2. *vol.*[illegible]. Itidem
ſi in vnica ipſa citatione addatur clauſu-
la illa comminatoria; Alias procedatur
in cauſa, illorum non obſtante contuma-
cia : ſiuè illa, procedatur in contumacia
ad expeditionem cauſæ : aut alijs verbis
exprimentibus proteſtationem vlterio-
ris proceſſus, *Vital. Gambar.tract. clau-
ſularum rub. an ſollemnitatibus Iuris
poſſit renunciari ſub num.* 10. eiuſmodi
ſiquidè clauſulam habere vim peremp-
torij, docet *Vin. dec.* 11. præſertim *ſub
num.* 6. vbi præterea intellectum dictæ

clauſulæ recenſet, verùm non ſufficere ſi apponantur illa verba alias procederetur, vt iuris ex *Franch. dec.* 357. notat *Auus meus ad Capyc. deciſ.* 1. *num.* 11. Similiter ſi in ea dictum fuerit hac vnica pro trina (ſiuè pro omnibus) citatione præmiſſa; nam, & iſthæc quoque clauſula habeat vim peremptorij, & æquipolleat iam dictæ comminatiuæ, inquiunt omnes, *Bar. indic. l. ad peremptorium*, *Oſtienſ. in cap. conſuluit de offic. de legat. Butr. in cap. cauſam de reſcript.*

8 Quibus autem in caſibus ſit addendum peremptorium, vel altera ex recenſitis clauſulis illud inſinuantibus, congerit *Catellianus Cotta in ſuis memor. verbo peremptorij iura obtinet, & Mateſil. ſingul.* 130. *&* 131. *& vtrobiq; adduct. & Ludou. Roman. poſt* Bar. *in l. ſi finita, §. Iulianus, ff. de damn. infect.* ſequutus *Innoc. in c. ad petitionem de accuſat.* ſcriptũ reliquit in quatuor caſibus requiri peremptorium. Primò, in ſententia diffinitiua, quod inſuper idem *Gamban.* defendit multas ſubnectens limitationes *adduct. loco verſ. extra hos caſus.* Secundò, quando peruenitur ad primum, & ſecundum decretum, idque maximè per *Gl. in ipſo* §. *Iulianus.* Tertiò, in caſu, *cap. ſacro de ſentent. excommunic.* inſuperq; probat ipſemet *Innoc. in cap. Venerabilis de dol. & contumac.* Quartò, in ſententia abſolutoria ab obſeruatione Iudicij, in qua id ipſum prætereà idem *Innoc.* conſtituit *memor. cap. Venerabilis*, fretus verbis *textus in l. properandum*, *ff. de Iudic.* extra quos caſus dicit *Bar.* inſequuturque *indic. verſ. citatus Vital. Gambanus*, quod quælibet citatio dicitur habere vim peremptorij, & fouet *Specul. add. tit. de citat.* §. *viſo, verſ. dicunt etiam quidam*, & concinunt exarata per *Conſil. Paul. Staib. reſol. forenſ.* 107. *cent.* 2. Sed in cauſa hæreſis vtrum plures requirantur citationes, & ſi vna, addi vtrum in ea debeat peremptorium diſſentio eſt inter DD., quos *Farinac.* recenſet *in tract. de hæret. q.* 185. *n.* 117.

9 Effectus autem peremptorij, ſiuè clauſulæ comminatiuæ ille iudicatur præcipuus, vt tali elapſo termino aduerſarius excludatur, nè amplius audiatur, & conſecutiuè perimat omnem diſceptationem, omnemque viam opponendi; vt aduertit *Oldran. adducto conſ. nu.* 5. Item præfixum ad dandum articulos in cauſa eſt, nè poſtmodum dari amplius poſſint, idem *Oldr. conſ.* 244. *nu.* 28. Item ſtatuto termino ad probandum, & producendum elapſo, facta probatio, aut productio corruat, nihilque releuet ex *Bal. conſ.* 67. *verſ. ac etiam quia vol.* 3. *Fulgoſ. conſ.* 162. *nu.* 2. *Gemin. conſ.* 91. *n.* 6. *&* 7. tandemque *Oldradi* verba *in add. conſ.* 167. *ſub n.* 1. recolimus, eaq; ſunt. Hinc eſt quod cum virtus peremptorij hoc in omnibus operetur, vt poſt peremptorium quis non audiatur ad id, quod intra peremptorium fieri debuerit, ex his profectò verbis colliget quiſquam quàm generalis ſit peremptorij effectus.

10 Huius ritus diſpoſitioni circa denunciationum regiſtrum, concinunt *pragm.* 19. §. 3. *& prag.* 27. §. 15. *&* 30. *de offic. Mag. Iuſtit.*

RITVS XXX.

Scribis fiſcalibus haud licet pro ſcriptura aliquid accipere, niſi in caſibus in Ritu expreſſis.

ITem, quòd dicti fiſcales non audeant recipere aliquid pro aliqua ſcriptura, exceptis de præſentatione inſtrumentorum, & examinatione teſtium, ad petitionem partium, & ſignificatorijs, ſcripturis, & copijs, quæ dantur partibus de comparitionibus in vltimo termino dato ad probandum: & de alijs (prout conſuetum eſt,) & de iure eis permittitur, vt ſupra.

SVM-

SVMMA RERVM.

1 *Præſentatio in ſcripturis ab actuario tantùm, an etiam à Scriba fieri poſſit.*
2 *Pro examinatione teſtium, quid, & quando perſolui debeat.*
3 *Significatorialium multæ ſpecies, & vltima præſertim comprobatur.*
4 *Inhibitionis materia remiſſiuè.*
An illa concedatur abſque cauſæ cognitione.
5 *Acta in vim probationis abſque citatione, an produci poſſint.*

1 SI verba in huius Ritus initio poſita illa, ſcilicet, *quod dicti fiſcales*, intelligamus de ſcribis fiſcalibus, vtique inſinuarent præſentationem ſcripturarum apud ipſos ſcribas fieri poſſe, quod hodiè non ſubſiſteret, cum ſi ius commune attendamus tantùm apud Actuarium fiat, ſi *Bar.* vera fatetur *in l. eos, §. ſuper his num. 3. C. de appell.* & ſi verior erit additionis ad eundem *Bar.* negatiua ſententia, neque apud ipſos actuarios fieri poſſe, concludens, totiſque viribus defendens, & ſi Regni legem perſcrutemur, apud ipſum Actuarium faciendam eſſe permittentem, qui ſua tantum propria manu ſcribat, atque vt moris eſt dicat, præſentata die tali per N. Omni igitur iure excluduntur ſcribæ, niſi dicamus licuiſſe virtute huius Ritus, ſiuè, & validius fortaſsè, vt intelligantur de ſcribis fiſcalibus, quos ſubactuarios tunc dictos fuiſſe, nunc veró actuarios criminales defendimus *Ritu 13. & ſeq. rit. 31.*

2 Pro examinatione teſtium ad partium petitionẽ quid perſolui debeat, quoq; in caſu ſanxit, altera *prag.* præter illam à *Caran.* recenſitã, 22. §. *3. 7. & 8. ſub tit. de offic. Mag. Iuſtit.* nihil tamen cùm ad fiſci inſtantiam, idque vtrùm ſcribæ fiſcales admittant, omnibus innoteſcit, ac quod eſt peius, quandoquè, vt inquiſitum magis conuincant, nonnunquam verò illi, vt faueant, ſicque velociùs, aut tardiùs currit calamus, vt cauſæ cõformes reddantur ſubminiſtratæ pecuniæ.

Quod autem ſtipendiatus à Curia, ab illaque gagia habens in aliquo loco, ſi exire oporteat pro ipſius Curiæ benecio tantum expenſas aſſequatur, monet *Affl. in conſt. cum iuxta in 6. notab.* Et barattariam committeret recipiẽdo pecuniã à partibus, vt opus ſuum expleret, *l. omnes, ff. ad l. Iul. repetund. Angel. in Auth. vt Iudices ſine quoq. ſuffrag. Pariſ. de ſyndic. verbo Barattaria num. 7. Nell. de bandit. 2. par. 2. temp. num. 12.*

3 Significatoriarum autẽ, de quibus Ritus fatur, multas ſpecies reſcribit *Caran. ſub num.* 2. & meminit *Alber. Oliua in rit. 38. Cur. Archiep. Neap. num. 1.* & quod ad eam attinet ſpeciem vltimo *à Caran.* relatam in *verſ. vt quando aliquis*, adde iure etiam cõmuni probari, & defendit *Feder. de Senis conſ. 235. verſ. tertio quæritur ſub num. 2. Franch. in cap. ſi Iudex §. fin poſt num. 5. de ſentent. excommun. in 6. Bal. in l. ſi qua per calumniam num. 5. C. de Epiſcop. & Cleric. Alex. conſ. 149. num. 5. lib. 6. & Affl. dec. 206. num.* 1. adſtipulatur *Butr.* in alio per ipſum relato caſu *in cap. tuam num. 9. de ordin. cogn.* adductus *Lapi* verbis *in alleg. 58.* quos refert, ſequiturque *Alex. adduct. conſ. 149. num. 3. Capoll. conſ. crim. 10. num. 6. & conſ. 11. num. 2. Barbat. conſ. 45. verſ. ſecundo dico ſub num. 19. vol. 2.*

4 Inhibitionum verò materiam extricant *Cenall. q. comm. 879. à num. 744. tom. 4. Nicol. Boer. dec. 114. num. 2. Menoch. lib. 2. de arbitr. Iudic. caſ. 430. num.* 2. demumque in hac ſpecie *R. Valenzuel. in defenſione monitorij par. 4. n. 74.* Et de inhibitione Pontificis, & Rotæ Romanæ, loquitur *Gratian. diſcep. forenſ. cap. 17. num. 3. & cap. 84. num. 6. lib.* 1. anque concedatur abſque cauſæ cognitione, idem *Gratian.* extricat *cap. 914. num. 23. & 27. lib. 5.* quique alia ad materiam adiungit, *cap. 61. & cap. 90. lib.* 1. necnon *lib. 2. cap. 340. n. 3. & cap. 383. num.* 2. & inſuper *lib. 3. cap. 503. & lib 4. cap. 631. & 658. n. 14.*

5 Quando autem acta in vim probationis abſque citatione produci valeant præter *Caran.* hoc *rit. num.* 3. explanat

Ma-

Digitized by Google

Muſcatell. in prax.S.C. lib.1.par.7. Gl. præſentatas num.30. & ſeq.

RITVS XXXI.

Scribæ fiſcales ſint in Curia horis conſuetis, & Capitula faciant cum conſilio procuratoris, & aduocati fiſci.

ITem, quod fiſcales prædicti debeanr intereſſe in ipſa Curia horis cõſuetis & debitis: & omnia dicta capitula, & denunciationes facere, & ſcribere de conſilio procuratoris, & aduocati fiſci dictæ Curiæ.

SVMMA RERVM.

1 *Fiſcalis nomine qui vtatur.*
2 *Capitula à repertis an diſtent.*
An, & quando in Iudicio temporali, & Eccleſiaſtico dentur capitula, & repertorum copia.
3 *Copiam repertorum non concedi, niſi præcedente declaratione, quod habet inquiſitus teſtes pro citatis, &c. demonſtratur.*
Poſt præſentatam comparitionem, per quam habet Reus teſtes pro legitimè repetitis, recipitur, re integra, reuocatio.
4 *Quid ſi fiſcus contradicat, an ſit danda copia, facta prædicta declaratoria.*
5 *In cauſa vero hæreſis concedenda eſt, ſuppreſſis nominibus, & cognominibus teſtium, & accuſatoris.*

1 COmplures alios reperimus hoc nomine (*fiſcales*) vtentes *ritus* nempè 13. 29. 30. & 32. quo quippè nomine intelligi ſcribas olim ſubactuarios, nunc dictos Actuarios criminales diximus *Rit.* 13. inſinuantque noſtri ritus aperta verba iniungentia fiſcalibus ipſis ſcribere de conſilio procuratoris, & Aduocati fiſci; Itaque fiſcales ante memorati, non ij ſunt, quos procuratorẽ, & Aduocatum fiſcalem appellamus. Iſtorum omnium horis conſuetis in M. C. aſſiſtentiam, *prag. ſanxit* 13. §. 2. nec non altera 27. §. 28. *de offic. Magiſt. Iuſtit.* Et quomodo ab illis ſeruetur, explanat *Carau.* hoc Ritu.

. Capitula verò, de quibus Ritus allo-
2 quitur, à repertis diſtare conſtat dilucidè ex *tex. in cap. qualiter, & quando el 2 §. debet de accuſat.* quo in loco vtriuſque mentio fit, vt propterea in errorem labantur, qui capitula dari in Iudicio temporali tantum autumant; reperta verò in Eccleſiaſtico, cuius ſententiæ videtur *Marant. in prax. Indic. par. 6. rubr. & peruenitur aliquando per viam inquiſitionis num.* 10. tum quia ex ipſo §. *debet*, apertè deducitur iure canonum vtraque danda eſſe: tùm quia non ſemper iure Regni danda eſſe capitula, ſed in maximis tantum criminibus concedenda, poſt *Barthol. de Capua, & And. in conſtit. hi qui*, docet *Campagn. in cap. Regni* 143. *ſubiungendo num.* 14. quarè in certis, & grauibus ſceleribus primum dari capitula, deindè verò copiam repertorum in eadem cauſa exiſtimamus, & deducimus ex *eod. Campagn.* necnon alijs mox citandis, ea tamen conſiderata diſtinctione, vt capitula ante litem conteſtatam, reperta verò, ſeù eorum copia poſt litem conteſtatam, idque carpitur, ni fallimur, ex traditis per *Foller. in prax. crim. rub. detur copia capitulorum inquiſitis, verſ. cum congrua ratio propè num.* 2. atque ex *Puteo de Syndic. verbo inquiſitio cap. 2. in princ.* ac dilucidiùs ex *Affl. in conſt. ſi damna ſub num.* 36. ibi: *Sed oportet vt Iudex formet capitula*, rursùs *ſub nu. 37. & Marant. dict. rub. ſub num.* 8. niſi dicamus ſemel atque iterum formanda capitula, nempè ante conteſtationem, ſuper quibus examinatur principalis, & quorum meminit *Afflict. ſuper dict. num.* 36. & poſt litem, quorum meminit *Foller. iudic. loco cum num.* 1. inquit; Perfecta iam litis conte-

ſtatione, & conceſſo termino ad probandum, debet dari inquiſito copia capitulorum, & conſecutiuè ſuſtineant vicem repertorum, quæ ſimiliter duabus vicibus concedenda eſſe, ſiuè eorum copiam, probat *Clar. q. 45. num. 8.* de priori verba faciens, de poſteriori verò in *q. 49.* Vtcũq; tamen ſit, ſiuè concedatur co-
3 pia repertorum, ſiuè articulorum poſt litis conteſtationem neutra danda eſt, niſi præmiſſa comparitione ipſius inquiſiti declarantis habere teſtes Curiæ pro citatis, examinatis, & legitimè repetitis, non quidem ex iuris communis, aut Regni lege, ſed continuo vſu ab hinc multis luſtris vigente, vt aſſerunt præcitati *Föller. Marant. & Paris de Puteo*, necnon *Capyc. decif. 74. Vulpell. conſ. 78. num. 7.* Si verò addita in ea fuerit clauſula, præter mortuos, & abſentes ius non vetat dari copiam, tametſi contradicat praxis, & fiſcus ſoleat impedire, & nulla fretus ratione dicit *Foller. ſub eod. nu. 5.* quem laudat *Auus meus ad Capyc. add. dec. 74. num. 2.*

Meminimus tamen verſutia cuiuſdam procuratoris criminalis fuiſſe inualidatam ſententiam condemnatoriam, eò quod in comparitione petitionis prædictæ copiæ dictum fuerat, habendo teſtes Curiæ legitimè citatos pro legitimè iuratis, examinatis, ac legitimè repetitis, nam pars vocanda erat, vt legitimè dicerentur citati teſtes, *l. ſi quando, & Auth. ſed, & ſi quis, Cod. de teſtib. Paul. Aemil. lib. 2. dec. 207. num. 9. Reg. Valenz. conſ. 90. num. 115. t. 1. Oſaſc. decif. Pedem. 79. num. 18. Farinac. de teſtib. q. 72. cap. 2. num. 89. Maſcar. de probat. conclus. 1368. num. 5. Eſcob. de nobil. & purit. proband. p. 1. q. 13. §. 4. num. 27. P. Merlin. centur. 1. controuerſ. forenſ. cap. 42.*

Facta autem per Reum declaratione habere teſtes pro legitimè repetitis, re integra, antequam ſit data copia, & perquiſitus proceſſus, admitti reuocationẽ, & repeti teſtes, authoritate *Aui mei ad Gramm. dec. 28. num. 14. verſ. verum nota,* & aliorum DD. ſuffultus, deciſum memorat *Reg. Sanfel. dec. 259. lib. 2.* inſequiturque *Franc. Mar. Prat. reſponſ. crim. 18. num. 7.* inſinuans vnde ortum habuerit copia capitulorum, ſeù repertorum danda inquiſitis, quid operetur repetitio teſtium reſpectu fiſci, quidque reſpectu inquiſiti, indicatquè cauſam, qua author ipſe minimè procliuis fuerit ad conſulendum clientibus, nè paſſim habeant teſtes fiſci pro repetitis.

Verum fiſco reluctante ſit denegan-
4 da prædicta copia, etiam cum inquiſitus declarauerit habere pro repetitis, in illo caſu determinatum meminit *Vincent. de Franch. dec. 629.* quem inſequitur *Thor. par. 1. compend. dec. verb. copia repertorum*, cum regulariter dari debeat copia repertorum, cum nominibus, & cognominibus, vt defendit *Guttier. alleg. 15.* præterquam in cauſis grauibus *Afflict. decif. 341. num. 10.* quin in crimine Læ-
5 ſæ Maieſtatis, nec repertorum, neque capitulorum copia conceditur, niſi facta relatione S.M. indicat idem *Affl. in conſt. hi qui col. 2. & 6. notab. 12. & 15.* At dari in cauſa hæreſis ſuppreſſis tamen nominibus, & cognominibus teſtium, & accuſatoris, deducitur ex *Farinac. in tract. de hæret. quæſt. 185. num. 212. & 221.* dum tamen expeditus antea fuerit proceſſus offenſiuus, & defenſiuus, vt dicit *Locat. in ſuo oper. inquiſit. verbo proceſſus ſub num. 5.* diſcedit verò *Farinac.* & iure quidem, in ea parte, in qua *locatus* credit, quod etiam proceſſus defenſiuus finiri debeat antea, *indic. q. 185. ſub num. 224.*

RITVS XXXII.

Acta fiſcum tangentia notificentur ſtatim Iudicibus.

ITem, quòd teneantur fiſcales notificare Iudicibus omnia acta facienda per Curiam prælibatam, in omnibus cauſis fiſcum tan-

Digitized by Google

tangentibus: & in præmiſſis nullam moram, ſeù tērditatem committere.

SVMMA RERVM.

1 *Lento pede, & nimis ſerò capitis Iudicium ferendum eſt, & cur?*

2 *Celari difficiliter poteſt, quod à multis ſcitur.*

3 *Ad fraudem Scribarum criminalium euitandam, quæ fuerint emanatæ peculiares ſanctiones.*

4 *Actorum Magiſtri quem codicem conficere debeant.*

Dignum ſanè laudibus extitit ſapiētis Viri effatum, ac celebranda Anaſſandrinæ ſentētia, quam interroganti cuidam protulit, cur tàm lento veluti greſſu, ac nimis ſerò capitis iudicium ferrent Iudices, & Reo defenſiones promitterent, ac poſt latam ſententiam eiuſdem mortem ad longum tempus differrent; Quia non eſt, inquit Anaſſandrina, correctio errori, nimirum, vt doceret in damnatorum capite, non præceps, ſed firmum Iudicium opus eſſe, nec ab illis tàm breui mentem excutere, qui in amentiam ſempiternam incaſuri forent, ſeriò agendum eſſe, in quibus vitæ alea luditur. Laudarem equidem noſtrorum ſcribarum morem, qui in tradendis Iudicibus acta diutiùs morarentur, vt ſolertiùs illa excuterent, ſed indignū iuſtitiæ aſſeſſoribus foret actorum cognitionem ad multos dies, & ad menſes ipſos differre, quia lucri ſpes allicit ad dilatandum, quaſi verò nefariorum crimina non percenſere quæſtui ſibi eſſe velint, & ex ciuium ruinis ſibi commoda lucrari, Notificent, docet *Ritus*, Iudicibus acta, nulla commiſſa mora, illa peruoluant, ſed non aurum lucem præferat ad dignoſcenda, non argenti ſplendor oculos illuſtret, qui eos perſtringere ſæpiùs noſcit, ſed iuſtitia tantùm faces præferat ad videndum; Has fraudes euellere conabantur, conſuetudines, ſiuè obſeruantiæ M. C., & Vicariæ Curiarum, nimirum ſi plures legimus *Ritus* demandantes, nè quid ab vno tantùm

2 fieret, animaduertentes difficulter celari, aut vitari poſſe, quod à multis ſcitur, norunt ſcribæ criminales, preſertim quę, & quanta committant, potiſſimùm in depoſitionibus teſtium pro fiſco examinatorum: norunt, ſi aceruo pecuniarum ſubornati illorum dicta reſcripſerint; vt non raro, quæ antea ſatis erant ad conuincendum inquiſitum, ac morti damnandum, neque ad torquendum adminicula deindè fuerint valida: quin? & interdum, ſi concordata parte ſiluit informatio, & quandoque lacerata fuit.

Necnon ad omnem prorſus horum fraudem vitandum multas alias emanatas peculiares ſanctiones legimus, præſertim *prag.*4. §. *Rurſus de Actuar.* demandantem actorum magiſtris, quod

4 conficere debeant codicem omnium actorum, & quolibet die, quæ occurrerint Regenti ipſius M.C. ſeù Aduocato fiſci notificent, nè, inquit, *prag.* fiſcalia negotia in longum protrahantur, nec ſubtrahantur, & defraudentur, atque occupentur, necnon alteram id ipſum *ſancientem* 27. §.12. *de offic. Magiſt. Iuſt.*

RITVS XXXIII.

Fideiuſſiones captæ eodem die, vel ſequenti notificentur Regenti, Iudicibus, vel Perceptori.

Item, quòd teneantur omnes qui recipiunt fideiuſſinnes eodem die quo recipiunt, reuelare Locumtenenti, & Iudicibus, ſeù vni ex ipſis Iudicibus, & Ærario, & ad tardius, ſequenti die, adhoc, vt exequenda circa præmiſſa poſſint executioni demandari.

SVM-

SVMMA RERVM.

1 *Author dictum Carau. in hoc ritu non admittit.*
2 *Reuelare verbum cuius ſit virtutis.*
3 *Ritus concordat cum pragm. 18. de offic. Mag. Iuſtit. & praxis oſtenditur.*

1 Haud ſeruari huius Ritus ſanctionem dicit *Carauit.* ob illam rationem, quod cum Iudicum ſine mandato, Actuarij non recipiant fideiuſſiones illarum notitiam habent, ac propterea reuelationis vis abeſt, quæ ſubſiſtit in inco-
2 gnitis: Eius autem dictum non admitto, quia Iudices mole negotiorum grauati nunquam conſueuerunt notare fideiuſſiones, & de illis codicem, ſiù quinternum conficere, potiſſimùm, quia non omnes, quas decernunt recipi, deindè cum effectu præſtantur, aut ſaltèm à memoria fugiunt vt propterea iam dictum verbum, *reuelare*, tanquam genericum extendatur ad omnes caſus, etiam ad caſum memoriæ reducendi.

Concordat *Ritus* iſte cum *prag.* 18.
3 §. 1. *de offic. Mag. Iuſt.* Verum quia omnes fideiuſſiones, tàm ciuiles, quàm criminales, capiuntur per Actuarios ciuiles, fuit ſancitum, vt actuarij ipſi denuncient actuarijs criminalibus fideiuſſiones captas, vt in *mem. prag.* 18. § 2. *& 19. §. 7. eod. tit.* quòd non tantum in criminalibus, ſed etiam in obligationibus incuſandis, elapſo tempore, eadem denunciationis ſollemnitas exigitur, ſic diſponente eadem *prag.* 19. §. 23. vt fiſcus de pœnis notitiam habeat, nè iure ſuo fraudetur.

RITVS XXXIV.

Actuarij acta per alios ſcribant, ſententias per ſeipſos.

ITem, quòd in eiſdē Curijs, & qualibet ipſarum Notarius Actorū ſcribat acta per ſcriptores ſuos inſtrumenta verò ſententiarum ſcribat manu propria. Item quod ſcriptor fiſci debeat ſcribere omnes proceſſus cauſarum fiſcum tangentium.

SVMMA RERVM.

1 *Actuarij poſſunt manu ſcribæ extendere acta, ipſi verò tenētur ſubſcribere.*
2 *Subſcribens dicitur omnia in ſcriptura contenta virtualiter ſcripſiſſe.*
3 *Sententia emanata foriudicationis, ac lecta lata, nùm reus aduerſus illam audiri debeat, etſi poſteà ex veris probationibus innocens appareat.*
4 *Notarius, nùm valeat per alium Inſtrumentum ſcribere, remiſſiuè.*
5 *Inſtrumenti reaſſumptio Notario, Iudice, ac teſtibus defunctis quomodo concedatur,*
Quidſi in filſa Notarij fuerit repertum cum alijs ad materiam.

1 ADmittit Ritus Actuarijs licere manu ſcribæ, acta extendere ipſis tantum illa ſubſcribentibus, iſthæcque conſuetudo triplicatur, nempè in *ritu 36. & 161.* vbi pauca quadam ſupra ea re notauimus, & protendit vſus quoque in ſententijs, quinì & *pragm.* 10. §. 12. *de officiał.* id confirmatur, necnon altera 21. §. 18. *de offic. Mag. Iuſt. Muſcatell. in prax. S. C. lib. 1. Gl. præſentato nu.* 5. nec ſine
2 rōne videtur conceſsū ſubſcribens dicatur omnia in præcedenti ſcriptura

Ee con

contenta virtualiter ſcripſiſſe, vt poſt *Ang.* dicit *Alex. in l.ſi ita ſtipulatus*, §. *Chriſogonus*, *ff. de Verb.ſignif.* & complures id ipſum tutantes commemorant *Surd. conſ.61.num.31. & dec.265. num. 26.*necnon *Auus meus ad Gramm. deciſ. 50. num.4.* vel vt proprioribus vtamur verbis: in hac ſpecie ſententiarum ſatis ſit,ſi manu propria ſcribat actuarius diē prolatæ ſententiæ, iuxta verba *rit.* 37.
2 qui tametſi vtens dictione *ſaltem*, inſinuet totam propria manu ſcribere debere ſententiam patitur nihilominus, vt ſaltèm diem lecturæ ſcribat, & conſecutiuè ipſe legat, eandemque ſcribat lecturam, vt eo in *ritu* aduertimus,& cum ſententia iàm manauit, intermedia prædicta lectura, certè ſuccumbens, nedum amplius non auditur coram eodem Iudice,vt alias laxioribus habenis adnotauimus, verùm,& illud vſque adeò protenditur, vt in caſu etiam foriudicatio-
3 nis vendicet ſibi locum; quamuis innocens poſtmodū appareat ex veris probationibus, ita quod aduerſus ſententiam audiri nequeat, ſi *Aret.* vera fatur *conſ.146. & Menoch.* illum ſequens *de præſumpt. lib. 1. præſump. 95. num. 9.* demumque *R.Rou. in rub. de ſēt. foriud. num.7. & 31.* niſi tamen, Iudice ipſo adhuc ſedēte pro tribunali, compareret idem Reus, vt illemet ſubdit *num* 35. Quòd ſi eius agnatus tunc venerit, & cum ſupplicatione habente clauſulam, dummodò non ſit lecta, lata, contentio fuit, nùm debuerit audiri, non tamen decifum eodem *Ronito* teſte *add. loco, n. 36.* adnectente complures in vtramque partem rationes,& auctoritates, quibus, & alias appendit *Thor. par. 2. in compend. deciſ. verbo ſententia foriudicationis.* Alia verò permulta in hac materia Actuarij, an ſcribere, vel ſubſcribere poſſit,afferemus *ritu* 36.

Valeatnè Notarius per alium inſtru-
4 mentum ſcribere, exarat *Vrſill. ad Affl. dec. 6.* indicans ſubſcribentem obnoxiū eſſe dicere, ob impedimentum Notarij *num.5.* quin? in Regno peculiaris extat ſanctiò, qua Notarij obſtringuntur librum conficere, iuxtà normam *in prag. 2. de Notar.* adiectam, quem protocollum appellitant, ibique redigere contractus,& rogationes manu propria, *Gram. dec.106. num. 36.* vt propterea ne fides inſtrumento adhibeatur in protocollo non reperto ſuadet idem *Gramm. add. loco num. 37.* Quomodo autem inſtrumenti reaſſumptio, diem functis Notario, Iudice, ac reſtibus concedatur, quique vſus inoleuerit in inſtrumento haud
5 in prothocollo ſcripto, ſed in cartula, vel filza Notarij reperto inter eius ſcripturas,inquirit nouiſſimè *D.Cōſ.Frāc.Rocc. reſponſ.12. cent.1.* quique alia adducit *reſp.13.* Verùm non omnium DD. vna eſt ſententia, poſſe inſtrumentum taliter in filza repertum reaſſumi in forma probante, quos *Reg. Ronit.indic.pragm.1.* commemorat,inter quos *Pereg.dec.33.* ſeptem caſus diſtinguit, & *Gramm. dec. 106.* teſtatur fuiſſe à S. C. huiuſmodi reaſſumptionem conceſſam, quodque in praxi receptum *P. Molfeſ.* indicat ad *Conſuet. Neap p.10.q. 13. num.14.* inſequiturque *Io. Dom. Gait. de Gredit. cap.3.tit.1. nu.792.* in quo, ſi deficiant feudalium hypotheca, cōſtitutum, precarium, ceteræq; clauſulæ poſſe Iudicis mandato extendi per alium Notarium, declarant *Praſ. Merlin. lib. 1. controu. cap.35.num.15. Ioſeph.Vela differt.20. num. 21.* idemque *Gait. memor. tract. cap.4. q.6. num.234. cum ſeq. & in addit. ad idem caput 4. pag. 431.* Quod autem reaſſumptio contractus à protocollo Notarij vita functi facta ab alio priuilegium, reaſſumendi habente, legitima iudicetur, & quoque poſſit ille ad formam Ritus exhiberi, nos docet *Affl. in Conſt. Baiulos num.49.& Berardin. Pandus in prax. inſtrum.p.1.decl.8.nu. 45.* authoritate ſuffultus ſtyli Cancellariæ, memor *Antonij de Alexandro in l.2. edita, C. de edendo,*(cuius celeberrimi viri vitam, ac egregia geſta recenſet *Top. de Orig. S.C.p.2. lib.3. cap.1.n. 14.* ipſiuſque lecturas calamo exaratas in pergameno *ſup.2. ff. vetus*, ſeruat *D. Conſil. Hortentius Pepi ſocer meus*,)

nec-

Digitized by Google

necnon *Pandum*, inſequuntur *Vin. dec. 5. Borrell.in ſumm.deciſ.de fid.inſtrum. num.226.cum ſeq. Galter. in prax. p.2. verbo reaſſumptum num.27. Montan.de regal. verbo poteſtas ſub num. 11. Minad.dec.11.* de qua tamen licentia reaſſumendi impartita liqueat neceſſe ſit, vt inſtrumentum vim habeat, id colligit *Guid.Papa deciſ.404.*

RITVS, XXXV.

Subactuarij non capiant fideiuſſiones, nec obligationes,niſi de voluntate Magiſtri Actorum.

ITem, quòd omnes ſubactuarij non audeant recipere fideiuſſiones, & obligationes, niſi de conſcientia, & voluntate actorum magiſtrorum, ſeù alterius eorundem, & eo caſu regiſtrari faciant in cõmuni quinterno, & ponant, ac ſcribant in actis. Item ſcriptor fiſci debet ſcribere omnes proceſſus, & cauſas fiſcum tangentes.

SVMMA RERVM.

1 *Subactuarij quot ſint in M. C. & quæ gerere poſſint.*

2 *Actuarius ſignare poteſt actum à Scriba rogatum.*

Pragm. 9. de Actuarijs, & Reg. Rouit. ibidem effatum expenditur.

3 *Obligationes penès acta capere, minimè actorum magiſtri poſſunt abſque Iudicis mandato.*

Obſeruantia in M.C.V. traditur.

1 SVbactuarios in Ritu mentionatos eſſe ſcribas, *Carau.*Commentator dicit, quia ſubſunt actuarijs. At ipſe ſcio decem, & octo extare ſubactuarios in Magna Curia qui ſunt ad inſtar actuariorum, & vnuſquiſque præſidet ſuis ſcribis, & bancam retinet, non ſecus ac actuarij,non tamen omnia, quæ, & actuarij, retinent exercendi poteſtatem, potiſſimùmque recipiendi fideiuſſiones, iuxta noſtri *rit.* obſeruantiam, ſi eorum erectionem inquiramus, quamuis progreſſu temporis incæperint paulatim in omnibus manus opponere etiam recipiendo fideiuſſiones cauſarũ tamen ab ipſis agitatarum: ſubactuarios

2 autem illos, quos ſcribas peculiari nomine appellamus, prorſus prohiberi fideiuſſiones recipere, certum eſt, vt notat *Fuſc. ſing. 61. Index lit. I. Carau.* hoc *ritu* laudans, & procedit noſtri *ritus* diſpoſitio, concinitque *Prag.9. de actuar.* tametſi iure communi valeat actuarius ſignare actum rogatum à ſuo ſcriba, quem ſubſtituit, àc ſi ipſemet rogaſſet, decidit *Mohedan. dec.347.* cui derogaſſe adductam *pragm.* memorat *Reg.Rou. ſup.ead. pragm.* ibidemque *Nouar.* quoque aduertit, quoad obligationes tantùm, in reliquis verò adhuc ſeruari ius commune. At ipſe *Rouiti* ſententiæ,non adhæreo quandoquidem *cit. pragm.* recipi obligationes per ſcribas vatat, hoc eſt per ipſos capi, & extendi ad inſtar actuarij, ſed capi tantum ex delegatione actuarij non interdicit, quin ? adv ſque noſtra tempora videmus obſeruari, vt ſcribæ ipſi adeant domum alicuius, eiuſque voluntatem explorent, atq; vt vulgo dicitur (*Piglino la parola*) quam renunciant actuario,illeque obligationem extendit, aut ſubſcribit,ac ſi ipſe rogatus fuiſſet, & hoc præſeferunt verba adductæ *dec. Mohedan.*

3 Quod autem obligationes penès acta minimè magiſtri actorum capere queãt, abſque Iudicis mandato, aduertit *Affl. in conſtit. Regni Magiſtri Iuſtitiary*, quippè qui abſque illius ordine aliquid ſcribere non valent, *Bal. in l. hac con-*

ſultiſſima, §. *ſi quis autem*, *C. de teſtam. Alex. conſ.* 104. *col.* 5. *Boer. dec.* 250. *n.* 1. hocque mandatum Actuarij M. C. habere à Iudicibus, dicuntur teſte *Ant. Vrſill. ad Affl. dec.* 3. *num.* 8.

RITVS XXXVI.

ITem, in eadem Curia Notarius Actorum præſens, vel abſens ſcribat acta per ſcriptores ſuos, inſtrumenta verò ſententiarum ipſe propria manu ſcribat.

SVMMA RERVM.

1 *Actuarius, Notarius, Actorum, & Magiſter Actorum idem ſunt.*
Quibus debeant fulciri qualitatibus, & cuius ætatis eſſe debeant.
2 *Per eorum ſcriptorem acta ſcribere valent.*
3 *Notarij ſcilicet Tabelliones nonniſi propria manu ſcribere, & reaſſumere inſtrumenta poſſunt, duobus tamen exceptis caſibus.*

1 NOtarij actorum nomine etiam ad hunc effectum vtitur *ritus* 34. At noſtris his temporibus Actuarium dicimus, vel Magiſtrum Actorum, ita concedente vſu omnium gentium, quin, & *ritu* 37. & 161. ibi: *Magiſter Actorum*, necnon *Conſtit. Baiulos*, cum alioquin Notarius dicatur, qui Iudex chartularius eſt, & iuriſdictionem exercet voluntariam, vt notat *Corn. conſ.* 238. *vol.* 3. *Specul. in tit. de ferys*, §. *ſequitur*, *verſ. quid ſi in ferijs*, & *Marant. p.* 4. *diſtinct.* 18. *n.* 3. quique alio nomine Tabellio nuncupatur. Verùm vbicunque ſumitur priori modo, quibus debeat fulciri qualitatibus ediſſeramus indicato *rit.* 161. cuius ætatis eſſe debeat, inquirit *Borrell. de magiſtr. edict. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 13. quiq; *num.* 4. & 6. aduertit, non requiri hodiernis temporibus exercentem officium actuarij debere eſſe Notarium, conciuntque per ipſummet *Borrel.* exatata *conſ.* 6. *num.* 11. necnon *Reg. Valenz. conſ.* 43. *num.* 28. *to.* 1. ſufficere illum perſonam eſſe legalem, admonet.

2 Hic per eius ſcriptorem ſcribere acta valet ex hoc *ritu*, & altero 34. & 167. id ipſum ſancientibus, ſuper quibus multa ſcripſimus.

3 Alij verò Notarij, ſcilicet Tabelliones, nonniſi propria manu ſcribere inſtrumenta, aut reaſſumere queunt, niſi priuilegio fruerentur, ſcribendi etiam aliena manu, vel vrgenti ex impedimẽto, de quo pręterea atteſtati ſint in ſubſcriptione, ex latè deductis pẽr *Affl. in dic. conſtit. Baiulos num.* 37. & 38. *Vrſill. ad Affl. dec.* 6. noſque delibauimus *rit.* 34. ibidemque aduertimus continuis moribus receptum eſſe, ſatis eſſe ſubſcribere Actuarium ſententiam, quicquid tùm præſens *ritus*, tùm *memor.* 34. diſponant pẽr eadẽ ferè verba, vt proptereà *Carau.* nihil ſuper hoc *ritu* commentatus fuerit, ſed tacitus pertranſierit, tantummodò remittendo ſe ad ea, quæ in illo *ritu* 34. ſcripſerat, prout, & nos quoque ob eandem rationem libenter facimus, nè dicamur eadem cantare.

RITVS XXXVII.

Magiſter Actorum, vel qui loco ſui eſt, ſaltem ſcribat manu propria diem latæ ſententiæ.

ITem ſeruat ipſa Curia, quod Magiſter Actorum eiuſdem Curiæ, vel eius Locumtenens ponat, ſolum ſaltèm manu propria, diem quo proferuntur ſententiæ diffinitiuæ, & ipſa ſententia, quæ

quæ legitur, non autem expedit, eum ponere, niſi diem, non autem menſem, vel annum, vel vbi expedit neceſſario; niſi diem tantum in principio ſententiæ, ideſt circa principium, vbi ponitur dies, qua fertur, & hoc quando fertur ſententia in præſentia magiſtri actorum, vel ponit dictam manum, qui loco dicti magiſtri eſt iuxta ſcripta, infra de fideiuſſoribus, vbi omnino vide.

S V M M A R E R V M.

1 *Sententia, ſcribi, & legi debet.*
2 *Si careat, lecta lata, an ſubſiſtat.*
3 *Lata contra ſtylum, & conſuetudinem notoriam eſt nulla.*
4 *Iudicis ſubſcriptione an indigeat.*
5 *Iudice pro Tribunali ſedente legi, necnè debeat?*

1 REgnicolæ huius *Ritus* verbis: (*Et ipſa ſententia, quæ legitur*) adducti, dicunt ſcribendam primo, legendam poſtmodum eſſe ſententiam, quod exteri de iure quoque affirmant *Marian. Iun. conſ. 80. num. 6. vol. 1. Curd. Paleot. dec. nouiſſ. Roman. 905. lib. 3. vol. 3. Franc. Milanen. dec. Sicil. 2. num. 32. lib. 1.* legi autem quamuis Iure communi per Iudicem deberet, *l. 2. & fin. C. de ſentent. ex priuil. recitand. iuncto cap. fin. de re iudic. in 6.* attamen iure municipali proficiſcente ex hoc *ritu* per Actuarium tantum legi introductum eſt, quod præſertim ſcribit *Paris de Puteo tract. de Syndic. verbo ſententia cap. 2. nu. 12. Vincent. de Ann. ſing. 473.* & hodiernus vſus approbat. Verùm illę, prout decreta per Secretarium regiſtrantur, iuxta *Cęlij* ſcriptum apud *Ciceronem lib. 8. epiſt. 8.* cuius meminit *Ianus Langlaus ocij ſemeſtris lib. 17. cap. 13.* & ſtylum Senatus Tholoſani recenſet *Maynard. dec. eiuſdem Senat. 74. lib. 1.*

Imò ex generali conſuetudine Italię prodire, dixit *Marant. par. 6. verbo & demum fertur citatio num. 56.* ſuffultus verbis *Gemin. in eod. cap. fin.* & Flandrię, & Galliæ teſtatur *Iodoc. in prax. ciuili cap. 219. num. 4. Suarez int. comm. opin. num. 212. ſub tit. de re iudic. Faber lib. 3. tit. 11. definit. 1. num. 2.* quiduè in criminalibus diſpungit *Bonac. int. comm. opin. lib. 7. memor. tit.* ita quod, ſi eiuſmodi lectura omitteretur, vel potius iſta
2 clauſula, lecta lata omitteretur, vitiaretur ſententia, eaque nullitati ſubiaceret, vt defendit *Muſcatell. in prax. p. 7. Gl. condemnando à num. 20.* per aperta verba *Bar. in d. l. fin. C. de ſentent. ex priuil. recitand. et Bal. in l. fideicommiſſa, §. quoties de legat. 3.* inſequitur *Ann. cit. ſingul. 473. Prat. ad Muſcatel. loco cit. verſ. quærit*, reſtrictionem tradens in ſententia Regia, ex *Soccin. Iuniore conſ. 80. nu. 6. vol. 1.* & conferunt tradita à *Camillo de Medic. conſ. 51. nu. 56.* tametſi *Muſcatel. num. 19.* complures retulerit contrariam tutantes ſententiam, quibus addimus *Marth. in tract. clauſul. par. 1. clauſ. 302.* ſiquidem prior fulcitur veri-
3 tate, eo præſertim aſſumpto, quod ſententia lata contra ſtylum, & conſuetudinem notoriam ſit omninò nulla, teſte *Afflict. in Conſtit. Vniuerſalis ſub n. 33.* inſequiturque *Caran. rit. 72. num. 10.* cuius memor eſt *Auus meus ad Capyc. dec 1. n. 5. in fin.* Si tamen conſtet ſententialiter promulgatam, præſumi lectã, latamque exiſtimat, probatque *Bertach. in verb. clauſulę ſententiarum, verſ. lecta*; & quæ lecta eſt Iudicis ſcriptione non indiget, ſi illa careat, nihilominus, quod ſubſiſtat ſententia dicit Rotę iudicio definitum, *Caputaq. deciſ. 139. p. 3.*
4 cuius vigore reſpondi validam eſſe ſententiam carentem Iudicis ſubſcriptione, non tamen lecta lata; & tradunt *Paul. Aemil. Verall. dec. 139. p. 3. Corduba dec. Rom. 46. num. 2. par. 1. tom. 1.* Dictam verò clauſulam illis debere concipi verbis, meminimus; ſcilicet lecta lata, die tali, præſentibus, &c. Verum pro Tribunali ſedente legi, necnè debeat, ad-

di

di pro tribunali lectam fuiſſe, annuit *Curau. num. 6. & 9.* quem laudat inſequiturque *Borrel. par. 1. ſumm. dec. tit. 30. de ſentent. diffinitiu.* diſſentit verò *Muſcatell.* & quippè iuſtiùs, adducta *Gl. condemnando à num. 24.*

RITVS XXXVIII.

ITem, quòd dictus Tubita non audeat vocare aliquem ad petitionem partium, ſeù procuratorum, quando regitur Curia: excepto de mandato dictæ Curiæ.

SVMMA RERVM.

1 *Tubita quis nam ſit, & alio nomine appellatur viator, apparitor, & litium executor.*

2 *Ad hoc officium eliguntur viles, & abiectæ conditionis homines.*

3 *Mandatum Iudicis requiri in citatione, ſiuè executione, captura, & alijs, probatur, niſi fuerit aliquis repertus in flagranti.*

4 *Satellites tenentur oſtendere mandatum.*

5 *Aerarij mandare debitores capi nequeunt.*

6 *Iudici malè exequenti licet reſiſtere.*

7 *Soli Nuncio, an, & quando credendum ſit.*

De curſoribus Curiæ Archiepiſcopalis, remiſſiuè.

Et an ad probandam cum armis prohibitis apprehenſionem teſtes idonei reputentur Scribæ fiſcales, & Capitanij Iuſtitiæ,

1 TVbitam præconem eſſe, cuius miniſterio vtitur Curia in vocandis perſonis per edictũ, indicat ex *tex. in auth. qui ſemel, C. quomod. & quand. Iudex, Io. Frãc. Scaglion.* hoc *in ritu, Foller. in prax. crimin. rub. accuſentur contumac. num. 8.* Iudiciorum nuncium, qui ea, quæ in Iudicio fieri debent ex Iudicis commiſsione litigantibus, alijſque denunciat, viatoremque alio nomine appellari, conſtat ex *l. magis puto, §. ne tamen 13. ff. de reb. eor. qui ſub tutel. vel cur. ſint ſine decreto non alien. vel ſupponend. l. fin. ff. de Iudic. l. is cui §. miſſus 27. ff. vt in poſſ. legat. vel fideicomm. ſeruand. cauſ. eſſe lic.* quin & apparitor, & litium executor quoque nuncupatur, *§. tripli, inſtit. de action. l. fin. quod met. cau. ſ. geſt. erit l. omnes 33. §. executoribus, C. de epiſcop. & cler. l. 1. l. omnes 3. C. de ſportul. & ſumptib. in diuerſ. Iudic. faciend.* & vulgus curſorem, & pedellum appellitat, teſte *Eberharto Speckan. cent. 3. quæſt. & dec. iur. claſſ. 3. num. 7.* ſubnectente ex *Tiraquell. de retract. lignag. conſanguinitatis, §. 8. Gl. 9. num. 2.* placito ad ſimi-
2 le officium eligi viles, & abiectæ conditionis homines, confirmat *Marant. in ſpecul. p. 6. princ. verſ. de citat. num. 42.* haud verò infames obſeruat *Foller. in Conſt. Regn. Rub. de offic. Iuſtitiar. verbo tractat text. num. 2. 3. & 4.* necnon declarat *Soccin. in tract. de citat. artic. 10. num. 1.* inſequitur *Caſſan. ad Conſuet. Burgund. Rub. 1. §. 7. num. 46.* & in birriuarijs dixere *Praſ. Merl. lib. 1. controu. for. cap. 66. num. 12. Thor. vot. 78. num. 5. Gramm. vot. 21. n. 1. Giazz. diſcep. forenſ. 44. num. 1.* multa verò ſpectantia ad officium Tubitæ, dicemus *rit. 110.*

Quod autem in proclamante requiratur mandatum Iudicis, deducitur ex verbis *Ritus*, ibi: *De mandato dictæ Curiæ*, defendit *Ruin. conſ. 69. circa proceſſum lib. 1.* idque pro concluſione in citatione ſtatuit *Cardin. Tuſc concl. 230. lit. C. Duen. regul. 97. Marant. in ſpec. p. 6. rub. de citat. ſub num. 45. & 46. Foller,*

ſer.in prax.crim. rub.vel eos citar.ſac. num.17.Muſcatel. lib.1. par.2. Gloſ.intimato num.12. itidem in exequutione l.neminem, vbi notant omnes, C.de exhib.& tranſmitt.reis, niſi repertus aliquis fuerit in flagranti delicto, iuxtà Doctorum omnium veram concluſionem, quam præſertim ſcripſit Angel.in §.ſcientes in auth.vt ſine quoque ſuffrag. Paris de Puteo in tract. de ſindic.verbo captura cap.1. nu.15. Granut.theorema 19.ſub num.2.Campagn.ſup.cap.6.num. 133. Lanfranch.dec.29. Farinac.q.32. nu.35, & copioſiùs q.21.nu.138.Ricc. collect.430. p.4. Brun.in tract.de indit. & tortur. q.9. 2.par.ſub num.6.Franc. Caſon.q.crimin.9.num.3.Iul.Clar.§.fin. 28. nu.7.Carau.laudans in ritu ſeq.n.3. id ipſum firmantem, Boſſ.titul.de citat. num.1 t.

3 Quin etiam,& in captura requiri iam dictum mandatum, probat Farinac.q. 27. num.8.præterquam, vt in ſuperioribus dictum eſt,ſi in flagranti reperiatur;idem Farinac. eadem q.21.nu.137. quod adeò verũ eſt, vt propterea captus abſque mandato Iudicis, ſe ipſum è manibus lictorum poſſit impunè eximere, idem Farinac.ead.q.32.nu.32. non ſecus, ac, & alij poſſent, vt ille addit num.33.Auus meus ad Gramm.dec.41. nu.1. etiam ſi dixiſſent ſatellites ſe habere mandatum, nam oſtendere tenen-
4 tur, l.prohibitum,& inibi Bar.in ſumm. & num.1. C. de iur. fiſc. Boer.dec.170. ſub num.2. atque Farinac. ſub num.31.

Quamobrem non ſatis eſſe illos geſtare inſignia ſatellitum, & conſtare, quod ſint ſatellites,niſi præterea,& mãdatum capiẽdi habuerint,quòd expreſsè docent poſtrema eiuſdem Farinac. verba indic. n.33. vt in milite loquuntur Caball. centur.3. caſ.294.num.181. Ferrett.ab eodem relatus de milit. iuſt. & de pæn.deſert.num.72.ignorans enim haud contemnit militarem diſciplinam, l.ſi ignorans,ff.locat.arrident tradita per Alberic.de Roſat.de ſtatut.lib.1.q.34.in princ.quod iniuriam inferens poteſtatis familiari geſtãti veſtes deſignatas,opertas alijs pannis pęna ſtatuti haud mulctetur; vt propterea magiſtraliter loquens Luc.de Penna in l.quoties ſub n.7. C.de exact. tribut.lib.10. dixerit, tunc non ſolùm à peccato, & pęna eſſe immunes eripientes, verum etiam peccare, qui non eriperent, aliaque cumulat D. Reg. de Marin. lib.1. quotid. reſol.cap. 115. quique quatuor ſelegit concluſiones huic materiæ adaptatas,ex reſponſo à Dom.Reg.Scipione Rouito tunc Aduocato, quod ad pœnam ſeruat,edito,in beneficium Marchionis Burgenſiæ inquiſiti de exceptione Octauij Rotulij;ipſe tamen D.Reg.de Marinis illius articuli, nullã determinationem recenſet.At illa in calce allegationis quã ipſequoq; habeo,propria manu ipſius D.R.Rou.indicatur, v3. Die 25. Iunij 1596.Marchio Burgenſiæ fuit diffinitiuè liberatus,referẽte Iudice Paulo de Maxo Cauſę Commiſſario, cum interuentu Ioannis de Meſtanza, & Fabij Riccardi Regiorum Conſiliariorum, & Iudicum, ac Anelli Longhi, & Caroli Tapiæ Iudicum annalium eiuſdem M. C. & die 14.Octobris 1596. fuit ſententia prædicta confirmata per S C. referente Fuluio de Conſtantio, cum interuentu D. Petri de Vera ab Aragonia, Nicolai Antonij Gizzarelli,Scipionis de Curte, Aſcanij Muſcepulæ, & D.Franciſci Bernaldi à Guiros Regiorum Conſiliariorum,Bruno Act.

Imò, qui captum eriperet de mãdato Iudicis incompetentis, vel poteſtatem haud habentis, neque teneretur, l.1.& 2.§.1.ff ne quis eum qui in ius vocat.non ierit, Cathalan.de indultu cap.40.n.96. tametſi Angel. in l.1. mox cit. in princ. & Alex. conſ.35. lib.5. num.2. paritèr eximentem mulctari debere vti iuriſdictionis turbatorem,ſiuè iuſtè,ſiuè iniuſtè exemptus mancipatus fuerit, autument, quorum concluſio locum vendicat, ſi ly iniuſtè defectum iuſtitiæ reſpiciat,veluti carcerationem iuſſam fuiſſe de facto, nullis indicijs præcedentibus, vel nullo pręuio crimine, ſed per calumniam, quin? & horum ſententiæ contradicunt

dicunt *Afflict. in conſt. pacis caltum nu.*
56. Paris de Puteo de Syndicat. verbo re-
ſiſtentia cap. 1. Iul. Clar. §. fin. q. 29. verſ.
hic incidenter, ex *tex. in cit. l. prohibitum*
de iur. fiſci, & l. contra, C. de exact. lib.
12. cumulatque multa *de Ang. ad Foller.*
in prax. crim. tit. notatos capiat de perſo-
na à num. 59. Si verò ly iniuſtè iuriſdi-
ctionis defectum reſpiciat, de mandato,
ſcilicet Iudicis incompetentis ereptum
fuiſſe falſitate callet *Angeli*, necnon cę-
terorum brocardicum, teſte inſigni *Fa-*
rinac. q. 32. num. 70. & ſubtilis diſtin-
guit *Fachin, controu. iur. lib. 9. cap. 70.*

Qamobrem cum Ærarij demandare
5 nequeant capturam pro exactionibus
baronalibus, *Capibl. de Baron. prag. 16.*
num. 74. curaui, vt ab impoſitis abſol-
ueretur Senninus de Franciſco imputa-
tus de exemptione Cęſaris fratris à ma-
nibus multorum, qui illum deuixerãt; id-
que tùm ex eo, quod capientes ipſi non
ſolum non geſtabant inſignia ſolita, ad
tradita per eundem *Auum meum ad*
Gramm. dec. 41. num. 13. ſed certum
erat minimè fungi lictorum officio, tùm
etiam quod vllum non modò nõ oſten-
derant mandatum, ſed illo in ſcriptis ca-
rere reſponderant, tùm demùm, quod
interrogati ab ipſo eximente, quo iure
fratrem vinctum tenebant, dixerunt ex
iuſſu Ærarij; Iuſtè itaque meruir, abſolui
per M. C. ſub die 10. Aprelis 1658. pe-
nès Io: Baptiſtam de Bello Act. Magiſt.
6 quia neque officiali licere, niſi Iudicis
antecedente mandato, ſcripſit adducto
num. 8. Farinac. & ſic neque fiſco, qui
nec valet alterius bona tanquam ad fi-
ſcum deuoluta capere ſine literis, &
mandato Principis, & Rectorum ſuorũ,
illique volenti capere, licebit poſſeſſori
impunè reſiſtere; ad *tex. ſingularem in*
d. l. prohibitum, C. de iur. fiſci, lib. 10. &
Peregr. de iur. fiſc. lib. 7. tit. 3. nu. 9.

Cæterum controuerſi iuris eſt ſoli, nè
7 Nuncio credendum ſit, nec nè: quod
alij ſimpliciter negant, alij affirmant,
alij adhibendam eſſe fidem, ſi à parte
aduerſa id negatum minimè fuerit ad-
mittunt, alij in citationibus tantùm, non
etiam in cæteris diſtinguũt, & in actibus
modici, & parui præiudicij, non maioris,
& niſi fuerit homo ſuſpectæ fidei, &
tandem cæteri, totum id Iudicis diſcreti
arbitrio relinquendum cenſet; quam
quæſtionem extricant, atque examinãt
Menoch. de arbitr. Iud. quaſt. lib. 2. caſ.
112. laudatus à *Reg. Sanfelic. in prax.*
Iudic. sect. 35. num 11. Tiraq. add. §. 8.
Gl. 9. num. 2. necnon *Carpan. ad Statut.*
Mediol. cap. 205. incip. Quilibet, verbo
ſuam relationem, Auus meus ad Gram.
dec. 60. num. 21. Prat. ad Muſcatel. p. 2.
lib. 1. Gloſ. veniens ad num. 9. tametſi
certum ſit, illi fidem non adhiberi, atte-
ſtanti ſe citaſſe de Iudicis commiſſione,
vbi de ea non liquet, *Napod. in Conſuet.*
Neap. tit. 16. in quib. caſib. verſ. non
creditur num. 26. Tiraq. cit. Gl. 9. num.
20. Marſil. in l. de vnoquoque num. 141.
ff. de re iudic. Burſat. conſ. 188. num. 29.
vol. 2. Aſin. ſua prax. Iudic. §. 9. cap. 3. n.
7. & de barricellis, an eorum dictis cre-
datur, ſermocinatur *Ioſeph. dec. Lucenſ. 1.*
num. 4. de Curſoribus Curiæ Archiepi-
ſcopalis loquitur *Gennenſ. in prax. eiuſ-*
dē Curia cap. 8. de birruarijs *Paul. Gra-*
nut. theorem. 19. num. 4. de Franch. dec.
379. idem *Auus meus cit. dec. 41. nu. 12.*
& quod non credatur, niſi ad inquiren-
dum, probat mihi optimè *text. in l. 1. C.*
de curioſ. & ſtationar. lib. 12. ſed perop-
timè diſtinguit *Danza ad Gramm. me-*
mor. dec. 41. anque idonei teſtes reputẽ-
tur fiſcales ſcribæ ad probandam cum
armis prohibitis apprehenſionem, affir-
matiuam tuetur alcã *Reg. Sanfel. deciſ.*
98. lib. 1 & in Capitanijs Iuſtitiæ, vulgo
Capitan di guardia, firmant *Ricc. p. 4.*
dec. 1. Nouar. q. 16. par. 1. qq. forenſ. For-
mam autem relationis in praxi recep-
tam, recẽſet poſt *Rouit. in pragm. 3. nu.*
15. de citat. idem *Auus meus in add. ad*
conſ. 1. Gramm. poſt deciſ. à num. 12.

Digitized by Google

RITVS XXXIX.

Regens M. C. V. non poteſt aliquem carcerare ſine conſilio vnius ex Iudicibus ipſius, & ſi carcerauit, non poteſt detinere.

ITem, quòd Locumtenens dictæ Magnæ Curiæ non mandet, nec faciat aliquẽ capi de perſona, prętextu cuiuſcunque exceſſus, ſeù delicti, aut alia quacunque cauſa, abſque conſilio ſaltèm vnius iudicum ipſarum curiarum, & ſi faceret, non poſſet eum captum detinere, vel relaxare abſque conſilio vnius iudicum prædictorum, excepto ſi de' Regalis Maieſtatis expreſſe procederet mandato in ſcriptis facto dicto locumtenenti.

SVMMA RERVM.

1 *Capitaneus, aut alius officialis ſine voto aſſeſſoris procedere nequit.*
2 *Sed quando teneatur aſſeſſorem ſibi adiungere.*
3 *Aſſeſſoris officium inoleuit ad ſupplendum Iudicis imperitiam.*
4 *Aſſeſſor, cuius peritia eſſe debeat, & an doctor.*
5 *Vt ſit, Aduocati munere fungi nequit.*
6 *Cuius expenſis requirendus ſit.*
7 *Non eſt fraudulenter eligendus.*
8 *An poſſit vti ſuſpectus recuſari, cum declarationibus.*
9 *Iudicis eſt releuare partes ab exceſſiuis expenſis aſſeſſorum, & actuareorum.*
10 *Aſſeſſoris conſilio ſtare, an teneatur poteſtas.*
Dictum Carau. num. 11. perpenditur.
11 *Si videat poteſtatem non exequi ſuum votum, aut nonquærere, quid agere debeat, nè teneatur in ſyndicatu.*
12 *Quæ attendere debeat in dando voto.*
13 *Nihil poteſt abſque Iudice.*
14 *Præceptum quod aliquid cum alicuius interuentu agatur, quid importet.*

1 ISthæc ſanctio ab altera, ni fallimur, proficiſcitur Reginæ Ioannæ in *cap. Regni* 28o *ſub rubr. de non capiend. aliquem abſque conſil. Iudic.* quo in loco non ſolum, & generatìm interdicit Iuſtitiarijs, & Capitaneis aliquem capere, aut capi mandare, niſi accedente conſilio Iudicis, & aſſeſſoris ſibi à Curia dati, verum inſupèr vetat actum aliũ quemlibet judiciarium exercere, præfato non accedente Iudicis, & aſſeſſoris conſilio, confirmatur ex altero *cap.* 16. concesſo Neap. à R. Ferdinando anno 1476. & *cap.* 14. Imperatoris Caroli V. anno 1550. quin? & iure communi ordinariam, vel delegatam iuriſdictionem habentes, nè in cauſis finiendis eorum imperitia aliquis ex aduerſo lędatur, ſancitur, vt aſſeſſores iuriſperitos ſecum habeant, à quibus inſtrui poſſint, quid ab ipſis agendum ſit, vt duo illi probant *tit. ff. & C. de offic. aſſeſſorum.*

Iuris etiam Canonici, cuicunque Iudici aſſeſſorem adiungi, concedit *ſanctio en aperto cap. ſtatutum, §. aſſeſſorem de reſcrip. in 6. & tex. in l. nemo, C. de aſſeſſor,*

2 Sed quando teneatur Poteſtas aſſeſſorem ſibi adiungere adducta iura, & *DD.* non explanant; tametſi ex illis ſummis labijs delibantibus, præſertim ex *Gl. in verſ. indigeat*, deduci facilè poſſit ad id teneri, qui peritus non fuerit, vt conuenit, ad vniuerſa puncta cauſæ rimãda, & dilucidiùs loquẽs *Sbrozz.* affirmat quemlibet iuris imperitum obligari *in tract. de offic. Vicar. lib. 3. q. 15. ſub nu. 4.* inſequitur *Eberharti Spechan centur. 3. quaſt. & deciſ. iur. claſſ. 3. verbo aſſeſſores pag.* 884.

3 Aſſeſſorum ſiquidem officium inoleuiſſe ad ſupplẽdum Iudicis imperitiam, oſtendit *Angel. conſ.* 274. & eam ob cauſam inuentos fuiſſe aſſeſſores, quia Præſides ſunt illiterati, teſtatur *Paris de Puteo in tract. de Syndic. verbo aſſeſſor cap. 2. ſub num. 22. adductus l. certi iuris, C. de Iudic. R. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 18. de deleg. cauſ. num. 25. Gallupp. in prax. S. C. in pralud. p. 3. num. 4. & 5.* vt

propterea credamus Doctorẽ etiam in ſacra pagina, alijſque ſcientijs teneri illum ſibi aſſumere, cum nequeat ſine illo Iudex eſſe; & in cauſa adhuc delegata pronunciare, niſi cum voto aſſeſſoris, & conſultoris, ex *Leon.X.ſanctione 8.& dec.Ricc.619.in prax.Epiſcop.*

4 Cuius tamen peritiæ debeat eſſe ille, inquirit *Affl.in c.1.ſub num.21.ex quib. cauſ. feud.amitt.in vſib.feud.* vbi tãdem aſſentitur Iudicis arbitrio remittendum, inſectatur *Menoch. de arbitr.Iudic.caſ. 253.num.3.* adiungens, quod ſi diligentem, & peritum eliget, erit ſibi benè conſultum, ſin minus, ipſe idem eligens luet pęnas, quarè ſi fuerit à Superiore conſtitutus, nè ipſe teneatur Iudex, rectè concludit *Paris de Puteo verbo Aſſeſſor cap.1.num.11.* latè *Giurb.conſ.crim.31. num.10. Maur. alleg.93. de Angel. in prato ſuper l. Præſides 2.Cod.de aſſeſſor.* quæ quidem diſtinctio ſemper arriſit animo meo.

Doctoratus autem gradu decoratus an eſſe debeat Aſſeſſor, contentio eſt nõ exigua inter Doctores, & plurimorum calculo in eam itum fuiſſe ſententiam, conſtat, nè iure communi neceſſariò requiratur doctoratus dignitas, ſed peritia tantum, & praxi polleat ſatis ſit, ità *Saiyc.in l.1.C.de pæn.Iudic.qui malè iudicar. Purpur. in l.1.num.72.ff.de offic. aſſeſſ. Borrell.de magiſtr.edict.lib.1.cap. 8. num.39. Capiblanc. de Baron.tom.1. prag.3. num.213. Franc.de Petr.ſeſtiu. lect. lib.1. cap.8. num.1.* quin? & *Bolognett. indic. l.1. de offic. aſſeſſor.* allegatus à *Menoch.de arbitr.Iudic.lib.2.cent. 3. caſu 253. num.7.* atteſtatur, ita conſuetudine obtentum eſſe in hoc Regno Neapolitano, ad inſtar Aduocatorum, qui in eo poſſunt Aduocati munere fungi non Doctores, ob idque redarguens *Marcum Mantuam* atteſtantem vniuerſæ Italiæ vſu introductum eſſe Doctores dumtaxàt admitti ad aduocati officium, cuius fidem neq; in Regno aberrare dicimus, cum nonniſi Doctores eligi certum ſit, quamuis, & tunc fortaſſe à veritate procul eſſet, quia, & Aduocati quoque poterant eſſe non Doctores, alijs tamen requiſitis concurrentibus, de quo alibi, Deo Duce, erit ſermo, poſtmodum verò mos ille abijt, & accipiendo Doctoratus lauream patrocinandi, & iudicandi muneribus funguntur, vt propterea concludendum omninò ſit, tùm in Regno, tùm alijs quibuſcunque in locis, in quibus non viget vſus, alijſque certis conditionibus, & qualitatibus adhibitis, licentiare, & habilitare ad munera iudicialia, & iuriſdictionalia oporteret doctoratus inſignijs frui, qui aſſeſſoratum gerere velit, maximè ob *cap.Regni 273.* demandans de cætero non ordinari Iudices, & aſſeſſores, qui ſaltèm non ſtuduerint per annos quinque, & niſi fuerint examinati per Protonotarium, ſeù Locumtenentem, & aliquos de Conſilio, & ab eis fuerint reperti idonei, quod quippè *cap.* aliquibus mutatis fuit per *pragm.* confirmatum, modo à nobis indicato *ritu 16.num.13.* qua propterea ceſſante diligentia, non erit reprehendendus *Mantua*, quod atteſtatus ſit requiri doctoratum ex vſu totius Italiæ, id quod declarat *Danz. lib.1. de pugn. Doctor. tit.de facult. Doct.cap.2.à num.27.*

Nè autem qui aduocatus eſt, aſſeſſo-
5 ratus queat exercere officium, ſanxit periucũdus *tex.in l.nemo 13.C.de aſſeſſor.* & nè quis putet vendicare ſibi locũ in eadem cauſa, vt nobiſcum colloquens doctus quidam Aduocatus ſuſpicabatur, & poſteà reperimus *Specul.in tit.de aſſeſſor.§.fin.num.3.* idem ſentientem, quem laudat *Gratian. lib.1.diſcep. forenſ. cap.4. num.5.* aduertat id prorſus vanum eſſe, ſi rationem eiuſdem *textus* attentis oculis perſcrutemur, illam nempè, *cum ſatis, abundèque ſufficiat, vel per aduocationem cauſis perfectiſſimè patrocinari, vel aſſeſſoris officio fungi: nè cùm ad vtrunque feſtinat, neutrum benè peragat; ſed ſiue aduocatus eſſe maluerit, hoc cum debita ſolertia implere poſſit, vel ſi aſſeſſionem elegeret in ea videlicet permaneat: ità tamèn, vt poſt Conſiliarij ſollicitudinem depoſitam, liceat ei ad mu-*

nus

nus aduocationis reuerti: & quæ mox ſequuntur apertiora verba illuſtriùs præportant hanc ſententiam, ex qua præterea deflectendum videtur ad alteram quæſtionem illam, an nullitate calleant decreta, & ſententiæ prolatæ à Poteſtate, cuius aſſeſſor aduocatus ſit, cum *text.* peruulgatus *in l. non dubium*, *C. de legib.* iuſſerit, ea, quæ lege fieri prohibentur, ſi fuerint facta, non ſolum inutilia, ſed pro infectis etiam haberi: licèt legiſlator fieri prohibuerit tantùm, nec ſpecialiter addiderit inutile eſſe debere, quicquid in contrarium fuerit attentatum.

Nunc ad aliam progrediendo quæ-
6 ſtionem, inquirimus, cuius expenſis, requirendus ſit conſultor, & illius votum expetendum, & ſeſe nobis offert *text. in adduct.* §. *aſſeſſorem*, inquiens, quod ſi Iudex aſſeſſore non indigeat, ſibi nequaquam adiungat, alioquin de ſuo proprio prouidere teneatur eidem; ſi autem indigeat, ipſum neutri parti ſuſpectum aſſumens, ei de competenti ſalario prouidè moderando ab eo, faciat à partibus communiter prouideri, & *Bar. in l. ſi poſtulauerit num. 2. ff. ad l. Iul. de adult.* in ea eſt ſententia, vt parte petente conſultorem, ipſa ſuppeditet ſalarium. Imò illa non expetente cauſas expedire, abſque conſultoris conſilio valeat Iudex, determinatum recenſet *Io: Maria Nouar. de dation. inſolut. q. 15. n. 23. in poſtrema edit. à Io: Baptiſta Thoro* laudatus *in ſupplem. deciſ. verbo Iudex qui tenetur*, quæ ſi veritate calleant recurre ad *Capibl. de Baron. t. 2. cap. 17. in princ.* necnon eundem *Thor. cit. ſupplem. verbo officialis ſiuè fuerit*, quod ſi Iudex aſſumat, tunc partes pro æquilibrio ſubminiſtrēt. Verū *Specul. indic. tit. de aſſeſſor. ſub n. 4.* §. *ſalarium*, opinatur etiam alterutra petente, mercedem ab vtraq; tribuendā aſſeſſori, ſi quod vtriq; prodeſſe poterit expoſcat: quemadmodum, ni fallimur, erit omne decretum, aut ſententia, cuius tenor vtri ſuffragatus ſit ignoratur; quod quidem non contingeret, ſi aliquid certum peteret, & antceps eſſet Iudex, vtrum deberet annuere, ille verò inſtaret conſulendum aſſeſſorem, eo ſiquidem caſu procedere credit *ſpeculator*, vt ille ſubminiſtret ſumptus, in quem profectò ſenſum intelligenda fortaſſe erit prior pars diſtinctionis *Bart.* ſed prædicta in delegato ſubſiſtere eiuſdem §. *aſſeſſorem*, inſinuant verba de delegato loquētia. In ordinario verò tametſi fuerit dubitatum, procedere nihilominus verior eſt ſententia comendata ab eodem *Specul.* §. 5. *num. 1. Io: Andr. in cap. cum ab omni de vit. & honeſt. cleric.* quos ſequitur *Io. de Vanquel. in ſuo breuiario*, ſcilicet *in d.* §. *aſſeſſorem verſ. quarta concluſio*. Et conſtitutis inter ſe diſcordantibus, tertio eligendo ſubminiſtrandum eſt ſalarium ab eiſdem antea deputatis, idem *Specul.* declarat *eod.* §. *n. 3.* idemq; *Io: Andr. eodem cap. ſtatutum num. 26.* Caueat tamen poteſtas, nè partes grauet eiuſmodi ſalarijs Conſultorum, potiſſimum in mittendo ad diuerſa loca pro conſilio, vt idem *Specul. in poſtremis verbis d.* §. 5. admonet.

Et quoniam ex *eod.* §. *aſſeſſorem*, complures deſumuntur concluſiones, hanc rem dilucidantes, illas adnectere, cum declarationibus multis operepretium eſſe duximus: earum prima ſit, nè fraudulentèr Iudex aſſumat aſſeſſorem, innuens fortaſſe, nè eligat cauſa exigendi illius nomine ſtipendium, ſibique adſcribat, hoc enim eſt, quod Iudici interdicitur *in illo cap. cum ab omni, de vit. & & honeſt. cleric.*

Altera quod ſuæ conſcientiæ relin-
7 quitur cognitio indigeat, vel nè, eique eligenti nequeat pars replicare, non indiges, & quæſtionem ſuper ea re mouere; ſcilicet appellando per *Gl. inibi verſ. relinquatur*, *& Ioan. de Vanquel. verſ. Secunda concluſio*. Etenim quiuis Iudex alterius votum exquirere poteſt, quamuis non opus habeat, deduciturq; ex illiuſmet *tex.* relatis verbis, tuncque militent cunctæ illæ iuris concluſiones, vt eius officium ſit conſulere, non iudicare *Calcan. conſ. 38. num. 4. Bellon. de iuriſ-*

iuriſdict.cap.6.q.5.num.7.Scrader.de feud.p.10:ſect.13.num.53. Giurb.alleg. conſ. 31. num. 3. quod conſulere valeat adhuc abſentibus, & non citatis partibus, neque oporteat, eidem conſignari in iure allegationes, *Gabriel. Rub.de citation.concl.1.num.501.lib.* 2. quodque eligi valeat etiam inaudita parte, à qua tanquam ſuſpectus recuſari nequeat, aut vllum ſuppeditandum ſalarium, quod *Mantic.* teſtatum reliquit *ead.dec. 5.à nu. 3.* ſi quidem ille poteſt ſibi alium adiungere, quem maluerit teſte *Innoc. In cap.ſuper quaſtionum num.6.& Abb. num.5.de offic.deleg.* cum nempè propria ſponte eligit, declarat *Mantic.ſub nu.4.*

Tertia verò, quæ ex *eod. §.aſſeſſorem*,
8 depromitur concluſio, illa cernitur eſſe, vt Iudex aſſumat neutri parti ſuſpectum, quæ nè dicatur cum altera mox relata pugnare aſſertione, dicimus procedere, vbi coactus eligit, ſcilicet iuris ſanctione impulſus, quia imperitus, vt initio diximus, vel ſtatuto, conſuetudine, aut commiſſionis tenore, vt illic ſubdit idem *Mãtic.* locumq; ſibi vẽdicare ait, doctrinam *Philippi Franchi in cap.cum ſpeciali num. 39. de appellat.* tunc namque conſultorem refutari poſſe tanquam ſuſpectum non dubitamus, etiamque probat *Angel.conſ.182.Bal in eod.cap.ſuper quæſtionum num. 2.* & poſt alios *Marcheſ.in Commiſſ.de Iudic. ſuſpect. p.2. §. 1.num.71.* vt proptereà non niſi præcedente liſta ſuſpectorum, crediderit *Bal. in l.1.ſub num.1. C.de relat.* ſi tamen ad ſpecificam cauſam, non ſi generatim ad omnes eligi contingat, eiuſdem *Bal.* eſt ſententia *in. l. 1. repet. 2. de offic. Aſſeſſ.* Votum autem Conſultoris electi, prædicta non antecedenti notula, neq; termino ad illam dandam, fuiſſe nullum, & inualidum pronunciauit Audientia Barenſis, teſte *Viuio deciſ. 366. in eius calce.*

Quarta tandem ex eo *text.* deſumpta
9 concluſio erit illa, quod ſi aſſeſſor ſit importunus in exactione immoderati ſalarij, idem Iudex moderetur, & competens ſtatuat, idque admittit *Specul.in eod.§.5.num.2.& tit.de Salar.§.2.num.* 4. illam proptereà ſtatuens concluſionem genericam ad officium Iudicis, coram quo actum eſt, pertinere, partes releuare à grauamine Curialium, & exceſſiuis expenſis, quod itidem *Oinot.* admonet *in §.tripli ſub n.5. inſt. de action.* & ſi quæratur, nùm aſſeſſor iuriſdictione fungatur recurrendum eſt, ad notata per *Dec. conſ.8. viſo puncto num.* 4. copiosè tractantem, & negantem, & *Bar. in l.præcipimus §. quod ſi, C. de appellat.* illa enim omnis penès magiſtratum reſidet *Io:de Amic.conſ.109.Capibl.de Baron.t.2.cap.17.ſup.prag.3.nu.3. Anton. Gouean. de iuriſd. lib.2. num.47. Scacc. de Iudic. cap.13.num.5. & 6.* quinè in aſſeſſoriæ officio, ſi aliquid reperiatur malefactum, id ex imperitia aſſeſſoris contigiſſe, defendit *Roman. ſingul. 289.*

An verò ſemper aſſeſſor ipſe tenea-
10 tur de conſilio, & poteſtas, dum illi confidit, excuſetur, extricat *Paris de Puteo memor.cap.1.a n. 10.* & quod ille repetat à prætore, eius culpa ſolutum, & è contrà, ſi tamen participatio abſit, ex *Campan.in cap.pridem de non pon.ign.in reſtup.* indicat *Auus meus ad Gramm. deciſ.71 num.11.*

Inſuper teneatur nè aſſeſſoris voto ſtare poteſtas, tametſi diſſentio videatur inter *DD.* vt alij negent, præſertim *Mandoſ.* aliorum fretus auctoritatibus *conſ.53.num.7.* alij verò annuant, vt videre licet apud *Gabriel.Sarayn.ad mem. ſingul. Romani 289.* vbi diſſentientes poſtremò concilians ſententias; inquit, teneri ſtare, ſi à Principe deputatus fuerit, neutiquam verò, ſi ab alio, & in Regno certum eſſe apparet, ex adducto in princ. *cap. 280.* expreſsè ſanciente, nè aliquem deuincere faciat, aut actum exerceat iudiciarium, ſine illius conſilio. Imó ſancitum legitur *in prag.15.de Offitial.* nè vllus Capitaneus, aut alius officialis procedere valeat in cauſis, tùm ciuilibus, tùm criminalibus, ſine voto in ſcriptis ſui ordinarij aſſeſſoris, ac ſpeciatim, nè rigoroſo examini ſupponere reum valeat, inconſulto aſſeſſore, dixit

cap.

c.Regn. 147. neq; bandū edicere ſcripſit *Paris de Put.cit.cap.*1.*num.*21. ſine cuius voto, nec magiſtri iurati tempore nundinarum diffinitiuam queunt, ferre ſententiam in cauſis ipſis criminalibus, ex *pragm.*1.*de iuriſd.magiſtr. iurat.* neque etiam balius, cuius aſſeſſor, & Notarius, quibus qualitatibus fulgere debāt, *Aſſl.* aſſerit *in conſt. magiſtr. Camer. num.*1.

Quiuis autem aſſeſſor pati haud debet, vt aliquis vinculis, & carceribus mancipetur, antequam incipiat conſtare de delicto, ſi idoneè velit ille cauere, iuxta *pragm.*1. *de cuſtod. reor.* & aſſeſſor ſi alioquin conſilium dederit puniretur arbitrariè, & poteſtas excuſaretur, iuxtà *cap.Regn.*43. quod explicant *Baiard.ad Clar.*§.*fin.q.*28. *Mari ad Gramm. dec.* 40.*num.*27. ibidemque *Danza à n.* 10. ambo memores pluries *Carau.* hoc *ritu*; quiquidem *Danza à num.* 17. citationem quoque ad informandum eſſe prohibitam, indicijs non præcedentibus, tametſi *Carau. num.* 11. illam modici eſſe præiudicij, & reparari poſſe in diffinitiuo autumet inſequaturq; *Vinc. de Franch. dec.* 329. quibus non contradicit *Vin. dec.* 121.

11 Quod ſi iuſtitiarij nullo cum aſſeſſoris conſilio, aut contra illius votum facere tentauerint pertinaciter ille reſiſtere tenetur, etſi eius ſpreta renitentia contrafaciant ſuperiori nunciare celeriter obnoxius eſt, ex *cod. Regn. cap.* & illic not. per *Campagn. Franc. Marc. deciſ.* 689. *vol.*1. *Capibl.prag.*1. *num.*37. *de Baron. Scialoya in prax.foriudicat: cap.* 20. *num.* 13. ſatis autem ſuum exequeretur munus, ſi verbo tantum reſiſtat non manibus, aut vi, (quæ potiùs cum feris, ac brutis animantibus adhibenda eſt, quam cum hominibus ratione vtentibus; apud quos minùs ſæpè proficias verberum aſperitate, quam verborum lenitudine, atque agendi humanitate) *Luc. de Penn. in l.omnes, C.de decurion. lib.*10. & *Campagn.in cap.* 147. *num.*17. lepido tamen illo modo à ſuauiſſimo *Reg. Tapia* enarrato *lib.*2. *iur. Regn. tit. de offic. Reg.M.C.V. Rub.*13. *ſup.* hoc *ritu*, cuiuſque ritus obſeruantia ibidem oſtenditur, atque ideò proteſtari ſaltem debet, alioquin teneatur in ſyndicatu, ita commonente *Par. de Puteo eod.cap.*1.*num.*12. & *Marant. diſp.*1.*num.*23. & an acta facta abſque illius conſilio nullitate calleant, exquirunt *Bartol. de Capua ſing.*130. *Capibl. add.cap.*17.*t.*2.*de Baron.* in dubio enim ipſius aſſeſſoris conſilio actum eſſe, quod officialis egit, voluit *Bar. in l. quoniam Iudices, C.de appell.* necnon *conſ.*8.*num.*2.*Giurb.conſ.*31.*num.*9. *Iul. Cæſar Caluin. commun. in dub. iur. concluſ. verbo*
12 *aſſeſſoris conſilio concl.*78. Illud demum præoculis habeat ſemper conſultor duo præcipuè debere attendere, primum, nempè reſponſum ſcribere, & votum, aut illud ſubſcribere manu propria; alterum, vt illud clauſum, & ſigillo munitum Iudici mittat, ex *DD.* ſententia *in l.*1.§ *ſi quis ita.ff.de verbor. oblig.* apertiſque verbis *Zepat. lib.*1.*ſentent. Rub.de offic. aſſeſſ.*§. 8. at quod ipſius aſſeſſoris præſentia in prolatione ſententiæ exquiratur, firmat *Thor. in ſuppl. deciſ.verb. præſentia*. Cæterum in quibus verſetur cōſultoris officium à laicis minimè percipi, notat *Abb, in cap.*2. *ſub num.* 13.*de Iudic.* quarè monuit videndum *Specul. in tit.de offic. aſſeſſor.* ipſe tantùm pauca
13 ſubijciens. Tu verò, lector, interea nè ignores illum nihil poſſe ſine Iudice, ex *Gl. in l.*1.*ff. de offic. aſſeſſ.* ac ſpeciatim non torquere; Id enim ad Iudicem ſpectare deducitur ex §. *illud in auth. vt defunct. funer.* & in Regente M.C. obſeruat *Conſtant.* *Papa ad arbitr. M.C. cap.*2. *num.*78. alia itidem pauca ſubijcimus *ritu* 63.

14 Præceptum verò, quod aliquid cum alicuius interuentu agatur, voti tantùm vim habet, ac huiuſmodi conſultor ad nihilum obſtringitur, niſi dolo intercedente, *l. itemque,*§ *ſi quis ea, ff.mandat.* determinatum per S.C. refert *Thor.p.*2. *compend. dec. verb. interuentus par.* 2. memorat *Reg. Sanfelic. dec.* 150. & peroptima diſtinctione vtitur *Dom.*

Reg.

Regens Capyc. Latr. conſult. 58. lib. 1. num. 22.

RITVS XXXX.

Item, quod ſi procedatur per dictam Curiam contra aliquem, vel aliquam de aliquo crimine per accuſationem, vel ex officio: quod conſtet de crimine contra eum, aut eam, & propterea carceri mancipent, facta publicatione in cauſa, quantuncunque allegetur per aduocatos dicti carcerati, ſeu carceratæ, quòd ipſe carceratus, ſeu carcerata probauerit exceptiones ſuas, propter quas probationes eſt à dicto carcere liberandus, aut liberanda de iure, nullo modo ab eodem carcere liberentur, niſi facta prius concluſione in cauſa.

SVMMA RERVM.

1 *Carcer vnde dictus ſit.*
Ille ante Ancum Martium Romæ non fuit,
Apud alias nationes multò antiquior fuit carceris vſus.

2 *Iure communi attento carceri mancipatus, ſi non culpabilis delicti imputati, pendente proceſſu appareat, relaxatur.*
Obſeruantia, quæ ex hoc ritu inoleuit traditur.

3 *Reorum habilitationes triplici modo fiunt in M. C. V.*

4 *Concluſio in Regno fit in cauſis criminalibus, non iure communi.*
Neque in beneficialibus, illomet iure communi attento.

5 *Et ſi illa omitteretur in alijs, an vitiaretur ſententia.*
Nonnullorum effatum, an verum ſit, illam receſſiſſe ab aula.

6 *Concluſionis forma inſinuatur.*
Illa facta, ſi producantur ſcripturæ priuatæ, an ſit concedendus terminus ad illas comprobandas, & qua concurrente proteſtatione.

7 *Illa ſi abeſſet proteſtatio, circumducetur concluſio, & noua opus eſſet.*

8 *Stylus alicubi extans operari poteſt, vt citatio ad ſententiam non requiratur, ſi concluſio interceſſit.*

9 *In Regno de ſtylo omnium Tribunalium requiritur citatio ad dicendum.*

1 Carcer, iuxta Iſidori *ethymologiam lib. 5. Originum*, à coercendo, quòd eo ſcilicet homines noxij coerceantur nomen accepit. Ego dixerim à carendo, & cœlo; vt ſit idem carcer, ac locus Carens cęlo, & aſpectu huius aeris, & ſolis iucundiſſimo. Atque adeò ſepulcrum hominis viui appellauerim, vbi quaſi luce defunctus in ærumnis, ac profunda nocte degere cogitur. Aut potius Tartareæ ſtationis imaginem quandam, cùm ſepulcra ad requiem, & honorem mortuis, carcer ad ſupplicium, atque ignominiam viris tribuatur. Ante Ancum Martium Romæ non fuit, teſte *Liuio lib. 1.* qui Rex, ingenti incremento rebus auctis, cùm in tanta multitudine hominum, diſcrimine rectè, an perperam facti confuſo, facinora clandeſtina fierent, carcerem ad terrorem creſcentis audaciæ, media vrbe imminentem foro ædificari iuſſit. Apud alias verò nationes multo antiquior carceris vſus: Inter memorabiles carceres legimus apud Auctores, Latomias Siracuſanas, Ceramonem Cyprium, Lethen Perſicam, Barathrum Athenienſe, tàm nomine Inferis affines, quàm tenebris, ac pędore, centumque alijs malis, quibus ibi degentes obnoxij ſunt. Neque enim vnum ſupplicium eſt carcer, ſed varium, ac multiplex, vbi cęli aſpectu, ac vitæ, & agendi libertate amiſſa, inter vincula, & tenebras, ſitu marceſcere, atque omne ærum-

ærumniarum genus pati, miſeri ſontes
coguntur,
Quamobrem, iure communi attento
2 carceri mancipatus ſe non culpabilis
delicti imputati pendente proceſſu ap-
pareat, relaxatur teſte apoſtill. ad B1l.
in l.nullus ſub num.2. C. de exhib. reis,
atteſtante Florentiæ practicari,inſequi-
tur Caſſan. ad Conſuet. Burg. pag. 50.
num. 170. & admonent in hoc Iudices
Grillan. in tract. de relaxat. carcerat. tit.
de abſolut. Innoc. Iodoc. in prax. crimin.
cap. 16. in princ. cum cautione tamen
inoleuit vſus, cuius teſtis eſt Iul. Clar. §.
fin. lib.5.q.46. num.10. non approbans
praxim à Carau. hoc ritu recenſitam, &
in hoc Regno receptam, minimè fideiuſ-
ſori relaxandū reum, etiamſi facta publi-
catione, de illius conſtet innocentia, niſi
dumtaxàt in crimine valdè enormi, vel
quando noua indicia ſperantur.
Verùm huiuſmodi ritus ius commu-
ne reſtringentis ſanctionem in viridi eſ-
ſe obſeruantia, tùm in M. C. ac S. C.
Tribunalibus, tùm in Regijs Audientijs,
teſtatur Reg. Carol. Tapia de iur. Regn.
lib. 5. tit. de carcer. ſup. hoc ritu. Quod
3 autem triplici modo reorum habilita-
tiones in M.C.V. fiant, demonſtrat D.
Reg. de Marin. lib.3. quotid. reſolut. cap.
134. num.2.
Ex verbis verò Ritus, concluſione in
cauſa, colligitur in cauſis criminalibus
in Regno concludi, & confirmat Afflict.
in conſtit. hac lege num.11. cum alioquin
in illis omittatur concluſio de iure, teſte
Capyc. dec.81. num.5. & præter alios,
quos cumulat Auus meus in annotat. ad
præfatam Capyc. deciſ. affirmant Gayll.
obſeru.81. centur.4. Gregor. ſyntagmat.
iur. vniuerſi lib.48. cap.17. ſub num.5.
Hieron. Magon. dec. Lucenſ.42. nu.32.
cæterique, quos Camill. Borrell. laudat
lib.2. ſumm. deciſ. tit.26. de concluſ. in
cauſa num.13. & 48. ſed illam in Regno
4 quoque in criminalibus haud ſeruari,
contra Afflict. concludit Reg. Rouit. ad
prag.13. num.5. de ordin. Iudic. atque
teſtatur Borrell. add. lib.2. tit.2. nu.52.
cum ſeq. de probat. quemadmodum etiã
in cauſis beneficialibus, neque neceſſa-
ria eſt, teſte Rota dec.1. de teſtib. in nou.
ex vulg. clement. ſæpè verbo Concluſione
de verb. ſignif. quin & in alijs, ſi illa
5 omitteretur haud propterea vitiaretur
ſententia, aut nulla diceretur; Mynſing.
obſeru.17. cent.3. Carau. rit.75. nam il-
lam eſſe de iuſtitia, non autem de ſub-
ſtantia actus, tutatur Oliua ad rit.32.
Cur. Archiep. Neap. num.5. Capyc. deciſ.
1. Marant. in 4. par.9. diſt. de Iudic. nu.
23. Roman. conſ.176. tametſi illam de
conſuetudine, & ſtylo Curiarum ſemper
fieri certum ſit, Marant. add. loco, & p.
6. act.15. num.9. Sanfel. Reg. in prax.
iudic. ſect.58. num.27. verſ. at concluſio.
ratione cuius illam minimè prætermit-
tendã eſſe, obſeruat Epiſcop. Campan. in
annot. ad Olin. memor. lit.B. num.10. re-
darguens Berard. Paun. ſuper prag.1. de
ord. indic. num.153. aſſeuerantem con-
cluſionem proceſſus receſſiſſe ab aula,
cuius effatũ admittit, dumtaxàt in ſum-
marijs cauſis, cumque in Regno omnes
cauſæ ſint ſummariæ, ex dictis per nos
rit.288. illam de neceſſitate non præ-
exigi cenſet, quod ante ipſum dixerat
Carau. noſter rit.75. num.1, meritò im-
probatus à Borrello add. tit.26. nu.17.
6 Concluſionis autem formam inſinuat
Epiſcop. Campanil. num.11. & expreſ-
ſius idem Oliua antea ſcripſerat num.6.
illam fieri in forma, ideſt ſalua præſenta-
tione ſcripturarum, & poſt Affl. aſſeue-
rat Gayll. obſeru. 107. num.15. lib.1.
Præſ. de Franch. deciſ.631. ſub verſ. an
verò, Ind. de Angel. ad Gizzarell. dec.
41. num.7. Gallupp. in prax. S. C. p.2.
cap.29. num.9. Quorum quippè verbo-
rum intuitu ſcripturas produci poſſe
publicas tamen non dubitatur, atque ex
notatis per Affl. dec.271. & nouiſſimè
per Reg. Sanfel. ſect.57. num.22. carpi-
tur de priuatis verò dubitatum fuit,
nùm petitus terminus ad illas compro-
bandas per teſtes concedendus eſſet, &
deciſum affirmatiuè conſtat, illis addi-
tis verbis, non tamen reſciſſa concluſio-
ne, & alijs illis nempè, & ponatur recep-
tio teſtium extra proceſſum pro verita-
te

te inquirenda,& habeatur ea ratio,quæ
de iure habenda erit, *Afflict. in cap.1.*
num.44. ſi de feud. inueſt. int. dom. &
vaſſall. Muſcatel. in prax. ciuil. par.7.
Gl. præſentatos num.14. Thor. p.1.com-
pend. deciſ.verbo concluſione facta,cuius
meminit *Borrell. cit. tit.26. num.*83.&
laudato *Carau. rit.*238.inſequitur *San-*
*felic.loco mox cit.num.22.in fin.*Imò, &
aduerſarium, qui illas ſcripſit,recogno-
ſcere teneri, ſcribit *Gizzarel. deciſ.*41.
& quidem verba illa, non tamen reſciſſa
concluſione,matura præhabita conſide-
ratione , videntur adiuncta , cum alio-
7 quin concluſio in cauſa circunducta,
dicatur per productionem nouorum
iurium , & noua propterea opus eſſet
concluſione *Rot.dec.1.de teſtib.in nouis,*
& 12. de renunciat.in antiquis,apertio-
ribuſque .verbis *in Tolet. decimarum*
1. Iunij 1590. coram Bubalo. Iterum *in*
cauſa Pāpilonē. Parochialis 3.Iulij 1600.
coram Decano , & alijs multis relatis, &
commendatis *in Cæſaraugust.dedicatio-*
nis 1. Martij 1610.coram Bononienſ.
ſub num.2. quæ inter recollectas à *Fa-*
rinac.eſt dec.227. par.1.to.1,inter quas
*extat.altera 100.par.2.tom.1.*id tamen,
ſi aliquod decretum Iudicis interfuerit
in ſcripturarum nouarum productione,
aut circa illas dicitur propè *num.3.* ac
proptereà *in deciſ.451. num.11.par.2.*
*to.1.*dicitur per nouam productionem,
& admiſſionem.Quod ſi decretum adeſ-
ſet, verſaretur tamen in conſignanda
copia ſcripturarum ad effectum infor-
mandi in facto, & in iure, non vtique
operaretur circunductionem, cum illa ,
vel nouam productionem requirat, vel
conſignationem copiæ nouarum ſcrip-
turarum, iuxta *deciſ.617. num.5.par.2,*
*tom.1.*inter recollectas ab *eod. Farinac.*
8 Et ſi alicubi ſtylus patiatur,illa ſuppleret
defectum citationis ad ſententiam , &
nos dicimus, monitionis ad dicendum,
iuxta *dec.227. tom.1. & dec.412.nu.3.*
par.1. tom.1. alteramque 129. num.1.
& 486. num.6. par.2.tom.1.& probat ,
alijs relatis, *Borrell.cit.tit.26.num.*40.

In Regno verò exquiri citationem
9 ad dicendum de ſtylo omnium Tribu-
nalium, inquit *Reg.Rou.in add.prag.13.*
num.9. verſ.& licet,ex hoc prag.de ord.
*iudic. Gallup. cap.30 par.2.cit.*Cætera
prohibita poſt concluſionis actum re-
cenſent *Capyc. deciſ.35.Ricc.collect.85.*
necnon *Borrell. Gallupp. & Sanfel. in*
add. loc.& nos delibamus alio in *ritu.*

RITVS XXXXI.

ITē, ſi accuſetur aliquis, vel ex officio contra eum procedatur de aliquo crimine: ſtatim, quòd conſtat per vnum teſtem, cōtra eum de viſu,& perſona aliàs de fama publica, detineatur in talibus tamen in quibus ipſa Curia conſueuit ponere ad torturam Reum.

SVMMA RERVM.

1 *Iure Regni plena requiratur, an ſemi-*
plena ſufficiat, ad carcerandum. pro-
batio .
Quid iure communi .
2 *Dictum vnius teſtis,an faciat indicium*
ad torturam .
3 *Ex fama an tale oriatur indicium, &*
nonnulla de ipſa fama traduntur .
4 *Iure .ommuni, & Regni, quibus in ca-*
ſibus quis carceribus carcerari poſſit,
quaque indicia requirantur remiſ-
ſinè .
5 *Pro cauſa ingerente , pœnam pecunia-*
riam non poteſt quis in carcerem co-
nijci .
Quando pœna a principio eſt incerta, ſi
perſonalis ſit , vel pecuniaria , donec
declaretur , iudicatur , ac ſi capitalis
foret .
6 *Captus relaxari fideiuſſoribus quando*
poſſit .

1 HVius Ritus vigore reſtringitur generaliter antecedentis obſeruantia plenam inſinuãs requiri probationem ad carcerandum, dum huius intuitu ſatis apparet vnius teſtis depoſitio, quod ex huiuſmet verbis deducit etiam *Reg. Rouit. ſup. pragm. 1. de Cuſtod. Reor.* ac propterea concludens ſemiplenam requiri probationem; quamuis autem plena etiam requiratur, attenta *conſtit. Regni humanitate, & cap. Regni ab illo incohandum.* Parùm tamèn, necnon præcedentis Ritus paruipenſis decretis, præualuit magis præſentis noſtri Ritus ſanctio, eaque vſu continuo etiam fouetur, *Viu. deciſ.* 121. *num.* 5. *& dec.* 341. *num.* 14. *Foller. verb. notatos capiat de perſona nu.* 1. *& iterum verbo examinatis liberent nu.* 17. *Viſconti ad Franch. dec.* 329. *verſ. item adde*, *Capyc. deciſ.* 30. *Marant. in ſpecul. par.* 6. *memb.* 8. *ſub nu.* 10. *Camp. in cap. vt quæ ab eccellentia num.* 21. *Ricc. dec. Cur. Archiep.* 104. *p.* 2. *Mari ad Gramm. dec.* 40. *num.* 19.

2 Dictum verò vnius teſtis faciat, nè indicium ad torturam diſſentio eſt in ſubſellijs, & affirmatiuè reſoluit *Io: Milleus in prax. crim. cap. incip. Apelles nu.* 27. *pag.* 27. quod non admittunt exiſtente teſte omni exceptione maiori, iuxta *Carau.* hoc *ritu* reſtrictionem, *Campagn. in cap. vulgaris num.* 29. *&* 39. *Iul. Clar. §. fin. q.* 21. *verſ. vnus teſtis*, *Gramm. dec.* 28. *n.* 24. *Carrer. in prax. crim. tract. de indit. & tortur. verſ. quas autem*, *fol.* 41. *Franc. Caſon. tract. de indit. & tortur. cap.* 1. *n.* 3. *Marc. Ant. Blanc. in eod. tract. num.* 311. *Peguer. dec. Catal.* 17. *num.* 1.

Fama verò, malũ quo non aliud velocius vllũ, & tã facti, prauiq; tenax, quàm nuncia veri. Vt eſt apud *Poetã lib.* 4 *Aeneid.* nullum faciat inditium ad torturã,
3 minimùm quippè abeſt à mẽdacio, nec plus (*Thales* aiebat *Philoſoph. lib.* 8. *Apophi.*) quàm oculi diſtent ab auribus, optimè tamen ad inquirendum, *Clar.* inquit *cit. quæſt.* 21. *ſub num.* 1. laudans *Carau.* hoc *in ritu*, *Grãm. conſ. crim.* 57. *num.* 17. & melius *conſ.* 32. *n.* 7. necnon *dec.* 34. *num.* 52. *Fuſc. ſing.* 12. *lit. F. Innoc. Vital. in conſ. vnic. crimin.* 1. *&* 21. *Triuiſ. dec.* 50. *n.* 9. *lib.* 2. *Borrel. conſ.* 45. *Scialoya in prax. fori iudic. cap.* 4. *à n.* 35. nullum enim ex ea exoritur inditium, ſed dumtaxàt aliæ confirmantur probationes, teſte *Gramm. conſ. crim.* 42. *nu.* 15. & nos monet *Tertull. in apologetico aduerſus gentes c.* 8. non eſſe credendũ famæ, cuius diffinitionem tradit *Fab. Quintil. lib.* 5. *inſtit. orator. cap.* 3. *& declamat.* 11. *&* 18. eſſe ſermonem ſine vllo certo auctore diſperſum, cui malignitas dedit initium, & credulitas incrementum ex falſa inimicorum vulgantium fraude, nam ſæpè illa veritatem opprimit, neque certi quicquam affert teſte *Nicet. Choniate in annalibus lib.* 2. *de geſtis Alexij Comneni.* Hinc illam, alijs deſtitutam adminiculis, in cauſa quoq; leuis præiudicij, nec ſemiplenam probationem facere, quicquid dicant *Cephal. conſ.* 108. *num.* 7. *vol.* 1. *Cappell. Tholoſan. q.* 380. *num.* 14. concludunt *Dec. in cap. veniens num.* 23. *de teſtib. Rot. deciſ.* 16 *de prabend. in nouis*, *& Reg. Valenz.* multa perbellè cumulans *conſ.* 90. *per tot.* & præſertim *num.* 186.

Iure autem communi ſi petatur, quan-
4 do vinculis, & carceribus mancipari quis poſſit, quæque indicia requirantur, adeũdus eſt *Clar.* latè extricans *in prax. crim. q.* 5. 6. *&* 28. & latius more ſolito *Farinac. q.* 27. *à n.* 111. *Scialoya cit. c.* 2. Hodiernus autẽ vſus Iudicis arbitrio hęc omnia remittit, latèque extricat *de Angel. ad Foller. add. tit. notatos capiat de perſona à num.* 8. præſertim in delictis occultis *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.* 1. *de prouiſ. fier. ſolit. num.* 19. cuius arbitrium, an ad mortem extendere queat, explicant *Anus meus ad Gram. dec.* 36. *num.* 2. *Nicol. Ant. de Palma in diuerſ. iur. commun. & Regn. Gloſ.* 1. *nu.* 27. memores *Carau in* hoc *ritu nu.* 16. *Giurb. conſ. crimin.* 6. & declarat idem *Auus meus ad Capyc. dec.* 149. *ann. vlt.*

Verùm pro cauſa ingerente pœnam pe-

pecuniariam, nè poſſit quis in carcerem
conijci, ex *Carau.* hoc *in ritu num.* 17.
tuetur *Auus meus ad Capyc. dec. memor.*
30. *num.* 1. quando tamen pęna à prin-
5 cipio incerta redditur, ſi perſonalis ſit,
vel pecuniaria, & ſic arbitraria, donec
declaretur, iudicatur, ac ſi capitalis foret,
Bar. & Bal. in l. fin. ff. & cod. de iniur.
vt propterea in huiuſmodi caſibus non
ſit locus habilitationi, ex *Gramm. conſ.*
55. *num.* 7. & Carau *num.* 15. indicat
idem *Auus meus ad* Capyc. *dec.* 5. *nu.* 2.
verſ. pęna enim, Capibl. *de Baron. p.* 1.
prag. 8. *num.* 267. *Ricc. in prax. Eccleſ.*
dec. 603. *num.* 4. *verſ limita octauo, Ca-
rau.* laudans Scialoya *in prax. torquend.
reos cap.* 5. *num.* 25.

6 Captius verò quando veniat relaxan-
dus fideiuſſoribus, explicant *Menoch. de
arbitrar. indic. caſ.* 302. *Marant. & ad-
dit. in ſpec. p.* 6. *memb.* 8. *pag.* 304. *Capi-
blanc. prag.* 19. *num.* 19. & 21. *memor.
tract. de Baron.* latoque calamo *Epiſc.*
Campanil. *ſup. rit.* Cur. *Archiepiſc.* 6.
num. 11. nec non *Scialoya add. cap.* 5.

RITVS XXXXII.

Alguzerij nihil recipiant à partibus, quando inſtante Curia exequutionem realem, et perſonalem faciunt.

ITem, quòd ſeruientes, vel Notarij Curiæ qui capiunt aliquem de mandato ipſius Curię, vel aliá quamcunq; examinationem, vel exequutionem faciunt, nihil recipiant à captiuo, vel alio, contra quem exequutionem ipſam faciunt, ſub pęna exigenda ab eis per dictam Curiam arbitrio ipſius Curię.

SVMMA RERVM.

1 *Vt nihil recipiant à captiuis ſeruientes, vel actuarij ſtatuit Ritus.*

2 *Eius obſeruantia non ſubſiſtit in cauſis ciuilibus.*

Seruientes valent propria authoritate ſibi ſatisfacere.

Vſus Tribunalium huius Ciuitatis, & *Regni, ac* Curiæ Romanæ *indicatur.*

3 *In cauſis verò criminalibus, ad inſtantiam fiſci, huius ritus ſanctio procedit.*

4 *Expenſas pro captura, vel exequutione quis perſolnat?*

5 *Quis etiam militibus cuſtodientibus aliquem?*

6 *Grauiter multandi aliquid à partibus exigentes, qui à fiſco ſunt ſalariati.*

7 *Carnificis miniſterium, & ſi illicitum, & ominoſum, tamen eſt neceſſarium, et poteſt quis cogi ad illud exercendum, cum ſalario iuſto, in quo attenditur loci conſuetudo.*

Text. in l. diuus, ff. de bon. damn. perperam allegatur, a Baiard. *ad* Clar.

8 *Furtum committit* Carnifex *recipiendo pecuniam à partibus, vt non tollat veſtes à damnatis.*

Et pœna etiam mortis punitur, ac exemplum traditur.

9 *In hac* Ciuitate *fuit laqueo ſuſpenſus Antonius Sabatinus carnifex qui contra præſcriptam formam ſentētiarum, non vnico ictu, ſed pluribus confodiendo vulneribus damnatam, ex dolo, & propoſito trucidauit, à reis quoque pecuniam pro recto munere exercendo extorquens.*

10 Carnifices *ab ictu aberrantes apud Saxones ſaxibus obruebantur.*

Carolus V. prohibuit priuatos in carnifices ſæuire.

1 VT nihil recipiant à captiuo ſeruientes, vel Notarij Curiæ, quos actuarios dicimus, ſtatuit præſens Ritus, cuius obſeruantiam, ſi loquimur in cauſis ciuilibus nō ſubſiſtere
2 exiſtimamus, & procedit doctrina *Io: Fab. in §. quadrupli num.* 9. *verſ. & nota inſtit. de actio.* dicentis in nonnullis locis
ſub-

ſuſtineri abuſum, vt ſeruientes valeant ſibi ſatisfacere, & de pignorationibus, quas faciunt recipere pignora authoritate propria pro ſuis ſalarijs, inſequitur *Iacob. de Beluis in §. illud quoque, auth. de exhib.& introduc. reis*, *Honufr. Cigala in §. tripli n.6. inſt. de act. Muſcat. in prax. S.C. lib. 2. par. 3. Gloſ. ſeruata nu.* 132. & de obſeruantia in Flandria, teſtatur *Iacob. in prax. ciuil. cap.* 258. *nu.* 19. Vnde inoleuit vſus in huius Ciuitatis Tribunalibus, & totius Regni Curijs, amplexatus etiam à Curia Romana, quod quando relaxantur literæ executoriales dicitur executio etiam fiat inducatis tot pro præſentibus literis executorialibus, & pro veſtro iuſto, & competenti ſalario (& loquitur Iudex viatori, ſiuè executori) teſtibus *Quintiliano Mandoſ. in pract. commiſſ. formul. vigeſima, in verbo factas, Borrel. p. 2. ſumm. dec. tit.* 39. *de expenſis num.* 300. *& Aūo meo ad Capyc. dec.* 124. *ſub num.* 1. meliore *Carau. in* hoc *ritu*, & videtur affirmarè *Reg. Tap. lib. 2. iur. Reg. tit. de Alguzer. ſup. hoc ritu pag.* 347.

3 In cauſis criminalibus, ad Inſtantiam fiſci, huius Ritus ſanctionem procedere exiſtimamus, necnon *cap. Regni* 58. id ipſum ſanciens, quibus addimus *text.* peregrinum, & perpetua mente tenendum cùm *Gl.* 1. *Bar.* & alijs *in l. fin. C. de erogat. milit. lib.* 12. mandantem militibus, qui aliquem obſeſſum teneant, nè ſump-

4 tus ab illo conſequantur; itidem nè pro captura cuiuſuis criminoſi, nam illas erogare, quinè erogatas tenetur reſtituere fiſcus, ex *Bal. in cap. 1. ſub num. 3. hic finitur lex*, nam vbicunque publica conſideratur vtilitas fiſcus ſoluit pecuniam, vt *Andr. Iſern.* concludit *in conſt. Regn. Iuſtitiarij non per Kalendas, verſ. non peccat*. Quod ſi petente eodem cuſtodito

5 teneant obſeſſum, tunc ille ſuppeditare debeat ſumptus, concludit *Rebuff. in d. l. fin. n. 2. & Bar. in l. ſanctū, ff. de rer. diu.*

Hinc grauitèr multandi, ſi à partibus

6 aliquid receperint, dum ſalarium habent, *Boſſ.* monet *de offic. pecun. corrupt. n.* 12. *Menoch. de arbitr. caſ.* 342. *à num.* 10.

7. Quinè carnificis miniſterium neceſſarium eſſe in benè inſtituta Republica, non dubitamus, etſi illicitum ſit miniſterium, *l. illicitas, §. illicita, ff. de offic. Præſ.* quamuis etiam non modo Ciuis Romanus eſſe non poſſit, ſed nec in Vrbe quidem domicilium habeat, & moreretur prius acerbiſſima morte millies Gracchus, quàm in eius concione carnifex conſiſteret, quem non ſolùm foro, ſed etiam Cœlo hoc, ac ſpiritu cenſoriæ leges carere voluerunt, teſte *Lipſio comment. lib. 2. Annal. Taciti num.* 62. & adeò neceſſarium; vt quem cogi poſſe pariter non ignoremus, *Paris de Puteo de ſyndic. verbo maniuoldus*, & ante ipſum *Bart. in l. fin. §. Titius num. 3. ff. de pignorat. action. Gaſpar Valaſ. in repet. l. Imperium poſt num.* 17. *ff. de iuriſdict. omnium Iudicum, Foller. in pract. crimin. rub. panis debitis ferientur num.* 19. Salario tamen iuſto mediante, quod ad quinque aureos aſcendere voluit, *Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q.* 99. *ſub n.* 4. ex mente *Diui Adriani in l. diuus ff. de bon. damn.* qui nihilominus de carnifice cogitauit; & perperam allegatur à *Baiard. ad Clar. ibid. num.* 4. *Guazzin. ad defenſ. reor. defenſ.* 38. *cap.* 5. *n.* 38. (loci tamen conſuetudo eſt attendēda.)

Propterea ille furtum quoque perpa-

8 trat, cùm ſub prætextu quod non expoliabit, nec veſtimenta detrahet damnatis, pecuniā ſibi dari exigit, *Paris add. verbo maniuoldus*, atq; adeò pro huiuſmodi crimine capitali ſententiæ ſubijcitur, vt tradit *Berlich concluſ.* 48. *n.* 31. *&* 14. legitur autèm apud *Ammianum Marcel. lib.* 28. *hiſtor.* pro immani ſcelere exiſtimatum fuiſſe, ideòque carnificem viuum exuſtum, quòd Claritæ, cùm Maximini iuſſu Cæſaris duceretur ad mortem, indumento, quo veſtita erat, abrepto, ne velamen quidem ſecreto membrorum ſufficiens retinere permiſiſſet, & rationem obſeruat *Petr. Gregor. ſyntagm. iur. lib.* 32. *par.* 3. *cap.* 28. *n.* 1. & tradit *Bouadil. in polit. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 138. *in fin.*

Apud nos in quæſtionem vocatus

olim magiſter Antonius Sabarinus carnifex huius Ciuitatis Neapolis, quòd non ſolùm ſæpiſſime à damnatis pecuniã accepiſſet pro recta muneris ſui adminiſtratione, ſed (quod immaniſſimum, audituque horrendum, nè tyrannis quidam diriſſimis vſitatum) ab Aduerſario damnati cuiuſdam pretium accepiſſet, nè muneris ſui partes rectè obiret, hoc eſt, vt in ipſum damnatum crudeliùs deſæuiret, nè ſemèl mortem, ſed milliès pati ille cogeretur, aduerſarijque oculos crudeliſſima miſeri hominis laniena, ac longioris exitij ſpectaculo ſatiaret; M.C.V. vti delegatæ ſententia (facta de eare relatione S. E. in Collaterali Conſilio per Conſiliarium Anellum Portium tunc ipſius M. C. Iudicem) ſub die 23. Aprelis 1651. damnatus ipſe, in mercatum, plauſtro duci iuſſus, ibi ſuſpendio vitam finire, cadauer in fruſtra concidi: caput ferrea crate incluſum pro M.C.V. foribus ſuſpendi, penès Battimell. Act. quod decretum, ac duo ſimul reſponſa Conſil. Honufrij de Palma in dictum Antonium edita pro Regio fiſco, cuius tunc temporis erat Aduocatus, reſcribit *Franc. Maria Prat. reſponſ. crim. 45. & 46.* necnon refert *Angel. Scialoya in noua edit. prax. forindicat. cap. 26. ſub num. 20.*

Quòd ſi *lege Saxonica* conſtitutum
10 legimus, vt dilapidarentur carnifices, cuius ictus ferientis fortè aberraſſet, nec ſtatim necem intuliſſet, teſte *Magio 4. miſcell. c. 16.* & ex *Lubeci Hiſtoria* apud *Iuſtinum Globerum* teſtatur *Petr. Greg. p. 3. lib. 31. cap. 38. num. 7. Epiſcop. Riccull. in tract. de perſon. quæ in ſtat. reprob. verſant. lib. 12. cap. 11. n. 5.* (quod indè prohibuit Carolus V. vt eo caſu nullus priuatorum in eos violentas manus inijcerent, *Iodoch. Enchyr. cap. vlt. de carnifice*) quod ſupplicium excogitari eos queat, qui non fortè, ſed dedita opera, ac dolo malo, ictus geminauit, in damnatorum, tùm corporis, tùm animæ, ac ſalutis æternæ perniciem, eos trucidantes, ſanguinarij pretij cupiditate addicti, quos complecti, & Chriſtianæ charitatis viſceribus eorum ſummæ calamitati, & compati, & opem ferre dignum eſſet.

RITVS XXXXIII.

ITem, quòd carcerarius nihil recipiat à carceratis non pernoctantibus, & ſi pernoctauerint: recipiant grana tredecim, quanto tempore ſteterint in carcere, prout cauetur in capitulis Regni.

SVMMA RERVM.

1 *Carceris Præfectus à Reo qui noctu in carcere detentus non ſit nil pretij exigere poteſt.*

2 *Ius Portelli, eſt de genere prohibitorum, ideòq; Baronibus non debetur.*

3 *In Regno Ius carceris à carcerato perſoluendum diuerſimodè eſt introductum.*

4 *Commentarienſis nùm poſſit de iure retinere captum, iam decreto abſolutum pro expenſis antea illi erogatis.*

5 *Ius Portelli à carceratis pro debitis fiſcalibus non debet perſolui, & pro alijs cauſis, quæ recenſentur.*

6 *Carcer ad homines cuſtodiendos, non eos puniendos haberi debet.*

Et qua pæna puniantur cuſtodes, ſi eorũ negligentia captiui è cuſtodia euaſerint.

7 *Carceris pœna vſu frequens eſt in pluribus Italiæ locis.*

Excuſatur carcerum cuſtos detinendo nobilẽ extrà carceres, ſi ille aufugerit.

De pænis effringentis carceres remiſſiuè.

8 *Carcerum cuſtos qua pæna multetur captum relaxans abſque Iudicis licentia, vel debitorem cum conſenſu creditoris.*

Baro

Baro nùm mandare poſſit, nè aliquis abſquè ſua licentia carcere extrahatur.

9 *Carcer ſpecies eſt ſeruitutis, mala manſio, & ab ea inuitus quis liberari poteſt, & continet carceratio actum irretractabilem.*

10 *Relaxatus à carceribus, ſi iureiurando redire ſpoponderit, & deindè nolens regredi ad Eccleſiam confugerit nùm ab ea extrahi poſſit.*

11 *Vinctus à Regia cohorte, & ductus per Eccleſiam, aliumque exemptum locũ, & indè egredi renuens, an poſſit abduci inuitus.*

12 *Immunitatis beneficio nùm gaudere debeat, qui dum vinculis alligatus rapitur ad carceres, perueniens propè fores alicuius Eccleſia, in eam ingreditur, quamuis miniſtri reſtem ipſam, funemque teneant.*

13 *Condemnatus ad triremes, ab illis aufugiens, nùm ſit tutus in ea baſilica, in quam confugit.*

14 *An è carceribus fugiens in Eccleſiam illius exemptione gaudeat.*

NIhil pretij à Reo, qui noctu in
1 carcere detentus non ſit, exigere Præfectum, iubet hìc
Ritus; iuſtiſſimè quidem factum exiſtimo; etenim cum nihil incommodi, nihil damni, tàm breui temporis interuallo inferre potuerit, nihilque etiam eorum, quæ ad vſum deuinctis concedi ſolent, conſumpſerit, nec priuatos, nec publicos ſumptus adauxerit, non eſt cur cuſtodi pretium ſoluere captiuus obligetur? Vtinam, & Ritus, & rei veritas id temporis ſtaret, & quæ à Regni Capitibus præſcribitur cuſtodibus ſumma ea dumtaxàt exigeretur, & noua miſeris vectigalia priuata authoritate ipſi minimè imponerent, cum interim cuſtodiæ eò crudeliores experiantur catenas, quo carius emunt.

Sed nè pluribus vtar, & quod longè abeſt à foro, & miniſtris noſtris, quæ pietas ipſorum eſt, videar huc reuocare, exponã tantũ; ex verbis hujus Ritus, quinę
2 ex hac regula negatiua ſimpliciter repetita in *c.36.* cõprobari ſententiã *R. Rou. in prag.19. num.5. de Baron.* quod ius portelli; ſcilicet illa ſumma, quam exigere prætendunt carcerarij ab ipſis carceratis, ſit de genere prohibitorum, ac proptereà non deberi Baroni, conclusit in *ead. pragm. num.4. & 7.* occurritque dictis hic per *Carau. num.6.* & multoties deciſum atteſtatur *Capibl. de Baron. ead. prag. 19. num.39.* dummodò ille non habeat priuilegium, aut conſuetudinem temporis vetuſtate vallatam.

In Regno autem hoc ius carceris à
3 carcerato perſoluendum diuerſimodè introductum eſt, illud namque perſoluitur à pernoctantibus ad rationem vnius caroleni tantùm pro toto tempore per *Conſt.* exordientem *Caſtellani, & ſeruientes*, aut granorum treſdecim ex huius Ritus obſeruantia, additis tamen duobus denarijs authoritate *prag.33. §. 4. de offic. magiſt. iuſtit.* nulla habita conſideratione *rit.303.* permittentis tarenum exigi, quia id contingere in Ciuitate Amalphię tantum adiungit, quinę vbi generatim exactionem vnius tareni concedebat *cap. 193. ob prædictum rit. 303.* ad Ciuitatem tantum Amalphiæ reſtringentem videtur ſublata antecedens, & præfati capituli generica facultas. Videas *Troyſ. in prag.41. ſecundum eius ordinem de carcerat. Capyc. in inueſtit. feud. rubr. feudor. clauſ. verſ. fortelitijs*, *Capibl. add. loco ſub nu.31.*

Iſtud verò ius portelli iure communi incognitum arbitror, iuxta cuius diſpoſitionem expenſæ carcerum, & huiuſcemodi videntur ſpectare ad dominum, cuius eſt iuriſdictio, *Baer. dec.303. Cappel. Tholoſ. q.41.* Sed verius quod ſala-
4 rium pro cuſtodia ſit ſoluendum à carcerato, nam licet commentarienſis non poſſit de iure, retinere captum iam decreto relaxatum, vel abſolutum, donec ſoluerit ius portelli, aut expenſas pro ipſo erogatas, *Guid. Pap. deciſ.448. Iodoc. c.17. ſuæ prax. Epiſcop. Riec. collect. 191. p.1. Carpan. ad cap. Mediol. 192. lit. D. de Angelis in prato, Cod. de Epiſcop. Audient.*

Digitized by Google

dient. l. Iudices 10. *nu.* 6. (cui conſuetu-
do non aſſentitur, teſte *Clar. q.* 62. *num.*
10. *Manſon. de cauſ. exequut. ampl.* 26.
num. 6. & 8.) poteſt tamen contra ipſum
agere, *Sol. in conſt. antiq. Subaud. tit. de
captur. debit. in Gl.* 3. *par.* caſus autem
in quibus retentio conceditur perbellè,
extricat *Auus meus ad Capyc. deciſ.* 11.
num. 1.
5 Illud autem à carceratis pro debitis
fiſcalibus perſolui, & ipſis carcerarijs,
ſeu Caſtellanis exigere vetitum eſt,
prout non ſemèl deciſum fuiſſe atteſta-
tur citatus *Capibl. eod. prag.* 19. *num.* 41.
nec pro debitis infrà duos anguſtales,
neque pro animalibus interceptis, &
carceratis, idem *Capibl.* admonet, ſic
neque ab indebitè capto, qui relaxari,
abſque impenſa debet, *Boſſ. in tit. de
captiu. nu.* 4. *De Angel. ad Foller. prax.
crim. in fragm. de reorum cuſtodia num.*
162. alios caſus, in quibus illud haud
perſoluitur, enumerat *Bonad. lib.* 3. *cap.*
15. *num.* 64. & 69.
Cęterum inſignis eſt caſus in *Friderici Conſt. Cuſtodes de Cuſtod. captiu.* Iure
enim Romano carcer ad cuſtodiendos
homines, non ad puniendos haberi de-
bet, *l. aut damnũ, §. ſolent, ff. de pœn. l.* 1. *C.
de cuſtod. reor. Farin. de carcer. & car-
cerat. q.* 27. *num.* 95. *Suar. in legib. fori
tit. de fideiuſſ. in cauſ. crim. num.* 6. *Auen-
dan. de exeq. lib.* 2. *cap.* 46. *num.* 14. Impe-
6 rator tamen Fridericus cuſtodes, de
quorum cuſtodia captiui per negligen-
tiam ipſorum euaſerint, per annũ ſqual-
lore carceris macerari decernit, & hoc
ea ratione, vt carcerem degentes ipſi-
met non deſerant, qui in captiuis cuſto-
diendis alijs negligentiam commiſerint,
vel ex regula, quæ dictat, vnumquemq;
puniri in eo, in quo deliquit, prout pul-
cherrimum exemplum in hac ipſa carce-
ris materia tradit *And. de pac. tenend. &
eius violat. cap. & vero verſ. manus ampu-
tetur*. Sciendum eſt tamen de conſue-
7 tudine ſeruari contrarium, vt ſcilicet
pęna carceris ſit vſufrequens in pluri-
bus Italiæ locis, multorum teſtimonio,
quos laudat *Farinacc. de delict. & pœn.
q.* 19. *num.* 31. *Reg. Rouit. add. prag.* 19.
num. 6. *de Baron.* Sed cauendum omni-
nò à *Farinac. d. q.* 27. *num.* 104. dum
*Vulp. reſponſum in d. l. aut damnum, § ſo-
lent*, intelligit tantùm, quoad punitio-
nem infra tempus cognitionis delicti;
ducto forſan ex præcedentibus verbis,
cum Iureconſultus totaliter carcerem
à pęnarum generibus excluſerit, *Prat.
reſponſ. crim.* 37. *num.* 3.
Materiam autem cuſtodis, qua pęna
plectatur, captiuo fugiente, latiſſimè tra-
ctauit doctiſſimus, ex noſtratibus *Ann.
conſ.* 31. *Farinac. add. trac. de carcer. &
carcerat. q.* 31. *Manſonius de Cauſ. exe-
quutiuis ampliat.* 25. *Scialoya in prax.
for. iudicator. cap.* 20. *a num.* 27. quique
excuſetur detinendo nobilem extra car-
cerem, ſi ille aufugerit, obſeruat *Baiard.
ad Clar. q.* 68. *nu.* 26. *Danza ad Gramm.
dec.* 14. *num.* 8. & quod nobili, qui ſe-
mèl aufugit, non ſit amplius præſtanda
fides, monent *Marſil. ſingul.* 74. *Auus
meus ad Gram. dec.* 33. *num.* 16. pęnas
effringentis carceres, enarrant *Pegher.
dec. ſeu cap.* 6. *Caball. reſol. crim.* 8. *Reg.
Sanfelic. dec.* 47. *t.* 1. *Scialoya add. loco
num.* 40. & pro cauſa ciuili explicat *Reg.
Capyc. Latro dec.* 76. *to.* 1. *Ricc.* nonnulla
adnectens, *collect. dec.* 586. *p.* 3. & 221
& valeat hoc fieri citra peccatum, [illegible]
dec. 261. & captum, qui de muro deſilit
cum ſpe euadendi, etſi moriatur, morti-
feram maculam non incurrere ſermoci-
natur *Amesc. de poteſt. in ſe ipſ. lib.* [illegible]
cap. 11. *num.* 5.
Et an ille multetur ſponte reuerſus
negatiuam ſuſtinent. aleam *Ricc. deciſ.*
190. *nu.* 7. inſequitur *Scialoya memor.
loco num.* 37. vel ſi ad ſuperiorem con-
fugiat, *Ann. ſing.* 561. *Guazzin. ad de-
fenſ. reor. defenſ.* 6. *cap.* 1. *nu.* 7 [illegible] *Scia-
loya ibidem num.* 36.
Qua verò pęna multetur carcerum
8 cuſtos relaxans captum, abſque Iudicis
licentia, vel debitorem cum conſen-
ſu creditoris, extricant *Paris de ſyndic.
verb. carcer. & carcerat. Bart.* [illegible] *dec.* 215.
& 217. *Plax. in epitom. delic. cap.* [illegible] & in
praxi obſeruantiam indicat *Auus meus*
ad [illegible]

ad Gramm. dec. 41. *num.* 14. *Reg. Sanfelic. deciſ.* 46. *num.* 4. *lib.* 1. *Ricc. collect.* 830. *Viu. dec.* 202. *&* 262. *Balbus dec.* 33. necnon *Nouar. ſup. pragm.* 31. *num.* 2. *de offic. magiſtr. iuſtit. Gipt. ad Capyc. Latro dec.* 76. *tom.* 1. indubitati enim eſt, haud id licere carcerario abſque magiſtratus in ſcriptis licentia habita, *Auguſt. de Angel. de Malf. verb. quod fama pub. præced. num.* 92. *Carrab. ſing.* 47. *Viu. deciſ.* 202. *Balb. deciſ.* 33. extatque in Regno *prag.* 34. §. 7. *& altera* 33. *num.* 15. *de offic. magiſt. iuſtit.* formam ſubſcriptionis tradentes, etiam accedente conſenſu creditoris, *Capibl. pragm.* 7. *nu.* 24. *de Baron. Scialoya add. loco num.* 29. Vter autem, Iudex, vel poteſtas ſchedulam ſubſcribere habeat, annuit *Pariſ. in verbo licet dicatur n.* 2. in Iudicis partes, poſſitq; nè Baro mandare, nè aliquis abſque eius licentia cuſtodia educatur, reſoluit negatiuè *Capiblanc. prag.* 3. *de Baron. num.* 106. At captiuum ſub verbo cuſtodis diſcedentem aſſerentis licentiam obtinuiſſe à Iudice excuſari, fideiuſſionemque haud frangere iuſta crudelitate motum, obſeruat *Bertaz. conſ. crim.* 80. *vol.* 1. ibidemque additio, necnon *conſ.* 257. *&* 421. *tom.* 2. *Auus meus ad Gramm. dec.* 15. *num.* 1. confert *dec.* apud *Tap.* . . . Quod carcer ſpecies ſeruitutis ſit, *Viu.* monet *dec.* 201. *Mag. dec. Luc.* 90. ac mala manſio dicatur *l. hi qui* 4. *C. de apoſt. Forner. lib.* 2. *ſelect. cap.* 1. *Auus meus ad Capyc. dec.* 154. *n.* 2. *Ricc. collect. dec.* 3404. necnon ſepoltura viuorum *Farinac. in tit. de carcerib. & carcer. num.* 2. & continet carceratio præiudicium irretractabile, ex *Carau. rit.* 166. *n.* 53. tradit *Prat. reſp. crim.* 32. *n.* 18 quidquid in contrarium dicat *Benint. deciſ. Bononienſ.* 81. *col. fin.* quin? & infert grauamen continuum, *Ricc. dec. Cur. Archiep.* 145. *&* 176. *p.* 2. *& collect.* 3474. *p.* 8. *Cyriac. forenſ. contron.* 172. *tom.* 2. à qua
9 mala manſione, tametſi inuitus liberari quis poſſit, indicat *Ameſc. cit. tract. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 12.

Sed an, qui è carceribus per ipſum ruptis profugerit in Eccleſiam, illiu exemptione gaudeat, negatiuè notat ex *Archid. in cap. ſicut antiquitus* 17. *qu.* 4. *& Caſſan. in conſuet. Burgund. in tit. des iuſtices col* 4. *Reg. Tap. lib.* 1. *iur. Regn. rub. de his, qui ad Eccleſ. confug. num.* 44. à quorum aſſertione recedunt alij, quos laudant, & inſequuntur *Clar.* §. *fin. q.* 30. *num.* 18. *Farinac. q.* 28. *à num.* 41. *ſub tit. de immun. eccleſ.* nec non *Decian. lib.* 6. *tract. crim. cap.* 28. *nu.* 28. *Boer. dec.* 215. *num.* 18. *& deciſ.* 349. *num.* 8. hancque opinionem veram omninò eſſe admonet ipſemet *Caſſan.* Is enim in illa *rubr.* 1. §. 5. *ſub num.* 116. Tametſi vſum Curiæ ita eſſe teſtetur, de iure tamen non ſubſiſtere ait, hancque reſolutionem repetitis verbis comprobat; primùm quippè per illa verba, *& non video quomodo ex huiuſmodi effractione, ſeu fractura, quæ tendit ad effectum conſequendi immunitatem priuetur immunitate*; rursùs per illa; *quod non video benè fundatum de iure*, demumque pro alia, *ſed non credo has duas deciſiones eſſe veras, nec illis ſtandum eſſe*.

Illum præterea qui relaxatus à car-
10 ceribus fuerit, quia iureiurando redire ſpoponderit, ſi deindè regredi nolens ad Eccleſiam ſe conferat expelli poſſe, arbitratur idem *Reg. Tap. num.* 46. ſecutus *Couarr. lib.* 2. *variar. cap.* 20. *n.* 13. *& Decianum eod. cap.* 28. *ſub num.* 21. quorum neuter ſibi ſimpliciter aſſentitur; *Deciani* ſiquidem verba diſtinguūt, inter iniuſtè carceribus mancipatum, vel iuſtè, primo quippè caſu incolumem illic eſſe, & regredi non teneri aſſeuerat, alterò verò obligatum eſſe redire, quamuis tutè inhabitet, foueturque doctrina *Io: Andr. ad Speculat. in rub. de iureiuran.* qui ita fatur *Couar.* etiam *in eod. cap.* 20. *verſ.* 18. *ſub num.* 13. loquens de eo, qui carceres confregit, & aufugit in Eccleſiam, dicit omni eum metu, & periculo vacuum viuere: licet in Gallia contrarium obſeruari memoret, ex authoritate *Caſſanei*, quam praxim ex eo etiam improbari ait, quia

cap-

captiuus relaxatus ſub iuramento de redeundo, ſi fugerit ad Eccleſiam, non poteſt indè inuitus extrahi, ſecundùm *Barth. Brixieſ. q. domin. 38. Alberic. in l. fideli, C. de his, qui ad Eccleſ. confug. Henric. in cap. Eccleſiæ in fin. de immun. eccl. Præpoſ. in cap. ius gentium num. 10. diſt. 1. & Aufrer. in add. Cappell. Tholoſ. dec. 422.* Verùm poſtea ſubijcit antedictos Auctores cenſuiſſe abduci illum poſſe, ſi iuſtè fuerat in carceres coniectus, dũ tamen cautum illi ſit, nè corporali plectatur pœna, inſequitur *Suar. de Relig. lib. 3. cap. 11. num. 20.*

11 Vinctum quoque à Regia cohorte, & ductum per Eccleſiam, aliumque exemptum locum, & inde egredi renuentem abduci inuitum poſſe demonſtrat, idem *Reg. Tap. num. 45.* Eo, quod Eccleſia eum non liberum recepit, ſed captum, per *Decian. num. 30.* ob quam rationem aduerſus eundem *Decian. nu. 28.* idem tenendum concludit in eo, qui effugiẽs manus ſatellitum, cum ipum ad patibulum trahebant, ingreſſus eſt Eccleſiam, inſequentibus ſatellitibus. At contrariã ſuſtinent partem in primo caſu, *Bartbol. Soccin. in l. plerique num. 67. ff. de in ius vocand.* adiungens eandem ſequi in eo loco *Io. de Monte*, quam *Marian.* etiam *Soccin.* admittit *in tract. de citat. art. 17. nu. 2. Ioannes de Viſchis in tract. de immun. eccleſ. n. 52. Marcus de Mantua conſ. 60. num. 17. & Nauarr. cap. 25. ſub num. 19.* Poſteriori verò caſu ſimiliter affirmatiuam commendant *Remig. de Gonnij in tract. de immun. Eccleſ. fallent. 30. & Clar. q. 30. n. 21.* ambo addẽtes communibus votis approbari, quinẽ & vſu ipſo comprobari, referunt *Caſſan. add. loco num. 121. & Boer. indic. deciſ. 110. num. 9.*

12 Ex quibus reſpondi in publico lyceo, dum Principis vicem gerebam, perditum quendam debere gaudere beneficio immunitatis, qui dum vinculis obligatus raperetur ad carceres, & perueniſſet prope fores cuiuſdam Eccleſiæ, in eam, è manibus familiæ exiliens, ingreſſus erat, quamuis ijdem miniſtri reſtim ipſam, funemque tenerent; ſi enim, qui illàc pertrãſit, quia ducitur ad carceres, gaudet priuilegio, iuxta nonnullorum DD. placitum, & tamen non in eam intrauit animo confugiendi, multò magis, & iſte, qui in eam conuolauit hac intentione obtinendi libertatem, hanc quæſtionem delibauit *Suarez add. tract. de Relig. lib. 3. cap. 11. ver. vnde à fortiori, & Guttier. pract. qq. lib. 3. q. 6.* licèt ſub obſcurè loquatur, præſertim *nu. 3.* cùm credit euenire poſſe, aliquem vinculis, & cathenis ligatum eſſe, & liberum dici, tuncque immunitate potiri, niſi dicamus eius intentionem eò tendere, vt quamuis ità deuinctus ingrediatur, tamen liber ſit, quia non tantùm perſona fugit è manibus ſatellitum, ſed vincula ipſa, & ſuffragantur apertiora verba *Mary Italiæ in tract. de immunit. cap. 6. §. 2. à num. 70.* in iſta ſpecie conſtituentis caſum, & fortaſſe magis dubium, cũ de eo loquatur vincto, qui ſi non velocitate ad curſum, viribus tamen ad luctandum adeò valet, vt ipſis vim intulerit ſatellitibus, dum omnes ſe inuicem complectentes, alter alterum, & alius alios in Eccleſiam tranſportare, ac deferre conati ſunt; non igitur erat ſolutus, quia ſi vinculis leuatus erat, manibus nihilominùs tenebatur; quem tamẽ inde abduci non poſſe, ediſſerit multis fretus iuribus, eoque fundamento, quod ſatis eſt in loco iàm reperiri ex empto, inſequitur *Caſtro Palao in opere morali tom. 2. de immunit. diſp. vnica punct. 7. num. 11.* & reprobato *Nouar.* aliter ſentiente in *ſumm. bullar. tit. de immunit. eccleſ. num. 14.* iterum confirmat *P. Diana p. 4. reſol. moral. tract. 1. de immunit. eccleſ. q. 106.* & deciſum memorat *Ioan. Paul. Xamar. p. 2, rer. iudicat. deſin. 129.* & tradunt *Thom. del Ben. de immunit. eccleſ. lib. 2. cap. 16. dub. 10. ſect. 7. nu. 2. & dub. 33. à num. 22. Scialoya in nou. ed. prax. foriud. cap. 21. ſub nu. 47.*

Condemnatum verò ad triremes ab
13 illis aufugientem, eſſe tutum in ea baſilica, quam inhabitat, opinantur *Giurb. conſ. crim. 30. num. 21. & P. Dian. in ſuis re-*

reſolut. moral. par. 1, *tract.* 2. *de immun. Eccleſ. ſup. Bull. Gregor. XIV. q.* 40. *Megal. in* 3. *par. lib.* 4. *cap.* 2. *q.* 1. *n.* 33. cæteroſque, & praxim in Regno receptam oſtendit *D. Reg. de Marin. cap.* 177. *lib.* 1. *quotid. reſol.* & laudato eodem *de Marinis* iterum indiſtinctè firmat idem *P. Diana add. tract.* 1. *par.* 4. *reſol.* 47.

RITVS XXXXIV.

ITem ſeruat ipſa Curia, quod quando liberatur aliquis per Curiam aliquo die feriato, ita quod Curia regi illa die non poſſet: tunc ſi ille liberandus debet iterum venire ad Curiam, quia fideiuſſio tali die recipi non poteſt: tenetur iſte modus, videlicet, quòd Regens perſonaliter aſſignat per clamidem liberandum aliquibus, vel alicui pro captiuo, & ille promittit primo die iuridico eum præſentare in Curia ad certam pęnam, arbitrio Regentis, puta, centum vnciarum, & de hac aſſignatione cum iſta pęna ſpecificata, vel maiori, vel minori ſecundum delicti quantitatem, fit publicum inſtrumentum inter Dominum Regentem, tanquam officialem, & perſonam publicam, ſtipulantem nomine, & pro parte dictæ Curiæ, & illum, cui dictus captiuus aſſignatur ex alia; & deindè ille cui aſſignatur captiuus venit primo die iuridico, & obligat ſe voluntariè præſens apud acta ad dictam pęnam præſentare dictum captiuum ipſi Curiæ, ſi, & quoties fuerit per ipſam Curiam requiſitus.

SVMMA RERVM.

1 *Praxis conſignandi carceribus mancipatos per chlamydem, ſeù veſtem, quæ ex hoc ritu inoleuit, traditur.*
Fideiuſſio capi die feriata vtrum poſſit.
2 *Noſtro Ritui, nũ contradicat Ritus* 161.
3 *Ferijs inductis in honorem Dei partium conſenſu non poteſt renunciari.*
Vtiquè verò inductis in honorem hominum.
4 *Promittens aliquem in Iudicio ſiſtere ob criminalem cauſam, an certam pęnam promittere cogatur.*
5 *Diebus Paſchalibus omnia vincula ſunt diſſoluenda, & captiui detinendi haud ſunt.*
6 *Inter cæteras obſeruationes M.C.V. notatu dignas, eſt viſitatio.*
De eius forma remiſſiuè.
7 *Viſitatio hæc carceratorum fuit primo in Regno introducta ab Imperatore Carolo V.*
Etiã erat de iure communi, temporibus Honorij, & Theodoſii, ac Gratiani, & Valentini.

1 MIllies euenit, carceribus mancipatos ſub fideiuſſionibus liberari; quę cum ab Actuarijs capi haud poſſint die feriato, cum actus ſit iuriſdictionis contentioſæ; ad *tex. in l. fin. C. de ferijs*, nè liberatio illorum retardetur, ex hoc *ritu*, cui concinit alter 162. inoleuit praxis, vt illi conſignentur per chlamydem, ſeù veſtem alicui, qui obſtringitur, ſeù obligatur prima die iuridica conſignatum Curiæ præſentare, quem vſum præter *Foller. in prax. crim. in fragm. tit. de fideiuſſ. num.* 271. edocet *Muſcatell. in prax. fideiuſſor. par.* 1. *modo nono, in princip.* quique opinionem *Follerij*, quam inſequitur *Scialoya in prax. torquend. Reos cap.* 5. *n.* 41. contra *Carauĩum.* 4. tamen nouis rationibus robora-

Hh tam

tam tutatur, at illi tandem *Carau.* inhęret, quoad obſeruantiam hodiernam, dum inſtrumentum publicum conſignationis non fieri, ſed ſat eſſe illius conſignationis actum notari, & ab actuarijs cauſæ ſcribi, abſque Iudicis interuentu in ipſo actu conſignationis aduertit *n.*13. & qualiter ad pœnæ exequutionē procedatur contra non obſeruantem inquirunt, vltra *Carau.* idem *Muſcatel. d. modo* 9. *nu.*5. *& modo* 5. *n.*6. *Carrab. de Syndic. p.* 1. *nu.*121. & explicat *Borrell. in ſumm. dec. p.*3. *tit. de fideiuſſ. caut. ſatiſdat. num.*275.

2 Sed noſtro Ritui contradicere videtur *Rit.* 161. permittens die feriata capi fideiuſſionem præſente, vel abſente Regente, cuius verbis ceſſare nunc dubitationem illam, nùm Actuario liceat capere fideiuſſionem nomine Curiæ, & ſic abſque Iudicis præſentia poſt *Foller.* dicit *Carau. in eod. illo ritu* 161. *num.* 1. Verùm rectiùs ſentienti patebit in altero caſu verba facere adductum *rit.* 161. in altero verò præſentem *rit.* 44. *&* 162.

3 Iſti ſiquidem agunt de feriatis diebus inductis ad honorem Dei, cum dicunt quod illa die Curia regi non poteſt, quod tunc accidit, quia eiuſmodi ferijs renunciari haud poteſt, *cap. fin.* vbi omnes notāt de ferijs. *Ritus* verò 161. ſentit de ferijs adinuentis pro neceſſitate hominum, quibus, quia renunciari poteſt, ideò non vtitur verbis antedictis, ſed alijs, nempè, licet illo die Curia non regatur, dummodò poſſet regi, ſi voluiſſet, licet eſſet dies feriata, & nè furti redarguar adduco auctorem huius intellectus, nempè *Muſcatell. memor. modo* 9. *ſub num.* 14. Feriarum materiam ſupra delibatā explicamus *rit.* 92. & ſi fideiuſſio poſſit capi die feriata, & alia latiùs, Deo fauente, dicemus in ipſo *ritu* 162.

Ad tradita per *Carauita* hoc *ritu num.*6. videas *Conſil. Campan. in prax. foriudic. reſol.* 5. pluries ipſius *Carau.* memorem, *Fuſc. in ſingul.* 18. *lit. A.*

De Notario ſtipulante pro alio, ad tradita per eundem *Carau. n.*8. ſermocinantur *Viſconti ad Capyc. deciſ.*73. *Afſl. deciſ.* 135. *& dec.* 393. ibidemque *Vrſill. poſt num.* 6. *Anton. Gabriel. in tit. de verbor. obligat. concluſ.* 1. *à num.*95. *Intrigliol. dec.* 43. *n.* 79. *Arias de Meſa var. reſol. lib.*3. *cap.*50. *Conſil. Staiban.* ad *Conſil. Pauli Staib. Senior.* 8. *num.* 2. *& lib.* 1. *reſolut. forenſ.* 9. *num.*3.

4 Et de promittente aliquem in Iudicio ſiſtere ob criminalem cauſam, nunquid certā pœnam incurſurum promittere cogatur, præter *Carau. num.*9. loquuntur *Muſcatel. in cit. prax. fideiuſſ. modo* 12. *num.* 27. *cum ſeq. Io: Milleus in prax. crim. cap. incip. Andreas Irus Cerdo num.* 16. *& ſeq.* quod ſi pęna non fuerit appoſita, quæ debeatur, tangit *Farinac. in tit. de carcer. & carcerat. q.*34. *nu.*3. ac *Prat.* obſeruat *ad Muſcat. p.* 2. *q.*5. *verſ. quatenus autem*, alias ſubnectens quæſtiones.

Cæterùm aduertimus, ex *Imperiali Conſtit. in l. nemo* 3. *Cod. de Epiſcop. Audient.* In diebus Paſchalibus omnia vin-

5 cula diſſolui, & captiuos prindè in carceribus detinendos haud fore, *Franc. Marc. dec.*459. *Auus meus ad Gramm. dec.* 33. *num.* 10. *Scialoya de foriudic. cap.* 25. *num.* 13. vt præterea nedum in die Paſchali, ſed etiam Natiuitatis Domini Noſtri dierum quindecim inteſtitio huiuſmodi habilitationes, ſeù excarcerationes, cum cautione in Regno noſtro fieri ſolent, ex *pragm.* 37. §. 3. *de offic. magiſt. Iuſtitiar.* in ferijs quoque eſtiuis, exceptis tamen in delictis enumeratis *in Conſtit. Regni Humanitate de his, qui fideiuſſ. dar. poſſ.* ibidemque *Iſern. & Afſl.* necnon à *Foller. in pract. crim. verb. ipſiſque examinatis ſub fideiuſſ. liberent. Farinac. pract. crim. q.*33. *n.*77. *& Parlador. rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. p.*5. §.6. *num.*8.

Eſt etiam inter cęteras M. C. V. ob-

6 ſeruationes notatu dignas viſitatio, vt noſtrates dicunt, quæ fit ſingulis diebus Saturni in cognoſcendis cuſtodijs, recenſendiſque ijs, qui in vinculis detinentur ab vno ex ſpectabilibus Regentibus Regiam Cancellariam, de cuius forma dixere *Surg. de Neap. illuſtr. cap. fin.*

ſin. Reg. Rouit. in pragm. 6. de offic.magiſtri iuſtitiar. Franc. Maria Prato ad Muſcatell. cit. prax. fideiuſſ. modo 9. verſ.eſt quoque conſuetum. Hanc carce-
7 ratorum viſitationem, ante, *Imperatorum Conſtitutionibus* inductam, primus in Regno introduxit *Glorioſiſſimus Carolus V. in pragm.* 11. *de viſit. carcerat. anno Domini* 1540. & reparauit deindè *Petrus Toletanus Regni Vicarius anno* 1554. *in pragm.* 8. *de offic. magiſt. Iuſtit.* Sed non mirum, ſi dixerim talem viſitationem eſſe de iure communi, nam Honorij, & Theodoſij Cæſarum temporibus Iudices, Dominicis diebus productos Reos de cuſtodia carcerali videbant, & interrogabant, nè ipſis humanitas clauſis per corruptos carcerum cuſtodes denegaretur. Victualem ſubſtantiam non habentibus faciebant miniſtrari, libellis duobus, aut tribus diurnis, vel quot exiſtimaſſent commentarienſes decretis: Item, & ſimilia viſitationem concernentia peragebant, de quibus in præfatorum *Imperatorum ſanctione* regiſtrata *in l. Iudices* 10. *Cod. de Epiſcop. Audient.* Cauebatur etiam *Gratiani, Valētini, & Theodoſii reſcripto in l. fin. Cod. de cuſtod. reor.* vt intra trigeſimum diem ſemper commentarienſis ingereret Iudici numerum perſonarum, varietatem delictorum, clauſorum ordines, ætatemque vinctorum, hęc omnia feliciſſimè obſeruauit conſumatiſſimus, ex noſtratibus *Reg. Rouit. in add. prag. 6. de offic. magiſtri iuſtit.* & inquirit poſt *Auend. de exeq. mandat. p.* 2. *cap.* 19. ſolertiſſimus *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.* 10. *de diuerſ. prouiſ. cap. diſpenſant nu.* 10. *pag.* 473. & nonnulla notat peritiſſimus *Reg. Conſtant. in l. vnic. num.* 47. *Cod. de claſſicis.*

RITVS XXXXV.

Faciat Aerarius librum prouentuum.

ITem, quòd Ærarius teneatur facere quaternum prouētuum lucidum, & diſtinctum indebita forma, necnon de omnibus actis, de quibus poſſet commodum prouenire Curiæ prælibate.

SVMMA RERVM.

1 *Inter cæteras communium calamitatum cauſas adſcribenda potiſſimum eſt, negligere rerum publicarum adminiſtrationem.*
2 *Aerarius librum efficere debet, & quæ ille continere habeat.*
Aerarius qui præeſt in Magna Curia, Regius Perceptor nuncupatur.
Aerarius procurator domini dicitur, habetque procurationem omnium eius bonorum.
Rationem reddere tenetur de commiſſis, & omiſſis, vt cæteri adminiſtratores.
3 *Aerarium inuitum eligit Baro.*
Sed an Baro iuriſdictionis criminalis, & adducitur S.C. determinatio:
Et an ſimpliciter Baro eligat, & cogat, vel onus ſit vniuerſitatis habiles eligere.
4 *Qui anno antecedenti fuit Syndicus, num poſſit in Aerarium eligi; vel è contrà.*
5 *Baro ſi eligat vaſſallum ad onus Aerariatus, Patria verò ad onus electatus eundē, cui potius ille deſeruire habeat.*
6 *Idoneus, & habilis eſt in ærarium eligendus, ac attento ſolito.*
Et an ſi eligatur inhabilis propter infirmitatem, excuſandus ſit, & adducitur S.C. deciſio.

6 *Senex an exeuſetur.*

7 *Baro non poteſt illum cogere, vt extra propriā patriā illud exerceat munus.*
Neque generalem ſui ſtatus.
Text.explicatur in l.4. §. ſi bona, ff. de fideicom. libert.

8 *Aerarius conſtitutus in propria patria nonniſi feudales fructus exigere, & cuſtodire tenetur.*

9 *Vtrùm teneatur pro inexactis fructibus, & illos de proprio perſoluere.*

10 *Quando poſſit expleto officio exigere fructus antecedentis anni.*

11 *Conductor, ſi mutauit ſtatum pro tannis maturatis poſt annum ſui officij, vter obnoxius ſit Aerarius, qui locauit, an ſucceſſor.*

12 *Conſentire non dicitur, qui ſine periculo diſſentire nequit.*
Marmur tacitus interrumpit præſcriptionem.

13 *Conſuetudines à Baronibus allegatæ per vſurpationem in dubio quæſitæ creduntur.*
Barones lite pendente ſunt in poſſeſſione manutenendi.

14 *Aerarius capiſacere debitorem, aut in eius bonis exequi, nùm valeat ſine Iudicis mandato.*

15 *Aerarij officium anno durat, cum declarationibus.*

16 *Redditio computorum, quando ab illo fieri debeat.*
Illa, quę comprehendat, cum declarationibus.

17 *Iudex, qui fuit reuiſionis computorum erit etiam exequutionis.*

18 *In loco geſtæ adminiſtrationis rationes reddendæ ſunt.*

19 *Perſonæ priuilegiatæ adminiſtratores trahere non valent, electionis fori priuilegio, extra adminiſtrationis locum.*

20 *Ratiocinijs obnoxius, an impunitate Eccleſiaſtica gaudeat, exequutio capitalis ſententiæ retardatur.*
Donec redditæ fuerint à condemnato adminiſtrationis rationes.

INter cæteras communium calami-
1 tatum cauſas, quibus Regna de-
uaſtari fermè videmus, ea potiſſi-
mum adſcribenda cenſetur, rerum
ſcilicet publicarum adminiſtrationem
negligere; nùm eò peruenimus incu-
riæ, vt Vrbium fortunas, quoniam pu-
blicæ ſunt, nemo ſit, qui, vel augeat, vel
procuret? & Præfecti ſuis potius, quàm
Ciuitatum rebus proſpiciant, pro domo
ſua quiſque curam omnem adhibeat,
pro communi bono laboris quidquam
impēdere moleſtiſſimum cenſeat? Equi-
dem (vbi ita res agantur) quid Regno-
rum ſtatui calamitoſius, quid funeſtius
eſſe poſſit, nec video, nec intelligo; do-
lemus exhauſtum inopinatò ærarium,
at quæ ipſum prius diminuerint, cauſas
examinare debemus; Quòd ſi præter-
mittatur, hinc in Vrbes penuria, Ciuium
fames, annonæ caritas oritur. Si œco-
nomiam negligat Princeps ſtatim do-
mus euertitur, cui ſi attendat, procul ab
eo, & inopia, & egeſtas. Quamobrem
ſi Vrbes ſeruare, & ſumma omnium re-
rum abundantia auctas quiſquam deſi-
derat, ęrarium publicum, & communes
fortunas ſolertiſſimè curet, his enim,
& exterorum inuaſionibus, & ciuilibus
damnis prouidebitur.

Verùm, vt ſolertiam in ſuo munere
2 exercendo Ærarius oſtendat, & qui ſit
prouentuum cumulus, vt facilius augea-
tur induſtria, ſi liceat, vel diminutus in-
curia, inſtauretur, librum, ſeù quinter-
num vulgò dictum, prouentibus diſtin-
ctè notatum, ac etiam omnibus actis,
ex quibus commodum conſequi poſſit
Curia, efficiat ſibi quiſque, id ſuadet
Ritus. At primam illius partem in viri-
di eſſe obſeruantia in M. C. V. cui
præeſt Regius Præceptor, Ærarius à Ri-
tu nuncupatus, indicat noſter *Caranita*.
Alteram verò partem librum actorum
concernentē, ab aula receſſiſſe, ſubdit, dū
quæ ad materiam librorum ſpectant
Actuarijs Curiæ committuntur, iuxta
per ipſum exarata *in rit.* 24. Sed hoc
ſecundum etiam ſeruatur, ſeruarique de-
bet, non enim hunc Ritum intelligen-

dum

Digitized by Google

dum puto, de actis, quæ fiunt per Curias circa cauſas litigantium, iuxta intellectum *Carauitæ*, ſed de actis, ſeù actibus, de quibus poſſet Curiæ commodum peruenire, vel ij conſiſtant in adnotatione prouentuum, vt in primo capite, vel in deſcriptione aliorum introituum, ac fructuum, aliorumque Iurium, & bonorum feudalium, nam de his omnibus obſtringitur lucidum, ac diſtinctum librum facere, idque eo argumento probatur, nam ærarius procurator domini nuncupatur, habetque procurationem omnium eius bonorum, *Frecc. de ſubfeud. in 37. aut. Baron. in princ.* necnon affirmat *Capiblanc, de Baron. pragm. 16. num.* 89. qui quidem procurator omnia agere obſtringitur quę in re ſua faceret, *Rot. Genuenſ. dec.* 160. *num.* 5. & nè dum tenetur pro ijs, quæ geſſit, ſed etiam pro ijs, quæ gerenda ſuſcepit, & tàm pro exacta, quàm pro non exacta pecunia, omnem dolum, omnemque culpam auertere debet, *l. procuratorem non tantum, & l. à procuratore, l. in re mandata, C. mandati*, quibus in locis de negligentia, & omiſſione procuratorem teneri deducitur, & *Capiblanc. memor. pragm. 16. nu. 99.* magiſtraliter docuit ærarium teneri rationem reddere de commiſſis, & omiſſis, vt cæteri adminiſtratores *Conſil. Marcell. Marcian. conſ. 46. num. 4. lib.* 1. ſubnectens illum non habere liberum arbitrium diſtrahendi; nec liberam bonorum adminiſtrationē; & facere teneri codices lucidos, & claros, vt anno completo poſſint ſignificari, vt infrà demonſtrabimus.

Multis autem modis ærarium in iure nuncupatum habemus, de quibus *Montan. in prag. 5. num. 2. & 3. de adminiſtr. vniuerſ. Scaglion. rit. 9. Luc. de Penna in rub. C. de quæſtor. Affl. in conſtit. iuſtitiarius ſub num. 6. Caſſan. in Catal. Glor. Mundi p. 6. conſider.* 18. 19. & 20. in omnibus tamen Regni locis, potiſſimùm Baronalibus, Ærarius appellatur.

Ad iſtud Ærariatus officium exercē-
3 dum quibit Baro eligere, & renuentem cogere alterum ex vaſſallis, quem maiueret, licet abnuat, *Vrſill. ad Afflict. dec.* 388. verior probat ſententia, authoritate S.C. roborata, de qua memor eſt *Frecc. adduc. 37. author.* quamque præter DD. hoc *in ritu* citatos à *Carau. num. 6.* inſectantur *Præſ. de Franch. dec. 128. num.* 1. ibidemque *Viſconti*, necnon *Amendola ad eundem de Franchis dec. 76. num.* 19. ambo *Carau.* laudantes, & indubitanter firmat, *eod. Carauit.* diſpuncto *Auus meus ad Capyc. dec.* 118. *num. 2. Capibl. in mox adduct. prag.* 16. *num.* 16. *Conſil. Marcian. indic. conſil.* 36. *num.* 43. *Nouar. tom. 2. de grauam. vaſſall. grau.* 19. *num.* 1, *Franc. Seuerin. penes eundem Nouar. grauam.* 130. *nu.* 14. *Carau. & Auum meum* mòx indicatis locis citans. An autem illum ſimpliciter Baro eligat, & cogat, an verò vniuerſitatis onus ſit obnoxiæ habiles eligere, vt onera æqualiter diſtribuantur, & in gratiam Baronis, quod ipſi hoc iure liceat, decreuit *D. Petrus de Vera Præſidens* S.C. in cauſa Ill. Principis Venuſini cum Laurentio de Roſa Terræ Calitri ſub die 21. menſis Auguſti 1601. in Banca de Ferrarijs, teſtatur *Dec. Fauilla in add. manuſcript. ad Præſid. de Franch. dec.* 128. tradens, ſic alias inſimul cum *Præſ. de Franch.* fuiſſe iudicatum, ſed ipſe *Fauilla* contrarium, ſemper ſeruari vidiſſe, concludit ex *Frecc. author.* 3. tametſi ſubnectat in cauſa Vniuerſitatis Aietæ, cum eius Barone, determinatum iuxta D. Petri opinionem, ea ratione, nè Vniuerſitas de mala teneatur electione, quæ apud ip. ſum tanti non eſt, vt ab eius recedat placito, ſufficere enim inquit Vniuerſitatem in nullo verſari dolo, & eligi habiles, qui communiter idonei æſtimati ſint, quorum qualitatis ſcientia in Barone quoque præſumitur, pro cuius artili veritate, ſi Vniuerſitas de culpis, & defectibus ęrarij nominati, teneatur lectorem relego ad *Gizzarel. dec.* 31. *D. Reg. de Marinis lib. 1. quotid. reſol. cap.* 342. *Capibl. pragm. 16. de Baron. num.* 97. *to.* 1. & in ſimili articulo cōtendunt *Giub. conſ. crimin.* 38. *Maur. Iunior alleg.* 93.

Ca-

6 *Senex an excuſetur.*
7 *Baro non poteſt illum cogere, vt extra propriã patriã illud exerceat munus. Neque generalem ſui ſtatus.*
Text. explicatur in l. 4. §. ſi bona, ff. de fideicom. libert.
8 *Aerarius conſtitutus in propria patria nonniſi feudales fructus exigere, & cuſtodire tenetur.*
9 *Vtrùm teneatur pro inexactis fructibus, & illos de proprio perſoluere.*
10 *Quando poſſit expleto officio exigere fructus antecedentis anni.*
11 *Conductor, ſi mutauit ſtatum pro tannis maturatis poſt annum ſui officij, vter obnoxius ſit Aerarius, qui locauit, an ſucceſſor.*
12 *Conſentire non dicitur, qui ſine periculo diſſentire nequit.*
Marmur tacitus interrumpit præſcriptionem.
13 *Conſuetudines à Baronibus allegatæ per vſurpationem in dubio quæſitæ creduntur.*
Barones lite pendente ſunt in poſſeſſione manutenendi.
14 *Aerarius capiſacere debitorem, aut in eius bonis exequi, nùm valeat ſine Iudicis mandato.*
15 *Aerarij officium anno durat, cum declarationibus.*
16 *Redditio computorum, quando ab illo fieri debeat.*
Illa, quæ comprehendat, cum declarationibus.
17 *Iudex, qui fuit reuiſionis computorum erit etiam exequutionis.*
18 *In loco geſtæ adminiſtrationis rationes reddendæ ſunt.*
19 *Perſonæ priuilegiatæ adminiſtratores trahere non valent, electionis fori priuilegio, extra adminiſtrationis locum.*
20 *Ratiocinijs obnoxius, an immunitate Eccleſiaſtica gaudeat, exequutio capitalis ſententiæ retardatur.*
Donec reddita fuerint à condemnato adminiſtrationis rationes.

1 INter cæteras communium calamitatum cauſas, quibus Regna deuaſtari fermè videmus, ea potiſſimum adſcribenda cenſetur, rerum ſcilicet publicarum adminiſtrationem negligere; nùm eò peruenimus incuriæ, vt Vrbium fortunas, quoniam publicæ ſunt, nemo ſit, qui, vel augeat, vel procuret? & Præfecti ſuis potius, quàm Ciuitatum rebus proſpiciant, pro domo ſua quiſque curam omnem adhibeat, pro communi bono laboris quidquam impẽdere moleſtiſſimum cenſeat? Equidem (vbi ita res agantur) quid Regnorum ſtatui calamitoſius, quid funeſtius eſſe poſſit, nec video, nec intelligo; dolemus exhauſtum inopinatò ærarium, at quæ ipſum prius diminuerint, cauſas examinare debemus; Quòd ſi prætermittatur, hinc in Vrbes penuria, Ciuium fames, annonæ caritas oritur. Si œconomiam negligat Princeps ſtatim domus euertitur, cui ſi attendat, procul ab eo, & inopia, & egeſtas. Quamobrem ſi Vrbes ſeruare, & ſumma omnium rerum abundantia auctas quiſquam deſiderat, ærarium publicum, & communes fortunas ſolertiſſimè curet, his enim, & exterorum inuaſionibus, & ciuilibus damnis prouidebitur.

2 Verùm, vt ſolertiam in ſuo munere exercendo Ærarius oſtendat, & qui ſit prouentuum cumulus, vt facilius augeatur induſtria, ſi liceat, vel diminutus incuria, inſtauretur, librum, ſeù quinternum vulgò dictum, prouentibus diſtinctè notatum, ac etiam omnibus actis, ex quibus commodum conſequi poſſit Curia, efficiat ſibi quiſque, id ſuadet Ritus. At primam illius partem in viridi eſſe obſeruantia in M. C. V. cui præeſt Regius Præceptor, Ærarius à Ritu nuncupatus, indicat noſter *Carauita.* Alteram verò partem librum actorum concernentẽ, ab aula receſſiſſe, ſubdit, dũ quæ ad materiam librorum ſpectant Actuarijs Curiæ committuntur, iuxta per ipſum exarata *in rit.* 24. Sed hoc ſecundum etiam ſeruatur, ſeruarique debet, non enim hunc Ritum intelligendum

dum puto, de actis, quæ fiunt per Curias circa cauſas litigantium, iuxta intellectum *Carauitæ*, ſed de actis, ſeu actibus, de quibus poſſet Curiæ commodum peruenire, vel ij conſiſtant in adnotatione prouentuum, vt in primo capite, vel in deſcriptione aliorum introituum, ac fructuum, aliorumque Iurium, & bonorum feudalium, nam de his omnibus obſtringitur lucidum, ac diſtinctum librum facere, idque eo argumento probatur, nam ærarius procurator domini nuncupatur, habetque procurationem omnium eius bonorum, *Frecc. de ſubfeud. in 37. aut. Baron. in princ.* necnon affirmat *Capiblanc. de Baron. pragm. 16. num. 89.* qui quidem procurator omnia agere obſtringitur quę in re ſua faceret, *Rot. Genuenſ. dec. 160. num. 5.* & nè dum tenetur pro ijs, quæ geſſit, ſed etiam pro ijs, quæ gerenda ſuſcepit, & tàm pro exacta, quàm pro non exacta pecunia, omnem dolum, omnemque culpam auertere debet, *l. procuratorem non tantum, & l. à procuratore, l. in re mandata, C. mandati*, quibus in locis de negligentia, & omiſſione procuratorem teneri deducitur, & *Capiblanc. memor. pragm. 16. nu. 99.* magiſtraliter docuit ærarium teneri rationem reddere de commiſſis, & omiſſis, vt cæteri adminiſtratores *Conſil. Marcell. Marcian. conſ. 46. num. 4. lib. 1.* ſubnectens illum non habere liberum arbitrium diſtrahendi; nec liberam bonorum adminiſtrationē; & facere teneri codices lucidos, & claros, vt anno completo poſſint ſignificari, vt infrà demonſtrabimus.

Multis autem modis ærarium in iure nuncupatum habemus, de quibus *Montan. in prag. 5. num. 2. & 3. de adminiſtr. vniuerſ. Scaglion. rit. 9. Luc. de Penna in rub. C. de queſtor. Affl. in conſtit. iuſtitiarius ſub num. 6. Caſſan. in Catal. Glor. Mundi p. 6. conſider. 18. 19. & 20.* in omnibus tamen Regni locis, potiſſimùm Baronalibus, Ærarius appellatur.

3 Ad iſtud Ærariatus officium exercēdum quibit Baro eligere, & renuentem cogere alterum ex vaſſallis, quem maluerit, licet abnuat, *Vrſill. ad Afflict. dec. 388.* verior probat ſententia, authoritate S.C. roborata, de qua memor eſt *Frecc. adduc. 37. author.* quamque præter DD. hoc *in ritu* citatos à *Carau. num. 6.* inſectantur *Præſ. de Franch. dec. 128. num. 1.* ibidemque *Viſconti*, necnon *Amendola ad eundem de Franchis dec. 76. num. 19.* ambo *Carau.* laudantes, & indubitanter firmat, *eod. Carauit.* diſpuncto *Auus meus ad Capyc. dec. 118. num. 2. Capibl. in mox adduct. prag. 16. num. 16. Conſil. Marcian. indic. conſil. 36. num. 43. Nouar. tom. 2. de grauam. vaſſall. grau. 19. num. 1, Franc. Seuerin. penes eundem Nouar. grauam. 130. nu. 14. Carau. & Auum meum* mox indicatis locis citans. An autem illum ſimpliciter Baro eligat, & cogat, an verò vniuerſitatis onus ſit obnoxiæ habiles eligere, vt onera æqualiter diſtribuantur, & in gratiam Baronis, quod ipſi hoc iure liceat, decreuit *D. Petrus de Vera Præſidens* S.C. in cauſa Ill. Principis Venuſini cum Laurentio de Roſa Terræ Calitri ſub die 21. menſis Auguſti 1601. in Banca de Ferrarijs, teſtatur *Dec. Fanilla in add. manuſcript. ad Præſid. de Franch. dec. 128.* tradens, ſic alias inſimul cum *Præſ. de Franch.* fuiſſe iudicatum, ſed ipſe *Fanilla* contrarium, ſemper ſeruari vidiſſe, concludit ex *Frecc. author. 3.* tametſi ſubnectat in cauſa Vniuerſitatis Aietæ, cum eius Barone, determinatum iuxta D. Petri opinionem, ea ratione, nè Vniuerſitas de mala teneatur electione, quæ apud ipſum tanti non eſt, vt ab eius recedat placito, ſufficere enim inquit Vniuerſitatem in nullo verſari dolo, & eligi habiles, qui communiter idonei æſtimati ſint, quorum qualitatis ſcientia in Barone quoque præſumitur, pro cuius articuli veritate, ſi Vniuerſitas de culpis, & defectibus ærarij nominati, teneatur lectorem relego ad *Gizzarel. dec. 31. D. Reg. de Marinis lib. 1. quotid. reſol. cap. 342. Capibl. pragm. 16. de Baron. num. 97. 10. 1.* & in ſimili articulo cōtendunt *Giub. conſ. crimin. 38. Maur. Iunior alleg. 93.* Ca-

*Camill. de Medices cõſ.31. n.27.Reuert. et ibi D.R. de Marin.dec.325. n.1.*noſq; alibi; Verùm quoad excitatæ quæſtionis veritatem præualet locorum conſuetudo, quæ in his potiſſimùm Principem obtinet locum,teſte *Capyc.add. deciſ.118.num.9.*

Hoc tamen priuilegium Ærarium eligendi minimè vſus impertiuit Baroni criminalem dumtaxàt habenti iuriſdictionem, cui haud licet cogere indiſtinctè ciues ad ſeruitia,& munera perſonalia, prout legi decretum S. C. in anno 1579. pro Vniuerſitate, & Ciuibus Terræ Boſci, contra Illuſtrem Comitem Pollicaſtri, habentem iuriſdictionem criminalem tantum in Terra prædicta, quod teneantur ad ſeruitia perſonalia concernentia iuriſdictionem criminalem tantùm,ſalario mediante,referente *Reg.Conſ.D.Auguſtino Carauita*, in Banca tunc de Cantone, nunc de Vennitto.

4 Eum etiam, qui anno antecedenti fuit Syndicus, eligere quibit, *De Franchis dec.210.in fin.*quique anno ſequenti ab officio vniuerſali minimè excuſatur, poteritq; ad Syndicatus munus eligi, *Capibl. add. tract. to. 1. pragm. 10. num.* 120. id reſtringens, quando Ærariatus electio ab ipſamet fieret Vniuerſitate *tom.2.ſuper ead.pragm. 10.cap. 72. num.* 22. Quod ſi Baro eligat vaſ-

5 ſallum ad tale ſubeundum onus, patria verò ad munus electatus, cui potius ille deſeruire habeat, extricat *Reg.Rou.* qui pro vniuerſitate palmam contra Baronem reportauit *conſ.73. vol. 1.* cuius meminit *Franc.Mar. Prato ad Paſchal. de patr. poteſt. par.4. cap. 10. verſ.fuit quoque aliàs diſcuſſum.*

6 Idoneus, & habilis quoque eſt eligendus,teſte eodem *Capiblanc.* ac deciſum atteſtante *num.* 72. attento nempè ſolito, ſi ex nobilibus,vel etiam ex alijs, et ſi ex ſcientibus ſcribere,vel alijs,quod ſi inhabilis eſſet propter infirmitatem, vidi decretum latum per S. C. referente *Iulio Palermo* die 27. menſis Auguſti 1606. ſub his verbis: *Viſis actis,ac fide medicorum, necnon alijs ſcripturis præſentatis ab vtraque parte, viſaque perſona Polidorij Piconi à Mag. cauſæ Commiſſario, necnon ab alijs medicis circa concernentia cæcitatem, habitaque ipſius relatione oretenus, fuit prouiſum, quod ſtante inhabilitate prædicti Polidorij, ex quo quaſi cæcus, ſpectabilis Comes Montis Militum, & vtilis dominus Caſalis Malicalziatorum procedat ad electionem alterius vaſſalli pro exercendo officium ærariatus, prædictus verò Polidorius excuſetur à munere prædicto, penès Actuarium de Mõdellis,nunc Lelium Clauelli.*

7 Seneċtutem verò concurrente bona electi valetudine illum haud excuſare, conſuluit *Dom.Conſ.Rocc. to.2.reſp.*82. Hinc ſenex robuſtus torqueri poteſt, *Iul. Clar.q.64. verſ.non etiam, Gramm. dec.34.num.5.Tartagl.in pract crimin. cap.12.num.1. Reg.Sanfelic.dec.*355.id, quod arbitrio Iudicis remittitur, *Scialoya in prax.torquend.Reos cap.13. num.20.* Verum Ærarius ſciens electionem ſi taceat, & immunitatem habeat, ſibi præiudicat *Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. clau.4. Gloſ.10. par.1.nu.130. Io:Paul. Xamarr.par.2.rer.iudic.defin.54.*

Eligere autem, & compellere vaſſallum ad illud exercẽdum extra propriam illius patriam, nullatenus poteſt ex altero decreto lato in eodem proc eſſu ſub die 3 Iulij 1617.ſub his verbis: *Prouiſum eſt, quod infrà quatuor dies partes deducant eorum incumbentia, & interim citra præiudicium iurium ambarum partium Fabritius Piconus cogatur exercere munus ærariatus pro feudo Malicalziatorum, præuio ſalario liquidando per idem S.C.ſalua prouiſione facienda,ſi tenetur ſeruire etiam pro feudo Serrarum explicanda partibus plenius auditis.* Rem itaque pro abſoluto habuit S. C. illum non teneri vltra propriam patriã,quamuis ſubſequenti decreto lato die 8. eiuſdem menſis prouiſum fuerit, *explicando prouiſionem reſeruatam, ſub prædicta die 3.Iulij, Fabritium præfatum cogi ad exercendum etiam officium Aerariatus pro Terra Serræ, & ſalario pro nunc liqui-*

liquidatum in ducatis triginta. Id tamen contigit, non quia crediderint circumſpecti tanti Senatus Patres poſſe conſtringi illud obire munus extra propriam patriam, ſed quia procurator vtilis domini poſt primum iam dictum decretum deduxit, fol. 53. Caſale Malicalziatorum ex vetuſta conſuetudine, atq; priuilegijs vnitum eſſe cum dicta Terra, & Baronia Serrarum, illiuſq; Caſale, vt propterea ex eo cōſtet ratione Ærariatus in propria patria geſti, cōpelli extra patriam nequeat, idque pluries deciſum etiam fuiſſe in alijs caſibus teſtatur *Capiblanc.* illos prætereà reſcribens à *num. 70. cum ſeq.* nè ſcilicet teneatur fructus extra patrium ſolum exigere, eorumquè bonorum illic exiſtentium curam gerere, *arg. notatorum* per *And. Iſern. in cap. 1. §. nec alio col. 4. rub. quæ ſit prim. cauſ. beneſic. amitt.* & apertis verbis *Thor. par. 1. compend. deciſ. verbo Aerarij an curam*: Id tamen *D Conſil. Staib. lib. 1. forenſ. reſol. 27.* authoritate fretus eiuſdem *Capiblanc. num. 69. in fin. in paru.* necnon *Anne ſing. 560. in verſ. Sed vide*, reſtringit quando Ærarius partim extra feudum operaretur.

Ex quibus multotiès interrogatus in currenti caſu, dixi non poſſe multorum locorum dominum in vno illorum eligere Ærarium generalem totius ſtatus, & ipſum recuſantem cogere ad exercendum, quamuis ad exigendum introitus aliorum locorum ab illorum tantùm Ærarijs; maximè quod reuera, & ab Ærarijs, & ab ipſiſmet debitoribus exigendi poteſtatem tribuebat dominus, ſiuè eius Locumtenens generalis, quem propterea ſignificare ſolet debitorem pro ſummis ab ipſis terrarum Ærarijs nō exactis, aut exactis, & eiſdem Ærarijs decoctis, ſicq; vult habere plures obligatos, nempè debitores ipſos, item Ærarios locorum, tandemque generalem ipſum. Neque foueri poterat *text. in l. 4. §. ſi bona, ff. de fideicommiſſ. libert.* Vbi Præfectus Ærarij legitur fuiſſe, atque ideò videatur alius præponi poſſe Ærarijs. Quippè, quod in Principe ſupremo loquitur, itemquè tunc temporis ſubſiſtebat, vt hoc in *Ritu*, inquit *Carau. num. 4.* Ac tertiò, & fortaſſe verius dicemus, illo *textu* non probari renuentem cogendum, vt propterea non negemus, quemlibet Baronem poſſe illud munus concedere volenti ſuſcipere, neutiquàm verò recuſanti, eumque aſtringere, potiſſimùm, quod neq; probatur iure communi poſſe ad Ærariatum compellere aliquem, vt multi etiam ex noſtratibus crediderint prorsùs nequire, & qui aſſentiuntur, ac deciſum memorant vſu citiùs, quam generali, aut municipali lege ſuffulciuntur.

Verū, vt illuc redeat, vnde digreſſa eſt oratio, dicimus, nec fructus in territorio 8 exactos teneri Ærariū per ſe ipſum aliò deferre, cùm mittere dūtaxàt obnoxius ſit, & Baronis expenſis, atque periculo, vt ijdem *Capiblanc. & Thor.* inquiunt, ac decimum adiungunt, quin? neque omnium fructuum intra territoriū exactionem, & curam habere debet, ſed feudalium tantùm, tametſi ex induſtria Baronis collectorum ex feudo, vt deciſum fuiſſe contra Ciuitatem Laquedoniæ, teſtatur *de Franch. dec. 128.* inſequiturque *Auus meus ad Capyc. deciſ. 118. annot. 2.* & iterum ad *Gramm. deciſ. 67. num. 10.* necnon declarant *Capibl. add. tom. 2. cap. 90. & Conſil. Staib. lib. 1. reſol. forenſ. cap. 22. num. 24. Carau.* allegans.

Ex qua *de Franchis deciſ.* duo potiſſimùm colligimus, primum non cogi ærarium curam habere territorij, aut vineæ feudalis, ſcilicet illud colere, ſed ex eo prouenientes fructus tantùm percipere, & cuſtodire. Alterum cogi vaſſallos colere territoria multò minùs poſſe, quod ſimpliciter verum dicimus in rebus non feudalibus, in feudalibus verò poſſe, vbi ſalarium ſolui conſuetum inter Ciues, præſtatur, ipſe *Præſ. de Franch.* addit. *dec. 526. n. 2. Auus meus ad Gram. cit. dec. 67. n. 1. Nouar. de grau. lib. 3. grau. 71. & dec. 188. n. 2. Reg. Rou. in pragm. 1. & 2 num. 6. & 7. de ſalar. cor. qui mitt. pro negot. Gizzarel. dec. 21.*

Iurè-

la:èq; *Reg. de Marin. lib. 2, quotid. reſol. cap.* 37. quauis conſuetudine haud ſalarium ſoluendi non obſtante, iuxta S.C. placitum in cauſa Vniuerſitatis Petræ Paganæ, contra Michaelem Ieſualdum de quo teſtari *Piſanell. ad Capyc. deciſ.* 118. inquit *Decius Fauilla in add. ad Franch.* manu exaratis, quas ſeruo, *deciſ.* 128. quiq; *Fauilla* relegat lectorem ad per *Frecc. tradita aut.* 15. *pag.* 348.

9 An verò teneatur introitus inexactos perſoluere nulla videtur de iure cadere dubitatio, vt propterea milliès admirati ſimus, paſſim obſeruari, videntes ob ærariatus officium penitus eradicatas domos, & familias. Quippè quod feudales redditus, aut ſunt ordinarij, & inuariabiles, puta cenſus in pecunia, alijſque rebus conſiſtentes, & nullum poteſt in ærario conſiderari delictum, ſiuè culpa, niſi cum ille, à ſoluendo non exigit, etenim, cum ſoluendo non eſt, certè quæuis culpa abeſt, vt propterea exemptus omninò ſit ab illis perſoluendis, prout in caſibus fortioribus mòx dicemus, & in Sindicis, atque alijs verba faciens concludit *Montanar ſuper prag.* 4. §. 10. *num.* 1. *de adminiſtr. vniuerſ.* quod ex illius quoque *text.* verbis apertè conſtat, Aut verò ſunt variabiles, tùm reſpectu quantitatum, tùm reſpectu perſonarum, & ſatis erit eidem ærario, vt non teneatur de proprio, ſi conſueto more hactenùs obſeruato in locandis Baronalibus rebus vſus ſit, nec alium aptiorem, ac idoniorem inuenerit conductorem, vt firmat *Eſcobar. in trac. de ratiocin. adminiſtr. cap.* 16, *num.* 22. & antea *Iodoc. Damaud. in tract. de ſubhaſtat. cap.* 4. *num.* 3. quin? & ſi antea erat idoneus debitor, & deincèps euaſit ad ſoluendum inhabilis, & cenſus idcircò facti ſunt inexigibiles ſine culpa ærarij, Baronis damno cedere, deciſum fuiſſe in gratiam Vniuerſitatis Theani contra Principem, recolit poſt *Capibl. & Nouar. de grauam. Vaſſall. to.* 1. *grau.* 169. *in princ. Thor. in ſupplem. dec. verbo Aerarius an teneatur*, & fauet *Lanarij conſ.* 99. neque pugnat concluſio *DD. in l. miſſi opinatores, Cod. de exact. trib. lib.* 10. ac præſertim *Rebuffi* in poſtremis verbis, illa nempè: *Item nota, quod ille qui tenetur aliquid exigere ad certum tempus, ſi non faciat tenetur ſoluere de ſuo, & ſic facit, contra Sindicos Communitatum, & ſimiles,)* Etenim ſi generatìm ſubſiſteret eius dictum contradiceret aperto *textui in l. ſuſceptores la* 2. *C. de ſuſcept. Prepoſ. & Archar. lib.* 10. ex cuius verbis omnes colligunt, necnon idē *Rebuff. & Aud. de Barulo, ac Bar.* quod noui exactores debent non modo exigere illius anni debita, ſed alia præteritorum annorum, nimirùm ſi ex eo propterea notant, fieri debere ſolutionē ei, qui munere fūgitur tēpore ſolutionis, non qui fuit officialis tempore, quo ceſſit dies, & ſolutio fieri debebat, & tamen reuera non contradicit. Propterca quod adductum *textum in l. ſuſceptores*, dumtaxat procedere affirmat ipſemet *Rebuff. ſuper ead. l. miſſi opinatores ſub nu.* 6. cùm non ſunt perſoluta debita propter paupertatem debitorū, quæ remanere debeāt ſequēti exactori, *tex.* verò *in d. l. miſſi opinatores*, cū negligentia exactoris minimè fuerunt perſoluta, quo caſu onus illius erit ſoluere, & exigere, quod repetit in initio eiuſdem *l. ſuſceptores*, inquiens, antiquo exactori ſoluendum eſſe, quod ille propria pecunia ſoluerat, quia non exigit vniuerſum debitum, & conſecutiuè probat, non niſi, cùm negligentia interfuit, teneri, alioquin ſi propter inopiam remaneant ſucceſſori, vt exigat, ſi quandoque poterit, & ſic deinceps: cum

10 verò perſoluit de ſua ſubſtantia, non tantùm vt illic *Rebuff.* ait, exigere poſt annum valet, ſed eodem modo poſt annum quibit, quo, & antecedenti pro fiſco potuiſſet, vt in poſtremis verbis *d. l. miſſi opinatores*, affirmat *Io: de Platea*, nempè ſummariè, & exequutiuè, ſi debitum eſt liquidum, vt idem *Io: de Platea* antea dixerat *ſub not.* 3. *per l. ſacrigelij* §. *fin. ff. ad l. Iul. pecul.* & latius *Montanar. pragm.* 4. *de adminiſtr. vniuerſ.* § 10. *n.* 2. & 3.

At-

Atque vt iſthæc illuſtrius pateant cenſemus expedire plurimùm adnectere quæſtionem alteram, & alijs hactenus reſolutis affinem, quę tùm prædictis ſuffragabitur plurimùm, tùm indigentibus in contingenti caſu, & paſſim inter ipſoſmet ærarios euenientem.

Ea ſiquidem eſt, ſi ærarius locauerit
11 Baronales redditus ad plures,& expreſſos annos, an ipſe, vel ſucceſſor tenebitur, maximè pro decurrendis tannis poſt finitum ab ipſo locante officium? pro cuius vera reſolutione obuenerunt nobis complura iura, vt dicamus locantem deuinciri, *l. prior*, §. *in eum*, *ff. de adminiſtr. rer. ad Ciuit. pertin.* niſi ſucceſſor illius nominis periculum agnouerit, *l. Titio*, §. *Titius*, *ff. ad municipal. l. ſi probatum*, *ff. de tutel. & ration. diſtrah. l. qui nominibus*, *ff. de adminiſtr. tutor.* quando verò dicatur agnoſcere poſt *Gl.* extricat *Bar. indicata l. qui nominibus*, ſuffultus *l. ſi filius*, *ff. de tutel.* & tunc dici ait, cum verbo, aut alio ſigno inſinuauit nomina illa eſſe idonea, vt propterea non ſit ſatis ſimplicem recipere aſſignationem, & ab illis aliquas exigere ſummas, etenim non videri illo caſu talia nomina agnouiſſe dicit; quin? ſubdit agnoſcendo teneri de periculo inopiæ, tunc (ſcilicet tempore agnitionis) exiſtētis, de ſubſequenti verò haud quaquam, niſi aliqua culpa notari poſſit, neque aduerſatur *tex. in l. quod ſi nolit*, §. *iniquum*, *ff. de edilict. edict.* nam ibi recipiendo agnouit rem habitam, non debitum, & debitoris nomen, de quo hic agitur. Iſthæc itaque præſeferunt in primis eatenus ęrarium teneri, quatenus illos approbauit, atque idoneos eſſe dixit, & non niſi tunc ſint inhabiles, non autem ſi poſtmodum depauperentur, & ſtatum mutauerint, & conſecutiuè validatam eſſe hactenus probatam concluſionem, nè vnquam teneatur ærarius, ſi culpa abſit. Præſeferunt inſuper quid agendum ſit inter priores, & ſubſequentes ærarios; Quibus *l. tutor, ſiuè curator*, *ff. de adminiſtr. tutor.* addimus periculandam ſanctionem, vt tutor, ſiuè curator nomina, quæ iuſtè putat non eſſe idonea à tutore priore, vel curatore ſuſcipere quidem cogatur, non tamen exactionem periculo ſuo facere. Idemquè in alio quouis adminiſtratore, ſindico nempè, & ærario militare cenſemus, deducimuſq; ex *Bar.* ſummario ad illum *textum*, atque ex doctrina *Guid. Papa dec.68. ſub num.2.* Sindicos, & tutores æquiparantis: ex his itaque validè conſtitutis liquet, an iuſtè oderimus ſemper, & tanquam iniqua non ſemèl reprehenderimus multa, quæ inuitis ipſis ærarijs, nec conqueri audentibus obſeruari vidimus in illorum, & propriæ domus perniciem, nonnulli namq; Barones (bonis exceptis) perquirunt conductores bonorum, & inuentis quamuis ſumma egeſtate laborantibus maiorem tamen penſionem offerentibus, aut locant, aut locari ſaltem oretenus mandant, ac multoties exteris, quamuis ſuſpicentur, aut etiam certò credant, non illos perſoluturos pollicitam quantitatem, ſiquidem eis ſufficit habere ærarios à quibus exigant, imò, & debitoribus ipſis nonnũquam prorogant tempus, & pauperrimi ærarij luunt damna; Etſi interea conductores fiant impotentes, aut moriantur, ſiuè fugam arripiant, non perpendentibus Baronibus in nullo prædictorum caſuum deuinciri ærarios ex hactenus cumulatis.

Alia inſuper grauamina ab aliquibus Baronibus inferri ſolita in hac ſpecie ærariorum, recenſet citatus *Capibl.*
12 & quod peius in his, & alijs grauaminibus, quia miſerrimi vaſſalli tacuerunt, nec contradicere auſi ſunt, conſuetudinem ſtatim allegant, eique innituntur, & vſu; Eiuſmodi autem conſuetudines non vtique erunt approbandæ à Zelotypis Iudicibus, ea non tantum ratione, quia omnis abeſt conſenſus, etiam tacitus ex eo, quod tacens affirmare non dicitur, ſi reclamare ſine diſcrimine non valet, per doctr. *Iſern. in cap. vnico nu. 2. quæ ſint Regal.* quodque non concurrunt tria illa copulatiuè requiſita ad tacitum inducendum conſenſum, & recenſita

Digitized by Google

per *Menoch. conſ. 246. num. 45. vol. 3.* ſed alijs relatis à *Squilant. de priuileg. Cleric. cap. 2. verſ. 2.* Illa præſertim,
13 quod ſi proclamare non audent, ſi ſuperiores adire Iudices ob timorem, aut aliam cauſam omittunt, aliquale tamen, & lene murmur, & ſub labijs continua omnium querula lamentatio non abeſt, quæ ex ſingulari doctrina eiuſdem *Iſer. in eod. cap. vnico num. 62.* interrumpit præſcriptionem, ſequiturque *Affl. inibi, §. & extraordinaria in fin. Natta conſ. 80. verſ. ſeptimo additur ſub nu. 8. vol. 2. & Fuluius Paccian. tract. de probat. negat. ſub num. 80. lib. 1.* Cauetote igitur prudentiſſimi iuſdicentes à conſuetudinibus in vaſſallos à Baronibus paulìſpèr ſerpentibus acquiſitis admittendis, ſcilicet, nè quæſo illis ſtatim aſſētiatis, ſed vſurpatione, aut vi introductas credatis, niſi fumus veſtros offendat oculos, odorque nares de bono illarum iure, & nè dicamur ſomniari, referre cenſuimus verba perutilia, ac periucunda, quæ in hac re reſcripſit eximius Iuriſconſultus *Ioannes de Londris Fictanienſis in ſuo Breuiario*, Is enim ſup. *cap. quod latenter de regul. iur.* fretus authoritate *Hoſt.* inibi, eiuſque ferè verbis omnibus vſus, ſic alloquitur: *Notat hic Hoſt. quod hæc litera eſt ſatis expreſſa contra Ciuitates, & dominos, tàm Eccleſiaſticos, quàm temporales, qui violenter conſueuerunt occupare loca, tallias, & exactiones, & annua ſeruitia extorquere, ad idem 10. q. 3. cap. quia cognouimus extra de cen. cap. peruenit de immunit. eccleſ. cap. non minus, & cap. aduerſus, & ſi dicatur, quod ſic habuerunt à tempore, cuius non eſt memoria extr. de verb. ſignific. cap ſuper quibuſdam, conſidera, ſi hoc gratis, pacificè, & quietè perceperint, & habuerunt, & tunc pro eis, aut clàm, vel violentèr, ſeù alias illicitè, & tunc contra eos, vt hic. In dubio tamen pro ſubditis iudicari debet; quia magis præſumitur, quod hoc inuiti præſtiterunt, quàm voluntarij arg. ff. de probat. l. cum indebito, §. ſi verò ab initio de donat. l. filius, nam, & ſi pignera capiantur, & redimantur, vel ſubditi probabiliter timeant, ſeù vexationem ſuam redimant, per talem præſtationem non acquiritur ius, vt hic, & arg. infra eod. cap. qui ex timore, C. quod met. cauſ. l. 1. & fin. extr. 59. cap. dilectus, de exceſſ. prælat. cap. ad aures, & cap. caue, & cap. cum ad quorundam de reſtit. ſpoliat. cap. olim el 3.* Hęc ille.

Verùm Baronē lite pendente in poſſeſſione eſſe manutenendum, deciſum tradit in terminis *Ann. ſing. 556.* cuius meminit *Amendol. ad Franch. dec. 526. num. 1.* & in materia iurium incorporalium ſermocinatur *Reg. Rouit. in pragm. 9. num. 10. de feud.* quamuis, & Baroni poſſidenti ius ipſum reſiſtat, concludit cum *dec. S.C. Conſ. Staib.* ſæpiùs *memor. reſol. 27.* & iterum *centur. 2. reſol. 175. num. 54.* quæque tamen in eorum præſcriptione requirantur, extricant *Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 160. Auus meus ad Capyc. deciſ. 57. num. 1.*

Conqueruntur inſuper ſæpè ſubditi multis in caſibus obſeruari, non quæ à
14 iure ſancita, ſed dominorum, quæ tantum arrident voluntati, ac ſuper ea ipſos non dolere, vt peiora euitent, inter quos numerant nequire ærarios exequi in debitores fiſcales, aut illos capi facere ſine Iudicis mādato, ex *Franc. Marc. dec. Delphinal. 204. in princ. p. 2.* & deciſ. S.C. in Banca Cioffi in gratiam Vniuerſitatis Lauri à *Thoro memorata in compend. deciſ. par. 1. verbo Aerarij non poſſunt*, & diximus *in rit. 38. num. 5.* & tamen id pluries attentare audeant, freti, conſuetudine longi temporis, & Barones permittunt, & ſi fulciri vellent, doctrina *Andreæ de Barulo in d. l. miſſi opinatores* in illius calce exiſtimantis, licere collectoribus homines deuincire, quia exactio cui eſt commiſſa, & quoddam imperium commiſſum videtur; ad *tex. in l. 2. ff. de iuriſd. omn. Iudic.* addunt *Barolum* loqui in terminis *d. l. miſſi opinatores*, vbi Pręſides, & ſic Iudices retinent ius exigendi, non autem in ærarijs, qui procuratores potius dicuntur, ex notatis per nos ſupra ſub *num. 2.* & per eundem

dem *Franc. Marc. deciſ.* 207.

Sed, paruipenſis prædictis, iure contendunt Barones id eorum ærarijs licere, dum, & ipſi queunt ſubditos carceribus mancipare, etiam non citatos, pro iurium Baronalium exactione, *Bal. in l.* 1. *num.*31. *C. unde vi* placito firmat *Auus meus ad Capyc. deciſ.*124. *num.* 1. *in nou.* qui *Vrſill.* videndum ad *Affl. deciſ.*265. adiungit, *Muſcatel. lib.* 1. *p.*7. *Gloſ. ſent etiam num.* 15. & ſic in viridi eſſe obſeruantia indubitanter affirmat *Nouar. to.*1. *grauam.* 165. *to.*2. *grauam.* 117. *& to.*3. *grauam.*40. *n.*1. conferunt, quæ *R.Sanfel.* ſcripſit *dec.*63. *n.*31. *lib.* 1.

Aliud ſubijciunt grauamen ad rem præſentem propiùs tangens, in ærarios,
15 ditiores eligi per Barones, non per annum, ſed in perpetuum, donec decocti, & exangues fiant, de quo exclamat *Franc. Seuerin. apud Nouar. add. grauam.* 130. *nu.*14. *lib.* 2. cum anno tantum illorum duret officium, neque cogi poſſint vltra illum exercere, id apertè ſancientibus iuribus multis relatis per *Franc. Marc. dec.* 202. *num.* 5. idque adeò, vt nec fructus quidem in eo anno exactos cuſtodire, & vendere deuincti ſint, cum ſucceſſori ærario conſignandos eſſe determinauerit S. C. pro Vniuerſitate Piſticij, contra Baronem, In Banca de Felice, vt memorati *Capiblanc. ſuper ead. prag.* 16. *n.*67. *& Thor. par.* 1. *verbo Aerarius teneatur*, aſſerunt, dum tamen (ſubijciunt) conſuetudo in contrarium non vigeat per *l. neminem*, *C. de ſuſceptor. lib.* 10. quem ſingularem eſſe aduertit *de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de regalib. impoſition.* §. 8. *ſub num.* 19. *fol.* 220. *& Maſtrill. in tract. de magiſtrat. lib.*4. *cap.*18. *num.*63. An nè ſit quandoque introducta eiuſmodi conſuetudo, hoc onus, hic labor eſt, tùm Baronũ potentia, tùm ſubditorum timiditate perſæpè operante, nè voluntati dominorum reſiſtatur, & ab ea reclametur, vt difficilè omninò ſit, & ferè impoſſibile id dijudicare. Tertium, denique recenſent ærarij, computorum redditionem ad annos protelari, & vbi iplimet ærarij cenſent ſe vniuerſo ære liberatos, in initio verſantur, ſpeciem quantitatis prætenſæ ſcire penitus nequeuntes, cum tamen illa reuidenda ſint infrà duos menſes à die tranſacti anni, & expleti officij, adeò vt differentes Barones compelli poſſint, prout deciſum fuit per S.C. inſtante Cõmunitate Biccari, teſte *Capiblanc. num.* 74. aliamque recenſet determinationem *Nouar. de grauam. to.*2. *grauam.*27. *num.* 6. qui tamen *num.*9. ex *Gizzarel. dec.* 62. reſtringit, legitima cauſa denegandi illorum receptionem, exiſtente.

16 Hocque protendunt grauamen, nàm cum nihil pro reuiſione computorum, aut cõſignanda copia literarum ſignificatorialium ab eis conſequi debeant rationales, vt deciſum pluries memorãt *Capibl. num.*74. *Thor. p.* 1. *verb. Aerarij an ſint obligati*, *Nouar. to.*1. *grauam.* 122. *& tom.* 2. *grauam.* 29. nihilominus graues quantitates, annuentibus ſæpius iiſdem Baronibus, exigere non verentur; At iuſtũ, ærarij computa reuideri inſtantes, ſoluere ſalarium teneantur, deciſum aſſerit *Amend. ad Franch. deciſ.* 210. *num.* 124. multa vtrique parti frequentia congeſſit *Eſcob de ratiocin. par.* 1. *cap.* 41. vbi exceptionem præſertim de errore calculi proponi poſſe etiam ad impediendam exequutionem in cauſis fiſcalibus, & Vniuerſitatum, defendit, paruipenſo in hoc caſu priuilegio, quo fruuntur, procedendi exequutiuè, cuius teſtes ſunt *Boer. dec.* 2. *&* 195. *Viu. dec. poſtrem.* 1. *par. atque Marant. in prax. par.*6. *verſ. exceptiones num.*71. vt multò magis argumentari liceat ad ſignificatorias contra ærarios Baronum decretas, eiuſmodi priuilegio carentes, ſi *Capiblanc.* vera fatur de vſu præterea teſtans *ead. pragm.* 16. *num.*62. & concinunt materiæ tradita per *Muſcatel. in pract. appellat. par.* 1. *Gloſ.* 1. *nu.* 176.

Cum autem certum ſit omnem, & quemcunque adminiſtratorem teneri reddere rationes villicationis ſuæ, *l. oleo*, *C. de vſur.* tradunt DD. *in clem.* 2. §. *illi etiam de relig. domib.* & pro concluſione

ſione ſtatuit Tuſch. concluſ. 203. lit. E.
Rot. Genuæ deciſ. 24. & 53. Marc. dec.
110. vol. 1. Io: Bapt. Antonel. conſ. 58. n. 2.
Nouar. ſup. prag. 1. de Commiſs. & exe-
cutor. collect. 61. nonnullos recenſens
caſus, quamuis liberatum à teſtatore ab
onere rationis reddendæ, Cancer. var.
reſol. to. 1. tit. de tutor. num. 45. Eſcob.
de ratioc. cap. 5. Paſchal. de patr. poteſt. p.
3. cap. 9. num. 15. D. Conſil. Rocc. to. 1.
reſponſ. 77. num. 27. Dom. Reg. de Ma-
rin. in obſeru. ad dec. Reg. Reuerter. 29.
tom. 1. non mirum ſi librum quoque ra-
tionum conficere obſtringatur. Corn.
conſ. 196. lib. 3. & conſ. 24 lib. 1. Ca-
ſtrenſ. conſ. 227. lib. 2. onus namq; red-
17 dendæ rationis quatuor includit, ſcilicet
codices edi, calculum poni, reliqua red-
di, & culpam purgari, Bal. in l. cum te-
ſtamento, C. de teſtam. Viu. dec. 400. num.
35. Menoch. de arbitr. caſ. 209. num. 21.
Mercurial. Merlin. de legitim. lib 4. tit.
1. q. 7. num. 14. P. Fragoſ. de regimin.
Reipub. Chriſtian. par. 1. lib. 6. tit. de
obligat. faciend. Inuent. Camill. Borrel.
conſ. 31. à n. 1. Menoch. de arbitr. Iudic.
lib. 2. caſ. 209. n. 1. nimirùm igitur, ſi qui
fuit Iudex reuiſionis computorum, ſit,
etiam exequutionis, & coactionis fa-
ciendæ ad perſoluendum reliquum,
teſte Gratian. dec. March. 188. à n. 14.
Mart. tract. de iuriſd. p. 2. cap. 18. n. 10.
Ricc. reſol. 2. quod in Clerico admini-
ſtratore laio calamo differit Reg. Rouit.
videndus dec. 20. pluresque adminiſtra-
tores ſub vno Iudice eſſe conueniendos,
dixit Capiblanc. to. 2. de Baron. cap. 59.
n. 5. exploſa Mutæ dec. 32. contrarium
ſentiente; neque etiam mirùm, ſi Ritus
iſte noſter ærario mandet, vt librum
conficiat, cum & illum obligari ad ra-
tiones ſuæ adminiſtrationis reddendas,
idque in loco geſtæ adminiſtrationis
ſcripſerit Magon. deciſ. Lucenſ. 5. nu. 13.
ſuffragaturque titulus, vbi de ratiocinijs
agi oportet, necnon text. in l. prætor. §.
is etiam, ff. de edend. & deciſum in vna
Firmana Olei 29. Nouembris 1577. co-
ram Blanchetto, & in altera Lugdunen.
redditionis rationis 17. Martij 1589.
coram Penia; ex Gratian. memorat No-
uar. mòx add. loco num. 9. non quidem
18 in eodem indiuiduo loco, ſed coram
eodem Iudice ſuperiore loci geſtæ ad-
miniſtrationis, vt explicat Arch. cap. cum
epiſcopus de offic. ordin. in 6. & inſinuat
Eſcob. de ratiocin. cap. 7. num. 2. Thor.
par. 3. compend. deciſ. verbo Rationes, &
declarat idem Thor. in ſupplem. deciſ.
verbo Tutor rationes, in contingenti
caſu deciſum memorans, itaut pupilli cę-
19 teræque priuilegiatæ perſonę haud pri-
uilegio electionis fori vtantur contra
adminiſtratores, illos trahendo extra ad-
miniſtrationis locum, Paſchal. de patr.
poteſt. par. 2. cap. 2. num. 109. Salgad. in
labyr. credit. par. 6. num. 93. & aliorum
authoritate fretus indicat D. Conſ. Rocc.
de ſociet. mercat. to. 1. reſponſ. not. 100.
quibus addo Carleual in tract. de Iudic.
diſp. 2. q. 6. ſect. 7. lib. 1. tit. 1. in fin. No-
uar. in prax. elect. & variat. q 33. &
34. ſect. 4. in vlt. impreſſ. Neap. & ite-
rum concludit tom. 2. grauam. 26. re-
probato Vrſellio in examin. concluſ.
legal. verbo Adminiſtrator concluſ. 56.
num. 33. Iudicis diſcreti arbitrio id to-
tum remittente, Ipſam verò computo-
rum redditionem faciendam eſſe cum
diſtincta annotatione dati, & recepti,
idem Magon. ait deciſ. 3. num. 7. num.
autem 8. ſubdit alia vtilia, quin & Pa-
riſ. conſ. 90. lib. 1. Eſcob. cap. 2. Guttier.
tract. de iuram par. 1. cap. 40. num. 2.
Borrel. in ſumm. deciſ. tit 22. de lib. &
illorum fide num. 71. Rouit. ibique La-
ganar. ſuper prag. 6. de adminiſtr. Vni-
uer. num. 6. Valenzuel. conſ. 78. n. 77.
lib. 1. tùm modũ reddendæ adminiſtra-
tionis annectunt, tùm fidem, quam fa-
cit, tùm caſus, in quibus computa exhi-
bere oportet, tùm alia multa. Et quod
20 ratiocinijs obnoxius immunitate Eccle-
ſiæ non gaudeat, ex Igneo in l. 1. in prin-
cip. num. 51. ad Syllan. & Remig. in ſuo
tract. de immun. Eccleſ. fallent. 37. de-
duxit Reg. Tap. add. rub 11. de his, qui
ad Eccleſ. confug nu. 48. à quorum re-
ſolutione omninò recedũt Decian. add.
cap. 28. num. 26. Nauarr. in manuali
cap.

Digitized by Google

cap. 25. n. 19. Conſalu. de Pace in prax. tom. 1. par. 5. cap. 3. §. 3. num. 155. quinimo exequutio ſententiæ capitalis retardatur, ſi ipſe Reus condemnatus reddere teneatur rationem alicuius adminiſtrationis, donec illam reddiderit, *Caball. reſol. crim. c. ſ.* 146. *num.* 7. *Guazzin. ad defenſ. reor. defenſ.* 38. *cap.* 13. *num.* 2. *Scialoya in prax. fori iudic. cap.* 26. *n.* 21. id, quod de conſuetudine non ſeruari, teſtatur *Paris de Puteo de Syndic. verb. pęna cap. 2. in princip.* contra cuius *Parid.* effatum inuehunt *Clar.* §. *fin. q.* 97. *in princ. Carrer. pract. crimin. tit. de homicid. ver. circa itaquè n.* 21. *pag.* 244. Hinc ratiocinijs obnoxij ab ordinum ſuſceptione repelluntur, quoùſque à rationibus reddendis eximantur, *Reg. de Marin. lib. 2. reſol. cap.* 177. nec religionem ingredi valent, *Eſcob. add. tract. de ratioc. c. 4. n.* 3. idem *Reg. de Marin. ad Reg. Reuerter. dec. mem.* 29. *num.* 2.

RITVS XXXXVI.

Magna Curia Vicariæ habet iuriſdictionem in toto Regno, cognoſcitque de cauſis titulatorum, & Baronum Regni, non obſtantibus exemptionibus à retro Regibus conceſſis.

IN primis, cum non humanæ conſtitutioni, ſed diuinę potius inhærentes, in lege diuina ſcriptum nouerimus ita magnum iudicabis, vt paruum: nec erit apud te exceptio perſonarum, noſtrarum conſtitutionum edicto, & de certa noſtra ſcientia, motuque proprio, & matura noſtri conſilij deliberatione, iubemus, decernimus, volumus, & mandamus quòd omnes Principes, Duces, Comites, & Barones & alij ſubditi huius noſtri Regni cuiuſcunq; ſtatus, gradus, conditionis, dignitatis, & pręeminentiæ fuerint: ac eius vniuerſitates, terrarum, ciuitatum, caſtrorum & locorum quorumcunque huius Regni noſtri, ac homines ſingulares ipſarum, & ipſorum, quos ſubditos perſonas, ciuitates terras, caſtra, & loca præſentibus pro expreſſis, ſpecificè, ac ſingulariter declaratis haberi volumus, mandamus, & decernimus, quòd poſſint, & valeant conueniri, accuſari, trahi, & euocari à quibuſcunq; ipſos, & quęlibet ipſorum, & ipſarum conuenire: citare, trahere & reuocare volentibus, in pręfatis noſtris Magnæ & Vicariæ Curijs, & qualibet ipſarum & etiam quod prędictę noſtrę Curię & quęlibet ipſarum, poſſint contra tales pręnominatos procedere ſiuè per accuſationem, ſiuè per denunciationem, inquiſitionem, & ex officio, (prout alias à Iure Regni. Conſtitutionibus, & Capitulis declaratur, & permittitur) non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, & indultis pręfatis Vniuerſitatibus, hominibus, & alicui ipſorum, & ipſarum de non trahendis, & conueniendis eiſdem in dictis Curijs conceſſis, ſiuè per clarę memorię D. Regem Carolum Tertium, & D. Reginam Margaritam proximos parentes, & Dominum Regem Ladislaum, Reuerendiſſimum fratrem noſtrum, ac per noſtram Celſitudinem, ſiuè per quoſuis alio Illuſtres Regni noſtri prędeceſſores, cuiuſcunque pre-

tenſus

textu, etiam pro ſtatu Reipublicę, & motu proprio, & conſiderationibus alijs quibuſcunq; conceſſis cum quibuſuis clauſulis derogatorijs, etiam ſi de illis, vel aliqua ipſarum eſſet hic de verbo ad verbum, expreſſa mentio, & notitia facienda, ſeù totius illorum, & illarum tenor præſentibus inſerendus: quæ priuilegia, & indulta, & ipſorum tenores, de dicta certa noſtra ſcientia, & motu proprio noſtro, ac plenitudine noſtræ dominicæ poteſtatis, cum dicti noſtri conſilij deliberatione totaliter reuocamus, ac annullamus, caſſamus, & tol'imus viribuſque, & efficacia vacuamus, ac nullius eſſe roboris decernimus, vel vigoris: exceptis dumtaxàt familiaribus noſtris, & commenſalibus domeſticis, & actu ſeruientibus, qui in eiſdem Curijs nequeant citari, cogi, compelli, aut quomodolibet reuocari.

SVMMA RERVM.

1 *Carolus V. Imperator Vrbes obediens ſolebat in ijs inquirere tria, & quæ.*

2 *Curia domus iuſtitiæ eſt, quæ tunc Ciuitatem condecorat, quando omnibus ex æquo ſine perſonarum exceptione adminiſtratur.*

Lex quid ſit iuxtà Solonem.

3 *Aequalitas eſt ſeruanda, nullaque excipienda perſona.*

5 *Paritatis quoquè ratio in contractibus eſt ſeruanda.*

Quinì & in Iudicijs.

5 *Omnes Barones, & Vniuerſitates, ac omnes perſonæ poſſunt in M. C. conueniri.*

6 *Baronibus competit iuriſdictio priuatiuè à domino, non cumulatiuè.*

7 *Iuriſdictio, vt plurimùm conceditur altero ex duobus modis, ſcilicet, in officium, vel proprietatem, & Baronibus intelligitur tributa in proprietatem.*

8 *Vaſſallis oppreſſis à Baronibus, nùm liceat ad Principem, Regemque ipſum recurrere.*

9 *Regulariter cenſetur iuriſdictio conceſſa cumulatiuè.*

10 *Author aſſentitur in vna parte opinioni Camilli de Curte, in altera Marthæ.*

11 *Vaſſallus non poteſt in præiudicium Baronis comparere in Tribunalibus Regijs.*

Barones è contra tenentur petere eius ſubditorum cauſarum remiſſiones.

12 *Baronibus communicatum fuiſſe à Rege Alphonſo merum, & mixtum Imperium demonſtratur.*

Ex eiuſmodi communicatione peſſundata fuit iuriſdictio M.C.V.

13 *Decretum per S. C. interponi ſolitum, vt cauſa remaneat pro hac vice, an fieri poſſit.*

14 *Rex tenetur ſtare contractui.*

15 *Feudum, quamuis pecunia emptum, eſſe propriè feudum, ac gratiam oſtenditur.*

16 *Regiæ Maieſtatis eſt ſuccurrere ſubiectis.*

17 *Barones feudo, iuriſdictioneque abutentes, pœnis mulctantur.*

18 *Regis intereſt locupletes habere vaſſallos.*

19 *Refellitur Nic. Macchiauelli execrabile remedium ad publicam libertatem conſeruandam plurimum intereſſe, nè Ciues opibus admodùm augeantur.*

Monarchia vim, ac robur ex illuſtriũ, ac nobilium familiarum dignitate reputat.

An liceat Principi pro manutentione illuſtris domus, etiam in foro poli, dilationem debitori impertiri ad ſoluendum.

Deciſio apud Reg. Capyc. Latro 192. lib. 2. fuit reuocata à Supremo Italiæ Conſilio.

20 *Vaſſalli Baronum vtrùm gaudeant generali indultu.*

21 *Vaſ-*

21 *Vaſſallus extrahi à propria patria non poteſt, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus, cum extenſionibus, & declarationibus.*

22 *Aſſeſſor in prima, vel ſecunda inſtantia, vbi ſit eligendus à Baronibus.*
Dictum Capiblanci in prag.3. nu.18 r. de Baron. perpenditur.
Carceratus in ſecunda inſtantia extrahi, necnè poſſit.

23 *Diſpoſitio noſtri Ritus ſubſiſtit adhuc vſque tempora, reſpectu Principum, Ducum, &c.*
Procedis contra præfatos ad liquidationem inſtrumentorum, etiam contra Supremos Magiſtratus, Magnates, & Regios Conſiliarios.

24 *Regij Conſiliarij non valent inhibitiones agere M.C.V. nè in cauſis criminalibus, & liquidationis procedant.*

25 *M. C. indiſtinctè procedit in criminalibus contra quouis titulo inſignitos, etiam Principe inconſulto.*

26 *Parium Iudicio, an hodie terminanda ſit cauſa priuationis feudi inter dominum, & vaſſallum, inquiritur.*
Pares qui dicantur.
Memoratur conſultatio Regiæ Cameræ facta Excell. Regni Proregi, in cauſa Marchionis Valuæ.
Parium interuentus, nùm neceſſariò ſit expetendus ante ſententiæ prolationē.
Examinatur Andr. dictum in Conſt. vt Vniuerſis.

27 *Ethymologia, & origo Ducum, Marchionum, Comitum, & Baronum, remiſſiuè.*

28 *Dignitates olim erant ad nutum Imperatoris, & qua ratione.*

29 *Huius ritus diſpoſitio, vt Regis familiarès, domeſtici, Commenſales, & actu ſeruientes ſint exempti à iuriſdictione M.C. an hodie ſuſiſtat.*
Familiaritatis probatio quomodo fiat.
Familiares, an, & quando dominorum prærogatiuis fruantur.
Familiæ appellatione qui veniant.

CArolus V. Imperator inuictiſſi-
1 mus(qui ingreſſus fuit hāc Ciuitatē die Sanctæ Catharinæ 25. Nouembris 1535. teſte *Io: Angelo Piſanello*, laudato à *Dom. Reg. de Marinis lib.2. quotid. reſolut. cap.37. num.4.*) Vrbes obiens ſolebat in ijs inquirere tria, P, & quis, videlicet, eſſet Prætor, Paſtor, Præceptor, ex his enim tribus capitibus dijudicabat ciues, & quaſi è totidem turribus ſtatim deprehendebat, quæ pietas, quæ politia in Ciuibus, quæ in iuuentute eſſet diſciplina; tamdiù Vrbes florere videntur, quamdiù optimos magiſtratus habent, qui iuſtitiam non aliorum moribus adminiſtrant. Curia
2 domus iuſtitiæ eſt, quæ tunc Ciuitatem condecorat, quando omnibus ex æquo ſine perſonarum exceptione adminiſtratur. Repræſentauit hoc Galanus philoſophus Alexandro M. in corio ſicco, illi enim in limitibus, dum inſiſteret, ſubſiliebat, dum verò in medio id calcabat, totum conquieſcebat. Non quieſcet ciuitas, non acquieſcet magiſtratui, niſi in medio is conſtitutus ius ex æquo omnibus dicat, quod ſi prætereat, nulla eſt legum dignitas, nulla maieſtas. *Solon*, teſte *Laertio* rogatus, quid eſſet lex, reſpondit, Araneę tela, quia ſi quid in eam inciderit debile, retinetur, graue autem pertranſit, tela reſciſſa, pauperes, violantes legem, plectuntur, diuites impunè agunt quodlibet. Curia pauperibus clauſa eſt dat cenſus honores. Cenſus amicitias, pauper vbique iacet; Hæc ſcripſit *Ouidius*. Accipite exempla
3 nullas excipientium perſonas. Papinianus Iuriſconſultus à Caracalla Imperatore iuſſus eius parricidium, quo fratrem Getam occiderat, in Senatu diluere recuſauit, dicens, non tam facilè parricidium excuſari poſſe, quam patrari. Epaminundas filium corona donatum, deindè ſecuri feriri iuſſit, quod præcepti paterni contemptor cum hoſte confixiſſet, eumque viciſſet, (hic quoque cum cuſtodias circumiret, ſopitum, & dormientem militem gladio interemit, & proclamantibus id inclemens fuiſſe factum,

ctum, reſpondit qualem inueni, talem reliqui, *Claud. Cotorens in tract. de iure, & priuileg. milit. cap. 37. Ann. conſ. 31. num. 31. lib. 1.* His concinit, quod de Traiano Imperatore memorat *Io: Salisber lib. 5. in Polier. de Curial. Nug. cap. 8.* Hic cum equo aſcendiſſet, ad bellum profecturus, vidua, apprehenſo pede eius, miſerabiliter lugens ſibi iuſtitiam fieri rogauit contra Principem, qui filium optimum, & innocentem iuuenem occiderat tu, inquit, Auguſte Imperas, & Ego tam atrocem iniuriam patior, & cum Imperator dixiſſet, ſatisfaciam cum rediero, quid? (inquit illa) ſi non redieris, ſucceſſor meus (ait Traianus) ſatisfaciet tibi, & illa, quid tibi proderit ſi alius benefecerit, tu mihi debitor es, & ſecundum opera mercedem recepturus; fraus vtique eſt nolle reddere, quod debetur, ſucceſſor tuus iniuriam patientibus pro ſe tenebitur, te non liberabit iuſtitia aliena, benè agetur cum ſucceſſore tuo, ſi liberauerit ſeipſum; Itaut, his verbis motus Imperator de equo deſcéderit, cauſa præſentialiter examinata, contra Principem iuſtitiam miniſtrauerit. Qua de cauſa, ſi credi poteſt, nec, quod videtur, Gregorio ſanctiſſimo Pontifici narratio, affingitur Traianus licet ethnicus, & à vera fide alienus ſalutem æternam dicitur conſecutus, vt ex *Archiep. Florent. par. 1. Hiſtor. tit. 7. cap. 3. §. fin. Luc. de Pen. in l. 2. col. 3. C. de exac. trib. lib. 10. Rebuff. in princ. proœm. ad concord. Franc.* tradit *Reg. Valenz. conſ. 70. num. 70. vol. 1.* & reſcribit *Nouar. de grauam. vaſſal. tom. 2. prælud. 10. num. 10.* &, his minimè laudatis, meminit *Reg. Capyc. Latro deciſ. 192. num. 41. lib. 2.* Zeleucus Locrenſis, lege in adulteros lata, qua oculos ijs detrahi iubebatur; cum paulò poſt ipſius filius adulterij diferretur, nullis precibus populi, nullo affectu paterno adduci potuit, vt à lege lata recederet, duos oculos exigente; Illud vnum exorari potuit, vt dimidium pęnæ à filio in ſe transferret, vnumque illi oculum, ſuo effoſſo, ſeruaret: nè acceptione perſonæ lex violari diceretur.

Quamque perſonarum exceptionem, ac delectum non eſſe apud Deum, & ſacra eloquia teſtantur, & vates, cecinit *Ouid.* nempè *lib. 4. de Ponte el. 8.*

Nec quæ de parua pauper Dijs libat acerra
Thura minus grandi, quam data lance valent,

necnon *Virgil. Aenei. 10.*

Iuppiter omnibus idem.

4 Paritatis quoque rationem in contractibus ſeruandam ſuadent, *tex. in l. fin. Cod. de ind. vid. toll. & in l. fin. C. de prox. ſacror ſcr. lib. 12. Prat. lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 12. nu. 30.* cuius rationis ęqualitatis ſeruandæ plura permittuntur, quę alias non concedentur, *Amatus conſ. 86. num. 2.* quin? & in iudicijs indixit *text. in cap. 1. de re iudic. in 6.* & præter alios à *Carau. num. 1.* recenſitos confirmant *Iodoc. in eius prax ciuil. in princ. oper.* Iuſtitiæ humanæ explicationem ſubnectens, *de Petr. feſtiu. lect. lib. 3. cap. 2. Affl. dec. 33. num. 1. Gratian. dec. 200. num. 12. Auus meus ad Capyc. dec. 97. n. num. 2. Viſconti ad Franc. dec. 136.* ambo *Carau.* memores *Foller.* nonnulla ad huiuſce Ritus exornatum, ſubiungit *ſup. eod. rit. pag. 150.*

Ad cuius explicationem nos defle-
5 ctentes admirandum ſupramodùm di-
cimus decretum iſtud ſanciens omnes
Barones, omnes Vniuerſitates, omneſq;
perſonas earum poſſe conueniri, & ac-
cuſari in M.C.V. (quod *Carau.* nedùm
ad capitales, ſed pecuniarias quoque
cauſas protendit Ritus verbo, *conueni-*
ri, fretus, quod propriè ad ciuiles refer-
tur, cuius effatum *Foller. add. loco verſ.*
Notat etiam num. 9. non amplectitur,
dum præfatum verbum, etſi aptius ad
cauſas ciuiles, non eſt, quin, & ad cri-
minales conueniat) cum alioqui non ſo-
lum perſonæ, nulli Baroni ſubiectæ ex-
trahi nequirent à propria patria, vt infe-
rius, & alibi probabitur. Verùm; quæ
6 Baronibus ſubſunt prædicta non tan-
tum ratione, ſed altera priuilegiorum,
& iurium eorundem Baronum trahi vl-

tra

Digitized by Google

tra non poſſint, nam vaſſallo inueſtito de iuriſdictione illa competit priuatiuè quoad dominum, *Bal.in l.* 1. *q.*43.*num.* 36. *ff. de rer. diuiſ. Iacobin. in tract. de feud. verbo Vicarius n.mihi* 7.*Valla cõſ.* 21.*n.*10. 11. *&* 16.*lib.*4.*Frezz.de ſubfeud.lib.*2. *auth.*9 *Theſ. dec.*266.*n.*4.*R. Lanar. conſ.*52. *n.*6. *Camill.de Curte in* 1.*par.diuerſ.feud.*§. *poteſt pag.*28.*ſub n.* 11.*Ann.ad ſing.patr.*631.*Auus meus ad Capyc.dec.*9.*n.*5.*Maſtrill.de magiſtr.lib.* 4. *c.*15. *n.*26.*& c.*16.*per tot.Praſ. Merlin. lib.*1. *controu. forenſ. cap.* 69. *nu.*1. *& cap.*86. *num.*15. *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. reſolut. cap.* 34.*nu.*2. ac proptereà illęſa ſeruari debet prima inſtantia infeudato, in qua Princeps in nihilo ſe intromittere debet, *Boſſ.tit.de Princip.num.*148. *Capiblanc.de Baron.prag.* 8.*ſub n.*76.*&* 82. *Auus meus ad Gram. dec.* 30. *num.*1. & complures opitulantur rationes, illa præſertim quod Rex tribuit Baronibus iuriſdictionem in proprietatem; Ait enim idem *Camill.* altero ex duobus modis, vt plurimum illam à Rege concedi, vel in officium, ſeù adminiſtrationem, vel in titulum, ſiuè proprietatem, aut dominium, quam prius cõſtituerant *Brun.conſ.* 120.*Ann. alleg* 44. *de Franch.dec.*370. *num.*2. & alij plures, quos ijdem adducti authores commemorant, necnon *Reg.Tapia dec. S.C.* 7 *num.*6. *Reg.Sanfel.dec.*73.*num.* 19. *to.*1. *R.de Marin.ad Reuer.dec.*446. *n.*2.*to.*2. Primò, quippè largitur creando officiales per *And. in cap.* 1. *de prohib.feud.alien.* per *Lothar. in c. quoniam quæ ſint regal. & Affl. dec.*265. *num.*80. eundemque *de Franch.add.dec.*370 *nu.* 5. Altero autem modo, cùm venditur,
7 vel donatur, & conceditur caſtrum cum iuriſdictione; nullum tamen adducit id comprobantem, at ratione dumtaxàt fulcitur, & Doctoribus illam admittentibus, quod illis intelligitur conceſſa iuriſdictio priuatiuè à concedente, cuius ſententiæ ſectatores fuerunt, *Abb.in cap. cæterum verſ.fateor tamen ſub num.*7.*de Iudic.* ibique *Dec.num.*27. *& Felin. in cap.paſtoralis nu.*3. *de offic. Iudic.ordin.* alijque ſuffragantur, quos paulò antè recenſuimus: quibus, præceteris, addimus *Regner. Sixtin. de Regalib. lib.* 1.*cap.*5.*num.*56.*Roſental.de feud.cap.*5. *concl.*10.*Montan.de regal.verbo via publicæ pag.*54.*num* 7. & clariùs *pag.*144. *num.*25.*&* 26. Verum *Martha in tract. clauſul.par.*2. *clauſ.*7. *à num.* 12. impugnat, tùm aſſertionem prædictam de iuriſdictione tributa in proprietatem, tùm rationem de illa conceſſa priuatiuè, & vtramquè ſuam impugnationem multis defendere nititur, deindèque ex impu-
8 gnationibus prædictis deflectit ad eam concluſionem licere, propterea vaſſallis oppreſſis à ſuis Baronibus ad Principem, Regemque ipſum recurrere, ab eoque etiam in prima inſtantia petere releuari, cuius illatio an veritati nitatur, inferius inueſtigabimus, Nunc verò à priori impugnatione exordientes aduertimus, quod eam videtur admittere *De Franch.indic. dec.*370. cum *num.*6. Barones etiam titulo inſignitos inter magiſtratus numerat, eoſque officiales perpetuos aſſerit, quos ad inſtar aliorum habere iuriſdictionem in adminiſtrationem inſinuat. Secundam veró impu-
9 gnat idem *Martha num.* 17. aſſumpto illo, & regula, quod ſemper iuriſdictio cumulatiuè cenſetur conceſſa, non priuatiuè, dictamq; regulam complurimis tutatur auctoribus, quibus nos addimus *Carau.rit ſeq.ſub num.*1.*de Franch.dec.* 417. & poſt alios triginta, quos recenſet auctores, amplexatur, ac veram eſſe oſtendit *Schrader.de feud.par.*10.*ſect.*1. *ſub num.*125 *Conſil. Staiban. centur.* 2. *reſolut.forenſ.*188. *num.*61. *Nouar.ſup. prag.*2.*de Baron.num.*30.*collect.*28.

Nos autẽ vnam ex cuiuſq; opinionibus ſeligentes, aſſentimur *Camillo* in ea parte, in qua primo loco aſſerit Barones habere iuriſdictionem in proprietate, ipſi verò *Marthæ* in altera, in qua illatiuè tenet licere concedenti ex cauſa manus apponere: quo verò ad poſterius *de Curte* ſuppoſitum ab eodem *Martha* impugnatum de iuriſdictione priuatiua, vtriuſque dictum in ſuo caſu amplexa-

mur;nam *Marthæ* regulam omninò ve-
ram eſſe aſſentimur, prout ijdem *Abb.
Dec. & Felin.* ab ipſomet *de Curte* ad-
ducti, cæterique mox à nobis cumu-
lati eſſe ſtatuunt, limitari verò adiun-
gunt in hoc ſpecifico caſu; cui propte-
reà non obſtat iam dicta regula, à qua
alleganda potuiſſet abſtinere *Martha*
ob exceptionem, ad cuius reiectionem
ipſe nihil ſpeciatim allegat, & in termi-
nis obſeruant *Conſil. Carlenal de indic.
tom. 1. tit. 1. diſp. 2. q. 7. ſect. 3. n. 794.
Reg. Galeot. lib. 2. controu. 57. nu. 21.*
& videndi ſunt *Gram. deciſ. 30. & voto
28. num. 6. Capibl. de Baron. t. 1. prag. 1.
nu. 219. & to. 2. cap. 39. de Baron. Ann.
pater alleg. 44. eiuſque filius ad ſingul.
631. Amend. ad Franch. memor. deciſ.
417. num. 1. Foller. in prax. crim. rub.
aut. excuſ. num. 67. & 68. Maur. inn.
alleg. 72. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.
de elect. official. §. 1. n. 17. Reg. de Ma-
rin. lib. 1. quotid. reſol. cap. 213 à num. 2.*

Inſuper quando pati vellemus illo-
rum iuriſdictionem eſſe cumulatiuam,
intraret altera regula, quod in cumula-
tiuis datur præuentio, ex *l. ſi quis poſteà
in fin.* & illic *Bar. ff. de iudic.* & poſt alios
Caran. rit. 295. num. 18. affirmat, atque
*Milanenſis dec. Siciliæ 5. ſub num. 20. lib.
2.* Et conſequentèr Rex, eiuſque Tribu-
nalia poſſent præuenire, & præuenien-
do turbarent Baronum poſſeſſionem,
& abſque cauſa poſſent in illius iuriſdi-
ctione ſe ingerere, quod nemo auſus eſt
hucuſque dicere.

Cumque certò certius ſit conuento
11 venienti, ac petenti remiſſionem annuẽ-
dum eſſe; quin, & ipſe conſentiendo
cognoſci, preiudicare Baroni non va-
leat, & remiſſio nihilominus facienda
ex eadem *de Franch. dec.* 529. necnon.
conſ. Reg. Rouiti 88. *nu. 11. lib. 1. & dec.
Reg. Sanfelic.* 29. *num. 4. lib. 1. Bal. in
cap. Imperialem, §. prætereà de prohib.
feud. alienat.* per *Federic.* atque alijs
congeſtis per *Ambroſinum tract. de im-
munit. eccleſiaſt. cap. 8. num.* 49. & ſequi-
tur *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. to. 2. par. 2.
tit. de perſon. quæſt. 8. in fin.* ampliatque
Conſil. Staiban. centur. 2. reſol. 133. n. 5.
Imò ipſoſmet Barones haud denegare
poſſe, vaſſallis inſtantibus, illorum cau-
ſarum remiſſionem expoſcere, ex altera
de Franch. dec. 541. de qua memor eſt
*Franc. Mar. Prat. ad Muſcatel. p. 2. gloſ.
competẽtes ad n. 48. & altera cit. dec. 29.
Reg. Sanfelic. num* 5. deducitur, ſump-
tibus tamen ſubditorum, *Ann.* monet
ſingul. 271. Ex quibus *Montan. cit. tract.
pag. mihi 145. n. 29.* quaſi pèr filum ad
globũ deducit, exhibito Baronis priuile-
gij diplomate à vaſſallo, ipſomet Barone
renuente, fieri remiſſionem, ea ductus
ratione quia poſſet cogi, quodque re-
ſtringit in caſibus exaratis, apud addu-
ctos *de Franch. in calce deciſ. 541. & de
Ponte num.* 21. quibus addimus *Reg.
Sanfelic. dec. 56. num. 10. lib. 1.*

Quod verò attinet ad primam eiuſ-
dem *de Curte* aſſertionem, vt illi reti-
neant iuriſdictionem in proprietatem,
dicimus eam affluẽter comprobari ver-
bis *Lunarij indic. conſ.* 52. necnon ver-
bis eiuſdem *de Franchis in illamet dec.*
370. cum *à num. 8. Affl. Caran. & Bel-
lugæ* auctoritatibus, defendit Baronibus
Regni à Rege Alphonſo communica-
12 tum fuiſſe merum imperium, deindèq;
*Cathalan. de Indult. cap. 46. num. 33.
Reg. de Marin. quotid. reſolut. lib. 1. cap.
33. num. 2. & cap. 115. n. 4. lib. 2. Reg.
Sanfel. add. dec. 55. num. 3. Præſ. Merlin.
controu. forenſ. cap. 86. in princip. lib. 1.*
exclamans, deplorandam ſemper fore
eiuſmodi communicationem, ex qua
M.C.V. iuriſdictio peſſundata fuit, inſe-
quiturque *Franc. Maria Prat. diſcept.
forenſ. cap. 47. num. 2. p. 1.* & replicat
tom. 1. obſeru. pract. 3. num. 12. Et con-
ſecutiuè præſefert habere dominium
in iuriſdictione, non amplius exercitiũ
iuriſdictionis, vt antea habebant, atque
ideò diſtinctione, qua antea vſus erat
reſpectu iuriſdictionis in exercitium,
& in proprietatem admittit hodie in
officialibus. At Baronibus ipſis, quam-
uis ante communicationem propendiſ-
ſet apud illos reſidere exercitium, cum
virtute communicationis ab ea proſilie-
rit,

Digitized by Google

rit, ſupponit apud illos extare iuriſdi-
ctionem ſecundæ ſpeciei, illam nempè,
quam ſcripſerat in proprietate eſſe, quod
apertioribus verbis oſtendit, idē *Frāch.
dec.* 510. vbi verba faciens de priuilegio
Comitiſſæ Sereni, cum mero, & mixto
imperio, omnimoda iuriſdictione, gla-
dij poteſtate, & cognitione primarum,
& ſecundarum cauſarum, & primarum
appellationum *num 6.* dicit iuſtitiarios,
& alios officiales demaniales huius Re-
gni habentes iuriſdictionem in officium,
& non in perpetuum, habere iuriſdi-
ctionem longè diſtātem à iuriſdictione,
quæ habetur in proprietate, itaq; apertè
præportat, quin à aperto marte affirmat
quemlibet Baronem, qui priuilegio cum
tali poteſtate potitur, iuriſdictionem in
proprietate habere, prout vigore talis
communicationis vnumquemlibet illo
gaudere, atque in eum dici, & cenſeri
translatum feudum oſtendunt hactenus
adducta, idemque *Cathal. n.* 31.

Quod ſi veritate fouetur, prout foue-
re exiſtimauimus, ex eo neceſſariò vi-
detur enaſci ſequela, quod priuatiuè, vt
idem *Camill. de Curte* ſentijt, non cumu-
latiuè, vt idem *Martha* credidit, & con-
ſequutiuè ceſſet concluſio, ſeù potius il-
latio *Marthæ*, vt verior cenſenda con-
tradicens *de Curte* ſententia, nè Prin-
ceps valeat Baronis iuriſdictioné quo-
quo modo turbare, nec S. C. iuſtè in-
terponere poſſit decretum illud, quod
13 interponere hactenus conſueuit, vt ci-
tra præiudicium priuilegiorum pro hac
vice tātum cauſa remaneat, quod quam-
uis collaudat *Martha à num.* 1. improba-
bat, & omninò reſpuit *de Curte num.* 12.
potiſſimùm ob rationem illam, quod
Princeps, aut Rex alienando caſtrum
14 cum iuriſdictione contrahit, cui con-
tractui ſtare decet eundem Regem;
ad *text. in l. digna vox, C. de legib.* cum
alijs, quos illemet adducit à *num.* 14.
obligatur enim Princeps ad inſtar pri-
uati ex ſuo contractu, *Dec. in cap.* 1.
de probat. & Ripa in reſponſ. 18. etiam
ſi contrahat cum ſubdito, teſte *Laudenſ.
in ſuo tract. de Princip. concluſ.* 454. &
latiſſimis habenis pertractat *Reg. Capyc.
Latr. dec.* 188. *lib.* 2. cuius quidem ra-
tionem eneruare, intendens idem *Mar-
tha à num.* 20. multa in medium pro-
fert, & feudum etiam pecunia emptum
15 eſſe propriè feudum, & gratiam, defen-
dit per *Andr. Bal. Aluarot. Præpoſit.* &
alios *in cap.* 1. *de natur. feud.* tùm illius
text. virtute, tùm *cap.* 1. *de benefic. fra-
trum, & qual. frat. ſucced. in feud. cap.* 1.
qualit. feud. ad fratr. pertin. cap. 1. *de
inueſtit. in marit. facta*, *& aliorum iu-
rium*, & communem eſſe opinionem
probat *Guerinus Piſonus in prælud. feu-
dor.* §. *ſequantur illa verba*, ac prop-
tereà diſcedendum eſſe ab opinione
Odoffr. quàm pluribi ſequitur *Andr.* vt
omne feudum emptum ſit hæreditariū,
ex quo ſua pecunia, & non ex proui-
dentia dantis primus acquiſiuit pro om-
nibus admonet *Camerar.* qui prætereà
maximè dolet, quod noſtrum *Aurigam*
in hoc erraſſe dicere compellatur. Ille
igitur *in cap. Imperialem*, §. *prætereà Du-
catus, verſ. Quinta, & vltima ſpecies, fol.*
47. *col.* 4. prorſus verum reputat omne
feudum, quamuis pecunia habitum ab
ipſius Principis gratia pendere, & *tex.*
opitulatur inſignis *in l. Titius, ff. de ob-
ſeq. præſt.* dum dicit manumiſſionem
beneficium eſſe, licet gratuitum non ſit,
vbi *Gloſ. in verbo beneficium*, dicit, be-
neficium eſſe, quia ſponte fit, ex quo cor-
rolariè infert *Camerar.* atque nimirùm
ergo feudum datum pecunia, non minus
feudatarij beneficio dantis habebunt,
licet non gratuitò, & quando vellemus
citra præiudicium veritatis fateri eſſe
contractum, nihilominus quia feudum
non eſt ſine inueſtitura, *Ruin. conſ.* 34.
num. 7. *vol.* 1. *Soccin. iunior conſ.* 102.
num. 26. *vol* 2. *Affl. dec.* 124. *num.* 3. &
Roland. conſ. 50. *num.* 10. *vol.* 3. inueſti-
tura autem ſit gratia per *Andr. in cap.* 1.
de inueſtit. de re alien. fact. ergo infert
Martha præualeret gratia, præſertim
quod vbicunque ſoluitur pretium non
æquiualens conceſſioni, tota conceſſio

dicitur gratioſa, neque vt contractus,
ſed tanquam gratia conſideratur, illaq;
tantùm, & non contractus attenditur,
*Soccin. conſ.4. num.59. & conſ.87.n.12.
vol.3. Boſſ. indic. tit. de Princip. n.* 153.
tandemque *Rot. dec.457. num.17. par.1.
diuerſ.* ſed gratia tametſi reſpectu con-
cedentis, & cui conceditur latam admit-
tat interpretationem, ſtrictam tamen re-
ſpectu tertij, cui noceret, teſte *Reg. Ro-
uit. in pragm.* 1. *num.* 17. *vbi de delict.
agi oportet*.

Idem dicendum arbitratur, idē *Mar-*
16 *tha*, cuius arbitrio nos inhęremus, quod
feudum alienatum cum mero, & mixto
imperio, alijſque memoratis facultati-
bus, non adeò præiudicare potuerit ſub-
ditis Regis, quin oppreſſi ab eorum Ba-
ronibus nequeant eundem adire Re-
gem, ab eoque ſummis precibus impe-
trare, vt eorum cauſa in eius prætorio
cognoſcatur, non tantùm vigore appel-
lationis, cum Baronis Tribunal pronun-
ciauit, vel in prima, vel in altera, in qua
fuit Iudex intuitu priuilegiorum, in qui-
bus terminis loquitur *de Franch. eadem
dec.*510. Verùm in ea inſtantia, in qua
idem Baro Iudex eſſet, hoc enim præ-
portant poſtrema verba *Freccia in ead.
author. 9. vt vnuſquiſque à ſuo Iudice
iudicetur, neque Rex, aut alius ſuperior
cognoſcit, cum alteri delata eſt iuriſdi-
ctio, niſi ex cauſa, per quam prima iuriſ-
dictio à lege reſtringitur, ſecundum
Bal. in l. fin. C. de Senat.* Hoc etiam eſt,
quod altera præportat *dec. de Franch.*
529. affirmans audiendum Baronem,
eique petenti remittendum delinquen-
tem, non obſtante illius conſenſu in Iu-
dicem, ſi probet iuſtè proceſſum in ſua
Curia; inſinuat itaque per argumentum
à contrario, eidem non deducenti iuſtè
proceſſum haud remittendum, & ſic, ni
fallor, optimè habet locum memoratum
decretum interponi ſolitum, quod cau-
ſa remaneat, eiuſdem quoq; *Cathalan.*
verba à *num.*55. ſuppetunt, illaq; præ-
ſertim, quibus vtitur *num.75. & 78.* &
aperto ore defendit *Viu. dec.237. n.* 1.

Huc inſupèrtendunt, quæ ſcribunt
Thor. in compend. dec. verbo Baro §.6.7.
*& 29. par. 1. & par. 2. verbo Remiſſio
alicuius vaſſalli, Montan. add. pag.145.
num.29. Reg. Tap. t.1. Iur. Regn. lib.2.
tit. de offic. Mag. Iuſtit. n.33. Prat. add.
obſeru.3. num.5.*

Quindecum proprium ſit Regiæ Maie-
ſtatis ſubiectis ſuccurrere, illoſque ab
omni oppreſſione tueri, *Campag. in cap.
ad Regale faſtigium, & cap. ſalubrem
de Bened. in cap. Rainutius, verbo Et
vxorem nomine, Adelaſiam dec 5. num.*
408. & obſeruat in terminis *Auus meus
ad Gramm. add. dec. 30. num.* 3. qua
in re Dominus noſter Rex tam diligens
eſt, vt ſubditos ſuos, non omnes modò,
ſed ſingulos, non vno, ſed centum ocu-
lis, ſemper apertis, reſpicere, ac tueri vi-
deatur, quibit Barones, quos exemplo
Regis humaniſſimi deceret in vaſſallos
ſuos potiùs ſe præſeferre Parentes; ad
*text. in l.2. verſ. ideoque cura, C. de de-
bitor Ciuit. lib.11. Guid. Pap. deciſ.63.
num.9.* quam Dominos, tamq; ab om-
ni feritate, & ſuperbia alienos, quam
par eſt eos eſſe, qui eiuſdem naturæ ho-
minibus præſunt, non iumentis, aut agre-
ſtibus feris, *Nonar. tom. 2. de grauam.
vaſſall. prælud. 2. & 3.* Quibit, Inquam,
feudo, iuriſdictioneque abutentes, pęnis
17 mulctare, ſiuè priuatione illius, *Lantr.
conſ.5. Gramm. dec.104. Viu. dec.447.
Boer. deciſ 55. Gaill. lib. 1. obſeru. 17.
Cancer. var. reſ. lib. 2. cap. 2. tit. de iu-
riſdict. omn. indic. num.186. Amend. ad
Franch. deciſ.56. num.13. Paſchal. de
patr. poteſt. par.3. cap.4. num.35.* vel ad
illud vendendum cogere *Franc. Marc.
dec.374. par. 2. Achill. de Graſſ. deciſ.
Rot. Roman. 16. de priuileg. Nouar. de
grauam. prælud.6. p.* 1. necnon alij, quos
coaceruat *Franc. Mar. Prat. lib. 1. di-
ſcept. forenſ. cap.11. & centur. 2. cap.1.
num.*8. & iterum *ad Paſchal. de patr. po-
teſt. p. 1. cap. 2. ad num.93. Reg. San-
fel. dec.322. num.8. tom.* 2. etenim eius
intereſt locupletes habere vaſſallos, ne
18 ij ad pauperiem redacti impotētes red-
dan-

dantur, præſertim ad onera fiſcalia ſuſtinenda, ſic aduertente *Reg. de Ponte dec. 34. num. 33. in fin.* necnon in terminis Ritus, indicat *Auus meus ad Capyc. deciſ. 18. num. 1.* quique, cum diuitijs magis decenter eorum Principi deſeruire valeant, *Mierez p. 1. q. 1. num. 9. in tract. de maiorat. Molin. de primog. lib. 2. cap. 1. num. 3.* ibidemque *Gilmon de la Motta add. Hothom. conſ. 1. col. 2. & 3.* Paruipenſo *Nic. Macchiauelli*, impijſſimi illius capitis, Aphoriſmo Politico, non ſubditis minus iniquo, quam Principi ipſi pernicioſo, atque exitiabili *lib. 3. de Republ. cap. 17. & cap. 25.* ad publicam
19 libertatem conſeruandam plurimum intereſſe, ne Ciues opibus admodum augeantur, quem meritò reprehendit *Boter. lib. 7. de illuſtr. ſtatus cap. 20.* & pluribus politicorum placitis fretus tuetur *Carpzouius in ſuo Aſylo debitorum propoſit. 6. pag. 1029.* Monarchia namque vim robur, ac regalis potentiæ firmamentum ex illuſtrium, ac nobilium familiarum dignitate reputat, teſte *Ann. Roberto rer. indic. lib. 2. cap. 4.* firmatq; *Reg. Capyc. Latr. lib. 2. dec. 192.* Subnectens licere Principi pro manutentione illuſtris domus, etiam in foro poli, dilationem debitori impertiri ad ſoluendum, & quod valeat paulatim ſoluere, etiam contra contractus formam, deciſionemque Collateralis Conſilij ſub die 17. Iunij 1643. recenſet in famigeratam cauſa Exc. Principiſſæ Hoſtiliani, Medinæ, & Sablonatæ Duciſſæ, huius Regni Neap. Reginæ tunc vicem ſuſtinentis, cum Ioanne Stephano, & alijs de Oria, quod tamen Summi Senatus decretum fuit per Supremum Italiæ Conſilium in Hiſpania ſuſpenſum, Verum non habita illius notitia D. Lucas Spinola Io: Stephani creditoris, procurator ſe tranſegit cum Exc. Duce Medinæ viro, recepitq; pro omnibus in pecunia numerata ducatos centum ſeptuaginta mille.

Reſpectu verò generalis indulgentiæ,
20 ſi illa gaudeant vaſſalli Baronum ardua eſt contentio inter Doctores, quãdoquidem nè Princeps gratiam, aut compoſitionem facere valeat in vaſſalli præiudicium, aſſeuerat *Amod. de Ponte de laudem. q. 24.* adiungens fuiſſe iudicatum per Senatum, inſequiturque *cit. Theſaur. nu. 10.* necnon *Franc. Marc. quæſt. 243. in princ. par. 2. Sola in commentar. ad Conſtit. Sabaud. de Indulgent. Gl. 2 num. 8.* verum copioſè extricant *Lanar. conſ. 52. de Curte à num. 16.* præfatuſque *Cathalan. integro prædicto cap. 46.* idem *Martha ead. clauſ. 7.* necnon *clauſ. 11. à num. 9.* quod plenè explanat *Reg. Sanfelic. indic. dec. 55. à n. 11.*

His omnibus hactenus relatis, con-
21 uincitur veritas noſtri ſuppoſiti, in huius Ritus initio teſtans eiuſdem ſanctionem perduram eſſe, nuncque adiungimus: iuſtè propterea abrogatam fuiſſe per *prag. 2. vbi de delict. quis conuen. debet, & prag. 3. §. nos autem de offic. S. C.* ſancientes, nè captiuus euocetur extra terminos propriæ patriæ in prima inſtantia, in ſecunda autem inſtantia extra Prouinciam, quarum verba deuinciunt, etiam Barones, nè carceratos extrahant à propria patria, quinè & in aliud etiam oppidum proprium, eorundem Baronũ pluries, & quotidie deciſũ fuiſſe in S. C. teſtatur *de Franch. dec. 526. nu. 8. Campagn. in cap. Regni 23. num. 94. & Caball. reſol. crim. caſu 120.* & ſuſiſteret etiam attento iure communi, ac proptereà determinatum in Senam Pedemontano, teſtatur *Oſaſch. dec. 138. in fin.* Non igitur cauſa, aut perſona extrahi poterit, ſiuè perſona, ſiuè cauſa ex prædictis, idque in cauſis quoque ciuilibus, ac multò magis vendicare ſibi locum, certum eſt *Capibl. de Baron. prag. 3. ſub nu. 176. Reg. Rou. ſup. d. prag. 2. vbi de delic. quis conuen. deb. & in pragm. 3. §. nos autem num. 6.* nonnullos excipiens caſus, inſtante quoque quouis priuilegiato; niſi cauſa priuilegij in citatione expreſſa fuerit vigore *pragm. 8. incip. Per queſta fideliſſima, de citation.* vt propterea teneatur Baro, etiam in ſecunda inſtantia, ſi habeat cognitionem ſecundarum cauſarum deputare Iudicem, & aſſeſſo-
22 rem in eadem Terra, *Vin. deciſ. 356.* idem-

idemque *Capiblanc. nu.* 136. aut etiam in altera Terra, ſi duo concurrant. Primum, quod ſit eiuſdem Baronis, alterum quod non longè diſtet à propria Terra, vt inquit *de Franch. add. deciſ.* 426. *in fin.* & antea pluries deciſum fuiſse teſtatur *Ann. ſing.* 560. *in fin.* ac præſertim, nè vltrà Prouinciam queat, hactenus relata præportant, quinè & diſtantiam prædictam ſex, vel octo miliaria excedere non poſſe, etiam intra Prouinciam addunt præcitati *Ann. & Capiblanc. num.* 184. necnon *Auus meus in ead. dec. Capyc* 18. alioquin grauent teſte *Campagn. eod. nu.* 94. in cuius capitis commentarijs recenſet caſus ſexaginta ſeptem, in quibus Barones grauant ſubditos.

Illud autem, quod idem *Capibl.* aſſeuerat *num.* 181. de extrahendo carcerato in ſecunda inſtantia, & propterea dubitet, ſi obſeruari poſſit, quod dictum eſt de eligendo Iudicem vicinum, & in Prouincia, ſi aliam Terram in ea non poſſideat Baro; in altera verò alterius Baronis nequeat, niſi illius accedat cōſenſus, aduertimus non eſſe tantæ efficaciæ, vt eundem *Capiblanc.* potuerit conſtituere ancipitem; etenim negamus in primis iuris veritate niti; quod aſſerit, vt extrahi debeat carceratus in ſecunda inſtantia, tùm per *deciſ. Guid. Pap.* 236. & alteram *Præſid. de Franch.* 510. tùm per *addit.* 1. *ad Bart. in l.* 1. *ff. de cuſtod. reor. verſ. tanc*, & fortaſſe inhæret *Bar. in l. eos*, §. *ſuper his ſub num.* 1. *ff. de appellat.* dicens illum teneri debere apud Iudicem appellationis, ſcilicet ad eius inſtantiam, & *Baiard. ad Iul. Clar. non in q.* 54. *n.* 10. quam *Capiblanc.* allegat, *ſed* 94. *n.* 50. quo in loco huius rei meminit, conſuetudine citius fulcitur, necnon in Regijs Iudicibus loquitur, nec addit ſi parte renuente, & præcedente diſcuſſione viderit contigiſſe, quando non diceretur cognitum, & iudicatum, prout in conſimilibus terminis ſcripſit idem *de Franchis add. dec.* 510. *num.* 8 præter quod vbi illius dictum iuſtitia foueretur in Iudicibus Regijs, adhuc contrarium dicendum eſſet in Baronibus, nam Rex ſuos deputat Iudices, ad quos gradatim itur in locis, in quibus reſident. At Barones poſſunt (prout in more eſt) deputare aſſeſſorem in loco alterius Baronis, qui, & partes audire quibit, & vota deſcribere, abſque quod dicatur inibi iuriſdictione vti, ſi attendātur, quę retulimus *rit.* 39. & quando etiam oporteret deuinctum alloqui, aut alia ex cauſa illius perſona opus haberet, non ſecus, ac facit Aſſeſſor, ſi Poteſtas nō eſſet togatus in prima inſtantia, ità quippè, & ipſe locum, in quo vinculis ille mancipatur, adire poſſet, atque ita legi, & parti ſatisfieret, vnaque ſimul ipſius *Capiblanc.* titubatio ceſſaret. At de his hactenus.

Cæterum diſpoſitio noſtri Ritus ſub-
23 ſiſtit ad hæc vſque tempora, reſpectu Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, aliorumque Baronum, quorum Iudex eſt M. C. teſte *Reg. Tap. lib.* 2. *Iur. Regn. ſuper hoc rit. ſub tit. de offic. magiſtr. iuſtit. Reg. Rouit. in prag.* 2. *n.* 7. *de offic. S. C.* ex *tex. in l. Curiales qui honorariam, C. de decurion. lib.* 10. *Maſull. ad Capyc. dec.* 90. quinè & ipſa contra præfatos ad liquidationem inſtrumentorum procedit, etiam contra ſupremos Magiſtratus, Regios Conſiliarios, cæteroſque magnates, ſi quoque potirentur aliquo ex ſeptem officijs Regni, vt in magno admirato deduxit *Reg. Rouit. conſ.* 90 *num.* 4. *lib.* 2. celebrem ſubnectens quæſtionem, nùm dignitas ſuperueniens eximat à Iudicis ordinarij iuriſdictione, & in quo reſtringatur regula, quod par in parem minimè Imperium habeat, ad *tex. in l. nam magiſtratus, ff. de recept. arbitr. Muſcat. in prax. S. C. gl. competentes p.* 2. *num.* 11. *Taſſon. de anteſat. verſ.* 3. *obſeru.* 3. *num.* 102. *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.* 7. *per tot. Reg. Tap. dec. Suprem. Senat. Ital.* 3. *nu.* 34. idem *Reg. Rouit. ſuper pragm.* 1. *de tit. abuſu à num.* 1. *ad* 23. *Laganar. ad eund. Rouit. in rubr. ad inſtrum. liquid. lit. A. Carau. hoc in rit.* memor *Reg. de*

Ta-

Google

Tapia dec.S.C.43. de Ponte conſ.48.nu.
*5. vol.2.*corã tamen Iudicibus Ciuilibus
Foller.in prax. crimin.verb.Audiantur
excuſatores n.174.R.Capyc.Latr.cõſult.
*48.num.58.p.1.& dec.200. lib.2.*cuius
rei latior erit ſermo in *rit. 301.*vt prop-
24 terea Regij Conſiliarij non queant in-
hibitiones agere M. C. V. nè in cauſis
criminalibus,& liquidationis inſtrumẽ-
torum procedant, ex *prag.8.de inſtrum.*
liquid. cuius veritatem extricat *P.Gae-*
tan. de Afflict. controuerſ. iur. reſolut.
cap.30. num.65. & in add.ſupplement.
ad d. cap. 30.& nos inquirimus in *ritu*
166.

Imò ipſimet titulo inſigniti, & digni-
25 tate fulciti,in criminalibus quoque ſub
illius ſubſunt poteſtate,illaque indiſtin-
ctè procedit, Principe quoque incon-
ſulto, abijtque namque in deſuetudinẽ,
quod *Marin. Frecc.de ſubfeud. tit.quis*
dicat. March. num. 9. aſtruit hoc caſu
licentiam expetendam eſſe ab Excell.
Regni Proregé, teſte *Reg. Sanfelic.dec.*
290. num.8. verſ. Necnon lib.2 & tan-
git *Thor. in compend.dec. verbo Officia-*
les an dici poſſint in fin. quod haud ad-
mittit, ſed improbat *Franc.Mar. Prat.*
pract. obſeru. cap.81.per tot. & iterum
reſponſ.crimin.31. num. 79. quique ad
eius tutandum aſſumptum titulatos Re-
gni in iudicio criminali non citari, niſi
præuia licentia Excellentiſſimi nititur
author.Ann. conſ.122. num.39. vol. 2.
Maſtr.de magiſtr.cap.13. num.5.Surg.
de Neap. Illuſtr.cap. 23. num. 3. & in
dubium reuocat *Capiblanc.de Baron.in*
rub.20.lib.1.

Hic opportunum exiſtimo expende-
re: Vtrum huius Regni praxis hodiè fe-
rat, quod diſponunt feudalia iura in
cap.1. §.ſi inter dominũ de alienat. feud.
patern. & in cap.1.de contron. feud. in-
ter par. term. & Imperialis lex *in cap.*
Imperial. §. præterea ſi inter duos de
*prohib.feud. alien.per Federic.*necnon
Regni Conſtit. Vt vniuerſis, & ſingu-
lis ſub tit.de ſeruand. honor. Comit.Ba-
ron. & milit. quod cauſa inter domi-
num, & vaſſallum, dùm agitur de feudi
priuatione, terminanda ſit cum Iudicio
26 Parium Curiæ, id quod firmant *Andr.*
in memor. cap.1. num. 7. & in Conſtit.
Regni ſi vaſſallus à domino, Iacob. de
Beluis in cap.1. tit.de inueſtit. in marit.
facta Io: de Imol. in cap. cæterum extra
de iudic. Iacob. de S. Georg. in inueſt.
feud. in verbo Et dicti vaſſalli pro di-
ctis rebus feudalibus num.2. Io: Ferrar.
Montan. in vſus feudorum lib.5. cap.1.
verſ. Secundo quando controuerſia eſt.
(Illos tamen pares dicimus, qui habent
paria feuda, *Freccia lib. 3. de ſubfeud.*
tit.different.inter feud. regalia num.12.
pag.428. Franc. Sonsbeci par.14. nu.2.
Petr. Nicol. Mozzius in tit. de naturali-
bus feudorum ſub num. 115. Ludolphus
Schrader. de feud. p. 10. ſection. num.1.
Iacobut. de Franch.in rub.feud. num.3.
quorum vſum apud Germanos ſeruari
teſtatur *Vdalrichus Zaſius in feudorum*
Epithome p.11. & meminit *Renat.Chop-*
pinus de Demanio Franciæ lib. 3. tit.7.
num. 2. & in Gallia *Ioannes Bodinus de*
Republica lib.3. cap.1. Stephan. Forcatu-
lus de iure feudor. cap.12. num.15. verſ.
quinam autem, Marian. Socin. ſenior.
conſ. 12. verſ.primo quia ſi quæſtio eſſet
vol.1.)

Illud primùm conſtat, hodiè in hoc
Regno non interuenire Pares in cauſis
feudalibus, ſed eas agitari,& decidi in
Regiæ Cameræ Tribunali, quando de
intereſſe fiſci agitur, & inter partes in
S.R.C. vigore *pragm. Ferdinandi Pri-*
mi, quę eſt *3.de offic.S.R.C.* id, quod nos
pluribus in locis aduertimus, potiſſimum
in *ritu 50.*

In cauſis verò criminalibus, quando
de priuatione feudi tractatur, id con-
trouerti video. Alij verò negant eos
interuenire neceſſarium eſſe, alij affir-
mant.

Primam aleam ſuſtinent *Lanar. conſ.*
88. num.28. tradens hodie ſublatum
eſſe hoc Iudicium parium, *Reg. Tapia*
dec. Suprem. Senat. Ital.24. aſſerens,
quod illi receſſerunt ab Aula, *Borrel.in*
ſumm.

ſumm.deciſ.par.2.tit.33.de appellat.nu. 1326. annuens, neque in caſu criminis Læſæ Maieſtatis debere interuenire, & videtur etiam firmare *in tract. de Reg. Cath. præſt. cap.64. num.79.* ſermocinans de feudo ligio, verum ſubnectit feudum nunquam dici debere ligium, niſi in inueſtitura expreſsè dicatur, fretus *Bal.* authoritate, necnon *Cottæ* effato *in ſuis memorab. verb. feudum ligium.* Affirmatiuam partem ſuſtinent *Io:Tho. Gramm. in Conſtit. proſequentes ſub tit. de pugn. ſubl. num. 3. fol. 69.* ſubdens etiam in receptatore bannitorum, & participante de latrocinijs fuiſse memoratam *Conſtit.* ſeruatam, quod in condemnatione Baronis, & Comitis interueniat Iudicium Parium, *Marin. Frecc. lib. 2. deffer. 6. num. 11. pag. 245. Ioan. Thom. de Marin. in tract. feudor. lib. 1. tit. de feudo ex pacto, & prouident. nouo num. 14.* dicens hoc hodie non eſſe vſu receptum, niſi in cauſis criminis Læſæ Maieſtatis, hancq; opinionem inſequitur *Borrel. in tract. de magiſtrat. edictis lib. 1. cap. 1. nu. 6.* indiſtinctè ſermonem faciens, nullum conſtituendo diſcrimen, ſi ſit cauſa ciuilis, aut criminalis, & pro indubitato tradit *Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſeru. 4. num. 97. & verſ. 14. obſeru. 1. à num.* 88. multa exempla adducens, quinè *num.92.* occurrit *memor. Reg. Tap. deciſ.* illam debere intelligi in terminis, in quibus loquitur, quando nempè controuerſia eſt de feudo inter dominum, & vaſſallum coram Imperatore, quo caſu Pares Curiæ minimè ſunt adhibendi, *Camill. de la Ratha conſ. 5 num. 145.*

Et *Reg. Sanfel. in ſua prax. Iudic. ſect. 22. num. 10. fol. 60.* tamquam rem certam, aſtruit, quòd in cauſa imputationis perduellionis debeant interuenire Pares cum Iudicibus delegatis. Ita ſua ætate actū teſtatur anno 1616. & 1636. aduerſus duos Principes liberos, & anno 1640. aduerſus Principem Regnicolam Equitem ex ordine S.Iacobi, in quem coram Prorege, vbi Regentes, alijque Adiuncti, Pares, & Aduocatus Fiſcalis conuenerant, equeſtribus ornamentis ademptis, mortis ſententia, ac bonorum omnium confiſcationis pronunciata eſt.

Hinc factum eſt, vt accerſitus D. Hieronymus de nobiliſſima familia Valua, Valuæ Marchio Perduellionis Reus, quippè qui alimenta miniſtraſſet, domique excepiſſet Carolum Petrellam, & Paulum Fioretti inſignes Bannitos, cum alijs eorum aſſeclis, contra edictum S. E. eiuſque Collateralis Conſilij emanatum in hac Ciuitate ſub die 20. Iulij 1657. quo continebatur, vt receptatores eorum, eidem pœnæ eſſent obnoxij, qua Læſæ Maieſtatis rei ſe obſtringunt, capitis ille quidem ab Iuncta damnatus fuerit, bona verò ipſius fiſco adiudicata, ſub die 5. Octobris 1658. referente *Conſiliario Aniello Portio.*

Et extincto dicto Marchione, cum inſtetiſſet fiſcus Realis patrimonij pro confiſcatione, & ſequeſtro bonorum in Regia Camera, obſtitit D. Beatrix Caracciola illius coniux, & mater, ac tutrix Marchionis filiorum prædictæ ſententiæ, nullitatibus in Regia Camera notorijs aduerſus illam allatis, inter quas ea fuit, quod in ſententia prædicta Pares non interueniſſent contra iura feudalia, & Regni Conſtit. Quibus nullitatibus Regia Camera animaduerſis, ſententiæ executionem dare noluit, ſed iudicauit, quod exhiberetur proceſſus integer, adhoc, vt eo viſo, ſuper petita ſententiæ executione de iuſtitia prouidere poſſet.

Quamobrem cum E. S. reſcripto ſub die 19. Octobris 1658. illi præciperetur, vt omnia bona dicti Marchionis, iuxta ſententiam Iunctæ, confiſcaret: replicauit Regia ipſa Camera die 25. eiuſdem menſis, quod licet fiſcus pluries inſtetiſſet pro confiſcatione, & ſequeſtro bonorum, Cameræ tamen viſum plenum difficultatis negotiū, quandoquidem ſententia publicationis bonorum ab eo Tribunali non exierat, nec poterat proptereà ab eo execquutioni mandari, niſi prius recognoſceret acta,

acta, & nullitates, quæ,ſi inſtaret,recipi deberent. Cameram enim non eſſe merum exequutorem, ſed mixtum,illtque recognoſcendum eſſe, quod iudicatum eſt, cum non deceat tanti Tribunalis auctoritatem alienas ſententias exequi, niſi cauſæ merita ante cognoſcat,ad tradita per *Conſil.Carleual.tom.2.de iudic. lib.1.tit. 3.diſp.17. Præſid.Merlin.centur.2.controu.forenſ.cap.98.Reg.Capyc. Latro deciſ.82.to.* 1.& in terminis per *Conſil.Marcell. Marcian.conſ.18. to.2.* qui ſermocinatur in cauſa Principis Auetranæ à Iudice delegato foriudicati, & exhibitis nullitatibus aduerſus ſẽtentiam in Regia Camera ad remorandum publicationem bonorum pro parte D. Prancifci Albitrij intereſſe habentis, fuerunt illę receptæ.

Et quamuis meri executoris partibus fungeretur,non potuiſſe,addidit in eius conſultatione S. E. facta Regia Camera, non reſpicere propoſitas euidentes nullitates, iuxta exarata à *Reg. Sanfelic.dec.293. & Reg.de Marin.quotid. reſolut.lib.1. cap.204. & lib.2.cap.212.* inter quas admodum clara,atque indubitata deprehenſa erat ex lectura ſententię,quia non poterat dictus Marchio damnari ſine Parium interuentu, ita communi Iure feudali, & Conſtitutionibus Regni diſponentibus, atque ex alijs caſibus hoc vſitatum apparente.

Et quamùis Excell. Protex, eiuſque Collaterale Conſilium reſcripto Ill.Ducis Cauzani Regni Secretarij ſub die 16. Nouembris 1658. iterum dictam bonorum publicationem fieri iuſſiſſet, haud obſtantibus replicatis à Regia Camera, adijciens, illud falſum eſſe, & alienum ab Regijs rationibus, quod de nullitate ſententiæ obijciebatur, ob defectum Parium; nam etſi aliquando ità practicatum fuiſſet, vt duo Titulati pro paribus interuenirent, id tamèn factum ad maiorem cautelam, non ex neceſſitate: in alijs enim, ac non paucis cauſis contrarium vſitatum inueniri. Hanc porrò exceptionem opponendam fuiſſe ante ſententiam, quæ ad Iudicis incompetentiam pertineret. His tamen Regia Camera adduci non potuit, vt quicquam in ea re prouideret, teſte *D. Reg. Donato Ant. de Marinis*, qui tunc vti Præſes interuenit in R. C. S. in aureis *obſeru. ad dec. Reuert. 502. ſub num.1. verſ. annuimus tom. 2.* & reſcribit decretum è R. C. manatum *eod. tom. 2. arreſt. 689.*

Quod verò ex *Iſerniæ ſuper memor. Conſtit. Vt vniuerſis num. 60. verbo,* ibi: *Valet ſententia lata ſine Baronibus, & Nobilibus ſi non fuerint petiti, quia non tenetur cognitor diuinare ſi ſit* Ba*ro, vel nobilis.* Dicitur eſſe expetendum Parium interuentum ante ſententiæ publicationem, cuius propterèa beneficio exceptionique Iudicis incompetentiæ renunciatum per non oppoſitionem cenſeatur, veritate ſimpliciter non nititur, tum quia pro forma parium interuentus exquiritur à *Conſtit.* ex dictione illa formæ inductiua, *Nonniſi,* qua deficiente actus corruit, *l.Iulianus, §.ſi quis,ff.ad exhibend. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. num. 710.* tum quia *Andreæ* ſermo fuit in non notorijs,quãdo ſcilicet tempore latæ ſententiæ Iudici non innotuerat,condemnatum, eſſe Baronem, & ſic ex ſuperuenienti, ſecus quando ſatis, ſuperque notorium eſt, Iudicique plenè conſtat; id quod nobis clarius oſtendit ab eo adductus *text. in l.2.ff. de itinere actuque priu.* nam dicit ibi I. C. quod quæ ritè, rectèque proceſſerunt ex ſuperuenientibus non ſunt infirmanda.

De Ducum, Marchionum, Comitũ, & Baronum, ethymologia, & origine
27 agunt, *Iſern.in cap.1.quis dicatur Dux, Frecc. de ſubfeud.lib.1.tit quis dicatur Comes,tit.quis dicatur Marchio,tit.quis dicatur Dux,Reg.de Pont.lect.feudal 6. nu.43.& lect.7.in princip. Reg.de Curte in ſuo diuerſ. p.1. pag.11. Conradus in templo Iudicum lib.1.de magnit.Reg.cap. 4. 5.6.& 7. Stefan. Forcatula de feud. c.3. Renatus Choppin. de deman. Franciæ lib. 3. tit. à quo creatur Dux Marchio,vel Comes,Andr.Knichen de Saſſo-*

nico non prouocando iure, *verb. Ducum*
Saſſoniæ cap. 1. & 4. *Foraſterius de iu-*
*riſdict.Romana p.*2.*ſect.*3. *num.* 10. *Ri-*
*polla de regal. cap.*5. *Maſtrill.de Magi-*
*ſtr. lib.*4. *cap.* 5. 6. & 7. *Reg.Rouit.* &
Capibl. in rub. prag. de Baron. Ann. in
*rubr. de vaſſall. decrepit. ætat. num.*34.
& 37. *Fontanell.de pact. nuptial.tom.*1.
*Gloſ.*10.*par.*1. *Laratha in theatr. feud.*
*tom.*1. *par.*5. *dilucid.* 26. *Auus meus ad*
*Gram.dec.*34. *num.*2.

Iſthæc quippè dignitates hoc noſtro
28 æuo non ſunt, vt olim tẽporaneę cũ nõ-
niſi præcario Imperatoris nomine tene-
bãtur, mutata enim voluntate, quando-
cumque Imperatori licebat dignitatem
illam renouare, nè per longum, & ſtabi-
le Imperium permittendi Ciuitates, &
Caſtra, Ducem, Marchionem, vel Comi-
tem, illicò ſubditi venerarentur, ei aſſue-
ſcerent, tàm conſtantèr illum eſſe præfe-
ctum, quàm concedentem dominum
intelligerent; imò, & proprius ille Ciui-
bus incumberet, propius vrgeret affe-
ctus, nè burgenſium voluntas, adeò iſtis
in dignitate conſtitutis, ſpe, conuictu,
conſuetudine capta accederet, vt dein-
dè vix in cõcedentem promiſſam fidem
exercerent, & nè Duces, Comites, &
Marchiones dulcedine imperandi ſibi
dominatum arriperent, quarè inter ar-
cana Imperij magiſtratum ad longum,
vel breue tempus duraturum, repoſuit
polythicorũ *Magiſter Annal.lib.*2. qua
ratione in antiqua Romana Republica,
quia Dictatori ſumma poteſtas erat, ideò
Reipublicæ periculoſiſſimum munus vl-
trà ſextum menſem poteſtas data non
fuit in *l.*2. §.*populo.ff.de orig. iur.* & in
terminis ſenciunt *Forcatula loc.cit.nu.*5.
Foraſter. eod.tit. cap. 1. *num.*15. dein-
dè ſiuè Carolus Magnus, vt nonnulli,
ſiuè Otho Primus Imperator, vt alij
aſtruunt, trãslato ad germanos Imperio,
territorium his connexum dignitatibus
clientari, fide hæreditariè conceſſit,
*Bodin.de Repub.lib.*3.*cap.*5. *num.*303.
*Connanus comment. iur. ciuil.lib.*2. *c.*9.
*num.*5. *Gentilis de iuriſdict. lib* 3. *cap.*
22. *Addition. ad Donell. iur. ciuil. lib.*
17.*cap.*9. *lit.H.* cum non argentum, &
aurum, ſed amici Regnorum ſint præſi-
dia, *Marth. Lopez de Rege, & regendi*
*ratio.lib.*1. *cap. de liberalit.* Cannet. *in*
extrauag. ſi aliquem pag. 272. *verſ.* &
quia offert. num. 23. Ideò Principis de-
uotis feuda ad hæredes proroganda,
ſcribit, ex *Tacito in vita Agricolæ Arn.*
*Claap.de Arc.Imper.lib.*2. *cap.*19. & de
Proceribus, & Magnatibus, ſermocina-
tur *Giptius ad* Capyc. *Latr.dec.*35. *n.*1.
lib. 1. ſed de his ſatis, ſumpta occaſione
dictorum à *Carau.* hoc *ritu n.*36.

Quod autem huius Ritus diſpoſitio;
29 vt Regis familiares, & domeſtici, com-
menſales, & actu ſeruientes exempti ſint
à Iuriſdictione M. C. receſſerit ab vſu
non ſolum *Carau.in* hoc *ritu* fatetur, &
inſuper *Frecc.* & poſt omnes *R. Rouit.*
pragm. 11. *num.*50. *de militib.* vigere
tamen, & ſeruari in familiaribus, actuq;
ſeruientibus Proregi, idem *Rouit.* ſcrip-
ſit *num.*52. & antea *Reg.de Ponte de po-*
teſt.Proreg. tit.de aſſenſ. Reg. §.7. *num.*
12. quorum aſſertio, ſi veritate fulcitur,
non amplius licet demirari de viro illo
prudenti, qui Carolum V. Imperatorem,
& huius Regni Regem alloquens, fer-
tur dixiſſe: *Te poſſa vedere Vicerè di*
Napoli. Verùm adeò conſtans illorum
ſententia non eſt, *Tap.* viro inſigni, te-
ſte *in cap.Reg.*13.*de offic.magn. Admir.*
eumque ſequendo recenſet *Conſ.Mat-*
thæus Patignus in ſuo tractatulo de iu-
dic. & priuileg. milit. num. 25. in po-
ſtremis verbis, quem tractatum verba-
tim tranſcripſit ſummus I. C. *Scipio Ro-*
*uitus cit.pragm.*11.*de militib.* Et quod
habentes literas familiaritatis haud ſint
exempti, deciſũ refert *Ann.ſing.*321. at
valeat nè fieri familiaritatis ꝓbatio, alio
modo .ſ. per teſtes, deficientibus literis
examinat etiam modum probationis,
Marcell.Calà de mod.artic.§ 2.*gl. vni-*
*ca num.*683. Familiares, an, & quando
dominorũ prærogatiuis fruantur, *The-*
*ſaur.dec.*113.*& filius q.foreſ.*78. *lib.*3.
Maſull.ad Capyc. *dec.*12. *Epiſc.Ricc. in*
*prax. Eccl. Rubr.Epiſc. dec.*549. *num.*7.
allegãs *Carau.& dec. Cur. Archiep.* 69.
*par.*1.

par. 1. Carol. de Graſſ. in tract. de effect. cleric. effect. 1. nu. 146. & 149. Marant. ſing. verbo Familiares, & de clericorum familia, *Campagn. in cap. item ſtatuimus num. 4. Marant. in ſpecul. 4. par. diſt. 11. num. 4. Clar. lib. 5. §. fin. q. 35. n. 12. de Graſſ. add. effect. 1. num. 209. & effect. 3. n. 92. Squillan. de priuileg. Cler. cap. 6. num. 22. cap. 7. num. 57. & cap. 8. num. 19. Reg. Sanfelic. dec. 1. lib. 1.* qui verò ſint familiares, ac vnde dicantur, exquirunt *Angel. Clauaſ. in ſumm. verb. Familiaris, Marant. in ſpecul. p. 6. verſ. appellatio num. 29. Marc. Ant. Blan. de indit. num. 363. Ricc. collect. 131. & 2311.* inibique hunc Ritum exornans, *Auguſt. Beron. q. 35. num. 4. Antonin. reſol. 77. lib. 1.* quique familiæ appellatione comprehendantur, *Campagn. in cap. item quod Iuſtitiarij num. 13. Clauaſ. in ſumm. verbo Familia in princ. Reg. Valenz. conſ. 17. lib. 1. Seraphin. dec. 1251. Canon. Nouar. in ſumm. Bullar. tit. de famil. Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. Gloſ. 10. par. 2. num. 68. Franc. Rummus ad Afflict. de iur. prothomiſ. ad 3. notab. §. 3. pag. 145.* An Amicus familiaris domeſticus dicatur, *Borrell. de compromiſſ. §. 1. gloſ. 3. per tot. de Graſſ. de effect. amic. num. 288.*

RITVS XXXXVII.

Deſcribuntur aliæ præeminentiæ M.C.V.

ITem, quòd Curiæ ipſę, & quælibet ipſarum cognoſcant, & cognoſcere poſſint de guerra mota, priuato carcere, & omnibus alijs pœnis fiſcalibus, nullus verò deferens de præfatis, admittatur: niſi Curiæ ad certam pœnam ſe obliget de probando, & proſequendo, & idem vbicunq; aliquid fiſcale eiſdem Curijs nucietur, conuentio tamen iſtius pęnæ fieri debeat cum Aduocato, & Procuratore fiſci.

SVMMA RERVM.

1 *Humanæ naturæ vitium eſt, vt homines ſapientiſſimi videant meliora, probentque, deteriora tamen ſequi pertinaciſſimè velint.*

2 *Bellorum multa ſunt mala, Pacis verò infinita bona.*

3 *Hiſpaniarum Aquila Ludouici Galliarum Regis Chriſtianiſſimi aureis lilijs, ita connubiali vinculo coniuncta eſt, vt omnium antiquarum ſimultatum ſemina prorſus extinxerit.*

4 *Bella mouere, quando, & cui liceat.*

5 *Quæ requirantur, nè bellum iniuſtum reputetur.*

6 *Bellum in duellum reſolui, an poſſit.*

7 *Duellum omni iure eſt prohibitum.*

8 *Bellum indictum à Principe iuſtum præſumitur.*

9 *Princeps, bello ſæuiente, Regnum collectare quibit.*

10 *Eius ſimplici atteſtationi in neceſſitate ipſum eſſe conſtitutum, plena eſt adhibenda fides, potiſſimum noſtri Monarchæ, optimi, clementiſſimi.*

11 *Belli definitio, & quotuplex ſit, ac differentia inter illud, prælium, duellum, guerrã, ſeditionem, ac rixã remiſſiuè. Illud inter caſus fortuitos connumeratur.*

12 *Bona in bello acquiſita cuius ſint. De bonis naufragatis remiſſiuè.*

13 *Politicæ quæſtiones ex ſacra ſcriptura depromptæ circa bellum à P. Io: Stephano Menochio traduntur.*

14 *De priuato carcere remiſſiuè.*

15 *Pœnæ fiſcales in Regno de regalibus dicuntur. Maleficiorum pœnæ ad Principem ſpectant, & ad Barones in eorum terris, cum declarationibus.*

16 *Caſus omnes remiſſiuè tanguntur ad cognitionem Magnæ Curiæ.*
17 *Appellatio à Curijs inferioribus ad S.C. omiſſa M. C. an teneat.*
18 *Calumniator præſumptus quis dicatur, quis autem verus.*
19 *Pœnæ talionis aliqua tanguntur.*
20 *Illa verò in cauſis fidei, an hodie vigeant.*

1 HVmanæ naturæ vitio hoc plerumque fieri videmus, vt homines etiam ſapientiſſimi, videant meliora, probentque, deteriora tamen ſequi pertinaciſſimè velint. Bellorum, quot, quanta ſint mala, nemo non videt, eaque procul quam maximè habenda omnes conſentiunt. Contrà, Pacis bona dilaudant, nihil inter homines meliùs affirmant, maximis votis expetendam cenſent. At bella ferè perpetua geruntur, Pax rariſſima eſt. Ad ea ſuſcipienda, vnica, & leuiſſima sæpiùs cauſa incitamentum maximum exiſtimatur; ad hanc colendam, conſeruandamque plurimæ, grauiſſimæque minimùm valent. Vident Principes Martiali incendio, regna ſua conflagrare: arua, cędibus, ac ſanguine ſuorum ſeri: vrbes in ſolitudines mutari: ipſa ædificia ſolo adæquari: opes publicas, priuataſque, vel maximas dilabi: bonas artes, ac diſciplinas deperdi: annonæ caritate, milleque alijs ærumnis fœdè vexatos ſubditos ſuos interire: hæc omnia, inquam, vident; & tamen in bellis ſemper, ac toti ſunt, ſpreta Pace, & Cõcordia, quarum ope vident ex altera parte, omnia florere; cultu arua niteſcere: vrbes ampliſſimè habitaris noua ædificia conſurgere, res etiam minimas, maximum inmodum augeſcere, 1 liberales diſciplinas, arteſque omnes clarere, annonæ abundantia horrea rumpi, omnes denique in vrbe, in agro, maxima alacritate ſuis officijs defungi. Vnde hæc iudicij tanta peruerſitas? Cur

——— Pax optima rerum
Quas homini nouiſſe datum eſt, Pax vna triumphis
Innumeris potior.

Silius Italic. lib.11.

reſpuitur: bellum quo nihil horridius, nihil priuatis, publiciſq; rebus peſtilentius, amatur, ac placet? Nam ſi propter pacem bella geruntur? cur quam ſine bellis certam ſeruare poſſunt, per bella quærere incertam laborent? Quàm pulchriùs nunc duo ampliſſima Europæ regna florere videremus, ſi quot annis inter Hiſpanos noſtros, Galloſque continuata ſunt bella; tot Pax integra, incorruptaque extitiſſet! quam diues ærarium; quam plenæ gentibus Ciuitates; quam mercium, terra, marique tutis commutationibus abundantes eſſent. Enimuerò ceſſent iam tandem aliquando querelę; & gratiæ immortales cęleſti Numini agantur, quòd, licet ſerò, Pax illa tandiù exoptata, tandiù petita:

Virgil. Ecl.1.

Reſpexit tamen, & longo poſt tempore venit.

Poſtquã Hiſpaniarũ Aquila, Maria The-
3 reſia Ludouici Galliarũ Regis Chriſtianiſſimi aureis lilijs, ita connubiali vinculo coniuncta eſt, vt omnem antiquarum ſimultatum ſemina prorſus extinxerit; quodque de Iſabella Clara Eugenia Alberto Auſtriaco Principi, Pio, & integerrimo tradita, antè Senatus, Populuſque Antuerpienſis, inter ipſius laudes aſcripſit, non minùs verè de hac Regia Infante dici queat:

Fœmina blanda poteſt animos lenire feroces
Armataſque virùm conciliare manus
Maius opus ſexu eſt: quæq; hoc facit, illa virilis,
Corpore fœmineo pectora mentis habet.

Iamque illud Probi optimi Imperatoris dictum à Flauio Vopiſco relatum, in ore vtriuſque Regis eſſe videatur: Breui milites neceſſarios non habebimus. Vtriuſque enim natura ab omni iniuria alieniſſima, tantam promittit poſt hac fore inter hæc ampliſſima Chriſtiani Orbis Regna coniunctionem, ac pacem, vt nihil opus eſſe exercitu poſſit.

Vtinam

Digitized by Google

Vtinam ſaxit Deus, vt hos Principes
æternos, pacem quoque æternam ha-
beamus. At:

—— diræ ferro, & compagibus ar-
ctis.
Claudantur Belli portæ. furor im-
pius intus
Sæua ſedens ſuper arma, & centum
vinctus ahenis.
Post tergum nodis fremat horridus
ore cruento.

Virg. Aen. lib. 1.

Quòd monſtrum, quàm pernicio-
ſum Ciuitati ſit, Ritus noſter animad-
uertens, in Iudicium Magnæ Curiæ
venire illud (ſi quando moueri contin-
gat) ibique diligentiſſimè de eo haberi
quæſtionem iubet, nè Ciues ſimul, ac
Ciuitatem malignitate ſua neglectum
prius opprimat, quàm depelli poſſit.
Nihil enim eſt pernicioſius, quàm ho-
ſtes facilè admittere, difficilius verò
nihil, quam admiſſos expellere; præſer-
tim cum *l. Iulia Maieſtatis* teneatur, qui
4 iniuſſu Principis bellum geſſerit, deli-
ctumuè habuerit, *l. 3. ff. ad l. Iul. Maieſt.*
Foller. in fragm. tit. de crimin. Leſ.
Maieſt. num. 59. Ludouic. Carrer. in
prax. crim tit. de homic. & aſſaſſ. verſ.
vndecimo num. 15. & 16. Fab. Montell.
in prax. arbitr. p. 4. num. 1018. Borrell.
de magiſtrat. edict. lib. 1. cap. 8. nu. 56.
Ceuall. comm. opin. 578. num. 27. Reg.
de Ponte conſ. 15. num. 11. tom. 2. Ioan.
Grand. de Bello exul. in prædic. ſub-
ſtant. q. 1. num. 10. & ſpec. 6. num. 1.
Iodoc. in pract. crim. cap. 151. num. 20.
5 & quando, in terminis Ritus explicat
Reg. Conſtant. in l. 2. Cod. vt armo-
rum vſus lib. 11. laudatus à *Taſſon.*
de antefat. verſ. 3. obſeru. 3. num. 166.
etenim, nè iniuſtum bellum reputetur,
Principis mandato gerẽdum eſt, *D. Th.*
2. 2. q. 40. artic. 1. Alphonſ. à Caſtro de
iuſta heretic. punit. c. 14. verſ. vt bel-
lum, Molin. de iuſtit. & iure tract. 2. di-
ſput. 100. cum ſeq. quique alteram præ-
exigunt conditionem, vt nempè legiti-
ma præcedat cauſa, quæ, veluti caput
bonæ ſpei in bello, erigit animum, vir-
tutem, & fortitudinem excitat, & pro
iuſtitia, & ratione militantem, ſemper
optima ſpes concomitatur, *Io: Boter.*
lib. 9. de ration. ſtat. cap. de iuſtit. cauſa,
& multas eiuſmodi eſſe citati *DD.* ad-
uertunt, quin, & vltimam tradunt con-
ditionem circa bellantium intentionem,
vt illa recta ſit, quaque intendatur, vt
bonum promoueatur, aut malum vite-
tur, id quod tetigit, & compendioſis
verbis explicat *Epiſcop. Campanil. in*
diuerſ. iur. canon. rub. 11. cap. 24. nu. 11.
& poſt ipſum reſcribit *P. Fragoſ. de re-*
gimin. Reipubl. p. 3. lib. 10. de exceptio-
ſeruor. diſp. 22. §. 1. num. 12. tom. 3. &
ante eos perpendit *Afflict. in conſtit.*
Comes, & Baro num. 65. noſque adiun-
gimus *Ciceronis* præcepta *lib. 1. offic.*
cuius auctoritatem minimè diſplicere
exiſtimamus, ſi quidem, & legum cory-
phæos id feciſſe animaduertimus, vt
Vlpian. in l. fulcinius, § quid ſi autem
latitare, ff. ex quibus cauſis in poſſ. eat.
Triphon. in l. Cicero, ff. de pænis, Pompon.
in l. 2. ff. de orig. iur. & memor quoque
eius extitit *Papinian. in l. in quæſtioni-*
bus, ff ad l. Iul. Maieſt. 5. Is *Cicero*, in-
quit, vt bellum ita ſuſcipiatur, vt nihil
aliud, niſi pax quæſita videatur, atque
alterum, bella ſuſcipienda ſunt ob eam
cauſam, vt ſine iniuria in pace viuatur,
& aduertunt *Simanc. lib. 9. de Republic.*
cap. 15. num. 4. Pariſ. de Puteo de re mi-
lit. verſ. an Rex num. 7. bona enim
exiſtente cauſa pugnantis, belli exitus
malus eſſe non poterit, quia proſpera
eueniunt colentibus Deum, aduerſa
ſpernentibus, ſic aduertente *Diuo Ber-*
nardo laudato à *Reg. Valenz. in defenſ.*
contra Venet. p. 7. num. 114. & Euripi-
des in crest. exclamans, dixit, iniqua
bellans bella ſaluus haud redit, eiuſque
meminit *Lipſ. lib. 5. ciuilis doctrinæ c. 3.*

An verò bellum in duellum reſolui
poſſit exquirit, diſtinctè, *P. Fragoſ. cit.*
tract. par. 1. lib. 1. diſp. 2. §. 10. nu. 24.
licentia Principis an in duello exquira-
tur: affirmatiuè reſpondet *Alciat. in*
tract. de ſingul. certam. cap. 25. cum in
omni iure illud prohibitum, *Fuſc. ſing.*

134. lit. D. Scaglion. in prag. 1. de duello num. 14. Iodoc. in prax. crim. cap. 42. Cagnol. in l. fauorabiliores, ff. de regul. iuris num. 16. & 17. haud obſtante, quauis contraria conſuetudine, *Dec. conſ. 487. & 686.* in foro quoque poli ſub anathematis vinculo, ex *Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 19.* Quod, fabricante Diabolo introductum, vt cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur, affirmat. Tanto annorum ſuorum fabro gaudeant Duellantes: tam nobili parente ſe iactent! ſegregari intereà à communione fidelium; æternis infamiæ notis compuncti: parricidarum titulis decorati, ſepulturæ aſinorum addicti, qui equos, & equeſtre nomen dehoneſtarint, quique ex vaniſſima potius ſui capitis opinione, quam ex veritate diuina; ex Sanctorum Pontificum, & Conciliorum ſcitis, ex Imperatorum, ac Regum decretis nobilitatis rationem habendam putarint. Horum ignauiæ, timiditatiſque elogia videnda, apud *Nic. Cauſſinum lib. cui titulus, Il Caualiero della Corte Santa*, & Lectorem relego ad *Reg. Rouit. in dicta pragm. 1. Nouar. in manuali cap. 15. num. 9. et Petr. Iacob. in ſua prax.* multa addentem *tit. de duello, ſeù pugna.*

8 Bellum autem ſemper iuſtè indictũ à Principe præſumi, autumant *Reg. Cõſtant. in l. 1. Cod. vt armorũ vſus, Frãc. Marc. dec. 45. p. 1. Petrus Caliſtus Ramires in tract. de lege Regia §. 26. num. 64. Ferrett. tract. de iuſto, & iniuſto bello*, quem laudat *Auus meus ad Caprc. dec. 162. n. 4.* Vt præterea illo ſeuiẽte Regnũ collectare quibit *Capibl. lib. 2. de Baron. prag. 1. cap. 1. integr.* necnon *Reg. Sanfelic. in diſcept. vnic. poſt deciſ. tom. 1.* quibus tamen medijs, quouè moderamine, & à quibus perſonis exigere valeat ſubſidia, ſubnectens, obiectis validè, & concludenter occurrens, firmatque *Conſil. Staib. centur. 2. reſol. 100.* Cuius ſimplici atteſtationi,
10 in neceſſitate ipſum eſſe conſtitutum, plena adhibenda fides, *Anchar. conſ. 96. Reg. Rouit. in reſponſ. poſt ſua conſil. lib. 1. num. 3. Zecch. lib. 2. de Princip. cap. 2. num. 5. Reg. Valenz. conſ. 99. nu. 1. Io: Bapt. Larrea alleg. fiſcal. 3. num. 8. & alleg. 60. nu. 2 par. 1. Vrſill. ad Affl. deciſ. 24. num. 12. Franciſc. Maria Prat. obſeru. pract. 100. lit. A. &* X. quibus contradicit *Nouar. to. 3. de grauamin. vaſſall. grauam. 39.* Cui tamen magis credere dignum eſt, quam Monarchæ noſtro optimo, clementiſſimo, ac ſubditorum ſuorum Patri potiùs, quam Regi, ſi quando pro Regni indigentijs, ſubſidia exigit priuatorum? Nam, cùm Regna ſint, velut corpora, quæ quo maiora ſunt, eò maiori indigent cibo, nè deficiant; Quod Regnum in terris, ipſius Regno grandius inueniri poſſit? Cuius membra, mundi vniùs amplitudine laxiora validioribus pecuniarum neruis indigere nemo negabit, vt in vnum quaſi corpus Regni, colligata retineri, vt tot exercitus ali; tot Prouincijs, ac Regnis conſuli; tot bella contra Chriſtianæ fidei hoſtes geri, tot deniq; Reip. neceſſaria cum dignitate adminiſtari valeant.

Belli definitionem, & quotuplex ſit, oſtendit *Angel. Clauaſ. in ſumm. verb.*
11 *Bellum*, necnon *Epiſcop. D. Greg. Carrafa de monomac. ſeù duello q. 3. ſect. 1.* differentiam inter illud, prælium, duellum, guerram, ſeditionem, ac rixam, tradunt *Affl. in add. conſtit. Comes poſt num. 77. Paul. Layman. in Theolog. moral. lib. 2. tract. 13. cap. 12. de charit. & oppoſit. vitijs, Scaglion. in pragm. 1. addut. nu. 56.* quodque inter caſus fortuitos enumerat *Fuſc. in ſingul. 19. lit.* B, & illud idem operari, quod timor belli, ſcriptum reliquit *Ann. alleg. 21. num. 24. & alleg. 92. num. 9.*

12 Cuius bona in bello acquiſita ſint, agunt *Franch. deciſ. 268.* ibique addentes *Grammat. deciſ. 71.* & ad eum *Auus meus, Rec. coll. c. dec. 1614. Caball. reſol. criminal. caſ. 140.* & de naufragatis ſermocinantur *Reg. de Ponte deciſ. 21. Thor. par. 1. compend. verb. Bona*, & ea, quæ propter tempeſtatem maris peruenerunt.

Google

nerunt ex nauibus,ex perſonis,ac bonis
inimicorum Regis, & fidei Chriſtianæ
non effici capientium, ſed Regis iudi-
cauit *Senat. Cathal.* apud *Io:Paul.Xam-
mar.rer.iudic.p.2. definit.*13. An liceat
tempore belli deferre merces prohibi-
tas ad infideles pro redemptione cap-
tiuorum, negatiuè reſpondent *Abb. in
cap. ſignificauit de iud. Stracha de De-
coctor.* 2. *p. num.* 41. *Amend. ad Fran-
ch. deciſ.* 190. *num.*6.

Verùm an licitum ſit aliquando bel-
13 lum gerere, an Principi vtile ſit neu-
trum contra alterum iuuare, cum bel-
lum inter finitimos exarſerit, quæque
conditiones requirantur, vt bellum iu-
re ſuſcipiatur, de fęcialibus mittendis,
& rebus iniuſtè ablatis, aut occupatis,
antequam ad arma veniatur,repetēdis,
& tandem an perpetuo incunda ſit pax,
an verò ad tempus tantùm, ſubtilitèr
inquirit *P. Io: Stephan. Menoch.* è *Socie-
tate Ieſu in hieropoliticon, ſiuè de politi-
cis inſtit. depromptis ex Sacra Scriptura
lib.*3. *integro cap.* 10. *pag.*865.

Quo verò ad priuatum carcerem,
14 quia verbatim præſens Ritus reſcribi-
tur inferiùs *rit.*56. ibi pauca notaui, il-
liuſque pertractant materiam, *Boniſac.
in rubr. de carcer. priuat. num.*1. *Iul.
Clar. lib.* 5. §.*fin. q.*68. *verſ priuatum
carcerem, Fab. Montel.in prax. arbitr.p.*
4. *num.*870. hic verò de alijs eloquar,
15 & præſertim de pęnis fiſcalibus, quæ
in Regno de regalibus dicuntur, *Anton.
Capyc. in ſua inueſt.feud.rub.feudorum
regalia*, cum ſint iuriſdictionis fructus,
Boſſ. in tit. de pœnis num. 32. ipſemet
Capyc. deciſ. 5. *num.* 15. *Anna allegat.*
53.*num.*22.*Macer. inn. alleg.*87.*Capi-
blanc.in pragm.final.num.*25.*de Baron.*
vt propterea maleficiorum pœnæ ad
Principem ſpectent, *Gramm. conſ.crim.*
6. *num.* 10. & ad Barones in eorum
terris, idem *Capiblanc. add.pragm. fin.
nu.*25. & addo *Fuſcum ſingul.*97.*lic.L.*
qui vti inueſtiti de mero imperio, cum
conceſſionibus pœnarum, & prouen-
tuum in locum ſuccedunt fiſci, *Campa-
gn. in cap.exercere num.*3.*Capyc. deciſ.*
27. *num.*17.*& deciſ.*183. *num.*4. *The-
ſaur. deciſ.*132. *Capiblanc.add. prag.*6.
*ſub num.*14.*& prag.*8.*num.*113.*par.*1.
multa adnectens etiam *nu.*212. *Carau.*
adducens, *de Angelis in pract. ſuper* 1.
lib. C.de modo multarum 5.*Carau.* hoc
in ritu memor, quique reſtringit in pę-
nis peruentis ex edictis Proregum, quæ
ipſius fiſci, & non Baronis ſunt, fretus
authoritate *Surd. conſ.*152. *vol.*2.*& de
Franch. deciſ.*434. declaratque idem
Capibl. num. 213.*pragm.* 8. quælibet-
que pœna pecuniaria, quoque fiſco ap-
plicatur, tametſi dictum non fuerit, *Io.
Milleus in prax. crim.in tract.pœn.cit.
mor. num.*40. *Clar.* §. *fin.q.*80. *in fin.
Borrel.conſ.*1. *num.* 6. *Reg.Conſtant.in
tit.pœn.fiſcal.credit.præferr.num.*7.*pag.*
51. differentiamque inter pęnam, &
mulctam indicāt *Iodoc.in prax.ciuil.cap.*
217.*Peguer. deciſ. Cathal.* 6. *num.* 18.
*Carrab.in tract.de ſyndic.par.*2.*ſub nu.*
59. Cęterum *Frecc.* hos, & alios caſus
coaceruat ad cognitionem ipſius M.C.
tantùm ſpectantes, & tangunt *de Frā-
chis dec.*274.*&* 407. *Capiblanc.de Ba-
ron.add.prag.*8.*par.*1.*à num.*75. quiq;
num. 85. aduertit hoſce caſus omnęs
communicatos eſſe Regijs Audientijs,
quæ in eis procedunt, teſtę noſtro *Ca-
rauit.* quem laudat *rit.* 54.*&* 252. *n.* 5.
& dixerat idem *Capiblanc. eod. tom.* 1.
*num.*147. *pragm.*5. author. *Carau. in*
hoc *ritu* ſimiliter fretus, & quia inter
alios numeratur cauſa appellationis, ad-
16 do id, adeò veritate niti, quod ſi con-
tingeret à Curijs inferioribus appellari
ad S.C. omiſſa M.C. non teneret appel-
latio; imò cauſa eſſet remittenda ad
M. C. tùm de iure communi per *deciſ.
Bononienſ. Benintend.*96. tùm Regni *in
prag.*3. *de offic.* S.C. quod poſtmodum
reſpectu cauſarum criminalium, non
autem ciuilium interpretatus eſt vſus,
teſte *Reg. Rouit. ſuper adduc. pragm.*3.
ſub num. 2. & fauent *pragm.* 37. *&* 47.
*eod. adduc. tit. de offic.*S.C.

Et tandem aduertimus,quod præſen-
tis noſtri Ritus decretum pęnam talio-
nis haud admittere videtur, ſed tan-

tum

Digitized by Google

tiui obligationem requirit ad certam
pœnam Curiæ ſoluendam de proban-
do, & proſequendo, neque in omnibus
delictis procedere ſanxit, ſed in eo me-
moratis ſolùm, nempè, pro guerra mo-
ta, priuato carcere, & omnibus alijs pę-
nis fiſcalibus. At illud non ſeruari me-
morat *Reg. Tapia*, qui præterea nil
addit *ſup.* hoc *rit. lib. 2. iur. Regn. tit. de
offic. magiſt. iuſtit.* & antea ſimpliciter
dixerat *Carau.* hoc *rit. num. 7.* tradens
ipſum in deſuetudinem abijſſe. Nos
17 tantum nonnulla alia adiungimus ad
illius ornamentum, quiſquis enim deli-
ctum in alterum ab ipſo iniectum non
probat, aut non perſequitur præſumptus
dicitur calumniator à DD. cum alio-
quin per malitiam, & ſcienter falſa cri-
mina ſi quis intenderit verus calumnia-
tor eſſe reputetur, ita quippè diſtinguē-
tes concludunt *Gloſ. in l. 1. §. calumnia-
ri, ff. ad Turpill.* inibique communiter
DD. & poſt alios *Claud. Bertaz. in cōſ.
212. lit. A. num. 1. verſ.* qui teſtantur de
communi. Firmantes autem omnes,
quia calumniantes ad vindictam poſcit
ſimilitudo ſupplicij, ad *l. fin. §. ſed quiſ-
quis, Cod. de accuſat. & l. fin. Cod. de ca-
lumniat.* quam pœnam talionis appelli-
tant omnes, & videre licet apud *Iul.
Clar. q. 12. num. 11.* atque *Farinac.* la-
18 tioribus habenis totam hanc pœnæ
talionis materiam extricātem *quæſt. 16.*
necnon *Borrel. de magiſtrat. edict. lib.
2. cap. 8. num. 255. cum ſeq.* illam ta-
men abolitam, & vſus probat, & mille
auctores affirmant, quos idem *Farinac.
num. 3.* commemorat, Excipimus cau-
19 ſam hæreſis, in qua tametſi diſſentio ſit
inter *DD.* nec nè accuſator teneatur ho-
die ſe ſubſcribere, nihilominus falsū de-
nūciatorē eiuſmodi talionis pœna mul-
ctari, affirmat *Farinac. tract. de hæretic.
q. 188. num. 45.* accuſatorem verò non
probantem, aut deſiſtentem, tanquam
calumniatorem puniri, inſinuant *Si-
manch. de Cathol. inſtit. tit. 4. rub. de
accuſ. num. 7. Decian. lib. 6. tract. crim.
cap. 28. num. 12. Ioan. à Roya ſingul. 8.
Pegna ad Eymer. in direct. inquiſit. par.
3. rub. de primo modo proced. in cauſ. fi-
dei per accuſator. verſ. ex his redditur
valdè dubia*, idemque *Farinac. eòdem
tract. de hæret. q. 185. num. 37.*

Verum non prętereo legem, quæ pę-
nam talionis pręſeferat, quam memorat *Camill. Borrell. p. 3. ſumm. deciſ. tit. 13. de fideiuſſ. caut. ſatiſdat. num. 260.* quod denunciantes in iudicio crimina, ſub pęna pecuniaria arbitriò Curiæ imponenda ſe obligent de crimen denunciatum probando, & non ſe abſque licentia concordando iuxta hunc *Ritum*, cui concinnit alter 199. hoc voluit *Proſp. Carau. in ritu 108. num. 4.* & non contradicit *Affl. in conſtit. præſenti lege*, & ſubdit idem *Borrel. num. 261.* obſtringi accuſatorem, ſi velit partem facere in iudicio ad expenſarum fideiuſſionem præſtandam, ex *Robert. Marant. in ſpec. par. 6. & vlt. par. princ. ſub num. 12. & Foller. in pract. crim. verbo audiantur exceptiones num. 2. & 3.* prout illam præſtari Iure Saxonico, teſtantur *Konning. in proceſſ. cap. 47. ſub tit. Vompeinlichen Vorſtande num. 2. Zobell. par. 4. different. 28. Matthias Coleri in deciſ. German. 106. num. 5. & 6.* quod optimè inuictiſſimus *Karol. V in.* Germania cauit *in conſtit. pęnal. art. 2. & art. 13. & 14.* vt quamdiù accuſator idoneam expenſarum ſatiſdationem dare nequiuerit, vel ab inſtituta actione deſiſtere noluerit, tamdiù in carcere cum reo detineatur, donec adimpleuerit, de quo memores ſunt *Nicolaus Vigellius ad Conſtitutiones Carolinas cap. 3. quæſt. 1. regula 5. Georgius Remus in Nemeſi Carolina cap. 12.*

RITVS XXXXVIII.

Cæteræ Curiæ ſilent ob reuerentiam M.C.V.

ITem.quòd Curia ipſa, & quælibet ipſarum dum ſunt extra Ciuitatem Neapolis: cognoſcant ibi de cauſis ciuilibus, & criminalibus quandocunque, & vbicunque commiſſis, & cauſa ipſa incipiat per litis conteſtationẽ, & non aliter, etiam ſi Curiæ inde recedant, antequam cauſa ipſa terminetur: & dum eſt in loco; ciuiles, & criminales taceant, & non reddant ius, niſi per Curiam hoc eis permittatur.

SVMMA RERVM.

1 *Laudabiliter factum eſt, vt ſileant reliquæ Curiæ,cùm M.C.V.adeſt.*
2 *Huius Ritus obſeruantia indicatur.*
3 *Ritus decretum reſtringitur in cauſis inceptis.*
4 *Lis in Regno non conteſtatur.*
5 *Litis conteſtatio tacita à quo actu pendeat.*
6 *Inſtantia exequutionis petita,& tranſacta in rem iudicatam an pereat.*
7 *An pereat in cauſis feudalibus, & Eccleſiaſticis.*
8 *In fideiuſſione de Iudicio ſiſti perimit triennio.*
9 *Itidem in altero de repreſentando.*
10 *Nonnulla in materia fideiuſſionis ad repræſentandum traduntur.*

EQuidèm non inficior, quod hanc quoque habuerit rationem effector mundi, molitorque Deus, cum vniuerſum ipſum ornauit, abſolutaque elegantia perfecit, vt politicæ nimirùm gubernationis methodum, vel exemplar aliquod deſignaret; quorſum terræ, marique cęlos,eoſque alijs alios ſuperiores præfecit? omneſque ſimul ſupremo tantum ſubiecit? quorſum ſydera, & Lunam ab vno luminis fonte Sole corriuatam lucem haurire iuſſit? eique non niſi ſplendoris ſui iactura ſtellas obſequi mandauit? Hoc quidèm intendit ſupremum ſcilicet, vel Regni, vel Reipublicæ Magiſtratum, cęteris inferioribus præeſſe debere, quo præſente reliqui Iudices authoritatem minimè exerceant, omneſque vni pareant, vt par eſt, etiam
1 populi,Laudabiliter igitur factum eſt,vt ſileãt reliquæ,cum M.C.V. vbilibet adfuerit. Cõcinnit ius commune *in l.fin.in princ. C. de his qui ad Eccleſ. confu.* & confirmat *Regni Conſtit.Honorem debitum*; Contradicũt verò *text.in l.4.C.de palatin ſacr. largition. lib.12. l. in hac ſacratiſſima, verbo Publicare, C. de donation.* cum alijs concordantibus à *Gl.* ibidem adductis; Luminare namque maius minus occupat, proindèque ceſſat ordinarij iuriſdictio ex ſuperioris præſentia, *argum. cap. denique 21.diſt. cap. volentes de offic. legat.* & præter *Afſl. & Iſern. in add. Conſt. Honorem, & in Conſt. ſtatuimus quæſt.11.* firmãt *Maſtrill.de magiſtr. lib.5. cap.8. nu.6. & deciſ.261. num.11. Reg. Sanfel.dec. 290. in alleg. num.4. tom.2.* necnon *Reg. Tapia dec. S.C.43.num.4. verſ. Imò quod*, ambo huiuſce Ritus me-
2 mores, cuius præeminentiam adhuc vſque noſtra tempora M.C. retinere, quando totum Tribunal ad aliquod Regni oppidum accederet, autumat, *Reg.Tap.lib.2.iur.Reg.tit.de offic.Mag. Iuſtit.ſup.* hoc *ritu*, minimèverò, ſi vnus tantùm ex Iudicibus adueniret addit, vt prætereà optimè *Caran.* noſter factum cuiuſdam Iudicis criminalis,qui Ebolum acceſſit,tali præeminentia vtentis, improbet,quod refert, inſequiturque *Horat. Viſconti in concluſ. iur. verbo Epiſcopus poteſt.el 1.* ac conferunt quæ exarant *Foller.in d.Conſtit. Honorem num.6. Iacob. Sbroz. de offic.*

Mm *Vicar.*

Vicar. q. 26. num. 17. Hoc verò Ritus
3 decretum reſtringit *Caran.* in cauſis
inceptis, ex *tex.* regula *in l. vbi captum,*
ff. de iudic. quem inſequitur *Foller. ſup.*
hoc *ritu* 1. *par. eius comment. tit. de ma-*
giſtro inſtitur. quæque *tex.* regula,
quomodo, quibuſuè in caſibus vendi-
cet locum, inquirunt *Ann. alleg.* 59.
num 6. *Carol de Graff. de effect. cleric.*
1. *effect. nu.* 285. *Marcell Calà de mo-*
do artic. Gl. 1. §. 1. *num.* 34. *Reg. Rouit.*
conſ. 88. *&* 89. *lib.* 1. quid in crimi-
nalibus *Bombin. conſ.* 8. *num.* 5. ſed de
his ſatis, & relego Lectorem *ad rit.* 59.
vbi aliqua ſubijciemus.

4 Modò ad litis conteſtationem, de
qua fatur Ritus, progredientes, dicimus
ea minimè vti in Regno noſtris his tem-
poribus vigore *cap. deteſtantes*, cuius
verba reſcribuntur in *rit.* 288. & vigo-
re *pragm. diſpendia litium de ordin. iu-*
dic. Muſcat. in prax. par. 1. *Gloſ. petitur*
à num. 4. Nuſquàm igitur conteſtatur
lis in Regno, quod noſtrates Regnicolę
omnes etiam probant, præſertim *Reg.*
Tapia in add. cap. deteſtantes lib. 3. *iur.*
Regn. ſub tit. de ſummar. Iudic. & deciſ.
Sac. Conſil. 38. *num.* 4. *Dom. Reg. Ro-*
uit. in pragm. 1. *de inſt. cauſ. non re-*
ſtit. nu. 2. *Muſcatell. in prax. lib.* 1. *par.*
5. *Gloſ. defendendum num.* 2. *Marant.*
in ſpecul. par. 6. *verb. litis conteſtatio*
num. 1. *Ricc. collect.* 402. *p.* 2. *Donad.*
tract. de renunciat. cap. 32. *num.* 235.
Caran. hoc *rit. num.* 3. adducens, *Gal-*
lup. in prax. S. C. par 2. *cap.* 16. *num.*
5. quodque ſeruari in Regno Cathalu-
niæ meminit *Lud. Peguer. in prax. ad*
ind. cap. 11. *num.* 2. & in Curia Par-
lamenti *Delphin.* teſtatur *Guid. Papa*
dec. 58. necnon *Marc. dec.* 579. *par.* 2.
& conſequentèr dicendum videtur fal-
ſum eſſe, quod in hoc Ritu aſſeritur, vt
inſtantia à litis conteſtatione initium
ſumat, & affirmãt *DD.* apud *Sigiſmund.*
Scacc. de appell. q. 155. *ſub num.* 339.
de Vergil. de legitim. perſon. cap. 32. *nu.*
55 *Amend. ad Franch. dec.* 250. *nu.* 6.
cum namque lis nunquam conteſtetur,
nunquam etiam incipit inſtantia. Verùm
reſponſio facilis erit, ni fallimur, ſi pri-
5 mitùs ſupponamus litem conteſtari, vel
expreſsè, vel tacitè, eorumque alterum
neceſſario euenire debere, vt quamuis
expreſſa ceſſet in Regno, quin, & omni
in loco, vbi cauſæ ſunt ſummariæ, teſte
Franc. Marc. dec. 718. *par.* 1. non ta-
men tacita, ideò noſtri Ritus verba mi-
nimè loqui de ſolemni, & expreſſa litis
conteſtatione, ſed de altera tacita affir-
mamus, & deduci poteſt, ex verbis *Mu-*
ſcatel. par. 1. *add. Gl. petitur ſub n.* 44.
Vt propterea inueſtigandum ſit quan-
do intelligatur facta eiuſmodi tacita li-
tis conteſtatio, quod quidem tetigimus
indicat. rit. 248. & copioſè reſpondet
Milanens Siculus dec. 20. *lib.* 1. com-
plurium, & adinuicem diſſimiles coa-
ceruans *DD.* ſententias, conſtituens in
primis concluſionem illam tunc factam
cenſeri, cum actus geſtus eſt, à quo
exorditur inſtantia, nã qualis eſt huiuſ-
modi actus, id à Doctoribus contro-
uertitur, & ipſe affirmo vnam eſſe om-
nium in Regno ſententiam ab eo actu
exordiri, qui in cauſis ordinarijs imme-
diatè ſubſequi ſolet litis conteſtationẽ,
nempè à termino, per *Affl. in Conſtit. di-*
lationes ſub num. 6. *Conſtit. exceptionis*
num. 5. *& Conſt. hac lege num.* 10. nec-
non *deciſ.* 356. *num.* 5. *Capyc. dec.* 48.
ſub num. 4. *Oliua ritu Cur. Archiepiſc.*
Neap. 28. *num.* 5. *Ann. Conſtit. Diuæ Me-*
moriæ num. 264. etiamſi ille datus foret
in contumaciam, ex *Preſid. de Franch.*
dec. 457. deducit *Reg. Rouit. in d. prag.*
diſpendia litiũ n. 10. quinè & attenta iu-
ris ſanctione id ipſum defendit *Lapus*
alleg. 112. *num.* 3. *& Roman. conſ.* 124.
verſ. quod autem ſub num. 5. idemque
Milan. num. 10. *Tuſc. lit. L. concluſ.* 203.
à num. 4. *& concl.* 206. *num.* 9.

At quoniam plura ſolent accidere,
quibus impediatur lapſus termini, dubi-
bitat citatus *Ann.* ſi à primo decreto
termini currat inſtantia, an citiùs ab
altero, declarante, quod terminus datus
currat, dubiumque haud reſoluit, alibi
ſe dicturum dicens, quod hucuſq; non
inueniſſe actum, indicauit *Auus meus ad*

Capyc. dec. 11. *num.* 3. quique addit illud extricari poſſe, ex adductis per *Capyc. ibidem*, & poſt ipſum adnotat *Reg. Rou. ſuper prag.* 7. *n.* 25. *de ordin. iudic.* in nominationis termini materia, quæ currere à die ſecundi termini dati autumat, & inſequitur *Prat. ad Muſcatell. in prax. lib.* 1. *par.* 5. *Gl. ſuſpectorũ ad n.* 18.
6 Sed an pereat inſtantia petitæ exequutionis tranſactæ in iudicatum, *Afflict. deciſ.* 356. vtrum in cauſis feuda-
7 libus *Borrel. in ſumma dec. lib.* 1. *tit.* 64. *de inſtantia cauſæ num.* 98. *Gallupp. in prax. S.C. par.* 2. *cap.* 18. *num.* 4. & ſcribimus in *ritu* 244. quid in cauſa reconuentionali, & alia adiungimus in *ritu* 248. inibi loquentes, prætereà de inſufflatione ſpiritus.

In Curijs verò Eccleſiaſticis nè pereat inſtantia, aduertunt *Barbat. conſ.* 1. *num.* 67. *vol.* 3. *Gloſ. in l. properandum, verſ. triennij in fin. & ibi DD. Cod. de Iudic. Marc. Anton. Eugen. conſ.* 2. *vol.* 1. *num.* 19. reſtringens tamen *nu.* 20. procedere in ciuilibus dumtaxàt, ſecus in criminalibus cauſis, quod admittunt etiam *Ann. in cap. qualiter, & quando, §. licet autem nu.* 6. *de accuſat. Henrich. Boich. in cap. venerabilis de accuſat.* ibique *Berous num.* 2 *& ſub num.* 37. *Clar. q.* 51. *num.* 8. *Scacc. de Iudic. cap.* 2. *nu.* 687. *& in tract. de appellat. q.* 15. *num.* 275. *Reg. Capyc. Latr.* poſt alios *deciſ.* 68. *num.* 35. *lib.* 1. *Annichin. de prauent. inſtrum. cap.* 2. *q.* 5. *dub. vnic. num.* 64. *&* 65. *Reg. Sanfelic. in prax. iudic. ſect.* 35. *num.* 20.
8 In fideiuſſore verò de Iudicio Siſti perimi triennio, ſcribit *Eugen. add. conſ.* 2. *num.* 21. idemque in fideiuſſione de
9 repreſentando, *Bar. in l. ſi quis reum, ff. de cuſtod. reor.* nam inſtantia perempta, fideiuſſores non amplius tenentur, *Bar. in l. cum lite mortua, ff. iudic. ſolui, Marc. Mantua, ſingul.* 533. *Muſcat. in tract. de fideiuſſor. par.* 1. *mod.* 1. *num.* 17. Qui
10 prætereà complura, & vtilia adnectit huic rei fideiuſſoriæ de repræſentando opitulantia, *ead. par.* 1. *modo* 4. cum alijs quatuor ſequentibus, vt vtile crediderimus illius ſcripta percurrenda eſſe monere. Cętera peremptionis materiam tangentia delibamus ſuper *ritu* 245.

RITVS XXXXIX.

Ipſa M.C. cognoſcit de exceſſibus officialium.

ITem quòd Curia ipſa, & quælibet ipſarum cognoſcat de exceſſibus officialium, & aliorum delinquentium in eorum officijs ea exercendo, & non aliter.

SVMMA RERVM.

1 *Magiſtratuum crimina Reipublicæ pernicioſiſſima ſunt.*
Qui cęteris dignitate præſunt, publicumq; munus exercent præ oculis omnium ſunt, eorumque geſta accuratius examinantur.
2 *Optimè factum, vt M. C. officialium exceſſus, & crimina dignoſcat, & cur?*
3 *Actiuè, & paſſiuè.*
4 *Ritus decretum, nedùm officiales Regios, ſed Baronum quoque complectitur.*
5 *Cognoſcit tamen de delictis actiuè, & paſſiuè commiſſis in exercitio officij.*
Etiam, & officio expleto, & priuatiuè ab alijs Iudicibus, & Baronibus.
Sed an priuatiuè quoad Regias Audientias,
6 *Non amplexatur Ritus officiales delinquentes ante officij adeptam poſſeſſionem.*
7 *In dubio non præſumitur delictum intuitu officij patratum.*
Et quando illud intuitu, colore, calore, prætextu, vel authoritate officij commiſſum dicatur.
Quid ſi extra officij materiam deliquerint, an queat Baro informationem ca-

capere, illoſque mulctare.

8 *Ritus non comprehendit officialium ſupernumerariorum delicta.*

Sed an Baronum, inquiritur.

Quid de Camerarijs, ſeù magiſtris iuratorum.

9 *Et an delicta Actuariorum, aliorumq; miniſtrorum inferiorum.*

Et Præfecti vigilum hodie nuncupati, Capitaneo della Guardia.

10 *Aduerſus maiores officiales, & Auditores Prouinciales, non poteſt M.C. manus apponere abſque Proregis licentia.*

11 *Famuli Curiæ veniant nè appellatione officialium.*

Seruientes Iudici Eccleſiaſtico, ſi laici exiſtant, & in officio delinquant, à quo puniendi veniant, remiſſiuè.

12 *Ciues, qui aſſociantur cum familia officialis pro capiendo fortaſsè malefactorem huius ritus gaudent priuilegio.*

13 *Si in aliquo loco plures ſint officiales queat nè ille, qui eſt officialis domini merum habentis imperium cognoſcere de delictis ab altero extra officium patratis.*

Capitaneo iuriſdictionis criminalis liceat nè punire alterum iuriſdictionis ciuilis extrà officium delinquentem.

14 *Ritus ſanctio num comprehendat Sindicos, Electos, remiſſiuè.*

15 *Qui potitur priuilegio cognoſcendi de delictis ad ſolam M. C. ſpectantibus, an delictorum Iudex eſſe poſſit, quæ eiuſmodi priuilegiati officiales patrant.*

Simile priuilegium conceſſum Principi Biſiniani, & Duci Sueſſæ, minimè tranſit in Baronem feudum ementem, non data perſonarum paritate.

1 NEmo veſtrum eſt, vt arbitror, Lectores, quin magiſtratuum crimina Reipublicæ pernicioſiſſima eſſe cenſeat, plurimaſq; ſibi pediſſequas populorum culpas habere. Solis maculas, quia nemini vultum tegit ſuum, intuetur quiſque, eclypſis, eiuſque defectus in ore omniũ ſunt, deficientes verò ſæpè ſtellulas, nec miratur quiſpiam, nec cogitat; adeò verum eſt, eos, qui cęteris dignitate præſunt, publicumq, munus aliquod exercent præoculis omnium eſſe, eorumque geſta accuratiùs examinari; quod ſi à recto vnquam declinent, vel ſcelus aliquod patrent, plaudunt, penè dixerim, populi, quodque ſibi à magiſtratibus pateat aditus ad crimina, gaudent, ni fallor. Ex quo facilè dignoſcetis, quàm inſontes, quàmq; aſſidua vitæ integritate regere debeant Reipublicæ Præfecti. Verùm cum vel ambitu, vel habendi cupiditate, vel natura ipſa ad ſcelus aliquando miniſtros etiam, ac Iudices

2 trahi facilè ſit, optimè factum cenſeo, vt ipſa M. C. eorum exceſſus, & crimina dignoſcat, vt oſtendatur non in populos modo ipſam animaduertere, ſed magiſtratus etiam puniri, quique alijs ſententiam proferunt, eos quoque ab vno foro damnari, neque ex eo quod iura pertractent, iniuſtã ipſis licere videantur; leges enim non Ciues tantùm, ſed miniſtros quoque conſtringunt, & Curia iuſtitię aula eſt, non ſcelerum domicilium, ęqui, boniq; patronos habet, non criminum defenſores. Ipſa igitur puniat Iudices, dignoſcat officialium errores, ſi qui pullulẽt vnquam, ſcilicet,

3 tàm actiuè, quàm paſſiuè iudicauit S. C. teſte *Vinc. de Franch. deciſ.* 274. *nu.* 4. *Auus meus ad Capyc. deciſ.* 27. *num.* 6. aliſque in caſibus relatis per *Amend. ad alteram deciſ. ipſius de Franch.* 407. *nu.* 11. *Gallup. in prax.* S.C. *par.* 2. *cap.* 6. *num.* 98. *Nouar. de elect. fori q.* 35. *n.* 7. *ſect.* 4. *in vlt. impreſſ. Caball. reſol. crimin. caſ.* 148. *num.* 9. *Conſil. Carleual tom.* 1. *de Iudic. diſp.* 2. *quæſt.* 7. *ſect.* 1. *num.* 791. *Carau.* allegans, *Montan. de regal. pag.* 78. *num.* 5. Nec tantum Ri-

4 tum de officialibus Regijs, verum etiam Baronum loqui, intellexit idem S. C. quod propterea admiſit ſententiam *Carauit. in* hoc *ritu à num.* 3. prout ipſo referente atteſtatur *de Bottis in ſua*

addit.

addit.ad hunc ritum,citatus de Franch. ead.add.dec.407.num.2. & Carau. clypeo indicauit *Auus meus ad Capyc. memor. dec.27.* necnon *Reg. Capyc.* Latro *lib.2.conſult.130.num.15. Reg.Tapia dec.S.C. 11. num. 1. Capiblanc. in pragm.8. num. 121. de Baron. par. 1.* amplians, etſi officiales ipſi Baronum vaſſalli forent, quamuis cõtradicere ipſum *Capyc.* repererim *in ead. deciſ.27. propè num. 12.* cum reſpondendo oppoſitionibus ait, quod hic Ritus videtur loqui in officialibus Regijs, & inclinat *Foller.* quoque *ſup. Conſtit. Regni exordiente magiſter iuſtitiarius nu. 36. & 38.* de quo mirum inmodum miratur adductus *Reg. Tap.* hanc ſuſtinuiſſe aleam, & confirmat *in ead. conſtit. magiſter iuſtitiarius num.5.*

5 Declaramus autem illud actiuè, ſcilicet,commiſſis tantùm in exercitio officij,*Franch.dec.274.& 326.*& probant aperta verba huius *rit.*& alterius 51.id tamen etiam officio expleto, & priuatiuè ab alijs Iudicibus, & Baronibus, quod ſpeciatim etiam ſcripſerunt *Iſern. & Affl.in ead.Conſtit.Magiſter Iuſtitiarius*,& deciſum atteſtatur *Capiblãc. adduct.tract. pragm.5. num.40.* & ſcribit *de Franch.dec. 505. num. 8. & 9.* ſed an priuatiuè, quoad Regias quoque Audientias, latè inquirit *Danz.* videndus *de pugn. DD. tit. de praem. Reg. Aud. integ. cap.1.* paſſiuè itidem ratione officij, & illud exercendo, *De Franch. dec.274. num.7. Viu. deciſ.8.* non obſtante altera *deciſ.* in Aula Olzignani, qua declaratum fuiſſe memorat *Amend.d.deciſ.407.nu.5.*Ritum iſtum non priuatiuè ad Barones, & quamuis pendente ſyndicatu,tamen ex cauſa tãtùm præteriti officij, teſte *de Franch. dec.505.num.8. Thor. par.2. compend. dec. verbo remiſſio vaſſalli alicuius Baronis*,ſubcinit concluſio altera per eundem *de Frãch.* tradita *dec.403.n.1.*atq; alia in cauſa Perſij de Aranda,relata per *Amend. loc.cit.num.11.*& probat *Paris de Puteo de ſyndic. in rub. de offic. ſynd. cap.2. num. 16.* & comprobatur ex adductis per ipſummet *in verb. Durante officio, verſ.honor*, necnon tradunt *Auus meus ad Capyc.ſæpius cit. dec.27. nu.6. de Angelis ad Foller. tit. de fruct. & laudib. officior. nu. 16. Caball. reſol. crim.caſ.111. Maſtrill. de indul.cap.36. num.9. P.Fregoſ.add. loco num.155.* inquientes ideò hoc eſſe, quia adhuc remanent reliquiæ officij ideſt appendices,*arg.l.1.Cod.vt cauſ.poſt publ. Bouadill. lib.5. polit.c.1.nu.55.* Vt prætereà

6 non amplexetur officiales delinquentes antè officij adeptam poſſeſſionem tuetur *Capyc. Latro add.conſult.130.à nu. 14.vo.2.*& loquitur *Sanfelic.dec.63.p.1.*

7 In dubio autem non præſumi delictum in intuitu officij patratum, tradunt *Capyc. deciſ.130. num.12. Roland.conſ.1.lib.3. Baiard.ad Clar. q. 35. n. 34. Maſtrill. de magiſtrat.p.2.cap.40. num.10. Gren. ad Gayll. in pract. Camer.Imperial.lib. 1. concl.39. à num. 5.* & nouiſſimè *Iul. Cæſar Caluinus commun. in dub. iur. concluſ.cap.720.* idque in omni crimine procedere autumat, *P. Fregoſ.de Regimin. Reipub.Chriſt.p.1.lib.4.diſp.6.nu. 155.* quod in dubio delictum iudicari non debeat, ad *tex. in cap. eſtote de regul.iur. in 6.l.meritò,ff.pro ſocio*, & obſeruat *Franc. Maria Prat. ad Paſchal. par.1. cap.10.verſ.præcedenti collimat.* Et quando illud intuitu colore, calore, pretextu, vel authoritate officij commiſſum dicatur, ſiuè ob illud offenſio facta officiali, extricant *Farinac. in tit. de delict.& pæn.q.19.num.41.& q. 24.n.59. Rot.Roman.dec.754. 1.par. in nouiſſ. Ioſeph Seſſe de inhibit cap.30. num. 158. cum ſeq. vſq; ad finem,Præſ. Merlin. lib. 2.controu. forenſ.cap.28.num.3.Carau. hoc ritu num.27.*memor,*Reg.de Marin. quotid.reſolut.lib.1. cap.17. num.4 Catalan.de Indultu cap.42.num. 12.* Quod ſi extra officij materiam deliquerint Baro quibit informationem capere, illoſque mulctare, *Reg. Tap. in Conſtit. Magiſt. Iuſtitiarius lit. C. cod. de offic. mag.iuſt.Rouit.rub.de official. num. 10.* de quo dubitat *Capiblanc. cit. prag.5. num.66.*

An

An verò huius Ritus decretum offi-
8 cialium ſupernumerariorum delicta comprehendat, negatiuè reſoluit *Io: Mar. Nouar. de elect. & variat. fori ſect. 4. quæſt. 35. num.* 7. quem inſequitur *Reg. de Marin. lib. 2. quotid. reſolut. cap. 113. ſub num.* 10. tradens tales Iudices ſupernumerarios nõ potiri beneficijs, & immunitatibus, quibus ordinarij gaudẽt. Barones quoque an amplexetur, ardua eſt quæſtio, dum, & ipſi officiales quoq; Regij, perpetuique nuncupantur magiſtratus, teſte *Affl. in tit. quæ ſint regalia, verb. Poteſtas in princip. & in Conſtit. Capitaneorum 5. notab.* laudato à *de Franch. dec. 211. nu. 7. & dec. 274. n. 3.* Vt prætereà illorum offenſores indultu non gaudeant, *Maſtrill. de magiſtr. lib. 4. c. 15.* Attamen minimè illos complecti, tradunt *Capiblanc. tom. 2. de Baron. pragm. 12. cap. 85. à num. 4. Reg. Sanfelic. dec. 65. lib. 2.* ſcitum S.C. ſubnectens in cauſa Baronis Petri Petronxi, cuius memores ſunt *Præſ. Merlin. tom. 1. controu. forenſ. cap. 69. & Io: Bapt. Thor. in ſupplem. dec. verbo Baro*, quiq; hanc quoque diſpungit quæſtionem *par 3. compend. verbo Baro*. Ritus enim non Barones habentes dominium in iuriſdictione, ſed eos tantùm officiales, qui officium in adminiſtratione tenent, comprehendit, vt probat *Maſtrill. dec. 219. num. 22.* quinimò attento communi loquendi vſu, qui ſermonis proprietati anteponitur, *l. librorum, §. quod tamen Caſſius ff. de legat. 3.* ibique *Gloſ. & Bar. Ferrett cautel. 52. num. 1. Couarr. var. reſol. lib. 3. cap. 5 num. 5. Roland. à Valle de lucro dot. q. 6. num. 7. & 8. Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 489 num. 1.* Barones haud Regij officiales, dicuntur *Alphan. in rub. de offic. eius nu. 126. & 130. Io: Franc. de Leonard. de magiſtrat Regni Neapol. cap. 5. de Baron. num. 14. & 16.* minuſque vèritati adhæret, quod idem *Capiblanc.* aſtruit *pragm. 12. num. 4.* illos Ciues nuncupari Neapolitanos, qui ex *rit. 301.* priuilegio M.C.V. tantum forum ſortiuntur, vt ipſemet *Capiblanc.* aduertit *cit. cap. 85. num. 7.* & notar *Conſil. Carleu. de iudic. & foro compet. diſp. 2. q. 6. ſec. 8. n. 697. verſ. dũ verò.*

Quid de Camerarijs, ſiuè Magiſtris iuratorum, per S. C. in Aula Domini de Franchis, fuit iudicatum quod illi nõ includântur ſub hoc ritu, licet M. C. decreuiſſet contrarium in cáuſa Nicolai Margaritæ Terræ Caſalis Noui, qui fuit remiſſus ad Ill. Marchionem Oriæ in Banca Aloyſij de Cuntio, de qua *deciſ.* ſub his verbis teſtatur *Reg. Rouit. in apoſtilla propriæ eius manus*, & extare *pragm. Comitis Oliuares id ſancientem*, indicat *Auus meus add. loco num. 6.* protendens ad baiulos, qui delinquentes à Baronibus mulctantur, tametſi iuriſdictionem exerceant, *Campag. in cap. Regni ad quietem num. 13. in fin.* quodq; explicat *Capiblanc. add. prag. 5. nu. 69. & Rouit. in addnct. rub. num.* 11.

9 Sed hunc Ritum minimè complecti actuarios, sbirruarios, carcerarios, ſimileſque inferiores miniſtros, probat *de Franch. deciſ. 407.* quamuis referat contrarium per M. C. deciſum, ſequitur *Ann. conſ. 107. propè finem, Baiard. ad Clar. q. 16. nu. 10. Capiblanc. add. prag. 5. num. 39* necnon *Carau. in hoc ritu à num. 22. de Ponte de poteſt Proreg. tit. de elect. official. in princip. num.* 3. tametſi *Anna ſenior ſing.* 48. atteſtetur M. C. cognoſcere de delictis actuariorum, & ſæpiùs ita fuiſſe in S.C. iudicatum, At diuerſimodè recenſet *Tap. in add. conſtit. magiſt. iuſtit.* Verum recepta eſt opinio, communiſque eſt ſermo in noſtris Tribunalibus illos complecti, omneſque ſeruientes Curiarum Baronalium delinquentes dumtaxat intuitu officij, & ſic in ſequelam exercitij iuriſdictionis, *Reg. Rouit. in memor. rub. de offic. & quæ ijs prohib. num. 4.* ex *Gizzarel.* præſertim *dec. 24 Thor. in compend. deciſ. par. 1. verbo Officialium delicta, & par. 2. verbo Remiſſio petita, Sempron. Aſcia determin. 107. Viſconti in concluſ. iur. verbo Actuarius, Ricc. par. 6. collect.* 2285. & ad Scribas ampliat idem *Thor. par. 2. compend. verb. Actuarius in fin.* & declarat *p. 3. ſect. 2. verb.*

verb.Officialis an dici poſſit,& verb.remiſſio, quibus reſpectu ſeruientium
contradicunt, quæ adnotāt *Auus meus*
*ad Capyc.loc.cit. Fab.de Ann.conſ.*107.
col. fin. reprobato *Aſin in prax. iudic.*
*par.*2.§.4.*cap.*12.*num.*9. aliter ſentien-
te, & *Annam* inſequitur *Viſconti ad*
*Franch.dec.*274. *verſ. An cognoſcat*,&
de Præfecto Vigilum,hodie nuncupato
Alguxerio Maiore, ſeù Capitaneo
Guardiæ, meminit *Thor. add. par.*3.
*ſect.*2. *verb. Officiales an dici*, & de
famulo baiuli idem *Thor.* loquitur *to.*2.
compend. verb. Remiſſio cauſæ. Subdit
10 autem illic *Capibl.* non propterea poſſe
aduerſus maiores Officiales,& ſic etiam
aduerſus Auditores Prouinciales ma-
nus apponere, abſque Proregis licen-
tia,dix.ratq; antea *Marc. Anton. Surg.*
*in tract.de Neap.illuſtr.cap.*17. *à n.*38.
Hæc tamen pugnant cum alijs à nobis
alibi ſcriptis.
11 Qua verò pena mulctetur famulos
Curiæ verberans, & hi veniant Offi-
cialium appellatione, inquirit *Thor.p.*3.
*ſect.*3.*verſ.verberans.* Et ſeruientes Iu-
dici Eccleſiaſtico ſi laici exiſtant, & in
officio delinquant, à quo puniendi ve-
niant,extricant *Olina*,ibidemque *Epiſc.*
*Campanil.ad rit.Cur.Archiep.*38.*lit.A.*
Iul.Clar. §.*fin. q.*35. *num.*12. *Marant.*
*in ſpec.par.*4. *diſt.*11. *num* 4. & videas
Foller.in Conſtit.Capitaneorum n. 154.
12 At quia multotiès cum familia ordi-
narij officialis locorum, aſſociantur alij
Ciues, quorum auxilium inuocatur pro
capiendo fortaſſe malefactorem, an hi
etiam gaudebunt huius Ritus priuile-
gio in delictis per eos,ſiuè in eos com-
miſſis in illo actu, inquirit *Auiles in cap.*
4. *Pretorum in Gl. Sea obligado n.* 26.
& affirmatiuè concludunt *de Franchis*
*deciſ.*274. *Capiblanc.d.pragm.* 5.*n.*66.
*Ronit.in d.rubr.num.*4. *&* 5.
13 Cum verò aliquo in loco plures ſunt
officiales, queat ille, qui eſt officialis
domini merum habentis imperium co-
gnoſcere de delictis ab altero extra of-
ficium patratis, decidit *Capyc. antedi-*
*cta dec.*27. *Baiard. ad Clar.* §.*fin.q.*38.
*num.*10. *Capiblanc.pragm.*8. *num.*260.
par. 2. *Ricc. adduct. collect.*2285.*par.*6.
Thor.compend. tom. 3. *verb.Baro an co-*
gnoſcere poſſit, Præſ.Merlin. lib. 1. *con-*
*trou.forenſ.cap.*69. *num.*24. *Reg. Tap.*
tom. 1 *iur.Regn. in add.Conſtit. magiſt.*
*Iuſtit. num.*20. *Nouar.de elect.for.to.*1.
*ſect.*2.*q.*34.*num.*13.*de Angel.ad l.*4.*C.*
de offic. Præfect. Prætor. num. 9. quod
protendit *Capiblanc. ſing.* 45.*num.* 87.
vt officialis criminalis cognoſcat Iudi-
cem ſecundarum cauſarum delinquen-
tem, quod tetigit *Danz. de pugn. DD.*
tit. de qualit. official. cap. 1. *num.* 34.
Ex his deflectit idem *Ricc. collect.*433.
*par.*2. ad ſtatuendam concluſionem,li-
cere Capitaneo iuriſdictionis crimina-
lis punire alterum iuriſdictionis ciuilis
extra officium delinquentem, de quo
primo aſpectu dubitamus ob *deciſ. de*
*Franch.*388. vbi ſemota conſuetudine
videtur propendere in ſententiam An-
tonij Vrſilli, quod procedat Capitaneus
iuriſdictionis ciuilis, verùm illam om-
ninò ſubſiſtere, probat idem *de Franch.*
dec. iam dicta 274. *num.* 5. anteaque
*Capyc.ead.dec.*27. *à num.*9. *Maxill.ad*
Conſuet. Baren. tit.de immun. Eccleſ.§.
neque à Comitibus num. 40.*& ſeq.*
14 An verò Ritus ſanctio comprehen-
dat Sindicos, Electos,& Camerarios,
explanat *Danz. tom.* 1. *de pugn. DD.*
cap. 1. *&* 2. *de official. in gener.* & de
Portulanis, Capitaneis Graſſiæ, & Do-
hanerijs loquitur *prag.* 82. §.20. *de of-*
fic. procur. Ceſar.Thor.par. 2.*compend.*
deciſ. verb. Remiſſio alienius vaſſalli,
Qui verò eo inſuper potiretur priui-
15 legio cognoſcendi de delictis ad ſolam
M.C. ſpectantibus citrà dubium, & de-
lictorum Iudex eſſet,quę eiuſmodi pri-
uilegiati officiales patraſſent, ex *dec.de*
*Franch.*505. *num.* 8. ſuſſulciuntur *Reg.*
*Tapia dec.S.C.*11.*Danza to.*1.*de pugn.*
*DD.tit.de remiſſ.cauſar. cap.*1.*num.*1.
& Reg. Sanfelic. 345. *tom.* 3. exploſis
per *Carau.* hoc *ritu*, in contrarium
adductis, aduerſantibus priuilegio
Principis Biſiniani, Verùm contradicit
Conſil. Honofrius de Palma in allegat.
edita

edita in gratiam Regij Fiſci tranſcripta per *Franc. Maria Prato reſpo▪ſ. crimin.* 5o. *per tot.* & præſertim *num.* 51. fundans, requiri in priuilegio, vt dicatur in ſpecie de delictis officialium.

Silentio tamen haud prætereo, quæ *Capiblanc. in memor. prag.* 5. *num.* 63. aſtruit ex *Caran. & Reg. Tapia*, ſimile priuilegium Principi Biſiniani, & Duci Sueſſæ conceſſum, minimè tranſire in Baronem feudum ementem, quod deciſum tradit *de Franch. deciſ.* 275. *in princ.* & magis ſpecificè contra Ducem Cayanelli habentem priuilegia Ducis Sueſſæ determinatum refert idem *de Franch. altera dec.* 407. *num.* 2. Verum recordor legiſſe in quodam proceſſu inquiſitionis criminalis, remiſſos fuiſſe Gubernatorem, Iudicem, ac Actuarium Ciuitatis Theani, intinctos de extorſionum delictis, Principi Hoſtiliani, præfatam Ciuitatem poſſidenti titulo emptionis, ſiuè in pignus à Duce Sueſſę talia priuilegia habente, ea quippè ratione, cum conceſſio caſuum reſeruatorum haud tranſeat de perſona in perſonam inferiorem, teſte *de Franchis ibid. n.* 7. & iudicatum tradit *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de elect. official* §. 1. *num.* 34. ſecus verò data perſonarum paritate.

RITVS L.

Curia ipſa cognoſcat de feudis.

Item quòd Curiæ ipſæ, & quælibet ipſarum cognoſcât, & cognoſcere poſſint, tàm de toto feudo, quàm de quacunque particula caſtri, vel alterius feudi quaternati, & quota etiam tranſeunte ad tripondium. De feudis verò non quaternatis, vel ſingulari re feudi quaternati, Curia ipſa etiam ex priuilegio non cognoſcet.

SVMMA RERVM.

1 *Iuſtè factum eſt, vt feuda Regem habeant Principem, quamuis alios experiantur dominos.*
Conſentaneum quoque eſt feuda, quorum Princeps adſcribitur Rex, eiuſdem forum, & Magnam Curiam recognoſcere.

2 *Cap. 1. de controu. feud. apud pares termin. ex huiuſmodi Ritus decreto reſtringitur, quod ſolùm M.C. cognitionem tribuit, decidendi feudales quæſtiones.*
Regijs Audientijs excluſis.
Præter illam hydruntinam, & cur?

3 *Caran. effatum ſub num. 6. hodie ex pragm. 3. de offic. S.C. feudorum quaternatorum ad ſolius S.C. deciſionem ſpectare, non amplius ad M.C. in dubium reuocatur.*

4 *Sententia Magnæ Curiæ infra ſummã ducatorum* 150. *ſub fideiuſſione demandatur exequutioni.*

5 *Regulariter Regiæ Cameræ Tribunal de feudis pertractat, Regij Fiſci intereſſe concurrente.*
Fiſcales Iudices auocant ad ſe omnes cauſas, cum toto proceſſu, etiam quando Fiſcus in ius priuati ſuccedit, cum declarationibus.

6 *Fiſcus, ſi vnius ex litigantibus in S.C. exiſtat creditor, minimè ad eius Tribunal cauſam trahere poteſt.*

7 *Feudum, cuius qualitatis ſit, ad Regiam Cameram iudicandum remittitur.*

8 *Cauſarum feudalium prohibetur fieri compromiſſum, attento Iure Regni.*
Quid Iure Communi.

9 *Quæſtio de vita, & militia ſit, nè feudalis, & compromitti non poſſit?*

10 *Cauſa dotis de paragio debitæ ſuper feudis iudicanda, an ſit ad inſtar cauſarum feudalium, latè inquiritur.*

Me-

Memoratur nouiſſima deciſio S. C. in cauſa Ducis Adriæ, cum Duciſſa Laurentianæ ſorore.

Dom. Conſ. Ioſeph de Roſa laudatur.

11 *Compromiſſum de re feudali eſt nullũ, abſque Regio aſſenſu, nec ſat eſt, ſi ille poſtmodùm impetretur ſuper laudo.*

Auctor occurrit obiectis excitatis à doctiſs. Dom. Reg. de Marin. lib. 1. contron. forenſ. 67. pro validitate compromiſſi abſque aſſenſu.

12 *Feudum quaternatum, de iure communi haud cognitum, & quid ſit.*

13 *Vt ita dicatur quid cõcurrere oporteat.*

14 *Omne Caſtrum dicitur in Regno feudum quaternatum, cum reſtrictione tamen, quæ additur.*

15 *Quarè feudum quaternatum dicatur.*

16 *Secundum quid, & impropriè illud denominatur, quod à Barone in capite, & immediatè tenetur, licet mediatè à Rege.*

Regius aſſenſus, qui in alienatione interuenit, an dicatur feudum quaternare.

17 *Barones nequeunt in feudum dare, quæ ſunt de demanio.*

Quæ ſint feuda plana, ruſticana, athenaſia, cenſualia, & ſimilia, remiſſiuè.

18 *Feuda nobilitatem conferunt.*

19 *Pecunia emptum emptorẽ an nobilitet. Titulary an ſint, qui titulum emerint.*

20 *Ruſtici ex illius emptione nobilitatem aſſequuntur.*

Quid ſi modicum illud ſit, et an illo diſtracto.

QVemadmodùm rerum hæc vniuerſitas creatarũ, vt felicius conſeruetur, naturæ Parentis leges ſeruat, eique alacriùs obtemperat, ità ſanè politicæ gubernationis ſtatus, vt integer habeatur, vni ſe, ſuaque omnium Principi ſubdere debet, eiuſq; ſtatuta etiam adimplere; quam enim patitur creata quælibet res violentiam, ſi naturalem, atque ingenitam ſeruandi ſui normam, & dependentiam à natura ipſi adimant contraria; eandem ferè, vel non longè diſſimilem ſuſtinebit quoq; vim ciuilis ſupellex, quæ etſi plures habeat immediatos dominos, cum mutabiles ſint, naturalem, vt ita dicam, propenſionem habet ad vnum inuariabilem politicum Principem, ac dominum, vt firmiùs conſeruetur. Atque hinc
1 factum exiſtimo, vt feuda Regem habeant Principem, quamuis alios experiantur dominos, vt ſcilicet, deficientibus his, alterum ſupremum ſortirentur authorem firmum, ac ſtabilem. Præterea ſi quid aduerſi accidat creaturis, ſtatim naturæ forum petunt, appellant, reclamant, quæ, vt ſubleuet fœtus ſuos, vt adiuuet, vt quamlibet in priſtinum ſtatum rem ponat, quid faciat, non ignoratur; debere enim ſe quodammodò aduertit natura illis conſulere, quorum eſt Domina, & Parens, & dedeceret è contra creaturas alienum forũ petere, dum natura eorum cauſas dignoſcendas tam alacritèr ſuſcipit. Conſentaneum ſimiliter, equidem, arbitror feuda, quorum Princeps adſcribitur Rex, eiuſdem forum, & Magnam Curiam recognoſcere. Laudo igitur Ritum, quod feudatarios eò adire iubeat, ſi ſecus enim fiat, & Curia iuriſdictionis ſuæ priuilegia negliget, & feudatarij controuerſiarum nodum inexplicabilem omninò reddent, ſi inferioris fori enſem petant; Vt
2 prætereà Ius Commune feudorum in *cap. 1. de contron. feud. apud pares terminandi*, quo attento feudales quæſtiones corã paribus terminandæ erãt, ex huiuſmodi Ritus decreto reſtringatur, quod ſolũ M. C. cognitionẽ tribuit & concinnunt *conſtit. Statuimus de offic. Magiſtr. Iuſtitiar.* & altera *iuſtitiary de offic. iuſtitiariat. in fin.* qua cognitio feudorũ, non quaternatorũ ſtatim Iuſtitiarijs Regni tribuebatur, quos fuiſse Pręſides Prouinciarũ non ambigitur, *Conſt. Præſides Prouinciarum tit. 56. Paris de reintegr. feud. cap. incip. an poſſidens bona num. 3. Thor. in præfat. compend. dec. par. 1.* Hocque inter M. C. priuilegia recenſet *Marin. Frecc. de ſubfeud. lib. 1. de offic. Mag. Iuſt. num. 40. & lib. 3. de differ. inter feud. quatern. & de tabul. nu. 8.*

*num.8. Dom.Reg.de Marinis lib.1.quotid.reſol.cap.*338. *num.4. lib.*1. prorsùs Regijs Audientijs excluſis præter illam Hydruntinam, teſte *Frecc. de ſubfeud. lib.1.verb.Epiſcopus Licenſis*, ex priuilegio forſan impartito per Sereniſſimum Federicum Aragoneum, qui antequam huius Regni eſſet Rex, in illa Prouincia tunc coniuncta cum Barenſi, Prorex extitit, vt propterea præfatæ Audientiæ ſacræ nuncupentur, *Bilocta* aduertit *in concluſ.feud.*21. *num.* 12.

3 Hinc quod ſcribit *Carau. ſub nu.* 6. & inſequitur *Muſcatell.in prax.*S C.*lib.* 1. *par.*2. *Gl. competentes num.*96. necnon *lib.*2.*par.*1 *Gloſ.tenebitur num.*14. hodie per *pragm.*3.*de offic.*S.C. feudorum quaternatorũ ad ſolius S. C. deciſionem ſpectare, non amplius ad M. C. dubito, ſi ſubſiſtat, tùm ex regula per eundem poſita, atque à me ipſo comprobata *rit.*46. vt iuriſdictio alicui cõceſſa intelligatur cumulatiuè, non priuatiuè ab ordinario, tùm ex verbis illius *prag.* non ſolum feudales delegantes cauſas eidem S. C. ſed alias multas ſpeciatim in eius initio memoratas, & alias poſtmodum generatim, ea namq; ſunt; *Aliorũ q; omnium, de quibus cognoſcere ſuperiori tẽpore conſueuit M. C. V. niſi de minori viginti quinque vnciarum agatur*. Si igitur adducta *pragm.*
4 intelligeretur priuatiuè à M.C. non ſolum in feudalibus, ſed in omnibus excedentibus viginti quinque vncias ſubſiſteret, quod tamen alienum eſt à vero, quia cognoſcit etiã de cauſis maioris ſummæ, quamuis ſententias ſuper illis prolatas exequi nequeat, pendente appellatione, ſed tantùm latas infrà minorem ſummam, præſtita tamen fideiuſſione, vt illic ſancitur, §. *in alijs autem*, inibique *Reg. Rouit. à num.* 8. multa congerit plurimum conferentia huic concluſioni exequutionis faciendæ pro ſumma infrà ducatos centum quinquaginta, quæque illam declarant, noſque attingimus alio in *ritu*

5 Regulariter tamen Regia Cameræ Summariæ de feudis pertractat, Regij Fiſci intereſſe concurrente, quæq; Regalia, Iuriſdictionalia, meri, mixtique Imperij feudorum inueſtituras, feudatarij fidelitatem, ipſius ſucceſſoris cognitionem, qui illius mortem denunciare tenetur, omneſque tandem cauſas, vbi fiſcus eſt Actor, ſiuè Reus, habetque formatum intereſſe, & de iure communi eſt *text. in l. fin. Cod. ſi aduerſus fiſc. Peregrin. de iur. fiſc.lib.*7.*tit.*1. *Caſſan. in Catal glor. mundi, par.*7. *conſiderat.* 15. *Schrad. de feud. par.*10.*ſeſſ.*5. & 6. aut de euictione tenetur, cognoſcit, vigore *pragm.*62. *num.*3. *de offic.procur. Cæſar. Bilott. add. concl. feud.*21. *num.*4. explicat *Top. de origin. omn. Trib. de* R.C.S. *lib.*4. *cap.*4.*nu.*7. & explanant *Reg. Rouit. ſup. dicta pragm.* 6. *Conſil. Carleual. lib.* 1. *de Iudic. num.*703. vt prætereà fiſcales Iudices, auocent ad ſe omnes cauſas cum toto proceſſu, etiam quando fiſcus in Ius priuati ſuccedit, quique haud obſtringitur inſtantiæ, vel liti cæptę per eum, vel contra Actorem ſuum ſtare, ex *l. ſi conſtante*, §.*fin. ff. ſolut. matr.* & ſeruari autumat *Peregr. de iur. fiſc. lib.*7. *cap.*1. *num.* 12. Id, quod reſtringit, lata ſententia in cauſa appellationis, in qua illam coram Iudice appellationis proſequi tenetur, *Salic. in l.* 1. *Cod. ſi pendente appellat. Reg. Sanfelic. deciſ.*70. *num.*27. *Reg. Capyc. Latr. dec.* 175. *n.* 25. *lib.*2. Quod ſi fiſcus, vnius,
6 ex litigantibus in S.C. creditor exiſtat, minimè remiſſionem obtinebit apud ſuos Iudices, & tantùm poterit aſſiſtere in eo Tribunali, in quo lis agitatur, fiſci patronus, *Peregr. add. tract. lib.*4.*tit.*6. *num.*47. *Franch. deciſ.*117. *circa finem*, *Reg. Rouit.* determinatum recencens *in memor. prag.*62. *num.*2. *Conſiliar. Carleual add. tom.* 1. *num.* 705. *Nouar. in ſua prax. ſect.*2 *quæſt.* 15. *num.*3. & *ad pragm. collect.*165. *num.*2. & *collect.* 267. *num.* 1. *Reg. Sanfelic.* nedùm *adduct. deciſ.*70. *ſed in addit. ad eam*, ibidemque memor eſt *deciſ.* ipſo referente, manatæ à Collaterali Conſilio in cauſa hæredum Portiæ Caracciolo, & Regij Fiſci, cum Aſtorgio Agneſio,

quam-

quamque memorant *Reg. Capyc. Latr. conſult.65.num.28. Ioan. Bapt.Thor.in ſupplem. compend. verb. Fiſcus creditor, Conſil. Marcell. Marcian. conſ.5. lib.1.* & iterum confirmat *Reg. Capyc. Latro dec.175 num.39. & deciſ.186. num.8. lib.2.* Et me patrocinante de Menſe Maij 2656. pro creditoribus Patrimonij Antonelli Mazzella, & Andreæ Pappagallo, decreuit contra Regium Fiſcum, ceſſionarium Auguſtini Afroldi, vnius ex creditoribus, Collaterale Conſilium, coram Excell. Comite de Caſtrillo huius Regni clauum tunc ſuſtinente, referente *Reg. D. Thoma Martines*, cum interuentu quoque Regiæ Cameræ, penès Barilum.

Si verò dubium exoriatur in S. C.
7 feudalis ſit res, aut non, articulus meras decidendas remittitur ad Regiam Cameram, quo terminato S.C. ad vlteriora procedit, *Reg. Ronit. in ſæpius memor. pragm.62. nu.2. Gallup. in prax. S. C. par. 2. cap.6. num.75. Conſil. Carleual add. loco num.75. Conſil. de Georg. in lect.feud.cap.49. nu.11. Reg. de Marin. lib.1.quotid.reſol.cap.146. num.4. Reg. Galeot. controu. 24. lib.1.* Deciſum tradens in cauſa Eminentiſs. Cardinalis Aldobrandini cum Duce Andriæ, in qua diſceptatum fuit ſi feudum torcini eſſet quaternatum ſimpliciter, vel ſecũdum quid, an planum *Reg. Tap. deciſ. S.C.18.* & in feudo Andredochi, an in eo viuatur Iure Franchorum, vel Iure Longobardorum, calamum arripuerunt legum Coriphei, *Reg. Capyc. Latr. conſult. 3. to. 1. & Reg. Galeot. controu. 1. tom. 2.* vt ipſemet *Reg. Capyc. Latro* teſtis eſt *deciſ. 186. num.9. lib.2.* hanc veritatem explanans *R. Conſtant. in l.1. num.38. Cod. de conſul. lib. lib.12. Reg. Sanfelic. dec. 70. lib. 1.* quorum doctrina fretus obtinui in cauſa propria in S.C. referente *Dom. Conſil. Antonio Capiblanco*, ſub die 22. Octobris 1654. cum hæredibus Gulielmi Melucij, penès Iacobum Figliola, fuitque deciſum procedi in S. C. haud obſtante partis obiectione, remittendam forè cauſam ad R. C. Sic S.C. cognoſcit an feudum nouum, vel antiquum ſit, *De Franchis dec.7. in fin. Galeot. indic. cõtr.24. n.35.*

Cauſarum verò feudalium fuiſſe
8 prohibitum compromiſſum, ex *Conſtit. Regni, Conſtitutionem Diuæ Memoriæ*, compertum eſt, quarum ſcilicet cognitio ſolummodo ad Magnam Curiã, ſiuè ad Iuſtitiarios ſpectabat, ijs verbis: *Arbitria etiam ex compromiſſo ſuper præmiſſis facta nulla eſſe cenſemus, cum de eis conſtitutione noſtra, Magiſtro Iuſtitiario, & Iuſtitiæ, tantùm cognitio ſit delata.* Magiſtro ſcilicet Iuſtitiario ſi agebatur de feudis quaternatis. Iuſtitiæ verò, ſi de feudis non quaternatis, vt ibi explicant *Gloſ. verbo Iuſtitiæ, & Afflict. in eadem Conſtit. num. 58.* vbi ideò dixit, cognitionẽ huiuſmodi cauſarum, non alia ratione fuiſſe denegatam arbitris, quàm quia authoritate Regia earum iuriſdictio certis tantùm perſonis reperiebatur commiſſa. Qua ratione *Andr. de Iſern. in cap. 1. § ſi inter pares de l. Corradi num.6.* voluit, vt etiam attento communi iure feudorum, nõ liceat compromittere de cauſis feudalibus; quòd per *cap. Imperialem de proh. feud. alien.* per *Fed.* deſignati ſint Iudices, qui de eiuſmodi cauſis debeant cognoſcere, cui ſe ſubſcribit, ibi *Liparulus lit. N.* Etſi magna de hac re ſit quæſtio inter iuris feudorum peritos, vt conſtat ex tráditis per *Schraderum de feud. par. 10. ſect.1. num. 166.* qui pro negatiua quindecim *DD.* affert, pro affirmatiua verò treſdecim, latiuſque per *Camil. de la Ratta in ſuo theatro feud. par.12. dilucid.80.* qui innumeros *DD.* vtramque aleam ſuſtinentes affert, *Vrſill. ad Affl. deciſ.43. num.2.3.*

Quæſtio verò de vita, & militia, ſit nè
9 feudalis, extricant *Troyſ. ſuper hoc rit. Capan. quæſt.33. de vita, & militia,* & propterea an illa compromitti queat, inquirit *Ann. in conſtit. Conſtitutionem Diuæ Memoriæ num. 284. & 285. Petr. de Gregor. in tract. de vit. mil. q.8.* tradens cauſam vitæ militiæ iudicandam ad inſtar cauſarum feudalium,

Ann. conſ. 75. At compromitti poſſe 10 quando non negatur eam deberi, ſed tantum agitur de illius quantita e liquidanda, ex *Affl.dec.* 138. *Tapia in prag. odia litium num.*18. *Ricc.collect.*26. & 79. *Reg. Capyc.Latr.deciſ.*33. *num.* 10 *lib.*1. deducit *Conſil.Rocc. reſponſ.*51.*n.*2. *tom.*2. *Borrell.de compromiſs.*§.2. *Gl.* 1. *num.*132. *verſ.quamquam*, & indifferentèr hodie cauſas vitę militiæ compromitti, teſtatur *Capan. add. tract.q.*43. *Nouar.ſuper pragm.*1. *de arbitr. collect.* 107. *num.* 18. & hoc carpitur ex cautela tradita à *Diomede Mariconda in conſtit. Comitibus poſt Petr. de Montefort.* de qua tamen cogitandum ſcripſit *Gramm. in eadem conſtit. Comitibus num.*4. *in fin.*

Hinc nouiſſimè in S.C. diſceptatum fuit, nùm cauſa dotis de paragio debitę ſuper feudis, ſiuè illorũ pretio iudicanda ſit ad inſtar cauſarũ feudalium, in cauſa Ill. Ducis Adriæ, cum Ill. D. Cecilia Acquauiua Duciſſa Laurentianæ eius ſorore. Siquidem nil prohibere quin petitio dotis de paragio quantumuis debita ſuper feudis debeat compromitti ſeruata forma *Reg. Pragmat. odialitium ſub tit. de arbitr* aſtruebat Dux ex *Andrea de Barulo*, qui cum docuiſſet in eadem *conſtitutione in aliquibus*, maſculos eatenus fuiſſe prelatos, fœminis in ſucceſſione communium Parentum, quatenus eas iuxtà paragiũ nuptui collocaſſent, ex ijs verbis: *Dum tamen ſorores, aut amitas pro modo facultatum ſuarum, & filiorum ſuperſtitum numero, ſecundùm paragium debeant maritare*. Credidit poſtmodum, vt quotieſcunque frater non paruiſſet eiuſmodi conditioni, haud vetitum eſſet ſorori petere partem ſucceſſionis, etiam quoad bona feudalia, à qua eatenus poſteà repellenda eſſet; quatenus frater promptum ſe diceret ad ei dandum dotem iuxtà paragium, *Et ſecundùm illam viam*, inquit, ſcilicet ſecundùm iſtum modum agendi, ſi non petat dotem de paragio, ſed petat ſucceſſionem in feudis, *cauſa iſta ventilari, & tractari, ac terminari poterit in Magna Curia, ſi ex cauſa ſucceſſionis petatur feudum, ſeù pars feudi quaternati.* Quibus verbis non potuit manifeſtius oſtēdere cauſam dotis de paragio ijs temporibus haud fuiſſe habitam tanquam feudalem, ac proindè nec de ea dubitari potuiſſe, an poſſet compromitti, dum eatenus ea trahi poterat ad Magnam Curiam, quatenus non paragium, ſed ſucceſſio fuiſſet petita, nec tantùm fuiſſet petita, ſucceſſio, ſed actum quoque fuiſſet de feudis quaternatis, quippè quorum ſolùm iuriſdictio ſpectabat ad Magnam Curiam, cum de feudis non quaternatis coram Iuſtitiarijs Regni eſſet agendum: Cuiuſmodi praxim, vt ſcilicet cauſa dotis de paragio non poſſet tractari coram Iudicibus feudalibus, obtinuiſſe vſque ad tempora *Iſernia*, qui centum poſt annos floruit, colligere licet ex eodem *Iſernia in d. conſtit. in aliquibus, loco ſuperius citato*, vbi ipſa *Andrea de Barulo* verba retulit, pluraque circa eiuſmodi opinionis veritatem diſputauit; Imò, & obtinuiſſe vſque ad tempora *Afflicti*, vel ſaltim nihil circa eam cognitionem fuiſſe immutatum, conſtat ex eodem *Afflicto ibid. num.* 25. & 26. etſi ob malè interpunctum Textum *Iſernię*, prædicta verba *Andrea de Barulo*, fuerint ab eo attributa ipſi *Iſerniæ*, cum inquit, *Et ſubdit* (loquens de Iſernia) *quòd ſecundùm iſtam viam, cauſa iſta tractabitur, & determinaaitur in Magna Curia Vicaria*.

Ex quo apparet, quod quamuis prædicta ſententia *Andrea de Barulo*, qua voluit poſſe ſororem petere partem ſucceſſionis feudorum, ſi frater ſit contumax in præſtanda dote de paragio, aut ſit omninò falſa, vt cenſuit *Petrus de Monteforte in additionib. ad eandem conſtitutionem*, aut nõ habeat locum, niſi ſolùm in feudis Longobardis, vt voluiſſe viſus eſt *Iſernia memor. loco*, tamen quod attinet ad excitatam quæſtionem, ſatis eſt, quod eatenus cauſa poſſet ſpectare ad Iudices cauſarum feudalium, quate-

Google

nus tractaretur de ſucceſſione feudorum, non verò quatenus ageretur de petenda dote de paragio.

Hinc apud *Conſiliarium de Georgio in alleg.* 11. apparet quæſtionem, an deberetur paragium ſorori defunctæ antè ætatem nubilem, itaut tranſmitteretur ad hæredes, fuiſſe compromiſſam in arbitrios, in cauſa Marchioniſſæ Bracillani, contrà Marchionem Ilieeti, coram quibus pro affirmatiua opinione ſcripſit idem *de Georgio*, qui victoriam obtinuit; cuius deciſionis factæ ab Arbitris, mentio quoque eſt apud *Dom. Reg. Galeota controu.tom.*1. *controu.*15. *num.*44.

Et apud *Dom. Reg. Capyc. Latr. conſult.*25.*to.*1. quæſtio, an pars pretij, quæ debetur ſorori ſecundogenitæ in feudo nouo, debeat æſtimari habito reſpectu ad pretium verè ſolutum, an verò ad rei valorem tempore mortis, & an ſaltem ſuper eiuſmodi augumento valoris deberetur paragium, apparet fuiſſe compromiſſam in Arbitros, eoſque doctiſſimos; fuerunt enim eximij viri *Ioan. Vincentius Macedonius*, poſtmodum Collateralis Conſiliarius, ac Marchio Rugiani, *Vincentius Corcionus*, Regius indè Conſiliarius, & poſtea Regij Fiſci patronus, Præſidenſque Regiæ Cameræ; *Fuluius Lanarius* Regij item Fiſci Patronus, ac Regiæ Cameræ Præſidens, & peritiſſimus ille Iuris feudorum interpres *Andreas Marcheſius* Regius poſtmodùm Conſiliarius, ac noſtri Sac. Conſ. Præſes; coram quibus cum res trium annorum ſpatio, prout ex originali proceſſu conſtat, fuiſſet acritèr diſputata: fuit demùm promulgatum laudum in fauorem primogenitæ, pro qua *Reg. Capyc. Latr.* ſcripſerat, vt ſcilicet non teneretur, niſi ad partem pretij ſoluti, & à petitione paragij ſuper eo, quod feudum pluris valebat, eſſet abſoluēda, fuitque laudum confirmatum per S.C.

Et Moderni Siculi quoque ſcripſere cauſam paragij non eſſe feudalem, ex eo quia vigore *cap.*117.*Regni Sicil.* diſpoſitum ſit, quod ſimilis cauſa ſit ſummaria, *Muta ſuper cap.*389. *num.*4. *tom.*5. *Franc. Salern. conſ.*33. §.4.*n.*15.

Eadem certè ratione, nec dubitari iure poterit, quin eiuſmodi actio pro dote de paragio poſſit cedi fratri primogenito abſque aſſenſu, etiam ſi ageremus de ceſſione tranſlatiua, vt deciſum priſcis temporibus teſtatur. *Præſ. de Franch. deciſ.*119. *num.*21. Idèque probant *Reg. de Ponte conſil.*50.*tom.*2. *num.*5.*&* 6.*& Conſil. Minadous conſ.*2. *num.*6. *& ſeq.* Ius enim quod competit ſorori pro dote de paragio, vt rectè inquit *Minadous loc. cit. Non eſt quid feudale, datur enim ad conſequutionē cuiuſdam legitimæ, ſeu paragij in quantitate, pro quo paragio datur actio perſonalis contrà fratrem, &c.*

Et quod actio pro dote de paragio non ſit actio ad feudum, ſed tantùm ad pecuniam, ac ideò non debeat iudicari ad inſtar actionis ad feudum, docuit expreſsè *Iſernia in conſtit. honorem noſtri diadematis, verſ. Sed ſi ipſa mulier lib.*3. Et *in conſtit. in aliquibus, fol.*239.*col.*1. cū tractat queſtionē, an pro dote de paragio poſſit dari feudum in dotem: *Verius, inquit, videtur quod non poſſit, cum ius petendi paragium ſit perſonale, & actio perſonalis, ſcilicet condictio ex hac conſtitutione ad petendum pecuniam pro dote recipienda*; Quod procedere ait, etiamſi in causā iudicati, condemnatione facta, capiantur res feudales, quia, inquit, manebunt ſolùm penès ſororem loco pignoris, ad hoc vt de fructibus ei ſatisfiat de dote de paragio; Et quod pro dote de paragio non poſſit fieri exequutio ſuper feudo, ſed tantùm ſuper fructibus, poſt *Iſerniam* docuit *Petrus de Gregor. de dote de paragio q.*38. *num.* 7.& poſt *Reg. Rouitum in pragm.* 24.*de feud. num.*62.& alios, ſcripſit nouiſſimè *Bottilierius tract. de ſucceſſ. tit. de excluſione, & parag. theorem.*17.*nu.*14.*in fin.* Imò, nec poſſe fieri exequutionem ſuper feudo, niſi facta prius, diſcuſſione omnium bonorum burgenſaticorum, ex doctrina *Andreæ in d. conſtit. in aliquibus, & in conſt. ſi quis poſt litem*

Digitized by Google

tem de penis contumac. & alijs in locis, docuit optimè *Petrus de Gregorio dict. tract. de dote de parag. q. 12. num.6.* Et ideò onus paragij non poſſe dici propriè onus feudi, valdèque differre à vita militia, quæ debetur tantùm ex feudo, elegantèr oſtendit *Praeſ. Amatus conſ. 11. num. 15.* per plures ſequente; Vita enim militia, inquit ipſe, *eſt onus reſpiciens tantùm ipſum feudum*. Quod non idem eſt in dote de paragio: *Paragium enim non eſt onus intrinſecum feudi, itaut Ius aliquod pro eo ſit cauſatum ſuper ipſo feudo, cum nulla pro eo competat realis actio, ſed tantùm in perſonam.* Adeò vt *n.23.* dicat, quod ſi paragium in genere, ſiuè in abſtracto conſideretur, non poſſet dici magis onus feudatarij, quam burgenſis, *cum nedum debeatur reſpectiuè ad feudalia, prout & vita militia, ſed etiam ad burgenſatica*.

E contra verò, Duciſſa Laurenzani nullo modo cauſam de paragio, vti feudalem, poſſe compromitti, dicebat ex *Ann.conſ.75. Reg.Rouito in d.prag.odia litium num.38. de arbitr. Petr.de Greg. de dote de parag. q.37.* qui *num.6.* occurrit argumento deſumpto à contrario ſenſu, ex apoſtilla *Andr.de Barulo, & in in tract. de cauſ. feudalib.q.3. Intrigl. de feud.cent.1. q.45. n. 90. Hier. de Leon. deciſ. Valent. 77. num. 19 tom.1. Milan. deciſ. 6. à num.40. lib. 1.* Etenim ſemper actio prædicta tangit feudum, cum experiatur conditione, ex *l.conſtit. Conſtitutionem Diuæ Memoriæ*, quæ eſt rei perſecutoria, *Affl. deciſ.162. Amat. conſ.11.12.42. Maſtril.dec.200.n.29. Anton.de Amat. variar.cap.2.num.49. lib.1.Conſ.Theodor.alleg.7.Reg.Rou. in prag. 25. in fin. de feud.* Et proindè fit executio contra tertium poſſeſſorem ſuper fructibus feudi, vt ex illis ſatisfiat paragium, quod præfertur creditoribus fratris cum aſſenſu ſuper feudo, *Regens Capyc. Latr. conſult.121.num 17.Reg. Marcian.diſp.77.num.8.lib.2.Reg.Tapia dec.48. Vinius deciſ.285. num.8.* Et quamuis fructus feudi dicantur aſſeſſorij, tamen habent naturam feudalem vti ſubrogati ſatisfactioni portionis feudi, à qua fœmina dicitur remota, loco cuius ſucceſſit paragium, *Andr. in dict. conſt.Conſtitutionem, Montan.in repet. l. Imperialis, §.præterea ducatus nu. 107. Bambac. in cap.omnes filij q.6.num.70. & 71. ſi de feud.defun. & contro.fuer.* qui de communi teſtatur, dicens, vitam, & militiam, non admittere compromiſſum, quia eſt loco portionis feudi, prout eſt paragium, quod debetur etiam ratione priuationis feudi. Vnde lis feudalis dicitur, ſiuè ſit mota in actione perſonali, ſiuè reali, ſiuè mixta, ſiuè in rem ſcripta, vel officio Iudicis, ex lege feudi, vel ratione feudi dependẽs, *Schrader. p. 10.ſeſſ.1. num.68. tom.2. Petr.Gregor. add.quæſt.37.& in tract. cauſar.feudal. q.5.& 7.*

Vnde ſub die 20. Decẽb. 1660. relatore *Conſil. D. Ioſepho de Roſa* (qui ex Aduocato primario, Conſiliarius creatus, haùd multo poſt Regis iuſſu, cui optimè tanti viri indoles, doctrinæ præſtantia, virtutum copia pernotuerat, ſuique patrimonij Regij rebus, ac ſubditis populis, maximè vtilem fore intelligebat Aduocatus Fiſcalis delectus eſt, & poſſeſſionem cępit die 14. Nouembris 1661.) è S.C. manauit decretum, quod procedatur in S.C. petito compromiſſo non obſtante, penès Actuar. de Licto; quod altero decreto ſub die 4. Iunij 1661. confirmatum extitit, ipſomet referente cum interuentu *Reg. Conſiliarij Eraſmi de Ponte* adiuncti.

Sed nùm proferri poſſit laudum per
11 Arbitros, quamuis ſuper compromiſſo non fuerit impetratus aſſenſus, & ſat ſit, ſi ille poſtmodũ impetretur ſuper laudo.

Dom. Reg. de Marinis lib.1.quotid. reſolut. cap.67. tuetur aſſenſum poſſe validè expediri ſuper laudo, quamuis ſuper compromiſſo nullus fuiſſet anteà impetratus.

Verum tanti viri opinio mihi non arridet, & communi omnium noſtratum traditioni, perpetuoque rerum iudicatarum vſui aduerſatur, *Afflict. in conſtit.*

Con-

*Conſtitutionem D.M. num.*52. manifeſtè docuit compromiſſum de re feudali eſſe nullum, abſque Regio aſſenſu, quia expreſsè reperitur prohibitum per eam *Conſtitutionem*. Vndè cum laudum ſit ſequela compromiſſi (vt noſtri dicunt) ſi latum ſit ab ijs, qui nullam habeant iuriſdictionem arbitrandi, conſequens eſt, vt nullum ſit ipſo iure, ac minimè ideò poſſit per vllum ſuperuenientem aſſenſum confirmari, & propterea idem *Affl.in dec.*285. *n.*16. teſtatur nos hoc iure vti, vt aſſenſus debeat impetrari ſuper compromiſſo, nec ſatis ſit illum impetrari ſuper laudo, dum inquit: *Super compromiſſo de re feudali debet interuenire Regius aſſenſus, & non ſuper laudo, & hoc iure vtimur, quia laudum deſcendit ex compromiſſo, & eſt exequutio compromiſſi*. Vnde cum in cauſa Principis Sulmonis, cum Vniuerſitate, fuiſſet impetratus Regius aſſenſus, quãuis (quod magis eſt) antequam laudum ferretur, fuiſſet facta relatio per Arbitros in Coll. Conſil. adhuc tamen fuit iudicatum laudum fuiſſe nullum, vt deciſum per Cameram, facta relatione in Collat. Conſil. teſtatur *Dom. Reg. Moles deciſ.* 163. quia aſſenſus nil aliud agit, quàm remouere obſtaculum, quod oritur ex prohibitione Regis, at non ideò dat vllam validitatem actui, qui alioquin fuiſſet nullus, prout nullum fuiſſet laudum, ſi à non habente poteſtatem fuiſſet prolatum, quam ſententiam optimè probat *Dom. Reg. de Ponte to.2.conſ.* 52. qui ita reſpondit in cauſa D. Ferdinandi Gonzaghæ, cum Reg. Fiſco.

Quod ſanè adeò verum eſſet, vt ſcilicèt aſſenſus debeat impetrari ſuper compromiſſo, & non ſuper laudo, vt inoleuerit praxis in Collaterali Conſilio concedendi aſſenſum cum clauſula, dummodò ante promulgationem laudi fieret prius relatio in eodem Conſilio, vt teſtatur *Dom. Reg. Loffredus in ſua paraphraſi feudor. fol.* 57. *ver. compromiſſum*, his verbis: *Hodiè in Regia Cancellaria ſignamus ſupplicationem aſſenſus cum reſeruatione, quod laudum proferatur facta prius relatione Maieſtati Regiæ, vel, ea abſente, Ill. D. Locumtenenti*. In eandemque ſententiam *Camerarius in repet. l. Imperialem, fol.* 51. *lit. Q.* cum inquit: *Nè ſuper ſententia cenſeatur præſtitus aſſenſus, quando præſtatur in compromiſſo, Regentes in aſſenſu dicere ſolent, ità tamen, vt antè prolationem ſententiæ Arbitri referant, quid indè determinare volunt*. Prout etiam teſtati ſunt *Quintil. Mandoſ. ad Lapum alleg.* 102. *verb. Vaſſallus in fin. Io. Vincent. de Anna in conſtit. Conſtitutionem Diu. Mem. num.* 180. *& Laratha par.* 8. *dilucid.* 57. *num.* 5. *&* 6. vbi refert *Bammacarium in cap. ſi vaſſallus ſi de feud. def. controu. fuer. num* 16. qui inquit, ità ſe pluries vidiſſe ſeruari, & hanc opinionem inſectantur *Vrſill. ad Affl. dec.* 143. *&* 138. *Roman. conſ.* 369. quos, reprobato *Bal. in l. fin. C. commun. de leg.* inſequitur *Auus meus ad Capyc. dec.* 93. *num.* 1. *Cornaz. dec.* 66. *Milan. dec. Sicil.* 1. *Schrader. de feud. tom.* 2. *par.* 10. *ſect.* 1. *Monac. ad Minad. dec.* 3. *n.* 3. *Thor. par.* 1. *compend. verb. compromiſſum, Roland. à Vall. conſ.* 22. *num.* 1. *vol.* 4. *Reg. Lanar. conſ.* 33. *num.* 5. *&* 6. *Borrell. in ſum. deciſ. tit.* 163. *nu.* 109. *Conſil. Staib. reſolut. for. lib.* 1. *cap.* 57. *num.* 39.

Nec rationibus in contrarium adductis difficilè nimis eſſet reſpondere; Nã quod dicitur certum eſſe, communi feudorum Iure attento, aſſenſum ſuper cõpromiſſo facto de re feudali nullatenus eſſe neceſſarium, ac *Iſerniam*, qui contrarium ſcripſerat, communiter fuiſſe reprobatum, id non videmus, quo pacto poſſit ſubſtineri, cum pro *Andrea* frequentior ſtet Feudiſtatum omnium cõſenſus, vt colligere licet ex dinumeratione Doctorum, qui pro vtraque ſententia allegantur per *Schraderum d. par.* 10. *ſect.* 1 *num.* 166. & per *Laratham d. par.* 12. *dilucid.* 80.

Quod additur, in Regno noſtro, non fuiſſe prohibitum compromiſſum, ſed tantùm Arbitria ex compromiſſo; quaſi ob id aſſenſus non debeat requiri ſuper compromiſſo, ſed ſuper laudo, Id falſum di-

dignoſcitur, ſi aduertatur ad cauſam illius prohibitionis, quòd ſcilicet huiuſmodi cauſarum cognitio Magiſtro Iuſtitiario, & Iuſtitiæ tantùm ex Regijs Conſtitutionibus eſſet delata; quo fit vt non minus compromiſſum, quàm laudum cenſeatur prohibitum, cum non poſſint partes ſub quibuſuis clauſulis firmare iuriſdictionem vbi Ius denegat, vt in proprijs terminis, inquit *Afflict. in dict. conſtit. Conſtitut. Diu. Mem. n. 56. verſ. Quinto quæro*. Quin? verbum illud *Arbitria*, *in conſtit.* adiectum, debet intelligi de ipſo compromiſſo, non de laudo, cum regulariter illud denotet compromiſſum, vt probat *rubr. de recept. arbitr. & qui arbitr. recip. & ſentent. dica. cum tex in l. 3. §. 1. ff. eod. tit. & alijs concordantib.* vbi arbitrium, tàm reſpectu Iudicum, quàm partium dicitur cõpromiſſum, *Alciat. lib. 1. par. cap. 45. Coraſ. lib. miſcellan. 2 cap. 11.*

Et demùm quod ſubiungitur, rationem prohibitionis non vigere in compromiſſo, ſed in laudo, quòd res transferatur per laudum, non per compromiſſum, id parùm obſtabit, nedum ex ea regula, quòd prohibito aliquo, cenſeatur prohibitum omne id, per quod peruenitur ad illud, ſed etiam quia ratio prohibitionis non pendet ex rei translatione, vt modò diximus, ſed ex conceſſione Iuriſdictionis facta certis Iudicibus, quam noluit lex ex partium conſenſu alijs poſſe demandari. Ex quo apparet prohibitionem compromiſſi in Regno noſtro reſpectu feudalium, eſſe magis arctam, quàm prohibitionem alienationis; Alienatio enim non aliter eſt prohibita, quàm niſi de ſpeciali Regis licentia confirmetur, quam ideò communis eſt Feudiſtarum traditio, non poſſe à Principe denegari abſque iuſta cauſa. Arbitria verò ex compromiſſo ſuper feudalibus facta, abſque vlla reſeruatione nulla eſſe cenſentur, nec credimus regulariter teneri Regem aſſentiri ſuper compromiſſo de re feudali, quando eiuſmodi iuriſdictionem ſoli M. C. vel S.C. conceſſit, eamque cunctis alijs Regni Magiſtratibus ademit.

Vt hinc conſtet nil in cauſa eſſe, cur magis nos mouere debeat illorum Aduocatorum authoritas, qui in prædicta cauſa Principis Sulmonis reſponderunt pro validitate laudi, quàm authoritas longè maior totius Regiæ Cameræ, quę facta relatione in Collater. Conſil. laudum illud nullum eſſe declarauit. Præcipuè cum doctiſſimus ille cùm Romani, tùm feudorum I.C. *Io: Franc. de Ponte*, quem tanquam vnum ex prędictis Aduocatis nominat idem *Regens de Marinis in cit. loco*, poſt Reg. Cam. deciſionem ſententiam mutauerit, vt conſtat ex *d. conſil. 52. to. 2.* Imò in cauſa illa contra Principem pro Vniuerſitate doctiſſimi quoque viri calamum arripuere, nempè Syluester Alſelmus, P. Paulus Theodorus, Octauius Niger, & Bartholomęus Baldinus, quorum manuſcripta ſeruo.

12 Feudum quaternatum de quo Ritus, de iure communi haud cognitum, teſte *Capyc. in inueſtit. feudal. verb. quaternatum*, quem inſequitur *Capyc. Latr. conſult. 74. num. 1. lib. 1.* & aduertit *Reg. Rouit. in rubr pragm. de feud. num. 51.* & poſt eum *Reg. de Marinis lib. 1. quotid. reſolut. cap. 233. num. 28.* eſt illud, cuius conceſſio ſpectat ad Regem, *Iſern. in cap. Imperialem, verſ. quaternatum de prohibita feud. alien. per Feder. & cap. 1. verſ. Sed nonnè quo temp. miles*, ſequiturquè *Iacobut. de Franch. in prælud. feud. num. 174. Afflict. dec. 282. nu. 1.* ibidemque *Vrſill. nu. etiam 1. Maur. ſen. allegat 21. Marant. in ſingul. verbo Feudum quaternatũ, Tuſc. ſing. 4. lit. F.* Nam eo ipſo, quod Rex conceſſit in feudum, dicatur quaternatum, multorum eſt ſententia quos idem memorat *Affl. num. 3.* & iterum addit *num. 4.* ſi alte-
13 rum de duobus concurrat; Primum nempè, quod expreſsè, ſiuè per ęquipollens cõceſſerit in feudum quaternatum, & ſequitur *Franc. de Amicis in tit. de ijs, qui feud. dar. poſſ. §. ſecundum autem nu. 2. & §. tertia differentia pag. 56.* ac *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 7. num. 5.*

nec-

necnon alij plures citandi *rit.* 52.*nu.*2.
14 Alterum verò, vt ſit caſtrum,ea ſufful-
tus ratione, quod in Regno omne ca-
ſtrum cenſetur feudum quaternatum,
idque deducitur ex *Gloſ. ordinaria in
Conſtit. Regni Iuſtitiarijs nomen,& nor-
mam, verſ. prçter*, ibidemque *Iſern. ad
v. e. b. de feu.* alijq; additionantes, *Frec. in-
dic. author.* 29. *num.* 3. *Vinius dec.* 401.
nu. 11. atque *Reg. Galeot. lib.* 1. *controu.*
7. *num.* 2. niſi tamen eſſet caſtrum ab
Eccleſia poſſeſſum, quia non in feudum
ſed in allodium datum cenſetur, teſte
Iſern. ſuper adduct. conſtit. & Affl. n. 29.
*Capyc. in inueſtit. feud. verſ. feudales ap-
pellationes in vltimis verbis*, iterumque
*in verb. Feudorum clauſulæ, verſ. & ca-
ſtra omnia in Regno*, ac tertiò *in repet. l.
Imperialem, verſ. quarta concluſio eſt,
quod is, qui tenet à Barone, Frecc. ad.
auth.* 29. *ſub num.* 5. *& lib.* 3. *verſ. inter
quaternata feuda ſub num.* 34. *addentes
ad Iſern. in cap.* 1. *verſ. item ſi ſit de con-
trouerſ. int. maſcul. & fæmin. de Ponte
conſ.* 30. *arbitror num.* 6. *vol.* 1. *Io. An-
dreas Georgius* vir apprimè eruditus,
alleg. 10. *à num.* 6. *Intrigl. centur.* 1. *de
feud. cap.* 43. *num.* 62. Ac ſpeciatim in
caſtro cum iuriſdictione, ſcribit *citatus
Freccia in dict. lib.* 3. *verſ. inter quater-
nata feuda ſub n.* 34. vbi rem pro com-
perto habet, ex *Iſernia*, & peritis Regni,
cuius *Frecciæ auctoritatem* citat, & ſe-
quitur *Peregr. conſ.* 1. *propè nu.* 23. *vol.*
1. atque ita fuiſſe iudicatum, & paſſim
obſeruari, dicit idem *de Ponte in dec.* 2.
nu. 19. *Thor. par.* 1. *compend. dec. verb.
feudum quaternatum*, & declarat *Reg.
Galeot. add. controu.* 7. *nu.* 3. & nonnulla
adnotat *Laganar. ad Rouit. ſup. prag.* 3.
lit. A. de ordin. Iudic. Dicitur autem
15 ſimpliciter quaternatum, quia deſcrip-
tum in quinternionibus Regiæ Curiæ,
teſte *Andr. Iſernien.* multis in locis, in-
ſequiturque *Iacobut. num.* 176. *dictorum
prælud. Ann. conſ.* 44. *num.* 53. *& Frecc.
memor. author.* 29. *Conſil. Paul. Staiban.
centur.* 2. *reſol. forenſ.* 175. *num.* 13. nec-
non *Reg. Capyc. Latro conſult.* 74. *nu.* 4.
lib. 1. ibique nonnulla de quinternio-
nibus quoque ſubnectens, *Io: Andr. de
Georg. add. alleg.* 10. *n.* 4. *Camill. de Me-
dic. conſ.* 49. *num.* 4. *Reg. Galeot. con-
trou. iur. memor. controu.* 7. *n.* 2. *& con-
trou.* 24. *Reg. de Marin. in obſeruat. ad
Reuerter. dec.* 69. *num.* 1. *lib.* 1. *& indic.
cap.* 233. *num.* 18. *Nouar. de grauamin.
vaſſall. lib.* 3. *grauam.* 83. At ſecundum
16 quid, & impropriè illud denominatur,
quod à Barone in capite, & immediatè
tenetur, licet mediatè à Rege, *Camer. in
cap. Imperialem, fol.* 69. *Affl. deciſ.* 282.
Reg. Conſtant. in l. 1. *C. de vendit. rer.
fiſcal. lib.* 10. *poſt num.* 34. *Reg. de Ma-
rin. lib.* 1. *quotid. reſolut. cap.* 126. *n.* 83.
Quin ? in Regno ſemper dici quaterna-
tum, quamuis in quinternionibus Re-
giæ Cameræ deſcriptum non reperia-
tur, dummodò conſtet non teneri à Ba-
rone, & proindè in eo ſuccedi ſecun-
dum *Conſtit. Regni vt de ſucceſſionibus*,
quæ bonorum feudalium ſucceſſionem
ad tertium gradum reſtrinxit, deciſum
tradit *Reg. Reuert. deciſ.* 399. & ibidem
obſeruat *Reg. de Marin. nu.* 1. & dixe-
rat *obſeru.* 60. *num.* 1. quamuis contra-
rium ſcripſerit *Iacob. Anton. de Maur. in
ſuis allegat.* 20. *&* 21. Nàm in alijs feu-
dis nõ quaternatis, & ſic in eſcadentia-
libus ſucceditur vſque ad ſeptimum
gradum, ſiuè geniculum, *Staib. ſen. conſ.*
62. *nu.* 4. *&* 5. *& iunior centur.* 2. *reſol.
forenſ.* 104. *num.* 50. Et quando Regis
aſſenſus, qui in alienatione interuenit,
dicatur feudum quaternare ad inter-
pretationem *Iſerniæ in Conſtit. Regn. ſi
quis Baro, & in cap.* 1. §. *ſimiliter de Ca-
pit. qui cur. vendid.* lato calamo inquirit
Capyc Latr. add. conſult. 74.

Barones autem nequire in feudum
17 dare, quæ ſunt de demanio, colligit
Iſern. in cap. 1. *de controu. feud. ſub n.* 10.
ſed tantùm quibunt excadentias, quan-
do ſcilicet, quæ in Baronia ſua excidũt,
& vacant, *l. fin. Cod. de bonis vacant. lib.*
10. *l. omnes, Cod. de delat. eod. lib. Franc.
de Amic. in cap.* 1. *de his qui feud. dar.
poſſ.* & in hoc diſcurſu ſubnectens, ex-
cadentiarum nomine complecti, feuda
plana, ruſticana, athenaſia, cenſualia, &

his ſimilia, quæ in feudum dari poſſe à Barone inſinuat, *Petr. de Gregor. de conceſſ. feud. par. 1. q. 2. Ann. in cap. 1. nu. 247. de vaſſall. decrep. ætat. Reg. de Curte in ſuo diuerſ. par. 1. num. 27. pag. 12.* quod nec mirum, cum ea legibus feudorum haud regantur, *Gloſ. in conſtit. vt de ſucceſſionibus*, ibidemque *Andr.* qui idem aſſeuerat *in cap. 1. num. 14. de natur. ſucc. feud. Luc. de Penn. in l. vnic. Cod. de impon. lucr. deſcript. Frecc. de ſubfeud. lib. 3. de diff. int. feud. quatern. & alia, quæ de tab. num. 3. & 4.*

Feuda verò nobilitatem conferre,
18 & paradogium, vulgatum eſt apud noſtrates, *Andr. in c. 1. §. perſona per quos fiat inueſt. Capyc. in inueſt. feudal. verb. Fudum nobile, Tiraq. de nobil. cap. 7. Luc. de Pen. in l. mulieres, C. de dignit. lib. 12. Maraut. in ſuis ſingul. verb. Feudum, verſ. Feudum quaternatum, Hieronym de Roſis in alleg. impreſſ. poſt. dec. Viu. 225. num. 133. Reg. de Marinis ad cit. dec. Reuert. 69. num. 4.*

19 Id autem, an in feudo empto obtineat, non inſulsè queri poteſt; feuda etenim emi poſſe, & empta eſſe propria feuda, alterata tantùm in hoc feudi natura, non dubitatur, *Andr. in cap. 1. de inueſt. in marit. facta, in cap. 1. circa fin. de fratr. de nou. benefic. inueſt. Camill. de Curte add. par. 1. diuerſ. feud. verſ. tenet ergo inueſtit. num. 42. cum ſeq.* licet pluribus placuerit feudum pecunia quæſitum, etſi adſit verbum, concedimus, dici allodium, *Camill. de Curte loco adduct. verſ. licet autem mibi diffinitio propoſita in princ.* Videamus ergo, nùm, & in eo quoque alteretur natura, quoad nobilitatem, & parodogium pertinet, & videtur affirmandum, & per conſequẽs negandum, feudum emptum nobilitatem emptori afferre poſſe; quandoquidem nobilitas pecunijs comparari minimè poteſt, vt, & in hac ipſa facti ſpecie eſt obſeruatum à *Tiraq.* qui proindè intra dentes ſentit feudum pecunia emptum minimè emptorem nobilitare, *add. cap.* inſequiturque *Maſtrill. de magiſtrat. lib. 4. cap. 2. num. 3. Garzia de nobilit. Gl. 18. num. 28. Paſchal. de patr. poteſt par. 4. cap. 2. num. 40.* Huc fortè ſpectat, *Parid.* effatum *de reinteg. feud. verſ. fuit alias, pag. 31. at.* feudũ nouum non nobilitare. Hæ autem ſubtilitates, etſi ſatis coloratæ compareant, omninò tamen nobilitatem à feudis, etſi emptis, auferre non valent, ſiquidem, aut ſupponimus feuda empta à Rege, vel alio Principe, qui ius conferendæ nobilitatis habet, & eo ipſo nobilitas conceſſa videtur, *Angel. in l. quidam conſulebant, ff. de reiudic. Tiraq. ibidem*, aut verò feuda empta dicimus ab alijs feudatarijs, puta vendentibus, & eo caſu, licet nõ videamus, quomodo emens nobiletur, cum vendenti id ius non ſit, aſſenſus tamen Regis, ſeù Principis, qui interuenit ſupplet ex vi confirmationis, nobilitatis defectum. Ex his apparet periculoſum eſſe dictum, titularios non eſſe, qui titulum emerint, *Surg. de Neap. illuſtrat. cap. 13.* ſecundùm quod numerus titulatoriorum huius Regni reduceretur ad nihilum, quomodocunque ſit negari non poteſt, huiuſcemodi nobilitatem, & paradogium eſſe nobilitatem, & paradogium non habentem, & non habens veram naturam nobilitatis, & paradogij, *And. in cap. 1. §. ſi verò de nat. feud.* vel ex eo, nam ex aditu paſſim omnibus, etiam viliſſimis, ad prædicta conceſſo, Princeps videretur inferre iniuriam non concedendo, quod omnibus concedere ſolet, *l. 1. §. promittitur, ff. de aqua pluuia, & æſtiu.* Tandem non poteſt quis per pecuniam lucrari nobilitatem, ſed benè emere, & ſic nobilis dicetur titulo oneroſo, non lucratiuo, vt
20 preterea ruſticos ex illius emptione nobilitatem aſſequi, aduerſus *Lucam*, amplectitur *Andr.* quem laudat *Franc. de Petr. feſtinar. lect. lib. 1. cap. 7. num. 11.* modo illi ſordidos exuant mores, tametſi modicum illud ſit, plus enim, & minus ſpecie minimè differunt, cuius vltimo aſſumpto *auth. Iſern. & Luc.* fretus contradicit *Auus meus ad* Capyc. *deciſ. 32.* quinè pro feudo exiguo, nec iuramentum fidelitatis deberi, ex *Ardiz.*

in

in ſumm.vnd.dicat.feud. ſubnectit, aliaque modicitatem concernentia cumulat, necnon ad *Gramm. dec.* 34. *num.* 2. Sed an feudatarius, qui nobilis fuit effectus ex feudo acquiſito, deindè illo vendito, vel aliter dimiſſo, nobilitatem amittat. Negatiuè tradunt *Reg. Rouit. tit. de mercat. official. prohib prag.* 1. *nu.* 9. *Ginrb. de ſucceſſ. feud. pralud.* 3 *num.* 9. *verſ. Contrarium*, & affirmatiuè *Tiraq. add. tract. de nobilit. cap.* 7. *nu.* 18. *Card. Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 23. *tit.* 3. *num.* 28. quos refert *Franc. Mar. Prat. ad Paſchal. loc. cit. num.* 40.

RITVS LI.

ITem quod Curiæ ipſæ, & quælibet ipſarum, cognoſcant de exceſſibus officialium, ſi deliquerint in officijs eorum, ea exercendo, & non aliter.

SVMMA RERVM.

1 *Eadem in hoc ritu relata verba habentur rit.* 49. *&* 61.

2 *Quorum diſpoſitio ea eſt ratio, quia iniuria facta officiali fit domino.*

3 *Clauſula non aliter, quid operetur.*

4 *Quid verò cum addita ſunt alia verba, alias, & alio modo, potiſſimùm in legato.*

Caſus, in quibus ob alienationem inuito domino, emphyteota minimè iure ſuo priuetur, remiſſiuè.

EAdem in hoc Ritu relata verba habētur in *rit.* 49. necnon *rit.* 61. vt propterea diſpoſitio iſta nedū
1 appareat duplicata, ſed triplicata, & de his Ritibus memor extitit *Præſ. de Franc. dec.* 407. ſubnectēs ſalā M.C. cognoſcere de exceſſibus officialiū, tametſi in nullo ex ritibus prędictis hoc verbū, ſola, adſit, vt obſeruat *Reg. Tap. lib.* 2. *iur. Regni de offic. Mag. Iuſtit. in conſtit. magiſter iuſtitiarius num.* 7. & latè inquirit *Danz. to.* 1. *de pugn. DD. de praemin. Reg. Aud. cap.* 1. potiſſimum *nu.* 15.
2 cuius diſpoſitionis ea eſt ratio, quia iniuria facta officiali, fit domino, cuius perſonam repræſentat, & ſic Regi, *Andr. in conſtit. beneficium*, & proindè de iniuria facta Regi non conuenit, quod alius cognoſcat, præterquam M. C. quin, & Baronum officiales Regij etiam dicuntur, vt probat *Carauit. in memor. rit.* 49. *num.* 7. & in terminis perpendit *Regens Rouit. in rubr pragm. de official. num.* 8. & an actiuè, & paſſiuè *Carleu. lib.* 1. *de iudic. tit.* 1. *diſp.* 2. *q.* 7. *ſect.* 1. *n.* 796. *Præſ. Merlin. lib.* 2. *controu. foren. c.* 71. *n.* 31. quodque nos longa ſeriè ſcripſimus *ritu* 49. quare nè dicamur eandem canere cantilenam, tacitè ſuper ea re pertranſimus, lectoremque relegamus ad ibidem notata. Noſq; ad clauſulam *non*
3 *aliter* vltimo poſitam aduolamus, quāq; multum operari, omnium eſt conſenſus, tantæque virtutis eſſe monemus, quantæ, & altera, alijs additis verbis concepta,
4 illis nempè, *alias, & alio modo*, teſte *Canalc. dec.* 8. *ſub num.* 22. *par.* 2. exemplum recenſens in alienatione facta reſeruato conſenſu domini, nec aliter, nec alio modo, quando, nec directus dominus poſſit declarare caducitatem venditori, verioremque, magiſque communem opinionem eſſe probat, exploſa contradicente *Gramm.* ſententia *in dec.* 49. quam amplecti videntur *Præſ. de Franch. dec.* 267. *Epiſcop. Iſern. Genuenſ. in prax. Archiep. cap.* 44. inſequitur *Minad. deciſ.* 24. *Coſta de retrotract. caſ.* 1. *cap.* 8. *num.* 23. *Molin. diſp.* 459. *num.* 9. *Galganet. de condit. et demonſt. p.* 1. *q.* 52. *num.* 3. *Intrigliol. conſ.* 21. *nu.* 35. *Theſaur* latè *lib.* 1. *quæſt. forenſ. q.* 53. *Trentacinq. var. reſ. lib.* 3. *tit. de iur. emphyt. reſol.* 8. *num.* 3. *Anton. Gamm. dec. Luſit.* 147. *num.* 4. ibidemque *Diaz de Mena, Reg. de Marin.* determinationes Rotæ ſubnectens *lib.* 2. *quotid. reſolut. cap.* 73. quæque verba conditionem important, formamq; inducunt *Conſ. Georg. alleg.* 31. *num.* 3. *Montan. de regal. offic. n.* 65. *pag.* 238. *Conſil. Marcian. conſ.* 25. *n.* 8.

Digitized by Google

cæterique quos laudat *Barboſa de clauſ. vſ. freq. clauſ. 81 num. 18. Gratian. lib. 3. diſcept. forenſ. cap. 587. num. 10.* quique *eod. lib. 3. cap. 515. num. 1. & 18.* ex tali clauſula reſolutionem contractus oriri abſque moræ purgatione, ſubiungit *Borrel. p. 3. ſumm. deciſ. tit. 13. de fideiuſſ. caut. num. 154.* necnon potentiam negant, conſenſumque remouent, itaùt ſi aliter contrà tenorem geſtum fuerit, nullitate careat, *Reg. Capyc. Galeota lib. 1. controuer. illuſtr. 11. num. 31. Gratian. lib. 3. diſcept. forenſ. cap 532. num. 21.* Scribit idem *Caualc. add. dec. 8.* id ipſum ſubſiſtere, ſi dictum dumtaxàt fuiſſet, accedente conſenſu domini, & non aliter, fretus præſertim *conſ. Cephal. 118. num. 9. & 10. Rimin. iun. conſ. 285. num. 5.* opitulatur eiuſdem *Caualc.* concluſio, quæ (noſtra ſententia) vim rationis ſubſtinebit ad comprobandam ſtatutam paritatem, ait enim, quia proteſtatio ſaluo iure domini, & non aliter operatur reſeruationem prioris iuris directi *in dec. 41. num. 15. par. 1. authort. Bauerÿ ſing. ver. proteſtatio num. 3. &* aliorum complurium. Vt propterea dicendum exiſtimemus clauſulam non alias, aliter, aut alio modo non eſſe maioris virtutis, quam ſimplicem relatam, non aliter, aut cum adiunctis memoratis illis verbis, aut alio modo, atq; ideò, aut ſimplicibus, aut geminatis verbis, vt ſuprà concepta ſit, adeò præciſa erit, vt non recipiat alienam interpretationem, nec aliam modificationem à verbis ſeparatam, ex *Bal. in l. ſi quidam num. 3. C. de except. & cap. 1. §. denique propè finem, quæ ſit prima cauſ. ben. amitt.* admiſitque Rota *in Bononien. de Boccÿs 20. Febr. 1598. coram Cardinali Mellino,* atq; altera *in Romana domus 9. Decembris 1588. coram Seraphino,* quorum authoritates inſequutus *Martha,* & quidem perutili ſermone id ipſum ſcripſit *in tract. clauſ. par. 1. clauſ. 76.* & in terminis feudalibus *par. 2. clauſ. 37.* & iterum *voto 196. & in rub. ff. ſolut. matrim. q. 2. num. 23.* aliqua adiungit. Caſus verò nonnullos, in quibus ob alienationem inuito domino emphytheotæ iure ſuo minimè priuentur, extricant *Auus meus ad Gramm. memor. dec. 49. num. 8. de Marin. add. cap. 73.* necnon alia conferentia addunt *Nouar. dec. 177. Epiſc. Marant. lib. 4. reſponſ. 85.* & præfata clauſula, non aliter, nec alio modo, quid in legato operetur, indicat *Gyptius ad dec. lib. 1. Reg. Capyc. Latr. 99. num. 11.*

RITVS LII.

Nullitates, & appellationes inferiorum Iudicum ad ipſam M. C. deuoluantur immediatè, ideſt omiſſis medÿs.

ITem quod Curiæ ipſę, & quęlibet ipſarum cognoſcant, & cognoſcere poſſint de appellationibus, & nullitatibus omnium proceſſuum inferiorum Iudicum immediatè, & etiam ſi inferiorum res ipſi Iudices fuerint officiales pręlatorum in terris Eccleſiarum; dum tamen terrę ipſę teneantur in feudum à Curia, vel alio domino temporali.

SVMMA RERVM.

1 *An ſit vera ſententia, quod tempore Reginæ Ioannæ diſtinctæ fuerint Magnæ, & Curiæ Vicariæ.*

2 *Iuriſdictionis gradus ſunt diſtincti, & quilibet infrà ſuos limites iuriſdictionem ſibi demandatam exercere compellitur.*

3 *Septima præeminentia M. C. V. tributa cognoſcendi immediatè de appellationibus à Curÿs inferioribus reſtringitur in cauſis Baronum, qui priuilegium cognitionis ſecundarum cauſarum retinent.*

4 Ba-

Digitized by Google

4 *Barones poſſunt edicere pænalia banna, nè vaſſalli Regia adeant Tribunalia, omiſſa eorum Curia.*
Sed an valeant pęnas exigere.
5 *Vaſſalli nullo modo adibunt, inuito Barone, ad Regias Curias confugere.*
6 *Barones non valent ad eorum libitum in præiudicium ſubditi, cauſas à ſuo officiali auocare, alteri delegando.*
Nec in præiudicium ipſius dumtaxàt officialis.
7 *Textus diſpoſitio in l. Iudicium ſoluitur, ff. de Iudic. reſtringitur in ſuperiore demandante, dato Iudici totaliter vices ſuas. Vendicat ille locum in Iudice delegato, non in ordinario.*
Procedit in Iudice iuriſdictionem habente ad nutum reuocabilem.
8 *Marchiones, Duces, cæterique iura Imperij habentes, & huius Regni Proreges, an poſſint ad nutum ſine cauſæ cognitione, Iudices, non completo officio deſtituere, & quid in foro poli.*
9 *Cognoſcit M. C. V. huius Ritus vigore de ſententijs Iudicum inferiorum, tametſi illi officiales fuerint Prælatorum.*
Officiales Epiſcopi Baronis, tenentur ſtare ſyndicatui, vt alij.
Appellationis materia ab illis, remiſſiuè tangitur.
10 *Feudalis ſit res non ſufficit, niſi probetur, datam fuiſſe in feudum.*
11 *In dubio res, quæ poſſidetur ab Eccleſia, præſumitur libera, & allodialis, et non in feudum.*
12 *Cauendum à Cauenſi, quia vel terra teneatur in feudum, vel in allodium, vel ſimus in dubio, ſemper ab officialibus, & Curijs prælatorum Baronum, appellatur ad Curias Regias.*

1 QVamuis ſit vera noſtra ſententia in *ritu* 1. quod tempore Reginæ Ioannæ diſtinctę fuerint Magnæ, & Curiæ Vicariæ, eas tamen illius mandato vnitas fuiſſe, apertè probant noſtri *Ritus* verba: *Item quod Curia ipſa*, & *rit.* 49. vt inſuper dicamus, etiam tempore compoſitionis horum rituum ſeparatas perduraſſe, neque tunc ipſius Reginę Ioannæ, & Compilatorum rituum intentionem fuiſſe vniendi; cum illis, & cuius ipſarum tunc iuriſdictionem concedant, vt propterea credamus, expleta compilatione prædicta decreuiſſe vnire illas, & effeciſſe in poſtremo Ritu, atque ideò in illorum emanatione appoſuiſſe titulum, qui in eis legitur: *Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ*, quare potuiſſent compilatores, niſi labori, & expenſis in illis reſcribendis parcere voluiſſent, ex his ritibus delere verba illa, *& qualibet ipſarum*, tantùmque dicere: *Item quod Curia ipſa*, quemadmodum, & in *rit.* 61. hoc idem ſtatuente aſſeritur, vt meritò illos negligentiæ, nota cenſuerimus dignos *in rit.* 64. *&* 192.

Cum autem iuriſdictionum gradus
2 ſint diſtincti, & quilibet infrà ſuos limites demandatam ſibi iuriſdictionem exercere compellatur, vt ordinis confuſio ceſſet, *cap. de perſonis* 11. *q.* 1. ſep-
3 timam præeminentiam M. C. tributam cognoſcendi immediatè de appellationibus à Curijs inferioribus, tùm ex hoc *Ritu*, tùm ex *Conſt. Regni cum noua*, & altera *appellationum tempora*, cuius *Rit.* præceteris memor extat *Sigiſmund. Scacc. de appellat. q.* 7. *num.* 99. *limit.* 9. *Carau.* recenſens, cuius nomine ſuppreſſo, firmat *Borrell. in ſumm. deciſ. to.* 1. *tit.* 33. *de appellat. num.* 55. teſte *Franciſc. Maria Prat. ad Muſcat. par.* 2. *Gloſ. debet ad num* 20. necnon *Marant. par.* 6. *act.* 2. *tit. de appellat. n.* 244. huius *ritus*, & *alterius* 62. non recordatur, quod admirationem tribuit *Muſcatel. in prax. par.* 1. *lib.* 2. *Gl. tenebitur num.* 4. quique inſignis Athleta omnes limitationes traditas per *Carau.* diſpungit, nonnullaque memorabilia tradit *Capiblanc. in prag.* 8. *à num.* 95. *de Baron.* Iure reſtringit, præceteris idem *Carau.* in cauſis Curiarum Baronum, qui priuilegium cognitionis ſecundarum cauſarum retinent, & in huiuſce ritus terminis perpendit *Gallupp. in prax.* S. C. *par.* 3. *cap.* 4. *num.* 16. *Carau.* memor, vt propterea

va-

valeant ipſi ædicere pœnalia banna, ne
4 ipſorum declinent iuriſdictionem, &
Regia adeant Tribunalia, omiſſo eorum
iudice primarum, ſecundarum, ac tertia-
rum cauſarum, *Marin. Frec. de ſubfeu.*
in author. baron. 9. & 10. Capyc. dec. 9.
num. 15. Capiblanc. de baron. prag. 3. nu.
127. & poſt *Parid.* inſequitur *Foller. in*
pract. cenſuali ver. & ſubmiſſione cuiuſ-
cunque fori num. 4. & in pract. crimin.
ver. audiantur excuſatores nu. 162. Vr-
ſill. ad dec. 155. Afflict. num. 4. Boer. deciſ.
114. *Ann. ſingul. 62. Giurba dec. 96. nu.*
22. *Cancer. var. reſol. cap. 10. tit. de con-*
tent. iuriſd. nu. 31. Reg. Tap. 1. tom. iur.
Reg. lib. 2. tit. de off. Magiſt. Iuſtitia-
rij nu. 33. ver. recurſum habuerunt, Mã-
doſ. in tract. de inhibitiou. q. 123. Franc.
Maria Prat. pract. obſeru. 3. per tot. qui
quo in caſu eſſe accipiendum *Anna* di-
ctum, *add. ſing. 62.* inſinuat *Conſil.*
Hodiern. ad Surd. deciſ. 147. Nouar. de
grauam. vaſſall. tom. 3. grauam. 21. pœ-
nas tamen in caſu contrauentionis ap-
plicantur Baroni, *Barbat. de diuiſ. fruct.*
par. 1. cap. 2. à num. 71. ex Capibl. in me-
mor, prag. 3. nu. 129. Prat. add. obſer. 3.
num. 18. illas tamen exigere, nequire
Barones, aduertit *Tartagl. in pract. cap.*
2. quem inſequitur *Grimald.* additiona-
tor, & ſeruari teſtatur *Auus meus ad*
Gramm. dec. 30. nu. 2. Thor. par. 1. com-
pend. verbo vaſſallus baronis, quaſque
quoque euitabunt, ſi pœnituerint ante
litis conteſtationem, *gloſ. in cap. ſi dili-*
genti verb. perdant, vbi *Innoc & Ioan.*
Andr. de for. compet. & explanat *de Ang.*
ad Foller. in frag. n. 161. alios adducẽs,
& ſicuti nullo modo quibũt inuito Baro-
5 ne ad illa confugere, *Franch. dec. 417.*
num. 2. & 541. num. 3. Reg. Sanfel. dec.
20. num. 4. lib. 1. Horat. Montan. de re-
gal. pag. 144. num. 27. ità nec ipſi Baro-
ni ad ſui libitum in præiudicium ſubditi
6 licebit cauſas à ſuo officiali auocare,
alteri delegando, *de Franch. deciſ. 511.*
Auend. de exequend. mandat. Reg. cap. 5.
num. 12. Schrader. conſ. 16. inter conſil.
Borcholt. p. 2. col. antepen. ver. antepen.
Auus meus ad Gramm. dec. 30. num. 56.
Reg. Rouit. diſtinctione vtens *in prag. 5.*
num. 22. de ſuſpic. official. Reg. Sanfelic.
dec. 29. ſub num. 5. lib. 1. & dec. 244. nu.
3. lib 2. quem laudat *Haliſ. Danza ad*
Gramm. dec. 104. num. 11. quodq; pro-
tendunt citati authores, nec licere
in præiudicium officialis dumtaxàt ip-
ſius, haud refragante *tex. regula in l. iu-*
dicium ſoluit ff. de iudic. & cap. vt noſtrũ
de appellat. iudicium ſoluitur vetãte eo,
qui iudicare iuſſerat quicquid illi in-
hærentes, *Alber. ibid. num. 2. Bal. in 1.*
lect. Couarr pract. qq cap. 9. num. 4. &
poſt alios *Garſ. Maſtrill. de magiſtr. lib.*
4 cap. 17. num. 15. in cõtrarium aſtruãt,
reſtringitur ſiquidem *tex. præfatæ l. Iu-*
7 *dicium* in ſuperiore demandante dato
Iudici totaliter vices ſuas, vt cantat in
Regno communis forma literarum
commiſſionalium, quas Barones faciunt,
aduertit *Angel. ibid. ſub num. 1.* & non
diſſentit *Caſtrenſ. ſub num. 3.* & concin-
nunt per *Felin.* exarata *in cap. ſi quis cõ-*
tra num. 5. de foro competent. in delega-
to, qui ſi recuſatus alteri commiſerit
cauſam in totum, ad eum appellari mi-
nimi poterit, licet alias ſecus eſſet, non
commiſſa cum dicta clauſula in totum.
Inſuper vendicat ille locum in Iudice
delegato, non in ordinario, qualis eſt
Capitaneus, & quilibet in dubio præ-
ſumitur ab *Afflict. in Conſt. autoritate nu.*
3. Caſtr. in l. nemo C. de iuriſd. omn. Iu-
dic. alijque quos laudat *Capiblanc. add.*
prag. 3. num. 128. quin procedit in Iu-
dice iuriſdictionem habente ad nutum
reuocabilem, aduertit *Frezza add. au-*
thor. 9. iam diu verſatus in decidendis
grauaminibus vaſſallorum contra Baro-
nes, teſte *Rouito ſup. pragm. 5. nu. 19. de*
ſuſpic. official. Electus autèm in Regno
officialis, durante anni curriculo amo-
ueri haud poterit, *Franch. deciſ. 216. &*
409. Auus meus ad Capyc. dec. 121. 3. no-
tab. & latè diximus *rit. 2.* & proindè nec
pro parte, vt eueniret, ſi ex vniuerſitate
cauſarum, quæ ex vi generalis commiſ-
ſionis ad illum ſpectant, ſubtraheret Ba-
ro aliquas, vel non adhuc cæptas dele-
gando, vel cæptas auocando, *arg. l. quæ*
de

de tota.ff.de rei vendic. cum iuriſdictio
illa indiuidua indiminutè ſit conſeruã-
da vſque ad officij finem, arguit *Capibl.
de Baron.prag.3.nu.138.& prag.6.nu.*
4. quique diſtinctionem doctè ſubne-
ctit, iuxta quam ſenſum recipiunt tradi-
ta per *Conſil.Marcian.conſ.43.ſub nu.5.
tom.1.* *DD.* verò ad diuerſam aleam ſu-
8 ſtinentes fateri certum eſt de Marchio-
nibus, Ducibus, cæteriſque iura Impe-
rij habentibus, ac legis cõdendæ autho-
ritatem, prout generaliter de non ha-
bentibus ſuperiorem, ſaltem de facto
loquitur *Felin. in c.quæ in Eccleſiarum
ſua num.32. de conſtit.* in Duce Medio-
lani, tradit *Caſtrenſ.conſ.34.ſup.1. dub.
n.3.in fin.* Ducis Mantuæ memores ex-
tant *Alex.conſ.15.lib.4. num. 5. Dec.in
cap.paſtoralis ſub nu.2.& 3.* Ducis Me-
diolani meminit, cæteris omiſſis, *Rolan.
à Valle conſ.29. nu.26.lib.1 poſt Brun.
conſ.45.* id quod protendimus ad Pro-
regem Regis Vicarium, *Maſtrill.de ma-
giſt.lib.5 cap.6.num.1. Borrell. de præ-
ſtant.* *Reg.Cathal.in præfat. num.6.* qui
ad nutum ſine cauſæ cognitione ſuos
Iudices priuare, eoſque non completo
officio deſtituere quibit, *Gramm.deciſ.
46.Franch.dec.45.num.2. Io.Redin.de
Maieſt.Princip.ver. ſed etiam per legi-
timòs tramites à nu.177.tom.16. tract.
pag.166.* aliiſque laudati à *Reg. Cap.La-
tro tom.1 conſult.47.à nu.20.* quodque
tamen in foro poli abſque cauſa non
admittunt, poſt alios *Maſtrill.lib.1.cap.
27.nu.16.* nec non *P.Fragoſ.Ieſuita Lu-
ſitanus de regim.* Reipub. *Chriſt.part.1.
lib.3.diſp.5.nu.42.* quæ nullo pacto ad
Barones, cæteroſque inferiores adapta-
ri poſſunt.

9 Cognoſcit quoque M. C. huius ritus
vigore de ſentẽtijs iudicum inferiorum,
tametſi illi Officiales fuerunt Prælato-
rum, ad quod vide *textum*, & eius de-
ciſionem in *cap.Romana, §.debet de ap-
pell.in 6. & cap. ſi duobus §.denique de
appell. Gloſ.fin.in cap.fin.de delict.puer.
Specul.in tit.de appell.§.4.nu.22.* & quæ
Capibl. ſcripſit ex hoc *ritu in prag.1. n.
33. de baron.* nec non *Reg.de Ponte dec.*
2. quod verò ad ſyndicatum attinet, non
ſecus ac reliqui ſyndicantur, *Ann.ſingul.
460.* cui ſe remittit *Reg. Rouit. in prag.
1.ſub nu.2.de eccleſ.perſonis*, nec non
*Thorus in compend.deciſ.verb. officiales
clerici*, quorum inſuper officialium de-
putatorum à Baronibus Eccleſiaſticis,
aliqua ſcribunt *Zerul. in prax. Epiſcop.
verbo Iudex §.12.& 13.* atque *Carra-
ba ſing.60.& 171.* neuter verò aliquid
addit, quod pertineat ad hanc ſpeciem,
ſi teneantur, vt cæteri ſtare ſyndicatui
apud eandem Vniuerſitatem.

10 *Dùm tamen teneantur terræ in feu-
dum* ſubnectit *ritus* namque ſatis non
eſt rem eſſe feudalem, niſi in feudum
datam fuiſſe pateat ex notatis à nobis
ritu 50. colligiturque pariter ex *Ancha-
rano in 9nem. cap. Romana verſ. decimo
quarto ſub num. 4. Franch. in §.debet
poſt num. 2 Gemin. poſt num.3.citat.ca-
pit.Romana de appell.in 6.Innoc.in cap.*
ſolitæ ibique *Panorm.nu. 9.Bellam.10.
Felin.num.8.de maior.& obed.Franch.
in Rub.de appell.num.36.& Prepoſ.nu.
53. Panor in cap.2. in finib.verb. de de-
lict.puer.in cap.veniens num.4.de accu-
ſat. & cap. licet in ſuſcepto num. 15.&
cap. verum num. 25. de foro compet.
Franc. Marc.* ſi bene conſiderẽtur eius
verba *dec. 233. num. 1. & 2. Conſil.de
Georg. alleg. 10. Carol. de Graſſ. de ef-
fect. cleric. effec. 1. num. 510.& 512.
Maur.ſen.alleg.2.num.19. & alleg.26.
Angel.Clauaſ. in ſum. verbo Epiſcopus
num.25. Reg.de Ponte indic. deciſ.2.ſub
num.19.* in qua latè agit de iuriſdictio-
11 ne, quæ poſſidetur ab Eccleſia, & ſubti-
litèr fundat in dubio præſumi liberam,
& allodialem, & non in feudum, tradit
etiam egregia in vtroque caſu, & ſem-
per appellandum eſſe ad Superiorem
Regium, quod etiam comprobat peritiſ-
ſimus *Præſ.Regiæ Cameræ Fulu. Lanar.
in addit.ad repet. Reg. patrui in cap.1.
de his, qui feud.dar.poſſ.ſub num.90. &
91.* & ità in hoc Regno ſeruatur. Sed tu
caue à Cauenſi in hoc *ritu*, relato à
Caranit. num. 8. quia vel terra tẽnea-
tur in feudum, vel in allodium, vel
ſi-

ſimus in dubio, ſemper ab officialibus, & curijs Prælatorum Baronum appellatur ad M.C. vel ad Regiam Audiẽtiam, & ità obſeruatum vidiſſe teſtatur inſignis vir *Reg.Scipio Rouit.in apoſtill.* eius manu, quam ſeruo, præſertim in Curijs Terræ Carboni, quæ erat Eminentiſſimi Cardinalis Pamphilij Abbatis Sancti Eliæ quoad iuriſdictionem ciuilem, criminalem, & mixtam, exceptis tantùm tribus caſibus, ſcilicet mortis naturalis, ciuilis, & abſciſſionis membri, & Terræ Boſci, quæ erat Reuerendiſſimi Capituli Canonicorum Sancti Petri de Vrbe, nec non in Curia Sancti Ioannis ad Pirum poſſeſſæ à Reuerendiſſimo Præſepio de Vrbe. Videas *Amod. de Ponte in tit.quis ſit Iud.in cauſ.feud in princ.poſt tract. de laudem.* & an poſſit ad Papam prouocari à ſententia Regis Siciliæ, inquirit *Abb.in prælud. Conſt.q.21.nu.2.*

RITVS LIII.

Regens M. C. V. cum vno Iudice poteſt cauſas expedire.

ITem quod in curijs ipſis magiſter iuſtitiarius, & eius locũtenens cognoſcat, & pronunciet, & cognoſcere, & pronũciare debeat cum vno ex iudicibus ad minus, tamen cum duobus qui inueniunt in curia, aliorum abſẽtia non obſtante, nec in aliquo alio exinde requiſito, & expectato.

SVMMA RERVM.

1 *Proceres nonnulli Cenſorem aliquem apud ſe continuò eſſe iubebant, & cur? Rationi eſt conſentaneum, vt* Regens *M.*C.*cum vno ad minus ex Iudicibus ſententias proferat.*
Dedecet Præſidem iuris ignarum arbitrio ſuo tantùm aliquid agere.
2 *Iudicum numerus quis olim, quis verò hodie ſit.*
3 *Huius ritus decreti ratio non videtur illa, qua Carauita vtitur, quod Iudicum officium ſit auctoritate, & vtilitate publicum.*
4 *Iudices omnes, tum ordinarij, tum delegati coniuncti, ac ſimul conſedentes iudicare regulariter debent.*
5 *Laudum prolatum per duos ex tribus arbitris electis abſque tertij interuentu nullitati ſubiacere iuribus,* DD. *& nouiſſima rei iudicatæ authoritate in famigerata cauſa author oſtendit.*
Nec non occurrit in contrarium adductis à peritiſſimo viro Reg. *Donato Antonio de Marinis lib.1. reſol.239. quinitillum loqui in arbitro malo animo, & voluntariè abſente, demonſtrat.*
6 *Iudex & arbiter votare tenẽtur, quamuis alij in vnam iuerint ſententiam cum ratione ad decidendi.*
Solet aliquando in reſcripto delegatorio aliqua clauſularum addi, quæ præportat, eorum aliquem poſſe.
7 *Præſidentes* Regiæ *Cameræ, & Iudices M. C.V. funguntur iuriſdictione ordinaria.*
Eis facta commiſſio dicitur potius partitio, & quid operetur.
8 *Cauſæ quando expediendæ à Conſiliarijs vnius, vel plurium Aularum.*
Vnio Aularum, quo tempore fiat.
Ordo illas vniendi iure Romano minimè ignotas.
Si vnus ex Conſiliarijs alterius Aulæ tantùm adſit, ipſe ſolus, qui alioquin ſeparatis aulis inutilis eſſet, aulam conſtituit.
9 *Votum in ſcriptis dari ab abſente, nec ne poſſit.*
10 *Vota cum ſunt paria, quid agendum.*
11 *Quid in cauſa ſuſpicionis.*
Deciſio R.C.*apud* R. *Tap.ſuper pragm. 22.de offic.S.C.etſi primo aſpectu videatur dura omni tamen iure prolata fuit.*
12 *Iudicibus omnibus, & Auditoribus licet*

eet cauſis omnibus finem imponere abſq; Regentis, & Præſidis præſentia.

13 *Quæ M. C. Regens valeat terminare cum voto vnius Iudicis, et Præſes cum voto Auditoris, remiſſiuè.*

SI quem virum ante oculos nobis propoſitum, noſtraque geſta accuratè ſcrutantem intueremur, mirum ſanè quantum nos iuuaret ad mores, arceret à vitijs, impelleret ad virtutes, inflammaret ad gloriam, aiebat morum Præceptor, & vitæ integritatis Dux *Seneca*; Pudet nos coram alijs inhoneſtè operari; hinc fit, vt vnius viri præſentia intra humanitatis limites detineat homines, & priuatis affectionibus indulgeri
2 vetet. Quamobrèm ſapientiſſimi nonnulli Proceres Cenſorem aliquem apud ſe, continuò eſſe iubebant, vt ſi quid ab ipſis, aut immoderatè factum, vel non prudentèr excogitatum, ac dictum fuiſſet conſilio hic, & vocibus demonſtraret. Conijcitur hinc facilè, quàm par ſit, & rationi conſentaneum, vt in foro locumtenens Magiſtri Iuſtitiarij, hodie nuncupatus Regens Magnam Curiam cum vno ad minimum ex Iudicibus ſententias proferat, ac pronunciet, non .n. ex iure dicere exiſtimatur is, qui arceat à ſe Iudices, & priuatus agat in cauſis, quæ Iudicum diſcuſſiones expoſtulant, ſi teſtem actionum ſuarum quilibet habere debet, quantò ſanè decentius erit & teſtem & Iudicem apud ſe eſſe in iudicando publicæ felicitatis amatori, nè priuatis animi propenſionibus indulgere dicatur; dedecet namque Præſidem iuris ignarum (qualis ferè ſemper eligi conſueuit) arbitrio ſuo aliquid agere, cum tot, tantoſque iudices ſibi per curiam conſtitutos habeat, *arg. l. nemo C. de decurion. l. prohibitum C. de iure fiſci*, & in terminis noſtri *ritus*, aduertit *Conſtant. Papa ad arbitr. M.C.V. cap. 2. nu. 78. & 79.* nec non *Danz. tom. 1. de pugna DD. tit. de offic. Præſid.*

At cũ ipſe Regens præeſſe conſueuerit ſẽper Rotæ criminali, atq; intereſſe deciſionibus dictarũ cauſarum, iure huiuſce ritus verba intelligere debemus, procedere, in decidendis Cauſis capitalibus,
2 verum cum adauctus deindè fuerit numerus Iudicum criminalium ad quinque, ciuilium verò ad ſex iuxta *prag. 28. §. nunc verò de offic. S.C.* imò poſtremis his noſtris temporibus octo incumbant expeditioni cauſarum criminalium, ſex verò ciuilium, quod plenius annotaui ſuper *ritu* 2. porrò nunquam, aut perrarò euenire poterit, quod in hoc ritu di-
3 ſponitur. Cuius ritus decreti, licere Regẽti cum vno ex Iudicibus ad minus pronunciare, ratio videtur, quia ſic Principi placuit diſponere, non illa, qua *Proſp. Carau.* vtitur ſub *nu. 2. laudatus à Danz. de pug. DD. tit. de offic. Auditor. nu. 4. & 58. t. 1.* quod eorũ officium eſt auctoritate, & vtilitate publicum; etenim illam tametſi veritate niti, alibi copioſè ſcripſerimus; ea tamen huic caſui quomodo adaptari poſſit, non videmus probabilem rationem ob aperta iura in hoc ſpecifico ſaucientia omnes, tùm ordinarios
4 tùm delegatos Iudices debere, vt ſaltem omnes adſint deciſioni cauſarum, tametſi plurium tunc ſententia præualeat, *l. Pomponius cum duabus ſequent. ff. de re iudic.* id ipſum in procuratoribus firmat *Gloſ. in l. pluribus ff. de procurat.* tùm *in cap. ſi duo de procurat.* atque in arbitris ſtatuens eſt *tex.* qui tergiuerſari nequit *in l. ſi in tres ff. de receptis arbitr.* concinnunt *l. item ſi vnus §. item ſi plures §. fin. eod. tit. l. duo ex tribus*, ibiq; *Bar. Alex. Iaſ.* & cæteri *ff. de re iudi-*
5 *cat.* quibus fretus in famigerata illa diſceptatione ſucceſſionis Ioſephi Preite nullis confectis tabulis ſupremis, nec ſuſceptis liberis, defuncti, orta inter Iacobum Figliola Actorum Magiſtrum Sac. Conſ. & Elienoram Preite coniuges, & mortui ſororem, quæ in fratris gratiam amplam emiſerat renunciationem omnibus clauſulis vallatam, & Antoniam Preite vxorem Hieronymi Petrone Ioſephi prædefuncti quoque ſororem, quæ minimè renunciauerat, compromiſſa in perſonas V.I.D. D. Iulij Cæſaris Caiafa, D. Ioſephi Carauita, & D. Fului

Caracciolo, fuit per duos ex tribus, abſque Doctoris Iulij Cæſaris interuentu prolatum laudum in beneficium Elienoræ, aperto marte contendi, illud nullitate ſcatere, ex *Blanc. de compromiſſ. quæſt. 9. num. 35. Abb. conſ. 77. lib. 3. Specul. tit. de arbitr. §. ſequitur, verſ. ſed pone, Marant. in Specul. par. 4. quæſt. 5. tit. an ſit iudic. ciuil. vel crimin. num. 32. Bal. conſ. 9. vol. 6. & conſ. 32. vol. 4.* præciſè ſermocinante de laudo trium, quarto abſente, *Cardin. Tuſc. pract. concluſ. lit. A. concl. 464.* autumante, non eſſe ſatis legitima citatione fuiſſe tertium interpellatum, cum omninò de iure Ciuili illius exquiratur interuentus, *Io: Bapt. Ciarlino controu. forenſ. cap. 27. num. 1. Anton. Fabr.* deciſū atteſtante *in eius Senatu lib. 2. tit. 38 de arbitr. diffin. 3.* quiq; aduertit interpellationem minimè ſufficere, ſed dum compronliſſum receperat cogendum, non interpellandum fore, & tandem adduxi *Viuij deciſ.* 380. nec non *Nigrum Cyriac. controu.* 559 *to. 1. & cap.* 471. *Borrell. in ſumm. dec. ſ. tit. 63. num.* 347. haud refragante Brogardico illo, contumaciā pro præſentia haberi, ad *text. in Auth. qua in prouincia verſ. ſed ſi nec ipſe, C. vbi de crim. agi oport.* quod locum vendicare in ipſiuſmet contumacis damnum, non in tertij præiudicium certum eſt; Noſtroque arbitrio haud refragatur canonicum ius legitimam tantùm interpellationem exquirens, in *cap. fin. de arbitr. in 6. Abb. conſ. 77. col. 3. lib. 2. Tuſc. add. concluſ. 464. num.* 13. cum illud ſeruandum ſit in terris Eccleſiæ, non Imperij, peculiari Iuris Ciuilis Sanctione repugnante, & cumque de animæ præiudicio non agatur, vt *Gl. Abb. Anchar.* alijſq; laudatis, perpendit citatus *Viu.* nec non inſequitur memoratus *Ciarlinus cap.* 27. quin *Bar. in indic. l. item ſi vnus §. item ſi plures* Ius Canonicum in arbitris tantùm neceſſarijs admittit, non voluntarijs, vt erat noſtri facti ſpecies, *Bar.* diſtinctionem amplectuntur, *Bal. Franch.* & alij à *Vinio* laudati, pluries *indic. dec.* 380. *nu.* 16. & in praxi receptam exclamat *Caneuſ. in commentar. prag. odia col. 3. verſ. electo tertio.*

Hinc contra rerū iudicatarū authoritates dicebam eſſe, quod doctiſſimus *Reg. Donat. Anton. de Marin. quotid. reſol. lib. 1. cap. 239. num. 9.* animaduertit, ius ciuile haud aduerſari Iuris Canonici Sanctioni, cum illud nitatur regulæ ordinariȩ, hoc verò malitioſȩ abſētiȩ, & ppterea à vtroq; iure attēto, exiſtente voluntaria coarbitri latitudine poſſe ex tribus electis, duos compromiſſis controuerſijs finem imponere, ea quippè ratione, quod latitudo, & contumacia arbitri parti damnum afferre non valeat, teſte *Fabro cit. deſin. 3. n. 3.* quamq; idē eruditiſs. Vir *R. de Marin.* agnoſcens difficultatem *n.* 14. præbet regulam, quam obſeruatam teſtatur à maioribus, quod in compromiſſo facultas arbitris concedatur, vt valeant duo ex tribus electis, altero votum dare renuente, laudum proferre; Quid quod ipſum peritiſſimū *D. R.* ab V.I. DD. Iulio Capoue, & Antonio de Ponte, partis ex aduerſo patronis adductum, ſi rectè intueretur, iuſtitiam Antoniæ Preite ſolidiſſime comprobare affirmabam, loquitur ille namq; in arbitro, qui cum fuerit requiſitus, interuenire abnuit, & malo animo, ac voluntariè abeſt, & data opera, vt conueniri nequiret, ſecus verò in arbitro impedimento detento, vel qui non latitat, ſed de facili à iudice cogi poteſt ad arbitrium proferendum, *arg. l. §. 1 de recept arbitr.* Tandem die 10. menſis Octobris 1657. facta relatione in S. Conſ. per *Domin. Conſiliar. Aloyſium Gamboa* votantibus D.D. Conſiliarijs Antonio Capiblanco, Eraſmo de Ponte, & Franciſco Rocco, fuit eiuſmodi latum decretum, S.C. declarat. laudum eſſe nullum, & proindè procedatur in S.C. penès Actorum Magiſtrum Anellum de Fuſco.

6 Nec tantum arbiter, vel Iudex intereſſe debent, ſed votum proferre, idque dato, quod priores votantes in vnam iuerint ſententiam, cuius contrariam ipſe ſectetur, & nolit proferre ob maioris partis in vnam ſententiam; quandoquidèm,

dèm, & ſuum tenetur dicere votum, quia fieri poteſt, quod eos trahat in aliã à ſe proditam ſententiam ex vltimis, & periucundis verbis adductæ *legis ſi in tres*, idque pluriès mihi accidit in circulo cum collegis meis, cum primo illic iuniores quoque votum proferant, mihique poſt & meam, & aliorum recenſitas ſententias, motiuum addere competijſſet, doctiſſimi viri illi dedignati haud fuerunt ab eorum, quod dixerãt, arbitrio proſelire, meæq; opinioni adhęrere.

Solet tamen in reſcripto delegatario nonnunquam aliqua clauſularum addi, quæ præportat eorum aliquem poſſe, quarum congruentiori loco erit ſermo, ac præceteris illa eſt, *quatenùs vos, vel duo veſtrum*, &c. cuius veritatem declarat *Martha tract. de clauſul. par. 1. clauſ. 274. & Borgnin. Canalc.* de ea ſcribens reſpectu breuis, ſi in euidentem, in *d. ciſ. Finizana 46. à n. 381 par. 1.*

Quamobrèm vbicunque cætus adeſt iudicantium in loco aliquo, prout in Regijs Audientijs, Magna Curia, Regia Camera Summariæ, & Sacro Conſilio, qui quidèm omnes conſtituunt reſpectiuè vnum corpus in eodem Tribunali, quod inſupèr omnes Conſiliarij facerent, niſi Regis mandato in plures aulas diſtincti eſſent, in duas quippè antiquitus per *Cæſar. Maieſt. Caroli V. in prag. 41. ver. quamobrem de off.* S.R.C. in quatuor verò poſtmodùm aucto numero Conſiliariorum, *ex pragm. 73 eod. tit.* Itidemque Iudices ciuiles Magnæ Curiæ in duas, *ex ead. pragmat. num. 3.* & etiam Iudices M.C.V. in criminalibus ex *pragm. 48. de offic. Mag. Iuſt.* atque ideò omnes Iudices vnius aulæ, tanquã vnum corpus conuenire debeant, & ius coniunctim dicere, eorumque duo ſaltèm vota conformia concurrant in cauſa ducatorum citrà ducentorum; tria verò abinde ſupra, vt eadem in *pr. 41. ſancitur §. 3. Reg. Rouit. dec. 81*, tametſi vni eorum committatur, qui illam finiat ex altera *prag. 8. §. 3. de officio Magiſt. Iu-*
7 *ſtit.* quæ partitio citius, quam commiſſio dicitur, teſte *de Franch. dec.* 143. loquẽte in Iudicibus Magnæ Curiæ, quia ordinaria fungantur iuriſdictione, necnon *Viſconti in addit. ad eand. 143. Præſid. deciſ. in non. ver. 3.* memore *Caran.* hoc in *ritu*, qui hoc ipſum inſinuat *rit. 165. n. 28. Reg. Rouit. in prag. 1. de offic. M. Iuſtit.* quæ cum ſubſiſtat etiam in Præſidẽtibus Regiæ Cameræ, *Rouit. in prag. 1. ſub num. 3. de cauſ. decidend.* id ipſum dicendum quoque in cauſis à Locumtenente Regiæ Cameræ diſtributis inter eoſdem Præſides, de quo latè nos alibi, quinò aliquando cauſæ, quas circumſpectus S. C. Præſes pro earum qualitate, iunctis aulis S.C. ad partis ſupplicationem determinari iubet, iuxta *pragm. 4. 41. & 65. de offic. S. C.* quod ibidem declarat *Reg. Rouit.* nec non *Thor. part. 2. compend. deciſ. verb. vnio aularum*, expediuntur iunctis Conſiliarijs duarum aularum. Vnde moris eſt in Sacro Regio Conſilio, ſtatutis per ſingulas hebdomadas diebus aulas iungi, ſimulque conuenire duarum, aut plurium aularum Conſiliarios, qui cauſis prædictis expediendis vacent, ex mem. *pragm. 41. nu. 8.* Ordo ſanè pulcherrimus eſt, quan-
8 do infra quindecim dierum ſpatium vniuerſæ, quatuor Sacri Regij Conſilij aulæ, inuicem, altera alteram audiente, mutuo quoque altera alteram ſectando alloquuntur. Romano autem iure minimè ignotus, quo qui lenè iure ſocietate in iudicando ſæpè ſæpiùs contingente, diuerſarum Curiarum Iudices ſimul cõueniebant, *l. 1. C. de offic. Vicar.* Id quoque in aularum vnione obſeruatum animaduerti, & ſi vnus tantùm ex Conſiliarijs alterius Aulæ adſit, ipſe ſolus, (qui alioquin, ſeparatis aulis, inutilis eſſet) tunc aulam conſtituat, quod ex iure deſcendit, exemplo Vniuerſitatis, & Collegij, quæ, & in vno ſuperſunt, *l ſicut municipum 7. §. in decurionibus*, vbi *Gloſ. & DD. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.* & nos tangimus in *rit. 60.* Ex quibus ſic breuiter collectis, deducit quiſquam multos conſtitutos officiales in aliquo Senatu vna ſimul conuenire debere, &

indicare, atque ità ſtatutum fuiſſe à D. Petro à Toledo anno 1532. refert *Foller. ſup. hoc rit. ſub tit. de magiſt. Iuſtitiar.* ſubnectens ex hoc limitari huius rims
9 diſpoſitionem. Idque adeò, ne quidèm in ſcriptis dare queant abſentes, vt notauit *Reg. Rouit. in prag. 7. num. 1. & 8. de ſuſpicion. official.* niſi legitimo impedimento detentus ſit, & intra Regnum reperiatur Iudex, iuxtà *pragm. Comitis de Lemos Iunioris*, quæ eſt 77. *de off. Sac. Conſ.* & tangimus *rit. 98.* Quàm ſit igitur minus ſtabilis Carauitæ ratio, ex hactenùs recenſitis facilè diiudicabitur, & quod ſi, vera eſſet, illa militaret etiam in omnibus Senatibus, & tamen ceſſare probauimus, quamuis vendicet ſibi locum ſanctio præfatæ *l. Pomponius*, eique annexarum.

10 Quod ſi vota paria ſint, quid fieri debeat, *Theſaur.* explicat *dec. 1. Molfeſ. ad conſuet. Neap. p. 10. q. 22.* demumque veritas eſt, etiam noſtris temporibus, quod ſi diſſonæ ſententiæ in S.C. proferantur, alij adiunguntur Iudices, ſi verò in R.C.S. Tribunali reus actori præfertur, ex iuris communis diſpoſitione in *l. inter pares ff. de re iudic.* teſte *Vincen. de Franch. dec. 252.* hicque reorum fauor protenditur etiam ad reum, qui per accidens eſt actor, *Menoch. lib. 2. præſ. cap. 90.* vt præterea primo aſpectu dura
11 videatur deciſio in Regia Camera facta, dum in articulo ſuſpicionis propoſitæ per reum principaliter conuentum, aduerſus vnum ex Iudicibus, paribus votis prolatis, ſententia lata fuit contra ſuſpicionem, cuius memor extat *R. Tapia de iur. Regni ſup. prag. 22. de off. procur. Cæſar.* tantò magis cum huiuſcemodi ſuſpitionum propoſitiones legitimæ vocentur exceptiones, *Muſcatell. in prax. S. C. par. 2. Gloſ. competens à n. 17.* quæ propriæ ſunt reorum, Verum cum indifferentèr, & reis, & actoribus competant, omni iure ſunt omninò ſeparatæ à iudicio principali proprio iudicio cõcluſæ, vt ipſe *Reg.* differit, Addimus etiã talem fauorem, quo rei donantur, ceſſare quoties dubitatur ſuper iuriſdictione Iudicis, *Alex. & Iaſ. in l. de die ff. qui ſatiſdar. cogant. Alciat de præſumption. regul. 3. præſumpt.* ... *Menoch. adduct. cap. 90.* Meritò igitur ſuſpitio non militauit, atque ad exornatum *tex. in l. inter pares*, quique actor, vel reus ſit, relego lectorem ad *Couar. var. lib. 1. cap. 2. num. 6. Cuiac. lib. 12. obſeruat. cap. 16. Reg. de Pont. dec. 31. num. 6. Oſaſc. deciſ. 151. Poſth. de manuten. obſeru. 5. num. 13. Anell. Amat. conſ. 27. Caualcan. dec. 17. Rot. Roman. dec. 417.*

12 Et tandèm aduerto licere Iudicibus omnibus cauſis finem imponere, abſque Regentis præſentia, quidquid autumet *Petr. de Monteforte in Conſtitut. iuſtitiaŋ non per Calendas*, Iudices multa modica cauſarum ciuilium, & criminalium expedire ſine magiſtro Iuſtitiario, teſte *Parid. de ſyndic. verbo Aſſeſſor ſub num. 27.* ſicuti, & Auditores quibunt ab. ſente Præſide, vt quoque aduertit *Carau. rit. 64. num. 3.* & in praxi receptum memorat *Iudex de Angelis in prato ſup. l. tres 4. C. de Epiſcop. audient. num. 9.* extatque *pragmat. nona de offic. Iuſtit.* & altera *1. de cauſ. decid.*

13 Quæ autem M.C. Regens valeat terminare cum voto vnius Iudicis, & Præſes cum voto auditoris, explanant *Muſcatell. in prax. lib. 1. par. 1. gloſ. petitur ſub num. 41. Carau. ritu 168. ſub nu. 5. verſ. & ideo teſtificatur Thor. ad lo: Grand. de Bello exul. in 53. ſpecul. verſ. ibi n. 2. pag. 45.* & quod *Carau.* tradit hoc licere Præſidi, etſi pars petat expectari aduentum alterius Auditoris abſentis, non admittit de facto, *Foller. ſup. hoc ritu pag. 151. at.* dicens ſæpiùs M.C.V. reſcribere, quod expectetur aduentus alterius Auditoris, & non contradicit *Thor. ad lo. Grand. add. loco in fin.* & de Prorege Regni loquitur *Reg. de Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit. 12. per tot. & num. 25.*

RI-

RITVS LIV.

Magna Curia cognoſcit de præſentationibus inſtrumentorum.

ITem quod nulla alia, præter ipſam Curiam Magnam Vicariæ, cognoſcere poſſit, & valeat de præſentationibus inſtrumẽtorum: & interrogationibus, fiendis ſuper ipſis, & circa præfata ſeruetur laudabilis Ritus dictæ Curiæ hactenus obſeruatus, & ſuperiùs expreſſus.

SVMMA RERVM.

1 *Octaua præeminentia M. C. V. eſt cognoſcendi de præſentationibus Inſtrumentorum priuatiuè, quod omnia Tribunalia.*
Prag. 72. de offic. S.C. inter præter. vti . directa S. C. non comprehendit ſupremum Collaterale Conſilium .
2 *Inſtrumentum liquidari in Curijs Baronum de conſuetudine poteſt.*
Diſpoſitio Prag. 1. de Inſtrum. liquidat. examinatur.
Deciſio adducta à Dom. Reg. Ronito ſup. ead. prag. 1. in dubium reuocatur .
3 *Reginales Curiæ Regni, num cognoſcant de eiuſmodi cauſis liquidationis inſtrumentorum.*
4 *In Curijs baiulorum non liquidantur inſtrumenta .*
5 *Vtique verò in Curia Admiratiæ .*
Quid in Curia Nundinaria .
An in S.C. contra Magiſtros Actorum.
Contra porterios S.C. ſint nè liquidanda inſtrumenta in ipſo S.C. vel coram illius Præſide.
De delictis per ipſos patratis eſt Index Præſes priuatiuè ad M.C.
6 *Atque etiam in Curijs Regiarum Audientiarum liquidari poſſunt .*
Verus intellectus add. pragm. 1. circa hoc traditur .
7 *Clauſula de poteſtate liquidandi in omni Curia, & foro, quid operetur, & an ſit valida .*
Cedens, qui ſibi reſeruauit ius liquidandi inſtrumentum contra debitorem, ad omnem inſtantiam Ceſſionarij, inuitus an cogatur id agere in loco per ipſum Ceſſionarium petito .
Non obſtante facultate impartita creditori in omni Curia liquidandi inſtrumentum, debitor conueniendus eſt in loco, in quo fuit ſolutio promiſſa .
8 *Nona præeminentia M. C. eſt, quod ſit Iudex apocarum, etiam contra vaſſallos Baronum inibi conuentos, cum declarationibus.*
Via executiua an protendatur ad apocas bancarias, alteri giratas.
Et an ad giratarium giratarij .
9 *Vndecima præeminentia M. C. eſt in dando torturam ex proceſſu informatiuo .*
Qua non vtitur contra Neapolitanos, & homines Caſalium, niſi communicato negotio in Collaterali Conſilio .
Nec contra Barones, ſiuè Regnicolas, ſiuè exteros in Regno feuda poſſidentes .
10 *Hoc arbitrium an ſit denegatum Curijs Baronum .*
Non Regijs Audientijs .
11 *Vigore præeminentiæ repetatur nè tortura ex proceſſu informatiuo .*
Quibus in cauſis, & perſonis hoc arbitrium locum habeat, & an ſit fauorabile, vel odioſum, remiſſiuè .
12 *Ardua, magnaque res eſt quæſtio, præcipuè ex proceſſu informatiuo .*
Facilè euenire poteſt, vt quis in tormẽtis deficiat, vel quod innocens delicta confiteatur .
Pulchra dicta Quintil. & Ciceron. & exemplum, apud Valer. Maximum adducuntur .

Oc-

Digitized by Google

1 OCtaua præeminentia M. C. V. in hoc Ritu deſcribitur, vt ſcilicet ipſa ſola, & nulla alia Curia de præſentationibus inſtrumentorũ cognoſcat contra quaſlibet etiam perſonas quouis titulo, & dignitate decoratas, *Reg. Rouit. in conſ. 90. vol. 2. Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ. Reg. §. 7. per tot. & conſ. 48. n. 5. vol. 2. Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſeru. 3. num. 162. Reg. Capyc. Latro tom. 2 deciſ. 200. num. 42.* huiuſce Ritus memor, illæque priuatiuè pertinent ad M.C.V. nedùm quoad Baronum Curias, ſed etiam quoad Tribunalia ſuprema in Regno, S. C. nimirùm, Regiæ Cameræ, & Conſilij Collateralis, *Anichin. de præuent. inſtrum. cap. 3. ſub num. 4.* idque confirmatur ex *pragm. 72. de offic. Sacr. Conſil. int. præter.* Verùm hanc *pragm.* vti Sacr Conſil. directam non comprehendere Collaterale Conſilium, quod eſt Tribunal Supremum, & in concernentibus iuſtitiam habet omnimodam, & abſolutam poteſtatem, aduertit *Reg. Capyc. Latro add. dec. 200. à num. 46.*

2 Itidèm conſuetudine obtentum eſſe, vt Baronales Curiæ cognoſcant de inſtrumentorum liquidatione probant complures Regnicolæ, adducti per *Caranitam*, qui memorat *Paridem de Puteo* inter alios, vt propterea *Conſtantinus Papa* eundem allegare non debuerit, maximè cum nihil aliud addiderit huic ritui, ipſe verò *Muſcatell.* adiungo hanc conſuetudinem atteſtantem *in prax. ciuil. par. 2. Gloſ. competentes ſub num. 100. Carleual. de Iudic. to. 2. diſp. iur. lib. 1. tit. 3. diſput. 14. num. 20. Reg. Tap. ad rit. 166. Gloſ. 1. ad verb. Item quod ſi debitores, verſ. adde quod præſentatio, & num. 6. lib. 3. Iur. Regn. rub. 45. Galter. in prax. inſtrum. 3. par. rubr. præſentet. inſtrumentum num. 4. Reg. Rouit. in pragm. 1. de offic. Baiuli ſub num. 33. verſ. primum igitur motiuum, Danz. de pugn. DD. tom. 1. tit. de remiſſ. cauſar. cap. 2. & c. 1. de præemin. Reg. Audient. num. 48. Carol. Rot. in floríleg. practic. concluſ. 19. num. 23.* & certi iuris hodie eſſe deduco, ex *pragm. 1. ſub rub. de inſtrum. liquid.* de qua infrà eloquar, & meminit *Carau. in ritu 166. 12. quæſt. num. 75.* Nam prohibet remiſſionem fieri in cauſa liquidationis à Regia Audientia ad Baronem, illam ob cauſam, quia aſſeritur Regiam Audientiam eſſe in poſſeſſione cognoſcendi, qua poſſeſſione innixa, ſanxit ſuperſedendum eſſe in remiſſione, donec aliter fuerit prouiſum; ergo, non quia, in Curia Baronis præſentari nequit, vt potius concedat liquidationem in illis fieri. Imò eiuſdem *Muſcatelli* ſcripta nos inſequentes aduertimus vſum prædictum, & Baronum priuilegia reſtringenda eſſe, vbi quis comparuit in Baronali Curia ſuper tenore inſtrumenti, quod ſi in Magna Curia præſentaſſet, non poſſet propterea peti remiſſio ad Curiam Baronalem, idque neque ex perſona propria eiuſdem citati ob renunciationem fori paſſim ſolitam apponi in obligationibus omnibus: neque ex perſona Baronum ob citatam *pragm. 1.* prohibentem remiſſionem in materia iſta liquidationis inſtrumenti, niſi tamen virtute priuilegiorum haberent ſpecificam auctoritatem cognoſcẽdi de cauſis liquidationis inſtrumentorum, eo etenim caſu non obſtante adducta *pragm.* ei eſſe remittendam cauſam, dicit *Reg. Rouit.* adiungens obtinuiſſe in Sacro Conſilio ſuper ipſa *pragm. 1. in fine*, quamque deciſionem reſcribit *Nouar. ſup. ead. pragm.* quiq; meminit *in prax. elect. & variat. fori q. 27. ſect. 2.* facto tamen depoſito, vel conſtituto debitore in vinculis, iuxta *pragm. 63. de offic. Procur. Cæſar.* aduertit *Laganar. ad Rouit. ſuper d. prag. 1. lit. A*, & notat *Capiblanc. in prag. 8. par. 1. num. 84. de Baron.* At ipſe vehementer dubito, ſi præfata deciſio iuſtitia innitatur, quandoquidem Doctores omnes, inter quos *Freccia, Paris de Puteo, Carau. & Muſcatell.* concludentes diſpoſitionem huius Ritus receſſiſſe ab aula, ſuffulciuntur vſu proficiſcente ex priuilegijs: illo itaque deficiente non

modo

modo remiſſio ceſſabit, verùm, & ipſa
cognitio ex illorum ſententia, vt prop-
tereà dicamus, quod vbi *citata pragm.*
inhibet remiſſionem, intelligatur in ca-
ſu, quo virtute priuilegiorum cògno-
ſcunt, alioqui ſi iure cognoſcendi ca-
rent, multo magis, & iure petendi re-
miſſionem carerent ſine prohibitione
pragmaticæ; Ob quam eãdem rationem
dubito, ſi aliæ reginales Curiæ Regni
3 cognoſcere poſſint de eiuſmodi cauſis
liquidationis inſtrumentorum, acceden-
te præſertim diſpoſitione *ritus 302.* in-
terdicente Curiæ Capitanei Neapolis
cognoſcere ſuper tenoribus inſtrumen-
torum, & miror, quomodo *Freccia* rela-
tus, & commendatus à *Carauit. in prin-
cip ſuorum commentariorum, ad hunc ri-
tum* ſtatim poſt illa verba, *quod Curiæ
Baronum cognoſcant ex forma priuile-
giorum ſuorum*, adnectit alia, *et ſic etiam
omnes aliæ Curiæ Capitaneorum Re-
giorum*, cum iſtas nullum obtinere pri-
uilegium non ignoremus, etſi de con-
ſuetudine quoque hac prærogatiua
fruantur. Quo verò ad baiulos nequire
4 pronunciauit Regia Camera, teſte *Ro-
uito*, qui in gratiam baiuli ſcripſerat, &
videre licet in ſuis *comment. ad prag. 1.
de offic. baiuli à num. 32.* conferuntque
quæ tradit *Horat. Perſius conſ. vlt. crim.*
cuius meminit *Thor. in ſupplem. compen.
decıſ. verb. liquidatio inſtrumenti*. In cu-
5 ria etiam admiratiæ licere decreto S.C.
decifum fuiſſe memorat *Frecc. de ſub-
feud. lib. 1. de offic. Magn. Admirati nu.
31.* ſequiturque *Thor. in compend. decıſ.
ver. inſtrumentum an præſentari*, *Reg.
Sanfelic. dec. 419. nu. 22. lib. 3. Reg. Tap.
ſup. hoc ritu pag. 281.* Non ſecus, & in
Sacro Conſilio contra illius magiſtros
actorum, prout deciſum ait *Reg. Tap. in
annot. ad prag. 24. num. 3. de off. Sac. C.
& ſup. hoc ritu lib. 2. iur. Regn. d. pag.
281. num. etiam 3.* idemque *Thor. part.
1. ver. inſtrumenta an poſſint liquida-
ri*.

Id quod ipſe protenderem ad porte-
rios Sacri Regij Conſilij, contra quos
liquidãda ſunt inſtrumenta in ipſo S.C.
ſeu apud ipſius Præſidem; Etenim de de-
lictis ab ipſis porterijs patratis, ipſe Pre-
ſes cognoſcit priuatiuè, quoad M. C. in-
decens enim viſum fuit Collaterali Cõ-
ſilio apud *Reg. de Ponte dec. 36.* quam
refert *Reg. Sanfelic. dec. 260. num. 2. &
dec. 291. num. 19. lib. 2.* quod M. C. V.
cognoſceret de Porterijs addictis Tri-
bunali S.C. quiq; ſunt appendices officij
Præſidis, cuius officij iura, illud tunc
obeunte D. Petro de Vera ab Aragonia,
tutatus fuit R. Scipio Rouitus, qui diuo-
rum Valentiani Theodoſij, ac Archadij
Cæſarum reſcriptum allegauit, quo
cautum, *ſi quis curialem de auferen-
dis priuilegijs putauerit lite pulſandum,
intelligat ſe Curiæ interpellare debere
Iudicem* in *l. 1. C. de curialib. Vrb. Rom.
lib. 11.* cuius reſcripti tenor inſertus eſt
in *Cod. Theodoſiano lib. 18. l. 3. §. fin. in-
terpres gloſ in d. l. 1. verbo Iudicem*, gra-
tioſiſſimè verbum *Iudicem*, exponit, id-
eſt *Præſidem*, qui præeſt curiæ, & huius
tex. meminit *Sanfelic. add. dec. 299. nu.
23.* de cuius intellectu quid ſẽtiam, aliàs
fortaſſe monſtrauero. An verò debeat
fieri in S. C. vel coram Præſide, tangit
*Franc. Mar. Prat. lib. 2. diſceptat. forenſ.
cap. 10.* firmãs cauſas ſcribarum S. C. de-
terminationi ſubeſſe Regiorum Conſi-
liariorum, non autem Præſidis S. C. iu-
riſdictioni ſubiacere, & memor extitit
num. 21. indic. dec. 36. Reg. de Ponte, &
quid in Curia nundinaria, extricat *Ma-
rant. in ſpecul. 4. par. diſt. 9 nn. 133.* Poſ-
ſe autem liquidationes fieri in Curijs
Regiarum Audientiarum, conſtat ex
prag. 6. §. 14. de off. iuſtit. ſi tamen ſint in
6 poſſeſſione, deducitur ex adducta *prag.
1.* niſi dicamus poſſeſſionem illic non
reſpicere poteſtatem Audientiæ proce-
dendi, ſed poſſeſſionem procedendi cõ-
tra vaſſallos baronum, non obſtante re-
miſſione petita, qui, ni fallimur, vide-
tur verus intellectus, cum regulari-
tèr poſſit ob aliam ſupradictam prag-
maticam.

7 Quod autem in inſtrumentis præ-
dictis aſſeritur de facultate liquidan-
di in quacumque curia, loco, & foro; re-
ſtrin-

ſtringitur ad omnem curiam habentem facultatem liquidandi,& competentem, ſcilicet habentem iuriſdictionem in loco ſtipulati inſtrumenti, vt in materia electionis fori,ſcribit *Capiblanc. tom. 1. ſup.add.prag. 9.de baron. nu. 165.* quod ſi creditum fuerit alteri ceſſum cum omnibus iuribus, reſeruata tantum cedenti inſtrumentum liquidandi facultate, ad ceſſionarij ſimplicem inſtantiam,valeat cogi cedens à ceſſionario ad liquidandum in loco, & foro domicilij debitoris, vigore mentionati pacti, an verò ius foueat cedens aſtruens velle liquidare in curia loci, vbi ipſemet inhabitat, diſpungit *Carol. Anton. Moccia in ſylua caſuum forenſ.cap.* 10 ſubnectens M.C. & S.C.deciſionem in gratiam ceſſionarij emanatam ſub die 24.Nouēb. 1614, quin *num.* 5. tradit tali facultate impartita creditori in omni curia liquidandi haud obſtante, debitorem conueniendū fore in loco, in quo fuit ſolutio promiſſa,ad euitandum inutilem circuitum, nam ille conuentus in alio foro excipere quibit pecuniam promptam, & paratam in loco promiſſæ ſolutionis habere, conferunt tradita à *Io. Bapt. Thor. par. 2.compend. deciſ. ver. remiſſio cauſa liquidationis*,quod ipſe nō admitto, dum quotidiè contrarium ſeruari videmus, & nùm ſubſiſtat memoratum pactum, vt poſſit debitor conueniri in omni curia,loco,& foro, inquirit *Franc. de Petris*,tradens,nullam à S.C. fuiſſe declaratam incuſationem,*conſ.*25. inſequitur *Thor.par.3. compend.deciſ.verb.inſtrumentum,& voto* 84. *num.*155. *Io.Mar. Nouar.add.prag.*11 *nu.*4. *de inſtrum.liquid.*& conferunt ſcripta à *Chartar. deciſ.Rot. Gen.6.& à Dom.Reg.de Marin. lib.2.quotidian.reſolut.cap.* 108.firmante inſtrumētum incuſari poſſe in foro creditoris ex pacto præcedente, ſed de his hactenus.

8 Conuolemus modò ad nonam præeminentiam M.C. V. iuxta *Carau.* ordinem, quæ eſt Iudex apocarum,etiam cōtra vaſſallos baronum inibi conuentos, qui, non recognitis priùs apocis, haud remiſſionem ad Baronem conſequuntur, id,quod peroptimè diſtinctione explanat *Reg.Rouit.in pragm.64. à nu. 39. cum ſeq.de off.procur. Cæſar.* vltra *Praſ. de Franch.dec.*590. *num.*3. *Tartagl.in prax.ciuil.cap.2.num.* 19. *& Carau.hoc in ritu*,à quo recedit *Foller.ſup. hoc ritu pag.* 152. & quid,expetente Barone priuilegium habēte recognoſcendi, etiā cauſas, de quibus ſola M.C. deciſum memorat *Thor. in ſupplem.compen.ver. remiſſio cauſa apodixaria*, quique alia cumulauerat *p.3. compend.ſect.3. verbo recognitio apocæ.* Sed prædicta,prout, & via executiua, an protendantur ad apocas bancarias alteri giratas,itaùt,quæ in gratiam creditorum contra debitorem iura municipalia indulſere, amplectantur quoque creditorum giratarios,quęſtio eſt inter noſtrates, & affirmatiuè reſoluit *Laganar.ad Rouit.in add. pragm. 64.lit. A.* amplians etiam ad ſecundum, tertium, & deinceps giratarium,quod non admiſit *Burſat.* ſi rectè perpendatur *conſ.*374. *num.*6.& contra ſecūdum giratarium determinatum in S.C. tradit *Auus meus in annot.nouis ad Copyc. deciſ.*75.*nu.* 1.hoc idem firmans,etiam in literis cambij,pluriès deciſum memorat *Io. Iacobus Annecchinus in prauent. inſtrum.cap.1.num.* 58.& oſtendit *Barbat. in prag.de aſſiſtentia gloſ.7.n.*75. *&* 76. & aduertit *Thor.ad Reg. Salernit.deciſ. 46.num.* 27. & ego obtinui in Regia Camerà Summariæ.

9 Vndecima,quam *Carau.* recēſet, præeminentia M. C. in dando torturam ex proceſſu informatiuo vſque ad hæc noſtra tempora inualuit, *Campagn.in cap. ſi cum ſceleratis num. 3. Gramm. conſil. crimin.64.num.4.voto 3.nu.24. & voto 30.nu.23.Carrer.in prax.crimin.tit.de indit.& tortur.ver quæ autem num.15. pag.40.Fab.Montell.in prax.arbitr.p.7. num.11.Conſt.Papa in ſuo opuſc. ad arbitr M.C.V cap.4.Capiblanc.pragm.8. num.54. de Baron.* qua tamen non vtitur contra Neapolitanos, & homines, teſte *Praſ.de Franch.dec.* 316. *&* 459. niſi,communicato negotio in Collatera-

li

li Conſilio, eodem *Præſ.* atteſtante *dec.* 143. quem inſequitur *Auus meus ad Capyc.dec.*145.*num.*2.*in fin.& ad Gramm. dec.*34.*ſub nu.*37.*Thor. par.*1.*compend. ver.appellatio*, *Præſ.Merlin. controuer. forenſ.lib.* 1. *cap.* 51. *nu.*5. nec contra Barones, ſiuè Regnicolas, ſiuè exteros in Regno feuda poſſidentes abſq;Proregis licentia, *Taſſon.de antefat. verſ.* 3. *obſeruat.*4.*n.*157. *&* 162. vigore *prag. fin. de Baron.* quam laudat *Auus meus ad Capyc.in memor. deciſ.*145. *in nouis*, quique *ſub num.* 1. meminit de Dom.Io. Leonardo Petra Barone Vaſti Girardi eius patre, meoque proauo, qui obijt die Iouis 20. Martij 1586. ipſum adhuc puerum relinquens. Hoc auem arbitriũ
10 prorſus Curijs Baronum denegatur, *Tapia dec. S.C.* 22. qui *num.* 5. huiuſmodi torquendi ex proceſſu informatiuo modum in Etruria, Ciuitate Lucana, & Regno Hiſpaniarũ ſeruati ſubnectit, quod ſcripſerat quoque *Auus meus add. loco ad Gramm. in fin.* vt ibidem obſeruat *Danza num.*19. Regijs verò Audientijs indiſtinctè talis facultas eſt elargita, *Auus meus add.loco nu.*4. *& in fin. Carauit.ritu* 259. *num.* 10. nec non citat. *Danza num.*20. Attamen *Carol. Rot.in memor.concluſ.*19.*eius florileg. num.*14. veriorem exiſtimat opinionem, reprobato *Campagn.* vt in enormibus per quoſcunque Iudices poſſit ad torturam procedi ex informatiuo proceſſu, ex *Gram.voto* 3.*nu.*26.*conſ.*17.*nu.*16.*cõſ.* 34.*nu.*12.*& conſ.*40.*num.* 5. optimum tamen idem *Rota* reputat *Reg.Tapiæ, & Capiblanc.* conſilium, vt priuſquam minores officiales ad torturam ex informatiuo deueniant, impetrent à Collaterali Conſilio aſſenſum, ſeù licentiam.

11 Quod autèm vigore præeminentiæ repetatur tortura ex proceſſu informatiuo, poſt *Campagn.* voluit *Vinius dec.* 143. quibus *Auus meus ad Gramm. indic. deciſ.* 34. *num.* 5. authoritate *Reg. Tapiæ in cap.cum ſceleratis*, fretus contradicit, quibus autèm in caſibus, atque perſonis hoc arbitrium locum habeat, & an fauorabile, vel odioſum iudicari debeat, diſceptãt idem. *Conſt. Papa cap.*3. *Iacob. Gall.conſ.*115. quem laudat *Thorus compend.deciſ.par.*2. *verbo tortura*, *Mauſon de controban. quæſt.* 10. *&* 13. *Maur.Burg de mod proced. ex abrupt. q.*24.*num.*7.*&* 8.*& q.*100.*nu.* 34. *Carrab.ſing.* 245. *Nouar. in pragm. collect.* 197.*& de grauam. vaſſall. tom.* 1. *grauam.*181.*&* 182.& iterùm *tom.* 2. *grauam.* 200. *Taſſon.add.tract.ver.*12.*obſer.*1.*num.*51.*Baldaſſ.de Angel.ad Foller.pract.crim.tit.rei indurati torqueãtur*; Et tandèm recordor arduam quip-
12 pè, magnãq; rẽ eſſe quęſtionem, & pręcipuè ex proceſſu informatiuo, appellationeque minimè recepta, tametſi S.C. ſępè ſæpiùs illam admittat etiam à comminata tortura *Carauit. rit.*259. *Thor. par.*1.*compend. verbo appellatio à decreto*, *Auus meus ad Gram.add.dec.*34.*nu.* 38. cum facilè euenire poſſit, vt quis in tormentis deficiat, *l. aut damna ff. de pęnis*, vel quod innocens delicta, quæ ne cogitauerit quidem cõfiteatur, id, quod *Quintil.lib.*5.*inſt.orat. cap.* 40. reſtrinxit dilemmate. Mentietur, qui tormenta ferre poteſt, mentietur, qui non poteſt, quia alijs patientia facilè mendacium facit, alijs infirmitas neceſſarium, & I.C. aureis verbis ſcriptum reliquit in *l.* 1. §. *quæſtioni.ff.de quæſtion.* cuius eſſati ratio traditur à patre eloquentiæ latinæ, *Cic. pro Sylla*; *Tormenta illa gubernat dolor, moderatur natura cuiuſcũq; tum animi, tum corporis, regit quæſitor, flectit libido, corrumpit ſpes, infirmat metus, vt in tot rerum anguſtijs nihil veritati loci relinquatur*; exemplum etiam habemus apud *Valerium Maxim. lib.* 8. *tit. de quæſt. cap.* 4. Magri Argentarij ſeruus, Alexandrum Titi Fannij ſeruum occidiſſe, inſimulatus eſt, eoque nomine tortus à domino, admiſiſſe id facinus, conſtantiſſimè aſſeuerauit, itaque Fannio deditus, ſupplicio adfectus eſt, paruulo deinde tempore interiecto, ille, cuius de nece creditum erat, redijt. Vt propterea non mirum, ſi perrarò M. C. hoc vtatur arbitrio, & non torqueat ex proceſſu ſolo informatiuo, niſi dumtaxàt maleficos,

cos inſignes, & latrones valdè diffamatos, & in notorijs criminibus deprehenſos,teſte *Parid.de ſyndic.ver. tortura,§. & an ſi quis num* 8.*&* 9.*Affl.dec.* 391.& remiſſiuè in *Conſtit. Regni ſuper inciſionibus num.*26.& ita innuunt verba Capitulorum Regni,*in cap. Prouiſa Iuris Sanctio*, ibi: *Frequentiùſque peccantibus in cap. creſcit culpa, Aggreſſiones ingeminant, & in cap. ſi cum ſceleratis. Quos crebra commiſſio criminum dat inſignes, Maſtrill. dec.* 166. *Guazzin.ad defenſ.reor. defenſ.*21.*cap.* 1.*num.*6. *Ricc. collect.dec.*641.

Auffertur enim ex illo defenſio(quod nec à Principe fieri valet, iuribus apud *Affl. add.dec.*391.*& Præſ. Merl. cent.* 2 *controu.forenſ.*33.) Nec quemquam mouere debet illud, quod aiunt DD. apud eundem *Merlin. cit.cap. num.*28. nempè non auferri,ſed differri,eò quod valeat Reus poſt tormenta ſeipſum defendere,nam bracchia retorqueri non poſſunt; fert Reus pro incerto ſcelere certiſſimos, acerbiſſimos cruciatus, & maius eſt tormentum torturæ, quam vtriuſq; manus abſciſſio, dicebat *Marſil.in pract.crim.* §.*expedita num.* 59.

Miror itaque à *Præſ.Merlino loco cit. num.* 29. rideri *Regentem Rouitum*, qui *in prag.*1.*de bon.prodit.* doctiſſimè more ſuo,iuxta ius,rationem, & æquitatem defendit, torquere Reum ex proceſſu informatiuo; eſſe illi auferre defenſionem, cuius *Reg. Rouiti* ſententiam amplectitur *Frãc.Mar.Prat. lib.*3.*diſcept. forenſ. cap.* 45. *num.* 23. tametſi *n.*25. recuſet inter *Rouit. & Merlin.* ſuum interponere iudicium, & pollicetur *in* 2. *vol. reſponſ. crim.* illorum diſſidentes opiniones diſpungere. *Nec nos*, inquit Pontifex *in c.*1.*de cauſ.poſſ. & propriet. contra inauditam partem poſſumus aliquid diffinire*. Quo pacto namq; quiſpiam, aut ius rectè dicere, aut homines rectè iudicare poteſt, ſi vtrumque litigatorem non audierit? *Siquidem fieri poſſet*, inquit Liſias, *vt quod iuſtum eſt ex priori oratione cognoſceretur, nihil opus eſſet Reos cauſam ſuam dicere, ſed cauſa indicta mori; verùm quia fieri poteſt,vt accuſatores,vt teſtes mendacia dicant, ſanè conuenit, vt audita vtraque parte,ita demum iuſtitiæ feramus ſuffragium; nam id propriè decretum dicitur, quod cauſa vtrinque cognita pronunciatur à Iudice*. Hinc Ammianus ait: *Nec viſum hominem, nec auditum damnare, nefas vltimum eſt*. Menander verò: *Qui ſtatuit aliquid parte inaudita altera, æquum licèt ſtatuerit, haud æquus fuit*.

Boni viri igitur arbitrio hoc liberum remittitur arbitriũ, *Iaſ. in l. ſic legatum num.*24. *ff. de legat.* 1. *Marſil. conſ.*49. *num.*9.*conſ.*50. *num.*3. *conſ.*53.*num.* 6. *& conſ.*63. *num.*4. *Bal. in tract. de ſtatut. verb. arbitrium*, monetque *Menoch.de arbitr. q.*9.*num.*5. hoc eſſe notandum ad interpretationem ſtatuti cõcedentis liberum arbitrium in quæſtionibus adhibendis.

Requiſita verò decem & octo ad hoc, vt tortura ex proceſſu informatiuo inferri poſſit, enumerat *Io: Anton. de Nigr. in mem.cap. ſi cum ſceleratis*,quẽ refert *Io:Grand.de Bello exul.pag mihi* 27. *n.*13. duo ſufficere tradit *de Franch. add. dec.* 143. nempè vrgentiam Iudiciorum, & grauitatem delicti, ſed *Tap.dec.S.C.*42.*cit.*aduertit,attendi etiã qualitatem perſonarum, & ita hodie ſeruari,tàm in M.C.V. quàm in S.C.ſubdit, & inſequitur *Præſ. Merlin. d. cap.* 43.*num.* 2.& dixerat *Scac.de Iudic.cauſ. ciuil.& crimin. cap.*97. *num.*88. *Farinac.de indit.& tortur.q.*39. *num.*31.

Hinc inquiſito, & carceribus mancipato V.I.D. Pompilio Galiano vtili domino Terræ Sancti Mauri in M.C.V. de homicidijs patratis à Barone Marianellæ,& complicibus in perſonam illorum de Carrafa, prodijt ſcitum à Regia Iuncta deputata, ex reſcripto Excell. Regni Proregis, referente *Dom.Conſil. Antonio Capiblanco*, eſſe quæſtioni, ſiuè torturæ ſubijciendum dictum Pompilium ex proceſſu informatiuo, aduerſus quod decretum propoſitis nullitatibus, ex quo non concurrebant, requi-

ſita

ſita prædicta, facta relatione per *Dom. Conſil. Franc. Roccum*, in Iuncta, ſciſſa fuerunt vota, ad quorum conciliationẽ idem Excell. Dominus ſelegit D. D. Conſiliarios D. Didacum Soria, & Ioſeph de Roſa, ac D. Iudicem M. C. in criminalibus Octauium de Palma, & tandem die 27. menſis Octobris 1660. coram eodem Excell. Prorege fuit dirempta paritas in beneficium inquiſiti, nempè *nullitates obſtare*, penès Scribam fiſcalem de Piatta, qua in cauſa duo extãt reſponſa peritiſſimi *Frãc. Mar. Prat. lib. 3. diſcept. forenſ. cap. 46. & 47.* & alterum edidit eruditiſſimus *Dominicus de Rubeis*.

RITVS LV.

ITèm quod Capitaneus Ciuitatis Neapol. non poſſit cognoſcere, nec ſe aliquatenùs intromittere debeat de cauſis merè ciuilibus, cum non debeat neque poſſit.

SVMMA RERVM.

1 *Effatum Carauit. inſinuans Capitaneum Ciuitatis Neapolis præſediſſe M. C. V. an veritati congruat, remiſſiuè.*

2 *Præſens Ritus enixè interdicit prædicto Capitaneo procedere in cauſis merè ciuilibus.*

Quid in cauſis liquidationis inſtrumentorum.

3 *Eiuſmodi cauſæ liquidationis inſtrumentorum ſint ne criminales, mixtæ ſaltèm, an ciuiles.*

4 *Illæ competunt habenti tantùm iuriſdictionem ciuilem.*

5 *Aduerſus clericum coniugatum exerceri an poſſit iudicium liquidationis inſtrumenti.*

6 *Nuntius Apoſtolicus in Regno cognoſcit cauſas criminales ſubcollectorũ, etiam finito officio.*

C*Arau. hoc in ritu ſub num. 1.* inſinuat Capitaneum eiuſmodi Ciuitatis Neapolis præſediſſe Curiæ Vicariæ, an verò illius aſſer-
2 tio veritati congruat, ſermo erit *ritu 302.* ibique prolixè ratiocinabimur, tamen ad notata per eundem *Carau. n. 1. 2. & 3.* videas *Gramm. in cap. Regni ſi cum ſceleratis num. 6. Frecc. de præſent. inſtrum. par. 15. num. 8. Conſtant. Papa in tract. ad arbitr. M. C. V. cap. 2. n. 81. Capibl. Carau.* memorem *prag. 8. nu. 54. & 221. de Baron. Io. Criſpin. in add. ad cap. inaccuſatis in fin. Thor. in præfat. ad 1. tom. compend. fol. 6. àt.* de poteſtate Vicarij olim Regni, eiuſque prærogatiuis, loquitur *Camerar. in l. Imperialem de prohib. alien. feud. per Imper. lit. P. & O. pag. 79.*

2 Quin tamen enixè præſens *Ritus* interdicat Capitaneo prædicto procedere in cauſis merè ciuilibus, præſeferunt non tantum *Ritus* verba, *nec ſe aliquatenus intromittere debeat de cauſis merè ciuilibus*, ſcilicet, *dictio nec & aliquatenus*, itemque ſubſequens illud verbum, *non debet*; verum etiam, & alia, quę ſubijciunt, illa nempè, *cum non debeat neque poſſit*; Grãdis quippè res eſt, vt credere poſſimus, altercationem maximam ſuper ea re fuiſſe cum Capitaneo ipſo, prætendente poſſe in eis manus apponere; Verùm iſthæc prohibitio non exilem admirationem nobis præbet; quandoquidèm, ſi cognitionem non habebat cauſarum merè ciuilium, vtique criminaliũ, & mixtarum, & tamen *Ritus 302.* neque illis manus apponere licere ſanxit in cauſis liquidationis inſtrumentorum, quas criminales eſſe tuatur *Affl. deciſ.*
3 *64.* inſequiturque *Marcus Anton. Puluerin. in ſua addit. ad eandem Affl. deciſ.* & deniq; reſolutioni inhæret; *de Frãch. ſub num. 16.* poſtquam ad probandum eſſe ciuiles multa iura, compluresque ritus retulerat in *dec. 162. num. 6. Frecc. de præſent. Inſtrum. p. 6. num. 1. & p. 11. q. 3. num. 4. Carau. in ritu 182. num. 9. & 309. Minad. dec. 2. Galter. de præſent. inſtrum. verbo audiantur excuſatores*

num.1.pag.132. Muſcatel.de fideiuſſor. p.2.q.2.num.12.Ricc. dec.Cur.Archiep, 170.p.3. Nouar.qq.forenſ.q.79. num.6. & 7.Dom.R.de Marinis reſolut.quotid. lib.1.cap.58.num.15. R. Galeota controue.54.num. 17.lib. 1. R.Capyc.latro dec, 45.num.17.& dec.58.num. 5. vol.1. & conſult.48.num.10.vol.1. Epiſcop.Teanenſis Squillant.de priuil. Cleric. cap.7. num.27.verſ.eſt tamen, Praſ. Merlin. tom.2.controuerſ.forenſ.cap.22. num.2. & cap.24.num.16.& 17.Franc.Maria Prat.lib.1.diſcept.for.cap.15.à n.72. & del Paſchal.de patr.poteſt.p.2.cap.9.verſ. quod autẽ, vel ſaltem mixtas eſſe deducitur apertè ex eiuſdem *de Franchis verbis num.* 15. ſed alterutrum ſit verior ſententia, de quo alibi, ſi fata ſinẽt, erit ſermo, certum videri debet non abdicari ius liquidandi à poteſtate Capitanei Neapolis, cuius manus obligatę erãt dumtaxat virtute huius ritus circa cognitionem merè ciuilium, niſi dicamus, & hoc ideò contingere, quia merè ciuiles ſunt, iuxta *Rit.* alios, eoſque perplures id præportãtes, quos idem *de Franchis* memorat *eadem dec.* 162. *à num.6.* idque toto pectore conatur defendere *R.Rouit.in pragm.1, de offic. Baiuli à nu.* 34. ſubdens *num.* 38. Regnicolas omnes quotquot de hac re ſcripſere, concedere propterea cognitionem talium cauſarum habenti iuriſdictionem ciuilium tantum, quiq; *Rouit.* in gratiam Cæſaris de Nobilibus Ciuitatis Catanzarij baiuli ſcripſit, cuius obiectis in eademmet cauſa occurrens *Camill.Villanus* cõtrariam aleam ſuſtinuit in *reſponſo tranſcripto à R.Tapia lib.3. Iur. Reg. in Rub. de Inſtrum.liquidat. num.* 20. *cum ſeq.* Nos autem aſſentimur eſſe criminales, cui, & idem *Rouit.* inhærere videtur *ſuper prag.4.num.33.* & apertiùs ſub *num.42. verſ.denique de Inſtrum.liquid.* vel ſaltèm mixtas, nõ tamen propterea improbamus illorum cognitionem competere tantùm habentibus iuriſdictionem ciuilium, iuxta *Rouiti* atteſtationem, cui cæteri adducti ſe ſubſcribũt, potiſſimùm *Foller. in ſua prax. crimin. verbo audiantur excuſatores num.* 174. *R.Capyc.latro tom.1. conſult.49.nu.58. & 59.& tom.1.deciſ.58.& tom.2.deciſ. add.*200.*num.42.R.de Marinis* videndus ad *Reuerter.dec.568.ſub nu.*2. idq; propter vſum ſic vigentem à tempore antiquo, cuius cauſa ſancitum fuiſſe credimus in illo *ritu* 302. minimè licere Capitaneo Ciuitatis Neapolis, in illis aliquatenus ſe ingerere, cui procedendi auctoritas in cauſis merè ciuilibus interdicta erat huius ritus ſanctione. Hinc

5 vti criminale hoc iudiciũ exerceri haud poſſe aduerſus clericum coniugatum ex noſtratibus reſpondere, *Ricc.dec.170.p.3. Nouar.q.for.79.n.7. & in prag.1.de Cleric.ſaluat.nu.12. Squillant.ad tract. cap.7.num.28.Mari ad Gramm.dec.10. num.3.R.de Marinis lib.1. quotid. cap. 58.n.15.* necnon *Io: Franc. Caplibant. prag.8.de Baron.p.3.num.*58. quique ſe corrigere, tametſi in noua impreſſione videatur, hoc ex impreſſoris menda ad leuitatem euitandam emanaſſe fatemur, huiuſque quęſtionis veritatem alio in loco inueſtigabimus.

6 His etiam fulciri minimè poſſe Curiam Nanciaturæ in hoc Regno, in conſeſſu doctiſſimorum virorum reſpondimus, prætendentem contra ſubCollectores Apoſtolicos procedere ad liquidationem inſtrumentorum, contra quos vigore Breuis Gregorij XIII. procedere dumtaxàt poteſt in cauſis criminalibus, quamuis, & poſt functum officium in eos ius dicendi quoque retineat eiuſdem breuis virtute: Etenim quotquot hactenùs recenſuimus, vel Ritus ſunt Magnæ Curiæ, vel Doctores illis innixi, vel conſuetudines in laicalibus Curijs exiſtentes, vt propterea in Eccleſiaſticis recurrẽdum ſit ad iura communia, quorum ſanctio, cui faueat opinioni, noſtrum non eſt intentum hic adijcere.

RI-

RITVS LVI.

ITem Curia ipſa cognoſcat de guerra mora, priuato carcere, & omnibus aliis pœnis fiſcalibus. nullus verò deferens de præfatis, admittitur, niſi Curiæ ad certam pœnam ſe obliget de probando, & proſequendo, & idē vbicunq; aliquid fiſcale eidem Curię nuncietur, conuentio tamen ipſius pœnæ fieri debeat cum aduocato, & procuratore,

SVMMA RERVM.

1 *Ciuilis ſeditio grande malum, belloq; eſt calamitoſius.*

Maiora in ſeditione ſcelera, quàm in Bello committuntur, nihilque ciuili bello deteſtabilius.

2 *Deploranda illa menſium interſtitia, in quibus nonnullorum Vrbis Neapolitanæ plebicularium plus æquo ſeſe offerentium audacia eò deuenit, vt confuſo Ciuitatis iure, in commotionem venerit, recenſentur.*

Summatim memoratur, quid illis temporibus, Authoris domui contingerit.

3 *Acta facta plebicularibus commotionibus durantibu, an, ijs ceſſantibus, habeant ſubſiſtentiam.*

Ethymologia Tyranni vndè ortum habuerit, quis talis propriè dicatur, quamque tetros, tyrannis pariat effectu, remiſſiuè?

4 *Inquilinus an teneatur ad integram penſionem, ſi in domo conducta habitare non potuerit, integro locationis anno, abſque eius culpa.*

Quid ſi ampliſſimis clauſulis ille omnes caſus furtuitos in ſe ſuſceperit.

5 *Penſio domus an integra à conductoribus propter peſtem, vel alio iuſti periculi timore emigrantibus, ſoluenda ſit.*

Examinatur deciſio Affl. 258.

6 *Seditioſi, & turbantes pacificum ſtatum Ciuitatis, qua pæna mulctetur, remiſſiuè.*

Statutum puniens eleuantem rumorem haud includit inimicum, cuius cauſa rumor eleuatus eſt.

7 *Pæna priuati carceris, quæ ſit à iure ſtatuta.*

8 *Illam aufugit committens priuatum carcerem, in multis caſibus, qui recenſentur.*

Poſſimùm excuſantur detinentes furem, aut alium delinquentem paucis horis, vt Superiori conſignarent.

Itidèm Vir Zelotipus, & Amaſius, & nonnulla de amore viri erga vxorem traduntur.

9 *Qui valeant vti carcere priuato, & an tale ius cedi poſſit, remiſſiuè.*

10 *Pęnæ pecuniariæ, & tranſactiones factæ, et faciendæ in Iuncta controbannorum applicari debeant fiſco, vel conſignatarys, inquiritur.*

Pęnæ fraudatæ Gabellæ firmarijs, ſiuè Gabellarijs applicantur.

Dom. Conſ. & Pręſes R. C. Aſcanius Raetanus laudibus celebratur.

Dom. Conſil. Decanus Aloyſius Gamboa, & D. Antonius eius filius laudantur.

1 SErmocinati ſumus *rit.* 47. de bello, nunc aliqua de ciuili ſeditione ſubijciemus, quæ, vt omnium fert opinio, Grande malum, eoque eſt calamitoſius, cum pars ſcilicet Reipublicæ contra partem, aut contra Principem inſurgit. Vnius enim corporis membra, quæ niſi conſenſu ſalua eſſe non poſſunt, inter ſe colliduntur, mutuoque preſſu ſeſe interimunt; Maiora ſanè in ſeditione ſcelera, quam Bello committi ſapientium teſtatur Iudicium; conſulat quilibet Romanæ hiſtoriæ vetuſtatē, ni-

nihil ciuili bello, deteſtabilius memoriæ proditum eſt; Redacat in mentem, quæ Nicetas de Adronico Imperatore ciuilibus armis acriter vexato, ipſaque orbato lucis vſura, literis obſignauit, nullum quòd meminiſtis, calamitatis monumentum horribilius poſteritati reliquiſſe ciuilem furorem peruestigabit; adhuc Vrbium cadauera ciuili ferro dirutarum ſuiſmet ruderibus conſepulta non ſiccis inſpectantur oculis.

2 Sed quid priſca commemorem? viua adhuc ſeminecis huiuſce Inclytæ Vrbis Imago veſtros ante oculos obuerſatur; Quis veſtrum in memoriæ paginis ciuiles tumultus obliterauit? cum è piſcatoria arundine ad Vrbis ſceptrum tractandum homuncionem cætariumque illum terræ filium, *Mas'Aniello*, vulgò nuncupatum, temerario auſu, & ad inſaniam manus tranſtuliſſe, & contemptis retibus, & velis è nauicula ſolio, faſcibus, ac purpuræ inhiaſſe vidimus; quæ tunc fuit rerum facies? quæ calamitatum illuuies? Septima Iulij dies infelicioris anni 1647. ſeditioni initium attulit; vidiſſes hominem, non piſces amplius, ſed nobiles viros ad necem venari, nō hamiotam amplius, ſed conchytam diuitum margaritas deprędari, non retia minutis piſciculis, ſed vincula magiſtratibus intexentem, qui, vt ſeditionis libertatem oſtenderet, obtruncari Proceres, vectigalia abrumpi, magiſtratuū domos incendio, atque armis vaſtari iuſſit. Verùm dum cęteros deſignabat ad cędem, vt tanti ſceleris pęnas lueret, ad ſextum diem à ciuibus, quos ad Vrbis exitium inflammarat, ex inopinato funeſtiſſimè interficitur. Reſederant iam res ſceleris anteſignani cęde; cum excitari denuò tumultus; & inſultari ciues Auguſti menſe conſpeximus; Corruiſſet ad exitium Vrbs, ni Ioannes Auſtriæ cognomento, Sereniſſimus, cui Deus, & potiri ſemper hoſtiūm, & victoriam conſequi dedit pro pietate bellantis, opem attuliſſet, Is enim, vt Ciues armatos opprimeret, adeò grauem commiſit pugnam, vt alij à Rege ſtarent, alij verò partes plebis tuerentur.

Domi ego meæ cum parentibus habitabam extra ianuam Regiam, cum rebellis populus in D. Dominici è Suriano Conuētu ſtationem poſuit; Nos nè à Rege noſtro deficere diceremur, vltrò Regijs militibus domū tradidimus, quibus cum aliquot dies degimus; tandem vt belli exitus poſtulabat, fugere illinc ſtatuimus, domum, noſtram, fortunas omnes, ſupellectilē, & bona omnia, quæ ſumma decem millia aureorum colligebat, reliquimus, quam, & incendio, & direptionibus depopulati ſunt, non ſine magno tamen, & totius Vrbis, & Regiæ militiæ emolumento, quæ & domui meæ ſtationem poſuit, vt hoſtes, vel ciues refractarios opprimeret, & ex eadem domo rebellantium obtudit vim, indeque nè maiores in ſeditione progreſſus facerent hoſtes, facillimè impediuit, quod totum fidei noſtræ, ac amoris erga Inuictiſſimum Regem ſignificationem præſeferre volumus.

Octauo idus Aprelis, qui Dominico Palmarū triumpho dies ſacer erat, ſeditioni interpoſitus eſt finis, cum Hiſpani Milites, & Patritij homines cæteriq; nobilitate clari, pientiſſimo Ioanne Duce triumphū ſuū ſupremi exercituum omnium domini trophæis coniunxerunt, oppreſſis interim hoſtibus, & Guiſæ Duce, qui Roma rebellibus fruſtra venerat opem laturus, in fugam ſeſe conijcere adacto.

Id quoque ciuilium bellorum crudelitatem oſtendit, quod omnia victis ſolatia auferuntur à ſeditioſis: in bellis externis crudelitatis aciem obtundit vtilitas ſeruitutis, cum malint apud ſe victos habere victores, vt ſibi ſeruiāt, quā eorum calcare cadauera, ſic Perſas, & Getas ad cyathos ſtatuūt, Ethyopes faciunt Atrienſes, Alemāni Equites currum ante ambulant; ſeditioſi ſola cęde triumphent. Nobilitati, &

vir-

virtuti parcere, ſæpè ſolent hoſtes, Ale-
xander Porum victum regnare manda-
uit; Darij filias, matremque conſolatus
nō inferius ſua dignitate matrimonium
ſperare, iuſſit. Ciuilis furor bonos inſe-
quitur, nobiles, ac diuites deſignat ad
necem, virtutem tãquam veneficia per-
ſequitur. Adderem hoc loco, ſi vaca-
ret, rationes alias, quibus ſeditionis im-
manitas innoteſceret, vt acrius Princi-
cipes ad hoc malum eliminandum, ar-
cendumque inflammarentur; ſubnecte-
rem eruditiſſima ſeditionum exempla,
ſed nè hiſtoricus dicar, cui vacat *Ada-
mum Contzen è Societate Ieſu lib. 9. po-
liticor.* videat, qui à Romanis exordiũ
ducens ad noſtrum ferè ſęculum atro-
ciores tumultus, ac ſeditiones elegan-
tiſſimè deſcribit.

Nos dumtaxàt nonnulla vſui fo-
3 renſi perutiles quæſtiones caſtigabimus,
& primo, acta facta plebicularibus com-
motionibus durantibus coram Iudici-
bus ab ipſo populo, vel Duce Guiſę, ip-
ſius malo Duce, deputatis, nullam ha-
buiſſe ſubſiſtentiam, ijs ceſſantibus, co-
ram Regijs Magiſtratibus, non incon-
cinnè expendit *Franc. Maria Prato
obſeruat. 46.* inſinuans determinatio-
nem è Supremo Collaterali Conſilio
emanatam, quin diſertè tradit vnde or-
tum habuerit ethymologia Tyranni,
quis talis propriè dicatur, quæq; mala
ingerat, quàmq; tetros tyrannis pariat
effectus. Fuit quoque per id tempus,
excitata controuerſia inter inquilinos,
& domorum dominos, an illi obſtrin-
4 gerentur ad integram penſionem, dum
in domo conducta habitare non po-
tuiſſent, integro locationis anno, abſque
eorum culpa, pro quibus aduerſus do-
minos calamum arripuit, idem *Franc.
Maria Prato altera obſeru. 73.* ſumma-
tim faciens memoriam ęrumnarum,
quæ ex plebis commotione irrepſerint,
de quibus memor extitit quoque *in
epiſt. ad lectorem in 2. diſceptat. forenſ.
vol. 2.* & caſus perſtringendo *dec.* com-
pilauit *Reg. Capyc. Latro 162. lib. 2.*
Conductori namque regulariter pen-
ſionis diminutionem fieri, ſi recondu-
cta frui non valuerit ob tempeſtates,
ac calamitates inſolitas, inſinuant *Ca-
rondas reſponſ. lib. 10. reſp. 58. & lib. 4.
reſponſ. 102. Renatus Coppinus ad leges
Andagarenſes lib. 3. cap. 2. tit. 2. n. 20.
& de Sacra Politia lib. 3. cap. 7. Chriſti-
nens in Conſuet. Mechlinenſibus tit. 8.
art. 14. in addit. pag. 309. Surd. deciſ.
326. Card. Mantic. dec. 35. n. 5. Franc.
de Claperijs in centur. cauſar. fiſcal.
cauſ. 44. quæſt. vnica, Conſ. Marcian.
conſ. 69. num. 5. to. 1.* quibus non con-
tradicunt *Cabed. dec. 92. par. 1. Camill.
de Laratha conſ. 57. Nouar. in prag. de
locato nu. 21.* necnon *Thor. in compend.
deciſ. par. 3. to. 1. fol. 392. & in ſupplem.
verb. Cõductor*, conferuntq; quæ de cõ-
puto ad beneficium debitoris tempore
mutationis monetarum, ſcripſere *Reg.
Capyc. Galeota reſponſ. fiſcal. 17. Reg.
Capyc. Latro conſult. 40. par. 1.* & ante
ipſos notauit *Reg. Reuert. deciſ. 473.*
inſequitur *Larrea reſp. fiſcal. tom. 1.
allegat. 18.* confirmatque *Thor. par. 1.
compend. verbo Excompotum, & verbo
conductor.*

Et nedùm illam in gratiam condu-
ctorum emigrantium, ſed & illorum
quoque, qui domus inhabitauerunt,
abſque tamen vllo commercio, & ne-
gotijs proprijs, ad quæ ſanè negotia
gerenda eas conduxerant, fieri, reſpon-
dimus ea quippè ratione, quia vti illas
non valent ad deſtinatum vſum, ex *l. ex
conducto, §. ſi vijs tempeſtatis, ff. locati*,
ibidemque in terminis *Paul. de Caſtro
à Camill. de Medices laudato conſ. 141.*
quod antea obſeruauerat *Boſſ. de remiſſ.
merced. num. 40.* & protendit *Ancha-
ran. conſ. 88.* ceſſante bello, ſed ipſius
timore adhuc perſeuerante, comprobat
*Io: Baptiſta Gargiareus 1. tom. conſ. 96. à
num. 79.* concinnunt optimè tradita
per *Giurb. integr. obſeru. 24. Ripoll.
var. reſol. cap. 12. à num. 325. Maſtrill.
dec. 299. tom. 3. Vin. commun. opin. in
opin. 131. & Io. Bapt. Coſta conſ. 6.*
Quamuis, & peculiari pacto, ampliſſimis
cum clauſulis, conductor in ſe omnes
caſus

caſus fortuitos ſuſceperit, cum inſoliti, & penitus inopinati non veniant, *Bar.* anteſignana eſt doctrina *in l. ſed & ſi quis* §. *quæſitum, ff. ſi quis caut.* necnon *Bal. in l. falſus, Cod. de furtis ex l. fiſtulas* §. *fin. ff. de contrah. empt.* ampliat *Alex. conſ.* 28. *num.* 9. *verſ. capio ſecundum vol.* 1. tametſi clauſula exiſtat (de omnibus alijs caſibus, qui cogitari poſſent) *Bar.* author. fretus *in l. ſcio,* §. *medico, ff. de ann. legat.* inſequuntur *Gomeſ. variar. reſol. tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 134. *n.* 45. *par.* 2. *Franc. Marc. dec.* 62. *Pantſcham. pract.* 99. *par.* 1. *q.* 12. *num.* 21. *Reg. Capyc. Latro conſult.* 135. *Cyriac. controu.* 166. *n.* 34. *Auendan. de mct. lib.* 2. *cap.* 32. *n.* 36. *Peguer. dec.* 214. *num.* 15. *Cenall. comm. contr. com. q.* 702. *lib.* 1. & determinatum in S. C. anno 1573. referente eximio Viro *Vincentio de Frãchis* in cauſa Hieronymi Montenigro, cum Io: Andrea de Oria, teſtatur *Conſil. de Bottis in memorat. l. ſed & ſi quis* §. *quæſitum, Anton. de Amato* latè tradit *reſol.* 18. *Conſ. Staiban. reſol. forenſ. centur.* 2. *reſol.* 148. *& Reg. de Marin. lib.* 2. *quotid. reſol. cap.* 186. *num.* 6.

5 Hoc ipſũ in ijs, qui ob peſtis timorẽ anni 1656, è domibus conductis emigrarunt cenſuit ſtatuendum, P. *de Afflict. controu. iur. in ſupplem. add. ad cap.* 22. tametſi mobilia, vel famuli in domo remanſerint, vel ipſi quoque conductores habitauerint, quoties principale intentum habitationis finem conſequi nõ valuerunt, exploſa *Matth. de Affl. deciſ.* 258. quinẽ *in calce ſupplem. fol.* 35. allegationes inſignis Aduocati *Ferdinandi de Afflicto* in themate proprio editas reſcribit, tandemque in fine teſtatur ipſum Ferdinãdum palmam reportaſſe cũ RR. PP. S. Mariæ Maioris, necnon Iudicem M. C. Alexandrum Confalonum in alia cauſa, in Banca Licti, At confiteri oportet me acta percunctaſſe, & cauſa minimè diſcuſſa, in illa theſi fuiſſe tantùm domi per Conſil. Io: Bapt. Muſcettula decretum prouiſionale emanatum, licere inquilinis prædictis ex fractare cum obligatione de ſoluendo, & proindè deciſum dici haud poteſt, quod minimè diſcuſſum fuit. Quod ſcio eſt me in cauſa propria, aliorũmque Clientum, & Aduocatos longè me præſtantiores, nunquam obtinere potuiſſe, ex *add. Affl. dec.* 258. quæ tametſi iuri communi aduerſetur, iuxta tradita à *P. Philiber. Marchino de Bello Diuino, ſeù Peſte par.* 9. *cap.* 3. *& Franciſc. Anſaldo conſ.* 88. illius tamen authoritas terruit ius dicentes.

Cęterum, quòd probato ſaccomãno, depopulatione, incendio, naufragio, iuramento partis de ſcripturis, illarumque tenore, ac amiſſione ſtetur; ſcripſi in cauſa propria fretus *Affl. dec.* 13. *num.* 10. *Surd. conſ.* 245. *num.* 30. *volum.* 2. *Thor. par.* 1. *compend. verſ. probatio ſcripturæ, Tepat. var. ſentent. tit.* 323. *cap.* 9. *vol.* 1. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 262. *tom.* 2. *Theſaur. qq. forenſ. lib.* 3. *q.* 94. *Dom. Reg. de Marinis in obſeru. ad deciſ.* 180. *Reg. Reuert. num.* 2. maximè alijs cõcurrentibus adminiculis, ad *l.* 1. *C. locati, Specul. lib.* 4. *tit. de pignor. num.* 15.

6 Qua verò pęna ſeditioſi mulctentur, indicat *Carrer. in pract. crim. in l. obſeruare num.* 97. necnon *Boſſ. in tit. de ſeditio. Capyc. dec.* 130. *Gram. voto* 19. *Clar.* §. *fin. quæſt.* 98. ibidemque *Baiard.* & præſertim de Religioſis loquitur *Menoch. de arbitr. Iud. caſu* 437. quiq; *caſu* 266. *num.* 5. extricat pęnam contra turbantem pacificũ ſtatum Ciuitatis, aliaſque adiungit *Fab. de Monteleone in prax. ſua arbitr. par.* 4. *num.* 879. Verùm in hac materia notabilitèr deflectit *Marſil. ſing.* 247. ad ſtatutum mulctans eleuantem rumorem, quod haud includat inimicum, cuius cauſa rumor eleuatus eſt, eiuſque meminit *Auus meus ad Capyc. dec.* 62. *num.* 4.

Et vt ſtemus promiſſis *rit* 47. *n.* 14.
7 pauca de priuato carcere, de quo fatur *Ritus* adnotabimus, qui nedum Iure Regni vetitus eſt *in cap. incip. contrà effrenatas,* & in altero *incip. amplius nulli, Rub. de non capiend. vaſſall. atque*

in

Digitized by Google

cap. incip.Terrerij rub.de Terrer. Affl. in Conſtit. Regn. duram n.7.Campagn. in add. cap.contra effrenatas, & in cap. incip.quod de Vicarijs n.16. ſed,& iure quoque communi *l.* 1. *C. de priuat. carcer.* quæ pęnam etiam ſtatuit aduerſus contrafacientes, quam non obſeruari aſtruit *Clar.§.fin. q. 68. verſ. priuatum carcerem*, nonnulla aduertunt *Bar. in l.capite quinto, ff. de adulter. Boſſ.tit.de carcer. num.26.* & *Caſtill*, ſcribit luculentèr *conſ.13. ſub nu.24.* reliqua huc ſpectantia congerunt *Farinac.in prax. crimin. quæſt. 27. à num 8. titul. de carcer. & carcerat. & Tuſch. concluſ. 94. lit.* C. non tamen pęnam aliquam
8 mereri recordor, qui iuſta cauſa adductus, conſtrinxerit aliquem, puta furem, aut alium delinquentem, eumque detinuerit viginti horis, & ſuperiori conſignauerit, teſte *Iulio Claro add.q.68.ſub num.33. Pariſ.de Synd.§. officiales deſtinati, Laderch. conſ.205.Rou. in rub. de exul. num.3. Franc.Mar. Prat.reſp. crimin.7.num.26.* adducens *num. 37.* præceteris *Carau. in ritu 47. n.14. in 2. quæſt.* Illud inſuper, & pulchrum, quippè dictum, præterire nolo, licere ſcilicet viro zelotipo, & citra pęnam, detinere priuatim carceratam vxorem, per *Gloſſatorem ſtatutorum Bononiæ*, cum de priuato carcere fatur, inſequitur *Iodoc. in pract. crimin. cap.64. pag. 156.* laudatus à *Baiard. ad memor. Clari q.68. num.101.* confirmatque *Auus mens ad Gram.dec.34. num. 11.* ſubnectens, non licere ipſi viro acritèr illam verberare, & verberatam poſſe illam agere ad thori ſeparationem; pluraque cōtra ſimiles viros inuehunt *Sylu.nupt. in princ. nu.36, Reg. Valenz. conſ.41. à n.14.lib.1.* & tradunt idē *Auus mens ad Capyc.dec.7.n.4. Giurb. conſ. crim. 43.Reg.Galeot.tom.2.controu.61.num. 46.* Hinc illud in Barbaris reprehenditur ab *Ariſt. lib. 1. polit. cap.1.* quod fęminas, & ſeruos pari habeant gradu, & Numidæ ab Hiſtoricis, ob id malè audiunt, quod vxoribus perindè ac ſeruis vtantur, vt ſcribit *Heraclides in polit. apud Apul. in lib. 1. metam.* Hoc & Ethnici pręcipiebant, ex quorum inſtitutis, qui Iunoni ſacrificabant, fel in ſacris non adhibebant, ſed è victima exemptum, iuxtà arā infodiebāt, quare oſtendebatur, bilē prorſus, irāq; atque odium, & amaritudinem à coniugali iucunditate eſſe ſequeſtrandam. Iuno enim Dea nuptialis erat, virique, ac mulieris coniunctam vitam ſignificabat, cuius rei auctor eſt *Plutarch. in lib. de precept. connub.* Proindè Summus Pontifex quempiam Tyrannum vocat, qui vxorem ſeuerius tractaret *in cap. 1. extr. de his, quæ vi met. cauſ. fiunt*, cuius rei rationem autumat *Plutarch. add. loco cap.34.* in illis verbis: *Præeſſe maritum vxori par eſt, non vt dominū pecoribus, ſed vt animam corpori conſpiratione quadam naturali per beneuolentiam cum ipſo coniunctam.*

Licebitque quoque, & Amaſio meretricem retinere priuatim carceratam, *Salycet. in l.vnica num.5. Cod.de rapt. virg.* & illic *Marſil. num. 19. & 26.* atque *Bar. in l. verum, ff. de furtis, Neubzan. in Sylua nuptial. lib.4. nu. 46.* quas duas nouiſſimè relatas reſtrictiones complexus eſt præcitatus *Tuſch. num.11. & 13.* quamuis, & in ſecundo caſu de amaſio puniēdum illum eſſe pœna extraordinaria, eamque extendi poſſe ad mortem vſque, dicat *Carrer. in pract. pag.453.* cuius dictum reijcitur facilè; quia ordinaria pęna eſt mortis, iuxta *Aniles* effatum *in lib. Pretor. cap.5. Gloſ. Muerte*, vbi omnes etiam ſubnectit caſus morte dignos. Patri quoque licebit filium retinere *Vrſill. ad Affl. deciſ.149. num.4. Iodoc. in add. prax. crim. cap.64. num.2.* etiam ſi Clericus ille foret, *Rayn. in ſumm. tit. de ſentent. excommunic. § ſequitur, & in tract. carcer. 6. coll. Ricc. dec. Cur. Archiep. 141. & 186. par. 1.* qui autem
9 vti valeant carcere priuato, & tale ius an cedi poſſit, aliaque ſerioſè congerūt *Decian. in trac. cri. lib.7. c.10. t.2. Bocr. dec.275. Gig. de crim. Leſæ Maieſt. lib. 1. tit. qualiter, & à quibus cap. 35.* octo

Digitized by Google

reſtrictiones regulæ *add. l. 1.* addens, *Girl. in tract. de relax. carcer. ſub rubr. de fug. incarcer. n. 164,* necnon *Baiard, ad Clar. cit. quæſt. 68. num.* 85. *Carau. ritu* 47. memor.

10 Cùm de pænis quoquè Fiſcalibus in hoc Ritu ſermo ſit; excitatam nouiſſimè quæſtionẽ indicare non omittam. Vtri pęnæ pecuniariæ, & tranſactiones, tàm factæ, quàm faciendæ in Iuncta contrabannorum applicari debeant fiſco nè, an Conſignatarijs?

Hoc pro facto ſuppoſito, quod cùm Regia Curia teneretur correſpondere Conſignatarijs, qui ipſius Arrendamenta emerant, ad rationem ducatorum ſeptem pro ſingulis centenarijs, hac cõditione, vt ſi Arrendamenta oneri Conſignatariorum pro rata non reſponderent, deberet ipſa Curia ex alijs ſuis bonis ſupplere huiuſmodi defectum: eadẽ Curia Arrendamenta iam dicta inſolutum Conſignatarijs, non ſine ſuo maximo emolumento, aſſignauit, ſeque omninò eo vinculo, atque obligatione ſupplendi de ſuo exemit.

Hinc eſt, quod Gubernatores Arrẽdamentorum, ac præſertim eius, ꝙ vulgò dicitur *delle ſete di Calabria* propter continua contrabanna, quæ in ijs Prouincijs contingunt, maximoperè extenuati, atque exhauſti, contenderunt, vt omnes mulctæ ex contrabannis exactæ, aut exigendæ per condemnationes, aut tranſactiones ad Arrendamẽtum prædictum, ipſiuſque Conſignatarios ſpectarent.

Hanc ſuam contentionem fulcientes, *text. in l. fin. §. diuus, ff. de publican. in l. ſi quis ſine C. de vectigal.* quibus ſtatuitur, vt tàm res, quæ in cõtrabanno capitur, quàm mulcta, conductoris ſit, quod multò magis intelligendum videtur de eo, qui non ſolùm conductor eſt, ſed in ſolutum accepit, & *Baldi* eſt ſentẽtia *in dict. l. ſi quis,* mulctam, etiam ſtatuto impoſitam, vectigalium locatori, ſeù firmarijs, ſiuè Gabellarijs deberi; ipſum inſequũtur *Cyn. & Salicet. ibidem, Bar. in l. Creditor ff. de action. empt. in l. ſi prouinc. §. ſi ego, ff. de nou. oper. nunciat. Afflict. in capit. 1. quæ ſint Regalia, verb. vectigal. num.* 36 adducens *Bal. in Rub. C. de rer. diuiſ. 3. col.* dicentem, quod qui emit Gabellam, videtur emiſſe pænam delinquentium, idem *Bal. in cap. 1. §. ſciendum, num. 2. de feud. cognit. & in l. 1. C. ſi aduerſ. Fiſc. Roman. in l. commiſſa, ff. de public. & vectigal. Ang. in l. at vbi, ff. de petit. hered. Alex. in l. ſi quis id quod, ff. de iuriſd. omn. Iudic. Bertacch. in tractat. de gabell. part. 2. quæſt. 9. Dec. conſ. 36. nu. 12. Boſſ. in tit. de fraudant. Gabell. num. 17. Schrader. de feud. part. 3. cap. 4. num.* 16. tradens, quod vectigalibus conceſſis in feudum, etiam pænæ videntur cõceſſæ, quas illi incurrunt, qui illas, quas vehunt, aut portant, merces non profitentur, vel de profeſſis vectigal non ſoluunt, latè *Boer. deciſ. 180. Guid. Papa in ſuo ſingul. 455. Peregr. de iure fiſci. tit. de pęnis, & mulctis, num. 6. verſ. limita. & in tit. de conduct. Gabellar. nu. 31. & 32. Roſenth. de feudis capit. 5. de Regal. concluſ.* 40. tradens, quod commiſſa, & pænæ, ob omiſſam profeſſationem, & vectigalium non factam ſolutionem fiſco applicantur, ſi per ſuos exigit vectigal, ſed ſi alijs locauit, aut vendidit conductoribus, & emptoribus debentur, *R. Reuerter. deciſ. 18. part. 1. Paſſet. conſ. 109. ſub num. 1. Farinac. in prax. crim. tit. de furt. quæſt. 172. num. 2 Maſtrill. de Magiſtrat. lib. 3. cap. 10. nu. 132. Barboſ. in* Collec. *ad d. l. ſi quis ſine num. 5. C. de vectigal. & commiſſ.*

E contrario D. Aſcanius Raetanus, qui pro Fiſco calamum arripuit, & nouiter ex Conſiliario (quod munus per aliquot annos digniſſimè obierat) admirabili doctrina, vitæ probitate; morum ſuauitate prædito, Regij patrimonij adminiſtrator cum Pręſidentis R. C. dignitate, ob ipſo Rege D. N. conſtitui meruit, illiuſq; poſſeſſionẽ cæpit in hoc menſe Nouẽb. 1661. contendebat etiam ſtante præfatæ opinionis veritate, (cui tamen *Angel. in dict. l. ſi quis id quod,* & alij plures contradicũt) id ſolum eue-

nire

nire quando ciuiliter agitur pro conſecutione rei, vel mercis commiſſæ, ſiuè pretij illius, non quando criminaliter agitur ad criminis vindictã, ad tradita per *DD. in Rub. extr. de Iudic. & in l. 3. ff. de ſepul. viol. Gl. in l. aut damna, ff. de pæn. & in l. 1. C. de rapt. Virgin. d. Reg. Moles deciſ. 36. quæſt. 7.* qui dicit, Regiam Cameram ſemper iudicaſſe, cauſas intercepti eſſe ciuiles, & probari in *dict. l. commiſſa. ff. de public. & in l. fraudati vectigalis, & l. Caius, ff. ad Sillan.* & ideo datur actio cõtra hæredem ad rei, vel pretij perſecutionem, licèt debitæ ex præcedenti facto contra legem, ex *Bart. in l. ex iudicijs, num. 7. ff. de accuſat. l. 3. §. quod autem, ff. quod cuiuſq. iur. in l. 1. ff. de priuat. delict.* & perpenditur *tex. in l. 2. §. item diui fratres, ff. de Iure Fiſci*.

At Regia Iuncta Contrabannorum, Fiſco inſtante, procedit criminalitèr, & ad publicam vindictam contra inquiſitos, nedùm fraudati vectigalis, ſed illicitarum extractionum, contra quos vltra pœnam commiſſi, per *Reg. Pragm. 25. 27. 37. 38. 39 et 44. ſub tit. de extract.* ſunt inflictæ pœnæ, nedùm pecuniariæ, ſed corporales, relegationis nimirùm, vel triremium, & contra nonnullos etiam mortis, & contra Barones ſuſpẽſionis iuriſdictionis, & cum inquiſitis fiunt compoſitiones, ſiuè tranſactiones de dubio criminis ſtatu, pro quantitate pecuniæ pro patrato crimine oblato, vt aduertit *Manſon. de contraban. q. 16. num. 4. 5. 20. & 26.* quæ pecuniarum quantitates ad Fiſcum pertinent, ſi quidem ſuccedunt in locum pœnæ legalis, & ſtatutariæ, & eius vice fungi debent, *l. ſi donat. §. 1. ff. de donat. int. vir. & vxor. Pariſ. de Syndic. verb. compoſitio cap. 5. num. 5.* quæ, vel quia reſpiciunt publicam vindictam, & conſtituunt iudicium criminale, vt ex *Bar.* inſinuauimus *in l. 3. ff. de ſepulc. viol. Alber. & Salic. in l. 1. Cod. eod. Peregr. de iur. fiſc. tit. 8. de mulctis, & pænis num. 8.* vel quia expreſsò pœnæ pecuniariæ pro crimine inducuntur, quale eſt fraudati vectigalis, *add. l. commiſſa, ff. de public. & vectigal. l. 1. ff. de his, quæ pro non ſcript. habent.* ſemper ad fiſcum pertinent, vt *in tit. ff. ff. de priuat. delict. de furtis, & de vi bonor. raptor. & l. fin. §. fin. ff. de iniur.* vel quia quando ſtatutum pro aliquo facto pœnam imponit, ſi non exprimit, cui ſit applicanda, pertinet ad Fiſcum, *Bar. in l. Agraria, ff. de term. mon. Roſenthal. de feud. concluſ. 50. de regal.*

Inſtabant verò Conſignatarij, ea ratione, quòd dictæ mulctæ dependent ex bannis Proregum, & banna ſunt fructus iuriſdictionis, quia iuriſdictio eſt eorum productiua, toties, quoties expedit, qui præ alijs Conſignatarijs attributi intelliguntur, quibus inſolutum Arrendamentum ipſum tributum eſt, vna cum omnibus eiuſdem reditibus: atque adeò etiam mulctas attributas intelligi oportere; cùm nullum aliud diſcrimen ſit inter reditus, qui percipiuntur ex rebus conceſſis, atque eos, qui ex vectigalium fraudationibus, hoc eſt mulctis, niſi quod illi immediatè, mediatè iſti percipiuntur. Emptores propterea gabellarum lucrantur pœnas, & banna, quia ſunt in fructu & redditu, *l. creditor,* & ibi *Bar. ff. de act. emp. Bal. in l. 1. num. 15. C. de fructib. & lit. expenſ. Bar. & alij in l. fin. ff. ſolut. matr.* & iſtæ pœnæ, ex quo quotidiè poſſunt imponi, cẽſentur quotidiè renaſci, *Bar. in l. fin. & in l. quædam §. 1. & in l. ſi quis ex argentarys, §. fin. ff. de edend. Peregr. add. tract. lib. 6. tit. de conduct. & empt. Gabellar. num. 4. et lib. 4. add. tit. de pæn. & mult. n. 9.* & pœna in dubio illi applicanda venit, qui principaliter offenditur, *l. fin. ff. de litig. Gulielm. de Cun. in l. ſi Eccleſia, C. de Epiſcop. & Cleric.* offenduntur itaque conſignatarij, quibus data eſt in ſolutũ gabella, eis propterea debet pœna applicari, *l. poſt legatum, §. admittere de coll. bonor. l. ſi legatarius, C. de leg. l. fin. ff. de publ.* maximè quia tales pœnæ dependent ex nouo delicto inuento à

ſtatuto, quo caſu parti lęſæ applicari debent, *Bal. in d. l. Eccleſia, C. de Epiſc. & Cler.* ibique aduertit *Guliem. de Cuneo* pœnam legalem, etiam quòd non explicetur, cui applicanda, ſit ſemper ſpectare ad illum, qui lęditur ex illo actu, propter quem pęna imponitur, ex *l. fin. ff. de litig. Bal. in l. Iubemus, §. ſanè num. 2. C. de Sac. Eccleſ.*

Addebant ipſi Conſignatarij hoc reſcriptis Regni Proregum R.C.S. directis deciſum reperiri ſub die 2. Decembris 1644. & 7. Ianuarij 1645. per R.C. executoriatis die 6. Menſis Martij 1650. vt liquet ex *Regiſtro par. 15. Regiæ Dohanæ fol. 64.* quod conſeruatur, penès Act. Franciſcum Mancum.

Alia pro Arrendamento ſcripſit Antonius Gamboa Aduocatus apprimè doctus Aloyſij Conſiliarij Decani filius, qui vitæ candore, doctrinæ præſtantia, morum ſuauitate omnium ſibi amorem conciliauerat, altiùs gradum facturus, niſi mors præpediſſet, ereptus nobis eſt die 6. Martij 1658. omniumque, qui eum norant animos, multa męſtitudine affectos relinquens, in celebri Baſilica S. Clarę huius Vrbis omnium Miniſtrorum multitudine, ac frequenti nobilitatis caterua funus proſequente, humatus eſt ante aræ Deiparæ Virginis imaginem, cui à Gratia miraculorum, ac beneficiorum multitudo nomen fecit inſignem, quam viuens adeò coluerat, vt nullum diem præterire vnquam paſſus fuerit, quin ad eam piiſſimi animi ſui obſequium non deferret.

Hæc porrò quæſtio, cum in Iuncta Contrabannorum diſcutienda eſſet, *Commiſſario Dom. Conſiliario Franciſco Rocco*, cumque Exc. Sua ipſius grauitatem rei, & Conſignatariorum ingentia damna optimè intelligeret, mandauit ab eadem Regia Iuncta vna cum Collaterali Conſilio agi, ac decidi. Nihil tamèn ad hanc diem deciſum ſcimus; ſi quid intereà, dum hæc in lucem damus, decidetur, alius non deerit memorandi locus.

Illud vnũ Miniſtros obſecro, atq; obteſtor; vt ad Arrendamenta ipſa reſpicere velint, ad nihilum iam tandèm redacta, nullumque fructum reddentia: animaduertant innumeram hominum multitudinem damnis maximis affici, tot Orphanos, tot Religioſos, tot pia loca, quorum in iiſdem Arrendamentis tota vitæ, ac rei familiaris ratio poſita erat, quibuſque iam ſupereſt nihil, vnde ſummæ egeſtati, ac neceſſitati conſulant. Reſpirare autèm aliquantulum videbuntur, ſi ad Conſignatarios prædictarum mulctarum emolumenta ſpectare fuerit deciſum. Quòd (licet in ambigua controuerſia verſaremur) pro Arrendaméto tamèn oporteret fieri deciſio; annuente Rege Domino noſtro (quem ſuperi nobis diù ſeruent) vt in rebus dubijs, contra ſe feratur iudicium pro ſua incredibili, erga hanc Vrbem, ac Regnum, clementia, munificentia, charitate.

Eiuſmodi verò pęnæ pecuniariæ prouenientes ex interceptis fraudati vectigalis, ſiuè ex contrauentione bannorum, nùm ſub generali Regia abolitione comprehendantur, tractat *Reg. Reuert. deciſ.* 549. deciſum tradens eſſe remiſſas, confirmant *Maſtrill. de indult. cap. 19. à num. 10. D. Berardinus de Sancta Cruce* qui in memorata *dec.* fuit vnus ex Iudicibus in voto impreſſo, apud *D. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. reſol. cap. 183.* & refert idem *Reg. in obſer. ad mem. Reuer. dec. 549.* & nùm per generalem abolitionem cenſeantur remiſſæ pęnæ pecuniariæ prouenientes ex incuſationibus inſtrumentorum, & obligationum penès acta M C. V. inquirunt, *Reg. Moles dec. manuſcript. 25. & 27. tit. de iur. Dohanæ in alleg. 32. diuerſ. poſt deciſ. Reg. Salernit. Reg. de Marin. in add. obſeru.* 549.

An pęnæ maleficiorum in fructu eſſe cenſeantur, adeòut in feudi alienatione nulla declarata ob Regij aſſenſus defectum, in reſtitutione fructuum facienda venditori veniant pęnæ pecuniariæ, quas emptor ex iuriſdictione conſequutus eſt, affirmatiuè lepidè reſoluit

Dom.

Dom. Reg. Donat. Ant. de Marinis lib. 2. quotid. reſol. cap. 84. & meminit *in obſeruat. ad dec.* 28. *Reuert. num.* 2. etſi nullatenus veniant in liquidatione releuij *Dom. Reg. Conſtant. in l.* 1. *num.* 67. *Cod. de pan. fiſc. cred. præfer. Dom. Reg. Moles dec.* 9. *in tit. de Releu.*

RITVS LVII.

M. C. non cognoſcit cauſas aduerſus Curiam abſque licentia.

ITem in Curia ipſa non mouentur quæſtiones reales contra Curiam, ſeù procuratores ſine mandato.

SVMMA RERVM.

1 *Magiſtri Camerarij in Prouincijs, de quibus cauſis antiquitus cognoſcebant; Et vſquequo.*

2 *Quid ſtatuat hic ritus, oſtenditur.*

3 *Illius diſpoſitio in vſu id temporis minimè verſatur.*

4 *Ad Regiam Cameram ſpectat cognitio litium inter fiſcum, & priuatos contractarum, & non ad M. C. V.*

5 *Tribunal Regiæ Cameræ Sũmariæ olim vocabatur Audientia rationum.*

6 *Regij patrimonij cura ab vſque Regis Ladislai temporibus ad rationales Siclæ pertinebat.*

7 *Regia Camera Summariæ à Carolo Primo tranſlata fuit.*

8 *Sententiæ à Tribunali Regiæ Cameræ prolatæ in appellationibus ab eodem recognoſcuntur.*

9 *Sacri titulo rectè nominari illud Tribunal iudicatur.*

10 *Supremum Collaterale Tribunal non auocat ad ſe cauſas in Regia Camera vertentes, vocat tantum illud Tribunal, vt illas ipſi referat.*

11 *Quando Collaterale Conſilium valeat cauſas auocare, remiſſiuè tangitur.*

12 *Regiæ Cameræ Summariæ Præſidentes laudantur, illorum bonitas, ac prudentia recenſentur.*

13 *Quibus exoſum illud Tribunal videatur.*

14 *Fiſci pecunia conſeruanda pro publico bono.*

15 *Tributa noua imponendi, defectus redituum regalis patrimonij neceſſitatem inducit.*

16 *Philippus II. Rex glorioſæ memoriæ cõtra Fiſcum, ac contra ſe ipſum in dubio reſponderi, pluriès præcepit, eiuſq; præceptum obſeruari deſideratur.*

17 *Ita quoque Innocentius IX. & contra Cameram mandauit.*

18 *Id priùs Traianus, Adrianus, & Iuſtinianus ſtatutis, & Conſtitutionibus decreuere.*

19 *Modeſtini verba in l. non puto ff. de iure fiſci recenſentur.*

20 *Andr. de Iſernia veraciſſimus ſcriptor, & ſeudorum Euangeliſta pluriès confirmauit dictum, in dubio contra fiſcum pronunciandum, eiuſque effatum alij inſectantur.*

21 *Nonnulli diſtinctionis fædere antinomiam cõciliant, ſi agatur de lucro captando, vel damno vitando.*

22 *Iſernia à Præſ. D. Gregor. de Ganauerro dec. 1. increpatus, defenditur.*
Nouus intellectus ex Alberici lectura traditus text. in l. non puto de iure fiſci reijcitur.
In dubijs contra fiſcum iudicare, nedùm crimini non tribuitur, ſed oppoſitum facere eſt illicitum.
Fiſcus, quamuis ſit Reſpublica, & contra cauſam publicam illicitum ſit reſpondere, non ſequitur pro fiſco pronunciandum fore, cum incomparabiles ſint termini, ratioque redditur.

23 *Principes Romani, nedùm dubia, ſed proprias ſuas fortunas ad populorum felicitatem donauere.*

24 *Inuictiſſimus noſter Philippus IV. ſuorum æmulatus veſtigia, qui innumeras ſubditis confert gratias, largitur munera, in dubijs contra ſeipſum pronun-*

nunciare optat.

25 *Quæ de Traiano teſtatus eſt Plinius, nos de noſtro Rege pleniùs, & alacriùs dicere debemus.*

Pulchrum Conſtantini effatum, Diocletiano obijcienti, quod cum ſubditis parceret, nihil in theſauris conditum haberet, memoratur.

Theoderici egregium dictum recenſetur.

Regnantis facultas tunc fit ditior, cũ remittit, & acquirit nobiles theſauros famæ, neglecta pecuniæ vtilitate.

Hæc optimè Catholicus Monarcha nouit, eumq; quæ dubia ſunt ſubditis remiſſurum dubitare non licet.

SI quæ olim vel reales, vel perſonales diſceptationes inter fiſcum, & priuatum ortæ fuiſſent, vigore Regni *Conſtitutionis cauſas*, vſque ad ſenten-
1 tiam per magiſtros Camerarios, qui in prouincijs reſidebant cum eorundem iuſtitiario cognoſci poterant, dùm nè lites de feudis, aut feudalibus rebus, vel etiam burgenſaticis, & quæ magni momenti forent immobilibus inferrentur. Mobilia enim, vel immobilia, quæ parui fierent, duntaxàt agebant, in quibus neque inſtitutæ rei exitum expedire licitum fuerat, ſed ex Regio foro exquirẽdum linquebant. Regem igitur adire oportebat, ſi grauis alicuius cauſæ exitus optarerut. Id ipſum ſtatuere videtur
2 hic Ritùs, dùm reales quæſtiones, quæ aduerſus Curiam haberentur à M. C cognoſci vetat abſque licentia, quod tamen de immobilibus magni ponderis rebus intelligẽdum eſt; mobilibus enim, vel immobilibus, parui momenti Magiſtri Camerarij decreti ſunt, vt ex *Affl. in memor. conſtit. cauſas* 1. *not.* admonet noſter *Carauit. num.* 1. Huiuſce Ritus di-
3 ſpoſitio in vſu id temporis minimè verſatur, dum nullas inter fiſcum, & priuatos contractas lites Vicariæ forum co-
4 gnoſcit; Spectant enim ad Regiæ Cameræ Tribunal abſque ſpeciali mandato, nimirum ad hũc finem inſtructum, *Reg. Tap. lib.* 2. *de iur. Reg. ſup. hoc rit.*
5 *pag.* 178. Quod olim Audientia rationum appellabatur, etenim Regij patrimonij cura ad Rationales Siclæ pertine-
6 bat à Ladislai Regis temporibus, poſtea, à Carolo Primo in Regia Camera Sum-
7 mariæ translata fuit, ſi *Marc. Ant. Surg.* vera fatur *de Neap. illuſtr. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 2. inſequutus à *Reg. Tapia de iur. Regn. lib.* 2. *rub.* 6. *de off. procur. Cæſar. & Reg. Galeot. reſp. fiſcal.* 1. *nu* 48. noſque alibi diximus.

Plurima ſunt huiuſce Tribunalis pri-
8 uilegia, inter quæ illud eſt præclariſſimum, vt prolatæ ab ipſo ſemel ſententię, in reclamationibus ab eodem recognoſcantur à Ferdinando Sereniſſimo tributum in *prag.* 37. §. 10. ibidemq; *Reg. Rouit. de off. procur. Cæſar. de Franch. deciſ.* 60. *num.* 8. *Mari ad Gramm. deciſ.* 9. *nu.* 8. *R. Galeot. ad Conſil. Camill. de Medic.* 103. *lit. A. de Angel. in eius prato C. de prec. Imper. offerend. l. ſi quis* 5. *nu.* 2. *Maſtrill. dec.* 158. *nu.* 2. *D. Reg. Galeot. in diſſertatione vnica in calce primi reſponſi fiſcalis nu.* 55. Propterea non mi-
9 nus lepidè, quàm doctè *Franc. Maria Prat. lib.* 1. *obſer.* 50. Tribunal hoc Sacrũ appellat magna Vincentij Annij authoritate innixus in *repet. cap.* 1. *de vaſſall. decrepit. ætat. nu.* 217. *& dec. Reg. Reuerter.* 7. cuius memor eſt *Reg. Rou. dec.* 74. *num.* 8. & eos laudat *Reg. Sanfel. deciſ.* 291. *ſub num.* 9. *tom.* 2. in qua examinat articulum, nũm Regia Camera Summariæ iuriſdictionem priuatiuè habeat de cognoſcendis, & puniendis ſcribis extraordinarijs, etiam de delictis commiſſis, extra officium, & meminit *D. Reg. de Marin. in obſernat. ad cit. dec.* 7. *Reg. Reuerter.*

Quamuis verò Supremum Collaterale Tribunal, in quo reſidet Prorex, cum imminet expeditio cauſæ, ad ſe
10 referri à Camera litem præcipiat, nihil tamen ei derogatur, quia vocat Tribunal Cameræ, non auocat ab eo cauſam, quam vtrique diſcutiendam ſuſcipiunt, teſte *Præſide D. Gregorio de Gaxauer.*
11 *deciſ.* 30. Quando verò Collaterale Conſilium omnimodam, & abſolutam re-

retinens poteſtatem valeat ad ſe cauſas auocare, inquiunt *Reg. Sanfelic. deciſ. 299. & in ſua prax. iudiciar. ſect. 3. n. 3.* necnon *Reg. Capyc. Latro dec. 200. à nu. 46. tom. 2.* Reſident in Camera præ-
12 ſtantiores integritate morum, & politioris literaturæ Viri, adeò vt nihil,
13 quod graue, quod iuſtum, quod ſanctum non ſit, conſtantia ſumma conſilij, prudentiaque decernatur, & quod de S.C. dixit *Dec.* territum ſe fuiſſe illius veneráda authoritate *conſ.* 379. de quo optimum perhibent teſtimonium *Reg. Carolus Tapia in eius epiſt. ad dec. S.C. Praſ. Merlin. cap. 5. num. 58. to. 2. controu. forenſ. Franc. Mar. Prat. obſer. 32. num. 1. & 3. & lib. 3. diſcept. forenſ. cap. 41. num. 1.* de hoc tribunali optimè etiam dici poteſt, cuius authoritas veneranda, & metuenda eſt. Ex quo fit, vt ſceleſtis hominibus, quique indulgeri ſibi vellēt in vitijs, ijs etiam, qui commodis ſuis vacant, aſperum nimis, ac ſeuerum illud videatur, eique indocti, & Principis facultatis parùm ſtudioſi impudentiſſimè obtrectent, vt tradit peritiſſimus, ac ſummæ religionis vir *P. Cæſar de Afflicto controu. iur. 6. num. 14.* Neſciunt enim hi, quę ha-
14 benda ſit Regij patrimonij cura, nè ſcilicet minuatur, dilapidetur, effundatur, pereat, ſed totum ad fidei Chriſtianæ, & populorum tutamen ſeruetur, nam ſi partę obliguriantur fortunæ, & Principis Ærarium exhauriatur, nouis ve-
15 ctigalibus ad publicæ felicitatis perniciem ciues opprimere oportebit; vel vt inuadentes arceat hoſtes, vel alterius mali vim funeſtiùs ingruentem facilè retundat, ad *tex. in l. neminem in fin. C. de Sacroſ. Eccleſ. Natta conſ. 183. nu. 11.* & alij tradunt, quos enarrat *Io: Bapt. Larrea alleg. fiſcal. 59. num. 7.* & dixerat *alleg. 8. per tot.* confirmatque *D. Franciſc. de Alfa. de offic. fiſc. gloſ. 9. nu. 15. & Oſorius lib. 1. de Reb. Emanuelis,* inquit: *Nec bellum geri, nec pacem conſtitui, nec ius adminiſtrare commodè licet, vbi Regis pecunia, qua debet eſſe publicæ ſalutis inſtrumentū, aut à priuatis auertitur, aut ab ipſo Rege ſine vllo fructu conſumitur.* Et *Tacit. lib. 2. annal.* dicit: *Si Aerarium exhauſerimus, per ſcelera ſupplendum erit,* quin *Affl. in Conſtit. Regni ſcire volumus* admonet, conſtitutionem illam bona Regis patrimonij tuentem, non auaritiæ intuitu, ſed ob publicam vtilitatem conditam fuiſſe, cuius meminit *Taſſon de anteſat. verſ. 3. obſer. 3. num. 56.*

Præceptum tamen illud magni Regis Philippi II. cuius animæ felix, fau-
16 ſtumq; ſit, indiſcriminatim ab omnibus obſeruari vellem, cum Cardinalem Spinoſam Conſilij Regalis Præſidentem in dubijs quæſtionibus contra Fiſcum, ac contra ſeipſum ſententiam proferre iuſſit, & Valaſco Iuriſperito Conſilij Supremi, & Cameræ Senatori, cauſam ſemèl, qua Regium patrimonium augebatur ad ipſum relaturo, reſpondit anno 1570. cum degeret in Villa de Eſcurial. *Scito legum perite, atq; hoc etiam Senatui denuncia. In dubijs contra me ſemper iudicandum fore.* O dignam tanto Rege ſententiam memoratam à *Porreno de dictis, & factis Philippi II. cap. 10. verſ. Eſtando,* necnon ab *Epiſcop. Marant. par. 5. controu. iur. reſp. 79. num. 67. & Franc. Mar. Prato ad Paſchal. de patr. poteſt. p. 1. cap. 2. verſ. cui modo initendum,* vt meritò exclamauerit *Larrea in proœm. alleg. Fiſcal. tit. de Fiſco num. 9. in fin. O pulchrum dictum? Vtinam Principes hodie imitarentur?*

Id ipſum Innocentius IX. Pontifex
17 Maximus, decretum iam literis conſignauit, mandauitque Cameræ Apoſtolicæ Miniſtris, vt in dubio contra Cameram dicerent, referente *Botero in apophegmatibus, verb. Iuſtitia lib. 1. to. 2. pag. 42.* quæ ipſe Italica lingua ſub titulo *Detti memorabili*, prælo preſſit.
18 Ideq; priores his Traianus, Adrianus, Iuſtinianus ſtatutis, & conſtitutionibus decreuere, *Simanc. de Cathol. inſtitut. 11. num. 54.* vt prætereà *Modeſtinus in l. non puto 10. ff. de iure fiſci,* non ſine acri iudicio acclamet: *Non*

pu-

nunciare optat.
25 *Quæ de Traiano teſtatus eſt Plinius, nos
de noſtro Rege pleniùs, & alacriùs di-
cere debemus.*

*Pulchrum Conſtantini effatum, Diocle-
tiano obijcienti, quod cum ſubditis
parceret, nihil in theſauris conditum
haberet, memoratur.*

*Theoderici egregium dictum recenſe-
tur.*

*Regnantis facultas tunc fit diuitior, cũ
remittit, & acquirit nobiles theſauros
famæ, neglecta pecuniæ vtilitate.*

*Hæc optimè Catholicus Monarcha no-
uit, eumq; quæ dubia ſunt ſubditis re-
miſſurum dubitare non licet,*

SI quæ olim vel reales, vel perſonales
diſceptationes inter fiſcum, & pri-
uatum ortæ fuiſſent, vigore Regni
Conſtitutionis cauſas, vſque ad ſenten-
1 tiam per magiſtros Camerarios, qui in
prouincijs reſidebant cum eorundem
iuſtitiario cognoſci poterant, dùm nè
lites de feudis, aut feudalibus rebus, vel
etiam burgenſaticis, & quæ magni mo-
menti forent immobilibus inferrentur.
Mobilia enim, vel immobilia, quæ parui
fierent, duntaxàt agebant, in quibus ne-
que inſtitutæ rei exitum expedire lici-
tum fuerat, ſed ex Regio foro exquirẽ-
dum linquebant. Regem igitur adire
oportebat, ſi grauis alicuius cauſæ exi-
tus optaretur. Id ipſum ſtatuere videtur
2 hic Ritus, dùm reales quæſtiones, quæ
aduerſus Curiam haberentur à M. C
cognoſci vetat abſque licentia, quod
tamen de immobilibus magni ponderis
rebus intelligẽdum eſt; mobilibus enim,
vel immobilibus, parui momenti Magi-
ſtri Camerarij decreti ſunt, vt ex *Affl. in
memor. conſtit. cauſas 1. not.* admonet no-
ſter *Carauit. num. 1.* Huiuſce Ritus di-
3 ſpoſitio in vſu id temporis minimè ver-
ſatur, dum nullas inter fiſcum, & priua-
tos contractas lites Vicariæ forum co-
4 gnoſcit; Spectant enim ad Regiæ Ca-
meræ Tribunal abſque ſpeciali man-
dato, nimirum ad hũc finem inſtructum,
Reg. Tap. lib. 2. de iur. Reg. ſup. hoc rit.
5 *pag. 178.* Quod olim Audientia ratio-
num appellabatur, etenim Regij patri-
monij cura ad Rationales Siclæ pertine-
6 bat à Ladislai Regis temporibus, poſtea
à Carolo Primo in Regia Camera Sum-
7 mariæ translata fuit, ſi *Marc. Ant. Surg.*
vera fatur *de Neap. illuſtr. lib. 1. cap. 7.
num. 2.* inſequutus à *Reg. Tapia de iur.
Regn. lib. 2. rub. 6. de off. procur. Cæſar. &
Reg. Galeot. reſp. fiſcal. 1. nu. 48.* noſque
alibi diximus.

Plurima ſunt huiuſce Tribunalis pri-
8 uilegia, inter quæ illud eſt præclariſſi-
mum, vt prolatæ ab ipſo ſemel ſententiæ,
in reclamationibus ab eodem recogno-
ſcantur à Ferdinando Sereniſſimo tri-
butum in *prag. 37. §. 10.* ibidemq; *Reg.
Rouit. de off. procur. Cæſar. de Franch. de-
ciſ. 60. num. 8. Mari ad Gramm. deciſ. 9.
nu. 8. R. Galeot. ad Conſil. Camill. de Me-
dic. 103 lit. A. de Angel. in eius prato C.
de præc. Imper. offerend. l. ſi quis 5. nu. 2.
Maſtrill. dec. 158. nu. 2. D. Reg. Galeot.
in diſſertatione vnica in calce primi re-
ſponſi fiſcalis nu. 55.* Propterea non mi-
9 nus lepidè, quàm doctè *Franc. Maria
Prat. lib. 1. obſer. 50.* Tribunal hoc Sacrũ
appellat magna Vincentij Annij autho-
ritate innixus in *repet. cap. 1. de vaſſall.
decrepit. ætat. nu. 217. & dec. Reg. Reuer-
ter. 7.* cuius memor eſt *Reg. Rou. dec. 74.
num. 8.* & eos laudat *Reg. Sanfel. deciſ.
291. ſub num. 9. tom. 2.* in qua examinat
articulum, nùm Regia Camera Summa-
riæ iuriſdictionem priuatiuè habeat de
cognoſcendis, & puniendis ſcribis ex-
traordinarijs, etiam de delictis commiſ-
ſis, extra officium, & meminit *D. Reg. de
Marin. in obſeruat. ad cit. dec. 7. Reg. Re-
uerter.*

Quamuis verò Supremum Collate-
rale Tribunal, in quo reſidet Prorex,
cum imminet expeditio cauſæ, ad ſe
10 referri à Camera litem præcipiat, nihil
tamen ei derogatur, quia vocat Tribu-
nal Cameræ, non auocat ab eo cauſam,
quam vtrique diſcutiendam ſuſcipiunt,
teſte *Præſide D. Gregorio de Gaзaner.*
11 *deciſ. 30.* Quando verò Collaterale
Conſilium omnimodam, & abſolutam
re-

Digitized by Google

retiıens poteſtatem valeat ad ſe cauſas
auocare, inquirunt *Reg. Sanfelic. deciſ.
299. & in ſua prax. iudiciar. ſect. 3. n. 3.*
necnon *Reg. Capyc. Latro dec. 200. à nu.
46. tom. 2.* Reſident in Camera præ-
12 ſtantiores integritate morum, & poli-
tioris literaturæ Viri, adeò vt nihil,
13 quod graue, quod iuſtum, quod ſan-
ctum non ſit, conſtantia ſumma conſilij,
prudentiaque decernatur, & quod de
S.C. dixit *Dec.* territum ſe fuiſſe illius
venerāda authoritate *conſ. 379.* de quo
optimum perhibent teſtimonium *Reg.
Carolus Tapia in eius epiſt. ad dec.* S.C.
*Praſ. Merlin. cap. 5. num. 58. to. 2. con-
trou. forenſ. Franc. Mar. Prat. obſer. 32.
num. 1. & 3. & lib. 3. diſcept. forenſ. cap.
41. num. 1.* de hoc tribunali optimè
etiam dici poteſt, cuius authoritas ve-
neranda, & metuenda eſt. Ex quo fit,
vt ſceleſtis hominibus, quique indulge-
ri ſibi vellēt in vitijs, ijs etiam, qui com-
modis ſuis vacant, aſperum nimis, ac
ſeuerum illud videatur, eique indo-
cti, & Principis facultatis parùm ſtu-
dioſi impudentiſſimè obtrectent, vt
tradit peritiſſimus, ac ſummæ religio-
nis vir *P. Cæſar de Afflicto controu. iur.
6. num. 14.* Neſciunt enim hi, quę ha-
14 benda ſit Regij patrimonij cura, nè ſci-
licet minuatur, dilapidetur, effundatur,
pereat, ſed totum ad fidei Chriſtianæ,
& populorum tutamen ſeruetur, nam
ſi partę obligurianeur fortunæ, & Prin-
cipis Ærarium exhauriatur, nouis ve-
15 ctigalibus ad publicæ felicitatis perni-
ciem ciues opprimere oportebit; vel
vt inuadentes arceat hoſtes, vel alterius
mali vim funeſtiùs ingruentem facilè
retundat, ad *tex. in l. neminem in fin. C.
de Sacroſ. Eccleſ. Natta conſ. 183. nu. 11.*
& alij tradunt, quos enarrat *Io: Bapt.
Larrea alleg. fiſcal. 59. num. 7.* & dixe-
rat *alleg. 8. per tot.* confirmatque *D.
Franciſc. de Alfa. de offic. fiſc. gloſ. 9. nu.
15. & Oſorius lib. 1. de Reb. Emanuelis,*
inquit: *Nec bellum geri, nec pacem
conſtitui, nec ius adminiſtrare commodè
licet, vbi Regis pecunia, quæ debet eſſe pu-
blicæ ſalutis inſtrumentū, aut à priuatis
auertitur, aut ab ipſo Rege ſine vllo fru-
ctu conſumitur.* Et *Tacit. lib. 2. annal.*
dicit: *Si Aerarium exhaſerimus, per
ſcelera ſupplendum erit,* quin *Affl. in
Conſtit. Regni ſcire volumus* admonet,
conſtitutionem illam bona Regis pa-
trimonij tuentem, non auaritiæ intuitu,
ſed ob publicam vtilitatem conditam
fuiſſe, cuius meminit *Taſſon de antefat.
verſ. 3. obſer. 3. num. 56.*

Præceptum tamen illud magni Re-
gis Philippi II. cuius animæ felix, fau-
16 ſtumq; ſit, indiſcriminatim ab omnibus
obſeruari vellem, cum Cardinalem Spi-
noſam Conſilij Regalis Præſidentem in
dubijs quæſtionibus contra Fiſcum, ac
contra ſeipſum ſententiam proferre
iuſſit, & Valaſco Iuriſperito Conſilij Su-
premi, & Cameræ Senatori, cauſam ſe-
mèl, qua Regium patrimonium auge-
batur ad ipſum relaturo, reſpondit an-
no 1570. cum degeret in Villa de Eſ-
curial. *Scito legum perite, atq; hoc etiam
Senatui denuncia. In dubijs contra
me ſemper iudicandum fore.* O' dignam
tanto Rege ſententiam memoratam à
*Porreno de dictis, & factis Philippi II.
cap. 10. verſ. Eſtando,* necnon ab *Epi-
ſcop. Marant. par. 5. controu. iur. reſp.
79. num. 67. & Franc. Mar. Prato ad
Paſchal. de patr. poteſt. p. 1. cap. 2. verſ.
cui modo initendum,* vt meritò excla-
mauerit *Larrea in proœm. alleg. Fiſcal.
tit. de Fiſco num. 9. in fin. O pulchrum
dictum? Vtinam Principes hodie imita-
rentur?*

Id ipſum Innocentius IX. Pontifex
17 Maximus, decretum iam literis conſi-
gnauit, mandauitque Cameræ Apoſto-
licæ Miniſtris, vt in dubio contra Ca-
meram dicerent, referente *Botero in
apophegmatibus, verb. Iuſtitia lib. 1. to. 2.
pag. 42.* quæ ipſe Italica lingua ſub ti-
tulo *Detti memorabili*, prælo preſſit.
18 Idēq; priores his Traianus, Adria-
nus, Iuſtinianus ſtatutis, & conſtitutio-
nibus decreuere, *Simanc. de Cathol. in-
ſtitut. 11. num. 54.* vt prætereà *Mode-
ſtinus in l. non puto 10. ff. de iure fiſci,*
non ſine acri iudicio acclamet: *Non
pu-*

19 *puto delinquere eum, qui in dubijs quæ-*
ſtionibus contra fiſcum facilè reſponde-
rit, quod pluribus in locis veraciſſi-
mus ſcriptor, ac feudorum Euangeli-
ſta *Andreas de Iſernia*(à cuius opinione
hodiè in Regno non diſcedimus, teſti-
bus *de Franch. deciſ.*100. *num.* 4. *Ca-*
*mil.de Cur.in diuerſ.feud.par.*1 *fol.mi-*
hi 58. *in princ. Gramm.deciſ.*28.*n.*17.
Ann. alleg. 67. *num.* 42. qua de re in-
ualuit enunciatum illud, non expetimus,
quod *Iſern.* dixerit, ſed àn dixerit *Ann.*
in Rub. de vaſſall. decrepit. ætat. num.
122.) elegantiſſimè pluries confirma-
uit *in* §. *ſed & plures num.* 10. *per quos*
fiat inueſtitur. & per quos recipiat, hoc-
que effatum in illius ore frequentiſſi-
mum erat, teſte *Liparulo Epiſcopo* apud
20 eundem *Iſern. ibid. lit* P. amplexatum
à *Peregr.de iur.fiſci, lib.*6. *tit.*6. *nu.* 22.
*Alex.Turamin.in l.*1 *ff ſoluto matrim.*
*Couar. var. reſol. lib.*1. *cap.*10. *Anneo*
*Robert. lib.*1. *rer.iudic. ca.*12. *verſ.quod*
*ſi criminis pag.*213. *Menoch. conſ.*230.
num. 131 *Gioagn. conſ.* 58. *num.*48.
21 quod alij admittunt, quando Fiſcus agit
de lucro captando, videlicet de pena,
cui in dubio haud fauendum eſſe, non
verò ſi de damno vitando, probant
*Menoch. conſ.*1007. *num.*49. *Maſtrill.*
*dec.*44. *num.*59. *par.* 1. *Iaſ. in* §. *ſi quis*
*agens ſub num.*11. *verſ ſed contra, inſt.*
de action. alijque, quos conglomerat
Emin. Mantic.de tacit. & ambig. lib. 11.
*tit.*25. *à num.*19. Immeritò quidèm a
22 *Præſ.D.Greg. Ganauer. dec. ſupr. Trib.*
*R.C.S.*1. *à n.*104. *Iſern.* reprehenditur,
teſte *Franc. Mar. Prat. reſponſ.crim.*24.
à nu. 51. quique *Præſ.Ganauer.* contra-
riam ſecutus opinionem ex lectura *Al-*
berici laudati ab *Aragonenſi Anton. An-*
guſti lib. 1.*emendatio. cap.*3. *pag. penult.*
textum illum *in d.l. non puto*, ſic explicat,
non puto facilè, ideſt, ſed grauiter *de-*
linquere, quæ declaratio contra com-
munem ſenſum videtur, dum ly *facilè*,
intelligitur, vt ſonat *tex. facilè contra*
fiſcum reſponderit, quidquid laborent
in dando alios intellectus *textui Dec.*
in l.in ambiguis la 1. *nu.*2.*ff. de regul.*
*iur. & Merend. lib.*3.*controuer.iur.cap.*
18.*par.*1. & non ſolùm in dubijs contra
fiſcum judicare crimini minimè tribui-
tur, ſed etiam oppoſitum facere, illici-
tum arbitraretur, tametſi aliter ſerua-
ri in Regia Camera inſinuet *Reg. Rouit.*
*conſ.*102.*n.*18. *lib.*2. neque ex eo, quod
Reſpublica fiſcus eſt, & contra publi-
cam cauſam pronũciare in dubio prohi-
betur, ſequitur pro fiſco decernendum
fore, ne ſcilicet minoris conditionis ſit
hic, quam priuatus ipſe, à quo in dubijs
vinceretur, incomparabiles enim inter
ſe videntur eiuſmodi termini, dum ad-
uerſus ſe ipſum diſpoſitionem iſtam in
23 dubijs haberi Princeps conſtituit, vt
animi ſui magnitudinem, pietatem, ac li-
beralitatem in populos exerceret.

Legerat quoque, vt arbitror, ſapien-
tiſſimus Rex Philippus II. Romanorum
hiſtorias, eorumque Principum imita-
tus munificentiam, non modo, quæ ſi-
bi dubia forent, ſed veras fortunas ſuas
ad populorum felicitatem amantiſſimè
donandas eſſe in animo habuit.

Id ipſum ſenſurum quoque Inui-
24 ctiſſimum Philippum IV. cui Deus, &
vitam, & Regna fortunet ſemper, facilè
conijcitur, ſuorum namque æmulatus
maiorum veſtigia, dum innumeras cõ-
fert ſubditis gratias, largitur munera,
totumque in populos ſe ſe profundit,
quis vnquam inficias eat, velle libera-
liſſimum Regem in dubijs contra ſe iu-
dicari? in ſublimi enim locauit illum
natura, vt magnitudinem ſuam benefa-
ciendo demonſtret, & quæ de Traiano
teſtatus eſt *Plinius in panegyr.* de Rege
25 noſtro facilè intelliguntur, nimirùm,
quæ præcipua tua gloria eſt ſæpè vinci-
tur fiſcus, cuius mala cauſa nũquam eſt,
niſi ſub bono Principe, adderem ego,
ſub amantiſſimo, & optimo parente peſ-
ſiſſima erit. Conſtantini paupertatem
exprobabat Diocletianus, eique obij-
ciebat, quod cum ſubditis parceret, ni-
hil in theſauris conditum haberet, re-
ſpondit Conſtantinus, *facilè diuitem*
fore Principem beneuolum Theodo-
ricus Rex dixit illud, *amplius noſtris*
uti-

vtilitatibus applicamus, quod miſericordi humanitate concedimus. Regnantis enim facultas tunc fit diuitior, cum remittit, & acquirit nobiles theſauros famæ, neglecta vtilitate pecuniæ. Nouit hæc optimè Philippus noſter Rex, tantiſque munificentię monumentis ſuperiorem ſe præſtat, quantò ſatius. Igitur quæ dubia ſunt, cum ſubditis remiſſurum dubitare poterimus?

RITVS LVIII.

ITem de donis Curię in Curia ipſa non cognoſcitur, ſine ſpeciali mandato: & cum cauſa ipſa agitur, oſtenſo priuilegio donatarij: non autem procurator, & Aduocatus Curiæ donatario tenentur aſſiſtere, & Aduocatum donatarius ſibi habeat aliundè: ſi habet vndè ſoluat eidem, alioquin Aduocatus Curiæ gratis patrocinetur eidem, ſed vbi ſoluendo eſt, & vult quod Aduocatus Curiæ pro ipſo principaliter aduocet, debet ſibi ſalarium ſoluere: quod poteſt cum ipſo conuenire.

SVMMA RERVM.

1 *Quanti fuerit ſemper apud iura, & Doctores Aduocatorum munus, oſtenditur.*

2 *Illud ea animi magnitudine ſuſcipi debet à Patronis, vt non auri, argentique fulgor, ad obeundum alliceret.*
Ex Aduocatorum cœtu tanquàm ex equo Troiano innumerabiles prodierunt viri, & Heroes.

3 *Maiores Romani legem Cinciam, ſeu Titiam conſtituere, qua neminem ex Aduocatis vnum, aut pecuniæ, aut doni aliquid accipere iubebant.*
Nonnulla in laudem linguæ traduntur.

4 *Aduocatis patere ſemper Principis domus debet.*

5 *Qui primus patrocinantibus iuſtam mercedem inſtituit.*

6 *Nullæ ab Aduocatis contrahendæ ſunt lites pro patrocinio.*
Satius putare debēt pro modica quātitate liti pro palmario inſtituta cedere, quā odioſam diſputationem ſuſtinere.

7 *Salarium Aduocatis qualitèr conſtituatur, tùm de Iure Communi, tùm Regni.*
Computatio quantitatis centum aureorum pecuniæ antiquæ aduocato debitæ, remiſſiuè.
Hodiè ſtipendium excedere, ân poſſit ſummam aureorum centum, cum declarationibus.
Attendendum eſt tempus, quo lis agitata fuit, non autem quo conquieuit.

8 *Ciuilis ſapientia quemadmodum nūmario pretio dehoneſtatur, ita, & vili honorario vileſcit.*
Aduocati, hodiernis temporibus, plùribus indigent, & maximis expenſis.
Magnum eſt Clientum ingratitudo, & illi mulabus comparantur.

9 *Aduocato ſtipendium debetur, etſi pro Principe oret.*
Etiam ex pacto nudo, vel ſi cauſa tranſactione terminetur.

10 *Totius quoquè anni ſalarium annuum certum ad hæredes tranſmittit, etſi infra annuum mori contingerit.*
Etiam ſi nullas eo anno defenderit cauſas.

11 *Debetur itidèm merces, imò maior, tametſi litem amiſerit.*
Diſtinctio Speckh. cent. 2. concl. 4. num. 42. in cauſa habente plura capitula, reijcitur.

12 *Palmariūm, vltra ſalarium debetur pro victoria cauſæ dumtaxàt principalis, non puri incidentis.*

13 *Lege cauendum eſſet, nè quid à Clienti-*

bus patroni acciperent, priuſquàm lis finem ſortita foret.

Aduocatus vi pecuniæ promiſſæ, an teneatur proſequi cauſam in Iudicio appellationis.

14 *Poſſunt Aduocati in principio anni ſalarium expetere.*

15 *Habent Aduocati pro eorum ſalarijs tacitam hypothecam, cũ priuilegio prælationis, etiam ſi bona obnoxia ſint fideicommiſſo, & feudalia illa ſint, iuxta communem DD. ſententiam.*

Nec dotis priuilegia ſumma iuuant, niſi deductis expenſis neceſſarijs pro re reparanda, & ſeruanda.

Creditor qui dedit pecuniam ad rem reficiendam præferatur nè doti.

16 *Aduocati ex cauſa eorũ ſalarij ob præſtitum laborem in caſu liberationis depoſiti non tenentur præſtare cautionem de reſtituendo cui, quibus, & quando.*

17 *Salarium Aduocato, tametſi non promiſſum debetur.*

Quid autem Procuratori ad lites, & ſollicitatori.

Vtrum verò Vicario Epiſcopis, famulis, & tutori, inquiritur.

18 *Emptor à Fiſco, & conuentus à priuato, an iure petat cauſam cognoſci in Regia Camera.*

19 *Fiſcus nedùm tenetur tueri emptorem rei Fiſcalis, ſed etiam eius donatarium à quauis moleſtia, cum declarationibus.*

20 *Abſque Proregis licentia informatio capi nequit de ſeruitijs præſtitis à militibus petentibus remunerari.*

Donatio Regis à conceſſione in feudum ſatis differt.

1 QVanti fuerit ſemper apud Iura, & Doctores Aduocatorũm munus, quantiſque laudibus celebratum, & leges teſtantur, & omnium admiratione probatur, ex quo fit, vt imminuère potius eius dignitatem, quam luculentius commendare, viſurus ego ſim, ſiquid ijs addere velim, *l. laudabile* 4. *C. de Aduoc. diuerſ. Iudicum, l. Aduocati* 14. *Cod. de Aduocat. diuerſorum Iudiciorum cap. quia Epiſcopus.* ibi: *Laudabiles actus ſupra, quæſt.* 3. *Bar. in l. miles num.* 2. *ff. de re iudic. & in l. penul. C. de poſtulan. Iaſ. in l.* 1. *§. huius ſtudij num.* 8. *ff. de iuſtit. & iur. Bal. in l.* 1. *§. ait prætor n.* 3. *ff. de poſtul. & in ead. l. Aduocati num.* 1. *Alex. in add. l. miles num.* 2. *& in l. centurio num* 6. *ff. de vulgar. Alber. de Roſatis in rub. ff. noui num.* 23. *& in rub. num.* 6. *de offic. Proconſulis, & Legati, & in l. ſi qui num.* 16. *Cod. de ſuffragio, Odofred. in l. prouidendum, C. de postulando, Anton. de Alexandr. in l. quiſquis, ff. de poſtuland. Gulielm. Rouille in tit. de iuſtit. & iur. cap.* 5. *de Aduocatis, Speculat. tit. de Aduocat. §. ſequenti circa princip. Luc. de Penn. Io: de Platea, ac Rebuff. in l. Sacris num.* 3. *&* 4. *Cod. de proximis ſacror. ſcriniorum lib.* 12. *Bouadill. cap.* 14. *lib.* 3. *num.* 60. *&* 61. *Caſſan. in catal. Gloriæ Mundi par.* 7. *conſider.* 29. *Tiraquel. de nobilit. cap.* 29. *nu.* 10. *Gratian. diſcept.* 234. *nu.* 60. *Guid. Papæ quæſt.* 88. *&* 388. *Franc. Marcus quæſt.* 649. *Fab. in Cod. lib.* 9. *tit.* 28. *deſin.* 9. *&* 10. *Surd. conſ.* 122. *Tepat. var. ſentent. to.* 1. *tit.* 86. *Marta in compend. deciſ. tom.* 1. *verb. Aduocatus, Schenar. integro conſ.* 1. *lib.* 2. *Paul. Chriſtin. deciſ. Belgic. tom.* 2. *tit.* 6. *dec.* 99. *num.* 9. *vſque ad* 20. *Ann. Robert. rer. iudic. lib.* 2. *cap.* 19. *Fredericus Oltropius in ſuo proceſſu iudiciario par.* 2. *tit. de Aduocatis, Tobias Paurmeiſterius de iuriſdic. Imper. Romani lib.* 2. *cap.* 10. *Io: Paul. Xammar. in tit. de offic. Iudic. par.* 2. *q.* 2. *de prærogatiu. Aduocat. Eromeus de iur. publico to.* 2. *cap.* 27. *pag.* 821. *in fine, Caballin. milleloq.* 540. *Reg. Rouit. in rub. de poſtul.* ibidemque *Nouar. Barboſ. in collect. C. lib.* 2. *tit.* 6. *in add. l. prouidendum, l. Aduocati, & l. laudabile, Franc. de Petr. feſtin. lect. lib.* 1. *cap.* 8. *ſub nu.* 7. *& integro conſ.* 1. *Conſ. Petrus Carauita in reſp. edito pro M. Cancellario,* quod tranſcribit *Laganar. ad Rouit. pragm.* 22 *de offic. S.R.C. num.* 10. quiq; *Laganar.* multa cumulat *Franc. Maria*

Prat.

Digitized by Google

Frat. ad Muſcat. in prax. tit. de doctor.
qui ddítat,& dignit.cap. 2. verſ. Eſt ete-
nim.

Illud optarem ea animi magnitudine
2 munus hoc adcò præclarum ſuſciperēt
Patroni, vt non auri, argentique fulgor,
qui mentem magis, quam oculos per-
ſtringit ad obeundum alliceret; ſed ve-
ræ gloriæ, laudiſque amor, quæ immor-
talitatem hominibus impertitur, facilli-
mè impelleret, cecinit *Ouid.*

> *Si modo non cenſus, nec clarum nomen*
> *auorum,*
> *Sed magnum probitas, ingeniumque*
> *facit.*

Et *Ann. Robert. add. loco*, inquit: *Etenim*
ex hoc Aduocatorum Curiæ cætu, tanquā
ex equo Troiano innumerabiles prodie-
runt viri, aut Heroes potiùs, quos ardens
euexit ad ethera virtus.

Hancq; Aduocati dignitatem noue-
3 rant maiores Romani; quam nè pecu-
niæ cupiditas adumbraret, *legem Cin-*
ciam, vel vt *Cornel. Tac. lib.* 11. *et lib.* 13.
annal. ſentit *legem Titiam* conſtituere,
quā neminem de Aduocatis vnum, aut
pecuniæ, aut doni aliquid accipere iu-
bebant, vt notant *Alex. ab Alex.* ex *Ta-*
cito, dierum genialium lib. 6. cap. 11.
verſ. Marcus Cintius, Tiraq. in add. Pe-
tr. Gregor. in ſyntagm. iur. vniuerſ.
par. 3. lib. 49. cap. 8. num. 6. propterea
Plinius lib. 5. epiſt. à *Carant.* laudatus
rit. 99. num. 3. ad Valerianum ſcribens
gaudet ipſum maiorum leges ſecutum,
orationes ſuas venales eſſe nunquam
voluiſſe, & *in eod. lib.* idem *Rufo* ſigni-
ficauit, priſcis nimirum temporibus, qui
negotia tractabant, iurare, priuſquam
agere, iubebantur, nihil ſe ob aduoca-
tionem cuiquam dediſſe, cuius memo-
res ſunt *Quintil. lib. 2. cap. 7. orator. Ti-*
raq. memor. tit. de nobilit. cap. 9. n. 23.
Bonadil. add. loco num. 68. & 69. &
Caſſan. conſid. 29. quod iure optimo qui-
dem factum exiſtimo, vt enim præcla-
rior eſt hominis pars lingua, ita, & Rei-
publicæ Aduocatus, proindè nec vena-
lem eſſe, nec pretio, lucroq; ſubiectam
oportet, quæ ad glorioſiora facinora
deſtinatur. Vnde *Ouid. lib. 1. ele-*
giar.

> *Turpe reos empta miſeros defende-*
> *re lingua.*
> *Quod faciat magnas turpe Tribunal*
> *opes.*

Et *Eccleſiaſt. Dedit enim mihi Domi-*
nus præmio linguam, qua laudo ipſum.
Et *Iſaias, Dominus dedit mihi linguam*
eruditam, Et *Beatus Iacobus Minor*,
Lingua modicum quidem membrum eſt,
& magna exaltat. Et *Vgo lib. 2. de ani-*
ma, Lingua dicitur quia lingit. Et prop-
tereà ob linguæ excellentiam Sanctiſ-
ſimum Paraclytū in formā linguæ ignis
in Apoſtolos diſcendiſſe, aduertit *Am-*
broſ. Sanctus lib. 1. de offic.

4 Hinc patere Aduocatis ſemper, &
Principum domus, Regumque aulas
debere, exclamant *Martha loco cit. cap.*
7. & Franc. Marc. deciſ. 650. ipſi enim,
& Reipublicæ cauſas, & Ciuium ſalu-
tem defendunt, ipſi pacem, animorum-
que concordiam ſeruant inter æquales,
ipſi miſeris ſolamen, egenis ſubſidium,
perditiſque hominibus vitam, honorē-
que reſtituunt inter orandum.

5 Nouerunt deindè poſteri neceſſa-
rios eſſe pro Aduocato ſumptus, hinc
Nero, crudelem nè in hoc etiam, an
pietatis ſpecie indutum, dixerim, iuſtum
pretium, ac mercedem Aduocatos ſu-
ſcipere iuſſit, teſte *Sueton. in Neron. vita*
cap. 17. eoq; priorem Claudium Cęſarē
pecuniarum prēmium pro aduocatione
inſtituiſſe affirmat *Tacit. lib. 11. annal.*
& poſt ipſum *Alex. ab Alex. cit.* primuſ-
que omnium Antufius Rannuſinus quę-
ſtibus orationes addixit, & confirmant,
alijs laudatis, *Menoch. de arbitr. Iudic.*
lib. 2. cent. 6. cap. 513. & Borrell. in
ſumm. deciſ. tit. 65. lib. 1. per tot.

Hinc factum eſt etiam, vt ſacroſan-
ctæ leges certa ſtipendia conſtituerent,
plurimaque in hac re decreta ſanci-
6 rent. Primum videlicet nullas ab Ad-
uocato contrahendas eſſe lites pro pa-
trocinio, ſed quod liberaliter darent
pro mercede reciperent, *Fontanel. dec.*
Cathal. 426. num. 10. par. 2. ex l.

Digitized by Google

quiſquis, C. *de poſtuland.* §. *nemo ex ijs*, ibi: *Nemo ex ijs, quos licebit accipere, vel decebit aſpernantèr habeat, quod ſibi ſemel officij gratia libero arbitrio obtulerit litigator*, & addit, *nemo ex induſtria protrahat iurgium*, reddit rationem Imperator Valentinus ibid. *Nàm ſi lucro pecuniaq; capiantur veluti abiecti, atq; degeneres inter viliſſimos numerabuntur*, & ſatius putare debet pro modica quantitate liti pro palmario inſtitutæ cedere, quam odioſam diſputationem ſuſtinere *Io: Petr. Fontanel. add. dec.* 426. *num.* 10. *par.* 2. *Franc. Mar. Prat. pract. obſeru.* 65. *num.* 34. infertque *Io: Barclai. in Icone animorum cap.* 15. *Merces autem proptèr gloriam magnificæ rei*, & ſubdit, *Mox publico vitio os quoque*, & deindè, *ſaltem modum conſtituerent, certamque pro mercenaria eloquentia penſionem*, & *Ann. Robert. ex Lamprid. add. loco*, inquit, *Gloria finis ſit, non auaritia*.

7 Propterea *Vulpianus in l.* 1. §. *in onorarijs, ff. de var. & extraord. cognit.* loquens de magnitudine cauſæ, de Aduocati facundia, ac Tribunalium conſuetudine apposuit, dummodò licitum honorarium quantitas non egrediatur, licita autem quantitas, ſubdit *in* §. *ſi cui cantum eſt*, intelligitur pro ſingulis cauſis vſque ad centum aureos, quos, vt *Bodet de Aſſe lib.* 5. ſententia fert, ducentorum centuſſium ſumma collegerat, *Alciatus* verò *lib.* 3. *diſputation. cap.* 9. aſſirmat mille liras amplecti, liræ enim viginti ſolidis, hoc eſt ſemeſtre illud, aut annum æs, quod ſingulis militibus dabatur, ſubductæ, plus pretij, minuſuè ducentis centuſſibus ſumma conficiebant, *Gaſp. Theſaur. de augum. & diminut. monetar. par* 1. *nu.* 43. quo tempore nondum cambijs corrupto quatuor & viginti aſſes è lira ſubducebantur.

Eiuſmodi ſummam iuſtiſſimam eſſe, aſſeruit *Menoch. add. centur.* 6. *cap.* 513. *num.* 6. inſequitur *Alciat. memor. cap.* 9. *lib.* 3. maiorem hac execrandam, ac turpem appellauit *Anton. Cenſius diſp. lib.* 1. *cap.* 25. *in fin.* necnon *Guid. Papa decis.* 190. ibidemque *Ranchin. add. Gulielm. de Rouiel. indic. tit. de inſtit. & iur. tit. de Aduoc. cap.* 5. *num.* 8. Imò, & reſtitutioni obnoxiam eſſe, idem *de Rouiel* protendit, *Paul. Chriſtin.* confirmat *deciſ.* 99. *vol.* 2. *num.* 32. *Io: Paponius in collect. arreſtor. lib.* 6. *tit.* 3. *arreſto* 20. *Schenard. conſ.* 1. *lib.* 2. *nu.* 16. *Auus meus ad Capyc. dec.* 5. *num.* 2. reſtringens in cauſis criminalibus, in quibus cum de hominis vita agatur, merces laboris extimari nequit. Verum de computatione quantitatis centum aureorum pecuniæ antiquę aduocato debitæ, fuſius ſermocinantur *Chriſtofor. de Pax ad leg. ſtyli textu* 18. *ſchol.* 1. & 2. *verſ. hodie autem*, *Fontanella dec. Cathal.* 427. *à num.* 13.

Ex Iure verò *Conſtitutionis Regni Hac edictali*, à Frederico Imperatore emanatæ Aduocatos pro honorario ſexageſimam habere, mandatum eſt, & *Gloſ.* inquit: *Adde quod tales non debent excedere ſummam centum florenorum*, *Bal. & Gl.* authoritate freta *in rub. Cod. mandati*, & affirmat *Affl. in ead. Conſt. num.* 4. & 7. ſubditque *num.* 8. quod Iudici debetur trigeſima, Aduocato autem ſexageſima, quia Iudex eſt dignior Aduocato, *Reg. Rouit. in pragm.* 1. *n.* 6. *de poſtul.* quamque *Conſtitutionem hac edictali*, haud ſeruari ſcripſit *Caſtill. dec.* 226.

Communis huiuſce, & municipalis legis ſeueritas, vt mea fert opinio, patitur exceptionem in cauſis quoque ciuilibus, cum plus nimiò laborat Orator in cauſa, cuius articuli, vel acta implicatiſſima forent, & rationes vtriuſq; partis adcò æqua lance ſtarent, vt ex Aduocati dumtaxàt ingenio litis victoria dependeret, quo caſu, & ſtipendium, & palmarium longè maius eſſe deberent, cum neque loquacitatis, neque multum ſcriptionis habeatur ratio, ſed nimius ſolum labor, ſummaque doctrina, atq; ingenij præſtantia præſtanda ſit.

Vnde *Freder. Oldropius in cit. eius proceſſ. informatiuo tit. de Salario Aduocator.*

*cator.n.*19. palmarium deberi inquit non quia multùm ſcripſerat, ſed ingenij, & doctrinæ ratione, & eximij laboris, & *Gayll.lib.*1. *obſeru.*151. *num.* 3. ſcripſit, non habetur foliorum, & loquacitatis ratio, annullatis rugis, pagina turgeſcat, quadere *Reg.Tap.de Iur. Reg.lib.*2.*fol.*402. *Taſſon. de anteſat. verſ.*3.*obſer.* 3.*num.*218. *verſ.nota tamen.* Hoc igitur pendere ex Iudicis arbitrio dicimus, qui ſtatuat ſalariū correſpectiuum tū ad laborem, ex *Rot.deciſ.*291.reſcripta per *Farin.tom.*1.*p.*2. atq. altera R*omana ſalarij* 17.*Nouemb.* 1568.*coram Seraphino,Caſtil.dec.*226 *tom.*2.tùm ad tempus, quo lis perdurauit, ex *Toletan.mercedis* 14. *Maij* 1568.*coram Aldobrand.* alteraq. *Leodien.ſalarij* 19.*Decembr.*1610: *coram Pirouano*, eo ſcilicet tempore perſpecto, quo lis agitata fuit, non quo conqueuit, nihilq; in ea ille geſſit, nullamq; impendit operam, *Surd. conſ.* 42.*nu.*9. & 10.*lib.* 1.alijſq; ſuffulta auctoritatibus *ead.dec.*191.*ſub num.*3. *Menoch, de arbitr.caſ.*513.quodq; extra ordinē, parte quoq. non citata Iudicis officium taxabit, *Milan.dec.*5.*nu.*26. *Muta deciſ.Sicil.*66.*num.*15, mentiri propterea quæſo faciant Patroni *Bud. in adnot. ad l.ſolet,§.quantum ad Xenia,ff.de offic. Proconſul.* qui dixit, hodie non honorarium, ſed neceſſarium dici debere, quaſi ſtatuatur arbitratu eorum, qui accipiunt, non eorum, qui præbent, & fallax reddant effatum *Leoncill de priuileg.paup.part.*1.*q.*2. *num.*24. quod clientis chiragra, ſit Cauſidici podagra.

8 Vnum tamèn addam, quòd quemadmodum ciuilis ſapientia nūmario pretio dehoneſtatur, ita & vili honorario vileſcit. Vndè *gloſ. in cap.infames, verſ.nam ſi lucro* 3.*q.*7.*verb.pecunia,* dixit, vileſcentem facere Aduocatum iuris inſignem prudentiam, qui pecuniam, ſed paruam, & modicam, quaſi tātæ rei competens, & adæquatum pretium accipiat. Hinc legimus *Calcaneū* pro vna quæſtione lucratum fuiſſe mille, ipſo teſte, *conſ.*81. *Iaſ.* quoq; & *Alciat.parerg.* 12. *cap. vltim.* millenis aureis ſe á clientibus donatos gloriantur, *Roman.* præterea *ſingul.*441. duabus tātum legibus adductis ſcutos aureos coronatos octo percipiſſe tradit.

Potiſſimùm his noſtris tēporibus ex quo maximas Aduocati ſubeunt expēſas, vt eorum ſcientiam nobilitent, & domum conſpicuam ſuſtineant, & ſæpeſæpius à clientibus pro ſuſceptis laboribus rependantur ingratitudines, q. deteſtabatur *Hypol.de Marſil.in tract. de fideiuſſ.in fin.* cuius verba reſcribit *Frāc.Mar.Prat. pract.obſer.*65.*n.*36. necnon *Vrſill.ad Afflict.deciſ.*123. *in princ.Magon.decis.Floren.*11.*num.*3. *Andr.Knichen.in commen. de Saxonic. non prouoc.iur.cap.*2.*num.*162.& obitèr(non tamen extra theſim)reſcribam quæ legali epiſtola menſibus decurſis cuidam eximio Aduocato meo familiari conquerenti de clientis ingratitudine obſignaui. Aduocatus mulioni comparatur, nam quemadmodum mulionem, ſi propter imperitiam impetum mularum retinere non potuerit, culpæ nomine teneri, vulgò dicitur, *l. idem iuris,* §. 1.*ff. ad leg. Aquil.* idem Iuris eſſe in Aduocato, qui per imperitiam, vel negligentiam perdit cauſam, ad inſtar mulionis voluere *Hoſtien.in cap.calumniam, de pen. Nauar. in manual. conſ. cap.*25. *num.*29. Aduocatus ergo, qui impetū neſcit retinere mularum culpæ nomine tenetur, nec mireris clientes mulabus comparari; quemadmodum enim hæ dentium morſu, vel pedum ictu offendunt, vel cauda ſaltim mulionis cādelam extinguunt, itá clientes verboſitate, & ingratitudine Aduocatos lædunt, vel ſaltim ſui quadam præſumptione Aduocati conſilium necant.

Eiuſmodi verò ſtipendium Aduo-
9 cato debetur, tametſi pro Principe oret, *Paris.de Puteo de ſyndic. verb.poteſtas, num.* 3. etiam ex pacto nudo, *Bald.in l.*1. *C.de ſuffrag.* vel cauſa ſi tranſactione terminetur, ex *Bart. Alex. & Speculat.Bertachin.par.*1.*verb.Ad-*

uo-

Digitized by Google

nocatus, pag.77.in princ.de Frāch dec. 265.n.1. Gayll.obſeru.44. lib.1.nu.12.
Totius quoque anni ſalarium annuum
10 certum, etſi infra annuum mori contingerit, *Petr.Roizius dec.Luſitan.4.n. 384. Natta conſ. 452. Gayll. obſeruat. 44. lib.1. nu.12. Reg. Rouit. in prag. 1. de poſtuland. num.9. Farinac. deciſ.* 339. aut ſi nullas eodem anno defendit cauſas, *Reg. de Marinis lib.2. quotid. reſol. cap.* 15. quamuis ille fue-
11 rit infirmitatibus detentus, *Aff.in dict. Conſt. hac edictali num.6.* debetur itidem merces, tametſi litem amiſerit: idem *Aff. nu.* 4. *Mut. in cap.Sicil.cap. 62.tom.7. & cap.243. tom.5. num.* 10. Quin,imò maior tunc eſſe deberet,cum enim vicerit cauſam, victoria maximum illi premium eſt, è contra verò, quæ ex iactura oritur verecundia, opprobrium ipſi eò intolerabilius eſſet, quòd, & honorem, & patrocinium ſimul amiſerit, *Xammar.add.tract.p.2. quæſt.9. de ſalar. Aduocat. num.* 8. *& in fine*, vt proindè haud amplectendam diſtinctionem dicimus, qua *Speckhan. cent.* 2. *concl.* 4. *num.* 42. & refert *Vualterm. in tract.iurid.hiſtor. politic.de ſtat.& priuil. DD.omn.facul. cap.* 18. *quæſt.* 84. vtitur in quæſtione illa, ſi cauſa plura habeat capitula, & in vno vicerit, & in altero ſuccumbuerit patronus integram nè,an partem ſalarij accipiat? quod ſi capitulum in quo vicit; maius ſit cæteris, & præualeat, totum lucretur, ſin minus, nihil habeat, ex *l. domum* 57. *ff.de contrah. empt.l.Scio* 4. *ff. de integr. reſtitut.*cùm & hoc caſu integrum deberi, certum ſit.

Palmarium verò vltra ſalarium non
12 dari vltrò affirmamus,pro victoria puri incidentis, & decreti, quod vocant,proniſionalis, ſed cauſæ dumtaxàt principalis, vel incidentis magni momenti, & colligimus ex *Nanarr.conſ.*4. *nu.*1. *de pact. Farinac.quæſt.* 106. *num.* 48. *Barboſ. in collect. ſuper C. lib.*2. *tit.*6. *de poſtuland.num.* 19. *Petr. Ruizio dec. Luſit.*5.*num.*6 *&* 34. *& Ernmeo deciſ. lib.*2. *dec.* 11. *num.*65. ſi enim pro meris incidentibus, vltra ſalarium, palmarium quoq;dari deberet,grauiùs putaremus cum *Ioan. Barcl. in Argen.pag.* 341. ſic vincere,quam confeſtim damnari, articulatìm,& lentè diſcerperentur,qui ſemèl perire potuerant, ſic lites ſeneſcerent, ſic anni abirent,nec adhuc litis conteſtatio audiretur; hærerent forſan cauſarum patroni in cauſis minoribus,quæ nunc ſpontè, nunc eorum ſtudio naſcerentur è prima, ſic dubia ex dubijs ſererentur, ſic immani dilatione perirent litigantes, in ſumma tàm ſumptuoſo itinere conficerentur, vt procumberent deniquè laſſi.

Salutare igitur ſuadebat *Ibburra-*
13 *nes* apud *Barclai in dict.Arg.fol.*342. Regi, lege cauendum eſſe, nè quid à clientibus patroni acciperent,priuſquā lis finem ſortita foret, id quod exclamat *Fontanell. dec. Catal.*278. *num.*5. ſed non placuit *Cæſari Vrſillo ad Affl.ct. deciſ.*123. *in princ. & Magon.deciſ.Florenſ.*11. *num.* 3. quos memorat *Andreas Knichen in commentar. de Saxonic. non prouocan. iur.cap.*2. *num.* 161. quin *Bonacina diſp.*10. *quæſt.* 3. *propoſ.*4. *num.* 10. *in* 8. *precept.decal.* ſcripſit, teneri Aduocatum vi pecuniæ promiſſæ, non ſolùm proſequi cauſam in primo Iudicio, verùm etiam interpoſita appellatione, quamuis enim, inquit, hæc ſint diſtincta iudicia, tamen cliens nondum cauſam viciſſe cenſetur, cum interpoſita appellatione ſuſpendatur ius primæ ſententiæ, concinitq; *Gloſ.*reſponſum *in l. inuitus,Cod. de procur.* quam cōmunem fatur *Curt. iun. in l. Imperium, ff. de iuriſd. omn. Iud.* quibus contradicit *Cauall. quæſt.* 597. affirmans, promittentem,patrocinium teneri etiam præſtare in cauſa appellationis, ea quippè ratione,quia cum ſæpiùs cauſa appellationis ventiletur in alio loco, & iudicio,non videtur quis ſe obligaſſe proſequi alibi, hancque opinionem dubiam eſſe apud Legiſtas, aſſerunt *Gl. in l.* 1. *C. vt cauſ. poſt pub. tut. adſit Dyn. ſing.* 45. *Roman.*

man. ſingul. 473. Quando autem hæc
ratio ceſſat, cum appellationis iudiciū
in eodem loco, & coram eiſdem Iudi-
cibus agitatur, prima affirmantium
erit ſequenda opinio, videas verò
*Xammar. p. 2. q. 9. num. 59. Annichin.
de præuent. inſt. cap. 2. dub. vnic. num.
52. fol. 194.*
14 Valent etiam in principio anni Ad-
uocati ſalarium expetere, *Cagnol. in l.
diē functo, ff. de offic. aſſeſſ. n. 56. Frāc.
de Petr. feſt. lect. lib. 3. cap.* 7. Habent
quoque omni iure hypothecata bona
15 ab ipſis patrocinata, cum priuilegio
prælationis cęteris habentibus expreſ-
ſam, & anteriorem, quin nec hypothe-
ca hæc aſſenſu pro feudalibus indiget,
nec vinculum, vel fideicommiſſum, aut
quælibet prohibitio legis, vel hominis
in ea operatur, vt concludunt *DD.* om-
nes laudati à *Reg. Capyc. Latro conſult.
117. lib. 2. et Reg. Sanfel. dec. 113. vol. 1.
Donad. de renunc. c. 27. à n. 29.* & vltra
ipſos reuideri poſſunt *Chriſtof. Mart.
dec. Sen. 19. Paul. Durand. dec. Rot. Ro-
man. 53. vol. 1. Gratian. cap. 257. à n.
35. diſcep. forenſ. Caſtill. deciſ. 64. poſt
Ann. ſing. 203. Berlich. dec. 124. n. 9.
1. par. Peregr. de fideicomm. art. 50. nu.*
12. pro indubitato firmat ſuper feu-
dalibus abſque aſſenſu, & tametſi
contrarium in illa theſi iudicatum ſub-
nectat, id prouenit, quia non fuit plenè
deductum fuiſſe pecuniam verè, &
realiter expenſam pro litis ſumptibus,
firmat *Giurb. dec.* 108. *num.* 10. latiuſq;
more ſuo proſequitur *Anton. de Ama-
to var. reſol. cap.* 3. & allegat *Larrea
alleg.* 105. *num.* 2. necnon *Borrel. in
ſumm. dec. tit. 65. num. 104. Caſtill. dec.
64. num. 32. Mercurial. Merlin. de pi-
gnor. lib. 3. tit. 1. quæſt. 5. nu. 33.* Vn-
de nec dotis priuilegia ſumma iuuant,
ex *vulg. l. aſſiduis, & §. is conſequens,
Auth. de æqual. dot.* niſi deductis ex-
penſis neceſſarijs pro re ſeruanda, re-
paranda, aut reproducenda, ſunt iura
expreſſa *in l. 1. & ſeq. & l. quod dici-
tur, & penè tot. tit. ff. de impenſ. in reb.
dot. fact.* ex quibus prorſus neſcimus,
quomodo in caſu reparatæ rei cum
requiſitis à parte creditoris dantis pe-
cuniam ad id, dubitari poſſit de opinio-
ne magis cōmuni, de qua *Cęuall. comm.
contr. commun. q. 744. Anton. de Amat.
add. cap. 3. Fontanel. de pact. nupt. clauſ.
7. Gl. 2. par. 9. num. 14. Rodriq. de pri-
uil. creditor. par. 1. art. 7. nu. 15. Par-
lador. quotid. lib. 1. q. 18. num. 3. & alij,*
quos recenſet *Reg. Capyc. Latro add.
conſul.* 117. *à num.* 41. vt creditor, qui
dedit pecuniam ad rem reficiendam
vel ſeruandam, & voluit dando, rem
ſibi obligatam ſeruare, iuxta terminos
l. interdū, ff. qui potior. in pign. habeant.
præferatur etiam doti habenti anterio-
rem expreſſam, ſi res illa, vel non eſſet,
vel peritura abſque impenſa cum illius
pecunia, qui ad recuperandum venit,
quod impendit.
Inde fit, vt in concurſu creditorum
16 ſolitam cautionem, ſicuti cæteri credi-
ditoris, de reſtituendo pecuniam, cui
quibus, & quando, & ad omnem ordi-
nem Tribunalis, ſiuè Commiſſarij prę-
ſtare in liberatione pecuniæ pro pa-
trocinio haud patroni obſtringantur,
cum cæteris alijs ipſi ſint ſemper ante-
riores, *Franc. Mar. Prat. add. obſeru.
65. ex num. 23. & iterum ad Paſchal.
de patr. poteſt. par. 4. cap. 6. ad nu. 67.*
quidquid dicant *Florez Diez de Me-
na var. quæſt. lib. 1. q. 8. §. 1. num. 70.*
14. *concl.* cæterique ab eodem *Prato*
laudati, *d. obſeru. 65. num. 11. verſ. ne-
gant tamen, & à Caſtillo contron. iur.
tom. 4. cap. 61.* necnon *Reg. Renerter.
dec. 270.*
Et tandem deflectentes ad noſtri
17 *Ritus* verba, *quod poteſt cum ipſo con-
uenire,* (quorum occaſione placuit ad-
ducta adnotare) dicimus tùm ante, tùm
poſt litem, quandoquidem conuentio-
nem ſalarij antecedere non oportet,
cum Aduocato debeatur etiam non
promiſſum, *l. 1. §. Aduocatis, ff. de var.
& extraord. cognit. Puteus dec. 44. lib.
2. & dec. 11. lib. 3. Matthias Berlich.
dec. 134. num. 9. par. 1.* & altera eiuſ-
dem *Rot. dec.* apud *Farinac. dec.* 124.
Fe-

Digitized by Google

Feder.de Senis conſ. 118. *Tuſch.verb. Aduocatus concl.* 230. quodque ex taturnitate,neque remiſſum cenſetur poſt alios indicat *Franc. Maria Prat. lib.2. diſcept.forenſ.cap.5. num.78.* Alijs verò miniſtris,ſiuè famulis vtrum debeatur non pollicitum, relego Lectorem ad *Granutium in theoremate 12. deciſionem*, præſertim *rotalem in vna Tholoſana mercedis 14. Maij* 1658. reſcribentem *Io: Bapt. Antonellum conſ.* 17. ſed procuratori ad lites debeatur nè ſalarium non promiſſum, contentio inter *DD.*videtur eſſe,teſte *Rota in Valentina ſalarij* 22. *Februarij* 1611.*nu.* 1. coram *Lugdonenſi*, & reſcripta per *Farinac.add.to.1. p.2. dec.*291.& negatiuè reſpondet *Gloſ.in d l.1.* §. *Aduocatus*, & eruitur ex *l.qui mutuum*, §. *ſalarium,l.ſalarium,C.mandati, Guid. Pap. dec.68.* relato per *Surd.de alimēt. tit.1. q. 61. num.6. Reg. Reuert. deciſ.* 571. ſubdunt verò præfati Authores, cæterique, contentionem ipſam ceſſare, vbi ſit in Ciuitate conſuetudo, in qua ſalaria procuratoribus ſolent perſolui, aliaſque *Rotæ*, & plures idipſum firmantes recenſet *deciſiones*, illam præſertim in *Oſcen. ſalarij* 21. *Maij* 1600.coram *Cardinali Lancelloto*,quę in *eod. to.1. Farinac. eſt dec.*238. cuius verba legantur quæſo, *Golin.de procurat.par.4. cap.5.num.18. Ricc. deciſ. Cur. Archiepiſc.85. par.1.*quem refert *Reg. de Marin. in obſeru. ad mem. dec. Reuerter.*571. idque ad ſollicitatorem cauſæ extendit, deciſumq; refert *Hipp. Maia Siculus in ſuo conſ. 19. per tot.*

De Vicario Epiſcopi, quod ſalarium illi debeatur, etſi à principio non conſtitutum, loquitur *Rota* apud *Seraphin. dec.74. Reg.de Marin. lib.1. quotid. reſol. cap.* 311. *num.*11. & quid in famulo, idem *Reg. de Marinis* extricat *add. cap.* 311. *n.*4. Tutori verò quod non debeatur, ſi ab initio non fuit à tutore,vel Iudice conſtitutum, deciſum tradit *Præſ. Vincent. de Franch. deciſ.* 112. & ſcripſere *Vin. dec.* 40. *num.*4. *Menoch. de arbitr. Iudic. lib.2.cent.6.* *caſ.*512. *n.1.* & *conſ.*228. *nu.37.lib.3. R.de Marin. add. obſer.* 572. aduerſus quam *Præſ.deciſ.*calamū arripuit *Frāc. Maria Prat.* (quē non meminit *Reg.de Marin.in add.nouiſs.obſer.*)*lib.2.diſcep. forenſ. c.5.* ſigillatim occurrens fundamentis omnibus, quibus deciſio prædicta ſubſtinere ſecernitur, enucleatis *text.in l.à tutoribus,* §.*quemadmodum, ff.de adminiſtr. tutor.* & *in l. eos,ff. de tutelis à Præſid.* adductis, necnon *tex. in l.qui negotium in fin.ff.de admin.tutor.* & *in l. ſi is qui,ff. de eo qui pro tutor. negot.ger.* allegatis per *Guttier. in tract. de tutel. & cur.par.3. cap.2.*

Caueat tandem Aduocatus à *Gloſ.* effato, necnon *Erman.de Claris Aquis ſing.*253. *ac Marc de Mant. ſing.*286. autumantium, ipſi licere ad aliam partem tuendum tranſire, ea ratione,quia ſibi ſalarium ſolutum non ſit, nam pręuaricatoris notam non effugiet, ſed de his ſatis?

18 Cæterum ad *Ritus* ornatum obſer-
uo emptori à Fiſco, conuento à priua-
to licere petere cauſam cognoſci à
Cæſaris Procuratore, ſeû in Regia
Camera, *Capyc.dec.*197. *in princ.* ibi-
demque *Maſull. Vrſill. ad Afflict.dec.*
366.*num.3. Amend. ad Franch. deciſ.*
377. poteſt namque Fiſcus nedum tue-
ri emptorem rei fiſcalis remedio, *l. be-*
19 *nè à Zenone C.de quatr.præſcript.* ſed
etiam eius donatarium à quauis mole-
ſtia, quæ ei infertur à perſona quoque
Eccleſiaſtica, *Affl.dec. 2. nu. 3. Gram.*
*deciſ.*65. potiſſimum *num.* 35. Videas
R.de Ponte de poteſt.Proreg. tit.de regal.
impoſit. §.6. *Auum meum ad Gramm.*
add. dec. 65.n. 31. ſubnectentes à pari
paſſu procedere præfatam *l. benè à Ze-*
none cum *pragm. edita Thori*, regi-
ſtrata *ſub tit. de poſſ. non turb.* & *eſt*
quarta, ad cuius intellectum relego
Lectorem ad *Vrſil. deciſ.* 128. 396. &
403. *Ann.alleg.*53. & 64. *Reg. Rouit.*
ſup. dict. pragm. & au habeat locum
contra dotem,inquirit *Lipar. ad Iſern.*
in cap. vnico quæ ſint regalia, verſ. &
bona committentium num. 78. nonnul-

las

20 las tradens regulæ reſtrictiones, quaſque enarrat *Duena regul.*238. Verum quod abſque Proregis venia de ſeruitijs præſtitis à Militibus, petentibus remunerari, informatio capi nequeat, cauit *pragm.3. de offic. Secret.* & quod donatio Regis à conceſſione in feudum ſatis differat, monet *Feller. ſuper hoc ritu pag.*152.

RITVS LIX.

ITem Curia ipſa cum eſt in loco: cognoſcit, & pronunciat ibi de cauſis ciuilibus, & criminalibus quandocunque commiſſis, ſed dum eſt in loco: cauſa in Curia ipſa incipit per conteſtationem, non aliter: etiam ſi Curia inde recedit antequam cauſa in eadem Curia terminetur: & dum eſt in loco: & ciuiles, & criminales tacent, & non reddunt ius, niſi per ipſam Curiam permittatur eis.

SVMMA RERVM.

1 *Magna Curia Vicariæ aduentu in aliquem locum ſilent Tribunalia illius, quod altero ex duobus modis intelligi poterit.*

2 *Cauſæ Ciuiles quæ ſint, quæ criminales, quæ mixtæ.*

OLim Magna Curia Vicariæ ſecedere in Regni Prouincias tenebatur, inibiquè morari aliquo temporis interſtitio, ex decreto Caroli II. *in cap. Regni* 184. exordiente, *inſuper*, de quo memor extat *Taſſon. de antefat. verſ.3. obſeru.* 3. *num.*157. Verùm non accedebat ad Prouinciam Calabriæ, ex quo ibi reſidebat Dux Calabriæ, qui erat primogenitus, & Vicarius Regis, idem *Taſſon. verſ.* 12. *obſeru.* 1. *num.* 105. & *verſ.* 14. *obſeru.* 1. hanc nimirùm ob

1 cauſam ſancitur hoc in Ritu, & *rit.*48. vt in illius aduentu in aliquem locum, & Prouinciam reliqua Tribunalia ſileant, quod altero ex duobus modis intelligi poterit. Primò quippè, vt ſileant, quia ceſſet iuriſdictio ordinariorū, ex ſententia *Cauenſis in add. rit.*48. *n.*1. & hoc modo intellectus contradiceret doctrinæ *Bart. in l.* 4. *§.penult. ff. de damno infecto*; niſi replicemus id contingere ob reuerentiam maiori Iudici debitam, *Maſtrill. dec.*261. *nu.*11. & *in tract. de magiſtrat. lib.5. cap.8. nu.* 6. *Reg. Sanfelic. dec.*290. *num.*4. *in alleg.* ob quam id ipſum ſanxit Frideric. *Imperator in Conſtit. Honorem*, cuius verba ſunt, *honorem debitum, atque præcipuum noſtræ Curiæ reſeruantes, edidimus, vt ſi quando etiam prædictus Magiſter Iuſtitiarius Ciuitatem aliquam, vel locum intrauerit, quouſquè in eodem loco Magiſter Iuſtitiarius ipſe, vna cum Iudicibus noſtris, Curiam noſtram tenuerit; Iuſtitiarij Regionum, qui illic inuenti fuerint, ſilere debebunt; vtpotè minori lumine, per luminare maius ſuperueniens obſcurato*; Hactenus verba memor. *Conſtit.* cuius ſanctio, in quibus pugnet cum iure communi, in quibus verò conueniat, facilis erit indagatio, ſi *Gloſ.* verba *in ead. Conſtit.* percurrantur, ac ſi vbique ſubſiſtat, vt minoris Iudicis conquieſcat iuriſdictio, ob maioris præſentiam, perfunctoriè ſcripſit ſuper ea *Conſt. Affl.* Imò, & Canones loquentes de inſignijs, id ipſum præſeferre videntur, & quidem in delatione crucis legitur apertus *text. in cap antiqua de priuil.* Secundus verò intellectus præſentis Ritus videtur, vt ſileant Curiæ ordinariorum, vt procedat Magna Curia, præterquam in cęptis apud ordinarios, ita quippè dicit *Carau. ritu* 48. *nu.*1. quem inſequitur *Foller. ſuper eod. ritu* 48. *pag.*150. *at.* & quidem be-

nè, ſi intelligit, vt in illis minimè procedat Magna Curia; ſi verò vt tunc procedat Ordinarius, negamus, cùm illius Tribunal prorſus dormitet, in tempore, quo illic exiſtit Curia, niſi habita licentia eiuſdem Curiæ, idemq; *Carau.* admittit *à verſ. Tertio noto ſub nu.* 3. Quamobrem in hanc ſententiam libenter deſcendimus ex antedictis, ac priori intellectui promptè aſſentimur, quem re vera ipſemet *Carau.* amplexatur à *prædict. notab.* 3.

2 Quæ verò ſint cauſæ ciuiles, quæ criminales, tandemque, quæ mixtæ annecteremus, & quidem libenter, cum rem eſſe perutilem agnoſcamus, Attamen quia eandem extricare, vel melius, vel abundantius, vel diſtinctius, quam fecerit *Proſp. Farinac.* non poſſe cōfitemur, quo peritiorem, aut ſolidiorem, potiſſimùm criminalis materiæ authorem inter nuperos non inueniri, fatur *Franc. Maria Prat. ad Muſcat. in prax. crimin. tit. de cognit. ſeù prob. delict. in proœm. ad nu.* 4. ideò nè queſo negligentiæ noſtræ aſcribatis, ſed recto iudicio noſcendi nos ipſos, illius verò ſcripta referre, & tacito authore, quamuis paucis immutatis, quia puderet, ſemperque horruimus, in eoſque ſimiles fures excanduimus pluries, Ideò relegamus ad eundem *Farinac.* adamuſſim *q.* 100. *cap.* 1. quinquaginta ſeptem numeris explicantem occaſionem nactum ex illa controuerſa queſtione ſit, nè ſuperſedendum in Iudicio ciuili, donec pendeat criminale? quin, & *cap.* 2. alia multa prodit impulſus altera contradicente quæſtione; criminali cauſa pendente an, & quando ſuperſedendum ſit in ciuili. Videtote igitur auidi, ſtudioſique lectores illius ſcripta, nam quicquid menti in ea tractatione obuenerit, explicatum, ac delibatum ſaltem reperietis.

RITVS LX.

ITem Curia cognoſcit, de quacunque particula caſtri, vel alterius feudi quaternati, dūmodò agatur de quota etiam trāſeunte ad tripondium. De feudis verò non quaternatis, vel ſingulari re feudi quaternati, Curia ipſa ex priuilegio etiam non cognoſcit. 1

SVMMA RERVM.

1 *Hac præeminentia ad hac vſque tempora gaudet M.C.V.*
An illa procedat in re particulari.
Quæ ſit natura, & conſtitutio feudi quaternati, remiſſiuè.

2 *Caſtri ſignificatio refertur.*

3 *Illud ſeparatum ſi fuerit non eſt de Ciuitate, aut diſtrictu.*

4 *Et tunc an amittat priuilegium conceſſum Caſtro, cui erat vnitum.*
Vnio Caſalium, & Caſtrorum non præſumitur.

5 *Illud ædificare an liceat.*

6 *Illius venditio, aut donatio, quid contineat.*

7 *Solet concedi ea addita clauſula, cum omnimoda iuriſdictione, & tunc quid veniat in tali conceſſione, explicatur.*
Fiſcales functiones particulari titulo quæſitæ, àn veniant in venditione Caſtri, cum omnibus introitibus feudalibus, & allodialibus.

8 *Illius poſſeſſio apud illum eſſe dicitur, quem vaſſalli, & Coloni recognoſcunt.*

9 *Dirutum ſi fuerit, an retineat iura, & ſi readificatur teneantur nè homines, in quibus prius.*

10 *Si nomen Caſtri perdidit, & Ciuitatis aſſumpſerit, eadem potiatur exemptione, qua anteà gaudebat.*

11 *Alie-*

11 *Alienatum, quando dicatur, ſi in contractu aſſeratur pro pretio ab expertis æſtimando.*

Conceſſum cum facultate alienandi, cui dederit, mutare ſtatum, & fieri allodiale, ſi alienetur, probatur, cum alijs ſimilibus.

1 HViuſce præeminentię memores ſunt *Reg. de Marinis lib. 1. quotid. reſolut. cap. 338. num.* 4. *Reg. Sanfelic. deciſ.* 290. *in alleg. n.* 12. *t.* 2. in quo traditur ad hæc vſque tempora M. C. cognoſcere de omnibus cauſis feudalibus, exceptis dumtaxàt illis, in quibus agitur de intereſſe Fiſci, & comprobatur, quod aduerſus *Carauit. & Muſcatell.* inſinuauimus *in ritu* 50. *num.* 3. cadem, quæ iſte reſcribente verba, & ſuper eo reliqua ad hunc ritum ſpectantia notauimus. An autem hæc præeminẽtia procedat in re particulari feudi, negat *Carau. memor. ritu* 50. reprobatis *Affl. & Cauenſ.* ſed diſtinguit *Foller. ſup. eod. ritu à num.* 1. *pag. mihi* 151. qui *num.* 2. quota pars, quæ dicatur, declarat; quæ ſit verò natura, ac conſtitutio feudi quaternati, tradunt *Reg. Rouit. in rub. de feud. à n.* 66. *Montan. in cap. Imperialem in princ. à n.* 81. *Lanar. conſ.* 60. *Reg. Capyc. Galeota in addit. ad conſil. Camill. de Medic.* 152. Feudum ex pluribus membris, & iuribus conſiſtit *Conſil. de Georg. alleg.* 8. *num.* 3. dicitur vniuerſitas rerum, idem *alleg.* 4. *num.* 6. & facti idem *alleg.* 6. *nu.* 17. non autem iuris, *Fuſc. ſing.* 70. *lit. F.* & ſucceſſiuè eſt quid vniuerſum continens ſub ſe plura membra, idem *alleg.* 50. *à num.* 2. *Reg. de Ponte in lect.* 1. *feud. num.* 7. *& lect.* 21. *num.* 7. in quibus rebus conſtitui poteſt, *Reg. de Curt. in diuerſ. feud. §. in hoc igitur,* libellus in materia feudali ſuper conditione ex moribus quomodo formetur, *Petr. Iacob. in ſua prax. tit. de cond. ex mor. num.* 1.

2 Quid verò ſit Caſtrum, ac de multiplici illius ſignificatione, dicit *Boer. dec.* 212. *& dec.* 320. quid eius appellatione veniat, *Oldrad. conſ.* 121. *& Menoch. conſ.* 498. *num.* 34. *lib.* 1. quam iuriſdictionem habeat, latè *Tuſch. concluſ.* 117. *lit.* C, illud ſeparatum ſi fuerit,
3 non eſt dè Ciuitate, aut diſtrictu; Idem *Tuſc. concluſ.* 118. Conceſſo verò pri-
4 uilegio alicui Caſtro, cui conceſſionis tempore aliud erat vnitum, ſi poſtea hoc ſeparetur ab illo, non ideò amittere priuilegium, firmat *Io: Paul. Xammar. par.* 1. *rer. iudicat. definit.* 20. de diuerſis verò ſpeciebus vnionis, & quando veniat ad aliquid acceſſoriè, vel principaliter, & de illarum differentijs, & effectibus, *Seſſe* loquitur *tom.* 3. *dec.* 323. Vnio verò caſalium, caſtrorum, & vicorum, non cohærentium Ciuitatis, & Oppidi muris non præſumitur, ſed potiùs independentia, & realis eorum diſtinctio, ex *tex. in l. cum qui ædes §. fin. & l. rerum mixtura de vſucap. cap. quia ſæpè de præbend. in* 6. *l. in rem, §. item quæcunque verſ. in ijs de rei vendic. Bar. num.* 7. *Cagnol. n.* 178. *in l. Imperium, ff. de iuriſd. omn. Iudic. Gloſ. & Bar. in l. ſi hæres iuſſus* 76. *§. in vicis de legat.* 1. *Reg. Rouit. in prag.* 1. *à num.* 78. *de tit. abuſu ſublat. Reg. Tap. dec.* 4. *Reg. de Ponte conſ.* 75. *lib.* 1. *& conſ.* 12. *à n.* 42. *lib.* 2. *Eraſm. Gokhier de iuriſdict. in exemptos par.* 1. *q.* 5. *nu.* 22. *& par.* 4. *q.* 54. *à num.* 1.

5 Illud reædificare, vtrùm liceat, & quando, diſcurit præcitatus *Tuſc. concl.* 121. *& Boer. eadem deciſ.* 320. *Reg. de Marin. lib.* 2. *quotid. reſol. cap.* 214. *n.* 6. *Auus meus ad Capyc. deciſ.* 1. *num.* 1. *& dec.* 27. *num.* 22. poteſt tamen habitantes in villis ſub ſe exiſtentibus, ad ipſius cuſtodiam aſciſcere, *Calderin. conſ.* 446. alias 4. *de cenſib.* ſed vendito, legato, aut donato Caſtro, etiam Iuriſdi-
6 ctio, aut vt vno verbo dicam, pertinentiæ venditæ, legatæ, aut donatæ videatur, inquirit *Petr. Frider. de continent. cauſarum cap.* 20. §. 5. *num.* 9. *Affl. dec.* 122. & inibi addentes, *Boer. dec* 50. *nu.* 11. *& Ann. alleg.* 29. *&* 52.

Quia autem Caſtrum eſt quid di-

7 uerſum à Iuriſdictione Caſtri, iuxta *deciſ. Bononienſ.* inter recollectas à *Farinac. eſt deciſ.* 384. *par.* 2. *tom.* 1. *nu.* 1. nimirùm, in illius conceſſione addi cõſueuerunt verba illa, *cum omnimoda Iuriſdictione*, quæ quidem ob dictionem illam vniuerſalem adiectam, tanquàm genus complectitur merum, & mixtum imperium, *Gloſ. in clementina vnica, verb. omnimodam, de foro compet. Abb. in cap conqueſtus num.* 4. *eod. tit.* & poſt alios *Balzaran. in conſtit. ea quæ ſub rub. quod nullus Prælatus, &c. ſub num.* 27. cuius initio dixerat non venire ſi eſſet conceſſum cum omni iuriſdictione, aſſentitur *Arnon dialogo* 55. quæ an vera ſint, examinant *Camill. de Medic. conſ.* 57. *nu.* 2. *Reg. Ronit. in pragm.* 2. *num.* 42. *de iuriſdict. innic. non turb. Reg. Tap. dec. S.C.* 10. *num.* 13. *Reg. Capyc. Galeot. controuerſ. lib.* 1. *controu.* 8. *num.* 7. *Reg. Reuert. dec.* 468. & ibi *Reg. de Marinis in obſernat. Giurb. conſ. crim.* 24.

Quin, & priora verba comprehendant redditus omnes cauſarum ciuilium, & criminalium, atquè ideò pęnas, & mulctas, omneſquè propterea competant habenti eiuſmodi conceſſionem, dicit *Bald. in l.* 3. *verſ. item nota quod ſi Princeps ſub num.* 3. *ff. de conſtit. Princip. & deciſ.* 230. *Attrebaten. in eod. tom. Farinac. num.* 4. *&* 5.

Et vendito caſtro, cum omnibus introitibus feudalibus, & allodialibus, veniãt functiones fiſcales particulari titulo quæſitæ; Negatiuè contra emptorem deciſum tradit *Reg. Capyc. Latro deciſ.* 37. *lib.* 1. & quamuis contrarium videatur fuiſſe deciſum in cauſa Sereniſſimi Regis Poloniæ, in cuius gratiã calamum arripuere *DD. Fabius Marcheſius, Reg. de Ponte conſ.* 63. *Conſil. de Anna conſ.* 100. *& Conſil. Georg. alleg.* 50. cum Marchione Capurſij Legatario Sereniſs. Reginæ Bonæ Sfortiæ de Polonia, cuius partes tuebatur *D. Camill. de Medic. conſ.* 7. non tamen quæſtionem illam ex ſolùm iuris articulo determinatam fuiſſe, itaut ad exemplum illa adduci poſſet, poſt eundem *Reg. Capyc. Latro* aduertit *Gipt. in obſeru. ad eiuſdem Capyc. Latro memor. dec.* 37. *nu.* 5. id comprobans ex voto manuſcripto *D. Conſil. Morra*, quod ibidem reſcribit, & miratur *D. Carolum Antonium Mocciam*, qui *in eius ſylua forenſ. cap.* 18. 19. 20. *&* 21. recolligendo ea, quæ in illa cauſa allegata fuerunt per *D. Marcheſium*, immemorem fuiſſe de deciſione lata contra Sereniſſimum Regem.

Et cum diſceptatur de poſſeſſione
8 Caſtri, dicitur apud illum eſſe, quem vaſſalli recognouerunt in dominum, taliſque recognitio ſola ſufficiat, vt recognitus dicatur verus poſſeſſor, teſtatur *Affl. deciſ.* 325. *nu.* 3. *Ruin. conſ.* 58. *num.* 22. *lib.* 1. *& Mantica deciſ.* 127. *num.* 7. atq; *in deciſ. Lugdunenſi*, quæ inter reſcriptas per *Farinac.* eſt *deciſ.* 135. *par.* 1. *tom.* 1. *ſub num.* 2. Eo autem diruto vtrum retineat Iura, & Priuilegia, *Vrſill. ad Affl. dec.* 192. *num.* 3. *Auus meus ad Capyc. dec.* 109. *num.* 2.

9 Illo poſtmodum reædificato teneantur homines ad cuſtodiam, vt antea obnoxij erant, affirmat idem *Vrſill. ead. deciſ. num.* 8. & citatus *Boer. deciſ. memor.* 212. *num.* 14. illud ſi exemptio-
10 nis potiatur priuilegio, gaudebit quippè, ſi nomen Caſtri perdidit, nomenquè Ciuitatis aſſumpſerit, eiuſquè populus creuerit, *Bald. in l. cum fundus num.* 2. *ff. de leg.* 2. *& Laudenſ. tract. de Caſtellanis concl.* 32. & conceſſo Caſtro, intelligatur conceſſum omne, & totum auctum deindè territorium, & iuriſdictio in eos, qui nouis conſtructis ędificijs illud ampliarunt, *Suar. alleg* 6. *nu.* 8. *Couarr. pract. qq. cap.* 2. *num.* 1. *&* 8. *Menoch. conſ.* 201. *num.* 146. *lib.* 3. *& Anna conſ.* 61. *num.* 24. Sed Caſtrum
11 alienatum pro pretio ab æſtimatoribus æſtimando, vtrum dicatur venditum, & quando, decidit *Martha voto* 208.

12 Illud ſi fuerit conceſſum in feudum, cum facultate alienandi, cui dederit feudatarius, & propterea donatum ir-

rit

reuocabiliter inter viuos fuerit, mutare ſtatum, & fieri allodiale probat copioſè idem *Martha vot.* 110. *& vot.* 132. *num.* 12. adiungit tamen *num* 13. id minimè ſubſiſtere, ſi non conſtaret ſeudatarios ipſos voluiſſe, vt propterea mutaret ſtatum, illudquè retinere in allodialium, quia tunc non deſineret feudale eſſe; quin, & tunc etiam ad hæredes extraneos tranſeat, iuxtà naturam præfatæ clauſulæ, deducitur ex his, quæ longa ſerie congerit, idem *Martha in tract. clauſ. par.* 1. *clauſ.* 126. ſed in ſpecie ipſa feudali latior eſt eiuſdem *Marthæ* ſermo *in eod. tract. par.* 2. *clauſ.* 58. de cuius veritate nos alibi.

RITVS LXI.

ITem Curia ipſa cognoſcit, & pronunciat de exceptione excommunicationis. Item Curia cognoſcit de exceſſibus officialium, ſi delinquant in officijs, ea exercendo, & non aliter.

SVMMA RERVM.

1 *Hic Ritus Eccleſiaſtico foro aliquid nõ detrahit, & quid intendat, oſtenditur.*

2 *Excommunicatus repellitur à Iudicio, ſiuè Actor, ſiuè teſtis, ſiuè defenſor, ſiuè Iudex ſit.*

3 *Excommunicatio non eſt Iuris Canonici Inuentio, ſed cenſura ab ipſo Chriſto relicta Eccleſiæ.*

4 *Barone publicè excommunicato, non poſſunt eius officiales ad iuſtitiam deputati, ius dicere in cauſis vaſſallorum ipſius Baronis.*

5 *Vxor àn teneatur cohabitare cum marito excommunicato.*

6 *Excommunicationis exceptio opponenda neceſſario eſt, alioqui acta valida.*

7 *Quin, & quocunque tempore opponi poteſt.*

8 *Illaquè oppoſita remouendus eſt etiam non denunciatus.*

VIdetur prima facie hic Ritus Eccleſiaſtico foro aliquid detrahere, cum ſcilicèt excommunicationis exceptionem recogno-
1 ſcendum Curiæ committit, quæ ad illud pertinere debet Tribunal, à quo profertur. Verùm ſi finem inſpiciamus, quo decretus eſt Ritus, ſummam in ipſius authorem, & in iuris integritatem, ac iuſtitiæ decus, laudem refundet, non enim præcipitur, vt excommunicationis validitas apud Iudices expendatur, neque, ſi deuinciat, necnè, perindè quaſi Eccleſiaſticos Magiſtratus in re tam graui, vel negligentiæ velint arguere, vel imprudentiæ, hoc namq; foret toti Eccleſiæ notam inurere, quæ diuino afflatur numine, vel alienis meſſibus, vt vulgò dicam, falcem immittere; Quod intendit Ritus eſt, vt M. C. aliaquè laicalia tribunalia cognoſcant incidentèr dumtaxát ad finem ſe informandi ſuper facto, & ſummariè videndi, ſi reuera ſit excommunicatus declaratus, aut in illo decreta excommunicatio, & ita repellat agentem à Iudicio, prout in conſimili materia relaxationis à iuramento, ſcripſit *Epiſcop. Campanil. in diuerſ. Iur. Canon. rub.* 11. *cap.* 19. *nu.* 32. Quid honeſtius hoc? quid magis ſanctum? quam eos, qui fidelium conuerſatione priuantur, à finibus quoque iuris arcere, nè videlicèt eorum actionibus, ac præſentia, iuſtitiæ ſanctimonia quodammodò violetur; Quæ rerum perturbatio foret, ſi excommunicationibus adſtricti ad ius accederent, deque eorum cauſis ſanciretur, & cum cenſuris ligatos fuiſſe conſtaret, validitas in actis in controuerſiam adduceretur, & quod peius eſt, Iudices inſcitiæ accuſarétur, qui eiuſmodi actores apud ſe fuiſſe permiſerint. Cognoſcit itaque

vt

2 vt reijciat ſeruata forma concordantis *rit.* 236. tùm teſtes, vt illic dicitur, tùm principalem, vt vtrobique aſſeritur, & probatur multis Canonibus, nempè *cap. intelleximus de Iudic. cap. exceptionem de exception. cap. excommunicauimus*, §. *credentes de haret. cap. pia de exception. in* 6. interdicente excommunicato eſſe in Iudicio, & receptiſſimam Doctorum ſententiam inquit *Plaza in epitome delict. cap.* 44. *num.* 10. *lib.* 1. *& Soccin.* qui alijs fuſiùs hanc extricat tractationẽ, quotquot excogitari poſſunt in ea re proponens quæſtiones multis columnis digeſtas *in cap. ſacris num.* 283. *de ſentent. excommun.* Noſtram itaque Principem concluſionem, vt à Iudicio repellatur excommunicatus, in foro ipſo ſeculari, obſeruandam quoque eſſe monet *Clarus* §. *fin. qu.* 14. *ſub num.* 16. *& Marius Alterius tract. de cenſur. tom.* 1. *diſput.* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *verſ. Tertiò notandum*, illa potiſſimum
3 ratione, quod excommunicatio non eſt Iuris Canonici inuentio, ſed cenſura ab ipſo Chriſto relicta Eccleſiæ, idque probat *Tiraq. de vtroq; retract.* §. 1. *Gloſ.* 8. *num.* 275. atque adeò, quod ſi repellere minus curauerint ab Eccleſiaſticis Iudicibus compelli poſſint per cenſuras repellere excommunicatos ab agendo, patrocinando, & teſtificando in ſuis curijs, ſanxerit apertis verbis *tex. in cap. decernimus de ſentent. excomm. in* 6. *Reg. Rouit. in rub. de poſtuland. num.* 15. *ſup. pragm. Anton. de Padill. in l.* 1. *num.* 51. *C. de iur. & fact. ignor.* quin, & Iudex quoque eſſe nequeat, aut conſtitui quiuis cenſura excommunicationis ligatus reperitur, & conſtitutus ob illam ſuperuenientem cenſuram repellatur, dicit, multiſque Doctoribus probat *Reg. Rouit. in prag.* 1. *de Eccleſiaſt. perſon. num.* 5. ibidemque *Laganar. in addit. lit. A. Auus meus ad Gramm. dec.* 65. *num.* 21. ad arbitrum quoque protendens, & reſtringens, vt per *Blanc. de compromiſſ. q.* 2. *num.* 9.
4 Imò Barone ipſo publicè excommunicato minimè licere ipſius officialibus ad iuſtitiam conſtitutis, ius dicere in ſubditorum cauſis, expendit diſertè *Franc. Maria Prat. pract. obſeru. cent.* 1. *obſeru.* 1. cuius meminit *Giptius in obſeruat. ad deciſ. Capyc. Latro* 90. *ſub num.* 3. *tom.* 1. quique *Prat. num.* 31. autumat inter excommunicationis effectus computari, quod haud tali vinculo adſtrictus valeat eligere, neque eligi ſub pena nullitatis electionis, præſertim *Carau.* authoritate fretus *in rit.* 256. quem inſignem Doctorem, ac Iuris Regni ſolertiſſimum enucleatorem præconixat.

5 Teneatur nè vxor cohabitare cum marito excommunicato, tangit *Maſull. ad Capyc. dec.* 135. *num.* 2. remittens ſe ad *Boſſ. tit. de bonor. publicat. num.* 75. qui ſuſtinet teneri ex *cap. inter alia de ſentent. excommunic.* quod duobus in caſibus reſtringit *Danz. ad Gram. dec.* 92. *ſub num.* 62. poſt *Sayr. caſ. conſcient. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 5. *&* 7. *Ricciull. de de iur. perſon. lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 40. *&* 41.

6 Expedit autem, imò & neceſſe eſt, vt apertè opponatur excommunicatio, alioqui valida ſint cuncta acta, *cap.* 1. *de except. in* 6. & reiectis contrarijs in hanc propendet reſolutionem citatus *Alter. eod. cap.* 1. *verſ. Quamobrem*, & multis comprobat *Auusmeus ad Gram. dec.* 66. *à num.* 1. officio tamen Iudicis repelli nonnunquã poſſe ille idẽ *Alter.* oſtendit *in verſ. Notandum eſt ſecundo.*

7 Sed opponi iam dictam exceptionem quocunque tempore poſſe, docet *Suar. tom.* 5. *de cenſur. diſput.* 16. *ſect.* 3. *num.* 1. vt proindè anomola nuncupetur aduertit *Muſcatell.* ibidemque *Prat. in prax. S. C. lib.* 1. *par.* 3. *Gloſ. ſimiles num.* 2. & ante ipſum *Marant. in ſpecul. par.* 6. *in* 9. *membro num.* 5. necnon *Foller. in prax. crim. rub. aud. excuſat. num.* 50.

8 Illaq; propoſita, remouendum prorſus eſſe excommunicatum ipſum à iudicio, licet non denunciatum, etiam his noſtris temporibus, nihil pugnante in con-

contrarium euulgata conſtitutione ad euitanda ſcandala, ſi vera tradunt (vt credimus) ijdem *Suar. ead. ſect. 3. n. 2. & 5. & Marcus Alterius eod. cap. 1. verſ. Et hæc propoſitio, & verſ. Notandum eſt ſecundo.* Quandoquidem conſtitutio illa publicæ vtilitatis cauſa, non eiuſdem excommunicati manauit, vt illi addunt, vt meritò idem *Epiſc. Campan. in cit. diuerſ. rub. 11. cap. 15. n. 54.* ſcripſerit, teneri quemquam tali cenſura deuinctum vitare ſe ipſum à communione fidelium, etiam ante excommunicationem, & nos adiungimus eundem peccare, petendo Iudicem, & coram eo iudicialiter comparendo, eò quod ſacros canones id ſibi interdicentes violat, tametſi non ſemper mortiferum committat peccatum, ex *eod. Alter. indic. cap. 1. verſ. finali*; Nec tantùm propria illius perſona prohibetur eſſe in Iudicio, & alter quoque eius nomine, nempè procurator, etſi non excommunicatus, *Gloſ. in cap. cum inter de exceptionibus.*

Quid verò dicendum ſit reſpectu rei, tractat idem *Alter. cap. 2.* de procuratore autem, & aduocato cenſuratis *cap. 3.* de actuario, ſeù tabellione *cap. 4. cap.* verò 5. de teſte, quòd extricat quoque *Gabriel comm. opin. tit. de teſtib. concl. 19.* Et de validitate reſcripti impetrati ab excommunicato, ſermocinantur *Ricc. collect. deciſ. 1184. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 188. num. 32. tom. 1.*

RITVS LXII.

ITem Curia ipſa cognoſcit de appellationibus, & nullitate omnium proceſſuum inferiorū Iudicum, etiam immediatè, & etiamſi inferiores ipſi Iudices ſint officiales prælatorum in terris Eccleſiarum.

SVMMA RERVM.

1 *Appellatio interponenda eſt ab inferiori ad ſuperiorem proximum.*
2 *Reſtringi multis modis præfatam regulam ſubijcitur.*
3 *Præſertim, ſi interponatur ad Papam.*
4 *Et in Regno ad Magnam Curiam.*

COncordat *Ritus* 52. reſiſtit autem regula iuris, quam conſtituit *Marant. par. 6. act. 2. num. 368.* illa
nempè, vt appellatio interponatur ab
1 inferiori ad ſuperiorem proximum,
non autem ad longinquum, etiam ad
Principem, omiſſo medio, quam prætereà tutatur, *Specul. in tit. de appellat. §. nunc tractemus in princ. & Anan. conſ. 51. num. 1.* opitulaturque *text. vulgat. in l. Imperatores, ff. de appellat.* quę qui-
2 dem regula plures admittit reſtrictiones videndas apud *Rebuff. to. 3. conſtit. Franc. tit. de appell. art. 2.* illaque pręſertim, vt tantùm iure ciuili inſpecto procedat, teſte *Franc. Marco dec. Delfin. 346. à num. 1. par. 1. & dec. 419. n. 3.*
3 Nam attento Iure Canonico, validè prouocatur ad Papam ex eiſdem mox adductis authoritatibus, atque etiam in Regno, vbi prætermiſſo immediato
4 ſuperiore, cuiquam prouocare licet ad Magnam Curiam, ex eodem *Marant. n. 377. & Conſt. Regni cū noua*, ibidēq; *Affl. nu. 6. & Conſt. Officiorum periculoſa num. 13.* apertèq; conſtat ex noſtro præſenti *ritu*, alteroque prædicto 52. vbi declarauimus; neque pugnat dictio illa, *immediatè*, qua vterque vtitur, quaſi velint præfati *rit.* inſinuare ad ipſam Curiam appellandum eſſe ab inferiori immediato, nam præter intellectum traditū à *Muſcatello in prax. appellat. par. 1. Gloſ. tenebitur num. 9.* interpretaremur immediatè, ſcilicèt recta via, ſiuè illicò ad ipſam Curiam, tametſi inferiores immediati non ſint, ob antecedentia verba illa, *omnium proceſſuum inferiorum Iudicum*; nam qui omne dicit, neminem excludit. Cęterùm alia, quæ ad hunc Ritus ſpectant pertingimus *in add. rit. 52.*

RI-

RITVS LXIII.

ITem in Curia ipſa, Magiſter Iuſtitiarius, vel eius Locumtenens cognoſcit, & pronunciat cum illo, & cum illis Iudicibus, qui inueniuntur in Curia, aliorum abſentia non obſtante, nec aliquo exindè requiſito.

SVMMA RERVM.

1 *Regens Magnam Curiam dicitur Locumtenens Magni Iuſtitiarij.*

2 *Illum tamen, nequè idem Iuſtitiarius, nequè Rex ipſe eligit, ſed Prorex.*

3 *Eſſe non poteſt Aduena Neapolitanus, cum declarationibus.*

4 *Si deputetur, Decurionibus competit ius, oppugnandi.*

5 *Si receperunt, nùm eiſdem liceat poſtea inſtare, vt remoueatur.*

6 *Aliquando Patricij Neapolitani praeſederunt in M.C.*

D. Fabritius Caracciolus Dux Girifalci laudatur.

7 *Officium in propria Patria exercere nemini licet.*

Etiam Aſſeſſoris, & Commiſſarij, ſiuè Executoris, & Fiſci Aduocati.

8 *Nonnulli exceptuantur caſus.*

Potiſſimùm in viro eminentis ſcientia, & bonitatis.

D. Proſper Petra Authoris Auut motu proprio Excell. Lemenſium Comitis conuocatus fuit Auditor Prouinciæ. Comitatus Moliſii, quamuis in illa terrã Vaſti Girardi poſſideret, quæ ſub dominatu Authoris domus eſt annis centum viginti, & nonnulla de illius vita, & morte traduntur.

9 *Aduena Doctor eminentis ſcientiæ, àn admittatur ad collegium, in quo vigeat ſtatutum, vt non niſi orti in Ciuitate admittantur.*

10 *Forenſes maiorem partem bonorum poſſidentes non poſſunt ibi exercere officium.*

11 *Aſſeſſoris officio poſſit nè Clericus fungi in Curia laicali?*

12 *Vtrum verò laicus in Curia Eccleſiaſtica.*

13 *Actuarij nequeunt in propria patria eſſe, vniuerſitate tamen contradicente.*

14 *Locumtenens verò, vtrum poſſit eſſe in ſua propria patria, latè diſcutitur.*

15 *In ſubſidium licet ſubſtituere aliquem de Prouincia, ſi alienigena non exiſtat.*

16 *Ciuis poteſt iudicare in proprio oppido paruo.*

17 *Ciues in hac Ciuitate poſſunt eſſe officiales, prout in multis alijs locis.*

Maximè accedente loci conſuetudine.

18 *In multis huius Regni partibus viget cõſuetudo, quod ob Capitanei abſentiã Aerarij Ciues illius munus exerceãt.*

NOnnulla huiuſce Ritus occaſionem nactus de Magiſtri Iuſtitiarij Locumtenente delibabimus, qui propriori nomine dicitur Locumtenens Magnæ Curiæ, vt dicemus *rit. ſeq.* conſtatque apertè ex *conſt. Regni ſtatuimus, vt Magna Curia*, certè illius Locumtenens, cuius mentio fit in hoc Ritu erit ille idem, qui in prædicto *rit.* 39. nuncupatur Locumtenens Magnæ Curiæ, quique alio nomine dicitur his noſtris temporibus Regens M.C. vt eodem in *rit.* 39. oſtendimus.

2 Ipſum verò Regentem non eligit, conſtituitque idem Magnus Iuſtitiarius, vulgò dictus, *il Giuſtinſiero*, ſed Rex tantùm, id atteſtante *Affl. indic. conſtit. num.* 7. cuius atteſtationis ſecundam partem eo tempore viguiſſe credimus ob Regis intereſſentiam, quando Prorex tanta cum auctoritate non aderat: nunc Prorex eligit, nam inter officia ad Regis nominationem conuenientia, non inſeruntur *in prag. 2. de offic. ad Regis nominat. reſeruat.* maximè inter

Digitized by Google

ter officia Magnæ Curiæ, memorata in §. 5. comprobatque continuus vſus, quo à Prorege deputari, atque ad ſex ſaltem menſes, deinceps verò ad beneplacitum experimur, dum tamen non Aduenā Neapolitanum, qui ſi cōſtitueretur, eiuſdem Ciuitatis decuriones, vulgò Electi nuncupati haberent ius contradicendi, qui ſi reciperent aduenam, nec tunc reſiſterent, dubitatum quandoque fuit, ſi deindè oppugnare liceret, ita quod illis inſtantibus, eſſet remouendus, vt eſt videre apud *Capyc. dec.* 178. & cum eorum contradictio interuenire debuiſſet tempore electionis, ſeù potiùs receptionis, ex deductis per *Ann. alleg.* 15. vtique poſtmodum non amplius licuit, neq; poſthac licebit, ſi caſus iterum eueniret, pro tempore tamen conceſſo à iure ad illud exercendum, exiſtimamus, ſecus tamen pro tempore, quo beneplacitum intrat, ex tunc namquè inſtare poſſent, vt remoueretur, nam ità intelligi ſententiam credimus, facto verbo in Collaterali Conſilio prolatam decimo Februarij 1520. & reſcriptam inter *Capitula Regni fol.* 80. *at.* cum enim reperiretur Regens ille in officio, accedente volūtate eorundem electorum, deciſum fuit, quod perduraret in eo exercendo per totum menſem Auguſti octauæ indictionis, & ab inde in antea Ciuitas ipſa conſeruaretur in quaſi poſſeſſione, quod nullus Ciuis ſit Regens dictæ Magnæ Curiæ, quæ quidem poſſeſſio initium habuit ex ſupplicatione eiuſdē Ciuitatis Neapolis, quæ cum indè anno 1558. petijſſet reuocari, vt in *cap.* 18. *pag.* 162. *at. in priuil & cap. Neap.* obtinere non valuit, ex quo per prius ſupplicauerat contrarium, laborando contra propria commoda, vt adſolet, ſic exclamante *Taſſ. de anteſ. verſ.* 3. *obſ.* 3. *num.* 206. Verùm iſthæc poſſeſſio, non tanti eſt, quin aliquando non præſederint in M. C. cum Regentis titulo Ciues, patricijque Neapolitani, & præſertim anno 1586. exortis plebicularibus turbinibus ob mortem Vincentij Staracij Electi Populi, Carolus Spinellus Patricius Neapolitanus ad præfatum munus aſcitus fuit, teſte *eod. Taſſon. add. num.* 205. cuius meminit *Top. par.* 1. *de Origin. Tribunal. lib.* 3. *cap.* 9. *de M.C.V.* quodque hiſce noſtris temporibus, vir ille morum candore, & integritate conſpicuus Fabritius Caracciolus Miles Neapolitanus ſeſſionis Capuanæ Dux Girifalci à die 12. Iulij 1653. magna cum laude omniumque plauſu exercuit, & de Proregente loquitur *Maſull. ad Capyc. dec.* 98.

7 Prima verò Ciuitatis Neapolis petitio iure communi quoque innititur, prohibente incolis, atque etiam oriundis aliquod gerere in propria patria, vel Prouincia officium, *l. fin. C. de crimin. Sacril. l.* 3. *C. de diuerſ. official. lib.* 12. *& l. hi qui in Prouincia, ff. ex quib. cauſ. maior. Sola in Conſuet. Sabaud. tit. de Caſtellan. §. præterea n.* 1. *Franc. Marc. deciſ.* 624. *vol.* 1. *Lancellot. Corrad. de offic. Prætor. num.* 17. *Bouadill. lib.* 1. *politic. cap.* 12. *num.* 23. quin, & iuribus quoque Regni *in Conſtit. Iuſtitiarij per Prouincias, & Conſtit. Magiſtri Camerarij*, idque ideò ſancitum, nè amicis prodeſſe, & inimicis obeſſe poſſint, ex *Gl. in l. fin. ff. de offic. aſſeſſ. Foller. in add. conſtit. Iuſtitiarij per Prouincias num.* 6. *Alciat. in tract. de præſumpt. par.* 1. *præſumpt.* 37. *Reg. Ronit. in prag.* 9. *§. item ſtatuimus de offic. iud.* atq; ideò, tùm Iuſtitiarius, ideſt Iudex, tùm Aſſeſſor, tùm Baiulus, eſſe nequit eiuſdem loci, namque in his omnibus loquentes, ita concludūt ſcribentes ſuper adductis *conſtitution.* potiſſimùm *Affl. Foller. Gramm. Balzaran. & Tapia, Reg. Ronit. in pragm.* 1. *num.* 16. *de official. Thor. p.* 2. *compend. deciſ. verbo Officialis in propria patria*, *Auus meus ad Capyc. deciſ.* 121. protendens ex *Ronito* ad Commiſſarium quemcunque, & executorem publici, vel priuati negocij, *Danz. de pugn. DD. t.* 1. *cap.* 6. *de official. in genere num.* 10. *Bouadill. t.* 1. *politic. lib.* 1. *cap.* 12. *nu.* 23. ad Fiſci Aduocatum extendens, quod extricat

idẽ *Dãz. add. t. 1. tit. de offic. fiſci cap. 2.*

8 Quibuſdam tamen exceptis caſibus recenſitis per *Affl. indic. conſtit. Iuſtitiarij, Theſaur. deciſ. 268*, cęteroſque, potiſſimùm in viro eminentis ſcientiæ, & bonitatis, *Bal. in l. ſed & reprobari, §. amplius ff. de excuſat. tutor. Myſinger. centur. 3. obſeru. 30. Maſull. ad Capyc. deciſ. 168. num. 11.* Quod, nè longè abeam, exemplo planum facio domeſtico. Idem enim Auus meus Proſper Petra, ob ſingularem vitæ probitatem, ac doctrinæ, iuriſque præſtantiam, ab Exc. Lemenſium Comite, Regni huius tunc temporis clauum moderante, motu proprio accitus, quamuis ille repugnaret, Moliſij tamen Comitatus Prouinciæ Auditor eſſe iuſſus eſt: (vt ipſemet ad *Capyc. deciſ. 121. num. 3. in nouis* teſtatum reliquit) in qua ſanè Prouincia, Oppidum Vaſti Girardi eſt, cuius per annos centum, ac viginti, ditio, in familia, ac domo mea perſeuerat. Quod honoris genus, vt diù vellet retinere, nullo vnquam modo potuit adduci: ſed Collateralis Conſilij fultus diplomate reſignauit, die 10. Iunij 1617. regiſtrato *in Cancell. in part. 17. fol. 20.* De quo viro quoniã pluriũ, ac nobiliſſimorum Doctorũ teſtimonia, atq; elogia extant, quorum aliqua nouiſſimè *Nicolaus Topius de Orig. Tribun. par. 2. de Orig. S. C. lib. 5. cap. 1. num. 16.* collegit, ac recenſuit, non eſt, quod ego multa dicam. Hæc pauca ab Nepote, de eo memoriæ tradi, non iactantiæ, ſed pietati, Lector dato. Vitam ille auſpicatus eſt anno ſalutifero 1572. clauſit anno 1622. de menſe Martij. Vitæ verò ſtadium ita decurrit, vt ſummam innocentiam, cum ſumma doctrina comites ſemper habuerit. Adoleſcentia, floſculis humanioris litteraturæ, quantum ſatis erat, colorata, Iuriſprudentiæ mox candidatus eſſe cæpit; adeòque in ea breui profecit, vt Doctoratus Laurea decimo octauo ætatis anno decorari meruerit die 25. Iunij 1590. quod ipſemet ad *Capyc. deciſ. 109. num. 3.* teſtatus eſt. A quo tempore, ad vitæ vſq; ſuæ finem, Reipublicæ iuuandæ, non indefeſsè minus, quã glorioſè operam nauauit; adcò vt inter viros ſui temporis doctiſſimos nomen habuerit. Deniquè, cum multa præclarè geſſiſſet, multa ſcripſiſſet, in Oppidum ſuum Vaſti Girardi, animi, ac quietis cauſa ſe recepit: vbi cùm ageret, ad munus Conſiliarij S. Claræ vocatur. Illud tamen antequam obire incipit, vita ipſa mortali defungitur, in immortalem gloriam, optimè de republica, optimè de pietate, omniquè virtutum genere meritus, conſecuturus. Eodemq; loco honorificè ſepellitur; Nunc ad reſtrictionem redeo, cui concinit

9 *Catelliani*, aliorumq; ab eo relatorum *memor. iur. verb. ſtatuto cauetur*, arbitrantium, aduenam Doctorem eminentis tamen ſcientiæ rectè ad collegium admitti, tametſi in eo vigeat ſtatutum, vt non niſi orti in Ciuitate admittantur, quorum ſententiam duram præconizat *Franc. de Petr. feſtin. lect. lib. 1. cap. 6. num. 29*

10 Dictarum verò *Conſtit. Regni Iuſtitiarij, & Magiſtri Camerarij* vigore ampliari iuris communis prohibitionem in duobus caſibus aduertimus, ſcilicet, vt non tantum prædicti habentes iuriſdictionem contentioſam, verum inſuper Notarius Actorum, ideſt Magiſter Actorum; ac ſecundò, non tantùm Ciues, & Incolæ, ſed etiam forenſes, in loco, in quo larem, vel maiorem partem bonorum poſſideant, ſi verba earundem *Conſtit.* & illas commentantium perlegantur, quorum vigore cauendum erit à doctrina *Parid. tract. de ſyndicatu verbo Aſſeſſor cap. 1. num. 19.* exiſtimantis, domiciliatum poſſe Aſſeſſoris fungi officio, in loco domicilij. Verũ non poterit eſſe aſſeſſor vltra quatuor menſes, vtique verò intra illos, *l. in Conſiliarijs, C. de aſſeſſorib.* Principe tamen permittente, inquit *eod. in cap. 1. Pariſ. num. 16.* Et niſi ſit Aſſeſſor Cęſaris addit *num. 17.*

11 Sed Clericus poterit nè illo fungi in Curia laicali? & annuit primum, denegat

gat poſtmodum *Specul. tit. de Aſſeſſore* ·3. *num.* 3. quia ſæpè oporteret ipſum intereſſe in conſilio cauſarũ ſanguinis, vbicumque igitur eiuſmodi ratio abeſſet, & concluſio quoque ceſſaret, vt omninò dicamus in cauſis, & Tribunalibus ciuilibus licere, & credimus opitulari verba *Io: Andr.* ad eundem *Specul.* dum explicando verba illa (*In Curia*, inquit, *non dicit in cauſa ciuili*, inſinuat itaquè non poſſe eſſe in Curia ciuili, ſcilicèt Tribunali laicali, vtique verò in cauſa ciuili, quòd ſine dubio vſus admittit; potiſſimum in Tribunalibus Vniuerſitatum.

12 Verùm in caſu contrario, ſi laico liceat eſſe in Curijs Eccleſiaſticis, & quamuis *Gemin. in cap. ſtatutum*, §. *Aſſeſſore de reſcript.in* 6. abnuat.tamèn *Bal.* aſſentitur *in l.* 1. *repet.* 2. *num.* 1. *de offic.aſſeſſor.Archid.in cap.plures* 16. *q.*1. *Roman. in l.*2.*ff.de offic. aſſeſſ.* & *Felin. in cap. decernimus ſub num.*6.*de Iudic.* vbi *add.* adiungit hanc eſſe communem opinionem.

Ad Actuarium modò redeuntes re-
13 colimus, etiam alijs auctoribus comprobari in ſuperioribus ſtatutam concluſionem, nè queat in propria patria eſſe, ac pluriès deciſum fuiſſe, memorat *Franch. deciſ.* 98. & alijs vicibus, *Amend.in annot.ad eand. dec. de Frãchis,Capiblanc. pragm.*5. *num.*164. *de Baron.Epiſc.Ricc. collect.* 1358.*Auend. de exeq. mand. Reg. cap.* 2. *n.*1. *Thor. par.*1.*compend. deciſ.verb. Actuarius.* Vniuerſitate tamen contradicente, vt ex eadem *de Franch.deciſ.* 98. obſerſeruat *Dom. Reg.de Marin. lib.*2. *quotid. reſol. cap.* 149. *ſub num.* 7. Ratio autem,qua prohibeatur eſſe Actuarius, videtur eadem,quin, & omnes illemet, quibus, & officiales, admonet idem *de Franch.* adiungens, & alias plures, atque maiores conſiderari poſſe in Actuarijs,quam in Iudicibus, quarum aliquas commemorat *num.*2. Ratio verò diuerſitatis, quarè Actuarius, & non Tabellio videatur, ſi deduci poſſit, ex notatis per *Affl. ead. Conſtit. Iuſtitiarij num.* 5.

14 Dubitari etiam, quia poteſt, vt alias dubitatum fuit, ſi Ciuis poſſit eſſe Locumtenens in propria patria, multa in vtramque partem cumulat *Iaſ. in l.ſi eadem à num.*7. ibiquè *Dec. num.* 8. *de offic. aſſeſſ.* Additio verò *Iacobi Amelli de Bottis ad Gloſ. in ead. Conſtit. Iuſtitiarij*, cui inibi aſſentitur *Balzaran.nu.* 24.negat, fulciturque auctoritate *Bald. in l.Parabolani*, *C. de Epiſc.* & *Cleric.* quemque inſequitur *Affl. in Conſtit. Magni Camerarij num.* 10. & dixerat *Bouad. tom.*1. *polit.lib.*1. *cap.*12.*num.* 23. quod notandum eſſe aduertit ipſe de *Bottis* contra Capitaneos ſubſtituẽtes, & quidem malè, Locumtenentes eiuſdem loci, atque deciſum atteſtatur in S.C. referente perdocto viro illo *Io: Andrea de Curte* tunc Cõſiliario, poſtmodum eiuſdem Conſilij Præſide meritiſſimo, die 16. Decembris 1560. in gratiam Vniuerſitatis Carinolæ,& contra Principem Hoſtiliani, vt longè magis veram cenſeamus eiuſmodi deciſionem, quam decreta alterius eximij viri S. C. quoque *Præſidis Vincentij de Franch.dec.* 98. *ſub num.* 4. quem inſequitur *Reg. Ronit. in prag.*5.*de ſynd, official. num.* 3. permictentia, ſubdelegari ad modicum tempus, ad longum verò denegantia: quandoquidem negatiua relata deciſio eſt ipſius S.C. votis omnium Conſiliariorum accedentibus, ſiuè auditis, plenèque diſcuſſo negotio,decreta. Perſona inſupèr Iudicis aliqualem præſefert conſiderationem, atque altera Principis, contra quem illa manauit,animaduerſionem quoque præbet, ſanguine Illuſtriſſimi, ac ditiſſimi viri, frequentibus vaſſallis, multis nèdum terris, & Caſtris, at Ciuitatibus quoq; dominantis, Nec temporis exiguitas tantæ erit virtutis, vt ratio,qua ita deciſum aſſeruimus, ceſſet, tantumque militet, cum longiori tempore præeſſet, in breui namque nonnè amicis prodeſſe, & inimicis obeſſe quibit? vt propterea dicamus, noluiſſe peritiſſimum *de Franch.* decidere quæſtionem, attentis terminis iuris, quod

 ip-

ipſiuſmet verba manifeſtant, illa nempè, *Non prouidi explicitè, ſed dixi quod Ciuis ſubſticuatur in caſu, quo abſentia eſt modico tempore duratura*. Citius enim amicabili, quam iudiciario decreto prouidit: Perlegimus quoque Auiles *in lib. Prætor. cap. 4. in Gloſ. Tierra, num. 4. Auendan. 1. par. cap. 3. Prætor. ſub num. 5. & Azeued. ad l. 4. Tauri tit. 6. lib. 3. num. 5.* atque *Ioan. Guttierez* integra *quæſt. 34. lib. 1. pract. qq.* diſcutientem, omneſque in eãdem deflectentes ſententiam, diſtinguentes, & admittentes ſubrogari ad modicum tempus, confirmant *Borrel. de magiſtr. edic. lib. 1. c. 5. n. 39. Capibl.* deciſum tradens *in prag. 5. n. 16. de Baron. to. 1. de Angel. in prat. l. 2. C. de defenſor. Ciuit. num.* 8. *Reg. Sanfelic. dec.* 362. Verùm animaduertendum eſſe monemus illa ex cauſa adductum eſſe *Guttierez* ad id firmandum, quia difficile inuenire extraneum, vel nõ ſine maximo ſumptũ, quoquidem in caſu non ſubſiſtere doctrinam *Bal. in d. l. Parobolani* affirmat, Nos quoque aſſentimur, (prout diximus *in ritu 2. num.* 49.) inſequentes eundem *Baldum*, qui id ipſum concluſerat *in l. certa forma, C. de iure fiſci lib.* 12. inquiens, licere in ſubſidium
15 ſubſtituere aliquem de Prouincia, ſi alienigena non exiſtat, qui officialis velit gerere vices, quam poſtremam *Bal.* opinionem, collaudat *Afflict. in d. Conſtit. Magiſtri Iuſtitiarij ſub nu.* 10. obſeruat *Prat. lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 46. num.* 15. inſequunturque in paruis
16 terris ob ante dictam rationem, *Epiſc. Ricc. ad memor. de Franch. 98. deciſ. Auus meus ad Gramm. deciſ. 34. nu. 28.* laudatus à *Danz. indic. to. 1. de pugn. DD. cap. 1. de offic. actuar. num. 20. dè Angel. in eius prat. l. magiſtratus 2. C. de magiſtrat. municipalib.* vel ſi in contrarium vigeret loci conſuetudo, quam omninò eſſet ſeruandam indicant *Capiblanc. tom. 1. pragm. 3. num. 121. de Baron. & Danz. cit. tit. de offitial. in genere num.* 10. & altero *cap. de offic.*
17 *act. num.* 26. Eamque vigere in hac Neapo is Ciuitate, aduertit *Ricc. collec.* 1358. *& deciſ. 180. par. 4.* & in alma Vrbe Romæ admonet *Amend. ad Frãch. dec.* ſæpiùs *cit. 98. num. 1.* in quibus Ciues in Senatores alliciuntur, multiſque in huius Regni locis ea viget, quod
18 ob Capitanei abſentiam Ærarij Ciues illius exerceant munus, vt propterea quotidie expediantur à Baronibus patentes in perſonam Ærariorum cum præfata prætogatiua; Obſeruari proptereà multis alijs in locis, maximè apud Venetos, vt magiſtratus ciuibus dumtaxàt conferãtur, teſtatur *Caſſan. in Cathal. glor. mund. par. 11. conſider. 22.* & in Hiſpania refert *Gregor. Lopez Gl. 10. lib. 9. tit. 19. par. 2. Burg. de Pax in l. 2. thauri n. 83.* & ampliant, etiamſi exteri concurrentes doctrina, & moribus celſiores eſſent, *Imbrian. de Iudice Regni parte poſteriori num* 1. *Reg. Valenz. conſ. 34. num. 73. Gulielm de Bened. in cap. Raynutius verb. Et vxorem nomine Adelaſiam in 5. deciſ. num. 489. Petr. Gregor. Tholoſ. lib. 47. ſyntagm. iur. cap. 10. num. 13. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 2. cap. 7.* & conferunt tradita à *Reg. Tapia deciſ. 14. ſup. Ital. Conſil. & Gloritio reſp.* 11. Prorex nè poſſit quis eſſe in Regno, in quo habet feuda, inquirit *Maſtrill. de magiſtrat. dict. lib. 2. cap. 7. num* 3.

RITVS LXIV.

Curia regitur etiam abſente Locumtenente, ſecus abſentibus Iudicibus, & Notarijs.

ITem Curia ipſa ante, & in medio intelligitur, vbi tantùm Magiſter Iuſtitiarius, vel eius Locumtenens mutatur, de mutatione Iudicum, & Notariorum Actorum Magnæ Curię.

SVM-

SVMMA RERVM.

1 *Huic Ritui nullum prorſus accommodari poſſe intellectum, oſtenditur.*
2 *Curiæ nomen quid ſignificet, & quomodo in hoc Ritu ſumatur.*
3 *Magni Iuſtitiarij poteſtas, remiſſiuè tangitur.*
4 *Qui dicantur Iuſtitiarij.*
5 *Regnum an pro vna Prouincia reputetur.*
6 *Recenſentur DD. qui ratiocinantur de Iuſtitiarij munere.*
7 *Valent Auditores, abſente Præſide à loco Iudicij, cauſas terminare; quid verò, eo infirmo, diſpungitur.*
8 *Liceat nè ipſis Auditoribus per Prouinciam vagantibus in cauſis, præter commiſſas, ſeſe intromittere.*
9 *Non poſſunt diſcedere abſque Proregis licentia.*
10 *Nec oſculenta, & poculenta recipere.*
11 *Excuſantur, ſi perceperint aliquid tenue, etiam ab Vniuerſitate.*
12 *Quæ ipſos maiorem numerum equitum ducentes excuſent.*

1 SI vera ſcripſerim *in ritu* 52. *&*
192. clareſcũt perplexa, diminu-
ta, & obſcura verba præſentis
Ritus, qui nullum prorſus ad-
mittit intellectum, vt optimè addictio-
nator *Conſtant. Papa* inquit, & quem
Proſper. Carauita ſomniauit, inſequutus
à *R. Tap. lib. 2. Iur. Reg. tit. de offic. Mag.*
Iuſtit. ſup. hoc ritu, & Foller. ſup. eod. ri-
tu pag. 152. haud recipiendum inſinuat.
2 Quid ſit Curia, quiduè ſignificet, la-
tè *Affl. ſup. conſt ſtatuimus la* 2. *à n* 50.
& diximus fusè *rit.* 1. *à n.* 1. hoc autẽ in
ritu ſumitur pro Magna Curia, quæ tũc
temporis diſtincta, & ſeiuncta erat ab
altera Vicariæ, poſtmodùm ambo vnitę,
ex his quæ ſcripſimus *eod. rit.* 1. *à n.* 1.
3 Magiſtri vero Iuſtitiarij poteſtas, &
auctoritas deſcribitur in *conſt. ſtatuimus*
vt Magnæ, & *conſt. Magnæ Curiæ*, &
conſt. Poſt Magiſter Iuſtitiarius, & de eo
fantur *Frezz. de ſubfeud. lib.* 1. *de Ma-*
giſtr. Iuſtit. Affl. in conſtit. Regni fide-
lium n. 6. *Capyc. in inueſt. feud. rub. feud.*
offic. verbo Magiſter Iuſtitiarius, Mu-
ſcat. in prax. S. C. tract. de doct. dignit. &
decor. p. 3. *num.* 61. *Taſſon. de antefat.*
verſ. 3. *obſer.* 3. *a num.* 198. *Nicol. Top.*
p. 1. *de orig. tribun. de M. C. V. lib.* 3. *cap.*
7. miro ordine Magiſtros Iuſtitiarios, &
cap. 8. & 9. eos, qui in eodem Tribunali
cũ Capitanei ſiuè Regentis titulo præ-
ſidere ad hæc vſque tempora recensẽs,
& quod vnus debeat ille eſſe in Regno,
Affl. aduertit *in Conſtit. occupatis in* 9.
notab. & ita illius Curia a Curijs Iuſti-
tiariorum differt, ſicut Reſpublica Ro-
manorum ab aliarum Ciuitatum, idem
Affl. monet in *conſt. ſtatuimus, ſub n.* 54
4 Iuſtitiarij verò dicuntur Gubernato-
res, ſiuè Præſides prouinciarum, *Frecc.*
add. loc. num. 13. *&* 14. *Afflict. in conſt.*
Præſes prouinciæ, num. 1. *& in conſt. be-*
neficium, in 4. *notab. Reg. Rou. in prag.*
3. *num.* 1. *de off. Iuſtit. de Angel. ad Fol-*
ler. prax. crimin. in fragm. num. 33. &
5 quamuis totum Regnum pro vna pro-
uincia haberi aſſerant *Luc. de Penn. in*
l. fin. C. de diſtr. ſſ. l. omne, C. de cenſib. &
cenſit. lib. 10. *Andr. in conſt. conſtitutio-*
num., *Capyc. in inueſt. feud. add. lo-*
co, & in l. Imperialem, de prohibit. feud.
alien. pag. 32. tamen hodiè illud diuidi
in duodecim prouincias, notat *Frec. de*
ſubfeud. lib. 1. *verſ. Regnum Neapolita-*
num, & aduertimus nos in *proem. n.* 31
& in vnaquaq. reſidet vnus Pręſes, *Affl.*
in conſt. occupatis, n. 4. 5. *&* 6.
6 De Iuſtitiario, & eius munere ſermo-
cinantur *Reg. Rou. in pragm. de offic. in-*
ſtit. Danz. tom. 1. *de pugn. Doct. tit. de*
offic. Præſid. cap. 1. *Thor. de Magiſtrat.*
Regn. tit. de Inſtit. et Præſid. prouinc. poſt
Io. Grand. de bello exul.
7 Quòd verò liceat Auditoribus om-
nes cauſas expedire, abſente Præſide
à loco judicij, pro indubitato tradit
Danz. tom. 1. *de pugn. Doct. tit. de offic.*
Audit. à num. 4. quæſtionem extricans,
ſi illi obſtringãtur domum Præſidis in-
firmi adire ad ibi cauſas terminandas,
dictumq. *Carau. hoc in rit. n.* 3. expen-
dens. Videas *Prag.* 7. *et* 9. *de offic. Mag.*
Iu-

Digitized by Google

Inſtit. quibus diſponitur in Aula Reg. Audientiæ cauſas definiẽdas, Fiſco audito, inſequitur *Borrel.par.2.ſum.dec.tit.30.de ſent.diffin.n.415.Viu.dec.37.num.1.& 401.num.1.* & in quibus ne-
8 gotijs, non alitèr ſibi commiſſis, Auditores prouinciã equitantes ſe intromittere valeant, explanat *Danza add.loco, à num.14.ad 18.*

9 Hodiè verò abſq. Proregis licentia non licere diſcedere certum eſt, ex *pragm.ſanctione 7. de offic. Iuſtitiar.& prag.10.de offic.Iud.* & notauimus latè *in ritu 7.* & in itinere non percipiant
10 eſculenta, & poculenta, altera ſtatuit *pragm.1 de offic.Inſtit.* ſed non, niſi expenſas à Curia, *Affl.in conſt.cum iuxta,n.6.in 6.notab. Foller.in prax.crim. in fragm.num.102.* excuſantur tamen,
11 ſi in tranſitu itineris receperint aliquid comeſtibile, moderatè tantum, etiam ab Vniuerſitate, à *Bouadil.lib.5.politic. cap.4.num.48.* inſequiturq. *Iud.de Angel.ad Foller.add.loco,ad nu.31.in fin.* Et ad excuſandum Auditores vagan-
12 tes per prouinciam, ſi duxerint maiorem numerum equorum, nonnulla congerit *Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſ. 104. n.11.& 12.*

RITVS LXV.

Citatus per Curiam, ſi dicat ſe Clericum, debet comparere, & de Clericatu docere, vt ad ſuum Iudicem remittatur.

ITem ſi aliquis Clericus citatus fuerit vt laicus, de mandato dictę Curię, pro aliqua criminali cauſa, vel ciuili, bannitus, vel foriudicatus, & voluerit poſtea ſuam purgare contumaciam: ad purgandum ſuam contumaciam, debet in eadem Curia perſonaliter comparere, & ipſa Curia cognoſce de ſuo clericatu prędicto cum habitu, & tonſura demonſtrato, & conſtito ipſi Curię de clericatu huiuſmodi, eadem Curia remittit ipſum ad ſuum Iudicem competentem, & hoc quotidie obſeruatur.

SVMMA RERVM.

1 *Ritus iſte etſi prima facie ſeuerus, & Eccleſiaſtico ſtatui repugnare videatur, tamèn illius finis, & ſcopus inſtus, & laudabilis eſt.*

2 *Valeatnè ſecularis Iudex vigore huius Ritus aliquid ſummatim cognoſcere de Clericatu.*

3 *Ritus non procedit in Clerico, qui vti clericus citatur.*

4 *Clerico iàm comparente, ſi aliquid dubij ad ſpiritualitatem pertinent, inſurgeret, Eccleſiaſtico Iudici decernendum id traditur.*

5 *Diſpoſitio Ritus locum vendicat in Clericis habentibus Ordines Minores, non in illis, qui ſacros ordines ſuſceperunt.*

6 *Poſſitnè ſecularis Iudex diplomatum falſitatem cognoſcere?*

7 *Clericus literis teſtimonialibus ab Epiſcopo expeditis ſuper clericatu illum validè probat, ſi ſint in publicam formam redacta.*

8 *Teſtium depoſitionibus ordinum collatio probari an poſſit.*
Author affirmat etiam attento Ritus rigore, concludentèr clericatum probari poſſe per teſtes ad interpretationem Ritus 235.
Huic opinioni non refragari deciſionem Reg. Sanfel. 7.to. 1. oſtenditur.

9 *Teſtibus ſtandum eſſe, quoties Bullæ Clericatus ſunt deperditæ, communitèr DD. concludunt, & ratio redditur.*
Probata amiſſione Bullarum ſatiſfactum eſt Ritui, & cur?

Amiſ-

Amiſſio ſcripturarum an ſolo iuramento probetur.

10 *Clericus citatus non comparens, an poſſit contumax reputari, cum declarationibus.*

11 *Agnatus admittitur ad præſentandum Bullas clericatus ad finem impediendi foriudicationem.*

Enucleatur deciſio 329. Præſid. Vinc. de Franchis.

12 *Carauit. malè reprehendit Grammat. tanquam huius Ritus immemorem.*

13 *Multa à Clerico contumace, an, & quando exigi poſſit.*

Deciſ 237.& 277. apud Reg.Sanfelic. adducantur.

Dom.Præſ.Reg. Cameræ D.Ioſeph Filiù laudatur.

14 *Franc. Maria Prat. reſponſ. crim. 43. tradit exceptionem declinatoriæ fori per procuratorem in terminis Ritus non admitti.*

15 *Clericus nùm in cauſa ciuili contumax poſſit à Iudice ſeculari cogi, ad expenſas parti ſoluendas.*

Notabilis Decij reſtrictio in conſ.241. adducitur.

16 *Author monet Iudices, vt in eiuſmodi re, qua par eſt circumſpectione, prudentia, atque integritate ſe gerant, & quam citiſſimè examinēt, Reus ſit clericus necnè.*

17 *Author proteſtatur, vt ab ipſo in hoc ritu dicta, ita accipiantur, vt ſi quid non benè dictum videatur, ipſo volente, ac iubente omninò indictum habeatur.*

1 RItus iſte, quo ſtatuitur non audiendum eſſe Clericum, qui Iudicis ſecularis forum declinare velit, niſi perſonaliter cum documentis compareat, prima facie ſeuerus nimis, & Eccleſiaſtico ſtatui repugnare videtur, etenim à laicali foro prorsùs immunis eſt, nullisque illius Curiæ legibus ſubijcitur clericus, adeòut nec Princeps quidèm oppoſitum præſtare valeat, vt poſt alios admonent *Gramm. dec.29.& 61. Præſ. Merlin.lib 1. contron. forenſ. cap. 49. nu.8.Reg.Rouit.dec.44.n.1.deGraſſ. de effect. cleric. effect. 1.à n.500. cum ſeq.* Verùm ſi quis rectè, & qua par eſt ſapientia, huiuſce Ritus finem examinare velit fatebitur ſanè iſtiuſmodi diſpoſitionem, ſanctam, iuſtam, & laudabilem eſſe; qui quidem finis, ac ſcopus nullus alius fuit, niſi vt fraudes euitarentur; quamplures enim à criminibus patrandis nunquam abſtinuiſſent, ſi cum Clericos ſe eſſe faterentur, à pęnis fuiſſent immunes, quas ſeculares Principes impoſuiſſent. Quamombrèm dici poteſt

2 ex hoc Ritu ſecularem Iudicem de clericatu poſſe aliquid ſummatim cognoſcere, cum ſcilicèt cognitio in eo tantùm verſaretur, vt inquireret ſecularis nè, an Clericus exiſtat ſceleris Reus; adeòut ſtatim ac, in clericali ſtatu eum eſſe cognouerit, ſine mora Iudici ſuo tradat *de Frāch. dec. 189. n. 1.de Graſſ. add.loc.n.* 1559. In dubio enim, quiſq; laicus præſumitur, quia talis naſcitur, *Gl. inl.2.verbo Interueniſſe, C.de error. Aduoc. Fuln. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 34. num. 72. Decian.tract.crim. cap.9. num. 127. lib.4. par.3. Reg. Sanfelic. dec.143. num. 4.par.1. Franciſc. Mar. Prat. in ſemicent. diſcept. forenſ. cap.35. num.20. lib.2. & ad Muſcatel. in prax. par.2. Gloſ. competentes ad nu. 13. Reg.Sanfelic. dec. 143. n.4.par. 1.*

Non procedit igitùr Ritus in Cleri-

3 co, qui vti Clericus citatur, in hoc enim caſu laicus Iudex nihil iuris habet, cum ipſi innoteſcat iàm clericum eſſe; agitur itaque in hoc, & in altero *ritu* 235. cum laicus citatur, aùt capitur, qui Clericum eſſe ſe fatetur, his namque ſiſtere ſe, diplomata repræſentare, & è carceribus remiſſionem expoſtulare tenetur, vt teſtatur *R. Tapia lib. 1 Iur. Regni de Epiſcop. & Cleric. ſuper hoc Ritu* ſubnectens *num* 3. extraiudicialem hanc cognitionem, nedùm in Regno iſto ex antiquiſſima, & immemorabili pręſcriptione haberi, ſed à pluribus DD. exteris quoque admitti, inter quos *Archidiac. in cap. frequens 54. diſt. Bal. in l.*

ſi qua

ſi qua per calumniam, *C. de Epiſcop. & Cleric. Petr. Bellug. in Spec. Princip. §. videamus rub.* 11. *tit. de propoſit. n.* 5. *verſ. Et hæc videtur veritas, Guid. Papa dec.* 138. *Decian. add. cap.* 9. *n.* 11.

4 Præterea, ſi cùm ille iam comparuerit, aliquid dubij ad ſpiritualitatem pertinens, inſurgeret, nimirùm in recognoſcendo, ritènè, rectèquè ad ordines promotus fuerit Reus, Eccleſiaſtico Iudici decernendum id traditur, eo interìm in vinculis retento, qui Clericum ſe eſſe affirmat *de Franch. deciſ.* 189. *Reg. Tap. add. tit. ſup. rit.* 235, *n.* 6.

Quæ diximus locum vendicant, cum
5 de Clericatu in tonſuris, & de primis Ordinibus difficultas eſt, in quo caſu nemo remitti poteſt, niſi ea, quæ ex *Concil. Trident.* requiruntur, is habeat tonſuram, .ſ. habitum, ac ſeruitium, & dùm extrinſeca probatione hæc indigent, Clericus dici non poteſt, qui talem ſe eſſe ſolùm fateatur, & donec id probet, iuſtè ipſum retinet laicus Iudex. Verùm cum de eo agitur, qui ſacros ordines ſuſceperit, immunis ſemper hic eſt, nec alienis probationibus indiget, ſatis enim eſt diplomata dumtaxat repræſentare, nihilque officiet, ſi illegitimè ob aliquem defectum ad ordines promotus eſſe dicatur, cum impreſſus iam ſit nunquam delebilis character.

Poſſitnè ſecularis Iudex diplomatum
6 falſitatem cognoſcere, in cõtrouerſiam ductum fuit, cum hoc *ritl* 235. non exprimat, & diuerſimodè *ſup. eod. ritu* deciſum refert *memor. Reg. Tap.* qua in re nihil ego diffinio.

Diſputatum inſuper fuit, vtrùm
7 Clericatus probari poſſit litteris teſtimonialibus Epiſcopi, qui ad ordines hominem promouiſſe teſtatur, & affirmatiuè determinatum reperio, quod ſanè procedit, cum in publicam formã teſtimonialium redactæ ſint, quæ re vera eædem Bullæ ſunt, *Epiſcop. Sperell. deciſ.* 17. *num.* 23. quarum formam reſcripſit *Rebuff. in prax. benef. tit. de form. literit onſ.* alteriùs verò generis fides, etſi teſtibus confirmata, minimè ſatis eſt, nec per teſtes probari quidquam ſuffragabitur, cum ſcripturam poſtulet lex, alioquin negotium hoc de Clericatu quod tanti eſt præiudicij, in ſuſpicionem venit, cum diplomata non exhibentur.

8 Hinc *Praſ. Merlin. cent.* 2. *controu. forenſ. cap.* 91. aſſeueranter firmat Clericatum, ſtante *ritu*, probari non poſſe principaliter per teſtes, caſumque figurat in Clerico, qui nunquam habuit Bullas, & probare intendebat ſuum Clericatum per ſeptem teſtes de uiſu, qui in ordinatione interfuerunt, quius aleam ſectati fuerunt *Scaglion. ſup. hoc ritu num.* 1. *Ignatius Lopez de Salzedo in pract. crimin. cap.* 62. *n.* 18. *Io. Bapt. Thor. to.* 3. *par.* 3. *compend. deciſ. verb. Remiſſio*. Verùm ipſe abſque vllo Ritus timore crederem Clericatum concludentèr probari per teſtes, ex regula *text. in l. in exercendis, C. de fid. inſtrument. & Gl. in cap. cum veniſſet ſuper verbo teſtimonia extra de teſtib. in princip.* æquiparantur enim teſtes, & inſtrumenta, *DD. in cap. cum Ioannes extr. de fid. inſtrum.* & in terminis firmarunt *Bellam. conſ.* 10. *ſub num.* 3. *Guid. Papaus dec.* 474. *Ignatius Lopez ad Diazam. cap.* 62. *num.* 16. latèque explanat *Maſcard. concl.* 303. *num.* 1. *cum ſeq. Farinac. qu.* 8. *num.* 91. & concinit *tex. in cap. tuæ de cleric. Peregrin. Bal. in l. licet el* 1. *poſt nu.* 4. *de teſtib. Marſil. in l.* 1. *§. idem Cornelia num.* 4. *de quæſt. Petr. Gerard. ſing.* 49. *Boer. dec.* 171. *num.* 24. *Rebuff. in tract. nominat. q.* 14. *n.* 32. *Carol de Graſſis in prælud. ad ſuum tract. de effect. cleric. à n.* 197. *Couar. pract. quaſt. cap.* 33. *num.* 3. & ex noſtratibus *Caran. ritu* 275. *nu.* 18. quin *Aſſl. in conſt. Regni rub.* 3. *n.* 12. Auſus fuit dicere, quod ſufficit vnus teſtis idoneus, & *text.* eſt capitalis *in cap. ſi Iudex laicus de ſentent. excommun. in* 6. & ibi *Gloſ. ſingul. & in cap. tuæ fraternitatis de cleric. Pereg. Ann. ſing.* 40. quem inſequitur *Maſull. ad Capyc. dec.* 162. *num.* 2. ipſe verò effatum *Caran. loc. cit.* inſectatus, dicerem vnicum te-

teſtem ſufficere in ſummaria tantummodò cognitione clericatus, quæ attento iure communi canonico ſit per Iudicem Eccleſiaſticum iuxta ritum *in add. can.* expreſſum, non verò in præiudicium Regiæ Iuriſdictionis, *Baiard. ad Clar. q.36. num.23.*

Imò *Thomas Grammaticus* criminalium rerum, & Regni iurium peroptimus enucleator abſque vllo Ritus timore deciſum refert *deciſ.81.* nedùm plenam probationem per teſtes, ſed ſolam poſſeſſionem habitus, & clericalis tonſuræ ſufficere ad fori priuilegiũ, adeòque Ius Regni non timuit, vt in Regnicola memoratam concluſionem locum vendicare docuerit, non autem in vltramontano, qui docere debet, ex *Boer. deciſ.171. Ioan. Gall. in arreſt. q.11.* & alijs, quos laudat, & hoc paritèr ſi poſſederit beneficium ſubdit ex *dec.Rot.312.* quæ poſſeſſio, & tolerantia infrà limites decem, vel viginti annorum continetur, ex ſollemni doctrina *Innoc. in cap. ſuper ijs de accuſ.* relata *ab eod. Authore*, & quod demùm eſt mirandum, Clericus, qui nuda clericatus poſſeſſione remiſſionem obtinuit, erat illegitimè natus, & in habitu captus laicali, vt videre eſt *in mem. dec. Grãm.* quem inſequuntur *Aufrer. ad Cappell. Thol. dec. 117. Maſcar. concl.302.n.7. Menoch. de præſ. lib.2. præſumpt.76. n. 11. Tepat. var. ſent. lib.1. tit.3. pag. 5.*

Præterea ex mente legislatoris in *d.rit.235.* per illa verba; *Cum documẽtis*; deduci debet, non ſufficere nudam poſſeſſionem clericatus, & famam publicam, vt *in indicato cap. ſi Iudex laicus* decidebatur, ſed requiri titulum. Vnde ly, *documenta*, intelligi debet ad excluſionem poſſeſſionis, ſecus verò ad excluſionem teſtium, vt docet *Proſp. Carau. ibid. num.20.* Et proindè Ritus non requirit documenta, vt ſcripturas, ſed vt titulum, adeòq; verum eſt legiſlatorem titulum clericatus, ſin minus ſcripturam affectaſſe, vt non proprio, & ſtricto Bullarum nomine, ſed latiori vocabulo, documentorum, nempè, loquutus fuerit, potiſſimùm in hoc *Ritu* illis verbis, ibi: *Demonſtrato, & conſtito*, quibus genericè loquutus fuit de genere probationis.

Hiſque non refragatur *dec. Reg. Sanfelic.7. tom.1.* quia ibi docet non ſufficere quaſi poſſeſſionem clericatus, vt voluit *Gramm.* (quem quoq; refellunt *Pacian. in tract. cui incumb. onus prob. neg. lib.2. cap. 34. num.53. Crauet. de antiq. temp. rub. ſollemn. extrin. ex tẽp. diutur. num.34. Mar. ad eand. Gram. dec.81. num. 14.*) ſed neceſſe eſſe titulum probatum per Bullas. Qua de re *Reg. Sanfelic.* dicta tendunt potiùs ad impugnandum probationem per poſſeſſionem, ſed non per teſtes, nam aliàs, contradicerent expreſsè per ipſummet Reg. exarata *in dec. 143. n.9.* in qua voluit, quod ſi teſtes ad informationem Curiæ aduocati dicerent inquiſitum eſſe Clericum, non per hoc ſufficienter probatum fuiſſe Clericatum; ex eo quòd incidenter, & enunciatiuè de clericatu depoſuerint. Verùm ſi Iudex interrogaret illos de cauſa ſcientiæ, illamque illi redderent, liquidò conſtare de clericatu; Igitur in ſententia *Reg. Sanfel.* clericatus probatur per ſcripturam, paritèrque per teſtes, titulus proindè clericatus requiritur ex Rituũ diſpoſitione, ſed non repugnat titulum probari poſſe etiam per teſtes.

Et hoc eſt, quod docuit *Anton. Capyc. dec. 77. num.9.* dicens Clericum, vt euadat Iudicem ſecularem, debere in primis docere de titulo clericatus, & quia dubium erat circa modum probãdi, ſubdit, vt notatur *in cap. ſi Iudex laicus de ſentent. excomm. in 6.* quaſi diceret per teſtes, quia *in d.cap.* probabatio per teſtes admittitur.

Sed quidquid ſit de veritate excitatæ quæſtionis, omnes tamẽ DD. cõueniunt
9 ꝓbari poſſe per teſtes Bullarũ amiſſionem, *Præſ. Merlin. add. cap. 91. à n.3. Vrſill. ad Affl. dec. 274. nu. 5.* ex *Caſſan. in conſuet. Burg. des iuſtices rub.1. §.7. num.11. Boer. deciſ.171. Ant. Faber in Cod. lib.4. tit.14. definit.11.* de

Digitized by Google

probat. Guid. Pap. dec. 474. *Couarr. practic. quæſt. cap.* 33. *num.* 3. *Maſcard. de probat. concluſ.* 303. *Decian. adduct. cap.* 9. *num.* 114. *tom.* 1. *Farinac. in prax. crimin. titul. de inquiſit. quæſt.* 8. *num.* 41. *Franciſc. Marc. deciſ.* 1006. *num.* 3. *volum.* 1. *Graſſ. de effect. cleric. in præl ud. nu.* 206. *&* 207. *Viu. comm. opin.* 974. *n.* 2. *Sempron. Aſcia determ.* 201. *Borrell. in ſumm. deciſ. tom.* 1. *tit.* 7. *num.* 21. *Foller. & Reg. Tap. ſuper hoc ritu*, ex iuribus vulgaribus *in l. teſtium facilitatem, §. ſin verò, C. de teſtibus, l. ſicut, l. in emancipatione, C. de fide inſtrum. l.* 2. *C. de teſtam.* Ratioque eſt in promptu; non enim tam ad chartam debet attendi quam ad rei veritatem; quæ cùm nullis caſibus, aut infortunijs obnoxia ſit, charta, aut ſcripto pereunte, perire ipſa neutiquam poteſt: Contrà verò quàm facilè, quam non rarò vſuuenire ſolet, vt ſcripturæ nobis, etiã maximi momenti, quaſque mille clauibus, mille ſcrinijs diligentiſſime cuſtodimus, depereant? Quis locus adeò tutus eſſe, aut reperiri poſſit, quo non ignis, non pluuiæ, non tineæ, non denique tempus omnium edaciſſimum irrumpere queat? quot Bibliothecæ nobiliſſimæ, quot Archiuia refertiſſima, vel de Cęlo tacta, vel incendio fortuito conflagrarunt? quot inſtrumenta, tabulas, protocolla, inobſeruatum nonnumquam ſtillicidium corrupit? quot in ciuili tumultu, hoſtiliuè impreſſione interiere? quot etiam exiguus mus, atque huiuſmodi peſtes corroſere? & mirum videbitur, ſi cui breuis chartula, per incuriam exciderit, tantique ponderis hæc culpa cenſebitur, vt omnem rei veritatem ſimul opprimat, nec remedij iam quicquam in humana fide, in auctoritate, in teſtibus reliquum ſit? An magis, leui papyro affirmanti, quàm grauiſſimorum teſtium viuæ voci credendum?

Quinimò probata amiſſione Bullarum, adhùc ritui ſatisfactum eſt, ſi e[illegible]dem ipſarum tenore probato, veri[illegible]erit dicere clericatum in tali caſu non ex teſtium depoſitionibus, ſed ex Bullarum lectura probari, ſicuti, deperdito teſtamento, duo teſtes ſufficiunt ad probandum illius ſolemnitatem, licet ſeptem requirantur pro ſolemnitate, *Bal. in l.* 2. *Cod. de bonor. poſſeſſ. ſecund. tabul.* quia vltima voluntas nõ recipit ſolemnitatem ex illis duobus teſtibus, ſed tãtùm ab illis declaratur ſolemnis, & *Bar.* magiſtraliter tradidit *in l.* 1. *penult. col. ff. ſi certum pet.* quod quãdo teſtes deponunt in hac materia non probant factum, ſed probant inſtrumentum, & inſtrumentum ſic probatum, probat factum.

Hinc in themate exarato à *Præſ. Merlino* difficultas erat, ex quo teſtes deponebant de viſu in ordinatione, nõ autem de tenore Bullarum, ſi quidem de collatione ordinis per negligentiam non fuit Bulla expedita, & intrat *Bal.* doctrina *in l. emancipatione in princip. C. de fide inſtrum.* dicentis, quod ſi ſcriptura actorum eſt deperdita, poteſt probari teſtibus, ſecus ſi nunquam fuerunt ſcripta.

Quin, in caſu deperditionis Bullarum, ceſſare videtur Ritus, & proindè recurrendum eſt ad ius commune, quo cauetur clericatum probari per poſſeſſionem, vel famam *in add. cap. ſi Iudex laicus.*

Probari autem ſcripturarum amiſſionem ſolo iuramento, voluit *Gl. in cap. cum olim de priuil.* & deducitur *ex l. ſi quando, C. vnde vi, & in l. fin. C. de fid. inſtrum.* & aduertit *Guid. Papa deciſ.* 244. vbi *Ranch. Aſcia loco cit. nu.* 12. concurrentibus tamen coniecturis, declarat *Affl. dec.* 274. *in fin. num.* 6. *Maſcard. de probat. vol.* 2. *concluſ.* 909. & probatione caſus fortuiti, addit *Gaſpar. Theſaur. q. forenſ. lib.* 2. *cap.* 94. *num.* 2. & quomodo deponere habeant teſtes de tenore ſcripturæ, *Maſcard. de probat. concl.* 908. *Iaſ. conſ.* 42. *lib.* 1. *Dec. conſ.* 82.

Redeamus nunc ad *Ritum*; Ille cum *altero* 235. Clericum documenta clericatus per procuratorem pręſentãtem, &

10 & perſonaliter non comparentem, re-
mitti non debere diſponit, ſed non au-
det vltra procedere, & non dicit, quod
ſi Clericus non compareat, poſſit M.C.
procedere contra ipſum citatum ad vl-
teriora, & contumacem reputare, id
enim minimè facere potuiſſet, eo quod,
nec Iudex laicus, nec Princeps valeat
legem perſonis Eccleſiaſticis impone-
re, cum non ſint, nec eſse poſſint de iu-
riſdictione laici, vt tradit *Gramm. conſ.
1. poſt dec. n.26. & voto 18.12. verſ. nec*
11 *militat*, qua authoritate motum S. C.
apud *Præſid. de Franch. dec.* 429. deter-
minauit, recipiendas eſse Bullas de ma-
nu Procuratoris ad impediendam for-
iudicationem, non ex eò tantum, quia
foriudicatio eſt actus irreparabilis, ſed
quia, exhibitis Bullis, non licet Iudici ad
vlteriora procedere, quia eſset animad-
uertere in Clericũ, quod omnia iura de-
teſtantur, *cap. nullus iudicũ 11. q. 1. et de
Franch. dec.* inſequuntur *R. Tap. in add.
rit. 235. Amend. ad eund. de Franch.* ſed
de illa mirantur *Michael Ferrer. obſer.*
173. *Maſtrill. deciſ.* 143. *n.*8. *Moderni
Hiſpani in commẽt. ad d. rit.* 235. *n.*28 r.
*par.*1. & videndi ſunt *Præſ. Merlin. lib.
1. controu. forenſ. cap.* 48. *Prat. ad Mu-
ſcat. in prax. par.* 2. *Gloſ. veniens ad
nu.*28.

Malè propterea *Carau.* hoc *in ritu
num.* 3. reprehendit *Gramm.* tanquam
12 huius *rit.* immemorem, quia Ritus ſer-
mocinatur de Clerico citato non com-
parente, nec Bullas præſentante, quo
caſu indubium eſt poſse banniri, & for-
iudicari; *Gram.* verò loquitur de Cleri-
co, etſi non comparente, perſonaliter,
Bullas tamen per Procuratorem exhi-
bẽte, quo caſu, Ritus non audet, inquit,
vltra procedere, quod ſi veritate nite-
retur *Carau.* argumentum, ſequeretur
Bullarũ productione per excuſatorẽ,
foriudicationem non impediri, quod
minimè obſeruatur. Etenim ſi Cleri-
cis coram Iudice ſeculari non eſt licita
comparitio, nec poſſibilis prorogatio,
ex ſupra traditis, nunquam contumacię
obnoxij dijudicandi erunt, quia *contu-
maces non videntur, niſi qui, cum obe-
dire deberent, non obſequuntur, ideſt,
qui ad iuriſdictionem eius, cui negant
obſequi, pertinent*, inquit *Hermogenia-
nus in l. contumacia, ff. de re iudicat.* nec
latitare videtur qui præſens ſuſcipere
iudicium non compellitur, *l. non vide-
tur, ff. de Iudic.* & cum minimè obſtrin-
gatur Clericus citatus à Iudice ſecula-
re coram eo comparere, non poteſt cõ-
tumax, ſi non compareat, reputari, ex
quo contumacia ipſa haud tenet, *Abb.
in cap. ſi diligenti de foro compet.* cum
contumacia ſit delictum, *Gloſ. in l. ſi fi-
lius, ff. de interrog. action. Gloſ. in cap.
fin. 11. q. 1. & Gloſ. in l. 1. ff. ſi quis ius
dicent. non obtemperau.* verbo *moram*,
ideòque non valet Iudex ſecularis pę-
nam contumaciæ in Clericum infligе-
re, *cap. 1. extr. de cleric. coniugat. in 6.*
etſi contumax reputetur, & ex ea con-
tumacia in banno deducta, nõ debet ti-
mere, *Bal. in l. ſi quis ex conſenſu 3. col.
verſ. demum, C. de Epiſc. audient.*

Hinc idem *Carau.* hoc *in ritu* ſolem-
13 niter defendit Clericum citatum, vt
laicum à Iudice ignorante illum eſſe
Clericum, & contumacem reputatum,
multari non poſse, quam ſententiam
tuetur *Guid. Papa dec.* 450. & ita cõclu-
ſum refert *Gramm. voto* 27. ſuſpenſo
decreto M. C. imò pignora depoſitata
per ipſum Clericum, & aurea in manu
Perceptoris, fuerunt eidem Clerico re-
ſtituta de mandato M. C. & idem
Gramm. confirmat *in voto* 18. *num.* 15.
in conſ. poſito *poſt deciſ. num.* 27. *& in
dec.* 29. *num.*4. *& deciſ.* 61. *num.* 15. id
quod probatur ex *ritu* 235. diſponen-
te eſse Clerico perſonaliter comparen-
ti cum documentis audientiam dene-
gandam, non tamen eſse multam ſol-
uendam dicit, quin *Gramm. in conſ. ci-
uil.* 108. patrocinium præſtante pro
Magno Admirato, dicit ſe in M.C.V.
obtinuiſſe remiſſionem recomendato-
rum ipſius Admiratiæ abſque contu-
maciæ purgatione, tanquam nullæ, &
Carau. opinionem inſectantur politicus
Bouad. lib. 2. cap. 19. caſ. 92. num. 186.

quamplurimos *DD.* allegans, ſermocinantes circa pœnam ex contumacia incurſam, non autem circa expenſas parti reficiendas, de quibus ipſe loquitur in figuratione caſus, *Gratian. diſcept. forenſ. 190. num. 19. ex Ignat. ad Diaz cap. 62. num. 6.*

Et *Reg. Sanfelic. dec. 237. & 277. p.* 2. deciſum autumat in Clerico reputato iam contumace, vt laico, fuiſſe admiſſum excuſatorem ad impediendam pœnam ducatorum decem mille contractam iam ex contumacia.

Vt propterea mandato domi iniuncto Clericis D. Rodulpho Maſtrillo, & D. Franciſco de Ianuario Moccia, a D. D. Ioſepho Filiis Nobili Hiſpano, ex Equeſtri Ordine Calatrauæ, viro integerrimo, ſingulari doctrina, admirabili religione, ac pietate, vt ex opuſculis ab eo in lucem editis, ſatis apparet, eo temporis M.C.V. in criminalibus Iudice, (poſt enim ad Reg. Cameræ Præſidentis munus ab Rege ipſo vltro euocante gradu facto, in eo etiam nunc ita ſe gerit, vt nihil ab ſe officij, nihil dignitatis deſiderari permittat) ab hoc inquā Iudice, iniuncto mandato, pręfatis, ex auctoritate Excellentiſs. Regni Proregis, vt ſub pœna ducatorum mille ab vnoquoque ipſorum Fiſco Regio applicanda, viginti quatuor horarum intercapedine comparere deberent in Palatio M.C.V. comparuit procurator dictorum Clericorum, & Iudicis officium implorando, produxit bullas Clericatus, & beneficiorum, ad contumaciæ curſum, multamque eam conſequentem, impediendum, & recuſante Regio Fiſco illas de manu Procuratoris recipere, perſonaliter comparere debere priuilegium clericatus allegantes, *Ritu M. C. V. 235.* eiuſque viridi obſeruantia dictante, poſt longum certamen, non ſine magno Fiſci Patroni ſtrepitu, Regia Iuncta pro Clericis pronunciauit, verùm abſque decreto, nè in poſterum exemplo cæteris eſſet, de menſe Iunij 1651. penes Actuarium aſſumptum Auguſtinum Punzo, pro illis patrocinante D. Antonio de Gaeta, inter Principes tunc temporis aduocatos rerum criminalium conſpicuo; hodie verò in M.C.V. Regias defendēte cauſas, non minori diligentia, quàm laude.

Aduerſus tamen prædicta multa in
14 medium affert *Franc. Mar. Prat. reſp. crim. 43.* tradens exceptionem declinatoriæ fori per procuratores non admitti in terminis ritus, nec ad remorandum pœnæ multam, quicquid de iure communi Romanorum alitèr reperiatur diſpoſitum, deciſionemque Rotæ M. C. ac pleraque alia ad rem peculiaria, adnotat, quæ verò ſit verior, & tutior opinio, noſtrum non eſt inquirere.

Sed nùm Clericus in cauſa ciuili cō-
15 tumax, debeat prius ad expenſas parti ſoluendas adſtringi, aliàs ipſi ſit audientia deneganda, iuxta commune fori adagium, quod contumax non auditur, niſi refectis expenſis, *Camill. Saler. in addit. ad Napod. in proem. Conſuet. pag. mihi 28. lit. A. ver. & ſucceſſiuè ſi Clericus* affirmatiuè *reſpondet ex cap. exceptionem de except.* & ibi *Felin. Bal. in l. generaliter C. de Epiſc. & Cleric.* vbi idem de parte, quæ vſque ad finem litis inſtrumenta producere diſtulit, verùm poſteà pro illarum ſolutione, & coactione Eccleſiaſticus Iudex adiri debeat, *Gramm. voto 18. num. 19.* cuius meminit *Carau. in hoc ritu num. 8. & Vrſill. ad Afſl. dec. 2. nu. 3. & 4.*

Vnum tamèn refert caſum, *Dec. in conſ. 241. incip. ſcripſi alias*, in quo eſt opinionis, vt nec coram ſeculari, nec coram eccleſiaſtico ad expenſarum ſolutionem teneatur clericus, nempè quando clericus fidem clericatus penès acta produxiſſet, & nihilominùs actor ad vlteriora procedere voluit, quia tunc dolus cum dolo compenſatur, cuius dictum *Camill. Salern. loc. cit.* poſſe procedere dicit, quoad expenſas factas poſt illius fidei in actis editionem, non autē quoad illas erogatas ab Actore, antequàm clericus fori declinatoriam oppoſuiſſet, ex quo fruſtratio

per

per Clericum facta impunita eſse non debet, *arg.l.3.§.fin.ff.de pœn.*

Sed quod tàm in multa, quam in expenſis nequeat Clericus per Iudicē ſecularem condemnari, dicit expreſsè *Farin.q.8.deinquiſ.n.*17.adducēs *Grāmat. voto* 27. non facta mentione de ipſo *in voto* 18. vbi *à num.* 15. multis adductis rationibus, de expenſarum refectione loquitur, quia ſicuti principalem cauſam laicus decidere nequit, ita nec incidentem, *Farinac.* & alios eiuſdem opinionis laudat *Gratian,add. diſcept.*190. *num.* 18.*&* 19. *Ann.ſing.* 131.*Carol.de Graſſ.add.tract. de effect. Cleric.effect.*1.*num.*385.

16 Illud poſtremò moneo, vt in eiuſmodi re, qua par eſt, circumſpectione, prudentia, atque integritate Iudices ſe gerant, vt quàm citiſſimè examinent, Reus, ſit Clericus, necnè? cumque Clericum eſſe illum deprehenderint, extemplò nulla interpoſita mora, vt res poſtulat, libentiſſimè remittant, & quo tempore in vinculis detinebitur, cum eo benè agi, & pietatis ſignificationem exhiberi curent; gratiſſimum enim Deo facient liberaliſſimè ipſos remuneraturo, iuſtitiæ leges adimplebunt, & Sacri Canones, atque Eccleſiæ Iura, qua decet ſanctimonia, obſeruari videbuntur. Curent prætereà, Notorios Clericos, vel Monachos minimè citandos, eorumque honoris cognomina, aut titulos, *domnum,* aut *fratrem,* minimè prætereundos in citationibus, nè quid culpæ ex eiuſmodi omiſſione patrare velint, & peccati notam ſibi aliquam inurant. Malè etiam ſeſe gerunt ſcribæ, cum in capiendis informationibus id ſcribere omittunt, quod Reus presbyter ſit, vt aſſerunt teſtes, tenentur enim omnia per extenſum litteris exarare, quæ à teſtibus aſſeruntur, quamuis hæc contra fiſcum facere, eique obeſſe videbuntur, iuxtà *prag.9.ſub tit.de Actuar.& Scrib. Niger in cap.Regni ſi cum ſceleratis nu.* 37. *Grauat.ad Veſtr.lib.6. cap.*2. *n.*44. *Baiard.ad Clar.§.fin.q.*23. *Guazzin.de Reor.defenſ.cap.*2. *defenſ.*14. *Farinac. in pract. crim. q.*74 *num.*16. *Epiſcop. Ricc. dec. Cur.Archiep.Neap.*88.*par.*4. *Nouar. de grauam. vaſſall. tom.*2.*grauam.* 60 alioquin diuinę ſupremi Iudicis ſententiæ obnoxios ſeſe ipſi præſtabunt.

Hæc pauca de vtraq; Regia, ac Pontificia Iuriſdictione, ex ijs, quæ viri docti fuſiùs ſcripſerunt, mihi delibaſſe ſatis eſto, auribus (vti in veteri Prouerbio

17 eſt) Lupum tenere coacto: quandoquidem nec dimittere illa, ratio, Operis huius, aut Ritus interpretatio, ſine iniuria; nec tenere, hoc eſt, ſtylo perſequi, ſine ſummo offenſæ periculo, res ipſa pateretur. Neque enim me fugit, quàm difficilè ſit, vt intèr hos limites tam rectè quis progrediatur, quin pede in alterutram offendat: quamque periculoſum ſit in hoc æſtuanti Iuriſdictionum freto, vt incidat in ſcyllam cupiēs vitare Charybdim. Ego verò his quæſtionibus, aliorum ſtylo, & iudicio, meo præſtantiori libenter dimiſſis, ea ſolùm tetigi, quæ certa videbantur, & plana; in quibus ità neutram partem offendere nolui, vt pro vtraque deuouere caput, mortemque non vnam oppetere, paratiſſimus ſim; vtpotè fideliſſimus, & Eccleſię Catholicæ filius, & Regis Catholici ſubditus, quorū alteri ſummā religionē, ac pietatem, alteri obſequiū, fidelitatem, & reuerentiam ſempiternam, debeo, & profiteor. Quamobrem hæc ipſa à me dicta ità accipias velim, candide Lector, vt ſi quid in alterutram partem non benè dictum videatur, id me volente, ac iubente, omninò habeas indictum; cùm mei non fuerit conſilij, in has meſſes falcem meam inferre, Principibus viris, ſummiſque Doctoribus reſeruatas, ſed Ritui tantummodò explicationem aliquatenus non denegare.

RITVS LXVI.

Clericus coniugatus non remittitur ad Iudicem Eccleſiaſticum.

ITem ſi aliquis citatus fuerit de mandato dictæ Curiæ, & ad citationem ipſam compareat in dicta Curia, allegans ſe eſſe Clericum coniugatum, & quod gaudeat propterea priuilegio Clericali: huiuſmodi priuilegium per dictam Curiam ſibi non admittatur, ſed tanquam contra laicum, contra eum proceditur per Curiam memoratam

SVMMA RERVM.

1 *Ritui huic an contradicat Tex. in cap. 1. de Cleric. coniug. in 6.*
Illius verba intelligenda ſunt in cauſis criminalibus.

2 *Sanctio huius Ritus procedat nè etiam in cauſis ciuilibus.*
Et quid noſtris temporibus, vigore Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 6.

3 *Clericus coniugatus in Regno noſtro potitur tantùm priuilegio can. Si quis ſuadente diabolo, & fori prærogatiua in criminalibus, etiam ciuiliter intentatis.*
Et an cōtra illum ritè procedat inſtrumenti liquidatio in foro ſeculari.

4 *In Ciuilibus quoque quoad perſonalem diſtrictionem gaudet prærogatiua fori.*

5 *Clerici coniugati, vt cæteri laici, vniuerſitatum onera ſubeunt, functioneſque fiſcales, collectas, & gabellas perſoluunt.*

6 *Clerici coniugati dignitatis Eccleſiaſticæ ſunt incapaces, & beneficio cap. Odoardus de ſolution. minimè fruuntur.*

7 *Clericus, qui celebrauit ſponſalia de futuro, dicatur nè coniugatus, ita ut beneficium amittat, & priuilegium exemptionis à gabellis, alijſque muneribus.*

8 *Clericus coniugatus, vt priuilegio Canonis, & fori fruatur, præter tonſuram, veſtes, & ſeruitium in diuinis, requiritur etiam, quod non ſit bigamus, & à qua ſpecie bigamiæ procul eſſe debeat.*

9 *Bigamus nùm ſit, qui vxorem cognouerit adulteram, etiam reddendo debitum, Iudice mandante.*
Et nùm Clericus ità bigamus ſupradictis ſpolietur priuilegijs.

10 *Pro delictis tempore Clericatus patratis, cuius Iudicis Iuriſdictionem ſubibit tempore quo Clericus vnicam duxerit, & virginem.*

11 *Ad forum legitimandum inſpiciendum nè ſit tempus delicti.*

12 *Pro delicto commiſſo à Clerico, dum Clericus erat, & antequam nuptias celebraret, an Eccleſiaſticus tantùm ſumat pœnam, latè inquiritur.*

13 *Delicta patrata à laico, effecto deindè Clerico Eccleſiaſticus cognoſcit, & cur?*

14 *Pro contractibus, & obligationibus, antè Clericatum initis, nùm Iudicium ſubeat eiuſdem Eccleſiaſtici.*
Et quid in obſtricto vigore inſtrumenti guarentigiati, tempore quo erat laicus.

15 *Fideiuſſio de Iudicio ſiſti præſtita à laico, an extinguatur, illo effecto Clerico.*
Et an obligatus penès acta M.C. ſi effectus ſit Clericus, remittendus ſit, quo ad perſonam, detinendus verò quo ad bona.

16 *Obligatio, vt exequatur, licet libellus non requiratur, nec partis citatio, requiritur tamèn creditoris contra debitorem ipſius obligationis incuſatio.*

17 *Laicus certo tempore relegatus, ſi clericatum aſſumpſerit, & deindè fines relegationis non ſeruauerit, pro hoc delicto nouiter patrato, debeat nè ab Eccleſiaſtico multari.*

18 *Vxor*

Digitized by Google

18 *Vxor clerici coniugati fori gaudet priuilegio, viro tamen viuo, ſecus illo mortuo.*

19 *Clerici Orientales gaudeāt nè priuilegijs clericorum coniugatorum.*

20 *Equites Militiæ S. Iacobi de Spada, Alcātaræ, & Calatraua ān gaudeant immunitatibus vectigalium, aliarū, que impoſitionum, vti milites S. Ioannis Hieroſolymitani.*

Adducitur determinatio Collateralis Conſilij.

1 HVuiuſce Ritus ſanctioni contradicit *tex. in cap. 1. de cleric. coniug. in 6.* quidquid aliqui concordare conentur, quorum dicta eſſe diuinationes meritò *Proſper Caranita hoc in Ritu* aduertit, tametſi illud *Nigri*, reprobato *Carau.* amplectatur *Petr. Foller. in cap. Regis Roberti Iuſtitiarijs nu. 1. ſub tit. de epiſc. & cleric.* clara namque ſunt, tergiuerſationemque haud admittunt verba *Ritus*, quin intelligenda ſint in cauſis criminalibus, dum dicunt, *ad citationem ipſam compareant in ipſa curia*, quæ criminalis iudicij vocationem prorſus indicant, *l. pen. §. ad crimen ff. de public. iudic.* & conferunt tradita à *Capycio, & Auo meo ibid. dec. 5.* nec non declaratio *Carau. in ritu 235. in princ.* quam ipſe ad alium finem perpendit in hoc *rit.* teſte eodem *Auo meo ad Grāmat. dec. 10. ſub n. 1. ver. ſecundum eſt*, qui miratur *Carau.* verſatū in Prouincijs Principatus citra, & Baſilicatę, dixiſſe in Regno minimè clericos cōiugatos adeſſe, quādo pluribus in locis, & potiſſimū in illis perplures inueniuntur. Iuris canonici diſpoſitionē cōfirmauit, *Trid. Synod. in cap. nullus 23. ſeſſion. de refor.* nec non iura Regni amplexata ſunt, idque deducitur ex *cap. Regni non exigit*, quod eſt 248. *ſub rubr. de cler. coniug. & pragmat. Regis Ferdin. nuper ad Maieſtatem*, quæ tametſi ſub determinato numero minimè à *Gram. dec. 10.* adducatur, & à *Carau.* regiſtrata dicatur ſub *tit. de vectigal.* inter tamen noniter impreſſas, eſt *pragmat. 1. de cler. ſeu diacon. ſaluat.* cuius meminit *Muſcatell.* videndus *in prax. par. 2. gloſ. intimato in add. lit. D.* quin, & omnium gentium mos, atque ità deciſum memorat *Gramm. indic. deciſ. 10. Foller. in prax. crim. rubr. audiantur excuſatores, num. 165. Epiſcop. Ricc. in prax. eccleſ. dec. 292. num. 1.* præceteris *Carau.* adducens, & *collect. deciſ. 308. de Graſſ. de effect. cleric. effect. 1. à num. 79. ad 88. Reg. Rouit. in d. prag. 1. in princ.*

2 Verùm id procedat nè in ciuilibus negāt *Marian. in cap. 1. prope finem de foro compet. Germon. de ſacror. immun. lib. 3. c. 15. à n. 46.* & fuſiùs *Conar. prac. qq. lib. 1. q. 5. nu. 4. Anſal. de iuriſd. lib. 2. tit. 11. cap. 8. num. 46. & 39.* & alij innumeri laudati à *Dom. Conſil. Rocco reſponſ. legal. lib. 2. reſp. 58. à num. 1.* memore *Aui mei add. loco*, & *Caranit. rit. 166.* Annuunt tamen *Lapus alleg. 41.* ſibi contrarius *alleg. 118.* de quo miratur *Danz. tom. 1. de pugn. DD. cap. vnic. de cleric. coniug. num. 8. Mandoſ. in addit. ad Lap. 1. Spec. ul. in rub. de compet. iudic. edit. §. 1. ſub num. 24. Franch. eod. cap. 1. §. 1. num. 4.* necnon *Borrell. ad Belluc. in ſpec. princip. rub. 11. §. videamus*, & alij mille, quos memorat, commendatque *Ceuallios q. 593.* idq; ſummota omni prorſùs contradictione certiſſimum eſſe his noſtris temporibus, vigore diſpoſitionis conciliaris in *add. ſeſſ. 23.* aſſeuerat *Carol. de Graſſ. indic. effect. 1. ſub num. 83* credens illius *textus* verbis ſopitam eſſe quæſtionem antea exiſtētem inter DD. quorum inſuper communiori ſententia tunc etiam probari oſtendit, & *Ioan. Garſia de hiſpan. nobil. gloſ. 9. nu. 50.* nec non *Duard. in cōment. ad bull. cæn. cap. 15, q. 4. num. 13. concl. 3. Ricc. dec. 170. num. 1. p. 3. & deciſ. 320. num. 5. par. 4. Squillant. de priuil. cleric. cap. 7. num. 27. P. Diana reſol. moral. par. 1. tract. 2. reſol. 59.* Verum certum eſt in Regno potiri illum priuilegijs dumtaxat *can. ſi quis ſuadente diabolo*, & fori prærogatiua in crimina-

3 nalibus, etiam ciuiliter intentatis, firmat *Auus meus* ad ſæpiùs memor. *Grammat.deciſ.*10.*num.*4.*Lap.& Reg.* *Rouit.*authorirate fretus, quin obiurgat *Borrell.loco cit.* contrariam opinionem in Regno practicari atteſtantem, vt prætereà nec contra illum haud inſtrumenti liquidatio, vtpotè criminalitatem ſapiens, ritè, rectèq. procedat, reſpondent *Ricc.dec.alleg.*170.*p.*3. *Nouar.quæſt.foren.*79.*num.*7. *& in dicta Pragm.*1.*num.*12. necnon *ſingular.*73 *Mari ad Gram.dec.*10. *num.*3. *Reg.de Marin.lib.*1. *quotidian.reſolut.cap.*58. *num.*15. *Capiblanc. pragm.* 8. *par.* 3. *num.*58.*de Baron.in* 1.*impreſſ.* quibus contradicit *Conſil.Rocc. memor.reſpon.* 58. potiſſimum *num.*5.*&* 15. authoritate *Capiblanc.in cit pragm.*8.*num.*52 *nouiſſ.impres.*innixus, necnon *Campag.* circumſcripta tamen exequutione perſonali, annuentis, & *Reg.Sanfel.dec.*230 *to.*2. cuius meminit *Thor. in ſupplem.*
4 *cōp.verb. clericus cōiugatus*, in ciuilibus quoq; quoad perſonalem diſtrictionē *Epiſc.Cāp.in diuer.iur.can.tit.* 11.*c.*12. *n.*16. ampliat, & determinaſſe *Sacr.Cōg. regul.die* 13.*Febr.* 1610.*&* 10. *eiuſdē Februarij menſis anni* 1618.*ex Barboſ. in collect.ad Concil.Trid.cap.*6.*ſect.*23. *cit.num.*49. *de reformat.* meminit *Reg. de Marin.d.cap.*58.*n.*13. videas *Danz. add.c.vnic.de cler.coniug.n.*12. declarationē Collateralis Cōſilij ſubnectentē.

5 Hinc vti cæteri laici Vniuerſitatum onera ſubeunt, functiones fiſcales, collectas, & gabellas perſoluunt, *Guid. Pap.decis.* 384. *Auus meus loco citato, num.*2.*de Marin. reſol.*58. *Graſſ.eſſ.*3. *num.*44.*Rocc.loco cit.num.*8. *Ricc.p.*3. *reſolut. add.* 117. poſt alios tradens, exceptis dumtaxàt duobus memoratis priuilegijs, in cæteris pro merè laicis haberi, quidquid contrarium aſſeueret impius ille vir *Gaſpar Clok de cōtribut cap.*12.*à nu.* 9. qui ſub colore ampliandi clericorum exemptionem, multa cōtra illorum cælibatum blaſphemauit,
6 Dignitatis Eccleſiaſticę ſunt incapaces, *Ricc.dec.*29.*par.*2.*Borrel.in ſum.decis.* *tom.*1.*tit.*8.*num.*29.*Ciarlin.controuer. foren.lib.*1.*cap.*53.*num.*40. & beneficio *cap.Odoardus, de ſolut.* minimè fruūtur, *Auil.in proem.prætor.à nu.*20.*Guttier.de iuram.confirm. part.*1.*cap.*17. *num.*11.*Ricc.pract.reſol.*292.*& deciſ.* 174.*num.*4.*par.*4. *Donad. de renunc. cap.*36.*n.*49.*t.*1. an verò beneficia aſſequi valeant, inquirunt *Viuian.in prax. iur.patr.lib.*6.*cap.*1.*num.*8.*&* 9.*Ric.in prax.reſol.*118.*tom.*3.

7 Sed qui clericus celebrauit ſponſalia de futuro, dicatur ne clericus coniugatus, itaut amittat beneficium, aut priuilegium exemptionis à gabellis, alijſq. muneribus, ſicuti & clerici coniugati, extricat, multaq; cumulat *Guttier.in tract.de ſponſal. cap.*97. *num.*1. tum *Sancium*, tum *alios DD.* comme-
8 morans. Præcipuum verò, vt clericus coniugatus potiatur illis duobus priuilegijs, præter tonſuram, veſtes, & ſeruitium in diuinis neceſſaria requiſita, teſte *Rouit.ſuper dicta pragmat.*1.*num.*2 necnon *Ambroſ. de immun. Eccleſ.cap.* 122.*num.*9.*ex Trident.*quoq.*diſpos.& Bonifacij Pōtificis Maximi* IX.*diplom.* incip. *Clerici, qui cum vnicis*, numeratur illud, in *add.c.*ne ſit bigamus, alijs laudatis, recenſent ex noſtratibus *Roc. reſpons.*58 *à num.* 9. necnon *Franciſc. Maria Prat. lib.* 1.*diſcept.forens.c.*35 *à num.* 11. & ante ipſos *Reg. Sanfelic.decis.*13.*&* 14. *tom.*1. practicabilia ſubnectens, inueſtigādum eſt, à qua ſpecie bigamiæ procul eſſe debet, & conſequutiuè cùm bigamus ſit, qui cognouit
9 vxorē adulteram, etiam ſi debitum reddidit, vt Iudici mandanti pareret, iuxta caſum, quem retulit *Epiſc. Campanil.in cit.diuer.rubr.* 11. *cap.* 6.*nu.*8. an tunc ita bigamus dicatur, vt etiam illis ſpolietur priuilegijs? & reperimus deciſum in *Cappell.Tholoſ.dec.*64. non amittere, deindeq. *Ricc.* adinuenimus inſequentem eandem reſolutionem in *collectan.* 1864.*par.*5. & ante ipſum firmauerat *Clar.i.*2 §.*fin.quæſt.*35.*num.* 10.*& Cappel.Thol.*meminit *Auus meus ad Gram.*
10 *cit.num.*5. quiq. quoruplex bigamia

ſit,

ſit, latè adnectit, necnon inſinuat dictus
Reg.de Marin.libr. 1.*quotidian.cap.*38.
At pro delictis patratis tempore cleri-
catus , cuius Iudicis iuriſdictioné ſubi-
bit tẽpore,quo vxorem vnicam,& vir-
ginem duxerit, idque altero ex duobus
modis quia contingere poteſt, vel du-
cendo vxorem dimiſſo clericatu,ſcilicet
habitu,& tonſura, vel perdurando in
clericatu, & qui dem in hoc ſecundo caſu
citra omnem difficultatem Eccleſiaſtici
Iudicis ſuſtinebit punitionem , quia
etiam ſi tunc patraret, pœna mulctare-
tur à Iudice Eccleſiaſtico,& iuxtà præ-
calendatos canones,&Doctores;& mi-
ror de *Carau.*qui de hoc *num.*9.dubi-
tauerit, niſi dicamus ipſum,cæteroſq.lo-
qui in clerico bigamo, vt explicat *Bor-
rell.in ſum.dec.tit.*43.*num.*72. inſequi-
turq; *Didac.de Mari ad Gram.dec.*10.
*num.*7. & aduertit *Conſil.Carleual.de
iudic.tom.* 1. *lib.*1.*tit.* 1. *diſput.*2.*qu.*7.
*ſect.*3.*num.* 924. *verſ.neque quidquam,*
tradens Sacrum Conſilii in famigera-
ta illa determinatione à *Gram.loc.cit.*
recẽſita innixũ haud fuiſſe ad remictẽ-
dum clericum futili *Baldi* doctrinæ in
l.affinitatis 7.*num.*4.*in fin. C.comm.de*
11 *ſucceſſ.* inſpiciendum ſcilicet eſſe tem-
pus delicti ad forum legitimandum,
ſed quia fori priuilegium adhuc perdu
rabat in clerico cum virgine vxorato.
In priori verò tametſi videatur anceps
idem *Carauit.ſub eodem num.*9.in alio
ſenſu intellectus,nihilominus Eccleſia-
12 ſticus tãtum ſumat ab illo pœnam pro
crimine commiſſo,dum erat clericus,&
antequam nuptias celebraret, docent
Bal.& ad eum *Addent.in d.l.affinitatis
in fin.Hippol.de Marſil.ſing.*480.*in fin.
Grammat.dec.*10. ſubnectens deciſum
fuiſſe per Conſilium Neap. atque ite-
rum deciſum atteſtatur *de Franch.. de-
ciſ.*417.*Cæſar Polimenus nu.*4.euiden-
tiuſq; *verſ.item dicebatur, ſub num.6.*
aſſentiturq; *Alexan.*generatim loquens
*conſ.*8.*in fin.lib.*1.ibidemq. *Nat.Grã-
mat.dec.*memor,*Baiard.ad Clar.qu.*36
*num.*46.*Aluar.Valaſc.conſ.*48.*num.*2.
*Reg.Valenz.cons.*4.*num.*21. *Gratian.
diſcept.forenſ.cap.*226.*num.*2. *Epiſcop.
Gennenſ in ſua prax.cap.*8. *Bouadill. in
polit.lib.*2.*cap.*17.*num.* 34. Capiblanc.
pragmat. 8.*num.*53.*de Baron. Gallup.
in prax.Sac.Conſil. par.*2.*cap.*6.*nu.*43.
*Giurb.conſ.*15.*nu.*17. *Thor.in compen.
decis. part.*1. verbo *clericus dimiſſo,
Reg.Tap.lib.* 1.*Iur.Reg. ſub tit.de Epi-
ſcop.& cleric.ſuper hoc ritu,Reg Capyc.
Latr. dec.*45.*libr.* 1.*Carauit.* adducens
*nu.*32. reſtringens in cauſa ciuili, quo-
13 rum ſententiæ acerrimus eſt contradi-
ctor *Conſil.Carleual.loco proximè add.*
collaudans *Carauit.* ponderationem
hoc in *ritu num.*9.*&* 10.At *Carau.* sẽ-
14 ſum dari hoc caſu præuentionem inter
Iudicem Eccleſiaſticum,& ſecularem,
adeò quod primò præueniens, cogno-
ſcat,improbant *Gratian. add.cap.*226.
num. 13.*Borgnin.Caualcan.dec.*10.*nu.*
28.*in fine lib.*5. *Giurb.memor.conſ.* 15.
*num.*36.*Ricc.dec.*596.*num.*6. necnon
*Conſil. Paul.Staiban. centur.*2. *reſolut.
forens.* 109.*à num.* 30. Inſequitur verò
*Reg.Sanfelic.dec.*218. *à num.* 8.*libr.*2.
& iuxtà illum deciſum de menſe Nouẽ-
bris 1627.per MagnamCuriam Delè-
gatam ſubdit *num.*11.& *Carauit.* tueri
videtur *Auus meus ad Gramm. dec.* 10.
*à num.*10.Delicta verò patrata à laico
effecto deindè clerico, citra dubium
Eccleſiaſticus Iudex cognoſcet,& pror-
sùs à ſeculari iuriſdictione liberatur il-
le, atque eximitur,*Plaz.libr.* 1. *delict.
cap.*35.*num.*5 *Caball.reſolut. crim.caſ.*
108.*num.*1.*& caſ.*147. *nu.*5. *Scacc.de
iudic. cap.*12.*num.*26. *Cancer.*2.*var.
cap.*10.*num.*5. *Giurb.*alios laudans *cit.
conſ.crim.*15. *nu.*32. rationemque di-
ſcriminis inter vnum, alterumq; caſum
reddit memoratus *Conſil. Staiban. nu.*
37.& ante ipſum dixerant *Gratian. di-
cto cap.*226. *ex num.*20. *& num.*40.
*Giurb.conſ.*15.*num.* 31. *Ricc.ad dec. de
Franch.*656. quos obiurgat *Carleual.*
14 *cit.nu.*920. quin & pro contractibus,
& obligationibus initis ante clerica-
tum eiuſdem Eccleſiaſtici iudicium ſu-
bire voluerunt *Iacob. Butrig: in l. quiſ-
quis,*C.de *Epiſcop.& clericis, Federic.*

de ſen.conſ.97. Alex. in l. cum quædam puella num. 3. ff. de iuriſd.omnium Iudic. & alij relati à Doctore *Martha* (nobis per licentiam Pontificiam permiſſo) authore damnati *tractatus de iuriſdic. par.4.cent.2.caſ.121. num. 5. de Graff. de effect. clericat. effect.1. num.* 1250. autumans hoc quoque in obſtricto vigore inſtrumenti guarentigiati, tempore quo erat laicus, multis fretus authoritatibus, & practicari in Regno Siciliæ ſubnectens, prout in hoc Regno tradit adducta *Prax.Curiæ Archiep. Neap.* apud *Ianuenſ. cap. 16. num.* 2. & determinatum recenſet *Dom.Reg.Donatus Ant.de Marinis lib. 1. quotid. reſolut. cap.189. vol.1.* contra ea, quæ ipſemet ſcripſerat, & conſuluerat *Fab.de Ann. conſ.140. num.1.* & de fideiuſſore obligato coram Iudice laico, effecto poſteà clerico, loquitur *Marta loc. cit.caſ.105.n.5.* reſoluens fideiuſſionem de iudicio ſiſti præſtitam
15 à laico extingui, illo effecto clerico, authoritate *Cardin. Zabarell. in clem. 1. q.9. de cenſib.* quo caſu conueniendum eſſe coram Eccleſiaſtico, rectius ſentit *de Graff.num.10008.& 10009.* poſt *Balb. dec.168.& Surd. conſ. 396. num. 20. lib. 3.* id quod explanat *Genuenſ. in prax. cap. 5. num.* 3. quibus minimè refragatur, quæ in contrarium iudicauit M C. in laico obligato penès acta illius Tribunalis, remiſſo quo ad diſtrictionem perſonalem, quo verò ad bona retento, quaſi quod ex obligatione eſſet preuenta cauſa, & non perſona, cuius meminit *Vinc.de Franch.dec. 656.num.* 1. ex doctrina *Mar. Soccin. in cap. propoſuiſti col. pen. verſ. & aduerte quicquid dixi, de foro compet.* ſuſtinentis authoritate *dec. Rotæ* 552. data obligatione penès acta, vel inſtrumentaria vim rei iudicatæ habente, inductam eſſe præuentionem, idem namque *Præſ.de Franch.* formans præfatam *dec.656.* de eadem cauſa per M.C. iudicata, denuò appellationis remedio in S.C. diſcuſſa, quamuis minimè deciſa, videtur indicare ipſum, & ſupremum Senatum non inclinaſſe decreto M.C.& contrariæ aleæ fuiſſe ſectatores, cum dicat illi iudicationi difficultatem ob-
16 ſtare; vt enim obligatio exequatur, tametſi libellus non exquiratur, nec partis citatio, requiritur tamen creditoris contra debitorem illius incuſatio poſtquam ſolutionis ceſſerit dies, vt relaxari poſtmodum valeant literæ exequutoriales, teſte *Afff. dec. 3. num. 1. & in Conſtit. edictorum num.33* necnon noſtro *Carau. rit. 128. num.2. & 3.* cumque igitur præcedere debeat obligationis accuſatio, necnon citatio pro inſtrumenti liquidatione, iuxta *rit. 166.* illæ nullo pacto fieri tunc permittuntur penès laicorum Tribunal contra Clericum, vt aduertit indiuidualitèr *Carleual à num.913.* & determinatum in S.C. recenſet *Præſ. Merlin.centur. 2. controu. forenſ. cap.66.* id quod apertè ſuadet alia deciſio eiuſdem *de Franch. deciſ. 395.* comprobata à *Reg. Tapia,* cæteriſquè quos laudat *Squillant. de priuil. cleric cap. 7.num.* 107. quod
17 ſi laicus certi temporis interſtitio relegatus, clericatum aſſumpſerit, deindè fines relegationis nõ ſeruauerit, de hoc delicto nouiter patrato debeat ab Eccleſiaſtico multari, meminit *Thor p.1. compend. dec. verbo Relegatus*, & contra decretum M. C. à *Franch.* recenſitum calamũ arripuit *Epiſc. Ricc.in annot. ad eand. de Franch. deciſ. 656.* concinuntquè exarata à Marchione Torelli, *Reg. Capyc.Latro add.dec.45. num. 31. lib.1.*

18 Vxor autem ipſius Clerici coniugati fori quoque gaudet priuilegio, quæ & mariti conditionem, & forum ſectatur, *l. cum quædam puella, ff. de iuriſd. omn. Iudic.Gloſ.in cap.clericum el 1. 11. q. 1. Gemin.in cap.1.§.fin.de cleric.coniugat. lib.6.Franc. Milan.dec.10.num.9 lib.1. Ricc. collect. 2140. par. 6.* quibus contradicit *Auendan. in cap. prætorum de exequend. mandat. cap.22. num.7.* ea quippè ratione quam inſinuat *R.Tap. in præſenti ritu lib.1. iur. Regn.* ſuperiùs *indicat.* dubitans de illius effato, &

tan-

Digitized by Google

tandem cogitandum relinquit, Primam verò opinionem inſequuntur, viro tamen viuo, ſecus illo mortuo *Io: Aloyſ. de Leo in l. 1. num. 17. & 18. Cod. de Epiſc. & Cleric. Villaut in tract. de exteuſ. priuil. num. 66. de Graſſ. effect. 1. num.* 185. *de Franch. deciſ.* 363. & in alio ca-
19 ſu hoc dubium in vidua extricant *Milan. dec. 10. num. 8. & 9. & D. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. rèſol. cap.* 250. In Clericis verò orientalibus, ſi quæratur, gaudeant nè priuilegijs clericorum coniugatorum, adeas *Cottam* explicantem *in ſing. verb. Clerici non poſſunt, verſ. ſed quid in Clericis*, nam fretus doctrina *Bal. conſ. 33. lib. 3.* negat gaudere. *Tuſcus* autem *in concl. 595. lit. C.* vbi totam ferè de Clericis coniugatis extricat tractationem aliter legit, intelligitque præcitatum *Bal. conſil. & Carol. de Graſſ. eod. effect. 1. num.* 82. gaudere dicit, tametſi Eccleſiæ non inſeruiant fretus verbis *de Curte in diuerſ. feudal. par. 2. cap. 2. nu.* 90. & de oblatis Eccleſiarum, & Monaſteriorum loquuntur *Capyc. in inueſtit. feud. verbo Oblati ex cap.* Regni *priuilegia, Gramm. conſ. ciuil.* 102. *Epiſcop. Marant. controu. iur. par. 4. reſponſ.* 6. & de Clericis Hieroſolymitanis ſermocinantur *Aegyd. Thomat. de collec. ver. ſi quiſpiam in hac claſſe pag. 269. Reg. Valenz. conſ. 95. num. 53. lib. 1.* quique de Ieſuitis meminit *conſ. 81. num. 5.* & de Cappellanis Sacræ Religionis S. Ioannis Hieroſolymitani, affabrè pertractat idem *Epiſcop. Marant. ead. par. 4. reſp.* 80. quin inter Eccleſiaſticos connumerantur *Ricc. dec. 321. par. 3. Cutelli de donat. prim. tract. diſcurſ. 2. par. 3. num. 10. Carleual de Iudic. diſput. 12. q. 6. ſect. 3. num. 473. Thor. in compend. deciſ. Cur. Archiepiſc. tom. 3. ſect. 2. verb. Milites Hieroſolymitani.* Incapaces ſunt feudorum, *Ann. ſing. 207. Præſ. Vrſin. de ſucceſſ. feud. par. 1. quæſt. 9. art. 4. nu. 2.*

20 An verò Equites militiæ Sancti Iacobi de Spada, Alcantaræ, & Calatrauæ gaudeant immunitatibus vectigalium, aliarumque impoſitionum vti memorati Sancti Ioannis, in dubium reuocauerunt Decuriones, ſiuè electi huius inclytæ Ciuitatis, vt præterea ipſis Equitibus inſtantibus, Collaterale Conſilium, referente *Regente Didaco Lopez Suarez* ſub die 22. menſis Martij 1627. decreuit ſupradictis Equitibus concedendam immunitatem declarandam, audita Ciuitate, ipſaque tandem audita ſub die 30. Iunij 1628. *eod. Reg. relatore*, declarauit, quod gaudeant immunitate, prout gaudent Equites Sancti Ioannis Hieroſolymitani, votantibus eodem Cauſæ Commiſs. necnon Regentibus Tapia, & Enriquez, penès Hieronymum de Amico Regium Scribam à mandatis, quorum decretorum copia authentica edita eſt in actis litis vertentis in S.C. inter D. Antonium, & D. Beatricem Moles, *fol.* 156. in Banca de Fuſco.

RITVS LXVII.

Clericus cæteriq; priuilegiati poſſunt reconueniri in eadem Curia.

ITem quod ſi clericus in maioribus, vel minoribus ordinibus cõſtitutus, vel alius priuilegiatus, vt pupillus, vel vidua eligat forum ipſius Curiæ: agendo contra aliquem in ipſa Curia, compellatur per modum reconuentionis, in eadem Curia aduerſario reſpondere.

SVMMA RERVM.

1 *Clericalis ordo, ac ſtatus plurimi fuit apud Reges, ac Imperatores ipſos.*
2 *Nihil ad Regnorum felicitatem aptius, nihilq; ad Reipub. bonum, quam clericalem ordinem honore proſequi, & omnibus eximere oneribus.*

3 Regina Ioanna iuſſit, vt clerici fori electionem haberent.
Alcibiades olim ſe apud Areopagum ſiſtere renuit, & quarè.
4 Priuilegium huiuſmodi electionis fori, & pupillis, & viduis etiam imperti-ri voluit Regina.
5 Meritò iure Ritus ſanxit poſſe illos à Reo in eadem Curia reconueniri.
6 Reconuentio tunc ſubſiſtit, cum actio fuerit prius intentata, & parti notificata.
7 Nec libellus præiudicat, antequam fuerit Aduerſarius citatus.
8 Ante citationem licet libellanti, non ſolum emendare libellum, ſed prorſus mutare, & à Iudicio deſiſtere.
Cauſa, & proceſſus verè incipit per citationem.
9 Reconuentio poſt citationem tantùm proponi poteſt, & non anteà.
10 Iudicium tribus conſtat perſonis, Iudice ſcilicet, Actore, & Reo.
Et quiſnam ſit Reus.
11 Reconuentionis ea eſt virtus, vt eius intuitu Iudex fiat, qui alioquin eſſe nequiret.
12 Coram laico, clericus reconueniri an poſſit.
Quid iure Regni.
13 Eccleſiaſticus ad remouendam moleſtiam comparere poteſt coram laico abſque quod reconueniri coram illo liceat.
Exempla moleſtiæ recenſentur, ſi colonus, ſcilicet, vel emphyteuta clerici moleſtia afficerentur.
14 Si liti renunciaret clericus, an, & quãdo validè poſſet reconueniri, inquiritur.
15 Eccleſiaſticus coram laico reconueniri in quibus caſibus prohibetur.
In Summarijs, & in exequutiuis, ac tandem in poſſeſſorio poſſit nè Eccleſiaſticus coram laico reconueniri.
16 In criminalibus valeat nè accuſator ciuiliter reconueniri.
Superſedendum nè ſit in cauſa ciuili, adueniente criminali.
Nec iure communi, nec Regni, accuſator in cauſa criminali, ciuiliter reconueniri poteſt.
Et an coram alio, & competente, poſſit accuſatus principaliter agere.
Et nũ adueniente criminali ſit in cauſa ciuili ſuperſedendum.
17 Reconuentio poſſitnè fieri coram Arbitris.
Coram Iudice prorogato, vel delegato.
18 Tempus reconuentionis proponendæ remiſſiuè. Tutius tamen eſt fieri ante litis conteſtationem, vt pari paſſu vtraque lis terminetur.
19 Tutor clericus conuentus tutorio nomine coram Iudice Eccleſiaſtico, poſſitnè proprio, & principali nomine coram eodem Iudice Actorem reconuenire.
Et an clericus alieno nomine agens coram Iudice laico, reconueniatur proprio ſuo nomine, coram eodem.
20 Clericus hæres, ſi primo inſtet in Sacro Conſilio condemnari creditores ad recipiendum in ſolutum bona hæreditaria, conuentus deindè ab aliquo, ex creditoribus, valeat petere, cauſam remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum.
21 Solemnes determinationes S. C. adducuntur in articulo, an creditores poſſint cogi ab hærede cum b. l. & I. ad recipiendum bona hæreditaria in ſolutum, non reperto iuſto illorum emptore.
Quidnè fuerit deciſum in feudi adiudicatione oſtenditur.
22 Clericus ſi litem habuit coram eodem Iudice ad ſalarium præſtandum, nùm fori declinatoriam opponere poſſit.
23 Reus contra actorem pro alia cauſa experiri intendens, tenetur coram eodem Iudice reconuenire, atque conſtringi ad id poteſt.

Quan-

QVanti fuerit apud Reges, atq;
1 Imperatores ipſos clericalis ordo, ac ſtatus nemo eſt, qui ignoret. Quemlibet, vel citra mediocritatem iureperitum non præterit, quot leges illi faueant, quot Cæſarum ſtatuta defendant, quotque etiam textus canonicè adſcripti eiuſdē dignitatem promoueant, decebat enim vt iura Regum id potiſſimùm intenderent, miniſtros ſcilicet Dei à plebe ſecernere, & priuilegijs digniores efficere, cum
2 nihil ad Regnorum felicitatem, nihil ad Reipublicæ bonum ſit aptius, quam clericalem ordinem honore proſequi, & omnibus eximere oneribus; cum clericali ſtatui fauetur, ſuæ Principes tunc cum maximè conſulunt vtilitati; ſexcenta mihi hac in re ſuppeterent hiſtoriæ exempla, quæ nè longior ſim, quàm par eſt, libens omitto. Quæ cum ità ſeſe habere cognouerit, nondum
3 ſatis laudata Regnatrix Ioanna, vt Regni huiuſce commodis prouideret, hoc priuilegio clericos affici iuſſit, vt ſcilicet fori electionem haberent. Quod quale ſit, quantique faciendum quiſq; agnoſcit, qui enim fori electionem habet, vnius Curię legibus, ac ſtatutis non ſubiacet, vnius Iudicis ſententiæ non addicitur. Quanta hinc electori commoditas, vtilitas, atque animi voluptas inſurgit. Si Reo forum mutare liceat appellationibus, hoc eſt miſero ſolatiū periclitanti ſubſidium, quanto fauorabilius exiſtimabitur nondum adiudicata cauſa, quod lubet, forum adire, in quo vel Iudicis integritatem, vel magiſtratus lenitatem, aut denique in expediendis litibus facilitatem ſummam, & celeritatem inueniet? Renuit olim Alcibiades apud Areopagum ſe ſiſtere, vt crimine quo accuſatus fuerat, ſeſe expiaret, & miranti cuidam, quòd ciuibus ſuis, à quibus iudicandus erat, ipſe non fideret, reſpondit, cum capite periclitamur, nec Patriæ, nec parenti fides habenda, vt hinc intelligeremus, quanti facienda ſit hæc facultas, quæ fori electionem conce dit, vt vbi ſecurius res ſuas agere poſſit quis, libenter pertracter, ſed non indiget maiori probatione res ſatis manifeſta hoc ad-
4 dam, quod eiuſmodi priuilegium pupillis, & viduis etiam impertiri voluit Regina, vt in vtriſque ipſius pietas clariùs eluceſceret.

Verùm cuius in agendo obſeruant arbitrium, eum habere contra ſe Iudicem dedignari minimè debēt, vt propterea meritò iure Ritus ſanxerit poſſe à Reo in eadem Curia illos reconueniri.

5 Reconuentio verò, quia dicitur reſpectu conuentionis, ideò vbi non eſt conuentio, non poteſt eſſe reconuentio, quæ ſunt aperta verba *Soccini in rub. de mut. petit. art. 1. ſub num. 1.* vt autem quis dicatur conuentus, & facta conuentio, oportet, quod petitio fuerit legitimè per exequutorem intimata Reo, ex *text.* notabili *in l. ſicut, verſ. nec ſufficiat, C. de præſcript. 30. vel 40. annor.* & probat *Affl. in conſtit. conſuetudinem*, vbi poſt illa verba, *per conuentionem legitimam*, declarat *num.* 14. & inquit, *ſi facta fuit legitimè citatio per executorem, in qua citatione erat inſertus libellus conuentionalis*, ac propterea non mirum, ſi *text.* in hac materia conuentionali loquēs *in cap. 1. de mut.*
6 *petition.* ſupponit tunc ſubſiſtere reconuentionem, cum actio fuit prius intentata, & parti notificata. Præterea eſt etiam deciſum in iure, nullam adeſſe pendentiam, & exiſtentiam litis, vbi à Iudice non emanaſſet citatio, & ad partem citandam non perueniſſet *in clem. 2. vt lite pend.* latè *Surd. dec. 5. n. 3. & add. 1. ad Affl. dec. 294.* quin nè libel-
7 lus præiudicet antequam fuerit citatus Aduerſarius, eo quod eſt adhuc in fieri, & demonſtratiuus tantùm futuræ litis, dicit *Bal. in l. edita* per illum *tex. C. de edend.* inibique *Dec. num. 9. & Soccin. conſ. 41. ſub num. 14. vol. 1.* adiun-
8 gens licere propterea libellanti ante citationēm, non ſolum emendare libellum, ſed prorſus mutare, & à iudicio deſiſtere per *Rub. & Nigrum, C. vt nemo inuitus,* & affirmat *Bar. in d. l. edita,*

quin

Digitized by Google

quin,& illo producto Actuario, ab eo-
que deſcripta in illo præſentatio, cum
appoſitione diei,poſſit actor inſtare, vt
ſibi reſtituatur, teneaturque Actuarius
reſtituere, defendit *Muſcatel. in prax.*
ciuili par.2. Gloſ.1. à num.6. quæ præ-
tereà ſubſiſtant etiam in reſcripto, quo
propterea Reus vti nequeat, niſi poſt
citationem, dicit *Hoſtienſ. Butr. & alij*
in cap. ex conqueſtione de reſtit ſpoliat.
vbi *Abb. ſub num.10.* teſtatur commu-
nem eſſe opinionem, & *Magon. deciſ.*
Florent.90. num.9. eamque aliorum
authoritatibus, atque etiam deciſioni-
bus comprobat *Mareſcot.var.reſ.lib.1.*
cap.20. num. 10. ſupplicatio enim non
porrigitur, vt Aduerſarius coram Præ-
ſide, aut Principe, cui datur, conuenia-
tur, ſed vt Iudex delegetur, iuxta *Gloſ.*
1.& ſingularem *in l.libertus,ff.de in ius*
vocan. Accedit quod cauſa, ſiuè pro-
ceſſus verè incipit per citationem,§. *fin.*
& ibidem *Aretin. in 1. notab. inſtit. de*
pæn. temer.litig. & Carau.rit.299.n.2.
Itidèm præuentio nonniſi citatione in-
ducitur, teſte *Carauit. ritu 205. num.*
16. non autem ſola libelli præſenta-
tione,vt ille addit ſuper *ritu 189. n.2.*
9 vbi multa huic rei fauentia congerit;
demumque reconuentionem tantùm
poſt citationem proponi poſſe, & non
antea in terminis probant *Marant. p.*
6. in 4. membr. & Muſcatel.par.3.Gl.
Actorem ſub num.18. & auctor eſt *Spe-*
cul. in tit.de reconuent. §.4.*ſub num.2.*
& cæteris clariùs *Viſconti in addit. ad*
dec. de Franch. 596. Rodul. Schrader.
in 5. Miſcell. cap.4. num.6. Dom.Reg.
Marcian. to.2. diſput.forenſ.73. n. 17.
ratioq; ſuppetit, quia reconuentio non
permittitur, vbi Iudicium non exiſtit,
Bal. in cap.1. num.6. de controuerſ. in-
ter pares termin. & And. Siculus in
rub. de mut.petit.verſ. & vnum ponde-
ra ſub num.6. ſed iudicium tribus con-
10 ſtat perſonis, Iudice, ſcilicet actore, &
Reo, ergo non eſt Iudicium, vbi deficit
Reus. Reus autem cum ſit, qui pulſatus
eſt, ſcilicet, citatus, itaque nullus Reus,
& conſequenter non adeſt iudicium,

illudque cum non adſit in materia *Ca-*
pitulorum Regni, illis intentatis, non
detur reconuentio, reſpondent *Franch.*
deciſ.193. Ann ſingul.432. Muſcatell.
in prax.ciuil. par.3. Gloſ. Actorem nu.
13. Tartagl. in praxi Magna Curia ci-
uil. cap.2. n. 48. Ricc.collect.112. Auus
meus ad Capyc.dec.8. nu. 3. in fin.Præſ.
Merlin. controuerſ.forenſ.centur.2.cap.
24. num. 12. Franc.Mar.Prat. pract.
obſeru.57. num.43.
11 Iſthæc autē cōcluſio recōuentionis fa-
ciēdæ coram Iudice conuentionis non
tantum ſubſiſtit, vt poſſet Iudex eſſe
citra reconuentionem, at inſuper,ſi ali-
ter,neque eſt,neque eſſe poſſet, etenim
reconuentionis ea eſt virtus, vt eius in-
tuitu fiat Iudex, qui alioqui eſſe nequi-
ret, *l.ſi idem*, §. *quod ſi mutua, ff. de*
iuriſd.omn. iudic. aliaque poſt iura, &
Doctores, *Cenaglios opinion. commun.*
quæſt.716. num. 5. Io: Baptiſta Schuar-
tez in ſuo proceſſ. iudic. lib.1. cap.6. nu.
48. Ant.Fab. in Cod. tit.de Iudic. defin.
39. nimirùm igitur ſi coram Iudice
feudalium mutua petitione ſit vocan-
dus adhuc pro re allodiali, Doctorum
magis communis annuet ſententia, ta-
metſi incompetens alioqui eſſet, *Roſen-*
tal. de feud. cap.12. concl.5. num. 33.
& 64. Myſing. obſeru.10.& obſeru.90.
centur. 1. & Gayll. obſeru. 1. num.57.
lib. 1. Itidem coram Conſeruatoribus,
quamuis habentibus de Iure etiam
conciliari Iuriſdictionem, teſte *Sbrozz.*
(alijs præteritis)*in tract. de offic. Vicar.*
lib.2. q. 27. demúmque coram merca-
torum Conſulibus, *Benuen. Stracc.trac.*
de mercat. tit. quomodo in cauſ. mercat.
procedatur 1.particul.vlt.part. princip.
12 *num.21.* quin, & coram laico clericus,
Carocc.in tract.de except.excep.22.q.5.
num.6. Carau.hoc ritu num.3. ibidem-
que *Cauenſ. num. 1. Vrſin. de recon-*
uent. cap. 29. Carol. de Graſſ. de effect.
cleric. effect. 1. num. 747. memor *Ca-*
rau. & rationum ab eo adductarum, *de*
Franch. dec.193. in fin. Vrſill.ad Af-
flict. deciſ.173. Marant. in ſpec. par. 4.
diſt.6. nu.53.Muſcatel. lib.1. par.2.Gl.
in-

Digitized by Google

intimato num 35. *& par.* 3. *Gl. actorem, Squillante de priuileg. cleric. cap.* 7. *nu.* 61. *Ioſeph Ludouic. concluſ.* 38. *verſ. inferetur, Epiſcop. Ricc. in collect.* 2287. *ſup. hoc rit. par.* 6. *Viſconti in concluſ. iur.* huiuſce *ritus* memor *verbo reconueniri poteſt, fol.* 245. & explanāt *Theſaur. qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 98. *Hugo Celſus conſ.* 46. *nu.* 4. *Thor. par.* 1. *compend. deciſ. verbo Clericus an poſſit, & in ſupplem. verbo remiſſio cauſæ reconuentionis*, & alij, quos memorat *Donadeo lib.* 1. *de renunciat. cap.* 25. *num.* 91. *Larrea deciſ. Granat.* 4. *num.* 11. à qua concluſione recedunt multi relati *ab eod. de Graſſ. num.* 747. *Reg. Marciano add. diſp.* 73. *num.* 6. tradentes reconuentionem, quæ iuriſdictionis prorogationem operatur, ſolùm tollere Iudicis incompetentiam, non autem incapacitatem. Loci tamèn cōſuetudinem in hoc attēdi alij voluerūt, & proindè ſtāte huiuſce *rit.* ſanctione non eſſe de hoc amplius ambigendum in Regno, tradunt *Capyc. deciſ.* 18. *Viu. dec.* 49. *Gallupp. in praxi S. C. par.* 2. *cap.* 14. *nu.* 6. *Reg. Marcian. memor. diſput.* 73. *ſub num.* 7. *Apicell. alleg.* 4. dummodò non prouocatus à laico, quandoquidem ad hunc effectum cenſura excommunicationis deuincendus eſt, *cap. relatum*, §. *fin. de iur. patronat.* & Eccleſiaſticus ad remouendam
13 moleſtiam comparere poſſet coram laico, abſque quod reconueniri coram illo liceat, vt omnium eſt ſententia, præſertìm *Angeli, & Baldi in auth. & conſequenter, C. de ſentent. & interlocution. omn. Iudic. Specul. in tit. de reconuent.* §. 1. *verſ. quid ſi laicus, Abb. in cap. dilectus de arbitr. Soccin. in cap.* 1. *art.* 5. *num.* 28. *de mut. petit. Gloſ. penult. in eod.* §. *fin. de iur. patron. & prima in cap.* 1. 3. *q.* 8. *Alex. Trentacinq. var. reſol. vol.* 1. *lib.* 2. *tit. de mutuis petit. reſol.* 1. *ſub num.* 33. Exempla verò moleſtiæ, duo inter alia recenſet *Io. Baptiſt. Coſta in tract. de remed. ſubſid. remed.* 120. *à num.* 25. quorum poſtremùm *nu.* 27. ſcribit, ſi colonus, vel emphyteuta afficeretur moleſtia.

14 Quod ſi liti renunciaret idem Clericus, tempus attendi monemus, ſi namq; reconuentionem ſubſequeretur renunciatio, vana illa eſſet, ſcilicet, cauſatiuè, ideſt, ſi in cauſa ſua conuentionali iudicium proſequi vellet, prout ad mentem *Gulielm. de Bened.* concludit *de Frāch. dec.* 193. *num.* 15. collaudatque *citat. Coſta eod. remed.* 120. *num.* 23. *Carpan. ad ſtat. Mediol. par.* 1. *cap.* 44. *num.* 95. *Nicolaus Carbon. in pract. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 10. *& Carau.* laudato *Donad. add. cap.* 25. *num.* 98. *Rodulf. Schrader. in miſcell. cap.* 4. *nu.* 6. Si verò antecederet, adiungit *Coſta* poſteriorem prorſus excludere reconuentionem, vtpotè cauſa reducta ad non cauſam; ſic namquè interpretandam eſſe opinatur, *Afflict. dec.* 173. *ex ead. dec. de Franch. n.* 12. *&* 13. alteraque *dec.* 349. *num.* 3. *Marant. diſtinct.* 9. *num.* 55. *Menoch. de arbitr. Iudic. q.* 44. *num.* 5. *Viu. dec.* 128. *num.* 4. *de Graſſ. num.* 748. *Carauit.* adducens, *Camill. Borrell. in ſumm. dec. tit.* 7. *num.* 108. *Squillant. add. cap.* 7. *num.* 66. *Marcian. loco cit. n.* 8. firmans in illa theſi, clericum, antequam per actum poſitiuum reconueniatur, poſſe à conuentione recedere, etiam in Iudicijs duplicibus, puta, familiæ erciſcundæ, communi diuidundo, pro ſocio, & ſimilibus, idem *Trentacinq. verſ. hæc concluſio ſub num.* 33. vbi addit caſus
15 aliquot, in quibus Eccleſiaſticus reconueniri prohibetur coram laico, generatim verò, cum loquimur, in quibus caſibus interdicatur reconuentio, idem *Coſta* edocet, paucos quoſdam reſcribendo *Arnon. in pract. Iudiciar. cap.* 35. *cum tribus ſequent.* decem & octo *Soccin.* recenſet *in reg.* quæ incip. *reconuentio actoris pag.* 758. *Iac. Nouell. in reg.* quæ incip. *reconuentio an locum habeat*, alios verò plures ipſe *Trentacinq. à num.* 11. diſtinctione vtens, vel queri in ciuilibus, vel in criminalibus. In ciuilibus dubitari poſſe affirmat, quid dicendum in ſummarijs, quid in exequutiuis, quid tandem in poſſeſſorio, noſque pro exequutiuis, vt aduerſus in-

Digitized by Google

inſtrumentum guarentigiatum adducimus *deciſ. Cartharÿ Geuuenſ.* 2. & negantem, necnon *Tiber. Decian. reſp.* 98. *vol.* 2. *de Graſſ. num.* 671, multa addentem, cœteroſq; laudatos á *Conſil. Carleual. tom.* 2. *de Iudic. lib.* 1. *tit.* 2. *diſp.* 7. *num.* 9. quique nonnullas adducit reſtrictiones, memorquè extat *Carau.* hoc *in rit n.* 7. & ſermocinantur *Præſ. Merlin.* latè *controu. forenſ. centur.* 2. *cap.* 24. *Io. Baptiſt. Thor. in ſupplement. compend. deciſ. d. verbo Remiſſio cauſæ reconuentionis pag.* 541. *Io. Laganar. ad Reuit. ſup. rubr. de inſtrum. liquid. lit. D*, ac idem *Alex. Trentacinq.* à *n.* 38.
16 in criminalibus quatuor ſubdiſtinguit caſus, quibus ille quidem inſeritur, ſi vigente Iudicio criminali accuſator valeat reconueniri ciuiliter, vt dubitare liceat, quomodo id euenire poſſit, ciuili quæſtione intermiſſa, ſæpè fit, vt prius de crimine iudicetur, quod vtpotè maius meritò minori præfertur; ex *tex. in l. fin. C. de ordin. iudic.* cuius verbis ſuffulti DD. omnes aiunt ſuperſedendum eſſe in ciuili, adueniente cauſa criminali, & laxioribus habenis tutatur adijciendo explicationes mille, *Farinacc. q.* 100. *cap.* 2. *à num.* 58. & iure meritò communem eſſe ſententiam, teſtatum reliquit *Clar. q.* 92. *ſub num.* 4. & explicat abundè *Carleual. add. tractat. integra diſp.* 6. *Franc. Maria Prat. reſponſ. crimin.* 14. *Mari ad Gramm. dec.* 60. *num.* 6. & longè magis exiſtente criminali videatur, non intentanda ciuilis. Huic tamen quæſitui ſatisfaciemus luculentèr, ſi in primis fateamur haud permitti reconuentionem in eo caſu, tùm iure communi perſpecto, tùm Regni, teſte eodem *Trentacinq. num.* 39. anteaq; *Marant. par.* 4. *diſt.* 6. *nu.* 66. *Carpan. ad ſtat. Mediolan. cap.* 44. *num.* 119. *lib.* 1. *Gregor. Sair. in Claui Regia lib.* 12. *cap.* 7. *num.* 9. *de Graſſ. num.* 763. ſcilicèt coram eodem Iudice cauſæ criminalis, coram alio verò, & competente principaliter agere non vetabitur, non obſtante tradita regula prædictæ *l. fin.* & *DD.* omnium tantùm ſuperſederi in definiendo demandantis, non in procedendo, teſte *Capyc. dec.* 25. *ſub num.* 1. vt propterea agere ſimiliter non impediatur, & proſequi.

17 Reconuentionē verò fieri haud poſſe coram arbitris, deducitur ex *cap. cum dilectus extr. de arbitr.* explicat *Iſern. in cap.* 1. *num.* 3. *de controu. feud. apud pares termin.* vbi reprehendit quoque *Gloſ. in auth. & conſequenter, verſ. eundem Iudicem*, ſubnectentem procedere reconuentionē de re criminali, *& cap. cum dilectus*, diſpoſitionem amplexantur *Muſcatel. lib.* 1. *par.* 2. *Gl. intimato num.* 5. *Iodoc. in prax. ciuil. cap.* 141. *nu.* 7. *de Graſſ. effect.* 1. *num.* 779. *Amend. ad Franch. dec.* 193. *num.* 12. *Myſing. obſeru.* 90. *num.* 3. *Ricc. collect.* 1159. *Ann. ſing.* 426. *Roman. ſing.* 150. & reſtringit *de Graſſ. num.* 780. in arbitris eligendis ex diſpoſitione ſtatuti, inſequitur *Squillant. num.* 68. *Donad. add. cap.* 25. *num.* 118. nec coram Iudice prorogato, *Roman. ſing.* 150. benè tamen coram Iudice delegato, *cap.* 1. *de mut. petit. Gerard. Mazzol. conſ.* 89. *num.* 98. *Roman. ſing.* 150. *de Graſſ. num.* 751. *Squillante num.* 62. *Laganar. cit. loco*, indiſtinctè firmans, quamuis *Carau. in hoc ritu num.* 5. diſtinguat inter delegatum impetratum ab actore, & impetratum ab vtroque actore, ſcilicèt, & Reo, quod in Curia Romana non obſeruari, tradit *Rot. in dec.* 2. *de mut. petit.* incip. *ſi quis impetrat in antiq.* nec illam dari in cauſa appellationis, aduertunt *Amend. ad Franch. dec.* 376. *num.* 3. *Ricc. collect.* 112. *&* 2287. *Maſtrill. dec.* 136. *Ann. ſingul.* 430. in cauſa depoſiti, *Muſcat. num.* 26. *Iodoc. num.* 13. *Squillant. num.* 71. *de Graſſ. num.* 720. in locis memoratis, alios perſtringentes caſus à *Carau. nu.* 16. 17. 18. *&* 19. *recenſitos.* Tempus
18 autem proponendæ reconuentionis, enarrant *DD.* diuerſimodè apud *Carleu. indic. diſp.* 7. *n.* 5. *Muſcat. Marant. Ricc.* cęteriq; adducti. Tutius tamen erit fieri ante litis conteſtationem, vel paulò poſt, vt pari paſſu, ſimultaneo proceſſu,

ac

ac vnica ſententia vtraque lis terminetur, *Franch.* ibidemque *Amend dec. 376. num. 5. & 6. Giurb. dec.Sicil.74. num.3. Marta voto 152. num. 2. Fuſc. ſing.8. lit.R. Anns meus ad Capyc.dec. 48. num. 3. de Graſſ. num. 762.* Illam verò fieri poſſe vſque ad concluſum in cauſa,imò vſque ad ſententiam,non ad finem, vt pari paſſu procedatur, ſed vt teneatur actor reconuentus ſtare iuri coram illo Iudice, quem elegit, deciſum in actore Clerico, refert *Thor. in compend. deciſ. par.3. verbo Reconuentio*, cuius meminit *Reg. de Marinis in obſeru. ad deciſ.*413. *Reg. Reuert. to.2. Carau. in* hoc *ritu* adducens *num.2.* & lepidè caſus diſtinguendo, explanat *Præſ. Merlin. centur. 2. controuerſ. forenſ. cap.* 23. examinata *memor. Præſ. de Franch. deciſ.376.*

Prædictis omnibus adnectere cenſuimus duas perbreues in frequenti dubio concluſiones. Alteram, de qua interrogati fuimus; Cum quidam Cle-
19 ricus tutor conuentus tutorio nomine coram Iudice Eccleſiaſtico volebat mutua petitione apud eundem Iudicem agere proprio,& principali nomine contra actorem, qui eundem vti tutorem impetiuerat. Nos enim non contenti genericis regulis, & rationibus, perquirere ſemper curauimus doctrinas indiuiduales; Idq; in hac etiam dubitatione facere non omiſimus, tandemque adinuenimus *Soccinum* negãtem *in rub. de mutuis petitionib. ſub nu. 27. & num. 38. art.5.* Non ſecus,ac in contrario caſu, cum alieno nomine agens reconuenitur proprio ſuo nomine, authoritate *Franciſci Leonis in theſaur. fori Eccleſiaſt. par. 3. cap. 38. ſub num.77.* concludit *Coſta in tract. de remed. ſubſidiar. remed. 120. num. 30.* & tradunt *Alex. de Neuo in cap. ut ſi clerici num. 39. verſ. quartus eſt caſus de Iud. Hieronym. Pappon. conſ.58.nu. 51. & 52. lib.1.*

20 Altera queſtio euenit annis decurſis in cauſa hęredũ Sãcti de Sãtis Baronis terrę Aqueuiuæ meorũ vaſſallorum;Hi enim inſteterunt in S.C. condemnari eorum creditores ad recipiendum bona hęreditaria inſolutum, non reperto iuſto emptore, & citatis creditoribus omnibus certis, atque incertis per proclama, vnus ex eis petijt dictos hæredes cogi ad ſibi ſoluendum aliquas ſummas à dicto Sancto vigore contractus debitas,& alter ex dictis hæredibus Clericus cauſam remitti ad Eccleſiaſticũ, exclamauit,eo prætextu eſſe illud nouũ iudicium, altiori indagine indigens, & quod tantùm conuenerat creditores liquida, ac indubitata habentes credita, tandem à fori declinatoria fuit excluſus tanquam actor voluntarius vi oblationis factæ in S. C. dationis inſolutum, alijſque ex cauſis in terminis indicatis à *D. Præſ. Merlino centur. 2. controu. forenſ. cap.66. num.* 12. Verùm præterire non audeo ſollemnem determinationem in famigerata illa theſi principali è S.C. manatam, ſiquidem
21 pro hæredibus aduerſus creditores calamum arripui, fretus, atque innixus auctoritatibus *Pauli de Caſtro in l. fin. §. etſi præfatam num. 5. C. de iur. deliber. Angel. in l. 1. §. hac ſtipulatio ff. ad l.falcid. Surd. dec.*318. ibidemque *D. Conſil. Hodierna* deciſum atteſtantis, *Iacob. Cancer. variar. reſol. cap. 2. de inuent.par. 3.num.139. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 116. num. 14. Ioſeph. Seſſe dec. Senat. Arag.88. n. 12. Reg. Galeota controu. iur. lib. 2. controu. 5. num. 12. Conſil. Paſchal. de virib. patr. poteſt. par. 2. cap. 9.* qui, & aliorum Iureconſultorum reſponſa ſubnectit, ſcripſitque in eademmet cauſa,in qua contrarium firmauit *Reg. Rouit. in conſ.* 18. quod eſt idem, ac *conſ.78. 1. vol.* quem inſequitur *Reg. Sanfelic. dec. 111. par. 1.* quæ eſt eadem, ac *altera* 268. 2. *vol.* (ſicque fatale huiuſce articuli videtur duplicatio conſiliorum, ac deciſionum) idemque *Paſchalis*,qui curator patrimonij Comitis de Loreto extitit, atteſtatur *num.* 80. articulum in illa cauſa minimè deciſum fuiſſe,ex quo inuenti fuerunt emptores, & tandem

adduxi *dec.7. Conſil. Gizzarelli*, exornatam à *Laurent. Vrſell. tom. 2. concl. legal. 92. & Reg. Capyc. Latr. tom. 2. dec. 192. nu. 19. & 20.* necnon *Nouar. de dation. in ſolut. ſect. 3. num. 4. in poſtrema editione.* Quin, & ſuſtinui Terram Aquæuiuæ, quæ non poterat diuidi, adiudicandam fore creditori maioris pecuniæ, cum onere, deducto eius credito, depoſitandi extimationem maioris valoris, ex *And. in cap. 1. num. 2. de duob. fratr. de no. benef. inueſt.* laudato à *Paſchal. add. loco num.* 101. quibus addimus *Roſental. de feud. par. 1. cap. 6. concl. 76. num. 15. Iacob. de Beluiſ. in d. cap. 1.* ibidemque *Iacob. Aluar. nu. 1. Luc. de Penn. in l. in qualibet C. de metat. & opidemat. lib. 12. nu. 5. & Matth. Berlicch. dec. 306. num. 4. par. 2.* concinuntque *tex. in l. 1. ff. de priuil. credit. in l. cum plures in fin. ff. de reb. author. indic. poſſid. & in l. ſi is qui 79. §. quædam, ff. ad l. falcid.* & die 16. Ianuarij 1651. prodijt ſcitum S. C. referente *Marchione Olineti Domino Conſiliario Marco Antonio Cioffi*, quod bona, tàm burgenſatica, quàm feudalia, adiudicentur illis de Sardo, pro concurrenti ſumma eis debita ad eorundem electionem, pro pretio declarando per S. C. cum onere ſoluendi cæteris creditoribus patrimonij Sãcti de Sanctis, ad rationem ſimiliter declarandam per idem S. C. votantibus DD. ſpectabili Reg. D. Bernardo Zufia Præſide digniſſimo, & Conſiliarijs Carolo Brancaccio, Antonio Capiblanco, & ſpectabili Domino Reg. D. Felice Vlloa tunc Conſiliario, quæque deciſio liquet, ex *proceſſ. d. patrimonij 2. vol. pag. 320. at.* penès Iulium de Vennitto Actorum Magiſtrum, & de Mercati Secretarium; In contrarium patrocinante Domino Hortenſio Pepi deindè Conſiliario, & meo Socero: Quin, & in illa cauſa filiorum, & hæredum Iulij de Luca, cuius memor eſt *Præſ. Merlin. memor. cap. 66. nu. 12 cent. 2.* idem fuit per S.C. determinatus articulus dationis in ſolutũ bonorũ hæreditariorum, iuxta apretium, referente eodem *Præſid. Merlino tunc Conſiliario*, ſub die 9. Iulij 1639. vt videre eſt in actis creditorum quondam Iulij de Luca, in Banca de Auitabile, nunc de Amico, & regiſtro ſententiarum S.C. anni prædicti 1639. fol. 75. penès eundem Secretarium; cuius meminit *Thor. par. 3. compend. verbo creditor.* Contrarias verò deciſiones referunt idem *Thor. in ſupplement. compend. verb. Hæres cum h. l. & I. Reg. Io. Franc. Marcian. tom. 2. diſput. 81. Donad. de renunciat. cap. 36. à num. 16.*

Sed pulcra eſt indagatio, nùm Cle-
22 ricus, qui vti actor coram Iudice laico litem habuit, poſſit ab eius Aduocato, vel Procuratore pro conſtituto ſalario coram eodem Iudice conueniri, negatiuè reſoluit *Dom. Reg. de Marinis lib. 2. quotid. reſol. cap. 52.* exploſa *dec. 177. lib. 2. Hierony. Leo.*

23 Ceterùm meminiſſe oportet, non ſolum poſse quem reconueniri coram eodem Iudice, coram quo alium impetiuerat; verum debere conueniri, ſi caſus eueniat, & coram alio Iudice conueniri ab eodem conuento non poſſe; adeò quod, ſi alium adeat Iudicem, inſtare valeat ipſe, qui actor prius fuit, nunc verò Reus, & petere remitti cauſam ad Iudicem in prima deputatum, quod non omnes perpendunt, nimirùm ſi coram diuerſis Iudicibus lites compelluntur proſequi, & tamen iura ſunt aperta *in auth. & conſequenter, C. de ſentent. & interlocut. omn. iudic. & cap. diſpendia de reſcrip. in 6.* prçterquam in executiuis inſinuat *Flam. Chart. deciſ. Genuenſ. 2.*

RI-

RITVS LXVIII.

Magna Curia non procedit ex mero officio, vel ad denunciationem, vbicunq; fieret aliqua percuſſio cum aliquo inſtrumento nociuo, non ferreo.

ITem ſeruat ipſa Curia non procedere ad denunciationē, nec ex mero officio, de percuſſione illata cum aliquo inſtrumento nociuo, ſicut eſſet planella pedis corrigia à luta, & ſimilia: ſecus ſi cum baſtone, vel ſimili; quia tunc proceditur iuſta capitulum Regni; ſed fuit quæſitum tempore meo, de quodam ſatuo iudice, qui percuſſit quēdam cum libro tabulato, quem honoris cauſa, non nomino. Sed tūc fuit dictum, quòd ſuperſederetur, & quod dictum eſt de percuſſionibus ſupra, idem intelligas de inſultu, ſecus eſt in Curia magiſtri Iuſtitiarij, in qua proceditur per eum in omni crimine.

SVMMA RERVM.

1 *Quàm noxia terrarum Orbi extiterit armorum inuentio oſtenditur.*

2 *Tubalchaim primus arma inueniſſe fertur.*

3 *Quamuis pro vitæ tutamine permiſſa fuerint aliquando arma, nihilominus ad maiora diſcrimina vitanda, plurimas delinquentibus cum eis pœnas ſtatuerunt leges, & pragmaticæ.*

4 *Mortis pęnam an incurrat, qui nocendi ſtudio ſcoppittis vſus fuit, etſi nihil mali euenerit.*

Memorātur prag. editæ ab Excell. Duce de Arcos, & Comite Ognatti ſub diebus 28. Maij 1647. & 15. menſis Nouembris 1650.

5 *Armorum appellatione quæ veniant, an lapides, & fuſtes, cultelli ad panem incidendum, àut aptandos calamos.*

Nùm arma ruralia, ferramenta, dentes, & vngues, enſis, pugio, pallotta, & planella pedis.

Abuſus quidam Iuuenum in Eccleſiarum ianuis reprehenditur.

6 *Qua pęna multetur percutiens cum armis non aptis ad nocendum, cum pomo enſis, cum pede, baculo, & alapa.*

De expilante barbam manibus, vel alio inſtrumento, remiſſiuè.

7 *Inſultus cum armis, ſi contra aliquem factus fuerit; vulneribus non ſequutis, an ex officio ſit procedendum.*

Vis publica etiam per vnum hominem armatum committitur.

Pęna inſultus quænam ſit, & hodie eſt arbitraria.

8 *Arma portantes, præter alias pœnas, illis ſpoliantur, etiam Clerici.*

9 *Vt autem quis incidat in pęnam ſtatutam contra deferentes arma, oporteatnè, vt ſit repertus cum armis, an ſatis ſit, ea geſſiſſe, inquiritur.*

Standumnè ſit miniſtrorum aſſertioni, quod aliquem repererint cum armis.

10 *Valeantnè Barones armorum delationem vaſſallis interdicere.*

Talem prohibitionem facere ſit iuriſdictionis ciuilisnè, vel criminalis.

Licentiam illa deferendi quis concedere poſſit, remiſſiuè, & in hac Ciuitate.

Illa debeat eſſe expreſſa, & in ſcriptis, an verbo, vel tacita ſufficiat.

11 *Caſus plures, in quibus licet cuiquam incedere armato, recenſentur.*

Potiſſimùm illi, qui è Ciuitate egreditur, & agrorum cuſtodibus.

Aduocatis, medicis, fęminis, & ſeruis officialium, an ſit licita armorum delatio.

12 *Delinquens cum armis prohibitis mul-*

 tarinè

tari nè debeat vtraque pena, geſtationis, ſcilicet, armorum, & delicti.

13 *Habens licentiam deferendi arma, non valet illu deferre coram poteſtate.*

Sacrum Conſilium ingredi cum armis non licet, nec titulatis. An autem R.C. M.C.V. & Collaterale Conſil.

14 *Epiſcopi an valeant tenere familiam armatam.*

15 *Denunciatio quotuplex ſit, & à quibus facienda.*

1 QVàm noxia terrarum Orbi extiterit armorum inuentio, nemo eſt, qui in dubium vocet, quæ ex ipſis experti ſint homines damna, quæ ſubierint pericula, ad vtrãque paginam conſcriptæ hiſtoriæ ſatis, apertèque teſtantur; Vidimus, quæ fuit noſtri omnium calamitas, ferro dirutas Vrbes, armiſque Prouincias, & Regna vaſtari. Nouimus quoque altiſſimas familiarum arbores ferro exciſas, & nobilium coronariam laurum enſibus obtruncatam. Tubalchaim
2 primus arma inueniſſe fertur, teſtibus *Gulielm. de Bened. in repet. cap. Raynutius, verbo Mortuo itaque teſtatore num.16. Foller. in pragm. de ictu ſcoppitti num. 16. Danz. tom. 2. de pugn. DD. tit. de homicid. num.1. & 3. & 10. 3. tit. de arm. cap. 1. num. 1. ex cap.4. Sacræ Geneſeos*; Auitæ feritatis hæres, Caim, ſcilicet, Nepos, à quo primùm homicidia in Orbem inuecta ſunt, hæredis ſui ingenio funeſtius confouenda, & malæ artis opifici veluti in ſegetem vberrimè diſſeminanda.

Quamuis verò pro vitæ tutamine
3 permiſſa fuerint aliquando arma, *Borrell. de magiſtrat. lib.3. cap.17. Nouar. tom. 1. de grauam. vaſſall. grauamin. 323. num.6. de Angel. in l. vnic. nu. 1. C. de Iuſtin. C. confirm.* nihilominus, vt maiora, quæ ex ipſis euenire facilè poſſent, diſcrimina vitarentur, plurimas, eaſque grauiſſimas pęnas ſtatuerunt leges aduerſus eos, qui arma gerere deprehenſi fuiſſent. Ac de huiuſmodi re Proreges noſtri pluriès noua decreta, & pragmaticas inſtituere regiſtratas *ſub tit. de arm. in 1. & 2. volu. prag.*

Quamobrem D. Raimundus de
4 Cardona, iuſſit eum naturalis mortis pœnam incurrere, qui nocendi ſtudio ſcopictis, arcabuſis, vulgo dictis, & baliſtis, vteretur, etſi nihil mali, nec vulneris quidquam è ſclopis eueniret, nimirùm propter atrocitatem delicti, affectus deductus ad actum proximũ pro effectu conſummato punitur, vt aduertunt *Gramm. dec.36. num.12. & Cõſil. Gizzar. dec.* 25. in terminis *prag.* cuius ſanctionem etiam ſeruari in Regno Siciliæ, teſtatur *Maſtrill. deciſ.* 155. & in Luſitania, *Gamm. dec. illius Senatus* 170. *Ricc. collect.* 1367. *Caball. reſ. crim. caſ.* 88. aduertens illam non procedere, ſi in actu defenſionis fuerit ictus emiſſus, confirmat *de Angel. ad Foller. tit. recipian. defenſion. num.* 16. *& in fragm. nu.* 277. ex *Franc. Marc. deciſ.* 766. *par.* 1. & licèt *Reg. Rouit. in comment. prag. 1. de ictu ſcoppictæ*, dicat illam nõ obſeruari, idipſum anno 1614 ex *pragm. 3. eod. tit. de ictu ſcopic.* confirmatum fuiſſe, idem Author affirmat & enarrat *Thor. par. 2. compend. verbo Pragmatica de ictu ſcoppicti pag.* 472. cuius meminit *Franc. Mar. Prat. ad Muſcatell. add. loco tit. de Ictu ſcoppicti, archibuſij, & baliſtæ, verſ. Et licet.* Quique non otioſam excitat quæſtionem, nùm exonerans archibùſium cõtra eum, cum quo fuit facta pax cum pęna in fideiuſſione contenta de non offendendo, quem tamen non percuſſit, nec tetigit perſonam, cõmiſiſſe dicatur ſtipulationem, illamque pleniùs examinat *pract. obſeru.* 61. multa verò ad intellectum *prag. memor. 1. & 3.* ſcribit *Conſil. Campana reſolut. ſelect. ad mater. forindicat. reſol.* 1.

Dux Arcos die 28. Maij 1647. hoc etiam ampliauit, iuſſitq; præſentes, auxiliatores, qui in criminibus interfuiſſent, quæ fiſtulis, ſclopuliſque, vel alijs iſtius generis verè igneis tormentis patrata eſſent, eandẽ ſubire capitis pœnã.

Et

Et Comes Ognatti pragmatica ſua, die 15. menſis Nouembris 1650. conſcripta, conſtitutiones, edicta, pragmaticaſque à Prædeceſſoribus ſuis de armorum geſtatione, vſu, detentione, eorumdemque molimine habitas confirmauit. Præterea mille aureorum pœnā aduerſus igneis armis delinquētes impoſitam à præſentibus quoq. atq. ab auxiliatoribus exigi mandauit.

Itidem delicta omnia, quæ iſtiuſmodi armis patrarentur M. C. V. delegauit, tradiditque agnoſcenda, quod altera *pragm.* ſub die 27. Martij 1638. diſpoſitum fuit, ad cuius intellectum nonnulla tradit *Reg. Sanfelic. dec.* 261. *to.*2. & pro armorum geſtamine in hac Vrbe, ſuburbijs, & pagis, ſclopos tres citra palmos oblongos, cum ferreis rotulis, & duplici ſclopetario forcipe inſtructos prohibuit, quin etiam manubrium, quo ferrea fiſtula continetur ſclopos quatuor circiter palmos oblongos altero tantùm igniario chalybe ad explodendum fabrefactos prohibuit.

Præcepit etiā intus habitationes ferreas geſtari fiſtulas, ſed inermes adēpto igniario, incomptis rotulis, ac nullo nitrati puluceris, ac glandum tēperamento quod collimat iuri cōmuni, *Bertaz. cōſ.* 74. *nu.* 12. *lib.* 1. *Danz. to.* 1. *de pugn. DD. cap.* 3. *de remiſſ. cauſar. num.* 3.

5 Armorum appellatione quæ veniant de iure communi, docent *text. in l. armorum, ff. de verbor. ſignif. in l. armatos, ff. ad l. Iuliam de vi public. in §. armorum inſt. de interdic. Gloſ. in d. l. armorum, ff. de verbor. ſignif. Scaglion. in pragm.* 1. *à num.* 58. *ſub tit. de duello*, *Ventrigl. in prax. rer. notab. annot.* 43. *§. vnico, num.* 12. *Farinac. conſ.* 45. *& in addit. conſ.* 169. *lib.* 2. *& q.* 108. *nu.* 87. *Franc. Marc. deciſ.* 251. *nu.* 2. *p.* 2. In Regno noſtro Neapolitano aliud ſtatuit conſtitutio *Intentionis noſtræ*, & præſertim non venire lapides, & fuſtes, notant ſcribentes *in ead. conſtit. & Io: Ant. de Nigr. in cap. Regni qui cum Renea num.* 4. quin, ex vniuerſali conſuetudine in generali bannimento non venire ſaxa, atque cultellos, firmant *Clar. q.* 82. *verſ. ſtatutum* 6. *nu.* 4. *Anton. Sola ad decret. Suband. tit.* 10. *de Capit. Inſtit. Gloſ.* 1. & propterea ſub his non comprehendi cultellos ad panem incidendum, aut aptandos calamos, dixerat *Gloſ. antepenult. in Auth. de armis*, quam ſingularem commendant *Io: de Anan. in cap. lator ſub num.* 1. *de homicid. Felin. in cap. ita quorumdam ſub num.* 2. *de Iudæis, Angel. in l. ſi pignora, §. furem, ff. de furtis*, quos refert *Epiſcop. Campan. in diuerſ. iur. canon. rubr.* 4. *ſub num.* 22. *Paul. Merend. conſ.* 9. *num.* 16. *par.* 1. & Iudicis arbitrio remittit *Menoch. de arbitr caſ.* 394. *nu.* 77. & diſtinguit *Giurba conſ. crim.* 73. nec arma ruralia, & ferramenta exercitij, *Nouar. de granam. vaſſall. tom.* 2. *grauam.* 61. nec illorum appellatione venire dentes, & vngues, dixere *Caball. reſolut. crimin. caſ.* 63. *num.* 19. *&* 20. *Marta in compilat. deciſ. to.* 2. *verb. Arma, cap.* 5. *Laurent. Vrſell. tom.* 2. *concluſ. legal.* 143. *ſub num.* 21. *Nouar. in rubr. de arm. à num.* 1. *Danz. add. cap.* 1. *tom.* 3. *ſub num.* 1. ſed an enſis, & pugio, *Caball. caſ.* 288. *num.* 36. *Arnon. epit.* 34. *Bouad. lib.* 1. *politic. cap.* 13. *num.* 60. an pallotta plumbea, *Arnon. epit.* 46 & planella pedis. Abuſus grandis inoleuit in tota Italia, vt diebus quibuſdam ſolemnibus conſueuerint iuuenes morari, vel in ianuis Eccleſiarum, vel propè fontem aquæ benedictæ, vt venientes mulieres aſpicerent, verbaque aerea proferrent. Euenit in quadam Ciuitate, vt quidam auſus fuerit eodem tempore, quo matrona quędam integerrima in aqua digitos intingebat, frontem ſignandi cauſa, manum ſuam extenderet, eiuſdemq; matronæ manum tangeret, quod ſagax mulier proſpiciens, non fortuito factum, inclinata ad pedes, planellam accipiens, cum illa iuuenis caput lethaliter percuſſit, & nullam pœnam, ſed magnam laudem mulier conſequta eſt.

6 Qua verò pœna mulctetur percutiens cum armis non aptis ad nocendum,

dum, inquiunt Clar. §. *homicidium*, *Caball. tract. de omni genere homic. nu.* 233. & qui habens enſem, vel pugionem, & non percuſſit cum puncta, ſed tantùm cum pomo, *Peguera deciſ.* 14. *Danz. ad Gramm. dec.* 17. *num.* 22. et de percuſſione cum pede facta ergà mulierem prægnantem loquitur idem *Caball. cit. loco nu.* 234. *Caualcan. par.* 4. *num.* 167. *de Bracch, Regio Gramm. vot.* 23. ſermocinans de muliere, quę percuſſit in capite cum baculo ancillā, quam credebat eſſe prægnantem ex viro, ex qua percuſſione mortua ancilla eſt: Et de percuſſione cum baculo ſermo eſt apud eundem *Gramm. deciſ.* 17. *Thor. in compend. deciſ. par.* 1. *verbo percutiens*, *Paſchal. Carau.* laudans *de virib. patr. poteſt. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 62. *Carrer. in prax. crim. tit. de homic. cap. vndecimo excuſatur, num.* 22. *Carab. in tract. de Syndic. par.* 2. *ſub n.* 49. *& ſing.* 187. et in perſonam Clerici, *Theſaur.* ipſius *Gramm.* memor *deciſ.* 224. Quamuis verò leuem eſse iniuriam percuſſionem cum baculo, ſeù cū manu vacua factam, dicant *Gramm. ead. dec.* 17. *Viu. dec.* 46. quorum meminit *Auus meus ad eundem Gramm. dec.* 98. *ſub num.* 2. *verbo contrarium, Balb. dec.* 21. *Lapus alleg.* 76. quem refert idem *Auus meus ad Capyc. dec.* 161. *num.* 2. illam tamen grauiorem, et magis ignominioſam, quàm ſi fuiſsent vulnera illata, voluere *Farinac. q.* 105. *nu.* 215. *Caſtill. dec. Sicil.* 171. *nu.* 23. *Ricc. dec.* 249. *par.* 2. *Petr. Bell. de re mil. par.* 10. *tit.* 2. *num.* 39. *Mari ad Gramm.* deciſum tradens *dec.* 17 *num.* 5. grauiuſq; delictum eſt alapa, ſeù palma, qā m pugno percutere, nam ea offenſus videtur pueriliter tractari, *Campag. in cap.* 149. *nu.* 13. *de iniur. Thor. par.* 1. *comp. verbo Alapa, Garon. var, reſolut, verbo Iniuria, num.* 24. *Taſſon. verſ.* 7. *obſeru.* 3. *ſub num,* 72. *tract. de antefat.* de expilante barbam manibus, vel alio inſtrumento, *Viu. add. deciſ.* 46. *Gramm. in mem. dec.* 17. *& vot.* 15. *Roman. ſing.* 169. *Arnon. dialog.* 61. *Prat. reſponſ. crimin.* 39. *num.* 2. *Nouar. de grauamin. vaſſall. tom.* 2. *grauam.* 116. tradens, vaſſallos regularitèr grauari, ſi ipſis, vti reis, tondatur barba ad finem faciendi à teſtibus recognitionem. ſed an barba ſit membrum, & ſub ſtatuto de abſcindente membrum comprehēdatur, *Caſſan. in conſuet. Burg. rubr.* 1. §. 5. *num.* 3. *Baiard. ad Clar. q.* 69. *num.* 3.

7 Inſultus verò quilibet cum armis factus, etiam ſi percuſſio non fuerit ſequuta, ob ſolam armorum delationem quamuis iure communi pena, *l. Iul. de vi publica*, puniatur, vt *Viu.* poſt alios aduertit *deciſ.* 161. non tamen de Iure Regni, niſi percuſſio ſequuta ſit, ex *cōſt. Iuſtitiarij nomen*, & ibi *Petr. de Montefort, Reg. Rouit. in pragm.* 2. *num.* 13. *de abolit.* Verùm non eſt neceſſaria coactio, ſeù coadiuuatio hominum armatorum ad inducendam vim publicam, quia vnus ſolus cum armis tenetur de vi publica, *Muſcat. in tract. de cognit. ſeù probat. delict. rubr. de vulner. lethal. num.* 55. *Theſaur. deciſ.* 35. *Ricc. collect. dec.* 2325. *par.* 6. *Gramm. deciſ.* 17. quem refert *Carau. in hoc ritu ſub n.* 12. hoc declarās, ipſoq; *Carau.* laudato, admonet *Auus meus ad Gramm.* mòx relatam *dec. num.* 5. *à Viuio deciſ.* 46. *num.* 7. malè in contrarium allegari *Caranitam, Giurb. conſ.* 73. *Capibl. de Baron. tom.* 2. *ſup. prag* 8. *num.* 17. et declarat *Muſcatell. in prax. crimin. add. tit. de vulner. letalib. n.* 55.

At pena de vi publica, et priuata hodiernis temporibus arbitraria Iudici eſt, attentis perſonarum, loci, et temporis qualitate, caſuumque varietatibus, vt reſtatur *Muſcat. cit. tit. de cognit. ſeù prob. delict. ſub rub. de priuil. & pen. pred. num.* 30. cuius meminit *Mari ad dec.* 17. *Gramm. num.* 15.

8 Præter verò penas à lege, vel ſtatutis comminatas aduerſus arma portantes, certum eſt incurri in alteram, ſcilicet, vt illis ſpolientur, *Bart. & Alex. in l.* 1 *ff ad l. Iul. de vi publ. Gloſ. & Bal. in cap.* 1. §. *ſi quis ruſticus de pac. tenen.* *in*

in vſib.feud.Iaſ.in §.*ex maleficijs num.* 31.*inſt. de action. Plaza in epitom. delict. lib.* 1.*cap.*8. *num.*22. *Io: Anton. de Nigr. in cap. Regni vt inter ſubiectos num.*36. etiam vagina armis, gemmiſque pretioſis ornata, *Affl in d.*§.*ſi quis ruſticus, num.* 11. ampliat, inſequitur *Reg. Rouit. in pragm.* 6. *de Cleric. & Diacon.ſaluat. Danz.cit.t.*3. *cap.*3. *de arm.num.* 14. *Campanil. add. loco ſub num.* 31. vt propterea ſi à laicis miniſtris clericus armatus reperiatur eſſe illum armis ſpoliandum, probent *Iacob. Graff. lib.*9. *deciſ.aur. cap.*19. *num.* 158. *Couar. lib.*2. *variar.reſolut. cap.*20.*in fin.q.*36.*nu.*22. *Guttier. lib.* 1. *quæſt. pract.q.* 12. *num.*6. *Io: Garzia de nobilit. gloſ.* 9. *num.* 53. *Pereira de man. Regia* 2. *par.cap.*43.*num.*2. *Ambroſin. de immun. Eccleſ. cap.*18. *n.*36. *Borrel.de Reg. Cathol. præſtant. c.*71. *à nu.*45.*& in ſumm. deciſ.tit.*43. *n.*136. *de Graſſ.de effect.clericat.effect.*1. *num.* 862. *& effect.* 20. *num.* 20. *Conſ Carleual.tom.*1.*de Iudic. lib.*1.*tit.*1. *diſp.*2. *q.*3. *num* 158. & determinatum à Senatu Cathaluniæ refert *Io. Paul. Xamarr.par.*2.*rer.iudicat. definit.*99. id quod declarat *Epiſcop.Campanil.in diuerſ. rub.* 4. *ſub num.* 19. armorum enim delationis prohibitio propter publicam quietem, & vtilitatem Clericos quoque ligat, *Clar.* §.*fin.quæſt.*36.*nu.*26.*Sayr. dec.*45. *Decian. tract.crimin. tom.*2.*lib.*8. *cap.*3. *num.*1.*Gratian. diſcept.forenſ. cap.* 149. *num.* 14. *Graſſ. effect.* 2. *num.*268. *& effect.* 20. *nu.*73. *Ludouic. Poſt.reſolut.*151. *nu.* 12.*Taſſon. de anteſ.verſ.* 1.*obſeru.*3.*num.*24. quin ad Clericorum vitæ honeſtatem etiam pertinet, nè ipſi armati incedant; *cap. Clerici el primo, de vita,& honeſt. cleric. Campanil. add. loco num.* 16. & poteſtas ſecularis num valeat fugientem ad Eccleſiam armis ſpoliare, inquirunt *Epiſc.Marant.controuerſ.lib.*2. *reſponſ.*37. & alij, quos refert *D. Franc. Baron.de effect. inim. tom.*2.*effect.*166. *num.*1.

Vt autem quis incidat in pœnam
9 ſtatutam contra deferentes arma, oportet, vt ſit repertus cum armis, et non ſatis ſit ea geſſiſſe, probare, *Bar. in l. ſi Barſatorem num.* 1. *Cod. de fideiuſſ. de Marſil.in pract.crim.*§.*pro complemento num.* 24. *Amod. de Ponte de Syndic. num.*90. *Nicol. Bellon. conſ.* 49. *nu.* 4. *Peguer. dec. crim.*55. *Couarr.pract. q.* 33.*in fin. Vrſill. ad Affl. dec.*21. *n.*17. *Scacc.de iud.cauſar. crim. tit. de apprehenſione, ſeù inuentione delinquent. in flagrant. cap.* 78. *num.* 2. *Franc. Mar. Prat. ad Muſcatell. tit. de cognit. ſeù prob. delict. rub.de prohib. arm. aſport, ad num.*8. *& reſponſ. crim.*9. *à nu.*49. & de æquitate M.C.V. procedere, firmat *Reg. Sanfelic. dec.* 43. *lib.* 1. cuius meminit *Thor.in ſupplem. compend.deciſ. verbo Arma prohibita*, quamuis *Epiſcop. Campanil. in* 4. *indic. rubric. ſub num.*20.*verſ. non tamen*, dicat, deferentem arma per hanc Ciuitatem Neapolitanam venire plectendum pœna deferentium arma, ſtatim quod illa detuliſſe conuincatur, & *in verſ. ſimiliter* regulam reſtringit extra hanc Ciuitatem, ſi ille in actu fugæ, familia inſequente, fuiſſet viſus deijcere arma in terram, aut etiam poſt capturam in actu perquiſitionis, alteri clam ſubminiſtrare conatus fuiſſet, & alij intelrexerint, & perſpexerint, videas *Danz. tom.*3.*de pugn.DD. cap.* 5. *de arm.* Et armis prohibitis per familiam Curiæ repertis, iuxta vnum, vel plures, qua pœna illi puniri debeant, refert caſum deciſum idem *Reg.Sanfelic.dec.*255.*to.* 2. de qua eſt memor *Th.in ſuppl. compend. verb. Arma*, & quæſtionem extricant *Viſconti in concluſ. iur. verb. Arma portans, Paul. Merend.conſ.*97. *n.*8. *Danz. tom.* 1. *de pugn. DD. tit. de remiſſ. cauſ. cap.* 3. *num.* 10. ſed an ſtandum ſit miniſtrorum aſſertioni, quod aliquem repererint cum telo, aut alio quouis armorum genere, explicant *Maſcard. concluſ.*189. *vol.*1. *de Franchis dec.*379. *Campanil.mem.loco num.* 21. *Danz. add. cap.*13. *de arm.tom.* 3. *num.*16. *Vermigl. conſ.crim.*114.*n.*1.

Prat.

Prat.reſponſ.crim.16.num.49. Nouar.
lib.1.quæſt forenſ. 16. & nos delibaui-
mus alibi.

Sed valeant nè Barones armorum
10 delationem vaſſallis interdicere, affir-
matiuè reſoluunt Surd. conſ.210.n.11.
vol.2. Becc.conſ.4. num.1.Bertaz.conſ.
crim.46.poſt num. 2. lib.1. Baiard. ad
Clar.q.82.num.51. Borrel.de magiſtr.
edict.lib.3 cap.17. Cancer. tom.3. va-
riar.reſolut.cap. 13. de iurib. caſtror.
num.185. Bouadill.lib.2.polit. cap.56.
num.311. Danz. add.tit.de arm. cap.2.
num. 10. Capiblanc.de Baron. tom. 1.
prag. 14. num.57. licentiam verò illa
deferendi quis concedere poſſit, Io:
Grand.de Bello exul.ſpecial. 14.num.2.
Reg. Rouit.in rub.de arm. num. 15. &
an Barones, Danza add.tom.3. tit.de
arm. cap.2. num.5. & 10. illa verò de-
beat eſſe in ſcriptis, & expreſſa, non
autem verbo, vel tacita, monet Fari-
nac. q. 108. num.25. quem refert idem
Danza cap.7. num.1. ſed contradicunt
Borrell.conſ.45. num.25. Giurb.conſil.
63.num.23. ex l. fin. Cod.de fabricenſ.
lib. 10. In hac Ciuitate, & diſtrictu
hanc licentiam concedit Regens Ma-
gnæ Curiæ Vicariæ, Taſſon. de anteſ.
verſ.3. obſeru.3. num.205. & proindè
nec enſem, & gladium deferre ſine il-
lius licentia licet, præterquam Equiti-
bus, & Baronibus, quod, & ad ipſorum
ſeruos extenditur. Imò his temporibus
cuilibet nobili, enſem, & gladium de-
ferre minimè interdicitur.

11 Caſus verò plures, in quibus licet
cuiquam incedere armato, recenſet
Soccin.regul.30 ſub lit. A, quorum præ-
cipuus eſt in illo, qui è Ciuitate egredi-
tur ad aliena loca ſe conferre, intendens
Nicol. de Neapol. in l.vlt. C. de proxim.
ſacror. ſcrin.lib. 12. Barbat.in tract.de
præſt. Cardin. quæſt. 5. col.3. & vltim.
2.par. col. 1. Farinac. quæſ.108. num.
16. Paul. Merend. conſ.25. num. 18.
par.1. Reg. Rouit.in pragm. 1. de arm.
num.8. Cotta ſuis memor. verb. armo-
rum, verſ. & notabis, circa finem, Danz.
tom.1. de pugn. DD. tit. de prærog. fratr.
iurat. cap. 1. num. 8. Anton. Scappa de
iure non ſcript. lib.5. cap. 161. num.1.
& de agrorum cuſtodibus, vt illi non
comprehendantur ſub ſtatuto Ferrariæ
de pœna ruſtici, vel forenſis arma por-
tantis, fantur Barthol. Bertaz. & add.
conſ. crim. 329. lib.2. Muta tom.3. cap.
Sicil. cap.51. nu.62. Nouar. de grauam.
vaſſall. tom.2. grauam. 61. num.1.

Aduocatis, & DD. an ſit licita ar-
morum delatio; affirmatiuè reſpondent
Clar.q.82.num.77. Muta in prag. Reg.
Sicil. de arm. prohibit. tit. 41. num.
53. negant verò Menoch. caſ. 394. nu.
79. Caball.caſ.228. à num.7. de Ang.
in l.quiſquis, C. de poſtul. & in l.nemi-
ni, Cod. de Aduocat. diuerſ. Iudic. & ad
Gizzarell. dec. 10. Garon. var. reſolut.
cap.2. verb. Doctor n. 50. Videas Ba-
ron. de effect. inimic. effect. 37. à num.1.
tom. 1. affirmantem num. 10. licere
quoque Medicis arma portare; fœmi-
nis quoq; non eſt permiſſum, quin pro
ipſorum delatione magis ſunt punien-
dæ, dum fragilitate abutuntur, Decian.
tract. crim. lib.8. cap.3. num.37. Mut.
ſuper pragm. tit.41. de arm. prohib. num.
13. Baron. de effect. inimic. tom.2. effect.
166. num. 2. & qua pœna multentur
Danz. add. tit. de arm. cap. 7. num.4.
An ſerui officialium valeant illa defer-
re Nouar. dec. 170.

Delinquens cur armis prohibitis
12 multari debeat vtraque pęna delatio-
nis ſcilicet armorum, & delicti, tradit
Reg. Rouit. ſuper pragm. 4. n.5. de armis.
Contrarium firmant Reg. Sanfelic. dec.
43. par.1. num.1. Reg. Capyc. Latr. dec.
78. tom. 1. & in Curia Archiepiſco-
pali ſic ſeruari indicat Epiſcop. Ricc.
deciſ.57. par.2. & plures diſtinguunt ca-
ſus Laganar. ad Reg. Rouit. loco cit. lit.
A, & Danz. mem. to.3. de arm. cap.8.

13 Habens verò licentiam deferendi
arma non valeat illa deferre coram
poteſtate, obſeruant Gloſ. in l.qui do-
lo, ff. ad l. Iul. de vi public. Hippol. in
pract. §. & pro complemento num.7. Vi-
uius deciſ. 287. Affl. in Conſtit. Regni
intentionis noſtræ num. 14. ex text. in
l.qui

l. qui dolo, §. item qui cum telo, ff. de vi publ.

In Tribunalibus verò reſidentibus in Caſtro Capuano huius Ciuitatis, in Audientiā publicā, & ſecretā S.C. quo tempore ibi ius dicitur, armatos gladio, aut enſe ingredi nefas eſt, ex *prag. 19. de offic. S. C.* etiam titulatos, & magnates, teſte *Io: Vinc. de Ann. in repet. Conſtit. Regn. ſi quis aliquem num. 32. quæ eſt in fin. 1. vol. Conſil. Fab. de Anna eius filii.* In M.C.V. & Reg.Cam. quoq; ex altera *prag. 5. de arm.* nō ita, in Collaterale Conſilium in Proregis Palatio erectū, *Taſſon. add. tract. de anteſ. verſ. 7. obſeru. 3. nu. 68.* cuius meminit *Danz. add. tom. 3. cap. 4. de arm.* inquirens, an poſſint illa deferri in Tribunali Regiæ Audièntiæ.

Valeant nè Epiſcopi tenere familiam
14 armatam negatiuè, niſi habeant temporalem iuriſdictionem, ex *Fuſc. de viſitat. lib. 2. cap. 32. num. 16. Campag. in clem. 1. num. 34. de vit. et hon. cleric.* notat *Auus meus ad Capyc. deciſ. 12. ſub num. 2.* & proindè ſemper obtinent licentiam ab Excell. Regni Prorege, *Ann. ſing. 171.* & licentia deferendi arma debet eſſe in ſcriptis, & expreſſa, non autem verbo, vel tacita, *Farinac. q. 108. num. 25. Danz. tom. 3. de pugn. DD. cap. 7. add. tit. de arm. num. 1.*

15 Cęterùm quotuplex ſit denunciatio, & qui teneantur denunciare, explicant *Angel. de malefic. rubr. Necnon ad denunciationem nu. 2. & ibi Auguſt. Bonicont. in tract. de accuſat. num. 8. Marant. in ſpecul. par. 6. verſ. denunciat. à num. 1. Muſcat. in prax. crim. add. tit. de vuln. lethal. num. 3. & 37. Franc. Caſon. in tract. maleſic. in fin. in ſingul. quæſt. cap. 7. in princ. Iul. Clar. § fin. q. 7. num. 4. Ioſeph. Ludouic. dec. Peruſ. 3. num. 2.* & nos latè diximus in *rit. 4.* & quibus in caſibus Iudex ex officio procedere poſſit, *Fab. Montel. in prax. arbitr. par. 3. & 4.*

RITVS LXIX.

Terminus arbitrio Iudicis ſecundum cauſam, & locorum diſtantiam eſt dandus, & teſtes infra illum examinandi, niſi aliter iuſta cauſa ſuadeat.

IN primis detur terminus ad ponendum, & probandum in qualibet cauſa, tam ciuili, quàm criminali, competens iuxta materiam cauſæ, & locorum diſtantiam: & quòd in dicto termino ad probandum, duo teſtes producti iurati examinari debeāt infrà ipſum terminum: aliàs de cætero non audiantur, niſi iuſta, & rationabilis cauſa mouerit Iudices ad concedendum, vt teſtes iurati examinentur, vltra dictum terminum: & cum datur terminus ad probandum: fiat commiſſio examinationis teſtium, & idem Ritus ſeruatur in cauſis commiſſis, & de cœtero committendis.

SVMMA RERVM.

1 *Romana Ciuitas initio paucas habuit leges.*
Veſpaſianus quarè elegerit, qui Iudicia extra ordinem dijudicarent.
Europam affligere ætate hac nihil magis dicitur, quam litium immortalitas.
Diſſentionum germina, & ciuilis hydrę capita reciderentur, ſi certum temporis ſpatium litigantibus præſcriberetur.

2 *Ex huius Ritus ſanctione, & Regni Conſtitutione, vniens in cauſa datur terminus, & non nimis longus.*
Et non datur ad producendum articulos, at in eodem termino illi præſentantur.

3 *Quot dierum eſſe debeat, maximè ſi extra Prouinciam, aùt Regnum ſit faciendum examen.*
4 *Iure Pontificio arbitrariæ ſunt omnes dilationes.*
Quid verò Iure Regni.
5 *Terminus conceſſus ſit nè dilatandus, cum multis adiunctis.*
6 *Inter prorogationem, & termini reintegrationem extat differentia, & quæ.*
7 *Refirmatio magiſtratus inter adminiſtrati tempora non dicitur nouum officium, ſed veteris continuatio.*
Prorogato officio, ſyndicatui non eſt locus, niſi in fine temporis prorogati.
8 *Mentio ſit de celeberrima Ciuitate Salerni, Glorioſiſſimo Apoſtolo, & Euangeliſta Mattheo, & de Nundinis, quæ in ea celebrantur.*
9 *Nundinarum prorogatio, an eadem ſit cum primo termino earundem, inquiritur.*
D. Marcus Antonius Cioffi Marchio Olineti Reg. Conſiliarius memoratur.
D. Abb. D. Mercurius Brunetti laudatur.
10 *Terminus impertitus conquieſcit, donec diſceptatum fuerit de aliqua oppoſita obiectione.*
11 *Poſtea, vt currat, àn requiratur decretum, quod terminus currat.*
12 *In ſingulis cauſis eſt concedendus terminus.*
Illo petito, & denegato, ſententia euidenti pollet nullitate.
An verò, illo non petito, probationes, abſque illo factæ, ſubſiſtant.
13 *In cauſa articuli meri iuris terminus non impertitur.*
Procuratori nùm liceat termino renunciare.
Vniuerſitas Caccaboni Terræ Authoris fuit admiſſa ad affictus prælationem abſque termino.
14 *Articulum, nùm creditores rationis olim cantantis Andreæ Pappagallo, & Antonelli Mazzella præferantur creditoribus proprijs dicti Antonelli, etiam inſtrumentarijs, mandante S.C. determinari abſque termino.*
Pro creditoribus ſocietatis Author reſpondit.
15 *Deficiente probatione, deficit quoque ſubſtantia cauſæ.*
16 *Id quod nèdum in affirmatiuis, ſed in negatiuis locum quoque vendicat.*
Fideicommiſſario incumbat nè onus probandi conditionem, ſi ſine liberis, fuiſſe adimpletam, ad exornatum tex. in l ex facto, §. ſi quis autem, ff. ad Trebell.
17 *Terminus ad denuntiandum, cui, & quando, ſit concedendus.*
18 *Teſtes examinari, necnè debeant infrà terminum, an ſatis ſit, in eo fuiſſe citatos.*

1 PAucas habuit Romana Ciuitas initio leges, omneſque Reſpublicæ exordio ſui, quæ deindè labentibus ad deteriora moribus, cum vitijs ipſis creuerunt, et auctis pariter litibus edictorum multitudo inualuit, quibus componendis, ſedandiſque mirum quot tùm libros maiores noſtri, tùm leges conſcripſere. Veſpaſianus, quoniam ab Auguſto accuſandi, calumniandi, omnia peruertendi rabies quædam excreuit, fortè elegit, vt ait *Suetonius*, qui iudicia, quibus peragendis vix ſuffectura litigatorum ætas videbatur, extra ordinem dijudicarent, redigerentq; ad breuiſſimum numerum; Verum nihil fuit, quod litigandi vias penitus occluderet, vt meritò quidem, nihil magis Europam affligere id ætatis dicatur, quam litium immortalitas, nunc enim multi litigant, quia litem ſuperſtitem relicturos ſe ſperant. Enim verò ſi tam deplorandi mali cauſam inſpicere velimus, ea mihi inter cæteras adſcribẽda videtur, quod nullus agendi terminus, ac defendendi fuit conſtituatur litigantibus, facillimè diſſentionum germina, & litium, hoc eſt ciuilis hydræ capita reciderentur, ſi certum, & quam par eſt temporis ſpatium diſſidentibus præſcriberetur, quo, & teſtes, & ſcripturas in medium ad-

adducere, et probationibus rem ſuam
confirmare, quodque ad defenſionem
magis conferre viderint ſinguli pro-
2 ferre valeant. Nè igitur expediendis
cauſis longior, atque importunior mo-
ra fieret, reſecatis dilationibus ſapien-
tiſſimè vnicum dari terminum in
cauſa, ſanxit Ritus, expreſſiuſque præ-
ſeferunt *Conſtit. lite legitimè conte-
ſtata*, alteraquè *in pecuniarijs*, & ſu-
per illis notant *Iſern. & Affl.* concinit-
que *Prag. 7. de ordin. iudic.* abundan-
tiuſque exarant *Maxill. ad conſuetud.
Barenſ. rub. de dilat. à nu. 11. Muta dec.
99. num. 33. de Franch. deciſ. 221. &
262. Ann. ſing. 470. Gratian. diſcept.
forenſ. cap. 536. n. 19.* & vnicus eſt dan-
dus, tam ad ponendum, ideſt articu-
landum, quam etiam ad probandum
ſuper eis, teſte *Carau. in hoc ritu n. 5.*
quem inſequitur *Reg. Sanfelic. in prax.
ſect. 47. num. 1.* tradens vigore huius
Ritus non ſeruari, quod *DD.* ab eodem
Carau. adducti, dicunt, vt detur termi-
nus ad producendum articulos, ipſiſq;
productis, ad probandum, ſed in eo-
demmet termino præſentari articulos;
quin, & terminus ille longus eſſe ni-
mis, vetatur, nè cauſarum deciſio dif-
feratur, eam ob cauſam legislatores
permulti, termini dies ſtatuere non-
nunquam voluerunt, potiſſimum vi-
demus *in l. per internallum, ff. de Iudic.*
decem dierum ſaltem definiri; At in
Regno viginti diebus conſtare, ex
pragm. 8. de ordine Iudic. niſi, & teſtium
nominatio concurreret, tunc ſiquidem,
conſiderata locorum diſtantia con-
cederetur arbitrio iudicantis, per *l. de-
creuit la prima, C. de dilation.* iuſque
Regni probat *in add. prag. 7.*
3 Iſtud tamen arbitrium ad ſummum
excedere nequiret menſes tres, ſi in
eadem Prouincia teſtes examinandi,
aut inſtrumenta tranſumptanda eſſent;
ſex verò, ſi ex continentibus, ac nouem,
ſi vltramarina, quod ex eadem *l. &
prag.* carpitur, ſimulque ex eis dedu-
citur, tot menſium dilationes paſſim
dandas eſſe non illic ſanciri, verùm ad
ſummum ad illud vſque tempus dila-
tari, quod etiam *Gl.* & *DD.* ſuper eo
text. aduertunt, & explanat *Reg. San-
fel. add. loco ſect. 46. à num. 12.*

Quamobrem breuiorem dari poſſe,
ac nonnunquam deberi, certum eſt,
maximè quod Iure Pontificio arbitra-
4 rias eſſe dilationes omnes, probat *tex.
in cap. cum ſit Romana*, inibique *Felin.
num. 1. de appellat. Gloſ. in cap. 1.* & il-
lic *Abb. num. 1. de dilat. Specul. in tit. de
citat. §. nunc de tempore, verſ. Nam om-
nes, & Grauat. ad Veſtrium lib. 1. cap. 1.
num. 4.* cui quidem reſolutioni aduer-
ſari quamuis videantur aliqua per *Me-
noch.* adducta *lib. 2. de arbitr. caſ. 52. à
num. 2.* attamen, & illi ſubſcribo liben-
tiùs, eique continuus opitulatur vſus
omnium Curiarum, adeò quod ab illa
recedere non liceat, niſi peculiari lege
alicuius loci eſſet certus præſcriptus
terminus, ſicuti in Regno eſſe diximus,
vigore relatæ *pragm. 8.* quin, & in eo-
dem Regno, hoc tradunt noſtrates, non
obſtante Regni memorata ſanctione,
attenta litis qualitate, potiſſimùm *Gal-
lup. in prax. S C. par. 2. cap. 18. num. 2.
Reg. Sanfel. in add. ſect. 46. n. 2.* huiuſce
ritus memor, vt prætereà aliqua ex
5 cauſa ampliare, & moderari valeat Iu-
dex, & cauſas prædictas enumerant
*Doctores in cap. 1. de dilat. Menoch.
mention. caſ. 52. à num. 8. Beninten. dec.
Bonon. 45. Thom. Triniſ. deciſ. Venet.
37. lib. 1. Affl. & addent. deciſ. 29. &
50. Signor. de Homodeis integr. conſ. 19.*
tandemque *Borrell. in ſumm. deciſ. tit.
de dilat. num. 46. & ſeq. to. 1. Reg. San-
felic. ſect. 47. à num. 7. & Luc. de Pen-
na in l. quamuis col. penul. verſ. facit, C.
de decurion. lib. 10.* obiurgat Iudices
nimis arctantes Reos ad probandum
eorum defenſiones, illiuſque authori-
tati innixus, *Andr. in conſtit. pœnam eo-
rum in 4. coll. in fin.* autumat idem eſſe
nolle Reum defendi, & ipſum arctare
in termino, vt ſe tueri nequeat, atque
hinc factum eſt, vt à nimis longa, et
breui dilatione locus ſit appellationi,
teſte *Lanfran. in prax.* ibique *add. tit.*

de dilat. cap. 11. *num.* 18. et extat *dec. Bononienſis* 40. apud *Benintend.*

Et demũ illa repeti, aut prorogari interdicitur, cum terminus omnis, non niſi ſemèl concedẽdus ſit, iuxta *l.* 1. *C. de dilat.* neque pugnant *text. in cap. in cauſis*, *& cap. penult. de teſtib.* dum inhibent quartam elargiri dilationem, et propterea videantur inſinuare primam non tantùm, at ſecundam, et tertiam quoque dari poſſe, ſiquidem attentiùs intuenti patebit ea iura id minimè præportare, ſi *Gloſa* ſuper ambobus veratatur, vt intelligantur cum aliqua ex cauſa plures conceſſæ fuerunt dilationes, ac propterea approbent potiùs, quam improbent noſtrum aſſumptum, nè ſit repetenda dilatio, prætèrquam vrgente cauſa, quod euidentius liquet ex *l. fin. ff. de ferijs, & Gramm. ſuper conſtit. in aliquibus ſub num.* 5. idemq; militare certum eſt, non ſolum, cum de nouo concedendo termino agitur, verùm præterea cum tractaretur de reintegrando in termino, et probat *Capyc. deciſ.* 82. nam eo quoque caſu noua eſſet dilatio, teſte *Lanfranc. de Oriano in repet. cap. quoniam contra de probat. cap.* 2. *num.* 15. *Gratian.* et alijs inferius adducendis, dum tamen integraliter fuerit conceſſus terminus Iuris, vt optimè aduertit *Auus meus add.* 1. *ad eandem* Capycij *deciſionem* 82. ipſeque comprobo auctoritate eiuſdem *Maxillæ ſub num.* 12.

Prorogari verò ob leuiorem cauſam licere non dubito, impulſus Doctoribus, & *Gloſa in Conſtit. Regni in pecuniarijs*, atque ità conciliantur opiniones illę, quę videntur adinuicem diſſentire, cum prorogationem haud concedendam eſſe, ſcripſerit in *ead. Conſtit.* tùm *Gloſ.* tùm *Affl. num.* 22. niſi partis proteſtatio de breuitate termini anteceſſerit illius finem, & lapſum; abnuerint tamen idem *Affl. in conſtit. lite legitimè conteſtata num.* 23. atque *Caranit. in hoc ritu ſub num.* 12. etiam non præmiſſa proteſtatione dari poſſe affirmantes, nam addo, ſi cauſa ſuppetat, quamuis exilior altera requiſita ad nouam impartiendam; Differen-
6 tiam tamen extare inter prorogationem, & reintegrationem termini ſubijcio, quandoquidem illa dicitur, quæ conceditur, antequam terminus præterierit, iſta verò poſtquam lapſus eſt, *Lanfranc. indicato num.* 15. *et Gratian. in dec. March.* 31. *num.* 2. *in add. Bal. in l. Aemilius num.* 6. *ff. de minor. Alex. in l.* 4. *num.* 2. *ff. de damn. infect. Marant. in prax. par.* 4. *diſt.* 12. *n.* 2. *Ant. de Butr. in cap. præterea num.* 25. *de dilation. Felin. in cap. cum cauſis num.* 1. *de offic. Iudic. deleg. Gaill. lib.* 1. *obſeru.* 91. *num.* 21. quin, & eadem dicitur illa dilatio, idemque terminus, ex *Gloſ. in ipſa conſtit. in pecuniarijs, verſ. prorogatio*, per *tex. in l. ſed ſi manente, ff. de precario*. Noua autem appellitatur iſta ex ipſiuſmet *Lanfranc.* verbis, & proptereà nè lapſus terminus prorogari poſſit, dixit *Gaſpar. Guglielm. dec.* 99. *Rotæ Spirenſis par.* 4.

7 Hinc refirmatio magiſtratus intra administrati tempora, non dicetur nouũ officium, ſed veteris continuatio, *Bart. in l. dies, vbi Paul. de Caſtr. ff. de damn. infect. & in l.* 1. *§. is qui, ff. de legib.* eapropter non eſt opus præſtare nouum iuramentum, cum illud in principio magiſtratus præſtitum extendatur ad tempus prorogatum, *Hoſtienſ. Io. Andr. in cap. præterea requiſiſti de appellat.* & alij adducti per *Borrell. in tract. de magiſtr. edict. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 57. *vſque ad num.* 61.

Et prorogato officio, ſyndicatui non eſt locus, niſi in fine temporis prorogati, idem *Borrell. vbi ſup. num.* 59. ſubdens in hoc Regno Neapolitano eſſe expeditum, ex *pragm. Regis Ferdinandi*, incip. *Regia Dignitati*; qua cauetur, officialem, ſi vltra annum contigerit confirmari, non ſyndicari, niſi totius officij expleto tempore.

8 Hinc de Salernitanis Nundinis dubitatum eſt. Eſt autem Salernum, Ciuitas ab hac Vrbe millia paſſum triginta diſtans, omnium facilè an-

ti-

tiquiſſima, quippè quæ originem ſuam ad Semum Noemi filium referat: inter Romanorum olim Colonias celeberrima; Virorum omni ætate illuſtrium parens fœcundiſſima, ac virtutum nobiliſſimum ſemper Emporium: Vbi per annorum 859. continuatam periodum, à Carolo ſcilicet Magno, ad hæc vſque tempora, Artium omnium bonarum domicilium, Philoſophiæ præſertim, ac Medicinæ florentiſſimis Lyceis perſeuerauit, ac viguit. Quam tamen eius gloriam multis ea numeris ſuperare videtur, quæ ex Glorioſiſſimi Apoſtoli, & Euangeliſtæ Matthęi ſacro corpore acceſſit, poſtquam ex Britannia, quò primum ex Ethyopia, vbi martyrium conſummauerat, trãslatum fuerat anno 954. ad eam deportatum, atq; in eius Cathedrali Eccleſia conditum, ſumma omnium Piorum veneratione, incredibili huc, vndique gentium, frequentia confluentium colitur, ac veneratur. Cuius frequentiæ cauſa, Nundinæ in eadem Ciuitate celeberrimæ menſe Septembri inſtitutæ ſunt; de quarum immunitate fiet à nobis alibi ſermo, præter ea, quæ regiſtrauit Marchio Torrelli *Reg. Capyc. Latro in 2. to. deciſ. S.R.C. 191. à num. 26. vſque ad num. 48.*

9 De his igitur Nundinis dubitatum, vt paulò antè dicebam, eſt: An earum prorogatio eadem foret cum primo termino earumdem; Præclariſſima enim familia de Cioffi in dicta Vrbe Salerni, potitur omnibus, & quibuſcunque immunitatibus ex Regio Diplomate impertito in remunerationẽ ſeruitiorum, & expenſarum erogatarũ per Scipionẽ Cioffi ſtrenuum militem, eiuſque maiores erga Sereniſſimos Regni Principes ab anno 1496. necnon ex Priuilegio conceſso à Sereniſſimis Ludouico, & Ioanna Regibus de anno 1353. Matthęo de Porta Militi, Regij Collateralis Conſ. Magiſtro Rationali Curiæ, & Prothonotario Regni Siciliæ, cuius legitimus ſucceſſor, & meritorum, & bonorum eſt Dom. Marcus Antonius Cioffi Marchio Oliueti, et Reg. Conſ. (de quo Viro alibi in his Commentarijs, non vt volui, pro plurimis eius in me, vniuerſamque Rempublicam meritis, ampliſſimè, ſed, vt ſtyli mei tenuitas valuit, obiter memoraui) per intermedias perſonas Comitum de Ayello antiquiſſimæ Familiæ de Ayello eiuſdem Ciuitatis poſſidet, cum Nobiliſſima Familia de Pinto maritimam, in qua dictæ Nundinæ habentur, vigore memorati Priuilegij dicti anni 1353. cum facultate ibidem cõſtruendi facere dicto Nundinarum tempore Pergulas, & apothecas, ac etiam exigendi à mercatoribus, alijſq; in dicta maritima commorantibus dictis diebus, pro rebus, et mercimonijs, quæ contractant, quidquid cum eiſdem melius conuenire poſsunt, et cum iure prohibendi, alijſq; iuribus, et iuriſdictionibus, de quibus latè per ſingulari morum probitate, doctrinæquè copia præſtantem virum, ac de vtroque iure optimè meritum Doctorem Abb. Dom. D. Mercurium Brunetti *in ſuo libello* habes.

Poſſident etiam cum eadem Familia de Pinto, territorium quoddam extra mœnia dictæ Ciuitatis ſitum, in quo tenent nonnullas apothecas de fabrica, ibique reſidet Curia Magiſtri Nundinarum, cum vexillo immunitatis, vbi prædicti in poſseſſione exiſtunt, exigi facere ius menſuræ, quod vulgò denominatur, *del tumulo*, pro quibuſcunque rebus menſurabilibus, quæ dicto tempore contractantur, tàm intra, quàm extra Ciuitatem, prout dicta Ciuitas illud exercet extra dictum tempus Nundinarum; et ſimiliter vectigal quoddam per eandem Ciuitatem indictum, præuio Regio beneplacito, et aſſenſu, pro qualibet ſalma frumenti, aliorumq; victualium, quæ inuehuntur diebus Nundinarijs in Ciuitate prædicta; Ex eo quia frumentaria comercia exerceri debent extra mœnia eiuſdem, et in territorio prędicto (*del tarcinario*) proprio, et particulari eorundem Dominorum de Cioffi, et Pintis, cum eiſdem iu-

iuribus, & facultatibus, quibus præfata Ciuitas dictum ius ſalmarum exigit extra dies Nundinarum.

Et prorogatis Nundinis de ordine Excell. Domini Proregis, vrgente neceſſitate, iuxta diſpoſitionem *pragm. 2. ſub tit. de Nundinis*; prædicti de Cioffi, & Pinto continuabant exactionem dictorum iurium.

Ex aduerſo ſe oppoſuit dicta Ciuitas, prætendendo dicto prorogationis tempore, quod exactio illa cedere deberet ad ſui commodum, & beneficium; excluſis prædictis, cùm iam tranſactus eſſet terminus ordinarius Nundinarum prædictarum.

Sed introducta cauſa in Regia Audientia, teſtatur *Capiblant. de auth. Baron.* vti vnus ex Regijs Aſſeſſoribus *par. 2. pragm.* 8. *cap.* 47. fuiſſe iudicatum ad fauorem dictorum de Cioffi, & Pinto.

Et cum iterùm fuiſſet de hac ipſa re hæſitatum in anno 1649. ab eadem Fideliſſima Ciuitate, prorogatis denuò dictis Nundinis, cum intendebat turbare eoſdem in poſſeſſione exigendi dicta iura ſolita gabellæ ſalmarum, & tumuli; inſtructo proceſſu, & cauſa pleniùs diſcuſſa, mihi innotuit ex ſupradictis, & alijs fuiſſe ab integro declaratum per idem Tribunal Reg. Audientiæ, quod pro obſeruantia aliorum decretorum dictæ Regiæ Audientiæ manuteneantur actores de Cioffi, & Pinto, in poſſeſſione, ſeù quaſi exigendi iura ſolita, etiam tempore prorogationis Nundinarum, & ſuper eis nihil innouetur; vt ex decreto edito apud Acta S.R.C. in Banca Magiſtri Actor. de Vendicto in proceſs. pro Regio Conſiliario Marco Antonio Cioffi, & alijs de Pinto, cum Fideliſſima Ciuitate Salerni.

10 Vbi verò conceſſo termino, fuerit aliquid obiectum, nè ille gradiatur, donec de obiecto diſceptatum erit, conſtat ex *l. ſi cum ipſe, ff. de excuſat. tutor.* probantquè *Alex. conſ.* 42. *nu.* 12. *vol.* 3. latè *Iaſ. conſ.* 35. *lib.* 1. atq; *in l. properandum in eius initio, Cod. de Iudic.* poſtq; alios, & manifeſtis verbis *Natta in ſua adnot.* ad prædictum *Alex. conſ.* 42. *ſub num.* 11. *Vin. dec.* 286. *Michalor. in tract. de poſit. cap.* 36. *à num.* 5.

11 quin, & poſtea opus ſit decreto Iudicis mandantis terminum currere affirmat, necnon continuò comprobari vſu, adiungit *Carau. hoc in ritu ſub num.* 5. & deciſum in S. C. meminit *Thor. par.* 1. *compend. deciſ. verbo Terminus in cauſa datus*, & aduertit *Dom. Reg. Sanfel. ſect.* 47. *ſub num.* 8. *verſ. quarto limita.*

Nos autèm credimus ex multis, atq; varijs in eo proceſſu deductis annullata fuiſſe acta, non ſpeciatim deciſum requiri decretum prædictum, maximè cum multa obſtent, quę *Muſcatell.* congerit *in ſua prax. par.* 5. *Gloſ. defendendum num.* 12. adiunctis alijs, quæ addidit *in annot.* 4. ex quibus haud oportere intercedere memoratum indiuiduale decretum, vt iure probat, & Regni vſu, cuius ſententiæ fauent euidenter auctoritates hactenus relatę ad conuincendam principem concluſionem, nè durante oppoſitione, dilatio currat, itaq; illa perēpta, inſinuant nullū amplius requiri decretum, vt terminus vltrà progrediatur, niſi cum eliſa oppoſitione, adhùc pars proteruè pugnaret, nè dilatio currat, vt idem *Muſcatell.* declarando adnectit ſub *eod. illo nu.* 12. Verū *Anus mens add. dec.* 82. nulla cum diſtinctione, at ſimpliciter inhæret *Carau.* ſententiæ, iuxta quàm pluries practicatum vidimus.

12 Atqne ex hoc ritu illam elicimus regulam in ſingulis cauſis terminum impartiendum, & parti notificandum, *Nouar. dec.* 190. adeò quod illo petito, & denegato euidenti nullitate, ſententia polleat *Bal. & Bart.* aduertunt *in l. prolatam, C. de ſentent. Afflict. in conſtit. ſi quis in poſterum* 9. *notab. Reg. de Ponte conſ.* 59. *lib.* 1. *num.* 1. *Præſ. de Franch. dec.* 221. *num.* 12. *in fin. Reg. Rouit. in d. ad pragm.* 7. *num.* 8. *&* 9. necnon *Reg. Sanfelic. memor. ſect.* 46. *num.* 7.

Reg.

*R.Capyc.Latr. dec.*189.*n.*2.*lib.*2.*Viſc. in concluſ. iuris, verbo Terminus ſi eſt petitus*, quamque perbellè extricat idem *Præſ.de Franch. Caran.*hoc *in ritu* memor *deciſ.* 628. præſertim *nu.* 2. quin illo non dato à Iudice ex officio, proceſſus eſſet nullus de Iure Regni, in quo terminus eſt loco litis conteſtationis,qua omiſſa,nullitati ille ſubiacet, *cap.* 1. & ibi *Io.Andr.*& reliqui *Canon. extr. vt lit. non conteſt.* tametſi aliter ſit de iure communi, *Cyn.& DD. l.* 1. *C.de dilat.* verùm,etiam in Regno probationes receptas, abſque termino non petito valere, firmant *Affl. & Vrſill. deciſ.*55. *&* 283. *Cartar. dec.*122.*Caneuſ.in hoc ritu nu.*1.*de Franch. add. deciſ.*628. *Capyc. deciſ.* 1. *Reg. Sanfel. mem.ſect.*46.*num.*6.*Reg.Reuerter.dec.* 263. & ad eum *D.Reg. de Marin. n.*1. prætèrquam ſi de mero iuris articulo
13 agatur, ſubnectunt memorati *DD.* quos inſequitur *Gallupp. add. cap.* 18. *num.* 13.*Ann.ſing.*470. *Maſtrill.deciſ.* 217. *num.* 4.confirmat *Reg.de Marin. lib.*1. *quotid. reſol. cap.* 66. *num.*6. in terminis huiuſce *rit.* tradens, non licere procuratori abſque ſpeciali mandato, termino renunciare,& tradit *Capiblanc.tom.*2. *de Baron.cap.* 49. *nu.*9. *& cap.*80.*num.*9.& obtinui in gratiam Vniuerſitatis meæ Terræ Caccaboni, quæ fuit admiſſa per M. C. ad affictus prælationem abſque termino, relatore tunc Iudice Io: Baptiſta Muſcettula, deindè Conſiliario emeritiſſimo, de menſe Septembris 1646. in Banca Salerni,ex exaratis per *Theſaur. deciſ.* 257. *ab Auo meo* laudatum ad *Capyc. deciſ.*4. *in nouis, Fab.de Ann. conſ.*55. *nu.*26. *lib.*1.*Anell. de Amat. conſ.*89. *num.* 27. necnon *Reg. Galeota lib.* 1. *controuerſ.in add.ad controuerſ.*53. *nu.* 31.*Camill.de Medic.conſ.*164. *num.* 5. *& Reg. Sanfelic. deciſ.* 17. *lib.*1. *& in prax.Iudit.ſect.*47. *nu.*10.necnon per eũdem *R. de Marin.lib.*2. *quotid.reſol. c.*231. *& R. Capyc.Latr. add. dec.*189. *n.* 3. qui loquũtur in articulo prælationis, & aliàs in S.C.de menſe Maij 1648. referente *Marchione Olíueti Domino Conſiliario Marco Antonio Cioffi*, in
14 cauſa creditorum de Mazzella,& Pappagallo, fuit prouiſum,abſque termino procedi ad deciſionem articuli, ſi creditores rationis olim cantantis Andreæ Pappagallo, et Antonelli Mazzella, præferantur creditoribus proprijs dicti Antonelli, etiam hypothecarijs ad finẽ prouidendi,in Banca Licti, et ad excluſionem hypothecam habentium in beneficium illorum in actione perſonali, in bonis tamen ſocialibus calamum arripui, innixus, *Roman.ſingul.*575. *Magon.deciſ.Lucenſ.*1. *Strac.de decoct.par. vltim. num.* 2. *Felic. de Societ. cap.* 31. *num.* 24. *Gratian. diſcept.forenſ. cap.* 948.*&* 964.*Fontanell.de pact.nuptial. clauſ* 4. *Gloſ.*9.*par.*2. *num.* 51. *tom.*1. *Merlin. de pignor. l.* 2. *tit.* 1. *q.*47. *& lib.*4. *tit.*1. *q.*41. *à num.*25. *Salgad.in labyrint. concurſ. credit. par.* 1. *cap.*9. *à num.*48. quibus addo *D. Conſiliar. Rocco to.*2. *reſponſ.*86.*& notab.*88.*cum quatuor ſequent.de decoction. mercator.*
15 Quod verò deficiente probatione, deficiat quoque ſubſtantia cauſæ, neceſſe ſit, *Fulu.Pacian.* admonet *de prob. lib.*1. *cap.*5. *num.* 5. necnon *Franciſc. Mar. Prat. in nouis.add. ad Muſcatel. in add. Gl. ad defendendum in princip.* teſtis eſt, in dies obſeruaſſe,quamplurimos bonum ius fouentes, propter probationum inopiam ſuccubuiſſe, ad *tex. in l.qui accuſare,Cod.de edendo,* tametſi ipſe Reus nil præſtet, *l.fruſtra, Cod.de*
16 *probat.* quodq; nedum in affirmatiuis, ſed in negatiuis quoq; locum vendicare adiũgimus ex *l.enim qui nouiſſ.mus, ff.ad trebell. Franc. Aretin. in l.ſed etſi de ſua num.*3. *in fin. verſ.tu verò dic,de acquir. hæred. Alex. conſ.* 124. *num.* 2. *vol.* 7. *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 4. *num.* 4. vt propterea fideicommiſſario onus incumbat probãdi,conditionem,ſi ſine liberis,adimpleram fuiſſe, voluerunt *Iacob. de Aren. & Alber.in l.ex facto,* §. *ſi quis autem, ff. ad Trebell.* ibidemque *Imol. ſub nu.* 24. *Cuman. num.* 2. conſuluit *Alex. conſ.*

conſ 117. *num.* 1. *vol.* 5. inſequitur *Gozadin. conſ.* 4. *num.* 12. ac *Nicol. Areletan. in add. ad Alciat. de præſumpt. reg.* 1. *præſumpt.* 49. *num.* 3. *& Diaz regul.* 488. quibus *Bar.* anteſignanus, alijque contradicunt, quos recenſent *Couar. var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 6. *Card. Mantic. cit. num. & Menoch. de præſumpt. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 182. *num* 5. innixi regulæ memorati *text. in l. ex facto*, §. *ſi quis autem*, præſumentis filios haud eſſe ſuperſtites, vt locus fiat fideicōmiſſario à defuncto prædilecto, quique *tex.* cum varios recipiat intellectus, teſte *Alex. in l. is poteſt, num.* 15. *ff. de acquir. hered. Pariſ. conſ.* 36. *num.* 45. *vol.* 2. incaſſum adducitur pro quæſiti deciſione, ad notata per *Bar. in l. in ambiguo num.* 2. *ff. de reb. dub.* quin nec *tex.* extendendus, dum tantúm ſermocinatur, quando naufragio, ruina, vel aliquo modo filij cum patre grauato perierint, quo caſu non defeciſſe conditionem arbitratur I. C. quia non eſt veriſimile filios eius ſuperuixiſſe, vt ex *Rip.* concludit *Mantic. n.* 6. noſq; alibi.

17 Cęterùm nè pigeat, beneuole Lector, perlegere, quæ *Muſcatel.* ſcripſit *in d. Gloſ. defendendum*, maximè *à nu.* 26. explicans, quot ſoleant concedi dilationes in vnaquaquè cauſa, & quæ ſint, & quomodo concedendæ, quæ verò termini dandi procuratoribus ad denunciandum ſuis principalibus, iuxta *tex. in Auth. qua in Prouincia, C. vbi de crim. agi oport.* & de quo idem fatur *Muſcatel. ead. Gl. num.* 8. Nolo omittere pro ipſius concluſionis declaratione, quod ipſemet *Muſcatel.* aduertit *par.* 3. *Gl. fin. à num.* 5. *& in add.* 3. illum dumtaxàt concedi poſſe procuratori generatim tantùm conſtituto, nō autem ſpeciatim deputato, & concordat *Rotæ deciſ. vnic. de dilation. in antiquior.* per *tex.* cum notatis illic ab *Innoc. in cap. dilectus de procur. & cap. in pertractandis de iuram. calumn.* & iterum deciſum *in vna ſtrigonien. violationis teſtam.* 4. *Decembris* 1595. coram *Mantica* inter *deciſ.* ipſius *Mantic.* eſt *deciſ.* 353. niſi tamen huic procuratori ad certam cauſam conſtituto notificaretur noua petitio, ſeù prætentio per viam cumulationis, aut alterius cuiuſuis modi à iure permiſſi, ſubcinit idem *Muſcat.* opitulaturq; *mem. dec. Mantic.* potiſſimum *num.* 2. At ſi defenſor recuſans conteſtari litem, niſi priùs certiorato principali abſente, ſi terminum iam dictum ad denunciandum petierit, contentio quandoque fuit, ſi concedi deberet, demumque affirmatiuè deciſum, teſte *Barthol. de Capua in Conſtit. Regni dilationes verſic. quæſitum fuit.*

Infra autem ipſum terminum exa-
18 minari debeant teſtes, ſubcinit *Ritus*, & concordat *Prag.* 9. *de ord. Iudic.* in illis verbis: *Ad examinationem teſtium procedatur infra dilationem*, expreſſam ſcilicet, vel tacitam, per *prag.* 7. *eod. tit. de Franch. dec.* 628. ſed iure communi recipi teſtes in termino citatos poſſe, etiam eo elapſo, probant aliqui præſertim *Viu. deciſ.* 170. *lib.* 1. alij verò negant, quos recenſet *Farinac. quæſt.* 80. *num.* 78. illud tamen mihi certum eſt vniuerſali praxi introductam, & receptam eſſe priorem, & affirmatiuam ſententiam, *Cappell. Tholoſ. deciſ.* 116. *Rota Bononienſ. concl.* 2. *nu.* 5. *Cornazzan. deciſ.* 55. *num.* 2. *Gram. ſuper prag. crim. de ordin. Iudic. num.* 3. *Alfan. in auth. ſi quis in aliquo documento nu.* 20. *Cod. de edend.* Imò, & in omnibus Regni Curijs, reiecta diſpoſitione huius *Ritus* poſt aliquos ex recenſitis, & poſt *Carau.* ſcribit *Imbrian. in tract. de repulſ. par.* 2. *conſider.* 1. *ſub n.* 82. *Chartar. dec. Genuenſ.* 101. *num.* 2. *Muſcatell. in alleg. prax. lib.* 1. *par.* 5. *Gloſ. citati num.* 4. *& per totam, Carol. Grimal. ad Tartagl. in prax. ciuil. cap.* 4. incip. *quilibet agere, Carau.* memores, necnon *Viuius in ſilu. commun. opin. in* 897. *opin. Carrab. ſingul.* 232. *Viſconti ad Capyc. dec.* 90. *in princip. Magon. deciſ. Lucenſ.* 55. *num.* 8. *Benintend. dec.* 1. quin, & iure communi attento reſtringi in multis caſibus, probat *Chartar. à num.* 3. ac potiſſimùm ſubſiſtere

Digitized by Google

ſiſtere priorem ſententiam, vbi terminus fuerit datus ad probandum, alteram verò, ſi præterea fuerit conceſſus ad probatum habendum, ſcribit *Maxilla ad Conſuet. Barenſ. rubr. de dilat. num. 6. & 9.* probatque *Ritus* 152. & quæ illic notaui, quo quidem ſecundo caſu, neque ſcripturas produci poſſe, docet *Philip. Decius in cap. licet cauſam de probat.* maximè ſi addita legantur verba illa, *per omne genus probationis*, teſte eodem *Maxilla poſt n. 10. Ripoll. variar. reſolut. cap. 5. num. 199.* Quid verò ſeruetur in cauſa criminali, inquirunt *Nouar. de grauam. vaſſal. grauam. 46. Reg. Sanfelic dec. 22. lib. 1. Scialoya in prax. forindicat. cap. 14. num 22. Clar. in §. fin. q. 44. verſ. quæro etiam, & q. 65. verſ. ſed quæro, Mari ad Gram. conſ. 1. n. 33. Carrab. in tract. de ſyndic. 2. par. num. 29. & ſingul. 199. ac 288. Muſcat. in prax. crimin. rub. de iniur. num. 38.*

bandum datum non fierent dictæ reſponſiones in articulis oblatis, per quem ſteterit dictarum partium principalium, incidat in pœnam tarenorum 15. dictæ Curiæ applicandam, qua pœna ſoluta, datur alius terminus ad dictas reſponſiones faciēdas, iuxta prouiſionem Iudicum, in quo termino dando, ſi non fuerint factę dictæ reſponſiones, & in actis dictæ Curiæ aſſignatæ, vt ſupra, habebuntur articuli ipſi, ſeù exceptiones pro confeſſatis, niſi de conſenſu partium, infra dictum terminum primum, vel ſecundum fuerit dictis reſponſionibus expreſsè renunciatum, Curia ipſa pro Tribunali ſedente.

RITVS LXX.

Principales deponere infra terminum tenentur.

ITem quod infra ipſum terminum ad probādum datū, fieri debeant reſponſiones, tàm ſuper articulis, quàm ſuper exceptionibus oblatis in cauſa principali, & in cauſa beneficiorum, in cauſis ipſis petitorum per principales, ſeù procuratores eorum habentes ſpeciale mandatum ad prædicta, & reſponſiones ipſę aſſignatæ in dicto tempore, ſcribantur in actis in fine vniuſcuiuſq; articulorum, ſeù exceptionum per ſubactarios actorum, & ſi, infra dictum terminum ad pro-

SVMMA RERVM.

1 *Veritas è terrarum finibus exulat, & nullus eſt, qui ei reditum procuret.*

2 *Litibus ſtatim imponetur finis, ſi principales veritatem teſtentur.*

3 *Principalis depoſitio, quando, & quotiès fieri poſſit.*

4 *Si ſemèl depoſuit, rurſùs teneatur nè deponere, ſuper alijs articulis.*

5 *An ſuper articulis impertinentibus deponere obſtringatur, in cauſis ſummarijs, liquidationis inſtrumenti, & literarum cambij.*

6 *Si inſtetur fieri à prodigo, an Iudex repellat petentem.*

Monacus, an Monaſterium, depoſitionem facere debeat.

Quid in cauſa Vniuerſitatis, et pupilli.

Cedens deponere, an teneatur.

7 *Donèc fiat petita depoſitio, terminus non currit.*

Illa offerri debet in calce termini ad probandum impartiti.

Facta depoſitione Iudicis, àn requira-

tur decretum, vt illa gradiatur.

8 *Depoſitio ſuper quibus ſit facienda.*

9 *Principalis, ſi ſimpliciter deponat ſuper articulis continentibus verba diſpoſitiua, & ennunciatiua, videtur tantùm confiteri diſpoſitiua.*

10 *Petita depoſitio, ſi non fiat, articuli, & exceptiones habentur pro confeſſatis.*

11 *Illa Iure Regni debet fieri, per verbum credo, & non credo.*

12 *Actor, àn Reus, prius deponere teneatur.*

13 *Pars recuſans formitèr declarare, ſi intendit vti teſtibus, vel ſcripturis, interponitur quandoquè decretum, quod habeatur pro confeſſo.*

Quo non interpoſito decreto, aut declaratione non facta, non tenetur producens falſos teſtes, aut ſcripturas.

14 *Tria remedia practicabilia contra non curantes exhibere, remiſſiuè.*

15 *Si quis reſpondeat, refero me inſtrumento, an formitèr reſpondere dicatur.*

1 EXulat iam pridē veritas è terrarum finibus, quique ei reditū procuret, ferè nullus eſt; veracem virum Philoſophi lucerna nunquam fortaſsè inuenies: quid mirum, ſi lites plurimas, diſſentioneſq; experimur? Vtinàm in Iudicijs veritati locus daretur, quæ patefaceret crimina, quot innocentes abſolueret; & quādiù exulabit hæc omnium Regina virtus? Amplectantur, quæſo, eam, qui in cauſis intereſſe ſtudent, id perſuadet Ritus, id iubent Principes, Reges com-
2 mendant; ſtatim litibus imponetur finis, ſi principales veritatem teſtentur, nè probationes ſuas in longum protrahere teneatur agens:

Meritò igitur præsēs Ritus agit de de-
3 poſitione principalium infra terminum datū ad probandū, facienda, qui vti legaliores, & ſcientes magis veritatē deponere obſtringuntur ſuper vnoquoq; capitulo articulorum exhibitorum, *Carrab. ſing. 33. Veſtr. in eius praxi lib. 5. cap. 14. nu. 14. Gallupp. in prax. S.C. par. 2. cap. 19. num. 8. Michalor. de poſition. cap. 5. num. 2.* In qua autem Iudicij parte inſtare liceat pro iſta depoſitione principalis, præter eundem *Muſcatellum*, reſcribentem diuerſos *Ritus* de illa ſermocinantes *in praxi lib. 1. p. 5. Gloſ. legaliores n. 3.* reſcribimus in *rit. 93.*

4 Si ſemèl depoſuit, rurſus teneatur nè deponere ſuper alijs articulis, inquirit *Ann. ſingul. 407.*

5 Super articulis verò impertinentibus, nunquam tenetur, idem *Ann. ſing. 449. & Capyc. dec. 15.* ſed contrarium tradit *de Franch. dec. 200.* laudatus *ab Auo meo ad Capyc. add. dec. 15. num. 1.* ſermocinans de poſitionibus captioſis. Illaq; necnè facienda ſit in cauſis ſummarijs, ſcribit *Ann. ſingul. 405.* ac præſertim in cauſa liquidationis inſtrumenti, idem *Capyc. ead. dec. 15.* quid in materia literarum cambij, *Maſull. ad Capyc. deciſ. 145. ſub num. 6.* affirmatiuè deciſum aſſerit, & iure ſubſiſtere ait, *dec. 15. ſub num. 3.* quamuis illic contrarium deciſum fuiſſe adiungat, niſi dicamus vtrobique loqui in hac materia, in caſibus tamen diuerſis, & quia mutilè loquitur *in d. dec. 145.* expediret perlegere proceſſum.

6 Quid, ſi inſtetur fieri à prodigo, an Iudex repellet petentem, refert *Bambac. in alleg. typis data poſt comment. ad tit. ſi de feud. defunct. controu.* incip. *circa negot. nu. 3.* Quando agit Monaſterium ex perſona Monaci, à quo ſit expetenda depoſitio, à Monaſterio ipſo, vel à Monaco, inquirit *Reg. Ranit. in pragm. 8. add. de ord. Iudic. num. 36. Gallupp. in prax. S. C. par. 2. cap. 19. num. 9.* & an per Abbadiſsam Monaſterij, an per omnes, vel maiorem partem monialium, explanat *Reg.* Capyc. *Latr. dec. 86. par. 1.* de qua memores ſunt *Reg. de Marin. lib. 2. quotid. reſolut. cap. 235. num. 2. Thor. in ſupplem. compend. dec. par. 1. verbo Depoſitio ſola, &* de depoſitione in cauſa Vniuerſitatis, à quibus fieri illa debeat, declarant *Reg.*

Re-

*Rouit.in d. prag.*8. *num.*33. *Michalor.*
*de poſition. cap.*68. *num.* 24. *Gizz.ad*
*mem. dec.*86.*Reg.Capyc.Latr.num.*14.
& an tutor teneatur deponere nomi-
ne principalis in cauſa pupilli , tractant
idem *Reg, Capyc. Latr. dec.* 88. *tom.*1. &
ibi *Gizz. Thor. par.* 2. *compend.deciſ.*
verb.Tutor an cogi poſſit, *Reg. de Ma-*
*rin. add. cap.*235. *num.*4. *Michalor.de*
poſition. cap. 68. & an cedens tenea-
tur in cauſa ceſſionarij, *Reg. Rouit. in*
*d.prag.*8. *num.*30. *Marilian.deciſ.*21.
Gizz.loco cit. à num. 7. Donèc autem
7 fiat petita depoſitio, terminus minimè
currit,ex *pragm.*8.*de ordine Iudic.& de*
*Franch.deciſ.*220.*num.*7.eaque depo-
ſitio offerri debet in calce ipſius termi-
ni, in cauſa impartiti, ad probandum,
aliàs terminus non currit, *Gizz. ad Ca-*
*pyc.Latr. dec.*86. *num.*2.Sed illa facta,
nequè gradiatur,ſed requiri Iudicis in-
terloquutoriam, mandantem, vt termi-
nus currat, ait *Carau in anteced. rit.ſub*
num. 5. cui adhæret *Auus meus in add.*
ad Capyc. dec. 82. exploſa quorundam
modernorum contradicente ſententia .
8 Dicta autem depoſitio ſuper quibus
ſit facienda, dicitur in hoc Ritu, quod
ſuper articulis, & exceptionibus, *Ritus*
verò 79. generaliùs loquens, conce-
dit etiam ſuper quibuſcunque alijs po-
ſitionibus tangentibus factum, & diffe-
rentiam inter articulos , & poſitiones,
reſcribit idem *Muſcatel. add.par.*5.*Gl.*
impertinentes num. 1. *&* 4. necnon
*Reg. Sanfelic. in prax. Iudic. ſect.*48. *à*
num. 1. Vbi verò principalis depone-
9 ret ſimpliciter ſuper articulis, ſeù poſi-
tionibus continentibus aliqua verba
principalia, & diſpoſitiua, & alia enun-
ciatiua, dicatur confiteri tantùm diſpo-
ſitiua, ſcribit *Viuius dec.*370.*nu.*5.*lib.*2.
Alia verò reſcribimus multa, & vtiliſſi-
ma quippè in hac materia depoſitionis
principalis *ſuper ritu* 79.*&* 93.præſer-
tim de mandato ad deponendum.
10 Quod, ſi illa non fiat haberi articu-
los, & exceptiones pro confeſſatis, ſuc-
cinit Ritus, & cõcordat *Rit.* 79.*&* 120.
necnon *pragm.* 8. *de ordin. Iudic.* con-
currentibus tamen notatis per *Affl. in*
conſtit. Partes in Iudicio , & *Ann. ſing.*
406. noſque longo ſermone ſcripſimus
*eod. add.Rit.*79.
11 Prædictam verò depoſitionem fa-
ciendam eſſe per verbum credo, & non
credo, adiungit eadem *prag.*8.*Muſcat.*
*in prax.lib.*1.*par.*5. *Gloſ.legaliores nu.*
9. *Marant.in ſpecul.par.*6.*tit.de depoſ.*
*num.*14. *Tartagl. in prax.ciuil. cap.*4.
*num.*6.*Reg. Rouit.in d.prag.* 8. *num.*2.
*& poſt Carau.in hoc ritu nu.*4.*Gallupp.*
loco cit. num. 5. cum alioquin de iure
forsàn certitudinariè reſpondendum
eſſet in facto proprio , iuxta notata
per *Ioſeph.Ludou deciſ.Peruſ.*8. præſer-
tim *num.*15.*&* 17. *Guid.Pap.dec.*334.
*Iodoc. in prax. ciuil. cap.*154. *num.*32.
Rocca *in pract.quæſt. lib.*4.*Rub.depoſit.*
articul.verb.Reſponſio,Surd.dec.Mant.
17. & tali modo facta in Regno depo-
ſitio releuat aduerſarium ab onere pro-
bandi , poſt *Afflict. & Carau. in hoc*
rit. num. 4. indicat *Dom. Reg. San-*
felic. add. loco num. 19. *verſ. Et non*
eſt ſilentio, & ſimplicem reſponſionem,
ac veritatẽ importat *Michalor. in tract.*
*de poſit.cap.*50.
12 Sed vter debeat prius deponere
Actor, vel Reus, ediſſertat *Petr. Benin-*
tend. deciſ. Bonon. 32. tradens , quòd
priùs Actor indiſtinctè deponere te-
neatur, inſequitur *Reg.Rouit.in memor.*
*prag.*8. *num.*6. *Gallup.*verò *cap.*19.*nu.*
10. ſentit , vt priùs Reus teneatur, niſi
tamen articuli Rei eſſent præiudiciales
illis actoris . At *Michalor.cap.*5. *num.*
7. *adduct. tract.* concludit promiſcuè
Iudicem illos admittere debere ad
deponendum , cum nulla conſideretur
prioritas inter ipſos , ſed *Virgil. de le-*
*gitim.perſon. accuſat.cap.*32.*ſub nu.*68.
firmat, quod ſi Reus inſtet, quod àctor
declaret, ſi intendit vti teſtibus, & actor
idem poſteà petat, ille primò declarare
teneatur, à quo priùs petitũ eſt, & ideò
inuenta eſt cautela , vt ille, qui primo
loco declarat, dicat , quod non habea-
tur pro facta , donec pars alia non de-
clarauerit formiter, *Ball.lib.*3.*de liter.*

*diſpenſ.caſ.*12. *num.* 3. & inſequitur *D. Franciſc. Baron. in racemationib. ad* 3. *libr. de citat. ad num.* 15. *pag.* 313. *poſt tract. de effect. inimicit.*& aduertit poſt *Annam ſingul.* 454. *Auus meus ad Capyc.dec.*67. *nu.*4. Nonnunquam etiam
13 tenetur pars declarare, ſi intendit vti teſtibus, vel ſcripturis, iuxta *prag.* 1. *de falſis*,& inibi copioſè, *Reg. Ron. in ſuis Commentarys*, necnon *Muſcatell.* præſertim formam reſcribens, qua vti debet, declarans, *in dict. praxi ciuili par.* 6. *Gl. termino, à n.* 6.& aliqua *de Frãch. dec.* 173. *n.* 7. *Marant.* 6. *par. de inſtrum. product.* & nolenti vti, datur cautela, nè dicat, nolle vti, ſed quod non expedit, *Aymon.conſ.* 134. *Affl. in conſt. qui falſo, & dec.* 189. *Auus meus ad cit. dec. Capyc.*67. *num.*4. qui ſi recuſauerit formitè r declarare, interponitur decretum, condamnans haberi, prout deterius idem *Vin.cit.deciſ.*138. *num.*55. *Reg. Sanfel.add.ſect.*48. *num.* 11. *Michalor. cap.*61. *à num.*4. à quo decreto admitti appellationem cum diſtinctione, notat idem *Michalor. cap.*48. & ſi Reus, & Actor fuerint contumaces in deponendo,& ſic pro confeſſatis habeantur, quis obtinere debeat in cauſa, ſcribit ipſemet *Michalor. cap.* 62. quo non interpoſito decreto, aut declaratione non facta, non tenetur producens, falſos teſtes, aut ſcripturas, quod poſt *Afflict.dec.*189. *num.*2. *&* 4. affirmat *cit. Rouit.num.*4. & fortaſsè ex *deciſ. Laurenty Bononienſi* 50. tametſi ex vigore verborum *pragm.*6. *de ordin. iudicior.* videbatur dicendum in Regno nullum requiri decretum, vbi Reus declarare recuſauerit: Item vt declaret, ſi tenet, & poſſidet ſeruata forma *l. fin. ff. de rei vendic.*de qua ſcripſi *rit.* 300. lateque *Neuiz. conſ.*5. *& Marc. Ant.Cuccus in tract.de mentien.circa poſſeſſ. nu.* 373. qui præterea declarat *num.*379. axioma illud, quod reſpondere non curans, habeatur pro confeſſo. Item, vt declaret, ſi, vel nè, eſt hæres, teſte *Menoch. præſumpt.*99. *num.* 16, *lib.*4. eademo *pragm.* 6. Qui verò ſe hæredem con-teretur prodeſſet dumtaxàt interrogāti, non alteri, *Gabriel. lib.*9. *rub.de confeſſ. concl.* 1. *& de Franch.* declarat *dec.* 694. *Reg. Rouit. in d. prag.*6. *num.*9. *& Gallupp.memorat. num.* 16. *Reg. Sanfel. in prax. ſect.*45. *num.* 18.
14 Tria autem remedia practicabilia contra non curantes exhibere, memorat *de Franch.dec.* 271. *nu.*9. *&* 14. & aduerſus non parentes decretis, et ſententijs, quod cogi valeant, captis pignoribus, illiſque diſtractis, idem *Praeſ.* indicat altera *dec.* 310. *num.* 1. et tangit materiam *Ann. alleg.*5. Si quis verò re-
15 ſpondeat, refero me inſtrumento, formitèr reſpondere dicatur, inquirunt *Myſinger. centur.* 6. *obſeru.* 81. *Tiraq. ad ll.connub. Gl.*2. *Guid. Papa dec.* 334. *&* 459. quid verò ſi dicat verùm eſt, vt liquet ex tali inſtrumento, illo non reperto, erronea, vel bona ſit huiuſmodi confeſſio, *Auus meus* ſubcinit *ad memor. Capyc. deciſ.*15. *num.*2. *in nou.*

RITVS LXXI.

In cauſis priuilegiatorum conceduntur beneficia.

Item quòd in cauſis in quibus petuntur beneficia reſtitutionis in integrum, & peti poſſunt, detur terminus in primo beneficio petito,& conceſſo ad probandum medietas, videlicet termini dati in primo beneficio: & quod teſtes iurati examinentur infra terminum datum, tam ſuper primo, quam ſuper ſecundo beneficio, ita quod de cœtero non audiantur.

SVM-

SVMMA RERVM.

1 *Priuilegia permulta,ac ſingularia sūt, quæ in pupillorum, minorum, miſerorumque fauorem à legibus conſtituta ſunt.*

2 *Beneficia reſtitutionis in integrum illis impartiuntur.*

3 *Beneficiū,quod in Regno dicitur,de iure vocatur reſtitutio.*

4 *Quibus, quotiès, & quando,concedantur beneficia,remiſſiuè.*
Conceditur prodigis,Eccleſiis,Xenodochijs, & Clerico pro bonis patrimonialibus, ad quorum titulum fuit ordinatus.

5 *An competant in cauſis poſſeſſorijs manutenendæ, reaſſumptionis inſtrumenti, Capitulorum Regni, & Salarij.*

6 *Beneficium conceſſum vni ex colligantibus, extenditur ad alios, & cogi poteſt illo vti.*

7 *An ſit concedendum poſt concluſionem.*
An poſtquam fuit introducta cauſa.
Terminus petendi primum, & ſecundum beneficium à prag. præfixus, indicatur.
Stante pragm. ſanctione hodiè Iudex non valet partes cogere ad illa petendum.
Illa conceſſa in cauſa principali, denegantur in cauſa appellationis, & liquidationis, & quando.

8 *Tempora à pragm.præfixa currant nè in damnum hæreditatis iacentis.*
Et in damnum, tam Actoris, quàm Rei.

9 *Quibus perſonis beneficia concedantur, remiſſiuè.*

10 *In termino beneficij,an articuli impertinentes,ſiuè prioribus apertè contradicentes,admittantur.*
Teſtes non ampliùs examinantur, dictis teſtificatis,cū reſtrictionibus.

11 *Mulieres indiſtinctè gaudent beneficijs, ſed an valeant eadem, vel contraria in illorum termino deducere.*
Aff. à DD.alienigenis minus conſiderantibus illius verba, nequiter fuit reprehenſus, & ab illorum morſu defenditur.

12 *Articuli impertinentes qui dicantur.*
Teſtificata didiciſſe quando quis dicatur, vt propterea ab vlteriori probatione reijciatur.

13 *Senibus beneficia an concedantur.*
An Vniuerſitati.

14 *Illis fruuntur priuilegiati, quamuis maiori,lite cepta,ſuccedant,in actibus tamen cum priuilegiatis geſtis,exploſa Carauitæ contrarium aſſeuerantis ſententia.*

15 *In cauſis criminalibus an concedantur.*

16 *Reſtitutio in integrum, an competat priuilegiatis aduerſus teſtium repulſam in termino non petitam, latè inquiritur.*
Partem affirmatiuam in beneficium Vniuerſitatis eius Terræ Caccaboni, tutatus fuit Author.
Contrarium verò iudicauit S. C.
Memoratur deciſio Senatus Cathaluniæ.

17 *Quæ dilatio ſit concedenda in terminis beneficiorum, & Regni praxis indicatur.*

1 PRiuilegia permulta, ac ſingularia ea eſſe, quæ in Pupillorum, Minorum, Miſerorumque fauorē, iure, ac legibus conſtituta ſunt, quis adeò, nihil ſcit, vt ignoret? Et ſanè hæc Reipublicæ pars infirmior, atque ope ſua deſtitutior, alienæ tutelæ tantùm nixa, ac ſuffulta, præcipuis, maioribuſque præſidijs aduerſus improborum vim, ac potentiam iuuanda fuit, nè à quouis facillimè opprimi, peſſumdarique poſſet. Exularet enim à foro pietas, maiorum noſtrorum exemplis, ac ſtudijs diligentiſſimè ſemper culta, ac ſeruata, ſi in hac re, quæ ad miſerorum cauſas ſpectat, negligentiores nos, remiſſioreſque præſtaremus. Etenim quam abſurdum, quam rationi, veterumque inſtitutis alienum videatur, ſi cùm nullas ij pro ſe, ſuiſque cauſis in termino defenſiones, ac probationes attulerint, cogantur idcircò ſuccumbere, 2 cauſaſque ipſas amittere? Prudenter itaque, & vt iuſtitiæ par erat, prouiſum

ſum eſt legibus plus ſolito litem com-
perendinare, & beneficia reſtitutionis
in integrum illis impartiri.

Quod nomen beneficium Cano-
3 num iure agnitum haud reperitur,
cum reſtitutio eo iure appelliretur.
Regni verò, primum, & ſecundum
beneficium, ſcilicet prima, & ſecunda
reſtitutio ad pinguius probandum,
*Affl. dec. 35. & 210. Nouar. in pragm.
6. de ordin. indic. collect.* 14. & tali no-
mine ex communi pragmaticorum vo-
cabulo nuncupantur, eo quod, non
actionum rigoroſitate, ſed Iudicis ſolo
officio, bonitate, ac naturali fundantur
æquitate, qua lapſis, & circumuentis
conſulitur, teſte *Muſcatell. in prax. Gl.
in integrum in princip. lib.* 1. *par.* 6. ibi-
demque *Franc. Mar. Prat. verſ. Indi-
cat Author*, abſque alia lęſionis proba-
4 tione, ſed ad ſimplicem priuilegiati pe-
titionem, *Reg. Rouit. in prag.* 11. *nu.* 25.
*de ordin. Iudicior. Gallupp. in prax. S. C.
par.* 2. *cap.* 28. quando autem, quibus in
caſibus, aut quot vicibus, concedantur,
atque alia ediſſertat, *Imbrian. in ſuo
perutili tract. de primo, & ſecundo be-
nefic.* & compendioſè loquens *Ricc.
collect.* 186. & conceditur prodigis, ſpe-
ciatim aſſerit idem *de Franch. dec.* 598.
atq; *Octau. Bambacar. in ſua alleg. typis
data poſt repet. rub. 5. ſi de feud. defuncti
controuerſ.* incip. *circa negot. num.* 23.
Et nedùm Eccleſijs, ſed, & Hoſpitalibus
Xenodochijs, & Confratarijs competat,
deducitur ex exaratis per *Præſ. Merlin.
controu. forenſ. lib.* 1. *cap.* 65. *Maſtrill.
dec.* 110. *num.* 16. *Cabed. dec.* 51. *nu.* 8.
par. 1. *Gizz. ad Capyc. dec.* 95. *nu.* 15.
diſtinguentē, et etiam Clerico pro eius
bonis patrimonialibus, ad quorum ti-
tulum fuit ordinatus, *Nouar. dec.* 87.
5 An illa peti poſſint, & concedi in cau-
ſa poſſeſſorij manutenendæ, et reaſ-
ſumptionis inſtrumenti, et quando agi-
tur remedio Capitulorum Regni, in-
quirit *Ann. alleg.* 84. cuius memor eſt
Auus meus ad Grammat. dec. 58. *n.* 21.
& *Pratus obſer.* 57. qui multa lepidè,
et doctè de Capitulis Regni ſubnectit,

Et in cauſa præambuli, affirmatiuè de-
creuit S. C. teſte *Reg. Rouito in apoſtil-
la eius manu*, quam ſeruo his verbis:
*Ego obtinui in cauſa Monaſterij Sanctæ
Mariæ Magdalenæ, contra Fratres de
Olgiato, in qua licet per M. C. fuerit
denegatum beneficium, facto verbo in
S. C. ſub die 12. Ianuarij 1612. in Aula
D. Io: Sanchez de Luna, fuit decretum,
quod concedatur petitum beneficium in
cauſa præambuli, in qua fuit collega
doctiſſimus, & acutiſſimus Iureconſul-
tus Partenius Petagna.* Hæc ille. Et
in cauſa ſalarij, tametſi illa ſummaria ſit,
ex *Bal. in Auth. niſi breuiores, C. de ſent.
& breuicul. recitand. Marant. in pract.
par.* 4. *verſ. vt iudicium mercatorum
num.* 197. impartitum fuit de menſe
Maij 1648. in M. C. V. in cauſa Vin-
centij Collecta, cum Laura Cigala, in
Banca Merollæ. Quin, et alterum illo-
6 rum conceſſum vni ex collitigantibus,
extendatur ad alios, ijque cogi, illo vti,
poſſint, ſemel, atque iterum iudicatum
memorat *Reg. Tap. de iur. Regn. ſuper
Conſtit. Minorum iura num.* 7. quem
ſequitur *Thor. par.* 1. *compend. deciſ.
verbo Beneficium*, multis in §. §. com-
plura notatu digna in hac re, quęque in
praxi perſæpè euenire ſolent, proponit,
et extricat, dubia. Illa autem conſorti
litis, non tamen priuilegiato, per mino-
rem petita, quamuis renunciata, tribuūt
in cauſa indiuidua, *Franch. deciſ.* 269.
Prat. obſeru. 52. *nu.* 12. *centur.* 1. *Gizz.
ad Capyc. Latr. deciſ.* 79. *num.* 3. quibus
contradicit *Montan. controu.* 79.
7 Illud autem, quod *Reg. de Ponte* do-
cuit *conſ.* 62. *ſub num.* 9. *vol.* 2. præte-
rire noluimus, nempè, ſi concluſum
fuerit, videri dicendum, non eſſe conce-
denda beneficia, tùm iure communi in-
ſpecto, denegante tunc dilationes in
l. cum à nobis, C. de dilat. tùm etiam vſu
S. C. abnuente beneficium elargiri poſt
relatam cauſam, teſte *Affl. in Conſtit.
Regn. obſcuritatem ſub num* 15. ſequi-
tur [illegible] *ad. dec.* 15. *Ann. conſ.* 115. *n.* 2.
Tap. in conſtit. minorum iura num. 12.
quam quidem relationem habere vim
con-

Digitized by Google

concluſionis, inquit *Capyc. deciſ.* 180. *num.* 10. Verùm, vt concluſione facta concedantur, verior eſt concluſio, quam defendit *Andr. in d. Conſtit. obſcuritatem*, ipſumque, & alios inſequens, *Afflict. num.* 12. omneſque vſu comprobari aſſeuerant in eodem S.C. Introducta verò cauſa, eiuſque relatione facta diſſentiunt Regnicolæ, in atteſtando vſu, aliqui enim concedi, alij denegari fatentur vidiſſe; *Minad.* enim *deciſ.* 15. in eius initio denegatum fuiſſe ait, in cauſa Sancti Laurentij de Apadula, & in cauſa Scipionis Brancatij; *De Frāch.* etiam in alijs cauſis id ipſum contigiſſe, affirmat *in dec.* 261. *ſub num.* 2. & 10. *Carauit.* hoc *in ritu* 71. *num.* 6. *& rit.* 296. *Reg. Rouit. in prag.* 53. *num.* 1. *de offic. S.C. & prag.* 11. *num.* 28. *de ordin. iudic.* tametſi vtrobique addat vidiſſe quandoq; conceſſum, & in Senatu Pedemontano *Theſaur. dec.* 43. necnon *Conſil. Staiban. centur. reſol.* 191. *num.* 100. Alij verò non deſunt affirmantes, dandum eſſe, atque ita obtentum vidiſſe, nempè idem *cit. Rouit.* in illis, quos recenſet caſus (tametſi priori ipſe inhęreat ſententiæ) Itemquè conueniunt *Imbrian. tract. de primo, & ſecundo benefic. par.* 1. *conſid.* 5. *num.* 16. *Muſcat. in prax. par.* 6. *Gloſ. priuilegiata n.* 12. *Maſull. ad Capyc. deciſ.* 209. *num.* 12. *Tartagl. in prax. rer. ciuil. cap.* 4. *n.* 22. *Giurb. deciſ. Sicil.* 36. *num.* 9. *Ricc. collect.* 85. *Reg. de Ponte add. conſ.* 62. *ſub num.* 10. *Carrab. de ſyndic. par.* 2. *n.* 26. *Conſil. Anna conſ.* 115. *num.* 2. quam maximam Contradictionem aufugere cupientes aliqui Conſiliarij in cauſa V. I. D. Hortenſij Petij, cum Vniuerſitate Giſoni, fuit introducta cauſa cum reſeruatione petendi beneficia, ac producendi ſcripturas, teſte *Viſconti Giſunenſi in ſua annot.* 6. *ad memeratam deciſ.* 262. *de Franch.* Noſtris autem temporibus hæc prorsùs ceſſat diſceptatio ex *pragm.* edita, tempore quo Regnum moderabatur *Emin. Cardin. Zapata de anno* 1621. redacta *in tit. de ordin. Iudic. pragm.* 16. ſiquidem in illa eſt præfixus terminus, in quo illa peti debeant, ſcilicet, primum beneficium peti debeat infra triginta dies poſt publicationem factam, legitimèque notificatam, & in cauſa, vbi non fuerit facta publicatio, debeat peti infra triginta dies, poſt concluſionem validè intimatam, & ſecundum beneficium infrà alios dies triginta immediatè ſequentes, quibus elapſis, ſit præcluſa via amplius petendi, etiam ſanctiſſimo in integrum reſtitutionis remedio, & ſic expreſsè eſt ſancitum, quod minimè audiantur ij, quibus beneficia competunt pro illorum conceſſione, tempore prædicto effluxo, *Reg. Rouit. in d. pragm. Reg. Capyc. Latro dec.* 91. *num.* 7. *lib.* 1. *& deciſ.* 136. *num.* 6. *lib.* 2. *Reg. Sanfel.* explicat *deciſ.* 144. *lib.* 1. *Gizz. ad Capyc. Latrò dec.* 91. *num.* 1. quin ſtante illius ſanctione, non eſt, cur hodie valeat Iudex partes cogere ad illa petendum, teſte *Franc. Mar. Prato ad Muſcatel. in add. Gloſ. in integrum, verſ. an autem*. Illa verò conceſſa in cauſa principali, denegari in cauſa liquidationis, vel appellationis, monet *Afflict. dec.* 35. *&* 114. eſſe tamen illa indulgenda, ſi in cauſa principali fuerunt illa petita, & nō cōceſſa ob tēporis lapſum, deciſum tradit *D.R. Marcian. t.* 1. *diſp.* 19. *n.* 13. & aduertit *de Angelis in prat. in l. quāquā, C. ſi ſæpiùs in integ. reſt. poſt.*

Quid verò dicendum ſit in hæredi-
8 tate iacente, etiam ſi curator ſit illi datus, àn, inquam, ei currant tempora prædicta, & poſt illorum lapſum admittatur ad illa, & licet ex mentionatæ *prag.* generalitate excludi deberet, attamen iudicauit contrarium S. C. & ſic illa concedenda, apud *Reg. Rouit. in famig. dec.* 41. *ex tex. in l ea quæ*, §. *fin.* C. *de tempor. in integr. reſtit.* vbi *Bal. Bar.* cæterique communiter admittunt, dupliceemque deciſionis rationem *n.* 2. *&* 4. ſuccinit, inſequitur *Conſ. Staib. reſol. ſel. forenſ. cent.* 2. *reſolut.* 140. *num.* 13. *& reſol* 176. *num.* 28. quiquè terminus à *prag.* præfixus currat in damnum tam Actoris, quàm Rei, deciſum fuit

per

per S.C. apud *Reg. Cap– Latr. mem. deciſ.* 91. *num.* 11. *l.* 11. et iterum tradit *add. dec.* 126 *nu.*7. *lib.*2. reprobato *Thoro in par.compend. verb.beneficia*, contrarium atteſtante; quem excuſat *Gizz.in add.ad Capyc.Latr. dec.* 71. *num.*7.

9 Quibus autem perſonis concedi memorata beneficia indulgeant municipales leges, aditus patet ad notata per *Afflict. in conſt. iuriſperitorum*, et quæ ſcripſerunt *Carau. hoc rit. num.* 2. *rit.* 152. *num* 3. *Imbrian.* copioſiùs extricans *in tract.de primo,& ſecundo benefic. à n.* 1. *Muſcatel.lib.*1.*p.*6.*Gl.priuilegiata n.* 1. *Nunt. Tartagl. in prax. ciuil. cap.*4. *ſub num.*21.*&* 22. *Præſid. Merlin.lib.*2.*controu.forenſ.c.*52.*n.* 34

10 In cuius termino articulos impertinentes, ſiuè prioribus apertè contradicentes producere,ac ſuper illis eoſdem, vel alios examinare teſtes, necnè liceat, ſi quæratur. Nos volentes rem ipſam intimiùs perſcrutari,ante reſponſum complura prenotare duximus;atq; à concluſione illa exordientes, nonnulla recolimus iura,tùm communia, regulariter examen reſpuere teſtium, didicitis teſtificatis *in cap.fraternitatis de teſtib. & clem.*2. *eod. tit.* tùm Regni *in conſt.iuriſperitorum*, atq; *prag.* 12. *de ordin.iudic. Epiſcop.Campanil. in diuerſ.iur.canon.rub.*11. *cap.*27. *à nu.*98. qui illic ſubiunxit *num.* 99. neque in cauſa appellationis ſuper eiſdem articulis,aut de directo contrarijs, noſque alibi attingimus, inſuperque *Affl.* aſſerit *dec.*216. *num.* 1. *Gabriel concl. vlt. ſub tit. de teſtib. Viu. opin.* 896. *& de Franch. dec.*668. alijq; plures. Omnes tamèn illam in multis coarctāt caſibus, necnon *Marſil. in l.* 1. § *fin.ff.de queſt.* inibi nouem reſcribens reſtrictiones,et octo *Menoch. de arbitr.iudic.q.*34. viginti autem *Specul.in tit.de teſtib.* § *ſatis vtiliter*, ſexdecim verò, *Afflict. eod. conſtit. iuriſperitorum à num.* 2. quas pro arbitratu quiuis perlegere quibit. Nos enim ad eam properamus, quam illi prætericrunt, quamque prætenu tractationi ſuere comperimus, atque in ſuperioribus tetigimus, ſi,ſcilicet,teſtes examinari liceat ſuper dictis articulis in beneficij termino, et quia indubitata eſt reſponſio,licere, ex ea naſcitur ſequela, illam eſſe reſtrictionem antedictæ regulæ negatiuæ. Quod autèm veritate fulciatur iſthæc limitatio, aduertimus ſanxiſſe, adductam *prag.* 12. *eademq; Conſtit. Regni obſcuritatem, & Affl.* ſpeciatim probat *in dec.* 216. *ſub num.*2. demumq; *Imbrian. eod. memor. tract.* 1. *&* 2. *benefic. conſ.*2. *num.*99. tametſi ex illo *cap.fraternitatis*, in contrarium pugnans argumentum depromatur, vt propterea videre expediat, quæ *Menoch.* perpendit *conſ.* 188. *n.*1. hocque, poſt alios firmant *de Franch. deciſ.*683. *in fin. Reg. Capyc. Latr. poſt Carau. lib.* 2. *conſult.*115. *nu.*28. *Reg. Sanfel. in prax. iudic.ſect.* 58. *num.* 5. hanc prærogatiuam ad priuatum priuilegiati aduerſarium protendēs, dummodò ille priuilegiatus beneficio non petierit limitatè, ſuccinit *verſ.tunc nāque, Affl.dec.*89.*Capyc.dec.*170.*Franch. dec.* 269. *in fin.* aliorumque ſuffultus auctoritatibus, et tangit *Amend. ad Franch. dec.*421. *num.*2.

11 Verùm, attento iure Regni, deprehendimus diſſentientes Doctores, reſpectu mulieris, quam, etſi gaudere prædictis beneficijs, vna ſit omnium voluntas regnicolarum, diſſimilis tamen in eo, ſi aliorum ad inſtar queat ſuper articulis ipſis impertinentibus, alijſque recenſitis, producere teſtes, quippè *Affl.* quamuis annuat *eod. mentionat. loco in d.cōſt.*et communem eſſe ſētētiā dicat *Oroſcius in l.vbi n.*2. *ff.de edend.* Contradicit tamen *Ozaſc. deciſ. Pedamont.* 87. *Gratian. deciſ. March.* 219. *ſub num.*1. *Anton.de Amat. deciſ. March.* 78. *Surd. deciſ.* 104. *num.* 25. *Maſcard. concluſ.*1080. *num.* 24. *Guttier. pract.quæſt. lib.* 1. *q.*70. *num.*7. vt proptereà quæſtio prædicta exiſtimetur difficilis admodùm, niſi triplici diſtinctione vtendum, dicamus. Prima, ſi mulieri competat de iure reſtitutio;

ac

ac de Iure Regni beneficium. Altera ſi competat, an etiam, vt contraria deducat, aut eadem. Tertia demùm, quid vſus admittat. In priori capite, perpenſa dictorum opinione, videtur communior ſententia, negans mulieri reſtitutionem de iure, in quo caſu loqui prædictos Auctores conſtat ex eorum verbis. Beneficium verò, attento Iure Regni, dari, nemo Regnicolarum impugnat, at omnes, aſſentiuntur, etiam *Caran.* atque alij relati, deduciturque ex *Conſtit. Regni obſcuritatem, & pragmatic.* 11. *de ordin. Iudic. Marant. in prax. par. 6. verſ. Et quandoque appellatur num.* 77. & confirmat *Conſiliar. Staiban. reſolut. forenſ. centur.* 2. *reſolut.* 155. *num.* 4. *Auus meus ad Capyc. dec.* 109. *ſub num.* 2. ſubnectens, hoc priuilegium cuilibet mulieri competere, illud verò variationis fori tantùm viduis, ac virginibus, & firmat *Io: Mar. Nouar. deciſ.* 240. et proindè aduerſus probationes omiſſas, beneficiũ ipſis cõperit, minimè verò aduerſus ſententias, ſiù decreta, *Vrſill. ad Affl. deciſ.* 356. *num.* 5. *Reg. Rouit. in pragm.* 1. *nu.* 22. *de minor. de Franch. dec.* 284. *num.* 2. *Staib. add. reſol.* 155. *num.* 6. nonnullas reſtrictiones indicans à *num.* 39. & iterum *reſolut.* 199. *num.* 4. *ead. centur.* 2. In ſecundo caſu, aliqui prædictorum miſcentes terminos negant, alij taciti pertranſeunt; Iuriſconſulti verò Regni paſſim admittunt, adeò quod in alio, & tertio capite loquens *Afflict.* nulla addita dubietate, concludit, praxi obtentum eſſe id mulieri licere, vt propterea ab alienigenis minus conſiderantibus illius verba, fuerit nequitèr reprehenſus, ſcilicet ab eodem *Oſaſco propè nu.* 10. *& Anton. de Amat. ſub num.* 7. & contra *Affl.* inſequitur *Guttier. lib.* 1. *pract. quæſt. cap.* 70. *num.* 7. *Stephan. Gratian. dec.* 219. nec *Affl.* poſtea ſubijcit *Bart.* & alios plures idem probare, ſed praxim illam deſumptam eſſe, ex theorica illorum, inquit, ſcilicet ex illorum concluſione in alijs, nempè Minore, Eccleſia, aut Vniuerſitate, prodijſſe eiuſmodi vſum in Regno, vt mulieri quoque reſtitutio concedatur, & in illius termino probet, ſicut & alij, quodquè iſta fuerit *Affl.* intentio conſtat ex illius verbis in eadem *Conſtit. obſcuritatem ſub num.* 3. vt illius vigore detur mulieri reſtitutio, non iure communi, quo quippè iure non reperiri mulieribus conceſſam, affirmat; poſthac igitur ità faciendũ eſſe in Regno, nemo prorsùs dubitabit, prout, & de hac re interrogati plures officiales, ijque eximij viri, non ſemèl reſponderunt, quin, & aliqui, vt amico expoſcenti ſatisfacerent, in Aula diſcutientes relatam contradictionem DD. retulerunt, vnanimes fuiſse omnes in approbanda *Afflicti* ſententia, ab eoquè atteſtata praxi, teſte *Viſconti ad Franch. deciſ.* 668. *in nouiſ. verſ. An mulier.*

12 Supereſt modò, vt duo inueſtigemus ad perfectam huius rei cognitionem. Alterum qui dicantur articuli impertinentes. Alterum verò, quando dicatur aliquis didiciſſe teſtificata ad finem, vt amplius probare non valeat. Ad primum, dilucidiùs explicat idem *Imbrian. tract. de repulſ. par.* 1. *conſid.* 2. *à num.* 120. *de Franch. deciſ.* 220. & illic addentes *Cauenſ. rit.* 282. *Epiſc. Campanil. ſup. rit.* 39. *Cur. Archiepiſcop. poſt num.* 17. *Auus meus ad Capyc. deciſ.* 15. *nu.* 1. *Reg. Rouit. in prag.* 12. *n.* 1. *de ord. Iud. Ricc. p.* 4. *collect.* 1312. *p.* 5. *collect.* 18011. *& par.* 9. *collect.* 2091. *Valenz. conſ.* 129. *num.* 61. *vol.* 2. Ad ſecundum videndi ſunt *Vrſill. ad Afflict. in dict. deciſ.* 216. *num.* 6. *Maſcard. concl.* 1236. *num.* 29. *&* 30. *Surd. deciſ.* 53. *num.* 1. 2. *&* 3. *Marcell. Calà in tract. de mod. articul. num.* 1294. *Muſcatel. ead. Gloſ. cauſa num.* 6. *& Viſconti ad Franch. deciſ. cit.* 668. *verſ. item poſſunt.*

13 Senibus verò, àn dentur beneficia, quæſtionem in praxi quoque frequentem pertractat *Præſ. Merlin. add. c.* 52. *cent.* 2. *controu. forenſ.* quamque examinat *Prat. ad Muſcat. in add. Gl. priuilegiata, verſ. ſed pulchra eſt quæſtio,* & conferunt tradita à *Conſil. Rocco tom.* 2.

reſponſ. 82. *Paſcal. de patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 2 *num.* 91. *Nouar. de priuileg. miſerabil. perſon. in præfat. num.* 3. *Narbona de ætat. anno.* 80. *q.* 3. *num.* 2. *Valaſc. de priuileg. pauper. par.* 3. *q.* 18. *Reg. Marcian. lib.* 1. *diſput.* 19. *num.* 8. *&* 9. Qui omnes admittunt ſenes ad beneficia reſtitutionis in integrum, quando cum ſenectute concurrit perpetua, & grauis infirmitas, ex *Præſ. de Franch. dec.* 608. *Conſil. Staib. lib.* 2. *reſ.* 155. *n.* 84. Verùm in cauſa D. Alonſi Sãchez de Luna, cum Duce Balneoli, ſuper ſucceſſione hęreditatis Ioannis Vincentij Capicij Piſcelli peſtifera lue contacti anno 1656. defuncti ab inteſtato, lata ſentẽtia per S. C. relatore *Dom. Conſil. Paulo Staibano*, ſub die 1. Iunij 1661. declarando hęreditatem prædictam ſpectare ad dictum Ducem hæredem Violantis Sanſelicij, petijt aduerſus illam reſtitutionem in integrum dictus D. Alonſus, non ſolùm ex ſenili, & graueſcente ætate, vltra annos ſexaginta tres, ſed etiam ex continuo, et grauiſſimo morbo, quo, deturpatis ſenſibus, laborabat, producendo fidem ætatis, & huiuſmodi morbi, factam à Prothomedico, & decreto Spectabilis Dom. Præſid S. C. fuit excluſus, à quo reclamauit ad Supremum Collaterale Conſilium, & facta relatione de menſe Auguſti 1661. referente *Spectabili Dom. Regente Nauarra*, illud confirmatum fuit, penès Mag. Amicum Scribam à mandatis. An Vniuerſitati, affirmatiuè reſoluit *Afflict. in prælud. conſtit. q.* 5. tametſi in illa vnus ciuis remanſerit, ampliat *Frecc. de ſubfeud. lib.* 2 *quæſt.* 12. quem refert *Auus meus ad memor. Capyc. deciſ.* 109. *ſub num.* 2. *Reg. de Marin. ad Reuerter. dec.* 156. *num.* 2.

14 Quin, & illis fruuntur talitèr priuilegiati, quãuis maiori, lite cępta, ſuccedant, in actibus tamen cum ipſo pupillo geſtis, explicat *Auus meus ad Gram. dec.* 52. ex *Affl. & Vrſill. deciſ.* 212. *& Vin. deciſ.* 250. exploſa *Carau. hoc in ritu* ſententia ſimpliciter *num.* 6. contrarium aſſeuerante, et etiam minoribus lite pendente effectis maioribus, illa competunt *Reuert. deciſ.* 115 *& ibi D. Reg. de Marin.* alios adducens.

15 Nec in cauſis criminalibus illa conceduntur, dummodò ad vindictam agatur; *De Franch. deciſ.* 421. *Rou in prag.* 11. *num.* 35. *de ordin. Iudic. Imbrian. de repul. repulſ. p.* 1. *conſid.* 1. *num.* 128. *Muſcat. in Gl. aduerſæ in addit. Ricc. collect. dec.* 10. *Capyc. Latro add. conſul.* 115. *num.* 12. *Reg. Reuerter. deciſ.* 341. *& ibid. Reg. de Marin.*

16 Sed pulchra fuit quæſtio agitata in S. C. inter Vniuerſitatem meæ Terræ Caccaboni, cum hæredibus Franciſci Antonij Marcheſciano, ãn ſcilicèt Vniuerſitas ipſa reſtituatur aduerſus repulſam teſtium in termino non petitam, in qua, cum adhuc puer eſſem, calamum in gratiam Vniuerſitatis arripui, fretus auctoritatibus *Nicol. Boer. deciſ.* 245. *num.* 5. deciſum in illo Senatu ſubnectentis, *Cald. Pereyr. in tract. de reſtit. in integr.* quem fecit *ſuper l. ſi curatorem habens, ff. de in integr. reſtit. minor. ſuper verbo Ięſit, num.* 5. & ex noſtratibus firmant *Foller. in prax. crim. clauſul. concedatur repulſa nu.* 23. *Imbrian. de repul. par.* 1. *conſider.* 1. *num.* 133. quamque inſequi opinionem videtur *De Franch. d. dec.* 421. *nu.* 9. licet de ea dubitauerit, *Capyc. deciſ.* 62. *Muſcatell. in d. Gloſ. aduerſæ in add. lit. B. verſ. tertius caſus*, quibus, & addimus *Reg. Sanfel. in prax. Iudic. ſect.* 57. *num.* 10. *Ripoll. var. reſol. cap.* 5. *nu.* 74. *de dilationib. & ad prax. ciuil. Ludouic. à Peguer. rub.* 20. *n.* 9. *Ventrigl. in prax. tit. de repul. teſt. annot.* 32. §. 2. *n.* 24. *lib.* 1. *Reg. Capyc. Latr. d. conſult.* 115. & quamuis contrarium affirment *Cappell. Tholoſ. dec.* 53. *Lopez de donat. inter vir. & uxor. in cap. per veſtras* §. 26. *in fin. relatus ab Auo meo ad Capyc. deciſ.* 62. *num.* 2. *Carau. hoc in ritu num.* 5. *Iſern. in conſt. obſcuritatem*, vbi *Affl. q.* 3. *num.* 8. *Reg. Rouit. in tit. prag.* 11. *n.* 20. *de ord. iudic.* ea quippè ratione, quod terminus repulſæ vti odioſæ concernentis teſtium reprobationes,

tiones,

tiones, & obiectus criminum de momento ad momentum currens, nullam admittat reſtitutionem, dixit *Oldran. conſ.3. poſt Gl.in clem. non poteſt, verb. electi extr. de procur.*& ex *tex.in l.auxilium, ff.de minor.* annuit *Carau. eod. num.* 5. etenim replicabamus regulam præfatam locum vendicare dumtaxàt, quando minor læſus, vel qui læderetur, ex alterius delicto lucrum conſequi veller, ſecus verò, quando reſtiturio principalitèr petita reſpicit cōmodum, & lucrum minoris, tametſi ſecundario inſequatur Aduerſarij iniuria, hoc namque caſu reſtitutionem competere, optimè diſtinguendo tradit *Sforz. Odd. in tract. de integr.reſtit.par. 1.quæſt. 4. art. 9.pag.*39. quem comprobant *de Franch. deciſ.add.*421.*n.9. addit.Muſcatel.in d.Gl.aduerſæ lit.B.*& conferunt exarata à R. *Reuer. mem.dec.* 341.*lib.* 1. *& Afflict.deciſ.*390.*in fin.* & in primo caſu ſermocinantur *Carau.* cæteriq; dum *tex.* præfatum *in l.auxilium*, adducunt, qui procedit, quando principalitèr ex delicto, vel ad vindictam illa petitur; Imò, & prima quoq; diſtinctionis parte attenta, ſimpliciter minorem reſtitui aduerſus exceptiones criminoſas non oppoſitas, voluit *Io.Mauritius Bolanus in tract. de reſtit. in integr.cap.*262.5.*vol.tract.pag* 179. quin addebam regulam prædictam locum vendicare in odioſa perſonarum reprobatione, non in ea, quæ aduerſus dicta concipienda eſſet, ex *Imbrian ſup. num.* 135. *& Capyc. deciſ.*62. concinitque axioma illud, quod quamuis repullare non valeam teſtem partis, quem pro me examinaui, *Gloſ.in cap.conſtitutus de teſtib.* illum tamen reprobare poſſum quoad dicta, vt aduertit idem *Capyc. dec. cit.*62. *num.*6. *ex Salic.in l. ſi quis teſtibus, Cod. de teſtib. dec. Auenion.* 33. *num.* 14. *Reg. Rouit. prag.* 2. *num.*24.*de ordin. Iudic. Auus meus ad Capyc.deciſ.*39. minuſque officit, quod *Reg. Rouit.add.prag.* 11. *ex de Franch. deciſ.*421. ſcripſerat, nam illic *Præſ.* in diuerſo caſu loquutus fuit; teſte *Muſcatel. d. par. 6. Gloſ. terminus in add. lit.B.* Et haud obſtantibus à nobis perpenſis, contrarium iudicauit S. C. in menſe Iulij 1645. decreuitque procedi ad vlteriora, oppoſitis non obſtantibus, referente *D.Conſil. Scipione Theodoro,* Actorum Magiſtro Figliola. Habent ſua ſydera cauſæ. Verùm reſtitui minorem, ſi illius cauſæ victoria dependeret ex teſtium reprobatione, determinauit *Senat. Cathal.* apud *Cancer. var. par.* 2. *cap.* 1. *num.*302. *Io: Paul. Xammar. rer. iudicat. par.* 1. *defin.*23. *num.* 23.

An Collegio Scolarium, vel alicuius artis illa competant, *Imbrian.* affirmatiuam ſuſtinet partem *conſid.*4. *n.* 98.*& Reg.Salernit.dec.*23.*& ibi Thor.* et Montibus huius Ciuitatis, pro mulieribus maritandis, erectis, ampliat *Thor.par.3.compend.deciſ. verb. Beneficium*, non verò Sedilibus Nobilium huius Ciuitatis in cauſis nobilitatis, *Reg. Rouit. in conſ.*32. *& altero* 33.*lib.* 2.*Thor.*1.*par compend. deciſ.verb.Reſtitutio in integrum,Gallupp.par.*2.*cap.* 31.*num.*9.*eius prax.*

17 Quam autèm dilationem beneficia exquirant, *prag.* 11.*de ordin.Iudic.* non explicat, ſed benè noſter *Ritus*, quem eſſe correctum, ex *S. C. deciſ.* apud *Affl.dec.* 214. indicat *Carau. num.*8. autumans terminum in primo beneficio dandum non eſſe medietatem termini dati ad probandum, vt ritus ſanxit, ſed eſſe arbitrandum ſecundum locorum diſtantiam. At *Carau.* aſſumptum, impugnatur à *Muſcatel. par.* 6. *Gl. aduerſæ num.* 1. ipſoque non laudato, inſequitur *Reg.Rouit. in d.prag.* 11.*n.*31. & praxis eorum dicta obſeruant. Videas *Maxill. ad conſuetud. Bareuſ. rubric.de dilationib ſub num.*21. *Inbrian add. tract. de primo, & ſecundo beneſic conſid.* 1. *num.* 112.

RITVS LXXII.

Publicatio peti debet elapſo termino quatuor dierum, ſitque ipſo iure, ſi non petatur, & ea facta, datur terminus ad recipiendam copiam proceſſus.

ITem quod elapſo termino, tàm in cauſa ciuili, quàm in cauſa beneficiorum dato, infra dies quatuor à die dicti elapſi termini, petatur per partes principales, ſeù procuratores earum, publicatio in cauſa: & ſi infra dictum terminum non peteretur: habeatur ex tunc pro publicato in cauſa, & ſcribatur in actis publicatio, tanquam eſſet facta de cõſenſu vtriusque partis. & facta publicatione, eodem die detur terminus ad recipiendum copiã proceſſus dictæ cauſæ, iuxta prouiſionem Iudicum, & naturam ipſius cauſæ. Itaque elapſo dicto termino ad recipiendam copiam dato, de cætero non audiantur, niſi ſteterit per Magiſtrum Actorum, vel Subactuarios Curiæ, quo caſu teneatur Magiſter Actorũ, ſeù ille, qui fuerit negligens in dando dictam copiam ad pęnam tarenorum decem excomputandorum in gagijs eius, quod nota.

SVMMA RERVM.

1 *Iudicia forenſia in Ciuitate, cur conſtituta ſint.*

2 *Publicatio in cauſa quando fiat, & quid ſit.*

3 *In Romana Curia illa haud eſt in vſu.*

4 *In huius Regni, ac Ciuitatis Tribunalibus facienda eſt publicatio, eaque omiſſa, an ſint acta nulla.*
Carauita aduerſus Borrellum defenditur.

5 *Publicatio fiat nè ipſo iure in Regno, eo ipſo, quod terminus probationis labatur.*

6 *Dato termino, ſi nullus fuerit receptus teſtis, omittitur publicatio, & procedıtur ad concluſionem, quamuis ſcriptura in termino producta fuerint.*
Doctrina Carauit. in ritu 149. ſub num. 4. declaratur.

7 *Sola publicatio, abſque teſtificatorum ſcientia, haud impedit teſtium receptionem, cum declarationibus.*

8 *In cauſis ſummarijs, in quibus terminus iuris haud impartitur, loco publicationis ſit facultas ad dicendum.*
In criminalibus cauſis publicatio ſit nè perneceſſaria.

9 *Publicatio facta die feriato, licet proceſſum non vitiet, quid tamen operetur.*

10 *Teſtes ex incuria, errore, vel aliter, nulliter recepti, nùm valeant facta publicatione, iterùm examinari.*
Et hoc caſu eorum dicta ſunt extendenda, & non ſufficit, quod ſe referant ad depoſitionem in illa, vel alia cauſa factam.

11 *Aduocati, & Procuratores, quæ in conſiderandis probationibus aduertere debeant, ſatis edocentur.*

1 CVm eam maximè ob cauſam iudicia in Ciuitate, forenſia conſtituta ſint, vt veritas, & iuſtitia, rebus quaſi contrarijs, agitatæ clarius tandem elucèſcant; Calumnia, atque improbitas detectæ damnentur, atque opprimantur, ideòque ſedeant Iudices, orent Aduocati, admittantur accuſatores, audiantur teſtes, iuramenta accipiantur, tabulæ, ac proceſſus cõficiantur; illud minimè ferendum in

ijſdem

ijſdem videtur, quod tamen aliquando
nonnullius improbitate, ac negligentia
fieri nimis perperam ſolet, vt
auditis iam teſtibus, teſtimonia in obſcuro
iaceant, & quid in eis pro innocentia
ſit, quid contra audaciam, penitus
ignoretur. qua ſanè re, quid indignius?
quid ab Iudice incorrupto alienius?
quid reipublicæ peſtilentius excogitari
queat? Ita enim fit; vt iudicia
ipſa fine ſuo careant: Veritati ſua lux
detrahatur; improbitas ſua pęna non
afficiatur. Illaque turpitèr læſa, huiuſmodi
inter latibula ignominioſè ingemiſcat:
iſta audaciſſimè inſultet, atque
impunè iactabūda quodāmodò triumphet.
Huic malo Ritus, de quo nunc
agimus, conſuluit: qui effluxis dilatio-
2 nibus impartitis, tùm in termino, tùm
in beneficijs, ac facto examine per
partes, & cauſam, & teſtes citiſſimè palàm
omnibus, & publicationem fieri
iubet, cuius publicationis definitio,
quod ſit atteſtationum ſecretè depoſitarum
ſollemnis, & deliberata per Iudicem
partibus facta oſtenſio, traditur
à *Mariano Soccino ſen. in cap. fraternitatis
ſub num.22. extr. de teſtibus*; illius
actum ſeruari in Gallia, in Parlamento
Pariſienſi, & Delphinali ſcripſerunt
*Guid. Pap. deciſ. 586. n. 1. Gayll.
pract. obſeru lib. 1. obſer. 105. num. 2.* in
Conſilijs Regijs Hollandiæ, & Brabantiæ,
vigore ſanctionis Regis Catholici
Philippi Auſtrij II. memores ſunt *Iodochus
Damhouderius in prax rer. ciuil.
cap. 182. Nicol. Reuſner. deciſ. 15. nu. 31.*
3 *lib. 3.* minimè verò in vſu eſſe in Romana
Curia, aduertunt *Nell. de Sanct.
Geminian. in tract. de teſtib. par. 2. num.
121. & Rota in antiq. deciſ. 16.* niſi in
tertia inſtantia, notauit *Octau. Veſtr. in
prax. Roman. Cur. lib. 7. cap. 1. num. 4.*
4 At in huius Regni, & Ciuitatis Tribunalibus,
tùm Regijs, tùm Baronalibus,
in omni cauſa, quantumuis ſummaria,
faciendam eſſe publicationem, eaque
omiſſa, iniuſtè proceſſum ad vlteriora,
inſtanteque parte reuocanda, poſtmodum
geſta, aduertit *Vin. deciſ. 32. lib. 1.*
& teſtatur *Borrell. in ſum. deciſ. tit. 24.
de public. proceſſ. t. 2. Thor. par. 2. compend.
deciſ. verbo Sententia nulla.* Si tamen
petita fuerit, alioquin non impedire
compilationem proceſſus ſub *nu.*
12. ſubnectit idem *Vin.* per *Gloſ.* inſignem
*in cap. fin. verſ. Iudicijs de hæret.
in 6.* collaudatā inibi per *Gemin. Frāch.
Anchar.* & alios alibi, præſertim *Aſin.
in prax. §. 3. cap. 10. num. 5.* quin eximius
Doctor *Matt. de Afflict. in conſt.
Regni,* incip. *pacis cultum 6. notab. n. 53.*
huiuſce Ritus tenore, necnon *prag. 11.*
incip. *Curſu dilationum, ſub tit. de
ord. iudic.* ſcripſit, illam ſimpliciter eſſe
de Iudicij ſubſtantia, illiuſque omiſſione,
ſententiam vitiari, inſequiturque
Annib. Troyſ ſup. ead. prag. num. 4. quorum
effatum, exploſo prorſus illo *Carauit.
hoc in rit. nu. 9.* amplexatur *Borrell.
cit. loco num. 42.* inquiens, ſtudioſè
hoc *Carauit.* egiſse, vt *Annibali* contradiceret.
At *Carau.* ſententiam tuentur
*Bal. in cap. 1. ſi de inueſt. int. domin.
& vaſſall. lis oriat. Gl. in cap. fin. verb.
iudicijs de hæretic. in 6. Ioſeph. Cum. in
rit. Sicil. cap. 39. num. 35. Thom. Triuiſan.
dec. Venet. 53. & dec. 54. lib. 1.* idem
*Guid. Papa dec. 586. Menoch. de arbitr.
Iud. lib. 1. q. 33.* ſuperindè multa ſcribit,
atque *Mattienz. in dialog. Relat. et Aduoc.
par 3. cap. 45. num. 6. Lanfranch.
in prax. cap. 2. ſub num. 38.* idem *Affl.
in cap. 1. §. item ſi vaſſallus nu. 4. de controu.
inueſtit.* & ex eodem *Afflict.* notat
Gallupp. *in prax. S.C. tit. de public.
in cauſ. par. 2. cap. 26. n. 2.* & poſt *Carau.*
tradit *Reg. Rou. in d. prag. 11. nu. 2.*
et ſuper *prag. 4. n. 6. de dilat. Auus meus
ad Capyc. dec. 55. n. 2.* R. *de Marin. quotid.
reſ c. 45. n. 2. lib. 1. & ad Reuer. dec.
263. n. 2. Nouar. in alleg. poſt grau. 100.
n. 5. lib. 3. & de priu. miſerab. perſ prin.
125. Reg. Sanfelic. in prax. Iudic. ſect.
57. num. 2,* eamque veriorem cenſeo,
& communiter receptam obſeruo, teſte
quoque *I.C.* ſummo practico *D. Franc.
Mar. Prato ad Muſcatel. par. 6. Gl. partes
in fin.* An illa fiat in Regno ipſo iu-
5 re, eo ipſo, quod labatur terminus pro-
ba-

bationis, diſſentiunt noſtrates, nam annuunt *Marant. par.6. 11. actu nu. 7. ex Reg. Pragm. diſpoſit. Calà de mod. artic. Gloſ.3. §. 1. num. 35.* abnuit tamen *Muſcatel. lib. 1. par.6. Gloſ. partes n. 5.* dicens illam *pragmat.* ab aula receſſiſſe, talemque actum fieri, parte expente, & inſtante, & vſus Tribunalium inoleuit, *Thor. p 2. compend. verbo Sententia nulla, verſ. eſtque verum,* inſequiturq; *Reg. Sanfel. add. ſect. 57. num. 1.*

6 Illam verò omitti, ſi fuerit datus terminus, & nullus teſtis receptus, diuturna introduxit prouida conſuetudo, etiam, ſi ſcripturę in eo fuerint productę, nam, lapſo termino, proceditur ad concluſionem, neque pugnat doctrina *Carau. ſup. rit. 149. ſub num. 4.* etenim fatur, cum aliqui ſe examini ſubiecerunt, & alij in termino citati remanent examinandi; tunc, quippè ait, publicationem fieri debere, cum termino aliquorum dierum, & reſeruatione infra eundem terminum examinandi prædictos teſtes in termino citatos, quam reſolutionem comprobant inſupèr verba *rit. 86.* in initio, & alia circa medium, *illa,* nempè, *& idem intellige de reſponſionibus partium.* Reliqua etiam in fine poſita, ſcilicet, *quod publicatio poteſt fieri de quolibet actu,* intelliguntur non quidem de quolibet actu circa examen, ſed de quolibet actu priori, vel poſteriori continente examen teſtium receptorum ad inſtantiam vnius, vel alterius partis, & quod adiungitur de *reſponſionibus,* explicatur de depoſitionibus principalium, illarum ſiquidem fit etiam publicatio.

7 Solā publicationem atque teſtificatorum ſcientiā haud impedire teſtium receptionem, apud *Farinac. de teſtib. q. 75 cap.* 4. & verior, ac æquior DD. reſoluit opinio, & proindè habita fide ab Actuario, & Scriba, examen non fuiſſe percunctatum, examinantur teſtes in termino citati, teſte *Muſcatel. in Gloſ. cauſa num 11. Ventrigl. in prax. rer. notab. tit. de publicatione annot. 27 §. 1. num. 24.* & confirmant *Gratian. diſcept. forenſ. 158. num. 20. Fontanel. deciſ. Cathal. 102. num. 13. p. 1* & in praxi ſeruari atteſtatur *Prat. ad Muſcat. ibid. verſ. quatenus,* tametſi fuerint atteſtationes percunctatæ per tranſcurſum, quicquid in hoc contrarium aſſeueret *Reg. Rouit. in dict. prag. 11. num. 6.* In dubio autem viſas fuiſſe præſumitur, & contrarium probandum foret, teſte eodem *Gratian. num. 21.* laudato à *Ventrigl. add. loco num. 24.* etiamſi pars iuraret, non percunctaſſe, adnectit *Prat. loco indicat. verſ. Pulchrum tamen.*

8 In cauſis autèm ſummarijs, in quibus haud terminus iuris impartitur, ſed vice ipſius fit decretum, quod capiatur informatio, illam omitti, & fieri eius loco, actum, qui vocatur facultas ad dicendum, ex *Carau. hoc ritu num. 13. & Guid. Pap. dec 369. in fin.* obſeruat *memorat. Gallupp. ſub num. 1.* & addo *Marant. in ſpecul. par. 6. in 11. act. num. 7.* In cauſis verò criminalibus ſit, nè, perneceſſaria, & alia longè vtilia in eiuſmodi publicationis materia prædictas cauſas tangentes, explicat *Iul. Clar. qu. 49. & 61.* & nos etiam *in rit. 74. & 86.* necnon *Capyc. dec. 82. Capyc. Latro deciſ. 178. lib. 2. Epiſcop. Ricc. par. 5. collect. 1768.* quiq; *collect. ſeq. 1769.* in cauſa matrimoniali ſermocinatur, & recipi poſſe annuit, ex *deciſ. Senat Pedemontan.* apud *Anton. Fabr. deciſ. 6. C. de teſtib.* reſtrictiones regulæ adnectens.

9 Facta verò die feriato, tametſi proceſſum nō vitiet, operatur tamen, quod pars contra quam eſt facta, valeat teſtes examinare, didicitis non teſtificatis aduertit *Carau. hoc rit. n. fin.* quem refert *Ventrigl. num. 29.* id quod ſemper licebit, non viſo examine partis, vſque ad cauſæ expeditionem, in producendo teſtes in termino citatos, vt diximus. Vnde inoleuit cantilena, decretorum paſſim, quæ interponuntur, quod recipiantur teſtes in termino citati, & habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit, cuius rationem reddit *Guttier. pract. lib. 1. q. 54. Surd. conſ. 8.*

per

per tot. & quando teſtes poſſint examinari poſt publicationem, *Ricc. par.5. in add. collect. deciſ. 1768. & 1769.*

10 Teſtes verò ex incuria, errore, vel aliter, nullitèr recepti, valeant nè, facta publicatione iterum examinari, inquirit noſter *Carau. num.* 14. & miſcendo res ciuiles, cum criminalibus, affirmatiuè inhæret opinioni, quamque inſequi videtur *Muſcatell. add. Gloſ. cauſa, par. 6. nu.* 12 & hoc quippè caſu non ſufficit, ſi teſtes ſe referant ad depoſitionem in alia, vel eadem cauſa factā, ſed eorum dicta extendi debeant, & non per viam ſimplicis repetitionis, deciſum tradit *Reg. Rouit. ſuper pragm. 9. de ordin. iudic. num. 23. Auus meus ad Gramm. deciſ. 103. n. 53. Viu. opin. 911. eius ſylua comm. opin. Iudex de Angelis ad Gizzarel. deciſ. 53. num. 5.* redarguens *Carau.* contrarium ſuſtinentem in facto; aſſeuerans illum vti non verſatum in noſtris Tribunalibus haud eſſe integrum teſtem illorum praxis, teſte *Gizzarell. dec. 27. num. 6.* At *Carau.* ſenſum comprobant, *Thomat. deciſ. 56. Gratian. diſcept. forenſ. 890. num.* 14. et extricat *Reg. Sanfel.* videndus *dec. 97. lib.* 1. Qualiter autèm ſe gerere debeat Aduocatus in conſiderandis probationibus, facta publicatione, inſtruunt *Suar. de Paz in prax. par. 1. tom. 1. temp. 9. num. 5. & 7 Farinac. pract. crim. tract. de teſtib. tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. q. 62.* et cęteri, quos laudat *Franc. Maria Prat. Carau. hoc in ritu* memor *ad Muſcat. p. 6. Gloſ. momentum, verſ. Ad hanc autem materiam.*

Hoc vnum tamèn in tàm graui negotio velim, vt Aduocati, et Procuratores aduertant, nimirùm, vt ſedulò, nèc per fugam acta cognoſcant, ſed perlegant, meditentur, teſtium depoſitiones ad integritatis trutinam, non ſemèl, aut bis, rem totam perpendant, intentiſſimè recognoſcant, vt vtriuſque partis rationibus, et, probationibus præponderatis, cauſæ veritas elucеſcat, et quæ clienti fauere, quæ aduerſari iudicauerint, firmitèr pronuncient; poſtremò cedendum nè ſit illi, an pro victoria ſtandum, ſine mora decernant, quæ cum ita ſeruauerint, et diſſentionibus occluderetur aditus, et litigantium ſumptibus parcetur, pax ſumma, concordiaque inter Ciues habebitur.

RITVS LXXIII.

Facta publicatione, terminus ad repulſam à die aſſignatæ copiæ infra decem dies petatur, infra quem examinentur teſtes, alias non audiatur.

ITem quod facta publicatione in cauſa, ſi partes, vel aliqua ipſarum voluerint petere terminum ad repulſam teſtiū, petere debeant infra decem dies numerandos à die aſſignatæ copiæ proceſſus dictæ cauſæ, plus, vel minus ad arbitrium Iudicum iuxta quantitatem proceſſus, & quod detur terminus ad probandum iuxta materiam cauſæ, & locorum diſtantiam, & dicta repulſa concedatur vtrique parti per dationem vnius termini, & infra terminum datum ad probandum in cauſa repulſæ iam dicti teſtes iurati examinentur, ità quod de cætero non audiantur: niſi iuſta cauſa.

SVM-

bationis, diſſentiunt noſtrates, nam annuunt *Marant. par. 6. 11. actu nu. 7. ex Reg. Pragm. diſpoſit. Calà de mod. artic. Gloſ. 3. §. 1. num. 35.* abnuit tamen *Muſcatel. lib. 1. par. 6. Gloſ. partes n. 5.* dicens illam *pragmat.* ab aula receſſiſſe, talemque actum fieri, parte expente, & inſtante, & vſus Tribunalium inoleuit, *Thor. p. 2. compend. verbo Sententia nulla, verſ. eſtque verum,* inſequiturq; *Reg. Sanfel. add. ſect. 57. num. 1.*

6 Illam verò omitti, ſi fuerit datus terminus, & nullus teſtis receptus, diuturna introduxit prouida conſuetudo, etiam, ſi ſcripturę in eo fuerint productę, nam, lapſo termino, proceditur ad concluſionem, neque pugnat doctrina *Carau. ſup. rit. 149. ſub num. 4.* etenim fatur, cum aliqui ſe examini ſubiecerunt, & alij in termino citati remanent examinandi; tunc, quippè ait, publicationem fieri debere, cum termino aliquorum dierum, & reſeruatione infra eundem terminum examinandi prædictos teſtes in termino citatos, quam reſolutionem comprobant inſupèr verba *rit. 86,* in initio, & alia circa medium, *illa*, nempè, *& idem intellige de reſponſionibus partium.* Reliqua etiam in fine poſita, ſcilicet, *quod publicatio poteſt fieri de quolibet actu*, intelliguntur non quidem de quolibet actu circa examen, ſed de quolibet actu priori, vel poſteriori continente examen teſtium receptorum ad inſtantiam vnius, vel alterius partis, & quod adiungitur de *reſponſionibus*, explicatur de depoſitionibus principalium, illarum ſiquidem fit etiam publicatio.

7 Solā publicationem atque teſtificatorum ſcientiā haud impedire teſtium receptionem, apud *Farinac. de teſtib. q. 75. cap. 4.* & verior, ac ...quuor DD. reſoluit opinio, & proindè habita fide ab Actuario, & Scriba, examen non fuiſſe percunctatum, examinantur teſtes in termino citati, teſte *Muſcatel. in Gloſ. cauſa num 11. Ventrigl. in prax. rer. notab. tit. de publicatione annot. ... §. 1. num. 24.* & confirmant *Gratian. diſcept. forenſ. 158. num. 20. Fontanel. deciſ. Cathal. 102. num. 13. p. 1* & in praxi ſeruari atteſtatur *Prat. ad Muſcat. ibid. verſ. quatenus*, tametſi fuerint atteſtationes percunctatæ per tranſcurſum, quicquid in hoc contrarium aſſeueret *Reg. Rouit. in dict. prag. 11. num. 6.* In dubio autem viſas fuiſſe præſumitur, & contrarium probandum foret, teſte eodem *Gratian. num. 21.* laudato à *Ventrigl. add. loco num. 24.* etiamſi pars iuraret, non percunctaſſe, adnectit *Prat. loco indicat. verſ. Pulchrum tamen.*

8 In cauſis autèm ſummarijs, in quibus haud terminus iuris impartitur, ſed vice ipſius fit decretum, quod capiatur informatio, illam omitti, & fieri eius loco, actum qui vocatur facultas ad dicendum, ex *Carau. hoc ritu num. 13. & Guid. Pap. dec 369. in fin.* obſeruat *memorat. Gallupp. ſub num. 1.* & addo *Marant. in ſpecul. par. 6. in 11. act. num. 7.* In cauſis verò criminalibus fit, nè, pernecceſſaria, & alia longè vtilia in eiuſmodi publicationis materia prædictas cauſas tangentes, explicat *Iul. Clar. qu. 49. & 61.* & nos etiam *in rit. 74. & 86.* necnon *Capyc. dec. 82. Capyc. Latro deciſ. 178. lib. 2. Epiſcop. Ricc. par. 5. collect. 1768.* quiq; *collect. ſeq. 1769.* in cauſa matrimoniali ſermocinatur, & recipi poſſe annuit, ex *deciſ. Senat Pedemontan.* apud *Anton. Fabr. deciſ. 6. C. de teſtib.* reſtrictiones regulæ adnectens.

9 Facta verò dic feriato, tametſi proceſſum nō vitiet, operatūr tamen, quod pars contra quam eſt facta, valeat teſtes examinare, didicitis non teſtificatis aduertit *Carau. hoc rit. n. fin.* quem refert *Ventrigl. num. 29.* id quod ſemper licebit, non viſo examine partis, vſque ad cauſæ expeditionem, in producendo teſtes in termino citatos, vt diximus. Vnde inoleuit cantilena, decretorum paſſim, quæ interponuntur, quod recipiantur teſtes in termino citati, & habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit, cuius rationem reddit *Guttier. pract. lib. 1. q. 54. Surd. conſ. 8.*

per

per tot. & quando teſtes poſſint examinari poſt publicationem, *Ricc. par.5. in add. collect decis.* 1768. *&* 1769.

10 Teſtes verò ex incuria, errore, vel aliter, nullitèr recepti, valeant nè, facta publicatione iterum examinari, inquirit noſter *Carau. num.* 14. & miſcendo res ciuiles, cum criminalibus, affirmatiuè inhæret opinioni, quamque inſequi videtur *Muſcatell. add. Gloſ. cauſa, pag. 6. nu.* 12 & hoc quippè caſu non ſufficit, ſi teſtes ſe referant ad depoſitionem in alia, vel eadem cauſa factã, ſed eorum dicta extendi debeant, & non per viam ſimplicis repetitionis, deciſum tradit *Reg. Rouit. ſuper pragm. 9. de ordin. iudic. num.* 23. *Auus meus ad Gramm. decis.* 103. *n.* 53. *Viu. opin.* 911. *eius ſylua comm. opin. Iudex de Angelis ad Gizzarel. decis.* 53. *num.* 5. redarguens *Carau.* contrarium ſuſtinentem in facto; aſſeuerans illum vti non verſatum in noſtris Tribunalibus haud eſſe integrum teſtem illorum praxis, teſte *Gizzarell. dec.* 27. *num.* 6. At *Carau.* ſenſum comprobant, *Thomat. decis.* 56. *Gratian. diſcept. forenſ.* 890. *num.* 14. et extricat *Reg. Sanfel.* videndus *dec.* 97. *lib.* 1. Qualiter autèm ſe gerere debeat Aduocatus in conſiderandis probationibus, facta publicatione, inſtruunt *Suar. de Paz in prax. par.* 1. *tom.* 1. *temp.* 9. *num.* 5. *&* 7 *Farinac. pract. crim. tract. de teſtib. tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. q.* 62. et cęteri, quos laudat *Franc. Maria Prat. Carau. hoc in ritu* memor *ad Muſcat. p.* 6. *Gloſ. momentum, verſ. Ad hanc autem materiam.*

11 Hoc vnum tamèn in tàm graui negotio velim, vt Aduocati, et Procuratores aduertant, nimirùm, vt ſedulò, nèc per fugam acta cognoſcant, ſed perlegant, meditentur, teſtium depoſitiones ad integritatis trutinam, non ſemèl, aut bis, rem totam perpendant, intentiſſimè recognoſcant; vt vtriuſque partis rationibus, et, probationibus præponderatis, cauſæ veritas eluceſcat, et quæ clienti fauere, quæ aduerſari iudicauerint, firmitèr pronuncient; poſtremò cedendum nè ſit illi, an pro victoria ſtandum, ſine mora decernant, quæ cum ita ſeruauerint, et diſſentionibus occluderetur aditus, et litigantium ſumptibus parcetur, pax ſumma, concordiaque inter Ciues habebitur.

RITVS LXXIII.

Facta publicatione, terminus ad repulſam à die aſſignatæ copiæ infra decem dies petatur, infra quem examinentur teſtes, alias non audiatur.

ITem quod facta publicatione in cauſa, ſi partes, vel aliqua ipſarum voluerint petere terminum ad repulſam teſtiũ, petere debeant infra decem dies numerandos à die aſſignatæ copiæ proceſſus dictæ a uſæ plus, vel minus ad arbitrium Iudicum iuxta quantitatem proceſſus, & quod detur terminus ad probandum iuxta materiam cauſæ, & locorum diſtantiam, & dicta repulſa concedatur vtrique parti per dationem vnius termini, & infra terminum datum ad probandum in cauſa repulſæ iam dicti teſtes iurati examinentur, ità quod de cætero non audiantur: niſi iuſta cauſa.

SVM-

bationis, diſſentiunt noſtrates, nam annuunt *Marant. par. 6. 11. actu nu. 7. ex Reg. Pragm. diſpoſit. Calà de mod. artic. Gloſ. 3. §. 1. num. 35.* abnuit tamen *Muſcatel. lib. 1. par. 6. Gloſ. partes n. 5.* dicens illam *pragmat.* ab aula receſſiſſe, talemque actum fieri, parte expente, & inſtante, & vſus Tribunalium inoleuit, *Thor. p. 2. compend. verbo Sententia nulla, verſ. eſtque verum,* inſequiturq; *Reg. Sanfel. add. ſect. 57. num. 1.*

6 Illam verò omitti, ſi fuerit datus terminus, & nullus teſtis receptus, diuturna introduxit prouida conſuetudo, etiam, ſi ſcripturę in eo fuerint productę, nam, lapſo termino, proceditur ad concluſionem, neque pugnat doctrina *Carau. ſup. rit. 149. ſub num.* 4. etenim fatur, cum aliqui ſe examini ſubiecerunt, & alij in termino citati remanent examinandi; tunc, quippè ait, publicationem fieri debere, cum termino aliquorum dierum, & reſeruatione infra eundem terminum examinandi prædictos teſtes in termino citatos, quam reſolutionem comprobant inſupèr verba *rit. 86.* in initio, & alia circa medium, *illa*, nempè, *& idem intellige de reſponſionibus partium*. Reliqua etiam in fine poſita, ſcilicet, *quod publicatio poteſt fieri de quolibet actu*, intelliguntur non quidem de quolibet actu circa examen, ſed de quolibet actu priori, vel poſteriori continente examen teſtium receptorum ad inſtantiam vnius, vel alterius partis, & quod adiungitur de *reſponſionibus*, explicatur de depoſitionibus principalium, illarum ſiquidem fit etiam publicatio.

7 Solā publicationem atque teſtificatorum ſcientiā haud impedire teſtium receptionem, apud *Farinac. de teſtib. q. 75. cap. 4.* & verior, ac [illegible] DD. reſoluit opinio, & proindè habita fide ab Actuario, & Scriba, examen non [illegible] percunctatum, examinantur te[illegible] in termino citati, teſte *Muſcatel. in Gloſ. cauſa num 11. Ventrigl. in prax. rer. notab. tit. de publicatione annot.* [illegible] *§. 1. num. 24.* & confirmant *Gratian. diſcept. forenſ. 158. num. 20. Fontanel. deciſ. Cathal. 102. num. 13. p. 1* & in praxi ſeruari atteſtatur *Prat. ad Muſcat. ibid. verſ. quatenus*, tametſi fuerint atteſtationes percunctatæ per tranſcurſum, quicquid in hoc contrarium aſſeueret *Reg. Rouit. in dict. prag. 11. num. 6.* In dubio autem viſas fuiſſe præſumitur, & contrarium probandum foret, teſte eodem *Gratian. num. 21.* laudato à *Ventrigl. add. loco num. 24.* etiamſi pars iuraret, non percunctaſſe, adnectit *Prat. loco indicat. verſ. Pulchrum tamen*.

8 In cauſis autèm ſummarijs, in quibus haud terminus iuris impartitur, ſed vice ipſius fit decretum, quod capiatur informatio, illam omitti, & fieri eius loco, actum, qui vocatur facultas ad dicendum, ex *Carau. hoc ritu num. 13. & Guid. Pap. dec 369. in fin.* obſeruat *memorat. Gallupp. ſub num. 1.* & addo *Marant. in ſpecul. par. 6. in 11. act. num. 7.* In cauſis verò criminalibus ſit, nè, pernecεſſaria, & alia longè vtilia in eiuſmodi publicationis materia prædictas cauſas tangentes, explicat *Iul. Clar. qu. 49. & 61.* & nos etiam *in rit. 74. & 86.* necnon *Capyc. dec. 82. Capyc. Latro deciſ. 178. lib. 2. Epiſcop. Ricc. par. 5. collect. 1768.* quiq; *collect. ſeq. 1769.* in cauſa matrimoniali ſermocinatur, & recipi poſſe annuit, ex *deciſ. Senat Pedemontan.* apud *Anton. Fabr. deciſ. 6. C. de teſtib.* reſtrictiones regulæ aduectens.

9 Facta verò die feriato, tametſi proceſſum nō vitiet, operatùr tamen, quod pars contra quam eſt facta, valeat teſtes examinare, didicitis non teſtificatis aduertit *Carau. hoc rit. n. fin.* quem refert *Ventrigl. num. 29.* id quod ſemper licebit, non viſo examine partis, vſque ad cauſæ expeditionem, in producendo teſtes in termino citatos, vt diximus. Vnde inoleuit cántilena, decretorum paſſim, quæ interponuntur, quod recipiantur teſtes in termino citati, & habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit, cuius rationem reddit *Guttier. pract. lib. 1. q. 54. Surd. conſ. 8.*

per

per tot. & quando teſtes poſſint examinari poſt publicationem, *Ricc. par.5. in add. collect deciſ.1768.& 1769.*

10 Teſtes verò ex incuria, errore, vel aliter, nulliter recepti, valeant nè, facta publicatione iterum examinari, inquirit noſter *Carau.num.*14. & miſcendo res ciuiles, cum criminalibus, affirmatiuè inhæret opinioni, quamque inſequi videtur *Muſcatell. add.Gloſ. cauſa, par. 6. nu.*12 & hoc quippè caſu non ſufficit, ſi teſtes ſe referant ad depoſitionem in alia, vel eadem cauſa factã, ſed eorum dicta extendi debeant, & non per viam ſimplicis repetitionis, deciſum tradit *Reg.Ronit. ſuper pragm. 9. de ordin. iudic. num.* 23. *Auus meus ad Gramm.deciſ.*103.*n.* 53. *Vin.opin.* 911. *eius ſylua comm. opin. Iudex de Angelis ad Gizzarel. deciſ.*53. *num.*5. redarguens *Carau.* contrarium ſuſtinentem in facto, aſſeuerans illum vti non verſatum in noſtris Tribunalibus haud eſſe integrum teſtem illorum praxis, teſte *Gizzarell. dec.*27. *num.6.* At *Carau.* ſenſum comprobant, *Thomat. deciſ.*56. *Gratian. diſcept. forenſ.* 890. *num.* 14. et extricat *Reg. Sanfel.* videndus *dec.*97. *lib.* 1. Qualiter autèm ſe gerere debeat Aduocatus in conſiderandis probationibus, facta publicatione, inſtruunt *Suar. de Paz in prax. par.1. tom.1. temp.9. num.*5. & 7 *Farinac.pract. crim. tract. de teſtib. tit.de oppoſ.contra perſon.teſt. q.*62. et cęteri, quos laudat *Franc. Maria Prat. Carau.hoc in ritu* memor *ad Muſcat.p.6. Gloſ. momentum, verſ. Ad hanc autem materiam.*

11 Hoc vnum tamèn in tàm graui negotio velim, vt Aduocati, et Procuratores aduertant, nimirùm, vt ſedulò, nèc per fugam acta cognoſcant, ſed perlegant, meditentur, teſtium depoſitiones ad integritatis trutinam, non ſemèl, aut bis, rem totam perpendant, intentiſſimè recognoſcant, vt vtriuſque partis rationibus, et, probationibus præponderatis, cauſæ veritas elucеſcat, et quæ clienti fauere, quæ aduerſari iudicauerint, firmitèr pronuncient; poſtremò cedendum nè ſit illi, an pro victoria ſtandum, ſine mora decernant, quæ cum ita ſeruauerint, et diſſentionibus occluderetur aditus, et litigangantium ſumptibus parcetur, pax ſumma, concordiaque inter Ciues habebitur.

RITVS LXXIII.

Facta publicatione, terminus ad repulſam à die aſſignata copia infra decem dies petatur, infra quem examinentur teſtes, alias non audiatur.

ITem quod facta publicatione in cauſa, ſi partes, vel aliqua ipſarum voluerint petere terminum ad repulſam teſtiũ, petere debeant infra decem dies numerandos à die aſſignatæ copiæ proceſſus dictæ cauſæ plus, vel minus ad arbitrium Iudicum iuxta quantitatem proceſſus, & quod detur terminus ad probandum iuxta materiam cauſæ, & locorum diſtantiam, & dicta repulſa concedatur vtrique parti per dationem vnius termini, & infra terminum datum ad probandum in cauſa repulſæ iam dicti teſtes iurati examinentur, ità quod de cætero non audiantur: niſi iuſta cauſa.

SVM-

bationis, diſſentiunt noſtrates, nam annuunt *Marant. par. 6. 11. actu nu. 7. ex Reg. Pragm. diſpoſit. Calà de mod. artic. Gloſ. 3. §. 1. num. 35.* abnuit tamen *Muſcatel. lib. 1. par. 6. Gloſ. partes n. 5.* dicens illam *pragmat.* ab aula receſſiſſe, talemque actum fieri, parte expente, & inſtante, & vſus Tribunalium inoleuit, *Thor. p 2. compend. verbo Sententia nulla, verſ. eſtque verum,* inſequiturq; *Reg. Sanfel. add. ſect. 57. num. 1.*

6 Illam verò omitti, ſi fuerit datus terminus, & nullus teſtis receptus, diuturna introduxit prouida conſuetudo, etiam, ſi ſcripturę in eo fuerint productę, nam, lapſo termino, proceditur ad concluſionem, neque pugnat doctrina *Carau. ſup. rit. 149. ſub num. 4.* etenim fatur, cum aliqui ſe examini ſubiecerunt, & alij in termino citati remanent examinandi; tunc, quippè ait, publicationem fieri debere, cum termino aliquorum dierum, & reſeruatione infra eundem terminum examinandi prædictos teſtes in termino citatos, quam reſolutionem comprobant inſupèr verba *rit. 86,* in initio, & alia circa medium, *illa,* nempè, *& idem intellige de reſponſionibus partium.* Reliqua etiam in fine poſita, ſcilicet, *quod publicatio poteſt fieri de quolibet actu,* intelliguntur non quidem de quolibet actu circa examen, ſed de quolibet actu priori, vel poſteriori continente examen teſtium receptorum ad inſtantiam vnius, vel alterius partis, & quod adiungitur de *reſponſionibus,* explicatur de depoſitionibus principalium, illarum ſiquidem fit etiam publicatio.

7 Solā publicationem atque teſtificatorum ſcientiā haud impedire teſtium receptionem, apud *Farinac. de teſtib. q. 75 cap. 4.* & verior, ac [illegible] DD. reſoluit opinio, & proindè habita fide ab Actuario, & Scriba, examen non fuiſſe percunctatum, examinantur teſtes in termino citati, teſte *Muſcatel. in Gloſ. cauſa num 11. Ventrigl. in prax. rer. notab. tit. de publicatione annot. [illegible] §. 1. num. 24.* & confirmant *Gratian. diſcept. forenſ. 158. num. 20. Fontanel. deciſ. Cathal. 102. num. 13. p. 1* & in praxi ſeruari atteſtatur *Prat. ad Muſcat. ibid. verſ. quatenus,* tametſi fuerint atteſtationes percunctatæ per tranſcurſum, quicquid in hoc contrarium aſſeueret *Reg. Rouit. in dict. prag. 11. num. 6.* In dubio autem viſas fuiſſe præſumitur, & contrarium probandum foret, teſte eodem *Gratian. num. 21.* laudato à *Ventrigl. add. loco num. 24.* etiamſi pars iuraret, non percunctaſſe, adnectit *Prat. loco indicat. verſ. Pulchrum tamen.*

8 In cauſis autèm ſummarijs, in quibus haud terminus iuris impartitur, ſed vice ipſius fit decretum, quod capiatur informatio, illam omitti, & fieri eius loco, actum, qui vocatur facultas ad dicendum, ex *Carau. hoc ritu num. 13. & Guid. Pap. dec 369. in fin.* obſeruat *memorat. Gallupp. ſub num. 1.* & addo *Marant. in ſpecul. par. 6. in 11. act. num. 7.* In cauſis verò criminalibus ſit, nè, pernecceſſaria, & alia longè vtilia in eiuſmodi publicationis materia prædictas cauſas tangentes, explicat *Iul. Clar. qu. 49. & 61.* & nos etiam *in rit. 74. & 86.* necnon *Capyc. dec. 82. Capyc. Latro deciſ. 178. lib. 2. Epiſcop. Ricc. par. 5. collect. 1768.* quiq; *collect. ſeq. 1769.* in cauſa matrimoniali ſermocinatur, & recipi poſſe annuit, ex *deciſ. Senat Pedemontan.* apud *Anton. Fabr. deciſ. 6. C. de teſtib.* reſtrictiones regulæ adnectens.

9 Facta verò die feriato, tametſi proceſſum nō vitiet, operatur tamen, quod pars contra quam eſt facta, valeat teſtes examinare, didicitis non teſtificatis aduertit *Carau. hoc rit. n. fin.* quem refert *Ventrigl. num. 29.* id quod ſemper licebit, non viſo examine partis, vſque ad cauſæ expeditionem, in producendo teſtes in termino citatos, vt diximus. Vnde inoleuit cantilena, decretorum paſſim, quæ interponuntur, quod recipiantur teſtes in termino citati, & habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit, cuius rationem reddit *Guttier. pract. lib. 1. q. 54. Surd. conſ. 8.*

per

per tot. & quando teſtes poſſint examinari poſt publicationem, *Ricc. par. 5. in add. collect decis.* 1768. *&* 1769.

10 Teſtes verò ex incuria, errore, vel aliter, nulliùs recepti, valeant nè, facta publicatione iterum examinari, inquirit noſter *Carau. num.* 14. & miſcendo res ciuiles, cum criminalibus, affirmatiuè inhæret opinioni, quamque inſequi videtur *Muſcatell. add. Gloſ. cauſa, pag. 6. nu.* 12 & hoc quippè caſu non ſufficit, ſi teſtes ſe referant ad depoſitionem in alia, vel eadem cauſa factã, ſed eorum dicta extendi debeant, & non per viam ſimplicis repetitionis, deciſum tradit *Reg. Rouit. ſuper pragm. 9. de ordin. iudic. num.* 23. *Auus meus ad Gramm. decis.* 103. *n.* 53. *Vin. opin.* 911. *eius ſylua comm. opin. Iudex de Angelis ad Gizzarel. decis.* 53. *num.* 5. redarguens *Carau.* contrarium ſuſtinentem in facto, aſſeuerans illum vti non verſatum in noſtris Tribunalibus haud eſſe integrum teſtem illorum praxis, teſte *Gizzarell. dec.* 27. *num.* 6. At *Carau.* ſenſum comprobant, *Thomat. decis.* 56. *Gratian. diſcept. forenſ.* 890. *num.* 14. et extricat Reg. *Sanfel.* videndus *dec.* 97. *lib.* 1. Qualiter autèm ſe gerere debeat Aduocatus in conſiderandis probationibus, facta publicatione, inſtruunt *Suar. de Paz in prax. par.* 1. *tom.* 1. *temp.* 9. *num.* 5. *&* 7 *Farinac. pract. crim. tract. de teſtib. tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. q.* 62. et ceteri, quos laudat *Franc. Maria Prat. Carau. hoc in ritu* memor *ad Muſcat. p.* 6. *Gloſ. momentum, verſ. Ad hanc autem materiam*.

11 Hoc vnum tamèn in tàm graui negotio velim, vt Aduocati, et Procuratores aduertant, nimirùm, vt ſedulò, nèc per fugam acta cognoſcant, ſed perlegant, meditentur, teſtium depoſitiones ad integritatis trutinam, non ſemèl, aut bis, rem totam perpendant, intentiſſimè recognoſcant, vt vtriuſque partis rationibus, et, probationibus præponderatis, cauſæ veritas eluceſcat, et quæ clienti fauere, quæ aduerſari iudicauerint, firmitèr pronuncient; poſtremò cedendum nè ſit illi, an pro victoria ſtandum, ſine mora decernant, quæ cum ita ſeruauerint, et diſſentionibus occluderetur aditus, et litigantium ſumptibus parcetur, pax ſumma, concordiaque inter Ciues habebitur.

RITVS LXXIII.

Facta publicatione, terminus ad repulſam à die aſſignata copia infra decem dies petatur, infra quem examinentur teſtes, alias non audiatur.

I Tem quod facta publicatione in cauſa, ſi partes, vel aliqua ipſarum voluerint petere terminum ad repulſam teſtiũ, petere debeant infra decem dies numerandos à die aſſignatæ copiæ proceſſus dictæ a uſæ plùs, vel minus ad arbitrium Iudicum iuxta quantitatem proceſſus, & quod detur terminus ad probandum iuxta materiam cauſæ, & locorum diſtantiam, & dicta repulſa concedatur vtrique parti per dationem vnius termini, & infra terminum datum ad probandum in cauſa repulſæ iam dicti teſtes iurati examinentur, ità quod de cætero non audiantur: niſi iuſta cauſa.

SVM-

bationis, diſſentiunt noſtrates, nam annuunt *Marant. par. 6. 11. actu nu. 7. ex Reg. Pragm. diſpoſit. Calà de mod. artic. Gloſ. 3. §. 1. num. 35.* abnuit tamen *Muſcatel. lib. 1. par. 6. Gloſ. partes n. 5.* dicens illam *pragmat.* ab aula receſſiſſe, talemque actum fieri, parte expente, & inſtante, & vſus Tribunalium inoleuit, *Thor. p. 2. compend. verbo Sententia nulla, verſ. eſtque verum,* inſequiturq; *Reg. Sanfel. add. ſect. 57. num. 1.*

6 Illam verò omitti, ſi fuerit datus terminus, & nullus teſtis receptus, diuturna introduxit prouida conſuetudo, etiam, ſi ſcripturę in eo fuerint productę, nam, lapſo termino, proceditur ad concluſionem, neque pugnat doctrina *Carau. ſup. rit. 149. ſub num. 4.* etenim fatur, cum aliqui ſe examini ſubiecerunt, & alij in termino citati remanent examinandi; tunc, quippè ait, publicationem fieri debere, cum termino aliquorum dierum, & reſeruatione infra eundem terminum examinandi prædictos teſtes in termino citatos, quam reſolutionem comprobant inſupèr verba *rit. 86.* in initio, & alia circa medium, *illa*, nempè, *& idem intellige de reſponſionibus partium*. Reliqua etiam in fine poſita, ſcilicet, *quod publicatio poteſt fieri de quolibet actu*, intelliguntur non quidem de quolibet actu circa examen, ſed de quolibet actu priori, vel poſteriori continente examen teſtium receptorum ad inſtantiam vnius, vel alterius partis, & quod adiungitur de *reſponſionibus*, explicatur de depoſitionibus principalium, illarum ſiquidem fit etiam publicatio.

7 Solā publicationem atque teſtificatorum ſcientiā haud impedire teſtium receptionem, apud *Farinac. de teſtib. q. 75. cap. 4.* & verior, ac frequentior DD. reſoluit opinio, & proindè habita fide ab Actuario, & Scriba, examen non fuiſſe percunctatum, examinantur teſtes in termino citati, teſte *Muſcatel. in Gloſ. cauſa num 11. Ventrigl. in prax. rer. notab. tit. de publicatione annot. 22. §. 1. num. 24.* & confirmant *Gratian. diſcept. forenſ. 158. num. 20. Fontanel. deciſ. Cathal. 102. num. 13. p. 1* & in praxi ſeruari atteſtatur *Prat. ad Muſcat. ibid. verſ. quatenus*, tametſi fuerint atteſtationes percunctatæ per tranſcurſum, quicquid in hoc contrarium aſſeueret *Reg. Rouit. in dict. prag. 11. num. 6.* In dubio autem viſas fuiſſe præſumitur, & contrarium probandum foret, teſte eodem *Gratian. num. 21.* laudato à *Ventrigl. add. loco num. 24.* etiamſi pars iuraret, non percunctaſſe, adnectit *Prat. loco indicat. verſ. Pulchrum tamen*.

8 In cauſis autèm ſummarijs, in quibus haud terminus iuris impartitur, ſed vice ipſius fit decretum, quod capiatur informatio, illam omitti, & fieri eius loco, actum, qui vocatur facultas ad dicendum, ex *Caran. hoc ritu num. 13. & Guid. Pap. dec 369. in fin.* obſeruat *memorat. Gallupp. ſub num. 1.* & addo *Marant. in ſpecul. par. 6. in 11. act. num. 7.* In cauſis verò criminalibus ſit, nè, perneceſſaria, & alia longè vtilia in eiuſmodi publicationis materia prædictas cauſas tangentes, explicat *Iul. Clar. qu. 49. & 61.* & nos etiam *in rit. 74. & 86.* necnon *Capyc. dec. 82. Capyc. Latro deciſ. 178. lib. 2. Epiſcop. Ricc. par. 5. collect. 1768.* quiq; *collect. ſeq. 1769.* in cauſa matrimoniali ſermocinatur, & recipi poſſe annuit, ex *deciſ. Senat Pedemontan.* apud *Anton. Fabr. deciſ. 6. C. de teſtib.* reſtrictiones regulæ aduectens.

9 Facta verò die feriato, tametſi proceſſum nō vitiet, operatur tamen, quod pars contra quam eſt facta, valeat teſtes examinare, didicitis non teſtificatis aduertit *Carau. hoc rit. n. fin.* quem refert *Ventrigl. num. 29.* id quod ſemper licebit, non viſo examine partis, vſque ad cauſæ expeditionem, in producendo teſtes in termino citatos, vt diximus. Vnde inoleuit cantilena, decretorum paſſim, quæ interponuntur, quod recipiantur teſtes in termino citati, & habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit, cuius rationem reddit *Guttier. pract. lib. 1. q. 54. Surd. conſ. 8.*

per

per tot. & quando teſtes poſſint examinari poſt publicationem, *Ricc. par.5. in add. collect decif.*1768.*&* 1769.

10 Teſtes verò ex incuria, errore, vel aliter, nulliter recepti, valeant nè, facta publicatione iterum examinari, inquirit noſter *Carau.num.*14. & miſcendo res ciuiles, cum criminalibus, affirmatiuè inhæret opinioni, quamque inſequi videtur *Muſcatell. add. Gloſ. cauſa, par. 6. nu.*12 & hoc quippè caſu non ſufficit, ſi teſtes ſe referant ad depoſitionem in alia, vel eadem cauſa factã, ſed eorum dicta extendi debeant, & non per viam ſimplicis repetitionis, deciſum tradit *Reg. Rouit. ſuper pragm. 9. de ordin. iudic. num.* 23. *Auus meus ad Gramm. deciſ.*103. *n.* 53. *Vin. opin.* 911. *eius ſylua comm. opin. Iudex de Angelis ad Gizzarel. deciſ.*53. *num.*5. redarguens *Carau.* contrarium ſuſtinentem in facto, aſſeuerans illum vti non verſatum in noſtris Tribunalibus haud eſſe integrum teſtem illorum praxis, teſte *Gizzarell. dec.*27. *num.6.* At *Carau.* ſenſum comprobant, *Thomat. deciſ.*56. *Gratian. diſcept. forenſ.* 890. *num.* 14. et extricat *Reg. Sanfel.* videndus *dec.*97. *lib.* 1. Qualiter autèm ſe gerere debeat Aduocatus in conſiderandis probationibus, facta publicatione, inſtruunt *Suar. de Paz in prax. par.*1. *tom.*1. *temp.* 9. *num.* 5. *&* 7 *Farinac. pract. crim. tract. de teſtib. tit. de oppoſ. contra perſon. teſt. q.* 62. et ceteri, quos laudat *Franc. Maria Prat. Carau. hoc in ritu* memor *ad Muſcat. p.6. Gloſ. momentum, verſ. Ad hanc autem materiam.*

11 Hoc vnum tamèn in tàm graui negotio velim, vt Aduocati, et Procuratores aduertant, nimirùm, vt ſedulò, nèc per fugam acta cognoſcant, ſed perlegant, meditentur, teſtium depoſitiones ad integritatis trutinam, non ſemèl, aut bis, rem totam perpendant, intentiſſimè recognoſcant, vt vtriuſque partis rationibus, et, probationibus præponderatis, cauſæ veritas eluceſcat, et quæ clienti fauere, quæ aduerſari iudicauerint, firmitèr pronuncient; poſtremò cedendum nè ſit illi, an pro victoria ſtandum, ſine mora decernant, quæ cum ita ſeruauerint, et diſſentionibus occluderetur aditus, et litigantium ſumptibus parcetur, pax ſumma, concordiaque inter Ciues habebitur.

RITVS LXXIII.

Facta publicatione, terminus ad repulſam à die aſſignata copia infra decem dies petatur, infra quem examinentur teſtes, alias non audiatur.

Item quod facta publicatione in cauſa, ſi partes, vel aliqua ipſarum voluerint petere terminum ad repulſam teſtiũ, petere debeant infra decem dies numerandos à die aſſignatæ copiæ proceſſus dictæ cauſæ plùs, vel minus ad arbitrium Iudicum iuxta quantitatem proceſſus, & quod detur terminus ad probandum iuxta materiam cauſæ, & locorum diſtantiam, & dicta repulſa concedatur vtrique parti per dationem vnius termini, & infra terminum datum ad probandum in cauſa repulſæ iam dicti teſtes iurati examinentur. ità quod de cætero non audiantur: niſi iuſta cauſa.

SVM-

SVMMA RERVM.

1 *Nihil eſt pro ſeculi prauitate, quod faciliùs obtineatur, quàm hominum de quauis re teſtimonium.*

2 *Iure optimo hic ritus inſcriptus eſt, quo eiuſmodi hominum teſtimonia recuſari conceditur.*

3 *Inter cæteras atteſtationum publicationis effectus principem tenet locum iſthæc teſtium reprobatio.*

4 *Repulſa concedi cum clauſula, ſi indiget haud debet.*

5 *In eius termino recipi necnè poſſint articuli impertinentes.*

Vel de directo contrarij.

Verba pragm. 12. de ordine iudic. declarantur.

6 *In quibus cauſis deneganda ſit.*

7 *In cauſa appellationis, an concedenda veniat teſtium in prima inſtantia examinatorum.*

8 *An teſtes citati in termino, & non examinati poſſint poſt terminum recipi in cauſa repulſæ.*

Quid in iudicio ſummario.

9 *In cauſis criminalibus, an concedatur.*

Quid ex capite inimicitiæ.

Inimicitia quomodo probetur.

10 *Teſtes ab ipſomet litigante producti ab eodem repulſari, an poſſint, ſiuè perſonæ, ſiuè dicta.*

11 *Infra quem terminum peti debeat repulſa, facta publicatione.*

Hodie attento vſu S. C. conceditur, dummodò ſit petita, etiam in actu concluſionis.

12 *Si concluſio fuerit reciſſa primi, vel ſecundi beneficij remedio, ſit nè illa concedenda, ad tradita per Capyc. deciſ. 65. inquiritur.*

13 *Proteſtatio contra teſtes, ſi non anteceſſerit illorum atteſtationes, repulſa non conceditur.*

Cauti procuratores, qua cautela vti debeant in tali proteſtatione.

14 *Terminus ad repulſam breuis eſſe debet, & quid hodiè ſeruetur.*

15 *Quomodo ſe gerere debeant cauſidici in reijciendis teſtibus.*

1 NIhil eſt pro ſeculi prauitate, quod faciliùs obtineatur, quàm hominum de quauis re teſtimonium; alliciuntur ſæpè ad teſtificationes perhibēdas prauis animi propenſionibus, ſæpiùs, vel pecunia, vel amicitiæ ſtimulis impelluntur, verùm, nè ſit, an falſum, quod proferant, minimè curant, voluntatis ductum, non rationibus lucem ſequuntur, quæ cum ita ſe habeant, quis non improbabit teſtium ſimulationem, eorumque dicta refellet. Iure optimo hic
2 Ritus inſcriptus eſt, quo eiuſmodi hominum teſtimonia reijci, omniumque ſemper teſtium verba in ſuſpicione adduci, ac recuſari conceditur, idque defenſionis loco habeatur, *cap. ſæpè, de verbor. ſignific. cap. præſentium de teſtib. Afflict. dec. 351. num 3. Borrell. in ſumm. deciſ. par. 2. tit. 25. de repulſa num.* 2. et principem tenet locum
3 inter ceteros atteſtationum publicationis effectus, quos recenſet *Iodoch. Damhouderius in prax. rer. ciuil. c. 182. num. 11. 12. & 13.* necnon *Nicol. Reuſner. deciſ. 15. num. 31. lib.* 3. iſthæc teſtium reprobatio, impugnatio, ac repulſatio, quæ partibus impartiur ipſius publicationis actu facto, legitimèq; notificato, *Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ. 73. nu. 1. Capyc. deciſ. 55. n. 3. Iacob. Philip. Port. in trac. concl. lib. 1. concl. 39. limit. 6. Petr. Rebuff. ad Cōſt. Gall. tit. de publ. art. 1. n. 12. Andr. Gayl. prac. obſer. 105. num.* 8. cuius repulſæ materiam cum *Imbrianus*, adeò copioſè, ac perdoctè explicauerit *in ſuo de repulſa tract.* duabus partibus diſtincto, vt aliquid addere vanum exiſtimem, ſatiſque erit, Lectorem relegare ad ea, quæ præfatus Doctor accuratè congeſſit, necnon peritiſſimus æquè, ac doctiſſimus *Reg. Rouit. ſuper pragm. 11. de ordin. Iudic.* quamuis pauca quædam potiſſimùm inſpecto Iure Regni delibare haùd cenſeamus ſuperuacuum eſſe.
4 Illam itaque peti, aut concedi cum clauſula, ſi indiget, venit Regium decretum, cuius meminit *prag. 63. de offic. S. C.*

In

5 In eius autem termino produci minimè poſſe articulos impertinentes, ſtatuit *prag.* 12. *eod. add. tit. de ord. Iud.* vtique verò alios de directo contrarios, teſte *eod. Imbrian. in tract. de primo, & ſecundo benefic. conſid.* 3. *nu.* 99. dummodò tendant ad reprobationem teſtium reprobatoriorum, non autem examinatorum in primo termino, vt poſt *Capyc. dec.* 62. atq; *Surd. dec.* 126. *num.* 8. *& dec.* 296. *per tot.* monet idem *Imbrian. indic. tract. de repulſ. par.* 1. *conſid.* 2. *num.* 144. & poſt *Capyc.* obſeruat *Reg. Reuerter. dec.* 393. neque aduerſari opinamur verba citatæ *prag.* 12. atque ideò *Muſcatell.* illis ſuffultum non iure contradicere, exiſtimantem illius *pragm.* verbis improbari articulos de directo contrarios in termino repulſæ *in par.* 6. *Gloſ. momentum*, maximè *poſt num.* 18. quandoquidem, præter alias ab eodem (cum rectius conſiderauit) deductas reſponſiones *in ſua additione vltima*, credimus congruere, quod licet dicta *prag.* in proœmio verba faciat de impertinentibus, ac de directo contrarijs, in diſpoſitiua verò loquitur tantùm de impertinentibus.

6 Cauſas verò, in quibus concedenda, aut deneganda ſit repulſa, enarrant *Farinac.* copioſè more ſolito, ac diſtinctè *quæſt.* 62. *à num.* 163. *Reg. Rou. in pragm.* 11. *memor. nu.* 9. *&* 22. nonnulla in praxi, & theorica recenſens, *Reg. Sanfel. in prax. Iudic. ſect.* 57.

7 Sed in cauſa appellationis repulſari non poſſint teſtes examinati in prima inſtantia, defendit *Afflict. deciſ.* 266. *Auus meus ad* Capyc. *deciſ.* 157. quem refert *Dom. Reg. de Marin. ad deciſ.* 262. *num.* 3. *D. Reg. Reuert. Ripoll. variar. reſolut. cap.* 5. *num* 30. *& Maſtrill. deciſ* 97. multas alias commemorans deciſiones, inſequitur *Cancer. lib.* 1. *var. reſol. cap.* 20. *num.* 48. *de teſtibus, Auendan. reſponſ.* 21. *in fin.* necnon *Guttier. lib.* 1. *pract. q. cap.* 64. *num.* 2. niſi tamen in priori inſtantia petierit, nec obtinuerit terminum ad repulſam, ſubdit idem *Afflict.* aut ſi ex capite falſitatis, ille idem ait, citatuſq; *Maſtrill.* amboque deciſum atteſtantur, *Auus meus ad Gramm. deciſ.* 59. *num.* 3. multoque magis ſi fuerint petita repulſa, conceſſus terminus, & producta capita repulſæ, non tamen probata, iuxta *deciſ. Pedam. Theſaur.* 259. *num.* 6. *Reg. Capyc. Latr. tom.* 2. *conſul.* 115. *num.* 11. quemadmodum ſi conſuetudo ſuffragaretur, nã liceret *Guid. Pap. deciſ.* 500. *Reg. Rouit. in prag.* 11. *num.* 10. *de ord. iudicior. Imbrian. add. tract. par.* 1. *conſider.* 5. *num.* 70. *Ricc. collect. dec.* 10. *&* 834. Verùm tamèn eſt, nulla exiſtente prædictarum cauſarum, obtinuiſſe D. Dianam Miroballam in anno 1553. facultatem reſpuendi teſtes examinatos in prima inſtantia, memorat *Ann. ſingul.* 442. inſinuat fortè eueniſſe; quia impedimento detenta erat. Sed, an teſtes in termino repulſæ citati, ſed minimè recepti, poſſint poſt terminũ recipi, prout recipiuntur teſtes in termino citati in cauſa principali, ex dictis per *Viuium dec.* 127. *num.* 8. *Ripoll. adduct. cap.* 5. *de dilation. num.* 177. & per nos alibi, potiſſimum in *rit.* 69. in qua quæſtione *Caran. in hoc ritu* 4. *notab.* contra ea, quæ ſcripſerat *in mem. rit.* 69. *in* 3. *notab.* firmat, non eſſe illos recipiendos, & proindè in termino repulſæ, debeãt teſtes citari, iurari, & examinari, cum ille currat de momento ad mometũm; *Caran.* refert *Muſcatell. in prax. lib.* 1. *par.* 6. *Gloſ. ſ. momentum, nu.* 14. At contra *Caran.* opinionem deciſum fuit per M.C.V. & per S.C. ſub die 24. Auguſti 1654. *referente Dom. Reg. de Marinis, tunc ipſius M. C. Iudice*, vt ipſemet teſtatur ad *Reuert. deciſ.* 262. *nu.* 4. *tom.* 1. & prouiſum fuit, recipi teſtes in termino repulſæ citatos.

8 In iudicijs autèm ſummarijs, competat nè repulſa, adinuicem diſſentientes fuere Doctores, quandoquidem alij negant, alij annunt, atque *Anna* præſertim negat *alleg.* 84. *n.* 10. per *dec. Capyc.* 55. necnõ *Imbrian conſid.* 1. *&* 2.

Digitized by Google

Thor. par. 1. compend. deciſ. verbo Repulſa, Reg. Tapia dec. S. C. 24. num. 8. & ſi veritate inniteretur, incaſſum tot leges, atque Doctores in Regno de repulſa loquerentur, vbi cauſas omnes ſummarias eſſe conſtat, & nos alibi probauimus. Nec deciſio *Capycij* aduersātur, cum verba faciat in Iudicio ſummariſſimo ob timorem armorum, quis manutenendus ſit lite pendente. Imò apertis verbis, *nu.* 2. oſtendit *DD.* contradicentes loqui in iudicio ſummario, niſi replicetur aliud eſſe iudicium ſummarium, aliud autem cauſas ſummarias; cum cauſas ipſas, etiam ordinariè agitandas eſſe, in iudicio verò non ità procedendum, ſupponatur. Quid igitur verius ſit in propoſita quæſtione, ſi percipere volueritis, videtote *Conar. pract. qq. cap. 17. nu. 4. Boccat. in tract. de interdict. uti poſſidet, cap. 14. à num. 43. Menoch. de arbitrar. Iudic. quæſt. 32. Ripoll. adduct. cap. 5. numer. 247.* Nos enim aſſentimur concedi debere, niſi calumnioſè petitam fuiſſe pateat, iuxta *deciſ. Affl.* 351. præſertìm *ſub num. 5. & 6.* ibidemque *Vrſill. in princ.* alteramque *Peruſinam Ioſephi Ludouici* 86. maximè *num.* 14. loquentem in materia attentatorum; ſicuti, & *Troyſ. in pragm. curſu dilationum, nu. 15. de ordin. Iudic. Hieronym. de Laurent. deciſ. Auenion. 8. num. 7. Veſtrius in prax. lib. 8. cap. 4. num. 21. Imbrian. iudic. tract. par. 1. conſider. 1. num. 32. & conſider. 3. num. 22.* Lancell. *de attent. par. 3. cap. 26. num. 120. Scacc. de iudic. cauſ. ciuil. & crimin. cap. 97. num. 91. Farinac. quæſt. 62. à num. 195. & q. 68. à n. 81. Marant. in Specul. par. 6. in 13. actu num. 14. Thor. par. 1. compend. deciſ. Regni, verbo, Repulſa.*

9 In cauſis verò criminalibus concedatur nè, illa, negatiuè poſt *Parid.* in crimine blaſphemiæ, & Læſæ Maieſtatis, reſpondet *Carau.* noſter *num.* 5. niſi, ex capite inimicitiæ, ſubdit, & amplexantur *Foller. in prax. crim. rubr. conced. repulſ. num. 4. Vermigl. conſ. 90. nu. 20. Hippol. Maia conſult. 22. num. 32. Ricc. dec. Cur. Archiep. Neap. par. 3. dec. 29. num. 5. Iul. Cartar. deciſ. 33. num. 4.* latequè *D. Franciſc. Baron. de effect. inimic. effect. 113. lib. 1. Ann. ſing. 67.* idē *Ricc. collect. 834. Gram. conſ. crimin. 15. num. 12. Muſcatell. in prax. crimin. rub. de blaſphem. num. 26. Anus meus ad Capyc. dec. 55. num. 4. & ad Gram. dec. 50. num. 17.* tanta enim eſt repulſæ inimicitiam tāgens vis, vt, cæteris alijs, ſit maior, & nunquam excepta dicatur, teſte *Carau. hoc in ritu num.* 8. quæ autem debet eſſe talis inimicitia, explanant *Camp. in cap. vulgaris num. 19. & 26. Clar. §. fin. q. 24. verſ. item quæro, Thor. ad Io: Grand. de bello exul. ad prædicam. ſubſtant. q. 3. ad num. 9. Ricc. collect. 453. Nepos de Monte Albano in tract. de except. rub. de except. contr. teſtes, verſ. item ſi teſtis inimicus, Foller. in prax. crim. rub. concedatur repulſ. nu. 19. Borrell. add. tit. 15. num. 288.* & exempla enarrāt *Cicero in orat. pro M. Fonteio, Valer. lib. 8. cap. 5.* Inquiſito enim Q. Pompeo repetundarum, Caius, & Q. Seruilij Cepiones, & Q. & L. Metelli teſtes in illum à ſapientiſſimis Iudicibus repulſi ſunt, nè in gratiam inimicorum damnatum fuiſſe crederetur, abſolutus fuit, non obſtantibus ſummis teſtium virtutibus, refert *Petrus Acrodius decretor. lib. 4. tit. 11. cap. 24.* & poſt ipſum, *Petr. Gregor. ſyntagm. iur. lib. 48. cap. 3. num. 34.* Inimicitia autem, vt probata dicatur, quæ requirantur *Intrigl. ſingul. 176. num. 62. lib. 2. & ſing. 80. num. 11. lib. 3. Cyriac. controu. 409. num. 70. Muta ſuper pragm. tit. 20. num. 6. Lel. Zanch. de duell. inter mil. Sacr. & Secul. lib. 1. cap. 27. num. 9. Prukman. conſ. 43. Teſtai alleg. 6. num. 156. Thor. par. 3. compend. deciſ. verbo inimicitia, Baron. in prælud. adduc. tract. num. 9. & 11.*

10 Teſtes verò ab ipſomet litigante producti ab eodem repulſari non poſſunt, *l. ſi quis teſtibus, Cod. de teſtibus, l. Pomponius 10. in princip. ff. de negot. geſt. Robert. Marauta conſ. 143. num. 9.*

Epi-

Epiſcop.Carol.Marant. controu.iur.lib. 5. reſponſ. 76. num. 28 quamuis non examinati, ſed in calce tantùm ſuæ citationis ad teſtes annotati, qua vſus nõ fuit, tradunt *Rubbin. deciſ.* 122. *Ricc. collec.*834.*Auus meus,Carau.hoc in ritu num.* 5.laudato *ad Capyc.dec.*39.*nu.*2. *Iodoc. in prax. ciuil.cap.*186. *nu.*4.*Reg. de Marin. ad Reuert. dec.*343. *num.*3. *tom.*1.lateq; *Epiſcop. Campanil. ad Oliu. rit.Archiepiſc. Neap.*33. *num.*6. *lit. A.* id confirmans auctoritate eius prædeceſſorum, in legali ſcientia præſtantiſſimorum, quin, & eiuſdem Aui mei eius Sororini, qui idem decidit anno 1599. cum tres, & viginti annos agens, munus iudicatus Sueſſæ exercebat, poſtquam officio Auditoris generalium Commiſſariorum, cum omnimoda poteſtate cõtra exules in Aprutienſi Prouincia bis functus erat, *ipſo Epiſcopo* atteſtante *eod.loc.*

Quod peroptimè idem *Auus meus* eundem ſequutus *Carau.* intelligit, quoad illorum perſonas, ſecus verò quoad dicta, ſi noua non ſuperſit cauſa, innixus quoque *Gramm. dec.*34.*Vrſil. ad Affl.dec.*216. *& Capyc. deciſ.*62. *in fin.* & poſt ipſum firmauit *Reg. Rouit. ſup. ſæpiùs memor.pragm.* 11.*num.*24. amplians huiuſmodi approbationem operari,nedùm quoad futurum examẽ, ſed etiam, quoad præcedens antè approbationem, necnon *Reg. Sanfelic.in prax. iudiciar.ſect* 57.*n.*17.*&* 18.*Reg. de Marin. ad Reuert.dec.*393.*n.*1.*t.*1.

Infra tamèn decem dies peti debeat repulſa facta publicatione, ſtatuit Ritus, cuius diſpoſitioni contradicit *pragm.*11.*de ordin.iudic.* quæ proceſſum conſignari mandat infrà dies octo numerandos à publicatione, vt amodò infrà octo dies immediatè ſequentes, tùm Procurator, tùm Aduocatus valeant illum percontari, quibus vltimis octo diebus elapſis, ſi aliqua partium,die ſequenti,repulſam petierit, ipſo iure conceſſa intelligatur, quin his noſtris temporibus, aduerſari vſum S.R.C. atteſtatur præcitatus *Rouit.ead. prag.*11,*num.*14. quo introductum eſſe affirmat, concedi repulſam quandocunque,dummodò petitam in actu cõcluſionis, & ex *Carau.* confirmat *Borrell.lib.*2. *ſumm.deciſ.tit.*25. *de repulſ. num.*9. Quod ſi talis concluſio fuerit reſciſſa primi, aut ſecundi beneficij remedio,ſit nè illa concedenda, variè determinaſſe S. C. conſtat apud *Capyc. dec.*55.*n.*4.ibidemq; peroptimè adnotat *Auus meus* fuiſſe in cauſa Principis Biſiniani,cum Duce Neritoni denegatam, quia à repulſam petente nil erat examinatum in primo termino, quidquid *Auũ meũ* diuinare dicat,ſed malè, *Borrell.add.tit.*25.*n.*35. *Auum meum,* ſiquidem,inſequuntur *Imbrian.tract.de primo, & ſecundo beneficio, num.* 112. *Nouar. de ordin.Iudic. num.* 2. *pragm.* 11. *& D. Reg.Capyc.Latr.* caſus à *Capyc.* enunciatos recenſens *add. conſult.* 115. *à num*31. *lib.* 2. Videas *Maxill. ad Conſuet. Bari tit.de dilation.nu.*23. *Vrſill. deciſ.*266. *in fin. Thor. par.* 1. *compend. dec.verb.repulsa concedenda, & verbo Repulſa an concedi,* necnon *Dom. Reg. Reuert. deciſ.* 262. qui dubiã fore cenſendam *Capyc.* deciſionem annuit, & contrarium concludit, illiq; inhæret *Dom. Reg. de Marin. in obſeruat.*

*Afflict.*inſupèr dicit, quod ſi proteſtatio contra teſtes non anteceſſerit atteſtationes illorũ, videlicèt *proteſtor contra teſtes, & dicenda per eos*, non liceat poſt publicationem illos reprobari *in deciſ.* 351. *num.* 8. inſequitur *Auus meus ad Capyc.dec.*55. *num.*4 *& ad Gramm. dec.*34.*num.*8. *Gallupp.in prax.S.C.par.*2. *cap.*28. *num.* 4. *Reg. Sanfel. in prax. iudic.ſect.* 57. *num.*11. *Borrell.add. lib.*2.*ſumm.deciſ.* latè *tit.* 15.*de teſt.reprobat.ſeù repulſ. num.*16. *Ventrigl. in prax. tit. de repulſ.annot.* 32. §. 2. *à num.* 1. regulæ præfatæ reſtrictiones adducens. Cauti tamen procuratores addunt proteſtationi, *quatenus contra principalem, & non aliter,* & ſic ceſſabit titubatio *Carau.* quam ex *Marant.* indicat *ſub num.* 4.

verſ. ideò videmus, nàm tunc teſtium exaduerſo dicta in fauorem proteſtantis illi proderint, vt aduertit *Muſcatell. par. 6. Gl. momentum*, *num.* 5. & dixerat *Olina ad rit. cit. Archiep. Neap.* 33. *num.* 1. Hanc tamen proteſtationem non fieri in Camera Imperiali, ſcripſit *Gaill. pract. obſeru. lib.* 1. *obſeru.* 87. *num.* 5. *& obſeruat.* 105. *num.* 17.

Quod verò terminus ad repulſam breuis eſſe debeat arbitrio Iudicis de Iure Canonico, voluit *Io: Andr. in cap. licet el 3. de teſtib. num.* 3. cum quo noſter conuenit *Ritus*, tametſi ex *pragm. prædicta* 11. incip. *Curſu dilationum*, ille ſit medietas termini probatorij dati ad probandum, cuius *pragm.* diſpoſitionem non ſeruari, ſed illam Ritus, indicat *Caran. in 2. notab.* quamuis abnuant, *& prag.* ſeruari aſſeuerent, *Muſcatel. d. Gl. momentum. nu* 12. *Borrell. add. tit.* 24. *nu.* 12. & hoc iure vtimur *Reg. de Marin. in obſeruat. ad mem. dec.* 393. *Reg. Renert. num.* 1. Et in Curijs quoque Eccleſiaſticis Regni, aduertit *Ventrigl. indic. annot.* 32. *num.* 2.

Illud moneo cauſidicos, cum reijciendi ſunt teſtes, modeſtiſſimè id faciant, & iniurioſis verbis, quæ pieta-
15 ti maximè nocent, & vrbanitati, minimè vtantur, expreſsè fateantur, & proteſtentur in rubricis articulorum, ſeù poſitionum, ſe non teſtibus notam inurere, exceptiones repulſatorias opponendo, ſed veritatem rationibus tueri velle, vt aduertit *Soccin. conſ.* 118. *col.* 3. *vol.* 1. *Marant. in ſpecul. par.* 6. *act.* 13. *num.* 3. *&* 15. *Suarez de Pax in ſua prax.* 5. *par. tom.* 1. *tempor.* 9. *nu.* 12. *Peguer. in prax. ciuili rub.* 20. *n.* 4. ex hoc non odia, non contumeliæ, nec diſſentiones orientur, omnibuſque humanitatis, & iuſtitiæ ſignificationem præbere, videbuntur.

RITVS LXXIV.

Repulſa repulſæ conceditur.

ITem quod elapſo termino dato ad dictam repulſam, infra quatuor dies, petatur, & fiat publicatio dictę repulſæ, & ſi peteretur poſt dictam publicationem, repulſa repulſæ concedatur vtique parti per dationem vnius termini infra ſex tantùm dies numerandos à die aſſignatæ copiæ dictæ repulſæ, & petatur, vt fiat publicatio vt ſupra, & ſi infra datum terminum, non fuerit petita ipſa publicatio, habeatur pro publicato, vt ſupra quod ſeruatur.

SVMMA RERVM.

1 *Aequalitas in Iudicijs facienda eſt, & æqua lance pro omnibus pendendum eſt.*

2 *Repulſa repulſæ concedenda eſt, & non ampliùs.*

3 *Huic ritui concordat prag.* 11. *de ord. Iudic. in concedenda repulſa repulſæ, diſſentit tamen in modo concedendi, cum declarationibus.*

In illius cauſa vnicus tantùm datur terminus, & eſt medietas termini dati in repulſa.

4 *Prædicta ſecunda dilatio repulſæ, nùm concedenda ſit in cauſa criminali ad fauorem fiſci, vel accuſatoris.*

5 *Publicatio, nonniſi parte petente, facienda eſt.*

6 *Iudices in hac re attendere debent conditionem teſtium examinatorum, eorumque mores inſpicere, nobiles nè ſint, an plebei, &c.*

7 *Quomodo teſtes repellendi ſint, & quibus*

bus ex cauſis, remiſſiuè.

8 *Vera àn ſit ſententia illa, viles, & pauperes in teſtes non admitti.*

Pauper ab accuſando repellitur, & facillimè periurus eſt.

9 *Hiſtrio, qui mercede recepta, ſcenam agit, àn in teſtem admittatur.*

Eiuſmodi perſonæ inter humiles, & ſordidas connumerantur.

Hiſtrioniæ munus, num inter malas artes numeretur.

Publica ſpectacula omni iure ſunt permiſſa, cum declarationibus.

10 *Comica ſpectacula exhiberi, àn poſſint propè Monaſterium.*

Deciſio in cauſa Venerabilis Monaſteri Sancti Franciſci de Paula extra Portam Capuanam huius Ciuitatis, cum Petro Paulo Cimino, recenſetur.

1 QVanti facienda ſit in Iudicijs æqualitas, æquitatis amator facilè intelligit, & à nobis exarata *rit. 46. in princ.* manifeſtè oſtendunt. Id potiſſimùm Iudidicis munus eſt, ita æquis oculis res in controuerſiam poſitis intueri, vt in neutram partem, aliquo ſuo vel affectu, vel odio, vel emolumento abripi ſe patiatur. Hoc enim eſſet auctoritate abuti, ac maximis commune bonum incommodis perturbare; cùm nulla re adeò homines offendantur, quam huiuſcemodi inæqualitate iudicij. Etenim cum pares nos fecerit natura, ex ęquo nobiſcum agi ardentiſſimè exoptamus. Moleſtè fert animus, ſi quis nobis pręfertur, igitur æqua lance pro omnibus pendendum eſt; ex quo, & iura, & huiuſmodi ritus ſanctionē, quā maximè laudo, quæ pro ſingulis eandem ſeruari menſuram expreſſis verbis patefaciunt, quapropter ſi litiganti aduerſæ partis teſtes reprobare licuerit, huic etiam, & illius teſtes reijcere concedendum erit.

2 Atque ideò elargitur terminus ad repulſam repulſæ, at deinceps litigantibus nefas ſit ampliùs ad reprobationem teſtium aſpirare, nè ſi producendi quartos contra tertios, & ſic deinceps, partibus facultas impartiatur, negotium diutiùs protalari contingat, ad *tex. in cap. licet dilectus de teſtib. cap. præſentium eod. tit. in 6.* & ſuper eis DD. omnes *Epiſcop. Campanil. ad Olin. rit. Cur. Archiepiſcop. 33. num. 7. lit. B, Io: Baptiſt. Ventrigl. in prax. notabil. annot. 32. §. 2. num. 6.* quin, & plures Ciuiliſtæ tradunt multis in locis, pręſertim *Bal. in l. ſi quis teſtibus num. 12. C. de teſtib. Roman. ſingul. 388. reprobatio*, ſolertiſſimus ſcriptor *Imbrian. in tract. de repulſ. par. 1. conſider. 1. ſub n. 13.* quique ſub duplici ſubordinata dilatione vtriuſque repulſæ vim extricat.

3 Huic ritui concinit etiam in ipſa concedenda repulſa repulſæ, *prag. 11. de ordin. Iudic.* diſſentit verò in modo concedendi, quamuis neutrius formahis poſtremis temporibus in omuibus attendatur, teſte *Carau.* ad hunc *rit.* etenim in aliquibus reijcitur proſcripta ab ipſa *pragm.* in alijs verò ſtatuta in hoc *Ritu*, & in more habemus conſtitutum à *Muſcat. in prax. ciuil. par. 6. in tex. in Gloſ.* verò *repulſæ ſub num. 2.* apertè oſtendit, in quo altera ab altera diſtet, & vtraque à moderno vſu; Idemque cauſam inquirit, cuius intuitu iſthæc ſecunda dilatio repulſæ introducta fuit *in ſeq. Gl. termino num. 1.* & non ſecus, ac in prima dilatione vnicus tantùm conceditur terminus vtriq; parti, ita in cauſa huius ſecundæ dilationis, teſte *Scaglion. ſuper ead. pragm. 11. num. 14.* inter ſua tamen *commentaria* tenet duodecimum locum *ſub rub. de public. proceſſ.* ipſumque *Muſcatell.* aſſeuerantem medietatem termini primæ repulſæ eſſe terminum repulſæ repulſæ, inſequitur idem *Imbrian. add. conſid. 1. num. 25.* irruens contra *Carau. hoc in ritu.* Vnde, ſi in repulſa fuerit datus terminus dierum ſex, in iſta dabitur terminus dierum trium, *Marant. par. 6. actu 13. num. 1. Borrell. par. 2. ſumm. deciſ. tit. 25. de*

re-

ſe, eiuſdem ſequens ſepulchralis teſtatur inſcriptio.

Deſcripti mores hominum, Iuuenumque, Senumque
Qualiter à ſeruis decipiantur heri
Quid meretrix, quid leno, dolis confingat auaris,
Hæc quicunque legit, ſic puto cautus erit.

Hinc comędiæ, quæ initium à Græcis habuerunt, & inuentæ, pro votis, tunc offerendis falſis Numinibus ad fertilitatem impetrandam, teſte *Polidor. Virg. de rer. inuent. lib.* 1 necnon *Tit. Liu. decad.* 1. *lib.* 7. in maxima apud ipſos Græcos, & Romanos fuerunt æſtimatione, & Romani ſæpèſæpiùs eas exercebant, & Auguſtus ſæpiſſimè eis delectabatur, vt ait *Sueton. in vita Auguſti cap.* 88. & teſtatur *Textor in officin. in cap. ludi, & ſpectacula diuerſa*, & propterea à Domitiano Imperatore edita fuiſſe theatra magnifica, & ſumptuoſa, ſcripſere *Blod. in lib.* 2. *&* 3. *de Roma triumphante, Caſſan. in Cathal. Glor. mund. par.* 11 *conſid.* 52. *Caſſiod. var. lect. lib.* 4. Imò *Cicero* vocat, hiſtriones veritatis imitatores, *in lib.* 3. *de orator. num.* 119. & Roſcius, vir doctus, librum ſcripſit, in quo eloquētiam cum Hiſtrionia comparauit, *Caſſan. loc. cit.* & eas permitendas eſſe *Angelicus Doctor* notauit *in* 2. 2. *quaſt.* 86. *& in microcoſmia par.* 1. *dialogo* 12. *pag. mihi* 149.

At prædicta, dicebatur, locum vendicare in ijs ſpectaculis, quæ à Principibus populo ad ſolatium fiunt, & in quibus honeſtas, ac modeſtia primum ſibi obtinet locum, vt *in l. vnica, C. de maiuma lib.* 11. & aduertit *Epiſc. Ricc. add. tract. lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 11. non autèm in his, de quibus agitur ſcenicis repræſentationibus, quæ à Mimis, Hiſtrionibuſq; publicè, receptaque mercede perguntur, & in quibus ſcenicæ mulieres, nulla ſibi patrocinante modeſtia, nec verecudia ornatæ; liberè agentes. ſcenam alloquentes, ac multotiès pſallentes, ac tripudiantes populo, ac præſertim incautis ſeſe Iuuenibus oſtentant, *Marian. in tract. de ſpectac. cap.* 12. *Bouad. lib.* 5. *cap.* 4. *nu.* 24. *Bulenger. de theatr. lib.* 1. *cap.* 50. *Pantoia lib.* 2. *de aleator. num.* 5. Vnde nedùm Roma, ſed vniuerſa Italia Tiberius ſcenicos, Hiſtrionesque pepulit Nero Pantomimos omnes relegauit. Domitianus eiſdem ſcenam interdixit. Maſilienſes nullum aditum iuuentuti in ſcenam, theatrumque tribuebant, nè per motus obſcęnos impudicitia Iuuenes laſciuirent, vt eruditè, poſt alios notat *Ricciull. add. trac. cap.* 7. *num.* 4. *P. Frageſ. de Regim. Reipub. par.* 1. *diſp.* 2. §. 4. *num.* 189.

Propterea, paucis antè annis, contenderunt Religioſi viri Monaſterij Diui Franciſci de Paula, extra Portam Capuanam huius Ciuitatis (ſub cuius Magni Patriarchæ auſpicijs, ac patrocinio, Vrbem, ac Regnum ſuum gens noſtra eſſe voluit) contendebant, inquam, Comica ſpectacula in ędibus Petri Pauli Cimini exhiberi non poſſe, quia propè idem Monaſterium eæ ſitæ eſſent, authoritate freti *Epiſcop. Ricc. in deciſ. Cur. Archiep.* 254. *num.* 8. *par.* 2. *Neuar. in collect. ad prag.* 5. *num.* 3. *nè quid in loco publico*, in ſpecie firmantium, ſcenicas repræſentationes honeſtis in locis fieri non poſſe.

Et facto acceſſu, *referente Conſiliario Aloyſio Gamboa* die 20. Octobris 1655. fuit per S. C. prouiſum, quod reſpectu repręſentationis comędiæ, partes adeant Delegatum, in Banca tùnc de Scacciauento.

Delegatus autèm Hoſpitalis Incurabilium tùc Reg Hector Capycius Latro (in cuius Hoſpitalis commodum, atque ægrorum, quorum inibi maxima multitudo eſt, ac ſumma Chriſtianæ pietatis (quod nulli obſcurum) laude, curantur, alimenta, pleraque pars Comicorum ſtipendiorum cedit, cauſam ſuſcepit: deciditq; licere Comicis, comędias repræſentare. Cognito ſcilicet, nullo id cum ſcandalo fieri poſſe, cùm ædes prædictæ, vbi fabulæ agebantur,

tre-

1 OBſeruantiam vigore huiuſce
Ritus meminit *Praſ.de Frãch. deciſ.* 220. *in fin. & dec.* 683. *num.* 2. quod ſcilicèt
data petitione de impertinentibus articulis, Iudicis ſit arbitrio illos, vel ſtatim reijciere, vel interponere decretum, cum clauſula, ſaluo iure impertinentium, & non admittendorum ex nunc, prout ex tunc, facta publicatione, ſubnectitq; idẽ *Praſ.mem.deciſ.*220. quem inſequitur *Auus meus ad Gramm. dec.* 45. *num.* 4. tutius eſſe, publicatione peracta inſtare pro reali reiectione, quam Iudex, vel ſtatim decernet, vel ad deciſionem cauſæ reſeruabit. Quid verò hodiernus ſeruet vſus, *Muſcat.* adnotat *in prax.ciuil.lib.* 1.*par.* 5.*Gloſ.impertinentes nu.*25. necnon *Reg.Tap.in* 2.*to. iur. Regn. pag.* 130. Et quidem ij, qui nullo modo, nec directè, nec indirectè conferunt cauſæ, vel qui probati
2 releuant, reijciuntur *Rip. in l.* 1. *num.* 41. *ff. ſi cert.petat. Dec.conſ.*84.*Mat.to.* 4. *capit. Sicil. cap.*135.*num.*127.*Ann. & add.ad ſingul.*622. *Seſſ.dec.Aragon.* 84. *Gallup. in prax. S.C.par.*2.*cap.*25. *num.*6. cum verò notoriè impertinentes non ſunt, ſed iuſtè dubitatur, ſint nè tales, necnè, cum eiuſmodi memorata clauſula admittuntur *Affl.dec.*331 *Guid. Pap. deciſ.*347. vel ſi alio quouis modo ad cauſam pertineant, & illi adminiculentur *Gayll. obſeru.*81.*lib.*1. *Anna alleg.* 77.*num.*9. *de Laurent. dec. Auen.*70. *num.*9. *Thom. Triuiſ. deciſ.*4. *Mari ad Gram. cit.dec.*45.*n.*8.*&* 9. Videas *Valenz. conſ.* 129.*num.*61. *vol.* 2. *Coſt. de ſcient. & ignorant. inſpect.* 31. *num.*9. *Conſ. Marcell. Marcian.conſ.*13.*num.*4. *Reg. Rou. in pragm.* 12. *de ordin.Iudic. num.*6. *&* 7. Nùm verò proteſtatio de articulis impertinentibus extendatur ad ſcripturas impertinentes, inquirit *Vrſil. dec.*193. & an principalis reſpondere obſtringatur impertinentibus articulis, negatiuè reſoluit *Ann.ſingul.*449. cui contradicit *de Franch. add. deciſ.*220. inſequutus *Ab Auo meo ad Capyc.dec.*15. *num.*2.*in fin.* Cæterùm, terminum poſt
publicationem dati de omnibus, ſanxit Ritus, ſcilicet, contra teſtes, & ſcripturas, ad repellendum illos, ad impugnan-
3 dum iſtas, *Capyc.deciſ.*268.*num.*5.*Scaglion. ad rit.*276.*num.*4.*Vrſil.dec.*115. *num.*2. *Muſcat.par.*7.*Gloſ.praſcatatas, deciſ., verbo Repulſa terminus, par.* 1. allegans *Epiſcop.Campanil.* eãdem conſtituentem differentiam *in Rit. Cur. Archiepiſcop. Neap.*33.*num.* 10. de repulſa ſcripſimus *in rit.*73. *&* 74. de termino verò ad impugnandum eloquimur ſuper *Ritu* 281. ibi quoque loquentes de termino ad concomitandum. De reſponſionibus, ideſt partium depo-
4 ſitionibus; quas reſponſiones vocat etiam *Rit.*86. ſermocinamur ibidem & probamus eſſe illas, quas, & depoſitiones principalium his noſtris temporibus dicimus, obſeruantiamque in hoc Ritu indicatam continent *Ritus* 93. & alij, quos eo in Ritu cumulauimus;

RITVS LXXXII.

Citatio debet præſentari apud acta, licet ſit dies feriata, & poſteà accuſari prima die iuridica, etiam ſi Curia non regatur.

ITem ſeruat ipſa Curia, vtſi die, quo debet aſſignare reſponſale, nè ſpiret citatio, pura; dicto vndecimo die, & ipſo die vndecimo ſit feſtum: & per ipſam Curiam celebratur: ſufficit, ſi aſſignetur magiſtro actorum, vel alicui ex ſubactarijs, qui ibi ſcribat, præſentata die illo feſtiuo, non tamen dicit ipſe Notarius, quod præſentatum fuit in iudicio, ſed apud acta tantùm, quia tali die

repulſa, num. 14. *Reg. de Marin. in obſeruat. ad deciſ. Reg. Reuert.* 393. *nu.* 2. *t.* 2. huius *rit.* memor.

4 Prædicta ſecunda dilatio ſit nè concedenda in cauſa criminali ad fauorem fiſci, vel accuſatoris, diſcutit *Parſ. de syndic. verbo inquiſitio, cap.* 2. *verſ. ita videbitur ſub num.* 1. & quod attinet ad fiſcum, nullatenus tribuenda facultatem illi reprobandi teſtes, defendit etiam *Imbrian. eod. tract. par.* 1. *conſid.* 2. *num.* 6. & *is*, atq; *Gramm. deciſ.* 45. *num.* 14.

Quod ſi infrà terminum ſecunda dilatio repulſæ petita non fuerit, habeatur pro publicato, diſponit *Ritus*, & concinit adhùc *pragm.* 11. *de ordin. iudicior.* & neutrius diſpoſitionem admittit vſus Tribunalium Regni, idque præter *Carau.* affirmat *Muſcatel. par.* 6.

5 *Gloſ. partes, ſub num.* 4. ſubiungens tantum parte petente faciendam, additq; formam *num.* 5. eamque eſſe, quam ius commune admittit *in cap. conſuluit, de offic. delegat.* & *Gl. in Conſt. Regni vniuerſos, verſ. Publicatorum*. Alia verò de publicatione iſta congerimus *ſup. rit.* 72. 86. *&* 97.

6 Illud in hac re, Iudices aduertant, ſcilicet, vt teſtium examinatorum conditionem attendant eorumque mores inſpiciant, nobiles nè fuerint, àn plebei, integram nè, àn prauam ſceleribus duxerint vitam, pauperes, àn diuites ſint, amicitię, nè demùm, àn potiùs inimicitiæ notam cum litigantibus ſubiuerint; Vera nè, àn ſimulatione fucata, & nihil de re affirmantia eorum dicta cenſeantur, quæ omnia, ſi accuratè examinentur, mirùm, quantum ad commune bonum conducent, id enim ad prudentis Iudicis arbitrium referendum eſſe, iura voluerunt *in l.* 1. 2. *&* 3. *ac tot. tit. de teſtib.* quorum meminit *Prat. ad Muſcat. par.* 6. *Gl termino repulſæ, verſ. vt imperfectum nihil*, & ante ipſum *Borrell. par.* 2. *ſum. dec. tit.* 15. *de teſtib. reprobat. num.* 2.

7 Quomodo autem teſtes repellendi ſint, & ex quibus cauſis *Maranta* 6. *par. tit. de repulſa teſt. Ferrar. in ſua prax. in form. iuram. teſtium*, §. *proteſtante, & in forma opponendi contra perſonas teſtium, Theſaurus deciſ.* 258. *Aſinius in ſua praxi* §. 20. *Farinac. in lib. de oppoſit. contra examen teſtiū*, maximè *quæſt.* 75. potiſſimùm ſi viles, & pauperes illi ſint.

8 Quamuis enim impium videatur velle nos animi adimere, quibus fortunæ luſus bona corporis ademit, *Claud. Bertazz. in add. ad patris conſ.* 210. *num.* 7. *lit. B.* tamen communior fertur ſententia viles, & pauperes non admitti in teſtes, *Gloſ. in d. l.* 3. *& in cap. ſi teſtes*, §. *teſtium fides* 4. *quæſt.* 3. *Farinac. quæſt.* 57. *num.* 4. *Thom. Grammat. conſ. crimin.* 26. *num.* 13. *& conſ.* 58. *num.* 11 *Laderch. conſ.* 181. *num.* 10. *vol.* 1. *Borrell. tom.* 2. *ſumm. deciſ. tit.* 15. *de teſt. reprobat. à nu.* 330. & clariùs voluit *Hermogenianus in lib.* 6. *iuris epitom. l. nonnulli, ff. de ac-*

10 *cuſ.* docens, pauperem ab accuſando repelli, ergo multò magis à teſtificando, dicere namque teſtimonium maioris eſt præiudicij, quam accuſare, vt arguunt *Crot. de teſt. par.* 3. *num.* 24. & alij apud *Farinac. num.* 16. regulam reſtringentem, ac ampliantem, præſertim in cauſa ciuili ardua, *num.* 26. in cauſa matrimoniali, *num.* 28. in inuentarij confectione, *num.* 34. atque conſonum rationi hoc eſſe videtur; pau-

11 per enim facillimè periurus eſt, vt ait *Salomon*, relatus à *Gloſ. in cit. cap. ſi teſtes*, nullus miſeris eſt pudor, *Seneca in Oed.* ſcripſit, ſceleri procliuis eſt egeſtas, *Syll. lib.* 3. dixit.

Et in quadam cauſa fuit obiectum cuidam teſti, quod eſſet hiſtrio, ſeù quod, mercede recepta, ſcenam ageret; ad *text. in l.* 1. *&* 2. §. *eos, ff. de his qui not. infam. l.* 1. §. *denique, ff. de poſtuland. Borrell.* in terminis *par.* 2. *ſumm. dec. tit.* 15. *de teſt. reprobat. n.* 222. Quamobrèm nonnulla, quæ in hanc rem, tunc temporis adnotaui, libet mihi nunc hìc adnectere; Eiuſmodi enim perſonæ inter humiles, & ſordidas connumerantur

rantur, *l.humiles,§.humiles,C.de inceſt. nupt.* ac in dubio famoſi de iure exiſtimatur, *d. l.4.§.ait Prætor.& l.3.ff.de his qui notant infam. §. fin. ff. ad l.Iul. de adult. l.quædam delicto 24.ff.de pœn. l.1.§.item Senatusconſulto,ff.de poſtul.l. lege Iulia 44. §. & is, ff. de rit. nupt. l. penul. Cod. ex quibus cauſis infamia irroget. l. Imperialis cum auth. ſeq. Cod. de nupt. §. 1. auth. ſcenich. non ſol. can. 14.q.1. can. per dilect. de conſacrat. diſt.2. DD. paſſim in d. can. 14. q.1.& in cap.cum decorem, de vit. & honeſt. cleric. Bart. in l.1. ff.de in ius vocando, Tiraq. in add.tract.de nobilit. cap.34. n.6.7.& 11.in tract.de pœn.temp. in præfat. num. 19.Belluc.inſpect.Princip. rub. 11. §.videndum, num.11.*ibiq; *Camill. Borrell. in addit. lit. N. Lambert. de Iur.Patr.lib.1.q.28.art.9.nu.1. & 2. Forner. rer. quotid. lib.5.cap.29.* Car. de *Graſſis de effect. cleric. effect.1. num.1325. & cap.10. num.8. Maiol. de irregular. lib. 2. cap.5. num.17. lib. 3. Coler. de proceſſ. exequt.par.1.cap.9. num.10. & 11.Bellet.diſquiſ.cleric.par. 1.Gratian.diſcept.forenſ.cap.185.num. 43. & 46. Epiſcop. Ricciul. de perſon. quæ in ſtatu reprobo verſantur, lib.5. cap.8.num.2. & Amaya ad l.vnic.n.34. 35.& 36.de infamibus lib.10.*

Hinc Antiſthenes, teſte *Plutarcho*, cùm de Iſmenia quodam audiſſet, optimum eum eſſe tibicinem, Authomo dixiſſe fertur.Nequam illum eſſe oportere: neque enim, virum probum, & tibicinem aliquem eſſe poſſe;quò etiam perbellè collineat, quod ex *eod. Plutarch.* de Antea ſcytharum Rege, tradit *Tiraq. cap. 34. de nobilit. num.7.* iureiurando, ſcilicet eum affirmaſſe, ſe libentius hinnientem equum, quam Iſmeniam ipſum bello, tunc captum, fore auditurum, & Senatuſconſulto Auguſtus Cæſar inhiberi dignus fuit; quòd (vt *Suetonius* in eius vita ſcripſit) ad ſcenicas quoque, & gladiatorias operas equitibus Romanis aliquando vteretur: quæ res, & Neroni vitio data eſt, *eod. Suet.* teſte, *in vita Ner.cap.4.*

Et noſtro iure, tàm improbum, atq; inhoneſtum, hoc hiſtrioniæ munus,non inter malas ſolùm artes numeratur, *L.1. ff. de ſeru.compen.*ſed peculiaribus pœnis illud exercentes plectendos eſſe ſancitum fuit. Pagani enim infamiæ nota milites capitali pœna multentur, *l. quadam 14.ff. de pæn.*mulieres malæ conditionis, atque inhoneſtatis macula notantur, *l.Imperialis 24.C.de nupt.* Vxores ad ſcenicas agendas operas locantes de adulterio damnantur, *l. mater 10.§. mulier, ff. ad l.Iul.de adul.* atque à maritis, id prohibentis, licitè repudiantur, *l.conſenſu,§.vir,Cod.de repud.* filij qui præter parentum mores ſcenicis aſſociantur, iuſtiſſimè exhæredantur, l.*in arenam, C.de inoff.teſtam. §. cauſas, verſ. ſi prætor, Auth. vt cum de appellat.* Clerici clericali orbantur priuilegio, *cap. vnic. de vit.& honeſt. cleric. Cened. collect.37.ad decret.num. 20. Bouadill.* cæteros caſus congerens *lib.2. polit. cap.18. num.44. Amaya ad l.vnic.C.de infant.lib.10.num.36.Epiſcop.Ricciull. lib.5. tract.de perſon.quæ in ſtatu repr. verſant. cap. 12. num.1.*

Quinimò adeò illicitum, & deteſtabile exiſtimatur, vel legatam Ciuitati pecuniam, vt ex ea ſpectacula quotannis edantur in eam cauſam, tanquam illicitam, non deberi, reſponderit *I.C. in l. legatum Ciuitati 16.ff.de vſu, & vſufr. legat. l. legatum 5.ff. de admin. hæred.ad Ciuit.pertin.*

In contrarium verò opponebatur, comædias,ſcù publica ſpectacula omni iure eſſe permiſſa, *l.1, 2. & toto tit. C. de ſpectac. public. lib.11. l. vnica,C.de maiuma. eod. lib.* & pro eis poſſe legari *Gl.in l.in Ciuitatib.de leg. & Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in verbo Abſque liberis il ſecondo, ſub num.11. de teſtam.* refert quendam Toloſanum, vt continuò repræſentarentur comædiæ, maximum aliquibus hiſtrionibus legatum reliquiſſe. Ideòque Terentij Poetæ ſcenicum opus non modò, non illicitum, ſed quodammodo Reipublicæ haud inutilè exiſtimatum fuiſ-

ſe,

repulſa, num. 14. *Reg.de Marin.in obſeruat. ad deciſ. Reg.Reuert.*393. *nu.*2.
*t.*2. huius *rit.*memor.
4 Prædicta ſecunda dilatio ſit nè concedenda in cauſa criminali ad fauorem
fiſci, vel accuſatoris, diſcutit *Pariſ. de
syndic. verbo inquiſitio,cap.*2.*verſ. ita
videbitur ſub num.* 1. & quod attinet
ad fiſcum, nullatenus tribuenda facultatem illi reprobandi teſtes, defendit
etiam *Imbrian. eod. tract.par.*1. *conſid.*
2. *num.*6. & *is*, atq; *Gramm. deciſ.*45.
num. 14.

Quod ſi infrà terminum ſecunda
dilatio repulſæ petita non fuerit, habeatur pro publicato, diſponit *Ritus*, &
concinit adhùc *pragm.* 11.*de ordin.iudicior.* & neutrius diſpoſitionem admittit vſus Tribunalium Regni, idque
præter *Carau.* affirmat *Muſcatel.par.*6.
5 *Gloſ.partes,ſub num.*4. ſubiungens tantum parte petente faciendam, additq;
formam *num.* 5. eamque eſſe, quam
ius commune admittit *in cap. conſuluit,
de offic. delegat.* & *Gl. in Conſt. Regni
vniuerſos, verſ. Publicatorum*. Alia
verò de publicatione iſta congerimus
*ſup.rit.*72.86.*&* 97.
6 Illud in hac re, Iudices aduertant,
ſcilicet,vt teſtium examinatorum conditionem attendant eorumque mores
inſpiciant,nobiles nè fuerint,àn plebei,
integram nè, àn prauam ſceleribus
duxerint vitam, pauperes, àn diuites
ſint, amicitię, nè demùm,àn potiùs inimiciriæ notam cum litigantibus ſubiuerint; Vera nè, àn ſimulatione fucata,
& nihil de re affirmantia eorum dicta
cenſeantur,quæ omnia,ſi accuratè examinentur, mirùm,quantum ad commune bonum conducent,id enim ad prudentis Iudicis arbitrium referendum
eſſe,iura voluerunt *in l.*1.2.*&* 3.*ac tot.
tit. de teſtib.* quorum meminit *Prat.ad
Muſcat.par.*6.*Gl termino repulſæ, verſ.
vt imperfectum nihil*, & ante ipſum
*Borrell.par.*2. *ſum.dec.tit.*15. *de teſtib.
reprobat. num.*2.
7 Quomodo autem teſtes repellendi
ſint, & ex quibus cauſis *Maranta* 6.
*par. tit. de repulſa teſt. Ferrar. in ſua
prax. in form. iuram. teſtium*, §.*proteſtante*, *&* *in forma opponendi contra
perſonas teſtium*, *Theſaurus deciſ.*258.
Aſinius in ſua praxi §. 20. *Iarinac.
in lib.de oppoſit. contra examen teſtiū*,
maximè *quæſt.*75. potiſſimùm ſi viles,
& pauperes illi ſint.
8 Quamuis enim impium videatur
velle nos animi adimere, quibus fortunæ luſus bona corporis ademit,
Claud. Bertazz.in add. ad patris conſ.
210. *num.*7. *lit. B.* tamen communior
fertur ſententia viles, & pauperes non
admitti in teſtes, *Gloſ. in d. l.*3. *& in
cap.ſi teſtes*, §. *teſtium fides* 4. *quæſt.*
3. *Farinac. quæſt.* 57. *num.* 4. *Thom.
Grammat. conſ. crimin.* 26. *num.* 13.
*& conſ.*58. *num.*11.*Laderch.conſ.*181.
num. 10. *vol.*1. *Borrell. tom.*2. *ſumm.
deciſ.tit.*15. *de teſt. reprobat. à nu.* 330.
& clariùs voluit *Hermogenianus in
lib.* 6. *iuris epitom. l.nonnulli,ff. de ac-*
10 *cuſ.* docens, pauperem ab accuſando
repelli, ergo multò magis à teſtificando, dicere namque teſtimonium maioris eſt præiudicij, quam accuſare, vt
arguunt *Crot. de teſt. par.*3. *num.*24. &
alij apud *Farinac. num.* 16. regulam
reſtringentem, ac ampliantem, præſertìm in cauſa ciuili ardua,*num.* 26. in
cauſa matrimoniali, *num.* 28. in inuentarij confectione, *num.* 34. atque conſonum rationi hoc eſſe videtur; pau-
11 per enim facillimè periurus eſt, vt ait
Salomon, relatus à *Gloſ.in cit.cap.ſi teſtes*, nullus miſeris eſt pudor,*Seneca in
Oed.* ſcripſit, ſceleri procliuis eſt egeſtas, *Syll.lib.*3. dixit.

Et in quadam cauſa fuit obiectum
cuidam teſti, quod eſſet hiſtrio, ſeù
quod,mercede recepta, ſcenam ageret;
ad *text. in l.*1. *&* 2. §.*eos, ff. de his qui
not.infam. l.*1. §.*denique,ff. de poſtuland.
Borrell.*in terminis *par.*2.*ſumm.dec.tit.*
15.*de teſt.reprobat.n.*222.Quamobrèm
nonnulla, quæ in hanc rem, tunc temporis adnotaui, libet mihi nunc hìc
adnectere; Eiuſmodi enim perſonæ
inter humiles, & ſordidas connume-
rantur

Digitized by Google

-rantur, *l.humiles,§.humiles,C.de inceſt. nupt.* ac in dubio famoſi de iure exiſtimatur, *d. l.4.§.ait Prætor.& l.3.ff.de his qui notant infam. §. fin. ff.ad l.Iul. de adult. l.quædam delicto 24.ff.de pœn. l.1.§.item Senatusconſulto,ff.de poſtul.l. lege Iulia 44. §. & is, ff. de rit. nupt. l. penul. Cod. ex quibus cauſis infamia irroget. l.Imperialis cum auth. ſeq. Cod. de nupt. §. 1. auth.ſcenich. non ſol. can. 14.q.1. can. per dilect. de conſacrat. diſt.2. DD. paſſim in d. can. 14. q.1.& in cap.cum decorem, de vit. & honeſt. cleric. Bart.in l.1.ff.de in ius vocando, Tiraq. in add.tract.de nobilit. cap.34. n.6.7.& 11.in tract.de pœn.temp. in præfat. num. 19.Belluc.inſpect.Princip. rub. 11. §.videndum, num.11.*ibiq; *Camill. Borrell. in addit. lit. N. Lambert. de Iur.Patr.lib.1.q.28.art.9.nu.1. & 2. Forner. rer. quotid. lib.5.cap.29.* Car. de *Graſſis de effect. cleric. effect.1. num.1325. & cap.10. num.8. Maiol. de irregular. lib. 2. cap.5.num.17. lib. 3. Coler. de proceſſ. exequt.par.1.cap. 9. num.10. & 11.Bellet.diſquiſ.cleric.par. 1.Gratian.diſcept.forenſ.cap.185.num. 43. & 46. Epiſcop. Ricciul. de perſon. quæ in ſtatu reprobo verſantur, lib.5. cap.8.num.2. & Amaya ad l.vnic.n.34. 35.& 36.de infamibus lib.10.*

Hinc Antiſthenes, teſte *Plutarcho*, cùm de Iſmenia quodam audiſſet, optimum eum eſſe tibicinem, Authomo dixiſſe fertur.Nequam illum eſſe oportere: neque enim, virum probum, & tibicinem aliquem eſſe poſſe;quò etiam perbellè collineat, quod ex *eod. Plutarch.* de Antea ſcytharum Rege, tradit *Tiraq. cap. 34. de nobilit. num.7.* iureiurando, ſcilicet eum affirmaſſe, ſe libentius hinnientem equum, quam Iſmeniam ipſum bello, tunc captum, fore auditurum, & Senatuſconſulto Auguſtus Cæſar inhiberi dignus fuit; quòd (vt *Suetonius* in eius vita ſcripſit) ad ſcenicas quoque, & gladiatorias operas equitibus Romanis aliquando vteretur: quæ res, & Neroni vitio data eſt, *eod. Suet.* teſte, *in vita Ner.cap.4.*

Et noſtro iure, tàm improbum, atq; inhoneſtum, hoc hiſtrioniæ munus, non inter malas ſolùm artes numeratur. *L.1. ff. de ſeru.compen.* ſed peculiaribus pœnis illud exercentes plectendos eſſe ſancitum fuit. Pagani enim infamiæ nota milites capitali pœna multentur, *l. quadam 14.ff. de pœn.* mulieres malæ conditionis, atque inhoneſtatis macula notantur, *l.Imperialis 24.C.de nupt.* Vxores ad ſcenicas agendas operas locantes de adulterio damnantur, *l. mater 10.§. mulier, ff.ad l.Iul.de adul.* atque à maritis, id prohibentis, licitè repudiantur, *l.conſenſu,§.vir,Cod.de repud.* filij qui præter parentum mores ſcenicis aſſociantur, iuſtiſſimè exhæredantur, l. *in arenam, C.de inoff.teſtam. §. cauſas, verſ. ſi prætor, Auth. vt cum de appellat.* Clerici clericali orbantur priuilegio, *cap. vnic. de vit.& honeſt. cleric. Cened. collect.37.ad decret.num. 20. Bobadill.* cæteros caſus congerens *lib.2.polit.cap.18. num.44. Amaya ad l.vnic.C.de infant.lib.10.num.36.Epiſcop.Ricciull. lib.5. tract.de perſon.quæ in ſtatu repr.verſant. cap. 12. num.1.*

Quinimò adeò illicitum, & deteſtabile exiſtimatur, vel legatam Ciuitati pecuniam, vt ex ea ſpectacula quotannis edantur in eam cauſam, tanquam illicitam, non deberi, reſponderit *I.C. in l. legatum Ciuitati 16.ff.de vſu, & vſufr. legat. l. legatum 5.ff. de admin. hæred.ad Ciuit.pertin.*

In contrarium verò opponebatur, comœdias, ſeù publica ſpectacula omni iure eſſe permiſſa, *l.1. 2. & toto tit. C. de ſpectac. public. lib.11. l. vnica,C.de maiuma. eod. lib.* & pro eis poſſe legari *Gl.in l.in Ciuitatib.de leg. & Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in verbo Abſque liberis il ſecondo, ſub num.11.de teſtam.* refert quendam Toloſanum, vt continuò repræſentarentur comœdiæ, maximum aliquibus hiſtrionibus legatum reliquiſſe. Ideòque Terentij Poetæ ſcenicum opus non modò, non illicitum, ſed quodammodo Reipublicæ haud inutilè exiſtimatum fuiſ-

ſe,

repulſa, num. 14. Reg. de Marin. in ob-
ſeruat. ad deciſ. Reg. Reuert. 393. nu. 2.
t. 2. huius rit. memor.
4 Prædicta ſecunda dilatio ſit nè con-
cedenda in cauſa criminali ad fauorem
fiſci, vel accuſatoris, diſcutit Pariſ. de
syndic. verbo inquiſitio, cap. 2. verſ. ita
videbitur ſub num. 1. & quod attinet
ad fiſcum, nullatenus tribuenda facul-
tatem illi reprobandi teſtes, defendit
etiam Imbrian. eod. tract. par. 1. conſid.
2. num. 6. & is, atq; Gramm. deciſ. 45.
num. 14.

Quod ſi infrà terminum ſecunda
dilatio repulſæ petita non fuerit, ha-
beatur pro publicato, diſponit Ritus, &
concinit adhùc pragm. 11. de ordin. iu-
dicior. & neutrius diſpoſitionem ad-
mittit vſus Tribunalium Regni, idque
præter Carau. affirmat Muſcatel. par. 6.
5 Gloſ. partes, ſub num. 4. ſubiungens tan-
tum parte petente faciendam, additq;
formam num. 5. eamque eſſe, quam
ius commune admittit in cap. conſuluit,
de offic. delegat. & Gl. in Conſt. Regni
vniuerſos, verſ. Publicatorum. Alia
verò de publicatione iſta congerimus
ſup. rit. 72. 86. & 97.
6 Illud in hac re, Iudices aduertant,
ſcilicet, vt teſtium examinatorum con-
ditionem attendant eorumque mores
inſpiciant, nobiles nè fuerint, àn plebei,
integram nè, àn prauam ſceleribus
duxerint vitam, pauperes, àn diuites
ſint, amicitię, nè demùm, àn potiùs ini-
micitiæ notam cum litigantibus ſubi-
uerint; Vera nè, àn ſimulatione fucata,
& nihil de re affirmantia eorum dicta
cenſeantur, quæ omnia, ſi accuratè exa-
minentur, mirùm, quantum ad commu-
ne bonum conducent, id enim ad pru-
dentis Iudicis arbitrium referendum
eſſe, iura voluerunt in l. 1. 2. & 3. ac tot.
tit. de teſtib. quorum meminit Prat. ad
Muſcat. par. 6. Gl termino repulſæ, verſ.
vt imperfectum nihil, & ante ipſum
Borrell. par. 2. ſum. dec. tit. 15. de teſtib.
reprobat. num. 2.
7 Quomodo autem teſtes repellendi
ſint, & ex quibus cauſis Maranta 6.
par. tit. de repulſa teſt. Ferrar. in ſua
prax. in form. iuram. teſtium, §. prote-
ſtante, & in forma opponendi contra
perſonas teſtium, Theſaurus deciſ. 258.
Aſinius in ſua praxi §. 20. Farinac.
in lib. de oppoſit. contra examen teſtiū,
maximè quæſt. 75. potiſſimùm ſi viles,
& pauperes illi ſint.
8 Quamuis enim impium videatur
velle nos animi adimere, quibus for-
tunæ luſus bona corporis ademit,
Claud. Bertazz. in add. ad patris conſ.
210. num. 7. lit. B. tamen communior
fertur ſententia viles, & pauperes non
admitti in teſtes, Gloſ. in d. l. 3. & in
cap. ſi teſtes, §. teſtium fides 4. quæſt.
3. Farinac. quæſt. 57. num. 4. Thom.
Grammat. conſ. crimin. 26. num. 13.
& conſ. 58. num. 11. Laderch. conſ. 181.
num. 10. vol. 1. Borrell. tom. 2. ſumm.
deciſ. tit. 15. de teſt. reprobat. à nu. 330.
& clariùs voluit Hermogenianus in
lib. 6. iuris epitom. l. nonnulli, ff. de ac-
10 cuſ. docens, pauperem ab accuſando
repelli, ergo multò magis à teſtifican-
do, dicere namque teſtimonium maio-
ris eſt præiudicij, quam accuſare, vt
arguunt Crot. de teſt. par. 3. num. 24. &
alij apud Farinac. num. 16. regulam
reſtringentem, ac ampliantem, præ-
ſertìm in cauſa ciuili ardua, num. 26. in
cauſa matrimoniali, num. 28. in inuen-
tarij confectione, num. 34. atque con-
ſonum rationi hoc eſſe videtur; pau-
11 per enim facillimè periurus eſt, vt ait
Salomon, relatus à Gloſ. in cit. cap. ſi te-
ſtes, nullus miſeris eſt pudor, Seneca in
Oed. ſcripſit, ſceleri procliuis eſt ege-
ſtas, Syll. lib. 3. dixit.

Et in quadam cauſa fuit obiectum
cuidam teſti, quod eſſet hiſtrio, ſeù
quod, mercede recepta, ſcenam ageret;
ad text. in l. 1. & 2. §. eos, ff. de his qui
not. infam. l. 1. §. denique, ff. de poſtuland.
Borrell. in terminis par. 2. ſumm. dec. tit.
15. de teſt. reprobat. n. 222. Quamobrèm
nonnulla, quæ in hanc rem, tunc tem-
poris adnotaui, libet mihi nunc hìc
adnectere; Eiuſmodi enim perſonæ
inter humiles, & ſordidas connume-
rantur

ſtantur, l.humiles,§.humiles,C.de inceſt. nupt. ac in dubio famoſi de iure exiſtimatur, d. l.4.§.ait Prætor.& l. 3.ff.de his qui notant infam. §. fin. ff ad l.Iul. de adult. l.quadam delicto 24.ff.de pœn. l.1.§.item Senatusconſulto,ff.de poſtul.l. lege Iulia 44. §. & is, ff. de rit. nupt. l. penul. Cod. ex quibus cauſis infamia irroget. l. Imperialis cum auth. ſeq. Cod. de nupt. §. 1. auth.ſcenich. non ſol. can. 14.q.1. can. per dilect. de conſacrat. diſt.2. DD. paſſim in d. can. 14. q.1.& in cap.cum decorem, de vit. & honeſt. cleric. Bart. in l.1. ff.de in ius vocando, Tiraq. in add.tract.de nobilit. cap.34. n.6.7.& 11.in tract.de pœn.temp. in præfat. num. 19.Belluc.inſpect.Princip. rub. 11. §.videndum, num.11.ibiq; Camill. Borrell. in addit. lit. N. Lambert. de Iur.Patr.lib.1.q.28.art.9.nu.1. & 2. Forner. rer. quotid. lib.5.cap.29. Car. de Graſſis de effect. cleric. effect.1. num.1325. & cap.10. num.8. Maiol. de irregular. lib. 2. cap.5. num.17. lib. 3. Coler. de proceſſ. exequt.par.1.cap.9. num.10. & 11.Bellet.diſquiſ.cleric.par. 1.Gratian.diſcept.forenſ.cap.185.num. 43. & 46. Epiſcop. Ricciul. de perſon. quæ in ſtatu reprobo verſantur, lib.5. cap.8.num.2. & Amaya ad l.vnic.n.34. 35.& 36.de infamibus lib.10.

Hinc Antiſthenes, teſte Plutarcho, cùm de Iſmenia quodam audiſſet, optimum eum eſſe tibicinem, Authomo dixiſſe fertur.Nequam illum eſſe oportere: neque enim, virum probum, & tibicinem aliquem eſſe poſſe;quò etiam perbellè collineat, quod ex eod. Plutarch. de Antea ſcytharum Rege, tradit Tiraq. cap. 34. de nobilit. num.7. iureiurando, ſcilicet eum aſſirmaſſe, ſe libentius hinnientem equum, quam Iſmeniam ipſum bello, tunc captum, fore auditurum, & Senatuſconſulto Auguſtus Cæſar inhiberi dignus fuit; quòd (vt Suetonius in eius vita ſcripſit) ad ſcenicas quoque, & gladiatorias operas equitibus Romanis aliquando vteretur: quæ res, & Neroni vitio data eſt, eod. Suet. teſte, in vita Ner.cap.4.

Et noſtro iure, tàm improbum, atq; inhoneſtum, hoc hiſtrioniæ munus, non inter malas ſolùm artes numeratur. L.1. ff. de ſeru.compen.ſed peculiaribus pœnis illud exercentes plectendos eſſe ſancitum fuit. Pagani enim infamiæ nota milites capitali pœna multentur, l. quadam 14.ff. de pœn.mulieres malæ conditionis, atque inhoneſtatis macula notantur, l.Imperialis 24.C.de nupt. Vxores ad ſcenicas agendas operas locantes de adulterio damnantur, l. mater 10.§. mulier, ff. ad l.Iul.de adul. atque à maritis, id prohibentis, licitè repudiantur, l.conſenſu,§.vir,Cod.de repud. filij qui præter parentum mores ſcenicis aſſociantur, iuſtiſſimè exhæredantur, l. in arenam, C.de inoff.teſtam. §. cauſas, verſ. ſi prætor, Auth. vt cum de appellat. Clerici clericali orbantur priuilegio, cap. vnic. de vit.& honeſt. cleric. Cened. collect.37.ad decret.num. 20. Bouadill.cæteros caſus congerens lib.2.polit.cap.18. num.44. Amaya ad l.vnic.C.de infant.lib.10.num.36.Epiſcop.Ricciull. lib.5. tract.de perſon.quæ in ſtatu repr.verſant. cap. 12. num.1.

Quinimò adeò illicitum, & deteſtabile exiſtimatur, vel legatam Ciuitati pecuniam, vt ex ea ſpectacula quotannis edantur in eam cauſam, tanquam illicitam, non deberi, reſponderit I.C. in l. legatum Ciuitati 16.ff.de vſu, & vſufr.legat. l. legatum 5.ff. de admin. hæred.ad Ciuit.pertin.

In contrarium verò opponebatur, comædias, ſeù publica ſpectacula omni iure eſſe permiſſa, l.1. 2. & toto tit. C. de ſpectac. public. lib.11. l. vnica,C.de maiuma. eod. lib. & pro eis poſſe legari Gl.in l.in Ciuitatib.de leg. & Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in verbo Abſque liberis il ſecondo, ſub num.11.de teſtam. refert quendam Toloſanum, vt continuò repræſentarentur comædiæ, maximum aliquibus hiſtrionibus legatum reliquiſſe. Ideòque Terentij Poetæ ſcenicum opus non modò, non illicitum, ſed quodammodo Reipublicæ haud inutilè exiſtimatum fuiſ-

ſe,

*repulſa, num.*14. *Reg.de Marin.in obſeruat. ad deciſ. Reg.Reuert.*393. *nu.*2.
*t.*2. huius *rit.*memor.
4 Prædicta ſecunda dilatio ſit nè concedenda in cauſa criminali ad fauorem fiſci, vel accuſatoris, diſcutit *Pariſ. de syndic. verbo inquiſitio,cap.*2.*verſ. ita videbitur ſub num.* 1. & quod attinet ad fiſcum, nullatenus tribuenda facultatem illi reprobandi teſtes, defendit etiam *Imbrian. eod. tract.par.*1. *conſid.* 2. *num.*6. & *is*, atq; *Gramm. deciſ.*45. *num.* 14.

Quod ſi infrà terminum ſecunda dilatio repulſæ petita non fuerit, habeatur pro publicato, diſponit *Ritus*, & concinit adhùc *pragm.* 11.*de ordin.iudicior.* & neutrius diſpoſitionem admittit vſus Tribunalium Regni, idque præter *Caran.* affirmat *Muſcatel.par.*6.
5 *Gloſ.partes,ſub num.*4. ſubiungens tantum parte petente faciendam, additq; formam *num.* 5. eamque eſſe, quam ius commune admittit *in cap. conſuluit, de offic. delegat.* & *Gl. in Conſt. Regni vniuerſos, verſ. Publicatorum*. Alia verò de publicatione iſta congerimus *ſup.rit.*72.86.*&* 97.

6 Illud in hac re, Iudices aduertant, ſcilicet, vt teſtium examinatorum conditionem attendant eorumque mores inſpiciant, nobiles nè fuerint, àn plebei, integram nè, àn prauam ſceleribus duxerint vitam, pauperes, àn diuites ſint, amicitię, nè demùm, àn potiùs inimicitiæ notam cum litigantibus ſubiuerint; Vera nè, àn ſimulatione fucata, & nihil de re affirmantia eorum dicta cenſeantur, quæ omnia, ſi accuratè examinentur, mirùm, quantum ad commune bonum conducent, id enim ad prudentis Iudicis arbitrium referendum eſſe, iura voluerunt *in l.*1.2.*&* 3.*ac tot. tit. de teſtib.* quorum meminit *Prat.ad Muſcat.par.*6.*Gl termino repulſæ, verſ. vt imperfectum nihil*, & ante ipſum *Borrell.par.*2.*ſum.dec.tit.*15. *de teſtib. reprobat. num.*2.

7 Quomodo autem teſtes repellendi ſint, & ex quibus cauſis *Maranta* 6. *par. tit. de repulſa teſt. Ferrar. in ſua prax. in form. iuram. teſtium*, §.*proteſtante*, *& in forma opponendi contra perſonas teſtium*, *Theſaurus deciſ.*258. *Aſinius in ſua praxi* §. 20. *Farinac. in lib.de oppoſit. contra examen teſtiũ*, maximè *quæſt.*75. potiſſimùm ſi viles, & pauperes illi ſint.

8 Quamuis enim impium videatur velle nos animi adimere, quibus fortunæ luſus bona corporis ademit, *Claud. Bertazz.in add. ad patris conſ.* 210. *num.*7. *lit. B.* tamen communior fertur ſententia viles, & pauperes non admitti in teſtes, *Gloſ. in d. l.*3. *& in cap. ſi teſtes*, §. *teſtium fides* 4. *quæſt.* 3. *Farinac. quæſt.* 57. *num.* 4. *Thom. Grammat. conſ. crimin* 26. *num.* 13. *& conſ.*58. *num.*11 *Laderch.conſ.*181. *num.* 10. *vol.*1. *Borrell. tom.*2. *ſumm. deciſ.tit.*15. *de teſt. reprobat. à nu.* 330. & clariùs voluit *Hermogenianus in lib. 6. iuris epitom. l.nonnulli, ff. de ac-*
10 *cuſ.* docens, pauperem ab accuſando repelli, ergo multò magis à teſtificando, dicere namque teſtimonium maioris eſt præiudicij, quam accuſare, vt arguunt *Crot.de teſt.par.*3. *num.*24. & alij apud *Farinac. num.* 16. regulam reſtringentem, ac ampliantem, præſertim in cauſa ciuili ardua, *num.* 26. in cauſa matrimoniali, *num.* 28. in inuentarij confectione, *num.* 34. atque conſonum rationi hoc eſſe videtur; pau-
11 per enim facillimè periurus eſt, vt ait *Salomon*, relatus à *Gloſ.in cit.cap.ſi teſtes*, nullus miſeris eſt pudor, *Seneca in Oed.* ſcripſit, ſceleri procliuis eſt egeſtas, *Syll.lib.*3. dixit.

Et in quadam cauſa fuit obiectum cuidam teſti, quod eſſet hiſtrio, ſeù quod, mercede recepta, ſcenam ageret; ad *text. in l.*1. *&* 2. §.*eos, ff. de his qui not.infam.l.*1.§.*denique,ff.de poſtuland. Borrell.*in terminis *par.*2.*ſumm.dec.tit.*15.*de teſt.reprobat.n.*222. Quamobrèm nonnulla, quæ in hanc rem, nunc temporis adnotaui, libet mihi nunc hìc adnectere; Eiuſmodi enim perſonæ inter humiles, & ſordidas connumerantur

rantur

-rantur, *l.humiles,§.humiles,C.de inceſt. nupt.* ac in dubio famoſi de iure exiſtimatur, *d. l.4.§. ait Prætor.& l.3.ff.de his qui notant infam. §. fin. ff ad l.Iul. de adult. l.quadam delicto 24.ff.de pœn. l.1.§.item Senatusconſulto,ff.de poſtul.l. lege Iulia 44. §. & is, ff. de rit. nupt. l. penul. Cod. ex quibus cauſis infamia irroget. l. Imperialis cum auth. ſeq. Cod. de nupt. §. 1. auth.ſcenicib. non ſol. can. 14.q.1. can. per dilect. de conſacrat. diſt.2. DD. paſſim in d. can. 14. q. 1.& in cap.cum decorem, de vit. & honeſt. cleric. Bart. in l. 1. ff.de in ius vocando, Tiraq. in add.tract.de nobilit. cap.34. n.6.7.& 11.in tract.de pæn.temp. in præfat. num. 19.Belluc.inſpect.Princip. rub. 11. §.videndum, num.11.*ibiq; *Camill. Borrell. in addit. lit. N. Lambert. de Iur.Patr.lib.1.q.28.art.9.nu.1. & 2. Forner. rer. quotid. lib.5.cap.29. Car. de Graſſis de effect. cleric. effect.1. num.1325. & cap.10. num.8. Maiol. de irregular. lib. 2. cap.5.num.17. lib. 3. Coler. de proceſſ. execut.par.1.cap.9. num.10. & 11.Bellet.diſquiſ.cleric.par. 1.Gratian.diſcept.forenſ.cap.185.num. 43. & 46. Epiſcop. Ricciul. de perſon. quæ in ſtatu reprobo verſantur, lib.5. cap.8.num. 2. & Amaya ad l.vnic.n.34. 35.& 36.de infamibus lib.10.*

Hinc Antiſthenes, teſte *Plutarcho*, cùm de Iſmenia quodam audiſſet, optimum eum eſſe tibicinem, Authomo dixiſſe fertur.Nequam illum eſſe oportere: neque enim, virum probum, & tibicinem aliquem eſſe poſſe:quò etiam perbellè collineat, quod ex *eod. Plutarch.* de Antea ſcytharum Rege, tradit *Tiraq. cap. 34. de nobilit. num.7.* iureiurando, ſcilicet eum affirmaſſe, ſe libentius hinnientem equum, quam Iſmeniam ipſum bello, tunc captum, fore auditurum; & Senatuſconſulto Auguſtus Cæſar inhiberi dignus fuit; quòd (vt *Suetonius* in eius vita ſcripſit) ad ſcenicas quoque, & gladiatorias operas equitibus Romanis aliquando vteretur: quæ res, & Neroni vitio data eſt, *eod. Suet.* teſte, *in vita Ner.cap.4.*

Et noſtro iure, tàm improbum, atq; inhoneſtum, hoc hiſtrioniæ munus,non inter malas ſolùm artes numeratur *L. 1. ff. de ſeru.compen.*ſed peculiaribus pœnis illud exercentes plectendos eſſe ſancitum fuit. Pagani enim infamiæ nota milites capitali pœna multentur, *l. quadam 14.ff. de pæn.*mulieres malæ conditionis, atque inhoneſtatis macula notantur, *l.Imperialis 24.C.de nupt.* Vxores ad ſcenicas agendas operas locantes de adulterio damnantur, *l. mater 10. §. mulier, ff. ad l.Iul.de adul.* atque à maritis, id prohibentis, licitè repudiantur, *l.conſenſu,§.vir,Cod.de repud.* filij qui præter parentum mores ſcenicis aſſociantur, iuſtiſſimè exhæredantur, *l.in arenam, C.de inoff.teſtam. §. cauſas, verſ. ſi prætor, Auth. vt cum de appellat.* Clerici clericali orbantur priuilegio, *cap. vnic. de vit.& honeſt. cleric. Cened. collect.37.ad decret.num. 20. Bonadill.* cæteros caſus congerens *lib.2.polit.cap.18. num.44. Amaya ad l.vnic.C.de infant.lib.10.num.36.Epiſcop.Ricciull. lib.5. tract.de perſon.quæ in ſtatu repr.verſant. cap. 12. num.1.*

Quinimò adeò illicitum, & deteſtabile exiſtimatur, vel legatam Ciuitati pecuniam, vt ex ea ſpectacula quotannis edantur in eam cauſam, tanquam illicitam, non deberi, reſponderit *I.C. in l. legatum Ciuitati 16.ff.de vſu, & vſufr. legat. l. legatum 5.ff. de admin. hæred.ad Ciuit.pertin.*

In contrarium verò opponebatur, comædias,ſcù publica ſpectacula omni iure eſſe permiſſa, *l.1, 2. & toto tit. C. de ſpectac. public. lib.11. l. vnica,C.de maiuma. eod. lib.* & pro eis poſſe legari *Gl.in l.in Ciuitatib.de leg. & Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius, in verbo Abſque liberis il ſecondo, ſub num.11.de teſtam.* refert quendam Toloſanum, vt continuò repræſentarentur comædiæ, maximum aliquibus hiſtrionibus legatum reliquiſſe. Ideòque Terentij Poetæ ſcenicum opus non modò, non illicitum, ſed quodammodo Reipublicæ haud inutile exiſtimatum fuiſ-

ſe,

OBſeruantiam vigore huiuſce
1 Ritus meminit *Praſ.de Frã-*
ch. deciſ. 220. *in fin. & dec.*
683. *num.* 2. quod ſcilicèt
data petitione de impertinentibus ar-
ticulis, Iudicis ſit arbitrio illos, vel ſta-
tim reijciere, vel interponere decretum,
cum clauſula, ſaluo iure impertinen-
tium, & non admittendorum ex nunc,
prout ex tunc, facta publicatione, ſub-
nectitq; idẽ *Praſ.mem.deciſ.*220.quem
inſequitur *Auus meus ad Gramm. dec.*
45.*num.* 4. tutius eſſe, publicatione
peracta inſtare pro reali reiectione,
quam Iudex, vel ſtatim decernet, vel
ad deciſionem cauſæ reſeruabit. Quid
verò hodiernus ſeruet vſus, *Muſcat.*ad-
notat *in prax.ciuil.lib.* 1.*par.* 5.*Gloſ.im-*
*pertinentes nu.*25. necnon *Reg.Tap.in*
2.*to. iur. Regn. pag.*130.Et quidem ij,
qui nullo modo, nec directè, nec indi-
rectè conferunt cauſæ, vel qui probati
2 releuant, reijciuntur *Rip. in l.* 1. *num.*
41. *ff. ſi cert.petat. Dec.conſ.*84.*Mut.to.*
4. *capit. Sicil. cap.*135.*num.*127.*Ann.*
*& add.ad ſingul.*622. *Seſſ.dec.Aragon.*
84. *Gallup. in prax. S.C.par.*2.*cap.*25.
*num.*6. cum verò notoriè impertinen-
tes non ſunt, ſed iuſtè dubitatur, ſint nè
tales, necnè, cum eiuſmodi memorata
clauſula admittuntur *Affl.dec.*331*Guid.*
*Pap. deciſ.*347.vel ſi alio quouis modo
ad cauſam pertineant, & illi adminicu-
lentur *Gayll. obſeru.*81.*lib.*1. *Anna alleg.*
77.*num.*9 *de Laurent. dec. Auen.*70.
*num.*9. *Thom. Triuiſ. deciſ.*4. *Mari ad*
*Gram. cit.dec.*45.*n.*8.*&* 9.Videas *Va-*
lenz. conſ. 129.*num.*61. *vol.* 2. *Coſt. de*
*ſcient. & ignorant. inſpect.*31. *num.*9.
*Conſ. Marcell. Marcian.conſ.*13.*num.*4.
Reg. Rou. in pragm. 12. *de ordin.Iudic.*
*num.*6. *&* 7.Nùm verò proteſtatio de
articulis impertinentibus extendatur ad
ſcripturas impertinentes, inquirit *Vrſil.*
*dec.*193. & an principalis reſpondere
obſtringatur impertinentibus articulis,
negatiuè reſoluit *Ann.ſingul.*449. cui
contradicit *de Franch. add. deciſ.*220.
inſequutus *Ab Auo meo ad* Capyc.*dec.*15.
num. 2.*in fin.* Cæterùm, terminum poſt
publicationem dari de omnibus, ſanxit
Ritus, ſcilicet, contra teſtes, & ſcriptu-
ras, ad repellendum illos, ad impuguan-
3 dum iſtas, *Capyc.deciſ.*268.*num.*5.*Sca-*
*glion. ad rit.*276.*num.*4.*Vrſil.dec.*115.
*num.*2. *Muſcat.par.*7.*Gloſ.præſcatatas*,
deciſ., verbo Repulſa terminus, par. 1.al-
legans *Epiſcop.Campanil.*eãdem conſti-
tuentem differentiam *in Rit. Cur. Ar-*
*chiepiſcop. Neap.*33.*num.* 10.de repulſa
ſcripſimus *in rit.*73. *&* 74. de termino
verò ad impugnandum eloquimur ſu-
per *Ritu* 281. ibi quoque loquentes
de termino ad concomitandum. De
reſponſionibus, ideſt partium depo-
4 ſitionibus; quas reſponſiones vo-
cat etiam *Rit.*86.ſermocinamur ibidem
& probamus eſſe illas, quas, & depoſi-
tiones principalium his noſtris tempo-
ribus dicimus, obſeruantiamque in hoc
Ritu indicatam continent *Ritus* 93. &
alij, quos eo in Ritu cumulauimus;

RITVS LXXXII.

Citatio debet præſentari apud acta, licet ſit dies feriata, & poſteà accuſari prima die iuridica, etiam ſi Curia non regatur.

ITem ſeruat ipſa Curia, vtſi die, quo debet aſſignare reſponſale, nè ſpiret citatio, pura; dicto vndecimo die, & ipſo die vndecimo ſit feſtum: & per ipſam Curiam celebratur: ſufficit, ſi aſſignetur magiſtro actorum, vel alicui ex ſubactarijs, qui ibi ſcribat, præſentata die illo feſtiuo, non tamen dicit ipſe Notarius, quod præſentatum fuit in iudicio, ſed apud acta tantùm, quia tali die

non poteſt eſſe iudicium: & ita diù ſeruauit ipſa Curia: & ſeruat ad præſens, quia quando poteſt eſſe iudicium, die non feriata, ſcilicet die primo, quo prima contumacia accuſatur: licet Curia: (vt hic dicitur) non regatur, dicitur die tali talis præſens in iudicio, & apud acta, accuſauit contumaciam dicti talis in dicta Curia vocati, & non comparentis, & hoc ſemper ſeruauit, & ſeruat ipſa Curia, & primo die iuridico debet accuſari contumacia prima, licet Curia non regatur, quia ſiuè regatur Curia, ſiuè non, dummodò non ſit dies feriatus, in omni caſu accuſatur, & accuſari poteſt prima cõtumacia, præſente magiſtro actorum, vel aliquibus ſubactarijs, licet non ſit præſens Regens, vel alius officialis, vel alius ex Iudicibus, quo die ſimiliter non feriato, in præſentia, vt ſupra poſſunt recipi fideiuſſores, & offerri articuli, exceptiones, inſtrumentum, & alia iura, ad quæ producenda terminus datur erat, licet ipſa Curia non regatur, & hoc etiam ſeruant aliæ Curiæ Regni.

SVMMA RERVM.

1 *Ritus M.* C. *V. ſeruare debent alia Regni Curiæ laicales, non autem Eccleſiaſticæ.*

2 *Iſta an receperint ſancita per Ritum M.* C. *de liquidatione inſtrumentorum.*

3 *Conſuetudines Neapolitanas an admiſerit Curia Archiepiſcopalis Neapolis.*

4 *Contumacia incuſari debent die iuridico, & quomodo ſancitur.*

5 *An poſſit fieri abſente Iudice apud magiſtrum actorum.*

6 *Relatio Nuntij die feriata, an validè fieri poſſit.*

7 *Scriptura exhibentur coram actuarijs, non Iudicibus.*

8 *An poſt in cauſa concluſum, vt recipiantur, Iudicis exquiratur mandatum, quidquè receperit vſus.*

9 *Contumaciam non ipſemet principalis accuſat, ſed actuarius, inſtante Actore.*

10 *Ille non inſiſtente non eſt illa incuſanda.*

1 CLamitant omnes Regnicolæ, aiuntque Ritus M. C. V. alijs in Curijs Regni obſeruari debere, præſertim *Luc. de Pen. in l.1. C. de profeſſ. qui in Vrb. conſt. Capyc. in inueſtit. verbo Rex Siciliæ, §. Magiſter Iuſtitiarius, Iſern. in Conſtit. ſi quis in poſterum, Vin. deciſ.* 378. *n.*6. *Galter. in prax. inſtrum.* 3. *par. princ. num.*6. *Anton. de Ball. var. tract. lib.*5. *in prælud. ad pragm. num.* 170. & alij omnes, quin, & Ritus eiuſmodi facere in Regno ius cõmune, dixit *de Franch. dec.* 158. *num.* 5, & nos ſcripſimus in *rit.* 1. quorum aſſertio, ſi veritate fulcitur, cur adiunguntur in hoc *Ritu* verba, *Et hoc ſeruant aliæ Curiæ Regni?* quin id exprimendo in caſu huius Ritus excludere videtur in alijs. Vtrumq; ſit, dubitare non licet de relata concluſione Doctorum Regni, ſcilicet reſpectu Curiarum laicalium, non autem Eccleſiaſticarum, teſte *Afflict. in Conſtit. memor. ſi quis in poſterum nu* 8. 10. *&* 26. quibus adde, quæ eruditè

2 exarat *Iſernienſ. Præſul. Genuenſ. in prax. Archiep. cap.*16. ac ſpeciatim, vt neque Ritus de liquidatione inſtrumentorum, *Viuius* inſupèr defendit *deciſ.*326. adiungens ità reſolutum in congregatione doctiſſimorum virorũ, licet obſeruantiam *Rit.* 166. receperit, paucis tamẽ immutatis, Curia Archiepiſco-

piſcopalis Neapolitana *in Conſtit. Sy-*
nodali 54. idem *Epiſcop. Genuenſ. cap.*
15. *Epiſcop. Ricc.deciſ.*188. *n.*4. *par.*3.
*Conſil.Rocc.reſponſ.*90. *num.* 9. *tom.*2.
nõ ſecus, ac Conſuetudines Saſinarum
per Ritum eiuſdem Curiæ Archiepi-
3 ſcopalis Neapolitanæ 22. quod illic
probat *Epiſcop. Campanil. in annotat.*
*nu.*20. & tradit *Reg. Capyc.Latro dec.*
157. *num.*2. *lib.*2.

Huiuſce verò Ritus meminit *Ma-*
rant. par.6.verſ.rectè conſcipiatur cita-
tio num. 68. quem in vetuſtis fuiſſe
Ritum 203. inſinuat, & complures
commemorat Ritus de eadem re
tractantes, aitque in primis contuma-
ciam incuſandam eſſe die iuridico,
4 etiam ſi illo Curia non regatur, ſed po-
tuerit regi, quia non feriatus, dictaque
incuſatio, abſente Iudice, & apud ma-
5 giſtrum actorum dumtaxàt fieri poſſit;
idquè ex verbis huius *Ritus* deducit,
atq; alterius 214. qui inter recollectos
à *Caran.* eſt *rit.*227, quibus, & alij plu-
res inhærent, præſertim *rit.* 225. & in-
ſequitur *Galter. in prax. inſtrum.* 3.*p.*
*princ. rub.*3. *per tot.& num.*6. quod ſi
fuerit dies feriata, dilatatur ad primum
ſequentem non feriatum, prout tetigi-
mus *ſup. rit.* 80. atque alijs illic men-
tionatis.

6 Verùm, tùm ex huius Ritus, tùm
alterius 95. ſanctione deducimus,
quòd die feſtiuo poteſt actuario aſſi-
gnari per nuntium reſponſale, hoc eſt
citatio nuntij cum relatione, & de ea
poteſt fieri præſentata illo die, ad hoc,
vt poſteà die ſequenti iuridico accu-
ſetur contumacia, & quamùis *Caran.*
annuat hoc hodiè non eſſe neceſſariũ,
quia, etiam ſi citatio nuntij cum rela-
tione nõ preſentetur die feſtiuo, adhùc
contumacia accuſari poteſt primo die
iuridico, quia ſi vltimus dies termini
feſtiuus ſit, ſatis eſt, quod accuſetur cõ-
tumacia primo die iuridico, abſque
quòd relatio nuntij præſentetur illo
die feſtiuo, tamèn vigore horum Ri-
tuum validè quoquè fieri poteſt præ-
ſentata die feſtiuo, qui ſit vltimus dies
termini; ex quibus determinatum tra-
dit in Regia Audientia Aquilana, *Cõſ.*
Campana reſol. 18. *ad materiam foriu-*
*dicat. ſub n.*3. contumaciam ſubſiſtere,
tametſi relatio fuerit ſcripta die primo
Octobris, quo celebratur feſtum San-
cti Angeli Cuſtodis, vigore adducto-
rum Rituum, eum de iure talis relatio
die feriata facta ſit nulla, *Salyc. in l. fin.*
C. de ferijs, Maranta in verb. Rectè con-
*cipiatur citatio n.*55. *Baiard. ad Clar.*
*q.*31. *num.*61. *Guazzin. ad defenſ.*10.
*cap.*3. *num.*8.

7 Verùm aduertas in omnibus cauſis
inoleuiſſe morē, vt præſententur ſcrip-
turæ coram actuarijs, non verò Iudici-
bus, dummodò exhibeantur ante pro-
ceſſum concluſum, poſt namque con-
cluſionem, eum poni illæ debeant extra
proceſſum, vt aduertit *Marant. memor.*
*par.*6. *actu* 8. *num.* 47. inſequutus à
*Rouit. in prag.*2. *de iuriſd. inuicem non*
turban. Viu. deciſ. 371. *Fontanell.* de
praxi Cathaloniæ atteſtans *dec. eiuſdẽ*
*Senat.*371. *n.* 9. *lib.*2. multa ſubnectẽs.
8 Ex mera Iudicis æquitate, eiuſque
iuſſu interueniente, recipi debent, *Ve-*
ſtr. admonet *in prax. lib.*6. *cap.* 1. *n.*3.
& hoc etiam ab Aula receſſit, nam
ſemper ante cauſæ expeditionem, abſ-
que Iudicis placito, exhibentur, & re-
cipiuntur inſtrumenta, teſte *Muſcatel.*
*in prax. lib.*1. *par.*7. *Gloſ. Scriptura,*
*num.*5. quin, & tempore expeditionis
cauſæ, aduertit *Gizzarel. dec.*42. *nu.*1.
abſque iuramento partis inſtrumenta
prædicta, poſt concluſum perueniſſe
ad eius notitiam, vt etiam in Cathalo-
nia ſeruari teſtatur *Fontanell. dec.*370.
*num.*18. *lib.* 2. quamuis de iure com-
muni recipiantur, eum iuriſiurandi re-
ligione nouæ notitiæ, ex adductis à
*Maſtard. concluſ.*926. *num.* 8. *Aſin. in*
prax. Iudic. §.23. *cap.*6. *limit.*3.

9 Cõtumacias verò nõ ipſemet Actor
accuſat, quaſi quod eiſdem formalibus
Ritus verbis vti debeat, cum ſatis, ſu-
perque fuerit comparuiſſe in vltimo
peremptorio, & inſtetiſſe contumaciam
incuſari, teſte *Reg. Rouit. in prag.* 3. *n.*6.

de ordin. Iudic. qui prætereà aſſeuerat,
10 quod, actore non inſiſtente, haudquaquam eſſet incuſanda contumacia, per *And. in cap. 1. num. 11. de controuerſ. int. Vaſſall. & alium de beneſic.*

RITVS LXXXIII.

Duo Iudices qualibet hebdomada deſtinentur, pro examinandis teſtibus, & illis cauſæ omnes committantur.

Ordinationes factæ in Magna Curia, in Anno Domini M.CCCC. die menſis Septemb. 8. indic, Regnante Sereniſſimo Domino noſtro Rege Ladislao Dei gratia.

IN primis qualibet hebdomada eligātur duo ex Iudicibus dictæ Curiæ, qui Iudices hebdomarij nuncupentur, & facient audientiam in banca de omnibus cauſis ciuilibus, & criminalibus, ordinarijs, & extraordinarijs, occurrentibus in hebdomada ipſa, & infra, & omnes cauſas ex eis, quæ committi ſolēt, & debent iuxta Ritum, & obſeruantiam dictæ Magnæ Curiæ ipſis duobus hebdomadarijs cōmittant & examinationes teſtiū, & alia hebdomada ipſarum cauſarum conſimilium occurrentium ipſis Iudicibus, vel hebdomadarijs applicentur.

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes ad defenſam examinari debent coram Iudice, etiam in informatione recipienda contra inquiſitos.*
Vel ſi teſtes examinati eſſent repetendi.
2 *Confeſſio emanata coram Scriba, Iudice abſente, non dicitur Iudicialis:*
3 *An ſi fuerit facta coram Iudice, ſed recepta à Scriba, cui interdictum erat officium.*
4 *Confeſſio verbalis in ſcriptis non redacta, ſtatim reuocari poteſt.*
Non verò, illa facta in Aula S. C.
5 *Reo licet etiam poſt publicationem, & concluſionem in cauſa, ſe defendere, & propriam oſtendere innocentiam.*
Clericorum, & Sacerdotum teſtimonium, etſi præferatur illis laicorum, in cauſis tamen defenſionum præfertur illud laicorum.
6 *Chriſtiano vtrum liceat iura ſua tueri cum auxilio infidelium.*

1 PRobat Ritus iſte teſtes ad defenſiones, examinandos eſſe coram Iudice, quod poſtmodùm approbarunt nonnullæ Regni pragmaticæ, quæ à pluribus emanarunt Proregibus, vnà ſimul typis datæ *ſub tit. de offic. Magiſtr. Iuſtitiar.* quin, et ius commune, ex *text. in §. illud etiam, Auth. vt defuncti, ſeù funer. eorum*, ibique *Gloſ. in verſ. Teſtibus*, *Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. fin. q. 26. in princ.* et alij mille, quos congerit *Farinac.* regulam conſtituens prædictam, cum ampliationibus, et reſtrictionibus, in *quæſt. 77. à num. 175.* expreſsè loquens de teſtibus examinandis in loco Iudicij, cum de alijs extra, tractauerit antea *num. 2.* contradicentem ſtatuens concluſionem, de qua nos ipſi ſcripſimus in *rit. 156. & 157.* Inſupèr, et in informatione recipienda contra inquiſitos, paritèr coram Iudice eſſe teſtes recipiendos, admonet *Ambroſin. in ſuo proceſſ. informat. lib. 1. cap. 2. num. 4.* etiam ſi contingerit aliàs examinatos ad informandum, cōtra Reum repeti, niſi ex cauſa iuſta Notario, ſeù Scribæ Iudex commiſerit, *Gramm. voto 3. ſub num. 42. Foller. in prax. crimin. rub. etſi confitebuntur, num. 47. & rub. & demum repet. teſt. cur. num. 2. Io: Milleus in eius prax. crim. in cap. incip. Reuocatus, per totum, pag. 103. Borrell.* latè *de Magiſtr. edict. lib. 2. tit. 15. Fuſc. ſing. 26. lit. T.* Hinc

2 Hinc cònfeſſio, ſi emanata fuerit coram Scriba, Iudice abſente, non dicitur Iudicialis, nec ad condemnandum, ſufficit, *Maſcard. de probat. concl.*348 *nu.* 62. *&* 349. *num.* 6. *Farinac. q.* 81. *de reo confeſſo, & conuicto, num.* 48. Sed dumtaxàt indicium ad torturam facit, *Baiard. q.* 21. *num.* 137. *Guid. Pap. ſing.* 573. *Rauenn. ſingul.* 67. niſi reuocata fuerit, monet *Bar. in l. cum ſcimus* 21. *Cod. de agric. & cenſ. lib.* 11. *num.* 6.

3 Quid verò, ſi fuerit illa facta coram Iudice, ſed recepta à Scriba, cui interdictum erat officiũ, confitẽri noceatnè, inquirit *Nouar. q. forenſ.* 89. *lib.* 1. & nota, quod tametſi confeſſio verbalis
4 in ſcriptis non redacta, ſtatim reuocari valeat, fallit, ſi fuerit illa emanata in Aula S. C. vt ſingularitèr aduertit *Ann. ſing.* 87. cuius meminit *Auus meus ad Capyc. dec.* 71. *in fin.*

5 Cęterùm multa de teſtibus ad inſtantiam inquiſiti examinandis, qui noluerit ignorare, adeat *Farinac. in tract. de teſtib.* & percurrat illius *repertorium* verbo *defenſio*, & præter illic notata, ſcribit in *queſt.* 39. vbi potiſſimùm *nu.* 82. affirmat, defenditque etiam poſt publicationem, & concluſionem licere Reo ſe defendere, & propriam oſtendere innocentiam, quibus adde *Capyc. dec.* 81. & tetigimus ſupra *ritu* 75. quin, tametſi Clericorum, & Sacerdotum teſtimonium, laicorum præferatur depoſitionibus, *Alex. conſ.* 43. *n.* 4. *lib.* 6. cum ſingulorum illorum dictum vim duorum teſtium ſuſtineat *Honded. cõſ.* 77. *n.* 38. *vol.* 1. *R. Capyc. Latr. cõſul.* 35. *n.* 104. *lib.* 1. priuilegiũ eſt defenſionis, quod pro ea teſtes laici Clericis ſint potiores, *Hippol. de Marſil. conſil.* 2. *num.* 19. *conſ.* 51. *nu.* 42. *& conſ.* 65. *num.* 45. *Roland. à Vall. conſ.* 63. *n.* 45. *vol.* 3. *Borrel. in ſumm. deciſ. par.* 2. *tit.* 14. *num.* 5. *&* 6. & conferunt tradita per eumdem *Reg. Capyc. Latro lib.* 2. *conſult.* 129. *num.* 11. *&* 12.

Alia verò, & generica ſuper defenſione iſta, ſcribit *Tuſc. concluſ.* 129. *cum ſex alys ſubſeq. lit. D*, illudque potiſſi-
6 mùm neſcire, pudet, quod an ſi liceret, hæſitatum fuit, edocetque *Oldrand. conſ.* 71. fas cuiquam eſſe iura ſua tueri, cum alieno auxilio, etiam infidelium, ſi aliter ſe defendere nequit, cuius ſententiam inſequuntur complures relati per *Cacheran. in ſua perutili dubitatione poſita poſt eius deciſ. ſub nu.* 8. At ipſe pijſſimus Author inuehit in Authores allatæ conclusionis, eorum proſternit rationes, illiſque contradicentes; eaſque ſine dubio validas adducit, & Doctores multos recenſet, eius veriſsimam commendantes doctrinam; & vide, quæ ſuper illa quæſtione cumulat *Tuſch. concluſ.* 123. *lit. I*, cum ait infideles poſſe vocari in auxilium, & quando ſecus, *Abulenſis* inſupèr 1. *Regum cap.* 28. vbi reijciendo excuſationem Lyrenſis circa perſonam Dauid, reſpondet, quod ſi ille voluiſſet vti Philiſtinis, peccaſſet certè, inducendo hoſtes Iſraelitarum in adiutores ſuos contra Iſrael; *Baunes* autem *ſup.* 2. 2. *queſt.* 40. *art.* 1. *dub.* 3. vtitur diſtinctione illa, abſolutè, & per accidẽs, vt primo caſu liceat, poſteriori verò nequaquam, ſcilicèt ratione adiuncti, nempè ſcandali, & aliorum, cuius diſtinctio quando veritate fulciretur, adhùc noſtrę faueret ſententię: quis enim fidelium ſcandalum non ſentiret ex hac conuocatione infidelium contra Chriſtianos? aut ſaltèm ira compulſi ob eorumdem infidelium deindè patrata ſcelera, in imagines, loca, & perſonas Eccleſiaſticas, ipſi norunt; meiſq; vox faucibus hæſit. An verò prohibita ſit communicatio cum infidelibus, latè caſus diuerſos, extricat *Bonacin. in theolog. moral. tom.* 2. *diſp.* 3. *quaſt.* 2. *punct.* 6. Videas circa memoratam quęſtionem *Celſ. Mancin. in tract. de iurib. Princ. lib.* 6. *cap.* 13. *Martin. Laudẽſ. de Bello q.* 3. *Ann. conſ.* 7. *num.* 12. *de Ponte conſ.* 131. *num.* 7 [illegible] *lib.* 2.

RI-

RITVS LXXXIV.

Item, quod ſeruentur omnia capitula, & conſtitutiones Regni edita, & editæ ad adminiſtrationem Regni,& pro ſtatu pacifico ſubiectorum.

SVMMA RERVM.

1 *Digna admiratione extitit ſemper, & in omni ætate celebranda, legum inſtitutorum viſa fuit induſtria, atquè ſagacitas.*

Omnes nationes legum ſuarum originem ad aliquod Numen retulerunt.

2 *Eò nunc deuentum eſt, vt etiam ſi optimarum Conſtitutionum authores probentur, eorum tamèn inuenta, atque inſtituta impudenti inobſeruantia violentur.*

3 *Hoc tempore Conſtitutiones ſuas, & Priuilegia, Neapolitana Ciuitas, eiuſque Regnum, quàm maximè ſeruata intuentur, dùm moderatorem omni pietatis officio,ſummaque iuſtitia exornatiſſimum, Excell. Pegnarandę Comitem, hoc eſt, Mercurium caduceo inſignitum,optatæ pacis Nũcium, & Authorem nacti ſumus.*

4 *Extincti Regij infantis mæſtitudinem, noua fœcunditatis Regiæ cœleſti beneficio conſecuta lætitia, ex animis noſtris abſterſit.*

Illudque Virgil. Aeneid.lib.6.de Regia Arbore Auſtriaca veriſſimum comprobauit.

5 *Conſtitutiones,& Capitula Regni ſpeciatìm in aliquibus Ritibus reuocatas,non confirmat præſens Ritus.*

6 *Regis munus e[illegible]rare,vt ſubditi pacificè viuant.*

7 *Pacis encomia recenſentur.*

8 *Illa cuſtoditur,præſertìm,ſi iuſtitia adminiſtretur.*

9 *Principibus vtilia, recenſentur duo monita.*

10 *Quæ duo, quaſi auita, atque hæreditaria, in Rege noſtro, verè Catholico, verè pio, ità eminent, vt ab eo Chriſtiani omnes Principes diſcere poſſint, & ad conſcientiæ rationes Imperij magnitudinem collimare, & rectè factorum gloria ſempiternas laudes promereri.*

1 Digna quidem admiratione extitit ſemper, & in omni ætate celebranda legum inſtitutorum viſa fuit induſtria, atque ſagacitas, qui, vt homines à ferinis moribus ad humanitatem redigerent, conſentaneos rationi modos viuendi, & regulas quaſdam, quibus rectum, iuſtumque ſinguli metiamur,non ſine omnium plauſu inuenerunt, & legibus, veluti quibuſdam repagulis effrenatam hominum licentiam conſtrinxerunt, nè amplius in alienam perniciem excurrerent. Hinc non humanum,ſed diuinum inuentum leges,non in Hæbreorum tantùm Repub. cui ab ipſo Deo deſcriptas olim,ac per Moyſem traditas,diuino teſtimonio accepimus, nec vllus vnquam pius reuocauit in dubium; verùm etiam apud barbaras ipſas nationes, ità percrebuit, vt nulla ex his ferè extiterit, quæ legum ſuárum originem ad aliquod Numen non retulerit; cuius inſtinctu Nomothetas ſuos afflatos excogitaſſe illas, ac tuliſſe putabant. Ita Ægyptij, gens antiquiſſima Oſirim à Mercurio: Scythæ Xamolſim à Veſta: Cretenſes Minoem: Athenienſes Solonem ab Ioue: Lacedemonij Lycurgum ab Apolline: Romani Numam ab Ægeria: Arabes Mahometem ab Angelo Gabriele: alijque ab alijs Numinibus, leges, quibus vterentur,legumlatores ſuos accepiſſe, contendere. Vnde planum fit quanta, & legum ipſarum ſit dignitas, & legum latorum auctoritas, qui alloquio, & conſuetudine Diuinitatis, ac Diuinæ Sapientiæ inſtinctu, per quam Re-

Reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt, vſi fuiſſe videantur, vt eas concedere, ac tradere hominibus ſeruandas valerent. Quid verò ad humanæ Reip. incolumitatem, Ciuitatum ſecuritatem, vitæ ſocietatem ſeruandam legibus ipſis, aut meliùs, aut magis neceſſarium? Meritò Lycurgus Spartam ſuam optimis legibus munitā, mœnibus, ac propugnaculis non indigere, iudicabat. Vrbium enim mænia, ex Heracliti ſententia leges eſſe, nec mori eas poſſe, viuis legibus, quas Animam Ciuitatis, Demoſthenes Græcorum Oratorum lumen, appellauit, vir ille ſapientiſſimus intelligebat. Nec minori quidèm ſuis auctoribus honori, ac dignitati leges, quàm Reip. bono, ac firmitati fuiſſe quiſpiam negauerit.

Verùm eò nunc deuentum eſt, vt etiamſi optimarum Constitutionum authores probentur, eorum tamen in-
2 uenta, atque instituta impudenti inobſeruantia violentur; laudantur quidem Regnorum Conſtitutiones, eorumdem tutamini neceſſariæ, ſed quæ ſit inſtitutorum ſeruandi norma, negligitur; quid mirum, ſi Vrbes ruere, Regna ipſa ciuium ruinis conſepeliri videantur?

3 Tàm graui huiuſce Regni periculo cōſulit Ritus. Et nos, ſi vnquā alias, hoc certè quàm maximè tempore, ſuas illi Cōſtitutiones, & Priuilegia, cùm integra eſſe videmus, tùm fore æternū cōfidimus, ſolidiſſimis optatæ diù pacis fundamentis innixa, cuius Excellentiſs. D. Gaſpar de Bracamonte, & Guſman, Pegnarandæ Comes, fæcialis, conciliatorque inter Chriſtianos Principes præcipuus, atque idem nobis veluti caduceator miſſus; Regni huius habenas, pro Rege Catholico, iuſtiſſimè, ac ſapientiſſimè temperando, eamdem itā contuetur, ac fouet, vt nihil iam in Ciuitate, ac Regno, quod eam turbare poſſit, reliquum eſſe patiatur. Hinc ſtudijs pacis, omnia lætari, ac reflorescere in dies conſpicamur, eo cumulatius (quo extincti nuper Regij infantis
4 mæſtitudinem (cuius antè exortu, Regnum totum exhilaratum fuiſſe in *proœmio ſub num.* 82. dixeramus) noua fæcunditatis Regię cęleſti beneficio, conſecuta lætitia, ex animis noſtris abſterſit: Illudque de Regia Arbore Auſtriaca veriſſimum comprobauit,

——— primo auulſo non deficit alter
Aureus, & ſimili frondeſcit virga metallo.
Virgil. Aeneid. lib. 6.

5 Seruandæ igitur ſunt omnes Regni Conſtitutiones, & Capitula, pro ſtatu pacifico ſubiectorum, præter annullatas, & annullata per aliquem ex his Ritibus, quibus non obſtat generica præſentis Ritus confirmatio, ob regulam, tùm illam vulgatam, quod generi per ſpeciem derogatur, tùm alteram, quod diſpoſitio quantumuis generalis, non amplexatur caſus ſpeciatim deciſos, *l. fin. C. de Silent. lib.* 10. *de Franch. dec.* 226. *num.* 14. & multa ſuper illa congerit *Felin. in cap. neue, verſ. valet, & verſ. 2. diſpoſitio de reſcript.*

6 Munus verò eſt Regis totis viribus incumbere, vt ſubditi pacificè viuant *Affl. in Conſtit. poſt mundi machinam num.* 35. nulli enim magis conuenit ſalutem Reipublicæ tueri, quam Principi, nihilque ad eum æquè pertinet, quàm ſtudium concordiæ, *cap.* 1. *de prohib. feud. alien.* per *Frederic. l. nam ſalutem, ff. de offic. Præfecti vigil. Taſſon. de anteſat. verſ.* 3. *obſeru.* 3. *ſub nu.* 50. *& verſ.* 11. *obſeru.* 2. *num.* 18. *Anus meus ad Capyc. dec.* 69. *num.* 1. illum, nimirùm in Republica eſſe oportet, quod oculus in corpore, quod in anima ratio, ideòque ſolicitè aduigilare debet, vt pax vbique ſarta tecta conſeruetur, §. 1. *de pac. tenend.* omnia enim pacis
7 tempore pulcherrimè pullulant, florent, atque incrementum accipiunt, coluntur agri, vernant horti, paſcuntur lętæ ſegetes, ædificantur villæ, extruuntur oppida; inſtaurantur collapſa, ornantur, & augentur extructa, creſcunt opes, aluntur voluptates, vigent leges, floret Reipublicæ diſciplina, ſer-

feruet Religio, valet æquitas, pollet humanitas, calent artes opificium, vberior eſt quæſtus pauperum, ſplendidior opulentia diuitum, efforeſcunt honeſtiſſimarum diſciplinarum ſtudia, eruditur iuuētus, tranquillo fruuntur ocio ſenes, bonis auſpicijs nubunt virgines, laudantur ſimili prole puerperæ, floret boni, minus peccāt mali. Hos pacis fructus, & encomia alterius docti quidem, nèc minùs prudentis viri auctoritate fretus, enarrat *Gayll. num. 4. capitis primi libri primi tractatus de pace*, & poterat mea ſententia *Ciceronem*, multis in locis de ea re loquentem amplexatus, dicere, in pace, & ocio copias parari; pacemquè non niſi tranquillam libertatem eſſe, eamque, vel iniuſtam vtiliorem, quam iuſtiſſimum bellum in ciuibus; vt meritò proclamauerit ſepè, & nomen pacis dulce eſſe, & rem ipſam ſalutarem: iterùmque nomen pacis dulciſſimum, & pulcherrimum eſſe, illiquè propterea (quæ tamen nihil habitura ſit inſidiarum) ſemper eſſe conſulendum; non incaſſùm admonet *in lib. offic.* 8.

8 Illa autèm eripitur, ni fallor, ſi iuſtitia abſit, & citrà dubium cuſtoditur, ſi eam, vel Principes, vel eorum gerentes adminiſtrent, *l. congruit, ff. de offic. Praſ.* vbi *Gloſ.* concordantes allegat, legiturquè nimirùm *cap.* 10. *Eccleſiaſt. Quod Regnum à gente in gentem transfertur propter iniuſtitias, & iniurias, & contumelias, & diuerſos dolos. Ioannes Saliſberienſis* etiam *in prolicaticum lib.* 4. *cap.* 12. non immeritò dicit, quod ſi recolatur hiſtoriarum memoria, patebit liquidò, quot, & quam magna Regna ruinam fuerint ea de cauſa perpeſſa, & *Libri Sapientiæ caput* 1. omnes Iudicis munere fungentes admonens, inquit; *Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram.*

Alia inſupèr *Simancas lib.* 3. *de Rep. cap.* 9. *Ludouic. Torres in lib.* 7. *philoſoph. moral. cap.* 2. *Ribadeneus lib.* 2. *de Princip. Chriſt. cap.* 5. *& lib.* 1. *cap.* 16. congerunt, ipſeque reliqua præteriens, duo tantùm recenſere ſalubria monita

9 hoc in loco contentus ero, alterum *Boteri* viri in paucis prudentis *in lib.* 2. *de ration. ſtatus cap. pen.* quo in loco de Religione fatur, & inquit, neceſſarium eſſe Principem, non debere aliquid decidi facere in conſilio ſtatus, quod priùs perſpectum, viſum, atque conſideratum non fuerit in altero conſcientiæ, in quo non vnus, ſed plures, & Sacræ Theologiæ, & Iuris Pontificij, Cæſareiquè Doctores conſideant eminētes, dicente *Philone de oratione Principis* ſummæ poteſtatis officium eſt eligere aliquos adminiſtrationis, reddendique iuris ſocios, vnum enim non ſufficit, refert *Simanc.* alia ſubnectens *de Repub. lib.* 7. *cap.* 4. & Alexandrum Imperatorem nihil magni moliri vnquam auſum, niſi viginti Iuriſperitiſſimis, ac integerrimis conſulentibus, retulit; *Aelius Spartianus*, de quo memor eſt *Angel. Matthaacius de via, & ratione artificioſa iuris vniuerſi lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 3. & inter Principis requiſita hoc recenſet *Capyc. de prohib. feud. alien. col.* 140. *Iſern. in c.* 1. *eod. tit. de prohib. feud. alien. Vaſq. controu. illuſtr. cap.* 1. *Bellug. in ſpecul. rub.* 10. *nu.* 7. *Capiblanc. in rub. de Baron. num.* 101. *& in prag.* 1. *num.* 11. alioqui propriam grauaret conſcientiam, ni poſtmodùm vellet conſulationes, & indè ſecuta reſcindere; & Cæſarum omnium ſpeciminis Caroli V. effatum recenſet *Saauedr. ſymb. polit.* 65. cùm enim ille, neſcio qood priuilegium manu ſua conſignaſſet, monereturque iuſtitiæ legibus non ſat eſſe conſentaneum, mòx reddi ſibi voluit, & dilacerauit. Malo, inquiens, meam lacerare ſcripturam, quam animam.

Alterum *Caſſiod. lib.* 10. *variarum*, ipſumque inſequentis *Lipſii lib.* 2. *Polit. ſiuè ciuilis doctrinæ cap.* 10. Boni Principis, eſſe credere ſibi ſolùm licere laudanda, quin ſi ea agere negligeret, ad quę iure tenetur, non mortiferi modò criminis labe animam aſpergeret; ſed damna ſubditis propterea obuenien-

nientia reſarcire etiam teneretur; ſic ait, aliorum fretus auctoritatibus, *Molfeſ. in q.8. prægnuali à num.8. tom.2.*

Quæ duo, quaſi auita; atque hære-
10 ditaria, in Regno noſtro, verè Catholico, verè pio, ità eminent, vt ab eo Chriſtiani omnes Principes diſcère poſſint, & ad conſcientiæ rationes Imperij magnitudinem collimare, & rectè factorum gloria ſempiternas laudes promereri.

RITVS LXXXV.

Orta lite inter ciues Neapolitanos, ſi extraordinariè procedatur duobus ciuibus, & vni ex Aduocatis Curiæ deciſio committitur, forma hic adhibita.

ITem ſeruat ipſa Curia, quòd ſi proceditur extraordinariè de mandato ipſius Curiæ per duos Curiales Neapolitanos communitèr electos per partes, & per vnum Aduocatum per ipſam Curiam datum, fiat proceſſus inter Ciues, & incolas ipſius Ciuitatis de conſtituendis muris, vel aperturis, & ſeruitutibus quibuſcunque, & quòd ipſius proceſſus copia partibus non datur ad tollendum ſubterfugia, & cauillationes Aduocatorum, ſed iuxta relationem ipſorum Curialium, & Aduocati facere mandata per ipſam Curiam partibus ipſis, nec aliqua appellatio admittatur aduerſus ipſum mandatum.

SVMMA RERVM.

1 *Complura reperiri nomina ad iddem tendentia, ad inuicem tamèn diſtantiam aliquam habentia, recenſentur, nempè orti, oriundi, originarij Municipes Ciues, Incolæ, & Accolæ.*

2 *Ciues præſertìm, qui dicantur, atquè alia multa de illis adnectuntur.*

3 *Qui in Ciuem receptus fuit, dicatur nè Ciuis originarius, & priuilegijs potiatur originarijs ipſius conceſſis?*

4 *In vico, & ſuburbio natus Ciuitatis dicitur Ciuis.*

Caſalia àn comprehendantur ſub Ciuitatis nomine.

Legatum de maritandis ciuibus complectitur etiam comitatenſes.

Indultus dummodò non accedat ad Ciuitatem Neapolis, àn comprehendat etiam ſuburbia.

5 *Ius originis quamuis ſit immutabile, hoc non eſt quoad iuriſdictionem quæ facit quem ſubditum loci domicilij, cum declarationibus.*

Naturalis Hiſpaniæ, ſi ſe transferat in aliam Prouinciam, veluti in Galliam, ibique conſtituat domicilium, nequibit tanquã Hiſpaniæ naturalis in illa obtinere beneficia, ad quæ obtinenda, nõniſi naturales admittũtur.

6 *Vniuerſitas queat nè creare Ciues.*

7 *Incola quis dicatur.*

Ille gaudeat nè priuileggijs Ciuium?

8 *Seruitutis materia tangitur.*

9 *Acquiſitiones quando cenſeantur feudales, ac feudi aſſumant naturam.*

Differentia refertur inter feudum, & allodium.

Res dicatur nè feudalis in dubio, àn citiùs allodialis.

10 *Apertura facta, & clauſura feneſtrarum, nonnulla adnectuntur.*

Feneſtrarum apertura, & clauſura vtrùm pariat ſeruitutem.

Illaquè præſertìm ſi, vel nè in muro diuerſorio extare poſſint ad lumen capiendum.

11 *Propoſitio illa, quæ apud noſtrates circumfertur, aperturas ſine cantonibus claudendas eſſe, retinerique illas non poſſe, àn conſuetudine, & aliquo fundamento nitatur, latè inquiritur.*

Conſuet. incip. & vbicumque ſub tit. de

de ſeruit. expenditur.

Doſſitia qua dicatur. Et Rotũ rotũdũ.

12 *Conſ. ſi quis habet, cum alijs explicãtur.*

13 *Ex dictis Conſ. an ius commune immutetur.*

14 *DD. effata intelliguntur, iuxta iura qua laudant.*

15 *Affl. caeteriq; perfunctoriè loquuntur, & S. C. deciſio adducitur, cum alijs ad materiam.*

1 COmplura reperiri nomina in iddem tendentia comminiſcimor, & aliqualem inter ſe diſtantiam habentia; ſunt nãque in primis orri, oriundi, ſiuè originarij, eos namque ad inuicem differre, & qua in re tradit *Foller. in conſt. Regni Inſtitiarij per Prouincias num. 9. & 10.* extant inſupèr Municeps, Ciuis, Incola, Adnena, & Accola, quorum, & *Gloſ.* meminit, & differentiam inter eos vigentem, recenſet *in l. pupillus verſ. conſulit, ff. de verbor. ſignific.* ad remiſſinè commemorat *Balzaran. add. conſtit. Inſtitiarij num. 5. ſub rub. de Inſtit. Aſſeſſ. Actuar. &c.* Verùm noſter ſermo duntaxàt Ciues, & Incolas attinget, quorum mentio fit in hoc Ri-

2 tu. Ciuis igitur dicitur, qui natus eſt in Ciuitate, *l. Ciues, Cod. de incol. lib. 10.* vt propterea, ſi mentio fiat de ciue, intelligatur tantùm de originario, tametſi quaddoque etiam de Incolis exiſtimet, *Alex. conſ. 18. num. 8. lib. 5.* potiſſimùm in materia ſtricta, *Aretin. cõſ. 77. in princ. & Natta cõſ. 253. lib. 2.*

Ideò ad euitandas ambages iuris', Ritus iſte ambos complecti volens meminit Ciuium, & Incolarum. Caeterùm, qui ſint Ciues, & qui comprehendantur Ciuium appellatione, & inſinuat *Tuſch. concl. 274. & ſeq. lit. C.* & conferunt, quae nos ſcripſimus de priuilegijs Neapolitanorum loquentes ſuper *Ritu* 301. ac reſpectu ordinum ſuſcipiendorum, adnotauit *Epiſc. Campanil. in diuirſ. Iur. Canon. rub. 9. cap. 8.*

3 Qui verò in Ciuem receptus fuerit, dicatur nè Ciuis originarius, & priuilegijs potiatur originarijs ipſis conceſſis, affirmat *Seſſe deciſ. Aragon. 90. Dom. Reg. Reuerter. & Dom. Reg. de Marin. dec. 297. Ricc. collect. 3290.* niſi de ſtatuti, vel conſuetudinis interpretatione agatur, quae ſtricta ſemper, quia fieri debet, originarios tantùm eſſe oportet, ſcilicèt ibi natos, ex *Gloſ. vlt. in l. 1. in fin. ff. de tutor. & curat. datis ab his*, quam ſingularem dicit, *Bal. in auth. ſed omninò, Cod. nè vxor. pro marito, Boer. deciſ. 13. num. 14. & Anton. Faber. de finit. 17. de verbor. ſi-*

4 *gnific.* Qui autem in Vico, & ſuburbio natus eſt, & Ciuitatis dicitur ciuis, *Boer.* inibi *num. 20.* citatuſque *Faber. Siluan. conſ. 1. q. 6. dub. 2. Reg. Valenz. conſ. 79. num. 58. ex l. qui ex vico 30. ff. ad municip. D. Franc. Maria Prat. diſcept. forenſ. lib. 1. cap. 16.* ſubnectens, Caſalia comprehendi quoque ſub Ciuitatis nomine, exploſis *Io: Angel. Piſanell. ad Affl. deciſ. 74. in fin. & Anmeo ad Gramm. dec. 10. num. 10.* contrariam aleam ſuſtinentibus *Angeli in §. ſi quis igitur, auth. quib. mod. natur. effic. ſui*, placito innixis, de quo alibi erit noſter prolixus ſermo; atque ideò legatum relictum pro maritandis ciuibus comprehendere etiam Comitatenſes, affirmat *Marta dec. 365.* fauet *tex. in l. 2. l. adificia, l. qui in continentibus, & l. Collegarum, §. 1. ff. de verbor. ſignif.* quin, & deciſum memorat *Gratian. deciſ. March. 96.* reſpondens cõtradicenti reſolutioni, excludenti Comitatiuos à Ciuibus, & *num. 4.* concludit, illam vendicare ſibi locum in odioſis, quamque diſtinctionem amplectitur *Reg. de Ponte conſ. 55. num. 35. lib. 1.*

Quamobrèm licèt attenta Regula primitùs; conſtituta, indultu conceſſo cum clauſula, dummodò non accedat ad Ciuitatem Neapolis, locumq; partis aduerſae, gaudere nequiret reſpectu ſuburbiorũ Neapolis, atq; in illa ſe conferre minimè poſſet inquiſitus; attamen ſuppoſito *Gratiani* receſita diſtinctione, fauorabiliũ, & odioſorum, vtiq; poterit in ſuburbia commeate, quod, & ſpeciatim ob eandem rationem deci-

ſum

ſum tradit *Thor.par.* 1. *compend. deciſ.*
verbo Suburbia, etenim Indultus iam-
dictus continet rem fauorabilem: caſus
verò in illo excepti rem præportant
odioſam, teſte *de Franch.deciſ.*403. *n.*
11. *& deciſ.* 330. *num.*4. *Ann.ſingul.*
239. *& Caball. caſu* 111. nimirùm,ſi
exceptionem non accedendi ad Ciui-
tatem Neapolis tanquam odioſam, non
extendi ad ſuburbia,dictum fuerit in-
caſu per eumdem *Thorum* relato, atq;
deciſum haud illum contraueniſſe in-
dultui, qui in vno illorum repertus, &
deuinctus fuerat.

5 Originis verò ius quamuis ſit im-
mutabile, hoc non quoad iuriſdictio-
nem, quę facit quem ſubditum loci do-
micilij;cuius magiſtratui ille ſubijcit,&
videtur propriæ Ciuitati renunciare,
Gayll. obſeru. 36. *Amaya in comment.*
ad l. Ciues de Incol. lib 10. *Affl. deciſ.*
384. *Roland. conſ.*79. *Maſcard. concl.*
1146. *Vin. dec.*477. *Vueſſemb. conſ.* 1.
præcipuè autèm id verùm eſt, quando
quis,propria origine derelicta,in aliam
Prouinciam ſe confert, quæ ſub eiuſ-
dem Præſidis ditione nō ſit,tunc enim
originaria amittitur naturalitas, *Amaya*
*ſuem.loco, Onded.conſ.*5. *Azeu. in l.* 19.
lib. 1.*recop.tit.*3.Impoſſibile .n.eſt ali-
quem duarum diſtinctarum Ciuitatum,
communi capiti non ſubiectarum, ſi-
mul Ciuem cenſeri, vt præthereà natu-
ralis Hiſpaniæ, ſi ſe transferat in aliam
Prouinciam, veluti in Galliam, ibiquè
conſtituat domicilium, nequibit tan-
quam Hiſpaniæ naturalis in illa obti-
nere beneficia, ad quæ obtinenda nō-
niſi naturales admittuntur, *Garz. Ce-*
uall. Cabed. cęterique ab *Amaya num.*
33. laudati;etenim Prouinciales cōſti-
tuit domicilium,non origo, vide *Giurb.*
*obſeru.*18. *&* 78. *Montan. controu.*68.

6 Sed Vniuerſitas queat nè creare
Ciues, diſcutit *Ioſeph Ludouic. deciſ.*
*Lucenſ.*60. *Thor. in ſupplem. compend.*
deciſ. verbo Ciuis allectus.

7 Quis verò dicatur propriè Incola,
Bertrand. docet *conſ.*75. *lib.* 2. alios
plures cumulans ad eandem rem, nec
non ſcribunt *Auendan.* & alij, quos re-
cenſet *Couarr. pract.quaſt.cap.*37. *ſub*
*num.*1.qui cauendum monet,nè Inco-
larum nomen, latè in hac ſpecie aſſu-
matur proptèr præiudicium, & dam-
num,quod alioqui veris immineret ha-
bitatoribus, potiſſimùm quod *Pompo-*
nius in l.Pupillus,§.*Incola,ff.de verbor.*
ſignific. Incolæ definitionem tradens,
inquit: *Incola eſt, qui in aliquam Re-*
gionem domicilium contulit. Nec tan-
tùm hi, qui in oppido morantur Inco-
læ ſunt,ſed qui in alicuius oppidi fini-
bus, ita agrum habent, & in eum ſe
quaſi in aliquam ſedem recipiant, *Al-*
ciat. etiam declarat inibi, atque *De-*
*cius conſ.*283. *Abb.in cap.vltim.de Pa-*
roch. latèq; *Soccin. conſ.*179. *lib.* 1.Ip-
ſe verò Incola gaudeatnè de iure pri-
uilegijs Ciuium. Vide *Molfeſ.in* 2.*par.*
ad Conſuet. Neapol. tit. de perſon. q. 1. *à*
*num.*4. *tom.*2.*Conſil. Carlenal.lib.* 1. *tit.*
1.*diſp.*2.*q.*2 *à num.*80.

De ſeruitute modo aliqua adnota-
bimus, quæ quomodo conſtituatur, &
alia multa de ea ſcribit *Ann. alleg.* 48.
8 *& Medices deciſ. Marchia* 49. illa au-
tem ſuper certa re feudali, non niſi per
centenariam acquiritur, *Vin. dec.*226.
num. 3. quæ verò continua, vel diſ-
continua cenſetur, decem annorum
curriculo inter præſentes, viginti au-
tèm inter abſentes præſcribitur,ex ſen-
tentia longè veriori Doctorum, quos
memorat, inſequiturque *Emanuel Sua-*
rez in theſaur. receptar. ſentent. verbo
Seruitutis, exploſa altera affirmante, il-
las tantùm præſcribi tempore hominū
memoriam ſupergreſſo: conſentio ta-
men, vt illa, quæ nec continuam, nec
diſcontinuam cauſam haberet, imme-
morabilem requirat poſſeſſionem, am-
plexatus *Vin. ead. adduct. deciſ.* 226. *n.*
2. quin illa feudo, necnè accedat, &
tanquam feudi pars iudicetur, inueſti-
gat oculatiſſimus, & eximij ingenij vir
Cæſar Argel. in ſuo itidem periucundo,
& vtili tract. de legitimo contradicto-
*re q.*20 *num.*33. in eo articulo, quan-
9 do acquiſitiones cenſeantur feudales,

Digitized by Google

feudiquè aſſumant naturam, vt cum ipſo feudo tranſeant, & vnà ſimùl cum illo deuoluantur, omni prohibita ſeparatione. An potiùs ad vaſſalli commodum, eiuſque hæredum ſpectare dicantur, ſuper qua re ſcripſit *Epiſcop. Campanil. in add. diuerſ. rub. 11. cap. 13. nu. poſtremo*. Ipſam verò ſeruitutem non præſumi, quin rem liberam reputari, ac bona omnia allodialia iudicari, defendit idem *Argel. q. 18. à num. 2.* videndus tamen *Par. à Puteo in tract. de reintegr. feud. cap. 22.* ideò, qui differentiam vellet addiſcere inter feudum, & allodialium, adeat *Schurfium conſ. 63. num. 5. cent. 2. & conſ. 10. num. 43. centur. 3.* aientem, bona feudalia dici, quæ cognoſcuntur ab aliquo domino, penes quem remanet illorum directum dominium, allodialia verò à nemine recognoſci, eò quod allodium dicitur res propria, & libera, iuxtà *cap. 2. cum ſeq. ſi de feud. defunct. contron. ſit inter Dom. & agnat. vaſſall.* Verùm *Par. de Puteo indic tract. tit. de verb. ſignif. verbo Allodium*, dicit, idem eſſe, quod libellàrium ex *eod. adduct. cap. 2. & 3. ſi de feud. fuerit controu.* & quod notat *Gl. in l. penult. Cod. de ingen. & manum. l. etſi quis, §. ſed interdum, ff. de relig. & ſumpt. funer. & §. ad hac, de pace iuram. firm.* adiungitquè, quod licet ſit nomen libertatem ſignificans, non tamen excludit ſuperioritatem, vel iuriſdictionem alterius, iuxtà ſententiam *Iacobi de Beluiſo in eod. §. Ad hac*, addit prætereà idem *Argel. nu. 5.* infinitos congerens auctores, ad eam comprobandam reſolutionem, vt talis præſumptio libertatis transferat onus probandi ſeruitutem in aduerſarium illam proponentem.

10 Reſpectu verò aperturæ factæ, aùt clauſuræ feneſtrarum, prætèr *Caran. in hoc Ritu*, ſcribit affatìm Medices, cuius ſcripta videantur quæſo, *in adduct. deciſ. 49.* etenim multorum meminit ad ipſam praxim ſpectantium, necnon *Cepoll. in tract. de ſeruit. Vrban. prad. cap. 25.* alias ſimiles ſeruitutes ſubnectens, *& cap. 34.* ac *altero 62.* perlegantur inſupèr allegationes *Zappulli*, quas tranſcripſit *Thorus*, & loquuntur in terminis ſeruitutis, nè luminibus officiatur, an competat vicino habenti feneſtras in pariete diuerſorio, itaùt cēſeatur præſcripſiſſe ſeruitutem ipſam, ob quam vicino ædificare ambienti potuerit inſtare illi interdici, nè luminibus officiat ſuis, vt eſt videre in illius *compend. deciſ. verb. Seruitus par. 1.* in qua prætereà contentione recolimus, & nos, quod cùm perfamiliaris noſter emiſſet in Burgo nuncupato Chiaiæ quandam domum, necnon hortum arboribus conſitum eidem domui adiunctum, & illius pomarij in circuitu, extarent complures domunculæ, & apothecæ, omneſque ad lumen accipiendum retinerent feneſtrūculas quaſdam ex parte dicti iardeni, illaſque, & iure, & totis viribus claudi procuraſſet, aſſequi nequiuit: aduerſarijquè, tametſi fauoribus prorsùs deſtituti, præualuerūt, & nunc oculis cernimus dictas omnes extare apertas feneſtras, & forsàn, per notata ab *Vrſill. in annot. ad Affl. dec. 265. à num. 115.*

Quando verò in illis ferrea extaret cancella, ſimilitèr deciſum fuit non eſſe claudendas, per *Affl. dec. 225.* quod ſi eſſent cum cantonibus, ſic perdurare citra dubium deberent ob *Conſuetudinem Neapolitanam* exordientem *ſi quis habet, de iure congrui.*

11 Verùm nullo nititur fundamento, nèc *Conſuet.* propoſitio illa, quæ circumfertur apud noſtrates, aperturas ſine cantonibus claudendas eſſe, retinerique illas non poſſe, tametſi *Affl. add. dec. 225.* & alij adducant *Conſuet.* incipientem, *Et vbicumq; ſub tit. de ſeruit.* etenim ſi illius *text.* expēdatur ſanctio non alitèr, *Afflict.* & aliorum ſancitur effatum, aperturam ſcilicèt debere eſſe cum cantonibus, quando eſt ſupra ſolum vicini adhoc, vt retineri poſſit, ſed in illa dumtaxàt explicatur, quid veniat ſub nomine aperturæ, & vlteriùs quomodò ſolui debeat æſtimatio ab

eo,

Digitized by Google

eo, qui immittit onera in parietem vicini. Nec quidquam noui in ea ſancitur,ſed tantummodò adijcitur explicatio præcedentium Conſuetudinum. Dum verò exponitur, quid veniat ſub nomine aperturæ, ait *text. Et vbicumque ſit mentio de apertura, intelligitur doſſitia, Rotum rotundum, vel apertura ad modum feneſtræ,cum cantonibus facte.* Quorum verborum sẽſus eſt, quod vbicumquè ſit mentio de apertura includitur ſub nomine aperturæ doſſitia (quæ dicitur feneſtra arcta ad lumen recipiendum, teſte *Napod. in conſuet. vlt.ſub tit.de apertur. non facien.*) Rotum rotundum(quæ eſt apertura ſpherica,iuxtà formam oculi) & apertura ad modum feneſtræ factę cum cantonibus,æquè,ac ſi diceretur: ſub nomine,Aperturæ,nedùm venit illa ad modum feneſtræ factæ cum cantonibus, ſed etiam Doſſitia, & Rotum rotũdum. Et *Cantones* non referuntur ad doſſitiam, & Rotum rotundum, ſed ſolùm ad aperturam ad modum feneſtræ. Nec verba illa, *facta cum cantonibus*, referri poſſunt generalitèr ad omnes aperturas, quaſi doſſitia, rotum, & feneſtra deberent eſſe *facta* cum cantonibus; Hic namquè ſenſus abſque barbariei nota recipi haud poſſet, cum non conueniat ſingulare, *intelligitur*, cum plurali, *facta*, opuſuè fuiſſet dici, *intelliguntur*, ſed verè genitiuo, *feneſtre*, collimat, *facte*, in numero ſingulari,& quippè, ſi conſuetudinis conditores id ſtatuere voluiſſent, ſat erat dicere, vbicumque ſit mentio de apertura, intelliguntur illæ,quę ſunt cum cantonibus.

Quin cum nulla prorſus poſſit diſcriminis ratio perpendi inter ius, quod acquiritur ex apertura cum cantonibus, & illud quod acquiritur ex apertura ſine cantonibus, non erat cur diuerſa induceretur diſpoſitio, & Doſſitia, vel rarò, vel nunquam fieri videtur cum cantonibus. Nè autem obijciatur, quod ſi *cantones* non referrentur ad ſingulas aperturas, fruſtratorium fuiſſet addere, quod ſub nomine aperturæ, veniret etiam feneſtra cum cantonibus; ſi enim comprehendebatur Doſſitia, & Rotum, quod eſt minus,dubitari haud poterat, quin comprehenderetur etiam feneſtra. Ne inquam, id opponatur, obſeruari vlterius precor, ſan-

12 citum *in Conſuet. ſi quis habet parietem*, quod ædificans contra parietem vicini, in quo adſit apertura, debet ſe elongare per palmos cãnæ duodecim, & *in Conſuet. etſi ex latere*, quod ędificans ex latere,debet ſe elongare per palmos duos cum dimidio. Poterat itaque tergiuerſari, an ſub nomine aperturæ veniret etiam feneſtra cum cantonibus, quaſi quod maior diſtantia palmorum ſeruanda eſſet in feneſtra, vtpotè apertura magis conſpicua, quam in doſſitia, & roto; ſtatuit proptereà conſuetudo ſub nomine aperturæ comprehendi æqualiter, doſſitiam, rotum, & feneſtram, adeò vt æqualis ſit ſeruanda in omnibus diſtantia.

Prætereà, quamuis concedatur in *Conſuet. Et vbicumque*, id ſanciri, vt quotiès ſit mentio de aperturis, intelligatur de illis cum cantonibus: adhùc tamen nullibi probatur,aperturas ſine cantonibus protinùs fore claudendas. Etenim in *Conſuet. cit. ſi quis habet parietem,cum ſeq.* tantummodò ſtatuitur, quod ædificans contra parietem vicini, in quo adſit apertura, relinquere debeat ſpatium palmorum duodecim, & ædificans ex latere,palmorum duorum cum dimidio. Ex quibus, vel à contrario ſenſu aliud elici non poſſet, niſi quod exiſtente apertura ſine cantonibus non debeat memoratum ſpatiũ palmorum duodecim relinqui, ſed ſeruari ius commune. Cæterùm erui nequaquam poterit, quod illę ſint illicò claudendæ; quod ex illis non quæratur ſeruitus; & quod reſpectu illarum non detur præſcriptio.

Nec ex dictis conſuetudinibus in

13 alio ius commune immutatur, niſi quoad ſpatium relinquendum ab ædificare volente, & quoad præſcriptionem,

nem, duobus tantùm in caſibus prohibetur: quando videlicet ſeruitus acquiritur ſuper Caſalenum, & quando adeſt inſtrumentũ diuiſionis inter conſortes, vt in *Conſuet. contra habentem caſalenum*, & altera, *vbi reperitur, ſub tit. de apertur. non faciend.* ac in altera proxima ſubſequenti, *incip. Amplius*, & inibi *Napod. in Gloſ.* Quo verò ad reliqua iuris communis ſanctioni paretur, quo attento, dari prçſcriptionem dubitari nequit, ex *l. 2. C. de ſeruit. & aqua, cum concord.* & inſtructo proceſſu iudicatur, vt euenit in themate exantlati *conſ. Anelli de Amato* 40. in quo Reus ob defectum probationum præſcriptionis deductæ, & ſtantibus ijs Actoris in contrarium concludentibus, ſuccumbuit; condemnatuſque fuit ad aperturas claudendum non de facto, ſed compilato proceſſu, & interim lite pendente conſeruatus extitit in quaſi poſſeſſione ſeruitutis. Hinc ex prædictis perſpicuò deducimus, nec in *Conſuet. Et vbicumque*, nec alibi, probari præfatam concluſionem, cumquè Doctorum effata ſint intelligenda iuxta
14 iura, quæ laudant, *Bar. in l. cum quidã, ff. de his quib. vt indign. Dec. conſ. 622. num. 5. Affl. dec. 73. num. 4.* inficias iri nequit, quod ſi conſuetudo id non probat, nullam merentur fidem Auctores illi innixi, & licèt plurimi ſemper apud me fuerit doctiſſimi *Afflicti*, & aliorum, auctoritas, ratio tamen non patitur, vt illis de indicatæ conſuetudinis interpretatione aſſentiar. Nec mirandum percelebres Iureconſultos, interdùm grauitèr errare, continuò etenim experimento liquet, etiam doctiſſimis errores plurimos excidere, teſte *Connan. lib. 10. comment. cap. 4. ſub num. 8. circ. med. pag. mihi* 768.

Immò *Affl. add. deciſ.* 225. cæteriq;
15 perſunctoriè ſermocinantur magiſquè ſupponunt, quam firmant concluſionẽ. Nec *Affl.* dicto ſuffragatur illud *Capyc. in dict. Conſuet. ſi quis habet parietem in add. incip. Nota quia Tabularij*, cuius meminit *Reg. Capyc. Latr. dec. 66. ſub num. 4. lib. 1.* Quod Tabularij claudere faciunt feneſtras ſine cantonibus, nullo namquè iure innititur, nullaquè ratione mouetur, ſed tantùm videtur de praxi teſtari, de qua tamèn, neque ille quidquam affirmat, ſed tantùm recenſet aliorum dictum, & quidem hæſitanter cum ſubdat, *ſi malè non recordor*. Quinimmò aſtruit rem omninò inueriſimilem; Aſſerit enim Tabularios facere claudere feneſtras, & tamen exploratiſſimum eſt illos eiuſmodi iudicandi facultatem non habere, illorumque relationem inſtar rei iudicatæ non obtinere, niſi Iudicis ſententia confirmante, *l. 2. C. de iur. fiſc. lib.* 10. meritò igitur *Cæſar Vrſill. ad Affl. add. dec. 265. à num. 115. cum ſeq.* obiurgat memoratam concluſionem, teſtaturque prauè fuiſſe ab aliquibus conſuetudinem intellectam ſubnectens pluriès deciſum pro retentione aperturarum ſine cantonibus, prout determinatum fuit per S. C. in cauſa Vrſinæ Cerqua, cum Vincentio Apicella, etenim cum præfatus Vincentius claudere cępiſſet aperturas in muro domus ſuperioris Vrſinæ, ſitæ in Platea Diui Ioſephi, necnon paruam feneſtram, ex qua lumen ad eiuſdem ſchalas ingrediebatur, inſtante Vrſina, decreto Iudicis tunc M.C.V. D. Caroli de Amato, fuit Vincentio iniunctum mandatum, nè quid innouaret, interpoſitoq; deindè alio decreto domi, quod clauderentur aperturæ abſque cantonibus, & liceret Apicellę ædificium extollere, fuit poſtmodùm per M. C. impartitus terminus in cauſa, & interim prouiſum, nè quid fabricando, innouaretur, à quo decreto vtraquè pars prouocauit ad S. C. prætendens Vrſina interim mandari debere, quod innouata, & attentata per Apicellam ad priſtinum reducerentur, & proindè, quod demoliretur fabrica in muris, & feneſtris, è quibus lumen ingrediebatur, facto verbo in S. C. in aula D. Conſiliarij tùnc Thomæ de Aquino, de menſe Octobris 1652. per eundem

Iu-

Digitized by Google

Iudicem de Amato, confirmatum ex.itit M.C.ſcitum, & nihilominùs prouiſum, quod Aperturæ reducerentur ad priſtinum, penès M. C. Actuarium de Gaudio, patrocinante pro Vrſina docto virò, & famigerato Aduocato Marco Antonio Riſio.

Verùm, admiſſo *Afflict.* dicterio; illud reſtringimus, quando ex aperturæ clauſura, ſcala, ſeù membrum domus remaneret ſine lumine, ex *Anton. Capyc. in d. conſ. ſi quis habet parietem in ead. add. incip. nota quia, in fin. & Vrſill. add. loc. num.* 116. quin nec de iure, licet propè ſcalas alterius ædificare, ſi illius luminibus officiatur, reſtricta facultate conceſſa ad libitum ædificia extollendi, egregiè tradit Geinſequuntur *Duen. regul.* 33 *in fin. Scipio Ianuar. regul.* 77. *fallent. penul. Portius Imolenſ. conſ.* 17. *num.* 21. *Riminal. iun. conſ.* 421. *nu.* 70. *vol.* 4, *Epiſcop. Sperelli dec.* 55. *num.* 47. & probat *tex. in l. binas ædes* 9. *aliàs Gaurus*, §. *fin. ff. de ſeruit. vrban. prædior.* cui concinit alter *in l. ſi is qui binas, in fin. ff. de vſufruct. & quemadm. quis vtat. fruat.* & docet *Vigel. lib.* 25. *Digeſt. cap.* 1. *tit. de cauſa ex qua actio competit except.* 4. *replicat.* 2. Imò, etſi lumen aliundè accipere nequit domus; niſi apertura fiat in muro diuiſorio, teneatur vicinus conſentire, & illi aerem vendere, tutatur *Vrſill. ad mem. deciſ.* 265. *nu.* 116. neq; prædictis aduerſatur *dec. Ricc.* 266. *par.* 2. poſtmodùm viſa, tùm quia ipſemet priorem ſubſcribit *in collect.* 1510. *par.* 5. tùm quia in caſu deciſionis, non conſtabat de præſcriptione, idquè deducitur ex illius verbis *num.* 13. inſupèr *Afft.* effatum limitat *Epiſcop. Ricc. in addit. ad mem. deciſ.* 225. *verſ. tamen ego limitarem*, quotiès feneſtra detinetur tantùm ad lumen ingrediendum, vel quando dominus ſuperioris vendit inferiorem, & tempore venditionis adſunt in ſuperiore feneſtræ ſine cantonibus, tunc namque tranſit res cum ſua cauſa, & domus retineri debet in eodem ſtatu, teſte *Napod. in conſuet. Amplius, ſub tit. de apertur. non faciend. verbo Inueniantur, num.* 40. in caſu magis dubio ſermocinante, ſequitur *Capyc. dec.* 187. *num.* 11. *Vrſill. ad Affl. dec.* 298. *nu.* 2. *Vinc. de Franch. in d. conſuet. Amplius, in add. incip. Vide Capycium*, & conferunt *Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit* 15. *nu.* 21. *Ruin. conſ.* 90. *lib.* 4. *Theſaur. dec.* 216. *Magon. deciſ.* 136. *num.* 4. *Boer. deciſ.* 322. *num.* 5. *Cyriac. lib.* 1. *controu.* 27. *num.* 2. & 4. probaturque ex *tex. in l.* 1. *C. de ſeruit. legat.* Exiſtentia autèm feneſtræ, quod fuerit tempore venditionis, non opus habet præſidio teſtium, ſed ex vi rationis oſtenditur, quoties domus ſine eneſtra eſſet inutilis, & cum feneſtra vtilis, notabilitèr admonet *Riminald. iun.* legèdus *conſ.* 421. *num.* 22. *vol.* 4. An verò vendita domo, ceſſa, & translata in emptorem videatur quęcumq; ſeruitus, ſiuè ius ad eam, quæ venditiori illius domus ratione pertinebat, extricant *Anell. de Amat. conſ.* 93. *à nu.* 73. *Surd. conſ.* 17. *à num.* 23. *Noalis de traſmiſſ. caſu* 67. & nouitèr *D. Alphonſ. de Olea de ceſſ. iur. tit.* 4. *q.* 7. *à num.* 8.

Hinc Ritum hodiè non ſeruari, ſed in huiuſmodi cauſis procedi per S. C. vel M.C. aduertit *Reg. Tapia lib.* 4. *iur. Regni, tit. de communione territor. fol.* 66.

RI-

Digitized by Google

RITVS LXXXVI.

Publicatio fieri poteſt atteſtationum vnius partis deinde alterius; idemquè fieri poteſt de reſponſionibus contra dicta teſtium

Item ſeruat ipſa Curia, quod ſi examinationes teſtium. ſcilicèt vnius partis ſunt præſentatæ in actis, & non examinationes alterius partis puta, quia examinati ſunt teſtes citiùs vnius partis, quam alterius: tunc ſi Curia vult, & hoc petatur, fiat publicatio atteſtationum illius partis, quæ ſunt in actis, deindè venientibus alijs atteſtationibus, fit publicatio de eis venientibus, vel præſentantibus, de alijs autem quæ primo venerunt, de quibus iam publicatio facta fuit, non fiet iterùm, & idem intellige de reſponſionibus partiùm, nam fit mul otiès publicatio reſponſionum vnius partis tantùm, multoties alterius tantùm, quandoquè fit publicatio ſimùl atteſtationũ, & reſponſionum, & omnium aliorum actitatorum; vnde notãdum eſt, quòd publicatio poteſt fieri de quolibet actu per ſe ſi quis vellet, tamen præfata ſunt in vſu Copiæ tamen reſponſionum dãtur, prout in quadam alia obſeruantia Curiæ.

SVMMA RERVM.

1 *Publicationis materia delibatur.*
2 *Teſtes recipi poſſunt, non obſtante publicatione iam facta, qui vel Iudicis, vel examinatoris culpa non depoſuerint.*
3 *Ad concomitandum inſtrumentum, etiam recipiuntur.*
4 *Quid in criminalibus.*
5 *Et in articulis admiſſis, ſaluo iure impertinentium.*
6 *Publicatio debet fieri de omni actu.*
7 *Depoſitio principalis non ſecus, ac teſtis publicatur.*
8 *Ritus obſeruantia indicatur, remiſſiuè.*

1 Hic propriè cadit materia publicationis, rametſi eius meminerint.. alij quamplures Ritus, nempè *Rit.72.* ſuper quo notauimus plura, & *Muſcatell.* de ea loquens fusè ſcripſit, ac potiſſimùm illa omnia congeſſit, quæ continuis ſunt recepta moribus *in 6. par. ſua prax. ciuil. Gloſ. cauſa, & Gloſ. partes,* ibidemq; *num. 11. Carau. rit 72. num. 8.* redarguens, necnon *Matheſil. & Sarain ſing. 38.* & copioſiùs *Farinac.* vniuerſam publicationis materiã explicans *q.75. Dom. Conſ. Io. Bapt. Hodiern. ad ſurd. deciſ.59. nu.3. Io. Bapt. Carlin. controu. forenſ. cap.96. num.11.*

2 Vtrùm teſtes recipi poſſint non obſtante publicatione iam facta, qui vel Iudicis, vel examinatoris, culpa non depoſuerint, decidit *de Franch. deciſ. 371.* & dixerat *Guid. Papa dec.24.* inſequiturque idem *Muſcatel. par.3. Gl. partis, num.92. Gallupp. in prax. S. C. par.2. cap.26, num.7.*

3 Itidèm, ſi inſtrumentum productum fuerit, quod indigebat probatione teſtium ad concomitantiam, teſte *Affl. deciſ.216. num.5.* non ſi priuatæ ſcripturæ, *Piſanell. ad eund. Affl. dec.272.*

4 Quin, & non repetiti in criminalibus, poſſunt poſt publicationem, & dictis teſtificatis, repeti, dum tamen non differatur vltra quindecim dies,

Ann.

Digitized by Google

Ann. ſing.423. publicatio, Maſull. ad Capyc. deciſ. 15. num.3. Reg. Rouit. in prag.2. nu.4.de refrenat.teſtium, Auus ment ad Gramm. deciſ.27. & Carraba de ſyndic.par.2.num.28.

5 Super articulo verò producto, & admiſſo, cum clauſula, ſaluo iure impertinentium, ſi contrarium eius contineret, quod ab altera parte probatum fuerat, an teſtes recipi poſt publicationem poſſint, ſaltem ad concomitantiam ſcripturæ, negant *Affl. dec.33.Gramm. deciſ. 93. num. 5. Sigiſmund. Scacc. de Iudic. cauſar. ciuil. & criminal. cap. 100. num.13.Carrocc caſu 49.num.19. Gallupp. add. loco num. 10.* demùmq; *Dom.Conſil.Hodierna mem.loco num.5.*

6 Quòd verò illa fieri debeat de quolibet actu, ſcilicet de quolibet examine teſtium ad inſtantiam vnius, vel alterius partis, ſcripſimus *rit.72.* & concinunt verba *Caran.hoc in ritu ſub num. 2.*quæ explicat *Muſcatel. adduct.* Gloſ. *partes,num.8,*

7 Reſponſiones verò partium, illarum depoſitiones ſunt, quæ non ſecus, ac teſtium dicta publicantur, & *Caran.* etiam ait *in calce commentariorum ad hunc Ritum*, quas profectò depoſitiones *Rit.81.* appellitat quoque reſponſiones.

8 Quomodò verò in praxi Ritus ſeruetur, indicat *Reg.Tap.de iur.Reg.lib. 3.de public.ſup.hoc ritu.*

RITVS LXXXVII.

Teſtibus citatis, & non venientibus, Curia ad vlteriora procedit, tàm in cauſa ciuili, quàm in cauſa criminali,

ITem ſeruat ipſa Curia, quòd citatis teſtibus, & ipſis condemnatis ad pœnam in citatione mandatoria contentam, licet non veniat, nihilominùs Curia ipſa ad poſteriora procedit, quanuis Conſtitutione Regni forma, videatur aliquantulum refragari, & ita fuit ſeruatum in denunciatione facta per egregium virum militem Franciſchellum Galliotum pridiè, quando denunciauit Buſſillum Brancatium de certis, in qua cauſa, quia teſtes non venerunt, fuit idem Buſſillus abſolutus, de hoc præſenti anno ſeptimo indictionis, primo tamen condemnatis teſtibus ad quatuor vncias, vt ſit.

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes non citati, ſi fuerint examinati, non probant, & quarè.*
An ſatis ſit, ſi domi citentur, cum alijs ad materiam.
2 *Teſtes quibus modis cogi poſſint teſtificari.*
3 *Et ſi nemini eorum ſit locus, àn liceat interponere decretum, vt habeantur pro examinatis in beneficium producentis.*
4 *Teſtes nimis à remotis degentes, àn euocentur ad teſtificandum.*
De Senibus, valetudinarijs, cæteriſque remiſſiuè.

1 ISthæc *Ritus* verba, *citatis teſtibus*, ſæpiùs à nobis memoratam concluſionem comprobant, teſtes non citatos haud fidem facere, cum ij videantur ſponte deponere; & ſe ingerere, *Iacob.de Beluiſ.in §.ſi verò ignoti, auth. de teſtib.Campeg.reg.167. in princ. Farinac.q.72. & 80.à num.8.* vbi declarationes adiungit, *Guazzin. ad defenſ. reor. tom.2. defenſ.28.cap.6. nu.7. Gaſp. Cab. milleloq.938.Reg.Valenz. conſ.108. nu.13.tom.2.Fontanell. dec.533.tom.2.Prat.obſer.79.n.1.Marſil. in l. & liber num.7. ff.de quaſt.* ſubnectens, teſtem vltroneum torquẽdum tanquam ſuſpectum, & idem voluit

l.vnius, §.*ſeruo qui vltrò*, *ff.eod.tit. Roman: conſ.*420.*num.* 3. *Alex.conſ.*68.*nu.* 17. *vol.*2. *Maſcard. de probat. concluſ.* 1364. & hoc caſu inimicos illos præſumunt *Bal. ſing.* 144. *Petr. Reb. in tract. de teſtib. art.*1.*Gl.*4.*num.* 21.nec ſatis eſſe, ſi domi citentur, *Farinac.nu.* 161. *& Guazz. loc.cit.*dixerunt, quod vſus non probat, quin etiam citatus, & priuilegium, quod forſitan habet, minimè allegans, ſponte deponere dicitur *Bal.in l.libertorum*, vbi *Salicet.n.*4. *de teſt.Grat.diſcep.*227.*num.*2. *Decian. reſpon.*48. *num.*16.*Sard.conſ.*132.*num.* 38. *vol.*1. ſubdens, quod ſponte diceretur deponere, tameſi Notarius aſſereret teſtis iuratus, monitus, *Guazzin. cit. num.* 4. Nec citati præſumuntur, quia in iudicio reperiuntur, iuxtà *Felin.* effatum *in cap.*2. *de teſtib.* quod admittunt, quando teſtes venirent de longinquo; non verò, ſi exiſterent in loco, in quo examinantur, *Butr. in cap.*1. *de Iud. Alex. in l. de vnoquoque col.*2.*ff.de Iud.Roman.& Iaſ.*apud *Maſcard.concluſ.*1364.*num.*70.

2 Teſtes verò poſſe euocari, & compelli pœna indicta, vt teſtimonium ferant, colligitur ex hoc Ritu, illamque eſſe quatuor vnciarũ, vltima illius verba obſtendunt, & alia in *ritu* 206. vel tertiæ partis bonorum mobilium, iuxta *rit.*155. idque, non obſtante concluſione illa, quod noſtris his temporibus ſupradicta pena exigi minimè conſueuit, ſed capi dumtaxat pignora poſt terminum eis præfixum, iuxta formam traditam per *Caran.in cit.ritu* 206.*ſub nu.*3.quod verò vſus receperit, extricãt *Muſcat. in prax. S. C. lib.*1.*par.*5.*Gloſ. iuramenta nu.*8. *& de Angel. ad Foller. tit.cap.inform.nu.*89.*Caran.*memor, & ſuppetit iuris communis deciſio *in tot. tit.de teſtib. cogend.* aſſatimque diſcutit, cum ampliationibus, *Farinac.quæſt.*78. *à num.*3. *Iodoc. in prax. ciuil.cap.*163. *num.*9. tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus, *Grauat. ad Veſtr. lib.*6.*cap.*2. *num.*26. *Io: de Deo in ſua praxi lib.*5. *cap.*6. *num.*3.*&* 4.*Foller.in prax.crim. add. rub. cap.inform.num.*83.*Tartagl. in margar. fiſci, cap.*6 *num.*2.*Iul.Clar. lib.*5. § *fin.quæſt.*24.*num.*19.*Ambroſ.in proc. informat. lib.*1. *cap.*3. *num.*3.ibidemquè additio *num.* 7. *Viſconti in concluſ. iur. verbo Teſtis, qui non deponit*, *Nouar. deciſ.* 162.tradens, quod teſtes citati, pro faciẽdis defenſionibus reorum, ſi renuant venire, cogi poſſint, etiã laici per Eccleſiaſticum, *c. fin. eod. adduct. tit. & Genuenſ. cap.*10. ſcilicèt per cenſuras, dicit *Lanfranch. de Oriano in repet. cap. quoniam contra, de probat. cap.*8.*ſub num.*28. & præsbyteri coram Iudice Eccleſiaſtico, *Carol. de Graſſ. in tract. de effect. cleric. effect.*10. *num.* 1. 4. *&* 27. Vbi verò aliquod abeſſet peculiare decretum, quod modum conſtringendi præſcriberet, vtendum eſſet ſtatuto à iure communi, quo itaque iure, quæ ſit forma compellendi teſtes, quique modus, & an carceribus mancipando, enodat *Lanfranch. indicato num.* 28. quo etiam in capite, ſed *num.*6. eam conſtituit regulam, omnem poſſe cogi ad teſtificandum, niſi fuerit expreſsè vetitus, & vetitos omnes deindè enumerat *à num.* 11. necnon *Azeued. lib* 6. *tit.*6. *lib.*4. *nouæ recollect. num.*4. *Nauarr.in manual. cap.*45. *num.*48. & nonnulla admonet *Reg. Tap. lib.*3. *iur. Regn. ſup.hoc ritu tit.de teſtib.*quod ſi nullo modo à iure

3 præſcripto cogi poſſunt, vtrùm interponi liceat decretum, vt habeantur pro examinatis in beneficium producentis, extricamus *ſuper rit.*127. Aliquãdo verò, & per torturam compelli poſſunt: *Foller. add. loc. num.*53. *Ricc.* caſus enumerans *collect.* 1146. *Farinac. quæſt.*33.*num.*39.*Reg. Sanfelic.in prax. Iudic.ſect.*50.*nu.*16.*& ſect.*55 *num.*13.

4 Et an teſtes nimis à remotis degentes euocentur ad teſtificandum, vel eorum receptio locorum officialibus committi debeat, inquirunt in criminalibus *Camp. in cap. ſi cum ſceleratis, num.*27. *Foller. in prax.tit.de teſtib.nu.*93. *Ambroſ add. cap.*3.*num.*9.& in ciuilibus *Muſcatell. lib.*1. *par.*5. *Gl. ſuſpe-*

ſpectorum n.9. Ricc. collect. dec. 226. *Io: Mill. in eius prax. crim. cap. conqueruntur, num.66. pag.* 247. ac nos alibi delibamus, & de ſenibus, & valetudinarijs, cæteriſque, loquuntur *Foller. rub. cit. capiat. inform. n.* 50. *et in rub & facta lit. conteſt. num.7. & in fragm. num.* 99. *Alberic. Galeot. in margar. cap.* 19. *in princip. Bouadill. tom.2. polit. lib.5. cap.2 pag.* 775. *lit. A, Carau. hoc in ritu num.* 5. memor.

RITVS LXXXVIII.

Teſtium depoſitiones receptæ poſt terminum, exhiberi poſſunt vſque ad concluſionem.

ITem ſeruat ipſa Curia, quod quãdo fiunt commiſſiones examinationum teſtium, ille atteſtationes poſſunt produci in ipſa cauſa per partem vſque ad concluſionem, cum ſigillis examinatorum, per quod teſtes iurauerint infra terminum iuxta Conſtit. Regni, hoc diù ſeruauit, & ſeruat ipſa Curia, & quando præſentantur, fit actus per ſubactarios in principio earum vbi ſubſcribitur dies præſentationis earum.

SVMMA RERVM:

1 *Obſeruantiã, de qua teſtatur Carau. in hoc Ritu, hodiernus amplectitur vſus.*
Publicatio poteſt fieri, inſtante vna parte, quæ præſentat examen, ſi alterius partis examen nõ venerit, cum reſeruatione tamen.
2 *Remiſſoria à Canoniſtis appellitatur, quæ in Regno audientia teſtium nuncupatur.*
3 *Et quando, & quibus in caſibus illa concedi, vel denegari debeat?*
4 *Remiſſoriam concedi poſſe, cum clauſula, ſine præiudicio vlterioris proceſſus, oſtenditur.*

1 OBſeruantiam de qua teſtatur[a] *Carauit.* in hoc Ritu, & dixerat *in rit.* 86. 1. *not.* hodiernus amplectitur vſus, & eius memores ſunt *Muſcat. in prax. S.C. p.5. Gloſ. citati à n.7. lib.1. & par. 6. Gloſ. cauſa*, necnon *par.7. Gloſ. Scripturæ num.5. & ſeq. & Reg. Tap. de iur Regni lib.4. rub.29. de atteſtation. ſup. rit.86. pag.* 170. Etenim, ſi vna partium præſentauerit ſuas atteſtationes, & altera non, termino elapſo, fit publicatio in cauſa inſtante illa, cũ reſeruatione, quod quandocunquè venerit examen recipiatur, & habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit, *Reg. Sanfel. Carau.* memor *in prax. Iud. ſect.* 57. *n.4. & 5. Auus meus ad Capyc. dec.90. num.2.*

2 Commiſſiones verò, de quibus fatur Ritus, à Canoniſtis Remiſſoriæ appellitantur, vt eſt videre *in tractatulo de literis remiſſorijs*, per *Virgilium de Bocatijs* eruditè compilatò. In Regno verò, Audientia teſtium paſſim nuncupatur, de qua loquitur *rit.* 141. *&* 156. *cum duobus ſequentibus*; eiuſmodi remiſſoria in prima inſtantia conceſſa, denegatur in altera, etiam ſuper nouis articulis admiſſibilibus, *Rota deciſ.* 16. *de teſtib. in nouis. Milis in ſuo repert verb. Remiſſio, & Veſtrius in ſua prax. lib 6 rubr. de remiſſion. ad partes, verſ. eadem quoque*, quod ſi conceſſa non fuerit, aut non exequutioni demandata, poterit in alia concedi inſtantia, *Rota deciſ.* 20. *eod. tit. & lib.* Vtriuſque reſolutionis nimirùm ratio illa erit, quod nonniſi ſemèl eſt concedenda ex *Rotali deciſ.* 29. *de Iudic. in antiq. Zabarel. clem. ſaepe, §. quia, n.7. de verb.*
3 *ſignific.* quorum meminit *Epiſcop. Campan. ad Olin. rit. Cur. Archiep. Neap.* 22. *num.* 24. quiquè alia ſubnectit *rit.* 30. *num.* 3. quin ſi calumnioſè peti, ſuſpicari poſſet, nec ſemèl daretur, *Ro-*

man.conſ.273.in fin. quem poſt alios, ſequitur *Rota dec. 620. num. 3.* apud *Farinac.* Rurſus verò, ſi iam dicta ceſſaret ſuſpicio, *Aegid. concluſ. 427. de dilat. & Caſſad. deciſ. 3. eod. adduct. tit.* idquè liquere poteſt iuramento petentis, *Veſtr. in loco citato num.* 4. ibidemq; *Grauat.* atquè in Regno probat *Ritus* 140. quin remiſſoriam pendere, vt plurimum ex arbitrio Iudicis, qui ex varijs cauſis, & perſonis ſolet calumniam cõcipere, vel non concipere, ex *dec. Rota 26. centur. 7. num.* 8. apud *Farinac.* & antea deciſum fuerat in Regienſi Sancti Thomæ 10. Decembris 1579. *corã Oriolenſi*: Illa tamen frequentius conceditur ad loca remota, vt ſumptibus parcatur, & expenſis, *Zabarell. loco met in ſuperioribus citato*; eam inſuper concedi poſſe, cum clauſula, ſine retarda-
4 tione vlterioris proceſſus in cauſa, probatur *dec. 147. & dec. 142. num.* 1. apud *Farinacc.* Quid vero ſeruetur in Regno alibi enarramus, & memorat *R. Sanfelic. in prax. ſect. 26. à num.* 12.

RITVS LXXXIX.

Articuli, & exceptiones, tàm in cauſa ciuili, quàm in criminali debent infra certum terminum præſentari, poſt litis conteſtationem.

ITem ſeruat ipſa Curia, quòd in ciuilibus, & in criminalibus partes principales debent ſpeciales articulos, poſitiones, & exceptiones pónere vſque & per totum ſequentem diem, qui ſequitur poſt data capitula, ſeù poſt libellum accuſatorium, vel ciuilem, in ciuilibus tamen, procurator ſufficit, ſi infra biduum præfatum det exceptiones generales, vel ſi eſt procurator actoris articulos generales, ſecus in criminali. Sed circa hanc materiam, de ponendo infra biduum, vide in hac eadẽ carta ex alio latere, maximè in vltima obſeruantia, vbi omninò vide, vbi habes, quod in termino dato ſuper capitulis, & quando fit actus repulſæ, & quando datur terminus ad probandum in cauſa appellationis, & quando datur terminus ad probandum in petitione reſtitutionis in integrum, debet omninò in iſtis quatuor caſibus ſpecificari, quod ponant per totum diem ſequentem, ſed in libello ciuili, & criminali dictum eſt, quòd non ſpecificatur, quia ſubintelligitur, item in cauſis, quę committuntur de voluntate partium per ipſam curiã alicui litterato ſuper ſummam quatuor vnciarum, ſi eſt de voluntate: & his quæ ad ſummam, quatuor vnciarum, etiam partibus contradicentibus iuxta aliam obſeruantiam eiuſdẽ Curiæ, tunc coram commiſſatio tali non ponitur de neceſſitate infra biduum iuxta aliam obſeruantiam; & Nota, quòd in actu, qui fit per notarium, actorum, ſeu aliquem ex ſubactarijs, quando datur terminus ad probandum, non fit mentio, quod debeant ponere infra præfatum biduum, quia intelligitur, etiam ſi non dicatur.

SVMMA RERVM.

1 *Articuli,poſitiones,& exceptiones qualem admittant intelligentiam,quamque differentiam inter ea.*

2 *Quando articuli producendi ſunt, attento hoc Ritu,& pragm.ſanctionem, & quid receperit vſus.*

3 *In caſu, quo teſtes examinare licet poſt terminum,licet etiam articulos ipſos, & poſitiones præſentare.*

4 *Termino ad probandum elapſo, an, & quando concedi poſſit reintegratio.*

ARticuli, poſitiones, & exceptiones qualem admittant intelligentiam, & vnumquodq; prædictorum, quid ſit, pertingimus ſuper
1 *ritu* 79. *num.* 1. & explicat *Epiſcop. Campanil.ſup.Rit.Cur.Archiep.Neap.* 29. *num.* 16.quæque ſit differentia inter articulos,& exceptiones in ipſo *nu.* 16.aduertit, quæ autem inter articulos, poſitiones,& capitula *in eod.ritu.num.* 17.addit, atq; adnectit multa ad ornatum,& intelligentiam eorum *Muſcatel. lib.*1.*p.*5.*Gloſ.impertinentes num.*1.& inter poſitiones,& interrogationes, *Iodoc.in prax.ciuil.cap.*152.*num.*6. *Apicell. alleg.*4. *num.*4.

2 Huic vero ritui *de ponendo infra biduum* adſtipulatur *Conſtitutio Regni lite legitimè conteſtata*. Sed vigore *Pragmatica* 8. *de ordin. indic.* infrà quinque dies, poſtmodum verò non admittuntur ex ſententia ſcribentium ſuper illam et *pragm.* his tamen omnibus legibus contradicere vſum vetuſtis temporibus ortum à ſubſequentibus comprobatum, articulos ipſos, poſitiones, & exceptiones omnes producendos eſſe in termino probatorio, teſtatur *Afflict. indicata Conſt. lite legitimè conteſtata,ſub num.*9. & aduertit *Caran. rit.*69. *num.*5. quorum meminit *Muſcatell.in prax. lib.*1. *par.*5. *Gl. defendendum,num.*8.necnon *Reg. Sanfelic. in prax iudic. ſect.* 47. *num.* 1. & aduertit *Campan. in dicto Rit.* 29. *ſub num.*17. & nos ſcripſimus *rit.* 69. & inferius *rit.*283. quin, & in caſu, quo
3 teſtes examinare licet poſt terminum, licere etiam articulos ipſos, & poſitiones præſentare, defendit *Muſcatell. par.*5.*d. Gloſ.impertinentes,ſub nu.*16.
4 Verùm ſi terminus ad probandum ſit elapſus, & neutra pars quicquam probauerit, nō propterea poterit actor reintegrari ad terminum, ex his, quæ diximus *in eod. rit.* 69. & pro abſoluto tradunt *Capyc. deciſ* 82. *Regens Rouit.ſuper pragm.*7. *num.*14. *de ord. Iudic.* niſi tamen, exiſtente magna cauſa, aduertit *Borrell.in ſum. deciſ.tit.*47. *de dilation. num.* 21. qui multa cumulauit de prorogatione termini, & ex quibus cauſis concedi illa debeat, & conferunt tradita à *Fontanell.dec.*561. *num.*12.& 43.

RITVS LXXXX.

Fiſco rarò ſolet dari terminus ad examinandum.

ITem ſeruat ipſa, rarò dare terminum ad examinari faciendum fiſco, ſed aliis datur: quando Curiæ videtur, & talis terminus quandoque ſcribitur in actis, quandoque non, ſecundum quod partes inſiſtunt, & prout Curiæ videtur. Sed pro maiori parte ſemper ſcribitur, & quamuis vnus habeat, vel petat terminum ad examinari faciendum, ſemper datur ipſe terminus ambabus partibus.

SVM-

Digitized by Google

SVMMA RERVM.

1 *Inſtante Fiſco recipiuntur ſemper teſtes, vſque ad ſententiam.*
Et quandoq; ad inſtantiam inquiſiti.
Teſtes ex officio repeti poſſunt poſt publicationem.
Illi poſt concluſionem in cauſa, ſub prætextu nouæ notitiæ, an audiendi.
2 *Terminus datur Actori ad probandum, Reo verò ad ſe defendendum.*
3 *Vtrique parti datus intelligitur, tametſi expreſſum non fuerit, aut ab altera tantum petitus.*
4 *Sed valeat nè maior vti cum eodem priuilegio termino minori dato, ex cauſa ſpeciali, & proindè deducere illud idem, & de directo contrarium articulis minoris, inquiritur.*
5 *Minores renunciare non valent petitis beneficijs.*
6 *Terminus an ipſo iure impertitus intelligatur, vel parte expetente, dari debeat.*

1 INſtante Fiſco, ſemper recipi teſtes, vſque ad ſententiam, & *Carau.* teſtatur, & vſus inoleuit, cuius memor extitit *Bellug. in ſpec. Princip. tit. de mater. fiſcal. rub.* 33. §. *rem non nouam, num.* 35. *verſ. vnum tamen, Reg. Tap. lib.* 3. *iur. Regn. de termino ſup. hoc Ritu*, quique ſubnectit licere quoque fiſco in termino impertito ad faciendum defenſiones, ſuos examinare teſtes, *Follar. in prax. crim. rub. fiat publicatio proc. nu.* 2. *Camp. in cap. ab illo num.* 45. & 59. *Io. Mill. in prax. crimin. in cap. incip. ætatis ſuæ trieſdecim num.* 35. quandoquè etiam ad inſtantiam inquiſiti, facta publicatione, in cauſa, recipiuntur teſtes in eius fauorem, nè veritas pereat, & innocens patiatur, & non datur nouus terminus pro eo, nè cauſa retardetur, illiuſque impediatur curſus, & ſic vnico contextu, proceditur in cauſa ad publicationem, ad dicendum, & ad alia, & recipiuntur eius teſtes, vt teſtatur *Carau. hoc in ritu nu.* 2. quin teſtes ex officio benè poſsūt repeti poſt publicationem, nè delicta remaneant impunita, *Carau. rit.* 69. *Affl. in Conſt. terminum vitæ, Theſ. deciſ.* 262. *Auus meus ad Gram. dec.* 28. *n.* 4. Imò teſtes, poſt concluſionem in cauſa, ſub prætextu nouæ notitiæ, eſſe audiendos, docent *DD.* apud *Farinac. de teſtib. q.* 75. *nu.* 190. *Aſin. in prax. Iudic.* §. 23. *cap.* 15. *Reg. Sanfelic. in prax. Iudic. ſect.* 58. *nu.* 26. id quod, alij non admittunt, quos recenſet *Fontanell. dec.* 370. *num.* 19. *lib.* 2. tradentes di dicitis teſtificatis non poſſe iterùm teſtes examinari, ſiuè ex officio, ſiuè ad inſtantiam fiſci, & inſequitur *Franciſc. Mar. Prat. reſponſ. crim.* 20. *num.* 63. *Auus meus ad Capyc deciſ.* 47. *num.* 1. & *dec.* 81. *num.* 3.

2 Ambabus verò partibus, ſcilicet, & Reo, & Actori, terminum impertiri, voluit Ritus, Actori ad probandum, Reo autem ad ſe defendendum, iuxta *Conſtit. Regni lite legitimè conteſtata, & Bar. in l. in ſacris, C. de proxim. ſacror. ſerin. lib.* 12. & *l. exceptionem, Cod. de probat.* idquè, multis ex rationibus relatis per *Affl. in dicta Conſtit. ſub nu.* 19. illa potiſſimùm, quod quilibet terminus eſt communis vtriq; parti, etiam ab vna tantùm petitus, iuxta *rit.* 92. etiamquè, ſi expreſſum minimè fuerit, vtrique parti, ex *tex. in l. petenda*, ibiq; *Bart.* & alijs, *Cod. de tempor. in integr. reſtit.* adhuc in termino beneficij, *Afflict. deciſ.* 89. *in fin. Imbrian. de* 1. & 2. *benefic. conſiderat.* 1. *num.* 42. & *conſider.* 3. *num.* 52. *Barthol. de Capua ſingul.* 154. & in terminis etiam *Ritus* obſeruat *Dom Frāc. Mar. Prat. obſeru.* 52. *num.* 11. vt præterea valeat maior

3 vti cū eodē priuilegio termino minori dato ex cauſa ſpeciali, aduertit *Muſcat. in prax. lib.* 1. *par.* 6. *Gloſ. communis, num.* 4. *Prat. add. loco nu.* 12. & proindè deducere illud idem, & de directo contrarium articulis minoris, niſi minor limitarè petierit beneficium, nempè ad producendum de nouo rantùm, nam non poterit addere probatis per ipſum, & ponere de directo contraria,

De

De Franch. deciſ.141. num.6. & deciſ. 269. num.7. cuius meminit *Anus ment ad Capye. deciſ.170.* ſubnectens ratione connexitatis multa conceſſa, ad *deciſ. 173. Reg. Ronit. in prag.11. de ordin. Iudic. num.27. Afflict. dec.313. Capye. d. dec.170 R. Capyc. Latr. dec.79. n.10. lib. 1. Thor. in compend. dec. verb. Reſtitutio in integrum. competens minori*, & ſeruari in Senatu Cathaloniæ, teſtatur *Fõtanel. dec.102. n.26. lib.1. Guttier. q.22. nu.3. & 5. par.1. Alber. Olina in rit. Cur. Archiep.28. Viſionti ad Franch. memor. deciſ.141. num.6. & deciſ.269. num.3.* vtrobique *Caranita* memor, *D. Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ.164. tom.1. Salgad. in laberynt. credit. par. 1. cap.4. §.3. num.28. Riec. collect.639. Lara de vita homin. cap.25. num.50.* qui tradunt, quando reſtitutio conceſſa minori, proſit conſortibus maioribus non priuilegiatis, & nos delibauimus in *rit.71.* etiamſi ille, ad cuius inſtantiam fuit datus terminus, illi renunciauerit, *Muſcatell. lib.1. par.5. Gloſ. defendendum num.2. ex Bar. in l. ſi poſt §. hi quoquee ff. de bonor. poſſeſſ. contr.*

4 *tabul.* ſicuti, nec minores renunciare quibunt petitis beneficijs, *Afflict. mem. dec.79.* vbi *Vrſill. de Franch. add. dec. ſ 269. Gallup. in prax. S. C. par.2. cap. 31. num.14.*

5 Cæterùm, qui plura de termino ſcire peroptat, percurrat à nobis coacernata in *rit.69.* & adeat *Muſcatel. par.5. Gloſ. defendendum,* quiq; *num.6.* effatũ *Carau. hoc in rit.* examinat, quod terminus nunquam intelligatur ipſo iure impertitus, niſi à Iudice concedatur parte quoquè expetente, & hoc vltimum ſubnectit, à veritate eſſe alienum, nam etiam, non petente parte, datur terminus, cuius rationem affert quoq; *Reg. Ronit. ſuper pragm.7. poſt prædictas de ordin. Iudic. num.7. & 8.* eſſe hoc diſpoſitum cauſa citiùs terminandi lites.

RITVS XCI.

ITem ſeruat ipſa Curia declarare in termino, qui datur ad probandum, multoties, quod per totum ſequentẽ diem ponat quicquid competit, &c. vt in repulſa, & beneficio reſtitutionis in integrum, non reſtitutionis dierum feriatorum, etiam in termino, qui datur in criminalibus ſuper capitulis: nam ſuper actione ordinaria non declaratur ſed intelligitur, licet in prædictis poſſet intelligi. Sed ſic ſeruat hæc Curia, vbique tamen ſufficit, vbi interuenit procurator, quod infra prædictum biduum offerantur generalia; vbi procurator interuenit, qui habet iuſtam ignorantiam, puta, quia conteſtata eſt lis per procuratorem actoris, vel rei, vel ſtatim poſt conteſtationem litis per dominum, fuit ibidem procurator conſtitutus pœenes acta, (vt fit aliquoties.) Qui procurator poteſt interuenire, etiam in criminalibus, & ingerentibus pœnam infra relegationem, vt habetur per Doc. in l. pen. §. ad crimen, ff. de publi. iudi. excepto tamen crimine iniuriarum, in quo non interuenit procurator, vt C. de iniur. l. fin & hoc ſeruatur per Magnam Curiam Vicariæ. Nota, quod hoc bidnum eſt commune, adeo continuum, quod etiam Paſcalem, vel Dominicum comprehendit, vt, ſi volo die ſequenti ponere exceptio-

ceptiones, vel articulos, vel poſitiones, debeo eas dare, & offerre magiſtro actorum, vel vni ex ſubactariis, & in oblatis die feriata, dicitur oblata apud acta, non autem dicit in iudicio, cum ille dies fuerit dies feriatus.

SVMMA RERVM.

1 *Procurator interuenire poteſt, vbi pœna infligitur infra relegationem, vigore huius Ritus.*

2 *De iure verò communi à relegatione infra,*

3 *A litera eſt ſeparationis nota, cum declarationibus.*

Expenditur text. in cap. 1. de pace iuram. firm.

Quid diſpoſuerit pragm. 41. §. 3. de offic. S.C.

4 *Fallentiam à Carau. in hoc ritu nu. 2. memeratam, in crimine iniuriarum criminaliter moto, alij amplectuntur DD.*

5 *De ſubactuarijs, ſeu ſcribis, remiſſiuè.*

1 PRocuratorem poſſe interuenire, regulariter in cauſis capitalibus ingerentibus pœnam infra relegationem, ex hoc eruitur Ritu, qui concinit *textui in l. pęna, §. ad crimen, ff. de public. Iudic. Iul. Clar. lib. 5. ſententiar. §. fin.* integra *queſt. 32. Foller. in prax. crim. rub. audiantur excuſatores, nu. 1. & ſeq. Iedec. in praxi crim. cap. 24. num. 3. Alexand. Rub.* latè *in tract. de poteſt. procur. in cauſ. crimin. Carau. in hoc ritu, & ritu 108. num. 1.* necnon *rit. 269. nu. 8. Marant. in ſpecul. par. 4. diſt. 1. num. 31. Alfonſ. Montaltus in legib. fori lib. 1. tit. 10. de les Perſoneres l. 7. verbo Ninguno. Cyrill. Fulgeon. in ſammul. crim. par. 1. tit. de Procurat. §. vnico, num. 1. Ant. Scappus de iure non ſcripto lib. 5. cap. 61. num. 5. Bonacoſſ. commun. opin. crimin. par. 1. §. Procurator, Ceuall. pract. opin. commun. contra commun. q. 289. Proſper Paſethus conſ. 197. num. 6.* cum ſpeciali tamen mandato in tali cauſa criminali, admonent *Guid. Papa deciſ. 338. num. 6. Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 1. q. 80. num. 145.* non autem, ſi ſupra relegationem, quod abundantèr probat, more ſolito *Anton. Gabriel. commun. concluſ. lib. 7. concl. 9. Farinac. q. 99. Dionyſius Arumaus deciſ. Iannenſ. 9. num. 1. Parlader. rer. quotid. cap. 20. lib. 1. num. 2. Nicolaus Reuſnerus deciſ. 24. num. 14. lib. 1. Viu. dec. 112. num. 1. Caſar. Barx. deciſ. Beuon. 152. num. 1. Affl. deciſ. 64. num. 2. Bellug. in ſpecul. Princip. rub. 4. num. 3.* Verùm, vbi principalis relegationis ipſius multaretur pœna, quid agẽdum, aperit *Clar. d. q. 32. à num. 5.* & communi opinione fulciri concluſionem illam concedentem, vt procurator interueniat; ſed illa militet nè in Regno vacillat animus, ob expreſſa verba noſtri Ritus, ſcilicet *infra relegationem*, & ſic excludit pœnam relegationis; illis namq; vti debuiſſet *à relegatione infrà*, quibus, & *Capyc.* vtitur in calce *dec. 143.* vbi nè quidem minimum addit verbũ, quo inſinuaret loqui de Iure Regni, ideò iure communi attento facere non

2 dubitamus, maximè ob Doctores, quos memorat, in quo inſupèr caſu loquitur idem *Clar.* id ipſum conſulens, *Carau.* memor *num. 5.* qui proptereà clariùs loquutus eſt, quam *Capyc.* illius enim verba ſunt: *Quod ſi agatur de delicto, pro quo tantummodo veniat imponenda pena relegationis, vel alia relegatione minor, poterit procurator interuenire.* Et conſecutiuè implicat pęnam relegationis, & illa minorem. *Capyc.* verò aſſeuerat, poſſe procuratorem comparere à relegatione infra, quo caſu dubium eſt, ſi relegationis pęna contineatur propter antecedentem

3 literam, A, quæ aſt ſeparationis nota, ob quam non computatur, vel tempus, vel aliud quippiam primo expreſſum, *Corn. conſ. 279. hac conſultationes ſub num. 1.* & propriè *num. 3. vol. 4. Alex. conſ.*

conſ.42. num. 5. vol.3. Gratian.deciſ. Marchia 124. à num.4. optimè *Paris de Puteo de reintegr. feud. tit.de verb. ſignific. in princ. pag. mihi* 327. & recolimus *textum* in ſtudiorum initijs in re graui à nobis adductum de vaſſallis à decimo octauo anno, vſq; ad ſeptuageſimum iurare debentibus de pace tenenda, *in c.1. de pac.iuram.firmand.* vbi *Gloſ. in verſ. à decimo octauo,* inſinuat teneri poſtquam exceſſerit decimum octauum, vt meritò *pragm.41. §. 3. de offic. S. C.* volens ſtatuere numerum votorum adhibendorum in quauis cauſa, eaque ex ſumma, & valore cauſarum rimari intendens, ſanxit in qualibet, tàm condemnatoria, quàm abſolutoria ſententia ſummæ, ſeù valoris ducatorum ducentorum vſualis monetæ ipſius Regni, aut indè ſupra, tria vota conformia intereſſe debeant, duo verò, ſi citra valorem ducatorum ducentorum. Illud igitur conſtituit primùm in ſumma ducatorum ducentorum, deindè addidit, aut indè ſupra, cognoſcens legiſlator, quod niſi, ita locutus eſſet, non comprehendiſſet ſententias ducatorum ducentorum, ſed tantùm eam ſummam excedentes, & volens quoque eas complecti, quæ valoris eſſent prædictorum ducatorum ducentorum vſus eſt præfato loquendi modo, vt aduertit etiam *Reg. Rouit. illic num.6.*

4 Fallentiã verò huius *rit.* regulę à *Caprau.n.2.* memoratã, in crimine iniuriarũ criminaliter moto, amplectuntur *Iodoc. add. cap.24. ſub n.2. Baiard. ad Clar. indic.q. 32.num.* 12.& alibi noſter prolixiùs erit ſermo.

5 De ſubactuarijs hoc *Ritu* memoratis, ibi: *Vel vni ex ſubactarijs,* verba facit *Lucas de Penna in l.comperimus,* in eius calce, C *de proxim. ſacr.ſcriu. lib.* 12. & ipſi, hoc nomine ſubactuariorum, eos comprehendi opinamur, quos alio peculiari ſcribas appellamus ex notatis à nobis ipſis in *ritu* 13. quin,& eiuſmodi ſcribis offerri poſſe, eiſque conſignari ſcripturas, probat etiam *rit.* 242. Cæterùm multa de ipſis ſcribis côugerit *Petr. Gregor. Tholoſ. ſintagm. iur.vniuerſi.lib.47.c.41.*

RITVS XCII.

Item nota, quod in beneficio reſtitutionis dierum feriatarum non datur terminus, nec quod ponat per diẽ totum ſequentem, nec ad probandum in petitione, quæ de hoc offertur, quia notorium eſt Curiæ, ferias incidiſſe, & terminum datum tali fuiſſe, de quo termino reſtituuntur dies, qui fuerunt feriati, & intelligitur, quod reſtituuntur dies, qui fuerunt feriati: quando inducuntur feriæ de mẽſe Iulij & Auguſti tantùm: puta, datus fuit mihi terminus ad probandum per duos menſes: de quibus duobus menſibus fuerunt feriati quinquaginta dies: certè iſti quinquaginta dies reſtituuntur mihi per reſtitutionem in integrum, ex illa clauſula generali, ſi qua iuſta mihi cauſa videbitur. Et quia terminus eſt communis, reſtituuntur etiam aduerſario, & vna petitio ſufficit, ſiuè ego primò petam, ſiuè aduerſarius, nàm ex vna petitione reſtituuntur mihi, & aduerſario propter actum, qui fit in ea, quia actus duo fiunt in ea per ipſam Curiam, qui ſunt primi duo actus, hic in obſeruantia reſtitutionis in integrũ, idest, quod vtrique parti conceditur,

quod petit vna pars tãtùm propter actum ſecundum in ordine dictæ obſeruantiæ reſtitutionis in integrum, quæ incipit forma actorum. & ſufficit vna petitio, vt dictum eſt.

SVMMA RERVM.

1 *Feria à quibus fuerint indicte, & de earum origine, & ethymologia, remiſſiuè.*
Quomodò ſint obſeruande, & quibus in cauſis procedi poſſit, illis non obſtantibus.
2 *Appellans, ſi tempore feriarum appellationem non proſequitur, an excuſetur, vel appellatio deſerta declarari poſſit.*
3 *Conſtit. Regni incip. appellationum tempora indiſtinctè loquitur; & proindè generaliter eſt intelligenda.*
Aeſtas, & Autumnus eſt indulgentior anni pars.
4 *Feriati dies in tempore exercende appellationis àn includantur.*
5 *Appellans poſt præſentationem proceſſus, àn teneatur ferijs non obſtantibus appellationem proſequi.*
6 *Vniuerſitas citata, àn feriarum exceptionem opponere poſſit.*
Milites, Clerici, & Scholares, àn tempore feriarum in ius vocari poſſint.
7 *Ceſſante cauſa impulſiua, non ceſſat diſpoſitio.*
Calphurnia fuit cauſa impulſiua ſanciendi, vt à poſtulando arcerentur mulieres.
8 *Actus iuridiei incumbentes ad compilationem proceſſus expediuntur in diebus feriatis, obtenta diſpenſatione à Supremo Collaterali Conſilio, quod procedatur ferijs non obſtantibus.*
9 *Acta facta feriarum tempore; abſque Regia diſpenſatione, nulla facta oppoſitione de ferijs, àn ſint valida.*
10 *Huiuſmodi diſpenſatio Romæ etiam eſt in vſu.*
11 *Epiſcopi diſpenſare vtrùm poſſint, vt ferijs non obſtantibus, procedatur.*
12 *Feriæ ordinariæ in Regno, quo tempore indicuntur.*
13 *Illæ introducta ſunt in gratiam litigantium.*
Actor proindè illarum exceptionem opponere valet.
14 *Illarum obiectio poteſt fieri in quacunque parte iudicij.*
15 *Renunciatio feriarum, an ſit valida.*
Quid ſi fuerit facta à procuratore.
16 *Memoriale expeditum, quod ferijs non obſtantibus, procedatur, tacitam in ſe continet conditionem, ſi alter ex collitigatoribus non diſſentiat.*
Iuri per alterum quæſito nõ præſumitur, Principem derogare velle.
17 *Fruſtratoria an ſit diſpenſatio, illam amplectens cõditionem, ſi altera pars non reluctauerit.*
18 *Iudices, & arbitri infra ferias, an ius dicere teneantur, partibus conſentientibus.*
Doctor ſibi cõtrarius ad cauſarum deciſiones allegari non poteſt.
Doctori magis eſt credendum in lecturis, quam in Conſilijs.
19 *Feriæ meſſium, & vindemiarum allegari poſſunt, tàm à teſte, quàm ab Aduocato.*
20 *Iudices in noſtris Tribunalibus, nulla admiſſa excuſatione, procedunt tempore feriarum, meſſis, & vindemiæ, habita Dom. Proregis diſpenſatione.*
21 *Sicutì memorialia, quæ expediuntur pro cauſæ expeditione, ferijs non obſtantibus, continent illam clauſulam, parte non reluctante, ita illam continere debent, quæ expeduntur pro cauſæ curſu, et proceſſus compilatione.*

1 ORiginem, ethymologiamq; feriarum, fauſtorumque dierum prolixo ſermone, commemorant *Epiſcop. Barboſ. in collect. ad Cod. tit. de fer. & in collect. DD. eod. tit. de fer. lib. 2. decretal. fol. 400. Epiſcop. Ricc. collect. dec. 124. p. 1.*

Petr.

Petr. Gregor. ſyntagm. iur. lib.2. cap. 16. cap.de fer.& cap.17.de vigil.Eccleſiaſt.Theſaur.dec.39.Aretin.in§.appellatur num.4. inſt. de except. Gratian. dec. March. 124. *num.* 2. *& dec.* 144, tangitque *Oliua ad rit.* 19. *Cur. Archiep. num.* 1. remiſſiuè *Reg. Rouit. in pragm.* 1. *de feryis, Nouar. ſuper eadem pragm.* 1. *& tom.* 2. *de granam.vaſſall. granam.* 187. *Borrel.tom.*2.*ſumm.deciſ. tit. de feryis*, & cæteri, quos laudat *Franc. Maria Prato centur.* 1. *obſeru.* 47. quique miro ordine, ac pleno agit calamo de ferijs, tùm inductis in honorem Dei, cùm repentinis, ac ad vtilitatem hominum introductis, aliaque è veterum, & recentiorum repetitis calculis, & qualitèr practicentur toto terrarum Orbe, potiſſimùm in huiuſce Ciuitatis ſubſellijs, adnotat, & meminit *lib.* 3. *diſcept.for.*50.*n.*12. Illę verò quomodo ſint obſeruandæ, ac quo iure introductæ, ediſſertat *Germon. de Sacroſanct. Immun. lib.* 3. *cap.* 20. ac multa in illis fieri vetita, atque permiſſa delibauit præcitatus *Oliua illo in loco*, & copioſè *Mandoſ. indic. commiſs.* 13. quindecim proponens quæſita, eiſque longa ſeriè reſpondens, & *Milens in repertor. verbo Feriatis diebus*, pauca quædam delibauit, & alia adnotauit *Epiſcop.Campanil. in diuerſ.Iur. Canon.rub.* 12. *cap.*13. *à num.*92. inquirens potiſſimum diebus feſtiuis, nũ molari liceat molitori *num.*96. nundinæ ſint nè tunc permiſſæ *nu.* 97. Agaſones, & alij iumentorum vectores vtrùm poſſint incæptum iter perficere, aut illud etiam incipere his diebus *n.* 98. ſententia tunc proferri nè poſſit, an in cauſa hæreſis, capi quis nè poſſit pro cauſa ciuili, necnon executio in bonis aut intimatio fieri *n.*100. abſolutio à iuramento concedi vtrùm poſſit, quidue in cauſis miſerabilium perſonarum, *Nouar. de priuileg.* illorum *priuil.*52. *Caluol. in ſua prax.iudiciar.§. feriæ, concluſ.* 2. *Ricc. ad mem. rit.* 19. *Cur. Archiep.* In cauſis infirmorum, *Actius in tract. de infirm.par.* 2. *verſ.*
feſtis diebus, & in omnibus alijs, in
quibus periculum eſt in mora, *Theſ.*
*mem.dec.*95. *Nouar. dec.* 17. verba fa-
ciens in debitore ſuſpecto de fuga.
2 An autem feriarum tempore ęſtiuo,
quas æſtiuas ferias nuncupat, *Dominus*
*Reg. Rouit. add. prag.de feryis n.*6. *&*
in prag. 19. *de offic. Procurat. Cæſar.*
valeat appellans ſe excuſare à non
proſecutione appellationis, & proindè
declarari appellatio deſerta an poſſit,
in dubium reuocatur, quamque quæ-
ſtionem tangit *Gloſ.* occaſione nacta,
text. in cap. cum dilecti de dolo,& con-
tumac. verbo Calores, & in Regno at-
3 tenta diſpoſitione, peculiaris *text. in*
conſt. incip.appellationum tempora, ne-
gatiuam ſuſtinendam aleam memora-
mus, Illa enim indiſtinctè, & generali-
tèr ſanxit appellationẽ proſequendam
infrà quinquaginta dies ab interpoſitę
appellationis die, nullaq; propterea fa-
cta diſtinctione de feriarum, vel non
feriarum tempore eſt intelligenda, *l.de*
pretio, ff. de public. l.generaliter de of-
fic. Præſid. & tametſi feriarum tempore
appellationem exerceri negauerint iu-
ra, *in l.* 1. *Cod.de feryis*, & adnotat *Spe-*
*cul. in tit. de feryis, §.ſequitur, num.*2.
quiquè *tex.* quamuis amplexetur fe-
rias ſolemnes, & repentinas, non verò
męſſium, & vindemiarum, quarum *Im-*
perator meminit *in l.* 1. *ff. de feryis*, ta-
men vt aduertit *Azon. in ſumm. eiuſ-*
*dem tit. num.*2. ſub illarum ſolemnium
nuncupatione comprehenduntur, ſub-
nectens ſub *nu.*4. Æſtatem, & Autum-
num eſſe indulgentiorem anni partem,
ex I.C. *in l. omnes dies*, *Cod.de feryis*,
non tamen negatur, quin in tempore
appellationis exercendæ dies feriati
includantur, cum diſtinctione indicata
ab *Odofred & Bald. in ead. l.* 1, *Cod.*
*de fer. & in l.*2.*Cod. de temp. appellat*,
vt ſcilicet, ſi feriæ intra fatale tempus
incidant, nulla ad eas fiat prorogatio,
appellanſque diligens eſſe debeat il-
4 lam in reliquo tempore iuridico exer-
cendo; quod ſi in fine temporis illæ
incidant, tunc non ipſo iure, ſed in in-

tegrum reſtitutionis ope ſit facienda
prorogatio, de qua reſtitutione ſermo-
cinantur hic *Ritus*, & *alter* 284. & de-
clarant noſter Carau. *ibid. Affl. in Con-*
ſtit. exceptiones ſub num. 18. *in* 4. *quaeſt.*
Fab. Montel. in prax. arb. p. 6. *tertiae*
par. num. 8. & ad materiam loquitur
Fontanel. dec. Cathalon. 410. *tom.* 2.

Cæterùm, cum appellationis proſe-
5 cutio infrà ſtatutum à *Conſtit.* tempus
non ſit ipſius appellationis exercitatio,
ſed tantummodò actorum tranſmiſſio
ad appellationis Iudicem, non eſt dare
cauſam, cur in illis feriatis diebus ſe
tueri valeat, hoc modo appellationis
proſecutionem non feciſſe, iuxta *Gloſ.*
in d. cap. cum dilecti, verbo Calores, vt
propterea poſt proceſſus exhibitionem
non liceat vni ex partibus, altera op-
pugnante, appellationis iudicium tali
tempore exercere, aduertunt *Salyc.* &
cæteri *in d. l.* 1. *Cod. de ferijs num.* 2.
& 3.

Feriarũ verò tẽpore in multis cauſis,
etiam, vna ex partibus reluctante, pro-
cedi poteſt, & ſingulariter admonet
Luc. de Penn. in l. tam collatores, nu. 14.
Cod. de re militar. ex Innoc. *in cap. ſigni-*
6 *ficauit extr. de Iudic.* quod ſi vniuerſi-
tas citetur, hanc feriarum exceptionem
opponere non valeat, id, quod decide-
re *text. in d. cap. ſignificauit*, videtur ad
quem ſe refert *Bal. in l.* 5. *Cod. de fer.*
& tradit *Los. de iur. vniuerſ. cap.* 1. *num.*
47. laudatus à *Ioſepho Mele ad Gizza-*
rell. dec. 58. quorum opinioni contra-
dicit *Angel. in l.* mox *cit. l.* 1. *num.* 4. vt
etiam in cauſis vniuerſitatis feriæ cur-
rant, etſi illa per ſyndicos reſpondeat,
ex *Bald. in eadem l.* 1. *verſ. ex illa*,
Gloſ. Collige, *&* *alijs DD.* quin
obiurgat *Angel.* nonnullos Canoniſtas
contrarium ſuſtinentes, confirmat *Ca-*
ſtr. in ead. l. 1. *nu.* 4. & concinunt, quæ
adnotat ibidem *Odofred. ſub num.* 1.
verſ. quid ergo dicemus, in quæſtione
illa, an milites, clerici, & ſcholares, qui
rurales non ſunt harum feriarum tem-
pore in ius vocari poſſint, ex quo ceſ-
ſat effectus prohibitionis, & concludit
negatiuè, fretus authoritate *Io: &*
Azon. inſequitur *Pyleus in ſuis quaeſt.*
q. 123. *Barthol. Brixenſ. inter Vene-*
real. q. 28. *tit. de ferijs*, licet enim ipſi
talibus non implicentur, alij tamen,
quibus indigent, vt Aduocati, teſtes,
&c. impedimento detinentur, *arg. l. in-*
terdum de Iudic. & l. 1. *Cod. de dilat.*
quin talis occupatio circa ruſticalia,
haud cauſa extitit finalis; ſed dumta-
7 xàt impulſiua, illaque propterea ceſ-
ſante, diſpoſitio non remoratur, & Cal-
phurniæ *Odofred.* meminit, quæ à po-
ſtulando, vt arcerentur mulieres, cau-
ſam dedit, *l.* 1. *§. origo de poſtuland.* nam
licèt ad præſens non eſſent fœminæ,
adeò improbæ, vt Calphurnia, non ta-
men ad poſtulandum admitterentur,
nam illa fuit cauſa impulſiua.

Hinc inoleuit praxis, quod quando
8 partes Iudicium captum, vel appella-
tionem proſequi intendunt, obtinent
diſpenſationem ab Excellentiſſimo Re-
gni Prorege, quod procedatur, ferijs
non obſtantibus, cuius vigore, etiam
conuento inuito, proceditur, proceſ-
ſuſquè compilatur, teſte *Conſ. Gizzar.*
dec. 58. quem inſequitur *Prat. add. ob-*
ſeruat. 47. *num.* 55. quique *Gizzar.*
9 pertractat articulum, an acta tali tem-
pore facta ſuſtineantur, non oppoſita
ab altera ex parte feriarum exceptio-
ne, & affirmatiuè concludit, quem exa-
minat *Prat. ibid. num.* 60. atque ideò, ſi
Proregis diſpenſatio abſit, vna contra-
dicente, nequeãt in cauſa Iudices pro-
cedere, teneanturq; in ſyndicatu, poſt
Bal. conſ. 6. *vol.* 3. *& conſ.* 467. *vol.* 1.
docet *Ann. ſingul.* 192. quam diſpen-
10 ſationem, vt ferijs nõ obſtantibus, pro-
cedatur, Romæ etiam vſitari, colligi-
mus ex *commiſſione* relata per *Man-*
doſ. in ſua praxi commiſſion. & propriè
commiſſ. 13. quin, & Epiſcopus quoquè
11 validè diſpenſabit, ſi probatum fuerit,
conſueuiſſe facere, non tamen impe-
diretur altera pars appellare, niſi præ-
tereà conſtiterit conſueuiſſe derogare
ferijs, etiam altera parte inuita, iuxta
notata per *Sebaſtian. Medic. dec. Mar-*

chia

chiæ 63. à verſ. non obſtat derogatio,
ſub num. 21.

Verùm circa memoratam diſpenſa-
12 tionem,obſeruo huiuſmodi ferias æſti-
uas indictas in Regno à die 14. Iulij
cuiuslibet anni vſque ad diem 8. men-
ſis Septembris, expetentibus Electis
huius Ciuitatis, prorogatas per alios
dies, aliquando vſq; ad 4. diem Octo-
bris,& vt plurimùm ad diem 18.eiuſdẽ
menſis Octob: in quibus includuntur,
tàm feriæ Ceriales,ſiuè meſſium, quàm
vindemiales, in gratiam litigantium
13 introductas eſſe non ipſorum Iudi-
cum,vt ſcribit *Theſaur.dec.39.poſt n.3.*
Actoris ſcilicet, & Rei, & propterea
vtriuſque conſenſum neceſſarium fo-
rè, vt tali tempore procedi poſſit, ha-
betur in ſæpè *cit. l.1. de ferijs*, ſub illis
verbis, *hique ſpontè venerint*, & dein-
dè,*& ſpontè litigantibus*, quæquè ver-
ba cautè per I.C.reſcripta fuiſſe,admo-
net ibidem *Alberic.nu.2.* & in ſpecie,
quod Actor quoquè feriarum excep-
tionem opponere queat, dixit *Bal. in*
d.l.2.§.excipiuntur num. 3. vbi *Angel.*
14 *num. 4.* ſubnectit, hanc obiectionem
fieri poſſe in quacumque parte Iudicij,
quamuis exceptio ſit dilatoria, ex *l.2.*
ff. de except. Menoch. de arbitr. Iudic.
lib.1.centur.3.caſ.140. nu. 3. quæ an-
te litis conteſtationem eſt opponenda,
Gloſ. eſt magiſtralis *in cap.exceptionem*
de excep. in verb. In dilatorijs, quod
verùm eſſe,inquit,reſpectu effectus cõ-
ſumati, non verò conſumandi, cum
enim ſingulares iudiciorum actus ſint
de per ſe, ſequitur quod ille, qui in
vno actu non allegauit,valeat in alio.

Quod ſi expreſsè, ac ſimpliciter fe-
rijs aliquandò renunciauerit, illas am-
15 plius allegare nequibit, *Gloſ. in cap.*
ſæpè, de verbor.ſignific. in Clem. verbo
perplurare, quæ renunciatio, an fieri
poſſit per procuratorem, inquirit *Prat.*
cit. à num.62.

Vnde ſi vtriquè hanc feriarum ex-
ceptionem allegare licet, & vtriuſquè
16 exquiritur aſſenſus, vt illis minimè
obſtantibus, procedi poſſit, indubitati
eſt, quod quando vna ex partibus ex-
petit diplomata diſpenſationis, proce-
dendi in his feriatis diebus, illam taci-
tam conditionem continere, ſi altera
nempè pars non diſſentiat, cum iuri
per alterum quæſito Principem dero-
gare haud præſumatur, *l. 2. ſi quis à*
Principe,ff. ne quid in loco publico, l.nec
*Auus,C.de Eman.*quæ iura ad hoc ad-
ducit *Iſern. in cap.1.n.5.qualit. vaſſall.*
iurar. deb. fidelit. ibidemque *Epiſcop.*
Liparul. in verbo Si quis à Principe,
Rebuff. laudans *in pract. beneficiar. in*
reg. de non toll. ius quæſit. adeò quod ſi
derogaret, deceptus præſumeretur,
Dec. conſ. 11. in 3. col. in fin. & conſ.
468. num. 20. & 544. Nec fruſtratoria
17 iudicanda erit huiuſmodi diſpenſatio,
illam amplectens conditionem, ſi alte-
ra non reluctauerit pars, cum iudicium
validum infra ferias exiſtat, partibus
aſſentientibus, ſi quidem has decreta-
tiones à noſtris Practicis inuentas cre-
dimus ad remorandum antinomiam
enaſci ſolitam, ſi partes iſtis ferijs re-
nunciare valuiſſent, ad tradita per *DD.*
in cit.l.1.& in cap. conqueſtus de ferijs,
potiſſimùm, cùm illæ ſtatutariæ dican-
tur ex calore æſtiuo introductæ, *Iaſ.*
ibidem, quæ maior cautela adhiberi
ſolet ad omnem tollendam dubitatio-
nem, quæ poterat ſubeſſe, vt dicit
Surd.deciſ.13. num. 14. Vel illę impe-
trantur reſpectu Iudicum, qui in-
fra ferias ius dicere non obſtringuntur
partibus quoque volentibus, *Theſaur.*
add. dec.39. verſ.aduerte, nihil addu-
cens pro eius dicti tuitionẽ, quod ex-
preſsè tradit *Bal.in d. l. 1. nu. 5. de fe-*
rijs,& eſt de mente *Gloſ. in clem. ſæpè,*
verbo Valeat,de verbor.ſignific.& Spe-
culat.de arbitr. verſ.Sed nunquid tunc
ſedere, ſubdit verba: *Sed nunquid tene-*
tur ſedere, & audire diebus feriatis,
quibus audire poteſt ex pacto partium,
ex quo partes renunciauerunt. Reſpon-
de, non ſicuti,& Iudex,quia hoc pactum
non ligat arbitros, vel Iudicem, poteſt
tamen, ſi velit, inducendo eas leges,
quas ibi laudat, & quamuis *Bal.conſ.6.*

num.

num. 2. autumet, Speculatoris effa-
18 tum non tueri, nec ratione, neque le-
ge, eiuſque dictis occurrat, ibi, & in
conſ. 467. *num.* 2. aiens, neminem ex
DD. tangere aliquid, quod Iudex fe-
rias allegare queat, *Bal.* inſequitur *An-
na ſingul.* 192. *& Borrell. in ſumm. de-
ciſ. tit.* 38. *de ferys, num.* 119. *in* 18. *de-
clarat.* attamen *Baldi* dictum non ſu-
ſtentabile redditur, vti parum ſibi con-
ſtans, cum aliter dixerit *in lectura de
ferys loco mox adducto,* vt propterea ad
deciſionem cauſarum allegari nequeat,
teſte *Praſ. de Franch. deciſ.* 240. *n.* 16.
magiſq; illi fides adhibeatur in lectu-
ris, quã in conſilijs, ſæpè ſæpius editis, vt
cauſæ conſulatur, *Ant. Mar. Corat. de
elect. opin. tit. de auctor. DD. inſpect.* 9.
num. 71. *& tit. qui Doct. faciant com-
mun. opin. à n.* 43. & etſi ipſemet *Bald.
in* 2. *lectur. ad memor. l.* 1. *de ferys n.* 4.
dicat: *Nota, quod Iudex non poteſt diſ-
ſentire, ſi partes conſentiant, vt proceda-
tur die feriata ob meſſem,* tamen parum
refert, innititur namquè *clem. ſæpè,* quæ
hoc minimè ſancit, ſed ibi deciditur,
quod vbi cauſæ committuntur, vt pro-
cedatur ſimpliciter, & de plano abſq;
iudicij figura, procedi tali tempore poſ-
ſit, quod vltro affirmamus, imò *Gloſ.
ibid.* negat in Iudice, & arbitro, dum
ſe refert ad *Speculat. loco cit.* & *Innoc.*
quem omninò legendum admonet *in
cap. ſignificauerunt, de teſtib. in fin.* qui-
nimò *Paul. de Caſtro ead. in l.* 1. §. 1. tra-
dit expreſsè feriarum renunciationem
arbitris præiudicium haud inferre, niſi
in documẽto dictum ſit, procedi etiam
tempore feriarum, eo namquè caſu ac-
ceptando compromiſſum, arbitri con-
ſentire videntur, *l.* 3. §. 1. *de arbitr. Ang.
& Bal. in d. l.* 1. §. 1. declarat *Balzaran.
in Conſt. Baiulos nu.* 16. & hanc aleam
ſuſtinet *Reg. Rouit. in pragm. de ferys,
num.* 6. etiam ſi diſpenſatio obtineatur,
quæ Iudicibus haud præiudicat, inſe-
quitur *Ioſeph Mele ad Gizzar. dec.* 58.
num. 15. *&* 25. *Nouar. in collect.* 95.
num. 2. *pragm. de Angel. ad eand. de-
ciſ. Gizzarell. num.* 6. aduertens, talem
conſenſum non afferre Iudicibus præ-
iudicium, ex *Ann. ſing.* 192. qui totum
oppoſitum aſtruit, quaſque ferias ne-
19 dùm partes, ſed teſtes, & Aduocati al-
allegare poſſunt, *Caſtrenſ. in d. l.* 1. *n.* 5.
Theſaur. cit. deciſ. 39. *num.* 2. *Prat. ſupr.
cit. num.* 90. *Reg. de Marin. lib.* 1. *quo-
tid. cap.* 118. Igitur, ſiuè indubitati ſit
partium conſenſum præiudicare Iudi-
cibus, ſiuè dubium ſit, vtroquè caſu
diſpenſatio verificari poteſt reſpectu
illorum, & haud fruſtratoria redditur.

Non reticeam tamèn, quod quan-
20 diù in hiſce ſupremis Tribunalibus
verſatus fui, nunquam vidi à Iudicibus
in controuerſiam hoc deduci, qui etiam
ſupremi de cauſis nunquam ſtomacati,
vt iſto vtar vocabulo, fuerunt, ſed cau-
ſarum commiſſiones ſemper anhelan-
tes ex nimia eorum charitate litigan-
tes audiunt, eiſque ius dicunt, vt indi-
cat *Prat. ad Muſcatel. par.* 3. *Gloſ. dila-
torias, & memor. obſeru.* 47. *num.* 91.

21 Et ſi obtenta diſpenſatione, vt pro-
cedatur, ferijs non obſtantibus ad ex-
peditionem alicuius cauſæ, inſtructo
iam proceſſu, vel ad deciſionem arti-
culi iuris, ad inſtantiam partis renuen-
tis, aliud memoriale expeditur, quod
ipſa reluctànte, non procedatur, cur ea-
dem ſeruari non debet regula in cau-
ſæ curſu, & proceſſus compilatione,
eadem, imò maiori, vigente ratione;
cum maius tempus, maiorque occupa-
tio in compilando proceſſum, quam
in proferenda ſententia exquirantur, &
decreta fieri contingunt in curſu cauſę,
quæ tale præiudicium cauſæ parant,
quod per ſententiam reparari non poſ-
ſit. Tu cogita, nam contrario iure vti-
mur.

Ad exornatum huius Ritus, & pro
eius praxi, Videas *Affl. in conſt. excep-
tiones, ſub n.* 18. *in* 4. *q. Foller. in prax.
crim. rub. accuſ. contum. n.* 4. *Fab. Mon-
tell. in prax. arbitr. p.* 6. 3. *par. n.* 8. *Ma-
rant. in ſpecul. par.* 4. *diſt.* 16. *n.* 83. *Io-
doc. in prax. ciuil. cap.* 119. *Ricc. collect.
dec.* 74. *Gallup. in prax. S. C. cap.* 4. *de
contumac. num.* 5.

RI-

RITVS XCIII.

ITE ſeruat ipſa Curia, quod reſponſiones partium, quæ fiunt ſuper articulis, exceptionibus, & poſitionibus: poſſunt fieri vſque ad concluſionem excluſiuè: ſiuè infrà terminum præceſſit citatio, quod veniat ad reſpondendum, ſiuè non: & ſiuè ſint reprobatoriæ exceptiones, ſiuè non: & quandoque etiam procuratores reſpondent, quando eſſent informati à principalibus per inſtrumentum exindè confectum, ad ſic reſpondendum: hoc tamen ſcilicet reſpondere per procuratorem, eſt in arbitrio Curiæ. Item nota, quod quando aliquis compareт eadem die vſque ad primum ſomnum, reuocatur bannum, vel condemnatio ad tertiam, & licet nõ comparuerit Curia pro Tribunali ſedente, dicitur in actu, comparuit Curia pro Tribunali ſedere.

SVMMA RERVM.

1 *Depoſitio principalis, quo tempore peti poſſit, diſcutitur, tàm attento Iure quàm Rituum ſanctione, & pragm. Regni.*

2 *Procurator effectus Dominus, litis an teneatur reſpondere, facta depoſitione per principalem.*

Cedens teneatur nè deponere.

3 *Procurator reſpondere poteſt nomine principalis, ſi habeat ſpeciale mandatum.*

4 *Quod ſufficiat nè ad reſpondendum vel ad ſic reſpondendum.*

4 *Procuratores abſque ſpeciali mandato declarationes circa vſum teſtium, & ſcripturarum, facere non poſſunt.*

Nec compromittere, & terminum prorogare cum declarationibus.

5 *De interrogationibus faciendis, & comparitione de ſero remiſſiuè.*

IN hac parte ſunt plures Ritus adinuicem ſibi contrarij, quandoquidem *Rit. 70.* ſanxit depoſitionem princi-
1 palis faciendam infrà terminum datum ad probandum *Rit.* autem *79.* diſponit faciendam eſſe quandocumque fuerit ab altera parte petita, hoc verò in *Rit.* vſque ad concluſionem, quorum concordia erit vſque ad concluſionem permitti, ſi inſtante parte facienda erit, quod ſi officio Iudicis quandocunque, etiam poſt concluſionem, teſte *Afflict. in rub. 25. Conſtit. Regni de interrog. litigator. lib. 2. Vrſill. dec. 115. num. 2. Michalor. in tract. de poſit. cap. 27. Ricc. collect. deciſ. 141. Muſcatel. in prax. ciuil. lib. 1. par. 5. Gloſ. legationes*, quamuis vſus, tùm S.C. tùm reliquorum Tribunalium Regni permittat fieri dictam petitionem poſſe, quandocunque, adhùc poſt concluſionem, teſte *Dom. de Franch. dec. 220. n. 5. et dec. 263. n. 11.* opitulaturq; *Sayr. dec. 3. de fide instrum. Ann. ſingul. 501. Maſtrill. de Magiſtr. par. 2. lib. 5. cap. 13. num. 6.* eò quod in Regno ſola facti veritate inſpecta proceditur, ex *pragm. 1. de ordin. Iudic. & rit. 288. & 289. Muſcatell. add. loco num. 11. Marcell. Calà de mod. articul. Gloſ. 7. §. 1. num. 47. Dom. Conſil. Hodiern. ad Surd. deciſ. 17. num. 6. & Carau.* memorat *Reg. Sanfel. in prax. ſect. 2. num. 2. Thor. par. 2. compend. deciſ. verbo Tutor an cogi, Reg. Capyc. Latro. dec. 88. nu. 1. in fin. lib. 1. Gizzar. dec. 66.* Iure autem communi attẽto, vtrùm poſſit poſt publicationem, extat *deciſ. Rota Pedemontanæ* diſtinctione vtens apud *Oſaſchum dec. 10. Theſaur. deciſ. 93. Peregr. dec. Patau. 126. num. 9.*

Verùm his noſtris temporibus extat in Regno *prag. 77. de offic. S.C. §. 7.* quæ

con-

num. 2. autumet, Speculatoris effa-
18 tum non tueri, nec ratione, neque le-
ge, eiuſque dictis occurrat, ibi, & in
conſ. 467. *num.* 2. aiens, neminem ex
DD. tangere aliquid, quod Iudex fe-
rias allegare queat, *Bal.* inſequitur *An-
na ſingul.* 192. *& Borrell. in ſumm.de-
ciſ.tit.*38.*de ferijs,num.*119.*in* 18. *de-
clarat.* attamen *Baldi* dictum non ſu-
ſtentabile redditur, vti parum ſibi con-
ſtans, cum aliter dixerit *in lectura de
ferijs loco mox adducto,* vt propterea ad
deciſionem cauſarum allegari nequeat,
teſte *Praſ. de Franch. deciſ.*240.*n.*16.
magiſq; illi fides adhibeatur in lectu-
ris, quā in conſilijs, ſæpèſæpiùs editis, vt
cauſæ conſulatur, *Ant. Mar. Corat. de
elect. opin.tit. de auctor. DD. inſpect.*9.
*num.*71. *& tit.qui Doct. faciant com-
mun.opin.à n.*43. & etſi ipſemet *Bald.
in* 2.*lectur. ad memor.l.* 1.*de ferijs n.*4.
dicat: *Nota, quod Iudex non poteſt diſ-
ſentire, ſi partes conſentiant, vt proceda-
tur die feriata ob meſſem,* tamen parum
refert, innititur namquè *clem.ſæpè,* quæ
hoc minimè ſancit, ſed ibi deciditur,
quod vbi cauſæ committuntur, vt pro-
cedatur ſimplicitèr, & de plano abſq;
iudicij figura, procedi tali tempore poſ-
ſit, quod vltro affirmamus, imò *Gloſ.
ibid.* negat in Iudice, & arbitro, dùm
ſe refert ad *Speculat. loco cit.* & *Innoc.*
quem omninò legendum admonet *in
cap.ſignificauerunt, de teſtib.in fin.* qui-
nimò *Paul.de Caſtro ead.in l.* 1.§.1.tra-
dit expreſsè feriarum renunciationem
arbitris præiudicium haud inferre, niſi
in documēto dictum ſit, procedi etiam
tempore feriarum, eo namquè caſu ac-
ceptando compromiſſum, arbitri con-
ſentire videntur, *l.* 3.§.1.*de arbitr.Ang.
& Bal.in d.l.* 1.§.1.declarat *Balzaran.
in Conſt. Baiulos nu.* 16.& hanc aleam
ſuſtinet *Reg. Rouit. in pragm.de ferijs,
num.*6. etiam ſi diſpenſatio obtineatur,
quæ Iudicibus haud præiudicat, inſe-
quitur *Ioſeph Mele ad Gizzar.dec.*58.
num. 15. *&* 25. *Nouar. in collect.* 95.
*num.*2. *pragm. de Angel. ad eand. de-
ciſ.Gizzarell. num.*6. aduertens, talem
conſenſum non afferre Iudicibus præ-
iudicium, ex *Ann. ſing.* 192. qui totum
oppoſitum aſtruit, quaſque ferias ne-
19 dùm partes, ſed teſtes, & Aduocati al-
allegare poſſunt, *Caſtrenſ. in d.l.*1.*n.*5.
*Theſaur.cit.deciſ.*39.*num.*2.*Prat.ſupr.
cit. num.* 90. *Reg.de Marin.lib.* 1. *quo-
tid. cap.* 118. Igitur, ſiuè indubitati ſit
partium conſenſum præiudicare Iudi-
cibus, ſiuè dubium ſit, vtroquè caſu
diſpenſatio verificari poteſt reſpectu
illorum, & haud fruſtratoria redditur.

Non reticeam tamèn, quod quan-
20 diù in hiſce ſupremis Tribunalibus
verſatus fui, nunquam vidi à Iudicibus
in controuerſiam hoc deduci, qui etiam
ſupremi de cauſis nunquam ſtomacati,
vt iſto vtar vocabulo, fuerunt, ſed cau-
ſarum commiſſiones ſemper anhelan-
tes ex nimia eorum charitate litigan-
tes audiunt, eiſque ius dicunt, vt indi-
cat *Prat.ad Muſcatel.par.*3.*Gloſ.dila-
torias, & memor.obſeru.*47. *num.*91.

21 Et ſi obtenta diſpenſatione, vt pro-
cedatur, ferijs non obſtantibus ad ex-
peditionem alicuius cauſæ, inſtructo
iam proceſſu, vel ad deciſionem arti-
culi iuris, ad inſtantiam partis renuen-
tis, aliud memoriale expeditur, quod
ipſa reluctànte, non procedatur, cur ea-
dem ſeruari non debet regula in cau-
ſæ curſu, & proceſſus còmpilatione,
eadem, imò maiori, vigente ratione,
cum maius tempus, maiorque occupa-
tio in compilando proceſſum, quam
in proferenda ſententia exquirantur, &
decreta fieri contingunt in curſu cauſę,
quæ tale præiudicium cauſæ parant,
quod per ſententiam reparari non poſ-
ſit. Tu cogita, nam contrario iure vti-
mur.

Ad exornatum huius Ritus, & pro
eius praxi. Videas *Affl.in conſt. excep-
tiones, ſub n.*18. *in* 4.*q. Foller.in prax.
crim. rub.accuſ.contum.n.*4. *Fab.Mon-
tell. in prax.arbitr.p.*6. 3.*par.n.*8.*Ma-
rant. in ſpecul.par.*4. *diſt.*16. *n.*83. *Io-
doc.in prax.ciuil.cap.* 119. *Ricc.collect.
dec.* 74. *Gallup.in prax. .S.C.cap.*4. *de
contumac. num.*5.

RI-

Digitized by Google

RITVS XCIII.

ITē ſeruat ipſa Curia, quod reſponſiones partiū, quę fiunt ſuper articulis, exceptionibus, & poſitionibus: poſſunt fieri vſque ad concluſionem excluſiuè: ſiuè infrà terminum præceſſit citatio, quod veniat ad reſpondendum, ſiuè non: & ſiuè ſint reprobatoriæ exceptiones, ſiuè non: & quandoque etiam procuratores reſpondent, quando eſſent informati à principalibus per inſtrumētum exindè confectum, ad ſic reſpondendum: hoc tamen ſcilicet reſpondere per procuratorem, eſt in arbitrio Curiæ. Item nota, quod quando aliquis comparet eadem die vſque ad primum ſomnum, reuocatur bannum, vel condemnatio ad tertiam, & licet nō comparuerit Curia pro Tribunali ſedente, dicitur in actu, comparuit Curia pro Tribunali ſedere.

SVMMA RERVM.

1 *Depoſitio principalis, quo tempore peti poſſit, diſcutitur, tàm attento Iure quàm Rituum ſanctione, & pragm. Regni.*

2 *Procurator effectus Dominus, litis àn teneatur reſpondere, facta depoſitione per principalem.*

Cedens teneatur nè deponere.

3 *Procurator reſpondere poteſt nomine principalis, ſi habeat ſpeciale mandadatum.*

4 *Quod ſufficiat nè ad reſpondendum vel ad ſic reſpondendum.*

4 *Procuratores abſq; ſpeciali mandato declarationes circa vſum teſtium, & ſcripturarum, facere non poſſunt.*

Nec compromittere, & terminum prorogare, cum declarationibus.

5 *De interrogationibus faciendis & comparitione de facto, remiſſiuè.*

IN hac parte ſunt plures Ritus adinuicem ſibi contrarij, quandoquidem *Rit. 70.* ſanxit depoſitionem princi-
1 palis faciendam infrà terminum datum ad probandum *Rit.* autem 79. diſponit faciendam eſſe quandocumque fuerit ab altera parte petita: hoc verò in *Rit.* vſque ad concluſionem, quorum concordia erit vſque ad concluſionem permitti, ſi inſtante parte facienda erit, quod ſi officio Iudicis quandocunquè, etiam poſt concluſionem, teſte *Afflict. in rub. 25. Conſtit. Regni de interrog. litigator. lib. 2. Vrſill. dec. 115. num. 2. Michalor. in tract. de poſit. cap. 27. Ricc. collect. deciſ. 241. Muſcatel. in prax. ciuil. lib. 1. par. 5. Gloſ. legaliores,* quamuis vſus, tùm S.C. tùm reliquorum Tribunalium Regni permittat fieri dictam petitionem poſſe, quandocunque; adhùc poſt concluſionem, teſte *Dom. de Franch. dec. 220. n. 5. et dec. 263. n. 11.* opitulaturq; *Sayr. dec. 3. de fide inſtrum. Ann. ſingul. 501. Maſtrill. de Magiſtr. par. 2. lib. 5. cap. 13. num. 6.* eò quod in Regno ſola facti veritate inſpecta proceditur, ex *pragm. 1. de ordin. Iudic. & rit. 288. & 289. Muſcatell. add. loco num. 11. Marcell. Calà de mod. articul. Gloſ. 7. §. 1. num. 47. Dom. Conſil. Hodiern. ad Surd. deciſ. 17. num. 6. & Carau.* memorat *Reg. Sanfel. in prax. ſect. 2. num. 2. Thor. par. 2. compend. deciſ. verbo Tutor an cogi, Reg. Capyc. Latro dec. 88. nu. 1. in fin. lib. 1. Gizzar. dec. 66.* Iure autem communi attēto, vtrùm poſſit poſt publicationem, extat *deciſ. Rotæ Pedemontanæ* diſtinctione vtens apud *Oſacham dec. 10. Theſaur. deciſ. 93. Peregr. dec. Patau. 126. num. 9.*

Verùm his noſtris temporibus extat in Regno *prag. 77. de offic. S.C. §. 7.* quę

con-

num. 2. autumet, Speculatoris effa-
18 tum non tueri, nec ratione, neque le-
ge, eiuſque dictis occurrat, ibi, & in
conſ. 467. *num.* 2. aiens, neminem ex
DD. tangere aliquid, quod Iudex fe-
rias allegare queat, *Bal.* inſequitur *An-
na ſingul.* 192. *& Borrell. in ſumm. de-
ciſ. tit.* 38. *de ferijs, num.* 119. *in* 18. *de-
clarat.* attamen *Baldi* dictum non ſu-
ſtentabile redditur, vti parum ſibi con-
ſtans, cum aliter dixerit *in lectura de
ferijs loco mox adducto,* vt propterea ad
deciſionem cauſarum allegari nequeat,
teſte *Praſ. de Franch. deciſ.* 240. *n.* 16.
magiſq; illi fides adhibeatur in lectu-
ris, quã in conſilijs, ſæpè ſæpius editis, vt
cauſæ conſulatur, *Ant. Mar. Corat. de
elect. opin. tit. de auctor. DD. inſpect.* 9.
num. 71. *& tit. qui Doct. faciant com-
mun. opin. à n.* 43. & etſi ipſemet *Bald.
in 2. lectur. ad memor. l.* 1. *de ferijs n.* 4.
dicat: *Nota, quod Iudex non poteſt diſ-
ſentire, ſi partes conſentiant, vt proceda-
tur die feriata ob meſſem,* tamen parum
refert, innititur namquè *clem. ſæpè,* quæ
hoc minimè ſancit, ſed ibi deciditur;
quod vbi cauſæ committuntur, vt pro-
cedatur ſimpliciter, & de plano abſq;
iudicij figura, procedi tali tempore poſ-
ſit, quod vltro affirmamus, imò *Gloſ.
ibid.* negat in Iudice, & arbitro, dùm
ſe refert ad *Speculat. loco cit.* & *Innoc.*
quem omninò legendum admonet *in
cap. ſignificauerunt, de teſtib. in fin.* qui-
nimò *Paul. de Caſtro ead. in l.* 1. §. 1. trã-
dit expreſsè feriarum renunciationem
arbitris præiudicium haud inferre, niſi
in documẽto dictum ſit, procedi etiam
tempore feriarum, eo namquè caſu ac-
ceptando compromiſſum, arbitri con-
ſentire videntur, *l.* 3. §. 1. *de arbitr. Ang.
& Bal. in d. l.* 1. §. 1. declarat *Balzaran.
in Conſt. Baiulos nu.* 16. & hanc aleam
ſuſtinet *Reg. Rouit. in pragm. de ferijs,
num.* 6. etiam ſi diſpenſatio obtineatur,
quæ Iudicibus haud præiudicat, inſe-
quitur *Ioſeph Mele ad Gizzar. dec.* 58.
num. 15. *&* 25. *Nouar. in collect.* 95.
num. 2. *pragm. de Angel. ad eand. de-
ciſ. Gizzarell. num.* 6. aduertens, talem
conſenſum non afferre Iudicibus præ-
iudicium, ex *Ann. ſing.* 192. qui totum
oppoſitum aſtruit, quaſque ferias ne-
19 dùm partes, ſed teſtes, & Aduocati al-
allegare poſſunt, *Caſtrenſ. in d. l.* 1. *n.* 5.
Theſaur. cit. deciſ. 39. *num.* 2. *Prat. ſupr.
cit. num.* 90. *Reg. de Marin. lib.* 1. *quo-
tid. cap.* 118. Igitur, ſiuè indubitati ſit
partium conſenſum præiudicare Iudi-
cibus, ſiuè dubium ſit, vtroquè caſu
diſpenſatio verificari poteſt reſpectu
illorum, & haud fruſtratoria redditur.

Non reticeam tamèn, quod quan-
20 diù in hiſce ſupremis Tribunalibus
verſatus fui, nunquam vidi à Iudicibus
in controuerſiam hoc deduci, qui etiam
ſupremi de cauſis nunquam ſtomacati,
vt iſto vtar vocabulo, fuerunt, ſed cau-
ſarum commiſſiones ſemper anhelan-
tes ex nimia eorum charitate litigan-
tes audiunt, eiſque ius dicunt, vt indi-
cat *Prat. ad Muſcatel. par.* 3. *Gloſ. dila-
torias, & memor. obſeru.* 47. *num.* 91.

21 Et ſi obtenta diſpenſatione, vt pro-
cedatur, ferijs non obſtantibus ad ex-
peditionem alicuius cauſæ, inſtructo
iam proceſſu, vel ad deciſionem arti-
culi iuris, ad inſtantiam partis renuen-
tis, aliud memoriale expeditur, quod
ipſa reluctànte, non procedatur, cur ea-
dem ſeruari non debet regula in cau-
ſæ curſu, & proceſſus còmpilatione,
eadem, imò maiori, vigente ratione;
cum maius tempus, maiorque occupa-
tio in compilando proceſſum, quam
in proferenda ſententia exquirantur, &
decreta fieri contingunt in curſu cauſę,
quæ tale præiudicium cauſæ parant,
quod per ſententiam reparari non poſ-
ſit. Tu cogita, nam contrario iure vti-
mur.

Ad exornatum huius Ritus, & pro
eius praxi. Videas *Affl. in conſt. excep-
tiones, ſub n.* 18. *in* 4. *q. Foller. in prax.
crim. rub. accuſ. contum. n.* 4. *Fab. Mon-
tell. in prax. arbitr. p.* 6. 3 *par. n.* 8. *Ma-
rant. in ſpecul. par.* 4. *diſt.* 16. *n.* 83. *Io-
doc. in prax. ciuil. cap.* 119. *Ricc. collect.
dec.* 74. *Gallup. in prax. S.C. cap.* 4. *de
contumac. num.* 5.

RI-

RITVS XCIII.

ITem ſeruat ipſa Curia, quod reſponſiones partium, quę fiunt ſuper articulis, exceptionibus, & poſitionibus: poſſunt fieri vſque ad concluſionem excluſiuè: ſiuè infrà terminum præceſſit citatio, quod veniat ad reſpondendum, ſiuè non: & ſiuè ſint reprobatoriæ exceptiones, ſiuè non: & quandoque etiam procuratores reſpondent, quando eſſent informati à principalibus per inſtrumentum exindè confectum, ad ſic reſpondendum: hoc tamen ſcilicet reſpondere per procuratorem, eſt in arbitrio Curiæ. Item nota, quod quando aliquis comparet eadem die vſque ad primum ſomnum, reuocatur bannum, vel condemnatio ad tertiam, & licet nõ comparuerit Curia pro Tribunali ſedente, dicitur in actu, comparuit Curia pro Tribunali ſedente.

SVMMA RERVM.

1 *Depoſitio principalis, quo tempore peti poſſit, diſcutitur, iàm attento Iure quàm Rituum ſanctione, & pragm. Regni.*

2 *Procurator effectus Dominus, litis àn teneatur reſpondere, facta depoſitione per principalem.*

Cedens teneatur nè deponere.

3 *Procurator reſpondere poteſt nomine principalis, ſi habeat ſpeciale mandatum.*

4 *Quod ſufficiat nè ad reſpondendum vel ad ſic reſpondendum.*

4 *Procuratores abſq; ſpeciali mandato declarationes circa vſum teſtium, & ſcripturarum, facere non poſſunt.*

Nec compromittere, & terminum prorogare, cum declarationibus.

5 *De interrogationibus faciendis & comparitione de feſto remiſſiue.*

IN hac parte ſunt plures Ritus adinuicem ſibi contrarij, quandoquidem *Rit. 70.* ſanxit depoſitionem princi-
1 palis faciendam infrà terminum datum ad probandum *Rit.* autem 79. diſponit faciendam eſſe quandocumque fuerit ab altera parte petita, hoc verò in *Rit.* vſque ad concluſionem, quorum concordia erit vſque ad concluſionem permitti, ſi inſtante parte facienda erit, quod ſi officio Iudicis quandocunquè, etiam poſt concluſionem, teſte *Afflict. in rub. 25. Conſtit. Regni de interrog. litigator. lib. 2. Vrſill. dec. 315. num. 2. Michalor. in tract. de poſit. cap. 27. Ricc. collect. deciſ. 141. Muſcatel. in prax. ciuil. lib. 1. par. 5. Gloſ. legaliores,* quamuis vſus, tùm S. C. tùm reliquorum Tribunalium Regni permittat fieri dictam petitionem poſſe, quandocunque, adhùc poſt concluſionem, teſte *Dom. de Franch. dec. 220. n. 5. et dec. 263. n. 11.* opitulaturq; *Sayr. dec. 3. de fide instrum. Ann. ſingul. 501. Maſtrill. de Magiſtr. par. 2. lib. 5. cap. 13. num. 6.* eò quod in Regno ſola facti veritate inſpecta proceditur, ex *pragm. 1. de ordin. Iudic. & rit. 288. & 289. Muſcatell. add. loco num. 11. Marcell. Calà de mod. articul. Gloſ. 7. §. 1. num. 47. Dom. Conſil. Hodiern. ad Surd. deciſ. 17. num. 6. & Carau.* memorat *Reg. Sanfel. in prax. ſect. 2. num. 2. Thor. par. 2. compend. deciſ. verbo Tutor an cogi, Reg. Capyc. Latro. dec. 88. nu. 1. in fin. lib. 1. Gizzar. dec. 66.* Iure autem communi attẽto, vtrùm poſſit poſt publicationem, extat *deciſ. Rotæ Pedemontanæ* diſtinctione vtens apud *Oſacham dec. 10. Theſaur. deciſ. 93. Peregr. dec. Patau. 126. num. 9.*

Verùm his noſtris temporibus extat in Regno *prag. 77. de offic. S. C. §. 7.* quę con-

num. 2. autumet, Speculatoris effa-
18 tum non tueri, nec ratione, neque le-
ge, eiuſque dictis occurrat, ibi, & in
conſ. 467. *num.* 2. aiens, neminem ex
DD. tangere aliquid, quod Iudex fe-
rias allegare queat, *Bal.* inſequitur *An-
na ſingul.* 192. *& Borrell. in ſumm. de-
ciſ. tit.* 38. *de ferys, num.* 119. *in* 18. *de-
clarat.* attamen *Baldi* dictum non ſu-
ſtentabile redditur, vti parum ſibi con-
ſtans, cum aliter dixerit *in lectura de
ferys loco mox adducto,* vt propterea ad
deciſionem cauſarum allegari nequeat,
teſte *Praſ. de Franch. deciſ.* 240. *n.* 16.
magiſq; illi fides adhibeatur in lectu-
ris, quã in conſilijs, ſæpèſæpiùs editis, vt
cauſæ conſulatur, *Ant. Mar. Corat. de
elect. opin. tit. de auctor. DD. inſpect.* 9.
num. 71. *& tit. qui Doct. faciant com-
mun. opin. à n.* 43. & etſi ipſemet *Bald.
in* 2. *lectur. ad memor. l.* 1. *de ferys n.* 4.
dicat: *Nota, quod Iudex non poteſt diſ-
ſentire, ſi partes conſentiant, vt proceda-
tur die feriata ob meſſem,* tamen parum
refert, innititur namquè *clem. ſæpè,* quæ
hoc minimè ſancit, ſed ibi deciditur,
quod vbi cauſæ committuntur, vt pro-
cedatur ſimpliciter, & de plano abſq;
iudicij figura, procedi tali tempore poſ-
ſit, quod vltro affirmamus, imò *Gloſ.
ibid.* negat in Iudice, & arbitro, dùm
ſe refert ad *Speculat. loco cit.* & *Innoc.*
quem omninò legendum admonet *in
cap. ſignificauerunt, de teſtib. in fin.* qui-
nimò *Paul. de Caſtro ead. in l.* 1. §. 1. tra-
dit expreſſè feriarum renunciationem
arbitris præiudicium haud inferre, niſi
in documẽto dictum ſit, procedi etiam
tempore feriarum, eo namquè caſu ac-
ceptando compromiſſum, arbitri con-
ſentire videntur, *l.* 3. §. 1. *de arbitr. Ang.
& Bal. in d. l.* 1. §. 1. declarat *Balzaran.
in Conſt. Baiulos nu.* 16. & hanc aleam
ſuſtinet *Reg. Ronit. in pragm. de ferys,
num.* 6. etiam ſi diſpenſatio obtineatur,
quæ Iudicibus haud præiudicat, inſe-
quitur *Ioſeph Mele ad Gizzar. dec.* 58.
num. 15. *&* 25. *Nouar. in collect.* 95.
num. 2. *pragm. de Angel. ad eand. de-
ciſ. Gizzarell. num.* 6. aduertens, talem
conſenſum non afferre Iudicibus præ-
iudicium, ex *Ann. ſing.* 192. qui totum
oppoſitum aſtruit, quaſque ferias ne-
19 dùm partes, ſed teſtes, & Aduocati al-
allegare poſſunt, *Caſtrenſ. in d. l.* 1. *n.* 5.
Theſaur. cit. deciſ. 39. *num.* 2. *Prat. ſupr.
cit. num.* 90. *Reg. de Marin. lib.* 1. *quo-
tid. cap.* 118. Igitur, ſiuè indubitati ſit
partium conſenſum præindicare Iudi-
cibus, ſiuè dubium ſit, vtroquè caſu
diſpenſatio verificari poteſt reſpectu
illorum, & haud fruſtratoria redditur.

Non reticeam tamèn, quod quan-
20 diù in hiſce ſupremis Tribunalibus
verſatus fui, nunquam vidi à Iudicibus
in controuerſiam hoc deduci, qui etiam
ſupremi de cauſis nunquam ſtomacati,
vt iſto vtar vocabulo, fuerunt, ſed cau-
ſarum commiſſiones ſemper anhelan-
tes ex nimia eorum charitate litigan-
tes audiunt, eiſque ius dicunt, vt indi-
cat *Prat. ad Muſcatel. par.* 3. *Gloſ. dila-
torias, & memor. obſeru.* 47. *num.* 91.

21 Et ſi obtenta diſpenſatione, vt pro-
cedatur, ferijs non obſtantibus ad ex-
peditionem alicuius cauſæ, inſtructo
iam proceſſu, vel ad deciſionem arti-
culi iuris, ad inſtantiam partis renuen-
tis, aliud memoriale expeditur, quod
ipſa reluctànte, non procedatur, cur ea-
dem ſeruari non debet regula in cau-
ſæ curſu, & proceſſus cómpilatione,
eadem, imò maiori, vigente ratione,
cum maius tempus, maiorque occupa-
tio in compilando proceſſum, quam
in proferenda ſententia exquirantur, &
decreta fieri contingunt in curſu cauſæ,
quæ tale præiudicium cauſæ parant,
quod per ſententiam reparari non poſ-
ſit. Tu cogita, nam contrario iure vti-
mur.

Ad exornatum huius Ritus, & pro
eius praxi. Videas *Affl. in conſt. excep-
tiones, ſub n.* 18. *in* 4. *q. Foller. in prax.
crim. rab. accuſ. contum. n.* 4. *Fab. Mon-
tell. in prax. arbitr. p.* 6. 3. *par. n.* 8. *Ma-
rant. in ſpecul. par.* 4. *diſt.* 16. *n.* 83. *Io-
doc. in prax. ciuil. cap.* 119. *Ricc. collect.
dec.* 74. *Gallup. in prax.* S. C. *cap.* 4. *de
contumac. num.* 5.

RI-

RITVS XCIII.

ITe ſeruat ipſa Curia, quod reſponſiones partium, quę fiunt ſuper articulis, exceptionibus, & poſitionibus: poſſunt fieri vſque ad concluſionem excluſiuè: ſiuè infrà terminum præceſſit citatio, quod veniat ad reſpondendum, ſiuè non: & ſiuè ſint reprobatoriæ exceptiones, ſiuè non: & quandoque etiam procuratores reſpondent, quando eſſent informati à principalibus per inſtrumentum exindè confectum, ad ſic reſpondendum: hoc tamen ſcilicet reſpondere per procuratorem, eſt in arbitrio Curiæ. Item nota, quod quando aliquis comparet eadem die vſque ad primum ſomnum, reuocatur bannum, vel condemnatio ad tertiam, & licet nõ comparuerit Curia pro Tribunali ſedente, dicitur in actu, comparuit Curia pro Tribunali ſedere.

SVMMA RERVM.

1 *Depoſitio principalis, quo tempore peti poſſit, diſcutitur, tàm attento Iure quàm Rituum ſanctione, & pragm. Regni.*

2 *Procurator effectus Dominus, litis an teneatur reſpondere, facta depoſitione per principalem.*
Cedens teneatur nè deponere.

3 *Procurator reſpondere poteſt nomine principalis, ſi habeat ſpeciale mandatum.*

4 *Quod ſufficiat nè ad reſpondendum vel ad ſic reſpondendum.*

4 *Procuratores abſq; ſpeciali mandato declarationes circa vſum teſtium, & ſcripturarum, facere non poſſunt.*
Nec compromittere, & terminum prorogare, cum declarationibus.

5 *De interrogationibus faciendis & compatitione de facto, remiſſiuè.*

IN hac parte ſunt plures Ritus adinuicem ſibi contrarij, quandoquidem *Rit. 70.* ſanxit depoſitionem princi-
1 palis faciendam infrà terminum datum ad probandum *Rit.* autem 79. diſponit faciendam eſſe quandocumque fuerit ab altera parte petita, hoc verò in *Rit.* vſque ad concluſionem, quorum concordia erit vſque ad concluſionem permitti, ſi inſtante parte facienda erit, quod ſi officio Iudicis quandocunquè, etiam poſt concluſionem, teſte *Afflict. in rub. 25. Conſtit. Regni de interrog. litigator. lib. 2. Vrſill. dec. 115. num. 2. Michalor. in tract. de poſit. cap. 27. Rich. collect. deciſ. 141. Muſcatel. in prax. ciuil. lib. 1. par. 5. Gloſ. legaliores,* quamuis vſus, tùm S.C. tùm reliquorum Tribunalium Regni permittat fieri dictam petitionem poſſe, quandocunque, adhùc poſt concluſionem, teſte *Dom. de Franch. dec. 220. n. 5. et dec. 263. n. 11.* opitulaturq; *Sayr. dec. 3. de fide inſtrum. Ann. ſingul. 501. Maſtrill. de Magiſtr. par. 2. lib. 5. cap. 13. num. 6.* eò quod in Regno ſola facti veritate inſpecta proceditur, ex *pragm. 1. de ordin. Iudic. & rit. 288. & 289. Muſcatell. add. loco num. 11. Marcell. Calà de mod. articul. Gloſ. 7. §. 1. num. 47. Dom. Conſil. Hodiern. ad Surd. deciſ. 17. num. 6. & Caran.* memorat *Reg. Sanfel. in prax. ſect. 2. num. 2. Thor. par. 2. compend. deciſ. verbo Tutor an cogi, Reg. Capyc. Latro. dec. 88. nu. 1. in fin. lib. 1. Gizzar. dec. 66.* Iure autem communi attẽto, vtrùm poſſit poſt publicationem, extat *deciſ. Rota Pedemontanæ* diſtinctione vtens apud *Oſaſchum dec. 10. Theſaur. deciſ. 93. Peregr. dec. Patau. 126. num. 9.*

Verùm his noſtris temporibus extat in Regno *prag. 77. de offic. S. C. §. 7.* quę

con-

RITVS XCIII.

ITē ſeruat ipſa Curia, quod reſponſiones partium, quę fiunt ſuper articulis, exceptionibus, & poſitionibus: poſſunt fieri vſque ad concluſionem excluſiuè: ſiuè infrà terminum præceſſit citatio, quod veniat ad reſpondendum, ſiuè non: & ſiuè ſint reprobatoriæ exceptiones, ſiuè non: & quandoque etiam procuratores reſpondent, quando eſſent informati à principalibus per inſtrumentum exindè confectum, ad ſic reſpondendum: hoc tamen ſcilicet reſpondere per procuratorem, eſt in arbitrio Curiæ. Item nota, quod quando aliquis comparet eadem die vſque ad primum ſomnum, reuocatur bannum, vel condemnatio ad tertiam, & licet nō comparuerit Curia pro Tribunali ſedente, dicitur in actu, comparuit Curia pro Tribunali ſedere.

SVMMA RERVM.

1 *Depoſitio principalis, quo tempore peti poſſit, diſcutitur, tàm attento Iure quàm Rituum ſanctione, & pragm. Regni.*

2 *Procurator effectus Dominus, litis àn teneatur reſpondere, facta depoſitione per principalem.*

Cedens teneatur nè deponere.

3 *Procurator reſpondere poteſt nomine principalis, ſi habeat ſpeciale mandadatum.*

4 *Quod ſufficiat nè ad reſpondendum vel ad ſic reſpondendum.*

4 *Procuratores abſque ſpeciali mandato declarationes circa vſum teſtium, & ſcripturarum, facere non poſſunt.*

Nec compromittere, & terminum prorogare, etiam declarationibus.

5 *De interrogationibus faciendis & compatitione de facto, remiſſiuè.*

IN hac parte ſunt plures Ritus adinuicem ſibi contrarij, quandoquidem *Rit.* 70. ſanxit depoſitionem princi-
1 palis faciendam infrà terminum datum ad probandum *Rit.* autem 79. diſponit faciendam eſſe quandocumque fuerit ab altera parte petita: hoc verò in *Ritu* vſque ad concluſionem, quorum concordia erit vſque ad concluſionem permitti, ſi inſtante parte facienda erit, quod ſi officio Iudicis quandocunquè, etiam poſt concluſionem, teſte *Afflict. in rub. 25. Conſtit. Regni de interrog. litigator. lib. 2. Vrſill. dec. 115. num. 2. Michalor. in tract. de poſit. cap. 27. Ricc. collect. deciſ. 241. Muſcatel. in prax. ciuil. lib. 1. par. 5. Gloſ. legaliores,* quamuis vſus, tùm S.C. tùm reliquorum Tribunalium Regni permittat fieri dictam petitionem poſſe, quandocunque; adhùc poſt concluſionem, teſte *Dom. de Franch. dec. 220. n. 5. et dec. 263. n. 11.* opitulaturq; *Sayr. dec. 3. de fide inſtrum. Ann. ſingul. 501. Maſtrill. de Magiſtr. par. 2. lib. 5. cap. 13. num. 6.* eò quod in Regno ſola facti veritate inſpecta proceditur, ex *pragm. 1. de ordin. Iudic. & rit. 288. & 289. Muſcatell. add. loco num. 11. Marcell. Calà de mod. articul. Gloſ. 7. §. 1. num. 47. Dom. Conſil. Hodiern. ad Surd. deciſ. 17. num. 6. & Garau.* memorat *Reg. Sanfel. in prax. ſect. 2. num. 2. Thor. par. 2. compend. deciſ. verbo Tutor an cogi, Reg. Capyc. Latro dec. 88. nu. 1. in fin. lib. 1. Gizzar. dec. 66.* Iure autem communi alterò, verùm poſſit poſt publicationem, extat *deciſ. Rotæ Pedemontanæ* diſtinctione vtens apud *Oſaſchum dec. 10. Theſaur. deciſ. 93. Peregr. dec. Patau. 126. num. 9.*

Verùm his noſtris temporibus extat in Regno *prag. 77. de offic. S. C. §. 7.* quę

con-

concinit huic Ritui, de quo meminit *Apicell. alleg. 4. num. 2.* nouiſſimè ſituata *ſub tit. de dilat.* & eſt *4. c. 7.* cuius memores ſunt *Prat. ad Muſcatell. loco cit. ad num. 11. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. reſolut. cap. 235. num. 3. Ginz. ad Reg. Capyc. Latr. deciſ. 86. num. 3. lib. 1.* qua ſancitur, illam ad concluſionem vſque poſſe, dummodò depoſitio non petatur ſuper nouis poſt concluſionem ſuperuenientibus, abſque tamen calumnia, cui collimat ſingulare *Gloſ.* dictum *in l. in contractibus, §. illo, verbo Offerre, in fine, verſ. Sed poteſt reſponderi, C. de non numer. pecun.* & quot modis dicatur concluſum in cauſa ad excludendam memoratam depoſitionem, notat in eadem *pragm. Reg. Rouit. num. 2. ex Peguera dec. 231. à n. 3.*

Perſonas autẽ omnes, quæ tanquam principales coguntur deponere, enumerat *Reg. Rouit. in pragm. 8. nu. 30. de ordin. Iudic.*

2 Et quod procurator effectus dominus litis teneatur reſpondere, quàmuis principalis depoſuerit, *Bal.* authoritate fretus obtinuiſſe, autumat *Apicell. tit. alleg. 4. n. 28.* necnon confirmat ex *Scaglione rit. 119.* & ait *R. Sanfel. in prax. iudiciar. ſect. 48. num. 14.* àn cedens obſtringatur, inquirit *Vrſill. ad Afflict. dec. 79. num. 5.* & pertractat *Reg. Sanfelic. dec. 169. lib. 2.* & de Ceſſionario conſtituto in rem propriam, ſermocinantur *Marant. in l. ſi actor num. 63. ff. de procur. Thor. in compend. deciſ. verb. Principalis, par. 1.* & diximus *Rit. 70.*

3 Ex his verò *Ritus* verbis, *ad ſic reſpondendum*, non tantùm à nobis relata in *rit. 79.* comprobantur, vt principalis depoſitio expleri valeat, & fieri ab illius procuratore, verùm eorum virtute autumat eximius vir *Rouitus*, non ſatis eſſe mandatum ſpeciale ad deponendum, niſi etiam expreſsè in mandato additus fuerit modus, reſpõdendi, affirmatiuus, ſcilicèt, vel negatiuus, in *pragm. 8. num. 21. de ordin. Iudic.* quin idem *Regens* longiori manu hoc examinat in *dec. 34.* in qua agit de intellectu, tùm *rit. 79.* tùm huiuſce *93.* & ex *DD.* traditionibus rerumq; iudicatarum exemplis liquidò conuincit, veriorem illam eſſe opinionem, ſpecialiſſimum requiri mandatum, ad ſic, & ſic, reſpondendum, iuxtà hunc Ritum, nec ſat eſſe, quod ſit ſimpliciter conſtitutus procurator in cauſa, abſque poteſtate deponendi, vel quod habeat mandatum ad omnes cauſas, & poteſtatem iurandi, & ad deponendum, aut elargita talis facultas deponendi in aliqua cauſa particulari, & non in genere ad omnes cauſas, ſubnectit itèm aliquas reſtrictiones pro denegatione huiuſce depoſitionis, veluti ſi calumnioſa, vel non releuans foret, & *Rouiti deciſ.* memores ſunt *Galupp in prax. S. C. par. 2. cap. 19. n. 17. Dom. Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ. 139. n. 2. Prat. ad Muſcat. add. Gl. legaliores ad num. 30.* quod dixerat *par. 3. Gloſ. hæreditaria, verſ. ſed notabilis*, & aduertit *Auus meus ad Gramm. deciſ. 28. ſub num. 11.*

4 Hinc procuratores, abſque ſpeciali mandato, declarationes circa vſum teſtium, & ſcripturarum facere non valent; idem *Auus meus add. loco cod. nu. 11. & ad Capyc. deciſ. 67. à n. 4. Thor. par. 1. compend. deciſ. verb. Declaratio, & verbo Procurator*, nec compromittere, *l. tranſactio, C. de tranſact.* ſi voluntariè fiat compromiſſum, non ſi ex ſtatuti neceſſitate, quo caſu nõ poſſunt eligere arbitros, *Blanch. de comprom. q. 3. num. 56. Canenſ. in pragm. odia litium, de arbitr.* ibidemquè *Reg. Rouit.* nec terminũ prorogare poſſunt, *Amenel. ſing. 19. Caroc. in reg. cum quid, par. 1. verſ. limitatur tertio, num. 27.*

Nũquid autẽ interrogatio facienda à principalibus fieri debeat ſuper articu-
5 lis, àn ſuper interrogatorijs. Videas eundem *Reg. Rouit. in d. pragm. 8. n. 4. Caran.* laudantem *Marant. in ſpecul. par. 6. actu 4. n. 6. & 12. Iodoc. in prax. ciuil. cap. 152. num. 7.* & de interrogatorijs, loquitur *Fontanell. dec. Cathal. 183. num. 8. lib. 1. & dec. 487. lib. 2.* &

dc

de interrogatorijs faciendis ex officio per Iudicem,ſermocinātur, *Gaill.lib.1. pract. obſeru. 95. n.8. Iodoc. in d.prax. cap.191.num.6. Alber. Galeot. in margar.c.18.n.2.* De comparitione contumacis vſq; ad primū ſonū vigore huius Ritus,meminit *Auus meus ad Gramm. dec.52.n.* 10.& nos alibi tractamus.

RITVS XCIV.

ITem ſeruat ipſa Curia in principali cauſa ciuiliter, vel criminaliter, & in fideiuſſoribus ſuis quādo citantur ad aliquem actum. poſt conteſtationem litis, quod illo ſero,quo debuit comparere ad citationem factam,accuſatur cōtumacia tantùm, & ſequenti ſero fit condemnatio, & deindè ipſo ſequenti die fit ille actus,ad quē fuit citatus, & abindè in anteà quandocunquè. in teſtibus autem ſeruatur alius modus, quia illo ſero,quo debuerunt comparere, accuſatur contumacia contra eos non comparentes per fiſcum, ſi cauſa erat ex officio, vel per accuſatorem, vel per alium agentem ciuiliter,& deindè expectantur triduo ipſi teſtes, & poſtea condemnantur; immò ſolet eis teſtibus ſeruari æquitas,vt durante termino, infra quem iurare poſſunt, non condemnentur,poteſt etiam fieri contra eos condemnatio ante vltimum diē termini (vt dictum eſt,) per quod ſciant diem,quo debuerunt comparere,& ſit accuſata contumacia.

SVMMA RERVM.

1 *Citationē à iure diuino prodire, oſtenditur.*

Ius naturale idem, ac diuinum eſt.

2 *Illius defectus inſanabilis eſt, etiam ſi conſtet de bono iure.*

3 *Illa vbicunque requiritur, actum precedere oportet.*

4 *Quæ continere debeat.*

Per edictum fieri quando poſſit.

5 *Perſonalis requiritur ad reſidendum, alias ad priuandum.*

6 *Citatio perſonalis in ciuilibus cauſis, àn ſemper ſit neceſſaria, an ſufficiat, ſi fiat domi.*

Quid in cauſis criminalibus.

7 *Iure attento Regni, àn domi facta ſubſiſtat, non conſtito de diligentia pro reperiendo citandum de perſona, latè inquiritur.*

Exornatur pragm. 2. de ord. Iudic. quæ àn alternatiuè loquatur perſonaliter, ſcilicet, vel domi, oſtenditur.

8 *Illa ſubſiſtat, non adiecta clauſula in relatione, ſua ſolita habitationis.*

9 *Facta non in domo propria inquiſiti ſed in aliena, vbi degere inquiſitus non ſolet; non tenet, quid ſi fuerit facta in apotheca, vel in domicilio viri, vxori notificata, & Clerico in loco beneficij, & Baroni in loco feudi.*

10 *Eam feciſſe Nuncio dicenti, àn potiùs parti neganti, credendum ſit.*

11 *Generalis citatio ad totam cauſam, àn ſubſiſtat, & procedi poſſit ad ſententiam.*

12 *Alia citationis materiam tangentia, recenſentur, remiſſiuè.*

13 *Illa auferri, & prohiberi à Principe, àn poſſit.*

Exequiratur nè in Principis ſententia.

14 *Quæ ſit forma faciendi citationem in Regno, traditur.*

15 *Relatio facienda per Nuncium de citatione facta extra locum Iudicij, àn requirat ſubſcriptionem teſtium, àn verò, ſufficiat dicere, ſe citaſſe coram teſtibus, cum nomine, & cognomine.*

Digitized by Google

Expenduntur pragm. 2. de ordin. iudic. & prag. 28. de offic. S.C.

Nonnulla de Porterijs S. C. & alguzerijs notantur.

16 *Citatio in loco iudicij facta, cum Nuncij relatione, fuiſſe præſentem vnum teſtem, àn valida ſit.*

Deciſio apud Dom. Præſid. de Franch. 560. in dubium reuocatur, & adductis per eundem Præſid. Auctor occurrit.

Vtile per inutile non vitiatur.

Superflua non nocent.

Aſſenſus, qui non eſt neceſſarius, ſi ritè non fuerit impetratus, contractum non vitiat, cum alijs ad materiam.

17 *Citationem abfuiſſe probatur, eo ipſo, quod in actis non apparet interceſſiſſe.*

18 *Contumacia quo die incuſanda ſit, & huius ritus praxis indicatur.*

A Iure Diuino prodire citatio-
1 nem, de qua meminit *Ritus* noſter, ibi *ad citationem*) *Geneſis caput* 3. præportat, necnon *caput* 4. quorum priori inſtruimur, quod Deus Omnipotens anteaquã Adamum iudicaret, aſciuit, illis quippè verbis: *Adam vbi es*; poſteriori verò, dum Cain in ius vocauit, inquiens: *Vbi eſt Abel frater tuus?* itaq; vnumquemlibet citandum, etiam diabolum, certum eſt, idque adeò, quod ipſius citationis defectus inſanabilis eſt, eo quod naturalem aufert defenſionem de iure naturali, & Diuino competentẽ, *Rota* coram *Cavalerio in deciſ.* 179. *num.* 2. *par.* 1. *tom.* 1. apud *Farinac.* vt propterea de Iure Diuino illam prodire, firmant *Menoch. de arbitr. Iudic. lib.* 1. *q.* 17. *num.* 5. *Io. Bapt. Aſin. in pract. ciuil.* §. 1. *cap.* 1. *num.* 27. *add. ad Veſtr. lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 7. *Ceuall. commun. contr. commun. lib.* 1. *q.* 175. *Reg. Tapia dec. Supr. Conſil.* 5. *num.* 2. *Camil. de la Ratha conſ.* 100. *Giurb. conſ. crim.* 39. *num.* 42. *Reg. Valenz. conſ.* 6. *num.* 7. *Reg. Galeota lib.* 2. *controu.* 12. *nu.* 27. *Franc. Mar. Prat. in add. ad Muſcat. lib.* 1. *par.* 7. *Gloſ. ſententiam, Conſiliar. Rocc. tom.* 1. *reſponſo* 52. *num.* 1. quidquid autumet *Sarmiento ſelectar. interpretat. lib.* 2. *cap.* 14. *ſub num.* 7. ridiculum eſſe, ex illa Adami vocatione inferri, citationem de Iure eſſe Diuino, ſolumque admittit de iure naturæ. At author iſte ingenij tam perſpicacis haud perpendit ius naturale, idem, ac diuinum eſſe, ex exaratis à *Borrell. de magiſtrat. edict. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 11. hancq; veritatem confitetur *Ambroſ. Sanctus in lib. de Paradiſ. cap.* 14. dum inquit: *Non enim ignotum domino erat, vbi eſſet Adamus, dicendo, vbi es? voluit ſua miſericordia, nè indefenſus periret, illum citare*, refert *Borrell. in ſumm. dec. tit.* 44. *de citat. num.* 1.

2 Et illa requiritur, quamuis conſtet de bono iure ipſius partis, ſubdit *Rota memor. nu.* 3. Imò vnumquemq; actum parti notificandum eſſe, monet vulgatus *text. in l. de vnoquoque, ff. de re iudicat.* & alij, quos *Gabriel* memorat *concluſ.* 1. *num.* 1. *tit. de citation.* necnon *Ricc.* qui infinitos cumulat caſus, ſiuè actus neceſſarios requirentes citationẽ *collect.* 203. *p.* 1. & *collect.* 2103. 2145. 2299. & 2412. *par.* 6. *Reg. Valenzuel. conſ.* 6. *tom.* 1, quin, & illa vbicumque
3 requiritur, actum præcedere oportet, nec ſufficeret, ſi ille poſtmodum intimaretur, ex eadem *Rota deciſ.* 274. *n.* 3. *eod. tom.* 1.

4 Citatio autèm ipſa, quæ continere debeat, extruit *Gayll. obſeru.* 48. *cum multis ſequent. lib.* 1. potiſſimumque diem, tempus, atque horam, ita quod ſi, illis omiſſis, ſubſiſtat nè, an citius perimat, inquirit *Cenaglios q.* 809. *to.* 3. per edictum verò fieri quando permittatur, vide eundem *Cenagl num.* 22. & *q.* 898. *num.* 29. *Gaill. obſeru.* 56. *eod. lib.* 1. *Ricc. par.* 6. *collect.* 2106. 2212. & 2290. *Auum meum ad Grammat. deciſ.* 26. *n.* 13. potiſſimùm, quando citandus degit in loco infidelium, *Conſil. Franc. Rocc, tom.* 1 *reſponſ.* 29. *ſub num.* 1. latèque pertractat *Io. Bapt. Ventriglia in prax. notab. rer. annot.* 7. §. *vnico de citat. per edictum lib.* 1. ...

Ve-

Verùm non niſi perſonaliter citan-
5 dum eſſe abſentem ad perſonaliter re-
ſidendum, vel priuandum beneficio, ex
Federic. de Senis conſ. 109. deducit *Ce-*
nagl. & vſu comprobari memorat *ead.*
q. 809. *num.* 17. *&* 18. ſuppetitquè *Ca-*
putaq. deciſ. 114. *par.* 1. At alijs in
cauſis decidit, abſentem citari poſſe ad
reſidendum, tribus publicis edictis, &
expectari per ſex menſes antequam
properetur ad ſententiam priuatoriam,
vt eſt videre *in deciſ. Seraphini* 1346.
& 1366. *par.* 2. atque *in Mediolanenſ.*
Capell. 9. *Maij* 1614. *coram Coccino*
num. 2. adducta inſupèr *Caputaq.* de-
ciſio generatim loquens, concludit ci-
tationem perſonalem præmittendam
eſſe vbicunque agitur de priuatione
alicuius iuris.

Regularitèr verò, iure communi at-
6 tento, in ciuilibus cauſis non eſſe neceſ-
ſariam perſonalem citationem, ſed do-
mi ſufficere deducitur, ex *tex. in l.*
1. §. *permittitur, ff. de deliber. agnoſc.*
l. aut qualiter, §. *ſi certè, ff. quod vi, aut*
clam, quæ iura cum *Innoc. in cap. ſi ad-*
uerſarius de eo qui mittitur in poſſeſſ.
cauſ. rei ſeru. ac *Bal. in l. vt perfectius,*
ſuper *Gloſ. in verbo Domicilium, col.* 2.
C. de ann. except. laudat *Mandoſ. de in-*
hibition. q. 67. *num.* 2. *& in tract. mo-*
nit. q. 26. *num.* 6. In cauſis verò capita-
libus diſcordes ſunt iuriſprudētes, nam
alij relati à *Farinac.* 1. *loco de inquiſit.*
q. 11. ſat eſſe, ſi inquiſitus citetur domi
ſuæ ſolitæ habitationis, alij verò ſub
eod. num. à verſ. & licet nonnulli, hoc
tunc demum admittunt, quando, adhi-
bitis diligentijs, Nuncius refert illum
inuenire nequiſſe.

7 Iure verò noſtri Regni, *Afflict. in*
Conſtit. citationis litera, ipſi Conſt. inni-
xus, autumat, domi factam non ſufficę-
re, niſi prius, adhibita per Ciuitatem
diligentia illius copia omninò haberi
non poſſit, id quod fuit de mente *Bart.*
in l. 4. §. *prætor ait, de damn. infect.* in-
ſequuti *ab Abb. in cap. cauſam, de dolo,*
& contumac. Afflict. verò contradicit
Foller. in prax. crim. verbo Vel eos ver-
balit. citar. fac. num. 28. *ex pragm. in-*
cip. quilibet, quæ eſt 2. *de ordin. Iudic.*
alternatiuè loquente, perſonaliter, ſci-
licet, vel domi, vt properea Nuntio
permiſſum videatur, vt directò ad do-
mum citandi, non aliter facta perquiſi-
tione, accedere queat, quaquè *pragm.*
approbatur *Bal.* ſententia *in l. conſen-*
taneum, col. vlt. C. quom. & quando Iu-
dex, & vbiq; ſeruari ſubnectit *Foller.*
& admonet *Marant. in ſpecul. tit. de cit.*
num. 103. & tradit *Reg. de Marin. lib.* 1.
quotid. reſ. cap. 340. *nu.* 2. in quo oſten-
dit modum citandi Capitulum, Colle-
gium, Vniuerſitatem, &c. aliaque ad
exornatum *memor. prag.* 2. ſubnectit
Reg. Capyc. Latr. deciſ. 161. *nu.* 8. *lib.* 2.

Verùm aduerſus *Follerij* effatum, vt
ex alternatiua in *pragm.* 2. contenta
minimè inducta ſit electio citandi, ſed
potiùs citationis ordo poſitus, conci-
nunt iura adducta à *Lanfranch. de ci-*
tat. n. 3. ad probandum illam fieri de-
bere, vel perſonaliter, vel domi, *in add.*
l. 1. §. 1. *de lib. agnoſc in l. ſcire opor-*
tet, §. *ſufficiat, de excuſat. tut. & in l. aut*
qui aliter, §. *certè, ff. quod vi, aut clam,*
ac *in cap. cauſam quæ, de dol. & contum.*
quin *Lanfranch.* ſubiungit alternati-
uam in præfatis iuribus enunciatam,
intelligi, quod quis perſonaliter, ſi re-
periatur, ſin autem domi citandus ſit,
quamque aleam fuiſſe ſectatum, *Ric-*
card. de Malumb. et Dyn. in d. l. 4. §. *præ-*
tor, de damn. infect. Inn. Bart. & Imol.
Attamen, quia iſthæc alternatiua in
pragmatica, ſeù ſtatuto adiecta eſt, me-
ritò non ad citandi ordinem, ſed ad ci-
tantis electionem reſpexiſſe affirman-
dum eſt, vt ſtatutum vltra ius commune
aliquid operetur, vt ibidèm perpendit
Lanfranch. arg. l. ſi quando, de legat. 1.
hocq; ſeruari in Statu Eccleſiaſtico, vi-
gore *Aegidiana Conſt.* teſtatur *Cartar.*
de exec. ſent. cap. fin. num. 180. *verſ. ta-*
men et de iure communi, & refert *add.*
Farinac. quod licet ſat ſit domi citaſſe,
tamen in Vrbe ſeruari, vt vltra ſchedu-
lam, ſeù citationis copiam domi per
Nuncium dimiſſam, ſit de ſtylo, vt con-

 ſimilis

Digitized by Google

ſimilis copia in Curiæ valuis affigatur, niſi Iudex in forma citationis expreſſerit, perſonaliter citetis, ſi de perſona reperiri contingat, tunc namque Nuncij relatio adhibitæ diligentiæ anteire debeat, ipſemet *Farinac.* ſubnectit, & inoleuiſſe ſtylum Auditoris Cameræ, meminit *Foller. in prax. canonic. verbo Reperti culpabiles, num.* 18. admonens, hoc quippè caſu Nuncio referente ſe domi citaſſe, non conſtito de diligentia pro reperiendo de perſona, nullaque concurrente ipſiuſmet Nuncij de illa atteſtatione, cui cum iuramento adhibetur fides, ex *Bellam. dec.* 200. *&* 319. citationem nullitate euidenter pollere, quod albo lapillo notandum memoro, quia in citationibus ad informandum, & ad capitula, huiuſmodi citandi formam vidi, & communiter fieri fatetur *Præſ. de Franch. dec.* 322. *in princ.* videlicèt citetis perſonaliter, ſi reperiri perſonaliter contingerit, ſin autem domi ſuæ ſolitæ habitationis.

8 An verò illa ſubſiſtat non adiecta clauſula in relatione, ſuæ ſolitæ habitationis; affirmatiuè reſoluit *Reg. Sanfel. dec.* 225. *num.* 8. tradens, nulla lege eſſe prouiſum, quod in relatione exprimatur clauſula illa, & meminit *Thor. in ſupplem. compend. verb. citatio an vitietur*; & quid ſi diceret domi, ſed tantùm citaſſe forma, & modo ſibi commiſſis, extricat *Auus meus ad Gramm. conſ.* 1. *ſub num.* 2. *poſt deciſ.* & notabilem caſum diſpungit *Laganar. ad Ronit. ſuper pragm.* 2. *lit. A, de citat.*

9 Vt autem citatio domi facta, ſubſiſtat, opus eſt, Nuncius referat, inquiſitum citaſſe domi propriæ, ſi namquè in aliena fieret; vbi degere inquiſitus non ſolet, haud tenet, vt ex *Abb. Nell. Clar. Cart. Farin.* aduertit *adduct. q.* 21. *num.* 41. *verſ. & in propoſito aduerſas*; quibus fretus reſpondi in cauſa Pompilij Lombardi, literas exequutoriales relaxatas vigore apocæ banci, effectum ſortiri non poſſe, vt audiri nequiuiſſet, niſi in vinculis, vel facto depoſito, iuxta Regni ſanctionem, ex quo Pompilius fuerat in quodam hoſpitio citatus, non de perſona, ſed relicta cartella à Porterio (ita enim Neapoli Nũcios nuncupamus), quos citatores alij vocant, de quibus *Spec. in tit. de citat. §. ſequitur, num.* 5. *Schrad. de feud. to.* 2. *par.* 10. *lect.* 16. *verb. Nuncius, nu.* 40.) & in ſpecie adduxi *Alex. Apoſtill. in add. §. ait prætor, num.* 8. quia locus hoſpitij non eſt locus, vbi degit, *l.* 1. *§. habitare de his, qui vi effud. & Lanfranc. indic. tract. de citat. num.* 5. idem affirmantem de citatione facta in apotheca, inſequitur *Troyſ. in prag.* 2. *de ord. iudic. num.* 4. cuius memor eſt *Auus meus ad Gramm. conſ.* 1. *ſub nu.* 2. *poſt deciſ.* & confirmat *Reg. Sanfelic. in prax. Iudic. ſect.* 32. *nu.* 9. *Nouar. de grauam. vaſſall. to.* 3. *grauam.* 55. *num.* 8. & dixerat latè *in pragm.* 3. *de citat. & in* altera 5. *num.* 21. *de ordin. Iudic.* indubitatum eſſe in Regno validitatem citationis factæ domi ſolitæ habitationis, videas *deciſ. de Franch.* 514.

Sufficit etiã, quod notificetur vxori in domicilio viri, *Guid. Pap. deciſ.* 445. *Myſing. obſer.* 37. *centur.* 3. & feudatarius in loco feudi, *Reg. Ronit. in prag.* 3. *num.* 2. *de citat. Reg. Sanfel. deciſ.* 237. *num.* 1. *& in prax. Iudic. ſect.* 12. *num.* 5. quod reſtringunt *Præſ. Merlin. lib.* 1. *controuerſ. foreuſ. cap.* 41. *Thor. in ſupplem. compend. deciſ. verbo citatio notificata, Danz. tom.* 3. *de pugn. DD. tit. de var. crimin. cognit. nu.* 46. *& de ſentent. forіudicat. num.* 16. Et Clericus rectè citatur in loco beneficij, quando eſſet tale, quod requireret reſidentiam, *Ann. ſing.* 135. *circa medium*, cuius meminit *Prat. ad Muſcatel. par.* 2. *Gl. intimato ad num.* 28. & habitans ratione officij ibi ſit citandus, *Boer. dec.* 1 monet, laudatus *ab Amed. ad Frãch. dec.* 322. *n.* 8. qui alia tradit in *dec.* 515. & meminit *Mari ad Gram. cõſ.* 1. *n.* 12. & an citari poſſit verbaliter Reus criminis confugiẽs ad Eccleſiã intus eam, affirmatiuè deciſum tradit *Reg. Sanfel. deciſ.* 141. cuius meminit *Thor. in ſupplem. compend. verſ. citari, Dom. Reg.*

de

de Marin. lib. 1. quotid. reſol. cap. 44.

10 Sed cùm Nuncius dicit citaſſe, pars verò negat, cuius aſſertioni potiùs aſſentiendum ſit, vide *Hieronym. de Cenagl.* abundè tractantem, & duas ad inuicem referentem contradicentes opiniones *in q.* 381.

11 Sed generalis citatio, ſi in exordio cauſę decreta fuerit, & ad omnes actus, ad totam cauſam, vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè, procedi poteſt contra contumacem, abſque alia noua citatione ad ſententiam, *Balb. deciſ.* 42. *Burſat. conſ.* 73. *num.* 17. *vol.* 2. *Epiſc. Campanil. ſup. ritu* 2. *num.* 7. *Cur. Archiep. Neap. & Cenagl. q.* 22. hocquè procedit, quotiès idem cauſæ Commiſſarius ius dicit, at ſi eo abſente, vel mortuo, alter ſubſtitueretur, eſſet quippè contumax ſemèl ſaltem citandus, *Minad. deciſ.* 28. & ibi *Monac. num.* 1. *Præſ. de Franch. deciſ.* 457. & enodat *Gratian. deciſ. March.* 108. *Reg. Ronit. in prag.* 4. *num.* 2. *de ordin. Iudic. Reg. Conſtant. in rub. C. de iure fiſci lib.* 10. & deciſum memorat *Thor. in ſupplem. compend. verbo citatio ſuper expeditione cauſa*, ſiue ordinariè, ſiue ſummariè, & extraiudicialitèr, ſolaq; facti veritate inſpecta procedatur, *Reg. Capyc. Latro dec.* 69. *num.* 13. *lib.* 1. *Reg. Sanfel. in prax. ſect.* 59. *num.* 6.

Prima verò citatio, àn principali neceſſariò notificari debeat, vel poſſit incipere à procuratore, inquirit *D. Reg. Ronit. in rub. pragm. de citation. num.* 5. & praxim noſtrorum tribunalium recenſet *Dom.* Reg. *de Marin. ad Reuert. dec.* 224. *num.* 3.

12 Cæterùm videre qui conſpicit alia citationis materiam tangentia, adeat *Rebuff. in conſtit. Franc. tit. de citat. tom.* 3. *Villadiez foro Iudic. lib.* 2. *tit.* 1. *l.* 17. *num.* 25. *Tiraq. de retract. lignag.* §. 9. *Gloſ.* 2. *Paz in ſua prax. par.* 1. *tom.* 3. *tempor. à num.* 31. *Menoch. de arbitr. Iudic. lib.* 2. *caſu* 463. *Gabr. add. concl.* 1. *cum alijs, ſub dicto tit. de citat. Did. Perez in l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 2. *ordinat. Gloſ.* 1. *q.* 23. *Reg.* Capyc. *Latr. dec.* 167. *&* 188. *lib.* 1. *D. Franc. Baron. & Gratioſi Vberti*, qui duo, doctiſſimos, ac eruditiſſimos tractatus edidere.

13 Ac præſertim ſi illa auferri, & prohiberi à Principe poſſit, extruit idem *Cenagl. q.* 575. & negatiuè reſoluit, *Conſil. Rocc. reſponſ.* 78. *nu.* 9. *tom.* 1. & an illa in ſententia Principis exquiratur, negatiuè *Capyc.* ſcripſit *dec.* 1. *num.* 11. & ante ipſum *Marſil. in l. de vnoquoq; num.* 20. *ff. de re iudic.* inſequiturque *Affl. in prælud. Conſt. Reg. q.* 6. quibus *Alex.* poſt alios *conſ.* 87. *vol.* 2. *Gramm. deciſ.* 105. *num.* 4. *Boer. dec.* 247. *& de Marſil. ſingul.* 75. *Triniſ. dec.* 6. *in fin. Gallupp. in prax. S. C. p.* 2. *cap.* 30. idem *Capyc. dec.* 69. *num.* 36. *Riccius collect.* 4007. *par.* 9. *Ruginel. pract. quaſt.* 1. *num.* 92. *Giurb. conſ. crim.* 18. *nu.* 10. contradicunt, in ſententijs quoq; emanatis à Summo Pontifice, & Imperatore, quod Maximi Præſules Pius V. & Sixtus V. ſeruauerunt, dum antequam Regno priuarent, & inueſtirent de eo Anglico Philippum Regem Catholicum, Elixabetham monuerunt, teſte *Nicol. Sandero de ſchiſ. Argican. lib.* 3. *Linderberg. lib.* 7. *Borrell. de præſt. Reg. Cathol. cap.* 47. *num.* 189. quod reſtringit, ſi aduerſus Imperij rebelles procedatur, *Muſcat in prax. lib.* 1. *par.* 7. *Gl. ſententiam*, *num.* 14. *ex Ancharan. conſ.* 277.

Formam autem exequendi citationem in Regno, & faciendi relationem
14 præſcripſit, tùm *Regni Conſtitutio litera*, tùm *pragm.* 2. *de ordin. Iudic.* vt nempè citatio fiat coram duobus teſtibus, ſi ſit, citandus, extra locum, vbi Iudex reſidet, & teſtes illi in relatione nominentur, ſat enim eſt nominatio,
15 nec eſt neceſſaria ſubſcriptio, tametſi ſubſcriptionem verba *add. pragm.* exigant, quæ taliter praxis interpretata eſt, teſte *Canenſ. ibid. num.* 31. *Foller. in cap.* Regni *remedia ſtudioſè, num.* 8. *in fine*, Reg. *Sanfelic. in prax. Iudic. in ſumm. ordin. procedend. num.* 7. quamque conſuetudinem minimè à iure improbatam, præconizat *Reg. Ronit. in*

ead.

ead. prag. num. 4. *Gloſ.* fretus *in l. in donationibus*, *Cod. de donation. Muſcatell. in prax. par.* 2. *Gloſ. intimato, n.* 18. *Præſ. de Franch. deciſ.* 560. *num.* 3. illamq; *pragm.* à Rege Ferdinando editam cum conſilio legum coriphęorum, depromptam eſſe ex *Iſern.* verbis *in memorat. conſtit. citationis litera*, *&* *Luc. de Penn. in l.* 1. *de curioſis lib.* 12. meminit *Afflict.* *in conſtit. adictorum*, *num.* 5. 4. *notab.* abſurdum eſſet *Iſern.* *ſub num.* 80. inquit, fidem præſtare in re magni ponderis ſoli ſeruienti, qui viles perſonæ eſſe ſolent, quoſque omni vitiorum genere ſperſos, nuncupat *Farinac. in tit. de teſtib. q.* 56. *n.* 370. *& de Franch. memor. deciſ.* 560. *nu.* 1. *Iſern.* laudans, ſubnectentem publicam perſonam vice duarum perſonarum haberi, ob idquè exiſtimo emanatam fuiſſe *pragm.* 28. *in fin. de offic.* S. C. ſancientem, ſufficere Porterios S.C. referre citaſſe domi, vel de perſona, vt aduertit *Reg. Rouit. in prag.* 3. *de citation. num.* 15. relatus ab *Auo meo ad Gramm. conſ.* 1. *poſt dec. num.* 15. *& à Frãc. Mar. Prat. ad Muſcat. add. par.* 2. *Gloſ. intimato, ad nu.* 19. *in fin.* quin *Rouit.* malè à Porterijs ſeruari, admonet, qui notificationis diem tantum deſcribunt, non autem horam, vt *pragm.* ſanxit, itemque malè ſeruari circa relationes à Magiſtris Actorum ſcribendas, nam ab ipſiſmet Porterijs ſcribuntur, & ſæpèſæpiùs literis hæbraicis ſcriptæ videntur, cum vt plurimum ſint perſonæ illiteratæ, atque ſcribere neſcientes, & vix illas paucas literarum pingere notas nouerint, ex quo altera *pragm.* 38. *num.* 8. *de offic. Magiſtr. Iuſtit.* Iniunxit, vt Porterij, ac Alguxerij ſcribere, & legere ſciant, & propria manu relationes faciant, maioris namq; cæteris Nuncijs authoritatis ſunt Porterij S. C. ex tanti ſupremi Senatus præeminentia, quiquè quando extra Neapolim, accedunt mazzam de piltro cum armis Regijs portant, vt ijſdem vtar barbaris verbis, *Affl. in ſæpiùs cit. conſtit. citationis litera num.* 6.

Cum duorum teſtium deſcriptionem requiri diximus, dum citatio ex-
16 tra locum iuſdicentis tranſmittitur,
non verò in loco vbi reſidet citationis Iudex, ſi in illo Iudicij Nuntius referat Titium citaſſe, præſente vnico teſte, valida ſit citatio, exquirente *prag.* ſaltim duorum teſtium præſentiam. Accidit trutinanda quæſtio apud *de Franch. add. dec.* 560. ſuſtinentẽ nullitatem citationis aduerſus fiſci fundamentum, ex *DD.* atteſtationibùs non eſſe in loco Iudicij opus teſtium deſcriptionis. At, pace tanti Viri legum oraculi, ſi vera fari licet, prorſus non agnoſco, cur contra fiſcum ibi fuerit concluſum, cum regulariter vtile per inutile haud vitietur, *l. poeditus, ff. de arbitr. l.* 1. *§. Trebatius, ff. de aqu. quotid. & æſtiu. cap. cum ſuper, de offic. delegat. Bar. in l. grege. §. illud, num.* 3. *ff. de fideiuſſ. Alex. conſ.* 143. *num.* 3. *lib.* 7. & peroptimè collimat *tex. in d. l. ſancimus*, *Cod. de donat.* necnon *Gl. in l. non ſolent, ff. de regul. iur.* iuribus comprobans, quod abundans cautela ſcripturam non vitiet, ſuperflua enim non nocent *text.* inquit *in l. in teſtamentis*, *Cod. de teſtam.* Sic cum obtinetur aſſenſus non neceſſarius, ſi ille ritè impetratus non fuerit, alienatio nullitate propterea non ſcatet, ſed illud dicendum erit de verbis ſuperfluis in ſtipulatione adiectis, vt arma, virumque cano, quæ nihil addunt, *l. quæ extrinſecus, de verb. oblig. Camer. in cap. Imperialem, fol.* 18. *lit. S*, & confirmat *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.* 8. *§.* 5. *n.* 4. *& in præl. num.* 76. quin ſi ex antedictis intus Ciuitatem ſuſtinetur citatio, abſque teſtium ſubſcriptione, certo certius Nuntio erit adhibenda fides ex vnius teſtis deſcriptione, qui iunctus cum eodem Nuntio vim duorum habebit, & ſatisfactum erit, *text. in l. iuriſiurandum, Cod. de teſtib.* quibus naufragium non faciunt rationes *in ead. de Franch. dec. adductæ*, prima nempè, quod *Andr.* in ea reſideat ſententia, in loco quoq; Iudicij duorum
de-

debeat adhiberi nominatio, cauſa vitandi abſurdum, nè in re graui vni credi contingat, id quod confirmatur *in repertor.ad Conſtit.Regni*, ſiuè illud ſit *Andr.* ſiuè alterius; Nã, quidquid ſit *de Iſern. & eius repertorio*, ac generalitate verborum *Conſt.* & *Pragm.* ſatis eſt, quod à tempore *Afflict.* vſque ad tempora *Foller.* deindè *Troyſii*, *Muſcatel.* & vſque ad tempus, in quo ſcripſit *Reg.Rouit. in anno 1616. in ſecunda impreſſione commentus ad pragm.* & ad noſtram vſq; ætatem contraria vigeat obſeruantia, conſuetudo namquè eſt actus practicus ad vnguem ſeruandus, *Bal. in l.quicunque, col.5.C.de ſeru.fugit.de Franch.deciſ.240.num.*11. quin hæc obſeruantia originem trahit ex *pragm.36. num.8. de offic. Mag.Iuſtit.* ſanctione, vt in quolibet Tribunali Alguxeriorum, & Porteriorum, qui legere, & ſcribere ſciant, certus ſtatuatur numerus, vt per eos, & non per alios ſcribantur relationes, in qua *pragmat.* cum nihil de ſubſcriptione, vel deſcriptione teſtium dicatur, putarunt legiſlatores illam nõ neceſſariã, nec amplius requiſitam eſſe in citationibus faciendis in Ciuitate, nam alias dixiſſent, prout dictum fuit *in d. prag.* 2. quam cenſeo, emanatam fuiſſe ante memoratam *prag. 36. ad tex. in l.vnica, §. ſin autem lo 2. C.de caduc. tollen.* & ſemotà *prag.* hæc conſuetudo optimo iure originem quoquè habet ex Iudicis authoritate, quæ magis terret Alguzerios, ad falſum perpetrandum in loco Iudicij, quam extra. Minuſque officit altera adducta ratio *num.* 8. deſumpta ex *tex. in l.fin. §. ſin autem hoc aliquis fecerit, C.de iur. deliber.* vbi Imperator ſtatuit, quod ſi is, qui beneficio illius legis vti poterat in inuentarium conficiendo, iuxta præfatæ *l.* formam, petierit terminum ad deliberandum iuxta formam legis antiquæ, etiam quod cõfecerit inuẽtarium, tenebitur inſolidum creditoribus, quia ſibi imputet, quod pro nouo beneficio, vetus elegerit grauamen, quam rationem, Imperator *in eod. tex.* non autem *Odofr.* perpendit. Siquidem ratio, cum regulis excerptis à *DD. in dict. §. ſin autem*, de quibus *Franch.* meminit *à num.*8. amplectitur illum, qui vna via dimiſſa, aliam eligit, ſed in illo facti themate non fiſcus, vt putat *de Franch. num.*7. viam citandi, cum præſentia teſtium elegit, quod foret, ſi in literis citatorijs illũ citari cum præſentia teſtium indicaſſet, hocque caſu ipſi fiſco hanc viam eligenti imputari debebat, & Nuntius præſcriptam formam euertere non poterat, & coram vno teſte citando, fines mandati non obſeruaſſet, ad *text.in cap.cum venerabilis, de offic.deleg. cap.cum dilecti, de reſcript.* & alijs adductis à *Foller. add. verb. fiat relatio num.* 11. quiquè ex *Gl. fin.in clem. 2. de lit. non conteſt. & Archid.24.q.3.cap.de illicita*, ſubnectit citationem non arctare, Nuntio aliter, quàm Iudex commiſerit, citante. At in illo themate, nec Iudex, nec Fiſcus huiuſmodi viam in citatione elegit, ſed expedita citatione in forma, & Nuntius citare poterat præſentibus, vel non præſentibus teſtibus, & vtroque caſu ei integra data eſſet fides, vt proptercà, neſcio videre quomodò caſus *tex. in add. §. ſin autem*, cum regulis inde ſumptis adaptari poſſit cõtra fiſcum; Imò nec contra Nuntium, qui cum dixit citaſſe coram illo teſte, puram facti contingentiã retulit, quod in citando ille interfuit, non verò voluit ſe ad illam viam arctare, prout egit hæres *in d. §. ſin autem*, ſpernendo nouam viam, & veterem eligendo, atque ex his, ſub omnium cenſura in alia facti contingentia prõ fiſco iudicandum foiè exiſtimo.

Citationem verò abſuiſſe probari ex
17 inſpectione actorum, & probatam dici, eo ipſo, quod de illa non conſtat, idquè, reiecta omni præſumptione contraria, cui non eſſe locum, cum de veritate conſtet per adductam negatiuam, decidit *Rota dec. 207. num. 20. 4.par. diuerſ. & deciſ. 167. ſub num.*42. apud *Farinac. par. 1. tom.*1. quas allegaui-

mus

mus aduerſus quemdam Aduocatum, prætendentem monitoria ad conuincendum, nobis intimatam fuiſſe fidem aſſerti depoſiti, quæ apud Actuarium Magnæ Curiæ reperiebatur, nulla cum relatione intimationis.

Cæterum, ad huiuſceRitus praxim
38 notamus contumaciam incuſandã eſſe eodem die, quo tenentur Rei comparere ex hoc *Ritu, & ritu 97. & 225.* At *rit.* 223. apertè dicit, illam incuſandam eſſe, proximo die, quo tenentur comparere, ſcilicet primo die ſequenti, & huius Ritus diſpoſitioni concinit ius commune admittens, incuſationem primæ contumaciæ eodem die faciendam, comparente tamen Actore, & illam petente, vt ſcribit *Andr. de Iſern. in cap. 1. à num. 11. de controu. inter vaſſall. & alium de benefic.* atq; in Regno viget, *pragm. 3. de ordin. Iudic.* tametſi continuo more obtentum viderimus proximo ſubſequenti die incuſari. Videto tamen præterea, quæ congerimus *ſup. rit. 97.* & indicant poſt *Afflict. in Conſtit. Regni penam nouem unciarum ſub num. 15. Foller. in prax. crim. rub. accuſentur contumacia, Thor. Caran.* memor *in hoc ritu in med. col. verſ. diſpoſitio iſtorum rituum, par. 1. compend. deciſ. verbo Contumax ex iure,* à quo *Thor,* mutuauit verba, *Nouar. de grauam. vaſſallor. par. 3. grauam. 49. à num. 5.* quo verò ad fideiuſſores, obſeruantiam oſtendit *Muſcatel. in prax. fideiuſſ. in 4. modo num.* 8. quiquè de hoc formam concipiendi citationem deduxit.

RITVS XCV.

Item feriat ipſa Curia, quòd illa dies qua debuit accuſari contumacia prima, ſi fuit dies feriata etiam Paſqualis, debet aſſignari, nihilominùs ipſo die reſpõſale Magiſtro Actorum, vel alicui ex ſubactarijs de voluntate Magiſtri Actorum prædicti, & in ipſo reſponſali ſcribitur, pręſentata, ſcilicet, die illo feſtiuo, quo fuit præſentatum ipſum reſponſale, & primo die iuridico accuſatur prima contumacia, & proceditur ad vlteriora, iuſtitia mediante, & poteſt accuſari prima contumacia, etiam ſi Curia non regitur, dummodò coram Magiſtro Actorum, vel aliquibus ex ſubactarijs in Curia exiſtenti, vel exiſtentibus. Et Nota, quòd quando dies eſt feriatus, aſſignatur prædictum reſponſale, & fit præſentata in eo, non dicitur quod fuit præſentata in Iudicio, ſed apud acta tantùm, quia non eſt iudicium tali die, ſed acta ſemper ſunt, & ita obſeruat ipſa Curia quando tali die fierent, quo Iudicium eſſe non poteſt. ſed quando accuſatur prima contumacia, ſcilicet hora, qua accuſatur, ſi non regatur, dicitur tali die, tali ind. & talis menſis, talis in Iudicio pręſens, & apud acta dictæ Curiæ accuſauit contumaciam dicti talis vocati in dicta Curia, & non comparentis, & ita ſeruatur, & dum eſſet quæſtio de hoc tempore felicis memoriæ. & recolendæ Domini Caroli Ducis Calabriæ, fuit facta terminatio per Iudices ipſius Curiæ, (vt dictum eſt) præſente Magiſtro Lancea dictę Curiæ Actorũ Magiſtro, tunc ſubactario, ſeù ſcriptore in eadem Curia, &c. & ipſe retulit.

ſVM-

SVMMA RERVM.

1 *Reproducto libello intimato, & reo in tempore præfixo non comparente, accuſatur contumacia.*

2 *Tempus prolapſum eſſe non ſufficit, vt dicatur contumax Reus, quamuis non comparuerit, niſi contumacia fuerit etiam incuſata.*

3 *Actor, ſi poſt tempus venerit, contumaciam accuſare nequit, quia citationis effectus perijt.*

4 *Citatio ſemèl, atque iterum circumducta ob contumaciam Actoris, cauſam tertiò, an valeat Actor ipſe intentare.*

5 *Fiſci procuratoris præſentia, àn requiratur in accuſandis contumacijs. Quid Iure Regni.*

6 *Tempus incuſandi contumacias, remiſſiuè tangitur.*

7 *Actor habet tres vias incidendi aduerſus Reum contumacem.*

1 PRoducto, & deindè intimato libello, & cum relatione Curſoris, ſeù Nuntij reproducto, ſiuè alia petitione, aut mandato, ſi Reus minimè curauerit per ſe, vel procuratorem comparere, contumacia accuſabitur in tempore, cuius meminimus *Ritu 94. 97. & 225.* quæ non facta accuſatione, quamuis prætererierit tempus, haud diceretur ipſe citatus contumax, non enim ſufficit tem-
2 pus prolapſum eſſe, ex doctrina *Oſaſchi deciſ. 3. num. 1. & deciſ. 71. n. 47.* probatquè inſupèr *Nicolaus Grauat. ad Veſtrium lib. 4. cap. 4. num. 14. Alfer. conſ. 12. num. 31. Anton. Trigon. ſing. 88.* atquè *Andr. Gayll. obſeru. 55. num. 7. lib. 1. Thoming. deciſ. Lipſienſ. 24. num. 10.* alijquè quos laudat *Borrell. in ſumm. deciſ. tit. de citat. n. 509. tom. 1. Amend. ad Franch. dec. 516. n. 9.* aufertur ſiquidem citationis effectus ſtatim, & proptèr Actoris, & Rei abſentiã, ac circumductus eſt terminus, & citatio, ex notatis per eundem *Oſaſch.* adducta *deciſ. 3. num. 4. Imol. in l. qui ante Calendas, verſ. Venio ad quæſtiones, ff. de verbor. obligat. & Rotam dec. 744. ſiuè 6. de Iudic. in antiq. Caball. reſol. crim. caſu 110. Chart. de exequut. ſentent. cap. fin. num. 167.* quin præſentia, non tantùm Actoris, & accuſatio requiritur, ſed in tempore, vt citatis in *ritibus* diximus, quia ſi poſtmodùm, neque poſſet amplius accuſare illam, & ſi accuſaret, fruſtra quidem eſſet, & inualida incuſatio ita facta, niſi iterum citaretur aduerſarius, quo quidem caſu, etiam ſi prima vice comparuiſſet Reus, & iuxta *ritum 226.* petijſſet in contumaciam Actoris liberari, & obtinuerit, quibit, & Actor, ſi in termino huius ſecundæ citationis venerit incuſare contumaciam ex infrà adducendis Auctoribus, edocetque *Garauit. rit. 123. num. 6.* Quod ſi poſt
3 tempus primæ citationis comparuerit Actor, & probando legitimum impedimentum, quo detentus, venire nequiuerit ad incuſandam contumaciam, inſtet vellè tùnc incuſare, non proptereà audiretur, quandoquidem releuans impedimentum prædictum excuſabit ipſum à contumacia, non tamen in cauſa erit, vt terminus citationis iuxta *Ritum 225.* non ſit circumductus, ipſaq; citatio extincta, *Petr. Frider. Mindan. de mandat. et monit. Iudicum lib. 2. cap. 20. num. 2.* quamobrem noua citra dubium opus eſſe citatione, notat copioſè *Andr. Gayll. obſeru. 59. lib. 1.* idem-
4 que *Mindan. n. 1* connectens, quod ſi Actor prædictus, qui ſemèl circumducto termino, cauſam vt ſupra denouo inſtituendo reſuſcitauit, ſi denuò fiat contumax, omne ius ſuum amittat, itaut circumductione termini ceſſante, tertiò cauſam intentare, & citationem ſuper eadem impetrare non valeat, ex *text. in auth. qui ſemel in fin. C. quomodo, & quando Iudex,* ibidemquè *Sichard. nu. 31.* quod poſtremum *Mindan.* effatum vſus non amplectitur.

Supradicta verò Actoris præſentia
5 vſque adeò vera eſt, vt in cauſis ipſis capitalibus, ſi fiſci procurator voluerit

accuſare, debeat perſonaliter, & præſentialiter facere, tàm ſi vigore inquiſitionis procedatur, teſte *Oſaſco dicta deciſ. 71. num.* 48. ſequiturque *Theſ. deciſ.* 19. *propè num.*4. quàm ſi per accuſationem, ex decreto Senatus *in ead. Theſaur. deciſ.* quamuis duobus in caſibus reſtringatur, quos recenſet *Gayll. obſeru.* 55. *num.* 9. *vol.* 1.

Iure verò Regni in accuſandis contumacijs delinquentium, fiſcus nunquam conſtituitur in mora, itaut citatis inquiſitis, nec in præfixo termino comparentibus, accuſatæ contumaciæ intelligantur in tempore, taliter vt procedi valeat, ac ſi in tempore contumaciæ eſſent incuſatæ, ex *pragm.* 6. *de citat.* cuius meminit *Nouar. de grauam. vaſſall. par.* 3. *grauam.* 53. *num.* 3. & tangit *anteced. grau.* 52. latèq; extricat *Angel. Scialoya in prax. foriudic. integro cap.* 7. *huius Ritus ſub num.* 1. memor, & nonnulla notat *Carol. Rota in florileg. concl.* 9.

6 Tempus autem, & modos incuſandi contumacias ſcribo *in rit.* 224. necnon aliqua delibaui *Ritu* 80. 94. *&* 99. & etiam *ritu* 218. & aduertunt *Carol. Rota in florileg. memor. concluſ.* 9. *num.* 15. *Foller. pract. crim. rubr. accuſentur contumaciæ, num.* 5. *Carrerius pract. crimin. tit. de appellat. verſ. Septimus caſus eſt, n.* 39. & cuius ſit maior contumacia Actoris, nempè, an Rei, ſcribo ſuper *Ritu* 226. quin habere

7 Actorem tres vias incedendi aduerſus Reum contumacē, quia notat *Gayll. obſeruat.* 60. *lib.* 1. ideò electionem ſibi competere eligendi, quam maluerit, aliorum fultus auctoritatibus annectit, idem *Gayll.*

RITVS XCVI.

Originales proceſſus conſeruentur in Curia, copia partibus, ſi voluerint, data.

ITem quòd proceſſus originales in dicta Curia agitati, & facti, ac faciendi, non poſſint, nec debeant ad petitionem partium ab ipſa Curia tolli, & eleuari, ſed ſi ipſe partes voluerint Reginali Maieſtati, vel alteri Iudicio producere, & præſentare; teneantur recipere copiam de eiſdem (vt ſolitum eſt fieri,) & dicti proceſſus originales in ipſa Magna Curia conſeruentur, ſicut de iure conſeruari debent.

SVMMA RERVM.

1 *Proceſſus in Regno, apud quem aſſeruari debeant, Actuarium, nempè, vel Iudicem.*

2 *Iudex ad quem Iudici à quo mandare non poteſt, vt originalem proceſſum, ſed authenticam copiam tantùm, trāſmittat, cum limitationibus.*

3 *In cauſis criminalibus acta appellationum à M. C. ad S. C. à quibus Actuarijs actitentur.*

4. *Actorum vnio apud quem ſit facienda, & quomodo.*

5 *Proceſſus quomodò hodie Neapoli conſeruentur.*

6 *Inſtrumenta originalia in quibus caſibus retenta copia, reſtituantur.*

7 *Proceſſu originali deperdito, quid agendum.*

P. Gaetanus Andreas, *in ſeculo Cæſar de Afflicto, laudibus extollitur.*

Pro-

1 PRoceſſus originales perpetuò
debeant aſſeruari penès Ma-
giſtrum Actorum, alter diſpo-
nit *Rit.26. & prag.13. de ord.*
Iudic.& ſic ceſſat in Regno quæſtio il-
la, ſi apud Magiſtrum Actorum, iuxtà
cap.quoniam contra, de probat. vel Iu-
dicem, iuxtà *cap. fin. eod. tit.* quin, am-
bobus contendentibus, vter præfera-
tur, ſcribunt *Speculat. in tit. de inſtrum.*
edit. §.videndum, Ioan. Andr. & Abb.
in eod. cap. quoniam contra, omneſque
Notarij, ſeù Actuarij partes fouent, ſed
Bal. in eod. mox add. cap. penès Curiam
detinendum eſſe credit, quibus addo,
quæ congeſſi in *Rit.* 24. ipſi autem
Actuarij, ſi proceſſus ipſos originales
conſignarent, pœnam falſi luerent, ex
adducta *pragm.* vt neque Iudici ap-
pellationis exhibere poſſint, ſed tantū
copiam, quod ſequutus *DD. in d.cap.*
quoniam contra, de probat. Bar. & alios
in l. eos, §. ſuper his, C. de appellat. ad-
mittit *Marant. par.6. actu* 10. *nu.* 64.
Afflict. in Conſtit. appellationum tem-
*pora num.*17. *Muſcat. in prax. S.C. lib.*
2. *par.*1. *Gloſ. proſequendum, num.*69.
*Prat. ad eund. Maſcat. loc. cit. & par.*1.
Gloſ. tenebitur, in fin. Carau. hoc *in*
Ritu laudans, aliquando verò ordi-
no Iudicis appellationis tranſmittuntur
2 originales, relictis copijs, concurrente
falſitatis ſuſpicione, vt optimè additio-
nator *Conſtant. Papa* admonet hoc *rit.*
lit. A, & multotiès, prævia partium
concordia cum Actorum Magiſtris pri-
mæ inſtantiæ originales dantur proceſ-
ſus illis ſecundæ inſtantiæ, teſte *Reg.*
*Tapia lib.*2. *iur. Regn. tit. de Actuar.*
*M.C.V. pag.*315, *ſup. hoc Rit.*
In cauſis verò capitalibus acta ap-
3 pellationum, quæ à M.C. ad S.C. fiunt,
actitantur ab Actuarijs criminalibus vi-
gore *pragm.*25. *de offic. Mag. Iuſt.*& al-
terius 44. *de offic. S.C.* idemque in cau-
ſis reclamationum, altera diſponit 13.
de Actuarijs, proceſſus namq; poſt ap-
pellationem regulariter remanere de-
bet apud primum Iudicem, *Boer. deciſ.*
15. *nu.*4. *Iodoc. in prax. ciuil cap.*123.
*num.*23.

Sed cum accumulatio Actorum fa-
4 cienda eſt penès aliquem Magiſtrum
Actorum, tunc originalia acta tranſ-
ferenda ſunt, ad quem pertinet accu-
mulatio, nullis eo nomine perſolutis
ſportulis, idq; copioſè probat *Parlador.*
rer. quotid. lib. 2. *cap.*9. vbi duas illas
extruit quæſtiones, quando ſcilicèt
Actorū fieri debeat accumulatio, nec-
non ad quem ex Notarijs accumulata
monumenta attineant, & praxim indi-
cat *Prat. ad Muſc. gl. tribunali, ad n.*3.
Hinc ex prædictis *Præſ. Merl. lib.* 1.
*controu. forenſ. cap.*88. *num.*10. obſer-
5 uauit, Actorum Magiſtrum, obſtringi
ad Actorum originaliū exhibitionem,
vt prætereà in huiuſce Ciuitatis Tri-
bunalibus admirabilis manauit obſer-
uantia, nam Magiſtri Actorum Archi-
chiuia tenent, in quibus originales
proceſſus conſeruantur, ſerie alphabe-
tica diſpoſiti, & præponitur aliquis,
qui Archiuarius nuncupatur, eiquè in-
cumbit adnotare proceſſus, penès quos
exiſtunt, ſiuè penès Iudices, ſiuè Ad-
uocatos, ſiuè procuratores, vt quoquè
delibauimus *rit.*24. & 26.
6 Inſtrumenta autē originalia, in qui-
bus caſibus, retenta copia, reſtituantur,
præter *Carau.* adnotat *Muſcatel. lib.*1.
*par.*3. *Gloſ. reſpondendum, nu.*14. præ-
ſertim ſi exhibita, ſeù præſentata fue-
rint, cum poteſtate relaxandi copiam,
& recuperandi originalia, nam aliàs re-
ſtitui minimè poſſunt, vt idem *Carau.*
confirmat *in ritu* 176. & 185. necnon
vſus amplectitur, dummodò non ſint
inſtrumenta, quæ producuntur, vt li-
quidentur iuxta formam *Rit.*166. nam
illa originalia rehabentur, tametſi præ-
ſentata abſque memorata proteſtatio-
ne, teſte eodem *Carau. hoc in ritu n.*4.
ipſumq; inſequitur *Auus meus ad Capyc.*
*deciſ.*40. *ſub num.* 1. *& de Angel. in eius*
*prato l.*2. *num.*5. *Cod. de edend.* aduer-
tens, huiuſmodi inſtrumenta originalia
præſentata ad effectum prædictum li-
quidandi, reſtitui partibus, elapſo ter-
mino duorum menſium à die præſenta-
tionis, vel liquidationis.

7 Proceſſu uerò originali deperdito quid agendum, quando nouus compilari debeat, & quid ſi culpa vnius ex partibus, vel caſu, inquirunt *Thor. p. 3. compend. deciſ. ſect. 2. verbo Proceſſus ſi fuerit deperditus, pag. 340. & in ſupplem. compend. verb. proceſſus deperditus, & D. Cæſar de Afflicto*, qui per veſtigia maiorum, litterarium curriculum ingreſſus, æquis paſſibus ad eorum gloriam peruenit, niſi etiã grandioribus ſuperauit: Certè Iurecõſultos plurimos infrà ſe reliquit; ſupra aut pauciſſimos habuit, aut nullos. Summis proindè honoribus, ac magiſtratibus ornari in Ciuitate meruiſſet, niſi ijs ſeſe vltro, eorumque ſpe, ſapientiori conſilio exuiſſet: Nihil enim, homini doctiſſimo, tanti fuit, quam ſuæ ipſius ſalutis, atque æternorum ratio: quorum cauſa, forenſi ſtrepitu, Religioſæ quieti, honorum mortalium incerto immortalium ſecuritati poſthabito, Polò maluit ſeruire, quam foro, ac Clericorum Regularium Theatinorum numero aſcriptus Cæſaris nomine in Caietani Andreæ mutato, vitæ ſanctiſſimæ exẽplis, non minus Reipublicæ prodeſt, quam ſuis doctiſſimis controuerſijs forenſibus in lucem datis: Is, inquam, *contron. iur. reſol. cap. 3. num.* 7. declarans *deciſ. Præſid. de Franch.* 707 deciſionem S. C. Iunctis Aulis, ſubnectit *n.* 10.

RITVS XCVII.

ITem ſeruat ipſa Curia: in primis citationibus expectare triduum: & eius elapſum antequã condemnet, vel aliquem bãniat, in alijs autem citationibus, quę in proceſſu cauſę fiunt, lite conteſtata, vt quando citantur fideiuſſores, vel quando citatur quis ad publicandum, & ſimilibus, nunquam expectatur triduum: ſed condemnantur hoc modo, ſi hodie debet comparere; accuſatur hodie contra eum contumacia: & cràs condemnabitur ad pęnam vnciarum quatuor, ſeù ad tertiam partem bonorũ ipſius mobilium, ſi dicta tertia maior pars dictæ pœnæ exiſtat: & facta dicta condemnatione per interloquutoriã, fit dictus actus, oportet enim de neceſſitate, vt primo fiat cõdemnatio, ad hoc, vt fiat actus in contumacia: & fit citatio iſto modo: ſcilicet, poſt litem conteſtatam, mandamus, quatenus citetis dictũ talem ad pœnam vnciarum quatuor auri, non tamen in citatione dicitur, ſeù tertiam partem bonorum mobilium, vt ſupra, & quamuis in citatione non dicatur, ſic, (vt dictum eſt) & condemnatur: fideiuſſores autem requiruntur, vt ſiſtant principalem, & ad pęnam fideiuſſionis, & condemnatur per dictum modum, ad pœnam fideiuſſionis, non expectando triduum, ſed teſtes, qui citantur ad pęnam vnciarum auri quatuor tantùm, & non veniũt ad deponẽdum teſtimonium veritatis, expectantur per ipſam Curiam triduo, & elapſo, ab eo tempore cuius memoria hominum in contrarium non exiſtit.

SVM-

SVMMA RERVM.

1 *Citatio ad publicandum, an præcedere debeat publicationem.*

2 *Vſus M.C.V. S.C. & Curia Archiepiſcopalis Neapolitana indicantur. Verba Muſcatelli lib. 1. par. 6. Gloſ. partes, num. 6. perpenduntur.*

3 *Publicatio hodie fit abſque interlocutoria, quod fiat publicatio.*

4 *Pœna tertiæ partis mobilium ante contumaciæ incuſationem, ſit nè hodie in vſu.*

1 Citationem ad publicandum, quam Ritus indicat, adhibêdam eſſe iura mandant, affirmantque *Bart. in Auth. at qui ſemel, Cod. de probat. Alex. Soccin. Imol. Felin. & Dec. citati*, & collaudati *ab Antonio Gabriel. in ſuis communibus concluſionibus tit. de citation. concluſ. 1. num. 122. & 125.* ea tamen non 2 vtitur hac tempeſtate Magna Curia, verùm publicationem facit, illamquè parti inſinuat. At Sacrum Conſilium iam dictam præmittit citationem ad publicandum, atquè ideò vera fatetur *Muſcatell. in prax. lib. 1. par. 6. Gloſ. partes, nu. 6.* ſi reſpectiuè ad S.C. & M.C. referantur eius verba, & ſcripſerat ante *Epiſcop. Campanil. ſup. ritu 32. Curiæ Archiep. Neap. num. 9.*

In Curijs quoque Eccleſiaſticis diſſimilis inuexit ſuperindè mos, atque in Archiepiſcopatu Neapolitano citatio ipſa præcedit ad publicandum, vt in dicto *Ritu 32.* aſſeritur. Quin ho-3 diernus vſus non admittit interloquutoriam in Ritu memoratam, ſed illa prætermiſſa, ſi citatur hodie ad publicandum, aut aliud faciendum, Reus autem nihil replicet, quod releuet, fit ſequenti die publicatio, nulla præcedente incuſatione contumaciæ, quod *Thor. par. 1. compend. deciſ.* aſſeuerat *verbo Contumax ex iure*, tameſi ipſa publicatio fiat quandoque cum reſeruatione ex cauſa, idquè docet *Scagl. poſt ſua commentaria ad hos M. C. ritus, verſ. Citatio ad publicandum*, & nos alibi ſcripſimus. Citatus verò *Tho-4 rus* ibidem explanat, ſi iſthæc Ritus ſanctio, quoad pœnam tertiæ partis bonorum mobilium, deſciſcat, vel conueniat, cum aliis ſanctionibus prodeuntibus ex Regni Conſtitutionibus, & in quibus citationibus militet, numquè noſtris his temporibus ſubſiſtat, id quod extricat *D. Carolus Rota in floril. practic. concluſ. 9.* & nos alibi tangimus.

RITVS XCVIII.

Item ſeruat ipſa Curia, quando diſputatus eſt proceſſus, & deindè ſecũdum ordinem dictæ Curiæ eſt viſus per omnes Iudices, ſeu examinatus in Camera, Iudices, qui debent dare ſententiam ſimùl cum Regente (prout continetur in alia obſeruantia) ponũt manum ſuam in proceſſu hoc modo, in fine proceſſus: videlicèt; fiat ſententia condemnatoria, per quam dictus talis conuentus condemnetur ad dandum, tradendum, & aſſignandum dicto tali conuento in prædicta cauſa, dominum prædictum, & ita videtur mihi Franciſco Derapolano de Senis legum Doctori dictæ Curiæ Iudici, & ego Henricus Aconzaiocus Iudex dictæ Curiæ concurro, quod nota.

SVM-

Digitized by Google

SVMMA RERVM.

1 *In cauſis votandis qualis ordo, & numerus attendatur.*

2 *Modus votandi in cauſis remiſſiuè traditur.*

3 *Adiũcti qualiter proferre debeant vota, cum alijs ad materiam.*

4 *Auditoribus diſſidentibus, in votando, quid agendum.*

Quis fuit introductor votorum in deciſione cauſarum, remiſſiuè.

5 *Vota cum ſunt paria, quid agendum.*

6 *Votum in proceſſu manu Iudicis ſcribitur, deindè in quinterno regiſtratur.*

7 *Illud adnotatum tantùm manu Iudicis ſuper proceſſu fidem non facit, etiamſi Iudex finito officio de illo fidem faciat.*

8 *Quot vota interuenire debeant in cauſa ducatorum ducentorum, & ab indè ſupra.*

9 *Vltimus Iudex votum proferre debet, quamuis alij omnes ſimùl in vnam conuenerint ſententiam.*

10 *Poſt votum datum, & rationem decidendi adhibitam, acquieſcere Iudices debent, & non ſe pertinaces oſtendere.*

11 *Nouiſſimus Conſillarius vota omnium in S.C. deſcribere debet diſtinctè, & exquiſitè.*

12 *Iudices abſentes an poſſint dare votum in ſcriptis, latè inquiritur.*

TVm noſter *Proſper Carauita*
1 commentator, tùm *Conſtantinus Papa* additionator, tractant ſuper hoc Ritu materiam proferendæ ſententiæ, ac votandi cauſas; ſcilicet quo ordine, & qualis numerus attendatur, nemo tamen eorum adduxit *Bodin. lib. 3. de Repub. c. 3. Oſaſchum in proœm. dec. à n. 11. Anton. Gama deciſ. 1. nu. 11.* atque *Theſaur. deciſ. 1. per totam*, nec miror de *Carauita*, quia eius ætate fortaſsè eiuſmodi libri nondùm typis dati erant, ſed vehementèr de additionante; Tu igitur (ſtudioſè lector) cum indigebis, adeas præcitatos Auctores, maximè *Theſaurum* copioſiſſimè extricantem non ſolùm prædicta, ſed alia multa, quæ ſine dubio contingere poſſunt, & vtilitati, & honori tibi erunt. Nos verò effugere cupientes notam reprehenſione dignam, quod prædictos tantùm recenſuerimus Doctores de ea re agẽtes, comminiſcimur ab *Afflict.* recenſeri antiquum morem in M. C. V. in votis cauſarum *in Conſtitut. literas, ſub num. 2. & à Maranta in ſpecul. par. 6. 2. actu de appellat. ſub num. 7.*

2 Modum verò votandi in cauſis, in S.C. tradit *pragm. 13. de offic. S.C.* & ibi *Reg. Tap. lib. 2. iur. Regn. pag. 154.* & in omnibus Tribunalibus huius Ciuitatis, enarrant poſt *Carauit. in hoc ritu, Molfeſ. ad Conſuetud. Neap. to. 2. p. 10. q. 22. à num. 5. Reg. Rouit. conſ. 102. nu. 18. tom. 2. Nouar. in pragm. de offic. Iuſtitiar. à num. 3. ad 9.* de obſeruantia in Regno Siciliæ, teſtatur *Muta tom. 6. cap. 11. num. 107.*

3 De votis proferendis ab adiunctis, qui àn teneantur inhærere votis aliorum, vel de per ſe votare, vota diuerſa proferendo; loquuntur *Taſſon. verſ. 3. obſeru. 6. num. 116. Thor. to. 2. compend. deciſ. verbo Vota Iudicum, & to. 3. par. 1. verbo Adiuncti*, & qualiter ſe habeant adiuncti, ſi concedantur ad ſupplendum legitimum numerum votantium, qualitèr, ſi ad derimendam votorum paritatem, pertractat *Reg. Rouit. deciſ. 52.*

Et de illis, quæ proferuntur per Au-
4 ditores, quibus diſſidentibus in votando, an debeat diſparitas tranſmitti ad Excell. Regni Proregem, vel debeat expectari tertius, ſermocinantur idem *Thor. tom. 1. verbo Votorum paritas. Auus meus ad Gramm. deciſ. 41. n. 15. Danz. tom. 2. de pugn. DD. tit. de guidatic. cap. 4.* & latiùs *tom. 3. tit. de vot. à num. 6.* necnon ad *Gramm. deciſ. 65.* & adeſt *pragm. 5. de offic. Iuſtit.* cuius meminit *Taſſon. de anteſato in prætermiſſis ad pag. 52.* quis fuit introductor

vo-

votorum in deciſione cauſarum, Bo-
nadill. oſtendit tom. 1. polit. lib. 2. cap.
6. num. 18.
5 Data paritate votorum in S.C. dan-
tur adiuncti, ſed in R. C. profertur votũ
pro Reo, iuxta terminos l. inter pares
38. ff. de re iudic. cap. fin. de ſentent &
re iudic. de Franch. deciſ. 252. R. Rouit.
ſuper prag. 1. num. 3. de cauſ. decid. &
conſ. 102. num. 18. lib. 2. & nos di-
ximus in cit. rit. 53. num. 10. necnon
tradunt Reg. de Ponte deciſ. 31. num. 7.
Reg. Tap. deciſ. S.C. 46. num. 1. Praſ.
de Amat. conſ. 27. num. 2. Epiſcop. Ricc.
collect. 512. Thor. in compend. deciſ. p. 3.
ſect. 3. verbo Sententia proferenda,
Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſeru. 3.
num. 112. verſic. 5. ſi in votando, vbi
id deciſum refert, etſi Regia Camera
in Collaterali Conſilio vota referret;
prout, ſi cum Regijs Conſiliarijs ſibi
adiunctis ſuffragia daret, Taſſon. cit.
loco in fin. & ante eum Reg. Rouit. add.
conſ. 102. num. 18. lib. 2. idquè etiam
in criminalibus actionibus ſancitum
fuit Hiſpanica lege, par. 3. tit. 22. l. 18.
Diſpoſitio. n. add. l. inter pares. Reo-
rum fauori proſpexit, proùt etiam in
eundem ſenſum Reorum, ſcilicet gra-
tia, intelligendum I. C. reſponſum in l.
ſi pars, ff. de inoffic. teſtam. probauit
Cuiac. obſeru. lib. 12. cap. 16. inquiens:
Non fauore quodam, vt plerique putant
vltimæ voluntatis, ſed reorum miſera-
tione communi, quæ enim pars pro teſta-
mento facit, pro Reo facit, idq; ex Phi-
loſ. lib. quæſit. 29. cap. 17. probauit Ti-
raquel. de priuileg. piæ cauſ. cap. 147. in
princ. & ex quampluribus, tùm Græ-
corum, tùm Latinorum monumentis
tradidit idem Cuiac. add. cap. 16. & in
comment. lib. 17. Pauli ad edictum ad
d. l. inter pares. Sed an diſpar ſententia
pro Eccleſia, fiſco, & alijs priuilegiatis
ſit proferenda contra Reum, inquirunt
Couar. var. reſol. cap. 16. num. 3. Pere-
grin. de iure fiſci lib. 1. tit. 3. num. 43.
Buccar. de different. int. Iudic. crim. &
ciuil. differ. 164. n. 7. Farinac. in frag.
crim. par. 1. verbo Fiſcus, nu. 192. Au-
guſt. Barboſ. in collect. ad cap. fin. de ſent.
& re iudic. lib. 2. tit. 27. num. 8. verſ. 1.
Nouar. de priuil. miſer. perſon. priuileg.
53. num. 2. Ricc. & Thor. ad Tiraq. in
cit. priuil. 147. & alij paſſim.
Votum itaquè in proceſſu manu ip-
6 ſius Iudicis ſubſcribebatur, deindè re-
giſtrabatur in quinterno, de quo hic
Auctor meminit, & continuus vſus ap-
probat, iuxta prag. 5. §. 4. de offic. ma-
giſtr. Iuſt. & notata à R. Tapia lib. 2.
iur. Regni, ſub eod. tit. de magiſt. Iuſt. il-
ludque adnotatum ſuper proceſſu tan-
tùm manu Iudicis fidem non facere,
iudicauit S.C. apud Franch. dec. 185.
inſequuntur Conſil. de Ann. conſ. 61. n.
24. Petr. Caball. reſol. crimin. cent. 2. ca-
ſu 133. num. 6. Ricc. collect. deciſ. 149.
Thor. vot. 1. num. 48. & vot. 59. nu. 8.
etiam ſi Iudex finito officio de eo fa-
ciat fidem, Anna ſing. 522. Annis meus
ad Gramm. deciſ. 24. num. 6. Danz. de
pugn. DD. tom. 2. de elect. fori cap. 10.
Thor. par. 1. compend. verbo Votum Iu-
dicis.
In cauſa ducatorum ducentorum,
7 & abindè ſupra requiruntur in S. C.
tria vota, duo autem, ſi citra valorem
ducatorum ducentorum ſit, iuxta
pragm. 41. §. 2. de offic. S.C. & ibidem
Reg. Rouit. declarat, quin, & poſtremus
Iudex votum proferre debeat, quam-
uis priores omnes Iudices conuéne-
rint in vnam ſententiam, & ſic nego-
tium maiori numero votantium deci-
ſum cognouerit, idque ſcripſimus rit.
53. nu. 6. adducti ratione, ac lege inibi
citatis, & memorata per Reg. Rouitum
in prag. 8. num. 4. de ſuſpic. official. nunc
addimus, quod ſi tacitus pertranſiret,
aut annuerit illorum ſententiæ, & pro-
priam tacuerit opinionem, quam iu-
ſtam credebat, quamuis ob eam tan-
tùm rationem, quod vidit à maiore
parte deciſam cauſam, nihilominùs
peccauit, ac propterea tenetur per
Innoc. in cap. continebatur, & illic Abb.
de his qui fiunt à prælat. et Felin. in cap.
cum omnes, ſub num. 12. de conſtit. nec-
non Marcum Mant. conſ. 289.

Ve-

9 Verùm poſt votum datum, & rationem votandi adhibitam, acquieſcere, nec pertinaces ſeſe oſtendere debent, *Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſeru. 3. num. 61.* obſeruentq; *Epicteti Philoſophi* dictum, quod idem *Taſſon.* refert ſub *num. 92. Ne velis, quæ ſiunt, fieri vt velis, ſed velis, quæ ſiunt, fieri vt*
10 *ſiunt, & propter eris*. Talis enim ſuæ opinioni inhærens ab omnibus odio habetur, *Bonadill. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 7. in princ.* Quod ſi votari fuerit inceptum, non valeat vnus ex Iudicibus à votando deſiſtere, & diſcedere, notat *Danz. tom. 2. tit. de offic. deleg. cap. 1. nu.* 43. & valere ſententiam ab alijs ſuperſtitibus Iudicibus latam, vno ſe abſentante, ſcribit *Zammar. de offic. Iudic. & Aduocat. par. 1. q. 22. n. 113.* & tangit *Bonadill. tom. 2. politic. lib. 3. cap. 8. num. 65.*

11 Nouiſſimus verò Conſiliarius vota omnium ſcribat in S.C. diſpoſuit *prag. 13. §. 3. de offic.* S.C. meminitque *Præſ. de Franch. dec. 411. num. 6.* annuens omnia Conſiliariorum vota ſcribenda fore, tametſi illi concordes ſint, imò diſtinctè, & exquiſitè adnotanda, ſubnectit *dec. 524. num. 4.* quod ſi error contingerit in illa ſcribēdo quid agendum ſit, idem de *Franch.* extricat *deciſ. 398. num. 7.*

Vota etiam in deciſione facienda à à pluribus Iudicibus, tàm ordinarijs, quàm delegatis in actu iudicandi proferri debere collegialiter, & non priuatim, ac ſeparatim deducitur, ex *l. ſi in tres, cum l. ſeq. ff. de recept. arbitr. l. duo ex tribus, ff. de re indic. l. cum magiſtratus, Cod. quando prouoc. non eſt neceſſ. cap. cauſam matrimonij de offic. deleg. cap. vno delegato, de offic. deleg. in 6. cap. cum ab vno de ſent. & re indic. in 6* idquè ratione indiuidui exercitij iuriſdictionis, prout dicit *Bal. ad Specul. de Iud. deleg. verſ. ſi committitur cauſa tribus, Socc. ſen. conſ. 54. in princ. lib. 1. Vrſill. ad Afflict. dec. 1. num. 3. & 4.* multaq; cumulauit *Vant. in tract. nullit. tit. de nullit. ex defec. iurſd. nu.* 175. & nos ipſi *in add. rit. 53. à num. 4.* Ideòquè nèc in ſcriptis abſentes, vel in-
12 firmi vota tranſmittere poſſint eodem *in ritu num. 9.* diximus, niſi tamen tria concurrant, quòd ſit deſtinata dies pro cauſæ expeditione, quòd ipſe Iudex interfuerit relationi factæ per cauſæ Commiſſarium, & quòd non remanſerit ſufficiens numerus Iudicum, hoc namque caſu validè illud tranſmitti ſtatuit *pragm. 8. de ſuſpic.* ibique *Reg. Rouit.* dicens, hanc pragmaticam habere oculos ad illos officiales, qui licèt ſint abſentes, aut alitèr impediti, ſunt tamen intra Regnum, & ſic in ipſo Regno retinent iuriſdictionem, ex *prag. 76. de offic. S.C.*

Hinc dum aduerſa valetudine quidam officialis laboraret, haud interuenire poterat deciſioni articuli incidenter vertentis inter duos huius Regni magnates, proindè votum in ſcriptis tranſmiſit, præuia Principis licentia, cuius articuli deciſio eo die non pertractata, ſed in alium diem prorogata, anſam hæſitandi præbuit, num in deciſione facienda poſſit, & debeat haberi ratio de voto ab illo tranſmiſſo, & negandum exiſtimauit inſignis quidam aduocatus, quaſi votum emiſerit irretractabile, quod tamē debet eſſe deambulatorium vſque ad ſui prolationem, ex quo, & ſuſpectum illum fore putauit, ita vt amplius non interueniret; ipſe tamen nihil video, cur votare prohibeatur, ita vt de voto tranſmiſſo nulla habeatur ratio, niſi quatenus denuò eiuſdem voti eſſet, & planè ſi licet arguere ab arbitris ad Iudices, cum redacta ſint arbitria ad inſtar iudiciorū, *L. 1. ff. de recept. arbitr.* omninò ſic fatēdum duco, nam, ſi quis de pluribus cōtrouerſijs ſumptus eſt arbiter, nihil ſibi communibus, & de vna ſententiam dixit, de alijs nondum, nunquid deſijt eſſe arbiter, item àn in prima controuerſia poſſit mutare ſententiam, de qua iam dixerat, & multum intereſt de omnibus ſimul, vt dicat ſententiam compromiſſum ſit, àn non; nam ſi vt de om-

omnibus, poterit mutare, nondum enim dixit ſententiam, quod ſi vt ſeparatim, quaſi plura ſunt compromiſſa, & ideò (quantum ad illam controuerſiam pertinet) arbiter eſſe deſijt, ſic loquitur *tex. l. quid tamen, ff. de recept. arbitr.* quæ verba optimè congruunt huic, de qua quæritur dubitationi, quando præmaturè ſuper omnibus votum, ille formauit, non igitur prohibetur, quin denuò ſententiam dicat; Hodiè autem viget *pragm. 2. de cauſ. decid.* qua ſancitur ſuffragia ab abſentibus non mitti.

RITVS XCIX.

Aduocati boni aqualiter litigantibus diſtribuantur, Iudicis arbitria.

Item quod in Curijs ipſis fiat, & fieri debeat diſtributio Aduocatorum, non habentium ſalarium, etiam de publico.

SVMMA RERVM.

1 *Aduocati Neapolitani ex ſola conſilij præſtatione, quæ fortè quem Aduocatum non facit in alteram ex partibus collata, vennunt alterius partis patrocinium ſuſcipere.*
2 *Aduocatus, cui fuerunt ſecreta cauſæ mandata, an valeat contra Aduocare.*
3 *Aduocatos partibus à Iudice diſtribui, ſanxit Ritus, qui iuri communi eſt conformis.*
4 *Aduocatorum Neapolitanorum laudes remiſſiuè, recenſentur.*
5 *Eſt tamen, facta diſtributione, perſoluendum ſalarium, attenta facundia Aduocati, & fori conſuetudine.*
6 *Dummodò ille pauper nõ ſit, nam gratis defendere tenetur, non ſecus, ac, & medicus curare.*
7 *Ad id etiam Iudicis auctoritate compelli poſſet.*
8 *Quin, & ab Eccleſia.*
9 *Noſtris temporibus Aduocatis non ſuppeditatur merces à publico, niſi fiſci, aut pauperum ille ſit ſed perſoluitur à clientibus, adhuc nulla præcedente ſtipendij conuentione.*
10 *Illorum abſentia iuſtum præſtat impedimentum deciſioni cauſarum.*
11 *Competens dilatio conceds debet ad eligendum alium.*
12 *Iuramento probatur illorum abſentia.*
13 *Illis quo tempore perſoluendum ſit ſalarium, qualiterque conſtituatur.*
14 *Medico quando illud perſoluẽdum ſit.*
15 *Quando, & quotiès medicus viſitare infirmum debeat de iure Regni.*
16 *Medicus ob imperitiam grauiùs peccat, quàm Iuriſconſultus.*
17 *Medicorum eſt promittere.*
18 *Medici parabolani notantur.*
19 *Teneatur nè ſubſidys Ciuitatum contribuere.*
20 *Carcerari nè poſſint pro are alieno.*
21 *Gaudent priuilegijs DD.*
22 *Operarijs ob pluuiam nequeuntibus, tota die laborare, integrum non eſt perſoluendum ſalarium.*
23 *Tutori, an ſalarium non petitum, nec à Iudice conſtitutum debeatur.* *Dom. Franciſc. Maria Pratus Iudex M.C.V. in criminalibus, laudatur.*
24 *An curatori ad lites, pueris, vulgò, paggi, & cãtoribus merces præſtanda ſit.*
25 *Huius Ritus diſpoſitio hodiè non viget.*

Dies ſemper mali fuerunt, teſte, *Auguſtino*, quin peiora fuiſſe ſecula, quàm nunc ſint, contendit *Franc. de Petris feſtiuar. lect. lib. 2. cap. 9. & in Problem. Accadem. Problem. 7.* ideò quam nunc experimur fallaciam, ex hoc Ritu antiquitus quoquè obſeruatam agnoſcimus. Scio enim, quàm ſæpiſſimè à litigatoribus, magis verſutijs, quam iuſtitiæ fidentibus in litis initio, & anteà quoquè, electos fuiſſe omnes Ciuitatis inſigniores Aduocatos, vt cauſæ ſa-

fauerent, atque ita in cauſa ſit, vt non-
niſi inferioris ordinis Doctores, ex ad-
uersò contendentis partis iura defen-
dant, quandò Neapolitani Aduocati
1 ob publicam honeſtatem, & decoram
circumſpectionem, ex ſola conſilij prę-
ſtatione (quæ fortè quem Aduocatum
non facit, *Gloſ. in conſtit. vtilitati, vt
null. ad pract.* idem *de Petr. feſtiu. lib. 1.
cap. 11. ſub num. 6.*) in alteram ex par-
tibus collata, renuunt alterius, & ad-
uerſæ partis patrocinium ſuſcipere,
cùm tamen de iure conſtet, quòd licet
2 tuæ cauſæ ſecreta mihi mandaueris,
nihilominùs tamen contra te aduoca-
tionis munere fungi poteſt in eadem
cauſa, prout *Accurſii* temporibus iudi-
catum fuit *in l. fin. ff. de poſtul.* quod
quidem iudicatũ, diuerſimodè accep-
ceptum habemus apud *Cora. de com-
mun. opin. lib. 1. tit. 6. in ſpect. 2.* Quibus
3 fraudibus ad obuiandum, cenſuit Ri-
tus iſte conſtituere, faciendam eſſe per
Iudicem diſtributionem Aduocato-
rum, atquè ideò, inſtante parte debeat
Iudex ex Aduocatis inſignibus ab al-
tera electis ſeiungere aliquos, eiſque
mandare, vt alterius iura tueantur, ma-
ximè accedente iuris ſanctione, tùm
prohibitum poſtulare concedente co-
gi, tùm recuſantem ambitione, ſeù po-
tentia aduerſarij, vel metu, ob quæ
alius patronum non inueniat, *in l. 1. §.
ait Prætor el 1. ff. de poſtuland.* iuncta
*l. prouidendum, § ſi quis verò, C. de po-
ſtuland.* notatquè *Bal. in l. inuitus, ſub
nu. 1. C. de procurat. Guttier. pract. 99.
lib. 1. cap. 30 Azen. lib. 2. recop. ll. Hiſp.
tit. 16. l. 17. Anus meus ad Grammat.
deciſ. 103. num. 35. Ala de aduoc. q. 44.*
inquirens, àn ſubtrahens omnes, &
meliores Aduocatos peccet, *Gregor.
Lop. ſup. partit. leg. Hiſp. p. 3. tit. 6. l. 10.
Xammar. de offic. Iudic. & Aduoc. p. 2.
quæſt. 3. nu. 7. D. Franc. Baron. de ef-
fect. inimicit. effect. 5. num. 5. & effect.
146. num. 1.* (& Neapolitanorum Ad-
4 uocatorum laudes, recenſet *Viu. opin.
27. num. 10. & 11. lib. 1.*) dummodò
cauſa iuſta ſit, & non euidenter iniuſta,

*Lun. in add. conſ. 15. in addit. ad nu. 6.
num. 4. Muta conſuetud. 68. num. 20. et
ſup pragm. de offic. aduoc. procur. & ſol-
lic. M. R. C. num. 8.* Non quidem gra-
5 tis, ſed illius ſalario perſoluendo, atten-
ta facundia Aduocati, & fori conſue-
tudine, inquit *Gloſ. in ead. l. 1. verſ. non
6 habebunt*, niſi, & ille pauper ſit, etenim
tunc gratis, quia defendere debet, etiã
ſub pęna peccati, *Grauat. ad Veſtrium
in ſua prax. lib. 4. cap. 4. num. 32. An-
gel. Clauaſ. in ſumma, verbo Aduocatus,
num. 10. Fontanell. de pact. nuptial. lib.
1. clauſ. 4. Gloſ. 18. par. 4. num. 85. &
deciſ. Cathal. 425. lib. 2.* non ſecus, ac,
7 & medicus curare, vterque ad id, etiam
Iudicis auctoritate compelli poſſet, *Ri-
pa in tract. de peſte, tit. de remed. ad cu-
randam peſtem, num. 88. Amanell. ſing.
169. Viu. lib. 2. opin. 494. verbo Medi-
cus, num. 14. & deciſ. 159. lib. 1. Foller.
in conſtit. lege præſenti, num. 1. Carpan.
ad Conſuetud. Mediolan. cap. 432. lit. L.*
8 quin quoquè, & ab Eccleſia, tanquam
recuſantes illis eleemoſynam præſtare,
Tiraq. de nobilit. cap. 29. num. 46. &
laudato *Caranita hoc in ritu num. 10.
& 11.* inſequitur *Claud. Bertaz. ad
ſui patris conſil. crimin. 321. lit. B. lib. 2.
Caſſan. in catal. glor. mundi par. 7. conſ.
32. Amend. ad Franch. dec. 222. in fin.
Marchiſel. in quæſt. 27. Gayll. lib. 1. ob-
ſeruat. 43. num. 14.* & de procuratori-
bus loquitur *Myſinger. ſingul. obſer.
centur. 4. obſeru. 32. num. 4.*

Etiam ſi à publico non conſequan-
tur ſalarium, ſubnectit *Ritus.* His verò
9 noſtris temporibus, quia nulli Aduo-
cato ſuppeditatur merces à publico, ni-
ſi fiſci, aut pauperum ille ſit, *Afflict. in
conſtit. ſi quando in fine*, ideò perſolui-
tur à clientibus, adhuc nulla pręceden-
te conuentione ſtipendij, *Federic. de
Senis conſ. 218. in princ. Granut. theor.
17. num. 9. Caſtill. deciſ. Sicil. 226. n. 2.
lib. 3. Cancer. var. reſol. 2. par. cap. 14.
de procurat. à num. 11 1. Fontanell. dec.
Cathal. 276. num. 10. lib. 1.* & copioſè
nos ſcripſimus *ritu 58.*

10 Et quia plerumquè abeſſe ſolent
eiuſ-

eiuſmodi Aduocati, eorum abſentia
iuſtum præſtat impedimentum deci-
ſioni cauſæ, idem *Federic. conſ.* 154. vt
prætereà ſententia prolata tempore,
quo omnes Ciuitatis patroni ad Iudi-
cia accedere renuere, cauſa, non præ-
ſtandi iuramentum de calumnia, (cuius
duritiem, & abſurditatem, Aduocato-
rumquè dignitatem, & peruetuſtam
tot ſeculorum conſuetudinem, ac præ-
ſcriptam libertatem, nouis inuentis,
oſtendit tunc *Franciſc. de Petr. conſ.* 1.
& nonnulla adnotauit *Camill. Tambr.*
in eius opuſculo, & aduertit *Taſſon.* or-
dines reſcribens *de anteſ. verſ. 7. obſer.*
1. *n.* 11.) nullitate polleat, tuetur *Thor.*
p. 3. comp. dec. verbo Sententia prolata:
11 Imò competens dilatio concedi de-
bet ad eligendum alium, vt inquit *Apo-*
ſtill. ad Bar. in extrauag. ad reprimen-
dum, verbo Sine ſtrepitu, & verſ. Ad-
uocatus, latiùs *Iaſ. in l. fin. ff. de ferijs, &*
Maſcard. concl. 10. vbi prætereà docet
12 iuramẽto probari Aduocati abſẽtiam,
quin, & aliam concedendam dilatio-
nem ad inſtruendum nouum Aduoca-
tum in cauſa aſcitum, docet *Gl. in cap.*
1. *verſ. Aduocatus vt lite conteſt.*
13 Salarium verò, quod, & quo tempo-
re perſoluendum ſit, qualiterquè con-
ſtituatur; vacillant DD. vt eſt vi-
dere apud *Bar. in l. pen. ff. de Aduocat.*
diuerſ. Iudic. Iaſ. in § *omnes num.* 59. *de*
action. Gaball. milleloq. 694. *Magon.*
deciſ. Florent. 12. *num.* 5. *Petrus Roy*
deciſ. 4. *Lituania num.* 384. *tom.* 2. *in*
deciſ. diuerſ. Cappell. Tholoſ. deciſ. 10.
269. 416. *&* 448. *Guid. Papa deciſ.*
190. *& conſ.* 205. *num.* 9. & illic *Au-*
frer. Gayll. obſeru. 44. *lib.* 1. *n.* 12. *Nat-*
ta conſ. 452. latè *Reg. Carolus Tapia*
deciſ. S.C. 60. *Thor. par.* 1. *compend. de-*
ciſ. Regni, verbo Salarium vltra, Io. de
Dec. in ſua praxi lib. 5. *cap.* 17. *num.* 4.
& iuxta mentem *Curan. hoc ritu* 5. lo-
quitur *Tontol. in Iudic.* 6. *num.* 33. *&*
Iudic. 16. *num.* 4. *de Franch. deciſ.* 265.
num. 22. *Maſull. ad Capyc. dec.* 11. *n.* 2.
Bero. q. 96. *num.* 7. *Petr. de Monteforte*
in Conſt. hac edictali, & alijs omiſſis,
Franc. de Petr. feſtin. lect. lib. 3. *cap.* 7.
noſq; memorato in *Ritu* indicauimus,
ibiquè illam excitauimus controuer-
bam, num ſalaria Aduocatorum, &
procuratorum tacitam habeant hypo-
thecã cum iure prælationis, quamq; ex-
tricat *Io. Petr. Fontan. dec. Cathal.* 426.
& 427. *lib.* 2. affirmatiuè reſpondens.
In eo tamen quod medico nihil re-
14 cipienti à publico, debeatur à parti-
bus, affirmat *Viuius* attendendum eſſe
tempus peractæ, non initiatæ curæ,
opin. prædicta 494. *num.* 1. inibi mul-
tis confirmans auctoritatibus, quibus
contradicunt alij, præſertim *Zaſius in*
§ *tripli, inſtit. de action.* adiungens,
quod ſi veritate inniteretur, non ſẽper
rubeis veſtibus induerentur, cum ſiuè
moriatur, ſiuè ſanetur infirmus, æqua-
liter triumphent, traduntq; *Barbat. in*
rubr. de ſolut. in fin. Tiraq. de retract.
conuent. § 7. *Gloſ.* 1. *num.* 10. *& de no-*
bilit. cap. 6. *num.* 31. *Emmanuel The-*
mudo dec. 243. *num.* 3. *Nouar. dec.* 411.
Fontanell. deciſ. 423. *num.* 8. *to.* 2. eo-
rum tamen vtra ſit verior ſententia,
non inquirimus ob *Conſt. Regni* exor-
dientem, *quia nunquam ſciri poteſt*,
15 ſub *rub. de medicis*, cuius compendio-
ſa ea eſt ſanctio, à paucis perpenſa: di-
ſponit enim, medicum requiſitum ab
infirmo, teneri bis in die viſitare illum,
& ſemèl in nocte, & recipere tantùm
debet medium tarenum in die, & intra
Ciuitatem, aut Caſtrum, extra verò
conſequatur tarenos tres, & expenſas,
aut quatuor ſine expenſis; Illud autèm
pro diebus feſtiuis, in quibus ad in-
firmum acceſſit, conſequi non debet,
ex reſolutione *Magon. dec. Florent.* 11.
num. 8. Ipſi verò, qui pacta mercede
infirmum curauit, ſi reincidit in mor-
bum, vnum debetur ſalarium, *Fragoſ.*
de Republ. Chriſt. par. 1. *lib.* 5. *diſp.* 13.
num. 212. *Themudo add. loco num.* 6.
dicunt, ſed hæc vtinam ſeruarentur.
16 Medicum verò grauius peccare,
quàm iuriſtam, ex imperitia minus pro-
bè agentem, monet *Caietan. in ſum-*
ma, verb. Doctorari, & diſcriminis cau-

ſam præter à *Caietan.* traditam, tribuit
de Petr. ſæpiùs *citato lib.* 1. *feſtinar.*
lection. cap. 6. ſub num. 17. ſed an me-
dicus valeat ſequi opinionem proba-
bilem, relicta tutiori, in adhibendis, &
applicandis remedijs; inquirit *R. P.*
Sacc. in faſt. flor. lib. 1. *tract.* 4. *cap.* 4. *de*
conſc. dub. num. 92. & quod medico-
17 rum ſit promittere, indicat *text. in l.*
medicus, de var. & extraord. cognit. &
cecinit *Horat. ep.* 1. *lib.* 2. *promittunt*
medici, tractant fabrilia Fabri, & in
ipſos circuitores multas habentes pa-
18 rabolas, inuehit *text. in l. ſi duas*, §. 1.
ff. de excuſ. tutor. necnon *in l. Parabo-*
lani, Cod. de Epiſc. & Cleric. Alia mul-
ta de medicis cumulauit *Guid. Papeus*
deciſ. 394. ac præſertim, ſi teneantur
19 contribuere ſubſidijs Ciuitatum, ſeù
Collectis; anquè in carceribus pro ære
20 alieno mancipari poſſint; negatiuè re-
ſpondent in eorum gratiam *Phœbus de-*
ciſ. 3. *tom.* 1. *Conſ. Paſchal. de patr. po-*
teſt. d. par. 2. *cap.* 5. *n.* 85. *Nouar. de elect.*
fori, q. 26. *ſect.* 2. *num.* 20. & ipſis ea-
21 dem *DD.* priuilegia tribuunt, *Capus.*
de regimin. Reipubl. cap. 4. *num.* 38. &
43. *Praeſ. de Franch. deciſ.* 564. *num.* 13.
& cæteri, quos laudat *Conſ. Rocc. to.* 2.
reſponſ. 89. *num.* 24.

Cæterùm, operarijs promiſſum ſa-
larium, quod alij Ciues perſoluunt, in-
telligitur promiſſa infima quãtitas per-
ſoluta, *Guid. Papæ dec.* 252. *Natta conſ.*
239. *Papon. lib.* 6. *tit.* 12. *arreſto* 9. &
Auus meus ad Capyc. dec. 163. *ſub n.* 1.
22 & ſi aqua de cęlò decidente madefie-
rent, laborem ferre intermiſerint, die-
què integro continuare nequiuerint,
neque integram; ſed pro rata tantùm
recipient mercedem, *Andr. de Capua*
ſing. 5. cuius meminit *Auus meus add.*
loco, & Natta conſ. 229. *vol.* 1.

Illud verò non deberi tutori non
23 petenti in principio adminiſtrationis,
nec à Iudice conſtitutum; deciſum me-
morat *de Franch. deciſ.* 122. & firmant
Grammat. theorem. 12. *num.* 3. *Vin. deciſ.*
40. *Fontanell. add. deciſ.* 276. *num.* 1.
Monter. deciſ. Aragon. 29. *n.* 21. quibus
contradicit *Franciſc. Maria Prat. to.* 2.
diſcept. forenſ. cap. 5. omnibus addu-
ctis, obiectis per *Dom. de Franch.* oc-
currens; vt notauimus etiam in *Ritu*
58. *ſub n.* 17. *verſ. tutori verò*, quam-
uis in illa facti ſpecie relata per *Prat.*
articulus, ſuperueniente extremo fato
clientis, determinationem non habue-
rit; teſte eodem *Franc. Maria Prat. ad*
Paſchal. de patr. poteſt. par. 1. *cap.* 3. *verſ.*
curioſè in primis, qui Franciſcus Ma-
ria Pratus Iudicis M. C. V. criminalis
munere, iuſſu Excell. Comitis de Ca-
ſtrillo perfunctus, pro fiſci quoque
Aduocatus, ac mòx Vicariæ Iudex
ciuilis cum extitiſſet, eaquè munera,
ſingulari diligentia, incorrupta fide,
mirabili probitate obijſſet, ſyndicatum
tamen non effugit. At iuncta aduer-
ſus eum, æmulorum ipſius malignitate,
conſtituta, pronunciatum fuit, die 14.
Nouembris 1659. *Quòd non proceda-*
tur; ſtante quòd non adſunt querelæ,
nec delictum aliquod, pro quo poſſit pro-
cedi contra V. I. D. Franciſcum Maria
Prato, vt ex decreto, quod ipſemet
tranſcripſit *lib.* 3. *diſcept. forenſ. cap.* 52.
num. 56. ſatis liquet. Quamobrem,
cognita tanti viri innocentia, ac ſin-
gulari doctrina, editis in lucem libris
conteſtata, Excell. D. Comes Pegna-
randæ à Rege in hoc Regno ſecun-
das, denuò, omnium bonorum ſtudijs,
ac plauſu, Iudicem M. C. V. criminalem
illum eſſe iuſſit. An ſalarium debeatur
24 curatori ad lites dato minori, inqui-
runt *Fontanell. add. dec.* 276. *Guttier. de*
tutel. & Cur. 3. *par. cap.* 18. *num.* 3.

Sed an merces pueris, vulgò, *paggi*,
debeatur, quæſtio fuit in Senatu Luſi-
tano, apud *Cabedum deciſ.* 162. *num.* 5.
par. 1. & manauit ſcitum, non deberi,
niſi completo anno decimoquarto,
cuius meminit *Pater Fragoſ. de regim.*
Reip. Chriſt. par. 30. *lib.* 10. *de coniug.*
fidelium, §. 5. *diſput.* 22. *de ſalario famu-*
lorum, num. 108. ſubnectens, in puel-
lis expleto anno duodecimo, quique
num. 114. quæſtionem excitat, an illa
præſtari debeat cantoribus, citharędis,
mi-

Digitized by Google

mimis, ſaltatoribus, & ſimilibus, qui inſeruiunt dominis ad exhilarationem, & negatiuè reſoluit ex *Coler. de proceſſ. execut. par. 1. cap. 6. num. 12.* niſi ipſa merces in pactum deducatur, *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 185. num. 41.*

25 Hunc Ritum hodiernis temporibus minimè ſeruari, indicat *Reg. Tap. lib. 2. iur. Reg. tit. de offic. Aduoc.*

RITVS C.

Aduocati non accedant ad Bancam, niſi vocati, nec ſe intromittant circa ordinem proceſſus, duaſquè tantum cauſas proponant.

ORdo per Curiam datus Aduocatis ſedētibus, per ſubſcriptum ordinem habeant loca, qui quidem Aduocati non audeant accedere ad Bancam, niſi vocati, ſeruato dicto ordine, & quod non intromittant ſe de actis ordinarijs ſpectantibus ad ordinem cauſarum, ſicut eſt publicatio, petitio repulſæ, concluſio, & alij eiuſmodi actus, qui actus fiant per procuratores (vt ſpectat ad officium ipſorum) & quod quilibet Aduocatus qualibet vice, qua venit ad Bancam: ponat duas cauſas tantùm. Item in Curia ipſa fiat diſtributio aduocatorum non habētium etiam ſalarium publicum.

SVMMA RERVM.

1 *Aduocati quo ordine ſedeant coram Iudicibus in Aula, & extra Aulam.*
2 *Aduocati non immiſceant ſe actis ordinatorijs.*
3 *Quæ ad procuratoris officium ſpectāt.*
4 *Cuius ratio redditur, & efficacior eſt illa à Carauita recenſita, ſub n. 4.*
5 *Procuratoris officium eſſe artem vilem, vileque officium, oſtenditur, & Aduocatos exercentes illud nobilitatem amittere, idquè longo themate comprobatur.*
6 *Traduntur intellectus Iuribus in contrarium adductis.*
7 *Adducuntur Iura, & DD. hanc ſententiam confirmantes.*
8 *Procuratores exercere artem vilem ex Baldo, alijſque DD. etiam in deciſionibus, traditur.*
9 *Quod confirmauit Tiraquellus in tract. de nobilitate, qui ſummæ eſt authoritatis, dum conſcripſit tractatum de nobilitate, & præfertur alijs contrarium ſentientibus in lecturis.*
10 *Procuratoris officium ex Dyni, & aliorum mente, licet infami exercere.*
11 *Bona à Procuratore quæſita non ſunt caſtrenſia, ſed aduentitia.*
12 *Procurator eſt Notario inferior.*
13 *DD. adminiſtrantes procurationem indignos eſſe prærogatiuis DD. probatur.*
14 *Nobiles Iudicum domus adire non cogendi, vt teſtimonium ferant, ac præſertim DD.*
15 *DD. nihilominùs procurationis officium gerentes vtiquè illuc ire coguntur.*
16 *Nobilis ſanguine exercens notariatum, nobilitatem amittit.*
17 *Caualcan. & aliorum aduerſa ſententia innititur conſuetudine Ciuitatis Florentiæ, Romæ, & Cameræ Imperij, & proteſtatione DD. procurationem exercentium.*
18 *Regni more nobili genere ortus, & inſignis Doctor, huiuſmodi miniſterio*

rio, minimè fungitur.

19 *Procuratores ad Doctoratus gradum euecti, refutant illud exercere, ex quo doctoratus laurea decorati.*

20 *Nobilium, & ignobilium diſſimiles ſunt pæna.*

21 *Licentiatus, & profeſſus qua pæna puniatur, & quando licentiatus, quis dicatur.*

22 *Cauſidicus ex honeſtis parentibus ortus dicitur nobilis reſpectu qualitatis pæne irroganda.*

23 *Iura allegare procuratores nequeunt, ſed tantùm factum proponere.*

24 *Praſente Aduocato non loquuntur.*

25 *Nec nullitates proponere, capita ſuſpitionum, & ſupplicationes ſubſcribere poſſunt.*

26 *Procuratores ab Almo DD. Collegio Neapolitano, Doctoratus lauream recipiunt.*

27 *Vilibus porta dignitatum non interdicuntur, ſed infamibus tantùm.*

28 *Aſſertio Dyni, & aliorum, procuratoris officium eſſe infame veritate non pollet.*

29 *Exemplis non eſt iudicandum, & nec attendendum, quod ſit, ſed quod fieri debet.*

30 *Spurij tanquam infames Doctorari non poſſunt, id quod re ipſa non ſeruatur.*

31 *Priuilegio Regina Ioanna Secunda prohibetur doctoralis dignitatis gradum impertiri excommunicatis illegitimis, infamibus, cateriſque huius generis.*

32 *Huic priuilegio reſpectu legitimatorum Collaterale Conſilium diſpenſare ſolet, & adducuntur ſcita, ſiuè decreta Almi Collegij.*

33 *Diſpenſationis diploma clauſulam reuocatoriam memorati priuilegij continere debet.*

34 *Couarr. & Guttier. non negant procuratoris de Iure vile eſſe officium.*

35 *Reg. Rouitus, Franc. de Petris, & cateri loquuntur in ijs, qui Aduocati, & procuratoris munere eadem in cauſa fideliter funguntur.*

36 *Officium Aduocati, & procuratoris, tametſi diſtincta, hodiè tamen vſu practico, nedùm Neapoli, ſed alibi coniunctim illa exercentur.*

37 *Adducuntur verba, Reg. Rouiti propria manu exarata, contra deturpantes officium procuratoris, & qui ſordibus dediti improbè ſe gerunt.*

38 *In gratiam procuratorum ſupremorum Tribunalium, nonnulli Doctores, qui adducuntur, reſpondent.*

39 *Actuarij, & examinatores vile exercent officium.*

40 *Ad dijudicandum nobile, àn ſordidum ſit exercitium nationis conſuetudo, mos, & communis patria reputatio, ſunt attendenda.*

41 *Non eadem omnibus gentibus ſunt honeſta, aut turpia.*

42 *In Regno à viris tantùm popularibus, dicta exercentur officia.*

43 *A Follerio vna ſimul proponitur quaſitum, de Actuarijs, Berroarijs, Carcererijs, Caſtellanis, & ſimilibus.*

44 *Examinatores S.C. poſſunt eſſe ijdem, qui ſcriba ſunt in eodem S.C. qui examinare nequeunt in eadem cauſa, quam actitant.*

45 *Scribarum officium toto orbe terrarum vile eſt.*

46 *Ritus huiuſce obſeruantia ab Aula receſſit.*

IStharc verba: *Seruato dicto ordine.* In Ritu adiecta, præportant antecedentia de Aduocatis ſedentibus, attento ordine illic præſcripto, non eſſe intelligenda coram Iudicibus, in
1 Banca, ſed extra Bancam, ſcilicèt Aulam, duo namquè exprimit; Primum nempè, vt ſedeant data præcedentia ſubſcribenda; Alterum verò, vt vocati accedant, eadem attenta præcedentia, & conſecutiuè antecedens intelligitur in tempore, quo nondùm iuerunt ad Bancam, nequè fuerant adhuc vocati, & pro maiori dilucidatione videre, nè grauetur Lector, quæ congerimus in *rit.* 102. iuribus multis veritatem demonſtrantes.

Pro-

2 Prohibet inſuper Ritus, nè Aduo-
cati immiſceant ſe actis ordinarijs, ſci-
licèt ordinatorijs, cum ſubiungat ſpe-
ctantibus ad ordinem cauſarum, de
quo meminit *Borrell.tom.2.ſumm.dec.*
tit. 25. num.41. ratioquè ſuppetit illa,
3 quod ad procuratoris officium ſpectat,
quod idem noſter hic Ritus declarati-
uè addit, & nos ſcribimus *in Rit.ſeq.*
& 17.

4 Rationem verò, ſi inueſtigare veli-
mus,qua ita decernitur,vel non aliam,
vel non efficaciorem inueniemus illa,
quam & *Carau. ſub nu. 4.* commemo-
rat,quia ab illis cauere debent Aduo-
cati,nè eorum nobilitatem deturpent,
cum namque ad procuratoris officium
illa ſpectare ſanxerit, atque in eis ſe
intromittere Aduocatos vetauerit, fa-
teri debemus cum eodem *Carau.* id
5 contigiſſe, quia Ritus procuratoris of-
ficium vile, & infimum eſſe ſuppoſuit,
ab eoquè abſtinere debere ipſos Ad-
uocatos, alioqui nobilitatem perdere,
atque inter plebeios numerari,illiſquè
iniuncta onera ſubire, teueri,& nobi-
lium amittere priuilegia, & ſumma
affectus ſum lætitia, cum ipſiſſimam
rationem reperi, ſcripſiſſe *Bart. in l.*
vniuerſos, & l. ſi quis procurationem,
C. de decurion. lib. 10. quod ſcilicèt
procuratoris officium ſit vile, ex quo
Aduocati illud exercere non debent,
& ſequitur *Auilles in lib. Pratorũ, cap.*
3. Gloſ.Procura: 5. ſub nu.2. necnon
Caſſan. conſ.64. ſub num. 34.

6 Has ambas *Carau.* aſſertiones omni-
nò veras,& Iure fulcitas affirmo,ſemo-
tis diuinatiuis intellectibus ad iura
multa apertè huic parti fauẽtia ab ali-
quibus adductis, quòd namquè illorũ
Iurium verba ſuaptè natura aliquid
importantia aliud inſinuent Arghatis,
(vt vulgò fertur) trahentes, quid aliud
eſt, niſi diuinare? & tot iuriſperitos,
tùm antiquos, tùm modernos redar-
guere, dum ea Iura aduerſus pro-
curatores ipſos adduxerunt; Priorem
itaquè ſuperiùs traditam concluſio-
nem, quod ſcilicèt procuratoris offi-
cium ſit vile, probat *text. in dicta l. ſi*
quis procurationem, illicquè aiunt *Gl.*
7 *Bart. Rebuff. Andr. de Barulo,* & alij,
inſuperquè *Gloſ.fin.in cap. infamibus,*
de reg. iur. in 6. Io. Monacus in cap.
quamuis,de offic.deleg.in 6. Archid. in
cap.is qui, de procur.eod.lib.6.Bal.in l.
inuitus,ſub num. 1. C.de procur. Andr.
Gaill, *obſeru.43. num.5. centur.1. Ca-*
nalc.deciſ.41.ſub num. 29.par. 1. cita-
tuſq; *Caſſan. eod. memorato loco, Gra-*
nat.ad Veſtrium in praxi lib.2.cap. 19.
num.3. quin, *& cap.8. ſub nu.5.* ſcrip-
ſerat procuratorum, ſecundum regu-
lam, vile eſſe munus, *Gratian.* etiam
quaſt.forenſi 57.ſub num.39.tom.1. &
Bong.Curtile in tract.de nobilitate,par.
3. num.142. Matth.Coler. deciſ. Ger-
man. 115. num. 11. Franc. Caldas de
in integrum reſtit.min.verbo Leſis,nu.
101. necnon alij mille, & deciſiones
mòx adducendæ ad comprobandam
ſecundum concluſionem, quin artem
8 vilem exercere procuratores, teſtatur
Bal.in cap.Imperatorem,ſub num.8. vt
lite non conteſt. & quod magis vrget,
9 pro concluſione ſtatuit eruditiſſimus
Tiraq. tract. de nobil. cap.30. num. 1.
qui cum integrum conſcripſerit tra-
ctatum de nobilitate, ſummæ eum eſſe
in ea re auctoritatis, ac cæteris præfe-
rendum, etiam alijs contrarium ſen-
tientibus in lecturis, ex *Bartol.Scyſell.*
Neuilan. & alijs, quos ſequitur *Fari-*
nac.q.103.ſub num. 164. Non ſecus,
ac de *Lambertino* loquentes *Docto-*
res in materia Iuriſpatronatus dixe-
runt, nequè exilis conſiderationis, vi-
dentur eiſdem *Tiraq.* verba, illa ſcili-
cèt, *qua res minimè dubia eſt; nam*
omnium calculis quiſquis id munus
obit, nobilitatem amittit, vtpotè cum
ſit infamiſſima vilitas; Dynus etiam *in*
10 *eod. cap. infamibus;* in famiſſimum re-
putat exercitium, illudquè proptereà
licere infami exercere probat; necnon
tex.in §.fin.Inſtit.de except.Iaſ.Gloſ.&
Bal. in locis, per eundem *Gaill. eodem*
num.5. relatis, atquè *Mandoſ.in 4.re-*
gul.Cancell.q.8. num.5. & Granat.ſub
num.

num. 12. *Capitis poſtremi inferiùs citandi*, quaſi quod propter infamiam, non amplius dehoneſtetur illius officij vilitas; Eiuſmodi quoq; ex cauſis non
11 caſtrenſia bona eſſe, ſed aduentitia, quæ procurator acquirit, iure defendimus ſuper *ritu* 201. quin, & procu-
12 ratorem eſſe Notario inferiorem, docet præfatus *Mandoſ.* idemq; *Gratian. num.* 40. *eiuſdem q.* 57.

Poſteriorem verò concluſionem, tùm Ius commune, tùm Regni mos approbant, eius non tantùm primam partem, ſed poſtremam quoque, vt ſcilicèt ab illius exercitio abſtineāt Do-
13 ctores, alioquin indigni ſint prærogatiuis, honoribus, & immunitatibus Doctoribus conceſſis, Iure namquè tuatur vtramquè aſſertionem, *Guid. Papa tribus in deciſionibus*, nempè *deciſ.* 88. 89. *&* 90. adiungens, ita deciſum, alijquè multi Doctores amplexātur, quos idem *Caran.* recenſet, quibus addimus alios inſequentes, nempè *Sarayn. in annot. ad Matheſil. ſingul.* 58. *&* 814. *Hartm. cap.* 14. *de procurat. lib.* 1. additionem ad *Rebuff. in dict. l. ſi quis procurationem*, vbi optimè probat idē *Rebuff.* in illis verbis, *quia hic exercebatur per illum, qui erat in dignitate, ideò infamat*, nec non aperta, & finalia verba *Ioan. Fab. in* §. *fin. in tit. de except.* ſunt namque. *Quare dic, quod recipere procurationis officium infamia eſt, & vile homini exiſtenti in dignitate, ſicut curiali, ſed alij pauperi non, & ideò Doctores, & licentiati videntur infames, qui onus procurationis recipiunt*, & *Canalc.* etiam *deciſ. Finiz.* 41. *par.* 1 *à num.* 1. *vſque ad* 13. annuit, necnon *tex.* peregrinus *in l. ne quis ex corpore, C. de Aduoc. diuerſ. Iudic.* Doctoribus interdici, miniſteria exercere vilia, additquè inibi rationem *Gl.* 2. quia fieret iniuria toti ordini doctorali, ex quibus deflectit ad indiuiduum noſtrum caſum *Signor. de Homod. in ſuo tract.* vtrum præferatur Doctor, àn miles *num.* 55. *& ſeq.* & inquit, quod Doctor propterea exercere vetatur officium Tabellionatus, vel procuratoris; Aſſentitur *Frant. Marc. dec.* 324. *par.* 1. inquiens, Aduocato, cuius officium nòbile eſt, prohibitum eſſe, Tabellionis, & procuratoris officium, eo quod vile vtrumq; eſt, ſequitur *Marsha tom.* 1. *iuris controu. tit. de Aduocato, c.* 9. ob id nimirùm regulam illam omnium ore volutatam, vt egregiæ
14 perſonæ Iudicis domum petere non cogantur, teſtimonium dicturæ, ſed Notarius earum debeat adire domos, recepturus illarum teſtificata, conſtitutam, & affluenter probatam per *Farinac. q.* 77. *à num.* 201. ad Doctores ipſos deindè extenſam, multorumquè auctoritatibus corroboratam à *n.* 214.
15 Reſtringendam nihilominùs eſſe in Doctore exercente procurationem, affirmat *num.* 221. anteaquè firmauerant *Granat. ad Veſtrium in praxi lib.* 1. *cap. fin. verſ. quamquidem, ſub nu.* 12. *& Iacob. Berinr. In tract. de priuil. Iuriſconſul. par.* 2. *num.* 10. *in præfat.* omneſque ea ſuffulciuntur ratione, quia officium procurationis vile eſſe aiunt, vſquè eo, vt nobilitas amittatur, qua etiam perpenſa ratione *Rota in cauſa Comenſis habitus*, ſemèl, atque iterum
16 decidit nobilem ſanguine gerentem notariatum, perdidiſſe nobilitatem *in deciſ.* 297. præſertim *nu.* 3. *par.* 1. *to.* 1. *& deciſ.* 504. *ſub num.* 8 *par.* 1. *tom.* 2. apud nouiſſimè recollectas à *Farinac.* quin, & aliud præmaximè notandum, propterea concluſerunt, quod quamuis illa in Ciuitate notariatus officium, minimè vileſcat, minimèq; antiquam nobilitatem deuenuſtet; in officijs tamen, ac dignitatibus extrà illam aſſequendis eius natura, & vilitas omninò attendatur. Quibus omnibus hactenus conſtitutis, & alia, quæ *Rit. ſeq.* cumulamus, opitulantur, & quippè plurimùm, ni fallimur, & contradicentia pro aduerſa ſententia ab ipſomet
17 *Canalc.* relata iam dicta *deciſ.* 41. *à n.* 13. huic veriſſimæ non refrangatur cōcluſioni, innituntur enim proteſtatione eorumdem Doctorum exercentium pro-

Digitized by Google

procurationem, quin, & conſuetudine
Ciuitatis Florentiæ exiſtimant procu-
ratoris officium honorabile, ſicuti, &
in Camera Imperij, teſtatur *Gayll.præ-
citata obſeruat.* 43. *num.* 7. & Romæ
Veſtrius in praxi lib. 2.*cap.* 19. *num.* 1.
Vbi itaquè iam dicta ceſſat conſuetu-
do, omninò ſubſiſtere iam relatam
concluſionem præſeferunt, ijdem *Ce-
nall. Gayll. & alij*.

18 Regni etiam more certo certiùs
conſtat de veritate aſſertorum, omne-
què ceſſare dubium, ac ſubſiſtere à me
firmatam concluſionem, cum nemo
veridicus fateri iuſtè poſſit, illud pro
officio honorabilis in eo haberi, con-
ſuetudinemquè extare eiſdem procu-
ratoribus fauorabilem, at prorsùs con-
trariam, nullum enim vnquam vidi-
mus nobili genere ortum, nullumquè
inſignem Doctorem huiuſmodi facti-
taſſe miniſterium, ſcimus tamen, &
quotidiè experimur, procuratoris mu-
nus in cauſis gerentes, ad gradum do-
19 ctoratus euectos, in eiſdem cauſis ci-
tatos, refutaſſe proſequi, ac replicaſſe,
non amplius poſſe interuenire, ex quo
doctoratus laurea decorati. Alios mul-
tos noſcimus, clientes amittere nolen-
tes, qui aliquos ſuos commenſales, aut
intimos, curarunt apparenter citari, &
procuratores deputari, nè, & ipſi pro-
curatores eſſe dicerentur, quamuis re
ipſa præfati, ità conſtituti, aut ſubſti-
tuti nihil agãt, nec ſibi notificatis ſcrip-
turis reſpondeant, quod ijdem non di-
ctent, moneantque Doctores; atque
de his plenę ſunt proceſſuum paginæ,
& niſi vile exiſtimaretur in Regno of-
ficium, vtiquè tot inuentionibus, ac
verſutijs non vterentur, at manifeſtè
gererent, omniaquè per ſe ipſos age-
rent, ab illis tamen cauent, ſicut ab
igne, qui nobilitèr viuere intendunt,
quia certo ſciunt vile ab omnibus re-
putari, & laudat *B[illegible]rell. in ſumm.de-
ciſ.par.* 1. *tit.*66.*num.*65.

Quod, & alia apertiora præportant
argumenta, illud nempè, quod ſi deli-
ctum morte dignum patrarent, non
nobilium, ſed ignobilium, multarentur
20 pęna, quippè quod furcis ſuſpende-
rentur, qua ignobiles plectuntur, *De
Franch.deciſ.*240.*n.* 8. *& deciſ.* 630.
*Farinac. q.*98. *à num.*98. quin in pro-
21 feſſo, & licentiato deciderat antea
S.C. teſte *de Franch.deciſ.* 111. decla-
rat *Reg.Rouit.in rubr.de Scholar.docto-
rand. num.* 24. & quando quis licen-
tiatus dicatur, explanant *Gomes leg.* 2.
*tauri nu.*9. *Muſcat. de Doctor. dignit.
par.* 1. *num.* 48. Verùm quod etiam
22 cauſidicus ex honeſtis parentibus or-
tus dicatur nobilis, reſpectu qualitatis
pœnæ irrogandæ, deciſum tradit per
S.C. reuocando decretum M.C. *Frã-
ciſc. de Petris conſ.* 35. *num.* 31. inſe-
quitur *Reg.Capyc.Latr. dec.*183. *n.*19.
*lib.*2.

23 Iura etiã allegare procuratores ne-
queũt, ſed tantùm factum proponere,
*Lãfrãch. in praxi c.*8. *ſub n.*94. eumq;
ſequitur *Auilles add. cap.* 3. *gloſ. Solli-
citadores, ſub num.*2. quin, & præſente
Aduocato loqui, vetat *prag.* 1. *de offic.*
24 S.C. ideòq; licèt ex diſpoſitione *prag.*4
§.24. *de dilat.* nullitates ſubſcribi de-
beãt ab Aduocatis, aut procuratoribus,
attamen ex altera *prag.* 5. *einſdẽ tituli*
ſancitum fuit, nullitates contra caſum
legis debere ſubſcribi ab Aduocatis,
Thor. amplians etiam ad procuratorem
Doctorem, *in ſupplem. compend.deciſ.
verb.Doctor qui officium.* Nequè ſup-
plicationes ſubſcribere valent, quas
Aduocati manu in extrema pagina
ſignatas, exquirit *pragm.*26.§.3. *de of-
fic.S.R.C.* & ſeruari in Cathalonia, te-
ſtatur *Io. Paul.Xammar. par.*2. *rer.iu-
dicat.defin.*127. huius obſeruantiæ ra-
tionem tradẽs. Capita itidèm ſuſpitio-
num cõtra Iudices ab Aduocatis pro-
ponantur, & ſubſcribantur, diſponit
*pragm.*10.§.4. *de ſuſpic. official.* prout
quoquè ſeruari in Regno Portugalliæ,
refert *Georg. de Cabe.deciſ.*45. *num.*8.
*par.*1. & in Cathalonia, teſtatur *Fon-
tanell.dec.*4. *num.*17. *lib.*1.

Illud autèm, quod Almum Docto-
25 rum Collegium pati conſueuerit pro-

euratores in ſigniri doctoratu, non ef-
26 ficit, quin proptereà dicantur vile
Neapoli adminiſtrare exercitium, ete-
27 nim vilibus interdici portas dignita-
tum, non reperi, ſed infamibus tantùm,
in cap. infamibus, de regul. iur. Iodoc. in
prax. ciuil. cap. 96. num. 6. Angel. Cla-
naſ. in ſumm. verbo Aduocatus, num. 1.
2. *&* 3. quamuis infames eos credi-
28 derit *Dyn.* alijque multi, eorum tamen
non ita communis, & vera videtur aſ-
ſertio, ſicuti, & illorum, qui vile cenſēt,
nec mirùm ſi procuratores aſſumere
ad doctoratum, ſoleat Collegium prę-
dictum Neapolitanum; Accedit aſſer-
29 tio altera, quod minimè iudicandum
exemplis eſt, minimèq; attendendum
quod fit, ſed quod fieri debet, atq; in
his terminis non immeritò legimus
ſpurios, tanquam infames, doctorari
30 non poſſe, id tamen re ipſa non ſerua-
ri, teſte *Afflict. in conſtit. incip. conſti-*
tutione præſenti, num. 3. Id ipſum igi-
tur in hoc, de quo agimus caſu, dicen-
dum videtur, non autem ex eo inferre,
quòd ſi vile eſſet procuratoris exerci-
tium, denegaret Neapolitanum Colle-
gium procuratoribus, aſſumere docto-
ratum, nam ſi ſpurios admittunt com-
plura Collegia, apud *Iacobum Benium*
in tract. de priuileg. iureconſult. par. 3.
priuil. 64. *num.* 6. *Carpan. ad ſtatut.*
Mediol. cap. 349. quid mirùm, ſi Nea-
politanum etiam procuratores?

31 Verùm priuilegio Sereniſſimæ no-
ſtræ Heroinæ Ioannæ II. almo Neapo-
litano Collegio elargito, reſcripto à
Reg. Tapia de Iure Regni, ſub tit. de
offic. Magn. Cancell. fol. 407. prohibe-
tur, doctoralis dignitatis gradum im-
pertiri excommunicatis, infamibus, aut
turpi vita, & moribus apud bonos, &
graues publicè diffamatis, ſpurijs, &
aliter illegitimè natis, illoſquè ad illud
admitti, cui quippè priuilegio reſpectu
32 legitimatorum ſolet Collaterale Con-
ſilium diſpenſare, quodque ſeruauit in
gratiam Scipionis Fazali, ſub die 15.
Aprilis 1652. penès Scribam à man-
datis Lombardum, manauitquè ſcitum,
ſiuè decretum ex almo Collegio, his verbis: *Die nono Nouembris* 1652. *Neap. Viſa informatione capta de natiuitate Mag. V. I. D. Scipionis Fazari, viſiſque ſcripturis præſentatis, ac Regia diſpenſatione S. E. factaque de omnibus relatione in Almo Collegio Neapolitano, & coram Domino V. I. D. Mutio Borrello Vicegerente pro Ill. Domino Marchione Sancti Sebaſtiani Antonio Caracciolo Regiam Cancellariam Regente, & Vicecancellario. Per Dominum V. I. D. ac Regium Conſiliarium Thomam de Aquino cauſæ Commiſſarium, & quia conſtat prædictum Magnificum Scipionem eſſe ortum in hac Ciuitate Neapolitana, ideò per dictum Almum Collegium fuit prouiſum, & decretum, eundem Magnificum Scipionem eſſe admittendum, prout præſenti decreto admittitur ad prædictum Almum Collegium, & intelligatur admiſſus à die ſui doctoratus, qua die petijt admitti; citra tamen præiudicium iurium aliorum prætendentium admiſſionem ad Collegium. Reg. Caracciolus, pro magno Cancellario. Thomas de Aquino, Notarius Iacobus Manfredi ob abſentiam Not. Iannarij Miloni Secretarij, & Actorum Magiſtri.*

33 Quod ſi priuilegij diploma clauſula expreſsè reuocatoria careret, non admittitur legitimatus, vt idem Collegium declarauit die 20. Auguſti 1651 *referente Senatore Mutio Recco*, in cauſa Franciſci Roma, qui tametſi natus ex ſoluto, & ſoluta ſub matrimonij colore, indè non contracti ob ſponſi mortem, legitimatus abſque clauſula derogante Reginę Ioannę Priuilegio, non fuit admiſſus, ſed decretū fuit audiri intereſſe habētes, penès Milonem Secretarium; Videas *Ann. in rubr. de vaſſall. decrep. ætat. ſub num.* 421. *Montan. controuerſ. forenſ. controu.* 30. *ſub num.* 8.

Omnibus itaquè proſtratis argumētis in contrarium ab aliquibus penſitatis, ſubſiſtit citra dubium concluſio iure, rationibus, auctoritatibuſque pro-

bata

bata procuratoris officium vile eſſe,
cui haud aduerſatur, *Couarr. pract. qq.
cap. 19. ſub nu. 7.* ipſumquè inſequens
Guttierez pract. qq. cap. 137. à num. 15.
etiam ſi nulla extaret conſuetudo.
34 quandoquidem non negat vile eſſe
de iure officium, quamuis non prop-
tereà ſpoliari priuilegio immunitatis
gabellarum, conceſſo nobilibus adiun-
gat, & ea ratione, quia ad nobilium
immunitatem tantùm, exemptionem-
què ab onere ſoluendi tributa perti-
net, non autem ad publicum nobilium,
aut familiæ decorem; ergo conceſſa
immunitate, aut alio beneficio, & com-
modo ad hunc effectum maioris de-
coris peluari inſinuat, noſtræquè inhę-
ret ſententiæ, & ſi ita ſentit attento iu-
re communi libentius id ipſum con-
cluſiſſet eo in loco, in quo tale exerci-
tium dehoneſtare opinio eſſet.
35 Quæ verò peritiſſimi viri, *Reg. Sci-
pio Rouit. in rubr. de procurat. à nu. 2.
Taſſon. de anteſ. verſ. 3. obſeruat. 3. n.
177.* quos inſequitur *Golinus de pro-
curat. par. 1. cap. 4. num. 49.* necnon
*Franc. de Petr. feſtiu. lect. lib. 1. cap. 8. &
conſ. 35.* ſcripſere, vendicare locum
credimus, in ijs, qui tùm Aduocati,
tùm procuratoris munere eadem in
cauſa fidelitèr, maximaquè circum-
ſpectione funguntur, ratione, per eun-
dem *Rouit.* memorata *n. 22.* & quam-
36 uis alterum ab altero, officia ita ſint
diſtincta, vt qui Aduocatus eſſet, idem,
& procurator eſſe nequiret, & vice
verſa, hodie tamen vſu practico alitèr
ſeruatur, nedùm Neapoli, teſte *Prato
ad Muſcat. in praxi lib. 1. par. 2. Gl. ex-
ceptiones, in fine,* ſed, & alibi, *Eric. He-
deman. diſp. 8. th. 1. & 2. Arnold. de
Reyg. diſp. proceſſ. Iudic. 1. th. 63. & 64.
Eberkarti Speckhan qq. & deciſ. iur.
cent. 3. claſſ. 3. §. Aduocati, num. 6.* qui
cent. 1. q. 69. inter ipſos differentias
ſubnectit, quin ipſe *Reg. Rouit.* in qua-
37 dā apoſtilla, eius manu propria ſcrip-
ta, quam ſeruo, inquit hæc; *Fateor (quod
vehementiſſime doleo) nobile, honeſtum-
què procuratoris officium per accidens
poſſe vile, & inhoneſtum videri, ſed
manis vilitèr, & ſordidè exerceri per
nonnullos improbos, qui ſordibus de-
diti improbè ſe gerunt, & vileſcunt,
non ſolùm mendacijs, & cantilenis, quas
miſeris clientibus parant, & vendunt,
prout Poeta de ijs cecinit, (In vender
parolette, anzi menzogne,) ſed etiam
aliquando eoſdem infelices clientes præ-
varicantes produnt; Credo tamen hos
eſſe perpaucos, quibus exceptis reliquos
omnes ſummo cum decore eorum officio
fungi, ideòq; ſummo honore, & laude
ſunt afficiendi, & nobilium priuilegijs
decorandi.* Hactenus *Rouit.* & in gra-
tiam procuratorum ſupremorum Tri-
bunalium, reſpondent *Gregor. ſyntag.
38 iur. uniu. lib. 49. cap. 4. num. 5. Ga-
briel Berart. in ſpecul. viſitat. cap. 12.
tit. de Fiſci, Aduoc. & Procur. fiſcal.
num. 5. Iacob. Schultes ad Colerum, de-
ciſ. Germaniæ 115. num. 31. Peregrin.
conſ. 111. num. 3. vol. 3. Ioan. Papon. ar-
reſtor. curia. lib. 6. tit. 4. arreſto 4.*
Firmata verò concluſio fortiùs te-
nenda eſt in Actuarijs, examinatori-
39 buſquè ex iuribus non tantùm, & Do-
ctoribus ita affirmantibus, quos recen-
ſet, commendatq; *Tiraquell. eod. c. 30.
nu. 9.* necnon *Auendan. in ſuo dictio-
nar. verbo Caual. verſ. Item miles, &
Ioan. Maurit. in repet. l. vnica, Cod. de
mulier. quo loco, fol. mihi 243.* Sed in-
ſupèr aſſertione illā veriſſima, hac in
re obſeruandam eſſe cuiuslibet natio-
40 nis conſuetudinem, moremquè, &
communem patriæ reputationem, ad
dijudicandum ſordidum, nè, & vile,
àn honeſtum, & nobile ſit exercitium,
quam poſt *Bart.* & alios probat, idem
Tiraq. cap. 34. ſub n. 1. & cap. 10. num.
etiam 1. Ita quòd debeamus primùm
inquirere, quid patrię mos, & commu-
nis exiſtimatio credat, deindè verò
quid iura decernant ex omnium ſen-
tentia, etenim non eadem omnibus
41 gentibus eſſe honeſta, atque turpia,
ſcribit *Probus Aemilius in ſuo vitarum
virorum excellentium initio*, & qui-
dem in Regno lucernis perquirere

veritatem non erit opus, cum à viris
42 tantùm popularibus iam dicta officia
exerceri, & exercitio alicuius ex illis
vileſcere perſonam, innoteſcat omni-
43 bus. Hanc ob cauſam, non immeritò
*Foller. in praxi crim. verbo Audiantur
excuſatores*, vna ſimul proponit quæſi-
tum, *de Actuarijs, Berroarijs, Carcere-
rijs, Caſtellanis, & ſimilibus, num.* 138.
itidemquè *Baiard. ad Clar. q.* 16. *n.* 10.
44 quin examinatores ordinarij Regij
Conſilij poſſunt eſſe ijdem, qui ſcribæ
ſunt in eodem Sacro Conſilio, quam-
uis examinare nequeant in eadem
cauſa, quam actitant, iuxta *pragm.* 58.
de offic. S. C. quàm verò ſit infimum
eorundem ſcribarum officium in hoc
45 Regno, neminem latet, quin, & toto in
orbe terrarum, credo, & audiui.

Huiuſmodi Ritus obſeruantiam ab
46 Aula receſſiſſe, fatetur *Reg. Tap. de
iur. Regn. Neapolitan. lib.* 2. *tit. de of-
fic. Aduoc.* illa vigente, tempore, quo
M. C. V. iuxta antiquum ſtylum rege-
batur.

RITVS CI.

Aduocatus antiquior præcedat Aduocatum iuniorem.

IN primis Doctores ſedeant hoc modo: videlicèt, quod ille qui eſt antiquior in doctoratu præcedat. alij Aduocati ſeruent ordinem, quòd antiquior Aduocatus præcedat in ſedendo alium Aduocatum.

SVMMA RERVM:

1 *Iuriſconſultorum virtus, atque ſcien-
tia extollitur, multiſquè priuilegijs
ab Imperatoribus fuerunt illi deco-
rati, & in Aula Imperiali ſedem ob-
tinuerunt.*

2 *Doctores nobiles ſunt, multiſquè titu-
lis decorantur, & indignitate conſti-
tuti dicuntur.*

3 *Henricus Rex, magis doctoratus titu-
lo gloriabatur, quàm Regio.*

4 *Doctoratus eſt honor:*

5 *Dom. Conſil. Petrus Carauita Iure-
conſultus conſultiſſimus inter Aduo-
catos, tùnc Princeps, & feudorum in-
terpres acutiſſimus, Dom. Proſperi
Carauitæ ex filia nepos, laudibus ex-
tollitur.*

6 *Doctores admittuntur ad officia, ad
quæ nobiles tantùm.*

7 *Priuilegijs permultis, quibus gaudent
DD. actu tantùm legentes, quoquè
Aduocatos potiri, cõcluditur, ex com-
muni DD. placito, etiam ex Bartol.
quicquid alij ſentiant.*

8 *Ocioſè tamen viuentibus, & doctoratũ
minimè exercentibus, illa denegari
probatur, exploſis Menochio, & Am-
broſino.*

9 *Doctor non eſt, qui Doctoris tenet lo-
cum, ſed qui illius exercet opera.*

10 *Illis non gaudet, qui aliud Doctora-
tui exercet contrarium exercitium.*

11 *Aduocati militant, & gadent priuile-
gijs, quibus milites:*

12 *Hodierni milites, àn excuſentur à tu-
tela.*

13 *Doctor actu legens, Aduocatus, & Iu-
dex expellunt Fabrum malleatorem
à vicino domus.*

*Quo caſu, cuius damno debet cedere
penſio.*

*Lector, àn poſſit expelli à vicino ho-
neſto.*

14 *Aduocatus incedit togatus, quod vſus
non admittit.*

15 *Officiales Regij dumtaxàt togam ge-
ſtant.*

16 *Iura in l. medicos, Cod. de profeſſor, &
me-*

medicis, lib. 10. in l. ſancimus la prima, Cod. de Aduocatis diuerſ. Iudic. perpenduntur.

17 *Aduocatus immunis eſt ab omni munere perſonali, & à tutela excuſatur.*

18 *Memoratur decretum manatum in gratiam famigerati, & facundiſſimi Aduocati D. Io: Thomæ de Rogerio anno 1619. & ipſe, eiuſq; pater D. Io. Laurentius laudibus celebrantur.*

19 *Aliaſque Iudicaturas recenſet, Dom. Conſil. Franc. Roccus.*

20 *Contrarium firmant nonnulli DD.*

21 *Non ſolùm in falſis verbis, ſed in ſimulatis operibus, mendacium conſiſtit.*

22 *Baronibus indultum priuilegiū, amittit, qui vt Baro non viuit.*

23 *Legis fauor, ac priuilegium potentius eſt altero quouis fauore, & priuilegio hominis.*

24 *Donatum alicui, ſi Doctoratum aſſumat, àn recipiat, & obtineat, qui poſt Doctoratum exercet miniſteria infima.*

25 *Legatum pro Doctoratu, àn debeatur proximiori Monaco.*

26 *Legatarius, cui fuerunt relictæ expenſæ pro ſtudio, poteſt illas recuperare, ſi de proprio erogauerit.*

27 *Illud pro ſtudijs legum relictum, debetur pro ſtudijs grammaticæ, & humanitatis.*

28 *Relictum, ſi voluerit ſtudere, præſtatur ex ſolo propoſito ſtudendi.*

29 *Si legibus ſtuduerit, intelligitur, ſi Doctoratus inſignia adeptus fuerit.*

30 *Illud conſequitur à Principe Doctoratus.*

31 *Princeps, ſeù Pontifex ſolo verbo faciunt Doctores, & ſeruauit Vrbanus VIII. in perſonam Religioſiſſimi Epiſcopi Aloyſii Riccij.*

32 *Vſus præualeat in materia ſedendi, oſtenditur.*

33 *Inter Epiſcopos attenditur præconizatio in Conciſtorio.*

34 *Data priuilegij, vel actus poſſeſſionis, attendatur.*

35 *In officijs tria ſunt inſpicienda, electio, acceptatio, & ingreſſus.*

36 *Deciſio Collateralis Conſilij emanata in cauſa præcedentiæ, inter DD. Conſil. Eraſmum de Ponte, Franciſcum Roccum, & Honofrium de Palma, memoratur.*

37 *Infirmus abſens, non eſt in culpa.*

38 *Abſens metu morbi, pro præſente habetur.*

39 *Recenſetur caſus deciſionis inter DD. D. Benedictum Trelles tunc Conſiliarium, nunc Eminentiſſimum Regentem apud Catholicam Maieſtatem, & Conſil. Io: Baptiſtam Iouinum.*

40 *Epiſcopus antecedit alios Senatores antea creatos.*

41 *Etiam Titulatos.*

42 *Vicarius Capituli, Sedevacante, àn præcedat Canonicos, & alios de Capitulo.*

43 *Antiquior Doctor præcellit.*

44 *Etiam ſi in licentiatura iunior anteceſſit.*

45 *Paritate temporis concurrente, ſenior præfertur.*

46 *In honoribus deferendis antiquior, vel magis idoneus, potiores partes habeat?*

47 *Iunior præfertur ſeniori, ſi aliqua prærogatiua polleat.*

48 *Doctor actu docens, præferendus eſt antiquiori ſimplici Doctori.*

49 *Cæteris paribus, antecedit, qui libros immortalitati commendauit.*

50 *Librorum Scriptores non ſunt examini ſubijciendi, & radij ſolis dicuntur.*

51 *Doctor notus, & Scholaris doctus examine non indigent.*

52 *Nobiliores ex ſanguine in cæteris pares plebeo anteeant, traditur, exploſo Barbato, ignobili prælationem tribuente.*

53 *Nobiles ad dignitatum faſtigia promouendos ex Diuo Thoma, cæteriſq; demonſtratur.*

54 *Principes malè agunt, qui ad magiſtratus aſſumunt humili, & abiecto ge-*

Digitized by Google

genere natos.

55 *Ciues Magnæ Ciuitatis non præferuntur illis parua, & locus non nobilitat hominem, ſed homo locũ, ut propterea natus in terra, in qua ortus eſt Chriſtus non maiori gaudet priuilegio, quàm alius.*

56 *Præferendus, àn ſit Doctor, ſiuè Aduocatus, qui ornatus, & honeſtioribus veſtibus induitur.*

57 *Stultus eſt, qui hominem ex veſte, aut ex conditione, quomodo veſtis circumdata eſt, æſtimat.*

58 *DD. & Aduocati indui debent veſtibus decentibus, non diſſolutis, nequè fractis.*

59 *Veſtis Doctori promiſſa nobilis, & honeſta præſtari debet.*

60 *Legatarius, quo tempore conſequatur hyemales veſtes, & æſtiuas relictas.*

61 *Non exigua eſt differentia inter Aduocatos, & Doctores, cum non omnis Doctor ſit Aduocatus, nequè omnis Aduocatus ſit Doctor.*

62 *Aduocati eſt ſtare, Iudicis ſedere.*

63 *Aduocati partes, & conditiones, & quæ in interiori foro ſeruare debeant, remiſſiuè tanguntur.*

64 *Author tria potiſſimum in perorando in Aduocatis requirit, maturitatem nimirùm in vultu, in geſtu, in voce, quòd plena manu lepidè oſtendit.*

65 *Aduocati ſua opinione non delectentur, & in Iudicem inflammentur.*

66 *Maledicendi flagitium in Aduocatis præſertim eſt vendicandum.*

67 *Ita debent patrocinari iurgantibus, vt in maledicendi temeritatem non prorumpant.*

68 *Qualiter debeant ſe habere cum Aduocatis alterius partis.*

69 *Aliquando excuſatur Aduocatus, ſi eloquentiæ ui in rebus arduis in aduerſarium aliqua verba pergat.*

70 *Perpenditur Tex. in l. ſi quis, C. de poſtulando.*

71 *Aduerſus Aduocatos contra Iudices inuehentes, inſurgit Afflictus, quod contra modernos Iudices, dicendum, adnotat Follerius.*

72 *Et ſi plures Aduocationis munere dignè fungantur, ſintquè viri lectiſſimi, ſunt tamen complures, qui in patronorum numerum perueniunt, nomenque Aduocati vſurpant, modo legulei ſint.*

73 *Hiq; ſunt negantes piper eſſe nigrum, & de his loquitur Præſ. Merlin. & Henricus Huſanus, cuius Epigramma reſcribitur.*

74 *Aduocatis nomen ſanctis, àn competere poſſit.*

75 *Vtiquè verò Beatæ Virgini.*

76 *An verò Ieſu Chriſto Domino Noſtro.*

77 *Sanctis pro nobis orant oratione expreſſa, & interpretatiua.*

78 *Præſens Ritus, dumtaxàt ſeruatur, quando Aduocati congregantur, & conueniunt pro collegiandis cauſis.*

1 I*Pſa quidem virtus* (Claudian. de Conſ. Mall. Theod.) *pretium ſibi; ſolaquè latè*
Fortuna ſecura nitet, nec faſcibus vllis
Erigitur, plauſuvè petit clareſcere vulgi:
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis:
Diuitijs animoſa ſuis, immotaquè cunctis
Caſibus, ex alta mortalia deſpicit arce
Hanc tamen inuitam blandè veſtigat, & vltrò
Ambit honos. ———

Quo ſublato, & ſi virtus integra futura ſit, paucos tamen amatores inueniat, paucos, qui ipſius pulchritudinem demirentur, eaquè capiantur. Honor enim alit artes: (*Tullij* verba sũt 1. *Tuſcul.*) omneſquè incenduntur ad ſtudia, gloria: iacentq; ea ſemper, quæ apud quoſquè improbantur. Quamobrem in omni optimè, ſanctiſſimèque conſtituta Republica, id ſemper diligentiſſimè, ſapientiſſimèque à legumlatoribus prouiſum fuiſſe videmus, vt quemadmodum vitium cum ſua fami-

lia

lia ignominia, ac probro; ità virtus, vir-
tutiſquè genus Artes, facultateſq; in-
genuæ, ſummis honoribus, gloriaque
exornarentur. His quippè maximè
neruis, ac vinculis, præmijs, ſcilicèt, ac
pœnis, quorum alteris honores, ac di-
gnitates optimis ciuibus decernuntur:
alteris infamia pudendæquè improbis
notæ inuruntur, Ciuitatem conſiſtere;
ſeruariquè poſſe intelligebant. Nulla
verò bonarum Artium, ac liberalium
facultatum ad Rempublicam ſeruan-
dam, augendam, illuſtrandam, tàm pro-
pria, tàm valida, tàm neceſſaria, quàm
Iuriſprudentia, apud optimos quoſq;
Imperatores ſummo ſemper in pretio
habita ampliſſimiſq; honoribus exor-
nata: Iuriſperitis enim permulta, præ-
claraquè priuilegia conceſſerunt; om-
nem Reipublicæ adminiſtrandæ cu-
ram demandarunt; in Aula eos Impe-
riali ſedem habere, cæteriſquè præeſſe
voluerunt. Quid quod ijdem in digni-
tate conſtituti, dicuntur *Paſchal.* poſt
2 alios *de patr.poteſt.par.2. cap.5.nu.68. Valenz.conſ.34.ex num.60.Thor.par. 1. compend.deciſ.verbo Doctor, Fontanell.deciſ.Cathal.503 ſub num.34.t.2. Reg.Sanfelic.deciſ.56.nu.1.lib.1.* Imò
ſuprema, teſte *Muſcatell. in peculiari
tract. de Doctor. quidditate, par.2.nu.*
30. quin doctoratus ipſe dignitas eſt,
ſi *Signorell.* vera fatetur *in tract. vtrũ
præferatur Doctor an miles, ſub nu.*51.
*Maſtrill. de Magiſtrat. lib.4. cap.10.
num.90. Chriſtin.deciſ.Belgic.132.nu.*
8. *Reg.Valenz. mem.conſ.34. nu.*61,
*R.Sanfel.dict.dec.56.n.1.par.1.Franc.
Maria Prat. reſponſ. crimin.21. nu.2.*
3 hocq; titulo Henricus Rex magis glo-
riabatur, quàm Regis, autumans hunc
illi fortuitò, illum propria virtute com-
paratum, *Paul. Chriſtin.deciſ.126. nu.*
14. *vol.* 1. Nobilitatem inſupèr nacti
ſunt ſtatim, ac doctoratus inſignia aſ-
ſumpſerunt, viriq; nobiles propterea
appellantur, quod ex *Bar.Angel.* alijſ-
què deducit *Chriſtoph.Lanfranch. in*
ſimili *ſuo tract. vtrum ſit præferendus
doctor an miles, num.*19. Imò, & celſi
viri dicuntur *in l. 1. iuncta Gloſ.1. Cod.
de offic. diuerſ. Iudic.* aitquè citatus
Lanfranchin. num. 18. itidemquè &
viri honeſti *in l. 3. eodem adduct. tit.*
inibiquè *Gloſa*, adeò quod magna Co-
mitiſſa nubens Doctori, non dicitur
nubere indigno, *Lopez in cap. per ve-
ſtras* §. 7. *nu.* 12. *Anus meus ad Gram.
dec.60. num.26.* vt non immeritò do-
4 ctoratum eſſe honorem, dixerint *Car-
din. in cap.perpendimus, de ſentent. ex-
comm. Felin.in cap.2. de Magiſtris, &
Anna allegat.* 123. *num.* 3. tituloquè
illuſtrium, nimirùm decorantur, ex ſẽ-
tentia *Bal.* commendata per eundem
*Lanfranchin.eod.num.*18. ac alijs præ-
rogatiuis, quas recenſet *Franc. de Pe-
tris integro conſ.*1. cuius meminit *Fon-
tanell.add.deciſ.503.nu.29.& 30.* ip-
ſum etiam allegans *in conſ.* 55. vbi il-
lam percelebrem, & antiquam pertra-
ctat controuerſiam præcedentiæ inter
arma, & litteras, & in fauorem littera-
rum reſoluit, quin *Fontanell. num.*31.
ſatisfacit Doctori *Io:Paulo Xammar.
de offic.Iudic.par.3.q.2. per tot.* ipſum
reprehendenti, dum *lib.1.de pact.nup-
tialib. clauſ. 3. Gloſ.* 1. ſimplicitèr di-
xerat militiam non eſſe dignitatem,
5 necnon *Petrus Carauita* vir nobili-
tate generis, & doctrina in primis cla-
rus, Proſperi noſtri Carauitæ ex filia
nepos, cuius Petri animi, ac vitæ orna-
menta, nemo non nouit, inter Iuriſcon-
ſultos cum honoris, ac famæ locum
obtinuit; vt à Duce de Arcos, per ea
tempora ab Rege in huius Regni ad-
miniſtratione ſecundo, feudorum le-
ctor, in publico huius Ciuitatis Lyceo;
Andreæ Marcheſio S.C. Præſidi viro
eximio è viuis ſublato, ſuffectus fue-
rit, quam Cathedram, nemo ferè vn-
quam obtinere ſolitus fuit, qui in digni-
tate, ac Magiſtratu non eſſet. Quamo-
brem haud ità multo poſt die 13.
Nouembris 1648. Conſiliarij munere
decoratus: lecturam tamen illam, dum
vixit, retinuit. Obijt autem die vltima
Ianuarij 1649. dum virtus, & meri-
tum altiùs illũ euehere pararent; Huic
equi-

Digitized by Google

equidem viro plurimùm me debere non diffitear: cuius adhuc puer voluntatem in me optimam, atquè amorem expertus fui. Aduocatus enim domus meæ erat; ac ſingularitèr nobis(cæteris omnibus abnuentibus)patrocinari,non dubitauit, in ea cauſa, quam cum Domino Conſiliario, & Præſide R. C. Io:Baptiſta Amendola,&Dom.D.Iulia Tortelli coniugibus ſuſceperamus. Quid quòd pœnè præſagiuit, fore, vt neptem ſuam coniugem ducerem, Dominā ſcilicèt, D.Cęciliam,D.Hortenſij Pepi Regij Conſiliarij, & Dom.D. Victoriæ de Vrſo ex Barone Gricignani V.I.D. D. Carolo, & D. Beatrice de Nicaſtro filiæ procreatæ, filiam; cùm eidem Petro nupta eſſet D. Portia eiuſdem Victoriæ germana ſoror? Hic, inquam, Petrus. In *reſponſo* edito pro tuitione iurium Ill. Principis Abellinatum Magni Regni Cancellarij, reſcripto à *Ioanne Laganario in add. ad Reg.Rouit.in prag.* 22.*de offic.S.C.*Doctorum dignitatem, & præſtantiam, & non eſſe Aduocatos, examini ſubijciendos, miro ordine, ac ſatis lepidè oſtendit.

6 Ita quod DD.admittātur ad officia, ad quæ nobiles tantū, probat *Auilles in lib.Pratorum in proæm.ſub n.* 23. eiſq; propterea complura indulſerunt iura, priuilegia, teſte *Petro Lenauderio in ſuo tract. de priuil. Doctor.par.* 2. §.7.*n.*8. *& Ioan.de Vanquel.in Breuiar. Sexti, & Clementinarum, ſuper clem. cum ſit de magiſtris*.

7 Illa tamèn generatim loquendo, ſi Doctoribus tantùm actu legentibus, àn etiam non legentibus, competant, duas ad inuicem pugnantes adinuenimus ſententias,& vtra ſit verior, ex profeſſo non inquirimus, eò quod nihil ad noſtram pręſentem tractationem, cumquè multa in vtramquè partem cumulent *Laurent. Siluan. integro ſuo conſ.* 88. *& Ambroſ. deciſ. Peruſina* 12. *ſub num.* 2. Etenim nobis ſat eſt ferè omnes conuenire, vtſiuè legentes iuxta ſonum verborum, *l. medicos, C. de profeſſ. & medic. lib.* 10. ſiuè aduocantes ex vi comprehenſiua eorundem verborum, ſemper priuilegijs fruantur eiſdem, idquè præſertim ex *Bart.*optimè deduci, cum alijs inſignibus proclamatoribus mox recenſendis, affirmamus, vt propterea memorandi Auctores iuſtè crediderint illos errore lapſos, qui *Bar.* in contrariam pugnare arbitrati ſunt, ille namquè in eadem *l. medicos*, id apertè inſinuat, ſi *Aret.* vera fatur, vt credimus, *in* §.*item Romæ, ſub num.*3. *inſtit. de excuſat. tutor.* atquè *Anton. de Alex. in l.* 1. *C. de quæſt.* inſequiturquè *Grammat. voto ciuili* 25. *ſub num.* 2. idemquè *Siluan. ſub num.* 10. dum vna voce fatentur *Bar.* conſtituere differentiam inter legentem, ſeù aduocantem,& non legentem, neque aduocantem, non autem inter legentem, & aduocantem, cuius ſententiæ diuerſis tamen probatæ verbis, fuit quoque *Natta conſ.* 65. *ſub num.* 1. inquiens, quod dum *Bart.* intelligit prædictam *l. medicos*, in Doctoribus actu legentibus, eius intentionem fuiſſe excludere

8 eos, qui litteris non vacant, ac ſolo nomine ſunt Doctores; eos autem qui patrocinium præſtando, publicèq; declamando legalem ſcientiam exercent, non vtiquè, in quibus terminis loqui eundem *Nattam*, alijs ſuis *in conſilijs nempè* 1. *&* 486. apertè liquet ex eorum contextu nedum, àt expreſſiùs in additione ipſiuſmet Auctoris ad prædictum *conſ.* 486. quamobrem erroneè citatum fuiſſe à *Menoch.* quamuis pertranſeundo *conſ.* 908. *num.*12. *& Ambroſ. ead. deciſ.* 12. *ſub num.* 14. volentibus propterea ex illis depromere conceſſa priuilegia Doctoribus competere illis adhùc otioſè viuentibus, nulliq; dantibus officio operam, quam profectò ſententiam re vera, ijdem *Menoch. & Ambroſ.* deindè refellunt, ſi eorum ſubſequentia perpensè rimentur verba, ipſius præſertim *Menoch. ſub num.* 22. necnon altera *Ripæ Galliaule, & Felini*, quos inibi *Menoch.* memorat, non enim Doctor eſt, qui Do-

Doctoris tenet locum,ſed qui Docto-
9 ris exercet opera, dicit *tex.in cap. non
eſt facile 40. diſt.* idquè ad Barones,
militeſquè dilatans *Luc. de Penna* id
ipſum aſſerit, cum de illis verba facit,
in l.4.Cod.de municip. & colon. lib.11.
inibi alia complura adnectens ſimilia,
Annus meus ad Grammat.deciſ.34. n.3.
etenim ſi quiſquè operibus implere
debet, quod nomine retinet, *cap. Dominus 56. diſt.* Certè qui otioſam
10 ætatem,& quietam ſine vllo labore,
& contentione traducunt,illius *Text.*
virtute,nec Doctoris digni ſunt nomine,vtiquè verò.qui patrocinijs impertiendis nauant, quamuis non actu legant, *dirimunt*, ſi quidem,*ambigua facta cauſarum, ſuaquè defenſionis viribus ſæpè publicis in rebus, ac priuatis lapſa erigunt, fatigata reparant, non minus prouident humano generi, quam ſi prælijs,atquè vulneribus patriam, parenteſquè ſeruarent; Nec enim illos ſolos imperio militare dicendum eſt, qui gladijs, clypeis, & thoracibus,nituntur. ſed etiam Aduocatos;Militant namquè cauſarum Patroni, qui glorioſè vocis confiſi munimine, laborantium ſpem, vitam, & poſteros defendunt*, verba
11 ſunt *tex.in l. Aduocati 14. C.de Aduoc. diuerſ. Iudicior.* quamobrem,ſicuti milites excuſantur, *§. idem milites, inſtit.de excuſat.tutor.* ita,& Aduocati, qui milites ſunt virtute, *d.l.Aduocati*, eoſquè nimirùm gaudere omnibus priuilegijs, quibus milites, poſt *Alex. & alios*, ſcripſit *Maſtrill. in add.3.ad Petrum de Gregor.in tract.de conceſſ.feudi par.7.q.8.* & quando dubitetur, àn hodierni milites excuſentur à tutela
12 videtur indubitabile, quo ad milites actu militantes, teſte *Aret. eod. §.Idem milites,num.5.* ita,& Aduocati, quia dum aduocationis munere funguntur, actu militant, vt meritò ſcripſerimus, eos per *Bart.* non excludi à priuilegijs in ea *l.* expreſsè conceſſis legentibus,ſed illos dumtaxàt, qui omni procul ſunt labore, ſtudio, ſiuè opera doctorali, quod niſi præſeferret eiuſdem *Bart.*intentio, quæſo dicatur, quo tenderent eius ſequentia verba,illa relata per *Siluan. ſub num. 10. quod credo verum, nè omnibus Doctoribus operam literis non præſtantibus dicta priuilegia intelligantur conceſſa*, ſi enim antecedentia tantùm protuliſſet verba, vt ſint actu legentes, qui gaudere intendunt priuilegijs in illa *l. conceſſis*, omnis ceſſaret dubietas de illius intentione,quia verò ſubijcit alia prædicta, vtique declarando ipſius verba præcedentia,ſiuè potius eiuſdem legis, præportat ipſum credere, illa tametſi loquentia in legentibus, militare in operam literis præſtantibus, tantùmq; reijcere literis minimè vacantibus, tametſi relata verba,nequè etiam reſtrictiua, ad legentes tantùm repererim, apud *Bart.*in libro meo.

Nos autèm omninò veram ſentimus concluſionem prænarratam aduocatorum, eaquè, vt illuſtriùs pateat, addimus, & alios mille eandem tutantes ſententiam, omneſquè concludentes ſub illa *Conſtantini ſanctione*,includi Aduocatos, *Nicolaus* nempè *de Neapoli in l. profeſſio, C. de muner.patron. lib. 10.* apertè firmat, necnon *Io: Baptiſta de Sancto Seuerino in tract.de debit.ſuſpecto.q.5.princ.num.9. Alciat, in l.1. verſ.Sed in eo,ſub num.52.ff ſoluto matrim.* addens *num.53.* in eius calce, recentiores omnes hanc opinionem tenere,vſuq; ſeruari, quin,& illic *Ripa num. 133.* atque *in l. centurio, nu. 17. ff. de vulg. & pupill. Anchar.in clem.2. de magiſtr. Felin. & Auan. in eadem rub. de mag. addentes ad Matheſ. ſing. 59. num. 5. Iacob. Benius de priuil.Iuriſconſ.par.3. priuil.96. Baez de inope debitore tract. 2 cap.16.num. 131. Menoch. de arbitr.Iudic.lib. 2.cap. 379.num. 3. Marcus Mantua lib.2.obſeruat. cap. 17. Guttierez pract.qq. lib. 1.cap.23. Fontanell. de pactis nuptial. clauſ.3.gl.3.num. 16.Gratian. to.1. diſceptat. forenſ.cap.186. nu.3.* hanc, ſubiungens, veriorem eſſe opinionem, *Gaſpar.Theſaur.qq.forenſ.lib.1.c.99.*

Digitized by Google

num. 4. adnectens poſt *num.6.* iſtam partem veriorem, & magis communẽ, demumq; *Philip. Paſchal. in add. tract. par.2. cap.5. num.77.* ex conſulentibus verò *Aretin. conſ.94. Natta eiſdem memoratis conſ.1.65. & 486. Iacob. Aemil. conſ.14. num.7. & conſ.17. num.17. Roland. conſ.66. num.37. vol.1. Octauian. Vulp. conſ.141. à num.8. Honded. conſ. conſ.81. verſ. cuius opinio, ſub num.50. vol.1. & num.52.* id ipſum in Aduocatis conſulentibus, ac iudicãtibus, ſcripſit *Vueſembec. conſ.40. nu.39. Borrell. par.1. ſumm. deciſ. tit.65. de Aduoc. nu.* 25. idem *Gratian.* alia Aduocatorum priuilegia recenſens *diſcept.184. num.* 30. idemquè *Syluan. mentionato conſ.* 88. tametſi reſpectu patrimonialium affirmet, Aduocatos non gaudere, & niſi prænarrata noſtra ſententia deciſionibus quoque multorum Tribunalium fulciretur, quia dici fortaſsè poſſet, vel pretio, vel amore eam à relatis hactenus collaudatam fuiſſe, nimirum adiungimus *Guid. Pap. dec.88. & 388.* quem refert *R. Sanfel. dec.56. lib.1. n.5. Franc. Marc. dec.636. Prat. obſeru.65. n.16.* eandẽ comprobantes, atq; ita, & pluriès deciſum atteſtantes. Necnon ſimilia quædam adijcimus, quibus, & illa ſanè conſtabilitur aſſertio.

13 Illud præſertim, quod Doctor actu legens expellit Fabrum mallearium à vicinio Scholæ, *Auus meus* deciſum ſubnectens ad *Grammat. deciſ.58. ſub num.7. verſ. practicatam,* cuius meminit *Nouar. qq. forenſ. p.2. q.1. n.14.* Aduocatus autem, & Iudex à vicinio domus, *Franc. Marc. deciſ. Delphin.634. par.1. Mantua ſing.22. Dom. Conſil. Franciſc. Rocc. tom.2. reſp.89.* protendens, etiam in gratiam Doctoris Chyrurgiæ, *Xammar. de offic. Iudic. par.2. q.2. num.54. Gratian. diſcept. forenſ. 186. num.12. lib.1. Bouadill. in polit. lib.2. cap.13. num.40. Iacob. Benni. de priuil. Iuriſconſul. priuil.69. num.1. Mari ad Gramm. dec.58. num.12.* & declarant *Io. Carol. de Antonell. de tempore legal. lib.1. cap.39. num.56. Fontanel. deciſ. mem.503. lib.2.* amplians *num.5.* Fabro taliter condemnato non licere appellare, ex *Salgad. de proteſt. Reg. par.3. cap.1. num.66.* id quod affirmant etiam *Scacc. de appellat. q.17. limit.7. num.13. Baron. in racemat. ad 3. lib. de citat. poſt tract. de effect. inim. num.165. Reg. Sanfelic. deciſ.127. ſub n.3. lib.1.* ſed in praxi admitti appellationem ab expulſione, teſtatur *Io. Baptiſta Mucci var. quæſt. forenſ. diluc. id.7. q.7.* vbi examinat doctiſſimè controuerſiam illam, nùm Lector expellendus ſit à locis honeſtis, agitatam in cauſa eximij, & eruditi I. C. D. Blaſij Cuſani ex primarijs iura edocentis in publico huius Ciuitatis Lyceo, in qua arbitratum fuit S. C. *referente Domino Hortenſio Pepi meo Socero,* clauſis nonnullis feneſtris, Blaſium non expellendum, Acta ſunt penès Lelium Clauelli Actorum Magiſtrum S. C. Vtrùm Doctor alta voce legens valeat prohiberi, *Menoch. de arbitr. Iudic. caſu 237.* quo caſu damno locatoris, & non conductoris cedere debere penſionem, oſtendit *Auus meus ad cit. Grammat. dec.58. num.9.*

14 Imò, & togatus, ipſe Aduocatus incedere debet, ad inſtar Iudicis, *Franciſc. Marc.* teſte *in dec.649. ead. par.1. gloſ. in l.1. Cod. nulli licere.* Inde *Sueton. in Auguſto cap.40.* Oratores toga vſos fuiſse ſcribit, *Menoch. de arbitr. Iudic. caſu 561. num.2.* concinitque *pragm.1. de Doctor. habit.* cuius meminit *Muſcat. de Doctorat. quidditat. par.3. ſub num.3. Reg. Rouit. in pragm. 13. num.2. de official.* quod vſus non
15 admittit, illam dumtaxàt officialibus Regijs geſtare permittens, teſte *Reg. Tap. ſuper eadem pragm. lib.2. Iur. Regni tit. de veſtib. DD. Palm. in eius diuerſor. pag.288.*

Adnectimus inſupèr, quod vbi virtute præcalendatæ ſanctionis, Conſtantini *in d. l. medicos,* aliqua appareret
16 contrarietas inter Doctores, nonnè, & illa prorſus ceſſare deberet virtute alterius ſanctionis, eius non tantùm vi

com-

comprehenſiua, ſed expreſſiua, ſcilicèt
in l.ſancimus la prima, *C.de Aduoc.di-
uerſ.Iudic.* conſtituentis, vt Aduocatis
nulla penitus iniungatur ſolicitudo,
nulla inſpectio, nulla peræquatio, nulla
operis inſtructio, nulla diſcuſſio, nul-
lum ratiocinium imponatur, nullum
deniquè aliud eis mandetur, præter-
quam arbitrium in eodem dumtaxàt
loco, in quo aduocationis exercent of-
ficium, quod ſanè reſcriptum cuncti
DD. adeò generatim loqui intelligunt,
vt regulam itidem genericam, ex eo
deducant, illiuſquè intuitu concluſe-
17 rint Aduocatum exemptum prorsùs
eſſe, & immunem ab omni munere
perſonali, nec aliud illis iniungi poſſe,
quàm iudicandi, arbitrandi, & conſu-
lendi officiũ, ita quippè dicunt *Bart.* &
alij, *ſuper eamet l.ſancimus*, necnõ *Petr.
Lenauder.eod.n.8. Aloyſ.de Leo in l.1.n.
28.eod.add.tit.de Aduoc.diuer.Iud.V in.
dec.162. Theſ.lib.1.q.for.93. Nouar.p.
1.q.for.90.et de priu.miſ.perſ.pri.103.*

Ex quibus in contingenti caſu com-
muni conſulentium voto, reſolutum
fuit, ob id à tutelæ munere excuſari,
tùm quod alioqui falſa redderetur vni-
uerſalis in ſuperioribus negatiua enun-
ciata aſſertio, quæ habet, nullum per-
ſonale munus poſſe, vel debere Aduo-
catis iniungi, tùm quod ab immunita-
te vniuerſalitèr conceſſa, ſi aliqua ex-
cipiantur, à reliquis ſine dubio oneri-
bus cenſetur tributa immunitas, teſte
*Iacob. Mandell.conſ.290. num.1.& 2.
vol.2.* idcircò præter munus iudican-
di ſupra exceptum ab vniuerſali im-
munitate, cæterorum omnium perſo-
nalium, atque etiam tutelæ expreſsim
Aduocatis cenſenda eſt conceſſa im-
munitas, per *Alex. conſ.30. num.14.
vol.5.* tùm demùm, quod illa includens
omne omninò munus, neceſſariò, & il-
lud tutelæ includit, *l.1.§.æquè perſona-
le, & l.final.in princ.ff.de muner.& ho-
nor. gloſ.in l.Præsbyteros, verbo perſo-
nalium, C.de Epiſcop.& Cleric.* quã de-
re *V ueſembec eodem conſ.40. num.32.
& Fontanell. ead.clauſ.4.gl.10. par.1.
num.127.* aliorum ſuffulti auctoritate,
aſſeuerant Aduocatos ipſos excuſari
ob officiorum acceptatione, cum nam-
què ſancitum in illa *l. medicos*, ad
Aduocatos extẽdi interpretatiuè pro-
batum abundè fuerit, eoſque ſub
legentium nomine comprehendi, certè
à tutelæ munere excuſari fatendum
eſt, *l.ſed, & reprobari, §.amplius, ff.de
excuſ. tutor. dictoquè §. item Romæ*,
necnon *Iacob. Benn.loco cit.* docet *par.
2. priuil.* 12. & conſecutiuè Aduocati
excuſari itidem quibunt, & nè pun-
ctualis, atque indiuidualis deciſio ab-
ſit, *Portium* memoramus *indicato §. itẽ
Romæ, num.3.* ſpeciatim in tutelæ one-
re loquentem, in hæc verba: *Si tamen
Doctor in Roma, vel Patria propria
exerceat practicam, nemo ſani capitis
dixerit, ipſum non excuſari, ſi magiſtri
ſcholarium excuſantur.* Et nos addi-
mus rationem, quod iſthæc immunitas
non generica, non à muneribus ſimpli-
citer, vel à muneribus ciuilibus, ac pu-
blicis, ſed ſpecifica à muneribus perſo-
nalibus, conceſſa legitur, quæ quidem
immunitatem præportat à tutelæ, &
curæ onere, & conſecutiuè à muneri-
bus perſonalibus quiuis immunis eſt,
ſimilitèr, & ab onere tutelæ, ſiuè cu-
ræ exemptus erit, ad *text.* iuncta *gloſa
in verbo perſonalium, l.Præsbyteros, C.
de Epiſcop. & Cleric.* cuius profectò
Tex. verba, Clericos perſonalium mu-
nerum expertes eſſe dicũt, nec aliquod
vel minimum adeſt, quod id ipſum ad
tutelam extendat, illamuè expreſsè
complectatur, & tamen iam *d. gloſa*
exemplificat in tutela, & cura, con-
ueniunt inibi *Gulielm. de Cuneo, et
Odofr.* qui prætereà ſic fatur *num. 1.
iſti non vocantur inuiti ad onera, vt
ad tutelam, & curam, ſed volentes ad-
mittuntur, quia tutela eſt munus per-
ſonale*; quin, & *Salic.* atquè *Bal.* etiam
num.1. opitulantur, ratioq; illa quod
tutela non eſt ſimplicitèr, vel abſolutè
munus publicum, ſed auctoritate ſo-
lùm, vtilitate verò priuatum, ex *Gloſa*
communiter recepta, *indic. §. 1.de ex-*

cuſat. tutor. verſ. publicum munus, & l. 1. §. æquè, verſ. munus, ff. de muner. & honor. eſt tamen ſimplicitèr, & abſolutè munus perſonale, cum ſit ita perſonale, ac reliqua munera perſonalia, *d. l. 1. §. æquè perſonale, l. Athleta, §. tutela, ff. de excuſ. tutor.* quam ob cauſam factum eſt, idquè fauore pupillorum, nè priuilegium immunitatis ab oneribus publicis, amplexetur, prætèr ea, quæ ſunt vtroquè modo, & abſolutè publica, & conſecutiuè, nequè tutelam, neq; curam, niſi ſpecialitèr ſit dictum; iuxtà *Tex. in l. ſpadonem, §. qui accepit, & l. non tantùm, §. non omnia, ff. de excuſ. tutor.* quorum intellectum non alium eſſe, quam enarratum, ſuadet *gloſ. in ipſo §. qui accepit*, illudquè *Dyn.* cuius doctrina fretus, idipſum *Bart.* aſſerit *n.* 1. *Baldi* inſupèr ratiocinatio fauet illa potiſſimum, quod verbum (publici muneris) abſolutè prolatum, intelligitur de eo, quod eſt ſimplicitèr tale, ſecus de eo, quod eſt ſecundum quid, tale, quod præterea aliorum votis corroborat, *Crauett. conſ.* 835. *num.* 6. *vol.* 5. & *Riminal. iunior conſ.* 558. *nu.* 68. & *n.* 70. *vol.* 5. eandem noſtram aſſertionem, conſtituit quoq; *gloſ. indic.* §. 1. *verſ. publicum*, illicq; *Io: de Platea num.* 3. & *Aretin. num.* 4. inquiens, generalem immunitatem Titio conceſſam non ei prodeſſe, quo ad munus publicum auctoritate, & vtilitate perſonale, nec ad realia ordinaria, ſed extraordinaria, monetq; notandum, aſſentiuntur etiam *Iaſ. ad Portium lit. F, cantiuncula in paraphraſi, & Nicaſius num.* 9. Cum verò eſt à muneribus perſonalibus, quamuis indefinitè, quia genus verificatur in quauis ſua ſpecie, nimirùm, & à tutela, atquè cura, quarum vnaquæuis onus eſt perſonale ex antedictis; vt proptereà ſuperuacuum cenſuerimus, illa nos vti præſumptione, & plurium aſſertione, probata per *Surd. conſil.* 234. *num.* 20. *vol.* 2. In dubio pro immunitate iudicandum eſſe, nam præcedentes eæq; euidentes rationes, adeò validæ ſunt, vt pluriès M. C. ac Sacri

Conſilij iudicio, ità deciſum fuerit, potiſſimùm ſollemnitèr diſcuſſo puncto
18 anno 1619. in gratiā V. I. D. & quippè famigerati, & facundiſſimi Aduocati Ioannis Thomæ de Rogerio, tutoris relicti ab V. I. D. Io: Franciſco Macedonio, quamuis in ea facti ſpecie alterum itidèm efficax concurrerit Priuilegium, ex perſona inſignis illius Parentis, prodeunte, Ioannis nempè Laurentij, viri inter viros, atquè Principis inter Iuriſperitos Primæuam tùnc tenentis cathedram in celeberrimo Gymnaſio Neapolitano, hora veſpertina actu legentis (quorum patris, & filij laudes, indicat *Auus meus ad Grammat. deciſ.* 103. *num.* 94.) quo caſu intrant termini, quibus, & *Portius, & Myſinger.* vtuntur eodem §. *item Romæ*. Cenſemus tamen illud ex abundanti additum, atque in priori dumtaxàt inſudatum fuiſſe, eoquè innixos iudicantes, admiſiſſe excuſationem à tutela prædicta, vt liquet ex edito reſponſo in illo facti thematе, apud *Paſchalem in fin. cap.* 5. *par.* 2. plurièſq; determina-
19 tum memorat in ſimplici Aduocato, *Conſil. Rocc. reſponſ. tom.* 2. *reſpon.* 32.
20 contrarium tamen firmat *Marcell. Cōuerſan. in tract. de tutel. tit. de excuſ. tutor.* §. 13. *num.* 12. deciſumquè ſubnectit *Thor. par.* 2. *compend. deciſ. verbo Tutor, an eſſe poſſit Aduocatus*, quos laudat *Nouar. deciſ.* 220. *num.* 4. & opiniones conciliat *Iudex de Angel. in prato ſuper* 2. *lib. Cod. de Aduoc. diuerſ. Iudic. l. ſancimus* 6. *num.* 9.

Quod ſi doctoratum, nequè exerceant, eò quod laxati curis animo vacui, nimio affluunt otio, nullo eorum potiri priuilegio, quæ actu legentibus elargita leguntur, idquè, pratèr in ſuperioribus mentionatos Auctores, inſinuant *Ludouic. deciſ. Lucenſi* 6. *Fontanell. indicato loco, verſ. in reliquis autem, ſub num.* 16. *Gaſpar Baez verſ. Quarto adducit, ſub num.* 230. *memor. tract. de inope debit* & poſt alios *Gratian. adducto loco num.* 3. Doctoreſque communitèr *in illo* §. *item Romæ*.

Ex

Ex quibus, per argumentũ in iure efficax, à multo magis, illa ſuboritur validiſſima ſequela, vt multo magis dicantur illis ſpoliati, qui non tantùm curæ vacui, & negotio viuunt, ſed alicui muneri, & exercitio incumberent doctoratu inferiori, in quibus ceſſaret vtiq; omne dubium, ac citra difficultatem amitterent, quodcumquè ratione Doctoratus conceſſum priuilegium, nam ſi hactenùs adducti Auctores requirunt exercitium Doctoratus, vt beneficio, & fauore illo fruantur, inſinuant quippè illo ſpoliari, ſi otioſè viuant, & nominetenus Doctorum, & Aduocatorũ nomina ſibi vſurpent, *Ripa reſponſ.* 20. *num* 90. doctorellos ipſos præconizans, inſequitur *Borrel. add. loco n.* 28. & legum dolores, ex *Caran. rit.* 166. *num.* 30. appellat *Auus meus ad Gram. deciſ.* 60. *num.* 15.

Et longè magis, ſi actũ contrariũ Doctoratui gerant, hiſque ſuffragatur pri-
21 mùm aſſertio à nobis latè comprobata ſuper *Ritu* 100. ſcilicet, quod adeptam per Doctoratum nobilitatem, tunc perdit, & priuilegia, quibus nunc addimus, ipſum mentiri, ſe eſſe Doctorem affirmãs, dum contraria opera tractat, cum non ſolum in falſis verbis, ſed in ſimulatis operibus mendacium conſiſtat, *cap. canetote* 22. *q.* 5. & ſicuti mendax eſt, qui Epiſcopum, Sacerdotem, aut Clericum profitetur; & contraria huic ordini operatur, ex eodem *textu*, ita, & qui Doctorem, & re ipſa in Procuratoris, Actuarij, Tabellionis, aut examinatoris verſatur officio; quamobrem Baronibus, aut militibus indul-
22 tum priuilegium, amittat, qui vt Baro, aut miles non viuit, ſed alia, vel ſordida, vel ruſticalia exercet, optimè probat *Lucas de Penna*, atque ex verbis eius *tex.* carpit *in d. l.* 4. *C. de mancip. & Colon. lib.* 11. cuius præſertim opitulãtur verba illa, *Tela ſiquidẽ in vſum vomeris, ligoniſquè conuertere non placet*; ex quo præterea *Textu* deſumunt, *Bart. & Rebuff.* notabile contra *DD.* qui, derelicta lecturá, ſe dedicant alijs negotijs de honeſtando ſanctiſſimi, ac nobiliſſimi Iuris ſcientiam.

Hæc eque ſi militant in legis diſpo-
23 ſitione, certè multò magis in altera hominis, cuius virtute, ſi aliquid debeatur, cuiuis aſſumenti doctoratum, non tantùm ex prædictis indignus erit vili alicui exercitio addictus poſt doctoratum, at inſupèr aſſertionibus alijs, atque illa in primis, quod legis fauor, ac priuilegium potentius eſt altero quouis fauore, ac priuilegio hominis, *Purpur. conſ.* 483. *num.* 9. firmioremq; & latiorem admittit interpretationem, quam conceſſa ab homine, ex *Ioan. Thoma maior. inter conſil. Mandell. conſ.* 794. & ſi iuris priuilegio non potitur, qui doctoratus ad vilia deſcendit miniſteria recenſita in antece-
24 denti *Ritu*, certè minus, qui hominis fauore vti vellet.

Accedit preſũpta intẽtio diſponẽtis, maximè ſi is ex familia ſit, qui apponendo conditionem doctoratus, eam ob cauſam addidiſſe credendum eſt, vt ille per doctoratũ eueheretur ad maiora, familiamque ſuam, vel honeſtaret magis, vel in nobili, quo repetitur ſtatu, conſeruaret, ille namque ſi tunc interrogatus fuiſſet, num eius voluntati ſatisfaceret, qui poſt doctoratum aliquid nõ doctorali dignitati correſpondens adminiſtraret officium, poſſet priuilegio, conſtituto aſcendenti ad doctoratum, potiri, & gaudere, omnis namque rationis non expers dijudicabit faciſſimè, quod promptè reſpondiſſet, hunc, non obſtante doctoratu, indignum eſſe, & inhabilem ad conſequendam rem, quam ratione doctoratus adipiſci meruiſſet, quin, & habita ſpoliari, in quam ſententiam omnium voto itum eſt, cũ die 6. Aprelis 1658. ſeptem alij percelebres Iuriſconſulti, vna nobiſcum congregati, & multos poſt dies, quibus gratia perquirendi veram concluſionem ad eos tranſmiſeramus notulam continentem iſtud dubium.

25 Cæterùm, án legatum pro doctora-

tu

Digitized by Google

tu debeatur proximiori monaco ad
Doctoratus dignitatem peruenire an-
helanti, inquirit *Thorus* affirmatiuam
aleam ſuſtinens, *in alleg.* 16. impreſſa
*poſt comment. ſuper pragmat. Io: Franc.
Scaglion.* quin ibidem extricat articu-
26 lum, ſi valeat Legatarius impenſas ero-
gatas pro ſtudio recuperare ab hære-
de, vigore legati ipſi relictas, & affir-
matiuè concludit, noſquè addimus
Cancer. variar. reſolut. tom. 3. *cap.*
2. *à num.* 155. *tit. de legat.* ex *Paul.
de Caſtr. in l. publicus Menius, ff. de con-
dit. & demonſtrat. & in l. filia, in fin.*
vbi *Bal. C. de legat. & Iaſon. in l. huiuſ-
modi, §. cum pater, num.* 23. *&* 158. *de
legat.* 1.

27 Illud verò expenſarum relictum pro
ſtudijs legum, ſeù medicinæ, præſtari
etiam debet pro ſtudijs grammaticæ,
& humanitatis, ex traditis per *Honded.
conſ.* 37. *num.* 4. *vol.* 2. amplexaturquè
illas pro neceſſarijs libris, victu, & do-
ctoratu, idem *Honded. conſ.* 57. *nu.* 40.
vol. 2. & relictum alicui, ſi voluerit
28 ſtudere, præſtatur ex ſolo propoſito
ſtudendi, *Honded. conſ.* 57. *num.* 2. *vol.*
2. & ſi legibus ſtuduerit, intelligitur, ſi
29 doctoratus inſignia adeptus fuerit:
*Mantic. de tacit. & ambig. conuention.
lib.* 14. *tit.* 44. *num.* 14. conferuntque
tradita à *Menoch. de arbitr. caſu* 131.
*Hieron. de Laurent. in repet. l. ſi eman-
cipati, num.* 292. *C. de collat. Molfeſ. in
eius ſumma tom.* 2. *cap.* 5. *num.* 161.

30 An verò illud conſequatur lauream
doctoratus à Principe ſuſcipiens, nega-
tiuè reſpondet *Gratian. diſcept. forenſ.
cap.* 186. *num.* 78. at contrarium in illa
facti ſpecie deciſum recenſet *Thor. in
ſupplem. compend. deciſ. verb. Legatum
factum pro doctoratu*, & concinunt
ſcripta per *Ioſeph de Iannario par.* 1. *re-
ſol. moral. in* 1. *reſolut.* & an Doctor ex
priuilegio, vel reſcripto gaudeat præ-
rogatiuis DD. inquirunt *Guid. Papa
deciſ.* 88. *num.* 3. *& dec.* 388. *Nouar. qq.
forenſ. par.* 1. *q.* 143.

31 Et quod Princeps, ſiuè Pontifex ſo-
lo verbo faciant Doctores, admonent
Maſtrill. de magiſtr. lib. 3. *cap.* 10. *n.* 88.
Franc. de Petr. feſtiu. lection. lib. 1. *cap.*
7. *num.* 12. quod ab Vrbano Octauo
Pontifice Maximo, ſeruatum eſt, cum
Io: Aloyſio Riccio, viro illi inſigni, ac de
Republica, editis pluribus, ac doctiſſi-
mis lucubrationibus optimè merito, de
quo, prætèr vitæ abſolutiſſimas ratio-
nes, illud memoriæ prodigium memo-
ratur; ſolitum fuiſſe Collectaneas ſuas
memoritèr dictare, in quibus innume-
ræ Doctorum allegationes, ac topica
loca congeruntur, quod Virginei can-
doris prẹmium ei cẹlitus tributum cre-
ditum eſt. Hic cum Pontifici Epiſcopa-
tum Vici offerenti, ſe Doctorem non
eſſe dixiſſet; reſpondit Pontifex, Papa
ſolo verbo facit Doctores, & nos te
Doctorem facimus, teſte *Pyrrho Cor-
rado in prax. diſpenſat. Apoſtoliç. lib.* 1.
cap. 6. *num.* 5.

Explicat inſupèr *Ritus* modum in
antecedenti Ritu inſinuatum, illis ver-
bis, *per ſubſcriptum ordinem*, vbi iamẽ
ſedere debeant, & vtrùm coram Iudi-
ce priuatim audiente cauſas, àn etiam
in banca; Vide quæ *in ſequenti Ritu à
num.* 1. *cum ſeq.* annotauimus; modus
autem hoc in *Ritu* Doctoribus præ-
ſcriptus ſedendi, conſiderata prioritate
doctoratus, in alijs etiam quibuſq; per-
ſonis, atq; actibus ſubſiſtere reor, niſi
32 conſuetudo contradicat, illi, ſiquidem
parendum ſemper eſſet, *Theſaurus
lib.* 1. *quæſt. forenſ.* 48. quamobrem
ſcripſimus, nimirùm in proferendis vo-
tis præcedere iuniores, in *Ritu* 98. &
aduertit *Nicolin. in prax. Iudic. crim.
num.* 660. tradens rationem, cur in Col-
laterali Conſilio, primus ad votandum
ſit decanus, ex *Ann. ſing.* 7. *Thor. par.* 1.
compend. deciſ. verbo Iudex ſenior.

Quin, & in hac ſpecie ſedendi prẹ-
ualeat vſus, deciſum inter Capitaneum
criminalem, & ciuilem, atteſtatur *De
Franch. deciſ.* 388. *in illius calce*, ſubci-
nit *Anna conſ.* 40. *num.* 1. *& conſ.* 122.
itidem *num.* 1. *vol.* 2. qui, & multos
concordantes allegat Auctores, & prẹ-
tèr eos, memoro *Surdum in tract. de*

ali-

Digitized by Google

aliment. tit. 2. q. 15. à num. 86. necnon tit. 4. q. 16. num. 24. & q. 19. à n. 3. demumquè conſ. 94. num. 22. vol. 1. Inter

33 Epiſcopos attenditur promotio (ſcilicèt præconizatio in Conciſtorio) cap. Epiſcoporum 64. diſt. Felin. in rubr. de de maior. & obed. & poſt alios Ann. conſ. 42. num. 5.

Quod ſi contentio in præcedendo eſſet inter officiales, promotionis tem-

34 pus, ac data priuilegij attendatur, nulla habita conſideratione poſſeſſionis antea captæ, ex cumulatis per Annam conſ. 42. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 154. num. 17. La Rath. conſ. 87. à num. 49. idquè ſi verùm, dubito, ob exarata à De Franch. deciſ. 393. num. 3. Regens Reuerter. deciſ. 54. to. 5. Ricc. cap. 580. ſuæ praxis, Reg. Sanfel. ſcribens in cauſa propria deciſ. 246. num. 2. Reg. Galeot. lib. 2. controuerſ. cap. 45. num. 8. Pater Molfeſ. conſ. 15. num. 15. Maſtrill. de Magiſtr. lib. 5. cap. 4. Caſtill. Sotomayor de ter. debit. tom. 7. cap. 41. Reg. Rouit. deciſ. 65. quiquè autumant in officijs

35 tria eſſe inſpicienda, electionem, acceptationem, & ingreſſum, inſequitur Surgens de Neapoli Illuſtrata lib. 1. cap. 4. num. 28. Sed vtra ſit verior ſententia non inquiro, cum ſit extra rem.

Scitũ tamen addam manatum è Supremo Collaterali Conſilio, referente Ill. Marchione Matonti Regente Regiã Cancellariam, & Præſidente S.C. D.D. Bernardo Zuſia, in famigerata cauſa præcedentiæ ortæ inter D. Conſiliarium Honofrium de Palma olim Mag. Cur. Vic. Iudicem, Commiſſarium

36 Campaneæ plurium annorum curriculo, & Fiſci Patronũ eiuſdem M.C. & D.D. Conſil. Eraſmum de Ponte, & Franciſcum Roccum; hi enim ad idem Conſiliarij munus allecti inſimul cum dicto Palma, primum locum obtinere expetebant, eo colore, quod ipſi priùs poſſeſſionem, ſeù quaſi obtinuerant, quibus obicem faciebat Conſiliarius Palma, prælationem prætendens vti dignitates anteriores conſequutus, primò nominatus, priuilegium habens anterius, ac illius acceptationem, & Odæum cum collegis ingredi non valuit, eo tempore, grauj correptus morbo, quo caſu nulla ſibi potuit culpa

37 imputari, Thor. par. 2. compend. verbo præcedere quis debeat, ex duobus official. & ad Reg. Salernitanum dec. 11. num. 9. Prat. par. 1. diſcept. forenſ. cap. 49. num. 35. & de abſente metu mor-

38 bi, quod pro præſente habeatur, Maſcard. loquitur concl. 7. n. 11. & Thom. Actius in tract. de infirmit. cap. 24. nu. 9. par. 1. quin addebat, eundem fermè

39 caſum accidiſſe in perſonam Conſiliarij D. Don Benedicti Trelles, nunc emeritiſſimi Regentis apud Catholicam Maieſtatem de anno 1644. qui dùm fuiſſet electus in Conſiliarium, ipſo exiſtente in Curia Regis, D. Conſ. Ioan. Baptiſta Iouinus, cæpit poſſeſſionem ante ipſum, ſed D. Trelles præcedentiæ ſedem obtinuit. His tamen non refragantibus, fuit in poſſeſſorio data præcedentiæ manutentio memoratis D.D. Conſil. de Ponte, & Rocco, ſub die 28. Maij 1659 penès Io: Baptiſtam Piſanum, hodiè Nicolaum Villano, à mandatis ſcribam.

40 In Epiſcopo verò Senatoria, alteraue dignitate inſignito, & ſi nouus, poſtremuſquè ille ſit poſt alios ſedere minimè debeat, ſed eos etiam antiquiores anteeat, declarauit Senatus Sabaudiæ in eo, qui acciderat caſu loquens, eiuſque meminit Anton. Fab. in ſuo Cod. lib. 1. tit. 3. definit. 13. & ſimplicitèr affirmant Ann. conſ. 40. nu. 39. Molfeſ. ad conſuet. Neapolit. par. 1. c. 5. ſub num. 40. to. 1. atque deciſum fuiſſe atteſtatur De Franch. deciſ. 138. ſub n. 4. de Ponte de poteſt. Proreg. deciſ. 8. n. 7. idem Anna cõſ. 122. n. 23. miror autem quod nullus ipſorum citauerit, Caputaquenſ. deciſ. 307. præſertim num. 4. par. 1. & dec. 357. potiſſimùm ſub n. 4. & deciſ. 358. par. 2. videas Reg. Conſtant. in l. 1. C. de conſulib. num. 18. & 33. lib. 10. Bonadill. tom. 2. lib. 3. cap. 8. nu. 20. Gratian. diſcept. 298. n. 34. to. 2. Danz. de pugn. DD. to. 2. tit. de præce-

den-

Digitized by Google

dentia,num.5.R.Sanfel.dec.140.nu.6.
Titularis inſupèr omnibus præcel-
41 lant Antiſtites, ſcripſit *Epiſcop. Cam-
panil. in diuerſor. Iur. Canon. rub.12.
cap.11.num.poſtremo,* probatq; *Text.*
ab illo non adductus *in authent. habi-
ta, C. nè filius pro patre,* necnon *Conſt.
Regni quamplurimum ſub rub. de Au-
ditor. exigendis ab hominibus,* an verò
42 Vicarius Capituli ſede vacante præce-
dat Canonicis, extricat *Epiſcop. Ricc.
in prax.reſol.598. Michael Ferr.Man-
riquez in tract.de praceden.Vicar. cap.
52. num. 15.* & an Vicarius Epiſcopi
anteeat omnibus de Capitulo, idem
Epiſc. inquirit *par.4. reſol.389. num.6.
& 7. Ludouic. Bellus conſ.27.* & de Vi-
cario Epiſcopi Canonico, ſermocinan-
tur *Reg.Valenz.conſ.101.num.94. to.
2. Epiſcop.Marant.reſp.79. n. 42.p.3.*
43 Quod verò inter concurrentes is
digniorem obtineat locum, quem do-
ctoratus inſignia priorem accepiſſe
conſtiterit, probat *Bart.in l.1.ff.de ob-
ſeq. Menoch.conſ.51.ſub num.39. Ma-
rant.in proœm.num.9.Puteus dec.350.
nu.3.par.2. Reg.Valenz.conſ.1. n.39.
vol.1.* & *Text.* extat notabilis *in l. 1.
C.de Conſul.*& alter *in l.1. Cod.de Præ-
poſit.Sacr.Cubic.lib.12. in fin.* amplia-
44 tur etiam, ſi iunior anteceſſiſſet eun-
dem antiquiorem in licentiatura, per
*Rom.conſ.333.& Frecc.de ſubfeud.fol.
mihi 135.num.58. Reg.Rouit.in prag.
1.ſub tit. de Scholar. Doctor.* limitatur
tamen iam firmata concluſio in multis
caſibus memoratis per *Dec. in l. cum
quid,poſt num.17.ff.ſi cert.pet.* vbi præ-
tereà copioſè de ea fatur *Iaſ. à n.13.*
45 Paritate verò temporis concurrente
ætate ſenior præfertur, *Duen.reg.208.
Praſ. de Franch. deciſ.144. nu.2. Ann.
ſingul.6.* multaquè de ſenectute enar-
rant *Fuſc.ſingul. 19.lit.S, Ricc.col.lect.
deciſ.1623.& 1862. Reg.Valenz.conſ.
142. num. 126. tom.1. Anus menu ad
Gramm.deciſ.34. ſub nu.1. Reg.Mer-
lin.controu. forenſ.cent.2.cap. 52.* an
46 verò in honoribus deferendis anti-
quior, vel magis idoneus, potiores
partes habeat, cumulat *Ricc.collect. dec.
712.*
Quod ſi iunior aliqua prærogatiua
47 polleat, præferendus ſit, *Gellius* docet
lib.2.noct.actic.c.15. cuius locũ exornat
*Amaya in l. Curiales 66. Cod. de decu-
rion. lib.10.cap.1. num.37.* pluresquè
deciſos caſus exarant *de Franch.deciſ.
144. Valenz.conſ.34. nu.84. Tap.dec.
Supr.Senat. 21. Reg. Conſtant.adducto
loco,* vt prętereà Reg. Rouitum victum
fuiſſe legimus in ipſius *dec. 65.* à Conſ.
Io:Baptiſta Meliore, eò quod quamuis
gradu eſſet, & ætate anterior, impar
tamen iudicabatur ob Auditoratus of-
ficium, quod penès Meliorem erat,
concinunt tradita ab eodem *de Frãch.
deciſ.365. & Vrſill.ad Afflict. deciſ.1.
num.20.*
Quin Doctorem actu docentem
48 præferendum antiquiori ſimplici Do-
ctori, ſcripſerunt *Boer. & additio in
tract.de Auth. Mag. Conſil. num.90.in
fin. Caſſan.in Cathal.glor.mund. p.10.
conſid. 26. Menoch. conſ. 784. num.2.
Thomas Laſius de Academ. par. 24.
Reinkingk de regim.ſecul.& Eccleſ.con-
cluſ. 5.cap.11. nu.53. Georg.Chriſtoph.
Vualt. in tract. Iuridicopol. hiſtor. de
ſtat. & priu.DD.omn. facult.cap.14.§.
87. q.53. Mich. Ferr. tract. de praced.
q.23. num.5. Solorzan.* ab ipſo relatus
*in alleg. pro pracedentia Supremi In-
diarum Senatus num.56.*
49 Cæteris verò paribus, is antecedit,
qui libros immortalitati comendauit,
typiſque edidit *Caſſan. add.p.10. con-
ſid.28. Marth. vot.93. num.23.*& lau-
dato *Carau.in hoc rit,num.6.* inſequi-
tur *Cyrus Maſtrill.inter Conſ. Fab. de
Ann.conſ.137. num.52. lib.2. Reg.Ro-
uit. add.deciſ.65. num.2. Franc.Mar.
Prat.pract.obſeru.75.num.9.Carau.in
hoc ritu* memor, quin ad filium ipſius
Doctoris, *Cyr.relato conſ.137. nu.60.*
protendit ex *Menoch. conſ.126.nu.35.
vol.2. Thor.par.3.ſect.2.compend.dec.
verb.pracedente quis debet, fol.301.*
50 Inſupèr *Nouarius* tuetur librorum
ſcriptores, non forè examini ſubijcien-
dos

Digitized by Google

dos, *in tract. de grauam. vaſſallor. to. 1.*
grauam. 161. nu. 3. confirmat *Prat. re-*
ſponſ. crim. 30. à num. 23. ſunt enim hi
quaſi radij ſolis, *cap. multi, de pœnit. di-*
ſtinct. 2. & veluti luminaria in orbe
ſplendeſcere dicuntur, *cap. 1. de reliq.*
& vener. ſanct. Sayr. ad Matthes. ſing.
59. num. 4. Reg. Valenz. conſ. 34. n. 62.
Io: Carol. Antonel. de tempore legal. lib.
1. cap. 39. num. 59. quorum laudes ce-
cinit *Carol. Scriban. in tract. de inſtit.*
politic. Chriſtian. lib. 1. cap. 14. in fin.
relatus *à Larrea alleg. fiſcal. 118. n. 23.*
51 *lib. 2.* quin Doctor notus examine
non indigeat, voluit *Gloſ. in cap. de Pe-*
tro, verbo ignota 47. diſtin. & de ſcho-
lari docto, quod ſine examine doctora-
ri poſſit, loquitur *Benius de priuil. Iur.*
Conſul. par. 2. in princ. num. 7. Cutell. in
eius Cod. ad leges Siciliæ cap. 41. ſub nu.
1. & Borgn. tangit *deciſ. 41. num. 14.*
par. 1. & quod Aduocatus cognitus
examinari non debeat, ſcripſit *Franc.*
Marc. deciſ. Delphin. 648. num. 2. Ant.
Scapp. de iure non ſcript. lib. 5. cap. 112.
num. 4. Reg. Rouit. in reſponſo reſcripto
à Laganar. ad eund. Rouit. ſup. pragm.
22. num. 40. de offic. S. R. C. & nos ali-
bi notauimus.
52 Et vbi in cæteris pares extiterint,
nobiliores ex ſanguine plebeo an-
tecant, ex *Caſſan. par. 10. conſid. 35.* ad-
monet *Caran.* exploſo meritò *Barba-*
to, ignobili prælationem tribuẽte, cuius
Barbati, forſan ignobili orti genere
ſophiſma, improbat *Franc. de Petr. fe-*
ſtiu. lect. lib. 1. cap. 6. num. 50. quique
cap. 7. ſeq. à nu. 32. nobili, & generoſo
prognatos ſãguine potius, quàm igno-
biles ad honorum, & dignitatum faſti-
53 gia promouendos, lepido ſubnectit
calamo, concinitq; *tex. in l. ſi cohortalis,*
C. de cohortal. lib. 12. ibi: *ut omnis honor,*
atq; militia à cõtagione huiuſmodi ſegre-
getur. Et *Angelicus Doctor Thomas de*
Aquino ad Hebreos cap. 1. lect. 2. inquit:
Tria requiruntur, quæ faciunt facili-
tatem ad dignitatem aliquam admini-
ſtrandam: primum quidem ſapientia, nè
erret in gubernando; ſecundum ex ge-
neris proſapia, nè contemnatur, præci-
piendo; tertium virtutis potentia in exe-
quendo, confirmat *Reg. Sanfel. deciſ.*
288. lib. 2. vt propterea *Paris de ſyndic.*
54 inter Principum exceſſus, illum in pri-
mis deteſtatur, quod interdum ad ma-
giſtratus, dignitateſquè prouehant hu-
mili, & abiecto genere natos, qui na-
turalem ruſticitatem, feritatemq; vix
vnquàm exeuntes, ſæpiùs proteruè
agunt.
55 An verò Ciues magnæ Ciuitatis
præferãtur illis paruæ, *Tiraq.* examinat
de nobilit. cap. 12. & de Petris memor.
cap. 7. à num. 15. & conſ. 35. num. 33.
& planè nouum eſt prorsùs, locum
nobilitare hominem, imò homo locum
nobilitat, exemplo *Dionyſii, & Ageſi-*
lai, & aliorum, *Tiraq.* firmat, hinc na-
tus in terra, in qua ortus eſt Chriſtus,
non maiori gaudet priuilegio, quàm
alius, *gl. in l. vnic. C. de colo. pale. lib. 11.*
Rom. in l. ſi verò, §. de viro in 14. fall.
ff. ſoluto matrim. Alex. ad Bart. in l. 1.
C. de Alexan. prim. lib. 11. notabileq;
eſt *Democriti* effatum, apud *Diogenem*
Laertium, qui non ex loco gloriam
aucupari volebat, ſed loco gloriam im-
ponere; aliaquè, huiuſuè generis, ad-
notat *Tiraq. mòx citatus cap. 7. nu. 10.*
neq; fœminæ exiſtimantur digniores
maribus, quòd eæ in paradiſo, mares
extra Paradiſum creati fuerint, *cap. il-*
lud 40. diſtinct. Gloſ. in dict. l. vnic.
verbo ſuffragetur, Cod. de colo. pale.
lib. 11. Franc. de Petr. add. cap. 7. ſub
num. 16.
56 Cum autem toga Aduocatum de-
monſtret, quemadmodum chlamys
Militem, purpura Regem, ſtola Sacer-
dotem, & cuculla Monacum, oſtendit
Bald. in cap. cauſam, de probat. Caſſan.
in cathalog. par. 1. conſider. 23. Pan-
cirol. in ſuo theſauro var. lect. lib. 1. cap.
12. iure *Speculator in tit. de Aduocatis,*
§. ſequitur videre, quærit, quales ve-
ſtes debeant Aduocati, & DD. habere,
& quæſtio exoritur, nùm præferendus
videatur, qui magis ornatis, & hone-
ſtioribus veſtibus induitur, & ſanè in-

ter alias Aduocatorum prærogatiuas,
iſthæc notatur à *Caſſan.conſid.*44.*p*.7.
quem *Carau.* inſequitur hoc *in rit. n.*
7. (& de viro benè veſtito loquitur
*Tiraq.ad ll.connub.pag.*33. *num.*38.*et*
57 *at.)* verùm *Senecæ* teſtimonio, quem-
admodum ſtultus eſt, qui equum emp-
turus, ipſum non inſpicit, ſed ſellam, &
frenos, ſic ſtultiſſimus eſt, qui hominem
ex veſte, aut ex conditione, quomodo
veſtis circundata eſt, extimat, *Luc. de
Penn.in l.*2. *Cod.de veſtib.olob. & au-
rat. lib.* 11. ſanè igitur intelligere de-
bemus DD. Aduocatoſquè ornari de-
bere, atq; indui veſtibus ipſis decenti-
58 bus, cum veſtis eſſe debeat, conue-
niens ſtatui, ordini, & officio, *Specul.
ibid.* è contra autem affectatæ in veſti-
bus ſordes laudem non pariunt, *cap.*1.
41.*diſt.& cap.*2.*de cuſtod.Euchar.* nam
diſſolutos, & fractos in veſtibus non
recipimus, inquit *text. in cap.parſimo-
niam* 41. *diſt. Muſcat. in tract.de do-
ctorat.dignit.poſt prax.à num.*31.
59 Hinc veſtem Doctori promiſſam,
nobilem, & honeſtam præſtandam eſse
ſcripſit *Bart. in l.fortiſsimis, C.de mil.
veſte, lib.*12.*Bologn.* tradit *in auth. ha-
bita, num.*30. *Cod.ne fil.pro patr.* quos
memorat *Iacob. Benius, Eugubinus de
priu. I.C. priu.* 36. *num.*2. de Aduo-
catorum veſtibus, conſule *Franciſc.
Marc. deciſ.*649. *Roman. ſing.*366. *&
Io:Andr.ad Spec.* reprehendentes ſcho-
lares veſtibus, *DD.* vtentes ex *Nebriſſ.
de mod. ſtudendi nu.*4. *Magon.de rect.
patroc.ration.cap.*3.*Io:de Deo de cautel.
Aduoc. cap.*2. *Rebuff.de priuil.Scholar.
q.*4.*Briſon ſelect. antiq.lib.*1.*cap.*4. de
veſtibus Conſularibus, *Plat.in l.*1.*Cod.
de Conſul.* de habitu Clericorum, *Fol-
ler. in prax. verbo Audiantur excuſa-
tores, num.*12. De multiplici Monaco-
rum habitu, *Fab.lib.*3. *ſemeſt. cap.*21.
De veſtium generibus, & diuiſione,
plura *Alex.ab Alex.lib.genial.*5. *c.*18.
multiplicem veſtem habes, apud *Fabr.
lib.* 2.*ſemeſtr. cap.* 10. & de iniuria fa-
cta veſtibus, *Gul.de Cun.in l.ſi qua per
calumniam, C.de Epiſc. & Cleric. Ro-
uit. in pragm.* 11. *de abolit.* & alimen-
tarius, qui debet habere hyemales ve-
60 ſtes, & æſtiuas, quo tempore eas con-
ſequatur, inquirit *Molfeſ. ad Conſuet.
Neap.par.*5.*de alim.q.*9.*num.*9.

Quia verò præſens *Ritus* diſtinctè
61 loquitur de Aduocatis, & Doctori-
bus, conſtat differentiam non exiguam
inter eos extare, atq; non omnem Do-
ctorem eſſe Aduocatum, neque om-
nem Aduocatum eſſe Doctorem, cum
Aduocati munere fungi poſſit, qui
Doctoratu inſignitus non fuerit, *Bo-
log.in l.*1.*nu.*13.*ff.de offic. aſſeſſ. Me-
noch.de arbitr. Iudic.lib.*2.*cent.*3. *caſu*
233. *num.*7. *de Petr.feſtiu.lect. lib.*1.
cap. 8. *num.* 1.*& cap.*11.*ſub num* 5.
cuius meminit *Danz.to.* 1.*de pug. DD.
tit. de facult. DD. cap.*2. *num.* 8. inſi-
nuans, poſſe in Regno eligi Conſulto-
rem non Doctorem, dummodò ſit ille
in iure verſatus, ex *Capibl. in prag.*3.
*de Baron.num.*213. *to.*1.*& Borrell.de
magiſtrat. lib.* 1. *cap.* 8. *num.*39. Ad-
uocati verò nomen eſt officij, & hono-
ris, *l.laudabile, C. Aduoc. diuerſ.Iudic.*
quin, & multa illis conceduntur priui-
legia, in *l.ſancimus eod.adducto tit.* quo-
rum aliqua recenſent *Marant. conſ.*25.
*Maſcard. concluſ.*558. *num.* 16. *Ricc.
collect.* 611. *Franciſc.Maria Prato ob-
ſeru.*65. *&* 80. *Danz. add. tit. de fa-
cult. DD. integr. cap.* 1. potiſſimum
num. 25. tradens, eſſe Aduocatos im-
munes ab excubijs, & cuſtodia muro-
rum, & portarum Ciuitatis, etiam peſtis
tempore, ex *Ripa in tract. de peſte, tit.
de remed.præſeru. contr.peſtem, num.*
110.*Mar.Muta in cap.Sicil.tom.*5.*cap.*
474. quibus contradicunt *Annaus Ro-
bert. rer.iudicat. lib.*2.*cap.*11. *verſ. pro
maiore*, & quæ eruditè exarauit *D. Iu-
dex Franc.Mar.Prat.obſer.* 38. memo-
riã faciens obſeruantiæ habitæ plebi-
cularibus illis vigentibus commotio-
nibus in hac Ciuitate de anno 1647.
& 1648. circa excubias, & cuſtodias
à nobilibus faciendas.

Hac ratione infames aduocare ne-
queunt, ac prohibentur, *cap.infamis* 3.
quæſt.

quæſt.7. de Petr.conſ.36. nu.16. & quia aduocare non aliud eſt, quam poſtulare, poſtulare autem, idem quod deſiderium ſuum, vel amici ſui in Iure, apud eum, qui Iuriſdictioni præeſt exponere, *l.1. §. poſtulare, ff.de poſtul. l. dies,§. hoc autem,ff.de damn. infect. Nepos à Montealbano in tract. de except. art.10. n.1. Guillel.de Rouille in tract. de inſtit. & iniuſt. lib 3.cap.5.num.3.* & explicat *Sebaſtian. Medic. de legib. p. 3. quæſt.20.* eius ideò munus eſſe clientis iura tueri, & apud Iudicem contendere, & exponere, conſtat, quodque ex *Diu. Thoma* euidentius deducitur ad *Rom.8. lect. 7.* cum dicit (ad officium Aduocati pertinet, non quod accuſet, vel condamnet, ſed magis accuſatorem repellat, & cõdemnationem impediat;)

62 Hinc eſſe aiunt aliqui, quod Aduocati eſt ſtare (quaſi in actu pugnandi) è contrà Iudicis ſedere, *in l.quiſquis, §. quiſquis igitur, C.de poſtulan.*

Quatuor autem præceteris eſſe Aduocati partes, & conditiones, oſtendit
63 *Carraria in ſuo copioſiſſimo tract. de literali regular.interpr.to. 2. reg.7.art. 3.punct.2. à num. 5.* Qui verò multa de Aduocatis, tùm in interiori, tùm exteriori foro noluerit ignorare, perlegat, quæ *Cenal.* coaceruat, legum nedùm, & Doctorum Iuris authoritatibus ſuffultus, ſed Patrum quoq; ſententijs, *in ſua exortatione ad Aduocatos, poſita in initio 4. voluminis, qq.comm. contr. comm.* necnon *Adrianus Pulueus in oratione de Aduocatorum forenſium Priuilegijs, & Eberharti Speckhan. qq. & dec.iur. cent.3.claſſ.3. quæſt.9. verſ. Aduocatorum, & Procuratorum, Franciſc. de Petr. feſtiu. lect. lib.2. cap.9. Franciſc. Maria Prat. ad Muſcat. poſt prax.tis.de Doctor. quidd. & dignit.p. 2. & 3.*

Ipſe verò aduerto, quod Aduocati in
64 tribus potiſſimũ ſe debeant in perorãdo exhibere maturos, nẽpè in vultu, geſtu, & voce, ex *Mattienz. in dialog. Relatoris, & Aduocati, par.2.cap.2.* Vultu, vt eum affabilem, benignum, & iucundum Iudici, ac ſtantibus oſtendant, abſq; riſu tamen indiſcreto: geſtu, vt caput, pedeſquè non ducant, aut moueãnt, ſed cuncta membra debita maturitate regant; manus ſiquidem, cum verba faciunt, non ſunt iactandæ, non caput quatiendum, non criſpandum latus, non vultus corrugandus, aut diſtorquendus, non pedes agitandi, oculos, qui animi ſunt ſpeculum, ſedatos, quietoſq; non elatos, nec deiectos, non mobiles, ſed nec rigentes habeant; faciem ipſam, non in toruitatem, nec ferociam compoſitam, ſed ad hilaritatem, & affabilitatem: Voce, vt eam non amplius debito deprimant, vel exaltent; hoc eſt ſermonem arrogantem, aut pauidum, nec viciſſim abiectum, & effeminatum proferant, *Stephan. Aufrer. in Stylo parlament. par.1. cap.1.* Quicquid tamẽ ſit, quemadmodum viro ſapienti inceſſus modeſtior conuenit, ità oratio preſſa, non audax, *Seneca* notabile eſt effatum *epiſt. 40.* aliàs ſi Aduocatus inordinatè loquatur, erroris vulnere audientium corda ferientur, & authorem ſuum loquacitas coinquinabit, *Axened. in cap. prætorum 36. Gloſ. Abogados.*

Nec Aduocati ſua opinione tan-
65 toperè delectentur, vt ſi Iudex ſecundum aduerſarium litem dederit; ſtatim in ipſum Iudicem inflammentur, euomendo maledicta, contumelias, murmurationes, deriſiones, iudicia temeraria, detractiones famæ, occulta delicta, & cetera huiuſce generis, quibus valdè læditur iuſtitiæ ſolium, *Alà de Aduocato quæſt.84. Io. de Deo in cautelis Aduoc. in introduct. cap.3. et 4.* Vndè mirum eſſe non debet, ſi in talibus delictis procedi poſſit extra ordinem, ſummariè, ſine citatione, & abſq; cauſæ cognitione, *Bertaz. conſ. crimin. 321. lib. 2.* declarantquè *Paul. Xamarra in tract. de offic. Iudic. & Aduoc.* relatus à *Reg. Sanfelic. in add. ad deciſ. 63. 1.vol. & Conſ. Carleual. diſp. 11. quæſt. 7. ſect. 1. num. 187.*

66 Et tandem, maledicendi flagitium

ter alias Aduocatorum prærogatiuas,
iſthæc notatur à *Caſſan.conſid.*44.*p.*7.
quem *Caran.* inſequitur hoc *in rit. n.*
7. (& de viro benè veſtito loquitur
*Tiraq.ad ll.connub.pag.*33. *num.*38.*et*
57 *at.)* verùm *Seneca* teſtimonio, quem-
admodum ſtultus eſt, qui equum emp-
turus, ipſum non inſpicit, ſed ſellam, &
frenos, ſic ſtultiſſimus eſt, qui hominem
ex veſte, aut ex conditione, quomodo
veſtis circundata eſt, extimat, *Luc. de*
*Penn.in l.*2. *Cod.de veſtib.olob. & au-*
rat. lib. 11. ſanè igitur intelligere de-
bemus DD. Aduocatoſquè ornari de-
bere, atq; indui veſtibus ipſis decenti-
58 bus, cum veſtis eſſe debeat, conue-
niens ſtatui, ordini, & officio, *Specul.*
ibid. è contra autem affectatæ in veſti-
bus ſordes laudem non pariunt, *cap.*1.
41.*diſt. & cap.*2.*de cuſtod.Euchar.* nam
diſſolutos, & fractos in veſtibus non
recipimus, inquit *text. in cap.parſimo-*
niam 41. *diſt. Muſcat. in tract.de do-*
*ctorat.dignit.poſt prax.à num.*31.

59 Hinc veſtem Doctori promiſſam,
nobilem, & honeſtam præſtandam eſſe
ſcripſit *Bart. in l.fortiſsimis, C.de mil.*
*veſte, lib.*12.*Bologn.* tradit *in auth. ha-*
*bita, num.*30. *Cod.ne fil.pro patr.* quos
memorat *Iacob. Benius, Eugubinus de*
priu. I.C. priu. 36. *num.*2. de Aduo-
catorum veſtibus, conſule *Franciſc.*
*Marc. deciſ.*649. *Roman. ſing.*366. *&*
Io:Andr.ad Spec. reprehendentes ſcho-
lares veſtibus, *DD.* vtentes ex *Nebriſſ.*
*de mod. ſtudendi nu.*4.*Magon.de rect.*
*patroc.ration.cap.*3.*Io:de Deo de cantel.*
*Aduoc. cap.*2. *Rebuff.de priuil.Scholar.*
*q.*4.*Briſon ſelect. antiq.lib.*1.*cap.*4. de
veſtibus Conſularibus, *Plat.in l.*1.*Cod.*
de Conſul. de habitu Clericorum, *Fol-*
ler. in prax. verbo Audiantur excuſa-
*tores, num.*12. De multiplici Monaco-
rum habitu, *Fab.lib.*3. *ſemeſt. cap.*21.
De veſtium generibus, & diuiſione,
plura *Alex.ab Alex. lib.genial.*5. *c.*18.
multiplicem veſtem habes, apud *Fabr.*
lib. 2.*ſemeſtr. cap.* 10. & de iniuria fa-
cta veſtibus, *Gul.de Cun. in l.ſi qua per*
calumniam, C.de Epiſc. & Cleric. Ro-
nit. in pragm. 11. *de abolit.* & alimen-
tarius, qui debet habere hyemales ve-
60 ſtes, & æſtiuas, quo tempore eas con-
ſequatur, inquirit *Molfeſ. ad Conſuet.*
*Neap.par.*5.*de alim.q.*9.*num.*9.

Quia verò præſens *Ritus* diſtinctè
61 loquitur de Aduocatis, & Doctori-
bus, conſtat differentiam non exiguam
inter eos extare, atq; non omnem Do-
ctorem eſſe Aduocatum, neque om-
nem Aduocatum eſſe Doctorem, cum
Aduocati munere fungi poſſit, qui
Doctoratu inſignitus non fuerit, *Bo-*
*log.in l.*1.*nu.*13.*ff.de offic. aſſeſſ. Me-*
*noch.de arbitr. Iudic.lib.*2.*cent.*3.*caſu*
233. *num.*7. *de Petr.feſtiu.lect. lib.*1.
cap. 8. *num.* 1. *& cap.*11. *ſub num* 5.
cuius meminit *Danz.to.* 1.*de pug. DD.*
*tit. de facult. DD. cap.*2. *num.* 8. inſi-
nuans, poſſe in Regno eligi Conſulto-
rem non Doctorem, dummodò ſit ille
in iure verſatus, ex *Capibl. in prag.*3.
*de Baron.num.*213. *to.*1. *& Borrell.de*
magiſtrat. lib. 1. *cap.* 8. *num.*39. Ad-
uocati verò nomen eſt officij, & hono-
ris, *l.laudabile, C. Aduoc. diuerſ.Iudic.*
quin, & multa illis conceduntur priui-
legia, in *l.ſancimus eod.adducto tit.* quo-
rum aliqua recenſent *Marant. conſ.*25.
*Maſcard. concluſ.*558. *num.* 16. *Ricc.*
*collect.*611. *Franciſc.Maria Prato ob-*
*ſeru.*65. *&* 80. *Danz. add. tit. de fa-*
cult. DD. integr. cap. 1. potiſſimum
num. 25. tradens, eſſe Aduocatos im-
munes ab excubijs, & cuſtodia muro-
rum, & portarum Ciuitatis, etiam peſtis
tempore, ex *Ripa in tract. de peſte, tit.*
de remed. præſeru. contr.peſtem, num.
110. *Mar.Muta in cap.Sicil.tom.*5.*cap.*
474. quibus contradicunt *Annaus Ro-*
*bert. rer.iudicat. lib.*2.*cap.*11. *verſ. pro*
maiore, & quæ eruditè exarauit *D. Iu-*
dex Franc.Mar.Prat.obſer. 38. memo-
riã faciens obſeruantiæ habitæ plebi-
cularibus illis vigentibus commotio-
nibus in hac Ciuitate de anno 1647.
& 1648. circa excubias, & cuſtodias
à nobilibus faciendas.

Hac ratione infames aduocare ne-
queunt, ac prohibentur, *cap.infamis* 3.

quaſt.

quæſt.7.de Petr.conſ.36. nu.16. & quia
aduocare non aliud eſt, quam poſtula-
re, poſtulare autem, idem quod deſi-
derium ſuum, vel amici ſui in Iure,
apud eum, qui Iuriſdictioni præeſt ex-
ponere, *l.1.§. poſtulare, ff.de poſtul. l.
dies,§.hoc autem,ff.de damn.infect.Ne-
pos à Montealbano in tract. de except.
art.10.n.1.Guillel.de Rouille in tract.
de inſtit.& iniuſt.lib 3.cap.5.num.3.*&
explicat *Sebaſtian.Medic. de legib.p.3.
quæſt.20.* eius ideò munus eſſe clientis
iura tueri, & apud Iudicem contende-
re, & exponere, conſtat, quodque ex
Diu. Thoma euidentius deducitur ad
Rom.8. lect. 7.cum dicit (ad officium
Aduocati pertinet, non quod accuſet,
vel condamnet, ſed magis accuſatorem
repellat,& cõdemnationem impediat;)
62 Hinc eſſe aiunt aliqui, quod Aduoca-
ti eſt ſtare (quaſi in actu pugnandi) è
contrà Iudicis ſedere, *in l.quiſquis, §.
quiſquis igitur,C.de poſtulan.*

Quatuor autem præceteris eſſe Ad-
uocati partes, & conditiones, oſtendit
63 *Carraria in ſuo copioſiſſimo tract. de
literali regular.interpr.to.2. reg.7.art.
3.punct.2. à num.* 5. Qui verò multa
de Aduocatis, tùm in interiori, tùm
exteriori foro noluerit ignorare, per-
legat, quæ *Cenal.* coaceruat,legum ne-
dùm, & Doctorum Iuris authoritati-
bus ſuffultus, ſed Patrum quoq; ſen-
tentijs,*in ſua exortatione ad Aduocatos,
poſita in initio 4. voluminis, qq.comm.
contr.comm.*necnon *Adrianus Puluęus
in oratione de Aduocatorum forenſium
Priuilegijs,& Eberharti Speckhan. qq.
& dec.iur. cent.3.claſſ.3. quæſt.9. verſ.
Aduocatorum,& Procuratorum, Fran-
ciſc. de Petr. feſtiu. lect. lib.2. cap.9.
Franciſc. Maria Prat. ad Muſcat. poſt
prax.tit.de Doctor. quidd. & dignit.p.
2.& 3.*

Ipſe verò aduerto,quod Aduocati in
64 tribus potiſſimũ ſe debeant in perorã-
do exhibere maturos,nẽpè in vultu,ge-
ſtu,& voce, ex *Mattienz.in dialog.Re-
latoris,& Aduocati,par.2.cap.2.* Vultu,
vt eum affabilem, benignum,& iucun-
dum Iudici, ac ſtantibus oſtendant,
abſq; riſu tamen indiſcreto: geſtu, vt
caput, pedeſquè non ducant, aut mo-
ueãnt, ſed cuncta membra debita ma-
turitate regant; manus ſiquidem, cum
verba faciunt, non ſunt iactandæ, non
caput quatiendum, non criſpandum
latus,non vultus corrugandus, aut di-
ſtorquendus, non pedes agitandi,ocu-
los,qui animi ſunt ſpeculum, ſedatos,
quietoſq; non elatos, nec deiectos,non
mobiles, ſed nec rigentes habeant; fa-
ciem ipſam, non in toruitatem, nec fe-
rociam compoſitam, ſed ad hilarita-
tem, & affabilitatem: Voce, vt eam
non amplius debito deprimant, vel
exaltent; hoc eſt ſermonem arrogan-
tem, aut pauidum, nec viciſſim abie-
ctum, & effeminatum proferant, *Ste-
phan. Aufrer.in Stylo parlament. par.1.
cap.1.*Quicquid tamẽ ſit, quemadmo-
dum viro ſapienti inceſſus modeſtior
conuenit, ità oratio preſſa,non audax,
Seneca notabile eſt effatum *epiſt.* 40.
aliàs ſi Aduocatus inordinatè loqua-
tur, erroris vulnere audientium corda
ferientur, & authorem ſuum loquaci-
tas coinquinabit, *Azeued. in cap. præ-
torum 36. Gloſ.Abogados.*

Nec Aduocati ſua opinione tan-
65 toperè delectentur, vt ſi Iudex ſecun-
dum aduerſarium litem dederit; ſta-
tim in ipſum Iudicem inflammentur,
euomendo maledicta, contumelias,
murmurationes, deriſiones, iudicia te-
meraria, detractiones famæ, occulta
delicta,& cętera huiuſce generis, qui-
bus valdè læditur iuſtitiæ ſolium, *Alà
de Aduocato quæſt.84. Io. de Deo in
cautelis Aduoc.in introduct.cap.3. et 4.*
Vndè mirum eſſe non debet, ſi in ta-
libus delictis procedi poſſit extra ordi-
nem, ſummariè,ſine citatione, & abſq;
cauſæ cognitione, *Bertaz.conſ.crimin.
321. lib.* 2. declarantquè *Paul. Xa-
marra in tract.de offic.Iudic.& Aduoc.*
relatus à *Reg.Sanfelic.in add. ad deciſ.
63. 1.vol.& Conſ. Carleual. diſp. 11.
quæſt.7.sect.1.num.187.*
66 Et tandem, maledicendi flagitium

in Aduocatis, præſertim eſt vendican-
dum, nam inter exceptiones, quæ con-
tra ipſos obijci poſſunt, iſthæc magni
ponderis reputatur; ſcilicèt, quod ſint
procaces, quod opprobijs, non ratione
certa concludant, *Specul. de Aduoc.* §. 1.
quiq; infames reputantur, ex *Tex. in c.
ſi quis 3. q. 7. Guazzin. ad defenſ. ani-
mar. Aduoc. defenſ. 1. cap. 4. num. 5.* (Ita
67 enim debent patrocinari iurgantibus,
vt non vltra, quàm litium poſcit vtili-
tas, in licentiam conuitiandi, & male-
dicendi temeritatẽ prorumpant. Agant
quod cauſa deſiderat, temperent ſe ab
iniuria, nam ſi quis adeò procax fue-
rit, vt non ratione, ſed probris putet
eſſe certandum, opinionis ſuæ imminu-
tionem patietur. Nec enim conniuen-
tia commodanda eſt, vt quiſquam, ne-
gotio derelicto, in aduerſarij ſui con-
tumeliam, aut palam pergat, aut ſub-
dolè.) Verba aurea ſunt *Tex. in l. quiſ-
quis, C. de poſtuland.* ſubdolè, dicendo:
Non ſum ego latro, intelligens de ad-
uerſario; explicat *Speculat. tit. de Ad-
uoc. §. iam nunc videndum, n. 3.* contra
quem an poſſit agi iniuriarum actione,
explanant *Luc. de Penn. in l. 3. C. de Ca-
ſtrenſ. pecul. lib. 12. in 2. col. leg. Reg.
Rouit. in Rub. de iniur. num. 3.* qui ſuf-
fultus *Text. in l. qua omnia, §. 1. ff. de
procur.* tradit, verbum mentiris, licitum
eſſe in Iudicio, cui contradicit *Danza
to. 3. de pugn. DD. tit. de iniur. c. 1.* vide
68 *Theſ. dec. 229.* qualitèr autem Aduo-
cati debeant ſe habere cum Aduocatis
alterius partis, indicat *Specul. add. loco.*

Verùm excuſabitur Aduocatus, ſi
aliquando eloquentiæ vi, in rebus ar-
duis, robur addat orationi, vt Iudicem
non ad id tantùm compellat, in quod
69 ipſe à rei natura duceretur, ſed aut,
qui non eſt, aut plus, quam eſt, faciat
affectum, *Budeus in l. aut facta, §. qua-
litate, ff. de pœnis,* qua virtute, præter
alios, plurimum Demoſthenem valuiſ-
ſe, à Iureconſultis habemus *in d. §. qua-
litate,* & de impetu diſputandi, extolli-
tur *Socrates* apud *Plat. in Parmenide,*
& de munere in ipſo actu diſputandi,
Matth. loquitur *in dial. relat. & Ad-
uoc. par. 2. cap. 1.* illaquè neceſſaria eſt
in Aduocato, à quo cauſa non ſolùm
exponenda, ſed etiam grauitèr, copio-
sèq; agenda eſt, *Cicer.* aduertente *in
Diuinatio.* Cõſuetudo igitur Aduoca-
torum, ita loquẽdi, ad demonſtrandam
magnitudinẽ, & amplitudinẽ rei, *Alex.
cõſ. 9. lib. 5.* quẽ excuſabit, qui cũ puta-
uerit licitum fore, ità loqui, ob talem
orandi laudabilem pro tempore con-
ſuetudinem, puniri haud debet, *Hie-
ronym. Tortus in conſ. ſuo poſt Conſ. An-
ton. de But. Crauet. conſ. 9. num. 30.*

Imò ex *Cæſarum* verbis *in memor.
l. quiſquis,* (*vltra quàm litium poſcit
70 vtilitas*) eliciunt interpretes *Cyn. Ful-
goſ.* cæteriq; poſt *Gloſ. ibid.* licitum ali-
quando, litium vtilitate poſcente, in
conuicia, & maledictiones prorumpe-
re, vt in exemplis per eos recenſitis.
Verùm vereor nè, alia ſit legislatoris
mens, atque ratio, prohibet illa *Con-
ſtitutio* conuicia, rixas, atquè maledi-
ctiones, ſubnectit rationem, quia ſcili-
cèt ſunt vltra litium vtilitatem, quo
ſenſu, magis rationi conformi, retento,
illatio non benè procederet. Aduer-
71 ſus Aduocatos contra Iudices inue-
hentes, inſurgit *Affl. in Cõſt. Cultus In-
ſtitiæ*, quod potiùs dicendum adnotat
in gratiam Aduocatorum contra mo-
dernos Iudices, *Foller. in ead. Conſtit.
Cultus Iuſtitiæ, num. 5. pag. mihi 187.*
qui in multis inuident ipſis cauſarum
patronis, teſte *Franc. Maria Prato
add. obſer. 75. num. 23.*

Illud quoq; haùd prætereũdũ duxi-
mus, q, etſi perplures Aduocati eiuſ-
72 modi dignè fungantur munere, ſintq;
viri lectiſſimi, quos alloqui *Ciceronem*
non immeritò credimus, *lib. 2. ad M.
Cælium*, cum ità fatur, *Noui ego vos
magnos patronos, hominem occidat opor-
tet, qui veſtra opera vti velit.* Com-
plures tamen in patronorum nume-
rum peruenire non ignoramus, no-
menque Aduocati vſurpare, licèt legu-
lei ſint, quorum magna eſt turba, *Bor-
rell. 1. par. ſumm. deciſ. tit. 65. num. 4.*

itaut

Digitized by Google

itaut pleriſq; *Terentianum* illud conuenire videatur: *Huic opus eſt patrono, quem defenſorem paro*, ob idq; nimirũ, huius farinæ, Aduocatos à cauſidicis mediocribus, proclamatoribus, aut rabulis ſæpiſſimè ſuperatos videmus, contra quos exclamant *Franc. Marc. dec. 636. n. 7. Molfeſ. ad conſuet. Neap. tit. de renunc. q. 19. & 24.* Hiq; ſunt ne-
73 gantes, piper eſſe nigrum, & contra niuẽ eſſe albam, *Gram. dec. 104. n. 1.* quos commemorant *Franc. de Petris conſ. 36. num. 19. Præſ. Merlin. cent. 2. controu. forenſ. cap. 46. ſub nu. 32.* cuius meminimus *rit. 75. ſub num. 14. & Afflict. in conſt. Regni Aduocatos de præſta. ſacra. ab Aduoc. poſt Luc. de Pen. in l. 1. C. de lucr. Aduoc. lib. 10.* (tradens, ipſorum inſipientum, & calumnioſorum Aduocatorum domos clientibus, xenijſq; ſcatere, proborum autem, & ſapientum penitus vacuas eſſe) necnon *Henricus Huſanus* Iuriſconſultus, & Ducum Megalopolitanorum Cancellarius, & Reipublicæ Luneburgenſis Syndicus, *in Epigrammate*, quod hic tranſcribere, non grauabor:

Agna lupos inter geminos, gallinaq; vulpes,
Inter cauſidicos, vir grauis, are, duos.
Dic, quem de tribus his, poſitum in maiore periclo;
Infortunatum quem magis eſſe putes?
An, quia non pluma gallo, lanaue bidenti,
Sed iugulo precium conſtat vtriquè ſui;
A locuplete viro tantummodò quæritur aurum,
Huius conditio commodiore loco eſt?

Cæterum aduertimus nomen ipſum
74 Aduocati, aliquo modo competere Sanctis, quia aliqua ratione Aduocati, & mediatores nuncupari, & dici poſſint: quamuis propriè, cum loquimur, Interceſſores appellitentur, idquè vſu præſertim ſacrarum ſcripturarum defendit, *Carraria adduct. tract. de literali regular. interpretat. eodem art. 3. punct. 1. ſub num. 14.* nimirùm cum Sanctos ipſos aduocamus, eoſque humilibus impetimus precibus, in hæc verba loquimur: *Omnes Sancti, & Sanctæ Dei intercedite pro nobis*. At Bea-
75 tæ Virgini congruere etiam abſolutè, & ſimpliciter loquendo, veritas ipſa, & Eccleſiæ vſus, omneſq; preces præportant, eaquè, & dicitur, & nobis Aduocata eſt. Quin etiam tutò affir-
76 mari poſſe, Chriſtum eſſe propriè Aduocatum, inquit ipſemet *Carrar. eod. punct. 1. ſub num. 15.* in hac ſiquidem nedum vita illud ſemèl, ac pluriès ſubijſſe munus, at poſtquam ad Patrem aſcendit, pro nobis continuò exercere, probat è noſtris Iuriſperitis, *Grauat. ad Veſtrium lib. 2. cap. 18. ſub num. 3.* complura recenſens exempla, in quibus cum hic eſſet, officium Aduocati exercuit: Magdalenæ præſertim Aduocatum fuiſſe deducens ex verbis, *Luc. 10. Martha, Martha ſollicita es;* ſuper quibus ita *Auguſtin. Dominus reſpondit pro Maria Marthæ, & factus eſt eius Aduocatus, qui Iudex fuerat interpellatus.* Inſupèr, mulieri deprehenſæ in adulterio, ſe conſtituiſſe Aduocatum addit, cum *Ioan. 8.* allegando, accuſatores haud quaquam idoneos eſſe, inquit: *Qui ſine peccato eſt veſtrum primus in eam lapidem inijciat*. Nunc verò ita eſſe, ex *Ioan. epiſt. 1. canonica cap. 2.* depromi diſertè exiſtimat, illis videlicèt verbis: *Sed etſi quis peccauerit, Aduocatum habemus apud Patrem Ieſum Chriſtum iuſtum;* quorum memores ſunt *Taſſon. de Antefat. verſ. Septimo, obſeru. 1. nu. 29. Palm. in diuerſ. Iur. par. 2. gloſ. 2. n. 3. Danza ad Gram. deciſ. 80. in princ. Caccialup. de Aduoc. q. 1. Viuius opin. 27. num. 12. lib. 1.* quo quippè, & alijs Sacræ Scripturæ teſtimonijs, fretus *Suarez* conſentaneum videri opinatur, ſi dicamus Chriſtum non ſolum tacitè, seù interpretatiua inſinuatione, ſed aperta, & expreſſa voluntatis ſuæ re-

præ-

Digitized by Google

præſentatione , ac manifeſtatione pro nobis in Cœlo orare, vt ille dicit *to. 1. ad 3. par. quæſt. 21. art. 4. diſput. 45. ſect. 1. verſ. nihilominus*, quam & *Diui Thomæ* ſententiam , quoque eſſe adijcit . At *Medina ad Diu. Thomam 3. p. q. 21. art. 1. verſ. tertium modum* , omni conatu defendere nititur, Chriſtum per modum ſupplicis, preces, & ſupplicationes ad Deum, nec pro ſe ipſo, nec pro nobis offerre , *Diui Thomæ* præſertim adductus auctoritate in *Pauli epiſt. ad Roman. cap. 8. lect. 7. Puncto* autèm 2. præcitatus *Carrar. num. 10.* auctoritate eiuſdem *Diui Thomæ in 4. diſt. 45. q. 3. art. 3. in corpore*, ſuffultus, affirmat Sanctos ipſos duplici mo-
77 do pro nobis orare , altero quidem oratione expreſſa , altero verò oratione interpretatiua ; expreſſa autem, ſicuti nos vtimur, quando vocibus proprijs , & articulatis aliquid ab altero poſtulamus , & huic modo correſpondente vtuntur animæ Sanctorum, cùm manifeſtant proprium cõceptum mentis, quem ordinant ad Deum, inſinuātquè ſua deſideria , & quid vellent impleri, pro ſalute eorum , pro quibus orare dicuntur ; nam his modis dicuntur orare oratione expreſſa , quia re vera exprimunt affectum ſpecialem , quem habent conſequendi aliquid in noſtrum beneficium.

78 Hunc Ritum dumtaxàt ſeruari, quādo Aduocati congregant ſe pro colligiandis cauſis, & *Reg. Tapia lib. 2. Iur. Regn. tit. de offic. Aduoc. ſup. hoc riti* memorat, & nos ſingulis diebus videmus .

RITVS CII.

Aduocatus non aſcendat ad Bancam , niſi vocatus, duaſque ad ſummum proponat cauſas, & non ſedeat.

ITem nullus Aduocatus aſcendat ad Bancam , niſi vocatus per Iudices hebdomadarios , & vocatus , non proponat , niſi duas cauſas , vel vnam : ſi eſſet multitudo cauſarum, & ſedeat ſub pœna vnius tareni .

SVMMA RERVM.

1 *Tria in hoc Ritu prohibentur, potiſſimùm, vt nullus coram Iudice ſedeat.*

2 *Quod Iuri communi concinit .*

3 *Aduocatus coram Iudicem alloquens domi, aliouè in loco priuato ſedet, ſecus autem cum in Tribunali .*

4 *DD. euntes ad Iudicem, debent propè ſedeee, & aſſurgere illis debet Iudex.*

5 *Ianua palatij Principis continuò patere debet Aduocatis .*

6 *Iudicum eſt ſedere , Aduocati verò ſtare .*

7 *Aduocati in Tribunali, nedùm ſtantes, ſed vertice nudo alloquuntur , ſecus extra Tribunalia, in locis quoq; differentiarum .*

6 *In Tribunalibus illuſtres perſonæ vltimum cum ſella habent locum .*

9 *Quod in Titularis , & Religioſiſſimis Antiſtitibus , in hac Ciuitate ſeruatur .*

10 *Aduocatus, qui vnam Aulā ad aliam vocatus immaturè reliquerit , vt contumax plecti poteſt .*

11 *Caput Aulæ, cui alloquitur Aduocatus, iubere quibit, nè diſcedat, niſi oratione finita.*

12 *Huiuſmodi in cauſa priuilegiū maioris Auditorij ceſſat .*

Ver-

VErba Ritus, *ſedeat*, affirmare
videntur, ità ſimplicitèr intel-
lecta, ſed qui contextum to-
tius *Ritus* perlegerit, & alia in eius ini-
tio poſita animaduerterit, illa nempè,
nullus, fatebitur certè, iam dicta ſub-
ſequentia negatiuam complecti obſer-
uantiam, namquè ex illis ſic iunctis
1 conſtat, tria prohiberi in ipſo *Ritu*, vt
nullus, ſcilicèt, Aduocatus aſcendat ad
Bancã, nullus proponat, niſi duas cau-
ſas, & nullus ſedeat. Quæ quidem vlti-
ma concluſio iure communi non ab-
horret, quandoquidem *Tex. in l. quiſ-*
2 *quis la* 1. *C. de poſtul.* ac *DD.* inibi di-
cunt, Aduocato proponenti coram
Iudice, non licere ſedere, ſed ſtare de-
3 bere, quamuis *Bart. eod. in loco*, atteſte-
tur contradicere praxim, quam ipſe
admitterem, quotiès Aduocatus allo-
quitur Iudicem domi, aliouè in loco
priuato, ſecus autem, cum in Tribunali,
atquè ità intelligi noſtri *Ritus* verba
non dubito, cum antecedentia man-
dent, vt nullus Aduocatus aſcendat ad
Bancam, niſi vocatus, nam illis, ſi con-
nectamus alia ſubſequentia, ac ſimpli-
citèr dicentia, *nè ſedeat*, vtiquè ſuade-
bunt, nè ſedeat cum vocatus aſcendit
ad Bancam, quàm Rotam nunc appel-
litant Cauſidici Neapolitani, atquè vul-
gus ipſe.

Quippè, quod ſi Aduocatos ipſos
illo gaudere priuilegio; admonet *Bo-
lognett. in repetit. auth. habita col.* 4.
verſ. & ideò, C. ne filius pro patre, fre-
tus *l fin. iuncta gloſ. C. de offic. diuerſ.*
4 *Iudic.* vt Doctores euntes ad Iudicem
debeant propè ipſum ſedere, quin, &
Iudex aſſurgere illis debeat, eiuſquè à
dextèris ſedere facere, necnon illiuſ-
5 met Principis Palatij ianua patere ſem-
per, teſte *Franciſco Marco deciſ.* 650.
par. 1. inſequiturquè *Martha tom.* 1.
Iuris cõtrou. tit. Aduocatus cap. 7. Cer-
tè, vt iura Iuribus concordentur, Do-
ctorumquè dicta concilientur, fateri
oportet, eis ſedendi locum compete-
re extra Tribunal, ac proprijs in domi-
bus, alloquentibus Iudices, minimè
verò, ſi in Tribunali, in quo poſterio-
ri caſu priora iura citra dubium mili-
tare, necnon apertum *Textum* arbitra-
mur *in l.* 1. *C. de offic. ciuil. Iudic.* quem
refert *gloſ.* 1. *in cap. nullus el* 2. *cauſa*
4. *q.* 4. nè Aduocati temporibus, & ho-
ris, quibus agitantur cauſæ, ſedeant
coram Iudice, ſcilicèt pro Tribunali
exiſtente, vel vt aiunt, in Rota.

Quo prætereà in caſu alteram illam
procedere aſſertionem opinamur, exi-
6 ſtimantium Iudicum eſſe ſedere, Ad-
uocatorum verò ſtare, quam deducunt
ex *d. l. quiſquis in fine, C. de poſtul. & in
auth. vt ab illuſtribus*, §. 1. *col.* 5. *& l.* 1.
*C. de offic. ciuil. Iudic. & l. fin. C. de offic.
diuerſ. Iudic.* quamq; diſtinctionem
amplectitur *Carauit. in anteced. Ritu
num.* 5. *Reg. Tap. ſuper eodem Rit.* 101.
inſequitur *de Angelis in prato, l. hono-
rati, C. de offic. ciuil. Iudic. Viſconti in
concluſ. verbo Aduocatus, & Carau. add.
loco laudato*, idem *de Angelis* firmat *in
l. Conſtitutionem, Cod. de Aduoc. diuerſ.
Iudic. Reg. Rouit. in prag.* 11. *num.* 4. *&*
5. *de ſuſpic. official. Surg. de Neap. Illu-
ſtr. cap.* 23. *nu.* 21. *Maſtrill. de magiſtr.
lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 132.

Quin, ex *prag.* 19. *verſ. item quod, de*
7 *offic.* S.C. diſponitur, vt nedùm ſtantes,
ſed vertice nudo alloquantur in Tribu-
nalibus, extra namquè tribunalia etiam
in locis differentiarum Aduocati cum
Iudicibus ſedent, & operto capite lo-
quuntur, teſte *Taſſon.* huiuſce *Rit.* me-
more *de anteſ. verſ.* 7, *obſer.* 3. *ſub n.* 113.
& ſic vſus inoleuit, necnon obſeruan-
tia ſolertiſſima induxit in cunctis Vr-
8 bis Tribunalibus illuſtres perſonas
comparentes, ſiuè Actores, ſiuè Reos,
vltimum cum ſella habere locum, ex
l. fin. §. *ſedent, C. vbi Senatores, vel Cla-
riſſimi, Caſſan. in Catal. Glor. Mundi,
par.* 7. *conſid.* 3. *Conrad. in templ. iudic.
lib.* 2. §. 3. *de Excell. Cardin. Frecc. de
ſubfeud. tit. de differ. int. feud. regal.*
9 *diff.* 3. *&* 48. quod in titulatis obſer-
uatur in hac Ciuitate, *Surg. de Neap.
illuſtr. cap.* 23. & Religioſiſſimis Anti-
ſtitibus, *Ann. iun. conſ.* 12.

Et

Digitized by Google

Et pro coronide memoro, (& ſit Aduocatorum prę oculis) quempiam, qui vnam Aulam ad aliam vocatus, im-
10 maturè relinquerit, vt contumacem plecti poſſe, *Andr. de Iſern. in conſtit. contingit, de accuſat. coram Iuſtitiar.* & proindè obſeruaui cum patronus ad Aulam alterius Conſiliarij vocaretur, iubere Caput illius Aulæ, cui alloquebatur, nè diſcederet, niſi oratione fini-
11 ta, & maxima cum ratione; ceſſat enim huiuſmodi in caſu priuilegium maio-
12 ris Auditorij, ex *memor. conſtit. contingit*, de quo *Foller. in prax. crimin. tit. audiantur excuſatores num.* 34.

RITVS CIII.

Aſtantes homines in Curia ſilentium, ſub pœna, ſeruent.

ITem quod nulla priuata perſona, quæ eſt in Curia loquatur, niſi vocata per Aduocatum, ſeù Procuratorem, ſed ſtet in ſilentio: & qui contrafecerit, ſoluat grana 10. & ſi pauper eſt, grana quinque. Item quod quicquid exactum erit de dictis pœnis, conuertatur in alimentationem captiuorum, & pauperum.

SVMMA RERVM:

1 *Silentij prærogatiua, remiſſiuè.*
2 *Silentium, quando, & quibus imponi poſſit.*
3 *Illud niſi duplici antecedente monitione, non imponitur.*
4 *Aduocatis, & Procuratoribus, ex hoc Ritu iniungi, non eſt permiſſum.*
5 *Pars tamen aduerſa illis nonnunquam imponit, ſuppeditando pecuniam.*
6 *Demoſthenis propterea refertur exemplum, necnon Tuſcilij.*
7 *Hoc probro notatum fuiſſe Oldradum, traditur.*
8 *Præuaricari dicitur, quià ſuo officio recedit.*
9 *Nonnunquam partibus, & Aduocatis, ſilentium imponitur, cum tumultuoſis clamoribus, iura proponunt.*
10 *Illud à Iudicibus, & Conſiliarijs ſeruandum eſt, donec Commiſſarius cauſæ, relationem faciat.*
11 *Iudex Aduocato metas excedenti præcipit, vt finem imponat.*
12 *Aduocati in ſcribendo, & loquendo, debent eſſe pauciloqui.*
13 *Procuratoribus iniunxit ſilentium, pragm. 21. de offic. S.C.*
14 *Ritus iſte peroptimè ſeruatur, & ſilentium frangentes, arbitrio Regentis, pœnis mulctantur.*
15 *Vigore huius Ritus, ac de Iure Canonico, in vſus pios, pœnæ conuertendæ.*
16 *Pij vſus ad eum effectum, qui dicantur.*
17 *Queant nè Præſules ſibi ipſis pauperibus, applicare pœnas.*
18 *Quando Epiſcopus dicatur pauper, & an ducati mille annui ſatis illius victui ſint.*
19 *Salarium per prag. 1. de Salarijs cur adauctum fuerit.*
20 *Penſio pro qua ſumma ſit imponenda.*
21 *Aurei, ſiuè ducati in Concil. Trident. memorati computandi ſunt attento valore, cuiuſcunq; ducati in loco Epiſcopatus.*
22 *Pœnæ nedùm in pios vſus, ſed aliquæ menſæ Epiſcopali ab Epiſcopo diuite applicari poſſunt.*

1 SIlentij prærogatiuas, & laudes præconizauimus *Rit.* 3. & adnotat *Nicolin. in prax. Iudic. crim.* 2. *num.* 546. *ad* 554. quod taciturnitatem, *Specul.* appellat *in tit. de Aduoc.* §. 1. *verſ. poſt medium*, ibi: *Si non imperaſti, vt taceas, quomodo ab alijs ſilentium exiges*, illud quandoq; actori indicitur, *cap. penult. de cauſa*

poſ-

poſſeſſ. & propr. aliquando Reo, *cap. in præſentia de probat.* aliquando hæredi,
nè petat interim à debitore, cui eſt ad
tempus legata liberatio, *l. Aurelius*, §.
centum, & ibi *Bart. ff. de liber. legat.*
etiam ſublato appellationis obſtaculo,
3 *in cap. conquerente de cleric. non reſid.*
illud, niſi duplici antecedente monitione, non imponitur, §. *ſi quis autem in
auth. de hæred. & falcid.* iuncta *gloſa
in verbo admonitus*, Aduocatis tamen,
4 atquè procuratoribus iniungi non eſt
permiſſum, conſtatquè ex *Ritu* noſtro
mandante, nè vlla perſona, quæ eſt in
Curia, loquatur, niſi vocata per Aduocatum, aut procuratorem, & nihilominùs corrumpuntur ſæpènumero Aduocati pretio, nè loquantur, & illis
5 pecunia ſilentium in damnum clientum
imponit, quod contigiſſe ſcimus; Cum
enim Demoſthenes Mileſiorum poſtulatis reſpondiſſet, Mileſios, nequè auxilio dignos, quod petebant, nequè ex
re populi Athenienſis id eſſe: prolata
re in poſterum diem, feruntlegatos ad
eum veniſſe, & pecuniam donaſſe, nè
ageret, ſed vt taceret pro populo, atq;
6 poſtridiè Demoſthenem lana mulcta
collum, ceruiceſquè circumuolutum
ad populum prodijſſe, dixiſſequè, ſe
non poſſe agere, quod anginam pateretur, cui tamen aliquis de populo reſpondit, non anginam, ſed argentianginam pati, teſtiſquè, præter alios, *Gell.*
apparet *lib. 2. c. 9. & 10. Angel. Mattheac. de via, & ratione iuris lib. 2. cap.
26. num.* 19. hoc quoquè crimine damnatum fuiſſe Tuſcilium, quod Vicentinorum cauſam deſeruiſſet, ſcribit *Plin.
Cæcil. ad Valer.* & meminit *Alciat. in
l. prævaricat. ff. de verbor. ſignific.* pari-
7 tèrq; & *Oltradus* hoc probro notatus
fuit, & conuictus, dolore contabuit, vt
refert *Caſtrenſ. in l. fin. 6. de Aduoc. diuerſ. Iudic.* teſte *Menoch. de arbitr. Iud.
caſ.* 328. qui tandem exclamat his verbis, *Sed quot hodiè Demoſthenes, quot
viuunt Oldradi*. Et Hiſpanico ſermo-
8 ne is præuaricari dicitur, qui à ſuo officio recedit, hoc modo: *Dexar ſu oficio, o ley*. Et *Baldus* ob mendacium
falſatumq; *Textum*, ad candentes forcipes fuit damnatus ſi ſcriptores vera
ſcribunt, quos refert *Io: Fichardus in
Chronologia Iuriſconſ.* cuius meminit
de Petr. feſtiu. lect. lib. 1. cap. 9. ſub n. 14.
9 Indicitur tamen, & quidem iuſtè, ſilentium nonnunquam Aduocatis, quin
& partibus ipſis, cum ſcilicet ſtrepitu, &
ſic tumultuoſis clamoribus iura proponunt, quodq; ſemèl manifeſtauerunt,
ſecundò, ac tertiò proclamare non deſinunt, iuxtà *Regni Conſtit. Cultus Iuſtitiæ*, quam exornat *Foller.* & declarat
*ſuper Conſtit. pag. 106. Fab. Montell. in
praxi arbitr. par. 5. q. 4. num.* 58, quiq;
de ſilentio Curia ſedente ſeruando, loquitur, necnon *Carrab. ſingul.* 220. *&
Feneſtella in libr. de magiſtr. Roman.
cap. de Senator. origin.* tradit Marcum
Catonē, nimis in Senatu fortè loquentem, & longiori ſermone, Cæſarem ad
carceres duci iuſſiſſe.
10 Quin nedùm à litigatoribus, ſed à
Conſiliarijs, Iudicibuſquè illud ſeruari,
donec Commiſſarius cauſæ relationem
faciant, ſanxit *prag. 27. de offic. procur.*
11 *Cæſar.* & quod Iudex Aduocato metas excedenti, præcipere valeat, vt finem imponat, admonet *Pariſ. de ſyndic.
verb. Aduocati cauſarum num.* 3. quiq;
12 debeat in ſcribendo, & loquendo eſſe
pauciloquus, *Iodoc.* aduertit *in prax.
ciuil. cap. 96. n. 16.* nè ei dicatur, garrula pica, tace, *Specul. tit. de Aduocat.* §.
hic dicendum, & diximus *rit.* 101. & nimis verboſus poteſt aduocationis officio priuari, *Didac. del Caſtillo in l. 2.
fori, pag. 22. col. 4. verſ. & nota quod
Aduocatus*.
13 Procuratoribus autem iniunxit *prag.
21. de Offic. Sacr. Reg. Conſ.* qui illud
cuſtodire ſemper tenentur coram Aduocatis, niſi Aduocatos erraſſe in facto, animaduerterint, tunc ſiquidem
poteſtatem eis relaxauit eadem pragmatica illos de errore admonendi, modeſtè tamen, & hoc caſu Aduocatus
errans in facto Clienti non præiudicat, *l. fin. C. de error. Aduoc. Bar. in l. ex*

quibuſdam, §. *cum plura num. 2. ff. de iure fiſci*, quicquid dicatur, quod dictum Aduocati reputetur dictum à parte, à *Bal.* quem refert *Franc. Mar. Prat. obſeru. 68. a nu. 33.*

Ritus autem iſte peroptimè ſerua-
14 tur, nam homines aſtantes magna cum reuerentia ſilentium ſeruant, illudquè frangentes arbitrio Regentis pœnis multantur, vt *Caran.* quoquè teſtatur *num. 4. ex prag. 32.* §. *item per remediare, de offic. magiſtr. iuſtic.* qua corrigitur huius Ritus diſpoſitio, quoad pœnam pecuniariam indictam, vt obſeruat *Regens Tap. ſup. ead. prag. lib. 2. iur. Regn. tit. de legib. pag. 94.*

Pęnas autem exigendas in vſus pios
15 conuertendas claris præportat verbis, idè iſte Ritus, at Ius Canonicum Epiſcopis indulget pœnas omnes, teſte *Diaz. c. 144. n. 3.* verùm pijs vſibus ap-
16 plicandas, ſanxit etiam *Concil. Trid. in c. 3. ſeſſ. 25. de refor.* qui tamen dicātur vſus pij, ſcribit *Hieronym. Gliamas in ſumma Eccleſ. par. 3. cap. 13. num. 11.* & Religioſiſſimus quidam Antiſtes, me quoquè conſulente, cenſuit pœnas in Ciuitate, Diœceſi, exigendas à non ſeruantibus dies feſtiuos, perſoluendas eſſe Medico conducto pro ciuibus pauperibus, cui propterea centum viginti aureos aſſignauit, vt in ea Ciuitate moram faceret, ac pauperibus gratis inſeruiret, ſalarium verò ab alijs reciperet, profuit quippè etiā diuitibus, cum tres dumtaxàt tantùm carolenos ſingulis quibuſq; diebus ſubminiſtraſſent, duos autem aureos, & victum ſuppeditare debuiſſent, ſi à propria aduocaſſent patria, egentibus tamen iuuamen principaliter attulit, qui alioqui Medicum nullatenus quiuiſſent aſciſcere, quod vtinam, & in ſpiritualibus, & in temporalibus Dominis exemplo foret.

17 At poſſe Præſules ſibi ipſis pauperibus applicare pœnas, exiſtimant *Henrich. de Bottis in trac. de Synod. Epiſcopi par. 3. ſub num. 25. Couar variar. reſol. lib 2. cap. 9. ſub num. 9. Fuſcus de viſitat. lib. 1. cap. 32. num. 3. Quaran.* ſiuè potiùs *Proſper de Auguſtino* ad ipſum *Quaran. in ſum. Bullar. verbo pęna pecuniariæ, & Molfeſ. ad Conſuet. Neap. to. 2. par. 4. q. 64. num. 24.* quiquè declaratum adnectit per ampliſſimos Patres Concilij interpretes, quibus repugnare vidętur *Tex. in l. ſi mandauero 22. §. ſi tibi, ff. mandati*, & exarata à *Conſ. Recc. poſt t. 1. reſp. not. 54. n. 147. de lit. Camby*, tradente *not. 36. de mandat. ſeu complem.* procuratorem conſtitutum ad vendendum, non valere ſibimet vendere, videas *Borrel. de compromiſſ. §. 2. Gloſ. 1. num. 328. cum ſeq. & in ſumm. dec. par. 1. tit. 66. de procur. à num. 43 1. Theſaur. qq. forenſ. lib. 1. q. 3* quæſtionem extricantem, nùm nominatione relicta in arbitrium alicuius, poſſit pater proprium filium nominare.

Quādo verò Epiſcopus dicatur pau-
18 per, vt ſibi propterea valeat tuta conſcientia illas adſcribere, ſemper fuimus in ea ſententia, tunc ità dici, cum eius fructus mille ducatos in ſingulis annis non pertingunt, ob ipſiuſmet Concilij ſanctionem alteram abnuentem Epiſcopatū grauari penſione infrà ducatos mille, *in cap. 13. ſeſſ. 24. de reform.* crediderunt namquè Patres, & œcumenicum illud Concilium, eam ſummam honeſto, & neceſſario Antiſtitis victui ſatis eſſe, & cum tot annorum curriculo pretia rerum adaucta fuiſſe pateat, quin, & illę magno pretio hodiè mercentur, ac longè cariori, quo tempore Concilij, & ſalaria quoquè, & introitus maiores perneceſſarij ſunt ad neceſſarium cuiuſque victum; etenim iniquum incipit fieri beneficium Principis ſi adhùc valere dicamus, dicit *Paulus* I. C. *in l. ex facto, ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit.* quemobrem ſalaria per *Reg. Prag. 1. de ſalar. eor.* conſtituentem cer-
19 tam mercedem ſoluendam à Baronibus, mittentibus vaſſallos, eorumque animalia proprijs pro negotijs, & neceſſitatibus, ob hanc rationem, quod pretia rerū adaucta erant, non amplius *prag* obſeruandam eſſe, niſi, & præmium illic ſtatutum augeretur, proclama-

marunt Scriptores omnes, præſertim *Zerul. in ſum. verbo ſalarium,* & *Enchirid. Eccleſiaſt. tit. de ſalario vaſſall. fol. mihi* 130. *cum ſeq.* quorum iuſta declamatione, factum eſt, vt adauctum, deindè fuerit per alteram, & *ſecũdam pragm. eiuſdem tit.* Quibus, & nos concludere impellimur, non ſolùm Epiſcopos ipſos multo magis pauperes, nunc reputari, quorum redditus ad annuum valorem ducatorum mille non perue-
20 niunt, ſed penſiones eaſdem, nequè pro ſumma tranſcendente mille aureos imponendas eſſe, niſi pro quantitate excedente ſaltèm ducatos mille quingentos, idq; etiam Apoſtolica ſanctione decernendum, ſi Sanctiſſimo placeret, crederemus opportunum. Aurei ta-
21 men, ſiuè ducati in eo *Concilij capite* memorati citra dubium computandi ſunt, attento valore cuiuſquè ducati in loco Epiſcopatûs, ſiuè beneficij, nam ita declaratum ferunt à Congregatione Concilij, *Lelius Zucha de Repub. Eccleſ. cap.* 28. *num.* 4. *Ricc. collect.* 745. *par.* 4. & *Barboſa in remiſſ. ad Concil.* potiſſimùm *ſup. eod. c.* 13. *n.* 5. Verùm, &
22 cum diuites ſunt Epiſcopi, nequè omnes pęnas, adhùc vigore Cõcilij, applicare pijs vſibus debent, cum aliquæ menſæ Epiſcopali competant liquidationis, nempè inſtrumentorum, & aliæ.

RITVS CIV.

Quatuor Curiæ ſeruientes ſilentium indicent, pœnaſquè exigant.

Tem, quod deputentur quatuor de ſeruientibus Curiæ, qui habeant eſſe in quatuor locis Curiæ, & indicere ſilentium, & exigere pœnam à contrafactoribus.

SVMMA RERVM.

1 *Seruientes Curiarum, quibus alijs nominibus appellentur.*

2 *Eorum depoſitionibus, an ſit habenda fides.*

Nuncio creditur ſine teſtibus, Notario non.

3 *Per Ritus M. C. V. receſſum, an ſit à pœnis ſtatutis in Conſtit. cultus Iuſtitiæ, tangitur, exploſo Carauita in fine huius Ritus effato.*

1 DOm. Proſper Carauita, ex ſententia *Caſſanei* multa recenſet nomina, quibus, & iſti Curiarum ſeruientes appellitantur, ſunt tamen, & alia plura nomina, quibus vulgus præſertim, & paſſim, vtitur, famulos, nempè, ſatellites, Berruarios, Alguzerios, Curſores, & Bidellos nuncupat. Nuncij appellantur *in l. magis puto, §. nè tamen* 13. *ff. de reb. eorum qui ſub intel. vel cur. ſent.* & *in l. is cui, §. miſſus* 27. *ff. vt in poſſeſſ. leg. vel fideic. ſeruan. cauſ. eſſe lit.* Apparitores *in §. tripli* 24. *inſtit. de act. Eberharti Speckan cent.* 3. *quaſt.* & *dec. iur. claſſ.* 3. §. 7. *verſ. viatores, pag.* 886.

2 Prædictis verò deponentibus contra aliquem in criminalibus ſit nè adhibenda fides, ſcripſimus plenè alibi, & tangit *Epiſcop. Campanil. in diuerſ. Iuris Canon. rub.* 4. *n.* 11. inibiquè præceteris adduxit *deciſ. Dom. de Franch.* tacito illius numero, ex errore Typographi, eſtquè *deciſ.* 379. addimus inſupèr *Marth. in deciſ. Piſana* 80. *nu.* 6. *Gramm. voto* 21. *nu.* 1. *Bero. q.* 84. *n.* 1. *Ioſeph Ludouic. deciſ. Lucenſ.* 1. *num.* 1. *Viu. deciſ.* 19. *num.* 6. *Menoch. de arbitr. Iudic. lib.* 2. *caſu* 112. *Speckan add. loco num.* 2. *Auum meum ad Gramm. deciſ.* 60. *num.* 21. *Ricc. par.* 4. *collect.* 1189. *Io. Mar. Vermigl. conſil. crimin.* 114. *Donad. de renunciat. cap.* 8. *num.* 114. quid verò dicendum ſit in ſubſidium, vide *Gramm. conſ.* 58. *nu.* 4. & *conſ. ſeq.* atquè *Baiard. ad Iulium Clarum q.* 8. *n.* 2. & 8. quorum omnium

maior pars verba facit de Birroarijs capientibus delinquentem, & teſtificantibus cepiſſe in delicto; Verùm, contra iam dictum caſum, & generatìm loquendo, fides ſit ne illis præſtanda, & conſequutiuè in caſu quo proprium non exercendo miniſterium interfuerunt, prolixus eſt ſermo *Farinac. quæſt.56. poſt nu. 379. quæſt.21. num. 157. vol.1. & q.108. num. 150. vol.3. & Maſcard. concluſ. 189. vol. 1.* Cur verò Nuncio credatur ſine teſtibus, Notario verò non, examinat *Fontanel. dec. Cathalon. 567. nu.13. & 14. lib.2.* tradens, Notario præſtari fidem ſine teſtibus, ſi ille fungatur officio Nuncij, ſeù Curſoris, ex *Ludouiſ. dec. 426. n.4. & ibi addit.*

Hi Alguzerij, ſeù ſeruientes onus habent indicendi ſilentium, de quo ſcripſi in proximo antecedenti Ritu, pœnamq; exigunt, ſcilicet granorum decem, aut quinque reſpectiuè comminatam in eodem antecedenti Ritu, qui non ſecus, ac noſter, & alter 102. verba faciunt, vbicunque Curia pro Tribunali ſedet, *Conſtit.* autèm *Regni Cultus Iuſtitiæ* vendicat ſibi tantummodò locum in eo caſu, quo Iudices in Rota ſedent, pro expediendis, & decidendis cauſis, atquè ideò præfatam *Conſtitut.* his *ritibus* non reuocari ſentit, in poſtremis verbis, *ad hunc Ritum Carau.* At ipſe ab eius deſciſco ſententia, ſiuè enim Magna Curia regatur, ſiuè in Rota conſideant Iudices, militare horum Rituum decretationes, oſtendimus verius eſſe ſuper *rit.* 102. neq; vlla poteſt iuſta, & valida conſiderari diſtantiæ ratio, ideò ceſſare præfatæ *Conſtit.* legem certius eſſe opinamur. Etenim Iuſtitia cultum ſuum perdit, quando ſilentium Iuditij, obſtrepentium turba profunditur, *Gulielm. Redoan. de Spol. Eccleſ. q.13. num.4. to.14. tract. pag. 255. Catal. de Boncompag. in tract. de poteſt. Papæ, cap.2. num. 16. 13 tom tract.*

RITVS CV.

Qvidam tenent eiuſdem Curiæ, quod in cauſis criminalibus in quibus procurator non admittitur, ad media etiam procurator non admittatur.

SVMMA RERVM.

1 *Quiuis conuentus ad iudicium venire per ſe, vel procuratorem poteſt, niſi illuſtris ſit perſona.*

2 *Iuſtè impeditus, neque mittere procuratorem tenetur.*

3 *Acta facta, mandato non producto, ſint nè valida, poſſitquè illud omni tempore exhiberi.*

4 *Procuratores plures inſolidum conſtituti, non omnes proſequuntur litem, ſed qui occupauit, quiuis tamen illorum deputatus dicitur.*

5 *Etiam ſi adſint clauſulæ, vterq; quilibet, vel illa ratihabitionis.*

6 *Clauſula quilibet æquipollet illi inſolidum, & duo in documento obligati, cum clauſula, quilibet eorum, inſolidum tenentur.*

7 *Mandatum abſq; vlla dictarũ clauſularũ, ſed cum plena, & libera poteſtate, àn inſolidum factum dicatur.*

8 *Illo abſque dictis clauſulis facta in plurium perſonas, vnus ſine altero procedere nequit.*

9 *Principali extincto proſequi cauſam, vtrum valeat.*

10 *Lite conteſtata, etiam in feudalibus procedi poteſt cum procuratore effecto Domino litis.*

11 *Quid, ſi nemo ſit heres, àn procedatur cum procuratore, cum quo lis fuit conteſtata, vel ſit dandus curator hereditati iacenti, diuerſimodè ſeruatum traditur.*

12 *Creditor hereditatis Iacetis, debet dari Curator.*

Man-

Digitized by Google

12 *Mandatum, àn, & quando expiret morte mandantis, & quid ſi quis cõſtituatur in rem propriam, abſq; iurium ceſſione.*

14 *Procurator regularitèr poſt litem conteſtatam reuocari non poteſt, etiam ipſius accedente conſenſu, niſi, & aduerſarius tacitè, vel expreſsè annuat, cum reſtrictionibus.*

15 *Quando reuocatus cenſetur tametſi non expreſsè fuerit, àn principalis proſecutione in cauſa, vel conſtitutione alterius.*

16 *Si apud acta facta fuerit. non indiget intimatione.*

17 *Procurator non dicitur, qui non habuit, nec acceptauit mandatum.*

18 *Subſtituere quando procurator poſſit, et in mandato facultas ſubſtituendi, àn requiratur.*

19 *Renunciare procurationem, ſuſcepto mandato, procurator non valet, niſi in certis caſibus.*

20 *Conſtitutus in priori inſtantia, etiam ad appellandum, interpoſita appellatione, iudicium proſequi non tenetur.*

21 *Et in actis exiſtente, procedi, per edictum non poteſt.*

22 *Vnum conſtituere debent, ſi plures cõuenti fuerint, atque ad id compelli.*

23 *Mandatum ad omnes cauſas, àn comprehendat feudales, & procurator cum libera, & alijs clauſulis conſtitutus, valeat feudalia hypothecare.*

24 *Procurator non quibit tranſigere, vel remittere in domini præiudicium.*

25 *Illius confeſſio de recepto, non liberat ſoluentem.*

26 *An valeat ille vendere, habita fide de pretio.*

27 *Conſtituto ad locandum, àn rectè ſoluatur penſio, et ad debita petendũ electus valeat petere priuari ob debita.*

28 *Procurator contrahens quando teneatur nomine proprio, finito mandato.*

29 *Reſcribitur celebre reſponſum Regentis Scipionis Rouiti editum pro Marchione Grottole.*

30 *Contractus ex partium conuentione, legem accipiunt.*

31 *Procurator, qui procuratorio nomine contraxit, tenetur ante contractum docere de ſua procuratione, vel illius confirmatione.*

32 *Ratificatio facta per ſolas literas miſſiuas, valida eſt.*

33 *Interpretatio in contractu locationis operarum in dubio facienda eſt contra locatorem.*

MAgnus Athleta noſter *Carau.* ſub ſilentio pertranſit ſuper hoc *Ritu*, eo ſub prætextu, quod eadem obſeruantia refertur ſequenti *Ritu*, potiſſimùm, quod iſte minimè loquitur diſpoſitiuè, tantùmquè dicit, *quidam tenent eiuſdem Curię.* Verùm nos plura in ſpecie ipſa procuratorum non inutilia cumulabimus, in ſequenti verò de procuratoribus in criminalibus dumtaxàt, ſi, & quando recipiantur, ratiocinabimur; dicimus itaquè vnumquemq; conuen-
1 tum teneri venire ad iudicium, niſi velit procedi poſſe in contumaciam, quibir autèm, vel per ſe, vel per procuratorem venire, *l. tunc conuenit, Cod. de accuſat. l. fin. ff. de integr. reſtit. cap. venerabilis, §. porrò, verſ. ſecus, de ſentent. excomm. in 6. Donad. de renunciat. cap. 34. nu. 191.* niſi illuſtres ſint, qui procuratorem mittere coguntur, *l. pen. C. de procur. cum auth. ſeq.* quin, & iuſtè impeditum, neque procuratorem mittere teneri, præfert *Capyc. deciſ. 123. Myſinger. obſeruat. 58. cent. 4. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 92. &* Campag. *in cap. Regni poſt commiſſam, num. 34.* Quis
2 verò exiſtimandus ſit, iuſtè impeditus, præter *Campag.* plures commemorantem caſus, videndus eſt *Corſet. ſig. verbo neceſſitas ineuitabilis*, in quibus ſunt citra dubium obligatę manus Iudicantium, qui ſi procedere in cauſa nihilominus audeant, nullum prorsùs eſſet iudicium, ex *Bart. in extrauag. ad reprimendam, verſ. neglexerint, num. 3.*

Cum verò in iudicium venerit, nec
3 mandatum produxerit, eo quod aduerſarius non oppoſuit, ſint nè acta nul-

nulla hactenus facta, & valeatnè om-
ni tempore illud præſentare, & alia ,
extricauimus *ris.77.num.2.& 3.* & ad-
monet *Rouit. in rubr. de procurator.*
quod ſi plures ſint conſtituti , & adſit
4 clauſula inſolidum , quiuis eorum de-
putatus dicitur , non tamen omnes ,
ſed qui occupauit proſequetur litem,
l.plurib. ff.de procurat. etiam ſi ſimpli-
5 citer adiecta fuerit ſine alijs verbis, il-
lis , *& cuilibet eorum in ſolidum* ; *Rota
decis.13.de appella.in antiquior.* quod
ſi illa abſit clauſula, adhùc dicentur in
ſolidum conſtituti , ſi aliud adſit , quo
principalis intentio pateat delegandi
inſolidum , nempè ſi cum dictione ,
vterque , *Bal. in l.ſi apud,*C.*de appell.
Bart.in l.hoc articulo num.10.ff.de ha-
red. inſtit. Myſinger.obſeru.47. cent.1.*
aut altera, *quilibet*; *Rota deciſ.7.de pro-
curat. in antiquior.* quæ æquipollet illi
6 *inſolidum* , vt prætereà ſi duo ſe in do-
cumento obſtrinſerint cum clauſula
quilibet eorum , inſolidum tenentur;
*Crauet. conſ. 310. Rot. Gen. dec.176.
Bombin.conſ.18.nu.13. Dec. conſ. 32.
num.1.Soccin.conſ.50. Alex.conſ.22.&
conſ. 119. lib. 5. Carol. Ant. Mocc. in
Sylu.caſ.forenſ.cap.40.* vel illa, *ratiha-
bitionis per alterum, Achill. de Graſſis
deciſ.1.de procurat.* quod ſi abſq; vlla
7 earum,ſed ſimpliciter, verùm, *cum ple-
na, & libera poteſtate*, contentio eſt, ſi
inſolidum, verùm *Rota* amplexa eſt
opinionem,*Aretin.conſ.66.* teſte *Puteo
deciſ.71. par.1.* alioquin pro parte de-
putati dicuntur , nec vnus ſine altero
8 procedere valebit, ex *Gloſ.indic.l.plu-
ribus,& Cod.ſi duo de procur. in 6.* at-
què *Bar. & Alber. in l.1. §.ſi plures ,
num.1. ff.de exercit. act. & Bal. eadem
l. pluribus , num.7. Alexand. Randen.
deciſ. Piſan. 12. ſub num.86. Gratian.
diſcept. forenſ. cap.201. to.2.* & inſoli-
dum tenẽtur etiam de his, quæ ſepara-
tim fiunt,*Conſil.Roc par.1. reſp.notab.
78. de mandat.* omneſq; reijciunt ſen-
tentiam, credentium , & tunc quoquè
cenſeri deputatos inſolidum, & eorum
quemlibet admitti poſſe . Proceſsũ ve-
rò agitatum cum vno ex pluribus pro-
curatoribus, inſimul , non inſolidum
conſtitutis,alijs haud ſe opponentibus,
eſſe validũ iudicauit,*Rot.dec.in nouis.
107.* quæ ſermocinatur in cauſa bene-
ficiali, & ſpirituali,ex *text.* quo innititur
*in add.cap.ſi duo,§.ſanè vt not.Oldran.
conſ.130. in 2. dub.*

Sed principali extincto , queat nè
9 cauſam proſequi procurator , annuit
Ius Cæſareum,negat verò Pontificium,
ſcilicèt in Eccleſiaſticis,non prophanis,
teſte *Franc. Marco deciſ.Delphin.119.*
10 lite tamen conteſtata , *Rota dec.1046.
par.3.lib.3. diuerſ.* adhuc, ſi principalis
ciuiliter mortuus fuerit , nempè depo-
ſitione,translatione, ac renunciatione ,
ex *Rotali deciſ. 28.de procurat. in nouis.*
eodemq; *Franc. Marco deciſ. Delphi-
nal 547.* quin , & in cauſa etiam feu-
dali poſt litem conteſtatam , tunc pro-
cedendum eſſe cum eodem procurato-
re,tanquam domino litis, decidit *deciſ.
186. Ann. ſingul.329. Freccia de ſub-
feud.lib.3.q.15.* atq; *Thor.in compend.
deciſ. verb.procurator conſtitutus p.1.*

Quid ſi nemo ſit hęres,negatiuè de-
11 ciſum apparet in cauſa feudali,ex *dec.
Minad.35. Ann. d.ſing.329. & Thor.
add.verb.procurator cõſtitutus*, ac pra-
xim noſtrorum Tribunalium,ſubnectit
Reg. Rouit. in add. rubr. de procur. re-
fertq; *Monac. ad Minad.dec. mem.35.
ſub num.2.* inſequutus *Minad.deciſ.*&
ante ipſum *Rou.* dixerat *Ann. add.ſing.
329.* At ipſe diuerſimodè practicatum
vidi,nam aliquando,etiam non conſti-
to de hærede, interponitur decretum
procedi cum procuratore , cum quo
lis eſt conteſtata , & aliquando datur
curator hæreditati Iacenti, qui quippè
Curator, & ſi hæreditatis creditor,dari
12 iure poteſt , imò debet *Roman. ſing.
131.* quem inſequitur *Auus meus ad
Gramm.deciſ.55.nu.12.*

13 An , & quando expiret mandatum
morte mandantis, extricant *de Franch.
dec.255.Magon. deciſ. 106.* limitatio-
neſq; *vulg. l.mandatum , C. mandati* ,
ſubnectunt *Marſil. ſing.44. Iacob. No-
uell.*

Digitized by Google

nell. ad regnl. Petri de Duen. 87. *Monac ad Minad.mòx add.loco à num.* 12. *Magon. dec. Florent.* 106. *num.* 9. *Hieronym. Treutler. diſput.ſelect.par.* 1. *diſput.* 9. *theſi* 10. *Conſ. Recc.lib.* 1. *reſponſ. not.* 99. & 10. *de mandat.ſeu complem.* & quid, ſi conſtituitur, quis procurator
14 in rem propriam, abſque iurium ceſſione, *Reg. Rouit. conſ.* 38. *lib.* 1. *nu.* 3. & conferunt tradita à *Guid. Papa dec.* 1046. & *Rot. Rom. deciſ.* 174. *par* 2. *diuerſ. Reg. Merlin. controu. forenſ. centur.* 2. *cap.* 31. *num.* 15.

Sed reuocari poſt conteſtatam li-
15 tem, non vtiquè procurator poteſt, ſine cauſa, *l. procuratoribus, C. de procur. l. ante litem, ff. eodem tit.* neque accedente conſenſu eiuſdem procuratoris, niſi, & aduerſarius quoquè conſentiat, *Mohed. deciſ.* 4. *de procur. Puteus deciſ.* 303. *par.* 2. *Seraph. deciſ.* 145. *par.* 1. *Io. Corſer. deciſ. Cappel. Tholoſ.* 277. *Franc. Marc. deciſ.* 67. *par.* 2. *Marth. deciſ. Piſan.* 194. *Myſinger. obſeruat.* 44. *cent.* 5. *Ricc. collect.* 1032. *par.* 4. *Reg. de Marin. lib.* 2. *quotid. reſol. cap.* 174. etiam tacitè, non contradicendo, *Gallup. in prax. par.* 2. *cap.* 8. *num.* 32. Conteſtatio verò litis id operatur, quoad inſtantiam, ſecus quoad cauſam, nimirum, ſi in priori haud poterit reuocari, vtiquè verò etiam inuitus in altera inſtantia, niſi, & in illa conteſtatus quoquè fuerit litem, aut actum aliquem fecerit litis conteſtationis ſuſtinentem locum, *Bellam. deciſ.* 531.

15 At in caſibus multis remoueri poterit, & reuocatus præſumitur, recenſitis per *Littam in deciſ.* 353. *par.* 4. *Menoch. præſumpt.* 36. *lib.* 2. *Maſcard. de prob. concluſ.* 1014. *vol.* 2. *Borrel. in ſumm. deciſ. tit. de procurat. num.* 360. quin, & reuocatus cenſetur, conſtitutione alterius, *l. ſi quis, §. Iulianus, ff. de procur.* & *Rota deciſ.* 14. *add. tit. in antiq.* necnon profecutione principalis in cauſa, & procuratore præſente, niſi actus eſſet, qui validiùs ab ipſo principali explicaretur, ex altera *deciſ. Rotali* 22. ſimiliter *de procurat. in antiq.* ac in caſu *deciſ. Bellam.* 454. Imò, & non ſemper conſtitutione alterius remotus dicitur, quippè, quod generali ſubſequenti mandato non receditur à priori ſpeciali, *Put. deciſ.* 167. *par.* 3. *Nouar. ſuper prag. collect.* 196. qui contradicit *Ricc.* contrarium ſentienti *collect.* 2241. *poſt Cornaz. deciſ. Lucenſ.* 140. neq; ſpeciali ſubſequenti à priori generico, *l. quoniam Augerio, Cod. de conueniend. fiſci debitor. lib.* 10. *Bal. in l.* 2. *nu.* 11. *C. quando fiſcus, vel priuat.* & *Rom. ſing.* 324. *Fiſcus, ſeu Reſpublica.*

16 Vbi verò reuocatio validè fit, non eſt neceſſariò notificanda parti, ſi apud acta facta fuerit, *De Franch. dec.* 490. *ex tex. in l. mandato de procur. Roman. conſ.* 367. *De Marin. memor. cap.* 174. *ſub num.* 3. verùm diſtinctione vtitur, *Reg. Rouit.* inter ad litem, & ad negotia procuratorem, *in indic. rubr.* quem ſequitur *Monac. ... num.* 24. *Salgad. in laberint. credit. p.* 1. *cap.* 27. *nu.* 108. & *cap.* 28. *num.* 11. formas autem procurationis penès acta, per actum publicū, & per epiſtolam, reſcribit *Hieron. Nicolin. in prax. Iudic. Ciuili, à num.* 263.

Qui verò ſciens fuiſſe conſtitutum procuratorem ad aliquam cauſam, illam procuratorio nomine intentet, aùt in ea quoque modo ſe ingerat, nullum conſtituenti præiudiciū pariat, docet *Bal. in l. filius, num.* 19. *C. de furtis*, vbi
17 *additio* alios cumulat Authores, non enim dicendus eſt procurator, qui nōdùm habuit, & acceptauit mandatum, expreſsè quidem, aut tacitè ſaltem iure Canonum. *Milis* omninò videndus *ſingul.* 42. *lit. P*, & apertus *tex.* ſanxit *in clem.* 1. *de procurat.*

18 Quiſquis autèm iàm procurator eſt, alium ſubſtituere nequit ante litis conteſtationem, niſi ſpecifica inſit facultas ſubrogandi, *Bar. in l.* 1. *num.* 4. *ff. de procurat.* & communi modernorum voto defendi *in l. quodquis, C. de procur.* ſcripſit *Marant. in repet. l. ſi actor, num.* 5. *de procur.* præterquam in Regno, ſubdit *num.* 8. Vbi virtute *Ritus* 121. non ſolùm requiri expreſſam facul-

cultatem ſubſtituendi, ſed ſubſtituendi antè litem conteſtatam dicit, qui re vera eſt *Rit.* 107. inter recollectos à *Caranit.* vt propterea crediderimus illic extricare materiam ſubſtitūtionis procuratorum.

19 Suſcepto autèm mandato, renunciare volens, nullatenus audiendus erit, at iudicium cum eo finiendum omninò eſt, ex adductis ad probandum, nè poſſit reuocari, & *Andr. Gayll. obſeru. 46. par.* 1. adiungente caſus, in quibus licere includit, nempè ſuperuenientts inimicitiæ, diſſamationis, & aliarum, idquè productæ cauſæ adhibita cognitione ille addit.

20 Conſtitutus, verò in priori inſtantia, tametſi cum clauſula ad appellandum, & appellationem proſequendum, ea interpoſita, compelli iudicium in illa inſtantia proſequi non poterit, vt probauit *Epiſcop. Campanil. in diuerſ. Iur. Canonici rub.* 11. *cap.* 13. *num.* 322. *Theſaur. qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 75. inquirēs, nūm conſtitutus procurator in prima inſtantia, ſine nouo mandato, poſſit in cauſa appellationis comparere, & valeat ſententia contra eum in meritis prolata.

Verùm vbi procurator fuit in iudicio conſtitutus, atque in cauſa ipſo non citato proceſſum, quamuis interceden-
21 te citatione, per edictum, ſeù per contradictas, neque citatio, neque eius virtute ſubſequentia acta ſubſiſtunt, ex *deciſ. Rota* 486. *num.* 2. apud *Farinac. par.* 2. *tom.* 2. quæ præterea adiungit, quid dicendum cum procurator abeſt; & nos extricamus in *rit.* 108.

Et ſi plures ſint conuenti in vna,
22 eademq; cauſa, & eorum quiuis ſuum conſtituerit procuratorem, conſtringi poterunt ad vnum, vel duos deputandos, ex *Tex.* ſollemni *in l. non ſolum*, §. *penul. ff. de pecul.* cuius auctoritate in eandem deflectit ſententiam, *Menoch. tract. de præſumpt. lib.* 3. *cap.* 137. *n.* 4. & deciſum in Regio Conſilio, memorat *de Franch. deciſ.* 108. *del Caſtillo deciſ.* 33. *n.* 17. tutanturq; *Anna ſingul.* 387. *Marth. de clauſ. p.* 2. *clauſ.* 3. *nu.* 14. & ante omnes *Franc. Marc. deciſ. Delphin.* 389. *par.* 13. necnon *Viſcont. addit. vnica ad eandem deciſ. de Franch. & Thor. in compend. deciſ. verbo Procuratorem vnum.*

Mandatum verò ad cauſas, vel ad
23 omnes cauſas, an comprehendat feudales, vide *Ann. alleg.* 118. *&* 119. *& in cap.* 1. *de vaſſall. decrep. ætat. nu.* 58. *Gallup.* latè *add. cap.* 8. *à nu.* 15. *Annum meum ad Capyc. deciſ.* 186. *in nouis.* quem refert *D. Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ.* 574. *nu.* 2. *Nicolin. in prax. Iudic. ciuil. num.* 273. quin procurator cum clauſula conſtitutus, quod documentum celebrare valeat cum omnibus clauſulis conſuetis, & ſolitis, agereq; poſſit, id, quod ipſi conſtituenti licet, non queat feudalia hypothecare, cum huiuſmodi clauſula equiparetur illi *cum libera*, *Tuſch. verb. Mandatum cum libera, concl.* 45. *num.* 6. *Mart. de clauſul. clauſ.* 26. *par.* 1. *num.* 33. quæ minimè in cauſis feudalibus ſufficit, quæ graues dicuntur *Couar. reſol. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 3. indiuiduumq; mandatum exquirunt, *Angel. in* §. *præterea num.* 32. *verſ. aduerſam, inſt. de except. Iaſ. in l. iuſiurandum* 17. §. *fin. num.* 4. *limit.* 6. *ff. de iur. iuran. Schrad. de feud. p.* 10. *ſect.* 18. *à num.* 128. & in terminis *Reg. Valenz. conſ.* 3. *num.* 51. *lib.* 1. & conſtituta concluſio pergit etiam ſi procurationis mandatum clauſulam ratihabitionis amplexetur, *Angel. in l. ſi procuratorem* 65. *ff. de procur. Schrader. memor. loco num.* 125. *Borrell. in ſumm. deciſ. par.* 1. *tit.* 66. *de procur. à num.* 198. ad quos Lectorem relego.

24 Et habens mandatum, *cum libera*, non quibit tranſigere, remittere, vel cedere in Domini præiudicium, *Golin. de procurat. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 25. *Fab. in C. lib.* 4. *tit.* 18. *diff.* 5. *Conſ. Paul. Staiban. cent.* 2. *reſol.* 153. & an compenſare debitum proprium, *Theſaur. qq. forenſ. lib.* 4. *q.* 1. quibus autem in caſibus, & quando mandatum ſpeciale exquiratur, inquirunt *Caſtill. dec.* 119.

var.

Digitized by Google

par. 2. *Theſaur. deciſ.* 193. & quadraginta enumerat *Borrell.in ſumm. deciſ. d.tit.66. num.*241.*de procurat. Franc. Maria Prat.* illius meminit *lib. 3. diſcept.forenſ.cap.*12.*n.* 9. Quod ſi quæratur, an illius confeſſio de recepto liberet ſoluentem, non conſtito de reali numeratione, negatiuè reſpondent *Surd.deciſ.*229.*num.*28.*Carocc.in cap. eum quid,par.*1.*amplias 6. num.* 14. *de reg.iur. in 6. Golin. in tract.de procur. par.*2.*cap.*5. *num.*140. *Ioſeph Ludouic. commun. concl.* 45. *Merlin. deciſ. Lucenſ.*7. *Bertaz.de clauſ.inſtrum. clauſ.* 31. *Gl.*2. *Guttier.alleg.*1. *num.*29. *& de tutel. par.* 3. *cap.* 1. *num.*77. *Anna alleg.*11. *num.* 12. *Cancer. lib.*2. *var. reſol.cap.* 14. *num.* 73. *Gratiam tom.* 1. *diſcept. cap.* 20. *num.*32. *Farinac. dec.* 659. *Rota Roman. deciſ.*89. *nu.*9. *par.* 2. *D. Conſil. Staib. reſol.* 38. *num.* 34. *par.* 1. & plures ſimiles caſus recenſet *Salgad.in labyrinth.credit.p.* 1. *cap.*27. *à nu.*63.*Capiblanc.ſing.* 157. *D. Conſil. Rocc lib.* 1. *reſponſ. notab.* 11. *de mandat. ſeù complem.* P. *de Afflict. controu. iur.reſol. cap.*30. *nu.* 36. Imò *Ferdin. Ramirez de clauſ. inſtrum. lib.* 1. *c.*36. *num.* 6. ampliat, etiam ſi procurator poteſtatem haberet ad de recepto confirendum, atque ita deciſum, *referente Marchione Matonti D.Franciſco Merlino*, teſtatur *Thor.in ſupplem. compēd. deciſ. Regni pag.* 506. *verbo Procurator conſtitutus ad exigendum*, & plures diſtinguit caſus, *D. Reg. de Marin. ad Reuerter. deciſ.* 410. *num.* 1. & valeat
26 ille vendere,habita fide de pretio,*Vrſill. ad Afflict. deciſ.*285. *n.*19. *Paul. Aemill. Verall. dec.* 276. *num.*1.*lib.*1. *Bellon. deciſ. Genuæ* 202.*nu.* 3. *Ioſeph Ludouic.deciſ. Peruſ.*33. *num.* 7. & de procuratore Cæſaris,bona fiſcalia vendentis,loquuntur *Reg.Reuert.dec* 484. *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.* 4. §. 6. *à num.* 7. *Mantic. de tacit.& ambig. lib.* 4. *tit.* 21.*num.*4. & con-
27 ſtituto ad locandum, ſi rectè ſoluatur penſio, negatiuam aleam, ſuſtinet *Roman. conſ.*461. *num.*1. *ex l.* 1. §. *igitur ex propoſito, verſ. ad locandum, ff. de exercit.* confirmatq; *ſing.*23. At contra *Romanum* determinauit Sacrum Conſilium apud *Franch. deciſ.*699. *par.*4. cuius meminit *Viſcont. in concluſ. iuris,verbo Procuratori*, *Cancer.var.reſol.tit.de procur. num.*93.& conſtitutus ad penſiones apothecarum exigēdum, non valeat illas locare, dixit idem *Roman.ſing.* 624. quem laudat *D.Conſil. Rocc. notab.* 32.*tit. cit. de mandat.* & non exactas remittere nō poteſt,*Eſcob. de ratioc. cap.*23 *num.*36. *Paſchal.de patr. poteſt. par.* 1. *cap.* 2. *num.*11. & mandatum ad debita petendum non operatur ad petendum priuari ob debitū; *Anton.Auguſt.in dec.Rom.* 1713. *lib.*3. *vol.* 3. *Paul. Aemil. Verall. dec.* 181. *num.* 1. *lib.*2.& ad exigendum, non poteſt nouare, *l.ſi debitorem meū, ff.de nouat.*& conſtitutus ad agendum, exigendum,& gubernandū, poſſit comparere, & audiri in Iudicio, cōtra ſuum principalem moto, pertractant *Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib.*7. *tit.* 16. *nu.*26. *Reg. Reuerter. dec.*574. & ibi *Reg.de Marin. Thor.par.* 2. *compend. deciſ. verbo Procurator abſentis*, tradens, nullum declaratum fuiſſe iudicium ab Actore inſtitutum, citato tantùm aduerſarij procuratore, qui aliud non habebat mandatum, niſi ad exigendum.

Procurator verò conſtitutus ad ali-
28 quid peragendum, ſi contraxerit ſimpliciter,non expreſſo nomine procuratoris,nùm cenſeatur procuratorio nomine contraxiſſe, inquirunt *Maſcard. de probat.lib.*1. *concl.*38. *num.*3. *Cancer. var.reſol. lib.* 2. *tit.de procur n.* 4. *Reg.Reuerter. dec.* 176.& alij,quos refert ibidem *D.R.de Martinis*,& quando contrahens obſtringatur nomine proprio,finito mandato, ſcribunt *Dom. Conſ.Rocc. reſp.* 11. *n.*5.*to.* 1. *D.Conſil. Hodiern. controuer.* 39. *Montan. controu.*43. *D. Reg. Sanfelic. in addition. ad deciſ.* 182. quiq; ſubnectit ſcripta docti viri *Petri Mangrella*, & replicationes non minoris doctrinę Doctoris,

Sss edita

edita in cauſa Marchionis Grottulæ, & Io: Berardini Lamæ, in qua ſcripſit quoquè inſignis ille, vir omni æuo memo-
29 randus *D. Scipio Rouitus*, cuius reſponſum proprio eius chyrographo habens, hic reſcribendum duxi.

Prætenſio Io. Berardini Lamæ Pictoris contra Marchionem Grottulæ, ſuper ſolutione mercedis pro opere per ipſum Io: Berardinum manufacto in Ædicula, ſiuè Cappella Diui Ianuarij ſita intus Archiepiſcopatum huius Fideliſſimæ Ciuitatis, nullo prorſus iure ſubſiſtere poteſt, ſi quidem Marchio non contraxit ſuo proprio nomine, ſed procuratorio nomine Duciſſæ Albæ, prout ſunt expreſſa verba contractus, & propterea ſumus in claris, quod Marchio noluit ſeipſum obligare, ſed Duciſſam tantùm, cuius ſolius perſona fuit contemplata, ita in ſpecie reſoluit *Bart.* & cæteri omnes, *in l. procurator, qui pro euictione, ff. de procur.* idem *Bart. Bal. Angel. & alij in l. ſi pupilli, §. 1. ff de negot. geſt. Socc. ſen.* qui quamplures caſus, extra caſum noſtrum, diſtinguit *in conſ.* 154. *volum.* 2. *Natta conſ.* 641. *num.* 1. *vol.* 4. *Boer. dec.* 80. *Ripa in l.* 4. *in princ. nu.* 10. *ff. de reind. Siluan. conſ.* 8. *per tot. Hieron. Laur. deciſ. Auenion.* 76. *Cabal. Millel.* 275. Ratio eſt, qu a contractus ex partium con-
30 uentione legẽ accipiunt, *l.* 1 §. *ſi conuenerit, ff. depoſ.* & actus agentium non operantur vltra earum intentionem, *l. obligationũ ſubſtantia, ff. de act. et oblig. l. non omnis, ff. ſi cert. pet.* & limitata cauſa, limitatum producit effectum, *l. in agris, ff. de acquir. rer. dom.* & ideò, dum procurator contraxit procuratorio nomine tantùm, obligatio fuit reſtricta ad perſonam principalis ſolùm, & non poteſt extendi ad perſonam propriam ipſius procuratoris. Nec dicatur, quod hoc procederet, ſi Marchio potuiſſet docere, ſe eo tempore, quo contraxit, habuiſſe mandatum prædictę Duciſſę, cuius ſe eſſe procuratorem aſſeruit, ex quo procurator, qui contrahit procuratorio nomine, ſaltim eſt obligatus docere de ſua procuratione, prout declarat idem *Bart. inſ d. l. procurator qui pro euictione, ff. de procur. num.* 4. & tamen Marchio huiuſmodi mandatum exhibere non potuit, quia
31 re vera non habebat. Nam ex eadem *Bar.* Doctrina, non diuertendo ad extraneas, patet facillima reſolutio, ſi quidem ibi *Bart.* contentatur, altero de duobus, vel ſcilicet, quod procurator, qui procuratorio nomine contraxit, doceat de ſua procuratione ante contractum, vel quod illum poſtea ratificari faciat à ſuo principali, ita ſunt apertiſſima verba *Bar. ibi num.* 4. & idem voluit apertiſſimè *in l.* 1. §. 1. *n.* 5. *ff. de prætor. ſtipul. & in l. ſi autem, §. ſi fundum, ff. de neg. geſt.* per *tex.* qui hoc ad literam probat *in l. ſi procuratori falſo, ff. de condic. cauſ. dat. non ſec.* quo fit, vt cum in caſu noſtro, adſit ratificatio Duciſſæ, tam per inſtrumentum procurationis factæ in perſonam N.N. quam per literas miſſiuas ipſius Duciſ-
32 ſæ, non eſt de quo ſit dubitandum, præſertim, quia etiamſi ratificatio eſſet facta per ſolas literas miſſiuas, de iure ſufficeret, vt voluit expreſsè *Verall. in deciſ.* 180. *par.* 2. vbi atteſtatur ita fuiſſe in cauſa iudicatum per Rotam Romanam. Ratio eſt, quia ratificatio mandato æquiparatur, *l. fin. Cod. ad Maced. cap. ratihabitionem de reg. iur. in* 6. & idem eſt, ac ſi à principio mandatum dediſſet, *l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum, ff. de acquir. hered. Felin. in cap. poſt ceſſionem, num.* 21. *extra de probat.* Nec vlla eſt habenda conſideratio de aſſerta promiſſione facta poſtmodum per Marchionem ipſi Io: Bernardo de ei ſoluendo mercedem promiſſam; nam nemo ex teſtibus deponit Marchio nem promiſiſſe quicquam ſuo proprio nomine; & proindè hæc promiſſio facta de nouo, cum ſit facta in ſequelam, & executionem præcedentis contractus, in quo Marchio erat obligatus ſolùm procuratorio nomine, cenſetur ſimiliter facta procuratorio nomine, ex vulgata iuris regula, quod præcedentia de-

declarant ſubſequentia, & è contrà, *l. Titia, §. Lucius Titius, ff de leg. 2. l. Titia, §. 1. ff. de verb. oblig.* & ipſe addo *Conſ. Rocc. lib. 1. reſponſ. notab. 90. tit. de mandat. ſeù complem.* præſertim, quia
33 ſumus in contractu locationis operarum, & proindè in dubio eſt facienda interpretatio contra ipſum locatorem, qui potuit clariorem legem in contractu apponere, ex *reg. l. veteribus, ff. de pactis*, & in dubio eſt facienda interpretatio pro promiſſore contra ſtipulantem, *l. labeo, ff. de contrahend. empt. l. ſtipulatio, §. in ſtipulationibus, ff. de verbor. oblig. Bar. in l. in conuentionibus, eod. tit.* Et ſi replicaretur, quod ex illis verbis, ſaltem videtur Marchio fidem ſuam aſtrinxiſſe de ſoluendo, & proindè tenetur de proprio, iuxta expreſſam diſpoſitionem, *Tex. in d. l. procurator, qui pro euictione, ff. de procur.* ibi: *fidem ſuam aſtrinxit*, ego reſpondeo, quod illa verba, *fidem ſuam aſtrinxit*, exponerentur, ideſt proprio nomine ſe obligauit, ſecundum *Alber. & Angel. ibi*, quæ eſt vera expoſitio, ſequitur *Caballin. d. milleloq.* 235. Et ideò, cum nullibi appareat Marchionem proprio nomine ſe obligaſſe, proculdubio ceſſat omnis actio contra ipſum, & ita iuris eſſe cenſeo, ſalua tamen aliorum cenſura. *Scipio Rouitus.*

RITVS CVI.

ITem, quod in cauſis criminalibus in dictis Curijs, & altera ipſarum, in quibus procurator non admittitur, etiam ad media non admittatur.

SVMMA RERVM.

1 *Procurator in criminalibus non recipitur in Magna Curia, ſicuti, & iure communi, & rationes à Bartolo traduntur.*

2 *Ac propterea inquiritur ob quam cauſam in citationibus additur clauſula illa, perſonaliter.*

3 *Ad excuſandum verò, & abſentiam allegandum vtique admittitur.*

4 *Quod agnatis, cognatis, familiaribus, quoque competit.*

5 *Quin, & ad defendendum in caſibus quibuſdam, qui adnectuntur.*

6 *Pro carcerato, dummodò affectata non ſit mancipatio.*

7 *A relegatione infrà, & pro clerico inquiſito, & nobili, quod vſus non probat.*

8 *In caſibus in quibus reijcitur procurator, ſi non fuerit expulſus, valida ſunt acta.*

9 *An pro minore, octuagenario, & ad probandum notorium, ille admittatur.*

10 *Alij caſus, remiſſiuè, recenſentur.*

1 HAnc eandem concluſionem, quod procurator non admittatur in cauſis criminalibus, etiam ad media cauſæ, vt ad producendum teſtes, & ſimilia, ſtatuit antecedens *ritus*, & meminit *Auus meus ad Capyc. deciſ. 5. num. 1.* illamq; admittit etiam ius commune, tùm ſi publica, tùm ſi priuata ſint delicta, & regulam eſſe profitetur, *Iul. Clar. §. fin. q. 32. num. 1. cum ſeq.* cuius rationes reddit *Bar. in l. pen. §. ad crimen, ff. de public. iud.* eaſq; memorat *Franc. Maria Prat. pract. obſeru. cent. 1. obſeru. 30. à nu. 1.* exceptis caſibus multis adductis per *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 80. & lib. 2. caſu 264.* atq; *Rubeū Alex. in tract. de poteſt. procur. & defenſ. in*
2 *cauſis crim.* quæ omnia ſi veritate ſuffulciuntur, fruſtra in citatione ad comparendum additur dictio illa, perſonaliter, quin peius agunt Iudices alia

verba adijcientes, dum citant ad perſo-
naliter comparendum per ſe ipſum, non
autem per interpoſitam perſonam, at-
tamen, & eos non perperàm agere fa-
temur, cum, & multi Doctores in alte-
ram, & annuentem partem perpendant,
dicantquè admittendum eſſe procura-
torem, vt propterea declarare non ſit
vanum, potiſſimùm, quod ijdem Docto-
res conueniunt, vt compelli poſſint ad
perſonaliter veniendum, vt ſe examini
ſubmittant, *Clarus q.32. ſub num.11. Ruin. conſ. 118. lib. 2.* necnon *Mar-
tha vete 70. nu. 12.* quin, & generatim,
ac ſimpliciter loquentes, alij fatentur,
poſſe Iudicem ob obuiandum fraudi-
bus, mandare, vt perſonalitèr veniant,
& conſecutiuè, etiam in caſibus, in qui-
bus per interpoſitam perſonam audirē-
tur de iure, idquè colligi poteſt, ex ver-
bis *Capycij decis. 143. à num. 7.* illis
præſertim, quibus in calce vtitur.

3 Non tamen præterire duxi, quod
omnibus in caſibus, in quibus, tùm de
Iure, tùm Iudicis mandato reijciendus
venit procurator, intelligitur ad defen-
dendum citatum, ad excuſandum verò,
& abſentiam allegandum non impedi-
tur, in quam reſolutionem conuenire
vtriuſq; partis fautores, atteſtatur *Men-
chiaca controu. vſufreq. cap. 17. num. 2.*
adnectens, hanc non modo eſſe com-
munem, ſed receptiſſimam omnium
opinionem, quamq; poſt alios inſequi-
tur, ac defendit *Clar. ead. q. nu.* verò 16.
cum ſeq. eamq; ſubſiſtere arbitramur,
tùm ſi ſpecificum habeat mandatum ad
allegandas cauſas impedimenti, tùm ſi
ad cauſam ipſam proſequendum, nam
quodcumque habeat, reijci haud poſſe,
dixit *Anan.* & tenere communiter Do-
ctores affirmat, *in cap. veniens, num. 14.
de accuſat. Fachin. controuerſ. iur. lib. 1.
cap. 24. Cuiac. obſeru. lib. 20. Aemil. Fer-
rett. conſ. 26. num. 4. de Angel. ad Fol-
ler. tit. audiantur excuſatores, verſ. Se-
cunda declaratio;* quod agnatis, cogna-
4 tis, familiaribuſq; quoquè competit, *l.
inter accuſatorem, l. penul. §. ad crimen,
ff. de publ. Iud. l. abſens, ff. de procurat. l.
Reos, C. de accuſat.* & adſunt *rit. 266. &
269. Scialoya cit. num. 87.*

5 Neq; tua vnquam exeat memoria,
reſtrictio illa, vbi Reus fuerit vinculis
mancipatus, etenim ſemper tùnc audi-
retur procurator, ex *Bart. in l. non ta-
mèn, ff. de appell. & Bal. in l. Reos n. 21.
C. de accuſ.* & communem opinionem
dicit *Imol. in l. pen. §. 1. num. 18. ff. de
public. Iudic. Prat. add. obſeru. 40. num.
26. Campagn. in cap. ſtudio, Iul. Clar. §.
fin. lib. 5. q. 32. num. 15. Io: Ant. de Rub.
in tract. de poteſt. procurat. & defenſ. in
cauſ. crim. add. tit. audiantur excuſato-
res, num. 57. de Leonard. in prax. offic.
cap. 13. num. 29. Matthias Colerus de-
ciſ. German. 107. ſub n. 31. Nicol. Reuſ-
ner. deciſ. Ienenſi 10. nu. 11. lib. 2. Phi-
lipp. Porti. conſ. 3. ſub num. 3.* quicquid
autumet *Gabriel tit. de maleſic. concluſ.
9. ſub num. 65. verſ. contrarium,* teſte
Borrel. in ſumma dec. tit. 66. de procurat.
6 *num. 133. par. 1.* quiq; declarat, dum-
modò affectata non ſit captura, ex *Ca-
rauit. rit. 269. num. 16.* cçteriſq; reſtrin-
git *Angel. Scialoya in praxi forjudicat.
cap. 8. num. 77.* & nos alibi tangimus,

7 Quin, & à relegatione infrà, quã pro-
bo reſtrictionem ſuper *ritu* 91. & ex-
tricat, *Caran.* laudato *in rit.* 108. *Reg.
Sanfelic. deciſ.* 237. videndus *par.* 2.
Clerici inſupèr inquiſiti ſemper, & vbiq;
recipiatur procurator, defendit *Cepoll.
conſ. crim. 72. Graſſ. de effect. clericat.
eff.* 59. quodq; priuilegium ad nobiles
quoquè extenditur, ex *l. fin. Cod. de in-
iur.* & ibi *Gl. verb. Procuratorem, Auth.
hoc ius, Cod. de procurat. l. quoties, Cod.
de dignit. lib. 10. Tiraq. de nobil. cap. 2.
n. 141. Donad. de renunc. cap. 25. forè,
per tot.* quod vſus non probat, teſte
Scialoya in add. cap. 8. num. 34. atq; in
8 caſibus, in quibus reijciendus veniret
procurator, ſi minimè fuerit expulſus,
valida ſint acta, edocent *Crauet. conſil.
220. num. 4. lib. 2. Guazz. ad defen-
ſam reorum defenſ. 12. cap. 1. num. 53.
Ricc. deciſ. 321. par. 4.* quod cogitan-
dum reliquit, *Hypp. de Marſil. pract.
crim. §. ſequitur modo, num.* 8. & de-

clarat

clarat *Clar. quæſ.32. verſ. pone quod in cauſa*, *Ceuall. q. 237. num. 4. Berard. Pand. de exequut. inſtrum. par.7. decl. 24. nu. 106. Borrell. ad Bellug. in Specul. Princip. rubr. 4. verb. Non interuenit, verſ. Notandum, Cened. collect. 30. num.1. par.1.* Imò in illis, in quibus ve-
9 tatur interuenire, itidèm prohibetur, ſi ſit minor inquiſitus, qui illum conſtituerit, per *Decian. conſ. 18. num. 178. & 200. vol.1. & Bertazz. conſ. crim. 422. num. 11. vol.2.* vel octuagenarius, *Rota Roman. deciſ. 226. in nou.* cuius contrarium ſeruari fatetur, *Iul. Clar. §. fin. q. 34. verſ. dixi, in fin.* ad probandum notorium quoquè admittitur procurator, *De Franch. deciſ. 314. num. 2. Scialoya cit. num. 86.*

10 Cæterùm alios caſus, in quibus procurator recipitur, exarant *Gabriel. com. opin. lib.7. concl. 9. Bonacoſſ. com. opin. crimin. §. procurator, par. 1. Andr. Gayl. de pac. publica, lib. 1. cap. 16. Clar. de Angel. & Scialoya add. in locis, Bartol. Soccin. filius regul. 322. Borrel. cit. tit. 66. de procur.*

RITVS CVII.

Item, ſi procuratori detur poteſtas faciendi alium procuratorem, & non exprimatur ante litem conteſtatam, procurator ipſe non poteſt facere alium procuratorem, ante litem conteſtatam.

SVMMA RERVM.

1 *Muſcatellus tradit in Regno his temporibus ſubſiſtere diſpoſitionem cap. 1. §. 1. de procuratoribus in 6. inprobata Caranitæ contradicente ſententia.*

2 *Iure communi liceat, necnè procuratori alium ſubrogare ante litem conteſtatam.*

3 *Diſſimilitudines recenſentur inter ſubſtitutionem factā, præcedente expreſſo mandato, et alteram, nullo antecedente mandato.*

4 *Subſtituentis morte, àn extinguatur ſubſtituti mandatum, & ſubſtituens teneatur ex facto ſubſtituti, & ſubſtitutus à ſubſtituti.*

5 *Procurator cum poteſtate ſubſtituendi, etſi inhabilis habilem ſubſtituere valet, & deciſio S.C. recenſetur.*

6 *Procurator, tùm ad negotia, tùm ad lites, an, & quando valeat alium ſubſtituere.*

7 *Mandatum generale non excedit ſpecificata, ſi addatur clauſula circa prędicta, & ſi illa abſit, non extenditur ad incogitata, ad maiora expreſſis, ſiuè ad ardua, aut illicita.*

8 *De mandato generaliſſimo, quod vocatur procuratio in albo, remiſſiuè.*

9 *Procurator ad lites valeat reuocari, non obſtante quacumquè contraria iurata promiſſione.*

10 *Mandatum, etſi teſtibus probari valeat, vſus tamen Regni non admittit.*

11 *Procuratorum materiam tangentes, DD. recenſentur.*

1 Maximus praxis enucleator *Io: Berardinus Muſcatellus par.2. gl. veniens à nu. 47.* ſubſiſtere in Regno etiam his temporibus ait diſpoſitionem *cap. 1. §. 1. de procurat. in 6.* improbatq; contradicentem *Carauitæ* ſententiam ſuper hoc *ritu*, cuius meminit *Viſconti in conclus. iur. verbo Procurator conſtitutus*, quam deindè reperimus inſequi *Marant. in repet. l. ſi actor. num. 8. ff. de pro-*
2 *curat.* Iure verò communi inſpecto, ſi liceat procuratori ſubſtituere alium, nondùm conteſtata lite, tetigimus *Ritu* 105. ediſſeritquè *Alex. in l. quodquis, Cod. de procur.* vbi relatæ illius *Tex.* negatiuę ſententiæ addit quatuor reſtrictiones, quas itidem commemorat, & tutatur *Franc. Turzanus inter comm. opin.*

opin. diuerſ. lib. 14. verbo Procurator ad lites, traduntq; *Boer. deciſ. Burdegal.* 285. *num.* 1. *Vurmbs obſeru. tit.* 5. *obſer.* 14. *Treutler. diſp. ſelect. par.* 1. *diſput.* 9. *theſi* 3. *Granat. ad Veſtr. in prax. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 34. *Gregor. ſyntag. iur. vniuerſ. lib.* 49. *cap.* 4. *num.* 6. *Manſue. in prax. tit. de procurat. num.* 15. *& Conſ. Rocc. reſponſ. lib.* 1. *notab.* 79. *tit. de mandat.* poſt verò litem conteſtatam ſemper alium quit ponere, etenim gerere omnia poteſt, quæ, & principalis, teſte *Rota deciſ.* 38. *de procur. in nouis: ex l. nulla, C. de procur. Gayll. obſeru.* 74 *nu.* 11. *lib.* 1. cum litis dominus dicatur, ſed non rei, quæ in litem deducta eſt, *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 18. *diff.* 5. *num.* 2. *Conſil. Staiban. centur.* 2. *reſol.* 153. *num.* 11. etſi in mandato poteſtas ſubſtituendi deficiat, *Io: Paul. Lancell. inſtit. Canonic. lib.* 3. *tit. de procur.* §. *ſed, & illud, Surd. dec.* 195. *ſub num.* 8. qua ratione vigente poterit, lite conteſtata, ſubſtitutus alium procuratorem ſubſtituere, *Borrell. in ſumm. deciſ. p.* 1. *tit. de procur. num.* 30. *Boer. dec.* 285. *num.* 1. *D. R. de Marin. ad Reuerter. dec.* 198. *num.* 1. *&*
2. *Caran.* allegans in hoc *ritu*, & in
3 *ritu* 106. ea tamen in ſubſtitutione perpenſa diſſimilitudine, inter ſubſtitutionem factam, præcedente facultate conſtituentis, & alteram ſine tali authoritate, quod illo caſu, nec reuocare poſſit ſubſtituens, nec illius facto teneatur, ſi non probetur culpa, iſto verò caſu, & teneatur, & reuocare poſſit, ex *deciſ. de Franch.* 212. *& Anna ſeniore in allegat.* 107. *par.* 2. ex cuius verbis, quin ex atteſtatione *Viſcontis in illa deciſ.* 212. liquidò patet omnia aſſerta in prædicta *alleg.* 107. cumulata fuiſſe in cauſa met *deciſ. de Franch.* & vtriuſque poſtmodùm ſcilicet *Annæ allegat. & de Franch. deciſ.* adductus auctoritatibus *Ricc.* ea probauit *in deciſ.* 169. *num.* 2. *& ſeq. p.* 2. & confirmat *collect.* 351. *Caſtill. deciſ.* 119. *Reg. Conſtant. in l. ſi quis decurio nu.* 65. *Cod. de decurion. lib.* 10. *D. Conſil. Rocc. lib.* 1. *reſponſ. notab.* 80. *de mandat. ſeù complement. nu.* 184. *D. Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. iur. reſolut cap.* 261. *in fin. & ad Reuerter. dec.* 152. *num.* 1. Imò, & quamuis attentis prædictis, *& l. ex facto in fin. ff. de negot. geſt.* ex ſubſtituti facto nonnunquam teneatur ſubſtituens, nuſquam tamen ex facto eius, quem ſubſtitutus ſubſtituit, ſi *Anton. Faber* vera fatur *defin.* 24. *n.* 4. *in allegat. ſub rubr. de procur.* qua in defi-
4 nitione principaliter agit; ſi morte ſubſtituentis extinguatur ipſius ſubſtituti mandatum, quod præterea extricant *Rota deciſ.* 33. *de procurat. in nouis. & Bellam. deciſ.* 6.

Sed an acta facta per procuratorem ſubſtitutum ante litem conteſtatam à procuratore tali poteſtate carente, ſint valida, affirmatiuè concludit *Caran. in hoc ritu in* 2. *quæſt.* quem inſequitur *Viſconti in memor. verbo Procurator conſtitutus.*

At ſubſtituens virtute ſpecifici mandati remaneat quandoque procurator, idq; adeò, quod impedito, aut extincto ſubſtituto procedi non vetetur cum eodem ſubſtituente, deducitur abundè ex *deciſ. de Franch.* 465. cuius memores ſunt *Gallup. in prax. par.* 2. *cap.* 8. *n.* 28. *Rocc. mox add. loco num.* 183. necnon *deciſ. Rotæ* 23. *&* 26. *de procurat. in nouis. Reg. Reuert. dec.* 198. *Reg. de Marinis adductis in locis.*

5 Procurator verò cum poteſtate ſubſtituendi, ſi inhabilis fuerit, an valeat habilem ſubſtituere, affirmatiuè deciſum memorat *Franc. Maria Prat. diſcept. forenſ. lib.* 3. *cap.* 12. ſub die 26. Nouembris 1650. *referente Dom. Conſil. Carolo Brancaccio* Iunctis claſſibus Sacri Conſilij, in cauſa illa celebri Excell. Ducis Maquedæ cum Cæſare, & fratribus de Zattara, àn, & quando pro-
6 curator, tùm negotia, tùm ad lites valeat alium ſubſtituere, *Berous conſ.* 23. *num.* 10. *vol.* 3. *Borrell. in ſum. dec. par.* 1. *tit.* 66. *à nu.* 30. *Conſil. Rocc. notab.* 79. *num.* 170. *Caran.* memores extricant; & quando ſubſtitutus poſſit alium ſubrogare, indicat *Myſing. obſer.* 43. *cent.* 1.
7 Et quoniam antiquo more inductum

eſt

Digitized by Google

eſt, procuratorẽ conſtituẽdi ad cauſam
aliquam, addita clauſula generali, illis
concepta verbis, cum libera poteſtate,
& ad omnia, & ſingula facienda, ge-
renda, & exequenda, quæ in prædictis,
vel circa prædicta, aut in aliquo prædi-
ctorum videbuntur opportuna, & ne-
ceſſaria, dans ei circa prædicta plenam,
omnimodam, & liberam poteſtatem,
quibus quippè verbis, tametſi videa-
tur conceſſa facultas, omnia, & ſingula
faciendi, nihilominùs ob reſtrictionem
illam circa prædicta, &c. ad anteà
expreſſa dumtaxàt dicitur reſtricta, te-
ſte *Bar. conſ. 6. & 7. vol. 2. Paris. conſ.
45. vol. 1. & Caualcan. deciſ. finiz. 25.
in cauſa executionis n. 45. par. 1.* quin,
& illa verba, ſi abeſſent, attamen eiuſ-
modi ita amplum mandatum, nonnun-
quam patitur reſtrictionem, neque ad
omnia dilatatur, potiſſimùm ad incogi-
tata, aut ea, quæ ille haud eſſet ſpeciali-
ter conceſſurus, *Caſtr. conſ. 335.* lau-
datio *num. 2. vol. 1. Corn. conſ. 225.* de
pluribus *par. 1.* neque ad maiora ex-
preſſis, aut ardua, ſiuè illicita, *Ioſeph
Ludouic. deciſ. Peruſ. 35. Rectores nu. 3.
Caualcan. num. 48. Alexan. Raudenſis
deciſ. Piſan. 13. ſub num. 41. Blanchet.
deciſ. Roman. 318. num. 2. vol. 1.* & de
8 mandato generaliſſimo ad omnia, &
cætera, quod vocant procurationem
in albo, loquitur *Seſſe deciſ. Aragoniæ
8. Reg. Ronit. in rubr. de procurat. num.
63.* quod vero procurator ad lites poſ-
9 ſit reuocari, non obſtante quacumquè
contraria iurata promiſſione, admo-
nent *Farinac. deciſ. poſth. 147. p. 1. Ma-
gon. deciſ. Lucenſ. 25. num. 69. Conſta
de retrotractu cap. 9. caſ. 13. n. 9. Conſ.
Rocc. notab. 6. de mandato, ſeù comple-
10 mento,* & an procuratoris mandatum
teſtibus probari valeat, affirmatiuè tra-
dunt *Stephan. Ranchin. ad Guid. Pap.
deciſ. Delphin. 40. Ludouic. deciſ. Peruſ.
110. num. 4. Viu. deciſ. 470. num. 6.
& opin. 476. par. 2. Cotta in ſuis me-
morab. verbo mandatum, pag. 448. in
paruis, Villalob. in ſuis opin. lit. M. n. 9.
& lit. P. num. 331. Maſcard. de probat.
vol. 2. concluſ. 1011. nu. 1. Baiard. ad
Clar. q. 60. num. 50.* quam vſus Regni
non admittit opinionem, teſte *Vrſil. ad
Afflict. deciſ. 319. num. 7. & dec. 398. in
fin.* potiſſimùm ad probandum manda-
tum, ad recipiendum ſolutionem, *Cre-
menſ. ſing. 138. Marcell. Calà de modo
articul. num. 1556. Ioſeph Ludou. in ſuis
commun. opinion. concluſ. 31. verſ. 18.
Viſconti* videndus, plura adducens, in
*concluſ. inr. verb. mandatum procurato-
ris.* Reliqua tandèm plura ad hanc pro-
curatorum materiam, congerunt, *Vi-
11 gellius* perutili, & copioſo themate
*in methodo Iuris Ciuilis, par. 1. lib. 2.
cap. 5. Golin. integro tract. de procurat.
R. Rou. in d. rub. Gallupp. add. cap. 8. Bor-
rell. memor. tit. 66.* & cęteri noſtrates.

RITVS CVIII.

ITem ſi aliquis, aut
aliqua citatus, aut
citata fuerit de man-
dato dictæ Curiæ:
de cauſa ſuper qua
procurator interue-
nire poteſt: & vigore ipſius cita-
tionis venerit perſonaliter ad Ci-
uitatem Neap. vel ad locum aliũ,
in quo fortè tunc ipſa Curia reſi-
det, non poteſt ibidem ſuper di-
cta cauſa procuratorem conſti-
tuere, niſi poſt conteſtationem
litis in cauſa huiuſmodi facien-
dam: & id ſimilitèr obſeruari de-
bet in actore, vel actrice, idem
modus ſeruetur in Ciuibus Nea-
politanis, ſeù alterius loci, in quo
dicta Curia reſidet, quia citantur
de mandato dictæ Curiæ ipſa Cu-
ria reſidente ibidem.

SVMMA RERVM.

1 *Procurator ſit nè admittendus in cauſa criminali, & an ex hoc ritu ſit correcta diſpoſitio iuris communis in l. penultima, §. ad crimen, ff. de publicis iudicijs.*

2 *Vniuerſitas, & mulier comparere valent per procuratorem, & quando vniuerſitas delinquere dicatur, & quid, ſi decem ſimul citentur.*

3 *Illuſtris quoq; perſona admittitur procurator, præſertim in cauſis iniuriarum, quod vſus non admittit.*

4 *Citatio minimè ſubſiſtit, ſi mandatum Iudicis non præceſſerit.*

5 *Illa non niſi inſtante parte decernẽda.*

6 *Sitnè in perſonam notificanda, vel ſufficiat, etiamſi in domum, quidquè in Regno, & Neapoli.*

7 *Procuratori Neapoli omnis citatio perſonaliter fieri debet, quamuis, & alibi domi ſufficiat, ſi prior fuerit perſonaliter notificata.*

8 *Latitante procuratore aliquando fit notificatio domi, & adducitur ſcitum S.C. in cauſa Principis Concha, cum Principe Iſernia.*

9 *Citationis copia relaxanda eſt, & cuius expenſis.*

10 *In Iudicis ſubrogatione non requiritur, tametſi teneatur, ſaltem ſemel citare.*

11 *In exequutione ſententiæ facienda à ſucceſſore quoque requiritur.*

12 *Aut cum ab eodẽ Iudice, ſed in hæredẽ.*

1 VErbis huiuſce Ritus: *Niſi poſt conteſtationem litis in cauſa.* Illiuſque diſpoſitioni adſtipulantur verba *rit. 91.* quibus non obſtantibus, dicendum videtur, nequè poſteà, niſi in quibuſdam certis caſibus, enarratis per *ritum 269.* vt hic *Carau.* aduertit, & concinunt verba *de Franchis deciſ. 314. ſub nu. 4. & deciſ. 329. num. 10.* quin *de Franch. in cit. deciſ. 314. ſub d. num. 1. Carauit. in hoc ritu* placito *num. 3. verſ. ſed quia hodiè,* indicat huiuſce Ritus vigore correctam eſſe diſpoſitionem Iuris cōmunis in *l. penul. §. ad crimen, ff. de public. Iudic.* confirmant *Reg. Sanfelic. dec. 237. vol. 2. Franc. Maria Prat. practic. obſeruat. centur. 1. obſeruat. 30.* & iuris communis ſanctionem exornant *Guid. Pap. deciſ. Delphin. dec. 338. n. 1. Borrel. ad Bellu. in ſpec. princ. rub. 4. verbo non interuenit, verſ. poterit, Petr. Cened. in collect. 30. Iuris Canon. num. 1. par. 1.* noſquè *add. in ritu 269.* tractamus de procurarore non admittendo in cauſis criminalibus, copiosè etiam eloquimur ſuper *rit. 106.* eodemq; *memor. rit. 91.* nunc eandem adnectimus concluſionem, illum non admitti in cauſis prædictis conſtitutam quoquè à *Io: Anton. Rub. de poteſt. procur. & defenſor. in cauſ. crim. num. 54. & 65. Nicol. Reuſnero deciſ. 24. num. 14. lib. 2. Dominic. Aruneo deciſ. Ienenſi 7. n. 1. Alphonſ. Montaluo in l. fori lib. 1. tit. 10. de los perſoneros l. 7. verbo Ninguno, Ant. Scapp. de iure non ſcripto lib. 5. cap. 61. nu. 1. Parlador. rer. quotidian. lib. 1. cap. 20. nu. 2. Fab. in C. lib. 4. tit. 25. de teſt. defin. 25. n. 1. Calderin. conſ. 103. col. 2. de procurat.* rationẽ indicante, *Ricc. collect. 856.* cæteriſq, quamquè in Vniuerſi-

2 tate, & muliere reſtringit, declaratquè *Carauit. num. 3.* & firmant *Marin. de Caramanico, Iſern. & Afflict. in Conſtit. generalia iura, Portius comm. opin. lib. 5 concluſ. 38. limit. 14. Iodoc. Damhonder in pract. crimin. cap. 24. num.* *Cirill. Fulgeon. in cumul. crim. par. 1. tit. de procurat. §. vnico ſub num. 2. Viuius deciſ. 112. num. 4. Iul. Clar. §. fin. q. 32. num. 5. Campag. in cap. licet n. 23. Capyc. deciſ. 5. ſub num. 7. Auus meus ad ipſius Capyc. deciſ. 67. num. 4. in fin. Carau.* laudato, *Iudex de Angelis ad Foller. rub. Audiantur excuſatores, n. 1. verſ. 8. declaratio, Scialoya in praxi for. iudic. cap. 8. num. 23.* quin, & quod decem citati procuratorem conſtituere valeant, deducit *Galter. in prax. inſtr. 2. 2. p. princ. rubr. Aduertat inſupèr ad debitorem num. 42.* cautelamquè, vt id euitetur, memorat *Caran. rit. 166. nu. 14.* quando verò vniuerſitas delin-

quere

quere dicatur, *Nig. in cap. Reg.* 210.
& modum citandi indicat *Capiblanc.*
tom. 2. de baronib. cap. 88. *in fin.*
3 Illuſtris quoquè perſonæ admittitur
procurator, *Afflict. in Conſtit. beneficij*,
num. 6. de Marſil. in pract. crim. §. ſe-
quitur, n. 25. præſertim in cauſis iniu-
riarum, ex *l. fin. Cod. de iniurijs*, *Caual.*
opin. commun. q. 237. *num.* 2. *Borrell.*
par. 1. ſumm. deciſ. tit. 66. de procurat.
num. 126. quod minimè hodierna ob-
ſeruantia ex *Caran.* hoc *in ritu*, & in al-
tero 269. & *de Angelis* admonet *Scia-*
loya add. cap. 8. num. 251.
Inſuper eadem verba noſtri Ritus,
quia citantur de mandato dictæ Curiæ,
in ipſius calce replicantur, & iure etiam
probatur concluſio, quam continent,
idq; videre licet apud *Roman. conſ.* 497.
ver. ego dico, ſub num. 6. Gayll. obſeru.
54. *par. 1. & Myſing. obſer. 10. cent. 6.*
4 quin *Tuſchus* pro concluſione ſtatuit,
nè citatio facta per Nuncium ſubſiſtat,
ſi Iudicis commiſſionem non appareat
præceſſiſſe, *in concluſ.* 230. ſubijciens
ampliationes, atquè reſtrictiones ali-
quas, atque huiuſmodi vnum eſt ex
multis requiſitis ad validam citationem
reſcriptis per *Gayll. obſer.* 1. & collimāt
ritus 112. *&* 144. *& prag.* 2. exordiens
quilibet, de ordin. iudic. de quibus me-
minit *Muſcatell. in prax. S. Conſil. lib.* 1.
par. 2. gloſ. intimato, ſub num. 9. & 17.
5 hoc explanans, quin, & illa cum ſumus
in priuatis, nonniſi, inſtante parte, de-
cernenda venit, eodem *Gayll.* teſte *ob-*
ſeru. 49. *&* 50. *p.* 1. *Myſing. obſer.* etiam
50. *cent.* 1. necnon *Gaſpare Gulielm.*
dec. Rotæ Spirenſis 204. *par.* 3. & cum
prima eſt, in perſonam tantùm notifi-
6 canda erit; quod multis comprobat
Epiſcop. Campanil. ſuper rit. 17. *Cur.*
Archiep. Neap. ſub num. 2. & Farinac.
dec. 569. *num.* 2. *& deciſ.* 637. *num.* 2.
par. 2. tom 2. quod ſi habeat locum in
Regno extricamus *rit.* 94. & Neapoli
7 certum eſt, quod omnis citatiò perſo-
nalitèr eſt facienda procuratori, nec
ſufficit domi, teſte *eodem Campanil. ſub*
num. 4. *& Reg. de Marin. lib. 1. quotid.*
reſolut. cap. 340. *num.* 7. quamuis, &
alibi in domum quoquè illius notifi-
cari poſſit, ſi tamen prior introductio-
nis fuerit perſonaliter notificata, vt tra-
dit *Mohedan. deciſ. 2. de dolo, & contu-*
mac. verùm aliquando latitante pro-
8 curatore, præuia relatione porterio-
rum de præmiſſa diligentia in perqui-
rendo, ſolet *Sac. Con.* mandare, quod
domi notificetur, vt decreuit in cauſa
Principis Conchæ, cum Ill. D. Didaco
de Auolos Principe Iſerniēſi ſub die 9.
Decēb. 1651. in Bāca tūc Borrelli, cuius
ſciti meminit *Dom. Conſil. Rocc. lib.* 1.
reſponſ. notab. 80. de mandato, & com-
plemento, conferunt exarata à *Dom.*
Reg. Rouit. in rubr. de procurat. nu. 60.
verſ. ſi poſt litem, & quæ *Mangil.* ſcri-
pſit *de ſubhaſt. quæſt.* 9. ipſius autem pri-
9 mæ citationis copia relaxanda eſt, *Cre-*
ſcent. deciſ. 1. de dolo, & contumacia,
quamuis aduerſarius non petierit, *Tho-*
lom. deciſ. 762. par. 3. lib. 3. diuerſ. &
expenſis citari facientis, *Achill. deciſ. 9.*
de dolo, & contumac. Aliarum verò eſt
quoquè, ſed, inſtante parte, conceden-
da, & illius ſumptibus, ex eiſdem *deci-*
ſionibus Tholomei, & Achillij. In ſubro-
gatione Iudicis, non eſt neceſſaria præ-
dicta citatio, *deciſ. 191. n. 7. par. 2. to.* 1.
apud *Farinac.* ille verò ſaltem ſemèl
10 tenetur monere partem, quamuis in
cauſa procederetur in contumaciam,
Minad. dec. 28. de Franch. deciſ. 467.
num. 3. Nicolin. in prax. iur. ciuil. nu.
130. copioſè *Gratian. deciſ. Marchiæ*
108. *Rouit. in prag. 4. in eius calce de or-*
din. iudic. tandemque *Muſcatell. in*
praxi ciuili par. 1. gloſ. ſententiam ſub
num. 13.
11 Quam præmittendam eſſe à ſucceſ-
ſore in executione ſententiæ prolatæ
ab extincto Iudice, dixit *Caranit. rit.*
128. *nu.* 8. quemadmodùm, & in con-
trario caſu obſeruandum quoquè eſſe,
ſcilicet, vbi condemnatus obijſſet, in
12 cuius hæredem eſſet facienda execu-
tio, dicunt *Roland. conſ. 20. num. 5. vol.*
1. *Gram. conſ. 49. n. 11. Borrell. conſ.* 90.
idem *Caran. ſub dicto num. 8. ver. ſe-*

Digitized by Google

cundo limita, necnon *ritu* 262. *num.* 11. *& ritu* 178. *num.* 5. *Capyc. deciſ.* 1. *num.* 14. *Vrſill. ad Affl. deciſ.* 145. *num.* 23. *de Franch. dec.* 199. *num.* 4. *&* 405. *num.* 8. *Gratian. deciſ. Marchia* 122. *num.* 1. *&* 3. *& deciſ.* 138. *num.* 2. *Flam. Chartar. itidem dec. Marchia* 32. *Foll. in prax. cenſuali verb. tamquam res iudicatas num.* 14. *Ioſeph Ludouic. concluſ.* 16. *ver. infertur* 26. *& Anus meus ad Capyc.* alios commemorans *in dec.* 1. *add.* 3. & nos *add. in ritib.* verba facimus.

RITVS CIX.

ITem ſeruat dicta Curia, quod in cauſis extraordinarijs ſuper tenoribus inſtrumentorum, etiam ad media ipſius cauſæ (licet ſit ciuilis) non admittitur procurator.

SVMMA RERVM.

1 *Procurator in cauſis ciuilibus ad totam cauſam admittitur.*

2 *Non verò in illis inſtrumentorum liquidationis.*

3 *In quibus proceditur extraordinariè.*

4 *Periurij pœna in Regno, quæ ſit, eaque tamen militat, ſi ordinariè procedatur.*

5 *Illaque ceſſat hodiè in periurio contracto in cauſa liquidati inſtrumenti.*

6 *Pœna eſt pecuniaria ad rationem granorum decem pro quolibet ducato, quæ aliquando in partem remittitur.*

7 *Cauſa liquidationis inſtrumentorum ſit nè ciuilis, vel criminalis.*

1 IN cauſis ciuilibus procuratorem
nedùm ad media, productiones,
ſcilicet, teſtium, poſitiones, allegationes, & ſimilia, vt explicat *Caranit. rit.* 106. *in princ.* & dixerat *Bal. in l. ſeruum quoquè*, §. *publicè, num.* 5. *ff. de procurat.* cuius meminit *Galter. in prax. inſtrum.* 3. *par. princ. rub.* 4. *audiantur excuſatores, num.* 2. ſed, & ad totam cauſam admitti, iura clamitant, *in l.* 1. §. *vſus, l. ſeruum quoquè in princ. &* §. *publicè, ff. de procurat. l. fin. Cod. eodem, Muſcat. in praxi Sacr. Conſ. lib.* 1. *par.* 2. *gl. veniens num.* 14. præter in inſtrumentorum liquidationis cauſis, ſubnectit *Ritus*, & admittunt *Carrab. in tract. de ſyndic. par.* 1. *num.* 170. *Galter. in praxi inſtrum. par.* 1. 2. *par. num.* 15. *Anus meus ad Capyc.* huius *rit.* memor *deciſ.* 5. *num.* 1. *Franc. Mar. Prat. reſponſ. crim.* 31. *num.* 48. *& pract. obſeruat. cap.* 30. *num.* 12. *D. Io. Franc. Marotta Aduocatus inſignis diſceptat. forenſ. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 9. cum vigore præſentis *Ritus* procedatur extraordi-
3 nariè in illis, in quibus contrahitur
periurium, ratione cuius intraret pœna manus, iuxta *Conſt. Regni, cum iuxta pronidum*, & alteram, *eos qui ſcienter*, tamen quia ſubſiſtunt, vbicunque ordi-
4 nariè procederetur ad periurium, non
autem, ſi extraordinariè, per *Afflict. in Conſtit. Statuimus, vt magnæ, nu.* 14. vtique ceſſaret dicta pœna in periurio
5 contracto ex cauſa liquidati inſtrumē-
ti, niſi *rit.* 171. *&* 179. in hoc etiam caſu ſpeciatim adductam pœnam ſtatuerint, quæ hodiè eſt pecuniaria, vt enarrat *Galterius par.* 3. *princ. num.* 13. &
6 exſoluitur ad rationem granorum de-
cem pro quilibet ducato, teſte *Praeſ. de Franch. deciſ.* 366. *num.* 13. ſubnectente, tertiam, & aliquando illius medietatem, remitti.

7 Et quod iudicium liquidationis ſit
ciuile, concordat cum hoc *Ritu Capitulum* Reginæ Ioannæ, regiſtratum in *Ritu* 211. arguendo eo modo, quo *de Franch. in deciſ.* 162. *ſub nu.* 6. ſunt tamen alij contradicentes *Ritus*, quorum me-

meminimus *rit.* 166. & vtra ſit verior reſolutio, pertingit *De Franch. eadem deciſ.ſub num.* 15. & nos copioſè ſuper *ritu* 55. necnon *Troyſ. in ritu M.C.V.* 166. *num.* 24. *Gait. de credit. cap.* 3. *tit.* 1. *num.* 463. *Reg. Sanfel.deciſ.*184. *&* 299. *Reg. Capyc. Latro lib.* 1. *conſultat.* 48. *num.* 59. *& deciſ.* 58. *num.* 8. *par.* 1. *& deciſ.* 152. *nu.* 1. *par.* 2. *Marotta add. reſponſ.* 9. *à num.* 9. hunc *Ritum* adducentes, *Muſcat. de fideiuſſ. q.* 2. *num.* 12. *Viſconti ad Franch. deciſ.* 162. *verſ. in ead. deciſ. Galter. in prax. inſtrum.* 3. *p. princip. verbo Audiantur excuſatores, num.* 2. *Carau. hoc in ritu*, & in *ritu* 181. *num.* 9. memores *Franciſc. Mar. Prat. add. reſponſ.* 31. *num.* 28. *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. reſol. cap.* 58. *nu.* 14. *Epiſcop. Ricc. deciſ.* 170. *num.* 3. *& Blanch. in pract. crimin. verſ. viſis indicijs, poſt num.* 158. *verſ. Secunda opinio, Carau.* effatum inſequutus, inquit, ad cognoſcendum, an iudicium ciuile, vel criminale dicatur, haud inſpiciendum eſſe, vtrùm pęna fiſco, vel parti applicetur, ſed modum agēdi, per quem iudicium ciuile à criminali dignoſcitur, nec inſpiciendus eſt finis, vel iudicij effectus, ſed eius principium, origo, & cauſa, cuius meminit *Prat. ad Paſchal. de patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 9. *ad nu.* 5. *verſ. Ego vero.*

RITVS CX.

Procuratores debeant dare interloquutorias, ideſt citationes vni ex Actuarijs.

ITem, quod omnes procuratores Curiæ aſſignent interloquutorias faciendas per eos ad petitionem partium vni ex ſcriptoribus actorum, vel alteri deputando per ipſam Curiam, & eidem ſoluant granum vnum pro qualibet interloquutoria dandum per eum tubitis, & quod dictus tubita non recipiat, niſi granum vnum pro qualibet interloquutoria quantumcunque plures contineantur in ea.

SVMMA RERVM.

1 *Interloquutoria dicitur decretum illud, quod profertur in vltimo peremptorio citationis.*

2 *Tubita onus eſt, vocare alta voce; & nemo contumax, abſque illa, reputatur.*

3 *Ipſi idem debetur ſalarium, vnus, an plures vocentur, vna ſimul citati.*

4 *Actuarijs merces vnius decreti pluribus abſolutis perſoluitur.*

5 *Ius Tubitæ ante omnia ex pretio rei diſtractæ perſolui debet.*
Habet hypothecæ priuilegium, cum prælatione.
Perſolui debet, etiamſi partes ſe concordauerint, vel venditio fuerit nulla.
Deciſiones S.C. adducuntur.

6 *Obſeruantia huiuſce Ritus, recenſetur.*

1 INterloquutoria ſunt decreta illa, quæ Curia ſedente fiunt in vltimo peremptorio citationum, ſi citati minimè comparuerunt; nam in eorum quolibet dicitur, & vocato dicto N, quia nemo pro eo comparuit, fuit reputatus contumax, & condemnatus ad pœnam, teſte *Carau. rit.* 29. *n.* 4. de alijs verò interloquutorijs differemus, & quidem copioſè, ſuper *rit.* 127. Vnde nemo contumax reputare-
2 tur, niſi per Tubictam, ſeù latino nomine, Præconem, vocatus, *Foller. in prax. crim. rub. accuſ. contum. num.* 8. cui gra-
3 num vnum dandum, ſubnectit *ritus*, etiam ſi plures complecteretur citatio ipſa, ex verbis huiuſmet *ritus*, exemplificat *prag.* 57. §. 2. & altera 38. §. *item pro ſalario de offic. magiſtr. Iuſtit.* etiam

ſi numerum centum attingeret, vt in
Actuarijs pro mercede vnius decreti,
4 pluribus reis abſolutis, firmat *Reg. Ro-
uit. in prag.38. num.5. de offic. magiſtr.
Iuſtitiarij*, atq; in conſimili caſu alibi
ſcripſimus, quod ſi inſtante Fiſoo voca-
rentur, nequè granum iſtud debeterur
eidem Tubictæ, per eandem *prag. 37.*
§.5.

Ius autem, quod Tubictę, ſeù Incan-
tatori, cuius onus quoquè eſt, res ven-
5 dendas ordine Iudicis ſubhaſtare, per-
ſoluitur, ante omnia deduci debet ex
pretio rei diſtractæ, illudquè diminuit
Bar. in l. vbi purè 19. §. *qui in diſtra-
hendis*, & ibi *Ripa nu.5. & 6. ff. ad Tre-
bell. & in l. ſed ſi hoc* 61. §. *cuidam, ff. de
condit. & demonſt. Vinc. de Anna* deci-
ſum tradit *ſingul.* 186. *Peregr.* latè *de
fideicomm. artic.50. num.4. Conſil. Car-
leual tom.2. lib.1. diſp.29. num.5. & di-
ſput.32. per tot. tit.3. de Iudic.* & ad in-
ſtar ſortis habere hypothecæ priuile-
gium, probant *Caſſan. in Catal. Glor.
Mund. par.12. conſid.99. verſ.18. ex-
tende Gratian. diſcept. forenſ. cap.257.
num.28. Seraphin. deciſ.891. num.4. &
5. Anton. Fab. in C. lib.8. tit.17. defin.
15. num.4.* quin, & prælationem qui-
buſcunquè alijs anterioribus credito-
ribus, ſuper eiuſdem rei pretio concur-
rentibus, *arg. text. in l. quod priuilegiũ
80. §. planè, ff. depoſiti, & in l. fin. §. vt
autem, verſ. & expenſas, C. de bon. au-
thor. Iudic. Papon. areſt. lib.18. tit.6. de
ſubhaſtat. num.12. pag.591. Rebuff. in
conſtit. tom.1. de liter. obligat. artic.12.
num.8. in fin. & tom.2. de præco. & lici-
tat. art.79. Gloſ. unic. num.7. pag.559.
Mangil. de ſubhaſt. q.155. num.1. Gra-
tian. add. cap.257. à num.26. & c.34§.
num.1. Aſin. de exequt. §.7. cap.300.
nu.1. Anton. Niger de ſubhaſt. in proœm.
num.7. & cap.5. §.9. num.13. & c.30.
num.24. lib.2. Borrell. in ſumm. deciſ.
tom.2. tit.39. num.* 381. & concinunt
tradita à *Neguſant. de pignor. 3. memb.
7. par. num.16.* & latè *Poſt. de ſubhaſt.
inſpect.41. à num.1.*

Hic quippè diriɛtus præconi per-
ſolui debet, etiam quod partes ſe con-
cordauerint, & venditiones non fue-
rint ſortitæ effectum, cum per extin-
ctionem candelæ actus ſubhaſtationis
dicatur perfectus, *Nig. de ſubhaſt. cap.3.
num.22. Muſcatel. §. venduntur, par.3.
num.95. Salgad. in labyrint. credit. p.2.
cap.2.* & proindè ſtatim ex neceſſitate
debetur ius impoſitum pro Præcone,
iuxta conſuetudinẽ, & ſtatuta locorum,
quæ in ſubhaſtationibus omninò ſer-
uanda eſſe, reſtatur *Rebuff. mem. par.2.
rub. de precon. num.14. Bal. in l. ordo,
C. de exeq. rei iudic.* & pro illius con-
ſequutione contra quemcunq; pigno-
ris poſſeſſorem actio datur, *l. pignoris
17. ff. de pignor. l. pignoris 18. C. eodem,
Gratian. add. cap.257. num.28. Salgad.
par.3. cap.9. num.19. Giurba* poſt alios
dec.108. num.10. & propterea nil ope-
ratur concordia exindè ſequuta inter
creditorem, & debitorem in alterius
præiudicium, ad *tex. in l. debitorum, C.
de pact.*

Hinc quotiès fit rei ſubhaſtatio in
M.C.V. & S.C. cæteriſquè Tribunali-
bus, & candela extinguitur ad benefi-
cium licitatoris, totiès ius Præconis de-
betur, haud obſtante, quod ob partium
concordiam venditio locum non ha-
buerit, id quod M.C.V. Pandecta ſta-
tuit, & pluriès deciſum fuit, potiſſimùm
in cauſa Ducis Mõtis Calui, relatore *D.
Cõſ. D. Antonio Nauarrette Marchione
La Tertiæ* ſub die 26. Ianuarij 1661. &
nouiſſimè ſub die 22. Augusti 1661. ad
relationẽ *D. Conſ. Marchionis Olineti
Marci Antonij Cioffi*, in cauſa D. Do-
minici Maſsa, cũ Creditoribus Io: Bap-
tiſtæ, & Oratij Maſſa, è S. C. manauit
decretũ, quod ſolutio facta duc.559. in
beneficium incantatoris pro iure Tu-
bictæ, & graduata primo loco, firma
remaneat, non obſtantibus oppoſitis,
ſcilicet, quod venditio, vti nulla ſuum
non fuerat ſortita effectum, vt ex proc.
in Banca de Martino, in quo alias de-
terminationes editas (candide Lector)
habes.

Quod verò Tubicta M.C.V. exigat
vnum

Digitized by Google

vnum carolenum diriƈtus, quando bona exequuta venduntur, non quando ſolùm ſunt exequuta, ſi verò exequuta reſtituantur, ſoluatur vnus carolenus pro conſeruatione bonorum, decreuit Regia Camera ſub die 24. Auguſti 1566. & meminit *D.Reg.de Marin. arreſt.* 311. *poſt* 2. *tom. deciſ. Reg. Reuerter.*

Pro obſeruantia Ritus, hodiè viget *prag.* 17. §.9. *de offic. mag. iuſtitiar.* te-
6 ſte *Carau.in hoc ritu*, qua cauetur citationes omnes, Curia ſedente, legendas, recolligi penès Aƈtuarium, qui erit hebdomadarius, à quo poſteà, Curia ſedente, Tubiƈta vocante, legantur, quæq; poſt reƈtam Curiam inter omnes Aƈtuarios diuiduntur.

RITVS CXI.

Nullus procurator accedat ad Bancam, niſi vocatus.

ITem, quod nullus procurator ſtet in loco Aduocatorũ; nec accedat ad locum illum, ſeu bãcam, niſi vocatus de ſententia iudicum hebdomadariorũ, ſeu per iudices hebdomadarios: & vocatus nihil proponat ipſe procurator, ſed in ſecreto dicat quicquid vult aduocato ſuo, & ſi quis contrarium fecerit, ſoluat pœnam vnius caroleni. Item, quod nullus procurator ſuq pœna granorum decem, ducat ſecum ad bancam aliquem clientulum ſuum, niſi primo fuerit clientulus ipſe vocatus. Item, quod procuratores pro aƈtis ordinarijs cauſarum audiantur ſemèl in hebdomada.

SVMMA RERVM.

1 *Procuratores quando olim, quando verò his temporibus audiendi ſint.*

REſtringitur hoc Ritu diſpoſitio, alterius *rit.* 77. qua iubebatur omni ſero audiendos eſſe procuratores. Verùm cum amborum Rituum ſanƈtio, non ſit de pane lucrando, noſtroquè æuo gentium moribus non probetur, cumquè potiſſimùm illic probatum ſit, totiès
1 audiendos eſſe procuratores, quotiès opus eſt ad cauſæ tuitionem, longiori hic commẽtatione non immorabimur; plurima verò ad comparitionem de ſero ſpeƈtantia, eaquè vtiliſſima congeremus ſuper *ritu* 204. videaſquè *Galter. in ſua prax. inſtrum. par.* 2. *partis* 3. *rub.* 2. *ſub num.* 2. *verſ.* 161. *reſponſia*, qui diƈto *Carau.* conuenit.

RITVS CXII.

Citationes committantur ſeruientibus Curiæ.

ITem quod litera citatoria, vel alia, per ipſas Curias, ſiue alteram ipſarum, non committatur, niſi habenti officium publicum.

SVMMA RERVM.

1 *Exequutio, ſiuè captura poſſeſſionis poteſt delegari eiuſdem partis famulis, & Carauita non perpendit Baldi doƈtrinam in conſ.* 345.

2 Ca-

2 *Caſus , in quibus poſſit aliquis dari exequutor in cauſa propria, remiſſiuè recenſentur .*

3 *Ritus iſte loquitur in actis ordinatorijs, & ad deciſionem ſpectantibus .*

4 *Iudex famulum ſuum, quin, & partis eligere quibit, vt Aduerſarium citet .*

5 *Captura rei, nullo modo committenda parti.*

6 *In mandato de capiendo apponuntur verba, ne accedant partes offenſæ .*

7 *Quando officialis teneatur de commiſſis per ſuam familiam, remiſſiuè.*

1 Miratur *Proſper Carauita* ,
quod Iudices quandoquè
delegent eiuſdem partis fa-
mulis capturam poſſeſſio-
nis: Non enim fortaſsè, perpendit do-
ctrinam *Baldi in conſ.* 345. *num.2. lib.*
1. probantem, etiam parti concedi poſ-
ſe à Iudice, vt in cauſa propria ſit exe-
quutor, & capiat poſſeſſionem rei de-
claratę per ſententiam, ſequiturq; *Tu-
ſcus concl.* 524. *lit.* E. Vbi delibauit ca-
2 ſus, in quibus poſſit aliquis dari exe-
quutor in cauſa propria, & *Grat.* pro-
bat, excepto caſu, in quo ſententia con-
cerneret quantitatem, *in deciſ. Marchię*
12. *num.* 10. neq; *Commentatoris* ad-
3 mirationem fouet *ritus* iſte, quem lo-
quiopinamur in actis ordinatorijs, nec-
non ad deciſionem ſpectantibus , de
quibus loquuti ſumus, alibi, & concinit
tex. in auth. apud eloquentiſſimum, vbi
gloſ. Cod. de fid. inſtrum. cuius meminit
Muſcatell. in praxi S. C. lib. 1. *par.* 2. *Gl.
intimato ſub n.* 9. *&* 17. necnon *Franc.
Mar. Prat. ad eundem Muſcatell. lib.* 1.
par. 5. *Gloſ. ſuſpectorum, verſ. hac gloſa* ,
4 quin, poſſe à Iudice famulum ſuum, vel
alterius partis eligi, vt aduerſarium ci-
tet, voluerunt *Bal. in l. vt perfectius,* C.
de anna. exc. Bar. per illum *tex. in l.
eumqui,* §. *ſi epiſtola , ff. de furt.* quos
laudat *Marant. in ſpecul. par.* 6. *verſ.
Rectè concipiatur citatio num.* 44. *cum
ſeq. D. Honufr. Cigala in tit. de action.
inſtit. lib.* 4. §. 19. *num.* 29. Omnes verò
5 conueniunt rei capturam haud com-
mittendam eſſe parti , vt propterea
in mandato de capiendo verba ponan-
6 tur, dummodò non accedant partes of-
fenſæ, reſte *Auo meo ad Gramm. deciſ.*
41. *n.* 11. & tradunt *Marcell. de Mau-
ro alleg.* 93. ibidemquè *Abb. de Mau-
ro add.* deciſum ſubnectit, *Foller. in
praxi tit. notates capias de perſona num.*
14. nec illa propterea concedenda
inimicis Algozerijs, *Index Baldax de
Angel. in l. omnes,* §. *prætereà il* 2. *nu.* 2.
C. *de Sacr. Sanct. Eccleſ. Cancer. de iure
Caſtr. cap.* 13. *nu.* 338. *Baron. de effect.
inimic. effect.* 47. *num.* 1. quando verò
7 officialis teneatur de commiſſis per
ſuam familiam, inquirunt *Thor. par.* 1.
*compend. deciſ. verbo officialis ibi tene-
tur, Ricc. collect. deciſ.* 1816. *de Angel.
ad Foller. mòx add. loco*, & dominus
pro delicto famuli, & nunquid illum
in manibus iuſtitiæ exhibere cogatur,
Theſaur. qq. forenſ. lib. 2. *q.* 62. *&* 83. &
ſubſtituēs de delictis ſubſtituti, & num
inquiſitione ſubſtituti pendente, debeat
ſubſtituens iure ſuo priuari, *Griuell.
dec.* 70. *Reg. Reuerter. deciſ.* 2. 206. 301.
325. *&* 530. & ad eum *Reg. de Marin.
Reg. de Ponte dec.* 7. *Anna alleg.* 370. *in
fin.* & deciſum per Reg. Cam. Summa-
riæ ſub die 18. Decembris 1606. *re-
ferente D. D. Didaco de Vera*, & fuiſſe
denegatam Regio Fiſco petitam ſuſpē-
ſionem ab officio contra ſubſtituen-
tem, pendente inquiſitione ſubſtituti,
refert *Dom. Reg. Rouit. conſ.* 87. *lib.* 1.
quem inſequitur *Giurba conſ.* 36. *nu-*
52. quod *Rouit. conſilium* declarat *P. de
Affl. cap.* 45. *num.* 25.

RI-

Digitized by Google

RITVS CXIII.

ITem quod omnes citationes, poſtquã accuſata eſt prima contumacia, in caſſono magno communi dictæ Curiæ ponãtur, & conſeruentur, & quod nullus audeat abindè ipſas recipere, niſi ſit procurator in ea, vel eum tangat, & quod ea recepta ſcribat, & annoteturin quinterno, ſeù manuali, in prædicto caſſono exiſtente.

SVMMA RERVM.

1 *Citatio cum eſt reproducta, dicitur de Actis.*

2 *Eam tunc ſubripiens, vel lacerans puniendus.*

3 *Perpenditur effatum Muſcatelli p. 2. gloſ. 1.*

1 SErmocinatur *Ritus* de conſeruatione citationum, ſed hiſce noſtris temporibus viget diſpoſitio *prag. 17. §. 9. de offic. Magiſtr. Iuſtit.* in reliquis nihil explicitè tractat, quod obſernantiæ, vel vtilitati congruat, quamuis ex eo deduci rectè poſſit, quod citatio, cum eſt reproducta, intelligitur de actis, tuncquè aſſeruari penès illa debere, eamq; nemini
2 licere indè auferre, anteà verò non cogi partem, quantumuis intimatam, illam reproducere, quæ omnia multis licet poſſemus auctoritatibus comprobare, facere non curamus, cum vulgata ſint apud cauſidicos, & propterea partem quandam, quæ monitionem ad dicendum ſurripuerat à quodam proceſſu, dimittendam abſquè pœna non eſſe, reſpondi nudius tertius, atquè in hunc ſenſum reducenda ſunt, quæ *Muſcatell.* ſcribit *in ſua praxi par. 2. gl. 1.*
3 non enim perpendit huius *Rit.* verba, cum enim de actis eſſe, illic dixiſſet, ſcripturam præſentatam, & intimatam, adiunxiſſet quidem, & reproductam, niſi dicamus, ita ipſum ſenſiſſe, dum *num. 6.* quærit, an ſcriptura præſentata, & intimata poſſit parti petenti reſtitui, ergo ſupponit apud acta eſſe, & conſequutiuè reproductam poſt productionem, & intimationem; An, & quando acta originalia debeant edi parti, explicant *Io: de Amicis conſ. 106. num. 7. Marant. in ſpeculo par. 6. actu 10. nu. 64. Muſcatell.* idem *lib. 1. par. 3. gloſ. reſpondendum num. 11.*

RITVS CXIV.

ITem litera citatoria, vel alia per ipſam Curiam non committatur, niſi habenti officium publicum.

SVMMA RERVM.

1 *Eadem verba leguntur in hoc Ritu, quæ in Ritu 112.*

2 *Citatio dicitur quinis actus, quo quis in Iudicium vocatur.*

1 EAdem prorſus verba leguntur in hoc *ritu*, quæ, & in *rit. 112.* vt admirari meritò debeamus incuriam Compilatoris, non ſemèl, ſed iterùm, ac pluriès repetentis, quæ alijs in *Ritibus* ſcripſerat, ibi verò impulſus Commentatoris verbis adiunxi nonnulla ſuper ea re, nempè, an poſſit Iudex eidem parti, aut ſuis famulis delegare exequutionem, aliaq; conſimilia: hic tantùm addam pro vtriuſquè *Ritus* verborum intelligẽtia, quod littera citatoria (cuiusvterquè meminit, necnon *conſtit. edictorum,*

rum, alteraq; exordiens *citationis litera*) dicitur omnis actus, quo quis in iudicium vocatur, deducitur què ex eiſdem adductis *Conſtit.* Huncq; *Ritum* exornat *Muſcat. in praxi S. C. lib. 1. par. 2. gloſ. intimato ſub num. 9. & 17.*

RITVS CXV.

ITem ſi aliquis, vel aliqua veniret ad dictam Curiam, aſſerens aliquem, vel aliquam ſibi teneri, vel dare debere aliquam pecuniæ quantitatem, vel aliam rem mobilem, & nolle ſibi ſatisfacere: Curia ipſa ad tollendum lites, mandet alicui ſeruienti, vt mandet, & iniungat ei ex parte dictæ Curiæ, ſub certa pœna, vt reſtituat pecuniam ipſam, vel rem, vel ſequenti die compareat in dicta Curia, allegaturus cauſam rationabilem, quare pecuniam ipſam, vel rem reſtituere recuſat: ſed in cauſis modicis, vel etiam inter ſtipendiarios: & his ſimilia facilia facit ſuo (ſolus Regens, vel alius officialis) arbitrio.

SVMMA RERVM.

1 *In cauſis modicis, vel inter ſtipendiarios, Prætor miniſtro mandat, vt coram ſe debitor ſuſpectus de fuga ducatur, & ſi non eſt de fuga ſuſpectus, iniungit, vt debitor coram ſe accedat.*

2 *Quibus in cauſis ex non ſcripto, procedi poſſit, remiſſiuè.*

3 *Huiuſmodi cauſarum cognitio apud S.C. Præſidem erat, hodie demandata eſt M. C. Regenti, qui cognoſcit de cauſis, in quibus agitur de ſeruorum mercede.*

4 *Seruorum ingenium dominis ſuis plerumquè iniquum.*
Quãto tempore præſcribatur illorum ſalarium, & quam habeat prælationem.

5 *Quæ verò dicantur cauſæ magnæ, vel paruæ, remiſſiuè.*

6 *Generalis prohibitio medica non amplexatur.*

7 *In cauſis parui momenti vnicus teſtis, an probet.*
Exornatur Tex. in l. ſcripturas, ff. qui potior. in pign. & notabilia adducuntur.

8 *Clauſula, aliàs compareat allegaturus cauſam, cuius ſit virtutis, oſtenditur.*

9 *Excommunicatio inflicta vigore mandati eam continentis, neque nulla, neque iniuſta eſt.*

10 *Etſi citatus compareat poſt incuſatam contumaciam ſubſiſtit mandatum, quid verò ſi antè.*

1 TVm ex hoc *Ritu*, alteroquè 187. tùm ex *Regni Conſtitutio dilationes*, obtinuit vſus, vt in cauſis modicis, vel inter ſtipendiarios Prætor miniſtro mandet, vt coram ſe debitorem ſuſpectum ducat, & ſi non eſt de fuga ſuſpectus, iniungat, vt ſoluat, vel coram ſe accedat, & Actore, ac Reo ſummariè auditis, fit præceptum, quòd ſoluat, vel non diſcedat, teſte *Caranit. hoc in Ritu*, quem inſequitur *Reg. Sanfelic. in prax. Iudic. ſect. 28. ſub num. 2. verſ. obſer-*
2 *uatur.* Quibus in cauſis ex non ſcripto procedi poteſt, *Muſcatell.* declarat *in prax. par. 1. Gloſ. petitur, à num. 25.* necnon *Marcell. Calà de mod. articul. Gloſ. 3. §. 1. num. 6.* & quamuis olim
3 huiuſmodi cauſarum cognitio apud S.C. Præſidem eſſet, *Taſſon. de anteſat. verſ. 3. obſeru. 3. num. 118.* poſtmodùm vigore *Reg. Pragmat.* huic *Ritui* conformi, quæ eſt 1. §. 6. *de cauſ. decid.* illa

Digitized by Google

illa demandata fuit M. C. Regenti, teſte *Muſcat.eod.add.loco num.* 31. & affirmat *Io. Iacob. Anichin.de præuent.inſtrum.cap.* 2. *q.* 3. *num.* 13. qui proptereà de omnibus cauſis modicis, ac humilium, miſerabiliumq; perſonarum, potiſſimùm in quibus agitur de ſalario, & mercede ſeruorum, cognoſcit, *Ann.ſing.*18. cum cõſilio tamen vnius ex Iudicibus, iuxtà *cap.* 20. *Regis Ferdinandi Primi, in Priuilegijs, & Capitulis Neapolis, pag.* 17. At meminerit hoc caſu Dom. Regens, ſeruorum ingenium Dominis ſuis plerumquè iniquum,& alienum,& *Petrarchæ* effatum audiat, *de remed. vtriuſq; fortunæ, dial.* 33. *lib.*1. vbi cuidam multos ſeruos ſe habere, gaudenti: *Multi ſerui*, inquit, *multæ lites, multæquè diſcordiæ, multa deniq; bella domeſtica; hoſtes ſunt acerrimi, ac impij, atq; peruerſi*: alterumq; *Hereod. in Artemiſiæ oratione. Hoc tecum*, inquit, *reputato, bonis viris malos ſeruos; malis probos ſolere contingere.*

4 Et idcò ſerui aduerſus dominos bonos, ſæpèſæpiùs indebita petere ſolent, vt proptereà, cum naturalitèr inimici dominorum ſint, illos accuſare non valeant, obſeruat *Hermoſill. ad Lopes tit.* 5. *par.* 5. *l.*47. *num.* 1. quem inſequitur *D. Franc.Baron. de effect. inimicit. effect.*40. *num.*2. quanto tempore præſcribatur illorum ſalarium, *Io. Gutterius in tract. de actibus Iudicior. iuratis, num.*20. *in tract.to.*3. *par.*1. *Giurba Siculus deciſ.*13. & de illo ſutori debito, loquitur *Anna ſing.* 492. pro quibus habeantnè prælationem, expreſſam hypothecam tenentibus, explanant *Rodriq. de priuileg. creditorum, pag.* 76. *nu.*21. *Conſil. Carleual de Iudicijs to.* 2. *lib.*1. *tit.*3. *diſp.* 32. *Reg. Sanfel.deciſ.* 113. *Danz.de pugn.DD.tom.*1. *tit.de ſalar. cap.*3. *num.*10.

5 Quæ verò dicantur cauſæ magnæ, vel paruæ, indicant *Lanfranch.in cap. quoniam contra, verſ.teſtium depoſitio, nu.* 37. *de probationibus, Iodoc. in prax. ciuili, cap,*23. *num.*2. *Franc.Tuntol. in Iudic.*7. *num.* 5. *Myſinger. ſing.obſeru. cent.*1. *obſeru.* 68. *n.*4. *Marant.in ſpecul. par.*4. *diſtinct.*9. *num.*189. *Campag.in cap.ad hoc, num.*8. *Muſcat. add.Gl.petitur, num.*29. id quod Iudicis arbitrio remittunt, *Vin.opin.*61. *&* 89. *Menoch. de arbitr.Iudic. lib.*2. *caſu* 72.

6 Quin, generalis prohibitio modica non amplexatur, *Bal.conſ.*91. *vol.*1. vt prætereà Aſſenſus Apoſtolicus non exquiratur in alienatione rerum Eccleſiæ modici valoris, *Ricc. in prax. for. Eccleſ.deciſ.*39. alioſq; caſus enumerat *Io:Paul.Xammar.par.*1. *rer.iudic.defin.* 20. & quod modica, & minima non ſint attendenda, pluribus exemplis, exornat, *Auus meus ad Capyc. deciſ.*32. *num.*2. *& deciſ.*109. *num.*3.

7 An verò in parui momenti cauſis vnicus teſtis plenè probet, affirmatiuè reſoluitur ex *Tex.& Gl.in l.Theopompus, ff.de dote prælegat.* & meminit *Ludouic.ſingul.*27. dummodò idoneus ille ſit, admonet *Mattheſ.ſing.*1. de qua idoneitate conſtare debet, *Cepoll.conſ. crim.*58. & aduertit *Gabriel. Saray.ad Mattheſ.memor.ſing.*1. & omni exceptione maior eſſe debet, *Hippol. Graſſetti in anatometicis proditoria*, §.29. *ſub num.* 182. *&* §. 84. *num.* 11. concinitquè dicterium, in praxi receptum, ſcitoq; S.C.roboratum, priuilegio *Tex.in l.ſcripturas, ff.qui potiores in pign.* haud gaudere qui teſtium probitatem non articulauerit, & probauerit, *de Franch. deciſ.* 644. *Theſaur.qq.forenſ. lib.*1. *q.* 89. *Reg. Sanfelic. deciſ.*373. *tom.*3. de teſtibus bonæ opinionis, loquuntur *Vulpel.conſ.*81. *Riminald. conſ.*17. *nu.* 16. bonæ conditionis, & famæ, *Ioan.de Arno. in epitom. ſuo* 14. de fide dignis, *Gram.conſ.*35. *num.* 37. de legitimis, & idoneis, *Cardin.Paris. conſ.*152. *n.*4. *vol.* 4. & optimę opinionis *Barb.conſ* 32. *vol.*1. & de omni exceptione maioribus, ſermocinantur *Marſil. ſingul.* 287. *Cepoll.conſ.*57. 206. *& conſ.*450. *Bertaz.conſil.crim.* 53. *num.* 7. *vol.* 1. regularitèr tamen cauſa, quæ vnius atteſtatione definitur, nullitati ſubiacet, qua de rè *Duena regul.* 84. limitationes ſubnectens, *Tiraq.in tract.de Iud. in reb. exig.in princip. vers.*2. *ra-*

tio, Calà add.tract. §.2. *Gl.vnica,num.* 102. *Giurb.conſ.*90. *Amaya in l.inſtar, num.* 17. *C.de iure fiſci,lib.*10. *Prat.reſponſ.crim.*29. *num.* 28. quin, neque vnico Angelo, quaſi credendum, indicat *S. Pater Landulphus de Vita Chriſti,par.*1.*cap.*9.*pag.*42. Vbi loquens de nato Chriſto: *Nè vnius*, inquit, *Angeli, & teſtis authoritas parua videretur, pro ſigno, & concordia teſtimonij ſubitò facta eſt cum Angelo multitudo, &c.* vt propterea de iure canonico in legato ad pias cauſas, vnicum teſtem non ſufficere, poſt alios, ſcribant *Mantic.de coniect.lib.*6 *tit.*3.*num.*8.*Thom. Manlius de vltim. volunt.lib.*1,*tit.*13. *num.*8.*Maſcard.de probat. concl.*1358. *num.*32. *Marta in ſumm.ſucceſſ.legal. par.*4.*q.*8.*art.*3. *num.*2.*Simon de Pratis lib.*2. *interpr.*1. *dub.*2.*ſolut.*3.*n.*19. *Chriſtin.deciſ.*304.*&* 305. *vol.*1. *Paſchal.de patr.poteſt.par.*2.*cap.*8.*à num.* 46. *Cardin.Lugo de Iuſtit.& iure to.*2. *diſput.*22. *ſect.*9.*num.*266. *Tanner.in deſenſ.Eccleſiaſt.libert.lib.*2.*c.*8.*Dian. de teſtam. priuil.trac.* 6.*reſ.*6.*pag.*133. *& reſol.*15.*fol.*136. *Gizzarell.dec.*45. *&* 46.*Reg.Capyc.Latro dec.*140.*nu.*1. *&* 13. Vnicus tamen teſtis, ſi à parte producatur contra ſeipſam, benè probat, *Burſat.conſ.*311.*nu.*21.*lib.*1.*Farinac. de teſtib. q.*62. *num.*213. & declarat *Reg.Sanfelic.dec.*163.*lib.*2.

8 Clauſula inſupèr in *Ritu* adiecta, *allegaturus cauſam rationabilem*, intelligenda eſt, vt comparente Reo, mandatum reſoluatur in ſimplicem citationem, *Gloſ. in l. de pupillo*, §. *meminiſſe,ff.de oper.noui nunciat.Bal. conſ.*177.*lib.*3. *Vrſill. ad Afflict.deciſ.* 167. *num.*4. *Lanfranch. in prax.cap.* 1.*num.*14. *Randenſ reſponſ.*17,*n.*48. *vol.*2. *& Bertrand.conſ* 257.*volum.*7. quod etiam bannum proptèr contumaciam prolatum, comparente Reo, reſoluatur in ſimplicem citationē, ſcribunt *Bal.in l.*1.*num.*3.*C.de poſtul Bar. in l.* 1. §. *fin. de inquir.reis, Tiraq.in tract.ceſſante cauſa,par.*1. *num.*57. *& Farinac. q.*11. *ſub num.*90. ob id, in

9 facti themate iure defendimus, excommunicationem vigore præcepti, continentis prædictam clauſulam, & trina non præmiſſa monitione, inflictam, non ſolùm nullitate, ſed, & iniuſtitia carere; verùm excommunicantem, nequè incidere in pœnam ſtatutam, *in cap. ſacro, de ſentent.excommunicat.in* 6. ex authoritate *Epiſcop. Campan.in diuer. iur. Canonic. rub.*11. *cap.*15. *num.*86. quin, & à mādato, ſiuè præcepto huiuſmodi, appellare nefas eſſe, docet *Bal. in l.* 2. *C. de Epiſcop. audient.* etenim grauamen ſola comparitione reparatur, virtute illius clauſulæ, *Innoc. in cap. fin. de cohabit. clericor. & mulier.*

10 Ipſo autem citato comparente, nihilominùs perſiſtere in ſuo robore eiuſmodi mandatum, ſi iam fuerat accuſata contumacia, tenet *Afflict.ead.dec.*167. *ſub num.* 4. quem ſequitur *de Franch. dec.*204,*ſub num.*19. Anteà verò nequaquàm, vt propterea, nec dici aliquem contumacem, aut inobedientem nec pœna mulctandum eſſe, ſtāte comparitione, defendat *Flam.Carthar.deciſ.Genua* 130. *num.*7.*&* 8.

RITVS CXVI.

ITem ſeruat dicta Curia, quod citatio debet fieri die non feriato, vt comparea t die non feriato: vt ſi Curia ipſa regeretur in vno loco, puta Neapoli, & quodam die quidam citaretur in aliquo alio loco, puta Salerni, vbi dicto die eſſent feriæ, puta, quia ibi celebraretur à cleio, & populo aliquod feſtum, & eodem die in loco, vbi Curia prædicta reſideret, & regeretur, puta fortè Neapoli, non eſſent

fe-

feriæ, tunc citatio non valeret; quia attenditur locus factæ citationis, & ita practicatum eſt multotiès, & obtentum per dictam Curiam ad præſens.

SVMMA RERVM.

1 *Citatio exequi prohibetur die feriata.*
2 *Facta tali die nullitati ſubiacet.*
3 *Citatus, comparere non obſtringitur.*
4 *Quid ſit ſeruandum Iure Canonico, remiſſiuè.*
5 *Dies citationis ſit feriatus, vel non, locus citationis, & non Iudicij eſt attendendus, & adducitur M.C.V. & S.C. determinatio.*
6 *Miſſam audire, & feſtum ſollemnizare iter faciens, quando teneatur, & vbi.*
7 *Feriarum quatuor ſunt ſpecies, remiſſiuè.*
8 *His adduntur feriæ nundinarum.*
9 *In pluribus Regni locis, celebrantur nundinæ.*
10 *Nonnulla de nundinarum origine, & quanti interſit Reipublicæ illas exerceri.*
11 *Quæ ſit differentia inter nundinas, & mercatum, traditur.*
12 *Illæ non poſſunt celebrari, niſi præcedente Principis priuilegio, & particularem, ac determinatum locum habere debent.*
13 *Memoratur controuerſia orta inter Dom. Marchionem Oliueti, & Ciuitatem Salerni:*
14 *Quis cogi non poteſt ad exercendum mercaturam, & ad conducendum alterius domum, habens propriam.*
Dominus Petrus Antonius Comite laudatur.
16 *Subditi, abſquè Principis licentia locum nundinarum, variare, & mutare an poſſint?*
17 *Author iuribus adductis à Luca de Penna, ſigillatim occurrit.*
18 *Finis præcipuus nundinarum conſtituendarum fuit vtilitas humana.*
19 *Tempore nundinarum antiquitùs res, aut perſonæ arreſtari non poterant.*
20 *S.C. ſcitum in propoſita facti ſpecie recenſetur.*

PRæſens *Ritus* non loquitur de
decernenda citatione, illiuſq;
expeditione, verùm de illius
notificatione, idq; conſtat pri-
mùm ex verbis: deindè ab exemplo:
deniquè ex ſpecifica diſpoſitione ſe-
quentis *Ritus* concedentis, poſſe cita-
tionem decerni die feriato; itaque ver-
ba præſentis Ritus, *Quod citatio debet*
1 *fieri die feriato*, arctanda eſſe ad illius
notificationem faciendam per Nun-
cium, omninò eſt dicendum, quæ, illa
die, tùm ad Dei honorem, tùm ad ho-
2 minum neceſſitates feriata, irrita pror-
ſus erit, ac nulla, *Iodoc. in praxi ciuili
cap. 60. num. 8. Foller. in prax. crimin.
rub. vel eos citari fac. num. 34. Guid.
Pap. deciſ. 115. Gaill. lib. 1. obſeru. 53.
Marant. par. 4. diſt. 16. num. 82. & p.
6. memb. 1 num. 119. Muſcat. in prax.
S.C. lib. 1. par. 2. Gloſ. intimato, n. 21.
Io. Paul. Galter. in prax. inſtrum. par. 3.
rub. 2. num. 48. & 49.* ambo *Rit.* ad-
ducentes, *Reg. Rouit. in prag. 3. de citat.
num. 14. & in rub. de ferijs num. 9.* &
3 citatus comparerere non obſtringitur,
Vin. deciſ. 244. num. 13. Iure verò Ca-
4 nonico, quid tenendum, ſcribit *Epiſcop.
Campanil. in rit. Curiæ Archiep. Neap.
1. num. 18.* atque in *diuerſorio iuris
Canonici rub. 12. cap. 13. ſub num. 10.*
eiuſq; meminit *Ventrigl. in prax. rer.
notabil. annot. 16. §. 2. de diebus feſtiu.
num.* 14. de exequutione tùm reali,
tùm perſonali, an ea fieri tunc poſſit, in
ſequenti *Ritu* eloquimur; Quin, atten-
ditur dies feriatus in loco notificatæ
5 citationis, & non Iudicij, *Foller. n. 37.
Galter. num. 49. add. in loc. Vin. in ſyl-
ua comm. opin. 992. Maſullus ad Ca-
pyc. deciſ. 79. num. 10.* & ita determi-
natum in M. C. V. & S. C. ſub die 23.
Settembris 1556. in cauſa liquidatio-
nis inſtrumenti, inſtante Martino Spi-
nelli contra Marchionem Oriæ, me-

morat *de Bottis in rit.* 117. *in add.in-
cipient. quod oſtenditur locus*, quem
laudat *Iudex de Angel. ad Foller. me-
mor.loc.num.*77: *Gallup. in prax.S.C.
par.* 2. *cap.* 2. *num.* 22. concinunt cu-
6 mulata à *Campanili in add. cap.* 13.*di-
uerſor. num.* 81. atquè in *adhortatione
ad Conſacerdotes*, in quibus verba
facit de Miſſa audienda, & obſeruantia
diei feſti, ſcilicet, vbi quis teneatur ad
illa, ſi in alterutro locorum, vnde ſcili-
cet digraditur, vel ad quem proficiſci-
tur,celebretur feſtiuitas.

7 Feriarum verò quatuor eſſe ſpecies,
indicant *DD. in cap. fin.extr.de ferijs,
in cap.* 1. *& in cap.rogationes de conſecr.
diſt.* 3. *in l.* 2. *C.de fer. Iodoc. in prax.
Ciuil.cap.* 119.*num.*9. *Theſaur. dec.Pe-
demont.*39.*n.*4.*&* 7.*Cauenſ.in hoc Ri-
tu n.*2. dicens, quartam eſſe illam,quæ
inducitur per ſtatutum in arbitramen-
tis, in quibus ſilere debet arbitrator,
ſecundum *Bal. in l.Cretionum, Cod. de
iure delib.* His addi, & numerari poſ-
ſunt etiam feriæ nundinarum. Habe-
mus etenim in Regno *Pragm.*ſanctio-
nes *de Nundinis,ſeu ferijs*, & ſuper illis
8 *Nouar. collect.* 1.tradit,quod ideò nun-
dinæ dicuntur feriæ, à ferendo, quia
illuc quilibet concurrit aliquid defe-
rendo, emendi, vendendiquè cauſa.

9 Et quod in hoc Regno in pluribus
Ciuitatibus, & locis celebrantur,diuer-
ſis tamen temporibus, & diebus,ſecun-
dum deuotionem Sanctorum, quem
vnaquæquè Ciuitas, & Communitas
tenet pro ſuo Tutelari, & Patrono: &
inter alias commemorat nundinas,
quas celebrat Fideliſſima,atq; Nobiliſ-
ſima Ciuitas Salerni,in honorem Bea-
tiſſimi Apoſtoli, & Euangeliſtæ Mat-
thęi,cuius Cathredalis Eccleſia extru-
cta fuit à Roberto Guiſcardo Hort-
manno, eiuſquè Sacroſanctum Cor-
pus in Cappella, Regio munita, & de-
corata ſplendore, integrè obſeruatur,
aſſeruatur, & veneratur, & exordiun-
tur ſingulis annis de Menſe Septemb.
tempore, quo celebrantur ſolemnia
eiuſdem feſtiuitatis, & perſiſtunt per
decẽ dies cõtinuos. Et teſte famigera-
to *Camillo Borrello in lib. de præſtant.
Regn.Catholici diſp.* 36.*num.*3. Nundi-
10 næ dictæ, quià feriarum dies eſſe vo-
luerunt antiqui,vt ruſtici conuenirent,
mercandi, vendendiq; cauſa, & ideò
ex eodem, *author. Plutarch.probl.*41.
appellabantur Nundinæ, quia nono
quoq; die fiebant, vacabant enim in
agris rei ruſticæ octo diebus, & nono
ad Ciuitatem, & ad mercatum accede-
bant.

Et quanti interſit Reipublicæ Nundinas exerceri, idem *Borrell.* demonſtrat ex antiquorum monumentis, & Iureconſul. placitis perbellè,curioſè,& lepidè, ſuo more, *citato loco*; Ibiq; recenſet omnes ferè Nundinas mercatus,emporia,ſiuè fora,quæ per orbem, & in vnaquaq; Prouincia celebrantur, & magis ſolemnes cõmendat,& extollit,conceſſas ex Principum, & Regum munificentia per diplomata, quibus mercatores ad illas inuehentes,& euehentes,immunitatibus potiuntur, & inter cæteras de his meminit,quæ in prędicta Ciuitate Salerni conſpiciuntur,& antiquorum teſtimonio habemus, omnes orbis etiam infideles nationes ad illas acceſſiſſe ante calamitates; & teſtatur *D.R. Capyc.Latr.* à nobis alias allegatus,*in dec.*169.*to.*2. quod huiuſcemodi Nundinę ibi celebrantur quadringẽtum ab hinc annis, & vltra;Nam ſub anno 1226. ad preces illius eximij viri, & præclariſſimi Patritij eiuſdẽ Ciuitatis Ioannis de Procida fuerint conceſſæ(& cognomentum de Procida fuerit ſortitum ex dominio Inſulæ Procidæ, propè hanc Ciuitatẽ poſitæ, præter innumera alia oppida(quæ poſſidebat) quæ quidem Inſula ad præſens manet ſub perpetuo gubernio Excell. Marchionis Vaſti, & Piſcariæ, ob tot, tantaq; benemerita ſuorum maiorum,)

Et differentia maxima eſt,vt idem
11 *Borrell.* fundat inter Nundinas, &
mercatum, qui conſuetudine introduci
poteſt, & abſque Principis licentia,
cum ex eo nulla fruantur immunitate
ne-

Digitized by Google

negotiatores, & propriè dicitur coadunatio illa ruſticorum, de qua ſupra meminerunt antiqui ſcriptores; Cum nec copia omnium rerum, & mercium obuehatur, ſed tantum pauperes villici, eorumquè mulieres benè operantur, aſportando ibi fructus, gallinas, columbas, & comeſtabilia; prout obſeruatur hic Neap. tèr in hebdomada, in die lunæ, & veneris in foro magno, & ante Eccleſiam Diuę Marię de Monte Carmelo, & in die mercurij extra Portam, dictam Realem, & ante Venerabilem Eccleſiam Diui Dominici de Suriano Reu. Patrum Prædicatorum, de quo fit mentio in *pragm. 2. ſub d. rubr. de Nundinis*, & in quamplurimis alijs Ciuitatibus, & ſignanter in dicta Salerni, quolibet feſto, & primo die Dominicæ, cuiuslibet menſis ante Vener. Eccleſiam Diui Auguſtini, ruſtici coadunantur, cum mulieribus conducendo ſimilia.

Imò ex peculiari Priuilegio, in qualibet hebdomada, alternis diebus, habentur ibidem frumentariæ contractationes in loco *detto La Dohana Regia de vettouagli*, & concurrunt omnes Ciuitates, & Inſulæ adiacentes ad emendum frumenta, & alia victualia.

Et in eadem Ciuitate, ad inſtar vrbis Romæ, fit forum ſuarium extra muros ad euitandum aeris corruptionem, & ab ædilibus, & decurionibus eiuſdē promulgantur edicta per totam Prouinciam, & circumſpectè declaratur aſſiſa carnis ſuillæ.

12 Nundinæ verò non poſſunt celebrari, niſi præcedente Principis Priuilegio, quia in ijs, cum nullum vectigal pro mercibus exigi poſſit, & quammaximis alijs potiantur mercatores immunitatibus, & exemptionibus, talis immunitas concedi minimè poteſt ab alio, quam ab habente ſupremū imperij poteſtatem, & à non recognoſcente ſuperiorem; Ita ſcribentes omnes ad *Tex. in l. 1. C. de Nundin. Nouar. vbi ſuprà collect. 1. & 2. Franc. Marc. deciſ. Delphinal. 53. Theſaur. deciſ. 264. & Chriſtin. deciſ. belg. ſub tit. de Nundin. tom. 3. deciſ. 99.*

Quæ quidem Nundinæ particularem, & determinatum locum habere debent; vt tradit idē *Nouar. d. collect. 1.* ad inſtar fori iudicialis, per *Tex. in l. locum, ff. de Iudic. & cap. Statutum, de reſcript. in 6.* & ingenioſè ſcripſit eruditus *Surg. de Neap. Illuſtr. cap. 10. à n. 33. cum ſeqq.* nàm alias mercatores cogerentur per diuerſa loca vagari.

13 Hinc nupèr, ſuborta controuerſia inter D. Marchionem Oliueti Regium Cōſiliarium Marcum Antonium Cioffi Patritium eiuſdem Ciuitatis Salerni & mercatores, ac nonnullos particulares eiuſdem Ciuitatis, & ipſāmet Ciuitatē, prætēdētes, poſſe mercatores morari tempore Nūdinarum dictarum de menſe Septembris intra Ciuitatem, vbi tenent priuata officina mercaturam exercendi, & in quadam Platea nominata de Sancto Saluatore, ibiquè frui poſſe immunitate illis conceſſa, ac ſi in loco Nundinarum exiſterent, & mercarentur.

Cumquè ex aduerſo eiſdem opponeretur à præfato Domino Marchione, cæteriſquè condominis maritimæ territorij, & apothecarum conſtructarum extra mœnia dictæ Ciuitatis, in loco, qui dicitur *Porta Noua*; quod omninò deberent accedere ad dictum locum, vti particularem, & deputatum pro celebrandis dictis Nundinis; Nedùm ex antiquiſſima conſuetudine, ſed etiam vigore Priuilegiorum Sereniſſimorum Ludouici, & Ioannæ Regum, conceſſorum in anno 1353. Mattheo de Porta, & ſimiliter pro obſeruantia *Reg. Pragm. 4. ſub tit. de Nundin. & ferijs, §. 1.* qua expreſsè cautum eſt, per hæc verba. *Che vſcita la Bandiera, vadano anco in fiera tutte le Botteghe delle dette Città.*

Ac etiam pro obſeruantia Bannorum Curię Magiſtri Nundinarum prędictarum, per quæ expreſsè mandatur, quod accedere habeant ad dictum locum extra męnia, quæ, & conformi-

tur

tur diſpoſitionem dictæ *Regiæ Prag-*
maticæ.

Et quamuis pro parte dictorum
14 mercatorum, adducebatur eſſe con-
tra Iuris debitum, vt quis coactus, exer-
cere haberet mercaturam, per *Tex. in*
l. moris, § *ſunt autem, verſ. Sed damna-*
ri, ff. de pœnis.

Et ſimilitèr, quod eſſet contra liber-
tatem cogi poſſe ad conducendum
alterius domum, habens propriam, vbi
artem exercet, per *Tex. in l. ancillarũ*
30. §. *ſed penſionis, ff. de petit. hæredit.*
Dum videmus in propria domo non
prohiberi exerceri, etiam lupanarium,
& ex *Tex. in l. cùm interdum* 4. *ff. de*
inſtit. act. diſpoſitum eſt, locum emen-
di, & vẽdendi, cauſam non mutare per
Iura deducta per *Luc. de Penn. in l. vni-*
ca, C. ne ruſtic. ad vllum obſeq. deuocent.
lib. 11.

Sed àme, qui patrocinabar pro di-
15 cto Dom. Marchione, inſimùl cum
Domino Petro Antoniò Comite Pa-
trítio eiuſdem Ciuitatis generis ſplen-
dore, integritate, & doctrina perinſi-
gni, ac omni munere digno, & compa-
trono dictorùm locorum, fuit adductũ,
non poſſe controuerti dictas Nundinas
per tot ſecula fuiſſe celebratas extra
dicta mẹnia, vt etiam teſtatur *Dominus*
Marchio Torelli Reg. Capyc. Latro in
mem. deciſ. 191. *tom.* 2. *num.* 26. *vſquè*
ad num. 48.

Etenim in Iure exploratiſſimum eſt,
ſolius Principis eſſe concedere nundi-
nas, ſiuè ferias, & deputato ab eodem
loco, pro illis celebrandis, vel per lon-
giſſimam conſuetudinem introducto,
16 non eſt in ſubditorũ facultate locũ ipsũ
variare, illumquè mutare, aut immuni-
tatem dictarum in alium locum tranſ-
ferre, vel extendere, vt fundat *Theſaur.*
in deciſ. 264. hoc enim eſſet, contra
conceſſionis formam, & contra legem
operari, non citra delictum, quod le-
ges, nec æquitas patitur; Principis nam-
què placitum vim legis obtinet, §. *ſed,*
& quod Principi, inſtit. de Iur. naturali,
& ciuili.

Rurſus Nundinæ, ſiuè feriæ à *No-*
uar. ſuper rubr. prædicta collect. 1. *&* 2.
definiuntur, eſſe mercatorum conuen-
tiones, certo loco, & tempore merci-
moniorum cauſa, & ante eum ſcripſe-
rẹ *Theſaur. alleg. dec.* 264. *Franc. Mar-*
cus d. deciſ. 53. *Chriſtin. d. deciſ.* 99. per
Tex. in l. vnica, Cod. de Nundinis. Igi-
tur cum certum locum, & tempus re-
quirant, neutrum poteſt, abſq; Princi-
pis nouo placito, mutari, & variari, vt
præcitati DD. tradunt.

Et peritiſſimus *Alciat. in conſ.* 43. *lib.*
5. *reſponſ.* Magiſtralitèr fundat, quod
non poteſt, nec debet mutari locus
nundinarum, in quo ſolitæ fuerunt ce-
lebrari, ex longiſſima conſuetudine ex
multis, tùm etiam quia dicta conſue-
tudo vim Priuilegij habet, & quamue-
tuſtiſſima ſit hęc conſuetudo celebran-
di huiuſcemodi nundinas in dicto lo-
co extra menia, teſtatus ſæpè citatus
Reg. Capyc. Latr. in d. deciſ. 191. qui-
bus confert deciſio apud *Nouar. qq.*
forenſ. p. 2. *q.* 73.

Nec vrget authoritas doctiſſimi *Lu-*
cæ de Ciuitate *de Penna* Prouinciæ
Aprutij Regni Neapolitani, (teſte *Ni-*
colao Toppio de Orig. Tribunal. lib. 3.
c. 11. qui ipſum non fuiſſe Patria Tho-
loſanum, ſed de dicta Ciuitate (explo-
ſis ijs, qui in editione operis ipſius Lu-
cæ facta per Iacobum Myt de anno
1529. & deindè 1538. per Io: Chap-
pluin Borbonenſem, ſeù per alium eius
nomine prodierunt in lucem,) acerrimè
defendit *c.* 12. 13. *&* 14.) hic, inquam
17 *Lucas add. in loco*, conatus fuit multis
argumentis fundare, non poſſe prohi-
beri alio in loco emi, & vendi, quam-
uis conſuetudine fuerit introductum,
in quadam platea mercatum, & forum
fuiſſe celebratum.

Nam ſatis diuerſa eſt facti ſpecies,
& Iura per eundem allegata (ſalua pa-
ce tanti Viri) ad caſum non conferunt,
& ipſemet paulò pòſt, pro noſtra reſi-
det opinione, etenim ibi ſermo fit de
mercatu ſimplici, & ruſticorum coadu-
natione, in quo, cum nulla fruantur

im-

Digitized by Google

immunitate mercatores, parum refert, quod hodie in vno, cràs in alio loco fiat, & celebretur, & per conſequens ad libitum dictorum ruſticorum variari, & mutari benè poteſt locus; verùm, vt idemmet elegantèr, & ingenioſè aduertit, etiam in hoc caſu variatio, & mutatio, in tantùm fieri poterit, in quantum nouus eligendus antiquiori aptior, & commodior videatur.

In nundinis autem ſolemnibus, in quibus requiritur Principis Priuilegiū, deputato loco, non poſſunt mercatores locum prædictum mutare, aùt in alium transferre, vèl extendere, abſquè eiuſdem Principis facultate, ex his, quæ ſuprà adduximus, eò magis quia in caſu noſtro ſumus in terminis diſpoſitionis *Regiæ Pragmaticæ*, quæ eſt in viridi obſeruantia in Regno, & præcipuè in eademmet Salerni Ciuitate, in qua dictæ nundinæ ſemper fuerunt habitę extra dictā mœnia, quo in loco, & vexillum immunitatum prædictarum, & Regia Statera reſident.

Et minutatim examinando iura, ibi per *Luc. de Pen.* adducta, quod noſtræ ſupra firmatæ ſententiæ, non repugnent, illa ſigillatim adducam.

Et primo, *tex. in cap. fraternitatem 54. diſt.* neq; inductiuè ad propoſitum facit, nam ibi de Iudæis, qui mercimonij cauſa emerant Paganos, ſiuè Iudeos, præcipit Summus Pontifex iis Chriſtianos fieri volentibus, minimè à Iudæis illos venundari poſſe.

Text. in l. quod ſi minor, §. 1. ff. de minor. ſermocinatur, in quibus caſibus geſta per minores reſcindenda ſunt.

Iuriſconſ. in l. liberta 11. ff. de obſeq. à lib. & libert. parent. præſtand. loquitur, quod Patronus, non poteſt libertum in ſeruitutem reuocare, ex quo contra ſuam voluntatem ſua vtatur arte; ea propter ex hoc libera facultas liberto tollitur; quod minimè conſiderari poteſt in caſu noſtro, in quo Actores de Cioffi, & Pinto, non prętendunt prohiberi facere mercatoribus, nè ſuā vnuſquiſq; ad ſui libitum exerceat artem, ſed quod tempore nundinarum, vt moris communis eſt Prouinciæ, locique, in quo illæ celebrantur, ibi, & non alibi illam exercere debeant, & iuxta legem Regiam, & dictæ *Pragm.* diſpoſitionem.

Ad *Tex. in l. cum interdum 4. ff. de inſtit. act.* Verùm eſt, quod locus emendi, vendendiquè cauſam actionis non mutat; nam ſempèr inſtitutoria actio ſibi locum vendicat, ſiuè in vno, ſiuè alio in loco negotietur inſtitutor; eius tamen diſpoſitio non benè ſe habet ad caſum noſtrum; in quo non agitur de actione quæ ex negotiatione oritur; ſed vbi negotiatio fieri debeat certo tempore; Reipublicæ enim valdè intereſt, vt nundinarum tempore omnes in eodem loco conueniant, nedùm ad cuitandum fraudes, quàm, vt ementes res viliori pretio conſequantur, & emant per copiam vendentium, vt praxis paſſim demonſtrat.

Ad *Textum in l. ancillarum 30. §. Sed pēſiones, ff. de petit. hæredit.* Certum eſt, quod in propria domo cuilibet permittitur, quodcumquè genus artis exercere, etiam lupanare; At nos loquimur, quod ſi tempore nundinarum negotiatio qualibet debeat fieri in certo, & peculiari loco deputato, in quo omnes conueniunt, vnuſquiſquè ſuum exercendo miniſterium; & ſic facultas non reſtringitur, nè in ſua domo etiam lupanarium quis non exerceat; ſed quod tali tempore ibi, & non alibi, pro publica vtilitate illud exerceat.

Ad *Tex. in l. 2. ff. ſi à parent. quis manumiſſ. fuer.* concedimus liberis, & ingenuis hominibus, liberam debere eſſe ſuorum bonorum alienationem; ſed illam tali tempore debere fieri, certo loco, non eſt adimere liberam facultatem alienandi, & diſponendi; Prout leges ſtatuentes, quod res minorum, Eccleſię, Vniuerſitatis, & ſimilia, non poſſint alienari, niſi, certis adhibitis ſolemnitatibus, per illas libertas non tollitur; ſed tantùm indicta fuit norma alienationis faciendæ, & for-

forma diſponendi præſcribitur, quod in Iure abſonum nunquam fuit; Ideò Princeps mandare rectè poteſt, quod certo tempore, tali in loco, & non alibi mercatura exerceatur, vt cautum eſt per dictam *Reg. Pragm. de Nundinis*. Ex hoc enim minimè mercatura prohibetur, volenti illam exercere, ſed quod in tali loco, & non alio peragatur, accedente publica vtilitate, & Prætoris edicto, libertas non infringitur.

Neque *Tex. in l. quæro*, & ibi *Gloſ. ff. de Iure Patron.* ſententiæ noſtræ aduerſatur, quia patronus, ex *Sceuolæ* reſponſo, non poteſt prohibere libertum, ne idem negotij genus exerceat in eadem colonia, idq; *Gloſ.* explicat, quod ſit idem, ac dicere (in eodem vico) ex quo longè diſtat à noſtra hypotheſi, in qua diuerſa concurrit ratio; nunquam enim petierunt actores prædicti de Cioffi, & Pinto, prohibere mercatores, nè quodcunquè genus negotij exerceant, ſed quod illud quilibet exercere habeat in loco prædicto nundinarum, vti, commodiori, aptioriquè vtilitati publicæ, & ſic retorquendo illius diſpoſitionem, eundem expendimus ad corroborationem noſtræ opinionis, quod ſicuti prohiberi vetitum eſt per hunc *Tex.* ita ad illud exercendum cogi permittitur, maximè, vbi Reipublicæ concurrit commodum.

18 Quos etenim ignorat, quod finis præcipuus nundinarum conſtituendarum fuit vtilitas humana, cui facilius conſulitur releuatis oneribus vectigalium, & ſub tutela publica extraneis receptis, qui alioquin ſibi metuentes, nequaquam ſua nobis communicarent; vt dixit *Petr. Gregor. ſyntag. iur. lib. 25. cap. 3. ex Dionis Alicart. lib. 2. & Macrob. lib. 1.* ſententijs.

Vnde Imperatores *Valens*, & *Va-*
19 *lentinus in l. 1. C. de Nundin.* tempore nundinarum res, aut perſonas alicuius ſiſti, aut arreſtari prohibuerunt (& vtinam obſeruaretur, quod tàm pij Principes, tàm ſanctiſſimè preceperūt) itaut nundinæ tutæ ſint pro debitis, & gabellis, ſubiunxit *Petr. Pecchin. Ziric. de iur. ſiſten. inter tract. to. 2. c. 20. n. 3.* ea prorſùs ratione, vt merces, quę procùldubio ad huius vitæ conſeruationem neceſſariæ ſunt, liberiùs, & maiori copia inuehantur, & euehantur, & in proclamatione nundinarum excipiuntur, omniaquè pacem publicam turbare poſſunt, & odioſas, noxiaſq; reddere nundinas, quas liberrimas, & vtiles omnibus eſſe conuenit, & ob id malitiæ occurrendum eſt, *l. in fundo, ff. de rei vendicat. & in auth. de monach.* §. *ſi verò*, idem *Pecch.* ait *loco citato*.

Et diuinus *Plato*, ſummæ prudentiæ authoritatis, dum methodum, qua Ciuitas benè, ac beatè habitari poſſet, inſtitueret, illum perneceſſarium eſſe tradidit, quod in primis mercatura exerceri deberet, vbi pluribus agricolis, & artificibus, ac miniſtris opus eſt, qui importent, & exportent ſingula, quod ſine mercatura, minimè annuit, *add. ad Marant.* etiam tanti viri author. fretus *in ſpecul. Indiciar. prax. verb. vt Indic. mercatorum, num. 50. vſq; ad n. 55. & Ioan. Caluin. in lexic. iur. lit. N*, nundinas neceſſarias, & hominibus, per quam vtiles oſtendit, ex prædicta *Platon.* ſententia *lib. 2. ciuil. conuerſat.* inquientis, *In Ciuitate benè inſtituta, negotiatores in primis eſſe neceſſarios*.

Nec *Tex. in l. moris*, §. *ſunt autem*, *verſ. ſed damnari, ff. de pœnis*, obicem facit, nam Actores nunquam auſi fuerunt cogi facere mercatores ad eorum miniſterium agendum, contra *d. Tex.* diſpoſitionem, ſed eiſdem volentibus mercaturam exercere, & immunitate frui, potiriq; quæ mercatoribus, certo tempore, ſcilicet nundinarum à ſupremis dominis fuit impartita, illam exercere ipſi habeant in loco, cui immunitas prædictarum nundinarum fuit conceſſa, & non alibi, itaut exiſtentes extrà dictum locum nulla debeant frui immunitate.

Prætereà eidem *Text.* ad literam inſiſtendo, quam maximè arrideat no-

ſtræ

ſtræ ſententię, perpendatur quæſo tota eius litera; In vltimis namque verbis, reſpōdit *Iuris Conſul.* quod poteſt eſſe iuſta cauſa compellendi, ſi ſolitus ſit talem facere negotiationem, vt etiam explicauit *gloſ. in verbo tractauerit, Puta in eo, qui ſcit id facere, in quod damnatur, aliàs, ſi neſcit, ſunt inciuiles*, ſunt verba *gloſ.* quæ, ecce quàm apertis loquitur verbis, quod ſolitus mercaturam exercere, iuſta concurrente cauſa, & rationabili, poteſt etiam cogi, Igitur, poterunt ſine vlla legis contradictione, & etiam compelli mercatores, vt ad dictum locum Nundinarum dicto tempore accedant, ad exercendum vnuſquiſq; ſuam negotiationem, & artem, vti ſoliti.

Nec ad alia nos diffundere fas erit, quæ ibidem Doctiſs. *Luc. de Pen.* adducit. Poſito quod, nec ipſe de Nundinis diſſeruit, nec ſua tempeſtate emanauerat dicta ſanctio *Pragm.* allegata: cuius expreſſa diſpoſitione attenta, in quauis Iuris cōmunis articuli diſputatione fruſtrà eſſet tempus terere; illaque adamuſſim eſt obſeruanda, vti lex ſtatutaria.

20 Itaquè optimo Iure efflagitabant Actores predicti obſeruantiam dictæ Regiæ Pragmaticæ, àc Bannorum Curiæ Magiſtri Nundinarum, & iuſtiſſimè de anno 1656. ad relationē *D. R. Conſ. Aloyſii Gamboa*; ſub die 2. Iunij S. R. C. declarauerat, quod obſeruentur Banna prædicta, donec aliter; dictumq; decretum, *referente D. Conſiliar. Paulo Staibano*, Viro literis, virtute, & nobilitate conſpicuo, ac omni eruditione refertiſſimo, ſub die quinta Iulij proximi præteriti anni 1661. denuò, in gradu reclamationis, reiecta in integrum reſtitutione, quam petierat dicta Ciuitas Salerni, fuit per idem S. R. C. confirmatum; cuius Decreti verba hæc ſunt: *Viſis Supplicationibus porrectis, tam per Ciuitatem Salerni ſub die 16. Menſis Septembris anni 1660. fol.* 102. *quam per Gubernatores Regiæ Dohanæ Neap.* (qui intereſſe etiam habebant pro obſeruantia bannorum emanatorum) *ſub die* 12. *Februarij currentis anni 1661. fol.* 121. *infrà quatnor dies audiantur partes. Et interim obſeruetur decretum latum per S. R. C. ſub die 2. Iunij 1656. fol. 9.* penès de Fuſco Act. Magiſt.

Notàndum verò, puto in hac nundinarum materia, quod ſi ante nundinas res vendita ſit, quamuis tempore nundinarum tràdita, priuilegium non obtinebit, niſi intuitu, & cauſa nundinarum contractum fuerit, vel ea lege, vt in nundinis ſolueretur, *Chopin. lib. 1. tit. 11. de dom. num. 23. & 25. Paul. Chriſtin. dec. Cur. Belgic. 99. & 100. tit. 60. t. 3.* An, & quando nundinarum exercitium per non vſum amittatur, & citrà priuilegium acquiſitæ immemoriali tempore auferri, & inhiberi poſſint à Principe; *Natta conſ. 511. & 512. Alex. Raudens. reſponſ. 23. nu. 8. vol. 2. Theſaur. dec. 264. n. 3. Alciat. conſ. 208. Crauett. conſ. 592. nu. 104. & conſ. 640. per tot.* Ad materiam videas *Caphal. conſ. 342. p. 3. Franc. Marc. dec. delphin. 53. Mignon. ad conſuet. Andegauenſ. pag. 20. col. 1. Tholoſ. ſyntagm. iur. lib. 2. cap. 16. Gayll. lib. 2. pract. obſeru. lib. 20. obſeru. 60. Bern. Greua pract. concl. 60. conſid. 1. & ſeq. Petr. Rat. ad Conſuet. Pictau. art. 63. tit. de la diſtinction des iuriſdictions, Petr. Ant. Petra in tract. de poteſt. Princip. cap. 10. num. 28. Sixt. de regal. lib. 1. cap. 2. & 6.* Et Baronibus àn ſit permiſſum, abſquè Regia facultate in terris ſuis mercatum facere, *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. in rub. de diuerſ. prouiſ. tit. de mercatis, ſeù nundinis, Io. Franciſc. Capiblanc. de Baron. prag. 8. p. 2. n. 52. Reg. Reuerter. dec. 111. n. 5.* Et mercatores itinerantes, quibus gaudeant pro mercibus quas trahunt, & nùm fori prærogatiua, *Capiblanc. cit. loco n. 159. Carleual de Iudic. tom. 1. nu. 571. Nouar. to. 1. de elect. fori ſect. 2. q. 22. n. 1. Paſchal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 4. nu. 43. Danz. to. 3. de pugn. DD. tit. de ſent. for. iudicat. cap. 11. num. 42.*

RITVS CXVII.

Item prælibata Curia ſolet ſeruare hanc practicam, quod data commiſſionis cuiuslibet, vel data citationis cuiuſcunque, poteſt fieri ſub quocunque die, etiam feriato, die etiam Paſchali: & ea, quę occurrunt in dicta commiſſione, vel citatione (ſi ſit actus iuridicus) debent fieri, die non feriato: puta, debet quis citari die non feriato. Et attenditur, verùm ſit feriata, vel conſuetudo loci in Regno, in quo loco fuit facta citatio, vel ille alius actus, quando tamen committuntur citationes apertæ, ſicùt quando quis debet citari, qui ſit in loco, vbi Curia regitur, & eius loci pertinentiis: tunc dies datæ talis citationis debet eſſe iuridicus, ſecundum conſuetudinem dictæ Curiæ, in ipſa Curia diutiùs obſeruatum.

SVMMA RERVM.

1 *Citatio decerni die feſtiuo, àn prohibeatur, & quid vſus admittat.*

2 *Dictio (etiam) cuius ſit virtutis, explicatur.*

3 *An peccatum videtur, decernendo citationem die feſtiuo.*

4 *Exequutio realis, aut perſonalis, fieri nè poſſit tali die.*

5 *An poſſint libellus, & articuli præſentari, & audientia teſtium committi.*

6 *Diebus feſtiuis in honorem Dei indultis, abſq; peccati labe, lucro mediante, Aduocato, àn liceat ſtudere.*

PRæcedentis *Ritus* verba, duo inter alia continent, vetita fieri in die feriata, ſcilicèt, intimationem, & obligationem ad comparendum:
1 iſte verò loquens de expeditione citationum, annuit poſſe fieri, etiam die Paſchali. Quam concluſionem vtiquè fouent illic cumulata; exemplificat autèm noſter *Ritus* in die Paſchatis, vt, cum ſit alijs omnibus diebus iſte ſolemnior, credatur multò magis licere in alijs, cum namquè illis vtatur verbis, *etiam in die Paſchatis*, natura præfatæ
2 dictionis (*etiam*) quia eſt ampliare, & extendere, quod prius dictum erat ad caſum magis dubitabilem, per *Crauet. conſ 294. ſub num. 7. et Caualcan. deciſ. finiz. 25. nu. 16. par. 3.* maius dubium certè verſabitur, ſi in illo die, quàm in alijs liceret, & dùm annuit, præcedentemq; ſtatutam reſolutionem extendit ad ipſum Paſchatis diem, itidem ad alios, quamuis ſint ex ſolemnioribus, dilatare videtur, atquè illud ipſum concedere, ſcilicet, quoad validitatem, *Muſcat. in prax. lib. 1. par. 2. gl. intimato num. 20. Grau. p. 4. declarat. 2. nu. 5. Galter. in prax. inſtrum. p. 3. rub. 2. nu. 43. Vin. opin. 992. Foller. in pract. crim. rub. vel eos verbaliter citari fac. n. 34.* quem explodit *Danz. de pugn. DD. t. 2. tit. de fer. c. 2. verſ. primo caſu*, dum tradidit hunc Ritum contradicere antecedenti, non aduertens *Foller.* nedùm hos *Ritus* non contrariari, ſed vnum, ac idem ſtatuere, *Scaleya* huius *rit.* memor *in prax. foriudic. cap. 5. num. 20.* & declarat *Io: Bapt. Ventrigl. in prax. rer. notab. ann. 16 §. 2. de diebus feſtiuis n. 31. lib. 1.* non, vt videtur pec-
3 catum, quod ſuum non eſt impedire: quin, & noſtris temporibus, neq; vſu admittitur huius *Ritus* obſeruantia, quo ad validitatem, cum fieri illis diebus non amplius ſit in more, iuxta *Afflicti* effatum *in conſtit. Regn. ſi quem noſtrorum, num. 6. rub. 95.* idq; ſcripſit *Epiſcop. Campanil. in diuerſor. iur. canon. rub. 12. cap. 13. ſub num. 100.* vbi
4 etiam, nè fieri poſſit exequutio realis,

aut

aut perſonalis probauit, cuius dicti veritatem extricant *De Angel. ad Foller. prac. cri. tit. notatos capias, n. 26. Manſon. de cauſ. execut. ampl.* 1. *nu.* 5. *Reg. Rouit. in rub. de fer. nu.* 8. & nos alibi. Verùm citationem poſſe expediri die feriata, tradunt, prætèr adductos *DD. Marant. in verbo rectè concipiat. cit. n.* 119. vbi de *rit.* M.C.V. 183. meminit *Muſcat.* qui breuitèr ſe expedit, *in p.* 2. *Gl. intimato n.* 19. *verſ. tertio quaero*, laudans hunc Ritum, *Conſil. Campana reſolut. ad mater. forindic.* 18. *num.* 3. tradens iure rituum attento, relationem Nuncij, die feriata factam, eſſe validam, in quo *Bal. in l. dies feſtos, C. de fer. n.* 3. pro, & contra, tenet, de tribus actibus diſtinguens, commiſſionis, videlicèt, intimationis, & relationis, & *additio ad Bart. in l.* 1. §. *nunciatio, nu.* 30. eam fieri poſſe die feriato, notat, quia hoc approbat conſuetudo, per quam ferijs derogatur, ſecundum *Gloſ. notab. in l. quinquaginta*, C. *de fer. in vltim. verſ. quod nota, in c.* 2. *de dilat.* & dicit eſſe videndum *Bart. in extrauag. ad reprimendum, verſ. de plano, & Bal. in l. minorum, C. in quib. cauſ.* & *addit.* ad ipſum *Bal.* alios laudat DD. Feriatis diebus libellum dari poſſe, dicit *Gloſ. in l.* 1. *de fer. verbo compellendi*, laudans *text. in l. miles*, §. *ſexaginta, verſ. de plano videas, ff. de adulter.* quo *tex.*
5 fretus, reſpondi, articulos die dominico præſentari poſſe, quia offerre ſcripturas, non eſt actus iudicialis, vt dicit *Afflict. in conſt. Reg. lite legitimè n.* 24. ſic, & audientiam teſtium poſſe committi, ex *Creſcent. dec. vnic. tit. de fer. Nouar. collect.* 95. notat *Danz. add. tit. de fer. cap.* 1. *num.* 19. ſed in noſtri Regni Tribunalibus in diebus feriatis, nec articuli, nec ſcripturæ præſentantur, nec audientia committitur. Sed àn patrocinium præſtari poſſit in die feriata, *Amat.* inquirit *dec.* 22. cuius meminit *Nouar. in prag.* 1. *de fer. collect.* 95. *num.* 3. lateq; pertractat *D. Iudex Franc. Mar. Prat. obſeru.* 69. tradens,
6 licitum eſſe Doctoribus, etiam in diebus feſtiuis in honorem Dei inductis, abſquè peccati labe, lucro quoq; mediante, ſtudere, dummodò diuina non deſerantur.

RITVS CXVIII.

Triduum expectatur poſt citationem.

Item nota, quòd ſi ſit mandatum alicui extraordinarium (tamen nō in aliqua cauſa, in qua ſit inchoatus proceſſus) ad aliquam pœnam, ſemper expectatur ille, cui eſt factum mandatum, triduo, vt fit in citationibus ordinarijs, & hoc ſemper ſeruauit, & ſeruat ipſa Curia de conſuetudine antiqua.

SVMMA RERVM.

1 *Mandatum quale dicatur extraordinarium, & quale ordinarium.*

2 *In vtroq; vt ſecunda incuſetur contumacia, requiritur, vt triduum labatur, poſt primam contumaciam, cum alijs.*

3 *Princeps ſi quid extraordinarium demandet, exequutor debet expectare ſecundam iuſſionem.*

4 *Liquidationem inſtrumenti, quæ anteire debeant.*

5 *Actus citationis, ſi veniat expediendus certo die, & is fuerit feſtiuus, in ſequentem diem non feſtiuum transfertur.*

6 *Contumacia debet accuſari, ſedente Curia pro tribunali.*

7 *De triduo expectando in citationibus ordinarijs, in cauſis criminalibus, & liquidationis inſtrumentorum, loquitur, remiſſiuè.*

1 MAndatum extraordinarium
illud eſſe videtur, quod ex-
peditur in cauſis non agi-
tandis ordinariè, ſed, atten-
tis verbis huius *Ritus*, in quibus non
eſt inchoatus proceſſus, & propterea
extraordinariũ dicitur mandatũ, cuius
meminit *ritus* 109. qui inſupèr exẽpli-
ficat in mãdato ſuper tenore inſtrumẽ-
torum, & cum *rit.94.* oſtẽdiſſet, incuſa-
ta prima contumacia in illis expectan-
dum eſſe triduum, antequam accuſe-
tur poſtrema, & dubitari poſſet, ſi hoc
2 ipſum obſeruandum quoq; eſſet in iſtis,
nimirùm, ſi præſens *Ritus* volens om-
nem auferre dubietatem, ſtatuit id ip-
ſum fieri debere, & nos addimus id
optima ratione diſpoſitum; quin, & for-
taſſe longius tempus in extraordiuarijs
mandatis ferè requiſitum, indulgẽdum
erat, quo non opus eſt in ordinarijs,
3 etenim, ſi quid extraordinarium tibi
mandauero, ſecundam expectes iuſſio-
nem, dicit *Imperator in §. deindè, in Au-
th. de mand. Princip. & §. & hoc verò,
in auth. & nulli. Iudic. cap. ſi quando, de
reſcript. cap. paſtoralis, de fid. inſtr. cap ſi
quando, de offic. deleg. Marant. diſp.1.
Affl. in conſtit. pacis cultum.* Vndè *tex.
in l. ſi vendicari, Cod. de pęnis à Diuo
Ambroſio* ſtatutus (teſte *Niceph. Caliſt.
12. lib. hiſtor. Eccleſ. cap. 41.)* mandar,
Iudicem differre, vſq; ad triginta dies,
exequutionem ſententiæ, qnam Prin-
ceps vltra modum mandat, quem *text.*
literis aureis pingendum, dicir *Iodoc. in
prax. rer. crim. cap. 82. in tit. de bello,*
& plura notatu digna, recenſet *Auus
meus ad Gramm. dec. 36. à nu. 9.* qui-
bus fortaſsè ſuffulti Proreges, aut dele-
gati, & Præſules non illicò exequuntur
ſuorum Principum arduas iuſſiones, ni-
ſi reſponderint, illoſq; prius erudierint
de negotij veritate, cuius cum idem
Princeps cognitionem habuerit, ſi rur-
sùs fieri illud demandauerit, ei omni-
nò parendum eſt, ſecundæq; iam dictæ
iuſſioni obtemperandum, vt adductis
in iuribus aſſeritur: qua quidem con-
ſtabilita aſſertione, ad veram huius rei
notitiam habendam, repetimus, cogni-
4 tionem cauſæ requiri in cauſa liquida-
tionis inſtrumentorum, teſte *De Fran-
chis dec. 405. ſub nu. 6.* ideò mandato,
ſeù citatione huiuſmodi ſuper tenore
inſtrumenti notificata, incuſandam
omninò eſſe die ſequenti primam con-
tumaciam eò quod citatus comparere
in banca Actuarij in terminis liquida-
tionis inſtrumentorum, nuſquam po-
teſt, ſed tantùm Curia pro Tribunali
ſedente, & conſecutiuè ipſa incuſata
prima contumacia; prolabi integrum
triduum oportet, in quo neq; dies prę-
dictæ incuſationis, neq; altera ſecun-
dæ incuſationis faciendæ Curia ſeden-
te numeratur, eaq; facta, creditor, per
ſpatium vnius menſis, poteſt interlo-
qui facere ſuper liquidatione, eoque
elapſo, dictaquè liquidatione non in-
tercedente, iterùm exordiendum eſt,
& prior citatio pręmittenda, non ſecus,
ac ſi poſterior contumacia in prima
dicta Curia poſt triduum non fuiſſet
incuſata, quod ſi prima ſuperueniens
Curia, non elapſo triduo, ſed infrà illud
occurrat, puta, ſi die lunæ citetur, & die
martis propterea incuſetur prior con-
tumacia, quia ſubſequentibus diebus
mercurij, Iouis, & Veneris, currit tri-
duum, tùnc ad ſequentem diem, in qua
regitur Curia, protelatur accuſatio al-
terius, & vltimæ contumaciæ, quod
etiam attenditur, ſi illo elapſo, prima
dies, qua ſolet regi, eſſet feriata, quippè
quod protenditur ad primam diem,
qua re vera, Curia ipſa regitur. Quod
triduum quoq; expectetur in citatio-
nibus ordinarijs, probãt *rit. 97. & 226.*
& conſecutiuè præſens *rit.* fatur de
ſecunda contumacia, prior namq; in-
cuſatur eadem die, iuxta *rit. 223. &
prag. 3. de ordin. Iudic.* itaq; iſta, quæ
accuſatur prima die iuridica, elapſo tri-
duo, poſt primam contumaciam, erit ſe-
cunda, ſcilicet vltima, iuxtà præfatum
rit. 223. & inibi notata per *Carau. ſub
num. 8.* & meliùs *rit. 183. in princ.* eius
5 autem citationis actus, ſi veniat expe-
diendus aliquo certo die, & is fuerit

fe-

feſtiuus, in ſequentem non feſtiuum transfertur, *Vin. deciſ. 11. num. 11. lib. 1. de Franch. deciſ. 639. Gallup. in prax. S.C. cap. 4. tit. de contumacia, num. 5. & 6. Ricc. collect. deciſ.* 74. cum diſtinctione tamen poſita per *Carau.* & à me ipſo comprobata, *rit.* 219. quin, &
6 ipſam debere in Regno accuſari, ſedente Curia pro Tribunali, ex multis deducit *ritibus*, idem *Vin. dec.* 138 *ſub num.* 24. Cæterùm de triduo expectan-
7 do in citationibus ordinarijs, ſermocinantur *Marant. in ſpec. par. 6. 2. memb. de contumac. in princ. & num. 67. Ronit. in prag. 3. num. 6. de ordin. Iudic.* in criminalibus, *Foller. in prax. crim. rub. accuſentur contumaciæ, nu. 2. Nuntius Tartagl. in marg. fiſc. cap. 6. n.* 8. & liquidationis inſtrumentorum, *Galter. in prax. inſtrum. par. 3. princ. n. 9. & per totam, Muſcat. in prax. lib. 1. par. 2. Gl. Tribunali, num.* 8.

RITVS CXIX.

OBſeruat ipſa Curia, & omnes aliæ Curiæ huius Regni, quod vbi quis citatur, vt quintodecimo die, vel alio quocunq; poſt citationem compareat in dicta Curia, non computatur in illis quindecim diebus illa dies, qua fuit facta citatio .i. qua fuit citatus.

SVMMA RERVM:

1 *Ritus iſti obſeruandi, necnè ſint extrà Neapolim.*
2 *Dies termini, àn computetur in termino; negatiuam ſuſtinet opinionem Carauita ex hoc Ritu, & deducit Trentacinq.*
3 *Auctor eorum, & cæterorum aſſentitur aſſertioni, vt illa dies non connumeretur, deſciſcit tamen à Carau. & Trentacinq. effato, quod iſthac ſit huius rit. obſeruantia.*
4 *Ritus vtitur dictione (poſt) qua dies, qua quis fuit citatus, excluditur.*
5 *Auctor in ſequendo diſtinctionem Trentacinq. tradit, quod vltima dies termini computetur, prima verò dies intimationis termini non connumeretur.*
6 *Hancq; opinionem Tribunalium conſuetudo, ſtylus, & DD. placita, tùm antiquiorum, cùm recentiorum, admittunt.*
7 *Quid verò dicendum ſit in lege, pragmatica, aut banno.*

ISthæc in *Ritu* verba, *Alia Curia*
1 *huius Regni*; præſeferre videntur
extra Neapolim haud cuſtodiri.
& obſeruari cæteros alios *Ritus*
ſimplicitèr loquentes, vt quoquè aduertimus ſuper alijs in *ritibus*, alioquìn addita incaſſum illa fuiſsēt in hoc *Ritu*, ſi extra Neapolim, vbiquè obſeruandi eſſent omnes.

Huius verò *Ritus* tractationem conſiſtere, in ea peruulgata quidem, ſed ancipiti quæſtione, dicit *Carauita*, àn
2 dies termini computetur in termino,
in qua, prętermiſſis diſtinctionibus *DD.* concludere, addit *Carau.* nè computetur, atq; ita vbiq; ſeruari in Regno, & conſuetudine receptum, dixerat *Iaſ. in l. 1. n. 2. ff. ſi quis cantion.* firmat *Didac. Perez in l. 1. tit. 2. lib. 3. ord. col.* 828. quamquè regulam ampliat, reſtringitquè *Duen. regul. 196. & 197. Imol. conſ.* 101. *Marant. ſing. verbo dies, Fuſc. ſing. lit. D. Carauit.* adducens, *Guid. Pap. dec.* 270. *Ioſeph Vela diſſert.* 18. *n.* 8. quin, id ipſum ex hoc etiam *ritu*, deducit *Alex. Trentacinquius lib. 2. variar. reſol. tit. de dilation. cap. 1. in verſ. Ego non diſcederem, ſub nu.* 3. & rursùs *num.* 12. Verùm aſſentimur nos prædictæ aſſertioni, vt illa dies, haud
3 cōnumeretur in termino ipſo, ſicuti, &
inferiùs probabimus, deſciſcimus tamen

Digitized by Google

men ab eorumdem *Carau.& Trenta-
cinq.* priori aſſertione, quod iſthæc ſit
huius *Ritus* obſeruantia, quandoqui-
dem neuter eorum perpendit dictio-
4 nem (*poſt*) qua noſter *Rit.* vtitur. Ait
enim, *vbi quis citatur, vt quintodeci-
mo die, vel alio quocunq; poſt citatio-
nem compareat, non computetur dies,
qua fuit citatus*, quod etiam aſſeritur
in *rit.* 123. quandoquidem dictio (*poſt*)
in citatione appoſita, expreſsè, noſtra
ſententia, excludit illam, qua fuit cita-
tus, ad tradita per *Card. Tuſch. pract.
concluſ.to.2. lit. D, concl.336. Io.Chri-
ſtoph.Sueles conſ.15. num.4.lib.1.conſ.
diuerſor.* Verùm, ſi prædicta careret
dictione, ac ſimplicitèr iuberet, com-
parere die decimaquinta, àn dies exe-
quutæ citationis numeranda eſſet in-
ter illos quindecim dies, non aperit iſte
Rit. nec alter memoratus 123. tametſi
ille expreſſioribus verbis adiungat pro
ratione, verba illa, *dies, quo fit citatio,
non computatur in termino*, attamen
videntur referri ad caſum anteà pro-
poſitùm, citationis mandantis compa-
rere poſt dies præſcriptos, itaquè vbi-
cunquè fuerit ſimplicitèr conſtitutus,
non comprehendant, & propterea ſub
diſpoſitione Iuris communis remanſiſ-
ſe, ad *l.commodiſſimè, ff. de liber. & poſt-
hum. l.ſi extraneus, ff. de condit. ob cau-
ſam, c. ſuſceptum, de reſcript. in 6. &
Alex.conſ.42.ſub num. 3. vol. 3.* Qua-
5 mobrèm altiùs rem ipſam exordiendo,
diſtinguimus cum *Trentacinq. indic.
cap.1. num. 2.* & dicimus, vel quæri, àn
vltima dies termini computetur, & cer-
tum ſit, cõputari, vt ille ait, poſt *Specul.
in tit. de appellat. §. 1. n. 3. & Iaſ. in d.
l.1. ff. ſi quis caut.* & *text.* opitulantur *in
l.1. §.quod dicimus, ff. de ſucceſſ. edicto,
& l.Pater, §.60. ff. de adult.* vel quæri,
àn connumeretur prima dies aſſignati
termini, ſiuè intimationis illius, & tunc
contentio eſt inter *DD.* quorum plu-
res annunt, & computari credunt, quos
idem *Trentacinq. ſub num. 3.* recenſet,
alij verò prorsùs negant, quos illemet
deindè commemorat, quibus addimus
*Soccin. in regul. 16. Petrum Fridericum
Myndanum in tract. de proceſſ. & man-
dat. lib. 2. cap. 18. Tuſc. concl. 409. lit. D,
& concluſ. 6. lit. T, Guttierez, pract. qq.
lib. 2. q. 154. Cæuall. q. comm. 401. Parla-
dor. lib. 2. rer. quotid. par. 5. cap. fin. §.
10. n. 3. et Tiraquell. de retract. lignag.
Gloſ. 11. à num. 17.* Iſthæc tamen aſſer-
6 tio verior citrà dubium apparet, &
multorum Tribunalium voto, ac deci-
ſione comprobata, præſertim deciſione
Cameræ Imperialis, apud *Myſinger.
obſeru. 15. cent. 1.* Senatus Grationo-
politani, apud *Guid. Pap. dec. 271.* Ro-
tæ Spirenſis, apud *Gaſparem Guliel.
deciſ. 94. par. 3.* Rotæ Romanæ, apud
*Tholomeum deciſ. 763. par. 3. lib. 3. di-
uerſ.* Senatus Cathaloniæ, apud *Fon-
tanell. deciſ. 409. num. 3. & 15.* memo-
rem ſtyli huius Regni, Regni Arago-
niæ, penès *Petr. Molin. in prax. Iud.
proceſſ. crim. abſentia, verſ. Aduerti, fol.*
331. Illa tamen complures patitur re-
ſtrictiones, quas ijdem *Soccin. Tiraq.
& Tuſc.* reſcribunt, quibus, & illam
adiungimus, ſi dicat, infrà decem dies,
ex *Caſtrenſ. conſ. mihi 398. ſub num. 1.
lib. 1.* proùt ſi dicat, poſt decem dies,
iuxtà *Ritum* noſtrum, alterumq; prædi-
ctum 123. in quo caſu loquens *Mar-
tha* id ipſum dixit *voto 135. num. 3.* in
termino etiam ad articulandum com-
putari, decidit eadem *Tholomei deciſ.*
768. anteà verò recenſitæ auctorita-
tes *DD.* ad regulam comprobandam
noſtra interſunt ad ſciendum prædi-
ctam ſententiam, & regulam, non tan-
tùm militare in termino dando, ſed in
quouis decreto, ſtatuto, aut lege, ad
præſcriptum in eo terminum deman-
dante, aliquid fieri; etenim, ſi *Carau.* ita
intelligit, vel potiùs extendit hunc *Ri-
tum*, ſpecificè in termino loquentem,
& *Carau.* inſequitur *Franciſc. Maria
Prat.* poſt hæc delineata lectus lepidè
materiam pertractans, *obſeru. pract. 40.
à num. 40.* Multò magis ita declaran-
dos eſſe exiſtimamus iam citatos *DD.*
generatim, & ſimplicitèr verba facien-
tes, cùm eorum plerique in alijs caſi-
bus,

Digitized by Google

bus, quam termini dati, agant; Quid
7 verò dicendum ſit in lege, ſiuè pragmatica, aut banno, prohibente aliquid ſub pęna fieri, àn deuinciat contrafacientem eadem die promulgationis. Tu, candide Lector, attentiùs perſcrutando, intelligere facilè poteris, quid ſit dicendum.

RITVS CXX.

ITem ſeruat ipſa Curia, quod ſi quis citatur de mandato dictæ curiæ, vt tanquam principalis, & legalior veniat reſponſurus ſuper tenore articulorum, ſeu exceptionum, aut poſitionum: & non venit: tunc curia habet eum pro confeſſo: & ita determinatum fuit in cauſa Antonij de Celano, eſt verum, quòd in vltima ipſarum citationum debet inſeri totus tenor articulorum, ſeu exceptionum: & à dicto decreto nunquam appellatur.

SVMMA RERVM.

1 *Cum principalis non curat deponere, quid agendum, & quibus decretis vtendum.*
2 *Vltimum decretum, quod habeatur pro confeſſo, vel habeatur, prout deterius, omninò requiritur.*
3 *Quid verò, ſi examinandus ſit abſens.*
4 *Poſtremum decretum, debet notificari perſonalitèr.*
5 *Recognitio apocæ in contumaciam, àn paratam habeat executionem.*
6 *Verus contumax, quando quis dicatur.*
7 *Cauſa, ad quas nullatènus reſpondere principalis obſtringitur, remiſſiuè recenſentur.*
8 *Præfatis non obſtantibus decretis auditur, qui legitimas impendimenti excuſationes producit.*
9 *Regularitèr non admittitur audientia, & mora purgatio, præſertim in recognitione ſcripturæ, & poſt ſententiam, & S.C. ſcitum ſubnectitur, num. 10.*
11 *Sufficit vnum ex tribus præceptis, etſi non proſtremum, perſonalitèr notificetur.*
12 *Aduerſus huiuſmodi decretum, admittitur probatio in contrarium.*
13 *Non verò appellatio.*
14 *Partes, quando queant reuocare confeſſiones, & declarationes factas, tùm in Iudicio, tùm extrà, remiſſiuè.*
15 *Qui dixerit ſe non eſſe hæredem, validè reuocabit effatum, annuendo ſe eſſe, & quando talis confeſſio noceat, quoad abſentes.*
16 *Multa de confeſſione, remiſſiuè.*

CVm hoc *Ritu* concordāt *Rit.* 70. & 79. verùm, vt vtriuſq; diſpoſitio procedat, ea concurrere oportet, quæ *Afflict.* ediſſertat, *in conſtit. Partes in iudicio*, vt aduertit *Ann. ſing.* 406. quin, & poſtmodùm mos ille inuiguit interponendi
1 tria decreta, vt quis dicatur confeſſus. Quorum pri.nu n, vt, ſcilicèt, deponat tanquam principalis infrà biduum, & intimetur, quo elapſo termino, aliud interponitur, quod infrà aliud biduum præcisè, & peremptoriè deponat, aliàs prouidebitur, & intimetur. Quo notificato, & biduo elapſo, tertium profertur, quod infrà aliud biduum, præcisè, & peremptoriè deponat, aliàs habeatur pro confeſſo, quandoq; ſolet dici,
2 aliás habeatur, prout deterius, quod decretum omninò requiritur, vt per *Senat. Pedem.* apud *Cacher. dec.* 5. *n.* 4. quam quidem praxim recenſent *Muſcat. in prax. ciuil. par.* 5. *Gloſ. legaliores, ſub nu.* 16. & *par.* 1. *Gloſ. Reus, n.* 9. *Carrab. in ſing.* 33. & 126. *Capiblanc. de Baron. prag.* 3. *n.* 5. *Ann. add. ſing.* 406. *D. Conſil. Rocc. lib.* 1. *reſp.* 29. *n.* 7.

Gizz.

*Gizz.ad Capyc. Latr.deciſ.*86. *num.* 6.
lib. 1. *Nicolin.in prax. Iudic. Ciuil.nu.*
100. quam, & nos pluriès obſeruatam
vidiſſe teſtamur, adducto in *rit.* 79.
paſſimquè incedere, nemo Curialium
dubitat, tùm ex hoc *ritu*, tùm ex *prag.*
8. *de ordin. Iudic.* quorum iurium meminit *Reg. Capyc. Latr. lib.* 2. *conſult.*
136. *num.* 3. cùm tamen examinandus
3 præſens eſt, vt illic adiunximus, cùm
verò abſens, altera attenditur illic reſcripta praxis, quod quidem vltimum
4 decretum notificari debet perſonalitèr,
Muſcat.in prax. lib. 1.*p.*5. *add. Gl. legaliores, num.* 19. *Riſtal.ad Tartagl.in
prax. ciuil. c.*154.*n.*29. idemq; voluit
Conar. in ſimili quæſtione de contumace, nolente apocam recognoſcere, *lib.* 2.
variar.cap. 11. *num.*4. *circa finem*, *Cauenſ. rit.*120.*num.*37.*Apicell.de tantamin. pauperum tit.* 1. *de quinquennal.
dilat. num.* 6. *Roman.ſing.*723.*nu.*2.

Sed àn apoca recognita in debito-
5 ris contumaciam, prçuio decreto, quod
habeatur pro recognita, executionem
habeat paratam, adeò quod debitor
non audiatur, niſi in vinculis, vel facto
depoſito, affirmatiuè reſoluit *Praſ. de
Franch.dec.*502. cum memoratum decretum vim veræ, ac realis recognitionis habeat, *Corn. conſ.*229.*num.*95. &
138. *lib.* 3. *Nouar qq. forenſ. par.*2.
*q.*70. *Caballin. milleloq.* 655. & 668.
Manſon.de cauſis execut. lib. 1. *q.*5.*nu.*
42.*Capiblanc.de Baron.in prag.*16.*nu.*
86.*Vrſill.ad Affl.dec.*85.*num.*4. & *de
Frãch.* deciſionẽ tuetur doctiſsimus *Io.
Dominic.Gaitus in tract. de credit.c.*2.
*tit.*8. *num.*2915. aduerſus ea, quæ in
contrarium dixit *Iacob. Maſull. ad Capyc.deciſ.*139.*n.*12. & confirmat *Dom.
Conſil.Rocc.add.reſp.*29.*num.*5.

6 Verus contumax quando quis dicatur, *Manſuer. in prax. tit. de contum.
collect.*1.*Balb.dec.*254.*Hercul.in tract.
de cau.de non offend.c.*51.*n.*33. *Gram.
conſ.crim.*45. *n.* 26. *Battand. in prax.
crim. regul.*19. *num.*3. *Veſtr.in prax.
lib.*7.*cap.*3.*nu.*2. & 53. cauſas verò,
7 ad quas nullatenus reſpondere obſtringitur principalis, vltra *Marantam*, &
Muſcat. collexit *Iodoc. in prax. ciuil.capit.* 154. *à num.* 6. *ad* 22. *Ioſeph Lud.
deciſ.Lucenſ.*5. *num.*37. & 42.& *dec.*
44. *num.* 36. *Magon. deciſ. Lucenſ.* 5.
num. 30.

8 Prædictis autem prolatis decretis,
non amplius auditur, qui deponere
non curauit, niſi legitimas, & efficaces
excuſationis deduxerit cauſas, illas,
nempè, quas *Gl.* commemorat *in cap.* 2.
de confeſſ.in 6. tametſi neq; nos practicauerimus, neq; ab alijs conſultò à nobis interrogatis, obſeruatum vidiſſe,
meminerimus, id tamèn euenerit nè,
quia partes nullam habuerint excuſationis cauſam, àn quia non aduerterint, ſiuè non crediderint audiri poſſe,
producendo validam excuſationem,
ignoramus, ſatis eſt neminem noſtrorum vidiſſe, ſicuti neq; nos vidimus,
valida propoſita cauſa, eiectum comparentem, eiq; denegatam facultatem
deponendi. Regularitèr tamen non ad-
9 mitti, & moram non purgari, in recognoſcendo potiſſimùm ſcripturas, concludit *Apicell. mòx indic. loco num.* 17.
conferuntq; *Corſet.in tract. de verbor.
gemin.num.*22. *Bar. in l.ſi is cui*, *ff.de
leg.*2. *Dec.conſ.*140.*col.*3.*Cach.add.deciſ.Pedem.*5. *Lud. dec. Luc.*44.*nu.*43.
*Caualcan.deciſ.*27.*num.*60. ex *Tex.in
l.ſi inſulam*, *ff.de verbor. obligat. Giz-*
10 *zar. dec.*49. ſubnectens, amplius non
licere poſt ſententiam, & obtinui in
S.C. ſub die vltimo Octobris 1650. in
cauſa creditorum quondam Antonelli
Mazzella, & Andreæ Pappagallo, aduerſus Franciſcum Antonium Blancũ,
& propoſitus nullitatibus, potiſſimùm
non fuiſſe vltimum decretum, iniungens apocæ recognitionem, aliàs haberi pro facta, perſonalitèr notificatum,
de menſe Nouembris eiuſdem anni,
*referente D.Conſiliario Marco Antonio
Cioffi Marchione Oliueti*, cum interuentu Spectab.Præſid. S.C.D.Bernardi Zufiæ, manauit ſcitum, illas non obſtare, in banca Litti, quin habuit pro
11 vero, ſupremus ille Regni Areopagus,

ſat

ſàt eſſe alterum ex tribus præceptis, &
ſi non poſtremum, perſonalitèr notifi-
catum fuiſſe, ex exaratis *à Ricc. Epiſcop.*
in citatione ad excommunicandum,
in prax. fori Eccleſiaſt. cap. 428. *num.* 6.
videas *Peguer. tom.* 2. *deciſ. cap.* 70. *pag.*
181.
12 Aduersùs verò huiuſmodi decre-
tum, àn probatio in contrarium admit-
tatur, affirmatiuè reſoluit *Menoch. de*
præſumpt. lib. 2. *præſumpt.* 70. *num.* 9.
Peregr. de iur. & priuileg. fiſci lib. 2. *tit.*
1. *num.* 10. *& ſeq.* àn verò appellatio,
extricant *Ann. ſing. xit.* 406. *Surd. conſ.*
360. *vol.* 3. *Marant. in ſpec. par.* 6. *de*
appellat. num. 158. & huiuſce *Ritus* de-
13 creto, negatiuè reſpondet *Reg. Sanfel.*
in prax. Iudic. ſect. 38. *num.* 31.
14 Quando verò partes valeant reuo-
care confeſſiones, & declarationes in
Iudicio, & extra factas, probato iuſto
errore, *Reg. Renerter. deciſ.* 90. *& deciſ.*
523. & ad eùm *D: Reg. de Marinis*,
idem *Reg. Sanfel.* demonſtrat *ſect.* 45.
& 54. illam potiſſimùm, quandocunq;
15 reuocare quibit, ſi primùm quis dixe-
rit ſe non eſſe hæredem, & poſteà ſe
eſſe, annuat, *l. de ætate*, §. *fin. ff. de inter-*
rogat. action. & admonet *Reg.* ipſe *ſect.*
45. *ſub num.* 10. *verſ. verùm ſi*, & àn
talis confeſſio ab aliquo facta coram
vno Iudice, ſe eſſe hæredem præiudi-
cium ſibi inferat, quoad alios abſētes,
ad intellectum, *tex. in l. fin. ff. de inter-*
rog. action. de Franch. extricat *deciſ.*
694. *Conſil. Staiban. reſol. forenſ.* 26. *in*
fin. & reſol. 86. *lib.* 1. *Paſchal. de patr.*
poteſt. par. 4. *cap.* 10. *num.* 20. *Thor. in*
compend. deciſ. verb. confeſſio, & nouiſ-
ſimè hoc diſcutit, examinatis omni-
bus à *Præſidente de Franch.* adductis,
Io: Baptiſta Mucci quæſt. forenſ. 4.
Cæterùm multa ad materiam huius
depoſitionis ſpectantia, necnon ad
alteram declarationis, in caſibus, in
quibus de iure tenetur ipſe principalis
deponere, aut declarare, copioſè con-
geſſimus ſuper *add. rit.* 70. atquè *rit.*
300. & multa ad confeſſionem perti-
16 nentia, tradunt *Theſaur. dec.* 109. *Ma-*
ſcard. de probat. lib. 1. *concl.* 347. *R. Ca-*
pyc. Latr. mem. conſul. 136. Et de con-
feſſo, qui valeat dicere de errore, &
docere de negatiua, coarctata loco, &
tempore in criminalibus, loquitur *Dã-*
za de pugn. DD. to. 3. *cap.* 1. *tit. de con-*
feſſis à num. 8. *poſt Gram. deciſ.* 56. *&*
Caualc. de bracch. Reg. tit. de probat.
teſt. par. 3. *num.* 11.

RITVS CXXI.

ITem ſi quis impetrat citationem à dicta curia: non poteſt eã tenere ſemper, & nõ facere citare eum, contra quem impetrauit. Sed debet curare dictus impetrans, quòd citetur aduerſarius ſuus, & in criminali banniatur, & condemnetur, & in ciuili, vt cõdemnetur in ſex menſes, ſi eſt propè locum, vbi curia regitur per vnam dietam, ſi verò eſt infra duas dietas, tunc in fra octo menſes, ſi verò vltra duas dietas vſquè ad quatuor incluſiuè, tunc infra decem menſes. ſi verò vſque ad quatuor infrà annum. Aliqui dicunt infra ſex menſes in omnibus prædictis caſibus, vbiquè per Regnũ: aliàs citatio euaneſcit, & ſic determinatum fuit in cauſa Domini Iacobi Barilis.

SVMMA RERVM.

1 *Circũductio quid denotet, potiſſimùm in citationis materia.*
2 *Citationem duobus modis dici circunductam, ex magno praxis Muſcatello enucleatore, oſtenditur.*
3 *Illa, ſeù potiùs mandatum de citando*

infrà ſex menſes, intimari poteſt à die datæ.

4 *Circumducta citatio non eſt citatio præſcriptionem non interrumpit, litiſq; pendentiam non inducit.*

5 *Sola libelli oblatione parti notificati, inducitur pendentia litis.*

6 *Si Iudex infrà ſex menſes obierit, vel functus ſit officio, citatio ab illo ſubſcripta, an valeat.*

7 *In exequutione verò decreta ab extincto Iudice, quid etiam ſit dicendum.*

1 CIrcumducere idem eſt, quod
cancellare, *l. poſt edictum, §. circumducto, ff. de Iudic.* aliquando ſignificat deſtruere,
l. acta ff. de re Iudic. in materia verò citationis, circumducere eſt propriè idẽ,
quód tollere, *Abb. in cap. conſuluit, de offic. deleg.* quamuis; ſi citationem circumductam explicaremus cancellatã, ſiuè deſtructam, in effectu importaret idem, quod ſublatam, ſcilicèt, quæ euanuit, iuxta verba præsẽtis *Ritus*, Ad
cuius declarationem reperi ſummum
2 practicum *Muſcatellum*, cæteris meliùs
explicantem, & quidem breuibus verbis, *in praxi Ciuili par. 2. gloſ. Tribunali, à num.* 8. Ait enim duobus modis circumduci citationem. Primò, quippè, reſpectu datæ: altero verò reſpectu contumaciarum. Primus, ſi quidem, modus
exemplificatur, cum actor infrà ſex mẽ-
3 ſes numerandos à die datæ citationis
minimè curauit, vt illa intimaretur aduerſario, de quo loqui pręſentem *Ritum* aduertit, eamquè tunc circumductam eſſe, ſcribit, & fatentur *Nunt. Tartagl. in prax. ciuil. cap. 4. num. 8. Paul. Galter. in prax. Inſtrum. p. 3. rub. 12. n. 50. & p. 3. principali nu. 4. R. Sanfelic. in prax. Iudic. de ord. Iud. nu. 3.* quin in ipſo ſemeſtri omnia neceſſaria adimplenda eſſe, nempè, omnium contumaciarum incuſationem; alioquìn dici circumductam citationem, ſcribit *de Franch. deciſ. 232. n. 2. & dec. 471. n. 1.*

Altèr verò exemplificatur, cum exequuta citatione, Reo non comparente, incuſata non fuit contumacia, & loquitur ſequẽs *rit.* 122. tùm Actore veniẽte, & non Reo, tùm neutra parte comparente, *Tuſc.* qui multa cumulat, *in concluſ. 233. à num. 4. lit.* C. etiam, ſi citatio ſit ad ſententiam, *Cæſar de Graſſis dec. 104. ſeù 11. num. 2. de ſent. & re iudic.*

4 Quod verò circumducta citatio non
dicatur citatio; loquitur idẽ *de Franch. deciſ. 232. num. 4.* in terminis huiuſce *ritus*, cuius meminit *R. Capyc. Latro deciſ. 69. lib. 1. Molfeſ. conſ. 4. num. 31. Caher. deciſ. 14. num. 37.* nullumque illa parit effectum, nec præſcriptionem interrumpit, *Fran. Balb. de præſcript. 3. par. 6. p. q. 4. n. 25. & Carau. in rit. 123.* inſequitur *Reg. Sanfelic. in add. prax. Iudic. ſect. 35. num. 15.* litiſquè pendẽtiam haud inducit *Afflict.* ibidemq; *Vrſill. dec. 366. Cepoll. caut. 191. & Carau. hoc in rit.* laudatò, tradit *Auus meus ad Gram. deciſ. 65. nu. 4. Ricc. in prax. irregul. reſolut. 522. num. 4. Baron. de Citat. q. 46. nu. 4.* & poſt alios *R. Sanfelic. mòx cit. num.* 14. quæ aliàs ſola
5 libelli oblatione parti notificati inducitur, *Afflic. dec. 354.* abſq; alia litis cõteſtatione, *Gloſ. in l. vbi captum, ff. de Iudic.* ex *tex. in l. ſi quis poſteà, eod. tit. & in l. penul. ff. de Iuriſd. omn. Iudic. Myſing. obſeru. 26. cent. 4. Guid. Pap. dec. 416. Gratian. diſcept. forenſ. lib. 2. cap. 389. nu. 12. R. de Marin. ad Reuert. dec. 87. & dec. 224. nu. 1. lib. 1.* & quando dicatur circumducta citatio; ſermocinãtur *Gayll. lib. 1. obſer. 59. Maur. ſenior alleg. 4. num. 6.* Quid verò, ſi in-
6 frà ſex menſes obierit, vel functus ſit
officio Iudex, qui citationem decreuerat, & ſubſcripſerat, habeat nè robur, & virtutem, vt notificari poſſit, & reus teneatur venire ad Iudicium, alioqui incuſata cõtumacia legitimè procedatur contra illum, & certè abnuimus, in exequutione verò quid dicendum, ſi illa
7 ab extincto Iudice, vel munere functo,
decreta fuerit, & diſcutit *de Franch.* annuitq; ſi à ſucceſſore præmittatur citatio *in deciſ.* 405. & obitèr dixerat

quo-

Digitized by Google

decretum;ſed ſolùm Iudex ex ſuo conſenſu, & partium, iuſta aliqua ratione concurrente,non interuenerit,vel quãdo ſuſpicio fuerit propoſita per viam ſimplicis inconfidentiæ, ex *pragm.* 4. §. *Carolus V. in princip. de offic.* S.C. *Reg. Rouit. in cit.deciſ.* 50. *nu.*3.*&* 4. & quando quò ad hoc dicatur effectus conſummatus,idem *Reg.Rouit.* declarat, necnon *Dom.Reg. Capyc.Latro cit. deciſ.*81. *num.*7. *Conſil.Staiban. mem. reſol.*117. *ex num.*25.

Nèc à determinationibus cauſarum ſuſpicionum appellatio, reclamatio, nullitates, recurſus, reſtitutio in integrum, allegatio notoriæ iniuſtitiæ admittuntur, tàm à diffinitiuis, quàm ab incidentibus, etiàm ſi talia forent, quæ per diffinitiuam reparari non poſſent, & videndi *Fontanell. deciſ.*26.*lib.*1. *de Franch. deciſ.*408.*&* 637. quam *deciſ.* impugnat cum diſtinctione *Praſ.Merlin. tom.*1. *contron.forenſ. cap.*15. Nullitatem verò prouenientem ex defectu iuriſdictionis admitti, iudicatum tradit *Reg.Rouit. in ſollemn. deciſ.*81.

102 Sed non illepidè quæritur, nùm, ſuſpecto patre,filius in cauſa interuenire poſſit; Accidit articulus trutinandus in ſuſpicione allegata in perſonam D. Conſiliarij D. Didaci de Soria Morales, etenim, cum mediante reſcripto S. E. ſub die 18. Aprilis 1641. fuiſſet demandatum, quod peritiſſimus vir, & omni æuo laudandus, Dom. Conſil. D.Didacus Soria eius pater non interueniret in cauſis D.Benedictæ Pinellę Principiſſæ Hyeracij, aſſumpto ad munus Conſiliarij dicto D. Didaco,nomine,& factis digniſſimo eius filio, & in eadem Aula,Principiſſa inſtetit in S.C. declarari illum notoriè ſuſpectum, & *referente Dom.Conſiliario Aloyſio Gamboa*, ſub die 13. Aprelis 1654. fuit prouiſum, *quod viſo reſcripto S.E. expedito ſub die* 18. *Aprelis* 1641. *non interueniat Conſil. D. Didacus de Soria Morales in cauſa in ſuſpicione contenta*. Cum enim pater,& filius vna, eademquè ſint perſona,& pares dicãtur, *Bald. in auth naturalis,n.*2. *C.de naturalibus liberis,Surd. de aliment.tit.*1.*q.*49. *n.*9. iniuria, qua ex recuſatione pater affectus fuit,in filium tranſire videtur, cum certũ ſit, Iudicẽ ex recuſatione iniuria affici, ad *text.in l.litigatores,ff.de receptis arbitris, Farinac.de teſtibus,q.*6.*nu.* 133. *R.Rouit.ſuper cit.prag.*1.*nu.*140. *Giurb. deciſ.Sicil.*48. *n.*2. *& deciſ.*54. *n.*1.*Maſull. ad Capyc. deciſ.* 138. *n.*3. adeò vt pars actione iniuriarum Iudici allegato ſuſpecto teneatur, *Caran. in hoc Ritu, num.*24. quem laudat *Thor. par.*2. *compend.deciſ.verbo,Compater, Teſtai alleg.* 7. *num.* 100.*&* 101. *& alleg.*9.*nu.*76. *Baron.de effect.inimic. effect.*116. *num.*140.

Et àn pater, & filius ſimùl in eodem tribunali iudicare poſſint,extricat *Reg. Sanfelic.deciſ.*67. *num.*9. & filius ſitnè ſuſpectus in cauſa,in qua eius pater in primo iudicio ius dixerat, affirmatiuè *Papon.lib.*7. *tit.*9. *arreſt.*8. quem referunt, & ſequuntur *Tepat. variar. iur. ſentent. tit.de recuſat. verſ.An filius, Maſull. ad Capyc. deciſ.*146. *n.*7. *Lancellott. de attent. poſt recuſat.n.*50. *Ferd. Vaſq. de ſucceſſ. creat.lib* 2.§.20. *par.* 2. *requiſ.declar.*29. *num.*44. quos laudat *Maſtrill.dec.*151.*n.*27. tradens ſic deciſum,*Ricc.collect.*1612.

103 Cauſas multas, ex quibus recuſari poteſt Iudex, congerunt *Franc.Marc. deciſ.*732. *par.*1. *Menoch.de arbitr.Iudic. caſ.*152. *Aufrer. Lanfr.de Orian & de Laurent.in ſuis tract.de recuſat. Marant.par.*4.*diſt.* 5. *n.*42. *& par.*6. *actu* 2.*à num.*24. *Auus meus ad Capyc. deciſ.*138.*Bertach.in tract.de Epiſcopo, par.* 4. *lib.* 4. *q.*11. *Card. Alex.* ſeptuaginta memorat cauſas, *in cap.poſtremò, de appellat. Speculat.in tit.de Iudic.delegat.* §.*ſupereſt videre, Menoch.de arbitr.Iudic.caſ.*152. *Fiuizan. deciſ.* 28. *par.*2. *nu.*114. *Carol.de Graſſ.in tract. de except. except.*24. *Farinac. in frag. crimin. par.*2. *num.*685. *Petrus Nundez de Auendano de exequt. mandat. Reg.Hiſpan.par.*2. *cap.* 23. *nu.*7. *Ripa obſeru.*197. *Matth.Apicell. qui integr. tract.*

tract. de ſuſpic. offic. poſt tract. de tuta-
mine pauperum fecit, vbi Maurit. Api-
cell. Petr. Fontanell. deciſ. 11. Giurb.
deciſ. 21. num. 11. Ricc. collect. 83. Re-
buff. ad Regias Conſtit. tom. 3. tract. re-
cuſat. art. 14. Ant. de Ripoll. variar.
reſol. cap. 2. de recuſat. omn. Iudic. fol.
mihi 65. Conſil. Theodor. allegat. 87.
num. 4. Muſcatell. in prax. par. 5. Gloſ.
Suſpectum, nu. 8. Gallup. in prax. par. 1.
cap. 4. Fragoſ. de Regim. Reipubl. to. 1.
par. 1. lib. 5. diſp. 12. nu. 214. Caualcan.
optimè, & omnium ſuccinctiùs, dec. Fi-
niz. 28. p. 2. octuagenas quatuor indi-
cans cauſas, quas reſcribit Nouar. in
prag. 15. collect. 6. nu. 46. de ſuſpic. offic.

104 Illæ tamèn quotquot ſint, ad duo
principia principalia reducuntur, ex
quibus ceteræ pullulant, ad AMOREM,
ſcilicèt, & ODIVM, vt optimè notat
Dom. Conſil. Scipio Theodor. alleg. 87.
num. 4. quem laudat Gallupp. cit. loco.

105 Sub primo complectuntur, nempè
proprium intereſſe, cauſa enim eſt ſu-
ſpicionis, in quo nemo poteſt eſſe Iu-
dex; ad text. in l. vnica, Cod. nequis in
ſua cauſa iudicet, l. qui iuriſdictioni, ff.
de iuriſd. omn. Iudic. quos text. exor-
nant Viu. deciſ. 223. Hyppol. ſing. 405.
Reg. Capyc. Latr. deciſ. 87. Conſ. de Xar-
to ad cap. R. Sardin. lib. 1. tit. 1. de Par-
lamen. cap. 1. num. 39. & prò regula
ſtatuunt Soccin. regul. 243. Felin. in cap.
cum veniſſent in fin. de Iudic. Chriſtin.
106 deciſ. Belgic. 152. vol. 2. etiàm parte
conſentiente, Capyc. deciſ. 124. n. 1. vèl
non opponente, Dec. in cap. non veniſ-
ſet, num. 45. de Iudic. Gallupp. in prax.
S.C. par. 1. cap. 4. num. 14. quibus con-
tradicit Iaſon. doctrina in l. patre furio-
ſo, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.
quod ſententia lata in cauſa propria
ſubſiſtat, ſi de eius inualiditate non
opponatur, qua de re Viu. deciſ. 222.
cum nemo ſibi ipſi imperare, vel pro-
hibere valeat, Surd. deciſ. 50. num. 8.
& rem ſuam occupare nemini liceat,
l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, l. Iulian.
ff. de Iud. Farinac. latè in tract. de furt.
q. 175. à par. 1. ad par. 11. & pactum
quod poſſit propria authoritate capi,
an ſit validum, & poſſit practicari, in-
dicat, poſt alios, Reg. Sanfelic. in praxi
Iudic. ſect. 27. num. 35. Legatarius ne-
quit ſub pœna legati amiſſionis lega-
tum capere, l. non dubium, C. de legatis,
Tuſc. concl. 151. lit. L. Menoch. de adi-
piſcenda poſſeſſione, remed. 2. Diaz re-
gul. 407. Clar. §. teſtamentum, q. 68.
Creditori propria authoritate pecu-
niam ſibi debitam exigere haud licet, l.
extat, ff. quod met. cauſa, l. creditorem, ff.
ad l. Iul. de vi priuat. Gabriel concl. 1.
ex num. 38. de acquir. poſſeſſ. Menoch.
de recuper. poſſeſſ. remed. 5. & latè No-
uar. add. grau. 17. & quaſt forenſ. to. 2.
q. 75. vbi illum extricat articulum, ſi
proprietarius, finito vſufructu, in poſſeſ-
ſionem ipſius propria authoritate ſe
ponere poſſit.

107 Baro non poteſt propria authori-
tate percipere auditoria à Vaſſallis, ſed
debet agere coram Superiore, Afflict.
deciſ. 136. Gramm. deciſ. 88. Auus meus
ad Capyc. deciſ. 137. num. 2. quem lau-
dat Nouar. de grauamin. Vaſſall. tom. 2.
grau. 17. num. 2. Montan. in tract. de
Regalibus, §. extraordinaria collatio ad
feliciſſimam, &c. num. 5. in fin. pag. 121.
Danz. ad Grãm. dec. 88. ex n. 34. Verùm
prò introitibus Baronalibus valet ſibi-
met iudicare, ſubditos in vinculis conij-
ciendo abſq; citatione, Bal. in l. 1. n 31.
C. vnde vi, Auus meus ad Capyc. deciſ.
124. num. 1. in nou. Nouar. add. tract.
to. 2. grauam. 117. & ſeruari indiſtin-
ctè in Cathalonia, ſcribit Ripoll. iur.
reſol. cap. 2. de ſuſpic. omn. Iudic. n. 197.

108 Delinquens inſupèr in Terra Ba-
ronis contrà ipſum Baronem ab eo, &
eius Capitaneo mulctari non poteſt,
ſed ſolùm detineri, & ad ſuperiorem
remitti, notat Conſil. Carleual diſp. Iur.
lib. 1. tit. 1. diſput. 219. quaſt. 7. ſect. 1.
num. 785. & 787. allegans poſt alios
Auum meum ad Capyc. cit. deciſ. 124.
Taſſon de anteſ. verſ. 3. obſer. 4. nu. 37.
Capiblanc. de Baron. prag. 16. ex n. 76.
Cancer. var. reſol. par. 3. cap. 13. num.
197. Amend. ad Franch. deciſ. 274. n. 1.

&

& extricat *Reg. Sanfel. deciſ. 63. lib. 1.*
109 *& deciſ. 244. tom. 2.* Quiduè in deli-
ctis notorijs, vt puta in iniuria illata
ius exercenti, *Gratian. diſcept. forenſ.
to. 2. cap. 284. Segura in director. Iudic.
Eccleſiaſt. 2. par. cap. 6. n. 2. Petr. Greg.
lib. 2. de Repub. cap. 6. num. 20. Decian.
tract. crimin. lib. 4. cap. 42. Farinac. in
prax. q. 17. num. 45. Caball. reſol. crim.
caſ. 128. n. 1. Carleual add. loco n. 798.
Thor. in compend. deciſ. Cur. Archiepiſc.
Neap. to. 2. verbo, Suſpicio*. Executores
110 quando ipſi poſſint exequi pro eo-
rum ſalario, extricauimus *in Ritu 42.
num. 2. tom. 1.*

111 Hinc Princeps in cauſa propria
quamùis Iudex eſſe poſſit, nedùm in
Ciuili, ſed in Criminali etiam, *Salicet.*
& cæteri *in d. l. vnic. Abb. & Felin. in
cap. cum veniſſent, de Iudic.* honeſtius,
& conſultius faceret, alteri delegando,
*Mart. laudat. in tract. de Princip. q. 108.
Borrell. ad Bellug. in Specul. Princ. rub.
44. Corrad. in templ. Iudic. lib. 1. cap. 1.
de Imperatore, verſ. Iudicant in cauſa
propria, Mart. add. tit. de recuſat.*
quiduè in feudalibus, *Ardizon. in ſum.
cap. 138. Iſern. in cap. Imperialem, §.
prætereà ſi inter duos, num. 84. de pro-
hib. feud. alien. per Federic.*

112 Epiſcopus verò àn valeat cogno-
ſcere cauſam ſuæ Eccleſiæ, inquirit *Io:
Mar. Bellett. diſquiſit. Cleric. par. 1. de
exempt. cleric. à ſtatut. ſecul. §. 1. ex n. 34*

113 Iuxtè proptereà recuſatur Iudex
Gubernator alicuius loci pij in cauſa
eiuſdem loci, pro quo, nec teſtimonium
ferre poteſt, *Farinac. de teſtib. q. 60.
n. 263. & 264.* authoritate *Campagn.
in eod. tract. regul. 79. verſ. Aeconomus,*
addo *Innoc. in cap. 1. & A. de re Iudic.
& Bald. in margarit. in verbo, Teſtis
repellitur à teſtimonio.*

114 Hi namq; Gubernatores Eccleſia-
rum vocantur à Iure (ÆCONOMI)
l. iubemus 15. C. de Sacroſ. Eccleſ. ibi,
*Nullo Aeconomo, cui res Eccleſiaſtica
gubernanda mandatur.* Æconomus au-
tem vocatur defenſor Eccleſiæ, *l. om-
nes, §. prætereà, C. de Epiſc. & Cler.* ibi,
*Non aliàs quam Eccleſiæ proprios de-
fenſores, ſeù quos Aeconomos appellant*,
& *in § ſeq.* incipit, *In hac autem*, hæc
notantur verba, *ſeù certè Aeconomi,
aut Eccleſiæ defenſores*, eſſent itaquè
Gubernatores, Iudices, & defenſores,
115 quin iſtimet Gubernatores, Tutores
ſunt, & Curatores locorum, qui ſunt
ſub eorum gubernio; ad *text. in clem.
quia contingit, §. vt autem, verſ. illi
etiam, de relig. domi*, ibi, *Illi etiam, qui-
bus dictorum locorum gubernatio, ſeù
adminiſtratio committitur ad inſtar tu-
torum, & Curatorum, &c.* ſequitur hoc
ibi *Vital. n. 65. & Imol. col. 1. n. 7. Paul.
de Caſtr. in l. orphanotrophos, C. de Sa-
croſan. Eccleſ. Bal. conſ. 167. factum ſu-
per quo,* per totum, ſignanièr *in fine,
verſ. iſtud Hoſpitale, lib. 4. Roman. conſ.
389. num. 3. verſ. nec refragatur*, vbi
Apoſtill. in verſ. temperamus, dat con-
cordantes, optimè *Abb. conſ. 104. in fin.
verſ. Venio ad tertium, lib. 1. Soccin.
conſ. 181. viſis, num. 1. & conſ. 213.
num. 2. lib. 2 & Grat. diſcept. forenſ.
tom. 3. cap. 522. num. 16.*

Tutor autèm in cauſa pupilli eſt ſu-
ſpectus, quia negotia illius dicuntur
propria, vt idem *Gratian. tom. 2. diſcep.
cap. 214. num. 4.* Immò poſſe recuſari,
etiàm in lite tempore illius gubernij
mota, vel agitata, quæ deindè, expleto
gubernio, foret terminanda, ſuperiori-
bus diebus, reſpondi, fretus S. C. deter-
minatione in ſuſpicione allata pro par-
te Ill. Principis Melphiæ, in perſonam
DD. Conſiliariorum Thomæ de Aqui-
no, & Io Baptiſtæ Muſettola, cum Ve-
nerabili Eccleſia Sanctæ Mariæ Refu-
gij huius Ciuitatis, ſub die 20. Septem-
bris 1651. *referente D. Conſil. Io. Bapti-
ſta Iouino.*

116 Litigans inſupèr cum aliqua Vni-
uerſitate iuſtè recuſat Iudicem Ciuem
illius, & determinauit S. C. *referente
Dom: Conſil. Aloyſio Gamboa*, ſub die 6.
Februarij 1653. in perſonam Domini
Conſiliarij Ioannis Mariæ Camparæ,
inſtantibus Comite Franciſco Ferdi-
nando, & Ignatio Galaſſo, in cauſa cum
Ci-

Ciuitate Luceriæ, cuius erat Ciuis dictus IoãnesMaria, qui erat etiã cognatus carnalis Philippi Siliceo, vnius ex Electis dictæCiuitatis, penès *Secretarium.*

117 Iudex ſubditus Aduerſarij remouetur, etiàm. ſi ſit ſolus ſuffraganeus, *Aufrer. de recuſat. num.* 13. 14. *&* 22.

118 vèl etiàm ſi aduerſarius ſit Vaſſallus Iudicis, vt idem tradit *num.* 20. *Reg. Galeot. lib.* 1. *controu.* 39. *nu.* 17. *&* 18. *& controu.* 60. *num.* 63. hinc è Coll. Conſ. manauit decretum ſub die 20. Nouemb. 1646. *Quod non interueniat Ill. Marchio Sancti Sebaſtiani Reg. Antonius Caracciolus in taxatione quantitatis debita per prædictam Vniuerſitatem pro Regio ſeruitio*, teſte *Reg. Ioan. Franc. Sanfelic. in incremento ad prax. indic. ad ſect.* 40. *n.* 11. *pag. mihi* 269.

119 Suſpicionem præterea obſtare Iudici habenti litem coram illo officiali, cum quo quis litigat, deciſum tradit, tribus claſſibus S.C. iunctis, *Nouar. in pragm.* 15. *collect.* 6. *ſub num.* 44. *verſ. Necnon, de ſuſpic. official.* & firmant *Aufrer. de recuſat. art.* 9. *in* 33. *cauſ. Rebuff. eod. tit. de recuſat. art.* 9. *nu.* 34. *Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 85. ſubnectens *Hoſtienſ. in ſumma, tit. de recuſ. Iud. deleg. num.* 3. vocare tales Iudices taxionarios, hoc eſt, quod inter ipſos iam ſit taxatum, & cõuentum, qualitèr vnus in cauſa alterius ſit iudicaturus, quaſi inter ſe dicant, *bona me la fai, che bona te la faccio, Reg. Sanfelic. dec.* 81. *nu.* 4. *Maynard. deciſ. Tholoſ.* 89. *par.* 1 *Chriſtin. deciſ.* Cur. *Belgic.* 149. *volum.* 2. *Io. Baptiſta Spada conſ.* 197. *num.* 5. *lib.* 2.

Etiã ſi lis ſit eius generi, vt deciſũ fuit S. C. ſub die 12. Aprilis 1660. *referente Dom Conſil. Antonio* Capiblanco, in ſuſpicione allegata per Principem Hyeracij, in perſonam Dom. Conſiliarij Honufrij de Palma, in cauſa cum Dom. Conſiliario D. Antonio Nauarrette, Marchione Latertiæ, Viro omni virtutum genere ornatiſſimo, ex quo idẽ D. Antonius erat Commiſſarius cauſæ inter Ducẽ Montis Negri generũ dicti Conſiliarij de Palma, contra hæredes D. Caroli Caracciolo de Sancto Eramo: Ideoq; cum tractaretur cauſa in S. C. inter Marchionem Caſtriueteris, & Lucretiam de Summa, fuit remotus ab ea vti ſuſpectus D. Conſil. Oreficius, quia eius gener contractum emptionis annuorum introytuum fecerat cum dicto Marchione, teſte *Thor. p.* 3. *compend. ſect.* 3. *verbo, Suſpicio Iudicis àn militet, pag.* 309. nam etiàm cauſa, in qua quis habet intereſſe ſecundarium, vel in conſequentiam poteſt dici cauſa propria ipſius, ex *Gloſ. in l. omnibus, verbo, in re propria, Cod. de teſtibus, Reg. Capycius Latro deciſ.* 12. *num.* 9.

121 Hinc eſt, vt ſi Iudex tanquam priuatus haberet aliam cauſam, in qua idem Iuris articulus eſſet decidendus, de quo coram ipſo ageretur, quamuìs cauſæ eſſent non tantùm ſeparatæ, ſed omninò diuerſæ, adhùc poſſit remoueri, vt ſuſpectus, à ferendo iudicio, quod præſumatur, ita illum in ea re prolaturum ſententiam, proùt in ſua cauſa proferendam fore, exoptaret, vt deciditur in *cap. cauſam quæ, il* 2. *de Iudic.* quod tanquam mirabile notauit *Gloſ. ibid.* dum inquit, *Et ità videtur, quod Iudex, qui habet conſimilem cauſam cauſæ ſibi commiſſa poſſit recuſari, quod eſt mirabile, vt ex eo naſcatur ſuſpicio,* quã *Gloſ.* communiter, ibi *DD.* ſequuntur, vt tradit *Maranta par.* 6. *rub. & quandoque appellatur, actu* 2 *principali, nu.* 46. adeòut arbitrio Iudicis relinquendum, quænam in hac materia dicatur cauſa conſimilis, doceant *Innocen. Hoſtien. Io: Andr. Abb. & alij, in d. cap. cauſam, & Ant. de Butrio* relatus per *Abb. ibid. num.* 2. qui indicat, tùnc dici cauſam ſimilem, quando ex deciſione vnius cauſæ, concluditur ad deciſionem alterius. Nèç obſtare, ait, *num.* 3. quod Iudex alterius cauſæ poſſit diuerſimodè decernere, nèc teneatur ſequi alterius cauſæ Iudicium, *nam fateor*, inquir, *quod Iudex non mouebitur ex ſententia*

iſtius,

4 *num. 3.* & appellatio admittitur, *Iodoc. in prax. ciuil. cap. 60. num. 12.* & in ſimili loquuntur, *Gizzar. deciſ. 17. nu. 8. Thor. par. 2. comp. deciſ. verbo diſpenſatio, D. Conſil. Rocc. lib. 2. reſp. 92. n. 1.*

Terminus verò cum intimatione præfixus, illa non ſubſequenti intimatione, nunquam præterit, eò quòd
5 ab intimatione incipiat, ac propterea actus quiuis deindè geſtus irritus appareat, ex *Rotali dec.* apud *Puteū* 174.
6 *par. 1.* quin actualis intimatio, & notificatio exquiritur, nec ſat erit ſcientia aliundè habita, ex doctrina *Bart. Salic.* & aliorum, ſcito noſtri S.C. ſuffulta, in cauſa creditorum Marchionis Cenſani die 15. Maij 1615. indicat *Reg. Reuit. in prag. 4. num. 10. & 11. de dilat.*
7 ſermocinans de termino dierum ſex à præfata *prag. 4.* §. 18. impartito, ad proponendum nullitates aduerſùs decreta interloquutoria, quamq; opinionem
8 in fortiori caſu amplexatum fuit, idem Supremum Conciſtorium, in cauſa Vniuerſitatis, & Ciuium Terræ Collis, cum Eminentiſs. Cardin. Roſpiglioſio Abbate S. Mariæ Decoratæ, cuius Eminentiſs. Principis virtutes, quia non ſub modio, ſed ſupèr candelabrum poſitæ ſunt, non eſt quod multis eas celebrari à nobis oporteat; quis enim ſummæ eius doctrinæ, quis integerrimæ vitæ, quis capaciſſimæ omnium decorum mentis neſcius eſſe poſſit? In illo enim facti themate, *referente Conſ. Io: Baptiſta Muſettula*, ſub die 24. Maij 1655. declarato dictæ Vniuerſitati, illiuſuè hominibus præſtandum eſſe reale præſidium, aduerſus turbationes, & moleſtias illatas in poſſeſſione lignandi, & paſcendi in territorijs prædicti Abbatis, quo reclamāte à decreto, fuit die 16. Martij 1660. illud confirmatum, itidemquè ſancitum, vt caperetur informatio ſuper incumbentibus ad vtrāquè partem reſpectù poſſeſſorij, àt quoniam definitio, reclamanti diſplicuit, impetrauit ab Excell. Regni Prorege die 7. Aprilis 1660. vt decreti nullitates, cum interuentu Conſiliariorum Adiunctorum tractarentur, ſed tamen nonniſi die 18. Iunij fuere exhibitæ, & ſubſcriptæ à procuratore, & non ab Aduocato contra formam *Reg. Prag.* vt propterea, nè admitterētur, placuerit Sacro Senatui, decernere. Verùm enimuerò, quia eaſdē denuò ab egregio cauſæ patrono, ſubſcriptas propoſuit die 24. Auguſti, illas, dilapſo iam termino, non recipi, ſed reijci, efflagitabat Vniuerſitas, maximè ſtante certa, ſpecifica, & iudiciali notitia decreti, tametſi iudicialitèr non notificati; Quibus tamen haud refragantibus, illas diſcuti, ſancitum fuit, *referēte* integerrimo, & nunquam ſatis laudato viro Domino meo præcipuo Conſiliario meritiſſimo, Equite Sancti Iacobi digniſſimo, *D. Thoma Caranita*, ſub die 10. Septembris 1660. in banca Franciſci Lombardi.

9 Liceat verò cauſa exacuendi potiùs ingenioli, quàm tanti Senatus ſententiam improbandi, cuius iudicio, noſtrum, noſtra, noſquè ipſos ſubijcimus, nonnullas animaduerſiones non prætcrire.

10 Decendij enim tempus ad appellandum in *Auth. hodiè, Cod. de appellat.* conſtitutum, à die cognitæ ſententiæ currere, docēt ferè omnes, potiſſimùm *Gl. in d. Auth. Speculat. in tit. de appellat. §. reſtat. verſ. Sed numquid, Conarr. pract. quaſt. cap. 15. num. 2. Natta conſ. 248. num. 1. vol. 2. Lancellot. de attent. cap. 12. lim. 50. à num. 43. vſq; ad 183. & Scaccia de appellat. quæſt. 12.* qui latiſſimis habenis materiam pertractantes, ampliationibus, & limitationibus, explicant, quam ſanè ſcientiam per in-
11 timationem non exigi, ſed quomodocumquè illa habeatur, ſat eſſe, dummodò certa illa ſit, poſt alios, docet *Menoch. de arbitr. Iudic. quæſt. 66.*
12 *num. 3. & 4.* Certum enim non eſſe ampliùs certiorandum, indixit *Tex. in cap. eum qui, de regulis iuris in 6. in clement. cauſam, in fine;* vbi *gloſ. verbo plena, de election.* & quia ſæpiùs per intimationem quis certior redditur, & ſcien-

Digitized by Google

13 ſcientia probatur, nil mirùm, quod ſæ-
pè de intimatione *DD.* loquātur, teſte
Lancellotto Gallia conſ. 109. *num.* 25.
Aduertimus tamèn in aliorum ſubſel-
liorum ſententijs, non autèm S.C. præ-
fata vigere, quippè, cum noſtratibus, &
exteris pateat in illo à die latæ ſenten-
14 tentiæ currere tempus; *Maur. alleg.*
200. *num.* 3. *R. Rouit. in prag.* 5. *de offic.*
S.C.R. Capyc. Latr. conſult. 159. *nu.* 1. &
tangimus in *riſu* 128. Quæ cum ità ſint
de termino à iure communi ad appel-
landum impartito, non ſecùs dici pote-
rit de termino dierum ſex, à *cit. prag.* 4.
ad nullitates edendum ſtatuto, vt ſcili-
cèt à die ſcientiæ, & notitiæ decreti
currat, quandoquidem indubitati eſt à
iure communi interpretationem ſtatu-
15 tum in caſu dubio recipere *ex l.* 2. *C.*
de iur. deliberand. cap. cum dilectus de
conſuetud. Gratian. diſceptat. forenſ.
cap. 920. *nu.* 8. *Cyriacus tom.* 2. *contron.*
354. *nu.* 7. *&* 62. *Berlich. p.* 3. *concl.* 24.
ſub. n. 91. *verſ.* 3. *et verſ. ſeptimus* quin,
nec officit pragmatica, quaſi, quòd de
16 forma requirat illa intimationem, nec
redargui de nullitate poſſint decreta,
niſi infrà dierum ſex intercapedinem
poſt intimationem, non enim excludit
prohibetquè, quin currat dictus termi-
nus à die ſcientiæ aliundè habitæ, pre-
terquàm per intimationem; etſi velit
pragmatica, vt infrà ſex dies ab intima-
tione decreti nullitates proponantur;
vt perpendit *Lancellot. Gallia memor.*
conſ. 109. *num.* 25. *&* *conſ. ſeq. num.* 41.
17 & ſtatutum requirens certas probatio-
nes, non ob id alias legitimas exclu-
dere, monet *Cyriac. contron.* 252. *n.* 11.

Amplius, illa non ſermocinatur,
dumtaxàt de intimatione, ſed etiam
18 de notificatione, ibi: *Dopò, che ſaranno*
intimati, & notificati: Et propterea ex-
preſsè voluit, quod curreret tēpus, ne-
dùm à die intimationis, ſed etiam noti-
tiæ, & conſultò dictionem illam (*notifi-*
cati) appoſuit, & Tipographi in curia
ſciptum, *e notificati*, pro; *ò notificati*, cre-
dimus; nec in illa clauſula irritans, &
annullans, ex qua formā inducitur, le-
gitur *Alex. conſ.* 27. *num.* 1. *lib.* 6. *Tuſc.*
lit. I. concluſ. 339. *n.* 21. nec alia ratio-
ne, additum opinamur, tempus ab inti-
matione decreti currere, quàm, vt oc-
19 curreretur contentioni, quæ alioquin
exoriri potuiſſet, àn ſcilicet tempus
prædictum à die lati decreti (vt in ſen-
tentijs) vel à die ſcientiæ currere debe-
ret; Cæterùm, data notitia, quòd tem-
pus currere noluiſſent, qui legem tule-
runt, nobis quidem ſuadere non poſſu-
mus, nèc quempiam, qui rectè finem,
mentemquè legis expenderit, fore, qui
ſibi id perſuadeat, exiſtimamus; ſiqui-
dem nihil aliud ſanctiſſima illa ſanctio
20 intendit, quàm obuiam dilationibus
ire, fremumquè currentibus illis in im-
menſum ponere, quòd ſi à die ſcientiæ
de iure terminus currit, cur alitèr *Re-*
giam Pragmaticam voluiſſe credēdum,
quæ lites cohibere voluit?

Imò, etſi de forma intimatio exige-
retur, adhùc hoc caſu ſatisfactum illi
eſſet, quamuis enim regularitèr forma
21 præcisè, & non per æquipollens obſer-
uanda, & adimplenda ſit, non procedit,
tamen quotiès illa ad certum fuit indu-
cta effectū, & finem, ſufficit enim tunc,
quod effectus, ad quem data fuit, ſe-
quatur; *argum. legis quotiès,* § *ſi quis*
nomen, de hæredib. inſtituend. Ilic. on.
Leo deciſ. Val. 108. *num.* 13. *Mantic. de*
tacit. lib. 2. *tit.* 4. *num.* 45. *Beltram. ad*
Ludouiſ. deciſ. 518. *num.* 11. *Farinac.*
dec. 577. *nu.* 9. *tom.* 1. vbi alios allegat,
& *deciſ.* 167. *num.* 13. *to.* 3. & ſolemni-
tate omiſſa non viciatur actus, quando
22 ex alijs eſt ſatisfactum ſtatuentium
menti, *Roman. conſ.* 344. *nu.* 3. *Cyriac.*
contron. 308. *num.* 29. *&* 30. vèl quan-
do actus ſit eandem habens vim, quam
ſolemnitas, vt *Felin.* authoritate fretus
in cap. quoniam frequentèr, ſub. num. 4.
de probationibus, indicat *D. Conſil. Ho-*
dier. contron. 12. *nu.* 22. Quamobrèm
cum intimatio non ad alium exigatur
finem, quàm vt pars decretum contra
ſe latum ſciat, valeatquè ſi voluerit ſe
tueri, neceſſariò conſequitur finem, &
effectum legis, formamquè illius fuiſſe
adim-

Digitized by Google

adimpletam, quotieſcunquè aduerſa-
rius decretum reſciuit, & quòd magis
eſt, contra illud reclamauit, vel, vt in il-
la facti ſpecie, nullitatum adhibuit re-
medium. Nec quod defecerit in forma
illas proponendi, abſque cauſæ Patro-
ni ſubſcriptiòne prodeſſe poterit, cùm
parti imputandum ſit, quæ actum ex-
plere debebat, quemadmodùm, verè
notificato decreto, idem dicendum fo-
ret, ſi inualidè eodem modo propoſuiſ-
ſet.

Quin, citationis baſis Iudiciorum
23 ſolemnitas, adimpletur per ſuum
æquipollens, ſi citandus tempore ſen-
tentiæ præſens foret, vt ſermocinamur
alibi; & tradit poſt *Bar. Bal.* & alios,
Vant. de nullit. ex defect. citation. num.
17. vt prætereà appellans à decreto,
24 nequeat allegare intimationis de-
fectum, cum ex illa arguatur plena de-
creti notitia in appellante, ſcripſit *Fa-
rinac. deciſ.* 165. *num.* 2. *in poſthumis
lib.* 2. *Canaler. deciſ.* 486. *num.* 2.
& ijſdem in terminis Mediolanenſis
25 Conſtitutionis, præfigentis terminum
dierum quatuor, à die intimationis ſen-
tentiæ ad appellandum, quòd ille cur-
rat à diè notitiæ, & ſcientiæ, etſi inti-
matio non interceſſerit; annuit *Lancel-
lot. Gallia conſ. cit.* 109. *nu.* 25. *& conſ.*
110 *n.* 4.

26 Et ſtrictiùs arma ſumendo, quod
pars comparendo in Iudicio reclamans
à decreto, haud illo notificato, non va-
leat, peracto tempore dierum ſex, nul-
litates proponere, iunctis claſſibus S.
C. deciſum, memorat, *Thor. tom.* 3. *com-
pend. deciſ. verbo citatio decreti interlo-
cutorij, fol.* 160. & rurſus *eod. tom. ſect.*
2. *verbo nullitas aduerſus decreta, fol.*
188. & quotidiè ita in S.C. determina-
ri fatetur *in ſua diſput.* 18. *num.* 45.
to. 1. doctiſſimus, & integerrimus Reg.
Io. Franciſcus Marcianus, parens Do-
mini D. Marcelli Marciani, qui, Iudicis
ciuilium, criminaliumquè rerum M.C.
Vic. laudabilitèr obito munere, intèr
Conſiliarios ætate adhùc præuiridi, àc
iuuenili cooptari meruit; quem Virum
ad eam dignitatem breui equidèm
peruenturum ſpero, diùq; ea potiturũ,
quam Pater ipſius cùm obtinuiſſet, non
longo tempore ea potiri fato permiſ-
ſus fuit.

27 Cui opinioni non aduerſatur *Reg.
Rouit.* qui noſtram inſequitur aleam,
verioremq; aſſerit, ac increpat *Intri-
gliolum*, cuius authoritate S. C. cauſam
28 definiuit, imò in theſi enarrata à *D.
Rouito* adfuit dumtaxàt ſcientia ſim-
plex, generica, & extraiudicialis, àt in-
mòx enarrato themate ſpecifica, & iu-
dicialis interceſſit notitia, pars compa-
ruit, reclamauit, & nullitates (etſi inuali-
dè) propoſuit.

Nec vllum faceſſit negotium, *deci-
29 ſio Georg. Cabedi dec.* 45. etenim con-
cluſio, de qua *Cabedus* huic ſpeciei non
conuenit, ſiquidèm ibi non tractatur
de primo termino ad proponendum
recuſationèm, à quo ſcilicèt tempore
currere incipiat, (quemadmodùm in
Regno noſtrò dátur quadraginta dies
ad proponendum ſuſpicionem à die
citationis primi libelli, ex *prag.* 15. *de
ſuſpic. official.* §. 6.) ſed de inſtantia cau-
ſæ recuſationis, ſeù de ſecundo termi-
no quadraginta quinque dierum ad
proſequendum recuſationem, àn ſcili-
cèt currat à die, quo fuit propoſita
inutilitèr, abſq; ſubſcriptione Aduo-
cati literati, vel vtilitèr, cum ſubſcrip-
tione illius, ex ſpeciali dictæ Prouin-
ciæ iure, (quod etiam in Regno ſerua-
tur *pragm.* 10. §. 4. *eod. tit.*) Hic verò è
conuerſò; non agitur de termino ad
proſequendum nullitates, quòd nulli-
bi ſtatutum fuit, ſed tantùm de termi-
no ad illas proponendum. Quæ inter
ſe longè differre liquidò patet. In pri-
mo enim caſu ab actu recuſationis,
quando ſcilicet proponitur, incipit ter-
minus ad recuſationem probandam.
At in ſecundo, dum actus conficitur,
ſcilicèt, quando nullitates proponun-
tur, definit terminus ad illas proponẽ-
dum. Et de ſecundo termino *Cabedum*
loqui, patet ex *Rouito in pragm.* 10. *de
ſuſp. offic. nu.* 2.

Digitized by Google

Prætereà *Doctores* à *Cabedo* allegati eius concluſionem minimè probant.
30 Siquidem nedùm *Bartoli* commentum *in l. ius ciuile,ff.de legibus*, ſed nec *tex.* huiuſmodi *in d.tit.reperitur*. Adeſt tamen *tex.in l.inciuile*, verùm *Bartol.* ibi, nihil de materiâ loquitur, ſed argumento illius legis, aſſerit dumtaxàt, integrum ſtatutum exhibendum, non partem illius. Et paritèr *Molin.de pri-*
31 *mogenijs lib.3.cap.13.num.16.* aliud agit, docet enim in poſſeſſorio admitti omnes exceptiones, quæ in continenti probari poſſunt, nempè intrà terminum iudicio ſummario præſtitutum.

Ex quibus liquet *Cabedi* deciſionē, nec probari, nec aduerſati, illā tamèn improbat *Franc.Maria Prat.cap.51.à*
32 *num.3. lib.3.diſcept.forenſ.* conſulens in illa theſi, terminum enūciatum quadraginta dierum ad recuſationem magiſtratuum libellos offerendum, cum ſubſcriptione cauſarum patroni, qui primas cauſæ vices in defendendo ſuſtinet, currere à die ſubſcriptionis inualidè, itaut, iis elapſis, ſi validè ſubſcribatur, parùm proſit, cuius *Prati* placitum non approbauit S.C. in propoſita
33 recuſatione à D.Camillo Pignatello, Marchione Lauri, in perſonam Conſiliarij D.Franciſci Sauij, nam capita non ſubſcripta ab Aduocato ordinario, ſed à Vincentio Longo, decreto S.C. fuit prouiſum, non eſſe recipienda, & exacto termino, fuit admiſſus principalis poſteà, ad illa ſubſcribendum, & altero ſcito S.C. ſub die 5. Aprilis 1631. *referente Conſil. Didaco Varela*, ſub die 8. Martij 1631. fuit prouiſum, quod præfatus Conſiliarius deponeret ſuper capitibus, & ſic illa fuerunt admiſſa, præuio duplicato depoſito facto ab ipſo principali, ſuſpicionis libellum ſubſcribente, pro exequutione *Pragm.* vt ex actis, penès Magnificum Secretarium de Mercati; Sed de his hactenus.

34 Terminus datus in ſententia prorogari non poteſt, *Flamin. Cartar. deciſ. Genuenſi* 108. neque ille, qui iuris municipalis eſt, *Maſtrill, deciſ.* 178. *& Flam. Cartar. deciſ. Genua* 100. ſicuti, & è contrario minui terminus iuris, nequit, *Cappella Tholoſ. Corſerij deciſ.* 198. niſi quandoquè, & magnam ob cauſam, ex altera eiuſdem *Corſerij dec.* 427. Ad illius verò circumductionem multa congeſſimus *rit.* 28. aliaq; *Rota dec.6.de Iudic.in antiq. Myſing.obſeru.* 62. *& 63. cent.* 2.

Regula autem illa, alibi conſtituta, vt
35 prorogatio termini nō ſit latior primo termino, procedere in quauis prorogatione, admonemus; *Rotalis* enim deciſio *in Mediolanen. penſionis* 20. *Febr.* 1615. quæ, inter reſcriptas à *Farinac. eſt deciſ.* 651. *par.* 2. *tom.* 2. loquens in materia applicationis factæ á Glorioſo Sancto Carolo cuiuſdam ſuæ penſionis ad quinquennium pro fabrica certæ Eccleſiæ, & deindè abſolutè prorogata, abſq; aliqua temporis præſcriptione, atquè multis ex rationibus prætenderetur facta, vſquequò moles ędificij conſummaretur, tamen hac ſolaratione, nè prorogatio eſſet amplior priori applicatione, decidit ad aliud quinquennium cenſeri factam; qua, & nos freti poſtmodùm reſpondimus
36 Præsbytero noſtræ terræ Vaſti Girardi licentiam audiendi confeſſiones ad ſex menſes ab Epiſcopo impartitam, & deindè ſimplicitèr prorogatam, nonniſi ad idem tempus aliorum ſex menſium extendi, ac monuimus eundem Sacerdotem, vt deindè abſtineret, ille namq; ob longam Præſulis abſentiam, & Vicarij maleuolentiam, cum aliam ſe impetrare poſſe deſperaret, intendebat illius virtute proſequi: ſimile poterit eſſe exemplum in prorogatione literarum dimiſſorialium, & conſimilium licentiarum.

37 Quibus, & illud adnectimus, quod, præuia licentia nobis impartita, perlegimus *in 2.par.diuerſorij feudalis c.5. num.* 148. *de Curte*, intentato Iudicio reuocationis feudi ante aſſenſum, iuxtà terminos *conſtitut. Regni* exordientis *Conſtitutionem Diua Memoria*, alteri partium petenti terminum, neenè, eſſet

illi

illi concedendus, & cum accidiſſet caſus in cauſa inter Nuceriæ Ducem, & Arenæ Marchionem, plenèq; diſcuſſus fuiſſet articulus in Sacro Conſilio, paritate votorum ſub Iudice remanſit, & alios adiungere oportuit, tùncq; rurſùs, controuerſo dubio, deciſum fuiſſe illic aſſeritur, procedendum eſſe ad expeditionem cauſæ, ſine termino, cui ſententiæ, cùm illius Auctor, vnus ex adiunctis adeſſet, ex illa ratione tuatur decreti iuſtitiam, quòd illo in iudicio, vt Reus obtineat, non aliud deducere tenetur, quam quod aſſenſus reuocationem præceſſerit, & cum, noſtris temporibus, illa vigeat opinio, nè aſſenſus teſtibus probari poſſit, ſed ſcripturis dũtaxàt, propter ſolemnitates, quas requirere aſſenſum, pollicetur inferiùs oſtendere, ideò prodeſſe illi nihil potuiſſe teſtium depoſitionem, & examen, & conſecutiuè baud opus illo fuiſſe, & & meritò denegatum, confirmatq; *D. Reg. Sanfelic. deciſ.* 151. *num.* 5. *lib.* 2. ex notatis per *Afft. deciſ.* 151. *num.* 5. & tradit, poſt *de Curte, Reg. de Marin. lib.* 2. *quotid. cap.* 231. conferuntq; à me tradita *rit.* 64. terminum, nempè, non impartiri, in quo agitur tantùm de mero iuris articulo, *Præſ. de Franch. dec.* 221. *num.* 12. *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. reſol. cap.* 66. *num.* 6. *Thor. par.* 3. *compend. ſect.* 3. *verbo terminus.*

Quando verò debeat accuſari contumacia, de qua *Ritus*, tetigimus *rit.* 94. *&* *rit.* 97. & diximus contumaciam
38 incuſandam eſſe eademmet die, qua
citatus tenetur comparere, idquè præſens *Ritus* comprobat, cuius obſeruantia voluit, vt citatus ad comparendum decima die poſt intimationem (& ſic vndecima die) eius contumacia incuſetur prædicta vndecima die, quod etiam *Caſtrenſ.* ediſſerit *conſ.* mihi 398. *lib.* 1. & *Carau.* hoc *eod. ritu in* 3. *notab. ſub num.* 3. *&* *ritu* 223. quin, & aperta verba adducti *rit.* 94. & alterius 225. *Iul. Clar. lib.* 5. §. *fin. q.* 44. *num.* 6. *R. Rouit. in pragm.* 3. *de ordin. Iudic. num.* 6. *Galter. in prax. inſtr.* 3. *par. rub.* 3. *n.* 9.

Quod vſquè adeò verùm, vt ſi tùnc minimè fuerit incuſata, nec illa amplius incuſari, nec Reus, contumax declarari valeat, ex *eod. Carau. add. num.* 3. *Maſill. ad Capyc. deciſ.* 136. *n.* 8. *de Franchis dec.* 232. *Gaill. lib.* 1. *pract. obſeru. in* 59. *obſeruat. num.* 2. *Myſinger. ſing. obſeruat. centur.* 5. *obſeruat.* 86. *num.* 2. effatum *Carauit. num.* 6. confirmans, & conſecutiuè ceſſet omninò, ac ſpiret citatio ipſa, idquè aperta huius *Ritus* verba tradunt, atquè alterius mentionati 225. Omnium tamèn gentium more introductum eſſe, vt poſtrema dies termini integra cedat in beneficium ipſius citati, & contumacia accuſetur prima die immediatè ſubſequenti illam, qua adeſſe debebat, aduertimus, eodemq; in *rit.* 97. inſinuauimus. Praxim autem, quam *Carau.* hoc in *ritu ſub n.* 5. *verſ. quarto noto*, demõſtrat, quòd cum in citationibus, quæ per Regnum mittuntur, non valeat incuſari contumacia vltimo die dato ad comparendum, ſcribatur dies incuſationis in illo die vltimo peremptorij, tametſi eo tempore citatio non fuiſſet in banca producta, ob loci diſtantiam; confirmat *Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 69. *n.* 30. *to.* 1. *ex pragm.* 6. ibiquè *Reg. Rouit. de citat.* verùm tempore, quo contu-
39 macia ſcribitur, debet conſtare de re-
latione intimationis factæ per Nuncium, aliàs, ſi illa poſteà ſcriberetur, non ſufficeret, ità expreſsè *Bar. in l. ſi finita*, §. *item, nu.* 18. *ff. de damn. infect. &* *in l. hac autem*, §. 1. *num.* 2. *ff. quibus ex cauſ. in poſſ. eat. Balb. de præſcript.* 6. *par.* 4. *q. princ.* 25. *in fin.*

RITVS CXXIV.

Valet M. C. V. committere cauſas Ciuiles aſcendentes ad ſummam vnciarum ſex.

ITem quod curiæ ipſæ, & quęlibet ipſarum poſſint, ſi voluerint, committere cauſas pecuniarias ibi mouendas vſquè ad ſummam vnciarum ſex, de carolenis argenti (& non vltra) curiæ referat in forma conſueta. Item quod cauſæ committendæ per curiam, non excedant vltra ſummam vnciarum ſex, vt ſupra.

SVMMA RERVM.

1 *Iudices Pedanei in Magna Curia olim extabant, quibus aliquæ committebantur cauſæ.*

2 *Quin, & huius Ritus vigore, alijs non Iudicibus Pedaneis.*

3 *Hodiernus vſus, illius obſeruantiam non attendit.*

4 *Quæ antiquitatis fuerint, ignorari non debent.*

5 *De verbi (debet) effectu, remiſſiuè.*

OPinatur *D. Proſper Carau.* in hoc *ritu*, illud ipſum decerni, quod in *rit.* 16. aſſeritur, vt hæc com-
1 miſſio fiat Iudicibus Pedaneis cuius dictum quamuis & nos haud improbauerimus in eo *ritu*, nũc autem rectiùs penſitantes, dubitamus, tùm nè dicatur, idem pluriès, ac fruſtrà repeti in iſtis ritibus, tùm quia illic exprimitur, cui ſint committẽdę. Scilicèt, literatis idoneis, ideſt Iudicibus Peda-
2 neis, hìc verò generatim dicitur committi poſſe, hoc eſt, cui voluerint Iudices Magnæ Curiæ, *Reg. Tapia ſup. hoc rit. lib. 2. iur. Regn. rub.* 16. *de Iudic. Pedan.* ille loquitur de cauſis, quarum valor eſt infrà libram auri, iſte verò de cauſis non excedentibus ſex vncias, vt propterea non ſit mirandum, quòd ille ſtatuerit eſſe committendas eius valoris cauſas Iudicibus illis, quibus, & iuxtà ordinem ſedendi delegandas eſſe, ſanxit etiam *Pragm.* 12. *de offic Magiſtri Iuſt.* iſte verò non neceſſitet committere, ſed apertis verbis aſſerit poſſe, ſi voluerint committere. Verùm neutrius obſeruantiam hodiernus attendit
3 vſus, quare iſthæc miſſa faciamus, quæ dumtaxàt attingere cenſuimus, in gratiam venerandæ antiquitatis, nè quæ
4 eius ſunt, penitùs ignorentur, ad *tex. in* §. 1. *inſt. de teſtam.* De verbo, *debet*, cuius meminit *Carauit.* ſermocinantur
5 *Ann. in repet. rubr. de vaſſall. decrept. ætat. num.* 304. *Fuſc. ſing.* 57. *lit. P. Auguſt. Berous q.* 116. *num.* 6. *Marant. in ſing. verbo dictio debet.*

RITVS CXXV.

ITem curia ipſa, nec cauſas delegat, nec mãdatum facit, quod habeat in ſe cauſæ cognitionem, quo ad cõmiſſarium, ſed benè committit, quod ad certam pœnam mandetur alicui, ne turbet, ſpoliet, vèl iniurietur.

SVMMA RERVM.

1 *Vis aliud non eſt, quam ius perturbatum, & naufragium Reipublicæ facit Turbari in poſſeſſione, quando quis dicatur.*

2 *Iuriſdictio verò, quando turbetur, & alia.*

3 *Index oppreſſionis, quis ſit.*

Ca-

4 *Capitula Regni ad pacem inter ſubditos conſeruandam, quo tempore ediderit Rex Robertus.*

5 *Iſte Rex fuit tertiogenitus Caroli ſecundi, & frater S. Ludouici, & vigore ſententia, hoc Regnum obtinuit.*

6 *Fuit alter Salomon habitus, & ad eius pedes in tumulo Lupus, & oues ſimùl comedunt.*

7 *Conſeruatoria in Regno dantur clericis turbatis à laicis, laicis à clericis, laicis à laicis, & clericis à clericis.*

8 *Praxis obtinendi, & requiſita proponendi præfata Conſeruatoria, ſiuè Regale præſidium, remiſſiuè recenſentur.*

9 *An illa concedantur, comparente violentiam inferente, negatiuè firmat Reg. Tapia; At contraria ſententia verior ex pluribus oſtenditur.*

10 *Quando viget eadem ratio, militat iuris eadem diſpoſitio.*

11 *Huiuſmodi remedia vſu, & conſuetudine, totius Chriſtiani orbis ſunt recepta.*

ILlud vnum, in omni Repub. optimè conſtituta, ad ciuium ſalutem, ſocietatem, tranquillitatemq; ſeruandam, maximè neceſſarium, ac validiſſimũ omnium inſtrumentum, ſapientium iudicio cenſeri videtur; Ius optimum, optimis legibus, optimè conſtitutum. Eo enim integro, in morem placidiſſimi æquoris Reſpublica coęquata, ad tutiſſimæ ſecuritatis portum, ciuilis vitæ,
1 atq; otij cymbam perducit. At ſi quæ *vis* veluti procelloſus turbo, incumbens, *Ius* ipſum perturbet, neq; enim aliud *vis* eſſe videtur (vel ſi nomen ipſum attendatur) quam *Ius* perturbatum; quod naufragium Reipublicæ toti pertimeſcendum? Nam ſicut in eodem Mari tranquillitas, & tempeſtates ſimul eſſe non poſſunt, ità nec in republica, *Ius* vllum conſiſtere, aut quieſcere, in qua *vis* locum habet, & impunè verſatur. Exulet, aut pereat *Ius* omne cum ſuis legibus neceſſe eſt, vbi *vis*, audacia, iniuria dominantur. In ferarum luſtra vertantur Ciuitates, ſi humana ſocietas contra vim, & audaciam legibus non defendatur. Sileant forum, pretorium, iudicia; vbi Ius ſibi cuique dicere, non ex lege licet, ſed ex libidine. Qualitèr olim Lyſander (apud *Plutarchum in Lacon.*) cùm inter Argiuos, & Lacędæmonios, de ditionis finibus controuerſia eſſet: Nequè enim arbitros ille, aut Iudices admittendos ſibi putauit, ſed ſtricto gladio: *Qui hoc*, inquit, *ſuperior eſt, is optimè de finibus diſputat*. Non ita agi res apud nos, nequè ratio poſtulat, nequè *Ritus* iſte noſter, qui mandari ad certam pœnam alicui committit, nè turbet, ſpoliet, vel iniurietur. Et quid ſit, turbare, exponit *Alberic. in ſuo dictionario, verſ. turbant*, & ait, ideſt intricare, vel imbrigare, per *tex. in l. 1. §. fin. ff. de ſeruo corrupt.* vel infeſtare, ex *l. obſeruare, ff. de*
2 *offic. proconſ.* turbatur autem quis in poſſeſſione, ſeù quaſi, per ingreſſum alterius, poſſeſſore inuito, aut alios actus impedientes colere, arare, fructuſquè colligere; ex *Bal. conſ. 406. lib. 3. Bar. in l. ait Prætor, §. huius autem interdicti, num. 2. ff. uti poſſid. Corn. conſ. 94. lib. 3. & Dec. conſ. 604. propè finem*, eſt autem verbum generale ad omnem moleſtiam iudicialem, & extraiudicialem, tùm de iure, tùm de facto, ſiuè agendo, ſiuè excipiendo illatam, teſte *Mandoſ. in 5. formula commiſſ. verbo turbare*, & quod quatuor modis, quis turbetur in poſſeſſione, dicit, atq; declarat *Mileus in repertorio, verbo turbatio quando fieri dicatur*, ſed probetur nè turbata poſſeſſio, per teſtes, enodat *Cornazzan. deciſ. 85.* quæ verò ad iuriſdictionem turbatam ſpectant, ſcilicèt, quibus actibus turbetur, quibus pœnis afficiatur turbator, qui poſſit conqueri de turbata iuriſdictione, & alijs multis, diſcutit *Capyc. deciſ. 130. nu. 21.* & illic *Auus meus, Anna ſenior in conſt. terminũ vitæ*, excuſſa poſt *Fab. de Anna conſilia vol. 1. & Farinac. q. 114* Laicus autẽ ratione turbatæ iuriſdictionis excommunicari ab Epiſcopo, vtrùm poſ-

ſit,

ſit, vide *Soccin. conſ.* 137. *& Piſanell. in*
ſua addit. in Afflict. dec. 30. & notabili-
tèr *Rebuff. ad leges Gallicas*, *tract. vt*
ci non conueniant coram Iudic. nu. 8. *&*
10. demumq; ſolertiſſimum Auctorem,
& meritiſſimum *Reg. Valenz. in ſua de-*
fenſione monitorij, *par.* 5. *num.* 81. an-
nuentes, per *tex. in cap. conqueſtus*, *de*
for. compet. c. quoniam, de immunit. Ec-
3 *cleſ. in* 6. Sed oppreſſionis Iudex quis
ſit, vide *Lapum alleg.* 58. inſupèrq; *Gl.*
fin. in cap. 2. *nè cleric. vel monac.* eun-
demq; *Valenz.* copioſè extricantem
ead. par. 5. *à num.* 2. Ciuitas autem
quando dicatur alteriùs poſſeſſionem
turbare, *Affl. & Vrſill.* copioſè *in dec.*
376. quin in Regno extant Capitula,
incip. Ad Regale faſtigium, ad Præſiden-
tis ſpectat officium, *finis præcepti cha-*
ritas, omnis prædatio, & charitatis affe-
4 *ctus*; editâ de anno 1332. à ſapientiſ-
ſimo Rege Roberto tertiogenito Ca-
roli II. & fratre Sancti Ludouici Epi-
5 ſcopi Toloſani, qui quidem Robertus
Regnum hoc vigore ſententiæ in eius
prolatæ fauorem adeptus fuit, teſte
6 *Gram. deciſ.* 1. & ob eius nimiam pru-
dentiam, eximiamq; doctrinam, ac pa-
cem inter ſubditos conſeruatam, alter
ſui temporis Salomon habitus fuit, vt
propterea in ipſius tumulo in præcla-
riſſima Sanctę Clarę Eccleſia, Lupum,
& ouem inſimùl ad eius pedes com-
medentes, videamus, quæ capitu-
la, ſeù conſeruatoria, adinuenta
fuerunt ad pacem inter Regni ſub-
ditos conſeruandam, omnemquè ar-
cendam, ac comprimendam violentiam,
& nè quiſpiam licentiam, ac facultatem
ſibi aſſumat ius propria authoritate ſi-
bi dicendi, paſſimq; conceduntur, tàm
7 clericis aduersùs laicos violentiam in-
ferentes, quàm laicis aduersùs cleri-
cos, laicis aduersùs laicos, & clericis
aduersùs clericos, de quibus meminit
Taſſon. de antefat. verſ. 13. *obſeru.* 1. *à*
num. 62. *Franciſc. Maria Prat. reſponſ.*
8 *crim.* 40. *num.* 32. Praxim autèm, &
requiſita proponendi, & obtinendi
præfata conſeruatoria, ſiuè Regale
præſidium, modum citationis, formam-
què determinationis, memorant nouiſ-
ſimè *R. Capyc. Latr. deciſ.* 69. *lib.* 1. *Reg.*
Sanfelic. in prax. Iudic. ſect. 30. quo-
rum non meminit *Franc. Maria Prat.*
obſeru. 57. *centur.* 1. *pract. obſeru.* teſte
Gizzio ad Capyc. Latr. indic. deciſ. n. 1.
necnon *Onufr. Donad. lib.* 1. *de renun-*
ciat. cap. 29. *à nu.* 11. *Præſ. Merlin. lib.*
1. *controu. forenſ. cap.* 49. *num.* 11. quæ-
què violentia requiratur; idem *D. Prat.*
extricat *lib.* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 43. *nu.*
16. necnon *Dom. Reg. de Marinis lib.* 1.
quotid. reſ. cap. 328. *Dom. Conſil. Staib.*
lib. 1. *reſol. forenſ.* 39. *num.* 5. An verò
Regale præſidium rectè concedi poſ-
ſit, comparente violentiæ illatore, *Reg.*
Tapia lib. 3. *iur. Regn. in rub. quando*
Rex inter Eccleſiaſt. perſonas cogno-
ſcat in cap. finis præcepti charitas, *n.* 9.
9 annuit, illud tantùm in contumaciam
impartiri, vt propterea deciſum me-
moret in cauſa Abbatis S. Iennarelli
cum Io: Berardino Longo, ipſum Ab-
batem audiendum, ſuſpenſo decreto,
præſtante regale præſidium. At falſa
eſt aſſertio, illud non concedi, niſi in
contumaciam, illa enim nullibi caue-
tur, nec Doctoris alicuius authoritate
nititur, quin ad hunc finem citatio per
edictum contra intereſſe prætenden-
dentes emittitur, vt quicunque ſua pu-
tauerit intereſſe, accedat, viſurus pro-
ducendorum in cauſa teſtium iuramen-
ta, & oppoſiturus, quæ circa rei ſub-
ſtantiam voluerit deducere, ad tradita
per *Luc. de Penna in l. ſi Coloni*, *Cod. de*
agric. & cenſit. lib. 11. *Io. Baptiſt. Pon-*
tanum in tract. de ſpolio in princ. per Re-
gnicolas in c. ſubditorum, ſub tit. de vio-
lent. Affl. dec. 24. *&* 28. Hinc in caſu
deciſ. Præſid. de Franch. 163. fuit illud
præſtitum poſſeſſori contra Abbatem
præſentem, & contendentem, vt *nu.* 2.
in fin. in altero *Gramm. dec.* 78. aduer-
sùs turbationes Abbatis Sancti Bene-
dicti, qui in Iudicio comparuerat, con-
cinunt exarata à *Gizzarell. deciſ.* 83.
Tapia ead. rub. à num. 8. *Ann. alleg.* 7.
& 92. *& Marcello Mauro allegat.* 90.
in

Digitized by Google

in ſpeciebus ibi tractatis, liquet, partibus præſentibus, fuiſſe contentionem actam ſuper remedio prædicto, quod ſemper dandum, violentia concurrente, compareat, ſiuè contumax ſit illam inferens, certum eſt, protenditur,

10 namq; iuris diſpoſitio, vbicunque illius viget ratio, *l. illud, ff. ad l. Aquil. l. item veniunt, §. ait Senatus, ff. de petit. hæred. l. his ſolis, C. de reuoc. donat.* & collimãt, quæ congerit *Barboſa axiomat.* 197.

11 Quod autem huiuſmodi remedia, quibus noſtri Reges, eorumquè ſuprema Tribunalia vtuntur, vſu, & conſuetudine recepta ſint ab omnibus Chriſtiani Orbis Principibus, ex noſtratibus tradũt, prætèr memoratos, *Afflict. dec.* 2. *num.* 10. *&* 11. *& deciſ.* 24. *n.* 2. *Grammat. deciſ.* 78. *Viu. deciſ.* 30. *vol.* 1. apud Gallos, *Guid. Pap. dec.* 71 *&* 85. *Franc. Marc. deciſ.* 190. *&* 512. *Boer. dec.* 69. *num.* 23. *Rebuff.* 3. *tom. tit. de poſſeſſ. benefic. artic.* 8. *Gloſ.* 2. *Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius par.* 1. *verſ. & vxorem nomine Adelaſiam num.* 39. *Io. Igneus in l. neceſſarios, §. & non alias,* 2. *par. col.* 1. *ff. ad Syllan. Aufrer. in clem.* 1. *de offic. ord. regul.* 2. *fall.* 30. *Carol. de Graſſar. lib.* 2. *Regal. Franc. iur.* 7. Mediolani, *Alciat. conſ.* 24. *num.* 1. de Senatu Pedemõtano, *Oſaſc. dec.* 30. *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed.* 15. *num.* 210. *Roland. à Valle conſ.* 23. *vol.* 1. *Natta conſ.* 411. *vol.* 2. apud Hiſpanos, *l.* 13. *tit.* 13. *par.* 2. vbi *Gregor. Lopez l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *& l.* 4. *tit.* 12. *lib.* 2. *recopilat. Didac. Per. l.* 5. *tit.* 1. *lib.* 2. *ordinat. Auend. de exeq. manda. cap.* 1. *num.* 32. *& cap.* 6. *num.* 10. *Couar. pract. qq. cap.* 35. *n.* 3. *Mexia ſuper l. Toleti in* 2. *funda.* 11. *par. num.* 47. *Io. Garſia de nobil. Gl.* 9. *num.* 51. *par. in ſua praxi* 1. *tomo tempor.* 1. *n.* 23. *Segura in direct. Iud.* 2. *par. cap.* 7. *num.* 12. *Bouad. in ſua polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 91. & alibi, teſte *Franc. Mar. Prat. lib.* 3. *diſcept. forenſ. cap.* 43. *num.* 19.

RITVS CXXVI.

Præſcribitur forma relationis faciendæ per Iudices Pedaneos, de proceſſibus ſibi commiſſis.

1 Item obſeruat dicta Curia committere cauſas, ſi vult, quatuor vnciarum alicui literato, qui ritè procedat: deindè ipſi Curiæ referat in ſcriptis id, quod ſibi videtur; & forma relationis eſt, quia facit mentionem de toto proceſſu, & deindè dicit in fine relationis, ſi eſt probata intentio actoris, quod ſibi videtur mandandum per dictam Curiam dicto Reo, vt petita per dictum Actorem in cauſa prædicta infrà terminum decem dierum aſſignet ipſi Actori & etiam datur maior terminus arbitrio ipſius Curiæ.

SVMMA RERVM.

1 *Cauſæ committendæ Iudicibus Pedaneis, ad quem valorem aſcendere poterant.*

2 *Illi ſunt incompetentes in cauſis merè Imperij, & ſummam eorum iuriſdictionis excedentibus.*

3 *Hodiernis temporibus, nulla cauſa illis delegatur, de quo Reg. Tapia valdè conqueritur, & huiuſce ritus obſeruantiam demandari efflagitat.*

Ritus iſte in hac parte *quatuor vnciarum*, diſſentit à *rit.* 16. *&* 124. concedentibus cauſam literatis, ſcilicèt Iudicibus Pedaneis, delegari ſex vnciarum, ſtante itaq; poſtrema hac obſeruantia ceſſabit

bit, alter. dictorum *Rituum* præceden-
1 tium, reſpectu quantitatis cauſarum committendarum, maximè ob geminatam obſeruantiam in *Rit.* 138. itidem loquente de tribus, vel quatuor vncijs, ſed hanc delegationem arbitrio Curiæ remittit, quæ committat, ſi vult, procedit namq; nullo petente, aliqua tamen partium inſtante, teneretur committere, & ſubſiſteret *Rit.* 16. vt illic adnectimus, & *Carau. eod. in rit.* 124. aliqua verò ſpeciatim de Iudicibus Pedaneis ſcribimus *rit.* 130. Et quod
2 huiuſmodi Iudices incompetentes ſint in cauſis meri, & mixti Imperij, vel ſummam ſuæ iuriſdictionis excedentibus, adnotat *Vant. in tract. de nullit. ex defectu iuriſdict. ordin. nu.* 34. vnciarum etiam, & libræ pondus recolimus, conſiderata diuerſitate temporum, in *rit.* 257. Hodiè Iudicibus Pedaneis nullam cauſam delegari, & malè, exclamat, *R. Tap. ſuper hoc rit. lib. 2. Iur. Reg. rub. 16 de Iud. Pedan.* ſubnectens, iuuenes qui iuri operam nauabant, per iſtarum
3 cauſarum medium, inſtrui, relationes agentes, & conſultiua vota dãtes, quod nunc committi ſolent calculatoribus, deprecatur inſupèr Regens Ill. Regni clauum ſuſtinentem, Dominoſq; Regentes, vt huiuſce *Ritus* obſeruantiam omninò demandent.

RITVS CXXVII.

ITem Curia ipſa non conſueuit ad alicuius inſtantiã facere aliquem pignorari: niſi sẽtentiam diffinitiuam, vel interloquutoriam exequendo, vel niſi fiſco in aliquo teneatur.

SVMMA RERVM:

1 *Ab exequutione non eſt incipiendum.*
Sequeſtrum lite pendente prohibetur.
Præter, in caſibus enarratis.
2 *Potiſſimùm verò, ſi aliquid fiſco debeatur, pro functionibus tamen fiſcalibus, pro quibus habet etiam priuilegium prælationis.*
Sed àn aduersùs dotem.
3 *In cæteris verò cauſis, etſi feudalibus, iure communi fiſcus vtitur.*
4 *Contumax, abſquè alia citatione capi perſonalitèr poteſt, & contra eum exequi pro contumacia multa.*
5 *Exequutio fieri poteſt poſt ſententiam diffinitiuam, vel interloquutoriam, dummodò fuerit diffinitiua, tranſitum in rem iudicatam.*
Carauita allucinatus eſt, cum huius obſeruantiæ rationem eſſe dixit, quia non licet incipere ab exequutione.
6 *Benè Carauitam loqui aſſeritur, dùm poſt latam ſententiam, rursùs cauſa pertractatur, & litigandi initium ſumit, itaùt lites reddantur immortales, quod deplorandum exclamat Auctor.*
7 *Sententiarum tria genera, nam alia diffinitiua, alia interloquutoria, alia tandèm mixta.*
Prior, vel eſt abſolutè diffinitiua, vel illius vim habet.
8 *Vim diffinitiuæ, vt habeat locum, multa concurrere debent.*
Primum, ſcilicèt, vt aliam poſt ſe non expectet ſententiam. Secundum, quod per illam extinguatur officium Iudicis.
9 *Teſtes compelli, cum nullo modo ex præſcriptis à iure poſſunt, vtrùm decretum proferri poſſit, vt habeantur pro examinatis in beneficium producentis.*
10 *Teſtis recuſans teſtificari præſumitur facere, vel odio, vel timore, vel amore alterius.*
Decretum M.C.V. recenſetur.
11 *Decretum de recipiendis teſtibus, etiam in medio cauſæ prolatum, àn ſemper* con-

contineat, diffinitiuam.
12 *Clauſula, vt de teſtium depoſitionibus habeatur ea ratio, quæ de iure habẽda erit, operatur, vt reparabile ſit grauamẽ, ac propterea nõ licet appellare.*
13 *Interloquutoria ſententia, quæ dicatur, & in quibus caſibus, exemplificetur.*
14 *Illa eſt, quæ inter principium, & finem, cauſæ fertur ſuper ijs, quæ incidunt, vel emergunt.*
15 *Multa exempla ſententiæ merè interloquutoriæ, recenſentur.*
16 *Interloquutoria reuocari poteſt per eundem Iudicem, ſemèl tamèn, atquè iterùm, & non ampliùs.*
17 *Sententia reuocatoria interloquutoria eſt etiam interloquutoria.*
18 *Decretum latum per M.C.V. in cauſa remiſſionis fori, non poteſt ab eodem Iudice reuocari.*
Quæ alia decreta idem Iudex reuocare non valeat.
19 *Decretum pronuncians Iudicis competentiam habet vim diffinitiui, quamuis tacitè pronunciaſſet, producendo ad vlteriora.*
20 *Archiepiſcopo declarante ſe competentem, poteſt ſuffraganeus appellare, & non proceditur in cauſa, ſecùs, ſi à parte appelletur.*
21 *Appellante Barone à denegata per M.C.V. remiſſione vaſſalli, committitur cauſa in S.C. appellante verò eodem vaſſallo, interponitur decretum, quod M.C.V. verbum faciat in S.C.*
Dictum addit. ad Quarant. reijcitur.

AB exequutione haud incipiendum, clamitant iura, in
1 *l. ſi cum nulla, ff. de re iudic. in l. 1. Cod. de exequut. rei Iudic. Ann. alleg. 120. n. 2. Andr. Gayll. obſeru. pract. obſeru. 13. num. 1. Berous q. 55. num. 2. Muſcat. in prax. fideiuſſ. par. 1. modo 7. n. 1.* quin, & ſequeſtrum, lite pendente, prohibet, *Text. in l. vnica, Cod. de probib. ſequeſtr. pec. Valenz. conſ. 43. num. 168. Caballin. milleloq. 930. Marcus Mantua locor. commun. lib. 3. cap. 43. Milan. dec. Sicil. 12. n. 20. Claud. Cantiuncul. conſ. 26. Mar. Muta dec. Sicil. 92. num. 31. Fab. in Cod lib. 4. tit. 3. defin. 6. num. 14.* prætèr in caſibus enarratis, à *Rodriq. de priuil. credit. par. 1. artic. 6. num. 13. Coler. de proceſs. exequut. par. 1. cap. 2. Borrell. in ſumm. dec. par. 2. tit. 37. de ſequeſtr. ſequeſtrat. poſſ. & fruct. Matth. Berlich. practic. concl. tit. de ſequeſtr. cap. 73. Galeot. lib. 1. controu. c. 24. n. 50. Prat. lib. 1. diſcept. forenſ. c. 42. & lib. 2. c. 42. n. 14. & cap. 47. n. 40. & obſer. 53. n. 8. & ad Muſcat. in prax. p. 7. Gl. condemnandũ, pag. 278. ad n. 120. Gizz. ad dec. Reg. Capyc. Latr. 5. à n. 1. Viſcõt. in concl. iur. verbo ſequeſtrũ fieri non debet, Gallup. in prax. p. 2. c. 3. à n. 10. Queſada diſſer. 23. nu. 24. Thor. p. 3. ſect. 3 verb. ſequeſtrũ.* Et quãdo fructus rei penès tertium exiſtentis creditori hypothecatæ ſequeſtrari poſſint, extricat *Præſ. Merlin. lib. 1. contr. forenſ. cap. 27.* Potiſſimùm
2 verò ſi aliquis Fiſco debeatur, reſtringunt memoratam regulam, *Guid. Pap. dec. 429. Franc. Claper. in ſua cent. dec. cauſ. 7. q. vnic. & cauſ. 48. Capiblanc. de Baron. prag. 16. num. 61. Peregr. de Iure fiſci lib. 6. tit. 7. num. 5. & 7. Carol. de Graſſ. de except. in prælud. num. 30. Carau. hoc in rit. num. 3. laudato*, qui quidèm *Carauit.* hanc prærogatiuam illi dumtaxàt tribuit pro functionibus fiſcalibus, pro quibus, & illud prælationis habet priuilegiũ, ad tradita per *Præſ. Merlin. contrau. forenſ. tom. 1. cap. 36. num. 16.* ſed àn aduerſus dotem, inquirit, *Reg. de Marin. quotid. reſol. lib. 1. cap. 72. num. 6.* In cæteris verò cauſis, &
3 ſi feudalibus, iure communi fiſcus vtitur, *Afflict. in conſt. violentias num. 51. ex Andr. de Barol. in l. 1. C. de conduct. lib. 11.* cuius meminit *Ann. alleg. 68. num. 4. & alleg. 79. num. 2. Batius ad Afflict. in Cõſtit. ſi quando, Camp. in cap. prędicti Magiſtri nu. 14.* & conferunt, quæ ſcripſit *Conſil. Georgius alleg. 46. num. 6.* quin, contumacem, abſque alia
4 citatione perſonalitèr capi, & contra eum exequi pro contumaciæ multa, annuit idem *Carau. num. 8.* eiuſquè meminit *Thor. p. 3. compend. dec. ſect. 2.*

verbo pœna contumaciarum in fine, inſequitur *Nouar. de grauam vaſſall. t. 2. grau.* 105. *n.* 45. *Queſada diſs.* 15. *n.* 22.

5 Reſtringit quoquè *Ritus* generalem ſanctionem, niſi de ſententiam diffinitiuam, vel interloquutoriam exequendo agatur, & dùm *Carauita* ſubintelligit, & rectè quidem, ſi fecerit diffinitiua illa tranſitum in rem iudicatam, ergo allucinatus anteà eſt, cùm huius obſeruantiæ rationem eſſe dixit, quia non licet incipere ab exequutione; etenim, ſententia tranſacta in rem iudicatam, completum eſſe iudicium, certum eſt, neque tùnc militare poteſt ratio, vt initium ſumat iudicium ab exequutione, ſed potiùs expletum iudicium exequu-

6 tioni demandetur. Verùm *Carauit.* benè loqui, aſſero, dùm poſt latam ſententiam, rursùs cauſa pertractatur, & litigandi initium fit, adeò. n. ſententiarum expeditiones dilationibus opprimuntur, & Senatus decreta exceptionibus detinentur, vt nemo ſit, qui poſt maximos exantlatos in litigando labores, cõſumptis totius penè patrimonii fortunis, poſt longum temporis interuallum, omnem rei ſuæ expeditionem, atq; exitum obtinuiſſe, gloriari queat; Idcircò, quam maximè laudanda foret præteriti ſeculi conſuetudo, in quo prolata ſemèl ſententia, mandato de parendo, ſtatim executioni mandabatur; pudebat enim aduocatum Iudici ſe ſiſtere, vt ſententiæ exequutionem impediret. Sed id ætatis litigantium impudentia, nè dixerim, malitia, eò deuētum eſt, vt lites reddantur immortales, & prioribus ſuperatis, quamplurima difficultatum capita, nunquàm excidenda, repullulent; adeò vt plures exceptionum nodi Gordiano difficiliores exoluendi ſint, quàm conſcriptæ actorum paginæ reuoluendæ, ò execrandam litigantium phreneſim, quæ ſophyſticis opinionum fallaciis obuoluitur? contra quam exclamant duo huius Regni luminaria, *Reg. Io: Franc. de Ponte dec. ſupremi Collat. Conſ.* 34. *n. fin.* (cuius meminit *Franc. de Petr. ſeſtin. lect. lib.* 2. *c.* 9. *ſub n.* 7.) et *Præſ. D. Frãc. Merlin. in lib.* 2. *controuerſ. forenſ. cap.* 52. *in princip.* eoſquè memorat *Franc. Mar. Prat. ad Muſc. in prax. lib.* 2. *p.* 3. *Gl. ſeruata verſ. monet crebrò DD.* & obſeruat *D. Petr. Queſada diſs.* 17. *n.* 8.

Et liceat hic, mihi omnium minimo, vt res ipſa poſtulat, exclamare. O inextricabiles difficultatum forenſium labyrinthos; è quorũ ambagibus, nè Iuſtitiæ quidem filo egredi vnquam poſſe, ſi quis in eos inciderit, videatur. Quouſquè tandèm ſanctiſſimis legibus abutimini, litigatorum greges? Quouſquè veritatis ſimpliciſſimam lucem, tot mẽdaciorum tenebris, labefactare, atq opprimere, non deſinitis? Agite quæſo, integerrimi Iudices, procùl has moras; ab vrbe, à foro, à iudiciis, amãdate. Suſpendio tàm longo, ſententias perire, in cõſpectu veſtro, nè permittatis, iuſtè, ac citò, vt par eſt, abſoluite eas, atq; expedite. Ità enim fiat, vt litigantibus aditus ad tot fallacias, occludatur, & Iuſtitiæ ſplendor Reip. optatiſſimus eluceſcat.

7 Sententiarum verò, tria reperiri genera, ſatis liquet, alia quippè eſt ſententia diffinitiua, alia interloquutoria, alia tãdẽ mixta, quæ vim retinet diffinitiuæ.

Ipſa autem diffinitiua, ſiuè vim illius habens, non ex eo dicenda erit, quia definiat articulum, namquè omnis interlocutoria eſſet huiuſmodi, ſemper enim illa decidit articulum, ſuper quo fertur, & ſic nunquàm daretur interloquutoria, vt optimè aduertit *Alex. ad Bart. in l. Titia, ff. de accuſat.* comprobatquè *Berous conſ.* 101. *num.* 11. *lib.* 3. *Cornaxx. deciſ.* 29. *à num.* 3. & *Flam. Carthar. dec. Genn.* 27. *ſub num.* 28. vt

8 itaq; habeat vim diffinitiuæ, plura ſimùl concurrere oportet, itaùt, vno deficiente, non dicatur diffinitiua, aut illius habere vim, ea autem *Marant.* enarrat *par.* 6. *verſ. & demum fertur citatio à num.* 41. & latioribus verbis, extricat citatus *Carth. à num.* 12. *Ricc. Coll.* 537. *p.* 3. *Thom. Triniſ. dec. Venet.* 13. & 14. Primum nempè, vt aliam poſt ſe non expectet ſententiam, quia ſi illa accedere

dere deberet,eſſet mera interloquutoria, *Hieronym. Treutlerus diſputat.Selectar.lib. 2. diſp.23.theſi* 1. *Barnab. Cornazz. dec.Lucenſ.cit.29.n.7. Mattheus, & Ranchin.ad Guid.Pap.deciſ. Delphin.12. Aluar.Valaſc.dec.Luſitan. 156.ſub num.30. Herman. Vulteius de iur.prudentia Romanor. lib.2. cap. 30.Daniel Venatorius in Analyſi Iuris Pontificii lib.2.tit.27.§.quotuplex ſententia.*Secundum verò,quod per illam extinguatur officium Iudicis,qui proptereà nequeat amplius in cauſa ipſa procedere, alioqui ſemper eſſet interloquutoria, etiam ſi probationes concerneret,à quibus diffinitiua dependeret,ex auctoribus,adductis per *Rim.iunior.cōſ. 487.n.* 1.antè tamen litem cōteſtatam receptas, nempè,ad futuram rei memoriam, non autèm,ſi inter media cauſæ receptæ fuerint atteſtationes,ſcilicèt, poſt litem cōteſtatam,quia tùnc noua admiſſio teſtium, ſcripturarum, ſiuè aliud genus ſit probationis, irreparabile contineret, & vim diffinitiuæ haberet, teſte *Aretin.conſ.20.& Ripa in l.quod iuſſit,n.3.ff.de re iudic.* idemq; *Cartar.num.*32.& apertis verbis, *de Franch.dec.*408.

Quarè nedùm primo aſpectu reprehendi decretum, à mea Curia Vaſti Girardi, vti M.C.V.delegata, latum, quòd depoſitio teſtium repugnantium,
9 & de perſona intimatorum, & contumacium, habeatur pro facta in beneficium illorum de Angelis, & dignum appellatione cenſui, propoſitamquè appellationem admittendam; Verùm, redargui grauitèr conſultorem, quòd illud interpoſuerat,cum teſtes illos cogere,& compellere debuiſſet,iuxtà notata à me ipſo,ſuper *rit.*87. quiquè nobis cum ſe, de impotētia conſtringendi purgauerit,quòd teſtes vtili eorum domino, nè diſplicerent, è terra diſceſſerant, & ſe occultauerant, eoſquè citari facere, nequibat, vt oportebat, antequam vltrà progredi ad coactionem Iuris remediis opportunis vellet; Reſtiti, hæc audiens,non tamen illicò meus acquieuit animus, proptereà,quod aduerſus hos teſtes præſcribuntur modi procedendi à Doctoribus, reſcripti à *Farinac.q.78.num.*42.nec dùm repereram,quod eo caſu,quo illorum nullo vti poſſemus,eſſet locus decreto,vt haberentur pro examinatis in beneficium producentis, & ſic delictum teſtium noceret alteri partium, nequè credebā vrgere illud ſimile,de principali, nō curante deponere(de quo eloquor ſuper *rit.70.et rit.*120.)vt habeatur pro ſacta depoſitio,& exceptiones pro cōfeſſatis, tùnc ſiquidem pęnam ſuum non tranſgredi auctorem,affirmabam, atquè in ipſiuſmet renuentis deponere odium, iuſtè adinuentam fuiſſe, illum, & non alium carentem culpa,punientem,cuius contrarium eſſet in hoc caſu, in quo culpa teſtis,recuſantis teſtificari, prouenire opinabar, ad tradita per *Franc. Maria Prato lib.3. diſcept.forenſ.cap.20. à num.*75. potiſsimùm *ſub num.*90.

Poſtmodùm verò, & rectiùs conſiderans, eiuſdem principalis impedientis illos deponere culpam interceſſiſſe, aduerti,& dolum, ac proptereà pęnam non excedere auctorem ſuum, quin; & multis præmiſſis lucubrationibus, reperi Doctorum etiam auctoritatibus inniti prædictum decretum, *gloſa* nempè peregrinæ *in cap. cum cauſam,verſ. compellas, de teſtibus*, affirmantis,quod vbicunq; dolo aduerſarij teſtis recuſat deponere,nec alio modo compelli poteſt, proferatur decretum,quod habeatur pro producto,ac ſi depoſuiſſet contra aduerſarium, & in beneficium producentis; imò *Bal.* illic *num.*55. dicit, ipſummet aduerſarium tùnc haberi pro confeſſo, & ſequitur notabilitèr *Petr.de Rauen.in ſuis dictis notabilibus vtriuſq; iuris, verſ.aduerſarius meus*, vbi prætereà ex *eod. Bal.* & alijs, probat, ſtandum eſſe iuramento partis, ad conuincendum aduerſarium, quod impediuerit, idq; dolo fecerit, nè ille teſtificaretur, & quod *Bal.* illic *addit.*limitari,niſi tertius impediat,ceſſat,ſi ille

tertius nomine principalis impediuit, ex notatis per *Farinac.q.78. num.12.* quibus opitulari plurimùm aduerto communem concluſionem *Gl.in verbo timorem*, & inibi *Innoc.ſub num.1. Hoſt. ſub num.2. Ioan.Andr.n.6.Butr. ſub num. 7. Imol.ſub num. 3.* & aliorum omnium, *in cap.1.de teſtib.cogend.* latè comprobatam per eundem *Farinac. eod.q.78. num. 6.* vt teſtis moni-
10 tus ad teſtificandum, nèc veniens, dicatur ſe ſubtrahere, odio, timore, vel gratia alterius partis, & iuxtà prædicta, manauit ſcitum anno 1659. è Rota M. C. V. in criminalibus, teſtes haberi pro repetitis, eò quod Marcellus Pennacchio, & Camillus Cacciapuoti inquiſiti de homicidio in perſonam V.I.D. Pauli Buccini de Caſali Iuliani, occultari, & latitare eos curauerint, nè repeterentur, præuia inſtantia digniſſimi nùnc Regij Conſiliarij D. Thomæ Carauitæ, tùnc Fiſci aciem ſtrenuè ſuſtinentis, penès Gregorium Ferrarium Act. Mag. Videas *Caball. reſol. crim.caſu 43. & lib.2.caſu 273. ſub num.4. Maſtrill.dec.225.*

11 Cæterum, non omne decretum de recipiendis teſtibus, etiam in medio cauſæ prolatum, continet diffinitiuam, ſed cum non leue dubium eſſet, ſi teſtes recipi deberent, tunc quippè appellationem admittendam eſſe, arbitratur, *Surd. dec. 36. num.43.* quarè, ſi ceſſaret dubium, quia ceſſaret etiam grauamen, vtiq; non liceret appellare, itaq; terminus vbicumq; daretur in cauſa, vel prorogaretur, ſiuè ad repulſam, vel ad comprobandum, ſeù impugnandum ſcripturas in tempore permiſſo, aut beneficia concedùntur, nullatenus prouocare licerèt, quia iure fit, nec intraret inueſtigatio, ſi per ſententiam diffinitiuam reparari poſſet grauamen, quin, ſi aliquis in eam propenderet ſentẽtiam, quam Sacrum Conſilium, quãdoq; admiſit, teſte *Aff.* & non improbat *Vrſill.* in locis à me relatis ſuper *ritu 281.* ipſeque inſectatus ſum concedendo terminũ, etiã poſt concluſum ad concomitandum ſcripturam, etiam priuatam, & addita clauſula, vt de teſtium depoſitionibus
12 habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit, nequè liceret appellare, tùm quia Doctores complures, ac deciſiones inhærent, atquè rationes inibi delibatæ, tùm etiam, & multò magis ob clauſulam prædictam in decreto appoſitam, vt habeatur, &c. qua euidentèr apparet in calculo ferendæ ſententiæ habendam eſſe rationem, ſi de iure illorum depoſitio attendenda ſit, idemq; dicendum videtur in decreto recipiendorum teſtium, cum clauſula addita ſuper *rit.282.* exceptione ad merita reſeruata, vtraq; enim continet implicitam conditionem, vt ſi de iure nulla teſtium habenda eſſet ratio, & exceptiones admittendæ, teſtium depoſitio haberetur, ac ſi non eſſet facta, ſcilicèt nullius ſit efficaciæ, *Angel. in Auth.de nuptijs, §. ſed quod ſancitum eſt, verſ.nota quid importet, col.4.* ſi autem ſanciretur, non eſſe recipiendos teſtes, vel recipiendos, & cum clauſula, vt ponantur extra proceſſum, vel poſt receptos, decerneretur, debere poni extra proceſſum, licere appellare, definitum fuiſſe in Senatu Mantuano, teſtatur *Surdus ead. dec.36.* Alia profert de ſententia, habente vim diffinitiuæ, exempla *Guid. Pap. dec.12.num.6.*

13 Sed interloquutoria, quæ dicatur, explicant, *Mattheſ.ſing.39.* & inibi copiosè *Sarayn. Guid. Pap. ſing.612. & Marant. pracit.loco, Borrell.in ſumm. deciſ.p.1.tit.29.de ſent.& decr.interloqu. Gallup.in prax.S.C.p.3.cap.1.ſub num.5.* eius autem modos, & cauſas eſſe viginti ſex, monet *Capyc.dec.144. n.5.* eoſquè minutatim recenſet, & iuribus probat, *Philipp.Franc.in c.cum ceſſante à n.36. de appell.* ipſequè primùm conſtituo regulam, illam omninò verã,
14 interloquutoriam eſſe, quæ inter principium, & finem cauſæ fertur ſuper ijs, quæ incidunt, vel emergunt, ſequutus *Gloſam* percelebrem *in clem.1.verſ. diffi-*

diffinitiua de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct. ſequiturquè *Roman.in rub.ff.de re iudic.num.*2.& inhibi *Alex.num.6.*

15 Exempla autèm complura reſcribi poſſunt, & in praxi vtilia, de hac ſentẽtia merè interloquutoria: & quidèm præcipuum exemplum eſt, illius, quæ pronunciauit ſententiam fore exquendam, *Iaffred.Lanfranc.dec.*422.& copiosè *Rota Gennenſ.dec.*164.*ſub.n.*24. Item quæ pronunciaret ſupèr deſertione appellationis interpoſitæ ab interloquutoria,quia ſi à diffinitiua,eſſet profectò diffinitiua *Myſing.obſern.*36. *cent.* 3. *Gayll. obſer.*138.*lib.*1.*Franc. Marc. dec.* 1.*par.*1. *Cappell.Tholoſ.deciſ.*364.*Guid.Pap.deciſ.*11.*cum ſeq.& Balb.dec.*219.& altera 220.Lata etiã ſupèr exceptionibus declinatoriis, vel dilatoriis, aut peremptoriis, quamuis iudicium redderet nullum, idem *Franch.citato cap. cum veniſſent n.* 37. *Capic.adducta deciſ.*144.& *Guid. Pap. dec.* 10.Illa propthereà,quæ pronunciaret non obſtare oppoſita aduerſus carcerationem, eſſet interloquutoria, eodem *Cornazzano* teſte *num.*4. quemadmodum, ſi perempta inſtantia Iudex abſoluerit Reum ab obſeruatione Iudicij;*Guid.Pap.deciſ.*16.& 220.*nn.* 3.& *Franc. Marc.dec.*79. tametſi quãdoquè ſit diffinitiua, *Borgnin.Caualcan.deciſ.Finizana* 7.*par.*1. Itèm cum proptèr litis conteſtationis defectum pronunciatur iudicium nullum, ex eadem relata *deciſione* 220.*Guid.Papa*, & quando huiuſmodi ſententia ab obſeruatione Iudicij,proferatur,extricant *Marant.in ſpecul.integra p.*5.*Cornazzan. deciſ. Lucenſ.* 130. *num.*4.*Afflic. dec.*60.*num.*3.*Viuius comm.opin.*426. *num.* 6. & *dec.* 53.*num.* 15.*Simon de Pretis conſ.*156.*num.*6.*vol.*1.*Borrell. add.p.* 1.*ſumma deciſ.tit.*3.*num.*418. Decretum Iudicis de cauendo,& ſatiſdando de Iudicio ſiſti incidentèr petitum, *Mattheſ.ſing.*32 Si fuerit appellatum ab interloquutoria,& Iudex appellationis pronunciauerit,benè, vel malè appellatum;*Guid.Pap.ead.deciſ.* 220.*num.fin.*Itèm reintegratio poſſeſſionis,pendente Iudicio, in ſummario poſſeſſorio, *Cranett.conſ.*140.*num.*4. Sententia inſupèr ſuper attentatis *Rota deciſ.*10.*de re Iudic.in nouis*; Itèm ſuper reſtitutione ad appellandum, *Bellam. deciſ.*335. lata in contumaciam *dec.*68.*par.*1.*diuer.* Supèr receptione teſtium ad perpetuam rei memoriam, iuxta *deciſ.*27.*Gennenſ.Flaminii Carthari,& conſ.Rolandi à valle conſ.*23.*num.*14.*vol.*3.quorum meminit *Borrell.add.tit.*29.*num.*16. Immiſſionis etiam ex nuda teſtamenti exhibitione, *Scaglion.in ritu* 163.*nu.*64. àt ſi cum cauſę cognitione facta eſſet, diffinitiua dicitur,iuxta *deciſionem Rota Spirenſis* 31.*p.*3.*Gaſparis Gulielmi*, & liceret appellare, tùncquè procederet integerrimi *Regentis Valenzuela* dictum;*in conſ.*53.*à num.* 39.probans decretum, quod conſignetur poſſeſſio tranſire in iudicatum, ſi non fuit appellatum, conferunt, quæ adnotat *D. Reg. Capyc.Latr.dec.*139. *num.*21.*lib.* 2. Illud etiam decretum,quo pronunciatum eſt non fuiſſe probatum,interloquutorium dici, affirmat *Guid.Pap. ſing.*612.*num.*4. qui alios multos ſubijcit conſimiles caſus *ſing.*613.& regula tandèm generica exiſtit de quouis præcepto per Iudicẽ facto in cauſa,per *Gl.in verbo interloquutionibus in auth. de litigioſ.in princ. & gloſ. in* §. *nos autem dabimus, in verbo decreto, in auth.de hæred. & falcid.* quam ſimplicitèr admittit idem *Guid. Pap. ſing.* 613. *num.* 13. quarè recedendum eſt à reſtrictione eiuſdem *Guid. deciſ.*12.*ſub num.*1. quod habeat vim diffinitiuę, maximè accedente *deciſ. Marchia* 97.quæ hoc ſuffulta,& iacto fundamento,concluſit præceptum de exhibendo inſtrumentum, vel libros, &c. eſſe ſententiam merè interloquutoriam, comprobatq; *deciſ.*95. *verſic. Et quod præceptum*, *Rota Lucenſ. diuerſ.* Itidèm decretum de recognoſcendo, dicit altera *deciſ.*11. *verſ.additur ex abundanti*, eiuſdem *Rota* Lu-

Lucenſ.diuerſ. dum verò adiungit per
illud decretum, quod habeatur pro
recognita, licere appellari, eo quod in-
fert grauamen irreparabile, aduerten-
dum, id concludere cum reſtrictione,
& ait quando tamèn ita pronuncian-
dum non eſſet: itaq; ſi iure communi,
aut municipali id permittente, fit, oſten-
dit ceſſare grauamen, ſimùlq; ius ap-
pellandi, & decretum túnc etiam eſſe
metè interloquutorium. Publicatio
etiam, ſiuè concluſio eſt decretum in-
terloquutorium, per *Afflict. dec. 115.*
Carauit. rit. 238. nu. 3. Menoch. de ar-
bitr. Iudic. lib. 2. cent. 1. caſ. 51. n. 29.

Et quia interloquutoria ſententia
16 reuocari per eundem poteſt Iudicem,
vel inſtante parte, infrà decem dies,
vel ex officio, etiam poſt decennium;
ex eodem *Afflict. & Caran.* necnon
doctrina *Surdi conſ. 167. nu. 4. & 11.*
Rot. Gennenſ. decis. 164. num. 15. deciſ.
Florent. Magon. 131. num. 3. Cappell.
Tholoſan. deciſ. 185. ſemèl tamèn atq;
iterùm, & non amplius, illa namq; bis
confirmata, aut reuocata, non amplius
ſuper reuocatione loqui poſſe, docent
Maſtrill. dec. 23. Berous conſ. 19. num.
29. vol. 3. ex Bar. in l. quod iuſſit, num.
17. ff. de re iudic. Rip. ibid. num. 38.

Cùm autèm licitè interponitur, cer-
17 tum eſt, prædictam ſententiam reuo-
catoriam interloquutoriæ eſſe etiam
interloquutoriam, tùm quia acceſſoria
ad illam, atq; ab illa dependens, ac
propterea eiuſdem naturæ, & qualita-
tis, tùm per doctrinam ſuperius rela-
tam, *Myſing. Gaill.* & reliquorum ſe-
quacium, qua concluditur appellatio-
nem à diffinitiua, eſſe diffinitiuam; ab
interloquutoria verò eſſe interloquu-
toriam, ità reuocatio interloquutoriæ,
erit propterea interloquutoria, conci-
nuntq; tradita à *Praeſ. Merlin. lib. 1.*
contreu. forenſ. cap. 15. num. 2. tùm per
regulam, etiam ſuperiùs conſtitutam,
authoritate *Gloſa in* illa *clement. 1.* tùm
quia appellatio prohibita à principa-
li (quod hoc in caſu eſt interloquuto-
ria) intelligitur etiam vetita à depen-
denti, & ſic ab illius reuocatione, *Cor-*
nazz. deciſ. 298. maximè *num. 6.* tùm
demùm per memoratam *dec. Florent.*
Magon. 131. per tot. ac præſertim *n. 3.*
vbi quia interloquutoriam reuocari
non poſſe, addit, vbicunq; res non eſt
integra, quia ſcilicèt exequutioni de-
mandata illa fuerit, ideò, & tunc ap-
pellari ad ſuperiorem ab ipſa reuoca-
toria poſſe, eamquè ob cauſam, deci-
ſum inibi fuiſſe, benè appellatum, &
malè iudicatum adiungit, itaq; vbi res
eſt integra, conſentit poſſe reuocari,
aut mutari, atq; à tali reuocatione ne-
fas eſſe, prouocare, imò etſi abroga-
tum decretum eſſet eius qualitatis,
quod ab eo ratione irreparabilis gra-
uaminis iuſtè fuiſſet ante reuocatio-
nem prouocatum, ſuperueniente ta-
men reuocatione, ceſſaret appellatio;
Itaq; nõ immeritò dicamus, in Iudicis
poteſtate grauamen reuocantis poſi-
tum eſſe, non obſtante appellatione,
cauſam reſumere, probatq; *tex. in §. ac*
veluti, inſtit. canon. Lancell. ſub rub. de
appellat, atq; *Capyc. deciſ. 1.* Interloquu-
toria verò, quia nonnunquam irrepa-
rabile per diffinitiuã parat grauamen,
ab ea appellari poſſe diximus, ideò
cum ſententia decernens, proceden-
dum eſſe ad vlteriora, reſeruatis ex-
ceptionibus incompetentiæ Iudicis,
non ſolùm iniuſta exiſtimetur, atque
non proferenda, verùm etiam iam di-
ctum grauamen paret, ab illa appella-
re vtiq; licebit, teſte *Ancharan. conſ.*
372. num. 5.

Illud autèm in ſuperioribus conſti-
tutum axioma, interloquutoriam ab
eodem poſſe Iudice reuocari, quod
18 Regni Periti contrario imperio an-
nuunt, reſtringi quandoq; non ignore-
mus, propterea quod latam per M. C.
in cauſa remiſſionis fori, haud poſſe per
eundem Iudicem reuocari, indicat
Capyc. deciſ. 144. num. fin. qui ſermoci-
natur de *Ritu* vlterioris Siciliæ Regni,
vt aduertit *Thor. in compend. dec. Nea-*
pol. verbo interloquutoria, par. 1. quic-
quid perperàm, crediderit *Troyſius* lo-
qui

Digitized by Google

qui de *Ritu* M. C.V. 259. vt ibi ſub
num. 2. indicat, teſte *Borrell. add. tit.*
29. *num.* 37. neque illam, qua Iudex
declarauit, ſe non eſſe Iudicem compe-
tentem, *Guid. Pap. deciſ.* 436. *num.* 93.
Cappell. Tholoſan. deciſ. 186. *&* *Capyc.*
deciſ. declarat, alia cumulans, *Merlin.*
add cap. 15. quiq; *num.* 16. diſcrimen
ſtatuendum eſſe opinatur, inter eam
interloquutoriam, qua Iudex pronun-
ciauit ſe competentem, & illam, qua
declarauit, ſe incompetentem: Nequè
aliã reuocationis attentatorum, *Achill.*
de Graſſ. dec. 31. *de appellat.* atq; alijs
omiſſis, neque habentem vim diffini-
tiuæ, idem *Capyc. in loco ſuperiùs citato,*
& dec. 1. *num.* 24. cum verò reuocari
poteſt, id ex eiſdem tantùm actis con-
ceditur, non autèm nouis; *clem. appel-*
lanti de appellat. Afflict. dec. 79. *nu.* 3.
Vinius deciſ. 332. *Marant. in ſpec. p.* 6.
de appellat. num. 159. Vnico tantùm
excepto caſu, cum ſcilicèt coram eo-
dem Iudice, aut ſuperiore per modum
querelæ, iuxtà deciſionem *Rota*, memo-
ratam per *Grauettam conſ.* 181. *ſub nu.*
4. qui adnectit in praxi notandum eſſe,
nec alibi legiſſe, quam demùm inſecta-
ta eſt *Rot. Marchiæ* teſte *Grat. dec.* 33.

19 Decretum verò, quo Iudex pronun-
ciat ſe competentem non eſſe interlo-
quutorium, ſed habere vim diffinitiui,
atq; ideò licere ab eo appellare, de-
fendunt *Guid. Pap. q.* 10. *Menoch. de*
adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. *nu.* 822. *Grat.*
to. 1. *diſcept. forenſ. cap.* 76. *Merlin. me-*
morat. cap. 15. *num.* 6. etiam ſi tacitè
pronunciaſſet, procedendo ad vlterio-
ra, admonet *Epiſc. Campanil. ſuper rit.*
Cur. Archiep. Neapolit. 36. *ſub nu.* 30.
idquè etiam vendicare ſibi locum, affir-
mamus, in cauſa appellationis, non ſo-
lùm ex eadem militante ratione, & re-
gula, atquè Doctoribus, generatim lo-
quẽtibus ab eodẽ relatis. Verùm ex do-
ctrina *Curt. iunior.* in indiuiduo loquẽ-
tis, *conſ.* 124. *num.* 13. *Rebuff. in tit. de*
ſenteut. exeq. art. 3. *Gl.* 2. *in princip. &*
art. 9. *gloſ.* 6. *in fin. lib.* 1. *conſtit. Franc.*
coſq; inſequitur *Garau. rit. mem.* 259.
ſub n. 19. quibus ſuffultus *additiona-*
tor ad *Quarant. verbo Archiepiſcopi*
anctoritas, ſub num. 20. *lit. L.* eandem
ſtatuit, & inſequitur concluſionem, in
Archiepiſcopo, & eius Curia loquens,
cuius decreto ſi ille declaret ſe com-
petentem, poſſit ſuffraganeus, eiuſque
20 Curia ab eo appellare, & appellatione
interpoſita, vltro procedere Curia Me-
tropolitana non amplius valeat, & pro-
cedendo, attentet, ſublimitat tamen
ex eiuſdem *Garau.* verbis, & reſtringit
tantùm procedere, cum ab ipſo Iudice
proponitur declinatoria, & à decreto
prædicto deindè appellatur, non au-
tem, ſi à parte ipſa, cuius reſtrictionis;
quàmuis improbare non audeam in
terminis *Carauita*, loquentis in Iudici-
bus, & Tribunalibus laicalibus, & poſ-
ſet fortaſsè comprobari vſu illo Sacri
Conſilij, in quo appella[illegible]e Barone à
denegata remiſſione vaſſ[illegible] committi-
tur cauſa appellationis alicui Conſi-
21 liario; appellante verò eodem vaſſal-
lo non committitur, ſed tantùm decre-
tũ interponitur in ſupplicationis pede,
quod verbum fiat, in S. C. de qua praxi
teſtatur ſummus ille vir, *Reg. Sanfelic.*
dec. 4. *à num.* 18. *lib.* 1. In terminis au-
tem eiuſdem additionantis verba fa-
cientis de appellatione admiſſa per
Archiepiſcopum prorsùs reijciendum
arbitror, tùm quia nulla authoritate,
neq[illegible] ipſe, nequè præfatus *Caranita*
fulciuntur, tùm quia obſtat contraria,
& in ſuperioribus relata concluſio, &
genericu *DD.* reſolutio, quin, & vſus
ſignaturæ, illius etiam appellationem
admittens.

RI-

RITVS CXXVIII.

Item ſeruat ipſa Curia, quod quãdocunquè aliqua pœna eſt ſtipulata penès acta Curiæ ſemper executio illius pœnæ fit, ſine vocatione partis, ſi eſſet vna ſententia, nec datur libellus, nec petitio, ſicut etiam ipſa Curia facit exequutionem ſententiarum parte, contra quam fit nullo modo vocata, quamuis altercatio iuriſperitorum diù circa hoc nondum fuerit terminata.

SVMMA RERVM.

1 *Obligatio penès acta habet exequutionem paratam, de iure communi, & Regni.*

2 *Aduerſus quam non auditur debitor, niſi in vinculis, vel facto depoſito.*

Quod protenditur, etiam ad ipſius debitoris hæredes, cum declarationibus.

In cauſis obligationum penès acta non habet locum compromiſſum.

3 *Incuſationem præcedere oportet, priuſquam ad exequutionem procedatur.*

Obligatio facta à laico, coram Iudice laico non accuſatur, tempore quo reperitur clericus.

4 *Incuſatio prædicta, nedùm à principali creditore, ſed à procuratore quoq; habente ſpeciale mandatum fieri poteſt.*

5 *Capi illa, àn poſſit ab Actuario, abſente Iudice, & vſus M.C. aliarumquè curiarum indicatur.*

6 *Obligatio capta à Notario vaſſallo, àn ſit nulla, inquiritur.*

7 *Actuarius cognoſcere non tenetur contrahentes.*

8 *Vigore R.Prag. obligationes, & fideiuſſiones, vt validæ ſint, requirunt duorum teſtium ſubſcriptionem, & quid, ſi vno ſubſcribantur teſte?*

9 *Sed àn creditor ex obligatione manu teſtium non ſubſcripta, poſſit efficacitèr agere in termino ordinario.*

10 *Quæ fuerit ratio ſtatuentis memoratam pragm. oſtenditur.*

11 *Statutum exigens certam ſolemnitatem non infirmat contractum, iuramento roboratum.*

12 *Contractus etſi corruat, vigore iuramenti efficacitèr agi poteſt.*

13 *Odioſa dicitur dicta pragm. dum arctauit probationem, & non intelligitur excluſa confeſſio principalis.*

14 *Cap. Regis Ladislai annullans contractus, & inſtrumenta per Notarium vaſſallum ſtipulata, non excludit probationes faciendas per teſtes.*

15 *Valeatnè Actuarius tantùm ſubſcribere obligationes, et àn contra ſe ipſum.*

16 *Iſthæc obligatio, poſſitnè fieri die feriata.*

17 *Illius exequutio fit parte non vocata.*

18 *Quod reſtringitur in obligatione capta in vna Curia, & incuſanda in altera.*

19 *Necnon in obligatione antiqua, & quæ talis dicatur.*

20 *Literæ exequutoriales expeditæ, vigore incuſatæ obligationis ante decennij lapſum, àn, non citata parte exequutioni demandari poſſint, etiam vltra decennium.*

21 *Verum àn ſit decem annorum curriculo, huiuſmodi obligationes præſcribi.*

22 *Pactum exequutiuum in inſtrumento adiectum, quanto tempore præſcribatur.*

23 *Sententia tranſacta in rem iudicatam, abſq; citatione partis, exequitur.*

24 *Sententiæ S.C. intimationem non exquirunt.*

25 *In apocis banci proceditur ad inſtar obligationum penès acta, dummodò recognitæ illæ ſint.*

26 *Itidèm in literis cambij, quæ exequutionem habent paratam.*

27 *Abſq; citatione vigore illarum expediun-*

Digitized by Google

dinntur litera exequutoriales.
28 *Hiſquè prærogatiuis gaudet obligatio Cameralis,*

1 OBligatio iudiciaria ſtipulata penès acta, paratam habet exequutionem, tùm iure communi attento *in l. cum pro quo,ff.de in ius vocando, gl. in auth.generalitèr, Cod.de Epiſc.& Cleric. Fontanell.deciſ.Cathal.22.nu.10.lib.2. Theſaur. deciſ.26. Anton.Gagliard.in tract. de abſolut.à iuram.* §.3. *nu.*573. *Meren.conſ.51.num.*4.tùm iure Regni, *Carau. hoc ritu n.*1. *& rit.præced.n.*5. *Afflict.& Vrſill.dec.*30.*num.*2. *& dec.*387.*Viuius dec.*35.*ſub n.*1.*de Franch. dec.*118. *num.*7. *& dec.*200. *num.*22. necnon *dec.*656. *Borrell.ad Belluc. in ſpec.princ.rub.*15. *addit.*3. *Conſil. Carleual to.*1. *de Iudic. diſp. iurium lib.* 1. *diſp.*2.*tit.*1.*q.*7.*ſect.*3. *num.*913.*Conſ. Rocc.tom.*1. *reſponſ.*21. *nu.*5. *Viſconti in concl.iur.verbo obligatio,Gallupp.in prax.S.C.par.*2.*cap.*22.*num.*32.*Dom. Conſil.Marcian.conſ.*28.*num.*2. *Thor. voto* 2.*n.*13.*& vot.*54.*num.*30.*par.*1. *& vot.*81. *nu.*4. *par.*2. *& in Cod.rer. iudicat.caſ.*24.*num.*24.*Reg.Capyc.Latro dec.*102.*ſub num.*21.*par.*1.*& dec.*138.*nu.*25.*par.*2. hunc *Ritum* adducens *Conſil.Marcian. conſ.*82.*n.*2.*lib.*1. *Præſ.Merlin.controu.forenſ.cap.*66. *num.*2. *to.*2. *Conſil.Theodor.alleg.*39. *num.*1.

2 Aduerſus quam non auditur debitor, niſi in vinculis conſtitutus, vel facto depoſito, quod protendit ad ipſius debitoris hæredes, in illo facti themate *Reg. Sanfelic. deciſ.*215. *to.*2. contra quas obligatio etiam incuſari poteſt; *Affl.in Conſt..Regni dilationes, nu.*16. *Vrſill. ad Afflict.dec.*145. & poſt *Carau.in hoc ritu*, tradit D. *Conſil. Rocc. lib.* 1. *reſponſ.*21. *num.*5. citatis tamen ipſis heredibus, intelligit *Grauin.*2.*par. declarat.*3. *nu.*8. ex *Carau.* hoc *in ritu num.*8. & concinunt exarata à *Muſcat. in prax. lib.*2. *gloſ. in forma, num.*27. *Amendol. ad Franch. dec.*105. qui *Carau.*dictum, confusè improbat, *Minad. dec.* 8. *Ricc. collect.* 1194. id quod in dubium reuocans, quo ad pœnam, diſtinctione vtitur, *Galter. in prax. inſtrum.* 2. 2.*par.princ.tit.aduertat inſupèr ad debitorem, rub. vnica, ſub nu.*35.

Nec in ipſarum obligationum cauſis compromiſſum, vigore *Reg.Prag.*1. *de arbitris*, habet locum, *Arnon.caut.*10. *ad fin. Danz.to.*3. *de pugn.DD. cap.*6. *de arbitr. Maſull. ad Capyc. dec.*7. *ſub num.*1.*Laganar.ad Rouit.ſuper pragm.*1. *de arbitr.lit.C*, dicens, hoc non procedere in obligationibus, inſtrumentis, apocis bancalibus, & literis cambij, quæ aliquam paterentur exceptionem, vt ſi obligatio eſſet ſtipalata ſuprà decem annos, vel in alijs caſibus, in qubus nõ haberent exequutionem paratam; Addit inſupèr eſſe compromiſſum faciendum quamuis liquida, vel liquidæ eſſent, ſi Actor ageret non via executiua, ſed ordinaria, ex *D.Reg.Galeota lib.*1.*controu.*73. *à num.*3. & tandem obſeruat, debere cauſam compromitti, ſi debitor fecerit depoſitum quantitatis petitæ per creditorem, & in obligatione, vel apoca contentæ, & proindè cauti ſint procuratores, vt vnà cum depoſito, antè tamèn liberationem, petant compromiſſum.

3 Incuſationem tamen antecedere oportère priuſquam ad exequutionem procedatur, aduerto ex *add. deciſ. de Franch.*118.*ſub num* 8. *&* 9. atque ideò ſi in illa obligatus coram ſeculari Iudice tempore, quo erat laicus, aſſumpſiſſet clericatum, certè non poſſet accuſari in illa Curia, quia Iudex tùnc eſſet incompetens, adiungit idem *de Franch. dec. eadem* 656. quam refert *Vulp.in prax.Eccl.cap.*38. *num.*10. & inſupèr, *Gam.dec.*133. *Tuſc.concl.*99. *Notarius Molfeſ.ſuper conſuetud.q.*10. *par.* 1. *tit. de inſtrumentorum confect. nu.*20.*to.*2. *Genuenſ.in prax.Archiep. cap.*16.*num.*9. *Galter.par.*1. 1.*partis, verbo In publica forma ſumptum, n.*45. *P.Diana in* 3.*par. tract.*1. *de immun. Eccleſ.reſol.*34.*&* 4.*par.reſol.*6.*eodem*

 tract.

tract. de immun. Eccleſ. Petr. Fontanell. add. deciſ. 312. *nu.* 26. *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. reſol. cap.* 289. *nu.* 3. *Thor. to.* 3. *compend. deciſ. par.* 2. *verbo Inſtrumentum an poſſit liquidari*, latèq; *Dàza to.* 3. *de pugn. DD. cap.* 1. *de laico obligato penès acta*, & de laico, qui poſt exilium fit clericus, à quo debeat ille puniri, loquuntur *Squill. de priuil. cler. dub.* 4. *num.* 107. *Giurb. conſ.* 15. *n.* 33. *Coſt. Sicul. conſ.* 93. *nu.* 4. *Baron. de effect. inimic. effect.* 45. *num.* 3. & nos alibi extricamus, quamq; incuſationem, nedùm à principali creditore, ſed à
4 procuratore quoq; fieri poſſe, idem *de Franch.* annuit *dec.* 108. *num.* 9. & antè ipſum ſcripſere *Caran. & Foller.* quorum non meminit, ille *rit.* 286. *n.* 6. *in fin. & num.* 7. iſte in praxi cenſuali *in verbo tanquam res iudicatas*, *ante num.* 53. *pag. mihi* 216. dummodò ſpeciale habeat mandatum, *Galter. adduc. par.* 1. 2. *par. verbo & cuius nomine agat, rub.* 2. *ſub num.* 15. *Dom. Conſil. Franc. Rocc. cit. reſponſ.* 21. *num.* 4. *Carau.* adducens.

5 Ab Actuario verò capi, vtrum poſſit, abſente Iudice, & in propria ſua domo, aut alibi, inueſtigat, *Carau. in hoc rit. num.* 12. necnon *Grauat. ad Veſtr: in eius praxi lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 46. ſed vſu M.C. paſsìm recipi ab ipſis Actuarijs vbiquè exiſtentibus, teſtatur vir eximius *M. Ant. Puluerin. in ſua addit.* 2. *ad prædictam deciſ. Afflict.* 387. atq; *de Franch. ead. dec.* 118. *num.* 7. & admonet *Galter. par.* 1. 1. *par. rub.* 2. *verbo In publica forma ſumptum, n.* 39. & 41. ex mandato, quod habere à Iudicibus præſumuntur, *Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 3. *num.* 8. *Reg. Capyc. Latr. add. dec.* 38. *num.* 27. *Berard. Pand. de Preſent. inſtrum.* 3. *par. declar.* 14. *nu.* 35. Extrà verò Neapolim illa dicitur obligatio penès acta, quæ eſt recepta ab Actorum Magiſtro de mandato, vel in præſentia Iudicis, aliàs nulla erit, *Luc. de Penn. in l. inſtar, C. de iur. fiſci lib.* 10. *Affl. in Conſtit. Magiſtri Camerarij num.* 14. *Marant. in prax. par.* 6. *act.* 10. *num.* 19. *Borrell. conſ.* 38. *à num.* 9. aduertens, hanc nullitatem de facili contingere poſſe in terris baronalibus, in quibus ſæpè, qui ius dicunt, ſunt abſentes, inſequitur *Dom. Reg. de Marin. add. cap.* 149. *num.* 5. vt proptereà illas ſtipulatas coram Iudice incompetente, nullitati ſubijacere, ſcribit *Thor. vot.* 60. *num.* 8. *par.* 2. videas *R. Rouit. in pragm.* 2. *de iuriſdict. ad inuic. non turb. à num.* 1.

6 Prædicta itidem obligatio capta per Notarium vaſſallum, haud iudicetur inualida, tametſi inſtrumentum nullum ſit, neq; hoc afficiat ex diſpoſitione *Regis Ladiſlai in cap. Regni, incipienti, Non ſine prudentis*, ſecundum ordinem *Nigri* 289. dicit idem *de Franch. add. deciſ.* 118. *Anna filius ad ſing. genit.* 244. fultus *ead. deciſ.* 118. *Marth. voto* 186. *Frecc. de preſent. inſtrum. par.* 2. *art.* 3. *de Iudice Roberto in praxi liquidationis inſtrumentorum conſid.* 1. *n.* 17. *Ricc. collect.* 2315. *par.* 6. *Proſper Petra Auus meus in non. annot. ad Capyc. dec.* 153. *ſub num.* 2. *D. Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. cap.* 280. & *ad Renerter. dec.* 386. *num.* 4. *Thor. voto* 60. *num.* 29. *par.* 2. & idem *D. Reg. de Marin.* nedùm *ad memor. dec.* 386. *nu.* 4. *ſed lib.* 2. *quotid. cap.* 149. prædicta admittit, ſi obligationes recipiantur à Notario vaſſallo vti Curiæ Actorum Magiſtro, non verò vti Notario, additquè etiam, quandoq; S.C. iudicaſſe diſpoſitionem memorati *Capituli* locũ vẽdicare etiam in obligationibus captis à vaſſallis vti Actuarijs, & hanc aleam inſequuntur *Gallupp. in prax. p.* 2. *c.* 22. *n.* 10. *Nouar. lib.* 1. *q. foreſ.* 156. *nu.* 11. *Thor. par.* 2. *compend. dec. verbo Obligationes penès acta*, *Mele ad Gizzarell. dec.* 24. *num.* 78.

7 An verò Actuarius cognoſcere obſtringatur contrahentes, quod non obſeruat *de Frãch. dec.* 262. *Guttier. in ſuo tract. pract. qq. p.* 2. *q.* 143. *Gratian. lib.* 3. *diſcept. forenſ. cap.* 497. nec obligationes ſtipulatæ indigent ſolemnitate teſtium, *Gram. conſ. ciuil.* 65. *num.* 3. ſed

ſed ad fraudes euitandas, D. Franc. de Caſtro Regni clauum, tunc ſuſtinens
8 *prag.* ſanctione ſanciuit, nè obligationes, & fideiuſſiones quæcunquè caperentur ab Actuarijs, niſi adhibitis duobus teſtibus illam ſubſcribentibus, notum habentibus obligatum, cum ipſius ſubſcriptione, vel eiuſdem Actuarij, ſi is ſit literarum ignarus, alias nullas eſſe voluit, vltrà pęnam ducatorum mille, vt propterea, me patrocinante, per S.C. fuerit remorata via exequutiua, & impartitus terminus in cauſa obligationis incuſatæ contra Antonium Biondi, teſtium ſubſcriptione carente, requiſita à memorata *prag. 16. ſub tit. de Actuarijs, referente* tùnc *Conſil. Antonio Miroballo* de menſe Maij 1658. in Banca Borrelli. Verùm ſequenti *pragm. 17. eod. tit.* reſtricta fuit præcedentis ſanctionis diſpoſitio ad eas tantùm obligationes, quæ ſummã ducatorum quinquaginta excederent, & memorant *Auus meus ad Gram. deciſ. 60. ſub num. 19. & Galter. add. verbo in publica forma ſumptum, ſub nu. 38.* necnon *Amend. & Viſconti ad Franch. dec. mem. 262.* quin obligatũ, & fideiuſſorem cognoſcere, teſtes deponere debent; *Capiblanc. de Baron. pragm. 1. num. 346. Taſſon. de anteſ. verſ. 9. obſer. 5. num. 35. Gait. de credit. cap. 3. tit. 2. num. 720.* quos improbat, & malè, iudicio meo, *Reg. Capyc. Latro dec. 138. nu. 34. lib. 2. Thor. in Cod. rer. iudicat. ciuil. caſ. 60. num. 173. cum ſeq.* tradens, non eſſe nullam obligationem, quæ vnius teſtis ſubſcriptionem habeat, ex verbis eiuſdem *pragm. 15.* ibi: *In preſenza almeno di due teſtimonij*, cum dictio ſaltim ſit diminutiua, *Turrect. de effect. & defect. clauſ. codicill. q. 13. num. 4. Barboſ. de dict. in dict. 34.*

Sed àn creditor ex obligatione manu teſtium non ſubſcripta, iuxtà memoratam *pragmat.* poſſit efficacitèr agere, vel omni actione careat, dùm
9 *add. prag. 16.* obligationes contra illius formam captas nullius roboris, nullaſq; declarat, quæ enim fiunt, lege prohibente, non ſolùm inutilia, ſed prò infectis habentur, *l. non dubium, C. de legib.* nàm quod eſt nullum, nullum effectum producere poteſt, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re Iud.*

Cõtrarium tamèn reſpondi ex germana ſtatuti intelligentia; et enim inſpicienda eſt ratio, qua ſtatuens inductus fuit ad ità ſtatuendum, cum quelibet diſpoſitio, quamuis generalis, debeat reſtringi ex vi rationis expreſſę, ſicut multis Iuribus, & DD. auctoritatibus, latiſſimè firmat *Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 2.* quem ſequitur in ſimili *Rouit.* ad intellectum *pragm. 4. de inſtrum. liquid. d. prag. num. 2.*

Ex præfatione *d. prag.* iam expreſsè liquet, rationem ſtatuentis fuiſſe ſub il-
10 la forma euitare ſuppoſitionem perſonarum, quæ obligationi ſe ſubijciunt, nàm ex proęmio colligitur mẽs ſtatuẽtium, vt in *l. 11. in princip. ff. de tranſact. l. 1. ff. ad Maced. l. fin. ff. de hæred. inſt. de Franch. dec. 118. num. 3. & Io: Franc. de Ponte conſ. 1. num. 15.* Cùm ergo ratio ſtatuentis fuerit ſuppoſitio, deficiente hac ſuppoſitione, deficit ſtatutum, nàm ceſſante cauſa, ceſſare debet effectus, *l. adigere, §. quamuis, de iur. patr. cum concord.*

In cauſa de qua agebatur, fideiuſſor obligatus non negabat obligationem, nàm confitebatur fideiuſſiſſe, negabat tamèn ſolemnitates requiſitas à *pragm.* quo fit, vt conuentio ſtipulatione, &
11 iuramento firmata, licet in ſolemnitate deficiat, ſortiatur eius effectum de Iure, nàm ſtatutum exigens certam ſolemnitatem, nõ infirmat contractum iuramento roboratum, vt ex communi *DD* ſententia, concludit *Gabr. comm. concluſ. lib. 2. de iur. iur. concl. 5. n. 14.* reiecta diſtinctione *Bar.* ſi ſtatutum reſpiciat res, vel perſonas, *in l. ſi quis pro eo, ff. de fideiuſſ.* cum indiſtinctè teneat communis *DD.* ſchola, vt idem *Gabr.* teſtatur *citato loco nu. 15. verſ. contrarium tamen.*

Et quamùis iuramentum ſit acceſſorium ad contractum, non ideò ſequitur naturam ſui principalis, quia etiamſi principale ſit ſublatum, non cenſetur deletum iuramentum, ſic proprijs verbis tradit, *Myſing. obſeru. 2. cent. 3.* authoritate *Gloſ. in cap. cum non deceat, de elect. in 6.* quia iuramentum poteſt ſeruari ſine periculo animæ, *cap. ſi verò de iur. iur.* quam *Gloſ.* ſequitur *Io. And. Dom. Philip. Fran. & Petr. de Anchar. ibid. in d. cap. cum non deceat*, quibus adde, *Alex. conſ. 137. num. 9. vol. 6. Iaſ. in l. ſi ità ſtipulatus, §. griſogonus, n. 48. ff. de verb. oblig. Hipp. in rubr. de fideiuſſ. col. 12.* quod eò magis procedit, quando contractus non annullatur ex diſpoſitione Iuris communis, ſed ex aliquo ſpeciali ſtatuto, vt in caſu propoſito, *Gabr. comm. concluſ. lib. 6. tit. de clauſul. concluſ. 10. lim. 5. num. 16.*

Remanet ergò in fideiuſſione, de qua quæritur, iuramenti robur, cuius virtute, etiamſi contractus corruat, ef-
12 ficacitèr agi poteſt, *Gloſ.* & *DD.* communitèr *in Auth. ſacramenta puberum, C. ſi aduerſ. vend.* nàm, etſi per Principem poſſit remitti iuramentum, iuxtà *Andr.* ſententiam, *in §. ſed nec alia iuſtior col. 2. quę ſit prima cauſ. beneſ. amitt.* quem refert, & ſequitur *Præſ. de Franch. deciſ. 391.* in præſenti ſtatuto non alitèr cenſetur remiſſum, tùm quia *pragm.* fundatur in ſuppoſitione perſonarum, quæ excludit conſenſum contrahentium, tùm etiam quia in generali diſpoſitione nunquam venit iuramẽtum, niſi de eo fiat ſpecialis mentio, *cap. conſtitutus de reſcript. Innoc. in cap. cum inter, de renunciat. DD.* communitèr *in d. cap. cum non deceat, de elect. in 6.*

Sed vltrà, ad intellectum *prag.* conſiderabam, illam legem fuiſſe à Principe inductam ad euitandas falſitates, & ſuppoſitiones, vt diximus, quo fit, vt quando ſtatutum arceat probationes per certum genus, vt falſitas euitetur, non cenſetur arctare probationes per aliud genus, ſic docet *Andr. de Iſer. in conſt. inſtrumentorum robur, & conſt. in cauſa depoſiti,* in themate propoſito licèt deficiebat probatio requiſita, per *pragm.* aderat illa per confeſſionem, quæ efficacitèr eſt, *l. 1. C. de confeſſ.*

Fuit enim memorata lex condita ad infringendas probationes, non contractus, nàm ſtatuit modum circa inſtrumentum conficiendum, vt ſubſcribatur à debitore cum duobus teſtibus, quod inſtrumentum magnum diſcrimen habet cum contractu, *l. 1. §. editiones, ff. de eden.* vbi *gloſ.* vnde poteſt eſſe contractus validus, & inſtrumentum nullum, & è contrà, vt multis iuribus, probat *Paris de Put. de reaſſumpt. inſtrum. rub. 19. n. 2. cum ſeq.* quamobrèm, ſi corruat probatio ex defectu ſolemnitatis requiſitæ per ſtatutum, non corruit contractus, ſi aliundè probari poſſit, itàut ſenſus *prag.* ſit, quod legislator voluit, ſolemnitate non ſeruata, tollere efficaciam obligationis penès acta, vt non habeat exequutionem paratam, iuxtà hunc *Rit.* non autem, vt ex dicto contractu non poſſit agi via ordinaria, cum bona fides hoc non patiatur, & ex ijs medijs interpretata fuit per *Parid. de Put. vbi ſup. conſtit. Baiulus*, quæ prohibet, teſtibus mortuis, poſſe agi ex inſtrumento, nàm intelligit via exequutiua, reaſſumpto inſtrumento, non autem ordinaria, proùt communitèr in foro ſeruatur.

Et cum ex confeſſione iam probabatum ſit, dictum debitorem fideiuſſiſſe, certum eſt poſſe condemnari per ſententiam, nàm dicit *Andr. in conſtit. Regni perſequentes*, quod non ſit fraus conſtitutioni Principis, quæ induxit certam probationem, ſi eſt odioſa, quando ſibi datur intellectus, iuxtà regulas iuris communis, proùt in hoc caſu, nàm odioſum dicitur ſtatutum, dùm
13 arctauit probationem, requirendo ſubſcriptionem teſtium, & ideò ex illo non intelligitur excluſa confeſſio principalis, cui magis creditur, quàm mille teſtibus, *Innoc. in cap. cum contigat, de offic. deleg. Bar. & DD. in l. 2. §. creditum, ff. ſi cert. petat.* cum ex inſtrumen-

to

Digitized by Google

to nullo reſultet valida confeſſio :
Bart. & *DD.* communitèr *in l. 1. §. ſi*
quis ità, ff. de verb. oblig. & licèt hæc
opinio habeat contradictiones, tamèn
omnes conueniunt, quando inſtrumen-
tum eſt nullum ratione ſolemnitatis
omiſſæ, vt teſtatur *Gabr. comm opin.*
lib. 6. de clauſ. concluſ. 10. *num.* 12. ſatis
enim eſt, vt non lædatur finis proptèr
quem facta fuit conſtitutio, nàm non
habebit locum eius diſpoſitio, *Dec. in*
cap. quoniam contra, de probat. in vlt.
notab. In caſu propoſito, finis, per quem
condita fuit *pragm.* non eſt læſus, nàm
deficit ſuppoſitio, & falſitas; Et in termi-
nis obſeruat *D.R. de Marin.* poſt hæc
ſcripta, lectus, ad *Reuert. dec. 386. n. 3.*
tradens in illo facto, nullam fuiſſe ha-
bitam rationem de fideiuſſione præſti-
ta per vaſſallos ad beneficium Baro-
nis, & ſtipulata per Notarium vaſſal-
lum, nec de dictis teſtium examinato-
rum Tribunal illud multùm curaſſe, vti
non probantium, ſed ad actum nullum
ſe referentium, addit idem *Reg.* con-
trarium fuiſſe iudicatum, ſi teſtes ſim-
plicitèr depoſuiſſent, ſe fuiſſe præſentes
quando vaſſalli interrogati, àn pro Ba-
rone ſe obligaſſent, affirmatiuè reſpon-
14 diſſent; *Capitulum* enim *Regis Ladislai*
tantùm annullauit contractus, & in-
ſtrumenta ſtipulata per Notarium vaſ-
ſallum, illaq; nullam fidem facere, ſed
minimè excludit probationes facien-
das per teſtes, qui inſtrumento inter-
fuere, nulla habita relatione ad in-
ſtrumentum celebratum, vt tradunt
Capiblanc. de Baron. prag. 1. num. 348.
Gait. de credit. cap. 3. num. 835. &
in append. ad cap. num. 35. & idem
D.R. de Marin. ad Reuer. dec. 550. n. 4.
15 Ab ipſis autem Actuarijs eſſe ſcri-
bendas, & ſignandas obligationes,
ſanxit *prag. 9. de Actuar.* & ibi *R. Ro-*
uit. Reg. Capyc. Latro dec. 138. nu. 27.
lib. 2. quamuis iure communi, tàm
ipſis, quàm eorum ſcribis hoc permit-
tatur, dummodò ab Actuarijs ſignen-
tur, *Mobed. dec. 347.* & notamus nos
rit. 2. num. 42. & rit. 36.

Valeatnè Actuarius ſcribere obli-
gationes contra ipſummet, extricant
de Bottis ad Bart. in l. ex ſententia, ff.
de teſtam. Horatius Viſcont. in concluſ.
iuris, verbo Notarius in Regno.
Iſthæc autèm obligatio fieri, vtrúm
poſſit die feriata, & facta ſubſiſtat, latè
16 explicat *Carau.* quo fretus negat, quo
ad illas, quæ continēt fideiuſſiones fa-
ctas in Iudicio, *Gulter.* mòx adductus
num. 42. & 43. & Reg. Ronit. in prag.
2. num. 63. de iuriſd. non turbanda, Vi-
nius, qui *Carauit.* non meminit, *deciſ.*
35. omnes affirmantes, cum illa actus
ſit voluntariæ iuriſdictionis, verùm
Actuarius, & partes non euitant pec-
catum, vt ex eodem *Carau.* notat *Thor.*
vot. 57. num. 20. to. 2.
17 Illius verò exequutio vocationem
partis non exquirat, *Ritus* ſtatuit, pro-
batq; *de Franch. dec. 118. num. 8. &*
Thor. vot. 54. lib. 1. (tradens in Curia
Regia Ciuitatis Monopolis citationem
fieri ex inueterato illius Curiæ ſtylo)
id tamen, ſi obligatio ſit de ſoluendo;
quod ſi de repræſentando, vtiq; cita-
tionem partis diſquireret, quod affluē-
tèr *Muſcat.* edocet *in prax. fideiuſſor.*
modo 5. per totum, ſuccurritq; adducta
deciſio, *de Franch. dec. 118. ſub n. 9.*
18 Secūdò reſtringitur, ſi vbi capta obli-
gatio in vna Curia, eſſet in altera incu-
ſanda, quandoquidē citationē etiā re-
quireret, ad dicendum cauſam, ob quā
accuſari, aut incuſata exequi, non de-
beat, per *Affl. in conſt. Baiulus ſi furem,*
num. 3. & dec. 3. Vrſill. ad Affl. deciſ.
387. etiam *ſub num. 3. Iſernien. An-*
tiſtitem in prax. Cur. Archiep. cap. 16.
& Carauit. hoc ritu, in ſequētes me-
morant *Ronit. add. loco num. 2. Muſcat.*
in prax. fideiuſſ. memor. par. 1. modo 1.
ſub n. 20. cit. Galter. num. 45. Gaitus
de credito cap. 2. tit. 2. num. 58. Thoro
voto 5. num. 40 par. 1. & voto 60. num.
30. par. 2. Viſconti ad. verbo obligatio
iudiciaria, Reg. Sanfelic. in prax Iudic.
tit. de ord. Iudic. n. 13. quin in M.C.
non impartitur brachium literis exe-
quutorialibus curiæ inferioris expe-
ditis

ditis virtute obligationis incuſatæ, ni-
ſi. inſeratur obligationis tenor, vt in-
telligere poſſit, àn benè Iudex iudica-
uerit, teſte *Reg. Sanfel. dec. 64. n. 8. & 9.
lib. 1. R. de Marin. ad Reuer. dec.* 502.

Ampliùs obligatio antiqua citatio-
nem expoſcit, quæ tùnc dicitur, ſi efflu-
xerint decem anni, à die, qua ſolutio-
19 nis tempus aduenit, *Galter. Carau.* lau-
dato *3. par. princ. verbo Expediatur
citatio, rub. 2. num.* 8. *Carrab. ſing.* 130.
& in tract. de ſyndic. par. 2. ſub nu. 53.
Muſcat. id declarans, *in praxi lib. 2. p.
1. gl. in for. num.* 89. *Vincent. Vita in
ſuo repertòr. iur. Canon. & Ciuil. verbo
Obligatio elapſo decennio, Camill. Lara-
tha conſ. 30 n. 30. Danz. de pugn. DD.
to. 1. tit. de inſtrumento c. 3. n.* 50. etiam
ſi concurrat in præſcribente mala fi-
des, quam non refragari in præſcrip-
tione iuris exequutiui, probant *Grat.
diſcept. forenſ. cap.* 52. *num.* 22. *lib.* 1.
Carau. rit. 167. *num.* 3. *Scacc. de com-
merc.* §. 7. *gl.* 7. *nu.* 3. *Conſil. Carleual
de Iudic. tit.* 3. *diſp.* 4. *num.* 1. *tom.* 2.

His quippè duobus in caſibus citatus
debitor ad dicendum cauſam quare
non debet exequi, ſolutionem allegans
extrà carceres, nulloq; facto depoſito
auditur, teſte eodem *Carau. in hoc rit.
ſub num.* 4. quem laudat *Reg. Sanfel.
in prax. Iudic. ſect. 38. ſub n. 23. Franc.
Ant. de Iudice Robert. de liquid. inſtru-
ment. conſid. 2. num.* 4. dicens, hoc ſem-
per fuiſſe obſeruatum in M. C. non vir-
tute *Rituum*, quia non reperitur in
hoc *Ritus* aliquis ſcriptus.

Expeditis verò literis exequutoria-
20 libus vigore incuſatæ obligationis, an-
te decennij lapſum, illæ debitæ exe-
quutioni demandãtur, etiam vltrà de-
cennium, præuia quoq; partis citatio-
ne, vt obſeruat *Pulnerin. ad Affl. dec.*
30. ibi; *Eſt tamen benè verum, quod
quando reperitur obligatio accuſata, li-
cet ſit antiqua, exequitur, quia tempus
non eſt modus indicendi, neque tollendi
obligationem, l. obligationum ferè, §.
placet, ff. de act. & obligat.* debitor enim
citatus, ſi nullam reddiderit congruam
rationem, cur non ſit exequutioni de-
mandanda obligatio; proceditur ad il-
lius exequutionem, *Franc. Ant. de Ro-
berto add. conſid. 2. n. 3. verſ. in hac fal-
lentia, Galter. par. 1. 1. partis, rub. 2. n.
45. & 3. par. 1. par. princ. rub. 2. n.* 8.
quorum authoritatibus fretus, *Conſil.
Carleual add. t. 2. de Iud. lib. 1. tit. 3. di-
ſput. 4. num.* 13. improbans *Reg. Tap.
in conſtit. duram, & diram, num. 14.
lib. 4. Iuris Regni rub.* 19. ſentientem,
21 decem annorum curriculo, huiuſmo-
di obligationes præſcribi, tradit, amit-
ti modum faciendæ exequutionis, non
ipſam actionem exequutiuam, quæ
nõniſi triginta annorum ſilentio, com-
putandorum ab exordio obligationis,
præſcribitur, *Afflict. dec. 245. num. 12.
& 13. & dec. 345. num. 10. Barboſ. in
l. ſicut 3. num. 159. C. de præſcript. 30.
vel 40. annor. Grat. diſcept. forenſ. cap.
403. num. 11. lib. 3. & cap. 994. num. 8.
lib. 5. Faber lib. 7. Cod. tit. 13. diff. 12.
Carthar. dec.* 120. *Carleual* ipſe *diſp. 2.
q. 7. ſect. 3. num. 995. tom. 1. Gallup. in
prax. par. 3. cap. 30. n. 51. Conſil. Staib.
reſol. 15. num. 6. lib.* 1. Modus autèm
vergit ad id, vt valeat creditor ante
decennium, obligationem incuſare
abſq; citatione, & in hoc rectè cadit
præſcriptio, nàm, decennio elapſo, ci-
tatur debitor antè literarum exequu-
torialium expeditionem, quo nihil de-
ducente, ad exequutionem procedi-
tur, quemquè *Carleual* in hoc malè
loqui, tradit *Michael Angel. Gizz. ad
Capyc. Latr. deciſ. 58. à num. 14. lib.* 1.
Verùm ex verbis *Reg. Tap.* hoc diſcri-
men, tàm apertè deducitur, atquè di-
gnoſcitur, vt ea poſſint rectè accomo-
dari intellectui à *Carleual* tradito, qui
non tantùm ab ipſo fuit excogitatus,
atquè perpenſus, verùm, & traditus, ac
receptus videtur per S. C. apud Mar-
chionem Torelli, *Reg. Capyc. Latro
dec. 58. num.* 15. vbi, denegato termi-
no ordinario, conceſſum fuit credito-
ri, vt valeat ius exercere executiuum,
licet lapſi fuerint viginti anni, vnde
explicatus fuit *Ritus* M. C. 167. quo
præ-

Digitized by Google

præſtitutum erat, vt poſt decurſum di-
cti temporis, inſtrumentum non poſſet
liquidari, vt procederet ſolummodò
reſpectù liquidationis, & exindè præ-
ſcriptioni locum eſſe quo ad modum,
per quem, remota defenſione, agi vi-
debatur, non verò reſpectù Iuris exe-
cutiui, quod, citata parte, exerceri ne-
ceſſe eſt.

22 Tempus verò præſcribendi ipſum
pactum exequutiuum, in documento
publico adiectum ad inſtar iuris exe-
cutiui ſententiæ eſſe annorum triginta,
indicant *Conſ.Carleual add.diſp.4.ſub
num.1.& 15.& tit.1.diſput.7. n.5.&
28. Reg.Capyc.Latro deciſ.58. num.4.
Epiſc. Barboſ.de penſionib.par.2.q.17.
n.4. Thor. par.1. compend.verbo Ter-
tius poſſeſſor, & par. 3. compend.deciſ.
ſec.3.verbo pactum reſciſſoriũ, Franc.
Balb.in tract.de præſcript.4.par.4.par-
tis, q.31.num.1. Vrſill.dec.245. n.10.*
& de ipſo, ac iurę liquidandi via *Ritus*
M.C.V. pleniùs eloquimur *d.rit.* 167.

23 Sententiam inſupèr tranſactam in
rem iudicatam, abſquè citatione partis
exequutioni demandari, replicat *Iodoc.
in prax.ciuil.cap.254. num.4. Muſcat.
in prax. lib.2.par.2.gl. demandantur,
in princ.num.15. Carleual lib.1. tit.3.
diſp.3. to. 2.* quin, ex *Carau. ſub nu.7.
hoc eod. in ritu, Thor.p.2. comp. verbo
expenſa facta per Victorem, & verbo
reſtitutio in integrum*, deducit, ſenten-
24 tias S.C. ex inueteratiſſimo ſtylo in-
timationem non requirere, cum publi-
cè legantur, ſed expediri mandatum
de parendo, cuius obſeruantiæ memo-
res ſunt *Muſcat.* adductus *n.*15. diſtin-
ctè materiam, extricans, *Rouit.in prag.
5.num.3. de offic. S.C. Reg. Capyc.La-
tr. conſult.159. num.1. Laganar. ad
Rouit.in prag.4. lit. A. de dilation.Iu-
dex Franc. Maria Prat. lib.2. diſcep.
forenſ.cap.35.n.41. Dom.Reg.de Ma-
rin.lib.2.quotid.reſol.cap.278. num.3.
Reg.Marcian. lib.1. diſp.forenſ.18. n.
40.& 41. Io: Franc.Marotta lib.1. di-
ſcept. forenſ. cap.13. n.* 32. Reſtrictio-
nes verò regulæ à *Caran.* recenſitas,
inſequitur *Auus meus ad Capyc. dec.1.
n.3.* & nonnullas amplectuntur *Amed.
ad Franch. dec. 405. Minad.deciſ. 8.
Ricc.collect.*1194.

Hæc verò, quæ ſermocinati ſumus
de obligationibus, circa exequutionẽ,
25 militant in chirographis, quæ dirigũ-
tur nũmulariis, vulgò, *polize di banco*,
in quorum exequutione proceditur ad
inſtar inſtrumẽtorum, & obligationum,
penès acta (quæ inter ſe ſunt ſynonima,
teſte *Annichin. de prąuent.q.9. nu.9.*)
vigore *pragm. 64. §.2. & 6. de offic.
procur.Cæſaris*, vbi *Rouit.num.32.Gal-
ter. prima primæ partis, rub.2. nu.46.
Thor.to.3.compend.dec.par.1. verb.de-
poſitum, Gait.de credito par.2.tit.9. ex
num.3219. Carleual diſput. iur. lib.1.
tit.2.diſp.8.num.*28. Dummodò reco-
gnitæ illæ ſint, vel legitimè probatæ,
vt aduertit, prætèr adductos, *Parlador.
lib.2.rer.quotidian.cap.fin.in p.par.§.5.
de Franch.dec.502.Tap.in d.prag.64.
fol.249. Carleual diſp.6. n.39. Man-
ſon. de cauſ.exequut.q.5. Thor. vot. 2.
num.18.& voto 85.num.28. par.1. &
vot.81. num.6. par.2.Rota in florileg.
pract. concl. 4. num.2.* etiamſi apocæ
fuerint ſubſcriptæ à complementario,
ſeù procuratore habente ſpeciale man-
datum, *Thor.par.1. compend. dec.verb.
Apoca, Conſ.Rocc. lib.1.reſp.*21. contra
quoq; hæredem debitoris, *Ant. Gam.
deciſ.369.Reg.Rouit.in prag.74. n.35.
de offic. procur. Cæſar.* & àn habeant
exequutionem paratam, ſi fuerint ſub-
ſcriptę à Notario nomine alterius de
eius mandato cum tribus teſtibus, qui
recognouerunt eorum ſubſcriptionem,
*Ricc.dec.Cur.Archiep.90.Tap.in prag.
63.de apocis, & Carlen. ex n.2617.ad
n.2931.* octo modos recenſet, quibus
apoca priuata recognoſci poteſt.

26 Literas quoq; cambij legitimè pro-
teſtatas paratam, ac celerem habere
executionem contra ſcribentem, nulla
penitus admiſſa exceptione, omniquè
remota defenſione ex omnium merca-
torum vſu, ac de communi nedùm to-
tiùs Italiæ, verùm, & vniuerſi Orbis
con-

conſuetudine receptum eſt, ex *Bald. conſ.349. num.4. ad fin. & conſ.384. num. 3. lib.1.* teſtantur, poſt *Scacciam de Commerc.* §. *7.gl.5. nu.4. Rot.Rom.* apud *Marcheſanum de Commiſſionib. q.1.* §. *2.fol.873. Rot.Iannenſ.decif.2. num.9.& dec.126. n.8. Grat. diſcept. for.cap.500. num.2.& 3.& cap. 569. num.25. & 27. lib.3. Honded.conſ.29. vol.2. Maſtrill.dec.9. lib.1. n.7. Manſon. de cauſis executiuis, q. 5. num. 16. Paſific.de Saluiano interdicto, inſpect.1.cap.7.n.33. Gait. tit.7.n.2482. cum ſeq. & Raphael de Turri in tract. de cambijs, diſp.2.q.16. fol.246. n.19. 20.& 21.*vbi inquit, quod vbiq; locorum negotiatores, & cambientes pro literis cambij habent in eorum ſoro paratam executionem, & in eadem *diſp.2. q.7. num. 23. fol.187.* potiſſimùm in Regno noſtro, ex *prag.1.n.6. & pragm.5.ſub num.3.de literis cambij*, traduntq; *Manſon. loc.cit. Fab. de Ann. conſ.82. num.3. Genua de ſcript. priuat. in rub. de literis cambij lib.3.q. 2. nu.9. Io: Iacob. Anichin. de præuent. inſtrument. cap.3.ſub num.2.* & declarat *Conſ. Franc. Rocc.lib.1. reſponſ.3.* cum alijs *reſponſ. ſequent.* multas diſpungens notabiles quæſtiones; literæ inſupèr cambij probant ſtipulationem priùs factam, *Alex.conſ.78. n.1,lib.1. de Turri eod.tract.de camb.diſp.2.q.7. num.23. & q.23. num.14.* & proindè, ſubſecuto proteſtu, ſcribens literas ſoluere, obſtringitur *Rot. Ian.dec.6.n.6. & dec.8. num.19. Gen.add.loc.cap.36. num.67.*

Hinc inoleuit diù praxis in huiuſce Ciuitatis Tribunalibus, præcipuè Collateralis Conſilij, cui abdicatiuè à quocunq; alio Tribunali demandata fuit iuriſdictio cognoſcendi de literis cambij, in *memor. prag.5.* §.*7.* quod abſq;
27 citatione, vel alia recognitione, ſed tantùm per ſimplicem oſtenſionem literarum, cum proteſtatione, relaxantur literæ executoriales prçuio decreto, teſte eodem *Manſon. vbi ſup.n.17.*
28 Hiſq; prærogatiuis gaudet obligatio Cameralis, quç paratam habet executionem, *deciſ.Conc.in Rot.Rom.384. num. 1.* appellationemq; ſuſpenſiuam non patitur, *Galleſ. de obligation.Cam. q.37. nu.8. Donadio de renunc.cap.26. à num.76. & cap.42. nu.30. Anichin. add. tract. cap.2. à num.101.*

RITVS CXXIX.

Conſt. Regni lite legitimè conteſtata circa verſ. offerat eodem die, vel ſequenti per iſtum Ritum corrigitur.

ITem ſeruat ipſa Curia, quod in cauſis in quibus ipſa Curia committit literas, quod ipſi cõmiſſarij dēt vnum, vel eundem terminum ad ponendum, & probandum, puta quindecim dierũ, vel aliũ maiorem, vel minorem, & non aſtringuntur partes offerre infrà biduũ, generalia, & ſpecialia; iuxtà Conſtitutionem Regni, & aliam obſeruantiam Curiæ.

SVMMA RERVM.

1 *De exceptionibus generalibus eſt ſermo.*
2 *Illas quæ in facto conſiſtunt, tenetur declarare Reus.*
3 *A Iudice, etiam parte non opponente, conſtringi poteſt.*
4 *Eiuſmodi declaratio peti poteſt, lite iàm conteſtata.*
Tàm in iudicio ſummario, quàm ordinario.
5 *Cauti procuratores non ſolent opponere exceptiones generales, & obſcuras.*
6 *Reus vti valet pluribus exceptionibus etiam*

etiam contrarijs.

7 *An, & quando interrogatoria admit-
tantur, tàm antè, quàm poſt litem
conteſtatam.*

SErmocinatur *Ritus* de materia
ponendi infrà biduum genera-
lia, vel ſpecialia,& non obſtrin-
gi partes,concludit, ſcilicèt per
1 ſe producendo ſpecialia,aut per procu-
ratores præſentando, iuxtà tenorem
obſeruantiæ in eodem *Ritu* memora-
tæ,quæ, attento ordine noſtro, legitur
in *rit.* 89. ipſaq; non tantùm ceſſat vi-
gore huius *Ritus*, in termino per com-
miſſarios à Iudice deputatos aſſignan-
do, auctoritate huiuſmet *Ritus* hodiè
non obſeruati, itá decidentis; verùm
etiam in termino ab eiſdem Iudicibus
conceſſo, eò quod partibus liceat
quandocunquè, infrà tamen eundem
terminum articulos producere, ex no-
tatis per *Carau. eod.rit.89.propè nu.* 1.
adductus autem *Ritus* 89. ſub gene-
ralibus,& ſpecialibus præfatis comple-
ctitur, tùm articulos, tùm poſitiones,
túm demùm exceptiones:ideò videre,
nè contemnas,quæ *Muſcat.* de prædi-
ctis exceptionibus generalibus lo-
quens, cumulat *in ſua praxi par.2. gl.
exceptiones à n.2.& Præſid de Franch.
in deciſ.263.* loquentem in ipſo Reo
2 debente declarare exceptiones gene-
rales in facto conſiſtentes *num.* 1. ac
prætereà complures,deindè adderem
intelligentias ad memoratam conclu-
ſionem, potiſſimùm *num.* 5. vt etiam
Iudex, non opponente parte,conſtrin-
gere illum poſſit ad declarandum, in-
ſequuntur *Fab.de Ann. conſ.58. n.19.
Rouit.in prag.6. num.13.de ord.Iud.
Thor.p.1.compend. deciſ.verbo Actor,
& verbo Exceptiones in facto, Conſ.de
Georg. alleg.34. num.27.* affirmantes
3 etiam poſt litem conteſtatam, ex offi-
cio ad partis inſtigationem eiuſmodi
declarationem Iudice mandante fieri
debere, ſicquè annuere *de Franch. in
add.ad dict. deciſ.263.* impreſſam poſt
deciſ. ſubnectit *Thor. dict. verbo* Ex-
ceptiones.

Tàm in Iudicio ordinario, quàm
4 in ſummario, *Conſil. Theod. alleg.29.*
quin addit *Reg.Rouit.num.16.* cautos
5 procuratores non eſſe ſolitos oppone-
re exceptiones generales,& obſcuras,
videlicèt, oppono exceptionem ca-
rentiæ,& incompetentiæ actionis, ſed
reſtringunt ſe ad ius tantùm; quod
6 Reus vti valeat pluribus exceptioni-
bus,etiam contrarijs,regulam tradunt,
exornantquè *Io.Gratian.Doctor.Hiſp.
reg.97. Duena regul.14.Diaz reg.25.*
7 àn, & quando interrogatoria admit-
tantur,tàm antè litis conteſtationem,
quàm poſt, extricant *Capyc. deciſ.15.
Marſil. ſing.555. Menoch. de arbitr.
Iudic. lib.2. cent.1. caſ.51. Marant. in
ſua pract.4.par.diſt.9.*

RITVS CXXX.

ITem quod cauſæ com-
mittantur in ordine
ſolito per dictam Cu-
riam vſq; ad ſummam
vnciarum auri duode-
cim,vel infrà perſonis idoneis,&
peritis pro qualibet ipſarum cau-
ſarum, & commiſſarius earun-
dem cauſarum in relatione fien-
da per eum, ponat terminum ad
ſoluendum pro qualitate cauſæ,
& perſonarum: dum tamèn non
excedat terminum quadrimeſtris
temporis.

SVMMA RERVM.

1 *Præſens Ritus diſſentit, quo ad ſum-
mam ab altero 16. 124. & 126.*
2 *Obſeruantia omnium dictorum Ri-
tuum hodiè non viget, quicquid Ca-
rau.dicat.*
3 *Iudicibus Pedaneis etiam Ius commu-
ne vtebatur.*

Digitized by Google

DIſſentiunt verba præſentis
1 *Ritus*, quo ad ſummam ab
alijs 16. 124. & 126. quo-
rùm duo priores concedunt committi
cauſas ſex vnciarum, poſtremus verò
quatuor, iſte autèm duodecim vncia-
rum admittit, licèt enim *Carau. in*
2 *hoc Ritu*, aſſeueret, obſeruantia com-
probari, quod in *Ritibus* illis refertur,
non autèm, quod in iſto ſcribitur, ipſe
aduerto, ab hodierno vſu non recipi,
quicquid legitur in omnibus his qua-
tuor *Ritibus*, ac prorsùs ceſſare Iudi-
3 cium Pedaneorum Iudicum, quamùis
antiquitùs viguiſſe, non tantùm in
Regno oſtendant præcitati, alijq; com-
plures *Ritus*, verùm inſupèr, & Ius
commune, eorum namquè Iudicum
meminerunt plerumquè iura, *text.* po-
tiſſimùm *in §. illud, in auth. de defunct. & funer. eorum*, inibiq; *gloſ. in verſ. ab illis*, quin, & illis permiſſum erat,
duos aureos in litis initio, duos autem
in fine, poſſe ab vtraq; parte exigere,
in §. ſi quis autem, in auth. de Iudicibus,
quorum exactio, vt illic *Gloſ.* annotat,
in deſuetudinem abijt, & *Parlador.* aſ-
ſentitur *in lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. p. 6. §. vnico, ſub num. 2. & Io. Coraſius Miſcellan. iur. ciuil. lib. 7. cap. 2.*
extricat, quis Pedaneus Iudex dicatur.

RITVS CXXXI.

Cauſæ modicæ committuntur vſq; ad dationem termini.

ITe quod cauſæ modicæ infrà vnciam vnam, examinentur per commiſſarium deputandum per Curiam ipſam ſummatim, vſquè ad dationem termini ad probandum: & de plano audiantur teſtes vtriuſq; partis, & ſtatim fiat relatio.

SVMMA RERVM.

1 *Cuilibet ſeculo nunquam ſua defuit malitia, & litigantium pertinacia excreuit.*
2 *Auctor doctoratus laurea inſignitus fuit, cum decimumſextum ætatis annum ageret, præuio diſpenſationis diplomate, die 30. Decembris 1645.*
3 *Ea ætate legalis Academiæ Princeps extitit, & publicas de iure theſes defendit.*
4 *Pro minima pecuniæ ſumma, lites in Tribunalibus Neapolitanis habentur cum maximo litigantium diſpendio.*
5 *Multæ nugatoriæ lites ab eruditiſſimo P. Societatis Ieſu recenſentur, & Boteri in politicis dictum refertur.*
6 *Cauſæ modicæ quæ dicantur, remiſſiuè.*
7 *Inter ruſticos cauſa vnius porcelli, dicitur grauis.*
8 *In illis multa conceduntur, quæ alioqui prohiberentur, & è contra.*
9 *Modica non ſunt in conſideratione.*
10 *Obſeruantia hodierna huiuſce Ritus indicatur.*

NVnquam ſua cuilibet ſeculo
1 defuit malitia, & litigantium
pertinacia in dies audactèr
excreuit; Mirabar, cum à te-
neris annis Aduocati munus ſuſcepiſ-
ſem in foro (etenìm iuriſperiti laurea
2 cum decimumſextum ætatis annum
agerem, die 30. Decembris 1645. in-
ſignitus fui, præuio diſpenſationis pri-
uilegio, non ſine cauſæ cognitione, ex-
pedito; Nàm Excell. Regni Prorex, &
Supremus Magiſtratuum Senatus Col-
lateralis Conſilij, cum legalis Acade-
3 miæ Principem extitiſſe me, & publicas
de iure theſes ea ætate defendiſſe, cer-
tiſſimè noſſent, meq; coràm videre vo-
luiſſent, facillimè votis meis annuere,
quod ad maiorem Dei optimi gloriam,
& vt in iure tyronibus ſtimulos ad la-
borem augeam, ſcriptum hic volo) mi-
4 rabar, inquam, iàm, tùm pro minima pe-
cuniæ ſumma, lites haberi, & plus num-

mo-

Digitized by Google

morum ſcribis largiri homines, quam
ex felici exitu cauſæ ſperarent; Verùm
cum apud Athletam noſtrum *Carauitam* legiſſem in tribus Curijs, de triginta carolenis diutiſſimam olim extitiſſe
4 litem, omnis admirationis motus ex animo decidit, præſertim cum ſexcen-
5 tas iſtiuſmodi nugatorias lites, apud *Angelgrane Societatis Ieſu*, *de Euangelica luce* peritiſſimè ſcribentem, ſatiùs inueniſſem, è quibus hæc vna, ſit ſatis, quam *Boterus in politicis* retulit: *memini*, inquit ipſe, *Lutetiæ pro ſex coronatis litigatum, in quos aduerſa pars ſexagintà florenos inſumpſerat*, de quibus cauſis loquitur hic *Ritus*.
6 Quæ verò ſint iſtæ cauſæ modicæ, declarat *Carau. ſup. rit.* 115. & copioſiùs *Muſcat. in prax. ciuil. par. 1. gl. petitur, à num. 29.* atquè *Anton. Corſett. in tract. de minimis, in 2. tract. vol. fol.* 87. *Marcell. Calà de mod. articul.* §. 1. *Gloſ. 3. n. 6.* & nos extricauimus eodem *in rit.* 115. Nec verba illa huius *rit. Infrà unciam unam*, reſtringunt ſummã cauſarum modicarũ, ad vnicam vnciã, ſed quia inter cauſas modicas numeratur, quæ vnciam non excedit, ideò loquendo de cauſa vnius vnciæ, dicit eſſe modicã, quamuis reſpectù perſonę, tùnc eſſe poſſit, & grauis cauſa, talem
7 ſiquidem eſſe cauſam vnius porcelli in ruſtico, aſſeuerat *cit. Corſetus eod. tract. poſt num.* 8. ideò *Cyn. Angel. & Gloſ.* quos inſequitur *Lanfranch. de Oriano in cap. quoniam contra, de probat. cap. 8. num. 26.* non immeritò ſcripſerunt, magnam nonnunquam reputari cauſam inter pauperes agitatam, quæ inter diuites modica, aut minima cenſeretur, & quidèm refert non ignorare cauſas modicas, cum plura in illis liceant, quę
8 alioqui nõ licerent; in illis nempè paucis allegationibus opus eſſe, diximus *ſuper. rit. 75. ſub num.* 3. non ſecus ac in contrarijs caſibus accidit, in quibus permulta prætermittuntur, quæ alioqui fierent, ac fieri deberent, idq; ratione contingit illa, quod modica non
9 ſunt in conſideratione, ob quam nimirùm reſtitutionem non dari pro modica læſione, dixit *Capyc. dec. 109. n. 9.* vbi longo themate alia adijcit, *Auus meus in annot.* 3.
10 Huiuſce *Ritus* ſanctionem minimè ſeruari, quoad commiſſionem, & termini ordinarij dationem, aduertit ſuper eo *Reg. Tap. lib. 2. iur. Reg. rub. 16. de Pedan. Iud.* quiq; ſubnectit ſeruari, quo ad ſummariam capiendam informationem, nàm dicitur, quod capiatur informatio, & teſtes habeantur pro citatis, & in cauſa ducatorum quadraginta mutuatorum, quę magna dicitur ex *Marant. in ſpec. 4. par. diſt. 9. num.* 189. eſſe procedendum ordinariè, ſcribit *Thor. in Cod. rer. ciuil. iudicat. caſ.* 18.

RITVS CXXXII.

Narrantur facienda à commiſſarijs contumaciarum in criminalibus.

IN primis, quod dicti commiſſarij de literis executorialibus criminalibus commiſſionis eorum, & qualibet ipſarum: & de qualibet criminali cuiuſcunq; & quorumcúquè bannitorum, fieri faciant publicum inſtrumentum, ſeù publica inſtrumenta per Iudicem notarium, teſtes, quod, & quæ contineant inquiſitionem factam per dictos commiſſarios, vel alterum ipſorum, de bonis omnibus, tàm mobilibus, quàm ſtabilibus, quæ reperierint in dictorum contumaciam bannitorum per dictam Curiam, pro cauſis quibuſcunque, & captionem, & venditionem

tertiæ partis ipſorum bonorum mobilium repertorum legalitèr, & ſine fraude, per eos facienda, & quæ bona mobilia fuerunt: & in quibus ipſa bona conſiſtant. Item contineant in quolibet dictorum inſtrumentorum, cuiuslibet literæ executoriæ criminalis diuulgatio banniti in qualibet litera executoria denominati, ſeù denominatorum, & dies diuulgationis banniti, ſeù bannitorum ipſorum: & etiam dies annotationis reliquorum bonorum omnium mobilium, & ſtabilium contumacis, vel contumacium, & banniti, ſeù bannitorum eorumdem, per dictos commiſſarios ad opus dictæ Curię faciẽdorum: & quæ per ipſos reperta fuerint tempore inquiſitionis præfatæ, & inſtrumenta ipſa ſcripta, & ſubſcripta, & omni ſolemnitate vallata, & ſignata; & completa, continentia omnia ſupradicta ad dictam Curiam infrà terminum in dictis literis commiſſionis eorum deſcriptum, & diſtinctum, vna cum pecunia dictarum tertiarum mittere, ſeù ducere ſtudeant, & procurent.

SVMMA RERVM.

1 *Annotatio bonorum, quando ſit facienda.*

2 *Et in quibus rebus.*

3 *Fieri àn poſſit antè condemnationem.*

4 *Fiat mobilium tantùm, àn etiam immobilium, & mobilium extrà Regnũ exiſtentium, extricatur.*

5 *Mobilia perſonam condemnati concernunt tanquam eius oſſibus affixa, locoquè non circumſcribuntur.*

6 *Nomina debitorum extra diſtrictum ſita ſubiacent Neapolitanis conſuetudinibus, mortuo ibi debitore.*

7 *Præſertim, ſi in ipſa Ciuitate deſtinata ſit ſolutio.*

8 *Carauita ſententia contradicit Scialoya, ſuſtinens mobilia illius, in quo reperiuntur, eſſe Territorij.*

9 *Nomina debitorum, àn appellatione bonorum veniant in materia quoquè confiſcationis.*

10 *An mola molendinorum.*

11 *Pecunia, animalia, & serui.*

12 *Victualia, ſegetes necnè, & bona prohibita alienari.*

13 *Prohibitio alienandi pro intereſſe tertij extenditur ad delictum.*

14 *Quæ ſit differentia inter hunc Ritum, & Conſtitutionem Regni pęnam eorum, illoq; Conſtitutio, àn corrigatur.*

15 *Lex poſterior contradicens anteriori illam reuocare dicitur, tametſi eius non meminerit.*

16 *Cauſa, ob quam fiat bonorum annotatio, ex Angel. alia ſubnectente, traditur.*

17 *Ipſam annotationem in Regno minimè nùnc fieri, indicatur.*

PRæſens *Ritus* cum quinq; ſequentibus, tractat de commiſſariorum inſtructionibus, qui deputantur ad exigendum contra contumaces, & quoniam hodiè alitèr ſeruatur, & aliæ extãt inſtructiones, quarum aliquas recenſet *Carau. in hoc rit. ſub n.* 1. & nonnullæ ſũt, ſub *rub. prag. de offic. Magiſt. Iuſt.* vt proindè parum deſeruire hodiernis temporibus in hoc *Ritu* ſancita, moneat *R. Tap. ſuper eod. ritu lib.* 2. *iur. Regn. tit.* 23. *de commiſſ. contumac.* Ipſe nonnulla tantùm de bo-
1 norum annotatione, de qua *Ritus* fatur, attingam, & quid illa præſeferat quibuſque in caſibus fieri de iure poſſit, tractant *Salicet. in l.* 1. *cum duabus ſeqq. C. de requirendis reis*, *Gandin. in tract. malefic. rub. quid ſit agendum reo abſente*, *Farinac. q.* 11. *num.* 2. *Affl.*

in

in conſtit.grandis, num.3.& 8.Baiard.
ad Clarum q.44.num.8. Ronit.de ſen-
ten.forind. num.14.de Angel. in prat.
in l.ſi intra Prouinciam, Cod. de bonis
proſcriptor. Fieri autem debeat de re-
2 bus delinquentis mobilibus, & immo-
bilibus, iuribus, & actionibus cum ſuis
qualitatibus, & circumſtantijs, & cum
ſuis opibus, proùt ſunt penès Reum
delinquentem, aduertit Peregr.de iur.
fiſc. lib. 5. ſub num.196. fieri autem
3 nè poſſit antè condemnationem, etiam
ad effectum ſimplicis bonorum inuen-
tarij, ſcribit Arias Pinellus in repet.
leg.primæ, par.2. num.24. C. de bonis
matern. idemq; Peregr. in initio dict.
n.196.& tex.opitulatur in l. defenſio-
nis facultas, C.de iur. fiſc. lib.10. licèt
4 autem attento iure communi, non niſi
bonorum mobilium fieret hodiè de-
ſcriptio; Capyc. teſte dec.131. num.4.
ob verba tamen huius Ritus, etiam
immobilium, quin, & mobilium exi-
ſtentium extrà Regnum, vt tangit Ca-
rau.num.4. latiuſquè probat Farinac.
q.25.n.108. textusq; adhæret in c.1.
§.ſi Index, illis in verbis: **Dominus eius
omnia bona mobilia ſub Sacramento
Iudici repræſentet**. Inibiquè Andr. de
Iſern. Aluar.& Afflict.de pace tenend.
in vſib.feud.Caball.reſ.crim.caſu 268.
5 Nec ſine ratione, & quidem valida eſt,
quod illa non circumſcribuntur loco,
ſed perſonam condemnati comitan-
tur, tanquam eius oſſibus affixa, ſicut
anima, Ann. alleg. 83. num.10. quam
ijdem admittunt DD. & iura multa,
necnon Franch. dec.93. nu.4.6. Conſ.
de Georg. alleg. 23. num.14. vt præ-
6 tereà ea ratione freti noſtrates ſcrip-
ſerint nomina debitorum extra diſtri-
ctum ſita ſubiacere huius Ciuitatis cō-
ſuetudinibus diem functo in ea cre-
ditore, Molfeſ. p.2. tit.de bonis, q.11.
num.2. Conſil. Prouenzal. in conſuet. ſi
quis, vel ſi qua, obſeru.19. à nu20. Ho-
ratius Montan. controu. forenſ. cap.8.
num.3. traditamq; rationem inſectan-
tur, Alliat.in l.fin.verſ.neque, C.de pa-
ctis, Bertaz. de clauſul. inſtrum.clauſ.
12.gl.2. num.3. Soccin. tract. fallent.
5. concluſ. lim.2. potiſſimùm ſi in hac
7 vrbe ſolutio ſit deſtinata, volunt idem
de Franch. dec.93.necnon altera 280.
Fab.de Ann.conſ.45. Minad. conſ.12.
Molfeſ.q.12. num.11. Prouenz.obſer.
17.à num.19. ex Text.in l. contraxiſ-
ſe, ff.de action.& obligat.l.3. ff.de bonis
auth.Iud.poſſid.Carau.verò, & aliorum
8 ſententiæ, contradicit Angel. Scialoya
in prax.foriudic. cap.16. n.37. Alex.
inſecutus opinionem in add. ad Bart.
in l.ex facto la ſeconda, ff.de hæred. in-
ſtit. & conſ.16. num.2. vol.1. necnon
Caput. in prælud.§.6.nu.17. circa me-
dium, mobilia, iudicantium, illius eſſe
9 territorij in quo reperiuntur, An verò
nomina debitorum, & annui redditus
appellatione bonorum veniant, Ricc.
collect.239.Theſaur.lib.1.qq.forenſ.q.
2.nu.2. Gratian.diſcept.forenſ.c.748.
num.2. & 507. num.1. Thor. in Cod.
rer.Iudic.ciuil.caſ.34.Ioſeph Seſſe dec.
Arag.132.Io:Bapt. Spada conſ.296.
lib.2. & in propria materia confiſca-
tionis, Alex conſ.144. vol.2. Fuſc.
ſing.15. lit.M.Viſcont. in concluſ.iur.
10 verbo nomina, àn molæ molendino-
rum, Carocc. dec.107. pecunia, & ar-
gentum, Theſaur.decíſ.160. Gratian.
diſcept. forenſ. cap.81. Io.Bapt. Spada
conſ.295.lib.2.Thor.in cod. rer.iudi-
11 cat. ciuil. caſ.33. animàlia, Caroccius
deciſ.56. Ricc. collect. memor.239. Io.
Bapt.Spada conſ.293. tom.3. ſerui, Ca-
12 ſtill. dec.Siciliæ 128. par.2.victualia,
& ſegetes non recollectæ, Theſaur.
lib.1. q.forenſ.26. lib.1. Hieronymus
de Laurentijs deciſ.16. Io:Bapt. Spada
conſ.294.lib.2. àn merces, cæteraquè
venalia, Affl. dec.106. affirmatiuè ar-
bitratur in legato omnium mobilium,
& ſupellectilium domus, contradicit
verò Præſ. Merlin.cent.2.controu.for.
cap.65. deciſumq; fuiſſe contra Affli-
cti opinionem fatetur, & nouiſſimè
hoc examinat Io.Bapt.Mucci var.q.q.
forenſ.q.29. àn verò bona prohibita
alienari, Clar.§.fin.q.78.nu.10. & Ca-
rau.laudato, Anus meus ad Capyc.de-
ciſ.

ciſ. 131. *num.* 1. *Foller. in prax. crim.*
rub. annotentur bona contum. num. 8. *de*
Franch. declarans *add. deciſ.* 93. *nu.* 4.
13 & quod prohibitio alienandi pro in-
tereſſe tertij, extendatur quoq; ad de-
lictum; prætèr *Caran.* hoc *in rit. in fin.*
firmant *Bart. Romhl. in tract. de præ-*
cep. bonor. ext. famil. alien. num. 55.
239. & 244. *M. Anton. Peregr. de fi-*
deicom. art. 40. *num.* 5. An iura condi-
tionalia, *Catalan. de Indult. cap.* 17. *nu.*
44. *Caball. reſol. crim. caſ.* 264. *num.* 2.
14 Admoneo tamen reſtringendum eſſe,
quod dixi de iuribus, & actionibus,
quotieſcumq; lex aliqua ſanciens an-
notationem faciendam, expreſsè lo-
quitur de iuribus, & actionibus, vel
ſimplicitèr de bonis mobilibus, & im-
mobilibus, proùt loquitur præſens *Ri-*
tus, qui propterea non extendatur ad
prædicta iura, & actiones, affirmo, ſe-
cus, ſi aliquod addidiſſet verbum poſ-
ſeſſiuum, proùt *Conſtit. Regni pœnam*
eorum de forbannitis, & forindicatis,
quæ hoc itidèm in caſu loquens vti-
tur verbo illo poſſeſſiuo, *bonis ſuis*; te-
ſte *Arnonio ſolitoq.* 10. & alijs multis,
ſuffultus auctoritatibus prædictus *Fa-*
rinac. nu. 109.

Sed cuius attendatur ſanctio, *Ritus*,
nempè iſtius, vel Conſtitutionis? ſcias
huius *Ritus* attendendam eſſe, nàm
Ritus componi, obſeruariq; mandauit
Regina Ioanna die 12. Ianuarij 1420.
idquè deducitur apertè ex poſtremo
Ritu, & conſecutiuè manarunt poſt *Re-*
gni Conſtitutionem, quod ex verbis
Carauita in hoc ritu, & alijs multis de-
ducitur, atq; ideò *Ritui* tanquam legi
15 poſteriori parendum eſt, qui dùm
contradicit iam dictæ conſtitutioni
antecedenti, tametſi illius non memi-
nerit, dicitur illam reuocaſſe, ex *Bart.*
(quem alij communitèr amplexantur)
in l. omnes populi, num. 29. *ff. de iuſtit. &*
Iure, & *Bart.* omnes aſſentiri, dicit il-
lic *Rain. de Forlinio num.* 73. *Io: Bapti-*
ſta de Sancto Seuerino n. 106. & *Cro-*
tus num. 97. Inſupèr aliud ignorare
16 nefas eſt cauſam, ob quam fieri hanc
bonorum annotationem, inoleuit mos,
quamquè *Angel.* ſcriptam reliquit *in*
tract. maleſic. verb. Qui Iudex videns
quod inquiſiti, num. 3. cum ait, quod
ſicuti in ciuili fit miſſio in bonis; vt
cõtumax tędio affectus, veniat reſpon-
ſurus, ità in criminalibus bannitus, tùm
in perſona afficitur nomen eius inter
eos deſcribendo, tùm in bonis, illa
annotando, mòx autèm ſubijcit, quod
ideò Reus in ciuili comparens, quan-
docunq; infrà annum refectis expenſis
recuperat bona ſua, itidèm, & in cri-
minali, demumquè addit: bona autem
non recuperat, niſi infrà annum com-
pareat, ſequitur *Capyc. deciſ. prædicta*
131. *ſub n.* 3. hanc verò poſtremã con-
cluſionis partem, vt non comparente
in anno, acquirantur Fiſco bona, vt
etiamſi deindè compareat, non recu-
peret annotata bona, optimè probat
Tex. in l. 1. illibiquè *DD.* communi-
tèr, *C. de requir. reis*, poſtquè alios, *Fa-*
rinac. q. 11. *num.* 2. Alia etiam plura
17 in hac re adijcerem, niſi ceſſaret hodiè
in Regno eiuſmodi annotatio, teſte
Foller. in ſua prax. crim. verſ. forbudi-
catur, inſequiturq; *de Franch. dec.* 515.
num. 9. abundantiuſq; in illius calce.

RITVS CXXXIII.

Pro pęna contumaciæ in cauſis ciuilibus
fiat exequutio in tertia parte bono-
rum mobilium contu-
macis.

ITem de literis excutoriis ciuilibus commiſſionis dictorum cõmiſſariorum cõmiſſarij ipſi non curent facere inſtrumentum, ſeù inſtrumenta, ſed facta fideliter, & le-

& legaliter inquiſitione per eos de bonis omnibus mobilibus tantùm,condemnatorum quorumcúque in dictis literis contentorum, tertiam partem bonorum mobilium prędictorum capiant,& capta vendant, ſeù captas, pretio,ſeù pretijs quibus poterunt melioribus, ſeù de illis componant: conditionem dictæ Curiæ faciendo propterea meliorem,licet in dictis literis commiſſionis eorum, non contineatur,quod poſſint componere de eiſdem.

SVMMA RERVM:

1 *Contumax,inter complures pænas,quas patitur, eſt tertia pars bonorum mobilium.*

2 *Quæ habet locum tùm in criminalibus, tùm in Ciuilibus.*

3 *Quid vero hodiè ſeruetur,remiſſiuè.*

4 *Pæna tertiæ partis mobilium,ceſſat hodiè in Criminalibus, & Ciuilibus cauſis.*

5 *Contumax in hac Ciuitate,ſi non compares,pro contumacia punitur arbitrio Aduocati Fiſcalis,ſi verò compares,ſoluit ducatum vnum,& quid in Regno.*

6 *In ciuilibus contumax comparens debet reficere expenſas,quicquid aliter dicat Iulius Cæſar Gallup.*

7 *Contumax àn debeat audiri à principio,vel in terminis, in quibus cauſa reperitur.*

1 Complures cum ſint pęnæ,quas patitur contumax ob ſuam contumaciam, eaſq; coacervant *Petr. Duen. regul.*152. *&* 153. *limit.* 5. atq; *Marant. par. 6. membr.* 2. *à num.* 9. *Iodoc.in prax. ciuil. cap.*78. *Grimald. ad Tartagl. cap.* 1. *verſ.pęnæ autem,*& vna earum ſit tertia pars bonorum mobilium, tùm in criminalibus, iuxtà *Ritum* præcedentem, & *Conſtit.Regni grandis vtilitas, de pæn.contumac.in crim & pænam nouem vnciarum, Rub. de pæn. Viu.dec.* 138. *Foller. in prax. crim. verb. Annotentur bona in princip. Borrell. in ſumma dec. tit.*46. *de contumac. num.* 144. *Nouar.in collect.prag.* 69. *nu.*24. *Conſ. Carleual in tract. de Iudic.diſp.* 2. *num.*849. *Auus meus ad Capyc.dec.* 131. *num.* 2. quin hanc pęnam in viridi fuiſſe obſeruantia ſuo tempore,teſtatur *Carau.in ritu* 135. *num.*1.*& in Ritu* 211. *nu.*1. quicquid dixerit *Carol.Rota in floril pract. concluſ.concl.*9. *num.*28, quem confutat *Gizz. ad dec.* 77. *Reg. Capyc. Latro nu.*7. *lib.* 1. tùm in ciuilibus ex *Ritu* præſenti,necnon *Ritu* 211. & 218 verba facientibus in vtroq; caſu, ſcilicèt,ciuili, & criminali, *Viu.in ſylua commun.opin.in opin.* 678. *Carrer. in prax. crimin. tit. de homicid. verſ. quæ autem, num.*15. quamuis autèm in ciuilibus non ſeruari, adiungat idem *Carau.in hoc ritu ſub num.* 1. per doctrinam *Marant. eod.add. loco,* attamen non ità generatim inibi loqui *Marant.* exiſtimamus,
2 eò quod in aliquibus locis non ſeruari aſſerit, dictumq; vſum attendendum monet,ſi vigeat in aliquo loco; aduertimus tamen inter obſeruantiam præſentis, alteramq; præcedentis *rit,* aliqualem extare differentiam, non ſolùm quia in criminalibus loquitur, iſta verò in ciuilibus; at inſupèr quia in illa annotationem fieri mandatur bonorum mobilium, & ſtabilium, in iſta verò tantùm mobilium bonorum.
3 Quid verò ſeruetur,tùm in M.C.V. tùm in cæteris locis, contumacibus comparentibus,extricant *R.Tap.lib.* 3. *iur.Regn.in annot.adConſt.Regni,clementiæ Imperialis,pag.* 88. *Danz.de pugn.DD.c.*8.*ſub tit.de contumac.n.*6. *Nouar. de grau.vaſſ.grau.*158. *Thor.* 3.*comp.dec.ſect.*2. *verbo pænam contumaciarũ,* aliaq;ad materiã adnotãt *Vinius add.opin.*678.*n.*7.*Gram. cõſ.ciuil.* 73. *ſub num.*1. *Capibl. pragm.* 14. *de Baron.n.*72. Et

Et certum eſt in criminalibus pœ-
4 nam tertiæ partis bonorum mobilium inflictam contumaci non comparenti, hodiè non ſeruari, ſed Aduocatus Fiſci M. C. V. ex ſpeciali Exc. Proregis reſcripto pœnam dictam taxat, teſte *Reg. Capyc. Latro add. dec.77.nu.27.* ibidemquè *Gizzius* obſeruat, quod ſpontè comparens contumax ſoluat
5 um taxàt carolenos triginta duos, nec amplius pro dicta contumacia, quę remiſſa cenſetur, moleſtatur, additquè, nèc etiam hodiè in hac Ciuitate ſolui prædictos carolenos 32. ſed tantummodò ſolui ducatum vnum, extrà verò hanc Ciuitatem diuerſimodè præſtari, non excedendo tamen carolenos 32. vt tradit *Nouar. dec.180.* & tangit *Ricc. collect.* 3473.

In ciuilibus ſemper contumax au-
6 ditur, refectis expenſis, *l. ſancimus* 15. *Cod. de Iud. Maſcat. par.2. Gl. veniens, num.6. & par.3. Gloſ. partis, num.80. Vrſill. ad Affl. dec.70. nu.3. Oliua ſup. Rit. Cur. Archiep. Neapol.18. num.12.* quicquid dicat *Gallupp. in ſua prax. par.1. cap.5. & par.2. cap.4.* huiuſmodi expenſarum refectionem ab Aula receſſiſſe, etenim in dies experimur in his Tribunalibus contumacem audiri, refectis expenſis; & pro abſoluto tradit *Reg. Sanfelic. in prax. Iudic. ſect.* 38. *à num.* 1. In terminis tamèn, in
7 quibus cauſa reperitur, *Vrſill. ad Afflict. deciſ.*133. *num.*4. idem *Gallupp. cap.4. num.*37. verùm huic vltimo dicto repugnat *pragm.5. de ordin. Iudic.* dùm concedit contumaci comparenti exceptiones impedientes litis ingreſſum, & proindè diſponere videtur, illum à principio audiri.

RITVS CXXXIV.

Quid in aliquibus Prouincijs, in quibus diuerſimodè contumaces condemnantur, faciendum ſit enarrat.

ITem quod ſuper exactionibus pœnarum fiſcalium, ad quas nonnulli de Regno iſto, maximè de partibus, & Prouincijs Aprutinis citrà, & vltrà flumen piſcariæ ſunt per decreta ipſius Curiæ diuerſimodè condemnati (proùt in alijs literis commiſſionis ipſorum commiſſariorum exactionis pœnarum ipſarum pleniùs continetur, dicti cōmiſſarij habeant facere vnum, vel plura inſtrumenta publica, quibus ſit inſertus tenor dictæ commiſſionis, & contineant bona omnia, tàm mobilia, quàm ſtabilia dictorum condemnatorum vendenda, ſeù quæ vendantur per dictos commiſſarios, mobilia primo, ſi ſufficientia fuerint, & ſi nō ſufficerent ad dictam pœnam ſtabilia: & ſi mobilia bona, & ſtabilia non ſufficerent: capiant, & arreſtent perſonas principalium condemnatorum ipſorum: habito tamen reſpectu ad perſonas ipſas, ſecundum conditiones ipſarum: & ſi fuerint capiendi, & ipſos captos mittere captiuos ad Curiam ſupradictam, & aliàs ſuper alijs debitis coertionis modis tenendis per prædictos commiſſarios, & dictæ pœnæ exindè habeantur, vel ſuper compoſitionibus ipſis, etiam faciendis per eos cum con-

dem-

demnatis eiſdem: commoda ſemper dictæ Curiæ augmentando, prouideant: proùt meliùs, & vtiliùs pro indemnitate dictæ Curiæ, videbitur prouidendum.

SVMMA RERVM.

1 *Executionem in omnibus caſibus, & contra omnes, fieri, permittit Ius.*
2 *Sed quo ordine, adiungitur.*
3 *Ritus admittit, ac amplexatur diſpoſitionem legis à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudicata.*
4 *Contra perſonam, nonniſi excuſſis bonis, fieri poteſt.*
5 *Exequutio facta, non obſeruato ordine tradito à d. tex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, àn ſit nulla.*
6 *Memoratur* Franciſc. *Maria Prat. diſpungens contrarietatem deciſionum S.C. apud Afflict. dec. 358. & apud* Franch. *dec. 342.*
7 *Creditorisnè, vel Iudicis ſit optio ſatisfaciendi de bonis debitoris.*
8 *Creditorem quod non lædit, & debitori prodeſt, de facili eſt concedendum.*
9 *Ob fiſcale debitum, & inſtrumentum liquidatum perſona arreſtari poteſt, non facta excuſſione bonorum, etiam contra Adminiſtratores Vniuerſitatum.*
10 *Variare, quin, & cumulare in exequutione, àn, & quando liceat, latè diſcutitur.*
11 *Exploditur* Franciſc. *Anton. de Iudice, tradens, quod vinculis mancipato debitore virtute exequutionis in eius perſona facta, datoq; termino ſuper exceptione aliqua, non valeat creditor exequi in bonis.*
12 *Variare àn in mouendo, & proſequẽdo Iudicio, liceat.*
13 *Clauſula, vt vna via electa, alia non tollatur, cuius ſit virtutis.*
14 *Valeantnè creditores via ordinaria electa ad aliud exequutiuum conuolare Iudicium, latè traditur, & affirmatiua, magis communis, firmatur ſententia.*
15 *Procuratoris inſcitia non poteſt principali præiudicare.*
16 *Text. à Reg. Galeota lib. 2. contr. 14. num. 13. adductus non refragatur, & in diuerſa ſpecie loquitur.*
17 *Creditor quando valeat variare de perſona ad rem, & è contra, remiſſiuè.*
18 *Illius arbitrii Iudex refrenare quibit.*
19 *Creditor cum aſſenſu poſterior debet ſatisfieri ſuper feudalibus, relictis burgenſaticis creditori poſteriori abſq; aſſenſu.*
20 *Exequutio perſonalis omninò vetatur contra aliquas mentionatas perſonas, potiſſimùm contra perſonam clerici pro debito, quamuis exequutio poſſit fieri, reſeruata congrua portione ad victum.*
21 *Algozerij habentes mandatum capiendi, frangere oſtium, ſiuè feneſtras non vetantur pro cauſa criminali, ſecus pro ciuili.*
22 *Exequutio facta, non obſeruata clauſula oſtendendi priùs appoſita à Iudice, cum mandatum ſubſcripſit, àn ſubſiſtat, affirmatiuè reſoluitur.*
23 *Exequutio nullitèr facta contra verum debitorem ſuſtinetur.*
24 *An verò exequutio facta virtute literarum exequutorialium, mutato vel mortuo Iudice, valeat.*
25 *Ritus diſpoſitio alitèr hodiè ſeruatur.*

Regula iuris eſt affirmatiua,
1 in omnibus rebus, & contra
omnes fieri executionem,
prçterquàm, ſi à iure vetitum
fuerit, *Petr. Duena regul. 275. lib. 1.*
nimirùm, ſi multis in caſibus illam prohiberi
certum ſit, eoſq; recenſet *Marant. par. 6. actu 3. num. 29.* Sed cum
2 fieri conceditur, modus, vt ſcilicèt
primo mobilia, deindè immobilia capiantur,
attendendus, præſcriptus in
uulgata *l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic.* ad cuius ornatum multa
ſcripſerunt *Epiſcop. Campanil. in diuer*

ſor.iur.canon.rub. 11.*cap.*13. *nu.* 332.
*& cap.*15. *num.* 89. (qui, & formam
adhibendam in illius venditione, tra-
didit, *ead.cap.*13.*num.*329.) *Muſcat.in*
*prax.§.C.lib.*2.*par.*3.*gl.ſeruata, n.*10,
*Parlador. lib.*2. *rer. quotid. cap.fin.* 5.
par.§.3.*num.*4. *Auendan.de exequend.*
*mandat.par.*1, *cap.* 17. *num.*4. *Molin.*
*de Hiſp. primogen. lib.*4.*cap.*7.*nu.*24.
*Vin. commun.opin.*10.*&* 11. *Io.Bapt.*
Coſta de remed. ſubſid. cap. 43.*num.*1,
*Mohedan. dec.*185. *Machael Patrocin.*
34. *n.*5.*&* 6. *Conſ.Staib.reſ.*156. *to.*2.
3 Diſpoſitionem igitur memorati §.
in venditione, nè in rebus ipſis ſtabili-
bus fieret exequutio, vbi ſatis eſſent
mobilia, admittit quoq; & amplexatus
eſt *Ritus* iſte noſter, ex quo etiam de-
ducitur vna ſimùl fieri exequutionem
4 bonorum, & arreſtationem perſonæ
non licere, ſed gradatim, iuxtà formam
traditam *in add.* §. *in venditione* fa-
ciendam eſſe, *Iul.Clar.lib.*5.*ſentent.*§.
*fin.q.*95. *num.*1. *Carau.hoc in rit.*me-
mor, *Carrab. ſing.*56. 64. *&* 157. ità
5 quod ſi, illa paruipenſa, ſimùl fieret, eſ-
ſet exequutio nulla, ex *deciſ.Afflict.* &
inibi *Vrſill.deciſ.*358. *& Marant.p.*6.
act. 3. *ſub num.*9. & alijs multis Au-
ctoribus, quos congeſſit *Campanil. in-*
*dic. num.*332. quibus contradicit de
*Franch. dec.*441.*ex num.*1. autumans,
illam non eſſe prorsús nullam, ſed ap-
pellatione indigere, cum quo cenſent
*Gamma deciſ.*199. *num.*6. *Milanenſ.*
*dec.*5. *num.*50, *Surd. conſ.*39.*nu.*22.
*Coſt. de remed. ſubſidiar. remed.*43.
*num.*1. *Cæſar. Manent. dec.*19. *Farinac.*
in repert. Iudic. in fragment. lit.E.nu.
[illegible] *Trentacinq. lib.* 2. *variar. tit.de*
exequut. rei iudicatæ reſol. 2. *num.* 3.
*Muſcat. add.loco num.*10. *Conſil.Car-*
*leual lib.*2. *tit.de Iudic. diſp.*1. *nu.* 12,
*Conſil.Hodiern. ad Surd. dec.*173. *nu.*
15. At *Franc.*Maria *Prat. pract.obſer.*
*cent.*1. *obſeru.*43. cui magis opinioni
6 inhærendum ſit, ſuum interponit iudi-
cium, omnibuſq; ex aduerſo adductis,
contra memoratum *Affl.* ſcitum, occur-
rit, exploſis ijs, quæ potiſſimùm inſi-
nuauit *de Franch. add. dec.*441. tanto-
rumquè patrum contrarias deciſiones
conciliare elaborat.
7 Quid, ſi debitor plura detineat mo-
bilia diuerſarum ſpecierum, creditor
obſtringatur, illa recipere pignora, ip-
ſi inuito à Iudice, vel Reo tradita, àn
verò ipſi liceat eligere vnum, vel alte-
rum genus, aut ſpeciem mobilium, & in
gratiam debitoris reſpondiſſe, videtur
*Coleri de proceſſ. execut. p.*3.*cap.*9. *nu.*
20. *ex Tex. in l. reſcripta* 7. *C. de pre-*
cib. Imper. offer. l. ſi me, & Titium, ff. ſi
cert. petat. quibus, de facili conceden-
da eſſe, cauetur, quæ creditorem non
8 lædunt, debitoriquè proſunt, *Giurb.p.*
1.*obſeru. cap.*46. *nu.*7. *Prat. d.obſeru.*
43. *num.*70.
9 Ob cauſam verò fiſcalis debiti per-
ſona arreſtari poterit, non facta excuſ-
ſione bonorũ, *l. nemo, C. de exac. tribut.*
lib. 10. *Carau.* ſic ſeruari teſtatur, quic-
quid alitèr diſponat hic *Rit.*, & *Carau.*
inſequitur, ab eo traditam rationem
recenſens, *Reg. Capyc. Latro dec.* 72.
num. 12, *lib.* 1. dum extricat articulum,
nùm gratia medietatis pœnæ fiſcalis
ſolita fieri, cum clauſula, dummodò
non fuerit exequuta, nec ſoluta, opere-
tur, debitore in vinculis mancipato.
Hocq; priuilegium protenditur, etiam
in beneficium Vniuerſitatum contra
debitores fiſcales, & etiam adminiſtra-
tores rerum Vniuerſitatum, etenim, ſi
per Rationales electos ad adminiſtra-
torum computa diſcutienda, illis viſis,
& diſcuſſis, fuerunt ipſi ſignificati, ſeù
condemnati ad ſoluendum pecunia-
rum certas quantitates, poteſt contra
eoſdem exequi realitèr, & perſonalitèr,
vigore *prag.* ſic interpretatæ quę eſt 5.
*cap.*21. *de adminiſtr. vniuer.* teſtę *Dom.*
*Reg. de Marin. ad Reuert. dec. add.*519.
num. 2. Itidèm pro exequutione incu-
ſati, & liquidati inſtrumenti, iuxtà for-
mam *Ritus*, teſte *de Franch. dec.* 271.
verſ. diſcuſſo hoc negotio, ſub num. 5.
Apocæ banci recognitæ, obligationis,
penès acta incuſatæ, & literarum cam-
bij proteſtatarum, in quibus liceat, nè

cre-

creditori variare, quin potiùs cumula-
10 re,atq;ideò exequutum ſi fuerit in bo-
nis, poſſit in perſona quoquè exequi,
reſponſio affirmatiua erit omninò va-
lida, teſte *de Franch. dec.* 200. præſer-
tim *num.*3.& tradunt *Capyc. deciſ.* 46.
num. 8. *Decius in l. creditor la* 2. *ff. ſi
cert.petat.& conſ.*73. *in princ.* optimè
*Natta ad conſ. Alex.*130.*ſub num.*15.
vol. 4. *Neguſant. tract. de pignor.* 3.
modo 8.*par. ſub nu.*27.*Vrſill.ad Affl.*
loquens in exequutione ſententiæ Sa-
cri Conſilij,*in deciſ.* 231. *ſub num.* 3.
Pannus Grauinenſis ſuper rit. 164.
*par.*4.*declarat.*12.*à nu.*85. *Ann. ſing.*
69. *Gratian. deciſ.*4. *March. num.*72.
11 niſi tamen vinculis mancipatus debi-
tor, virtute exequutionis in eius per-
ſona factę, exceptionem aliquam op-
poſuiſset, ad quam probandam fuerit
datus terminus,quãdoquidem, ſi tùnc
vellet creditor exequi in bonis,ratio-
ne ceſſantis iuriſdictionis Iudicis non
poſſet, teſte *Franc. Ant. de Iudice in
ſuis Comment. ad Ritum de liquid. In-
ſtrum.conſ.*4.*num.*46.ibiq; *Franc.An-
ton.Mazzia in addit.*comprobat,quem
inſequitur *Auus meus ad Capyc. deciſ.*
33.*ſub num.* 1. ſubdit verò ipſemet *de
Iudice*, & ait, quod ſi debitor nonniſi
bona mobilia haberet, & ſuſpitio eſſet
de lapidatione, liceret ſequeſtrare
bona illa, quouſquè expediretur ne-
gotium, aut fideiuſſionem præſtaret,
Nos autem, memoria repetendum eſſe
aduertimus, quod,liquidato inſtrumẽ-
to, vnà ſimùl decernitur exequutio
realis,& perſonalis,ità quod illius vir-
tute, carcerato debitore, ad Iudicem
redire non amplius opus eſt, vt in bo-
nis fiat exequutio, quamobrèm vide-
tur ceſſare ratio *Franciſci Antonij de
Iudice*, quòd tùnc Iudicis officium
conquieſcit; tùnc enim nihil agit Iu-
dex, ſed exequutio fit virtute eius,
quod Iudex mandauit tempore vali-
do, & quo erat Iudex,& prædicta om-
ninò ceſſant in liquidatis inſtrumentis,
vigore *prag.*mandantis non audiri de-
bitorem,niſi facta integrali ſolutione,
de qua eloquimur *ritu* 166. cogitan-
dum igitur monemus, atquè ad alia
properando, dicimus in alijs terminis,
quam exequutionis (de qua hactenus
loquuti ſumus.)
12 Sed in Iudicio mouendo, aut pro-
ſequendo, ſi inueſtigetur, valeatnè
actor variare, ſiuè actionem mutan-
do, ſiuè Reum, adeas *Capycium* affir-
mantem in caſu,quem ponit, *dec.*119.
num. 10. negantem verò in terminis
deciſ. 33. vbi permulta cumulat *in ſua
annot. Auus meus Proſper Petra*; &
aliqua,*Ricc.collect.*1053.*& Vrſill. ad
Afflict.dec.*142.*ſub num.*2.
13 Quod ſi adeſſet clauſula in inſtru-
mento ſolita apponi,vt vna via electa,
alia non tollatur, magis procederet
mòx relata concluſio, ex Doctoribus
allegandis,& exprimentibus illius vir-
tutem, eius enim meminerunt,atq; dif-
fusè tractauerunt *Galleſius,& Corbul.*
quos allegat, & inſequitur idem *de
Franch.cit.nu.*43.necnon *Frecc.par.*9.
*q.*9. *Marant.diſp.*6.*nu.* 3. *Vrſill. add.
loc.& deciſ.*326.*ſub num.*2. *Galter.de
liquid. inſtrum.* 3.*p.princ.num.*8. qui
tradunt, non licere aliàs creditoribus
14 via ordinaria electa ad exequutiuum
conualare iudicium, confirmant *No-
uar. in prax. dation.inſolut.q.*6.*ſect.*1.
*Maſtrill. deciſ.*157. *Monter. deciſ.*22.
*Giurb.dec.*74. *num.*11.*& dec.* 105. *n.*
53. *Grat. diſcept.forenſ. cap.*128.*nu.*
49.*& num.*50. *Macerat.reſolut.*29.*n.*
8. *Farinac.dec.Rotæ Romanæ* 720.*n.*1.
*Surd. deciſ.*92. *num.* 13.*Reg. Galeota
lib.* 2. *controu.* 14. *num.* 13. *Donadio
de renunciat. par.*1. *cap.*15.*num.*161.
Contrariam verò alcam ſuſtinent, *Bal.
in l.*3.*ff.de teſtam.milit.Præſ.de* Frãch.
*deciſ.*200. *à num.* 1. *ad* 4. & alij, per
*Thor. in compend. deciſ. Cur. Archiep.
verbo variare*, latè *Rebuff. ad Conſtit.
Galliæ tract. de liter. & obligat.art.*2.
*Gloſ.vnica,nu.*21. *& par.*6.*gl.*3.*n.*7.
*Dec.conſ.*460.*num.*7.*&* 8. *Felician.de
cenſibus lib.* 2. *cap.*1. *num.* 34. *Suarez
de Pax in prax. to.*1. *par.*4 *cap.* 3. *n.*
31. *& par.*5.*cap.* 2.*num.*7. *Parlador*

rer.quotidian.lib.2. cap.fin. par.1.§.4. num.4. Guttier. pract. quæſt.39.inter limitat. nu.7. lib.3. Volanno in Curia Philipica, 2.*par.* §. 1.*num.*2. *Villadiego in politica cap.2. num.21.* & poſt alios, *Cenall.commun. contra commun. to.3. cap.* 815. *num.* 22. & nouiſſimè, ſolidis argumẽtis tuetur, *Pr.eſ.Merlin. cent.2.cap.97.*dicens *text.in l.vbi cœptum, ff.de Iudic.* locum non habere in Iudicio executiuo, ex doctrina *Iaſ. in l. nulli, num.*8. *C. de Iudic. Noguerol. tom.* 1. *alleg. iur.*4. *num.* 26. & ſubdit *num.* 8. viam ordinariam, & executiuam nullatenus eſſe inter ſe contrarias, ſed diuerſas, ad idem tendentes, & proindè, electione vnius, non fieri alteri præiudicium. Imò huiuſmodi variationem, nonniſi expenſarum præiudicium afferre conuento, quibus refectis, non eſſe actori denegandam viam exequutiuam, affirmat *n.* 16.

15 Eò magis, quia procuratoris, ſiuè
aduocati inſcitia, Iudicium ordinarium
inchoantis, vbi executiuè erat procedendum, non poteſt principali præiudicare, vt notauit *Cenall.vbi ſup.n.*40. ex *tex.*cum *gloſ.in l.ſed etſi,§ fin. quod cum eo,* vbi erranti in eligendo actionem ſibi competẽtem, reſtitutionis beneficio ſubuenitur, præſertim in noſtro Regno, in quo per *Ritum* M.C.V. 288. ſimplicitèr ſola facti veritate inſpecta, iudicatur, vt optimè aduertit *Merlin.vbi ſup.nu.*14. *& cap.27.ead. cent. 2.num.* 34. quin nec refragatur
16 *Tex. in l.quod in herede,§.eligere, ff.*
*de tributor.actione,*quo tuetur *D.Reg. Galeot. add. num.* 13. inibi enim ſpecies diuerſa omninò proponitur, eò quod Iuriſconſultus prohibet, vna actione electa, ad aliã conuolari. Quod diuerſum eſt quando via actiua, & executiua competit; tùnc enim per vnius electionem, alia non amittitur, *l.miles,* §. *qui iudicati, & l.4.* §. *ſi ex conuentione, ff. de re iudic.* vt in puncto notauit *Rebuff. cit.art.6. gl. 3.à n. 7. verſ. nec refragatur,* ſubnectens rationem, nàm ideò quis agit, vt interdum veniat ad executionem, ergo minimè renũciatur executioni per actionem ordinariam intentatam, quod ſecùs eſt, ſi plures competerent actiones: additquè, aliquos hanc differentiam non intelligere.

Quando verò creditor valeat va-
17 riare de perſona ad rem, de re ad per-
ſonam, & de principali ad fideiuſſorẽ, extricant *Siluan. conſ.23. nu.6. Brun. à Sole in compend. Iur.verbo creditor, Amanell. de clar. aquis ſing.* 185. *Salgad. in laber. cred. p.* 1. *cap.*17. *Laganar.ad Rouit.in prag.1.lit.C.de arbitr. verbo Immò, Mocc.in ſylu.caſ.for.cap.*49.*num.* 10. *Theſaur. quæſtion. forenſium lib.1. quæſt. 7. num.6. Dom. Reg. de Marin. lib 2. quotid. reſol. cap.*58. *& in obſeru.ad Reuert. dec.*173. *n.* 1. *d. Petr. Queſada diſſert.* 5. *à num.* 9.
18 poſſitquè Iudex illius arbitrium re-
frenare, limitando *textus* diſpoſitionẽ *in l.creditoris arbitrio, ff.de diſtract. pignor.* tradunt *Minad. deciſ.*13.*nu.*2. *Gamma deciſ.*40. *Coraſ.de oblat.q.*10. *num.*74. *Amat. conſ.* 95. *Conſil. Arias de Meſa variar. reſol. cap.26. lib.1. n. 6. Anna pater alleg.* 141. *Ann. filius*
19 *conſ.* 76. potiſſimùm, in creditore cum
aſſenſu, vt ille agat ſuper feudalibus, relictis burgenſaticis bonis, vt valeat creditor, abſquè aſſenſu ſuper illis ſatisfieri, & ſi poſterior, notauit *D.Reg. de Marin. lib.2.quotid.reſol.cap.*16. *nu.* 15. *& add.cap.*58. *num.*12. & ſcripſimus latè in cauſa Illuſtris Marchionis Aluignani, cũ Patrimonio Ill. Principis Sepini, vt videre eſt in meo iuris reſponſo ſuper ... re confecto, quod cũ alijs ſperamus propediè̀m typis dare.

20 *Habito tamen reſpectu ad perſo-*
*nas ipſas ſecundùm conditiones ipſarum,*ſubnectit *Ritus;* quandoquidem iura multùm deferunt aliquibus perſonis, vt propterea legamus, contra perſonas memoratas *in l.2.3. & 4. ff. de in ius vocan.* exequi haud poſſe; Itẽ contra DD. *l.medicos, C. de profeſſ. & medic. Zabar. in clem.* 2. *num.* 16. *de magiſtr.contra milit. Couarr.lib.2.c.1.*

num,

num. 3. contra perſonam clerici pro debito, *Abbas in cap. peruenit, de fideiuſſor.*, latèq; *Farinac.q.27.ſub nu:* 65. quamuis exequutionem fieri poſſe in beneficij fructibus,ſubnectat, reſeruata ipſi congrua portione ad victum, *Aufrer. ad dec. Cappell. Tholoſ.* 245. *Menoch.de arbitr.Iudic. caſ.*183. *num.*3. *lib.*1. contra mulierem, niſi ſit meretrix, *Milanenſ. dec.*4. *num.* 109. *lib.*2. *Matthesil. notab.*108. & reſtringunt præfata, *Auus meus ad Capyc.dec.* 44.*n.*1. *Amend. ad Franch. dec.*200.

21 Quin licet exequutoribus, & sbirruarijs permiſſum videatur à Iure, frangere oſtium, & feneſtras pro capiendo malefactore, ſtante ſolo mandato capiendi, in ciuilibus tamen vetitum apparet, niſi expreſſam habuerint licentiam frangendi, quam dare minimè conſueuiſſe Iudices, niſi aliquibus precedentibus, probat *Farinac. q.* 27. *à num.*93.

22 Verùm dubium perpulchrum, quodquè perſæpè contingere poteſt, oritur, ſcimuſq; non ſemèl accidiſſe, & nulla præhabita conſideratione, diſcuſſione, ac partis oppoſitione pro Iudicis arbitratu obſeruatum diuerſimodè fuiſſe, cùm enim accidiſſet in cauſa docti viri, qui nollet pati grauamen, non ipſe tantùm in illius veritate inquirenda elaborauit, ſed alios etiam conſuluit, mèq; omnium minimum; Caſus autem, fuit in his terminis, quod expeditis literis exequutorialibus ſuper exequutione facienda in bonis cuiuſdam Ill. viri, illas ſubſcribendo Iudex manu propria, adiecit verba illa, *oſtendatur prius*; Quibus non oſtenſis, ad exequutionem properauit Algozerius, procurante creditore, dubitante, quod ſi debitor certior factus eſſet aliquod præſtiturus eſſet impedimentum, aut dilationem; controuerſum itaq; fuit, ſi nolla eſſet exequutio facta, & tanquàm nulla reſtitui deberent principali exequuta bona, & quamuis Iudex propenderet in gratiam debitoris, deſtitit perlegendo *Grammat. conſ. crim.* 40. *num.*37. *Vant.de nullit. tit.quibus modis ſentent.defend.poſſit, num.*129. *Neguſant.de pignor.* 3.*par. membr.*2.*nu.* 25. *Guid. Pap. q.* 294. *Ann. alleg.* 22. *num.*4. *alleg.*80. *num.* 9. & 94. *nu.*8. *Franc.de Petr.conſ.*47. *n.*7. *Præſ.Merlin. cent.* 1. *controuerſ. forenſ. cap.*88. *num.* 14. *Dom. Reg.de Marin. ad Reuerter.dec.*72. *n.*3. affirmantes, capturas, & exequutionem nullitèr factas,
23 validas fore, quando verè is, contra quem fuit exequutum, debitor exiſtat, & præfatus propterea nobilis, perqui-
24 ſita pecunia, ſatisfecit creditori; An verò exequutio facta mutato, aut mortuo Iudice, valeat, inquirit *Dom. de Franch.deciſ.*405. cuius meminit *Auus meus ad Capyc.dec.*136. *num.*3.

25 Ritus diſpoſitionem alitèr hodiè ſeruari, ſcripſit *Reg. Tap. ſuper illo, lib.* 2. *Iur.Regn. rub.*23. *de commiſſ. contumac.*

RITVS CXXXV.

Commiſſarij valeant liberare Reos à bannis, ſolutis tamen ſibi tarenis ſexdecim, acceptiſq; idoneis fideiuſſoribus.

ITem quod dictus commiſſarius ex poteſtate ei conceſſa per dictam Curiam, & in aliis literis commiſſionis eius contenta, à quibuſcunq; & omnibus, & ſingulis bannitis in literis aliis, commiſſionis eius denominatis: & ſe ſpontè à bannis ipſorum extrahere volentibus: in teſtimonio publico, primo, & antè omnia recipiat iura banni, ſeù bannorum eorundem ad rationē de tarenis ſexdecim pro quolibet

libet banno cuiuſcunquè banniti inſolidum: quam pecuniam legaliter ad opus Curiæ prædictæ conſeruet, per eum infrà terminum ei ad mittendum pecuniam tertiarum, tàm bānitorum, quàm etiam condemnatorum ciuilitèr iam fixum, ad eandem Curiam deſtinādam, & deindè ad receptionem fideiuſſionum dictorum bannitorum procedat (debito modo) proùt in literis de recipiēdis ipſis fideiuſſionibus bannitorum pleniùs continetur. Qui fideiuſſores recipiendi per eum ſint idonei, & ſufficientes, & non ſint clerici, nec filijfamil. nec aliàs alijs obligationibus obligati.

SVMMA RERVM.

1 *Filijfamilias fouentur* Macedoniano *in mutuo.*

2 *Fideiubere nequeunt.*

3 *Nulli conſultùm eſt filijfamilias accipere fideiuſſionem.*

4 *Ritus noſter addit prohibitionem officialibus, nè illos in fideiuſſores recipiant.*

5 *Generaliùs prag.* 1. *de Senatusconſulto Macedon. loquitur, & prohibet recipi eorum obligationes, niſi in certis caſibus.*

6 *An valeant filijfamilias renunciare præfato beneficio.*

7 *Si contraherent ſine conſenſu patris, àn ſit nulla obligatio.*

8 *Quid, ſi mentiti ſint filijfamilias, dicendo ſe patresfamilias, aut viuere ſeorſum.*

9 *Data nullitate obligationis ſubſiſtat, nè fideiuſſoria?*

10 *Pro patribus ſe obligare poſſunt.*

11 *Rota opinionem* Caran. *inſequitur in dicta pragm.*1.§ 11, *num.*11.

12 *Verba text. in l.* 1. C.*de filiofam.minor. perpenduntur.*

13 *An illius Text. diſpoſitio procedat in Regno, valeatq; pater in ſui beneficium conſenſum præſtare, inquiritur.*

14 *Reg. Merlinus, Caran. Rot. & aliorum inſequitur opinionē, illamq;* S.C. *ſcitis circumuallat, improbans* Reg. Ro*uit. & Montan. diſtinctionem.*

15 *Ad tutandam ipſius* Reg. Rouit. *ſententiam, calamum arripuit, in gratiam filiorum familias.* Lelius Giptius *tùnc Aduocatus primarius, ſuſtinens nullam eſſe fideiuſſionem, & obligationem per filium in poteſtate patris factas in illius beneficiū, cum ipſius conſenſu, & præſentia.*

16 Reg. Rouit. *celeberrimi nominis in animis hominum fama perpetuò viuet, teſte quoq; Mario* Giurba.

17 *Quorum verior ſit opinio, Auctor non inquirit.*

18 *Pragm. præfata non comprehendit filiosfamilias clericos.*

19 *Nèc titulatos.*

20 *Nequè mercatorem.*

21 *Quis dicatur mercator, remiſſiuè.*

22 *Non dicitur qui mutuat, vel conducit, emitq; fundum.*

23 *Filiusfamilias obſtringatur nè ex eiuſmodi contractu ab ipſo ſui Iuris effecto, ratificato, negatiuè reſoluit, R. Rouit. contradicunt alij, qui adducuntur.*

24 *Quas diligentias adhibere debeant Actuarij in capiendis fideiuſſionibus, & quando teneantur de proprio, remiſſiuè.*

25 *Huiuſce Ritus ſanctio ab Aula receſſit.*

SEnatusconſulto Macedoniano
1 fouebantur antiquitùs filijfamilias, *l.* 1. *ff. ad Senatus conſ.macedon.* ſcilicèt in mutuo, in quo *tex.* ille loquitur, teſte *Caran.* §. 12. inferiùs citando *num.* 67. Iure verò codicis *in l. filiusfamilias*, C. *de fideiuſ.*
2 (pro patribus fideiubere concedente, & propter eà inſinuante alioquin non licere) reſtitutione gaudebant, ſi pro ex-

extraneo fideiubebant, *l.1.& 2. C.de*
filiofamil. minor. quibus fortaſsè ſuf-
3 fultus *Valēt.Franch.*ſcripſit, nulli con-
ſultum eſſe talem accipere fideiuſſio-
nem,*in tract.de fideiuſſor.cap.2.n.*144.
4 Ritus autem noſter addidit prohibi-
tionem officialibus, nè illos in fideiuſ-
ſores reciperent,*& pragm.1. de Senat.*
conſul.macedon. generaliùs loquens in
5 omni contractu conſtituit, neq; recipi
eorum obligationes poſſe, niſi in præ-
ſentia patrum, vel niſi ſint emancipati,
vel habitent ſeorſum cum familia, ta-
metſi excuſari notarios adiunxerit, ſi
illi aſſerant, ſe eſſe emancipatos, ſeù
viuere ſegregatos à parentibus: quas
prætereà aſſertiones exoleuiſſe patet,
ex *cap.*10. Exc.Ducis Oſſunæ ſenioris
reſcripto inter illius gratias iam typis
datas inter Capitula Regni, & Priui-
legia Neapolis, fol.173.

Horum autem *Ritus,& Pragm.*vir-
tute dicēdum arbitramur, quod quam-
uis ijdem queant filijfamilias renun-
6 ciare Macedoniano, iuxtà notata *in*
dec. de Franch. 164. & 181. nihilo-
minus ob expreſſam prohibitionem
in eis factam notarijs, nè recipiant eo-
rum fideiuſſiones,& obligationes, tùm
commiſſarij, de quibus in hoc *Ritu*, tùm
notarij, de quibus in illa *pragm.* ma-
nus apponere ad illas recipiendas non
debent, quamùis ſi contrafacere aude-
rent, illorumq; fideiuſſiones,& obliga-
tiones reciperent, haud ſubiacerent
7 nullitati, cum nèc *Ritus*, nèc *pragm.*
adiungat inualidas eſſe, alioqui fru-
ſtrà adderetur quandoq; decretum
irritans, quin,& in proprijs hiſce termi-
nis præfatæ *pragm.* ità decidit *Rota in*
*deciſ.*580. propoſito dubio *par.1.to.2.*
nu.2. inter nouiſſimè congeſtas à *Fa-*
rinac.& iterùm, recentioribus tempo-
ribus placuit eidem *Rotæ* de anno
1632. *coram Veroſpio*, in cauſa Pauli
de Oria, relata per *Epiſc. Marant.reſp.*
51.nu. 10. *par.* 2.& tradit idem *Ma-*
*rant.reſp.*50. *eod.par.*2.quamùis *Mol-*
*feſ.conſ.*4. *nu.* 28.contradicat. Verùm
præfata deciſio addit memoratam
*pragm.*declarare acta nulla, quando fi-
8 lijfamilias mentiti ſunt, dicendo ſe pa-
tresfamilias, aùt viuere ſeorſum, ſi id
minimè inniteretur veritati, in quo
quippè caſu nullum eſſe contractum
virtute illius *pragm.* aſſerit etiam *Pa-*
ſchalis in ſuo tract. de virib. patr. po-
*teſt.cap.6.ſub num.*3.videaſq; *Reg.Ca-*
*pyc. Latr.conſult.*16. *tom.* 1. *Franciſc.*
*Maria Prat. lib.1.diſcept.forenſ. cap.*2.
à num. 34.& nouiſſimè *Præſ.Gananer.*
*dec.*54. *à n.*18. qui latè diſcuſſo articu-
lo expendendo verba *in ſecunda prag.*
de S.C.Macedon. contenta, ibi: *Et acta*
non teneant, firmat contractus neuti-
quam annullari. (An verò data nulli-
9 tate obligationis ſubſiſtat fideiuſſoria,
inquirit *Prat. ad Paſchal. add. cap.* 6.
ad num. 15.)

Certiſſimum tamèn eſſe credit ea-
dem *Rotæ* deciſio, quod quando iam
dicta *pragm.* omnes irritaret contra-
ctus, & obligationes eorum; non ta-
men illas, quas pro patribus feciſſent,
10 eò quod illas admittit ius, eoquè at-
tento, validas eſſe, conſtat ex eadem
l.filiusfamilias, iuncta *l.ſi dubitat,*§.*fi-*
liusfamilias, ff.eod. illo tit.l. 1.*C.de fi-*
liofamil. minor. & l.ſi ex alio, C.quod
cum eo, àt ideò non complecteretur
obligationem filij de iure permiſſam
11 pro patre, & fulcitur doctrina *Caran.*
ſuper eadem pragm. §.11. *num.*11. &
16. proùt in conſimili ſtatuto Paduà-
no loquens *Peregr*, concluſit, ác plu-
riès deciſum ſcripſit, *in ſua deciſ.* 51.
præſertim à *num.* 6. quorum dicta re-
ſtringenda eſſe credimus ad eum ca-
ſum, quo de iure illa ſubſiſtit, nec per
viā reſtitutionis retractatur; nàm etiam
ſi pro patre obligetur, reſtitui poterit,
ſi illi vita functo non ſucceſſerit; ad
*tex. in d. l.*1. *C. de filiofamil. minore*,
12 cuius *tex.* verba non ſemèl perlegi-
mus, eaq; admirati ſumus, quandoqui-
dem durius ſe ius oſtendit in patrem,
quàm in extraneum, cum pro patre
obligatus in integrum reſtituatur, ſi
non ſucceſſit, in alio verò obligato,
etiam non pro patre tenetur, ſed non
niſi,

niſi, in quantum facere poteſt, *in l.* 2. *C. quod cum eo*, niſi dicamus *in d.l.* 1. non ſucceſſiſſe, quia non inſtitutus, in ipſa verò *l.* 2. quia inſtitutus, & ab eius hæreditate abſtinuerit, aut illum loqui in filiofamilias maiore, vtcunquè ſit, illud certiſſimum eſſe, gaudere filiumfamilias, virtute eiuſdem *l.* 2. priuilegio, nè conueniatur, niſi in quantum facere poteſt, adhùc ſi parentis conſenſus interceſſerit in obligatione, id tamèn ex illius verbis, cum hæreditati paternæ renunciauit, non itaq; ſi ſucceſſerit.

13 Verùm illius *tex.* diſpoſitio ſubſiſtat, nè hodiè in Regno, in quo viget adducta *pragm.* valeatq; pater in ipſiuſmet beneficium conſenſum, & authoritatem præſtare, ex noſtratibus *Præſ. Merlin.cent.* 1. *qq.forenſ.cap.*39. *& in* 2. *cent. cap.*99. *&* 100. dilatatis 14 fimbrijs, poſt *Pandum de præſent.inſtrum.p.*2.*declar.*17.*n.*41.*Mauſon. de cauſ.execut.ampl.* 10.*nu.*81. *Thor.p.*1. *compend. verbo filiusfamilias*, & in ſimili ſtatuto, *Griuell.dec.Dolan.*14.*nu.* 21. *Carau.* aleam tuetur *in add.*§.11. *num.*8. in terminis memoratæ *pragm.* ſuſtinentis, paternum conſenſum, non ad ipſius filij perſonam integrandam, ſed dumtaxàt ratione præiudicij, quod patri euenire poſſet, requiri, quin *Præſes* triplici deciſionum S. C. clypeo eius circumuallat effatum, *add. c.*100. *num.*78. improbans *D.Reg. Rouiti in add.pragm.* 1. *& Horatij Montani controu. forenſ.cap.*39. *num.*4. quem laudat *Thor.par.*3.*compēd.deciſ.verb.contractus celebratus*, *& in ſupplem.comp. verb. filiusfamilias ſe obligans*, effinctas diſtinctiones.

15 At pro *Rouiti*, ſententia in gratiam filiorum familias pro nullitate eorum obligationis, calamum arripuit *Lelius Giptius*, tùnc patronus famigeratus, lepidumq; edidit reſponſum, dùm decidendus erat articulus ad euitandam determinationum diuerſitatem, iunctis omnibus claſſibus S. C. ordine illius temporis ſpectabilis Præſidis, quiquè, reiectis contrarijs, eius opinionem receptiſſimis concluſionibus confirmat, veriorem, & humaniorem demonſtrat, Doctorumq; auctoritatibus corroborat, & potiſſimùm ipſius *D.Reg.Rouit.*
16 (cuius celeberrimi nominis in animis hominum fama perpetuò viuet, teſte etiam *Giurb. ad conſuetud. Meſſ. cap.* 10. *Gloſ.*10. *par.* 1. *num.*3.) necnon *Mary Catelli de donat.contempl.matr. cap.*1. *nu.*171. *fol.*55. *Reg. de Marin. lib.* 1. *quotid. reſol.cap.*144. *nu.*18. *& cap.*145. *num.*15. *&* 16. *Galter.de liquid. inſtrum. verſ. aduertas ad debitorem, nu.*53. *&* 55. *Virgilius de Boccatijs in Conſtit. Marchie, gloſ.*3. *n.*35. 39. *&* 40. *Caldas in l.ſi curatorem habens, verb. Contractum feciſti, ſub num.* 45. *verſ. ex quibus, Carpan. ad ſtatuta Mediol. cap.* 416. *num.*84.85. *&* 140. *Gratian.diſcept. forenſ.lib.*4. *cap.*781. *num.*28. *Cancer.lib.*2. *cap.*1. *num.*67. *& ſeq.Bertazol.de clauſul.gl.* 11. *clauſ.* 7.*nu.*8. *&* 9. qui veriorem hanc opinionem, præconizat, *Eminent.Cardin. Tuſc.pract.concl.verbo Anthorari, concluſ.* 565. *num.* 5. qui idem confirmat *tom.*1. *D.Garſ.Maſtrill.dec.*186.*n.*22. *lib.*2. *& in fine*, dictis, deciſum contractum nullum, *Franciſc. Hieronym.de Leo dec.*94.*num.*4. *&* 5. *lib.* 11. *Regni Valentia, Mar. Muta deciſ.*94. vbi in fine refert ſcitum in beneficium filij contra creditores paternos, *Vrſill. ad Afſl.deciſ.*308. *n.*22. *&* 23. *D.Conſil. Io. Baptiſt. Hodiern. ad Surd.deciſ.*53. *num.*4.5. *&* 6. quorum autèm verior ſit
17 opinio, tuum lector ſit iudicium, & videas *D.Io.Bapt.Mucc.* nouiſſimè hanc quæſtionem examinantem, *var. qq.forenſ. dilucid. integra* 2.

Filius verò pro patre excarcerando obligatus, nèc Macedoniani, nèc Regiæ Pragmaticæ tutamine iuuatur, etiamſi minor ſit, & abſquè curatore contraxerit, *Paſchal.de patr.poteſt.par.* 1.*cap.*6. *num.* 123 *Gratian.diſcept.forenſ.co.* 1. *cap.*6. *num.*123. *Mauſon.de cauſ.exequut. ampliat.* 10. *n.*27. *Thor. in compend. to.*1. *verbo filiusfam. Viſconti*

ſecuti in concluſ. iur. verbo filiusfamilias, Ioſeph Mele ad deciſ.4. Gizzar.n. 28. Merlin.add.controu.39. num.44. Conſil.Rocc. lib. 2.reſponſ.60.

18 Sed àn pragm. filiosfamilias clericos amplexeturè negatiuè reſoluit idē Caran. §. 11. num.24. & 26. cui contradicunt Grauin. de præſent. inſtrum. par. 3. declar.17. num. 38. Borrell. de compromiſſ.§.1. Gloſ.3.num.258.Reg. Rouit. in ead. prag. num.49. Paſchal. add.cap.6. num.39. & in ſimili ſtatuto Mediolanenſi, reſpondet Carpan. add. cap.416.num.6. Arnon.dialog.69.Caualc. dec.31. num.41. lib.1. Neuizan. conſ. 39. num. 10. de Graſſ. de effect. cleric.effec.2.num.300.& Rota Romana deciſ. ennarrat Iacob.Caualer.deciſ. 242.Mucci q.forenſ. 3. àn titulatos,
19 Nouar.dec.244.Ricc.collec.dec.3898. par.9.in fin. Thor. in ſupplem. comp. verb. Filiusfamilias titulatus, omneſ-
20 què abnuūt.Neq; mercatorem filiumfamilias, Foller.in add.ad Marant. p. 6. membr.9. num. 61. quis verò dica-
21 tur verè mercator, Alber. oſtendit in l.humilem, C. de incert. nupt.Paſchal. add.tract.par.4. cap.2. nu.44.Roman. ſing. 44. Maſcard de probat. concluſ. 1051. nu.6. Rebuff. in tract. de mercat.minut. art.1. gloſ. 1. num. 14. Signirol.conſ.95.num.25.talis verò non
22 eſt,qui mutuat, Angel.in l.cuicunque, §.labeo,de inſtit. action. ex l.quæſitum, §.ſed, & ipſe, de fid. inſtrum. vel conducit,emitq; fundum, Bar.in l.legatis, quæſt.pen. de leg.3. Alex.in l.diuortio, ff.ſolut. matrim.
23 Sed obſtringatur, nè filiusfamilias ex huiuſmodi contractu, ab ipſo ſui iuris effecto ratificato,& in negatiuam partem, annuit Rouit.à num.27. quem inſequuntur Praſ. Amat.conſ.41. Molf. conſ.42. Reg. Sanfelic. dec. 190. nu. 6. Prat. reſponſ. 39. num.53. ſed illum impugnant,data expreſſa ratihabitione ex nouo contractu, Dom. Reg.de Marin.quotid.reſol.add.cap.145.à nu.20. Reg.Merlin.cap.53. cent.2. & ampliāt etiam in tacita ratificatione, Dom. Conſiliar. Rocc. reſponſ. legal. par. 2. reſp.60.num. 18. Ioan. Baptiſt.Mucci variar. qq.forenſ.dilucidat. quæſt. 1. Ioan. Franciſc.Marott. diſcept.forenſ. cap. 26. à num. 29. Scipio Bilott. poſt tract. concluſ. feudal. conſ.15. in fine,& ex exteris, Anton.Fab.deſinit.4. C. ad Macedon. ſermocinans de filio ſui iuris effecto petente dilationem ad ſoluendum, Griuell. in terminis ſimilis ſtatuti Dolani, deciſ. 14. à num. 61. Gomez to.2. var. cap. 6. num. 2. in 7. limit. Fontanell. to.1. de pact.clauſ.4. Gloſ.18.par.1. nu.145. & in add.eiuſdem tom. num. 35. quin huiuſcemodi ratificationes retrotrahi ad tempus celebrati contractus,ipſumquè valere non vt nūnc,ſed vt tūnc,colligitur, ex l.fin. Cod. ad maced. in l.fin. §.1. in fin. C.ſi maior fact. alien. rat. habuer. & probant Alex. conſ.78. num. 18. & conſ.117. num.2. vol.5. Surd.dec.70. à nu.18. Mart.conſ.79. n.20. Theſaur. lib.4.qq.forenſ.cap.6. n.2.Mar.Antom reſ.55. num.9. lib.2. hinc meritò, docuit Bal. in memor. l.fin. num.1.C. ad maced. quod talis ratihabitio initium contractus reſpicit, & influit ipſi initio virtutem obligandi, adeò vt, ſi filiusfamilias tempore obligationis fideiuſſores dediſſet,ſequens ratificatio, etiam fideiuſſoribus præiudicabit; conueniūt quoquè Matthien.lib.5.tit. 11,l.22.gl. 7. Hering.de fideiuſſ.cap. 10.num.204.

24 Cæterum,quas diligentias adhibere debeant Actuarij in capiendis fideiuſſionibus,& quando teneantur de proprio, Farinac. extricat de fideiuſſ. q.33.n.88.Ioſeph Ludouic.dec.Luc.33. Viſcont. ad Franch.dec.202. hunc Ritum videndum admonens, & nos rit.160. adnotamus.

25 Huiuſce Ritus ſanctionem ab Aula receſſiſſe,teſtis eſt Reg.Tap.lib.2. iur. Regn.rub.23.de commiſs.

Digitized by Google

RITVS CXXXVI.

Dat facult atem componendi cum bannitis.

ITem, quod dictus cōmiſſarius ex dicta poteſtate ei cōceſſa componat, & componere poſſit cum dictis bannitis, & quolibet ipſorum de tempore, quo durauerint contumaciter in bannis eorum iam dictis, qui tantundèm moraturi eſſent in carcere Curię ſupradictę (prout meliùs eidem cōmiſſario, cum vtilitate, & augumento Curiæ videbitur) componendum, & pecunia exindè percipienda per eos, vnà cum aliis pecuniis, tàm bonorum, quàm tertiarum, & pecuniarum ſupradictarum, fidelitèr ad opus Curiæ obſeruent; & deindè ipſam ad eandem Curiam mittere in terminis ſupradictis.

SVMMA RERVM.

1 *Carceratum tantundem morari debere, quanto tempore perſtitit in contumacia, ſancitur in hoc Ritu.*
Antichriſtus tāto tempore prædicabit, quantò, & Chriſtus ipſe prædicauit.
2 *Quiſquè appetens ad maiora extolli, vtilitatem Curiæ inquirat.*
3 *Multi nimio rigore, & fiſcalitate vtētes ad ſydera euehuntur, at in alio ſeculo luent pęnas, ſi non Iuſtitiæ intuitu id faciant.*
4 *Compoſitionis materia tangitur, remiſſiuè, & nonnulla enarrantur.*
5 *Compoſitio non facienda cum eo, qui pluriès deliquit.*
Princeps àn valeat delicta, & pęnam cōtumaciæ condonare, parte non concordata.

1 VSus non recipit hodiè obſeruantiam iſtam detinendi carceratum tanto tempore, quāto perſtitit in contumacia (proùt etiam fuerat diſpoſitum *in cap. Caroli Regis II. 155.* in ordine *de foriudicatione*, cuius meminit *Carol. Rot. in florileg. pract. concluſ. concl. 9. num. 63.* & dixerat *Bal.* de Antichriſto, qui tanto tempore pręedicabit, quanto prædicauit Chriſtus, *in l. vſuras, Cod. de vſur. Affl. in conſtit. ſi quis poſt litem, ſub n. 25.*) nil mirùm igitur, ſi neq; compoſitiones in hoc *Ritu* memoratas, eò maximè, quod obſtat regula *rit. 213.* qui tantùm permittit eiuſmodi compoſitiones, cùm bannitus eſſet in banno captus, *Campag. in cap. ſiuè quis, ſub n. 24. in add.* citans *Marant. in ſpecul. in 6. par. in 1. actu.* Hoc ipſum, quod hoc in *Ritu* dicitur in compoſitione, cum vtilitate, & augmento, facienda de mora carceris, dixerat alter 134. in compoſitionibus pęnarum fiſcalium, quin, & 133. in compoſitionibus contumaciarum, §. tertiæ partis mobiliū.

2 Quiſquis itàq; appetit laudari, & ad maiora extolli, vtilitatem Curiæ inquirat, & citrà dubium aſſequetur intentum, proh dolor, quot videmus indoctos, hac tantùm cauſa, aùt nimio rigore, & fiſcalitate, ad ſydera euectos,
3 in alio autem ſeculo certè luent pęnas, ſi non iuſtitiæ intuitu, ſeueritate nimia vtentes, vltrà condignam pœnam, delinquentes punierint; Ad materiam ipſam, vt redeamus, de compoſitionibus memoratam in hoc *Ritu*, eò quod
4 illa frequens ſit in Regno (& fortaſſè vltrà, quàm Iure fas ſit, admittunt nōnulli) ideò ſummatim recolimus tractari, & quidèm vtilitèr, ab integerrimo, & perdocto viro illo, *R. Scipione Rouito in ſuis commentariis ad Reg. Prag.* præſertìm *in tit. de compoſit.* tùm *in rub.* tùm *in prag. eadē ſub rub. contentis*, & extricat *Capiblanc. tract. de Baronibus pragm. 6. à verſ. compoſitio, ſub num. 10. Epiſcop. Campanil.* etiam *in diuerſ. iur. canon.* de ea loquutus fuit

fuit, cùm *rub.* 11. *cap.* 26. *à num.* 175.
longa ſeriè defendit, fieri non poſſe
in cauſa blaſphemiæ, non tantùm, ſi in
Deum, aut Beatiſſimam Mariam ſem-
per Virginem, verùm etiam, ſi in San-
ctos ſuos, & tradunt *Baiard. ad Clar.*
§ *blaſphemia num.* 16. *Nouar. q. forenſ.*
76. *lib.* 2. à quorum dictis recedere
videtur *Capiblanc. de Baron. prag.* 6. *t.* 1.
num. 79. quem laudat *Danz. tom.* 3. *de*
pugn. DD. tit. de blaſphemia, cap. 5. *n.*
20. Alia autèm plura extricamus ſu-
per *rit.* 202. 272. *&* 275. ſed fieri nec-
nè poſſit per Magnam Curiam in cau-
ſa homicidij, & non præcedente diſpē-
ſatione Regis, dixit *Affl. deciſ.* 287. &
probauit, ex cauſa poſſe fieri; vide *Fa-*
rinac. q. 10. *num.* 84. Illam verò haùd
faciendam cum eo, qui pluriès facinus
patrauit, monet *Gramm. vot.* 33. quem
laudat *Anus meus*, nonnulla ſatis affa-
tè ſubnectens, *ad deciſ. eiuſdem Gram.*
16. *ſub num.* 2. & àn Princeps poſſit
5 condonare delicta, abſquè partis re-
miſſione, inquirit *Reg. Sanfelic. dec.* 53.
lib. 1. tradens ex ſtylo M.C.V. fieri cō-
tumaciæ gratiam per illius Regentem,
parte non concordata, quod, & ſeruari
in Camera Imperiali, ſcribit *Myſing.*
ſing. obſeru. cent. 5. *obſeru.* 11.

RITVS CXXXVII.

Commiſſarios, vt fideliter ſuum exerceant officium, monet.

ITem quod ſe in prę-
dictis omnibus le-
galitèr, & fidelitèr,
àc ſollicitè gerant,
nullamq; fraudem
committant, aùt
extorſiones inuſitatas, & illicitas,
& ſine dolo, ſicut perſonas eorum
haberent aliorum meritò cario-
res.

SVMMA RERVM:

1 *Fideiuſſio de benè adminiſtrando, quid operetur.*
2 *Illam omnes Officiales, & Actuarij præſtare tenentur.*
3 *Et dare computum, & rationem adminiſtrationis.*
4 *Extorſiones verò inuſitatas illicitas prohibet ritus.*
5 *Extorſionis verbum, àn ſemper malum ſupponat.*
6 *Commiſſarij noua adinueniunt genera extorquendi.*
7 *Inciuile eſt iudicare, non tota lege perſpecta.*
9 *Extorſionis pœna recenſetur, remiſſiuè.*
9 *Extorſio quæ ſit, & àn diſtet à baratteria.*

COmmiſſarij, vigore huius *Ri-*
tus, antequam expediuntur
prę̄ſtare tenentur cautionem,
de benè, & fidelitèr admini-
ſtrando, & ſe gerendo circa contenta
in eorum commiſſionibus, quæ fideiuſ-
1 ſio de benè adminiſtrando operatur
commiſſam eſſe ſtipulationem in om-
nem caſum malæ adminiſtrationis, te-
ſte *Muſcatello in prax. fideiuſſ. mod.* 14.
ſub n. 8. quin, & omnes Officiales, &
2 Actuarios, teneri etiam fideiubere de
benè, & fidelitèr adminiſtrando, &
ſtando ſyndicatui, dicit *Paris de ſyn-*
dicatu, verſ. fideiuſſor, poſt num. 5. ex-
tatquè *prag.* 42. *de offic. procurat. Cæ-*
ſar. & de commiſſarijs pœnarum fi-
ſcalium, loquitur *prag.* 31. § 8. *de offic.*
Inſtit. & altera de illis genere, 7. §. 9.
3 *eod. tit.* quiquè dare computum, &
rationem adminiſtrationis, tenentur ex
prag. 31. *in princip. &* §. 8. *Capibl. de*
Baron. prag. 5. *ſub num.* 93. quod re-
ſtringit in Regijs Conſiliarijs, *Afflict.*
in conſtit. vt vniuerſis, num. 58.
4 Extorſiones verò inuſitatas illicitas,
dùm prohibet *Ritus*, dicimus, extor-
quere verbum, non ſemper malum,
5 præportare, alioqui *Cicero de oratore,*

Eeee 2 per-

perperàm loquutus eſſet, cum dixit: *Sentẽtias de manibus Iudicum, vi quadam extorſimus*; cur enim adderet verba illa, *vi quadam*, ſi adiunctum verbum, *extorſimus*, id ipſum, vel peius, inſinuaret; *tex.* etiã *in l.1. C. ſi ex falſis alleg.* fruſtrà dixiſſet, *extorſiſſe iniuſtum decretum*, ſimplicitèr non inmeritò legimus hoc verbo nonnunquam iura, vti, namquè, *extorta pecunia*, inquit *l. 1. C. nè filius pro patre, extorqueant*, dicit *text. in cap. ſtatutum*, §. *pen. in 6.* & *extorquere conatur*, *in cap. conquerente, de cleric. non reſident.* nimirùm etiamſi noſter *Ritus* volens tantùm impermiſſas prohibere extorſiones, addit illicitas.

6 Verùm perquiramus quæſo inuſitatas à commiſſarijs extorſiones: vt quas
vetuerit noſter *Ritus* agnoſcamus; inuſitatas interdicens? expertus loquor,
& ingenuè fateor, nullam quidem reperiri poſſe, quin obſtupui noua adinuenta genera extorquendi, conſiderãs,
quomodò poſſint deincèps huius *Ritus* verbis defendi inhibentibus inuſitatas,
ſi namquè omnes exercere conſueuerunt, non eſt, quæ illis interdicatur, ſed
ſi non ignorarent ſententiam illam, in-
7 ciuile eſſe iudicare, non tota lege perſpecta, cuius meminit *l. inciuile*, *C. de legib.* vtiq; cognouiſſent non inuſitatas tantùm vetitas eſſe, ſed illicitas, & conſecutiuè illicitas vſitatas.

8 Extorſionis autèm pœnam recenſet, *Specul. in tit. de ſolut.* §. 1. *verſ. ſed nunquid*; eſt autèm extorſio cum
9 officialis indebitè carcerando, aut alitèr contrà ius, grauando pecuniam extorquet, teſte *Reg. Rouit. in prag. 3. de milit. num.* 39. hancq; tranſire in propriam ſpeciem delicti ſubdit, atq; de ea loqui *Regni Conſtit. eos tantùm officiales*, & diſtare à barattaria, oſtendit *num.* 40.

RITVS CXXXVIII.

Cauſa criminalis, in qua venit imponenda pœna pecuniaria committi poteſt.

ITem quando occurrit aliqua cauſa, in qua præceſſit citatio criminalis de aliquare, in qua verſaretur commodum pecuniarum, vſquè ad ſummam vnciarum trium, ſeù quatuor, quòd ſit in arbitrio Iudicum, vbi videbitur eis expedire, committere cauſam ipſam cuilibet quantumcunquè pars contradixerit.

SVMMA RERVM.

1 *Magna Curia non ampliùs committit alijs, quàm illius Iudicibus cauſas, niſi capiendi informationes tantùm.*
2 *Præſens Ritus cum alijs, àn intelligatur tantùm de Iudicibus Pedaneis.*
3 *Commiſſarius ad examinandum, àn valeat, aſſentientibus partibus, ſubdelegare.*

RItus iſte de duobus fatur. Primò nempè, explicat valorem cauſarum delegandarum commiſſarijs, deindè libertati Iudicum relinquit facultatem
1 committendi; vtrumquè tradiderunt etiam alij *Ritus*, namquè de priori loquuntur *Rit.* 16. 124. & 126. de poſteriori verò citatus *Ritus* 16. cui contradicunt reliqui iam memorati, neceſſitatem præſcribentes committendi cauſas infrà ſummas in eis memoratas, Tu videto, quæ ſuper illis annotamus, & nunc addimus delegationes iſtas ab vſu receſſiſſe, cùm magna Curia,

ne-

nequè Iudicibus Pedaneis, nequè alijs
literatis ſoleat ampliùs cauſam aliquam
committere, niſi pro capienda tantùm
informatione, & quibus voluerit; quod
autèm præſens *Ritus*, atq; alij prænar-
2 rati non intelligantur tantùm de Iu-
dicibus Pedaneis, vt *Caran.* opinatur
iudic. rit. 16. *&* 124. ſed de alijs etiam,
præter Iudices Pedaneos, vt nos dixi-
mus *eod. rit.* 124. comprobatur verbis
huius *Ritus*; quæ generatim Iudicis
arbitrio relinquant poteſtatem com-
mittendi cauſas ipſas cuilibet; dùm
verò idem *Ritus* ſubijcit verba illa;
quantumcunquè pars contradixerit, in-
telligerentur, quantumcunquè contra-
dixerit committi, non autèm ſi contra-
dixerit committi illi perſonæ, etenim
ſi non ſeruato ordine, quem retulimus
ſuper *Rit.* 39. *num.* 9. deputatus fuiſ-
ſet, & recuſaretur, vtiq; recuſatio con-
temni minimè potuiſſet, ſed attendere
oportuiſſet, quæ de iure recuſandi,
ſcripſere Doctores, & nos tangimus
3 *Ritu* 265. Commiſſarius verò deſtina-
tus ad examinandum, valeatnè, aſſen-
tientibus partibus, ſubdelegare, affir-
matiuè ſcripſit, *Myſinger. ſing. obſeru.
in obſeruat.* 41. *ſub* 3. *cent.*

RITVS CXXXIX.

Commiſſarij infrà ſtatutum tempus tranſmittant ad M.C. inſtrumenta exactionis facta, et pecuniam.

ITèm quod inſtrumenta ipſa de exactionibus pœnarum prædictarum debitis ſolemnitatibus roboranda; ad dictam Curiam, infrà terminum indictis commiſſionis eorum literis declaratum, ſimùl cum pecunia dictarum pecuniarum mittere non poſtponant.

SVMMA RERVM.

1 *Commiſſarij ad redditum exactionem deputati bilancium quolibet menſe tranſmittere tenentur.*
2 *Pecuniam exactam conſignare, quibus obſtringantur.*
3 *Illis modus præſcribitur obſeruandus in exactione, & ſolutione fiſcalium.*
4 *Commiſſarij non poſſunt eſſe inquiſiti, nèc contumaces.*

RItus iſte proſequitur concer-
nentia officium commiſſa-
riorum, qui per M. C.V. ex-
pediuntur contra contuma-
ces, mandatquè, quod infrà certum
terminum tranſmittant ad ipſam M.C.
inſtrumenta mentionata in *ritu* 132.
cum pecunia, qui quidèm terminus
vnius menſis eſt, vigore *pragm.* 40. *de*
1 *offic. Procur. Cæſar.* ſcilicèt, vt quolibet
menſe bilancium ad Tribunal Came-
ræ tranſmittant, adſtipulaturq; *text. in
l. apparitores, C. de exactor. tribut. lib.*
10. cuius meminit *Reg. Rouit. in cit.
prag.* 40. quamquè pecuniam ad ma-
2 num Ærarij tranſmittere debent, at-
tento iure communi *in §. ſancimus igi-
tur de catero, Auth. de inceſtuoſ. nupt.
Caſſan. in Catal. glor. mund. par.* 6. *con-
ſid.* 20. *verſ. & pecunia.* Perceptoris
verò de iure Regni, dicit *Scaglionus
ſuper rit.* 9. *num.* 9. *pragm.* tamèn, qua
fulcitur, nequè *rubricam* ab ipſo me-
moratam reperimus *in libro pragma-
ticarum*, ſed *pragm.* 51. 55. *&* 60. *de
offic. procurat. Cæſaris*, diſtinctione
vtentes, vt pecunia compoſitionum
Perceptori prouentuum conſignetur,
ſignificatoriarum verò Perceptori ſi-
gnificatoriarum; Cæterùm præſcribi-
tur modus dictis commiſſarijs exe-
quendi contra Vniuerſitates pro exa-
3 ctionibus fiſcalibus, *in prag.* 7. *de Com-
miſſ.* paucis tamèn immutatis, reno-
uatus *in pragm.* 8. adſunt aliæ nouiſſi-
mæ *pragm.* multa circa prædicta de-
mandantes, quarum aliqua recollexit
Ther. de magiſtrat. Regn. Neapol. poſt

lo:

Io.Grand.de Bello exul.pag.63. & 65. & inſtructiones commiſſariorum Tribunalis Reu. Fabricæ Sancti Petti in hoc Regno, reſcribit *Danz. de pugn. DD. to. 1. tit.de legat.pijs, cap. 1.*

Tenentur inſupèr commiſſarij contrà Vniuerſitates deſtinati per creditores maioris ſummæ, pecuniam diuidere per æs, & libram omnibus creditoribus pro rata, vt determinauit Regia Camera die 23.mẽſis Martij 1650. *referente D.R.Io:Camillo Cacacio* tùnc dictæ Regiæ Cameræ Præſidente, cuius ſciti meminit *Dom. Reg. de Marin. arreſto 644. poſt tom.2.deciſ.Reuert.* Procurent itàq; commiſſarij exequi ſancita in dictis pragm. & ordinibus, ſi pœnas ibi inflictas vitare concupiſcant.

4 Nèc poſſunt talia exercere inquiſiti, vel contumaces, ex *pragm.* 10. §. 6. *de offic. Iudic. Danz.to. 1. de pugn. DD. tit.de remiſs. cauſar. cap. 8.num.12.*

RITVS CXXXX.

ITem niſi eſſent teſtes extrà Regnũ degentes, quo caſu prorogatio ipſa fiat ſecundùm diſtantiam locorum, vbi teſtes degunt, depoſita pecunia neceſſaria per producentem pro examinatione ipſorum, ipſiſquè teſtibus ſpecificè nominatis, ac præſtito iuramento per producentem prædictum, quòd non fiat animo differendi, & calumniandi, & Iudices ipſi prædictarum Curiarũ, & cuiuslibet earum (eo caſu) poſſint dictam inſtantiam prorogare, attenta diſtantia loci prædicti, verùm ſi pars, vel eius procurator aſſerat habere teſtes àbſentes extrà Regnum exiſtentes, & per hoc peteret dilationem, & prorogationem, non faciendo infrà tẽpus ſibi datum, & per hoc proropus ſibi datum, & per hoc prorogatum, teſtes ipſos examinari, talis petens, ſiuè fuerit procurator, ſiuè principalis, puniatur per dictas Curias, ſeù alteram ipſarum, tanquàm calumniator. Nèc non ipſo facto incidat in pœnam florenorum auri quinquaginta dictis Curijs applicãdam, & à tranſgreſſoribus prædictis inuiolabilitèr exigendam, & condemnetur nihilominùs parti aduerſæ ad ſolutionem expenſarum.

SVMMA RERVM.

1 *Nominationis teſtium in Regno, & extrà Regnum tangitur materia.*

2 *Dies quinque ad illam faciendam, àn currant, ſi dato termino fuerit aliqua exceptio oppoſita.*

3 *Auctor in propoſita difficultate reſoluit currere à die, quo re vera terminus incepit currere, & interpretatur prag.75.de officio S.R.C.*

4 *Cum agitur de explicanda mente Principis, ad eundem recurrendum eſt.*

5 *Nominatio debet fieri ſimplicitèr, & non conditionalitèr.*

6 *Illam petens, & ea non vtens, pecuniaria pena mulctatur, niſi illi renunciauerit.*

7 *Quando ſit extrà Regnum nominandi ſunt teſtes per nomina, & cognomina, nècnon loca, vbi degunt, facto depoſito pro pena.*

8 *Illi facta infrà quinquè dies abſquè depoſito, & ſi illud deindè fiat, non eſt deferendum, & ſcitum S.C. memoratur.*

Depoſitum fieri debet, etiam ſi teſtes

eſſent

eſſent repetendi.

9 *Cautela, qua practici vtuntur ad vitandum depoſitum, in nominatione extrà Regnum, indicatur.*

Quo caſu euitatur tantùm depoſitum, dummodò ſpecificentur vltimæ Regni partes.

10 *Audientia commiſſa in prima inſtantia, non conceditur in ſecunda.*

Remiſſoria bis in eadem cauſa non datur.

11 *Clauſulæ ipſo facto, & ipſo iure, quæ ſit virtus.*

12 *Declaratoria requiritur, etiam in pœnis ipſo iure contractis, cum declarationibus.*

13 *Pœna ipſo iure, in quibus contrahatur.*

14 *Quibus verbis inducatur.*

15 *Nullum quod eſt, nullum parat præiudicium, neque eſt allegabile.*

1 TRactatulus hic cadit de nominatione teſtium facienda, degentium extrà locum, vbi lis agitur, quæ vel fit teſtium in Regno exiſtentium, vel extrà Regnum, & vtriuſq; requiſita, qualitates, & conditiones pro earum validitate, explicant *Franch. deciſ. 57. Muſcat. in prax. S.C. par. 5. in gl. ſuſpectorum*, præſertìm *à num. 32. Caran.* hoc *in rit.* improbans, *Reg. Rouit.* etiam de vtraq; ſcripſit; nempè ſuper *pragm. 1. & 3. de dilation.* de nominatione teſtium extrà Regnum habitantium agit. In *prag.* verò *7. de ordin. Iudic. à num. 15.* de altera, teſtium Regnum incolentium, fatur, àc extant *prag. 31. de offic. S. C. & 3. §. 9. de dilat. Gallup. in prax. S.C. par. 2. cap. 24. tit. de nomin. R. Sanfel. in prax. Iudic. ſect. 46. à num. 11. Thor.* etiam aliqua tetigit *in compend. deciſ. verbo Nominatio*, ac præſertim deciſ. M.C. & facto verbo confirmatam per S.C. referemus, cuius ille meminit *p. 1. cap. in §. nominatio teſtium per nomina*, cum enim eueniſſet, vt datus eſſet ter-
2 minus in cauſa, & deberet infrà quinq; dies fieri nominatio teſtium poſt notificationem termini, iuxtà antiquum ſtylum, quem ex *Muſcat. de Franch. et Rouit.* deducit, nec facta fuerit, quia oppoſita exceptio declinatoria, & petita remiſſio ad competentem Iudicem, ità vt terminus conquieuerit, nèc inceperit currere, vt ille probat, & nos etiam defendimus ſuper *rit. 69. n. 10. & 11.* & reiecta exceptione prædicta virtute decreti, quod terminus datus currat, nominatio intrà quinq; dies facta, dubitatum fuit, ſi eſſet admittenda, & quamuìs, *R. Rouit. in prima editione ſuorum commentariorum ad prag.* annuiſſet, *in prag. 7. num. 24. de ordin. Iudic.* & meminit *in d. pragm. 3. num. 6.* quia terminus quinque dierum nunquam cepit currere, niſi à prædicto decreto, quod terminus currat, attamen illemet in altera editione, ab illa receſſit ſententia, ob ſpecifica verba, quibus vtitur prædicta ſanctio Comitis de Lemos iunioris, *prag. 3. §. 9.* illa nempè: *Frà cinque giorni doppò, che ſarà dato il termine*, quem diem dati termini reſpiciunt, non quo incipit labi, atq; ità iuxtà prædictā ſententiā, reſolutum fuiſſe teſtatur idem *Thor.* inſequitur *Franc. Maria Prat. ad Muſcat. in memorat. gloſ. ſuſpectorum, ad n. 18.*
3 Verùm ſi Iuſtitiæ, innitatur, remittimus prudentiorum Iudicio, tùm quia effectiuè tùnc intelligitur datus, quando incipit currere, tùm quia adducta poſtrema *pragmatica*, vt eius verba ſonant, nihil addit in hoc capite; At quod in altera ſancitum erat, comprobat, vt infrà quinq; dies, &c. (tantò magis, quod neque in illa id exprimitur) addit verò reſpectù aliorum, cum dicit, *aggiungendo ancora*, ergo ſi antè illam id iuſtitia ſuadebat, id ipſum, & poſt illam, quæ tantùm illius obſeruantiam demandat, nèc aliquid addere velle noui iuris declarat, & quamuìs vtatur illis verbis: *Doppo dato il termine*, loquitur in illa *prag.* & virtute illius, ità vt attendendum in hoc prorsùs ſit, non quod in poſteriori dicta *pragm.* ſed in priori aſſeritur, quæ cum non ità re-

ſtri-

ſtrictiuè verba faciat, non videtur cõſtringenda ad datum terminum, ſed obſeruandum, prout anteà erat in more; tùm demùm quia ſi legislator de ea re fuiſſet interrogatus, veriſimilitèr ità reſpondiſſet, quin, & conſulentes expreſſiſſent fortaſsè, ſi hunc caſum præuidiſſent, imò, & cum tractaretur
4 de explicando mentẽ Principis, & dubia verba *pragm.* debuiſſent Iudicantes recurrere ad eundem Principem ex omnium, & certiſſima ſententia, & ſic fuiſſe deciſum fatetur idem *Thor.* eſſe nempè deferendum nominationi petitæ in termino prorogato, etiam ſi non fuerit illa facta in primo termino infrà quinque dies, *in compend. deciſ. par.* 3. *ſect.* 2. *verbo Nominatio teſtium facta, fol.* 163.
5 Nominatio verò fiat ſimplicitèr, non conditionalitèr, vt puta, quatenùs indigebit, ſanxit *pragm.* 63. *de offic. S.R.C.*
6 illamq; petens, àc non vtens, mulctatur pœna proſcripta, à *pragm.* 1. *de procur.* niſi dumtaxàt eodem, vel die ſequenti, ex altera *pragm.* 60. *eod. tit. de offic. S.R.C.* vel antè lapſum terminum renunciauerit, iuxtà *Ann.* effatum *in repet. cap.* 1. *de vaſſall. decrep. ætat. num.* 249. quem *Gallup.* laudat *cit. loco n.* 1. necnon confirmat *Reg. Rouit. in prag.* 1. *nu.* 4. *de procurat.* inſequutus à *Baldaſſar. de Angel. ad Foller. tit. & facta litis conteſt. nu.* 11. *& in fragm. n.* 95.
7 Sin autem illa extrà Regnum fiat, quam antiqui vltra marinam nuncupauerunt, teſte *Monac. ad Minad.* huius *ritus* memore, *dec.* 7. *n.* 3. nominãda sũt nomina, & cognomina teſtium, ac loca, vbi degunt, facto depoſito pro pœna ducatorum quindecim pro qualibet dieta, applicanda pro parte, ſi nominans ea vſus non fuerit, Tribunalis commodis, & pro altera aduerſario, ex *prag.* cuius meminit *de Franch. dec.* 57. & eſt 3. *de dilat.* vbi *R. Rouit.* ampliat, tàm in Actore, quàm in Reo, necnon *Muſcatell. à num.* 36. omnia declarans mirificè, *Nicolin. in prax. Iudic. ciuil. num.* 80. quin illi factæ infrà quinque
8 dies abſq; depoſito, & ſi illud deindè fiat, non fore deferendum, dixit *Reg. Rouit. in d. prag.* 3. *nu.* 5. *de dilat.* cuius ſententiam amplexum fuit S.C. in cauſa Ioſephi Spinulæ, & Io: Baptiſtæ Cataneo, ſub die 10. Nouembris 1618. apud *Reg. Sanfelic. dec.* 5. *num.* 8. *lib.* 1. de quo meminit *Thor. in ſupplem. compend. deciſ. verbo nominatio teſtium facta extrà*. Quod depoſitum fieri debet etiam pro teſtium repetitione, vt deciſum fuit in cauſa Aureliæ Romano, cum Leonardo Tipaldo, in qua, examinatis duobus teſtibus in præambuli confeſſione in M.C. qui indè ſe contulerant extrà Regnum, cum opus eſſet eorum repetitione citata parte in S. C. Iudice appellationis, tranſacto termino, & nullo facto depoſito, fuit prouiſum eſſe faciendam publicationem, petita teſtium audientia extrà Regnum haud obſtante, ſub die 24. Martij 1634. *referente* tùnc *Conſiliar. Reg. Hectore Capycio Latro*, in banca Fabritij Solatij, cuius ſciti memor eſt *Thor. par.* 3. *compend. deciſ.* 5. *ſect.* 1. *verbo depoſitum pro examinandis*; ſed àn ſit faciendum pro nominationibus in factis extrà Regnum neceſſariò probandis, inquirit *Reg. Rouit. in d. prag.* 3. *num.* 11. memor huius *Ritus*.
9 Ad hoc depoſitum vitandum practici vtuntur cautela in nominatione extrà Regnum facienda, velle ea vti, velut ſi facta foret in vltimis partibus Regni, quò quippè caſu terminus haùd trium menſium ſpatium excedit, *de Franch. add. deciſ.* 57. ibiq; *add. Muſcat. cit. num.* 36. *& par.* 5. *Gloſ. cauſa. num.* 10. *Reg. Tap. in conſtit. lite legitima, in annot. ad hunc ritum, & in prag.* 3. *de pęn. oppon. co. dilat.* deſumpta *ex tit. de offic. S.C. pag.* 107. *Reg. Sanfelic. Carau. in hoc ritu* memor, *add. ſect.* 46. *num.* 17. *de Angel. ad Foller. indic. loco num.* 12. quo in caſu, nèc defertur nominationi, niſi, nominatis teſtibus per nomina, & cognomina, & declaratis locis Regni, vt diſponitur in *cit. prag.* 4. edita ſub die 11. Maij 1612. §. 9. quę vul-

vulgaritèr nuncupatur, *delli 28. capi, de dilat.* mandante, quod in nomina-
tione facta extrà Regnum cum clau-
ſula,veſſe ea vti,ac ſi facta eſſet in vlti-
mis illius partibus, obſeruetur omne id,
quod obſeruabatur in nominatione ex-
trà Regnũ, vigore *d.prag* 31. & ſic re-
quirere videtur etiam depoſitum, ſed
praxis communitèr recepta, admittit
depoſitum non fieri. Verùm omninò
teſtes debent nominari, & partes vl-
timæ Regni ſpecificari, adeò quod eſt
facienda nominatio nedùm extrà, ſed
intrà Regnum, aliàs nominationi non
defertur, *de Franch.memor.dec.* 57. *&
ibi add. Reg. Rouit. in d. pragm.* 3.
*num.2. Thor. par.1. compend. deciſ.&
par.3.ſect.2. verbo Nominatio teſtium*,
& nouiſſimè deciſum fuit in cauſa Iſa-
bellæ Baldeſe, cum Girardo de Girar-
do, *referente Dom. meo Socero Conſil.
Hortenſio Pepi*, ſub die 29. mẽſis Martij
1562. in banca Caprilis, fuitquè dene-
gata audientia teſtium petita cum tali
clauſula, tùm quia minimè ſpecificata
erant loca in vltimis Regni partibus,
10 tùm etiam quia, in prima inſtantia in
eodem S.C. fuerat audiẽtia commiſſa,
& proindè nullo modo erat in ſecũda
inſtantia concedenda, ex *l.vnica, Cod.
de dilat.Reg.Rouit.in add.prag.3.n.9.
Guttier.pract.lib.* 1.*q.*69. Ad inſtar be-
neficiorum, quæ obtenta in prima in-
ſtantia, haùd in ſecunda conceduntur,
Muſcatell.in prax.S.C. lib. 1.*par.*6.*Gl.
in integrum,num.* 19. *Imbrian.de pri-
mo,& ſecundo benefic. cap.*8. *num.* 42.
Hinc ob præſumptam calumniam, re-
miſſoriam bis in eadem cauſa non eſſe
concedendam, deciſum memorat *Lu-
douiſ. dec. Roman.* 367. *num.* 2. & ibi
*Beltram. num.*4. *Bellam.deciſ.*427.*&
conſ.*36.*Boccac. de liter. remiſſor. cap.*
3. *num.*48. *Iacob.Caualer.dec.Roman.*
208. *num.* 4. *Thor. par.* 3. *compend.
ſect.* 2. *verbo Nominatio teſtium exa-
minandorum, Io:Bapt. Spada conſ.*173.
& conſ. 373. *tom.* 2. tradens, remiſſo-
riam non dari, quando cauſa fuit ven-
tilata in partibus, vbi probationes fieri
poterant, ex *Peregr. deciſ.*128. *lib.*3.
*Paleott.dec.*125. *Caputaq.deciſ.*63.*p.*3.
& maximè adeſſe ſuſpicionem calum-
niæ, quando illa petitur in vltimis au-
dientijs; ex *Fel. in c. de cætero, n.* 12. *de
re iud.* & fuit dictum *in Virdunen. Ca-
nonicatus coram Corduba* 4. *Iulij* 1597.
11 In præfatam verò pœnam incurrat
ipſo facto, ſubdit *Ritus*, quod idem eſt,
ac ipſo iure, & vtraquè iam dicta clau-
ſula præſefert latam ſententiam, *Bal.
conſ.*480. viſa petitione *ſub nu.*2.*lib.*3.
tuncquè non altera opus eſſe ſententia
conſtat ex notatis per *Tuſc.concl.*120.
12 *lit.S*, nempè condemnatoria, vtiq; ta-
mẽ declaratoria, *Anton.Gabr.concl.* 12.
*tit.crimin.lib.*7.*Epiſc.Campanil.in di-
uerſ. iur.canon.rubr.*11.*cap.*23. *ſub n.*
122. & *Tuſc.* copioſè explicat, *concluſ.*
98. *lit. D*, probatq; ſingularis *tex. in
cap.cum ſecundum,de hæretic.in* 6. cum
docet, in quocunquè actu, in quo ſen-
tentia non rêquiritur, ſemper adhiberi
debere declaratoriam pronunciationẽ,
& commendat *Roman. conſ.*93. *in fin.*
necnon *conſ.* 211. *ſub num.* 4. *& conſ.*
212. *ſub n.* 8. & ſupèr eis notat *Man-
doſ.* non quidèm ad eſſentiam ipſius
pœnæ ſtatutæ ipſo iure, vel ipſo facto.
13 Verùm ad eſſentiam exequutionis, ex
Bal. in cap. 1. *in princip.de feud. ſine
culpa non amitten. & Zabarell. conſ.*
74. *num.* 2. Iſthæc autèm omnia in
cauſa fuerunt, vt paſſim dicatur eiuſ-
modi clauſulam non habere locum, ni-
ſi petitio intercedat, ad *tex. in l.vni-
uerſa, C. de precib. Imper. offer. l.ſci-
mus in princ.* iuncta *Gloſ.in verb.Ip-
ſo iure, Cod. de inoff. teſtam.Ripa in l.
de pupillo, §. meminiſſe, num.*18.*ff.de
noui oper.nunciat.* & *Cephal.* nimirùm
conſ. 50.*num.*1. ſcripſit in caſibus, in
quibus fit reſtitutio ipſo iure, neceſſa-
riam ſaltèm eſſe interpellationem ex-
traiudicialem, & vaſſallus vbicumquè
venit ipſo iure priuatus, antequam ef-
fectum ſortiatur priuatio declarato-
ria, fiſci inſtantiam antecedere oporte-
re, aſſeuerarunt *Alex.in conſ.*3.*ſub nu.*
16.*et* 17.*vol.*1.*& Io.de Anan.conſ.*32.

in initio, qui adiungit communem eſſe opinionem, ſed quando pœna committatur ipſo iure, abundè exarat *Tuſc. concl.* 238. *lit.* P, nèc non priuatio ip-
14 ſo iure, quibus verbis inducatur, extricat illemet *concl.* 719. *ead. lit.* P, in quibus autèm caſibus limitetur prædicta regula, recenſent *Seccin. reg.* 11. ſententia requiritur, & *Tiraquel. in l. ſi vnquam, verbo Reuertatur, à nu.* 76. *C. de reuoc. donat.* illud tamèn abſolutiſſimum eſſe non dubitamus, quod vbicunquè in aliquem adducitur aliquid, quod ipſo iure nullum ſit, nihil
15 oberit, ob regulam, quod nullum eſt, nullum præſtat impedimentum. *c. non præſtat, de regul. iur. in* 6. atq; ideò prior ſi nulla ſit electio, aut collatio, non impedíretur ſecunda, teſte *Bellam, conſ.* 10. *num.* 44. Imò, quod nullum eſt ipſo iure, neque eſt allegabile, ſi *Roman.* vera fatur *conſ.* 369. *num.* 16.

RITVS CXLI.

Item quod Curiæ, & altera ipſarum non committant audientiam teſtium in cauſis criminalib. infià dietam vnam legalem, à dicta Ciuitate Neapolis, niſi eſſent ſenes, & valetudinarij, & honeſtæ mulieres, ſimileſquè perſonæ, & niſi de partium voluntate proceſſerint.

SVMMA RERVM.

1 *Audientia teſtium non committitur in cauſis criminalibus in caſu in hoc ritu exarato.*
2 *Conueniunt alij memorati ritus.*
3 *Carauitæ effatum impugnatur.*
4 *Hodiè audientia committitur paſſim.*
5 *Poſiſſimùm, fiſco inſtante.*
6 *Verba Io. Berberij recenſentur.*
7 *Aduerſario inſtante recipi teſtes coram Iudice, ille ſe conferre debet ad locum, vbi teſtes degunt.*
8 *Ritus excipit à præſcripta regula ſenes, valetudinarios, honeſtas mulieres, ac ſimiles perſonas.*
9 *Mulieres teſtimonium ferre in cauſis criminalibus, vtrùm liceat, iure rituum, aùt communi.*
10 *In fœminis promptum eſt periurium, & totiès peierant, quotiès iurando quicquam aſſerunt, ipſiſquè iurantibus, ridet cælum, earum iuſiurandum in vino ſcribendum, & Propertij verſus recenſentur.*
11 *Mulierum genus auariſſimum.*
12 *Quare teſtes eſſe non poſſint in teſtamentis.*
13 *An fœminæ dicantur factæ ad imaginem Dei.*

1 Statuit *Ritus* non committi teſtium audientiam, infrà tàmen dietam vnam legalem à Ciuitate Neapolis, in cauſis criminalibus, in quibus loqui etiam *rit.* 156. certum eſt, necnon *rit.* 157. eandem ſtatuentem concluſionem, credimus, tamètſi non addito in criminalibus,
2 vel ciuilibus, proùt eo in *ritu* oſtendimus, fauetq; etiam *rit.* 304. ſpeciatìm in cauſis ciuilibus loquens; Itaq; iàm dictam obſeruantiam ſubſiſtere in criminalibus, huius *ritus* virtute, & in ciuilibus, attentis verbis dicti *rit.* 304. necnon citati *ritus* 157. generatìm loquentis, ſi tamèn ſint honeſtæ mulieres ex verbis huius *ritus*, nàm in his militat ratio honeſtatis tradita in ipſo *ritu* 304.

Verùm *Carau.* verba in hoc *ritu* oſtendunt, incuria typographi dictum
3 eſſe in hoc Ritu, *in criminalibus*, cùm voluiſſet dicere *in ciuilibus*, eò quod in criminalibus nunquàm committitur audientia teſtium, ſiuè ij ſint intrà, ſiuè vltrà dietam, per iura, *in l. Iudices, & in auth. apud eloquentiſſimum, C. de fide inſtrum.* quæ exornat, *Ricc. collect.* 228. *par.* 1. *& Conſtit. Regni in pecuniarijs*, Cam-

Campag. in c. item Iuſtitiarij, num.6. Io. Milleus in prax. crim num. 2. pag. 144. Foller. in prax.crim.rub.& facta litis conteſtatione, num.7. & in fragm. num.95.Iul. Clar.lib.5.§.fin.q.26.n.3. & D.Reg. de Marin.ad Reuerter. dec. 542.

Ergò dicimus nos, ſi Magna Curia procedat ſuper delicto patrato in Calabria vltrà, erunt nè cogendi teſtes Neapolim venire, teſtimonium dicturi in ea cauſa; vtiquè *Carauita* ſi viueret negaret, iuxtà *Capyc. deciſ.* 90. itaquè audientia teſtium omninò delegaretur, & tamèn eo etiam caſu intrare poſſet obſeruantia huius, & aliorum memoratorum *Rituum*; quippè quod non ità committeretur, vt commiſſarius deberet ſe conferre ad domum eorundem teſtium, ſed ad locum tantùm, quem incolunt, illoſquè ad domicilium eiuſdem executoris euocare, & examinare, præterquàm, ſi ſenes, & valetudinarij ſint, aùt honeſtæ mulieres, ſimileſq; perſonæ exceptæ in hoc *Ritu*, & alijs: nàm eas haudquaquam aduocabit, quin, & ipſe adibit illarum domum, & examinabit, proùt etiam faciendum eſſe, ſcripſimus *Ritu* ſequenti, ſi Neapoli teſtificari deberent, cui ſenſui non modo non contradicunt verba *d. legis, & auth. ac Conſtit.* ſed opitulātur citiùs, illa potiſſimùm eiuſdem *Conſt. Teſtes in Curia noſtra præcipimus præſentari*, additis alijs, quibus illic vtitur *Andreas*, *verbo ſed in cauſis, verſ. Magna Curia.* Et quando intrà Prouinciam ſubſiſteret intellectus, quē tradit *Capyc. d.dec.*90. vt cogantur Neapolim venire, & ſe coram ipſo Iudice cauſæ præſentare, dicimus, in more hodiè non eſſe, cum paſsìm experiamur, etiam in criminibus commiſſis in hac eadem Ciuitate, Subur-
4 bijs, & Caſalibus, etiam nulla præcedente Iudicis delegatione, examinari ab ipſis Actuarijs, eorumq; ſcribis, àc repeti, & extrà Neapolim committi alicui Doctori, Actuario, & Scribæ, & aliquando officialibus locorum, iuxtà cauſarum magnitudinem, locorumquè diſtantiam, arbitrio magiſtratuum, *Foller. in fragm. num.*100. *Reg. Rouit. in prag.7. num.31. de ordine Iudicior. Gizzarel. dec.27. num.12. Auus meus Proſper Petra, ad memor. Capyc. deciſ.* 90. *num.3. Muſcat. in prax. lib.1. par. 5. Gloſ. ſuſpectorum, num.7. Tartagl. in prax. ciuil. cap.4. num.14. Maſull. ad mox indic. Capyc. deciſ. 90. n.1.* declaratquè *Borrell. par.2. ſumm. deciſ. tit.7. de teſt. coact. num.* 57. potiſſimùm,
5 Fiſco inſtante, *Clar. §. fin. lib.5. q.45. n. 13. Io: Grand. de Bello exul. in ſpec.* 78. quin, *Borrell. num.61. Io: Berberij in viator. iuris, par.4. tit. de probat. ſub num.*28. recenſet verba, exclamantis:
6 *In criminalibus verò, quicquid obſeruet practica, ego vbi eſſem Iudex, per me ipſum interrogarem, nèc proprio fratri committerem, ſed ſtarem, tum theorica dictæ Auth. apud eloquentiſſimum, propter pericula, quæ vertuntur in criminalibus cauſis, quæ quilibet practicus poteſt conſiderare.* Hactenùs *Berberius.*
7 Verùm, ſi aduerſarius inſtet recipi illos coram Iudice, vel ipſe habeat huiuſmodi teſtes ſuſpectos, tūc, ſuppeditato ſalario per eundem petentem, vel per fiſcum, ſe cōfert Iudex ad locū, illi degunt, *Anu. in cap.1. num.9. col.3. ſi de inueſtit. inter domin. & vaſſall.* & meminit *Carau. in rit* 157. quem laudat *Gallupp. in prax. S.C. par.2. cap. 24. ſub n.2. idē Anu. ſing.519. Ricc. collect.116. Iodoc. in prax. ciuili cap.163. num.6. Minandr. dec.7. ſub nu.3. Nouar. dec.*121.
8 Excipit *Ritus* à præſcripta regula, ſenes, & valetudinarios teſtes, quos duos caſus amplexatur etiam *rit* 156. honeſtaſquè mulieres, àc ſimiles perſonas, quorum duorum caſuum non meminit *citat. rit.*156. & tradunt *Afflict. in memor. conſt. in pecuniarijs, nu. 16. Baiard. ad Clar. q.26. num.7.* & cùm permittat *Ritus* iſte concedi lite-
9 ras pro examinandis mulieribus in cauſis criminalibus, implicitè conce-

dere videtur, vt illæ teſtimonium dicere valeant in dictis cauſis criminalibus, non obſtante contraria iuris canonici, & fortaſsè etiam ciuilis, ſanctione; at ipſe non ità extenderem verba huius *Ritus*, non enim concedit fœminas recipi in teſtes ſuper criminalibus cauſis, tùnc enim crederemus latè fore intelligendum; ſed tantùm ait, concedi debere literas prædictas, ſubaudi, ſcilicèt, in caſibus, in quibus de iure admittuntur: quos perquirere poteris apud *Farinacium*, tùm attento Iure Canonico loquentem *q. 59. à num. 2.* tùm Ciuili, à *num. 17.* cuius meminit *Franc. Maria Prat. lib. 3. diſcept. for. cap. 20. num. 103.* quiquè *Farinac.* digladiantes Doctores recenſet de iure ciuili, quorum aliqui admitti voluerũt, alij verò ſecùs; omnes tamèn conueniunt in negatiuam partem, ſi pęna mortis, vel membri abſciſſionis ex crimine, de quo teſtantur, veniret irroganda, *Vin. commun. opin. verbo Teſtis idonea mulier, Auus meus ad Gramm. dec. 34. n. 14.* tradens, Moſaycis legibus hoc etiam ſtatutum fuiſſe, teſte *Ioſeph. lib. antiq. hiſt. 4. cap. 6.* & Platonicis comprobatum, ex eiuſdem *Platon. lib. 11. de legib.* (recipiuntur tamen indiſtinctè in criminalibus ad defenſam, & præferuntur hominibus examinatis ad fauorem Fiſci, *Roland. à Valle conſ. 93. à nu. 19. vol. 4. Borrel. 2. par. ſum. deciſ. tit. 14. num. 3. de Angel. ad Foller. pract. crim. tit. recip. defenſ. reor. num. 44. Danz. tom. 1. de pugn. DD. tit. de falſ. monet. cap. 2. num. 20. & eod. tom. tit. de teſtib. cap. 1. num 6. & ad Gramm. dec. 34. num. 58. & deciſ. 73. num. 19. Anton. Perez conſ. 26. numer. 20.*)

Quin, ſi fœminæ hæc legerent, terrerer exarare, nè earum odium in me
10 concitarem. In eis namq; periurium promptum eſſe, ſcripſit *Imperator in auth. de nupt. §. quæ verò nunc ſequitur.* idemq; *in §. quia verò, auth. vt ſine prohib. matr.* Conſtitutionẽ abrogat, quæ à mulieribus iuſiurandum exigebat, quoniã compertum haberet mulieres totiès pejerare, quotiès iurando quicquam aſſerunt, aùt pollicentur, optimoq; id iure ſtatuit, quoniam veriſimilitèr peieraturo non eſt iuramentum deferendum, *cap. clericos, extrà, de cohab. cleric. Parnomit. in cap. quæſtioni, extrà, de appell.* Imò apud græcos prouerbiale erat, muliere iurante, ridere cęlum, *Sceledrus Plautinus in amphitryo*, dicebat: *Mulier es?* audactèr iuras, apud *Athenæum lib. 10.* legitur, iuſiurandum mulieris in vino ſcribendum, quòd antiqui res prorsùs futiles, & irritas, in vino, & aqua ſcriptas, ſcribendaſq; autumarent, ſcribit *Propertius lib. 2.*

Hoc perdit miſeras, hoc perdidit antè puellas,
Quicquid iurarunt, ventus, & unda rapit.

Adeòq; infirma eſt mulierum fides vt locum *Prouerbio* fecerit, apud *Diogenianum*, relatum ab *Eraſmo*, in adagijs: *Mulieri nè credas, nè mortua quidem*. Quanto minùs viuenti? potiſſi-
11 mùm, cum earum genus auariſſimum ſit, *l. ſed ſi ego, ff. ad Velleian. l. ſi à ſponſo, §. quod ſi ſponſa, Cod. de donat. ante nupt. & Seneca controuerſ. 15. ad finem, pag. mihi* 130. hæc verba ſcripſit: *Muliebrium vitiorum fundamentum auaritia eſt, Danz. ad Gram. dec. 92 à n. 1.* ſed, *qui lucri cupidi ſunt ad teſtimoniũ nõ admittũtur, nè quid facilè admittãt, Calliſtratus*, inquit, *lib. 3. de cognitionib. l. 3. ff. de teſtib.* & nonnulla lepidè adnotat *Io. Domin. Martucc. var. explanat. lib. 1. cap.* 38. veram tradens rationem quarè mulier teſtis eſſe non poſſit in teſtamento; plurimorum ſententijs confutatis, ad declarationem
12 *tex. in l. qui teſtamento, §. mulier, ff. de teſtam.* cuius meminit *Franciſc. de Petr. feſtin. lect. lib. 2. cap. 15. ſub nu. 4. Fontanell. deciſ. 580. tom. 2. & §. teſtes autem, Inſtit. de teſtament. & ſub num.* 15. reſcribit carmina, quæ *Thomas Porchacius* annotauit *ad eglogam 8. Archadiæ, noſtri Sanazarij*.

Cun-

Cuncta ſub aſtrigero regnantia crimina cęlo
Nutrit in æternos fœmina nata dolos,
Peſſima res uxor: poterit tamèn vtilis eſſe,
Si breuitèr moriens det tibi quidquid habet
Aere quot volucres inſunt, quot littore concha,
Tot mala, tot fraudes mens mulieris habet.

Fateor tamèn fęminas aliquid de-
13 bere, *memorato Io. Domin. Martur.* qui *lib. 2. variar. explanat. cap. 69.* tradens, verùm, & perſpicuum ſenſum, *textui in can. hac imago 33. q. 5.* ex tribus apertiſſimè oſtendit, non ſolùm virum, ſed etiam fœminam eſſe factam ad imaginem Dei, quod dixerat *Nauar. in manual. in 3. prælud. num. 17. verſ. vndecimo infertur*, quem refert *Vin. deciſ. 345. num. 19.* quicquid in contrarium annuant, *Matth. de Afflict. in Conſtit. legum aſperitatem, n. 8. Franc. de Petr. feſtiu. lect. lib. 1. cap. 7. ſub n. 16. & in problem. Accadem. Italo ſermone typis mandatis, probl. 61. Lanar. cõſ. 1. num. 28. in fin.* & videas *Gulielm. de Bened. in cap. Rayn. verbo cuidam Petro tradiderunt, num. 84.*

RITVS CXLII.

Item quod non audeant Iudices teſtes productos in Curijs ipſis, ſeu alteri ipſarum, extrà Curiã examinare: niſi fuerint mulieres & perſonæ egregiæ, aùt graui infirmitate detentæ, aùt alio modo impeditæ; quæ non poſſint proptèr hoc perſonalitèr ad dictam Curiam accedere, & in ipſis caſibus pro ipſis mulieribus, & perſonis egregijs examinandis, accedant ad aliquam Eccleſiam, & pro infirmis ad loca honeſta, vbi dicti infirmi morantur.

SVMMA RERVM.

1 *Audientia teſtium, àn, & quando ſit delegãda, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus.*
2 *Perſonæ egregiæ, ſenes, & alij examinari in quo loco debeant.*
3 *Commitis cum poteſt. àn perſonis tantùm habentibus iuriſdictionem, àn verò alijs, delegari poſſit.*
4 *Illa vbicunquè fuerit commiſſa, intelligitur etiam commiſſa facultas recipiendi iuramenta teſtium.*

1 Vetat *Ritus* examinari teſtes extrá Curiam, præterquàm in caſibus in eo expreſſis; His tamèn temporibus contrarius inuiguit mos in Magna Curia, vbiq; enim examinantur ab Actuarijs, & Scribis, etiam extrà palatium Curiæ, nedùm exceptæ perſonæ, ſed omnes, & quæcunquè ſint, non tamèn in eorundem teſtium domibus, niſi tantúm prædictæ exceptæ perſonæ, & in huius *Ritus* calce commemoratæ, ſed à quo debeant examinari teſtes omnes aperit quoq; *Ritus* noſter, cum ſtatuit ab eodem Iudice in Palatio Curiæ, vel extrà, reſpectú quorundam perſonarum, quas ſubijcit.

Sed attenta diſpoſitione iuris communis, vbi generatim quæreretur, cõmitti necnè poſſit examen teſtium, diſtinguunt omnes, vel in ciuilibus, vel in criminalibus quæri. Primo caſu regularitèr committi; Altero verò regularitèr non committi, & vtraq; reſolutio complures patitur reſtrictiones, àc declarationes, quas prætèr alios, & fortaſsè meliùs omnibus, & diſtinctiùs, ſcripſit *Alex. Trentacinq. var. reſolut. lib. 2. rub. de teſtib. reſol. 10. vol. 1.* & quod teſtes poſſint in Eccleſia examinari,

Digitized by Google

nari,ſanxit *text.in cap.mulieres,de Iudic.in 6. Muſcalell.in prax.S.C.lib.1. par.4.gloſ.ſuſpect.num.3.* potiſſimùm Clerici, *Carol.de Graſſ.de effectib. clericat.effect.16. num.46.*

Excipit *Ritus* perſonas egregias,
2 quod iure communi quoq; cautum erat, *in l.ad perſonas,ff.de iur.iurand.* atque ideò in hac parte conformis eſt iuri communi, diſſentit autèm, cum in fine ait, pro examinandis perſonis ipſis egregijs, Iudices ad aliquam Eccleſiam accedere debere, & pro infirmis ad locum honeſtum vbi morantur, his.n. verbis oſtendit, non ad examinandi domū eundū eſſe,neq; mittendū illùc notarium, vt examinet, ſed Iudicem teneri adire Eccleſiam, in eaquè examinare eiuſmodi perſonas, cum vtriuſquè contrarium ſanxerit, *add. l. ad perſonas*, dùm mittendum dixit, & ſic alium,non ipſum Iudicem irè,quod apertiora verba præportant, *Auth.ſed Iudex,C.de Epiſc.& Cleric.* quin, & ad illarum domos, expreſsè aſſerit *add. l. ad perſonas*, & quippè, ſuppoſita principe ſanctione *ritus*, vt Iudex vadat, & altera dicti *textus*, vt alter mittatur, vterq; iuſtè conſtituit, vt ille non ad examinandi domum,ſed ad Eccleſiam eat, ſubſtitutus verò etiam ad propriā illius domum ſe conferat. Quod re vera, non obſtante hoc *Ritu*,admittit, nùnc cōtinua obſeruantia in hac quoquè Ciuitate Neapolis, attentis terminis prædictæ *l. ad perſonas*, cuius regulam multis comprobat iuribus, dilatat, & reſtringit *Farin.q.77.à num. 202.* Verùm quia contentio eſt,necnè præfata regula vendicet ſibi locum, in cauſis etiam criminalibus, & in terminis noſtri *Ritus*, *Carau.* verba faciens negat, ſubdens *num.2.* rationem eam eſſe, vt ſe conformet iuri communi in dicta *l.ad perſonas*; Hæc quippè ratio in ſuo genere veritate nititur, quatenùs verò adaptatur huic ſpeciei,attentis verbis eiuſdem *l.ad perſonas*, falſa cernitur,propterea quod *lex* illa non exprimit, iam dictam regulam procedere tantū in ciuilibus,non in criminalibus, ſed generatim loquens illam cōſtituit. Doctores verò illius deciſionem ità interpretantur,non ſolùm *Gemin.Roman.& Gomeſ.* quos idem *Carau.* recenſet,verùm etiam,*Iaſon.Alex. Aretin.Innocen.Hoſtienſ.Io.Andr.Boich. Bellam. Bal. Butric. Imol. Anan. Abb. Campeg.Granett.Clar.Viuius*, & alij, quos idem *Farinac.* commemorat *num. 235.* Quamobrèm validior(noſtra ſententia)erit ratio,quod cum vniuerſus Doctorum cætus ità reſtringat generalia verba eiuſdem *l.ad perſonas*, poſſimus,& nos præſentis *Ritus* verba in eadem ſpecie,itidèm generatim loquentia,ſimilitèr reſtringere,& eodem dictamine rationis impulſi,quo illi interpretando legē illā adducti fuerunt, tamètſi virtute *Auth.apud eloquentiſſimum C.de fid. inſtrum.* (& à *Carauit*, non cognitæ) id exprimentis, ſubſiſtat etiam *Carau.* ratio,cui addimus, quod cum ad limitationem prædictam,nè illa lex ſubſiſtat in criminalibus, appenderit alias ſublimitationes, & declarationes idem *Farin.à nu. 236.* eaſdem militare reſpectù noſtri *Ritus* adiungere non ſine ratione poſſumus. Et ſi dicatur alitèr fore interpretanda huius *Ritus* verba,ob aſſertionem illam peruulgatam, quòd textus generalitèr loquens,ſit etiam generalitèr intelligendus; iuxtà *l. de precio,ff.de in rem act. & l.1.§.generaliter, ff. de legat.præſt.* nàm illa militaret, etiam quando agitur de interpretanda memorata *l. ad perſonas*, & tamen illam reſtringunt Auctores omnes,nèc ſubſiſtere in criminalibus aiunt; nimirùm, ſi attentis verbis huius *Ritus*,id ipſum dicendum arbitramur, necnō declarationes alias, quas idem *Trentacinq.* adnectit *ead. reſol.10. à num.15.*

3 Vbicunquè autem iſthæc teſtium receptio delegari poteſt; dubium exoritur, cui ſit deleganda, & àn habenti tantùm iuriſdictionem, & diſſimilitudo temporum, àc iurium attendenda eſt, ad veram huius rei ſcientiam, ān po-

potiùs inſpecto iure canonico, vel ciuili, vel demùm Conſtitutionum Regni; etenim, iure canonico attento, cõmitti poſſe etiam carenti iuriſdictione: eamq; eſſe Canoniſtarum ſententiam, dixit *Bar. in d.auth. apud eloquentiſſimũ, C.de fide inſtrum.* non autèm de iure ciuili, vt illic *Bart.* addit; Verùm de iure *Conſtitut. Regni*, quid ſit dicendum, diſtinctio probat, Iudicibus dumtaxàt habentibus iuriſdictionem committendum examen infirmorum, & ſenum. Aliorum verò, adhùc perſonis priuatis, per *Affl. in d.conſtit. in pecuniariys; ſub num.* 22. eũdemquè *Trẽtacinq. ſub num.* 27. Verùm, quod indiſtinctè committatur habenti iuriſdictionem, puta Officiali loci, vbi degunt teſtes, vèl cõuicinorum, tradit *Prat. ad Muſcat. p.5. Gloſ. ſuſpectorum in princ.* & antè ipſum, *Gallupp. in prax. par.2. cap.24. num.4.*

Tandèm, illud, pro coronide, affirmamus, commiſſa audientia teſtium,
4 intelligi etiam commiſſam poteſtatem recipiendi iuramenta teſtium, teſte *Puteo dec.* 258. cum Commiſſarius cognoſcere valeat, de connexis, & acceſſorijs, *Gaill. lib.1. pract. obſeru.35. num.8.* Sed obſtant poſtrema verba, *Auth. ſed Index, C. de Epiſcop. & Cleric.* niſi dicamus falsò addita fuiſſe ab *Irnerio*, vt illic *Contius in gloſ. imarginea* admonet; nequè etiam obſtat *deciſ. Creſcent.* 1. *de iur. iurand.* nàm de mandato Iu-
5 dicis, poteſt Notarius recipere iuramẽtum teſtium, & virtute commiſſionis Audientiæ teſtium, dicimus intelligi commiſſam etiam poteſtatem recipiẽdi ab illis iuramentum, conferunt tradita à *Verall. deciſ.* 150. *num.* 1. *p.*2. ſubnectente alitèr procedere, ſi in ſpecie fuerit conceſſa facultas talia faciendi, quia tùnc commiſſio daret formam, ſicuti in criminalibus cauſis, cõmiſſarii expediũtur ad capiẽdas informationes, poſt *Ambroſin. in ſuo proceſſ. informat. lib.1. cap.3. n.9. Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit.10. rub. de don. & expenſ. vniuerſit. num.* 6. illiſquè aliquando tribuitur poteſtas citandi ad informandum principales: & hinc infertur ad illum Commiſſarium, qui de facto ſuſpendit latronem, & igne cremauit villam, de quo obloquitur *Pariſ. verbo Latro, Campagn. in cap. iuris cenſur. num.* 5. quin deputati ad exequendum, cum facultate vendendi iuris ordine ſeruato, excederẽt, ſi, abſquè citatione ad reluendum, venderent, *Muſcat. in prax. lib.2. p.3. Gl. ſeruato, num.* 75. Quæ verò dicantur perſonæ egregiæ, tradunt *Roman. ſingul.* 172. *Grauat. ad Veſtr. lib.6. cap. vlt. num.* 12. *Foller. in prax. crim. rub. cap. inform. n.*40.

RITVS CXLIII.

Teſtes poſſunt recipi, etiam in vltima die termini, parte citata, & ſi iurant die non feriata, examinantur die feriata.

Item, quòd ſi detur terminus ad probãdum, & veniẽdum ad Curiam, & ad procedendũ in cauſa vltima die termini, qui interpellet, teſtes, qui producuntur per partem alteram, iurare poſſint, & deponere, vocata parte in Curia, & eius contumacia accuſata, & ſi teſtes iurant die non feriata: in die feriata audiantur, & examinentur.

SVM-

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes in vltima die termini examinari poſſunt abſq; citatione ad videndum illorum iuramenta.*

2 *Vocari debet tamèn pars, & contumacia, illa abſente, accuſari.*

3 *Hunc Ritum ſeruandum cenſet Reg. Tapia.*

4 *Vocatio memorata non exquiritur, ſi anteceſſerit præfixio dies ad producendum teſtes.*

5 *Vel ſi monita fuiſſet, vt aſſiſtat ad videndum iurare teſtes, ſingulis diebus, & horis.*

6 *Citatio prædicta pro ſingulis diebus, & horis, an ſubſiſtat.*

7 *Regulariter teſtium in termino productorum, non citata parte, inualida eſt depoſitio.*

8 *Teſtes iurati in die non feriata, examinari poſſunt die feriata.*

TEſtes, qui producuntur vlti-
1 ma die termini dati ad probandum in cauſa, examinari debent, vocata parte, nō quidèm ad videndum iuramenta, cum ſit poſtrema dies termini, in qua teſtes examinare licet, abſq; tali citatione ex *ritu* 145. vbi ſcripſimus, hicquè, & inibi comprobat *Proſper Caranita*, ſed vocata parte, vt cum debuerit in vltima die eſſe præſens, & abſit, contra
2 eam poſſit incuſari contumacia, confirmat *Marant. in 6. par. 1. membr. tit. recte concipiatur, cit. num.* 18. *verſ.* 11. *limita*, declarat *Muſcat. in prax. lib.* 1. *par.* 5. *Gloſ. iuramenta, n.* 10. *cum ſeqq.* & tradunt *Iodoc. Damhoud. in prax. rer. ciuil. cap.* 165. *num.* 6. *cum ſeq. Borrell. huiuſce ritus*, & *Carauit.* memor, *par.* 1. *ſumm. deciſ. tit.* 44. *de cit. num.* 163. *&* 490. *ex dec. Veralli* 108. *n.* 1.
3 *lib.* 1. & hunc *Ritum* ſeruandum cenſet *Reg. Tap. lib.* 3. *iur. Regni, rub.* 27. *ſuper hoc ritu, de teſtib. Reg. Sanfel. in prax. Iud. ſect.* 50. *n.* 10. nequè dicta ci-
4 tatio requiritur, ſi anteceſſerit præfixio diei ad producendum teſtes, quia alia tùnc non eſt opus citatione, *Felin. in cap.* 2. *num.* 24. *de teſtib.* aùt ſi monita
5 fuiſſet, vt aſſiſteret ad videndum iurare teſtes ſingulis diebus, & horis, *Bal. in l. ſi quando, ſub num.* 4. *C. de teſtibus*,
6 eam namquè ſuſtineri proptèr obſeruantiam, atq; ex alijs, defendit *Rota deciſ.* 393. *num.* 6. *par.* 1. *tom.* 1. apud nouiſſimè congeſtas à *Farinac.* Omnes autèm memoratas tres reſtrictiones congerit *Farinac.* & iure defendit *q.* 72. *à num* 24. cum alioqui obeſſet re-
7 gula, vt teſtium productorum in termino, non citata parte, nulla ſit, & inualida depoſitio, quam idem ſcripſerat *num.* 21. eorum verò, qui extrà terminum depoſuerint ſine tali monitione, omnium votis inualida eſſe teſtificata, non dubitamus, idemq; *Farinac.* pro regula conſtituit, cum ampliationibus, & declarationibus permultis eadem *q.* 72. *à num.* 1. quam nos extricamus *in memorat. rit.* 145.

Teſtes verò in die feriata, ſi die
8 non feriata iurauerint, audiantur, & examinentur, addit *Ritus* noſter, non quidem præceptiuè, vt illis diebus examinari debeant, ſed poteſtatiuè, vt examinari poſſint, iuxtà *ritum* 148. *& rit.* 150. in quibus iſtamet concluſio repetitur, de qua ſermonem teximus ſuper eodem *ritu* 148. & iure probant *Gloſ. in clem.* 1. *in verbo Iudices, verſ. & talis actus, de offic. deleg.* & illibi *Anch. num.* 1. *Imol. nu.* 4. *&* 7. *Zabar. ſub nu.* 5. demumq; *Farinac.* mille alios iuxtà morem cumulans, *q.* 80. *num.* 56. necnon *Carau. in rit. antecedenti, num.* 5. *Iodoc. in add. cap.* 166. *nu.* 12. *Muſcatell. in indic. Gloſ. n.* 3. *Plot. in l. ſi quando*, §. 49. *num.* 1. *C. unde vi*, *Ventrigl. in prax. rer. notab. annot.* 31. §. 2. *num.* 20.

RITVS CXLIV.

Clericorum teſtimonia non admittuntur in ciuilibus, abſquè ordinarij litentia, in criminalibus verò, nonniſi ad defenſionem carceratorum.

ITem quòd ſi teſtes iurant die nõ feriata, examinari poſſunt. Item quòd clerici, tàm in minoribus, quàm in maioribus ordinibus conſtituti producti ad teſtimonium, non admittantur in ciuilibus cauſis ad deponendum, & perhibendum eorum teſtimonium in ipſis Curijs, & qualibet ipſarum, niſi priùs iurauerint coram ſuo Iudice, & licentiam obtinuerint iurandi, & deponendi in cauſis ipſis ciuilibus. In criminalibus verò ordinarijs, vel extraordinarijs, nullatenùs ad teſtificandum admittantur, niſi pro defenſione conuenti.

SVMMA RERVM.

1 *Clerici examinari coram laico ſine Epiſcopi licentia nequeunt. Fallit, tempore peſtis.*

2 *Notario de licentia atteſtanti, non creditur.*

3 *Regulares etiàm, ſine licentia eorum ſuperiorum, deponere non valent.*

4 *Illa non exquiritur in Religioſo Superiore.*

5 *Si Clerici, & Regulares, licentia non habita, depoſuerint, ſit nè validum examen, inquiritur, & diſcrimen inter vnam, & alteram depoſitionem improbatur.*

6 *Licentia ſi peteretur pro illis examinandis in repulſa, an concedenda.*

7 *Quando in criminalibus illorum depoſitio admittatur, cum licentia, in delictis ingerentibus ſanguinis pœnam, remiſſiuè.*

8 *Clericus, qui coram Iudice Seculari, vti teſtis depoſuit, nùm poſſit torqueri ad facilius veritatem ernendam.*

9 *Illi extra Iudicium ad ſollemnizandum contractum iure, abſq; licentia, admittuntur.*

10 *Quin, & Fratres Cappuccini, alijquè Religioſi.*

1 COncluſio huius *Ritus*, nè clericus teſtimonium ferat coram laico, abſq; ſui Epiſcopi licentia cum iure communi, *in cap. teſtimonium*, vbi *Gl. 11. q. 1.* collimat, & probant *DD.* quos inſequuntur *Campagn. de teſtib. regul. 91. in 1. fallent. Maſcard. de prob. concl. 1358. num. 61. & Farinac. quæſt. 61. nu. 83.* omneſq; illam reſtringunt, & dilatant multis modis, necnon *Angel. Clauaſ. in ſumm. verb. teſtis, num. 3. & 4. Fuſc. ſingul. 95. lit. C. Ricc. collect. 597. Genuenſ. in prax. Archiep. Neap. cap. 42. num. 4. Carol. de Graff. de effect. cleric. effect. 10. Goffred. à Bano in tract. reatuum, q. 6. num. 8. Ciazius diſceptat. forenſ. cap. 168. num. 7. Gratian. diſcept. 910. num. 17. Auguſt. Barboſ. in collect. ad mem. cap. teſtimonium, n. 1.* regulam reſtringens, in tempore peſtis, nam tùnc Prælati licentia non requireretur, *Rip. de peſt. rub. de prin. Indic. cauſ. peſt. num. 45. Farinac. in prax. crim. par. 2. q. 61. num. 85.*

De licentia verò Notarium atteſtari, non ſufficere, ſed eam in actis eſſe
2 debere, prætèr DD. ad hoc citatos à *Caran. ſub num. 3.* & iterùm *num. 9.* ſcribit idem *Farinac. num. 87.* & *Caranit.* inſequitur *Auus meus ad Capyc. dec. 61. num. 3. in fine*, quod idem
3 reſpectù Monachorum, & aliorum Regularium, quos non niſi cum licentia proprij ſuperioris poſſe, aiunt mille Doctores, quos memorant ijdem *Maſcard. & Farinac.* ille *num. 32.* iſte autèm

tè m*n. 123. & 130. & Emanuel Suar.*
in ſuo theſaur. receptar. ſentent. lit. T,
num. 117. Quod ſi examinandus erit
4 prior alicuius Monaſterij, alia licentia
non exquiritur, quam, non exiſtente
alio ſuperiore in illo loco, videtur ſibi
illam impartiri, *Index de Angel. ad*
Foller. in fragm. poſt prax. crim. tit.
de Epiſcop. & Cler. num. 9. Horatius
Viſcont. in concluſ. iur. verbo Cleri-
cus ſi de facto.

Verùm, ſi, hac ſpreta facultate, de-
poſuerint, alij ſubſiſtere teſtimonium,
5 ac plenè probare, annuunt, *Guid. Pa-*
pa deciſ. 65. Ann. ſingul. 128. Io. Paul.
Xammar. rer. Iudic. par. 1. defin. 17. n.
32. Maſcard. de probat. concluſ. 261.
num. 13. Bellet. diſquiſ. cleric. par. 1. tit.
de clerico teſte, §. 1. num. 1. & Carau.
inſequuntur, *Reg. Capyc. Latro deciſ. 73.*
num. 36. lib. 1. Dominus Conſil. Ioan.
Bapt. Hodiern. ad Surd. deciſ. 129. n. 3.
& cæteri, quos refert *Epiſc. Ricc. deciſ.*
Cur. Archiep. 61. par. 2. num. 4. quin
Reg. Sanfel. hoc firmat effatum, tùm
in ciuilibus, tùm in criminalibus, *deciſ.*
262. tom. 2. ſubnectens obſeruantiam
M.C. authoritate *Guid. Papæ deciſ. 66.*
in princ. depoſitiones talium, ſi velint
deponere, non reprobari, nec inuali-
dari, defectu authoritatis ſuperioris.

Aduerſus tamen *Carau.* dictum
inuehit *Foller. ſuper hoc rit. pag.* 83.
inquiens, ipſos de facto examinatos
minimè probare, etſi forent omni ex-
ceptione maiores, & perpendendo *Ri-*
tus verba, teſtatur paſſim ſic ſeruari; in-
ſequitur *Viſcont. in mem. verbo cleri-*
cus, necnon citatus *Index de Angel. nu.*
9. & non diſſentit *Præſul. Ricc. deciſ.*
61. ſuperiùs *memor.* dicens, illis vti
vltroneis ad teſtificandum abſq; licē-
tia, ſine qua cogi non poterant, fidem
non eſſe adhibendam, potiſſimùm ob
dictionem illam in *Ritu* adiectam,
nullatenùs, quæ inficit actum ipſo iure,
Gloſ. in Auth. ſi quando mulier, C. ad
Vellei. Barbat. conſ. 7. num. 7. vol. 3.

Aliorum verò eſt ſententia, cleri-
corum abſquè illa ſubſiſtere teſtimo-
nium, regularium verò nequaquam,
vt eſt videre apud eundem *Farinac.*
n. 84. & 130. & affirmant *Ann. d. ſing.*
128. poſt Grammat. conſ. 3. num. 8. in
crimin. Magon. deciſ. Lucenſ. 9. quo-
rum diſtinctio noſtro *Carau.* non arri-
ridet, quamq; improbant *Viſcont. &*
de Angel. citat. in locis, cum profectò
nulla diuerſitatis ratio inter vnum, al-
terumq; caſum colligi poſſit.

6 Quod ſi licentia peteretur pro exa-
minandis clericis in repulſa ſuper cau-
ſa criminali, diſtinguit *Carau. num. 9.*
ſi ſuper capitibus infamatorijs, & ſit
deneganda licentia, alioquin conce-
denda, nos autem aſſentimur tutiùs
agere Præſulem, ſi id faciat; ſed timo-
re affici, vbi non eſt timor, ſuperuaca-
neum cenſemus: quippè ſi ratione in-
famiæ precauere deberent clerici à te-
ſtimonio ferendo in repulſa, vtiq; neq;
in Curia Eccleſiaſtica tùnc poſſent te-
ſtimonium dicere: vt propterea cre-
damus, eos decere abſtinere, cum pœ-
næ ſanguinis timor enaſci poſſet ex
eorum teſtimonijs. Videas *Petrum*
Foller. ſuper hoc rit. Gennenſ. in prax.
Archiep. cap. 42. num. 13. Carau. me-
mores, necnon ipſum *Foller. in prax.*
crim. rub. concedat. repulſa. num. 1. Ve-
ſtr. lib. 5. cap. vlt. num. 32.

Quando verò in criminalibus poſ-
7 ſint recipi, & admittantur in teſtes
clerici, & monachi in delictis inge-
rentibus pœnam ſanguinis, cum licen-
tia quoq; ſuperiorum, inquirunt, *Clar.*
§. fin. q. 24. Maſcard. de probat. concluſ.
963. vol. 2. Farinac. de teſt. queſt. 61.
opp. 12. Mart. de iuriſd. par. 4. caſ. 128.
num. 1. Carol. de Graſſ. de effect. cleric.
effect. 10. Marott. diſcept. forenſ. cap. 9.
num. 12. Ricc. cit. deciſ. 61. Tap. ſuper
hoc rit. lib. 3. iur. Reg. rub. 27. de teſtib.
& obſeruantiam recenſet *Viſcont. cit.*
quam reſcribit *de Angel. ad Foller. add.*
loco, ſub num 16. Thor. par. 3. compend.
dec. ſect. 2. verbo Monachi, ſiuè Clerici,
Franc. de Pitigianis in ſua prax. crim.
canon. tit. de teſtib. cap. 2. in add. Sed
8 àn Clericus qui vti teſtis coram Iudi-

ce ſeculari depoſuit, poſſit ad melius veritatem eruendam, & ad confirmationem, torqueri, negatiuè, adhùc ſi ſufficientia indicia contra ipſum adeſſent, & conſtaret falſum depoſuiſſe, ſed eſſe ad Iudicem Eccleſiaſticum remittendum, nec locum vendicare, *tex.in l.nullum, C.de teſtib.* reſpondent *Affl.& Vrſill.dec.*230. *Capyc.dec.* 5.*in fin. Franch. deciſ.*417. *Ann. ſingul.* 135. *Ricc. deciſ.* 81. *par* 4. *D.Reg.de Marin. lib.* 1. *quotid.reſol. cap.*50. *n.*1. *& ad Reuerter. deciſ.*234. *num.*3.

9 Illi verò extrà Iudicium ad ſollemnizandum contractum iure abſquè licentia adhibentur, *de Graſſ.add.effect.* 10.*num.*11. *Rodrius qq. regul.lib.*3.*q.* 71.*artic.*2 *Theſaur. qq. forenſ. lib.*4. *q.* 35. *Reg. Tap.in Auth. ingreſſi, nu.* 63. *C. de Sacroſ.Eccleſ.* & de Fratribus
10 Cappucinis in teſtes adhibitis, abſq; ſuperioris licentia, ſermocinatur *Reg. Capyc.Latro dec.*10.*ſub num.*11.& de alijs Religioſis, *Syluan.conſ.*26. *ex n.*4. *Maſcard.de probat.concluſ.*260. *in fin. Ant. Fabric. de beneſic. tit.de ſecul. & reg. benef. n.*34. *lit.* R, & *Ricc.*diſtinguit in ſæpiùs *indi.dec.*61.*n.*7.necnon *Conſ. Franc. Rocc.* vtriuſq; ſententiæ ſectatores *DD.* laudat, inter quos noſtrum *Caran.* præconizat *reſponſ.*66. *n.*2. *Nouar. dec.* 198. *num.* 5. Quòd verò magis credatur teſtimonio Religioſi, obſeruant *Felin.in cap.cum Ioannes, de fide inſtrum. Ferd.Gargiar.patroc.* 19. *num.* 29. *Cranett. conſ.* 521. *num.*10. *Farinac. dec.crim.*249. *nu.*5. qui mentiri non præſumitur, *Felic. alleg.*9.*nu.*17.*par.*1. *Bertaz. conſ.crim.* 408. *num.*25. *vol.*2.

RITVS CXLV.

Item ſi detur terminus in cauſis ad probandum, & veniendū ad Curiam, & procedēdum in cauſa, in vltima die termini, quæ interpellat: teſtes, qui producuntur per partem alteram iurant, & deponunt, vocata parte, in Curia, & eius contumacia accuſata.

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes, vt validè examinentur, præcedere debet citatio partis ad videndum iuramenta.*
2 *Etiam in cauſa ſummaria, & in qua ſola facti veritate inſpecta proceditur.*
3 *Etſi illi examinandi forent coram Principe, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus.*
4 *Præter in cauſis ſanctæ fidei, Leſæ Maieſtatis, & aſſaſſinij.*
5 *Adijciuntur reſtrictiones aliæ ad prædictam regulam, remiſſiuè.*
6 *Quarum præcipua eſt illa, cum ſtylus adeſſet non vocandi partem.*
Et àn ſtylus prædictus ſubſiſtat, inquiritur.
7 *Nec illa exquiritur, cum in vltima die termini examinantur teſtes* [illegible]
8 *Ritus iſte, & alter* [illegible] *cant, vel* [illegible] *ctæ reſtrictioni.*
9 *Auctor ſuum* [illegible]
10 *Conſueuit* [illegible] *citari pars ad videndum iuramenta teſtium, & teſtes ad teſtimonium ferendum.*
11 [illegible] *prædicta, quæ alia continere* [illegible] *dat, àn procu*[illegible] *teſtata.* [illegible] *ad videndum*

tèm *n.* 123. *&* 130. *& Emanuel Suar.*
in ſuo theſaur. receptar. ſentent. lit. T,
num. 117. Quod ſi examinandus erit
4 prior alicuius Monaſterij, alia licentia
non exquiritur, quam, non exiſtente
alio ſuperiore in illo loco, videtur ſibi
illam impartiri, *Iudex de Angel. ad*
Foller. in fragm. poſt prax. crim. tit.
de Epiſcop. & Cler. num. 9. Horatius
Viſcont. in concluſ. iur. verbo Cleri-
cus ſi de facto.

Verùm, ſi, hac ſpreta facultate, de-
poſuerint, alij ſubſiſtere teſtimonium,
5 ac plenè probare, annuunt, *Guid. Pa-*
*pa deciſ.*65. *Ann. ſingul.* 128, *Io. Paul.*
Xammar. rer. Iudic. par. 1. *defin.* 17. *n.*
32. *Maſcard. de probat. concluſ.* 261.
num. 13. *Bellet. diſquiſ. cleric. par.* 1. *tit.*
de clerico teſte, §. 1. *num.* 1. *& Carau.*
inſequuntur, *Reg. Capyc. Latro deciſ.* 73.
num. 36. *lib.* 1. *Dominus Conſil. Ioan.*
Bapt. Hodiern. ad Surd. deciſ. 129. *n.* 3.
& cæteri, quos refert *Epiſc. Ricc. deciſ.*
Cur. Archiep. 61. *par.* 2. *num.* 4. quin
Reg. Sanfel. hoc firmat effatum, tùm
in ciuilibus, tùm in criminalibus, *deciſ.*
262. *tom.* 2. ſubnectens obſeruantiam
M.C. authoritate *Guid. Papæ deciſ.* 66.
in princ. depoſitiones talium, ſi velint
deponere, non reprobari, nec inuali-
dari, defectu authoritatis ſuperioris.

Aduerſus tamen *Carau.* dictum
inuehit *Foller. ſuper hoc rit. pag.* 83.
inquiens, ipſos de facto examinatos
minimè probare, etſi forent omni ex-
ceptione maiores, & perpendendo *Ri-*
tus verba, teſtatur paſſim ſic ſeruari; in-
ſequitur *Viſcont. in mem. verbo cleri-*
cus, necnon citatus *Index de Angel. nu.*
9. & non diſſentit *Præſul. Ricc. deciſ.*
61. ſuperiùs *memor.* dicens, illis vti
vltroneis ad teſtificandum abſq; licẽ-
tia, ſine qua cogi non poterant, fidem
non eſſe adhibendam, potiſſimùm ob
dictionem illam in *Ritu* adiectam,
nullatenùs, quæ inficit actum ipſo iure,
Gloſ. in Auth. ſi quando mulier, C. *ad*
Vellei. Barbat. conſ. 7. *num.* 7. *vol.* 3.

Aliorum verò eſt ſententia, cleri-
corum abſquè illa ſubſiſtere teſtimo-
nium, regularium verò nequaquam,
vt eſt videre apud eundem *Farinac.*
n. 84. *&* 130. & affirmant *Ann. d. ſing.*
128. *poſt Grammat. conſ.* 3. *num.* 8. *in*
crimin. Magon. deciſ. Lucenſ. 9. quo-
rum diſtinctio noſtro *Carau.* non arri-
ridet, quamq; improbant *Viſcont. &*
de Angel. citat. in locis, cum profectò
nulla diuerſitatis ratio inter vnum, al-
terumq; caſum colligi poſſit.

6 Quod ſi licentia peteretur pro exa-
minandis clericis in repulſa ſuper cau-
ſa criminali, diſtinguit *Carau. num.* 9.
ſi ſuper capitibus infamatorijs, & ſit
deneganda licentia, alioquin conce-
denda, nos autem aſſentimur tutiùs
agere Præſulem, ſi id faciat; ſed timo-
re affici, vbi non eſt timor, ſuperuaca-
neum cenſemus: quippè ſi ratione in-
famiæ precauere deberent clerici à te-
ſtimonio ferendo in repulſa, vtiq; neq;
in Curia Eccleſiaſtica tùnc poſſent te-
ſtimonium dicere: vt propterea cre-
damus, eos decere abſtinere, cum pœ-
næ ſanguinis timor enaſci poſſet ex
eorum teſtimonijs. Videas *Petrum*
Foller. ſuper hoc rit. Gennenſ. in prax.
Archiep. cap. 42. *num.* 3. *Carau.* me-
mores, necnon ipſum *Foller. in prax.*
crim. rub. concedat. repulſa. num. 1. *Ve-*
ſtr. lib. 5. *cap. vlt. num.* 32.

Quando verò in criminalibus poſ-
7 ſint recipi, & admittantur in teſtes
clerici, & monachi in delictis inge-
rentibus pœnam ſanguinis, cum licen-
tia quoq; ſuperiorum, inquirunt, *Clar.*
§. *fin. q.* 24. *Maſcard. de probat. concluſ.*
963. *vol.* 2. *Farinac. de teſt. quæſt.* 61.
opp. 12. *Mart. de iuriſd. par.* 4. *caſ.* 128.
num. 1. *Carol. de Graſſ. de effect. cleric.*
effect. 10. *Marott. diſcept. forenſ. cap.* 9.
num. 12. *Ricc. cit. deciſ.* 61. *Tap. ſuper*
hoc rit. lib. 3. *iur. Reg. rub.* 27. *de teſtib.*
& obſeruantiam recenſet *Viſconti cit.*
quam reſcribit *de Angel. ad Foller. add.*
loco, ſub num. 16. *Thor. par.* 3. *compend.*
dec. ſect. 2. *verbo Monachi, ſinè Clerici,*
Franc. de Piſigianis in ſua prax. crim.
canon. tit. de teſtib. cap. 2. *in add.* Sed
8 ân Clericus qui vti teſtis coram Iudi-

ce

ce ſeculari depoſuit, poſſit ad meliùs veritatem eruendam, & ad confirmationem, torqueri, negatiuè, adhùc ſi ſufficientia indicia contra ipſum adeſſent, & conſtaret falſum depoſuiſſe, ſed eſſe ad Iudicem Eccleſiaſticum remittendùm, nec locum vendicare, *tex. in L. nullum, C. de teſtib.* reſpondent *Affl. & Vrſill. dec. 230. Capyc. dec. 5. in fin. Franch. deciſ. 417. Ann. ſingul. 135. Ricc. deciſ. 81. par 4. D. Reg. de Marin. lib. 1. quotid. reſol. cap. 50. n. 1. & ad Reuerter. deciſ. 234. num. 3.*

9 Illi verò extrà Iudicium ad ſollemnizandum contractum iure abſquè licentia adhibentur, *de Graſſ. add. effect. 10. num. 11. Rodrius qq. regul. lib. 3. q. 71. artic. 2 Theſaur. qq. forenſ. lib. 4. q. 35. Reg. Tap. in Auth. ingreſſi, nu. 63. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & de Fratribus

10 Cappucinis in teſtes adhibitis, abſq; ſuperioris licentia, ſermocinatur *Reg. Capye. Latro dec. 10. ſub num. 11.* & de alijs Religioſis, *Sylnan. conſ. 26. ex n. 4. Maſcard. de probat. concluſ. 260. in fin. Ant. Fabric. de beneſic. tit. de ſecul. & reg. benef. n. 34. lit. R,* & *Ricc.* diſtinguit in ſæpiùs *indi. dec. 61. n. 7.* necnon *Conſ. Franc. Rocc.* vtriuſq; ſententiæ ſectatores *DD.* laudat, inter quos noſtrum *Carau.* præconizat *reſponſ. 66. to. 2. Nouar. dec. 198. num. 5.* Quòd verò magis credatur teſtimonio Religioſi, obſeruant *Felin. in cap. cum Ioannes, de fide inſtrum. Ferd. Gargiar. patroc. 19. num. 29. Cranett. conſ. 521. num. 10. Farinac. dec. crim. 249. nu. 5.* qui mentiri non præſumitur, *Felic. alleg. 9. nu. 17. par. 1. Bertaz. conſ. crim. 408. num. 25. vol. 2.*

RITVS CXLV.

ITem ſi detur terminus in cauſis ad probandum, & veniendū ad Curiam, & procedēdum in cauſa, in vltima die termini, quæ interpellat: teſtes, qui producuntur per partem alteram iurant, & deponunt, vocata parte, in Curia, & eius contumacia accuſata.

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes, ut validè examinentur, præcedere debet citatio partis ad videndum iuramenta.*

2 *Etiam in cauſa ſummaria, & in qua ſola facti veritate inſpecta proceditur.*

3 *Etſi illi examinandi forent coram Principe, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus.*

4 *Pratèr in cauſis ſanctæ fidei, Leſæ Maieſtatis, & aſſaſſinij.*

5 *Adijciuntur reſtrictiones aliæ ad prædictam regulam, remiſſiuè.*

6 *Quarum præcipua eſt illa, cum ſtylus adeſſet non vocandi partèm.*
Et àn ſtylus prædictus ſubſiſtat, inquiritur.

7 *Nec illa exquiritur, cum in vltima die termini examinantur teſtes ipſi.*

8 *Ritus iſte, & alter 143. àn contradicant, vel potiùs faueant mòx addnctæ reſtrictioni.*

9 *Auctor ſuum præſtat Iudicium.*

10 *Conſueuit vnà ſimùl citari pars ad videndum iuramenta teſtium, & teſtes ad teſtimonium ferendum.*

11 *Citatio prædicta, quæ alia continere debeat.*

12 *Principalis ſit nè citandus, àn procurator, cum quo lis fuit conteſtata.*

13 *Subſtitutus à procuratore ad viden-*

tèm *n.* 123. *&* 130. *& Emanuel Suar. in ſuo theſaur. receptar. ſentent. lit. T, num.* 117. Quod ſi examinandus erit
4 prior alicuius Monaſterij, alia licentia non exquiritur, quam, non exiſtente alio ſuperiore in illo loco, videtur ſibi illam impartiri, *Iudex de Angel. ad Feller. in fragm. poſt prax. crim. tit. de Epiſcop. & Cler. num.* 9. *Horatius Viſcont. in concluſ. iur. verbo Clericus ſi de facto*.

Verùm, ſi, hac ſpreta facultate, depoſuerint, alij ſubſiſtere teſtimonium,
5 ac plenè probare, annuunt, *Guid. Papa deciſ.* 65. *Ann. ſingul.* 128. *Io. Paul. Xammar. rer. Iudic. par.* 1. *defin.* 17. *n.* 32. *Maſcard. de probat. concluſ.* 261. *num.* 13. *Bellet. diſquiſ. cleric. par.* 1. *tit. de clerico teſte*, §. 1. *num.* 1. *& Carau.* inſequuntur, *Reg. Capyc. Latro deciſ.* 73. *num.* 36. *lib.* 1. *Dominus Conſil. Ioan. Bapt. Hodiern. ad Surd. deciſ.* 129. *n.* 3. & cæteri, quos refert *Epiſc. Ricc. deciſ. Cur. Archiep.* 61. *par.* 2. *num.* 4. quin *Reg. Sanfel.* hoc firmat effatum, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus, *deciſ.* 262. *tom.* 2. ſubnectens obſeruantiam M.C. authoritate *Guid. Papa deciſ.* 66. *in princ.* depoſitiones talium, ſi velint deponere, non reprobari, nec inualidari, defectu authoritatis ſuperioris.

Aduerſus tamen *Carau.* dictum inuchit *Feller. ſuper hoc rit. pag.* 83. inquiens, ipſos de facto examinatos minimè probare, etſi forent omni exceptione maiores, & perpendendo *Ritus* verba, teſtatur paſſim ſic ſeruari; inſequitur *Viſcont. in mem. verbo clericus*, necnon citatus *Index de Angel. nu.* 9. & non diſſentit *Præſul. Ricc. deciſ.* 61. ſuperiùs *memor.* dicens, illis vti vltroneis ad teſtificandum abſq; licẽtia, ſine qua cogi non poterant, fidem non eſſe adhibendam, potiſſimùm ob dictionem illam in *Ritu* adiectam, *nullatenùs*, quæ inficit actum ipſo iure, *Gloſ. in Auth. ſi quando mulier, C. ad Vellei. Barbat. conſ.* 7. *num.* 7. *vol.* 3.

Aliorum verò eſt ſententia, clericorum abſquè illa ſubſiſtere teſtimonium, regularium verò nequaquam, vt eſt videre apud eundem *Farinac. n.* 84. *&* 130. & affirmant *Ann. d. ſing.* 128. *poſt Grammat. conſ.* 3. *num.* 8. *in crimin. Magon. deciſ. Lucenſ.* 9. quorum diſtinctio noſtro *Carau.* non arridet, quamq; improbant *Viſcont. & de Angel. citat. in locis*, cum profectò nulla diuerſitatis ratio inter vnum, alterumq; caſum colligi poſſit.

6 Quod ſi licentia peteretur pro examinandis clericis in repulſa ſuper cauſa criminali, diſtinguit *Carau. num.* 9. ſi ſuper capitibus infamatorijs, & ſit deneganda licentia, alioquin concedenda, nos autem aſſentimur tutiùs agere Præſulem, ſi id faciat, ſed timore affici, vbi non eſt timor, ſuperuacaneum cenſemus: quippè ſi ratione infamiæ precauere deberent clerici à teſtimonio ferendo in repulſa, vtiq; neq; in Curia Eccleſiaſtica tùnc poſſent teſtimonium dicere: vt propterea credamus, eos decere abſtinere, cum pœnæ ſanguinis timor enaſci poſſet ex eorum teſtimonijs. Videas *Petrum Feller. ſuper hoc rit. Genuenſ. in prax. Archiep. cap.* 42. *num.* 3. *Carau.* memores, necnon ipſum *Feller. in prax. crim. rub. concedat. repulſa. num.* 1. *Veſtr. lib.* 5. *cap. vlt. num.* 32.

Quando verò in criminalibus poſ-
7 ſint recipi, & admittantur in teſtes clerici, & monachi in delictis ingerentibus pœnam ſanguinis, cum licentia quoq; ſuperiorum, inquirunt, *Clar.* §. *fin. q.* 24. *Maſcard. de probat. concluſ.* 963. *vol.* 2. *Farinac. de teſt. quæſt.* 61. *opp.* 12. *Mart. de iuriſd. par.* 4. *caſ.* 128. *num.* 1. *Carol. de Graſſ. de effect. cleric. effect.* 10. *Marott. diſcept. forenſ. cap.* 9. *num.* 12. *Ricc. cit. deciſ.* 61. *Tap. ſuper hoc rit. lib.* 3. *iur. Reg. rub.* 27. *de teſtib.* & obſeruantiam recenſet *Viſconti cit.* quam reſcribit *de Angel. ad Feller. add. loco, ſub num* 16. *Thor. par.* 3. *compend. dec. ſect.* 2. *verbo Monachi, ſiuè Clerici, Franc. de Pitigianis in ſua prax. crim. canon. tit. de teſtib. cap.* 2. *in add.* Sede
8 àn Clericus qui vti teſtis coram Iudi-

ce

ce ſeculari depoſuit, poſſit ad meliùs veritatem eruendam, & ad confirmationem, torqueri, negatiuè, adhùc ſi ſufficientia indicia contra ipſum adeſſent, & conſtaret falſum depoſuiſſe, ſed eſſe ad Iudicem Eccleſiaſticum remittendum, nec locum vendicare, *tex.in l.nullum, C.de teſtib.* reſpondent *Affl.& Vrſill.dec.*230. *Capyc.dec.* 5.*in fin. Franch. deciſ.*417. *Ann. ſingul.* 135. *Ricc. deciſ.* 81. *par* 4. *D.Reg.de Marin. lib.* 1. *quotid.reſol. cap.*50. *n.*1. *& ad Reuerter. deciſ.*234. *num.*3.

9 Illi verò extrà Iudicium ad ſollemnizandum contractum iure abſquè licentia adhibentur, *de Graſſ.add.effect.* 10.*num.*11. *Rodrius qq. regul.lib.*3.*q.* 71.*artic.*2 *Theſaur. qq. forenſ. lib.*4. *q.* 35. *Reg. Tap.in Auth. ingreſſi, nu.* 63. C. *de Sacroſ.*Eccleſ. & de Fratribus

10 Cappucinis in teſtes adhibitis, abſq; ſuperioris licentia, ſermocinatur *Reg. Capye.Latro dec.*10.*ſub num.*11.& de alijs Religioſis, *Sylnan.conſ.*26. *ex n.*4. *Maſcard.de probat.concluſ.*260. *in fin. Ant. Fabric. de beneſic. tit.de ſecul. & reg. beneſ. n.*34. *lit.* R, & *Ricc.*diſtinguit in ſæpiùs *indi.dec.*61.*n.*7.necnon *Conſ. Franc. Rocc.* vtriuſq; ſententiæ ſectatores *DD.* laudat, inter quos noſtrum *Garau.* præconizat *reſponſ.*66. *n.*2. *Nouar. dec.* 198. *num.* 5. Quòd verò magis credatur teſtimonio Religioſi, obſeruant *Felin.in cap.cum Ioannes, de fide inſtrum. Ferd.Gargiar.patroc.* 19. *num.* 29. *Cranett. conſ.* 521. *num.*10. *Farinac. dec.crim.*249. *nu.*5. qui mentiri non præſumitur, *Felic. alleg.*9.*nu.*17.*par.*1. *Bertaz. conſ.crim.* 408. *num.*25. *vol.*2.

RITVS CXLV.

ITem ſi detur terminus in cauſis ad probandum, & veniendũ ad Curiam, & procedẽdum in cauſa, in vltima die termini, quæ interpellat: teſtes, qui producuntur per partem alteram iurant, & deponunt, vocata parte, in Curia, & eius contumacia accuſata.

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes, vt validè examinentur, præcedere debet citatio partis ad videndum iuramenta.*

2 *Etiam in cauſa ſummaria, & in qua ſola facti veritate inſpecta proceditur.*

3 *Etſi illi examinandi forent coram Principe, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus.*

4 *Pretèr in cauſis ſanctæ fidei, Leſæ Maieſtatis, & aſſaſſinij.*

5 *Adijciuntur reſtrictiones aliæ ad prædictam regulam, remiſſiuè.*

6 *Quarum præcipua eſt illa, cum ſtylus adeſſet non vocandi partem.*
Et àn ſtylus prædictus ſubſiſtat, inquiritur.

7 *Nec illa exquiritur, cum in vltima die termini examinantur teſtes ipſi.*

8 *Ritus iſte, & alter* 143. *àn contradicant, vel potiùs faueant mòx addactæ reſtrictioni.*

9 *Auctor ſuum præſtat Iudicium.*

10 *Conſueuit vnà ſimùl citari pars ad videndum iuramenta teſtium, & teſtes ad teſtimonium ferendum.*

11 *Citatio prædicta, quæ alia continere debeat.*

12 *Principalis ſit nè citandus, àn procurator, cum quo lis fuit conteſtata.*

13 *Subſtitutus à procuratore ad viden-*

tè m *n. 123. & 130. & Emanuel Suar. in ſuo theſaur. receptar. ſentent. lit. T, num.* 117. Quod ſi examinandus erit
4 prior alicuius Monaſterij, alia licentia
non exquiritur, quam, non exiſtente
alio ſuperiore in illo loco, videtur ſibi
illam impartiri, *Iudex de Angel. ad Foller. in fragm. poſt prax. crim. tit. de Epiſcop. & Cler. num. 9. Horatius Viſcont. in concluſ. iur. verbo Clericus ſi de facto.*

Verùm, ſi, hac ſpreta facultate, depoſuerint, alij ſubſiſtere teſtimonium,
5 ac plenè probare, annuunt, *Guid. Papa deciſ. 65. Ann. ſingul. 128. Io. Paul. Xammar. rer. Iudic. par. 1. defin. 17. n. 32. Maſcard. de probat. concluſ. 261. num. 13. Bellet. diſquiſ. cleric. par. 1. tit. de clerico teſte, §. 1. num. 1. & Carau.* inſequuntur, *Reg. Capyc. Latro deciſ. 73. num. 36. lib. 1. Dominus Conſil. Ioan. Bapt. Hodiern. ad Surd. deciſ. 129. n. 3.* & cæteri, quos refert *Epiſc. Ricc. deciſ. Cur. Archiep. 61. par. 2. num. 4.* quin *Reg. Sanfel.* hoc firmat effatum, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus, *deciſ. 262. tom. 2.* ſubnectens obſeruantiam M.C. authoritate *Guid. Papæ deciſ. 66. in princ.* depoſitiones talium, ſi velint deponere, non reprobari, nec inualidari, defectu authoritatis ſuperioris.

Aduerſus tamen *Carau.* dictum inuehit *Foller. ſuper hoc rit. pag.* 83. inquiens, ipſos de facto examinatos minimè probare, etſi forent omni exceptione maiores, & perpendendo *Ritus* verba, teſtatur paſſim ſic ſeruari; inſequitur *Viſcont. in mem. verbo clericus,* necnon citatus *Iudex de Angel. nu. 9.* & non diſſentit *Præſul. Ricc. deciſ. 61.* ſuperiùs *memor.* dicens, illis vti vltroneis ad teſtificandum abſq; licẽtia, ſine qua cogi non poterant, fidem non eſſe adhibendam, potiſſimùm ob dictionem illam in *Ritu* adiectam, *nullatenùs,* quæ inficit actum ipſo iure, *Gloſ. in Auth. ſi quando mulier, C. ad Vellei. Barbat. conſ. 7. num. 7. vol. 3.*

Aliorum verò eſt ſententia, clericorum abſquè illa ſubſiſtere teſtimonium, regularium verò nequaquam, vt eſt videre apud eundem *Farinac. n. 84. & 130.* & affirmant *Ann. d. ſing. 128. poſt Grammat. conſ. 3. num. 8. in crimin. Magon. deciſ. Lucenſ. 9.* quorum diſtinctio noſtro *Carau.* non arridet, quamq; improbant *Viſcont. & de Angel. citat. in locis,* cum profectò nulla diuerſitatis ratio inter vnum, alterumq; caſum colligi poſſit.

6 Quod ſi licentia peteretur pro examinandis clericis in repulſa ſuper cauſa criminali, diſtinguit *Carau. num. 9.* ſi ſuper capitibus infamatorijs, & ſit deneganda licentia, alioquin concedenda, nos autem aſſentimur tutiùs agere Præſulem, ſi id faciat; ſed timore affici, vbi non eſt timor, ſuperuacaneum cenſemus: quippè ſi ratione infamiæ præcauere deberent clerici à teſtimonio ferendo in repulſa, vtiq; neq; in Curia Eccleſiaſtica tùnc poſſent teſtimonium dicere: vt propterea credamus, eos decere abſtinere, cum pœnæ ſanguinis timor enaſci poſſet ex eorum teſtimonijs. Videas *Petrum Foller. ſuper hoc rit. Genuenſ. in prax. Archiep. cap. 42. num. 3. Carau.* memores, necnon ipſum *Foller. in prax. crim. rub. concedat. repulſa. num. 1. Veſtr. lib. 5. cap. vlt. num. 32.*

Quando verò in criminalibus poſ-
7 ſint recipi, & admittantur in teſtes
clerici, & monachi in delictis ingerentibus pœnam ſanguinis, cum licentia quoq; ſuperiorum, inquirunt, *Clar. §. fin. q. 24. Maſcard. de probat. concluſ. 963. vol. 2. Farinac. de teſt. quæſt. 61. opp. 12. Mart. de iuriſd. par. 4. caſ. 128. num. 1. Carol. de Graſſ. de effect. cleric. effect. 10. Marott. diſcept. forenſ. cap. 9. num. 12. Ricc. cit. deciſ. 61. Tap. ſuper hoc rit. lib. 3. iur. Reg. rub. 27. de teſtib.* & obſeruantiam recenſet *Viſconti cit.* quam reſcribit *de Angel. ad Foller. add. loco, ſub num 16. Thor. par. 3. compend. dec. ſect. 2. verbo Monachi, ſiuè Clerici, Franc. de Pitigianis in ſua prax. crim. canon. tit. de teſtib. cap. 2. in add.* Sed
8 àn Clericus qui vti teſtis coram Iudi-

ce

Digitized by Google

ce ſeculari depoſuit, poſſit ad meliùs veritatem eruendam, & ad confirmationem, torqueri, negatiuè, adhùc ſi ſufficientia indicia contra ipſum adeſſent, & conſtaret falſum depoſuiſſe, ſed eſſe ad Iudicem Eccleſiaſticum remittendum, nec locum vendicare, *tex.in l.nullum,C.de teſtib.* reſpondent *Affl.& Vrſill.dec.*230. *Capyc.dec.* 5.*in fin. Franch. deciſ.*417. *Ann. ſingul.* 135. *Ricc. deciſ.* 81.*par* 4. *D.Reg.de Marin. lib.* 1. *quotid.reſol. cap.*50.*n.*1. *& ad Reuerter. deciſ.*234. *num.*3.

9 Illi verò extrà Iudicium ad ſollemnizandum contractum iure abſquè licentia adhibentur, *de Graſſ.add.effect.* 10.*num.*11. *Rodrius qq. regul.lib.*3.*q.* 71.*artic.*2 *Theſaur. qq. forenſ. lib.*4. *q.* 35. *Reg. Tap.in Auth. ingreſſi, nu.* 63. *C. de Sacroſ.Eccleſ.* & de Fratribus

10 Cappucinis in teſtes adhibitis, abſq; ſuperioris licentia, ſermocinatur *Reg. Capye.Latro dec.*10.*ſub num.*11.& de alijs Religioſis, *Syluan.conſ.*26. *ex n.*4. *Maſcard.de probat.concluſ.*260. *in fin. Ant. Fabric. de beneſic. tit.de ſecul. & reg. beneſ. n.*34. *lit.* R, & *Ricc.*diſtinguit in ſæpiùs *indi.dec.*61.*n.*7.necnon *Conſ. Franc. Rocc.* vtriuſq; ſententiæ ſectatores *DD.* laudat, inter quos noſtrum *Caran.* præconizat *reſponſ.*66. *n.*2. *Nouar. dec.* 198. *num.* 5. Quòd verò magis credatur teſtimonio Religioſi, obſeruant *Felin.in cap.cum Ioannes,de fide inſtrum. Ferd.Gargiar.patroc.* 19. *num.* 29. *Cranett. conſ.* 521. *num.*10. *Farinac. dec.crim.*249. *nu.*5. qui mentiri non præſumitur, *Felic. alleg.*9.*nu.*17.*par.*1. *Bertaz. conſ.crim.* 408. *num.*25. *vol.*2.

RITVS CXLV.

Item ſi detur terminus in cauſis ad probandum, & veniendũ ad Curiam, & procedẽdum in cauſa, in vltima die termini, quæ interpellat: teſtes, qui producuntur per partem alteram iurant, & deponunt, vocata parte, in Curia, & eius contumacia accuſata.

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes, vt validè examinentur, præcedere debet citatio partis ad videndum iuramenta.*

2 *Etiam in cauſa ſummaria, & in qua ſola facti veritate inſpecta proceditur.*

3 *Etſi illi examinandi forent coram Principe, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus.*

4 *Pratèr in cauſis ſanctæ fidei, Leſæ Maieſtatis, & aſſaſſinij.*

5 *Adijciuntur reſtrictiones aliæ ad prædictam regulam, remiſſiuè.*

6 *Quarum præcipua eſt illa, cum ſtylus adeſſet non vocandi partem.*

Et àn ſtylus prædictus ſubſiſtat, inquiritur.

7 *Nec illa exquiritur, cum in vltima die termini examinantur teſtes ipſi.*

8 *Ritus iſte, & alter* 143. *àn contradicant, vel potiùs faueant mòx adductæ reſtrictioni.*

9 *Auctor ſuum præſtat Iudicium.*

10 *Conſueuit vnà ſimùl citari pars ad videndum iuramenta teſtium, & teſtes ad teſtimonium ferendum.*

11 *Citatio prædicta, quæ alia continere debeat.*

12 *Principalis ſit nè citandus, àn procurator, cum quo lis fuit conteſtata.*

13 *Subſtitutus à procuratore ad viden-*

tè *mn.* 123. *&* 130. *& Emanuel Suar.*
in ſuo theſaur. receptar. ſentent. lit. T,
num. 117. Quod ſi examinandus erit
4 prior alicuius Monaſterij, alia licentia
non exquiritur, quam, non exiſtente
alio ſuperiore in illo loco, videtur ſibi
illam impartiri, *Iudex de Angel. ad*
Foller. in fragm. poſt prax. crim. tit.
de Epiſcop. & Cler. num. 9. *Horatius*
Viſcont. in concluſ. iur. verbo Cleri-
eus ſi de facto.

Verùm, ſi, hac ſpreta facultate, de-
poſuerint, alij ſubſiſtere teſtimonium,
5 ac plenè probare, annuunt, *Guid. Pa-*
pa deciſ. 65. *Ann. ſingul.* 128. *Io. Paul.*
Xammar. rer. Iudic. par. 1. *defin.* 17. *n.*
32. *Maſcard. de probat. concluſ.* 261.
num. 13. *Bellet. diſquiſ. cleric. par.* 1. *tit.*
de clerico teſte, §. 1. *num.* 1. *& Carau.*
inſequuntur, *Reg. Capyc. Latro deciſ.* 73.
num. 36. *lib.* 1. *Dominus Conſil. Ioan.*
Bapt. Hodiern. ad Surd. deciſ. 129. *n.* 3.
& cæteri, quos refert *Epiſc. Ricc. deciſ.*
Cur. Archiep. 61. *par.* 2. *num.* 4. quin
Reg. Sanfel. hoc firmat effatum, tùm
in ciuilibus, tùm in criminalibus, *deciſ.*
262. *tom.* 2. ſubnectens obſeruantiam
M.C. authoritate *Guid. Papæ deciſ.* 66.
in princ. depoſitiones talium, ſi velint
deponere, non reprobari, nec inuali-
dari, defectu authoritatis ſuperioris.

Aduerſus tamen *Carau.* dictum
inuehit *Foller. ſuper hoc rit. pag.* 83.
inquiens, ipſos de facto examinatos
minimè probare, etſi forent omni ex-
ceptione maiores, & perpendendo *Ri-*
tus verba, teſtatur paſſim ſic ſeruari; in-
ſequitur *Viſcont. in mem. verbo cleri-*
cus, necnon citatus *Index de Angel. nu.*
9. & non diſſentit *Præſul. Ricc. deciſ.*
61. ſuperiùs *memor.* dicens, illis vti
vltroneis ad teſtificandum abſq; licē-
tia, ſine qua cogi non poterant, fidem
non eſſe adhibendam, potiſſimùm ob
dictionem illam in *Ritu* adiectam,
nullatenùs, quæ inficit actum ipſo iure,
Gloſ. in Auth. ſi quando mulier, C. *ad*
Vellei. Barbat. conſ. 7. *num.* 7. *vol.* 3.

Aliorum verò eſt ſententia, cleri-
corum abſquè illa ſubſiſtere teſtimo-
nium, regularium verò nequaquam,
vt eſt videre apud eundem *Farinac.*
n. 84. *&* 130. & affirmant *Ann. d. ſing.*
128. *poſt Grammat. conſ.* 3. *num.* 8. *in*
crimin. Magon. deciſ. Lucenſ. 9. quo-
rum diſtinctio noſtro *Carau.* non arri-
ridet, quamq; improbant *Viſcont. &*
de Angel. citat. in locis, cum profectò
nulla diuerſitatis ratio inter vnum, al-
terumq; caſum colligi poſſit.

6 Quod ſi licentia peteretur pro exa-
minandis clericis in repulſa ſuper cau-
ſa criminali, diſtinguit *Carau. num.* 9.
ſi ſuper capitibus infamatorijs, & ſit
deneganda licentia, alioquin conce-
denda, nos autem aſſentimur tutiùs
agere Præſulem, ſi id faciat; ſed timo-
re affici, vbi non eſt timor, ſuperuaca-
neum cenſemus: quippè ſi ratione in-
famiæ præcauere deberent clerici à te-
ſtimonio ferendo in repulſa, vtiq; neq;
in Curia Eccleſiaſtica tùnc poſſent te-
ſtimonium dicere: vt proptereà cre-
damus, eos decere abſtinere, cum pœ-
næ ſanguinis timor enaſci poſſet ex
eorum teſtimonijs. Videas *Petrum*
Foller. ſuper hoc rit. Gennenſ. in prax.
Archiep. cap. 42. *num.* 3. *Carau.* me-
mores, necnon ipſum *Foller. in prax.*
crim. rub. concedat. repulſa. num. 1. *Ve-*
ſtr. lib. 5. *cap. vlt. num.* 32.

Quando verò in criminalibus poſ-
7 ſint recipi, & admittantur in teſtes
clerici, & monachi in delictis inge-
rentibus pœnam ſanguinis, cum licen-
tia quoq; ſuperiorum, inquirunt, *Clar.*
§. *fin. q.* 24. *Maſcard. de probat. concluſ.*
963. *vol.* 2. *Farinac. de teſt. quæſt.* 61.
opp. 12. *Mart. de iuriſd. par.* 4. *caſ.* 128.
num. 1. *Carol. de Graſſ. de effect. cleric.*
effect. 10. *Marott. diſcept. forenſ. cap.* 9.
num. 12. *Ricc. cit. deciſ.* 61. *Tap. ſuper*
hoc rit. lib. 3. *iur. Reg. rub.* 27. *de teſtib.*
& obſeruantiam recenſet *Viſconti cit.*
quam reſcribit *de Angel. ad Foller. add.*
loco, ſub num 16. *Thor. par.* 3. *compend.*
dec. ſect. 2. *verbo Monachi, ſiuè Clerici,*
Franc. de Pitigianis in ſua prax. crim.
canon. tit. de teſtib. cap. 2. *in add.* Sed
8 àn Clericus qui vti teſtis coram Iudi-

ce

Digitized by Google

ce ſeculari depoſuit, poſſit ad meliùs veritatem eruendam, & ad confirmationem, torqueri, negatiuè, adhùc ſi ſufficientia indicia contra ipſum adeſſent, & conſtaret falſum depoſuiſſe, ſed eſſe ad Iudicem Eccleſiaſticum remittendum, nec locum vendicare, *tex.in l.nullum,C.de teſtib.* reſpondent *Affl.& Vrſill.dec.230. Capyc.dec. 5.in fin. Franch. deciſ.417. Ann. ſingul. 135. Ricc. deciſ. 81. par 4. D.Reg.de Marin. lib. 1. quotid.reſol. cap.50. n.1. & ad Reuerter. deciſ.234. num.3.*

9 Illi verò extrà Iudicium ad ſollemnizandum contractum iure abſquè licentia adhibentur, *de Graſſ.add.effect. 10.num.11. Rodrius qq. regul.lib.3.q. 71.artic.2 Theſaur. qq. forenſ. lib.4. q. 35. Reg. Tap.in Auth. ingreſſi, nu. 63. C. de Sacroſ.Eccleſ.* & de Fratribus
10 Cappucinis in teſtes adhibitis, abſq; ſuperioris licentia, ſermocinatur *Reg. Capye.Latro dec.10.ſub num.11.*& de alijs Religioſis, *Syluan.conſ.26. ex n.4. Maſcard.de probat.concluſ.260. in fin. Ant. Fabric. de beneſic. tit.de ſecul. & reg. benef. n.34. lit.* R, & *Ricc.* diſtinguit in ſæpiùs *indi.dec.61.n.7.* necnon *Conſ. Franc. Rocc.* vtriuſq; ſententiæ ſectatores *DD.* laudat, inter quos noſtrum *Caran.* præconizat *reſponſ.66. nu.2. Nouar. dec. 198. num. 5.* Quòd verò magis credatur teſtimonio Religioſi, obſeruant *Felin.in cap.cum Ioannes,de fide inſtrum. Ferd.Gargiar.patroc. 19. num. 29. Crauett. conſ. 521. num.10. Farinac. dec.crim.249. nu.5.* qui mentiri non præſumitur, *Felic. alleg.9.nu.17.par.1. Bertaz. conſ.crim. 408. num.25. vol.2.*

RITVS CXLV.

Item ſi detur terminus in cauſis ad probandum, & veniendũ ad Curiam, & procedẽdum in cauſa, in vltima die termini, quæ interpellat: teſtes, qui producuntur per partem alteram iurant, & deponunt, vocata parte, in Curia, & eius contumacia accuſata.

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes, vt validè examinentur, præcedere debet citatio partis ad videndum iuramenta.*
2 *Etiam in cauſa ſummaria, & in qua ſola facti veritate inſpecta proceditur.*
3 *Etſi illi examinandi forent coram Principe, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus.*
4 *Pratèr in cauſis ſanctæ fidei, Leſæ Maieſtatis, & aſſaſſinij.*
5 *Adijciuntur reſtrictiones aliæ ad prædictam regulam, remiſſiuè.*
6 *Quarum præcipua eſt illa, cum ſtylus adeſſet non vocandi partem.*
Et àn ſtylus prædictus ſubſiſtat, inquiritur.
7 *Nec illa exquiritur, cum in vltima die termini examinantur teſtes ipſi.*
8 *Ritus iſte, & alter 143. àn contradicant, vel potiùs faueant mòx adductæ reſtrictioni.*
9 *Auctor ſuum præſtat Iudicium.*
10 *Conſueuit vnà ſimùl citari pars ad videndum iuramenta teſtium, & teſtes ad teſtimonium ferendum.*
11 *Citatio prædicta, quæ alia continere debeat.*
12 *Principalis ſit nè citandus, àn procurator, cum quo lis fuit conteſtata.*
13 *Subſtitutus à procuratore ad viden-*

dum iuramenta, àn omninò citari debeat, & ſi ſecùs, validum ſit examen, & quid nulla facta ſubſtitutione.

1 HActenus relata verba: *Vocata parte in Curia*. Repe-
riuntur in *rit.*143.pro quorum declaratione meminiſſe oportet, quod teſtium examen, vt validè fiat, præcedere debet partis citatio,ad videndum illorum iuramenta, *cap.2. de teſtibus, & l.ſi quando,C.eod. tit.* latèquè *Maſcard.concl.*1366.*to.*3. *Gabriel. in tit. de citation. concluſ.* 1. *Gail. obſeru,* 102. *num.*1. *lib.*1. *Maranta in prax. p.*6. *rub.de cit.*1.*memb. Iudicij à num.*25.*Reg.Tap.de iur.Reg. lib.*3.*de teſt.Affl.in Conſtit.Regn.incip. Probationum incurſibus*, *Ricc. collect. decis.*374.*&* 692. *Blanchett.deciſ.Roman.* 311. *n.*1. *lib.*1. *vol.*1. *Petr.Termineus in proceſſ. iuris ſcripti cap.* 35. *verſ. Ac benè notãdum,Barth. Brunatius in Agone,tit.de poſitionibus,& articul.num.*11. *Borrell. in ſumm.deciſ. tit.*44. *de cit.num.* 161. *par.* 1. *Gallup. in prax. S. C.par.*2. *cap.*25. *nu.*4.*Maſull.ad Capyc. deciſ.*35. *num.*2. *Thor. par.*3.*compend.deciſ. ſect.*1. *verbo Depoſicum pro examinandis teſtibus*, etſi
2 ſummaria ſit cauſa, *Viu.opin.*966.*n.*5. *Burſac. conſ.*20.*num.*65. in eaquè,ſola facti veritate inſpecta,procedatur, *Oſaſch.deciſ.Pedem.*79.*num.*18.*&* 19. *Honded. conſ.* 101. *nu.*10. & iuris ſolemnitate non ſeruata, *Maſcard. de prob. lib.*2. *concluſ.*682. *num.*9.in cauſis quoq; mercatorum,idem *Maſcard. lib.*3. *concluſ.*1366.*nu.*4. etiam ſi exa-
3 minandi teſtes forent coram Principe, *Grammat. deciſ.*103. *num.*233. *Granat. ad Veſtr. lib.*6. *cap.*2. *ſub nu.* 28. & mille, *Gram. conſ.*15. *n.*3. *& conſ.* 64. *num.* 1. tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus, *Farinac. de teſtib.qu.*72. *num.* 31. prætèr in cauſis ſanctæ fidei,
4 Læſæ Maieſtatis, & aſſaſſinij, *Gennenſ. in prax.Cur.Archiep. cap.*84. *n.*3. *Capyc.deciſ.*127. *Gram.conſ.*40. *Granat. add. loco, num.*30. *Fontanell.deciſ.Cathal.*533. *num.*5. 13.*&* 14. *to.*2.reſtringens, in informatione de equo, vel mulo mortuo, & de naufragio,ex *Alexand. Rauden. de analog. cap.*30.*num.* 133. *Maſcard. de probat. concluſ.*633. *tom.* 2. *Ambroſ. deciſ.* 17. *num.*7. *Valenz.conſ.*108. *num.*1.*Narbona ad leg. reg. lib.*6. *tit.*10. *l.* 9. *Gloſ.*2. *num.* 25. *Straca deciſ. Gen.* 3. *num.*17. *& deciſ.* 77. *num.*5. & quibuſdam alijs in caſibus,memoratis per *Roman.ſingul.*769. & alijs, per *Hippol. ſingul.* 24. *&* 30. necnon *in repet.l.fin. C.de probat.* atq; *Corſet. ſingul.*371. quorum præcipuus
6 videtur ille,cum ſtylus adeſſet,non vocandi partem ad videndum iurare teſtes, nàm ſubſiſteret, quin,& illum extraiudicialitèr probare ſufficeret,vt inquit *Farinac.dec.*30. & voluit *Roland.* poſt alios *conſ.* 48. *num,* 2. *lib.*3. quibus contradicunt DD. adducti per *D.Io.Bapt.Ventrigl.in prax.rer.notab. lib.* 1.*de citat. ad viden.iurar. teſt. annot.* 31. §.1. *ſub num.*17. *verſ. his tamen*, autumantes, ſtylum prædictum, vti contra ius,non ſubſiſtere,qui §.*ſeq. num.*12. de conſuetudine fatur, atquè, alijs caſibus omiſſis, quos memorant quoquè *Ventrigl. add.annot.*31. §.1. *&* 2. *Reg. Sanfelic.in prax.Iudic.ſect.* 50. recenſeo alterum, ſcilicèt, cum
7 in vltima die termini, examinantur teſtes ipſi, iuxtà *deciſ.Afflict.*47.*& ſing. Auna* 518.memoris, *de Arnon.in comment.* 165. *Amend. ad Franch. deciſ.* 57. *num.* 11. de quo quippè caſu fatur *Ritus* iſte noſter, & alter 143. vbi nos diximus, & ſuper eo nonnulla adnotauit *R. Tap.lib.*3. *Iur. Regn. tit. de*
8 *teſt.* qui *Rit.*ſi contradicant,vel potiùs faueant adductæ reſtrictioni Doctorum,dubitare videntur ſcriptores,nàm cum dicit,*vocata parte*,innuere ſupponitur, etiam tùnc requiri citationem; dùm verò *Caran.*ex dictis verbis opinatur, vocandam eſſe per Tubitam in accuſatione contumaciarum; vtiquè non aduerſari iuri communi, aſſeren-
9 dum ſuadetur; Nos autèm, quamùis

tutiùs

tutiùs eſſe credamus citationem re-
quiri, qua pars vocetur ad videndum
iuramenta, attamèn, ſi, illa prætermiſſa,
fuerint eo die recepti teſtes, validum
examen eſſe putamus, itaq; caueremus
ab examinandis teſtibus, defendere-
mus tamèn receptum examen; Con-
10 ſueuit autèm vnà ſimùl citari pars ad
videndum iuramenta teſtium, & teſtes,
ad teſtimonium ferendum, teſte *Roni-
to ſuper prag.9. num.28. de ordin. Iud.*
quem refert *Thor. in Cod. rer. Iudic.
Consil. caſ.*10. *num.*16. quin diem com-
11 plecti debet, horam, & locum exami-
nandorum teſtium, nè illorum depoſi-
tio nullitati ſubiaceat, ex Rotalibus
deciſionibus, *Caputaquenſ.* ſcilicèt, &
Cæſar. de Graſſ. quarum meminit *Fa-
rinac. deciſ.*23. *Granat. ad Veſtr. add.
lib.6. cap.2. num.*52. *&* 53. *Seraphin.*
videndus, *dec.*857. *& dec.* 2489. *n.*1.
Ricc. collect. 1408. *par.*4. partis tamen
accedente proteſtatione, & petentis, vt
intereſſe poſſit, ex eodem *Farinac. dec.*
74. Sit autem principalis citandus, àn
12 eius, qui litem conteſtatus eſt, procu-
rator, remiſſiuè tangit citatus *Ronit. n.*
17. *Ventrigl. memor.* §.1. *à n.* 1. *Gal-
lupp. in prax. lib.*1. *cap.*4. *num.*4. *&* 5.
*Thor. memor. caſ.*10. *nu.*15. *Muſcat.
lib.*1. *Gloſ. ſuſpectorum, n.*21. affirmã-
tes, ſufficere fieri procuratori. Quod,
13 ſi procurator ſubſtituit alium ad vi-
dendum iuramenta teſtium in parti-
bus examinandorum, ſi, eodem non
citato ſubſtituto, examinator receperit
teſtes, perperàm, àn validè receperit,
enodant *Laurent. dec. Auenionenſi* 69.
*Maſtard. lib.*1. *concl.*681. *nu.*11. *Rot.*
apud *Seraphin. dec.*100 *n.* 3. & nulli-
tati ſubiacere, praxis noſtrorum Tri-
bunalium indicat, quod ſi nulla ſubſti-
tutio adſit, non eſt alia citatio extrà
territorium neceſſaria, *Cauenſ. ad Rit.*
158. quem inſequitur *Ventrigl. nu.* 7.
*ex Paris. ad Bart. in l. Iudices, lit. A, de
fide inſtrum. Muſcat. add. Gloſ. ſuſpe-
ctorum, n.*27.

RITVS CXLVI.

Audientia teſtium non committitur in cauſa repulſa.

Item Curia ipſa non committit extra Curiam audientiam teſtium reprobandorum, etiam ſenum, & valetudinariorum.

SVMMA RERVM.

1 *Audientia Teſtium, an iure communi committatur in cauſa repulſa.*
2 *Iure Regni negatiuam tutatur aleam Carau. protendens etiam ad ſenes, & valetudinarios examinandos.*
3 *Carauita improbat Afflict. dictum in Conſtit. Animalia.*
4 *Illam committi voluit Annibal Troyſiùs à Caranit. reprehenſus, cuius Annibal. placitum inſequutum fuit S.C.*
5 *Caranit. parum inſtructum de praxi noſtrorum Tribunalium, dicit Gizzarel.*
Troyſ. à morſu Carau. tutatur Muſcat.
6 *Hodierna praxis S.C. memoratur, cum nonnullis deciſionibus.*
Dom. Conſil. D. Petrus Varays laudatur.
7 *An ille, cui dantur literæ, per ſe debeat examinare, àn etiam per alios poſſit.*
8 *Ille cogere teſtes renuentes, àn valeat.*
9 *Partem autèm monere ad videndum iuramenta non prohibetur.*

1 SI iure communi procedat concluſio iſthæc, nè committatur audientia teſtium in repulſa, & quomodò intelligenda ſit noſtri *Ritus* negatiua diſpoſitio, quandouè reſtringatur; ediſſerit *Imbrian. in tract. de repulſ. par.*1. *conſid.*1. *à n.*157. vbi etiàm diſſentientes conciliat DD. *Veſtrius* inſupèr *de iure prob. in prax. lib.*

lib. 6. cap. fin. verſ. quamobrem, ſub n. 2.
Farinac. q. 77. à num. 64. ampliationes,
& reſtrictiones adiungens; Verùm
2 Iure Regni negatiuam tutatur alçam
Carau. hoc *in Ritu* protendèns, quam-
uis examinandi eſſent ſenes, & valetu-
dinarij, quorum aliàs conceditur ſem-
per audientia, adhùc in caſibus, in
quibus alioqui denegatur, idq; vide-
re licet in *ritu 156. & ſeq.*

Quin *Carau.* improbat *Afflicti* ef-
3 fatum, *in Conſtit. Animalia*, huiuſce
ritus ſanctionem non ſeruari, vbi cau-
ſa non eſſet ardua, illudquè nunquàm
in praxi receptum, fatetur *Reg. Sanfel.*
in prax. Iudiciar. ſect. 36. num. 24. fa-
uet *Caputaq. deciſ. 54. par. 2.* quem
laudat *Ricc. collect. 228. par. 1.*

Contrariam partem ſuſtinet *Anni-*
4 *bal. Troyſ. ſup. hoc ritu* firmans, poſſe
committi audientiam curialibus Curiæ
in cauſa repulſæ, & quamùis *Troyſ.*
à *Carauit.* ſit reprehenſus, à S. C. ta-
men approbatus fuit, apud *Conſil. Giz-*
zarel. dec. 27. qui deceptum *Carauitam*
5 præconizat, parum inſtructum de pra-
xi noſtrorum Tribunalium, dicens, ſa-
tis huic *Ritui* ſatisfactum, ſi commit-
tatur teſtium receptio alicui ex exami-
natoribus S. C. qui ſunt curiales, & pars
corporis S. C. & nullo modo debeant
cogi teſtes examinandi venire ad Cu-
riam, quin *Troyſium* à morſu *Carau.*
tutatur *Muſcat. in prax. S. C. lib. 1. p. 6.*
Gloſ. terminus, n. 5. inſequuntur *Thor.*
par. 1. compend. verbo Audientia te-
ſtium, Vrſill. ad Afflict. deciſ. 351. n. 3.
Gallupp. in prax. S. C. p. 2. cap. 24. nu. 6.
idem *Thor. in ſupplem. comp. dec. verbo*
audientia teſtium, Reg. Rouit. in prag.
11. de ord. Iudic. num. 19. Franc. Ma-
ria Prat. ad Muſcat. add. Gloſ. termi-
nus, verſ. huius quæſiti occaſione, nec-
non *add. p. 5. Gloſ. ſuſpectorum, in princ.*
qui hodiernam praxim S. C. memorat,
6 hoc demandari examinatoribus S. C.
in cauſis tamèn ſummam excedentibus
à nobis indicatam in *ritu 158.* & tradũt
Maſull. ad Capyc. deciſ. 55. & 90. Gal-
lupp. in prax. S. C. par. 2. cap. 24. num. 3.
Reg. Tap. ſuper hoc ritu lib. 3. iur. Regni
tit. de teſtib. rub. 27. & in add. conſtit.
in pecuniarijs, niſi ageretur de exami-
nandis duobus teſtibus tantùm, quo
caſu, etiam in cauſa repulſæ illorum
committitur audientia in cauſa cuiuſ-
uis ſummæ, *Vrſill. ad Afflict. cit. deciſ.*
351. nu. 1. Thor. par. 2. compend. verbo
teſtium audientia, Reg. Rouit. add. loco
num. 19. Reg. de Marin. ad Reuerter.
dec. 542. ſub num. 1. Nicolin. in prax.
Iudic. crim. num. 42. Verùm in cauſis
vertentibus in S. C. infrà ſummam, de
quibus eloquimur *in d. rit. 158.* & vl-
trà ſummam, accedente examinatorũ
renunciatione, iuxtà praxim in eodem
Ritu enunciatam, & in omnibus cauſis
quæ in M. C. V. agitantur, Iudicis arbi-
trio remittitur, nùm teſtium receptio
circa repulſam valeat committi ordi-
narijs locorum, vel accedere habeat
examinator, idq; colligitur ex *prag. 15.*
de offic. S. C. & firmant de iure com-
muni, *Iacobin. in l. 3. § teſtes, num. 7. ff.*
de teſtib. Specul. in tit. de teſtib. §. qua-
liter, verſ. ſcribit autem Iudex, Borrell.
conſ. 21. cent. 1. Barz. deciſ. Bonon. 88.
num. 7. Puluerin. in add. ad conſtit. in
pecuniarijs, verſ. Nota quod per hanc
Gloſam. Vndè in cauſa hæredum Fabij
de Lotio, in banca de Madaro, de an-
no 1655. *referente Iudice Micone*, fuit
audientia teſtium ordinarijs locorum
commiſſa, aliaſquè deciſiones, quibus
fuit aliquandò denegata, & interdùm
commiſſa teſtium audiẽtia, iuxtà cauſa-
rum qualitates, recenſet *Thor. par. 2.*
compend. deciſ. verbo repulſa teſtium.

At in cauſa, in banca Borrelli, ver-
tente inter Reuerendum Capitulum
Ciuitatis Ferrandinæ, & V. I. D. Petrum
Nigrum nomine vt in actis, per S. C.
ſub die 14. Iulij 1661. fuit prouiſum,
quod, petita nominatione non obſtan-
te, procedatur ad ea, quæ incumbunt,
referente Dom. Conſil. D. Petro Varays
Viro, vitæ innocẽtia, ac morum ſuaui-
tate mirabili, in quo eruditio cum pro-
bitate, nobilitas cum moderatione, in-
genium cum diligẽtia, de primatu cer-
tare dicas. Sed

7 Sed Iudex, cui dantur literæ, debeat pro ſeipſum examinare, àn per interpoſitam perſonam Actuarij, ſiuè alterius, videto *Veſtrium eod.cap.fin.num. 10.et Grauat. in addit.num.34. Schrader. de feud.p. 10.ſect. 16. verbo Examinator*. Teſtes autèm renuentes de-
8 ponere, àn poſſit idem commiſſarius conſtringere, citatus *Veſtrius* tangit illic, àn poſſit monere partem aduer-
9 ſam ad videndum iuramenta, *Butrius* prodidit *in cap. conſtitutus num. 6. de appell. Dec.in cap. in nomine Domini, num. mihi 21.de teſtibus*, & alij, quos idem *Grauat.* inſequitur *num.*33.

RITVS CXLVII.

ITē ſi in rubrica teſtium non dicatur teſtes producti, &c. & iurati, parte præſente, vel abſente per contumaciam, ità quod de contumacia ipſa conſtet, depoſitiones teſtium non valent: & idem in iuramento calumniæ.

SVMMA RERVM.

1 *Ritus diſpoſitio hodie non ſeruatur.*
2 *Iuramentum calumnia pro publica vtilitate, nè veritas occultetur, introductum fuit.*
3 *Maranta exclamat noſtri temporis litigatores de calumnia committenda, non vitanda, iurare.*
4 *Illud credulitatis, non autèm veritatis eſt.*
5 *Niſi fuerit præſtitum, àn ſubſiſtat proceſſus, inquiritur.*
6 *Partes expreſsè nequeunt, tacitè vtiquè renunciare poſſunt illi.*
7 *Petitum præſtari debet, non obſtante contraria conſuetudine.*
8 *Nequè à Iudice remitti poteſt.*
9 *Præſtari debet in iudicio ſummario, in cauſis ſpiritualibus, etiam ſi agatur de obligatione camerali.*
10 *In multis caſibus, qui recenſentur, ſubſiſtit proceſſus, tametſi petitum, & non præſtitum.*
11 *Illud àn, & quando, à procuratore præſtari poſſit.*
12 *Procurator ipſemet ex perſona ſua iurare obſtringitur, & declarare quoquè circa vſum.*
13 *Procuratores, bonis exceptis, ſunt litigioſi, calumnioſi, linguoſi, & pauperum dilaniatores.*
14 *Procurator iniquus in agone mortis ſæpiùs ingeminauit verba, à iuramentum calumniæ.*
15 *Procuratores in toto patrocinij actu cauti ſint; prouidi, iuſti, & fideles, vt æternos cruciatus euadant.*
16 *Dyni anima ob malum conſilium in inferis torquetur.*
Alia traduntur notabilia.
17 *In qua parte litis ſit præſtandum iuramentum calumniæ.*
18 *Hodiernis temporibus illud eſt ſublatum, & proceditur ad vlteriora, illius præſtatione omiſſa, proùt in alijs Orbis tribunalibus ſeruatur.*

1 B*Erardinus Muſcatellus par. 5. Gloſ. iuramenta, ſub num.* 10. inſequens *Carau.* Commentatorem in hoc *ritu* affirmat, minimè ſeruari diſpoſitionem huius *Ritus*, atteſtatur contrariam etiàm practicari, ex quo Actuarij curiarũ quamuìs faciant rubricam de teſtibus, quos examinant ad inquiſitorum defenſionem, tamen illam non faciunt modo in hoc *Ritu* reſcripto, ſed ſolùm dicunt, teſtes examinati ad inſtantiam talis in eius defenſionibus in cauſa, quam habet cum Regio Fiſco ſuper tali delicto, huius *Ritus* meminit *Blaſ.de Mor. in tit.de teſt. vlt.cal. verſ. fin.* & illius diſpoſitio collimat cũ iure cõmuni, *in l.ſi quando, C.de teſtib.* ibiq; *Bar.* ex eo

ad-

aduertit, quod teſtes debent iurare
præſentibus partibus, vel per contu-
maciam.

Nos propterea tantùm nonnulla
de iuramento calumniæ adnotabimus,
2 quod ob publicam vtilitatem, nè veri-
tas occultetur, introductum fuit, *l.2.§.*
ſed quia veremur, Cod. de iure iurando
propter calumniam, *Matthias Colerus*
deciſ. German. 117. *num.*4. *Marant. in*
*ſpeculo par.*2. *act.*1. *num.*1. exclamans
3 hiſce verbis: *Vndè ego puto, quod liti-*
gatores noſtri temporis potiùs iurant de
calumnia committenda, quam vitanda,
& ideò melius eſſet, quod iſtud iuramē-
tum ex toto tolleretur à Iudicio, cauſa
vitandi tot periuria, inſequuntur *Sa-*
*rayn. ad Matheſil. ſingul.*64. *num.*10.
Rolan. Cauagnol. ad Decret. Montis
Ferrat. decret. 12. *§. penu.* 45. *Gayll.*
*lib.*1. *obſeru.* 85. *num.*4. quod non ap-
probat *Borrell. par.* 1. *ſumm. deciſ. tit.*
51. *num.* 4. adnotans, illud credulita-
4 tis eſſe, non autem veritatis.

Illo verò omiſſo non vitiari pro-
ceſſum, dixit *tex. in cap.* 1. *de iuram.*
5 *calum. in* 6. niſi tamen petitum expreſ-
sè fuerit, iuxtà *deciſ. Put.* 398. *lib.*2.
quam pluriès deindè inſecuta eſt ea-
dem *Rota*, potiſſimùm *in cauſa Poli-*
caſtren. penſionis de Spinellis 24. *Octo-*
bris 1575. *coram Seraphino*, teſtaturq;
*Rota dec.*2. *de iuram. calum. in antiq.*
Imò altera deciſione affirmatiua com-
probatur, ſcilicèt valere proceſſum,
ſi pro illo inſtatum non fuerit; ex *Ro-*
*ta deciſ.*663. *in antiq.* iterùmq; *in vna*
Burgenſi reſidentiæ 30. *Maij* 1586. *co-*
ram Platta, nec ſine diſtantiæ ratione
6 contigit; ſed illa, quod expreſsè ne-
queunt; tacitè verò vtiq; poſſunt par-
tes ipſæ renunciare huic iuramento, vt
in *d. l.*2. *§. ſed quia, Lanfranch. in prax.*
*cap.*8. *ſub num.* 1. *Vrſill. ad Afflict. dec.*
265. *num.* 32. *Daniel. Venatorius in*
Analyſi Iuris Pontific. lib. 2. *tit.*7. *§. qua*
cauſa efficiens, Vin. deciſ. 109. *num.*1.
& comm. opin. 258. *num.*5. *Ioan. Fer-*
rar. Montan. de Iudicior. praexercita-
*ment. lib.*2. *cap.*2. *verſ. ante litem.*

7 Cum verò petitum fuerit, adeò ve-
rum eſt nullitati ſubiacere proceſſum,
vt procedat, non obſtante contraria
conſuetudine, *Rubin. dec.*23. & copio-
sè *Caran. rit.* 288. *Arnon. epitom.*23.
*Auus meus ad Capye. dec.*207. *& Man-*
*tica dec.*33. *num.*7. vbi præterea ſcrip-
ſerat *num.* 6. nequè à Iudice remitti
8 poſſe, quin etiam in Iudicio ſummario
præſtari debere, dixerat *num.*4. per
9 *tex. in clem. ſæpè, de verbor. ſignific.* &
tradunt *Burſat. conſ.* 2. *vol.*1. *num.*3.
*Roland. à Valle conſ.*71. *num.*9. *vol.*1.
& in cauſis ſpiritualibus, admonent
Iodoc. in prax. rer. ciuil. cap. 151. *n.*11.
*Ioan. Mohedanus dec.*212. *Gregor. ſyn-*
*tagm. iur. vniuer. lib.*48. *cap.*7. *n.*3. *&*
& in cauſis beneficialibus, *Menoch. de*
*arbitr. lib.*1. *q.*20. *num.*3. necnon etiàm
ſi agatur vigore obligationis camera-
lis, decuſum fuit *in Romana domorum*
16. *Iunij* 1604. *coram Litta*, quæ in-
ter congeſtas à *Farinac. eſt deciſ.* 82.
par. 1. *tom.* 1.

10 Quod ſi de bono iure illius, qui ſen-
tentiam reportauit fauorabilem con-
ſtaret, ſuſtineretur quidèm, non ob-
ſtante, quod omiſſum fuerit iuramen-
tum iſtud, deduciturq; ex *dec. Creſcent.*
53. *lib.*1. *in manuſcriptis*, & reſolutum
per *Rotam*, & apertiùs deciſum *in illa*
Romana de Magdalenis 26. *Aprilis*
1599. *coram Seraphino*, atq; ex altera
Chien. penſionis 16. *Decembris* 1592.
coram ampliſſimo Domino Mellino,
proùt ſi conſtaret ceſſauiſſe ſuſpicio-
nem calumniæ, *in Aprutina cenſus* 4.
Iulij 1607. *coram Damaſceno num.*6.
inter prædictas, *Farinac. eſt deciſ.* 45.
*ead. par.*1. *to.*1.

Illud autèm à procuratore præſtari
11 poſſe, oſtendit *text. in cap.*2. *§. Pro-*
curatores, de iuram. calum. in 6. etiamq;
in obſeruatione terminorum ad ſen-
tentiam, tenuit eadem *Rota in vna re-*
ſciſſionis contractus coram Penia de
anno 1590. & declarant *Coler. deciſ.*
German. 115. *n.*1. *&* 2. & alij, quos me-
morat *cit. Borrell. num.* 16. traditquè
Index de Angel. in prat. ad Authen.
prin-

principales, §.*fin autem*, *n*.4. *C.de iure iur. prop. calum.* ſubnectens, ipſoſ-
12 met procuratores nominibus proprijs obſtringi ad illud præſtandum, ex *Rot. deciſ.*37. *&* 40. eum ipſi (bonos ſemper excipimus) ſint litigioſi, calum-
13 nioſi, linguoſi, iniurioſi, & pauperum delaniatores, ex *Io.de Platea in* §. *fin. inſtit. de ſatiſdat.* vigore cuius declarare circa vſum quoquè tenentur ex *Apoſtill. Bart. in l.non ſolum*, *verſ.iurat. C. eod. tit. Surd. deciſ.*18. *num.*3. & pleniùs in illo themate, *Thor. p.*2. *compend. verbo procurator àn teneatur.*
14 Quin, meminerint iniqui procuratores iteratæ lamentationis cuiuſdam procuratoris, qui in agone mortis ſæpiùs hæc ingeminauerit verba, *ò iuramentum calumniæ*, & proindè in
15 toto patrocinij actu cauti ſint, prouidi, iuſti, & fideles, nè aliquando in extremo mortis articulo, propriæ conſcientiæ teſtimonio, iniuſtitiæ arguantur, neuè miſerabilem illam querelam, *Væ, væ, quo vadis anima cauſidici*, audire cogantur, nèc æternis cruciatibus cum reprobis, & damnatis in inferno torqueantur.

Ex his legimus *Dynum* ob caute-
16 lam, quam iniuria dederat, apud inferos excruciari, id quod poſt obitum ipſemet ſancto viro apparens, Dei permiſſu, retulit, teſtibus *Angel.in l.*1.*C.de falſa cauſa*, *& Decio in l.ea demum*, *in princ. Cod. de collation.* quos memorat *Franc.de Petr.feſtiuar. lect. lib.*2. *cap.* 11. *num.* 14. & *Panormit.* meminit alterius, qui, poſt mortem, reuerſus ab inferis, prędicauerit, *tex.in l.Aurelius*, *ff. de liber.leg.* cauſam perpetuæ ſuæ damnationi attuliſſe, refert *Eberhart. Speckhan centur.*3.*qq.& deciſ. iur. claſ.*3. *verbo Aduoc. & Procurat. num.*4.*q.*9.

Hæc proueniunt, quia clientes non expectantur, ſed quæruntur, cauſæ pretij pondere æſtimantur, non iuris, earumquè emendi cauſa fides habetur venalis, quo morbo laboraſſe etiam celeberrimi Iureconſulti feruntur, Trebonianus Iuſtiniani Cæſaris Pręfectus, & quæſtor, auaritiæ vſq; adeò deditus vt iis, & fas venale haberet, teſte *Suida*, ac ſingulis diebus, & leges ferret, & latas reuocaret, vt indigentium vſus, à quibus pecuniam accipiebat, poſtulare videbatur: Angelus Raus I.C. Neapolitanus, de quo *Pontanus* noſter *cap.* 7. *de liberalit.* ſcriptum reliquit, nudatis vertebris, lignea palaſe ab ancilla grauitèr vulnerari iuſſiſſe, quia oblatam ſibi à cliente pecuniam, quod argentea non eſſet, repudiaſſet; pro qua mutanda, cum ab ſe clientem acerbiùs obiurgatum dimiſiſſet; ille indignè id ferens, non rediſſet: *Iaſon Maynus*, qui non minori cõfidentia de ſua eruditione, quàm auaritiæ impulſu, conſilia ſua graui vendebat pretio, eo licèt pacto, vt ſi cauſa cecidiſſent Conſultores, ſe continuò redditurum polliceretur. Deniq; vt de alijs taceam, lepidiſſima illa duo Auaritiæ mancipia, ac Iuriſprudentiæ quiſquiliæ, Pariſienſes Aduocati compatres, quos *Oliuer. Maillardus* refert, ad quorum alterum, cum veniſſet bonus quidam vir, ſed fortunæ tenuioris, rogauit, vt cauſam ipſius in foro, aduerſus ruſticum antagoniſtam, opibus magis inſtructum, ageret: Annuit ille, at q; horam conſtituit. Cæterum, cum paulò poſt, & ruſticus ille aduerſarius acceſſiſſet, & eundem rogaſſet pro ſe, multò maiorem pollicitans prædam; etiàm huic operam ſuam promiſit. Redeunte primo, ſe excuſat, quòd ei promiſſam operàm præſtare nequeat, aduerſarij partibus ſuſceptis. Ablegauit tamèn eum ad procuratorem compatrem ſuum, cum hac commendatione: *Compater mi; venerunt ad me duo capones pingues. Ego pinguiorem cepi. Alterum vobis mitto. Plumetur is à parte veſtra, & ego plumabo alterum.* Audiendus *Caſſiodorus in Pſal.* 73. quid de huiuſmodi farinæ Aduocatis dicat: *Hi ſunt*, inquit, *qui cauſas protendunt adhibiti: impediunt prætermiſſi: faſtidiunt admoniti: obliuiſcuntur locupletati: Hi ſunt, qui emunt li-*

lites: vendunt interceſſiones: deputant arbitros: indicanda dictant: dictata conuellunt, attrahunt litigaturos, protrahunt audiendos: retrahunt tranſigentes. Meminerint hi *Ouidiani illius lib.* 1. *Amor. el.* 10.

Non benè conducti vendunt periuria teſtes
Non benè ſelecti Iudicis arca patet.
Turpe Reos empta miſeros defendere lingua,
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.

17 Iuramentum verò calumniæ in qualibet parte litis præſtandum eſſe, dicit *Text. in d. l.* 1. §. *fin. de Marſil. ſing.* 252. dummodò antè ſententiam, teſte *Cyno in l.* 2. *num.* 11. *C. de iure iurand. proptèr calum.* admiſitq; *Rot. indic. deciſ.* 82. *num.* 5. *Coler. deciſ.* 117. *Nouar. collect.* 138. *n.* 5. quod declarat *Conſil. Theodor. alleg.* 77. formam illud præſtandi reſcribit *Afflict. in conſtit. lite legitimè conteſt. num.* 5. & quinq; illius capitula adnotat *Franc. Marc. deciſ.* 487. quorum meminit *Anus meus add. dec.* 207. *in fin.* Sitnè hodiernis temporibus illud in vſu, extricant noſter *Carau. in add. ritu* 288. *ſub n.* 36. *Muſcat. in prax. lib.* 1. *par.* 1. *Gloſ. contemnere, num.* 20. & clariùs *Reg. Rouit.* in-
18 ſinuat, hodiè illud ſublatum fuiſſe, & illius præſtatione omiſſa, procedi ad vlteriora in cauſa, *in pragm.* 6 *num.* 1. *de ordin. Iudic.* proùt in Camera Imperiali in Marchionatu Montisferrati in Conſilio Flandriæ, & Mechliniæ, ſcribunt *Iodoc. add. cap.* 151. *num.* 30. *& Borrell. memor. tit.* 52. *num.* 46.

RITVS CXLVIII.

Itèm ſi teſtes iurant die non feriata, etiàm die feriata examinantur.

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes examinari die feriata nequeũt.*
2 *Niſi iurauerint die iuridica.*
3 *Quo caſu aduerſarius citandus eſt in actu iuramenti, non teſtium depoſitionum.*
4 *Rector Ciuitatis officij ſui poſſeſſionem capiens, ac die feriata in honorem Dei, ſtatuta ſeruare iurans, non obſtante iure iurando, contrauenire valet.*
Iuramentum extraiudiciale, nùm poſſit præſtari die feriata.

1 Regula viget contra teſtes examinatos die feriata, vt non probent, quam refert *Caſtrenſ. in l. ſi quando n.* 4. *de teſtib.* ob rationem illam, quod eſt actus iudiciarius, qui expediri prohibetur die feriata, ex Doctoribus, quos memorant *Maſcard. lib.* 1. *q.* 5. *nu.* 91. *& Farinac. q.* 88. *num.* 55. illa tamen coarctatur multis in caſibus enarratis ab eodem *Maſcard. & Farinac.* earum potior eſt, quam *Ritus* iſte ſcribit,
2 vbicumquè iuraſſent in die iuridica, nàm tunc examinari poſſent etiàm die feriata, quam, & obſeruantia præſentis *Ritus* admittit, multis auctoritatibus, comprobata iure communi, per *Farinac. add. q.* 80. *nu.* 56. præſertim *Gloſ. Imol. Zabarell.* & alijs, *in clem.* 1. *de offic. deleg.* itemquè *Lanfranch. de Oriano in cap. quoniam contra, cap.* 8. *n.* 12. *de probat.* necnon Iure Regni, *Borrell. p.* 2. *ſum. deciſ. tit.* 7. *num.* 36. *&* 79. *Muſcat. in prax. S. C. lib.* 1. *par.* 5. *Gloſ. cit. num.* 3. *Reg. Tap. lib.* 3. *iur. Regn. rubr. de teſtib. ſuper rit.* 144. *Reg. Sanfelic. in prax. Iudic. ſect.* 50. *num.* 2. & tradit *Saluſt. Tiber. à Cornel. in prax. iudicia. de modis proced. in cauſ. quæ coram Audit. Cam. agunt lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 8. *ex Marant. de ordin. Iudic. in* 6. *par. teſtium produc. nu.* 7. tametſi *P. Suar. loco citand. cap.* 30. *num.* 6. hoc non admittat, probetq; actum eſſe nullum tanquam iudiciarium in die feſto factum,

ctum, nec modo aliquo poſſe fieri retrotractionem ad diem,& tempus præſtiti iuramenti.

Et hoc caſu pars citanda foret in
3 actu iuramenti, non depoſitionis, cùm
tantùm aſſiſtere valeat teſtium iuramentis,non depoſitionibus, *Butr. in c. ſignificauit, num. 2. de teſtibus*, quem laudat *Monticell. in repertor. teſt. rubr. iuramenta, & productio teſtium*, pag. 134. & alij, quos recenſet *Farinac. de teſtib. q. 72. num. 86.*

Atquè ex prædictis deducimus, iuramentum præſtitum à Rectore Ciuitatis ingrediente officium ſuum in die feriato,& iurante ſeruare illius ſtatuta, non ſubſiſtere, & proindè tanquam ſi non iurauerit, poterit contrauenire, *cap. 1. extra de ferijs*, ex quo id deducit *Lanfran. de Oriano Brixien. cit.* cuius meminit *Hippolyt. de Marſil. ſingul.* 624. prohibitio enim iuramenti præſtandi diebus feriatis, omne genus iuramenti comprehendit, ſiuè iudicialia, ſiuè extraiudicialia, quibus pacta, & conuenta inter homines firmantur, *P. Franc. Suar. lib. de virtute, & ſtat. Relig. lib. 2. de dieb. ferias. cap. 30. num. 16. Fontanel. de pact. nuptial. to. 1. clauſ. 1. num. 29. Ferrat. cautel.* 3. adiungens, hanc eſſe cautelam optimam, vt quicunquè obligari nolit ad iuramenti obſeruantiam, illud præſtet in die feſto, inſequitur *Borgnin. Caualc. dec. Finiz. 9. num. 31. p. 1.* quos refert *Epiſcop. Campanil. in diuerſ. iur. Canon. rub. 12. cap. 13. num. 105.* & ſcripſit *Surd. conſ. 87. num. 14.*

RITVS CXLIX.

Item quod in quibuſcunq; cauſis ciuilibus quæ in dicta Curia agitantur, ſi teſtes qui producuntur in cauſis ipſis, tàm per actores, quàm per conuentos, citati fuerunt infrà terminũ datum ipſis partibus ad probandum, infrà ipſum terminum non iurauerint in cauſis eiſdem, conceditur ipſis partibus, quòd per dies tres, poſt eundem terminum, immediatà ſequentes, dicti teſtes iurare poſſint, & ſubſequentèr deponere eorum teſtimonium veritatis in cauſis eiſdem.

SVMMA RERVM:

1 *Teſtes in termino iurati, quando examinari poſſint extra terminum.*
2 *Stylus omnium Curiarum Regni, remiſſiuè indicatur.*
3 *Quin, & Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ oſtenditur.*
4 *Teſtes iurati tempore commiſſionis, poſt commiſſionem examinari poſſunt.*
5 *Iurati extrà locum Iudicii, an in loco deponere valeant.*

1 HVius *textus* vigore receſſum videtur à decreto relato in *ritu 69.* vt teſtes etiam iurati in termino, examinari, eo elapſo, nequeãt, niſi iuſta, & rationabilis cauſa mouerit Iudicem ad concedendum, vt iurati examinentur poſt terminum, etenim huius *ritus* virtute, etiam ſi iurent infrà triduum, poſt terminum, examinari quibunt, & poſt terminum, & poſt triduum, & *Viu. dec. 127. lib. 1. ſub num. 6.* cuius meminit, *Muſc. in prax. lib. 1. Gl. ſuſpectorũ p. 5. in add. lit. C.* affirmat, hunc eſſe ſtylum
2 omnium Curiarum Regni, idquè maniſeſtiſſimum eſſe omnibus Iudicibus, & cauſidicis addit, *Ritus* verò *Cur. Archiep. Neap.* 28. ſimplicitèr permittit
3 teſtes citatos in termino poſſe, eo elapſo, examinari, & *Epiſc. Campanil.* multis illic comprobat auctoritatibus *nu.* 12. necnon nos prædicto *in rit. 69.*

Praxim verò hodiernam recenſet *Muſcat. lib.1.par.5. Gloſ.citat. num.4.* & confirmant *Vin.in Sylu. opin.comm. opin.897. Grauat.ad Veſtr.lib.6.cap.2. num. 59. & Caran. in hoc ritu* laudat *Auus meus ad Capyc.dec.90.ſub num.2.*

Et ad notata per *Caran.nu. 1.* videas *Duenã reg.201. Maſull.ad Capyc.deciſ. 79.n.10. Andr.Gayll.lib.1.pract.obſer. 91. num. 1.Grauat.ad Veſtrium lib.5. c.4.n.8.&* ad notata *nu.5. Muſcat.add. par.5.Gloſ. legaliores, num.7. Iodoc.in prax. ciuil. cap. 173.num.4. Myſing. ſing. obſeruat. cent.5. obſeru.88. nu.2. Anna alleg. 82. num. 4.* Et quod te-
4 ſtes Iurati tempore commiſſionis, poſt commiſſionem examinari poſſint, ſcribit *Iodoc.in d.prax. ciuil.c. 166. n.14.*
5 & ſi iurauerint extra locum Iudicij, àn deponere valeant in loco, inquirunt *Veſtr. & Grauat. in prax. lib.6. cap. penult.num.16.*

RITVS CL.

Itèm ſi teſtes producti in dicta Curia, iurati die non feriata, die feriata volunt deponere examinationem, examinari poſſunt.

SVMMA RERVM.

1 *Dies feriata altero ex quatuor modis dicitur.*
2 *Quomodò diſtet à feſtiua die.*

EAdem, quæ in *Ritu* 148. apponuntur verba, in hoc quoquè repetuntur, vtriuſquè autèm concluſionem inibi comprobamus, aliaq; prætereà, ſed breuitèr annotamus, concordat inſupèr *Ritus* 144. in ſui initio, necnon poſtrema verba *Ritus* 143. Dies verò feriata
1 contingere poteſt, vt vno ex quatuor modis relatis per *Cauenſ.ſup.rit. 116. num.2.* dicatur, eorumq; duo ſunt potiores; in honorem quippè Dei, & hominum, de quibus alibi in his *Ritibus* ſcripſiſſe meminimus, ac potiſſimùm *Rit.44.* de etymologia verò feriarum, illæquè quo iure introductæ fuerint, enarramus ſuper *Ritu* 92. quomodo
2 verò dies feriata diſtet à feſtiua die, & vtra habeat latiorem ſignificationem, tractamus ſuper *Rit.50. num.1.*

RITVS CLI.

Itèm Curia non committit audiẽtiam teſtium in cauſis ciuilibus, infrà dietam vnam.

SVMMA RERVM.

1 *Audientia teſtium, attento hoc Ritu, non committitur in ciuilibus infrà dietam vnam.*
2 *Dieta legalis quæ ſit, quibuſq; conſtet milliarijs.*
3 *Duplicata dieta numeratur, ſi locus diſtet vno ſupra viginti milliari.*
4 *Salarium duplicatum debetur facienti inter duarum dietarum in vnica die.*
5 *Dieta quot paſſus, pedes, digitoſquè contineat.*
6 *Dieta tempus pro teſtibus examinandis ſtatutum, quomodò computetur, remiſſiuè.*
Qualitèr ſint dinumeranda illa officialium, in acceſſu, receſſu, & mora, remiſſiuè.
7 *Quæ ſumma ſit illis ſoluenda pro qualibet dieta, & quid pro acceſſu extrà Regnum.*
8 *Proregis eſt ducatorum centum.*
9 *Legati à latere ducatorum mille, & Regentis, ſtatuſq; Conſiliarij, ducatorum viginti.*
10 *Per mare quinquaginta milliarijs dieta conſtat.*
11 *A fine Diœceſis exorditur.*
12 *Sed à cuius Diœceſis fine, reſpondetur, cum declaratione.*

Ve-

13 *Verùm ad quem vſque locum protendatur reſoluitur, cum diſtinctione.*
14 *Reus qui dicatur in hac ſpecie computandarum dictarum.*

AVdientiam teſtium, de qua multa ſcripſimus *Rit.*156. *cũ duobus ſequentibus*; Non committi in ciuilibus à Curia, denuò ſanxit *Ritus* iſte, infrà dic-
1 tam vnam, ſcilicèt legalem, iuxtà *Ritum* 141. eaq; eſt itineratio vnius diei,
2 & viginti milliarijs conſtat *l.* 1. *ff. ſi quis cantion. & l.* 3. *ff. de verbor. ſignific.* atq; ideò ſi quis, aliquem in locum iturus
3 eſt, diſtantem vno ſupra viginti milliari, computatio fieret duarum dietarum: vna namquè pro viginti milliaribus à iure ſtatutis, altera verò pro reliquo milliari, teſte *Geminian. conſ.* 37. *ſub nu.*4. cuius conſilium me docuit *Eminent. Tuſchus concluſ.* 405. *lit. D.* id tamèn etiàm aduerti, dixiſſe *Tiraquel. in tract. de Iudic. in reb. exig. feren. verſ. Octauo allegatur*, quod vſquè
4 adeò verum, vt non ſolùm ſi duobus diebus perficeretur iter, ſed eodem die, ob regulam illam, de ſalario duplicato perſoluendo commiſſario, qui vno die progreſſus eſſet duorum dierum iter, quam *Auilos* docet *in cap.* 54. *Prætor. in Gloſ. ſalario, poſt num.* 3. & periucundè *Alciat. lib.* 3. *ff. de verbor. ſignificat. Taſſon. de Antefat. verſ.* 2. *obſernat.* 2. *num.* 60. *Prat. ad Muſcat. lib.* 1. *p.* 7. *Gloſ. concluſio, & lib.* 2. *diſceptat. forenſ. cap.* 20. *Reg. Rouit. in pragm.* 6. *num.* 10. *de Commiſſar.* & nos alibi extricamus, quibus contradicit *Redoan. in tract. de ſimonia cap.* 18. *num.* 13. *in tract. tom.* 15. *p.* 2. *fol.* 47. quot autèm
5 paſſus dieta contineat, quot pedes, quotquè digitos, enodat *Hieronym. de Cenaglios q. communi* 897. *num.* 736. *tom.*4.

Dietæ verò tempus pro teſtibus exa-
6 minandis ſtatutum quomodò computetur, ſanxit *prag.* 7. *de ord. Iudic.* & ibi *R. Rou. & Nou. Gallu. in prax. p.* 2. *c.* 24. *n.* 3. *Nicolin. in prax. ciu. n.* 79. Qualitèr verò ſint denumerandę dietę officialiũ in acceſſu, receſſu, & mora, ex diſpoſitione *Reg. Pragmatic.* plenè agit *Reg. Rouit. dec.* 66. caſus impedimenti, ac infirmitatis mirificè reaſſumens, necnon ipſo laudato, *Prat. ad Muſcatell. mòx citat.* & de *Rouito* quoq; meminit *Thor. par.* 3. *compend. deciſ. verbo Dietæ pro liquidatione*, & quæ ſumma
7 ſit ſoluenda pro qualibet dieta officialibus, diſtinguit idem *R. Rouit. in add. prag.* 6. *à num.* 3. & duo decreta generalia Regiæ Cameræ refert *Reg. de Marinis, arreſt.* 632. *&* 655. & Prore-
8 gi ſoluuntur ducati cẽtum, quando accedit ad viſuram locorum, teſte *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg.* §. 4. *num.* 19. *de Abundantia Ciuitatis*, & legati à
9 latere ſolet illa eſſe ducatorum mille, vt refert *Taſſon. num.* 57. & Regentibus, ſtatuſq; Conſiliarijs ducatorum eſt viginti, vt ex *Rouit.* annotat *Taſſon. verſ.* 3. *obſeru.* 3. *num.* 61. pro dietis verò extrà Regnum vacandis ab officialibus, fit liquidatio arbitrio Excell. Regni Proregis, vt conſuluit Regia Camera die 14. Nouembris 1634. teſte *D. Reg. de Marin. arreſto R.C.S.* 615. *poſt deciſ. Reuerter.*

10 Per mare autèm illa conſtat quinquaginta milliarijs, ſi *Felino* credimus *in cap. cum olim, num.* 7. *de exception.* inſequuntur *Marchiſan. in Commiſſ. Auocation. Cauſar. p.* 2. §. 4. *nu.* 20. *to.* 2. *Decius in cap. cum ſit. Romana in quinto notabil. de appellat. Taſſon. cit. tract. verſ.* 2. *obſernat.* 2. *num.* 59. *& verſ.* 3. *obſeru.* 4. *num.* 247. ſed à quo loco ſint computanda eiuſmodi milliaria, idem *Marchiſ.* ſcripſerat à *num.* 14. confusè tamen, ni fallimur, vt crediderimus, expedire plurimùm, ſi nos clarioribus verbis vtentes, certiora conſtituerimus capita, non quidèm tangentia commeatum alicuius ad finem conſequendi ſalarium, cum eius reſpectù ſit fortaſsè verior ſententia, vt initium ab ipſomet domicilio ſumat, ſed reſpectù diſtantiæ ad eum finem, nè delegatio ceſſet, ſi delegatus vltrà vnam, ſiuè

duas,

duas, aùt tres dietas incolat, aduerſamquè partem extrahat contra decretum. *cap. nonnulli, de reſcript.* aùt inſupèr contra verba reſcripti habentis clau-
11 ſulam, dummodò non vltrà tres; & huius quæſiti intuitu dicimus à fine diœceſis exordiri, ex *cap. ſtatutum, §. cum verò, de reſcript. in 6. & cap. fin. §. conſeruatores, de offic. deleg. in 6.* aitq; *Rota dec. 34. de reſcript. in antiq. auctoritate Io. Andr. indic. c. ſtatutum, verb. vnam dietam*, aſſentiturq; *Abb. indic. cap. nonnulli, num. 2.* Sed à cuius diœ-
12 ceſis fine metiemur iter, reſpondemus, à fine diœceſis ipſius conuenti, nempè à fine diœceſis domicilij ipſius conuenti, ad quod impellimur verbis eorundem *textuum*, & *Villalob.* ſcripſit *in ſuo Aerario opin. verbo Dieta*, necnon *Mirand. in Manual. Prelator. Regular. to. 2. q. 47. art. 8. concl. 2. in fine, & Imol. in eodem cap. nonnulli num 9. Specul.* & alij mòx adducendi præportant, necnon verba illa præcalendatæ *deciſ. à fine diœceſis domicilij*: Verùm
13 ad quem vſq; locum protendetur numeratio prędicta, ſcilicèt ad principiũ diœceſis delegati, ſiuè illius incolatus (quod plerùmq; contingere ſolet) àn potiùs vſq; ad domicilium eiuſdem Præſulis, exemplum profectò erit, cum appellatus Neapolitanus eſſet, & delegatio dirigeretur Epiſcopo Triuicano, nàm ſi quæratur, quot millia diœceſis Triuicana abeſſet ab altera Neapolitana, apparebit, quadraginta millium interuallo abeſſe, quod ſi vſq; ad Ciuitatem Triuicanam, & illius Præſulis Palatium, illud certè quadraginta ſex milliarijs procùl eſſet, & conſecutiuè vltrà duas dietas, qua in re, credi poſſet ſatis obtemperari decreto *Bonifacij*, ſi altera ab altera diœceſi quadraginta millia paſſuum diſtet. *Alex.* tamèn *conſ. 22. vol. 4. verſ. Ad prædictam, ſub num. 4.* contrarium inſinuat, in illis verbis: *Pone, quod Reus recta via diſtat à domo Domini Iudicis, ad quam citatur per duas, vel tres dietas, &c.* Ergo ſupponit domum Iudicis, quam petere tenetur, procùl eſſe non poſſe vltra dietas à Iure ſtatutas.

Nùnc verò ad alterum progrediendum eſt dubium, & cognoſcendum
14 vter litigantium dicatur Reus in hac ſpecie computandarum diœceſum, & ſemper ille erit, illiuſq; diœceſis fines conſiderandi, qui origine Reus eſt, non qui deindè ex accidenti fieret, atq; ideò ſi actor ſuccumbat, & prouocet, obtineatq; reſcriptum cum clauſula, dummodò non vltrà tres, quamùis in cauſa appellationis ille ſit Reus, computatio diœceſum facienda erit à fine diœceſis appellati, non ipſius appellantis, vt notabilitèr declarat idem *Imola eod. num. 9.* ſequiturq; idem *March. ſub num. 8.*

Quod ſi à domicilio ipſius Rei facienda ſit, videndum eſt, cuius domicilij fines inquiri debeant, ſi plura Reus habeat, ad cuius veritatem videtote eundem *Imol. num. 12.* præterеà conſtituentem aliam concluſionem, attendendos eſſe fines diœceſis, vbi res exiſtit, cum de reali quæſtione agitur, collaudat *Zabarell. in clem. Abbates, n. 1. de reſcript.* illibiquè *Anchar. num. 9.* cuius ſententia necnè veritate nitatur, àn citiùs attendenda ſit ſemper diœceſis domicilij, tametſi contentio minimè ſit perſonàlis, ſed realis, inquirit *Felin.* multa cumulans *in cap. dilectus filius el 2. à num. 13. de reſcript.* ibidemquè *Abb. num. 7. Felin. in cap. ex parte num. 4. & Specul. rubr. de citat. §. 1. art. 3. par. 2.* quorum verba inſinuant, veriorem ſententiam ſuadere, etiàm in quæſtione reali fines diœceſis domicilij attendendos eſſe. Computationem autèm eiuſmodi, quomodò, quauè via metiatur, relegamus lectorem ad *conſ. 22. Alex. vol. 4. ſub num. 1. ac ſub num. 3.* extricans, ſi per aerem, vel terram, inquirit etiam, ſi per eam viam, qua paſſim itur, vel alteram rectam quippè, ſed incommodiorem, alpeſtrem, & montuoſam, aìt ſaltèm, non tutam, erit faciẽda dimenſio, & admonet, faciendam per terram, frequentiorem-

remquè viam: Illud tamen non ſcilicèt dictæ complures habet, eaſq; docet ſignificationes, *Boer. deciſ. 230. à num. 3.*

RITVS CLII.

Item ſi aliqui litigant in dicta Curia ciuilitèr, ſi infrà terminum ad probandum datū, non fecerunt examinari teſtes per ipſam Curiam, deindè terminus ad examinari faciendum datus fuerit, ſi teſtes ipſi infrà eundem terminum ad examinari faciendum datum, nō fuerint examinati, de cętero non audiantur, niſi fuerint mulier, vel pupillus, vel vidua & Eccleſia, vel Fiſcus, qui beneficium reſtitutionis in integrum ad pinguius probandum de nouo admittantur.

SVMMA RERVM.

1 *Terminus ad examinari faciendum ad probatum habendum datur.*
2 *Hodiè ille non eſt in vſu.*
3 *Reſtitutio non niſi leſo conceditur.*
4 *Eiuſmodi error, tùm in committendo, tùm in omittendo contingere poteſt.*
5 *Minor reſtituitur aduerſus renunciationem feudi, vel officij hæreditatem repudiatam, & aditionem hæreditatis damnoſæ.*
6 *Ad probandum etiam poſt publicationem, et concluſionem ad appellandum ad deſertam appellationem proſequendum.*
7 *Necnon aduerſus inſtantiæ peremptionem, & omiſſam allegationem dilatoriæ exceptionis.*
8 *Aduerſus annum ad retrahendum.*
9 *Ad proponendam Iudicis recuſationem poſt cauſæ concluſionem, quod ius Regni non admittit.*
10 *Reſtitutio in Regno conceditur, eo ipſo, quod petitur ex lapſu termini, læſione etiam non probata.*
11 *Multi Doctiſſimi Auctores de reſtitutione in integrum, & beneficijs ſcripſere.*
Reſtitutio in integrum, quæ de iure Regni primum vocatur, & ſecundum beneficium, quando, & quibus perſonis concedatur.
12 *Maiori vtrum concedatur pro læſione paſſa tempore minoris ætatis.*
13 *Vtrùm ſit deneganda poſt concluſionem.*
14 *Priuilegiato vtrùm detur aduerſus alterum priuilegiatum.*
15 *Illa denegari debeat nè poſt mandatum de parendo expeditum, inquiritur.*
16 *Reſtitutione in integrum denegata præuio decreto ſi ab eo reclametur, ſententia exequutioni demandatur.*
17 *Illa, quando competat in ciuilibus ad excipiendum de crimine, aùt in criminalibus ad pinguius probandum, remiſſiuè.*

1 Effluxo termino dato ad probādum, ſi alius ad examinari faciendum fuerit impartitus, teſtes infrà illum non examinati de cætero haud admittuntur, ad examinari faciendum, ſcilicèt ad probatum habendum, exponit in hoc *ritu Carau.* nec ſine ratione, cum maximè idem *Ritus* dixerit de termino ad probandum datum, in quo dùm antecedenti *Ritu* ſtatutum erat, quid agendum, nunc iſte ſubijcit quid faciēdum, cum primò datus fuerit terminus ad probandum, deindè ad probatum habendum, de quo, & nos etiam ſcripſimus *in ritu 69.* inibiquè addimus, eò elapſo, nullatenùs poſſe amplius teſtes recipi, iuxtà diſpoſitionem huius *Ritus*, & ex *Guttier. pract. qq. lib. 1. q. 54. & Carau. ſuper hoc ritu*, notat *Ripoll. var. reſol. cap. 5. de dilation. n. 198.* & eodem *Carauit.* relato, indicat *Fontanell. dec.* Ca-

Cathal. 22. *num.* 21. quod declarat nouitèr *Reg. Sanfelic. in prax. Iudic. ſect.* 47. *à num.* 8. Quarè cauti procuratores terminum conſtitui procurant non ſolùm ad probandum, ſed probatum habendum, ſi *Saluſtius* vera fatur *in praxi lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 2. quibus addimus, quæ ſcripſit *Epiſcop. Campanil. ſuper rit.* 28. *Cur. Archiep. Neap. ſub n.* 12. verùm quod huiuſmodi terminum ad probatum habendum hodiernus non admiſerit vſus, admonet *Muſcat. in prax.* S.C. *lib.* 1. *par.* 5. *Gloſ. defendendum, num.* 20. quiquè praxim ſubnectit.

Excipiuntur autem in hoc *Ritu*, mulier, pupillus, Eccleſia, vel Fiſcus, quibus ſanctiſſimo in integrum beneficij remedio de nouo ad pinguius probandum, ſuccurritur, dummodò reſtituendus probet ſe læſum, ſtatuit concluſionem, *Od. Sfort. in ſue tract. de reſtit. par.* 1. *q.* 3. *art.* 1. *ſub nu.* 4. & *text.* mille conueniũt, præſertim *in l. minoribus la ſeconda, C. ſi tutor, vel curat.* ibi, *Si circumuenti ſint*, in *l. præfecti, ff. de minorib.* in illis verbis. *In integrum reſtitutionem eſſe, erroris proprij veniæ petitionem.* Accedit regula tex. *in l. ſi ex cauſa*, §. *ſi in commiſſum, ff. de minor.* addo tamen videndum *Hieron. de Ceuaglios*, duas ad inuicem contrarias; & ambas communes, recitantem, *q.* 836. *tom.* 3. & quia
4 eiuſmodi error, tùm in committendo, tùm in omittendo contingere poteſt, ideò ratione prioris capitis, reſtituitur
5 aduerſus renunciationem feudi, vel officij, *Boer. deciſ.* 350. *num.* 4. itidèm ad rursùs agnoſcendam hæreditatem repudiatam, *Gloſ. in l.* 1. *verſ. impertiri, C. de integr. reſtit.* & illic *Alex. n.* 3. & alij; Itèm aduersùs aditionem hæreditatis damnoſæ, per *l. ait Prætor*, § *non ſolum, ff. de minor.* Ratione verò
6 poſterioris capitis, reſtituitur ad probandum, etiam poſt publicationem, & concluſionem, & ſuper eiſdem articulis, *Fel. in cap. fraternitatis, num.* 4. *de teſtib. Cappell. Tholoſ. deciſ.* 248. & *Afflict. deciſ.* 216. itidèmq; ad appellandum, eadem *Cappel. Tholoſ. deciſ.* 389. *Alciat. reg.* 1. *præſumpt.* 42. *num.* 4. *Farinac. q.* 75. *nu.* 444. *Oſaſc. deciſ.* 86. *num.* 3. *Macerat. lib.* 1. *reſol.* 54. *num.* 4. *Petr. Gregor. de Iudic. cauſ. feudal. q.* 30. *Giurb. dec. Siciliæ* 1. *ſub n.* 2. memor *Carau. in hoc ritu, & ritu* 71. necnon *rituum* 134. & 136. *Cumia rit.* 77. *per tot. Reg. Tap. de iur. Regni lib.* 3. *tit. de reſtit. minor.* qui reſtituitur ad deſertam appellationem proſequendum, *de Franch. dec.* 473. *Capyc. dec.* 96. *num.* 14. *Giurba dec. Sicil.* 18. *num.* 7. *Didacus Perez ad l.* 8. *tit.* 4. *lib.* 2. *ordin. col.* 394. *in fin. Reg. Galeot. controu. ſpiritual.* 30. *n.* 43. *Accurſ. in l.* 11.
7 *tit.* 17. *lib.* 4. *n.* 30. aduerſus inſtantiæ peremptionem, *Thor. p.* 3. *compend. dec. verbo inſtantia*, omiſſam allegationem dilatoriæ exceptionis, *de Franch. dec.* 290. & *dec.* 439. aduerſus annum ad
8 retrahendum à conſuetudine impartitum, *Napod. ad conſuetud. Neap. tit.* 17. *de iur. congrui, num.* 50. *Tepat. lib.* 2. *var. tit. de retract. col.* 1. *Giurb. dec.* 78.
9 & ad proponendam Iudicis recuſationem poſt cauſæ concluſionem, *Franch. dec.* 431. *Maſtrill. dec.* 151. *nu.* 29. *p.* 2. *Reg. Rouit. in prag.* 1. *num.* 14. *de ſuſpic. offic. Reg. Tapia tom.* 3. *iur. Reg. de ſuſpic. official. pragm.* 5. *num.* 1. quod *pragm. Regni*, penitùs denegat, & eſt 15. §. 22. *de ſuſpic. official.* Nec Læſio iure Regni probanda erit à reſtituendo, autumante ſe læſum ex temporis lapſu, cum ſat ſit, adducere illud eſſe
10 elapſum tempus, *Afflict. dec.* 114. *num.* 3. *Marant. in ſpecul. p.* 6. *tit. de concluſ. in cauſ. num.* 3. *Reg. Hector Capyc. Latro lib.* 2. *conſultat.* 115. *num.* 18. *Reg. Rouit. prag.* 11. *num.* 25. *de ord. Iudic.*

Hanc tamen reſtitutionem in integrũ, multis eruditiſſimis Doctoribus anſam
11 ſcribendi præbuiſſe ſcimus, præſertim *Mauritio Bolano, Ode Sfortiæ, Franciſco Caldas Pereyra*, & aliis, qui ſuper ea re integra conſcripſere volumina, atquè de illa ſpeciatim, quę Iure Regni primum vocatur, aut ſecundum

be-

beneficium, accurata ſerie eloquutus eſt *Imbrianus in ſuo peruttli tractat. de primo, & ſecundo beneficio.* Et nos ſcripſimus circa Regni obſeruantiam, & tempus ſtatutum ad illa petenda, & quibus concedantur in *ritu 71.* & loquuntur *Muſcat. in prax. lib. 1. p. 6. Gl. priuilegiata, Viſcont. in nou. add. ad Franch. dec. 668.* nec non *Reg. Sanfelic. in memor. ſect. 47. ſub. nu. 8. verſ. duodecimo limita, Reg. Rouit. in prag. 11. de ord. Iudic.* & nùm concedenda ſint Actori elapſo tempore præfixo à Reg. Pragm. *Thor.* tangit *p. 3. compend. deciſ. verbo Beneficium primum, vel ſecundũ,* An Curatori hæreditatis iacentis, affirmatiuè *Reg. Rouit. dec. 41. Thor. p. 2. compend. verbo beneficium*; Et àn his, quorum bona adminiſtrantur per tutores, ſeù adminiſtratores datos ex diſpoſitione teſtatoris, *Thor. p. 3. compẽd. verbo maior, & verbo reſtitutio.* An prodigo, antequàm declaretur, *Reg. Tap.* affirmatiuam ſuſtinet aliam *in prag. 2. de cenſib. num. 34.* An Collegio artis Serici, affirmatiuè *Reg. Salernit. dec. 43.* confraternitatibus, negatiuè deducitur ex *Ancar. in cap auditis, q. 11. de integr. reſtit. Gabriel. in ſuis concluſ. tit. de pia cauſ. concl. 1. num. 21.* etſi contrarium ſuſtineant, *Guttier. canonic. quæſt. lib. 1. q. 35. num. 9. Tuſch. pract. concluſ. tom. 4. lit. F. Gabed. deciſ. 51. n. 8. p. 1. Gratian. diſcep. forenſ. cap. 481. nu. 27. Imbrian. add. tract. conſid. 4. num. 47.* & Sedili nobilium fuiſſe denegata, refert *Reg. Rouit. conſ. 32. & 53. lib. 2. Thor. p. 1. compend. verbo reſtitutio*, & aliàs conceſſa, memorat *Imbrian. cit. num. 107.* Sed àn concedenda montibus erectis pro nubẽdis puellis, *Thor.* affirmatiuè ſcribit *in addit. ad Salernit. cit. dec. 43. & p. 3. compẽd. ſect. 12 verbo beneficia, ſeù reſtitutiones*, & meminit *D. Reg. de Marin. ad Reuert. dec. 156. nu. 2.* qui multa ad hanc materiam obſeruat *deciſ. 341, num. 2. & Thor. in compend. dec. in verbis, beneficia, & reſtitutio in integrum*, ad quorum congeſta relego lectorem ...

Ipſe tantùm pauca quædam addens, 12 quæ mihi obuenerunt, & primò ſi iam dicta reſtitutio concedenda ſit maiori pro læſione, aùt cauſa, quæ contigit, tẽpore quo minor erat, quam quæſtionem propoſuit *Afflict. deciſ. 210.* & negatiuè decidit, niſi malitia actoris, vel Iudicis protelata fuerit expeditio, ità quippè deſumitur ex illius verbis, *in Verſic. tandem ſub nu. 5. Affl.* inſequuntur *Muſcatel. in prax. S. C. p. 6. Gloſ. in integrum, num. 17. Marta voto 71. nu. 8. Imbrian. de primo, & ſecundo beneſic. conſiderat. 3. num. 86 Thor. p. 1. compẽd. deciſ. verbo minor, ſi pendente iudicio, R. de Marin. ad Reuert. dec. 115. nu. 1.*

Affl. tamèn dictis non acquieuit animus meus, nàm ſi fuit in minori ætate læſus; iam ſatis erit minorem paſſum eſſe læſionem, & damnum, ex altera eiuſdem *Afflicti deciſione 211. in illius calce*, & ratione illa, quod etiam maior reſtituitur, qui minori ſucceſſit, vt ipſe ait, in proxima relata *dec. 211.* vbi alia congerit, quæ illud ipſum longè magis dicendum inſinuant, cum idem minor ad maiorem peruenit ætatem; quare vel concludendum dico, reſtitutionem omninò concedendam minori, effecto maiori; vt etiam confirmat *Imbrian. memorat. tract. conſider. 2. num. 48.* & melius *num. 54.* opitulaturque vſus Sacri Conſilii, cuius teſtis eſt *Vrſill. in ead. deciſ. Afflicti 210. num. 5.* vel ſaltèm infrà quadriennium poſt minorem ætatem, quod, & permulti Iudices ipſius Sacri Conſilii in ipſamet cauſa relata, per *Afflict. in dic. dec. 210.* affirmaſſe, ille met teſtatur, eoquè tacito, reſoluit ſimplicitèr loquendo, *Sfortia Odus in tract. de reſtit. q. 48. artic. 4. num. 38. & Rot. dec. 132. apud Farinac. num. 7. par. 2. to. 1.* Ab altera verò eiuſdem *Afflicti* ſententia, reſilire etiàm audemus, quod illa ſit deneganda minori poſt concluſum in cauſa, quia idẽ eſt, ac ſi cauſa terminata foret, annuitquè citatus *Imbrian. num. 56.* diſſentit verò *conſideratione 5. à num. 2.* eidemquè parti fauent, quæ cumulauimus ſu-

per *Ritu* 290. quo quidem Iure vten-
dum eſſe eo caſu cum aliis priuilegia-
tis, iure merito dicimus, quamuis prop-
tereà non eſſe concedendam vniuerſi-
tati Status Eccleſiaſtici, Amico Romæ
13 moranti ſcripſimus, verùm id contigit,
quia aliis inſupèr, & validioribus im-
pulſi cauſis, ità reſpondimus, illa præ-
ſertim, quod citatio ad ſententiam pręce-
ceſſerat, ex *eod. Imbrian. in ead. conſid.*
5. nu. 13. imò, & petitio ipſius vniuer-
ſitatis inſtantis procedendum eſſe ad
expeditionem cauſæ, ſtante quod pro-
ceſſus erat iàm compilatus; cuius vir-
tute decreta fuit iam dicta citatio ad
ſententiam, fauetquè *Anton. de Amatis*
decis. 58. nu. 10. cum ſeq. (ſed hodiè de
iure Regni, alitèr dicendum ex di-
ctis in dicto *Ritu* 71.) Prætereà in-
ueſtigatum plerùmquè fuit, & ventila-
14 tum, ſi danda ſit priuilegiato aduerſùs
alterum priuilegiatum, qua quidem in
quæſtione in diuerſas iuerunt ſenten-
tias Doctores, quos citat *Odus Sfortia*
eod. tract. p. 1. q. 16. ab art. 4. ad vndeci-
mum vſque incluſiuè, & mihi ſemper
placuit magis in affirmatiuā propēdere.

Reſtitutionem verò petitam impe-
dire exequutionem, etiam ſententiæ
S.C. quæ Regis nomine profertur, cer-
tum eſt, *Capyc. dec. 53. Affl. dec. 356. n.*
5. de Franch. dec. 86. & 702. Reg. de
Marin. ad Reuert. dec. 16. nu. 2. ſed àn
ſemper hoc verum ſit, idem *Reg. de*
Marinis inquirit *lib. 2. quotid. reſolut.*
cap. 200. à num. 6. Reg. Capyc. Latro con-
ſultat. 100. tom. 2. & Conſiliar. Rocc.
reſp. 24. tom. 2. ſed pendente Iudicio
concedendæ, vel denegandæ reſtitu-
tionis petitæ, debeat nè impediri exe-
quutio ſententiæ, quæ in rem tranſiue-
rat iudicatam, ſcribit affirmatiuè con-
cludendo, *Campanil. in diuerſ. Iur. Ca-*
non. rub. 11. de perſon. prohib. promou.
cap. 13. de Illegitimis, num. 333. niſi
tamèn fuerit proceſſum ad exequutio-
nem, aìt ſaltèm, cœpta exequutio, teſte
Rota coram Manzanedo deciſ. 138. n.
2. p. 2. tom. 1. apud *Farinac.* ſubdentem
declarationem, quando dicatur cœpta
exequutio; maximè ſi adſit in commiſ-
ſione clauſula, proùt de iure. In Regno
15 verò tuta non eſt opinio, exiſtimantibus,
illam denegari poſt mandatum de pa-
rendo expeditum, quaſi illa petatur,
exequutione cępta, quam ſuſtinet *R.*
Rouit. ſuper prag. 2. num. 28. de minor.
nàm, vt optimè obſeruat *Conſ. Carlenal.*
lib. 2. diſputat. iur. lib. 1. tit. 3. diſp. 16.
num. 32. repugnat *textui in l. defenden-*
te 21. ff. de auth. tutor quin *Io. Vincent.*
de Ann. in repet. cap. 1. de Vaſſall. de-
crepit. ætat. num. 239. cuius authoritate
nititur *R. Rou.* ſimplicitèr hoc haud fa-
tetur, ſed adhibita diſtinctione, ſi enim
conſtet de bono iure ex ſcripturis nò-
uitèr poſt mandatum de parendo de-
ductis, ſententiæ exequutionem remo-
rari adiungit; Sed reſtitutione in inte-
16 grum denegata per decretum, etſi ab
eo reclametur, ſententia exequutioni
demādatur, *de Franch. deciſ. 702. Reg.*
Rouit. in d. prag. 1. num. 30. de minor. ex
Magon. deciſ. Florent. 133. num. 11. &
quando illa competat in Ciuilibus ad
excipiendum de crimine, aìt in crimi-
nalibus, ad pinguiùs probandum, poſt
multa concludit idem *de Franch. dec.*
421. num. 11.

RITVS CLIII.

ITèm ſi Epiſcopus, vel ſuperior, vel alius pręlatus, & quæuis alia egregia perſona litigat in ipſa Curia, & citetur de mādato ipſius Curię, quòd veniat reſponſurus ſuper poſitionibus aduerſarij ſui in cauſa factis, debet venire prælatus, & reſpondere, niſi petatur pro parte ipſius, & ad eius expenſas mittatur aliquis de Curia ad interrogandum ipſum ſuper dictis poſitionibus in ſcriptis redactis, & ſigillo

ipſius

ipſius Curiæ ſigillatis, & niſi reſpondeat, concluſio in cauſa ipſa differtur, donec reſpondeat ſuper poſitionibus ipſis.

SVMMA RERVM.

1 *Examen expenſis abſentis faciendam eſſe, quando ſubſiſtat.*

2 *Afflictus in conſtitut partes effectiuè, & non expreſsè huius ritus meminit.*

3 *Actus quiuis explendus, cuius expenſis expleri debeat.*

4 *Iuramentum de Calumnia præſtandum ab abſente, illius expenſis præſtari debet.*

5 *Abſentis expenſis fieri debet depoſitio, petens verò depoſitionem ſuppeditabit illas pro expeditione litterarum Commiſſionalium, quique etiàm pro ſalario Officialis, ſi ille, qui in loco eſt, fuerit allegatus ſuſpectus iuxta Rouit. & aliorum effatum, quod improbat Franc. Maria Prat.*

6 *De depoſitione verò, ſi intendit vti Teſtibus, quid dicendum, tangitur.*

QVotiès examinandus eſt abſens, & petatur, cuius expenſis examinandus ſi, petentis, nempè, àn eiuſdem examinandi, diſſentio eſt apud *DD.* Verùm vt errore prorsùs careat reſponſio,
1 Credimus, quod, vel quæritur, ſi abſit à loco Iudicij, vel inibi degens, tamèn ratione perſonæ, quæ egregia ſit, venire minimè debeat ad tribunal ob priuilegium, cuius meminimus ſuper *Rit.* 142. hoc quippè poſtremo caſu, ſi agatur de illorum depoſitione tanquam principalium, propriis ſuis expẽſis mittendus eſt examinator, qui eos interroget, nàm ita ſeruari in magna Curia, dicit *Afflict. in Conſtit. Partes in Indi-*
2 *cio n.* 5. non tamèn huius *rit.* meminit, ſed cum ratiocinetur obſeruari in Magna Curia, & huius *Ritus* verbis iſthæc referatur obſeruantia, vtiquè illum effectiuè allegat, eiuſquè obſeruantiam admittit, proùt, & *Muſcat.* quoquè *in prax. ciuil. p. 2. Gloſ. legaliores num.* 28. *& Afflict.* ac *Ritum* memorat *Reg. Io. Franc. Sanfelic. in prax. Iudiciar. ſect.* 48. *num.* 18. cum alioqui, attento iure communi, contrarium dicendum eſſet, quod in hoc *Ritu Carau.* ſcripſit; Nam alitèr priuilegium eis à iure indultum, non veniendi ad Tribunal, non eſſet priuilegium, cum indirectè cogerentur venire, nè ſoluerent, inſequiturquè *Aufrer. ad Capell. Tholoſ. dec.* 274. in libro meo; tametſi deciſio illa dixerit, expenſis communibus fieri debere, anteàq; *Specul. in tit. de Iuram. calumnia* §. *reſtat, ſub num.* 18. *& Boer. dec.* 303. *num.* 5. quorum aſſertionem ſubſiſtere in eo tantum caſu, quo loquuntur, fatemur, cum ſcilicèt egregia perſona longè abeſt à loco Iudicii, nè priuilegium perſonæ multùm parti noceat, atquè ità vtriuſque expẽſis deſtinetur Commiſſarius, quamuis, & tùnc deciſum fuiſſe in Sacro Conſilio, ſumptibus tantùm eiuſdem nobilis abſentis conſtituendum examinatorem, dixerit *Afflict. dec.* 177. etenim abſentia voluntaria (de quo mòx erit noſter ſermo) duntaxát conſiderata tùnc fuit, non priuilegium iam dictum, idquè ſi perpendiſſet, fortaſsè non ita decidiſſet ſupremũ illud Prætorium, niſi verbis huius *Ritus* inniti voluiſſet, quamúis autem *Ludou.* perſonarum qualitatem rimatus ſit, & nihilominùs *Afflicti* inſecutus fuerit deciſionem, *in deciſ. Peruſina* 74. *num.* 11. non tamèn *Carauita* conſiderauit rationes, & priuilegium earumdem perſonarum, ſed abſentia duntaxàt, & *Afflicti* auctoritate fultus in eam deflexit ſententiam, *Menoch.* etiàm *in tract. de arbitr. caſu* 228. *num.* 12. ad id tenendum impellitur *deciſ. Tholoſ. centeſima*; neq; aduertit ad prędictã *dec.* 274. eiſudẽ *Capellæ*, atteſtãtem, reſolutum in ea fuiſſe, vt expenſis communibus; quæ cùm ſit poſterior, præportat *Rotam* illam receſſiſſe à priori ſententia, ex his, quæ ſcripſimus *Ritu* 132.

num. 2.quin,& huic reſolutioni inhæret,*Guttierez pract. qq.lib.* 1. *q.*63.*ſub num.* 3. *de Franch.dec.*232.*verſ.hodiè tamen, ſub num.*7. ſed cum abſens nullo priuilegio potitur, longè magis ſub mini trabit ſumptus, & militat generica *Menoch.* concluſio *nu.*11. *Ludouic. num.*10. *Grauat.ad Veſtrium, cap.vlt. num.* 14. *Tartagl.in praxi rerum ciuilium cap.* 4. *num.*7.*Guttierez ſub num.* 1.*Carrab.in tract.de praemin.M.C.V. ſub num.*14. *& Ripolla var.reſolut.cap.* 5.*de dilation. nu.*75. tradentis,ſeruari in Supremo Regio Conſilio Cathaloniæ,quod ſi procurator eius,à quo reſponſiones exiguntur, habeat in mandatis clauſulam reſpondendi, & iurandi in animam principalis,& tamèn pars minimè contenta exiſtat,quod pereum fiant reſponſiones, petatq;à principali fieri,tunc omninò expẽſis ipſius partis petentis, reſponſiones recipiendas eſſe.

Verùm iſthæc ſubſiſtunt in expenſis erogandis pro ſalario illius, cui delegatur examen principalis,ſecus in erogandis pro expeditione litterarum cõmiſſionalium,& pro copia articulorum, ſuper quibus principalis eſt examinandus;illas enim ſuppeditabit petens depoſitionem,teſte *Vrſillo ad memor.dec. Afflict.*177.*n.*4.eodemquè *de Franh. ſub* eodem *num.* 7. *Muſcatell. indic. Gloſ. legaliores*, tùm in corpore, ſub dicto *num.* 28. tùm in *addit.* 4. *Anna ſingul.*405.*Index de Angelis ad Gizzarell. dec.*63.*num.*7. *Gallup.in prax. S.C.p.*2. *cap.*19.*à num.*17. principem concluſionem reſtringens, *Auus meus ad Capyc. dec.*90. *num.*5. quin, & expenſæ pro ſalario officialis faciendæ, tùnc ſunt ab ipſo examinando rogandæ, cum literæ diriguntur ad officialem loci,vbi principalis interrogandus incolit; nàm ſi ad alterum viciniorem, nempè proptèr ſuſpicionem propoſitam á petente depoſitionem, tùnc ipſiuſmet recuſantis ſumptibus perſoluenda erit examinatori merces, quippè qui proptèr ſuſpicionem allegatam præbet cauſam expenſis, & ſibi eſt imputandum,quod *Rouit.in Comment. ad pragm.*9. *num.*24. *de ordin. Iudic.* aſſerit,fauetquè *Marta voto* 70. *in fine*, quos inſequitur *Viſconti ad Franch.add.deciſ.*332.*num.*7. *in nou.* quorum effatum improbat *Franc. Maria Prat.ad Muſcat. add.Gl.legaliores, ad n.*28.ſed praxi *à Rouit.* recẽſita vtimur.

4 Cæteris autèm in caſibus, cuius expenſis ſit quiuis actus explendus,vtile erit percurrere,quæ *eod.caſu* 228. ediſſerat *Menoch.* alijquè relati Auctores,
5 ac præſertim iuramentum de calumnia præſtandum ab abſente, credidit citatus *Guttierez ſub d.num.*1.eiuſdem abſentis expenſis fieri,pro depoſitione
6 verò ſi intendit vti teſtibus, dubitat *Vrſill. ead. deciſ.*177.*num.* 1. ſi abſens teneatur,& quamuis non aperiat quid ſentit, verba tamen citrà dubium profert, ex quibus deduci poteſt in contrariam propendere reſolutionem.

RITVS CLIV.

ITem fuit quæſitum,ecce datus eſt terminus ad probandum in ciuili,vel criminali,vna partium facit aliam citare ad videndum iuramenta teſtium, ad pęnam ſolitam per Curiam,non comparuit citata,an detur excuſatori terminus ad denunciandum, & comparere faciendum poſt litem conteſtatam, determinauit Conſilium quod fuit heri 14. Septem.primæ indictionis,quòd ſic.

SVM-

SVMMA RERVM.

1 *Pars citata ad videndum Iuramenta teſtium, nulla hodiè punitur pœna, ſi non compareat, ſed tantùm validè examinantur teſtes.*

2 *Contumax non dicitur citatus non comparens in actu, qui poteſt eo abſẽte explicari.*

3 *Terminus ad denunciandum datur procuratori generatìm conſtituto.*

4 *Datur etiàm excuſatori ad denunciãdum principali, quod fuerit citatus ad videndum iuramenta.*

5 *Impartitur quoquè in cauſis exequutiuis, & liquidationis inſtrumentorum etiàm ſtante renunciatione in documento adiecta.*

5 *Iure communi defenſor ſinè mandato admittitur.*

1 HOdiernus vſus non patitur, decerni citationes cum pœna ad videndum iuramenta teſtium, nàm ſinè illa paſſim expediri conſpicimus, quamobrèm huius *Ritus* diſpoſitionem ceſſare, admonet *Carau. num.* 2. necnon *Muſcat. par.* 5. *ſua prax. gloſ. iuramentum, ſub num.* 11. ſi namquè pars non comparet, non alia plectitur pœna, quã quod, ipſa abſente, & validè quidem expletur actus, quod latiùs probat noſter *Carau. ſuper rit.* 133. *in fin.* contumax
2 namquè haùd dici poteſt citatus non comparens in actu, qui, eo abſente, explicari poteſt, *Foller. in fragm. eius prax. rub. de teſtib. num.* 99.

Terminum verò ad denunciandum,
3 de quo *Ritus*, didici ſemper concedi procuratori generatìm conſtituto, antequàm lis contra ſuum principalem moueretur, ex *auth. qua in prouincia, C. vbi de crim. & l.* 2. *C. vbi in rem, Muſcat. in prax. S. C. p.* 3. *Gloſ. ſimiles, num.* 5. *& in addit. verſ. deduximus, lit. C. & par.* 5. *Gloſ. defendendum, num.* 28. *Thor. in compend, deciſ. par.* 1. *verbo terminus ad teſtificandum, Borrell. in ſumm. deciſ. tit.* 47. *num.* 65. *de dilat. Reg Sanfelic. in prax. Iudic. rub. de ordin. Iudic. n* 5. *Ripoll. var. reſol. tit. de dilat. c.* 5. *n.* 78. idem *Thor. in ſuppl. cõp. dec. verbo terminus ad denunciandum,* quod latiùs notaui ſuper *rit.* 281. Nùnc
4 primum reperi dari quandoq; etiàm non procuratori, ſed excuſatori ad certiorandum principalem abſentem, quod fuerit domi citatus ad videndum iuramenta teſtium, & noſter *Ritus* probat, loquiturquè illa in cauſa, in qua nullus reperitur cõſtitutus procurator, cum verò ille cõſtitutus fuit, litemquè conteſtatus eſt, vter citari debeat, ipſe, àn principalis ad videndum iurare, remiſſiuè tetigimus ſuper *rit.* 145. & extricat *Ventrigl. in prax. rer. notab. tit. de citat. ad vidend. iurar. teſt. annot.* 31. §. 1. *à num.* 1. *lib.* 1.

Quin, memoratus terminus ad cer-
5 tiorandum, etiam in cauſis exequutiuis, & liquidationis inſtrumentorum impartitur, teſte *Reg. Sanfelic. dec.* 306. *tom.* 2. cuius meminit *Thor. in ſupplemen. compend. deciſ. verbo dilatio*, & proindè citato annis elapſis ſuper tenore inſtrumenti in Curia Ill. Comite Conuerſani, degente in Ciuitate Matritæ, ad inſtantiam D. Ioſephi de Rinaldo hæredis A. M. P. Stephani de Rinaldo, amico expetenti terminum ad illum certiorandũ, decreto M. C. V. Iunctis Aulis, fuit denegatus terminus, ſtãte quoq; expreſsa renũciatione in inſtrumento adiecta, & facto verbo in S. C. per Dom. Thomam Gaeta, tùnc Iudicẽ M. C. V. in Aula tùnc Conſ. D. Franciſci Antonij Muſettula, nùnc digniſſimi Regentis, ſub die 18. Iunij 1653. reuocato M. C. ſcito, fuit prouiſum, quod remiſſa eſt cauſa eidem M. C. quæ prouideat de competenti termino, & per M. C. V. ſub die 1. Iulij eiuſdẽ anni, pro exequtione decreti S. C. fuit impartitus terminus menſium quatuor, & alio decreto S. C. ſub die 21. menſis Iulij 1653. fuit confirmatum M. C. V. decretum, in banca Gagliardi.

6 Hæcquè cum iure communi colli-

mant

mant, quo defenſor ſine mandato defenſioni alicuius ſe offerre poteſt, *l. minor viginti quinque annis, ff. de procur. Specul. in tit. de his, qui alien. nom. n. 1. Claud. Battandier. regul. crim. 18. n. 5. Desbardus Horſthius in ſynopſi theſiũ, lib. 3. tit. 3. num. 1. par. 1. Dominicus Arumaus deciſ. Ienenſi 7. num. 19. Hieronym. Buttigella in l. 2. num. 17. C. de edend.*

RITVS CLV.

ITèm ſeruat ipſa Curia, quòd ſi feci citare teſtes ad mei petitionem, poteſt meus aduerſarius, cum facio eos iurare, facere eos etiàm iurare pro ſe ſine alia citatione de nouo, & ita vidi pluriès practicari, & ideò iurabunt, & etiàm præſente ipſo aduerſario meo ſuper ſuis exceptionibus, & articulis, quod nota. Et nota, quod teſtes citantur ſemper ad pœnam quatuor vnciarum, ſeu tertiæ partis bonorum mobilium, ſi dicta tertia maior dicta pœna exiſtat: & ita fit condemnatio.

SVMMA RERVM.

1 *Teſtes producti ad inſtantiam vnius partis examinari valeant ad inſtantiam alterius, abſquè alia citatione.*

2 *Citati inſtante aliquo impugnari non amplius ab ipſo poſſunt.*

Aduerſarius vtens teſtibus ab altero productis, àn contribuat in expenſis.

3 *Cogi poſſunt teſtes, & qua pœna teſtificari.*

4 *Non obſtante iuramento præſtito de non teſtificando.*

5 *Iurans non reuocare teſtamentum, vel procuratorem, & è ſocietate non recedere, iure poterit contrauenire.*

6 *Ante teſtium coactionem præcedere debet illis monitio.*

1 NEdùm teſtes producti ad inſtãtiam vnius partis produci, & examinari ad alterius petitionẽ poſsũt, abſq; aliqua citatione, ad tradita per *Boer. dec. 245. Ann. ſing. 510. Carab. ſingul. 235. Reg. Sanfelic. Carau. in hoc rit.* memor, *in prax. Iudic. ſect. 50. num. 12.* Sed, &
2 iuramentum præſtitum, inſtante aduerſario, imò & ſola citatio, illo petente, executa, nec non ſola deſcriptio in calce mãdati citatorij operatur, nè illos poſſit amplius reijcere, aùt impugnare teſtificata pro altero litigante, colligitur abundè ex his, quæ longa ſerie congeſſit, *Campanil. ſup. Ritu Cur. Archiepiſcop. Neap. 33. à num. 6. & Farinac.* copiosè explicans *q. 62. à num. 214.* atq; in eadem ipſa ſpecie, de qua verba fecit *Campanil. in dict. rit. 33.* loquitur *num. 225.* & aliqua delibauit *q. 45. nu. 36.* necnon *Auus meus ad Capyc. deciſ. 39. ſub num. 2.* & nos diximus alibi.

Sed aduerſarius vtens teſtibus ab altero productis, contribuere non obſtringitur ad expenſas ab illo retro erogatas pro illorum acceſſu, niſi à tempore illorum productionis, *Bal. in l. ex parte, ff. famil. erciſc.* quem laudat *Auus meus ad Capyc. deciſ. 90. ſub num. 5.* Teſtes verò cogi poſſunt teſtificari, vti probauimus ſuper *Rit. 87.* etiàm ſi dixerint neſcire, cum ſciant, *cap. 1. verſ. notandum, de notis feud. in vſib. feud. & l. ſi quando, C. de teſtib.* necnon *Aufrer.* ad Capell. *Tholoſ. deciſ. 377. num. 1.*

Pœnam verò, qua *Rituum* vigore
3 multantur, qui teſtimonium ferre renuunt, adiunximus eodem *Rit. 87.* quem tamèn hodiè minimè admittit vſus, ſed termino ipſis præſcripto ad deponendum elapſo, cogi ſolere per captu-

capturam pignorum, ſcripſimus inibi, cum alijs vtilibus in hac ſpecie; & tradunt *Muſcatell. in prax. Sacri Conſilij, lib. 1. par. 3. Gloſ. iuramenta, ſub num. 8. Iodoc. in prax. ciuil. cap. 163. Theſaur. deciſ. 39. Borrell. in ſumm. deciſ. tom. 2. tit. 7. à num. 1. de teſt. coactione, Sanfelic. add. loco num. 16.* quin cogi
4 valeant, non obſtante iuraměto ab ipſis præſtito, non teſtificandi, ſcripſit *Iaſon. in l. fin. ff. qui ſatiſdare cogantur, & in l. 2. §. ſi quis municipalis, in fine, ff. ſi quis cantion.*
5 ſic iurans non reuocare teſtamentum, vel procuratorem, ſiuè Vicarium, licitè reuocabit, iuramento non obſtante, *Panorm. conſ. 48. num. 4. vol. 2. Pariſ. conſ. 24. num. 66. vol. 2. & conſ. 69. num. 145. vol. 3. Boer. deciſ. 20. n. 19. & 20. Curt. conſ. 52. num. 10. vol. 3. Natta conſ. 426. num. 11. vol. 2.* prout non obſtante contrario pacto, iure à ſocietate receditur, *Viu. comm. opin. concluſ. 460. num. 2.*

Verùm quod antè teſtium coactio-
6 nem præcedere debeat illis monitio, admonet *Bal.* inſequutus à *Felino in cap. dilectorum, de teſtib. cogend.* confirmantq; *Steph. Aufrer. ad deciſ. 412. Cappell. Tholoſ. Petr. Gregor. ſyntagm. iur. vniuerſ. lib. 48. cap. 13. Bertaz. conſ. crimin. 71. num. 14. vol. 1. Petr. Foller. in pract. crim. verbo capiat. informat. in fin.*

RITVS CLVI.

ITèm ſeruat ipſa Curia alicui committere examinationem teſtium in criminali, ſenum, & valetudinariorum, iuxtà textum illum notabilem conſtitutionis Regni in pecuniariis, & ità fuit de facto in Curia pri lie, vbi fuit commiſſa examinatio contra Statutum Salerni, in dicta Ciuitate Salerni.

SVMMA RERVM.

1 *In cauſis criminalibus, audientia teſtium non conceditur.*
2 *Præter, teſtium legitimè impeditorum, etiam intrà vnam dietam.*
3 *Aliorum itèm in dignitate conſtitutorum.*
4 *Senes, & valetudinarij, qui dicantur.*
5 *Pars teneatur nè declarare ſenes infirmos, aut alitèr impeditos.*
6 *Quomodò probetur infirmitas, remiſſiuè.*
7 *Non modò ex congeſtis in Ritu 132. conſtat Regni Conſtitut. anteceſſiſſe compilationem horum Rituum, verùm ex huius Ritus verbis apertiùs deducitur.*

1 AVdientiam teſtium in criminalibus non concedi, iura clamitant, *in l. Iudices, & Auth. apud eloquentiſſimum, C. de fid. inſtrum. Gloſ. in cap. teſtes 3. q. 9. Lancell. Conrad. de offic. prætor. lib. 1. cap. 9. §. 2. tit. de capit. ſub num. 18. Thom. Triniſan. dec. Venet. 62. n. 17. lib. 2. Iodoc. in pract. rer. ciuil. c. 170. ſub num. 5. Afflict. in Conſt. Regni in pecuniarijs, n. 13. Foller. in prax. crim. rub. & facta lit. conteſt. num. 7. & in fragm. nu. 99. Viu. in ſylua opin. commun. opin. 927. & 928. Iacob. de Beluiſ. in prax. Iudic. de cauſ. crimin. col. 5.* cuius veritatem extricamus *Rit. 142. & Thor. in ſupplem. compend. dec. verbo Audientia teſtium*, ampliat etiam in cauſa clericatus, quando eſſet illius probatio facienda per teſtes in cauſa criminali, id quòd non procederet ſi eſſet pro cauſa ciuili, vt deciſum fuit per S.C. die 6. Martij 1643. *referente D. Conſil. Aloyſio Gamboa*, in cauſa Cæſaris Maggi, cum Iacobo Valerio,

in

in Banca Solarij, cuius ſciti meminit idem *Thor. in eod. ſupplem. compend. verbo, Nominatio teſtium.*

Verùm committi illam ſenum, & valetudinariorum, nedùm peculiari noſtro præſenti *Ritu* conceditur, cuius vigore, id ſcribit etiàm *Foller. in d. rubr. & facta lit. conteſt. ſub num. 7. & Vin. opin. 928. n. 8.* necnon *Monac. ad Minad. dec. 7. ſub n. 1.* ſed iure communi ipſo, teſtatur *Alberic. in Auth. apud eloquentiſſimum num. 2. Cod. de fid. inſtrum. Bertaz. conſ. crim. 136. ſub n. 2. lib. 1.* quin, aliorum omnium legitimè impeditorum, deducit ex adductis auctoritatibus *Farinac. q. 77. num. 101.*
2 etiàm infrà vnam dietam, concedit *Ritus 141.* aliorum itèm in dignitate
3 conſtitutorum, dixerat anteà idem *Farinac. nu. 100.* quibus conueniunt, quæ nos ſcripſimus ſuper eodem *Ritu 141. & 142.* Senes autèm, & valetu-
4 dinarij, quì dicantur, explicat *Anna ſingul. 464.* abundantiùſq; *Iſern. in cap. 1. verſ. quod ſi veritatem in fin. ſi de inueſt. quæſt. oriatur; & Abb. in cap. ſi qui teſtium, num. 7. de teſtib.*

Sed teneatur nè pars declarare ſe-
5 nes, vel infirmos, aùt alitèr impeditos, tractat *Iſern. in cap. 1. num. 7. ſi de inueſtit. inter. Dominum, & Vaſſall. lis*
6 *oriatur*, & quomodò probetur, àc deducatur infirmitas, *Marcell. Calà de modo artic. §. 2. Gloſ. vnic. num. 955. Claud. Tut. allegat. 23. num. 50. Veſt. lib. 6. cap. 2. num. 18. lit. X.*

Et tandèm ex verbis in *Ritu* adie-
7 ctis, *Iuxtà textum illum notabilem Conſtitutionis Regni*, apertiùs deducitur, quàm ſit verùm, quod ſcripſimus in *Rit. 132.* Regni conſtitutiones anteceſſiſſe compilationem horum *Rituum*.

RITVS CLVII.

ITèm ſeruat ipſa Curia, quod quàuis regularitèr nō poteſt committi examinatio teſtium in aliis caſibus, quàm in prædicta proxima obſeruantia contentis: tamèn Aduocatis, & literatis, qui ipſam Curiam ſequuntur: committitur pro maiori parte, quaſi examinatio omnium teſtium in criminali, & examinant in ipſa Curia prima in loco, vbi regitur, & eſt ratio, quia tùnc non videtur eſſe commiſſa, immò potiùs ipſa Curia videtur examinare: & iſta eſt ratio literatorum reſpondentium ad iura loquentia, quod non poteſt committi examinatio in criminalibus: & tùnc, aùt eſt extraordinarius: putà, quando dantur capitula inquiſitionum proceſſus, & Regens ipſe eligit vnum examinatorem: aùt eſt ordinatius proceſſus: & tùnc, dùm Curia regitur, quilibet eligit ſuum, ideſt accuſator, & accuſatus, qui duo electi literati habeant teſtes examinare vtriuſquè partis, & ſoluitur eis de examinatione eorum teſtium vtriuſquè partis, ſed in extraordinario proceſſu, non ſoluitur examinatori, niſi de teſtibus partis, quæ infertur; non de teſtibus fiſci. Et quod dictæ examinationes fiunt in Curia, non ſcribitur in actis, quia non ſcribitur, quando talis

exa-

Digitized by Google

examinatio commiſſa eſt tali, nèc ipſi examinatores, qui examinant in Curia ipſa, vt dictum eſt, faciunt mentionem, quod ipſi examinauerunt, ſed ſimpliciter dicitur, talis de tali loco teſtis iuratus, & interrogatus ſuper primo capitulo, vel articulo, dixit hoc indè ſcire, quod talis, &c. & omnia, quæ dicta ſunt in proceſſu criminali ordinario, ſeruantur in proceſſibus ciuilibus inter partes ad inuicem cauſantes.

SVMMA RERVM.

1 *Audientia teſtium in committenda, diſtinctio attendenda eſt, cauſarum ciuilium, & criminalium.*
2 *In criminalibus verò, quando committatur, & quid ſi Iudex impedimento detentus foret.*
3 *Quin, ſi teſtes in alterius eſſent iuriſdictione extrà Regnum, committi poteſt.*
4 *Commiſſarius deputatus ad teſtes examinandum ſuſpectus allegari poteſt, & quando.*
5 *Ex examine, quis maximè lædi poteſt.*
6 *Quid ſeruetur in cauſis ciuilibus, remiſſinè.*

ANtecedens *Ritus* conſtituendo caſus duos, in quibus audientia teſtium committitur in criminalibus, implicitè videtur negare in alijs, quod præſens *Ritus* apertè ediſſerit, cum ſcribit, regularitèr non poſſe committi examen teſtium in alijs caſibus, quàm in prædicta proxima obſeruantia contentis, & quamuis nihil exprimat in cauſis, ſcilicèt criminalibus, vel ciuilibus, ob relata tamèn verba, *in alijs caſibus, quàm in prædicta proxima obſeruantia contentis*, oſtendit, tantùm loqui in cauſis, quarum adductus antecedens *Ritus* meminit, & ſic criminalium, vbi ſenes, aùt valetudinarij examinandi ſint, & conſecutiuè regula ſit negatiua in iſto *Ritu* poſita, etiàm in cauſis criminalibus, quæ ſubſiſtat adhùc de iure communi, probat *Farinac.* ampliationes multas, & reſtrictiones adnectens, *in q. 77. à num. 71.* & nos diximus in antecedenti *Rit.* àc re-
2 ſtringimus in cauſis criminalibus infrà vnam dictam legalem, per *rit. 141.*

Quid, ſi Iudex impedimento detentus foret, *Rouit. in pragm. 24. num. 18. de offic. S. C. & Rubr. de adminiſtr. & & quod ipſimet ſeru. Tuſcus ſingul. 95. lit. P.* quo fretus *Vin.* adductus ad *Epiſcop. Campan. ad rit. Cur. Archiepiſc. 30. lit. A.* defendit, committi audientiam, etiam teſtium exiſtentium in Ciuitate, cum nequeant illorum depoſitionibus ob multitudinem negotiorum
3 intereſſe, vel ſi teſtes in alterius eſſent iuriſdictione extra Regnum, id, quod firmat *Io: Baptiſta Spada conſ. 77. to. 1. Veſtr. in prax. Rom. Cur. lib. 6. cap. 2. n. 12.* & laudato *Carau.* tradunt, *Clar. q. 26. num. 1. Borrell. par. 1. ſumm. dec. tit. 7. de teſt. coact. n. 56. & conſ. 21. num. 11. centur. 1.* Sed in cauſis ciuilibus dari quando debeant eiuſmodi literæ, pertingimus in *Ritu ſeq.*
4 An verò Commiſſarius deputatus ad illos examinandos, ſuſpectus allegari queat, affirmatiuè antè acceptationem, reſoluit *Carau. n. 13.* firmant *Andr. Gaill lib. 1. obſeru. pract. obſeru. 33. num. 3. Myſing. cent. 3. obſeru. 29.* ex examine enim pars maximè læ-
5 di poteſt, *Præpoſ. Mediol. in cap. cum ſpeciali, num. 3. de appell. Theſaur. dec. 255. nu. 1. Farinac. par. 2. in fragm.*
6 *crim. num. 720.* quid verò in ciuilibus, oſtendit *Muſcat. in prax. S. C. lib. 1. par. 5. Gloſ. ſuſpectorum, num. 3.* praximq; noſtrorum Tribunalium indicamus in *Ritu ſeq.*

RITVS CLVIII.

ITèm ſeruat ipſa Curia quando committitur examinatio teſtium in ciuilibus,vt in debito, vel in caſu criminali, quo teſtes examinētur extrà conſpectum Curiæ, tùnc fit commiſſio cum inſerta forma articulorum,vel capitulorum,& cum nominibus teſtium: & fit vt plurimùm, cum clauſula, id eſt ſi vnus dictorum examinatorum nō poterit intereſſe, alius poſſit exequi commiſſionem, & aliquando reſiſtente aliqua partium ex aliqua iuſta cauſa, fit ſine clauſula. Et nota, quod ad hoc, vt fiat cum clauſula: oportet,quod petatur à partibus concordantibus, alias Curia facit ſine clauſula, vbi verò pars vna non concordaret, & alia inſiſteret, quod fieret cum clauſula, tùnc niſi pars, quæ diſcordat, alleget iuſtam cauſam: mandatur ſibi parti diſcordanti, quod conſentiant ad certam pœnam, & vbi condemnatur, detinetur pro pœna, & ſcribitur in actis tale mandatum, nec appellatur, quia notorium eſt,quia talis commiſſio oportet, quod fiat de partium voluntate, ſicut publicatio,& concluſio,& alij actus,in quibus ſimpliciter fit mandatum parti non concordanti, & iuſtam cauſam alleganti. Ità quod quandoquè fit cum clauſula, & quandoquè ſine clauſula,arbitrio dictæ Curiæ, & ſecundùm quod partes concordant, vel diſcordant, nàm in caſu,quo ambæ partes concordant, tùnc Curia facit id, in quod concordant partes.

SVMMA RERVM.

1 *Remiſſoria, ſeù teſtium audientia, in quibus concedenda.*
Non conceditur, quando adeſt timor ſubornationis ad probandum, quod probatum non releuat, ſi articuli ſint irreleuantes, vel poſſint probari per teſtes.
2 *Officialis, completo officio, poſſit nè teſtes recipere vigore delegationis ſibi anteà factæ, àn eius ſucceſſor.*
3 *Delegans, ſi obierit antequam delegatus cœperit examinare teſtes, vtrùm poſſit illos recipere.*
4 *Hodierna praxis Tribunalium Neapolitanorum latè oſtenditur.*
Et quando examinare, & accedere debeat examinator, inquiritur.
5 *Scribis, & Magiſtris Actorum eſt vetitum, in S.C. examinare teſtes, tàm intrà, quàm extrà Ciuitatem.*
6 *Hodiè nō interponitur decretum, quod in biduo detur liſta ſuſpectorum, ſed notificato termino, elapſo biduo, fit electio.*
7 *Aliquando, in quibuſuis cauſis, præuia examinatorum renunciatione, committitur audientia.*
8 *Illa ſemper duorum teſtium tantùm conceditur, tàm ad inſtantiam Rei, quàm Actoris.*
Dom. Conſil. Carolus Brancacius laudatur.
9 *Quin, & in cauſis Neapolitanorum, exceptis feudalibus.*
10 *In cauſis quoquè Hiſpanorum in vrbe commorantium, ac pauperum.*
11 *A quo ſit facienda electio examinatoris in cauſis vertentibus coram Arbitris, & Syndicatoribus, remiſſiuè.*
12 *Examen factum, non elapſo biduo, ad dandum ſuſpectos, ſit nè validum.*
13 *Nominans teſtes in partibus longinquis, præſumitur velle dilatare.*

Ri-

RItus ſimplicitèr loquens vi-
detur innuere, vt regula ſit
in ciuilibus concedi audien-
tiam teſtium, & quidèm iu-
1 re communi, etiàm fulcitur iſthæc re-
gula, quam ſtatuit, ampliationibus, àc
limitationibus exornans *Farinac. q. 77.
à num. 2.* & nos tetigimus, in terminis
remiſſoriæ loquentes ſuper *Rit.* 88. &
conferunt, quę *Trentacinq. lib. 2. var.
reſol. tit. de teſtib. reſol.* 10. ſcripſit, tùm
in cauſis criminalibus, tùm in ciuilibus
verba faciens, *Io: Ferrar. Montan. de
Iudicior. praexercit. lib. 2. cap. 6. Iodoc.
in prax. rer. ciuil. cap. 163. Petrus Ter-
mineus in proceſſ. iur. ſcripti, cap.* 35.
plures formas commiſſionum lingua
germanica ſubnectens, *Thom. Actius
de infirmit. p. 2. verbo examen, Paul.
Aemil. Verall. deciſ. 272. n. 1. Borrell.
par. 1. ſumm. deciſ. tit. 7. de teſt. coact.
num. 62. & Epiſcop. Campan. ad Rit.
Cur. Archiep. 30. lit. A.* huiuſce *Ritus*
memor, *Auus meus ad Capyc. dec. 90. à
num. 3. Io: Baptiſta Spada conſ. 77. lib. 1.*
Non tamèn ſilentio inuoluimus Iudicis
arbitrio multùm committi ſuper remiſ-
ſoria, ſeù (vt nos loquimur) in teſtium
audientia concedenda in ciuilibus,
iuxtà *deciſ. Manzanedi in Foroliuien.
beneficij 22. Auguſti* 1603. *nu.* 2. quę
inter congeſtas nouiſſimè à *Farinac.
eſt deciſ. 134. par. 2. tom.* 1. & de Iure
Regni, inſinuat *Reg. Sanfelic. in prax.
Iudic. ſect. 46. num.* 25. àc potiſſimùm,
nè concedatur, quando adeſt ſuſpicio
ſubornationis, ex *Peregr. dec. 212. lib.*
2. quem inſequitur *Io: Baptiſta Spada
conſil. 172. num. 1. to. 2.* ad probandum,
quod probatum non releuat, conſtat
ex altera *Card. Bononienſ. in Gerun-
den. aniuerſ. 25. Iunij* 1604. quæ in-
ter eaſdem recollectas, eſt *dec. 126. eo-
dem tom.* 1. ſicuti, ſi articuli ſint ir-
releuantes, iuxtà *deciſ. 271. num. 1. &
deciſ.* 280. etiàm *num. 1. eod. tom. 1. Io:
Bapt. Spada conſ. 173. num. 2. tom. 2.*
& ſi materiæ articulatę poſſint probari
per ſcripturas, *Aegydius, dec. 384. Pu-
teus, dec. 366. num. 7. lib. 2. Io: Bapti-
ſta Spada, conſ. 373. nu. 4. to. 2.* & pro-
indè illam non dari in remedio, *l. fin.
C. de edict. Diu. Adrian. tollen.* deci-
ſum ſubnectit idem *Spada num.* 3. Nèc
quando petitur ad probandum id,
quod eſt inuериſimile, *Spada conſ. 374.
num. 14. tom. 2.*

Illa verò ſi dirigatur officiali loci,
2 qui intereà expleuerit officium, ſiuè
antequam cœperit teſtes recipere, ſiuè
poſtmodùm, vter eorum valebit teſtes
ipſos examinare, ipſe ſcilicèt functus
officio, àn potiùs ſucceſſor, vide *Spe-
cul. in tit. de leg. §. 7. incip. nunc dica-
mus, verſ. idem, ſub num. 16. par. 1. &
Plati deciſ.* 10. inter relatas per *Mar-
chiſan. de commiſſ. in practic. par. 1.
poſt cap.* 3. quin, ſi delegatus abſit, vtrùm
poſſit Locumtenens, dubitauit *Muſcat.
par. 5. Gloſ. ſuſpectorum, num.* 45.

3 Sed Iudex, qui commiſit audien-
tiam teſtium, ſi deceſſerit, aùt officium
compleuerit, antequam Commiſſarius
receperit teſtes, non propterea deti-
nebitur illos recipere, *Rota dec. 9. de
reſcript. in antiq.* & altera inter reſcrip-
tas *à Farinac. 16. num.* 4.

Hodierna verò praxis in noſtris Tri-
4 bunalibus inoleuit, quod in cauſis ciui-
libus vertẽtibus in M.C.V. & R. Cam.
examen, tùm in Ciuitate, tùm in par-
tibus à cauſæ Commiſſario, eius arbi-
trio, committitur, qui tamèn ſemper
eligit in Vrbe ſcribam cauſæ, dummo-
dò non fuerit ille infrà biduum ſuſpe-
ctus datus, & in partibus, officiales or-
dinarios locorum, partibus non ſuſpe-
ctos, *Gallupp. in prax. par. 2. cap. 24.
num.* 4. In S.C. tamèn, quia deputan-
tur mediante Regis diplomate exami-
natores, ex *pragm. 68. de offic. S.C.* eſt
5 vetitum ſcribis, & Magiſtris Actorum
examinare teſtes, tàm intrà, quàm ex-
trà Ciuitatem, ſub pœna nullitatis
actus, iuxtà formam *prag. 49. 58. 59.
74. & 75. eod. tit. Prat. lib. 3. diſcept.
forenſ. cap. 43. num.* 57. etiàm in cau-
ſis, in quibus dicitur, capiatur informa-
tio, & fuerit ipſis commiſſum per Reg.
Conſiliarios, vigore decreti Dom. Prę-

ſid.S.C.D.Petri Iordani Vrſini,ſub die 17.Martij 1628. penès Frāc.Antoniū de Mercati,Secretariū,& in cauſis delegationū, vigore ordinū *D. Præſ. Didaci Bernardi Zuſiæ*,ſub diebus 5.Nouēb. & 5.Iunij 1658.Sed dumtaxàt eſt permiſsum examinatoribus prædictis, quorū electio non fit per cauſæ cōmiſſarium, ſed per ſortem, quam vulgus Buſſulam appellat,nàm, illorum nominibus in vrna poſitis, in qualibet cauſa vnus eligitur, quem fortuna,& ſors tulerit, niſi,& ipſe allegatus fuerit ſuſpectus infrà biduum,ex *prag.67. eod.tit.*
6 ex quibus ab Aula receſſit iuris communis diſpoſitio, cuius meminit *Ann. alleg.* 274. interponendi decretum, quod in biduo detur liſta ſuſpectorum, vt prouideri poſſit de non ſuſpecto,ſed notificato termino, elapſo biduo, non erit amplius locus dandi ſuſpectos, ex *pragm.* 4. *cap.* 10. *de dilation. Muſcatell. par.*5. *Gloſ. ſuſpectorum,à n.* 15. noſter *Carau. in hoc rit. num.* 8. *Gallup. in prax.* S.C. *par.*2.*cap.*24.*ſub n.* 4. *Thor. in Cod. rer. Iudic. ciuil.caſu* 10. *à num.* 1. aliàs examen corrueret,quando fieret ab allegato ſuſpecto, *Muſcat. ibid. num.*5. tradens, ſuſpicionem multum vagam, & generalem non admitti, ſed tùnc in iudicis eſſe arbitrio,& facultate eligendi, ac ſi partes ipſę allegare neglexiſſent, *Gallup. add. loco num.*4. *Farinac. in reper. Iudic.q.*42. *Ann.ſing.*276. *Thor.memor. caſ.*10. *num.*9. *de Angel.ad Gizzar. deciſ.*27. *num.*7.

Cum verò teſtes in S. C. ſunt extrà Ciuitatem recipiendi,iſthæc ſeruatur diſtinctio,nàm in cauſis valoris infrà ducatos quincentum,indiſtinctè illorum audientia committitur ordinario loci,vel viciniori non ſuſpecto,Cōſiliarij placito, in illis verò excedentibus ſummā ducatorū quincentum vſq; ad mille, denegata audientia, accedit examinator,cui minimè acceſſus,& receſſus, ſed dumtaxàt morę ſalarium perſoluitur, *prag.* 74. *eod. tit. de offic.* S. C. ſuprà verò ſummam ducatorum mille illud pro acceſſu, receſſu, & mora exſoluitur ad rationem carolenorum ſexdecim pro qualibet die.

Aliquando verò præuia omnium
7 examinatorum renunciatione; committitur audientia in cauſis cuiuſuis quantitatis.

Paſsìm tamèn in quauis cauſa, etſi
8 ardua illa duorum dumtaxàt teſtium conceditur, vt ex *Carau.* monent *Reg. Rouit. in prag.*11. *de ordin. Iudic.Reg. Sanfelic. in prax.Iudic. ſect.*46. *n.*21. *& ſect.* 57.*num.*11.poſt *Vrſill. ad Afflict. deciſ.*351.*num.*3. *Reg.de Marin. ad Reuert.deciſ.*542.*num.*1. Carauitęquè effatum inſequutus fuit vir ille Patritius Neapolitanus, quouis ſummo magiſtratu digniſſimus, ac immortali laude celebrandus, *Dom. Conſiliarius Carolus Brancacius*, in cauſa creditorum Baronis Sancti de Sanctis Terræ Vaſti Girardi mei vaſſalli, cum Iulio Cęſare de Pitijs,de mēſe Martij 1656. penès Iulium de Venditto Actorum Magiſtrum S. C. Idquè non ſolùm inſtante Actore,ſed etiàm Reo,vt æqualitas in Iudicijs ſeruetur, ad *tex.in cap. nouit, de Iudic.* & ſic committi poteſt audientia quatuor teſtium, duorum ſcilicèt ad inſtantiam Actoris, & duorum ad inſtantiam Rei, vt deciſum fuit in cauſa Mariæ Rauaſcheriæ, cum Hieronymo Exharche, die 16.Martij 1616. *referente D.Conſil.Fabio Riccardo*, penès Act. Magiſt. Burrell. de quo meminit *Thor.par.*2.*compend.deciſ. verbo teſtium audientia.*

In cauſis quoq; Neapolitanorum,
9 & in eadem Ciuitate habitantium,non deputatur examinator, ſed ſemper committitur audientia, vt inter *priuil. Neapol. cap.*36. *pag.*36. *& cap.*69. *fol.* 47. *Afflict. in conſtit. in pecuniarijs*, 1. *notab. Reg. Rouit. in prag.*9. *num.*11. *de ordin. Iudic. de Angel. ad Gizzarell. mem. deciſ.* 27. *num.* 9. *Prat. ad Muſcatel. lib.* 1. *p.*5. *Gloſ. ſuſpectorum ad num.* 18. *Reg. de Marin. mòx add. loco num.* 2. etiam ſi cauſæ ſint magni momenti, ex dictione illa vniuerſali in

co-

eodem priuilegio adiecta, *Che in tutte le cauſe di Napolitani, & habitanti in eſſa*, quæ nihil excludit, *l. Iulianus, ff. de leg. 3. Grat. de dict. in dict.* 147. *Barboſ. de dict. in dict.* 207. & in indiduo, tradit *Thor. par. 3. comp. dec. ſect. 1. verbo, Audientia teſtium*, deciſum ſubnectens ſub die 21. Iunij 1623. *referente D. Conſil. Camillo de Petio*, in cauſa D. Berardini de Cardinas, fuitq; prouiſum, ſtante, illius notoria ciuilitate Neapolitana, conſignari literas commiſſionales, in banca de Feliçe. Hocquè caſu non militant, quæ ſcripſit *Io: Franc. Scaglion. in Rit.* 140. non committi audientiam in cauſis maximę importantiæ, & poſt ipſum *Thor. par. 2. compend. deciſ. verbo Nominatio teſtium*. Excipiuntur tamèn cauſæ criminales, & feudales, in quibus etiàm ad inſtantiam Neapolitanorum non committitur audientia, teſtibus ijſdem *R. Rou. n. 11. et de Angelis* itidèm *n.* 11.

10 Quod protendimus ad milites Hiſpanos in hac Vrbe commorantes, quibus Neapolitanorum prærogatiuæ impartitæ ſunt, ex *Carau. rit.* 301. *num.* 22. deciſum memorat *Reg. Sanfelic. dec. 74. nu. 2. lib. 1.* quem laudat *Thor. in ſupplem. compend. deciſ. verbo milites Hiſpani*, confertq; *Caſtilli* dictum *deciſ.* 105. *num.* 94. & *Carau.* inſequitur *Taſſon. de antefat. verſ. 2. obſeru. 4. nu.* 43. & ipſemet declarat *verſ. 3. obſer. 3. nu.* 371. quamq; prærogatiuam in cauſa pauperum, extendit *Io: Franceſc. Scaglion. in prag. 9. nu. 15. de examin. teſt. in antiq.* quem inſequitur *Dom. Reg. de Marinis ad Reuert. dec. 542. num. 1.*

Verùm àn audientia teſtium committi debeat ad inſtantiam aduerſarij, cum altera pars Neapolitana memorato beneficio vti nolit, negatiuè in praxi ſeruatum, tradit *Io: Franc. Marotta lib. 1. diſcept. forenſ. cap.* 23. & deciſum ſubnectit. Sed pro examine faciendo extrà Regnum, de quo eloquuti ſumus in *rit.* 140. àn deſtinari debeat examinator, vel cauſa committi locorum officialibus, in quibus teſtes degunt, & eſſe committendum, reſoluitur ex dictis per *Minad. dec. 7.*

11 In cauſis verò vertentibus coram arbitris, electio examinatoris à quo ſit facienda, inquirit *Laganar. ad Rouit. prag. 9. verſ. ſed quid in cauſis, de ord. Iudic.* & coram Syndicatoribus, extricat *Camillus Borrell. conſ.* 85. *à num.* 4.

12 Et ſi electio fiat, biduo non elapſo, examen ſit validum nè, affirmatiuè deducitur ex *Afflict. in dict. Conſtitut. in pecuniarÿs, num.* 20. partibus non contradicentibus, declarat idem *Laganar. add. loc. ex Carau. rit.* 157. *num.* 13. alijſquè, Ad materiam verò conſule *Reg. Tap. in rit. 146. & in d. Conſtit. in pecuniarÿs, Capyc.* ibidemq; *Maſull. dec. 90. Thor. p. 2. compend. deciſ. verbo teſtium audientia, Muſcat. add. Gl. ſuſpectorũ, Monac. ad Minad. dec. 7. Gallup. in prax. S. C. p. 2. c. 25. n. 12. et Sanfel. in add. ſect.* 46. & quod nominans
13 teſtes habere in partibus longinquis, præſumatur agere animo dilatandi, monet *Auus meus ad Capyc. deciſ. 90. num. 4. ex gloſ. fin. in cap. ſtatutum, §. penult. de reſcript. in 6. Spada conſ. 373. to. 2.* & notaui in *rit.* 140. *ſub n. 10. verbo Remiſſoria.*

RITVS CLIX.

IN primis, quod fideiuſſores iurant, ſicut principales in criminalibus, ſed in ciuilibus, nec principales, nec fideiuſſores iurant. Item notandum eſt, quod fideiuſſores ſe obligant præſentare Reum, ſi, & quotiès ipſe principalis fuerit requiſitus, vel ipſi fuerint requiſiti, verùm quando extrà

iudi-

iudicium requirũtur dicti fideiuſſores: requiritur in eadem requiſitione, etiam ipſe principalis, fideiuſſores ad pœnam fideiuſſionis, & principalis ad pœnam quatuor vnciarum, ſeu tertiæ partis bonorum mobilium: ſi dicta tertia maior dicta pœna exiſtat, hoc notatur in conſtitut. Regni lite, lib. 11. Item nota, quod in criminalibus fideiuſſores recipiuntur ad pœnas iuſtas, videlicèt pro homicidio ad pœnam vnciarum centum, ſi verò de priuato carcere, vel etiam falſitatis ad pœnam quinquaginta vnciarum, ſi verò ſint alia delicta, ad pœnam vnciarum 25. & obligant ſe, & bona eorum omnia inſolidum, &c. proùt poſt infià in Ritibus executionum commiſſariarum, in quinto Ritu.

SVMMA RERVM.

1 *Nihil eſt, quod humanæ ſocietati adeò incommodet, quàm fidei in pleriſquè hominum infirmitas.*
Hodiè vbiq; bacchatur perfidia, & vix vnus reperitur, qui fidem ſuam diligentiſſimè præſtet.
2 *Eò deuenimus, vt ſine ſponſore, ac vade, nemini mortalium credatur, nec ipſe ſponſor promiſſis præſtet.*
3 *Temerarium eſt promittere, quod præſtari non poteſt.*
4 *Solutio Comes eſt fideiuſſionis.*
Parem vim obtinent ea verba, fideiubeas, & ſoluas.
Fideiubens, ex præcepto teſtatoris pro alio ſolutum non repetit.
5 *Ex contractu fideiuſſionis dilapidantur patrimonia vxor, valet conſtante matrimonio repetere dotem à viro, ſolito fideiubere.*
6 *Theognidis, & Epicharmi dictum recenſetur.*
7 *Valeatnè fideiuſſor ob periculum mercedem recipere.*
8 *Magiſtri Actorum ſupremorum Tribunalium noſtri Regni pro fideiuſſionibus, quas ſuſcipiunt, iure mercedem, quæ ipſis pro arbitrio videtur, recipiunt.*
Ad quæ tenentur ipſi Actuarij ob fideiuſſiones, quas recipiunt, & quam diligentiam adhibere debeant.
9 *Hac tamèn facultate, ijdem magiſtri, modeſtè vtendum eſſe, intelligant.*
10 *An ſatiùs, & conſultiùs ſit, fideiuſſiones, & ſponſiones è Republica tollere.*
11 *Nihil enim homine dignius, quam alterum beneficio proſequi, fideiubendo ſæpèſæpiùs pecuniæ amittuntur, & amicitiæ, quæ culpa non rei eſt, ſed hominum, beneficio abutentium.*
12 *Cogitur quìs ad fideiubendum pro egeno.*
13 *Fideiubendi multi ſunt præſcripti modi, tùm à iure communi, tùm Rituum diſpoſitione.*
Vnus in hoc Ritu præſcribitur, & eſt de præſentando Reum, ſi, & quotiès ipſe principalis fuerit requiſitus, vel ipſi fideiuſſores fuerint requiſiti.
14 *Citato principali, condemnantur fideiuſſores.*
Quæ ſit differentia inter fideiuſſores Iudicij, & contractus.
15 *In fideiuſſore contractus nouus exquiritur proceſſus, vt valeat contra ipſum exequi, quod limitatur.*
16 *Fideiuſſor in prima inſtantia datus, àn teneatur pro iudicato in cauſa appellationis.*
17 *Cautiones de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, ad quid fuerunt introductæ.*
18 *Fideiuſſor non valet ſe obſtringere, niſi per ſtipulationem, & àn obligetur, ſi patiatur, ſe ſubſcribi in aliqua cauſa.*
19 *Diſpoſitionem huius Ritus extricant DD. remiſſiuè.*
20 *Fideiuſſio non probatur, niſi ſcriptura.*

21 *Quæ*

21 *Quæ requirantur de iure Regni, vt fideiuſſio ſit valida.*

1 Nihil eſt, opinor, quod humanæ ſocietati adeò incommodet, conuictumquè diſſoluat, quam fidei in plerisq; hominum infirmitas, atquè in rebus conſtantèr promiſſis, ſumma leuitas, atq; inconſtantia. Olim Græci tantùm, ac Pœni Prouerbijs anſam dare potuerunt: hodiè, vbi Græca, & Punica fides in ſuo Regno non eſt? vbi non bacchatur perfidia? Innumeros reperias, qui auri montes, vt aliquid à te extorqueant, polliceantur, qui verò quàm ſanctiſſimè fidem ſuam obſtrinxere, eam diligentiſſimè præſtet, ſocratica licèt vtaris lucerna, vix vnum in infinita turba
2 reperias. Eò deuenimus (ò tempora! ò mores!) vt ſinè ſponſore, àc vade, nèc tibi credatur ab alijs, nec tu alijs credere quicquam candidè poſſis. Quodquè peius eſt, nec ipſorum fideiuſſorum fides ità fida eſt, vt ea inniti, ſine metu perfidiæ, poſſis. Quod ſi vel nobilitate, vel armis, aùt potentia ſponſor præſtiterit, promiſſis ſe teneri dedecori ſibi eſſe potiùs exiſtimat, quā virtuti.
3 Hinc benè ſcripſit *Ioan. Sarisberg. de Nugis Curialium, lib. 3. cap. 11. Si promiſſionis implendæ non ſuppetit facultas, temerarium eſt promittere, quod præſtari non poteſt.* Quò conducit *Dionis Pruſici* libellus περὶ ἀπιστίας, in quo multis exemplis probat, nemini mortalium fidem haberi poſſe, proptèr eorum improbitatem, humani ingenij leuitatem, ac crebras animorum mutationes.

Cæterùm, ſciant fideiuſſores, ſpon-
4 ſionis Comitem, ſolutionem eſſe, quapropter æquipollere, atq; adeò parem vim obtinere ea verba, fideiubeas, & ſoluas, quod perpēdēs *Bertaz. in tract. clauſ. inſtrum. clauſ. 39. n. 19.* ſcripſit, nullam eſſe artem, quam addiſcere, vel exercere, magis damnoſum ſit addiſcenti, vel exercenti, quam prò alijs fideiubere, concinitq; *text. in l. tribus, ff. de vſufruct. ear. rer.* ſolutum non repeti ab hærede, qui, ex præcepto teſtatoris pro aliquo fideiubens, ſoluit, *Roman. ſing. 798. Franc. de Petris feſtiu. lect. lib. 2. cap. 6. & Marant. in conſ. 39. num. 14. & conſ. 192. nu. 12.*
5 aſtruit, ex contractu fideiuſſionis dilapidari patrimonia, valeatq; propterea vxor, conſtante matrimonio, repetere dotē à viro ſolito fideiubere, *arg. l. 3. §. ſi filiusfamilias ff. de peculio,* notāt *Angel. & Iaſon. in l. in perſona 30. §. 1. ff. de pact. Alex. in l. ſi conſtante matrimonio 24. ff. ſolut. matrim. Magon. dec. Florent. 57. num. 57. & dec. Lucenſ. 9. num. 12. & deciſ. 25. num. 48. Marcell. Calà de mod. artic. num. 152. Viu. dec. 210. Viſconti in concl. iur. verb. fideiubere pro alio.* Et tandèm notum eſt *Theognidis* dictum: πίστει χρήματ' ὄλεσσα, ἀπιστίῃ δ' ἐσάωσα. Hoc eſt, *fidē habendo, pecunias amiſi, diffidendo ſeruaui,* & *Epicharmi* illud: μέμνασο ἀπιστεῖν: *memēto diffidere,* quod *Scaliger* ità reddidit; *Clariſſima ſententia, confidere paucis, ſed clarior eſt altera, confidere nulli,*
7 vt propterea valeat fideiuſſor mercedem recipere ob periculum, Doctores concludant, ex *text. in l. ſi remunerandi gratia 6. §. Marius, ff. mandati, & l. in hoc iure, §. 1. ff. de donat.* vbi *Bar.* cuius meminit *Anus meus ad Capycium deciſ. 90. ſub num. 5. Padill. in l. 2. nu. 26. C. de reſcind. vendit. Couar. var. reſol. cap. 2. num. 6. Bald. in l. antiqua, num. 1. Cod. ad Velleian. Mantic. de tacit. & ambig. par. 1. lib. 6. tit. 6. n. 6. & par. 2. lib. 16. tit. 2. Surd. conſ. 306. à num. 1. vol. 3. Ludouiſ. dec. 76. n. 4. & deciſ. 161. num. 1.* vbi *Oliuerius Beltramin. in add. Frater Angel. de Clauaſio in eius ſumma angelica, verbo fideiuſſor,* qui tamèn hoc affirmat eſſe licitum, ratione periculi imminentis, non autèm proptèr actum fideiuſſionis, *Aretin. de fideiuſſor. 2. par. princ. ſect. 2. cap. 2.*

Et iure præterea Actorum Magi-
8 ſtri ſupremorum Tribunalium noſtri Regni pro fideiuſſionibus, quas ſuſci-

piunt

Digitized by Google

piunt, illam valent tuta conſcientia exigere mercedem, quæ ipſis pro arbitrio videbitur, *Dom. Reg. de Marin. lib. 2. quotid. reſol. cap. 7.* cùm in his actibus loco fideiuſſorum habeantur, & ſi facta obligatorum diſcuſſione, illi non ſoluendi fuerint, ſubſidiaria actione conueniunrur, ex *prag. 15. de Actuar. Reg. Rouit. dec. 83. Dom. Conſil. Staiban. reſolut. forenſ. 113. to. 2.* idem *Dom. Reg. de Marinis lib. 1. cap. 3. Thor. par. 3. ſect. 3. compend. deciſ. verbo, terminus, & in ſupplem. compend. deciſ. verb. Actuarius*, ex quibus experientia docuit, nonnullas domus ipſorum Actuariorum, ex cauſa fideiuſſionum per eos captarum, in collapſum iuiſſe.

9 Modeſtè tamèn hac facultate Actorum ijdem Magiſtri ſibi vtendum eſſe intelligant, nè, quod optimè ad fidei datæ ſtabilimentum excogitatum eſt, ipſi peſſimo more, in auaritiæ inſtrumenta, cupiditatiſq; conuertant. Neq; enim pro qualibet generatim fideiuſſiono, idem ſibi mercedis exſolui iuſtè contendant, ſed animaduertant, oportet, cauſarum æquitatē, hominum conditionem, ipſius deniq; fideiuſſionis rationem; hiſq; diligentèr animaduerſis, id tandèm exigant, non quod libido, aut ſua cupiditas, ſed quod ratio, atq; æquitas exigendum ſuadebit. & àn teneantur ad ſoluendum vſuras, negatiuè iudicatum refert *Dom. Reg. Rouit. conſ. 84. tom. 2.* quem inſequitur *Thor. par. 3. compend. deciſ. verbo Actuarius, ſi fuerit*, & quam diligentiam debeant adhibere Actuarij, nè teneantur de ſuo, videas *rit.* M.C.V. 135. de quo meminit *Viſconti ad Franch. dec. 202. verſ. in ead. deciſ. in fin.* & quę ſup. eod. *Ritu* notauimus.

Hæcquè damna perpendens *Conradus Pellicanus Rubeaquenſis, Theologus Tigurinus ad 6. cap. prouerb. Sa-*
10 *lamon.* audactèr ſuſtinet, ſatiùs, & conſultiùs fore fideiuſſiones, & ſponſiones, è Republica, & Vita communi prorsùs tollere, proſcribere, & exterminare, aduersùs cuius ſenſum inſurgunt *Petrus Auguſtinus Morla in emporio Iuris par. 1. tit. 8. q. 25. num. 34. Valentinus Francus in prolegomenis tractatus de fideiuſſor. à n. 11. Antonius Henring. eod. tract. de fideiuſſor. cap. 1. num. 17. & 18.* aſtruentes, fideiuſſionis actum ad commerciorum vſum conſeruandum, vtilem, & neceſſarium, vetuſtum, pium, honeſtum, & cum ſumma humanitate coniunctum eſſe, id quod præcæteris docet exemplum *Damonis*, & *Eucriti*, quorum, ille pro *Pythia*, hic pro *Euepheno*, ad mortem damnatis, apud *Dionyſium Syracuſanum* Siciliæ Regem, mortis ſponſores ſe conſtituerunt; eorumquè in liberandis ſponſoribus fides, vt miraculum prædicatur à *Valerio Maximo lib. 4. memorab. factor. & dictor. cap. 7. Cic. lib. 3. offic. & lib. 5. Tuſcul. quaeſt. & à Theodor. Zuuingero in theatro vitæ humanæ, vol. 18. lib. 2. pag. mihi 3315.*

Quod ſi, & vitam ipſam, qua nihil carius eſſe poteſt, qui tamèn, pro ſociorū vita, vltrò ſpoponderint, reperti ſunt; quantò faciliùs pecuniarum fideiuſſores rogatos, obæratis amicis præſto eſſe fas erit? Nihil enim homi-
11 ne dignius, nihil laudabilius, quam alterum beneficio proſequi, *l. ſeruus ea lege, ff. de ſeru. aſportan.*

Illud tamèn non negauerim; ſæpèſæpiùs, fideiubendo, & pecunias amitti, & amicitias, quæ culpa, non rei eſt, ſed hominum beneficio abutentium, opus proptereà aliquod non ex ſe, ſed ex cauſa, crimen fit, & rei alicuius abuſus, eius ſubſtantiam non tollit. Hinc triticum, oleraq; innoxia non aſpernamur, quod inter eà, lolium, aliæq; noxiæ, & venenatæ herbæ ſæpiſſimè pullulent. Et Nilum inundatione ſua Ægypto frugiferum, non calumniamur, quòd Crocodilum, & Aſpides ſecum ferat.

12 Cogitur inſupèr quisad fideiubēdū p egeno, etiā ſub præcepto peccati, vt voluit *Lucas in l. 2. in fin. C. quo quis ord. conuen. lib. 11. de Petris add. loc. n. 5.*

Fi-

13 Fideiubendi propterea multi ſunt præſcripti modi, tùm à iure communi, tùm Rituum ſanctione, & potiſſimùm vnus in hoc Ritu reſcribitur, cum *Ritus* 164. *&* 165. præſcripſerint alium, & in vnoquoque eorum, citato tantùm principali, condemnari poſſunt fideiuſſores, non requiſiti, vt ex lectura eorumdem *Rituum* conſtat apertè, & videre licet apud *Marant. par. 6. membro* 8. *ſub num.* 5. *& Muſcat.* fuſiùs tractantem, *in prax. fideiuſſor. mod.* 1. *à n.* 1. modus itaquè, ſiuè forma fideiubendi conſtituta in hoc *Ritu*, eſt de præſentando Reum, ſi, & quotiès ipſe principalis fuerit requiſitus, vel ipſi fideiuſſores fuerint requiſiti.

14 Quamobrèm citato principali, condemnabuntur fideiuſſores ob dictionem, *vel*, in ipſa fideiuſſione poſitam, quæ cum ſit alternatiua, erit ſatis, ſi in vna tantummodò parte adimpleatur, & conſequutiuè principalis dumtaxàt vocetur. Hæc ſubſiſtunt, vbicunq; condemnandi ſunt fideiuſſores, nàm ſi de exequutione iudicati ageretur, tùnc quia fideiuſſores ſunt Iudicij, in eos exequi, quicquid fuerit pronunciatum aduersùs principalem, illis incitatis, non dubitatur, eò quia confinguntur vna cùm principali condemnato, iuxtà deciſionem *Coccini*, quam reſcribit *Farinac.* eſtq; *deciſ.* 70. *nu.* 10. *par.* 2. *tom.* 1. *Vilhelmus Radelantius deciſ. Poſthum. Cur. Prouinc. Traiectina* 22. *Vaud. lib.* 1. *q.* 36. *Caſtill. Sot. Maior, par.* 4. *controu. cap.* 14. *Io. à Sande deciſ. Friſic. lib.* 3. *tit.* 10. *defin.* 3. tradens, fideiuſſorem pro iudicato ſoluendo datum, non teneri, ſi principalis in vna inſtantia, ob actionem ineptè propoſitam, fuerit abſolutus, licèt poſteà, mutato actionis genere, idem Reus in alia inſtantia fuerit condemnatus, fretus authoritate *Thomæ Harbai rer. quotid. c.* 4. Hancq; vigere, inter ipſos Iudicij & alios contractus fideiuſſores diſtantiam, demonſtrant *Epiſc. Campan. ſuper Rit. Car. Archiep.* 4. *n.* 16. cuius meminit *Viſcont. ad Franch. deciſ.* 400. *n.* 1. *& Auus meus ad Capyc. deciſ.* 91. *num.* 1. & tradunt *Viu. deciſ.* 210. *nu.* 2. *Flam. Chartar. deciſ.* 119. *Ladou. de Peguer. deciſ. Cathalon.* 197. *num.* 3. *Guid Pap. deciſ. Delphin.* 26. *num.* 1. *Reg. Capyc. Latro deciſ.* 102. *num.* 52. *&* 55. *Borrell. in ſumm. dec. par.* 2. *tit.* 32. *n.* 159. declarans, non procedere, mutatis perſonis litigantibus, vel fideiuſſoribus, quia tùnc in exequutione ſummaria præcedere debet cauſæ cognitio, ex *Afflict. deciſ.* 326. *Boer. deciſ.* 10. *n* 2. *&* 3. & è contrà, fideiuſſor, eadem ratione, ſoluendo, paratam habet executionem contra principalem, abſque nouo proceſſu, & ordine Iudiciali, *Hippoll. de Marſil. de fideiuſſ. num.* 362. *Capyc. Latr. add. deciſ.* 102. *num.* 54.

15 In fideiuſſore verò contractus, quod nouus exquiratur proceſſus, vt valeat contra ipſum exequi, reſpſere *Decius conſ.* 400. *Stephan. Ranchin. ad Guid. Pap. add. deciſ.* 26. *Natta conſ.* 345. *n.* 1. verùm, quod ſententia noceat quoquè fideiuſſori contractus non citato, ſi obligatus ille ſit ex inſtrumento executionem habente paratam, vel continente pacta executiua, tradunt *Ceſta de portion. rat. q.* 222. *n.* 7. *Aret. de fideiuſſ. par.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 34. *n.* 7. *Gizz. ad deciſ.* 30. *num.* 33. *R. Capyc. Latro.*

16 An autèm fideiuſſor in prima inſtantia datus, teneatur pro iudicato in cauſa appellationis, inquirunt *Cancer. par.* 2. *var. reſol. cap.* 5. *à num.* 91. *Charonda in memorab. verbo, Fideiuſſor, Chriſtin. vol.* 2. *deciſ.* 145. *Alex. Trentacinq. reſol.* 3. *num.* 7. *lib.* 2. *Fachin. lib.* 8. *controu. cap.* 57. *Theſaur. deciſ.* 202. *Franch deciſ.* 320. *num.* 7. quiduè ſi diuerſa ſint Tribunalia, idem *De Franch. deciſ.* 601. *num.* 8. *Gizzarell. deciſ.* 14. *Cancer. var. reſol. par.* 3. *c.* 12. & perbellè extricant *Fontanell. deciſ. Senat. Cathalon.* 238. *Molfeſ. ad Conſuetud. Neapol. par.* 4. *in add. ad q.* 63. *num* 2. *Franciſc. Anton. Coſta conſ.* 20. *Thor. in ſupplem. compend deciſ. verbo, fideiuſſor, qui fuit datus, Prat. ad Muſcat. modo* 13.

Cautiones verò de iudicio ſiſti, &
17 iudicatum ſoluendo, ad quid fuerint introductæ, indicant *Lalius Zanch. de prinuleg. Eccleſ. perſon. num.* 18. *de Angel. ad Gizzarel. deciſ.* 82. & quæ ſit inter ipſas differentia, oſtendunt *Ricc. collect.* 2254. *par.* 7. *Nouar. q. forenſ.* 12. *lib.* 1. *Gizzarel. add. deciſ.* 82. memor noſtri *Caran. ad Afflict. dec.* 170. *in princ.*

Quod verò fideiuſſor iure commu-
18 ni non valeat ſe obſtringere, niſi per ſtipulationem, ad *Text. in l. blanditus, C. de fideiuſſor.* ſcribunt *Afflict. deciſ.* 39. & ibi *Vrſill. Duen. reg.* 332. *Grammat. conſ. ciuil.* 63. *num.* 23. *Ricc. collect.* 1702. (*& Caran. in hoc Ritu* affirmantem, fideiuſſorem in Iudicio, qui patitur ſe ſubſcribi in aliqua cauſa, de Iure communi validè obſtringi, quia patientia in Iudicio ſtipulationis vim habet, inſequitur *Thor. in Cod. rer. iudic. ciuil. caſ.* 60. *n.* 176) etiam ſi in continenti poſt cõtractum fideiuſſor abſq; ſtipulatione accedat, tale enim pactum non veſtitur cohærentia contractus, *Gayll. pract. obſeru. lib.* 1. *obſeru.* 101. *n.* 10. *Marant. in ſingul. verbo, Pactum.*

Diſpoſitionem autèm huius *Ritus*,
19 extricat *Foller.* quoq; *in prax. crimin. rub. de fideiuſſor. in fragm. num.* 248. prætèr *Muſcat. in add. prax. fideiuſſor. modo* 1. *num.* 6. *modo* 6. *num.* 4. *& modo* 11. *num.* 8. *& par.* 2. *q.* 5. *num.* 11.

20 Et tandèm annoto, dictum *Anna in ſing.* 212. fideiuſſionem, nempè, non probari, niſi ſcriptura, improbari à *Viſion. in concluſ. iur. verbo, Fideiuſſio,* quiq; tradit, fideiuſſionem præſtitam voce, ſeù oretenus, duobus tantùm menſibus perdurare, in ſcriptis verò perpetuò; ex *l. penult. C. de fideiuſſor. Virgil. de legit. perſon. cap.* 30. *num.* 14. *Giurb. obſeru.* 99. *n.* 5. *Baron. in racemation. ad* 3. *lib. de citat. nu.* 66. *& Baiard. ad Clar. q.* 95. *n.* 3. poſt *Affl. in conſtit. ſi vaſſallus, n.* 24. ſubnectentem, grauiùs mulctari tranſgredientẽ Iudicis præceptũ in ſcriptis factum, quã voce.

21 Quæ verò requirantur, vt fideiuſſio penès acta ſit valida, & àn duorum teſtium ſubſcriptio exquiratur, attenta diſpoſitione *pragm.* 16. *de Actuar.* larè extricaui de obligatione penès acta, verba faciens, in *Rit.* 128. *à n.* 7. quibus addo *Thor. in compend. deciſ. par.* 3. *ſect.* 2. *verbo, Obligatio ſtipulata penès acta,* ſubnectentem, quid dicendum, ſi obligatio eſſet ſtipulata penès acta, & teſtes non fuiſſent ſubſcripti, ſed tantùm annotati per Actuarium.

RITVS CLX.

ITèm, quod nullus recipiatur fideiuſſor de Capuana nobilis, nec nobilis de Nido, maximè milites, & alij potentiores Curiales, vel alij, ſed habiles ad conueniendum, & faciendum executiones contra eos, verùm vnus nobilis de Nido, vel de Capuana recipitur pro alio nobili.

SVMMA RERVM.

1 *Quæ ſit cauſa interdicendi in hoc Ritu, Nobiles Capuanæ, & Nidi recipi in fideiuſſores.*

2 *Omnium Sedilium vna eſt nobilitas.*

3 *Modus recenſetur, quo Electi Neapolis ſedent, incedunt, ſubſcribunt, aùt loquuntur.*

4 *Theatri inſupèr conſtructio ob proceſſionem, & ſolemnitatẽ Glorioſi Martyris, & Patroni huius Ciuitatis Sãcti Ianuarij, eiuſquè miraculi ſit mentio, cum eius ſanguis in conſpectu capitis ponitur.*

5 *Syndici quoquè Neapolitani deputatio refertur modus, & cauſa.*

6 *Temporum malignitate, àc rerum vertigine depreſſas pluriès Nidi, & Capuanæ familias, trium verò reliquorum ad æthera nonnunquàm euectas*

ctas legimus.

Huius ritus diſpoſitio hodiè non ſeruatur.

7 *Inter plures ſedilium nobiles conſiderari poteſt, prioritas, & maioritas, quamuis ipſorum ſedilium, vna ſit, eademquè nobilitas.*

8 *Aelij Marcheſii, & P. Caroli Borrelli fit mentio, & nùm ipſe Borrellus laudibus ſit celebrandus, dùm Aelij manuſcripta iam diù putrida in lucem edidit.*

9 *In hanc Vrbem ex multis antiquiſſimis, & inſignibus totius Regni, complures aduenerunt familiæ, nulli plateæ adſcriptæ.*

10 *Nobiles, & Barones in hac Ciuitate inhabitantes grauantur, dùm nullo regiminum munere inaugantur.*

11 *Ipſos nobiles ad Ciuitatis honores admitti, fuit ſupplicatum.*

In ſpem adducitur Auctor fore, vt inuictiſſimus Rex noſter, iuſtiſſimam hanc petitionem adimpleat.

12 *Aduersùs Neapolitanos, Gallus quidam nimiùm Gallis fauēs nonnulla exarauit, ſed idem adducitur pro illorum defenſione.*

13 *Ciuitas hæc, cum duobus conſtet ordinibus, altero nobilium, plebeiorum, altero, cur non æqualitèr regimen regant, ſed nobilium ſedilia quinque eligant decuriones, plebs verò ſolùm tribunum plebis, inquiritur.*

14 *Benignè cum plebe Neapolitana actum eſſe, oſtenditur, cui vt ſuum haberet Tribunum conceſſum eſt.*

15 *Nobiles ad dignitates, & officia promouendi ſunt, & quarè.*

16 *Nobilitas, quid ſit.*

17 *Eam generatim ſumptam triplici ex fonte manare, oſtenditur.*

Quanto tempore, & quibus actibus illa acquiratur, et àn per ingreſſum religionis amittatur.

18 *Pendente lite ab aliquo intentata contra Ciuitatem ſuper quaſi poſſeſſione nobilitatis, àn valeat interim ille ſe excuſare à muneribus, quæ popularibus iniungūtur, & auctoris reſponſio adducitur.*

19 *Vter præferatur virtute, àn ſtirpe nobilis.*

Nobiliores ſunt, qui ſua virtute nobilitatem acquiſiuerunt, quam qui per manus ab anteceſſoribus habuerunt.

20 *Nobiles multis prærogatiuis perfruūtur, quæ ignobilibus denegantur.*

In pęnis nempè inferendis, quo caſu àn nobilitas filij proſit patri, & fratris fratri, necnon matris filio.

21 *Nobiles ſeparatim carcerati permanent, literæ executoriales cōtra ipſos expeditæ ante ſubſcriptionem, oſtenduntur, contra nobiles ſuſpectos de fuga mandatum capturæ non relaxatur.*

Illi abſq; ignominia cedunt bonis, & ſub ſequeſtro deductis eorum bonis, alimenta reſeruantur.

22 *Fideiuſſor dandus eſt, qui ſoluendo ſit, & facilè conueniendus.*

23 *Idonei fideiuſſores non ſunt milites, & potentes.*

Nec Curiales, Clerici, & Monachi.

24 *Curiales quibus gaudeant priuilegijs, & qui dicatur.*

Fiſcus non dicitur idoneus fideiuſſor.

25 *Coniuncta perſona debitoris, vel inquiſiti, etiam non habilis recipitur.*

Quod ad valdè Amicum protenditur, Amicitia Conſanguinitati æquiparatur.

26 *De habilitate, & idoneitate fideiuſſorum, remiſſiuè.*

27 *Factum, quod recenſet Caran. num. 2. condemnatorum ordine Exc. Ducis de Alcalà fuit ab omnibus improbatum.*

27 *Alij, non Duci de Alcalà ſed Exc. D. Petro de Toledo illud adſcribunt.*

1 CAuſam, cùr hoc in *Ritu*, Nobiles Capuanæ, & Nidi, in fideiuſſorum numerum recipi prohibeantur, neminem adhùc reperimus, eam eſſe exiſtimantes; quod proptèr ſuprà cœteros cœterorum ſedilium, nobilitatem, ij diffi-

 cilius

cilius in iudicium conueniri poſſe videantur, ſed potiùs legislatricis ipſius Reginæ Ioannæ propenſiori in eos voluntati, ac beneuolentiæ, alijs in locis haud obſcuræ demonſtratæ, tribuendam multi cenſuerunt; Cum alioquin,
2 ſi vel veritatem perſcrutari velimus, ſiquè Hiſtoricos, huius potiſſimùm Regni perlegere, non tantùm inter ea omnia ſedilia nullum extare diſcrimen, vnamquè, & eam parem eſſe omnium nobilitatem conſpiciemus (quod *Surgens*, præſertim ſignificat in *tract. de Neapol. illuſtr. cap. 12. num. 61.*) Verùm eorumdem ſedilium nullum ſe alteri nobilitate anteferri poſſe, aùt pręſtabiliùs eſſe, affirmabimus, ſpeciatimquè aſſerit *Anton. Termin. in ſua apologia trium ſedilium, in proœmio*; quod inſupèr continuo more conſtare non ignoramus, præſertìm cum Decuriones, (vulgò Electi Ciuitatis appellati,)
3 publicis in actionibus incedunt, aùt priuatis decurionatum exercent; quot enim ſunt ſedilia (prætèr illud montaneæ) tot decuriones, ſingula ſingulos in anno præponentia, montaneæ verò duos, ad illud enim nobiles ſedilis forcellæ ſe receperunt, perpetuumq; fædus iunxerunt; Hi tamèn omnes decuriones nulla inter eos conſiderata præcedentia, nulla prorsùs perpenſa prærogatiua incedunt, ſedent, aùt ſubſcribunt; quin, & aliquo in emergenti Excellentiſſimum Proregem, aùt alium quempiam alloqui cum eos oportet, loquendi munus in girũ pertinet, cumquè ad eorum Prętoriũ in Diui Laurentij Monaſterio exiſtens conueniunt, qui primus aduenit, præſidet, alijquè deinceps ſeriatim accedentes ſedent; & qui alijs præuenerit, tintinabulum ante habet. Quod ſi eadem ſedilia ob alia obeunda munera (quorum pertractatio ipſorum non eſt decurionum) viros deputare contingerit, qui eoſdemmet Proreges, aùt alios Principes orent, cumquè illis negotia peragant, ijdem deputati ex ſe ipſis vnum, quem maluerint, ſeligunt, qui, & rem preponat, & ſermonem inſtituat, cęteris deindè proſequentibus.

4 In publicis inſupèr proceſſionibus, in illa præſertim ſanguinis Glorioſi Martyris Ianuarij (quæ fieri in Sabato viciniori Dominicæ primæ Maij conſueſcit) per girum theatrum Regio conſtruitur ornatu in eo ſedili, vbi feſtum celebratur, cuius diei mane ſollemnitèr Sancti Martyris caput illùc vehitur, ſollemniùs autèm veſpere eius ſanguis, qui in ampulla vitrea concretus, aſſeruatur, cumquè in conſpectu capitis ponitur, admirãdum in modum colliquefieri, & ebullire, perindè atq; recens effuſus ad hæc vſquè tempora cernitur, pluresq; commemorant Auctores, maximè *Summontius* Hiſtoricus Neapolitanus, *lib. 1. fol. 356. p. 1.*

5 Demùm quauis in actione publica equitatus, quam, vel dolor, vel gratulatio, vel Principis ingreſſus ſuadet, vel publicorum cauſa Comitiorum proptèr congiarium, aliuduè ſimile, in quo corpus interueniat Ciuitatis, eiuſquè decuriones, Ciuitatem ipſam ſollemnitèr repræſentantes, Syndicus iidèm per circulum creatur, qui in equitatu ipſo Proregis ſiniſtram petat; Omni itaquè inter eos nobiles paruipenſa adhùc imaginaria præcedentia, adinuicem conuerſari, reſquè communes gerere animaduertimus, & ſi antiquiorum monumenta perquiramus, temporum, ac fortunæ viciſſitudines eorumdem omnium ſedilium proceres fluctuaſſe conſpiciemus.

6 Verumtamèn, quæ ex alio in aliud viciſſitudo, atquè mutatio fuerit, quæ mutuari ab aliquo, & ei viciſſim reddere aliud quidpiam potuerit agnoſcemus, quin, & illud citrà dubium fatebimur, temporum malignitate, ac rerũ vertigine depreſſas pluriès Nidi, & Capuanę familias, trium verò reliquorum ad æthera nonnunquam euectas; vt illorum viris fortunatiores alij Nidi, & Capuanæ, non fuerint; ſi idemmet Ter-

Terminius vera ex regeſtis Regijs depromſiſſe teſtatur, vt propterea non abre noſtri *Ritus* obſeruantiam aboleuiſſe, hiſquè temporibus, non ſecùs, ac reliquorum trium ſedilium, eoſdem Capuanæ, & Nidi nobiles recipi in fideiuſſores videamus, teſtaturq; pretereà *Muſcat.* iſtius verba *Ritus* explanans, *in ſua praxi ciuil. par. 3. gloſ. expenſis num. 42.* & aduertunt *Reg. Tap. de Iur. Regn. tit. de fideiuſſor. ſup. hoc Rit. Franc. Rumm. ad Afflict. de Iur. prothom. in § prohibetur, num. 20. pag. 201. Carauit.* & *Ritus* memor, *Vrſil. ad Affl. dec. 88. num. 2. Thor. p. 3. compend. deciſ. ſect. 1. verbo fideiuſſor. promittens,* quem *Ritum* exornat *Epiſcop. Ricc. collect. 613. par. 3.* complures, quę de ſedilium nobilibus manarunt deciſiones, coaceruans.

Hæc militarent, ſi de præcedentia quæri poſſet inter ſedilia, longæuus enim vſus illam explodit *Surgens ibidem cap. vlt.* non negarim tamèn in-
7 ter plures nobiles conſiderari poſſe prioritatem, & maioritatem, vt ſcilicèt quis ſit altero nobilior, id tamèn procedit reſpectù ſingularum perſonarum quo caſu, confuſis ſedilibus, prioritas gradus conſiderabitur, etſi enim aliquis, exempli gratia, è Regione Capuana plures alios ex alijs Regionibus præcedat nobilitate, poteſt tamèn ſuperari ab alio alterius Regionis, qui, & ipſe ſuperetur ab alio, & ſic deinceps, quotieſcunq; autèm collegialiter nobilitas conſideratur, vt diximus, vna eſt, eademquè nobilitas, licèt per quarteria diuiſa, commoditatis gratia, *Surgens cap. 12.* aliàs ſe ipſam ſuperaret

Fortaſsè, hactenùs memoratis, nõnul-
8 la quoquè è libello, qui manuſcriptus circumferebatur, cuiuſdam neſcio, cuius *Franciſci Aelij Marcheſij, in Euagatione huius Ritus in vetuſtis, ſub num. 158. ſubq; tit. de fideiuſſor.* decerpta, addidiſſem; niſi *P. Carolus Borellus* vir elegans, & doctus, opere ſuo edito, cui titulus: *Vindex Neapolitanæ Nobilitatis; Animaduerſio in Franciſci Aelii Marcheſii librum. Neapoli 1653.* Et iterùm Romæ Italicè impreſſo, ſub nomine *D. Ferdinandi Vghelli*, illius Auctoris verbis ad cenſuram reuocatis, fol. 105. hac me ſarcina liberaſſet. Ab eo (Lector) homine, & litteris ornatiſſimo, & in familiarum huius Vrbis nobilium vetuſtate indaganda accuratiſſimo, malim ea, quàm à me petas. Quamùis non deſint, quibus, contemnendum potiùs Auctorem illum fuiſſe, ſuiſquè in tenebris ſepultum relinquendum, quàm tanti à *Borrello* faciendum, in quem doctiſſimum ſtylum ſuum exerceret; & cadauer illius, hoc eſt librum ipſum, iamdiù putridum ad publicam lucem reuocaret, videatur.

9 Prætereà, neminem latet in hanc Vrbem ex multis antiquiſſimis, & conſpicuis totiùs Regni complures aduenisſe nobiliſſimas familias, nulli è procerum ſedilibus, vel plateis adſcriptas, quæ tamèn, qua dominio in ſubditos, qua antiquitatis inſignibus præclariſſimę ſint, omnibus eſt notũ, & indiſcriminatim cum qualibet plateatũ familia
10 cõiugijs cõſtringuntur; Nobiles tamèn iſtos extraneos, & Barones grauari quodãmodò dixerim, dũ in eadẽ Ciuitate inhabitantes, quæ per nobiles, & plebeios regitur, nullo regiminum munere inaugurantur, etenim qui alicui è ſedilibus conſcriptus eſt, magiſtratu condecoratur, & ad regimen Vrbis aſſumitur, ad tradita per *Dom. Reg. Capyc. Latro conſult. 128. num. 4. lib. 2. & D. Reg. de Marin. ad Reuert. dec. 428. ſub num. 1.* Nobiles autèm extra ſedilia onera ſubeunt, nullaq; afficiuntur, vel honoris nota, vel prærogatiua, & quod peius eſt, minoris conditionis ſunt, quam ignobiles ipſi, atq; plebei, qui ſtatim ac habitauerint in hac vrbe, in publicis comitijs, atq; functionibus conueniunt, & ſuffragijs afficiuntur, quamobrèm abolendus eſt abuſus iſte, & illuſtres adeò, nobileſq; familias, licèt extraneas, platearum honoribus decorandas eſſe cenſeo. In-

tereſt

tereſt multùm namquè Reipublicæ ordinem habere plenum,præclaroſq; in numero copioſo habere patritios, *l.generaliter*,§.1.*ff.de decurion.* concinitq; *Text.in §. ſiqua verò, auth. de defenſ. Ciuitat.* ibi. *Conuenit enim unumquemquè nobilem ſemper functionem agere Ciuitatum, quas inhabitat, & hanc eis conferre habitationis repenſationem. Bald.in l.ſi non ſpecialis,num.6. C. de teſtam. Conſ. Theodor. alleg.*79. *num.* 10. & quod extrà ſedilia ſint nobiliſſimi viri, recordatur *Cirus Maſtrill. inter Conſ.Ann.inn.conſ.* 136. hinc cauſæ ſedilium ſunt modici præiudicij, *De Franch. dec.*357. *Ann. conſ.*88. *concluſ.*12. *num.*30. *conſ.*110. *num.* 42. & tamèn cauſa nobilitatis, cauſa ſtatus dicitur, & res ardua, àc maximi præiudicij, quin per deſcriptionem in ſedilibus nobilitas non confertur, ſed benè per talem deſcriptionem probatur nobilitas, cum non ſoleat, niſi nobilium illa fieri, ſi enim fateremur per deſcriptionem in quarterio ſtatim nobilitatem oriri, nobilitas in ictu oculi, ſolaq; in cogitatione naſceretur,quod eſt impoſſibile,*l.ſtigmata ff. de gradib. Hieronym. de Reſis* apud *Vin. dec.*225.*num.*8. *Tyraquell. de nobilit.cap.*19.hoc quoq; argumento vtitur *Pariſ.de reintegr.feud. verſ. fuit alias, fol.* 31.*à ter.* dùm in ſimili aſtruit,feudum nouum non nobilitare. Vndè cum prædicti nobiles extrà ſedilia in hac Ciuitate diù inhabitantes ſint de illius corpore, dè neceſſitate ſunt de ipſius collegio, *Innoc. in c. dilecta, de exceſſ. prel. Bar.in l.fin. num.* 48.*de Colleg.illic.* & vocari debent ad tractandum ea, quæ ſpectant ad ipſam Vniuerſitatem, *tot. tit. ff.de muner. & honor.* Vniuerſitas enim nihil aliud eſt, niſi ſinguli homines, qui ibi ſunt, *l. ſicut*,§.1.*vbi Gloſ.verbo,non debetur, ff. quod cuiuſq; Vniuer.nomin.* quam vocem cum cæteris nobilibus præſtare debent, aliàs ipſorum nobilitas denigraretur, & de nobilibus efficerentur ignobiles, & punirentur abſq; culpa, contra *tex.in cap. Ioannes,de homic.* & Barones, qui habent locum ad latus Regis,ſimùl cum vaſſallis ſederent, & ſuffragia ferrent, quod eſt abſurdum, ad *text. in l.fin. C.qui militar. poſſ.lib.* 12. ipſos propterea nobiles dulciſſima patria vti veros eius Ciues tractare debet, ad tradita per *Bar. conſ.*62. & vti filios eos diligere, *Archidiac. in c.fortitudo* 23.*q.*3.& confert illud Oratoris Domitij: *Cum ego te habeam, vt Principē, cur tu me non habes, vt Senatorē, cap.eſto* 95.*diſt.c.*1. *de foro fidel. Afſl. dec.*265. & firmat *Cōſ.Theod. alleg.*90.

11 Ideoquè anno 1558. vt æquiſſimo iure id ab Hiſpaniarū inuictiſſimo Rege deprecarentur illuſtres viri,clariſſimiquè proceres, ác Regni Barones, Hectorem de Aquino,ex Aquini Comitibus, legatum miſere, quiquè, vt huiuſcè Ciuitatis honores, & munera ſubire poſſent publicis inſcriptionibus impetraret, vt liquet ex documento exarato manu Notarij Fabij Montorij anno iam dicto die 27. Octobris, in quo *Donatus Antonius Petra* meus antecesſor interfuit, de quibus meminit *Franc. de Petris conſ.*63. & poſt ipſum *Reg. Capyc.Latr. conſult.*138. *num.* 1. & 5. *tom.* 2. In ſpem tamèn adducor fore aliquando, vt Rex noſter pijſſimus (cui Deus fortunet vitam) vota hæc omnium, & iuſtiſſimas petitiones adimpleat; id enim,& naturæ ius, & ciuilis ratio, & dignitas,Reipublicæ atq; vtilitas, antiquiſſima quoquè eiuſdem Vrbis conſuetudo expoſtulat, vt eſt videre ex compluribus diplomatis depromptis ex Archiuio Syclæ, relatis per *Summont. lib.*1. *cap.*8.

Quin,nobiles ipſi,in re tanti momenti, vbi de honore, dignitate,æſtimatione, quæ eis vita carior eſt, agitur, ad conſtantiſſimum, & iuſtiſſimum huius Regni Proregem recurrunt, vt pro ſua ſingulari prudentia, ac ſummo Iudicio, cognita Iuſtitia cauſæ,ita ſe benignum & facilem præbeat, vt intelligant opera,& humanitate ſua factum eſſe, vt religioſiſſimus, & clemētiſſimus Rex noſter,

ſter fauoribus, & gratijs eos proſequatur, ità enim de ipſius Excellentiſſimi Principis incredibili fide, & conſtantia, & de Regia liberalitate ſibi pollicentur, quod ipſum libentèr eſſe facturum confidunt, ſi nihil, aùt maiùs, aùt præſtabiliùs, nequè ab eo proficiſci, neq; ab illis quicquam gratiùs, aùt optabiliùs accipi poſſe ſibi perſuaſerit; hoc ſanè immortale beneficium munificentiæ ipſius acceptum referent, & nomini eius ſe, liberos, & poſteros omnes obnoxios eſſe, & perpetuò debere recognoſcent.

Aduersùs tamèn Neapolitanos,
12 Gallus quidam, vir eruditus, ſed nimiùm Gallis fauens, hæc exarauit: *Neapolitani, qui pracateris nobilitatem praſeferre videntur, eam in deſidia, ac ignauia conſtituere videntur; Nulli etenim praterquam inerti, & inexperto ocio intenti, ſedendo, atquè oſcitando ex ſuis poſſeſſionibus vitam degunt; Nefas eſt (vt opinantur) nobili rei ruſtica, aùt ſuis rationibus cognoſcendis operam dare, ſedentes in atrijs, in hemicyclis, aùt in equitando priſcis domibus orti ſe nobiles profitentur.* Hæc ille. Nempè, *Caſſan. in Cathal. Glor. Mundi, par. 8. conſid.* 49. cuius verba, ipſo tacito, reſcribit *Io. Arze ab Otalora, de nobilitat. Hiſpanic. par. 5. princip. cap. 2. n. 4.* ſed eumdem *Caſſan.* audiamus *par. 12. cōſid.* 49. pro Neapolitanorum defenſione, *Viro nobili quemadmodùm negotij, ſic & otij rationem extare oportet, & ſapientem decet in ſcientia, & prudentia exercitatione, quietem, & otium ponere, & nemo bonus negotium quarit, nemo improbus in otio fructuoſo cōquieſcit.* Deniquè, cum duplex ſit otium, laudatum, & illaudatum, vt amplè ſcribit *Lucas de Pen. in l. 1. & 2. C. de excuſat. artif. lib.* 10. *Io. de Monthel. in ſuo Promptuario Iuris, verbo, Otium,* laudatum proprium eſt Neapolitanorum. Videas *Tiraq. de nobilit. cap. 2. nu.* 61. *Capac. hiſtor. Neap. lib. 1. cap. 4. Gregor. lib. 39. ſyntagm. cap. 6. Pontan. Briſſon. ſelect. antiq. lib. 2. cap.* 13.

13 Dubitari quoquè non inſulsè, poteſt, cum Ciuitas iſthæc duobus conſtet ordinibus, altero nobilium, popularium altero, ſcilicèt, Ciuiliū, & plebeiorum, cur non æqualitèr regimen regant, ſiquidem quinquè Nobilium Sedilia, quinque eligunt decuriones, totidèm ſuffragia præſtantes; Populus verò ſolum tribunum. Dicunt enim nonnulli, quod aut populus ipſe quoquè ſe in regiones diuidat, & quinque Tribunos eligat, Principis tamèn interueniente indulgentia, ſine qua Ciuitas diuidi non poteſt per quarteria, *Iaſon. in l. debitorem, § pactionibus, C. de pactis, Surg. de Neap. Illuſtr. cap. 12. num.* 59. aùt (Principe non indulgente) nobiles decuriones vnicum tantùm ſuffragium, ad inſtar Tribuni populi præſtent, licèt enim Ciuitate diuiſa per quarteria, quodlibet quarterium dicatur vna Ciuitas, *l. 3. ff. de offic. aſſeſſor. Bart. in l. omnes populi, num. 3. ff. de iuſtit. & iur. & in l. 1. C. vbi decurio, & cohort. Aretin. conſ. 29. col. 1. Anchar. conſ.* 414. *Franc. Maria Prat. lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 50. num. 23. Ann. ſingul.* 83. *Ciuitas, Surg. d. cap. 12. num. 60. Fabius de Anna conſ.* 118. & 183. adhùc tamèn vna, eademq; eſt nobilitas, atq; Ciuitas, *Surg. cap. 1. n.* 61. ſic diuiſa pro præſidio, & defenſione Ciuitatis, confutata opinione illorum, qui animo imperandi, diuiſionem nobilium factam, aiunt, vt per *Surg. ibid. num.* 66. exemplo Collegij, quod vnum cenſetur, quamùis diuerſæ ſint ſectæ Collegiatorum, *Bart. in l. fin. ff. de colleg. illic.* & tutelæ, quæ à pluribus adminiſtrata, vna eſt, *l. tres tutores, ff. de adminiſtr. tutor. Prato loco cit. num.* 27.

14 Alij verò dicunt, plebi Ius reſiſtere à quo vrbis regimen in nobiles eſt tantùm collatum, § 1. *Auth. de defenſ. Ciuit. Andr. in c. 1. de pac. iuram. firm. Capyc. in inuest. feudal. in verbo, Ciuitatem Tarenti, verſ. Ciuitatis regimen, Mut. Surg. in add. ad fratrem, de Neap. Illuſtr. f. mihi* 411. *Bouadil. lib. 1. polit. cap. 4. num.* 14. ad inſtar Roma-

næ

næ Reipublicæ, quæ in plures Tribus
diuiſa erat ferendorum cauſa ſuffragio-
rum, & omnes ex antiquiſſimis, & no-
biliſſimis familijs conſtabant, plebe ſe-
cluſa, *Laz. de Rep. Rom. lib.3.cap.*10.
Quìn, & illi nulla olim dabatur in Gal-
lia authoritas, teſte *Guliel. de Benedic. in
repet. cap. Rainutius de teſtam. verbo, Et
uxor. nomine, Adelaſ. par.*1. *num* 402.
Et originem tribuni plebis, vt plebs
quoquè ſuffragia in Ciuitatis regimine
haberet, enarrat *Lucanus Albinus in
ſua Hiſtor. de bello Gallico, fol. mihi* 139.

15 Id quod procedit in plebe infima,
non verò in Ciuibus honeſtate, virtute,
morum caſtionibus, ac diuitijs prædi-
tis, quorum magna copia eſt in hac
Ciuitate, adeoùt nedùm apud Roma-
nos, teſte *Ful. Vri. de Famil. Roman.*
Sed, & in hac Vrbe eos armis, literiſq;
prouectos ad Ciuitatis honores, & ad
ſupremos iuſtitiæ Magiſtratus, legimus,
& perſpicimus, quìn, & ad Pontificatus
ſummum faſtigium (vt fuerunt Bonifa-
cius V. & Vrbanus VI. teſte *Baron.
tom.*8.) Cardinalatus, aliaſq; Purpuras,
& dignitates, quos refert *D. Camil. Tu-
titinus dell'Origine, & Fundatione del-
li Seggi di Napoli*, potiſſimùm *cap.*17.
*fol.*183. itaùt huius Populi Tribunus,
Græcè dictus Demarchus, ideſt, De-
fenſor, in magna ſemper apud Magna-
tes, Proceres, & Patricios fuerit, atq;
exiſtit æſtimatione, feudiſque, àc di-
gnitatum titulis decoratur, eodem *Tu-
tin.* teſte *cap.*21.

16 Meritò igitur Princeps, àc rerum
publicarum ſummi Moderatores, non
plebeio, ac ſordido, ſed claro ſanguine,
generoſoquè prognatos ad magiſtra-
tus, & officia publica promoueāt. Nam
vt negari non poteſt, multos aliquando
fuiſſe, qui ex humiliori genere euecti,
non humilitèr in dignitate ſe geſſerint,
ità fateri neceſſe eſt non ſemper id fie-
ri, ſolere. Si quis tamèn ſingulari pru-
dentia, & conſilio, ſi quis, non vulgari
doctrina, ac virtutum laude ornatus,
vulgares natales ſortitus ſit, haùd ille,
è nobilium numero eximendus. Nam
quemadmodum contrarijs artibus, atq;
actibus nobilitas ipſa corrumpitur, at-
què deperditur: nèc rapaces, ſuperbos,
ganeones, alijſquè huiuſmodi vitijs in-
quinatos, licet nobili genere natos, ali-
quis nobiles dixerit, *Bal. in l. per adop-
tationem, ff. de adoptionibus, Afflict. in
Cōſt. Regni Magiſtri Camerarij, Caſſan.
in Cathal. p.*8. *conſid.*47. & *Lucas in l.
militaribus, in princ. C. de decur. lib.*10.
cuius meminit *Carauit. n.* 2. quem lau-
dat *Rumm. add. loco, n.*19. *Ludou. Carbo.
de concor. frater. cap.*24. *Marcus Trat.
Montalba in tract. de nobilitate, lib.*1.
& 2. *Thor. par.*1 *compend. deciſ. verbo,
Reſtitutio, pag.* 442. Ità nobilitate fa-
ctorum, ac virtutum ſanguinis labes ab-
ſtergi cenſetur. Verùm, quia tales viros
plurimos gignit nobilitas, meritò (vti
prædixi) hæc veluti pars Reip. optima,
àc dignilſſima ſuperiores dignitatus
gradus obtineat; Præſertìm, cum de vi-
ro nobili ſemper bonum pręſumendum
ſit, *Affl. in proœm. conſt. notauit, n.*16.
*Rom. ſingul.*326. *Auus meus ad Gram.
deciſ.*32. *ſub n.*12. & quod ſæpèſæpiùs
nobiles genere pij ſint, & virtuoſi, de-
ducitur, ex *Tex. in l. Capitalium, §. fin.
ff. de pęnis, l.*4. *§. libitinarios, ff. de inſtit.
action. l. decur. C. de pęn. l. Iudices, C. de
dignit. lib.*12. *§. ſancimus, Auth. de nupt.*
c& diximus *in rit.*101. *num.*52.

Et pro coronide, redargui minimè
debemus, ſi addamus aliqua ipſam
tangentia nobilitatem, nempè, quid ſit
16 nobilitas, & affatim reſpondet *Vaſq.
controu. illuſtr. cap.*25. *num.*31. illam
eſſe rem aduentitiam, & à natura non
inſitam, Et non præſumi, niſi probetur,
me docet *Burſat. conſ.* 62. *num.* 24.
*vol.*1. quìn, plebeius præſumatur quis,
niſi probet ſe nobilem, *Soccin. ſenior*
admonet, *conſ.*246. *nu.*2. quod decla-
rant *Menoch. de præſumpt. lib.* 6. *præ-
ſump.* 60. *Ann. conſ.*80. & verum no-
bilitatis genus oſtentat *Io. Bapt. Mucc.
var. qq. forenſ. q.*25. Eam verò tripli-
17 cem eſſe, ait *Bal. in l. nobiliores, C. de
mercibus*, ſtirpe, ſcilicèt, virtute, & diui-
tijs, omiſit quartam ſpeciem eiuſdem
vigo-

vigoris, puta priuilegio, cuius virtute citrà dubium illimet prærogatiuis gaudere nobiles ex Principis indulgẽtia, quæ, & verè nobilibus ex vtroquè parente, & nobilibus natis, conceſſę reperiuntur, teſte *Mohed. deciſ.34. vol.2. de priuil. & indult. Vaſq. de ſucceſſ. creat.* §.30. *num.* 297. & 299.

Et àn in priuilegio Principis nobiles nominati, nobiles dicantur, extricãt *R. Salernit. dec.* 36. *num.* 1. *Maſtrill. de magiſtrat. to.* 1. *cap.* 10. *num.* 106. Verùm iſti vſu, & obſequio, ſcriptura, & cera nobilitatem adipiſcuntur, & de his loquitur latè *Caſſan. in catal.* 8. *p. conſid.* 17. Quanto tempore illa acquiratur, *Tiraq.* adnotat *cap.* 14. *de nobilit. Caſſan. par.* 8. *conſid.* 20. & in Regno à ſapientiſſimo Roberto Rege ſancitum eſt, vt qui triginta continuorum annorum interſtitio nobilem vitam duxerit, nobilitatem præſcripſiſſe intelligatur, vt legitur in Archiuio Syclæ *lib.* 13. C. 16. *ind.* 15. *f.* 205. *at. Taſſon de antefat. verſ.* 3. *obſeruat.* 3. *de Petris conſ.* 35. *num.* 35. cuius meminit *Thor. par.* 3. *compend. deciſ. verbo Ciues honeſtiores.* Quibus actibus contrarijs illa amittatur, inquirit *Carpan. ad ſtat. Mediol. ad cap.* 414. & 415. *Catalan. de indult. cap.* 36. *nu.* 14. *Danza ad Grãmmat. dec.* 23. *à num.* 10. & àn per ingreſſum religionis, *Villalob. commum. opin. verbo Nobilitas, Roman. ſing.* 37. *Thor. par.* 1. *compend. deciſ. verbo nobilitas, pag.* 353. quæ autèm probationes requirantur ad illam probandam, *Vin.* enarrat *deciſ.* 225. *Reg. Capyc. Latr. tom.* 1. *conſult.* 12. & 50. & *to.* 2. *conſult.* 128. & 129. *Reg. de Marinis quot. reſolut. lib.* 2. *cap.* 146. & quod ad præſumendum aliquem nobilem ſufficiat, quod vulgus, & communis hominum æſtimatio illum talèm reputet, admonet *Luc. in l. mulieres, col.* 3. *verſ. nono ex communi opinione, Cod. de dignit. lib.* 12. *Guid. Papa deciſ.* 88. *Socein. conſ.* 246. *lib.* 2. cui communi opinioni in dubio eſt ſtandum, donec contrarium appareat, *Tiraq.* teſte *cap.* 10. *num.* 6. & tradit *Otalora de Hidalghia Hiſpan. par.* 3.

18 Pendente verò lite ab aliquo intentata contra Ciuitatem ſuper quaſi poſſeſſione nobilitatis, non valeat ille interim ſe excuſare à muneribus, quę popularibus iniunguntur, & ſucceſſiuè debeat exercere officium caporalatus popularium, ad quod fuit electus, reſpondimus ſuperioribus diebus, freti *Alber.* authoritate *in l. qui ſtatus, ff. de re milit.* loquentis in ſpecie, necnon *text.* à contrario ſenſu in *l. ſi vt proponit, C. quand. prouoc. non eſt neceſſ.* traditq; *Couar. lib.* 1. *var. reſol. cap.* 16. potiſſimùm *num.* 11. eius effatum, ex *pragm.* Regis Henrici ibi recenſita, firmans, quã tamèn *Otalora add. tract. de hidalghia Hiſpan. par.* 3. *cap.* 2. *nu.* 5. annuit, eſſe ſecundum ius commune; videas *Guttier. q.* 24. *lib.* 1. *pract. qq. Calliſto de lege Regia*, §. 33. *num.* 15. & 18. *Fab. de Ann. conſ.* 80. *lib.* 1.

19 Et vter præferatur virtute, àn ſtirpe nobilis, fuit hoc axioma ventilatum Neapoli, quadam in illuſtri Academia anno 1658. quando maxima me ſubijt admiratio, nullum in tanta doctiſſimorum virorum corona fuiſſe, qui dum opinionis ſuæ probabilitatem, multis argumentorum ambagibus ſuffultam demonſtrat, genuinam doctrinam attulerit, aut aliquam ex ijs ſententijs multis, ac doctis, quas *Tiraquel.* non modo iuriſperitorum memorat, in *tractat. de nobilit. cap.* 4. *nu.* 5. ſed aliorum omnium auctorum, *Cicer. in orat.* qua reſpondet *Saluſt.* dicentis, *Nobiliores ſunt, qui ſua virtute nobilitatem acquiſiuerunt, quam qui per manus ab anteceſſoribus habuerunt*, confirmant *Bonus de Curtili in tract. de nobilit. par.* 3. *ex num.* 3. *Epiſcop. Campan. in ſuo diuerſor. rubr.* 6. *cap.* 3. *num.* 31. *Petrus Royx dec. Lituanica* 4. *num.* 243. *Ioan. Parlad. rer. quotid. par.* 3. *diff.* 6. §. 1. *Borrell. ad Bellug. in ſpec. Princ. de form. & ordin. rub.* 6. *Paſchal.* ibidemq; *Prat. de patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 71. & proindè imprudentes, & im-

imbelles ſtultè maiorum fortitudinem, & ſapientiam iactitant, pluraq; adducunt *de Petris add.cap.7. nu.30. Taſſon.de antef. verſ.10. obſeru.2.* ...

20 Quin, nobiles multis prærogatiuis perfruuntur, quę ignobilibus denegantur, potiſſimū in pęnis inferendis mitius illi mulctantur, *Tiraq. de pęn. cap. 31. & de nobilit. cap.20. nu. 116. Franc. Maria Prat.reſponſ.crim. 32. num.31.* prætèr in pecuniarijs, *Villadieg. in foro Iud. lib.1. tit.1. l.7. num. 5. Ronit. in prag. 1. num. 14. de pænis, Mangrel. ad Bar. in l. Gracch.Cod.ad l.Iuliam, de adulter.* illi namq; decollantur, relegantur, & exilio puniuntur, iſti ſuſpenduntur, fuſtigantur, & ad triremes damnantur, *Franch. deciſ.432. deciſ.569.& dec.630. Prat. reſp.crim. 21. à num. 14.* id declarans, *Reg.Sanfelic. dec. 56. n. 19.to.1.* id quod priuilegium ad popularem diuitem, & honeſtum, protendunt *Anus meus add. loc. nu.14. Fab. de Ann.conſ.34.Ricc. dec. Cur. Arch. Neap.19. & 232. p.2. de Ponte, de poteſt.Proreg.de prouiſ fieri ſolit.§.2.num. 1. Aul. de prætor.c. 1. verſ. de rechamento, nu.28. rub.44.* ad euitandam namquè pœnam, quæ infamiam affert, præciſa non exquiritur nobilitas, ſed ſat eſt, quod quis ſit honeſtæ conditionis, *l. ſi quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pæn.* ibi: *Humiliores in metallum damnantur, honeſtiores in inſulam*, & iterùm poſt *verſ. ſi quis inſtrumentum*, ibi: *Si humilior ſit in metallum damnatur, ſi honeſtior adempta bonorum parte dimidia in perpetuum relegatur*, qui quippè *text.* ſermocinatur de procuratore ad lites, cuius exercitium de directo nobilitati derogat, ex exaratis *à Tiraquell. de nobil. cap. 30. in princ. ex tex. in l. ſi quis procurationē, C.de decurion.lib.10.* & à me ipſo ſuper *ritu 101.* Videas *R.Camill. de Curte in ſuo diuerſ. iur. feudal. in princ. p. 1. ſub num.4. & 5.* Et ad honeſtioris conditionis Ciues, cultè, politèq; viuentes, extendit *de Petris num.38. & conſ.35.num.32.* ſed àn nobilitas filij proſit patri, alijſq; aſcendentibus, *Gizzarel.* examinat *deciſ. 10.* & ſemicenturiam argumentorum adducit pro affirmatiua opinione *D. Io. Baptiſta Mucci var. qq. forenſ. q.30.* & fratris fratri, *Paſchalis par. 4. cap. 2. num. 69.* & illa matris genito ex ignobili patre, *de Petr.cap.7. num.40.*

Hinc nobilis vinculis non mancipatur, vt plebeius, ſed detinetur per palatium, *Anus meus add.deciſ.32. ſub num.12*, quod ſi veritate nitatur, extricamus *rit. 166.* Separatìm carcera-
21 ti permanent, & ſi illi in carceribus rixantur in gabia ſecreta ponuntur, ſin autèm ignobiles, pęna ictus funis, vulgò cordę, afficiuntur, *de Franch. add. dec.630.n.2.* quem refert *Thor.p.3.cōpend.dec.verb.Cautio præſtita, & verb. Doctor àn admitti debeat*, & in viſitatione ipſorum carceratorum, maius temporis interſtitium nobili, quàm ignobili elargitur, etenim iſtis ad ſummum dilatio annorum quatuor cum dimidio datur, illis verò maior conceditur terminus, teſte *Scanarol. de viſit. carcer. lib. 3. par.1. cap.4. n.5.* Et relaxatis litteris exequutorialibus non alitèr contra nobilem ſubſcribuntur, ſed Iudex mandat in illarum calce, *oſtendatur*, nobili debitori, vel eius procuratori, quibus oſtenſis, eadem, aut ſequenti, vel alia die, Iudicis arbitrio, ſubſcribuntur, de quo eloquuti ſumus *rit.134.n.22.* Contra debitorem ſuſpectū ſi mandatum capturæ relaxatur, *l. conſentaneum, C. quomodo, & quando Iudex*, quod alij arreſtum vocant, *Pechius de iure ſiſten. cap. 44.* alij ſequeſtrum, ſeù ſequeſtrationem appellant, *Buratt. deciſ. 105. num.8.* poſt *Alex. conſ.19. num.1. & 2. lib.3. Dec. conſ.75. num.1.verſ.6. & Paris.conſ. 99. num. 32. & ſeq.lib.3. Scanarol.lib. 3.§.8.cap.1. num.2.* quiq; in nobili hoc reſtringit ex *Gratian. lib. 5. diſcept. forenſ. cap. 875. num. 18.* & tandèm (alijs conſulto omiſſis, quæ cumulant *Ioan. Lopez in rub. de donat. int. vir.*

& vxo.

& vxo. §.9. *Bon.de Curtil. in tract.de nobil. in 5. par. per tot. Tiraq. de nobilit. cap.* 20. *Io: Arz ad Ottalor. in tract. de nobilit.*) ignobilis cum ignominia cedit bonis antè fores palatij M.C. V. ſupra columnam marmoreàm ad hoc fixam, ibiquè horę ſpatio ſtans, ex *prag. 3. de ceſſion. bonor.* à pueris irridetur, *Gallup. in prax. S.R.C. par. 3. cap.* 8. *num.* 13. quodquè ſeruatur in Regno Siciliæ, *Cumia rit.95. n.35.* Flandriæ, *Iodoc. in prax. ciuil. cap.* 70. *in fin.* Papiæ, *Menoch. de arbitr. Iudic. lib. 2. caſu* 183. *num.*14. & Romæ, àc Lugduni, *Alex. conſ.*455. *num.*9. *vol.* 2. Nobilis verò permanet capite tantùm denudato, dicto ſpatio vnius horę, in Aula cauſarum ciuilium M.C.V. *Thor. add. verbo, Doctor àn admitti,* deciſum ſubnectens.

Et ſub ſequeſtro deductis bonis omnibus feudatarij titulati, vel nobilis, illi attentis qualitate perſonæ, & patrimonij quantitate, alimenta reſeruantur, *Rodriq. de concurſ. credit. in genere, par.* 1. *num.* 27. *Gallup. par.4. c.* 1. *num.* 12. in nouiſſima impreſſione; & dixerunt *Camerar. in cap. Imperialem pag.* 142. quem inſequitur *Surd. de alim. tit.* 1. *q.*58. *Afflict. in conſtit. ſi quis poſt litem nu.*14. *circa medium, verſ. Item quod remaneant, Frecc. de ſubfeud. lib.*3. *differ.* 5. *inter feud. ex pact. & feud. hæredit. Reg. Ronit. in prag.* 3. *de ordin. Iudic. num.* 14. *Reg. Capyc. Latr. deciſ.*158. *num.* 15. *tom.* 2. quamuìs contrarium deciſum referat *Taſſon. de antefat. verſ.*5. *obſer.* 1. *nu.* 76. de qua deciſione meminit *Thoro.* 3. *compend. deciſ. par.* 1. *verbo, alimenta pag.* 13. & ſeruari in praxi Tribunalium Hiſpaniæ, vt, formato concurſu, nobilibus præſtentur alimenta, ex ipſius maioratus bonis, fatetur *Palador. lib.* 2. *rer. quotid. cap. vlt. par.* 5. §. 3. *num.* 31. *ex text. in l. miles, ff. de re iudic. Curia Philippica* 2. *par.* §. 16. *n.* 13. *Villadiego in politic. cap.* 2. *n.* 28. *Baeza de inope debitore cap.* 26. *num.* 103. ſubnectens, dę vniuerſali conſuetudine hoc ſeruari in magnatibus cæteriſq; perſonis illuſtribus, ex *Auendan. de cenſib. cap.*53. *num.*11. *Salgad. in labyr. credit. par.* 1. *cap.* 24. *à n.*21. *ad* 72. & argumentando inter feudatarium, & clericum, contra quem non fit executio in fructibus beneficij, niſi, deducto nè egeat, concludit *Kloc de ſeruit. vaſſall. par.* 1. *num.*79. *fol.*32. & clerico debitori quod debeat reſeruari aliqua portio, vt poſſit viuere, & Eccleſiæ deſeruire, dicunt, *ex* [illegible]*b. Odoardus de ſolut. & cap. peruenit de fideiuſſ. Boer. deciſ.* 226. *Beninc. de pauper. q.* 8. *Surd. tom.* 1. *q.* 87. *num* 20. *Menoch. conſ.*83. *n.*8. *Gutier. par.* 1. *de iuram. cap.* 17. *Gaill. lib.* 1. *obſeru. cap.* 117. *num.*9. *Gomes. var. tom.* 2. *cap.* 13. *nu.* 18. *Farin. in prax. crim.* 1. *par. q.* 27. *num.* 66.

Ad materiam verò fideiuſſoriam
22 redeũtes, dicimus illos, quibus incumbit neceſſitas, dandi fideiuſſores, nauare operam debere, vt eos præſtent, qui ſoluẽdo ſint, atq; ad conueniendũ faciles, *l.* 3. *ff. de fideiuſſ. l.* 2. *& l. ſi fideiuſſor. ff. qui ſatiſd. cogantur, l.* 1. *ff. ſi quis in ius vocat.* cum nihil ferè interſit nullus detur fideiuſſor, àn verò detur inidoneus, *l. qui ſatiſdare promiſit, ff. de fidei.* inter quos, idonei fideiuſſores minimè cen-
23 ſentur milites, & potentes, qui difficiles ſunt conuentu, quiquè arces inexpugnabiles inhabitant, qui opibus, & gratia valent, & omnibus ſunt terribiles, *l. de die ponenda* 8. §. 1. *ff. qui ſatiſd. cogant. l. milites noſtros* 31. *C. locati, & conduct. Bal. in l. ſentent. ff. de fideiuſſor. Menoch. de recuperand. poſſeſs. remed.* 1. *num.*315. *Valent. Franch. tract. de fideiuſſor. cap.* 2. *num.* 1. *& cap.*4. *n.*5. *& cap.*7. *à num.* 218.

Et Curia ſuprema Friſiorum militis, quantumuìs Capitanei, & ſatis locupletis, fideiuſſionem non admiſit, teſte *Ioan. à Sande deciſ. Friſic.* 1. *lib.* 3. *tit.* 10. *de fideiuſſ.* ſed àn, & quando milites noſtri temporis ſubiaceant diſpoſitionibus legum militarium, *Fab. in rub. inſt. de milit. teſtam. & in l.* 1. *C.*

de iur. & fact. ignor. Dec. conſ. 578.
Cappella Tholoſana q. 131.*&* 141.*Pe-
trin. Belluc. de re milit.par.7. ſub rub.
de priuileg. milit. nu.*37.*Conſil. Theo-
dor. alleg.*72.*n.* 19.

Cũq; militia togata,ad exemplũ mi-
litiæ armatæ, comparata ſit,*l.Aduocati*
14.*l.fori tui* 4. *C.de Aduoc.diuerſ.Iud.
Cic. in orat. pro Muran.* vbi elegan-
tem militiæ Caſtrenſis, & quaſi Ca-
ſtrenſis comparationem inſtituit. In-
habiles proptereà quoquè eſſe Cu-
riales *Ritus* addit, à quibus difficiliùs
pecuniam, quam ab Ercule clauam,
extorſeris, Pragmaticos enim, hoc eſt,
Aduocatos,& ſimiles,idoneos non eſſe
fideiuſſores, *Parlador.* ſcripſit *rer.quo-
tid. cap.fin.*§.5. *num.*3.*Thor. add.p.*3.
*ſect.*1.*compend. verbo, fideiuſſor promit-
tens*, ſed àn hæc obſeruantia vſu ſit re-
cepta, adiungit *Muſcatell. eod.loco ſu-
perius cit.* & poſt *Carau.* tradit *Pyrr.
Maur. Aretin.de fideiuſſ.ſect.*7.*cap.*3.
*num.*5. *in* 2. *par.* Non tamèn hos, vt
nec Iuriſconſultos alios à fideiuſſionis
negotio arceri exiſtimo, cum alia ratio
conſideretur in militibus, quam in hi-
ſce togatis militibus, nec opus ſit, vt
quæ in vno aliquo conueniũt, ſtatim
in omnibus alijs quoquè conueniant,
cum omne ſimile claudicet, nec omne
ſimile mòx ſit idem, *l.Gaurus* 10.*ver-
ſic. non autem ff.de ſeruit.præd.vrban.
cap. capitulum S.Crucis* 30. *& ibi Gl.
verbo Conſimili extr.de reſcript.* quã
de re latè *Henrig. cap.*7. *à num.* 160.
ad 270. *Gomeſ. tom.*2. *var.reſol.c.*13.
*n.*18. *Marſil. ad rub.de fideiuſſ.n.*309.
loquentes etiã de militibus cęleſtis mi-
litiæ, hoc eſt de clericis, & monachis.

Alio inſupèr potiuntur ijdem Cu-
24 riales priuilegio trahendi ad ſua tribu-
nalia,ex *Ritu* 232.*&* 233. quorum in-
tuitu idem *Muſcat.* qui ſub hoc no-
mine veniant, declarat, *in par.* 2. *gloſ.
competentes, à verſ.item quod omnes Cu-
riales, ſub num.*74. conſtatq; ex ipſis
verbis adducti *Rit.* 232. quo in loco
nos quoq; breuitèr declaramus. Cu-
riales tamen, qui dicantur, quotuè ſint
eorum ſpecies, ſcripſit *Campanil.in di-
uerſ. rub.* 11. *cap.* 24. Et quod Fiſcus
non dicatur idoneus fideiuſſor, *Affl.
& Vrſill.* tradunt *add deciſ.*88.*Rum.ad
Affl.de iure prothom. fol.*201. *&* 205.

Hæcq; reſtringimus potiſſimùm, ſi
25 fideiuſſor ſit coniuncta perſona debi-
toris, vel inquiſiti, nàm, & ſi non ha-
bilis recipitur,quod ad valdè amicum
protendimus; Nequè enim minus ho-
mines coniungit amicitiæ vinculum,
quam conſanguinitatis;cuius ea vis eſt,
vt non ſolùm idem velle, & idem nol-
le amicorum faciat, ſed,& penè idem
eſſe, & idem viuere, vt de ſe, & Ne-
pheſtione ſuo Alexander, apud *Curt.
lib.*3. ad Syſigambim Darij vxorem,
excuſantem ſe,quod per ignorationem
nunquam antea viſi Regis Nepheſtio-
nem ipſum pro rege venerata eſſet,te-
ſtatus eſt. *Non erraſti* (inquiens)*mater,
nam,& hic Alexander eſt*, & nonnulla
ſcripſit *Caſſan. in Catalog. glor.mundi
par.* 12. *conſider.*53. *Reg. de Marinis
quotid. reſol. lib.* 2.*cap.* 190. *num.* 11.
cuius ſacroſanctas amicitiæ leges, àc
laudes alij integris voluminibus pro-
ſecuti ſunt, tantùm adiungimus noſtrã
ampliationem firmare, *Carol.de Graff.
de effect. amic. num.* 78. *&* 79. *Mu-
ſcat. in proœm.prax.fideiuſſor. num.*3.
quin amicus à familiari inope, & in-
digente rogatus,vt pro eo fideiubeat,
rectè facere quibit citrà periurium, &
abſolutionem à iuramento, de non fi-
deiubendo præſtito, *Anton. Henrig.
cap.* 1. *à num.* 56. plenè, & eleganter
aſtruens,hocquè,nonnullis confutatis,
defendens. Et de fideiuſſorum habili-
tate, ſufficientia, & idoneitate vniuer-
ſam materiam vti vtilem, & quotidia-
26 nam, ita, & difficilem,amplam, & dif-
fuſam intuendam, lucidè cupido Le-
ctori exhibet, *Eberharti Speckan cēt.*3.
*qq. Iuris claſſ.*1.*q.*33. Cęterùm deplo-
27 randam rem,memorat *Carau. n.*2. de
quibuſdam,iuſſu Exc.Ducis de Alcalà
Proregis, ad furcarum ſupplicium,nul-
la interiecta mora,damnatis, propterea
quod nobilem quendam de Capuana,
è Cu-

è Curiæ manu, vi facta, eximere auſi fuiſſent. Quod Proregis iuſſum, atrox nimiùm, ac pudendum communi omnium iudicio improbatum fuiſſe, aſſerit *Baiard. ad Clar. q. 68. in verbo, & refert Caran.* & tradunt *Vin. deciſ. 98. Amendol. ad Franch. dec. 442. n. 4. Reg. Sanfelic dec. 44. to. 1. de Angel. in prat. ad l. addictos nu. 4. C. de Epiſc. audient. Prat. reſponſ. crim. 49. nu. 26.* Alij verò non Duci de Alcalà, vt opi-
27 natur *Caran.* ſed D. Petro Toleto per id tempus, anno ſcilicèt Chriſti 1546. Regni clauum ſuſtinenti rectiùs aſcribunt, contra quem, pro tam crudeli facto, querelas ad Maieſtatem Catholicam Caroli Quinti delatas dicunt, teſte *D. R. Capyc. Latr. dec. 76. ſub num 14. par. 1.* quiquè ex *Alphonſo Vlloa in vita Carol. V. lib. 4. pag. 210.* tumultus Neapolitanos narrante, ſubnectit, exemptum in illo themate fuiſſe pauperem, eximentes verò nobiles de ſedili Portæ Nouæ, ex quibus tres iuuenes ętatis ſexdecim annorum eius mancipio iugulari, & poſtmodùm trahi per pedes eorum cadauera in platea Caſtri Noui in Capella intus Caſtrum prædictum Prorex mandauit, in qua ſententia nullus ex Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ interuenire voluit, ſed fuit pro lege Proregis voluntas, de qua memores quoquè ſunt *Farinac. de carcerib. & carcerat. q. 32. num. 7. Cabal. reſol. crim. 8. num. 27.* qua verò pœna multentur eximentes carceratum à manu familiæ, tradimus alijs in *Ritibus.*

RITVS CLXI.

ITèm quælibet fideiuſſio poteſt accipi omni die, licet illo die Curia nõ regatur dummodo poſſet regi, ſi voluiſſet, licet eſſet dies feriata, & qualibet hora poteſt recipi de mane, de ſero, & quacunque hora die præſente, vel abſente Regente, & Iudicibus, ſufficit enim, quod eam recipiat magiſter actorum, & notarius, quia in actu dictæ receptionis dicitur magiſtro .N. dictæ Curiæ actorũ notario prædicta omnia, & ſingula ſolemnitèr, & legitimè ſtipulante nomine, & pro parte dictæ Curiæ. Quandoquè etiam ſubactarij dictæ Curiæ prædicto modo recipiunt fideiuſſores, quãuis magiſter actorum non eſſet ibi præſens in Curia, dummodò eſſet in Curia, & dicitur nihilominùs præſente dicto N.

SVMMA RERVM.

1 *Fideiuſſiones quã die, & hora, & in quo loco capi poſſint.*
2 *Actuarius non niſi Notarius eſſe poteſt.*
3 *Niſi conſuetudo immemorabilis, ac legitimè præſcripta extaret alicubi.*
4 *Eius ſcribæ poſſunt acta ſcribere, dummodò ipſi ſubſcribant.*
5 *In Curijs Eccleſiaſticis, quid obſeruandum, oſtenditur.*
6 *Notariorum vſus, omnibus in Regnis fuit neceſſarius.*
7 *Ad hoc munus optimi viri ſunt eligendi, & antiquitùs nobiles creabantur.*
8 *Eorum officium dignum, & honorabile DD. præconizant.*

1 FIdeiuſſiones omni die, & hora diei capi valeant, licet illo die Curia non regatur, dummodò regi potuiſſet, præſentibus, & abſentibus Regente, àc Iudicibus, ſtatuit *Ritus* quin vigore illius ſat eſt, quod magiſter actorum, & notarius nomine Curiæ ſtipuletur, *Foller. in fragm. tit. de*

fideiuſ-

fideiuſſor. num. 272. *Muſcat. Carauit.*
memor, *in prax. fideiuſſor. par.* 1. *mod.*
9. *num.* 14.

Inſuper *Conſtitutio Regni*, cuius ini-
2 tium eſt *Magiſter Camerarius*, expreſ-
ſiùs ſanxit id ipſum, quod ex vi com-
prehenſiua contineri videtur ſub pr͏ę-
ſentis *Ritus* verbis: *Recipiat Magiſter*
Actorum, *& Notarius*, vt Actuarius,
altero nomine dictus magiſter acto-
rum, ſit notarius, deducit *Vin. dec.* 48.
quiq; acta conſcribat, quod inſupèr
ſuadet *Capitulum Regni* 276. in illis
verbis: *Actorumq; Notarij*, illibiquè
Campagna, atq; *Ritus* alter 34. Quod
verò aliqui ſomniantes, affirmant, vſu
non probari noſtris temporibus, vt
Actuarius debeat eſſe Notarius, pro-
cul eſt à vero, quippè quod diſſuetudo
citiùs, quam conſuetudo appellanda
venit, eo quod nullo contradicente
deciſum quandoquè fuiſſe oſtenditur,
idquè requireretur profectò, vt dixi-
mus *Rit.* 1. *ſub num.* 5. non tamèn ne-
3 gamus, quod ſi legitimè præſcripta,
& probata extaret alicubi, eaquè eſſet
immemorabilis, cuius initij non eſſet
memoria, ea admittenda eſſet, proùt
Maranta quoquè optimè probat *in*
prax. par. 6. *actu* 10. *num.* 25.

Imò, & cum ſcripſerimus *Rit.* 13. li-
cere prædictis Actuarijs habere ſcri-
4 bas ad certum deputatum numerum,
aitq; inſuper *Caran. rit.* 35. *num.* 1. vti-
què illi conſcribere acta non vetantur,
quod *Ritus* etiàm noſter concedit in
eius calce, apertiùſq; memoratus *rit.*
34. alterquè 36. dummodò, & ipſi No-
tarij ſubſcribant, iuxtà *prag.* 10. §. 12. *de*
official. & prag. 21. §. 18. 22. *&* 30. *de*
offic. magiſtr. iuſtit. Cum verò haberi
nequeunt, qui Notarij ſunt, vt magi-
ſtri actorum officium gerant, ſaltèm
duo viri idonei ſcribere, & ſubſcribe-
re debeant, etiam in curijs laicalibus,
vigore *cap. quoniam contra, de probat.*
acritèr defendit *cit. Marant. à n.* 22. vt
proptereà in Curijs Eccleſiaſticis, quã-
5 tò magis obſeruantiæ tradenda ſit pr͏ę-
citati *capit.* diſpoſitio, vt notarij ſint,
cum haberi poſſunt, alioquin duo ſe-
lecti viri conſtituantur, Tu magis ſci-
re poteris, qui Eccleſiaſticis Præſides,
quiquè Sacrorum Canonum, dumta-
xàt executor es, vt mirari debeamus,
cur aliqui Præſules id paruifaciant, vt
cum notarios habere valeant, illos de-
putare non curant, fortaſsè auaritia
ducti.

6 Cæterùm, notariorum vſus omni-
bus in Regnis fuit neceſſarius, extatq;
in lib. 10. *C. tit.* 69. *de tabular. & ſcrib.*
apud Hiſpanos *tit.* 19. 3. *par. tit.* 5. *lib.*
2. *ordin. & tit.* 25. *lib.* 4. *nouæ recollect.*
apud Gallos, *Rebuff. ad Conſt. Franc.*
tract. de liter. obligat. art. 67. *Gl.* 1. &
cęteras nationes, teſtatur *Reg. Tap. de*
iur. Regn. lib. 2. *rub.* 36. *de offic. no-*
tarior. cumquè maxima ſit illorum
fides, optimi adhoc ſunt eligendi viri,
7 quin antiquitùs nobiles creabantur,
Marino Freccia teſte *lib.* 1. *de ſubfeud.*
tit. de offic. prothon. num. 14. eorum-
8 què officium nobile, dignum, & hono-
rabile, præconizant *Zaſ. in l.* 2. *ff. de*
orig. iur. Rouill. Gallus lib. 3. *de inſt.*
cap. 4. *Sala ad Conſtit. Saband. tit. de*
tabell. num. 2. *pag.* 135. nec diſſentiunt
Tiraq. de nobil. cap. 34. *num.* 26. *&*
cap. 15. *num.* 15. *& Epiſcop. Conarr.*
qq. lib. vn. cap. 19. *num.* 4. necnon
Luc. de Penna in l. vniuerſos, C. de di-
gnit. l. 12. concludit: *Quis enim non*
diligat eum, & honeſtate magna com-
pleri putet, qui decreto Principis ad ta-
bellionatus officium peruenit? & Caſ-
ſan. in Catal. par. 11. *conſ.* 19. de his
ſcripſit: *Hi namquè nedùm apud Peda-*
neos, minoreſq; magiſtratus creditum,
& auctoritatem obtinent: ſed apud Re-
ges, & Principes, & cuncta eminentia
tribunalia accepti ſſimi, & familiariſ-
ſimi exiſtunt. Hi enim eorum manibus
admiranda fides, inſtrumenta priuile-
gia, & litteras ad perpetuam rei me-
moriam conficiunt. Et poſt multa tem-
porum ſecula ex horum ſola notariorum
ſubſcriptione indubitatam probationem
inducunt. Hi typum tenent Euangeli-
ſtarum Chriſti, qui eius geſta, & acta
in

Digitized by Google

in Euangelio, tàm fidelitèr, quàm vtilitèr deſcripſerunt. Et inter cæteras huius artis commoditates, qui illam exercent, magna lucra, ſummos honores aſſequuntur, vt breui tempore, ac paruo labore, opulenta vtilitatis compendia adipiſcantur, ita tandèm ab omnibus honorantur, quia omnes illis indigent, de quibus etiam idem *Caſſan.* loquutus fuit *in 7. par. conſid. 16. & 50. & ead. par. 11. conſid. 9.*

RITVS CLXII.

ITem ſi eſſet dies feriata: ità quod Curia Regi illo die non poteſt: tunc ipſis fideiuſſoribus aſſignatur captiuus pro captiuo: non vt fideiuſſoribus, ſed vt recipientibus eum tanquam captiuum, & non fit mentio, quod ſint fideiuſſores: & Regens, vel Locumtenens ſuum capit captiuum per chlamydē: & aſſignat tunc aliquibus de ipſis prædictis: & promittunt ad certam prædictam pœnam, præſentare primo die iuridico: quando Curia ipſa regitur: & de hoc inter Regentem prędicta ſtipulantem nomine Curiæ ſolemnitèr, & legitimè, & per illos qui recipiunt eum pro captiuo: fit publicum inſtrumentum: & primo die iuridico veniente, ſiuè regatur Curia, ſiuè non: obligant ſe de præſentando eum, & penès acta in forma Curiæ conſueta: quo facto in continenti, Regens rumpit inſtrumentum prædictum dictis accipientibus ſe obligantibus modo prædicto.

SVMMA RERVM.

1 *Carcerati habilitatio, die feſtiuo facienda. per chlamydem fit conſignatio.*
2 *Eiuſmodi conſignatio, quid operetur.*
3 *Exequutionis mandatum ſi decernatur die iuridica, poſſit nè illa fieri die feriata.*
4 *Qua pœna teneatur reſiſtens exequutioni, quæ fit diebus feriatis.*

1 ADcò vera eſt concluſio, nè fideiuſſio die feriata præſtari valeat, vt ęquitate legum adinuentus ob neceſsitatem non immeritò fuerit modus ille conſignandi per chlamydem inquiſitum habilitandū die feriata, teſtibus *Muſcatello de fideiuſſ. modo 9. num. 1. par. 1. Nouar. deciſ. 4. num. 9. Nicolin. in prax. Iudic. crim. n. 337.* quæ quidem conſignatio non vtiq; fit ipſis fideiuſſoribus, tanquam fideiuſſoribus, ſed vt
2 recipientibus eum, tanquam captiuum, ex geminatis verbis noſtri *Ritus*, alteriuſq; 44. & huius fideiuſſionis capiendæ per chlamydem intelligendus eſt *Ritus* præcedens 161. concedens fideiuſſionem præſtari, ac recipi die feriata, quod rectè monet *Carau. in ipſo rit. 161. num. 3. & rit. 44.* Quod verò ad exequutionem attinet, ſi illius mandatum decernatur die iuridica,
3 poſſit nè illa fieri die feriata, & licere credit, *Guid. Papa dec. 115.* attamèn, & in hoc poſteriori capite, vt nequè fieri à ſeruiente poſſit eo tempore, ſcripſit veriorem ſententiam eſſe, *Cenal. q. comm. 760. in fin. tit. 3.* per *text. in l. fin. C. de ferijs*, ibi, *Cunctis exequutionibus excuſentur*, cui aſſentitur *in ſuo diuerſ. Epiſc. Campanil. rub. 12. cap. 13. num. 100.* & addit *cit. Cenall. nu. 31.* ita practicari, quin, tunc facta executio reſcindatur, ſcripſit ex ſententia

Aben-

Abendani, in tit. de las exceptiones, verſ. item 7. ſub num. 25. Et meritò, cum iuxtà ſapientis oraculum, *Omnia ſuum habeant tempus*: Nec feriandi, agendiq; feſti, cum tempore agendi lites, & negotia forenſia permiſcendum tempus videatur, quia verò pœna
4 teneatur reſiſtens exequutioni, quæ fit diebus feriatis, extricat *Theſaurus deciſ.* 95. videas *Ventrigl. lib. 1. annot. 16. §. 1. et 2. Leoncil. p. 2. priuil. pauper. 151. & 152.*

RITVS CLXIII.

Item pro quolibet denunciato debèt eſſe duo fideiuſſores, qui non ſint filijfamilias: nec clerici, & iurent quantùm valent bona ipſorum, extractis debitis, & dotibus ipſorum: & quamùis iurent vſquè ad certam ſummam: tamèn quilibet tenetur inſolidum: verùm quando eſſent tres denunciati, ſi eſſent quatuor diuites fideiuſſores: Curia recipit eos quatuor, vel quinque arbitrio dictæ Curiæ: & ſic deinceps: & quando eſſent quatuor denunciati: ſufficerent, ſi darentur ſex, vel ſeptem diuites, & quando eſſent multi denunciati: Curia recipit pro medietate fideiuſſores: quos deberet recipere ſecundùm dictum ordinem, & pro alia medietate ipſi denunciati inter ſe vnus pro alio fideiubet: & vocatur vicaria fideiuſſio, quãdo vnus pro alio fideiubet, & hoc ſeruatur:

Itèm non poſſunt purgare moram, fideiuſſores infrà dies ſeptem, vt dictant iura communia, & capitulum Regni, quia Curia ipſa non vtitur dictis iuribus, & capitulo de hoc loquentibus, licet in alijs Regni partibus obſeruentur dicta iura per capitulum illud, id eſt legem veterem.

Itèm quando requiritur principalis, & fideiuſſores, licèt ſit in loco vbi Curia regitur, ſit litera clauſa cum ſigillo iuſtitiæ, quo ipſa Curia vtitur.

Itèm quod ſi condẽnatus eſt fideiuſſor, quia non præſentauit principalem, licèt ipſe fideiuſſor compareat, eodem die non purgat contumaciam, niſi dicto die veniat cum principali, quem præſentet, & ita ſeruatur in Curia.

SVMMA RERVM:

1 *Moræ purgatio concedatur nè, & quando reſpectù fideiuſſoris de repræſentando.*

2 *Fideiuſſor de præſentando aliquem poſſit purgare moram paucos infrà dies, tàm in M.C. & S.C. quàm in alijs Tribunalibus, exploſo Carauita effato traditur.*

3 *Quod ſi longum poſt internallum, attenditur reſolutum in Grammat. deciſ. 95.*

4 *In Grammat. expreſsè irruit Theſaurus filius, cui, & eius pater, & cæteri contradicunt.*

5 *Moræ purgatio admittitur, ſi Reus ſe ſpontè præſentauerit antè pœnam exactam, non verò ſi captus fuerit.*

6 *Moræ purgatio modici temporis datur.*

7 *Arctius tempus arbitrabitur in gratiam diuitis, longius verò pauperis.*

8 *Proſper Carauita tradens hominem habere, & pœnam exigere, iniquum*

non

non eſſe, quando pęna adijcitur loco contemptus, reprobatur à Franciſc. Maria Prat.

9 *Fideiuſſor non valens Reum præſentare, an attento hoc Ritu poſſit ipſius defenſionem ſuſcipere.*

10 *Fideiuſſor pro inquiſito admittitur ad ceſſionem bonorum, & in eo non habet locum, ſed dumtaxàt in debitore, regula, quod non habent in ære, luat in corpus.*

11 *Fideiubens præſentare ad certum tempus, àn non requiſitus teneatur.*

12 *Et in obligato repræſentare abſq; alia requiſitione, citatio exquiritur ad allegandum cauſam, quarè non debeat accuſari pęna.*

13 *Moræ abolitio, denegatur, ſi geminata eſſet.*

14 *Illius purgatio, àn admittatur poſt litis conteſtationem.*

15 *Ritus iſte procedit in M.C.V. & cauſis criminalibus, iuxtà Reg. de Marin. ſenſum.*

16 *Generatim mora purgari poteſt, non obſtante iuramento.*

17 *Dummodò ius alterius non ſit effectum deterius.*

18 *Reg. Capyc. Latr. extollit æquitatem S. C. circa admiſſionem purgationis moræ, & alia, remiſſiuè.*

19 *Fideiuſſores ex natura contractus tenentur inſolidum.*

20 *Beneficio autèm diuiſionis gaudent, concurrentibus tamèn quatuor.*

21 *Oportet vt fideiuſſor ad ſententiam vſq; iam dictum expoſcat beneficium.*

22 *Tenetur inſolidum, quando Epiſtolæ Diui Hadriani, & beneficio diuiſionis eſt renunciatum.*

23 *Fideiuſſor pro recuperatione totius ſoluti agere poteſt contra principalem debitorem, aduerſus verò confideiuſſores pro rata tantùm.*

24 *An requiratur ceſſio faciēda per creditorē, & poſſit illa fieri ex interuallo.*

Dom. Conſil. Io: Baptiſta Hodierna laudatur.

Fideiuſſor minus ſoluens creditori, poterit agere pro tota ſumma ceſſa.

Vide, quæ longo ſermone vtēs ad intelligentiam huius *Ritus*, & notatorum per *Caranitam* congerit *Muſcatel. par. 2. prax. fideiuſſor. q.* 1. Illudquè præſertim, ſi fideiuſſori obligato repre-
1 ſentare poſt ferias, aut de principali non diſcedendo à palatio, fueritq; incuſata pęna, quia ille vtroquè in caſu contrauenit, liceat purgare moram, & ſuperueniente comparitione, & præſentatione principalis ſit impedienda exactio pœnæ aduerſus fideiuſſorem: etenim *Carau. ſub num.* 2. diſtinguit, ſi loquamur in Magna Curia, vel alijs Regni Curijs, vt primo caſu debeatur ſemper pęna, altero verò expectetur cauſæ exitus, vt, ipſo abſoluto, in principali cauſa, veniat Reus, & fideiuſſor itidèm abſoluendus à pęna, ſin minus, vterquè condemnandus, iuxtà *deciſ. Grammat.* 95. cui arridet *Theſaur. deciſ.* 77. *num.* 3. inſequuntur *Muſcat.* illa *in quæſt.* 1. *n.* 2. *Foller. in prax. crim. rub. verum ſi citati comparent, num.* 4. *Genuenſ. in prax. Cur. Archiep. cap.* 33. *num.* 11. *Carrab. ſingul.* 77. *Conſ. de Bottis in add. ad Bart. in l. in ſtipulatione, ff. Indic. ſolui, Caualcan. de bracchio Reg. par.* 2. *num.* 241. *Guazz. de treg. & pac. tit. de caution.* §. 3. *q.* 66. *num.* 4. *par.* 2. *Mareſcot. lib.* 2. *reſol. cap.* 124. *n.* 33. *Danz. ad cit. Gramm: dec.* 95. *num.* 27.

Verùm ſolertiſſimus ſcriptor *Tapia ad Cap. Regn.* 230. exordiens *legem veterem, & Auus meus ad Grammat. memorat. deciſ.* 95. *ſub n.* 2. affirmant,
2 exploſo *Carau.* effato, vidiſſe paſſim ſeruari in eadem Magna Curia, atquè Sacro Conſilio, vt, paucos infrà dies, veniente habilitato de tenendo palatium loco carceris, denegetur executio aduerſus illum, aut fideiuſſores, dato quod vocatus, nec fuerit in palatio adinuentus, *Auum meum* laudat, & inſequitur, *D. Conſil. Rocc. tom.* 2. *reſp.* 38. *ſub n.* 6. & de iure firmant *Franc. Anſald. conſ.* 57. *num.* 113. *Thor. vot.* 100. *num.* 47. *Reg. Sanfelic. dec.* 253.

num.9. tom. 2. Giurba conſ. crim.34.
Nicolin. in prax. Iudic. crimin. num.
348.quod ſi longum poſt interuallum,
3 attendatur Grammat. deciſio, atq; in
ea reſolutum, idq; Iure defendunt Vr-
ſill. ad Afflict. deciſ.130. num. 6. Fol-
ler. in fragm.n.273. Borrell. in annot.
ad Belluc. in ſpecul. princ. rub.31.§.quã-
uis, lit.F, Viu. dec.442. num.15. Ricc.
in prax. Eccleſiaſt. deciſ. 367. num.2.
iterùmq; deciſ. Cur. Archiep.42. nu.4.
par.2. idem Io: Bapt. Thor. par.1. com-
pend. deciſ. Regni, verb. Pœna fideiuſſio-
nis, Caball. cent.2. reſol. criminal. caſ.
190. Caualc. deciſ. Finiz.14. par.5. &
ab opinione Grammat. non eſſe rece-
dendum, cenſet Dom. Iudex Franciſc.
Maria Prat. ad Paſchalem de virib.
patr. poteſt. par.1. cap. 8. ad n.2. verſ.
collimàt.
4 Verùm in Grammaticum expreſsè
irruit, Theſaur. filius ad indic. dec.77.
ſui patris, vbi ſemetipſum allegat q.77.
lib.1. qq. for. prædictaq; veraeſſe fate-
tur, Auus meus ex Carau.n.2. in fin. ſi
5 Reus ſe ſpontè præſentauerit antè pę-
nam exactam, ſecùs verò, ſi fuerit Reus
captus, eo namquè caſu, tùm in M.C.
tùm in alijs Curijs Regni pęnam de-
beri annuit, traditq; Muſcat. par.2. fi-
deiuſſ. num.21.
6 Et moram purgari de ęquitate, ſi illa
modici temporis fuerit, arbitrio tamen
Iudicis, ſcripſit etiàm Ioſeph Ludou. dec.
Lucenſ.5. in fin. atquè Verall dec.232.
par.2. Magon. deciſ. Florent.61. n.13.
Honded. conſ.43. num. 87. to.2. Gra-
tian. diſcept. forenſ. cap. 658. num.5.
7 illeq; arctius tempus arbitrabitur in
gratiam diuitis, longius verò paupe-
ris, eodem Ludouic. teſte dec. 8. eiuſdem
Rota Lucenſ.
8 Quin, Preſperi Carauita dicterium
hoc in rit. nu.2. verſ. & ſi dices, quod
hominem habere, & pœnam exigere,
iniquum non ſit, quando pęna adijci-
tur loco contemptus, & inobedientiæ,
non autèm loco Rei, verum non eſſe,
pluribus inſinuat concinnè Dom. Iudex
Franciſc. Maria Prat. reſponſ. crimin.
10. ex quibus labefactari illius tradi-
tionem, & perperàm intellectam deciſ.
S. C. apud Grammat.95. demonſtrat,
& collimant quæ Conſil. Rocc. add. re-
ſponſ.38. ſcripſit.
9 An verò liceat fideiuſſori non va-
lenti Reum pręſentare ipſius defenſio-
nem ſuſcipere, adeoùt, ſi conſtet illum
fore abſoluendum, nõ teneatur fideiuſ-
ſor ad pœnam, affirmatiuè decretum
fuiſſe in Audientia Barenſi, Viuius te-
ſtatur dec.225. num.1. quam in dubium
reuocat Auus meus cit. ex huiuſce Ri-
tus ſanctione, qua attenta, non ſufficit
comparitio fideiuſſoris, abſq; principa-
li, Vermigl. conſ. crimin. 298. num. 1.
conſ. 308. num. 5. conſ. 309. num. 22.
& Cancer. var. reſol. tit. de fideiuſſor.
cap.5. num.135. Viu. dec. inſequitur,
ea adhibita diſtinctione, quod illa pro-
cedat in cauſa ciuili, non criminali, in
qua requiritur præſentia perſonæ, No-
uar. dec.4. Sed àn fideiuſſori requiſito,
vt Reum pręſentet, allegant abſentiam,
terminumq; ad perquirendum, petenti,
debeat ille concedi, negatiuè reſpon-
dent Celſ. Vgo conſ.121. num.4. Anton.
Scapuccin. de iure non ſcript. lib.5. cap.
72. quod de æquitate non admittit
Cancer add. loco num. 144. quem in-
ſequitur D. Iudex Prat. ad Muſcat. de
fideiuſſ. par. 1. mod. 1. verſ. tertia iu-
cunda.
10 Addit itidẽ Auus meus add. loco n.5.
fideiuſſorem pro inquiſito, accuſa-
ta pœna, admitti ad ceſſionem bono-
rum, haud regula illa obſtante, quod
non habens in ære, luat in corpus, ven-
dicante illa dumtaxàt locum in prin-
cipali, ex Vincent. de Franch. dec.358.
& deciſ.507. & tradunt Peguer. deciſ.
68. num.4. Caball. reſol. crim. cent.1.
caſ.77. num.7. Guazz. in tract. de con-
fiſcat. bonor. ampliat. 68. concluſ. 13.
Baiard. ad Clar. q.95. n.16. Et quod
11 fideiubens præſentare ad certum tem-
pus, non teneatur ad pęnam, adhùc ſi
nuſquam præſentauerit, dum tamen
non fuerit requiſitus, non obſtante
quod dies certa interpellauerit, defen-
dit

dit auctoritatibus permultis ſolertiſſi-
mus ſcriptor, integerrimuſquè *Regens
Valenz. conſ.16. n.52.* inſequitur *No-
uar. lib.1. de grauam. vaſſall. grauam.
402. & Valenz.* ſuum præbet calcu-
lum, *Dom. Iudex Franc. Maria Prat.
ad Paſchal.loc.cit.verſ.quid dicendum,*
qui articulum extricat, & remiſſiuè
Auus meus ad Capyc.dec.205.n.2. mul-
taq; ſupèr fideiuſſione præſtita de re-
præſentando,& ea quidèm vtilia, ediſ-
ſerit præcitatus *Muſcatell. ead. add.
prax.mod.4.* additis quinq; ſequẽtibus,
illudquè præſertim vſu plerumq; con-
12 tingens de fideiuſſore obligato repręſentare, abſq; alia requiſitione, vt ci-
tari debeat, non quippè ad repræſen-
tandum, aut allegandum cauſam, ob
quam minimè debeat condemnari ad
pœnam, hoc enim præſeferunt iam-
dicta verba, abſq; alia requiſitione, &
ppterea accuſatis contumacijs con-
demnatur; Verùm citatur ad dicendum
cauſam quarè, non debeat accuſari pę-
na,& exequi, quod ille tradit *modo 7.
num. 11. per Afflict. deciſ. 5. & ſuper
conſtit. Baiulus ſi furem, poſt num. 3.
Paul. de Caſtro conſ. 168. Hyppol.
de Marſil. de fideiuſſor. num. 144. in
18. quæſt. Herculan. in tract. de cau-
tion. de non offenden. cap.23. num.26.
Sebaſtian. Guazzin. ad defenſ. reor.
cap.6. tit. circa priuileg.carcerat.num.
35. tom. 2. Boſſ tit.de carcerat.fideiuſſ.
commiſſ. num.61. Baiard. ad Clar. in
prax.q.46. num.52. Canalct. de brach.
Reg. par.2. num. 184.* ſed praxim in-
dicat *Danz. cit. à num.21. ad nu. 27.*
13 Vbicunquè verò moræ permittere-
tur abolitio, denegaretur, ſi geminata
eſſet, *Capyc. dec.19. num.4. Boer.conſ.
22. num. 3.* atq; ideò nunquam poſt
14 litis conteſtationem purgari, monet
Proſper Petra Auus meus annot. 5. ad
prædictam *Capyc. deciſ.* quod non
admittit *D.Reg.de Marin.lib.1.quotid.
reſol. cap. 133. num. 5.* ſubnectens
15 *num.9.* non obſtare hunc *Ritum* mo-
ræ purgationem minimè admittentem,
vti ſermonem habentem de cauſis cri-
minalibus, & de M.C.V. tantùm, &
non de alijs tribunalibus, & proindè il-
lius purgatio antè ſententiam, non
verò poſt, admittatur, inſequitur *Mich.
Angel.Gizz.ad deciſ. Reg.Capyc.Latr.
30. nu.14. ex Ann.ſing. 350.* & con-
firmant exarata apud *Thor.in Cod.rer.
iudicat. ciuil. caſ.23.*
16 Generatim verò, ſi quæratur, núm
poſſit mora purgari, reſpondent *Igneus
in repetit. l. dudum à n. 67. ff de con-
trahen.ſtipul. Gaill. obſeru. 19. nu. 11.
lib.2. Cacheran. dec. Pedem. 49. Vrſill.
ad Afflict.deciſ. 174. ſub num. 3.* affir-
matiuè, exploſo *Afflict. ab ipſo Vrſill.
Mantic.dec.270. num.4.* haud obſtan-
te iuramento, *Gutierez de iuram.con-
firm. par.3. cap.17. num.5.* dummodò
17 ius alterius non ſit effectum deterius,
& res ſit integra, *Maſtrill. deciſ. 259.
Galter. in prax. liquid. inſtrum. pag.
200. num.11. Prat. in ſua prima ſemi-
cent.diſcept.forenſ. cap. 27. ex nu.75.
& cap.48. num. 15. Cancer. lib. 2. va-
riar. reſol. tit.de fideiuſſor. cap.5. num.
136. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 30. lib. 1.*
extollens æquitatem S. C. circa ad-
18 miſſionem purgationis moræ, *& deciſ.
160. num. 36. lib.2. Ciarlin.lib.2. con-
trou.126.num.8. Fontan. dec.407.n.1.
lib.2. Reg.Sanfelic.dec.114.lib.1.* alia-
què ad materiam pertractant *Cardin.
Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit.
27. Lopez. in l.50. tit.5. par.5. gloſ.1.
Paul.Chriſtin.dec.Belgic.262. num.6.
Altograd. conſ. 84. num. 66. Caluin.
de æquit. lib.2. cap.193. num.12. Lar-
rea alleg.fiſcal.63. Borrell.lib.3.ſumm.
deciſ. tit. 13. de fideiuſſor. num.388.* &
nos, Deo dante, in *Rit.173.*
19 Dum verò *Ritus* noſter inquit, quod
plures fideiuſſores pro inquiſito te-
neantur inſolidum, cuius *Ritus* memo-
res ſunt *Foller. in fragm. pract. crim.
de fideiuſſ. num. 269. Nicolin. in prax.
Iudic. crim. num.331.* dicimus, id non
ignoti iuris eſſe, quamuis expreſſum
id minimè fuerit in obligationis inſtru-
mento, cum natura obligationis inſit,
l. non rectè, & l.reos, Cod.de fideiuſſor.

§. ſi plures inſtit. eodem, *Baiard. ad Clar. queſ.46. num.86.* quare arbitrio
creditoris remittitur conuenire, quem
velit, quin ſi vnum elegerit,&,eo non
ſatisfaciente, ad alium tranſire , eundemq; inſolidum exigere poterit, quia
electione facta, non vtiq; cęteri liberantur, *add. l.Reos*,cum *l.Iure noſtro,C.*
20 *de fideiuſſor.* Verùm *Diuus Hadrianus* ſingulari æquitate , atquè commiſeratione quadam erga fideiuſſores adductus,beneficium,quod diuiſionis appellant,conceſſit eiſdem fideiuſſoribus,
ſicquè pluribus fideiuſſoribus obligatis,creditor actionem diuidere, atquè
à ſingulis viriles portiones exigere,
cogatur,eadem *l.non rectè,& l.fideiuſſor,C.de fideiuſſor.l.inter fideiuſſores,&
l.inter plures, ff.eodem memorat. tit.* &
plena manu , *Ronchegal. in l.eandem ,
ſub num.* 37. *ff. de duobus reis* , necnon
Tuſchus concluſ. 299. *lit.* C. ſi tamen
quatuor concurrant enarrata per *Valent. Franch. in tract.de fideiuſſor.cap.
5. num.*437.439.441. *&* 442. oportet
21 autèm,vt fideiuſſor iam dictum expoſcat beneficium, idq; ad ſententiam
vſquè, alioqui ſi inſolidum condemnari paſſus ſit, ſuæ hoc impenſum referat
negligentiæ, iuxta dictam *l. fideiuſſor*,
& vnus eſt caſuum, in quibus beneficio diuiſionis,ſeù *epiſtolæ Diui Hadriani* locus non eſt,cum & reliquos idem
Valent. recenſeat à *num.* 463. & alios,
*Aretin. de fideiuſſor.ſect.6. cap.4.n.*21.
22 potiſſimùm, ſi prædictæ epiſtolæ Diui
Hadriani, vel beneficio diuiſionis fuerit renunciatum, inſequitur *Gizz. ad
Capyc.Latr.dec.*32. *à n.*20.*R.de Marinis lib.2.quotid.c.*65.*nu.*3. & quod fideiuſsor pro recuperatione totius ſolu-
23 ti,valeat agere contra debitorē principalem,contra verò confideiuſſores pro
ratatantùm,tradunt *Fontanell.de pact.
nuptial, lib.*1. *clauſul.*4. *gloſ.*18.*par.*2.
*num.*35. *& deciſ.*216. *Andreol. lib.* 2.
controu. 174. *num.* 7. *Conſil. Arias de
Meſa lib.*1. *var. reſol. cap.* 23. *nu.* 18.
& declarat reſpectu confideiuſſorum
inſolidum obligatorum *D.Reg. Capyc.
Latr. deciſ.*32. *num.*12. *lib.*1.

Et àn requiratur ceſſio facienda per
24 creditorem, *De Franch.deciſ.*55. *n.*1.
*Magon. deciſ.Florent.*94. *num.*11.*Coſta de ration.rat. q.*22. *num.*3. *Fab. in
Cod. de fideiuſſ. lib.*8. *tit.*28. *defin.*17.
*Gratian diſcept.*701.*n* 6.*vol.*4. *Griuel.
dec. Dolan.*80. *num.*4. *Anton.de Amato var. reſolut. lib.*1. *reſol.*37. *à nu.*40.
*D. Alphonſ.Olea de ceſſion.iur. tit.*5.*q.
5. à num.*1. *Vin.deciſ.*379. *lib.*2.*Theſaur.ad patrem dec.*191.*Reg.de Marin.
add.cap.*133. *nu.* 14.*& cap.*65.*nu.*10.
*Conſil.Staiban. reſol.*46. *à num.*10. *&
reſol.*84. *num.*19. *lib.*1. & quas actiones cedere teneatur , *Gait. de credito
cap.*4. *q.* 11. *à nu.* 1850. lateq; *Alphonſ.
de Olea cit. tract.de ceſſ.iur.tit.*5.*q.*2.&
poſſit ceſſio fieri ex interuallo, *R. Capyc. Latr. mem.dec.*32. *lib.*1.*Olea add.
tract.tit.* 3.*q.* 4. *nu.* 13. *D. Conſiliar.
Io. Baptiſta Hodierna* vir omni humanitate pleniſſimus , multa eruditione
expolitus, de vniuerſa Republica optimè meritus, in aureis *annot. ad Surd.
dec.*308. Et nota,quod poterit fideiuſſor agere contra principalem pro tota
ſumma debita, eſto quod minus ſolucrit creditori , à quo pro integra
quantitate ceſſionem obtinuit, *Gloſ. in
l. per diuerſas,verſ.& ſi ijs, C.mandati,Montaner. ad Oliban. de action.par.*
2. *lib.*1. *cap.* 4. *num.*11. *Reg.de Ponte
conſ.*77. *num.*6. *vol.* 1.*Gratian.diſcep.
forenſ.*280. *num.*11. *tom.*2. *Dom. Conſiliar. Staiban. reſol.forenſ.* 72. *n.* 12.
lib. 1.

RITVS CLXIV.

ITèm eodem ſero,
ſeù die faciant cōdemnari fideiuſſores ſuos ſimul
cum eo ad pœnā
fideiuſſionis,ſine
noua requiſitione
fideiuſſorum. Et ſi tu dices quo-
mo-

Digitized by Google

modo poſſunt condemnari fideiuſſores, ſine requiſitione? reſpondetur, quod hoc eſt propter formam fideiuſſionis, quæ eſt quod præſentabunt eum, ſi, & quotiès ipſe fuerit per Curiam requiſitus, qui reus etiam tùnc cum datur terminus, requiritur, ſi quis attendat formam dati termini, quæ hodie vſitatur in Regno.

SVMMA RERVM.

1 *Fideiuſſor ad repræſentandum ſit nè citandus antequam condemnetur ad pœnam.*

2 *Forma, cuius meminit Ritus iſte, non eſt in vſu, modusq; à praxi probatus à Muſcatello recenſetur.*

3 *Fideiuſſio præſtita, addita clauſula, totiès, quotiès fuerit requiſitus ſit nè extincta, vbicunquè ab ipſa Curia fuerit vinculis mancipatus principalis, ſi ille aufugerit.*

4 *An dicatur liberatus, ſi habilitatus aufugit ob aliud delictum, quod deindè patrauit.*

5 *Omnis promiſſio, quamuis iurata continet tacitam conditionem, rebus in eodem ſtatu permanentibus.*

6 *Si culpa Iudicis aufugit habilitatus, fideiuſſor omninò liberatur.*

7 *Potiſſimùm, quando ſatellites conantur ex ſecundo delicto illum capere.*

8 *Vel ſi de ordine fuerint ob cauſam ſecundi delicti annotata bona habilitati.*

9 *In caſu dubio iudicandum eſt, fideiuſſorem non teneri ad pœnam contentam in fideiuſſione, ſi Reum non repræſentet.*

10 *Fideiuſſor de præſentando ad omnem ordinem, non cogitur ad præſentandum habilitatum pro antiquo delicto, pro quo fuit præſtita fideiuſſio, niſi noua ſuperuenerint indicia vrgentiora.*

11 *Ex huiuſmodi relaxatione innocentia Rei arguitur.*

12 *De nouis ipſis indicijs in actu citationis mentio fieri debet.*

13 *Etiam ſi fuerit habilitatus, cum clauſula de præſentando, nouis quoq; non ſuperuenientibus indicijs.*

1 Concordat *Ritus* 159. & quæ illic annotauimus, nàm ſi eo in *Ritu* fideiuſſio continet obligationem, quotiès principalis fuerit requiſitus, vel ipſi fideiuſſores, necnon in calce *rit.ſeq.* 164. & tamèn condemnatio in fideiuſſores ipſos poteſt fieri ob ſolam citationem principalis; Iuſtius hoc in *Ritu* idem ſancitur, ſtante obligatione ſpecifica præſentandi, quotiès fuerit interpellatus principalis, *Ritus* enim innititur forma prædicta, cum id contingere ait proptèr formam fideiuſſionis, itaquè ſi illa abeſſet, non liceret, ſcilicèt condemnare; exequi verò iudicatum contra principalem, vtiq; fas eſſet, etiam conſiderata diſpoſitione iuris, vt notauimus in adducto *Ritu* 159. Verùm forma, cuius meminit *Ritus* iſte, necnè in vſu ſit, diſcutit *Muſcatell. in praxi*
2 *fideiuſſoria, modo* 1. *à num.*4. demùmquè negat, modumq; recenſet ab ipſa praxi probatum. Fideiuſſio autèm præ-
3 ſtita, & addita clauſula totiès quotiès fuerit requiſitus, ſitnè extincta vbicunquè ab ipſa Curia fuerit vinculis mancipatus principalis, ſi ille aufugerit, & annuit *Afflict. deciſ.* 130. *Foller. in fragm. num.*253. *Ferretta de Gabell. num.*201. *Muſcatell. indic. prax.* tùm *in princ. num.* 21. tùm *modo* 13. *n.* 15. *Verſ.* obiurgans, eò quod non debebat contra *Afflict.* eius aurigam, & Ducem irruere, *Tapia ſup. ritu* 159. *num* 3. *Barzius deciſ. Bonon.* 16. *nu.*5. coploſèq; *Farinac. q.* 34. *num.*94. *Caball. reſol. crim. centur.* 1. *caſu* 47. *Ricc. collect.* 486. ac plurès deciſum fuiſſe in Senatu Cathaloniæ, teſtatur *Peguera deciſ.*47. *in fin. Thor. par.* 1. *compend. dec. verbo fideiuſſores, Vermigl. conſ. crim.* 306. *conſ.* 312. *& conſ.*315. *Prat.* ad

ad Muſcat. modo 1. verſ. principalis diſputatio in fine, *Affl.* & aliorum dictum in hac quæſtione declarans.

4 Quid verò dicendum, vbi habilitatus aufugit ob aliud ab ipſo patratum delictum, quiſquè facilè depromere poterit ex allegationibus meis pucrilibus in contingentia facti, quas ſubſcribo. Iulius N. habilitatus ſub cautione ducatorum tercentum, quam præſtitit Vincentius N. cum alijs, prætenditur, quod durante tempore habilitationis aliud, & horrendum perpetrauerit facinus, nempè furtum maximę ſummæ in hac Ciuitate Neapolis in die veneris ſancti, frangendo domum noctis tempore, ob quod veniret profectò mortis pœna puniendus; quarè, facta perquiſitione de ordine Magnæ Curiæ in domo ipſius Iulij, fuerunt in ea reperta aliqua bona, quæ dominus domus, & illic præſens recognouit eſſe ſua, & proptereà famulus, & mulieres dicti Iulij vinculis mancipatæ, & examinatæ dixerunt illa bona ab ipſo Iulio illuc aſportata fuiſſe, ex quibus Magna Curia reputauit eumdem Iulium grauiſſimè indiciatum, & ſuſpectum de hoc delicto, illiuſquè bona ſequeſtrauit, ac depoſuit penès tertium cum obligatione, quibus perterritus ipſe Iulius fugam arripuit, ita quod adueniente tempore ad præſentandū præſcripto in fideiuſſione præſtita pro primo delicto promiſſis ſtare nequiuerunt, & cum prætendat Fiſcus procedendum eſſe ad incuſationem pœnæ contra fideiuſſores dicimus nullo pacto fieri poſſe. Idquè primitùs illa ratione

5 ſuadetur, quod omnis promiſſio quamuis iurata, continet tacitam illam conditionem, ſi res ita perdurent, iuxta *tex.* & auctoritates adductas per *Tiraquell.in l.ſi.vnquam in prin.num.*162. *C.de reuoc.donat. Menoch.conſ.*212.*nu.*24.*Maur.de fideiuſſor.p.*1.*ſect.*2.*tao.*3.*nu.*5.*Vermigl.conſ.crim.*308.*num.*16. Sed cum habilitatus aliud commiſit delictum, maximè capitale, vtiq; res ipſę non perſiſtunt in eodem ſtatu, in quo reperiebantur tempore prædictæ fideiuſſionis, ergo dicendum prædictos fideiuſſores tūc minimè teneri, præſertim, quod ob hanc rationem concluſerunt Doctores in indiuiduo caſu, de quo in præſenti agitur, quod ſi habilitatus pendente tempore habilitationis fuerit accuſatus, ſiuè inquiſitus de alio capitali crimine, qua accuſatione, ſiuè inquiſitione perterritus ille fugam arripuerit, dicatur fideiuſſor liberatus à fideiuſſione antea præſtita de repræſentando ipſum, prout inquit *Hippol. de Marſil.in rub.de fideiuſſ. num.*171. ſubijciens aliorum auctoritates, & rationes hanc ſententiam comprobantiū, maximè *Gādini* pręter quos, ſcripſerunt alij plures, qui eumdem *Marſilium* inſequuti ſunt, etiam in eo qui tantummodò fuit accuſatus, vel inquiſitus, ſcilicet *Horat.Latius inter conſil. crim. diuerſ. conſ.*163. *ſub nu.*15. *vol.*1. *Cephal. conſ.*187. *ſub num.* 3. *&* 5. *vol.*2. *Menoch. conſ.*246. *ſub num.* 7. *vol.*3. dum citat, & inſequitur eumdem *Marſil. indic.rubr. ſub num.* 173. vbi præfatam reſolutionem tuetur, ergo illum in hac re amplexatur, & commēdat, prout etiam *Eugenius conſ.*67.*n.*8. *& conſ.* 68. *num.*25. *vol.* 1. *Franciſc. Marc.deciſ.*1607. *Caſtill.deciſ.*150.*nu.*11. pluraq; ad materiam congerunt *Marchio Torelli D.Reg.Capyt.Latr.to.*1.*conſult.*53.*& D.Reg.de Marin.lib.*1. *quotid. reſol. cap.* 133. ac copioſè *Farinac.* expreſſis verbis opinionem hanc defendens *in ſua praxi crim. tit. de carter.& carcerat.q.*34.*à num.*54. ſubiungens poſt *num.* 68. eſſe illam multum equam, & rationabilem, atq; in conſulendo, & iudicando tenendam, licet burſæ fiſcali non amicam, & ſecundum eam obtinuiſſe Romæ coram viro ſapientiſſimo, & integerrimo, quamobrem à conſimilibus, qui nunc ſunt, Iudicibus Magnæ Curiæ id ipſum pronunciandum eſſe, confido. Qua ſolummodò ratione ſi ita concludendum eſt, multo magis, cum alia, & validior concurrit, ſi culpa Iudicis aufugit

6 fugit habilitatus, ob quam omnes fa-
tentur, fideiuſſores dici liberatos, &
aliqui exemplificant in eo, qui accu-
ſatus, vel inquiſitus de alio capitali
delicto, aufugit, vt præcitati dixerunt,
vel in eo, qui aufugit propter minas
ſibi à Iudice illatas, ità *Paris. de ſyn-
dic. verbo fideiuſſor officialium cap. 2.
incip. ſubijcio vtilem quæſtionem*, eum-
què ſequitur *Grammat. conſil. ciuil.
66. ſub num.* 71. cui ſubſcripſerunt
*Diomedes Mariconda, & Coluccius
Coppola*, eruditiſſimi Aduocati Nea-
politani, & amplexatus eſt etiam *Fol-
ler. in practic. crim. in fragm. n.* 255.
& Vrſill. ad Afflict. deciſ. 130. *nu.* 3.
Bertaz. conſ. 436. *nu.* 2. *vol.* 2. *Marc.
Anton. Eugen. conſil.* 2. *num.* 40. *Viu.
deciſ.* 524. *à nu.* 13. *Giurb. conſ. crim.*
35. *Macerat. var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 30.
num. 7. *Thor.* deciſum tradens, *tom.* 3.
compend. deciſ. par. 1. *verbo fideiuſſor
an teneatur præſentare*, & *Anton. Ga-
br. conſ.* 181. *num.* 9. *vol.* 1. qui anteà
ſub *num.* 5. exemplificauerat etiam
7 in eo caſu, quando ſatellites conati
ſunt ex ſecundo delicto capere de-
linquentem, quia dicit, ex parte fiſci,
tùnc comminatam pœnam mortis de-
bitam ob delictum, (& declarat *Muta
to.* 4. *cap. Sicil. cap.* 160. *num.* 13. *Thor.
tom.* 3. *par.* 2. *verbo pœnæ fideiuſſionis*,
& confirmat *Ioan. Mar. Vermigl.
conſ. crim.* 312.) & propterea fideiuſſo-
rem liberatum; quod non ſolùm eue-
nit in hoc caſu, verùm alia prædicta
concurrunt, quinimò ex his prætereà
demonſtratur pœnam mortis, nedùm
verbis comminari, ſed facto, & proin-
dè ex eo iuſtum inferri metum, quo
ille aufugiat, & fideiuſſores liberen-
tur, & magis in ſpecie, vt fideiuſſores
dicantur liberati, ſufficit id, quod in
hoc caſu etiam factum apparet, ſi de
8 ordine Iudicis fuerint ob cauſam ſe-
cundi delicti, annotata bona eius, qui
fuerat habilitatus, vt probat, & defen-
dit *Marc. Anton. Eugen. add. cõſ.* 2. *vol.*
1. *nu.* 30. Iuſto enim affectus timore
mortis, quã propterea mereretur, au-
fugit, nè alioquin ſe certo quaſi peri-
culo mortis exponat, cui ſe exponen-
do, actum maximè deteſtabilem exe-
queretur, vt omnium eſt ſententia, qui
idcircò ipſum immunem exiſtimant
à comparendo, & conſequenter adiũ-
gunt, eius fideiuſſorem à præſentan-
do, prout *Horat. Lut.* ait *add. conſ.* 163.
ſub num. 12. *par.* 1. *& Farinac. add.
q.* 34. *ſub n.* 51. qui prætereà *nu.* 182.
ex auctoritate *Calephati, & Gabriel-*
9 *lis* concludit in caſu dubio iudican-
dum eſſe fideiuſſorem non teneri ad
pœnam contentam in fideiuſſione, ſi
Reum non repræſentet, cui ſuffragatur
regula *text. in l. nõ puto, ff. de Iure fiſci*,
illãq; examinamus *Rit.* 57. *ſub n.* 16. ita
quod etiã ſi hic caſus non eſſet, prout
eſt clariſſimè determinatus à præfatis
Doctoribus ad fauorem fideiuſſorum,
nihilominùs eſſet etiam in dubio ità
decidendus, ex quibus, reiecta impor-
tuna fiſci inſtantia, Iudices renuerunt
procedere ad condemnandos fideiuſ-
ſores, & deciſũm in alio caſu refert *Thor.
p.* 3. *comp. verbo fideiuſſor an teneatur
præſentare*, quibus tamen obſtant, quę
in contrarium ſcripſit *Dom. Reg. San-
felic. in deciſ.* 158. *&* 159. *tom.* 2. in-
quiens, fideiuſſores non teneri in eo
tantùm caſu, quando Reus damnatus
capite fuerit, vel exilio, ſecus verò ſi
tantùm accuſatus, Reum ipſum ſiſtere
poterit, & eũ laudant *Prat. ad Muſcat.
mod.* 1. *verſ. principalis diſputatio*,
*Thor. in ſupplem. compend. verbo fi-
deiuſſor.* Verùm *Sanfelic. in memor.
deciſ.* 159. nihil præcipuum, niſi dum-
taxàt *n.* 3. *Fachinei* doctrinã affert, *lib.
9. controu. iur. c. 75. in fine*, cuius verba
potiùs fauorem fideiuſſoris reſpiciunt,
illa enim ſunt: *Reſpondeo, quæſtionem
eſſe accipiendam in terminis habilibus,
cum ſcilicet Iudex Reum exhiberi pe-
tit iuſta ex cauſa: Iuſtam cauſam ex-
plicat* Farinac. *d. q.* 34. *num.* 62. *quotiès
ſuperuenerint noua indicia ſuper deli-
cto, pro quo Reus erat inquiſitus, vel
carceratus tempore præſtitæ fideiuſſio-
nis*; Hæc ille.

Sed

Sed àn liceat Fiſco moleſtiam in-
ferre fideiuſſori condemnato ad ſum-
mam promiſſam ob Rei non præſen-
tationem, cui poſteà Fiſcus ratione
principalis delicti ſucceſſit, & contra
fiſcum in gratiã fideiuſſoris calamum
arripuere, *Canalc.deciſ.* 15. *num.*4. *&*
*dec.*44. *num.*38. *par.* 1. *Magon.deciſ.*
*Lucenſ.*7. *num.*39. *Menoch.conſ.*673.
*num.*20. *Gratian. diſcept. forenſ.cap.*
224. *num.* 72. *Caluin.de æquit. lib.*2.
*cap.*49. *ex num.* 6. amplians, etiamſi
bona confiſcata ſoluendo non eſſent,
eos laudat,& inſequitur, *Prat. ad Mu-*
*ſcat.par.*1.*modo* 1. *verſ. quarta, eaquè*
celeberrima, & meminit *par.*2. *q.*7.
verſ.percelebrem. Et quod fideiuſſo-
10 res de præſentando ad omnem ordi-
nèm, non valeant moleſtari, neque
cogi ad præſentandum habilitatum
pro antiquo delicto, pro quo fuit præ-
ſtita fideiuſſio, niſi noua ſuperuenerint
indicia vrgentiora primis, tradunt
*Boſſius in tit.de ſentent. num.*61.ſub-
11 nectens, huiuſmodi relaxatione inno-
centiam rei habilitati argui, *Farinac.*
*conſ.*59. *num.*2. *&* 3. *& d.q.*34. *n.*80.
Tuſc. verbo fideiuſſor, *concluſ.* 322.
Caball. reſol. 47. *in fin.* & deciſum
memorat *Thor. par.*3. *compend. deciſ.*
verbo cautio, addoq; *Foller. in fragm.*
*de fideiuſſor. num.*251. *Muſcatell. in*
*prax. fideiuſſor. par.*1. *mod.*1. *nu.* 14.
*Guazzin.de defenſ.reor. defen.*2.*c.*7.
num. 16. *& defen.* 6. *cap.* 4. *num.*36.
12 quin, de nouis ipſis indicijs in acta
citationis mentio fieri debet, *Dom.*
*Reg. de Marinis add.reſol.*133. *n.* 10.
quinimò principem concluſionẽ adeò
in iure veram præconizant Doctores,
13 vt etiam ſi Reus habilitetur, cum
cautione de ſe ad omnem ordinem
præſentando, nouis quoq; non ſuper-
uenientibus indicijs, (vt aliquando eſt
mos Curiæ) nequè moleſtare Reum
queat Iudex ad libitum, ſed perneceſ-
ſè eſt, quod indicia ſint de proximo,
& promptiora, etiam ad torturam, ali-
tèr namq; iudicium redderetur elu-
ſorium, vt per *Tullium Criſpolt. in*
caſibus militiæ caſu 39. Videas *D.Reg.*
*Sanfelic. in tit. dec.*158. *&* 159. quæ
in contrarium vrgere videntur.

RITVS CLXV.

Itèm quòd à bannitis, ſeù pro dictis bannitis & quolibet ipſorum, ſi pro homicidio, & de homicidio banniti fuerint: fideiuſſionem ad pœnam vnciarum centum recipiant: ſi verò de raptu cuiuſcunquè mulieris, ac etiam de priuato carcere, vel etiam quacunque falſitate, fideiuſſionem ad pœnam vnciarum quinquaginta, & alijs quibuſcunque cauſis, & negocijs criminalitèr, quæquè fuerint ad pœnam vnciarum auri. 25. dictæ Curiæ applicandam, ſimilitèr recipiat eoſdem, qui ſe, & bona eorum omnia mobilia, & ſtabilia ſolemnitèr obligent notario publico pro parte ipſius Curię ſtipulanti, quod dictus bannitus, ſeù banniti extrahentes ſe à banno, ſeù bannis prædictis: ſtabunt ſuper cauſis, de quibus banniti ſint, iuri in iſta Curia, & præſentabũt ſe in dicta Curia, & fideiuſſores ipſi præſentabunt eoſdem, ſi, & quotiès, quod ipſi banniti ſe præſentẽt, vel dicti fideiuſſores quod præſentent eoſdem, fuerint per dictam Curiam requiſiti, &c. Nota, quod hæc dictio, vel, eſt dictio diſiunctiua: ex qua ſufficit, vt condemnẽtur fideiuſſores, quan-

do

Digitized by Google

do eſt requiſitus principalis,abſq; tamen requiſitione ipſorum fideiuſſorum: propter hanc formam fideiuſſionis, quæ vſitatur per ipſam Curiam,excepto quod in ciuilibus fideiuſſores non iurant, in criminalibus autèm iurant fideiuſſores, & principales, in ciuilibus non iurant principales, nec fideiuſſores.

SVMMA RERVM.

1 *Ritus 159.eamdem conſtituit formam, quam hic Ritus.*

2 *Fideiuſſor de præſentando debitorem, vel concordando intra duos menſes, quibus elapſis, de ſoluendo, tenetur ſoluere, mortuo ipſo principali debitore, antè moram.*

3 *Regula in alternatiuis,electionem eſſe debitoris,non procedit,quotiès vnum eſt ad obligationem, alterum verò ad cautelam.*

4 *Deciſio S.C. in enunciato facti themate recenſetur.*

5 *Aſſumens onus præſentandi intra menſem, illoq; elapſo,ſoluere, adhùc ad ſolutionem obſtringitur,quamùis impedimenta præſentandi tueri valeat.*

6 *Quid dicendum in fideiuſſione data de concordando creditorem infrà menſem, vel de redeundo ad carceres.*

7 *Quæ ſit differentia inter fideiuſſionem de repræſentando,vel ſoluendo, & illam,vel de concordando.*

Dictio, vel, eſt diſiunctiua.

8 *Diſiunctiuarum ſufficit alterum verificari.*

9 *Alternatiuæ natura eſt,alterum adimpleri.*

10 *In coniunctiuam reſoluitur in multis caſibus, qui recenſentur.*

11 *Facta prorogatione debitori,fideiuſſores liberentur, necnè.*

12 *Adducitur Iaſonis diſtinctio de tempore appoſito cauſa finiendæ obligationis, & de illo adiecto in gratiam debitoris tantùm.*

13 *Effluxo tempore prorogato, reuiuiſcit primæua obligatio.*

14. *An poſſit æquè idoneus fideiuſſor dari loco primi iam præſtiti,inuito creditore, latè inquiritur.*

Philipp. Dec. & Muſcat. impugnantur.

15 *Fideiuſſor àn, & quando valeat agere contra principalem, vt ipſum à fideiuſſione extimat.*

Obſtrictus dare fideiuſſorem,àn liberetur,dando pignora.

16 *Fideiuſſor de ſoluendo omne illud, in quo aliquis remanſit debitor ex cauſa ſuæ adminiſtrationis,àn,& quando teneatur.*

17 *De fideiuſſione tutoris,quando ille teneatur pro ſumma in fideiuſſione non expreſſa, loquitur.*

18 *De fideiuſſione per creditorem in concurſu præſtāda,nonnulla traduntur.*

19 *Fideiuſſor liberatus,àn cenſeatur,creditore diſtulente petere à debitore, decocta deindè effecto.*

20 *Auctor in fine operis à benignis lectoribus ex multis veniam petit.*

HÆc eadem forma conſtituitur in *Rit.* 159. quiq; eamdem differentiam inter fideiuſſores in cauſis criminalibus,aùt ciuilibus admittit,& ad ornatum nonnulla ſcripſit *Muſcatell. in prax.fideiuſſor.par.1.mod.6.num.4. & par.2.q.5.num.8. de Angel. ad* Foller. *in fragm. tit.de fideiuſſor. ad nu.*248.

Nos verò occaſionē nacti ex verbis *Ritus; Nota, quod hac dictio, vel, eſt dictio diſiunctiua*, memoramus celebrem quæſtionem ſuperioribus annis in ſubſellijs S.C. diſcuſſam, nùm fideiuſſor de præſentando debitorem in carceribus, intra duos menſes, vel de ſoluēdo, teneatur ſoluere,mortuo ipſo principali debitore ante moram, & tempus in præſentando, vel ſoluendo præſcriptum. Et reſpondi te-

Digitized by Google

neri,fretus peregrino loco *Pauli in l.*
in illa ſtipulatione, ſi Kalendis, ff. de
verbor. obligat. & altero,*in l.ad diem,*
ff. eod. tit. vbi mortuo promiſſore an-
te diem, committitur pęna, & clariùs
in l.ſticchum,aut Pamphilum 95. ff.de
ſolution. vbi,facta promiſſione ſtichi,
aùt pamphili,vno ex illis mortuo,alter
viuus eſt præſtandus,coneinuntq; duo
reſponſa *Pomponij, & Sceuolæ in l.ſta-*
tu liberum,§.ſtichum, aut Pamphilum,
ff.de leg. 2.& in l.non vtiquè, ff. de eo,
quod certo loco, quorum ſententiam
amplexus fuit *Iulianus I.C.in l.cum is*
qui, ff. de condit. indebit noſtramquè
aleam inſequuntur *Muſcat.mod.5. nu.*
11.Viu.dec.485.Gratian.to.2. diſcep.
forenſ.cap.338. Nouar.lib.2.quæſt. fo-
renſ.25. Dom. Reg. Capyc.Latr.to.1.
conſult. 53. cuius meminit *Thor. in*
ſupplement.compend. verbo, fideiuſſor,
qui ad præſentandum, Dom.Regens de
Marinis lib.2. quotid. cap. 65. à nu.6.
3 Regula quippè in alternatiuis electio-
nem debitoris eſſe,*cap.in alternatiuis,*
de reg.iur. l.plerumquè,ff.de iur.dotiū,
quam extricant *Angel. conſ.31. Surd.*
dec. 318. num. 2. & 3. Gizzarell.de-
ciſ.7.num.3. Altogradus conſ.62.num.
17. Monter.deciſ.48. num.1. Fachin.
conſ.23. verſ. 14. lib. 2. reſtringitur,
quotiès vnum eſt ad obligationem,
alterum verò ad cautelam, puta, in
conuentione de ſoluendo tali die, vel
pignora dando, non quibit debitor,
tempore illo eueniente, pignora dare,
ſed electio ipſiuſmet creditoris erit,
docet *Bart.* communis præceptor *in*
l. quamuis, ff. de pignor. actione, inſe-
quuntur eum *Paul. de Caſtr. in l.4. §.*
ex conuentione,ff.de re iudicata, & in
l.cum proponas in fin. Cod. de tranſact.
Decius in cap. inter cæteros, in fin. de
reſcriptis, & in conſ.12. Tiraquell.de
retract. lignag. §. 3. gloſ. 3. num. 16.
Theſaur. deciſ.147. Anna ſingul.238.
Cancer. par.2. variarum cap. 6. à nu.
55. cum ſeq. Cardin. Tuſc. practica-
rum concluſ. 316. lit. A. num.14. &
concluſ.102.lit.E.n.13.Reg.de Marin.
lib.1.c.297. n.2. & indic.cap.65. n. 6.
& ad Reuert.dec.353. Peregr.conſ.86.
n.5.vol.5. Aſinius de execut.§.7.c.267.
num.7. Maceratenſis variar. lib.2.re-
ſolut. 60. caſu 26. Gratian. tom.1. di-
ſcept. forenſ. cap.164. num.16. & ſeq.
Fontanell.de pact. nupt.clauſ.5. gloſ.8.
par.13. num.69. 70.& 71. Anton. de
Amato tom.2. variar. cap.34. nu.22.
& 23. Coſta de clauſ.clauſula 35.n.6.
4 & iuxtà prædicta obtinui in S C. *refe-*
rente Dom. Conſil. Carolo Brancaccio,
in cauſa Caroli de Vulpe, cum Anto-
nio Stanganalla,de menſe Martij 1656.
in banca Speræ, quin aſſumens onus
præſentandi intra menſem, illoq; elap-
5 ſo, ſoluere, adhùc ad ſolutionem ob-
ſtringitur, licèt impedimento pręſen-
tandi tueri poſſet, ex *Paulo de Caſtro*
memor. in l. in illa ſtipulatione ſi
Kalendis, ff. de verbor. obligat. confe-
runtquè, quæ ſcripſit *Thoro voto 62.*
maximè ſi difficultas, vel impedimen-
tum ſuperuenerit poſt contractam mo-
ram, vt colligitur ex reſponſo *Labeo-*
nis in l.ſi de dote 87.ff.de iure dotium,
& Sceuolæ in l. diuortio 37. verſ.Sed
hic,ff.de negot.geſt. Fontanell. de pact.
nupt. tom. 2. clauſ. 7. Gloſ. 3. par. 11.
num.12. & videndi ſunt *Larrea deciſ.*
Granat. 23. Conſ. Hodiern. ad Surd.
deciſ.362. Fab.de Ann. conſ.95. à nu.
14. Scacc. de commerc. §.1. q.7.par.2.
ampl.8. num.100.
6 Quid verò dicendum, data fideiuſ-
ſione de concordando creditorem in-
frà menſem, vel de redeundo ad car-
ceres, mortuo debitore ante men-
ſem, & hoc caſu dici minimè poteſt
hanc obligationem continere alterna-
tiuam ſolutionis, & cautelæ, ſed ſolius
cautelæ vtrobiquè,cum non ſit facta
promiſſio repræſentationis, vel ſolu-
tionis,ſed concordiæ, vel repræſenta-
tionis,at repręſentationē,nulli dubium
eſt,eſſe cautelam, concordia, quæ non
amodo ſolutione, ſed paſſim, vel ac-
ceſſione alterius obligati, vel pignoris
præſtatione, vel ceſſione nominis, &
his ſimilibus, poteſt impleri cautelam

pa-

paritèr continet, non ſolutionem, cum
nullā ſummā liquidò complectatur, ſed
conuentionem inter partes ineundam,
qua vtriq; conſulatur, & proindè cum
verſemur in alternatiuis vtrobiq; idem
continentibus, nempè cautelam, ele-
ctio defertur debitori, & non credito-
ri. Quin cum vtraq; obligatio factum
præſtādum reſpiciat, & nō ſolutionem,
ſcilicèt reſpectu concordiæ ineundæ
reſpiciat perſonam creditoris, reſpectu
repræſentationis perſonam Iudicis, ſu-
mus in alternatiua perſonarum, in qua
cui potiùs ex duobus factum præſte-
tur, debitor eligit, & non creditor, ob
quod illud in obligatione ſolùm con-
ſideratur, quod magis proſpicit debi-
tori, vt in terminis notat *Paul. de Ca-
ſtro conſ. 129. col. 2.* & nonnulla affert
*Tuſc. in verbo, Alternatiua, concluſ.
316.*
Ex his liquidò conſtat, maximè
7 adeſſe differentiam inter fideiuſſionem
de repræſentando, vel ſoluendo, &
illam, vel de concordando, id quod
nos etiam docet doctiſſimus omni ſuo
laudandus *Dominus meus Regens Do-
natus Antonius de Marinis in cap.
133. lib. 1. quotidian. reſol.* vbi acer-
rimè ſuſtinuit, adhuc incuſata fideiuſ-
ſione præſtita per ferias in forma, ac
tranſactis quinque menſibus ab incu-
ſatione, licuiſſe fideiuſſori, contra quem
adhùc erat exequutum, repræſentare
principalem debitorem, Illud inſupèr
addimus, quod initio *reſolutionis* præ-
dictæ aſſeruit *Dom. Reg.* fideiuſſionem
fuiſſe de ſoluendo, vel concordando,
quod verbum, de ſoluendo, ni tribua-
tur mendæ impreſſoris, redargueretur,
quod fas non eſt, ſibi ipſi de contra-
rietate cum dictis *in memor. reſol. 65.
lib. 2.* & error impreſſoris detegitur, ex
eo quia fideiuſſiones feriarum, prout
illa, de concordando, vel de redeun-
do, non de ſoluendo, vel de redeundo
capiantur, & *Muſcat. in prax. fideiuſſ.
mod. 5. num. 9.* diſcrimen illud ponit
inter vtramquè, vt ſcilicèt de concor-
dando illiquida ſit, vtpotè, quæ nihil
certi contineat, & per ſolum fideiuſſo-
rem expleri nequeat, & interpellatio-
ne indigeat, partis citatione, & requi-
ſitione ad præſentandum, vel ad di-
cendum cauſam, quare pœna non ſit
incuſanda, & laudat *tex. in l. fideiuſ-
ſor. ff. qui ſatiſd. cog. & Afflict. in con-
ſtit. Baiulus, qui furem*, illa verò de
repræſentando, vel de ſoluendo, quip-
pè quòd reſpectu ſolutionis, quæ per
ſolum fideiuſſorem poteſt expleri li-
quida eſt, vel nullam admittat excep-
tionem, data mora.
Cæterùm, dictionis, *vel*, plura ſcri-
8 bunt *Tuſc. concluſ. 392. lit. V. Dom.
Reg. Sanfelic. deciſ. 198. num. 3. lib. 2.*
& in ipſa dictione diſiunctiua militat
aſſumptum, vt ſufficiat vnum ex diſiun-
ctis verificari, teſte *Geminiano conſ.
57. in princ.* loquente in reſcripto,
Anan. verò in vltimis voluntatibus
conſ. 46. num. 5. nam alternatiua prop-
tereà eſt, cuius propria natura eſt al-
teram eius partem adimpleri, ex regu-
9 la *in alternatiuis de regul. iur. in 6.* idē-
què *Tuſc. concluſ. 317. lit. A. & concl.
234. lit. D.* plerumquè verò reſolui-
tur in coniunctiuam, nempè cum poni-
10 tur inter perſonas; remanet autem
diſiunctiua cum inter res ponitur, vt
ſcripſit *Dom. Reg. de Ponte*, deciſum
atteſtans, *conſ. 57. num. 3. vol. 2.* fulci-
turquè inſigni *textu in l. cum quidam,
C. de verbor. & rerum ſignific.* opitula-
turquè alter, ni fallimur, *in l. generali-
ter, C. de inſtit. & ſubſtit. & l. Lucius la
2. ff. de hered. inſtit.* quorum intelle-
ctus perquirit *Caualcan. deciſ. Viuiz.
25. ſub n. 10. par. 3.* In ſtatutis etiàm
fauore agnationis in coniunctiuam
reſolui, probat idem *Caualcan. dec. 33.
num. 10. par. 3.* Itemquè ad euitandum
abſurdum, eodem *Caualcan.* teſte *dec.
18. num. 13. eadem p. 3.*
Et tandèm, alia in gratiam lectoris,
annotabimus fideiuſſionis materiam
collimantia, potiſſimùm, ſi facta proro-
11 gatione debitori, fideiuſſores liberen-
tur, quamq; quæſtionem examinant
Theſaur. deciſ. 125. Borrell. conſ. 11.

Pereira deciſ. Portugallia 40. Theſaur. iunior quaſt. forenſ. lib. 2. quaſt.
57. Mercur. Merlin. de pignor. lib. 5.
quaſt. 31. Decian. reſponſ. 72. Bertax.
conſil. crimin. 63. num. 3. Vermigl.
conſil. crimin. 315. num. 77. Dom.
Conſiliar. Staiban. reſolut. forenſ. lib. 1.
reſol. 31. num. 3. Dom. Reg. de Marin.
lib. 1. quotid. reſol. cap. 133. num. 12.
Thor. par. 3. compend. dec. tom. 1. verbo
fideiuſſor inſimùl, & notabilitèr *Iaſ. in*
12 *in l. 1. C. de Iudic. num. 18. verſ. Facit ad pulchram quaſtionem,* diſtinctio-
nē indicat; ſi tempus fuerit appoſitum
cauſa finiendæ obligationis, vt con-
ducta domo vſque ad annum, datus fi-
deiuſſor non tenetur pro anno ſequen-
ti prorogato; ſecus verò, ſi illud non
fuerit adiectum cauſa extinguendæ
obligationis, ſed tantùm in gratiam
debitoris, *Iaſ.* diſtinctionem, inſequun-
tur *Ancharan. in cap. conſtitutus n. 7.*
vbi *Abbas nu. 11. de fideiuſſor. Decius*
in cap. de cauſis num. 16. verſ. ſecus ſi
ex prorogatione, de officio delegati, in l.
lecta num. 13. ff. ſi cert. petat. & in conſ.
93. n. 5. latè *Couarrun. in cap. quam-*
uis, in princ. ſub num. 6. per tot. de pact.
lib. 6. Decian. conſ. 103. num. 16. lib. 3.
Card. Mantica de tac. & ambig. to. 2.
lib. 16. tit. 21. num. 6. & 7. vt prop-
13 tereà effluxo tempore prorogato, reui-
uiſcit primæua obligatio, & temporis
euentu, illa non extinguitur, *Gloſ. in l.*
ſi vnus, §. ſi cum Reo, verbo, neque fi-
deiuſſori, ff. de pact. Lanar. conſ. 7. nu.
11.

Fuit quoquè, & illa altera excita-
14 ta quæſtio in S.C. inter curatorem, &
creditores Patrimonij Citarellæ, ac Ri-
naldo, & Hieronymam de Auitabile
heredē Horatij Bruni, necnon Ill. Fran-
ſcum Caputum Marchionem Petrel-
læ hæredem Paſchalis Caputi ſuper ar-
ticulo, nſi poſſit æquè idoneus fideiuſ-
ſor dari, loco primi iam præſtiti, qui
nolit primum dimitterē, & in negati-
uam partem inclinauit S. C. *referente*
Dom. Conſil. Aloyſio Gamboa de anno
1655. penès Act. Magiſtrum de Scac-
ciauento, ex *Tex. in l. ſi mandato 45.*
§. ſed ſi mandato, ff. mandat. ibi; *At*
ſi nolit creditor obligationem mutare,
quo *text.* fretus *Bald.* firmat elegan-
tèr *in l. ſi pater, Cod. de collat. & in l.*
quamquam, num. 7. verſ. modo, & in
l. qui autem, §. ſed ſi quis, in lectura
antiqua, ff. de conſtit. pecun. ibiq; poſt
firmatam hanc ſententiam quærit, quid
agendum ab ipſo debitore, nè in pœ-
nam promiſſam in ſtipulatione indem-
nitatis incidat, & vt fideiuſſoris mole-
ſtiam euitet, conſuluit *Bald.* faciat quic-
quid poteſt, ſcilicèt det fideiuſſori pi-
gnora, quod ſi illa nolit, præſtet alios
fideiuſſores, vel ſi debitum eſt putum,
ſoluat, & proteſtetur, quod per eum
non ſtat, nàm ad impoſſibile non po-
teſt obligari, & alibi dixit idem *Bal.*
in l. 2. num. 6. Cod. de ſentent. quæ ſin.
cer. quant. & in l. ſi pro ea, num. 17. C.
mandat. inſequuntur *Bart. in d. l. ſi*
mandato, Paul. de Caſtr. in memor.
l. ſi pater, num. 3. ibiquè *Roman. Alex.*
Salicet. num. 4. quiquè ad hoc à *Mar-*
ſil. adducitur *in d. l. ſi prò ea in 6. quaſt.*
Cagnol. in l. plus cautionis, ff. de regul.
iur. Hyppolit. de Marſil. in rubr. de fi-
deiuſſor. num. 213. verſ. vigeſimo qua-
ro, Afflict. in conſtit. Regn. ſi Vaſſallus
num. 5. verſ. quid dicendum, Cancer.
variar. reſol. 2. par. cap. 5. de fideiuſſor.
num. 130. verſ. quaro 41. qui allegat
Iaſon. Alciat. & Alex. Mangil. de euict.
quaſt. 174. ex num. 29. verſ. quaro in-
ſuper, Borgnin. Caualcan. deciſ. 11. p.
5. num. 2. qui, præter alios, adducit
Ruin. conſ. 67. vol. 4. Fontanell. de
pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 18. par. 3. ſub
num. 25. Statilius Pacificus de Saluia-
no interdicto, inſpect. 5. num. 17. cap.
vnic. Carroccius reuidendus *de oblat.*
par. 7. quaſt. 32. per totam, & de-
ciſ. ſeù caſu 4. Valent. Francus tract.
de fideiuſſ. cap. 4. concluſ. 6. num. 137.
fol. 183. Maur. de fideiuſſor. ſect. 7. cap.
5. Maſcatell. de fideiuſſor. quaſt. 6. per
tot. Dom. Reg. Rouit. deciſ. 28. n. 11.
verſ. ſiuè ſit, Card. Tuſcus lit. F, concl.
316. num. 10. verſ. remedium, Conſil.

Mar-

Marcianus conſ.28. num. 5. verſ. primus, & Antonius de Alex. in l. ſi domus, §. fin. col.5. verſ. & pro iſta opinione, ff. de legat. 1. hancquè aleam amplexum fuit S. C. facta relatione in Collaterali Conſilio, teſte *Dom. Præſ. de Franch. dec.302.* cuius meminit *Dom. Iudex Franc. Maria Prat. ad Muſcatel. de fideiuſſ. p.2. q.2. verſ. at non otioſa, & q.5. verſ. Exhorrui, Dom. Regens de Marin. lib. 1. quotid. reſol. c.79.* adducens ad hoc firmandum duntaxàt *Petr. Gilken in l. ſi pater, num. 3. C. de collat.* Solùm *Philippus Decius in indic. l. ſi pater, & in l. plus cautionis,* (in quo loco nõ adducitur à *de Frãch.* nec ab alio, quem viderim) *ff. de regul. iur.* auſus fuit hanc veriſſimam opinionem ſubuertere, cui, & arridet *de Frãchis in ead. deciſ. 202.* quin ipſe *Decius* ab eius addente *in d. l. ſi pater,* confutatur, vti contra communem ſermocinans, & ſic in eodem loco, in quo naſcitur, ſuffocatur ab eius additionatore, cuius magna eſt authoritas, inſequitur *Cagnol.* inquiens, quod *Bar.* nõ dicit id, ad quod à *Dec.* allegatur, & *num.5.* quod deceptus fuit *Decius*, & ante *num.6.* inquit, *ſicquè patet ſolutio & reſponſio ad illud vulgatum dictum Decij, quod tibi non nocet, & alteri prodeſt,* & *n.6.* quod moderni *Taurinenſes* reprehendunt *Decium*, quẽq; reprobat etiã *Valent. Franch. add. loc.* imò *Text. in l. qui autem 14. §. 1. verſ. ſed, & ſi quis, ff. de conſtit. pecun.* qui eſt opinionis *Decij* Achilles, pugnat contra *Text. in d. l. ſi mandato meo,* teſte *Muſcat. q.6. ſub num.3.* quin ille eius intentionem haud probat, diſtinguit enim ibi *Vlpianus* duos caſus voluntatis, ſcilicèt, & impotentiæ, primus habetur ex verbo *text. & ſi quis,* vſq; ad verbum *actum eſt*, ſecundus ex verbo, *quid ſi ante, vſq; in finẽ,* & dicit in primo caſu Reum principalem teneri creditori, ſi promiſſus fideiuſſor fideiubere nolit, & propterea tantum abeſt, quod probet opinionem *Decij*, vt potiùs apertiſſimè ſtet pro illa *Bald,* & aliorum, ſecundo caſu impotentiæ ex cauſa mortis benè dicit, quod auditur, ſi æquè idoneum præſtare velit, vndè *Bald.* dixit *Text. memor.* loqui in fideiuſſore dando, non iam dato, & *Cagnol. cit. num. 7.* hæc exarauit, & *§. ſed ſi quis, l. qui autem, ff. de conſt. pecun. per Decium adductum, oppoſitum probat, dum ita demum id admittit, vbi fideiuſſor dandus mortuus erat, ex qua cauſa neceſſitatis, ſcilicet, recedimus quidem ab eo, quod dicitur in d. l. ſi mandato,* & notetur quod *Cagnol.* non dicit, quod ex cauſa ſimplicis neceſſitatis, & ſic ex omni, ſed ex *qua* cauſa ſcilicet mortis, quæ omnia ſoluit, *§. deinceps, authent. de nupt.*

Quin nec poſſum indẽnatũ *Muſcatell.* dimittere ex ſuamet ſententia iam mulctatum, ſic enim dicit, *d. q.6. num.6. licet temerarium ſit contra ſententiam tantorum patrum ſentire*, quia voluit cum *Decio* ſpeculari nouum intellectũ *num. 12.* tradit, quem, ipſo credente, non attigit *Bald.* ruptus eſt in ſcopulos errorum, differre namquè dicit fideiuſſorem à Reo principali, & *tex. in d. l. ſi mandato,* loqui de Reo principali, cuius *Text.* verba ſunt, *Item ſi dum negotia mea gereres alicui de creditoribus meis promiſeris, etc.* quis eſt iſte (dicat *Muſcatell.*) qui pro alieno ære ſe obſtrinxit, niſi fideiuſſor, vel quod ferè idem eſt, expromiſſor? Fideiuſſor namquè ſemper eſt ille, qui alienam ſuſcipit obligationem, etiam ſi verbis ſe principalẽ eſſe exprimatur, non iure. ergo præſtat nouum intellectum contra *Bald.* & tot *DD.* illum *Textum* in fideiuſſore procedere autumantes, & *Decius* ipſe contrariæ opinionis anteſignanus hoc negare non valuit.

Amplius, iure cõmuni nullũ conſtituitur prorſus diſcrimen inter fideiuſſorem, & Reum principalem, ex iuramẽto quoq; & clauſulis, ac renunciationibus fideiuſſionũ, vt propterea fideiuſſor debitoris appellatione cõprehẽdatur ſub ſtatuto de debitore loquẽte, etiam antequam fuerit conuentus, quod ſoluat,

Aſ-

Afflict. in vſib. feudor. tit. quæ ſint regalia, §. *vectigalia num.* 114. *Ludouiſ. deciſ.* 445. *num.* 2. *& deciſ.* 564. *nu.* 3. *Ripa in l. benè eſt*, *num.* 103. *ff. ſi cert. petat.* illum propriè debitorem præconizans, audactèr *Decio* reprehenſo, & clariùs *Pirrus Maur. de fideiuſſore circa diuerſ. tit.* 1. *cap.* 3. *n.* 1. ex quibus prorsùs corruit nouus *Muſcatell.* intellectus. At tu Lector cogita, nam veritatis indagandæ cauſa ſub tua cenſura hæc annotaui.

An, & quando valeat fideiuſſor
15 agere contra principalem, vt ipſum à fideiuſſione eximat, inquirunt *Roz. deciſ.* 1. *num.* 109. *Larrea deciſ.* 93. *num.* 9. *Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 16. *tit. fin. num.* 11. *Chriſtin. dec. Belgic.* 138. *num.* 2. potiſſimùm, ſi inceperit principalis malè vti ſubſtantia ſua, & bona dilapidare, *Henrig. de fideiuſſ. cap.* 15. *num.* 29. *& cap.* 25. *num.* 63. *Fontanell. dec.* 541. *num.* 15. *to.* 2. quod reſtringit *Frãc. Maria Prat. ad Muſcatel. de fideiuſſ. par.* 2. *q.* 4. *verſ. noſter verò anteſignanus*, quando poſt inceptam dilapidationem rediret ad bonos mores, ex *text. in l. Lutius Titius*, vbi *Gl. ff. de fideiuſſor. Gomes. variar. tit. de fideiuſſor. verſ. tertiò infero.* Necnon quandò diù ſterit in obligatione, quod tẽpus Iudicis arbitrio remittũt. *Gomeſ. variar. add. tit. de fideiuſſor. n.* 10. *Cenc. de cenſib.* 2. *par. cap.* 7. *artic.* 4. *num.* 7. *Trentacinq. var. reſol. lib.* 3. *tit. de fideiuſſor. reſol.* 5. *num.* 3. *Cancer. var. reſol. par.* 2. *de fideiuſſor. num.* 88. & hoc, diù, fuit à Iudicantibus arbitratum pro annis octo, apud *Reg. Reuert. deciſ.* 499. in qua *Dom. Reg. de Marinis* hoc itá demum procedere notat, vbi fideiuſſor in fideiuſſione ſteterit, obligatione principali iam commiſſa, aliàs ſecùs, prout in caſibus ab ipſo exaratis, & à *Prato in mem. q.* 4. *verſ. & quatenus.* Vel ſi fuerit condemnatus, aut in cauſa concluſum, *Auus meus Proſper Petra ad Capycium deciſ.* 48. *ſub num.* 2. quique ex *Guid. Pap.* ampliat, etiamſi fideiuſſor foret obſtrictus vigore inſtrumenti paratam habentis executionem, quod confirmant *de Franch. dec.* 414. *Faber lib.* 4. *Codicis tit.* 20. *diffinit.* 26. *in princ.* de quo dubitat *Franc. Maria Prat. ad Muſcatell. add. par.* 2. *q.* 4. *verſ. caſui* 7. & iterum *q.* 6. *verſ. exhorrui*, *D. Reg. de Marin. ad Reuerter. add. dec.* 499. *nu.* 2. & ante ipſos *Fontanell. de pact. nuptial. clauſul.* 4. *gloſ.* 18. *par.* 3. *num.* 23. *verſ. reliquas*, & quod obſtrictus dare fideiuſſores, ſi velit dare pignora non liberetur, nec audiatur, ſpinoſa eſt indagatio, quam extricant *Neguſ. de pignor. memb.* 5. *p.* 9. *num.* 2. *Maur. cap.* 6. *ſect.* 7. *nu.* 5. *Franc. de fideiuſſor. concluſ.* 7. *num.* 143. *Cagnol. in d. l. plus cautionis*; *Ripa in rubr. de pignor. num.* 8. *Petr. Nicol. Mozz. de contract. tit. de depoſit. num.* 21. *pag.* 177. *Pacific. de Saluian. interdicto inſpect.* 5. *cap. vnic. num.* 17. Quid verò dicendum ſit in correo debendi, àn iſtè ad fideiuſſoris inſtar, agere valeat contra correos, vt eum ab obligatione liberet, inquirunt *Cancer. add. par.* 2. *n.* 83. *Aluar. Valaſc. conſult.* 36.

Fideiuſſor verò de ſoluendo omne
16 illud, in quo aliquis remanſerit debitor ex cauſa ſuæ adminiſtrationis, non alitèr tenetur, quam ſi de debito in vita ipſius conſtiterit, ex *tex.* ſingulari *in l. qui Romæ*, §. *Angerius*, *ff. de verb. oblig.* concludunt *Gloſa*, *Bart. Bald. Angel. ibid. Alex. num.* 5. *Soccin. num.* 11. *Iaſon num.* 6. & communem eſſe opinionem præconizat *Soccin. iun. conſ.* 47. *num.* 18. *&* 19. nec talis liquidatio cùm hærede fieri poſſet, ex eo quod omnes cautelas, omneſq; ſuas defenſiones, quas principalis debitor haberet, hæres ignorare præſumitur *l. qui in alterius*, *ff. de reg. iur.* §. *vetit. inſtitut. de vſucap. l. fin. ff. pro ſocio.* & tradit *Menoch. conſ.* 719. *num.* 45. *verſ. reſpondetur*, & in terminis deciſum tradit *Barzius deciſ.* 90. *nu.* 42. *&* 43. & confirmant *Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 146. *num.* 6. *Faber diffinit.* 34. *C. de fideiuſſ. Girardus de Petra Sancta ſingul.*

gul. 27. *num.* 4. *de Marſilijs ſing.* 304. alijq; quos refert *Eſcobar. de Ratiocin. cap.* 34. *num.* 8. qui contrariam ſententiam multis medijs ſuſtinet, & poſt alios, *Dom. Reg. de Marinis lib.* 1. *quotid. reſol. cap.* 133. *num.* 22.

Quodque etiam ad fideiuſſorem defuncti miniſtri pecuniarij fiſci extenditur, dum fiſcus non eſt priuilegiatus, niſi in eo, quod lex expreſſit, vtitur propterea Iure priuati, *l. quod placuit, ff. de iure fiſci, Gloſ. in l. itèm veniunt, §. in priuatorum, ff. de petit. hæred. Iaſon in l.* 1. *num.* 8. *C. de edendo, Anthar. conſ.* 101. *Surd. deciſ.* 58. *n.* 1.

Huic finitima eſt altera quæſtio, nùm
17 fideiuſſor Balij, & tutoris, qui iuxtà Iudicis decretū prò certa fideiuſſit quantitate, rem pupilli ſaluam fore; dummodò anno quolibet Balius prædictus reddat computa, ſi computorum redditionem annis ſingulis non procurauit, quapropter pupilli Balius ſubſtantiam conſumpſit, teneatur nè pupillo, non ſolùm pro ſumma in fideiuſſione expreſſa, & taxata, ſed pro omni eo, ad quod tenetur Balius ille, demùm non ſoluendo effectus, & negatiuè deciſum tradit *Dom. Reg. Sanfel. deciſ.* 256. *tom.* 2. cuius meminit *Thorus in ſupplem. compend. deciſ. verb. Fideiuſſor Balij, & Tutoris.* Fideiuſſio namquè ſtricti eſt iuris, ipſiuſq; effectus non extenditur vltrà formalitatem verborū, *l. quidquid adſtringendæ, de verb. oblig. l. blanditas, C. de fideiuſſ. l. fideiuſſores magiſtratuū, ff. de fideiuſſ. l. damni, §. ſi quis, ff. de damno infecto, Aretinus de fideiuſſoribus ſect.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. *Barz. deciſ.* 70. *num.* 64. *deciſ.* 90. *num.* 39. *deciſ.* 110. *num.* 14. *Dom. Conſil. Roccus reſponſ.* 62. *tom.* 2. tradens *num.* 4. fideiuſſionem receptam per aliquem, vti alicuius hæredem, ſi ad recipientem hæreditas non ſpectet, non prodeſſe vero hæredi, *Reg. Capyc. Latr. conſult.* 49. *num.* 7. *tom.* 1. *Pyrr. Maur. ſect.* 3. *cap.* 6. *num.* 31. reſtringens regulam prædictam, quotiès fideiuſſio eſſet concepta verbis generalibus, vt proptereà fideiuſſio per creditorem in concurſu præſtita de reſtituendo quantitatem ipſi liberatam potioribus, & prioribus creditoribus, & contribuendo æqualibus (quę Neapoli viget, *de Franch. deciſ.* 200. *n.* 5. & in Romana Curia, *Seraphinus deciſ.* 1311. *num.* 3. *Maurus ſect.* 3. *c.* 12. *alias* 21. *pag.* 91.) cedit in beneficium cuiuſcunquè creditoris, cui proculdubio pecuniam alteri liberatam auocare licebit, fideiuſſionemq; incuſare, *Dom. Reg. Fab. Capyc. Galeota lib.* 2. *contron.* 28. *num.* 30. *Thor. in ſupplem. compend. deciſ. verbo Fideiuſſor, qui fuit datus.*

18 De hac fideiuſſione de reſtituendo, quibus, & quādo, & quomodo illa faciat pecuniam extare, & qualiter fiat auocatio pecuniæ à creditore poſteriori, agunt *Muſcatell. de fideiuſs. p.* 1. *modo* 16. *de Franch. & addentes dec.* 64. 75. & 200. *Caſtillus deciſ. Sicil.* 120. *num.* 7. *lib.* 2. *Maſtr. deciſ.* 126. *lib.* 2. *Fontanell. de pact. nuptial. clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *par.* 6. *à num.* 33. & *ſeq. per tot. & par.* 7. *per tot. Molfeſ. ad Conſuet. Neapol. par.* 4. *q.* 26. *n.* 16. & 17. & *ſeq. Peguera deciſ.* 271. *num.* 53. *Thor. in compend. deciſ. verb. Creditor ſecundus, & verb. Creditor primus, & Gratian. diſcept.* 304. *num.* 1. 2. & *ſeq.*

Et an fideiuſſor tutoris teneatur etiām pro bonis obuentis pupillo ex ſucceſſione propinquorum, & ab eodem tutore adminiſtratis, poſt ſuſceptam tutelam, & fideiuſſionem per ipſum præſtitam, affirmatiuè reſoluit *Reg. Ronit. dec.* 5. quem laudat *Thorus par.* 3. *compend. deciſ. ſect.* 1. *verb. fideiuſſor tutoris.*

Et nùm fideiuſſor liberatus cenſea-
19 tur, ſi creditor diſtulit petere à principali debitore, qui ex culpa, & negligentia ſua effectus eſt non ſoluendo, diſtinguunt ex *Gomeſ. var. reſol. tit. de fideiuſs. num.* 9. *Dom. Reg. de Marinis add. cap.* 133. *lib.* 1. & *Dom. Conſ. Roccus to.* 2. *reſponſ. notabil.* 50. *n.* 151.

&

& 152. poſt *Greg. Lopez in l.8. gl.4. tit. 18.p.5.& Io. de Euia lib.2. cõmerc. terreſtr.cap.12.n.*48. dicentes, quod ſi non facta renunciatione, *Authentica præſente*, *Cod. de fideiuſſ.* creditor fuerit expreſsè per fideiuſſorem requiſitus, vt principalem debitorem conueniat, & non curauerit facere, benè libererur.

20 Atq; hic tandèm Commentariorum huic meorum priori Tomo (quo Magnæ Curiæ Vicariæ Ritus quinque & ſexaginta ſupra centum, ſub auſpicijs clientelæ Tuæ, Sereniſſima Cęlorum Auguſta, Maria Virgo Deipara; ope ſimul veſtra, Diui Tutelares mei, Carole Borromęe, & Aquinas Thoma, Doctor Angelice, expenſi, explanatiq; prodeũt hodiè 13. Maij 1662. die Sabbati eidẽ Deiparę ſacra) finis eſto. Illud te vnum, candide Lector, maximoperè oro, atq; obteſtor, vt, ſiquid legendo, cõmodum, laudabile, dignumq; offenderis, eidem Virgini, ac Tutelaribus meis, ſecundùm Deum, totum, cum laude, & gloria referas, ac debeas. Si quid verò offenderit te, quod aut à bonis moribus, aut à ſana doctrina, aut ab Eccleſię Romanæ iuribus alienum eſſe videatur (quod maximè nolim) illud pro tua ſapientia, ſi excuſari poſſit, excuſes; ſi minus, caſtiges, aut humanæ fragilitati, & ignorantiæ condones, donec à me compertum, caſtigetur, & corrigatur. Multa ſcribere, & nihil errare, ita nulli, præterquam Diuinorum librorumScriptoribus, Dei Numine afflatis, datum eſt, vt nihil ille ſcribat oporteat, qui errare vult nihil. Equidèm (quod Chriſtianum hominem, ac probum decet) ita me Eccleſiæ Catholicæ, ita Pietati, ità Virtuti, ac bonis artibus obnoxium profiteor, vt harum omnium, ac ſingularum cauſa, millies mortem oppetere paratiſſimus etiam ſim, tantum à vitæ meæ rationibus abeſt, vt offendere prudenter voluerim, aut boni Iudicis cenſuram, in huiuſmodi delictis effugiam. Illa verò venialia, quæ in ſtylo, aut emendata editione commiſſa ſunt; non vindicem te, ſed miſericordem deſiderant. Quid enim maius, aut ornatius (quæ meæ partes erant) in hoc ſtyli genere, tibi dare potuiſſem, homo tenui ingeniolo, tenuiori corpuſculo, inter forenſes, ac domeſticas curas diuiſus, quarum quælibet, ſecum totum trahere facile poteſt, atq; abſorbere? Quid tu emendatius expectare ab iſtis noſtris Typographijs; vbi niſi Argo ſis oculatior, in innumera mendorum multitudine, multa tibi prætereãt inobſeruata, & inuiſa? vbi, quæ veniunt ſcripta, plus ſibi timent ab opificum inſcitia, & incuria detrahi lucis, quam conſequi typorum beneficio ſperent? vbi nihil penſius, quàm compendia multa facere, miſerorum librorum ſalute, inter vltimas curas ſepoſita? At, neq; in his delictis curandis, parum mihi operæ, ac laboris inſumptum eſt; minus tamen fęliciter, opinor, quam volebam. Tu, Lector, quod diligentia mea obſeruare non potuit, patientia tua ferendo, condonato, atq; alterum Tomum, fortaſſe emendatiorem interim expecta. Bene Vale.

F I N I S.

IN-

RERVM, AC VERBORVM OMNIVM MEMORABILIVM,

Quæ in hoc Primo Libro Commentariorum ad Ritus M.C.V. continentur.

ALPHABETICA METHODO.

LOCVPLETISSIMVS

INDEX.

Prior notula Ritum, Secunda numerum, Tertia paginam indicat.

Abſens, & Abſentia.

ABſens eſt perſonalitèr citandus, ad perſonalitèr reſidendum, vel priuandum beneficio. Rit.94.num.5.pag.451.

Quid in alijs cauſis. d.n.5.in med.

Abſens ſi examinandus ſit, cuius expenſis examinari debeat. Vide in verbo, Examinandus.

Abſentia Aduocatorū iuſtū præſtat impedimentū deciſioni cauſæ. Rit.49.n.10.467

Quenam dilatio concedi debeat, ad alium aduocatum eligendum. num.11.fol.eod.

Probetur nè iuramento aduocati abſentia. num.12. fol.eod.

Abſentiam allegare, & Reum citatum excuſare, cuicunquè competit procuratori, & etiàm agnatis, cognatis, omnibuſq; familiaribus. Rit.106. n.3.& 4. 508

Accipiens.

Accipiens aliquid à Reo, vt ipſum tectum, & ſecretum teneat, iuſtè accipit, quamuis inhoneſtè petat. Rit.4. num.3. 75

Quid, ſi ex officio manifeſtare teneretur. d.n.3.

Accuſator.

Accuſator, delictum non probans, vel ab accuſatione deſiſtens, tanquàm calumniator punitur. Rit.47. n.19.ſub prinс. 272

Accuſator in Germania quandiù idoneam nequiuerit dare ſatiſdictionē, vel ab inſtituta actione noluerit deſiſtere, tandiù detinebitur cum Reo in carcere, donec adimpleuerit. d.n.19.verſ. Verùm, in fin. fol. eod.

Accuſator, ſi velit facere partem in Iudicio, ad fideiuſſionem præſtandam obſtringitur expenſarum, d.verſ. Verùm, in med.

Acta.

Acta facta abſquè Aſſeſſoris conſilio, inualida ſunt, quamuis in dubio præſumatur, actum eſſe cum conſilio Aſſeſſoris, quod officialis egit. Rit.39. num.11.in fin. 229

Digitized by Google

INDEX.

Acta, facta à tutore nomine proprio, praiudicent nè ſibi. Rit. 24. num. 11. verſ. Sed acta. 200

Acta, facta coram arbitris, ſubſiſtant nè coram Iudice. d. Rit. 24. num. 5. 199

Facta coram vno Iudice, probent nè coram alio. n. 4. fol. eod.

Acta, facta in Iudicio ciuili, haud probant in Iudicio criminali. d. Rit. 24. n. 3. fol. eod.

Facta in Iudicio ſummario, probent nè in plenario. num. 6. 200

Acta, facta in vna cauſa, probent nè in alia inter eaſdem perſonas. d. Rit. 24. n. 7. & 9. fol. eod.

Acta, facta, durantibus popularibus commotionibus coram Iudicibus, deputatis ab ipſo populo, ſiuè à Duce Guiſa, nullam habuerunt ſubſiſtentiam, ijs ceſſantibus. Rit. 55. num. 3. 311

Acta, facta procuratorio nomine, à die receptionis mandati ſubſiſtunt. Rit. 77. num. 3. 406

Acta, facta tempore feriarum, ſuſtineantur nè, non oppoſita ab altera parte feriarum exceptione. Rit. 92. num 9. 444

Acta, geſta falſo cum procuratore, ſubiacent nullitati. Rit. 24. num. 11. 200.

Geſta verò cum procuratore reuocato, àn ſubſiſtant. d. num. 11. in med.

Geſta cum procuratore, cuius mandatum haud productum reperitur in actis, nulla quoquè ſunt. d. num. 11. in fin.

Acta haud obſtant in inſtantia appellationis, niſi in ea fuerint reproducta. Rit 6. num. 11. 102

Acta in vim probationis valeant nè produci abſquè citatione, & quando. R. 30. num. 5. 213

Acta ordinatoria ad procuratoris officium ſpectant, & non Aduocati. Rit. 100. num. 3. 471

Acta originalia danda non ſunt appellanti in cauſa appellationis, ſed exemplar dumtaxàt illorũ. Rit. 26. n. 2. in fin. 203

Acta parti, àn, & quando edenda ſint. Rit. 113. n. 3. in fin. 519

Acta quicunquè penès ſe habet, præſumitur quod omnia percuntatus fuerit. Rit. 24. num. 13. 201

Actorum copia danda eſt tantùm parti, intereſſe habenti, & non alteri. Rit. 26. num. 4. 203

Idquè antequam aſſeruetur in Archiuio, ſecus verò poſt. n. 5. fol. eod.

Actorum cumulatio quotieſcunquè facienda eſt penès aliquem Magiſtrum Actorum, originalia ſunt transferenda ad eum, ad quem pertinet cumulatio. Rit. 96. num. 4. 459

Cætera. Vide in verbo, Actus.

Actio.

Actio pro dote, quam habet ſoror ſuper feudo, cedi poteſt fratri primogenito, abſq; aſſenſu. Rit. 50. num. 10. verſ. Eadem certè. 285

Ea non eſt ad feudum, ſed tantùm ad pecuniam, ideò iudicari non debet ad inſtar actionis ad feudum. d. n. 10. verſ. Et quod actio.

Poſſitnè fieri exequutio ſuper feudo, non facta priùs diſcuſſione omnium bonorum burgenſaticorum. d. verſ. Et quod actio, in fin.

Poſſit nè fieri exequutio ſuper fructibus feudi contra tertium poſſeſſorem. d. nu. 10. verſ. E contrà verò Duciſſa, in med. 286

Actione vna electa, ad aliam conuolari prohibitum eſt. Rit. 134. n. 16. 580

Quid ſi competat via actiua, & exequutiua. d. num. 16.

Actor.

Actor ad editionem proceſſus originalis, agitati in S. C. non tenetur, dum copiam nonnullarum ſcripturarum, ex eo exemplatarum, exhibuit in Regia Camera. Rit. 24. num. 2. 199

Actor ad incuſandam contumaciam aduerſus citatum, quod tempus habeat, tàm in foro ſeculari, quàm eccleſiaſtico, & tàm ſi citatus degat in Ciuitate, eiuſq; Suburbijs, àc diſtrictù, quàm extrà. Rit. 122. n. 2. 539

Actor ad terminum integrari non poteſt, ſi eo elapſo, neutra pars quidquam probauerit, niſi ex magna cauſa. Rit. 89. num. 4. 437

Actor cogitur edere Reo actionẽ, Reus verò minimè Actori, et cur. Rit. 10. n. 22. 136

Actor

Digitized by Google

Actor in Iudicio mouendo, vel proſequendo, àn valeat variare, ſiuè actionem mutando, ſiuè Reum. Rit. 134. nu. 12. & 13. 579

Actor, qui ſemèl termino circumducto, cauſam de nouo reſuſcitauit, ſi denuò fiat contumax, adeò ius ſuum amittit, vt circunductione termini ceſſante, nequeat tertiò cauſam intentare, & citationem ſuper eadẽ impetrare. Rit. 99. n. 4. 457

Actor, qui ſemèl depoſuit, teneatur nè rurſus deponere ſuper alijs articulis. R. 70. num. 4. 378

Teneatur nè deponere ſuper articulis impertinentibus. num. 5. fol. eod.

Actor tres habet vias, incedendi aduerſus Reum contumacem, & quas. Rit. 95. num. 7. 458

Actor, vel Actrix, tàm in M.C.V. quàm alibi, vbi ipſa Curia reſidet, procuratorem conſtituere non poteſt, niſi poſt litis conteſtationem. R. 108. in fin. 511

Idquè ſeruatur quoquè in Ciuibus Neapolitanis. ibid.

Actores principales, & conuenti, quandocunquè citantur, vt reſpondeant ſuper articulis, exceptionibus, & quibuſcunquè poſitionibus, proprium factum tangentibus, reſpondere debent in ſecreto, & ſub ſilentio coram Iudicibus Curiæ, abſq; conſilio procuratorum, ſiuè Aduocatorum. Rit. 79. in corp. 408. & n. 7. & 8. 410. & num. 20. & 21. 411. & nu. 25. 412

Quid dicendum, ſi examinari debeat perſona idiota, ſeù ruſticus, queat nè, ſuum habere procuratorem, vel Aduocatum. num. 22. 411

Quiduè dicendum in muliere. num. 23. 412.

Actores principales quibus in caſibus reſpondere, non cogantur. d. Rit. 79. n. 32. 413

Potiſſimùm ſi ſit articulus Iuris. num. 33. fol. eod.

Actoris præſentia, in accuſanda Rei contumacia vſquè adeò requiritur, vt in cauſis ipſis capitalibus, ſi fiſci procurator voluerit, eam accuſare, præſentialitèr, et perſonalitèr debet hoc facere. Rit. 95. num. 5. 547

Actorum Magiſter M. C. V. vel eius locumtenens, ponere debet manu propria diem ſaltèm, quo proferuntur ſententiæ definitiuæ, & quo legitur ipſa ſententia: item menſẽ, & annũ. Rit. 37. in cor. 220

Actorum Magiſtri adnotare debent in quinternio deputato, & ſcribere omnia acta, quæ fiũt in Curia per dies, ac quinternos facere omnium bannorum, tertiarum, & compoſitionum dictæ Curiæ, quinternoſq; prædictos conſeruare in caſſono, in dicta Curia pro tempore exiſtente, & ad id deputato, vel deputando. Rit. 24. in cor. 198

Actorum Magiſtri codicem omnium actorum conficere debent, & quolibet die quæ occurrunt, Regenti Mag. Curiæ, vel Aduocato fiſci notificare. Rit. 32. num. 4. 216

Actorum Magiſtri in noſtris Regijs Tribunalibus, pro fideiuſſionibus, quas ſuſcipiunt, tuta conſcientia mercedem exigunt. Rit. 159. num. 8. 631

Modeſtiùs tamen hac facultate vti debent. num. 9. 632

Actorum Magiſtri nihil in pecunia, vel alijs rebus recipere audeant à quocumquè pro actis, ſcribendis, & faciendis in dicta Curia, excepto pro copia ſcripturarum, exceptiſquè fideiuſſionibus, comparitionibus, litteris, & ſcripturis ſententiarum, necnon coſſaturis, præſentationibus, &c. Rit. 25. in corp. 201

Ponere quoquè tenentur omnes ſcripturas, & proceſſus in dicta Curia, & caſſono communi. Rit. 26. in cor. 202

Debent etiàm intereſſe in dicta Curia, ſiue ad minus vnus ipſorum continuo permanere, & à Curia prædicta non diſcedere, licentia à Locumtenẽte non petita. Rit. 27. in corp. 204

Actorum magiſtri notificare debent Iudicibus omnes illos, qui per Mag. Cur. fuerunt banniti, & condemnati, nec comparuerunt eodem ſero, contumaciam purgaturi. Necnon ipſa die facere mandatum exequutiuum, ſecundùm quod merita cauſæ exigunt, & requirunt, de illis ſcilicet, qui non comparuerunt, &

purgauerunt contumaciam prædictam. Rit.28.in corp. 205

Actorum magiſtri noctu, diuq; morari non tenentur in Curia, ſed continuò, moralitèr intellecto. Rit.27.num.1. 204

Obſtringuntur ad acta exhibenda originalia, & tenent Archiuia. Rit.27.nu.1. 459

Actorum Notarius in Curijs Regijs, & qualibèt ipſarum ſcribere debet acta per ſcriptores ſuos: inſtrumenta verò ſententiarum ſcribat manu propria. Rit 34.in corp. 220

Actuarij Ciuiles tantùm fideiuſſiones capiunt, tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus, ſed quas capiunt in criminalibus, denunciare debent ipſis actuarijs criminalibus. Ritu 33. numero 3. 217

Actuarij criminales non omnia exequuntur, ſed aliqua per ciuiles explentur, & maximè fideiuſſionum captura. Rit.13. num.3. 145

Quantus ſit numerus actuariorum criminalium. num.4.fol.eod.

Ipſiq; ac Scribæ, nec olim, nec hodiè ſedere conſueuerunt, & quando. nu. 6.fol.eod.

Actuarij, & omnes Amanuenſes, haud valent, ab inope tutò ſalarium arripere. Rit.23.num 11. 196

Actuarij, & ſubactuarij, tàm criminales, quàm ciuiles, quot ſint hodiè, quot ducatos lucrentur, quantiuè vendatur eorum officium. Rit.2.num 23. 52

Actuarij, etiàm annali tempore duraturi, veniant nè appellatione officialium. Rit. 2.num.61. 62

Actuarij fideiuſſiones, quas recipiunt, eodem die reuelare tenentur locumtenenti, ſeù iudicibus, & Curiæ. Rit.33.nu.1. & 2. 217

Actuarij in Curia Eccleſiaſtica debent eſſe Notarij. Rit.161.num.5. 646

Actuarij poſſunt manu Scribæ acta extendere, ipſis tamen acta ſubſcribentibus. Et hoc vſus etiàm protendit in ſententijs. Rit.34.num.1. 217

Satis nè ſit, ſi Actuarius propria manu ſcribat diem prolatæ ſententiæ, & conſequutiuè ipſe legat. num.2. 218

Quid in caſu foriudicationis. num. 2.fol. eod.

Actuarij recipere aliquid prohibentur, niſi in aliquibus caſibus. Rit.25.nu 1. 201

Actuarij retinere debent quinternos, ſeù libros, & etiàm proceſſus, ciuiles quidem, non criminales, qui in Archiuio publicò aſſeruantur. Rit.24.num.1.199.& Rit. 26.num.1. 203

Actuarij quas diligentias adhibere debeant in capiendis fideiuſſionibus: & quãdò tenentur de proprio. Rit.135.n.24. 585

Actuarijs liceat nè habere ſcribas ad certum, & determinatum numerum. Rit. 161.num.4. 646

Actuarius capiendo obligationes penès acta, obſtringatur nè, cognoſcere contrahentes. Rit.128 num.7. 552

Liceat nè Actuario, fideiuſſionem capere nomine Curiæ, & ſic abſq; Iudicis præſentia. Rit.41.num.2. 242

Actuarius, & ſcriba valeat nè ſcribere, & ſubſcribere acta Iudicialia per alium? Rit.2 num.42. 57

Actuarius, & ſcriba oſtendẽtes articulos parti aduerſæ antè publicationem, pœna falſi puniuntur. Rit.3.num.18. 71

Actuarius iure communi ſignare poteſt actum, rogatum à ſuo ſcriba, quem ſubſtituit, ac ſi ipſemet rogaſſet. Rit.35.nu. 2.in med. 219

Dicitur Magiſter actorum ex vſu omnium gentium. Rit.36.num.1. 220

Actuarius nùm poſſit eſſe quis in propria ſua patria, vel prouincia. Rit.63.num. 13. 339

Actuarius requiratur nè hodie, vt ſit Notarius, poſſitq; per eius ſcriptorem ſcribere acta. Rit. 36.num.1.in fin.& nu.2. 220.& Rit.161.num.2. 646

Actuarius, ſi extra locum Iudicij accedere habeat, ſumptibus fiſci debet accedere. Rit. 23.num.11.in fin. 146

Actus.

Actum quid ſit, minimè ſpectandum eſt, ſed quid agi, vel fieri debeat. Rit.1.num.18. in fin. 27

Actus faciendi in die feriata, in multis caſibus non differuntur in diem, non feriatam, ſed eadem die tractantur. Rit. 80.n.

80.*num.*5.*in med.* 415
*Actus qui fieri nõ poteſt vno die, quia fortè feſtiuus erit, fit die ſequenti iuridico, & dicitur, quod tali die fieri non potuit, ob tale feſtum. d. Rit.*82.*in cor.* 413. *& num.*2. 414
Actus ſi per abſentem explendus ſit, cuius expenſis expleri debeat. Rit. 153. *nu.* 4. 620
Actus, ſolemnitate omiſſa, non vitiatur, quando ex alijs ſatisfactum eſt menti Statuentium. Rit. 123 *num.* 22. 541
Additamentum, & Addtio.
Additamentum eius ſit naturæ, cuius eſt principale. Rit. 1.*num.*70.*in med.* 44
Additio dicitur pars illius, cui additur, nec per additionem nouus fit contractus neque nouus libellus, nec pro ea aliud eſt ſoluendum vectigal. Rit. 6. *num.* 8.*in med.* 100
Adiuncti.
Adiuncti in votis proferendis teneantur nè, votis inhærere aliorum, vel de per ſe votare, vota proferendo diuerſa. Rit. 98.*num.*3. 462
Admiratus.
Admirati magni tribunal coæquale eſt M.C.V. & ab eius decretis appellatur tantùm ad Sac. Conſilium. Rit. 1. *num.* 28. 33
*Sedet ipſius Iudex in S. C. & in Regia Cappella. d. num.*28.*in fin.*
*Parem iuriſdictionem habet cum M. C. limitatam tamen in omnibus cauſis maritimis. num.*29. *fol. eod.*
Omnia delicta ab eo componuntur, præter crimen raptus, & oſculi violenti, proceditque per viam litterarum hortatorialium. num. 30 *fol. eod.*
Aduena.
*Aduena Doctor, eminentis tamen ſcientiæ, rectè ad collegium admittitur. Rit.*63. *num.*9. 338
Aduocare, & Aduocatus.
*Aduocare nequeunt infames. Rit.*101. *nu.* 61. *verſ. hac ratione.* 490
*Aduocati, & procuratores, promittentes euentum negotij, & ſententiæ, fuſtigationis pœna damnantur. Rit.*3.*n.*17. 70
Aduocati, & procuratores fiſcales cauſas pupillorum, viduarum, et miſerabilium perſonarum gratis fouere debent. Rit. 19.*num.*3. 174
*Aduocati etiàm in principio anni valent ſalarium expetere, omniquè iure hypothecata habent bona, ab ipſis patrocinata. Rit.*58. *num.*14. & 15. 327
*Aduocati excuſantur à muneribus, ſicut, et milites, ac militare dicuntur, gaudentquè omnibus priuilegijs, quibus milites. Rit.*101. *num.*11. 481
*Fruantur nè omnibus priuilegijs, conceſſis Doctoribus, actu legentibus. n.*12. *verſ. Nos autèm, fol. eod.*
*In quo differant à Doctoribus. n.*61. 490
*Aduocati eſt ſtare, quaſi in actu pugnandi, Iudicum verò eſt ſedere. d. Rit.*101. *nu.* 62. 491. *& Rit.* 102. *num.*6. 295
*Quatuor præ ceteris debent eſſe Aduocati partes. d. Rit.*101. *num.*63. 491
*Aduocati fiſcalis munus venali ſuffragio non obtinetur, ſed eligitur præſtantior ex Aduocatorum cœtu. Rit.*17.*nu.*8. *in med.* 168
Aduocati in Curia ſilere nè debeant. Rit. 103.*num.* 4. *&* 9. 497
*Vbi Demoſthenes, et Oltradus probro notantur ob ſilentium. n.*6. *&* 7.*fol. eod.*
Aduocati in perorando debent ſe exhibere maturos in vultu, geſtu, & voce. Rit. 101.*num.*64. 491
*Quomodò ſe habere debeant cum Aduocatis alterius partis. n.*68. 492
Aduocati in ſedendo, loca habeant per ordinem, nec accedere audeant ad bancam, niſi vocati, nec ſe intromittant in actis ordinatorijs, ſpectantibus ad ordinem cauſarum. Quilibèt quoquè Aduocatus, qualibet vice, qua venit ad bancam, ponat duas cauſas tantùm. Rit. 100.*in corp.*496. *& num.* 2. 471
*Idquè quomodò ſit intelligendum. nu.*1. 470.
*Quarè ſe intromittere non debeant in actis ordinatorijs cauſarum. n.*4. 471
Aduocati in Tribunalibus non ſolùm ſtantes, ſed nudo quoquè vertice Iudices alloquuntur, quod ſecùs eſt in priuato loco. Rit. 102.*num.*7. 495
Aduocati inſcitia, inchoantis Iudicium ordi-

dinarium, vbi exequutiuè erat procedendum, ſuo principali præiudicare non poteſt. Rit. 134. num. 15. 580

Aduocati in liberatione pecuniæ pro eorum patrocinio in creditorũ cõncurſu, ad ſolitam cautionẽ, ſicùt, & cæteri creditores, de illam reſtituendo cui, & quibus, & ad omnem ordinem tribunalis, ſeù Commiſſarij, minimè adſtringuntur. Rit. 58. num. 16. 327

Aduocati liciti honorarij quantitatem egredi non poſſunt, conſiderata magnitudine cauſæ, eorumquè facundia, & tribunalium conſuetudine. Quanè quantitas intelligatur liciti honorarij. d. Rit. 58. num. 7. 324

Iure autèm Regni noſtri Aduocatos pro honorario ſexageſimam habere, mandatum eſt. d. num. 7. verſ. ex iure.

Idquè patiatur nè exceptionem in cauſis ciuilibus. d. num. 7. verſ. communis.

Pendeat nè ex Iudicis arbitrio, ſtatuere ſalariũ Aduocato, correſpectiuum, tùm ad laborem, tùm ad tempus, quo lis perdurauerit. d. verſ. communis, in med. 325

Eoſquè iuſtum pretium, ac mercedem recipere iuſſit Nero: Et Claudius Cæſar prior præmium pro aduocatione inſtituit. num. 5. 323

Aduocati munus contra te ſuſcipere poſſim nè in eadem cauſa, cuius ſecreta mihi mandaueras. Rit. 99. num. 2. 466

Aduocati, nè vnum acciperent, aùt pecuniæ, aùt doni, Romani conſtituere legem Cinthiam, ſeù Titiam. Rit. 58. nu. 3. 323

Aduocati nomen aliquo modo competit ipſis Sanctis. Rit. 101. num. 74. 493

Beatæ Virgini congruit etiàm abſolutè, & ſimplicitèr loquendo. n. 75. f. eod.

Ipſumq; Chriſtum Dominum propriè eſſe Aduocatum, affirmatur. nu. 76. fol. eod.

Aduocati omnes Egenis, & miſeris ſinè pretio patrocinari tenentur. Rit. 23. num. 10. 196

Nec iuſiurandum, emiſſum, de non præſtando patrocinio gratis, in hoc ſuffragatur. d. num. 10. in med.

Oblatam à paupere mercedem, reſpuere tenentur Aduocati. d. nu. 10. in fin.

Aduocati priùs iuniores, deindè ſeniores cauſam proponere debent. Rit. 2. num. 8. in fin. 50

Quid ſeruetur in noſtro Sacro Conſilio. num. 9. fol. eod.

Aduocati, promouendi ad officia Regia, vèl ad iudicatũ M.C.V. ſtricto examini, vigore pragmatica, haud ſunt ſubijciendi. Rit. 16. num. 13. verſ. Quin. 164

Aduocati procuratoris ab officio abſtinere debent, alioquin nobilitatem amittunt Rit. 100. num. 5. 471

Aduocati ſedulo, & non per fugam acta cognoſcere debent, ſed perlegere, & meditari teſtium depoſitiones, &c. Rit. 72. n. 11. 391

Aduocatorum Neapolitanorum laudes quis nàm recenſeat. Rit. 99. num. 4. 466

Quanti fuerit apud Iura, & Doctores aduocatorum munus, quantiſquè laudibus celebratum. Rit. 58. num. 1. 322

Aduocatorum diſtributio, ſalarium non habentium, etiàm de publico, fieri debet in Curijs. Rit. 99. in cor. 456

Quod hodiè non ſeruatur. nu. 25. 469

Et parte inſtante, debet Iudex ex Aduocatis inſignibus, ab altera electis, ſeiungere aliquos, eiſquè mandare, vt alterius iura tueantur. num. 3. 466

Peccet nè ſubtrahens omnes, & meliores Aduocatos, d. num. 3. in fin.

Aduocatorum ſolertia, ac ſtudium vbi defuerit, Iudicum ingenia prouidere, & opem ferre debent. Rit. 75. n. 14. 404

Aduocato debetur ſtipendium, licèt oret pro Principe. Rit. 58. num. 9. 325

Ei debetur totiùs anni ſalarium, & ſi infrà annum mors contingerit. num. 10. 326.

Quamuis fuerit infirmitatibus detentus. num. 11. fol. eod.

Debeatur nè illi palmarium, vltrà ſalarium, pro victoria puri incidentis, & decreti, quod prouiſionale vocant, àn ſolùm incidentis principalis, & magni momenti. num. 12. fol. eod.

Aduocato haud licèt, ad aliam partem tuendam tranſire, prætextu, quod ſibi ſalarium non ſit ſolutum; præuaricatoris enim notam nõ effugiet. d. Rit. 58. n. 17. verſ.

INDEX.

verſ.caueat. 328
Aduocato ſuppeditatur merces à publico ſolùm ſi ſit ſiſci,& pauperum,cæteris verò præſtatur à clientibus, adhùc nulla præcedente conuentione ſtipendÿ.Rit.99. num.9. 466
Aduocatum Toga demonſtrat, ſicut Clamys militem, purpura Regem, Stola Sacerdotem, & Cucula Monachum. Rit. 101.num.56. 489
Aduocatus antiquior præcedere debet alium Aduocatum in ſedendo. d. Rit. 101.in corp. 476
Idq; quandò ſeruetur.num.58, 484
Aduocatus, à pluribus quotannis ſtipendiatus, inter ſe ſurgantibus,cui magis patrocinari debeat.Rit. 23.num.15. 198
Aduocatus contrà amicum patrocinari,non poteſt obſtringi. Rit.4.num.3.verſ.hinc infert 75
Patrocinari tenetur non gratis, ſed illi ſalarium perſoluendum eſt, attenta eius facundia, & fori conſuetudine. Rit 99. num.5. 466
Niſi ſit pauper Cliens, quem gratis defendere tenetur,ſub peccato. num.6.fol.eod.
Poteſt compelli Iudicis authoritate, & etiam Eccleſiaſtica. num. 7. & nu.8. fol.eod.
Aduocatus exemptus eſt à quocumquè munere perſonali.Rit.101.num.17. 483
Et etiam à tutela excuſatur.num.18. 484
Aduocatus fidelitatem expoſcit, nec cauſa ſecreta propalare debet;nàm ſecùs ſcripturas ſui clientis aduerſaria oſtendens, pœna falſi punitur, tanquàm præuaricator, ac infamis efficitur.Rit.3.n.16. 69
Aduocatus fiſci qualis eſſe debeat. Rit. 18. num.1.169.& Rit.19.num.2. 174
Quot aſſequantur priuilegia fiſci aduocati ex dignitate, quàm a fiſco ſibi mutuant.d.Rit.18.num.2. 170
Dicatur nè inquiſitor Aduocatus fiſci,nu. 4.fol.eod.
Quænam ſuſpiciones proponi poſſunt aduerſus fiſci aduocatum.num.2.fol. eod.
Si deinde fiat Iudex,poſſit nè recuſari,vt ſuſpectus.num.5 fol.eod.
Remoueri nè poſſit ab ipſo inquiſito.d.nu. 5.in fin.
Aduocatus fiſci in omnibus cauſis fiſcalibus intereſſe debet;alioquìn ſententia,contrà fiſcum lata,corruit.d.Rit.18.nu.9. 170
Excipiũtur tamẽ cauſæ criminales; quàmuis in Regno in omnibus debere interuenire,certum eſt,in quauis cauſa,coram quouis Iudice agitata, etiàm in Curia Admiratiæ,Artis Sericæ,ac Lanæ.d n.6.
Interuenire nùm debeat, etiàm in relationibus faciendis, tàm in Sacro Conſilio,quàm in Collaterali. d.nu.6.in med. 171
Debeat nè intereſſe etiàm examini teſtium num.8.fol.eod.
Aduocatus fiſci omnibus priuatorum Aduocatis antecellit,eiquè,tanquàm patri, reuerentia debetur. Rit. 17. nu.7.verſ. ſed ille 167
Aduocatus, & procurator fiſci poteſt,etiàm in M Cur.patrocinari,in cauſis quoquè, fiſcum non tangentibus. Rit.11.num.2. 138
Aduocatus,& procurator fiſci,necnon pauperum pro defenſione cauſarum fiſci,pupillorum,viduarũ, &c. nihil recipiant, ſed gratis patrocinentur,contentiquè ſint gagÿs ſuis.Rit.19.in cor. 173
Aduocatus fiſci nihil agere poteſt,ſinè eiuſdẽ fiſci procuratore,nec è contra.Rit.17. in cor.165.& Rit.22.nu.2. 192
Poſſit nè quis eſſe fiſci Aduocatus in propria patria. Vid.in verb. Iudex.
Poſſit nè patrocinari in cauſis filiorum, parentumuè, ac pupillorum, quorum eſt tutor, etiàm contrà fiſcum. Rit.18.num. 11. 172
Poſſit nè in omnibus patrocinari, ſi à ſuperiore licentiam obtinuiſſet, vel ab eo compulſus fuiſſet.d.num.11.in fin. 173
Aduocatus fiſcalis veniat nè appellatione Officialis.d.Rit.18.nu.9. 171
Appelletur nè comes,& Regius Conſiliarius.d.n.9.
Diciturquè pars Corporis Principis. d.n. 9.in fin. 172
Aduocatus ſeù procurator ad examen cogi non poſſunt eorum, quæ vti tales nouerunt,& conſulti fuerunt,quamuis veritas aliter haberi non poſſit. d. num.16. verſ.hinc aduocatus.

Nec

Nec ad deponendum adſtringuntur timore monitorij. d. verſ.hinc aduocatus in fin. 70

Aduocatus ex vi pecuniæ promiſſæ, non ſolùm tenetur proſequi cauſam in primo Iudicio, ſed etiàm interpoſita appellatione.Rit.58.num.13.cir.med. 336

Aduocatus expellere nùm poſſit fabrum, malleantem, à vicinio domus. Rit.101. num.13. 482

Aduocatus de ſalario conuenire poteſt cum Cliente, tùm antè, tùm poſt litis conteſtastationẽ: idquè debetur ei, etiàm non promiſſum, nec ſua ex taciturnitate cenſetur remiſſum. Rit. 58.nu.17. 327. & cir.med. 328

Aduocatus incedere debet togatus, vt Iudex; licèt vſus id non permittat, cum ſolùm Regij Officiales geſtent togam. Rit. 101.num.14. & num.15. 482

Aduocatus Mulioni æquiparatur, qui ſicùt tenetur nomine culpæ, ſi proptèr imperitiam impetum mularum retinere non potuit, ità, & aduocatus, ſi proptèr inſcitiam, vel negligentiam perdat cauſam. Rit. 58. num. 8. verſ.potiſſimùm, in med. 325

Aduocatus in cauſa conſtitutus, & de eius meritis minimè inſtructus, poteſt nè in ea interuenire, vt Iudex. Rit.11.num. 11. 140

Poſſit nè eſſe Arbiter in cauſa, quam patrocinatus eſt. d.num.11.in fin.& num. 12.fol.eod.

Quid de iure communi. d. num. 12.cir. fin. 141

Aduocatus minimè aſcendat ad bancam, niſi vocatus per Iudices hebdomadarios: & vocatus, duas tantùm cauſas proponat, ſi multitudo eſſet cauſarum, & ſub qua pœna. Rit. 102.in corp.& num.1. 494

Contradicit tamèn praxis, cum ſcilicèt Aduocatus alloquitur Iudicem domi. num.3.fol.eod.

Aduocatus in loquendo, & ſcribendo debet eſſe paucilоquus. Rit 103.nu.12. 497

Aduocatus pauperum M.C.V. pro ſuo ſalario conſequitur annuos ducatos tercentos, quod deindè auctum fuit ad annuos quingentos: Sedet in Aula cum iudicibus: In domibus Conſiliariorum cunctos Aduocatos præcedit, & prima hora, pauperum cauſas pertractat. Rit. 23.n. 3. 193

Sed ſolùm cauſas criminales.num.6. 194

Ac intereſſe debet, cùm Iudices in cauſa ſuffragia præſtant, præſente tamèn fiſci patrono, ſecus eo abſente. num.4.193.& verſ.hinc peritiſſimus. 194

Dicitur Regius Officialis. num.5.fol.eod.

Deberet nè eligi Aduocatus pauperum pro eorum ciuilibus peragendis cauſis.n. 6.fol. eod.

Vbi commendatur Mos Iuriſperitorum Hiſpanorum, qui in quodam Oratorio conueniunt, ibiquè duo eliguntur, qui ad menſes pauperum lites pertractent. d. num.6.

Memorantur quoq; in vrbe Neapolitanâ duo Aduocatorum Cœtus, quorum vnus in Cœmiterio SS. Apoſtolorum Patrum Theatinorum ſub tit.Sancti Iuonis hoc charitatis officium exercet: Alterum apud Patres Soc.Ieſu in Domo profeſſa, ſub tit. Sancti Eleazarij, quod fuit erectum de anno 1646.num.7.& 8. 195

Qui Cœtus Sancti Eleazarij fuit impeditus, decreto Collateralis Conſilij, inſtante illo Sancti Iuonis. d.num.8.

Quod impedimentum (ſalua pace tanti Senatus) multis inuehitur ab Authore.d.n. 8.verſ.equidem.fol.eod.

Aduocatus pauperum contrà Curiam, & contrà omnes, & pro omnibus, quos ipſe vult, aduocare poteſt, exceptis cauſis, Eccleſiæ, pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum, quibus gratis aduocare tenetur.d.Rit.23.in cor.192.& n. 12.verſ.Aduocatus. 197

Aduocatus pauperum, orta lite inter duas miſerabiles, vtrùm tueri obſtringatur.d. Rit.23.num.14. 197

Quid ſi paribus priuilegijs perfruantur.d.num.14.verſ.quod ſi.fol.eod.

Aduocatus qui eſt, haud exercere poterit officium aſſeſſoratus.Rit.39.num.5.226

Ægritudo.

Aegritudo inter caſus fortuitos meritò ſupputatur. Rit.8.num.8. 120

Æqua-

Æqualitas.

Aqualitas in Iudicijs plurimi facienda, ac æqua lance pro omnibus pendendum eſt. Rit.74. num. 1. 397

Ærariatus, & Ærarius.

Aerariatus ad Officium exercendum poteſt Baro eligere, & renuentem cogere alterum ex vaſſallis.Rit.45. n.3. 245

Aerarij Baronum capturam vaſſallorum pro Baronalibus exactionibus nequeunt demandare, abſq; Iudicis mandato. Rit.38. num.5. 224

*Aerarij exequi nequeunt contra debitores introituum baronalium, nec illos capi facere abſq; Iudicis mandato.d.Rit.45. n.14.250.& verſ.Sed paruipenſis.*251

Aerarij rationes non ſunt ad annum protelandæ, ſed reuidendæ infrà duos menſes, à die tranſacti anni, & completi Officij, Baroneſq; id differentes, compelli poſſunt. dict. Rit.45. num.15. in fin. 251

Nec quidquam conſequi valent Rationales pro computorum reuiſione, aut pro conſignanda Aerarijs copia litterarum ſignificatorialium. num. 16. fol. eodem.

Teneantur nè Aerarij ſoluere rationalibus iuſtum ſalarium, ſi computa inſtent reuideri. d. num. 16.

Aerarios contrà, poſſit nè allegari conſuetudo, quæ à Zeloiipis Iudicibus, àn ſit approbanda. d.Rit.45. num.12. 249. et num.13. 250

Aerarios ditiores eligi per Barones, non per annum, ſed in perpetuum, grauamen eſt. d.Rit.45. num. 15. 251

Aerariorum grauamina. Vide in verbo, Grauamina.

Acrarios habiles eligere onus nè ſit vniuerſitatis. dict.Rit.45. num.3. in med. 245.

Aerarium eligere haud poteſt Baro, iuriſdictionem tantùm habens criminalem. dict.Rit.45. num.3. verſ. Hoc tamèn. 246

Acrarium eligere poteſt Baro, etiàm qui antecedenti anno fuit Sindicus, quemadmodùm qui hoc anno eſt Aerarius; poterit ſequenti anno eligì quoquè Sindicus. dict. Rit. 45. num. 4. fol. eodem.

Aerarius Curiæ, ſeù Regius Perceptor, efficere debet librum, ſeù quaternum prouentuum lucidum, & diſtinctum in debita forma, necnon de omnibus actis, de quibus commodum poſſet prouenire Curiæ prælibatæ. d.Rit.45. in cor.243. & num.2. 244

Quod circa acta receſſit ab Aula, & Actuarijs Curiæ id commiſſum eſt. d. num.2.

Aerarius haud cogitur curam habere territorij, & vineæ feudalis, ſed fructus tantùm percipere, & cuſtodire. d. Rit. 45. num.8. verſ. Ex qua. 247

Aerarius fructus exactos in territorio haud tenetur per ſe ipſum aliò deferre, ſed mittere tantùm, expenſis, & periculo Baronis. d.Rit.45. num.8. 247

Teneatur nè fructus inexactos perſoluere. num.9. 248

Nùm teneatur de proprio, ſi conſueto more hactenùs obſeruato in locandis rebus baronalibus, vſus ſit, nec alium idoniorem, aùt aptiorem inuenerit conductorem. d.num.9. in med.

Aerarius in Iure multis modis nuncupatur.d.Rit.45. num.2. verſ. Multis autèm modis. 245

Dicitur procurator domini, habetquè omnium bonorum eius procurationem. d. num.2. in med.

Aerarius qualis eligendus ſit. d. Rit.45. num.6. 246

Excuſet nè ab hoc munere ſenectus, concurrente tamèn valetudine. num. 7. fol. eod.

Poſſit nè illum Baro eligere, vt munus exerceat extrà propriam patriam. d. num.7. verſ. Eligere.

Aerarius rationem reddere tenetur in loco geſtæ adminiſtrationis, ſeù coram Iudice ſuperiore ipſiuſmet loci. dict. Rit.45. num. 17. in fin. & nu.18. 252

Aerarius ſi locauerit baronales redditus ad plures, & expreſſos annos, tenebitur nè ipſe, vel ſucceſſor, ma-

Digitized by Google

maximè prò tannis, decurrendis poſt finitum ab ipſo locante officium. d.Rit. 45.num.11. 249

Quid, ſi ſucceſſor illius nominis periculũ agnoſceret: et quando dicatur agnoſcere. d.num.11.

Aerarius tenetur non modò de ijs, quæ geſſit, ſed quæ gerenda ſuſcepit, omnemquè dolum, & culpam auertere, teneturquè rationem reddere, ac de omiſſis, & commiſſis: nec liberum arbitrium habet diſtrahendi. Et quos codices teneatur conficere. d.R.45. n.2.cir.fin. 245

Affectus.

Affectus, deductus ad actum proximum, pro effectu conſumato punitur, ob delicti atrocitatem. Rit.68.num.4. 364

Agis.

Agis Dux Athenienſium omnium vſurariorum combuſſit tabulas. Rit.20.num. 2. 179

Alexander.

Alexander Imperator, nihil magni moliri vnquàm auſus eſt, niſi conſulentibus viginti viris Iuriſperitiſſimis, ac integerrimis. Rit.84.num.9.in med. 424

Alexandri Medicei ſagacitas commemoratur. Rit.4.num.7.verſ.Hoc autèm loco. 78

Allegationes.

Allegationes parti aduerſæ commodare, vel copiam tradere, liceat nè Iudici. Rit.75. num.15. 404

Allegationes, vt plana ſint, dilucidæ, & veritatis ſplendore conſpicuæ, quàm maximè curandum eſt. d. Rit. 75. num.12. 403

Ac munitæ veris, & firmis doctrinis, cùm authoritate alicuius legis, Gloſæ, vel Doctoris. d.num.12.

Quinàm Authores prò defenſione cauſæ nominandi ſint. num.13. 404

Allegationibus paruis opus eſt in cauſis paruis. d. Rit. 75. num. 15. verſ. At in parua. fol.eod.

Aloyſius.

Dom. Aloyſius Gamboa Reg.Conſil. laudatur. Rit.56.n.10.verſ.Alia. 316

Dominus Aloyſius Maria Macedonius, olim Iudex M.C.V.in ciuilib.laudatur.

Eumquè forè manutenendum in officio exercendi primariatum huius Ciuitatis, nil obſtante, quod ad iudicandi munus, eſſet electus, probatur. Rit.58.n. 5. 115.

Vbi adducitur deciſ. Sac.Conſ.d.num.5. verſ.Et relata. 116

Alphonſus.

Sereniſſimus Alphonſus Aragoneus Rex Siciliæ, adoptatus à Regina Ioanna II. in filium, & Regni ſucceſſorem, deindè Neapoli pulſus, & quarè. In proœm. num.2. 3

Quo tempore huius Regni acceperit inueſtituram in Eccleſia Maiori huius Ciuitatis, quam Nicolaus Papa V. ratam habuit. num. 3.fol.eod.

Quo tempore febri correptus obierit in arce Lucullana, vulgò (Caſtello dell'ouo) Et laudatur. d.num.3.

Sereniſſimus Alphonſus Senior, Rex Aragonum, aboletis ſportulis, & trigeſimis, per omnes Iudices Regni exigi ſolitis, officialibus ipſis ſtipendium, ſeù ſalarium de ærario regio conſtituit, quod à Carolo V fuit confirmatum. Rit.14.n. 15. 152

Amicitia.

Amicitiæ vinculum non minus coniunxit homines, quàm conſanguinitas. Rit. 160. num.25. 644

Enarrantur amicitiæ exempla, ſcitu digna. d.num.25.

Andreas.

Dominus Andreas Tiraquellus, quia integrum conſcripſit tractatum de nobilitate, ſumma in hac re eſt authoritatis, ac cæteris præferendus, etiàm contrarium ſentientibus in lecturis. Rit. 100.num. 9. 471

Annotatio.

Annotatio bonorum contrà delinquentes contumaces, ac bannitos, quandò facienda, & ſuper quibus rebus. Rit.132.num. 1.572.& num.2. 573

Poſſit nè fieri ante condemnationem, etiam

etiàm ad effectum ſimplicis bonorum inuentarij. num. 3. fol. eod.

Poſſit nè fieri, tàm mobilium, quàm immobilium, etiàm exiſtentium extrà Regnum. num. 4. fol. eod.

Poſſit nè fieri in iuribus, & actionibus. n. 14. 574

Quàm ob cauſam fiat hæc bonorum annotatio. num. 16. fol. eod.

Ceſſet nè hodiè iſta annotatio in Regno. n. 17. fol. eod.

Annui Introitus.

Annui Introitus. Vid. in verb. Contractus annuorum introituum.

Antichriſtus.

Antichriſtus tantò tempore prædicabit, quantò, & Chriſtus Dominus. Rit. 136. num. 1. 586

Antiquior.

Antiquior non ætate, ſed gradu accipiendus eſt. Rit. 2. num. 7. 49

Antonius.

Domini Antonij Miroballi, primùm Regij Conſiliarij, deindè Regentis, tanguntur laudes. Rit. 1. num. 21. 28. & verſ. Vellem. 30

Dominus Antonius Capiblancus Regius Conſil. afficitur laudibus. Rit. 9. num. 14. in fin. 128

Dominus Antonius de Gaeta, olim inter Aduocatos criminales Princeps, nùnc fiſci Patronus in criminalibus, commendatur. Rit. 18. num. 1. 169. & Rit. 65. num. 13. verſ. vt propterea, in fin. 348

Dominus Antonius Gamboa, filius Reg. Conſil. Aloyſii, & Aduocatus, apprimè doctus, laudibus extollitur. R. 56. n. 10. verſ. Alia. 316

Aperturæ.

Apertura vid. in verb. Feneſtra.

Apoca.

Apoca, recognita in debitoris contumaciam, præuio decreto, quod habeatur pro recognita, exequutionem habet paratam, adeò, vt non auditur debitor, niſi in vinculis, vel facto depoſito. Rit. 120. num. 5. 536

Appellandum, Appellans, & Appellare.

Appellandum ſemper eſt ad Superiorem Regium, quamuis Iuriſdictio poſſideatur ab Eccleſia, tàm in feudum, quàm in allodium. Rit. 52. num. 11. 295

Semper à Curijs Baronum Prælatorum appellatur ad M. C. & ad Regias Audientias. d. num. 11. in med. 296

Appellans à Decreto, nequit intimationis allegare defectum. Rit. 123. nu. 23. 545

Appellans in Gallia, inuito appellato, renunciare poteſt. Rit. 6. num. 18. in med. 103

Appellans poſſit nè ſe excuſare à proſequutione, ob ferias æſtiuas. Vid. in verb. feriarum tempore æſtiuo.

Appellare non amplius poteſt, qui ſententiæ acquieuit, etiàm tacitè, puta ſoluenda, vel dilationem ad ſoluendum petendo. Rit. 6. num. 17. 102

Quid, nondum elapſo decendio. d. num. 17.

Vel ſi ſoluerit non ſpontè, ſed Iudice mandante. d. num. 17.

Aut vigore ſententiæ Sacri Conſilij, vel laudi. d. num. 17. circa fin.

Poſſit nè appellare, qui ſciens, & non contradicens, paſſus ſit, alterum poſſeſſionem capere beneficij, d. num. 17. in fin. 103

Appellare liceat nè à decreto conceſſionis termini, poſt concluſum in cauſa dati, ad concomitandum ſcripturam, etiàm priuatam, cum clauſula (vt ea ratio habeatur. quæ de Iure habenda erit,) Rit. 127. num. 12. 556

Appellatio, appellatum, & appellatus.

Appellatio à Vicario Generali, haùd admittitur ad Epiſcopum. Rit. 6. num. 12. 102

Quid, ſi Vicarius Generalis conſtitutus fuerit pro Ciuitate tantùm. num. 13. fol. eod.

Quid per viam recurſus, & ſit ſententia interlocutoria Vicarij Generalis. num. 14. fol. eod.

Quid à ſententia Vicarij Foranei. d. nu. 14. in fin.

Digitized by Google

INDEX.

Appellatio dicitur Theriaces contrà Iudicis venenum. d. Rit.6.num. 3. 98

Eſtq; appellatio de Iure Naturæ ſicùt defenſio.d.num. 3. verſ.hanc plerique.

*Appellatio facta ab vno ex condemnatis, cæteris omnibus prodeſt, eundem cauſam habentibus; quamùis ſententia plura contineret capitula, annexa tamèn, vel connexa. d.*Rit.*6.nu.18. verſ. Appellatio.* 103

*Appellatio interponitur ab inferiori ad ſuperiorem proximum, non autèm ad longinquum, etiàm ad Principem, omiſſo medio.*Rit.*62.num.1.* 335

Reſtringitur tamèn hæc regula multis modis. num.2.fol.eod.

*Validè appellatur ad Papam, & in noſtro Regno ad M.*Cur.*omiſſo immediato Superiore.num.3.& 4.fol.eod.*

Appellatio quibus in caſibus auferri poſſit, & cuius ſit effectus clauſula illa (appellatione remota) Rit.6 nu.4.in fin.med. 98

Appellatio quid ſit.d.Rit.6.num.2. 97

*Appellatio non tenet, ſi appellari contingerit à Curijs inferioribus ad Sac. Conſilium, omiſſa Magna Curia Vicariæ. Idquè reſpectu cauſarum criminalium, ſecus ciuilium.*Rit.*47.num.16.* 271

*Appellationem iuſtam, neq; ipſemet Princeps valet intercipere.*Rit.*6.num.4.* 98

Abolendæ nè ſint Iuncta omnes, & delegationes, appellationem tranſumentes. d. num.4.

*Appellationis cauſa inchoatur per aperturam proceſſus. d.*Rit.*6.in cor.* 96

*Appellationis incapaces ſunt omnes ſententiæ Summi Pontificis, Principis, & noſtri Sacri Conſilij; Admittuntur tamèn ſupplicationes, & reclamationes, realitèr ſententia priùs exequuta.d.*Rit.*6.num.4.in fin. & num.5.* 99

Gaudent hac prærogatiua ſententiæ quoq; Regiæ Cameræ d.num 5.

*Appellationis in tempore includantur nè dies feriati.*Rit.*92.num.3.in fin.* 443

*Appellationis vſus miſerorum datur leuamini, & quarè.*Rit.*6.num.1.* 97

Ac appellationibus in libertatem vendicantur innoxij, mortemq; euadunt, & ſua bona reparare videntur. d.num.1.in fin.

Eius remedium cuiquè ex litigantibus, ſe grauatum ſentienti, datur.num.2 fol. eod.

*Appellationum acta, quæ à M.C.ad S.Conſil.tranſmittuntur in cauſis capitalibus, ab Actuarijs ipſis criminalibus actitantur. Idemquè in cauſis reclamationum obſeruatur.*Rit.*96.num.3.* 459

*Appellatum ſi fuerit ad aliquem Iudicem, liceat nè appellanti variare, Iudicemq; mutare.*Rit.*6.num. 15.* 102

*Appellatus, appellatione aduerſarij vti valet, ſi ſimplicitèr appellauit; ſecùs, ſi prò parte, & partibus, & ſententia plura contineret capita, aliqua quorum fauerent appellanti, d.*Rit.*6.num. 18.* 103

Appretium.

*Appretium bonorum in Ciuitate Neapolitana ſit per Tabularium, praua buſſula, cuius appretij reuiſio fit per primarium, tertia verò fit per Iudicem ordinarium cauſæ.*Rit.*8.nu.5.in med.* 115

Si fiet reuiſio per cauſa Commiſſarium, fiet nè electio Tabularij per buſſulam, vèl poſſit ipſemet Commiſſarius eligere, quem mâlit.d.num.5.in med.

Arbitri.

Arbitri, & delegati, ſi illo die ipſorum eſſet expiratura iuriſdictio, nocturno quoquè tempore poſſunt laudum, & ſententiam proferre, tribus luminibus in eorum promulgatione accenſis. Rit.*15. num.12.* 158

*Arbitri, ſalarium non habentes, trigeſimam exigunt cauſarum compromiſſarum.*Rit.*14.nu.7.verſ.Quibus tamèn, in fin.* 149

Arcana.

Arcana celare fœmina non valent. Rit. 3. num.6. 66

*Arcana Curiæ ſecretò tenenda ſunt. d.*Rit*3. num.1.* 64.& 65

Quòd multis roboratur exemplis, ibidem.

*Arcana Romanorum, in Senatu maximè ſeruata, & in Cõcilijs, laudantur. d.*Rit.*3.num.3.& 4.* 66

Archibuſium.

Archibuſiis, ſcopictis, & baliſtis vtens, nocendi ſtudio, pœna mortis punitur. Rit.*68.num.4.* 365

Quod

INDEX.

Quod ſeruatur quoquè in Regno Siciliæ. d.num.4.

Archibuſium exonerans contrà eum, cum quo facta fuit pax, ſub pœna, in fideiuſſione contenta, de non offendendo: ſtipulationem nè commiſiſſe dicatur, ſi perſonam non percuſſit, neque tetigit. d.Rit. 68.*num.4.in fin.fol.eod.*

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus, eiuſq; Curia, ſi declaret, ſe Iudicem eſſe competentem, poſſit nè Suffraganeus, eiuſq; Curia ab hac declaratione appellare: ac pendente appellatione, haud poſſit Curia Metropolitana vltrà procedere. Rit.127.*num.*20. 559

Cætera vid.in verb.Epiſcopus.

Archiuarius, & Archiuus.

Archiuarius quorum regeſtra aſſeruare debeat. Rit.26.*num.* 7. *in fin.* 204

Archiuus in vnaquaq; Ciuitate adeſſe debet, in quo monumenta recondantur. d.n.7.

Arma.

*Arma deferendi habens licentiam, coram poteſtate nequit illa deferre.Rit.*68.*num.* 13. 368

*Quiſnam hanc licentiam concedere poſſit, maximè in hac Ciuitate, & diſtrictu. num.*10. *in princ. & in fin.fol.eod.*

*Ipſa licentia debeat nè eſſe in ſcriptis, & expreſſa, non autèm verbo, vel tacita.d.num.*10.*in med.*

*Arma deferens per hanc Ciuitatem Neapolitanam, plectēdus venit pœna, contrà arma deferentes, ſtatim, ac illa detuliſſe, conuincatur.d.Rit.*68.*nu.*9. *in med.* 367

Arma portantes, vltra pœnas, à lege, vel ſtatuto comminatas, incurrunt, & in aliam, vt ſcilicet, illis ſpolientur.d.Rit. 68.*num.* 8. 366

Quis, vt in pœnā incidat contrà arma deferentes, oportet nè, vt ſis repertus cum armis, vel ſatis ſit, ea geſſiſſe, probari.n. 9. 367

*Arma pro vita tutamine permiſſa fuere quandoquè.d.Rit.*68.*num.*3. 364

*Armis prohibitis repertis per Curiam familiam iuxtà vnum, vel plures, qua pœna illi puniri debeant.d.Rit.*68.*num.*9. *in med.* 367

*Standum nè ſit miniſtrorum aſſertioni, quod aliquem repererint cum telo, ſeù quouis genere armorum.d.num.*9.*in fin.*

*Armorum appellatione, quanàm veniant, attento iure communi.d.Rit.*68.*num.*5. 365

*Veniant nè lapides, & fuſtes in Regno Neapolitano.d.num.*5.*in fin.*

*Quid de vniuerſali conſuetudine, veniant nè ſaxa, & cultelli in generali armorum bannimento.d.num.*5.*in med.*

*Comprehendantur nè cultelli, ad panem incidendum, vel ad adaptandum calamos.d.num.*5.*in med.*

Vel arma ruralia, & ferramenta eiuſdem exercitij.ibidem.

Veniant nè armorum appellatione dentes, & vngues, ibidem in med.

Enſis, pugio, pallotta plumbea, & planella pedis, ac ſimilia ibidem.

Refertur pragm.Comitis Ognatti die 15. *de menſis Nouembris* 1650.*n.*4.*verſ.& Comes.* 365

*Armorum delatio ſit nè licita Aduocatis, & Doctoribus. d.Rit.*68.*num.*11.*verſ. Aduocatis.* 368

Vel Medicis, et fœminis, ac Officialium ſeruis.d.verſ.Aduocatis in fin.

*Armorum delationem valeant nè Barones vaſſallis interdicere.d.Rit.*68.*num.*10. *fol.eod.*

*Armorum inuentio multùm noxia Terrarum Orbi. d.Rit.*68.*num.*1. 364

*Primuſquè armā reperijſſe fertur Tubalchaim.num.*2.*fol.eod.*

Armatus.

Armati gladio, vel enſe haud introire poſſunt in Tribunalibus, quæ reſident in Caſtro Capuano, tempore, quo ius redditur. Rit. 68.*num.*13.*ver.in tribunalibus.* 369

Non ità eſt in Collaterali Conſilio, erecto in Proregis Palatio ibidem.

Quid in tribunali Regiæ Audientia.ibid. in fin.

*Armatum incedere quibus in caſibus vnicuiquè liceat.d.Rit.*68.*num.*11. 368

*Comprehendantur nè ſub ſtatuto Ferrariæ, de pœna ruſtici, arma portantis, agrorum cuſtodes.d.num.*11.*in med.*

Ars.

INDEX.

Ars.

Artem exercens per ſubſtitutum, eius priuilegij eſt incapax. Rit.2.*num*.47. 58

Arithpertus.

Arithpertus, & Luiſprandus, Pipinus,*& Carolus Magnus, Miltidis Comitiſſa, alijquè Principes Pijſſimi*, *Diui Petri patrimonium,ac Dei Eccleſiam immenſis donationibus,ac diuitijs auxerunt.In proem.num.29.circ.fin.* 11

Articulans, & Articuli.

*Articulans,nè articulata fateri videatur, tutiùs eſt, ſimpliciter dicere(probare intendit, non addito verbo(ponit)*Rit.79.*num.*3. 409

Articuli, & poſitiones differant nè ab exceptionibus. d.Rit.79.*num*.5.*&* 6.410. *&* Rit.89.*num*.1. 437

Articuli,& poſitiones iure communi ſciunctim offerebantur,ſed illa præcedebāt,& ſuper eis interrogabatur principalis: iſti verò ſubſequebantur, et ſuper his interrogabantur teſtes; Attamen Iure Regni vno contextù producuntur. d. Rit. 79. *num*.1, 409

Articuli impertinentes quinàm ſint. Rit. 71.*num*.12. 385

Articuli,poſitiones, & exceptiones, tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus, àn,& quandò, & per quos debeant præſentari poſt litem conteſtatam. Rit.89.*in corp.* 436.*& num*.2. 437

*Articuli,qui nèc directe,nèc indirectè conferunt cauſæ, vel qui probati non releuant,reiciuntur.*Rit.81.*num*.2. 417

Admittantur nè cum clauſula(ſaluo Iure impertinentium,& non admittendorum ex nùnc, proùt ex tùnc)ſi non ſint notoriè impertinentes, iuſtè tamèn dubitatur,àn tales ſint, nec nè.d.num.2.

Nùm proteſtatio de articulis impertinentibus,extendatur ad ſcripturas impertinentes. d.num.2.*cir.fin.*

*Articuli, poſitiones, ac exceptiones, vt habeantur pro confeſſatis, ſi eis reſponſum non ſit,opus nè ſit decreto Iudicis.*Rit.79. *num*.10.*&* 11. 410

*Quibuſnàm concurrentibus, debeat Iudex ad decretum hoc properare.n.*12.*f.eod.*

Articuli, & ſcripturæ poſſint nè die feriata præſentari.Vide in verb.Diebus feriatis.

*Articulorum copia ex vſu Sacri Conſilij non datur principalibus, examinandis, antè eorum depoſitiones, quem ſtylum cæteræ Vrbes, & Regni Curiæ imitantur.d.*Rit.79.*num*.24. 412

Articulos, & poſitiones præſentare poſſumus poſt terminum,caſu, quo teſtes examinare licèt poſt terminum prælibatum. Rit.89.*num*.3. 437

*Articulos impertinentes, ſiuè prioribus apertè contradicentes,liceat nè producere,& ſuper ipſos teſtes examinare in termino primi,& ſecundi beneficij.*Rit.71. *num*.10. 384

Quid,attento Iure Regni.num.11.*fol.eod.*

Articulos impertinentes, vel ſtatim reicere, vel decretum interponere, cum clauſula (ſaluo Iure impertinentium,& non admittendorum ex nùnc,proùt ex tùnc) facta publicatione, Iudicis erit arbitrio. Rit.81.*num*.1. 417

Artifex.

*Artifici ſolutio fieri non debet, niſi opere perfecto, præterquàm in ædificatoribus domorum.*Rit.9.*num*.8. 126

Aſcanius.

Eminentiſſimus *Aſcanius* Cardinalis Philamarinus *Ciuitatis noſtræ Archiepiſcopus, multis extollitur laudibus, & quo tēpore fuerit Doctoratus inſignia adeptus, commemoratur.*Rit.7.*num*.16. 110

Tangitur, àn huic Eminentiſſimo, tanquam vni ex Dominis de Collegio Neapolitano,competant Munuſcula,quamuis ad Collegium non accedat.d.num. 16

D.Aſcanius Raetanus commendatur,ac notatur, quo tempore è Regio Conſiliario ad Præſidendum Regiæ Cameræ fuerit aſſumptus. Rit.55.*num*.10.*verſ*.E *contrario.* 314

Aſſenſus.

*Aſſenſus Apoſtolicus haùd requiritur in diſtractione rerum Eccleſiæ, modici valoris.*Rit.115.*num*.6. 521

*Aſſenſus Regius impetrari nè debeat ſuper compromiſſo de re feudali, vel ſatis ſit, ſi impetretur ſuper laudo.*Rit.50.*n*.11. 286.

At-

INDEX.

Attento iure communi feudorum, neceſſarius nè ſit huiuſmodi aſſenſus ſuper compromiſſo.d.num.11.verſ.Nec rationibus. 287

Aſſenſus Regis teſtibus probari non poteſt, ſed ſcripturis dumtaxàt, & quarè.Rit.123.num.37.in med. 547

Aſſeſſor.

Aſſeſſor cuius peritiæ debeat eſſe, & nùm Doctoratus gradu decoratus. Rit.39.n.4.& verſ.Doctoratus. 226

Aſſeſſor poſſit nè eſſe Clericus in Curia laicali.Rit.63.num.11. 338

Quid de laico in Curijs Eccleſiaſticis.nu.12. 339

Aſſeſſor etiàm Iure Canonico, cuiquè Iudici adiungitur.Rit.39.num.1.verſ.Iuris etiàm. 225

Aſſeſſor haud pati debet, vt quis vinculis mancipetur, antequàm incipiat conſtare de delicto.d.Rit.39.num.10.verſ.Quiuis autèm. 229

Aſſeſſor nihil poteſt ſinè Iudice, ac ſpeciatìm non torquere.d.Rit.39.num.13.fol.eod.

Aſſeſſor quis eſſe nequit in propria patria, vel prouincia. Rit.63.num.7. 337

Excipiuntur tamèn multi caſus. num. 8. 338

Poteſt tamèn quis Aſſeſſor eſſe in loco domicilij intrà quatuor menſes,& non vltrà.num.9.fol.eod.

Aſſeſſor reſiſtere tenetur Iuſtitiario, pertinacitèr tentāti procedere, nullo cum ipſius voto,vel facere contrà ipſius votum.Rit.39.num.11. 229

Eius ſpretam renitentiam ſuperiori celeritèr nunciare obnoxius eſt. dicto numer.11.

Sat nè ſit reſiſtere verbo, Et non manibus.ibidem.

Aſſeſſor ſemper nè teneatur de Conſilio,& poteſtas excuſetur. d. Rit.39.num.10. 228

Aſſeſſor, ſi ſit importunus in exactione immoderati ſalarij, Iudex moderabit,et competens ſtatuet. d. Rit.34.num.9.fol.eod.

Aſſeſſor tenetur votum ſuum ſcribere, aùt manu propria ſubſcribere, & clauſum, ac ſigillatum mittere ad Iudicem.d.Rit.39.num.12. 229

Aſſeſſorem Iudex non debet aſſumere fraudulentèr,eiuſquè conſcientia relinquitur cognoſcere, ſi aſſeſſore indigeat, nec nè: nèc aſſumet partibus ſuſpectū.d.Rit.39.num.6.verſ.Et quoniam,& num.7.227.& num.8. 228

Aſſeſſorem ſibi adiungere, àn, & quando poteſtas teneatur.d.Rit.39.num.2. 225

Aſſeſſoris abſquè Conſilio non poteſt Capitaneus, vel Iuſtitiarius, ad actum aliquem procedere. d. Rit. 39. num. 1.fol.eod.

Aſſeſſoris Conſilium, eiuſquè votum, cuius expenſis ſit inquirendum. d.Rit.39.nu.6. 327

Quid in Iudice delegato, quiduè in ordinario. d.num.6. in med.

Aſſeſſoris voto teneatur nè ſtare poteſtas.d.Rit.39.num.10. 229

*Aſſeſſorum officium inoleuit ad ſupplendam Iudicis imperitiam.d.R.39.num.3.*225

Aſſociantes.

Aſſociantes familiam Curiæ prò capiendo fortaſsè malefactorem,gaudeantnè priuilegio, vt pro delictis cognoſci poſſint tātùm à M.C.V tanquam officiales. Rit.49.num.12. 279

Athenis.

Athenis duæ fuerunt Curiæ Iudicum,quarum vna dicebatur quincentenaria prò priuatis,& ciuilibus cauſis: altera Areopagitarum, vbi Iudicia publica habita fuere.Rit.2.num.18.in fin. 51

Auaritia.

Auaritia morbo multi celeberrimi Iureconſulti laborarunt. Rit. 147.num.16. 609

Audientia.

Audientia duorum teſtium paſſim conceditur in quauis cauſa, etiam ardua. Rit.158.nu.8. 628

Et adducitur decretum per Dom. Conſil. Carolum Brancacium de menſe Martij 1656.penès de Vendicto.d.nu.8.

Idquè tàm inſtante actore,quàm Reo.Vndè committi poteſt audientia quatuor teſtium.d.num.8.in fin.

Audientia teſtium committi nè poſſit die feri a-

ſeriata.Rit.117.num.5. 531

Quid in tribunalibus noſtri Regni.d.n.5.

Audientia teſtium commiſſa, intelligitur quoquè commiſſa poteſtas recipiendi teſtium Iuramenta.Rit.142.num.4. 599

Audientia teſtium ex praxi S. C. demandatur examinatoribus S.C.in cauſis tamèn excedentibus ſummam ducatorum quincentorum,infrà verò ſummã prædictam, & etiàm vltrà,accedente examinatorum renunciatione ordinario loci, vel viciniori non ſuſpecto. Rit.146.nu.6. 606. *& Rit. 158.num.6.verſ.Cum verò.* 628

Vbi adducitur decretum M.C.V.de anno 1655.referente Iudice Micone,in banca Madari.Rit. 146.num.6.in fin. 606

Quid in cauſis omnibus,quæ in M.C.V. agitantur. d. num. 6.in med.606.& d. Rit.158.num.9. 628

Vid.in verb.Teſtes in Sacro Conſilio.

Audientia teſtium regularitèr conceditur in cauſis ciuilibus, tàm iure communi, quàm Iure Ritus. d. Rit. 158. num. 1. 627

Multumquè remittitur Iudicis arbitrio in concedenda hanc teſtium audientia. d.num.1 in med.

Non tamèn conceditur, vbi ſuſpitio adeſt ſubornationis.d.num.1.cir.fin.

Vel vbi Articuli ſunt irrelevantes. ibid.

Vel in remedio l.fin.C.de edict.Diu. Adr. toll.d.num.1.in fin.

Vel quando probandum ſit inueriſimile. d.num. 1.in fin.

Audientia teſtium quibus in caſibus committatur in criminalibus. Rit.157.nu. 1.& 2. 625

Quid ſi Iudex impedimento detentus ſit. d.num.2.verſ.Quid ſi.

Vel ſi Iudex nequiret eorum intereſſe ob multitudinem negotiorum, vel teſtes eſſent in alterius iuriſdictione extrà Regnum.num.3.fol.eod.

Audientia teſtium in cauſis Neapolitanorum, & habitantium in eadem Ciuitate,ſemper committitur,nec vnquam deputatur examinator. Rit. 158.num.9. 628

Etſi cauſæ magni momenti ſint.d.nu.9.

Excipiuntur tamèn cauſæ criminales, & feudales.d.num.9.in fin.

Quid in militibus Hiſpanis in hac vrbe commorantibus.num.10.fol.eod.

Debeat nè committi teſtium Audientia ad inſtantiam aduerſarij, cum altera pars Neapolitana memorato beneficio, vti nolit.d.num.10.verſ.Verum.

Audientia teſtium ſi committatur loci Officiali, qui intereà expleuerit officium, vel antequàm inceperit teſtes recipere, ſiuè poſtmodùm, vter eorum valebit examinare teſtes, àn ſcilicèt officio functus, vel potiùs ſucceſſor,d. Rit. 158.num.2. 627

Quid ſi Iudex, qui teſtium commiſit Audientiam, deceſſerit, aùt officium compleuerit, antequam teſtes reciperet Commiſſarius, valebit nè Commiſſarius illos examinare.num. 3.fol.eod.

Memoratur hodierna praxis, quæ in noſtris inoleuit Tribunalibus in teſtium audientia committenda,tùm in M.C.V. tùm in Sacro Conſilio. num.4.& 5.fol. eod.

Audientia teſtium reprobandorum, etiàm ſenum,& valetudinariorum extrà Curiam non committitur.Rit.246.in corp. 605

Idquè communi Iure attento. num. 1.fol. eod.

Quid attento Iure Regi. num. 2. cum ſequent. 606

Audientiam teſtium Magna Curia Vicariæ non committit infrà dietam vnam. Rit.151.in corp.611.& Rit.156.nu.2. 624

Idquè ſeruatur in Ciuilibus.num.1. 613

Ac dieta itineratio eſt vnius diei, & viginti milliarijs conſtat. num. 2. fol. eod.

Vid.in verb.Dieta.

Audientiam teſtium in criminalibus non concedi, Iura clamitant. d.Rit.156. nu. 1. 623

Quid in cauſa Clericatus.d.num.1.

Adducitur deciſ. S. C. ſub die 6. Martij 1643. referente Domino Conſiliario Aloyſio Gamboa.d.num.1.

Committatur nè illa ſenum,& valetudina-

na-

nariorum . d. Rit. 156. in corp. & d. num. 1. verſ. Verùm. 624

Item omnium aliorum, legitimè impeditorum. d. verſ. Verùm.

In dignitate quoq; conſtitutorum. num. 3. fol. eod.

Teneatur nè pars declarare ſenes, infirmos, vel aliter impeditos. num. 5. fol. eod.

Auditores.

Auditores Prouinciarum biennio perdurant, nec poſtmodùm refirmari queunt, nec alia etiàm maiora, aùt minora exercere poſſunt, nec Iudicis appellationis officium gerere. Rit. 2. num. 57. 61

Quid communi Iure inſpectò. d. num. 57. in fin.

Vt refirmari poſſint, ſatiſnè ſit maior pars, vel omnium concurſus accedere debebit. num. 58. fol. eod.

Auditoribus prouinciarum diſſentientibus in votando, debeat nè diſparitas tranſmitti ad Excellentiſſimum Proregem, àn verò expectari tertius. Rit. 98. n. 4. 462

Auditoribus Prouinciarum licitum eſt cauſas expedire, Præſide abſente à loco Iudicij. Rit. 64. num. 7. 341

Equitantes per Prouinciam, quibus in negotijs, ſibi non commiſſis ſe valeant intromittere. num. 8. 342

Diſcedere nequeunt hodiè, abſq; Proregis licentia. num. 9. fol. eod.

Nec in itinere recipere poſſunt exculenta, & poculenta. num. 19. fol. eod.

Niſi in tranſitu aliquid percipiant comeſtibile moderatè tantùm, etiàm ab Vniuerſitate. num. 11. fol. eod.

Excuſentur nè, ſi vagantes per Prouinciam, maiorem duxerint numerum Equitum. num. 12. fol. eod.

Auocatio.

Auocatio pecuniæ qualitèr fiat à poſteriore creditore. Rit. 165. num. 18. 663

Author.

Author deplorando commemorat damna, et & bonorum mobilium iacturam, ad decem millia aureorum aſcendentem, quæ paſſus fuit cum domo ſua in præterita ſeditione Vrbis Neapolitanæ de anno 1647. Rit. 55. num. 2. verſ. Domi ergo. 310.

Decimum ſextum agens annum fuit Iuriſperiti Laurea decoratus ſub die 30. Decembris 1645. præuio diſpenſationis priuilegio, & priùs extitit legalis Academiæ Princeps, & publicas de Iure theſes ea ætate defendit. Rit. 131. num. 1. cum ſeq. 570

Auſtriaca.

Auſtriaca arbor maximè commendatur, & de ea fatum eſſe Poetam, in 6. Aeneid. comprobatur. Rit. 84. num. 4. 423

Auxiliatores.

Auxiliatores, omneſq; qui criminibus interfuerunt, ſclopo, cęteriſquè igneis tormentis patratis, capitis ſubeūt pęnam. Rit. 68. num. 4. verſ. Dux de Arcos. 364

Pęnam ducatorum mille à prędictis auxiliatoribus exigi mandauit Excellentiſſimus Comes de Ognati die 15. Nouembris 1650. d. num. 4. verſ. Et Cames. 365

Baldus.

Baldus ob mēdacium, falſatumq; textū, ad candentes forcipes fuit damnatus. Rit. 103. num. 8. 497

Baldus Papiæ ſubſtituit ad legendum filium ſuum. Rit. 1. num. 40. in med. 57

Bancherij.

Bancherij. Vide in verbo, Numularij.

Bannitus, & Bannum.

Bannitum retinens prima, & altera die interpellatè, haùd incurrit pænā, impoſitam à ſtatuto, contrà illum retinentem duobus diebus. Rit. 15. num. 5. in fin. 156

Bannum, proptèr contumaciam prolatum, Reo comparente, reſoluitur in ſimplicē citationem. Rit. 115. num. 8. 522

Barattaria, & Barattores.

Barattariam committit Officialis, emens à ſubditis, ſi metum intulit, vt minori pretio ſibi venderent. Rit. 4. num. 4. 76

Quonam modò committatur barattaria, quo-

I N D E X.

quomodouè probetur. Admittatur nè in Iudice pœnitentia.dict.num.4.in med.

Vid. in verb.Officialis.

Baratores Curiarum, qui in Palatijs ſepiſſimè morantur, quiquè accepta pecunia, promittunt euentum ſententiæ, quibus ſubdantur pœnis.Rit.3.num.17.in med. 70

Vbi memoratur mors Turini, fumum vendentis.ibid

Barbitonſor.

Barbitonſor.Vide in verbo,Chirurgus.

Baro.

*Baro,cognitionem habens ſecundarum cauſarum,deputare tenetur Iudicem, & aſſeſſorem in eadem terra, etiàm in ſecunda inſtantia.*Rit.46.*num.*22. 261

Baro, duas habens terras paruas,& contiguas, poterit vnum deputare officialem, vt in vtraq; ditione per interuallum aſſideat. Rit. 8.*nn.*2.*in fin.* 115

Baro Aerarium eligere nequit,vt officium exerceat extrà propriam patriam. Rit. 45.*num.*7.*verſ.*Eligere. 246

Baro, Iuriſdictionem habens ciuilẽ, maior eſt habente Iuriſdictionem criminalem. Rit.2.*n.*21. 51

Quibus fulciatur prærogatiuis Ciuilis Baro .d. num.21. in fin.

Veniat nè Baro criminalis ſub ſimplici appellatione Baronis . ibid.

Baro,àn,& quando poſſit ſibi eligere Aerarium.Vid.in verb.Aerarium.

Baro lite pendente in poſſeſſione manutenendus eſt. Rit. 45. *num.* 13. *verſ.*Verùm. 250

*Baro multorum locorum, haud poteſt in vno illorum eligere Aerarium generalem totiùs ſtatus, nec ipſum recuſantem cogere,ad exercendum. d.*Rit.45.*num.* 7.*verſ.*Ex quibus. 247

*Baro pupillus ,factus maior , reuocare nè poſſit officialem ab ipſius Balio deputatum.*Rit.2 *num.*54.*in med.* 60

Baro,ſi appellet à denegata remiſſione vaſſalli, committitur cauſa appellationis alicui Conſiliario; Appellante verò vaſſallo,non cõmittitur,ſed in calce ſupplicationis decernitur , quod fiat verbum in Sacro Conſilio. Rit. 127. *num.* 20.*in fin.& num.*21. 559

*Baro,ſi eligat vaſſallum ad officium Aerariatus , & eundem Patria ad officium Electatus, vtri potiùs deſeruire vaſſallus debeat.*Rit.45.*num.*6. 246

Baro,vel miles,qui vt Baro,vel miles non viuit , ſed vel ſordida , aut ruſticalia exercet, priuilegium amittit, indultum Baronibus,vel militibus. Rit.101.*num.* 22. 485

*Barone publicè excommunicato,minimè licet ſuis officialibus, Ius dicere in ſubditorum cauſis.*Rit.61.*num.*4. 334

Barones , attento commune loquendi vſu , nequaquam Regij Officiales dicuntur . Rit.49.*num.* 8.*in med.* 278

Nuncupentur nè Ciues Neapolitani.ibidem.

Barones loco Procuratoris fiſcalis, habent Curia Coadiutorem. Rit.17. *num.*9.*in fin.* 168

Iuriſdictionem habent in proprietate. Rit.46. *num.* 9. *verſ.* Nos autem. 257. *& num.* 11. *verſ.* Quod verò . 258

Barones nequeunt in feudum dare , quæ ſunt de demanio,ſed ſolùm excadentias, quæ ſcilicèt in ſua baronia excadunt,& vacant . Rit. 50. *num.*17. 289

*Barones obnoxij ſunt proprijs expenſis,mittere pauperes, àc miſerabiles, appellantes ad Regias Audientias.*Rit.23.*n.*11. 196

Barones , priuilegium retinentes cognitionis ſecundarum cauſarum, edicere poſſunt banna pœnalia , nè eorum ſubditi ipſorum declinent Iuriſdictionem, & Regia adeant Tribunalia , omiſſo eorum Iudice primarum,ſecundarum, & tertiarum cauſarum . Rit. 52. *num.* 4. 294.

Barones pro delictis, ab ipſis commiſſis,cognoſcuntur à M.C.Vicaria, àc ſi,& ipſi ſint Regij Officiales . Rit. 49. *num.* 8. 278

*Baroni haud licèt ad ſui libitum in præiudicium ſubditi , cauſas à ſuo Officiali auocare , alteri delegando.*Rit.52.*n.*5. *& 6.* 294

Ba-

INDEX.

Baroni haud præiudicant vaſſalli,qui conſentiunt,ſe ab altero ſognoſsi,ſed remiſſio nihilominùs facienda eſt . Rit. 46. *num*.11.258.*& num*.16.*in med.* 260

Baronibus licitum nè ſit, merſatum facere in terris ſuis,abſq; Regia *facultate*.Rit. 116. *num*. 20. *verſ.* Notandum, *in fin.* 529

Baronibus Regni *haud licèt,indultum promittere detegenti ſrimen, etiàm praua remiſſione partis , ſed ſolùm ſupremo* Principi *eſt reſeruatum*.Rit.4.*num*.7.*in med.* 78

Baronum Aethimologia, & origo,remiſſiuè traditur.Ris.46.*num*.27. 265

Baronum offenſores indultu nùm gaudeât. Rit.49.*num*.8.*sir.med.* 278

Barricelli.

Barricellis, eorumquè dictis credendum nè ſit.Rit. 38.*num*.7.*cir.fin.* 224

Bartholomęus.

Bartholomęus de Capua,quò tēpore floruit, & vbi ſepultus.Rit.8.*num*.15. 119

Bartholus.

Bartholus longè viguit antè Barthol.nàm iſte floruit anno 1378. *vel paulò antè* 1365.*d.* Rit.8.*num*.15. 119

Bellum.

Bello ſæuiente,poſſit nè Rex collectare Regnum.Rit.47.*num*.7. 270

Bellum aliquando gerere licitum nè ſit. d. Rit.47.*num*.13. 271

Eſt vtile Principi , ſum bellum inter finitimos exarſerit, neutrum contrà alterum iuuare.d.num.13.

Bellum in duellum poſſit nè reſolui.d.Rit. 47.*num* 7. 269

Qui geſſerit bellum iniuſſu Prinſipis,lege Iulia Maieſtatis tenetur. num.4.*fol. eod.*

Nè iniuſtum reputetur,Prinſipis mandato gerendum eſt.num.5.*fol.eod.*

Quas aliàs bellum requiras conditiones. d.num.5.*& num*.13. 271

Quid, & quotuplex ſit bellum. num. 11. 270

Cuius ſint bona, in bello quæſita. num.8. *fol.eod.*

Bellum ſemper iuſtè indictum præſumitur à Principe.d.num.8 *fol.eod.*

*Bellum, ſi moueri contingat , in indicium M.C.venire debet,& de eo diligentiſſimè quæſtio haberi. d.*Rit.47.*nu*.3.*verſ. Quod monſtrum.* 269

*Bellorum quot , & quanta ſint mala ; Et multis in ipſum bellum inuehitur, sùm nihil ſit eo horridius,publiſiſquè,àt priuatis rebus peſtilentiùs, licèt ametur,& placeat.d.*Rit.47.*num*. 1. 268

Beneficiatus, & Beneficium.

Béneficiatus,non valens percipere fructus, ſi non reſideat in beneſiſio,illos percipere poteſt, ſi abſens fuerit ex cauſa publica vtilitatis Esſleſiæ , vel de ordine Superioris.Rit.7.*num*.12. 109

Queat nè perſipere diſtributiones quotidianas . dict. num. 12. *verſ. Non tamèn .*

Beneſiſia conſedenda non ſunt, ſi fuerit in sauſa sonclusum.Rit.71.*num*.7. 382

Conseſſa in cauſa principali, denegentur nè in cauſa liquidationis,ſeù appellationis.d.num.7.*in fin.* 383

Quod ſi non fuerint conceſſa in sauſa principali,ſed petita tantùm,indulgeantur nè.ibidem.

Dentur nè ſenibus beneficia , num.13. 305

*Beneficia minoribus haùd sonceduntur in cauſis sriminalibus,modò ad vindictam agant.d.*Rit.71.*num*.15. 386

An sompetant Collegio Sſholarium,vel aliſuius artis. num. 16.*verſ.An Collegio.* 387

Benefieia, obtenta in prima inſtātia,sonceduntur minimè in ſesunda. Rit.140.*n*. 10. 593

Beneſiſia quam dilationem exquirant.Rit. 71.*num*.17. 387

Beneſiſijs adhùs fruuntur minores, sæteriquè priuilegiati , quamuis lite sep-

Digitized by Google

cepta maiori ſuccedant. d.Rit.71.n.14. 386

Beneficio alterum proſequi, nihil laudabiliùs, nihil homine digniùs. Rit. 159. num.11. 632

Beneficio reſtitutionis in integrum ad pinguiùs probandum, quibuſnam ſuccurratur, modò ſe læſos probent. Rit.152. num. 3. verſ. Excipiuntur. 616

Vocantur Iure Regni primum, & ſecundum beneficium. num. 11. fol. eod.

Concedenda nè ſint maiori hæc beneficia pro cauſa, & læſione, quæ illi contingit tempore, quo erat minor. num. 12. 617

Vèl minori poſt concluſum in cauſa. d.n. 12. in fin.

Concedenda nè ſint Vniuerſitati Status Eccleſiaſtici. num. 13. 618

Vèl priuilegiato aduerſus alterum priuilegiatum. num. 14. fol. eod.

Deneganda nè ſint poſt expeditum mandatum de parendo. num. 15. fol. eodem.

Beneficium ipſo Iure extinguitur per aſſecutionem ſecundi. Rit. 8. num. 6. 116

Quod procedit in beneficijs curatis. d. n. 6. verſ. Siquidem.

Beneficium, vni ex collitigantibus conceſſum, ad alios extenditur, ijque cogi poſſunt illo vti. Rit. 71. num. 6. 382

Beneplacitum.

Beneplacitum morte concedentis extinguitur. Rit. 2. nu 63. 63

Reuocatum quandò cenſeatur morte, vel finito officio, tàm ſi concedens vſus fuerit nomine dignitatis, vel perſonæ. d. num. 63. verſ. Cęterùm.

Bigamus.

Bigamus dicitur etiàm, qui vxorem adulteram cognouit, quamuis debitum reddiderit, ex Iudicis mandato. Rit. 66. num. 9. 352

Quotuplex ſit bigamia. n. 10. fol. eodem.

Biſcoctum.

Biſcoctum. Vide in verbo, Panis nauticus.

Bona.

Bona, in bello quæſita, vel naufràgata, cuius ſint. Vel quæ propter tempeſtatem maris peruenerunt ex nauibus, perſonis, & bonis inimicorum Regis, & fidei Chriſtianæ, capientium nè ſint, vel Regis. Rit. 47. num. 12. 270

Bonorum appellatione veniant nè nomina debitorum. Vide in verbo, Nomina debitorum.

Veniant nè molæ molendinorum, pecunia, vel argentum, animalia, victualia, & ſegetes, nondum collecta. Rit. 132. num. 10. cum ſeq. 573

Vèl merces, & cætera animalia. ibid.

Bonatenentia.

Bonatenentia. Vide in verb. Collectarum Solutio.

Brachium.

Brachiū M.C.V. nō impartitur litteris exequutorialibus, per Curiam inferiorem expeditis, virtute obligationis incuſatæ, niſi inferatur obligationis tenor. Rit. 128. num. 18. in med. 565

Brauium.

Brauium ſi duo Equi ſimùl attingant, vtri eorum competat? vel ſi plurès capiant hoſtium vexillum. Rit. 4. num. 5. verſ. Scientes, in fin. 77

Bullæ.

Bullarum amiſſio probari poteſt per teſtes. Rit. 65. num. 9. 345

Ea probata per teſtes, Clericatus dicitur probatus ex earum lectura, non ex teſtium depoſitionibus. d. num. 9. verſ. Quinimmò. 346

Cambium.

Cambio in ſicco percipi haud licèt quoduis lucrum, nàm aperta foret vſura. Rit. 21. num. 4. in fin. 191

Quod ſecus eſt in cambijs, in quibus ſubſtantialia concurrunt, & qua ratione. num. 6. fol. eod.

Quod

Quando dicatur cambium ſiccum. d.n. 6.in med.

Quæ requirantur ad cambij ſubſtantialia, remiſſiuè.d.num.6.in fin.

Campana.

Campana cur pulſetur tempore tempeſtatis, & cur prior pulſetur illa Eccleſiæ Cathedralis in Sabbato Sancto. Rit.12. num.3.verſ.Cur autem. 143

Connumeranda nè ſit Campana inter mobilia, vel immobilia. d.verſ.Cur autem.

Campana per grandis extat in campanili Sancti Laurentij Neapolis, tintinnatim ſonans à prima,vſq;ad ſecundam horam noctis, qua Ciues monentur, non licere deinceps arma ferre. d.Rit.12.num.2. 142

Illa fracta, qui poſt prædictam ſecundam horam noctis arma deferre inuentus erit, mereatur nè aliquam pœnam. d. num.2.

Quid in diebus hebdomadæ Sanctæ in quibus ceſſat Campanarum tintinnitus. d.num.2.in med.

Ligentur nè Clerici ſub tali monitione Campanæ. d.num.2.in fin.

Campana pulſatur in Regijs tribunalibus huius Ciuitatis, ſed tantum in ingreſſu Sacri Conſilij. d. Rit. 12. num. 6.verſ. Hactenus. 144

Campanam in publico erigere abſquè priuilegio, vel Epiſcopi licentia,nemo valet. d.Rit.12.num.4. 143

Mendicantes non, niſi vnicam habere poſſunt campanam.d.num.4.

Quorum expenſis ſint Campanæ reficiendæ.ibidem.

Strepitus nè illarum impediat, Eccleſiam propè alteram ædificari. num.5.fol.eod.

Campanarum ad ſonitum pro bannitorum perſequtione;omnes Ciues concurrere debent, etiàm fœminæ. d. Rit. 12.num. 3. 142

Campanarum vſus multiplex eſt receptus in Eccleſia Sancta, & vniuerſali Dei, & duplici verſiculo declaratur. d.Rit. 12. num. 2.verſ.Verùm multiplex.fol. eod.

Campanas adhibere quibus in rebus Ethnici, ſeù Gentiles conſueuerint, & quibus Chriſtiani.d.Rit.12.num.1. 141

Quis nàm primus inuentor Campanæ, ac ſonantis horologij. d. num. 1.verſ.Verum.

Campanæ pulſatio qua hora facienda in Sancto Laurentio. d.Rit.12.in cor.fol. eod.

Campanæ trinum ſonum,quis nàm inſtituit, quibuſuè de cauſis.d.Rit.12.num.6. 143

Cancellaria.

Cancellaria Regni Neapolitani nihil habet disiunctum, aut impar ab ea Matriti, apud Catholicam Maieſtatem,ſed ipſiſſima eſt,ac veluti vnicum Cōſilij corpus. Rit. 1. num.10.23.& verſ.Hoc igitur. 24

Canes.

Canes datos eſſe obſides lupis, & luporum fœtus Ouibus,ad tollendam inter Oues, lupoſquè diſcordiam,fabuloſum eſt. Rit. 16.num.1. 160

Quod applicatur Iudicibus, qui ſibi ipſis cauſas committunt. d.num.1.

Capitaneus.

*Capitanei M.C.V.poſſint nè apponere manus in cauſis liquidationis inſtrumentorum.Rit.55.num.2.in fin.*307.*& num. 3.in med.* 308

Capitaneis, & iuſtitiarijs interdictum eſt, aliquem capere, aut capi mandare, niſi conſilio Iudicis accedente, & aſſeſſoris,à Curia ſibi dati. Rit.39 num.1. 225

Iure etiàm Canonico cuicunquè Iudici aſſeſſor adiungitur.d.num.1.verſ.Iuris etiàm.

Capitaneus Ciuitatis Neapolis præſederis nè Magna Curia Vicaria.Rit.55.num. 1. 307

Poſſit nè Capitaneus prædictus procedere in cauſis merè ciuilibus. num.2. fol. eod.

*Capitaneus criminalis nùm punire poſſit Capitaneum ciuilem, extrà officium delinquentem.Rit.49.num.13.in fin.*279

Capitaneus criminalis, & ciuilis quomodò ſedere debeant,vſus attendendus eſt,qui in hoc præualet. Rit.101.num.32.verſ. Quin,& in hac 486

Capitaneus,& cæteri prouinciarum Adminiſtratores, poterunt eſſe illiterati,modo aſſeſ-

aſſeſſorem habeant. Rit. 16.num.12.in med. 163

Capitula.

Capitula à repertis diſtare, conſtat dilucidè.Sed capitula dari in Iudicio temporali:reperta verò in Iudicio Eccleſiaſtico, in errorem labuntur, id autumantes. Rit.31.*num.*2. 214

Iure Regni non ſemper ſunt concedenda capitula,ſed in maximis tantùm criminibus, in quibus primò dantur capitula,deindè copia repertorum.d. n.2. in med.

Capitula dantur antè litem conteſtatam: reperta verò,ſeù eorum copia,poſt ipſius conteſtationem.d.num.2.in med.

Formanda nè ſint ſemèl,atquè iterùm capitula.d.num.2.cir.fin.

Siuè concedatur copia repertorum, ſiuè articulorum poſt litem conteſtatam, àn, & quando danda ſit.num.3. 215

Capitula;inita inter Baronem,vniuerſitatemq; de conceſſis ad beneplacitum ipſius,tollantur nè reuocatione,vel morte Baronis.In procem.num.26. 10

Cappellanus.

Cappellanus oneri miſſarum poſſit nè alterius auxilio ſatisfacere. Rit.2.num.43. 57

Capſerij.

Capſerij.Vid.in verb.Numularij.

Captiuus, & Captus.

Captiui in diebus Paſchalibus, & Natiuitatis Domini in carceribus detinendi minimè ſunt. Rit.44. *num.*5. 242

Quot dierum interſtitio fieri ſoleant habilitationes à carceribus in Regno noſtro. d. num. 5.

*Captiuus haud euocari poteſt in prima inſtantia extrà terminos ſuæ propriæ patriæ, quamuis poſſit extrà Prouinciam in ſecunda inſtantia.*Rit.46. *n.*21. 261

Captiuus,ſi aſſignandus ſit fideiuſſoribus, & ſit dies feriata, ità vt regi Curia eo die nequeat, tùnc aſſignatur ipſis fideiuſſoribus, non vt fideiuſſoribus,ſed vt recipientibus eum,tanquam captiuũ, & Regens, vel Locumtenens captiuum capit per clamydem, & aſſignat aliquibus de ipſis prædictis, qui promittunt, eum præſentare ſub certa pęna primo die iuridico,quandò ipſa Curia regitur, & de hoc quomodò fiat inſtrumentum, & quomodò rumpatur inſtrumentum prædictum. Rit.162. *in cor.* 647

*Captus, àn, & quando veniat ſub fideiuſſoribus relaxandus.*Rit.41.*n.6.* 234

Carcer, & Carceratus.

Carcer dicitur à coercendo, vel potiùs à carendo,eò quod careat cœlo,& aſpectù aeris, àc Sole iucundiſſimo. Rit.40.*n.*1. 230.

Nec fuit Romæ antè Ancum Martium; apud alias verò nationes, multò antiquior eſt carceris vſus. d.nu.1. in med.

Notantur memorabiles carceres,& quod carcer non ſit vnum ſupplicium, ſed multiplex. ibid.

Iſq; ad cuſtodiendos homines, non ad puniendos haberi debet. Rit.43. *num.*5. *verſ.Cæterùm.* 238

Carcer priuatus, nedùm Iure Regni, ſed etiàm communi vetitus eſt. Rit. 55. *num.*7. 312

Quę pœna ſtatuta ſit contra retinentes in priuato carcere, quæ tamèn non ſernatur.d. num.7. in med. 313

Quibus licitum ſit, detinere aliquem in priuato carcere. num. 8. *fol. eod.*

Quinàm vti poſſint priuato carcere? poſſit nè cedi hoc Ius. num.9. fol. eod.

Carcer ſpecies eſt ſeruitutis, continetquè carceratio præiudicium irretractabile. Rit.43. *num.*8. *in fin.* 239

Carceri ad mancipandum, requiratur nè plena, vel ſufficiat ſemiplena probatio. Rit.41. *num.*1. 233

Carceri mancipatus, Iure communi attento, ſi pendente proceſſu, appareat non culpabilis delicti imputati, relaxatur, ſed cum cautione. Rit.40. *num.*2. 231

*Carceribus, àc vinculis mancipari, àn, & quando quis poſſit,Iure communi.*R.41. *num.*4. 233

Poſſitnè quis carcerari prò cauſa, pœnam ingerente pecuniariam. dict. num. 4. verſ.Verùm.

Carceribus mancipati.Vide in verbo,Carcerati.

Carceris cuſtodes, ſi de eorum cuſtodia cap-

captiui euaſerint, ob negligentiam, per annum ſqualore carceris macerantur. Rit.43.num.6. 238

Carceris Præfectus nihil à Reo exigere poteſt, qui noctu in carcere detentus non ſit. d. Rit.43.in corp.236.& num. 1. 237

Qua pœna puniatur Custos carceris, captiuo fugiente. num. 7. verſ.Materiam, fol.eod.

Vid.in verb.Custos carceris.

Carceris priuati materia pertractatur remiſſiuè.Rit. 47.num.14. 271

Carcerati habilitatio. Vid. in verb.Conſignatio per clamydem.

Carcerati in Magna Curia, contrà quos proceſſum eſt per ipſam Curiam de aliquo crimine, per accuſationem, vel ex officio, liberari haùd poſſunt, niſi facta priùs concluſione in cauſa, quantumcumquè per Aduocatos carcerati, ſeù carcerata allegetur, quod carceratus, vel carcerata probauerit exceptiones ſuas, proptèr quas veniret liberandus.Rit.40. in cor. 230

Carcerati, ſi ſint ſub fideiuſſoribus relaxandi, & ſit dies feriatus, nè eorum habilitatio retardetur, poſſunt alicui conſignari per clamydem, ſeù veſtem, qui obligetur, prima die iuridica, conſignatum Curiæ præſentare.Rit.44 num.1. 241

Carceratos haùd poſſunt Barones à propria patria extrahere, nec etiàm in aliud oppidum eorundem Baronum. Rit.46.nu. 21.in med. 261

Extrahi nè poſſint extrà terminos propriæ patriæ in prima inſtantia. d.num. 21.Quid in ſecunda.num.22.verſ.Illud autem. 262

Carceratos tanto tempore eſſe in carcere detinendos, quanto perſtiterunt in contumacia, vſus non recepit.Rit.136.num. 1. 586

Carcererius.

Carcererius.Vid.in verb.Carceris Præfectus, & in verb.Commentarienſis.Et in verb.Ius portelli.

Cardinalatus, & Cardinalis.

Cardinalatus dignitate nihil ſublimiùs in Eccleſia Dei poſt Pontificatum: Et præferuntur Cardinales omnibus Patriarchis, exceptis Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano.Rit.7.num.16. 110

Cardinales ab vrbe Romæ nequeunt diſcedere, abſquè Summi Pontificis venia. d.Rit.7.num.5. 106

Quod, ſi Cardinales ſint Epiſcopi, excuſentur nè à reſidentia.d.num.5.

Cardinalis, proptèr eius eminentem dignitatem, exercere valet munus, etiàm non perſonaliter, ſed alterius fidei tradere. Rit.2.num.41.verſ.Id quod. 57

Eminentiſſimus Card. Roſpiglioſius laudatur.Rit.123.num.8. 543

Carnifex.

Carnifex furtum committit, cùm ſub prætextu, quod dãnatum non eſpoliabit, nec illi veſtimenta detrahet, pecuniam exigit.Rit.42.num. 8. 235

Carnifices lege Saxonica dilapidabantur, cùm ictus eorum fortè aberraſſet, nec ſtatim necem intuliſſet. d. Rit.42.num. 10. 236

Carnificis miniſterium neceſſarium eſt in benè inſtituta Republica, etſi illicitum ſit. d.Rit.42.num.7. 235

Non modo Ciuis Romanus eſſe nequit carnifex, verùm nec domicilium habeat in vrbe, ibiquè moretur. d.num.7.

Nec ſolum foro, ſed hoc Cælo, & Spiritu carere carnificem, voluere leges cenſoriæ.ibidem.

Cogi nè poſſit quis, ad carnificis miniſterium, ſalario tamèn iuſto mediante, quodquè ad quam ſummam aſcendere poſſit.d.num.7.in fin.

Vbi refertur de Antonio Sabatino Ciuitatis Neapolis Carnifice, quarè damnatus fuit ad mortem, plauſtro duci ad forum Magnum, ibiquè ſuſpendi, cadauer in fruſtra concidi, caputquè, crate ferrea incluſum, præ Magnæ Curiæ Vicariæ foribus ſuſpendi. d. num. 8. verſ. Apud nos.

Carolus.

Dom. Carolus Brancacius R.Conſil.laudatur.Rit.158.num. 8. 628

Itemquè P. Carolus Borrellus, Rit. 160. num. 8. 637

Digitized by Google

INDEX.

Dom.Carolus Calà, Dux Diani, & Præſes Reg. Camer. laudatur. Rit. 1.*num.*21. *verſ.Præſidum.* 28

Dom. Carolus *Orilia in an.* 1430.*priuilegium obtinuit à Regina Ioanna II. vt deſcendentes ex eius fæminis,nobiles tamèn,prærogatiuis gauderent,ac honoribus* Sedilis *Capuani.In proœm.n.*11. 5

Dom. Carolus *Petra.Vid.in verb.Author.*

Carolus Quintus Imperator nihil ſibi gratiùs futurum declarabat, quàm ſi quis citò lites definiendi modum inueniret, quod Philippo Secundo eius filio commendauit. Rit.10.*num.*4. 132

Carolus Quintus Imperator, quo tempore fuit hanc in Ciuitatem *ingreſſus. Et obiens vrbes, tria ſolebat in ijs inquirere, & quæ.*Rit.46.*num.*1. 255

Idem priuilegium quoddam manu ſua dilacerauit,inquiens:malo meam lacerare ſcripturam,quàm animam.Et quarè. Rit.84.*num.* 10. 424

Dom. Carolus Spinellus olim Regens. M. C. V. commendatur. Rit.63.n.2.in med. 337

Caſalia.

*Caſalia ſub nomine comprehenduntur Ciuitatis.*Rit.85.*num.*4. 426

Caſtrum.

Caſtri poſſeſſio apud illum dicitur eſſe, quem vaſſalli recognouerunt in Dominum,& hæc recognitio ſola ſufficit. Rit. 60.*num.*8. 332

*Caſtro donato,vendito,vel legato,àn etiàm iuriſdictio,ac pertinentia donata vendita,vellegata videantur,remiſſiuè.d.*Rit. 60.*num.*6. 331

Caſtro vendito cum omnibus introitibus feudalibus, & allodialibus, veniant nè functiones fiſcales, particulari titulo quæſita. d. Rit.60.*num.*7.*verſ.Et vendito.* 332

*Caſtrum alienatum pro pretio, æſtimando ab æſtimatoribus,dicatur nè alienatum, & quandò,remiſſiuè.d.*Rit.60.*num.*11. *fol.eod.*

*Caſtrum donatum ſi fuerit, vel conceſſum cum Iuriſdictione,intelligatur nè donata, vel conceſſa iuriſdictio priuatiuè à concedente.*Rit.46.*num.*7. 257

Caſtrum quid ſit, & de multiplici eius ſignificatione remiſſiuè. Rit. 60.*num.*2. 331

Dicatur nè eſſe de Ciuitate*, vel de diſtrictu, ſi à* Ciuitate *ſeparatum fuerit. num.*3.*fol.eod.*

*Amittatur nè priuilegium,Caſtro conceſſum, cui aliud caſtrum vnitum erat, ſi poſteà ſeparetur ab illo.num.*4.*fol.eod.*

*Sit nè quid diuerſum Caſtrum à iuriſdictione Caſtri.num.*7. 332

*Si ſit conceſſum cum omnimoda iuriſdictione,nùm complectatur merum, & mixtum Imperium.d.num.*7.

Caſtrum readificare, nùm ſit licitum.d.Rit. 60.*num.*5. 331

Eo readificato, teneantur nè homines ad cuſtodiam,proùt prius obnoxij erant.nu. 9. 332

*Caſtrum,ſi exemptionis priuilegio potiatur illo gaudebit quippè,ſi nomen caſtri perdiderit,& Ciuitatis aſſumpſerit,eiuſquè Populus creuerit. d.*Rit.60.*num.*10.*fol. eod.*

*Caſtrum, ſi fuerit in feudum conceſſum, cum facultate alienandi, cui dederit feudatarius, & propterea donatum fuerit irreuocabilitèr inter viuos, mutat ſtatum, & ſit allodiale. d.*Rit.60.*num.* 12.*fol.eod.*

Caſus.

Caſus omnes, ſpectantes tantùm ad cognitionem. M. C. V.communicati ſunt Regijs Audientijs. Rit. 47.*num.*15.*in fin.* 274.

Cato.

Cato expulit è Sardinia omnes vſurarios. Rit.20.*num.*2.*in fin.* 179

Cauſa.

Cauſa de vita,& militia.Vid.in verb.feudales quæſtiones.

*Cauſa dotis de paragio,debita ſuper feudis, ſeù illorùm pretio, ſit nè indicanda ad inſtar cauſarum feudalium.*Rit.50.*nu.* 10. *verſ. Hinc nouiſſime, & verſ. Et quando actio* 285.*& verſ.E contra verò Duciſſa.* 286

*Poſſit nè compromitti.d.verſ.*Hinc *nouiſſimè.*

Cauſa incipit per litis conteſtationem. Rit.

Rit.48.in corp. 273

Cauſa, in qua præceſſit citatio criminalis de aliqua re, in qua verſaretur commodum pecuniarium, vſquè ad ſummam vnciarum trium, ſeù quatuor, committi poteſt cuilibet, Iudicum arbitrio, vbi videbitur eis expedire. Rit.138. in corp. 588

Committi nè poſſit tantùm Iudicibus pedaneis.num.2. 589

Cauſa inter dominum, & vaſſallum, dum agitur de priuatione feudi, terminanda nè ſit hodiè cum Iudicio parium Curiæ. Rit.46. num.25. verſ. Hic oportunum. 263

Cauſa, translata ad ſuperius Tribunal, appellationis beneficio, eandem, non diuerſam retinet naturam. Rit.1. num. 69. 44

Cauſarum commiſſio per quoſuis Iudices litteratis idoneis liberè, & ſinè ſorde facienda eſt, non ſibi ipſis. Rit.16. num.2. 160

Quomodò accipiātur litterati idonei. n.6. 161. & num.8. 162

Cauſas ſibi committere non poteſt Præſes Sac.Conſilij, Locumtenens Regiæ Cameræ, nec Regens M. C. V. d.Rit.16.n.3. 160

Nec Hebdomadarius præfatę Regiæ Cameræ. d. n.3.

Commiſſionem, ſemèl datam, amplius reuocare non poſſunt. d. num. 3. in fin.

Cauſæ, ad quas principalis nullatenus obſtringitur reſpondere, quæ ſint. Rit.120. num.7. 536

Cauſæ ciuiles quæ ſint, & quæ criminales, aut mixtæ. Rit.59. num.2. 330

Cauſæ modicæ infrà vnam vnciam, examinari debent per Cōmiſſarium à M.C. deputandum, ſummatim vſq; ad dationem termini ad probandum: Et de plano audiri debent teſtes vtriuſq; partis; ſtatimq; fieri relatio. Rit.131. in corp. 570

Quod non ſeruatur quoad commiſſionem, & termini dationem.n.10. 571

Quæ dicantur cauſæ modicæ. n.6.fol.eod.

Sitnè modica in Ruſtico cauſa vnius porcelli. num.7. fol. eod.

Vide in verbo, Cauſis in modicis.

Cauſæ pecuniariæ, aſcendentes ad ſummam vnciarum ſex, poſſunt per quamlibet Curiam committi, nec dictam ſummam excedere debent. Rit. 124. in corpore. 548

Quod hodiernus vſus non obſeruat. n. 3. fol. eod.

Cui nam committi poſſint. num.1. & 2. fol. eod.

Vide in verbo, Magna Curia Vicaria.

Cauſæ quandocunq; proponuntur de ſero, ſiuè fiſcales, ſiuè priuatorum, in quibus requirūtur diſputationes, ſiuè allegationes, transferri debent in diem ſequentem de mane. Rit.76. in corp. & n.1. 405.

Quæ de cauſa. d num.1.

Cauſæ ſunt committendæ per M. C. perſonis idoneis, & peritis vſq; ad ſummam vnciarum auri duodecim, vel infrà. Et Commiſſarius ponere debet terminum ad ſoluendum pro qualitate cauſæ, & perſonarum, modò non excedat terminum temporis quatrimeſtris. Rit.130. in corp.569. Et num.1. 570

Recipiatur nè hodierno vſu. nu. 2. fol. eod.

Cauſis in modicis, paucis allegationibus opus eſt. Rit. 131. num.8. 571

Cauſis in modicis, & inter ſtipendiarios, Actore, & Reo ſummariè auditis, ſit præceptum, quod ſoluat, vel non diſcedat, facto prius mandato per miniſtrum, vt debitorem ſuſpectum ducat coram Iudice; quod ſi ſuſpectus non ſit, iniungat ei, vt ſoluat, vel coram ſe ducat. R.115. num.1. 520

Quibus in cauſis procedi poſſit ex non ſcripto. num.2. fol.eod.

Apud quem olim, & hodiè ſit cognitio modicarum cauſarum.num.3. fol.eod.

Quænam dicantur cauſæ magnæ, vel paruæ. num.5. 521

Probet nè plenè vnicus teſtis in cauſis parui momenti. num.7. fol.eod.

Cauſidicus.

Cauſidicus, ortus ex honeſtis parentibus, nobilis dicitur, reſpectu qualitatis pœnæ irrogandæ.Rit.100.n.22. 473

INDEX.

Cautio.

Cautiones de Iudicio ſiſti, & Indicatum ſolui, ad quid fuerint introducta. Rit. 159. num. 17. 634

Cætera. Vide in verbo, Fideiuſſio.

Cecilia.

Dom. D. Cecilia Pepi, D. Hortenſii Reg. Conſil. & Dom. D. Victoriæ de Vrſo ex Baronibus Gricignani filia, Authoris vxor memoratur. Rit. 101. ſub num. 5. 480

Cędula.

Cędulam corrumpens citatoriam, vel lacerans, quam pęnam luet: æquiperetur nè eximenti è manibus birruariorum mancipatum pro debito. Rit. 5. nu. 10. verſ. Proindè. 93

Cenſor.

Cenſorem apud ſe continuò eſſe, iubebant nonnulli ſapientiſſimi Proceres. R. 53. num. 1. 297

Cenſualis.

Cenſualis contractus nequit conſtitui ex pretio bonorum mobilium, nec de frumento in herba, vel de animalibus, datis ad lucrum. Rit. 120. n. 15. 189

Perfici non poteſt, niſi præſenti, & numerata pecunia. n. 14. in med. 188

Admittatur nè renunciatio exceptionis non numeratæ pecuniæ, etiàm iuramento vallata. d. n. 14. in fin.

Vel ſufficiat, ſi loco pecuniæ, tradatur cędula bancaria. ibid.

Sufficiat nè ſola Campſoris acceptatio, vel requiratur vera pecuniæ numeratio. ibid. in fin. 189

Cenſualis contractus reddatur nè fęneratitius, ſi neceſſitas redimendi cenſum reducatur ad libitum creditoris. d. R. 20. num. 10. verſ. Addimus. 183

Vide in verbo, Contractus venditionis annuorum introituum.

Cenſus.

Cenſus conſtitui nùm poſſit ex ſola debitoris confeſſione, quod ſcilicèt capitale pretium fuerit ſibi prius à creditore mutuatum, vel alia ratione debitum. Rit. 20. num. 14. 188

Poſſit nè conſtitui ex debito antecedenti, attenta Bulla Pij V. d. n. 14. in fin. 189

Cenſus ſi ſit venditus, cum pacto ſoluendi annualem penſionem in frumento, & poſt contractum frumenti valor nimis augeatur, vt propterea pretium cenſus, iuſtum quidem tempore contractus, fiat deindè iniquum, debes ad æquitatem redigi. d. Rit. 20. num. 17. fol. eod.

Cœlari.

Cœlari, & vetari difficilitèr poteſt, quod à multis ſcitur. Rit. 32. num. 2. 216

Cœſar.

P. D. Cæſar de Afflicto, adſcriptus in Religione Theatinorum, mutato nomine Cæſaris in Caietani Andrea, laudatur. Rit. 96. num. 7. in fin. 460

Chirographa.

Chirographa, quæ diriguntur numularijs vulgò (poliſe di banco) exequutionem habent paratam, ad inſtar inſtrumentorum, & obligationum penès acta. Rit. 128. num. 25. 567

Chriſtus Dominus.

Chriſtum Dominum eſſe propriè noſtrum Aduocatum, multis Sacra Scriptura locis affirmatur. Rit. 101. num. 76. 493

Chriſtus Dominus noſter ſanctiſſimam ſuam reſurrectionem quarè prius voluit manifeſtare fæminis, quàm viris. Rit. 3. num. 6. in fin. 67

Chyrurgus.

Chyrurgus, & Barbitonſor tenentur denunciare M. C. V. omnia vulnera, quæ hac in Ciuitate Neapolis infliguntur. Rit. 4. num. 11. verſ. Chyrurgus. 79

Hæc denunciatio ſufficiens nè ſit ad inquirendum. d. verſ. Chyrurgus, in med.

Potius Chyrurgis quàm Phyſicis ſtatur de vulnere. ibid. cir. fin. 80

Poſſit nè Chyrurgus pharmacare. d. verſ. Chyrurgus, in fin. fol. eod.

Quas conditiones habere debeat bonus Chyrurgus, & multa de Chyrurgis, & Chyrurgia remiſſiuè. ibidem.

Citandus.

Citandus nè ſit principalis ad videndum iuramenta teſtium, vel Procurator ipſe, qui litem conteſtatus eſt. Rit. 145. nu. 12. 605

Vid.

Digitized by Google

Vid. in verbo, citatio partis.

Citatio.

Citatio abſuiſſe, probatur ex inſpectione actorum: diciturq; probata eo ipſo, quod de ea non conſtat. d. Rit. 94. *n.* 17. 455

Citatio ad dicendum de ſtylo omnium tribunalium exquiritur in Regno noſtro, nec concluſio ſupplet eius defectum. Rit. 40. *num.* 9. 232

Citatio ad informandum contrà denunciatum, ex ſola delicti denunciatione relaxatur, benè tamèn perſpecta per Iudicem. Rit. 29. *num.* 2. 211

Citatio ad publicandum de iure adhibenda eſt: Et ſic ſit in S. C. *In M.C. verò Vitariæ ſit publicatio, eaq; parti inſinuatur.* Rit. 97. *num.* 1. *&* 2. 461

Quid in Curijs Eccleſiaſticis, præcipuè in Archiepiſcopatu Neapolitano, præcedat nè citatio ipſa ad publicandum. d.n.2. verſ. In curijs quæ.

Exquiratur nè hodiè interloquutoria ad publicationem, vel ſi citetur, Reuſq; nihil replicet, quod releuet, fiat nè ſequenti die publicatio. num. 3. *fol. eod.*

Citatio auferri, & prohiberi poſſitnè per Principem. Rit. 94. *num.* 13. 453

Citatio circunducta, non amplius reputatur citatio, ſed taliter, ac ſi facta minimè eſſet. Rit. 28. *n.* 3. 206. *&* Rit. 121. *num.* 4. 538

Nec litis pendentiam inducit. d.n.4.

Quandò dicatur circunducta. d.n.3.

Duobus modis circunducitur citatio. d. Rit. 121. *num.* 2. *&* 3. 538

Quot concurrere debeant, vt dicatur citatio circunducta. Rit. 122. *n.* 13. 540

Quid ſi concurrat menſis, habens 30. & vnum diem, attendatur nè ipſe, vel plus non computatur, quam ſi haberet dies 30. num. 4. fol. eod.

Quo temporis ſpatio circũducatur citatio in noſtro Tribunali, *tùm in* Ciuitate, *tùm extrà. num. 6. fol. eod.*

Eam eſſe circunductam, non niſi à Reo allegari poteſt, ſecus ab Actore. nu. 7. fol. eodem.

Citatio, cùm eſt reproducta, dicitur de actis, eamq; qui de actis ſurripit, & lacerat, puniendus eſt. Rit. 113. *num.* 2. 519

Citatio cùm ipſo peremptorio antecedere omninò debet ipſam contumaciam. R. 29. *num.* 4. 211

Citatio cum reſponſale præſentari debet apud acta, quamuìs ſit dies feriata, ſed non poteſt Notarius *dicere, quod fuit præſentata in Iudicio, ſed apud acta.* Rit. 82. *in corp.* 417

Citatio dicitur baſis Iudiciorum: eiuſq; ſolemnitas adimpletur per æquipollens. Rit. 123. *num.* 53. 545

Citatio, domi facta, ſubſiſtat nè, abſq; clauſula, in relatione adiecta (ſua ſolita habitationis. Rit. 94. *num.* 8. 452

Quid opus ſit, vt citatio, domi facta, ſubſiſtat. num. 9. fol. eod.

Sufficiat nè, ſi notificetur vxori in domicilio viri. d. num. 9. verſ. Sufficit.

Quid de citatione facta in apotheca. d. num. 9. propè fin.

Vide in verb. citatio iure regni.

Citatio, expedita, nullis præcedentibus indicijs, àc contumacia incuſata, nullitate calent. Rit. *n.* 29. *n.* 2. *in med.* 211

Citatio fieri debet die non feriato, etiàm ſi in loco, vbi regitur Curia, *dies non eſſet feriatus; attenditur enim locus factæ citationis.* Rit. 116. *in corp.* 522. *& n.* 5. 523. *&* Rit. 117. *in corp.* 530

Id quomodò intelligendum. d. Rit. 116. *num.* 1. *&* 2. 523

Quid tenendum de Iure Canonico. *n.* 4. *fod. eod.*

Citatio generalis ſi decreta fuerit in exordio cauſæ ad omnes ſcilicèt actus, & ad totam cauſam, vſq; ad ſententiam definitiuam incluſiuè, procedi poteſt contrà contumacem ad ſententiam, abſq; alia noua citatione. Rit. 94. *num.* 11. 453

Citatio in ſubrogatione Iudicis neceſſaria non eſt. Rit. 108. *num.* 9. *in fin.* 513

Citatio Iure Diuino prodijt. Rit. 94. *n.* 1. 450

Citatio Iure Regni noſtri, domi facta, non ſufficit, niſi priùs adhibita per [illegible]initatem diligentia, copia citand. omninò haberi non poſſit. d. Rit. 94. *n.* 7. 451

Quid ſeruetur in Vrbe Romæ *in citatione facienda domi. d. n. 7. verſ. Verùm, in fin. fol. eod.*

Citatio Nuncij haùd ſubſiſtit, ſi Iudicis commiſſio praceſſiſſe non appareat. Rit. 108.num.4. 513

Citatio omnis, facienda in hac Neapolis Ciuitate cuilibet Procuratori, fieri debet perſonalitèr, & non domi. d. Rit. 108.num.7.fol.eod.

Quid latitante Procuratore, & præmiſſa diligentia in perquirendo. num. 8. fol. eod.

Citatio partis, ad videndum Iuramenta teſtium, non exquiritur, vbi præceſſerit præfixio diei, ad teſtes producendum. Rit. 143.num.4. 600

Idem eſt, ſi pars monita fuiſſet, vt ſingulis diebus, & horis aſſiſteret, ad videndum teſtes iurare. nu. 5.fol.eod.

Conſueuit tamèn ſimùl citari pars, ad vidēdum iuramenta teſtium, & teſtes ipſi, ad teſtimonium ferendum. Rit. 145.nu. 10. 605

Complecti debet talis citatio diem, horam, & locum examinandorum teſtium. num.11.fol.eod.

Quandò pars hoc caſu ſit citanda. Rit. 148.num.3. 611

Poſſit nè decerni citatio ad videndum Iuramenta teſtium cum pœna. Rit. 154. num.1. 621

Citatio perſonalis regularitèr, attento iure communi, neceſſaria non eſt in cauſis ciuilibus, ſed ſufficit, ſi fiat domi. Rit. 94. num.6. 451

Citato per edictum, & acta, eius virtute ſubſequentia, procuratore non citato, valeant nè. Vid. in verb. Procurator vbi fuerit conſtitutus.

Citatio præmittenda nè ſit à Iudice ſucceſſore in exequtione ſententiæ prolatæ ab extincto prædeceſſore. Rit. 108. num.11. 513

Citatio prima debeat nè neceſſario notificari Principali, vel incipere poſſit à procuratore. Rit. 94.num.11.verſ.Prima. 453. & Rit.108.num.6. 513

Relaxanda nè ſit copia primæ citationis. num.9. 513

Citatio quæ continere debeat. d. Rit.94.nu. 4. 450

Citatio requiritur, quamuìs conſtet de bono Iure ipſius partis. dicto Rit.94.num. 2. 450

Actum præcedere debet, nec ſufficit, ſi poſtmodum intimetur. num.3.fol.eod.

Exquiratur nè in ſententia Principis, vel in emanatis à Summo Pontifice, ac Imperatore.num.13. 453

Præſcribuntur remiſſiuè tangentia materiam citationis.num.12.fol.eod.

Forma exequendi citationem in Regno, ac faciendi relationem. num. 14. fol. eod.

Nùm in relatione ſit neceſſaria ſubſcriptio teſtium, vel ſatis ſit teſtium nominatio. num.15.fol.eod.

Citatio robur nè habeat, ſi infrà ſex menſes, vel obierit Iudex, qui eam decreuerat, vel functus ſit officio ſuo. Rit. 121. num.6. 138

Citatio ſecunda, ſeù vltima, quandò dicatur. Rit.118.num.4.in fin.532.

Citatio ſi extrà locum Ius dicentis traſmittenda ſit, duorum teſtium ſubſcriptio requiritur: ſecus ſi in loco, vbi reſidet Iudex citationis, ibi namquè coram vnico teſte valida erit. Rit.94.num.16. 454

Suſtineatur nè citatio intrà Ciuitatem abſquè teſtium ſubſcriptione. d.num. 16. in med.

Citatio, ſi fuerit facta, vt compareat die feſtiuo, nullitatis labe prorsùs ſcatebit. Rit.80.num.5. 415

Citatio. Vid. in verb. Citatoria.

Citatione ſuper tenore inſtrumenti notificata, omninò incuſanda eſt die ſequenti prima contumacia. Rit. 118. num. 4. 532

Incuſari quoquè debet, Curia pro tribunali ſedente.num.6. 533

Citationèm ſi quis impetret à M. C. infrà quod tempus curare debeat, vt aduerſarius citetur, & in criminali, vt banniatur, vel condemnetur: in ciuili verò, vt condemnetur. Rit. 121.in corp.537. & Rit.122.in corp. 539

Citationes omnes poſtquàm accuſata eſt prima contumacia, ponantur, & conſeruentur in caſsono Magnæ Curiæ, nulluſquè audeat indè recipere, niſi ſit Procurator, & ea recepta, annotetur in quinterno,

ſeù manuali, ibi exiſtenti. Rit. 113. in corp. 519

Id ſeruetur nè. num. 1. fol. eod.

Citationes, quæ adeò breuem continent terminum, vt impoſſibile ſit citato accedere, nulla erunt, nec poſt terminũ arctant illum. Rit. 123. *num.* 2. *&* 3. 542

Citationibus in omnibus ordinarijs ſemper citatus expectatur triduo. Rit. 118. *in corp.* 531. *& num.* 7. 533

Citationibus in primis Magna Curia Vicaria expectat triduum, & eius lapſum, antequàm condemnet, vel banniat; In alijs verò citationibus, lite conteſtata, triduum non expectat. Rit. 97. *in corp.* 460. *& d.* Rit. 118. *in corp.* 531

Citationis actus, ſi veniat expediendus aliquo certo die, iſque fuerit feſtiuus, transfertur in alium diem non feſtiuum. d. Rit. 118. *num.* 5. 532

Citationis data, ſeù commiſſio, vel expeditio fieri poteſt quocunquè die feriato, etiàm paſchali: ſed quæ occurrunt in dicta citatione, ſeù commiſſione, fieri debent die non feriato, & citari debet quis die iuridico. Rit. 117. *in corp. & num.* 1. 530

Quod hodiè amplius non eſt in more. n. 3. *fol. eod.*

Citatoria, & Citatus.

Citatoriæ literæ, ſeù citationes, tàm per M. C. quàm per aliàs, non committantur, niſi publicum habentibus Officium, ſeruientibus, ſcilicèt Curiæ. Rit. 112. *in corp.* 517. *&* Rit. 114. *in cor.* 519

Poſſit nè per Iudicem eligi famulus ſuus, vel alterius, vt aduerſarius citetur. n. 4. 518.

Citatoriam cedulam corrumpens, quam pœnam luet. Vide in verbo, cedula.

Citati reſponſio in calce libelli, aut mandati ſibi intimati, ſitnè tantæ virtutis, vt citatum non faciat dici contumacem. Rit. 28. *num.* 7. *&* 8. 207

Citatis, omnibuſq; contumacibus effectis, ex obſeruantia M. C. V. & aliarum Curiarum licitum eſt comparere eadem die, vſq; ad primum ſomnum. Et coram quo. d. Rit. 28. *num.* 1. 206

Coram quo fieri debeat comparitio de ſero. d. num. 1.

Quid de iure communi. ibidem in fin.

Citatus haud dici poteſt, non comparens in actu, qui eo abſente explicari poteſt. Rit. 154. *num.* 2. 621

Citatus de mandato Curiæ, vt tanquam principalis, vel legalior veniat reſponſurus ſuper tenore articulorum, ſeù exceptionum, vel poſitionum, ſi non venit, tùnc Curia habet eum pro confeſſo; debet tamèn in vltima ipſarum citationũ inſeri totus tenor articulorum, ſeù exceptionum: Nec ab ipſo decreto appellatur. Rit. 120. *in corp.* 535

Citatus non ſecundum conſuetum citandi ſtylum, ſi non compareat, erit à contumacia immunis. Rit. 1. *num.* 62. *verſ. Vt prætereà.* 43

Citatus, ſi minimè comparere curauerit, fit contumax, ſed contumacia incuſari debet. Rit. 28. *num.* 2. 206

Contumacia verò non incuſata, ceſſat illius effectus, & terminus dicitur circunductus, ſeù ſublatus. d. num. 2. *in fin.*

Citatus, vel citata de mandato M. C. de cauſa, ſuper quà interuenire poteſt Procurator, & vigore ipſius citationis perſonalitèr veniat in Ciuitatem Neapolis, procuratorem conſtituere nòn poteſt, niſi poſt litis conteſtationem. Rit. 108. *in corp.* 511

Citatus, vt quis dicatur, tribus citationibus interpellatum fuiſſe oportet, & quandoquè quarta citatione opus eſt, ad conuincendam abſentis malitiam. Rit. 29. *num.* 6. 211

Ciuilis.

Ciuiles cauſæ. Vid. in verb. cauſa.

Ciuiles tumultus vrbis Neapolitanæ recenſentur tempore illius homuncij, atquè catarij, vulgò nuncupati (Mas'Anello) de anno 1647. *die.* 7. *Iulij.* Rit. 56. *num.* 2. 310

Vbi Author commemorat iacturas maximas, ac damna, paſſa cum ſua domo. d. n. 2. *verſ. Domi ergo.*

Ciuilis ſapientia ſicut nummario pretio dehoneſtatur, ſic vili honorario vileſcit

ſcit. Rit. 58. num. 8. 325
Ciuilis ſeditio grandè malum, ac calamitoſiùs bello: Et maiora in ſeditione ſcelera, quàm in bello perpetrantur. Rit. 56. nu. 1. 309

Ciuis, & Ciuitas.

Ciues bona debent integrè reuelare in æſtimo, vulgo (Cataſto) & ſub qua pœna. Rit. 4. num. 11. verſ. Ciues. 80
Ciues creare poſſit nè Vniuerſitas. Rit. 85. num. 6. 427
Ciues Magnæ Ciuitatis preferantur nè ciuibus paruæ. Rit. 101. num. 66. 489
Ciuis dicatur nè Ciuitatis, ſi natus ſit in eius vico, & ſuburbiæ. Rit. 85. num. 4. 426
Quis propriè dicatur Ciuis. num. 2. fol. eod.
Ciuis originarius dicatur nè, ac priuilegijs potiatur, ipſis originarijs conceſſis, qui in Ciuem receptus eſt. d. Rit. 85 num. 3. fol. eod.
Ciuis poſſit nè eſſe locumtenens in propria ſua patria. Rit. 63. num. 14. 339
Quid in ſubſidium, non exiſtente alienigena. num. 15. 340
Quid in oppidulis. num. 16. fol. eod.
Vel ſi in contrarium vigeret conſuetudo, qualis viget Neapoli, & in vrbe Roma. d. num. 16. & num. 17. fol. eod.
Multis alijs in locis maximè apud Venetos. num. 18. fol. eod.
Ciuitas poſſeſſionem alterius turbare, quandò dicatur. Vid. in verb. Turbatur.

Clauſula.

Clauſula (Apppellatione remota) inanem, & friuolam tollit appellationem, ſed nunquam recurſum ad ſuperiorem. Rit. 6. num. 4. in med. 98
Clauſula (Non aliter, nec alio modo) quid operetur, & cuius ſit virtutis. Rit. 51. nu. 3. 291
Operetur nè caducitatem rei Emphyteoticæ, ſi alienatio per venditorem ſit facta cum dicta clauſula. Vid. in verb. Emphyteuſis.
Num ex dicta clauſula contractus oriatur reſolutio, abſquè mora purgatione. num. 4. in med. 292
Quid operetur in legato. d. num. 4. in fin. fol. eod.
Clauſula (quatenus Vos, vel duo veſtrum) quæ ſolet addi in reſcripto delegatorio, quàm vim habeat. Rit. 53. num. 6. verſ. ſolet. 299

Clericalis, Clericatus, & Clericus.

Clericalem ordinem honore proſequi, nihil eſt aptius ad Regnorum fælicitatem, & ad Reipub. bonum. Rit. 67. num. 2. 356
Is apud Reges, & Imperatores maximi fuit. num. 1. fol. eod.
Clericatus poſſit nè probari litteris teſtimonialibus Epiſcopi, in quibus teſtetur, hominem ad ordines promouiſſe. Rit. 65. num. 7. 354
Probetur nè per teſtes, etiàm de viſu. nu. 8. fol. eod.
Num ſufficiat vnus teſtis idoneus. d. nu. 8. in fin.
Poſſit probari per teſtes amiſſio bullarum. num. 9. 345
An ſufficiat ſola poſſeſſio habitus, & clericalis tonſuræ. d. num. 8. verſ. Imò Thomas. fol. eod.
Vel ſola poſſeſſio clericatus, & fama publica. d. nu. 8. verſ. Prætereà.
Sufficiat deniquè quaſi poſſeſſio clericatus, vel neceſſe ſit, titulum probari per bullas. d. num. 8. verſ. Hiſquè non refragatur.
Clerici coniugati ſubeant nè, vt cæteri laici, onera vniuerſitatum, àc functiones fiſcales, collectas, àc gabellas perſoluant. Rit. 66. num. 5. 352
Dignasatis Eccleſiaſtica ſunt omninò incapaces. num. 6. fol. eod.
Dicaturnè coniugatus clericus, qui ſolùm contraxit ſponſalia de futuro, vt proptereà beneficium amittat, ac priuilegium exemptionis à gabellis alijſquè muneribus, num. 7. fol. eod.
Num ſi fuerit citatus huiuſmodi Clericus de mandato M. C. V. & compareat in illa, allegans, ſe eſſe Clericum coniugatum, & proptereà priuilegio clericali gaudere, admittatur nè tale priuilegium, vel contrà eum precedatur, tanquàm contrà laicum. d. Rit. 66. in corp. 350. & num. 1. 351

INDEX.

Quid ni Ritus iſte contradicat textui in c.1. de cler. coniug. in 6. vel inter ſe concordes ſint.d.num. 1.

Procedat nè in ciuilibus Ritus hic. num. 2.fol.eod.

Gaudeat nè Clericus coniugatus in Regno tantùm priuilegio Canonis (ſi quis ſuadēte, &c.) àc prærogatiua fori,in criminalibus,etiàm ciuilitèr intentatis.d.nu. 2.in fin. & num.3. 352

Atquè in ciuilibus quoad perſonalem diſtrictionem tantùm. num. 4. fol.eod.& num.13.353.

Vacare debent à bigamia, & à quà ſpecie. num.8.& 9. 352

Clerici,& Monaci poſſint nè recipi in teſtes in delictis,pœnam ingerentibus ſanguinis.Rit. 144.num.7. 602

Quid ad ſolemnizandum contractum extrà iudicium,nùm abſquè licentia adhibeantur.num.9. 603

Clerici orientales gaudeant nè priuilegijs Clericorum coniugatorum.Rit.66.num. 19. 355

Clerici percuſſionem qualis numerus perſonarum faciat notoriam. Rit. 3. num. 20.in fin.72.

Clerici,ſi priuilegio clericatus gaudere velint, habitu Clericali ſemper vtantur. Rit. 15.num.7. 165

Quod morali modo intelligitur.d.num.7.

Excuſantur nè, ſi veſtes talares commodè deferre nequant, cum è domo egrediuntur,vtpotè tempore peregrinationis,vel itineris.d.num.7.

Clerici tàm in minoribus,quàm in maioribus ordinibus conſtituti, & ad teſtimonium ferendum producti,àn,& quando poſſint ad deponendum admitti in cauſis ciuilibus, & ad eorum perhibendum teſtimonium in Curijs ſecularibus. Rit.144.in cor. 401

Quid in criminalibus tàm in ordinarijs, quàm extraordinarijs. ibidem in fin.

Clericis Soc.Ieſu in Chien India Orientali, haùd licitum eſt, nouas Congregationes Chriſti fidelium ſecularium erigere, abſquè licentia Ordinarij.Rit. 23.num. 9. 196

Clericos,vt fori electionem haberēt,priuilegio decorauit Regina Ioanna. Rit.67. num.3. 357

Clerico debitori reſeruatur aliqua portio, vt poſſit viuere, & Eccleſiæ deſeruire, nec contrà illum exequutio ſit in fructibus beneficij.Rit.160.num.21.in fin. 443

Clericus ægrotus. Vid. in verbo, Clericus ægrotus.

Clericus aliquis,citatus, vt laicus de mandato M.C.V.pro aliqua cauſa ciuili,vel criminali,bannitus, vel forindicatus,& voluerit ſuam purgare contumaciam, debet in eadem Curia perſonalitèr comparere, & ipſa Curia de ſuo clericatu cognoſcet,habitu, & tonſura demonſtrato,quo conſtito, ipſa Curia remittit eum ad ſuum Iudicem competentem. Rit. 65. in corp.342.& num.1. 343

Quod non procedit,ſi Clericus citetur vti Clericus.num.2.fol.eod

Dubium ſi oriatur,pertinens ad ſpiritualitatem, nùm fuerit ritè, rectequè promotus, à quo Iudice determinandum ſit. num.4. 344

Procedant nè hæc omnia de clericatu in tonſuris, àc de primis ordinibus,ſecus ſi de eo agatur, qui ſacros ordines ſuſceperit, in quo erit ſatis, diplomata dumtaxàt præſentare.num.5.fol.eod.

Poſſit deniquè Iudex ſecularis diplomatum falſitatem cognoſcere. num.6.fol. eod.

Clericus aſſeſſor poſſit nè eſſe in Curia ſæculari.Vid.in verb.Aſſeſſor.

Clericus,beneficium habens,quamuis habitum exuerit, atquè, vt laicus etiàm armatus,vt miles inceſſerit,priuilegio non vtiquè ſpoliatur.Rit.15.num.8. 157

Clericus citatus,& non comparens,nec bullas præſentans,banniri poteſt, & forindicari. Rit.65. num.12. 347

Clericus citatus, vt laicus à Iudice, ignorante illum eſſe Clericum,& contumax reputatus, mulctari haud poteſt. d.Rit. 65.num.13. fol.eod.

Admittatur nè excuſator ad impediendam pœnam,contractam ex contumacia. d.num.13.verſ.Et Regens. Et verſ. Vt propterea. 348

Cle-

Clericus coniugatus, vt fruatur priuilegijs, præter tonſuram, veſtes, ac ſeruitium in diuinis; vacare debet à bigamia, & à qua ſpecie. Rit. 66. num. 8. & 9. 352
Vid. in verb. Clerici coniugati.
Clericus contumax in cauſa ciuili, debeat nè prius adſtringi ad expenſas parti ſoluendas, ſecus ſit ipſi deneganda audientia, iuxtà commune effatum, quod contumax non auditur, niſi refectis expenſis. d. Rit. 65. num. 15. 348. *Et verſ. Sed quod.* 349
Quid, ſi Clericus coram ſeculari fidem clericatus produxiſſet, & nihilominùs actor vellet ad vlteriora procedere. d. num. 15. verſ. Vnum tamen fol. eod.
Debeant nè in hac re Iudices quàm citiſſimè Reum examinare, àn ſit Clericus, nec nè: & deprehenſo, eum eſſe Clericum, extemplò, nulla interpoſita mora, libentiſſimè remittere. num. 16. fol. eod.
Clericus coram laico poſſit nè reconueniri. Vid. in verb. Reconuentio.
Quid, ſi compareat coram laico ad remouendam moleſtiam. Vid. in verb. Eccleſiaſticus.
Quid, ſi liti renunciaret Clericus, àn, & quando reconueniri poſſit. Rit. 67. num. 14. 359
Poſſit nè à conuentione recedere, etiàm in Iudicijs duplicibus, vt puta familia erciſcundæ, communi diuidundo, &c. d. num. 14. in fin.
Clericus, documenta clericatus per Procuratorem præſentans, & perſonalitèr non comparens, adhuc eſt remittendus. Rit. 65. num. 10. 347
Teneatur nè perſonaliter comparere. num. 13. in fin. fol. eod. & num. 14. 348
Clericus ægrotus omni Iure debet percipere fructus. Rit. 80. num. 18. in med. 121
Clericus hæres, ſi cum alijs cohæredibus inſtet, vt creditores bona recipiant hæreditaria inſolutum, non reperto iuſto emptore, & citatis omnibus creditoribus certis, ſimulquè incertis per proclama, vnuſq; ex eis petijt, dictos heredes cogi, ad ſibi ſoluendum aliquam ſummam, à defuncto debitam, vigore contractus, & Clericus petat, cauſam remitti ad Eccleſiaſticum, excludendus nè ſit ab hac declinatoria fori. Rit. 67. num. 20. 361
Clericus in maioribus, vel minoribus conſtitutus, aliuſuè priuilegiatus, ſi forum eligat Magnæ Curiæ, agendo contrà aliquem, compellitur per modum reconuentionis, in eadem Curia aduerſario reſpondere. d. Rit. 67. in corp. 355
Clericus in minoribus, dimiſſo habitu per annum, fori haùd potitur priuilegio. Rit. 15. num. 7. in fin. 156
Clericus, iudicium ſeculare vt euadat, debet in primis docere de titulo clericatus, & per teſtes. Rit. 65. num. 8. verſ. Et hoc eſt. 345
Clericus, penſionem retinens Eccleſiaſticam, licet ſine habitu incedat, adhuc fori potitur priuilegio. Rit. 16. num. 9. 157
Quid ſi penſionem obtinuerit ex Regis nominatione. d. num. 9.
Quid attenta Sixti V. conſtitutione, incipiente (cum ſacroſancta) requiratur nè declinatoria, vt fori priuilegio Clericus priuetur. num. 10. fol. eod.
Vid. in verb. Clericus beneficium.
Clericus, priuilegio fori vt potiatur, geſtare debet ſemper, & continuò habitum, & tonſuram. Rit. 27. num. 2. in med. 205
Verbum tamèn (continuò) intelligitur moralitèr. ibidem.
Clericus pro contractibus, et obligationibus, initis antè clericatum, ſubibit nè eccleſiaſtici Iudicium. Rit. 66. num. 15. 353
Clericus pro delictis, tempore clericatus patratis, cuius iuriſdictionem ſubibit, cùm vxorem duxerit vnicam, & virginem. d. Rit. 66. num. 10. cir. med. & num. 11. cum ſeq. fol. eod.
Detur nè hoc caſu præuentio. num. 14. fol. eod.
Clericus, qui vti Actor coram Iudice laico litem habuit, haùd conueniri poteſt coram eodem ab eius Aduocato, vel procuratore pro conſtituto ſalario. Rit. 65. num. 22. 362
Clericus, ſi à laicis miniſtris reperiatur cum armis, ſit nè ab ipſis illis ſpoliandus. Rit. 68. num. 8. circ. med. 367
Liget nè quoquè Clericos prohibitio delatio-

tionis armorum propter publicam utilitatem.ibidem.

Clericus teſtimonium coram laico ferre non poteſt, abſquè ſui Epiſcopi licentia. Rit. 144. num. 1. 601

Satis nè ſit atteſtari de licentia per Notarium, vel debeat eſſe in actis. num. 2. fol. eod.

Subſiſtat nè Clericorum teſtimonium, plenèq; probet, ſi abſquè Epiſcopi licentia depoſuerint. num. 5. verſ. Aliorum. 602

Sit nè concedenda, vel deneganda licentia, ſi peteretur prò examinandis Clericis in repulſa prò cauſa criminali. num. 6 fol. eod.

Si depoſuerit coram Iudice ſeculari Clericus, valeat nè torqueri, ad veritatem melius eruendam. num. 8 fol. eod.

Clericus tutor, tutorio nomine conuentus coram Iudice Eccleſiaſtico, poſſit nè proprio, & principali nomine Actorem reconuenire. Rit. 67. num. 19. 361

Agens nomine alieno, reconueniri poſſit proprio, & principali nomine. d. nu. 19. in fin.

Cocceus Nerua.

Coccei Neruæ liberalitas extollitur, qui pueros, vel parentibus deſtitutos, vel in magna inopia natos, ſumptibus ſuis educari per Italiam mandauit. Rit. 1. num. 36. 35

Collaterale Conſilium.

Collaterale Conſilium omnimodam, & abſolutam retinens poteſtatem, valeat nè cauſas ad ſe auocare, & quandò, remiſſiuè. Rit. 57. num. 11. 318

Vid. in verb. Conſilium.

Collectæ.

Collectarum ſolutio, ac bonatenentiæ, ſpectet nè ad emptorem annuorum introituum, poſſitq; per eum paciſci illarum immunitas. Ac ſolutio earum, facta per venditorem, non obſtante immunitate promiſſa, extinguat capitale. Rit. 20. nu. 11. verſ. Et primam, cum verſ. Vnde in iurgio 186. cum verſ. Verùm. 187

Collegium.

Collegij Salernitani Medicorum laudes, ac peruetuſtus ipſius ſplendor recenſentur. In proœm. num. 10. cir. fin. 5

Manutenendus nè ſit in poſſeſſione praecedendi Collegio Neapolitano. d. num. 10. in fin.

Collegio in Neapolitano Promotor, àn poſſit, eſſe Vicecancellarius, & duas portiones exigere. Rit. 8. num. 22. verſ. Promotor. 123

Collegium Neapolitanum ſex, & viginti Seniores Iuris periti conſtituunt: Et ex his quot prò promotoribus, quotquè prò teſtibus deſeruiant? Rit. 7. num. 13. 109

His omnibus quædam debentur munuſcula, modò adſint, & accedant. num. 14. fol. eod.

Comediæ.

Comediæ, ſeù publica ſpectacula ſint nè permiſſa omni Iure: à quibuſuè initium habuerunt. Rit. 74. num. 11. verſ. In contrarium 399. Et verſ. Hinc comediæ. 400

Quæ nàm ſpectacula permiſſa ſint. verſ. At prædictam. fol. eod.

Comites.

Comitum, Marchionum, & cæterorum ethimologia, remiſſiuè. Rit. 46. num. 27. 265

Commentarienſis.

Commentarienſis, haud poteſt de Iure retinere captum, decreto relaxatum, vel abſolutum, donec ſolueris Ius portelli, Rit. 43. num. 5. 237

Vid. in verb. carceris Cuſtos, & in verb. Ius portelli.

Commiſſarius.

Commiſſarij contumaciarum in criminalibus, quæ, & quot facere teneantur. Rit. 132. in corp. 571

Commiſſarij, deputati ad redditum fiſcalium exactionem, quolibet menſe bilancium ad tribunal Regiæ Cameræ tranſmittere adſtringuntur. Rit. 139. num. 1. 589

Ipſam pecuniã iure communi ad manum Aerarij, Iure verò Regni ad manum Perceptoris debent tranſmittere. num. 2. fol. eod.

Quomodò commiſſarij contrà vniuerſitates

Digitized by Google

tes exequi debeant. num.3. fol. eod.

Commiſſarij, deſtinati per cred tores maioris ſummæ contrà Vniuerſitates, tenentur pecuniam diuidere per as, & librã omnibus creditoribus pro rata.d.R.139. num.3. verſ. Tenentur. 590

Nec huiuſmodi commiſſarij eſſe poſſunt, qui inquiſiti ſunt, vel contumaces.n.4. fol. eod.

Commiſſarij in ciuilibus debeantnè curare, vt fiat inſtrumentum de litteris exequutorijs eorum commiſſionis, vel tantùm, facta fideliter, & legalitèr per eos inquiſitione de omnibus bonis, mobilibus tantùm, condemnatorum, tertiam partem prædictorum bonorum capere. Rit.133. in corp. 575

Commiſſarij, infrà quem terminum mittere teneantur ad Magnam Curiam inſtrumenta de exactionibus pœnarum, debitis ſolemnitatibus roboranda, ſimùl cum pecunia dictarum pœnarum. Rit. 139. in corp. & num.1. 589

Commiſſarij quibus per M. C. litteræ committuntur exequutoriales, quem terminum ad ponendum, & probandum dare debeant. Nec adſtringuntur partes offerre generalia, & ſpecialia infrà biduum Rit.129. in corp. 568

Commiſſarij ſuper exactionibus pœnarum fiſcalium, ad quas nonnulli de iſto Regno, de partibus maximè, & prouincijs Aprutinis citrà, & vltrà flumen Piſchariæ, condemnati ſunt per decreta M. C. quid agere debeant, & quando vendere teneantur bona cõdemnatorum. Rit.134. in cor. 576

Quid ſeruetur hodiè circa huius Ritus diſpoſitionem. num.25. 581

Fideliter nè, legalitèr, & ſollicitè gerere debeant eorum officiũ, nullamq; fraudem committere, nec extorſiones inuſitatas, & illicitas. Rit. 137. in corpore. 587.

Teneanturnè antequam expediantur, præſtare cautionem de benè, ac fidelitèr adminiſtrando, ac ſe gerendo circa contenta in eorum commiſſionibus. Quidnè operetur iſta cautio. num. 1. fol. eodem.

Commiſſarius, cui teſtium committitur Audientia, debeatnè per ſe ipſum examinare teſtes, vel per interpoſitam perſonam Actuarij. Rit.146. num.7. 607

Commiſſarius, deputatus ad examinandos teſtes in criminalibus, poteſt allegari ſuſpectus antè illius acceptationem. Rit. 157. num.4. 625

Quid in ciuilibus. num.6. fol. eod.

Commiſſarius, deſtinatus ad examinandum, valeatnè partibus aſſentientibus ſubdelegare. Rit.138. num.3. 589

Commiſſarius ex poteſtate ſibi conceſſa per Magnam Curiam, & in alijs litteris eius commiſſionis contenta, à quibuſcunquè, & ſingulis bannitis, in litteris alijs eius commiſſionis denominatis, & ſe ſponte à bannis ipſorum extrahere volentibus, in teſtimonio publico primò, & antè omnia recipiant iura banni, ſeu bannorum eorundem, ad rationem tarenorum ſexdecim prò quolibet banno, quam pecuniam legalitèr ad opus Curiæ prædictæ conſeruet, deindè ad receptionem fideiuſſionum dictorum bãnitorum procedat. Rit.135. in corp. 581

Qui nam fideiuſſores recipiendi ſint. ibid.

Deceſſerit nè ab Aula huius Ritus ſanctio. num 25. 585

Poſſitnè componere cum bannitis, & quolibet ipſorum de tempore, quo durauerint contumacitèr cum bannis, cum vtilitate tamèn, & augumẽto Curiæ. Quidnè agere debeãt de ipſa pecunia. R.136. in corp. & num.1. in fin. 586

Commiſsarius valeat nè teſtes recipere, ſi Iudex, qui teſtium audientiam commiſit, vel deceſſerit, vel officium compleuerit. Rit.158. num.3. 627

Commiſſiones.

Commiſſiones examinationum teſtium à Canoniſtis dicuntur remiſſiones: in Regno verò Audientia teſtium appellantur. d. Rit.88. num.2. 435

Conceſſa hac commiſſione in prima inſtantia, denegari nè debeat in altera, etiàm ſuper nouis articulis admiſſibilibus. d. num.2.

Concedinè poſſit cum clauſula (ſinè retardatione vlterius proceſſus in cauſa) n.4. 436

Communicatio.

Communicatio cum infidelibus prohibita nè ſit. Rit.83. num.6. in fin. 421

Comparens.

Comparens eadem die vſq; ad primū ſomnum, licet nō compareat, Curia pro Tribunali ſedente, in actu tamen dicitur, taliter comparuiſſe, & reuocatur bannum, ſeù condemnatio ad tertiam. Rit.93. in corp. in fin. 447

Compoſitio.

Compoſitio fieri nequit in cauſa blaſphemia, non tantùm, ſi in Deum, vel Beatiſſimam Virginem, ſed etiàm in Sanctos ſuos prorupta ſit. Rit.136. num.4. in med. 587

Poſſitnè fieri in cauſa homicidij per M.C. nulla præcedente Regis diſpenſatione. d. n.4. circ. fin.

Non tamèn facienda eſt cum eo, qui pluries facinus perpetrauit. d. n.4. in fin.

Compromiſſum.

Compromiſſum de cauſis feudalibus fuit prohibitum, & qua de cauſa. Rit. 58. num.8. 283

In Regno verò noſtro non fuit hoc compromiſſum prohibitum, ſed ſolùm arbitria ex compromiſſo abſq; aſſenſu. n.11. verſ. Quod additur 287

Poſſit vtiq; per Arbitros proferri laudū, & ſatis ſit, ſi aſſenſus ſuper eo poſtmodum impetretur, quamuis ſuper compromiſſo non fuerit impetratus. num. 11. 286

• *Vbi Author occurrit obiectis, excitatis à doctiſſimo Dom. Regente de Marinis. d. num. 11. verſ. Verùm tanti viri.*

Conceſſio.

Conceſſio, facta ob merita, vel pecuniam, & ea ſufficientia non ſint, reuocari nè poſſit, ſaltèm quoad concurrentem qualitatem meritorum. In proœm. nu. 25. in fin. 10

Concluſio.

Concluſio in cauſa circunducta dicitur per productionem nouorū iurium, proptereà opus eſt noua concluſione. Rit.40. num.7. 232

Interueniente tamèn Iudicis Decreto in productione nouarum ſcripturarum. d. num.7. circ. fin.

Concluſio in cauſa præcludit regularitèr viam cæteris probationibus. Rit. 75. num.1. 402

Quænam ſit vis, & effectus concluſionis; poſſitnè illa reuocari, àc illa facta, vtrū, & quandò recipi poſſint teſtes. num. 3. fol. eod.

Sit nè de ſubſtantia Iudicij, & nunquam de conſuetudine prætermittenda. nu. 4. fol. eod.

Ea omiſſa vitiet nè proceſſum. num. 5. fol. eod.

Fiat nè ipſo iure concluſio in Regno noſtro. num.6. fol. eod.

Concluſio in cauſa, vbi ſtylus patitur, ſupplet defectum citationis ad ſententiam, quam nos dicimus, monitionem ad dicendum. Rit.40. num.8. 232

In Regno tamèn noſtro ex ſtylo omnium Tribunalium requiritur citatio ad dicendum. num.9. fol. eod.

Concluſio in criminalibus non fit, & quarè. d.Rit.75. num.7. 403

Quid in Regno noſtro. Rit.40. n.3. verſ. Ex verbis, & num. 4. 231

Si omittatur, vitietur nè ſententia. n. 5, fol. eod.

Quæ ſit forma concluſionis, remiſſiuè. num.6. fol. eod.

Valeant nè teſtes examinati, & publicati, iterum in cauſa examinari ex Iudicis officio poſt concluſum. Rit.75.num. 8. 403

Conductor.

Conductori regulariter fit diminutio penſionis, ſi frui nequiuit re conducta, ob tempeſtates, àc calamitates inſolitas. Rit.55. num.4. in med. 311

Quamuìs conductor peculiari pacto omnes caſus fortuitos ſuſceperit, clauſula adiecta, (& omnes, qui cogitari poſſent) d. num.4. cir. fin. 312.

Vide in verbo, Inquilini.

Condemnatus.

Condemnatus. Vide in verb. Damnatus.

Confeſſarius,& Confeſſio.

Confeſſarius. Vid. in verb. Sacerdos auricularius.

Confeſſio, emanata coram ſcriba, abſente Iudice, minimè dicitur iudicialis, nec ſufficit ad confeſſum condemnandum. Rit. 83. num. 2. 421

Noceat nè confitenti, ſi fuerit facta coram Iudice, ſed recepta à ſcriba, cui fuerat interdictum officium. num. 3. fol. eod.

Confeſſio, facta in vno iudicio, noceat nè in alio. Rit. 24. num. 11. in fin. 201

Facta incidentèr in aſſertiuis, àn praiudicium inferat. num. 12. fol. eod.

Confeſſio verbalis, & in ſcriptis non redacta, quamuis extemplò reuocari valeat; id tamen locum non habet, ſi fuerit facta in Aula Sacri Conſilij. Rit. 83. n. 4. 421

Confeſſio, vt noceat inter eaſdem partes, oportet, vt fiat à principali, & non à procuratore. Rit. 24. num. 12. 201

Confeſſiones, & declarationes, factas in Iudicio, vel extrà, àn, & quandò valeant partes reuocare, iuſto probato errore. Rit. 120. num. 14. 537

Præſertim, ſi ſe hæredem non eſſe quis dixerit, & poſteà talem eſſe annuat. nu. 15. fol. eod.

Confeſſus.

Confeſſus vt quis dicatur, & pro confeſſo habeatur, tria decreta interponenda ſunt, in quorum vltimo dici debet, quod deponat præcisè, & peremptoriè infrà biduum, aliàs habeatur pro confeſſo, & quandoquè dici ſolet (prout deterius) Rit. 120. num. 1. 535

Quid, ſi examinandus ſit abſens. num. 3. 536

Debet hoc decretum notificari perſonalitèr. num. 4. fol. eod.

Admittatur nè probatio in contrarium aduerſus hoc vltimum decretum. num. 12. 537

Nec ampliùs auditur, qui deponere non curauit, niſi legitimas, & efficaces deduxerit cauſas excuſationis. num. 8. 536

Quod neq; practicatum, nec obſeruatum vidimus. d. num. 8.

Conſenſus.

Conſenſuum extentio in libris Cameræ Apoſtolicæ, quæ ſecundum Bullam Clementis VII. fieri debet intrà quindecim dies à die miſſa, fieri nè poſſit poſt prædictos dies. Rit. 1. num. 73. 45

Conſeruatoria.

Conſeruatoria, ſeù capitula ad violentiam comprimendam. Vid. in verb. Rex Robertus.

Conſignatio.

Conſignatio per Clamydem fieri poteſt, etiàm die feriata, quotieſcunq; inquiſitus habilitandus ſit. Rit. 162. num. 1. 647

Quid operetur huiuſmodi conſignatio. nu. 2. fol. eod.

Vid. in verb. Carcerati.

Conſiliarius,& Conſilium.

Conſiliarius quilibet ex mandato Ducis de Alcalà tenetur primis diebus ſingulorum menſium ſchedulam facere ſingulorum proceſſuum concluſorum, & in vltima hebdomada menſis notulam cauſarum decidendarum. Rit. 10. num. 7. 125

Conſilium Collaterale adſiſtit ad latus Excellentiſſimi Proregis in eius Palatio: Et qui ibi præſunt, Cancellariam regunt, qui antiquitus dicebatur libellorum Magiſtri. Rit. 1. num. 7. 23

Quid, & quale ſit eorum munus. num. 8. fol. eod.

Vid. in verb. Collaterale.

Conſilium ſtatus, ſeù belli eſt primū tribunal in Ciuitate Neapolis, in quo præſunt Magnates, à Rege Electi. Et quæ tractent negotia. d. Rit. 1. num. 6. 22

Vocentur nè Conſiliarij ſtatus, & præcedant etiàm Regentes Togatos in ſedendo, ſimulquè in votis proferendis. d. nu. 6. cir. fin. 23

Quid in cæteris actibus. d. num. 6. in fin.

Conſtantinus.

Conſtantini Imperatoris mater fuit Sancta Helena, quæ Sanctam Ieſu Chriſti inuenit Crucem, eamquè Conſtantinus Senior ob eius virtutes, & pulcritudinem deſpon-

Digitized by Google

ſponſauit ſibi uxorem, licet foret ex plebe humili, àc ſtabularia. In proœm. num.28. in fin. 10

Conſtitutiones.

Conſtitutiones Regni compilationem anteceſſerunt Rituum M. C. V. Rit. 132. *num.* 14. *verſ. Sed cuius, & num.* 15. 574. *Et* Rit.156. *num.* 7. 624

Conſtitutiones Regni Ius commune dicuntur in eodem Regno.Rit. 1. *num.*45. 38

Conſuetudo.

*Conſuetudo dicitur altera lex. Rit.*1.*num.* 46. 38

Quando admittat Iuris interpretationẽ, & quando deſtruat, vel auferat legem. d. num.46. in med.

Magis nè ſtandum ſit conſuetudini locali, quam iuri feudorum. d. n.46. in fin.

Abolere nè poſſit illud ius, quod clauſulam continet derogatoriam, ſcilicèt (quauis conſuetudine non obſtante)num. 47. 39

Conſuetudo fortior eſt quauis gratia, & priuilegio: Nec ea Principes dicuntur ſoluti. d. Rit. 1. *num.* 57. *in fin.* 41

Conſuetudo, generatìm loquendo, tantùm habet de potentia, quantùm de actu, & vſu. d.num.57.

Subſequatur nè priuilegium, & illius interpretetur conceſſionem. ibid.

Nùm procedat contrà propriam verbi ſignificationem. d. num. 57. in med.

Conſuetudo introducta in Ciuitate, in omnibus eius vicis æqualiter obſeruari debet. d. Rit.1. *num.56. fol. eod.*

Obſeruari nè debeat in conuicina regione, ſi de propria non appareat. d. num.56. in med.

Conſuetudo in vno Quarterio vigens, minimè afficit aliud quarterium. d. Rit.1. num.55. fol. eod.

Conſuetudo, Iuri communi contraria, ſtrictam admittit interpretationem. d. R.1. num.54. in fin. 40

Neq; vllam extenſionem. ibid. 41

*Conſuetudo legitimè non dicitur præſcripta, quæ inducta non fuerit quadraginta annorum ſpatio.d.*Rit.1.*num.* 50. 39

Vigeat contrà fiſcum taliter inducta. d. num.50.

Conſuetudo quæ eſt contrà Ius, debet eſſe rationabilis, ſecus illa, quæ eſt præter Ius. d.num.50.cir.fin.

Rationabilis verò vt dicatur, Iudicis eſt relictum arbitrio.d.num 50.in fin

Conſuetudo quotuplex eſt. d. Rit. 1. num. 48.verſ.Tripartitam.fol.eod.

Conſuetudo titulata, ſeù iudicata nullum ad eius validitatem exigit tempus, ſed iudicatum dumtaxat non ſemel, ſed quatuor ſaltem vicibus. d. Rit. 1.num.49. 39.& num.54.& verſ.Quo caſu. 40

Conſuetudo vetuſtiſſima pari paſſu ambulat cum priuilegio.d.Rit.1.num.48. 39

*Conſuetudo, vt validè reputetur præſcripta, quale tempus requirat.d.*Rit.1.*n.49. fol. eod.*

Quid inſpectò Iure Pontificio, maximè ſi ſit contrà Ius. d. num.49. in fin.

Conſuetudinem ad inducendam, haùd opus eſt, vt quandoq; ſaltem fuerit indicatum, & iudicialitèr cognitum. d.Rit.1. num.51. fol. eod.

Sufficiatnè vnicus actus, ad eam inducendam, àn plures concurrere debeant ſaltèm bini, quamuìs vnicus actus notorius ſit vniuerſo populo, & collegio. num.52. 40

Requiratur nè interſtitium temporis. num.53. fol. eod.

*Conſuetudinem interpretatiuam, ſi bonam non eſſe ex poſt facto appareat, non proptereà licet, ab ea recedere.d.*Rit.1.*n.*57. *in med.* 41

Conſuetudinibus ab admittendis erga vaſſallos, à Baronibus pauliſper ſerpentibus acquiſitis, cauendum eſt. Rit.45.*n.*13. 250

Conſultor.

*Conſultor in hoc Regno eligi nè poſſit, qui non eſt Doctor, modò ſit in Iure verſatus.Rit.*101.*num.* 16.*in med.* 490
Vid.in verb.Aſſeſſor.

Conſultores Electi ab hac vrbe Neapolitana, non nihil exercent Iuriſdictionis: cognoſcunt de officialium ſindicatibus, & ab eorum decretis appellatur ad Sacrum Conſilium. Ac in relatione facienda ſtant aperto capite. Rit. 16. *num.* 13. *verſ.Cuius ego.* 165

Con-

Continui.

Continui Domini Proregis extrà Ciuitatem diſcedere non valent abſq; venia. Rit.7.num.2.verſ.In continuis. 106

Continuò.

Continuò (dictio) non obligat ſemper, & ad ſemper, ſed morali modo. Rit. 15.num. 3.155.& Rit.27.num. 1.& 2. 204

Contractùs.

Contractui ſtare, & ipſum Regem *decet. Rit.46.num.14.* 259

Contractus ex partium conuentione legem accipiunt. Rit.105.num.3. 506

Contractus, fenerariam continens prauitatem, corruat nè in totum, vel ſublato pacto, ad æquitatem reducatur. Rit.20. num.11. 183

Quid in contractibus annuorum introituum, ſi exceſſus ſit in interuſurio. d.nu. 11.verſ.Atquè ex his. 134

Cõtractus forma, ſi ex vſuris alterarctur, in totum corruit. d.num.11.verſ.Quare fol.eod.

Contractus mutui. Vid. in verb. Mutui Contractus.

Contractus ob in certitudinem lucri, & damni à Iure non improbatur, ſed inſtior redditur. d. Rit.20. num.13.circ. fin. 188

Contractus quamùis à principio perfectus ſit, ex poſt facto nouam recipit formam, ex noui pacti coherentia. d.Rit. 20.num.10.verſ.Quod ſi. 183

Contractus venditionis annuorum introituum, facta àd decem pro centenario cùm onere ſoluendi bonam tenentiam per ipſum venditorem, inualidus eſt, & denegatur in inſtrumenti liquidatione via exequutiua, agiturquè via ordinaria.d.Rit.20.num.11.verſ.Hinc in cauſa. 187

Vbi adducitur deciſio Sacri Conſilij ſub die 14. Iunij 1655.penès Gagliardum Actuarium.

Contractus venditionis annuorum introituum, puta centum pro capitali pretio ducatorum mille, ſeruata forma Bulla Nicolai Quinti, & Pragmatica primæ de cenſ. vſurarius àn ſit, ſi in vicem eorum aſſignetur emptori res, ex qua fructus percipiuntur, tranſcendentes ſummam prædictam.d.Rit.20.num.13. fol.eod.

Quid, ſi fructus rei non ſint omninò certi, ſed potiùs incerti, & ſterilitati ſuppoſiti.d.num.13.in med.

Vid. in verb.Cenſualis Contractus.

Contumacia.

Contumacia in criminalibus maior dicitur Rei, *quàm Actoris.Rit.28.nu.13.verſ. Nec præterea.* 209

Contumacia incuſatur illomèt ſero, quo citatus ad aliquem actum poſt litis conteſtationem, ſiuè principalis ſit, ſiuè fideiuſſor, comparere debuit, & ſequenti ſerò ſit condemnatio.Rit.94.in cor. 449

Modus traditur in faciendis teſtibus contumacibus. ibid.

Eodemquè die incuſatur, quo Rei *tenentur comparere.num.18.* 456

Quid in citationibus, quæ per Regnum mittuntur, valeat nè incuſari contumacia vltimo die, dato ad comparendum, àn ſcribendus ſit dies incuſationis in illo die vltimo peremptorij, quamùis eo tempore non fuiſſet citatio in banca producta ob loci diſtantiam.Rit.123.num. 38.in fin. 547

Contumacia prima incuſatur primo die Iuridico, licet Curia non regatur, dũmodò non ſit dies feriatus. Rit. 82. in corp.in med.418.& num.4.& 5. 419

Si eo die, quo incuſari debuit, fuit dies feriatus, etiàm Paſchalis, adhuc ipſo die conſignari debet Reſponſale Magiſtro actorum; verùm non dicitur, quod fuit præſentatum in Iudicio, ſed apud acta tantùm.Rit.95.in corp. 456

Contumacia purgata, omnes pœnæ contumaciales reſolutæ cenſentur, ſucceſſiuæ, tamèn non momentaneæ. Rit. 28. num. 13.verſ.Immò 209

Contumacia quo tempore ſit accuſanda, producto, ac deindè intimato libello, & cum relatione Curſoris, ſeù Nũcij reproducto, nec Reus curauerit per ſe, vel per Procuratorem comparere.Rit.95.num.2.457. & Rit.123.num.38. 547

Ea tùnc non incuſata, nec illa ampliùs incuſari, nec Reus contumax declarari va-

valet.d.num. 38.in med.

Tempore tamèn, quo ſcribitur contumacia, conſtare debet de relatione intimationis, factæ per Nuncium, aliàs non ſufficeret, ſi illa poſteà ſcriberetur. d. Rit. 123.num.39. 547

Contumacias non ipſe Actor incuſat, ſed inſtat incuſari. Rit.82.num.9. 419

Nec vnquam accuſatur contumacia, niſi Actore inſiſtente.num.10. 420

Contumaciæ gratia fieri poteſt per Dominum Regentem, parte non concordata. Rit.136.num.5.in fin. 587

Contumaciæ incuſatio requiritur, ac præſentia Actoris, qui in termino comparere debet, aliàs aduerſarius eſt iterum citandus, quamùis comparuerit. Rit. 28. num.4. 206.& Rit.95.num.5. 457

Quid, ſi Actor comparuerit poſt terminum, àc legitimum deduxerit impedimentum, quo nequiuerit in termino comparere, excuſetur nè circumductio termini, quìn citatio ſit extincta, & proptereà noua opus ſit citatione. d. Rit. 28. num.5. 207

Quid in criminalibus, àn requiratur Actoris præſentia in incuſanda contumacia.num.6. fol.eod.

[R]ecenſetur tandem obſeruantia hac in re Regni noſtri.d.num.6.verſ.Verum.

Contumacijs in incuſandis delinquentium nunquam fiſcus Iure Regni conſtituitur in mora, ità vt citatis inquiſitis, & in termino præfixo non comparentibus, accuſatæ contumaciæ intelligantur in tempore, talitèr, vt procedi valeat, àc ſi in tempore contumaciæ eſſent incuſatæ.Rit. 95.num.5.verſ.Iure vero Regni. 458

Contumax.

Contumace Reo effecto, poterit Actor tribus vijs incedere, & aduerſus contumacem procedere, habebitquè optionem, quàm illarum maluerit eligendi. Rit. 28.num. 14. 209

Contumaci non eſt præcluſa via ampliùs comparendi, & ſua iura tuendi, ſed contumaciam poterit purgare, tribus concurrentibus, & quæ. Rit. 28. num. 9. 268

Erintnè antè ſoluendæ per contumacem integra expenſa, & tàm per contumacem fictum, quàm verùm, alias audiendus non eſt.d.num.9.in med.& num.10.fol. eod.

Quid in harum impenſarum liquidatione, ſtandum nè ſit Iuramento partis. nu. 11. 209

Contumax, comparendo ſpontè, ſoluit dumtaxàt carolenos 32. nec ampliùs pro dicta contumacia, quæ remiſſa cenſetur, moleſtabitur.Rit.133.num.5. 576

Quid hodiè in hac ciuitate, & extrà eam. d.num.5.

Contumax haud dicitur citatus, contumacia non accuſata, quamùis tempus præfixum prolapſum ſit. Rit. 95. num. 2. 457

Audietur nè Actor, ſi poſt tempus primæ citationis comparuerit, allegando impedimentum non accuſatæ contumaciæ.nu. 3.fol.eod.

Contumax in ciuilibus ſemper auditur, refectis tamèn expenſis, & in terminis in quibus cauſa reperitur. Rit. 133.num. 6.& 7. 576

Contumax in recognoſcendo potiſſimùm ſcripturas, regularitèr non admittitur, nec moram poteſt purgare. Rit. 120.nu. 9. 536

Maximè poſt ſententiam. num. 10.fol. eod.

Vbi adducitur deciſio Sacri Conſilij ſub die vltimo Octobris 1650.

Contumax nemo reputatur, niſi vocatus per Tubictam ſeù Præconem. Rit. 110. num.2. 515

Contumax perſonalitèr capi poteſt, àc contrà eum exequi pro pœna mulctæ abſq; alia citatione.Rit.127.num.4. 553

Contumax quomodò reſtituendus ſit, & qualitèr valeat intrà annum contumaciam purgare.Rit.28.num.12. 209

Purgata contumacia recuperet nè bona. num.13. fol.eod.

Contumax ſuam ob contumaciam complures patitur pœnas, quarum vna eſt tertia pars bonorum mobilium, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus. Rit. 133. num.1. 575

Idquè

Digitized by Google

INDEX.

Continui.

Continui Domini Proregis extrà Ciuitatem diſcedere non valent abſq; venia. Rit.7.num.2.verſ.In continuis. 106

Continuò.

Continuò (dictio) non obligat ſemper, & ad ſemper, ſed morali modo. Rit. 15.num. 3.155.& Rit.27.num. 1.& 2. 204

Contractus.

Contractui ſtare, & ipſum Regem *decet. Rit.46.num.14.* 259

Contractus ex partium conuentione legem accipiunt. Rit.105.num.3. 506

Contractus, fænerariam continens prauitatem, corruat nè in totum, vel ſublato pacto, ad æquitatem reducatur. Rit.20. num.11. 183

Quid in contractibus annuorum introituum, ſi exceſſus ſit in interuſurio. d.nu. 11.verſ.Atquè ex his. 134

Cõtractus forma, ſi ex vſuris alteraretur, in totum corruit. d.num.11.verſ.Quare fol.eod.

Contractus mutui. Vid. in verb. Mutui Contractus.

Contractus ob in certitudinem lucri, & damni à Iure non improbatur, ſed iuſtior redditur. d. Rit.20. num.13.circ. fin. 188

Contractus quamùis à principio perfectus ſit, ex poſt facto nouam recipit formam, ex noui pacti coherentia.d.Rit. 20.num.10.verſ.Quod ſi. 183

Contractus venditionis annuorum introituum, factæ àd decem pro centenario cùm onere ſoluendi bonam tenentiam per ipſum venditorem, inualidus eſt, & denegatur in inſtrumenti liquidatione via exequutiua, agiturquè via ordinaria.d.Rit.20.num.11.verſ.Hinc in cauſa. 187

Vbi adducitur deciſio Sacri Conſilij ſub die 14. Iunij 1655.penès Gagliardum Actuarium.

*Contractus venditionis annuorum introituum, puta centum pro capitali pretio ducatorum mille, ſeruata forma Bullæ Nicolai Quinti, & Pragmaticæ primæ de cenſ. vſurarius àn ſit, ſi in vicem eorum aſſignetur emptori res, ex qua fructus percipiuntur, transcendentes ſummam prædictam.d.*Rit.*20.num.13. fol.eod.*

Quid, ſi fructus rei non ſint omninò certi, ſed potiùs incerti, & ſterilitati ſuppoſiti.d.num.13.in med.

Vid. in verb.Cenſualis Contractus.

Contumacia.

Contumacia in criminalibus maior dicitur Rei, quàm Actoris.Rit.28.nu.13.verſ. Nec præterea. 209

*Contumacia incuſatur illomèt ſero, quo citatus ad aliquem actum poſt litis conteſtationem, ſiuè principalis ſit, ſiuè fideiuſſor, comparere debuit, & ſequenti ſerò ſit condemnatio.Rit.94.in cor.*449

Modus traditur in faciendis teſtibus contumacibus. ibid.

Eodemquè die incuſatur, quo Rei *tenentur comparere.num.18.* 456

Quid in citationibus, quæ per Regnum *mittuntur, valeat nè incuſari contumacia vltimo die, dato ad comparendum, àn ſcribendus ſit dies incuſationis in illo die vltimo peremptorij, quamùis eo tempore non fuiſſet citatio in banca producta ob loci diſtantiam.Rit.123.num. 38.in fin.* 547

Contumacia prima incuſatur primo die Iuridico, licet Curia non regatur, dũmodò non ſit dies feriatus. Rit.82. in corp.in med.418.& num.4.& 5. 419

Si eo die, quo incuſari debuit, fuit dies feriatus, etiàm Paſchalis, *adhuc ipſo die conſignari debet Reſponſale Magiſtro actorum; verùm non dicitur, quod fuit præſentatum in Iudicio, ſed apud acta tantùm.Rit.95.in corp.* 456

Contumacia purgata, omnes pænæ contumaciales reſolutæ cenſentur, ſucceſſiuæ, tamèn non momentaneæ. Rit. 28. num. 13.verſ.Immò 209

Contumacia quo tempore ſit accuſanda, producto, ac deindè intimato libello, & cum relatione Curſoris, ſeù Nũcij reproducto, nec Reus curauerit per ſe, vel per Procuratorem comparere.Rit.95.num.2.457. & Rit.123.num.38. 547

Ea tùnc non incuſata, nec illa ampliùs incuſari, nec Reus contumax declarari

va-

valet.d.num. 38.in med.

Tempore tamen, quo ſcribitur contumacia, conſtare debet de relatione intimationis, facta per Nuncium, aliàs non ſufficeret, ſi illa poſteà ſcriberetur. d. Rit. 123.num.39. 547

Contumacias non ipſe Actor incuſat, ſed inſtat incuſari. Rit.82.num.9. 419

Nec vnquam accuſatur contumacia, niſi Actore inſiſtente.num.10. 420

Contumaciæ gratia fieri poteſt per Dominum Regentem, parte non concordata. Rit.136.num.5.in fin. 587

Contumaciæ incuſatio requiritur, ac præſentia Actoris, qui in termino comparere debet, aliàs aduerſarius eſt iterum citandus, quamuis comparuerit. Rit. 28. num.4. 206.& Rit.95.num.5. 457

Quid, ſi Actor comparuerit poſt terminum, ac legitimum deduxerit impedimentum, quo nequiuerit in termino comparere, excuſetur nè circumductio termini, quin citatio ſit extincta, & propterea noua opus ſit citatione. d. Rit. 28. num.5. 207

Quid in criminalibus, àn requiratur Actoris præſentia in incuſanda contumacia.num.6. fol.eod.

Recenſetur tandem obſeruantia hac in re Regni noſtri.d.num.6.verſ.Verum.

Contumacijs in incuſandis delinquentium nunquam fiſcus Iure Regni conſtituitur in mora, ità vt citatis inquiſitis, & in termino præfixo non comparentibus, accuſatæ contumacia intelligantur in tempore, taliter, vt procedi valeat, àc ſi in tempore contumaciæ eſſent incuſatæ.Rit. 95.num.5.verſ.Iure vero Regni. 458

Contumax.

Contumace Reo effecto, poterit Actor tribus vijs incedere, & aduerſus contumacem procedere, habebitquè optionem, quàm illarum maluerit eligendi. Rit. 28.num. 14. 209

Contumaci non eſt præcluſa via ampliùs comparendi, & ſua iura tuendi, ſed contumaciam poterit purgare, tribus concurrentibus, & quæ. Rit. 28. num. 9. 268

Erintnè antè ſoluendæ per contumacem integræ expenſæ, & tàm per contumacem fictum, quàm verum, alias audiendus non eſt.d.num.9.in med.& num. 10.fol. eod.

Quid in harum impenſarum liquidatione, ſtandum nè ſit Iuramento partis. nu. 11. 209

Contumax, comparendo ſpontè, ſoluit dumtaxàt carolenos 32. nec ampliùs pro dicta contumacia, quæ remiſſa cenſetur, moleſtabitur.Rit.133.num.5. 576

Quid hodiè in hac ciuitate, & extrà eam. d.num.5.

Contumax haud dicitur citatus, contumacia non accuſata, quamuis tempus præfixum prolapſum ſit. Rit. 95. num. 2. 457

Audietur nè Actor, ſi poſt tempus primæ citationis comparuerit, allegando impedimentum non accuſata contumacia.nu. 3.fol.eod.

Contumax in ciuilibus ſemper auditur, refectis tamèn expenſis, & in terminis in quibus cauſa reperitur. Rit. 133.num. 6.& 7. 576

Contumax in recognoſcendo potiſſimùm ſcripturas, regularitèr non admittitur, nec moram poteſt purgare. Rit. 120.nu. 9. 536

Maximè poſt ſententiam. num. 10. fol. eod.

Vbi adducitur deciſio Sacri Conſilij ſub die vltimo Octobris 1650.

Contumax nemo reputatur, niſi vocatus per Tubictam ſeu Præconem. Rit. 110. num.2. 515

Contumax perſonalitèr capi poteſt, àc contrà eum exequi pro pœna mulctæ abſq; alia citatione.Rit.127.num.4. 553

Contumax quomodò reſtituendus ſit, & qualitèr valeat intrà annum contumaciam purgare.Rit.28.num.12. 209

Purgata contumacia recuperet nè bona. num.13. fol.eod.

Contumax ſuam ob contumaciam complures patitur pœnas, quarum vna eſt tertia pars bonorum mobilium, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus. Rit. 133. num.1. 575

I N D E X.

Continui.

Continui Domini Proregis extrà Ciuitatem diſcedere non valent abſq; venia. Rit.7.*num.*2.*verſ.*In *continuis.* 106

Continuò.

Continuò (dictio)non obligat ſemper,& ad ſemper, ſed morali modo. Rit. 15.*num.* 3.155.& Rit.27.*num.* 1.& 2. 204

Contractus.

Contractui ſtare, & ipſum Regem *decet.* Rit.46.*num.*14. 259

Contractus ex partium conuentione legem accipiunt. Rit.105.*num.*3. 506

Contractus,fænerariam continens prauitatem, corruat nè in totum, vel ſublato pacto, ad æquitatem reducatur. Rit.20. *num.*11. 183

Quid in contractibus annuorum introituum, ſi exceſſus ſit in interuſurio.d.nu. 11.*verſ.Atquè ex his.* 134

*Cōtractus forma, ſi ex vſuris alteraretur, in totum corruit. d.num.*11.*verſ.Quare fol.eod.*

Contractus mutui. Vid. in verb. Mutui Contractus.

Contractus ob in certitudinem lucri, & damni à Iure non improbatur, ſed iuſtior redditur. d. Rit.20. *num.*13.*circ. fin.* 188

*Contractus quamùis à principio perfectus ſit, ex poſt facto nouam recipit formam,ex noui pacti cohereutia.d.*Rit. 20.*num.*10.*verſ.Quod ſi.* 183

*Contractus venditionis annuorum introituum, factæ àd decem pro centenario cùm onere ſoluendi bonam tenentiam per ipſum venditorem, inualidus eſt,& denegatur in inſtrumenti liquidatione via exequutina, agiturquè via ordinaria.d.*Rit.20.*num.*11.*verſ.*Hinc *in cauſa.* 187

Vbi adducitur deciſio Sacri *Conſilij ſub die* 14. *Iunij* 1655.*penès* Gagliardum *Actuarium.*

*Contractus venditionis annuorum introituum, puta centum pro capitali pretio ducatorum mille, ſeruata forma Bullæ Nicolai Quinti, & Pragmaticæ primæ de cenſ. vſurarius àn ſit, ſi in vicem eorum aſſignetur emptori res, ex qua fructus percipiuntur, tranſcendentes ſummam prædictam.d.*Rit.20.*num.*13. *fol.eod.*

*Quid,ſi fructus rei non ſint omninò certi, ſed potiùs incerti,& ſterilitati ſuppoſiti.d.num.*13.*in med.*

*Vid. in verb.*Cenſualis Contractus.

Contumacia.

Contumacia in criminalibus maior dicitur Rei, *quàm Actoris.*Rit.28.*nu.*13.*verſ. Nec præterea.* 209

*Contumacia incuſatur illomèt ſero, quo citatus ad aliquem actum poſt litis conteſtationem, ſiuè principalis ſit, ſiuè fideiuſſor, comparere debuit, & ſequenti ſerò ſit condemnatio.*Rit.94.*in cor.*449

Modus traditur in faciendis teſtibus contumacibus. *ibid.*

Eodemquè die incuſatur,quo Rei *tenentur comparere.num.*18. 456

Quid in citationibus, quæ per Regnum *mittuntur, valeat nè incuſari contumacia vltimo die, dato ad comparendum, àn ſcribendus ſit dies incuſationis in illo die vltimo peremptorij, quamùis eo tempore non fuiſſet citatio in banca producta ob loci diſtantiam.*Rit.123.*num.* 38.*in fin.* 547

Contumacia prima incuſatur primo die Iuridico,licet Curia *non regatur, dūmodò non ſit dies feriatus.* Rit. 82. *in corp.in med.*418.*& num.*4.*&* 5. 419

Si eo die, quo incuſari debuit, fuit dies feriatus, etiàm Paſchalis,*adhuc ipſo die conſignari debet* Reſponſale *Magiſtro actorum; verùm non dicitur, quod fuit præſentatum in Iudicio, ſed apud acta tantùm.*Rit.95.*in corp.* 456

Contumacia purgata, omnes pœnæ contumaciales reſolutæ cenſentur, ſucceſſiuè, tamèn non momentaneæ. Rit. 28. *num.* 13.*verſ.Immò* 209

Contumacia quo tempore ſit accuſanda,producto,ac deindè intimato libello,& cum relatione Curſoris,*ſeù* Nūcij *reproducto, nec* Reus *curaueris per ſe,vel per* Procuratorem *comparere.*Rit.95.*num.*2.457. *&* Rit.123.*num.*38. 547

Ea tùnc non incuſata, nec illa ampliùs incuſari, nec Reus *contumax declarari*

valet.d.num. 38.in med.

Tempore tamèn, quo ſcribitur contumacia, conſtare debet de relatione intimationis, facta per Nuncium, aliàs non ſufficeret, ſi illa poſteà ſcriberetur. d. Rit. 123.num.39. 547

Contumacias non ipſe Actor incuſat, ſed inſtat incuſari. Rit.82.num.9. 419

Nec vnquam accuſatur contumacia, niſi Actore inſiſtente.num.10. 420

Contumaciæ gratia fieri poteſt per Dominum Regentem, parte non concordata. Rit.136.num.5.in fin. 587

Contumaciæ incuſatio requiritur, ac præſentia Actoris, qui in termino comparere debet, aliàs aduerſarius eſt iterum citandus, quamùis comparuerit. Rit. 28. num.4. 206.& Rit.95.num.5. 457

Quid, ſi Actor comparuerit poſt terminum, àc legitimum deduxerit impedimentum, quo nequiuerit in termino comparere, excuſetur nè circumductio termini, quìn citatio ſit extincta, & proptereà noua opus ſit citatione. d. Rit. 28. num.5. 207

Quid in criminalibus, àn requiratur Actoris præſentia in incuſanda contumacia.num.6. fol.eod.

Recenſetur tandem obſeruantia hac in re Regni noſtri.d.num.6.verſ.Verum.

Contumacijs in incuſandis delinquentium nunquam fiſcus Iure Regni conſtituitur in mora, ità vt citatis inquiſitis, & in termino præfixo non comparentibus, accuſatæ contumaciæ intelligantur in tempore, taliter, vt procedi valeat, àc ſi in tempore contumaciæ eſſent incuſatæ. Rit. 95.num.5.verſ.Iure vero Regni. 458

Contumax.

Contumace Reo effecto, poterit Actor tribus vijs incedere, & aduerſus contumacem procedere, habebitquè optionem, quàm illarum maluerit eligendi. Rit. 28.num. 14. 209

Contumaci non eſt præcluſa via ampliùs comparendi, & ſua iura tuendi, ſed contumaciam poterit purgare, tribus concurrentibus, & quæ. Rit. 28. num. 9. 268

Erintnè antè ſoluendæ per contumacem integra expenſa, & tàm per contumacem fictum, quàm verùm, alias audiendus non eſt.d.num.9.in med.& num.10.fol. eod.

Quid in harum impenſarum liquidatione, ſtandum nè ſit Iuramento partis.nu. 11. 209

Contumax, comparendo ſpontè, ſoluit dumtaxàt carolenos 32. nec ampliùs pro dicta contumacia, quæ remiſſa cenſetur, moleſtabitur.Rit.133.num.5. 576

Quid hodiè in hac ciuitate, & extrà eam. d.num.5.

Contumax haud dicitur citatus, contumacia non accuſata, quamùis tempus præfixum prolapſum ſit. Rit. 95. num. 2. 457

Audietur nè Actor, ſi poſt tempus primæ citationis comparuerit, allegando impedimentum non accuſata contumacia.nu. 3.fol.eod.

Contumax in ciuilibus ſemper auditur, refectis tamèn expenſis, & in terminis in quibus cauſa reperitur. Rit. 133.num. 6.& 7. 576

Contumax in recognoſcendo potiſſimùm ſcripturas, regularitèr non admittitur, nec moram poteſt purgare. Rit. 120.nu. 9. 536

Maximè poſt ſententiam. num. 10.fol. eod.

Vbi adducitur deciſio Sacri Conſilij ſub die vltimo Octobris 1650.

Contumax nemo reputatur, niſi vocatus per Tubictam ſeù Præconem. Rit. 110. num.2. 515

Contumax perſonalitèr capi poteſt, àc contrà eum exequi pro pæna mulcta abſq; alia citatione.Rit.127.num.4. 553

Contumax quomodò reſtituendus ſit, & qualitèr valeat intrà annum contumaciam purgare.Rit.28.num.12. 209

Purgata contumacia recuperet nè bona. num.13. fol.eod.

Contumax ſuam ob contumaciam complures patitur pænas, quarum vna eſt tertia pars bonorum mobilium, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus. Rit. 133. num.1. 575

Idquè

Continui.

Continui Domini Proregis extrà Ciuitatem diſcedere non valent abſq; venia. Rit.7.num.2.verſ.In continuis. 106

Continuò.

Continuò (dictio) non obligat ſemper, & ad ſemper, ſed morali modo. Rit. 15.num. 3.155.& Rit.27.num. 1.& 2. 204

Contractus.

Contractui ſtare, & ipſum Regem *decet. Rit.46.num.14.* 259

Contractus ex partium conuentione legem accipiunt. Rit.105.num.3. 506

Contractus, fænerariam continens prauitatem, corruat nè in totum, vel ſublato pacto, ad æquitatem reducatur. Rit.20. num.11. 183

Quid in contractibus annuorum introituum, ſi exceſſus ſit in interuſurio. d.nu. 11.verſ.Atquè ex his. 134

Cõtractus forma, ſi ex vſuris alteraretur, in totum corruit. d.num.11.verſ.Quare fol.eod.

Contractus mutui. Vid. in verb. Mutui Contractus.

Contractus ob incertitudinem lucri, & damni à Iure non improbatur, ſed iuſtior redditur. d. Rit.20. num.13.circ. fin. 188

Contractus quamùis à principio perfectus ſit, ex poſt facto nouam recipit formam, ex noui pacti coherentia. d.Rit. 20.num.10.verſ.Quod ſi. 183

Contractus venditionis annuorum introituum, facta àd decem pro centenario cùm onere ſoluendi bonam tenentiam per ipſum venditorem, inualidus eſt, & denegatur in inſtrumenti liquidatione via exequutiua, agiturquè via ordinaria.d.Rit.20.num.11.verſ.Hinc in cauſa. 187

Vbi adducitur deciſio Sacri Conſilij ſub die 14. Iunij 1655. penès Gagliardum Actuarium.

Contractus venditionis annuorum introituum, puta centum pro capitali pretio ducatorum mille, ſeruata forma Bullæ Nicolai Quinti, & Pragmaticæ primæ de cenſ. vſurarius àn ſit, ſi in vicem eorum aſſignetur emptori res, ex qua fructus percipiuntur, tranſcendentes ſummam prædictam.d.Rit.20.num.13. fol.eod.

Quid, ſi fructus rei non ſint omninò certi, ſed potiùs incerti, & ſterilitati ſuppoſiti.d.num.13.in med.

Vid. in verb.Cenſuali Contractus.

Contumacia.

Contumacia in criminalibus maior dicitur Rei, quàm Actoris.Rit.28.nu.13.verſ. Nec præterea. 209

Contumacia incuſatur illomèt ſero, quo citatus ad aliquem actum poſt litis conteſtationem, ſiuè principalis ſit, ſiuè fideiuſſor, comparere debuit, & ſequenti ferè ſit condemnatio.Rit.94.in cor. 449

Modus traditur in faciendis teſtibus contumacibus. ibid.

Eodemquè die incuſatur, quo Rei *tenentur comparere.num.18.* 456

Quid in citationibus, quæ per Regnum *mittuntur, valeat nè incuſari contumacia vltimo die, dato ad comparendum, àn ſcribendus ſit dies incuſationis in illo die vltimo peremptorij, quamuis eo tempore non fuiſſet citatio in banca producta ob loci diſtantiam.Rit.123.num. 38.in fin.* 547

Contumacia prima incuſatur primo die Iuridico, licet Curia non regatur, dũmodò non ſit dies feriatus. Rit. 82. in corp.in med.418.& num.4.& 5. 419

Si eo die, quo incuſari debuit, fuit dies feriatus, etiàm Paſchalis, adhuc ipſo die conſignari debet Reſponſale Magiſtro actorum; verùm non dicitur, quod fuit præſentatum in Iudicio, ſed apud acta tantùm.Rit.95.in corp. 456

Contumacia purgata, omnes pœnæ contumaciales reſolutæ cenſentur, ſucceſſiuæ, tamèn non momentaneæ. Rit. 28. num. 13.verſ.Immò 209

Contumacia quo tempore ſit accuſanda, producto, ac deindè intimato libello, & cum relatione Curſoris, ſeù Nũcij reproducto, nec Reus curauerit per ſe, vel per Procuratorem comparere.Rit.95.num.2.457. & Rit.123.num.38. 547

Ea tùnc non incuſata, nec illa ampliùs incuſari, nec Reus contumax declarari

va-

valet.d.num. 38.in med.

Tempore tamèn, quo ſcribitur contumacia, conſtare debet de relatione intimationis, facta per Nuncium, aliàs non ſufficeret, ſi illa poſteà ſcriberetur. d. Rit. 123.num.39. 547

Contumacias non ipſe Actor incuſat, ſed inſtat incuſari. Rit.82.num.9. 419

Nec vnquam accuſatur contumacia, niſi Actore inſiſtente.num.10. 420

Contumaciæ gratia fieri poteſt per Dominum Regentem, parte non concordata. Rit.136.num.5.in fin. 587

Contumaciæ incuſatio requiritur, ac præſentia Actoris, qui in termino comparere debet, aliàs aduerſarius eſt iterum citandus, quamùis comparuerit. Rit. 28. num.4. 206.& Rit.95.num.5. 457

Quid, ſi Actor comparuerit poſt terminum, àc legitimum deduxerit impedimentum, quo nequiuerit in termino comparere, excuſetur nè circumductio termini, quin citatio ſit extincta, & proptereà noua opus ſit citatione. d. Rit. 28. num.5. 207

Quid in criminalibus, àn requiratur Actoris præſentia in incuſanda contumacia.num.6. fol.eod.

Recenſetur tandem obſeruantia hac in re Regni noſtri.d.num.6.verſ.Verum.

Contumacijs in incuſandis delinquentium nunquam fiſcus Iure Regni conſtituitur in mora, ità vt citatis inquiſitis, & in termino præfixo non comparentibus, accuſatæ contumaciæ intelligantur in tempore, saltèr, vt procedi valeat, àc ſi in tempore contumaciæ eſſent incuſatæ.Rit. 95.num.5.verſ.Iure vero Regni. 458

Contumax.

Contumace Reo effecto, poterit Actor tribus vijs incedere, & aduerſus contumacem procedere, habebitquè optionem, quàm illarum maluerit eligendi. Rit. 28.num. 14. 209

Contumaci non eſt præcluſa via ampliùs comparendi, & ſua iura tuendi, ſed contumaciam poterit purgare, tribus concurrentibus, & quæ. Rit. 28. num. 9. 268

Erintnè antè ſoluendæ per contumacem integra expenſa, & tàm per contumacem fictum, quàm verùm, alias audiendus non eſt.d.num.9.in med.& num.10.fol. eod.

Quid in harum impenſarum liquidatione, ſtandum nè ſit Iuramento partis.nu. 11. 209

Contumax, comparendo ſpontè, ſoluit dumtaxàt carolenos 32. nec ampliùs pro dicta contumacia, quæ remiſſa cenſetur, moleſtabitur.Rit.133.num.5. 576

Quid hodiè in hac ciuitate, & extrà eam. d.num.5.

Contumax haud dicitur citatus, contumacia non accuſata, quamùis tempus præfixum prolapſum ſit. Rit. 95. num. 2. 457

Audietur nè Actor, ſi poſt tempus primæ citationis comparuerit, allegando impedimentum non accuſatæ contumaciæ.nu. 3.fol.eod.

Contumax in ciuilibus ſemper auditur, refectis tamèn expenſis, & in terminis in quibus cauſa reperitur. Rit. 133.num. 6.& 7. 576

Contumax in recognoſcendo potiſſimùm ſcripturas, regularitèr non admittitur, nec moram poteſt purgare. Rit. 120.nu. 9. 536

Maximè poſt ſententiam. num. 10.fol. eod.

Vbi adducitur deciſio Sacri Conſilij ſub die vltimo Octobris 1650.

Contumax nemo reputatur, niſi vocatus per Tubictam ſeù Præconem. Rit. 110. num.2. 515

Contumax perſonalitèr capi poteſt, àc contrà eum exequi pro pœna mulcta abſq; alia citatione.Rit.127.num.4. 553

Contumax quomodò reſtituendus ſit, & qualitèr valeat intrà annum contumaciam purgare.Rit.28.num.12. 209

Purgata contumacia recuperet nè bona. num.13. fol.eod.

Contumax ſuam ob contumaciam complures patitur pœnas, quarum vna eſt tertia pars bonorum mobilium, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus. Rit. 133. num.1. 575

Idquè

Continui.

Continui Domini Proregis extrà Ciuitatem diſcedere non valent abſq; venia. Rit.7.num.2.verſ.In continuis. 106

Continuò.

Continuò (dictio)non obligat ſemper,& ad ſemper, ſed morali modo. Rit. 15.num. 3.155.& Rit.27.num. 1.& 2. 204

Contractus.

Contractui ſtare, & ipſum Regem *decet. Rit.46.num.14.* 259

Contractus ex partium conuentione legem accipiunt. Rit.105.num.3. 506

Contractus, fænerariam continens prauitatem, corruat nè in totum, vel ſublato pacto, ad æquitatem reducatur. Rit.20. num.11. 183

Quid in contractibus annuorum introituum, ſi exceſſus ſit in interuſurio. d.nu. 11.verſ.Atquè ex his. 134

Cõtractus forma, ſi ex vſuris alteraretur, in totum corruit. d.num. 11.verſ.Quare fol.eod.

Contractus mutui. Vid. in verb. Mutui Contractus.

Contractus ob in certitudinem lucri, & damni à Iure non improbatur, ſed iuſtior redditur. d. Rit.20. num.13.circ. fin. 188

Contractus quamùis à principio perfectus ſit, ex poſt facto nouam recipit formam, ex noui pacti coherentia. d.Rit. 20.num.10.verſ.Quod ſi. 183

Contractus venditionis annuorum introituum, factæ ad decem pro centenario cùm onere ſoluendi bonam tenentiam per ipſum venditorem, inualidus eſt, & denegatur in inſtrumenti liquidatione via exequtiua, agiturquè via ordinaria.d.Rit.20.num.11.verſ.Hinc in cauſa. 187

Vbi adducitur deciſio Sacri Conſilij ſub die 14. Iunij 1655.penès Gagliardum Actuarium.

Contractus venditionis annuorum introituum, puta centum pro capitali pretio ducatorum mille, ſeruata forma Bullæ Nicolai Quinti, & Pragmaticæ primæ de cenſ. vſurarius àn ſit, ſi in vicem eorum aſſignetur emptori res, ex qua fructus percipiuntur, tranſcendentes ſummam prædictam.d.Rit.20.num.13. fol.eod.

Quid, ſi fructus rei non ſint omninò certi, ſed potiùs incerti, & ſterilitati ſuppoſiti.d.num.13.in med.

Vid. in verb.Cenſuali Contractus.

Contumacia.

Contumacia in criminalibus maior dicitur Rei, quàm Actoris.Rit.28.nu.13.verſ. Nec præterea. 209

*Contumacia incuſatur illicò ſero, quo citatus ad aliquem actum poſt litis conteſtationem, ſiuè principalis ſit, ſiuè fideiuſſor, comparere debuit, & ſequenti ſerò fit condemnatio.Rit.94.in cor.*449

Modus traditur in faciendis teſtibus contumacibus. ibid.

Eodemquè die incuſatur, quo Rei *tenentur comparere.num.18.* 456

Quid in citationibus, quæ per Regnum mittuntur, valeat nè incuſari contumacia vltimo die, dato ad comparendum, àn ſcribendus ſit dies incuſationis in illo die vltimo peremptorij, quamuis eo tempore non fuiſſet citatio in banca producta ob loci diſtantiam.Rit.123.num. 38.in fin. 547

Contumacia prima incuſatur primo die Iuridico, licet Curia non regatur, dũmodò non ſit dies feriatus. Rit.82. in corp.in med.418.& num.4.& 5. 419

Si eo die, quo incuſari debuit, fuit dies feriatus, etiàm Paſchalis, adhuc ipſo die conſignari debet Reſponſale Magiſtro actorum; verùm non dicitur, quod fuit præſentatum in Iudicio, ſed apud acta tantùm.Rit.95.in corp. 456

Contumacia purgata, omnes pœnæ contumaciales reſolutæ cenſentur, ſucceſſiuæ, tamèn non momentaneæ. Rit. 28. num. 13.verſ.Immò 209

Contumacia quo tempore ſit accuſanda, producto, ac deindè intimato libello, & cum relatione Curſoris, ſeù Nũcij reproducto, nec Reus curauerit per ſe, vel per Procuratorem comparere.Rit.95.num.2.457. & Rit.123.num.38. 547

Ea tùnc non incuſata, nec illa ampliùs incuſari, nec Reus contumax declarari va-

valet.d.num. 38.*in med.*

Tempore tamèn, quo ſcribitur contumacia, conſtare debet de relatione intimationis, factæ per Nuncium, aliàs non ſufficeret, ſi illa poſteà ſcriberetur. d. Rit. 123.*num.*39. 547

Contumacias non ipſe Actor incuſat, ſed inſtat incuſari. Rit.82.*num.*9. 419

*Nec vnquam accuſatur contumacia, niſi Actore inſiſtente.num.*10. 420

Contumaciæ gratia fieri poteſt per Dominum Regentem, parte non concordata. Rit.136.*num.*5.*in fin.* 587

Contumaciæ incuſatio requiritur, ac præſentia Actoris, qui in termino comparere debet, aliàs aduerſarius eſt iterum citandus, quamuìs comparuerit. Rit. 28. *num.*4. 206.*&* Rit.95.*num.*5. 457

Quid, ſi Actor comparuerit poſt terminum, ac legitimum deduxerit impedimentum, quo nequiuerit in termino comparere, excuſetur nè circumductio termini, quin citatio ſit extincta, & proptereà noua opus ſit citatione. d. Rit. 28. *num.*5. 207

*Quid in criminalibus, àn requiratur Actoris præſentia in incuſanda contumacia.num.*6. *fol.eod.*

*Recenſetur tandem obſeruantia hac in re Regni noſtri.d.num.*6.*verſ.Verum.*

Contumacijs in incuſandis delinquentium nunquam fiſcus Iure Regni conſtituitur in mora, ità vt citatis inquiſitis, & in termino præfixo non comparentibus, accuſatæ contumaciæ intelligantur in tempore, talitèr, vt procedi valeat, àc ſi in tempore contumaciæ eſſent incuſatæ. Rit. 95.*num.*5.*verſ.Iure vero Regni.* 458

Contumax.

Contumace Reo effecto, poterit Actor tribus vijs incedere, & aduerſus contumacem procedere, habebitquè optionem, quàm illarum maluerit eligendi. Rit. 28.*num.* 14. 209

Contumaci non eſt præcluſa via ampliùs comparendi, & ſua iura tuendi, ſed contumaciam poterit purgare, tribus concurrentibus, & quæ. Rit. 28. *num.* 9. 268

*Erintnè antè ſoluendæ per contumacem integræ expenſæ, & tàm per contumacem fictum, quàm verùm, alias audiendus non eſt.d.num.*9.*in med.& num.* 10.*fol. eod.*

Quid in harum impenſarum liquidatione, ſtandum nè ſit Iuramento partis. nu. 11. 209

Contumax, comparendo ſpontè, ſoluit dumtaxàt carolenos 32. *nec ampliùs pro dicta contumacia, quæ remiſſa cenſetur, moleſtabitur.* Rit.133.*num.*5. 576

*Quid hodiè in hac ciuitate, & extrà eam. d.num.*5.

Contumax haud dicitur citatus, contumacia non accuſata, quamùis tempus præfixum prolapſum ſit. Rit. 95. *num.* 2. 457

Audietur nè Actor, ſi poſt tempus primæ citationis comparuerit, allegando impedimentum non accuſatæ contumaciæ.nu. 3.*fol.eod.*

Contumax in ciuilibus ſemper auditur, refectis tamèn expenſis, & in terminis in quibus cauſa reperitur. Rit. 133.*num.* 6.*&* 7. 576

Contumax in recognoſcendo potiſſimùm ſcripturas, regularitèr non admittitur, nec moram poteſt purgare. Rit. 120.*nu.* 9. 536

Maximè poſt ſententiam. num. 10. *fol. eod.*

Vbi adducitur deciſio Sacri Conſilij ſub die vltimo Octobris 1650.

Contumax nemo reputatur, niſi vocatus per Tubictam ſeù Præconem. Rit. 110. *num.*2. 515

Contumax perſonalitèr capi poteſt, àc contrà eum exequi pro pæna mulctæ abſq; alia citatione. Rit.127.*num.*4. 553

Contumax quomodò reſtituendus ſit, & qualitèr valeat intrà annum contumaciam purgare. Rit.28.*num.*12. 209

*Purgata contumacia recuperet nè bona. num.*13. *fol.eod.*

Contumax ſuam ob contumaciam complures patitur pænas, quarum vna eſt tertia pars bonorum mobilium, tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus. Rit. 133. *num.*1. 575

Idquè

Digitized by Google

Idquè non ſeruatur in aliquibus locis.nu. 2.fol.eod.

Nec ſeruatur hodiè in criminalibus, ſed Aduocatus fiſci M. C. V. ex ſpeciali reſcripto Excellentiſſimi Proregis illam taxat.num.4. 576

Contumax verus quiſnàm dicatur. Rit. 102 num.6. 536

Conueniri,Conuentio,& Conuentus.

Conueniri, & accuſari in M. C.V.poſſunt Barones omnes, omneſquè vniuerſitates, & earum perſonæ.Rit.46.n.5. 256

Protendatur nè id ad cauſas capitales,& pecuniarias.d.num.5.

Conuentio pęnæ fiſcalis fieri debet cum Aduocato, & Procuratore Magnæ Curiæ. Rit.56.*in corp.in fin.* 309

Conuentio,ſtipulatione,ſimulquè Iuramento firmata, & ſi deficiat in ſolemnitate, de Iure tamen ſuum ſortitur effectum. Rit. 128.*num.*11. 163

*Conuenti ſi ſint plures in vna, & eadem cauſa, & quiuis eorum ſuum conſtituerit Procuratorem, cogi poterunt ad vnum,vel duos deputandos. Rit.*105.*n.* 22. 504

Conuentus quilibet tenetur in Iudicium venire per ſe,vel per Procuratorem,niſi procedi velit in contumaciam. d. Rit. 105.*num.*1. 501

*Illuſtres tamèn procuratorē mictere poſſunt. num.*1.

Conuictus.

Conuictus de mendacio in non reſpondendo aliquibus poſitionibus,intelligatur nè conuictus quoad cæteras negatas, in quantum ad pænam periurij. Rit. 79. num.34.in fin. 413

Copia.

Copia repertorum,ſeù articulorum nùm dari debeat poſt litem conteſtatam. Vid.in verb.Capitula dantur.

Credere,& Creditor.

*Credere, aut credi nihil hodiè poteſt ſinè ſponſore,ac vado.Rit.*159.*num.*2. 613

*Creditor anterior eum aſſenſu debeat nè agere ſuper bonis feudalibus, relictis burgenſaticis,vt de illis ſatisfacere ſibi valeat creditor abſquè aſſenſu,quamùis poſterior.*Rit.134.*num.*19. 580

*Creditor ex obligatione penès acta, manu teſtium nō ſubſcripta,efficacitèr nè agere poſſit,vel omni actione careat.Rit.*128. *num.9. cum ſeq.* 563

*Quid, ſi concurrat debitoris principalis confeſſio num.*13. 564

Creditor obſtringatur nè, illa recipere pignora,quæ ipſi inuito ſunt tradita à Iudice,vel Reo.Vid.in verb. Debitor ſi plura.

*Creditor variare de perſona ad rem, vel è contrà, & de principali ad fideiuſſorem, ān, & quando valeat.Rit.*134.*nu.* 17. 580

*Creditores cogi nè poſſint ab heredibus cum beneficio legis, & inuentarij, ad recipiendum bona in ſolutum, non reperto iuſto emptore.Rit.*67.*num.*21. 361

*Adducuntur ſolemnes deciſiones Sacri Conſilij.d.num.*21.*in fin.* 362

*Quid in bonis feudalibus, ſint nè adiudicanda creditori maioris pecuniæ, cum onere depoſitandi æſtimationem maioris valoris, deducto eius credito.d.num.*21. *in med.fol.eod.*

*Creditoribus,electa via ordinaria,ad exequutiuum conuolare Iudicium, haùd licet.Rit.*124.*num.*14. 579

Quid refectis expenſis Reo *conuento. d. num.* 14.*in fin.* 508

*Creditoris arbitrium valeat nè Iudex refrænare,& quando.d.Rit.*134.*num.*18. *fol.eod.*

Credulitas.

Credulitas immatura eſt mater erroris,& nouerca Conſilij.*Rit.*29.*num.*1. 210

Crimen.

Crimina diſſimulanda haud ſunt, nequè nocentes ſunt ſilentio prætereundi. Rit. 4.*num.*1.*verſ.Ex quibus.* 74

*Crimina,patrata in propria Iuriſdictione, denunciare tenentur Domino Viceregi, ſeù Locumtenēti,aut Iudicibus.M.C.V. omnes Iuſtitiarij, ac Regni officiales,& cæteri merum habentes,ac mixtum imperium.d.Rit.*4.*num.*10. 79

Quæ crimina denunciare debeant ibid.

*Teneantur nè ad id Syndici, & cæteri Ciuitatum adminiſtratores. d.num.*10. *in med.*

Sint.

Digitized by Google

Sint nè denunciandæ leues percuſſiones, ac offenſiones, facta vnguibus. d. num. 10. in fin.

Puniantur nè ità, ſi ſubijciant vnum ex delinquentibus, ac ſi omnes. num. 11. fol. eod.

Obſtricti reuelare crimina infrà quatuor dies, verbi gratia, valeant nè licitè, denunciare mortem in fine quatuor dierum. num. 12. 80

Teneantur deniquè reuelare illud crimen, cuius ſcientiam habent, ſed probare non valent. num. 14. 81

Curia.

Curia domus eſt Iuſtitiæ, & tùnc condecorat Ciuitatem, quandò omnibus ex æquo ſinè perſonarum acceptione adminiſtratur. Rit. 46. num. 2. 255. & Rit. 64. nu. 2. 341

Quod Galanus Philoſophus repræſentauit Alexandro Magno in Corio Sicco. d. num. 2. 255

Curia in Eccleſiaſtica eſt nè ſeruãdus Ritus M.C.V. de Inſtrumentorum liquidatione. Quid in Curia Archiepiſcopali Neapolitana. Vid. in verb. Ritus M.C.V.

Curia in Regia, vt adſiſtat vnus ex Regentibus Regiam Cancellariam, placuit Carolo Quinto inuictiſſimo concedere. Rit. 1. num. 10. 24

Curia Magiſtri Iuſtitiarij procedit ad denunciationem in omni crimine, etiàm in leui percuſſione, puta planella pedis, &c. Et hoc etiàm ex mero officio. Rit. 68. in corp. in fin. 363

Curia Nunciaturæ in hoc Regno procedere haud valet ad Inſtrumentorum liquidationem contrà Subcollectores Apoſtolicos, contrà quos vigore Breuis Gregorij XIII. ſolùm in criminalibus procedere poteſt. Rit. 55. num. 6. 308

Curia Romana deploratur à Cicerone, & locus dilaudatur. Rit. 1. num. 1. 21

Quo nomine Curia aptè vocetur à Græcis. d. num. 1. in fin. 22

Cur olim erat Curia è conſpectu Solis. n. 2. fol. eod.

A Curis ipſis dicitur Curia, alijſquè nominibus ab alijs nuncupatur. num. 4. in med. fol. eod.

Fuerunt inuentæ Curiæ Iure digeſtorum, primuſquè eas celebrauit Romulus Rex Romanorum. d. num. 4. in fin.

Fuerunt nè ante Romulum Curiæ, & parlamenta. num. 5. fol. eod.

Quot Romæ fuerunt Curiæ. d. num. 5. in fin.

Curiæ appellatione venit Magna Curia Vicariæ, tanquam omnium ſuprema. d. Rit. 1 num. 25. 31

Curiæ Baronales nequeunt inferre torturam ex proceſſu informatiuo. Rit. 54. n. 10. 305

Vid. in verbo Tortura.

Curiales.

Curiales priuilegio potiuntur, trahendi alios ad ſua Tribunalia. Rit. 160. num. 24. 644

Curius.

Curius Romanus commendatur propter odium Auaritiæ. Rit. 14. num. 8. 149

Curſores.

Curſoribus Curiæ Archiepiſcopalis ſit nè credendum. Rit. 38. num. 7. in fin. 224

Cuſtos.

Cuſtos carcerum denunciare tenetur infirmitate detentos in vinculis, ſecus enim ſua culpa mortui præſumuntur. Rit. 4. nu. 11. verſ. Cuſtos. 80

Cuſtos carcerum, relaxans captum abſquè Iudicis licentia, vel debitorem, etiàm cũ cõſenſu creditoris ad quid teneatur. Rit. 43. num. 8. 238

Vid. in verb. Carceris Cuſtodes.

Damnatus.

Damnatus ad Regias triremes, ab illis aufugiens, & ad Eccleſiam confugiens, illius immunitate gaudet. Rit. 43. num. 13. 240

Dare.

Dare, & promittere idem ſunt in delictis, maximè in aſſaſſinio. Rit. 15. num. 13. verſ. Vnum non omittam in fin. 151

Debitor.

Debitor ſi non habeat, niſi mobilia, & ſuſpicio ſit de dilapidatione, liceat nè ſequeſtrare bona illa, quouſquè expediatur negotium, aut fideiuſſio præſtetur. Rit. 134. num. 11. in med. 579

f De-

INDEX.

Debitor, ſi plura detineat mobilia diuerſarum ſpecierum, obſtringatur nè creditor ea recipere pignora, quæ ipſi inuito à Iudice, vel Reo sũt tradita, an verò eligere poſſit vnum, vel alterum genus, vel ſpeciem mobilium. d. Rit. 134. *num.* 7. 578

Decendium.

Decendium, quod datur ad appellandum, nec labitur, nec currit, ſi interim dictum ſit de ſententia nullitate. Rit. 6. num. 16. 102

A quo tempore currat. Vid. in verb. Tempus.

Deciſio.

Deciſio Georg. Gabedo dilucidatur. Rit. 123. *num.* 39. 545. *Et nu.* 30. *cum ſeq.* 546

Declarare, & Declaratio.

Declarare tenetur pars, ſi vti intendat teſtibus, vel ſcripturis. Rit. 70. *num.* 13. 380

Si recuſauerit formitèr declarare, cuius formæ decretum interponatur. d. num. 13.

Traditur cautela volenti declarare, ſe nolle vti: nè dicat, ſe nolle vti, ſed quod non expedit vti. *ibidem.*

Declarationes tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus, hodierno vſu non comprobantur. Rit. 79. *num.* 28. 412

Quid in appellationis cauſa. num. 29. *fol. eod.*

Decretum.

Decreta de nullitate redargui haùd poſsũt, niſi infrà ſex dierum intercapedinem poſt intimationem. Rit. 123. *num.* 16. 544

Decretum, quod infrà biduum detur liſta ſuſpectorum, hodiè receſſit ab aula. Rit. 158. *num.* 6. 628

Vid. in verb. Examinatores.

Decretum, quo Iudex pronunciat, ſe non eſſe competentem, dicitur interloquutorium, ſed habet vim definitiui; propterea licebit ab eo appellare. Rit. 127. *nu.* 19. 559

Decuriones.

Decuriones. Vid. in verb. Electi Ciuitatis.

Dè.

Dè, dictio, cuius ſit virtutis, remiſſiuè. Rit. 13. *num.* 8. 146

Defenſio, & Defenſor.

Defenſio etiàm per Principem auferri nequit. Rit. 54. *num.* 12. *verſ. Aufertur.* 306

Defenſor ſine mandato alterius defenſioni ſe offerre poteſt. Rit. 154. *num.* 6. 622

Deferens.

Deferens aliquem de guerra mota, vel priuato carcere, omnibuſquè pœnis fiſcalibus, nullus admttiitur, niſi ſe obliget Curiæ ad certam pœnam de probando, & proſequendo, quod delatum eſt. Rit. 56. *in corp. in med.* 309

Delegati.

Delegati ab Ordinario inferiori ſubdelegare non poſſunt, ſed benè delegati à Principe, vel à Papa. Rit. 2. *num.* 35. 55

Quid, ſi ſit electa induſtria perſonæ. num. 36. *fol. eod.*

Delegati quomodò, & quandò poſſint nocturno tempore ſententiam proferre. Rit. 15. *num.* 12. 158

Delictum.

Delicta officialium ab alijs officialibus ſunt denuncianda. Rit. 4. *num.* 2. 75

Obſtringătur nè indicare delinquentem. num. 3. *fol. eod.*

Delicta omnia, quæ igneis patrantur armis, Comes de Ognatti in ſua pragmatica ſub die 15. *Nouembris* 1650. *delegauit Magna Curia Vicaria, tradiditquè cognoſcenda.* Rit. 68. *num.* 4. *verſ. Itidem delicta.* 265

Delictum in dubio iudicari non debet, nec in dubio patratum præſumitur intuitu officij. Rit. 49. *num.* 7. 277

Delictum, iniectum contrà alterum, non probans, præſumptus dicitur calumniator. Rit. 47. *num.* 17. 272

Delinquens.

Delinquens cum armis igneis, quàm luat pœnam ex prag. Comitis Ognatti ſub die 15. *Nouembris* 1650. *Rit.* 68. *num.* 4. *verſ. Et Comes.* 365

Delinquens cum armis prohibitis puniri debet, tùm pœna delicti, tùm geſtationis armorum. d. Rit. 68. *num.* 12. 368

De-

Delinquentem retinens horis 20. vel furem in priuato carcere, ſi ſuperiori conſignauerit, nullam meretur pœnam. Rit.55. num.8. 313

Delinquentem reuelare nemo tenetur, nedũ Iure ciuili, ſed neque Canonico. Rit. 4. n.3. verſ. Et quod: 75

Demoſthenes.

Demoſthenes, & Themiſtocles, duabus ſibi prœpoſitis vijs, altera ad dignitatem, ac Tribunal, altera ad mortem: ſe potiùs, quæ ad mortem, quàm quæ ad magiſtratum duceret ſequunturos, nõ ineptè affirmabant. Rit.11. n.1. verſ. Demoſthenes. 137

Denunciare, & Denunciatio.

Denunciare crimina. Vide in verbo, Crimina.

Denunciatio quotuplex ſit. Et qui denunciare teneantur. Rit.68. num.15. 369

Deponere, & Depoſitio.

Deponere quis potiùs teneatur Actor nè, àn Reus. Rit.70. num.12. 379

Deponere tanquàm principales, quæ perſonæ cogantur. Rit.93. num.1. verſ. Perſonas, & num.2. 448

Depoſitio à quo expetenda, ſi monaſterium agat ex perſona Monachi. Rit.70.n.6. 378

Facienda ſit per Abbatiſſam, àn per omnes, aut maiorem partem monialium. d. num.6.

Si petatur, fieri à prodigo, nùm Iudex repellat petentem. d.n.6.

A quibus fieri debeat in cauſa Vniuerſitatis. ibid.

Depoſitio principalis expleri, & fieri valet ab eius procuratore; non tamèn ſatis eſt mandatum ſpeciale ad deponendum, ſed requiritur modus reſpondendi, affirmatiuus, ſcilicèt, vel negatiuus. R.93. num.3. 448

Vide in verbo, Procurator.

Depoſitio principalis eſt facienda per verbum, credo, vel non credo. R.70.n.11. 379

Depoſitio principalis infrà terminum datum, quomodò, & qualiter ſit facienda. d. Rit.70. num.3. 378

Super quibus facienda ſit principalis depoſitio. num. 8. 379

Niſi fiat, haberi nè debẽt articuli, & exceptiones prò confeſſatis. num.10. f.eod.

Depoſitio principalis ſuperſedenda eſt in cauſa, & expectanda, ob ſolam inſtantiam partis. Rit.79. num.18. 411

Infrà quod tempus ſit petenda. num.19. fol.eod.

Peti nè poſſit poſt publicationem, attento Iure communi. Rit.93. num. 1. in fin. 447

In Regno vſq; ad concluſionem peti poteſt, modò non petatur ſuper nouis, quæ poſt concluſionem ſuperuenerunt. d.n.1. verſ. Verùm his noſtris in fin. 448

Quandò peti poſſit principalis depoſitio ex vſu Sacri Coſilij, cæterorumquè Tribunalium Regni. d.num.1. in med.fol. eodem.

Depoſitio principalis ſuper poſitionibus præſentatis, quandò, & quomodò, qua inſtante, & quotiès ſit facienda. Rit. 79. num.2. 409. *& d.Rit.93. num.1.* 447

Depoſitum.

Depoſitum in Regno, eſt faciendum pro teſtium nominatione, extrà Regnum degentium. Sed cuius quantitatis, quibuſuè applicandum ſit, ſi faciens nominationem, ea poſteà non vtatur. Rit. 140. num.7. 592

Si fiat nominatio ſinè depoſito, ſit nè ei deferendum, quamuìs deindè fiat. num.8. fol.eod.

Debeat nè fieri depoſitum prò ipſorum teſtium repetitione. d.num.8.

Vel in nominationibus, pro factis extrà Regnum neceſſariò probandis: d. num. 8. in fin.

Quanam cautela vtantur practici, ad euitandum hoc depoſitum in teſtium nominatione, extrà Regnum facienda. nu. 9. fol.eod.

Dictio.

Dictio (vel) ſit nè diſiunctiua, ac ſufficiat vnum ex diſiunctis verificari. Rit.165. num.8. & 9. 659

Quo caſu reſoluatur in coniunctiuam: num.10. fol.eod.

Google

Dictio(de) Vid.in verb. De.

Dictio(etiam) ſua natura eſt ampliare, & extendere, quod prius dictum eſt. Rit. 117.num.2. 530

Didacus.

D. Didacus Bernardus Zufia, Marchio Matonti, & Præſes Sacr. Conſil. perabundè laudatur, Rit. 1. nu. 21.verſ. Præſidet. 29

D. Didacus Vllea, Præſes Regiæ Cameræ laudatur.Rit.7.num.18.cir.fin. 111

Dies.

Diebus feriatis, nec exequutio realis, nec perſonalis fieri poteſt.Rit.117.n.4. 530

Sit nè licitum, die Dominico præſentare articulos, & ſcripturas offerre, vel teſtium audientiam committi, aut patrociniũ præſtare qualibet die feriata. n.5. 531

In noſtri Regni tribunalibus, poſſint nè agi ſupradicta omnia diebus feriatis. d.num.5.

Liceat nè Doctoribus, ſtudere, lucro mediante, abſquè peccati labe diebus feſtiuis, ad Dei honorem inductis. nu.6.fol.eod.

Diebus feſtiuis liceat nè molitori molari, nundinas peragi. Agaſones, cæteriquè iumentorum ductores poſſint nè inceptum iter perficere. Rit. 92. num. 1. in fin. 443

Diebus in feſtiuis, & feriatis multa tractari poſſunt, nec in diem non feriatam differuntur, & quæ. Rit.86. num.5. & 6. 415

Quibus in caſibus diebus feſtiuis, & feriatis ſtrepitus iudiciarius non conquieſcat.num.7.fol.eod.

Dies feriata contingere poteſt vno ex quatuor modis.Rit.150.num. 1. 612

In quo diſtet dies feriata à feſtiua. num. 2. fol.eod. & Rit.80.num 3.414.& nu. 4. 415

Dies, in quo quis citatur, non computatur inter dies, infrà quos quis cõparere debet, non ſolùm in M.C. ſed in omnibus alijs Curijs Regni, Rit. 119. in corp. 533

Dies, in quo aſſignari debet reſponſale per citatum, nè expiret citatio, ſi ſit feſtiuus, ſufficit, ſi dictum reſponſale aſſignetur actorum Magiſtro, vel alicui ex ſubactuarijs, qui ibi ſcribat, præſentatum die feſtiuo; debet tamen dicere, quod fuit præſentatum apud acta tantùm, & non in iudicio.Rit.82.in corp. 417

Dies promulgationis legis, pragmaticæ, vel banni, prohibentis, aliquid fieri ſub pœna, deuinceat nè contrafacientem eadem die. Rit.119.num. 7. 535

Dies ſemper fuerunt mali; quinimmò peiora fuerunt ſecula, quàm nunc ſunt. Rit. 99.num.1. 465

Dies ſimplicitèr prolatus, quandò incipiat, & terminetur in Vrbe, & Regno Neapolis.Rit. 15.num.13. 158

Dies termini haud computatur in termino. Rit.119. num.2.& 3.533.& num. 4.& 6.534.& Rit.123.in corp. 541

Computetur nè in termino vltima dies termini.num.5. 534

Dieta.

Dieta quid ſit, quibuſuè conſtet milliaribus.Rit. 151.num.2. 613

Fietnè computatio duarum dietarum, ſi locus, quò quis iturus eſt, diſtet vno, & viginti milliaribus.num.3. fol.eod.

Quid, ſi eadem die perficiatur iter. num, 4. fol.eod.

Quot paſſus, quot pedes, quotuè digitos dieta contineat.num.5. fol.eod.

Quomodò computetur tempus dietæ pro teſtibus examinandis.num.6. fol.eod.

Quid ſit ſoluendum officialibus prò qualibet dieta.num.7. fol.eod.

Quid ſit ſoluendum Proregi, accedenti ad viſuram locorum.num.8. fol.eod.

Quiduè Legatis à latere, Regentibus, & Conſiliarijs ſtatus.num.9. fol.eod.

Quot conſtet milliarijs dieta per mare, & vndè computanda ſint huiuſmodi milliaria. num. 10. fol.eod.

Num à fine Diœceſis, vel à Palatio Epiſcopi.num.11.cum duob.ſequent. 614

Quis deniquè dicatur Reus in hac ſpecie computandarum Diœceſum. num. 14. fol.eod.

Si à domicilio Rei ſit computanda dieta, & Reus plura habeat domicilia,

cuius

cuius domicilij fines inquiri debeant. d. num. 14. *verſ. Quòd ſi.*

Dignior, & Dignitas.

Dignior cenſetur, qui altiori in loco ſedet: Et altior locus denominatur, qui Domino eſt proximior. Rit. 1. *num.* 10. *verſ. Quam præminentiam.* 25

Dignitas, ſuperueniens, eximat nè decoratum à Iudicis ordinarij Iuriſdictione. Rit. 46. *num.* 23. *in med.* 262

Dignitatem publicam qui gerit, nec eam imminui, nec contemni pati debet, etiàm ſub prætextu ſuæ humilitatis. Rit. 5. *num.* 11. *verſ. Et tandem.* 93

Dignitatum portæ haùd interdicuntur vilibus, ſed tantùm infamibus. Rit. 100. *num.* 27. 474

Dilatio.

Dilatio vtriquè parti eſt à Iudice ſtatuenda, ad allegandum poſt concluſum in cauſa. Rit. 75. *num.* 10. 403

Dilationes in vnaquaquè cauſa concedi ſolent, & quæ, & quomodò concedendæ. Rit. 69. *num.* 16. 376

Dilationes omnes Iure Pontificio arbitrariæ ſunt. d. Rit. 69. *num.* 4. 371

Diſponens, & Diſpoſitio.

Diſponens præſumitur, ſe conformem reddere locali conſuetudini. Rit. 1. *num.* 58. 42

Diſpoſitio teſtatoris, in alterius volitum collata, minimè ſuſtinetur. Rit. 4. *num.* 18. *in med.* 84

Vitiet nè actum incertitudo, quæ venit declaranda, & certificanda ab eo, cui teſtator commiſit. ibid.

Suſtinetur nè prælibata diſpoſitio fauore piæ cauſæ. ibidem.

Diuinùm.

Diuino Iuri cùm eſt vacandum, ſi ciuili quoq; vacaretur, declinaret à ſuis finibus Iuſtitia. Rit. 80. *num.* 1. 414

Doctoralis, Doctoratus, & Doctor.

Doctoralis dignitatis gradus haùd impartitur excommunicatis, infamibus, & turpi vita, àc moribus apud bonos, & graues publicè diffamatis. Rit. 100. *nu.* 31. 474

Quid de legitimatis, admittantur nè ad Doctoratum ex diſpenſatione Collateralis Conſilij. num. 32. *fol. eod.*

Quid, ſi priuilegij diploma careret clauſula, expreſſè reuocatoria. num. 33. *fol. eod.*

Doctoratum aſſumenti, ſi aliquid debeatur ex diſpoſitione hominis, non tantùm prædictis indignus exiſtet, ſi vili alicui exercitio poſt doctoratum addictus erit, at inſuper multis alijs aſſertionibus, & quibus. Rit. 101. *num.* 23. 485

Idquè ex præſumpta diſponentis intentione, maximè, ſi ex eius familia ſit. d. num. 23. *verſ. Accedit.*

Doctoratum ſi non exerceant Doctores, eò quòd nimium affluunt otio, nullo doctorum potiuntur priuilegio. d. Rit. 101. *num.* 20. *verſ. Quòd ſi.* 484

Longè magis ſi actum gerant, contrarium doctoratui. num. 21. 485

Doctoratus eſt honor: ac titulo Illuſtrium Doctores honorantur. d. Rit. 101. *num.* 4. 479

Doctoratus inſignia, qui prior accepit, digniorem obtinet locum inter concurrentes. d. Rit. 101. *num.* 43. 488

Quid, ſi iunior anteceſſiſſet antiquiorē in licentiatura. num. 44. *fol. eod.*

Doctor, actu legens, præfertur doctori ſimplici, licet antiquiori. d. Rit. 101. *num.* 48. *fol. eod.*

Expellit Fabrum malleantem à vicinio ſcholæ. num. 13. 482

Doctor, actu legens, poteſt per ſubſtitutum legere, ſi conſuetudine id permittatur. Rit. 2. *num.* 38. 56

Doctor non eſt, qui nomen doctoris tenet, ſed qui doctoris exercet opera. Rit. 101. *num.* 9. 481

Doctor, notus, examine non indiget. d. Rit. 101. *num.* 51. 489

Doctorem ſola ſcientia efficit. Rit. 16. *nu.* 7. *in fin.* 162

Doctores admittuntur ad officia, ad quæ Nobiles ſolent admitti. Rit. 101. *num.* 6. 480

Siuè legentes, ſiuè aduocantes. num. 7. *fol. eod.*

Quid de doctoribus, qui litteris non vacant

cant, ſed ſolum nomine ſunt doctores. num.8.fol.eod.
*Doctores conſtituti dicuntur in dignitate, nàm doctoratus dignitas eſt.d.Rit.*101. *num.*2. 479
Magis gloriabatur Rex Henricus titulo doctoratus, quàm Regis. num.3.fol. eod.
*Nobilitatem naciſcuntur Doctores ſtatim, ac doctoratus aſſumunt inſignia. d.num.*3.
*Doctores, euntes ad Iudicem, propè ipſum ſedere debent, debetq; eis Iudex aſſurgere.*Rit. 102.*num.*4. 495
*Doctores habendi num ſint nebulones, qui potiùs auro, vel aura, & cenſus magis, quàm ſenſus meritis, ad honores promouentur.Rit.*16.*num.*7. 161
*Sint nè reprobandi doctores, qui inutiles, & inhabiles comperti fuerint.d.num.*7.
Num doctorelli priuilegijs gaudeant doctorum. d.num.7.in fin.
*Doctores intelligendi ſunt iuxtà Iura, quæ laudant.*Rit.85.*num.*14. 430
Doctores, ſanguine nobiliores, cæteris paribus, Doctori plebeo anteeunt. Rit. 101. *num.*52. 469
Doctores Summus Pōtifex, ac Princeps ſolo verbo faciunt. d. Rit. 101. *num.*31. 486
*Quod ſeruatum fuit ab Vrbano VIII. cum Domino Ioanne Aloyſio Riccio, vbi eum Epiſcopum creauit Vici Aequenſis. d.num.*31.
*Doctoribus de Collegio Neapolitano debentur quædam munuſcula, modò adſint, & ad Collegium accedant. Rit.*7. *num.* 14. 109
*Quid in Regijs miniſtris, ſedentibus prò tribunali, & publicæ vtilitati vacantibus.num.*15. *fol.eod.*
Quid in Archiepiſcopo Neapolitano, ſi vnus fuerit ex ſenioribus Iuris peritis, pròut ad præſens eſt Eminentiſſimus, & Reuerendiſſimus Dominus Aſcanius Cardinalis Philamarinus, num. 16. 110
Vbi adducitur Dec.Sacr.Conſil.& Iuſſus Domini Proregis praua conſultatione Collateralis Conſilij ſub die 25. *Aprelis.* 1659. *penès Mag. Ianuarium de Amico à mandatis ſcribam. d. num.*16. *verſ.A quo, & verſ.Pendente.*

Dominus.

Dominus principalis valeat nè ratificare, tùm proceſſum, tùm ſententiam, latam in fauorem falſi Procuratoris. Rit. 77. *num.*4.*verſ.An verò.* 460
Dominus pro delicto famuli teneatur nè illum exhibere in manibus Iuſtitiæ.Rit. 112.*num.*7. 518
*Dominus, videns cauſam ſuam ab aliquo agi, vti procuratore, nec contradicat, videtur nè agens præcedente mandato facere.Rit.*28.*n.*8.*in fin.* 208

Domus.

Domo in propria haùd prohibetur etiàm lupanarium exerceri. Rit. 116. *num.* 14. *verſ.Et ſimilitèr* 526.*& verſ.Ad tex.* 527
Domum alterius cogi ad conducendum habentem propriam, vbi artem exercet, eſt contrà libertatem. d. verſ. Et ſimilitèr.
Domus, ſi aliundè lumen nequit accipere, niſi fiat apertura in muro diuiſorio, tenetur vicinus conſentire, & domino domus aerem vendere. Rit. 85. *num.*15. *verſ.Verum in med.* 431

Donatio.

Donatio, facta à Conſtantino Imperatore Eccleſiæ Romanæ, fuerit nè de Iure valida. In proœm. num. 28. *& num.* 29. 10
*Acceſſerit nè in hac donatione tòtius Populi Romani conſenſus.d.num.*29.
Eius inualiditatem affirmare, procul haud eſt ab hæreſi. d. num. 39.*in med.* 11
*Quæ loca prædictus Imperator fuerit in Eccleſiam elargitus. d. num.*29.*cir.fin. fol.eod.*
Donatio, facta ſub pactis turpibus, & inhoneſtis, ac conditionibus impoſſibilibus, firma remanet, ſpretis conditionibus, ac pactis prædictis. Rit. 4. *num.*18.*verſ. Attamen.* 86
*Donatio Regis multum differt à conceſſione in feudum.Rit.*58.*num.*20. 329

Donatus.

Dominus Regens Donatus Antonius de Marinis pluries commendatur. Rit. 8. num.19. verſ.Huiuſmodi.122. & Rit. 165. num.7. 659

Duellum.

Duellum, fabricante diabolo introductum eſt, vt cruenta corporum morte, animarum etiàm pernicie lucretur. Rit. 47. num.9.in med. 270

Omniquè Iure eſt prohibitum duellum. d.num 7.in princ. 269

In foro quoquè Poly, etiàm ſub Anathematis vinculo.d.num.7.in med. 270

Nùm bellum in duellum reſolui poſſit,& in duello licentia Principis exquiratur. d. num.7.in princip.

Quo fabro,& parente gaudeant Duellantes.d.num.7.in med.

Duellantium ignauia, ac timiditatis elogia remiſſiuè. d.num.7.in fin.

Duo.

Duo,ſi in aliquo documento ſe obſtrinſerint, cum clauſula(vt quilibet eorum) tenentur inſolidum.Rit.105.num.6. 502

Quid, ſi ſimplicitèr,ſed cum plena,& libera poteſtate. num.7.fol.eod.

Dux.

Ducum ethimologia,& origo.vid.in verb. Comitum æthimologia.

Dynus.

Dynus, ob cautelam, iniuria datam, apud inferos excrueiatur. Rit. 147. num.16. 609

Eccleſia,& Eccleſiaſticus.

Eccleſiæ, ac fiſco ſanctiſſimo in integrũ reſtitutionis beneficio ſuccurritur, de nouo ad pinguius probandum,dumodò ſe læſos adſtruant. Rit. 152.num.3.verſ. Excipiuntur. 616

Quod primum, & ſecundum beneficium in Regno Neapolitano appellatur. num. 11.fol.eod.

Aduerſus quæ detur prædictis, ac pupillis &c. hoc reſtitutionis remedium. à num. 5.vſquè ad num. 11.fol.eod.

Quid circa Regni obſeruantiam, quod tempus ſtatuetur, ad hæc beneficia concedenda, & quibus concedantur.d.num. 11.in med. 617

Eccleſiaſticus, comparens coram Iudice laico,ad remouendam moleſtiam, non poterit coràm eodem reconueniri.Rit.67.num. 13. 359

Duo memorantur exempla moleſtiæ. d. num. 13.in fin.

Quibus alijs in caſibus nequeat Clericus coram laico reconueniri. num. 15. fol. eod.

Cætera.Vid.in verb.Clericus.

Effugiens.

Effugiens è ſatellitum manibus,ducentium ipſum ad patibulum,ſi Eccleſiam ingrediatur,etiàm ipſis ſatellitibus inſequentibus,gaudeat nè immunitate. Rit. 43. num.11. 240

Electi.

Electi huius fideliſſimæ Ciuitatis Neapolis Regÿ Officiales meritò denominantur. Rit.1.num.33.in fin. 34

Poſſint nè Iuriſdictionẽ exercere criminalem in rebus, ad annonam ſpectantibus. num.37.35.& num.40.36.cum n. 41. 37

Horum ſtudium,& partes quæ ſint.num. 31.verſ.Horum ſtudium. 34

Per quos Electos nobiles, ac de populo regatur hoc Tribunal.num.32. fol.eod.

A Ferdinando primo fuit ipſis demandata ampliſſima cognitio,ac perampla Iuriſdictio mulctandi, & puniendi piſcarios,macellarios &c.num.33.fol.eod.

Cui Xenodochio applicanda ſint tùm intercepta,tùm pœnæ,quæ per ipſos dominos Electos infliguntur ex deſtinatione prædicti Regis Ferdinandi. d.num.33. & num. 35. 35

Quid,ſi duo,vel tres de prædictis Electis procedãt cõtrà Apothecarium,Piſtorem, &c. ſit nè applicanda Xenodochio pœna pecuniaria, annè officio iuſtitiarÿ annonæ,num.34.fol. 34

Electi huius fideliſſimæ Ciuitatis,qui alias decuriones appellantur,tot in anno præponuntur, quot ſunt ſedilia. Sed ſedile Montaneæ præponit,duos,et quare.Nulla prorſus inter eos conſideratur præcedentia,cum in publicis actionibus incedunt, ſed nulla perpenſa prærogatiua

eunt,ſedent, ac ſubſcribuntur. Rit.160. num.3. 636
Sed munus alloquendi Excellentiſſimum Proregem pertinet ad eos in gyrum. Iſquè præſidebit,qui in eorum prætorium, exiſtens in Diui Laurentij,primus aduenerit.d.num.3.in med.
Quid in publicis proceſſionibus,præſertim in illa ſanguinis Glorioſiſſimi Martyris Sancti Ianuarij,quæ fit Sabbato,viciniori primæ Dominicæ Maij, ac quanis in actione publica equitatus. num.4.& 5. fol.eod.

Electio.

Electio in alternatiuis regularitèr eſt debitoris,niſi vnum ſit ad obligationem, alterum verò ad cautelam.Rit.165.nu. 4. 658
Electio Officialium annalium, acta vltra annum, vt putà ad triennium,&c.corruit in totum,nec pro anno ſuſtinebitur. Rit.2.num.56. 61
Electio,pretio mediante facta,ſubiacet vitio nullitatis. Rit. 4 num.18.verſ.Amplius. 88
Electio, ſeù nominatio, in hominis arbitriū commiſſa in teſtamento,nulla facta loci expreſſione, valida eſt. Eamquè ſemèl factam poſſit nè exequutor variare, illiquè grauamina, & conditiones ſuperaddere, illiſquè vitiatis, firmus in reliquis remaneat actus. d. Rit.4. num.18. 83. & verſ.Ex quibus 84.& verſ.Inſupèr, cum verſ.Minuſquè 85.& verſ. Et in terminis. 86
Quid,adhibito Iureiurando in facta electione, ſeù nominatione.d.verſ.Ex quibus.
Quid in nominatione facta per cōtractum inter viuos, quæ ſimplicitèr,& abſolutè competit ex vltima voluntate, àn liceat variare.d.num.18.verſ.Hinc per præfata. 85
Quid, ſi electus grauetur in eorum fauorem, quos eligens, vel nominans potuiſſet eligere,àc nominare.d.verſ.Et in terminis.
Electio ſi ſit commiſſa pluribus, poteſt vnus ex eis eligi, ſecus ſi ſit commiſſa vni, haùd enim poterit ſe ipſum eligere.Rit. 16.num.5. 161
Electionis nullitatem ſolū allegare queūt, qui de cætu non fuerint vocati, & non quilibet de cætu. Rit. 2. num. 59. 62

Eleemoſina.

Eleemoſina ſit nè honeſtior in ſpecie,vt potè in frumento, quàm in pecunia. Rit: 14. num.11.verſ.ſin autem in ſin. 151

Eligendi,Eligens,& Eligere.

Eligendi facultas.Vid.in verb.nominandi facultas.
Eligendi, ſeù promouendi ad officia, tùm Regni,tùm Baronalia,& etiàm ad iudicatùm M.C.V.diſtricto ſubijci examini iubentur apud Iudices,ab Excellentiſſimo Domino Prorege deputatos. Rit. 16. num.12. 164
Qui ſint hodiè iſti deputati. d. num.13.
Omitti nè poſſit hoc examen ex diſpenſatione Proregis. d.num.13.verſ.Non tamen.
Qui nàm deniquè viri huic examini ſint ſubijciendi.d.num.13.verſ.Quin.
Eligens,ſeù nominans ex facultate conceſſa ſibi à teſtatore, non poteſt Electum grauare,adijciendo ei conditiones,& onera. Rit.4.num.18.verſ.Et in terminis. 86
Eligere ſe ipſum poſſit nè quis, vel electioni, de ſe factæ conſentire: Eiuſquè vox nùm computetur in numero.Rit.16.nu. 4. 160. & verſ. Et alias, cum num. 5. 161.

Eliſabeth.

Eliſabeth Regina Angliæ, damnauit morti Mariam Reginam Schotiæ.in proœm.n. 12.cir.fin. 5

Elzearius.

Elzearii Comitis Sanctiſſimi laudabile enarratur factum, qui cùm eſſet pauperum Aduocatus,creatus à Carolo, Duce filio Regis Roberti, accumbiturus menſam, oppreſſus à paupere,ac reprehenſus, relicto prandio, ac ſocijs, confecit negotium, obtinuit, & pauperi obtulit. Rit. 10.num.5. 132

Emolumenta.

Emolumentorum nomen cuius ſit virtutis, & ſi-

I N D E X.

& ſignificantiæ.Rit.9.num.12. 127

Emere,& Emptor.

Emi, & vendi alio in loco prohiberi non poteſt, quamùis conſuetudine introdu-ctum fuerit in quadam platea mercatum, forumquè fuerit celebratum. Rit. 116.num.17. 526

Emptores cenſus,quòd deſcribantur in æſtimo vniuerſitatis pro ſolutione bonatenentiæ, iniunctum eſt per Regiam Cameram in ordinatione generali.Rit.20. num. 11.verſ.Verum in fin. 187

Spectet nè ad ipſos emptores collectarum, & bonatenentiæ ſolutio.Et pacta, in contrarium adiecta, ſint omninò irrita. d. verſ. Verum in princip.

Emptori à fiſco, ac conuento à priuato,licitum eſt petere, cauſam cognoſci à procuratore Cęſaris,ſeù in R.C.Ac poteſt à fiſco tueri remedio, l.benè à Zenone,C.de quatrien.præſcript.Rit.58.n.18. 328

Emphytheoticarius.

Emphyteoticarius,vendens rem emphyteoticam, cum clauſula (reſeruato aſſenſu Domini,nec aliter,nec alio modo)incidat nè in pœnam caducitatis.R.51.n. 4.291

Epiſcopus.

Epiſcopi loco Procuratoris fiſcalis, habent Curiæ promotorē.R.17.n.9.in fin. 168

Epiſcopi quamùis diuites ſint, adhuc vigore Trid. non omnes pœnas pijs vſibus applicare tenentur, cùm aliquæ competant menſæ Epiſcopali.R. 103.n.22.499

Epiſcopi, quamuis ſit proprium eorum munus populo prædicare, poſſunt tamen id ſupplere per alios.Rit.2.num.39. 56

Quid in cęteris prædicatoribus. d. n.39.

Epiſcopi Titulatis omnibus precedere debent. Rit. 101.num.41. 488

Quid attendatur inter Epiſcopos circà precedentiam in ſedendo,&c. n.33.487

Epiſcopo eſt aliquid perſoluendum prò impreſſione ſigilli. Rit,14.num.4. 148

Epiſcopus deſtinatus à Papa prò aliqua Eccleſia,non tamen pronunciatus viua vocis oraculo, nec expeditis Bullis, Papa deindè decedēte,remaneat nè Epiſcopus, & ius aliquod ſibi cōpetat.R. 2.n.64.63

Epiſcopus in ſua diæceſi valeat nè decernere ſinè Populo, aliquem Sanctum venerari, feriari, ac eius ſolemnitatem celebrari. Rit.80.num.10. 416

Epiſcopus pauper poſſit nè ſibi applicare pœnas, conuertendas ex Trid. in vſus pios.Rit.103'num.17. 498

Quandò Epiſcopus dicatur pauper ad hūc effectum.n.18. fol. eod.& num. 20.499

Epiſcopus, poſſit nè armatam tenere familiam.Rit.68.num.14. 369

Epiſcopus, ſenatoria, aliauè inſignitus dignitate,quamùis nouus, & poſtremus, non debet ſedere poſt alios,ſed etiàm antiquiores anteire.Rit.101 num.40.487

Epiſcopus, vel ſuperior, aliuſuè Prælatus, & quęlibet egregia perſona, litigans in M. C. V. & citetur de mandato ipſius Curiæ, quòd veniat reſponſurus ſuper poſitionibus ſui aduerſarij, nùm teneatur venire,& reſpondere, vèl ſuis expenſis mitti debet aliquis de Curia, ad ipſum interrogandum ſuper prædictis poſitionibus, in ſcriptis redactis, & Curiæ ſiglle munitis; ſecus differatur concluſio in cauſa, donec reſpondebit. Rit. 158.in cor. 618

Equites.

Equites Sancti Iacobi de Spata, Alcantaræ, ac Calatrauæ gaudeant nè immunitate à vectigalibus,alijſq; ab impoſitionibus, vti Equites Hieroſolymitani. Rit. 66. num.20. 355

Vbi adducitur determinatio Collat. Cōſ.

Equites Sancti Ioannis Hieroſolymitani fori gaudent priuilegio, inter Eccleſiaſticos connumerantur eorumq; etiàm fratres Cappellani: ac feudorum ſunt incapaces.d. Rit.66. n.19.in fin.f.eod.

Eripere.

Eripere nùm poſſit quis impunè captum à ſatellitibus, non habentibus Iudicis mandatum. Rit. 38. num.4.verſ.Quamobrèm in med. 223

Teneretur nè,qui captum eriperet de mādato Iudicis incompetentis, vel poteſtatem non habentis. d. num.4.verſ.Imm*ò*

Exactor.

Exactor antiquus poſt annum exigere valeat,ac eodem modo, quo, & antecedenti exigere pro fiſco potuiſſet, nempe executiuè,& ſummariè.Rit.45.n.10.248

INDEX.

Exactores noui exigere tenentur non ſolùm illius anni debita, ſed etiàm alia præteritorum annorum, modò perſoluta non fuerint ob paupertatem debitorum. Rit.45.num.9.circ.fin. 248

Sit nè ſoluendum antiquo exactori, quod de ſua pecunia ſoluit.d.num.9.in fin.

Examen, & Examinandus.

Examen teſtium ſenum, & valetudinariorum committit M. C. in criminalibus. Rit.156.in corp. 623

Quibus, & quandò committi poſſit hoc examen in criminalibus. Rit. 157. in corp. 624

Quomodò facienda ſit commiſſio, & ſub qua clauſula, quandò teſtium examen committitur per M.C.tùm in ciuilibus, tùm in criminalibus, & teſtes examinãtur extrà conſpectum Curiæ.Rit.158.in corp. 628

Vt fiat cum clauſula, oporteat nè, quòd petatur à partibus concordantibus; quidnè ſi vna pars diſcordet. ibid.

Examinandus ſi ſit abſens, cuius expenſis examinari debeat, nùm petentis, vel ipſius examinandi. Rit.135.num.1. 619

Quid ſeruetur in Mag. Cur. Vicariæ. nu.2. fol.eod

Quid, ſi principalis debeat examinari. d.num.2.verſ.Verùm. 620

Examinator.

Examinator teſtium receptionem haùd valet alteri committere. Rit. 2. num. 42. verſ.Examinator. 57

Examinatores Sac.Reg.Conſilij non eliguntur per cauſæ commiſſarium, ſed ſorte, præuia buſſola. Rit. 158. num.4.in fin. 628

Nec interponitur decretum, quòd in biduo detur liſta ſuſpectorum, vt erat de iure communi, ſed notificato termino, ac biduo elapſo, non erit amplius locus dandi ſuſpectos. num.6.fol.eod.

Corrueret tamèn examen, ſi fieret ab allegato ſuſpecto. d.num.6.

Non multùm verò admittitur ſuſpictio vaga, & generalis.d.num.6.

Examinatores Sac. Conſilij ijdem eſſe poſſunt, qui in eodem ſcribæ ſunt, quamuis examinare nequeant in eadem cauſa, quam actitant.Rit.100.num.44. 476

Examinatoris electio à quo facienda in cauſis, coràm Arbitris vertentibus. Rit. 158.num.11. 629

Examinatoris electio ſi fiat, non elapſo biduo, erit nè validum examen. d. Rit. 158.num.12. fol.eod.

Examinatorum Sac. Conſil. probitas, qualitas, & ſufficientia qualis eſſe debeat, remiſſiuè.Rit.70.num.26. 412

Exceptio.

Exceptio de errore calculi poteſt opponi, etiàm ad exequutionem impediendam in cauſis fiſcalibus, & vniuerſitatum. Rit.45.num.10.in med. 215

Exceptiones eadem contrà Iudicem inquirentem opponi poſſunt, quæ contrà accuſatorem. Rit.18 num.4. 170

Exceptiones generales, in facto conſiſtentes, debeat nè Reus declarare. Rit.129.n.2. 569

Debet nè facere hanc declarationem, etiàm poſt litem conteſtatam, Iudice mandante.num.3. fol.eod.

Tàm in Iudicio ordinario, quàm ſummario.num.4. fol.eod.

Exceptionibus pluribus valeat nè Reus vti, etiàm contrarijs. d.Rit.129.num.6. fol.eod.

Excommunicatio, & Excommunicatus.

Excommunicatio, inflicta vigore præcepti de comparendo, ad allegandum cauſam rationabilem, etiàm non præmiſſa trina monitione, & nullitate, & iniuſtitia ſcatet: nec excommunicatus in pœnam incidit, ſtatutam in cap.Sacro, de ſent. excom.in 6.Rit.115.num.9. 522

Excommunicatio neceſſe eſt, vt apertè opponatur; alioquin valida erunt acta omnia. Rit.61.num.6. 334

Poteſt opponi quocunquè tempore. nu. 7. fol.eod.

Ea oppoſita, ſtatim excommunicatus ipſe à Iudicio remouendus eſt, licet denunciatus non ſit, & etiàm temporibus noſtris, nihil refragante Conſtit. Pontif. Mart.V. Ad euitanda.num.8. fol.eod.

Quid

Digitized by Google

INDEX.

Quid tamèn reſpectu Rei . *d.n.8. verſ. Quid verò.* 335

Excommunicatio non eſt inuentio iuris canonici, ſed cenſura, relicta Eccleſia ab ipſo Chriſto . dict. Rit. 61. *n.*3. 334

Excommunicationis exceptio debet ab eodem Tribunali recognoſci, à quo profertur . d. Rit.61. *num.*1. 333

*Eſt à Iudicio repellendus excommunicatus . num.*2. 334

Excommunicatus , in excommunicatione perſiſtens per certum tempus , prohibitum ſub pæna ; ità demum in pænam incurrit , ſi in excommunicatione permanſerit temporis illius interſtitio continuo , non interpellato . Rit.15. *nu.*5. *verſ.*Excommunicatus . 156

Excommunicatus , nec eligere , nec eligi valet, ſub pæna nullitatis electionis. Rit. 61. *num.*4. *in fin.* 334

*Excommunicato Barone, àn eius Officiales ius dicere valeant. d.n.*4. *fol. eod.*

Exculenta .

Exculenta , & poculenta poſſit nè Iudex recipere , habens ſalarium. Vid. in verb. Index .

Quę nam ſint exculenta, & paruo tempore duratura . Rit. 14. *num.* 11. *verſ.*Sed *Exculentum .* 150

Exequi , Exequutio, & Exequutor.

Exequi contrà quas perſonas minimè poſſit . Rit.134. *num.*20. 580

Exequutio bonorum, & arreſtum perſonæ vna ſimùl fieri nequeunt , ſed gradatìm , ſecùs eſſent nulla . d. Rit. 134. *num.* 4.& 5. 578

*Poſſitnè fieri exequutio in bonis , quotiès debitor , vinculis mancipatus , vigore exequutionis, in eius perſonam facta , aliquã oppoſuerit exceptionẽ.n.*11.579

*Exequutio facta, mutato, vel mortuo Iudice, valeatnè.dict.*Rit.134. *n.*24.581

Exequutio, fieri nequit in rebus ſtabilibus, vbi ſatis ſunt mobilia, nedùm Iure cõmuni, ſed etiam ex ſanctione Rit.Mag. *Car.Vic. dict.*Rit.134 *num.* 3. 578

Poſſit nè fieri exequutio die feriata. Vide, in verbo, Diebus feriatis .

Exequutio, nulliter facta, valida ſemper exiſtit, quandò verè debitor eſt is, contrà quem fuit exequutum . d. Rit. 134. *num.* 23. 581

Exequutio omnibus in rebus , & contrà omnes regularitèr fit, prætèrquàm , ſi à iure vetitum fuerit . d. Rit. 134. *n.* 1. 577.

*Quibus in caſibus fieri exequutio prohibeatur . d. num.*1.

*Quinam modus attendendus ſit in caſibus, in quibus fieri conceditur. num.*2. *fol.eod.*

Exequutio ſententiæ , quam Princeps *vltrà modum mandat, differtur vſquè ad triginta dies .* Rit. 118. *num.*3. 532

Exequutio ſententiarum Sacri Conſilij, & Regia Cameræ, retardatur tantùm remedio nullitatum , apparentium ex Actorum inſpectione . Rit. 6. *num.*6. 99

Exequutio ſuper feudo, pro dote ſororis de paragio , fieri nequit , non priùs facta diſcuſſione bonorum omnium burgenſaticorum . Rit. 50. *num.* 10. *verſ. Et quod actio .* 285

*Exequutionis mandatum ſi decernatur die iuridica , poſſit nè illa fieri die feriata.*Rit.162.*num.*3. 647

Exequutioni reſiſtens, quæ fit die feriata , qua pæna puniatur . d. Rit.162. *n.*4. 648

Exequutor in cauſa propria, quibus in caſibus dari poteſt . Rit.112.*num.*2. 518

Exequutori teſtamenti, ad aliquid diſtribuendum, haùd licèt nominare ſpurium teſtatoris, ſed benè proprium ſpurium nominare poterit . Rit. 4. *num.* 18. *verſ. Minuſquè in med.*85.

Exequutoribus , & ſbirruarijs , quamuis permittatur à Iure oſtium frangere, & feneſtras , prò malefactore capiendo , ſtante ſolo mandato capiendi; In ciuilibus tamèn prohibitum eſt, abſq; expreſſa Iudicis licentia , quam dare minimè conſueuere Iudices, niſi quibuſdam præcedentibus . Rit. 134. *n.*21. 581

Exequutum.

Exequutum ſi fuerit in bonis, àn, & quandò poſſit in perſona exequi . Vide in verbo, Perſona .

Exercitium.

Exercitium nùm ſit vile, vel honeſtum, & nobile, obſeruanda eſt cuiuſcunquè nationis conſuetudo, ac mos, & communis patriæ reputatio. Rit. 100. *num.* 40. 475

Exhibere.

*Exhibere contrà non curantes, tria remedia practicabilia introducta ſunt, & quæ.Rit.*70.*num.* 14. 389

Eximere.

Eximere qui auſi fuerunt nobilem quendam de Capuana, è manibus Curiæ, nulla interiecta mora, ad furcarum ſupplicium damnati fuere, Iuſſu Excellentiſſimi Ducis de Alcalà. Rit. 160. *num.* 27. 644

*Alij dicunt, fuiſſe tempore D.Petri de Toleto Proregis, cuius ordine tres iuuenes annorum ſexdecim, fuerũt à mancipio iugulati, ac eorum cadauera tracta per pedes in platea Caſtri noui, & intùs eius cappellam humata, cùm nullus Iudex voluiſſet in ſententia contrà eos interuenire.nu.*28. *fol.eod.*

Extorquere.

*Extorquere, verbum, nil aliud denotat, quàm intimorare, diciturquè concuſſionis Crimen.Rit.*14.*num.*14. 151

Nec ſemper malum præportat. Rit.137. *num.*5. 587

Quæ ſint inuſitata extorſiones, quæ per Ritum Commiſſarijs ſunt prohibita. nu. 6. 588

*Quæ ſit pœna extorſionis.num.*8. *fol.eod.*

Quid deniquè ſit extorſio. num. 9. *fol. eod.*

Extraordinarium.

Extraordinarium mandatum. Vid. in verb. Mandatum.

*Extraordinarium quid ſi tibi mandauero, ſecundam debes expectare iuſſionem. Rit.*118.*num.* 3. 532

Fabius.

D*om. Reg. Fabius Capycius Galeota Regina Dux pluribus laudatur*. Rit. 1.*num.* 28.*in fin.* 32

Fabritius.

Dominus D. Fabritius Caracciolus, Dux Girifalci commendatur, quòd munus Regentis M. C. V. de anno 1653. *magna cum laude exercuit*. Rit. 63. *num.*2.*in med.* 337

Facere.

*Facere qui poteſt poſt quindecim dies, verg. multò magis intrà prædictos dies agere valet. Rit.*1.*num.*74. 45

Facinorosus.

*Facinoroſos reuelare, quæ nàm perſona obſtringantur.Rit.*4.*num.*4. 76

Facultas.

Facultas redimendi cenſum æſtimanda eſt ad duo pro centenario. Rit. 20.*verſ. Addimus.* 183

Facultas eligendi. Vid.in verb.Nominandi facultas.Et in verb.Eligens.

Fama.

*Fama nullum facit inditium ad torturam, ſed ſolum ad inquirendum, tantumquè diſtat à mendacio, quantum oculi ab auribus.Rit.*41.*num.*3. 233

*Nullum ex ea exoritur inditium, ſed dumtaxat alia confirmãtur probationes d.num.*3.*in med.*

Quid ſit fama.ibidem.

*Famam ſuam negligens, crudelis in ſe ipſum prædicatur. Rit.*5. *num.* 17.*verſ. Vndè.* 95

Familia.

*Familia Dominorum de Cioffi in vrbe Salerni, de Porta, & de Pinto commendantũr, propter priuilegium, quo in nundinis potiuntur eiuſdem Ciuitatis.Rit.*69. *num.*9. 373

Familiaris, & Familiaritas.

Familiares Regis, domeſtici, & commenſales, actuquè ipſi Regi ſeruientes, haud exempti ſunt à Iuriſdictione M. C. V. benè tamèn familiares, actuquè ſeruientes Domino Proregi. Rit. 46. *num.*29. 267

*Exempti nè ſint habentes litteras familiaritatis.d.num.*28.*in med.*

An, & quandò Dominorum fruantur prærogatiuis ibidem.

Qui ſint familiares, vndè dicti, quinè nomine familiæ comprehendantur. d.num. 29.*in fin.* 267

Familiari poteſtatis iniuriam inferens, ge-

geſtanti veſtes deſignatas, ſed opertas alijs pannis, pæna ſtatuti haud mulctatur. Rit. 38. num.4.verſ.Quàmobrem. 223

Familiaritas nimia contemptum parit. Rit.5.num. 11.In fin. 93

Familiaritas quomodò probetur, litteris deficientibus familiaritatis, probetur nè per teſtes.Rit.46.num.29.in med. 266

Famulus.

Famulis, & miniſtris debetur nè ſalarium non pollicitum? Rit. 58. num. 17.circ. med. 328

Famulos verberans Curiæ, quæ pœna mulctetur.Rit.49.num. 11. 279

Veniant nè appellatione Officialium famuli Curiæ.d.num.11.

Famulus, qui alicui ſeruire per annum continuum ſe obſtrinxit, ſatisfaciet, ſi ſeruiat interpellatim. Rit. 15. num. 4. 155

Feneſtræ.

Feneſtræ, ſeù apertura ſint nè claudendæ ſi extarent cum cancellis, vel cantonibus, ſed reſpicerent in domum, vel viridarium vicini. Rit.85.nu.10,verſ.Quando,& num.11.428.cum num.12. 429

Quid ſub nomine aperturæ includatur. d.num.11.in med. 429

Vbi explicatur Conſuet. Neap. incip. ſi quis habet, de iure congr. & num. 12,& num.13.fol.eod.

Sint nè claudendæ aperturæ, ſi ſchala, ſeù membrum domus remaneret ſinè lumine.num.15.verſ.Verum admiſſo. 431

Ferdinandus.

Dom.Ferdinandus Quadra, pauperum Patronus laudatur. Rit. 23. num.4.verſ. Hinc. 194

Ferdinandus Rex Catholicus, quo tempore dominari cæpit, expulſo Friderico. In proœm.num.31.circ.fin. 12

Quis regnauit poſt illius obitum. ibid.

Feriæ.

Feriarum, & feſtorum dierum origo, remiſſiuè.Rit.92.num.1. 442

Feriarum exceptionem valeat nè opponere Vniuerſitas, ſi citetur. d.Rit.92.nu. 6. 444

Feriarum obiectio fieri poteſt in quacunquè parte Iudicij. d. Rit. 92. num. 14. 445

Feriarum quatuor ſpecies indicātur à Doctoribus, & quæ nàm ſit quarta. Rit. 116.num.7. 524

Nundinæ dicantur nè feriæ. num. 8. fol. eod.

Feriarum tempore æſtiuo, quæ æſtiuæ feriæ nuncupantur, valeat nè appellans ab appellationis proſequutione ſe excuſare, vel poſſit appellatio declarari deſerta. Rit.92.num.2 443

Quid in Regno noſtro Neapolitano.num. 3.fol.eod

Feriarum tempore in multis cauſis procedi poteſt, etiàm vna ex partibus reluctante. d. Rit. 92. num. 5. verſ.Feriarum. 444

Feriarum tempore, vbi partes proſequi intendunt Iudicium cæptum, vel appellationem, diſpenſationem obtinent à Domino Prorege, quòd procedatur, ferijs non obſtantibus. d. Rit. 92. num.8 fol. eod.

Vſitetur nè hæc diſpenſatio, etiàm Romæ, & poſſit in hoc etiàm Epiſcopus diſpenſare. num.10.& num.11.fol.eod.

Valida nè erit diſpenſatio. ſi fiat ſub conditione (dummodò altera pars non reluctauerit.) num.17. 445

Ferias allegare poſſit nè ipſe Iudex.d.Rit. 92.num.18. 446

Eaſquè allegare, nè dum partes poſſunt, ſed etiàm teſtes, & Aduocati. num. 19. fol.eod.

Feriæ æſtiuæ, indictæ in Regno à die 14.Iulij. vſquè ad diem octauum menſis Septembris, expetentibus Electis huius ciuitatis, ſolent, vt plurimum prorogari per alios dies vſquè ad 4.Octobris, &, vt plurimum ad 18. eiuſdem menſis: in eiſquè includuntur tàm feriæ Curiales, ſeù meſſium, quàm vindemiales. d.Rit.92. num.12. 445

Sint nè introductæ in gratiam litigātium, non verò Iudicum. num. 13.fol.eod.

Ferijs ad honorem Dei renunciari haud poteſt: inuentis verò ad neceſſitatem hominum, benè poteſt.Rit.44.num.3. 242

INDEX.

Ferijs ſi quis ſimplicitèr, et expreſsè renunciauerit, eas ampliùs allegare nequibit. Rit. 92. num. 15. 445

Feſtinatio.

Feſtinatio improuida eſt, ac cæca. Rit. 29. num. 1. in fin. 210

Feudalis, & Feudatarius.

Feudales quæſtiones, terminandæ coràm paribus ex iure communi feudorum, ex diſpoſitione Ritus M.C.V. cognoſcuntur, & terminantur ab ipſa Magna Curia tantùm. Rit. 50. num. 2. 281

Feudalis, àn ſit res, vel non, à quo terminandum. Vid. in verb. Feudorum verſ. Dubium.

Feudalium quæſtionum prohibitum fuit cõpromiſſum, & curᵉd. Rit. 50. n. 8. 285

Sit nè feudalis quæſtio de vita, & militia num. 9. fol. eod.

Poſſit nè compromitti, ſi eam deberi non negetur, ſed ſolùm agatur de ea liquidanda. num. 10. 284

Feudatario, Religionem ingrediente, ſtatim nè aperiatur feudum immediatè ſucceſſuro, àn verò poſſit ille ſeruire per ſubſtitutum, vel ſit expectanda profeſſio. Rit. 7. num. 18. 111

Feudatario titulato, ſi omnia eius bona ſub ſequeſtro deducta ſint, referuantur alimenta, attentis qualitate perſonæ, & patrimonij quantitate. Rit. 160. num. 21. verſ. Et ſub ſequeſtro. 643

Feudum.

Feuda cur Regem habeant Principem? Rit. 50. num. 1. 281

Feuda nobilitatem conferunt, & paradogium. d. Rit. 50. num. 18. 290

Quid in feudo empto, vel nouo. num. 19. in princ. & in med. fol. eod.

Feudo abutentes, ac Iuriſdictione, pœnis mulctantur, potiſſimùm illius priuatione. Rit. 46. num. 17. 260

Feudo in quaternato reſtringitur ſucceſſio vſquè ad tertium gradum: in non quaternato verò, ſeù in excadentialibus, vſquè ad ſeptimum. Rit. 50. n. 16. 289

Feudorum non quaternatorum cognitio tribuebatur olim Iuſtitiarijs Regni, qui Præſides erant Prouinciarum. d. Rit. 50. num. 2. 281

Spectent nè hodiè feuda quaternata ad ſoliùs Sacri Conſilij deciſionem, ex diſpoſitione Reg. Prag. num. 3. 282

Etiàm priuatiuè à Magna Curia. nu. 4. fol. eod.

Quid in cæteris cauſis, excedentibus viginti quinque vncias. d. num. 4.

Regia Camera pertractat regularitèr de feudis, concurrente tamèn intereſſe Regij Fiſci. num. 4. fol. eod.

Dubium ſi oriatur in Sacro Conſilio nùm res ſit feudalis, vel non, remittitur articulus decidendus ad Regiam Cameram, quo terminato, Sacrum Conſilium ad vlteriora procedit. num. 7. 283

Feudum, pecunia emptum, dicitur propriè feudum, & gratia. Rit. 46. num. 5. 259

Dicatur nè hæreditarium omne feudum emptum. d. num. 15.

Nec datur feudum ſinè inueſtitura. d. nu. 15. in med.

Feudum quaternatum, iure communi feudorum haùd cognitum, illud dicitur, cuius conceſſio ad Regem ſpectat. Rit. 50. num. 12. 288

Quid concurrere debeat, vt feudum dicatur quaternatum. num. 13. fol. eod. et nu. 14. 289

Omne Caſtrum in Regno feudum dicitur quaternatum. d. num. 14.

Quarè dicatur quaternatum ſimplicitèr. num. 15. fol. eod.

Sempèr dicitur in Regno quaternatum, quamuìs non reperiatur deſcriptum in quaternionibus Regiæ Cameræ, modò conſtet, illud non teneri à Barone. num. 16. fol. eod.

Feudum, quod tenetur à Barone immediatè, & in capite, quamuìs mediatè à Rege, dicitur impropriè quaternatum, & ſecundum quid. d. num. 16.

Fdeiubendi, Fideiubens, & Fideiubere.

Fideiubendi modi multi ſunt à Iure præſcripti. Rit. 159. num. 13. 633

Fideiubens, præſentare quemdam certa die, & ad certam pœnam, teneatur nè ad pœnam,

nam , ſi nunquam præſentauerit , quia non requiſitus , nil obſtante, quod dies certa interpellauerit. Rit. 163. num. 11. 650

Fideiubere de benè , & fidelitèr adminiſtrando,àc de ſtando ſyndicatui,tenentur Officiales omnes,& Actuarij. Rit. 137. num. 2. 587

Fideiubere prò egeno , cogitur quiſquè,ſub præcepto quoquè peccati. Rit.159.num. 12. 632

Fideiuſſio,& Fideiuſſoria.

Fideiuſſio de Iudicio ſiſti, præſtita à laico, extinguatur nè , ſi ipſe efficiatur Clericus. Rit.66.num.15.& 16. 354

Fideiuſſio, præſtita penès acta, vt ſit valida,quæ requirantur. Rit. 159.num.21. 634

Fideiuſſio qualibet omni die accipitur, quo Curia regitur,quamuìs actu nō regatur, & qualibet hora,tàm abſente,quàm præſente Domino Regente , àc Iudicibus ; ſufficit enim quòd magiſter actorum,& Notarius eam recipiat.Rit.161.in corp. & num. 1. 645

Fideiuſſio tantùm nè ſcriptura probetur. Et quantum duret, ſi præſtita ſit voce , quantumuè,ſi in ſcriptis.Rit.159.num. 20. 634

Fideiuſſio, ſi præſtita ſit cum clauſula (totiès,quotiès requiſitus fuerit) ſit nè extincta , vbi principalis fuerit vinculis mancipatus. Rit. 164.num.3. 653

Fideiuſſio , ſi præſtanda ſit à bannitis prò homicidio , & de homicidio banniti, ad quantùm pœnam recipienda ſit . Rit. 165.in corp. 656

Quid , ſi banniti fuerint de raptu cuiuſcunquè mulieris,aut de priuato carcere, falſitate , alijſquè quibuſcunquè cauſis. ibidem.

Fideiuſſionem accipere filiorum familias nulli conſultum eſt,& vigore Ritus prohibetur officialibus: ex pragmatica verò Notarijs,nè filiosfamil.in fideiuſſores vllo in contractu recipiant.Rit.135.nu. 3.cum duob.ſeq. 583

Niſi in præſentia patrum contrahant,vel ſint emancipati, aùt ſeorsìm habitent à à patre.d.num.5.

Nullitati ſubiaceant nè fideiuſſiones iſtæ, ſi contrà Ritum , & pragmaticam per Notarios receptæ ſint. num.7. fol.eod.

Fideiuſſiones ab Actuarijs capi nequeūt die feriata. Rit. 44. num. 1.241.& num. 2. 242

Quod intelligitur de diebus feriatis ad honorem Dei, quibus reuunciari, haud poteſt.num. 3. fol.eod.

Fideiuſſiones de Iudicio ſiſti,& iudicatum ſoluendo,cur introductæ. Rit.159.num. 17. 634

Fideiuſſiones è Repub. & vita communi ſit nè conſultiùs prorſus tollere,proſcribere,àc exterminare. d. Rit. 159. num. 10. 632

Fideiuſſiones quicunq; recipiunt , eodem die,quo recipiunt, reuelare obſtringuntur Locumtenenti,àc Iudicibus, ſeù vni ipſorum,àc ærario,et ad tardius ſequenti die. Rit.33.in corp. 216

Fideiuſſionis ex contractu dilapidantur patrimonia.Rit.159 num.5. 631

Fideiuſſoria obligatio ſubſiſtat nè,data nullitate principalis obligationis. Rit. 135 num.9. 583

Fideiuſſor.

Fideiuſſor ad ceſſionem bonorum admittatur nè prò inquiſito, accuſata pœna. Rit. 163.num.10. 650

Fideiuſſor àn, & quandò agere poſſit contrà principalem, vt ipſum à fideiuſſione eximat.Rit.165.num.15. 62

Fideiuſſor ad repræſentandum ſit nè citaudus,antequàm condemnetur ad pœnam . Rit. 164.num.1. 653

Fideiuſſor Balij. Vid. in verb. Fideiuſſor tutoris.

Fideiuſſor , datus prò iudicato ſoluendo , haud tenetur , ſi principalis in vna inſtantia abſolutus ſit, ob actionem, ineptè propoſitam,quamuìs poſteà,mutato actionis genere, in alia inſtantia ſit condemtus.Rit.159.num. 14.in med. 633

Datus in prima inſtantia , tenetur nè prò iudicato in cauſa appellationis.num. 16. *fol.eod.*

Fi-

Fideiuſſor de præſentando debitorem in carceribus intrà duos menſes, vel de ſoluendo, teneatur nè ſoluere, mortuo ipſo principali debitore antè moram; & tempus deſcriptum: Rit. 165. num. 1. 657. & num. 4. 658

Quid, ſi fideiuſſio data ſit de concordando creditorem intrà menſem, aùt de redeundo ad carceres, debitore mortuo antè menſem, teneatur nè fideiuſſor. num.6. fol.eod.

In quo differant fideiuſſiones iſtæ de pręſentando, vel ſoluendo, àc de concordando, vel pręſentando. num.7. 659

Fideiuſſor æquè idoneus poſſit nè dari loco primi, iam præſtiti, quem tamèn non vult creditor dimittere. d. Rit. 165. num.14. 660

Fideiuſſor iure communi ſe obſtringere non valet, niſi per ſtipulationem, vel niſi patiatur, ſe ſubſcribi in Iudicio in aliqua cauſa. Rit.159.num.18. 634

Fideiuſſor liberatus nè cenſeatur, ſi creditor diſtulerit creditum petere à principali debitore, qui culpa, & negligentia ſua effectus eſt non ſoluendo. R.165. num.19. 663

Fideiuſſor, obligatus ad repræſentandum abſq; alia requiſitione, adhùc citari debet, & cur. Rit.163. num.12. 651

Fideiuſſor ob periculum, ſibi ex fideiuſſione imminens, rectè mercedem percipere poteſt. Rit.159. num.7. 631

Fideiuſſor recipi haùd poteſt nobilis de Capuana, & Nido, niſi prò alio ſimilitèr nobili de eodem Nido, & Capuana. Rit.160. in corp.634. & num. 1. 635

Quod noſtris temporibus non ſernatur; recipiuntur enim in fideiuſſores non ſecus, àc & cæteri trium Sedilium. n.6. in med. 637

Nec Milites, alijq; potentiores, vel Curiales recipi poſſunt in fideiuſſores, ſed habiles ad conueniendum. d. Rit. 160. in corp.

Fideiuſſor, ſi ſit perſona coniuncta debitoris, vel inquiſiti, ſeù valdè iſtorum amicus, recipiatur nè, quamùis non habilis exiſtat. d.Rit.160. num.25.644

Fideiuſſor ſi ſoluat, paratam contrà principalem habet exequutionem abſq; nouo proceſſu, & ordine Iudiciali. Rit.159. num.14. in fin. 633

Quid in fideiuſsore contractus, exquiratur vtiq; nouus proceſſus. num.15.fol. eodem.

Contrà principalem agere poteſt prò recuperatione totius ſoluti; contrà confideiuſſores verò prò rata tantùm. Rit. 163.num.23. 652

Vt recuperet ſolutum, requiritur nè ceſſio creditoris. num.24. fol.eod.

Fideiuſsor teneatur nè, ſi habilitatus aufugeris ob aliud, ab ipſo patratum, delictum. Rit.164.num.4. 654

Quid ſi culpa Iudicis aufugerit. num. 6 655

Vel ſi ſatellites conati ſint, ex ſecundo delicto capere delinquentem. num. 7. fol.eod.

Fideiuſsor tutoris, & balij, qui iuxtà Iuditis decretum prò certa fideiuſſit quãtitate, rem pupilli ſaluã fore, modò anno quolibet tutor ipſe, baliuſuè reddat computa, qui tamèn reddere annis ſingulis non curarunt, & pupilli ſubſtantiam Balius ipſe, vel tutor conſumauit, teneatur nè pupillo, non ſolùm prò ſumma, in fideiuſsione expreſsa, verùm prò omni eo, ad quod tutor tenetur, vel Balius. Rit.165. num.17. 663

Teneatur nè fideiuſsor tutoris etiàm prò bonis, pupillo obuentis, & ab eodem tutore adminiſtratis. num.18. verſ. Et àn. fol.eod.

Fideiuſsorem, in caſu dubio non teneri ad pęnam, in fideiuſsione contentam, iudicandum eſt. Rit.164. num.9. 655

Fideiuſsores condemnabuntur, citato tantùm principali. Rit.159. num.14. 633

Fideiuſsores de præſentando ad omnem ordinem, poſſint nè moleſtari, àc cogi ad præſentandum habilitatum prò antiquo delicto, prò quo præſtita fuit fideiuſſio, niſi noua ſuperuenerint indicia, vrgẽtiora primis. Rit.164. num.10. 656

Fieri nè debeat mentio de ipſis nouis indicijs in actu citationis. num. 12. fol. eodem.

INDEX.

Fideiuſſores in criminalibus iurant, ſicut Principales: Sed in ciuilibus, nec principales iurant, nec fideiuſſores. Rit. 159. in corp. 629

Obligant ſe præſentare Reum, & quotiès. ibid.

Requiſiti ſi fuerint extrà iudicium, requiritur quoquè, quòd principalis ipſe requiratur ibid. in med.

Ad quas pœnas recipiantur fideiuſſores in criminalibus. ibid. in fin. 630

Fideiuſſores liberentur nè, facta debitori prorogatione. Rit. 165. num. 11. 659

Quid, ſi tempus appoſitum ſit cauſa finiendæ obligationis. num. 12. 660

Fideiuſſores minimè cenſentur idonei Milites, & qui potentes ſunt conuentu. Rit. 160. num. 13. 643

Similiter, & Curiales. Sed quid de Iureconſultis. nu. 23. verſ. Cumq. militia 644

Fideiuſſores quot eſſe debeant prò quolibet denunciato, qui non ſint filijfamilias, nec Clerici. Quantum iurare debeant, & teneantur nè inſolidum. Rit. 163. in cor. 648. & num. 19. 651

Poſſint nè fideiuſſores purgare moram infrà dies ſeptem. ibid. in corp. §. item non poſſunt. & num. 2. 649

Vid. in verb. Moram purgare.

Quomodò requirantur principales, & fideiuſſores per ipſam Curiam. d. Rit. 163. cir. corp. § item quandò.

Si fideiuſſor condemnatus ſit, quia principalem non præſentauit, contumaciam non purgat, licet ipſe compareat, niſi dicto die veniat cum principali. d. Rit. 162. §. item quod.

Fideiuſſores, ſi ad aliquem præſentandum obnoxij ſint, eodē ſero, & die condemnari poſſunt cum principali ad pœnam, ſinè noua requiſitione, ob formam fideiuſſionis. Rit. 164. in corp. 653

Fideiuſſori, non valenti Reum præſentare, liceat nè eius ſuſcipere defenſionem. Rit. 163. num. 650

Fideiuſſoribus pluribus conceſſum eſt beneficium diuiſionis, vt creditor nempè actionem diuidere, & à ſingulis viriles portiones exigere cogatur. d. Rit. 163. num. 20. 652

Peti tamen debet hoc beneficium vſq; ad ſententiam, aliàs inſolidum condemnabuntur. num. 21. fol. eod.

Nec locus erit huic beneficio, ſi fuerit ei renunciatum. num. 22. fol. eod.

Filius.

Filij duo Regis ſi vno, eodemq; tempore naſcantur, ac ignoretur eorum vter antè prodierit; ſint nè ambo Reges. In proœm. num. 24. 9

Quid, ſi in adminiſtrandò concordes non ſint, exercebunt nè Iuriſdictionem alternis vicibus. d. num. 24. in med.

Poſſit nè Regnum diuidi inter hos filios: num. 25. fol. eod.

Filijfamil. Senatus conſulto Macedoniano antiquitùs fouebantur, in mutuo tantùm. Rit. 135. num. 1. 572

Poterant tamèn prò patribus fideiubere. n. 2. fol. eod. & num. 11. 583

Valeant nè renunciare Macedoniano prædicto. num. 6. 583

Filijfamil. Clerici per prag. de Senatuſc. Macedoniano amplexantur, vt obligari nequeant, abſq; conſenſu patris. d. Rit. 135. num. 18. 584

Quid de filijsfamil. titulatis, vel mercatoribus. num. 19. & num. 20. fol. eod.

Filijfamil. ſi mentiti ſint, dicendo ſe eſſe patresfamilias, vel viuere ſeorſim à patre, nulla nè ſint acta, & contractus. d. Rit. 135. num. 8. 583

Filiusfamil. in Regno obligetur nè, valeatq; Pater in ipſius met beneficium conſenſum, & authoritatem præſtare. d. Rit. 135. num. 13. cum duob. ſeq. & num. 17. 584

Filiusfamil. obligatus pro patre excarcerando, nec Macedoniani, nec Regiæ Pragmaticæ tutamine iuuatur. d. Rit. 135. num. 17. verſ. Filius verò fol. eod.

Filiusfam. obſtringatur nè ex contractu, ab ipſo inito, & deindè ſui iuris effecto ratificato. d. Rit. 135. num. 23. 585

Filiusfam. ſi prò patre obligetur, quamuis valeat obligatio, poterit tamen reſtitui, ſi patri defuncto non ſucceſſerit. d. Rit. 135. num. 11. & 12. 583

Si prò extraneo obligetur, teneatur nè in quantum facere poſſit. d. nu. 12. in med.

Fiſcalis, & Fiſcus.

Fiſcales, facta, ſeu data eis denunciatione per quemcunq; denunciatorem, facere tenentur regiſtrari citationem cõtrà denunciatum in quaterno Locumtenentis, & in vltimo peremptorio prædictarum citationum facere interrogatoria, ſeù capita conſueta, & non permittere, labi terminos conſuetos. R.29. in corp. 210

Nec audeant, recipere aliquid prò aliqua ſcriptura, exceptis de præſentatione inſtrumentorum, àc teſtium examinatione ad partium petitionem, àc ſignificatorijs. Rit.30. in corp. 213

Intereſſe tenentur in ipſa Curia horis conſuetis, & debitis, àc omnia dicta Capitula, et denunciationes facere ſcribere cum Conſilio Procuratoris, & Aduocati dictæ Curiæ. R.31. in corp. 214

Tenentur quoq; Fiſcales notificare Iudicibus acta omnia, facienda per Curiam prælibatam omnibus in cauſis, tangentibus fiſcum, & in præmiſſis nullam moram committere. Rit.32. in cor. 215

Fiſci mala cauſa nunquam eſt, niſi ſub bono Principe. Rit.57. num.25. 320

Fiſci Patroni munus introductum fuit ſub Adriano Imperatore. R.2. n.31. 54

Fiſci Patronus nedùm ex Rit. M. C. V. ſed etiàm Iure communi vnus erat; poſtmodum cæperunt eſſe duo, generalis ſcilicèt, & particularis. d. Rit.2. n.24. 52

Quid de Iure Regni. d. n.24. in med.

Quot ad præſens ſint fiſci Aduocati in Regia Camera. d. num.24. in fin.

Quis ex ipſis præcedere debeat. num.25. fol. eod.

Fiſci Patronus Regia Cameræ in maxima eſt dignitate conſtitutus, & inter clariſſimos connumeratur. dict. Rit.2. num.28. 53

Quantùm ſit eius ſtipendium. num. 27. in med. fol. eod.

Fiſci ſcriptor ſcribere debet omnes proceſſus cauſarum, fiſcum ipſum tangentium. R.34. in corp. in fin. 217

Fiſco in Regno, mortuo accuſatore, licebit proſequi accuſationem: defuncto tamèn accuſato, durabit Iudicium, quoad perſequutionem bonorum. Rit.20. n.8. in fin. 181

Fiſcum contrà dubijs in quæſtionibus ſemper forè iudicandum. Rit.57. n.16. 319

Vbi memoratur præclarum dictum Regis Philippi Secundi. & num.22. cum ſeq. 320

Quod ſenſurum quoq; conijcitur, Inuictiſſimum Philippum IV. n.24. fol. eod.

Adducitur ſimilitèr aliud effatum Innocentij IX. Pontificis Max. n.17. 319

Multi Imperatores id decreuere. nu.18. fol. eod.

Id habeatnè locum, quandò fiſcus agit de lucro captando, ſecus, ſi de damno euitando. num.21. 320

Fiſcum non habent Archiepiſcopi, Epiſcopi, & neq; Barones, ſed vice ipſius habent Promotorem, vel Curiæ Coadiutorem, & Aerarium. Rit.17. num.9. 168

Niſi Baro in inueſtitura ſpecialem aſſequatur prærogatiuam, habendi fiſcum, vt aſſequutus fuit Princeps Biſiniani. d. num.9. circ. med.

Siculi quoq; communiter, & abſolutè tribuunt Baronibus fiſcũ. d. n.9. in med.

Fiſcus ab Aerario diſtat, & in quo. R.2. num.33. 54

Quid erat fiſcus. d. num.33.

Fiſcus in quibus cauſis debeat interuenire, quenam conſequatur priuilegia, quęuè concedere poſſit. Vid. in verb. Aduocatus fiſcalis.

Fiſcus Iure communi non vetatur appellare: Iure verò Regni prohibetur à decretis abſolutorijs. Rit.18. n.10. 172

Poteſt quoq; ſuperiorem adire per viam recurſus. d. num. 10. in med.

Poſſitnè appellare à decretis non abſolutorijs, puta remittendos eſſe, &c. gaudere Indultu, &c. d. n.10. verſ. Quia, et ab alijs.

Dicaturnè fiſcus adhæſiſſe ipſo Iure appellationi, interpoſita à parte ab omni decreto, etiàm condemnante. d. num. 10. verſ. Immò, & ab omni.

Fiſcus prò functionibus fiſcalibus dumtaxàt prærogatiuam habet, prò quibus etiàm illud prælationis potitur priuilegium; In cæteris verò cauſis, etiàm feu-

feudalibus vtitur Iure communi. Rit. 126. num. 2. & 3. 553

Fiſcus tueri poteſt remedio legis benè à Zenone, C. de quatrien. præſcrip. nedùm emptorem rei fiſcalis, ſed etiàm eius donatarium à quauis moleſtia, quæ eis infertur, à perſona quoq; Eccleſiaſtica. Rit. 58. num. 19. 328

Fiſcus, vnius ex litigantibus in Sac. Conſilio creditor exiſtens, obtinebit minimè cauſæ remiſſionem apud ſuos Iudices: Sed in eo Tribunali, in quo lis agitur, fiſci patronus poterit adſiſtere. Rit. 50. num. 6. 282

Fiſtulæ.

Fiſtulæ ferreæ geſtari poſſunt intus habitationẽ inermes, adempto ſcilicèt ignario. Rit. 68. n. 4. verſ. Præcepit. 365

Fęlix.

Dom. Reg. Fęlix Vlloa laudatur. In proœm. num. 10. in fin. 5

Fœmina.

Fæmina commendatur, quia authrix pacis. Rit. 47. num. 3. 268

Fæminæ ab omni rerum publicarum adminiſtratione, magiſtratu, àc procuratione remouentur: item à concionibus, & vaſorum ſacrorum tactu: Nec baptizare valent, niſi vrgente neceſſitate. In proœm. num. 9. 7

Nec Ordinum recipiunt caratherem, nec pondera belli ſuſtinent. d. num. 19.

Feudi ſucceſſionis, & antiqui, & noui ſunt pęnitus incapaces. d. n. 19. cir. med.

Quid in hoc Iure Regni, deficientibus maſculis. d. num. 19. in med.

Fæminæ à iudicandi arcẽtur munere, quia arcana celare non valent. Rit. 3. n. 6. 66

Fæminæ etiàm admittuntur ad poſtulandum prò perſonis miſerabilibus, licèt eis poſtulare regularitèr prohibitum ſit. Rit. 23. num. 10. in med. 196

Fæminæ in Regno vti tutrices, & baliæ filiorum, exercere valent iuriſdictionem. In proœm. num. 14. 6

Habeant nè eandem iuriſdictionem, vti Vicariæ, & procuratrices filiorum, àc virorum abſentium. Poſſintq; iuriſdictionem mandare, delicta componere, & gratias facere. d. num. 14. in med.

Fæminæ quoq; factæ fuerunt ad Imaginem Dei. Rit. 141. num. 12. 597

Fęminis nùm plus ingenij à natura tributum ſit, quàm viris. In proœm. num. 18. 17

Forenſes.

Forenſes exercere nequeunt officia in loco, in quo larem, vel maiorem partem poſſident bonorum. Rit. 63. num. 9. 338

Forenſes viri arcana Curiæ ſecretò tegere debent. Rit. 3. num. 2. 66

Forma.

Forma præcisè obſeruari debet, & non per æquipollens. Rit. 123. num. 2. 544

Forus.

Fori dùm litibus feruent, deplorandus eſt Reip. ſtatus, & communis eſt omnium calamitas. Rit. 10. num. 1. 131

Fori priuilegio ad fruendum, ſit nè ſatis titulus tantummodò beneficij. Rit. 15. num. 8. 157

Forum ad legitimandum, tempus attenditur delicti. Rit. 66. num. 11. 353

Forus, dùm videtur multitudine cauſidicorum refertus, tantundem eſt vitiorum, quantùm hominum. Rit. 10. n. 1. 131

Franciſcus.

Dom. Franciſcus Maria Prato commendatur. Rit. 99. n. 23. in med. 468

Dom. Franciſc. Merlinus Marchio Ramontis, àc Præſes S. C. laudibus aſſicitur. Rit. 1. num. 26. in fin. 32

Fratres.

Fratres Cappucini probent nè, ſi adhibibiti ſint in teſtes, abſq; ſuperioris licentia. Rit. 144. num. 10. 603

Quid de alijs Religioſis. d. n. 10. in fin.

Fructus.

Fructibus locatis omnibus Archidiaconatus, v. g. haùd veniunt fructus, ſolitè præſtari in aduentu Archidiaconi. Rit. 9. num. 13. 127

Fructus dicuntur, deductis expenſis, & oneribus. d. Rit. 9. num. 10. verſ. Omnes tamèn. fol. eod.

Quandò debeantur, deductis expenſis. ibid.

Fructus rei, exiſtentis penès tertium, & creditori hypothecatæ, quādò ſequeſtrari poſſint. Rit. 126. num. 1. in fine. 553

Fructus ſunt, qui ex ipſa re immediatè leguntur. Rit. 9. num. 10. in medio. 127

Et multiplices ſunt ſpecies fructuum. d. num. 10. in fin.

Fructuum appellatione veniant nè actiones. d. Rit. 9. num. 10. fol. eod.

Veniant nè quoq; præſtita ex gratia, & voluntate. num. 13. fol. eod.

Frumentum.

Frumentum, à quolibet recollectum, reuelari debet apud locorum Gubernatores per totum menſem Septembris: qui infrà octo dies Octobris relationē facere obſtringuntur Regenti Regiam Cancellariam, prò tempore exiſtenti. Rit. 4. num. 11. verſ. Ampliùs. 80

Comprehendantur nè ſub hac diſpoſitione blanda, in molendinis percepta, vel ſpelta. d. verſ. Amplius.

Fugiens.

Fugiens è carceribus, ruptis per ipſum, ſi confugiat ad Eccleſiam, gaudeatnè illius immunitate. Rit. 43. num. 9. verſ. Sed an. 239

Vide in verbo, Effugiens.

Fur.

Furem pandere, teneatur nè quis in foro Poly. Rit. 4. n. 3. verſ. Hinc, in med. 76

Peccet nè, qui furem indicat, moriturum ex illo furto. ibid.

Gabella.

Gabellam emens, videtur emiſſe pœnas delinquentium. Rit. 56. num. 10. verſ. Hanc. 314

Quibus applicentur pœnæ fraudatæ gabellæ. d. num. 10. fol. eod. cum duobus ſeq.

Gagia.

Gagia qualia prò Actuarijs eſſe debeant. Rit. 25. num 2. verſ. Sed qualia. 202

Gallia.

Gallia olim Iudęos omnes, vſuram exercentes è ſuis finibus exterminauit. Rit. 20. num. 2. in med. 179

Gaſpar.

Exc. Dom. Gaſpar de Bracamonte, Comes Pignoranda, ác Prorex in hoc præſenti Regno, pluribus laudibus commendatur. Rit. 84. num. 3. 423

Gaſpar Clok impius, ſub colore ampliandi Clericorum exemptiones, multa contrà illorum cælibatum blaſphemauit. R. 66. num. 5. in fin. 352

Gemelli.

Gemelli filij ſi nati ſint. Vide in verbo, Filij duo.

Generalia.

Generalia, ac ſpecialia obſtringantur nè partes infrà biduum ponere. Rit. 129. num. 1. 569

Geſta.

Geſta inter alios, ſemiplenam faciunt probationem. Rit. 24. num. 8. 200

Gratia.

Gratia Principis, vel Pontificis ſubſiſtat nè, illis defunctis, & non expeditis Bullis. In proœm. num. 25. in fin. 9

Grauamina.

Grauamina, quæ Aerarijs inferri ſolent à Baronibus, remiſſiuè recenſentur. Rit. 45. num. 12. 240. & num. 15. 251

Habilitatus.

Habilitatus ſi aufugerit, àn, & quandò fideiuſſor teneatur. Vide in verbo, Fideiuſſor.

Hæreditas, & Hæres.

Hæreditati iacenti currant nè tempora, ad petenda beneficia, ſi Curator illi datus ſit: vel poſt elapſum illorum, ad ipſa admittatur. Rit. 71. num. 8. 383

Hæres feudatarij defuncti mortem domino denunciare tenetur, & nouam expetere inueſtituram; Quòd ſi fuerit Miles, & per annum, & menſem illam non petierit, fidelitatemq; promiſerit: per annum verò, & diem, ſi Miles non fuerit, feudo priuari debet. Rit. 4. n. 16. 81

Quid in Vniuerſitate feudataria. Vide in verbo, Vniuerſitas.

Se-

Soleatnè remitti talis pœna amiſſionis, etiàm elapſo anno, & die, & de facto remiſſa ſit in Regno Galliæ. d. num. 16. in med. 82

Quid in Regno noſtro, num loco iſtius pęne duplicatum debeat ſolui releuium. ibidem.

Excuſetur nè, ſi infrà tempus prædictum mortem non denunciauerit feudatarij, præpeditus peſte. d. num. 16. verſ. Hinc excuſari. 83

Hæreticus.

Hæreticum quilibet denunciare tenetur ſub excommunicationis pœna, etiàm genitorem, & occultum. Rit. 4. n. 5. 76

Hæc denunciatio ſit nè facienda in ſcriptis cum expreſſione nominis denunciantis. d. num. 5. in fin. 77

Henricus.

Henricus Rex Francorum magis gloriabatur titulo doctoris, quàm Regis, & quarè. Rit. 101. num. 3. 479

Hieronymus.

Dominus Hieronymus Pepi, Patruelis Domini Regij Conſil. Hortenſii Pepi, Soceri Authoris, commendatur. Rit. 20. num. 13. in fin. 118

Dominus Hieronymus de Philippo, olim Aduocatus fiſci in R. C. deindè Reg. Conſil. àc iterum fiſci patronus laudatur. Rit. 18. num. 1. 169

Hiſtrio, & Hiſtrionia.

Hiſtriones, & ſcenicos nè dùm Roma, ſed vniuerſa ab Italia Tiberius pepulit. Rit. 74. num. 11. verſ. Et prædicta. in fin. 399

Hiſtrioniæ munus improbum, & inhoneſtum, Iure noſtro non ſolum inter malas artes numeratur, ſed peculiaribus quoq; pœnis plectendos eſſe illud exercentes, ſancitum eſt. Rit. 74. num. 11. verſ. Et noſtro. 399

Multa de comedijs, hiſtrionia, & hiſtrionibus traduntur. d. num. 11. verſ. Hinc Comediæ, & verſ. At prædicta. 400

Roſcius tamen, vir doctus, hiſtrioniam eum eloquentia comparauit. d. verſ. Hinc comediæ. in fin.

Homicidium, & Homuncius.

Homicidium committens, metu honoris violandi, à pœna ordinaria excuſatur. Rit. 5. num. 19. 95

Homuncius ille, vulgò (Maſaniello) qui Author fuit popularis tumultus de anno 1647. memoratur. Rit. 56. n. 2. 310

Honor.

Honor alit artes. Rit. 101. num. 1. 478

Honor facem præfert in bellis, impellit ad ardua, addit vires. Rit. 5. num. 1. 90

Cur apud Romanos olim honori, & virtuti templa adeo coniuncta erant, vt nemini ad honoris templum pateret acceſſus, niſi per virtutem. d. num. 1. verſ. Hinc cecinit.

Multipliciter ſumitur honor. num. 3. 91

Honor debetur magiſtratibus, ſimulq; reuerentia, & obedientia. d. R. 5. n. 6. f. eod.

A Principe quoq; & parentibus debetur eis honor. d. num. 6. in med. 92

Qui negant magiſtratibus honorem, puniendi ſunt, tàquã ſacrilegi. n. 8. fol. eod.

Nec in ipſa ſolum conſiſtit reuerentia, ſed etiam in benefaciendo, & largitione bonorum. num. 15. 94

Præmium virtutis dicitur honor. d. n. 15.

Quidnè ſit. d. num. 15. in fin. 95

Honor magis ſplendet in honorante, quàm in honorato. d. Rit. 5. num. 16. fol. eod

Vita comparatur, ſicut grauiſſima infamia morti. d. num. 16. fol. eod.

Ac ipſi vitæ præfertur. num. 17. fol. eod.

Multa prò terrenis honoribus homines tolerant, prò cæleſtibus verò pauca. num. 21. 96

Honorem non negligere, immò appetere debemus, ad Dei gloriam, ad ſpiritualem vtilitatem proximi, et ad propriæ animæ fructum. d. num. 21. in fin.

Honore maiore functus, ad minorem vocari prohibetur. d. Rit. 5. num. 3. 91

Hortenſius.

Dom. Hortenſius Pepi, Reg. Conſil. àc Socer Authoris, laudatur. Rit. 20. n. 13. in fin 118

Iacobus.

IAcobo de Narbona Comiti fuit in matrimonium tradita Regina Ioanna Secunda, cuius iuſſu, non multò poſt matrimonium, fuit in cuſtodiam traditus, & quarè. In proœm. num. 2. 3

Dom.

INDEX.

Dom. Reg. Iacobus Capycius Galeota laudatur, & contentio in præcedendo cum Dom. Franciſco Ant. Muſcettula memoratur. Rit. 1. par. 1. *num*. 10. & *verſ. Et quamuis*. 24

Vbi adducitur deciſio Collat. Conſil. in exequutionem mandati Cath. Maieſt.

Ignobilis.

Ignobilis qua forma cedere debeat bonis in M. C. V. Rit. 160. *num*. 21. *in fin*. 643

Quid ſeruetur in Regno Siciliæ, Flandriæ. Romæ, ac Lugduni. ibid.

Cætera videas in verb. Nobilis.

Illuſtratus, & Illuſtris.

Illuſtratus magis dicitur, qui ad latus Principis adſidet. Rit. 1. *num*. 10. *verſ. Quàm præeminentiam*. 25

Illuſtres procuratorem mittere coguntur. Rit. 105. *num*. 2. 501

Horum Procurator admittitur in criminalibus. Rit. 108. *num*. 3. 513

Immunitas.

Immunitas, conceſſa maribus, exiſtentibus de Sanguine Regio, protendatur nè ad deſcendentes ex fœminis. In proœm. n. 11. *in fin*. 5

Immunitate Eccleſiaſtica gaudeat nè obnoxius ratiocinijs. Rit. 45. *num*. 20. 252

Immunitate Ecclesiaſtica gaudeat nè effugiens. Vid. in verb. Effugiens.

Immunitate Eccleſiaſtica gaudeat nè, qui vinctus à Regia Cohorte, ducitur per Eccleſiam, & renuit egredi ab ea. Rit. 43. *num*. 11. 240

Quid, ſi vinculis alligatus raperetur ad carceres, & cùm perueniſſet propè fores Eccleſiæ, è manibus familiæ exiliens, ingrederetur Eccleſiam, quamuis miniſtri Curiæ reſtim, & funem ipſam tenerent. num. 12. *fol. eod.*

Impeditus.

Impeditus iuſtè, comparere haud potens, nec Procuratorem mittere cogitur. Rit. 105. *num*. 1. *in fin*. 510

Quis nam iuſtè impeditus exiſtimandus ſit. num. 2. *fol. eod.*

Imperium.

Imperio vacante, eius adminiſtratio ſpectat ad Summum Pontificem; non verò è contrà vacante Sede Papæ. In proœm. num. 22. 8

Impunitas.

Impunitatem ad obtinendam, haud ſufficit conſocios denunciare, vel detegere, ſiuè illos arguere, ſed conuincere neceſſe eſt. Rit. 4. *num*. 15. 81

Incertitudo.

Incertitudo, quæ certificanda, ſeù declaranda venit ab eo, cui teſtátor commiſit, haud vitiat actū. Rit. 4. *n*. 18. *in med*. 84

Incipiendum.

Incipiendum haud eſt ab exequutione. Rit. 127. *num*. 1. 553

Quid, ſi ageretur de exequenda ſententia definitiua, aut interlocutoria. num. 5. & 6. 554

Vbi defenditur Dominus Carauita.

Incola.

Incola quis propriè dicatur. Rit. 85. *nu*. 7. 427.

Indicium.

Indicium ad torturam faciat nè dictum vnius teſtis. Rit. 41. *num*. 2. 233

Indultus.

Indultu conceſſo, cum clauſula (modo non accedat ad Ciuitatem, vel locum partis aduerſæ) poterit nè inquiſitus ad eius ſuburbia commeare. Rit. 85. *nu*. 4. *verſ. Quamobrèm*. 426

Indultus, alicui impertitus, ſub conditione, ſi omnia delicta contrà ſocios reuelata, probauerit, haud ſuffragabitur, quoad probata, ſi non omnia, ſed aliqua tantùm probata fuerunt. Rit. 4. *nu*. 7. *in fin*. 78.

Induſtria.

Induſtria perſonæ à delegante quibus ex verbis electa cenſetur. Rit. 2. *nu*. 37. 56.

Videatur nè electa perſona induſtria ex geminatione verborum. d. nu. 37. *verſ. Ex geminatione.*

Infans.

Infans, nutritus vino, & mulier, diſcens loqui latinè, vix perueniunt ad bonum finem. In proœm. num. 19. *cir. fin*. 7

Informatio.

Informatio de ſeruitijs, præſtitis à militibus, petentibus ſe remunerari, capi nequit, abſq; Domini Proregis licentia. Rit. 58. *num*. 20. 329

In-

INDEX.

Inhibitio.

Inhibitionum materia, maximè de illa Pontificis, et Rotæ Romanæ extricatur, remiſſiuè. Rit. 30. num. 4. 213

Iniuria.

Iniuria, facta Officiali, facta cenſetur Domino, cuius perſonam Officialis repreſentat, & conſequenter Regi. Rit. 51. nu. 2 291

Inquilini.

Inquilini, qui in domo conducta integro locationis anno habitare non valuerunt, ob commotiones populares, & alios caſus inſolitos, adſtringantur nè ad integram anni penſionem. Rit. 56. num. 4. 311

Quid, ſi domos inhabitauerunt, abſq; tamen commercio, propijſq; negotijs, propter quæ ſanè gerenda, domos conduxerant. d. num. 4. verſ. Et nè dum.

Quid dicendum in Inquilinis, emigratis ex domibus, conductis, præ timore peſtis anni 1656. quamuis ibi reliquerint mobilia, & famulos. num. 5. 312

Inſtantia.

Inſtantia incipit à litis conteſtatione, ſiuè ab eo actu, qui in cauſis ordinarijs immediatè ſolet ſubſequi litis conteſtationem, nempè à datione termini. Rit. 48. nu. 4. in fin. & num. 5. in med. 274

Currat nè inſtantia à primo decreto dationis termini, àn potius ab altero, declarante, quòd terminus, alias datus currat. d. num. 5. verſ. At quoniam.

Inſtantia in Curijs Eccleſiaſticis num pereat in ciuilibus, vel in criminalibus. d. Rit. 48. num. 7. verſ. In Curijs. 275

Inſtantia in fideiuſſione de Iudicio ſiſti, ac de repræſentando, perimit triennio. d. Rit. 48. num. 8. & 9. fol. eod.

Inſtantia petitæ exequutionis, in iudicatum tranſactæ, àn pereat. d. Rit. 48. num. 6. fol. eod.

Quid in cauſis feudalibus, vel in cauſa reconuentionali. num. 7. fol. eod.

Inſtantiæ peremptio allegari nequit ab Actore, ſed ſolùm à Reo. Rit. 122. num. 7. in fin. 540

Inſtrumentum.

Inſtrumenta, & contractus, per Notarium vaſſallum ſtipulata ad fauorē Baronis irritantur, nullamquè, faciunt fidem. Rit. 128. num. 14. 565

Irritetur nè quoq; probatio, facienda per teſtes, qui huiuſmodi inſtrumento interfuere. d. num. 14.

Inſtrumenta liquidandi facultas in quacunq; Curia, loco, ac foro, reſtringitur ad omnem Curiam, poteſtatem habentem liquidandi. Rit. 54. num. 7. 303

Poſſint nè Inſtrumenta liquidari in Regijs Audientijs. num. 5. in fin. & num. 6. fol. eod.

Inſtrumenta originalia quibus in caſibus, retenta copia, reſtituantur. Rit. 96. nu. 6. 459

Inſtrumenti reaſſumptio quomodò concedenda, diem functis Notario, Iudice, & teſtibus. Rit. 34. num. 5. 218

Inſtrumentorum ad liquidationem procedunt Iudices ciuiles, & iſti quoq; præſunt in prolatione ſententiarum foriudicationum. Rit. 2. num. 20. 51

Sit nè criminale, vel ciuile hoc Iudicium. Rit. 55. num. 3. 307

Tanquàm criminale, exerceri nè poſſit in Curia ſæculari aduerſus Clericum coniugatum. num. 5. 308

Inſtrumentorum ad liquidationem contrà Subcollectores Apoſtolicos, procedere nè poſſit Curia Nuntiaturæ in hoc Regno Neapolitano. d. Rit. 55. num. 6. fol. eod.

Inſtrumentorum de liquidatione ſola Magna Curia Vicariæ cognoſcit, priuatiuè quoq; quoad Regni ſuprema tribunalia. Rit. 54. num. 1. 302. & num. 3. 303

Conſuetudine tamen obtentum eſt, vt etiàm Baronales Curiæ de hac cauſa cognoſcant. num. 2. fol. eod.

Poſſint nè de illa cognoſcere Baiuli. nu. 4. fol. eod.

Quid in Curia Admiratiæ. num. 5. fol. eod.

Quiduè contrà porterios Sacri Regij Conſilij, ſint nè liquidanda Inſtrumenta in ipſo Sacro Conſilio, vel coram Præſide. d. num. 5. verſ. Id quod. Et in fin.

Inſtrumentum repertum in filſa, reaſſumi àn poſſit in forma probante. Rit. 34. n. 5. 218

Vid. in verb. Reaſſumptio.

Inſultus.

Inſultus quilibet, factus cum armis, etiàm non ſequuta percuſſione, qua pœna plectatur Iure cõmuni, & qua Iure Regni, ob ſolam armorum delationem. Rit. 68. num. 7. 366

Intereſſe.

Intereſſe in contractu mutui omni Iure permictitur, ſed ſolùm interdictum eſt, quod intereſſe antecellit. Rit. 20. nu. 11. verſ. Atq; ex his in fin. 184

Admictitur nè in mutuo hoc intereſſe ad rationem ſeptem, vel octo pròcentenario, ex eo, quia mutuanti parati eſſent annui introitus ad hanc eandem rationem. num. 10. verſ. addimus. 183

Quid in Regno noſtro ob frequentiam emptionum. d. verſ. addimus in med.

Quid, ſi intereſſe conuentum intrà eius quantitatis confinia conſiſtat, quæ veriſimiliter mutuantis intereſſe poſſet, ſi pecuniam retineret, vel iuxtà ſolitum negotiaretur. d. verſ. Addimus cir. fin.

Intereſſe in mutuo, ad quam rationem taxetur inter negotiatores in magnis Ciuitatibus. d. verſ. Addimus. in fin.

Interloquutoriæ, ſeù Interloquutoria.

Interloqutoriæ, quas debent aſſignare Procuratores Curiæ ad partis petitionem uni ex ſcriptoribus actorum, quænàm ſint. Rit. 110. in corp. & num. 1. 515

Interrogatio, & Interrogatoria.

Interrogatio, facienda à principalibus, fieri nè debeat ſuper articulis, vel ſuper interrogatorijs. Rit. 93. num. 5. 448

Interrogatoria admictantur nè tàm antè, quàm poſt litem conteſtatam. Rit. 129. num. 7. 569

Inuentarium.

Inuentarij diſcuſſio, facta cum vno ex creditoribus, cæteris & nocet, & prodeſt. Rit. 24. num. 10. 206

Ioanna.

Ioanna Secunda. XV. Regina Regni Neapolitani, Auum habuit Robertum, fratrem verò Ladislaum Regem. In proœm. num. 1. 3

Cuius Papæ Authoritate fuerit ad Regni ſolium euecta, cuiuè fuerit in matrimonium collocata. num. 2. fol. eod.

Quam obcauſam Alphonſum Aragoneum, Regem Siciliæ in filium, Regniq; ſucceſſorem ſibi adoptauit, qua adoptione reuocata, titulo ingratitudinis, nominauit in hæredem Ludouicum, filium Ludouici Ducis Andegauiæ. d. num. 2. cir. med.

Quem ſuſceperit in Regni adoptionem, extincto Ludouico. d. num. 2. in med.

Cur pœnitens, Alphonſum ipſum ſuum iterum ſucceſſorem elegit, eiq; titulum Ducis Calabriæ impertiuit. d. num. 2. cir. fin.

Quot annis Regni Clauum inconſtantèr, & variè ſuſtinuit, quouè noſtræ ſalutis anno obijt, falſo, ac ſuppoſito teſtamento, teſtibus corruptis, deponentibus Regni translationem ad alios num. 6. fol. eod.

Quo in Templo humata fuit. d. num. 6. in fin. 4

Ritus noſtræ Magnæ Curiæ Vicariæ compilari, reformari, ſimulq; obſeruari iuſſit. num. 7. fol. eod.

Sed nùm fuerint ab ipſa inuenti, & excogitati. num. 8. fol. eod.

Ciuitati Neapolitanæ multa priuilegia elargita fuit, inter cætera Magno Cancellario Othoni Caracciolo facultatem tradidit, doctorandi in Collegio Neapolitano. Simulquè, quòd ſenatores ipſius Collegij, coràm præfato Magno Cancellario tantùm conueniri poſſent. num. 9. & num. 10. fol. eod.

Collegio quoquè Neapolitano Medicorum prima tradidit elementa; Ac Collegio Ciuitatis Salerni Collegiatos dedit Medicos. d. num. 10. verſ. Quin ipſa.

Licèt mulier, potuit nè Iure hæreditario Iuriſdictionem Regni exercere. n. 12. 5

Ioannes.

Dominus Ioannes Aloyſius Riccius ſolo verbo creatus fuit Doctor ab Vrbano Papa VIII. cùm eum ad Epiſcopatum Vici Aequenſis aſſumpſit. Satiſq; laudatur ob ſuas Collectaxeas, quas memoriter dictabat. Rit. 101. num. 31. 486

Dominus Sereniſſimus Ioannes de Auſtria, quam commiſerit pugnam tempore præteritæ reuolutionis huius Ciuitatis, vt

Nea-

Neapolitanos ſeditioſos, & rebelles opprimeret Rit. 56.num.2.in med. 301
Quo die Inuictiſſimus Princeps ingreſſus fuit Ciuitatem cum triunpho, oppreſſis hoſtibus,ac Duce Guiſa. d. num.2.verſ. Octauo idus.
Deploratur ipſa ſeditio, & damna, quæ paſſus fuit Author cum ſua Domo,commemorantur. d.num. 2. & verſ.Domi.
Dominus Ioannes Franciſcus Capiblancus laudatur Rit.num.14.in fin. 128
Dominus Regens Ioannes Franciſcus Sanfelicius laudatur. Rit. 1. num.26. in fin. 32
Ioannes Thomas de Rugerio, ac Ioannes Laurentius pater, & filius ſummis laudibus extolluntur. Rit. 101. num. 18. 484

Ioſeph.

Dom. Ioſeph de Filiù nobilis Hiſpanus, & Eques ordinis Calatrauæ, olim Iudex M. C. V. nunc Præſidens Reg. Cameræ commendatur. Rit. 65. num. 13.verſ. Vt propterea. 348
Dominus Ioſeph. de Roſa Regius Conſiliarius laudatur.Rit.50.nu.10.verſ.Vndè ſub die. 286

Iouis.

Iouis,qui dictus eſt à Iuuando,ſimulacrum in Cretha abſq; auribus pingebatur,vt diſcerent, eos non oportere prabere aures delatoribus. Rit. 29. num. 1. in med. 210

Iudęi.

Iudæi,ſi miſerabiles ſint perſonæ,gaudeant nè priuilegio miſerabilium perſonarum, viduarum, & pupillorum.Rit.19.nu.6. 175
Cætera.Vid.in verb.Pagani.

Iudex.

Iudex Aduotate,metam excedenti,præcipere valet, vt finem imponat. Rit. 103. num. 11. 497
Iudex aſſumere debet aſſeſſorem, partibus non ſuſpectum.Rit.39.num.8. 228
Iudex à litigantibus accipiens,àn, & quandò reſtituere teneatur. Rit. 4. num.4.in med. 76
Iudex ciuilis præcedere nè debeat criminalem, vel è contrà. Rit. 2.num.19.verſ. Vter.& num.22. 51
Quiſnàm procedat ad inſtrumentorum liquidationem, præſitquè in prolatione ſententiarum ſ riudicationum, conſedeatquè ad latus Regentis M. C. ciuilis nè, àn criminalis.num.20.fol.eod.
Iudex, cui litteræ dantur commiſſionis ſuper teſtium audientia, debeat nè per ſe ipſum examinare teſtes, àn verò per interpoſitam perſonam actuarij. Rit. 146.num.7. 607
Iudex, Curiæ paruipendens ſtylum, litem ſuam faciet, ac ſi Ius commune paruipendiſſet.Rit.1.num.61. 42
Iudex dari non poteſt is, quem altera pars nominatim petit.Rit. 16.num.3. 160
Iudex eſſe nè poſſit litterarum rudis, ac Iuris, & legum penitus imperitus. d. Rit.16.num. 12. 163
Quid cum aſſeſſore.d.num.12.
Poſſitnè eſſe Iudex, qui recta intentione calleret,ſcientia verò careret.n.10.f.eod.
Iudex eſſe nè poſſit ſimul, & actuarius in vna, eademquè cauſa. Rit. 11.num.5. 138
Poſſitnè eſſe Aduocatus in eadem cauſa, completo officio.num.6. fol.eod.
An,& quandò tueri,& patrocinari poſſit in cauſa,auocata ab ipſo per appellationem.d.num.6.in fin. 139
Iudex famulum ſuum, vel alterius partis, poſſit nè eligere, vt citet aduerſarium. Rit.112.num.4. 518
Iudex gratis mutuum queat nè recipere à ſubditis licitè, & ſine nota criminis repetundarum. Rit.14.nu.14.verſ.Hinc non incongruè. 151
Iudex in delictis,in quibus venit imponenda pæna publicationis bonorum, nequit ampliùs procedere, cùm pars receſſerit. Rit.20.num.8. 181
Iudex in propria patria,vel prouincia quis nequit eſſe,ſicut nec aſſeſſor,nec baiulus, nec aduocatus fiſci.Rit. 63.num. 7. 337
Excipiuntur tamen multi caſus. num. 8. 338

INDEX.

Iudex in quibus caſibus, durante officio, conueniri poſſit. Rit. 4. nu. 4. cir. med. 76

Iudex iure communi, & municipali quidquàm recipere prohibetur, ultrà præfinitum ſalarium, Rit. 14. num. 10. verſ. Quid nè dum. 150

Poſſit nè ex teſtamento conſequi legatum, dùm recipere ex contractu prohibetur. num. 11. verſ. Prælatus. fol. eod.

Nùm recipere valeat donationem remuneratoriam. d. verſ. Prælatus.

Valeat nè recipere exculentum, & poculentum, ſi ſalarium habeat, attenta diſpoſitione iuris communis, vel municipalis. d. num. 11. verſ. Sed exeulentum.

Quæ dicantur exculenta, modico tempore duratura. d. verſ. Sed exculentum in fin.

Poſſit deniq; recipere pecuniam prò exculentis, modico tempore duraturis. d. num. 11. verſ. Si autem Iudex.

Iudex M. C. V. ſi aſſumatur in fiſci patronum, quo in loco ſedere debeat, nùm ſuo, vel aduocati fiſci. Rit. 2. num. 30. 54

Iudex ob voti propalationem redditur ſuſpectus. Rit. 3. num. 11. 68

Redditur etiàm ſuſpectus, ſi aliqua verba ex ore ſibi excidant, & quæ. num. 12. fol. eod.

Poſſit nè dari, vt ſuſpectus, ſi dicat: Litigantem iuſtitia non iuuari. Et vulgo: (queſto Caualiero mi fruſcia, et hà torto.) d. num. 12, verſ. Ac nouiſſimè.

Vbi adducitur deciſio Sac. Conſilij.

Iudex oppreſſionis quis nàm dicatur. Rit. 125. num. 3. 550

Iudex pedaneus, quis nàm dicatur. Rit. 130. num. 3. in fin. 670

Iudex, qui audientiam teſtium commiſit, ſi deceſſerit, vel officium compleuerit, nùm valeat commiſſarius teſtes recipere. Vid. in verb. Commiſſarius.

Iudex, qui per ſordes, gratia, aut dolo contrà Iuſtitiam iuerit, parti tenebitur, et amiſſo dignitatis cingulo, in triplum mulctatur, & quandoq; bonis confiſcatis mittitur in exilium. Rit. 14. num. 10. 149

Iudex reddi non poteſt ſuſpectus ſi dubitatiuè, & non deliberatè loquatur, dicens ſolum, dubitationem in cauſa habere, & non eſſe ſibi plenè ab aduocatis ſatisfactum. Rit. 3. num. 13. 69

Iudex ſecularis de clericatu poteſt tantùm ſummatim cognoſcere, adeò tamen, vt cognito, Reũ eſſe Clericum, ſinè mora Iudici ſuo tradat, Rit. 65. num. 2. 343

Iudex ſemèl ſaltem partem monere tenetur, quamuìs in cauſa procederetur in contumaciam. Rit. 108. num 10. 513

Iudex, ſi in aliquo tractatu, Typis edito, prò articuli veritate ſuam fundauerit opinionem, recuſari haud poteſt in cauſa, in qua idem articulus erit diſcutiendus, quaſi quod votum ſuum propalauerit. Rit. 3. num. 14. 69

Iudex, ſi vnico acceſſu eodem tempore plures differentias videre contingat, quarum vna alteri impedimentum non præſtat; verum eius labor augetur, duplex ſalarium Iure exigit. Rit. 8. nu. 10. verſ. Sicuti. 117

Iudicem oportet eſſe doctum, & legali ſcientia fulgentem. Rit. 16. num. 9. 162

Iudicem perturbans, eiuſq; impediens Iuriſdictionem, grauiter punitur. Rit. 5. nu. 10. verſ. Proindè. 93

Iudices ab inope haud valent tutò ſalarium arripere. Rit. 23, num. 11. 196

Iudices, ad quos ſententiam ferre ſpectat, in fine proceſſus debent manum ſuam apponere, & ſcribere ſententiam, diſputato proceſſu, ac viſo per omnes Iudices, ſeù examinato in Camera. Rit. 98. in corp. 461

Iudices cõſtituendi haud ſunt, qui ab aſſueto vitio accipiendæ mercedis non ſunt temperaturi, quamuìs Iſocratem eloquentia ſuperarent. Rit. 14. num. 9. 149

Iudices criminales, vt ciuilibus præcedant, & præferantur in honoribus, contrarius inoleuit vſus. Rit. 2. num. 22. verſ. Contrarius. 51

Iudices cum ſubditis nullam habere debent familiaritatem. Rit. 5. num. 11. 93

Iudices Curiarum, & cuiuslibet ipſarum poſſint nè recipere, & extorquere prò ſubſcriptione, & manus impoſitione in

Digitized by Google

in proceſſibus faciendis, vel prò deciſione quarumcunq; cauſarum, vel prò ſententijs, per ipſam Curiam ferendis, vel tantùm pro examinatione teſtium, aùt de trigeſimis cauſarum, commiſſarum eiſdem, & ſub qua pœna. R. 14. *in corp.* 146

Iudices duo ex illis M. C. qualibet in hebdomada eligi debent, qui Iudices hebdomadarij nuncupantur, vt audientiam faciant in banca de omnibus cauſis ciuilibus, & criminalibus, in hebdomada ipſa, vel infrà occurrentibus, àc ipſis cõmittuntur teſtium examinationes, &c. Rit. 83. *in corp.* 420

Iudices eligendi ſunt, non tàm magno rerum vſu, & experientia pollẽtes, quàm ingenij acumine, & legum doctrina inſtructi, eiſq; maxima eſt neceſſaria theorica. Rit. 16. *num.* 11. 163

Quanàm ſcientia, alieq; qualitates in Iudicibus requirantur. d. num. 11.

Iudices, & Superiores vices Dei obtinent; ideò magno obſequio, & obſeruantia ſunt à ſubditis afficiendi. Rit. 13. *n.* 1. *in med.* 144

Iudices habere perpetuos, vel annales, interſitne Reipub. Rit. 2. *num.* 62. 62

Iudices inferiores valeant nè pramia conſtituere, àc indulgentiam polliceri, probanti crimina. Rit. 4. *num.* 7. 77

Iudices Magiſtratum nèc appetere, nèc petere debent. Illiq; ſunt eligendi, qui nihil è munere obeundo recipiant mercedis, aut lucri. R. 9. *n.* 1. 124

Vndè illis debeantur ſtipendia ſingulis menſibus. d. num. 1. *circ. med.*

Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ biennio perdurant. Rit. 2. *num.* 57. 61

Iudices M. C. non audeant, neq; poſſunt ciuiles cauſas ſibi ipſis committere, ſed alijs litteratis idoneis liberè, & abſq; ſordè, caſu, quo committendæ erunt, committant. Rit. 16. *in corp.* 159

Iudices M. C. præcedere nè debeant Aduocatum fiſcalem. Rit. 2. *num.* 26. *cum ſeq.* 52. *& num.* 28. *verſ. in cauſa, & num.* 29. 53

Quid, ſi collegialitèr incedant. d. n. 28. *verſ. Si quidem prædicta.*

Valeatnè Prorex mandare, vt fiſci Aduocatus præcedat Iudicibus. num. 30. *verſ. Et valeat.* 54

Iudices M. C. V. quot fuerint ex Inſtitutione Reginæ Ioannæ, quotuè ex Regni Conſtitutione. Rit. 2. *num.* 16. 50

Quot fuerunt alijs temporibus. d. n. 16. *in med.* 51

Sintnè hodiè quatuordecim, octo ſcilicèt prò cauſis capitalibus, reliqui verò prò cauſis pecuniarijs, àc in duabus partiti aulis, d. n. 16. *in fin.*

Sintnè quinque Iudices in criminali audientia, & eorum duo ex Regijs Conſiliarijs. d. num. 16. *verſ. At Thorut. fol. eod.*

Iudices M. C. vel ſaltèm ex ipſis vnus cõtinuò perſonalitèr intereſſe debet, àc ſe coràm Regente aſſentare de mane, & poſt prandium, àc de ſero hora congrua. Rit. 15. *num.* 3. 155

Iudices malè agũt, qui ex ſola tituli lectura ad carcerationem procedunt, facinoris veritate non perpenſa. Rit. 29. *nu.* 3. 211

Iudices omnes, tàm Ordinarij, quàm delegati, ſi plures ſint, adeſſe debent deciſioni cauſarum, licèt plurium ſententia praualeat. Rit. 53. *num.* 4. 297

Iudices omnes vnius aulæ tanquàm vnum corpus conuenire debent, & ius coniunctìm dicere, eorumq; duo ſaltèm vota conformia concurrere debent in cauſa ducatorùm ducentorum citrà, & tria ab indè ſuprà, quamùis vni eorum committatur, vt illam finiat. d. Rit. 53. *num.* 6. *verſ. Quamobrèm. & num.* 8. *in fin.* 299

Dare nequeunt abſentes votum in ſcriptis. num. 9. 300

Iudices Pedanei, eorumq; Iudicium hodiè prorſus ceſſant. Rit. 130. *n.* 3. 570

Quot aureos exigere eis permiſſum erat, tàm in initio, quàm in fine litis. d. n. 3.

Quiſnàm dicatur Index Pedaneus. d. num. 3. *in fin.*

Quanàm cauſæ iſtis Iudicibus committi poterant. Rit. 134. *n.* 1. 547. & R. 126. *num.* 1. 551

Sintnè incompetentes iſti Iudices Pedanei

nei in cauſis meri, & mixti imperij, vel ſummam ſuæ Iuriſdictionis excedentibus. d. Rit.126. num.2. 552

Iudices preſto eſſe, conuenit Vrbium fauſtitati, & Ciuium concordiæ.R.7.n.1. 105

Iudices, qui à publico nullum habent ſalarium, poſſunt ſportulas, & trigeſimas accipere in præmium laborum, àc prò ſalario. R.14. n.2. 147

Debeantur illis ſportulæ in cauſis miſerabilium, & ſummarijs. d. n.2. in fin.

Iudices, qui ſibi ipſis cauſas committunt, videntur dare canes obſides lupis, & luporum fœtus ouibus. Rit.16. n.1. 160

*Iudices ſubditos obſeruare, illiſquè aures præbere, obſtringuntur, nec faſtu, honoribus, & dignitatibus ſe extollere debent.*R.5. *num.* 12. 93

Omniquè manſuetudine, & humilitate alloqui, aliàs iuxtà erit cauſa, illos recuſandi. d. num. 12.

Prompti ad ſalutandum, àc æqualitatem ſeruare, & diligentèr inquirere veritatem. d. num.12. in fin. 94

Iudices ſuos ad nutum priuare, & abſquè cauſa cognitione, non finito quoq; anni curriculo, poſſunt Marchiones, Duces, omneſquè alij, Iura imperij habentes, àc legis condendæ authoritatem. Rit. 52. *num.*8. 295

Iudices, tàm ciuiles, quàm criminales, quot horarum interſtitio vacent expeditioni cauſarum in eadẽ Cur. Et poſt prandium audiant Aduocatorum, & Procuratorum informationes. Rit. 15. *num.*14. 158

Iudici de Iure Regni debetur trigeſima, Aduocato verò debetur ſexageſima, quia Iudex dignior eſt Aduocato. Rit. 58. *num.*7. *verſ.Ex iure.* 324

Iudici haùd licet iudicare in cauſis, in quibus patrocinium adeptus eſt. Rit. 11. *num.*7. 139

Quid, ſi fuit Arbiter, aut ſimplex conſultor. num.8. & 9. *fol.eod.*

*Poſſitnè, finito Officio, patrocinari in cauſa, auocata ab ipſo per appellationem. num.*6. 138

Iudici prò negotio expleto paucioribus diebus, quod pluribus erat peragendum, debeatur nè ſalarium omnium dierum, vel eorum tantùm, quibus vacauit. R.8. *num.*10. 117

Iudici ſi quis dicat: Si per reuerentiam Officij tui, & Regis mihi liceret, non abſtinerem à te manus: Et Iudex dicat, nè reſpicias Regem, nec cures de Officio, adhùc pœna committitur.R.5.n.9. 92

Nùm acriùs puniatur iniuria, Iudici illata. Vid. in verb. Iniuria.

Iudicibus ex criminalibus M. C. V. vnus diù, noctùq; ſemper adſiſtit in palatio ipſius M.C. & quarè. Rit.15.*n.*14. 158

Iudicibus omnibus finem imponere cauſis abſq; Regentis præſentia, licitum eſt. Rit. 53. *num.*12. 300

Iudicis mandatum in proclamate requiritur. Rit.38.*n.*2. *verſ.Quod autẽ.* 222

*Requiritur quoq; in delinquẽtis captura, niſi in flagranti reperiatur. nu.*3. 223

Iudicis relinquitur conſcientiæ cognitio, ſi indigeat, necnè Aſſeſſore: eiquè eligenti, nequit pars replicare. Rit.39. *n.*7. 227

Iudicũ imagines ſine manibus apud Thebanos proponebantur. vt ab accipiendis muneribus prorsùs alieni eſſe deberent. Rit.14. *n.*1. 147

Iudicum M.C.V. ſaltèm vnus, vel omnes, ſi voluerint, continuò perſonalitèr in d. M.C. adeſſe debent, & ſe coràm Locumtenente ſentare de manè, poſt prandium, & de ſero, hora congrua, & abindè non recedere, licentia à Locumtenente prædicto non petita.R.15. in corp. 154

*Quomodò intelligatur dictio illa (continuò. num.*3. 155

Iudicium.

Iudicia, forenſia in Ciuitate, quam ob cauſam conſtituta ſint. Rit.72.*n.*1. 388

Iudicia in tenberis minimè exercenda, ſub pęna nullitatis ſententiæ promulgandę ipſo Iure. Rit.15.*n.*11. 158

Quid in Athenienſi Areopagitico Senatu obſeruatum traditur.d.n.11.in med.

Quid in Arbitris, & ſubdelegatis. n. 12. *fol. eod.*

Iudicia olim apud Hæbreos in portis Ciuitatum exercebantur, & quarè. Rit.19. *num.*1. 174

In-

INDEX.

Iudicis in proferendis ,tur potius matutina, quàm veſpertina hora electa ſit. Rit. 15.*num.* 12.*verſ. Quin.* 158

Iudiciorum duo ſũt genera, inter ſe dixtincta, tùm Neapoli, *tùm alibi.* Rit. 2.*num.* 18. 51

Iudicium capitis, quo quis capite damnatur, lento pede, & nimis ſerà ferendum eſt. Rit. 23.*num.* 1. 216

Iudicium, mortuo accuſato, durabit in Regno, quoad proſecutionem bonorum. Rit. 20.*num.* 8.*in fin.* 181

Iudicium, proſequutum cum procuratore, deſignato per Reum *in calce intimationis, de cuius tamèn mandato non conſtat, nec per inſtrumentum, nec per conſtitutionem pènès acta, ſubſiſtat nè.* Rit. 28.*num.* 8. 207

Iudicium tribus conſtat perſonis, Actore ſcilicet, Reo, *& Iudice.* Rit. 67.*num.* 10. 358

Iulius.

Dominus Iulius Capone Sac. Theol. ac vtriuſq; Iuris Doctor, & Primaria Veſpertina Cathedra Lector, ſimulq; inter Aduocatos eximius, laudibus, multis extollitur. Rit. 7. *num.* 16. *verſ. His dictus.* 110

Iunior.

Iunior, ſi præcedat antiquiorem, qui inſignia doctoratus accepit, nõ per hoc præferendus eſt in dignori loco. Rit. 101. *num.* 44. 483

Iura.

Iura omnia, quæ ſanciunt, pœnam imponi prò aliquo crimine ipſo Iure, locum ſibi vendicant, modò ſubſequatur ſententia declaratoria, tale ſcilicet crimen fuiſſe commiſſum. Rit. 15. *num.* 10. *in med.* 157

Iura ſua tueri cuicunq; licet cum auxilio alieno, etiàm infidelium. Rit. 83.*num.* 6. 421

Vbi adducitur exemplum Dauidis, vtrũ ei licuiſſet, vti Philiſtinis in ſui adiutores contrà Iſrael.d.num. 6.

Iuramentum.

Iuramento partis ſtandum eſt de ſcripturis, earumq; tenore, & amiſſione, probato ſaccomando, depopulatione, incendio, naufragio, &c. Rit. 55.*num.* 5.*verſ. Ceterum.* 312

Iuramentum calumniæ introductum fuit, ob publicam vtilitatem, nè veritas occultetur. Rit. 47.*num.* 2. 608

Eſtq; credulitatis, non veritatis.num. 4. *fol.eod.*

Quo omiſſo, haùd vitiatur proceſſus.nu. 5. *fol.eod.*

Eiq; partes poſſunt renunciare tacitè, ſed non expreſsè.num. 6. *fol.eod.*

Si petitum fuerit hoc iuramentum, & omittatur, nullitati ſubiacet proceſſus, non obſtante contraria conſuetudine. num. 7. *fol.eod.*

Neq; à Iudice remitti poteſt, ſed in Iudicio quoquè ſummariiſſimo præſtandum eſt.num. 8. *&* 9. *fol.eod.*

*Iuramentum calumniæ præſtandum eſt in qualibet litis parte.d.*Rit. 147.*num.* 17. 610

Sit nè in vſu hodiernis temporibus num. 18. *fol.eod.*

Quid in Camera Imperiali, Marchionatu Montisferati, in Conſilio Flandriæ, & Mechliniæ.d.num. 18.

Iuramentum calumniæ præſtari quoq; poteſt à Procuratoribus, hiquè obſtringuntur, propriis nominibus ad illud præſtandum.d. Rit. 147.*num.* 11. 608. *& num.* 12. 609

Iuramentum calumniæ, ſi ab abſente ſit præſtandum, cuius nàm expenſis, præſtari debeat. Rit. 153.*num.* 5. 620

Iuramentum calumniæ, ſi omiſſum fuerit, & conſtet de bono Iure illius, qui fauorabilem ſententiam reportauit, ſuſtinebitur quidem ſententia, & proceſſus. Rit. 147.*num.* 10. 608

Iuramentum, præſtitum à Rectore Ciuitatis, ingrediente officium ſuum in die feriata, & iurante ſeruare ſtatuta Ciuitatis, non ſubſiſtit, poteritq; contrauenire, ac ſi non iuraſſet. Rit. 148.*num.* 3. *verſ. Atquè.* 611

Com-

Comprehenditquè prohibitio, iuramenti præſtandi diebus feriatis omne iuramenti genus. d. verſ. Atq;

Iuramentum, quamuis ſit acceſſorium ad contractum, non tamèn ſequitur naturam ſui principalis. Rit. 128. num. 11. verſ. Et quamuis. 564

Eiuſq; virtute, & ſi contractus corruat, efficaciter agi poteſt. num. 12. fol. eod.

Iuramentum remitti nùm poſſit per Principem. d. num. 12.

Iuramentum, Vid. in verb. Iuſiurandum.

Iurans.

Iurans, non reuocare teſtamentum, Procuratorem, aut Vicarium, iuramento non obſtante, licitè reuocare poteſt. Rit. 155. num. 5. 623

Iuriſconſulti.

Iuriſconſulti memorantur, qui auaritiæ morbo laborarunt, Rit. 147. nu. 16. 609

Iuriſdictio.

Iuriſdictio ad Regem ſpectat, ac ab eo ſinè peculiari conceſſione ſeparari non poteſt. Rit. 1. num. 37. verſ. fiſci partes. 36

Iuriſdictio, conceſſa, vel donata alicui cum Caſtro, intelligatur nè conceſſa, vel donata priuatiuè à concedente. Rit. 46. num. 7. 257

Iuriſdictio minoris Iudicis conquieſcit ob maioris præſentiam. Rit. 59. num. 1. in fin. 329

Iuriſdictio, quæ poſſidetur ab Eccleſia, in dubio præſumitur libera, ac allodialis, non verò in feudum. Rit. 52. num. 11. 259

Iuriſdictio ſemper intelligitur cumulatiuè conceſſa. Rit. 46. num. 9. 257. & num. 11. verſ. Quòd ſi. 259

Iuriſdictionem ſi quis prætendat in aliquo Regni loco, illam probare debet, titulumq; exhibere cogitur. Rit. 1. num. 39. 36

Iuriſdictionum gradus ſunt diſtincti, & quilibet infra ſuos limites demandatam Iuriſdictionem exercere compellitur. Rit. 52. num. 2. 293

Iuriſprudentia.

Iuriſprudentia nullo imprimitur charactere, niſi laboris, & ſudoris. Rit. 16. num. 7. verſ. At qui. 162

Ius.

Iuris appellatione Ius venit municipale. Rit. 1. num. 49. in med. 42

Ius ciuile haud aduerſatur Iuri Canonico. Rit. 53. nu. 5. verſ. Hinc contrà. 298

Ius exequutiuum, ac Ius liquidandi via Ritus, triginta annorum tempore præſcribuntur. Rit. 128. num. 22. 567

Ius optimum, optimis legibus optimè conſtitutum, neceſſarium eſt in omni Repub. ad Ciuium ſalutem, tranquillitatemq; ſeruandam. Rit. 125. num. 1. 549

Ius portelli, quod exigere prætendunt Carcererij à carceratis, de genere eſt prohibitorum, & propterea non debetur Baroni. Rit. 43. num. 2. 237

Quomodò in Regno, & ad quam rationem perſoluatur hoc Ius. num. 3. fol. eod.

Quomodò ſoluatur in Ciuitate Amalphiæ. d. nu. 3. in fin.

Eſtq; iure communi incognitum: Expenſæq; carcerum, & huiuſmodi ſpectant ad Dominum, cuius eſt Iuriſdictio. d. nu. 3. verſ. Illud verò Ius.

Vetitum eſt ſolui à carceratis prò delictis fiſcalibus, ipſiſq; carcererijs, ac caſtellanis vetitum eſt exigere. num. 5. 238

Ius ſtatutarium, non verò commune attenditur, vbi pater filium, filiamuè deſtituit in eo, quod de Iure ipſis tangit. Rit. 1. num. 58. in med. 42

Ius Tubictæ. Vid. in verb. Tubicta.

Iuſiurandum.

Iuſiurandum, ab Aduocato emiſſum de non præſtando gratis patrocinium, minimè ſuffragatur in cauſa pauperum. Rit. 23. num. 10. in fin. 196.

Cætera Vid. in verb. Iuramentum.

Iuſtitiarij

Iuſtitiarij Gubernatores dicuntur, ſiuè Præſides Prouinciarum. Rit. 64. num. 4. 341

Ac de eorum munere, remiſſiuè. num. 6. fol. eod.

Laicus.

LAicus, certi temporis interſtitio relegatus, ſi clericatum aſſumpſerit, & fines deindè relegationis non ſeruauerit, de hoc delicto, noniter patrato, ab Eccle-

eleſiaſtico Iudice mulctari debet.Rit. 66. num.17. 354

Lambertinus.

Dominus Lambertinus in materia Iuris patronatus ſumma eſt authoritatis, cæteriſquè præferendus. Rit.100.num.9. in med. 471

Laudum.

Laudum, ab Officiali prolatum,electo cum Regis, vel Proregis licentia, habet nè exequutionem paratam. Rit.11.num.3. 138

Laudum, latum per duos ex tribus Arbitris abſquè interuentu tertij nullitate ſcatet. Rit. 53.num. 5.cir. med.& circa fin. 298

Vbi adducitur deciſio Sac. Conſilij.d.nu. 5.in fin.

Satis nè ſit tertium interpellare legitima citatione, vel forè cogendum. d.num.5. in med.

Quid de Iure Canonico. d. num. 5. circ. fin.

Legatarius, & Legatum.

*Legatarius valeat nè recuperare ab hærede expenſas,in ſtudio erogatas, vigore legati,ſibi relicti. Rit.101. num.26.*486

Legatum mobilium comprehendat nè pecuniam,libros, argentum,animalia,ac ſpecularia, vulgo, vitriate. Vid. in verb. Mobilium.

Legatum expenſarum,relictum pro ſtudijs legum, & medicinæ,præſtari etiàm debet prò ſtudijs grammaticæ, & humanitatis.Rit.101.num.27. 486

Legatum,proximiori relictum prò doctoratu, debeatur nè proximiori monacho, peruenire anhelanti ad huiuſmodi dignitatem.d.Rit.101.num.25. 485

Valeat nè legatarius recuperare expenſas.Vid.in verb.Legatarius.

Legatum,relictum alicui,ſi voluerit ſtudere, præſtatur ex ſolo propoſito ſtudendi. d.Rit.101.num.28. 486

Legatum,relictum alicui,ſi legibus ſtuduerit,intelligitur,ſi doctoratus,quoq; inſignia adeptus fuerit.d.Rit.101.num.29. fol.eod.

Conſequatur nè illud,qui doctoratus lauream à Principe conſequitur,abſquè quo ſtudeat.num.30. *fol.eod.*

Legatum,ſi fiat de omni eo,quod ex aliqua perueneris lite, expenſa deduci debent. Rit.9.num10.in fin. 127

Legatum,ſub conditione,non mouendi litigium,aliàs à legati commodo cadat,valeat nè. Rit. 10. num. 20.verſ.Sed àn. 136

Legatum ſummæ,alicui factum, vt de illa diſponat, prout teſtator ipſi in ſecreto commiſit,validum eſt;Quantitas tamen taxari debet arbitrio boni viri. Rit. 4. num.17. 83

Læſæ maieſtatis.

Læſæ maieſtatis crimine maculatus manifeſtàdus eſt,adeò,vt,ſi filius patrem reuelet,eius bona conſequitur.Rit.4.nu.5. verſ.Scientes. 77

Si plures taliter maculatum reuelauerint, cui præmium dandum ſit. d. verſ. Scientes in med.

Lex.

Legem araneæ telam eſſe,Solon reſpondit. Rit.46.num.2.in fin. 255

Legis fauor, ac priuilegium potentius eſt quouis fauore, ac priuilegio hominis. Rit.101.num.23.in fin. 485

Legum originem Nationes omnes ad aliquod numen retulerunt. Rit. 84.num.1. in fin. 422

Referuntur ſingulæ Nationes. ibid.

Quanta ſit legum authoritas probatur. ibid.

Sint nè mænia vrbium leges ipſæ. ibid. in fin. 423

Libellans,& Libellus.

Libellantie antè aduerſarij citationem non ſolum licitum eſt emendare libellum, ſed etiàm mutare, ac à Iudicio deſiſtere. Rit.67.num.8. 357

Libellorum formam ſolemnem, in accuſationibus minimè admictis hodiernus vſus,ſed tantum querelam Rit.21.n.3. 190

Libellus haud præiudicat, antequàm aduerſarius fuerit citatus. Rit. 67. num. 7. 357

Liberalitas.

Liberalitas Romani ſenatus extollitur, alio-

rumq; virorum, Summorum Pontificum, & Cardinalium. Rit.23.num.1. 192

Ac etiam recenſetur liberalitas Reginæ Ioannæ.num.2. fol.eod.

Liberandus.

Liberandus ſi quis ſit è carceribus M. C. die feriato,quid obſeruet ipſa M.C.Rit. 44.in corp. 241

Libri.

Libros qui immortalitati commendauit, typiſq; edidit, ceteris paribus,alios præcedere debet.Rit.101.num.49. 488

Nec examini ſubijciendi ſunt librorum ſcriptores.num.50. fol.eod.

Licentia, & Licentiatus.

Licentia audiendi confeſſiones, ab Epiſcopo impertita ad ſex menſes, ſi deindè ſimpliciter prorogetur,non niſi ad idem tempus aliorum ſex mentium extenditur.Rit.123..num.36. 546

Licentiatus.Vid. in verbo,Iunior. Vbi hoc modò legas: Iunior, ſi prior fuit licentiatus, non ideò præfertur poſteriori licentiato, ſed priùs doctorato. Rit.101. num.44. 488

Litteræ.

Litteras aperiens alienas, alteriq; oſtendens,à pœna haùd immunis eſt,ac mortaliter peccas,modò dolus præcedat.Rit. 3.num.19. 71

Litteræ cambij, legitimè proteſtatæ, paratam contrà ſcribentem, ac celerem habent exequutionem, nulla penitus admiſſa exceptione, omniq; remota defenſione, non tàm ex vſu omnium mercatorum,ſed de communi quoq; totius Italiæ, & vniuerſi orbis conſuetudine. Rit. 128.num.26. 567

Recenſetur tribunalium praxis huius Ciuitatis,præcipuè Collateralis Conſilij, cui Iuriſdictio demandata fuit, cognoſcendi de litteris cambij abdicatiuè à quouis alio tribunali, per quam praxim abſq; citatione,vel alia recognitione,ſed tantùm per ſimplicem litterarum oſtenſionem cum proteſtatione, præuio decreto,relaxantur litteræ exequutoriales. num.27. 568

Litteræ exequutoriales, expeditæ vigore incuſata obligationis antè lapſum decennij,exequutioni demandantur vltrà quoq; decennium, præuia tamen partis citatione.d.Rit.128.nu.20. f.eod.

Litteris exequutorialibus expeditis, adiectis tamen propria manu Iudicis verbis illis (oſtendatur prius) ſi facta fuerit exequutio, non prius facta oſtenſione prædicta, erit nè nulla,ac bona exequuta erunt reſtituenda principali debitori.Rit.134.num.22. 581

Liquidatio.

Liquidatione in inſtrumenti ad quàm rationem fiſco ſoluatur pœna. Rit. 109. num.6. 514

Sit nè ciuile, vel criminale liquidationis iudicium.num.7. fol.eod.

Cætera. Vid.in verb.Inſtrumentum.

Liræ.

Liræ quam ſummam,& quantitatem conficiebant.Rit.58.num.7. 324

Lis.

Lis diutiſſima de 30. carolenis olim extitit in tribus Curijs huius Ciuitatis.Rit. 131.num.4. 571

Sexcentæ huiuſmodi lites recenſentur apud P. Angelgraua. Soc. Ieſu num. 5. fol.eod.

Lis ipſa tùm litigantibus, tùm Reipub. grandia parit incommoda,& detrimenta, & ex ea ſcamnala oriuntur.Rit. 10. num. 6.132.& num.8. 133

Ac purgatorij quandam vim habet lis. num.13. 134

Lis nuſquàm in noſtro Regno conteſtatur, nec conteſtatione vtimur noſtris temporibus.Rit.48.num.4. 274

Quod ſeruatur in Regno quoquè Cathaluniæ.d.num.4.

Requiratur nè tacita litis conteſtatio,quæ non ceſſat in Regno,ſed ſolum expreſſa, quæ vbiq; ceſſat,vbi cauſæ ſunt ſummariæ.num.5. fol.eod.

Lis. ſi oriatur inter Ciues Neapolitanos, vel incolas de conſtituendis muris, aperturis,ac ſeruitutibus quibuſcunquè, ſi extraordinariè procedatur de mandato Magnæ Curiæ; quomodò fiat proceſſus; eiuſquè copia nùm detur partibus, & aliqua appellatio admittatur.

Rit.

Rit.85.in.corp. 425
*Quod hodiè haud ſeruatur;verùm in hiſce cauſis procedit M.C.V. vel Sacrum Conſilium. num.*15. *verſ.*Hunc Ritum. 431
Lite pendente officialis priuari haud debet poſſeſſione,ac officij exertitio,dato, quòd obijceretur de ipſius extinctione ipſo Iure.Rit.8.num.6. 116
Lites definiendi . Vid. in verb. Carolus Quintus.
Lites omnium criminum,omniumq; malorum cauſa ſunt. Rit.10.num.12. 134
Litis euentus difficilis eſt,difficiliùſq; eſt, obtinere exequutionem. d. Rit.10.num. 10. 133
Poſſitnè eſtimari dubius euentus litis, & quomodò probetùr,dubium eſſe.num.20. in med. 135
Litis pendentia ſola libelli oblatione, parti notificata,inducitur.Rit.121.n.5. 538
Litis ob incertum , dubiumquè euentum , nulla deceptio,nullaq; læſio conſideratur, at ſpeciale eſt in tranſactione , nè detur locus pœnitentiæ,quamuis contractus ſit innominatus.Rit.10.num.20. 135
Litium immortalitas omnibus magis Europam affligit. Rit.69.num.1. 370
Litium prolixitas,vt prorſus euellatur,publicæ eſt vtilitatis.Rit.10.num.14. 134
Ad litium exterminationem , quæ conſtituta fuere ab antiquis Iuriſperitis.num. 19. 135
Vid. in verb.Comes, & in verb.Tullius.

Litigantes.

Litigantes, viciſſim ſe verbis iniurioſis impetentes, illicò, & incontinenti, poſſunt pœnis mulctari. Rit.5.nu. 14.verſ. Sed litigantes. 94
Litigantium numero in dies creſcente, æs, res, ac ſpes omnis conſumitur, & hominum ſocietas deuaſtatur.Rit.10.num.2. 131

Locatio.

Locatio à tutore, vel marito facta, valeat nè deleri à pupillo, facto maiore, ſeù ab vxore.Rit.2.num.54.in fin. 60

Locumtenens.

Locumtenens magiſtri iuſtitiarij eſt Regens M. C.V.Rit.63.num.1. 336
Locumtenens M. C. V. Iudices , magiſtri actorum,ac Aerarius quolibet menſe tenetur diuiſionem facere pronentuum inter officiales ipſius Curiæ, & dare,aut dari mandare , vel ſoluere vnicuique ratam, ſibi tangentem. Rit. 9. in corp. 123
Ac ſemèl ad minus in hebdomoda tenentur perquirere omnia acta Curiæ, & proceſſus,actaq; fiſcalia,ac expeditionem dare litibus,& mandare,exequutionem fieri.Rit.10.in corp. 130
Locumtenens M.C. V. mandet nè,aut faciat capi aliquem de perſona, prætextù cuiuſcunquè exceſſus,ſeù delicti,aut alia quacunquè cauſa , abſquè conſilio vnius ſaltèm Iudicis Curiarum ipſarum ; quod ſi faceret, poſſet nè illum retinere. Rit.39.in corp. 225
Quid, ſi procederet de mandato regalis maieſtatis, expreſsè ſibi facto. ibidem.in fin.

Locus.

Locus altior dicitur,qui Domino eſt proximior. Rit 1.num.10.verſ.Quam præeminentiam. 25

Loquaces.

Loquaces nedùm in ſenatores recipere prohibentur , ſed è ſenatorum numero eijciuntur.Rit.3.num.10. 68

Lucrum.

Lucri ad refectionem,quod eſt anceps , àn peruenire poſſit, teneatur nè quis, licèt potentia proximum ſit. Rit.20.num.10. verſ.Tantùm igitur. 182
Lucrum certitudinariè eſt probandum,non verò per poſſibile , & communiter accidentia.d.nu. 10.verſ.ſi igitur.fol.eod.
Lucrum remotum exigere , in foro poly vſura eſt, ſed certum, indiuiduale,proximum , & paratum exquiritur , ad eam euitandam. d. nu.10.verſ.Hocquè. fol.eod.

Magiſtratus.

Magiſtratibus honor debetur , ac reuerentia , & obedientia . Rit. 5. num.6. 91
Etiàm à Principe,& parentibus.d.num. 6.in med. 92
Ac etiàm ab exemptis.num.7. fol.eod.

INDEX.

Magiſtratibus interdictus eſt diſceſſus ab Vrbe, nouis ordinibus Domini Proregis de Pignoranda. Rit. 7. num. 3 106

Magiſtratus adeſſe, Vrbium fauſtitati conuenit, & Ciuium Concordiæ. d. Rit. 7. num. 1. 105

Magiſtratus ad officium, ac dignitates prouehi humili, & abiecto genere natos, Principum eſt exceſſus deteſtabilis. Rit. 101. num. 54. 489

Magiſtratus crimina ſunt Reipub. pernicioſiſſima, & tanquàm ſolis maculæ. Rit. 49. num. 1. 276

Magiſtratus eſſe perpetuos, periculoſum eſt. Rit. 2. num. 62. 62

Magiſtratus fœlicitati publicæ vacare debent, eorumq; nomen non eſt falsciſſimi, ſed vigilantiſſimi. Rit. 7. num. 8. verſ. Equidem. 107

Magiſtratus inutilibus negotijs detineri, conſuetiſq; horis à foro abeſſe, diſſonum eſt rationi. Rit. 15. num. 2. 155

Magiſtratus iuſti agregari nè debeant Deorum numero, vel hominum. Rit. 5. num. 5. 91

Magiſtratus municipales prorsùs incapaces ſunt Iuriſdictionis criminalis. Rit. 1. num. 38. 36

Magiſtratus officio pauperes admittere, eſt quà ſi latrones ad prædam aduocare. Rit. 14. num. 18. verſ. Et prò coronide. in med. 154

Magiſtratus præſentia lites euellit, improborum cohercet audaciam, pacem ſeruat. Noctuquè vigilantes magiſtratus hoſtibus terrori ſunt. Rit. 7. num. 1. in med. 105

Magiſtratus qui nàm conſtituendi ſint ex Solonis exemplo. Rit. 14. num. 18. verſ. Et prò coronide. 154

Magiſtratus reſirmatio, intrà adminiſtrati tempora, nouum non dicitur officium, ſed veteris continuatio. Rit. 69. num. 7. 372

Magiſtratus ſibi vicarios regulariter conſtituere nequeunt Iure ciuili. Rit. 2. nu. 35. 55

Magiſtratus tempore peſtis poſſintnè abſq; venia ab Vrbe diſcedere. Rit. 7. num. 8. 107

Qua pœna Dominus Comes de Caſtiglio, quoſdam puniuit Officiales, qui de anno 1656. ob peſtem Vrbe ab hac ſinè venia diſciſſere. d. num. 8. verſ. At excellens.

Magiſtratus venditiones. Vid. in verb. Venditiones.

Magiſtratuum ex contemptu ſemina proueniunt ſeditionum, labeſquè Rerumpub. Rit. 5. num. 4. 91

Magiſter.

Magiſter actorum quis nequit eſſe in propria patria, vel prouincia. Rit. 63. nu. 9. 338

De eius poteſtate, ac authoritate remiſſiuè. Rit. 64. num. 3. 341

Vid. in verb. Actorum magiſtri.

Magiſter Iuſtitiarius, aut eius Locumtenens, qui eſt Regens M. C. V. in ipſa M. C. cognoſcit, & pronunciat cum illo, vel illis Iudicibus, qui in Curia inueniuntur, cæterorum abſentia non obſtante, nec aliquo exindè requiſito. Rit. 63. in corp. 336

Magiſter, ſeù Magnus Iuſtitiarius Regentem non eligit M. C. ſed Rex, & hodiè Dominus Prorex. d. Rit. 63. n. 2. fol. eod.

Magiſtri Camerarij, qui in Prouincijs reſidebant, poterant olim cum eorundem Iuſtitiario diſceptationes cognoſcere, tàm reales, quàm perſonales, ortas inter fiſcum, & priuatum. Rit. 57. num. 1. 318

Magiſtri ſalis, Portulani, etc. aliquid vltrà ſalarium recipere prohibentur. Rit. 14. num. 11. 150

Magna Curia Vicariæ.

Magna Curia Vicariæ cognoſcere debet de guerra mota, priuato carcere, omnibuſquè alijs pœnis fiſcalibus. Rit. 56. in cor. 309

Magna Curia Vicariæ cognoſcere, & punire debet Officialium exceſſus, atq; crimina magiſtratuum, tàm actiuè, quàm paſſiuè. Rit. 49. in corp. 275. num. 3. & 4. 276. & Rit. 51. in cor. & nu. 1. 291. & num. 61. in cor. 333

Idquè declaratur in commiſſis tantùm ratione officij. num. 5. 277. & num. 9. in med. 278

Idq; intelligatur nè priuatiuè, quoad Regias Audientias. d. num. 5. in med.

INDEX.

Vel priuatiuè quoad Barones, & etiam in commiſſis, pendente ſindicatu, ex cauſa præteriti officij. ibidem.

Poſſit nè quoquè cognoſcere, & punire Baronum crimina, & exceſſus. dict. num. 4.

Cognoſcere nè debeat officiales, delinquentes antè officij adeptam poſſeſſionem. num. 6. 277

Poſſit nè cognoſcere delicta officialium ſupernumerariorum. num. 8. 278.

Vel Camerarios, aut magiſtros iuratos. d. num. 8. verſ. Quid de Camer.

Aut baiulos, & ſi Iuriſdictionem exerceant. ibid. in fin.

Actuarios, ac sbirruarios, carcererios, ſimileſquè miniſtros. num. 9. fol. eodem.

Ac ſindicos, & electos. num. 14. 279

Portulanos deniquè, Capitaneos Graſſiæ, & dohanerios. d. num. 14.

Mag. Cur. Vic. cognoſcit de quacunq; particula Caſtri, ſeù alterius feudi quaternati, modò agatur de quota, tranſeunte etiã ad tripondium. De feudis verò nõ quaternatis, aut de ſingulari re quaternata, etiàm ex priuilegio nõ cognoſcit. Rit. 50. in corp. 280. & Rit. 60. in corp. 330. & num. 1. 331

Mag. Cur. Vic cognoſcit, & pronunciat de exceptione excommunicationis, & ad quem finem. Rit. 61. in corp. & nu. 1. & in med. 333

Magna Cur. Vic. cognoſcit de quibuſcunq; appellationibus, & validitate proceſſuũ inferiorum omnium, etiàm immediatè; quamùis inferiores ipſi officiales ſint Prælatorum in terris Eccleſiarum. Rit. 62. in corp. & num. 1. & 4. 335

Cognòſcere quoq; poteſt de ſententijs Iudicum inferiorum, quamuis officiales ſint eorundem Prælatorum. Rit. 52. num. 9. 295

Magna Curia Vicariæ cognoſcit de omnibus cauſis Baronum, ac Titulatorum, quamùis ſint de ſanguine Regis. Rit. 1. num. 25. in med. 32. & Rit. 46. num. 23. 262

Procedit quoq; contrà præfatos ad inſtrumentorum liquidationem. d. Rit. 46. num. 23.

Omnibuſquè in cauſis criminalibus prædictæ Magna Curiæ ſubſunt poteſtati, ac contrà eos procedit, Principe inconſulto, nec Proregis eſt expetenda licenſia. d. Rit. 46. num. 25. 263

Magna Curia Vicariæ cognoſcit omnes ſupremos magiſtratus de Collaterali Conſilio, & Regentes ſeptem Regni officia. Rit. 1. num. 25. in med. 32

Eſt Iudex appellationis totius Regni. d. num. 25. cir. fin.

Ipſa ſola cognoſcit de præſentationibus inſtrumentorum via Ritus. Rit. 54. n. 1. 302

Idquè priuatiuè nè, nedùm quoad Curias Baronales, ſed etiàm quoad ſuprema tribunalia in Regno. d. num. 1. in med.

Quid de conſuetudine, poſſint nè Baronales Curiæ de inſtrumentorum liquidatione cognoſcere. dict. Rit. 54. num. 2. fol. eod.

Magna Curia Vicariæ, dùm eſt in aliquo loco, cognoſcit de omnibus cauſis ciuilibus, quandocunquè commiſſis, incipiuntquè cauſæ per litis conteſtationem, etiàm ſi indè recedat, antequàm cauſa terminetur, omneſquè aliæ Curiæ ſilent. Rit. 59. in corp. 329

Qualiter olim M. Cur. ex decr. Caroli II. ſecedere tenebatur in Regni Prouincias, ibiq; morari aliquo temporis interſtitio. num. 1. fol. eod.

Sileant nè Curiæ ordinariorum præſente Magna Curia in cauſis, ceptis apud ipſos ordinarios. d. Rit. 59. num. 1. in fin. fol. eod.

Magna C. V. committere poteſt (ſi modò velit) alicui litterato, qui ritè procedas, & ipſi Curiæ referat in ſcriptis, quod ſibi videtur, cauſas quatuor unciarum. Et traditur modus, ſeù forma relationis prædictæ. Rit. 126. in corp. & num. 1. 551

Soleant nè hodiè huiuſmodi cauſæ committi calculatoribus. num. 3. 552

Magna Curia Vicariæ haud conſueuit facere aliquem pignorari ad inſtantiam alicuius, niſi ſententiam definitiuam,

k 2 vel

vel interloqnutoriam exequendo, aùt fiſco in aliquo teneatur. Rit. 26. *in corp. fol. eod.*

Magna Curia Vicariæ cur appelletur magna. Vid. in verb. M.C.V. talis.

Mag. C. V. duas antiquitus ſuſtinebat perſonas, Magni ſcilicèt Iuſtitiarÿ, & Vicarÿ Regni generalis. Rit. 1. *nu.* 24. 31

M.C.V. eſt Index apocarum, etiàm contrà vaſſallos Baronum, ſibi conuentos, qui haùd remiſſionem ad Baronem conſequentur, non prius recognitis apocis. Rit. 54. *num* 8. 304

Quid Barone expetente, qui priuilegium habet recognoſcendi etiàm cauſas, de quibus ſola M. C. cognoſcit. d. num. 8. *cir. med.*

Quid in apocis bancharÿs, alteri giratis, adeò, vt quæ in fauorem creditorum contrà debitorem indulta ſunt, amplectantur quoq; creditorum giratarios. d num. 8. *in med.*

Amplietur nè hoc contrà ſecundum, & & tertium giratarium. ibid.

Magna Curia Vicariæ intelligitur antè, & in medio, vbi tantùm mutatur Magiſter Iuſtitiarius, vel Locumtenēs, ſecùs ſi mutentur Iudices, vel Notarÿ actorum. Rit. 64 *in cor.* 346

Quomodò hoc intelligatur. num. 1. *&* 2. 341

M. C. V. in criminalibus latiorem habet Iuriſdictionem Sacro Conſilio, licèt ſit maius, & ſuperiùs. Rit. 1. *num.* 26. 32

Quandò Magna Cur. procedat in criminalibus. d. num. 26. *verſ. Verum.*

Magna Curia Vicariæ Iudicibus Pedaneis, vel alÿs litteratis non ſolet amplius cauſam aliquam committere, niſi prò capienda tantùm informatione, & quibus voluerit. R. 138. *n.* 1. *in med.* 589

Mag. Cur. Vic manus apponere haùd poteſt aduerſus maiores Officiales, ſic etiàm, & aduerſus Prouinciales, abſq; Proregis licentia. Rit. 49. *num.* 10. 279

Magna Cur. Vic. non procedit ad denunciationem neque ex mero officio de percuſſione illata cum aliquo Inſtrumento non nociuo, putà planella pedis, corrigia, aluta, &c. ſecùs ſi cum baſtone, aliòne ſimili. Rit. 68. *in corp.* 363

Quid, ſi percutiat quis cum libro tabulato, vt fecit quidam fatuus Iudex. ibidem.

Quod dicimus de percuſſione, dicendum nè quoq; ſit de inſultu. ibid.

Curia tamen Magiſtri Iuſtitiarÿ procedit in omni crimine. ibid.

Mag. Cur. Vic. procedit ad liquidationem inſtrumentorum contrà Principes, *Duces, Marchiones, &c. & etiàm contrà ſupremos Magiſtratus*, Regios *Conſiliarios; cæteroſq; magnates, eſtò, quòd potiatur aliquo ex ſeptem officÿs* Regni. Rit. 46. *num.* 23. 262

Magna Curia Vicariæ qualibet in hebdomoda tribus vicibus Curiam regit prò contumaciarum incuſatione, ac inſtrumentis liquidandis. Hodiè verò bis, die ſcilicet lunæ, & veneris. Rit. 77. *num.* 5. 406

Magna Curia Vicariæ quæſtiones reales contrà ipſam Curiam, eiuſquè Procuratores abſquè mandato mouere non poteſt. Rit. 57. *in corp.* 317. *& num.* 2. 318

Hoc hodiè in vſu non eſt, dum nullas lites inter fiſcum, & priuatum forus iſte cognoſcit, ſed illæ ſpectant ad tribunal Regiæ Cameræ. num 3. *&* 4. *fol. eod.*

Quid de donis Curiæ, cognoſcantur nè in ipſa M. C. abſq; ſpeciali mandato. Rit. 58. *in corp.* 321

Magna Curia Vic. talis non appellatur ob præeminentias, quas præ ceteris habet, nec ob magnas cauſas, quæ ibi agitantur, ſed quia eſt Curia immediatè Regis, vel ex amplitudine Iuriſdictionis, vel ad diſcrimen Curiarum prouincialium. Rit. 3 *num.* 22. 31

Erat nè hoc tribunal diſtinctum ab altero tribunali, quod dicebatur Vicaria Curiarum. num. 23. *fol. eod.*

De cuiuſnàm ordine fuerint deindè vnita. Rit. 52. *num.* 1. 293

Sit nè hæc M.C. luminare maius, ac fons: Et maius dicatur tribunal totius Italiæ. Rit. 1. *num.* 25. *in med.* 31

Magna Cur. Vic. tantùm torturam inferre poteſt ex proceſſu informatiuo. R. 54. *num.* 9. 304

Sed

Digitized by Google

Sed non contrà Neapolitanos, niſi communicato negotio in Collaterali Conſilio.d.num. 9.

Nequè contrà Barones; tàm regnicolas, quàm exteros, feuda in hoc Regno poſſidentes, niſi cum Proregis licentia. d.nu. 9.in fin. 305

Perrarò tamen hoc vtitur arbitrio, & ſolùm torquet ex proceſſu informatiuo maleficos, & latrones inſignes, atquè in notorijs criminibus comprehenſos. num. 12.in fin *fol.eod.*

*M.C. V. vbi adeſt, cæteras ſilere Curias, laudabiliter factum eſt.*Rit.48.*n.*1.273

Quandò præeminentiam hanc retineat M.C.num.2. *fol.eod.*

Silere nè debeant cæteræ Curiæ in cauſis inceptis.num 3. 274

Magna Curia Vicaria vna eademquè eſt, quamuìs diſtincta prò faciliori cauſarum exitu.Rit.2.num.19. 51

*Magna Curia Vicaria officialium omnium deſcribitur numerus, & ordo.d.*Rit.2*.in corp.* 45

Mala.

Mala tria ſunt, quæ hominibus imprecari ſolent, vxor rixoſa, lis perpetua, & extructio aſſidua.Rit.10.num.13. 134

Malefactor.

Malefactorem pandere teneatur nè quis in foro poly. Rit.4. *num.*3. *verſ.* Hinc *infert in med.* 76

Malitia.

Malitia, & litigantiùm pertinacia nulli ſæculo defuit, ſed in dies audacter excreuit.Rit.131.num.1. 570

Mandatum.

Mandatum ad cauſas, vèl ad omnes cauſas, comprehendat nè cauſas feudales. Rit.105.*num.*23. 504

Mandatum de comparendo, accuſata contumacia, adhùc in ſuo robore perſiſtit, etiàm comparente citato, ſecùs ea non accuſata, ac ſtante comparitione; non enim dici debet contumax, aut inobediens, nec pœna mulctandus. Rit. 115. *num.* 10. 522

Mandatum exequutionis. Vid. in verb. Exequutionis *mandatum.*

*Mandatum expiret nè morte mandantis, & quandò.*Rit.105.*num.*13. 502

Expiret *nè, cùm quis conſtituitur procurator in rem propriam abſq; iurium ceſſione.num.*14. 503

*Mandatum habens cum libera, nec transigere, nec remittere, aut cedere quibit in Domini præiudicium. d.*Rit.105*.num.* 24. 504

Poſſit *nè vendere, habita fide de pretio. num.*26. 505

Quid dicendum de Procuratore Cæſaris, bona fiſcalia vendentis.ibidem.

Mandatum procurationis ad lites conſtare debet per inſtrumentum, vel per conſtitutionem penès acta. Rit.28.*num.*8.207

*Mandatum ſi alicui fiat extraordinarium, triduo ſemper expectatur.*Rit.118. *in corp.* 531

Quale dicatur mandatum extraordinarium.num.1. 532

Manlius.

Manlius Torquatus proprij ſui filij ſanguine de latinis decorauit triumphum, & quarè. Rit. 4. *num.* 1. *verſ.* Eadem *apud.* 74

Manumiſſio.

*Manumiſſio beneficium eſt, quamuìs gratuitò non fiat.*Rit.46.*n.*15.*in med.*259

Marcus Antonius.

Dominus Marcus Antonius Cioffi *Marchio* Oliueti, *ac Regius Cōſiliarius, eiuſquè vxor* D. Hieronyma *de* Rugerio, *ac filij laudantur.* Rit. 15. *num.*10. *ſub med.*158.*&* Rit.69.*num.*9. 373

Fit mentio de priuilegio, quod habet circa nundinas Salerni. *d.num.*9.

Ac de controuerſia, ſuborta inter ipſum Regium Conſiliarium, *mercatores, ac nonnullos particulares ipſius* Ciuitatis

Sa-

Salerni, ipſamquèmet Ciuitatem, àn ſcilicet morari poſſint mercatores intrà Ciuitatem prædictam nũdinarum tempore, & gaudere immunitate, ac ſi in loco nundinarum exiſterent. Rit. 116. num. 15. 525. & num. 16. cum ſeq. 526

Adducitur deciſio Sacri Conſilij nu. 20. 529

Vid. in verb. Familia.

Maria.

Domina Maria Tereſia Auſtriaca, nupta Ludouico Galliarum Regi, omnia antiquarum ſimultatum ſemina prorſus extinſit, ac carminibus elegantioribus commendatur. Rit. 47. num. 2. 268

Marinus.

Marinus freccia Neapolitanus eiectus fuit è ſenatorum numero ob ſecreti propalationem. Rit. 3. *num.* 10. 68

Mater.

Mater, cuius amor in filios paterno maior eſt, & Auia tutrices poſſunt eſſe filiorum, ac nepotum, cæteriſquè omnibus præferuntur; teſtamentarijs exceptis. In proœm. num. 15. 6

Auo quoq; paterno præfertur. d. num. 15. cir. med.

Præferatur nè patruo Sacerdoti, qui tutor à patre teſtamento datus eſt. d. num. 15. in med.

Memorantur Reginæ, quæ prò filijs imperium rexerunt. num. 16. & 17. fol. eod.

Matrimonium.

Matrimonium contrahentes ſi prærogatiuis gaudeant Sedilium Capuani, & Nidi, iuxtà illorum conſuetudines contraxiſſe præſumuntur. Rit. 1. num. 59. in fin. 42

Medicus.

Medici paciſci àn poſſint cum infirmis. Vid. in verb. Medicus ſtipendiatus.

Medici tenentur nè contribuere ſubſidijs Ciuitatum, ſeù collectis. Poſſuntque prò ære alieno in carceribus mancipari. Rit. 99. num. 19. & 20. 468

Tribuantur nè illis Doctorum priuilegia. num. 21. fol. eod.

Medico, nihil recipienti à publico, debetur ſalarium à partibus, attento tamen tempore curæ peractæ, non initiatæ. d. Rit. 99. num. 14. 467

Semper triunphant medici; ſiuè moriatur, ſiuè ſanetur infirmus. d. num. 14.

Medicus, ab infirmo requiſitus, bis in die illum viſitare tenetur, ac ſemèl in nocte, cum ſalario tareni unius in die intrà Ciuitatem, extrà verò tarenorum trium cum expẽſis, vel quatuor ſinè expenſis. d. Rit. 99. num. 15. fol. eod.

Medicus, ex imperitia minùs probè agens, grauius peccat, quàm iuriſta. d. Rit. 99. num. 16. fol. eod.

Medicus pauperem infirmum gratis obſtringitur mederi. Rit. 22. *num.* 12. 197

Ac Iudicis authoritate compellitur; Et etiàm ab Eccleſia, tanquàm recuſans, præſtare illi debitam eleemoſinam. Rit. 99. num. 7. & 8. 466

Medicus, ſtipendiatus de publico, poteſt Iure recipere; quæ ſani offerunt. Rit. 14. num. 13. 151

Nùm poſſint medici paciſci cum infirmis, durante ægritudine, ac talia valeant promiſſa. d. num. 13. in fin.

Sit nè medicus paulò maior obſtretricibus d. num. 13. verſ. Hæc omnia.

Poſſit nè medicus oblata recipere, durante ægritudine: & in quo differat datio à promiſſione in hac materia. d. num. 13. verſ. Vnum non omictam.

Memoria.

Memoria infirma eſt, nec omnia retinet. Rit. 2. *num.* 4. 49

Mercator, & Mercatura.

Mercator quisnàm propriè dicatur: Sit nè talis, qui pecuniam mutuat, conducit, emitq; fundum. Rit. 135. num. 21. cum ſeq. 585

Mercator, ſi filius ſit familias, comprehendatur nè in pragmatica 1: de ſenatuſconſ. Macedon. vt nequeat obligari. d. Rit. 135. *num.* 20. fol. eod.

Mercatores, itinerantes, quibus gaudeant prærogatiuis prò mercibus, quas

tra-

INDEX.

trahunt, gaudeant nè illa fori. Rit. 116. num. 20. verſ. notandum in fin. 529

Mercaturam coactè exercere, eſt contrà debitum Iuris. d. Rit. 116. num. 14. 526

Ea in primis exerceri debet, ut Ciuitas benè, & beatè habitari poſſit. num. 19. verſ. Et Diuinus Plato. 528

Merces.

Merces, cæteraquè veniant nè in legato omnium mobilium, ac domus ſuppellectilium. Rit. 123. num. 12. 573

Meretrix.

Meretricem retinere in priuato carcere, licitum eſt Amaſio. Rit. 55. nu. 8. verſ. Licebitquè. 313

Michael.

Dominus Michael Petra, Authoris de Gēte anno 1459. ſub Ferdinando I. fuit Conſiliarius, àc Viceprothonotarius: & de anno 1464. Præſes Sacri Conſilij. Rit. 1. nu. 21. verſ. Præſidum. cir. fin. 29

Mida Rex.

Mida Rex aſininis auribus deformabatur, quia delatores circùm ſe, & conſultos habebat. Rit. 29. cir. fin. 210

Miles, & Militaris.

Miles duas tenens militias, poſſit nè duo conſequi ſtipendia. Rit. 8. num. 21. 122

Miles, non viuens, ut miles, priuilegium amittit, militibus conceſſum. Rit. 101. num. 22. 485

Miles quãuis vulneratus, ſi contrà militarem diſciplinam, & militiæ ſacramentum prefugiat ab acie, id ignominioſum eſt, & capite punitur. Rit. 7. num. 6. 106

Quid, ſi aufugiat tempore pacis, Iudicis nè arbitrio plectendus ſit d. num. 6.

Quid, ſi aufugiat non animo deſerendi militiam, ſed ſolùm viſendi parentes. d. num. 7. verſ. Quod ſi, & verſ. Affirmatiuè.

Milites, actu militantes, indubitantèr à tutela excuſantur. Rit. 101. num. 12. 481

Militibus Hiſpanis, Neapoli commorantibus, Neapolitanorum prærogatiuæ impartitæ ſunt. Rit. 158. num. 10. 629

Militarem diſciplinam haùd contemnit ignorans. Rit. 38. num. 4. verſ. Quamobrem. 223

Militia.

Militia haùd dignitas eſt. Rit. 101. nu. 5. 479

Militia togata ad exemplum militiæ armatæ comparata eſt. Rit. 160. num. 23. verſ. Cùmq; militia. 644

Minores.

Minores minimè renunciare poſſunt petitis beneficijs, ijſquè gaudent, etiàm facti maiores. Rit. 90. num. 3. & 4. 439

Miſerabiles perſonæ.

Miſerabiles perſonæ, cauſæ quarum gratis fouendæ ſunt per procuratores, & aduocatos fiſcales, quanàm ſint. Rit. 19. num. 3. & num. 4. 175

Quot ſint priuilegia perſonarum miſerabilium. num. 7. 176

Habent Aduocatum, & Procuratorem gratis, num. 8. fol. eod.

Admittuntur ad proſequendum appellationem, minimè refectis expenſis primæ inſtantiæ d. num. 8. in med.

Iudicem valent eligere ſupremum, omiſſo mèdio, modò competentem. d. nu. 8. verſ. Valent.

Minimè obſtringuntur facere depoſitum prò pœna nullitatum, aduerſus ſententias, & decreta Tribunalium Collegiatorum. num 9. fol. eod.

Quid, ſi ex inuentario, edito in actis, liqueat Iudici, nullitates proponentem haùd laborare paupertate. d. num. 9. in med. 177

Mobilia.

Mobilia loco non præſcribuntur, ſed perſonam comitantur, tanquam eius oſſibus affixa, ſicut anima. Rit. 132. nu. 5. 573

Mobilium appellatione in materia legati, veniãt nè pecunia, libri, argentum, animalia, ac libri manuſcripti. Rit. 25. num. 4. 202

Veniant nè ſpecularia, vulgo (vitriata.) d. num. 4. in fin.

Modica.

Modica in conſideratione non habentur, nec reſtitutio datur ob modicam læſionem. Rit. 131. num. 9. 571

Modus.

Modus votandi in cauſis. Vid. in verb. Sententia.

Mo-

Monachus.

Monachi, & Regulares, coràm laico teſtimonium ferre nequeant, niſi cum licentia proprij ſuperioris. Rit. 144. nu. 3. 601

Quid, ſi examinandus ſit Prior alicuius monaſterij. num. 4. 602

Quid, ſi hac facultate ſpreta; teſtimonium depoſuerint, ſubſiſtat nè, ac plenè probet. num. 5. & verſ. Aliorum. fol. eod.

Monachi in delictis, pœnam ingerentibus ſanguinis, àn, & quandò poſſint cum ſuperioris licentia examinari. d. Rit. 144. num. 7. fol. eod.

Monachus, de religione exiens modici temporis interſtitio; àc Nouitius, dimiſſo habitu, mundum diuagans, dicatur nè ille apoſtata, & hic nouitiatum amittat. Rit. 15. *num. 4. in fin.* 156

Monarchia.

Monarchia vim habet, & robur, ac regalis potentia firmamentum ex illuſtrium, & nobilium familiarum dignitate. Rit. 46. *num.* 19. 261

Monetarij.

Monetarios quilibet denunciare tenetur, secùs pœna plectetur. Rit. 4. num. 8. 78

Moniti, & Monitio.

Moniti ad reuelandum ſub pœna excommunicationis quidquid ſuper negotio ſciunt, àn, & quandò ad reuelandum obnoxij ſint. Rit. 4. *num. 9.* 78

Monitio ad dicendum. Vid. in verb. Citatio ad dicendum.

Monitionem ad dicendum ſurripiens de proceſſu, puniendus eſt. Rit. 113. *num. 2.* 519

Monitoria.

Monitoria prò veritate ſcienda, àn, & quandò relaxari debeant. Rit. 3. *nu.* 16. *verſ. Teſtes in med.* 70

Debeant nè relaxari prò verificatione delictorum, ſeù extorſionum. Rit. 4. *num. 9.* 78

Mora.

Mora generatim purgari nè poſſit. Rit. 163. *num.* 16. 651

Modò Ius alterius non ſit deterius effectum. num. 17. fol. eod.

Quid de æquitate Sacri Conſilij. num. 18. fol. eod.

Moram purgare liceat nè fideiuſſori, obligato ad præſentandum poſt ferias, vel principali de non diſcendendo à Palatio, fueritq; vtroquè caſu incuſata pœna; ſuper veniente tamèn comparitione, & præſentatione principalis, ſit impedienda exactio pœnæ aduerſus fideiuſſorem ipſum. d. Rit. 163. num. 1. 649

Vbi ponderatur diſtinctio Domini Caranita.

Quid paſſim ſeruetur in M. C. & Sacro Conſilio, ſi infrà paucos dies habilitatus venerit. num. 2. fol. eod.

Moram purgare liceat nè poſt longum interuallum. d. Rit. 163. num. 3. 650

Quid, ſi Reus præſentauerit ſe antè pœnam exactam. num. 5. fol. eod.

Liceat nè de æquitate purgare moram modici temporis arbitrio Iudicis. nu. 6. fol. eod.

Quomodò Index arbitrabitur hoc tempus, tùm in gratiam diuitis, tùm pauperis. num. 7. fol. eod.

Mora abolitio vbicunquè permittitur, deneganda erit, ſi geminata fuerit. d. Rit. 163. num. 12. 651

Mors, & Mortuus.

Mortem ſubire, immò appetere debemus prò fide, & charitate, ac prò iuſtitia, & veritate. Rit. 5. num. 21. in fin. 96

Mortuus in carceribus, mortuus dicitur in cruciatibus. Rit. 9. num. 18. verſ. Mitiorem hanc in med. 130

Mulier.

Mulier in criminalibus conſtituere poteſt procuratorem. Rit. 108. *num. 2.* 512

Mulier quamuìs gaudeat 1. & 2. beneficio, non proptereà vales ſuper articulis impertinentibus teſtes producere, & examinare. Rit. 71. *num.* 11. 384

Mulier in teſtamento quarè nequit eſſe teſtis. Rit. 141. *num.* 12. 596

Mulieres àn, & quandò Velleiani beneficio iuuentur. Vid. in verb Velleiani.

Mulieres multa Regni gubernationem mirabiliter exercuerunt, legesq; condiderunt, quamuìs virum haberent. In proœm. num. 12. in fin. 5

Mu-

INDEX.

Mulieribus Sanctiſſimo Reſtitutionis in integrum beneficio, ad pinguius probandum, ſuccurritur. Rit. 152. *num.* 3. *verſ.* Excipiuntur. 616

Mulierum fides infirma eſt, earumq; genus auariſſimum. Rit. 141. *num.* 10. *in fin.* & *num.* 11. 596

Vide in verbo, Periurium.

Munia.

Munia publica antiquitùs plus odij, & inuidiæ, quàm dignitatis, ac beneuolentiæ parturiebant. Rit. 11. *num.* 1. 137

Munus.

Munera accipiens, cum legibus pacem habere non poteſt. Rit. 14. *num.* 1. *in fin.* 147

Munera accipiens ſub prætextu, quòd apud Principem plurimùm valet, qua pœna puniatur. Rit. 3. *num.* 17. *in med.* 70

Munerum corruptela, humani generis frequentiſſimum vitium, Curiæ peſtis dicitur, ac contagio Iuſtitiæ lues, & legum pernicies. Rit. 14. *num.* 1. 147

Munus, ſlitum præſtari Baroni ab Vniuerſitate per multos annos retrò ad certum tempus, debeaturnè ipſi Baroni locatori, an verò conductori fructuum Oppidi. Rit. 9. *num.* 14. 127. & 128.

Muſtela.

Muſtelæ dictum Vulpeculæ, frumento ſaginatæ, reçiſetur. Et officialibus, per fas, & nefas impinguatis, adaptatur. Rit. 9. *num.* 3. *in fin.* 125

Mutui contractus, & Mutuo dare.

Mutui contractus fœneratitius eſt, in quo de certo, & continuo intereſſe paciſcitur, non obſtante emptionum frequentia, quæ in magnis Ciuitatibus paratæ eſſe ſolent. Rit. 20. *num.* 10. *verſ.* Si igitur. 182

Quòd ſtrictiùs locum habet noſtris temporibus, in quibus nil tutum, ſed incertum eſt lucrum. d. *verſ.* Si igitur.

Mutui contractus, ſi à principio haud ſit fœneratitius, ſed poſteà ex mora exceſſiuum intereſſe conueniatur, aut exigatur, fœnore polluitur, & habetur, ac ſi ab initio ipſo in contractu de vſuris initum fuiſſet fœdus. d. *n.* 10. *verſ.* Quòd ſi mutui. 183

Mutui in contractu poſſint nè tot percipi ratione intereſſe, ad quot parati eſſent annui redditus, puta ad ſeptem, vel octo prò centenario. d. *num.* 10. *verſ.* Addimus. *fol. eod.*

Quid, ſi intereſſe conuentum intrà eius confinia conſiſtat quantitatis, quæ veriſimilitèr mutuantis intereſſe poterit, ſi pecuniam illam retineret, vel in ſolito negotiari. d. *verſ.* Addimus *circ. fin.*

Ad quam rationem in mutuo taxetur hoc intereſſe magnis in Ciuitatibus. d. *verſ.* Addimus. *in fin.*

Mutuo dare valeat nè quis pecuniam, vt ipſius ſibi ex obligatione mancipet amicitiam. d. Rit. 20. *num.* 17. *in fin.* 189

Natura humana.

N*Aturæ humanæ celſitas, & magnitudo commendatur, nulliquè ſe ſubiectam velit, ac vectigalem, ſed diuinæ tantùm voluntatis nutu regi, gubernariq; permittat.* Rit. 13. *num.* 1. 144

Nauigantes.

Nauigantes, ſi eorum culpa damnum præbeant in tenſis retibus piſcantium, ad damni tenentur refectionem, non autèm ad æſtimationem piſcium. Rit. 20. *num.* 10. *in med.* 182

Neapolis, & Neapolitanus.

Neapolis Vrbs, terrarum orbis ocellum nitidiſſimum, ac naturæ, & artis dicitur miraculum, laudibuſq; extollitur à ſitu, ambitu, & pulcritudine. In proœm. *num.* 33. 13. *cum verſ.* Deniquè. 14

Quot ſint in Orbe Ciuitates, quæ hoc nomine nuncupetur. Dicaturq; nè communis patria, ſicut Roma. d. *verſ.* Deniq; *in med.*

Priuilegium, profitentibus conceſſum in Vrbe Conſtantinopolitana, extendatur ad profitentes in hac Vrbe ibidem.

Quot hominum capita antè proximam præteritam contagionem numerari in illa potuiſſet. d. *n.* 33. *ver.* Noſtris verò.

Memoratur deplorandum huiuſce Ciuitatis excidium ob ingentem luem de anno 1656. *à qua liberata fuit patrocinio Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ.* d *num.* 33. *à verſ.* Sed proh dolor *vſq; ad fin.* 14. & 15.

Neapolitana Ciuitas duobus conſtat Ordinibus, Nobilium vno, àc Popularium altero. Rit. 160. num. 13. 639
Quarè quinq; Nobilium Sedilia quinq; eligant Decuriones, totidèm ſuffragia præſtantes; Plebs verò ſolùm eius Tribunum, vnicum tantùm votum habentem. d. num. 13. & num. 14. fol. eod.
Neapolitanos contrà inuehitur quidã Gallus, vir ſanè eruditus; Sed prò Neapolitanorum defenſione adducitur Caſſan. in Cathal. Glor. Mundi, par. 12. conſid. 49. d. Rit. 160. num. 12. fol. eod.

Negligere.

Negligere Rerumpublicarum adminiſtrationem inter cauſas connumeratur, quibus Regna deuaſtantur. Rit. 46. num. 19. 261

Nepos.

Nepos ex filio primogenito, in vita Regis defuncto, ſuccedatnè in Regno, Rege mortuo, àn potiùs filius ſecundogenitus. In proœm. num. 27. 10

Nicolaus.

Nicolaus Macchiauelli floccipenditur, dùm ait: publicam libertatem ad cõſeruandã plurimùm intereſſe, nè Ciues opibus augeantur. Rit. 46. num. 19. 261

Nobilis, & Nobilitas.

Nobilem vitam qui duxerit triginta annorum continuorum interſtitio, nobilitatẽ in Regno præſcripſiſſe, intelligitur, ex ſancitu Regis Roberti. Rit. 160. num. 17. verſ. Et àn. 641
Nobiles genere pij ſunt, àc virtuoſi. R. 160. num. 15. circ. fin. 638
Nobiles multis perfruuntur prærogatiuis, quæ ignobilibus denegantur, potiſſimùm in pœnis inferendis mitiùs mulctantur. d. Rit. 160. num. 20. 642
Ad pœnam euitandam, quæ infamiam irrogat, exquiraturnè præciſa nobilitas, vel ſatis ſit, quod quis honeſta ſit conditionis. d. num. 20. in med.
Nobiles, nominati in priuilegio Principis, dicanturnè nobiles. d. Rit. 160. nu. 17. verſ. Et àn. 641
Nobiles, qui diu hac in Ciuitate Neapolis inhabitarunt, quiuè ſunt extrà Sedilia, dicantur nè de illius corpore, àc Collegio, vocariquè debent ad tractandum ea, quæ ad ipſam ſpectant Ciuitatem, àc vocem, cum cæteris Nobilibus præſtare. d. Rit. 160. num. 10. circ. fin. 638
Nobiles ipſos Ciuitas ipſa, vt veros Ciues debeatnè tractare. d. num. 10. in fin.
Quarè Nobiles ipſi, Proceres Clariſſimi, àc Regni Barones anno 1558. ad Hiſpaniæ Regem legatum miſerint. nu. 11. fol. eodem.
Nobiles, ſi rixentur in carceribus, ponuntur in gabia ſecreta; Ignobiles verò ictu funis, vulgò (butto di corda) puniuntur. d. Rit. 160. num. 21. 642
Nobili de viro ſemper bonum præſumendum eſt. d. Rit. 160. num. 15. circ. fin. 638
Nobili feudatario titulato, ſi bona omnia deducta ſint ſub ſequeſtro, reſeruantur alimenta, attentis qualitate perſonæ, & patrimonij quantitate. d. Rit. 160. num. 21. verſ. Et ſub ſequeſtro. 642
Nobili, honeſtoq; viro propria authoritate licèt, & impunè vlciſci in plebeium, illimèt alapam inferendo, quandò adeũdo Iudicem prouocatus grauaretur, & in deriſum abiret res. Rit. 5. num. 20. verſ. Et licere. 96
Nobili in viſitatione carcerum maius temporis interſtitium elargitur, quàm ignobili. Rit. 260. num. 21. 642
Nec litteræ, exequutoriales relaxatæ contrà nobilem debitorem, à Iudice ſubſcribuntur, ſed in ipſarum calce ipſe Iudex mandat, vt oſtendantur, & ſequenti die, vel altera ad eius arbitrium, firmantur. d. n. 21. in med.
Nec contrà nobilem mandatum relaxatur de capiendo, ſeù arreſtum. ibid.
Nobilis qua forma bonis cedere debeat. d. num. 21. in fin. 643
Nobilis vinculis non mancipatur, vt plebeius, ſed detinetur per Palatium. dict. Rit. 160. n. 20. verſ. Hinc nobilis. 642
Nobilis virtute ſitnè præferendus, àn ſtirpe. d. Rit. 160. num. 19. 641
Nobilitas filij proſitnè patri, alijſq; aſcendentibus. dict. Rit. 160. num. 20. verſ.

I N D E X.

Et ad honeſtioris. 642

Nobilitas ipſa contrarijs artibus, atquè actibus corrumpitur, atquè deperditur.

Nobilitate verò factorum, ac virtutum labes ſanguinis abſtergitur. d. Rit. 160. *num.* 15. *in med. & cir. fin.* 640

Quibus actibus contrarijs nobilitas amittatur. num. 17. *ver. Et àn.* 641

Nobilitas res eſt aduentitia, à natura non inſita, vndè haud præſumitur, niſi probetur. d. Rit. 170. *num.* 16. *fol. eod.*

Eſtquè triplex nobilitas, & quæ. nu. 17. *fol. eod.*

Nobilitatem quis lucrari per pecuniam haud poteſt, ſed benè emere, & dicetur nobilis titulo oneroſo, non lucratiuo. Rit. 50. *num.* 19. *in fin.* 290

Nobilitatis cauſa dicitur cauſa ſtatus, & res ardua, ac maximi præiudicij. d. Rit. 160. *num.* 10. *in med.* 638

Nobilitatis litem qui contrà Ciuitatem *intentauerit, ea pendente, ab eius muneribus haud ſe excuſari poterit.* d. Rit. 160. *num* 18. 641

Nomen.

Nomina debitorum, extrà diſtrictum huius Ciuitatis *ſita, conſuetudinibus ſubiacent ipſiuſmet* Ciuitatis, *diem functo in ea creditore.* Rit. 132. *num.* 6. 573

Maximè ſi ibi ſolutio fuerit deſtinata. num. 7. *fol. eod.*

Nomina debitorum, & annui redditus veniant nè appellatione bonorum. d. Rit. 132. *num.* 9. *fol. eod:*

Nominandi facultas, & Nominans.

Nominandi, aut eligendi facultas, alicui elargita, cedi minimè poteſt. Rit. 2. *num.* 41. 57

Nominans teſtes habere in partibus longinquis, agere præſumitur animo dilatandi. Rit. 158. *num.* 13. 629

Nominans. Vid. in verb. Eligens.

Nominatio.

Nominatio teſtium fieri debet ſimpliciter, & non conditionalitèr. R. 140. *n.* 5. 542

Eam petens, & non vtens, qua pœna puniatur, niſi eodem, vel ſequenti die antè lapſum terminum illi renunciauerit. num. 6. *fol. eod.*

Eamquè pœnam incurrat nè ipſo facto, nec opus ſit ſententia declaratoria. num. 11. & 12. 593

Nominatio teſtium ſi fiat extrà Regnum, *quam antiqui vltrà marinam nuncuparunt, nominari debent nomina, & cognomina teſtium, ac loca, vbi degunt, facto tamen depoſito prò pœna ducatorum quindecim prò qualibet dieta, parti applicandorum, ſi ea vſus non fuerit,* d. Rit. 140. *num.* 7. 592

Deferendum nè ſit teſtium nominationi, factæ infrà quindecim dies abſquè depoſito, licet deindè illud fiat. n. 8. *fol. eod.*

Sit nè faciendum depoſitum prò repetitione teſtium, extrà Regnum *degentium, vel prò nominationibus in neceſſario probandis factis extrà* Regnum. *d. nu.* 8. *in prin. & in fin.*

Nominationem, ſemèl factam per contractum inter viuos, quæ ſimpliciter, & abſolutè per vltimam competit voluntatem, variare haud licet. Rit. 4. *num.* 18. *verſ.* Hinc. 85

Vid. in verb. Electio.

Nominationis teſtium tangitur materia, tùm exiſtentium in Regno, *tùm extrà* Regnum: *Et quæ in vtraq; teſtium nominatione exquiruntur.* Rit. 140. *nu.* 1. 591

Infrà quot dies fieri debeat poſt termini notificationem. num. 2. & 3. *fol. eod.*

Si facta haud fuerit infrà dies quinquè poſt notificatum terminum, quia fuit oppoſita exceptio declinatoria, ſeù alia, ob quam terminus conquieuit, ſit nè admittenda, ſi deindè fiat virtute decreti, quòd terminus, alias datus, currat. d. n. 2.

Notariatus, & Notarius.

Notariatum exercens, ſi ſanguine nobilis ſit, nobilitatem amittit. Rit. 100. *nu.* 16. 472

Notarij cum maxima ſit illorum fides, optimi ad hoc ſunt eligendi viri, immò, & antiquitus nobiles creabantur. Rit. 161. *num.* 6. & 7. 646

Eorum officium nobile eſt, dignum, & honorabile. num. 8. *fol. eod.*

Typumquè tenent Notarij Euangeliſtarum. d. num. 8.

Notarij vt plurimum vltrà debitum exigunt, propterea conſtituta fuit pandecta Rit.25. num.2. 201

Notario atteſtanti, ipſum eſſe deputatum ad Archiuium conſeruandum, fides adhiberi debet. Rit.26.num.7. 204

Notarius Actorum idem eſt, ac Actuarius. Rit. 36. num. 1.220. Et vid. in verb. Actorum Notarius.

Notarius per alium haud valet ſcribere Inſtrumentum; ſed quid in Regno noſtro. Rit. 34. num. 4. 218. & Rit. 36. num. 3. 220

Quid, ſi priuilegio fruatur ſcribendi inſtrumenta, etiam aliena manu. d.nu.3.

Quomodò concedatur inſtrumenti reaſſumptio, diem functis Notario, Iudice, & teſtibus. num.5. 218

Notarius ſtipulari prò alio vtrùm poſſit, rem ſſinè traditur. Rit.44.nu.3.verſ. De Notario. 242

Nouitius.

Nouitius. Vid. in verb. Monachus.

Nullitates, & Nullum.

Nullitates ad deducendum aduerſus decreta Sacri Conſilij, vel Regiæ Cameræ, tùm interloquutoria, tùm definitiui vim habentia, datur tempus dierum ſex poſt illorum iudicialem notificationem. Rit 6.num.6.in med. 99

Quinq; tamen copulatiuè requiruntur, vt nullitatum remedium potens ſit; ad actum ſuſpenſiuum producendum decreti, vel ſententiæ. d.num.6.in fin.

Dies prædicti ſint nè continui, vel vtiles. num.7. fol.eod.

Nullitates aduerſus ſententiam Sacri Conſilij poſſunt deduci infrà decendium, à die notificationis decurrendum, mandati ſcilicèt de parendo. d. Rit.6. num.9. 100

Quid tamèn attento iure communi. d.n.9.

Quid, ſi opponantur nullitates remedio exceptionis. d.num.9. verſ. Non parum. 101

Nullitates notoriæ, ac euidentes, maximè ex corpore decreti ſcaturientes, etiàm prolapſo termino dierum ſex, per pragmaticā praſcripto, admittuntur. d.Rit.6. num.8. verſ. Nullitates. 100

Nullitates ſubſcribi debent, vel ab aduocatis, vel à procuratoribus. Rit.100.nu. 24. 473

Quid, ſi eſſent contrà caſum legis, debeant nè ſubſcribi tantùm ab aduocatis. d. num.24.

Nullitatibus propoſitis intrà limites ſex dierum, aliæ ſuperaddi non poſſunt, abſoluto termino prædicto, antè primarum deciſionem. Rit.6.num.8. 99

Nullum quod eſt, nullum præſtat impedimentum. Rit. 140.num. 15. 594

Numularij.

Numularij, ſeù capſerij noſtrorum publicorum banchorum, ſi inſcijs Banci Gubernatoribus, pecuniam conuerterint in proprios vſus, quibus pœnis affici debeant. Rit.9. nu.18. verſ. Videndū. 129

Puniri nè debeant pœna capitis. d.nu.18. verſ. Et ſanè. 130

Nuncius.

Nuncio creditur ſinè teſtibus: Notario verò non, & cur. Rit. 104. num.2. in fin. 500

Sit nè credendum Nuncio. Rit. 38.nu.7. 224

Illiquè credatur, atteſtanti, ſe Reum citaſſe de Iudicis commiſſione. d. num.7. in med.

Ac de forma relationis Nuncij, remiſſiuè. d.num.7. in fin.

Nùm ſolùm nuncijs credatur ad inquirendum. d.num.7. in med.

Nuncius ſi dicat, ſe citaſſe, & pars neget, cuiuſnàm aſſertioni ſtandum eſt. Rit. 94.num.10. 453

Nuncius. Vid. in verb. Nuntius.

Nundinæ.

Nundinarum exercitium, àn, & quandò amittatur. Et vltrà priuilegium acquiſita, àn, & quandò à Principe auferri poſſint. Rit. 116. num.20. verſ. Notandum. 529

Qualis ſit præcipuus nundinarum finis, num.18. 528

Nundinarum tempore nequè res, nequè perſona ſiſti, arreſtarinè poſſunt. d. Rit. 116. num. 19. fol. eod.

Nundinas antè ſi res vendita ſit, quamuìs nundinarum tempore tradita, priuile-

legium emptor non obtinebit, niſi intuitu, & cauſa nundinarum contractum ſit, vel ea lege, vt in nundinis pretium ſolueretur. d. Rit. 116. num. 20. verſ. Notandum. 529

Nundinas exerceri, quanti Reip. interſit. Rit. 116. num. 10. verſ. Et quantis 524

In quo differant nundinę à mercato. nu. 11. fol. eod.

Nundinæ dicuntur feriæ à ferendo. Et pluribus in Regni Ciuitatibus, & locis celebrantur nundinæ. d. Rit. 116. num. 8. & 9. fol. eod.

Vbi memorantur nundinæ quas celebrat nobiliſſima Salerni Ciuitas ad honorem Apoſtoli Euangeliſtæ Matthęi. d. num. 9.

Quarè nundinæ dictæ ſint feriæ. nu. 10. fol. eod.

Quo die, & quotiès celebrentur Salerni. num. 11. verſ. Immò. 525

Quotiès Neapoli, & quo in loco. d. num. 11. in med. fol. eod.

Celebrantur quoq; Salerni nundinæ frumentariæ, ac forum ſuarium ad inſtar Vrbis Romę. d. verſ. Immò, & verſ. Et in eademmet.

Nundinæ nequeunt celebrari abſquè Principis priuilegio. d. Rit. 116. num. 12. fol. eod. et num. 15. vereſ. Etenim. 526

Habere debent nundinæ particularem, & determinatum locum. d. num. 12. verſ. Quæ quidem.

Sit nè in ſubditorum facultate locum ipſum variare, illumquè mutare, dictarumq; immunitatem alium in locum transferre. num. 16. cum verſ. Et periſſimus. fol. eod.

Quomodò deſcribantur nundinæ, d. num. 16. verſ. Rurſus.

Nundinis prorogatis, ſit nè illarum prorogatio cum primo termino earundem. Rit. 69. num. 9. 373. & verſ. Et prorogatis, cum verſ. Et cum iterum. 374

Ibiquè multa aguntur de nundinis Salerni.

Nuntius.

Nuntius Apoſtolicus contrà Subcollectores Apoſtolicos procedere tātū poteſt in cauſis criminalibus, etiàm poſt functum eorum officium. Rit. 55. num. 6. 308.

Quid in liquidatione Inſtrumentorum. d. num. 6. & vid. in verb. Curia.

Obligatio, & Obligatus.

OBligatio cameralis eiſdem gaudet prærogatiuis, ac publicum Inſtrumentum, exequutionemquè paratam. Rit. 128. num. 26. 568

Obligatio iudiciaria, penès acta ſtipulata, paratam habet exequutionem; tùm iure communi, tùm Regni. d. Rit. 128. num. 1. 561

Aduerſus quam debitor non auditur, niſi in vinculis, vel facto depoſito. num. 2. fol. eod.

Nec in cauſis huiuſmodi obligationum admittitur compromiſſum. d. num. 2. verſ. Nec ipſarum.

Antecedere tamèn debet incuſatio, priuſquam ad exequutionem deueniatur. num. 3. fol. eod.

Poſſit nè hęc incuſatio fieri, tùm à principali creditore, tùm ab eius Procuratore. num. 4. 562

Obligatio penès acta, capta per Notarium Vaſſallum in fauorem Baronis, erit valida, licet Inſtrumentum, ab eo confectum, inualidum ſit, modò capta ſit ab illo uti actorum magiſtro, ſecus ſi uti Notario. d. Rit. 128. nu. 6. fol. eod.

Obligatio penès acta extrà Neapolim ea dicitur, quæ recepta eſt ab actorum magiſtrò de mandato Iudicis, vel in eius præſentia, aliàs erit nulla. d. Rit. 128. num. 5. in med. fol. eod.

Ex vſu tamèn Magnæ Curiæ poſſunt Neapoli recipi iſtę obligationes ab actorum magiſtris, vbiquè exiſtentibus, & etiàm domi, abſquè Iudicis præſentia. d. num. 5. in princ.

Vid. in verb. obligationes.

Obligatio penès acta fieri nè poſſit die feriata. d. Rit. 128. num. 16. 565

Eius exequutio exquirat nè partis vocationem. num. 17. fol. eod.

Quid ex inueterato ſtylo Regiæ Curiæ Ciuitatis Monopolis. d. num. 17.

Quid, ſi obligatio, capta in vna Curia, eſſet in alia incuſanda. num. 17. fol. eod.

Expoſcat nè partis citationem, ſi fuerit anti-

antiqua, & quandò dicatur antiqua. n. 19. 566

Obligatio primeua reuiuiſcit, effluxo tempore prorogato, nec illa temporis euentu extinguitur. Rit. 165. *num.* 13. 660

Obligationes penès acta ab ipſis actuarys ſcribenda, ac ſignanda ſunt. Rit. 128. *num.* 15. 565

Obligationes penès acta minimè capere poſſunt Actorum magiſtri, abſq; Iudicis mandato. Rit. 35. *num.* 3. 219

Quid tamèn Neapoli ex vſu Mag. Cur. Vic. poſſunt nè eas capere vbiq; & in propria illorum domo, et Iudice abſente. Rit. 128. *num.* 5. 562

Nec ab actuarys capi poſſunt obligationes prædicta, ac fideiuſſiones quacunq; niſi duobus adhibitis teſtibus, illam ſubſcribentibus. num. 8. 563

Obligationes penès acta præſcribantur nè decem annorum curriculo. d. Rit. 128. *num.* 21. 566

Obligatus ad reſidentiam continuam, vel ad habitandum in Ciuitate per decem annos, vt priuilegio potiatur, poterit tempore meſſium, ac vindemiarum ire ad pagum cum vxore, & familia, gaudebitq; priuilegia. Rit. 27. *num.* 2. 204

Obnoxij.

Obnoxy ratiocinys Eccleſiæ immunitate, àn gaudeant. Rit. 45. *num.* 20 252

Damnati ad ſupplicium, retardatur nè exequutio, donec ratiocinia reddant. d. num. 20. *in med.* 253

Donec prædicta reddant, ab ordinum ſuſceptione repelluntur. d. num. 20. *in fin. fol. eod.*

Obuentiones.

Obuentionum vox nimis lata eſt, ipſaquè tamèn differunt à fructibus. Rit. 9. *nu.* 10. *in med.* 127

Dicuntur verò deductis expenſis, & oneribus. d. num. 10. *verſ. Omnes tamèn.*

Occidens.

Occidens aliquem, prohibentem, nè ſedeat in loco ſolito, & conſueto. à pœna excuſatur ordinaria. Rit. 5. *num.* 18. *in fin.* 95

Sic quoquè, ſi aliquem occidat ob metum honoris violandi. num. 19. *fol. eod.*

Occidens aliquem prò ſuo honore tuendo, quem aliàs tueri nequiret, procùl erit ab irregularitate. d. Rit. 5. *num.* 20. 96

Octauius.

Octauius Auguſtus, qui plures annos ſub Adriano Cæſare inter dignitates, ac prætory præfecturas exegerat, dictaturam, & togam deiecit, & quarè. Et licet annorum eſſet 76. *voluit tamèn inſcribi ſuo in ſepulcro, ſe tantùm vixiſſe ſeptem annis.* Rit. 11. *num.* 1. 137

Officiales.

Officiales aduerſus, ſecreta Curiæ propalantes, quæ pœna ſtatuta ſit Iure Regni, & quæ iure communi. Rit. 3. *nu.* 7. & 8. 67.

Iurant in cuiuslibet anni initio, de ſecreto ſeruando, & ſilentio tenendo. nu. 9. *fol. eod.*

Poſſit nè tamèn aliquid propalare coniudicibus. d. num. 9. *in fin.*

Officiales Baronum, àn, & quandò cognoſci debeant à M.C. Vicariæ prò criminibus commiſſis. Vid. in verb. Magna Curia Vicariæ.

Officiales Baronum, deſerentes eorum officia, illis priuandi ſunt. Rit. 7. *nu.* 2. 105

Officiales Baronum ſi extrà officy materiam deliquerint, poteſt Baro informationem capere, ac eos mulctare. Rit. 49. *num.* 7. *in fin.* 277

Officiales, creati à Rege ad ſui beneplacitum, perpetui dicuntur. Rit. 2. *n.* 50. 59

Valeant nè ità conſtitui ab alys Principibus inferioribus. num. 51. *fol. eod.*

Per mortem Regis careant nè Iuriſdictione. num. 63. 63

Officiales de extorſionibus quomodò conuinci poſſint. Rit. 9. *num.* 3. *in med.* 125

Officiales facere omnia tenentur, quæ ad honorem, ſtatum, & licitum commodum Curiæ, eiuſq; officialium tendunt. Rit. 5. *in corp.* 89. & *num.* 2. 91

Officiales fines Ciuitatis excedere prohibentur, abſq; venia, expreſſe obtenta à Locumtenente. Rit. 7. *num.* 1. *verſ. Quæ cum.* 105

Quod locum habet tàm in officialibus Neapolitanis, quàm Baronalibus. nu. 2. *fol. eod.*

Offi-

Officiales in loco vbi plures ſunt, queat nè is, qui Domini Officialis eſt, habentis merum imperium, cognoſcere de delictis, ab altero extrà officium commiſſis. Rit.49.*num.*13. 279

Officiales intèr ſi ſit contentio in procedendo, promotionis tempus attenditur, ac data priuilegij, nulla habita conſideratione poſſeſſionis, anteà captæ. Rit.101. *num.* 34. 487

*Officiales M. C.V.officio Aduocati, vel Iudicis fungi prohibentur.*Rit.11.*num.*2. 138

*Poſſint nè conſulere in Camera, vel eſſe Balij, & tutores.d.num.*2.

*Vel arbitri, & arbitratores ſaltèm cum licentia Regis, vel Proregis. d.num.*2. *in fin.*

*Quo caſu valeant nè aliquod conſequi lucrum, vel alind quidpiam nomine trigeſime. num.*3. *fol.eod.*

Laudum, ab hiſce Officialibus prolatum, habeat nè exequutionem paratam. d. num. 3.

*Valeant nè tandem bonorum alicuius Principis exercere adminiſtrationem. num.*4. *fol.eod.*

*Officiales M. C. V. ſecreta ipſius M.C.tenentur in ſecreto tenere, ac nemini pandere.*Rit.3.*in corp.* 63

Officiales M. C. congregentur ſimùl hora decimanona. Rit. 12.*in corp.* 141

*Officiales multi ſi aliquo in Senatu conſtituti ſint, ſimùl debent conuenire, & iudicare.*Rit.53.*num.*8.*in fin.* 299

Quid agendum, ſi ſint paria vota. num. 10. 300

Vid.in verb.Indices.

*Officiales omnes, iure communi attento, annales ſunt.*Rit.2.*num.*52. 59

*Iuſta non exiſtente cauſa, poſſint nè etiàm poſt annum officium exercere, vel intrà eum deſerere.num.*53. 60

Officiales, qui ſubditos iniurijs afficiunt, quibus puniantur pœnis. Rit. 5. *num.* 14. 94

Officiales Regij, & Baronum capere tenentur informationes de delictis, in eorum ditionibus commiſſis, eaſq; tranſmittere Regia Audientiæ Prouinciali. Rit.4.*num.*10.*in med.* 79

Ac relationem facere debent Regenti *Regiam Cancellariam.ibid.*

Officiales Regis omnes perſonalitèr ſeruire tenetur, & non per ſubſtitutum. Rit. 2.*num.*34.55.& Rit.7.*num.*17. 111

Officiali haud licet capturam demandare prò exactionibus baronalibus, niſi Iudicis accedente mandato. Rit. 38. *num.*6. 224

*Officiali, diſcedenti cum licentia, etiàm prò tempore abſentia debetur ſalarium.*Rit. 7.*num.*9. 108

Officiali, ſeù Capitaneo *licitum eſt in caſu abſentiæ, ſuum deputare Locumtenentem quindecim dumtaxat dierum interſtitio.* Rit.2.*num.*49. 59

*Extendatur nè ad dies nonaginta, quo caſu teneatur de culpis Locumtenentis.d. num.*49.*in fin.*

*Officialis annalis, expleto officio, haud poteſt indè diſcedere, niſi poſt ſucceſſoris aduentum.*Rit.7.*num.*2.*in med.* 106

*Ius quoquè dicet poſt annum, d nec ſucceſſor venerit.*Rit.2. *num.*55.*verſ.* Hic *verò.* 61

*Officialis, baractariam committens, reuelari debet, qui, ſi de hoc delicto conuincitur durante officio, priuatur illius dignitate.*Rit.4.*num.*4. 76

Officialis criminalis cognoſcit Iudicem ſecundarum cauſarum delinquentem. Rit. 49.*num.*13.*in med.* 279

*Officialis, duo gerens munia, ob falſitatem, in vno commiſſam, poteſt nè priuari ambobus.*Rit.8.*num.*7. 116

Officialis electio. Vid.in verb. Electio.

Officialis electus cum ſalario conſueto, debeat nè conſequi ſalarium conſuetum vltimo anno, vel annis precedentibus.d. Rit.8.*num.*13.*in med.* 118

*Officialis, electus in Regno, amoneri non poterit, durante anni curriculo.*Rit.52. *num.*7.*in med.* 294

*Qui nam poſſint ad nutum ſuos priuare Iudices, & abſquè cauſa cognitione.nu.*8. 295

Nec durante anni intercapedine amoneri poterit à conductore Iuriſdictionis, nec à nouo emptore. Rit.2.*nu.*54. 60

Quid

Quid ſequeſtrata, vel ſuſpenſa Iuriſdictione ob crimen feudatarij, vel ob ęs alienum, ſuper feudo contractum. d.nu. 54.verſ.Quod àn ſit.

Officialis, exhibendo delinquentem de ſua familia,prorſus ſoluitur de omni culpa. d.Rit.2.num.48.in fin. 58

An, & quandò teneatur de commiſſis per ſuam familiam.Rit.112.num.7. 518

Officialis,finito tempore officij, etiàm ſinè Iuriſdictione, vt reſirmari valeat,ſufficiat nè maior pars electorum, [illegible] omnium requiratur conſenſus. Rit.2.num. 58. 61

Officialis,lite pendente, priuari non debet poſſeſſione,& exercitio ſui officij,nil obſtante,quòd ei obijciatur de alius extinctione ipſo Iure.Rit.8.num.6. 116

Officialis Mag. Cur.ſi ſciuerit,aliquem ex eiuſdem Officialibus enormia,& minùs debita committere, tangentia honorem, & licitum commodum dictæ Curiæ, reuelare tenetur Locumtenenti, & ſub quàm pœna.Rit.4.in corp. 73

Officialis M. Cur. poſſit nè à Ciuitate Neapolis recedere, & extrà Ciuitatem ſe perſonaliter conferre, vel infrà Regnum abſq; petita, & obtenta licentia, à locumtenente, vel Magiſtro Iuſtitiario. Rit.7.in corp. 103

Poſſit nè ſeruire per ſubſtitutū.ibid.in fin.

Poſſit nè in ipſa M. Cur.duo exercere officia, vel vno tantùm debeat eſſe contentus.Rit.8.in corp. 112

Officialis M.Cur. Vic. cauſas, quæ in ipſa Curia vertuntur, nullus audeat procurare,ſeù procurationes,vel aduocationes ſuſcipere, nedum in cauſa ciuili,ſed neq; criminali.R.11.in corp. 136

Officialis, ſi duo per accidens, & repentino caſu exerceat officia, puta ob abſentiam, vel aduerſam alterius valetudinem,debeat nè conſequi duplex ſalarium.Rit.8. num.17.& num.18. 120

Officialis,ſi integro anni curriculo officium exercere impeditus fuerit ob litigium, vel alio quouis modo, ſit nè reintegrandus ad tempus impedimenti.Rit.2.num. 55. 60

Officialium Mag. Cur. Vicar.numerus,& ordo. Vid.in verb.Magnæ Curiæ Vicariæ.

Officium.

Officia duo quis exercere non valet, niſi ambo Iuriſdictione careant. Rit.8.nu.2. 114

Vel vbi neceſſitas aliter ſuaderet. d.num. 2.verſ.Hoc etiàm. 115

Vel niſi duo officia eſſent compatibilia, ùt eſſet officium aduocationis pauperum cum aſſeſſoratu.num.3. fol.eod.

Officia plura qui exercere valet, omnium ſalarium conſequi debet. d.Rit.8.num.8. 117

Officia quanàm vltrà annum protrahuntur.Rit.2.num.57. 61

Officijs diuinis qui intereſt ex duplici Iure, in duplo percipere debet distributiones quotidianas. Rit. 8.num.8.in med. 117

Officijs in omnibus in materia præcedentiæ tria ſunt inſpecienda, electio ſcilicet, acceptatio, & ingreſſus. Rit. 101. num. 35. 487

Officio prorogato, locus non eſt ſyndicatui, niſi in fine prorogationis.Rit.69.num 7. verſ.Et prorogato. 372

Officiorum ambitus multos inflammat.Rit. 11.num.1.verſ.Quoniam. 137

Officium aliquod exercere propria in patria,vel prouincia, prohibitum eſt incolis,& oriundis, tùm iure communi, tùm Neapoli ex ſpeciali cōceſſione ad eius petitionem.Rit.63.n.7. 337

Multi tamen excipiuntur caſus,in quibus quis officium in propria patria,vel prouincia exercere valet.num.8. 338

Vid.in verb.Ciuis.

Officium primariatus in Ciuitate Neapolis, quod ab ipſa Ciuitate cōfertur,tendat nè ad reuiſionem appretij,quod fit per tabularium.Rit.8.num.5. 115

Sit nè compatibile cum iudicatu M. C. V. d.num. 5.verſ.Ex altera parte.

Vbi affertur deciſio Sacr.Conſilij.

Officium procuratoris fiſci licet olim erat venale, & dabatur plus offerenti, candela extincta,hodiè verò ſecus eſt:ſed ad illud aſſumitur vir idoneus, & tanto munere dignus, proùt ad munus Aduocati

*cati fiſcalis, qui de catu Aduocatorum eligitur.Rit.*17.*num.*8. 167

Onus.

Onus rationis reddendæ qua nam includat Vid.in verb.Rationis.

Operarij.

*Operarij quicunquè poſſint nè ſeruire per ſubſtitutum.Rit.*2.*num.*47. 58

*Nperarij quomodò mercedem accipient, ſi die integro laborare nequiuerint, ex quo pluuia madefacti ſunt.Rit.*99.*num.*22. 468

Ordo.

Ordinem quemnàm tenuit Faber diuinus, Mundi huius opificium moliturus. Rit. 2.*num.* 1. 48

*Ordinem Romani olim in magiſtratibus deferendis ſeruabant.d.Rit.*2.*nu.*10.50

Quot ordines erant apud Romanos. *num.* 11. *fol.eod.*

*Ordinibus duobus ſacris nequit quis eadem die inſigniri, nec uno una die, altero verò altera die continuato ieiunio.Rit.*76. *num.*2. 405

Ordo, in genere ſumptus, quid ſit. Rit. 2. *num.*3. 49

Quid ſit ordo Eccleſiaſticus, *& àn ſit ſacramentum num.*15. 50

*Ordo memoriam vt plurimum iuuat, & concordiam alit.d.Rit.*2.*num* 4.*&* 5.49

*Ordo non ſolùm inter perſonas, ſed inter ipſa quoquè rerum vocabula attenditur.d. Rit.*2.*num.*14. 50

*Ordo vbi deeſt, firmum, rectumquè rerum omnium firmamentum, nihil ſuperadificari poteſt. d.Rit.*2.*in corp.* 45

Orti, & oriundi.

*Orti, oriundi, ac originarij differunt inter ſe.Rit,*85.*num.*1, 426

Pactum.

*Pactum exequutiuum, in publico documēto adiectum, tempore annorum triginta preſcribitur, ad inſtar ſententiæ Iuris exequutiui.Rit.*128.*num.*22.567

*Pactum, quo duo ſe offerunt, ad mutuam ſuſtinendam torturam prò ſe purgandis, ſuaq; innocentia probanda, euidenti pollet nullitate.Rit.*4.*num.*14. 81

*Pactum, quod emptor annuorum introituum immunis ſit ab onere collectarum, & bonatenentiæ, ſit nè validum, vel repugnet ſubſtantiæ contractus.Rit.*20.*num.* 11.*verſ.Hinc videndum.* 186

Pactum, quod ſuper liquidatione fructuum damni, ac intereſſe ſtetur partis iuramento, ſubſiſtat nè, & validum ſit.d.Rit. 20.*num.*10.*verſ.Quod ſi mutui.* 183

Pagani.

Pagani, ac Iudei, empti ab ipſis Iudeis mercimonij cauſa, ſi Chriſtiani fieri velint, poterint nè ab eis venundari. Rit. 116. *num.*17.*verſ.Et primò.* 527

Pandere.

Pandere ſe ipſum nemo cogitur. Rit. 4.*nu* 13. 81

Panis.

*Panis nauticus, vulgo biſcotto, exiſtens Neapoli, renelari debet, nec fieri abſquè Proregis licentia. d.*Rit.4.*num.*11. 80

Papinianus.

Papinianus Iuriſconſultus, à Caracalla Imperatore iuſſus, eius parricidium, quo fratrem Getam occiderat, in ſenatu diluere recuſauit, dicens, parricidium non tàm facilè excuſari poſſe, quàm patrari. Rit.46.*num.*3. 255

Paragium.

Paragium ſorori, defunctæ antè nubilem ætatem, debeatur nè, ità vt transmittatur ad heredes. Rit. 50. *num.* 10.*verſ. Hinc apud.* 285

Sit nè feudalis cauſa paragij. d. num. 10. *verſ.Et moderni.*

Debeatur nè paragium ſuper augumento valoris feudi. Vid.in verb.Pretij pars.

Pares Curiæ.

Pares Curiæ hodiè in Regno in cauſis non interueniunt feudalibus, ſed agitantur in Regia Camera Summariæ, ſi agatur de intereſſe fiſci: Vel in Sacro Conſil. ſi ſit inter priuatos. Rit. 46.*num.*25.*verſ. Illud primum.* 263. *& Rit.*50. *num.*2. 271.*& num.*3. 282

*Interueniant nè hodiè in cauſis feudorum criminalibus.d.num.*25.*verſ.In cauſis.*

Quid in crimine Leſe maieſtatis. d. num. 25.*verſ.primam aleam in med.* 264

Debeant nè pares Curiæ internenire cum Iudicibus delegatis in cauſa imputationis perduellionis feudatarij. d. num. 25. *verſ.* Et Regens *cum verſ. Hinc factum. fol. eod.* Et *verſ. Et quamuis* 265
Vbi adducitur reſolut. Regiæ Cameræ.
Sit nè expetendus parium interuentus antè ſententiæ publicationem. d. num. 25. *verſ. Quod verò Iſernia. fol. eod.*

Pater.

Pater in adminiſtratione bonorum filij, præfertur Auiæ paternæ, niſi, & ipſe prodigaliter viuat. In proœm. num. 15. 6
Pater vni filiorum poſſit nè donare principatum. In d. proœm. num. 25. 9
Patri filium in munere ſubſtituere licitum eſt, quamuis electa ſit induſtria ſuæ perſonæ. Rit. 2. *num.* 40. 56
Requiratur nè, vt filius ſit æquè idoneus. d. num. 40. *in fin.* 57

Patrimonium.

Patrimonium Diui Petri, ac Dei Eccleſiam immenſis donationibus, ac diuitijs, exemplo Imperatoris Conſtantini, multi pijſſimi Principes auxerunt. In proœm. nu. 29. *in fin.* 11

Patronus

Patronus fiſci. vid. in verb. Aduocatus fiſci.
Patronus libertum ſuum prohibere non poteſt, nè idem negotij genus exerceat in eadem Colonia, ideſt vico. Rit. 116. *num.* 17. *verſ. Nequè textus.* 528
Patronus qui dũ aliquẽ prima vice præſẽtauit, vel nominauit, iurauit nõ cõtrauenire, haud poteſt alium præſentare, vel nominare, etiam per viam variationis, vel cumulationis, ſecùs eſſet à ſuperiore reiiciendus, & primus inſtituendus. Rit. 4. *num.* 18. *verſ. Ex quibus.* 84

Paulus.

Dominus Conſiliarius Paulus Staibanus laudatur. Rit. 116. *num.* 20. 529

Pauper, & Paupertas.

Pauper ab accuſando, ac teſtificando repellitur, & quarè. Rit. 74. *num.* 10. 398
Facilis nè ſit periurus pauper. num. 11. *fol. eod.*
Pauper, expendens, vel tondens monetam, mitius mulctatur, & non pœna ordinaria. Rit. 19. *num.* 8. *verſ.* Pauper. 176
Pauperes theſaurus Chriſti dicuntur. Rit. 23. *num.* 4. *verſ. Hinc peritiſſimus.* 194
Quæ nam priuilegia pauperes potiantur. Vid. in verb. Miſerabiles perſonæ.
Pauperum cauſis, pupillorum, & impotentium minimè hodiè præſtatur auxilium, niſi prænium ſe ſe offerat aurum. d. Rit. 23. *num.* 11. *verſ. at pauperum.* 197
Paupertatis rationem habere in iure dicendo, pauperibuſq; ipſis ſtudio præcipuo patrocinari, æquitati maximè conuenit, nè dum charitati conſentaneum eſt. Rit. 19. *num.* 10. 177

Pax.

Pacis tempore omnia pulcrerrimè pullulant, florentq; atq; incrementum accipiunt. Rit. 84. *num.* 7. 423
Sit nè Regis munus incumbere, vt ſubditi pacificè viuant. num. 6. *fol. eod.*
Pax eripitur, vbi iuſtitia abeſt, cuſtoditur tamen, vbi Principes, eorũq; Vicegerentes illam adminiſtrant. d. Rit. 84. *num.* 8. 424
Pax optima rerum reſpuitur, ſed ab Authore laudibus extollitur. Rit. 47. *nn.* 1. *in med.* 268

Peculatores.

Peculatores quinam ſint, quauè pœna mulctentur. Rit. 9. *num.* 18. *verſ. Quà verò.* 129

Pecunia.

Pecunia comprehendatur nè in legato mobilium. Rit. 25. *num.* 4. 202
Pecuniæ appellatio latius, quàm ad numiſmata pertinet, extenditur enim ad rem patrimonij noſtri. d. Rit. 25. *num.* 13. *fol. eod.*

Percutiens.

Percutiens aliquem planella pedis puniatur nè. Rit. 68. *num.* 5. *in fin.* 365
Vbi adducitur exemplũ cuiuſdã matronæ, quæ pedis planella iuuenem percuſſit, ex quo eius manũ tetigerat, dùm aquã benedictam

Digitized by Google

INDEX.

dictam ambo attingerent in Eccleſia, qua de re non pœnam, ſed potius laudem aſſequuta eſt. Rit.68.*n.*5.*in fin.* 365

Percutiens quendam cum armis, ad nocendum non aptis, qua pœna puniatur. d.Rit.68.*num.*6. *fol.eod.*

Peremptorium.

Peremptorium preportat termini præfixionem, & futuram proceſſus comminationem, eoq; tranſacto, audiendus eſt nemo. Rit,29.*num.*5. 211

*Quibus in caſibus addendũ ſit peremptorium, aut vna ex clauſulis, peremptorium inſinuantibus.num.*8. 212

*Quinàm ſit præcipuus effectus peremptorij, ſeù clauſulæ comminatiuæ proceſſus. num.*9. *fol.eod.*

Peremptorium ſi in ipſa citatione exprimatur, vnica citatio ſufficit. d.Rit.29. *num.*7. 211

*Idem eſt, ſi in ipſa vnica citatione clauſula illa apponatur comminatiua (Aliàs procedatur in cauſa, &c.) d.num.*7.

Periurium.

Periurium in fœminis promptum eſt: Et totiès mulieres peierant, quotiès iurando quidquam aſſerunt. R.241.*n.*10.79.

Periurium quibus afficiatur pœnis. Rit.596 *num.*32. 413

Nùm extraordinariè procedatur in periurio, ratione cuius intraret pœna manus. Rit.109.*num.*3. 514

*Ceſſat nè hæc pœna in periurio, contracto ex cauſa liquidationis inſtrumenti.n.*5. *fol.eod.*

Perſona.

Perſona arreſtari, & ſimùl fieri bonorum exequutio haùd poteſt, ſed gradatim. Rit.134.*num.*4. 578

*Eſſet nè nulla, ſi hæc ſimùl fieret. num.*5. *fol.eod.*

*Poſſit nè arreſtari perſona ob cauſam debiti fiſcalis, non facta bonorum excuſſione. num.*9. *fol.eod.*

Quid prò exequutione incuſati, & liquidati inſtrumenti iuxtà formam Ritus, vel apoca banci recognita, obligationis penès acta incuſatæ, ac litterarum cambij, incuſatarum, liceat nè creditori variare, vel etiàm cumulare, vt ſi fuerit in bonis exequutum poſſit, quoquè in perſona exequi. d. num. 9. *in fin. & num.* 10. 579

Perſona priuata nulla in Curia loquatur, niſi vocata per aduocatum, vel procuratorem, ſub pœna granorum decem, vel quinquè, ſi pauper ſit. R.103.*in cor.*496

Perſonarum duarum vice àn, & quandò quis fungi poſſit. Rit. 8. *num.* 21. *verſ. Cæterum.* 123

Perſonarum exceptio, & delectus non eſt apud Deum. Rit.46.*num.*3.*in fin.* 256

*Perſonæ commendantur, quæ nullam habuerunt exceptionem in iuſtitia adminiſtranda.d.num.*3.

Perſonæ egregiæ quo in loco examinandæ ſint, ſi in teſtes producantur, tàm attenta diſpoſitione Ritus, quàm iuris communis. Rit.142.*in corp.*597.*& num.*2. 598

Perſonæ egregiæ, ſi teſtimonium dicturæ ſint, Iudicis domum adire non coguntur, ſed Notarius in earum domibus accipere debet teſtificata. Rit. 102.*nu.*14. 472

*Quod ad Doctores etiàm extenditur, niſi procurationem exerceant. d.num.*14.*& num.*15. *fol.eod.*

Perſonæ priuilegiatæ electionis fori contrà adminiſtratores, nùm priuilegio potiantur. Vid.in verb.Pupilli.

Perſonæ titulatæ, ac illuſtres ſiuè actores ſint, ſiuè Rei comparentes, vltimum cum ſella apud Iudicem habebunt locum. Rit. 102.*num.*8.*&* 9. 495

*Quod ſeruatur quoq; cum religioſiſſimis Antiſtitibus. d.num.*9.

Tales perſonæ admittuntur per procuratorem in criminalibus. Rit.108.*n.*3.513

Peſtis.

Peſtis de anno 1656.*quæ fuit in Ciuitate, & Regno Neapolitano, deploratur. Vid. in verb.Neapolis.*

Petrus

Dominus Petrus Antonius Comite, Patritius Salernitanus commendatur. Rit. 116.*num.*15. 526

Dominus Petrus Carauita, nepos Proſperi ex filia, laudatur. R.101.*n.*5. 479

Dominus Conſiliarius Petrus Varays laudatur. Rit. 147. *num.*6. *verſ. A in cauſa.* 606

INDEX.

Philippus.

Philippus Cardinalis Philonardi, Authoris Auunculus memoratur. Rit. 23. n. 9. 196

Philippus Quartus, qui Dei gratia ad præſens Monarchiam regit, ſummis extollitur laudibus. In proœm. num. 32. 12. *&* Rit. 57. *num.* 24. 320

Ex qua Heroina ortus ſit. In d. proœm. nu. 31. *in fin. fol. eod.*

Philippus Secundus. Rex ſatis laudatur. Quot annis Regni pondus glorioſiſſimè ſuſtinuit. Quouè tempore obierit. dict. num. 31. *in fin. fol. eod.*

Philippus Tertius, Orientis, & Occidentis Monarcha, proſcripta maurorum barbarie à totis Hiſpanijs, pijſſimus existimatur. d. num. 31. *in fin.*

Philocrates.

Philocrates, ſeruus Gracchi Opimij Conſulis, vna cũ Domo ab hoſtibus comprehenſus, ità Corpore ſuo Domini Corpus, veluti ſcuto, texit, vt nullum ad Dominum vulnus, ſed omnia per Corpus ſuum deſcendere fecit. Rit. 7. *num.* 7. 107

Phocion.

Phocion Athenieñſis ob odium auaritiæ laudatur. Rit. 14. *num.* 8. *cir. fin.* 149

Pius.

Pius Quintus. Vid. in verb. Pontifices maximi.

Plebei:

Plebei ſint nè impij vt plurimum, morumquè degeneres: Nobiles verò pij, & virtuoſi. Rit. 160. *num.* 15. *in fin.* 640

Pœna.

Pœna de vi publica, & priuata hiſce temporibus Iudici eſt arbitraria, attentis perſonarum, loci, & temporis qualitate, ac caſuum varietatibus. Rit. 68. *num.* 7. *verſ. At pœna.* 366

Pœna in dubio illi applicanda venit, qui principaliter offenditur. Rit. 55. *num.* 10. *verſ. Inſtabant in fin.* 315

Pœna quælibet pecuniaria fiſco applicatur, licet dictum non fuerit. Rit. 47. *nu.* 15. *in med.* 271

In quo differat pœna à mulcta. ibidem.

Pœna, ſi à principio incerta ſit, num capitalis ſit, àn pecuniaria, iudicabitur capitalis, donec declaretur, & proindè interim locus non erit habilitationi. Rit. 41. *num.* 5. 234

Pœna ſi fuerit ſtipulata penès acta M. C. ſemper exequutio illius ſit ſinè vocatione partis, ſi vna eſſet ſenſensia, nec datur libellus, nec petitio. Rit. 128. *in corp.* 560

Pœna talionis haùd admittitur ex Ritu M. C. V. ſed ſolùm obligatio ad certam pęnam, Curiæ ſoluendam, de probando, & proſequendo in accuſatione criminis. Rit. 47. *nu.* 16. *verſ. Et tandèm.* 271. *& nu.* 19. *verſ. Verùm.* 272

Eam eſſe aboletam, & vſus probat, & mille Authores affirmant. n. 18. *fol. eod.*

Excipitur tamèn cauſa hæreſis, in qua falſus denunciator pœna talionis punitur. num. 19. *fol. eod.*

Pœnæ exigendæ nùm ſint in vſus pios, maximè per Epiſcopos conuertendę. Rit. 103. *n.* 15. *cum ſeq.* 498

Qui nàm dicantur vſus pij. ibidem.

Poſſint vtiquè Pręſules pauperes ſibi ipſis applicare has pœnas. num. 17. *fol. eod.*

Pœnæ fiſcales de regalibus dicuntur, & fructus Iuriſdictionis. Ris. 47. *n.* 15. 271

Sic quoq; maleficiorum pœnæ ſpectant ad Principem, & ad Baronem in eorum territ. d. num. 15.

Pœnæ pecuniariæ, ac tranſactiones, tàm facta, quàm faciendæ in Iuncta contrabannorum, applicari nè debeant fiſco, vel conſignatarijs. Rit. 55. *n.* 10. 314. *&* 315

Comprehendantur nè ſub generali Regia abolitione pœnæ, prouenientes ex interceptis fraudati vectigalis. d. num. 10. *verſ. Eiuſmodi pœnæ.* 316

Pœnæ, prouenientes ex edictis Proregum, ſpectent nè ad locorum Barones. Rit. 47. *num.* 15. *in med.* 271

Pontifices.

Pontifices maximi Pius V. & Sixtus V. antequàm Eliſabetham, Angliæ Reginam Regno priuarent, ac illo inueſtirent Regem noſtrum Catholicum, monitionem Reginæ præmiſerunt. Rit. 94. *num.* 13. *in fin.* 453

Porterij.

Porterij Sac. Reg. Conſilij prò delictis, ab ipſis commiſſis cognoſcuntur per Præſidem

Digitized by Google

dem Sac. Conſilij priuatiuè, quoad Mag. Curiam. Rit.54.nu.5.verſ.Id quod. 303

Portulani.

Portulani, Magiſtri Salis, &c. aliquid vltrà ſalarium recipere prohibentur. Rit. 14.num.11. 150

Poſitio.

Poſitio debet eſſe iurata ab ipſo ponente, ſaltèm iuramento calumniæ. Rit.79.n.17. 411

Poſitiones. Vide in verbo, Articuli.

Poſſeſſio.

Poſſeſſio continuata quibus modis probetur. Rit.15. num.5. 156

Poſſeſſionis captura poſſitnè delegari per Iudices famulis eiuſdemmet partis. Rit. 112. num.1. 518

Poteſtas.

Poteſtas qualem aſſeſſorem aſſumere debet, & nùm eius voto ſtare teneatur. Vide in verbo, Aſſeſſor.

Pragmaticus.

Pragmaticus, vulgò (Sollicitator cauſæ,) quamùis conſtitutus ſinè ſalario, poſſitnè eſſe Iudex in eadem cauſa. Rit. 11. num.10. 140

Præcedere.

Præcedere ille debet, qui à maiore, & digniore obtinuit dignitatem.Rit.2. num. 27. 52

Præcedere nè debeat perpetuus temporario. d. num.27. in med. 53

Præceptum.

Præceptum, quòd agatur aliquid cum alterius interuentu, habet tantùm vim voti, nec conſultor ad aliquid adſtringitur, niſi dolo intercedente. Rit.39. num.14. 229

Prædicator.

Prædicator onus ſuum haud explere poteſt, vtendo alterius opera. Rit.2. num.39. 56

Quid dicendum de Epiſcopis. d.n.39.

Præeminentia.

Præeminentia deſcribuntur Magnæ Curiæ Vicariæ. Rit.47. in corp. 267

Præfectus prætorio.

Præfecto pretorio promulgare leges, minimè erat permiſſum. Rit.1. num.15. in med. 26

Prælatus.

Prælatus zenia, & munuſcula, nec querere, nec oblata reſpuere debet. Rit. 14. num.11. verſ.Prælatus. 150

Præmium.

Præmium crimina propalanti nullo modò debetur, ſi ſit illius particeps, niſi in crimine Læſæ Maieſtatis. Rit.4. nu.5. verſ. Scientes. 77

Poſſitnè de iurè conſtitui præmium, maleficium reuelanti. num.6. fol. eod.

Debeaturnè hoc præmium birrnarijs, & ſatellitibus. d.num.6. in med.

Præſes.

Præſes Prouinciæ quænam determinare valeat cum voto Auditoris. Rit.53.n.13. 300

Præſides Prouinciarū continuò in illis reſidere debent, & ſalariū tantùm prò tempore reſidentiæ percipere, nec per vnam noctem exire extrà fines ſuæ Prouinciæ. Rit.7. num.1. in fin. 105

Præſides Prouinciarum triennio perdurāt. Rit.2. num.57. 61

Præſidentes.

Præſidentes Regiæ Cameræ Summariæ in locum Magiſtrorum Rationalium ſubrogati fuerunt, quorum officium princeps, & ſupremum erat, & magiſtri rationales ſunt ſimiles Regentibus Regiam Cācellariam.R.1. n.21.verſ.Contra. 30

Præferri nè debeant Regijs Conſiliarijs in conſeſſibus. d. verſ. Contra. & verſ. Vellem. fol.eod.

Si conueniant in Regio Collaterali Conſilio ad Regiam Iunctam, nùm Præſidentes occupent dextrum, & Conſiliarij ſiniſtrum locum. d. verſ. Contrà.

Quomodò conſedeant Regiæ in Cappella. ibidem.

Præſidentes Reg. Cameræ non togati, exerceant nè iuriſdictionem. d. Rit.1.n.20. verſ. An verò. 28

Pretium.

Pretii pars, quæ ſorori ſecundogenitæ debetur ſuper feudo nouo, eſtimari nè debeat, habito reſpectu ad pretium verè ſolutum, àn ad valorem rei tempore mortis. Et àn ſuper augumento huius valoris debeatur ei ſaltèm paragium.

Rit.

Rit.50.num.10. verſ. Et apud. 285

Prætor.

Prætorem contemnere haud licet. Rit. 5. num.9. 92

Præuentio.

Præuentio datur in cumulatiuis. Rit. 46. num.10. verſ.Inſupèr. 258

Prior.

Prior Monaſterij ſi examinandus ſit. Vide in verbo, Monachi.

Primogenitus.

Primogenitus ſempèr præferendus eſt in Regno. In proœm.num.21. 8

Princeps.

Princeps bona Officialium Fiſco addicere poteſt, quæ eos ex introitibus fiſcalibus ſubtraxiſſe, vel turpi lucro acquiſiuiſſe, Iure præſumitur. Rit.9. num. 3. 125

Princeps, circà Iudices puniendos, burſales punitionès permittere non debet, ſed iubere, ut verè puniantur. Rit.14. n.10. 149

Princeps condonare àn poſſit delicta ſinè remiſſione partis. Rit.136.num.5. 585

Princeps Supremus vnam de ſuis Ciuitatibus alienare, inuitis, & reluctantibus Ciuibus, àn, & quandò poſſit. In proœm. num. 30. 11

Principes ærario non conſulunt, qui fæneratores ciuium ſpolijs enutriri ſinunt. Rit.20. num 2. 179

Principes, & Rerumpublicarum Summi Moderatores ad Magiſtratus, & publica Officia, claro ſanguine, àc generoſo prognatos promouere debent, non autèm plebeio, àc ſordido. Rit.160. num. 15. 640

Principes minimè debent aliquid decidi facere in Conſilio Status, quod priùs perſpectum, viſum, àc conſideratum non fuerit in altero conſcientia. Rit.84.n.9. 424

Principis mens ſi ſit explicanda, ad eundem eſt recurrendum. Rit.140. num.4. 592

Principi licitum eſt etiàm in foro poly prò manutentione illuſtris domus dilationem impartiri ad ſoluendũ, & quòd valeat paulatim ſoluere etiàm contrà formã contractus. Rit.46.num.19.in med. 261

Principalis, & Principatus.

Principalis. Vide in verbo, Actor.

Principatus tùnc optimus erit, cùm Princeps virtutem, proptèr quã ad Principatum elatus eſt, adſeruabit, colet, & reget. Rit.19.num.1. 210

Priuatio, & Priuatus.

Priuatio ipſo Iure quibus verbis inducatur. Rit.140. num.14. 594

Priuatus carcer. Vide in verbo, Carcer priuatus.

Priuilegium.

Priuilegia, conceſſa mediante pecunia, poſſintnè reuocari per concedentem. In proœm. num.25. in fin. 9

Quid, ſi conceſſio ſit facta ob merita, & ob pecuniam. Vide ſup. in verbo, Conceſſio.

Priuilegia immunitatum valeantnè Regni Vniuerſitates concedere alicui, venienti ad habitandum, atq; ab eiſdem conceſſa reuocare. In eod. proœm. num.26. 10

Priuilegia permulta ſunt, quæ in fauorem pupillorum, minorum, miſerorumq; Iure, àc legibus conſtituta ſunt. Rit. 71. num.1. 381

Priuilegio qui potitur cognoſcendi de delictis, ad ſolam Magnam Curiam ſpectantibus, Index erit citrà dubium delictorum, quæ priuilegiati Officiales patrabunt. Rit.49. num.15. 279

Quod priuilegium habet Princeps Biſiniani, & Dux Sueſſæ: & àn tranſeat ad emptorem feudi. d. num. 15. verſ. Silentio tamèn. 280

Priuilegium Regis, quoad eius obſeruantiam, obligat ſucceſſorem. In proœm. num.25. circ. fin. 9

Probatio.

Probatio, facienda per teſtes, qui inſtrumẽto interfuere, ſtipulato per Notarium vaſſallum, annulleturnè, ſicut annullatur inſtrumentum. Rit.128. num. 14. 565

Vide in verbo, Contractus, & in verbo, Inſtrumentum.

Pro-

I N D E X.

Probatione deficiente, deſicit quoquè ſubſtantia cauſæ. Rit. 69. num. 15. 375

Quod tùm in affirmatiuis, tùm in negatiuis locum habet. num. 16. fol. eod.

Probationes, receptæ abſq; termino non petito, valent in Regno. d. Rit. 69. num. 12. in med. fol. eod.

Vbi adducitur deciſ. M. C. V. & Sac Conſil. num. 13. in prin. & in fin. fol. eod.

Proceſſus.

Proceſſus aſſeruari debet in arca cum duabus clauibus, quarum vna à fiſco, altera per Regentem retinetur, poſt lectam ſententiam foriudicationis. Rit. 26. num. 2. circ. fin. 203

Proceſſus omnes Iure Ritus conſeruandi ſunt in caſſono, ac proceſſuum conſeruatores dicuntur magiſtri actorum, non ſcribæ, iure communi attento. d. Rit. 26. num. 1. & 2. fol. eod.

Quid ſeruetur de conſuetudine. d. num. 2. in med.

Proceſſus originales, agitati in Mag. Cur. & facti, ac faciendi, non poſſunt, nec debent ab ipſa Curia tolli, & eleuari ad partium petitionem, ſed copiam recipere tenentur, ſi altero in Iudicio producere voluerint. Et proceſſus ipſi in ipſa Magna Curia ſeruentur. Rit. 96. in corp. 458

Debeant nè perpetuò aſſeruari penès magiſtrum actorum. num. 1. 459

Proceſſus poſt appellationem regulariter remanere debet apud primum Iudicem. d. Rit. 96. num. 3. in fin. 459

Proceſſu deperdito, ſeù combuſto, quid ſit agendum. Rit. 26. num. 2. cir. fin. 203

Proceſſu originali deperdito, quid agendum, quandò nouus compilari debeat, et quid ſi culpa vnius ex partibus, vel caſu, remiſſiuè. 96. num. 7. 460

Procuratio, & Procurator.

Procurationem exercens. Vid. in verb. Procurator.

Procurationis mandatum. Vid. in verb. Mandatum.

Procurator abſquè mandato ſpeciali facere nequit declarationes circà vſum teſtium, & ſcripturarum. Rit. 93. num. 4. 448

Procurator à Iudicio repellendus eſt, niſi mandatum exhibuerit; modò conuenti nomine venerit, ſecùs ſi actoris Rit. 77. num. 2. 406

Sint nè acta valida, quamuìs mandato non producto, ſi de illo poſteà conſtiterit. num. 3. fol. eod.

Procurator ad lites debeat nè habere ſalarium non promiſſum. Rit. 58. num. 17. circ med. 328

Procurator ad lites reuocari vales, non obſtante qualibet iurata promiſſione. Rit. 107. num. 9. 511

Reuocari nè poſſit poſt litem conteſtatam ſinè cauſa. Rit. 105. num. 15. 203

Quibus in caſibus reuocari poſſit, & reuocatus præſumatur. num. 15. verſ. At in multis. fol. eod.

Vbi validè ſit reuocatio, eſt nè illa notificanda parti. num. 16. fol. eod.

Procurator antè litem conteſtatam alium ſubſtituere nequit, niſi ſpecifica inſit facultas ſubſtituendi. d. Rit. 105. num. 18. fol. eod.

Procurator cauſam proſequi poſſit nè, extincto principali. d. Rit. 105. num. 9. 502

Quid lite conteſtata, & in cauſa feudali. num. 10. fol. eod.

Procurator, conſtitutus ad aliquid peragendum, ſi ſimpliciter contraxerit, non expreſſo procuratoris nomine, cenſeatur nè procuratorio nomine contraxiſſe. d. Rit. 105. num. 28. 505. & num. 31. 506

Procurator, conſtitutus, addita clauſula generali (cum libera poteſtate, & ad omnia, & ſingula facienda, gerenda, & exquenda, &c.) reſtringitur dumtaxàt ad expreſſa. Rit. 107. n. 7. 510

Vid. in verb. Mandatum habens.

Procurator, conſtitutus in prima inſtantia, etiàm cum clauſula (ad appellandum, & appellationē proſequendam) ea interpoſita, compelli non poterit, Iudicium proſequi in illa inſtantia. Rit. 105. num. 20. 504

Procurator, cui poteſtas data eſt, alium faciendi procuratorem, nec exprimitur, ſi antè litem conteſtatam, eum facere nequit, niſi poſt illius conteſtationem. Rit. 107. in corp. 509

Quid

Quid inſpecto iure communi, liceat nè procuratori antè litem conteſtatam alium ſubſtituere.num. 2. fol.eod.

Quandò, & quo caſu procurator tùm ad ad negotia, tùm ad lites alium valeat ſubſtituere,num.6. 510

Procurator Curiæ poteſt cauſam proſequi vſurarum,& ad proſecutionem publicationis bonorum, nullo alio crimine in Iudicio præcedente.Rit.20.in corp. 178

Procurator, Dominus litis effectus, reſpondere tenetur, quamuis Dominus principalis depoſuerit.Rit.39 num.2. 448

Procurator fiſcalis, abſquè aduocato fiſci, vel è contrà, nihil facere poteſt.Rit.17. in corp.165. & Rit.22.in corp. 191

Procurator fiſci cauſas fiſcales, & miſerabilium perſonarum debeat nè patrocinari gratis. Vid. in verb. Aduocatus, & procurator.

Procurator fiſci eſt extractus de latere Aduocati, ad inſtar Heuæ, & de eius officio particeps.Rit.17.num.2. 166

Eiuſquè munus cum munere Aduocati fiſcalis magnam habet connexionem. n.1. fol.eod.

Quid ſit fiſci procurator. d.num.2.in fin.

Si aliquid agat abſq; Aduocati Conſilio, nulliter agit. num. 3.fol.eod.& Rit.22. num.2. 192

Debeat nè tantummodò percuntari proceſſus, & concernentibus Iudicii ordinem incumbere.d.num.3.

Valeat nè dilationem concedere quinquennalem debitori fiſci decocto. d. num. 3.in fin.

Poſſint nè à procuratore fiſci ſubſcribi cartellæ,aliæquè ſcripturæ,abſente Aduocato fiſcali. d.num.3.verſ.An autem.

Procurator fiſci poſſit nè,vt ſuſpectus remoueri.d.Rit.17.num.5. 167

Quæ ſpectent ad fiſci procuratorem,& quæ ad eiuſdem Aduocatum.num.7. fol.eod.

Quæ differentia ſit inter hos procuratores, patrimonialem ſcilicet, fiſci,& Cæſaris. d.num.7.

Procurator fiſci in cauſa vſurarum deſignare debet, quæ deſignare tenetur accuſator ex tenore, l.libellorum,ff.de accuſat.Rit.21.in corp. 189

Procurator fiſci poſſit nè intereſſe,dùm Iudices in cauſis dant ſuffragia. Rit.23. num.4.verſ.Hinc peritiſſimus. 194

Procurator in cauſis criminalibus non admittitur,& nequè ad media,vt quidam putant, prout ſunt teſtes producere,& ſimilia. Rit.105.in corp.500.& Rit. 106.in corp.cum num.1. 507

Admittitur vtiquè ad excuſandum citatum, & abſentiam allegandum. num.3. 508

Quid in cauſis extraordinarijs ſuper tenoribus Inſtrumentorum. Rit. 109. in corp.& num.1.in fin. 514

Procurator in criminalibus nunquam admittendus.Rit.108.num.1.in fin. 512

Reſtringitur tamē in vniuerſitate,& muliere.num.2. fol.eod.

Quinimmò decem Citati procuratorem conſtituere valent.d.num.2.in fin.

Procurator inferior eſt Notario. Rit. 100. num.12. 472

Procurator in criminalibus audiretur ſemper,vbi Reus vinculis eſſet mancipatus. Rit. 106.num.5. 508

Semperquè auditur in cauſis à relegatione infrà.num.7. fol.eod.

Et ſempèr,& vbiq; recipiuntur,vbi fuerit procurator Clerici inquiſiti. d.nu.7.

Procurator in quibus vetatur interuenire, vetatur quoq; etiàm ſi à minore fuerit conſtitutus.Rit.106. num.9. 509

Procurator nobilis nè ſit. Vid.in verb.Procuratoris officium.

Procurator nullus in loco Aduocatorum ſtare poteſt,nec accedere ad bāchang,niſi vocatus per Iudices hebdomadarios, & vocatus nihil proponat,ſed in ſecreto dicat Aduocato, quicquid dicere velit ſub vnius Caroleni pœna. Rit. 111.in corp. 517

Nulluſq; Procurator clientem aliquem ducat ad bancham,niſi vocatus, ſub eadem pœna.ibidem.

Procurator, quibus in caſibus recipiatur. Rit.106.num.10. 509

Procurator qui de Iure, vel Iudicis mandato eſt reiciendus, intelligitur ad citatum defendendum, non verò ad excuſandum, & ad allegandam abſentiam,

Rit.

Rit.107.num.3. 508

Si minimè fuerit reiectus, valeant nè acta.num.8. fol.eod.

Procurator quidquid acquirit, aduentitium dicitur,& non caſtrenſe. Rit.100. num.11. 472

Procurator regulariter interuenire poteſt in cauſis criminalibus, pœnam ingerentibus infrà relegationem,excepto crimine iniuriarum.Rit.91.in corp.439.cum num.1.440.& num.4. 441

Quid, ſi principalis veniret relegatione mulctandus.num.2.& 3. fol.eod.

Procurator reſpondere per verbum, credit, vel non credit, àn, & quandò teneatur. Rit.79.num.34. 413

Procurator,ſubſtituens alium,virtute ſpecifici mandati,remaneat nè quoq; procurator, ità vt impedito, vel extincto ſubſtituto,procedi poſſit cum ipſo ſubſtituente. Rit.107. num.4. verſ. At ſubſtituens. 510

Procurator, vſurpans Aduocati munus, mortiferum peccatum haud vitabit, atquè ad reſtitutionem tenetur, iuxtà qualitatem damni, quod affert,tàm vni, quàm alteri. Rit.17.num.6. 167

Procurator, ſuſcepto mandato renunciare volens, nullatenus audiendus erit, ſed iudicium omninò cum eo finiendum.Rit. 105.num.19. 504

Procurator vbi in Iudicio fuerit conſtitutus,ipſoquè non citato,proceſſum in cauſa, quamuis præceſſerit citatio per edictum, neq; citatio, neq; acta, eius virtute ſubſequuta ſubſiſtunt. Rit. 105. num. 21. 504

Procurator teſtimonium ſi dicturus ſit, & ſit doctor, cogetur nè adire domum Iudicis.Rit. 100.num.15. 472

Quid Iure Regni.num.18. 473

Damnantur procuratores, qui reſponſa edunt Aduocatorum, illaquè faciunt ſubſcribi, tanquàm ab eis edita. d. num.6.

Habeant nè hæc locum in procuratore docto, & habili. d. num.6.in fin.

Procuratores allegare nequeunt Iura, ſed tantùm factum proponere. Rit.100.num. 23. 473

Procuratores Curiæ aſſignare debent interlocutorias, idest citationes, faciendas per eos ad partium petitionem vni ex ſcriptoribus actorum, vel alteri, per ipſam Curiam deputando, cum ſolutione vnius grani, prò qualibet interlocutoria.Rit.100.in cor. 515

Procuratores fiſci in his,in quibus tanquàm fiſci intercedunt; proprijs gagijs debent eſſe contenti, nec aliquid à partibus exigere.Rit.17. num.4. 167

Procuratores hodiè totiès audiendi ſunt, quotiès opus eſt ad cauſæ tuitionem. Rit. 111.num.1. 517

Procuratores prò actis ordinatorijs ſemel nè audiri debeant in hebdomoda. d. Rit. 111.in corp.in fin. fol.eod.

Procuratores ſerò quolibet audiendi ſunt ad actus faciendos per eos in cauſis,poſtquàm aduocati eorum compleuerint propoſitiones.Rit.77.in corp. 405

Id tamèn nunquàm fuit ſeruatum. nu.1. fol.eod.

Procuratores,ſi delictum,morte dignum patrarent, ſuſpenderentur nè furcis,ſicuti ignobiles. Rit.100.num.20.& num.22. 473

Procuratores ſi plures conſtituti ſint cum clauſula(inſolidum)quiuis eorum deputatus dicitur; non tamèn omnes proſequentur litem, ſed qui occupauit. Rit. 105.num.4. 502

Quamuis ſimpliciter clauſula adiecta fuerit, & ſinè illis verbis (& cuilibet ipſorum inſolidum)num.5. fol.eod.

Procuratores bonis exceptis, ſunt litigioſi, calumnioſi, linguoſi, iniurioſi, & pauperum dilaniatores.Rit.147.n.13. 609

Teneantur nè declarare circà vſum. d. num.13.

Ac iuramentum præſtare calumniæ, & proprijs nominibus. Vid. in verb.Iuramentum calumniæ.

Procuratores viles nè ſint,& infames.Rit. 100.num. 28. 474

Quid de procuratoribus ſupremorum Tribunalium.num.38. 475

Procuratoris ab officio abſtineant Doctores, alioquin indigni erunt prærogatiuis,honoribus,ac immunitatibus, doctoribus cõceſſis.d.Rit.100.num.13. 472

n Pro-

Procuratoris inſcitia,iudiciumordinarium, inchoantis, ubi exequutiuè erat procedendum,principali præiudicare non poteſt. Rit.134.*num*.15. 580

Procuratoris officium eſt vile, ab eoq; abſtinere debent Aduocati, nè nobilitatem perdant. Rit.100. *num*.5.7.*&* 8. 471

Infamiſſimum àn reputetur exercitium, illudq; exercere,licitum ſit infami.num. 10. *fol.eod.*

Eius ad lites exercitium de directo derogat nobilitati. Rit. 160. *n*. 20. *in med.* 642

*Procuratoris officium licèt vile ſit, non tamèn ſpoliatur Procurator priuilegio immunitatis gabellarum, nobilibus cōceſſo.d.*Rit.100. *num*.34. 475

Dicatur nè nobilis procurator,ſi tùm aduocati, tùm procuratoris officio fungatur.num.5. *fol.eod.*

*Procuratoris officium nobile, & honeſtum poteſt per accidens vile, & inhoneſtum videri, ſeù manis vilitèr, & inhoneſtè exerceri.dict.*Rit. 100.*num*. 37.*fol.eod.*

Procuratoris perſona antè omnia legitimanda eſt. Rit. 77. *num*.1.*in fin*. 405

Prohibitio.

Prohibitio alienandi aliqua bona prò intereſſe tertij, extenditur quoq; ad delictum.Rit.132.*num*.13. 574

Prohibitio generalis modica non amplexatur.Rit.115. *num*.6. 521

Promittens,Promiſſio, & Promiſſor.

Promittens aliquem in Iudicio ſiſtere, cogitur promittere, certam pœnam ſe incurſurum. Rit.44. *num*.4. 242

Quanàm pœna debeatur, ſi non fuerit à promittente appoſita.d.num.4.*in fin*.

Promittens debitorem præſentare intrà menſem, vel illo elapſo ſoluere, ad ſolutionem obſtringitur, licèt impedimento eum præſentandi,ſe tueri poſſit. R.165. *num*.5. 658

Promittere, quod præſtari non poteſt,temerarium eſt.Rit.159. *num*.3. 631

Promiſſio,facta à viro de dote reſtituenda in caſibus,Iure permiſſis,Ius comprehendit, conſuetudine approbatum. Rit. 1. *num*.59. 42

Promiſſio omnis, quamuìs iurata, tacitam conditionem continet, ſi res ità perdurent: Rit.164. *num*.5. 654

Promiſſore mortuo antè diem, debetur pœna: Rit.165.*num*.1. *in med.* 658

Promotor.

Promotor in almo Collegio Neapolitano poſſitnè eſſe Vicecancellarius, & duas conſequi portiones, vnam ſcilicèt, vti Promotor, alteramq; vti Vicecancellarius. Rit.8.*num*.21. *verſ.Promotor.* 123

Prorex.

Prorex in caſu abſentiæ,àc neceſſitatis poſſitnè Locumtenentem ſibi ſubſtituere. Rit.2. *num*.45. 57

Poſſitnè priuare de facto exercitio officij Iudices, àc Auditores,durante biennio. num.60. 62

Prorex haùd valet inquirere,& in carceribus detrudere Officiales perpetuos, præſertim Regētes Regiā Cancellariam. Rit.4. *num*.4. *in fin.* 76

Prorogatio.

Prorogatio termini. Vid. in verb.Termini prorogatio.

Proſper.

Dom.Proſper Petra Auus Authoris laudatur,qui ob ſingularem vitæ,ac doctrinæ, iuriſq; præſtantiam, aſcitus ab Excellentiſſimo Lemenſium Comite, Neapoli tùnc Prorege,eius motu proprio aſſumptus fuit Auditor Prouinciæ Comitatus Moliſii, in qua Oppidum aderat Vaſtia Girardi,quod per 120.*annos ſtetit,prout ad præſens ſtat in domo, & familia Auctoris*.Rit.63. *num*.8. 338

Prouentus.

Prouentus fraudantes, qua pœna mulctentur. Rit.9. *num*.18. 129

Prouentus fructus dicuntur Iuriſdictionis. d.Rit.9. *num*.15. 128

Cuiuſnam ſint prouentus, ſi fiant ab Officiali, remoto antè exactionem. nu.16. *fol.eod.*

Prouentus nomen eſt magis generale, fructus comprehendens, & redditus. dict. Rit.9. *num*.10. 126

Vid.in verb.Redditus.

Pro-

Prouētuū diuiſio fieri debet inter officiales Magnæ Curiæ Vicariæ quolibet menſe. d.Rit.9. 123
Vid. in verb. Locumtenens.
Prouentuum Eccleſiaſticorum appellatiòne veniant nè diſtributiones quotidianæ. d. Rit.9.*num.* 17. 128

Prouincia.

Prouincia, olim coniunɛta, ſi bipartiatur, & duo in illa conſtituantur officiales, ſalarium, quod vni debetur, eſt inter eos bipartiendum, & prò medietate reſecandum. Rit.8.*num.* 12. 118
Prouincias duas eodem tempore ſuſcipere, arduum, vſq; difficile eſt, ac ipſa natura abhorret. d. Rit.8.*num.* 1. 113
Quid, ſi ambæ adminiſtratore careant. num. 2. 114
Prouinciæ duæ iàm diuiſæ, ſi vniantur, vnuſquè rector, remoto altero, remaneat, ſalarij additamentum rector ille obtinebit. d. Rit.8.*num.* 9. 117

Publicatio.

Publicatio atteſtationum vnius partis, quæ in actis ſunt, fieri poteſt: venientibus deindè atteſtationibus alterius partis, ſit quoquè illarum publicatio. Rit. 86. *in corp.* 432. *&* Rit.88. *num.* 1. 435
Seruetur nè Ritus iſte in praxi. d. Rit.86. *num.* 8. 433
Publicatio, facta die feriato, licet proceſſum non vitiet, operatur tamèn, quod pars, contrà quàm facta eſt, poſſit ſuos examinare teſtes. Rit.72.*nu.* 9. 390
Publicatio fieri debet de quolibet teſtium examine ad inſtantiam vnius, vel alterius partis. Rit.86.*num.* 6. 433
Publicatio in cauſa infrà quatuor dies à die termini elapſi peti debet per partes, ſeù procuratores earum, alias habetur ex tunc prò publicato in cauſa. Rit. 72. *in corp.* 388. *& num.* 2. 389
Ac in actis ſcribi debet, ac ſi eſſet facta de conſenſu vtriuſquè partis. ibidem.
Quid ſit publicatio in cauſa. d. num. 2.
Sit nè in vſu publicatio in Curia Ro*mana. num.* 3. *fol. eod.*
Publicatio in cauſa facienda eſt in huius Regni, *& Ciuitatis tribunalibus, àc etiā baronalibus. d.*Rit.72.*num.* 4. *fol. eod.*
Fiat nè in Regno *ipſo* Iure *eo ipſo, quod terminus labitur probationis. num.* 5. *fol. eod.*
Publicatio omittitur, ſi dato termino nullus fuerit receptus teſtis, quamuis ſcriptura in eo fuerint producta, lapſo enim termino, ad concluſionem proceditur. d. Rit.72. *num.* 6. 390
Omittitur quoquè in cauſis ſummarijs, in quibus neq; terminus impartitur, ſed vice ipſius fit decretum, quòd capiatur informatio, & loco publicationis fit actus, qui dicitur facultas ad dicendum. nu. 8. *fol. eod.*
Publicatio ſola, atq; teſtificatorum ſcientia haùd impedit teſtium receptionem. d. Rit. 72.*num.* 7. *fol. eod.*
Publicatione facta, eodē die datur terminus ad recipiendam copiam proceſſus, quo elapſo, de cætero partes nō audiuntur, niſi ſtaterit per magiſtrum actorum. Et qui negligens fuerit, in dando copiam prædictam, punitur ad pœnam tarenorum decem, excomputandorum in gagijs eius. d.Rit.72.*in corp. in med. & in fin.* 388
Publicatione facta, valeant nè iterum examinari teſtes, & in Curia, errore, vel aliter nullitèr recepti. d. Rit. 72.*num.* 10. 391
Eaq; facta in cauſa, ſi partes, aut aliqua ipſarum petere terminum voluerint ad teſtium repulſam, petere debent infrà decem dies, à die aſſignatæ copiæ proceſſus. Rit.73.*in corp.* *fol. eod.*
Publicationem antè datur terminus de exceptionibus, & articulis, idq; poſtquam oblati ſunt; poſt verò publicationem datur de omnibus, etiàm de inſtrumentis cum die, & conſule. Rit.81.*in corp.* 416. *cum.num.*2.*in fin.* 417
Publicationis atteſtationum inter cæteros effectus principem tenet locum teſtium reprobatio, impugnatio, àc repulſatio. Rit.73.*num.* 3. 392
Quandò partibus impartiatur teſtium repulſatio. d. num. 3.

Pueri.

Pueris, vulgò (paggi) debeatur nè ſalarium. Rit. 99. num. 24. verſ. Sed àn merces. 468

Pupillus.

Pupilli, àc cæteræ perſonæ priuilegiatæ priuilegio electionis fori minimè vtuntur contrà adminiſtratores, trahendo illos extrà adminiſtrationis locum. Rit. 45. num. 19. 252

Pupilli gaudeant nè miſerabilium priuilegio, quamuìs miſerabiles non ſint. Rit. 19. num. 5. 175

Pupillo beneficio ſuccurritur reſtitutionis in integrum, ad pinguius probandum, modò probet ſe læſum. Rit. 152. num. 3. verſ. Excipiuntur. 616

Ad quenàm reſtituatur pupillus per hoc beneficium à num. 6. vſq; ad num. 11. fol. eod.

Pythagoras.

Pythagoras auditoribus ſuis imponebat meditari, & quinquennio ſilere, & quarè. Rit. 3. num. 1. verſ. Hoc primum. 65

Quæ.

QVæ ritè, recteq; proceſſerunt, ex ſuperuenientibus non ſunt infirmanda. Rit. 46. num. 26. verſ. Quod verò ex Iſern. 265

Quæſtio.

Quæſtio de vita, & militia. Vid. in verb. Feudales quæſtiones.

Raphael.

RAphael Fulgoſius, cùm eſſet iuuenis, partem euictæ litis, acceptam nomine ſalarij, maturior factus, cũ fænore quoquè pauperibus diſtribuit. Rit. 19. num. 10. in fin. 178

Rata.

Rata quot habeat ſignificationes, & quæ dicatur. Rit. 9. num. 9. 126

Ratificatio.

Ratificatio per ſolas litteras miſſiuas ſat eſt. Rit. 105. num. 32. 506

Ratio, & Rationalis.

Ratio paritatis, ſeù æqualitatis eſt in cõtractibus ſeruanda. Rit. 46. num. 4. 256

Rationis reddendæ opus quatuor includit, ſcilicet codices edi, calculum poni, reliqua reddi, & culpa purgari. Rit. 45. num. 17. 252

Rationales quidquam conſequi valent prò computorum Aerarij reuiſione. d. Rit. 45. num. 16 251

Reaſſumptio.

Reaſſumptio contractus à prothocollo Notorij defuncti facta ab alio, licentiam habente reaſſumendi, legitima iudicatur, & poteſt inſtrumẽtum ad formam Ritus præſentari. Rit. 34. num. 5. circà fin. 218

Debeat nè liquere hæc licentia reaſſumendi, àn impartita ſit, nec nè, vt inſtrumentum vim habeat d. nu. 5. in fin. 219

Reclamans, & Reclamatio.

Reclamans à decreto non notificato, peracto tempore dierum ſex, haùd valet nullitates proponere. Rit. 123. num. 26. 545

Reclamatio haùd competit à decreto, admittente, vel reiciente ſuſpicionem; benè tamen competit à decreto, ſanciente, ſuſpicionem non recipi abſquè depoſito, ob paupertatem non probatam. Rit. 19. nu. 9. cir. fin. 177

Reclamatio, quæ appellationis vicem obtinet, licita eſt à ſententijs Sacri Conſilij. Rit. 1. num. 15. 26

Reconueniri, & Reconuentio.

Reconueniri poſſit nè forum eligens in foro electo. Rit. 67. in cor. 355

Reconueniri non poteſt quis coràm alio Iudice, quàm coràm quo reconuenientem conuenit, aliàs petere poteſt, cauſam remitti ad Iudicem, primo loco deputatum. d. Rit. 67. num. 23. 362

Poſſit nè quis reconueniri prò re allodiali coràm Iudice feudalium. num. 11. in med. 359

Reconuentio eſſe non poteſt, vbi conuentio non eſt. d. Rit. 67. num. 5. 357

Nec ipſa ſubſtitit, niſi priùs actione intentata, & parti notificata. num. 6. fol. eod.

Poteſt tamèn proponi poſt citationem, non anteà. num. 9. 358

Cuius ſit virtutis reconuentio. num. 11. fol. eod.

Poſ-

Poſſit nè proponi coràm conſulibus mercatorum.d.num.11.in fin.
Poterit nè reconueniri coràm laico Clericus.num.12 fol.eod & num.19. 361
Quid,ſi liti Clericus renunciaret.num.14. 359
Reconuentio fieri nequit coràm arbitris. d. Rit.67.*num.17.* 360
Quid coràm arbitris, eligendis vigore ſtatuti.d.num.17.in med.
Poſſit nè fieri coràm Iudice prorogato, ſeù delegato.ibidem.
Quo tempore facienda ſit.nu.18.fol.eod.
Tutius tamèn erit, ſi fiat antè litis conteſtasionem,vel paulò poſt.d.num.18.
Quamuìs fieri poſſit vſq; ad concluſum in cauſa,immò vſq; ad ſententiam; Et ad quem finem.d.num.18.in fin. 361
Reconuentio *in criminalibus quibus in caſibus fieri poſſit.d.*Rit.67.*num.16.* 360

Redditus.

*Redditus dicuntur deductis expenſis,àc oneribus.*Rit.9.*num.10.verſ.omnes tamèn.* 127
Eorum nomen genericum eſt, non tamèn maius nomine prouentus. d. num. 10.in med.
Redditus ſuperflui,percepti ex aliquo contractu, ſortem extingunt principalem. Rit. 20. num. 11. verſ.Immò redditus. 185
Quid, ſi percepti ſint in modico exceſſu. ibidem circ.med.

Regale.

Regale præſidium. Vid. in verb. Rex Robertus.

Regens.

Regens *Magnæ Curiæ Vicariæ, qui Locumtenens dicitur Magiſtri Iuſtitiarij,poſſit nè cum vno ad minus ex Iudicibus criminalibus ſententias proferre, & pronunciare.* Rit. 53.*in corp.& nu.1.*297. *cum* Rit.63.*in corp.& num.1.* 336
Vid.in verb.Magiſter Iuſtitiarius.
Id àn procedat hodiè, aucto numero iudicum criminalium ad octo, ciuilium verò ad ſex.num.2.& 3. fol.eod.
Quæ valeat determinare Dominus Regens M. Cur.tum voto vnius Iudicis.d Rit.53.num.13. 300
Regens Mag. Cur. Vicariæ non eligitur à Magno Iuſtitiario, vulgò(Gran Giuſtitiero) ſed à Sereniſſimo Rege, & hodiè à Domino Prorege.Rit.63.num.2. 336
Valeat nè ad hoc munus aſſumi Ciuis Neapolitanus. d. num.2.in med. 337
Vbi commendantur Dominus Carolus Spinellus,& Dominus D.Fabritius Caracciolus, Dux Girifalci, qui munus hoc exercuerunt magna cum laude.
Poſſint nè eſſe Proregentes Ciues Neapolitani.d.num.2.in fin.
Regentes Regiam Cancellariam quo præcipuo munere fungantur. Rit.1.*num.*8. 23
Admictantur tantummodò ad hoc munus Patritij Neapolitani, qui ſunt de ſedilibus.num.9 fol.eod.

Reges.

Re*gem eligere liceat nè pupillis. Vid.in verb.Regnum, cui.*
*Reges Normandi hoc in Regno quot annis regnauere, quot Sueui, & quot Andegauenſes, quot Aragonij, & quot deniq; Galli.In proœm.num.*31.*cir.fin.* 12
Reges noſtri Catholici ſeruare obſtringuntur geſta per Reginam Ioannam Secundam, & quarè. In d.proœm.num. 5. fol.3.
Legitimi dicuntur huius Regni ſucceſſores.d.num.5.
Regis intereſt, locupletes habere vaſſallos. Rit.46.*num.18.* 260
*Regis munus eſt, sotis viribus incumbere, vt ſubditi pacificè viuant.*Rit.84.*nu.6.* 423
*Cætera.Vid.in verb.*Rex.

Regia Camera, & Regia Maieſtas.

Regia *Camera Summariæ appellabatur olim Audientia rationum: & cura* Regij *patrimonij ad Siclæ rationales olim pertinebat,fuit tamèn illa translata ad* Re*giam Cameram à Carolo* I.Rit.57.*num.5.& 6.* 318
Quæ ſint Regiæ Cameræ *priuilegia. nu.* 8. *fol. eod*
Inter cætera prænotatur, vt eius ſententię

in caſu reclamationis ab ipſamet cognoſcantur, quod priuilegium à Sereniſſimo Ferdinando fuit ei tributum. d.num. 8.

Sacrum appellatur Tribunal. num. 9. *fol.eod.*

*Quinàm præſtantiores viri hoc in tribunali reſideant, & quanta ſit authoritatis.num.*12.*&* 13. 319

Regia Camera Summariæ merus non eſt exequutor alienarum ſententiarum, ſed mixtas; propterea dedecet tanti tribunalis authoritatem, alienas exequi ſententias, non priùs cognitis cauſæ meritis.Rit. 46. *num.*26.*verſ.Quamobrèm in med.* 265

*Regia Camera Summariæ regulariter pertractat de feudis, concurrente tamèn intereſſe Regij Fiſci, & vbi fiſcus eſt actor ſiuè Reus.Rit.*50.*num.*5. 282

Regia Camera Summariæ ſit nè tribunal antiquius Sacro Regio Conſilio. Rit. 1. *num.*21.*verſ.Contrà verò.* 30

Vid. infrà in verb. Tribunal.

*Regia Maieſtas Coronam gerit ad formam ſphericam, nullamq; admittit partitionem.In proœm.num.*23. 8

*Regiæ Maieſtatis eſt, ſubiectis ſuccurrere. Rit.*46.*num.*16.*verſ.Quin.* 260

Regij Conſiliarij, & Regium patrimonium.

*Regij Conſiliarij nequeunt inhibitiones facere Magnæ Curiæ Vicariæ in cauſis criminalibus, & Inſtrumentorum liquidationibus.Rit.*46.*num.*24. 273

*Ab inuictiſſimo Carolo V. diuiſi fuere duas in aulas: In quatuor deindè, aucto numero Conſiliariorum. Rit.*53.*num.*6. *verſ.Quamobrèm.* 299

*Regii patrimonij quanàm cura haberi debeat.Rit.*57.*num.* 14.*cum ſeq.* 319

Regimen.

*Regimen Vrbis à Iure in nobiles tantùm eſt collatum. Rit.*160.*num.*14. 639

Regina.

Reginæ multæ prò filijs Imperium accuratè rexerunt. In proœm. num. 16. *cum ſeq.* 6

Cætera.Vid.in verb.Ioanna.

Regnum.

Regna nouiſſima conſuetudine deferuntur per ſucceſſionem, exploſa pœnitùs electione.In proœm.num. 10.*in fin.* 8

*Regni Neapolitani, ſic dicti ab vrbe Neapolis, deſcribitur ſitus, ac ſpatium ambitus latitudinis, & longitudinis. Ac in quot olim, & hodiè diſtributum ſit prouincijs. In proœm.num.*31. 11

*Quot habeat lacus, & flumina, vrbeſq; non ignobiles.d.num.*31.*in med.*

Ex vrbibus ipſis, quot Archiepiſcopali, quotq; Epiſcopali præfulgeant dignitate. ibidem.

Quotuè Regibus paruit hucuſquè.Ibidem in fin.

Regnum cui deferendum, cum quis deſit de domo regia. In d. proœm. num. 21. *in med.* 8

Liceat nè pupillis Regem eligere.ibidem.

Regnum diuidi àn poſſit, & debeat inter filios gemellos, natos ſcilicet vno, eademquè tempore.In d.proœm.num 25. 9

*Regnum Neapolitanum omni Iure ſpectat ad Sereniſſimum Regem Hiſpaniarum. In d.proœm.num.*4.*in fin.* 3

Regnum quid ſit. Et àn propriè dicatur Regnum ſi decem Diœceſes non habeat, vnamq; metropolim. In d. proœm.num. 20. 8

Regnum totum licet prò vna prouincia habeatur; Neapolitanum tamèn eſt diuiſum in duodecim prouincias. Rit. 64. *num.*5. 341

Regulares, & Regulæ.

Regulares poſſunt nè coràm laico ferre teſtimonium. Vid.in verb.Monachi.

*Regulæ Cancellariæ Summi Pontificis, vel Regis, haud ſunt leges generales. Rit.*1. *num.*15.*in fin.* 26

Reipublicæ

Reipublicæ multum intereſt, ordinem habere plenum, placlaroſq; in numero copioſo habere patritios. Rit. 160. *num.* 10. *in med.* 638

Reipub. ſalus præmijs, ac pœnis, veluti alimentis, & remedijs conſeruatur. Rit. 2. *num.*17. 51

Relaxatus.

Relaxatus à Carceribus, qui iureiurando re-

redire ſpoponderat, ſi deindè nolens regredi, ad Eccleſiam confugiat, poterit nè expelli. Rit. 43. num. 10. 239

Releuium.

Releuium in Regno ab Eccleſia, & Vniuerſitate feudataria quomodò ſoluendum ſit. Rit. 4. num. 16. verſ. Sed vniuerſitas. 82

Releuium in Regno eſt medietas fructuum vnius anni, nec ineſt feudo, neq; eſt onus feudi, ſed extrinſeca præſtatio, ex conſuetudine introducta. d. num. 16. in med.

Debeatur nè intereſſe ob moram prò releuio non ſoluto. d. num. 16. cir. fin.

Releuium vndè dictum ſit. d. num. 16. in fin. 83

Remiſſio, & Remiſſoria.

Remiſſionem conuento petenti annuendum eſt. Nec vaſſalli, ſe cognoſci conſentientes, præiudicant Baroni. Rit. 46. num. 11. 258

Poſſit vtiq; Sacrum Conſilium iuſtè ferre decretum, quòd cauſa remaneat prò hac vice tantùm, in præiudicium priuilegiorum Baronis. num. 13. 259

Remiſſoria. Vid. in verb. Audientia teſtium.

Reperta.

Reperta in quo diſtent à capitulis. Vid. in verb. Capitula.

Repertorum copia deneganda eſt inquiſito, fiſco reluctante, ſi declarauerit, habere teſtes prò repetitis. Rit. 31. num. 4. 215

Repertorum copia regulariter dari debet, cum nominibus, & cognominibus, præterquàm in cauſis grauibus. d. num. 4.

In crimine tamèn Læſæ Maieſtatis nec repertorum, nèc capitulorum datur copia, niſi priùs facta relatione Suæ Maieſtati. num. 5. fol. eod.

Repulſari, & Repulſa.

Repulſari minimè poſſunt teſtes, ab ipſomet litigante producti. Rit. 73. num. 10. 394

Quamuìs non examinati, ſed ſolùm adnotati in calce citationis ad teſtes. d. num. 10. 395

Id intelligitur quoad illarum perſonas, ſecùs, quoad eorum dicta. d. nu. 10. verſ. Quod peroptimè. fol. eod.

Repulſari an poſſint teſtes poſt publicationem, ſi proteſtatio non præceſſerit contrà teſtes, & dicta ipſorum. d. Rit. 73. num. 13. fol. eod.

Repulſa infrà decem dies peti debet, facta in cauſa publicatione. d. Rit. 73. num. 11. fol. eod.

Quid de vſu Sacri Reg. Conſilij, concedatur nè quandocunquè, dummodò in actu concluſionis petita ſit. num. 12. fol. eod.

Repulſa quibus in caſibus concedenda ſit, vel deneganda. d. Rit. 73. num. 6. 393

Competat vtiq; repulſa in Iudicijs ſummarijs. num. 8. fol. eod.

Nùm concedi debeat calumniosè petenti. d. num. 8. in fin. 394

Concedatur nè in cauſis criminalibus. n. 9. fol. eod.

Repulſa repulſæ quandò, & infrà quot dies peti, & concedi debeat vtriq; parti. Rit. 74. in corp. 396. & num. 2. & 3. 397

Quantus erit terminus repulſæ repulſæ. d. num. 3. in fin.

Concedatur vtiq; repulſa repulſæ in cauſa criminali ad fiſci, vel accuſatoris fauorem. num. 4. 398

Si petita non fuerit infrà terminum ſecunda dilatio repulſæ, habebitur nè pro publicato. d. num. 4. verſ. Quòd ſi.

Quid de vſu tribunalium Regni. ibidem.

Concedenda tamèn eſt, parte petente. nu. 5. fol. eod.

Repulſa teſtium infrà quem terminum petenda, facta publicatione. Rit. 73. in cor. 391

Datur quippè vtriq; parti per dationem vnius termini. ibidem in fin.

Repulſa teſtium dari debeat, ſi petatur cum clauſula (ſi indigeat, &c.) d. Rit. 73. nu. 4. 392

Repulſa facta publicatione, infrà quot dies fieri debeat concluſio, cum aſſignatione termini procuratoribus cauſæ ad allegandum in ſcriptis, & infrà quot dies. Quo termino elapſo, proceditur ad cauſæ expeditionem breuiùs, quàm poterit. Rit. 75. in corp. 401

Repulſa in termino produci minimè poſſunt articuli impertinentes, ſed benè alij de directo contrarij, dūmodò tendant ad reprobationem teſtium reprobatorum, non

Digitized by Google

non autem examinatorum in primo termino.Rit.73.num.5 393
Repulſæ terminus. Vid.in verb.Terminus.
Reſpondens, & Reſpondere.
Reſpondens, ſe referendo ad inſtrumentum, formalitèr dicitur reſpondere.Rit. 70.num.15. 380
Reſpondere non curans àn, & quandò habeatur prò confeſſo. d. Rit.70.num.13. fol.eod.
Reſpondere poſitionibus quibus in caſibus non obſtringantur principales. Rit. 79. num.32.in fin. 413
Quid ſi ſit articulus Iuris.nu.33.fol.eod.
An, & quandò teneatur procurator reſpondere per verbum credo, vel non credo.num 34. *fol.eod.*
Reſponſiones.
Reſponſiones partium, quæ fiunt ſupèr articulis, exceptionibus, ac poſitionibus, fieri poſſunt vſq; ad concluſionem excluſiuè, ſiuè infrà terminum præceſſerit citatio, quòd veniat ad reſpondendum, ſiuè non. Rit.93.*in corp.* 447
*Reſponſiones ſupèr articulis, exceptionibus, ac poſitionibus fieri poſſunt, nedùm per principales, ſed etiàm per procuratorem, ſpeciale tamèn ad id mandatum habentem.*Rit.79.*nu.14.* 411
Requiritur tamèn, vt inſtrumentum tenorem contineat reſponſionis. num. 16. fol.eod.
Reſponſiones tàm ſupèr articulis, quàm ſupèr exceptionibus, oblatis, tùm in cauſa principali, tùm beneficiorum fieri debent infrà terminum, datum ad probandum per ipſos principales, vel per procuratores, ſpeciale mandatum habentes. R.70. *in corp.*377.*cum* Rit.79.*in cor.*408.*cum num.7.& 9.* 410
Vbi ſcribi debeant dictæ reſponſiones, & per quem. ibid.in d.Rit.70.
In quam pœnam incidat pars, ſi reſponſiones prædictæ non fiant infrà terminum datum.ibid.in d.Rit.70.
Reſiſtens.
Reſiſtens exequutioni. Vid. in verb. Exequutioni.
Reſtitutio.
Reſtitutio in integrum ad pinguius probandum quibus perſonis concedatur. Vid.in verb.Beneficio
Reſtitutio in integrum concedatur nè prodigis, Eccleſiis, Hoſpitalibus, Xenodochijs, & Confraterijs.Rit.71.num.4. 382
Reſtitutio in integrum concedi nè poſſit in cauſa poſſeſſionis manutenendæ, reaſſumtionis Inſtrumenti, & quandò agitur remedijs capitulorum Regni. *d.* Rit.71. *num.5.* *fol.eod.*
Conceſſa vni ex collitigantibus, extendatur nè ad alios, cogiq; poſſint illa vti. num.6. *fol.eod.*
Petita per minorem, quamuìs poſteà renunciata in cauſa indiuidua, competat nè litis conſorti, non priuilegiato.d.num. 6.in fin.
Vide in verb.Beneficia.
Competat ſanè Clerico prò ſuis bonis patrimonialibus, ad quorum titulum fuit ordinatus.d.num.4.in fin.
*Reſtitutio in integrum Iure Canonum non dicitur beneficium. Iure autèm Regni primum, & ſecundum beneficium nuncupatur, prima, ſcilicèt, & ſecunda reſtitutio ad pinguius probandum. d.*Rit.71. *num.3.* *fol.eod.*
Concedenda num ſit ad ſimplicem priuilegiati petitionem, nulla probata læſione.num.4. *fol.eod.*
Quot vicibus, quandò, & quibus concedi debeat. d. num.4. & num.9. 384
*Reſtitutione in integrum denegata, Decreto mediante, quamuìs ab eo reclametur, ſententia adhùc exequutioni demandatur.*Rit.152. *num.16.* 618
Reus.
Rei captura minimè eſt committenda parti.
*Et in mandato de capiendo poni debent verba (dummodò non accedant partes offenſæ.)*Rit.112. *num.5.& 6.* 518
Reo comparente, mandatum reſoluitur in ſimplicem citationem. Rit.115. *num.8.* 522
Reo contumace effecto. Vide in verbo, Contumace.
Reo etiàm poſt publicationem, & concluſionem licitum erit ſe defendere, & ſuam oſtendere innocentiam. Rit.83. *num.5. in med.& num.6.* 421

INDEX.

Reo renunciare haud licet termino defenſionum. Rit.75.*num.7.in fin.* 403

*Reorum habilitationes triplici modo fiunt in Magna Curia Vicariæ.*Rit.40.*nu.3.* 231

Reus,capitali ſententia damnatus; ſi rationem alicuius adminiſtrationis reddere teneatur, retardatur exequutio, donèc eam raddiderit. Rit. 45. *num.* 20. *in med.* 253

De conſuetudine tamèn id non ſeruatur. ibidem.

Reus delictum perpetratum valeat nè negare abſq; metu periurÿ. Rit 4. *num.3. verſ.*Hinc *infert in fin.* 76

Poſſit nè doceri Reus *orationes ad impetrandum linguæ ſilentium. ibidem.*

Reus detineatur nè ſtatim, ac conſtiterit contrà eum per vnum teſtem de viſu, & perſona aliàs de fama publica, in talibus, in quibus conſueuit Curia *illum ponere ad torturam.*Rit.41.*in corp.* 232

*Reus efficitur nemo, niſi indicia inſpiciantur, ex informatiuo reſultantia.*Rit.29. *num.2.in fin.* 211

Reus, *facta declaratione, quod teſtes habeat prò legitimè repetis, re integra, antequā data ſit copia, & perquiſitus proceſſus, admittitur ad reuocationem, & repetuntur teſtes.* Rit.31.*num.3.verſ.*Fa*cta autem.* 215

Reus grecè vnde dictus ſit. Rit. 26. *num.* 15. 209

Quis nàm ſit Reus.Rit.67.*num.*10. 258

Reus *haud relaxandus eſt fideiuſſori in* Regno *noſtro, etſi publicatione facta, de illius conſtet innocentia, niſi in crimine valdè enormi, vel quandò noua ſpectantur indicia.*Rit.40.*num.2.in fin.* 231

*Reus reconuenire non poteſt actorem coràm alio Iudice, quàm coràm quo fuit conuentus.*Rit.67.*num.*23. 362

Reus ſi habilitetur cum cautione de ſe præſentando ad omnem ordinem, moleſtari nequit ad Iudicis libitum, nouis haùd ſuperuenientibus indicÿs. Sed pernecesse eſt, vt indicia ſint de proximo, & promptiora, etiàm ad torturam. Rit. 194.*nu.* 13. 656

Rex.

Rex Bohemiæ anteà Dux dicebatur, nunc verò Rex *ſinè Regno. In proœm. num.* 20. 8

*Rex diuidere àn poſſit Regnum, & alienata reuocare, tàm ipſe, quàm eius ſucceſſor, & ſiuè ſint bona Regni, ſiuè de regalibus.In d.proœm.num.*25. 9

Rex in Iuriſdictionalibus iuris habet aſſiſtentiam, propter quam in eorum quaſi poſſeſſione lite pendente, perpetuò eſt manutenendus. Rit.1. *num.* 38. *in med.* 36

*Rex noſter Catholicus ſexdecim Antiſtites nominat in Regno.In proœm.num.*31.*in fin.* 11

Rex quidquam ſegregare valet à Corona, & Iure Regni. In d. proœm. num. 28. 10

*Rex Robertus fuit tertiogenitus Caroli Secundi, ac frater Sancti Ludouici Epiſcopi Toloſani, & Regnum hoc adeptus fuit vigore ſententiæ, in eius fauorem prolata.*Rit.125.*num.6.* 550

Propter nimiam eius ſapientiam habitus fuit alter Salomon ſui temporis. dicto num. 6.

Quarè in eius tumulo intus Eccleſiam Santæ Claræ aſpiciamus lupum, et ouem, ſimùl comedentes.d.num.6.

Ipſe quoq; Rex *capitula, ſeù conſeruatoria adinuenit, ad pacem inter Regni ſubditos conſeruandam, violentiamq; comprimendam, tùm quæ infertur à laicis aduerſus* Clericos, *aut è contrà; tùm quoq; quæ à laicis aduerſus laicos, & à* Clericis *aduerſus* Clericos.*num.7. fol.eod.*

Quomodò proponantur prædicta capitula, ſeù conſeruatoria, ſinè potius regale præſidium.num.8. fol.eod.

Impartiantur nè tantùm in contumaciam.num.9. fol.eod.

*Vſu, & conſuetudine recepta ſint vtiq; hæc remedia.num.*11. 551

Cætera, Vid.in verb.Reges.

o Ri-

INDEX.

Ritus.

Ritus, & obſeruantia idem ſunt.Rit.1.nu. 42. 37

Ritus in re, mos verò in ſermone conſiſtit. d.*Rit.*1.*num.*43. *fol.eod.*

*Ritus Mag. Cur.Vic.inuenti, & excogitati nè fuerint à Regina Ioanna Secunda, vel ſolùm eius ordine compilati, & reformati.In proœm.nu.*7.*& nu.*8. 4

Ritus Mag. Cur. Vicar.Ius faciunt in Re*gno, & obſeruantias tradunt tribunalibus inferioribus.Rit.*1.*num.*44. 38

Seruari nè debeant in Sacro Regio *Conſilio.d.num.*44.*circ.fin.*

Sint nè ſeruandi in cæteris Regni Curijs, laicalibus tamèn,non verò Eccleſiaſticis. Rit.82.*n.*1.418.*cum* Rit.119.*n.*1.533

Debeat nè ſeruari in Curijs Eccleſiaſticis Ritus de liquidatione Inſtrumentorum. d.Rit.82.*num.*2.

*Quid in Curia Archiepiſcopali Neapolitana.num.*3. *fol.eod.*

Romana.

*Romana Ciuitas initio ſui paucas habuit leges,omneſq; Reſpublicæ in earum exordio.Rit.*69.*num.*1. 370

Ruſtici.

*Ruſtici nobilitatem aſſequuntur ex feudorum emptione; modò exuant ſordidos mores.*Rit.50.*num.*20. 290

Sacerdos.

*Sacerdos auricularius ſecretum cuſtodire tenetur.*Rit.3.*num.*21. 72

Ipſi nè credendum ſit, ſi dicat, de pœnitentis licentia ſecretum propalaſſe.num. 22. *fol.eod.*

Sacrum Conſilium.

*Sacrum Conſilium cognoſcere poteſt de feudis quaternatis, in quibus fiſcus tamèn intereſſe nullum habet.*Rit.50.*n.*3.282

Vid.in verb.feudales,& in verb.Feudorum.

*Si dubium oriatur in Sac. Conſilio, nùm res feudalis ſit, nec nè,remittitur articulis decidendus in Regia Camera, quo deciſo, Sacrum Conſilium ad vlteriora procedit.num.*7. 283

Sacrum Conſilium Neapolitanum, congregatis quatuor claſſibus, poteſt iuris articulum determinare per modū legis.Rit. 1.*num.*16. 26

Sacrum Conſilium Neapolitanum fuit prius fundatum ab Alphonſo I. Rege Aragoneo, & non à Ferdinando.d. Rit. 1.*num.*12. 25

Quo anno,& quouſq; rectum fuit in Monaſterio Sanctæ *Claræ, demùm translatum ad Caſtrum Capuanum.d.num.*12.

*Sit nè perampla eius Iuriſdictio in quaſcunquè cauſas, & perſonas, ijs tantùm exceptis, quæ fiſci patrimonium tangunt.num.*13. *fol.eod.*

*De eius prærogatiuis, & priuilegijs remiſſiuè.d.num.*13.

Quid de authoritate ſententiæ huius Sacri Tribunalis. Vid.in verb.Sententia.

*Tanta eſt authoritatis, vt eius deciſionibus meritò territus ſit Decius Iureconſultus.d.num.*13.*in med.* 26

*Illius ſcita legum,& authoritatem,atquè vim obtinent.num.*14. *fol.eod.*

Sed non obtinent poteſtatem legis condendæ.d.num. 14.*in fin.*

Superius denique habet Collaterale *Conſilium.num.*15. *fol.eod.*

Vid.in verb.Collaterale.

A quo fuit diuiſum in duas aulas, & deindè in quatuor, aucto numero Conſiliariorum. Rit.53.*num.*6.*verſ.Quamobrèm.* 299

Salarium.

*Salaria decreſcere, diminuto labore, opus eſt.*Rit.8.*num.*11. 118

Salarium, addictum duobus oratoribus, altero diem functo, ſuperſtiti non accreſcit. d.Rit.8.*num.*13. *fol.eod.*

Salarium Aduocato àn debeatur, & procuratori ad lites.Vid.in verb.Aduocato,& in verb.Procuratori.

Debeatur nè ſalarium Vicario Epiſcopi. Vid.in verb.Vicario.

Salarium Aduocato quo tempore perſoluendum ſit, qualiterquè conſtituatur. Rit.99.*num.*13. 467

Salarium à quo miniſtrandum ſit tertio eligendo, diſcordantibus inter ſe Iudicibus conſtitutis.Rit 39.*nu.*6.*in fin.* 227

*Salarium debeatur nè, etiàm prò tempore abſentiæ, officiali, diſcedenti cum licentia.Rit.*7.*num.*9. 108

Mo-

*Modica in hoc intermiſſio habenda nè ſit in conſideratione. d. num. 9. verſ.*Hinc *modica.*

Quid ſi non redibit ſtatuto tempore,excuſabitur vtiquè,ſi caſu, & iuſtè fuerit impeditus.num. 10. *fol.eod.*

*Salarium debetur tantùm ſubrogato, & non ſubroganti, in cuius locum durante abſentia ſubrogatus fuit.d.Rit.7.nu.*11. 109.*&* Rit.8.*num.* 20. 122

Salarium debeatur nè tutori, in principio adminiſtrationis non petenti,nec à Iudice conſtitutum. Rit. 99.*num.*23. 468

*Debeatur quoq; curatori, præſtito minori ad lites.num.*24. *fol.eod.*

Debeatur etiàm pueris vulgò (paggi) & qua atate. d. num. 24. *verſ.Sed àn merces.*

Salarium hodiè Officialibus M. C.V.præſtatur de publico, & in Regia generali *theſauraria:Cæteris officialibus à Regijs perceptoribus: Iudicibus verò ipſius M. C.ex prouentibus criminalibus*. Rit. 9. *num.*2. 124

Salarium officialibus de Regio Aerario Alphonſus Rex *Aragonum conſtituit.* R. 14.*num.*16. 152

*Salarium prò cuſtodia à carcerato eſt perſoluendum.*Rit.43.*num.*4. 237

Salarium, prò dietis perſoluendum, ſit nè præſtandum antè, vel poſt ſeruitium. R. 9.*num.*5. 125

Salarium, quod à publico debetur officialibus,eſt nè præſtandum in initio anni,vel ſaltem poſt inchoatam adminiſtrationem.d.Rit.9.num.6. fol.eod.

Salarium, quod debetur Iudici, Aduocato, &c.ſi illum contingat decedere infrà annum,nùm totum ad hæredes tranſmictatur, àn prò rata. Rit.8.*num.*19. 121

Salarium ſi ſit promiſſum,quod ſcilicet alij ſoluerunt, intelligitur promiſſa infima quantitas perſoluta. Rit. 99. *num.*21. *verſ.Cæterum.* 468

*Quomodò operarij recipient mercedem, ſi laborem ferre intermiſerint, diequè integro continuare nequiuerint,quia aqua pluuia madefacti ſunt.num.*22. *fol.eod.*

Salarium,ſolutum anticipatè,poſſit nè repeti prò eo tempore,quo non potuit adminiſtrari officium, ob ſubſequens impedimentum. Rit. 9.*num.*6.*verſ.Sed quod*. 125

*Salarium vnicum debctur actuarijs,et Iudicibus,quotiès plures vnico decreto abſoluti ſunt.d.Rit.9.num.*7. *fol.eod.*

Salernum.

*Salerni Ciuitas deſcribitur, eaq; laudatur ab antiquitate, virtutibus, & propter Sacrum Corpus Apoſtoli, & Euangeliſta Matthei.Rit.69.num.*8. 372

Salutatio.

*Salutationem denegans,inimicus præſumitur.*Rit,5.*num.*12.*in med.* 93

Satellites.

*Satellites in captura delinquentis opus habent mandato Iudicis, niſi illum reperiant in flagranti.Rit.*38.*num.*3. 223

Mandatumq; oſtendere tenentur. num. 4. *fol.eod.*

Satis non eſt, illos inſignia geſtare ſatellitum, aut conſtare,quod ſint ſatellites, niſi,& mandatum habeant capiendi. d. n. 4.*verſ.Quamobrèm.*

Sint nè à peccato immunes eripientes captum à ſatellitibus, vel etiàm teneantur eripere.d.verſ.Quamobrèm in med.

Scenicæ.

Scenicæ repræſentationes honeſtis in locis minimè fieri debent. Rit. 74. *num.* 11. *verſ.Propterea paucis.* 400

Schalæ.

Schalas alterius propè ædificare non licet, ſi illarum luminibus officiatur. Rit.85.*n.* 15.*verſ.Verùm admiſſo.* 431

Scipio.

Dominus Regens *Scipio Rouitus commendatur,eiuſquè celeberrimi nominis fama in hominum animis perpetuo viuet.Rit.* 135.*num.*16. 58

Sclopi.

Sclopi citrà tres palmos oblongi cum rotulis ferreis, & duplici ſclopetario forcipe inſtructi in vrbe Neapolis,*ſuburbijs, & pagis geſtari prohibentur. Sicuti prohibentur ſclopi, quatuor circiter tantùm palmos oblongi, altero tantum ignario* Chalibe *fabrefacti,* Rit.68.*num.*4.*verſ. Itidem delicta* 365

I N D E X.

Scribæ.

*Scribarum criminalium numerus denarius eſſe oſtenditur.*Rit. 13.*num.*5. 145

Scribarum Sac. *Conſilij officium infimum eſt in* Regno, *& toto in Orbe terrarum* Rit.100.*num.*4. 476

*Scribas quos nunc appellamus, dicebantur olim ſubactuarij fiſci.*Rit. 13.*nu.*2. 145

In quibus verſetur eorum officium. d.nu. 2.*verſ.Officium.*

Scribæ criminales,& actuarij nec olim,nec hodiè ſedere conſueuerunt. d. Rit. 13. *num.*6. *fol.eod.*

*Scribæ fiſcales actuarij criminales dicuntur.*Rit.31.*num.*1. 214

Scribæ fiſcales ſint nè idonei teſtes ad probandam cum armis prohibitis apprehenſionem. Rit.38.*num.*7.*in fin.* 224

Scribæ Mag. Cur. Vic.ſurgere nè debeant de loco ſuo, poſtquam Iudices ſederint. Vid.in verb.Subactuarij fiſci.

Scribæ poſſunt minimè fideiuſſiones, ſeù obligationes capere, nec eas extendere, niſi ex delegatione actuarij. Rit.35.*nu.* 2.*cir.fin.* 219

Poſſunt tamèn domum adire alicuius ad eius explorandam voluntatem, quod vulgò dicitur, (Pigliar la parola)*d.nu.* 2.*in fin.*

Scrinia.

*Scrinia apud Veteres Principes ad quid deſeruiebant, & plura erant in Palatio Principis Scrinia, libellorum ſcilicèt, epiſtolarum, & diſpoſitionum.*Rit.1.*nu.* 11. 25

Scriptorium.

*Scriptorium habet in hac Ciuitate Excell. Prorex ex conſuetudine, omninò ſeiunctum à Conſilijs, ad latus Principis collocatis: in eoq; duo adſtant viri à ſecretis, vnus iuſtitiæ, alter verò belli ſuſtinens gubernaculum.*Rit.1.*num.*11. 25

*Vndè nomen deſumpſit ſcriptoriū.d.n.*11.

Scriptura.

*Scriptura præſentata,intimata,ac reproducta,dicitur de actis.*Rit.113.*nu.*3. 519

Scriptura publica, ex Archiuio deſumpta, vt probet, tria requiruntur. Rit. 26. *num.*6. 204

Scripturarum amiſſio ſolo iuramento probatur,concurrentibus tamèn alijs adminiculis. Rit. 65. *num.* 9. *verſ.Probari autem.* 346

*Scripturarum præſentatio, iure communi attento, apud actuarium tantùm fit,non apud ſcribas.*Rit.30.*num.*1. 213

Scripturæ ex more Mag. Cur.Vic.præſentari debent actuarijs, & non Iudicibus: modò exhibeātur antè proceſſum concluſum,niſi ex mera Iudicis æquitate,eiuſq; iuſſu interueniente. Rit. 82.*nu.*7.*&* 8. 419

Secretarius,& Secretum.

*Secretarius Regni aliquid vltrà ſalarium recipere non prohibetur.Sed quid de Secretarijs Proregis.*Rit.14.*num.*11. 150

Secreta ſui Principis,àc patriæ propria quiuis ſeruare conſtringitur. Rit. 3. *num.* 20. 71

*Quinàm teneantur cuſtodire ſecretum. num.*15. 69

*Secretum dici quoq; debet,quamuis quinquè hominibus innoteſcat. d.num.*20.*in fin.* 72

Secretum propalare, apud Perſas flagitium fuit maximum, grauiori ſupplicio dignum. d. Rit. 3.*num.*1.*verſ.Hinc nullum.* 65

Qua pœna fuit hoc flagitium punitum in Vueſtphalia de ordine Imperatoris Octauiani. num. 20. *verſ.In Vueſtphalia.* 71

*Secretum ſeruauere multi, propter quod commendantur.d.num.*20.*in med.* 72

Secula.

*Secula peiora fuerunt, quàm ad præſens ſunt.*Rit.99.*num.*1. 465

Sedilia.

Sedilium noſtræ Ciuitatis Neapolitanæ aliud alio nobilius non eſt, nullumq; inter ipſa extat diſcrimen, ſed vna,& par eſt omnium nobilitas. Rit. 160.*num.*2. 636

*Inter ipſos verò nobiles alter altero nobilior eſt num.*7. 637

Eorum cauſæ modici ſunt præiudicij. nu. 10.*in med.* 638

Seditioſi.

Seditioſi qua pœna mulctentur. Rit. 55. *num.*6. 312

Vbi

Google

Vbi memoratur immanis illa ſeditio vrbis Neapolitanæ de anno 1647. num. 2. 310

Sempèr.

Sempèr (dictio) continuationem, ſeù temporis perpetuitatem inſinuat. Rit. 15. num. 6. 156

Senatus.

Senatus Areopagitarum ab Athenienſibus in templo Martis fuit conſtitutus. Rit. 1. num. 3. 22

Senatus cum iudicat, vim non obtinet legis iudicatum, nec alij præiudicium afferre valet. Rit. 1. num. 17. 27

Senior.

Senior ætate præferendus eſt, data temporis paritate, in aſſequenda dignitate. Rit. 101. num. 45. 488

Seniores, & antiquiores præferendi ſunt. Rit. 2. num. 6. 49

Quid inter aduocatos, cauſam proponentes. Vid. in verb. Aduocati.

Quid in noſtro Sacro Conſilio ſeruetur in voto ferendo, nùm incipiant iuniores, ideſt vltimo loco ad munus adſciti. num. 9. 50

Sententia.

Sententia, carens ſubſcriptione Iudicis, ſed non lecta lata, valida eſt. Rit. 37. num. 4. 221

Sententia, contrà ſtylum prolata, nullitatis labe dicitur maculata. Rit. 1. nu. 62. 43

Sententia, errore corrupta, vel iniuſta, haùd eſt exequenda. d. Rit. 1. num. 18. 27

Sententia fortunæ dicitur euentus. Rit. 10. num. 9. 133

Sentētia interloquutoria, quæ nàm dicatur. Rit. 127. num. 13. cum ſeq; 558

Exempla traduntur ſententiæ meræ interloquutoriæ. num. 15. 557

Poſſit'nè hæc ſententia reuocari per eundem Iudicem. num. 16. & num. 18. 558

Quod Regni periti contrario imperio reuocari annuunt. d. num. 18.

Sit quoq; interlocutoria ſententia reuocatoria interloquutoria. num. 17. fol. eod.

Sententia iuxtà eius tribunalis ſtylum profertur, cui aliud tribunal fuerit adiunctum ſuperioris iuſſu, vt accidit in arduis negotijs, in quibus Sacrum Conſilium vnitur Regiæ Cameræ, vel è contrà. Rit. 1. num. 70. 44

Sententia, latà contrà ſtylum, & conſuetudinem notoriam, nulla eſt. Rit. 37. n. 3. 221

Sententia primò eſt ſcribenda, deindè legenda. d. Rit. 37. num. 1. fol. eod.

Sed iure communi per Iudicem, Iure autem municipali per actuarium tantùm legi, introductum eſt. d. num. 1.

Eſſet vtiq; nulla, & vitioſa ſententia, ſi in ea omitteretur lecta lata. num. 2. fol. eod.

Legi tamèn debet, Iudice prò tribunali ſedente. num. 4. in fin. fol. eod.

Sententia, qua Iudex pronunciat, ſe non eſſe Iudicem competentem, dicatur nè interloquutoria. Vid. in verb. Decretum.

Sententia quo ordine ſit proferenda, àc cauſa votanda, qualiſq; numerus attendatur. Rit. 98. num. 1. 462

Vbi modus votandi in cauſis, tùm in Sacro Conſilio, tùm in omnibus Ciuitatis huius tribunalibus traditur remiſſiuè. num. 2. fol. eod.

Teneantur nè adiuncti votis inhærere aliorum, vel de per ſe votare, vota diuerſa proferendo. num. 3. fol. eod.

Sententia, tranſacta in rem iudicatam, demandatur exequutioni abſq; citatione partis, contrà quam lata eſt. Rit. 128. num. 23. 560

Sententia, vt vim habeat definitiuæ, quæ concurrere oportet. Rit. 127. num. 8. 554

Sententia vbi non requiritur, ſempèr adhiberi debet declaratoria pronunciatio. R. 140. num. 12. 503

Quarè. num. 13. fol. eod.

Sententiarum exequutio fit in M. Cur. Vicariæ abſq; vocatione partis, contrà quam fit. Rit. 128. in corp. 560

Sententiarum tria reperiuntur genera, & quæ. Quæ nàm ſit ſententia definitiua. Rit. 127. num. 7. 554

Quæ requirantur, vt ſententia vim habeat definitiuæ. num. 8. fol. eod.

Sententia, & decreta Sac. Conſilij ab omninibus haberi conſueuerunt oracula, non ſecùs, àc à Delphico Tripode prolata. Rit. 1. num. 13. verſ. Cuius Areopagi. 25

Sententiæ Regum, àc Principum, qui alijs ſubij-

ſubyciuntur, minimè legis habent authoritatem. d. Rit. 1. num. 14. in fin. 26
Sententiæ Sacri Conſilij, cùm proferantur ſub nomine Regis, quamuis prò lege habendæ non ſint, haberi tamen debent prò ſtylo, & obſeruari maximè à Curijs inferioribus. d. Rit. 1. num. 17. in med. 27
Sententiæ Sac. Conſilij ex inueteratiſſimo ſtylo intimationem non requirunt, cùm publicè legantur, ſed expeditur mandatum de parendo. Rit. 128. num. 24. 567
Sententiæ variæ fuerunt non ſolùm inter diuerſa prætoria, ſed in eodem quoq; ſenatu, mutatis temporibus. Rit. 1. num. 18. in med. 27

Sequeſtrum.

Sequeſtrum, lite pendente, prohibitum eſt. Rit. 127. num. 1. 553
Quid ſi fiſco aliquid debeatur. n. 2. fol. eod.

Seruientes.

Seruientes Curiæ grauitèr mulctandi ſunt, ſi receperint aliquid à partibus, dùm ſalarium habent. Rit. 42. num. 6. 235
Seruientes Curiarum multis nominibus appellantur. Rit. 104. num. 1. 499
Seruientes, & Notarij Curiæ, ſeù Alguzerij nihil recipere debent à captiuo, & ſub qua pœna. Rit. 42. in corp. & nu. 1. & 2. 234
Neque cùm aliquam examinationem, vel exequutionem faciunt. ibidem.
Idquè procedit in criminalibus tantùm. nu. 3. 235
Quid tamèn in ciuilibus poſſint nè aliquid recipere. d. num. 2.
Memoratur abuſus in nonnullis locis, quòd ſeruientes poſſint ſibi ſatisfacere, recipiendo pignora, authoritate propria. d. num. 2.
Quid ſi teneant obſeſſum, petente eodem cuſtodito. num. 5. 235
Seruientes quatuor Curiæ debent deputari qui ſilentium indicent, & pœnas exigant. d. Rit. 104. in corp. 499
Seruientibus Curiæ deponentibus contrà aliquem in criminalibus, nùm ſit adhibenda fides. d. Rit. 104. num. 2. fol. eod.

Seruire, Seruitus, & Seruus.

Seruire nùm liceat per ſubſtitutum; Rit. 2. num. 47. 58
Seruitus nè luminibus offieiatur, àn, & quandò competat vicino, feneſtras habenti in pariete diuiſorio, & ex parte Viridarij vicini. Rit. 85. num. 10. 428
Vid. in verb. Feneſtræ.
Seruitus quomodò conſtituatur, & quanto tempore acquiratur ſupèr certa re feudali. d. 85. num. 8. 427
Serui naturaliter inimici ſunt dominorum. Rit. 115. num. 4. 521
Seruum, & vaſſallum domino ſuo præſto eſſe in ſummo, àc certo vitæ diſcrimine, & mortem prò eo nedùm timere, ſed appetere, glorioſum eſt. Rit. 7. num 7. 107
Adducitur exemplum Philocratis. Vid. in verb. Philocrates.

Seruius.

Seruius Sulpitius commendatur à Tullio, quòd litium anfractum ſempèr tollere maluerit. Rit. 10. num. 3. 123

Significatoriæ.

Significatoriarum multæ ſunt ſpecies. Rit. 30. num. 3. 213

Silentium.

Silentium frangentes in M. C. V. arbitrio Domini Regentis puniuntur. Rit. 103. num. 15. 498
Quot deputari debeant in Curia, qui ſilentium indicent. Vid. in verb. Seruientes.
Quibuſuè competat onus indicendi ſilentium. Rit. 104. num. 3. 500
Silentium nedùm à litigatoribus, ſed à Conſiliarijs, àc Iudicibus ſeruatur, donec cauſæ commiſſarius relationem faciat. Rit. 103. num. 10. 497
Procuratoribus quoq; eſt iniunctum ſilentium. num. 13. fol. eod.
Silentium, ſeù taciturnitas ſatis laudatur. Et damna recenſentur, quæ per ſilentium euitantur. Rit. 3. num. 1. 64. & 65. & dicto. Rit. 103. num. 1. 496

Sixtus.

Sixtus. V. in verb. Pontifices.

Societas.

A ſocietate lure receditur, pacto cōtrario non obſtante, ſcilicet non recedendi. Rit. 155. num. 5. 623
Societati humanæ nihil adeò incommodat, coniunctamq; diſſoluit, quàm fidei infirmi-

mitas in pleriſquè hominum. Rit. 159. *num.* 1. 631

Solitum.

Solitum vnico, & ſingulari actu peroptimè probatur. Rit. 1. *num.* 53. *in med.* 40

Vltimus actus inſpici debet ad illud inducendum. d. num. 53. *in fin.*

Sollicitator.

Sollicitator cauſæ. Vid. in verb. Pragmaticus.

Solon.

Solon ſuis legibus conſtituit omnes magiſtratus ex nobilibus, ac locupletibus. Rit. 14. *num.* 18. *verſ. Et prò coronide.* 154

Soror.

Soror poſſit nè petere partem ſucceſſionis feudorum, quotieſcunquè frater contumax eſt in præſtanda dote de paragio. Rit. 50. *num.* 10. *verſ. Ex quo.* 284

Idq; habeat nè locum tantùm in feudis Longobardis. ibidem.

Sportula.

Sportula prò actu exequtionis quanta ſit. Rit. 14. *num.* 6. *verſ. Reliquum.* 147

Sportularum in exactione ſtandum eſt pandectæ, qua deficiente, admictitur, quæ locis conuiciuis viget, in quibus ſi difformis ſit, vtendum eſt, qua vtitur Mag. Cur. Vicariæ. d. num. 6. *fol. eod.*

Sportulas exigere ex vetuſtiſſima conſuetudine, quibus in caſibus Iudices exigere queant. d. Rit. 14. *num.* 7. *verſ. Quibus tamen.* 148

Exigant nè illas Regij officiales, & Capitanei terrarum demanialium. ibidem.

Sportulas ſi Iudex recipere renuit, eo quòd victori relaxauit, poſſit victor à parte victa repetere. d. num. 7. *fol. eod.*

Sportulæ. Vid. in verb. Trigeſima.

Statutum.

Statutum, certam exigens probationem, non proptereà alias legitimas excludit. Rit. 123. *num.* 17. 544

Statutum certam exigens ſolemnitatem, non infirmat contractum, iuramento firmatum. Rit. 128. *num.* 11. 563

Statutum in caſu dubio interpretationem recipit à iure communi. Rit. 123. *num.* 15 544

Stipendiatus, & Stipendium.

Stipendiatus à Curia, & ab ea habens gagia in alio loco, ſi exire habeat prò beneficio ipſius Curiæ, expenſas tantùm aſſequitur. Rit. 30. *num.* 2. *verſ. Quod autem.* 213

Baractariam quoquè commicteret, ſi pecuniam reciperet à partibus. d. verſ. Quod autem.

Stipendia debentur Iudicibus M. C. V. & prouentibus Curiæ ſingulis menſibus. R. 9. *num.* 1. *in med.* 124

Stipendia decreſcere, diminuto labore, opus eſt. Rit. 8. *num.* 11. 118

Stipendium Dominorum de Conſilio Sanctæ Claræ erat olim ducatorū ſexcentum, fuit verò auctum ad ducatos mille. Rit. 14. *num.* 16. 152

Stipendium, quod datur aduocatis, ac Iudicibus, non dicitur merces, ſed datur potius ad remunerandum. Hinc honorarium meritò appellatur. Rit. 8. *num.* 18. *in med.* 121

Stylus.

Stylo potius, quàm conſuetudini ſtandum eſt. Rit. 1. *num.* 63. 43

Stylum nullum inducit, nec vllam conſuetudinem vſus difformis. d. Rit. 1. *num.* 73. 45

Quid ſi diuerſitas proficiſceretur ex actibus compatibilibus cum ipſa conſuetudine. d. num. 73

Stylum quem debeat ſequi Iudex appellationis, nùm ſuæ, vel eius Curiæ, à qua fuit appellatum. d. Rit. 1. *num.* 68. 44

Stylum quem ſeruabit Iudex delegatus, an nempè Iudicis delegātis, vel ſuum. d. Rit. 1. *num.* 70. *in fin.* *fol. eod.*

Stylus alicuius particularis notarij attendendus eſt. d. Rit. 1. *num.* 71. 44

Stylus, citationem non praexigens ad videndum examinare teſtes, non eſt tanta virtutis, quin praexigatur citatio, ad videndum iurare teſtes. d. Rit. 1. *num.* 67. 44

Stylus dicitur vſus, & obſeruantia non omnium gentium, ſed Curiarum, & tribunalium tantùm. d. Rit. 1. *num.* 60. 42

Sit nè in vnaquaquè Curia reſpectiuè ſeruandus d. num. 60.

INDEX.

Sit quoq; ſtylus de ſubſtantia iudicij num. 61. in med. fol.eod.

An ſit prò lege ſeruandus, quamuis in contrarium ſit Iuris diſpoſitio. d. num. 61. in med. & in fin.

Stylus loci contractus ſi diſſentiat à ſtylo loci Iudicij, cui ſtandum ſit. d. Rit. 1. num. 72. 45

Stylus quanto tempore inducatur. d. Rit. 1. num. 64. 43

Stylus quiſnàm ſeruabitur, cùm diuerſi, & prorſus diſiuncti ordines ſimul coniunguntur ſuperioris iuſſu, proùt accidit arduis in cauſis, in quibus Sacrum Conſilium adiungitur Regiæ Cameræ, vel è contrà, àn illius tribunalis, cui aliud adiungitur, àn verò adiuncti. d. Rit. 1. num. 70. 44

Stylus recipiendi teſtes per Notarium, cùm non repugnet iuri communi, fidibus, & proceſſibus, probatur. d. Rit. 1. num. 67. fol.eod.

Stylus ſi ex receptis probationibus in aliqua cauſa extare conſtet, in alia deindè cauſa edoceri, haùd oportebit. d. Rit. 1. num. 65. 43

Idem erit, ſi ſtylus ſit notorius. d. num. 65.

Satis nè ſit, Iudicem eſſe inſtructum de ſtylo à viris, ſic atteſtantibus. num. 66. fol.eod.

Inquiratur nè ſtylus ex inſpectione aliorum proceſſuum. d. num. 66. verſ. Necnon. fol.eod.

Subactuarij.

Subactuarij dicuntur ſcribæ, quia ſubſunt actuarijs. Rit. 35. num. 1. 219

Qui nàm comprahendantur ſub nomine ſubacturij. Rit. 91. num. 5. 441

Subactuarij fiſci, alijq; Notarij, ſcribentes in alijs locis M. C. ſurgere non debent de loco ſuo, poſtquàm Iudices ſederint. Rit. 13. in corp. 144

Subactuarij omnes recipere non audeant fideiuſſiones, & obligationes, niſi de conſcientia, & voluntate Actorum Magiſtrorum, ſeù alterius eorundem: quo caſu regiſtrari faciant in quinterno communi, & ponant, àc ſcribàt in actis. Rit. 35. in corp. & num. 2. 219

Subiecti.

Subiectis ſuccurrere, eoſq; ab omni oppreſſione tueri, proprium eſt Regiæ Maieſtatis, Rit. 46. num. 16. verſ. Quin. 260

Subrogans, & Subrogatus.

Subrogans ſempèr tenetur de facto illius, quem ſubrogauit. Rit. 2. num. 48. 58

Subrogatus in locum abſentis, poteſt officium exercere, etiàm in caſu mortis, & donec illud prouiſum fuerit. d. Rit. 2. num. 9. verſ. Subrogatus. 59

Subſtituens, Subſtituere, & Subſtitutio.

Subſtituens àn, & quandò de defectibus teneatur ſubſtituti. Rit. 2. num. 48. in med. 58

Per exhibitionem ſubſtituti liberetur nè ſubſtituens ab omni obligatione. d. num. 48. circ. fin. verſ. Itidem.

An, & quandò de delictis teneatur ſubſtituti, eiuſq; pendente inquiſitione, debeat ſubſtituens ſuo iure priuari, vel ſuſpendi. Rit. 122. num. 7. 518

Subſtituere qui nequeunt in aliquo munere, nec momento temporis queunt proprium exercere per alium, niſi ex ſpeciali Principis indultu. Rit. 2. nu. 37. verſ. Omnes. 56

Subſtitutio procuratoris, facta præcedente conſtituentis facultate, differt ab ea, quæ abſq; prædicta facultate fit; nàm primo caſu non poterit à ſubſtituente reuocari; Et neq; ex facto ſubſtituti tenetur, niſi culpa probetur; Secundo verò caſu, & tenetur, & reuocari poteſt. Rit. 107. nu. 3. 510

Summus Pontifex.

Summus Pontifex eo ipſo, quod talis præconizatur, Iuris vtriuſq; doctor efficitur, authoritate, non ſcientia.

Suſpicio.

Suſpicio, propoſita per Reum, principalitèr conuentum aduerſus vnum ex Iudicibus paribus votis prolatis, militet nè. Rit. 53. nu. 11. 300

Vbi affertur deciſio negatiua Reg. Camer. Summariæ. d. num. 11.

Suſpiciones quæ nàm militent aduerſus fiſci patronum. Rit. 18. num. 3. & 4. 170

Syn-

INDEX.

Syndici.

Syndici, alijq; fructus vniuerſitatis inexactos, inuariabiles, & ordinarios perſoluere non tenentur. Rit. 45. num. 9. circ. med. 248

Syndici, caeteriq; Vniuerſitatum adminiſtratores ex peculiaribus Regni legibus nonnunquam denunciare tenentur magiſtratibus ſuperioribus patrata facinora in eorum territorio. Rit. 4. num. 10. in *med.* 79

Quibus in caſibus excuſentur, non denunciando: Et quandò teneatur prædeceſſor, vel ſucceſſor. ibidem.

Teneantur quoq; leues denunciare percuſſiones, ac offenſiones, vnguibus factas. ibidem. in fin.

Syndici, & Electi vniuerſitatis ſubſtituere non valent, præciſa tamen loci conſuetudine. Rit. 2. num. 49. cir. fin. 59

Tabularij.

Tabularij noſtri Sac. Conſilij queant nè facere claudere feneſtras abſq; cantonibus, niſi Iudicis ſententia confirmante. Rit. 85. num. 15. 430

Tacere, & Taciturnitas.

Tacere loquenda, indignum, & vituperandum videtur. Rit. 4. num. 1. 74

Taciturnitas. Vid. in verb. Silentium.

Templum.

Templum domus profeſſæ Patrum Ieſuitarum commendatur. Rit. 1. num. 19. in med. 28

Tempus.

Tempus decendij, id eſt, decem dierum, quod Iure datur ad appellandum, currit à die cognitæ ſententiæ. Rit. 123. n. 10. 543

Requiraturnè ſcientia per intimationem, vel ſatis ſit quæcunq; notitia. n. 11. cum duobus ſeq. fol. eod.

Vide in verbo, Terminus præfixus.

Quid in Sacro Conſilio, curratnè tempus à die latæ ſententiæ. num. 14. 544

Quodnam tempus detur ad appellandum per Conſtitutionem Mediolanenſem, & à quo die currat. num. 25. 545

Tempus viginti annorum militiæ, militi veterando conceſſum, ſuum ad conſequendum priuilegium, debeatnè eſſe continuum; adeoùt nec infirmitatis temporalis intermiſſio ſuppleri nequeat per aliud tempus. Rit. 27. nu. 3. 205

Terminus.

Termini prorogatio ab eiuſdem reintegratione differt. Rit. 69. num 6. 372

An, & quandò concedi poſſit. Rit. 89. nu. 4. in fin. 437

Termini prorogatio latior non debet eſſe primo termino, idquè procedit in omni prorogatione. Rit. 123. *num. 35.* 546

Vbi nobile memoratur pium opus Sancti Caroli Borromei.

Termini quot concedendi ſint procuratoribus ad denunciandum eorum principalibus. Rit. 69. num. 17. in med. 376

Iiquè concedi nè poſſint procuratori, generatim conſtituto, non verò ſpeciatim. ibidem.

Vid. in verb. Terminus ad denunciandũ.

Termino conceſſo ſi fuerit aliquid obiectum, gradiri, ſiù currere non poteſt, donec diſceptatum erit de obiecto. d. Rit. 69. num. 10. 374

Sit nè opus decreto Iudicis, quòd terminus datus currat. num. 11. fol. eod.

Termino, dato ad probandum, & ponendum, in vltimo die ipſius termini, vel ad plus ſequenti debet peti terminus ad examinari faciẽdum. R. 78. in corp. 406

Termino, dato minori ex cauſa ſpeciali, poteſt etiàm vti maior cum eodem priuilegio. Rit. 90. num. 3. 438

Terminum ampliare, & moderari valet Iudex ex aliqua cauſa. Rit. 69 n. 5. 371

Terminus ad denunciandum ſempèr conceditur procuratori, generatim conſtituto, antequàm lis contrà ſuum principalem inchoetur. Rit. 154. num. 3. 621

Deturnè terminus iſte non ſolùm Procuratori, ſed cuicunquè Excuſatori. nu. 4. fol. eod.

Deturnè quoquè in cauſis exequutiuis, & liquidationis inſtrumẽtorum. n. 5. f. eod.

Terminus ad examinandum raro datur fiſco, ſed benè alijs. Rit. 90. in corp. 737

Terminus ad examinari faciendum datur, & ad probatum habendum. Rit. 152. num. 1. 615

P *Ve-*

INDEX.

Verùm ad probatum habendum hodiè non admittit vſus. d. num. 1. in fin. 616

Terminus ad allegandum. Vid. in verb. Dilatio.

Terminus ad ponendum, & probandum qualibet in cauſa, tùm ciuili, tùm criminali dandus eſt competens, iuxtà materiam cauſæ, & locorum diſtantiam: Eoq; daso, fit commiſſio examinationis teſtium. Rit. 69. in corp. 379. cum Rit. 73. in corp. 391

Vnus terminus dari debet in cauſa, tàm ad ponendum, quàm ad probandum ſupèr articulis. d. Ris. 69. num. 2. 371

Detur quoq; teminus ad producendum articulos. d. num. 2.

Terminus ad probandum. Vid. in verb. Terminus ſi ſit datus.

Terminus ad repulſam breuis eſſe debet. Rit. 73. *num.* 14. 396

Terminus concedendus quoquè eſt poſt concluſum, ad concomitandum ſcripturam, etiàm priuatam, cum clauſula tamèn, vt de teſtium depoſitionibus ea ratio habeatur, quæ de Iure habenda eſt. Rit. 127. num. 12. 556

Terminus currit minimè, donec principalis depoſitio fiat. Rit. 70. *num.* 7. 379

Terminus, datus in cauſis, in quibus petuntur beneficia reſti.usionis in integrum, &c. eſt medietas termini, dati in termino, data in primo beneficio, vel ad probandum conceſſo. Rit. 71. *in corpore.* 380

Terminus, datus in ſententia, prorogari non poteſt. Rit. 123. *num.* 34. 546

Terminus datus ſi abſorbeatur à diebus feriatis, puta ſi datus ſit terminus duorum menſium, ex quibus quinquaginta fuerunt dies feriati, iſti quinquaginta dies reſtituuntur per reſtitusionem in integrum ex illa clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa, &c. Rit. 92. *in corp. in med.* 441

Deturnè terminus in beneficio reſtitutionis dierum feriatarum. ibid. in princ.

Terminus dierum quinquè infrà quem nominatio teſtium eſt facienda, currere non incipit, niſi à decreto, quòd terminus currat. Rit. 140. *num.* 2. *in medio.* 591

Datuſq; intelligitur, quandò incipis currere. num. 3. *fol. eod.*

Terminus impartiendus eſt minimè, vbi de mero agitur Iuris articulo. Rit. 123. *num. 37. in fin.* 547

Terminus impartiendus àn ſit petenti illum, Iudicio intentatò reuocationis feudi antè aſſenſum, iuxtà terminos Conſtit. Regni: Conſtitutionem *Diuæ Memoriæ.* d. Rit. 123. *num.* 37. 546

Vbi adducitur deciſ. Sac. Conſil. *d. nu.* 37. *in med.* 547

Terminus impartitur ambabus partibus, Actori ſcilicèt ad probandum, Reo *ad ſe defendendum.* Rit. 90. *num.* 2. 438. *Vid. in verb. Terminus ſingulis.*

Terminus in citatione datur ſecundùm locorum diſtantiam, & dies citationis in termino non computatur. Rit. 123. *in corp.* 541. *& num.* 1. 542

Vid. in verb. Terminus quot dierum.

Terminus omnis non niſi ſemel ſit nè concedendus. Rit. 123. *num. 5. verſ. Et demùm.* 372

Terminus, præfixus cum intimatione, ea non ſubſequuta, haùd præterit, incipit enim ab ipſa intimatione. d. Rit. 123. *num.* 15. 543

Exquiratur nè actualis intimatio, & notificatio, vel ſat erit ſcientia, aliundè habita. num. 6. *fol. eod.*

Terminus prorogari àn poſſit ob leuiorem cauſam. Rit. 69 *num. 5. verſ.* Prorogari. 372

Terminus quot dierum ſpatio claudatur iure communi, & quot Iure Regni. d. R. 69. num. 2. in fin. 371

Concedatur nè arbitrio Iudicis, conſiderata diſtantia locorum. ibidem.

Non tamèn excedere debet tres menſes. num. 3. *fol. eod.*

Poſſit nè dari terminus breuior, maximè Iure pontificio. num. 4. *fol. eod.*

Terminus quot dierum detur ad proponendas nullitates aduerſus decreta interloquutoria. Rit. 123. *num. 7. & 8. 543. & num.* 14. 544

INDEX.

Currat nè à die ſcientiæ, & notitiæ decreti, vel à die intimationis.d.n.14.& nu. 16.& 18. fol.eod.

Reclamans à decreto non notificato, valeatnè nullitates proponere, peracto tempore dierum ſex. num.26. 545

Terminus ſingulis in cauſis impartiendus eſt, & parti notificandus, eoquè petito, & denegato, ſententia nullitate pollet euidenti. Rit.69. num.12. 374

Terminus ſi ſit datus ad probandum in cauſa ciuili, vel criminali, & vna partium aliam citare fecit ad videndum iuramenta teſtium, ad pœnam ſolitam per Curiam, quæ citata non comparuit; deturnè terminus excuſatori ad denunciandum, & comparere faciendum poſt litem conteſtatam. Rit.154. *in corp.* 620

Teſtamentum.

Teſtamento deperdito, duo teſtes ad probandam ſufficiunt eius ſolemnitatem, quamuis in eius confectione ſeptem ſint neceſſarij. Rit.65. num.9. verſ. Quinimmò. 346

Teſtandi facultas.

Teſtandi facultas, alicui tributa, data intelligitur ſecundùm loci conſuetudinem, vbi vltimæ tabulæ conduntur. Rit.1. n. 58. 42

Teſtator.

Teſtatore diſponente, erogari centum per Titium in beneficium nonnullarum perſonarum, minimè cogitur Titius, perſonas ſpecificare. Rit.4. num.17. 83

Teſtimonium.

Teſtimonio Religioſi *magis credendum eſt, quippè qui mentiri non præſumitur.* Rit. 144. *num.* 10. *in med.* 603

Teſtimonium Clericorum, *ac Sacerdotum præfertur depoſitionibus laicorum, eorumq; ſingulorum dictum vim ſuſtinet duorum teſtium.* Rit.83. *num.5. in med.* 421

Quid in teſtibus examinandis ad defenſionem. *ibid.*

Teſtimonium hominum de quauis re prò ſeculi prauitate faciliùs obtinetur. Rit. 73. num.1. 392

Hominumq; teſtimonia reijci, omniumq; teſtium verba in ſuſpicionem adduci, & recuſari poſſunt. num.2. fol.eod.

Teſtis.

Teſtes ad defenſionem examinandi ſunt coràm Iudice, tùm Iure communi, tùm Regni. Rit.83. num.1. 420

Teſtes, ad inſtantiam vnius partis producti, produci, & examinari quoq; poſſunt ad alterius petitionem, abſq; citatione alia. Rit.155. num. 1. 622

Teſtes, citatos in termino, eo elapſo poſſe examinari, ſimpliciter permittit Ritus Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ. Rit.149. num.3. 611

Quæ ſit hodierna praxis. d.nu. 3. in med. 612

Teſtes ex iniuria, errore, vel alio modo nullitèr recepti, valeantnè iterum examinari, facta in cauſa publicatione. Rit. 72. num.10. 391

Teſtes, in criminalibus non repetiti, poſſint nè repeti poſt publicationem, àc didicitis teſtificatis. Rit.86. num.4. 432

Teſtes in criminibus, in Ciuitate commiſſis, Surburbijs, & Caſalibus, à quibus examinentur. Ac extrà Ciuitatem quibus eorum committendum ſit examen. Rit.141. num.4. 595

Quid aduerſario inſtante, illos recipi coràm Iudice, vel ipſe hos teſtes ſuſpectos habeat, àn Iudex ſe conferre debeat ad locum, vbi teſtes degunt, ſuppeditato ſalario per petentem, vel per fiſcum. n.7. fol. eod.

Teſtes, in Curijs productos, ſeù altera ipſarum, examinare non debent Iudices extrà Curiam, niſi mulieres fuerint, aùt perſonæ egregiæ, vel graui infirmitate detentæ, aùt alio modo impeditæ; Et tùnc prò predictis examinandis accedendum eſt ad aliquam Eccleſiam; prò infirmis verò, ad loca honeſta vbi prædicti morantur. Rit. 142. in corp. 597

Teſtes in Sacro Conſil. ſi extrà Ciuitatem recipiendi ſint in cauſis valoris infrà ducatos 500. eorum audientia indiſtin-

p 2 *ctè*

tè committitur Ordinario loci, vel viciniori non ſuſpecto. In excedentibus verò dictam ſummam uſq; ad mille, accedit Examinator, denegata audientia; ſic etiam ſuprà mille, ſed cum quo ſalario. Rit. 158. *num.6. verſ. Cum verò.* 628

Teſtes, iurantes die non feriata, etiàm die feriata examinari poſſunt. Rit. 148. *in corp.* 610. *&* Rit. 156. *in corp.* 612

Quamuis examinati die feriata non probent, id limitatur in multis caſibus, maximè hoc caſu. nu. 1. & 2. fol. eod.

Teſtes iurare poſſunt, & deponere in vltima die termini, vocata parte in Curia, eiuſq; accuſata contumacia. Quòd ſi teſtes iurent die non feriata, audiri, & examinari poſſunt die feriata. Rit. 143. *in cor.* 599. *& num.* 2. *&* 8. 600. *&* Rit. 145. *in corp.* 603. *cum* Rit. 148. *in corp.* 610

Examinari etiàm poſſunt in vltima die termini, abſq; citatione ad videndum eorum iuramenta. d. Rit. 143. *num.* 1. 600. *&* Rit. 148. *in corp.* 610

Teſtes iurare ſi feci ad mei petitionem, poteſt quoq; Aduerſarius meus eoſdem iurare facere prò ſe, ſinè alia citatione de nouo. Et etiàm præſente ipſo Aduerſario meo ſuper ſuis exceptionibus, & articulis. Rit. 155. *in corp.* 622

Sub qua pæna citentur teſtes. ibid.

Teſtes, iurati in termino, eo elapſo examinari poſſunt. Rit. 78. *num.* 1. 407

Exigaturnè Iudicis conceſſio ob iuſtam, & rationabilem cauſam. Rit. 49. *num.* 1. 611.

Quid ſi fuerint ſolùm citati. d. Rit. 78. *num.* 2. *fol. eod.*

Teſtes, iurati tempore commiſſionis, poſt commiſſionem examinari valebunt. d. Rit. 149. *num.* 4. 611

Si iurauerint extrà Iudicium, deponere valebunt in loco Iudicij. num. 5. *fol. eod.*

Teſtes, moniti quòd veniant ad teſtificandum, ſi ſe ſubtrahant odio, timore, vel gratia alterius partis, habeantur nè prò productis, àc ſi depoſuiſſent contrà Aduerſarium, & in beneficium producentis. Rit. 127. *num.* 10. 556

Vbi adducitur deciſ. Rot. *M.C.V. in criminalibus.*

Teſtes produci poſſint nè Clerici, & Monachi. Vid. in verb. Clerici, *& in verb. Monachi.*

Teſtes, producti, & iurati in termino, examinari debent infrà ipſum terminum, niſi iuſta, & rationabilis cauſa mouerit Iudices ad concedendum, vt teſtes, iàm iurati in termino, vltrà prædictum terminum examinentur. Rit. 69. *in corp.* 369. *cum num.* 18. 376. Et Rit. 71. *in corp.* 380

Sed iure communi attento, recipi poſſunt teſtes, iurati in termino, etiàm eo elapſo.

Quod vniuerſali praxi receptum eſt. d. num. 18. *&* Rit. 78. *num.* 1. 407

Idquè ſeruatur in omnibus Curijs Regni d. num. 18.

Quid in cauſa criminali: d. num. 18. *in fin.*

Teſtes, qui producuntur in quibuſcunq; cauſis ciuilibus, tùm per actores, tùm per conuentos, ſi citati infrà terminum, partibus datum ad probandum, infrà terminum ipſum non iurauerint, conceditur ipſis partibus, quòd per dies tres poſt eundem terminum, immediatè ſequentes, teſtes prædicti examinari poſſint, & teſtimonium deponere veritatis. Rit. 149. *in corp.* 611

Sit nè hic ſtylus omnium Regni *Curiarum. n.* 2. *fol. eod.*

Teſtes, quamuis citati, ſupèr ſidibus examinati, quas antè ſcripſerunt, nihil probunt. Rit. 77. *num.* 4. 407

Niſi factæ fuerint de ordine Iudicis. n. 5. *fol. eod.*

Teſtes quomodò examinentur ex more Magnæ Curiæ Vicariæ. Rit. 142. *num.* 1. 597

Teſtes recipi poſſint nè, nil obſtante publicatione iam facta, ſi Iudicis, vel examinatoris culpa iam depoſuerint. Rit. 86. *num.* 2. 432

Quid, ſi inſtrumentum productum fuerit, quod teſtium probatione indigebat ad concomitantiam. num. 3. *fol. eod.*

Vel ſi priuatæ ſcripturæ fuerint præſentatæ. d. num. 3.

Teſtes recipi àn poſſint poſt publicationem ſuper articulo, producto, & admiſſo, cum clau-

clauſula, ſaluo Iure impertinentium, ſi contrarium eius contineret, quòd fuit ab altera parte probatum, ſaltem ad ſcripturæ concomitantiam. . d. Rit.86. *num.*5. 433

Teſtes recipi poſſunt vſq; ad ſententiam, fiſco inſtante. Rit.90.*num.*1. 438

*Recipiuntur nè ad inſtantiam inquiſiti, publicatione facta ad eius fauorem. d. num.*1.

Teſtes reici nè ampliùs poſſint, nec impugnari teſtificata per aduerſarium, operatur iuramentum, per ipſos præſtitum, aduerſario petente. Rit. 155. *num.* 2. 622

*Immò, & ſola citatio, eodem petente exequuta, atq; ſola deſcriptio in calce mandati citatorij, eiuſdem eſt vis. d. num.*2.

Teſtes remouendi ſi ſint, debēt modeſtiſſimè remoueri, & non iniurioſis verbis. Rit. 73.*num.*15. 396

Quomodò teſtes repellendi ſint, & quibus ex cauſis. Rit.74.*num.*7. 398

Teſtes reuelare metu litterarum monitorialium àn, & quandò obſtringantur, & quàm fidem faciant. Rit.3.*nu.*16.*verſ. Teſtes.* 70

Teſtes, ſi per Curiam haùd fuerint examinati infrà terminum, datum ad probandum, & deindè detur alius terminus ad examinari faciendum, & neq; examinentur, de cætero non audiuntur litigantes; Niſi fuerint mulier pupillus, àc vidua, Eccleſia, vel fiſcus, qui beneficio reſtitutionis in integrum ad pinguius probandum de nouo admittuntur. Rit. 152.*in corp. & num.*1. 615

Teſtes, ſi viles ſint, àc pauperes, ad teſtificandum non admittuntur. Rit.74.*n.*8. 398

*Quæ nàm aduertenda ſint Iudicibus circà teſtium examinandorum conditionem. num.*6. *fol.eod.*

Nec Hiſtrio, *& qui accepta mercede ſcænam ageret, poteſt eſſe teſtis. nu.*11.*verſ. Et in quadam.* *fol.eod.*

Teſtes, teſtimonium dicturi ſuper delicto, patrato in Calabria *vltrà; vel intrà prouinciam, poſſint nè cogi, aduenire Neapolim, & coràm Iudice cauſæ ſe præſentare.* Rit. 141. *num.* 3. *verſ.Ergò, in fin.* 595

Teſtes validè nè, vel perperam per examinatorem recipiantur, ſi procurator alium ſubſtituit ad eorum videnda iuramenta, in partibus examinandorum, quo ſubſtituto non citato, recipiat eos examinator. Rit. 145.*num.*13. 605

Teſtes, vt legitimè dicantur citati, iurati, àc examinati, atquè habiti prò repetitis, pars vocanda eſt. Rit.31.*num.* 3.*verſ. Meminimus.* 215

Teſtes, vt ritè examinari poſſint, præcedere debet citatio partis ad illorum videnda iuramenta Rit. 145.*num.* 1. 604

Dato quod ſummaria ſit cauſa. num. 2. *fol.eod.*

Ac etiàm, ſi teſtes forent examinandi coràm Principe.*num.*3. *fol.eod.*

*Secùs tamèn in cauſis Sanctæ Fidei, Læſæ Maieſtatis, & aſſaſſinij. num.*4. *fol.eod.*

*Quid, ſi teſtes ipſi examinarentur in vltima die termini. num.*8. *fol.eod.*

Teſtes, vt teſtimonium ferant, euocari, & compelli poſſunt, pœna indicta. Rit.87. *num.* 2. 434 *&* Rit. 155.*nu.*2.*verſ.Sed aduerſarius cum. num.*3. 622

*Cogi nè valeant, nil obſtante iuramento de non teſtificando. num.*4. 623

*Debet tamèn præcedere monitio. num.*6. *fol.eod.*

Liceat nè interponi decretum, quòd habeantur prò examinatis in beneficium producentis, ſi nullo modo à Iure præſcripto cogi poſſint. d. Rit.87. *num.*3. 434

*Poſſintnè aliquādò compelli teſtes per torturam. d. num.*3.

*Euocentur quippè teſtes à remotis ad teſtificandum, àn verò eorum receptio locorum committatur officialibus. num.*4. *fol.eod.*

Teſtibus, ab altero productis, ſi vtatur aduerſarius, à quo tempore contribuere obſtringatur ad expēſas, erogatas prò illorum acceſſu. Rit. 155. *num.*2.*verſ.Sed aduerſarius.* 622

Teſtibus mortuis, agi non poteſt via exequutiua ex Inſtrumento, etiàm reaſſumpto, ſed benè via ordinaria. Rit. 128. *n.*12.

12.verſ.Fuit in fin. 564

Teſtibus reprobatis, explicatis probationibus, àc defenſionibus, ſit concluſio, & proceditur ad cauſæ expeditionem. Rit. 75. *num.1.* 402

Teſti vnico regulariter credendum non eſt. Et neq; vni Angelo quaſi credendum ſit. Meritò in Natiuitate Domini Ieſu Chriſti facta eſt cum Angelo multiudo cæleſtis militiæ. Rit.115.*num.7.in med.* 522

Nec in legato ad pias cauſas ſufficit vnicus teſtis.ibidem.

Teſtis, monitus ad teſtificandum, ſubtrahere ſe dicitur odio, timore, aut gratia alterius partis. Rit.127.*num.*10. 556

Teſtis, non citatus, minimè probabit. Rit. 78.*num.*3.407.& Rit.87.*num.*1. 433

Teſtis vnicus probet nè plenè in cauſis parui momenti. Rit.115,*num.7.* 521

Teſtis vnicus ſi producatur à parte, benè probat contrà ipſum producentem. d. num.7.in fin. 522

Teſtium atteſtationes, ſeù depoſitiones produci poſſunt in cauſa vſq; ad concluſionem. Rit.88.*in corp.& num.*1. 435

Teſtium audientia in cauſis criminalibus haùd eſt committenda infrà dietam vnã legalem à Ciuitate Neapolis, niſi eſſent ſenes, valetudinarij, honeſtæ mulieres, &c. & niſi de partium voluntate proceſſerint. Rit. 141.*in corp.num.*1.& 3. 594. & *verſ. Ergò dicimus cum plur. ſeq.* 595

Teſtium atteſtationes, quibus conſtat, excuſſionem contrà aliquem factam, & probatum, illum non eſſe ſoluendo, probant. Rit.24.*num.*10. 200

Teſtium audientia ſi commiſſa fuerit in prima inſtantia, nullatenus erit concedenda in ſecunda. Rit.140.*num.*10.593

Teſtium depoſitio de poſſeſſione alicuius continuò, vel quotidiè, minimè vitiatur, ſi aliquo temporis internallo ille non poſſederit. Rit.15.*num.*5. 156

Teſtium depoſitio repugnantium, & de perſona intimatorum, & contumacium, vt facta habeatur in præiudicium producentis, poſſit nè decreto conſtitui. Rit. 127.*num.*9. 555

Teſtium examinatorum depoſitio ad validandum teſtamentum, omninò prodeſt, vel obeſt alijs. Rit.25.*num.*8.*in fin.* 200

*Teſtium iam extinctorum depoſitiones ſemiplenè inter alios citrà dubium probant, ſi qualitas ipſa, quòd obierint, verificata appareat.d.num.*8.*in med.*

Teſtium, in termino productorum parte non citata, nulla, & inualida eſt depoſitio. Rit.143.*num.*7. 600

Teſtium probitatem qui non articulauerit, neq; probauerit, nũ gaudeat priuilegio textus in l.ſcripturas, ff.qui pot.in pign. habeantur. Rit.115.*num.7.in med.*521

Teſtium prò examinatione ad partium petitionem quid perſolui debeat. Rit. 30. *num.*2. 213

Teſtium receptio, vbicunq; ſit deleganda, debeat nè illa delegari tantùm Iuriſdictionem habenti, vel poſſit cuicunq; Rit. 142.*num.*3. 498

*Teſtium repulſa. Vid.in verb.*Repulſa.

Textus.

Tex. in l. benè à Zenone, C. de quatrienn. præſcrip. à pari procedit cum Regni pragmatica, edita Thori, ſub tit. de poſſ. ff. non turban. quæ eſt quarta in ordine. Rit.58.*num.*19. 328

*De eius intellectu remiſſinè.d.num.*19.

Habeat locum in dote.ibidem.

Themiſtocles.

Themiſtocles à Sparthanis dona capiens, Ducatu priuatus eſt. Rit.14.*num.*10.*in med.* 149

Themiſtocles primarius bellator opiparè conuiuando inter primarios Athenienſes viros, cùm à prandio ſurgeret, cytharam tangere noluit, & quarè. Rit.15.*num.*1. 155

Eius adducitur dignum.& memorandum effatum.ibid.

Thomas.

Dominus D. Thomas Carauita Regius *Conſiliarius extollitur.* Rit.126. *num.* 10.*in fin.* 556

Dominus Thomas Gramaticus laudatur. R.t.65.*num.*8.*verſ.Immò.* 345

Tibicen.

Tibicinem haùd eſſe virum probum, Antiſthenis ſententia probatur, Rit. 74. *num.*

num.11.verſ.Hinc. Anthiſthenes. 399

Titulati.

Titulati noſtri Regni *in criminalibus non citantur, niſi præuia licentia Excellentiſſimi Proregis.*Rit.46.*num.* 25.*in fin.* 263

Torquere,& Tortura.

Torquere Reum ex proceſſu informatiuo eſt illi auferre defenſionem. Rit. 54.*nu.* 12.*verſ.Aufertur.in med.* 306

Torturam ex proceſſu informatiuo ſola Magna Curia Vicaria inferre poteſt. Rit. 54.*num.*9. 304

Id non ſeruat contrà Neapolitanos *, niſi communicato negatio in* Collaterali *Conſilio. d. num.* 9.

Nec contrà Barones quoſcunq; etiàm exteros, feuda in Regno *poſſidentes. d.num.* 9.*in med.* 305

*Torturam inferre non poſſunt Curiæ Baronales.d.*Rit.54.*num.*10. *fol.eod.*

Benè tamèn poſſunt Regiæ *Audientiæ . d. num.*10.*in med.*

*Repeti nè poſſit tortura ex proceſſu informatiuo.num.*11. *fol.eod.*

*Quibus in caſibus, & perſonis talis tortura locum habeat. Atq; facultas hæc iudicari potius debeat fauorabilis, quàm odioſa.d.num.*11.

Poſſit nè inferri tortura ex proceſſu informatiuo, appellatione minimè recepta. num. 12. *fol.eod.*

*Quid requiratur ad hanc torturam inferendam.d.num.*12.*verſ.Requiſita.*

*Perrarò tamèn Magna Curia Vicaria torquet ex proceſſu informatiuo, niſi dumtaxàt maleficos inſignes , & valdè diffamatos,& in notorijs criminibus deprehenſos.d.num.*12.*in fin.*

Torturam inferre ex proceſſu informatiuo,boni viri arbitrio remittitur. d.num. 12.*verſ.Boni viri.* *fol.eod.*

Tortura tormentũ maius eſt,quàm vtriuſquè manus abſciſſio . d. num. 12. *verſ. Aufertur.in med.* 306

Traianus .

Traianus Imperator , licet Ethnicus*, & à vera fide alienus ,ſalutem tamèn æternam dicitur conſequutus , quia de equo deſcendens,bellum iturus,viduæ cuidam contrà Principem Iuſtitiam miniſtrauit.* Rit.46.*num.*3.*in med.* 256

Tribonianus.

*Tribonianus,Præfectus Iuſtiniani Cæſaris, Ius,& fas venale habebat.*Rit. 147.*nu.* 16. 609

Tribunal .

*Tribunalia antiquitus collocabantur iuxtà templa,& quarè.*Rit. 1.*num.*3. 22

Tribunal Electorum *Ciuitatis memoratur: Et ipſi Electi cum eorum Præfecto cui vacent negotio: Quo tempore, & à quo fuit deſtinatus præfectus, & à quo Rege ampliſſimis priuilegijs fuit tribunal hoc decoratum.d.*Rit. 1.*num.*31. 34

*Per quos Electos regatur,et quæ ſint eorum partes. d.num.*31.*verſ.Horum,& num.* 32. *fol.eod.*

Tribunal Magni Admirati. Vid.in verb. Admiratus.

Tribunal Regiæ *Cameræ Summariæ à Friderico II. fuit fundatum, ab Alphonſo I. auctum, & reformatum.* Rit. 1.*num.* 19. 27

*Quo tẽpore fuit in Caſtrũ Capuanũ tranſlatum ſub Imperatore Carolo V. deindè in palatio Principis Salerni,vbi ad præſens conſpicitur templum auguſtiſſimum Domus Patrum Ieſuitarum.d. num.*19. *cir.med.* 28

*Cur dicatur Camera Summariæ. d.n.*19. *in med.*

*Quot,& qui huic tribunali præſint.nu.*2. *fol. eod.*

Sacrum nè appelletur hoc tribunal . Rit. 57.*num.*9. 318

Quot, & quæ habeat priuilegia . Vid. in verb.Regia Camera.

Tribunal ſupremum Collaterale,*in quo reſidet* Prorex, *præcipiendo* Regiæ *Cameræ, litem ad ſe referre,nihil ei derogat . d.*Rit.57.*num.*10. *fol.eod.*

*Quãdò Tribunal hoc omnimodam, & abſolutam habeat poteſtatem cauſas ad ſe auocandi.num.*11. *fol. eod.*

Trigeſima.

Trigeſima vbicunq; deberetur, caſu quo Offi-

Digitized by Google

*Officiali à publico ſalarium ſolueretur, illa eſſet Curiæ.*Rit.14.*num.*5. 148

Trigeſima, ſeù ſportulæ Iure Canonico vetitæ ſunt. Sed Iure ciuili permiſſæ.d.nu. 5.*verſ. De trigeſimis. Et vid.in verb. Sportulæ.*

Tubicta.

*Tubicta dicitur præco, miniſterio cuius vtitur Curia in vocandis perſonis per edictum.*Rit.38.*num.*1. 222

Nuncupatur quoq; Nuncius, apparitor, & litium exequutor.

*Ad hoc officium homines eliguntur viles, & abiectæ conditionis.num.*2. *fol.eod.*

Tubicta Magnæ Curiæ Vicariæ audeat minimè, vocare aliquem ad partium petitionem, ſeù procuratorum, cùm regitur Curia, excepto de mandato ipſius Curiæ. d.Rit.38.*in corp. fol.eod.*

*Quid exigat prò venditione bonorum exequutorum, vel quandò reſtituitur ipſa exequutio.*Rit.110.*num.*5.*verſ. Quod verò.* 516

*Prò qualibet interloquutoria idest citatione, ſeù potiùs vocatione in accuſanda contumacia recipere debet granum vnum, quantumuis plures contineantur in ea.d.*Rit.110.*in corp. & num.*3. 515

*Quid ſi numerus centum attingeret. d. num.*3.

*Debeatur nè Tubictæ granum iſtud, ſi inſtante fiſco vocarentur. num.*4. 516

*Obſeruentur nè iſta. num.*6. 517

*Tubictæ, ſeù incantatori, ad quem etiàm ſpectat, res, de ordine Iudicis vendendas, ſubhaſtare, quicquid perſoluitur, deduci debet antè omnia ex pretio rei diſtractæ, illudquè diminuit. d. Rit.*110. *num.*5. 516

*Habet prò ſuo dirictu priuilegium hypotheca ad inſtar ſortis. d.num.*5.*in med.*

Ac etiàm prælationis quibuſcunquè creditoribus anterioribus, ſupèr eiuſdem rei pretio concurrentibus.ibidem.

Soluendus ſit tubictæ dirictus iſte, quandò partes ſe concordauerint, & venditiones ſortitæ non fuerint effectum. d.num. 6.*verſ.*Hinc *quippè, & verſ.*Hinc *quoties.*

Vbi referuntur deciſiones Sac. Reg. Conſilij.

Tullius.

*Tullius Seruium Sulpitium commendauit, quòd litium anfractus tollere ſempèr maluerit.*Rit.10.*num.*3. 132

Tumultus.

*Tumultus ciuiles. Vid.in verb.*Ciuiles.

Turbari.

*Turbari quis in poſſeſſione, ſeù quaſi, multis modis dicitur.*Rit.123.*num.*2. 549

*Quandò Ciuitas dicatur alterius poſſeſſionem turbare.num.*2. 550

Tutor.

Tutor, vel curator, nomina, quæ iuſtè putat non eſſe idonea, à priore tutore, ſeù curatore cogitur quidem ſuſcipere, non tamèn exactionem periculo ſuo facit. Rit.45. *num.*11.*in med.* 249

*Tutor, vel curator ſi intrà annum ſuum extremum clauſerunt diem, totamnè mercedem, ſibi conſtitutam, tranſmittunt ad hæredes, àn verò prò rata.*Rit.8.*num.* 19.*in med.* 121

Tyrannus.

*Tyranni declaratur Etymologia; Et quis propriè dicatur tyrannus.*Rit.55.*nu.*3. 311

Vaſſallus.

*Vaſſalli Baronum gaudeant nè generali indulgentia, à principe conceſſa. Et àn poſſit Princeps gratiam facere, aut compoſitionem in vaſſalli præiudicium.*Rit.46.*num.*20. 261

Vaſſallis, oppreſſis à ſuis Baronibus, licitum eſt ad Principem, àc Regem recurrere. Rit.46.*num.*8. 257

*Eſto, quòd feudum ſit alienatum cum mero, & mixto imperio.num.*16. 260

*Vaſſallo, inueſtito à Domino de Irriſdictione, illa competit priuatiuè quoad ipſum Dominum.d.Rit.*46.*num.*6. 257

Vaſſallus ex propalatione arcanorum Regis poteſt ſendo priuari. Rit.3.*num.*20. *cir.fin.* 72

Vehiculum.

Vehicula duo ſi ſe per viam obuiarent, & ambo præterire non poſſent, vtrum eorum retrocedere debeat. Rit.4. *num.*5. *verſ. Quibus.* 77

Vel-

Digitized by Google

Velleianum.

Velleiani fauor ceſſat, ſi facto mulieres ſoluerint, quæ illo iuuantur, ſi promiſſionibus obſtringantur. Rit.14.*nu.* 13. *ver.Vnum, in fin.* 151

Vendi, & venditus.

Vendi, vel emi in alio loco prohiberi nùm poſſit, quamuìs conſuetudine introductum fuerit mercatum in quadam platea, & forum celebratum. Rit. 106. *num.*17. 526

Vendito cenſu annualis pentionis in frumento. Vide in verbo, Cenſus ſi ſit venditus.

Verbum.

Verba (Indignationis Petri, & Pauli) quæ in Papæ reſcriptis apponuntur, quam pœnam importent. Rit.3. *n.*7. *in fin.* 67

Verba Ioannis Berberij recenſentur. Rit. 141. *num.*6. 595

Verba Pragm. 12. *de ordin. Indic. declarantur.* Rit. 73. *num.*5. *in med.* 393

Verbum (extorquere) quid denotet. Rit. 14. *num.* 14. 151

Veritas, & Verus.

Veritas è finibus terrarum iam pridem exulat, & nullus eſt, qui ei reditum procuret. Diciturquè virtus omnium regina. Rit.70. *num.*1. 378

Verus contumax quandò quis dicatur. Rit.120. *num.*6.536. *Et vide in verbo, Contumax.*

Veſpaſianus.

Veſpaſianus Imperator nũmis ſuis anchoram cum Delphino imprimebat, & quarè. Rit. 29.*num.* 1. *in fin.* 210

Veſpaſianus Imperator quarè elegerit, qui iudicia extraordinem indicarent. R.69. *num.*1. 370

Veſtis.

Veſtes quales debeant indui Aduocati. Rit. 101. *num.*56. 489

Veſtis conueniens debet eſſe ſtatui, ordini, & officio. Rit.*eod. num.*58. 490

Veſtis, Doctori promiſſa, nobilis, & honeſta præſtanda eſt. Rit. *eod. num.* 59. *fol. eod.*

Via.

Via exequutiua protendatur nè ad apocas bancarias, alteri giratas. Rit.54. *nu.*8. *in med.* 304

Via ordinaria electa, valeantnè creditores ad aliud exequutiuum conuolare iudicium. Rit. 134. *num.* 14. 579

Vicaria.

Vicariæ Curia, & Magna fuerint nè diſtinctæ tempore Reginæ Ioannæ Secundæ. Rit.52. *num.*1. 293

Vicarius.

Vicario Epiſcopi debeaturnè ſalarium, non promiſſum. Rit. 58. *num.* 17. *ver. De Vicario.* 328

Vicarius Capituli, Sede Vacante, præcedat nè Canonicos, & alios de Capitulo. Rit. 101. *num.*42. 488

Victoria.

Dom. D. Victoria de Vrſo uxor Reg. Conſ. & Præſid. R. C. Dom. Hortenſii Pepi memoratur. Rit. 101. *num.* 5. *cir. fin.* 480

Victualia.

Victualia, ac ſegetes non recollectæ, veniantnè appellatione mobilium. Rit.132. *num.*12. 573

Vidua.

Vidua Clerici coniugati an, & quandò fori eius viri gaudeat priuilegio. Rit. 66. *num.*19. 355

Et vide in verbo, Vxor.

Vidua ut priuetur legato, ſibi relicto ſub conditione, ſi caſte, & honeſtè vixerit, vitamquè vidualem ſeruauerit, quid deducendum, ac probandum ſit. Rit. 19. *num.*5. *verſ. Quid verò.* 175

Viduarum, pupillorum, & miſerabilium perſonarum cauſas gratis patrocinari debet tùm procurator, tùm Aduocatus fiſci, necnon procurator, & Aduocatus pauperum. Rit.*eod. in corp.* 173

Viduæ, ut gaudeant prædictis prærogatiuis, fori, &c. nùm ſufficiat eſſe tales, vèl opus ſit, eſſe quoquè miſerabiles. Rit. *eod. num.*5. 175

Si opponatur contrà viduam, quòd ſit inhoneſta, vel quod non ſit vidua, terminus omninò impertitur: Et cui incumbat onus probandi. d. num. 5. *in princ. & in med.*

Cætera, Vide in verbo, Miſerabiles.

Vinctus.

Vinctus à Regia Coherte, ac ductus per Eccleſiam, aliumuè locum exemptum, & indè egredi renuens, poſſunt abduci inuitus. Rit. 43. num. 11. 240

Virgilius.

Virgilij Maronis dictũ in lib. 6. Aeneid. ad Regiam Arborem Auſtriacam, optimè refertur. Rit. 84. num. 4. in fin. 423

Virgo.

Virgini Beatæ abſolutè, & ſimpliciter loquendo nomen congruit Aduocatæ. R. 101. num. 75. 493

Vir.

Viro nobili quemadmodum negotij, ſic & otij rationem extare oportet. Rit. 160. num. 12. in med. 639

Vbi otium duplex dicitur, & quodnam laudetur. ibid.

Et vide in verbo, Nobilis.

Vir zelotipus. Vide in verbo, Zelotipus.

Vis.

Vis aliud non eſt, quàm Ius perturbatum, & naufragium, toti Reipubl. pertimeſcendum. Rit. 125. num. 1. 549

Vis publica etiam per vnum hominem armatum committitur. Rit. 67. num. 7. in med. 366

An illius pœna hodiè ſit arbitraria. ibid. verſ. At pœna.

Viſitatio.

Viſitationem carcerum ſingulis diebus Saturni priùs in hoc Regno introduxit Imperator Carolus V. anno 1540. Et an ſit quoquè de Iure communi. Rit. 44. num. 7. 243

Vita.

Vita Reginæ Ioannæ Secundæ ſummatim recenſetur. In proœm. num. 2. 3

Vita, & militia quæſtio ſit nè feudalis, & an valeat compromitti. Rit. 50. n. 9. 283 *& num. 10.* 284

Vitia.

Vitia non ſunt rerum, ſed noſtra. Rit. 18. num. 1. cir. fin. 170

Viuens.

Viuentibus otiosè, & doctoratum minimè exercentibus, doctorum priuilegia denegantur. Rit. 101. num. 8. in med. 480

Vltimum.

Vltimum decretum, quòd habeatur ſcilicèt pro confeſſo, vel vt deterius, omninò requiritur, quandò principalis deponere non curat. Rit. 108. num. 2. 535

Vltimus Iudex votum proferre num debeat. Vid. in verbo, Votum.

Vnica.

Vnica area, quam vulgus capſonum appellat, hodiè non ſufficit, & quarè. R. 24. num. 1. 199

Vnica citatio. Vide in verbo, Citatio.

Vnio.

Vnio actorum apud quem facienda ſit, & quandò Rit. 96. num. 4. 459

Vnio aularum an, & quo tempore facienda. Rit. 53. num. 8. 299

Vnio Caſalium, & Caſtrorum minimè in dubio præſumitur. Rit. 60. num. 4. in med. 331

Vniuerſitas.

Vniuerſitas admitti debet ad prælationem affictus abſq; termino. Rit. 69. num. 13. 375

Vbi memoratur Vniuerſitas Terræ Caccaboni, Baronia Authoris.

Vniuerſitas citata, opponere num poſſit feriarum exceptionem. Rit. 92. num. 6. 414

Vniuerſitas Ciues creare num valeat. Rit. 85. num. 6. 427

Vniuerſitas, & mulier comparere an poſſint per procuratorem. Rit. 108. nu. 2. 512

Quandò Vniuerſitas dicatur delinquere. d. num. 2. in med.

Vniuerſitas nihil aliud eſt, niſi ſinguli homines, qui ibi ſunt. Rit. 160. num. 10. circ. fin. 638

Vniuerſitas quæ ſingulis annis Baroni dedit aliquod munus, cogatur nè ad continuandum in futurum, data renitentia. Rit. 9. num. 14. 127

Vbi adducitur decr. Sac. Conſ.

Vniuerſitates Regni concedant nè immunitatum priuilegia venientibus ad habitandum: Ac conceſſa num reuocare valeant. In proœm. num. 26. 10

Vniuerſitati concedantur nè beneficia reſti-

Digitized by Google

ſtitutonis in integrum. Rit.71. n. 13. in fin. 386
An reſtituatur aduerſus teſtium repulſam. num. 16. fol. eod.
Vbi memoratur Vniuerſitas Caccaboni.
Vniuerſitatum Adminiſtratores arreſtari poſſunt ob debitum fiſcale, & inſtrumentum liquidatum. Rit.133. num.9. 578

Vnus.

Vnus Actorum Magiſter. Vide in verbo, Actorum Magiſter.
Vnus actus ad inducendam conſuetudinem haud ſufficit, ſed ſaltèm bini concurrere debent. Rit.1. num.52. 40
Vnus Iudicum. Vide in verbo, Iudicum.

Votum.

Vota eum ſint paria, quid agendum. Rit. 53. num.10. 300. Et Rit.98.n.5. 463
Qualis ordo ſeruetur in votandis cauſis. d.Rit.98. num.1. & 2. 462
Qualitèr votum proferre debeant adiuncti. num.3. fol. eod.
Diſſidentibus Auditoribus in votando quid agendum. num.4. fol. eod.
Quis fuit introductor votorum in cauſarum deciſionibus. d. num.4. in fin.
Data paritate votorum in S. C. dantur adiuncti, ſed in Reg. Cam. fertur votum prò Reo. num.5. 463
Votum in proceſſu manu Iudicis ſcribitur, deindè in quinterno regiſtratur. Rit. eod. num.6. fol. eod.
Si ſit adnotatum manu Iudicis tantùm ſuper proceſſu, fidem non facit, etiàm ſi Iudex, finito officio, de eo fidem faciat. d. num.6. in med.
Quot vota interuenire debeant in deciſione cauſæ ducentorum ducatorum, & ab indè ſuprà. num.7. fol. eod.
Poſtremus Iudex votum proferre debet, quamuis omnes Iudices in vnam conuenerint ſententiam. d.num.7. in med.
Quid tamèn in Sac. Reg. Conſilio. nu.11. 464
Poſt votum datum, & rationem votandi adhibitam, omnes acquieſcere debent, nèc ſe pertinaces oſtendere num.9. fol. eod.
An vota proferri debeant collegialiter. d. num. 11. verſ. Vota etiàm.
Votum in ſcriptis poſſitnè dari ab abſente. Rit.53. num.9. 300

Vrbanus.

Vrbanus Papa VIII. ſolo verbo doctorem creauit Reu. Dom. Aloyſium Riccium, cùm eundem ad Epiſcopatum Vici Equēſis *aſſumpſit. Rit.101. num.31.* 486

Vrbs.

Vrbis regimen in nobiles eſt tantùm Collatum. Rit.160. num.14. 639
Vrbs beata dicitur, in qua nulla vigent iurgia. Rit.10. num.11. 133

Vſurarius, & vſura.

Vſurariorum fraus, ac improbitas perniciosiſſimum malum eſt Reip. ac veneno, & peſti ſimilis. R.20. nu. 1. 179
Vſura omni iure prohibita eſt. R. eod. nu.4. 180. *& Rit.21. num. 4.* 191
Vſura patreturnè ſi mutuetur frumentum vetus, vt nouum reſtituatur. d.Rit. 20. nu. 16. 189
Quot pænæ aduerſus vſurarios introductæ ſint Iure Canonico, & quot Iure Ciuili. Et præ cæteris quænam ſint in Regno noſtro, n.5. & verſ. Et præ ceteris. 180
Quæ pœna ſint ex Platone vſurarij puniendi. d. verſ & præ cæteris in med.
An dicatur vſura, ſi pendente dilatione, data in mutuo, de intereſſe paciſcatur, illudquè certum, & vniforme ſtatuatur. R. eod. nu. 10. 181
Vſurarum cauſa pendente, licito Iure proceditur ad ſequeſtrum, & bonorum adnotationem. R.20. nu.6. 180
Quid in Neapolitanis, & Neapolitana, extero nupta. ibid. in med.
Deſiſtentibus accuſatoribus, poſſitnè Fiſcus ceptam inquiſitionem proſequi in hoc crimine. nu.7 fol. eod.
Iure Regni noſtri, liceatnè Fiſco iudiciū hoc proſequi mortuo accuſatore: Ac defuncto accuſato, duretnè hoc iudicium aduerſus heredes, quò ad perſecutionem bonorum. nu.8. 181
Vſurarum cauſam proſequi poteſt procurator Curiæ, & ad proſecutionem publicationis bonorum deuenire. Rit. eod. in cor. 178.
Vſurarum in cauſa Procurator Fiſci deſignare debet, quæ deſignare tenetur accuſator, ex l. libell. ff. de accuſat. R.21. in cor. 189

Vſuræ crimen non vnum, ſed multiplex eſt, & ferè omnia complectens, & quomodò appelletur vſura, tùm Hebreorum, tùm Chaldeorum lingua. R. eod. n. 1. 190
An in cauſa vſuraria procedi poſſit Fiſco inſtante. nu. 2. fol. eod,
Sitnè hæreticus aſſeuerans licitam eſſe vſuram nu. 4. 191
Nùm poſſit Papa confirmare contractum vſurarium. d. nu. 4. in med.
Vſuræ in crimine quamuis publico admittaturnè procurator, ſpeciale habens mãdatum. R. 120. nu. 9. 181

Vſus.

Vſus difformis nullum inducit ſtylum, nec conſuetudinem. R. 1. nu. 73. 45
Quid ſi difformitas proficiſcatur ex actibus, qui cum ipſa conſuetudine compatiantur, d. nu. 73.
Vſus M.C.V. Sac. Conſ. & Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ indicatur circa citationem ad publicandum, nùm ſcilicèt publicationem præcedere debeat. R. 97. nu. 2. & verſ. in Curijs. 461
Vſus prævalet in materia ſedendi. R. 101. nu. 32. 486
Vſus Tribunalium huius Ciuitatis, ac Regni, & etiam Curiæ Romanæ in relaxandis literis executorialibus indicatur. R. 47. nu. 2. in med. 235

Vtile.

Vtile per inutile non vitiatur. Rit. 94. *nu. 16.* 454

Vxor.

Vxor Clerici coniugati illius fori gaudet priuilegio, Clerico viuente, ſecus eo mortuo. R. 66. nu. 18. 354
Vxor habitare nùm teneatur cum marito excommunicato. R. 61. nu. 5. 334

X

Xenodochia.

Xenodochijs beneficia conceduntur restitutionis in integrum. Rit. 71. nu. 4. in med. 382

Z

Zelotipus.

Zelotipus vir retinere nùm valeat vxorem priuatìm carceratam. Rit. 50. num. 8. in med. 313

Zenia.

Zenia, & munera, nec quærere, nec oblata reſpuere debet Prælatus. Rit. 14. nu. 11. verſ. Prælatus. 150

Zenobia.

Zenobia Palmyrenorum Regina, viriliter non more fœmineo Imperium ſuum rexit; in proem. nu. 17. 6

FINIS.

ER

ERRATORVM CORRECTIONES.

Menda.		Emenda.
addictl	Rit.42. num.12. ſol.236.	adducti.
addactnt ad	Rit.157. num 2. ſol.625.	adductus ab.
ad locum illi degunt	Rit.141. num.7. ſol.595.	ad locum, vbi illi degunt.
affiglendam	Rit.10. num.17. ſol.135.	affigendam.
Anglia Reginam	In proœm. n.12.in med. ſol 5.	Schotia Reginam.
antimoniam	Rit.20. num.12. ſol.183.	antinomiam.
bainlos, & tutores	Rit.11. num 2. ſol.138.	balios, & tutores.
benignis verbis imitatus	Rit.14. num.8. ſol.149.	benignis verbis inuitatus.
Borrel.in ſam.dec.tom.2.	In proœm. num.12. ſol.5.	Borrel.in ſum.dec.tom.2.
canonizauit	Rit.1. n.65 in ſin. ſol 43.	Canonizauit.
corrapes	Rit.14. num.8. ſol.149.	corrumpi.
conſtitutio inter ſe	Rit.39. n 6.in ſin. ſol.227.	conſtitutis inter ſe.
creditor cum aſſenſu poſterior	R.134 in ſum. num.19. ſol.577.	creditor cum aſſenſu anterior.
Curia boneeto	Rit.30.n.2.ver.Quod autem ſ.213.	Curia beneficio.
delictam	Rit.47. num.4. ſol.269.	delectum.
diſpoſitionem	Rit.116. n.3.in ſin. ſol.526.	diſpoſitioni.
doctoratus inſignije	Rit.39. num 4.in ſin. ſol.226.	Doctoratus inſignibus.
effutierunt	In proœm. num.18. ſol.10.	effuderunt.
eius ſororini	Rit.73. n.10.in ſin. ſol.395.	eius ſororij.
ga	In proœm. circ ſin. ſol.16.	erge.
& homines, teſte Praſ.	Rit.54. num.9. ſol.304.	& homines caſalium, teſte Praſid.
feriaram, ſauſtorumq;	Rit 92. num.1. ſol.442.	feriarum, feſtorumq;
Franch.deciſ.13.	Rit 2.ſub n.19.verſ vtor, ſol 51.	Franch. deciſ.388.
fungi poteſt	Rit.99. num.2. ſol.446.	fungi poſſum.
hoc auntem	Rit.54. num.10. ſol.305.	hoc autem.
hnc tribunali	Rit.1. in ſum. n.20. ſol.18.	huic tribunali.
ictus gominauit	Rit 42. num.10. ſol 236.	ictus geminant.
idiſt morem	Rit.1. num.42. ſol.37.	eundem eſſe morem.
in contrarium	Rit.2. n.53.in ſin. ſol.60.	in contrarium.
illuſmes Rub.	Rit.20. num.8. ſol.181.	illuſmet Rubr.
inangantur	R.160.in ſum n.10. ſol.535.	inaugurantur.
in arbitrios	Rit.1.	in arbitros.
inominatus	Rit.50 n.9.ver.Hinc apud.ſol 285.	innominatus.
in pariote diuerſorio	Rit.10. num.20. ſol.135.	in pariete diuiſorio.
innolo	Rit.85. num.10. ſol 4·8.	innolue.
inſtet per	Rit.20. n.11.ver.Atq; ex his ſ.185.	inſtet prò.
in tutela	Rit.79. num.17. ſol 411.	in adminiſtratione bonorum filij,
inbari	in epigram.P.Maracc. in princ.libri.	inbaro.
Lambrid.in Alex.	In proœm. n.15.in ſin. ſol.6.	Lampr.in Alex.
non inuolo	Rit.20. n.10.ver.Atq; ſ 185.	non inuolue.
obſeruant	Rit 71. num.17. ſol 387.	obſeruat.
oculis oblonatio	R 19 in ſum.num.1. ſol.173.	oculis obuolatis.
officialiin arbitram	Rit.12. num.3. ſol 138.	officiale in arbitrium
omnem antiquorum	Rit.47. num.3. ſol.263.	omnia antiquorum,
oppoſuerunt	Rit.1. num.43. ſol.38.	appoſuerunt.
orphannm litee	Rit.19. num.1. ſol.174.	orphanorum lites.
parere voluiſſent	Rit.52. n.1.in ſin. ſol.293.	parcere voluiſſent.
parat	Rit.25. n 4.in ſin. ſol.202.	paret.
percontaſſe	Rit.72. n 7 in ſin. ſol.290.	percunctatum eſſe.
pluret nunnm	Rit.119. num 5. ſol.534.	plures annuunt.
pro ſua Parthenope deprecāte	In proœm.n.3.ver.Sed prob.ſol.15.	pro ſua Parthenope deprecantis.
quam ab Athenienſibus	Rit.28. num.15. ſol.209.	qui eum ab Athenienſibus.
qua erāt	Rit.52. n.11.in ſin. ſol.296.	quaeſt.
quod omnia	Rit 54.in ſum. n.1. ſol.301.	quoad omnia,
qui beneficium veſtieutionis	Rit.152. in corp. ſol.615.	qui ad beneficium reſtitutionis.
quare concredita	Rit 3. n.20 cir. ſin. ſol.72.	quàm concredita.
quamq; portes	Rit.8. n.1.in ſin. ſol 113.	quamque partes.
receptores	Rit.1. num.43. ſol.38.	recenſores.
res in controuerſiam poſitis	Rit.74 in corp. ſol.397.	res in controuerſiam poſitas.
ſe non culpabilis	Rit 40. num.2. ſol.231.	ſi non culpabilis.
ſamnitiam legati	Rit.14. num.8. ſol.149.	ſamnitium legati.
tempeſtatis	Rit 25. num.4. ſol.202.	tempeſtates.
temporis coarctiones	Rit.4. n.16. in med.ſol. 82.	temporis coarctationes.
tenent piriuata officina	Rit.16. num.13. ſol.525.	tenens priuatas officinas.
tranquilliſſimis	Rit.5. num.13. ſol.91.	tranquilliſſimus.
veritate non niſi	Rit.4. n.16.in ſin. ſol.83.	veritate non niſi.
vrbes obediens	Rit.46.in ſum.n.1. ſol.54.	vrbes obiens.

REGESTVM.

a b c d A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu

Xx Yy Zz Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm

Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz Aaaa Bbbb

Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn

Oooo a b c d e f g h i k l m n o p q

Omnes ſunt duerniones præter d *quæ eſt ternio.*

Premi. Legatoria Artistica
ACHILLE FIORE
Via Grande ... Napoli